

INDC

Arceum in Batavia, apud Hubertum Walter, Bibliopolam, MCMXXVII.
Typographie de la Société d'Édition Mansi & Arnhem (Pays-Bas).

SACRORUM CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

CUIUS

IOANNES DOMINIGUS MANSI

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETUS EDITORES

AB ANNO 1769 AD ANNUM 1798 PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTINUATA ET DEO FAVENTE ABSOLUTA

CURANTIBUS

Illmo et Rmo D. D. LUDOVICO PETIT

ARCHIEPISCOPO ATRERBARUM

ET CONGREGATIONIS AUGUSTINIANORUM AB ASSUMPTIONE

ET

BOVAE MEMORIAE

IOANNE BAPTISTA MARTIN

SACERDOTE, OLIM PROFESSORE IN CATHOLICA UNIVERSITATE LUGDUNENSIS.

TOMUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS
SACROSANCTI OECUMENICI CONCILII VATICANI
PARS SECUNDA

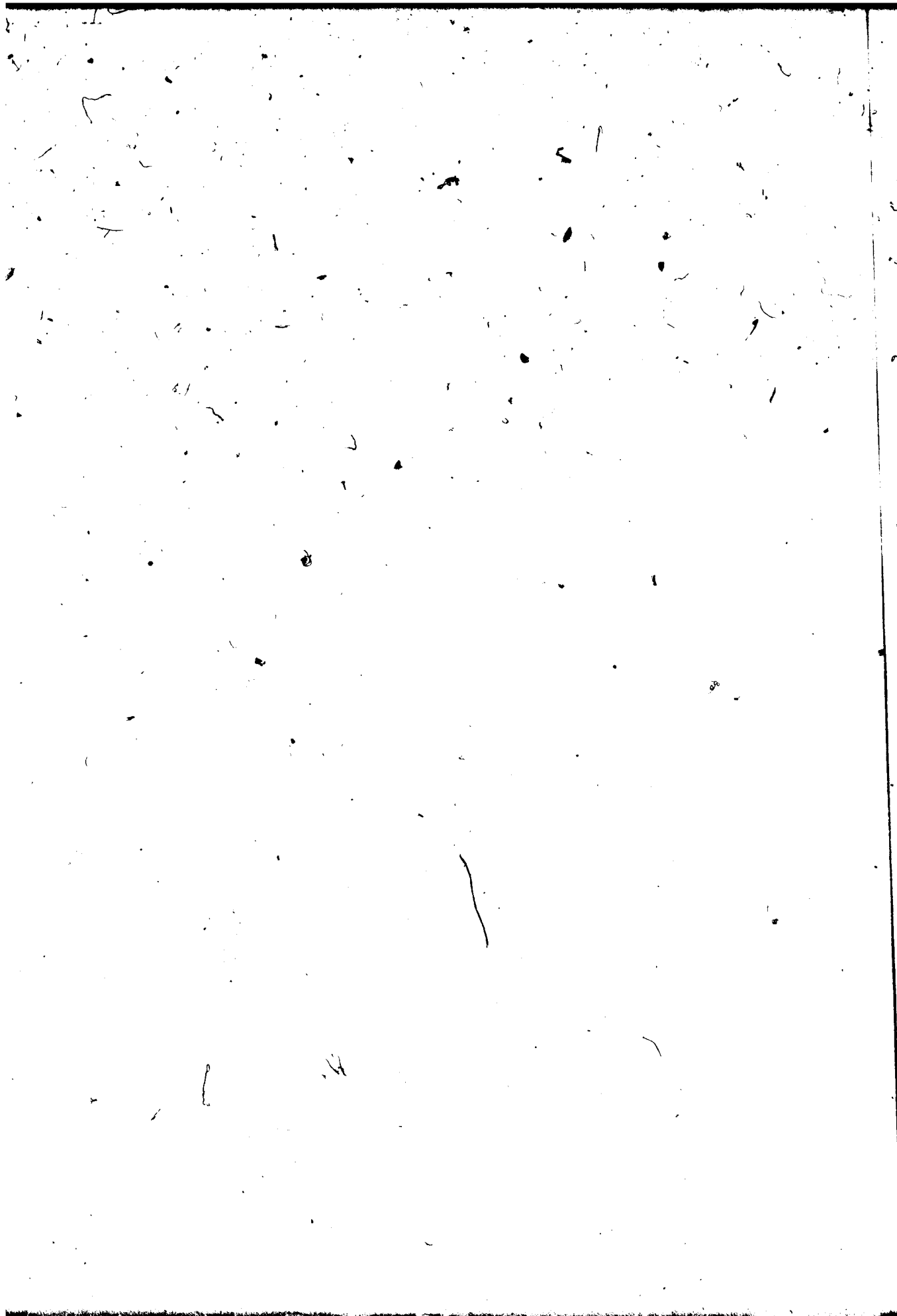
ACTA SYNODALIA (Congreg. LXXXVII-LXXXIX). ACTA DEPUTATIONUM. POSTULATA.
SCHEMATA DECRETORUM. PROMULGATIO. CATALOGUS PATRUM.

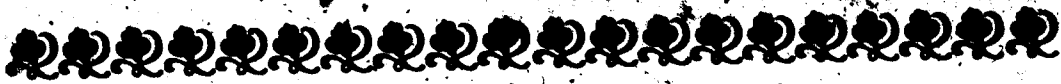

ARNHEM (Pays-Bas) & LEIPZIG

MCMXXVII.

SOCIÉTÉ NOUVELLE D'ÉDITION DE LA COLLECTION MANSI (H. WELTER).

INDEX MONUMENTORUM TOMI LIII

Verborum compendia. patr. = patriarcha; aep. = archiepiscopus; ep. = episcopus.

ANNO
CHRISTI
1869-1870

Sacrosanctum oecumenicum concilium Vati- canum.

Part. secunda. Acta synodalia.

Sessiones publicae et congregationes gene-
rales.

1870

XXV. *Discussio schematis reformati consti-
tutionis de sede episcopali vacante* 1-48

1. Monitum de proxima congregatione ha-
benda, deque electione facienda decem
patrum deputatorum pro rebus disciplinae
ecclesiasticae 1

aug. 13

2. Congregatio generalis LXXXVII 1-8
Electio XII patrum deputatorum pro re-
bus disciplinae ecclesiasticae 2-3

3. Monitum quo patribus mittitur schema
reformatum constitutionis *de sede epi-
scopali vacante*, et proxima intimatur
congregatio generalis 3

4. Schema constitutionis *de sede episcopali
vacante* a Deputatione pro rebus disci-
plinae ecclesiasticae reformatum patrum
examine propositum 3-6

5. Summaria relatio eorum, quae ad schema
de sede episcopali vacante reformandum
acta sunt a Deputatione pro rebus di-
ciplinae 6-8

aug. 23

6. Congregatio generalis LXXXVIII 8-36
Annunciatur more nonnullorum concilii
patrum 8-9

Indicatur discussio schematis reformati
de sede episcopali vacante 9

Relatio de schemate reformato facta ab
episcopo Conchensi nomine Deputa-
tionis 9-17

Inchoatur discussio de eodem schemate
generatim spectato. — Oratores:

Gandolfi ep. Cornetanus et Centumcel-
lensis 18-20

Crespo y Bautista ep. Arcensis 20-21

Discussio specialis in caput I. — Oratores:

Ferrè ep. Casalensis 22-23

Zunui-Casula ep. Uxellensis et Ter-
ralbensis 23-24

De Lacerda ep. S. Sebastiani Fluminis
Ianuarii 24-25

Discussio specialis in caput II. — Oratores:

Caixal y Estradé ep. Urgellensis 25-26

Ferrè ep. Casalensis 26-27

Zunui-Casula ep. Uxellensis et Terral-
bensis 27-28

De Lacerda ep. S. Sebastiani Fluminis
Ianuarii 28-29

Discussio specialis in caput III. — Orator:

Vasconcellos ep. Lamacensis 29-32

ANNO
CHRISTO
1870

Monentur patres emendationes typis
impressas domi esse mittendas una
cum intimatione futurae congrega-
tionis 32

7. Monitum quo patribus mittuntur emen-
tiones propositae super dicto schemate.
et intimatur proxima congregatio gene-
ralis 32

8. Emendationes a nonnullis patribus pro-
positae in congregatione generali super
schemate *de sede episcopali vacante* 33-35

9. Schema *de sede episcopali vacante* a De-
putatione pro rebus disciplinae ecclesiasti-
cae ad mentem emendationum in con-
gregatione generali propositarum refor-
matum 35-36

sept. 1

10. Congregatio generalis LXXXIX 36-46
Indicantur suffragia ferenda de emenda-
tionibus schematis *de sede episcopali va-
cante* 37

Relatio Petri Trucchi ep. Foroliviensis
37-42

Suffragiis patrum proponitur caput I
schematis a Deputatione reformatum
iuxta emendationes in generali congre-
gatione propositas 42

Suffragiis subiiciuntur emendationes in
integrum schema, quarum nonnullae
acceptantur iuxta modum 43

Proximam congregationem per folium
typis impressum patribus esse signifi-
dam 43

11. Schema constitutionis *de sede episcopali
vacante* iuxta emendationes a congrega-
tione generali admissas reformatum 43-46

XXVI. *Discussio schematis constitutionis
super missionibus apostolicis* 45-156

1. Monitum quo patribus mittitur schema
constitutionis *super missionibus apostolicis*
45

2. Schema constitutionis *super missionibus
apostolicis* patrum examine propositum
45-61

3. Animadversiones a nonnullis patribus
scripto traditae in schema constitutionis
super missionibus apostolicis 61-156

Emendatores:

α. Paulus Hindi aep. Jesirensis 61

β. Ioannes Belluomini prior. gener. Ere-
mitarum S. Augustini 61-64

γ. Henricus Elder ep. Natchesensis 64-65

δ. I. M. I. Baillès ep. iam Lucionensis 65-68

ε. Raphael D'Ambrosio aep. Dyrra-
chiensis 68-69

ζ. Ludovicus Marangoni minister gener.
Minorum conventualium 69-71

II

oct. 20

1870

ian. 7
ian. 11

ANNO
CHRISTI
1870

5.	Card. Corsi aep. Pisanus	71-72
7.	F. B. Trionfetti ep. Terracinensis	72-80
8.	Agapius Baciai ep. Cariopolitanus	80-81
	F. L. Zelli abbas S. Pauli de Urbe	81-83
10.	Cyrillus Behnam Behni aep. Mausiliensis Syrorum	83-85
13.	Angelus Kraljević ep. Metellopolitani	85
17.	Carolus Pooten aep. Antibarensis	86
18.	Ioseph Aggarbati ep. Senogalliensis	87-89
18.	Hilarius Sillani ep. Callinicensis	89-91
18.	Eustachius Zanoli ep. Eleuthero- politani	91-94
18.	Laurentius Bergeretti aep. Naxiensis	94-96
17.	Ioseph Novella ep. Patarensis	96-98
18.	Bonaventura Attanasio ep. iam Li- paritanus	98-100
x.	Theobaldus Cesari abbas gener. Ci- sterciensium	101-04
xa.	Rodesindus Salvado ep. Portus Vic- toriae	104-05
x8.	Ant. M. Fania ep. Marsicensis	105-06
xy.	Lud. Th. Pallu du Parc ep. Blesensis	106-07
x8.	Nicolaus a S. Ioanne minister gener. Capuccinorum	107-09
xa.	Ioan. Ang. Mondani, prior gener. Ser- vorum b. Mariae virginis	109-11
xc.	Philippus Manetti ep. Tripolitanus	111-13
xc.	Patr. Armenus Ciliciae cum suis epi- scopis	113-17
xy.	Iosephus Caizal y Estradé ep. Ur- gellensis	117-35
x8.	Petrus Beckx praepositus gener. societatis Iesu	135-42
χ.	Ioseph Angelini aep. Corinthiensis nomine fratrum Lemann	142
λα.	Tobias Aun aep. Berytensis Maro- nitarum	142-43
λβ.	Ludovicus Faurie ep. Apolloniensis	143-44
λγ.	Vincentius Spaccapietra aep. Smyr- nensis	144-48
λδ.	Innocentius Sannibale ep. Eugubinus	148-49
λε.	Anonymus	149-51
4.	Schema alterum decreti de apostolicis missionibus	152-56
oct. 20	XXVII. Litterae apostolicae quibus ad aliud opportunius et commodius tempus concilium Vaticanum suspenditur	155-58
	B.	
	Acta Deputationis pro rebus ad fidem perti- nentibus	157-332
1870	1. Quomodo electa sit Deputatio pro rebus ad fidem pertinentibus	157-59
ian. 7	2. Congregatio I	159-61
ian. 11	3. Congregatio II	161-63
	4. Schema reformatum constitutionis dog- maticae de fide catholica patrum deputa- torum examini propositum	164-69

ANNO
CHRISTI

1870	5. Eiusdem schematis pars altera examini patrum Deputationis de fide proposita	170-77
mart. 1	6. Congregatio III	177-80
mart. 2	7. Congregatio IV	180-82
mart. 4	8. Congregatio V	182-86
mart. 5	9. Congregatio VI	186-88
mart. 6	10. Congregatio VII	188-89
mart. 8	11. Congregatio VIII	190-92
mart. 9	12. Congregatio IX	192-93
mart. 11	13. Congregatio X	193-94
mart. 12	14. Congregatio XI	194-97
mart. 13	15. Congregatio XII	197-99
mart. 14	16. Congregatio XIII	199-203
mart. 17	17. Congregatio XIV	203-06
mart. 20	18. Congregatio XV	206-10
	19. Capituli VI alterius schematis textus re- formatus patribus deputatis denuo pro- positus	210-12
mart. 25	20. Congregatio XVI	212-14
mart. 27	21. Congregatio XVII	214-15
mart. 30	22. Congregatio XVIII	215-16
mart. 31	23. Congregatio XIX	216
apr. 3	24. Congregatio XX	216-17
"	25. Congregatio XXI	217-18
apr. 4	26. Congregatio XXII	218-19
apr. 5	27. Congregatio XXIII	219-20
apr. 6	28. Congregatio XXIV	220-21
apr. 8	29. Congregatio XXV	221
apr. 9	30. Congregatio XXVI	221-22
apr. 16	31. Congregatio XXVII	222-23
apr. 20	32. Congregatio XXVIII	223-25
apr. 21	33. Congregatio XXIX	225-26
apr. 22	34. Congregatio XXX	226
apr. 23	35. Congregatio XXXI	226-28
apr. 25	36. Congregatio XXXII	228-29
apr. 26	37. Congregatio XXXIII	229-30
	38. Schema secundae constitutionis dogma- ticae de doctrina catholica a Deputatione pro rebus fidei reformatum	230-38
apr. 27	39. Congregatio XXXIV	238-39
apr. 28	40. Congregatio XXXV	239
mai 1	41. Congregatio XXXVI	239-40
"	42. Constitutio dogmatica prima de ecclesia Christi patrum Deputationis pro rebus fidei examini proposita	240-44
mai 2	43. Congregatio XXXVII	244-45
mai 3	44. Congregatio XXXVIII	245-47
mai 5	45. Congregatio XXXIX	247-50
mai 5	46. Congregatio XL	250-51
mai 6	47. Congregatio XLI	251-52
mai 7	48. Congregatio XLII	252
	49. Constitutio dogmatica prima de ecclesia Christi a patribus Deputationis pro rebus fidei reformata	252-56
mai 8	50. Congregatio XLIII	256
mai 22	51. Congregatio XLIV	256-57
iunii 8	52. Nova forma capituli IV integre refor- mati patribus deputatis proposita	257-58
iunii 8	53. Congregatio XLV	259-62
iunii 9	54. Congregatio XLVI	262-63
iunii 12	55. Congregatio XLVII	263-64

ANNO CHRISTI 1870		ANNO CHRISTI 1870		ANNO CHRISTI 1870
iunii 19	56. Congregatio XLVIII	264	10. Propositio ep. Albinganensis pro iuvanda disciplina cleri	470-2
iunii 19	57. Novum schema capituli IV patribus deputatis propositum	265-66	11. Postulatum ep. Moguntini ut decretum concilii Tridentini quoad normam procedendi ad electionem episcoporum cardinalium a synodo Vaticana confirmetur	472-73
iunii 21	58. Congregatio XLIX	266	12. Postulatum aep. Messanenensis de nova quarundam dioeceseon, quae intra aliarum ambitum continentur, circumscriptione	473-74
iunii 24	59. Congregatio L	266-67	13a. Postulatum aep. Hydruntini de usura	474-75
iunii 26	60. Congregatio LI	267	13b. Alterum postulatum de usura a XX patribus exhibitum	475
	61. Votum Friderici Zinelli ep. Tarsinini de definienda infallibilitate Romani pontificis	268-69	14. Propositio circa iura gentium per veritates a Deo revelatas instaurandum a XL patribus subscripta	477-78
iulii 3	62. Congregatio LII	269-70	15. Postulata quatuor ep. Vicentini de nonnullis disciplinae ecclesiasticae et eorum rituum articulis	478
iulii 7	63. Congregatio LIII	270-72	16. Propositio XXXIII patrum de novo codice iuris canonici conficiendo	478-80
iulii 8	64. Congregatio LIV	272-73	17. Postulata sex ep. Concordiensis de variis disciplinae capitibus	480
iulii 9	65. Congregatio LV	273-75	18a. Postulatum a fere CC patribus subscriptum pro dogmatica definitione assumptionis corporeae in caelum Deiprae	481-82
iulii 11	66. Congregatio LVI	275	18b-18i. Postulata novem pro eadem definitione	481-89
iulii 14	67. Congregatio LVII	275-76	18k. Propositio ep. Giennensis de eadem veritate definienda	489-90
iulii 14	68. Congregatio LVIII	276	18l. Ep. S. Christophori de Havana votum de eodem dogmate	490-514
	69. Quomodo caput IV constitutionis primae de ecclesia Christi, quo definitur Romani pontificis infallibilitas, extiterit et a concilio sancitum sit	276-86	18m. Votum ep. Luguedoniensis pro eadem definitione	514-17
	70. Iosephi Kleutgen epistola, qua alterum schema reformatum de fide catholica card. Bilio. Deputationis praesidi, mittit	286-87	18n. Synodi Smyrnenensis ad summum pontificem epistola de eodem argumento	517-18
	71. Schema constitutionis dogmaticae secundae de fide catholica patrum examini propositum	286-95	19. Postulatum aep. Westmonasteriensis de additione faciendi canonibus de primatu Romani pontificis in schemate de ecclesia	519-20
	72. Iosephi Kleutgen relatio de schemate reformato	295-307	20. Postulata dogmatica aep. Mechliniensis de suprema in ecclesia potestate	520-2
	73. Schema constitutionis dogmaticae secundae de ecclesia Christi secundum patrum animadversiones reformatum	308-17	21a. Postulatum aep. Mechliniensis respiciens schisma Stevenistarum, seu, ut appellatur in Gallia, <i>disidentium vulg. la Petite Eglise</i>	527-28
	74. Iosephi Kleutgen relatio de schemate reformato	317-32	21b. Postulatio ep. Lucionensis super eodem schismate	528-2
	C.		21c. Reverentissima commentatio ad sacrosanctum oecumenicum concilium Romanum de variis actis ad ecclesiam gallicanam spectantibus	529-37
	Acta congregationis specialis ad recipiendas et expendendas episcoporum propositiones deputatae	331-716	21d. Observationes criticae ep. Lucionensis	537-38
	I. Postulata varia a patribus exhibitae	331-662	21e. Card. Donnet ad summum pontificem epistola de eodem argumento	538-3
	1. Postulata ab XI Galliarum epp. proposita	331-52	22. Propositiones sex ad varia rerum genera spectantes ab ep. Halicarnasense oblatae	540-4
	2. Propositiones decem ad varia disciplinae capita spectantes a XV Germaniae epp. exhibitae	352-78	23. Postulatio a XXXV vicariis apostolicis exhibitae pro promovenda pia sodalitate Sanctae Infantiae	541-
	3. Series propositionum a XXXVII Neapolitanae regionis epp. exhibitae	378-456		
	4. Postulata aep. et epp. Belgii de rebus disciplinariis	456-61		
	5. Postulatio aep. Lucani super privilegiis et exemptionibus praelatorum saecularium qui territorium non habent	461		
	6. Propositio in gratiam pie operae a Propagatione fidei nuncupatae a CX patribus subscripta	461-65		
	7. Propositio correctoria generalis ordinis Minimorum de conformitate et unitate in recitando horas canonicas ac celebrando missam	465		
	8. Propositio ep. Tarvisini de publicandis simul omnibus schematibus cum prope a fine erit concilium	466-67		
	9. Postulata a epp. et epp. provinciarum Quebecensis et Halifaxiensis	467-70		

ANNO
CHRISTI

1870

24. Observationes aep. Berytensis ritus maronitici de his quae pro animarum utilitate corrigenda videntur in Syria 543-47
25. Propositio abbatis Einsiedlensis circa vota simplicia solemnibus praemittenda 547-50
26. Postulatum ad opificum societas *Der Gesellen-Verein* a concilio Vaticano laudetur atque commendetur 551-52
27. Postulatum ep. Pistoriensis et Pratenensis nomine quorundam epp. Italiae centralis exhibitae de nonnullis disciplinae capitibus 552-53
28. Postulatio DX epp. de invitatione facienda Hebraeis ad agnoscendum Messiam salvatorem Iesum 554-64
29. Postulatum a CVIII patribus exhibitum, ut Vincentii a Paulo associationes, quae vulgo *Conferentiae* dicuntur, a sacro Vaticano concilio laudentur ac commendentur 564-6
30. Postulatum a XXX epp. exhibitum, ut societas s. Vincentii de Paulo a sacro concilio Vaticano laudetur et commendetur 567-68
31. Postulatio exhibitae a nonnullis epp. tam maronitici quam chaldaici ritus de malis quae societatem perturbant 568-69
32. Postulatum a XVI epp. exhibitum de socialismi erroribus 569-70
33. Postulatum XVIII epp. de strictius observanda lege Tridentina in episcopis aliaeque praesulibus eligendis et nominandis 570-71
34. Postulata a LXX patribus exhibitae, ut piae operae Scholarum Orientalium et sollemnis ab ecclesia consecratio et nova commendatio tribuatur 571-74
35. Episcopi Warmiensis petitio de lege ferenda in sacerdotes rarissime sacramentaliter confitentes 574-76
- 36a. Propositio CXVIII epp. postulantium, ut s. Ioseph eligatur ac declaratur universae ecclesiae patronus atque protector 576-79
- 36b. Idem postulant XLIII generales diversorum ordinum 579-81
37. Ut debiti honores s. Iosepho beatae Mariae virginis sponso a concilio oecumenico Vaticano in sacra liturgia decernantur postulatum 581-85
38. Votum synodi patriarchalis Armenorum de re militari et bello 585-91
39. Postulatio exhibitae ab aliquibus epp. ritus armeni circa ius gentium 591-92
40. Postulatum CVIII epp. et capituli ecclesiae cathedralis Concordienae pro inserendis Salutationi Angelicae verbis *Virgo Immaculata* 592-96
41. De scholis mixtis earumque corruptela in Alemannica Helvetiae parte ad schema de ecclesia brevis relatio a Carolo Ioanne Greith ep. Sangallensi exhibitae 596-99
42. Eiusdem ep. Sangallensis observationes et propositiones de matrimonii mixti

ANNO
CHRISTI

1870

- corumque maiori in dies augmentatione in Alemannica Helvetia 599-603
43. Propositio cardinalium Riario-Sforza et Pecci postulantium, ut a concilio damnetur ontologismus 603-08
44. Salvatoris Vitelleschi, ep. Auximani, propositio de tribus profane officia ab episcopis inter se reddendis 608-10
- 45a. Supplicatio ep. Laquedonensis pro parvulis in materno utero clausis 610-12
- 45b. Iudicium ab uno e theologia latum de dicta propositione ep. Laquedonensis 612-17
46. Ioannis Theodori Laurent, ep. Chersonensis, vota concilio oecumenico Vaticano proponenda 618-22
47. Epp. Rumenorum postulatum de Orientalium disciplina religiose servanda 622-28
48. Orientalium de arabica Vulgatae versione postulatum 628-29
49. Propositiones a Commissione orientali exhibitae de coelibatu sacro deque impedimentis matrimonialibus apud Orientales 629-31
50. Postulatum epp. Belgii pro extendendo cultu b. Iulianae Corneliensis 632-34
51. Postulatum pro nigris Africae centralis 634-39
52. Postulatum pro introducenda causa Christophori Columbi 639-40
53. Petitio aep. nonnullorumque presbyterorum Neapolitanae dioecesis, ut surdis, mutis et caecis propria et methodica institutione occurratur 640-47
54. Postulata duo, ut s. Francisco Salesio ep. Genevensi titulus *doctoris ecclesiae* decernatur 647-51
55. Aep. Brundusini postulatio de augendo cultu s. Nominis Iesu 651-54
56. Postulatum pro ter celebrando in die Commemorationis omnium defunctorum 654-55
57. Libellus duplex, quo epp. Germaniae petunt, ut festum b. Alberti Magni tanquam *doctoris ecclesiae* in officio et missa celebretur 655-57
58. Votum a multis patribus summo pontifici eo fine oblatum, ut novis honoribus sacratissimo Cordi Iesu exhibitis ecclesiae efficaciorum eius tutelam consequatur 657-59
59. Postulatum aep. Tolosani de festo Cathedralis s. Petri ad altiorem ritum elevando 659-62
- II. *Acta congregationis specialis deputatae ad recipiendas et expendendas epp. propositiones* 663-98
1. Nomina cardinalium et patrum ex quibus constat peculiaris congregatio deputata pro recipiendis et expendendis patrum propositionibus 663
2. Sessione dei 23 gennaio 1870 663-67
3. Sessione dei 25 e 28 febbraio 667-76
4. Sessione dei 3 marzo 676-79
5. Sessione dei 8 marzo 679-82

1870

ANNO
CHRISTI

1870

6. Sessione dei 10 marzo 682-84
7. Sessione dei 14 marzo 684-85
8. Sessione dei 17 marzo 685-87
9. Peculiaris congressus tertiae commissionis 687
10. Sessione dei 11 aprile 687-89
11. Sessione dei 22 aprile 689-91
12. Altera postulatorum distributi inter quatuor commissiones 691-92
13. Peculiaris congressus quartae commissionis 692-93
14. Peculiaris congressus commissionis primae 693-94
15. Sessione degli 8 maggio 694-95
16. Sessione del 14 giugno 696-98

mart. 14

mai 2

mai 5

III. Relatio summaria super postulationibus patrum a Deputationis secretario exhibita 697-712

1. Secretarii Deputationis epistola ad subsecretarium concilii 697-99
2. Conspectus generalis postulatorum quae Deputationis examini subiecta fuerunt 699-712

IV. Appendix. — Consultoris cuiusdam anonymi in varia postulata ab episcopis Austriae exhibita 711-16

D.

Schemata constitutionum ac decretorum patrum examini proponendorum 715-914

I. Index schematum quae a theologis et ecclesiastici iuris consultis praeparata fuerunt 715-18

II. Schemata de rebus theologico-dogmaticis 719-22

1. De sacramento matrimonii capita doctrinae et canones 719-21
2. Doctrina de sacris libris veteris et novi Testamenti 721-22

III. Schemata de disciplina ecclesiastica 721-84

- 1a. Schema constitutionis de episcopis, de synodis et de vicariis generalibus a Deputatione pro rebus disciplinae reformatum 721-27
1b. Adnotationes ad schema decreti de residentia episcoporum, a secretario commissionis pro rebus Orientalium propositae 727-28
2. De sede episcopali vacante 729
3. De capitulis canonicorum 729-31
4. De parochiis, ubi de modo conferendi parochiales ecclesiae, de parochorum officia, eorumque remotione 732
5a. De vita et honestate clericorum 732
5b. Ad schema decreti disciplinariae De vita et honestate clericorum 732
6. De seminariis ecclesiasticis, ubi de methodo studiorum et graduum collatione 733
7. De collationibus ecclesiasticis 733
8. De praedicatione verbi Dei 733
9a. De parvo catechismo 733

ANNO
CHRISTI

1870

- 9b. Ad schema decreti disciplinariae super confectione et usu unius parvi catechismi pro universa ecclesia 733
10a. De oneribus missarum aliisque piis dispositionibus 733-35
10b. Ad schema decreti disciplinariae de oneribus missarum aliisque piis dispositionibus 736-37
11. De observantia ritualis Romani 737
12. De administratione sacramentorum 738-45
13. De patris 745-46
14. De titulis ordinationum 746-48
15. De impedimentis matrimonii, ac specialim de impedimentis cognationis legalis, publicae honestatis, et affinitatis 748-52
16. De civili, quod vocant, matrimonio 752-54
17. De matrimoniis mixtis 754-56
18. De matrimonio coram parochio proprio celebrando 756-62
19. De concilio Tridentino capite *Tametsi* retinendo et ubique promulgando 762-64
20. De statu libertatis in contrahendis matrimoniis probando 765-68
21. De festorum dierum sanificatione et de abstinentiis et ieiunio 766-70
22. De monomachia 770-71
23. De suicidio 772
24. De magnetismi abusu et spiritismo 773-75
25. De sectis vulgo clandestinis 775-81
26. De usuris 781-84

IV. Schemata constitutionum de regularibus 783-854

1. De regularibus 783-85
2. Super voto obedientiae regularium 785-88
3. Super perfecta vita communi 788-93
4. De clausura 793-98
5. De parvis conventibus 798-803
6. Super novitiatu et novitiorum ac neoprofessorum institutione, 803-07
7. Super affiliationibus 807-09
8. Super studiis regularium 809-12
9. Super gradibus et titulis regularium 812-15
10. Super ordinationibus regularium 815-20
11. Super electionibus regularium 820-27
12. Super visitatione regularium 827-29
13. Super expulsionem religiosorum incorrigibilium 829-32
14. Super iurisdictione episcoporum in regularia delinquentes 832-37
15. De monialibus 837-40
16. Super instit. votorum simplicium 840-46
17. De spiritualibus exercitiis, sacris recessibus, et domibus recollectionis 846-47
18. De privilegiis praesertim regularium 847-54

V. Schemata constitutionum de rebus politico-ecclesiasticis 853-94

1. De verbi Dei praedicatione et instructione religiosa libere exercenda 853-55
2. De libere exercenda ecclesiae potestate 855-56

ANNO
CHRISTI

1870

ANNO
CHRISTI

1870

3. De basis ecclesiasticis, deque eorum libera administratione 866-80
 4. Circa iurispatronatus exercitium 869-82
 5. De concordatis 862-64
 6. De admissione adolescentum ad statum ecclesiasticum, deque eorumdem privilegii et immunitatibus 864-66
 7. De clericis, qui in scholis, quae a gubernio pendent, aliquo funguntur munere 866-67
 8. De pauperum operariorumque sublevanda miseria 867-72
 9. De educatione, et instructione clericorum 872-74
 10. De regularibus ordinibus et congregationibus 874-76
 11. De confraternitatibus, aliisque piis operibus 876-77
 12. De potestate civilis interventu in episcoporum electione 877-78
 13. Schema unius capituli in quo explicantur consecratoria practica, quae ex tradita circa matrimonium doctrina ultro promanant, habita ratione ad civiles leges 878-81
 14. De christiana iuventutis institutione 882-90
 15. De communione catholicorum cum aethiopicis 890-91
 16. De iudiciali ecclesiae potestate ab appellationibus tamquam ab abusu vindicata 891-94
- VI. *Schemata constitutionum de rebus Orientalium* 893-914
1. Schema decreti de ministro extraordinario confirmationis 893-97
 2. Schema constitutionis de ritibus 897-914

E.

Documenta ad constitutionis *Pastor aeternus* promulgationem et receptionem spectantia 913-1062

- I. *Acta sanctae sedis* 913-16
 1. Litterae nuntii apostolici Parisiensis ad card. Antonelli a secretis Status de constitutione *Pastor aeternus* 913-16
 2. Responsum card. Antonelli 916
- II. *Documenta ab episcopis Germaniae simul edita* 915-34
 1. Acta conventus, quem Fuldae habuerunt ep. Germaniae 915-17
 2. Epp. Germaniae post conventum Fuldensem litterae pastorales 917-20
 3. Aep. Coloniensis epistola, qua eos ep. Germaniae, qui Fuldam non venerant, invitat, ut epistolae pastoralis subscribant 920
 4. Pii IX. es. pontificis ad aep. et ep., qui litteris pastoralibus subscripserunt, responsum, quo, quanto iis solatio affectus sit, significat 920-23
 5. Epp. Germaniae post alterum conventum Fuldensem litterae pastorales ad clerum datae 923-30
 6. Eorundem litterae pastorales ad fideles editae 930-34

ANNO
CHRISTI

1870

III. *Litterae plurimum episcoporum orientalis ritus latini ad summum pontificem Pium IX* 933-86IV. *Adhaesiones patrum qui aut in congregatione generali aut in publica sessione constitutioni Pastor aeternus non sunt suffragati* 935-1062

1. Card. Mattei 935-37
2. Card. Schwarzenberg aep. Pragensis 987-38
3. Card. Mathieu aep. Bisuntinus 939
4. Card. Rauscher aep. Vindobogensis 939-40
5. Card. Orfei aep. Ravennatensis 940-41
6. Card. De Silvestri 941
7. Card. Trevisanato patr. Venetiarum 941
8. Card. Guidi aep. Bononiensis 941
9. Card. d'Hohenlohe 941-42
10. Card. Berardi 942
11. Card. Antonelli 942
12. Card. Grassellini 942
13. Iusef patr. Antiochenus rit. graec. melchit. 942-43
14. Audu patr. Babylonensis rit. chald. 943-46
15. Tarnóczy aep. Saliaburgensis 946
16. Salomone aep. Salernitanus 946-48
17. Simor aep. Strigoniensis 947-52
18. Ginoulhaf aep. Lugdunensis 952-53
19. Mac Hale aep. Tuamensis 953
20. Trioche aep. Babylonensis rit. lat. 953-54
21. Aun aep. Berytensis rit. maron. 954
22. Saint-Marc aep. Rhedonensis 954
23. Kalibgian aep. iam Amasenus rit. armen. 955
24. Aeinari aep. Ephesinus 955
25. Blanchet aep. Oregonopolitanus 955
26. Kenrick aep. S. Ludovici 955
27. Hurmus Ed. aep. Siracensis rit. armen. 955
28. Benjamin aep. Neapolos rit. graec. 955
29. Fürstenberg aep. Olomucensis 955-57
30. Tizzani aep. Nisibenus 957
31. Errington aep. Trapezuntinus 957-58
32. Scherr aep. Monacensis 958
33. Bostani aep. Tyrensis rit. maron. 958-59
34. Deinlein aep. Bambergensis 959-61
35. Bartafar aep. Sertensis rit. chald. 961-62
36. Connolly aep. Halifaxiensis 962-63
37. Wierschleyski ep. Leopoliensis rit. lat. 963-64
38. Martinez aep. de Manila 964
39. Monson y Martins aep. Granatensis 964
40. Darboy aep. Parisiensis 964-67
41. Dubreil aep. Avenionensis 967
42. Mac Closkey aep. Neo-Eboracensis 967
43. Haynald aep. Colocensis 967-75
44. Melchers aep. Coloniensis 975-76
45. Mérode aep. Melitenensis 976
46. Nazari aep. Mediolanensis 977-78
47. Landriot aep. Remensis 978
48. Puecher Passavalli aep. Iconiensis 978-79
49. Bernadou aep. Senonensis 979
50. Rodrigo Yuato aep. Burgensis 979
51. Loza aep. de Guadalaxara 979
52. Attar aep. Amidensis rit. chald. 979
53. Mellano aep. Nicomediensis 979
54. De Ferrari aep. Naupactensis 979
55. Lozana ep. Bugellensis 979-81
56. Labis ep. Tornacensis 981

ANNO
CHRISTI

1870

57. Bjale ep. Ventimiliensis	981
58. Severa ep. Interamnenis	981
59. Marguerye ep. Augustodunensis	981
60. Moreno ep. Eporedignis	981-84
61. Rivet ep. Divionensis	984-85
62. Verrolles ep. Columbiensis	985
63. Besi ep. Canopensis	985
64. Carli ep. Almirensis	986
65. Dupont des Loges ep. Metensis	986-87
66. Alberti ep. Syrensis	987
67. Fertitta ep. Cavensis et Barnensis	987
68. Montixi ep. Ecclesiensis	987
69. Grioglio ep. Euriensis	988
70. Moccagatta ep. Zenopolitanus	988
71. Attanasio ep. iam Liparenis	988
72. Pelletti ep. Aquipendensis	988
73. Ullathorne ep. Birminghamiensis	988
74. Demers ep. Vancouveriensis	988
75. Legat ep. Tergestinus	988-90
76. Mincione ep. Miletensis	990
77. Ricci ep. Signinus	990
78. Alcazar ep. Paphensis	990
79. Dupanloup ep. Aurelianensis	990-96
80. Ranolder ep. Vespriensis	997
81. Dreux-Brézé ep. Molinensis	997
82. Ketteler ep. Moguntinus	997
83. Strohmayer ep. Bosonensis	997-1001
84. Jirsik ep. Budvicensis	1001
85. Hindi ep. Iazirensis rit. chald.	1001-02
86. Delaplace ep. Hadrianopolitanus	1002
87. Pukaleki ep. Tarnoviensis	1002
88. De Franco ep. Catacensis	1002
89. Rognault ep. Carnutensis	1002
90. Caixal y Estradé ep. Urgollensis	1002
91. Amat ep. Montereyensis	1002
92. Förster ep. Vratislaviensis	1002-03
93. Salzano ep. Tanensis	1003
94. Moriarty ep. Kerriensis	1003-04
95. Persico ep. Savannensis	1004
96. Barbieri ep. Neocastrensium	1004
97. Fanelli ep. S. Angeli de Lombardia	1004
98. Forwerk ep. Leontopolitanus	1004
99. Majorini ep. Laquedonensis	1005
100. Rosati ep. Tudertinus	1005
101. Gallo ep. Abellinensis	1005
102. Giampaolo ep. Larinensis	1005-06
103. Vaughan ep. Plymuthensis	1006
104. Pace ep. Amerinus	1006
105. Formisano ep. Nolanus	1006
106. Moretti ep. Imolensis	1006
107. Clifford ep. Cliftonensis	1006-07
108. Pagliari ep. Anagninus	1007
109. Sola ep. Niciensis	1006-09
110. Dobrila ep. Parentinus et Polensis	1008
111. Smiciklas ep. Crisicensis rit. ruth.	1008-09
112. Conde y Corral ep. Zamorensis in Hispania	1009
113. Blanco ep. Abulensis	1009
114. Vérot ep. S. Augustini	1009-10
115. Idéo ep. Liparenis	1010
116. Payá y Rico ep. Conchensis in Hispania	1010
117. Dinkel ep. Augustanus Vindelic.	1010
118. Wiery ep. Curcensis	1010-12
119. Guttadauro ep. Calatanisiadensis	1012-14
120. Peitler ep. Vasiensis	1014-15
121. Riccio ep. Caiacensis	1015-16
122. Milella ep. Aprutinus	1016

ANNO
CHRISTI

1870

123. Spoglia ep. Comacensis	1016
124. Abdu ep. Mariamnensis	1016
125. Rogers ep. Chathamensis	1016
126. O'Connell ep. Vallispratensis	1016
127. Bonnás ep. Caanadiensis	1016-17
128. Domeneq ep. Pittsburgensis	1017-18
129. Vasconcellos ep. Lamacensis	1018
130. Colet ep. Lucionensis	1018
131. Maret ep. Surensis	1018-26
132. David ep. Briocensis	1026-27
133. Monserrat y Navarro ep. Barcinonensis	1027
134. Eberhard ep. Trevirensis	1027
135. Bravard ep. Constantiensis	1028
136. Stepischneq ep. Lavantinus	1028-30
137. Pettinari ep. Nucerinus	1030
138. Dours ep. Suesionensis	1030-31
139. Mellus ep. Akrensia	1031
140. Così ep. Priensis	1031
141. Fogarasy ep. Transilvaniensis	1031-32
142. Meignan ep. Catalaunensis	1032
143. Gueullette ep. Valentinensis	1033
144. Ramadié ep. Eluensis	1033-34
145. Garcia y Anton ep. Tudensis	1034
146. Martinez ep. S. Christophori de Havana	1034
147. Huerta ep. Puniensis	1034-35
148. Mariassy ep. Palaeopolitanus	1035
149. Conroy ep. Albanensis	1035
150. Frangipane ep. Concordiensis	1035
151. Baciai ep. Cariopolitanus rit. copt.	1035
152. Fitzgerald ep. Petriculanus	1035
153. Melchisedechian ep. Erzerumiensis rit. armen.	1035
154. Place ep. Massiliensis	1035-36
155. Grimardias ep. Carducensis	1036-37
156. Beckmann ep. Onabrugensis	1037
157. Bovieri ep. Faliscodunensis	1037
158. Cerruti ep. Savonensis et Naulensis	1037
159. Biró ep. Szathmariensis	1037
160. Pankovics ep. Munkacsensis	1037-38
161. Hugonin ep. Baiocensis	1038-39
162. Pagnucci ep. Agathonensis	1039
163. Zalka ep. Iaurinensis	1039
164. Thomas ep. Rupellensis	1039-40
165. Foulon ep. Nanceyensis	1040-42
166. Las Cases ep. Constantinianus	1042-44
167. Meurin ep. Ascalonensis	1045
168. Callet ep. Oranensis	1045-46
169. Guilbert ep. Vapincensis	1046-47
170. Kremetz ep. Varmiensis	1047-49
171. Achaval ep. S. Iohannis de Cuyo	1049
172. Canzi ep. Cyrenensis	1049-50
173. Tomi ep. Rhodiopolitanus	1050
174. Mac Quaid ep. Roffensis	1050
175. Ryan ep. Buffalensis	1050-51
176. Perger ep. Cassoviensis	1051-53
177. Gentili ep. Dionysiensis	1053
178. Mrak ep. Marianopolitanus	1053
179. Orrego ep. de Serena	1053
180. Farso ep. Mardensis rit. chald.	1053
181. Lipovnicki Magno-Varadinensis rit. lat.	1053-55
182. Kovács ep. Quinque-Ecclesiensis	1955-56
183. Valseochi ep. Tibgridensis	1056
184. Szabó ep. Sabariensis	1056-57
185. Hefele ep. Rottenburgensis	1057-59
186. Cuttoli ep. Adiacensis	1060

ANNO
CHRISTI

187. Serafini ep. Viterbiensis et Tusca-
niensis 1060
188. De Cesare abbas Montis Virginis
1060-61
189. Burchall abbas gen. praeses Angliae
O. S. B. 1061-62
190. Elias abbas gen. S. Hormisdas rit.
chald. 1062
191. Grifoni abbas gen. Camaldulensium
1062
192. Guardi vic. gen. cc. rr. Ministrantium
infirmis 1062
193. Jandel magister gener. ord. Praedica-
torum 1062

F.

Catalogus patrum qui ad oecumenicam Vati-
canam synodum convenerunt 1061-1112

I. Catalogus praelatorum ecclesiae catholicae

ANNO
CHRISTI

- quibus aut ius aut privilegium fuit sedendi
in oecumenico concilio Vaticano* 1061-94
1. Rēi et rēi dd. cardinales 1061-63
 2. Rēi dd. patriarchae 1062-64
 3. Rēi dd. primates 1064
 4. Rēi dd. archiepiscopi 1064-69
 5. Rēi dd. episcopi 1069-90
 6. Abbates nullius dioeceseos 1090
 7. Abbates generales ordinum monastico-
rum mitrae usum habentes 1090-91
 8. Generales et vicarii generales:
 - a. Congregationum clericorum regula-
rium 1091
 - b. Ordinum monasticorum 1091-92
 - c. Ordinum mendicantium 1092
 9. Sacri concilii patres qui a die 8 decem-
bris 1869 ad diem 20 octobris 1870
obierunt 1092-94

II. Index alphabeticus sedium vel titularum
1092-1112

SACRORUM CONCILIORUM NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

SACROSANCTUM OECUMENICUM CONCILIUM VATICANUM 1869-1870.

PARS SECUNDA. ACTA SYNODALIA.

SESSIONES PUBLICAE ET CONGREGATIONES GENERALES.

XXV.

DISCUSSIO SCHEMATIS REFORMATI CONSTITUTIONIS DE SEDE EPISCOPALI VACANTE.

1.

Monitum de proxima congregatione habenda, deque electione facienda decem patrum deputatorum pro rebus disciplinae ecclesiasticae.

Cum ex patribus, qui congregationem seu deputationem pro rebus disciplinae ecclesiasticae constituent, plerique, uti venia a sanctissimo domino nostro concilio, a Roma ad tempus discesserint, ne, per durante eorum absentia, susceptum iam ab ipsa deputatione schematum examen in suspenso maneat, eminentissimi ac reverendissimi praesides congregationum generalium reverendissimos concilii patres rogant, ut, loco absentium, alios decem eligere velint, qui illorum vices interim gerant. Quapropter proxima die sabbati, quae est decima tertia currentis mensis augusti hora octava cum dimidio in aula conciliari habebitur congregatio generalis ad eiusmodi electionem per schedulas secretas peragendam. Rogantur itaque reverendissimi patres, ut eorum quilibet in schedula, quae huic folio adnexa distribuitur, adnotare velit ex patribus Romae praesentibus, decem, quos ad praedictum temporaneum munus seligendos iudicaverit.

Ex secretaria concilii Vaticani die 9 augusti 1870:

Ludovicus Jacobini,
subsecretarius concilii Vaticani.

2.

Congregatio generalis octogesima septima
1870 augusti 13.

Die sabbati 13 augusti 1870 hora octava cum dimidio ante meridiem in conciliari aula Vaticanae patriarchalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt centum triginta sex patres, nempe 22 cardinales, 5 patriarchae, 1 primas, 28 archiepiscopi, 59 episcopi, 1 abbas nullius diocesis, 6 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 18 generales et vicarii generales; quorum omnium nomina, quae per assigna-

CONCILIUM GENERALE TOMUS LIII.

tores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum octogesimae septimae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Hyacinthus de Ferrari archiepiscopus Naupactensis missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adomus Domine* etc., eminentissimus primus praeses indixit electionem faciendam decem patrum qui in deputatione pro rebus disciplinae ecclesiasticae vices interim gerant absentium deputatorum, his verbis:

„Reverendissimi patres, procedatur ad electionem decem patrum, qui in deputatione pro rebus disciplinae ecclesiasticae interim vices gerant eorum, qui uti facultate a sanctissimo domino nostro concessa, Roma ad tempus discesserunt; adeoque qui ex patribus schedulam scriptam non attulerunt, eam scribant, et reverendus dominus subsecretarius cum suis adiutoribus schedulas colligendas curet.“

Diei officiales commissum sibi munus exequuti sunt. Collectisque schedulis ac depositis super tabulam coram praesidibus sitam, eminentissimus primus praeses suffragiorum computationem indixit his verbis:

„Reverendissimi patres, scrutinium schedularum quae modo exhibitae sunt, statim fiet in conspectu vestrum: idcirco rogantur duo ex senioribus tum patriarchis, tum archiepiscopis, tum episcopis, tum abbatibus, ut huic scrutinio velint operam dare.“

Tunc subsecretarius et eius adiutores, seniores ex patriarchis, archiepiscopis, episcopis et abbatibus a primo praeside vocatos ad tabulas in medio aulae positas invitarunt, ut una cum notariis et scrutatoribus suffragiorum schedulas reverendissimorum patrum examinarent, adhibita in scribendo opera scriptorum secretariae et stenographorum.

Singulis vero schedulis perlectis et computatis suffragiis, eminentissimus primus praeses factam electionem significavit patribus, dicens:

„Reverendissimi patres, absolutum iam est scrutinium schedularum, ex quo, loco absentium deputatorum pro rebus disciplinae ecclesiasticae, maiori

suffragiorum numero patres inventi sunt electi, quorum nomina reverendus dominus subsecretarius ex ambone recitabit.

Tunc ambonem subsecretarius ascendens sequentem tabellam perlegit:

„Nomina reverendissimorum patrum, qui ad deputationem pro rebus disciplinae ecclesiasticae loco absentium, maiori suffragiorum numero electi sunt:

1° Vincentius Jakobfaluy episcopus Alba-Rogulensis.

2° Michael Payà y Rico episcopus Conchenensis.

3° Benvenutus Monson y Martins archiepiscopus Granatensis.

4° Iacobus Quinn episcopus Brisbaneensis.

5° Iosephus Targioni episcopus Volaterranus.

6° Franciscus Robertus Blanchet archiepiscopus Oregonopolitanus.

7° Petrus Paulus Trucchi episcopus Foroliviensis.

8° Alexander Franchi archiepiscopus Theσσαlonicensis.

9° Iacobus Baillès episcopus iam Lucionensis.

10° Vincentius Mofetti episcopus Imolensis.“

Facta nominum promulgatione, eminentissimus primus praeses patres dimissurus dixit:

„Reverendissimi patres, dies proximae congregationis generalis per folium typis impressum vobis significabitur.“

Hisce omnibus expletis, consueto signo declaratum est congregationem absolvi, ferique omnibus abscondi facultatem.

Ph. card. De Angelis praeses.

Antonius card. De Luca praeses.

Ioa. Andreas card. Bizzarri praeses.

Aleixius card. Billio praeses.

Hannibal card. Capalti praeses.

Ludovicus Jacobini subsecretarius¹.

3.

Monitum quo patribus mittitur schema reformatum constitutionis de sede episcopali vacante, et proxima indimatur congregatio generalis.

Mittitur huic folio adiectum schema constitutionis disciplinaris de sede episcopali vacante, reformatum iuxta observationes patrum, una cum relatione ad ipsum pertinente.

Proxima congregatio generalis habebitur feria III sequentis hebdomadae, die 23 currentis mensis augusti, hora octava cum dimidio, in qua post relationem ab uno ex patribus deputationis pro rebus disciplinae ecclesiasticae habendam, fiet de eodem schemate discussio generalis, qua absoluta procedetur ad discussionem specialem. Itaque reverendissimi patres qui de hoc schemate loqui voluerint, poterunt suum disserendi propositum modo solito significare ad normam decreti diei 20 februarii huius anni.

E secretaria concilii Vaticani die 19 augusti 1870.

Ludovicus Jacobini,

subsecretarius concilii Vaticani.

4.

Schema constitutionis de sede episcopali vacante a deputatione pro rebus disciplinae ecclesiasticae reformatum patrum examini propositum.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De sede episcopali vacante.

Caput I.

Ecclesiarum vacantium regimini pro apostolica nostra sollicitudine omni meliori modo prospicere

Hisce subscriptionibus appositis singularum congregationum generalium acta tam ab eminentissimis praesidibus quam a reverendissimo subsecretario uti authentice declarantur. Quae semel exhibuisse satis erit, cum eodem ordine semper in actis habeantur.

A capitulum sacro approbante concilio, decernimus, ut quibus in diocesis cathedrali capitulum canonice erectum existit, idem capitulum officialem seu vicarium infra octo dies post mortem episcopi constituturo, vel existentem confirmare omnino teneatur iuxta litem a synodo Tridentina dispositionem¹. Unus sit capitali vicarius: ubi vero non plures eligendi hactenus ita invaluit, ut statim aboleri difficile possit, primus inter electos in ordinariam episcopi iurisdictionem solus succedat, cui reliqui subesse in omnibus debeant. Ad vicarii munus is tantum assumi possit qui sacro ordine sit insignitus, et in quo morum integritas, pietas, sana doctrina, et a qualibet nota, praesertim ecclesiasticae censurae, immunitas cum scientia ac prudentiae laude conspirent. Et quamquam apprime deceat ac valde optandum sit, ut qui assumitur sit etiam in sacra theologia vel iure canonico doctor aut licentiatum, huiusmodi tamen qualitatis defectum electionis validitati officere nolumus. Canonis autem sanctionibus inhaerentes, prohibemus ne in vicarium deputetur qui vacantis sedis fuerit patriarcha, archiepiscopus, vel episcopus electus, nominatus, seu praesentatus: et si ipse vicarium certum habuerit nuncium de sua electione, nominatione, seu praesentatione ad praedictam vacantem ecclesiam, eo ipso ab officio cesset, et capitulum ad novi vicarii deputationem deveniat.

Quodsi praescriptae conditiones posthabitaee fuerint, minori capitularium numero, vel alteri cuius interest, ad metropolitanum; si vero ecclesia metropolitana vacans fuerit, vel de ipso capitulo metropolitano agatur, ad antiquiorem provinciae episcopum in devolutivo provocare liceat; ad propinquorem vero episcopum, si ecclesia exempta fuerit. Et in ad quem provocatum erit, agnita rebus iustitia, vicarium pro ea vice deputabit.

Vicario legitime constituto, nullam prorsus iurisdictionis partem penes capitulum remanere, et quamcumque ab hoc factam reservationem irritam esse declaramus; ipsum vero vicarium neque ad tempus eligi posse, nec semel electum praeterquam a sede apostolica removeri: statutis et consuetudinibus quibuscumque, etiam iuramento firmatis, non obstantibus. Legitime electus sive e relictibus mensae vacantis, sive ex aliis emolumentis ad episcopum spectantibus, ubi aliter provisum non fuerit, partem congruam percipiat; quae quidem pro singulis provinciae dioecibus a metropolitano cum suis suffraganeis, sive in concilio provinciali, sive extra, stabili ratione praestituenda erit. Insuper diebus et horis quibus ratione sui muneris impeditur, a chori servitio sit exemptus, et distributionibus gaudeat, iis tantum amissis quae inter praesentes dicuntur.

Sede vero per episcopi captivitatem vel relegationem aut exilium ita impedita, ut is cum suo grege communicare nullatenus possit, dioecesis regimen penes vicarium generalem, vel quemlibet alium virum ecclesiasticum ab episcopo delegatum, remaneat, donec aliter ab hac sede apostolica provideatur. Iis autem deficientibus vel simili modo impeditis, capitulares vicarium constituent, totiusque rei eventum quamprimum ad eiusdem sanctae sedis notitiam deferent, recepturi humiliter, et efficaciter impleturi quod per ipsam contigerit ordinari.

Caput II.

Cum ex veteri sacrorum canonum sententia sede vacante nihil sit innovandum; ne ex praepropera vicarii capitularis administratione ullum contingat dignitati episcopali detrimentum inferri, sacro approbante concilio, districte prohibemus ne idem

¹ Sess. XXIV cap. 18 de reform.

vicarius dimissionis ad ordines etiam post annum a vacatione unquam concedat illi qui a proprio episcopo reiecti fuerint; neve alienum clericum dioecesi adscribat vel proprium ex ea dimittat, nisi ab hac sede apostolica facultatem obtinuerit. Inveniam etiam quibusdam in locis consuetudinem, ut libere collationis beneficia animarum curam adnexam non habentia a vicario conferantur, tolerandam hanc esse declaramus. Quod si de beneficiis parochialibus agatur in perpetuum titulum conferendis, auctoritatem vicario tribuimus ut, deputato statim economo seu administratore, postquam annus a vacatione sedis episcopalis fuerit elapsus, concursum indicat, atque adhibitis examinadoribus synodalibus seu pro-synodalibus vacantem parochiam illi conferat, quem digniorem inter approbatores ipse una cum iisdem examinadoribus iudicaverit.

Caput III.

Nostram modo sollicitudinem convertentes ad ecclesias quae cathedrali capitulo canonice erecto carent, ut illarum, dum vacant, regimini ea ratione consulamus, quae et communis pro omnibus sit, et controversiis, quoad fieri possit, aditum praeccludat, methodum a felicis recordationis praedecessore nostro Benedicto XIV haec de re constitutam¹ aliquantum variantes et moderantes, sacro approbante concilio, haec in posterum servanda praecipimus.

Omnibus itaque istiusmodi ecclesiarum hodiernis archiepiscopis, episcopis, atque etiam vicariis apostolicis, qui neque coadiutorem habent cum futura successione, neque vicarium generalem, mandamus, ut statim ab hac edita constitutione deputare teneantur vicarium habilem atque idoneum; eorum vero successores statim post adeptam dioecesis vel vicariatus possessionem idipsum omnino efficiant. Hic autem vicarius post illorum obitum dioecesis vel vicariatus regimen illico assumet tanquam huius sanctae sedis delegatus, et in eiusmodi munere permanebit, donec novus episcopus vel apostolicus vicarius dioecesis seu vicariatus possessionem adierit, vel aliter ab eadem sancta sede fuerit ordinatum. Pari modo alterum statim ipse deputabit ecclesiasticum virum, qui sibi in munere, si forte interim obierit, succedere debeat. Volumus autem eos ad quos sic, ut praefertur, vacantis dioecesis vel vicariatus cura devenerit, quamprimum certiorum reddere debere sedem apostolicam; eisdemque omnibus et singulis uti posse facultatibus, quae ecclesiae cathedralis vicario capitulari competere dignoscuntur, ac praeterea in vicariatus apostolicis iisdem frui facultatibus, quibus defunctus vicarius apostolicus pollebat, iis dumtaxat exclusis quae requirunt characterem episcopalem, vel non sine sacrorum oleorum usu exercentur; eisdem tamen potestatem facimus ut, quodcumque in eiusmodi vicariatu apostolico necessitas urgeat, possint consecrare calices, patenas, et altaria portatilia, cum sacris oleis ab episcopo benedictis.

In ecclesiis ritus orientalis, iis exceptis quae habent capitulum legitime institutum quod iure polleat eligendi vicarium capitularem, defuncti episcopi vicarius regimen vacantis dioecesis eo ipso assumat, donec certiore quamprimum facto metropolitano vel patriarcha, eiusdem vacantis ecclesiae gubernio rite consulatur usque ad novi episcopi electionem.

Decernimus tandem ut omnes praedicti vicarii, quibus modo memoratarum ecclesiarum regimen, dum vacant, committimus, rationem suae administrationis novo episcopo vel vicario apostolico reddere

¹ Brevi Ep. sublimi 26 Ianuarii 1763, et Quorum sublimi 8 Augusti 1765.

teneantur eodem prout modo, quo Tridentina synodus vicarios capitulares, economos, et alios quocumque officiales et administratores sedium vacantium ad id teneri voluit¹.

4.

Summaria relatio eorum, quae ad schema de sede episcopali vacante referendum esse sunt a deputatione pro rebus disciplinatis.

Ut huius schematis ordo clarior sit, in duas veluti partes divisum reverendissimis patribus a deputatione nunc proponitur; in duobus enim prioribus capitibus statuitur de ecclesiis capitalium cathedralium habentibus; in tertio autem de quibuscumque ecclesiis eo carentibus.

Circa ecclesias quae capitulum habent pauci ex patribus in congregationibus generalibus proposuerunt, ut methodus vacantibus ecclesiis providendi per vicarium capitularem abrogaretur, vel ex parte saltem immutaretur, ne locus amplius esse posset abusus ex mala vicariorum capitaliarum administratione hinc illic inductis. Verumtamen disciplina quae tribus iam saeculis utiliter viguit, minime visa est abroganda nec quoad substantiam immutanda propter incommoda, quae ex hominum tantum culpa subinde occurrerunt, nec tentanda nova disciplina cuius incommoda forte oritura ne praevideri quidem possunt. Quibusdam potius cautelis circa vicariorum potestatem appositis aditus videbatur praeccludendus praecipuis malis, de quibus memorati reverendissimi patres conquesti erant.

Ne confusio inducatur et dubia reddatur conciliaris dispositio in nonnullis ecclesiis capitulo cathedrali revera destitutis, in quibus aliqui presbyteri canonicorum nomine vulgo appellantur, et peculiaribus etiam utuntur insignibus, passim in hoc schemate, iuxta desiderium in generalibus congregationibus expressum, sermo est de capitulo canonice seu legitime erecto.

Caput I.

1. Quoad vicariorum capitaliarum pluralitatem, quae in Gallia viget, alii ex reverendissimis patribus institerunt, ut unus tantum vicarius admitteretur; alii vero ut unus existens in posterum etiam servari posset; alii demum ita id permittendum esse censuerunt ut simul curaretur regiminis unitas. Haec in re deputatio considerans, hinc gravissimam rationem unitatis regiminis, hinc peculiarem rationem ob quas iuxta plures reverendissimos patres in Gallia unus eiusmodi aboleri non posset, in eam ivit sententiam ut reverendissimorum patrum examini talem subiceret decreti formulam, quae utriusque partis vota exprimeret. Formula proposita imprimis urget legem de uno tantum vicario capitali constitutendo; de usu autem contrario ita loquitur, ut pateat eum introduci nequaquam posse ubi hactenus non existit; ubi vero nunc viget, abolendum esse si ab eo nimia difficultate fieri queat; secus vero eum, qui in schemate praescribitur, modum esse servandum, quo quidem in ipsa vicariorum quoad nomen pluralitate revera procuratur regiminis unitas, et unice proprie dicti vicarii capitalis deputatio. Utrum formula proposita videatur admittenda, vel quid haec in re praestare oporteat, ipsi reverendissimi patres iudicabunt.

2. Ad qualitates vicarii capitalis quod attinet, imprimis indicantur eas quae necessario requiruntur. Inter eas ordinem sacrum, etiam in vicario generali episcopi a nonnullis patribus expositum, enumerandum esse deputatio censuit. Contra vero iuxta multorum patrum votum gradus academici necessitas

¹ Sess. XXIV cap. 16 de reform.

non imponitur, et consequenter eius in vicario ob-
sentia controversia non queritur vel appellatio
locum dare in posterum sequi. Deinde tamen
concessit exprimitur, sed hoc ipsum comprehendit
decretata aut licentiam sive in causa theologia
sive in iure canonico.

3. Cum alia reverendissimi patrum existimavit
deputatio expedire ut discretis verbis dicerent, electo
cunctis vicario, nullam potestatem iurisdictionis partem
capitale remanere; reservationem quancumque ab
hoc factam esse irritam; et vicarium, ut ad tempus
eligi nequit, ita a sola sede apostolica posse re-
moveri. Ob gravissimas causas a praedictis reveren-
dissimis patribus allatas addita fuit clausula dere-
gatoria statutorum et consuetudinum.

4. Observantur aliqui patres litibus aneam dari,
si pars congrua a vicario percipienda nulla ratione
determinetur. Hinc deputatio perpendens propter
maximam in diversis ecclesiis reddituum diversitatem
quotam ipsam assignari non posse, et solius con-
suetudinis normam nimis esse vagam ac contro-
versis facile aditum praebere, aliam determinationem
proponit. Addenda etiam putat illa verba *sive ex
alio emolumentis ad episcopum spectantibus*, quia in
nonnullis ecclesiis ex legibus in regione vigentibus
et antiquo usu redditus mensae vacantia alia ratione
applicentur, et in pluribus ecclesiis mensae episcopalis
proprie dicta non existit.

5. Ut, iuxta aliam observationem in generalibus
congregationibus factam, in dispositione circa sedem
impeditam omnia evanescent obcuritas, maiori per-
spicuitate exprimitur, eam eorum cum sacris canoni-
bus hypotheseim intelligi, in qua episcopus cum suo
grege communicare nullatenus potest; et eadem de
causa dicitur: *His autem deficientibus vel simili
modo impeditis.*

Caput II.

Nonnulli reverendissimi patres de nimia prioris
schematis duritie sunt conquesti, et opinati sunt
manus vicarii capitalaris inde in clero et populo
vilipensum iri. Mutatum itaque haec in parte fuit,
et praeterea iuxta plurium patrum desiderium neces-
sitas consensus capituli pro dimissoria ad ordines
a vicario post annum vacationis concedendis non
fuit lege generalis imposita. Scitis etiam eorum
patrum votis qui voluerunt, ut in memoriam re-
duceretur sanctorum canonum prohibitio ne sede
vacante aliquid innovetur.

Ad beneficia liberae collationis quod attinet,
imprimis quidem non toleratur consuetudo ut a vi-
cario conferantur, si eorum animarum adnexam non
habeant. Huius autem qualitatis mentis addita fuit,
tum quia de beneficiis parochialibus in titulum per-
petuum conferendis illis post dicitur, tum quia
nullatenus sic attinguntur quocumque spectant ad
ecclesias parochiales quae amovibiles rectores habent,
et speciatim ad eas quae in Gallia et alibi peculiari
succursalium ecclesiarum nomine dicuntur. Porro
circa beneficia parochialia in perpetuum titulum
conferenda nova proponitur disciplina. Cum enim
hodie non solum, ipsa tolerante sede apostolica,
e plerisque locis acta concursus pro collatione fa-
cienda Romam mitti non soleant, sed maximas
etiam difficultates id haberet, opportunum vicium
est proponere, ut primo anno sedis vacantis per
oecumenicum tantum seu administratorem vicarius
provident, et ipsa collatio future episcopo reservetur;
post annum vero transectum vicarius concursum
inducit et vacantem parochiam conferat, adhibitis
tamen examinatis synodalibus vel pro-synodalibus,
atque ita ut dignitas ex approbata electio
non a solis vicariis, quomodo a solis epi-
scopi, sed a vicariis simul et examinerum iudicio

possent, in praedictis vicariis dicitur esse
videndum, quantum fieri poterit, quibus reverendissi-
morum patrum circa ecclesias parochiales obser-
vationibus et votis.

Caput III.

Supponit autem ea pars, in qua iuxta Bene-
dicti XIV brevis *Quam ex sublimi* sermo est de
diocessibus capitulum cathedrale habentibus; cum
cuiusmodi diocessibus, etiam in remotis regionibus
existentes, ex ipsa Benedicti XIV dispositione ean-
dem sede vacante regimini normam sequi debeant,
quam aliae sequuntur diocessibus capitulum cathedrale
non destitutas, de quibus in duobus prioribus nostri
schematis capitibus statuitur. Una tantum de re
dubitari potest, utrum nempe derogandum sit novi,
quem Benedictus XIV alibi existere posse sup-
ponit, ut una cum canonicis cathedralibus alii quo-
que ecclesiastici viri suffragium in vicario eligendo
habeant. Nihil ea de re schema praesumat.

Quod spectat ad diocessibus capitulum carentes, iuxta
plures reverendissimos patres ea quae in Bene-
dicti XIV brevi *Quam ex sublimi* leguntur de vicario
per parochos sive solos sive una cum aliis eccle-
siasticis viris, prout usus ferat, eligendo, ditibus
facile et dubiis occasionem praebent. Quapropter
cum iisdem reverendissimis patribus aliam viam
inveniam esse deputatio censuit. Assumptis itaque,
sed ex parte immutatis, regulis, quae in utroque
Benedicti XIV brevi statuuntur, sive pro diocessibus
in quibus nulli parochi, sed missionarii tantum
longe dispersi existunt, sive pro vicariatus aposto-
licis; decernitur ut omnium ecclesiarum capitulum
cathedrale carentium archiepiscopi, episcopi, vel vi-
carii apostolici, si neque coadiutorem cum futura
successione neque vicarium generalem habeant, huius-
modi vicarium assumere teneantur, et vacantis ec-
clesiae regimen sit penes ipsum, vel penes virum
ecclesiasticum ad huiusmodi vicario generali statim
pro sui obitus tempore designandum. Imponitur
autem obligatio ut is qui vacantis ecclesiae regimen
suscipit, quamprimum certiorum reddat eodem apo-
stolicam.

Tandem vicariis illis, qui iuxta huius capituli III
dispositionem vacantem ecclesiam rexerint, appli-
cantur quaecumque de rationibus a vicario capitu-
lari alioque novo antistiti reddendis synodus Tridentina
praescripsit; idque eodem proceris modo quem
illius decretum indicat. Quo fit, hanc quoque ex-
presse in memoriam revocari Tridentinam disposi-
tionem, ut nonnulli reverendissimi patres exoptarunt.

6.

Congregatio generalis octogesima octava
1870 augusti 23.

Feria tertia die 23 augusti 1870 hora ante meri-
diem octava cum dimidio in conciliari aula Vaticanae
patriarhalis basilicae generalis reverendissimorum
patrum congregatio habita est; cui interfuerunt cen-
tum viginti septem patres, nempe 24 cardinales,
3 patriarchae, 1 primas, 20 archiepiscopi, 55 episcopi,
3 patriarchae, 1 primas, 20 archiepiscopi, 55 episcopi,
abbates nullius diocesis omnes aberant, 5 abbates
generales sive praesides congregationum ordinum
monasticorum, usum mitrae habentes, 19 generales
et vicarii generales, quorum omnium nomina, sicuti
per assignatores locorum accurate descripta fuerunt,
exhibet indiculus patrum octogesima octavae con-
gregationis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Vincentius Jekelfalussy
episcopus Alba-Regalensis missam lectam celebravit.
Qua absoluta, et recitata oratione *Advenit Dominus*
etc., eminentissimus primas praeses annunciat
obitum nonnullorum concilii patrum diceas:

„Reverendissimi patres, dolentes vobis nunciamus,

quod a die contentis quartis septem ex concilio A patribus, nempe Illustrissimi ac Reverendissimi domini Pascales Roncetti et Navarra episcopus Basiliensis, Franciscus Flax et Solms archiepiscopus Trierensis, Mariannus Eusebia archiepiscopus Buenos Ayres, Cornelius Mac Cabe episcopus Ardaghensis, Felix Ompinori episcopus Parmensis, Joseph Sovera episcopus Interamnenis, Petrus Cyrillus d'Uris et de Labate episcopus Pampilonensis et Tudolensis, hinc vita exacerant. Horum defunctorum patrum animas piis reverentissimorum patrum suffragiis praesertim in sacrosancto missae sacrificio commendantur.

Deinceps vero indictam discussionem proponens, nec non relationem nomine Deputationis praemittendam, sic prosequutus est:

„Reverendissimi patres, discussioni schematis reformati constitutionis disciplinariae de sede episcopali vocante praemittitur relatio facienda per reverendissimum dominum Michaellem Payà y Rico episcopum Conchensem, qui nomine deputationis specialis pro rebus ad disciplinam ecclesiasticam pertinentibus exponet viam et rationem, quam ipsa deputatio sequuta est in exequendo munere eidem commisso. Igitur reverendissimus dominus episcopus Conchensis ascendat ambonem.“

RELATIO

reverendi patris domini Michaelis Payà y Rico episcopi Conchensis¹.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Non meis meritis, neque ex voluntate mea, quia ultimus sum inter fratres, sed ex lege obedientiae, cui parere semper semperque paratus sum, venio hodie, ut coram vobis appaream, ut non nomine proprio relatorum agam, sed nomine deputationis a vobis electae, relationem faciam orotenus circa schema de sede episcopali vocante. Quae cum ita sint, licet conceptus sint omnes deputationis, tamen forma locutionis mea est: hac de causa indigeo vestra indulgentia. Quapropter idipsum in antecessum humiliter exero.

Nunc vero, quodnam est obiectum huius relationis? Notum est vobis, reverendissimi patres, quae praxis sit in tribunalibus, ut fiat relatio brevis totius causae coram iudicibus praesentibus, ut uno oculi ictu possint videre quidquid est in causa, et sic facilius sententiam ultimam dicere. Notum est etiam vobis, in schola, in concertationibus litteralibus propugnatores alicuius thesisi prius per dissertationem confirmare ipsam thesiam, et in ipsa dissertatione manifestare clare sensum verborum, quae adhibentur in ipsa thesi, et conceptum in ipsa contentorum. Hoc, ipsum est obiectum, ipsemet finis huius relationis.

Vobis per cursum oblata est a deputatione constitutis disciplinariae ultime redacta et deliberationi congregationis generalis proposita. Haec est nostra thesis; et ut patres aliquid, si ipsis placeat, possint adhibere ad ultimam perfectionem inducendam in huiusmodi operis, ut patres, inquam, possint facilius cognoscere sensum nostrarum propositionum, haec de causa relatio haec instituitur. Praesentit hanc relationem oralem alia scripta, quae quidem optime exarata est, quia manu magistra est conscripta. Perfecta est, utinam ego possim huius relationis scriptae vestigia fideliter promovere.

¹ Argumentum: „Episcopus Conchensis brevem quandam analysim instituit reformati schematis, rationem reddens de causis sive emendationibus sive additionibus, quae super schemate primum patribus proposita factae fuerant iuxta observationes ab eisdem patribus in scripto datas.“

In scriptis, ut memori meae satisfaciam, aliquid de historia habeo schematis vobis dicendum habeo. Bene notis, quoniam fuerit usque ad hoc tempus disciplina generalis ecclesiae post celebratum concilium Tridentinum circa electionem vicariorum capitularum sedibus vacantibus. Notus est vobis etiam brevis factus recordationis Benedicti XIV diei 26 Januarii anni 1783, et alter brevis diei 8 Augusti 1784, in quibus statuuntur regule ad eligendum et proponendum vicarium sive gubernatorem pro ecclesia tum orientalibus tum occidentalibus, in quibus non est capitulum constitutum; tamen tractu temporis canota sedes, quae semper comperae invigilat pro meliore administratione gregei sibi a Domino commisi, aliquas reformationes vel potius mutationes in melius convenire, effecere et introducere cognovit in disciplina vigente. Hac de causa proposuit concilio schema primitivum a theologis designatis adlaboratum.

Bene recordamini quod magna disquisitio facta fuerit suo tempore circa huiusmodi schema, sententibus patribus hinc et illinc sive pro sive contra in textu litterali ipsius schematis. Terminata et finita iam discussione sive generali sive particulari circa quodvis caput huius schematis, omnes observationes synoptice redactae sunt, et iudicio patrum deputationis disciplinariae exhibitae et redactae sunt ita, ut in classes reducerentur¹. In prima classe collocatae illae observationes sunt, quae relationem dicebant ad schema generaliter consideratum; in secunda classe illae observationes, in quibus expectabatur ut e schemate aliquid adimeretur; in tertia illae, in quibus expectabatur ut aliquid adderetur; in ultima classe collocatae sunt illae observationes, in quibus expectabatur aliquid extra schema.

Nunc non tantum opus peractum est valde onerosum a primaria deputatione, sed aliud secundarium et veluti auxiliare huius primordialis, nempe ad examen iterum revocatae sunt eiusmodi observationes, et alio modo sunt collectae et coordinatae. Adunatae sunt omnes illae observationes, quae erant contra vel pro aliquibus verbis schematis, contra vel pro aliqua periodo vel clausula, contra vel pro aliquo capite de schemate in genere considerato.

His omnibus ita peractis, illa primitiva, primaria, proprie dicta deputatio ad examen et ad trutinam revocavit huiusmodi omnes observationes, ut his praesentibus introduceret in textum schematis reformationes convenientes, regulam istam semper praesentibus habendo, ut satisfaceret desideriis patrum semper ac possibile hoc foret et non contradiceret fini ultimo et primario, ad quem gressus nostros dirigimus.

Hic erat status rerum, quando vos, considerantes quod in praesentiarum maior pars, quasi omnes deputati primitivae deputationis de rebus disciplinariis abierint Roma, in hoc ipso mense Augusto elegistis aliam deputationem veluti supplementariam, temporariam, quia de deputatione primitiva tantum extabant duo patres. Hoc facto, haec deputatio adunata est semel, iterum et tertio; et iterum ad examen revocavit schema primitivum ita, ut schema istud ter examinatum fuerit, et quidem attente et mature per discussionem istam, ad hoc intentam et directam, ut ultima manus daretur huiusmodi operi, ad hoc ut exiret omnimode perfectum.

Nunc autem patres primum id faciendum agnoverunt, nempe quod de aliquibus a patribus observatis prudentius ceperit alere, et nihil dicere, de aliis vero ad tempus relegare, et de aliis, quae aliquibus

¹ Vide supra, t. I, col. 886-900.

circumstantiis vestiantur quodammodo particularibus, a quae observandae sunt ad huiusmodi electionem perficiendam. Stabilita iam disciplina regulari in hac prima clausula, in secunda tractatum est de statuendo principio generali, nempe quod non sit nisi unus vicarius capitularis. Bene notis quod circa hoc disputatio non acriter, quia acris disputatio nunquam adeat inter fratres, sed ferventer disquisitio facta est. Fuerunt enim multi episcopi cuiusdam nationis et regni catholici bene meriti, qui existimabant adhaerendum observationi consuetudinum in illis regionibus, in quibus post mortem episcopi eligebantur duo vicarii capitulares, et mortuo archiepiscopo tres. Alii vero patres instabant contra, observetur generalis disciplina et communis in ecclesia.

His ita peractis, deputatio devenit ad tractandum de mutationibus introducendis in quovis capite, in quavis periodo, in quavis clausula et etiam circa quodcumque verbum, quod melius foret mutare in aliud vel auferre. Quapropter deveniendo iam ad hanc materiam bene vobis notum est, quia prae oculis habetis schema ultimo reformatum atque etiam relationem scriptam, quod quaecumque aguntur in hoc schemate, ad duo capita principalia reducuntur.

Primum agitur de providendo iis ecclesiis vacantibus, in quibus est capitulum canonicorum canonice et legitime constitutum; et deinde de providendo aliis ecclesiis sive sint titulares et residentiales, sive sint tantum vicariatus apostolici, in quibus non est capitulum legitime constitutum. Et dicitur legitime et canonice constitutum, quia nonnulli patres cum observationes dirigerent ad congregationem generalem, ex hoc ambone notum fecerunt, in quibusdam locis fore capitulum velut honorarium, et constituentes capitulum dici et vocari canonicos, non autem constitutos esse ut canonici ecclesiae constituuntur, ut illi nempe canonici, qui constituunt vere capitulum cathedrale. Et ut clare dignosceretur quod de istis canonicis honorariis sermo non foret, hac de causa hic loquimur de illis canonicis qui sunt legitime constituti; et de providendo ecclesiis in quibus sunt huiusmodi capitula constituta, tractatur in I et II capite schematis; de providendo autem aliis ecclesiis, in quibus non est capitulum legitime constitutum, tractatur in III et ultimo capite, in quo etiam fit mentio de ecclesiis orientalibus.

Quod ad primum caput, hoc ut videtis subdividitur in quatuor paragraphos: in prima § tractatur de electione facienda a capitulo intra octiduum a morte episcopi. Circa huiusmodi § instituta est contentio pacifica, sed assidua inter fratres, quia multi patres ex hoc ambone observabant, quod forte conveniens foret immutare disciplinam concilii Tridentini circa hanc rem, ac relinquere in gubernio ecclesiae vacantis vicarium generalem episcopi defuncti. Haec quaestio magni momenti et transcendentalis tractata fuit assidue a patribus deputationis, et bene omnibus perpensis ultimo in hoc devenitum est, ut convenientius foret retinere hanc disciplinam constitutionem tridentinam, quam immutare. Primo quia omnes illi abusus, de quibus conquerebantur illi quamplurimi patres, saepissime evenerunt ex defectu personarum, non ex defectu legis constitutionis; quae quidem quam pluries non observabatur. Deinde ecclesia in omnibus progreditur certe gradatim, non per saltum; et proinde si aliqua haec reformatio inducenda foret, haec fieret decursu temporis et paulatim, et non subito et quasi aspero quodam modo.

Igitur in hac prima clausula, in hac prima periodo statutum est, ut mortuo episcopo infra octo dies capitulum procederet ad electionem vicarii capitularis, vel ad confirmationem iam existentis citando sessionem XXIV concilii Tridentini et caput XVI huiusmodi concilii, in quo capite agitur de regula,

Bene quidem, et plane dicam vobis, illa praxis est verus abusus; sed ecclesia quae semper in omnibus prudentissime agit, circa huiusmodi abusus siluit et quodammodo toleravit. Quid faciendum in praesentiarum? Si statuatur principium quodammodo siccum et absolutum et asperum, forent illi fratres nostri, qui nunc inter nos non sunt, obstantes et dicentes: si nos praesentes fuissetis, aliter actum esset. Hinc verbis mollibus, tamen ut salvetur principium, ipsis fratribus satisfiat. Hac de causa statutum est, unus quidem eligatur vicarius capitularis; et deinde ut disciplina, melius dicam abusus disciplinae qui viget in his ecclesiis paulatim reformetur, dicitur: ubi usus non est introductus eligendi plures vicarios capitulares, non introducat; ubi est introductus et non difficile posset corrigi, corrigatur; sed ubi non facile corrigatur, notum sit quod unus tantum est verus et proprius vicarius capitularis inter electos, in ordinariam episcopi defuncti iurisdictionem succedens, et alii qui dicuntur vicarii capitulares, non sunt vicarii capitulares nisi nomine tenus, et subsunt primario in omnibus et pro omnibus.

Remanebit tunc difficultas solvenda, quoniam erit primarius? Bene perpensis omnibus ita nobis consultius statuendum fore visum est, ut sit primarius ille, qui primo loco eligitur a capitulo; ac proinde ille qui primo loco eligitur, assumat omnem iurisdictionem vicarii capitularis, ut serventur iura, leges et consuetudines illius regionis; et ita fit ut non sit nisi unus verus vicarius capitularis; nomen saltem conservent alii; et ita aliquo modo satisfaciamus desiderio nostrorum fratrum. Quae quidem agendi ratio deputationi visa est suavior, quam rotunde statuatur huiusmodi principium absque ullo temperamine.

In tertia periodo sive clausula designantur qualitates, quibus ornatus esse debet ille, qui eligitur in vicarium capitularem. Et in primis agitur de ordine sacro habendo vel non habendo. Bene novit charitas vestra, quid quamplurimi patres voluerint in discussione generali. Non eligatur vicarius capitularis neque vicarius generalis episcopi, nisi ille qui iam presbyter est, cum ille qui praeset presbyteris non deceat quod non esset ipse presbyter, sed esset subdiaconus vel diaconus vel forte etiam secularis. Bene pensatis omnibus, consideratis bene omnibus et perpensis, considerando quod forte in aliquo capitulo quis esse posset inter canonicos subdiaconus vel diaconus, et quod, si statuatur principium generale quod non nisi presbyteri forent eligendi, illi eliminarentur a possibilitate electionis sed iure tantum electionis activae gauderent, eo quod non essent presbyteri; est acceptum generaliter ut ille, qui eligendus esset in vicarium capitularem, sit saltem in sacris ordinibus constitutus. Hoc modo solvitur difficultas, et medium inter extrema datur.

Deinde numerantur aliae circumstantiae, quae requiri debent in vicario capitulari: nobis bene notae sunt quae sint. Generaliter et semper semper-

que in iure dicitur; nempe, ut sit vita probata, ut A sit non tantum vita probata, sed etiam devota, id est ardens in solo gloriae Dei et charitatis animarum; ut sit etiam ab omni nota immunis, praecipue a censuris ecclesiasticis; ut sit etiam doctrina, scientia praecellens et praesertim prudentia, quia prudentia est sed omnium virtutum et qualitas requisita semper semperque in omnibus, qui eligendi sunt ad vicariatum capitularem. Quae autem de laurea academica, bene notis quod circa hoc vera discussio longa et diuturna facta sit inter fratres.

Conquerantur aliqui patres, quod non fieret mentio de doctoribus et licentiatibus in theologia; alii quod non fieret mentio laurae et licentiae in iure canonico; alii asserant, quod forte in aliquibus casibus illi qui non forent laureati, tamen haberent caetera requisita et circumstantias, potius quam illi qui fuerint laurea donati. Bene itaque pensatis, perpensis et libratis omnibus id statutum B est: primum ut commendetur quod vicarius capitularis sit laurea vel licentiatum in theologia vel iure canonico praeditus. Id commendatur, sed non exigitur ad validitatem electionis; ita ut si electio cadat in aliquam personam alias idoneam, quae quidem non sit insignita huiusmodi laureis academicis, tamen electio valida sit. Haec via conciliantur extrema: fiat mentio de doctoratu et licentiatum in iure canonico, at non stabilitur principium, quia alias maximae difficultates in praxi quotidie eveniunt.

His stabilitis, gradus factus est ad quintam et ultimam periodum huiusmodi primae paragraphi: in qua periodo non fit aliud quam confirmare disciplinam iam canonice statutam in ecclesia, nempe quod non possit eligi in vicarium capitularem ille, qui nominatus est vel patriarcha vel episcopus vel archiepiscopus in ipsam sedem; et e contrario si vicarius capitularis nominatur, ipso facto, quod ac- C ceperit nuntium de sua nominatione, praesentatione, promotione, vel approbatione, cesset a gubernatione illius ecclesiae, et illico capitulum pergat ad novam electionem vicarii capitularis. Haec praxis est vobis nota et stabilita in ecclesia; et ex hac parte nil novi in schemate inductum est. Haec dicta sunt quoad primam paragraphum primi capitis.

In secunda paragrapho regulae stabiliuntur ad supplendos defectus, qui in praxi possint occurrere circa observationem horum, quae stabilita sunt in prima paragrapho. Si id factum non fuerit, et si illa electio non ad effectum deducta fuerit iuxta regulas praescriptas, quid faciendum? In nostro schemate statuitur, quod minor pars capituli vel alii quorum interest recurrant. Ad quem? Alii ad tribunal dioecesanum suadebant, alii ad archiepiscopum. Bene omnibus consideratis, deputatio censuit melius fore si recursus institueretur, si agatur D de ecclesia suffraganea, ad metropolitanum; si metropolitana vacat, ad suffraganeum antiquiorem; si agatur vero de ecclesia provinciali, et si agatur de ecclesia exempta, ad viciniorem episcopum. Ita providetur iis omnibus necessitatibus, et praescribitur, quid pro illo casu, habita ratione recursus, faciendum sit. Hoc de secunda paragrapho.

Quoad tertiam paragraphum ibi statuuntur, quae pertinent ad reservationem iurisdictionis, quia nonnulli episcopi praesertim Americae meridionalis et septentrionalis notum fecerunt congregationi generali, quod in aliquibus dioecesibus foret mos reservandi sibi capitulum partem iurisdictionis, vel eligendo tantum ad tempus, ad biennium, et post biennium eligendi novum vicarium capitularem. Et etiam in nostra Italia esse aliquas dioeceses, in quibus ius esse dicitur capituli removendi vicarium capitularem, quando ipsi capitulo placuerit.

His missis, statuitur ut omnis iurisdictione a capitulo transeat in electum, deinde etiam quod, electo vicario capitulari, non possit amoveri nisi a sede apostolica, cum non possit fieri electio ad tempus, exempli gratia biennium, triennium etc.; et quod ita sit, ad executionem deducatur non obstantibus consuetudinibus contrariis, constitutionibus etiam iuratis, et promissionibus quocumque modo firmatis. Hoc modo satisfactis difficultatibus ex hac parte advenientibus quoad reservationem iurisdictionis.

Nunc aliqua assignatio deberet notari pro eiusmodi vicariis capitularibus ex redditibus sedis vacantis. Anceps erat disquisitio; ab aliis dicebatur, quod eiusmodi quantitas nunc in congregationibus generalibus statueretur, et decerneretur pro omnibus ecclesiis quarta pars, exempli gratia, vel quinta pars fructuum sedis vacantis etc.; ab aliis dicebatur, ut assignaretur a synodo provinciali vel a metropolitano.

His praee oculis habitis, ultimo deputatio in hoc devenit, quod quoniam consuetudines et recursus ecclesiarum sunt varii pro variis regionibus, una vice et in perpetuo metropolitanus cum episcopis suffraganeis designet partem reddituum sedis vacantis; quae quidem assignari debet vicario capitulari. sede ipsa vacante, iuxta cuiusvis ecclesiae redditus, et assignetur quantitas reddituum pro metropolitano, quantitas pro suffraganeo, quia non omnes ecclesiae suffraganae sunt in iisdem circumstantiis.

Deiuxim quoad residentiam sit de capitulo, quoad residentiam statuitur, quod in diebus et horis in quibus pro sui muneris officio choro interesse non posset, lucretur distributiones, iis tantum exceptis, quae dicuntur inter praesentes. His stabilitis, regulae statutae sunt ut mederetur infirmitatibus, de quibus nonnulli fratres dolentes atque acriter conquerantur.

In ultima paragrapho huius capitis regulae statuuntur pro ecclesia impedita non vacante; quando exempli gratia episcopus sive ob infirmitatem, vel quia exul factus est, vel ob incarcerationem impeditur administrare dioecesim, quid faciendum? Semper semperque standum pro auctoritate episcopi, et omnino tuenda, ut ita resistentia obiciatur ausibus potestatum secularium; et proinde hic generaliter statuitur principium, episcopus gubernat suam dioecesim etiam incarcerationis, etiam exul factus est, et quoquo modo impeditus, dummodo aliquo modo aliquo modo possit communicare cum sua dioecesi. Si autem nullo modo possit communicare, tunc gubernat ecclesiam generalis vicarius, vel alia persona antea ab episcopo designata; et his omnibus impeditis, tunc capitulum deveniat in novam electionem, et notitiam deducat totius facti ad sedem apostolicam ut provideat; et expectet, et humiliter et fortiter exequatur quidquid prorsum fuerit a sede apostolica. Huiusmodi recursus ad sanctam sedem apostolicam semper debent manere aperti, quia sunt casus adeo varii in praxi, ut etiam stabilitis apprimis et sapientissime regulis generalibus, in quibusdam occasionibus per hasce regulas generales non possunt resolvi, et necessarium est quandoque et multoties recurrere ad hoc centrum luminis et verae directionis. Haec quae dixi pertinent ad caput I, et in capite I, ut vidistis, non agitur nisi de iis quae pertinent ad electionem vicarii capitularis, de electione.

In capite II tractatur de iis quae pertinent ad exercitium iurisdictionis vicarii capitularis, de iuribus agitur; de iuribus et obligationibus vicarii capitularis tractatur in secundo capite. Et hic statuitur 1° principium generale: *nihil innovetur*, sicut desiderabant plurimi patres ut statueretur. Iam statutum est in iure *nihil innovetur*, sed regulam non

omnes servant. Nihil innovetur, quia si aliquid innovatur, forsitan ex culpa nostra innovatur, qui sumus (ego primus) admodum in multis occasionibus nimis suaves et blandi, et non exigimus a nostris praedecessoribus sede vacante rationem suae actionis. Nos ipsi debemus agere, ut ita agatur, ut impleatur: Nihil omnino innovetur. Et in hoc nihil omnino innovatur, ut pro principio generali statuatur hoc: 1° quod vicarius capitularis neque primo anno vacationis neque in subsequentibus possit dimissorias dare ad ordines illis, qui ab episcopo fuerint reiecti, ut ita abusibus quodammodo porta claudatur. Deinde statuatur quod vicarius capitularis non possit dare litteras ad incardinandum vel ad excardinandum, nempe ad aggregandum illi dioecesi aliquem clericum externum, vel ad dimittendum aliquem clericum: nihil innovetur. Haec omnia intacta relinquuntur episcopo venturo.

Deinde etiam quoad dimissorias primum, in primo anno vacationis restat disciplina usque nunc statuta: non dantur dimissoriae nisi aetatis et post annum vacationis. Quibus? Prohibetur absolute vicariis capitularibus exhibitio dimissorialium? Et si vacatio est diuturna, quid fiet de operariis ecclesiae necessariis? Aliqui dicebant: non fiat nisi ex consensu capituli pro quovis casu particulari; alii, non nisi ex consensu episcopi pro una vice dato; alii autem dicebant: hoc non est possibile, quia canonici generatim curam non habent de circumstantiis particularium clericorum dioecesis, et maior pars canonicorum ignorat et non cognoscit personale dioecesis, ad quam pertinet. Hac de causa patres deputationis censuerunt nihil dicendum de hac re, altum silentium; et esse convenientius relinquere disciplinam in statu, in quo iacet. Haec est ratio ob quam nihil novi videtis circa hoc in praesenti schemate.

Et circa collationes beneficiorum liberae collationis quid faciet vicarius capitularis? Primum si huiusmodi beneficia non habent curam animarum adiunctam, nullo modo provideantur, sed relinquatur provisio episcopo futuro; si habent curam animarum adiunctam, vel conferuntur in titulum perpetuum vel modo amovibili. Si modo amovibili, nihil refert quod vicarius capitularis provideat, et necessario provideat quia ecclesia deserta non potest manere; si conferuntur in titulum perpetuum, durante anno primo vacationis nullo modo, et post primum annum vacationis quid faciendum? Forsan necessarium erit providere, maxime si per multum temporis ecclesia vacans remaneret; hac de causa hoc stabilitum est, ut aliquo modo coaretaretur facultas vicariorum capitularium, et non habeant eandem libertatem, ac habent episcopi. Isti vicarii capitulares provideant, sed adhibitis examinadoribus synodalibus vel prosynodalibus, quibus utebatur episcopus mortuus. Et si non aspersionem illi, quid aget? Hac de causa statuimus principium generale "adhibitis examinadoribus synodalibus vel prosynodalibus", quia aliae multae difficultates exorirentur ex hac contractione facultatum. Et quid iuris habent huiusmodi examinadores synodales vel prosynodales? non tantum sint iudices ad approbandum vel reprobandum, sed etiam sint iudices ad designandos digniores.

Non ita fit pro ecclesiis episcopali sede plena. Examinadores synodales approbant vel reprobant; sed vicariis capitularibus imponitur obligatio habendi rationem voti, suffragii examinadorum synodalium ad eligendum digniorem, ita ut interveniant examinadores synodales in approbando digniores vel etiam digniorem inter multos oppositos si adsunt. Haec sunt quae dicenda veniunt circa contextum, litteram et structuram capituli II nostri schematis; quod qui-

dem caput refertur ad exercitium et ad usum facultatum et iurium vicarii capitularis.

His praehabitis quid dicendum est in schemate de vicariis illis sede vacante, qui a capitulo legitime constituti sunt? Dicendum: remaneant omnia iam dicta.

In III et ultimo capite tractatur de ecclesiis episcoporum defunctorum non habentibus capitulum legitime constitutum. In praesentiarum bene nostis, quod sicut aliquae ecclesiae titulares et residentiales in quibus non est capitulum legitime, canonice constitutum. Quomodo igitur fiet electio pro illis ecclesiis casu vacationis? Prius mos erat quod huiusmodi electio fieret vel a parochis civitatis, a parochis simul et ab aliis ecclesiasticis viris: provisio varia erat secundum varias regiones. Felicitas recordationis Benedictus XIV providit in necessitatibus brevi a me citatis; sed hoc non obstante experientia docuit immutationem fore necessariam in dispositionibus huiusmodi, et huiusmodi statuatur et simplex, simplicissima, quia statuatur generaliter: vicarii qui debent succedere episcopo vel vicario apostolico, designentur ab ipso episcopo priusquam moriatur; et quando moritur ipse vicarius, designet alium, ita ut ipso mortuo semper sit qui nominetur ad possessionem, et numquam possit esse casus, quod mortuo episcopo vel titulari vel vicario apostolico, in eius locum unum eligere debeat eadem ecclesia.

Nunc sunt nonnulli episcopi, qui habent coadiutorem cum iure futurae successione, et sunt alii episcopi qui habent vicarium generalem. Igitur incipiendo ab hac nostra die omnes illi episcopi qui habent coadiutores cum iure successione, isti ipsi succedere debent post ipsorum mortem; si habent vicarium generalem succedat item. Si non habent, illico omnes faciant nominationem secretam, sicuti ipsis placuerit, successoris. Mortuo episcopo succedat ille nominatus, et ille qui succedit, nominet alium: ita ut semper sit nominatus successor, qui iure vigente debeat assumere iurisdictionem principalis, et hoc facto, quicumque hoc modo iurisdictionem adeptus fuerit, reddat rationem illico sanctae sedi, ita ut sancta sedes provideat quid faciendum sit.

Deinde quae facultates tribuentur huiusmodi vicariis et successoribus episcoporum vel titularium vel vicariorum apostolicorum sedibus vacantibus? Generaliter loquendo omnes illae facultates, quae de iure tribuuntur vicario capitulari, hae omnes facultates tribuuntur etiam vicario episcopi titularis vel episcopi vicarii apostolici; et insuper multo ampliores conceduntur, omnes enim illae facultates extraordinariae, quae datae fuerunt a sancta sede episcopo sive titulari sive vicariis apostolicis pro bono illarum ecclesiarum, exceptis tantummodo illis ad quorum exercitium requiritur character episcopalis vel usus oleorum sacrorum, quia has non possunt obtinere; tamen si agitur de altarium portatiliu consecratione, calicis vel patenae, possunt huiusmodi consecrationes facere, quia pro bono ecclesiarum ita faciendum est. Haec sunt ut videtis, reverendissimi patres, quae statuta sunt ad providendum necessitatibus ecclesiarum vacantium, ubi non est capitulum canonicorum legitimum et canonice constitutum.

Et quid de ecclesiis orientalibus? En quod statuatur. Dicitur quod si in aliqua ecclesia est capitulum constitutum, quod iure polleat eligendi, procedat ad electionem; si non est capitulum constitutum, tunc succedat episcopo vicarius ipse generalis, et notitia deferatur ad patriarcham vel ad metropolitam, ut pro casibus et circumstantiis locorum provideat. Haec sunt generatim stabilita pro necessitatibus earum ecclesiarum iam enumeratarum, et pro necessitatibus ecclesiarum orientalium.

reverendi patris domini Francisci Gandolfi
episcopi Cornetani et Centumcellensis¹.

Eminentissimi et reverendissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Parcite, si aliquas observationes refricem, quae iam dixi cum propositum fuit schema *de sede vacante*. Bonum est, ut in notulis eiusmodi dicitur, ut non abrogetur antiqua disciplina iam a tribus saeculis constituta, et quoad substantiam nihil immutetur. Bene, amplector, admitto. Tantummodo limitatur res ad statuendas cautelas in electionibus vicariorum capitularium.

Praemitto quod ego non video, si aliquando necessarium esset mutare disciplinam, cur immutari non deberet. Concilium enim Tridentinum circa matrimonia, circa sacramenta et alia immutavit reapse, et per hoc non est concussus totus orbis terrarum. Si ex gr ut legimus in tertio capitulo, in missionibus habemus ut mortuo episcopo succedat tamquam delegatus apostolicus vicarius generalis iam constitutus ab eodem episcopo, si haec disciplina quae est in novo mundo, applicaretur aliquando in aliquibus casibus etiam in veteri mundo, non video quomodo haec res produceret commotionem, non video quid mali accidere possit, praesertim cum tempora sint mutata. Aliae sunt, praesertim hisce diebus, conditiones; et nova mala exigunt etiam, credite, reverendissimi patres, nova remedia.

Ego vidi dum degerem in illo felicissimo regno Italiae electos plures simoniacos vicarios capitulares; vidi, inter caetera, pacta inter capitulum et ipsum vicarium capitularem, quae postmodum implevit et executus est adamussim, vidi gubernium imponere vicarium aliquando etiam canonicis, ut eligant potius hunc quam alium; vidi et alia mala quibus mihi videtur cum vestra benignitate medendum esse. Quae sunt igitur cautiones adhibitae huiusmodi malis et aliis, de quibus nolo loqui; quae sunt? In schemate ego non lego; nullum video adhibitum, dum adesse deberent et statim; et saltem bonum esset adiungere in primo capite verba: Cum eligitur vicarius capitularis, si aliqua suboriantur quaestio-

¹ Argumentum. Reverendissimus Cornetanus declaravit schema in genere sibi probari et nonnulla tantum adducere velle circa cautelas adhibendas in electionibus vicariorum capitularium. Ecclesiae disciplinam immutandam esse quoties id necessarium appareat. Idcirco optare se novam dispositionem pro missionibus, ut nimirum in his vicarius capitularis sit ipse vicarius generalis episcopi defuncti. Huiusmodi dispositionem etiam pro ecclesiis cathedralibus utiliter sanctorum posse, et si id non placuerit, saltem aliquid statuendum esse ad praevendendas electiones simoniacas vel a gubernio impositas. Id non fieri in proposito schemate, et idcirco proponere se velle ut saltem in primo capite haec verba addantur: "Cum eligitur vicarius capitularis, si aliqua suboriantur quaestiones vel de simonia vel de pactis, ad a sedem recurrere fiat." Quo autem melius vicarii capitularis electio procedat, exprimentum 1° electionem fieri posse tam de gremio capituli, quam de universo clero diocesis. 2° in comitia una cum canonicis ecclesiae cathedralis convenire posse et suffragium dare duos vel tres parochos. Parochos eiusdem dignitatis esse ac canonicos ecclesiae cathedralis, eosque posse ad bonam electionem utiliter invigilare. In capite autem primo ubi dicitur, canonicis autem sanctionibus inhaerentes... ab officio cesset' clarior poni posse, eo ipso ab officio cesset et inhabilis evadat ad id officii iuxta constitutionem concilii Lugdunensis 2° cap. *Avaritias* in 6° decretalium. In capite 2° verba, cum ex veteri canonum sacrorum sententia sede vacante nihil est a vicario capitulari innovandum. Ad calcem autem huius capituli quaestionem solvi posse utrum vicarius capitularis possit indulgentias concedere et dicendum, vicarii capitulares non possunt ullo modo tanquam delegati apostolici conferre indulgentias neque dare thesaurum cum reliquiis et litteris authenticis nisi in casu, quo ipsi characterem episcopali insignificant.

Ultimo, in postrema paragrapho huius capituli III A etiam statuitur, quod omnes isti episcopi titulares absque capitulo, omnes isti episcopi vicarii apostolici, quando veniant in possessionem suae dioecesis *exigant*, iuxta verbum concilii Tridentini, rationem a vicario sede vacante, et ab omnibus aliis officialibus, qui aliquod munus exercuerunt durante ipsa vacatione. Id statutum est a concilio Tridentino sess. XXIV cap. XVI de reform. pro ecclesiis, in quibus est capitulum quod eligit vicarium capitularem. Et notate bene, reverendissimi patres, quod concilium Tridentinum modo praecipivo id exigit; *exigant*, dicit, non *possint exigere* rationem a vicario, ab oeconomis, et ab aliis officialibus; *exigant*. Si igitur nos non exigimus, hac de causa est, quod res quamplurimes non ita se habent sicut se habere deberent. *Exigant* dicit concilium Tridentinum, et *possint puniri* illi officiales qui villicationis suae rationem non dederint episcopo. Id faciamus iuste, et non in aliquam contemplationem et prudentiam carnalem; ex qua prudentia et contemplatione quamplurimes contingit, ut res dioecesis *praecipue disant* ab hoc centro *directionis* in peius quotidie ruant.

Dixi quidquid mihi dicendum erat loco deputationis; dixi contextum trium capitulum quibus coalescit nostrum schema; dixi conceptum item et iudicium deputationis. Non nomine meo locutus sum, sed deputationis tantum.

Quod ad me attinet, permittatis mihi unam supplicationem, nempe, desiderium deputationis et desiderium totius concilii hoc est, ut nostra opera exeant perfectissima ex hoc loco: contendam omnes ad hanc perfectionem obtinendam. Deputatio maximi habet omnes observationes patrum, quia sunt ipsorum scientiae et ipsorum experientiae fructus: contendam igitur nos omnes ut in hunc finem veniamus. Sed quando volumus facere aliquam mutationem aut introducere novam formulam ad textum, praecisa formula utamur, sicut statutum est, et adducamus rationes pro formula vel introducenda vel substraenda a textu primitivo constitutionis breviter et non stylo oratorio. Ita facilius quae faciendi sunt perfectissime et citius perficiemus. Et si faciemus, deveniemus quantocius in nostrum finem, terminabimus discussiones particulares, et terminabimus in fine discussiones omnes circa hoc schema.

Videtis quod tempora obnubilantur¹, et inimicus homo facit ut non ulterius progrediatur nostrum opus, ne possimus perficere. Faciamus igitur ut inimicus homo non consequatur suum obiectum, si forte aliquid nostrum opus posset omnino destruere. Faciamus itaque ut inimicus homo victus evadat, faciamus cito et faciamus bene.

His dictis silentium impono ori meo, sed antea indulgentiam vestram exopto et imploro pro multiplicibus defectibus huius meae relationis. Dixi.

Relatione absoluta eminentissimus primus praeses dixit:

"Reverendissimi patres, inchoabitur iam examinatio propositi schematis *de sede episcopali vacante*, iuxta num. VII decreti diei 20 februarii discussio fiet primum de schemate generatim spectato, priusquam ad singulas eius partes deveniatur. Super quo veniam loquendi petierunt duo reverendissimi patres, nempe Franciscus Gandolfi episcopus Cornetanus et Centumcellensis, et Franciscus de Sales Crespo y Bautista episcopus Arcensis. Itaque ad ambonem ascendat reverendissimus dominus Franciscus Gandolfi episcopus Cornetanus et Centumcellensis."

¹ Alludit ad politica Europae dissidia.
CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

nes vel de simonia vel de pactis, ad sanctam sedem A recursum fiat; saltem haec verba ponantur ut deterreant electores, et aliquid remedium etiam malis huius temporis adhibeatur.

Ut melius procederet canonica electio vicarii capitularis, ego existimarem (parcite, reverendissimi patres, exprimo meam opinionem, erit iudicii vestri decidere) melius fore hisce praesertim temporibus, cum fiunt comitia ad electionem vicariorum capitularium, ut 1° exprimeretur in schemate: electio vicarii capitularis fieri potest et fiat tant de gremio capituli, quam de universo clero dioecesis. Scio hoc fieri posse, sed bonum est exprimere. 2° Huiusmodi temporibus vos scitis gubernia restrinxisse tantummodo ad duodecim canonicos in omnibus capitulis ecclesiarum cathedralium. Fingo casum quod in electione unus sit morbo affectus, alius absens, et hinc pauci reluctantur ad electionem. Non esset opportunum hic providere, ut in electione vicariorum B etiam adhiberentur duo vel tres parochi dioecesis, ita ut ibi adessent in comitiis et votum darent in electione vicarii capitularis? Hoc fieri posset, quia parochus est existimandus eiusdem dignitatis, ut sunt canonici cathedrales, quia parochi possent etiam invigilare ad bonam electionem; quia et ipsi, dato quod haberent lauream illam doctoralem, possent eligi in vicarios capitulares.

In capite I ad illa verba „canonicis autem sanctionibus inhaerentes, prohibemus ne in vicarium deputetur qui vacantis sedis fuerit patriarcha, archiepiscopus, vel episcopus electus, nominatus, seu praesentatus; et si ipse vicarius certum haberit nuntium de sua electione, nominatione, seu praesentatione ad praedictam vacantem ecclesiam, eo ipso ab officio cesset“. Quaesitum fuit inter doctores canonicos, utrum possit eligi vicarius capitularis etiam ille qui nominatus, constitutus esset episcopus, C et ipso renuente, si capitulum voluerit, si sit et possit eligi. Sed relinquamus huiusmodi quaestiones. Dico bene fuisse posita huiusmodi verba, et adicerem etiam, eo ipso ab officio cesset, et inhabilis evadat ad id officium iuxta constitutionem concilii Lugdunensis II, cap. *Avaritiae* in sexto decretalium.

In capite II ego proponerem ut illa verba, dum dicitur „cum ex veteri sacrorum canonum sententia, sedo vacante, nihil sit innovandum“ mutarentur in positiva verba: *ex veteri sacrorum canonum sententia, sedo vacante nihil sit innovandum*. Prosequatur bene opera, quae incepit episcopus. Nil ego ponerem, nihil innovandum putarem auferendo „cum“ et prosequendo, „ne ex praepropera vicarii capitularis administratione ullum contingat dignitati episcopali *etiam dioecesi* detrimentum inferri (ut pluries vidi), hinc sacro approbante concilio districte prohibemus etc.“ „ne omnia sunt in hoc secundo capitulo. Sed ad calcem huiusmodi capitulo, parcite, reverendissimi patres, ego dirimerem quaestionem, quae est apud Benedictum XIV, utrum vicarius capitularis possit dare indulgentias et reliquias cum authenticis litteris. Ego auferrem litem, et dicerem aliquid de hac quaestione.

Quaestio mota fuit sub Benedicto XIV et habemus sub eodem Benedicto XIV responsum *abstinendum esse*. Sed eliquata re et disputata in praesenti concilio, ego differem ad calcem huius II capitulo: vicarii capitulares non possunt nullo modo tamquam delegati apostolici, conferre indulgentias, neque dare thesas cum reliquiis et litteris authenticis. Possunt tamen dare huiusmodi indulgentias ut episcopi in eorum dioeceseibus, in eorum sedibus,

illi tantummodo vicarii capitulares, qui caractere episcopali insigniti sunt, ut exempli gratia sunt multi qui sunt vicarii capitulares ubi non adest verus pastor, et faciunt pontificalia et alia quae episcopi facere debent. Exempli gratia in archiepiscopatu Genuensi non adest archiepiscopus, adest tamen vicarius capitularis reverendissimus Magnasco, qui est episcopus etsi ipse careat potestate episcopali. Huiusmodi vicariis capitularibus concederem, ut cum faciunt pontificalia, possint dare indulgentias sicut caeteri episcopi; non autem possent unquam dare indulgentias vicario, qui sacerdotali caractere insigniti sunt; ego totaliter eos excluderem. Et de finita esset haec quaestio de indulgentiis, utrum vicarii possint eas dare, quae quaestio etiam in modernis libris iuris canonici potest videri, quos ego vidi ultimo impressos in Gallia et Italia.

Haec sunt, reverendissimi patres, quae vestro B sapientissimo iudicio proponere stateram.

ORATIO

*reverendi patris domini Francisci Crespo
episcopi Arcensis.*

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres,

Licet mihi vere minimo huius sanctae oecumenicae synodi Vaticanae membro coram vobis hodie apparenti brevissimo sermone meam humiliter patefacere mentem.

Non ad impugnandum schema constitutionis *de sede episcopali vacante* ambonem ascendi, non ad corrigendum nec ad immutandum, sed ad insinuanda tantum ac proponenda quae meo saltem iudicio in eo desiderantur. Ad hoc veniam peti loquendi, et ideo fultus vestra benevolentia aliquas insinuationes proponam: mihi esse videbatur prooemii et inscriptionum seu titularum tribus capitibus respondentium defectus, qui in schemate apparet. Si in aliis constitutionibus huius s. synodi praemissum fuit prooemium, et quidem perpolitum, si capita earum singula suas habent inscriptiones, quare hoc in schemate constitutionis de sede episcopi vacante deficiunt? Ut aliis conforme evadat, optarem ut sapientissimis et reverendissimis patribus deputationis pro rebus ad ecclesiasticam disciplinam pertinentibus proponerentur, et a sacra synodo approbarentur. Haec de insinuatione.

Nunc ad alia, quae mihi videntur esse proponenda vestro iudicio, devenio. Omnibus notum est, ecclesias vacare et vacare frequenter non tantum morte, sed

Argumentum: „Episcopus Arcensis in proposito schemate nonnulla desiderari dixit. Petiit in primis ut singula capita suis titulis inscriberentur, sicut in aliis schematibus, et in constitutionibus iam publicatis factum est. Addidit ecclesias vacare posse non tantum morte, sed et translatione et renuntiatione praelatorum. Porro de duobus his postremis modis ne verbum quidem in schemate occurrere. Utile praeterea esse aliquid addere circa modum computandi tempus capitulis praefixum ad constituendum vicarium capitularem, ut mala praecaveantur, quae hac in re obvenere solent. Haec autem omnia his aut similibus verbis exprimi posse: „Vacante ecclesia propter translationem aut renuntiationem antistitis, spatium octo dierum ad constitutionem vicarii capitularis computabitur a momento habitae notitiae, quam ex officio et per litteras capitulo proponere debet antistes, statim ac sciat unam translationem aut renuntiationem esse ab apostolica sede factam vel adhibitam.“

„Addidit quod subiecto a. sedi debita, obsequium laudabile erga metropolitatum si vacans ecclesia fuerit suffraganea, vel commendanda urbanitas si vacans ecclesia ipsa metropolitana fuerit, exigant uti in schemate dicendum capitulo notificandi electionem; et idcirco dicendum capitulo ecclesiae vacantis praecipitur quod facta vicarii canonica constitutione de ea certiores faciat a. sedem, metropolitatum si ecclesia suffraganea sit, vel antiquiorem provinciae episcopum si ecclesia sit metropolitana, per litteras sigillo munitas. Quod si non placuerit hanc clausulam ut obligatoriam adstruere, saltem hoc ipsum monendo vel commendando proponi posse.“

¹ De synod. dioecesis, lib. II, cap. IX, § VII.

etiam translatione vel renuntiatione suorum praelatorum. Omnibus vobis, eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres, patet de huiusmodi vacationibus in schemate alicui. Omnibus vobis etiam comperta est utilitas et vera necessitas aliquid statuendi in constitutione de hac re, quia vobis innotescit facile esse immo et timendum, quod scissio praecipua sit circa modum computandi tempus praefixum capitulis ad constituendum vicarium capitularem. Si nihil de hoc statuatur, evenire possunt dubia, anxietates ne dicam dissidia in iisdem capitulis. Ad huiusmodi computationem faciendam non est difficile immo est valde timendum, quod potestates civiles sibi arrogare velint ius vel facultatem nuntiandi capitulo translationes seu renuntiationes a praelatis factas. Ad haec vitanda, ad haec arcenda nostri muneris est aliquid adiungere in constitutione *de sede vacante*, praecipue circa modum computandi tempus praefixum capitulis ad eligendum vicarium. Quae additio, mea saltem sententia, potest esse his aut aliis verbis, quae sapientissimis et reverendissimis patribus Deputationis pro rebus ad ecclesiasticam disciplinam pertinentibus bene visa fuerint: *Vacante ecclesia propter translationem aut renuntiationem antistitis, spatium octo dierum ad constitutionem vicarii capitularis computabitur a momento habitae notitiae, quam ex officio et per literas capitulo proponere debet antistes statim ac canonice sciat suam translationem vel renuntiationem esse a sancta sede factam vel admissam.*

Ad secundum, quod mihi operae pretium duxi proponere, devenio. Subiectio et reverentia, fidelitas et obedientia sanctae sedi debita, metropolitano laudabile obsequium, si ecclesia vacans sit suffraganea, antiquiori ex episcopis provincialibus commendanda urbanitas, si ecclesia vacans fuerit metropolitana, meo iudicio exigunt, ut in schemate imponatur obligatio capitulis certiores eos faciendi de a se facta electione vicarii iuxta praescripta Vaticani. Et ideo haec clausulam vestro sapientissimo iudicio submitto eamque propono, quae inseri potest loco bene viso sapientissimis patribus deputationis disciplinariae. *Capitulo ecclesiae vacantis praecipitur quod, facta vicarii canonica constitutione, de ea certiores faciat hanc sanctam sedem, proprium metropolitanum, si ecclesia sit suffraganea, vel antiquiorem ex provinciae episcopis, si fuerit metropolitana, per literas sigillo munitas.* Si vero sacrosanctae synodo non placuerit, ut haec clausula apponatur obligatoria; rogo, ut saltem apponatur monitoria aut commendatoria, ne unquam praetermittantur huiusmodi litterae ad sanctam sedem, ad metropolitanum vel ad antiquiorem ex provinciae episcopis. Et si clausula foret monitoria aut commendatoria, meo iudicio sufficit expungere verbum *praecipitur*, et apponere verbum *monetur* aut *commendatur*.

Dicta sufficiant; sapientibus pauca. Sapientes estis vos, eminentissimi et reverendissimi praesides et patres, etiam prudentes iudices. Iudicate.

Duobus hisce oratoribus auditis, eminentissimus primus praeses dixit:

„Reverendissimi patres, quoniam nullus alius veniam loquendi petiit super schemate generatim spectato, procedetur ad examinationem specialem primi capituli eiusdem schematis, super quod loquendi veniam petierunt tres patres, nempe reverendissimi domini Petrus M. Ferrè episcopus Casalensis, Franciscus Zannui Casula episcopus Uxellensis et Terrabensis, et Petrus M. de Lacerda episcopus S. Sebastiani Fluminis Ianuarii.“

Hic autem suspensa discussione distributum est

A folium¹ typis impressum, in quo continebantur nomina illorum patrum, qui in congregatione generali diei 13 augusti ad deputationem pro rebus disciplinae ecclesiasticae loco absentium maiori suffragiorum numero electi fuerunt. Distributione vero expleta, dicti tres oratores ad ambonem successive vocati sunt.

ORATIO

reverendi patris domini Petri M. Ferrè
episcopi Casalensis².

Eminentissimi et reverendissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Licet schema propositum *De sede episcopali vacante* valde mihi arrideat propter sapientiam et prudentiam dispositionum, quae in eo continentur; attamen sunt circa ipsam quaedam adnotanda et vestro subiicienda iudicio.

In capite primo dum qualitates recensentur, quibus fulgere debet vicarius capitularis eligendus, dicitur: „in quo morum integritas, pietas, sana doctrina, et a qualibet nota, praesertim ecclesiasticae censurae, immunitas cum scientia ac prudentiae laude conspirent.“ Nihil certe optabilius viro adeo praecellentibus dotibus ornato. Ast videtur fortasse nimis lata huiusmodi praescriptio. Dum enim gradus nullimode designantur huiusmodi nobilium qualitatum, facile in praxi occasionem suppeditare possent impugnandi validitatem electionis, praesertim si alii sint in capitulo qui variis sub respectibus electum vicarium superare iudicarentur; crederentur nempe aut scientia aut pietate aut prudentia praestantiores. Adde quod concilium Tridentinum nihil de hisce dotibus expresse notavit, cum ageret de vicarii capitularis electione; putarem ergo ad futuras quaestiones pro posse impediendas, quod opportunius diceretur: *sanam profiteatur doctrinam, scientia et prudentia sufficienti polleat, nec ulla sive ecclesiasticae censurae, sive immoralitatis nota sit inustus.*

In eodem capite primo decernitur, quod congrua vicarii capitularis a metropolitano cum suis suffraganeis sive in concilio provinciali sive extra stabilitione praestanda erit. Res haec est plena difficultatibus. Imprimis varii pro diversis dioeceseibus sunt redditus mensae episcopalis, et ideo etiam congruae vicarii capitularis variare rationabiliter debent. 2° Varii sunt dioeceseon limites, et ideo diversa onera vicarii capitularis diversaeque expensae, quas ipse facere tenetur. Etiam igitur ex hoc capite congrua vicarii rationabiliter variare potest. 3° Varia sunt temporum sibi succedentium adiuncta, et ideo stabilis mensura congruae non facile praestitui potest. 4° Plerisque in locis redditus mensae episcopalis vacantis a civilibus guberniis usurpantur; ipsi igitur civiles officiales congruam mensuram determinare contendunt. 5° Vicarius capitularis nonnullis in locis etiam curiae diversificandi congruam. Quae cum ita sint, melius putarem dicere: *in singulis autem provinciis metropolitanus cum suis suffraganeis invigilabit, ut in congrua ipsa determinanda legitima consuetudo servetur, et sive excessus sive quaelibet malae cupiditatis species omnino vitetur.*

Quaedam in hoc capite forent etiam dicenda ad compescendos sacerdotes, qui, vix defuncto episcopo,

¹ Illud neglexi, cum nihil exhibeat praeter nomina, quae iam supra habentur, col. 3 A B.

² Argumentum: „Episcopus Casalensis proposuit emendationes, quae in folio typis impresso leguntur sub numeris 12, 86, et concludit votum emittendo, ut quaedam haec adderentur ad compescendos sacerdotes, qui episcopo vix defuncto civilem magistratum adeunt, et magno studio ab eo episcopalis mensae administrationem non parvo cum emolumento sibi demandari efflagitant.“

civilem adeunt magistratum, et magno studio ab eo episcopalis mensae administrationem non parvo cum emolumento sibi demandari efflagitant.

Haec, quae mihi erant dicenda circa caput primum schematis propositi, vestro iudicio submitto.

ORATIO

reverendi patris domini Francisci Zunni-Casula
episcopi Uzollensis et Terralbensis¹.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Nonnullae mihi occurrunt observationes circa caput I schematis nostri *De sede episcopali vacante*. Optarem 1° ut pag. 1 lin. 7 [4A7] periodus „Unus sit etc.“ ita efformetur: *Constitutio autem haec vel confirmatio fieri debet absoluta praesentium suffragiorum pluralitate, et unus sit capituli vicarius. Ubi vero usus eligendi ita invaluit* etc. ut in schemate. Ratio est, ut huius absolutae pluralitatis ad electionis validitatem necessitas apostolica conciliari constitutione etiam decernatur atque aditus iis factis praecludatur, quae vel ex ignorantia vel ex alia causa non semel evenerunt.

2° Optarem ut eadem pagina lin. 11 periodus quae incipit „Ad vicarii munus etc.“ sic redigeretur: *Ad vicarii munus is tantum assumi possit qui sacro ordine sit insignitus, ac in sacra theologia vel iure canonico doctor aut prolyta renunciatus; et in quo morum integritas* etc. ut in schemate. Huius mutationis, in qua academici doctoratus et prolytatus gradus in sacra theologia vel iure canonico in eligendo requirantur ut electio valeat, ratio est 1° quia haec ita constituuntur in decretis sacrae congregationis concilii Tridentini, retinendum est ex mente eiusdem concilii ut paucissimae quae habentur ab eadem receptae exceptiones, dispensationes potius dicendae sint. Videtur autem inconveniens synodum Vaticanam exceptionem in legem erigere, et legem in consilium mutare. 2° Quia lites et quaestiones propterea hac super re ortae fuerunt, quia taxative a Tridentina synodo gradus in iure canonico videbantur requiri, dubia oriebantur, num qui in sacra theologia eos consequuti fuerant, saltem illis verbis *aut alias idoneos* includerentur: ideo sacra congregatio indiscriminatim in multis decretis doctoris verbo usa est, atque in hac conditione ita instituit, ut adiceret etiam doctoratus gradum in publica universitate consequutum oportere. Haec autem omnia cessant, si lege conciliari clare statuatur sive in sacra theologia sive in iure canonico gradus suscepti fuerint, eos ad validitatem electionis et requiri et sufficere. 3° Quia ii tituli in multis officiis a Tridentina synodo requisiti fuerunt ut scientiae argumentum publicum haberentur, ac proinde publica etiam existimatio et stimulus etiam ut sacrae scientiae vividius excolerentur. Hoc autem nostris hinc temporibus maxime necessarium est, praesertim cum ab hac synodo proponendum statuatur in seminario gradus academicos in posterum esse conferendos. Ne ergo aemulatio haec et hoc testimonium auferatur, periodus quae incipit, pag. IV linea 3 [4A3], „Et quamquam,“ integre omittatur.

Optarem 3° ut in fine paragraphi primae pag. IV post verbum „deveniat“ haec adicerentur: *districte praeterea velamus, ne quisquam sibi sibi suffragium conferat; quod si quis electus praesumpserit, declaramus eo ipso electionem fore irritam, eumque, si dioecesis regimen assumere nihilominus non metuerit, iis omnibus censuris et poenis subiectum esse, quae latae fuerunt contra eos, qui abaque iurisdictione huius-*

¹ Argumentum: „Episcopus Uzollensis proposuit emendationes 3, 6, 4, 11, 86, et insuper ut omitteretur integra periodus § 4, linea 4, quae incipit *Quamquam*.“

modi munia exerceere attentaverint. Ratio huius additionis est: 1° quia hoc revera evenit; 2° ut nonnullorum ambitioni frenum quoddam imponatur; 3° ut ii moveantur clare de suae salutis aeternae dispendio; 4° ut probetur, ecclesiam catholicam a medela gravioribus abusibus ferenda numquam desistere, et locorum ordinarios non ab effrenatis passionibus, sed a Deo esse veluti constitutos.

4° Proponerem, ut etiam pag. IV lin. 18 [4B18] post verba „provinciae episcopum“ haec addantur: *vel si omnes provincias sedes vacantes fuerint, ad episcopum viciniorum viciniorum in drolutio etc.* Ratio est, quia hic casus non solum dari potest, sed ita revera nunc est in provincia Turritana, cuius omnes quinque sedes vacantes habentur.

Vellem 5° ut omitteretur verba, quae habentur in fine eiusdem pag. IV [4C15], nempe „diebus et horis quibus ratione sui muneris impeditur“. Haec in viro timoratae conscientiae inquietudinis causa esse possent. Ideo dicendum propono: *insuper si electus canonicatu gaudeat, a chori servitio sit exemptus, et iis distributionibus cum iure accrescendi, ac emolumentis gaudeat, quibus legitima abentes non privantur. Volumus tamen, ut si quae sunt alia sui beneficii munia sive animarum curam, sive Scripturarum sacrarum lectiones spectantia, sive per se sive per alium ea omnino adimpleat*.

Haec mutationes et additiones clarae mihi videntur, ac proinde in illis declarandis non immoror, sed omnia vestro sapientissimo iudicio submitto.

ORATIO

reverendi patris domini Petri de Lacerda
ep. S. Sebastiani Fluminis Ianuarii¹.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Paratus non eram ad discussionem specialem, credens oratores plures locuturos ante me. Si Brasiliensis episcopus non essem, ambonem non ascenderem, quia fateor summo mihi pudori est vocem extollere coram vobis, praesertim cum consuetudinem non habeam latina lingua loquendi. Credo vero me ad loquendum teneri, et ideo duas vel tres observationes faciam, conservando semper generalitatem illam, quam tam sapienter probavit reverendissimus relator.

Dicitur in capite I schematis „Ad vicarii munus is tantum assumi possit qui sacro ordine sit insignitus, et in quo etc.“ Ergo nulla videtur dici electio, si non observentur praescripta, nempe si nominatus sacro ordine non sit insignitus, aut si in eo momentum integritas etc. non conspirent.

Sed, reverendissimi patres, relinquo, quod aliqui necessarium dicant de aetate viginti quinque annorum, et animadverto in quibusdam regionibus aliquando in vicarium capitularem eligi aliquem, qui suspensus in aeternum manere deberet. Erit ne nulla talis electio? Sed tunc quot difficultates quantum ad validitatem iurisdictionis, ideoque ad salutem animarum! Si ergo nil dicendum sit de aetate, saltem hoc modo dicatur: *Ad vicarii munus non assumatur nisi qui sacro ordine sit insignitus, vel ut iacet: Ad vicarii munus is tantum assumi possit, qui sacro ordine sit insignitus, et apprime decet ut in eo morum integritas, pietas, sana doctrina laude conspirent*. Sic credo removeretur quaecumque dubitatio de validitate viri sacerdotalis scandalosi in vicarium capitularem. Dicitur etiam: „et quamquam apprime decet ac valde optandum sit, ut qui assumitur sit etiam in sacra theologia doctor aut licentiatus“: credo id addi debeat: *et de gremio*

¹ Argumentum: „Episcopus S. Sebastiani Fluminis Ianuarii proposuit emendationes 8 et 9.“

capituli; ita ut legatur: „et quamquam apprime debeat... ut qui assumitur sit in sacra theologia doctor aut licentiatas et de gremio capituli, huiusmodi tamen qualitates defectus electionis validitati efficere nolumus.“ Vos scitis, reverendissimi patres, quot difficultates moveri soleant quando eligitur aliquis extra gremium capituli; ideoque dicatur, apprime deceret ut sit e gremio capituli, sed non sub nullitate poena; et sic dirimentur multae quaestiones.

Legitur in pag. IV [43] „Canonice autem sanctionibus inhaerentes, prohibemus ne in vicarium deputetur qui vacantis sedis fuerit patriarcha, archiepiscopus, vel episcopus electus, nominatus, seu praesentatus.“ Optime quidem; sed nota erit vobis quaedam exceptio in capite Nihil de electione, ubi pertractatur de electionibus extra Italiam in remotis regionibus, dummodo concorditer fiat electio. In Brasilia iam vidimus in vicarium capitularem deputatum illum, qui in episcopum erat nominatus. Peto igitur ut hoc iuris capitulum irritum declaratur, praecipue cum hodie omnes vel fere omnes episcopi a guberniis nominentur, non autem a capitulis vel ab aliis electoribus.

Dicitur etiam in fine capituli: „Insuper diebus et horis quibus ratione sui muneris impeditur, a chori servitio sit exemptus.“ Credo magis aequum, opportunius, et ad removendos scrupulos aptius ut vicarius capitularis non tantum horis et diebus quibus impeditur, sed toto tempore sui vicariatus a chori servitio removeatur.

Nihil habeo amplius dicendum de primo capite. Parcite temeritati meae.

His auditis, eminentissimus primus praeses discussionem secundi capituli patribus proposuit, et ait:

„Reverendissimi patres, quoniam nemo alius veniam loquendi petiit super capite primo propositi schematis, declaramus hanc discussionem esse terminatam. Procedamus nunc ad examinationem secundi capituli eiusdem schematis, super quo quatuor patres animadversiones suas proponere petierunt, nempe Joseph Caizal y Estradé episcopus Urgellensis, Petrus M. Ferré episcopus Casalensis, Franciscus Zunnui-Casula episcopus Uxellensis et Terralbensis, et Franciscus M. de Lacerda episcopus S. Sebastiani Fluminis Ianuarii. Itaque ambonem ascendat reverendissimus episcopus Urgellensis.“

ORATIO

*reverendi patris domini Iosephi Caizal y Estradé
episcopi Urgellensis¹.*

Eminentissimi et reverendissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Ambonem hodie non eo animo ascendi, ut longa vos oratione detineam, sed ut paucas, immo unum fere tantummodo verbum proferam super ultimam capituli secundi clausulam: reverendissima enim deputatio ita in aliis temperavit schema et in melius reformavit, ut meam omnino mereatur sententiam.

Vicarii capitularis adeo limitatur auctoritas in iis, quae abusibus occasionem dare solebant, ut si non omnes, quod difficillimum reputo, maxima tamen eorum pars sublata videatur. In eo tamen quod ad provisionem beneficiorum parochialium spectat,

¹ Argumentum: „Episcopus Urgellensis approbans reformatum schema in eo praesertim quod in genere spectat ad auctoritatem vicarii capitularis, adnotavit circa provisionem beneficiorum parochialium obscuritatem aliquam reperiri in schemate nec clare ex contextu apparere illud quod in nota exprimitur, et quod a relatore dictum fuerat. Et praeterea nimis deprimi vicarii capitularis auctoritatem, cum examinatorebus synodalibus coaequatus videatur. Hinc emendationem proposuit quae legitur sub numero 30.“

praeter obscuritatem, quam in illis verbis reperio, non enim clare apparet ex contextu verborum, quod nobis in nota exprimitur et adeo expressè reverendissimus relator exposuit, timeo, eminentissimi ac reverendissimi praesides, ne nimis eius auctoritas deprimatur, quia synodalibus examinatorebus coaequata reperitur. Aliunde potest evenire casus in quo tres aut quinque sint examinatores, et eorum coaequantur vota. Quid ergo tunc fiet? Remanebitne suspensa electio parochi? Nonne fortasse satius foret, ut pars illa vinceret, ad quam vicarii capitularis accederet sententia? Facultate hac coaequationem tollendi munitus vicarius capitularis, et verba clausulae ultimae aperta sunt, et examinatorebus superior, ut revera est, apparebit, et eventui supradicto providebit.

Peto ergo ut in fine capituli II post ultimam clausulam addatur: *si quando vero adaequantur vota, pro ea parte stet electio, cui vicarii capitularis votum favore compertum fuerit.*

Haec tamen sapientissimo vestro iudicio libentissime submitto.

ORATIO

*reverendi patris domini Petri M. Ferré
episcopi Casalensis¹.*

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Duae tantum mihi veniunt animadversiones circa hoc caput II propositi schematis vestrae sapientis considerationi proponendae.

In capite II, ubi dicitur: „Cum ex veteri sacrorum canonum sententia sede vacante nihil sit innovandum...“ opportune adiungendum esse iudicarem: *vicarius capitularis studioso servare debet ea, quae ad normam legum ecclesiasticarum pro recta cleri institutione, atque pro bono tum spirituali tum temporali seminarii, parochiarum aliorumque piorum institutorum ab episcopo antecessore introducta fuerunt. Item ne ex praepropera etc.*

Ratio huius additamenti est, quod innovationes magis improbandae, quae aliquando a vicariis capitularibus fiunt, respiciunt potius supra designata disciplinae capita quam acceptationes aut dimissiones clericorum, de quibus in schemate habetur sermo. Vellem insuper quod, ubi vicario capitulari admittitur facultas dimittendi e dioecesi proprium clericum, declararetur exinde non impediri ab expungendis e clericorum coetu juvenibus, qui sive ob gravem negligentiam sive ob alias non leves culpas se ecclesiastica vocatione esse destitutos et habitu clericali indignos demonstrarunt. Si quidem vicarius capitularis hac privaretur auctoritate, non amplius posset rectae disciplinae seminarii consulere. Hoc sequenti vel simili modo exprimi posset: *et quamvis possit et debeat expungere ex clericorum albo iuvenes, qui graviter deliquerint aut ecclesiasticae vocationis se destitutos ostenderit; attamen nee alium clericum dioecesi adscribere nec proprium ex ea dimittere poterit, nisi ab hac sede apostolica facultatem obtinuerit.*

In eodem capite II decernitur: „postquam annus a vacatione sedis episcopalis fuerit elapsus, concursus indicat atque adhibitis examinatorebus synodalibus seu prosynodalibus vacantem parochiam illi conferat, quem digniorem inter approbatos ipse cum iisdem examinatorebus indicaverit.“ In hoc decreto gravis sit mutatio iuris hactenus vigentis, vi cuius vicario capitulari soli competit eligere magis idoneum inter approbatos ab examinatorebus, quin tamen adit causa satis fundata ac generalis

¹ Argumentum: „Episcopus Casalensis emendationes proposuit quae leguntur sub numeris 15, 16, 19.“

tantae inducendae innovationis. Sequentia autem A considerare operae pretium est.

1° Hoc edito decreto electio parochorum non amplius vicario capitulari adiudicanda erit, sed examinatoribus: isti enim tria vota, ille autem non nisi unum dare potest. 2° Examinatores, dum de scriptis et elucidationibus concurrentium iudicium proferunt ad differentiam vicarii capitularis, si votum quoque electionis dare possent, nullam fore partem darent vicario capitulari in beneficiis conferendis. 3° Dicitur est, canonicos in vicario capitulari eligendo omnem in illum solum iurisdictionem transferre debere. Ast votum electionis examinatorum est utique actus iurisdictionis magni momenti. Aliunde subordinate opinor, vicarium capitularem cui onus incumbit regendi vacantem dioecesim, sufficienti debere auctoritate fulciri ut cleri obsequium et obedientiam facilius obtineat, et populi fidei eidem commisi bonum spirituale effluens promovere queat. Ast si parochorum electio non illi sed examinatribus tribueretur, grave, ut mihi videtur, auctoritati ipsius valens infingeretur.

Putarem ergo ultimam capituli II propositi schematis periodum sequenti modo esse reformandam: *Concursum indicat, atque adhibitis examinatoribus synodalibus seu prosynodalibus vacantem parochiam illi conferat, quem digniorum inter ab iisdem examinatoribus approbatus in Domino iudicaverit.* Haec in methodo poterunt utique aliquando inordinationes locum habere, sed hoc non ex natura disciplinae inductae, sed ex malitia humana procedit; quod quaecumque methodus adoptetur, dum in hoc mundo versemur, semper poterit evenire.

Haec sunt, quae vestrae considerationi sapientissimae erant a me subiicienda.

ORATIO

*reverendi patris domini Francisci Zanmi Casula
episcopi Uzellensis et Terralbensis.*

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Paucissimae observationes ad caput II huius schematis *De sede episcopali vacante* mihi videntur adnotandae. Et principalior ea est, qua putarem potiori iure beneficia animarum curam habentia futuro episcopo esse reservanda, si beneficia liberae collationis reservantur. Ex imprudenti enim illorum provisione graviora sequuntur mala in causa, quae est omni attentione et sollicitudine digna, in animarum nempe aeterna salute. Rogo itaque ut etiam haec, si perpetuo titulo conferri debeant, episcopo reserventur. Episcopus enim solus in dioecesi omnia habet quae potest habere, nec ullius ambitionis aut timoris aut ullius passionis metu ordinarie movetur; bonum dioecesis et animarum salutem quaerit, maxime gratis characteris episcopalis, quae ipsi soli propria est.

Vellem deinde ut non tantum ad ordines non promoveantur reiecti ab episcopo, sed nec ad habitum clericalem, si admissi ab eodem non fuerint; tandem ut ad annum vicarius capitularis iis apostolicis facultatibus gaudeat, quae episcopo defuncto concessa fuerunt, et quae meram iurisdictionem respiciunt. Unde caput II sic legendum propono:

„Quoniam vicarius capitularis omni ordinaria

¹ Argumentum: „Episcopus Uzellensis et Terralbensis beneficia animarum curam habentia, si perpetuo titulo conferri debeant, futuro episcopo esse reservanda; reiectos ab episcopo non tantum ad ordines nec esse promovendos; vicarium capitularem iis facultatibus gaudere oportet esse, quae defuncto episcopo concessae fuerant, utpote quae meram iurisdictionem respiciunt. Integrum autem caput reformandum proponit ut in emendatione sub numero 14.“

episcopi merae iurisdictionis auctoritate pollet non in directionem sed in conservationem et aedificationem, ac proinde ex veteri sacrorum canonum contentis sede vacante nihil sit omnino innovandum; ne ex praepropere eiusdem vicarii administratione ullam contingat dignitati episcopali, et bene dioecesis inferri detrimantem; ideo, sacro approbante concilio, districte prohibemus ne idem vicarius militiae ecclesiasticae eos adscribat, qui vel postulant non admissi, vel admissi iam amoti a proprio episcopo fuerint; ne dimissorias ad ordines etiam post annum vacationis unquam concedat iis qui ab eodem episcopo fuerint reiecti; neve alienum clericum dioecesi adscribat, vel proprium ex ea dimittat, nisi ab hac sede apostolica facultatem obtinuerit. Invetam etiam quibusdam in locis consuetudinem, ut liberae collationis beneficia animarum curam adnexam non habentia a vicario conferantur, minime tolerantes, statuimus ut ea sicut et beneficia parochialia in titulum perpetuum conferenda, futuro episcopo iuxta iuris regulas providenda omnino reserventur. Statim ac itaque horum parochialium beneficiorum vacatio habebitur, vicarius oeconomicum seu administratorem constituat, qui etiam parochi officio interim fungatur, cum ea congrua parte emolumentorum quae ad idem beneficium spectant, quae per provinciales synodos, aut aliter a provinciae episcopis statuta fuerit. Si quae hac in re oriatur-urgens necessitas, vicarius sanctam hanc sedem apostolicam consulere diligenter curabit. In bonum autem dioecesis et animarum salutem concedimus, ut idem vicarius ad annum facultatibus gaudeat, quae specialiter defuncto episcopo ab hac sancta sede concessae fuerunt, iis exceptis, quae nostrae huic constitutioni adversantur.“

Pene iisdem verbis haec propositio concinnata est; et eam vestro sapientissimo iudicio submitto.

ORATIO

*reverendi patris domini Petri de Lacorda
ep. S. Sebastiani Fluminis Ianuarii.*

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Pauca verba addam. Omitto, reverendissimi patres, gravissimas difficultates, quae in Brasilia hoc caput II offendet propter leges civiles, propter illas quae dicunt amplissimas facultates equitum ordinis Christi. Sed ecclesia nullum timere debet nisi Deum, et nos episcopi Brasilienses, si parati sumus ex corde dare Caesari quod est Caesaris, non dabimus Deo, quae Dei sunt et ecclesiae suae? Sed veniamus ad quaedam huius capituli.

Dicitur „neve alienum clericum dioecesi adscribat vel proprium ex ea dimittat, nisi ab hac sancta sede apostolica facultatem obtinuerit.“ Patres reverendissimi, si vultis, ut hoc decretum plene executioni mandetur in Brasilia vel in tota America, necessarium puto addere sequentia verba: *et si talem in beneficio cum vel sine cura animarum instituerit, nulla ipse facto erit institutio; nisi hoc fiat, incassum decretum legimus in hoc capite II.*

Dicitur etiam: „quod si de beneficiis parochialibus agatur . . . tribuimus ut, deputato statim oeconomo, seu administratore, postquam annus a vacatione sedis episcopalis elapsus fuerit, concursum indicat.“ Credo quod melius et congruentius dici debeat: *concursum indicere possit.* Patres reverendissimi, si aliter fiat, gaudebunt et exultabunt mali, plorabunt vero boni et ecclesia sancta Dei. Iam vidimus quendam vicarium capitularem de quadam vacatione occasionem arripere, ut forsan quadra-

¹ Argumentum: „Episcopus S. Sebastiani Fluminis Ianuarii emendationes proponit quae leguntur sub numeris 17, 18.“

ginta vel plures admitteret ad concursum; et gubernam civile apud nos multum, valde diligit concursus, et constantino insistit apud episcopos ut indicantur concursus. Et si hoc faciunt cum episcopis, quid cum vicariis capitularibus? Et hoc medium est ad remunerandos quotquot in electionibus plus adlaborant. Propterea episcopi in Brasilia nolunt amplius concursum indicare, hoc valde timent. Ideoque plurimae sunt parochiae, in quibus defectu sacerdotum, vel sacerdotum tali nomine dignorum non sunt parochi canonice instituti. Dicatur igitur, per viscera Iesu Christi simplex peto, dicatur potius; *concursum indicare valeant*. Sic non sunt obligati a concilio, non possunt obligari a gubernio; et possunt adimplere officium, et finem obtinere concilii huius, quia possunt indicare concursum, et possunt instituere parochos.

Haec erant, eminentissimi et reverendissimi patres, quae vobis dicenda putabam in conscientia mea.

Post haec surgens eminentissimus primus praeses dixit:

„Reverendissimi patres, quoniam nemo alius super secundo capite propositi schematis veniam loquendi petiit, et nemo super tertio capite aliquid observare necessarium iudicaverit, declaramus discussionem secundi et tertii capitis esse terminatam, salvo iure deputatorum respondendi in proxima congregatione, si quid respondere necessarium iudicaverint.“

Tunc surrexit episcopus Lamacensis, et ait aliquid circa tertium caput observare velle. Facultas loquendi ei concessa est, et idcirco ambonem ascendens haec habuit.

ORATIO

*reverendi patris domini Antonii de Vasconcellos
Pereira de Mello episcopi Lamacensis¹.*

Eminentissimi et reverendissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Quodam cum timore et tremore ambonem ascendo, quia nequē paratus eram ad loquendum in hac hora, neque omnia coordinare potui sicut desiderabam. Et si tractaretur tantum de materia scientifica, numquam ascondissem qui sum minimus inter fratres, et scio me oportere magis audire quam audiri. Sed cum in nostro schemate de disciplina sermo sit, et negotia disciplinaria magis pendeant ex informationibus undique collectis in unum, et alius non sit qui morum, rerum et circumstantiarum patriae meae rationem reddat, tacere omnino non possum. Officio vero meo functurus in magnam difficultatem incurro, quia de rebus ecclesiasticis in infelicissimo regno Lusitaniae dicturus, forsitan aliqua proferam quae meae ambantissimae et quondam florentissimae patriae splendorem maculis aspergant. Nodum vero oportet expedire, ideoque non quasi aliquid contra gentem meam dicturus, sed tantum ut res et circumstantiae quomodo sunt, relaturus loquar. In animo enim meo non est vos testes contra fidem et mores gentis meae, inter quam si non desunt homines absque fide et pravus moribus, qui neque labiis neque factis Deum et sanctam ecclesiam honorant, sunt etiam, et valde maiori et quasi universali numero, fideles, qui vestigia maiorum sequentes et gratia Dei adiuvante fidem firmissime profitentur, quae religioni sunt adversa deplorant,

¹ Argumentum: „Episcopus Lamacensis proposuit emendationem quae sub num. 29 habetur, eamque pluribus communiavit rationibus ex circumstantiis patriae petitis, quales tales esse asseruit, ut proposita emendatio omitti nullo modo posset.“

et orationem humillime apud Deum effundunt, ut meliora bona et tempora oppressae ecclesiae adveniant. Iterum atque iterum vos adprocor, eminentissimi ac reverendissimi patres, ne sinatis creditivae quod omnibus tribuatur illud, quod paucis convenit.

Hoc posito, iam ad emendationem quam desidero venio, et postea ad rationes pergam. Emendatio mea haec est: caput III ita reformetur, ut circa dioeceses, quae, quamquam capitulo cathedrali careant vel in posterum caruerint, cum aliis provinciis ecclesiasticam constituant, nihil innovetur. Si autem hoc non placuerit, saltem post verba „succedere debeant“ addantur haec: *quod si praescriptas condiciones posthabitas fuerint, metropolitae aut, sede vacante, capitulum cathedrale metropolitanum, aut, etiam hoc deficiente, provinciae antiquior episcopus pro ea vice vicarium deputabit. Volumus autem etc.*

Parcite mihi si in argumentatione exempla quaeram ex negotiis patriae meae, quia, cum sint effectus revolutionis, quae in regno Portugalliae radicegessit, etiam in aliis regionibus, quod nunc fit in regno Portugalliae, potest, quod Deus non permittat, accidere, ut nova revolutio profiteatur eadem doctrinas et in eundem scopum pergat, id est ut sanctam ecclesiam Dei expungat ab hominibus, et etiam nomen ipsius Dei oblivisci faciat inter mortales. Ideoque quamquam argumentum sit particulare meae nationis, potest applicari ad nationes, in quibus nunc incipit aut iam incipit revolutio, quae in omnibus semper est eadem, semper est impia, semper contra ecclesiam laborat.

Perpectis itaque circumstantiis patriae meae, ad mala et perturbationes praecavendas peto, ut haec emendatio admittatur. Siquidem, eminentissimi ac reverendissimi patres, quae fuerit ex parte gubernii oppressio ecclesiae et ministrorum sacrorum in regno Lusitano, saltem post annum 1834 usque nunc, longius foret dicere, si de rebus omnibus occasio informandi daretur. Ideoque tantum de quibusdam circumstantiis, quae cum nostro schemate et emendatione mea connectuntur, mentionem faciam.

In regno Lusitano sunt quaedam dioeceses, quae semper capitulo cathedrali caruerunt: sunt et aliae, in quibus post pauca tempora capitula cathedralia deficiunt, quia etiam anno praeterito edictum seu decretum cum vi legis et obligandi gubernia futura exivit, in quo decretabatur ne in posterum nominarentur episcopi et canonici ad maiorem numerum ecclesiarum cathedralium, saltem dum concordata cum sancta sede non conficerentur circa suppressionem aliquarum dioecesium. Hoc modo evenire potest, ut paucos post annos paucissimae sint sedes cathedrales, in quibus sit capitulum cathedrale, et vacantes ecclesiae a vicariis regantur, quia immo iam reguntur pro maiori parte et numero. Si autem hoc fieri possit cum fructu animarum iuxta modum praescriptum in schemate, ex his quae dicturus sum vos videritis.

Nemo forsitan necit, quod anno 1834 omnes familiae religiosae hominum in regno Lusitano fuerunt suppressae, quod omnia aut fere omnia seminaria fuerunt clausa quasi per triginta annos, quod paucissimi erant scholares ecclesiastici qui universitatem cursitabant, quod aliqui aut fere omnes episcopi patriam propriam deseruerunt, et cathedrales vacantes fuerunt per multos annos, adeoque evenit quod educatio ministrorum ecclesiae fuerit minus curata, quod tantum post annum 1864 quaedam seminaria fuerint restituta: desunt tamen adhuc in aliquibus dioecesibus. Hinc evenit, quod etiam deficerent magistri pro disciplinis edocendis in semi-

narum, et maxime pro danda alumnis educatione A morali et religiosa. Fuerunt enim episcopi, quibus sicut mihi ipsi evenit, omnibus exercitiis ordinariorum erant praesentes et forsan directores, quia antiqui magistri et rectores perierant, et inter nos non inveniebantur qui apti fuissent ad hoc faciendum. Et quamquam ex aliquibus seminariis iam boni fructus colligantur, et iam ad vestram et meam consolationem dicere possum, me multum iam obtinuisse ex uno seminario, in quo sunt fixi oculi et spes mea: affirmare tamen non possum, quod in omnibus dioecibus et saltem in iis quae seminaria non habent, simile contingat.

Scire debetis, eminentissimi et reverendissimi patres, quod si non in omnibus dioecibus inveniuntur, qui constituentur magistri in seminariis, difficile erit invenire sacerdotem, qui officium vicarii generalis digne exercere possit et velit. Auditoria enim ecclesiastica fuerunt etiam dispersa, notarii B et alii officiales antiqui perierunt, pensiones quae officiales et vicarii generales auspicabant a mensa episcopali, extinctione decimarum ecclesiasticarum et paupertate episcoporum iam non accipiunt, post extinctum in regno privilegium fori et canonis et postquam etiam causas/circa divortium quoad thorum et cohabitationem in iudicio saeculari admittuntur et iudicantur, emolumenta in iudicio ecclesiastico sunt tenuissima, adeo ut vix aut ne vix quidem inveniuntur, qui officium vicarii generalis vel notarii exercere velint et possint, saltem si aliud officium aut beneficium non possideant, ex cuius fructibus vivere possint.

Experientia propria scio quam difficile sit dignum vicarium obtinere, et quamquam hunc valde desiderarem, tantum tamen post sex annos unum inveni, quem primo a longinquo invitavi cum aliis C ad magisterium seminarii, postea in canonicatu constitui, et post quatuor annos exercitationis meum in omnibus rebus iudicialibus dioecesis meae vicarium generalem constitui; sed si alium desiderarem, forsitan non subito invenissem. Si autem hoc evenit in dioecesi, in qua existit capitulum cathedrale et seminarium, quomodo inveniatur vicarius in aliis dioecibus in quibus haec desiderantur, ut quam primum, et quasi in contemtu constituantur?

Antequam autem progrediar, mihi dicere liceat quod haec difficultas in inveniendo digno vicario generali, non tantum ex deficientia personarum prodiit quantum ex effectibus rerum politicarum; multos enim cognosco sacerdotes, saltem in aliquibus dioecibus, qui sufficientiam litterarum et morum possident, sed adeo me dolente et reprobante immiscui et promiscui sunt in rebus politicis, ut suspecti sint in iudicandis negotiis aliorum qui D contrariam politicam sequuntur. Iam itaque evidenter videtur quam difficile sit eligere, rebus sic stantibus, vicarium generalem, si postea in mentem revocaverimus, quod nominatio de qua agitur non tantum ut vicarii generalis qui est amovibilis, sed etiam successoris, qui forsan per multos annos reget dioecesim, maior erit difficultas in eligendo, quia maius est etiam periculum errandi.

Quomodo vero providetur secundum doctrinam schematis in hypothesis, de qua agitur, de futuro dioecesis regimine in casu mortis episcopi seu vicarii et eorum successoris, quando ambo adeo remoti sunt et ambo moriuntur sine cognitione mortis alterius, sicut iam evenit in mea dioecesi, ubi praedecessor meus vita functus est sine notitia mortis sui vicarii? Quid fiet si episcopus aut vicarius procapitularis ex negligentia aut ex alia causa non constituat vicarium successorem? Ad haec omnia

occurrit emendatio mea, cuius approbationem implo-ro, si alia meliori sensu non fuerit praesentata.

Praeterea omnes vos scire volo et scire debemus, quanta pertinacia et viribus gubernia saecularia sese opponant et resistent omni variationi disciplinae ecclesiasticae; et forsitan si vicarius procapitularis non fuerit nominatus et constitutus modo solito, gubernia negabunt subiectionem vicario novo modo constituto, ex quo fiet quod non solum necessaria eis desint ad saltem modeste vivendum, sed etiam conflictus oriatur inter gubernium et vicarium cum detrimento animarum.

Denique vicarius successor quaerendus est aut in propria dioecesi, aut in aliena. In prima hypothesisi si officium aut redditus proprios non habeat, unde necessaria acquirat ad vitam sustentandam? In secunda hypothesisi aut statim ad dioecesim perget, in qua sustentabitur, expectativa successione, aut in alia dioecesi commorabitur, forsitan sine officio aut beneficio; et ubi inveniatur qui se subiciat tali contingentiae? Eminentissimi et reverendissimi patres, scire etiam debetis, quod mensa episcopalis in his dioecibus est nulla aut fere nulla, et quod maxime et praecipue conficitur ex pensione a gubernio constituta (*desunt nonnulla verba*) tam pro episcopis quam pro vicariis capitularibus: si haec subventio negetur, nec episcopus nec vicarius possunt acquirere necessaria ad vivendum. Eminentissimi ac reverendissimi patres, nos omnes scimus quantum expectativae sint odiosae in sensu ecclesiastico, et quam facilius sit invenire sacerdotem dignum ad quodcumque ministerium ecclesiasticum exercendum, cum directe invitatur et nominatur, quam cum indirecte invitatur, et tantum expectativa ei conceditur: ideoque implo-ro ut approbetis haec emendationem meam, quia si admissa fuerit, omnibus occurritur circumstantiis, quae nunc existunt in patria mea.

Haec sunt, eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres, quae vobis submittere necessarium iudicavi, ut secundum vestrum sapientissimum iudicium de hoc iudicetis. Et iam coram vobis profitor, me sententiam, quae a vobis dicta fuerit, intimo corde et submisso animo amplecturum. Si autem in hac informatione aliquid minus recte et incongruente a me dictum fuit, veniam, precor, et gratias omnibus in Domino ago.

Terminata hac ratione discussione in schema quoad singula capita, eminentissimus primus praesens ait:

"Emendationes a patribus propositae typis impressae distribuentur, antequam exquirantur suffragia. Proxima autem congregatio nunciabitur reverendissimis patribus per folium typis impressum."

Post haec, dimissa congregatio est.

7.

Monitum quo patribus mittuntur emendationes propositae super dicto schemate, et intimatur proxima congregatio generalis.

Proxima congregatio generalis habebitur feria VII die prima septembris hora nona. In ea fiet relatio de emendationibus schematis constitutionis *De sede episcopali vacante*, quae huic folio adnexae distribuantur; et exquirantur suffragia patrum de iisdem emendationibus.

E secretaria concilii Vaticani die 30 augusti 1870.

Ludovicus Jacobini,
subsecretarius concilii Vaticani.

8.

Emendationes a nonnullis patribus propositae in congregatione generali super schemate de sede episcopali vacante¹.

1. *Crespo Arcensis* [20 c 1]: Apponatur prooemium, et inscriptiones singulis capitibus respondententes.

2. *Idem* [21 b 5]: Inscratur sequens periodus: „Vacante ecclesia propter translationem aut renuntiationem antistitis, spatium octo dierum ad constitutionem vicarii capitularis² computabitur a momento habitae notitiae, quam ex officio et per literas capitulo proponere³ debet antistes statim ac canonice sciat suam translationem vel renuntiationem esse a sancta sede factam vel admissam.“

3. *Zummi-Casula Uzollensis* [23 A 11]: In cap. I lin. 7 [supra 4 A 7] verbis „unus sit capituli vicarius: ubi vero“ etc. haec alia substituantur: „Constitutio autem haec vel confirmatio fieri debet absoluta praesentium suffragiorum pluralitate, et unus sit capituli vicarius. Ubi vero“ etc.

4. *Idem* [23 D 10] pag. 4 lin. 13 [4 B 10] post verbum *deveniat* haec adiciantur: „Districte praeterea vetamus, ne quisquam sibi met suffragium conferat: quod si quis electus praesumpserit, declaramus eo ipso electionem fore irritam, eumque, si dioecesis regimen assumere nihilominus non metuerit, iis omnibus censuris et poenis subiectum esse, quae in illos latae fuere, qui absque iurisdictione huiusmodi⁴ munia exerceere attentaverint.“

5. *Crespo Arcensis* [21 c 5]: Sequens inseratur periodus: „Capitulo ecclesiae vacantis praecipitur quod, facta vicarii canonica constitutione, de ea certiores faciat hanc sanctam sedem, et proprium metropolitanum, si ecclesia sit suffraganea, vel antiquiorem ex provinciae episcopis, si fuerit metropolitana, per literas sigillo munitas.“

Si vero huiusmodi clausula non inseratur obligationem importans, inserenda erit ut monitoria vel commendataria, mutando verbum *praecipitur*, eique substituendo verbum *monetur* aut *commendatur*.

7. *Lacerda S. Sebastiani* [24 D 17]: Pag. 4 lin. 5 [4 A 11] post verbum *licentiatas* inserantur haec: „et de gremio capituli“; et consequenter lin. 6 pro *qualitatis* ponatur „qualitatum“.

8. *Zummi-Casula Uzollensis* [23 B 5]: In fine pag. 3 [4 A 11] periodus *Ad vicarii munus* etc. sic redigatur: „Ad vicarii munus is tantum assumi possit qui sacro ordine sit insignitus, ac in sacra theologia vel iure canonico doctor aut prolyta renunciatus; et in quo morum integritas, pietas, et a qualibet nota, praesertim ecclesiasticae censurae, immunitas, cum sana doctrina ac prudentiae et boni ordinis laude una conspirent.“ Omitatur itaque integra periodus. *Et quamquam* etc., quae legitur pag. 4 lin. 3 [4 A 13].

8a. *Lacerda S. Sebastiani* [24 D 10]: Pag. 3 in fine [4 A 11] pro verbis *et in quo* haec adhibeantur: „et apprime decet ut in eo.“

8b. *Ferré Casalensis* [27 C 1]: Pag. 3 in fine, et pag. 4 verbis *in quo morum* etc. naque ad *conspirent* inclusive haec alia substituantur: „sanam profiteatur doctrinam, scientia ac prudentia sufficienti polleat, nec ulla sive ecclesiasticae censurae, sive immoralitatis nota sit inustus.“

9. *Lacerda S. Sebastiani* [25 A 11]: Pag. 4 lin. 9 [4 B 5] et seq. post *praesentatus* addatur: „et irritum facimus et declaramus caput *Nihil 44 de elec-*

¹ Patribus distributae fuerant die 30 augusti.
² om. ed.
³ *praebere* ed.
⁴ *hinc* ed.

A Nemo, ubi de electionibus extra Italiam in remotis regionibus.“

10. *Ferré Casalensis* [29 D 10]: Quaedam in cap. I forent adiungenda ad compeccandos sacerdotes, qui, vix defuncto episcopo, civilem adeunt magistratum, et magno studio ab eo episcopalis mensae administrationem non parvo cum emolumento sibi demandari efflagitant.

11. *Zummi-Casula Uzollensis* [24 A 5]: Pag. 4 § *Quodsi* lin. 5 post verba „Provinciae episcopum“ haec addantur: „vel si omnes provinciae sedes vacantes fuerint, ad episcopum dioecesi viciniorem in devolutivo¹ etc.“

12. *Ferré Casalensis* [22 D 5]: In fine pag. 4 [4 C 11] pro verbis *quae quidem* etc. ponantur haec alia: „in singulis autem provinciis metropolitanus cum suis suffraganeis invigilabit², ut in congrua ipsa determinanda legitima consuetudo servetur, ipsa sive excessus sive qualibet malae cupiditatis species omnino vitetur.“

13a. *Lacerda S. Sebastiani*: Pag. 4 in fine [25 B 7] omissis aliis, dicatur: „Insuper perdurante officio suo a chori servitio sit exemptus, et distributionibus gaudeat,“ etc.

13b. *Zummi-Casula Uzollensis* [24 B 5]: Pag. 4 in fine, periodus *Insuper* etc., omissis verbis „diebus et horis quibus ratione sui muneris impeditur,“ sic se habeat: „Insuper si electus³ canonicatu gaudeat, a chori servitio sit exemptus, et iis distributionibus cum iure accrescendi, ac emolumentis gaudeat, quibus legitime absentes non privantur. Volumus tamen, ut si quae sunt alia sui beneficii munia sive animarum curam, sive Scripturarum sacrarum lectiones spectantia, sive per se sive per alium ea omnino adimpleat.“

14. *Zummi-Casula Uzollensis* [27 D 11]: Caput II hoc sit: „Quoniam vicarius capitularis omni ordinaria episcopi merae iurisdictionis auctoritate pollet non in direptionem sed in conservationem et aedificationem, ac proinde ex veteri sacrarum canonum sententia sede vacante nihil sit omnino innovandum: ne ex praepropera eiusdem vicarii administratione ullum contingat dignitati episcopali, et bono dioecesis inferri detrimentum: ideo, sacro approbante concilio, districte prohibemus ne idem vicarius militiae ecclesiasticae eos adscribat, qui vel postulantes non admissi, vel admissi iam amoti a proprio episcopo fuerint: ne dimissorias ad ordines etiam post annum vacationis unquam concedat iis qui ab eodem episcopo fuerint reiecti: neve alienum clericum dioecesi adscribat, vel proprium ex ea dimittat, nisi ab hac sede apostolica facultatem obtinuerit. Invectam etiam quibusdam in locis consuetudinem, ut liberae collationis beneficia animarum curam annexam non habentia a vicario conferantur, minime tolerant, statuimus ut ea, sicut et beneficia parochialia in titulum perpetuum conferenda, futuro episcopo iuxta iuris regulas providenda omnino reserventur. Statim ac itaque horum parochialium beneficiorum vacatio habeatur, vicarius oeconomum seu administratorem constituat, qui etiam parochi officis interim fungatur, cum ea congrua parte emolumentorum quae ad idem beneficium spectant, quae per provinciales synodos, aut aliter a provinciae episcopis statuta fuerit. Si quae hac in re oriantur urgens necessitas, vicarius sanctam hanc sedem apostolicam consulere diligenter curabit. In bonum autem dioecesis et animarum salutem concedimus, ut idem vicarius ad

¹ in devolutivo etc. om. ed.
² *vigilabit* ed.
³ om. ed.

annum facultatibus gaudeat, quae specialiter de A
functo episcopo ab hac sancta sede concessae fue-
runt, iis exceptis, quae nostrae huius constitutioni
adversantur.¹

15. *Ferré Casalensis* [26 B 10]: Initium capituli II
sic reformetur: „Cum ex veteri sacrarum canonum
sententia sede vacante nihil sit innovandum, vicarius
capitularis studiosè servare debet ea, quae ad nor-
mam legum ecclesiasticarum pro recta cleri insti-
tutione, atque pro bono tum spiritali tum tempo-
rali seminarii, parochiarum aliorumve piorum in-
stitutorum ab episcopo antecessore instituta fuerunt.
Item ne ex praepropere², etc.

16. *Idem* [26 D 1]: Pag. 5 lin. 7 capituli II [5 A 1],
verbis *neve alienum* etc. haec substituatur: „Et
quamvis possit ac debeat expungere ex clericorum
albo iuvenes, qui graviter deliquerint aut eccle-
siastica vocatione se destitutos ostenderit; attamen
neve alienum“ etc.

17. *Lacerda S. Sebastiani* [28 D 4]: Pag. 5 lin. 10
capituli II [5 A 3]. post *obtinuerit* addantur haec:
„et si talem in beneficio cum vel sine cura ani-
marum instituerit, nulla ipso facto³ erit institutio.“

18. *Idem* [28 D 13]: In fine pag. 5 [5 A 13] pro *con-
cursum indicat* adhibeantur verba: „concursum in-
dicere possit“, ideoque paulo post pro *conferat*
dicatur: „conferre.“

19. *Ferré Casalensis* [27 B 9]: In fine pag. 5 loco
verborum *quem digniorem inter approbatos* etc. haec
ponantur: „quem digniorem inter ab iisdem exa-
minatoribus adprobatos in Domino iudicaverit.“

20. *Caixal y Estrada Urgellensis* [26 A 17]: Post
ultima verba capituli II addatur: „Si quando vero
adaequent vota, pro ea parte stet electio, qui
vicarii capitularis votum⁴ favere comportum fuerit.“

21. *Idem* [ibid.]: Pag. 6 lin. 24 post verbum
debeat addatur: „Si vero quacumque de causa supra-
dicti episcopi vel vicarii apostolici, aut alii his suc-
cedentes, suam electionem praecipue non fecerint,
res deferatur ad episcopum vel vicarium apostoli-
cum viciniorem ab iis qui antiquiores sunt, ut ipse
pro eo casu provideat.“

22. *Vasconcellos Lamacensis* [30 A 5]: Caput III
ita reformetur ut circa dioeceses quae, quamquam
capitulo cathedrali careant vel in posterum caruerint,
cum aliis dioecesibus provinciam ecclesiasticam
constituunt, nihil innovetur. Si autem hoc non
placuerit, saltem post verba *succedere debeat* (pag. 6
lin. 24 [5 C 5]) addantur haec: „Quod si praescriptae
conditiones posthabita fuerint, metropolita aut,
sede vacante, capitulum cathedrale metropolitanum,
aut, etiam hoc deficiente, provinciae antiquior epi-
scopus pro ea vice vicarium deputabit.“

9.

Caput I schematis De sede episcopali vacante
a deputatione pro rebus disciplinae ecclesiasticae
ad mentem emendationum in congregatione generali
propositarum reformatum⁵.

Ecclesiarum vacantium regimini pro apostolica
nostra sollicitudine omni meliori modo prospicere
cupientes, sacro approbante concilio, decernimus,
ut quibus in dioecesibus cathedrale capitulum cano-
nice erectum existit, idem capitulum officialem seu
vicarium infra octo dies post habitam vacationis
notitiam constituere, vel existentem confirmare
omnino teneatur iuxta legem a synodo Tridentina
sanctam⁶. Unus sit capituli vicarius: ubi vero usus

¹ ipso facto om. ed.

² votum vicarii capitularis ed.

³ Patribus distributum fuit hoc folium unq. cum emenda-
tionibus sub num. praecedenti exhibitis, nempe die 30 augusti.

⁴ Sess. XXIV cap. 16 de reform.

plures eligendi haecenus ita invaluit, ut statim abo-
leri difficile possit, primus inter electos in ordinariam
episcopi iurisdictionem solus succedat, cui reliqui
subesse in omnibus debeant. Ad vicarii munus is
tantum assumatur qui sacro ordine sit insignitus,
et in quo morum integritas, pietas, sana doctrina,
et a) qualibet nota, praesertim ecclesiasticae cen-
surae, immunitas cum scientia ac prudentiae laude
conspirent. Et quamquam apprimè deceat ac valde
optandum sit, ut qui assumitur sit etiam in sacra
theologia vel iure canonico doctor aut licentiatas,
huiusmodi tamen qualitatis defectum electionis vali-
ditati officere nolumus. Quodam praescriptae con-
ditiones posthabita fuerint, minori capitularium
numero, vel alteri cuius interest, ad metropolitanum:
si vero ecclesia metropolitana vacans fuerit, vel de
ipso capitulo metropolitano agatur, ad antiquiorem
provinciae episcopum in devoluto provocare liceat:
B ad propinquiorum vero episcopum, si nullus in pro-
vincia supersit episcopus vel ecclesia exempta fuerit.
Et is ad quem provocatum erit, agnita recursus
iustitia, vicarium pro ea vice deputabit.

Canonici autem sanctionibus inhaerentes, pro-
hibemus ne in vicarium deputetur qui vacantis sedis
fuerit patriarcha, archiepiscopus, vel episcopus
electus, nominatus, seu praesentatus: et si ipse
vicarius certum habuerit nuncium de sua electione,
nominacione, seu praesentacione ad praedictam
vacantem ecclesiam, eo ipso ab officio cesset, et
capitulum ad novi vicarii deputationem deveniat
nullius roboris et inane decernentes, si quid in con-
trarium in quavis etsi dissita regione, ac posita
etiam plena electionis concordia, fuerit attentatum.

Vicario legitime constituto, etc. *ut in schemate.*

In cap. III lin. 24, ad mentem emendationum ex-
hibitarum, post verba succedere debeat sequens pro-
ponitur additamentum: Quod si forte contingat ut,
aliqua ex supradictis ecclesiis vacante, nemo praesto
sit qui illius regimen iuxta praemissas regulas valeat
assumere, administratorem eo in casu deputabit
metropolitanus pro dioecesi suffraganea, antiquior
provinciae episcopus pro ipsa ecclesia metropoli-
tana, [atque huius vacatione perdurante, etiam pro
aliis eiusdem provinciae dioecesibus]¹, propinquior
vero episcopus vel vicarius apostolicus, si de dioe-
cesi exempta vel de vicariatu apostolico agatur.
Volumus autem, etc. *ut in schemate.*

10.

Congregatio generalis octogesima nona. 1870 septembris 1.

Feria quinta die 1 septembris 1870 hora ante
meridiem octava cum dimidio in conciliari aula
Vaticanae patriarchalis basilicae, generalis reve-
rendissimorum patrum congregatio habita est: cui
interfuerunt centum et quatuor patres, nempe
19 cardinales, 4 patriarchae, 1 primas, 18 archi-
episcopi, 43 episcopi, 1 abbas nullius dioecesis,
4 abbates generales sive praesides congregationum
ordinum monasticorum, usum mitrae habentes,
14 generales et vicarii generales; quorum omnium
nomina, quae per assignatores locorum accurate
descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum octo-
gesimae nonae congregationis generalis, qui inter
acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Iacobus Quinn epi-
scopus Brisbaneensis missam lectam celebravit. Qua
absoluta, et recitata oratione Adsumus Domine

¹ Verba atque huius-dioecesibus decant in folio patribus
distributo; item in eo legebatur et propinquior loco propin-
quior vero. Ea statim addenda censui iuxta emendationem a
reverendissimo relatore in proxima congregatione propositam.

etc., eminentissimus primus praeses sic patres allocutus est:

„Reverendissimi patres, antequam hodie ad actum suffragia ferendi de emendationibus schematicis *De sede episcopali vacante* procedamus, audire oportet reverendissimum dominum Petrum Paulum Trucchi episcopum Foroliviensem, qui, nomine Deputationis pro rebus disciplinae ecclesiasticae, animadversionibus et emendationibus oratorum brevi quadam relatione respondebit. Itaque ascendat ambonem reverendissimus dominus Petrus Paulus Trucchi episcopus Foroliviensis.“

RELATIO

reverendi patris domini Petri Pauli Trucchi
episcopi Foroliviensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Ambonem ascendere noluissem, conscius pusillitatis meae, sed obedientia compulsus venio ad vos, eminentissimi ac reverendissimi patres, verba facturus nomine Deputationis de disciplina ecclesiastica circa emendationes in postrema generali congregatione a nonnullis patribus propositas super schemate *De sede episcopali vacante*. Et haec verba non memoriter dicam, sed de scripto legam, ut vos certiores sitis de vera et genuina mente deputationis: quam mentem ego fideliter in omnibus assequi curabo. Itaque supportate me, oro obtestorque, ea qua praediti estis summa benignitate et patientia.

Imprimis animadvertendum mihi venit, quod typis aliquantulum immutata vobis exhibitae est pars prior capituli primi, ut maturius eam possetis expendere. Potissima huius rei causa fuit duarum paragraphorum mutua transpositio, qua nempe illa quae in schemate alteram praecedebat, nunc contra eandem subsequitur. In schemate § *canonicis autem* pag. 4 lin. 7 praecedebat, sequebatur autem § *quod si praescriptae* eadem pag. lin. 14. Nunc contra praecedit paragraphus ista posterior, et paragraphus illa anterior subsequitur, et quidem nova inchoata linea, seu, uti aiunt, a capite.

Ut pateat quam necessario transpositionem hanc postulet logicus rerum nexus, sufficit animadvertatis in schemate pertractari: 1° de conditionibus seu qualitatibus in vicario requisitis; 2° sermonem ibi esse de electo vel nominato aut praesentato in vacantis ecclesiae antistitem; 3° tandem sanciri, ut si praescriptae conditiones posthabita fuerint, locus detur appellationi in devolutivo, nec non deputationis irritationi novique vicarii constitutioni ab eo, ad quem appellatum fuerit. Iam vero, ut probe noscitis, eminentissimi ac reverendissimi patres, pars haec applicari nullimode potest in hypothesi, de qua in paragrapho intermedia *canonicis autem* etc. sermo est: ibi enim de deputatione agitur quae ipso iure nulla est; bene vero referri debet ad constitutiones seu qualitates in vicario requisitas, quarum defectu vicarii deputatio irritari potest post appellationem. Hinc est quod casus, qui per § *canonicis autem* providetur, alienus omnino est a sanctione, quae continetur in § *quod si praescriptae* etc.

Enimvero 1° appellatio ob praescriptarum conditionum defectum iuxta § *quod si praescriptae* etc. non habet effectum nisi devolutivum: valida enim est vicarii deputatio quando ab eo, ad quem fuerit appellatum, non irritatur: e contra deputatio alicuius iam electi vel nominati aut praesentati in antistitem vacantis ecclesiae, nec non omnes actus eiusdem nullitate laborant ipso iure, non secus ac actus vicarii iam existentis, qui post acceptum nuntium de sua electione vel nominatione aut praesentatione vacantis ecclesiae noluit cessare ab officio;

idque non solum ex praesenti constitutione conciliari, sed iure quoque iam antea sancito, ideoque irritatione minime indigente.

2° Is, ad quem iuxta § *quod si praescriptae* appellatio facta fuerit, ipse vicarium pro ea vice deputat; at contra est si vicarius iam existens ut talis eligitur, nominatur aut praesentatur in vacantis ecclesiae antistitem. Tunc enim novus vicarius deputandus est non quidem ab eo, ad quem prius fuerit habitus recursus, sed ab ipso capitulo. Quae cum ita sint, liquido apparuit vestrae deputationi de disciplina ecclesiastica, quod logicus et verus rerum ordo, ac falsa interpretationis evitandae necessitas omnino postulant, ut post enumeratas qualitates seu conditiones, quae in vicario praescribuntur, immediate sequatur illud appellationis remedium, de quo in § *quod si praescriptae* etc.; deinde vero et quidem nova inchoata linea ponatur casus alter totaliter diversus, in quo de deputatione et actis agitur, qui non irritandi sed ipso iure iam nulli sunt ex dispositionibus canonicis ante hanc ipsam praesentem constitutionem existentibus. Quamobrem deputatio in hanc sententiam, omnibus diligentissime consideratis, tandem venit, ut scilicet transpositio duarum paragraphorum, prout ego hucusque exponebam, in schemate apponeretur, sicut revera factum est in novo folio vobis distributo.

Nunc veniamus ad singulas emendationes. Brevissero utar sermone, ita tamen ut in illum scopulum non incidam, „brevis esse laboro, obscurus fio“.

Emendatio 1°, *apponatur prooemium et inscriptiones singulis capitibus respondentibus*. Cum prooemii et inscriptionum formulas reverendissimus emendator non proposuerit, ad normam decreti diei 20 februarii currentis anni, de eius emendatione ratio haberi non potuit, nec est suffragiis patrum subicienda. Nihilominus ut aliquid pro abundantia dicatur relate ad prooemium, Deputatio de disciplina ecclesiastica existimavit et forte non immerito quod ipsum initium capituli primi sufficere possit ad legis prooemium. Ad inscriptiones vero capitulum quod attinet, ipsi in decretis disciplinaribus concilii melius forsitan est ut non apponantur, quia secus ac contingit in decretis dogmaticis, capita disciplinaria multas saepe saepius et diversissimas ac parum inter se colligatas materias complectuntur. Quapropter inscriptiones ab ipso concilio eidem appositae ansam facile praebent dubiis et controversiis. Ex illis enim inscriptionibus argumentum adduci posset ad ampliandum vel restringendum sensum locorum, quae in ipsis capitibus disciplinariis continentur; idque ita servandum esse, vel ex eo magis apparet quod concilium Tridentinum has inscriptiones minime adhibuerit. Nam illae inscriptiones, quae in praesentiarum leguntur in eodem privatorum tantum studio fuerunt postea superadditae.

Emendatio 2°, *inseratur sequens periodus, „vacante ecclesia etc.“* Ista admittitur sed iuxta modum, modus autem est, ut mentio specialis non fiat de singulis eventibus, quibus sedes vacare potest: neque de determinata ratione qua vacationis notitia habeatur, quae utique a legislatore intenditur debere esse authentica, sed ita cuncta simul componantur ut loco verborum schematici „post mortem episcopi“, adhibeantur haec alia verba: *post habitam vacationis notitiam*.

Emendatio 3°, *in capituli primi linea 7 verbis „unus sit capituli vicarius: ubi vero etc.“ haec alia substituuntur* etc. Haec emendatio a deputatione non admittitur; et ratio est, quia non omnes quae-

stiones, quae ex iure communi solvendae sunt, in A electio a Romano pontifice confirmari debet, ante concilii decreto exprimi possunt; immo fas est, ut hanc confirmationem se immisceat sub quocumque nomine aut titulo administrationi ecclesiae, ad quam non exprimantur istae, nam aliquae huiusmodi quæstiones ex iuris communis principiis et dispositionibus opportunam solutionem accipere debent.

Emendatio 4^a, *linea 13 post verbum „deveniat etc.“* Hanc emendationem deputatio non admittit. Ut iam dictum est ad emendationem præcedentem, quæstiones huiusmodi remitti debent ad quæstiones iuris communis: hoc autem ius neque mutandum est neque aggravandum sine necessitate.

Emendatio 5^a, *sequens inseratur periodus: Capitulum ecclesiae vacantis præcipitur quod facta vicarii canonica constitutione, de ea certiores faciat hanc sanctam sedem et proprium metropolitanum etc.* In votis maxime fuisset deputationi ut illa emendationis pars admitteretur, quae per impositionem obligationis certiorandi sedem apostolicam tum titulo summae reverentiae erga eam, tum quia utile revera videtur ut illico sanctae sedi innotescat, quoniam fuerit in vicarium deputatus. Nihilominus neque hanc emendationis partem admittendam esse censuit deputatio. Et ratio est, quia posita tali obligatione pro omnibus casibus, vix conciperetur cur ea peculiariter imponatur in casu graviore, cui providetur in fine capituli secundi § *sed vero etc.*, ubi tamen retinenda procul dubio videtur mentio præfatae obligationis. Et hæc quoad primam partem emendationis.

Quoad alteram vero, non apparet ratio sufficiens emendandi præceptum relate ad metropolitanum vel antiquiorem episcopum, cum ipse non obtineat potestatem irritandi deputationem vicarii intra octiduum factam, nisi interposita appellatioque. Non admissa clausula præceptiva, nec admittenda videtur monitoria vel commendatoria. Tunc enim res ad convenientiam reduceretur, cum tamen non constat hac in parte laedi consuevisse.

Emendatio 6^a, *pagina 4, linea 5 post verbum „licentiatu etc.“* Ipsa non admittitur hac de causa: in schemate leguntur hæc verba „et quamquam apprimè liceat et valde optandum sit“. Iam vero non eadem ratio militat adhibendi hæc ponderosa verba pro qualitate ut quis sit de gremio capituli, prout militat pro gradu academico. Equidem gradus academicus est quid maius et amplius quam qualitas canonicæ.

Emendatio 7^a. Hæc pariter emendatio non admittitur a deputatione. Nam post maturum examen iam exclusa fuit iuxta multorum patrum desiderium gradus academicæ necessitas ad validitatem deputationis vicarii.

Emendatio 8^a (a et b) istae quoque emendationes non admittuntur: 1^a quia ex una parte qualitates in schemate nostro indictæ non possunt cum prima ex iis duabus emendationibus ad simplicem decentiam reduci: ex altera autem parte non sufficiunt in vicario capitulari es solum, quae exprimuntur in secunda ex iisdem emendationibus: 2^a suppressa necessitate gradus academici merito insisti debet urgentiori modo quoad reliquas qualitates: 3^a tandem quamquam harum qualitatum occasione, prout timent reverendissimi emendatores, recursus institui possit, probe tamen notandum est, quod iste recursus est in devolutivo, et valida est vicarii deputatio donec irritetur.

Emendatio 9^a, *pagina 5 lin. 9 et seq. post „præsentatus“ addatur: et irritum facimus et declaramus cap. Nihil, 47 de electione etc.* Hæc emendatio admittitur iuxta modum. Cupit reverendissimus emendator ut fiat derogatio expressa capiti *Nihil, 47 de electione*, relate ad exceptionem in eo positam. In capite igitur *Nihil* habetur prohibitio, ne is cuius

electio a Romano pontifice confirmari debet, ante hanc confirmationem se immisceat sub quocumque nomine aut titulo administrationi ecclesiae, ad quam est electus. Attamen excipitur ibi casus, quo in remotis regionibus, extra Italiam scilicet, electio suffragiis concordibus peracta fuerit. Iam vero in voto est reverendissimi emendatoris, ut huic exceptioni derogetur expressæ.

Grave est huius emendationis fundamentum. Licet enim exceptio illa non respiciat nisi electionem, nullatenus vero nominationem aut praesentationem: licet etiam iuxta doctrinam communem exceptio prædicta fuerit absque dubio implicite abrogata per Extravagantem primam de electione inter communes, aliasque plures constitutiones, quibus dicitur, neminem posse incipere administrationem nisi acceptis et exhibitis litteris apostolicis et capta possessione; nihilominus nonnulli graves auctores sustinuerunt, per easdem constitutiones non fuisse derogatum præcitate exceptioni, quae continetur in dicto capite *Nihil*.

Certum quidem est eos in hac re falli, et ipsorum doctrina hodiernum facilius refellitur argumentis petitis ex litteris apostolicis recentiorum summorum pontificum, exempli gratia Pii VII. Consequenter valde utilis hoc non obstante videtur expressa abrogatio exceptionis, quae reperitur in citato capite *Nihil*.

Quapropter a deputatione admittitur emendatio, sed iuxta modum: et modus est, ut expressæ quidem memoretur nullitas cuiuslibet actus in contrarium positi, aut derogatio capiti *Nihil* fiat per verba, quae sub prohibitione et nullitate præcise comprehendant duas illas condiciones, in quarum concursu locus fuerit exceptioni in eodem capite admissæ. Verba autem sunt hæc (verba quae referuntur ad *iuxta modum*): *Nullius roboris et inane decernentes, si quid in contrarium in quavis, etsi dissita regione ac posita etiam plena electionis concordia fuerit attentatum.* Et hic considerantur duo illi casus, propter quos facta est exceptio.

Emendatio 10^a, *quaedam in capite primo forent adiungenda etc.* Hæc emendatio non admittitur nec suffragiis submittitur, eo quia nulla verba pro casu ibi exposito proponuntur.

Emendatio 11^a, *pag. 4 § quod si, lin. 5 post verba provinciae episcopum hæc addantur etc.* Hæc emendatio admittitur iuxta modum, nempe ut post verba „ad propinquorem vero episcopum“ dicatur, *si nullus in provincia supersit episcopus vel ecclesiae exempta sit etc.*

Emendatio 12^a in fine pag. 4 pro verbis „quae quidem etc.“ ponantur hæc alia: *in singulis autem provinciis etc.* Hæc emendatio pariter non admittitur, nam determinatio congruae potestatis quidem committi metropolitanis cum suffraganeis: ast vigilantia, de qua in emendatione, spectaret ad metropolitanum, non ad suffraganeos.

Emendatio 13^a (a et b). Emendatio 13 a, *pag. 4 in fine, omissis aliis dicatur: insuper etc.*; 13 b, *pag. 4 in fine periodus „insuper etc.“ omissis verbis diebus et horis etc.* Istae quoque emendationes non admittuntur. Rationes sunt: 1^a locutio illa *diebus et horis etc.* semper in similibus adhibetur, et sanam ac moralem explicationem pro conscientia absque inopportuniis scrupulis accipere debet: 2^a ratio: aequum absque dubio non foret contra priorum testatorum intentionem vicarium eximere eo tempore, quo non impeditur.

Emendatio 14^a, *caput II hoc sit: quoniam vicarius capitularis etc.* Hanc emendationem deputatio non potest admittere: et ratio est, quia proprie non est emendatio, sed nova totius capiti II forma seu

methodus; ideoque opus esset ut prius in congregationibus generalibus eminentissimorum ac reverendissimorum patrum examini proponatur.

Emendatio 15^a et 16^a, *initium capituli II sic reformetur etc.*; 16^a vero, *lin. 7 pag. 5 capituli II verbis „neve alienum etc.“ haec substituantur etc.* Haec emendationes nempe 15 et 16 non esse admittendas existimavit deputatio, cum iure ipso communi iam contineantur. Praeterea id quod dicitur in emendatione 15^a satis superque comprehenditur in generali sententia, quae habetur initio capituli II his verbis „cum ex veteri sacrorum canonum sententia etc.“ aliunde non omnia exprimi singillatim possunt.

Emendatio 17^a, *pag. 5 lin. 10 seu potius lin. 9 capituli II post „obtinuerit etc.“* Haec emendatio 17^a non potest admitti, cum sufficere pro nunc videatur generalis prohibitio incardinandi.

Emendatio 18^a, 19^a et 20^a, propter intimam materiae connexionem de his tribus emendationibus loquendum venit. Perpendens emendationem 18^a, vidit deputatio potestatem illam, nempe conferendi, non posse exprimi verbis facultativis, nam post peractum concursum ius habent approbati ut ex illis eligatur dignior, et iste ius habet ut sibi collatio fiat. Occasione insuper emendationis 19^a deputatio censuit revera difficile esse ut conserventur illa schematis verba „una cum examinatribus synodalibus aut prosynodalibus etc.“ Quid enim si vicario nota sit alicuius ex approbatis indignitas, quam tamen examinatribus pandere non possit? Uterius quid si vota sint paria? Num adoptari tunc poterit dispositio, quam proponit 20^a emendatio? Sed talis dispositio abusu ex parte vicarii locum praebere posset, et nihilominus alia solutio congrua non ita facile perspicitur. Ea propter censuit deputatio satius fore si electio dignioris iudicio relinquatur solius vicarii, ex quo incommoda oriri forte vix possunt, cum (en ratio) dignior eligi debeat tantum ex approbatis.

Admittuntur igitur emendationes 18^a et 19^a, sed iuxta modum: et modus est, ut loco verborum schematis nostri „concursum indicat etc.“ dicatur: *concursum indicare et vacantem parochiam ad praescriptum sacrorum canonum conferre valeat*. Tali modo non fit quidem mentio explicita de examinatribus synodalibus vel prosynodalibus, sed haec implicite continetur, uti videtis, eminentissimi et reverendissimi patres, in verbis illis *ad praescriptum sacrorum canonum*; et haec verba id insuper commodi habent, ut nempe non praeeudicetur quidquid forsitan a concilio Vaticano variabitur circa legem tridentinam; etenim de modo conferendi parochias actum iri dicitur in elencho materialium, de quibus tractandum erit.

Quod si modus a deputatione propositus a vobis admittitur, eminentissimi et reverendissimi patres, per se cadit emendatio 20^a. Si vero non approbetur, nihilominus deputatio etiam in hoc casu existimat non debere admitti emendationem 20^a propter abusus, quibus causa dari potest a parte vicarii, et quibus evertendis non satis apparet aliunde congruum remedium.

Emendationes tandem 21^a et 22^a. Ista emendationes admittuntur iuxta modum, scilicet ut est in novo folio typis impresso et vobis distributo, dicendo post illa verba „succedere debet“, dicendo inquam, ad modum additionis pagina 6 linea 23: *quod si forte contingat etc. etc.* Hic autem advertendum est, quod ex oblivione relicta sunt nonnulla verba, quae necessaria sunt ut provideatur illis tribus casibus, quorum contemplatio fit in Triden-

tina synodo: itaque haec sunt verba addenda. In principio antepenultimae lineae (in novo folio typis impresso), postquam dictum est „antiquior provinciae episcopus pro ipsa ecclesia metropolitana sunt addenda haec verba: *aliquis huius vacationis perdurante, etiam pro aliis eiusdem provinciae diocesis*, et prosequitur: *propinquior vero episcopus vel vicarius apostolicus etc.*, ut sic consideret tres casus, qui contingere possunt.

Exhaustis emendationibus, quae propositae fuerunt, nunc notandum est unam vel alteram correctionem a deputatione factam fuisse, nempe 1^a schematis pag. 3 ad caput I loco verborum „iuxta latam a synodo Tridentina dispositionem“ haec alia posita sunt, scilicet: *iuxta legem a synodo Tridentina sancitam*, prout habetur in novo folio quia sic disertius innuitur sanctio, quam Tridentinum addidit per deputationis vicarii devolutionem ad metropolitanum etc. 2^a Schematis eadem pagina linea ultima pro verbis „assumi possit“ positum nunc est verbum *assumatur*, prout ponitur in novo folio lin. 12 in principio, melius enim haec locutio convenire videtur cum notione appellationis in devolutivo. 3^a Tandem variatio schematis pag. 4 lin. penultima post verbum „insuper“ deputatio censuit inserendum hoc incium *Insuper si coniuunctum habeat*, ut pateat vicarium non debere necessario esse de gremio capituli. Ad inserenda huiusmodi verba occasionem sumpsit ex initio emendationis 13^b, et per ea satisfit insuper saltem ex parte menti emendationis 6^a, quatequus nempe insinuatur, non officere electionis validitati, si quis non sit de gremio capituli.

Haec dicenda mihi erant, ut muneri mihi demandato pro modulo meo satisfacere. Si non satisfeci, habeatis quaeso me benigniter excusatum.

Absoluta relatione reverendissimi episcopi Forliviensis, eminentissimus primus praeses dixit: „Reverendissimi patres! procedamus nunc ad ipsum actum suffragia ferendi de emendationibus circa schema hoc *De sede episcopali vacante* propositis; idque per actum surgendi fiet more solito.“

Perlectis vero singulis emendationibus per concilii subsecretarium, et duplici experimento facto more solito, suffragiorum exitus hic fuit.

In folio separato dabatur caput primum schematis *De sede episcopali vacante* a deputatione pro rebus disciplinae ecclesiae ad mentem emendationum in congregatione generali propositarum reformatum¹. Huiusmodi autem reformatum caput in primis propositum est, illudque, uno tantum excepto, patres omnes admiserunt.

Quoad singulas vero emendationes, prima proposita non fuit quia nullam exhibebat formulam, item et secunda, quia provivum iam fuerat in capite reformato; tertiam, quartam, quintam, sextam, septimam, octavam (a et b) fere omnes reiecerunt. Quoad nonam et undecimam provivum iam fuerat in capite reformato, et ideo suffragia exquisita non sunt; item quoad decimam, quia nullam exhibebat formulam. Decimam secundam, decimam tertiam (a et b), decimam quartam, decimam quintam et decimam sextam fere omnes reiecerunt, decimam septimam omnes reiecerunt nemine excepto. Quoad decimam octavam, decimam nonam et vicesimam, nomine Deputationis hic modus propositus est, ut nimirum diceretur: *concursum indicare et vacantem parochiam ad praescriptum sacrorum canonum conferre valeat*, hunc vero modum omnes admiserunt. Demum quoad vicesimam primam et vicesimam secundam modus propositus est in folio

¹ Vide docum. sub num. 9, col. 86 c.

¹ Supra sub num. 9.

separato typis impresso, cui tamen adiungenda sunt A in quavis etiam disita regione, ac posita etiam plena nonnulla verba ex oblivione omissa. Post verba „antiquior provinciae episcopus pro ipsa ecclesia metropolitana“ addatur: *atque huius vacationis perdurante etiam pro aliis eiusdem provinciae diocesis; propinquior vero episcopus vel vicarius apostolicus etc.* Hunc modum a deputatione propositum omnes admiserunt.

Absolute actu ferendi suffragia, eminentissimus primus praeses subiunxit:

„Reverendissimi patres, emendationes admissae suis locis inserentur schemati, quod revisum iuxta eandem emendationes approbatas singulis reverendissimis patribus distribuetur. Proxima congregatio generalis per folium typis impressum patribus nunciabitur.“

Demum consueto signo dimissa congregatio est.

11.

Schema constitutionis de sede episcopali vacante iuxta emendationes a congregatione generali admissas reformatum¹.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De sede episcopali vacante.

Caput I.

Ecclesiarum vacantium regimini pro apostolica nostra sollicitudine omni meliori modo prospicere cupientes, sacro approbante concilio, decernimus, ut quibus in diocesis cathedrali capitulum canonicis erectum existit, idem capitulum officialem seu vicarium infra octo dies post habitam vacationis notitiam constituere, vel existentem confirmare omnino teneatur iuxta legem a synodo Tridentina sancitam². Unus sit capituli vicarius: ubi vero usus plures eligendi hactenus ita invaluit, ut statim aboleri difficile possit, primus inter electos in ordinariam episcopi iurisdictionem solus succedat, cui reliqui subesse in omnibus debeant. Ad vicarii munus is tantum assumatur qui sacro ordine sit insignitus, et in quo morum integritas, pietas, sana doctrina, et a qualibet nota, praesertim ecclesiasticae censurae, immunitas cum scientia ac prudentiae laude conspirent. Et quamquam apprime deceat ac valde optandum sit, ut qui assumitur sit etiam in sacra theologia vel iure canonico doctor aut licentiatas, huiusmodi tamen qualitatis defectum electionis validitati officere nolumus. Quodsi praescriptae conditiones posthabita fuerint, priori capitularium numero, vel alteri cuius interest, ad metropolitanum: si vero ecclesia metropolitana vacans fuerit, vel de ipso capitulo metropolitano agatur, ad antiquiorem provinciae episcopum in devolutivo provocare liceat; ad propinquiores vero episcopum, si nullus in provincia supersit episcopus vel ecclesia exempta fuerit. Et is ad quem provocatum erit, agnita recursus iustitia, vicarium pro ea vice deputabit.

Canonicis autem sanctionibus inhaerentes, prohibemus ne in vicarium deputetur qui vacantis sedis fuerit patriarcha, archiepiscopus, vel episcopus electus, nominatus, seu praesentatus; et si ipse vicarius certum habuerit nuncium de sua electione, nominatione seu praesentatione ad praedictam vacantem ecclesiam, eo ipso ab officio cesset, et capitulum ad novi vicarii deputationem deveniat: nullius roboris et inane decergentes, si quid in contrarium

¹ Super hoc postremo schemate suffragia patrum rogari non potuerunt, ob luctuosissimas Urbis vices mense septembri 1870.

² Sess. XXIV, cap. 16 de reform.

B in quavis etiam disita regione, ac posita etiam plena electionis concordia, fuerit attentatum.

Vicario legitime constituto, nullam prorsus iurisdictionem partem penes capitulum remanere, et quamcumque ab hoc factam reservationem irritam esse declaramus; ipsum vero vicarium neque ad tempus eligi posse, nec semel electum praeterquam a sede apostolica removeri: statutis et consuetudinibus quibuscumque, etiam iuramento firmatis, non obstantibus. Legitime electus sive e relictibus mensae vacantis, sive ex aliis emolumentis ad episcopum spectantibus, ubi aliter provisum non fuerit, partem congruam percipiat: quae quidem pro singulis provinciae diocesis a metropolitano cum suis suffraganeis, sive in concilio provinciali, sive extra, stabili ratione praestituenda erit. Insuper, si canonicatum habeat, diebus et horis quibus ratione sui muneris impeditur, a chori servitio sit exemptus, et distributionibus gaudeat, iis tantum amissis quae inter praesentes dicuntur.

Sede vero per episcopi captivitate vel relegationem aut exilium ita impedita, ut is cum suo grege communicare nullatenus possit, diocesis regimen penes vicarium generalem, vel quemlibet alium virum ecclesiasticum ab episcopo delegatum, remaneat, donec aliter ab hac sede apostolica provideatur. Iis autem deficientibus vel simili modo impeditis, capitulares vicarium constituent, totiusque rei eventum quamprimum ad eiusdem sanctae sedis notitiam deferent, recepturi humiliter, et efficaciter impleturi quod per ipsam contigerit ordinari.

Caput II.

Cum ex veteri sacrorum canonum sententia sede vacante nihil sit innovandum: ne ex praepropera vicarii capitularis administratione ullum contingat dignitati episcopali detrimentum inferri, sacro approbante concilio, districte prohibemus ne idem vicarius dimissorias ad ordines etiam post annum vacationis umquam concedat iis qui a proprio episcopo reiecti fuerint: neve alienum clericum dioecesi adscribit vel proprium ex ea dimittat, nisi ab hac sede apostolica facultatem obtinuerit. Invectam etiam quibusdam in locis consuetudinem, ut liberae collationis beneficia animarum curam adnexam non habentia a vicario conferantur, tolerandam haud esse declaramus. Quod si de beneficiis parochialibus agatur in perpetuum titulum conferendis, auctoritatem vicario tribuimus ut, deputato statim oeconomio seu administratore, postquam annus a vacatione sedis episcopalis fuerit elapsus, vacantem parochiam ad praescriptum sacrorum canonum conferre valeat.

Caput III.

Nostram modo sollicitudinem convertentes ad ecclesias quae cathedrali capitulo canonice erecto carent, ut illarum, dum vacant, regimini ea ratione consulamus, quae et communis pro omnibus sit, et controversiis, quoad fieri possit, aditum praeccludat, methodum a fel. rec. praedecessore nostro Benedicto XIV hac de re constitutam¹ aliquantum variantes et moderantes, sacro approbante concilio, haec in posterum servanda praecipimus.

Omnibus itaque istiusmodi ecclesiarum hodiernis archiepiscopis, episcopis, atque etiam vicariis apostolicis, qui neque coadiutorem habent cum futura successione, neque vicarium generalem, mandamus, ut statim ab hac edita constitutione deputare teneantur vicarium habilem atque idoneum; eorum vero successores statim post adeptam dioecesis vel vica-

¹ Brevi *Ex sublimi* 16 ianuarii 1763, et *Quam ex sublimi* 8 augusti 1765.

riatus possessionem idipsum omnino efficiant. Hic autem vicarius post illorum obitum dioecesis vel vicariatus regimen illico assumet tamquam huius sanctae sedis delegatus, et in eiusmodi munere permanebit, donec novus episcopus vel apostolicus vicarius dioecesis seu vicariatus possessionem adierit, vel aliter ab eadem sancta sede fuerit ordinatum. Pari modo alterum statim ipse deputabit ecclesiasticum virum, qui sibi in munere, si forte interim obierit, succedere debeat. Quod si forte contingat ut, aliqua ex supradictis ecclesiis vacante, nemo praesto sit qui illius regimen iuxta praemissas regulas valeat assumere, administratorem eo in casu deputabit metropolitanus pro dioecesi suffraganea, antiquior provinciae episcopus pro ipsa ecclesia metropolitana, atque huius vacatione perdurante, etiam pro aliis eiusdem provinciae dioecesebus, propinquior vero episcopus vel vicarius apostolicus, si de dioecesi exempta vel de vicariatu apostolico agatur. Volumus autem eos ad quos sic, ut praefertur, vacantis dioecesis vel vicariatus cura devenerit, quamprimum certiore reddere debere sedem apostolicam; eodemque omnibus et singulis uti posse facultatibus, quae ecclesiae cathedralis vicario capitulari competere dignoscuntur, ac praeterea in vicariatibus apostolicis huiusmodi frui facultatibus, quibus defunctus vicarius apostolicus pollebat, iis dumtaxat exclusis quae requirant characterem episcopalem, vel non sine sacrorum oleorum usus exercentur; eisdem tamen potestatem facimus ut, quandocumque in eiusmodi vicariatu apostolico necessitas urgeat, possint consecrare calices, patenas, et altaria portatilia, cum sacris oleis ab episcopo benedictis.

In ecclesiis ritus orientalis, iis exceptis quae habent capitulum legitime institutum quod iure polleat eligendi vicarium capitularem, defuncti episcopi vicarius regimen vacantis dioecesis eo ipse assumat, donec certiore quamprimum facto metropolitano vel patriarcha, eiusdem vacantis ecclesiae gubernio rite consulatur usque ad novi episcopi electionem.

Decernimus tandem ut omnes praedicti vicarii, quibus modo memoratarum ecclesiarum regimen, dum vacant, committimus, rationem suae administrationis novo episcopo vel vicario apostolico reddere teneantur eodem prorsus modo, quo Tridentina synodus vicarios capitulares, oeconomos, et alios quoscumque officiales et administratores sedium vacantium ad id teneri voluit.

§ Sess. XXIV, cap. 16 de reform.

XXVI.

DISCUSSIO SCHEMATIS CONSTITUTIONIS SUPER MISSIONIBUS APOSTOLICIS.

1.

Monitum quo patribus mittitur schema constitutionis super missionibus apostolicis
1870 iulii 26.

Distribuitur reverendissimis concilii patribus schema constitutionis *super apostolicis missionibus*; simulque monentur reverendissimi patres, ut ii quibus super eodem schemate aliquid observandum videbitur iuxta decretum 20 februarii anni currentis animadversiones suas scripto tradant secretario concilii non ultra diem vigesimum sequentis mensis augusti.

Ex secretaria concilii Vaticani die 26 iulii 1870.

Ludovicus Jacobini,
subsecretarius concilii Vaticani.

2.

Schema constitutionis super missionibus apostolicis patrum examini propositum.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro probante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Cum dominicum illud mandatum *Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae* perpetuo vigeat, ac diligentissime servandum sit, donec in unicum Christi ovile totius orbis transeat plenitudo; ideoque necesse est, nos qui licet imminentes apostolicam beati Petri auctoritatem obtinemus, ad divinum illud opus, praedecessorum nostrorum vestigia persequentes, strenuo incumbere. Quod quidem multo nunc studiosius peragendum est, quando, miserante Deo, ostium evangelii in universa terra quotidie magis aperitur: cuius in omnes gentes diffusionem et praedicationem non satis commendando charitatis exemplo episcopi fovent, provehunt sacerdotes utriusque cleri, laicorum pie sodalitates adjuvare enitentur: cui demum, novi excogitati modi maritima ac terrestria itinera celerrime conficiendi, mirifice inserviunt. Itaque etsi multa pro temporum et locorum circum-

stantiis ab apostolica sede recto sacrarum missionum ordini opportune constituendo sancita fuerint, nonnulla tamen, sacro probante concilio, prout temporum adiuncta postulant, vel addere, vel moderari nobis visum est, ut sanctum illud opus magis semper proficiat (A).

Caput I.

De episcopis, et de vicariis apostolicis qui praesident in locis missionum.

Cum ab antiquissimis temporibus Romani pontifices sedulo curaverint, ut evangelium Christi in omnem terram propagaretur, tum praecipue maiori semper alacritate in eo elaborarunt novissimis huius saeculis, cum facilius patuit aditus etiam ad remotissimas quasque nationes, et ob saevientem haereticam pravitatem maior incubuit necessitas, nedum infideles ad ecclesiam adducendi, verum etiam schismaticos aut haereticos ad eam revocandi. Sed in hoc opere efficiendo, cum ob adversas temporum ac locorum vicem aliasque graves causas, ut plurimum non possent dioeceses erigi vel restitui, neve episcopis proprio ac perpetuo titulo cum ordinaria iurisdictione demandari, visum est Romanis pontificibus, quod alias factum iam fuerat, aliquot mittere operarios evangelicos episcopali characterem insignitos, qui vicaria summi pontificis auctoritate regiones sibi commissas moderarentur: quique propterea, recepta iamdudum appellatione, vicarii apostolici dicti sunt. Quo pacto provisum est, ne fideles episcoporum ministerio et ope carerent, simulque cautum, ne praeproperae et inopportune erigerentur dioeceses vel restituerentur iis in locis, in quibus perfecta ecclesiasticae hierarchiae forma et canonicae disciplinae ordo nondum constituitur aut servari possent. Ubi autem huiusmodi difficultates non occurrerunt, aut certe magna ex parte sublatae fuerunt, nil magis curarunt summi pontifices, quam ut episcopales sedes huiusmodi in locis restituerent vel erigerent, iisque episcopos ad sacrorum canonum normam praeficerent. Hinc loca *missionum* nuncupata, ea scilicet in quibus praesertim ad infidelium vel haereticorum conversionem

adlaborandum est, in dioceses et vicariatus divi- A
dantur, quibus aut sui praesident episcopi aut
vicarii apostolici (B).

In omnes itaque et singulos haec praesules
duplex onus incumbit, alterum scilicet ut catholicam
fidem, ubi radices egit, conservent, et fidelium quos
ibi invenerint curam gerant; alterum illudque non
minoris certe momenti, ut infidelibus Christum
annuncient, haereticos vero atque schismaticos ab
erroribus suis ad unam catholicam ecclesiam totis
viribus revocare contendant. Proinde singularis
zelus, omniumque apostolicarum virtutum forma in
eis eluceat opus est, imprimis autem abnegationis
sui ipsius; illosque necesse est arctiori vinculo
apostolicae sedi coniungi, cum ob graviore diffi-
cultates quas inter versantur, maiori egeant sedis
illius consilio, directione et ope, in qua est ecclesiae
fundamentum, et magisterium disciplinae¹, et per
quam omnium fortitudo firmatur².

Idcirco ad memoratos episcopos, et vicarios
apostolicos pertinet evangelicis operariis praesese,
eorumdem ministerio advigilare, et opus dirigere,
quo ferat uberores fructus divini verbi praedicationis.
Quapropter iidem vicarii apostolici in regionibus,
quae ipsorum sollicitudini ab apostolica sede com-
missae fuerunt, eadem prorsus iurisdictione eadem-
que potestate utantur, qua episcopi in suis civita-
tibus et diocesibus ordinario iure polleant, eaque
praeterea quae locorum ordinarii tamquam apo-
stolicae sedis delegati per concilium Tridentinum
et per summorum pontificum constitutiones, con-
cessa est. In iisdem regionibus assidue residere
tenentur, a quibus sine gravissima et urgente ad-
modum causa, inconsulta apostolica sede, abesse
nulla ratione possunt; eademque regiones iuxta
sanctas leges, et quodcumque opus est, visitare
obligantur. Sacra etiam limina beatorum apo- C
stolorum Petri et Pauli statis temporibus invisere
debent, eodem prorsus modo ac forma qua caeteri
episcopi. Relationem vero suorum vicariatuum
apostolicae sedi crebrius etiam exhibere tenentur,
prout temporum ac locorum peculiare circumstan-
tiae exegerint.

Studioisissime curent tam episcopi quam vicarii
apostolici, quod praecipuum illorum munus est,
ut ex christianis indigenis (C), seu incolis earum
partium probati clerici instituuntur ac sacerdotes
instituantur, et crescente fidelium numero disciplinae
ecclesiasticae usus paulatim invalescat, ac religionis
catholicae stabilitati prospiciatur. Huius rei gratia
clericorum seminaria ubi constituta nondum fuerint,
quamprimum erigere curent; in quibus adolescentes,
quorum indoles ac voluntas spem afferat, eos di-
vinis ministeriis perpetuo esse deservituros, bene
diuque educentur, sacrisque doctrinis imbuantur. D
Ad omnem vero scientiam ac pietatem clerici indi-
genae sunt informandi, et in sacro ministerio
exercendi, ita quidem ut ad ecclesiastica quaevis
munia obeunda idonei evadant.

Plenum ius ac potestatem habeant in omnes et
singulos missionarios tam saeculares quam regu-
lares in eorumdem diocesibus aut vicariatus
commorantes, salvis tamen quoad regulares privi-
legiis atque immunitatibus, religionis ordinibus ab
apostolica sede concessis, quae servandae erunt ad
normam iuris communis, et eatenus, quatenus de-
cretis huius oecumenici concilii non adversantur (D).

Eorumdem sive episcoporum sive vicariorum
apostolicorum omnimodae iurisdictioni, visitationi

¹ S. Ambros. lib. de Virginit. cap. 16 [n. 106. Migne, Patr.
Lat., XVI, 292].

² S. Leo serm. IV in anniv. assumpt. suae [Migne, Patr.
Lat., LIV, 151].

et correctioni, in his quae pertinent ad missionum
regimen et directionem, ad curam animarum, et ad
sacramentorum administrationem, sint obnoxii omnes
et singuli missionarii apostolici, qui scilicet ab
apostolica sede datis authenticis litteris ad missiones
destinantur, etiam si regulares sint; et non obstanti-
bus cuilibet ordinis, societatis, congregationis atque
instituti, etiam speciali atque individua mentione
digni, privilegiis quibuscumque, exemptionibus et
consuetudinibus.

Caveant quoque diligenter, ut plenissime ob-
serventur clausurae leges in hospitibus et stationibus,
seu domibus quibuslibet cuiuscumque ordinis, so-
cietatis, congregationis aut instituti regularis in
locis missionum ubicumque intra diocesim aut vi-
cariatus sui fines existentibus. et si quid contra
factum fuerit, etiam ut apostolicae sedis delegati
statim et efficaciter provideant, non obstante qua-
libet appellatione ad sedem apostolicam, quae in
devolutivo tantum erit observanda (E).

Si qua dissidia, quod Deus avertat, sive inter
singulos missionarios, sive inter diversos ordines
regulares, sive inter eos et alios quocumque oriri
contigerit, ne diutius protracta erumpant in scan-
dala, ea statim componere curabunt episcopi vel
vicarii apostolici, qui huiusmodi causas tamquam
sanctae sedis delegati etiam summam, ubi opus
fuerit, erimant; integro manente iure appellationis
ad apostolicam sedem, quia interea latae sententiae
vel decreti effectus suspendatur.

Vicariis apostolicis, etiam uti ab apostolica sede
ad hoc specialiter delegatis, ius esto et onus in-
cumbat ecclesiae etiam regulares cuiusvis ordinis
vel instituti etiam speciali et individua mentione
digni, in quibus cura animarum exercetur, eodem
prorsus modo quoad omnia visitandi, qua caeteras
ecclesias, quae ad clerum saecularem pertinent. C
Rituales autem leges atque decreta in omnibus
etiam regularium ecclesiis apprimè observari curent.
Neque praetermittant rationem exigere oblationum
ac bonorum omnium, quae ubilibet intra fines sui
vicariatus missionis intuitu oblatae fuerint, vel
offerri contingat, eorumque administrationem ex-
pendere; et simul cognoscere de fidei piorum
operum executione, quae iisdem fortasse fuerint
adnexa (F).

Idem vero omnino et ius et onus tamquam
apostolicae sedis delegati habeant episcopi qui
suae dioceses in locis infidelium existentes proprio
iure gubernant, quoad omnes et singulas ecclesias
regularium, quibus animarum cura commissa est.

Praefectorum apostolicorum titulus, iura, facul-
tates et privilegia quaelibet intuitu missionum iis-
dem quomodolibet concessa penitus abrogantur iis
in locis, quae alicuius sacri antistitis dioecesi aut
vicariatu apostolico ritus latini continentur (G).

Ubi intra fines alicuius latinae dioecesis vel
vicariatus constitutae rite fuerint orientalis ritus
(H) dioeceses, harumque praesules personaliter re-
sideant per se vel per presbyteros ab iisdem legi-
time delegatos, nullam orientales earumdem diocesum
potestatem habebit, quae illarum antistitibus integra
atque illaesa constabit.

Quod si contingat memoratos fideles orientalis
ritus, suo antistite carere, vel quod constituta licet
dioecesi nullum habeant legitimum episcopum, vel
quod is e vita discesserit aut in longinqua abierit,
quin aliquis in eius locum canonice fuerit subro-
gatus, vel alia demum quacumque de causa, epi-
scopus aut vicarius apostolicus tamquam sedis
apostolicae delegatus eorumdem fidelium, qui in
praemissis casibus legitimi pastoris solatio et ope

destituatur, curam suscipiant eoque regent et gubernabunt; quin tamen propriis eorum ritibus ab apostolica sede probatis ullum praedictum inferatur.

Si autem intra fines latinae dioecesis aut vicariatus commorentur fideles ritus orientalis pastore proprio omnino carentes, quatenus scilicet iidem fideles ad nullam orientalis ritus dioecesim legitime constitutam atque existentem rite pertineant, eosdem fideles ordinario suo iure episcopus aut vicarius apostolicus regent. Curabunt tamen, quantum locorum circumstantiae patiuntur, illis praeficere sacerdotes proprii eorumdem ritus, a quibus sacramenta recipiant et praedicatione verbi divini pascentur.

Denique memorati episcopi et vicarii apostolici in suo gerendo munere sacros canones sectentur et iuris communis regulas, eas praesertim quae in concilio Tridentini decretis eiusque explicationibus authenticis continentur, quatenus praesenti constitutioni, aliisque sacri huius concilii decretis non adversentur.

Caput II.

De missionariis apostolicis.

Nil profecto Deo gratius est et ecclesiae salubrius, quam ut sacerdotes et ministri Domini egredientes de terra sua et de cognatione sua, in exteras longeque dissitas regiones proficiantur, ut populis infidelitatis aut haereseos tenebris obvolutis, vel necessario pastorum solatio destitutis, evangelicae lucis splendorem, aut catholicae fidei veritatem, aut denique opportunum sacerdotalis ministerii auxilium afferant. Nil autem magis Deo iniuriosum, et ecclesiae noxium est, quam si sacerdotes iidem aut desides sint in opere suo, aut pastoribus minus obsequentes, aut si lucem iustitiae quam ostendunt verbis, exemplis non praeferant. Itaque hisce malis praecavendis, illisque bonis magis magisque procurandis, haec de missionariorum dotibus et ministerio decernere viam est.

Ad apostolicas missiones obeundas non nisi virtute et scientia iam antea probati assumendi sunt operarii. Etenim, uti ad rem monuit sanctus Gregorius dialogistes praedecessor noster¹, non potest quis in praedicatione venerabiliter recipi, si prius in se honorem ministerii non praefert luce bonae conversationis. Sint ergo necesse est castitate insignes, ita tamen ut cum vitae munditiae eis adeit humilitas; spiritu ferventes quo praedicationis labores alacriter ferant, ita tamen ut non appetant placere hominibus, neque temporalium bonorum curam sectentur, neve quae sua sunt magis quaerere videantur, quam quae sunt Iesu Christi. Scientia insuper ornati sint opus est, quam qui repulerunt, repellit et Deus ne sibi sacerdotio fungantur: videant tamen ut dum ad altioris scientiae lumen proficiunt, in magna luce boni operis constanter immorentur. Quoniam vero fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi, necesse est missionarios eorum populorum linguas tempestive edoceri, quibus evangelium sunt annunciaturi; quod sancta sedes apostolica numquam urgere praetermisit, latis legibus, decretis atque instructionibus (I).

Haec sedulo recogitent qui Deo vocante missionibus se dicere voluerint; neque umquam excidant a mente eorum, quorum est sacros operarios ad exteras gentes mittendos apostolicae sedi praesentare. Quo autem haec vere atque utiliter perficiantur, collegia missionum tam sulubriter a praedecessoribus nostris, cum alibi, tum praecipue in

¹ Comm. in 1 reg. lib. V, c. IV [Migne, Patr. Lat. LXXIX, 368].

haec alma urbe erecta omnino restituatur, atque ad pristinas normas ac leges revocentur. In his enim regularium praesertim ordinum alumni apostolico et peculiari sacrarum missionum spiritu sunt imbuendi, doctrina erudiendi, ac linguarum, quae pro locorum diversitate opus est, cognitione et usu apprime exercendi.

Postquam vero et mente et spiritu antea exultati ad stata sibi missionum loca devenierint, necesse est sacros operarios sobrie, pie, iuste vivere, suoque ministerio ita perfungi, ut inanis non evadat eorum praedictio. Quem igitur in collegiis spiritum Christi ebiberant, proferant ad fidelium utilitatem; atque ita vitam moresque suos componant, ut Christi bonus odor sint in omni loco, ministerium suum hac ratione cum gentium Apostolo honorificantes; et sentiant universi eorum potentiam ex sola Redemptoris imitatione eis inesse. Hoc vero ut efficiant, necesse est eos ab omni etiam specie mali abstinere, ut qui ex adverso est vereatur nihil habens malum dicere de illis. Proinde nemo ex missionariis solus in aliquo hospicio vel statione commoretur, nisi fortasse urgenti necessitate atque ad breve tempus id vicarius apostolicus indulserit, verum semper cum altero ac si fieri poterit, cum duobus aliis operariis, quibuscum munus evangelicum exerceat, eorumque praesidio et societate fulciatur. Hospitia vero et stationes seu domus cuiuscumque ordinis, societatis, congregationis aut instituti regularis etiam si votorum simplicium ubicumque existentes, in quibus duo vel tres missionarii commorentur seu commorari contigerit, clausurae legibus omnino subiiciantur, iuxta modum et sub poenis, quae pro regularibus sanctitae sunt a sacris canonibus, apostolicis constitutionibus, atque huius sacrosanctae oecumenicae synodi decretis.

Quoniam vero de mundano pulvere etiam iustorum corda sordescere solent, missionarii ab aliorum sollicita intentione ad horam quiescant, ut sibi ipsis per quietem valeant melius providere, ipso Domino exemplum suppeditante, qui apostolos a praedicatione revertentes iussit secum¹ venire seorsum in desertum locum et requiescere pusillum. Idcirco quolibet anno, aut si fieri illud nequeat, saltem quolibet biennio, secedant missionarii in aliquem locum arbitrio vicarii apostolici determinandum, ibique omni externarum cura abiecta, sacris spiritualibus exercitiis decem diebus devote excolantur.

Videant porro ad diligenter observent, quae erga suos in missione comministros vel superiores debeant praestare. Pacem quam Christus Dominus veluti testamento apostolis reliquit, et ab eis ubique annunciari voluit, servent inter se diligentissime; et cum aliis omnibus cuiuscumque sint instituti, vel ordinis, vel gentis vel ritus: in hoc enim cognoscent omnes quia discipuli Christi sunt, si dilectionem habuerint ad invicem. Proinde ostendant ex bona conversatione² operationem suam in mansuetudine sapientiae, neque zelum amarum habeant, neve contentiones sint in cordibus eorum: ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravam. Quae autem desursum est sapientia primo quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordiae et fructibus bonis: fructus autem iustitiae in pace seminatur, facientibus pacem. Episcoporum vero aut vicariorum apostolicorum dignitatem auctoritatemque reverentur, eisque omnimodam obedientiam praesent. Nihil eisdem inconsultis aggredi praesumant; sacerdotes enim qui fortiter facere volentes sine consilio

¹ Marc. VI, 81.
² Iacob. III, 18.

exierunt in praelium, misere occidisse Scriptura¹ A testatur. Eodem ea qua par est veneratione et honore prosequantur, et excipiant, praesertim venientes in suas ecclesias, et functiones sacras pontificali rite peragentibus assistant atque ministrent. Sacram ministerium nullatenus exercere praesumant, nisi postquam vel episcopis vel vicariis apostolicis proprii ritus, quorum iurisdictioni subeant, litteras exhibuerint, quibus ad missiones destinantur, et facultates quibus ab hac sancta sede aucti fuerint. Noverint autem iisdem praesulibus integrum esse praedictarum facultatum exercitium suspendere, si iisdem abutantur; quod apostolicae sedi erit quamprimum manifestandum. Easdem vero litteras exhibere teneantur aliis etiam episcopis cuiusque ritus, licet eis non subiaceant, in quorum diocesis sacrum ministerium eos obire contingat.

Caeterum etiam misionarii regulares episcoporum seu vicariorum apostolicorum iurisdictioni sint obnoxii quoad sacri ministerii exercitium, superiori tamen sui ordinis in his quae respiciunt regularem observantiam obtemperare omnino debent atque obedire. Meminerint autem ii ad quos spectat, officia apostolici ministerii illis omnino esse praefenda, quae a statu religioso promanant: proinde si quandoque contingat duobus iisque contrariis praecceptis, episcopi scilicet seu vicarii apostolici, et regularis superioris misionarium urgeri, episcopi praecceptum omnino praevaleat opus est, quod et in communem misionum utilitatem ordinatur, et a speciali apostolicae sedis auctoritate fluit.

Demum ita se gerant misionarii erga populos inter quos versantur, ut omnibus omnia facti omnes Christo lucrifaciant. Singularem igitur caritate, omnique benevolentia illos prosequantur; eorumque indoli usibus ac modis se aptare satagant, quin tamen limites apostolicae sedis iudicio definitos (K) transgredi praesumant: neque enim Christi servi essent, si hac ratione hominibus placerent. Sit sermo eorum non in sublimitate sermonis, neque in persuasibilibus humanae sapientiae verbis; sed sapientiam Dei quae est in mysterio abscondita loquantur inter perfectos: cum parvulis autem atque infirmis sive simplicibus, parvuli et ipsi ac simplices effecti lac dent eis potum, non escam; neque aliquid se scire iudicent, nisi Christum Iesum et hunc crucifixum. Peculiari autem charitatis studio infideles, haereticos omnesque a vera fide extorres complectantur et excipiant; illosque in omni doctrina et patientia erudire satagant, errores quidem detestantes, errantibus autem Christi exemplo miserentes. Itis adlaborare, eos quaerere per aspera quaeque et invia praecipuam reputent officii sui partem; neque enim mittuntur ut sedeant in civitatibus tranquillam paucorum catholicorum ibidem degentium D curam habentes, sed etiam et imprimis ut infideles et haereticos ad veram ecclesiam adducant. Hoc Christus edocuit exemplo pastoris boni, qui paratus animam dare pro ovibus suis, eas quaerit sollicitus, donec inveniat: ac tanto magisterio edocti apostoli usque ad sanguinis effusionem idipsum constantissime peregrerunt. Quos labores ut alacrius ferant, ac difficultates undequaque exurgentes impavidi aggrediantur, divinam opem assidue implorare non praetermittant: non enim sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed omnis sufficientia nostra a Deo est; et ipse Christus Dominus licet in forma Dei esset, in similitudinem tamen hominum factus exibat in montem orare, et erat pernoctans in oratione Dei.

Denique civilibus potestatibus debitum honorem

atque obedientiam exhibeant; etiam fortasse qui illos exercent infideles sint aut haeretici, ministrum enim Dei sunt in hoc ipsum servientes. Illudque beati Petri praecceptum¹ fideliter custodiant: subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum; sive regi quasi praecellenti, sive ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero honorum; quia sic est voluntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Reddant itaque quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo.

Caput III.

De mediis adhibendis ad sacras misiones rite obeundas.

Ut sacrae misiones institui, vel institutae conservari possint, atque uberiores semper fructus afferre, congruo misionarium numero opus est, necessariis subsidiis, assiduis precibus.

Mensis quidem multa est, multisque eget atque idoneis operariis: idcirco episcopi aliique locorum ordinarii, nec non moderatores ordinum regularium, atque eorum imprimis congregationum, quae pio huic operi mancipantur, omnem curam impendant ad augendum semper e clero tam saeculari quam regulari, congruum operariorum numerum, quos praerequisitis dotibus praeditos ad populos evangelizandos apostolica sedes mittere valeat.

Pias sodalitates in earumdem misionum subsidium nonnullis abhinc annis in variis Europae partibus rite ac legitime institutas episcopi patrocinio suo fovere non desinant: simulque fideles adhortentur ne beneficentiae et communionis velint oblivisci, talibus enim hostis promeretur Deus. Praecipue autem illos excitent ad efficacissima precum suarum adiumenta temporalibus elemosynarum erogationibus consocianda, ut sermo Dei currat et clarificetur in omni gente, quae sub caelo est.

Quoniam vero omne donum perfectum desursum est a Patre luminum descendens, et nemo venit ad Christum nisi Pater caelestis traxerit eum, idcirco universi fideles, imprimis vero episcopi, et sacerdotes sive saeculares sive regulares, ii praesertim qui sacris misionibus sese dediderunt, instant obsecrationibus et orationibus nocte ac die, ut Deus et Dominus noster Iesus Christus quod iamdiu promisit, impleat cumulatissime, omnia ad se a terra iam exaltatum trahendo, peccatores, schismaticos, haereticos atque infideles.

Dum autem omnes gentes apostolica nostra sollicitudo complectitur, non potest eos praeterire, qui licet in christianis civitatibus degentes, Christum tamen Filium Dei miserrime non agnoscant. Enixis ergo precibus Patrem misericordiarum et Deum totius consolationis instant obsecrent universi, ut memor testamenti sui, quod loquutus est ad Abraham, Isaac et Iacob servorum suorum fidelium, non repellat usque in finem filios Israel, quibus credita sunt eloquia Dei, quorum adoptio est filiorum² et gloria et testamentum et legislatio et promissa, quorum patres, et ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. Adeamus itaque universi cum fiducia thronum unigeniti Filii Dei et Salvatoris hominum Iesu Christi Domini nostri, quem eorum prophetae praenunciaverunt, cuius diem patres eorum videre desiderarunt; qui in terra eorum apparsit cum eis conversatus est benefaciendo et sanando omnes; qui a maioribus eorum in ignorantia crucifixus, sub ipsa morte rogavit Patrem suum ut eis ignosceret:

¹ I ep. II, 3.

² Rom. IX, 9.

ipsamque humillime precemur, ut quoniam com-
placuit Deo per eum¹ reconciliare omnia in ipsum,
pacificans per sanguinem crucis eius sive quae in
terris sive quae in caelis sunt, reconcilietur etiam
filiis Iacob, quorum reliquiae sunt in gentibus in
medio populorum multorum; et ablato velamine
quod est super oculos eorum cum legitur Moyses, det
eis sensum ut intelligant scripturas quae de Christo
Deo loquuntur sunt, et conversi ad eum intrent in
ecclesiam, quam ipse acquisivit et fundavit san-
guine suo. Tunc enim vere plenitudinem Israeliti-
cae dignitatis assequuntur; quia² qui ex fide sunt,
ii sunt filii Abrahae. Potens est autem Deus iterum
inserere illos³ in olivam uberem fructiferam atque
speciosam; et sic omnis Israel salvus fiet, sicut
scriptum est: veniet ex Sion qui eripiat et avertat
impietatem a Iacob.

Haec sunt quae de sacris missionibus decernere
visum est; eaque omnia accurate servanda sunt,
non obstantibus exemptionibus ac privilegiis regu-
laribus quibuscumque ac missionariis etiam aposto-
licis quomodolibet concessis, et speciali etiam et
individua mentione dignis, quae tamen in iis quae
praemissis non opponuntur, in suo robore manere
debent. Caetera vero, quae ad maius apostolici
huius operis incrementum necessaria atque utilia
videbuntur, nos et successores nostri pro temporum
ac locorum opportunitate decernenda curabimus
per nostram congregationem de Propaganda fide,
quae missionibus regendis et gubernandis a prae-
decessoribus nostris iamdudum instituta fuit. A
qua etiam directorium confici iussimus, quo praesens
et enucleatius singuli missionarii tutam atque uni-
formem agendi normam ediscere et servare possint.

ADNOTATIONES AD SCHEMA DECRETI DE APOSTOLICIS MISSIONIBUS.

(A) Cum opitulante Deo opus sacrarum missio-
num ad infideles vel haereticos de die in diem
augeatur, multique episcopi sive dioecesani sive
titulo alicuius ecclesiae in partibus infidelium con-
secrati, iisdem praesint et sedulam operam navent,
visum est de apostolicis missionibus in sacro con-
cilio Vaticano fusius pertractare; ut qua fieri potest
generalis constituitur norma earumdem exercenda-
rum, atque omnia ordinate procedant iuxta eccle-
siasticas leges et sanctorum patrum traditionem.
Qua in re tria potissimum prae oculis habenda
erant: 1° Episcoporum et vicariorum apostolicorum
qui praesident in locis missionum iura, facultates
et officia ad normam iuris communis moderari,
quantum patiuntur peculiare sacrarum missionum
circumstantiae. 2° Sacris operariis, quos ex regu-
laribus ordinibus ut plurimum assumptos et pecu-
liaribus facultatibus instructos sancta sedes aposto-
lica mittere consuevit, opportunas leges dare, quo
utilius et efficacius apostolico ministerio perfungan-
tur; atque eorum privilegia et exemptiones ita
servare, ut nullum idcirco detrimentum vel anima-
rum salutem, vel honori et reverentiae episcopis
debitae unquam inferri possit. 3° Denique viam
atque rationem tradere, quae ad sacras missiones
vel instituendas vel conservandas magis idonea sit
atque opportuna.

(B) Ex ecclesiasticis monumentis palam inno-
tescit, Romanos pontifices, qui peculiarem nullique
secundam sollicitudinem propagandi evangelii sem-
per gesserunt, consuevisse vel a remota aetate
presbyteros quandoque praemittere in eas regiones,
quibus Dei verbum erat annunciandum; his deinde

¹ Coloss. I. 20.

² Gal. III. 7.

³ Rom. XI.

episcopos praeparare vel nulli certae sedi doctos,
vel titulo alicuius ecclesiae in partibus infidelium
consecratos, apostolica tamen auctoritate suffulcos;
demum ubi exerevissent fidelium numerus, omniaque
necessaria in promptu essent, et nullum obsetaret
impedimentum, dioeceses primum, deinde etiam me-
tropoliticas provincias instituerent. Hanc viam, ceteris
omissis, inierunt sanctus Gregorius Magnus missis
ad Anglos sancto Augustino, sancti Gregorius II
et III missis ad Germanos sancto Bonifacio; et haec
nostra aetate ita actum est in pluribus regionibus.
Ubi autem licet fidelium numerus exereverit, non
tamen praesto est sufficiens praesertim ex indigenis
clerus, certusque redditus episcopalis officii oneribus
ferendis necessarius. ubi vel ex locorum natura,
vel ex populorum indole, aut ex civilium potesta-
tum voluntate vel agendi ratione aut alia demum
quacumque de causa non posset prudenter existi-
mari, stabilem fore episcopi sedem, liberum pote-
statis ecclesiasticae exercitium, illudque ad iuris
communis regulas facile esse componendum, ab-
stinuit apostolica sedes a dioecesibus erigendis et
propriis episcopis instituendis, easque regiones per
vicarios apostolicos regere consuevit. Ex quo
nullum praedictum animarum salutem pertimecen-
dam; siquidem vicarius apostolicus ordinarius epi-
scoporum iuribus instructus, amplioribus ab apo-
stolica sede facultatibus extra ordinem adauctus,
eiusque peculiari patrocinio et ope suffultus, stre-
nuam atque alacram operam, quantum peculiaria
locorum adiuncta patiuntur, impendere valet ad
officium suum cumulatissime adimplendum: ac
gentes eiusdem sollicitudini commissaee omnibus bo-
nis et auxiliis spiritualibus perfruuntur, quae pos-
sent a proprio episcopo praestolari.

(C) Solemne fuisse catholicae ecclesiae, indi-
genas adoleverit in clerum atque ad episcopales
etiam sedes evahere, ubicumque evangelica lux affu-
isset, ecclesiasticae historiae monumentis satis su-
perque comprobatur. Eoque potissimum concilio
episcopos vicarios apostolicos Romani pontificis
constituerunt in disitis barbarisque regionibus, ut
qui ex indigenis magis habiles essent, eos morum
integritate probatos, necessarias scientias edoctos,
et assidua exercitatione in pietate christianaeque
religionis functionibus excultos ad sacerdotium pro-
moverent. Quod tam diligenter curarunt, ut ve-
nerabilis Innocentius XI missis legatis ad Sinesium
regiones potestatem fecerit cogendi vicarios apo-
stolicos canonicis etiam poenis ad instruendos et
ordinandos clericos et sacerdotes naturales sive
indigenas. Id autem sapientissime factum fuisse
intelligit, qui perpendat praecipuas illas utilitates,
quae ex indigenarum ordinatione derivantur; scilicet
quod melius noverint et linguam et mores regionis
suae, quod libentius audiantur, quod securius ibi
manere possint saevientibus etiam persecutionibus.
A fine autem quem ecclesia intendit longius abirent
sacrorum antistites ac missionarii, qui ita excolendos
et erudiendos suscipere indigenas, ut hi minoribus
quidem sacerdotii officiis idonei evaderent, imparaes
vero forent gravioribus atque etiam episcopalibus
obeundis. Quamobrem a Gregorio XVI mandatum
fuit missionum praesulibus, ut quos ex indi-
genis clericis praestantiores censuissent, eos gra-
datim ad potiora implenda munera instituerent, ac
sua quoque vicarios pro opportunitate deputare
non renuerent; reprobo more indigenas presby-
teros ad cleri tantum auxiliaris conditionem eis
merito molestam deprimentis.

(D) Agitur iam de relationibus missionarios

inter et episcopos seu vicarios apostolicos. Extra A ait¹, „a summis pontificibus fuerant fratribus concessa pro terris infidelium, haereticorum, aut schismaticorum, quae sedis apostolicae magisterio et obedientiae non subdantur, in quibus *vel non sunt episcopi, vel si episcopi aut patriarchae reperiuntur, non tamen habent communicationem cum ecclesia catholica*. In his igitur provinciis uti licite possunt religiosi; in terris vero infidelium aut schismaticorum ubi sunt episcopi catholici, aliquibus ex praefatis privilegiis tuta conscientia gaudere nequeunt.“ Et hoc iudicium suum aperiebat: „Sine dubio censeo (praedictam facultatem) nulla ratione extendendam ad illa loca, ubi sunt episcopi et alii ecclesiae praesati, nisi in illis casibus, in quibus ex mente pontificis expressae colligitur, quidquid dicat P. Emmanuel Rodriguez etc.“

Quod vero pertinet ad facultates, quas apostolica sedes iam dudum consuevit missionariis concedere, compertum est amplissimas eas fuisse non solum quoad sacramentorum administrationem, absolutiorem a censuris etc., verum etiam quoad missionum ipsarum regimen. Etenim Innocentius IV¹ cum easdem facultates enumerasset, addidit „nec non alia facere quae ad augmentum divini nominis et ampliationem catholicas fidei, ac reprobationem et irrationem illorum, quae sacris traditionibus contradicunt, sicut pro loco et tempore videritis expedire.“ Atque Hadrianus VI² agens peculiariter de missionibus Indicis concessit, „ut praelati fratrum (seu superiores regulares), et alii quibus ipsi de fratribus suis in dictis Indiis commorantibus duxerint committendum, in partibus in quibus nondum episcopatus creati, vel si fuerint, tamen infra duarum dietarum spatium ipsi vel officiales eorum inveniri minime possint, tam quoad fratres suos et alios cuiuscumque ordinis qui ibidem fuerint ad hoc opus deputati, ac super Indos ad fidem conversos, quam ad alios Christicolos ad dictum opus eosdem comitantes, omnimodam auctoritatem nostram in utroque foro habeant, tantam quantam ipsi et per eos deputati de fratribus suis ut dictum est iudicaverint opportunum et expedientem etc.“ Quod et ab aliis pontificibus factum est, quorum constitutiones collegerunt vel retulerunt Rodriguez, Verricelli etc.

„Hanc autem amplissimam facultatem (aiebat Thomas a Iesu³) a summis pontificibus permitti et concedi religiosis, non solum conveniens, sed et omnino videtur necessarium pro illis partibus, ubi nec parochi nec episcopi sunt, neque ad sedem apostolicam facilis est aditus; ... oportere tamen viros religiosos magno cum iudicio uti his concessionibus et quantum fuerit possibile non recedere a communi praxi et stilo ecclesiae, alias graviter delinquent.“ Etenim ea privilegia, uti ipse P. Thomas

B praediceant auctoritati episcoporum aut parochorum in locis ubi sunt episcopi aut parochi catholici, docuit Angelus Maria Verricelli², relatis etiam ea de causa apostolicis litteris Innocentii X (Cum sicut 16 aprilis 1668) in causa excitata inter episcopum Angelopolitanum et PP. societatis Iesu. Neque dissentit P. Carolus Franciscus a Breno³, ait enim rationem quae movit summos pontifices ad huiusmodi privilegia concedenda, fuisse, ne infideles conversi vel christiani alii apud barbaros degentes sacramentis ob inopiam ministrorum destituerentur; et concessionem illas tributas fuisse eo solummodo casu, quo parochi non adessent, vel alii ecclesiastici aequipollentem habentes iurisdictionem. Et haec reapse fuit Romanis pontificibus constans agendi ratio, ut constitutis vicariis apostolicis cum omni auctoritate quae competit cuilibet ordinario in sua civitate et dioecesi, atque sancto libero et tranquillo ordinariae episcoporum auctoritatis exercitio, eo ipso desineret regularium missionariorum immunitas pro sacramentis administrandis, quae antea concessa his fuerat, cum praedictum liberum exercitium nullatenus permittebatur, cuius rei exempla congerit Benedictus XIV⁴ in constitutionibus infra notatis.

Ex quibus omnibus satis conficitur neque exemptiones regularibus indultas, neque facultates missionariis apostolicis iam pridem concessas impedimento esse, quominus constitutis episcopis aut vicariis apostolicis summa rerum in locis missionum vindicetur, eorumque potestati missionarii etiam apostolici subdantur.

(E) Cum deceat viros, qui saecularibus soluti curis per regularia vota arctioris vitae institutum sunt professi ab omni mulierum familiaritate abhorre, idcirco tam generalium ac provincialium conciliorum decretis, quam summorum pontificum, imprimis sancti Pii V⁵, Gregorii XIII⁶ ac Benedicti XIV⁷ constitutionibus cautum est, ne intra religiosorum virorum septa mulieribus quibuscumque pateat aditus, indictis gravissimis poenis tam viris qui foeminas quocumque praetextu intra regularium domorum ambitum admitterent, quam foeminis quae earumdem domorum clausuram violarent.

Nulla autem suppetit ratio, quare missionarii

¹ Eod. pag. 848.

² De apostolicis missionibus, tit. IV, quaest. 91, Venetiis 1686, pag. 226.

³ Manual. missionar. orient., Venetiis 1796, tom. 2, lib. 2, cap. 1, quaest. 2, pag. 187, n. 8.

⁴ Benedict. XIV Apostolicum ministerium 30 maii 1758 § 10. (Bull. prop., tom. III, pag. 306). Idem const. Quamvis 14 febr. 1746 in suo bullar. tom. 2.

⁵ Const. Regularium 24 oct. 1568. — Const. Decet 16 iul. 1570.

⁶ Const. Ubique gratiae 18 iunii 1575.

⁷ Const. Regularis disciplinae 3 ianuar. 1742.

¹ Apost. litt. Cum hora undecima 28 iulii 1258 apud Verricelli, de Apostol. missionibus, pag. 219.

² Apost. litt. Exponi nobis 19 maii 1592 ap. Verricelli pag. 221.

³ De conversion. omn. gentium pro-uranda, lib. XIII, edit. Antwerp. 1613, pag. 865.

huiusmodi lege maxime salutari non adstringantur; A quam peculiare missionum circumstantiae magis exposcunt, et prope necessariam esse evincunt. Iis enim in locis quo graviora sunt pericula, quibus ob liberiores regionum mores, caelumque ferventius, et minorem regularum custodiam, ac superiorum vigilantiam obnoxii sunt missionarii, eo magis necessarium, ut iidem nedum sanctam intaminatamque vitam gerant, verum etiam absterneant ab omni specie mali, ut iuxta monitum Apostoli sine *offensione sint Iudaeis et gentibus et ecclesiae Dei.*

Hinc sacra congregatio de Propaganda fide clausurae observantiam missionum praefectis identidem et pro rerum opportunitate enixe commendare non praetermisit, et legis istius ferme obsolescentis vim, auctoritatemque renovavit edito decreto die 26 iunii 1780, quod a felicitis recordationis Pio VI pontifice maximo confirmatum est, unaque sancitum eos ex missionariis, qui haec ordinationibus contrairant, poenas contra clausurae violatores, et sacrorum canonum apostolicarumque constitutionum contemp- tores inflictas, esse incursums.

Huius autem legis custodiam episcoporum et vicariorum apostolicorum vigilantiae esse commit- tendam, iisque non tam potestatem quam et onus esse imponendum providendi statim, si quid contra factum fuerit, duo suadent, scilicet demandata iam memoratis praesulibus auctoritas in missionarios, et gravitas mali ipsius, quod per longas moras appellationum in suspensivo posset miserrime in- valescere.

(F) Notissimum est ordinariis locorum ius inesse visitandi ecclesiam regularium, quibus imminet ani- marum cura personarum saecularium. Verum post alia praedecessorum suorum decreta novissimum Benedictus XIV in constitutione *Firmandis* edita die 6 novembris 1744 declaravit, in exequenda C pastorali visitatione ecclesiarum parochialium, quae a regularibus administrantur, minime quidem licere episcopo omnia ecclesiarum huiusmodi altaria visi- tate, sed illud dumtaxat, in quo SS. eucharistiae sacramentum asservatur et consequenter sacrum ipsum tabernaculum: fontem quoque baptisterii, si adit, item confessionale in quo parochus ad audiend- as confessiones residere solet: pulpitem ecclesiae, o quo parochus ius habet verbi Dei annunciandi; sacrarium pariter ecclesiae ad inspiciendum locum in quo asservatur sacra supellex pro sacramentis tam intra ecclesiam quam extra illam decenter admini- strandis: sepulchrum excipiendis subditorum paro- chiae corporibus additum, coemeterium parochiano- rum humanis cadaveribus destinatum: turrim cam- panariam, dummodo in ea sint campanae ad paro- chiam proprie spectantes; ac demum omnia sacra vasa quibus vel particulae consecratae servantur, D vel sacra olea sive in baptismo sive in extrema unctione adhibenda, vel aqua baptisterii, vel alia rite benedicta, quae pro ingredientium aspersione ad ecclesiae fores poni consuevit. Atque his de materiali praedictarum ecclesiarum visitatione de- claratis alia subiungit de *personali* parochorum regu- larium visitatione; cuius peragendae plenum ius ac potestatem vindicat episcopis.

Porro cum in locis missionum haud facile sit omnia eodem iure metiri, quo alibi utuntur dioeceses rite constitutae; et praecipua in iisdem sit auctori- tas episcoporum aut vicariorum apostolicorum, iis- que subiacere debeant regulares in omnibus quae ad curam animarum pertinere dignoscuntur, non abs re visum est, si ob peculiaria causas in casu concurrentes maius iisdem ius in visitandis paro-

¹ 1. Cor. X. 39.

² Trident. sess. XXV, de regular., cap. 11.

chialibus regularium ecclesiis tribueretur, quam quod definitum fuerit a Romanis pontificibus. Neque id a Tridentini concilii mente esset prorsus alie- num: etenim in loco citato salvum voluit esse eorum episcoporum ius, qui maiorem in praedicta loca et personas (monasteriorum in quibus resident abbates generales) iurisdictionem exercerent; ac praeterea ut episcopis, qua apostolicae sedis dele- gatis, magis essent obnoxia monasteria, in quibus aut regularis observantia non viget, aut quae supe- riorum vigilantiam effugiunt. Cur vero praestet in locis missionum facultatem tribuere *vicariis aposto- licis* plenam atque integram visitationem peragendi in ecclesiis regularium, in quibus cura animarum exercetur, ex sequentibus facile potest dignosci. quibus etiam ea suadentur, quae in schemate de- creti proposita sunt circa praedictorum praesulum vigilantiam et correctionem in his quae pertinent B ad observantiam legum ritualium.

Revera ecclesiae illae, corrogatis intuitu sacra- rum missionum elemosynis ad parochialia munia obeunda potissimum erectae vel restitutae fuere. quare potior in eis debet esse vicarii apostolici potestas, cui principaliter eas subiacere aequum esset. Revera et missiones sine regularibus esse possunt, et vicariatus apostolicus sine missionariis apostolicis. impossibile autem est vicariatium aposto- licum esse sine antistite, aut antistitem sine ecclesia. Accedit praeterea quod plurimis in locis unica quandoque existat ecclesia, regularium curae con- credita, a qua omnem divini cultus peragendi nor- mam populus debet accipere. Quin et non desunt vicariatus apostolici, in quibus omnes ecclesiae paro- chiales regularium ordinum curae commissae sunt. Quibus proinde subductis a plena et omnimoda antistitis visitatione, iam in locis sacrarum missio- num, publicus cultus catholicus, qui tantopere fidei ac dogmati cohaeret, vicariorum apostolicorum vigi- lantiae ferme omnino subtraheretur: quod profecto sacris canonibus in ecclesia Dei semper custoditis haud bene consonat. Quaecumque enim in *diocesi ad Dei cultum spectant, ab ordinario diligenter cu- rari, atque iis ubi oportet provideri aequum est*¹; imprimis vero advigilare is debet, ut in sacrosancto missae sacrificio² celebrando quaedam diligenter serventur, quaedam religiose vitentur: circa sancto- rum invocationem, reliquiarum venerationem et sacrarum imaginum usum nihil inordinatum aut praepostere et tumultuarie accommodatum, nihil profanum, nihilque inhonestum appareat³. aliaque huiusmodi. Horum vero officiorum potiorum habendam esse rationem in locis sacrarum missionum, quam alibi perspicuum est. Haec quidem de solis vicariis apostolicis sancita sunt: neque enim tanta videtur urgere necessitas huius potestatis in dioec- sibus, quae in locis missionum a proprio pastore reguntur.

Verum potior quaedam ratio habenda est earum dioecesium, quae constitutae sunt *in terris indidelium*, in quibus praesertim fere omnes parochiales ec- clesiae pertinent ad regulares. Quo enim illi a vera fide magis alieni sunt, eo solertiori studio apud eos procuranda sunt quae ad rectam evangelii praedicationem, nec non ad divini cultus decorem et puritatem pertinent: ut gentes harum luce per- culsae⁴ facilius convertantur ad unicum verum Deum

¹ Concil. Trid. sess. XXI, cap. 8 de reform.

² Eod. sess. XXV, cap. 4 de regular.

³ Eod. sess. XXI, cap. 8 de reform.

⁴ Eod. sess. XXII decret. de observ. et vitia. in celebra- tion. missae.

⁵ Eod. sess. XXV de invoc. venerat. et reliquis sanctor.

⁶ Thom. a Iesu de conversion. omn. gentium procurat., lib. XI, cap. 1, edit. Antwerp. 1813, pag. 872.

et quem misit Iesum Christum. Idcirco opus est, A omnes christianae ecclesiae erectae inter infideles, non modo ab omni specie superstitionis sive quoad formam, sive quoad ornatum, sive quoad caeremonias omnino abhorreant, sed tales se exhibeant ut qua nitore aedium et sacrarum suppellectilium, qua diligentissima ritualium legum custodia, qua ordinatissima rerum omnium et sacrarum ministrorum compositione, imaginem praefertant caelestis urbis Ierusalem. Inconvenientissimum enim esset si templis infidelium et falsorum numinum, ecclesiae Dei vivi neque ordinatioris essent neque religiosiores. Neque minus dolendum esset, si sacrarum oblationum et ecclesiasticorum bonorum administratio non effugeret quasilibet suspitionem turpis luci ad avaritiam quam Apostolus appellavit idolorum servitutem: vel in piorum legatorum executione quoniam fides non servaretur, quin non innotesceret. Quapropter sancitum in schemate, ut quod vicariis apostolicis in omnibus missionum locis datum est ius omnimodae visitationis peragendae in ecclesiis regularium, in quibus animarum cura exercetur, id etiam episcopis tribuatur qui ecclesias suas regunt in *terris infidelium*.

Duo supersunt in hoc articulo expendenda, quae spectant ad executionem piorum legatorum, et ad rationem vicariis apostolicis ubique; episcopis vero in terris infidelium, reddendam a regularibus de oblationibus receptis intuitu missionis, deque illarum administratione. Quoad primum synodus Tridentina¹ veterum canonum formam sequuta, statuit, ut episcopi etiam tamquam sedis apostolicae delegati, in casibus a iure expressis, omnium piorum dispositionum tam in ultima voluntate, quam inter vivos sint exequutores. Iterumque² eadem synodus sancivit: „Curent episcopi ut fidelium vivarum suffragia, missarum scilicet eleemosynae aliaque pietatis opera, quae a fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri consueverunt, secundum ecclesiae institutum pie et devote fiant: et quae pro illis ex testatorum foundationibus vel alia ratione debentur, non perfunctorie, sed a sacerdotibus et ecclesiae ministris et aliis, qui hoc praestare tenentur, diligenter et accurate persolvantur.“ Rationem vero de executione ultimarum voluntatum etiam a religiosis exemptis esse reddendam, sancitum iam est in iure³; idemque cautum est⁴ quoad administrationem confraternitatum, hospitalium, montium pietatis seu charitatis et piorum locorum omnium, quomodecumque nuncupentur, etiamsi praedictorum locorum cura ad laicos pertinet, vel eadem pia loca exemptionis privilegio sint munita: et ius assertum est iisdem episcopis cognoscendi et exequendi ex officio suo iuxta sacrarum canonum statuta omnia, quae ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperum sustentandos instituta sunt, non obstantibus quacumque consuetudine etiam immemorabili, privilegio aut statuto.

(G) Cum primum recentiori aeo patuit aditus ad orientales praesertim regiones, Romani pontifices in eas mittere consueverunt apostolicos viros ex regularium praesertim familiis adscitos, quibus praerat superior eiusdem ordinis, qui aliquando vicarius, aliquando praefectus dici consuevit, quae posterior appellatio magis usu recepta ad haec tempora perduravit. Eius porro erat missionarii praesae, et missionum opus dirigere. Nulli autem tunc erant in iis locis sacrarum antistites, aposto-

lica delegatione aut vicariatu praestantes; rariores autem, incerti, et hicubi fortasse etiam nulli episcopi.

Postquam vero, auspiciente Deo, uberiores fructus sacris missionibus germinarunt, licuitque Romanis pontificibus episcopales sedes multis in locis erigere vel restituere, aut certe vicarios apostolicos primum, tum delegatos constituere, tunc vigente adhuc praefectorum auctoritate, qui sensim sine sensu apostolici dicti sunt, factum est ut praesules illi vel nullam exercerent potestatem quoad missionum directionem: vel si quando id aggressi fuerunt, contentiones ea de causa exortae fuerint, quae haud aemel apud apostolicam sedem exagitatae fuerunt, non sine gravi populorum admiratione et ipsarum missionum detrimento. Etsi autem apostolicae sedi quaedam componere licuerit, et quaedam in nonnullis regulas sancire, ut vel nulla aut saltem minor esset duarum potestatum collectatio, experientia tamen compertum est, non posse eam praecaveri, nisi omnia missionum dirigendarum vis et auctoritas praelatis illis adscisceretur, quod hierarchicae ordinationi, missionum tranquillitati ac salubriori regimini convenientissimum est, ac maxime necessarium.

Verum, inspecta hominum indole et conditione, haud facile haec fieri possent, nisi omnia iura, facultates, et privilegia praefectis missionum quomodolibet concessa penitus abrogarentur; et haec omnia episcopis seu vicariis apostolicis assererentur, a quibus pro temporum, locorum, ac personarum ratione missionarii eadem derivarent. Quin visum est et ipsum apostolici praefecti titulum abalere, ne quis, uti assolet, veteri appellatione deceptus, abrogatas facultates et iura illi adhuc inesse reputaret.

Hanc autem abrogationem ad ea loca coercere iuvat, quae alicuius sacri antistitis latini dioecesi aut vicariatu apostolico continentur. Quae enim in nullius sacri antistitis potestate consistunt, ea praefecti missionariorum auctoritati concedita esse oportet, uti in antecessum factum est.

Episcopi autem ritus orientalis facile ferent, eorumdem regimini non subiaci sacerdotes diversi ritus; a quibus nullum detrimentum ordinaria ipsorum episcoporum iurisdictio patietur, uti inferius patebit, quin et opportunum auxilium habebit.

(H) Localem quondam fuisse episcoporum tam latini quam orientalis ritus iurisditionem exploratissimum est. A miserrimis dissidiis quae orientales regiones iamdiu exagitarunt, profectum est, ut sacrarum praesulum potestas non ubique solis locorum limitibus coerceretur, verum alicubi in eos tantum exerci posset, quos eisdem ritus observantia pastoris suo consociaret. Etsi autem apostolica sedes ab hac nova disciplina comprobanda primitus abstinuerit, successu tamen temporis ad fovendam animorum concordiam et unitatem catholicam acquievit, uti factum est imprimis ab Alexandro IV⁵; qua in re locali latinorum praesulum iurisditioni eatenus tantum derogatum est, quatenus hanc exercere non possent erga fideles ritus orientalis, quibus proprius episcopus rite et canonice institutus praesideret.

Idcirco ut omnis controversiarum, quae inter episcopos diversorum rituum possent oriri, occasio praecideretur, et una simul fidelium saluti, quae suprema lex est, opportune consuleretur, regulas, quae hactenus apostolica sedes servandas proposuit, haec in praesentis decreti schemate propositae fuerunt.

¹ Sess. XXII, cap. VIII de ref.

² Sess. XXV de ref. de Purgator. — Clementin. *Quia contigit* de relig. domib.

³ Clemen. *Religiosis*, tit. de Testam. et ultim. volunt.

⁴ Trid. sess. XXII de ref. cap. 8, 9.

⁵ Concil. Lateranen. IV, cap. IX (an. 1215).

⁶ In Const. (Ypria an. 1200) ap. Labbaeum et Reynald.

(I) Tum Clemens V in oecumenico concilio Vien- A nensi, tum Paulus V in constitutione *Apostolicæ scripturæ orientis*, editâ die 31 iulii 1610 linguarum orientalium studium, ratione habita missionum, latis opportunis legibus promoverunt. Sacra autem congregatio de Propaganda fide pluries et præsertim decreto anni 1774 caute providit, ut qui sacras missiones vellent obire, linguas exteras, quibus pro diversitate locorum opus est, tempestive edocerentur.

(K) Addita est hæc clausula: *quin tamen limites apostolicæ sedis iudicio definitos transgredi præsumant.* Etenim cavendum est ne quid nimis; et ne quis emulationem Dei habeat; sed non secundum scientiam. Notissimæ quæstiones de ritibus Sinensibus et Malabaricis, apostolicæ demum sedis iudicio definitæ, satis ostendunt, quo prorsus possint sacri operarii in sensu suo abundantes et putantes se obsequium præstare Deo. Ipsium dici posset de quibusdam, qui uti hæreticos præsertim Armenios alliciant, toti in eo sunt, ut assimilationem externorum rituum promoveri satagant, et quaquaversum conentur, quæcumque minus recta occurrunt in eorum liturgiis, catholice explicare; perinde ac si catholici ab hæreticis, et non vicissim, divini cultus et ecclesiasticæ disciplinæ ordinationem addiscere deberent.

3.

Animadversiones a nonnullis patribus scripto traditæ in schema constitutionis super missionibus apostolicis.

α.

Animadversiones Pauli Hindi archiepiscopi Jexirensis.

In pagina 9 [48 c 16] leguntur hæc verba: „Praefectorum apostolicorum titulus, iura, facultates et privilegia quælibet intuitu missionum iisdem quomodolibet concessa penitus abrogantur iisdem in locis, quæ alicuius sacri antistitis diocesi aut vicariatu apostolico ritus latini continentur“.

Quare quaeso hæc distinctio inter antistites Latinos atque orientales? Nonne omnes sunt catholici? Si auctoritas est necessaria episcopis ritus latini, quare non erit pariter necessaria episcopis ritus orientalis? Annon omnes episcopi sive occidentales sive orientales pari modo a Spiritu sancto positi sunt episcopi regere ecclesiam Dei? Igitur peto ut etiam episcopis ritus orientalis concedatur iurisdictione in eos qui missiones agunt in propriis diocesisibus. Hæc autem iurisdictione sic intelligi debet, ut nullus possit ministerium exercere in locis et erga personas alicuius episcopi orientalis iurisdictioni subiectas sine consensu episcopi: ut uberiorem fructum quantum fieri possit afferre, et ubi magis eorum operi indigitur. Alioquin quid erit de iurisdictione episcopi loci? An erunt duæ iurisdictiones in eodem loco, et in eosdem subditos?

Si ergo abusus corrigi debent, corrigantur omnino et non in parte solum, ne fiat distinctio inter unam et alteram ecclesiam in iis, in quibus similes atque identicæ esse debent sine inconvenienti immo cum convenientia.

Paulus Hindi archiepiscopus Jexirensis.

β.

Observationes Ioannis Belluomini, prioris generalis Eremitarum S. Augustini.

Comma illud pag. 7 [47 D 6] positum incipiens: „Plenum ius etc.“, sic mihi videtur reformandum:

¹ Rom. X, 2.

² Eas sic exhibeo ut ab ipsis patribus exhibitæ fuerint, nondum enim in iustum ordinem, uti pro aliis factum est, redactæ sunt.

„Plenum ius ac potestatem habeant in omnes et singulos missionarios tam saeculares quam regulares extra domos religiosas degentes in eorundem diocesisibus aut vicariatibus commorantes; in cæteros autem regulares se gerant salvis semper privilegiis atque immunitatibus religiosis ordinibus ab apostolica sede concessis, quæ ad normam sacrosancti Tridentini concilii servandæ erunt.“

Rationes: Verba constitutionis uno ictu iugulant privilegia regularium, quamvis apparenter illa adstruere videantur. Nam quod asseritur verbis illis: „Salvis tamen quoad regulares privilegiis atque immunitatibus ab apostolica sede concessis“, statim per apertam contradictionem destruitur per illa verba sequentia: „Et cætenus, quatenus decretis huius oecumenici concilii non adversantur.“ Quod in hoc idem recidit, nempe: „Plenum ius ac potestatem habeant in omnes et singulos regulares absque ullo respectu ad ipsorum privilegia.“ ut integrum comma legentibus patet: nam quod ipsis apparenter tribuere videtur, illico aufert ubi ait: „Et cætenus, quatenus decretis huius oecumenici concilii non adversantur.“ Quænam sunt in subiecta materia huius concilii decreta? *Plenum ius ac potestatem habeant etc.*

Porro privati regulares suis privilegiis atque exemptionibus non mihi iustum videtur; nam huiusmodi privilegia et exemptiones sibi per magnos labores in excolenda vinea Domini exantlatos a summis pontificibus profuerunt, qui hoc modo voluerunt etiam liberare regulares ab irrationabilibus animo præsumtis iuribus complurium episcoporum, e quorum numero aliqui sunt, etiam hinc nunc diebus, qui cogunt religiosos recurrere ad sanctam sedem pro iustitia obtinenda, ut ego ipse adductis probationibus probare possem.

Quod autem asseritur in adnotationibus ad litteram D, pag. 23 [55 A 13]: Noliisæ sanctam sedem ut per privilegia regularium præiudicium salutis animarum inferatur, hoc procul dubio certissimum est, et ideo ad maiorem animarum profectum eadem privilegia sancta sedes concessit. Itaque eadem privilegia abolendo salutis animarum non consulitur, sed e contra damnum inferitur. Quod si quando ex parte regularium abusus oriri contingunt, possunt episcopi huiusmodi abusus occurrere tanquam sedis apostolicæ delegati, quin necesse sit habere *plenum ius ac potestatem in regulares* contra ipsorum privilegia. Quod si aliqui episcopi hactenus in casibus occurrentibus usi non sunt huiusmodi iure sibi a Tridentino concilio tradito, sibi imputant, et negligentiae ipsorum in non legendis, aut in non observandis eiusdem concilii decretis.

Verba sequentia in fine eiusdem pag. 7 [48 A 6]. *Etiamsi regulares sint*, mihi sic temperanda videntur: „etiamsi regulares sint, qui tamen extra domos religiosas degant.“ Nam si subiciantur *omnimodæ iurisdictioni vicariorum apostolicorum aut episcoporum* etiam regulares conventualiter viventes, actum esset de familiis religiosis. Episcopi enim mittent ad libitum huc et illuc religiosos et sic brevi tempore religiosæ domus desertæ remanebunt. Multis enim episcopis parum cordi est existentia religionum familiarum.

Integrum comma pag. 8 [48 B 13] incipiens a verbis *Vicariis apostolicis* usque ad *fuertint adnexa*, et aliud comma immediato sequens pag. 9 [ibid. c 11] et incipiens: *Idem vero omnino etc.* usque ad *cura commissa est*, de medio tollendum puto; nam si agitur de visitandis ecclesiis regularium quantum spectat ad curam animarum, iam satis per Tridentinum concilium provisum fuit. Si vero agatur de subiciendis ecclesiis regularium omnimodæ visitationi in schematis sensu, huiusmodi visitatio multis

pateat incommoda. Etenim sine necessitate laedit regularium privilegia, eo quia nulla est necessitas quod episcopi se imisceant negotiis regularium non spectantibus ad curam animarum, et sacramentorum administrationem ad normam concilii Tridentini. Deinde huiusmodi dispositio magis noceret quam prodesset. Ordines namque regulares habent speciales rituales leges, in quibus episcopi non sunt versati, ac proinde absque ullo fructu, immo potius cum periculo perturbationum hisce rebus se immiscerent.

Quod autem attinet ad exigendam rationem oblationum a bonorum omnium, quae ubilibet intra sui vicariatus fines missionis intuitu oblata fuerint, ex ipsamet adnotatione posita sub littera F, et praesertim ex iis quae habentur pag. 28 [58 B 1], satis abunde constat huiusmodi dispositionem non esse admittendam, et supra dicta duo commata esse eliminanda, quod patebit ex brevissima recognitione eiusdem adnotationis.

Nam in adnotatione habetur pag. 28 [ibid. B 1]: „Revera ecclesiae illae corrogatis intuitu sacrarum missionum elemosynis ad parochialia munia obeunda potissimum erectae vel restitutae fuere; quare potior in eis debet esse vicarii apostolici potestas, cui principaliter eas subiagere aequum esset.“ Omissa quod scriptor adnotationum omnino ponit in oblivione labores regularium, et subsidia collata a respectivis ordinibus ad erigendas vel restituendas ipsorum ecclesias in locis missionum sitae, si valeret illius argumentatio, pari ratione, eodemque iure posset quis argumentari: „Multae ecclesiae regularium in toto orbe catholico erectae, vel restitutae fuerunt corrogatis elemosynis intuitu religionis; quare potior in eis debet esse episcoporum potestas, quibus principaliter eas subiagere aequum esset.“ Quis non videt hanc absurdam arguendi rationem? Animadvertat itaque clarissimus auctor adnotationum non ex largitionibus elemosynarum provenire in ecclesias parochiales regularium iura episcoporum, sed tantummodo ex cura animarum, ac proinde non deberent ulterius progredi, sed contineri intra hanc sphaeram ad normam concilii Tridentini.

Prosequitur adnotatio: „Revera et missiones sine regularibus esse possunt, et vicariatus apostolicus sine missionariis apostolicis: impossibile autem est vicariatum apostolicum esse sine antistite, aut antistitem sine ecclesia.“ — Ante omnia dicere vellem scriptori adnotationum, quod si ipse cuperet describere historiam missionum sine regularium mentione; sui operis frontispitium posset utique scribere, at non ulterius progredi. Deinde dum asserit impossibile esse quod vicariatus apostolicus sit sine antistite, cogitare debuisset, quod omni tempore regulares in missionibus laborarunt, et tunc missiones maxime florebant sub supremo antistite Romano pontifice, nunc autem vicarii apostolici qui novissime venerunt metiri quod non seminarunt, per summam iniuriam vellent usurpare iura et privilegia regularium, qui plantaverunt missiones sanguine suo. Dum autem idem clarissimus scriptor addit [B 1]: „impossibile antistitem esse sine ecclesia.“ quoniam nomine ecclesiae templum aliquod intelligere putandum est, ego respondebo illi quod hoc in casu aut deberet sibi ecclesiam aedificare, aut uti necessitatis causa ecclesiam regularium, non autem regularium iura, atque privilegia invadere, et usurpare.

Additur: „Non deesse vicariatus apostolicos, in quibus omnes ecclesiae parochiales regularium ordinum curae commissae sunt. Quibus proinde subducta a plena et omnimoda antistitis visitatione, iam in locis sacrarum missionum publicus cultus catholicus,

qui tantopere fidei ac dogmati cohaeret, vicariarum apostolicarum vigilantiae ferme omnino subtraheretur.“ — In primis notandum venit quod si in aliquibus vicariatibus apostolicis omnes ecclesiae parochiales regularium ordinum curae commissae sunt, huiusmodi veritas aperte indigitat quod regulares meliorem cultum quam caeteri faciunt bonorum ad ipsos undecumque provenientium, quin necesse sit reddere de iis rationem alicui vicario apostolico; quia de aliquo superiore regulari usque adhuc non legi, quod quisque legere potest de quodam antistite, de quo fit sermo in *Commentario de exemptione regularium* etc. pag. 30 Victoris de Buck societatis Iesu. — Deinde eadem veritas ostendit etiam maiorem solum maioresque labores regularium in missionibus provehendis, qui propterea non debent suis privilegiis expoliari, et ad iustam indignationem provocari cum non parvo earundem missionum damno. Probat insuper maiorem fiduciam, quam fideles habent in religiosis.

Tandem falsissimum est quod subductis a plena et omnimoda antistitis visitatione ecclesiis regularium, iam in locis missionum publicus cultus catholicus vicariarum apostolicarum vigilantiae ferme omnino subtraheretur. Legat qui haec scribit, in Tridentino concilio, quae competant episcopis tamquam delegatis sedis apostolicae etiam quoad regulares, et ipsorum ecclesias, ac desinat velle expoliare regulares iam satis superque hisce temporibus expoliatos, qui licet ab hominibus multimodis vexentur, habent tamen Deum adiutorem suum, qui ad confundendos inimicos ordinum regularium e claustris producit maiorem partem sanctorum, qui infallibili sanctae sedis oraculo super altaria collocantur.

Verba illa pag. 15 [51 B 1] prope finem: „Menerint autem etc.“, omnino sunt omittenda; nam brevi tempore ruinam producent religiosarum familiarum, siquidem, uti iam dixi, collata huiusmodi potestate episcopis in regulares, religiosae domus vacuae remanebunt. Insuper huiusmodi statutum si hic et nunc prodesse videatur, in posterum noxium evadet; nam pauciores utique regulares missionibus se addicebunt, et superiores regulares non amplius tanto zelo suos alumnos ad missiones excitabunt. Melius omnino foret saecularizare regulares missionarios, quam admittere missionarios qui non sint nec regulares nec presbyteri saeculares. Experientia ostenderet inconvenientiam huiusmodi sanctionis. Regulares libentius audiunt vocem pastoris regularis proprii ordinis quam alieni; secus velle ab illis agi, est velle aliquid contra rerum naturam.

Nonnulla alia in particulari possent adnotari: sed ne molestus sim et omnino praeteream dicere aliquid in genere, quod prius dici debuerat, omitto. Huiusmodi schema in genere videtur omnino contrahendum: 1° quia plura ad historiam tantummodo spectant et notissima sunt; 2° quia plura mere hortatoria monita continent, et brevius dici optime possunt; 3° tandem quia nonnulla mere repetita videntur: sic, exempli gratia, in prooemio etc. et in capite II° dicuntur de mediis inventis ad missiones facilius excolendas.

Frater Ioannes Belluomini ordinis Eremitarum sancti patris Augustini prior generalis.

Y.

In schema de missionibus animadversiones Gulielmi Henrici Elder episcopi Natchezensis.

Capite III. — Omnino desiderandum videtur vel potius necessarium longius tractare de elemosynis erogandis ad missiones fovendas. Quoniam, miserante Deo, ut in prooemio dicitur, ostium evangelii in universa terra quotidie magis aperitur, de *essentia*

est ut media suppeditentur, quae in capite numerantur, nempe missionariorum numerus, preces et subsidia pecuniaria. De omnibus requiruntur paternae exhortationes, sed de tertio requiritur insuper ut bene distribuantur ubi maius eorum opus est.

Ad hoc maxime lauat haberi unam associationem universalem, cuius cura erit providere missionibus maxime indigentibus, ubicunque fuerint. Societates particulares, quae nempe quibusdam tantum locis vel operibus provident, optima manebunt et necessaria pro aliis variis operibus: sed ad opus illud permagnum et divinum, nempe extendendi evangelium Christi et sanctam eius ecclesiam, sicuti his diebus extendi poterit et debet, huic omnino requiritur societas una et universalis, quae colligat ab omnibus partibus terrae ubi media habentur, et distribuat omnibus partibus quae iis indigent. Sine tali societate non potest fieri distributio aequalis vel iusta. Iuxta relationes episcoporum unus poterit recipere a pluribus societatibus, et alter a nulla ex iis: et sic alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Reapae cognovit episcopum qui uno anno a tribus diversis societatibus accepit subsidia, alius a duobus, alius ab una sola. Et hoc non secundum necessitates suas, sed secundum occasiones e quibus erat ei maior vel minor facilitas obtinendi. Sic pariter in societatibus pro supplendis ornamentis ecclesiarum, dictis *Opera apostolica*, idem episcopus plures annos nulla ornamenta accepit. Anno vero anno quatuor societates eum iuvarunt. Plurimum ergo interest missionum in locis pauperioribus ut una sit societas universalis, quae sciet necessitates omnium, et iuxta eas subsidia aequaliter distribuet, quatenus sinit humana fragilitas.

Insuper commodissimum erit, ni fallor, ut administratio huius societatis maneat viris laicis: salva semper supervisione ex parte ecclesiae quae necessaria poterit esse ad abusus praecavendos. Et hoc e diversis rationibus. 1° Quia maxime inservit religioni et pietati ut viri laici attrahantur ad opera activa religionis, tribuendo illis eas partes quae ipsis conveniunt. Sed speciali modo convenit viris laicis administratio pecuniaria, cui magis assuefacti sunt, et quae ex alia parte fortiter distrahit sacerdotes etiam bonos a vita interiori. Si nostris temporibus debent necessario implicari in aliquibus negotiis pecuniariis, eo fortius deberent liberi manere ab aliis quae laici possunt dirigere. 2° Quia multum arridet laicis, qui eleemosynas tribuunt his operibus, inter quos multi sunt fidei quidem fortis, sed caritatis debilis. — multum illis arridet videre sacerdotes relinquere laicis administrationem aliquam pecuniariam; unde vident sacerdotes non agi spiritu avaritiae. His punctis excellens iam habemus egregium illud opus *Propagationis fidei*: cuius sedes Parisiis et Lugduni. Et vellem de illo fieri specialem mentionem non tantum honoris causa et gratitudinis, sed ad illud roborandum et extendendum, ut adaequatum eveniat necessitatibus missionum.

Romae die 10 augusti 1870.

† Gulielmus Henricus Elder episcopus Nathezensis.

8.

Animadversiones I. M. I. Baillès episcopi iam Lucinensis.

I. M. I. Th. Gloire à Marie immaculée.

Animadversiones, meris typographicis non omissis.

Pag. 3. lin. 8 [45 D 1] (Marc. XVI, 15) ad calcom paginae reiciendum.

Pag. 5, lin. 40 [47 A 17], in qua = in quo, scilicet

¹ societas cod.

² Harum nonnullas omisi utpote nullius momenti.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

Petro, levissima immutatione textus integritas servari poterit, ad falsas accusationes evitandas.

Pag. 6, lin. 1-2 [47 B 1], firmatur = munitur.

Lin. 20-21 [ib. B 12], concessa est. Observatio. Attamen sedulo considerandum hos titulares episcopos et vicarios apostolicos tum metropolitana inspectione, tum synodi provincialis correctione, tum consilio canonicorum, qui sunt ecclesiae senatus (conc. Trid. sess. XXIV de Reformatione, c. 12 in fine), et quorum sive concursus sive consilium in quibusdam casibus a iure statutis requiritur. Verbi gratia, ad rationem reddituum seminarii exigendam, ad ea constituenda quae ad seminarium spectant (id. sess. XXIII de Reformatione, c. 18), ad procedendum in quibusdam causis (id. sess. XXV de Reformatione, c. 6) et ceteris. Unde non amplianda, sed potius intra constitutionum apostolicarum limites retinenda omnino videtur horum in regulares potestas, maxime si attendatur ad maiorem locorum distantiam, qua valde difficilis ad sanctam sedem recursus evadit. Ideo valde adhortandi sunt hi episcopi et vicarii apostolici ut sibi unum seligant idoneum quantum fieri poterit vicarium, et duo vel tres, sive saeculares sive regulares, a consilio sacerdotes, quos ad missionis regimen et directionem in consilium consuetum adhibeant.

Lin. 39 [ib. C 10]. Nunquam neglectui habendum, sed sedulo complendum hoc clerici indigeni efformandi negotium tantopere ab Innocentio XI et Gregorio XVI commendatum.

Pag. 6 [ib. D 10] notae . . . IV adde. (al III) de natali ipsius IV, in anniversaria die eiusdem assumptionis. Ballerini, t. I, p. 18.

Pag. 7, lin. 7 [ib. C 10], current. Addendum: mediis opportuna, adhibito consilio duorum vel trium missionariorum apostolicorum doctiorum, usque exercitiorum, et iisdem vel aliis horum defectu praesentibus, ratio reddituum seminarii exigatur.

Pag. 7, lin. 23 [ib. D 9], commorantes. Addendum: in his quae ad curam animarum et ad sacramentorum administrationem pertinent, iuxta Gregorii XIII constitutionem *Inscrutabili*.

Pag. 7, lin. 24 [ib.], regulares. Addendum necessario: iis quae ad substantiam regularis vitae pertinent, iuxta sacrum concilium Tridentinum, sessione XXV de regularibus, capite I, in quo statutur regulares omnes ad regulae quam professi sunt praescriptum vitam instituere oportere. Quod hac gravissima sententia concludit: „Si enim illa, quae bases sunt et fundamenta totius regularis disciplinae, exacte non fuerint conservata, totum corrumpat aedificium necesse est.“ Ideoque iure merito Benedictus XIV statuit in iis quae ad regularem observantiam respiciunt, missionarii regulares suis superioribus *praeferantur*, non autem vicariis apostolicis subiciuntur. Constitutio *Apostolicum ministerium* § 16: constitutio *Firmandis* § 8, et alibi. Exinde sequitur regularis instituti observantiam ad essentiam regularis vitae pertinentem, nullatenus inter privilegia et immunitates regularium amandari posse.

Pag. 7, lin. 35 [48 A 1], ad missionum, regimen et directionem. Haec verba quae sepe tantum *activo*, non autem *passivo* intelligi possunt, expungenda esse viderentur, utpote nullo modo contenta in praelaudata constitutione *Apostolicum ministerium* § 16, nec in aliis constitutionibus quae illic referuntur. Etenim regimen et directio ad vicarium apostolicum pertinet, ad cuius nutum missionarii omnes tum saeculares tum regulares reguntur et diriguntur quoad curam animarum et sacramentorum administrationem, ut ceteroquin recte exprimitur in annotationibus, quae schemati in hoc non concordant. pag. 23, lin. 10 [55 A 1].

Pag. 8, lin. 6 [48 A 11], *plurimum*. Loco huius vocis A dicatur „quantum fieri potest“: nam res multum difficultatis habet in quibusdam hospitibus et stationibus seu domibus, ubi duo vel tres domicilium per accidens et ad breve tempus habent.

Pag. 8, lin. 10 [ib. A 14], *regularis*: adde „virorum“, de quibus exclusive agitur in constitutionibus quae in notis 4, 5 et 6 pag. 25 [56 D] citantur. Hae vero constitutiones in ipso textu indicandae essept. Caeterum cum multae sanctimonialium congregationes in missionum regiones se conferant, animarum saluti pro posse incumbentes, viderentur quaedam de harum domuum clausura specialiter aut saltem generaliter statuenda.

Pag. 9, lin. 6 [48 C 6], *intuitu*: adde „in genere, vel specialiter domui cuidam, vel ecclesiae vel instituto pio“.

Pag. 9, lin. 26 [ib. D 9], *continentur*, adde „Incoluntamen remanente tum iure *privativo* regularis superioris, quod nunquam cessare potest (constitutio *Apostolicum ministerium* § 15 et 16), tum *cumulativo* (§ 17, et constitutio *Firmandis* § 10 et 11), dum ex altera parte intactum perseverabit ius tum *privativum* vicarii apostolici, tum eiusdem *cumulativum* iuxta constitutiones apostolicas, quae unanimi voluntate et consensu res geri inculcant (*Apostolicum ministerium*, § 21).“

Pag. 9, lin. 38 [ib. D 10], *constabit*, adde: iuxta constitutionem Benedicti XIV *Demandatam*.

Pag. 17, lin. 27 [49 C 9], *dialogistes*. Cur non diceretur „primus vel magnus“, usitatori modo? Utrum autem sanctus Gregorius Magnus sit auctor huius commentarii, controversatur inter criticos.

Pag. 11, lin. 32 [ib. C 13], *conversations*. Hic apponenda indicatio notae (1), et claudendae virgulae, quae linea 28 [C 9] sunt aperiendae.

Pag. 12, lin. 25 *alibi*, 27 *restituantur*, 28 *revertentur* [50 A 1]. Tria haec gravitate non carent, sed nimis vaga sunt.

Pag. 13, lin. 33 [50 B 18], *decretis*. Nonne quaedam addenda essent de sanctimonialibus, etiam simplicium tantum votorum?

Pag. 14, lin. 10 [ib. C 13] *excolantur*, adde: „Per hoc autem non intendimus his derogare quae in constitutione *Apostolicum ministerium* § 20 statuuntur, ubi adhuc vigent, vicario apostolico vel superiore regulari id, prout expedierit, decernentibus“.

Pag. 14, lin. 28 [50 D 7] virgulae ante vocem *ubi* et linea 37 [D 13] post vocem *pacem* (2); et in fine paginae: (2) idem ib. V. 16-18.

Pag. 15, lineis 22-27 [51 A 14]. Aliquid obscuri praesefert haec phrasia.

Pag. 15, lin. 39 [ib. B 7] *promanant*, adde „dummodo non cogatur quisquam regularis instituti observantiam aliquo modo violare“. Ita Benedictus XIV in constitutione *Apostolicum ministerium* § 15.

Pag. 16, lin. 18-28 [ib. C 3-10] indicetur I ad Cor. cap. II et III: item pag. 17, lin. 15, 20 [ib. D 11-16], II Cor., Philip. I, 3, et nota I. *Ep. loco ep.*

Pag. 21, lin. 20 [53 D 4] *privilegia et exemptiones*. Institutum regularis observantia minime est inter privilegia computanda, cum ita sit ordini regulari essentialis, ut ea sublata regularis status penitus destruat. Vide supra pag. 7, lin. 24 [47 D 10], pag. 17, lin. 40 [52 A 14]. Hic titulus et annotatio A inter se disident, et aliunde titulus non completur traditis in capite.

Pag. 23, lin. 22 [55 A 17] *utilitatem*. Ea omnia vera sunt dummodo episcoporum et vicariorum apostolicorum ius minime extendatur ad regularis instituti observantiam: tunc enim illud *cessare certum est*, ut declaravit Benedictus XIV constitutione *Apostolicum ministerium* § 15, et *Firmandis* § 10 et 11.

Pag. 18, lin. 5-18 [52 B 3-10], quaedam specialiora

desiderantur. Lineae 27, 32, 36, 38, 44 [ib. C 3-13], indicari possent Scripturae loca citata.

Pag. 25, lin. 26 [56 C 14] *subdantur*. Non autem in his quae ad regularis instituti observantiam pertinent, ubi de regularibus agitur.

Pag. 19, lin. 2 [52 C 13], lin. 15-23 [D 4to], 40 [53 A 3], notae apponendae (1) Rom. IX, 2, dicendum IX, 4.

Porro haec sunt quae de hoc schemate breviter observanda mihi visa fuere: non enim satis congruit schema propositum cum constitutionibus apostolicis et sacrae congregationis de Propaganda fide instructionibus, huic praecipue, quae anno 1848 in omnibus quidem regularibus vicariis apostolicis subditos declarabat, *exceptis* tamen *internam disciplinam regulari*. Hac enim vero ommissa vel neglecta exceptione, infeliciter cederet hoc schema missionibus apostolicis, tum respective ad regulares quos a regulari observantia removendo, scilicet a sanctitate vitae quam professi sunt, inermes media inter pericula relinquit, tum erga superiores regularium quorum auctoritas in suis respective domibus pesumdaretur. Unde regulares vere pii et hoc nomine digni a missionibus apostolicis se removerent, in horum locum succederent sacerdotes a norma abhorrentes, tepidi, animo saeculares, et prorsus indigni qui inter regulares computarentur. Superiores sapientia et zelo praediti hoc importabile fugerent onus domum regularem, his in conditionibus dirigendi. Inde innumera scandala, maxime apostolicis missionibus nocentia. Caeterum in hoc schemate valde adhuc est desudandum, ut inter sanctae synodi Vaticanae constitutiones annumerari queat.

Romae die 9 augusti 1870.

Jacobus Maria Joseph olim episcopus Lucionensis.

Observationis Raphaelis de Ambrosio archiepiscopi Dyrrachiensis.

Reverendissimae secretariae sacri concilii Vaticani, — Romam.

Conscientia urget me subscriptum ad quasdam observationes, faciendas super schemate constitutionis de missionibus apostolicis.

I^a. — Omni cum obsequio proponere audeo, ut in capite I, pagina 7, linea 4 [47 C 14], post verba „Huius rei gratia clericorum seminaria“, addantur et sequentia: „Dioecessana vel saltem provincialia, sive nationalia, ubi constituta nondum fuerint“ etc., ut in schemate. Et linea 8 [C 16] eiusdem paginae post verbum *adolescentes* subiungatur „indigenae sive dioecessani, sive eiusdem provinciae seu nationis, quorum indoles etc.“ Horum additamentorum ratio sequens est, nempe: quia in pluribus missionum dioecesibus et vicariatibus apostolicis tum ob grandem operariorum evangelicorum penuriam, tum ob redditus haud certos, vel ob subsidia non sufficientia ad seminarios extruendos, et ad mercedem praceptoribus et ministris, aliosque sumptus solvendos, trigi nequeunt seminaria dioecessana. Idcirco ubi haec haberi non possent, satis esse mihi videtur, si saltem seminaria centralia, ubi constituta nondum fuerint, erigerentur in unaquaque provincia ecclesiastica sive nationali, in quibus reciperentur clerici indigenae uniuscuiusque dioecesis eiusdem provinciae seu nationis. Hoc pacto sane nedom huiusmodi concilii Vaticani decreto feret, sed etiam clericorum dioecesanorum institutioni prospiceretur, simulque episcopi vel vicarii apostolici conscientiae consulere.

II^a. — Suppliciter peto, ut leges clausurae, de quibus agitur in capite I, pagina 8 [48 A 12], et capite II.

¹ *observantiae* cod.

² *Vaticani* cod.

pagina 13, lin. 20 [50 R. 10], sic coarctando reformatur: „Hospitia vero et stationes seu domus cuiuscumque ordinis, societatis, congregationis, aut instituti regularis etiam si votorum simplicium, in civitatibus existentes, vel licet in villis planities et montium positae, in quibus tamen saltem tres missionarii ordinarii commorentur, clausurae legibus omnino subiciantur, iuxta modum“ etc. ut in schemate. Ratio huiusmodi emendationis est, quod in multis missionum locis, maxime montanis, missionariorum habitationes, quae ad ipsos regulares semper pertinerint, et ab eisdem continuo habitatae fuerint, improprie nuncupatae sunt hospitia. Nam praefatae domus plerumque vix duo parva cubicula sive cellulas habent, quarum una inservit pro missionarii lectulo et studiolo, altera vero pro parochianorum utriusque sexus audientia. Quapropter in huiusmodi hospitibus, in quibus fore semper unus missionarius, perraro duo, et ad breve tempus, commorati sunt, leges clausurae essent observatu difficiles, immo impossibiles. Scire tamen oportet, quod in talibus domibus pernoctare mulieres nunquam permixtum sit, prouti mihi constat ex experientia triginta trium annorum, quibus in missionum locis munere apostolico functus sum.

III. — Enixe pariter rogo, ut in fine paragraphi 3 capitis I, pagina 9 [48 C. 10], in quo iustas ob causas praefectorum apostolicorum titulus quoque abrogatur, *delegati generalis* titulus inscribatur, cui missionarii sui ordinis in iis, quae ad regularem observantiam pertineant, omnino obtemperare debent. Si autem hoc non placeat, saltem ibi expresse fiat facultas moderatoribus ordinum regularium, congregationum etc. eo titulo donandi missionariorum superiori, quo ipsi moderatores in Domino melius iudicaverint.

IV. — Demum, in capite II, pagina 14, linea 8 [50 C. 10] verbis *arbitrio vicarii apostolici* subroganda propono sequentia verba „arbitrio superioris sive delegati generalis missionariorum“. Ratio emendationis est, quod cum praescriptae spirituales exercitationes a statu religioso promanent, atque regularem observantiam respiciant: ideo est superioris regularis exclusive determinare locum, in quem missionarii secedere debeant ad spiritualia exercitia facienda. Hoc modo quippe unicuique daretur ius suum, simulque quamdam contradictionis speciem in schemate praecaveretur.

Romae ex conventu Sancti Petri in Monte Aureo die 12 augusti 1870.

Frater Raphael de Ambrosio archiepiscopus
Dyrrachiensis.

*Observationes Ludovici Marangoni ministri generalis
Minorum Conventualium.*

In caput II schematis de missionariis apostolicis. In id potissimum praesens constitutio intendit, ut episcopis vel vicariis apostolicis in locis sacrarum missionum degentibus, eadem prorsus facultates in regulares tribuantur, quas concilium Tridentinum episcopis ubique locorum attribuit, sive ordinariae sint, sive delegatae. Negari haud potest huius constitutionis utilitas, immo et convenientia, per quam tum in ministerio verbi, tum in sacramentorum administratione, missionarii apostolici episcopis et vicariis apostolicis omnino subiaceant; sicut utile, ne dicam necessarium censi debet, ut quoad ipsum regimen missionum summa rerum sit apud ipsos episcopos vel vicarios apostolicos, utpote qui vicaria summi pontificis auctoritate praediti, eam in bonum omnium fidelium sibi conceditorum exercere tenentur. Optimo ergo iure in praesenti constitutione

cautum est, ut regulares in locis missionum subiant episcopis et vicariis apostolicis in iis omnibus, quae ad animarum salutem et ad optimum regimen missionum referri possunt.

Placeret tamen, ut in ipsa constitutione, in qua de plena auctoritate vicarii apostolici tam diffuse loquitur, aliquid etiam de auctoritate ministrorum generalium circa suos religiosos missionarios expresse diceretur; cum non sufficere videatur, omnia quae ad religiosos uti tales pertinent, ad ius commune generatim remittere; quod certe non paucis incommodis et difficultatibus aditum aperiret. Magni momenti res est, ut arbitror, determinare quousque auctoritas ministri generalis in regulares missionarios extendatur, et speciatim:

1° Utrum illi ius integrum tribuatur, in locis quoque missionum, sicut alibi, vel per se, vel per ipsius deputatum, visitationem peragere, eaque discernere quae ad instaurandam vel tendendam regularem disciplinam in ipsis domibus missionariorum opportuna censuerit.

2° Gravis insuper momenti esse videtur alterius facultatis mentionem facere, quam ministro generali omnino tribui debet, illam scilicet revocandi a missione religiosum, quem vel ad alia ordinis officia magis aptum aut necessarium agnosceret, vel a missione removendam gravi aliqua causa pro sua prudentia putaret. Ad primum observo, quod regularis, quamvis superna vocatione ductus optimis pro fungendo apostolico munere qualitatibus praeditus missionibus se addicat, minime ab ordine et a debita superioribus suis obedientia avelli censendus est; quin immo sicut ipse ea quae religiosi status sunt vere et proprie non implet, si superiorum voluntati etiam alio vocanti non obtemperaret, ita nec superiores totius ordinis bono prospicere ac providere possent, si de omnibus suis subditis praesertim ubi necessitas postulaverit, disponere non valerent. Quod secundum attinet, concedere quisque debet, casus quandoque occurrere posse, in quibus generalis minister de mala vel suspecta alicuius missionarii vivendi ratione secreto edoctus, necessitatem videat illum revocandi. Quid agat superior generalis si huiusmodi careat facultate? Vicario apostolico quae caritas operire persuadet appetit, an solis exhortationibus, quae raro admodum in his casibus proficiunt, bono spirituali missionarii, immo ipsius missionis consulat?

3° Aliud quoque est, quod considerationi reverendissimorum patrum Deputationis subiciendum esse videtur, nempe, ad quem spectet electio superiorum in singulis domibus, quae etiam ad praescriptum praesentis constitutionis plures missionarios habere debent. Licet enim praxis forsitan usque nunc servata eorum electionem vel praesentationem maioribus ordinis superioribus relinquat, optimum tamen erit in schemate ipso constitutionis ipsis illam aperte tribuere; immo, si agatur de ordine, qui in aliqua missione plures domos vel hospitia habeat, optarem ut ministro generali daretur facultas commissarium generalem in illis regionibus sibi constituendi, qui ea omnia, quae ad regularem disciplinam pertinent, delegata auctoritate curet et disponat.

4° Denique, reverendissimis patribus Deputationis effugere non debet alia quaestio: quomodo nempe in locis missionum ad parochorum electionem procedendum erit? Nam electio huiusmodi fiet directe ab episcopo et vicario apostolico, vel praevia praesentatione facta a superioribus ordinis? Perpendant reverendissimi patres rationes quae hinc inde se offerre poterant. Mea sententia est, superiores ordinis, melius quam vicarii apostolici, reli-

giosorum vitam, inclinationes, ingenium cognoscere, nec in his tam facile decipi posse; proinde arbitror superiores ordinis iure praesentationis donandos, vel saltem consulendos esse, antequam ad electionem parochorum deveniantur; et peto ut huius electionis ratio in ipsa constitutione determinetur.

His breviter enunciatis, proponerem, ut paragraphus capitis II, quo incipit *Caeterum*, pagina 15 [B] A 10], sequenti modo se haberet: "Caeterum etiam missionarii regulares episcoporum seu vicariorum apostolicorum iurisdictioni sint obnoxii quoad sacri ministerii exercitium; in his tamen quae regularem observantiam respiciunt superioribus sui ordinis omnimodam pariter obedientiam praestare tenentur. Quapropter ministris generalibus facultas conceditur, ordinis missiones, quandocumque opportunum censuerint, vel per se, vel per idoneum deputatum visitandi, missionarios ad munus parochorum episcopo vel vicario apostolico praesentandi, in ipsis domibus vel hospitibus missionum superiores locales ex ipsis missionariis electos institutiendi; immo, si circumstantiae id ferant, commissarium generalem in praefatis missionum locis habendi, cui missionarii omnes in rebus ad religiosum statum spectantibus subiciantur, quique observantiam eorum omnium urgeat et teneat, quae in praesenti constitutione statuta sunt. Poterunt etiam supremi ordinum moderatores aliquem e suis religiosis a missionibus revocare, si gravis aliqua causa id exposcere videatur, praemonito tamen episcopo seu vicario apostolico. Meminerit autem etc.

Romae ad Sanctos XII Apostolos die 12 augusti 1870.

Frater Ludovicus Marangoni minister generalis Minorum Conventualium.

Animadversiones Cosmae cardinalis Corsi archiepiscopi Pisani.

Quae me longa experientia docuit, haec animadvertenda aggredior in schemate super missionibus apostolicis nuper patribus concilii exhibito.

Uberes fructus ex missionibus apostolicis ecclesiae colligere nunquam poterit nisi ad loca infidelium pro verbo Dei evangelizando sacerdotes mittantur probatae virtutis et regularis disciplinae amatores; iis semper exceptis qui bono nomine, ubi morantur, amisso, et monasticam vitam fastidientes, de missionibus ea mente cogitant, ut ab oculis praepositorum semoti, liberius genio indulgeant, laxiorem vitam ducant, et lucri cupiditatibus satisfaciant. Huiusmodi apostoli, si hoc nomine vocari mereantur, cum animarum zelo prorsus careant, non aedificant sed destruunt, et quando in patriam redeunt, plerumque regularium superiorum et episcoporum patientiam exercent, et dolores eis molestiasque afferunt, otiosam et interdum immoralem vitam in ipsis claustris degentes. Dolet me haec referre, sed scio quis non mentior.

Idipsum fere dicendum est interdum de aliquibus episcopis, qui pro locis missionum creantur, cum in iis eligendis minus caute proceditur. Optandum igitur esset, ut antequam nominentur, severa instituantur inquisitio de eorum vitae honestate, et de spiritu quo dominantur, requirentes qui fuerint in monasterio, et qui sunt, ne propter pastores indignos credentes fidem amittant, et alii a veritatis via arceantur.

Ut rite procedatur, a praepositis sive respectivis superioribus testimonia sunt accipienda, eo tamen pacto ut non excludantur attestations illorum virorum, qui prudentia et probitate praestant. Experientia enim docet non raro evenisse, ut pro locis

missionum illi commendati fuerint a rectoribus domorum regularium, qui disciplinae legem negligent, uti viri molesti habeantur; haec aliud erat in votis ipsis rectoribus vel superioribus, quam ut ab illis domibus et a provincia longe abessent.

Cum hodie facilior aditus pateat etiam ad remotissimas nationes, curandum est ab episcopis et vicariis apostolicis ne omnes indiscriminatim ecclesiasticos benigne accipiant, qui ad eos procedunt ex aliis regionibus, et sacris ministeriis deputent; multi enim pro se et caritate animarum propriam diocesim relinquunt, et longa aggrediuntur itinera, sed turpis lucri cupiditate, qua miserrime ducuntur. Quo fit ut animarum salutem negligunt, aut tantum amant, quantum et non amplius sibi ipsis prodest ad auri aervoas cumulandos, quibus postea, in patriam redeunt, ibi beatam vitam ducant, non sine christifidelium aerumna spirituali.

Romae, ex aedibus Vallicellianis die 12 augusti 1870.

† Cosmas cardinalis archiepiscopus Pisanus.

Animadversiones F. B. Trionfetti episcopi Tarracinenensis.

Commissionem illustrissimorum et reverendissimorum patrum rebus, quae apostolicas missiones respiciunt, disponendis praepositam, debito honore prosequor, ipsique summopere gratulor, tum quia opus missionum de die in diem augeri affirmat (quod cunctis amatoribus Christi dulcissime sonat); tum etiam quia quinam praecipui extent evangelici operarii explicite declarat, visi scilicet ex ordinibus regularibus ut plurimum assumpti (quod et regulari episcopo gratum et religiosis familiis perhonorificum est): tum denique quia in quonam tanti operis bonum situm sit, quibusque generalibus mediis obtineri, servari, ac fovendi debeat tribus in prima notula (a) veluti constituta principia, quae toti schemati praesint oportet, optime, ut arbitrator, comprehendit et determinat.

Quamquam hoc verum putem, mihi tamen nonnulla proferendi, ex conscientiae debito et animadvertendi onus incumbit ob experimentalem, quam longo annorum cursu assecutus sum missionum scientiam. Primo namque Franciscanorum terrae sanctae et utriusque Aegypti custodiae per novem annorum spatium, et postea per sexennium totius ordinis Minorum regimine oneratus, multa audivi, novi, vidi, expertus sum quae ad apostolicas missiones referuntur, quae nunc, seposito quocumque partium studio, episcopali caractere sancte utique complectens ad earundem missionum incrementum referre intendo. Etenim elementa generalia missionum facillime determinantur; valde autem arduum est ad praxim deducere et sapientibus decretis definire. Ipsa commissionis agendi ratio hoc evidentissime probat. Nam iura praesidium missionum cum privilegiis missionariorum, maxime regularium, amico foedere sociare cupiebat, optimos obtinere pastores et perfectos apostolicos viros utrorumque zelum et fervorem excitare, pacem denique perpetuo constabilire et fovere intendebat, et nihilominus quae practice constituta sunt ad contrarium iter perducere videntur. Nam schema generice inspectum in hoc valde adlaborat ut episcopis et vicariis apostolicis rem gratam perficiat, et potestatem cumulet; missionarios vero, praesertim regulares, a pacifico privilegiorum usu exturbet, et onus, cui assueti non sunt, imponat. Quo fit ut commissionis sensa rectoribus missionum placere debeant; missionariis vero omnino displicere. Revera schema episcopis et vicariis apostolicis in locis missionum eandem

tribuit facultatem et iurisdictionem qua episcopi in A suis civitatibus et dioecesebus ordinario iure pollant, eaque praeterea, quas locorum ordinarius tanquam apostolicas sedis delegatis per concilium Tridentinum et per summorum pontificum constitutiones concessa est (pag. 6 [47 B 9]). Et optime quidem unicuique enim concedendum quod suum est. Ast si quod episcopale ius ad actum erumpere non potest in locis missionum ob circumstantias speciales et adiuncta locorum temporum vel personarum, si uno verbo materia seu obiectum iuris deficit, non debet creari cum aliena iactura, sed res tantum apte disponi donec exceptionibus sublatis et impedimentis amotis. omnia admissim legitime queant reduci. Eadem ratione de iuribus disserendum est episcoporum et vicariorum missionum, qua de eorum officiis: sicut enim quandoque necessitate vel impotentia compulsi quaedam omittunt quae spectant ad debitum ministerii, ita eisdem de causis alicuius potestatis actu destituuntur: unde sicut absurde omissionis accipiantur, quae hoc ipso quod necessaria est voluntaria esse non potest: ita irrationabiliter prorsus de iurisdictionis defectu conquirerentur, deficientibus obiecto materia, et circumstantiis quae ad iuris actum praerequiruntur.

Quod haud sane latuit ipsam commissionem, quae notula sexta (F) explicite fatetur in locis missionum haud facile esse omnia eodem iure metiri, quo alibi utuntur dioeceses rite constitutae. Quenam autem sint huius impossibilitatis causae, ex quam parte se teneant, an scilicet episcoporum aut missionariorum, cui tandem onus illas, removendi incumbat, commissio nec assignat, nec inquit, in quo tamen totum, non solum prudentiae, sed et iustitiae criterium positum est. Dum enim de iurisdictionis impedimento sermo est, haec tria firmiter retinenda censeo. Primum: omnia amovenda esse quae illegitime vel iniuste exercitium iuris impediunt. Secundum: omnia servanda quae iuridica sunt et iusta, etai limitibus iurisdictionem episcopalem definiant. Tertium: obstacula, quae defectu obiecti iuris concluduntur, quaeque propterea potestatem non infirmant, sed actum ad tempus excludunt ob deficientiam materiae, esse superanda vel cito vel successu temporis prout rerum adiuncta exposcunt et quidem ab iis qui tali debito obstringuntur.

Porro commissio non conquirerit, de illegitimis et iniustis causis, quae iurium episcopalium usum impediunt: nec pernegat quaedam impedimenta iuridica esse, scilicet regularium exemptiones et privilegia ab apostolica sede promanantia, commissio tertii generis impedimenta recognoscit, obstacula nempe quaedam quae se interponunt, quominus in actum prosiliat illa ipsa episcopalis iurisdictione, quae nullimode limitibus circumscripta in dioecesebus rite constitutis manet. Haec autem impedimenta multis in locis missionum sunt deficientia cleri saecularis, qui semper et in omnibus ordinariae subsit episcoporum iurisdictioni, et defectus ecclesiarum non exemptarum, in quibus eadem ordinaria iura valeant episcopi exercere: desunt nobiliores subditi, desunt nobiliora loca ad exercitium iurisdictionis. Ita plane! Quid ergo? Removeantur haec impedimenta: hoc ratio dicat, hoc ius decernit. Quomodo removeatur defectus cleri saecularis? Clerum saecularem sibi comparando: quomodo defectus ecclesiarum? Ecclesias sibi extruendo: utrumque ad episcopos et vicarios apostolicos spectat: ipsis hoc onus incumbit: missionarii quidem amicas manus praebere poterunt, ut numerus augeatur operariorum in vinea Domini, conversio infidelium et haeticorum, salus denique animarum ampliori et efficaciori modo obtineatur: pietatem quoque fidelium et charitatem fovere, ut

elemosinis seminaria et ecclesiae excitentur, sed opus praecipuum est praesidium missionum. Huc itaque mentis aciem convertant: ad hunc finem obtinendum vires colligant; auxilia tum moralia tum materialia a congregatione de Propaganda fide expostulent, et tunc clerum obtinebunt ordinariae et immediatae iurisdictioni subiectum, loca quoque et ecclesias nullo exemptionis privilegio donatas, eorum episcopalis potestas plenissima erit tam iure quam facto. Quoadusque autem circumstantiae perdurant, omnia ad tramitem iuris communis essent disponenda: religiosi viri non essent exturbandi, nec eorum privilegia et fortasse laboribus privandi. Hoc aequum videtur, hoc iustum, ne fructus messis detur ei qui non seminavit. Sed quoniam pernegari non potest, commissionem sibi in animo proposuisse (quod in toto schemate elucet) cito expeditam reddere potestatem episcoporum et vicariorum apostolicorum in locis missionum, hanc aequitatis regulam abiicit, unde derogato, atque cassata veteri regularium iure a sapientissimis pontificibus lato et confirmato nec non saecularem longo cursu suffragiis aucto: novum tui expensis utique et sacrificio regularium. Quae agendi ratio acquirentibus iura placet omnino, sed amittentibus privilegia displicet. Dum de missionibus loquitur, in quibus, ut commissio fatetur, viri laborant ut plurimum ex ordinibus regularibus assumpti, hoc verbum displicet utique aliquid sonat, quod considerandum est. Qua in re firmiter teneo, commissionem longe abesse a mente summi pontificis: et propria placita edidisse. Novi enim quid responderit summus pontifex cuidam episcopo qui visitandi ecclesias regularium ius sibi arrogare praesumebat: *solemnis sunt haec verba. Itaque de spolio agitur, aiebat pontifex, per factum patrato contra possessionem quam apostolica sedes et regulares habebant.* Et quae commissio proponit spoliolum est, ad quod consummandum episcopos in concilio congregatos invitat contra possessionem quam apostolica sedes et regulares pacifice habent. An haec proponere expediat ignoro: super aliena enim facile definit, qui de propriis securus manet: nec aliorum dolori compatitur, qui voluptate percellitur.

Arbitror autem, cuique episcopo ius esse tanti faciendi cogitata commissionis, quantum rationes valent, quibus ipsa ad vetus ius abrogandum et novum condendum movetur: etenim nulla sanctione pontificis adhuc firmata sunt et proinde libero subsunt episcopali iudicio. Hae autem rationes manifestae fiunt ex notula schemati adiectis, quae et mentem et animum commissionis cordisque intima pandunt. Ideo reversa additae, ut hoc elucesceret, commissionem missionibus studuisse, nec ex arbitrio in proponendis egisse. Itaque pondus rationum, quibus singula proposita fulciuntur, ad rectum tramitem revocetur. In primis itaque se offerunt capite primo iura episcoporum et vicariorum apostolicorum in locis missionum, quae eiusdem valoris et extensionis esse dicuntur, ac ceterorum episcoporum qui praesunt dioecesebus rite constitutis. Ast commissio debuisse primum parare extrema pro huius generis imperio Dioeceses rite constitutae sua habent seminaria, suum saecularem clerum, suas ecclesias nullo privilegio exemptas, et exemptorum auxilio non subsistunt, sed tantum iuvantur. Atvera in multis locis missionum haec non occurrunt: potestas ergo vel iurisdictione hisce in locis potest utique significare ius seminaria et ecclesias extruendi, et clerum sibi efformandi, non autem factum. Missiones multis in locis ideo subsistunt, quia regularibus assignatae fuerunt, et episcopus vel vicarius apostolicus frustra adhuc unum clericum aut sacerdotem saecularem inquirat. Antequam ergo sermo de ea iuris-

dictione ordinaria fieret, quae viget in diocesisibus a rite constitutis: omnia eodem ordine, debuissent disponi et parari, ne animus in tentationem incidere defectum supplendi cum aliena iactura. Quod re- vora factum est? Nam ih primis ius concessum est episcopis et vicariis apostolicis in *omnes ac singulos missionarios tam saeculares quam regulares* (pag. 7 [47 D 4]) et sic subditi non naturales dati sunt illis in locis in quibus extant soli missionarii regulares. Nec prodest respondere, additum ibi fuisse: *salvis tamen quoad regulares privilegiis et immunitatibus religionis ordinibus ab apostolica sede concessis, quae servandae erunt ad normam iuris communis*. Nam verba quae sequuntur: *et ceteris, quatenus decretis huius oecumenici concilii non adversantur*, infirmant praecedentia. Siquidem commissio unico ictu calami cassat omnia privilegia, quae summi pontifices summo labore et maturo iudicio pluribusque saeculis scripsere et decreverunt ordinibus religiosis qui missionibus vacant. Quam agendi rationem ut commissio legitimam esse probet, notula tertia (D) ius commune a Tridentino pro regularibus sancitum invocat contra ius speciale, id est privilegia, quae non obstante iure communi apostolica sedes servavit. Item unius viribus commissio demonstrare conatur, limites quoad exercitium habere amplissimas apostolicas facultates missionarii ratione officii et circumstantiarum concessas, auctoritatem Thomae a lesu invocando, ut procedat lento gradu ad revocationem, quam ipso iure factam fuisse declarat (opinionem innixa Angeli Mariae Verricelli), ubi vel parochi vel episcopi sunt instituti. Ad vero (bona dicam venia sapientissimorum virorum) quaestio non est nec de prudenti usu, nec de iuridica cessatione facultatum: quaestio est, quid valeant facultates, quae apostolica sedes adhuc servat in locis missionum, ubi episcopi et vicarii apostolici sunt constituti. Si autem aliquid adhuc valent, commissio non potest invocare auctoritatem canonistarum theologorum et iuris ut adstruat, *neque exemptiones regularibus indultas, neque facultates missionariis apostolicis impudenter concessas impedimento esse, quominus constitutis episcopis aut vicariis apostolicis, summa rerum, in locis missionum vindicetur, eorumque potestati missionarii etiam apostolici subdantur* (pag. 25 [56 C 14]); sed candide fateri debet, hoc valde sibi placere, ut facultates regularibus concedi solitae vel revocarentur omnino, vel a consensu penderent episcoporum et vicariorum apostolicorum. Utrumque autem limes est non facultatum missionarii, sed iurium apostolicae sedis. Missionarius erga fideles illud ministerium exercebit, quod sibi commissum erit: distribuet dona accepta: sed apostolicae sedi demitur ius saltem in facto mittendi facultatibus specialibus instructos apostolicos viros sine dependentia ab episcopis et vicariis quos ipsa constituit. Commissio solemniter declarat, *animarum salutem supremam esse omnium legum*: ergo ostendere debuisset salutem animarum exoptulare, ut revocentur facultates, quae apostolica sedes in salutem animarum concedere intendit: non autem tanto studio et perseveranti animo ideae iurisdictionis episcopalis insistere, quae utique impedimento esse non potest facultatibus ab apostolica sede concessis.

Nec villo caret argumentatio, qua notula quinta (B) clausura adstruitur in *hospitiis et stationibus seu domibus quibuslibet cuiuscumque ordinis, societatis, congregationis aut instituti regularis in locis missionum* (pag. 8 [48 A 13]). Nam praemissa iuridica ex constitutionibus apostolicis desumpta determinata est ab ipso iure et quae vere monasteria dicuntur comprehendit: perperam ergo ex hac praemissa ad hospitia et stationes missionum concluditur. Nulla

autem suppetit ratio, inquit commissio, *quare missionarii huiusmodi lege maxime dulcari non adstringantur*: utique ceteris paribus, id est occurrentibus iuris extremis, seu loquendo de conventibus et collegiis missionum, in quibus tamen iam servatur. Lex itaque, quam commissio proponit, non est vetus ius, sed dispositio nova, quam bona ratio suadet. Quae ratio clare a commissione exponitur (pag. 26 [57 A]) ubi pericula enarrat, liberiores regionum mores, caelumque ferventius etc. quae ad instar praemissae implicite constituta sunt, ex qua deducitur, clausuras legem esse *prope necessariam in locis missionum*. Sed nonne et caelum ferventius et liberiores mores regionum, verbo pericula omnibus missionariis communia sunt, sive sint regulares, sive saeculares, qui utique omnes in Adam peccarunt et lutea vasa gestant? Ex generali ergo hac praemissa missionarii etiam saeculares indigent clausurae praeecepto. Et hoc satis est, ut dicatur, vito non carere commissionis argumentum. Ceterum clausura est salutaris; unde etsi forma sub qua a commissione proposita fuit, valde odiosa sit regularibus eosque dedecore afficiat, parebunt tamen ubi circumstantiae vel necessitas non obstant.

Sequitur tribunal ecclesiasticum, et ius episcopis et vicariis apostolicis concessum *dirimendi etiam summam, ubi opus fuerit, dissidia* quae fortasse oriri poterunt sive inter singulos missionarios, sive inter diversos ordines regulares (pag. 8 [48 B 1]). Ratio huius dispositionis est, *ne diutius protracta erumpant in scandala*. Novit porro commissio, quae cuiuscumque tribunalis ecclesiastici sint elementa constitutiva, et quae iustitiae administrandae solemnitates, etiam in iudicio summario. Quod sciam, nemo damnari potest quin sit vel ore confessus vel factorum veritate convictus: nemo qui subditus sit superioris regularis ad tribunal episcopi vel vicarii apostolici vocandus est ut sententiam audiat vel de iuribus missionum, vel de facto personali, in seio superiore regulari, cui deneganda non est defensio propriorum iurium, quique subditum quoque assistere debet ne iniuste damnetur: nec iustum est controversias dirimere exortas inter diversos ordines regulares in locis missionum inconsulto ipso ordine, et quin ordo suos habeat defensores penes tribunal episcopi vel vicarii apostolici. Iam vero commissio potestatem supremam iudicandi concedit episcopis et vicariis apostolicis; at denegat defensores ordinibus regularibus: dirimit quaestiones iuris ordinum regularium individuum unum vel alterum audiendo, examinando, intimidando ut compareat, cui tamen vel quibus nulla est facultas ordinem repraesentandi. Hoc perficere potuissent praefecti apostolici missionum, sed commissio hos non recognoscit et penitus abrogat. Quibus autem subsidiis episcopos et vicarios apostolicos commissio cumulat ut iudice et sancte iudicent et definiant? Ubi sunt iudices, ubi saltem prudentes consiliarii, qui ad tramitem iuris controversias revocent, illis in locis missionum, ubi episcopi et vicarii apostolici vix unum sacerdotem sibi familiarem et socium habent? Valde timeo, ne lex suprema ad *arbitrium* reducat, et dissidia tali forma definita erumpant in scandala.

Progreditur commissio dotemque episcoporum et vicariorum apostolicorum adauget ius ipsis concedendo *ecclesias etiam regulares cuiusvis ordinis vel instituti etiam specialis et individua mentione digni, in quibus cura animarum exercetur, eodem prorsus modo quoad omnium visitandi, quo caeteras ecclesias quae ad clerum saecularem pertinent* (pag. 8 [48 B 13]). Utque commissio sibi viam aperiat aditumque in patrum Vaticani concilii mentem, quae sensa sua proponit, commemorat verba Benedicti XIV in

constitutione *Firmandis*, quae cum nova dispositione pugnant, et procedit ad abrogationem veteris iuris, affirmando, hoc non esse prorsus alienum a mente concilii Tridentini: ubi quaedam decreta enumerat quae valent utique pro casibus determinatis, quin tamen referri queant ad illimitatum illud ius ecclesiarum regularium visitandi, nisi fortasse recurri velit ad illam argumentandi formam quam transitum sophisticum dialectici vocant a *casu ad casum, a genere ad genus*. Regularium nemo denegabit episcopis ea iura, quae a concilio Tridentino pro determinatis circumstantiis sancita sunt, inter quae illud sane locum non habet, quo praedicta facultas eisdem tribuitur eodem modo quoad omnia visitandi ecclesias regularium, in quibus animarum cura exercetur, quo caeteras ecclesias, quae ad clericum saecularem pertinent. Commissio ergo praeterite poterat concilium Tridentinum, et cito mentem suam nova constituendi contra privilegia regularium aperire. Rationes vero speciales quas in medium profert ut suadeat, derogandum esse privilegio regularium, non concludunt. Sane quando praeclarissimi viri ita argumentantur: „Missiones sine regularibus esse possunt, et vicariatus apostolicus sine missionariis apostolicis, impossibile autem est, vicariatum apostolicum esse sine antistite, aut antistitem sine ecclesia“, hanc deducere debuissent consequentiam: ergo extruatur antistiti ecclesia, sicut aliis in locis factum est, quia absolum videtur antistitem constituere sine ecclesia: nescio autem an recta sit conclusio: ergo detur antistiti ius visitandi omnes ecclesias regularium in quibus animarum cura exercetur, eodem modo quo proprias visitat. An quia antistes non habet ecclesias, ecclesiae regularium desinunt esse regulares? Aut quia regulares in bonum animarum parochorum munere funguntur, et ecclesias exemptas iuxta Benedictinam *Firmandis* parochiae instituendae dederunt, puniri debent subtractione privilegiorum? Ergo melior est conditio ecclesiarum regularium, in quibus cura animarum non exercetur, quae manent exemptae. Expediens ergo erat ut regulares nunquam morem gessissent praesidium missionum qui ecclesias in parochiae usum expostulabant, ne se privilegio exemptionis expoliarent. Commissio hanc, facto suo, pro futuris temporibus resistantiam consultit. Videat an expediat ita in locis missionum cum regularibus agere, qui fortasse innumeros tulere labores ut parvam ecclesiam sibi extruerent? Nec prodest decorem et puritatem cultus invocare: etenim missionarii superstitiosi non sunt, et liturgiam sequuntur catholicae ecclesiae. Utinam eadem puritate et splendore templa ubique nitescerent, quo splendent regularium ecclesiae! — Tandem commissio non distinguit ea missionum loca in quibus regulares unam vel aliam ecclesiam habent cum uno vel alio sacerdote, ubi fortasse plena illa iurisdictio episcopalis erit sine incommodo, ab illis in quibus collegia formalia et integrae custodiae vel provinciae missionibus addictae sunt, quibus praesunt custodes vel provinciales, qui superiores locales cuilibet monasterio assignant. Quisque autem novit, hisce in locis nimium derogari per novam legem auctoritati praesulum regularium, et dualismum induci valde molestum et periculis plenum, quod dabit quisque, qui homines novit. Sapientius est et tutius iure communi facultatem visitandi ecclesiarum regularium moderare, ne promoveantur dissidia quibus extinguendis commissio tantopere adlaborat.

Ad eiusdem dotis augmentum tendit revocatio non solum iurium, facultatum, et privilegiorum praefectis apostolicis intuitu missionum quomodolibet concessorum, sed etiam tituli praefecti apostolici

(pag. 9 [48 c. d]). Quod certe regularium quisque libentissime exciperet, si ab apostolica sede sanciretur, quae pro sua sapientia et consilio iura confert et relaxat prout in Domino expedire sibi visum fuerit. Sed commissio recurrit ad contentiones praefectos inter et episcopos vel vicarios apostolicos exortas, quae haud semel apud apostolicam sedem exagitatae fuerunt, non sine gravi populorum admiratione et ipsarum missionum detrimento (pag. 30 [60 A. 1]).

Ast si una vel altera contentio sufficit ad officia et privilegia revocanda, nescio quodnam officium vel privilegium commissio servaret, quoties summa cuncta disponendi potestate polleret. Fortasse non omnes controversiae originem duxerunt a praefectis: fortasse plura dissidia missiones turbarent ob conatus iura regularium usurpandi: fortasse non omnes praefecti vacarunt culpa: nec omnes episcopi vel vicarii apostolici innocentes fuerunt. Commissio autem videtur, notula septena (G) gravare saltem indirecte solos praefectos. Aliquis ordo regularis hoc demonstrare posset, floridissimas missiones defecisse culpa unius vel alterius praelati. Eccc haec scribuntur, quae animos separare valent, non autem charitate Christi conglutinare? Eo vel magis, quia limites praescripti decreto derogatorio evidenter probant, opus regularium acceptari, ubi alia media non suppetunt missiones regendi, relictis autem statim ac regulares ipsi omnia ad aliquem ordinem disciplinae reduxerunt. Caeterum amotis praefectis apostolicis, qui missionum directioni praecerant tum auctoritate sanctae sedis, tum superiorum ordinum regularium, determinandum est quo nexu missionarii regulares devinciantur proprio ordini et quisnam obedientiam eorum reducat ad submissionem superiori generali debitam. Nam regulares non ideo pergant ad missiones, ut se ab ordinibus, quibus nomen dederunt, separent, sed ut religioni catholicae et ordini ipsi inserviant. Missionarii regulares intendunt directe communicare cum praelato regulari, a quo sibi auxilium expectant, quae communicatio seu dependentia non potest immitti quin scindatur hierarchia ordinum regularium et intrinseca eorum constitutio. Itaque amotis praefectis alius regularis constitui debet, qui missionariis regularibus praesit, disponat disponenda circa disciplinam, querelas excipiat, causas defendat, cum episcopis vel vicariis apostolicis ea aequo agat, praecipue ubi vicarius non assumitur ex eodem ordine regulari. Quod negotium non debet relinquere prudentiae vel arbitrio praesulum regularium, sed apte determinari et magna animorum mutua consensione perfici, ne vel missionarius extra propriae regulae sinum vaget, vel dissensiones quovis die oriantur, quibus extinguendis et res et titulus praefecti apostolici cassata fuerunt. Vetus aedificium destrueret facillimum est; sed quid novi substituumus quod opportune valeat rerum adiunctis accommodari?

Neque siquidem putandum est limites sufficere episcopali potestati praescriptos quoad regulares illis verbis: „Caeterum etsi missionarii regulares episcoporum seu vicariorum apostolicorum iurisdictioni sint obnoxii quoad sui ministerii exercitium, superiori tamen sui ordinis in his quae respiciunt regularem observantiam obtemperare omnino debent atque obedire.“ Nam istud potestatis dualismum indiget puncto unionis, ne unus idemque subditus duplici morali opposita vi fortasse impellatur, et nesciat cuinam obtemperandum sit, superiori scilicet regulari vel episcopo. Equidem commissio obiectum distinguit utriusque auctoritatis proprium, ministerium scilicet et regularem observantiam. Sed ne unitas personalis missionarii scindatur, nonne

amicis foedere procedere debet utrumque? Etenim A regularis qui recte sentit, non pergit ad missiones, ut a regula, quam professus est, se expediat, sed ut spiritum utriusque vocationis foveat. Porro superior regularis observantiam invocabit: superior ecclesiasticus ministerium: missionarius ut obtemperet episcopo, debet violare praeceptum sui superioris regularis: episcopus hoc semper conculcabit, mandata sua ordinata esse ad ministerium, et ideo potiora: missionarius autem successu temporis contrariis praeceptis divexatus, ad claustra redibit, suoque facto confratribus praedicabit, quid proficiat ad missiones pergere ut imperium sibi acquirant episcopi vel vicarii apostolici. Missionarii regulares modo pauci sunt, et pauciores erunt novo iure sancito. Ipsi superiores generales ordinum frustra iuvenes sacerdotes ut ad missiones se conferant, excitabunt, quibus hoc satis erit responsum, neminem velle pacem claustrum amittere, et imperium amantissimi patriae, qui eodem utitur victu, vestitu et cubiculo, cum imperio episcopi vel vicarii apostolici commutare. Qui autem missiones petent ex his erunt, quibus vita monastica oneris est, quorum opera non evangelizantur, sed scandalo populi afficiuntur.

Tandem subiectio ista vicariis apostolicis missionariorum regularium adversatur arctiori illi vinculo coniunctionis apostolicae sedi, cuius necessitatem commissio adstruit pagina quinta schematis. Enimvero quisque novit regulares viros servasse catholicam religionem schismate et haeresibus dilaceratam et apostasia suorum magis quam errorum immanitate excruciatam tum in Germania, tum in Hollandia, in Anglia, tum etiam penes orientales et longissimas alias regiones: pugnarunt contra schismaticos et haereticos ut dignitate fulgentes etiam ecclesiastica, mori maluerunt quam separari ab apostolica sede. Et hoc perferunt, quia immediate subdebantur pontifici, qui vel ipsos episcopos non timebant a quorum iurisdictione exempti erant: quia oculos intentos habebant in apostolicam sedem, cuius iura tuebantur. At nonne commissio hoc vinculum relaxat? Unio regularium cum apostolica sede res magni momenti est nec tam facile scindenda vel infirmenda. In locis missionum ea scandala possunt utique contingere, quibus saeculo XVI afflicta fuit Europa. Profecto exorta olim est controversia de ritibus sinensibus et malabaricis, quam commissio sollicite commemorat ut missionariis suadeat sibi officium usibus, indolique populorum, penes quos morantur, conformandi incumbere, quin tamen limites excedant ab apostolica sede definitos. Potuissent etiam commemorari virtutes et martyria, quae non solum cruce ac templa sed et saxa enarrant.

Haec quae fortasse uberiori calamo conscripsi, D ea charitate proferre volui quae ab Augustino veritatis dicitur, et ea veritate quae charitatis ab eodem nuncupatur. Missionum negotium summi momenti est; nec semper nec ubique firmis regulis dirigi potest. Missiones possunt existere sine regularibus: sed nunc ut plurimum viri regulares illas regunt et administrant, quibus deficientibus alii operarii evangelici non sunt parati: est autem contra quamcumque prudentiae regulam parum benevolentium illis ostendere, quorum opera absolute indigent. Opportunius mihi videretur, hoc negotium concilio Vaticano quadam generali ratione exponere, et curam relinquere apostolicae sedi ea moderandi, quae successu temporis opportuna iudicarentur. Quo liberior erit actio apostolicae sedi, et superiorum generalium ordinum influxus in missiones, eo copiosior erit fructus et maior missionariorum numerus. Sapientissimi utique et sanctissimi pontifices ideo

privilegiis missionarios cumularunt, ut eorum ministerium libero cursu procederet. Regulares hinc privilegiis aucti plures missiones constituant. Si qui abusus occurrunt, proscribantur; si quas culpas corrigendas vel puniendas sunt, puniantur et corrigantur. Non patetur autem omnes huiusmodi aberrantes et missionum negotium periclitari, nisi regulares privilegiis expolientur et novum ius cadatur. Iterum dicam: regulae fixae male se aptant locis, in quibus nihil stabile est, nihil firmum, demptis laboribus, periculis, egestatibus, persecutionibus et martyrio.

* F. B. episcopus Tarracinensis, Setinensis et Privernensis.

§.

Animadversiones Agapii Besci episcopi Cariopolitani.

Lo schema della costituzione sulle missioni apostoliche, quale fu dettato con mirabile unzione, mi lascia a desiderare solo piccole cose, che sono le seguenti.

Nel capo I. *Dei vescovi e vicari apostolici.*

Crederci opportuno oltre a quello ch'è detto nel capitolo, inserire una clausula ed è questa, che riguardo alla amministrazione spirituale e materiale della missione, i vescovi s'attengano, quantum fieri potest, al saggio regolamento già dato dal concilio Tridentino, e quale sarà dall'ecumenico Vaticano concilio proclamato. Tale osservazione è motivata dal desiderio di far partecipare pure le missioni di quella saggia provvidenza, che già è stata tanto fruttuosa nelle diocesi dell'Europa e che pure nelle missioni può giovare alla propagazione della fede.

Capo II. *Dei missionari apostolici.*

Pag. 9, lin. 23 [48 c. 17]. Desidererei che fossero più precisamente specificati questi privilegi dei regolari che a seconda delle ulteriori decisioni di questo ecumenico concilio potranno o non esser contemplate, e mettere: „Salva tuttavia riguardo ai regolari la facoltà di libera amministrazione nell'interno delle loro famiglie religiose“, ben intesa già che questa libertà non si diffondi al di fuori delle case, che possano toccare gli interessi delle diocesi o vicariati.

Pag. 12, lin. 9 [49 D. 1]. Parlando dello studio delle lingue non credo opportuno decretare che vengano anticipatamente studiate, e penserei oltre ciò più conveniente che ai vescovi o vicari apostolici delle missioni fosse dato tale incarico, ordinando che all'entrare nella missione un missionario novello invece di caricarlo subito di faccende ed uffici, lo tengano, o presso di loro, o in altro luogo adatto, occupato specialmente allo studio della lingua, apprendendola così dai nativi di questa o quell'altra missione.

Nel 2° paragrafo linea 12 [50 A. 1]. Oltre al voto ch'è manifestato che sieno ripristinati i collegi di missioni già fondati a Roma ed altrove, sarebbe mio desiderio che si facesse parola d'incoraggiamento alla fondazione d'altri seminari esclusivamente per sacerdoti secolari e per tutte le missioni tanto più che questi secolari sacerdoti potranno dalla Provvidenza essere chiamati a supplire alla dedecenza dei regolari. E per tutelare in qualche modo lo sviluppo d'istituzioni tanto utili, sarebbe opportuno che fosse manifestato il desiderio che i vescovi non vogliano mettere difficoltà ai loro chierici e sacerdoti, dal Signore chiamati alla propagazione della fede nelle estere missioni, memori di quanto disse l'Apostolo: *Caritas non quaerit quae sua sunt.* Il vero e ordinato zelo non conosce confine et se extendit ad exteras.

Pagina 15. Desiderorui, lin. 13 [51 A a], che fosse specificata quel *proprii ritus*, si sit episcopi vel missionarii? — Mi si permetta a dire, che l'esterno di questo intero paragrafo non corrisponde all'intento: questo paragrafo esclude al vescovato orientale quella ordinaria autorità su i missionari nelle loro diocesi, e che quindi sarà più di danno che di bene l'aver missionari nella propria diocesi coltivando la medesima vigna *non soggetti*, e che frutto si recaverà? discordie? Ma oramai dobbiamo scostarci da quel vizioso labirinto, che è „la tolleranza soltanto dei vescovi orientali per il loro rito, ed è tollerato il rito perchè lo conservano ancora pochi vescovi orientali“. Porto questo frequente detto, perchè sembrami che il rito è quello che fa argine ai vescovi orientali a non esercitare l'ordinaria loro giurisdizione su i missionari collaboratori nella loro diocesi e sul loro gregge. Il missionario è quella persona che coopera col pastore in una medesima vigna, e cooperando su i suoi (di qualunque rito sieno) nella sua diocesi è di *necessità apostolica* che il pastore presieda. Certo è nè Pietro nè Paolo (nati orientali giudei come erano) fecero alcuna distinzione tra giudeo e tra gentile greco. Dunque è contrario allo spirito apostolico questa distinzione.

Ma forse non son di pari autorità il vescovo latino, ed il vescovo orientale? Non hanno un comun padre e capo pastore? Non hanno una medesima comunione? Dunque la soggezione dei missionari collaboratori coll'orientale vescovo nella sua diocesi la richiede lo *spirito unico apostolico*, la comunione coll'unico capo della chiesa, la diocesana amministrazione, senza alcuna preferenza e distinzione.

Ho preso l'ardire di parlare francamente per ovviare a tanti inconvenienti, e spero d'esserne perdonato.

Posto ciò, vorrei pure che siano severamente ammoniti i missionari latini tra gl' Orientali (come più volte la fecero egreggiamente i sommi pontefici) di non addurre in veruna maniera Orientali a seguire il rito latino; come pure convertendosi qualche scismatico di questo o quel rito, seguire unicamente il rito proprio cattolico, giacchè grazie al cielo e alla santa sede, di tutti i riti si trovano cattolici, e che desistano d'introdurre usi contrari alla prisca disciplina orientale, approvata dalla santa sede, come per esempio di digiunare il sabbato invece del mercoledì precettivo appresso i medesimi Orientali.

Tanto ho avuto, e credetti in coscienza di dover esporre, e se c'è qualche cosa che offenda, intendo di ritrattarla.

Agapio Bacial vescovo di Chariopoli e vicario apostolico d'Egitto per i Copti cattolici.

8 agosto 1870.

*Animadversiones Francisci Leopoldi Zelli
abbatis Sancti Pauli de Urbe.*

1. In prooemio videtur expressius declaranda actio efficax, activa, generosa ordinum regularium in missionibus. Ipsimet sacerdotes saeculares in missionibus operam dederunt, qua constituti in congregatione. Ut ergo veritati consulatur, scribendum est pag. 3, lin. 21 [45 D 13], post *fovent*, „sacra regularium instituta ac presbyterorum congregationes provshunt, laicorum“ etc., ut in schemate.

2. Clausurae lex, uti proponitur in pag. 8 capite primo, § 7 [48 A 11], nedum exitum habeat, uti spes est, magno incommodo, multis difficultatibus, et animarum damno futura esset. Quare pono ut ita scribatur: „Caveant quoque diligenter, ut plene-

CONGREG. GENERAL. TOMUS LIII.

sive observentur clausurae leges, in domibus cuiuscumque ordinis, societatis, congregationis, aut instituti regularis, canonice erectis ac fundatis in locis missionum ubicumque intra diocesis aut vicariatus sui fines existentibus: facta tamen facultate episcopo vel vicario apostolico dispensandi, quoties necessitas vel utilitas id exegerit. Si quid autem praeter et contra voluntatem ipsorum factum fuerit, etiam“ etc., ut in schemate.

3. In § 8 eiusdem capituli [ibid. B 1], cavendum est ne episcopis detur iudicium in causa inobedientiae superiores inter et inferiores eiusdem ordinis. Hoc enim esset eversio disciplinae regularis et ruina missionum. Itaque propono ut nonnulla verba adiungantur, prout infra, videlicet: „Si qua dissidia, quod Deus avertat, sive inter singulos missionarios, praeterquam inter superiores et inferiores eiusdem ordinis regularis, sive inter diversos“ etc., ut in schemate.

4. Maximi ponderis est quod edicendum proponitur in secunda parte § 9 eiusdem capituli, quaestio sane gravissima usque adhuc agitata, nec a sapientissimo consilio de Propaganda fide soluta, multis difficultatibus implexa, ex qua existentia ordinum regularium in missionibus pendet. Facile enim est nonnullis episcopis interpretari tē *missionis intuitu*, ita expedire, ut regularibus nec redditus nec elemosynae ullae relinquatur liberae, atque ea ratione iurisdicchio episcopalis in missionibus producatur usque ad victum, vestes, et numerum regularium, et omnis disciplina interior corrumpat necesse est. Insuper deterior esset conditio instituti regularis ipsimet presbyteris saecularibus pleno iure episcopis subiectis: quibus lex talis facta nunquam fuit, et quod titulo remunerationis accipiunt, sibi acquirunt. Proinde vellem ut pag. 9 lin. 7 [48 C c] post verba *missionis intuitu* adiungantur sequentia verba: „quod aestimari debet iuxta ecclesiae institutum et donatorum voluntates, oblatae“ etc., ut in schemate.

5. Praeterea, sub fine eiusdem § 9 capituli 2 iubetur episcopis *cognoscere de fideli piorum operum executione*, quae missionibus fortassis fuerint adnexa. Sed notandum id quod decretum fuit a concilio Tridentino sessione 22 de Reformatione, capitibus 8 et 9, non posse sine iniuria extendi ad missiones. Etenim ibi sermo est de testamentis vel donationibus inter vivos, hospitalibus, collegiis et confraternitatibus laicorum, de montibus pietatis etc. Nihil autem dicitur de monasteriis, conventibus et institutis regularium: et additur in casibus a iure expressis. Sed in missionibus plura loca pia, immo opera, confunduntur cum victu regularium ipsorum. Atque ita possent episcopi inquirere et cognoscere de omnibus omnino rebus regularium. Quare proponerem ut pag. 9 lin. 9 diceretur [48 C c]: „Et simul cognoscere de fideli missionis administratione, et legatorum piorum executione, quae eidem fortassis fuerint adnexa.“

6. Iuxta dicta sub numero 2 in capite 2, § 4, pag. 13, lin. 20 [50 B 10], ita emendetur: „Domus vero cuiuscumque ordinis, societatis, congregationis aut instituti regularis, etiam votorum simplicium, canonice tamen erectae ac fundatae, ubicumque existentes, clausurae legibus omnino subiciantur, iuxta modum“ etc., ut in schemate.

7. Saluberrimum est decretum quod continetur in § 5 seq. Sed cavendum, ne dum missionariis occasio datur sanctificationis, Dei plebs sine adiutorio deseratur. Romani pontifices spiritualis exercitii indixerunt quolibet biennio parochias et confessorias Urbis, ita tamen ut initium fiat vespere diei dominicae et finis sit mane sabbati sequentis:

idque in hebdomada in qua praecipua festa non A
inveniuntur. Ratio apostolicarum legis cuique patet.
Ergo potiori ratione missionarii applicanda est,
qui in locis disitis vivunt, nec cooperatores habere
possunt. Itaque pag. 14, lin. 9, dicitur [50 C 11]: „Spiri-
tualibus exercitationibus quinque diebus devote ex-
colantur; quibus rite confessio et sacra exor-
tationem ultimo die suscipientibus cumulationem
culpae omnium indulgentiam impartimus.“

8. § 7 capitis 2 describuntur relationes ob-
edientiae missionariorum regularium, erga episcopos
et superiores ordinis. Optime quidem, sed ad tol-
lendas nonnullas aequivocationes, et unoquoque
in suo officio et iure continendos, necessarium duco:
a) pag. 15, lin. 33 [51 B 3], post verba *superiori solum
sui ordinis* ita immutare: „in his quae respiciunt
regularum observantiam, et obedientiam adveniendi,
manendi et recedendi a missione, q̄temperare“ etc.,
ut in schemate; b) pag. 16, lin. 1 [51 B 10], post verba B
regularis superioris haec adiungere „in his quae
spectant missionum regimen et directionem, curam
animarum et sacramentorum administrationem, mis-
sionarium urgeti“ etc., ut in schemate.

9. Tandem nonne speciali mentione digna est
sodalitas pii operis Propagationis fidei, quam multis
laudibus prosecuti sunt Pius VII, Leo XII, Pius VIII,
Gregorius XVI, et sanctissimus dominus noster Pius
papa IX, qui indulgentiis et gratiis asseclas ditavit?
Praesertim cum nonnullis abhinc annis zelus iste
commendabilis aliquantulum refrigescat? Ideo pro-
pono, ut capite 3, pag. 18 [52 B 11], § 3 ita incipiat:
„Pias sodalitates, inter quas ab hac apostolica sede
speciali laude usque honestata est ea, quae in dio-
cesi Lugdunensi ortum habuit et per universum fere
orbem catholicum diffusa est, in eorundem mis-
sionum“ etc., ut in schemate.

Haec sunt quae iudicio Deputationis submitto in C
obedientia apostolicae sedis permanens humillimus
famulus.

† Franciscus Leopoldus Zelli ordinis sancti Benedicti,
abbas nullius Sancti Pauli de Urbe.

Die 19 augusti 1870.

Observationes Cyrilli Behnam Benni archiepiscopi
Mausiliensis Syrorum.

Pagina 7 [47 D] in paragraphis, quae incipiunt per
verba *Plenum ius ac potestatem etc. et Eorundem sive
episcoporum, sive vicariorum apostolicorum etc.*, vi-
detur hoc ius ac potestas tribui unico praesulibus
latini ritus ad exclusionem praesulum ritus orien-
talis. Intellego rationem huius decreti, quia scilicet
missionarii apostolici sunt latini, et propterea debent
subiici episcopo sui ritus. Verum valde timeo, ne
haec generalis exemptio missionariorum latinorum ab
ordinariis orientalibus possit istis displicere. Pro-
fecto nil est tum iisdem, tum eorum populo tam
molestum, quam episcopos latinos habere maiorem
honorem ac potestatem in comparatione episcoporum
orientalium; et utilissimum foret, si omnium rituum
episcopi aequalibus iuribus et honore fruerentur.

E contra vero quaevis restrictio, mea sententia,
nimis odiosa videtur, ac innumeris difficultatibus
obnoxia. Siquidem, 1° per hanc restrictionem non
obtinetur finis unificationis orientalis ecclesiae cum
latina. Nam admessa illa odiosa restrictione, ille
ingens ac infanctus paries separationis inter utram-
que ecclesiam potiusquam funditus destrueretur,
novis difficultatibus firmaretur, et per hoc sacro-
sancti oecumenici Vaticani concilii decretum corro-
boraretur; quod certissime alienum omnino est tum
a mente sacri concilii, tum a mente sanctissimi
domini nostri Pii IX Romani pontificis.

3° Quia iniuria afficit et ritus orientales et praes-
ules eorundem rituum, cum eadem restrictio
videtur indirecte adstrui praesentia latini ritus
super caeteros; ac proinde excluderentur orientales
praesules a iure communi utut Agar filii. Quod
certe ab initio non erat vis.

3° Quia ista restrictio nimis moerere et desola-
tione afficit animos orientalium omnium; cum ex
una parte solemnibus ac firmissimis decretis haec
sacro-sanctum Vaticanum concilium unificationem
orientalis ecclesiae cum latina in omnibus auspica-
tum est; ex altera vero eiusdem ecclesiae antistites
excludit a iure communi, et pluribus restrictionibus
praes oeteris ecclesiae Dei praesulibus obstringit:
quae duo certe incommensabilia sunt.

4° E contra vero si in omnibus huius sacri con-
cilii decretis nulla restrictio vel distinctio institue-
retur quoad praesules orientalis ecclesiae, sed uti
onera sunt communia, ita et iura ac privilegia
communis praedicarentur, nulla causa suppeditabitur
orientalibus conquerendi: quin immo propitia oc-
casio praerberetur omnia laeto animo et fidenter
excipiendi; et aditus quam latus pateret ad istam
felicissimam unificationem perficiendam.

5° Sublata quacunq̄ restrictione vel distinctione,
Vaticanum concilium aeterna gloria circumfulsum
iri, cum ad vetustissimam ecclesiae disciplinam
instaurandam opus admovebit, circumscribendi scilicet
episcopalem iurisdictionem ad loca et territoria,
et non in personas tantum.

Proinde enixe peto ut tum in hoc schemate, tum
in quocunq̄ alio quaevis vel levis exceptio aut
restrictio, *exceptis semper ritibus*, omnino de medio
tollatur; et ita omnes quid unum essemus sub uno
summo pastore, quod toto animo Dominus noster
Iesus Christus a Patre suo postulabat.

His itaque praeiacis, reformandum censeo schema
hoc nostrum etiam quoad sequentes paragraphos:
Pag. 9 [48 CD] paragraphus quae incipit *Idem vero
omnino et ius etc.*, nec non et paragraphus *Quod si
contingat etc.*, et alia *Praefectorum apostolicorum titu-
lus etc.* Ita et altera paragraphus quae pag. 10 [49 A]
incipit per verba *Si autem intra fines latinae dio-
cesis etc.* Haec methodus si adhiberetur, non solum
potentissime alliceret animas orientalium, verum
etiam aperiret facilem viam ad inducendam omni-
modam unificationem disciplinae, quae, utpote uti-
lissimae et in votis sanctae sedis, a concilio hocce
Vaticano omnino procuranda est.

Caeterum fateor in praesenti statu rerum, esse
aliquantulum difficile subicere missionarios latinos
episcopo loci, propter gravissimum inconveniens,
quod uno in loco plures existant episcopi diversorum
rituum. Notum siquidem est nunc temporis magno
scandalo et incredibili confusione plures episcopos
in Oriente episcopalem iurisdictionem exercere in
unam eandemque civitatem, quamvis christianorum
numerus parvus vel valde exiguus est. Sic ut aliqua
exempla afferam, Aleppi septem existant praesules,
qui episcopalem iurisdictionem exercent; nempe ex
catholicis archiepiscopi pro Armenia, Maronitis,
Melchitis, Syria, et vicarius apostolicus pro Latinis;
nec non ex schismaticis unus pro Armenia, et alter
pro Graecis: numerus vero omnium christianorum
Aleppi degentium vix viginti mille attingit. Sic
etiam in urbe Amed seu Diarbekir, ex catholicis
archiepiscopi pro Armenia, Chaldaeis et Syris; et
ex schismaticis archiepiscopi pro Armenia, Graecis
et Iacobitis, dum christianorum numerus vix attingit
duodecim mille. In urbe Marde, ex catholicis
archiepiscopi pro Armenia, Chaldaeis et Syris; et
ex schismaticis archiepiscopus pro Iacobitis; et
tamen christianorum numerus vix septem mille aut

cote attingit. In urbe vero Bagdad seu Babeloni, a catholico pro Chaldaea patriarcha; pro Latini et Syria archiepiscopi, et pro Armenia vicarius generalis episcopalem iurisdictionem exercent. Numerus vero omnium christianorum illis degentium vix aut ne vix quinque mille attingit.

Ex his, quae exempli loco posui, facile est cognoscere quae et quanta confusio necessario esse debet in exercitio episcopalis iurisdictionis, quin immo et scandalosa saepe saepius contentio. Haec autem ab antiqua disciplina ecclesiae est valde alienum, uti patet ex concilio Niceno I, quod in canone VIII agens de haereticis, qui converterentur, cavet, ne in civitate una duo sint episcopi. Haec vero disciplina servata semper est, aliquo tantum fortasse casu rarissimo et speciali excepto, usque ad concilium Lateranense IV, ubi decretum est: „Prohibemus omnino, ne una eademque civitas sive dioecesis diversos pontifices habeat, tanquam unum corpus diversa capita, quasi monstrum.“

Scio equidem Romanos pontifices, post illud tempus, recessisse ab illa regula in gratiam Orientalium, et ad evitanda mala maiora. Verum cum experientia demonstraverit quanta mala oriuntur propter illam multipliciter episcoporum, opportunum esset ut in praesenti concilio excogitaretur aliquod remedium, quo fieri posset, ut una tantum in una civitate esset episcopus. Tota difficultas est in episcopis orientalibus, et in aemulatione quae est inter diversos ritus: verum iuvaret summpere si Latini praesentem exemplo, saltem tribuendo episcopis orientalibus iurisdictionem in Latinos, ubi isti proprium ordinarium non habent, quemadmodum in schemate statutum est de populis orientalibus, pag. 9 et 10 [48 D 11], non habentibus episcopum ritus sui.

Ceterum attentis gravissimis difficultatibus, quae occurrerent in praesenti, si unus tantum episcopus esset in civitatibus, sufficeret ut canone quodam hoc desiderium saltem desiderium exprimeret unius sedis episcopalis in qualibet civitate, licet diversi sint ritus: et ita fundamentum poneret, cui successu temporis poterit sancta apostolica sedes hoc opus unitatis superextruere.

Haec sunt quae humillimo animo et summa subiectione animadvertenda mihi erant.

Humillimus addictissimus famulus.

† Cyrillus Rehaam Benni

archiepiscopus Masiliensis Syrorum.

Romae die 19 augusti 1870.

§.

Observatio Angeli Kraljević episcopi Metropolitani.

Schema constitutionis super missionibus apostolicis mea quidem sententia est optimum. Unicum ex eodem schemate delendum esse puto, utpote observata impossibile, nempe pag. 13 a lin. 11 [50 B 1]: „Proinde nemo ex missionariis solus in aliquo hospitio vel statione commoretur, nisi fortasse urgente necessitate atque ad breve tempus id vicarius apostolicus indulserit.“ Haec vix unquam, ut reor, in effectum deduci poterunt. In meo vicariatu sunt parochiae 19, in quibus religiosi Franciscani parochorum munere funguntur in 10 parochiis; in singulis non nisi unus religiosus commoratur; ideo quia desunt apti missionarii, et etiam si adessent, populus adeo pauper est, ut vix unum honeste sustentare valeat. Ideo puto legem non esse ferendam quam observare est impossibile. Ceterum hanc meam observationem altiori iudicio humillime obsecro, paratissimus obedire quibuscumque ordinationibus sanctae sedis apostolicae.

Frater Angelus Kraljević episcopus Metropolis et vicarius apostolicus in Hercegovina manu propria.

*Animadvertens Caroli Poeten archiepiscopi
Antibarenensis.*

Schema constitutionis super missionibus apostolicis ita, mea quidem sententia, numeris omnibus absolutum est, ut vix quidquam immutandum esse videatur. Unam tamen, et unam solam animadvertionem facere mihi licet. Pag. 13 a lin. 11 [50 B 1] haec verba leguntur: „Proinde nemo ex missionariis solus in aliquo hospitio vel statione commoretur, nisi fortasse urgente necessitate atque ad breve tempus id vicarius apostolicus indulserit.“ Cum hic generatim de omnibus agatur, adeoque et de illis sermo sit, quibus in pagis seu villis parochiarum maximam partem pauperum regimen conceditur, id quod citatis verbis praescribitur, tam arduum mihi apparet, ut raro, ne dico rarissime, executioni mandari possit. Quod ut luculenter demonstraretur, haec duo praes oculis habere satis est: 1^a missionariorum numerum adeo exiguum esse, ut parochias vix unus praefici possit, saepe vel tunc cum duo necessarii forent; — 2^a parochias res pluribus sacerdotibus ad vitam necessarias subministrare plerumque haud posse. — Sine dubio, missionarium in hospitio vel statione solum commorari malum est, sed malum est quod evitari nequit, et contra eiusmodi malum decretum ferendum non esse reor. — Equidem vicarius apostolicus urgente necessitate cum missionario dispensare potest, ut solus maneat: aut, cum necessitas urgere nunquam cessat, cui bono decretum ederetur, in quo semper dispensandum est? — Duae conditiones ad edendam decretum necessarias esse censeo: 1^a ut vicarius apostolicus tot circiter missionarios ad manum habeat, quot necessarii fuerint, ut decretum ipsum observari possit; — 2^a ut parochiae tales sint, ut plures missionarios adimpletas videbimus? Quam ob rem commemorata verba ita, ut ego quidem sentio, immutanda essent, ut vehementer quidem inculcetur, ne missionarii soli sint, ubi id absque gravi difficultate fieri potest, sed decretum non imponatur, ac res tota vicariorum apostolicorum prudentiae committatur et conscientiae.

Ut ea quae haecenus dixi magis pateant, quaedam hic subiungenda esse duxi. In dioecesebus meis Antibarensi et Scodrensi missionarii Franciscani 13 parochias administrant, quarum cuilibet unus missionarius praesert, qui socium nec habet, nec habere potest, licet aliquae propter magnam extensionem et populi frequentiam duobus missionariis indigeant. Quod autem de dioecesebus meis dico, dicendum quoque est de Palatensi, Alexionensi, Dyrrachiensi in Albania sita, nec non de Nicopolitana dioecesi in Bulgaria, in qua, longa abhinc annorum serie me ibidem degente, missionarii Passionistae singuli singulas parochias regabant, et de vicariatu apostolico Sophiensi seu Philippopolitane, ubi missionarii Cappucini eandem missionem anno 1841 ipsis traditam eodem modo administrant. Id autem quod in recensitis regionibus, quibus alias addere possem, semper fieri consuevit, in ceteris etiam orbis terrarum partibus fieri non ambigo. Ratio autem, ob quam omnes eo modo egerunt, haec est, quod alio modo agere nequiverint.

Quae dixi, ideo dicta a me sunt, quia officii mei ratio id a me postulare videbatur; ceteram humillime illis me submittam quae decisa fuerint.

Romae 17 die augusti 1870.

Carolus Poeten archiepiscopus Antibarenensis et Scodrensis.

*
*Animadversiones Iosephi Aggerbati
 episcopi Senegalliensis.*

Schema super missionibus apostolicis patrum examini propositum subiiciendum videtur nonnullis animadversionibus.

Ut siloam de stylo, qui formam constitutionis parum meo submisso iudicio refert, ac ideo moderandum censeam, aliqua ipsa constitutio exhibet, quae dum ostendunt scriptoris solum summopere laudandum, eiusdemque eruditionem atque doctrinam, parum tamen ad practicam utilitatem mihi videntur conferre, ne dicam quod augeant potius difficultates ad finem assequendum.

Caput primum, maxime pag. 5 [46 D], putaretur magis specimen scholasticae exercitationis quam conciliaris constitutionis. Alterum caput dicendum esset, si fore totum concionatorium. Utrum vero sit necessaria concio, reverendissimi patres Deputationis iudicabunt, cum temporis et personarum adiuncta facilius agnoscent. Quod si videatur quodammodo necessaria, profecto nimis longa reputabitur, uti legitur in praefato capite secundo.

Sed ut quaedam in specie innuam, animadverto, quod pag. 7 [47 D] paragrapho *Plenum ius et potestatem* etc., necnon paragrapho sequenti *Eorumdem sive episcoporum* etc. generatim statuatur, episcopos et vicarios apostolicos plenum ius et potestatem habere in omnes et singulos missionarios, sive saeculares sive regulares, etiamsi sint missionarii apostolici. Huiusmodi dispositio, vel tendit ad abolendum omnia privilegia illa specialia a sancta sede intuitu missionum regularibus et missionariis apostolicis concessa, vel ad hos subiiciendos omnino immediatae episcoporum aut vicariorum apostolicorum iurisdictioni. Nec in prima, nec in altera hypothesi videtur dispositio admittenda.

Non in prima: parum enim grati animi argumentum praeberetur erga missionarios regulares, eorumque ordines, qui facto omnibus notissimo semper sacras missiones ubique incoeperunt, coluerunt, vitamque ipsam et sanguinem ad fidem veramque religionem propagandam fortiter dederunt, ita ut quod habet ecclesia, quo possit modo iure gaudere, id debet curae, sacrificiis ac sinceræ regularium abnegationi. Quod si adhuc in difficilioribus missionibus quoddam ecclesia obtinet emolumentum, nonne acceptum habet a regularibus? Non aequè igitur remunerari viderentur ordines religiosi, societates et congregationes, qui vineam Domini impense colunt, semperque coluere. — Absoluta insuper privilegiorum abrogatio damnosa reddi posset ipsis missionibus. Regulares namque ordines sacras missiones suscipientes duos fines honestos quidem et sanctos sibi proponunt, videlicet, 1° Dei gloriam et salutem animarum, quae omnium ecclesiasticorum animis alte insidere debent; 2° proprii ordinis incrementum et bonum, quod, pressius loquendo, idem est ac incrementum et bonum ecclesiae, quia regulares ordines, historia testante, intra propriae activitatis limites semper effluenterque ecclesiae bonum promoverunt, et promovent. Auferantur omnino haec ordinibus privilegia intuitu saecularum missionum ipsis concessa, ita ut nequeant amplius sperare illud emolumentum et bonum, quid eveniet? Praetero ne erunt omnes ad parandos et excolendos operarios mittendos in vineam Domini? Nonne potius timendum ordinum superiores talibus difficultatibus obstringi, quibus impossibile ipsis reddatur munus adimplementum, quod hucusque laudabiliter exercebant? Reminiscentur reverendissimi con-

A ceteri patres etiam regularium ordinum professores homines esse!

Neque valet dicere, salutem animarum in hac materia esse legem supremam, et ideo privilegia abolenda, quae iuxta schema, haud facile cum animarum salute componi possent. — In primis enim conciperequirem quomodo saneta sedes, quae nil aliud intendit, nec aliud tam sedulo quaerit, quemadmodum semper quaesivit, praeter animarum salutem, ut Servatoris nostri dicentis: *Fiet unus ovile et unus pastor*, promissio adimpleatur, poterit regulares missionarios peculiaribus privilegiis ditare. Ex facto autem constat sacras missiones, non obstantibus privilegiis, magnos fructus in dies produxisse; immo, attentis relationibus typis vulgatis *Propagationis fidei* eruitur missiones regularibus commissas prae caeteris prosperare. Quod si ex privilegiis aliquid inconueniens oriatur, tunc privilegia ipsa opportune moderentur, satis clare determinentur, non vero omnino auferantur. Omitto, deplorata inconvenientia enasci non ex privilegiis per se, sed potius ex unius vel alterius immoderatis exigentiis, quae utrum semper proveniant a regularibus, sacra congregatio de Propaganda fide peroptime noscit!

Non in secunda hypothesi, id est, si constitutio tendat ad regulares in omnibus subiiciendos immediatae episcoporum aut vicariorum apostolicorum iurisdictioni, videtur ipsa admittenda. Ordines seu societates vel congregationes regularium sunt essentialiter corporationes morales sanctae sedi immediate subiectae, et a superiore proprio ad normam suarum regularum et constitutionum, nec non iuris communis, directe moderatae. Si omnino subiiciantur episcoporum aut vicariorum apostolicorum immediatae iurisdictioni, proprium esse amittent, et missionarii non amplius censi poterunt suae morali corporationi coniuncti. Ex hoc autem maximum exurgeret missionibus detrimentum. Enimvero missionarii ita separati et subiecti episcoporum vel vicariorum apostolicorum iurisdictioni non illam solidaritatem servabunt, quae missionum utilitati summopere confert. Hinc facile evenire posset, ut non amplius ad invicem se adiuverent, aut in sacris functionibus peragendis, aut in gravibus sustinendis laboribus. Nec ipsis pateret via recursus efficacia ad proprium superiorem, ut hic vel novos operarios in auxilium mittat, vel desides compeecat. Huius namque auctoritas et iurisdicatio esset implicite destructa, nec aliud de ea remaneret nisi nudum et vanum nomen.

Quaererem insuper, an, rebus stantibus prout in constitutione proponuntur, rationabiliter a superioribus regularibus peti posset, ut ipsi pios, doctos, prudentes, laboriosos viros mitterent ad missiones? Quinam episcopus assentiretur, ut a propria in aliam dioecesim abirent sacerdotes pii, docti, prudentes, laboriosi, eorumque opera omnino privaretur, absque ullo propriae dioecesis emolumento ac bono? Si hoc nullus episcopus permetteret, et quidem rationabiliter, possetne idem ipsum peti a superioribus regularibus? Nonne et ipsi ius habent et officium prius consulendi bono proprii ordinis, quemadmodum episcopi suae dioecesis? Ne igitur praedictum ullum sacris missionibus afferatur, caute procedendum censeam, et serio cogitandum, ut nihil statuatur, quod possit, etiam indirecte, disidiis et contentionibus occasionem praebere.

Ex quibus omnibus reverendissimi patres Deputationis facillime iudicare poterunt quid ego sentiam super altera paragrapho eiusdem capituli 1, pag. 8 et 9 [48 B 11], incipiente: *Vicarius apostolicus etiam uti*

¹ praesentur cod.

ab apostolica sede etc., in qua statueretur ius visitandi regularium ecclesias habentes curam animarum, quoad omnia, sicuti ceteras ecclesias, quae ad clerum saecularem pertinent: necesse ius exigendi rationem oblationum et honorum omnium, quae missionum intuitu oblata fuerint, vel offerri contingat. — Haec istas dispositiones praeterquam quod derogent iuri communi regularium, habent etiam motiva, ne probentur. Siquidem in prima non patet ratio sufficiens cur episcopus aut vicarius apostolicus ecclesiam quod omnia visitare debeat, cum satis sit ad finem intentum visitatio ad normam iuris communis. In secunda autem, antequam ius statuatur exigendi rationem oblationum etc., oporteret clare determinare quanam dicenda sint et intelligenda bona ac oblationes data intuitu missionum.

Aequali modo intelligent reverendissimi patres laudati quid mihi videatur de paragrapho, quae incipit: *Ceterum etsi missionarii regulares etc.*, et habetur capite II pagina 15 [51 A 15]. Admissa hac dispositione, 1° superiorum regularium iurisdicatio facta ablata esset; 2° superiores regulares non amplius medium habent in locis missionum consulendi bonae suae communitatis, cum non possent de suis subditis disponere.

Haec, et alia quae omitto, constitutionem esse reformandam suadere videntur, quod reverenter et submisso exoptulo.

† Frater Joseph Aggarbati episcopus Senogalliensis.

Animadversiones Hilaris Sillani episcopi Callinicensis.

Notae priori littera A signatae addenda desiderantur iurium enumeratio et privilegiorum, ab apostolica sede collatorum Portugalliae patronis, usquequod ii vigere permittuntur. Maxime refert ea rescire, ne missionarii in aliorum messem introgressi, quod suum non est, metant, ac similiter ne patronatu utentes nostra iura impune infringant, et vilescere audeant. Nisi vel ausus, quibus nonnulli obsecundant ex Goanis presbyteris praetextu regii patronatus, sunt ideo refraenandi, quia scandala in populis, dubia et anxietates in administrandis sacramentis, ac iurgia inter evangelizantes pacem certissime gignunt, exortaque esse aegre fateor. Absolum est schemati super missiones apostolicas patribus venerabilis concilii proposito praefata referre, cum per illud intelligantur enumerari et discerni, quae vicariis apostolicis novo iure conferre sanctissimus dominus noster Pius papa IX sapientius decrevit: sed silere non patior, multo melius esse, conflictus et anfractus e cordibus apostolicorum operariorum undequaque propulsari, ne eorum auctoritas ex aliorum repetitis constibus coram populis peassumdetur, si tñ quid iuris ex incertitudine vel nescientia eos lateat. Absit me velle praesenti constitutioni ullo modo detrabere, eiusdemque constructioni concinne elaboratae vel leviter derogare; id solum prosequor, e re esse appendicem de iuribus etc. condi constitutioni adnectendum, vel Tridentini concilii decreta *De violatione alienae iurisdictionis* altius recognoscere et recolere, si forte Goanenses ea recognoscant et recolant. Utinam patronatus rescindi possint! Non enim hoc nostra aetate patroni onera persolvunt, ecclesias favent, populis sana pabula praebent; eiusmodi ministros sibi comparant, ut mancipia non desinant esse, nutuque domini moveantur. Quam hoc evangelii praecoones dedeant, apud omnes in confesso est.

Pag. 13 lin 11 [50 B 1], ne soli in hospitibus vel stationibus missionarii commorentur, stricta vetatur. Aliqua enodanda esse exinde occurrunt, ac 1° sub appellatione hospitiorum vel stationum veniuntne

domus vel alia habitacula, quae ex limo vel foliis arborum ita sunt constructa, ut uni tantummodo sufficiant, et missionariorum saluti satis officiant? Quid, si duo? 2° Vicariatus conflantur ex civitatibus, oppidis et ruribus, quorum incolae occasione matrimoniorum, festivitatum, etc. etc. ac insuper necessitate componendi eorum lites domum patris ingrediuntur eo cordis motu et impetu, quem tituli nuper enumerati ab ipsis exposcunt. Missis festivis diebus peractis Angli cum suis foeminis, nativi et mestitii etc. etc. patrum domos ingressi urbanitatis et reverentiae testimonium eidem praebent, inibi, cubiculo ad id assignato, aliquantisper mutuo detinentur, veniaque discedendi petita suas vias abeunt. Ne illud taceam, quod saepe accidit, mulieres uxoratas et puellas oppressas etc. etc. modo quo possunt missionarios adire, ut relatis vexationibus et iniuriis a suis acceptis, eorum auctoritate viros compeant, et meliores habeant. Ex istis aliqua cum sint pudicae et verecundae, publice et secus viam solunt ab aliis videri: quandoque reputantur in communi hominum societate aliis gradu vel dignitate praestantes, quas non nisi domum recipi comae est: alia loca non suppetunt. . . . Quonam pacto clausurae lex custodienda? Consuetudines hic delatas per clausurae legem remove, missionariorum respectui favebitne, vel oberit? In aversionem populi induci probabilius duco.

3° Qui missionibus vel christianorum congregationibus praesunt, regulares sunt, vel presbyteri saeculares, et hii quandoque una simul praeficiuntur alicui missioni moderandae. Presbyter saecularis, vel solus vel regulari consociatus, clausurae onus, a quo liber semper existit, an ferre velit pensandum est. Hoc ideo admonitum volo, non quia mulieribus aditus pateat quo missionariorum domus vel frequentem vel adeant: et a remota aetate mos servatur in vicariatu Columbensi mulieres e nostris domibus repellendi, ne utique in suspiciones et laquea adducamur, sed ideo quia presbyteris arduum omnino videbitur, et certo erit, clausurae lege ligari, qua nunquam ligati fuere.

Ex iis quae sunt prolata, ex perantiqua consuetudine honoris causa missionarios invisendi, et ex gravi formidine, ne inducta clausurae lege, missionariorum decus et nomen vituperetur, et ne populus huiusmodi legi subiectionem fastidiat (Orientales quippe contra suos mores noviter statuta repellunt, et ob id de facili rixas, et insurrectiones in damnum pietatis et obedientiae excitant, et prosequuntur), clare innuitur vim constitutionis coercendam esse, eaque tantum si quae sint in vicariatibus, complecti loca, quae ad formam iuris conventus stricte dicuntur: hospitia vero vel stationes, ubi commoda habentur, id est locupletata variis cubiculis, ita clausurae legi subiecta censerent, ut ista ad dormitionem capessendam destinata, aliaque quae adire necesse non est, nullimode mulieribus pateant; excipi tandem ea omnia loca vel habitacula, quae hospitalitati inserviunt.

Ad notam sub littera D contentam animadversionem adicere censeo, ut, si lubeat, huius sensum in corpore inseratur constitutioni, et in posterum tanquam regula, e qua discedere nefas sit, habeatur.

Missionarii, ab apostolica sede acceptis authenticis litteris, iis in locis ubi non sunt neque episcopi, neque alii praelati, neque parochi, iuxta facultates sibiipsis concessas apostolicam navent operam, et gregem, qui forte inibi reperitur, vel crescente fidelium numero efformatur et Christo Iesu Domino nostro ad stipulatur, custodiant et regant: nulla sane ratione ab hoc praestando remorentur. Sed iisdem authenticis litteris alii instructi,

sive saeculares sive regulares, qui mittuntur a sacra A congregatione de Propaganda fide ad loca quae vel episcopi, vel vicarii apostolici jurisdictioni et curae subeant, perutile anno, rectius et consuetius est, ut facultates apostolici ministerii ab illis episcopis vel vicariis, hiis in locis a sacra sede iam constitutis, immediate recipiant. Missionarii utique sint et dicantur apostolici, immo personalibus privilegiis, qualia sunt „altare privilegiatum, praesentia officio divino in casu necessitatis Recarii recitatio, vocari carnibus“ etc. etc., munerentur: at titulus huiusmodi non raro patrocinatur, ut subiectio et dependentia eludantur, et paci et mutuae caritati obesse plane experitur. Ea sum opinione, immediatam facultatum collationem dependentiam propinquius denotare, paci fovere, et abnegationem missionariorum promoveri. Clarius et latius patet auctoritas, quo magis ex collatione munerum alios B sibiipai connectit. Neque, si hoc fiat, sacrae congregationi de Propaganda fide ulla advenit potestatis imminutio; eius enim auctoritate vicarii apostolici praesunt, et agunt: apud ipsam sarta et tecta manet missionariorum missio et approbatio, ac tandem praelatos inter et missionarios concordiae et dilectioni faciliori via providet.

Humiliter dicta sapientiori consilio subiiciuntur.

† Hilarius Sillani episcopus Callinicensis
vicarius apostolicus Columbi.

Romae die 5 augusti 1870.

*Observationes Eustachii Zanoli episcopi
Eleutheropolitani.*

I. M. I.

Illustrissimo monsignore.

Avendo dovuto coi brividi della febbre dar termine ad alcune osservazioni fatte sullo schema delle C missioni, non potui, come era conveniente, ponderarne le fraasi e l'espressioni e darle una forma più decente; per la qual cosa se mai dovessero stamparsi, sarei a pregarla a volerne fare il sunto analitico e non farle stampare come si trovano.

Questo le chiedo come sommo favore e con tutta stima e rispetto mi dichiaro di vostra signoria illustrissima devotissimo servo.

† Fra Eustachio Zanoli vescovo d' Eleuteropoli.
San Pier in Montorio 20 agosto 1870.

Observationes super schemate de missionibus.

Praeter stylum, qui aridus videtur et minime conciliarius, schema istud in genere apparet mancum in pluribus, redundans in nonnullis et iniuriosum in apostolicos operarios praesertim regulares.

Et in primis leges et statuta multiplicantur pro missionariis et ne unum quidem verbum dicitur de D cleri indigenae obligationibus, qui maiori directione prae aliis indigere nemo non videt. Praeterea nimis obiter frigidisque verbis sacerdotes ad divinum missionum opus excitantur; potius vero non pauca ibi inveniuntur ad illos arceudos ac perterrefaciendos. Insuper haud condigna ratione laicorum pie illae societates commendantur, quae revera nunc missiones sustentant ac fulciunt quaeque sicuti missiones multiplicantur, maiori in diem incremento indigerent.

Quaedam alia addi possunt schemati huic, quae in peculiaribus observationibus breviter attingam, uti ea quae redundantia mihi videntur.

Tandem illud iniuriosum esse et haud aequum in missionarios praesertim regulares manifestum est ex eo quod non modo nil in eo habetur quod ad laudem vertatur illorum qui laboribus, vigiliis, sudoribus ac sanguine quoque missiones fere omnes

funderant, quibus plerisque nunc quoque administrant excoluntque; sed e contra ex eisdem lectione deducitur regulares praecipue missiones potere ad regularis disciplinae iugum exercitandum, ipse esse divitiarum ac proprii iuris amatores, episcopo ac vicariis apostolicis insubordinate ac inobedientes, discordiarum ac litium inventores factorumque, uno verbo sua in omnibus querere, non quae Iesu Christi; quae omnia, dempto exceptionibus, falsa omnino sunt. Quod si ex exceptionibus omnes incedere volumus, collegium apostolicum quoque incusandum erit; et manus dandas essent ecclesiae hostibus infensissimis, qui nunc praecipue insano odii spiritu imbuti in regulares modis omnibus insurrexerunt atque enitentur ut eradantur e terra viventium et nomen eorum non memoretur amplius. Verum ecclesia ut mater benigna illos semper dilexit ac protexit, plexit quoque ac verberavit, sed uti mater, eorumque nuditates nunquam profanis patefecit, immo potius materna caritate contextit.

In specie autem ad caput I^m § 4°, pagina 7^a linea 18 [47 Ds]. Non placet periodus quae incipit *Ad omnem vero scientiam* etc. Neminem sane episcoporum latet clericos quoque indigenas ad omnem pietatem ac scientiam informandos esse, ut tandem idonei efficiantur ad ecclesiastica munia obeunda; verum non item omnibus persuasum esse videtur, hoc ipsum clericis iisdem detegere nullimode expedire; esset enim plurimorum causa malorum. Clerum namque indigenam, maxime in Sinis, commoveret ac in superbiam erigeret ecclesiasticas dignitates appetendo; et cum illas obtinere non possent, turbas ac seditiones contra episcopum ac missionarios excitarent. Hoc quidem quibusvis perspicuum foret si locorum quoque rerumque adiunctorum ac personarum indigenarum indolis cognitio haud deficeret. Comprobatum est enim cum in Sinis ab aliquo praesule publicatum fuisset decretum sacrae congregationis de Propaganda fide 23 novembris 1845 trium missionum presbyteros indigenas omnes europaeos missionarios eicere pertentasse, magno rei christianae detrimento, et in praesentiarum quoque in pluribus sacerdotibus tale insidet desiderium. Utinam clerici indigenae omnia ecclesiastica munia obire possent! At fatendum est nunc adhuc longe nos esse a tempore illo quo Sinenses propriam ecclesiam regere poterunt, et inter eos non deficiunt propriae nationis gnari qui fassi sunt haud religionem christianam perdurare posse quadraginta vel quinquaginta annis si missionarii omnes ab illo imperio exularent.

Neque iure meritoque asseri potest missionarios europaeos velle indigenas presbyteros ad cleri auxiliaris conditionem deprimere; nam ibi ecclesia adhuc in incunabulis dici potest et tutoribus ac actoribus indiget, et clerus indigena in eadem conditione est ac populus, scilicet pusillus et modicae fidei; missionarii europaei vero, usquedum Sinenses propriam ecclesiam regere non valeant, erunt respectu illorum loco magistri, et presbyteri indigenae sub eorumdem tutela manere debent. Si ordo iste naturalis invertatur, actum erit de pace et concordia et forte de fide ipsa in illis regionibus.

Quibus positis praestat supradictum paragraphum post verba *doctrinis imbuantur* ita absolvere: „Ut hac ratione clerici ipsi indigenae ad omnem scientiam et pietatem paulatim informari possint.“

Ad paragraphum 5^m eadem pagina post verba *oecumenici concilii non adversantur* [47 Ds] adderem haec vel similia: „Etai vero hanc plenam potestatem dictis missionum praesulibus decernamus, volumus tamen ut omni prudentia, uti par est, ea utantur; proinde tota caritate, patientia ac longanimitate

saepe operarios diligant ac prosequantur eorundem spiritualibus ac temporalibus indigentis in quantum possunt et debeat providentes, illos omnes tamquam filios ac fratres peramanter amplectantur, eosque non timore dociles ac obedientes reddant, sed amore Christianae caritatis sibi ipsis et animarum salutem devinciant. Hortentur quoque ad hunc finem facilius obtinendum, ut intra missionarios tam saeculares quam regulares duos vel tres ex praestantioribus seligant, qui veluti missionis consilium efforment, quoque in causis gravioribus et in bonorum ecclesiae administratione episcopi seu vicarii apostolici consulere non omittant. Ratio primae partis huius additamenti per se patet: quoad alteram autem, cum episcopi dioecesani proprium habeant consilium in capitulo cathedrali, convenire videtur, ut et missionum episcopi, qui certe multoties prae illis in gravioribus difficultatibus inveniuntur, eodem non careant; praesertim cum hoc statuto multarum dismissionum causis via praeccluderetur, praesaepe in missionibus prodientibus.

Ad paragraphum 7^m, pag. 8, lin. 5 [48 A 11]. Totus paragraphus mihi videtur inutilis propter rationes quae infra exponuntur ad observationem paginae 13.

Ad paragraphum 11^m, pag. 9, lin. 20 et seq. [48 C 18]. Abrogantur hic praefectorum apostolicorum titulus, iura, facultates et privilegia, optime equidem cum contradictorium mihi videatur in eadem missione haberi episcopus ac praefectus apostolicus iisdem fero ferme facultatibus praediti; attamen dolendum quod nullus superior regularis praefecto apostolico substituat, atque ita regulares ad meram saecularium missionariorum conditionem reducantur; quin immo peiorem, cum illi propriae regulae obligationibus ligati semper remanent absque sui instituti emolumentis ac privilegiis. Quamobrem placeret si in fine dicti paragraphi haec vel similia verba adderentur: „Proprium autem erit moderatorum generalium ordinum, congregationum, societatum ad quas regulares missionarii pertinent unum inter illos in qualibet missione seligere operarium cui superioris regularis titulum, iura, facultates propriique instituti privilegia, prout in Domino expedire iudicaverint, communicabunt; quique a missionis in qua versatur praesule recognosci debebit, atque cum eodem omnes quaestiones inter missionarios exortae pacifice et amice conciliari poterunt. Si vero operarii omnes unius missionis eiusdem sint instituti ac episcopus seu vicarius apostolicus (quod valde optandum esset), decet ut episcopus ipso superior quoque regularis renuntietur, ut ita munium unitate missionariorum concordiae atque paci magis magisque consulatur.“

Ad caput II^m paragraphum 4, pag. 13, lin. 11 [50 B 3] incipientem ab illis verbis *Proinde* usque in finem paragraphi auferendum esse puto; nam quae ibi dicuntur impossibilia multis in locis essent atque hac ratione leges ac statuta Vaticani concilii parvipenderentur et contemptui exponerentur. In Siniis impossibile est ut duo vel tres missionarii in simul maneant, quia totius anni decursu christianorum stationes perlustrare debent, in quibus plerumque parvae domunculae¹ inveniuntur vix ad unius missionarii eiusque catechistae docens² hospitium sufficientes. Insuper quilibet missionarius plerumque duobus, tribus et pluribus quoque diebus itineris ab alio distat; hinc illos cogere una simul cohabitare idem esset ac plures christianitates absque sacerdotis adiutentia relinquere et fideles ultima ecclesiae subsidia privare. Praeterea expensae multiplicandae forent; cum enim plerique missionarii

¹ domunculae cod.

² docentem cod.

alimenta a christianis recipiant, praecipue ob spem in mortis articulo sacerdotis adiutentiae, certe minime contribuere vellent, et missionarius longe distaret, et sic vicarius apostolicus ipsi providere deberet, solvere quoque itinerum expensas quae profecto in dictis circumstantiis multiplicarentur. Ex his rationibus et aliis permultis, quae brevitate causa silentio praetereo, declaratum ac peremptum est legem illam in praesenti statu in Siniis impossibilem evadere et ideo haud, iuxta meam sententiam, in constitutione enuntiandam.

Clausura quoque pro regularibus ex iisdem rationibus frustranea evadit; verum haec quoque addi possunt ad eiusdem impossibilitatem maxime in Siniis. Cum missionarii ad residentias divertunt, ibi omnia parochialia munia et quaedam alia tractare debent, proinde ipsorum domus omnibus fidelibus indiscriminatum pateat necesse est; tota vero haec domus tribus cubiculis constat cum magna existimatur, praesaepe autem idem cubiculum pro sacello, caenaculo, aula receptionis, dormitorio inservit, tunc quo loco erit clausura? — Accedit dictas residentias ad regulares exclusivae minime pertinere ut semper ab ipsis incoletur, sed pertinent ad vicariatum; hinc regulares hodie ibi morantur, crastina die saeculares vel indigenae sacerdotes, plerumque una simul; cum autem clausura solos regulares obliget, in eadem domo una die erit clausura, alia die nequaquam, qua fidelium admiratione et scandalo quoque Deus scit, eo vel magis cum christiani peroptime agnoscat quosnam praecipue clausurae legis indigerent. Ne ergo odiosam ac incongruam reddamus legem sanctissimae ecclesiae, reducamus illam ad tramites a constitutionibus apostolicis praefinitos, et cum de hac materia agendum sit in constitutione speciali pro regularibus, iudico in ista omnino de eadem tacere, debitamque libertatem relinquere episcopis ac vicariis apostolicis hac super re eas ferendi leges, quae, attentis rerum ac locorum adiunctis, magis aptae videantur ad omnia scandala et peccandi occasiones ab operariis evangelicis arcendas et eliminandas.

In paragrapho 5 eiusdem capitis pagina 14, linea 6 [50 C 10] post verba *Vicarii apostolici* addatur: „vel superioris regularis“. Ratio manifesta est et mendum typographi puto.

Pag. 15 [51 A 15] eradatur totus paragraphus septimus utpote inutilis, cum iam satis abunde dictum sit de episcoporum iurisdictione, regularibus iniuriosus, quia illos veluti inobedientes et proprii iuris ignorantes ostendit.

Haec sunt quae dicenda fore super schemate de apostolicis missionibus necessarium prorsus duxi: caeterum optaretur ut in Deputatione pro rebus ritus orientalis et sacris missionibus alios patres eorundem locorum substituerentur iis, qui iam abierunt et tempore opportuno reverti nequeunt; ut hac ratione schema reformetur facilius eo modo quo ab omnibus sine longa discussione acceptari possit.

Tandem omnia sapientissimo praesidium ac deputationum iudicio ex coepto submitto.

Frater Eustachius Zanbli episcopus Eleutheropolis vicarius apostolicus Hu-pé in Siniis.

Animadversiones Laurentii Bergeretti archiepiscopi Nazianensis.

In fine paragraphi sextae capitis primi sequentia addantur: „Non possint tamen memorati episcopi sive vicarii apostolici missionarios regulares remove ab hospitio vel conventu, cui superiorum suorum iussu addicti sunt, atque in aliud hospitium vel in alium conventum eos transferre; itemque non possint

eadem missionarios privare officio, quo fungantur. A
eisque aliud imponere, nisi mediante auctoritate et
praevio consensu superiorum regularium.⁴

Ratio huius additionis est manifesta. Cum enim
in hac sexta paragrapho episcopia sive vicaria apo-
stolicae omnimoda asseratur iurisdictione in mis-
sionarios etiam regulares; quam facillime evenire pote-
rit ut iidem episcopi, sive vicarii apostolici, incon-
sulto superiore generali, ius sibi attribuant, vel
privandi missionarios regulares honoribus, quibus
gaudent, vel officiis quibus superiorum iussu incum-
bunt, vel etiam eos cogendi ad tranamigrandum ex
una in aliam religionem domum, ut ibi tandem alia
munia exerceant, huic praesertim rationi inijxi,
quod haec omnia pertineant ad regimen et direc-
tionem missionis, in quibus proinde missionarii etiam
regulares sunt obnoxii iurisdictioni episcoporum
sive vicariorum apostolicorum; attamen ex hac
agendi ratione maximam oriri confusionem, rectum
que ordinem plane posse dari, nemo est qui non
videat. Hinc ad omnia haec incommoda vitanda
necessariam omnino duco additionem supra expo-
sitam.

Paragraphus decima eiusdem capituli primi sic
emendatur: „Episcopis vero qui suas dioeceses in
locis infidelium existentes proprio iure gubernant,
onus incumbat visitandi singulis annis vel saltem
quolibet biennio tum omnes et singulas ecclesias
saeculares, tum etiam omnes et singulas ecclesias
regularium, quibus animarum cura commissa est,
iuxta normam a sacris canonibus et constitutionibus
pontificiis traditam.“

Ratio huius emendationis est, quia nulla adeat
vera necessitas nec manifesta utilitas extendendi et
ampliandi ius episcoporum quoad visitationem ec-
clesiarum regularium, curam animarum adnexam
habentium, ultra limites a sacris canonibus et con-
stitutionibus pontificiis praescriptos. Ecclesiae enim
regularium visitantur saepissime a superioribus regu-
laribus: abusus proinde qui irrepere possunt
circa rituales leges, sanctorum invocationem, reli-
quiarum venerationem, sacrarum imaginum usum,
bonorum administrationem, piorumque operum exe-
cutionem, quae iisdem bonis fortasse sunt annexa,
aliaque huiusmodi, facile ab iis deteguntur et emen-
dantur. Nihil boni ergo nobis sperare licet ab hac
extensione iuris episcoporum, immo potius timendum
est quod damna et mala sint eventura. Attamen
si Deputationi pro rebus ritus orientalium et missionum
visum fuerit emendationem supra expositam non
esse admittendam; tunc, mea quidem sententia, om-
nino erit admittenda ea quae sequitur: „Idem vero
omnino et ius et onus tanquam apostolicae sedis
delegati habeant episcopi, qui suas dioeceses in
locis infidelium existentes proprio iure gubernant,
quoad omnes et singulas ecclesias regularium, cuius-
cumque ordinis ipsi sint, vel societatis, congregationis
aut instituti etiam votorum simplicium, et sive ec-
clesiae illae habeant, vel non habeant animarum
curam adnexam.“

Ratio quae suadet admittendam esse hanc se-
cundam emendationem, casu quo prima resistatur,
est prout sequitur; nempe vel superiores regulares
in visitatione suarum ecclesiarum instructi sunt ea
auctoritate siueque mediis, quibus possint et valeant
errores corrigere, abusus tollere, qui irrepere po-
sunt circa rituales leges, invocationem sanctorum,
venerationem reliquiarum, circa nitorem et ornatum
domus Dei, sanctorum imaginum usum, bonorum
administrationem, piorumque operum, quae iisdem
bonis fortasse sunt annexa, aliaque huiusmodi: vel
ea auctoritate siueque mediis carent, quibus idonei
reddantur ad errores corrigendos et abusus tollendos.

Si primum, ergo lautiliter regulares privantur pri-
vilegiis et immunitatibus quibus gaudent, et am-
pliat ius episcoporum quoad visitationem eccl-
esiarum regularium, quibus animarum cura est ad-
nexa, proindeque admittenda est prima emendatio
paragraphi a me proposita. Si secundum, ergo ius
episcoporum quoad visitationem ecclesiarum regu-
larium ita extendendam et ampliandum est, ut omnes
omnino ecclesias regularium complectatur, sive
habeant sive non habeant curam animarum ad-
nexam: consequenter admittenda est secunda emen-
datio paragraphi a me proposita.

Enimvero cum hic sermo agatur de ecclesiis
regularium, nemini latere potest, quod quam pluri-
mae ecclesiae regularium, quibus cura animarum
commissa non est, possideant bona immobilia, reli-
cta a piis fidelibus eo fine, ut quaedam pia opera
a religiosis perficiantur in bonum animarum, vel
etiam in bonum communitatis catholicorum; nemini
inauper ignotum esse potest, quod abusus qui in-
troducuntur in ecclesiis regularium curam ani-
marum habentibus, iidem abusus irrepere quoque
possunt in ecclesiis regularium animarum curam
non habentibus. Ergo si superior regularis impar
invenitur ad tollendos praedictos abusus in ecclesiis
curam animarum adnexam habentibus, idem dicen-
dum est de superiore regulari quoad alias eccl-
esias eandem curam non habentes. Vel ergo ius
episcoporum quoad visitationem extendendum est
ad omnes ecclesias regularium, vel restringendum
ad solas ecclesias parochiales dictorum regularium,
sed iuxta limites a sacris canonibus et constitutioni-
bus pontificiis praescriptos. Possem ulterius emen-
dationes propositas exemplis illustrare, sed super-
sedeo haec adferre, ne patres Deputationis taedio
afficiam.

† Frater Laurentius Bergeretti archiepiscopus
Naxiensis.

17.

Observationes Iosephi Novella episcopi Patavensis.

De hoc schemate in genere dicam solummodo.
ipsum sic augere iura episcoporum et vicariorum
apostolicorum super missionarios regulares, et hos
ita humiliare, eos omnes considerare videatur,
non uti revera sunt, sed uti esse deberent; quod
tamen in condendis legibus humanis fieri non de-
beret a legislatore. Ut sit, humiliter efflagito, ut
saltem prae oculis habeantur sequentes observationes
speciales.

Ad caput I, pag. 7, lin. 18 [47 D^o], post verba: *ad
ecclesiastica quaevis munia obeunda idonei evadant*, im-
mediate addenda essent sequentia, vel similia: „Si,
attentis locorum et personarum adiunctis, episcopi
et vicarii apostolici, de consilio trium vel quatuor
ex melioribus et gravioribus missionariis, eos ad
huiusmodi ecclesiastica munia tuto promoveri posse
iudicaverint.“ Haec vel similia conditio mihi om-
nino necessaria videtur, praesertim pro Sincensibus,
qui non sint alumni alicuius ordinis vel congrega-
tionis regularis, ac vere et summe humiles, ut
nimirum praecaveantur probabilissimae tentationes
superbiae, ambitionis et hypocrisis in illis ecclesia-
sticis indigenis, qui sibi videntur prae aliis ingenio
praestare. Melius tamen esset, meo quidem iudicio,
si verba illa schematis: *ita quidem, ut ad ecclesia-
stica quaevis munia obeunda idonei evadant*, et pro-
posita mea additio penitus omitterentur, cum suf-
ficiat, si huiusmodi insinuationes fiant vicariis apo-
stolicis extra concilium.

Ad idem caput I, pag. 8, lin. 4 [48 A^o], post verba:
exemptionibus et consuetudinibus, haec vel similia
addi deberent: „Ipsi vero episcopi et vicarii apo-

etolici summopere satagant, ut a missionariis sibi A voluntario et ob amorem Dei subiectis amentur potius quam timeantur; et erga eodem sic semper se gerant, ut nunquam rationabiliter insimulari possint abusus potestatis, quae sibi data est in aedificationem, et non in destructionem. Abs re certe non erit dirigere duo saltem verba exhortationis etiam ad episcopos et vicarios apostolicos circa modum, quo tractare debent missionarios, ut pax, sine qua impossibilis evadit versus missionum progressus, magis promoveatur atque conservetur.

Ad idem caput I, pag. 8, lin. 5 [48 A 11], paragraphus: *Caveant quoque diligenter* etc. et ea quae habentur pag. 13, lin. 20 [50 B 10] et sequentibus, gravibus obnoxia sunt difficultatibus, quas forsitan non satis apprehendant qui missionibus personaliter numquam inservierunt. Optarem igitur, ut lex clausurae coarctaretur (ubi nondum observatur) ad hospitia, stationes etc., quae revera pertinent ad aliquem ordinem vel congregationem regularem, et in quibus ordinario commorari solent duo vel plures missionarii regulares, et, attentis omnibus adiunctis, maturo episcopi et superioris regularis eorumdem missionariorum iudicio revera et constanter observari queat. Hinc expresse excludendae essent dumtaxat et stationes, quae pertinent ad dioecesim vel vicariatum apostolicum, et in quibus modo commorantur missionarii regulares, modo alii, vel plures simul ex utroque clero. Caeterum, ut verum fatear, in missionibus mihi videtur adesse aequale, et forsitan maius periculum etiam pro missionariis non regularibus, praesertim indigenis; et hinc eadem lex clausurae extendi etiam deberet ad stationes etc. ubi morari solent presbyteri saeculares, dummodo iudicio episcopi, ut supra, vere et constanter observari queat. Relate tamen ad loca, ubi missiones egi, nil prorsus mali audivi de missionariis, quia ibidem etiam sine lege clausurae adhibetur ab omnibus missionariis quam maximus rigor, ne quis de eorum honestate suspicari possit.

Ad idem caput I, pag. 9 [48 C 10], paragraphus: *Praefectorum apostolicorum titulus, iura* etc., addenda propono sequentia vel similia: „Actuales vero praefecti apostolici, quorum titulus, iura etc., vigore praesentis constitutionis abrogantur, remanebunt superiores, quoad observantiam regularem, tamquam delegati superioris generalis, missionariorum proprii ordinis, in respectiva suppressa praefectura apostolica existentium, donec idem superior generalis ipsos confirmaverit, vel alios elegerit, cum iis facultatibus, quas ipsis delegare voluerit. Cui quidem superiori generali integrum omnino erit praefatos suos delegatos confirmare, vel alios eligere, aut iam confirmatis vel electis alios substituere, quomodocumque et quandocumque sibi placuerit, quin D episcopi aut vicarii apostolici ullatenus possint hac in parte ei obistere.“

„Praeterea ubi modo non adsunt praefecti apostolici regulares, nec missionariorum regularium superiores, idem superior generalis teneatur aliquem ex ipsis missionariis eligere, ut supra, in suum delegatum, ne quoad observantiam regularem praefati missionarii ulterius remaneant velut acephali, et quasi extra ordinem. Quod si episcopus aut vicarius apostolicus sit eiusdem ordinis, superior generalis poterit, si voluerit, ipsum eligere ad tempus a se determinandum in suum delegatum, ut sub hoc titulo eodem missionarios regere et gubernare valeat, etiam circa ea, quae vitam religiosam respiciunt“. — Rationes sunt per se manifestae.

Denique bonum mihi videtur, ut actualibus praefectis apostolicis relinquantur saltem titulus,

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

donec ipsis alii substituuntur, sub novo titulo *delegati generalis*; et hoc vellem, ne rudes christiani nimis admirentur, vel etiam scandalizentur, quasi titulus praefecti apostolici ablatum fuerit ob grave aliquod delictum.

Ad caput II pag. 14 lin. 6 [50 C 10], post verba: *arbitrio vicarii apostolici*, immediate addi deberet: „et missionarii regulares arbitrio proprii superioris determinandum. Ratio est, quia sine parvula hac additione facile oriri possent quaedam miseriae humanae, quae praevideri et impediri debent ac possunt.

Ad idem caput II, pag. 14, prope finem [50 D 10], post verba: *eisque omnimodam obedientiam praestent*, addendum propono: „etiam missionarii regulares, quoad ea scilicet, quae pertinent ad regimen et administrationem missionis.“ Ratio est, quia haec verba inconditionata: *eisque omnimodam obedientiam praestent*, non bene concordant cum iis, quae habentur pag. 15 [51 B], § *Caeterum etsi missionarii regulares* etc.; et hinc esse possent occasio controversiarum, quas impedire debemus, et facile possumus.

Romae ex conventu Sancti Petri in Monte Aureo die 19 augusti 1870.

Frater Joseph Novella episcopus Patavensis.

†.

*Emendationes a Bonaventura Atanasio episcopo iam Liparitano propositae*¹.

In prooemium pag. 3, v. 1 et seq. [45 D]. Quo ampliori apparatu exordiat iathae constitutio, prout decet concilium oecumenicum, quod facile omnium primum de apostolicis missionibus ex professo agit, utque periodorum nexus clarior adpareat, praesertim cum ab apostolorum coetu ad eorum principem fit transitus, demum ne sub initium primi capituli iteretur quod in prooemio dictum est, vel dicendum videtur, cum scilicet in primo capite de haereticorum etiam ac schismaticorum ad ecclesiam reductione, ibi autem de gentium tantum vocatione agatur, dum in prooemio potius integrum missionum obiectum significandum est, primam ipsius prooemii periodum usque ad verba *strenuo incumbere* ita modificandam esse censerem:

„Ut misericors aeterni Patris propositum de gentium vocatione iuxta propheticum sermonem² impleretur, Dei filius, Dominus noster Iesus Christus, qui illa ipsa significaverat vaticinia³, solenne istud apostolis mandatum dedit: Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae⁴. In hoc divino custodiendo praecepto, quod perpetuo viget, ac diligentissime servandum est donec in unicum Christi ovile totius orbis transeat plenitudo, sancta catholica et apostolica Romana ecclesia

¹ Romam misse una cum epistola sequenti: I. M. I. Venerabilissimo monsignore — Prego la bontà di vostra signoria illustrissima e reverendissima di far pervenire con sicurezza e sollecitamente cioè per tutto sabbato 30 del corrente, ch'è il giorno stesso, in cui le perverrà questa mia, il plico qui accluso al segretario del concilio Vaticano. Signor de' favori di lei, lene anticipo i più distinti ringraziamenti.

Ho ricevuto l'ultima sua graditissima: il rettore don Giovanni Fioretti, che la salute, mi ha detto di non aver ancora ricevuto il denaro dal signor Vivenzio, perchè questi è stato ammalato. Con altra mia le farò sapere il risultato dell'affare di monsignor Tagliabate.

Intanto dopo averla conosciuta, la chiedo ne' Sacri Cuori, e le imploro dal Signore la santa benedizione.

Napoli li 18 agosto 1870.

Suo devotissimo servo ed amico affezionatissimo.

† Bonaventura vescovo già di Lipari.

² Vidi praesertim Psal. XLIV; Isai. cap. II et LX; Michae. cap. IV.

³ Matth. XXIV, v. 14; Luc. XXIV, v. 46.

⁴ Marc. XVI, v. 15.

veram et unicam Nazareni sponsam inquit se pro-
dit, quia sola semper illi noxae in spiritu filios
parturit. Notum est enim quod praedecessores nostri
in accepto Petri primatu super ecclesiam univer-
sam in eo officium simul agnoscentes, et fidelium
salutis, ac infidelium, errantiumque omnium con-
versionis comparandae, ab antiquissimis temporibus
sedulo curarunt ut evangelium Christi in omnem
terram propagaretur, tum praecipue maiori semper
claritate in eo elaborarunt novissimis haec saecula,
cum fasillior patuit aditus etiam ad remotissimas
quasque nationes, et ob saevientem haereticorum
pravitatem maior inquebuit necessitas, nedum infi-
deles ad ecclesiam adducendi, verum etiam schis-
maticos aut haereticos ad eam revocandi. Quae
praedecessorum nostrorum praeciara exempla sec-
tantes nos, qui licet immerentes apostolicam divi
Petri auctoritatem obtinemus, in illud ipsum mag-
num pietatis opus pro viribus admodum incubui-
mus.

Vers. 24 [45 D 12]. Phrasim „non satis commen-
dando charitatis exemplo“ velut parenthesis vir-
gulis claudirem.

Vers. 32 [46 B 13]. Verbis „ab apostolica sede“ suffi-
cerem „ab antecessoribus nostris, et a nobis ipsis.“

Caput I.

Pag. 4 [46 C]. Praecisa huius capituli prima
periodo, quae in prooemium merito inserta est, ita
libebit exordiri sermonem:

In discriminato opere perficiendo, apostolicis
scilicet missionibus infideles ad ecclesiam advocandi,
et haereticos ac schismaticos ad male religio-
sum amantissimae matris reducendi, cum ob ad-
versas temporum ac locorum vias, aliasque gravissi-
mas causas, ut plurimum non possint ubique dio-
ceses erigi vel restitui, neve episcopis etc.“

Pag. 5, vers. penult [47 A 12]. Verbo *fundamentum*
substituerem *firmamentum*. Quamvis enim in quibus-
dam manuscriptis habeatur *fundamentum* uti in
citatum Ambrosii locum adnotarunt doctissimi
PP Maurini, isti tamen in sua editione retinuerunt
vocem *firmamentum*, quae communior est, et in
melioris notae codicibus reperitur. In tanta autem
hodiernae critica luce unam praeter altera lectionem
sequi concilii Vaticani dedecori verteret, quasi parum
accurata fuerit eius inquisitio: eo vel magis quod
vox *firmamentum* huius constitutionis scopo optime
congruit, cum aliunde summum pontificem visibile
ecclesiae fundamentum esse, iam satis ac oppor-
tunius in 1° de ecclesia constitutione statutum sit.

Pag. 6, vers. 1 et 2 [47 B 1] pro verbo *firmatur* sup-
pleatur „munitur“.

Etenim textus in schemate citatus in sermone
4° sancti Leonis, cap. 4°, editionis Petri Thoma
Cacciari Romae 1753, ita habetur: „*Quamvis ali-
quid ostenditur firmitatis, non dubio apparet forti-
tudo pastoris*. Quae verba, uti iacent, *fortitudinem*
asserunt in pastore, in ceteris autem participatam
firmitatem; at in schemate fortitudo aliis, non apo-
stolicae sedi tribuitur.

In sermone autem III cap. 3° eiusdem editionis,
ipsius sancti doctoris alius habetur textus, qui melius
respondet conceptui schematis, id est: *in Petro ergo
omnium fortitudo munitur*.

Quapropter praedictam emendatorem lectionem
praeceligerem.

Pag. 6, vers. 22 [47 C]. Post verbum *tenentur*
adiungerem: *iuxta canonum et apostolicarum constitu-
tionum sanctiones*: delerem autem verba *a quibus sine
gravissima et urgente admodum causa, inconsulta
apostolica sede abesse nulla ratione possunt*.

Hac enim emendatione satis superque residen-
tiae legi prospicietur, quin conscientiae anxietatibus
exponatur.

Pag. 6, vers. ult. [47 D 12]. Si retineatur emendatio
proposita super textum s. Leonis, tunc citatio ad
calceum apposita ita varianda erit: *S. Leo sermone III
in anniversario suae assumptionis ad pontificatum
cap. III*.

Si vero schematis textus invariabiliter retineri
velit, citatio illa sequenti modo fiat.

Cf. *S. Leo sermone III, cap. III, et sermone IV,
cap IV, in anniversario assumptionis suae ad ponti-
ficatum*.

Pag. 7 vers. 18 [47 D 5]. Post verbum *evadant* men-
tionem quoque facerem decreti Gregorii XVI f. r.
quod a reconditis adnotationibus in textus lucem
prodire e re esse iudico, sic proseguendo: „Quod
iampridem praedecessores nostri decreverant et praeci-
pue Gregorius XVI f. r.“

Pag. 9, vers. 15 [48 C 12]. Commutarem phrasim in
locis infidelium cum altera in *locis missionum*. Eadem
enim momenta quibus movetur ecclesia ad confere-
das facultates, de quibus sermo est, vicariis apo-
stolicis in locis missionum, urgent ut eadem etiam
episcopis in missionum locis aequae tribuantur. Ab-
sonum revera foret si facultates illae solis arcaren-
tur episcopis qui dioeceses in locis infidelium habent.

Pag. 10, vers. 7 [48 D 12]. Loco vocis *qui* substitui-
terem *quoadusque hi*: quod et rationem reddit eius
quod ibi disponitur, et terminos simul figit in eo
quod indefinitum videbatur.

Caput II.

Pag. 11, vers. 17 [49 C]. Loco *Dialogistes* potius
Magnus scriberem; quod et communius et s. doctori
honorificentius est.

Vers. 18. Hoc signum citationis (1) quod praefer-
tur, potius subnectendum verbis s. Gregorii, ut quo se
contineant, et a sequentibus eidem connexis dis-
tinguantur. Itaque apponerem illud post verbum
conversationis in versiculo 21° [C 12].

Pag. 11, vers. ultimo [49 D 12]. Citatio ad calceum
meo quidem iudicio, ut facilius consuli possit tex-
tus, compleri debet, subnectendo: In illud *Apparuit
itaque stationi Philistinorum* etc.: vel saltem adiun-
gatur n° 14 iuxta editionem Maurinorum.

Pag. 12, vers. 28 [50 A 2]. Auferrem *td praesertim*,
et post verbum *enim* subiungerem *non solum clero
saeculari adscripti, sed et regularium ordinum alumni*
etc.: par namque utrorumque videtur esse ratio:
ideo et adverbium illud *praesertim* ablegari: quod
si istud peculiarem ad scopum importet respectum,
hunc exprimendum esse ducerem.

Pag. 13, vers. 25 [50 B 12]. Loco *duo vel tres* dice-
rem in *quibus plures quam duo missionarii* etc.: expun-
gerem itaque verbum *duo* et ad *trium* saltem nume-
rum clausurae legem extenderem, eo quod unus facile
possit abesse, et alter infirmari, et sic qui reliquus
erit omni ope carebit. Ceterum de hoc videant
alii qui experientia edocti, et cognita causa melius
rem perpendere valent. Hoc unum tamen exquiram
ut numerus commemorantium omnino determinetur, ne
lex in ambiguo, et conscientia in dubio versetur.

Pag. 15, vers. 20 [51 A 12]. Post verbum *quod*
adiungerem *ab ipsis praesulibus* apostolicae sedi etc.

Pag. 16, vers. 14 [51 B 12]. Post verba *quin tamen*
subnecterem *christianae prudentiae leges excedant, ac
limites* etc. Cuius rei ratio satis in aperto est.

18 augusti 1870.

† Bonaventura episcopus iam Liparitanus.

Decretum a. c. de Propaganda fide 29 novembris 1845.

x.

*Animadversiones Theobaldi Casari abbatis
generalis Cisterciensis.*

Hae constitutione gravissimae mutationes proponuntur in relationibus missionariorum regularium, 1° relate ad episcopos seu vicarios apostolicos; et 2° relate ad proprios suos superiores regulares; ita quidem, ut abrogatis privilegiis et exemptionibus ab apostolica sede ordinibus regularibus concessis, omnimode subiciantur episcoporum seu vicariorum apostolicorum iurisdictioni, et pene subtrahantur iurisdictioni et regimini superiorum regularium. Sane cum (pag. 7 [47 D]) dicitur: „Plenum ius ac potestatem habeant (episcopi seu vicarii apostolici) in omnes et singulos missionarios tam saeculares quam regulares“, additur quidem: „Salvis tamen quoad regulares privilegiis atque immunitatibus religiosis ordinibus ab apostolica sede concessis . . . quatenus B decretis huius oecumenici concilii non adversantur.“ At quaenam immunitas seu exemptio ordinum regularium intacta servatur in subsequentiis huius constitutionis articulis? Non I *exemptio personalis*; nam 1°, pag. 8 [48 B] statuitur: „Si qua dissidia, quod Deus avertat, sive inter singulos missionarios, sive inter diversos ordines regulares, sive inter eos et alios quoscumque oriri contigerit, ne diutius protracta erumpant in scandala; ea statim compescere curabunt episcopi vel vicarii apostolici, qui huiusmodi causas tanquam sanctae sedis delegati, etiam summam, ubi opus fuerit, dirimant; et II, pagina 15 [51 A] statuitur: „Etsi missionarii regulares episcoporum seu vicariorum apostolicorum iurisdictioni sint obnoxii quoad sacri ministerii exercitium, superiori tamen sui ordinis in his quae respiciunt regularem observantiam obtemperare omnino debent, atque obedire. Meminerint autem ii, ad quos spectat, officia apostolici ministerii illis omnino esse praeferenda, quae a statu religioso promanant: proinde si quandoque contingat duobus iisque contrariis praecceptis episcopi scilicet seu vicarii apostolici et regularis superioris missionarium urgeri, episcopi praecceptum omnino praevalet opus est.“ Quis non videt inconsulta hae divisione imperii et auctoritatis ianua aperiri omnigenis inobedientis et inordinationibus, et superioribus aequae ac subditiis regularibus tam incertam ac difficilem creari positionem, ut nec superiores amplius bonos religiosos mittere, nec boni religiosi ire amplius in missiones debeant? Vita religiosa cum vita apostolica apte componi nequit, nisi religiosus in utraque dirigatur ab uno superiore, cui obedientiam vovit, quique eum dirigere ita debet in sanctificatione propria, ut sit utile instrumentum ad sanctificationem aliorum, et rursus ita eum adhibere ad sanctificationem aliorum, ut propriae salutis detrimentum non patiatur, neque dum alijs praedicaverit, ipse reprobus efficiatur.

Non II *exemptio localis*. Nam pag. 8 [48 A] statuitur: „Caveant quoque diligenter episcopi vel vicarii apostolici, ut plenissime observentur clausurae leges in hospitibus et stationibus, seu domibus quibuslibet cuiuscumque ordinis, societatis aut instituti regularis . . . et si quid contra factum fuerit, etiam ut apostolice sedis delegati statim et efficaciter provideant.“ Et pagina 13 [50 B] statuitur, ut „hospitia, stationes seu domus cuiuscumque ordinis . . . in quibus duo vel tres missionarii commorentur seu commorari contigerit, clausurae legibus omnino subiciantur“ etc. An hoc possibile erit in omnibus missionariorum tuguriis, ubi non raro unus idemque locus omnibus exercitiis domesticis, ecclesiasticis et civilibus inservire debet? Viderint ea-

A pienter. Item 2° *exemptio localis* aboletur, cum pag. 8 [48 B] statuitur: „Vicariis apostolicis, etiam uti ab apostolica sede ad hoc specialiter delegatis, ius esse et onus incumbat ecclesiis etiam regulares cuiuscumque ordinis vel instituti etiam speciali et individua mentione digni, in quibus cura animarum exercetur, eodem prorsus modo quoad omnia visitandi, quo caeteras ecclesias, quae ad clerum saecularem pertinent.“

Non III *exemptio realis*; nam (pag. 9 [48 C]) statuitur: „Neque praetermittant rationem exigere obligationum ac bonorum omnium, quae ubilibet intra fines sui vicariatus missionis intuitu oblatae fuerint, vel offerri contingat, eorumque administrationem expendere, et simul cognoscere de fidei priorum operum executione, quae iisdem fortasse fuerint adnexa.“ Tum (ibidem 9 seq. [48 C]) haec exemptionis clades ad omnes dioeceses extenditur, quae directioni sacrae congregationis de Propaganda fide subeunt; dicitur enim: „Idem vero omnino et ius et onus tamquam apostolicae sedis delegati habeant episcopi, qui suas dioeceses in locis infidelium existentes proprio iure gubernant, quoad omnes et singulas ecclesias regularium, quibus animarum cura commissa est.“ Praeterea (pag. 9 [C]): „Praefectorum apostolicorum titulus, iura, facultates et privilegia quaelibet intuitu missionum iisdem quomodolibet concessa penitus abrogantur iis in locis, quae alicuius sacri antistitis dioecesi aut vicariatu apostolico ritus latini continentur.“

Ex quibus omnibus liquet, innovationibus in hoc schemate propositis antiquum rerum ordinem et regularium exemptionem in locis missionum penitus subverti et deleri. Sed imprimis quaerendum putarem, utrum novitates illae ad scopum huius constitutioni praefixum, qui est „ut sanctum missionum opus magis semper proficiat“ (pag. 4 [46 B]) assequendum, sint necessariae? Sunt enim utique corporationibus religiosis valde odiosae et a spiritu ecclesiastico prorsus alienum est res eiusmodi novas moliri sine necessitate. At in annotationibus certe huic schemati subnexis nulla necessaria ratio proferitur: de quibus annotationibus caeterum ego nihil dicam. Invitarem solummodo reverendissimos patres commissionis ut velint illas legere. Sed neque historia missionum eiusmodi rationes exhibere videtur. Nam regulares exempti suisque superioribus plene subditi hucusque et evangelium cum fructu praedicarunt, et unitati catholicae inducendae et tuendae perfecte consuluerunt, sedi apostolicae semper indivulsa adhaerentes. Quod si quae dissidia alicubi orta aliquando fuerint vicarios apostolicos inter et regulares, non talia haec sunt, quae exemptionis excidium postulent; ne quidem medium aptum hoc iisdem sapiendis putaverim aut praecavendis. Nonne et eiusmodi dissidia fuerunt in primitiva ecclesia inter ipsoe apostolos? *Facta est dissensio* (scribit Lucas, Act. XV, 39) *ita ut discederent ab invicem, et Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprum: Paulus vero electo Tito profectus est, traditus gratias Dei a fratribus.* Ecclesia scilicet erit semper composita ex hominibus.

Verum 2° quaeritur num illae innovationes aequae sint. Iudicent reverendissimi patres, num aequum sit regulares familias, postquam stupenda constantia, ingentibus exaestatis laboribus, in sudore vultus et effusione sanguinis, in fame et siti, inter carceres et catenas, omnigenasque a potestatibus saecularum persecutiones, aut contra grassantes haereseos in catholica fide, saepe fugientibus mercenariis, conservaverant populos, aut limites regni saeculi Dei longe lateque inter barbaras nationes protenderunt, gratis spoliare et favoribus, quibus ab ipso vicario Dei

fuertur condecoratae, idque sine harum demeritis, A
idque eo praecise tempore, quo omnes vires colligunt, ut evangelica sanctitas laetius crescat et floreat, eo praecise tempore, quo diris vexationibus ab inimicis Christi ubique terrarum impetantur, vixque respirare sinantur. Aequum est, ut pastores cum lupis conveniant ad mactandas oves, ut ministri Dei, leto malo foedere, cum ministris diaboli manus conserant ad persequendos filios sanctorum?

Denique quaeritur 3° num ex propositis innovationibus maius aliquod bonum vel utilitas pro ecclesia Dei aut salute animarum sperari merito possit? — Quanta fuerit prosperitas missionum catholicarum servato veteri rerum ordine, et religiosis in pacifica suae exemptionis possessione manentibus, longa experientia satis superque ostendit; quid ex novo sequitur sit boni, saltem valde problematicum est, et ego quidem, dempto absoluto imperio vicariorum apostolicorum, nullum bonum inde spero: num vero absoluta illa vicariorum apostolicorum potestas utilis futura sit missionibus et ecclesiae Dei, examinent reverendissimi patres. Mihi videtur futurum seminarium dissidiorum, et ad rei temporalis administrationem in missionibus regularium conlaturum, non solum secus ac commissiones laicorum a quibusdam guberniis liberalibus institutas ad bona ecclesiastica recte et utiliter administranda conferre experientia probat. In ordine autem spirituali, propositae innovationes mihi omnino noxiae videntur et plenae periculi. Etenim 1° missionarii regulares duobus dominis, vicario apostolico et superiori regulari servire coacti, despondentes animis partim opus missionum deserent, reliqui minore cum alacritate et segnitie eidem incumbunt. 2° Quot inde nascentur praetextus declinandi alterutrius superioris praeccepta? quam praesens periculum suscitandi factiones et partes in familiis regularium, aliis pro vicario apostolico, aliis pro superiore regulari stantibus? Dicitur „Praevaleat in confictu praecceptum vicarii apostolici.“ Bene habet: hoc facile dicere potest, qui monasterium numquam vidit: sed ad somnium deducendum tantillum experientiae sufficeret. Verum transeamus ad alia.

3 Summa rerum ad singulos episcopos seu vicarios apostolicos revocata, immediatus nexus fidelium in terris missionum degentium cum apostolica sede periculosissime abruptitur, vel saltem valde extenuatur. Quid enim si aliquis episcopus aut non optimis instructus principiis theologicis, aut non optimo animatus spiritu incipiat noxios errores spargere, puta si incipiat „ordinariam ac directam Romani pontificis in omnes dioeceses iurisdictionem impetere, eiusdemque exercitium impedire“ (Confer litteras sanctissimi domini nostri Pii datas sub die 26 octobris 1865 ad archiepiscopum Parisiensem.) Quinam dominantis illi in cleris sese efficaciter opponent pro domo Israel? Si abrogarent patres Vaticani regularium exemptiones, meo quidem iudicio, suis ipsi subverterent manibus Vaticani propugnacula. Causa regularium causa sanctae sedis est, eoque et causa ecclesiae. Unde rectissime sanctissimus dominus noster Pius IX, cum paterna reprehenderet archiepiscopum Parisiensem, quod regulares visitationi episcopali subicere attentasset, „de spolio agitur, scribebat, per factum patrato contra possessionem, quam apostolica sedes et regulares habebant“ (Litterae citatae pag. 10). . . . Si patres Vaticani regulares sua exemptione priverent, practice ad nihilum fere redigerent ordinariam illam, immediatam vereque episcopalem Romani pontificis in universam, quae late patet, ecclesiam potestatem, quam in prima constitutione dogmatica

de ecclesia Christi, cap. III, tam sollicite definiverunt. Sed abijt, ut imprudens adeo facinus a prudentissimorum virorum consensu timeamus. Impossibile est, ut patres et tutores ecclesiae in animum inducant suum, ut velint ardentissima sanare et exequi vota acoerrimorum ecclesiae hostium extinguendo vel extenuando regularium exemptionem, „cuius utilitas (sunt verba felicitis memoriae Gregorii XVI ad archiepiscopum Mechliniensem scripta, et ab eodem archipraesule in epistola ad suum clerum die 15 ianuarii 1836 solemniter repetita) ecclesiasticis sanctionibus, longaque saeculorum plurium experientia, et vel ipso haereticorum et incredulorum odio comprobata est.“ Quae cum ita sint, spem nutrio futurum, ut reverendissimi patres commissionis iubeant propositum schema quoad relationes inter episcopos vel vicarios apostolicos, et missionarios regulares funditus reformari, intacta servata horum exemptione; et plena et immediata subiectione erga superiores suos regulares et sanctam apostolicam sedem. Quod meum votum nomine totius ordinis Cisterciensis enixis precibus sapientiae et aequitati reverendissimorum patrum commissionis etiam atque etiam commendo.

* Datum ex monasterio Sancti Bernardi ad Themas Diocletianas, in vigilia festi sanctissimi patris nostri Bernardi abbatis 1870.

Domnus Theobaldus abbas Cesari generalis sancti ordinis Cisterciensis.

xx.

Animadversiones Rudesindi Salvado episcopi Portus Victoriae.

In prooemio pag. 1, lin. 21 [45 D 13], sic immutetur: „fovent, sacra regularium instituta ac praebitorum congregationes provehunt, laicorum“ etc., ut in schemate.

Pagina 8, capite 1, § 7, linea 5 [48 A 11] dicatur: „Caveant quoque diligenter, ut plenissime observentur clausurae leges, in domibus cuiuscumque ordinis, societatis, congregationis, aut instituti regularis, canonice erectis ac fundatis in locis missionum ubicumque intra dioecesis aut vicariatus sui fines existentibus: et si quid“ etc.

§ 8, pag. 8, lin. 20 [48 B 2], ita immutetur: „Si qua disidia, quod Deus avertat, sive inter singulos missionarios, praeterquam inter superiores et inferiores eiusdem ordinis regularis, sive inter diversos ordines“ etc.

Pag. 9, § 9, lin. 3 [48 C 4], ita emendetur: „Neque praetermittant rationem exigere oblationum ac honorum omnium, quae ubilibet intra fines sui vicariatus, missionis intuitu, quod aestimari debet iuxta ecclesiae institutum et donantium voluntatem, oblatae fuerint, vel offerri contingat, eorumque administrationem expendere: et simul cognoscere de fidei missionis administratione, et legatorum priorum executione, quae eidem fortassis fuerint adnexa.“

Pag. 13, capite 2, § 4, lin. 20 [50 B 10], sic emendandum: „Domus vero cuiuscumque ordinis, societatis, congregationis aut instituti regularis, etiam si votorum simplicium, canonice tamen erectae atque fundatae, ubicumque existentes, clausurae legibus omnino subiciantur, iuxta modum“ etc.

Pag. 14, eodem capite, § 5, lin. 2 [50 C 7]: „Idcirco quolibet anno, aut si fieri illud nequeat, saltem quolibet biennio, secedant missionarii in aliquem locum arbitrio vicarii apostolici determinandum, ibique omni externarum cura quantum valebant abiecta, sacris spiritualibus exercitationibus quinque diebus devote excolantur, ita ut cura animarum detrimentum non patiantur.“

Pag. 15, eodem capite, § 7, lin. 28 [51 A 13], sic

emendatur: „Caeterum etiam missionarii regulares episcoporum seu vicariorum apostolicorum iurisdictioni sint obnoxii quoad sacri ministerii exercitium, superioris tamen sui ordinis, in his quae respiciunt regularem observantiam, et obedientiam adveniendi, manendi et recedendi a missione, obtemperare omnino debent atque obedire. Memiserint“ etc. „Proinde si quandoque contingat duobus locis contrariis praecipis, in his quae spectant missionum regimen et directionem, curam animarum et sacramentorum administrationem, episcopi scilicet seu vicarii apostolici“ etc.

Pag. 18, cap. 3, § 3, lin. 19 [52 B 11], sic immutetur: „Pias sodalitates, inter quas ab hac apostolica sede speciali laude honestatur ea quae in dioecesi Lugdunensi ortum habuit et per universum fore orbem catholicum diffusa est, in eandem missionum subsidium rite ac legitime institutas, episcopi“ etc. ut in schemate.

† Rudesindus episcopus Portus Victoriae, abbas nullius Novae Nursiae in Australia.

x§.

Animadversiones Antonii Mariae Fania episcopi Marsicensis.

Ad illustrissimum ac reverendissimum dominum dominum Fessler, episcopum Sancti Hippolyti, sacri concilii Vaticani secretarium.

Romae 19 augusti 1870.

Excellentissime domine. — Qua decet humilitate ac reverentia meas super schema de missionibus apostolicis animadversiones amplitudini vestrae remitto, iuxta monitum 26 iulii proxime praeteriti patribus datum. Interim cum affectu et magna existimatione amplitudinis suae permaneo additissimus humillimus servus

† Frater Antonius Maria Fania de Avignano episcopus Marsicensis et Potentinus.

Animadversiones super schema constitutionis de missionibus apostolicis.

Omnia huius schematis capita, una cum prooemio, mihi bene adrident, illudque probo. Merito excellentia missionum apostolicarum laudibus extollitur, perpetuum et per universum orbem exercendum ecclesiae magisterium, donec fiet in terris unum ovile et unus pastor. Munia et iura et institutio missionariorum sapienter diligenterque descripta, simul ac episcoporum et vicariorum apostolicorum praerogativae recensitae, media apte missionibus huiusmodi apostolicis promovendis, atque augendis accommodata, etc. etc. Omnia quae scripta sunt mihi placent, omnia praescripta profutura existimo missionibus catholicis ampliandis. Veruntamen, ad maiorem rei tantae, ut opinor, perfectionem assequendam, nonnullas animadversiones in medium proferre duco, quas hic breviter exscribo.

1. In prooemio pag. 3, lin. 1 [45 C 10]: „Cum Dominicum illud mandatum“ interponerem *apostolis*, scilicet „Cum Dominicum illud apostolis mandatum“ expresse, quibus mandatum indietum fuerit.

2. In eodem pag. 3, lin. 9 [ib. D 5], immediate post *immerentes* adiciorem „omnium ecclesiarum, immo et totius generis humani, ut salvum fieret, una cum apostolica beati Petri auctoritate, curam et sollicitudinem obtinemus, ad divinum illud opus etc.“

3. Pag. 4, lin. 2 [46 B 17], post ut dicerem „ecclesiae docentis, et nostrum ministerium omnem gentem in veritatis agnitionem adducendi in diem magis adimpleatur“.

4. Capite 1, pag. 4, lin. 36 [46 D 5], post verbum *recepta* „propria“.

5. In isto primo capite optarem, ubi melius verum visum fuerit, inseri haec verba, pro illis missionibus, quas missionarii regulares colunt, tenentque, ut paci et obsequio considereretur regulares ordines inter et vicarios apostolicos seu episcopos, maxime si accideret casus nonnullum missionarium de loco in locum amovendi, vel quaestio erit de munitis et officis mutandis, vel de visitatione regularium coenobiarum, et cetera huiusmodi. Haec verba vellem apponi exempli gratia, post verbum *concessa* lin. 2^a, pag. 6 [47 B 14]: „Caeterum vicarii iidem apostolici in rebus utcumque regularibus missionariis spectantibus, munitis mutandis, de loco in locum translocationibus, delictis cognoscendis, ecclesiis visitandis, inest cum superioribus regularibus amice consilia.“

6. In capite II, pag. 12, lin. 34 [50 A 7], haec adicienda post verbum *exercendi*: „Atque omnino providendum, quo saltem numquam esse defecturos, pietate, scientia, missionum peritia, immo et experientia, et gravitate probatos patres, quorum alter illis in collegiis munere rectoris, alter in spiritualibus officio fungatur.“

7. In capite III prope finem, post verba *a praedecessoribus nostris iam dudum* [53 B 10] adiungi immediate „tam salubriter et gloriosae“ *institutae fuit*.

8. Tandem pag. 20 [ib. B 17] in postremis verbis, haec interponi pulchrum et solemne mihi videtur, scilicet ita: „uniformem agendi normam edicere et ad maiorem christiani nominis gloriam, in animarum salutem, servare possint.“

Frater Antonius Maria Fania de Avignano, episcopus Marsicensis et Potentinus.

xy.

Animadversiones Ludovici Thomae Pallu du Parc episcopi Blesensis.

Illustrissime domine. — Iuxta monitum ad reverendissimos patres concilii directum die 26 iulii proxime elapsi, transmitto ad dominationem tuam quasdam annotationes in schema constitutionis super missionibus apostolicis.

Ea libentissime utro occasione ut dominationi tuae prospera cuncta adprecer, devotoaque animi mei sensus iterum exprimam, illustrissime domine, celsitudinis tuae servus et frater in Christo.

† Ludovicus Thomas episcopus Blesensis. Aquis Calidis (Vichy) in Gallia die 16 augusti 1870.

Animadversiones in schema constitutionis super missionibus apostolicis.

Schema istud videtur bonum; sunt nonnulla tamen quae mutanda aestimarem.

Pag. 7, lin. 17 [47 D 4] delerem vocem *quaeris*, quippe inter infideles sunt populi, e quibus nondum prudenter educi queant verbi gratia *episcopi*.

Pag. 8, lin. 7 [48 A 15] *hospitiis*. Non videtur quomodo possint clausurae leges in *hospitiis* mere *hospitiis* servari.

Pag. 12, lin. 28 [50 A 1]: *Regularium praesertim ordinum alumni*. Tollendae viderentur istae voces. Etenim religiosi equidem imbui debent spiritu apostolico; sed unusquisque iuxta rationem et formam sui proprii ordinis.

Pag. 13, lin. 11 [50 B 5]. *Nemo ex missionariis solus*. Sane optandum est ut missionarius nunquam obsequio socio inveniat, seu solus omnino itineretur, hospitetur, etc.; sed non necesse est ut socius ille sit sacerdos, et sufficere videtur si sit vir christianus, probus et fidelis.

Pag. 14, lin. 9 [50 C 13]. Loco *decem* ponendum videretur: *Octo decemque diebus*; octo namque dies sufficiunt, si serio et servato silentio exercitia spiri-

tualia fiant; nec maiorem dierum excessus numerum a suis alumnis praescribant plures religiosi ordines.

Pag. 15, lin. 37 [51 n.]. *Mentionent autem etc.* Totum istud, neque ad alinea sequens *Domum etc.* exclusivè, delendum iudicarem. Sufficiunt enim quae praecedunt pro cursu rerum ordinario. Quod si peculiariter quaedam hominum negotiorumve adiuncta aliquid amplius exigant, id committendum curae summi pontificis.

Pag. 16, lin. 7 [51 n.]. Occasione huius alinea *Domum*, id annotabo; nempe si non in illo, est in alio huius schematis loco aliquid esse inserendum, unde vicarii apostolici vel superiores missionariorum intelligant quod, apud quosdam populos, ad religionem facilius et efficacius propagandam, id omnino expedit ut scilicet missionarii quidam linguam ac scientias regionis in qua versantur, omnino calleant, ita ut doctissimis ac peritissimis infidelitatis viris non deprehendantur impares.

Pag. 18, lin. 10 [53 n.]. *Imprimis*, hanc vocem tollerem.

Pag. 19, lin. 15 [53 n.]. *Servorum suorum*. Grammaticè deberet scribi, *servae suos fideles*. Quod si vox *memor* repeteretur post *Iacob*, tunc optime possint retineri voces *servorum suorum etc.*

Et illa sunt quae coram Domino animadvertenda iudicari.

† Ludovicus Thomas episcopus Blesensis.

Aquis Calidis (Vichy) in Galliis die 16 augusti 1870.

x5.

Animadversiones Nicolai a Sancto Ioanne ministri generalis Capuccinorum.

Schema constitutionis super missionibus apostolicis patrum examini propositum non est satis explicitum, seu ex ipso non satis clare arguitur quid sibi velint ipsius auctores. Quod intentio alia non sit quam ut uberiores fructus ex missionibus in posterum colligantur, haud dubitari potest. Sed, cum pace ipsorum, via quam aggressi sunt, mea saltem sententia, contrarios nascitur effectus. Agitur de missionibus apostolicis, ut fert titulus, et omne studium in eo intendere videtur ut de hac nota characteristicæ externae missiones in facto expolientur, et veluti ad missiones dioecesanæ reduncantur.

Quid enim sibi vult missionarios omnes regulares iurisdictioni subiecti vicariorum apostolicorum, ita ut in aliquibus saltem nec de exemptionibus a sacro concilio Tridentino regularibus tributis frui amplius valeant, nisi totum aut fere totum subvertere systema a sancta sede legitime introductum, atque in missionibus ubique receptum, saluberrimisque effectibus satis abunde exploratum? Hoc autem substantialiter mutato nonne in damnum verteret potius quam profectum missionum? Quis enim ex superioribus regularibus quantumvis zelo animarum inflammatis suos vellet excitare subditos ad missiones adeundas in partibus infidelium qui sciret ex hoc illos veluti ab ipsius iurisdictione subtrahi ut subdantur episcopis? Vel quis religiosorum vellet ad missiones prompto hilarique animo adire si ab ordine cui spectat intendatur quamvis ad tempus praecipuus? Non deficient aliqui hoc ipsum exoptantes, sed heu! ex hoc ipso indignos aut saltem minus aptos ad missiones se exhibebunt. Quod si regulares in hoc tam praecellenti opere manum non praestent assiduam, aut minus quam par est opus suum praestent, quid eveniet tractu temporis de missionibus ubique dispersis, quomodo in posterum fovebuntur et nutriuntur? Nudum videtur speran-

¹ nascitur eod.

dam regnum Christi in posterum via ordinaria dilatatum iri, sed agrum ipsum ecclesiae huiusmodi excultum timeendum potius ne deficientibus in posterum validis operariis ad omnimodam fere sterilitatem reducantur, uti aliquando accidit, et satis compertum est; nam *quomodo erudient sine praedicante, quomodo pro praedicantibus nisi mittentur?* Fovendae sunt ergo et omni studio, ut par est, missiones excolendae, omni prorsus amoto obstaculo, ut finem a Deo et ab ecclesia intentum, quod est conversio populorum et salus animarum, assequantur; *speciosi enim sunt pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bonam*, quos semper materno et singulari quodam affectu sancta mater ecclesia prosequuta est. Quod si aliqui irreproberint in aliqua parte vel regione abusus, corrigantur, nec deleatur quod ab antiquissimis temporibus caelesti prorsus sapientia a sancta Romana ecclesia statutum est, et fructum centuplum, millenumque iam reddidisse videmus.

Praesertim quod admissio prout iacet schemate totum fere subverteretur missionum systema, et praescripta sacrorum canonum cum magno ecclesiae detrimento non parum labefacterentur. Ad quid enim ex nunc congregatio de Propaganda fide? Ad quid amplius superiores ordinum respectivorum? Missionarii possentne pendere a duabus auctoritatibus, et duos habere eodem tempore et veluti sub eodem respectu superiores? Nonne saepissime hae duae auctoritates inter se colliderentur? Et cum sit varius missionum status pro diversitate locorum, eritne opportunum legem ferre pro omnibus omnino locis? Quidquid tamen sit, certum est excogitatum systema minime conferre posse ad bonum et profectum missionum; certum est missionarios ex eo quod sint missionarii apostolici, omnimodam habere non posse dependentiam ab episcopis qua veluti dioecesanis fierent sui iuria, etiamsi agatur de vicariis apostolicis; certum est denique religiosos qua tales a duabus auctoritatibus pendere non posse, quin idea destruat regularis disciplinae perfectaeque subiectionis, quae ab unico moveri debet principio practico atque formali.

Mea igitur sententia, unica modificatio quae videtur possibilis, vel saltem missionibus non nociva, haec est, ut summa rerum ad missionem spectantium in manibus tum episcopi seu vicarii apostolici tum superioris missionariorum intelligatur reduci, ita ut missionarii singuli in ministerio verbi ab utriusque potestate et iurisdictione intelligantur pendere, et inter utramque potestatem talis promoveatur intelligentia ut episcopus seu vicarius non possit de isto vel illo missionario ad ministerium uti absque consensu respectivi superioris a quo pendent atque pendere debent, nec iste ad praedicandum verbum Dei suos subditos huc vel illuc mittere, aut ipsis facultates spirituales prout a sacra congregatione de Propaganda acceperit communicare, nisi de consensu et approbatione episcopi in cuius iurisdictione illa munia erunt exercenda.

Sic integra servarentur memoratae congregationis iura, nec nomen missionarii apostolici foret vacuum et absque sensu, sarta tectaue maneret superiorum quocumque nomine vocentur, missionum auctoritas in suis subditos, integra servaretur regularium disciplina, quod ad bonum missionum maxime confert, nec abolendae forent praefecturae apostolicae, uti innuitur in notis, quod valde absurdum esse videtur. Si enim missionarii apostolici suum fas est ut habeant ex proprio ordine superiorem, ut unum corpus efficiant, et ut consulatur uniuscuiusque disciplinae, si superiores a praeclaudata congregatione nomine sanctae sedis statuuntur,

necesse quo nomine vocari vellent, vel cuius auctoritate missionem regere debeant. Ordinis? Non, quia missiones sunt, et dicuntur apostolicas, et nomine sanctae sedis aguntur. Restat ergo quod praedicti superiores sicut auctoritatem ipsi et quidem necessario tributam, suam etiam habeant titulum. Quocumque tamen nomine vocentur, remanet ipso necessario praefici ad gubernium respectivae missionis sive missionariorum ipsi tanquam legitimo directo et immediato superiori subiectorum a suprema auctoritate cui subesse debent, et ideo episcopis subditi non possunt quin idea corporis, immo et ordinis destruantur.

Frater Nicolaus minister generalis Capuccinorum.

xi.

Observationes et emendationes Ioannis Angeli Mondani, prioris generalis Servorum b. Mariae virginis.

Duobus incommodis hoc constitutionis schema laborare mihi videtur, quae, nisi eliminentur, grave forsitan processu temporis detrimentum afferent in locis infidelium tum missionibus tum ordinibus regularibus, tum episcopis aut vicariis apostolicis; primum est, quod iis episcopis aut vicariis apostolicis nimia tribuatur potestas et fere nullis definita limitibus: secundum, quod eorum auctoritati ita subdantur religiosi viri eorumque ecclesiae parochiales ut incerta res sit, an, et quatenam privilegia et exemptiones eis supersint. Quamvis aequum sit, in missionum locis, in quibus episcopi aut vicarii apostolici sunt constituti, summam rerum ad eos pertinere, aequum tamen pariter videtur, religiosorum virorum, quia superioribus sui ordinis de apostolicae sedis auctoritate in illas regiones missi, populos infidelitatis aut haereseos tenebris obvolutos ad evangelicam doctrinam aut ad catholicam veritatem profitendam adduxerunt, ac in iis domos et ecclesias vel christifidelium oblationibus vel sui ordinis aere a fundamentis erexerunt, ita ut vel necessarium vel commodum summi pontifices in eisdem aut vicariatus apostolicos constituere aut dioeceses erigere aut instaurare iudicaverint, quaedam saltem privilegia et exemptiones in hac apostolica vicariatus aut dioecesis conservari, et clare, praecise ac solemniter affirmari. A nemine ea sententia impugnatur quae in adnotationibus schematis pag. 28 [58 B] legitur: „Missiones sine regularibus esse possunt, et vicariatus apostolicus sine missionariis apostolicis; impossibile autem est vicariatium apostolicum esse sine antiistite aut antiistitem sine ecclesia.“ Verum ex hac sententia inferendum tantummodo videtur quod regulares veneratione et honore hos antiistites prosequi, ad ecclesias eorumdem regularium accedentes excipere et sacras functiones ritu pontificali peragentibus assistere, praesertim si alios sacerdotes et proprias ecclesias non habeant, non autem quod regulares iuribus omnibus et exemptionibus sint privandi ac omnimoda obedientia sit exhibenda, ut si episcopus, aut vicarius apostolicus velit, exempli gratia, regularibus in eorum ecclesiis omne divini cultus exercitium aut sacras conciones interdiceret, huic interdictioni obtemperare teneantur. Cur plurimis in locis (liceat mihi adnotatores schematis ipsi eorum verbis interrogare) unica quandoque existit ecclesia regularium curae concredita? Cur non desunt vicariatus apostolici in quibus omnes ecclesiae parochiales regularium ordinum curae committantur? Cur dioeceses in terris infidelium constitutae sunt in quibus fere omnes ecclesiae parochiales pertinent ad regulares? Non alia, arbitror, de causa, nisi quia regulares praesertim in illis regionibus ad sacras missiones incubuerunt, et ecclesias quae in

illis modo extant aedificaverunt aut aedificari curaverunt. Unde factum est ut cum in illis regionibus vicarii apostolici constituti fuerint, non alias ecclesias invenierint quam quae ad regulares pertinebant. Idem dicatur de ecclesiis parochialibus regularium curae concreditis. Cum episcopi aut vicarii apostolici parochias erigere voluerunt aut eas multiplicare, prout locus et numerus fidelium exigebat, non nisi in ecclesiis, quae fere omnes a regularibus tenebantur, eas erigere et constituere potuerunt. Ex huius sacri concilii patribus neminem latet, quod nisi religiosae familiae viros pietate et doctrina insignes in omnes fere regiones misissent qui sedulis curis et laboribus in illis catholicam fidem propagarent et ecclesias aedificarent, tot parochiae in terris infidelium non extarent, quot hodie extant et vigent. Haec regularium in ecclesiam Dei beneficia in memoriam revocent, quaeso, et considerent qui eorum privilegia et exemptiones esse imminuendas aut penitus tollendas existimant.

Si episcopis aut vicariis apostolicis tribuatur plenum ius et potestas in omnes et singulos missionarios tam saeculares quam regulares, nullum aut fere nullum erit amplius discrimen inter saeculares presbyteros et religiosos viros et nulla restabit auctoritas et potestas superioribus regularibus in subditos suos. Quamvis enim dicatur pag. 7 schematis [47 D]: „Salvis tamen quoad regulares privilegiis“ etc. et pag. 15 [51 A 1]: „Ceterum etiam missionarii regulares episcoporum seu vicariorum apostolicorum iurisdictioni sint obnoxii quoad sacri ministerii exercitium, superiori tamen sui ordinis in his quae respiciunt regularem observantiam obtemperare omnino debent atque obedire“; cum tamen postea addatur: „Menerint autem ii ad quos spectat, officia apostolici ministerii illis omnino esse praeferenda quae a statu religioso promanant: proinde si quandoque contingat duobus iisque contrariis praecceptis episcopi scilicet seu vicarii apostolici et regularis superioris missionarium urgeri, episcopi praecceptum omnino praevalere opus est“, episcoporum praeccepta poterunt eximere regulares ab obedientia superioris ordinis et regularem observantiam perturbare. Quare ordinum moderatores alumnos suos quos ad omne opus bonum instructos atque in ministerio salutis studiosissimos noverint, difficile in illas regiones in posterum mittent in quibus non ipsi moderatores sed episcopi aut vicarii apostolici eorum opera pro suo arbitrio uti poterunt. Hinc fiet ut missiones in locis infidelium a regularibus aut negligantur aut minori cura promoveantur, religiosorum virorum in iis commorantium numerus paulatim extenuetur, et sacris operantibus, qui in excolenda vinea Domini impensissime laborabant, episcopi aut vicarii apostolici destituantur.

Addo incongruum porus videri privilegia, immunitates et exemptiones quibus summi pontifices regulares ordines ideo decorarunt ut non modo eorum in ecclesiam Dei et in apostolicam sedem pro meritis praemia rependerentur, sed eorum familiae magis magisque vigerent ac uberores fructus in agro Dominico producerent, tum a sacro Vaticano concilio imminui et pene aboleri, cum inimici crucis Christi eos tanquam inutiles et hominum societati noxios traducentes non modo bonis omnibus iam expoliaverunt, et ex domibus exturbarunt, sed penitus disperdere et destruere conantur.

Quidquid tamen decernendum esse existimabunt reverendissimi patres, ut omnes in posterum controversiae evitentur, optarem ea privilegia, quae regularibus erunt conservanda, non generatim, sed speciatim decerni et declarari. Sicut enim iura, facultates, et officia episcoporum aut vicariorum

apostolicorum de nouo in hoc constitutionis schemate a concilio nonnulla proponantur vel immutentur, ut firma remanente unitate directionis, dependentia et iure summi pontificis, facilius ad fidei dilatationem et praedicationem provideatur.

Haece breuiter praemisissis, nonnullas emendationes propono:

Pag. 7, lin. 19 [47 D], deleri optarem verbum *plenum* et periodum initium eumere a verbo *ius et potestatem* etc. Si autem haec mutatio non placet, periodus ita componi posset: „Plenum ius et potestatem habeant in omnes et singulos missionarios tam saeculares quam regulares in eorum dioecibus et vicariatus commorantes, ita tamen ut nullus regularium a suo conventu removeri possit et alio transferri nisi de consensu superioris regularis et salvis aliis privilegiis etc.“

Pag. 8, lin. 4 [48 A 10], periodum adderem: „Quoad poenas infligendas missionariis regularibus episcopi aut vicarii apostolici ius non habeant privativum sed cumulativum cum praesule regulari, casu excepto gravissimorum scandalorum, in quo episcopi aut vicarii apostolici poterunt etiam privative decernere poenas.“

Eadem pag. 8 [ib. B 11] si non placet emendare totam paragraphum quae incipit *Vicarius apostolicus* iuxta ea quae statuit Benedictus XIV in constitutione *Firmandis* de visitatione ecclesiarum parochialium ad regulares pertinentium ab episcopis peragenda, addere saltem cuperem perspicuitatis gratia pag. 9 [ib. C 10], lin. 11, post verba *fuertis adnexa* periodum: „Nullum autem ius habeant rationem exigendi eorum bonorum quae ad ordinem aut ad domum regularium pertinent.“

Haece pauca sapientissimo iudicio Deputationis pro rebus ad missiones apostolicas pertinentibus humillime subiicio.

Frater Ioannes Angelus Mondani, prior generalis ordinis Servorum beatae Mariae virginis.

xc.

Observationes Philippi Manetti episcopi Tripolitani.

In praefatio enuntiatur non ita clare ius exclusivum Romani pontificis circa missiones, et praedicationem verbi Dei in universam terram. Hoc ius exclusivum vi primatus competit soli Romano pontifici. Constat indubitanter ex universa ecclesiastica historia, a sancto Petro ad nostram usque aetatem, Beatus Petrus vix Romae sedem suam habuit, nuncios evangelii episcopos ubique misit. Omnes Italiae sedes a suis discipulis, vel a sepeo fundatae fuerunt. Ut christiana religio ubique propagaretur, ipsius successores hoc officium semper exerceverunt. Praeter ea quae adlegantur nota B in schemate, ut patet quod adseritur, sufficit historiam percurrere. Sanctus Sergius Kilianum et socios in Germaniam, Willebrordum et Svibertum in Frisiam, aliasque regiones misit. Passim haec notantur de Hispania, Anglia, Dacia, etc. etc. Quod ius constituat privativum Romani pontificis ex primatu iurisdictionis descendens, non indiget probatione, satis est manifestum.

Ut igitur per Vaticanum concilium nulla inferatur huic iuri diminutio, adserendum est clara, et sicuti fundamentum inconcussum pontificiae auctoritatis. Quo adserito, tunc rationes demonstrandas, earum quo consensu a summo pontifice proponatur, sequenti modo: „Cum optum evangelii in universa terra magis quotidie aperiat, et ex celerissimis itineribus terra et mari messis excreverit; ideo adiutores ad hanc supremam cathedram appellandos auxilium, et novam methodum adoptandam, ut maximum hoc officium recte adimpleatur, animarum conversionem

provideatur; quapropter occasione auctoritatis Vaticanum concilium nonnulla proponantur vel immutentur, ut firma remanente unitate directionis, dependentia et iure summi pontificis, facilius ad fidei dilatationem et praedicationem provideatur.

Caput I^{um}.

Inscribitur in schemate: *De episcopis et de vicariis apostolicis qui praesident in locis missionum*. Ex allatis de prooemio, et ex infra dicendis, crederem potius esse inscribendum: „De coadiutoribus et praesidibus Romani pontificis in missionibus.“

„Cum messis in immensum excreverit, ideo necessitas mediis omnibus ad praedicationem evangelii occurrendi et animarum conversionem et salutem procurandam, ideoque exhortationem faciendam omnibus totius orbis episcopis, qui coadiutores pontificis poterunt appellari et assumi, si videbitur, ut unusquisque ad hoc praecipuum ministerii pontificii officium toto animo auxilium afferat, sive dignos missionarios inquirendo et proponendo, sive consilia ferendo, ita ut sub unica directione sanctae sedis, cooperatione omnium antistitem et christifidelium facilius et totis collatis viribus finis attingatur.“

Nisi iure vero summi pontificis et ipsius facultate, sive vicarii apostolici, sive praesides, sive cuiuscumque tituli superiores statuatur pro unaquaque missione. Quibus omnibus non plus facultatis et iurisdictionis exercendum, quam ipse pontifex iudicaverit, et in litteris constitutionis expressum fuerit.

Non crederem, immo, mea sententia indecorum et aliquo modo iniuriosum summo pontifici in concilio descendere ad apologiam, et rationem reddere sive de vicariis apostolicis, sive de praesulibus etc., pag. 4 et 5 [46-47]. Haec omnia sunt pleni iuris sedis apostolicae, rectissime moderata, ideoque summo pontifici integre relinquenda; et a concilio Vaticano ex propositione et voluntate pontificis non exquirendi nisi novi cooperatores, ut res in immensum multiplicata facilius expediatur.

Caput II^{um}.

De missionariis apostolicis.

Equidem, ut in schemate, nihil Deo gratius et ecclesiae salubrius, quam sacerdotes et ministri Domini in exteras et distitas regiones proficiscentes ad evangelizandum. At experientia constat non omnes hunc dignum finem sibi proponere. Hinc erit cavendum, 1° ut missionarii sine vocatione et animi puritate et scientia probata admittantur; 2° vigilantia, ne tractu temporis hanc virtutem amittant.

Missionarius igitur non erit ad hoc officium assumendus, nisi habita prius de integra ipsius vita informatione, auditis episcopis et superioribus ordinum, si regulares, et constito de universa vitae honestate, qualitatibus et virtutibus ad hunc statum nobilioris perfectionis assumendum, et tandem de scientia necessaria et speciali, pro diversitate locorum probata.

Quo peracto, cum oratio ecclesiae et consecratio ritualis sit valde utilis ad tantam virtutem, missionarii palam hoc officium in ecclesia assumant, speciali quadam formula a sanctissimo statuenda, in sepulcro sanctorum apostolorum Romae, ad excitandam fidem et pietatem ipsorum, ad confirmandum sacrificium, et abundantiam gratiae promovendam, et tandem ut dicant enormitatem culpa si defecerint, et poenae incurrendae ob indignationem sanctorum apostolorum.

Formula haec benedictionis et declarationis missionariorum erit rituali addenda, si placuerit, post

concilium Vaticanum Romae et quae possibile est in sepulchro sancti Petri emittatur, si non, alibi a quocumque episcopo vel praeside ex deputatiōe sacrae congregationis auctoritate pontificis recipienda.

Cetera quae hoc capite in schemate continentur, putarem, esse remittenda ad Directorium, iam a summo pontifice commissum, ut cautiatur pag. 20 in fine [53 B.]. Non enim, ut nimis practicae et exhortatoriae tantum, ad dignitatem concilii occumēnici videntur pertinere.

Neque de privilegiis regularium (pag. 7, § Plenum [47 D.]), cum de iis erit alibi pertractatio.

Caput III^m.

De medijs adhibendis ad sacras missiones rite abundas.

Existimarem potius esse inscribendum: „Quomodo uniuscuiusque gradus fideles cooperare debeant ad fidei praedicationem et dilatationem.“

Quamvis, ut diximus, successori beati Petri ius et facultas huius praecipui officii, praedicationis ad infideles, a Christo Domino ipsi tradito competat; tamen cum universa christiana familia non efficiat nisi unum corpus, haereditas nempe Salvatoris nostri, domus patris communis, ecclesia militans; a singulis ergo pastoribus et fidelibus adlaborandum, ut filii et haeredes extra domum errantes miserimi numero penes infinito, totis viribus, a singulis ut patrem communem Christi vicarium adiuvent, audiant et sequantur.

Et 1° orationibus: nihil enim oratione potentior apud Deum. Statuantur per concilium Vaticanum preces, fecta, et devotiones pro universa ecclesia, in missis, in domibus religiosorum utriusque sexus, sermones etc.

2° Praeter iam existentes, episcopi associationes promoveant ad eleemosynas colligendas pro missionibus et missionariis et nullum relinquunt medium ut pio et ferventi animo adiuvent et provideant.

3° Confraternitates et ordines etiam religiosorum, iam olim florentes in ecclesia, a sanctis viris constituti, mutatis temporum circumstantiis excitentur per Vaticanum concilium ad hoc tam gratum maiestati divinae officium adjuvandum et assumendum, ita ut nulla habita differentia nationum et coloris, ecclesia universa catholica, sicut iam tempore sancti Bernardi, sancti Ioannis de Matha et sancti Bonaventurae etc., surgat ad sanctam hanc cruciatam, et prout uniuscuiusque fidelis facultas permiserit, in adiutorium et subsidium materiale sanctorum missionum.

Hoc sensu et hisce rationibus integre schema propositum, de missionibus apostolicis submissio meo iudicio existimo reformandum.

† Philippus episcopus Tripolitanus in partibus infidelium.

Die 20 augusti 1870.

✠.

Observationes quaedam patriarchae Armeni Ciliciae et suorum episcoporum de schemate super missionibus apostolicis patrum examini proposito.

I. Non bene intelligitur quando in titulo cap. I (pag. 4 [46 C.]) „De episcopis et de vicariis apostolicis“ sermo fit, et in paragr. V (pag. 7 [48 A]) et sequentibus quando de regularibus et de limitandis eorum exemptionis privilegiis statuitur, utrum episcopi quoque et monachi ritus orientalis includantur in sermone.

Verum est quod in Oriente iuxta orientalem disciplinam non existit exemptio monastica; sed post confirmationem praesentis constitutionis possent

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

eriri permultas difficultates inter monachos et episcopos vel patriarchas ritus orientalis, ideo necessarium videtur ex una parte declarare explicito episcopos quoque orientales in locis infidelium existentes, uti sunt omnes hierarchiae patriarchales ritus orientalis, frui respective iisdem privilegiis quibus per hanc constitutionem et intuitu missionum donantur vicarii apostolici vel episcopi latini in locis missionum Orientis. Ex altera parte, ne post hanc constitutionis confirmationem monachi armenii ius exemptionis sibi per illam tributum credant, opportunum videtur ut explicito exprimat de iis regularibus tantummodo intelligi, in quibus sancta sedes recognoscit nominatim ius exemptionis.

II. Quod in paragr. VI (incip. „Eorundem sive“ pag. 7 [47 D.]) dicitur „omnes et singulos missionarios apostolicos etiam regulares sint visitationi etc. episcoporum obnoxios esse“, desideratur ut explicetur, utrum de visitatione solummodo ecclesiarum vel etiam conventuum regularium intelligatur.

III. Optimum est quod statuitur in paragr. XI („Ubi intra“ pag. 9 [48 D.]) quod ubi episcopi orientales vel per se vel per suos sacerdotes praesident legitime suis fidelibus, super hoc nullam exercent iurisdictionem episcopi ritus latini vel vicarii apostolici; sed compertum est quod, nunc per hoc, nunc per illos praetextus non pauci missionarii ritus latini in nostris regionibus non raro illud intendunt ut catholicos ritus orientalis in ritum latinum convertere velint. Ad id nunc allegare solent quod tales orientales subditi facti sint exterarum potentiarum, nunc quod serviant ministris occidentalibus, et propter hoc ritum orientalem relinquere deberent et similia. Hinc necessarium omsino credimus ut in hoc paragr. strictissime praescribatur etiam missionariis latinis nullo pacto in ritum latinum admittere debere orientales sub penis iam a Rom. pontificibus sancitis et hoc Vaticano concilio renovandis, et asseratur principium quod „ritus est norma iurisdictionis“, ita ut qualicumque fidelis ritus armeni qui invenitur in dioecesi alicuius legitimi episcopi armeni, cuiuscumque gubernii sit subditus vel regionis oriundus debeat necessario subiacere iurisdictioni episcopi sui ritus, salva illis particularibus casibus, in quibus indulto apostolico tantum, pro omni vice obtinendo, dispensetur mutatio ritus pro urgenti causa.

IV. In paragr. XII („Quod si“ pag. 9 [48 D.]) ubi asseritur ius episcopis ritus latini et vicariis apostolicis curam suscipiendi fidelium qui carent solatio episcopi aut parochi proprii ritus vel per mortem vel per discessum etc., necessarium videtur statui ut in hisce casibus episcopus vel vicarius apostolicus temporario modo tantum curam gerens eorundem fidelium illico advertere debeat proprium patriarcham ut provideat populo suo, ac cum illo pervenerit parochus legitime a suo patriarcha vel episcopo deputatus, episcopi latini vel vicarii apostolici nullum amplius ius exercent in fideles illos ritus orientalis. Illud etiam certissimum est et experientia compertum quod si diutius tales fideles ritus orientalis permanerint sub iurisdictione et gubernio episcopi et cleri ritus latini, necessario ritus eorum orientalis abolebitur et inde tot tantaque discordias et dissidia in Oriente: quapropter obligatio advertendi illico proprium legitimum patriarcham vel episcopos opportune exprimenda videtur.

V. In paragr. XIII („Si autem“ pag. 10 [49 A.]) alius casus providetur, id est de illis orientalibus, qui nullae dioecesi sui ritus pertineant, et horum cura deano assignatur episcopis vel vicariis apostolicis, qui exhortantur ut, si, et quantum fieri potest, illi orientalibus sacerdotes proprii ritus praeposere ca-

rest. Hic etiam animadvertendum videtur quod ad clerici orientalis ritus eiusdem loci vel immisui vel tales orientales degant proxime ad limites patriarchatus proprii ritus, nulla difficultas cur eorum cura patriarchae assignetur auctoritate a. sedis. Hoc certe grave est videre, quod orientales etiam prope ad suos proprios patriarchas vel episcopos legitimos, gubernentur tamen ab episcopis et clero latini ritus cum certissimo periculo amittendi et linguam liturgicam et ritum. Ita fit pro armenis provinciae Smyrnenensis qui cum proximi sint episcopo armeno Brusseensi, et etiam suo patriarchae Constantinopoli legenti, tamen archiepiscopi Smyrnenensis iurisdictioni subiacent. Si vero tales fideles ritus orientales degant in regionibus disantibus a limitibus proprii patriarchatus, vel legitimi episcopi sui ritus, tunc sedes providebit *en et quomodo* conveniat auctoritatem facere patriarchae illius gentis ut episcopum vel parochum praeficiat illis; interim illud necessarium videtur statuere in hoc paragrapho ut parochi omnes illorum orientalium debeant esse e clero eiusdem ritus, alioquin ritus ille orientalis cito abolebitur, et erit confusio quaedam latino-orientalis; et haec tutela eo magis necessaria est ne schismatici orientales autem non obstantibus tot tantisque constitutionibus apostolicis de conservatione ritus orientalis, practice intendi a missionariis evellere sensim sine sensu eos ritus orientales.

VI. Hic et illud observandum est quod non raro accidit ut advenas quidam latini ritus inveniuntur in limitibus patriarcharum orientalium, in quibus nullus episcopus vel sacerdos ritus latini inveniatur. Quis curam horum assumeret? Saepe episcopus Ancyrae, Adanae, Caesareae etc. ubi nullus sacerdos latinus invenitur, degunt fideles ritus latini, et his, episcopi et sacerdotes nostri curam spirituales praestare solent iuxta proprium ritum armenum. Hinc necessarium est providere et huic casui statuere in hoc paragr. XIII quod si in limitibus episcoporum ritus orientales fideles latini inveniuntur et sacerdotes proprii ritus absint, episcopi vel parochi catholici ritus orientales eodem modo curam eorum assument, advertendo scilicet interim proprium delegatum vel episcopum, in cuius circumscriptione invenitur locus ille.

VII. In cap. II, par. II („Ad apostolicas missionarias“) ad finem (pag. 19 [49 D 7]) scientia linguarum orientalium sedulo missionariis apostolicis inculcatur et re quidem vera. Quia non raro videre est quosdam missionarios qui vix aliqua verba linguae orientalis pronuntiare possent, confessiones suscipere melius orientalium non obstantibus observationibus proprii episcopi. Hinc non pauca scandala proveniunt. Ut autem huic inconvenienti obvietur necesse est ut vel examen aliquod de sufficienti cognitione linguae orientalis instituat, ex quo innotescat posse eos rite ministerium sacerdotale exercere in lingua orientali, vel alio modo huic difficultati obvietur. Haec autem dicimus pro illis locis praesertim ubi episcopi proprii ritus orientales reperiuntur.

VIII. In hoc eodem cap. II, paragr. V, pag. 14 [9 D 1] („Haec sedulo“) et paragr. VII, pag. 16 [51 B 14] („Demum ita se“) ubi consilia dirigantur sapienter ad missionarios exteros, ut cum omnibus cuiuscumque gentis et ritus pacem servent et benevolentia populos dignos prosecuantur etc. etc., valde necessarium nobis videtur ut et illud addatur quod missionarii verbo et exemplo non solum praestent honorem et reverentiam episcopo vel vicario apostolico cui subiacent, sed et honore prosecuantur episcopos catholicos cuiuscumque ritus qui ibidem possent inveniiri, et debeant abstinere a quocumque verbo vel actione qua honor vel devotio vel iurisdictioni episcopi et

cleri orientalis ritus eiusdem loci vel immisui vel laedi possit apud suos fideles. Illud etiam addere necessarium videtur, scilicet ne missionarii comatur praecipito concilio introducere inter fideles orientales usus quosdam vel libertates, quae in Occasu cum communes sint, non obeant publicae morum honestati vel observantiae disciplinae, sed in Oriente possent esse valde noxae, cum adhuc populi illi in maiori simplicitate degant et austeriori disciplina canonica utantur, prout est de ieiuniis, festis, de dispensatione impedimentorum matrimonialium etc. etc. Experientia et illud videmus quod in limitibus patriarchatus orientalis plerique missionarii scholas instituendo et iuvenes orientales ibidem colligendo, quia illos propriam linguam edoceant, exterarum linguarum studium illis proponunt, quo fit ut generatim tales iuvenes abhorreant pia exercitia proprii ritus et tamquam sapientes contemnunt proprios fratres, clerum et pastores, et totum in eo sunt ut impias ephemerides exteras legant, et ita magna damna inde proveniunt ad pietatis et disciplinae illius populi relaxationem. Illud etiam accidit quod tales iuvenes catechismum addiscunt in lingua extera materialiter, quin aliquid intelligant, et cum non ediscant linguam maternam, in qua melius a pueris ediscuntur catechisticae institutiones, hinc fit ut pueri apud latinos missionarios edocti non instruantur in catechesi. Comperitum est aliunde, quod melius providetur tam gubernio spirituali orientalium catholicorum, quam conversioni schismaticorum orientalium per opus proprii cleri, et ideo ad verum et durable profectum religionis catholicae inter orientales tam catholicos quam schismaticos omnino necessarium est ut a. sedes cum respectivis patriarchis et episcopis ea media adhibere dignetur quibus numerus sufficiens bonorum et piorum sacerdotum ritus orientalis quamprimum formetur, in quibus ut illa virtus effulgeat necesse omnino est ut speciali modo a. apostolicae sedi addicti sint. Interim praescribatur missionariis qui pueros orientales in suis scholis admittere solent, debere eosdem docere linguam maternam et in hac eadem lingua eos instituere in catechesi christiana.

IX. In eodem cap. II, paragr. V („Videant“) finem versus (pag. 15 [50 B 14]), additur quod missionarii apostolici teneantur litteras apostolicas exhibere aliis etiam episcopis cuiusque ritus, licet eis non subiaceant, in quorum dioecesibus sacrum ministerium eos obire contingat. Ex hoc vero intelligitur nunquam induci quod missionarii illi per hanc formalitatem ius obtinere censeantur exercendi ministerium super ritus eiusdem episcopi fideles.

X. In cap. vero III, paragr. III („Piae sodalitates“) pag. 18 [52 B 11], ubi mentio fit piarum sodalitatum, explicite nominetur opus pium Propagationis fidei Galliarum, quod eminet inter omnes alias sodalitates et mereatur omnium missionum mundi gratum animus; specialiter vero patriarchatus noster debet principaliter huic piae sodalitati quod in brevi spatio temporis construere potuit in toto patriarchatu tot scholas, ecclesias, seminaria etc. etc. Mentio haec specialis certo erit solemnis recognitio tot tantorumque beneficiorum quae per pium illud opus per universum orbem operantur, et erit simul incitamento pro aliis sodalitatibus.

XI. In eodem capite autem paragrapho V („Dum autem“) pag. 18 [52 C 11], ubi conciliariter vota exprimuntur pro conversione hebraeorum, non solum opportunum sed et necessarium videtur ut identidem votum conciliare emittatur praesertim pro conversione ecclesiarum orientalium, quae illustratae fuerunt tot tantisque clarissimis et sapientibus patribus, doctoribus etc. etc. Ideo etiam votum hoc conciliare necesse

carium et opportunum videtur quod cum in hoc Vaticano concilio catholici antistites orientalium ecclesiarum interfuerint cum episcopis ecclesiae occidentalis, grave prorsus videretur quod cum de gentis Israel conversione votum synodale emittitur, non iidem sensus ac desideria exprimerentur pro conversione ecclesiarum ss. Polycarpi, Dionysii, Athanasii, Basili, Gregorii Nazianzeni, Gregorii Armeniae illuminatoris, Iacobi Nisibeni etc. etc., qui non solum Orientis, sed universae ecclesiae decus et gloria extiterunt: nonne memoria ss. horum patrum et doctorum, quorum sedes et ecclesiae olim perillustres nunc passim dirutae et divulsae in schismate lugent, exigit ut vota ardentissima ad caelum dirigantur de regeneratione antiquarum illarum et venerabilium ecclesiarum?

XII. Tandem illud observandum censemus quod in hoc schemate nulla mentio fit de relationibus quae possent esse inter delegatos apostolicos et patriarchas orientales, quorum neque nomina inveniuntur in hoc schemate, etiam constituti sint in locis infidelium. Coordinatio harum relationum necessarissima est, ut omne motivum dissidii et querelarum amoveatur, et si in alio quocumque schemate non erit mentio de hisce relationibus, necessarium est in huius schematis opportuno quodam loco de illis sermonem instituere: de qua re generaliter liceat nobis afferre quod decreta a s. sede in praeteritum sancita pro hac re tamquam basis harum relationum proponantur, et in nota haec eadem decreta textualiter inscribantur, ut in posterum norma directiva sit tam pro delegatis quam pro patriarchis et episcopis orientalibus. Si autem desint aliqua necessaria, addenda erunt eo modo et consideratione, ut praesenti statui patriarchatum hierarchicae conditioni et proprio clero formato omnino conveniant, et nulla inde obstacula vel motiva oriantur ad imminuendum apud orientales honorem debitum, iurisdictionem legitimam ac reverentiam canonicam quae a propriis fidelibus debentur erga suos patriarchas et pastores etiam.

Haec sunt quae observanda censuimus in Domino de hoc schemate. Absentes quoque coepiscopi nostri huius patriarchatus armeni, cum quibus saepe saepius de his negotiis sermonem institueramus, eandem mentem nobis aperuerant: quare de hisce observationibus debemus dicere quod exhibeant mentem totius patriarchatus Ciliciae Armeniorum.

Romae, Ritiro Piatti, die 20 augusti 1870.

Antonius Petrus IX patriarcha Ciliciensis Armenorum.

Giovanni Hagian arcivescovo di Cesarea.
Leone Korkoruni arcivescovo di Melitene dell'Armenia Minore.

S. Melchisedech episcopus Erzerumiensis.
Stefano Israelian vescovo di Karpath.

xvii.

*Observationes Iosephi Caizal y Estradé
episcopi Urgellensis.*

I. *Observationes generales.*

Gravissimo affectus sum moerori in perlegendo et ponderando novo hoc schemate quo ad opus divinum missionum magis in Domino promovendum proponitur examini patrum ut velint apostolicam et sanctissimam et iustissimam exemptionem regularium in locis missionum commorantium omnino coarctare eodemque auctoritati et pleno iuri episcoporum localium omnino subicere. Qua utique innovatione, non tam promoveretur divinum missionum opus quam destrueretur. Itaque ut rei absurditatem demonstrarem, priusquam singulares depromam observationes, haec tria de proposita in novo sche-

mate disciplinae mutatione generatim probabo. Primo, eam chronologicae et theologice spectatam inniti principio haeretico, atque in haeresim ducere; secundo, eam logice consideratam introducere in ecclesiam Dei monstram inordinatam et ruinoseam; tertio, eam religiose ac historice introspectam nullum salutare missionibus apostolicis parare incrementum, sed potius exitiale vulnus. Sum equidem episcopus e clero saeculari electus et consecratus; numquam enim, meis innumeris demeritis, hanc specialem gratiam, quam Deus eminentissimo et reverentissimo cardinali Odescalchi aliisque insignibus viris concessit, haecenus promeritus sum, licet eam petierim multumque desideraverim et desiderem, ut in sanctissimum statum regularis obedientiae ac disciplinae adiscerem. Ideoque pleniori spiritus libertate animadversiones faciam, quas necessarias ad commune ac universale totius ecclesiae bonum coram Iesu Christo pastore aeterno iudicabo.

Atque in primis facillimum est demonstrare, propositam examini patrum in schemate veteris ac apostolicae disciplinae immutationem pro missionariis regularibus inniti principio, quod theologice semper fuit materialiter haeticum, hodie vero chronologicae est etiam formaliter haeticum. Et sane cuilibet legenti novum schema patet luculenter, principium, quod in eo subintelligitur, veluti omnibus notum, ad urgendam necessitatem moralem immutationis, quae proponitur, non aliud esse, quam quod iugiter, unoquoque fere saeculo, invocatum est a multis etiam cardinalibus et episcopis contra privilegia et exemptionem monachorum et regularium, nempe divinum et proprium et plenum episcoporum ius ad regendam iurisdictione ordinaria et immediata ecclesiam intra fines territorii illis assignati. Supponitur enim, istud divinum episcoporum ius imminui, coarctari, et ligari privilegiis, ac exemptione regularium. Non negatur Romanos pontifices potuisse privilegia regularibus concedere; sed contenditur ea esse contra ius commune, adeoque ea esse exemptionem odiosam, et perturbationem ordinis hierarchici. Legantur, quae de hac re disseruit eruditissimus et infensus hostis privilegiorum, Thomas in suo opere: De vet. et nov. disciplin. ecclesiae, cuius eruditione cooperuit se procellosus turbo Iansenistarum contra monachos et regulares, ducibus van Espen, Febronio, Scipione Ricci cum Pistoriensibus, aliisque bene multis. Longissimus essem, si omnia referre vellem hac super re testimonia; duo ergo vel tria exscribam, quibus probetur assertum¹.

Institutum fuit anno 910 coenobium Cluniacense, cui auctoritate Romanorum pontificum multa monasteria aggregata fuerunt. Extat in bullario Cluniacensi sollemnis Ioannis papae XIX confirmatio privilegiorum et libertatis exemptionis ab omni iurisdictione episcopi cuiuscumque localis, quae alii pontifices Cluniaco concesserant. Perpendantur quae ex pontificio diplomate excerpta subiicio. „Ioannes episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo filio Odiloni abbati monasterii, quod dicitur Cluniacum, in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli consecratum, in comitatu Matiaconensi situm, et per te cunctis successoribus tuis abbatibus in perpetuum . . . Per huius nostrae auctoritatis privilegium statuente decernimus, ut cuncta loca et monasteria ad praedictum Cluniacense coenobium pertinentia, quae ab aliquibus fidelissimis christianis,

¹ Quae sequuntur testimonia, profecto exscripta emendator ex egregio libro a Victore de Buck, presbytero societatis Iesu, tunc temporis edito, hoc praenotato titulo: *De exemptione regularium conservanda et confirmanda commentarius*. Bruxellae, 1869. In-8°, 207 p.

regibus, episcopis, ducibus seu principibus eidem loco sunt concessa, et ab antecessoribus tuis abbatibus adquisita, Bernone videlicet, Odone, Eymardo, et beatae recordationis sancto Mayolo praedecessore tuo, vel quaecumque ad eundem locum pertinere videntur, absque ullius contradictione, cum magna securitate quietus debeas possidere, et per te universi successores tui in perpetuum. Necnon sub divini iudicii promulgatione et confirmatione et anathematis interdictione corroborantes decernimus, ut nullus episcopus seu quilibet sacerdotum in eodem venerabili coenobio pro aliqua ordinatione, sive consecratione ecclesiae, presbyterorum aut diaconorum, missarumve celebratione, nisi ab abbate eiusdem loci invitatus fuerit, venire ad agendum praesumat, sed liceat monachis ipsius loci cuiuscumque voluerint ordinationis gradum suscipere, ubicumque tibi tuisque successoribus placuerit. Interdicimus autem sub simili anathematis promulgatione ut isdem locus sub nullius cuiuscumque episcopi vel sacerdotis deprimatur interdictionis titulo, seu excommunicationis vel anathematis vinculo. Decernimus etiam, et illius, cuius vice quamvis indigne fungimur, auctoritate sancimus, ut isdem locus omnibus ad se ob salutem confugiētibz, sit misericordiae sinus, sit totius pietatis et salutis portus. Obtineat in eo locus iustus, nec repellatur paenitere volens iniquus. Praebatur innocentibus charitas mutuae fraternitatis, nec negetur offensis spes salutis et indulgentia pietatis. Et si aliquis cuiuscumque obligatus anathemate eundem locum expetierit, sive pro corporis sepultura, seu alterius utilitatis et salutis gratia, minime a venia et optata misericordia excludatur, sed oleo medicamenti salutaria fovendus benigne colligatur. Quia et iustum sic est, ut in domo pietatis et iusto praebatur dilectio sanctae fraternitatis, et ad veniam confugiēti peccatori non negetur medicamentum indulgentiae et salutis. Sit autem omnibus ibi advenientibus causa salutis, hic et in perpetuum divinae miserationis et pietatis refugium, et apostolicae benedictionis et absolutionis praesidium. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae confirmationis scriam venire aut agere tentaverit, sciat se Domini nostri, et apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodandum, et cum diabolo, atque tum Iuda traditore, in ignem aeternum concremandum. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam et vitam aeternam a Domino consequatur. Amen.

Patet autem evidenter, huiusmodi privilegia et exemptiones concessas a Romanis pontificibus monachis s. Benedicti et coenobio Cluniacensi inniti catholicae veritatis principio quo credimus: Romanum pontificem habere supremam episcopalem iurisdictionem ordinariam et immediatam in omnes et singulas ecclesias, et in omnes et singulos fideles. Mira est etiam et abundantissima copia fructuum quam monachi muniti istis privilegiis pontificiis colligerunt in conversione barbarorum seu gentilium ad fidem catholicam, et in sanandis peccatis populorum.

Quam ob rem, ira fremens daemones, serpens astutissimus, movit quorundam episcoporum et sacerdotum saecularium animos contra huiusmodi monachorum privilegia et exemptionem, ac si ea essent contraria iuri proprio ordinario et immediato localium episcoporum, atque divini ordinis hierarchici eversiva. Hinc per contemptum monasteria monachorum vocata fuerunt acephala. At non omnes episcopi consenserunt invidio nomini; probataque

eis fuit responsio ad obliiviam facta a b. Petro venerabili monacho Cluniacensi. „Respondemus veritati contrarium opposita fronte existere; quoniam patet nos proprium episcopum habere. Quis enim rector, quis verior, quis dignior Romano episcopo potest inveniri? Nonne ille est, cui dictum est: *Tibi dabo claves regni caelorum* etc.? Hanc unum solum et maximum nos habere episcopum gloriamur, huic soli specialiter obedimus; ab hoc solo, si causa, quod absit, exigeret, interdici, suspendi, atque excommunicari possumus. Haec (nempe, privilegia) ipsius sedis irrefragabilis sanxit auctoritas, nec unius tantum sed multorum decreta inde apud postram matricem ecclesiam conservantur. Haec ipsi ita condiderunt, non ut hanc, de qua loquimur, Cluniacensem ecclesiam alteri episcopo prius eam possidenti auferrent, sed a fundatoribus, qui eam in proprio allodio construxerunt, rogati, in propriam retinuerunt, atque soli Romano pontifici eam in aeternum decernentes pluribus hoc privilegio confirmarunt. Hoc non solum Cluniacenses obtinent; sed et quampluribus datum cernimus, et longe ante Cluniacum conditum multis aliis monasteriis ab eadem apostolica sede concessum cernimus.“ (Mabillon, Annal. ord. s. Bened., lib. 41. num. 60, tom. 3). En duplex principium, alterum catholicum, alterum semper theologicum haereticum, quo privilegia monachorum vel concessa et defensa, vel accusata et impugnata fuerunt, tamquam adversantia iuri communi, et iustitiae, ordinique hierarchiae divinae.

Utrumque principium optime intellixit s. Bernardus, qui hac de causa, tum in libro de officio episcoporum (oper. tom. 1, cap. 9), tum in libro de consideratione ad Eugenium (lib. 3, cap. 4), dum ex una parte redargebat superbiam abbatum, qui causis non necessariis ambiebant a Romano pontifice dispensationem et exemptionem monasteriorum a iurisdictione episcopi, cui illa ratione foundationis et originis erant subdita; attamen ex altera fortiter vindicabat contra nonnullorum episcoporum exactiones iura et privilegia monasteriorum, quae, vel ratione foundationis et originis Romano pontifici addicta fuerant, vel aequis et necessariis ex causis a iurisdictione episcoporum subtrahebantur. Hinc ipse sanctissimus abbas, cum practice palparet difficultates inextricabiles, quibus nonnulla monasteria ordinis Cisterciensis episcopis subdita impediabantur ab obedientia sub uno praeside abbate et capitulo generali, nisi libera redderentur et emanciparentur a sententiis episcoporum, petit et obtinuit ab Innocentio II breve apostolicum quo, in gratiam meritorum in extinguendo schismate Petri Leonis, concedebantur Claraevallensi abbati optata privilegia, XIII kal. mart. indict. X, incarnationis Dominicae anno MCXXXI, pontific. Innocentii papae II anno III (oper. s. Bernardi, tom. 1, col. 321-22, ed. anno 1719). Atque his Romani pontificis privilegiis ditatus ordo Cisterciensis novos et abundantiores fructus reddidit ecclesiae ad laudem et gloriam Dei et Domini nostri Iesu Christi.

Alterum factum ad ostendendam veritatem nostri asserti decimo ex iis quae referunt Thomasinus (De vet. et nov. eccles. discip., tom. I, part. I, lib. III, cap. 39, n° 2) et continuator alter chronici Gulielmi de Nangis (Spicilegium Dacherii, tom. 3, p. 110, ed. 1723) ad annum 1349 et 1351. In comitata Avinionis miseranda lues depulabatur civitates, oppida et pagos ut vix unus e decem maneret superstes. Grassante peste parochi saeculares et alii pastores perterrefacti, relicto grege fugerunt omnes. At vero fratres mendicantes animas suas morti exposuerunt

pro salute miserorum. Magna hinc veneratio et gratitudo populi erga fratres, quorum ecclesias et monasteria vel nova exaedificarunt, vel diruta repararunt et ornarunt. Papavit res haec multorum animos, et aevum bellum contra fratres aconsum est, ac si essent homines exleges, evertores hierarchiae, speculatores avidissimi tum iurium tum bonorum parochialium. Atque adeo flammis odii erupit foras, ut domini cardinales et episcopi bene multi efflagitarunt a Clemente VI abolitionem fratrum mendicantium.

Anno Domini 1351, inquit continuator chronici Gulielmi Nangiacoensis, insurrexerunt domini cardinales et praelati alii multi cum magna multitudine curatorum contra religiosos mendicantes in curia Romana, volentes et potentes a domino papa Clemente VI eorum annulationem et quod deficerent in se: episcopi allegantes fortiter in consistorio, quod ipsi mendicantes non erant ab ecclesia vocati et electi, et quod eis non incumbere fidelibus praedicare, neque confessiones audire, sed neque sepulturae recipere alienas. Unde requirebant dicti praelati cum curatis, quod ipsi mendicantes cassarentur, vel saltem quod cessarent a praemissis, aut ad minus, quod non solum quarta portio de sepultura alienis daretur, sed totum emolumentum ipsis curatis ex integro redderetur; quia nimis erant ditati ipsi mendicantes de talibus sepulturae, prout dicebant ipsi praelati et curati. Haec et similia praelati et curati allegabant contra mendicantes, et multo plura; magno de hoc sermone contra ipsos facto per domnum cardinalem, et praefatis mendicantibus ibidem praesentibus, et nihil ad obiecta respondentibus, sed potius cogitantibus illud quod scriptum est: „Estote in pace, et Dominus pugnabit pro vobis“; quod statim ibidem factum est.

„Nam, finitis dictis allegationibus contra ipsos, domnus papa statim pro mendicantibus verbum sumpsit, allegans pro parte mendicantium, eleganter ostendens per multa iura et scripturas, dictos mendicantes non esse sic spernendos, ut illi dixerant, nec cassandos; probans eos a Deo et ecclesia fore vocatos ad auxilium regiminis ecclesiae, licet tardius quam de multis, etiam eos inter alios vocatos deberi merito computandos. . . . Addidit autem domnus papa, quod ideo multi praelati et curati odio habebant mendicantes, et eis clauderent portas suas pro tanto, ne viderent vitas eorum. . . . dicens iterum eis, quod dolere non debebant, si mendicantes aliqua bona tempore mortalitatis, quae nuper fuerat, receperant in visitationibus laborantium et cura, quam dicti mendicantes, fugientibus curatis multis, solemniter exercuerant circa decedentes; et, si de dictis temporalibus aliqua aedificia construxerant, non erat dolendum; cum hoc totum esset, ut dicebat domnus papa, in suis aedificiis appositum ad decorem totius universalis sanctae Dei ecclesiae, non in voluptatibus et actibus impudicis. . . . Tandem dixit eis domnus papa, quae et qualia mala et quanta emergebant ecclesiae, si ea, quae ipsi praelati petebant contra mendicantes, finaliter obtinerent. Dixit tamen eis, quod si aliqua haberent contra ipsos religiosos, ponerent in scriptis et alii e converso; et ipse domnus papa daret eis optimos auditores. Et sic vacui recesserunt dolentes et confusi, religiosi gaudentibus et laudantibus Deum verum.“

At vero diuturnus non fuit mendicantibus huius pontificiae protectionis et defensionis fructus. Et enim, sub finem saeculi XIV et ineunte XV, Parisiis recruduit bellum contra privilegia et exemptionem mendicantium opere atque studio universitatis. Huius namque cancellarius, Ioannes Gersonus,

infensissimus hostes privilegiorum et praerogativarum, sedum mendicantium, sed etiam apostolici primatus Romanae sedis, claris tandem verbis allegans principium haereticum, quo insitebatur tota haec diuturna pugna contra regularium privilegia, „quod, nempe, ad universitatem Parisiensem, filiam regis (vel ad alios quoslibet episcopos et doctores), spectat secundum doctrinam de sanctae ecclesiae iudicare gubernamine“ (oper. Gera. edit. Dupin tom. 2, col. 434). Iussu universitatis, inquit continuator Hist. eccles. Figuri, concionatus est contra bullam papae Alexandri V et conclusit, id rescriptum intollerabile esse, nec componi posse cum ecclesiae commodis, atque ut tale annihilandum esse, cum hinc turbari possit ordo hierarchicus praelatorum sanctae ecclesiae, quorum iuribus derogatur (Hist. eccl., lib. 101, tom. 21, pag. 127). Et in sermone habito ad populum Parisiensem, vehementer eis inculcabat haereticam hanc doctrinam contra supremum primatum Romani pontificis. „Si dicat aliquis papam esse, qui mittit mendicantes; respondemus, videndum esse, an necessitas sit: non enim dandus est curator aut coadiutor praelato aut alteri, ipso invito, sine defectu eius aut impotentia, alioquin gravatur: quod non vult, aut velle non debet facere papa fratribus suis“ (op. Io. Gers. loco citato, col. 434). Quae omnia consona sunt doctrinae de clavibus regni caelorum collatis a Domino non quidem personae b. Petri singulari et principi reliquorum apostolorum, sed b. Petro, quatenus representabat ecclesiam, cui immediate ac proxime claves datae fuerunt. Quam ob rem, privilegia a Romanis pontificibus concessa monachis et mendicantibus censebantur a nonnullis episcopis pervertere divinum ordinem clavium, quae habent singuli episcopi immediate ac proxime per auctoritatem ecclesiae, quae illos elegit, a Deo et Domino Iesu Christo iure pleno in omnes ecclesias et personas dioeceseos sive saeculares, sive regulares.

Haec omnia confirmantur ex continuato bello universitatis Parisiensis contra bullas Nicolai V et Calixti III, quibus privilegia mendicantium confirmabantur. Nam plures mendicantes, qui sententiae universitatis non adhaeserunt eieci fuerunt ex ea (Raynal. Annal. eccles. ad an. 1471, Cont. Fleur. loc. cit. Thom. de vet. et nov. discip. eccl., tom. 1, part 1, lib. 3, cap. 39). Nec hoc gravissimum ecclesiae dissidium pacatum est, nisi donec in concilio Lateranensi V mitissimus omnium mortalium Leo X aliquid relaxans de apostolicae sedis iuribus in gratiam episcoporum conquerebantium et clamantium contra privilegia mendicantium constitutionem edidit „Dum intra mentis arcana revolvimus“ (Labb. Conc. tom. XIX, col. 970), quae bullas praedecessorum suorum pro mendicantibus ex parte confirmavit, ex parte derogavit. Atqui, vel in ipso concilio Lateranensi episcopi de hac controversia contra religiosos decertantes adversus privilegia, eodem fere tempore in nixi sunt principio, scilicet, iure divino auctoritatis episcopalis, cui per privilegia data a Romanis pontificibus religiosi mendicantibus irrogatur iniuria et dedecus. Testis huius rei doctissimus vir Aegidius Viterbiensis, generalis praepositus Eremitarum S. Aug. et deinde s. R. e. cardinalis, qui in eodem concilio una cum magistro generali ord. Praedicatorum sustinuit pondus vehementissimae pugnae, quam episcopi moverant contra religiosorum exemptionem. Aliqua excribenda censeo ex illius litteris ad universum Eremitarum S. Aug. ordinem (Martene veter. script. collect. ampliss. tom. 3, col. 1264, Aegid. Viterb. ep. 24). „Voxbat con-

edilium delere omnia, quae nos a pontificibus, circumventis dolo, fraude, importunitate, vi extorsisse iactabant. Episcopalem dignitatem non laesam modo, verum etiam inhonestatam, afflictam, et prope eversam esse dicebant. Itaque, ut in capitale Ariminensi ostendimus, ne omnia persequerentur, ut dicebant, octuaginta articulos formaverunt, quos de nostris privilegiis abradi contendebant, . . . ut nihil per mensem faceremus, in ius episcoporum transivimus, atque alia huius generis. Scripsimus hoc discrimen ad universum ordinem, ut in omnium periculo, omnium suffragio atque orationibus iuvaremur. . . Pontifex nos in aliquibus cedere imperabat, concilio claudendo non assensuros (episcopos) referens, nisi aliqua, quae vellent, de nostris privilegiis abrogarent. Nos, ubi omnia servari posse non datum est, ea servare annixi sumus, quae tamquam praecipua et ordinis essentialia esse videbantur. Multum generalis Praedicatorum reverendissimus profuit, multa doctissime, copiosissime, constantissime adduxit. Ego religionem obsessae civitati comparavi, cui duo essent maxime necessaria: intus annona ad victum, foris murorum propugnacula ad tutelam; utrumque civitati necessarium, alterum ut a fame, alterum ut ab hostibus tueatur, utroque vix tuto agi; unum si desit, esse intereundum; . . . intus eleemosynas non alere, foris nos iurisdictione defendi; periturum alterum, si quarta solveretur; alterum casurum, si praelatorum iudicio nostra cognoscerentur. Proinde, nos omne tormenti genus subituros potius, quam in his duobus laedi pateremur. . . Nunc agite gratias Deo servatori, et orate pro sanctissimo domino nostro, qui nihil nostra causa non fecit; et reverendos praelatos summa reverentia prosequamini.

Et sane mirabilis fuit haec victoria, quam mendicantes, strenua prudentia, vigilantia et fortitudine Leonis pontificis et optimi religiosorum parentis, reportarunt ab episcopis privilegiorum mendicantium hostibus tunc temporis infensissimis. Etenim sacro approbante concilio, essentialia et praecipua, maximeque necessaria religiosorum privilegia integra steterunt et amplissimo veritatis catholicae laude roborata et confirmata (Raynal. Annal. eccles. an. 1515 et 1516). Finem facio huic secundo nostri asserti argumento deprompto ex iterata saepe pugna contra privilegia facta a Romanis pontificibus religiosis mendicantibus, hac gravissimi ponderis observatione

Saepe ac diu cogitanti mihi de radice ac origine haereticae theoriae gallicanismi, quae die 18 iulii huius anni 1870 a concilio Vaticano I damnata est, haec una semper subibat in mentem pertinax et fere schismatica pugna multorum episcoporum et universitatis Parisiensis contra bullas Romanorum pontificum super apostolicis privilegiis monachorum et mendicantium. Neque enim umquam potui assentiri eorum opinioni, qui dixerunt, natum fuisse Gallicanismum ex dura necessitate extinguendi magnum occidentale schisma. Altiores et profundiores sunt radices haeretici systematis, quod tandem scientifica forma excolivit, perfecit et ornavit Ioannes Gerson. Fomes pessimae haereseos latebat in obstinata ac diuturna multorum episcoporum pugna contra auctoritatem pontificum Romanorum in causa monachorum et mendicantium, cui nihil aliud simile reperiri est in historia ecclesiastica, si de praelatis catholicis agatur. Intellexit intimam huius pugnae naturam et vim astutissimus et eruditissimus Gulielmus a S. Amore, doctor parisiensis, et in opere, quod scripsit contra mendicantes evoluit principia quae supponebantur et subintelligebantur in illa pugna, et totius Gallicanismi fun-

damentam depulit, nempe: nihil, salva ecclesiae hierarchia agi posse a mendicantibus, etiam iussu Romani pontificis, absque licentia eorum episcoporum, verum praesbyterorum parochialium seu curatorum. Ad quam consequentiam deductus fuit Gulielmus intelligens, non posse tam assiduum pugnam sustineri ab episcopis contra bullas Romanorum pontificum in causa monachorum et mendicantium, nisi ex divino iure hierarchiae iudicia Romanorum pontificum subiecta forent iudicio ac sententiae episcopatus et ecclesiae.

Liber haereticus Gulielmi damnatus et ignibus comburendus proscriptus fuit ab Alexandro IV (Natal. Alex. hist. eccles. saec. 13 et 14, art. 7; Tournon, vic. de St. Thomas d'Aquin; Raynaldus ad an. 1255; Fleury hist. eccles. lib. 83 etc.), et iterum versipellis correctionibus ab auctore callidissimo mutatus et recusus est. Nec multo post anno 1281 quatuor archiepiscopi et viginti episcopi Parisiis congregati praecipuos ex singulis ordinibus religiosos ad se vocarunt in conspectu doctorum omnium universitatis ac immensae scholarium multitudinis; feceruntque concionem primum archiepiscopus Bituricensis, deinde episcopus Ambianensis. Ridelicula nedum, verum etiam schismatica atque indigna episcopo fuerunt concionis verba, quibus placuit multitudo. Causam tanti odii quo etiam s. Thomas et s. Bonaventura ex universitate Parisiensi non minus ac caeteri mendicantium doctores, expellendi erant, memorat Thomas Cantipratensis in opere *Mirac. et exempl. sui temporis*, lib. 2, cap. 10, inquit: „Summa autem in supradictis magistris et aliis saecularibus clericis invidiae causa fuit, quod fratres Parisiis plures et prope omnes litteratiores in scholis auditores habebant, et in regimine praeminebant.“ Sedata tandem fuit saeva tempestas prudentia Nicolai papae V, qui cunctando restituit rem. Atque haec satis de secundo argumento.

Tertium ad ostendendam et confirmandam veritatem nostri asserti depromo ex altera pugna quae mota fuit contra privilegia monachorum mendicantium et regularium in concilio Tridentino.

Non is equidem sum, qui assentiar Petro Suavio (Hist. conc. Trid. multis. in locis), van Espen (Ius eccles. univ., part. 3^a, tit. 12, cap. 6), Febronio (De statu eccles., tom. 1, cap. 7), aliisque auctoribus eiusdem furfuris mentientibus, actum fuisse a patribus Tridentinis de revocandis omnibus privilegiis regularium; attamen negari nequit, nonnullos episcopos parum devotos supremae iurisdictioni ordinariae atque immediatae Romani pontificis in omnes et singulas ecclesias renovasse bellum adversus privilegia regularium, quod in concilio Lateranensi V motum fuerat a praelatis contra mendicantes, argumento desumpto ex iniuria, quae eis videbatur fieri iuribus episcoporum. Itaque ad magis coarctanda privilegia apostolica religiosorum a concilio Lateranensi eisdem iterum confirmata, nonnulli Tridentini episcopi eodem etiam tunc innixi sunt principio haeretico systematis Gallicanismi, quo et olim universitas Parisiensis multique praelati saeculares, et nunc quoque inniti videntur, non dubito quin inscientes, auctores schematis novae reformationis constitutionis. Rem factis indubiis evincamus.

Narrat card. Pallavicinus ex actis sinceris, quae in arce S. Angeli servantur, card. Lotharingum in coetu generali habito die 23 novembris an. 1563, praeconio amplissimo laudasse regulares, quorum tria millia in Galliis, ne obedientiam debitam Romano pontifici eiurarent, martyrium subierant. „Quapropter uti ceterorum clericorum immunitatem ab episcopis plurimum improbat, ita eandem in

regularibus admodum a se comprobari; et patres A cohortabatur, ut illorum privilegia illa praestarent." (Pallav. hist. conc. Trid. lib. 24, cap. 2.) Atque eadem erat cardinalium legatorum sententia.

Attamen, nonnulli praelati Germaniae, summo primatui sedis apostolicae infensi, persuaserunt Ferdinando imperatori, ut inter articulos nomine episcoporum et principum Germaniae exhibendos, et revera exhibitos eminentissimis praesidibus concilii, quartus hic esset: „Revocandas omnes exemptiones contra iura communia passim concessas, monasteriaque omnia sub episcopi potestate constituenda, sub cuius sunt dioecesi." (Pallav. loco cit. lib. 17, cap. 1; Annal. eccles. ad an. 1563.) Quare legati pontificii vehementer commoti per officia nuntii apostolici dimoverunt Ferdinandum a pessimo consilio. Et iure merito, nam schismaticum et haereticum fuerat praelatis, quos Pius IV vocavit scandalosos, datum Caesari ad iniuriam irrogandam gravissimam primatui beati Petri opera patrum Tridentinarum, quos ambitio episcopatum iurium forte deciperet.

Callidius fuit istud quorundam Germaniae praelatorum; at vehementius fuerat conceptum et manifestatum odium Braccii Martelli, episcopi Fesulani in regularia. Reverendus episcopus, teste Raynaldo, aequae in pontificem ac in regulares male affectus, in congregatione generali habita die 15 aprilis anni 1546, orationem habuit schismaticam et scandalosam contra privilegia regularium. „Me torquet, inquit, ut sit liberum regularibus in suis monasteriis, nec missis nec vocatis a nobis, in nostris dioecesium praedicare. Nam hoc si admiserimus, pontifices, quid aliud est quam pati, ut lupi non per ostium, sed per posticum intrantes greges nostros turbent? Quapropter rogo vos, pontifices, ut haec pati nolitis. Quod si secus factum fuerit, protestor quod vivis omnino hoc permittam, verum provocabo ad Christi tribunal, me nihil in hoc peccasse. Super vos igitur erit culpa et sanguis eorum." (Raynal. Annal. eccles. ad an. 1546.) Itane ergo regulares, qui facultate ac missione accepta a Romano pontifice concionantur in alicuius episcopi dioecesi, sunt veri lupi occidentes et turbantes gregem? Nulla igitur dicenda erit inesse Romano pontifici in singulas dioeceses iurisdictionis ordinaria et immediata. En principium haereticum tempestatis turbulentissimae quae occasione concionis episcopi Fesulani excitata fuit in concilio ad restringenda regularium privilegia quoad ministerium concionandi.

Nec valuit flammam extinguere optima episcopi Britoniciensis oratio ad patres inquit: „Patres, scire nos oportet omnium christianorum episcoporum pastorem esse papam; nos autem in partem eius sollicitudinis vocatos esse; quomobrem, non minus per ostium intrat qui a pontifice maximo mittitur ad nostras oves, quam is qui a nobis mittitur. Cogitate, si placet, pontifices ipsos maximos privilegia ipsa regularibus concessisse propter nostram desideriam, ne dicam ignorantiam; quod si fecissent, protinus Christi ecclesia corruiisset. Sunt enim regulares, qui omne onus episcopale subeunt; nos ei quid lucri est, nullo labore suscipimus." (Raynal. loco cit., Pallav. hist. conc. Trid., lib. 7, cap. 4.) Placuit pluribus patribus Britoniciensis oratio; placuit etiam oratio temperatissima Seripandii, prioris generalis ord. s. Augustini ad vindicanda privilegia regularium. Attamen, non extincta fuit flamma accensa in pluribus patribus contra privilegium regularium ad concionandum. Auxit incendium altera Fesulani episcopi oratio, cuius petulantiam decrevit pontifex a legatis de suborta tempestate

monitus, verbis castigandam esse. Inflamavit tandem episcoporum plurium animos captiosa observatio episcopi cuiusdam, olim regularis, qui monuit patres, „magnum esse demeritum in eam rem potestate non uti, cum ea iam obtinetur et alias speranda non est: haud semper coactam extorset synodum oecumenicam; repeterent itaque episcopi sua iura, dum possent, et dum inerat pontifici ea reddendi voluntas." (Pallav. hist. conc. Trid., lib. 7, cap. 5.) Haec autem de pontificis voluntate reddendi episcopis sua iura dictum fuit ab episcopo imprudenter, immo petulantem et fallaciter ad allucandos episcoporum animos. Nihil enim tunc temporis pontifex hac de re scripserat ad legatos.

At huiusmodi declamationibus factum est, ut plurimi patres, mutata priori sententia regularibus propitia, petierint ut paratum decretum reformaretur. Quorum votis pontifex Paulus III pro pace ecclesiae tandem cedens scripsit ad legatos breve, quo liceret patribus de interpretatione ac praedicatione verbi Dei ea decernere pro arbitratu suo, quae tamen minime esset repugnantia iuri communi et canonibus conciliorum et privilegiis sedis apostolicae Romanae. Coarctatum ergo fuit privilegium regularium et die 16 iunii anni 1546, probatum fuit decretum reformationis, quod habetur in sess. V, in cap. II decreti de reformatione. Atque ita quod a nonnullis episcopis ex schismatico et haereticum principio efflagitatum fuerat, benignitate et gratia sedis apostolicae, reiecta prius et castigata pessimi principii doctrina, tandem concessum est. Distinguenda ergo est mutabilitas disciplinae de privilegiis regularium a principio quo disciplinae huiusmodi mutatio exigatur. Nam disciplinae mutatio potest permitti aut concedi ultro; et tamen relictum quandoque erit principium, quo ea petatur vel exigatur. Notavit optime rem haec sanctus Thomas in opusculo contra impugnantes. Relig. cap. 1 (opuscul. 19) redarguens multorum episcoporum et doctorum pessimum principium quo exigebant aboleri privilegia mendicantium propter praesudicium illatum iuribus episcopalibus. „Dicendum quod praesudicium dicitur fieri alicui, quando subtrahitur ei aliquid, quod in favorem eius est indultum, vel quod ad utilitatem eius ordinatur; sed subiectio alicuius subditi ad rectorem ecclesiae non est ordinata principaliter ad utilitatem praesidentium, sed ad utilitatem subditorum; et ideo nullum praesudicium fit rectori, quando subditus eius a sua potestate eximitur; sicut papa eximit abbatem a potestate episcopi sine eius praesudicio. Si autem ipsemet operetur in subditis quae pertinent ad salutem, vel aliis hoc ipsum committat, non solum non facit praesudicium, sed praestat ei maximum beneficium; quod maxime acceptatur a cunctis rectoribus, qui non quaerunt quae sua sunt, sed Iesu Christi." Haec aurea Angelici doctoris verba in defensionem privilegiorum regularium demonstrant errorem principii, quo perperam ea efflagitabantur, et simul indicant, occultas humani cordis causas quibus impellebantur ad immutationem disciplinae exigendam, nempe: ambitionem mundani honoris et cupiditatem pecuniae.

Atque eadem ratione optime discernunt Salmeron, theologus tridentinus, et card. Pallav. historiae tridentinae scriptor doctissimus, alique doctores quorum doctrinam eleganter exposuit eruditissimus Zacharias solvens errorem haeretici principii, quo adeo decretatum semper est contra privilegia regularium, quod ea sint contraria hierarchiae ecclesiasticae, et contra ius proprium episcoporum ordinariorum. „Nam, etsi, inquit, epi-

scepi pontificis vicarii non sint, uti praefecti urbium ac provinciarum praesides regis vicarii habentur, ad summam tamen pastorem spectat, quem admodum illorum ovilia aut coarctare aut amplificare, ita et oves eis assignare. Quid ergo vetat quominus harum aliquot sibi celi pasceudas servet? Atqui hoc demum est quod pontifex fecit, dum regularium coetus uni sibi subiectos esse edicit: oves illas minoribus pastoribus subtrahit, sibi que supremo universarum ovium pastori regendas adsciscit. Neque vero id est episcoporum iura invadere. Nonne saepe contingit, ut in alienius episcopi dioecesi aut etiam principe urbe alterius episcopi dioecesis sese exporrigit? Sic Fasulanus episcopus in Florentina ipsa urbe suae dioeceseos particulam habet, sic Ravennatensis... Num propterea Florentinus aut Ferrariensis archiepiscopus sua laedii iura conqueretur? Minime vero; id enim ad dioeceseos designationem, quae superioris iuris est, omnino pertinet. Sed exemplum profero multo ad rem nostram accommodatius. Parochi intra paroeciarum suarum sine uno aut altero, aliquando plura, sanctimonialium coenobia habent; fac illos de episcopis queri, quod illa ab ipsorum regimine avulsa aliis sacerdotibus in omnibus, quae ad sacramentorum administrationem ac spiritualem gubernationem pertinent, regenda tradant. Ridebuntur sane: neque iniuria. Cum enim episcopi sint intra dioeceseos ovium ordinarii pastores, ita gregis sui portionem parochis custodiendam credere possunt, ut ex illa ipsa aliquot oves demant, quas vel ipsi per se, vel per alios pascant. Quidni igitur id ipsum supremo christiani ovili pastori liceat, quin inferiores pastores illatam sibi suoque maneri iniuriam doleant? (Zacha. in Antifebro. vind. dissert. 10, cap. 4.) Haec adeo sunt perspicua, quae nullo indigent commentario.

Sed dicitur: esto, quod multi episcopi exegerint a sede apostolica importune vel opportune immutationem aut abolitionem privilegiorum regularium ex pravo vel haeretico principio contra sacram maiestatem supremi primatus b. Petri: quid haec omnia ad nostrum propositum schema, quo pro missionariis regularibus desideratur et sancitur suorum privilegiorum imminutio et coarctatio? Anne in eo urgetur haeretici principii pessima causa? Respondeo: maxime ad rem pertinent quae hactenus dicta fuerant. Nam concedimus libenter, non urgeri in schemate haeretici principii iura episcopalia apertis et expressis verbis; at, utinam possemus concedere, illud in eodem non latere ac subintelligi, tamquam principium, quo urgetur aequitas et necessitas innovationis disciplinae regularis pro missionariis apostolicis, qui in locis missionum commorantur? Et re sane vera, cuiuslibet mutationis in re tanti momenti ratio aliqua opportuna reddatur necesse est. Atqui legenti et meditati singula membra propositi nobis schematis in iis quae ad inducendam mutationem servatae hactenus disciplinae regularis pertinent, non alia nec clare, nec obscure visa est inculcari ratio, quae peteretur vel ex abusibus privilegiorum, vel ex re missionis, quae saeculis elapsis ob privilegia regularium non recte successerit, cum gravi salutis animarum detrimento, vel demum ex scandalis oratis inter infideles et haereticos, ob concessa a pontificibus Romanis privilegia regularibus; unico in eo legitur et inculcatur dignitas episcopalis, cui subiant necesse est missionarii omnes, nullo inter regulares et saeculares discrimine facto (in schem. pag. 6 § Idcirco [27 n. 1]): ius et potestas episcoporum plena, cui parere debent omnes regulares missionarii; etiam posthabita obedientia regularibus

ovis superioribus, uti in singulari et praeterea iubentibus, quod dicitur in mandatis episcopi; nam maior praefecto est dignitas episcopi dignitate praebiteri superioris regularis (in schem. pag. 7 [47 n. 1], § Plenum ius, cont. cum pag. 13 [51 n. 1], § Otorum etiam missionarii regulares). Perro haec omnia et alia huiusmodi inducunt animum lectoris ad credendum, aut superiores regulares exemptos a iurisdictione episcoporum non habere episcopum proprium et immediatum ac ordinarium, cui omnes religiosi obediunt, nempe Romanum pontificem; aut hanc supremi pontificis iurisdictionem et auctoritatem iniuriam inferre iuri ac potestati plenae episcoporum, aut denique in concursu utriusque potestatis iubentis ac imperantis minorem ac inferiorem esse iurisdictionem pontificiam iurisdictione episcopali. Neque enim vicarii generales sunt episcopi, et tamen non minor est natura et vis praeepti, quo iubent aliquid sacerdotibus saecularibus, quam si ipse episcopus idem iuberet ore suo. His ergo de causis, mihi visa est innovatio quae desideratur induci apostolicae regularis disciplinae pro missionariis regularibus, non alio in schemate constitutionis examini episcoporum proposito inuti principio, quam toties reproducto ac inculcato saeculis elapsis haeretico principio theoriae gallicanae. Atque iisdem de causis addidi etiam, novae constitutionis propositam innovationem in re gravissima et tanti momenti a Romanis pontificibus et conciliis occumensis saepe statuta, sancita et confirmata, atque a iansenistis odia habita et pertinaciter impugnata, nisi aliis principiis demonstraretur evidenter, quod non sit in schemate, illius necessitas, videri mihi inducere in haeresim. Et satis de primo membro animadversionis in genere.

Progredior nunc ad secundum membrum, quo Casserui innovationem propositam logice consideratam, introducere in ecclesiam Dei monstrum inordinatissimum et ruinosum. Et re sane vera, quod Christus Dominus monuit apostolos: „Nemo servus potest duobus dominis servire“ (Luc. XVI, 13), valet optime ad rem nostram. Quod ut practice intelligatur finge casum, quo aliquis parochus vel canonicus vel sacerdos quilibet saecularis subiiceretur iurisdictioni et auctoritati duorum episcoporum vel duorum vicariorum apostolicorum, quibus parere ac obedire teneretur. Nonne foret ipse mortalium omnium miserimus? Nam cum in rebus h. manis moderandis, quod bene notavit s. Thomas, homines etiam sapientissimi saepe probabilitate ducantur, difficile est, ut diversi superiores ab invicem independentes eiusdem sint sententiae. Quamobrem utrique placere superiori, esset ei negotium supra vires humanas. Et systema politicum seu ecclesiasticum quod hoc imperaret, exhiberet monstrum constitutionis inordinatissimae. Rem nunc applica regulari missionario apostolico, qui subiiciatur imperio episcopi seu vicarii apostolici, quin liberetur ab obedientia, quam strictissimo suae professionis officio tenetur praestare superiori regulari. „Quapropter, recte animadvertit card. Pallav. (Hist. conc. Trid., lib. 12, cap. 13, n. 8), existimo, vel si pontifex quidem episcopis offerret, ultro subiecturum se ipsorum iurisdictioni coetus omnes ab illa immunes, episcopos, qui religionis studio ac prudentia praecellerent, ob publicam privatamque quietem, ne id fieret, precibus intercessuros.“

Insuper foret huiusmodi systema ruinosum vicariis apostolicis et episcopis; ruinosum individuo missionario regulari, ruinosum ordini seu instituto religionis ad quam missionarius pertineret. „Nam cum ad bene gubernandum, ait optime Salmeron (Comm. in ev. et act. Ap., lib. 12, tract. 19), opus sit, pasto-

rem diligenter agnoscere vultus poterit sui, et ut affectionis affectu evis praesentatur; certe magis agnoscere poterit evis, qui eandem vitam est professus, quam episcopus, qui eandem professionem monachicam ut plurimum esse non solet." Idque eo magis valet, quo missionarii pluribus periculis et tentationibus sunt obnoxii; et maioribus sunt aggravati sollicitudinibus vicarii apostolici, quam ordinarii episcopi. Ad quam rem confirmandam efficacissima est argumentatio Bonaventurae (Libel. apolog. in eos qui frat. mino. advera. quae. 10, op. tom. 8): "Et autem movet episcopos, quod sumus exempti a iurisdictione ipsorum quoad nos ipse; tunc e converso consolerentur, quod liberiores sunt, quod pro nobis non tenentur reddere rationem; atque ut de nostra gubernatione careant honore, ita sunt liberi a sollicitudine et labore, excepta providentia pietatis et inter nos in suae pacis unitate servanda."

Foris praeterea istud systema ruinosum individue. Nam cum et episcopi et missionarii regulares homines sunt passionibus humani cordis obnoxii, via aperitur regularibus, ut gratiam et favorem episcopi quaerant potius quam sui abnegationem religiosam et salutem animarum. Facile est etiam ut episcopus in locis missionum ad sui solatium et temporalem commoditatem praeferat regularem, bonum musicum, poetam, et lepide loquentem, sibi quoque humana quadam amicitia, adhaerentem alteri bono regulari, strenuo proprii instituti observatori, orationi dedito, silentii ac modestiae amatore et quaerenti potius conversionem gentilium et haereticorum cum labore multo, et ignominia, quam apparentem rerum speciem cum laude et plausu hominum. Hunc autem episcopus forte ex alicuius invidia et obmurmuratione habebit ut virum imprudentem et perturbatorem ordinis et quietis totius missionis. Et faxit Deus, ut eum non suspendat ab audiendis confessionibus, a concionando, et a celebrando sacrum. Neque haec enim sunt improbabilia; nam sunt tristissima mihi nota in locis missionum, quibus hypothesis haec possibilis evasit factum reale.

Eat denique idem systema ruinosum religioso ordini. Nam regularis missionarius ab obedientia sui superioris pluribus annis fere ex toto subductus quantum non adfert religioni ruinam, si spiritu religioso evacuatus teneatur redire ad monasterium. Impatiens regularis observantiae et suavissimi iugi religiosae abnegationis et obedientiae summum detrimentum et nocentem corpori integro inferet; nec remedium erit facile, nec homini seni proficuum. Hinc, vel ipsi regulares superiores pontificem rogant ut huiusmodi vir solutus a votis, clero saeculari inscribatur. Atque istud erit fere semper unicum remedium ad sartam tectamque servandam regularium observantiam religiosi ordinis. Satis plura de secundo assertionis meae membro.

Restat, ut demonstrarem, quod tertio loco subieci, nimirum: propositam apostolicam ac probatam regularis disciplinae innovationem religiosae ac historice introspectam nullum salutare missionibus apostolicis portare incrementum, sed potius exitiale vulnus. Finit innovandae disciplinae, quam hactenus secundum constitutiones apostolicas sedis, missionarii regulares observant, cum immenso fructu animarum in conversione gentilium et haereticorum, hic unus tandem est, ut per hanc innovationem fructus colligendus sit abundantior, quam is, qui ex servata usque modo disciplina regulari collectus fuit. Ne forte ergo contrarium accidat, necesse est rem ipsam diligenter in trutinam revocare. Expensam serio rem hanc religiosae ac historice. Missionum ministerium non est opus politicum aut

regulis saecularis prudentiae attemptatum, sed est opus plane divinum ac regulis evangelicis et apostolicis iuxta. Quapropter in operibus apostolicarum missionum tria maxime desiderantur, cum paupertas spiritualis, iugis cum Deo unio per orationem et labor indefessus ex propria abnegatione, viros animamque documens. Ab hac die haec dotes effulgere etiam possunt in missionario saeculari; et in missionario regulari multo magis, attente statu suae professionis. Effulget namque in eis spiritualis paupertas ex voto paupertatis; effulget unio cum Deo ex regularum observantia, qua et praescribitur et quotidiana meditatio et saepe iteratum examen conscientiae; effulget indefessus labor integra amentis proprii abnegatione ex voto obedientiae per quam manifestantur superiori regulari modum Spiritus sancti inspirationes et gratiae speciales, verum etiam animi inclinationes, passionis et defectus. Haec autem omnia efficiunt et reddunt instrumentum aptius ad opus apostolicarum missionum maiori zelo et animarum fructu perficiendum.

Et sane apostoli, ut missionibus vacarent sine ullo impedimento, unanimi Spiritus sancti afflata dixerant: "Non est aequum nos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis: considerate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu sancto et sapientia, quos constituamus super hoc opus: nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus" (act. Ap. VI. 3-5). Paupertatis ergo voto, orationis continuas exercitio et laboris indefessi abnegatione apostoli aggressi fuerunt magnum missionum apostolicarum opus. Eandem regulam sequuti sunt episcopi et sacerdotes, qui tribus primis ecclesiae saeculis apostolicam missionum opus sequuti sunt. Non enim censendum est, sacerdotes omnes ex eo tempore fuisse saeculares, nullo paupertatis voto solemniter obstricti; immo vero plures fuerunt sacerdotes regulares, qui voto paupertatis coram Deo et ecclesia ligati cum Apostolo aiebant "nihil habentes et omnia possidentes" (II Cor. VI. 10).

Celeberrimi fuerunt saeculis quarto et quinto viri sanctissimi Chrysostomus, Basilias, Gregorius Nazianzenus, Hieronymus, Augustinus, alique innumeri vitae regulari solemniter professione addicti, qui missionum conversionis satilium indefesse labore excoluerunt. At irruentibus barbaris in Romanum imperium Deus suscitavit a Benedictum cum exercitu in genti monachorum ad egregium opus conversionis barbarorum. Verum, ut istud praecipuum opus persciperetur melius, Spiritu sancto inspirante, Romani pontifices subtraxerunt monachos ab obedientia episcoporum; sibi quoque uni tamquam supremo omnium episcoporum pastori sublecerunt.

Vitiis et viciis saeculi decimi et undecimi collabentem Lateranensem basilicam voluit Deus sustentare ac fulcire opere et labore s. Francisci et s. Dominici, quorum innumeram et sanctissimam prolem Romani pontifices, contradicentibus et repugnantibus multis episcopis, saaxerunt debere esse exemptam ab obedientia episcoporum, ut eam integram praesertantes Romani supremo pastori divinam missionem resarciendi et reparandi Lateranensem basilicam collectius perficerent.

Saeculo autem decimo sexto, cum monstrum horrendum protestantium ab inferis caput erigeret contra ipsam Petram beatissimam, super quam Christus suam aedificavit ecclesiam; et magnum apertum esset ceterum evangelio in utriusque Imperii et orientalibus et occidentalibus, delegit Deus militem strenuum Ignatium cum sociis in subsidium

militantis ecclesiae, qui per univarsam orbem excurrerent ad vexillum sanctissimi nominis Iesu in omnibus gentibus erigendum. Quod divinum opus ut exqueretur Ignatius, diu secum cogitavit, praestaret se societatem subiectam reddere episcopis, an potius Romae pontifici? At vir Dei suscitatus a Domino tanquam bellator fortis et novus legislator sapientissimus regularis et apostolice disciplinae, intellexit tandem, esse voluntatem divinae maiestatis, ut decerneret institutam a se societatem Iesu obnoxiam et subiectam atque obstrictam speciali et perpetuo voto esse debere imperio ac obedientiae unius summi Romani pontificis, ad cuius nutum irent socii in omnes terras partes pro conversione vel gentium; vel haereticorum et schismaticorum. Subiicio haec in italico sermone verba historici clarissimi Danielis Bartoli in vita s. Ignatii, lib. 3, §§ 5 et 6: „Stabilito in tal maniera il fine della compagnia, si rivolse il santo fondatore alla scelta de' mezzi, che le doveano essere di necessario ajuto per conseguirlo . . . Per tal cagione unì con un perfettissimo misto il buono d' ambedue queste vite (di Marta e Maddalena), non molto difficili ad accordarsi . . . Così dall' una egli prese l' orazione mentale quotidiana, principalissimo strumento della perfezione, che mette l' ali di fuoco all' anima e la porta all' unione con Dio. Gli esercizi spirituali, anche talvolta d' un mese intero . . . La rinnovazione de' voti due volte ogni anno . . . Gli esami della coscienza, che si rinnovavano ogni di due volte: . . . La purità dell' intenzione . . . Lo scoprimento intero e fedele di ciò che ci passa nella coscienza, buono e reo che sia . . . L' uso della lesione spirituale . . . La frequenza de' sacramenti . . . L' esercizio d' una continua mortificazione . . . E non essendo ella (la compagnia) di suo istituto monastica, in quanto è religione, non ha nulla che ottimamente non istia nel chiericato: anzi ciò ch' ella ha d' aggiunto all' ordinario di quello stato è aumento di perfezione fra termini d' esso. Che però Paolo III, Giulio III, Marcello II, e Paolo IV, solevano sempre chiamarci sacerdoti riformati. Ne perchè la compagnia per privilegio d' esenzione, non è immediatamente soggetta alla giurisdizione de' vescovi, siccome è il clero non regolare, de' perciò dirsi ch' ella scomponga o disordini il concerto della ecclesiastica gerarchia, nè che se ne ritiri o se n' escluda, perciocchè ella è per voto solenne e suo particolare tutta dipendente da' cenni del sommo pontefice ch' è vescovo universale, alla disposizione della cui provvidenza sopra il pubblico della greggia di Cristo, sta inviata in sussidio delle Chiese, in servizio de' vescovi, e in ajuto delle anime. E veramente, se la compagnia non al sommo pontefice, ma a' vescovi se si fosse consecrata con voto solenne d' abbedienza, cioè, oltreche non era necessario al bene delle loro gregge, sarebbe riuscito a grande sconcio del ben comune della Chiesa; perchè i paesi degli infedeli e degli eretici, che non istanno a cura di vescovo particolare, non avrebbero avuto chi vi si adoperasse; ciò che anno fatto i pontefici, con acquisto d' innumerabili anime alla fede, e come Pio V testifica fin de' suoi tempi, con aggiunta de' regni interi alla monarchia della Chiesa. Oltrechè era insieme sommo decoro dell' autorità del vicario di Cristo, aver tanta migliaia d' uomini, di quelle qualità, che ne' profani di quest' ordine si richieggono, che stanno sempre, per dir così, sulle ali, pronti per voto, che ne hanno, ad andare senza scusa e senza viatico a qualunque lontano e barbaro paese, e per qualunque difficile e periglioso affare in servizio delle anime si pre-

sentì. Il che è incredibile alla sede apostolica.

Però haec sanctissimorum fundatorum certa voluntas a Romanis pontificibus et conciliis approbata mihi est summi ponderis, et minime dubitè, quia huius sanctae et apostolice disciplinae, haec tenus adeo frugiferò in ecclesia Dei et haereticis summo opere exerceo, in gravissimum missionum exitium futura sit. Atque utinam experientia non id nos doceat? Notum omnibus est, non paucos episcopos adhaerere haereticæ doctrinae Iansenii, atque auctoritate sua episcopali coegisse sacerdotes ac etiam patres Oratorii Gallicani in Belgio et in Gallia et Hollandia ad amplectendam doctrinam haereticam, ad eam decendam in universitate, ad eam annuntiandam populo in pulpito, divulgandamque familiaribus sermonibus, et quod horrendum est, ad eam imponendam paenitentibus in sacramento paenitentiae. Et qui fuerunt, quos, viri apostolici tanta virtute ac robore praediti, qui episcopis resistere audent? Hi utique fuerunt religiosi regulares, quod exempti a iurisdictione episcoporum et devincti cum summo omnium pastore, non timuerunt minas et promissiones illorum. Notum est cardinalem de Noailles archiepiscopum Parisiensem interdixisse imperterritos societatis Iesu patres, eosque per annos plures prohibuisse ab administratione sacramenti paenitentiae et praedicatione verbi Dei, eo quod placitis Iansenii a quo episcopati arbitrio nolent adhaerere. Notum est etiam, Daniele de Caylus, episcopum Antiodorensis eadem castigasse poena Iesuitas annis viginti novem: et statum Hollandiae, instantibus Iansenistis sacerdotibus, decrevisse, ut centum Iesuitae missionem catholicam lupis desererent. „Mox exeant Iesuitae, sin minus tamquam perturbatores publicae tranquillitatis puniantur.“ (Acta Zegeri, van Espen et Erkelii.) Notum est, qua facilitate episcopos Gallicanos, auctoritate episcopali, consentientes sibi habuerunt sacerdotes saeculares suae subiectos iurisdictioni, at omnino eorum placitis haereticis perpetuo repugnantes regulares, quod ab eorumdem iurisdictione forent exempti. Denique omnibus notum est, qua laetitia nonnulli episcopi Hispaniae curiae mancipia, viderunt Iesuitas expulsos a missionibus Americae, quod male haberent eorum exemptionem ab episcopali iurisdictione. At vero, non minus notum est, quid acciderit celeberrimis illis missionibus. Nonnullae fuerunt omnino ab episcopis derelictae: nullumque ab anno 1767 viderunt sacerdotem nisi usque ad annum 1844, quo aliqui Iesuitae illuc redierunt, qui tamen a praelato illius regionis post breve tempus expulsi iterum fuerunt, quod profiterentur se exemptos ab arbitrio iurisdictionis episcopalis uni sedi apostolice obedire ac subiectos esse. Ad alias vero missiones ab episcopis submissi fuerunt neosacerdotes in hunc finem ordinati; et delecti a inventute miserabili ac corrupta et ignorantissima, de qua Indi haec occinerunt ad aeternum illorum opprobrium:

Mozo perdido,
Calle cogido,
Abito perdido.
A misionis ido.

Verum de his tacere satius est. Nequit enim hispanus episcopus non summo affici dolore, dum tristissimam impietatis tragediam in expulsionem Iesuitarum secum cogitat. Finem ergo observationibus generalibus impono, rogando enim patres deputatos pro missionibus apostolicis ut a fatali missionibus et ecclesiae universae exitio procurando per imprudentissimam salutiferam ac apostolicam

servatae hactenus disciplinae innovationem, quae a tristatur corda episcoporum, qui recta capiunt, proceras abstant. Amen.

II. Observationes speciales.

In prooemium.

Cum Dominicum illud mandatum placeret magis: „Cum Domini nostri hominum Salvatoris mandatum“: donec in unicum Christi ovile etc. placeret magis: „ut in unicum Christi ovile“ etc. Neque enim praecipit praedicandi evangelium cessat pro fidelibus.

Quod quidem multo nunc studiosius etc. placeret magis: „Quod quidem eo nunc studiosius peragendum est, quo falsarum sectarum ministri adnituntur magis opus missionum variis modis corrumpere ac perdere aut saltem impedire.“ Ratio ibidem allegata foret iniuriosa apostolicis operariis, qui saeculis elapsis sanctissime laborarunt in missionibus; estque praeterea historice falsa: nam ostium evangelii in universa terra non nunc aperitur sed iam diu apertum est.

Mirifice inserviant: ad commoditatem utique; ad veram et laboriosam vitam apostolicam, quam apostoli et eorum imitatores semper tenuerunt, minime sane.

In caput I.

Tum praecipit maiori semper alacritate in eo elaborarunt novissimis hinc saeculis, cum facilius etc.: haec ratio est historice falsa, et praeterea est iniuriosa apostolico zelo ecclesiae saeculis elapsis. Hinc locus missionum etc., si haec probetur definitio, etiam Galliae, et omnes provinciae Americae etiam occidentalis adnumerandae erunt inter loca missionum, cum in his multum adlaborandum sit ad conversionem infidelium et haereticorum.

Idcirco ad memoratos episcopos etc. haec conclusio non descendit ex praemissis, sed praecipit ad iniuriam et dedecus regularium. Etenim, si hi mittantur ad missiones, manent tamen semper subiecti summo episcopo, pontifici Romano; optimaque erit harmonia inter eosdem et vicarios apostolicos, si quae in Tridentino decreta fuerunt, serventur adamussim. Neque enim in concilio Tridentino concessa fuit potestas illimitata episcopis ut praesint regularibus, sed definiti fuerunt casus, quibus ea tamquam a delegatis sedis apostolicae exerceatur.

Plenum ius ac potestatem . . . solum tamen quoad regulares privilegii etc. haec videntur dicta ad irriationem potius quam in decus apostolicae sedis, quae privilegia regularibus concessit. Etenim, si contextus comparatur cum nota textui adiecta, patebit cuilibet privilegia regularium reduci in meram ac inane nomen. Et mirum est, multa ex his quae referuntur in nota (D), esse eadem quae urgentur a Iansenistis et hostibus ordinum religiosorum contra regulares. Videtur mihi auctorem huius notae animo contra regulares minime benevolo illam scripsisse. Et tamen, quod optime adnotavit Seripandus in concilio Tridentino, si decreveritis regularium oneri novam onus esse adiciendum; sentiant ipsi omni procul dubio nullum sibi pro beneficiis erga episcopos et ecclesiam universam rependi beneficium, immo vero posthaberi omnino sacerdotibus saecularibus; et cum homines sint, facile ab onere suscipiendi intolerabili humero retrahent. Certe si haec sanciantur, nullus erit bonus regularis instituti vocationis suae studiosus, qui velit missiones adire. Itaque quemadmodum ex aggravato, a Tridentina synodo, ob instantiam quorundam episcoporum, onere regularibus pro facultate obtinenda ad concionandum, coepit in quamplurimis frigeere ardor evangelisandi, quo

religiosi ante Tridentinum illustrant ecclesiam; timendum utique est, ne, haec nova sancta disciplina, frigeat adhuc magis in bene pluribus regularibus amer adveniendi missiones, et in his qui commorantur in locis missionum congeletur studium laborandi ad salutem proximerum. Denique, si tanta datur potestas episcopis ex. gr. Angliae, quae recensentur inter loca missionum, cur non eadem dabitur potestas plena in regulares episcopos Galliarum?

Porro semel adprobato et sancto hoc novo iuris principio, actum est de vita et spiritu cuiuslibet instituti religiosi. Nam, quemadmodum in humano corpore, si proprio ac naturali capiti aliud substitueretur adscititium et temporale, mutationem illico paterentur humanae functiones, et vita ipsa penitus defloret; similiter idem quoque contingat necesse est in corpore morali cuiuscumque instituti seu ordinis religiosi, si membris commorantibus in locis missionum novum caput substituitur, quod eis praesit, in locum capitis proprii et naturalis, cui obedientiam spoponderant, et a quo educati et nutriti ac gubernati fuerunt. Nam deficiente paulatim pristini spiritus vigore, contabescunt procul dubio membra a naturali capite divulsa et separata.

Nec valet dicere, episcopos et vicarios apostolicos esse viros perfectos, qui petius quam noceant incrementum malis afferant membra, quibus praerant. Nam esto quidem, omnes et singulares episcopos esse viros perfectos, nullosque umquam in futurum extituros Malveticos, Saldanos, Lomenios, Iansenios aliosque alicuios antistes rei politicae et saecularis peritiores, quam spiritualis vitae ac perfectionis religiosae: nonne tamen in ecclesia Dei divisiones gratiarum sunt, et alius quidem sic, alius vero sic? Nonne inde facile est, ut spiritus proprii ordinis religiosi mutetur in alium distinctum? Bona utique erant arma Saulis, attamen illis nequivisset David occidere Goliath. Idem ergo continget missionariis regularibus, si dentur eis arma episcopi propria, quorum usum non habent illi aliis armis aduerti ac educati. Non ergo manebit integer spiritus religiosus huiusmodi mutationibus.

Caveant quoque diligenter etc. Haec lex pro hospitibus et stationibus videtur plena pietate et zelo, et tamen ea expendentis patebit, manifesto rem decerni impossibilem aut difficillimam et regularibus odiosam, ad eos nempe arceos a parochiis et missionibus. Eorumnam, quaeso, eadem lex non imponitur missionariis sacerdotibus saecularibus? Anne hi sunt homines confirmati in gratia nullisque obnoxii tentationum periculis? Cur ergo istud statuendum est discrimen ante conspectum infidelium et haereticorum, ac si regulares indigerent praecautione, qua non indigent saeculares sacerdotes cum stupore ac scandalo multorum? Et undenam, quaeso, habebantur fratres laici, qui religiosos inserviant in parvis hospitibus? Praeterea, nonne posset res esse periculi plena exponere homines laicos in dura necessitate permanendi saepe in domo sine missionario et recipiendi mulieres in aliquo cubiculo destinatum ad colloquendum cum illis? Volui quandoque haec de re sciscitari homines, qui in Hispania solent commercium habere cum mercatoribus Angliae; eosque audivi asserentes, aliquod scandalum peperisse contra clericos praecipitum latum a nonnullis episcopis, quo regulares iubebantur removere foeminas a servitio domus: et memini a quodam lepide ac maligne animadversum fuisse, missionarios regulares solitos fuisse habere semper duas foeminas domi ad inserviendum, nonnullos autem sacerdotes missionarios saeculares

unam tantum. Atqui si commoveretur domi deae Astitutione, quae ad bonum missionum apostolicarum ordinata est. Quod autem peculiare est et proprium quod- que iterum iterumque, diversis licet dicendi formis, in proposita constitutione declaratur, respicit missionarios regulares atque eo redit, ut missionarii regulares, sublata ipsorum exemptione personali, reali et locali, in omnibus, quae ad missionem pertinent, communi cum aliis missionariis iuri subiciantur.

Vicariis apostolicis, etiam etc. Haec mutatio apostolicae constitutionis *Firmantis* a Benedicto XIV prudenter sancita die 6 novem. 1744 iniuriosa est privilegiis regularium et auctoritati superiorum regularium. Nec video aliam causam mutandi ordinem hactenus servatum in missionibus quam ea, quae malo utique omine transparent in nota (F), cupiditas aliqua pecuniae. Certè, quae § *Reserva ecclesiarum illarum* pag. 28 [58 ss] eiusdem notae per seriem paralogismorum concluduntur, non capiunt ad aedificationem.

In caput II.

Ceterum etsi missionarii regulares pag. 15 [51 A 15], praeceperet ex diotie in observationibus generalibus, si haec, quae in hoc § ordinantur, mutarentur omnino. Nam vere his subvertitur et destruitur et occiditur anima vitae religiosae. Melius esset sancire: nullus regularis admittatur ad loca missionum, quin prius solvatur legitime a votis religiosis, quam eos adhortari, ut missiones adeant atque ibidem spiritum religiosum interimere ac suffocare.

Denique civilibus potestatibus pag. 17 [51 D 17], parum est, quod missionariis inculcatur. Nam non bene silentio praeteritur praeceptum apostolicum: „Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire, quam Deum, indicate“ (act. Ap. IV, 19). Atqui tamen huius praecepti magna est necessitas in locis missionum.

In caput III.

Mensis quidem multa etc. pag. 18 [52 ss], magnum adest vacuum in iis omnibus, quae ibi praescribuntur: nulla enim pro episcopis in locis missionum praescribuntur specialia officia: constituantur tamquam totidem papae. Nulla praescribuntur officia iuvenibus qui adscribuntur clero saeculari ad parandos se, ut sint idonei oneri gravissimo. Nulla praescribuntur specialia officia pro regularibus ad servandam harmoniam inter suos superiores regulares et episcopos: omnia relinquuntur ad arbitrium episcopi. Non arident haec vacua, per quae facile erit daemone intrare ad turbandum divinum opus missionum.

Romae die 20 mensis augusti anni 1870.

Iosephus, episcopus Urgellensis.

x^o.

Observationes Petri Becker praepositi generalis societatis Iesu.

I. In schema generativum.

Finis propositae constitutionis est ea statuere, quibus religio catholica firmius stabiliatur inter populos infideles, haereticos, schismaticos, eorumque conversio ad veram fidem sub regimine unius supremi pastoris Romani pontificis efficacius promoveatur.

Ad hunc finem assequendum confirmantur in primis atque inculcantur ea media, quae ex divina institutione essentialia sunt, nempe apostolica praedicatio verbi Dei, legitima administratio sacramentorum, debita pastoribus obedientia et maxime coniunctio cum Romano pontifice vi hierarchicae subiectionis. In his nulla occurrit observatio faciendae; sed quoniam haec generalia sunt atque ad fidem inter ipsos fideles aeque ac infideles conservandam promovendamque requirantur, non apparet, cur ea sint inculcanda, tanquam media specialia in con-

non constat, nisi quod in ipso praesenti schemate haec habentur, scilicet:

1° „Eorumdem sive episcoporum sive vicariorum apostolicorum omnimodae iurisdictioni, visitationi, correctioni . . . sint obnoxii omnes et singuli missionarii apostolici . . . etiamsi regulares sint, et non obstantibus cuiuslibet ordinis, societatis, congregationis . . . privilegiis quibuscumque, exemptionibus et consuetudinibus“ (pag. 7 [47 D 14]).

2° Conceditur eisdem sive episcopis sive vicariis apostolicis ius ac potestas cavendi „ut plenissime observentur clausurae leges in hospitibus et stationibus seu domibus quibuslibet cuiuscumque ordinis, societatis, congregationis aut instituti regularis . . . et si quid contra factum fuerit, etiam ut apostolicae sedis delegati statim et efficaciter providere iubeantur, non obstante qualibet appellatione ad sedem apostolicam, quae in devolutive tantum erit observanda“ (pag. 8 [48 A 11]).

3° Conceditur eisdem pariter potestas dirimendi lites obortas sive inter singulos missionarios, sive inter diversos regularium ordines, sive regulares inter et alios quoscumque, et quidem ita ut, interposita licet appellatione ad sedem apostolicam, non suspendatur interim effectus latae ab episcopis sive vicariis apostolicis sententiae. (Ibidem.)

4° Conceditur praeterea „vicariis apostolicis . . . ius . . . ecclesias etiam regulares cuiuscumque ordinis vel instituti etiam speciali et individua mentione digni, in quibus cura animarum exercetur, eodem prorsus modo quoad omnia visitandi, quo ceteras ecclesias quae ad clerum saecularem pertinent.“ (Ibidem [48 B 13]).

5° Denique iniungitur eisdem „ne praetermittant rationem exigere oblationum ac bonorum omnium, quae ubilibet, intra fines sui vicariatus, missionis D intuitu oblatae fuerint vel offerri contingat, eorumque administrationem expendere et simul cognoscere de fidelium piorum operum executione, quae eisdem fortasse fuerint adnexa“. Ne quis autem de potestate huius amplitudine dubitare possit, adiicitur praeterea:

„Idem vero omnino, et ius et onus tanquam apostolicae sedis delegati habeant episcopi, qui suas dioeceses in locis infidelium existentes proprio iure gubernant, quoad omnes et singulas ecclesias regularium, quibus animarum cura commissa est.“ Quae confirmantur hac generalissima clausula, quae tota constitutio absolvitur (pag. 20 [53 A 13]): „Haec sunt, quae de sacris missionibus decernere visum est; eaque omnia accurate servanda sunt, non obstantibus exemptionibus ac privilegiis regularibus quibuscumque ac missionariis etiam apostolicis quomodolibet concessis et speciali etiam et individua mentione dignis, quae tamen in iis, quae praemissis

non opponantur, in suo robore manere debent. A sua sponte viam averteret omnimoda suppressio etiam exemptionis etiam extra loca missionum.

Ex his omnibus apparet, per eiusmodi constitutionem regularibus triplicem suam immunitatem, personalem, localem et realem sic auferri, ut, qua missionarii sunt, ad ius commune redigantur, atque omnis distinctio inter missionarios regulares et saeculares coram vicariis apostolicis aboleatur. Patet itaque, per hoc plane novam pro missionariis regularibus induci disciplinam et substantialiter diversam ab ea quae a Romanis pontificibus sancita hactenus viguit.

Quam autem haec mutatio disciplinae gravissima sit et partem praecipuam huius constitutionis constituat, operae pretium esse videtur magna consideratione disquirere, num immutatio ista sit necessaria? num utilis? num aequa? et prudens?

1. Quaero itaque primum, sit ne aequitati et prudentiae consentaneum legem abolere veteri consuetudine ac Romanorum pontificum auctoritate comprobata, qua servata missionarii regulares inter omnigena pericula citra religiosi spiritus detrimentum et cum uberrimis divinae gloriae fructibus tamdiu versati sunt? eam, inquam, legem abrogare, quae diuturna saeculorum experientia semet commendavit in conversione tot infidelium, haereticorum, schismaticorum, nec non in tot fidelium conservatione per Angliam, Germaniam, Hollandiam, Helvetiam, Bohemiam, Hungariam, Americam septentrionalem: atque eidem legi aliam subrogare novam, incertam, nulla experientia probatam? Nullius profecto aequitatis est nulliusque prudentiae, certissimum bonum missionum apostolicarum in discrimen vocare, pro incerto exitu novae disciplinae, quae in locum veteris substituenda proponitur.

Indoles ipsa aetatis, in qua vivimus, tam ad innovandum prona effecit, ut quamplura olim saluberrima instituta nunc in deterius mutata deplorentur. Aequum ne est aut prudens in hac re gravissima tempori cedere, quod privilegiorum omnium, omnisque graduum distinctionis inimicum se ostendit usque ad ordinis subversionem? Id esset victas dare manus infestissimis non modo regularium ordinum sed ecclesiae totius et maxime apostolicae sedis hostibus, qui tantopere exoptant ut regulares suis immunitatibus priventur. Vident enim oculatissimi ad malum homines id tandumdem esse ac regulares ordines unitate corporis atque actionis privare: eoque facilius, debilitatis copiis auxiliariis, posse deinceps catholicae ecclesiae damnum inferri. Et sane proposita constitutio id ipsum concilio Vaticano proponit, quod ab anno 1817 ad annum 1865 proponere atque urgere non destitit schismaticum gubernium Petropolitatum, ut nempe regulares episcopis subiacerentur. Quid porro ad haec apostolica sedes constanter responderit, perspicue patet, ex illa serie documentorum quae iussu pontificiae auctoritatis edita est anno 1866 (pag. 265 et seq.), quorum etiam mentio fit in latinis ephemeridibus inscriptis *Acta quae apud s. sedem geruntur*. Eiusmodi petitioni Romani pontifices a Pio VII usque ad Pium IX strenue constanterque resisterunt affirmantes, *id fieri omnino non posse*. Quid, si concilium Vaticanum nunc sponte decerneret, quod summi pontifices constanter declararunt sine gravissimo ecclesiae detrimento fieri non posse? quid, inquam, de responsis ab apostolica sede receptis iudicaretur a potestatibus Petropolitatis? Concilio nimirum Vaticano gratias haberent amplissimas ecclesiae hostes; at quam male dignitati sedis apostolicae consultum esset, necesse non est longo sermone demonstrare.

Abolita vero in missionibus exemptio regularium

Quaero igitur utrum consentanea sit, an non potius plane contraria aequitati et prudentiae talis disciplinae mutatio, per quam certissima missio bonum in discrimen vocatur, atque id ipsum solemnem constitutione stabilitur, quod apostolica sedes sanctae religioni noxium esse hucusque credidit et docuit, proptereaque potentibus schismaticis concedi posse semper negavit?

2° Quaeritur iam, num verteris illius ac probatissimae disciplinae immutatio utilis sit ac salutaris.

Proponitur quidem mutatio haec obtentu maioris pietatis sanctiorisque disciplinae inducendae. Sed disciplina ordinum regularium a constantia pendet, mutationibus labefactatur. Neque profecto vera pietas et sanctitas promovetur mediis faventibus abolitioni eius immunitatis, qua Romani pontifices et concilia oecumenica a primis ecclesiae saeculis constanter sartam tectamque voluerunt disciplinam regularem, et quae est turris instar munitissimae in defensionem illius supremae potestatis episcopalis, qua Romani pontifices pollent in universam ecclesiam.

Proponitur eadem mutatio etiam eo nomine, ut maior unitas obtineatur. Sed fallax est unitatis species, quae confusionem parit. Iam vero per hanc constitutionem inducitur ex una quidem parte unitas potestatis inter episcopos vel vicarios apostolicos seu delegatos et Romanum pontificem seu delegantem; ex altera vero parte inducitur unitas potestatis inter eosdem episcopos vel vicarios apostolicos seu regularium rectores, et ipsos superiores regulares, quorum ordinaria in suos potestas fere perimitur et absorbetur. Quare plena inducitur uniformitas saeculares inter ac regulares missionarios, per quam excluditur variarum potestatum distinctio et ordo; ipsae Romanorum pontificum principatus ordinariae potestatis in universam ecclesiam magna ex parte disparet; ac proinde in locum unitatis substituitur commixtio quaedam atque confusio, quae salutaris esse non potest.

Immo vero quam noxia sit immutatio proposita, facile apparet, si consideretur proprius effectus disciplinae illius, quae a tot saeculis viguit quaeque per propositam constitutionem abrogaretur. Distributa nimirum opportune inter episcopos vel vicarios apostolicos et regularium superiores potestate regendi, quae omnis a Romano pontifice dimanat, exinde infideles, haeretici atque schismatici probe intelligebant, neminem eorum esse rectorem summum, sed talem esse unum tantummodo Romanum pontificem. At per propositam constitutionem tota fere potestas convoluta est et complicata in uno episcopo seu vicario apostolico: unde maiestas summi et universalis pastoris obscuratur, suprema eius potestas immediatae iurisdictionis in totum gregem contigitur, permultisque discordiis ansa praebetur. Et sane si regulares missionarii fere toti pendunt a nutu episcopi vel vicarii apostolici, cui subsunt, manifestum est, religiosi ordinis corpus, ad quod illi pertinent, in tot distrabi membra disiecta, quot sunt dioeceses aut vicariatus, in quibus versantur.

Hinc porro causas distillorum tum inter regulares ordinis eiusdem, tum inter missionarios regulares eumque vicarium apostolicum. Hinc longe minor evadit utilitas inter varios vicariatus dioeceseos, quippe quae non amplius inter se cohaerent communi glutine regularium, qui immunes sibi similes ubique sunt. Hinc multiplicatae appellationum ad sedem Romanam causas: hinc denique schismatum pericula tanto maiora, quanto laxantur magis aut enervantur vincula, quibus varia membra vario cum capite devinciuntur. Notam est ex historia ecclesiastica dioeceses quasdam adeo in unitate fidei et communionis catholicae conservatas esse, deficientibus in fidei episcopis, quod nimirum regulares ab eorum iurisdictione immunes cum apostolica sede communicare non destiterunt. Tunc sane astutissimus Photius schisma orientalis ecclesiae contra sedem Romanam firmare valuit, cum omnem iurisdictionis auctoritatem et patriarcharum et episcoporum et archimandritarum per imperatoris potentiam sibi mancipari intellexit. Quo loco animadvertatur, quae discrimen notatu dignissimum, quod vicariatus inter ac dioeceses communi iure inter christianos constitutus extitit, quo melius intelligamus quam noxia sit proposita disciplinae mutatio. Nimirum in dioecesibus, quae inter catholicos constitutae sunt, potestas episcopi salutare aliquod fraenum seu moderamen habet in capitulo, in iure communi, in ipsa consuetudinibus, quas ecclesiae utilitas aut necessitas induxit legisque robore donavit. At vero in locis missionum vicarius apostolicus sibi soli relictus nullum habet fraenum praesens, quo possibiles potestatis abusus praecaveatur. Omnes enim homines sumus: fit autem non raro, ut vicarius apostolicus eligatur aetate iuvenis, ut labores missionum proprios ferre possit, ac zelo magis quam doctrina theologica, morali et canonica instructus, qui praeterea, si regularis ipse non sit, de spiritu ordinum religiosorum et instituto cuiusque ordinis proprio recte iudicare vix potest. Numquid utile dicemus, annon potius periculi plenum quod tanta potestas nullo praesenti fraeno seu limite circumscripta in unum vicarium apostolicum conferatur?

Hic accedunt alia quoque damna seu detrimenta quae ex proposita constitutione dimanant: et primo quidem in ordines regulares. Horum scilicet membra non pauca exinde privarentur regimine ordinis proprio, quod est totius corporis veluti anima, unde vis omnis ac vigor existit. Privarentur exinde ordines unitate illa, unde pendet assensio finis, ad quem superna Dei providentia quisque ordo est institutus. Privarentur iidem ordines tot membris, quot sunt missionarii, qui communi ordinis vitae subtrahuntur.

Damna etiam seu detrimenta inde dimanant in missionarios ipsos regulares, quorum perfectio tantum deficiat necesse est, quantum iidem a legibus sui ordinis abstrahuntur. Boni erant religiosi et optimi, dum legem disciplinae sui ordinis sequuntur, si per aliam viam incedere coguntur, gravi periculo exponuntur. Porro essentialis religiosi ordinibus lex est, praestare obedientiam superioribus ordinis. Cum itaque missionarii regulares ab hac lege eximantur per propositam constitutionem in rebus ad missionem pertinentibus, manifestum est, non exiguum perfectionis detrimentum in iis exinde oboriri.

Hinc etiam in ipsas missiones damna dimanant. Nam si semel statuatur, missionarios regulares non suis superioribus, sed episcopis vel vicariis

apostolicis subiectos esse, quinam erunt religiosi, qui a suis provinciis ad eiusmodi ministeria mitti poterunt? Hi nimirum, qui disciplinae regularis pertenti solatium aliquod in missionibus sibi comparare vident. At nemo ex iis qui amplexi sunt institutum religiosum, ut iuxta vocationem suam a superioribus ordinis in via salutis et perfectionis regerentur, missiones petet vel ad eas libenter ibit. Experientia porro testatur, regulares episcopis obsequentiores non eos esse, qui libertatis amore claustra deserere ac missiones petere cupiunt, sed qui se suae vocationis studiosos, suisque instituti observantibus, suisque superioribus morigeros exhibent. Agitur, si agatur de ordinibus observantiae florentibus, pauci admodum erunt boni qui missionem petent; si vero agatur de ordinibus relaxatae disciplinae, multi forte sese offerent mittendos, at non tales certe, quales missionum ministeria et pericula et labores requirunt.

3. Quaerendum nunc superest, utrum proposita disciplinae mutatio sit, nec ne necessaria. At post ea quae haecenus animadversa sunt, nemo dixerit necessariam bono missionum apostolicarum, quod eidem bono infestissimum esset. Immo vero illud plane necessarium est, arcere a missionibus damna illa et detrimenta, quae ex proposita constitutione necessario orientur.

Et quidem necesse in primis est, maxime nunc temporis, cavere ne detrimentum inferatur potestati Romani pontificis, de qua in prima constit. conc. Vat. De ecclesia Christi, c. III, ubi successoribus s. Petri asseritur episcopalis potestas supremae iurisdictionis in universam ecclesiam. Atqui ordinaria haec atque immediata potestas nullo facto, quod continuum sit, evidentius ostenditur quam exemptione regularium. Quod hoc ipso talem supremi pastoris iurisdictionem ubique terrarum vigentem apertissime episcopis et fidelibus commonstrant. Quae de re, compendii gratia, videri possunt canonistae apud Ferraria (v. Regulares a. 2) et inter Romanos pontifices Pius IX litteris ad archiepiscop. Parisien. datis d. 26 octobris an. 1865.

Deinde etiam necesse est cavere, ne damna inferantur ordinibus religiosis, idque eo magis cavendum, quo magis nunc eos insectantur ecclesiae inimici, qui in eorumdem interitum conspirant, ut eo facilius deinde contra episcopos insurgant: quod veteres ecclesiae annales et nostri temporis experientia testatur. Atqui perturbatio illa et relaxatio disciplinae, quam proposita constitutio induceret, maximum esset religiosorum ordinum detrimentum. Fieri enim nequit, salva disciplina cuiusque ordinis, ut eius membra diversis modis regantur, neque fieri potest, ut regulares duplici simul iure gubernentur, tum communi missionis, tum privato sui ordinis. Neque est profecto cur quispiam invadeat regularibus haec immunitatem, quam, cum voluntarie vitam humilem et pauperem amore Christi elegerint, ecclesia eisdem concessit beneficiorum honorumque loco, etiam ut alacritatem in ordinibus religiosis excitaret. Alacribus nimirum et fortibus auxiliaribus ecclesia indiget, nostris praecipue temporibus. Quapropter cavendum est, ne, sublato eiusmodi excitemento ad recte agendum, religiosorum ordinum efficacia enervetur: dum ecclesia universa ubique ab hostibus oppugnatur? Satis profecto esse videtur quod religiosi ordines ab ecclesiae hostibus tolerari ac pati debent, neque decet, mala malis adiacere, ut exinde audaciores evadant impugnatores ecclesiae Christi.

Denique, cum omnibus perspectum sit, missiones apostolicas anteaetis saeculis maxime floruisse, dum haec immunitatis disciplina a Romanis

pontificibus constituta constanter viguit, necesse omnino est ad hanc disciplinam reverti, sicuti ab ea deflexum est, ut pristina missionum apostolicarum prosperitas restituatur. Tantum abest, ut ad sananda missionum mala confirmandum sit vel retinendum decretum aliquod particulare, per quod immunitas missionariorum regularium labefactatur.

Aliae porro suppetunt remedia, quae ad missiones apostolicas conservandas et promovendas aptissima sunt, et sive in iure communi et decretis concilii Tridentini, sive in decretis et constitutionibus Romanorum pontificum et nominatim Benedicti XIV. reperiuntur. Inter alias huius pontificis constitutiones, quae relationes inter vicarios apostolicos et regulares per occasionem controversiarum Angliae stabiliant, citari meretur constitutio *Furmandis*, quae pleraque ad disciplinam regularium et ad officia parochialia spectantia determinat, et quae tum in praecitata littera sanctissimi domini P. Pii IX, ad archiepiscopum Parisiensem data, tum etiam in definiendis relationibus inter episcopum Marianopolitanum in Canada et suum clerum recentissime tamquam norma adhibita est.

Itaque ex dictis proposita constitutio quoad praecipuam eius partem immutanda videtur, et ommissis iis, quae ad regulares pertinent, eoque reiectis, ubi de regularibus singulari titulo agitur, vel exclusa penitus immutatio disciplinae in locis ubi initio adnotatis, atque inculcato veteri receptoque iure, idque aut peculiari capite, ut est in prima schematis forma, aut peculiari paragrapho, quae capiti de missionariis apostolicis subiungatur.

OBSERVATIONES

II. In schema speciatim.

In Caput I.

1. Initio repetitur eadem plane sententia, quae in prooemio exposita est.

2. Dubia manet distinctio inter episcopos et vicarios apostolicos. Hinc dubium manet quaenam habenda sint tanquam *loci missionum*; adeoque dubium est, quousque se protendat potestas, de qua in hoc capite sermo est.

3. Non videntur adeo multiplicandi vicariatus et vicarii apostolici, maxime ubi pauci habentur fideles; ne impedimento potius quam auxilio sint. Praesertim vero quia non multi reperiuntur apti ad missiones rite institutas et gubernandas, viri nempe prudentes, docti in sacra theologia et in iure canonico, ecclesiastica disciplina vere imbuti, industrii, strenui, laborum aerumnarumque patientes, divinae gloriae zelo praediti, aetate ac missionum experientia commendati, denique ad vitae ductum, quod attinet, irreprehensibiles, ut praescribit Apostolus.

4. Inculcatur ut seminaria erigantur clericis instituendis. At monendum etiam, ne manus cito indigenis imponantur, utque neophyti diu seduloque probentur. Nota enim est eorum pronitas in malum, quam nonnulli ab ethnicis parentibus hereditariam praeserunt, nota etiam eorum est levitas et inconstantia. Quapropter diversa missionum loca sunt apprime discernenda pro discrimine indolis, characteris, ac morum, quibus indigenae in diversis regionibus instructi sunt: si quidam indole satis solidi videntur, ut in clerum assumantur, sunt etiam alii, quibus sine evidenti profanationis periculo manus imponi non possunt. Tum vero commendanda quammaxime puerorum scholae ad institutionem iuventutis in doctrina christiana. Hinc enim adolescentes paulatim prodibunt aptiores ad vocationem clericalem divinitus excipiendam: hinc etiam suppetet medium plerumque efficax ad pro-

curandam familiarum conversionem. Haec sunt quae s. Franciscus Xaverius verbis et exemplis praemonstravit.

In Caput II.

Praeter animadversa superius aptanda occurrit repugnantia praescriptionis quae hoc in capite continetur, cum iis quae in capite primo statuuntur. Hic enim praescribitur regularibus ut suis obtemperent superioribus quoad regularem observantiam: ibi statuitur, vicariis apostolicis plenam esse potestatem in regulares. Verbo quidem tenus plena haec potestas circumscribi videtur iis, quae spectant ad missionem, sed re ipsa omnem comprehendit dispositionem circa personas ita, ut subdito superioribus immorigero facile sit ab observantia regularum se eximere praetextu obedientiae vicario apostolico exhibendae. Dispositio haec relinqui debet superioris regularia iudicio, qui plenius et intimius novit subditorum indolem, talenta, mores etc. quique interdum ex informata conscientia gravissimas habet rationes mutandi loco vel officio vel sociis subditum aliquem, nec esse cum aliis prudenter aut iure potest communicare.

In caput III.

Praeter alia iam praemissa observandum venit, nimis generalia videri media, quae ad missiones promovendas proponuntur, atque eorum aliqua tam exilia esse atque vulgaria, ut vix digna appareant, quae a concilio oecumenico in solenni constitutione speciatim memorentur.

Petrus Berkx praep. gen. s. I.

Observatio Iosephi Angelini

archiepiscopi Corinthiensis nomine fratrum Lemann.

Monsignore veneratissimo.

I fratelli Lemann mi scrivono da Parigi che desidererebbero, che dal concilio Vaticano, fatto menzione dell' Ebraismo, dopo le parole "... et conversi ad eum intrent in ecclesiam, quam ipse acquisivit et fundavit sanguine suo", si aggiungesse: "sio perficientes, adimplentesque legem mosaicam, non solventes", secondo dice Gesù Cristo: *Non solum solvere legem, sed adimplere*. Tanto porto a cognizione di vostra signoria illustrissima e reverendissima, affinché lo faccia conoscere a chi crederà più opportuno.

E baciandole le mani mi soscrivo di vostra signoria illustrissima e reverendissima devotissimo obbedientissimo servitore.

Giuseppe arcivescovo di Corinto.

Albano 27 agosto 1870.

λα'

Observationes Tobias Aum archiepiscopi Berytensis Maronitarum.

Monsignore.

Ho ricevuto lo Schema constitutionis super missionibus apostolicis. Siccome avanti aveva io fatte le osservazioni mie sopra questo punto, e stampate e distribuite ai reverendissimi padri della Deputazione delle missionari orientali; le quali osservazioni sono tanto certe e vere e approvate, non solo dai nostri ma anche dai parecchi altri missionari latini: dopo aver letto questo schema e osservato i passi che riguardano i missionari, ho veduto ciò che fu ordinato insufficiente. L'onde prego dietro l'esame esatto delle mie passate osservazioni, che si dia un ordine decisivo di quel che fu dimandato a riguardo dei missionari orientali; perchè se si lasciano i missionari in libertà,

potranno recare all'anime più pregiudizio che bene, e che gli si dichiara che la loro condotta in simile maniera, non solamente non è utile, ma dannegievole; e che non hanno nessun diritto di mischiarsi nelle nostre affare diocesane in Oriente, e che nessuno dei antistiti orientali di tutti riti possa tollerare tale condotta.

† Tobia Aun arcivescovo maronita di Bairuth.
28 luglio 1870.

Animadversiones Ludovici Faurie episcopi Apolloniensis.

Ad caput primum.

Pag. 6 [13 [47 B]]: *Eodem prorsus iurisdictionis eodemque potestate utantur* etc. Hic dubitare quis posset an vicarii apostolici iidem gaudeant ac titulari privilegii, v. gr. pontificalia in throno peragendi, nominari in canone missae etc. ... Videat B deputato an locus sit restrictio exprimendi aut saltem innuendi.

Pag. 7 [47 CII]. ubi de clero instituendo agitur. Declaretur allaborandum esse ut instituat clerum *non regularis*, sed saecularis et loci proprius qui aliquando suas possit ecclesias administrare. Quare statuendum iudicarem omnes cuiuslibet instituti missionarios ad clerum indigenam *saecularem* informandum obligandos esse, nec regularibus concedendum ut possint quocumque sibi beneplacito ad regularia vota admittere; sed illos tantum qui extraordinaria vocationis signa praesferrent, et de iudicio et licentia vicarii apostolici; vel secundum certas a concilio statuendas regulas, v. gr. si sacerdotes saeculares pro fidelium necessitate iam sufficerent, et regulares haberi possent tantum ut auxiliares.

Pag. 9 [48 CII]. In secundo inciso: *Idem vero* etc. Ius etiam detur vicariis apostolicis in montibus.

Pag. 10 [49 B]. Circa finem capituli I vel superius prout videbitur. Iubeantur vicarii apostolici aliquod habere consilium ordinarium missionariorum sive ad negotia maioris momenti pertractanda, sive ad bona ecclesiastica administranda. Iubeantur etiam praevicarios eligere et instituere ad normam litterarum Benedict. XIV in forma brevis, 26 Ianuarii 1753: *Es sublimi* ...

Ad caput II.

Observationes generales.

1° Fere tota huius secundi capituli tractatio de solis regularibus missionariis agere videtur. Melius meo iudicio erit si sermo de missionariis apostolicis in genere habeatur, notando, quando opus erit, quae regulares peculiariter respiciunt.

2° Istud caput II mihi videtur de virtutibus apostolicis in genere nimis fusa disserere, nec satis explicitè et distincte proponere quae missionariis D praecipiantur aut prohibentur.

Porro praecipuae prohibitiones quae mihi videntur non omittendae, sed suo loco textui interserendae sunt sequentes:

1. Ne missionarii rebus politicis et civilibus sese immisceant, etiamsi certissima spes affulgeat inde religionem augendi, et fidem longe lateque propagandi.

2. Contra avaritiam praevigilantur missionarii, et ideo prohibeantur commercium exercere, et bona immobilia in ipsa missione possidere.

3. Nullam vim (id est violentiam, verbera) adhibeant ad fideles coercendos aut infideles convertendos.

4. Ab armis absteineant.

NB. Haustae sunt istae animadversiones ex instructionibus datis a S. C. de Propaganda fide ad vicarios apostolicos Franciscum Pallu episcopum

Heliopolitanum et alios in India proficiscentes circa finem anni 1659, necnon ex libro *Monita ad missionarios*, maxime a cap. I ad IV.

Pag. 13 [50 BII]. Post incisum de clausura pro regularibus addatur pia exhortatio ad saeculares missionarios, et quaedam etiam statuuntur regulae quae hauriri possent ex litteris postoralibus episcopi Caradrensis (ad calcem synodi Sutchuensis). Aut saltem clare definiatur quid hic regulares quid saeculares respiciat.

Pag. 14, lin. 10 [50 CII]. Expungantur verba: *decem diebus*. Ad praevendendas anxietates, duratio exercitiorum relinquatur iudicio episcoporum pro temporum et locorum commoditate et possibilitate statuenda. In eodem inciso commendatur duo potentiora sanctificationis media, nempe frequens confessio, et quotidiana orationis mentalis exercitatio.

Pag. 15, lin. 13 [51 A 7]. Post verba: *proprii ritus*, addatur: *vel ipsis absentibus eorum provicariis.*

Pag. 15, lin. 20 [51 A 13]. Loco clausulae: *Si iidem abutantur* ponatur: *Si gravis adeat causa, ut non liceat tantum abuti, sed etiam uti quibusdam facultatibus sine licentia vicarii apostolici, v. gr. sodalitia aut confraternitates invito vicario apostolico instituere* etc. ... (vide decretum S. C. de Prop. fide 21 martii 1878).

Pag. 16, lin. 15 [51 B 13]. Explicitus et manifestus prohibeantur ritus ab ecclesia damnati, et omnino praecipiantur servari bulla *Ex quo* etc.

Ad caput III.

Pag. 18 [52 B II]. Initio incisi secundi post verba: *Hae sodalitates* addatur: *maxime Propagationis fidei et Sanctae Infantiae*; siquidem hae duae sodalitates sunt vere universales et principiores virorum apostolicorum auxiliatrices, ideoque speciali mentione et commendatione videntur dignae. Quin et necessaria videtur talis mentio ut omnes totius orbis antistites illas promovere incitentur.

Pag. 19 [52 C II]. Incisum de conversione iudaeorum promovenda primo intuitu longius videtur: fautor tamen legenti mihi nil superfluum videri; quapropter sapientiae deputationis curam relinquo illud, si iudicaverint, pressius concinnandi vel integrum ut est servandi.

Parisiis die 18 augusti 1870.

† Ludovicus Faurie episcopus Apolloniensis (L. + S.) vic. apostolicus Kou-tcheou Sinarum.

Observationes Vincentii Spaccapietra archiepiscopi Smyrnenis.

Monsignor Jacobini sotto-segretario del concilio Vaticano.

Illustrissimo ed eccellentissimo monsignore. — Monsignor Marangò vescovo di Tine e Micone mi rimetteva nel mio passaggio per Siracusa lo schema *super missionibus apostolicis*, perchè facesti le mie osservazioni. Ho l'onore di trasmettergliene quali che siano, dimandandole scusa, se lo faccia un po' al di là del termine determinato dal suo *Monitum* de' 26 luglio scorso: può indovinare che appena arrivato dopo un'assenza di dieci mesi gli affari della diocesi non mi lasciavano molto agio per occuparmene più presto. Mi sono contentato di poche cose, ma che l'esperienza sembrami contraddistinguere come importanti per lo bene delle missioni. La sua sapienza giudicherà se possano essere commesse al giudizio de' padri.

Le circostanze politiche di Europa sono ben tristi, e l'avvenire mostrasi ancora più triste. Non

saprei decidere quod siac permisso di abbandonare la diocesi per la fine del mese entrante. Spero che nostro signore voglia farei intendere il suo oracolo, e la sua volontà.

Accolga intanto l'assicurazione del sincero rispetto, con cui mi professo di vostra eccellentissima reverendissima umillissimo obbedientissimo servitor vero.

Vincenzo Spaccapietra arcivescovo di Smirne
vicario apostolico.
Smirne 8 settembre 1870.

Observationes quaedam super schemate de missionibus apostolicis.

Schema constitutionis super missionibus apostolicis patrum concilii Vaticani (examine) propositum accommodatissimum, et ipsarum missionum commodis atque necessitatibus amplissime prospicere atque consulere, nemo inficias ibit. Illud potissimum ad probationem dignum mihi videtur, et quod omnium praesulum in missionibus laborantium erat in votis, ut quoad privilegia ordinibus religiosis sanctissime concessa, ius commune ubique statueretur. Inde enim saepe inter episcopos vel apostolicos vicarios et religiosas familias dissidia, atque collisiones, quibus non parum animarum bona minuuntur oportet, et populorum scandala excrecant: inde praelatorum querelae, quod minus iis sit licitum, qui magis facultatibus et praerogativis abundare necesse fore propter locorum distantias, et seriem immensam laborum, quam iis qui extra missiones degentes ovium sibi commissarum bono providere facilius, et opportunius possunt.

Eodem quid magis a recto ordine absonum, pro nostra humilli sententia, comportum esse potest, ut in eadem dioecesi, vel vicariatu apostolico tres, vel quatuor velut primi pastores una cum episcopo, seu vicario apostolico existant, qui nomine praefectorum apostolicorum condecorati iis facultatibus uti, et eas facultates religiosis sui ordinis tribuere valeant, ut ipsorum episcoporum auctoritas minuat, et depressa iurisdictione appareat? Ideo schematis nostri propositio de praefectorum apostolicorum titulo, facultatibus et privilegiis iis in locis, quae alicuius sacri antistitis dioecesi, aut vicariatu apostolico ritus latini continentur, abrogandis non solum utilis, verum omnino necessaria ad maxima vitanda mala videtur.

Nec minori favore amplectenda alia propositio, qua vicariis apostolicis ius asseritur ecclesias regularium, in quibus cura animarum exerceatur, eodem prorsus modo visitandi, quo caeteras ecclesias, quae ad clerum saecularem pertinent, tum quia non desunt missiones, ubi pene omnes ecclesiae vel cappellae parochiales a religiosis reguntur, sicuti haec Smyrnensis, tum quia iis in locis fideles utpote plerumque rudiores, et regularium privilegiorum, sicut exemptionis vim atque naturam ignorantes, facillime offenduntur, si vicarium apostolicum vel episcopum unum solummodo altare, id est parochiale visitare videant. Hinc factum est, ut episcopi, et vicarii apostolici ab hac visitatione semper se abstinuerint, et abstinebunt. Id solum animadvertere audeo, ut quoties vicariorum apostolicorum fit mentio, fiat etiam episcoporum, sicut pagina 13 versus 15 [50 B.] et pagina 14 versus 6 [50 C.], ne detur occasio, certe immerito hanc facultatem ad primos utpote apostolicae sedis delegatos coarctandi. Parva quidem macula, ubi plura nitent: non aliud vero mihi agendum relinquitur, ut super propositum schema aliqua notanda humillimo animo delibem.

In pagina 3 [45 D.] ubi fit mentio *laicorum pie*
CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

admittit edicere, nonne utile foret aliquid peculiaris de societate Propagationis, sed pro maximo et pene immortalibus in missionibus catholicis meritis innuere? Adsunt quidem et aliae societates religiose, quae bonum missionum provehere sibi propofunt; sed haec et diuturnitate temporis, et universalitate locorum, et copia subsidiarum omnibus praefulgere constat. Innumeri concilii Vaticani patres id iam postulasse memini.

In pagina 4 [46 C.] primum capituli primi comma obscurum, atque nimis involutum videtur: operae pretium esset illud clarius reddere. Nec satis *locus missionum* definita, in pagina 5 [48 D.] videntur illis verbis „in quibus praesertim ad infidelium vel haereticorum conversionem adlaborandum est“. Non desunt loca, quae sunt dissita, et infidelibus plena, ut dioeceses Americae meridionalis, et tamen non habentur ut loca missionum. Valde vero interest sensum huius verbi determinare, ut quae sint loca de quibus per hanc constitutionem latius subiecta aperte constat.

Pagina 6 [47 B.]. Nimis durum mihi videtur vicarios apostolicos, vel episcopos locorum missionum nulla ratione posse a missionibus sibi commissis abesse inconsulta sede apostolica. Concilium Tridentinum episcopis permisit absentiam duorum, aut ad summum trium mensium, si aliqua causa fiat, et absque ullo gregis detrimento, quod an ita sit ab eorum conscientiae relinquit, quam concilium sperabat religiosam et timoratum fore (sessione XXIII. de reformatione, capite 1). Quare idem non esset episcopis, et vicariis apostolicis in missionibus degentibus concedendum? Concilium Vaticanum minus religiosam et timoratum iis conscientiam adiudicabit? Profecto graviore ratione episcoporum et vicariorum apostolicorum residentiam in locis missionum necessariam reddunt: at et ipsi iudicare posse putandum est, an eorum bimestrem vel trimestrem absentiam sive sanitatis causa, sive amicitiae gratia cum viciniore episcopo colendae, sive verbum Dei ministrandi utilitate, propriis ovibus nocivum futurum. Ibidem sancitur, quod sacra limina sanctorum apostolorum Petri et Pauli statis temporibus invisere debent eodem prorsus modo ac forma qua caeteri episcopi. Profecto episcopi et vicarii apostolici locorum missionum nequeunt huic officio satisfacere singulis annis; et certo illis verbis *statis temporibus* innuitur non omnes singulis quoque annis ad huiusmodi visitationem teneri. At satius esset id explicare, ne aliquis error irrepere possit circa intelligentiam illorum verborum *modo ac forma*.

Pagina 6. *Studiosissime curent* circa finem [47 D.] Non est meum de hac salebrosa valde quaestione de clero indigeno longam instituere disputationem. Multa iam hinc inde a viris scientia et pietate clarissimis allata sunt ad diversarum sententiarum confirmationem. Verum diutina experientia compertum videtur nec facile fieri, nec utiliter factum, si plurimi ex indigenis sacro ministerio addicantur. Valde arduum multis populis perpetuae castitatis servandae propositum habetur. Hinc non raro dolemus iuvenes sanctis institutionibus ad virtutem in Europa formatos, ut digni habitus sint altare consecranda; statim ac ad patriam redierunt, misere in vitia prolabi conterraneorum suorum exempla secutos. Nec dubium videri potest, missionarios indigenas sibi relictos et missionariorum nostrorum adiutorio haud suffultos, salutem animarum procurandae sufficere non posse: illos utpote, dicam, minores tutela indigere, et directione ne a recta via digrediantur, constat. Scio primorum christianismi saeculorum exempla a cleri indigeni patronis in propriae

causae emolumentum vocari. At quis necesse illa saecula prodigijs et miris factis abundasse, et superabundasse, ita divina et summa Dei providentia disponente ad evangelii propagationem vere admirandam? Facta sunt illa opportunissime, ut recte advertit Augustinus, ut his multitudine credentium congregata atque propagata in ipsos mores utilis converteretur auctoritas" (*De utilitate credendi*, cap. 16). Hinc primi ecclesiarum apostoli saepe sibi neophytos ipsos baptismo suscepto in episcopos eligebant atque eis infideles praedicatione et miraculis ad fidem vocatos committebant. Quis haec renovare praesumeret? Profecto non pauci exempli gratia apud Sinas indigeni sunt sacerdotes: quot inter illos ad episcopatum adlecti venerunt? Nescio si vel unus.

Quae non ideo dicta sunt, ut clerus indigenus omnino reprobetur, vel episcopi seu vicarii apostolici ad clerum indigenum efformandum serijs et indefessis viribus non adlaborent. Sane episcopi munere suo functos se arbitrentur et bono missionum providis, si facillime juvenibus, qui honore vel temporalibus emolumentis allecti, quod non raro in locis missionis contingere videmus, ad sacros ordines suscipiendos paratis manus imponant. Quod Apostolus commendabat ne cito id fiat, quam maxime in missionibus est adimplendum. Missionarii qui ab Europa loca missionum petunt, si viam veritatis deserentes in vitia miserrime prolabantur, possunt ab ipsis missionibus expelli: at quomodo scandalis missionariorum indigenorum occurrendum?

Pagina 7 [47 D]. Missionarios apostolicos subditos episcoporum sive vicariorum apostolicorum iurisdictioni hoc loco decernitur in his quae pertinent ad regimen animarum... Haud inutile esset addere et ad praedicationem verbi Dei. Non desunt enim missionarii, qui arbitrantur in suis ecclesijs sibi non solum, sed et religiosis aliorum ordinum, qui forte ad tempus in eorum domibus morantur, absque ulla episcoporum facultate et licentia verbum Dei annuntiare licere, quo nihil magis a veritate, et logibus canonicis alienum dici potest.

In capite 2 [49 B]. Quae missionariorum sint officia, et quae in ipsis propterea virtutes requirantur, accurate, lucide, et sancte in hoc capite exponuntur atque declarantur. Verum nisi mea me fallat opinio, non incongruum immo valde salutare esset, si aliquae regulae huic capiti adicerentur, quas episcopi et vicarii apostolici sequi teneantur, antequam sacerdotes ad laborandum in vinea Domini eis commissa recipiant. Cum enim non debemus omni spiritui credere, sed probare si ex Deo sint, summa diligentia uti et sedulitate opus est, ne ii admittantur, qui sua potius quaerentes quam quae Iesu Christi sunt, et nulla forsitan virtute praediti loca missionum adire audent. Non infrequenter vidimus vel sacerdotes suorum episcoporum auctoritatem exuere et depellere volentes, vel religiosos parum observantiae regularis studiosos, intempestive et falso zelo abreptos petere missiones, ut facilius sibi et cupiditatibus suis indulgeant. Et quod non minus dolendum videtur, saepe sive episcopi, sive superiores regulares ut haec saltem via ab eorum peste se eximant, facillime et ultro litteras dimissoriales ut missionibus se ad dicere possint iis largiri non dubitant. Unde non satis prudenter agere videntur missionum praesules, cum huiusmodi dimissorialibus contenti litteris, sacra ministeria ipsis committant. Ut hoc malum, quo nihil magis, a missionibus arceatur, nonne utile foret, si a concilio Vaticano praecceptum fuerit, ut tum episcopis tum superioribus regulari-

bus, ut iis solammodo facultatem faciant missiones ad eundem, qui ita virtutibus videntur ornati, ut eorum ministerium in missionibus utile, et sanctum augeri possint. 2° Missionum praesulibus ne sacris ministeriis presbyteros, vel religiosos addeant, nisi prius certiores fiant, meliori modo quo possint, de eorum moribus, vita antea, scientia, et sacris functionibus quibus inservierunt, ut iudicium rectum ferre possint de eorum utili ministerio?

Pagina 17 [53 A]. Profecto quae de debito honore atque obedientia civilibus potestatibus hoc loco dicuntur, nullus est qui inficias ire possit. Verum cum facillime ad captandam potestatum benevolentiam, et favores aucupandos prona sit humana infirmitas; non inutile fore existimo, si debita ante omnia Deo et ecclesiae obedientia memoretur, ne missionarii potestatum saecularium auctoritate abutantur sive contra ecclesiasticas leges, sive, quod non raro factum esse lugendum, contra superiorum ecclesiasticorum decreta atque sententias. Sacra congregatio de Propaganda fide in quantas saepe tricas et fastidia ab ipsis hac de causa coniecta fuerit, probe novit, ut aliquod ne ea renoventur mala salutare remedium necessarium appareat.

Valde laetatus sum in fine capitis 3 exhortationem pro Iudaeis ad veram fidem alliciendis, legere. Sic omnium pene patrum concilii votum ab initio declaratum iam satisfactum. At cur et aliquid non adderetur comma, quod schismaticos et protestantes respiciat, ut in verum unum Domini ovile sub uno pastore et ipsi adducantur? Nonne et ipsi sanctissimi patris nostri zelum summopere provocarunt ut epistolam ad eos mitteret qua ad concilium sunt vocati? ... Manus Domini non est abbreviata, et omnibus viam salutis patere dignum videtur ut a patribus concilii solemniter declararetur.

Quae omnia sapientiae Deputatorum submittimus, ut officio meo functus communi omnium saluti consultum aliquo modo gaudere possim.

Smyrnis die 8 septembris 1870.

† Vincentius Spaccapietra archiepiscopus Smyrnen-
sis vicarius apostolicus Asiae minoris, deputatus
commissionis missionum et rituum orientalium.

28.

Observationes Innocentii Sannibale episcopi Eugubini.

All' eminentissimo e reverendissimo signor cardinale De Angelis arcivescovo di Fermo, e camerlengo di santa Romana chiesa. — Roma.

Eminentissimo e reverendissimo principe. — Mi reco a dovere di trasmettere a vostra eminenza reverendissima le poche osservazioni che ho creduto fare intorno allo schema proposto sopra le missioni apostoliche. Mancando di cognizioni pratiche su tale interessante oggetto, non mi è però dato subordinare alla molta perspicacia dei padri del concilio Vaticano migliori emendamenti. Il Signore la converrà in perfetta salute per il maggior bene della chiesa, e mi dia la consolazione di ravvicinarla su i primi del prossimo novembre, mentre prostrato al bacio della sacra porpora mi reco ad onore di rassegnarmi colla più alta stima e profonda venerazione, di vostra eminenza reverendissima, umilissimo devotissimo obbedientissimo servo vero.

Innocenzo vescovo di Gubbio.

Gubbio 22 agosto 1870.

Observationes super schemate de missionibus.

Nostrum super hoc schemate iudicium minus est competens, cum in subiecta materia experientia careamus, optima legum iubendarum regulis. Pauca

ergo quae adnotamus sapientiorum iudicio, maxime eorum qui in missionibus versantur, libenter subiidimus.

Integrum hoc schema, prout de aliis factum est a relativa Deputatione reverendissimorum patrum reformandum esse credimus, ut stilo concionatorio alia substituaturs dicendi ratio constitutionibus iam publicatis conformior, et nonnulla subobscura, quae non nisi adnotationibus perlectis, intelliguntur, clarius exponantur.

Cum in capite 1° amplissima vicariis apostolicis asserantur iura in personas, ecclesias, et loca missionum, licet ad regulares pertineant, nugatorium videtur tractationem exordiri a praeservatione privilegiorum et exemptionum regularibus concessarum. Amandetur potius ad finem tractationis, post absolutam de vicariis iuribus expositionem dicendo: „In reliquis ab hac constitutione non emendatis, salva sint et integra privilegia vel exemptiones a iure communi vel praedecessorum nostrorum constitutionibus regularibus concessae.“

In capite 2° maioribus cautelis munatur assumptio missionariorum, qui instituti non fuerint in collegiis ad hoc designatis. Missionariorum titulo et officio non augeantur, immo nec in collegia praedicta clerici recipiantur, nisi qui proprii episcopi litteris commendentur de scientia et de zelo animarum. Regulares vero, qui ad loca missionum sacerdotio iam suscepto mitti exoptant, bonae suae conversationis inter fideles testimonium habeant ab episcopis in quorum degunt diocesisibus. Quomodo enim bonum Christi odorem inter infideles diffundent, qui nihil tale inter fideles non praestiterunt?

In capite 3° pro Iudaeorum conversione procuranda revocentur apostolicae litterae Gregorii XIII datae anno 1584. et Clementis XI anni 1704 de lectionibus, sive de sermonibus ad Iudaeos habendis, ut in verae fidei veritate salubriter erudiantur et trahantur ad Christum.

Ut unitas directionis et regiminis inter vicarios apostolicos acrius faciliusque conservetur, consultum foret loca missionum vastissima in quasdam veluti ecclesiasticas provincias dividere, quae plures eiusdem regni vel linguae vicariatus apostolicos comprehendant, inter quos vicarios apostolicos singularum provinciarum unum sibi benevisum apostolica sedes eligat, qui honorifico aliquo titulo, puta delegati vel visitatoris apostolici insignitus, caeteris eiusdem districtus vicariis praecineat; eiusque sit confratres confirmare, super eos invigilare, eorumdem queresias recipere, et causas cognoscere: loca eidem commissa interdum visitare, eos si prudentia suggerat, aliquando congregare, ut collatis consiliis viribusque consociatis, quid necessarium sit pro uniformi missionum directione constituent; et illa omnia sancire, quae paci fovendae, animarum lucris et Dei gloriae inserviant. Hic sane modus magna videtur habere commoda; an vero effici possit, peritiores videant, quorum iudicio haec omnia iterum subiicimus.

Eugubii die octava Assumptionis beatae Mariae virginis 22 augusti 1870.

Innocentius episcopus Eugubinus.

la'.

Observationes cuiusdam anonymi¹.

Animadversiones generales.

Mirum est planeque dolendum, nihil ad sacras missiones promovendae aptius huius constitutionis auctoribus visum esse, quam ut sublata regularium

¹ Hunc ex scripturae formis suspicor esse Angelum Di Pietro, ep. Nyssanum.

missionariorum personali, reali et locali immunitate, vetera illorum privilegia abolerentur. Hoc enim in proposito schemate praecipuum esse ac singulare, vel ex eo apparet, quod non semel sed saepe, non obiter et paucis sed data opera et multis gravibusque verbis inculcatur. Integrae enim paragraphi V, VI, VII, VIII, IX, X, capitis primi (pag. 7-9 [47-48]) hoc de re agunt; et licet in § V, pag. 7, [47 D] legatur: „salvis tamen quoad regulares privilegiis atque immunitatibus, (religiosis ordinibus ab apostolica sede concessis, quae servandae erunt ad normam iuris communis“: attamen continuo subditur: „et eatenus, quatenus decretis huius oecumenici concilii non adversantur“. Decreta autem quae in hac constitutione continentur, prout ex locis allegatis est manifestum, talia sunt, ut 1° regularibus missionariis triplicem suam auferant immunitatem, personalem, realem, et localem; ut 2° eos communi iure cum missionariis non regularibus regendos esse statuunt; atque adeo ut 3° novam posthac pro missionariis apostolicis inducant formam disciplinae, substantialiter ab ea diversam, quae iamdiu a Romanis pontificibus sancita haecenus obtinuit.

Atqui I. haec disciplinae immutatio *nullo modo est necessaria*. Talis enim necessitas, si qua foret, inde esset repetenda, quod vel pietas sanctiorque agendi ratio, vel ecclesiastica unitas, vel ipsarum missionum finis exigat, ut sublatis immunitatibus et privilegiis, communi iure regulares regantur. Iam vero si prima et altera ratio quidquam valerent, eadem quoque probarent non solum vicariis apostolicis, verum etiam episcopis in regione catholica residentibus regulares esse quoad omnia subiiciendos: quod quantam religionis famuliam perniciem afferret, non est huius loci demonstrare. Restat igitur ut proposita disciplinae immutatio, „recto sacrarum missionum ordini opportune constituendo, prout temporum adiuncta postulant“ (Proem. constit.), dicatur necessaria. Sed quaenam, quaeso, istiusmodi adiuncta sunt, quae ad tantam rerum conversionem Vaticanam synodum compellant? nulla enim ab auctoribus constitutionis producantur. Quod si in veterem disciplinam aliqui irrepererunt abusus, hi non ex vitio institutionis, sed ex hominum infirmitate repeti debent; atque adeo corrigendi homines sunt non institutio abolenda. Accedit II. nequaquam videri *prudens*, ut abrogata disciplina ab ipsis Romanis pontificibus solemniter instituta, quae per tot secula tam amplios uberesque fructus edidit in infidelium et haereticorum conversione, nova regula agendi substituitur, eaque incerti exitus, nulla experientia comprobata, nullis commendata rationibus. Idque fiat, quando novatores omni ope nituntur, ut distinctiones et privilegia tollant; quando immediata et ordinaria auctoritas sanctae sedis in singulos fideles, quae speciali quadam ratione a regularium immunitatibus commendatur et ostenditur, instantius et firmiter asserenda; quando demum recentes adhuc sunt declarationes eiusdem sedis apostolicae circa regularium exemptiones, sive ad gubernium Petropolitatum (cf. Nota ufficiale diretta il 30 gen. 1865 dall' eminentissimo card. segretario di stato al sig. Iacurcato di affari di Russia), sive ad archiepiscopam Parisiensem (cf. litt. sanctissimi domini nostri Pii IX ad archiepiscopum Parisiensem 26 octobris 1865) datae, ut disciplinam ecclesiasticam hac in parte tueretur. Hoc autem III. ex ea ratione maxime confirmatur, quod nova disciplina, quae inducenda esset, multiplex ex capite notis ostenditur. Ea enim unius eiusdemque religionis membra discindit, divisiones fovet et discordias sive inter

regulares eiusdem ordinis, sive inter subditos et superiores, sive regulares inter et episcopos; praeterea regimio actionisque unitatem in ipsis religionibus solvit, perfectionemque impedit singulorum, quae ex legum suarum custodia regularique subiectione dependet: denique efficit, ut nonnisi inepti, vel qui religiosae disciplinae iugum subire detrectant, ad missiones destinentur.

Quae cum ita se habeant, praestas ut ea quae ad regulares pertinent, vel simpliciter omittantur, illisque tractanda reserventur, ubi de regularibus sermo erit: vel exclusa veteris disciplinae immutatioque, innovetur antiquum ius ad normam constitutionum Benedicti XIV *Firmendis* ann. 1744, *Apostolicum ministerium* ann. 1755: et iuxta communes prudentiae regulas media opportuna praescribantur, quibus consillorum et operum concordia inter vicarios apostolicos, et superiores regulares ad missionum bonum promovendum foveatur.

Animadversiones speciales.

In caput I.

Prima periodus mutetur: repetit enim eadem, quae dicta sunt in proemio.

In fine § primae pag. 5 [46 D 15], distinctio inter episcopos et vicarios apostolicos valde obscure proponitur, nec satis perspicue definitur quid per *locos missionum* intelligatur: unde dubium manet, quousque ius ac potestas, de qua in hoc capite sermo est, extendatur.

Praeterea pag. 6 in fine [47 C 10], ubi vicariis apostolicis commendatur, ut clericos indigenos instituant, commendandum quoque est, ne iisdem cito manus imponant, cum nota omnibus sit illorum incolarum levitas animique inconstantia.

Neque illud ibidem omitti debet: praeter clericorum seminaria, puerorum quoque collegia et instituendae iuventutis scholas esse aperiendas, in quibus prima pietatis et literarum elementa mature doceantur, qui deinde in clerum erunt transferendi.

Denique pag. 10 [48 D 11], ubi statuitur, ut fideles ritus orientalis, qui proprio carent pastore, ab episcopis seu vicariis apostolicis ritus latini regantur: addi oporteret, id esse faciendum *per aliquem vicarium eiusdem orientalis ritus*, prouti statutum est in concilio Lateranensi IV, et a Benedicto XIV in constitutione pro Italograecis.

In caput II.

Pag. 15 [51 B 3] commendatur regularibus, ut suis obediant superioribus in iis rebus, quae ad regularem disciplinam pertinent. Sed hoc quomodo componatur cum eo, quod in capite primo statutum est, videlicet episcopis et vicariis apostolicis plenum ius esse in missionarios regulares, atque in conflictu iurisdictionum episcopi et vicarii apostolici ius praevalere, nullatenus intelligitur. Relinquatur igitur personarum dispositio superioribus, qui melius et facilius norunt subditorum ingenia, mores, vires, pericula; et saepe habent ex informata conscientia gravissimas rationes, alteri non communicandas, ut suos subditos ab officio aliquo vel loco removeant.

In caput III.

Media quae in hoc capite indicantur ad promovendas missiones, nimis vaga et generalia sunt, adeoque ad finem consequendum inepta. Optandum ut tot vicariorum apostolicorum, qui sedent in concilio Vaticano, experientia opportuniora suggerat consilia, quibus edocti patres ea praescribant, quae evangelicos operarios ad missiones aptissimos effingant, et in apostolicis missionibus ita dirigant, ut multam messem colligere valeant.

Schema alterum decreti de apostolicis missionibus.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro, approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Cum Dominicum illud mandatum: *Evangelium in mundum unquam praedicato evangelium omni creaturae*, perpetuo vigeat, ac manere debeat, donec in orbem Christi ovile totius orbis transeat plenitudo: ideoque necesse est, nos qui licet immerentes beati Petri locum optinemus, ad divinum illud opus, praedecessorum nostrorum vestigia persequentes, strenuo struere. Quod quidem eo majori studio est peragendum, quo magis, miserante Deo, oetium evangelii in universa terra quotidie aperitur; cuius in omnes gentes diffusionem non satis commendando charitatis exemplo sacri antistites fovent sacerdotes utriusque cleri perficiunt, laicorum pia sodalitates adjuvare conantur: cui demum ipsae naturales scientiae novis excogitatis modis, maritima praesertim ac terrestria itinera celegrime conficiendi, mirifice inserviunt, aereano divinae providentiae consilio omnia ad Christum ordinantur. Itaque etsi multa praeclare decreta fuerint ab hac apostolica sede recto sacrarum missionum ordini opportuna constituendo, nonnulla tamen, sacro approbante concilio, innovare, vel addere, vel temperare nobis visum est, ut sanctum illud opus quotidie magis proficiat.

Caput I.

Quandoquidem messis multa sit multisque proinde egeat operariis, episcopi alique locorum ordinarii nec non moderatores ordinum regularium, atque earum in primis congregationum quae pio huic operi mancipantur, efficaciter curabunt, ut apostolicae sedi semper praesto sit congruus operariorum numerus e clero tam saeculari quam regulari, quos ad evangelizandas gentes pro suo munere mittere valeat.

Pis vero sodalitatibus in apostolicarum missionum subsidium nonnullis abhinc annis in variis Europae partibus institutis episcopi et parochi patrocinari non desinant, simulque fideles populos adhortentur, ad efficacissima precum suarum adiumenta temporalibus eleemosynarum erogationibus consocianda, ut omnes gentes ad ecclesiam Christi venire aut reverti festinent.

Caput II.

Ad apostolicas missiones utiliter obeundas non nisi virtute et scientia probatos operarios assumi oportet: assumptos vero dirigi atque exerceri, aptisque mediis muniri; ut spiritu ferventes et gravissima suae vocationis officia prae oculis semper habentes, ab eis rite implendis nunquam deficient. Ii vero sedulo recogitent neminem venire ad Christum, nisi Pater caelestis traxerit eum, ac frustra homines plantare vel rigare, nisi Deus ipse incrementum det. Eum proinde in humilitate cordis sui assidue adprecentur, ut effundat in eos spiritum gratiae et precum, quo populis ambulanti-

¹ Utrum decretum huiusmodi prius sit an posterius schemate illo, quod supra exhibitum est sub num. 2, comportum mihi saltem non est. Sane in quodam decreti huius exemplari, in quod incidit, haec in ora inferiore leguntur: „Distributum per curatores die 27 Iulii 1870, feria IV“, in superiore vero: „Annulato.“ Utcunque se res habeat, aequum visum est illud in monumentorum syllogem recipere, ne quid ei desit, quod gravioris momenti videatur.

² Marc. XVI, 15.

³ Io. VI, 44.

⁴ I Cor. III, 7.

bus in tenebris et habitantibus in regione umbræ a mortis divinum illud fidei donum valeant impetrare.

Quoniam vero fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi, annuntietur cum omni fiducia verbum Dei. Sed quæ ratione loqui poterunt verbum Dei, nisi a populis, penes quos Dei legatione fungantur, intelligantur? Nos itaque Clementis V nec non Pauli V prædecessorum nostrorum, prout temporis conditio patitur, vestigiis inhaerentes (A), præcipimus, ut quicumque missionibus operam navare, Deo auspice, voluerint, linguas eorum, quibus verbum Dei sunt annunciaturi, tempestive edoceri pro viribus satagant. Moderatores autem cuiusque ordinis, congregationis, societatis et instituti, quæ se missionibus dicunt, hortamur, ut linguarum institutiones, quibus utuntur gentes, penes quas evangelii prædicandi onus assumpserunt, earumdem alumnis tradantur.

Hæc, quæ de missionariorum dotibus atque etiam de studio et cognitione linguarum sancita sunt, præ oculis habeant ii omnes, quorum est apostolicæ huic sedi proferre operarios ad eadem mittendos in diversas orbis terræ plagas, eorumque conscientiam ea super re graviter oneratam volumus.

Caput III.

Quicumque in opus evangelii fuerint assumpti, mutuum charitatem in missionibus obeundis inter se et cum aliis fovere nunquam desinant: et caveant diligentissime, ne ea magis quæ sua sunt, quam quæ Iesu Christi, quaerere videantur.

Maxima cordis charitate atque omnimodis benevolentiae signis populos, inter quos versantur, missionarii prosequi studeant: et semetipsos eorum indoli, usibus, ac modis, salvis tamen hæc in re apostolicæ sedis decretis (B), quantum in Domino fieri potest, aptare satagant, ut omnibus omnia facti, omnes Christo lucrifaciant. Omnibus doctrina atque exemplo, in primis vero sacerdotibus, quibuscum in vinea Domini laborant, præire conentur ad ea, quæ sui sunt muneris, adimplenda. Ita suum obeant ministerium ut auctoritas ordinariorum nullum inde præiudicium patiantur: quod potissimum intelligendum est de evangelicis operariis qui in cleri orientalis subsidium mittuntur (C). Denique erga civiles locorum potestates ita se gerant, ut nunquam ex animo excidat evangelicum illud monitum: *Reddite quæ sunt Caesaris, Caesari, quæ sunt Dei, Deo*.

Cum missionarii, ii præsertim, qui inter orientales gentes apostolicum exercent ministerium, ad fidem nedum illaeram, ubi semel affulserit, servandam, sed præcipue ad eam longe lateque propagandam destinantur, idcirco eorum labores et consuetus in id potissimum tendere oportet, ut infideles, hæretici, atque schismatici evangelicæ veritatis luce collustrentur, et ad catholicæ unitatis centrum reducantur.

Caput IV.

Peculiarem nostram sollicitudinem exposcunt missionarii apostolici ex regularium familiis cooptati, ut omnibus quoad eorum regimen diligenter dispositis, tanquam acies ordinata nullius præliari possint praelia Domini. Cum itaque animarum bonum et ipsa locorum, in quibus missiones exercentur, peculiariter adiuncta, maiorem postulent regiminis unitatem, idcirco necesse est, ut iidem missionarii arctiori dependentiæ nexu iis iungantur, quos præcipuam missionum curam apostolica sedes gerere

constituit (D). Sciatis propterea regulares missionarii, ne quavis sint ordinis, congregationis, societatis et instituti, sine ulla prorua exceptione, in administratione omnium sacramentorum, atque in omnibus quæ ad missionum directionem pertinent, subesse omnimodæ iurisdictioni, visitationi et correctioni episcoporum proprii ritus, vel vicariorum apostolicorum (E), eoque potiri in ipsis omnibus et singulis iuribus, quibus ordinarii, etiam tanquam sanctæ sedis delegati iuxta Tridentinum concilium, sacros canones atque apostolicas constitutiones in regulares fruuntur. Proinde sacrum ministerium nullatenus exercere præsumant, nisi postquam memoratis præsulibus litteras exhibuerint, quibus ad missiones destinantur (F), et facultates, quibus ab hac sancta sede aucti fuerunt, eorumque consensum obtinuerint. Illis vero tanquam apostolicæ sedis delegatis ius esto, præfatos missionarios exercitio sacri ministerii, gravi ex causa, interdicere. Ceterum ubi missionarii regulares duplici superiori, ordinis et missionis parere debent, meminerint necesse est officia, quæ apostolicum secumfert ministerium, ita prævalere eveniente conflictu, quæ et statu religioso proficiuntur: quandoquidem priora illa ad communem missionum utilitatem diriguntur et a suprema Romani pontificis auctoritate dimanant (G).

Si qua autem, quod Deus avertat, dissidia sive inter singulos missionarios, sive inter diversorum ordinum familias, sive inter hæc et laicos quoscumque oriri contigerit, ea ne diutius protracta erumpant in scandala, statim componere curabunt vicarii apostolici, vel episcopi, qui quivismodi causas tanquam sanctæ sedis delegati, etiam summatim, ubi opus fuerint, dirimant (H): integro manente iure appellationis ad apostolicam sedem, quin interea latae sententiæ effectus suspendatur (I).

Quæ quidem omnia servari volumus, non obstantibus exemptionibus ac privilegiis regularibus quibuscumque ac missionariis quomodolibet concessis, quæ tamen in iis, quæ præmissis non opponuntur, in suo robore ac vigore integra consistere debent.

ADNOTATIONES AD SCHEMA DECRETI DE APOSTOLICIS MISSIONIBUS.

(A) Tum Clemens V in oecumenico concilio Viennensi, tum Paulus V in constitutione *Apostolicæ servitutis onere* linguarum orientalium studium ratione habita missionum latis opportunitatibus legibus promoverunt: quod quidem etiam sacra congregatio de Propaganda fide pluries et præsertim decreto anni 1774 inculcavit.

(B) Adiecta est hæc clausula: *Servatis tamen hæc in re apostolicæ sedis præscriptionibus*, ut accommodationi huic debitus apponeretur limes. Sunt enim usus, quos apostolica sedes uti superstitiosos ac inhonestos damnavit, quemadmodum quidam ritus Sineses et Malabarici. Quod vero attinet ad vetitum transitum ex uno ad alterum ritum ex iis, qui in Orientis regionibus obtinent, vel ad interdictam eorundem permixtionem, huic rei providebitur per appositum caput *de ritibus*, quo ius liturgicum ab omnibus servandum definitur.

(C) Id sacra congregatio de Propaganda fide sæpe revocare coacta est in mentem missionariorum, qui orientales ineunt missiones, eo animum freta principio, quod etiam sanctæ memoriæ Benedictus XIV in constitutione *Eo quamvis tempore* (4 maii 1746) commemoravit, missionarios in subsidium cleri orientalis esse destinatos.

(D) In enumerandis iis qui missionibus utcumque præsident, nulla iniecta est mentio de aposto-

¹ Rom. X, 17.

² Clement. I. V. tit. I, *De magistris* in conc. Viennensi.

³ Const. *Apostolicæ servitutis onere* 31. iul. an. 1610.

⁴ Matth. XXII, 21.

licis delegatis. Siquidem eorum auctoritati, prout ad missiones latinas dicunt relationem, consulitur quando verbum est de vicariis apostolicis, quia delegati titulo et officio vicariarum insigniri solent, excepto delegato apostolico Mesopotamiae; eo vel magis quod delegati tantum habent iurisdictionis, quantum a sancta sede mutantur.

(E) Inde ab anno 1677 sancta sedes declaravit missionarios subiecti vicariis apostolicis quoad omnia negotia et directionem missionum; et sacra congregatio de Propaganda fide anno 1848 pronuntiavit, omnes missionarios regulares, nominatim comprehensis patribus et societate Iesu, *excepta sola interna disciplina regulari, quoad omnia negotia et directionem missionum sub iurisdictione vicariorum apostolicorum esse*. Haec, quemadmodum nonnulla alia haec super re decreta pro peculiaribus quidem missionibus lata fuerunt, sed rationes, quibus inniuntur, universales sunt, utpote quae ex ipsa indole relationum, quae missionarios inter et vicarios apostolicos intercedunt, dimanant.

(F) Quod attinet ad exhibitionem litterarum patentium et dependantiam missionariorum ab apostolicis vicariis in usu facultatum haec statuerat sanctae memoriae Clemens IX in constitutione *Speculatores* (13 septembris 1669), cum de missionibus imperii Sinarum et finitimorum regnorum ageret. Cum animadvertisset pontifex, ex independentia plurimorum operariorum in iisdem locis, praecipue cum ab hac sancta sede sint remota, oriri facile posse dissensiones, rixas, divisiones, et schismata, in christiana religione detrimentum atque perniciem eruptura, nisi illis mature occurratur, praecipit, quod praedicti episcopi vicarii apostolici ab omnibus et singulis religiosis... exigere possint et debeant, ut suas patentes seu alias quascumque eorum missionis destinationis, constitutionis et deputationis litteras exhibeant, iisque qui illas exhibere recusaverint, tanquam sedis apostolicae delegati prohibere, ne facultates sibi per litteras huiusmodi concessas exerceant; ipsique regulares licentiam exercendi suas facultates petere teneantur ab iisdem vicariis apostolicis, quam ipsi denegare non debeant, nisi in casu gravis causae, dictae congregationi cardinalium (de Propaganda fide) communicandae.

(G) Hoc principium ita enunciatur in instructione aedrae congregationis de Propaganda fide sub die 30 septembris 1848 ad vicarios apostolicos imperii Sinarum et regnorum adiacentium: *Volle inoltre (congregatio particularis pro rebus Sinarum), che si dichiarasse ancora espressamente, e si facesse sentire, che se il missionario religioso deve considerarsi legato da una doppia obbedienza verso il capo della missione, e verso il superiore regolare, la prima dev'esser sempre la preponderante, e quindi in caso di conflitto la prima dee vincere, e non venir paralizzata coll'esigere l'osservanza della seconda. Sarebbe difatti ben singolare l'esigere, che il religioso dovesse preferir la seconda, e far procedere l'obbedienza professata al superiore dell'ordine, a quella che è sopra ogni altra, cioè alla suprema autorità della santa sede, e del vicario di Gesù Cristo, o far preponderare un qualsiasi punto di regolare, ed interna disciplina agli obblighi principali, e gravissimi di missionario, ed il bene particolare, al pubblico, ed alla salvezza eterna di moltissime anime confidategli.*

(H) Ad rem in saepe allegata constitutione Clemens IX: *Praeterea iuxta constitutionem sanctae memoriae Urbani papae VIII praedecessoris nostri, quae incipit Ex debito pastoralis officii, si forte aliqua controversiae inter religiosos dictarum partium (quod Deus avertat) oriantur, memorati vicarii apostolici tanquam sedis apostolicae delegati illas decidere et terminare possint, et debeant.*

(I) Necessarium visum est praedictam apostolicam delegationem, iudicandi scilicet in prima instantia, episcopis et vicariis apostolicis tribuere, ut lites in locis missionum exortae statim compescantur. Hodie siquidem controversiae, quae sive inter missionarios, sive inter diversorum ordinum regularium familias, sive inter hos et laicos quoscumque illic degentes agitantur, solent deferri ad sacram congregationem de Propaganda fide, quae rebus universis mature perpensis, aut ius dicit aut iudices delegat sive ad referendum sive ad quaestionem dirimendam. Haec tamen praxis satis diuturnum tempus necessario absument, et iccirco ob moras definitivae sententiae animi magis ac magis exasperantur, atque ita difficilior evadit spes discordiae penitus restringendi.

XXVII.

LITTERAE APOSTOLICAE QUIBUS AD ALIUD OPPORTUNIUS ET COMMODIUS TEMPUS CONCILIUM VATICANUM SUSPENDITUR

1870 octobris 20.

Editoris monitum. — Observationes illae a patribus factae in schema de missionibus apostolicis nunquam ad examen in concilio ipso revocatae fuerunt. Nam iis diebus cum grave bellum inter Borussos et Gallos exarsisset, et gallicorum militum praesidium quod in urbe erat, in Gallias fuisset revocatum, Subalpinum gubernium, hac occasione capta, fines ecclesiasticarum provinciarum quae pontifici supererant armatis militibus occupavit, ac tandem die 20 septembris hoc anno 1870 urbem ipsam expugnavit omniaque in suam potestatem redegit. Tunc summus pontifex in eam necessitatem se adductum sensit ut concilii Vaticani celebrationem locum amplius habere non posse declararet, quod re ipsa effecit per apostolicas litteras, quarum exemplar hic exhibetur.

Pius papa IX ad futuram rei memoriam.

Postquam Dei munere oecumenici Vaticani concilii celebrationem inire anno proximo superiori nobis datum est, vidimus sapientia virtute ac sollicitudine

patrum qui ex omnibus orbis terrarum partibus frequentissimi convenerant maxime adnitente, ita res gravissimi huius et sanctissimi operis procedere, ut spes certa nobis affulgeret eos fructus quos vehementer optabamus, in religionis bonum et ecclesiae Dei humanaeque societatis utilitatem ex illo fore feliciter profecturos. Et sane iam quatuor publicis ac solemnibus sessionibus habitis salutare atque opportuna in causa fidei constitutiones a nobis eodem sacro approbante concilio editae ac promulgatae fuerunt, aliaeque tum causam fidei tum ecclesiasticae disciplinae spectantia ad examen a patribus revocata, quae suprema doctae ecclesiae auctoritate brevi sanciri ac promulgari possent. Confidebamus istiusmodi labores communi fraternitatis studio ac zelo suos progressus habere, et ad optatum exitum facili prosperoque cursu perducere posse; sed sacrilega repente invasio huius almae urbis, sedis nostrae, et reliquarum temporalis nostrae ditionis regionum, qua contra omne fas civilis nostri et apostolicae sedis principatus inconcussa iura in-

credibili perfidia et audacia violata sunt, in eam a tamur ac mandamus, ut ea quae in apostolica litteris die 11 aprilis anno proxime superiori data, quibus indulgentiam plenariam in forma iubilaei occasione oecumenici concilii omnibus christifidelibus concessimus, a nobis disposita ac statuta sunt, iuxta modum et rationem iisdem litteris praescriptam in sua vi firmitate et vigore permaneant, perinde ac si ipsius concilii celebratio procederet. Haec statuimus nunciamus volumus mandamus, contrariis non obstantibus quibuscumque; irritum et inane decernentes si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

In hac luctuosa rerum conditione, cum nos a libero expeditoque usu supremae auctoritatis nobis divinitus collatae multis modis impediamur, cumque probe intelligamus minime ipsis Vaticani concilii patribus in hac alma urbe praedicto rerum statu manente, necessariam libertatem securitatem tranquillitatem suppetere et constare posse ad res ecclesiae nobiscum rite pertractandas, cumque praeterea necessitates fidelium, in tantis iisque notissimis Europae calamitatibus et motibus, tot pastores a suis ecclesiis abesse haud patiantur; idcirco nos, eo res adductas magno cum animi nostri moerore perspicentes, ut Vaticanum concilium tali in tempore cursum eum omnino tenere non possit, praevia matura deliberatione, motu proprio eiusdem Vaticani oecumenici concilii celebrationem usque ad aliud opportunius et commodius tempus per hanc sanctam sedem declarandum, apostolica auctoritate tenore praesentium suspendimus, et suspensam esse nunciamus, Deum adprecantes auctorem et vindicem ecclesiae suae, ut submotis tandem impedimentis omnibus sponsae suae fidelissimae ocius restituat libertatem ac pacem.

Quoniam vero quo pluribus et gravioribus periculis malisque vexatur ecclesia, eo magis instandum est obsecrationibus et orationibus nocte ac die apud Deum et Patrem Domini nostri Iesu Christi, Patrem misericordiarum et Deum totius consolationis, vo-

Nulli ergo omeino hominum liceat hanc paginam nostrorum suspensionis nunciacionis voluntatis mandati ac decreti infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri ac Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Ut autem eadem praesentes litterae omnibus quorum interest innotescant, volumus illas seu earum exempla ad valvas ecclesiae Lateranensis et basilicae principis apostolorum nec non s. Mariae maioris de urbe affigi et publicari, sique publicatas et affixas omnes et singulos quos illae concernunt perinde arctare, ac si unicuique eorum nominatim et personaliter intimatae fuissent.

Datum Romae apud S. Petrum sub anulo Piscatoris die 20 octobris anno MDCCCLXX. pontificatus nostri anno vicesimoquinto.

N. card. Paracciani Clarelli.

B.

ACTA DEPUTATIONIS PRO REBUS AD FIDEM PERTINENTIBUS.

Editoris monitum. — Ea est deputationis huius connexio ac necessitudo cum iis quae in congregationibus generalibus disceptata sunt, ut ab his illa vix disiungi possit. Quoniam vero non satis commodum visum est eiusdem acta passim ac veluti membratim inserere inter cetera congregationum generalium monumenta, necesse fuit una simul ea exhibere, lectoribus amandatis, ubi res postularet, ad ipsas discussiones in congregationibus illis habitas. Deputationis fidei duo exstant in archivo concilii Vaticani actorum exemplaria, quorum alterum (A) ab ipso deputationis secretario notatum, alterum (B) alia manu, quam domini Stahl esse suspicor, perscriptum est; in utroque tamen singulae sessiones secretarii nomine munitae sunt. Alterum hoc, cum videretur ab auctore secundis curis recognitum, semper adhibui, nisi forte disertis verbis aliud adnotetur. Titulum habet tenoris sequentis: *Protocolium congregationum habitarum a reverendis patribus deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in sacrosancto concilio Vaticano.*

1.

Quomodo electa sit deputatio pro rebus ad fidem pertinentibus¹.

Prima sessione solemniter concilii celebrata, inter se deliberare coeperunt patres, quos eligerent in deputationem pro rebus ad fidem pertinentibus cooptandos. Patebat enim, episcopos, qui ex toto orbe alii aliis ignoti convenissent, nisi temere agere vellet, ante electionem consilia inter se conferre debere, ut quos idoneos haberent, eligerent depu-

¹ Narratio haec ex episcopi Ratisbonensis unius Patrum deputatorum diurnis commentariis desumpta primam prodit in *Collectione Laceni*, t. VII, p. 1646. Eam primo loco praefationis instar placuit repetere.

tatos. Ab ipso autem concilii initio latere non poterat, multum inter se dissentire patres in una illa quaestione, de qua tantopere iam ante concilium disputatum erat: alios infallibilitatem summi pontificis definiri nolle, alios, numero longe plures, definitioni favere. Tantum autem ab huius quaestionis solutione utrique pendere existimabant, ut tales, qui secum sentirent, in deputationem deligendos esse censerent.

Itaque ex patribus, qui definitioni illi adversabantur, eminentissimus cardinalis Schwarzenberg episcopos Austriae, Hungariae, Germaniae apud reverendissimum dominum Nardi coegit; Aurelianensis cum Parisiensi Gallos alio convocavit; similiter Americae septentrionalis antistites inter se convenerunt. His in coetibus definitionis adversarii numero plures erant.

Ex illis autem patribus, qui infallibilitatem definiri volebant, aliqui primo cum eminentissimo cardinali de Angelis, qui eo tempore non iam inter praesides concilii erat, de nominibus eligendorum deliberabant; deinde adm. rev. patrem generalem congregationis sanctissimi Redemptoris rogarunt, ut sibi episcopos, qui definitioni favebant, in aliquam eius congregationis domum convocare permitteret. Qua venia impetrata, episcopi variarum nationum plus quadraginta in principem congregationis sanctissimi Redemptoris domum (*villa Caserta*) conveniunt, ut de electione faciendae consultarent. Ab his igitur communi consilio statutum est, nullum esse eligendum, quem a definitione infallibilitatis alienum esse constaret; episcopos autem ex diversis nationibus deligendos; eorum nomina archiepiscopo Westmonasteriensi tradenda. Sic iam paucis post diebus eligendorum numerus, qui etiam eminentissimo cardinali de Angelis placuit, erat confectus, eorum in-

dez lithographice descriptus et inter amicos epi- A
scopos distributus, qui eum cum aliis communicarent.
Que facte die 14 decembris 1869 in congregatione
generali maximo suffragiorum numero omnes et coll
electi sunt, quorum nomina in illo indice proposita
erant, qui infallibilitatis definitioni aut favabant aut
saltem non aperte obstitabant¹. Adversarii quo-
que definitionis indicem eligendorum typis descri-
bendum curaverunt, sed ex his, quos definitionem
vel aperte vel occulte oppugnare cognoscebant.
Quare quid maior patrum pars de pontificia infalli-
bilitate sentiret, iam ex deputationis pro rebus
fidei electione manifeste apparuit. Praeses autem
huius deputationis a sanctissimo domino eminentis-
simo cardinali Aloysius Billio, secretarius reveren-
dissimi domini Schwetz, praebatus domesticus,
theologus summi pontificis et in universitate Vjndo-
bunensi professor theologiae, nominatus est.

Pontificum in congregatione generali diebus 28 et B
29 decembris 1869 et 3 et 4 ian. 1870 multum
iam disceptatum est de schemate constitutionis de
doctrina catholica², deputationis sessio prima habita
est die 7 ianuarii 1870.

2. Congregatio I.

Die 7 ianuarii anni 1870 prima habita est con-
gregatio commissionis electae pro rebus ad fidem
pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Billio.

Aderant omnes reverendissimi patres deputati,
scilicet:

1. Antonius Hassun, patriarcha Ciliciae, ritus Ar-
meni.
2. Mieczslaus Ledochowski, archiepiscopus Gnes-
ensis et Posnaniensis.
3. Ioannes Simor, archiepiscopus Strigoniensis,
primas Hungariae.
4. Raphael Valentinus Valdivieso, archiepiscopus
Sancti Iacobi de Chile.
5. Kenatus Franciscus Renier, archiepiscopus
Cameracensis.
6. Iosephus Sadoc Alemany, archiepiscopus Sancti
Francisci.
7. Franciscus Aemilius Cugini, archiepiscopus Muti-
nensis.
8. Patritius Leahy, archiepiscopus Cassiliensis.
9. Emmanuel Garcia Gil, archiepiscopus Caesaro-
gustanus.
10. Ioannes Martinus Spalding, archiepiscopus Balti-
morensis.
11. Henricus Eduardus Manning, archiepiscopus
Westmonasteriensis.
12. Gualterius Steins, archiepiscopus Bostrensis.
13. Iosephus Cardoni, archiepiscopus Edessenus.
14. Victor Augustus Dechamps, archiepiscopus Mech- D
liniensis.
15. Andreas Ignatius Schaeppmann, archiepiscopus
Ultraiectensis.
16. Petrus Iosephus de Preux, episcopus Sedunensis.
17. Antonius Monescillo, episcopus Giennensis.
18. Ludovicus Franciscus Pie, episcopus Pictaviensis.
19. Bartholomaeus d'Avanzo, episcopus Calvensis et
Theanensis.
20. Conradus Martin, episcopus Paderbornensis.
21. Vincentius Gasser, episcopus Brixinensis.
22. Ignatius Benestrey, episcopus Ratisbonensis.
23. Sebastianus Dias Larangeira, episcopus Sancti-
Petri Fluminis Grandensis Australiae.
24. Fridericus Maria Zinelli, episcopus Tarvisinae.

¹ Eorum nomina vid. t. L, col. 49, et ab initio primi con-
ventus, qui statim sequitur.

² Schemata illud, ut primo propositum est patribus, habetur
supra t. L, col. 60-119.

Invocato Spiritu sancto ab eminentissimo praeside
proposita est quaestio prima, utrum secundum ea,
quae in generali congregatione hucusque dicta et
audita sunt, schema decreti de doctrina catholica
contra multiplices errores et rationalismo deridentes
prorsus novum confirmandum, an vero praesens, quod
ad substantiam attinet, retinendum sit, et quidem
spectato tam delecto, tam necessitate, tam oppor-
tunitate rerum expositarum et errorum.

Omnes patres reverendissimi in eo coequentes
erant, schema quoad substantiam esse retinendum,
cum in eo doctrina catholica vere ac genuina sit
exposita, et ergo, qui in eo damnantur, latissime
non tantum per Germaniam, sed et alias regiones
dispersi sint, atque quae contra illud in medium
sunt prolata, non sint tanti momenti, ita ut melius
sine magno temporis dispendio vix confari possit,
contra quod non excitarentur novae querelae, nec
non quia id iam ipsa sanctissimo patri debita re-
verentia postulat, cuius iussu exaratum sit a viris
ab ipso saltem mediate ad id munus designatis.

Similiter in eo omnes conveniebant, quaedam
esse addenda, alia vero supprimenda.

Ad priora, prout ab uno alterove insinuatum est,
pertineret approbatio editionis sacrae Scripturae vul-
gatae, condemnatio indifferentismi, spiritismi, darwi-
nismi, declaratio quoad decedentes cum peccato
originali, de resurrectione corporum, de duabus na-
turalibus in Christo. Omittenda autem essent prae
omnibus, quibus liberae scholarum opiniones laedi
viderentur, et prout unus aut duo advertabant, omnia
quae iam prioribus conciliis sunt definita et rejecta.

Quoad quae tamen ab alio responsum est, cum
hi errores, non obstante iam facta damnatione denuo
resuscitati sint, eosdem iterum proscribendos esse,
et quidem non simpliciter, sed provocando simul
ad prius iam factam condemnationem.

Denique observatum fuit ab uno reverendissi-
morum patrum, cum populus fidem catholicam sin-
cere confiteatur, alii autem christiani amplius esse
nolint, concilium praesens non tam in damnanda
erroribus, sed potius sola expositione doctrinae
revelatae occupari debere, eo magis, quia etiam
ecclesiae antiquae errores externos non curaverit.

Verum cum in medio illarum duarum partium
alii adhuc siti sint, imprimis fidelium magistri, pro
quibus proxime, ut in conciliis semper factum est,
decreta fidei condantur, ut ab erroribus praemuni-
antur et doctrinam fidei accuratius cognoscant, ne
fidelibus pro veritate venenum falsae doctrinae pro-
pinent, ex altera parte responsum est, a damnatione
errorum adeo divulgatorum abstinendum haud esse,
idque eo minus, cum iam ab apostolis et deinde
per succedentia saecula a sanctis patribus errores
externi quoque gentiliu, iudaeorum, muhamedano-
rum impugnati, et etiam imprimis quando commisce-
bantur cum doctrina christiana, in conciliis saltem
particularibus condemnati sunt.

Tum ab eminentissimo praeside altera proposita
est quaestio: num immutatio schematis quoad for-
mam fieri debeat? et si, quomodo?

Quoad hanc quaestionem ab uno reverendissi-
morum patrum observatum est, prae omnibus pro-
oemio descriptionem tristic status, in quo versatur
genus humanum in praesentia, esse inserendam et
a viris eminentibus, qui ad id imprimis idonei sint,
conficiendam. Alii optarunt, ut capitibus et canonibus
expositio totius doctrinae christianae praemittatur.

In hoc autem omnes conveniebant, expositionem
doctrinae catholicae ubique damnationi errorum esse
praemittendam. Plures insuper desiderarunt, ut in-
star decretorum concilii Tridentini canones post
omnia capitula in fine decreti ponantur, si tamen,

ut saltem ab uno notatum fuit, id natura constitutionis A fuerat. Pariter in hoc omnes consentire videbantur, tam adumbrationem doctrinae quam errorum descriptionem oportere esse ubique claram ac distinctam, una autem brevem, quantum fieri posset; porro discendi rationem tranquillam et constitutioni pontificiae ac ecclesiae dignam. Atque hinc quod scholam capiat, suppressendum, transiitioes eandem redolentes rescindendas, terminos scholasticos non ultra necessitatem adhibendos, argumentis non tam diu immorandum et verba iusto plus aspera eliminanda.

Quod attinet ad inscriptiones et ordinem capitum observatum est, inscriptionem tam decreti tum canonum I et II capitula non ab errore, sed ab exposita veritate esse mutandam. Id enim usui conciliorum magis convenire. Insuper inscriptionem decreti ideo minus aptam videri, quod ex una parte angustior sit, ex altera parte autem latius pateat, atque inobedientiae facile praetextui esse possit.

Ordinem capitum praesentem, uti exstat, retinendum esse, decem patres cepserunt, scilicet reverendissimi Tarvisina, Sancti Petri, Ratisbonensis, Paderbornensis, Pictaviensis, Giennensis, Sedunensis, Mechliniensis, Edessensis, Cassiliensis. Alii putabant caput de sacra Scriptura esse praemittendum. Alii existimantur, ordinem esse naturae et affinitati rerum magis accommodandum, caput VI, III et VIII atque V et X coniungendum. Alius iudicabat, constitutionem in numero plures dividendam esse. Aliis rursus visum est, constitutionem unam posse manere, sed alio modo esse disponendam. Quo respectu tria aut quatuor systemata sunt proposita, quae reverendissimi auctores rogati scripto proponere promiserunt. Verum conclusum nihil est, sed visum est, ut antequam instructio pro constituenda arctiore deputatione conficiatur, expectentur dicta in congregatione generali, schemata promissa afferantur, et prae omnibus ut theologus, qui ultimam manum schemati adimplevit, prius audiat.

Indicta sessione proxima in secundam vel tertiam feriam sequentis hebdomadae et materia deliberationis assignata, congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est¹.

Ioannes Schwetz secretarius.

3.

Congregatio II.

Die 11 Ianuarii anni 1870 altera congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus habita est praeside eminentissimo cardinali Bilio. Reverendissimi patres aderant omnes, exceptis omississimo primato Hungariae archiepiscopo Strigoniensi infirmo et excellentissimo archiepiscopo Mutinensi.

Praeterea precibus et praefecto protocollo sessionis praecedentis ab eminentissimo praeside pro constituenda deputatione speciali tres reverendissimi patres, archiepiscopus Mechliniensis, episcopus Pictaviensis et episcopus Paderbornensis designati sunt.

Deinde inaus est theologus (P. Franzelin), qui ultimam manum adiecerat schemati decreti de doctrina catholica contra multiplices errores ac rationes hinc derivantes exarando, rationes exponere, ob quas forma, qua schema exaratum exstat, potius quam alia fuerit adoptata.

¹ Addebat in diebus tam laudatis, prout habetur in Collectione Leonis: „Praeterea in hac sessione quaerebatur, num orationes in congregationibus generalibus habitae typis imprimendae et inter patres Deputationis distribuendae essent. Alii aliud sentiebant. Denique visum est, orationes non esse imprimendas integras, sed sufficere quaedam earum synopsin. Cum enim tam multa, quae sub secretum pontificium cadunt, tam in opusculis vulgarantur, timendum erat, ne integras ederentur orationes, et typis impressae essent.“

Summa sententia ipsius haec erat: Formam, quae constat in rerum dispositione ac ordine, et in modo, quo singula capita doctrinae enuntiantur, per scopum decretorum conciliarium determinari. Scopum autem ab eorum decretis a conciliis condantur, nequaquam esse, ut doctrinae catholicae simpliciter exponatur, quae continua professione et praedicatione continetur, sed errores ingruentes per declarationem doctrinae catholicae in directa oppositione errorum manifestantur et excludantur. Quam formam manifesto postulare, ut tantum ea capita doctrinae catholicae qui per errores exortes oppugnantur aut adulterantur, et quidem sub eo formali conceptu proponantur ac declarantur, quae errori in propria sua indole spectata opponuntur. Hanc agendi normam in omnibus conciliis oecumenicis esse servatam, ut nominatim in synodo Nicaena, Ephesina, Chalcedonensi et synodo VI, nec non in anathematismis sancti Cyrilli Alexandrini atque litteris sancti Leonis Magni et Agathonis papae ab illis adoptatis. Unde theologia in explicandis huiusmodi decretis ad errores, quibus opponuntur, confugere consuevit.

Hinc theologorum commissioni minime dubium fuisse quis et in praesenti schemate forma expositionis doctrinae catholicae in doli errorum, ad quos excludendos et condemnandos dirigatur, accommodaretur; qui in scholis etiam catholicis ex eo tempore, quo haec auctoritati ecclesiae subductae et potestati politicae mancipatae sunt, suppressa traditione scholae et arrogata sibi autonomia exorti sint et ideo scientificam formam prae se ferant.

Hinc et necessarium existimatum esse, ut doctrina catholica ad errores illos abigendos exponenda (ut erroribus tum quoad res tum quoad formam respondeat) in forma scientiae proponeretur, quemadmodum id iam constitutionibus apostolicis et allocutionibus et in Syllabo factum est, quae documenta theologiae deputatae in ipso schemate elaborando instar normae esse debebant.

Propter eandem causam quod ab ordinem capitum attinet, necessarium visum esse, ut hic ordinem genericum et connaturalem errorum sequeretur. Atque expropter primo loco doctrinam de Deo, creatore mundi, supra omnia infinite exaltato et de dependentia hominis a Deo, salva eius libertate, in oppositione plene incredulitatis, paucis expositam esse, quoniam plura dicere nec fidelibus nec infidelibus necessarium et utile existimabatur. In altera autem parte, quae constitutionis corpus est, in oppositione errorum semirationalismi primo de obiectiva revelatione Dei tractari et quidem capite III de fontibus revelationis, capite IV de necessitate supernaturalis revelationis, capite V de supernaturali eius obiecto, in capitibus sequentibus de fide supernaturali, quae revelationi respondet, et quidem capite VI de fide generatim considerata, capite VII de praecedente conditione fidei, capite VIII de ipsa interna ratione supernaturalis fidei, capite IX de fidei necessitate et firmitate; tum de relatione inter fidem et scientiam, et quidem capite X quoad scientiam philosophicam, et capite XI quoad scientiam theologiam. In tertia denique parte exponi theologiam, christologiam, et anthropologiam naturalem et supernaturalem in oppositione errorum ex semirationalismo profectorum, quantum ad eos excludendos opus esse visum est.

Quod vere attinet ad ordinem accidentalem, videlicet expositionem doctrinae et condemnationem erroris in singulis capitibus atque integris decretis, in conciliis oecumenicis varium modum esse servatum. Quando erat error manifestus, doctrina vero

¹ Haec disquisitionem vide in t. I, col. 617-68.

accuratiori expositione indigebat, hanc compo-
 A demnationi erroris praemisam fuisse, quod et in
 plerisque capitibus schematicis factum est. Quando
 vero error erat manifestus, doctrina opposita pariter
 notissima, damnationem erroris esse praemisam, et
 doctrinam catholicam nonnulli velint rationem con-
 demnationis commemoratam, ut videtur in decreto
 de peccato originali concilii Tridentini post concilium
 Milevitanum et Aranensem II, et factum in
 capitibus I et II schematis praesentis. Quando tan-
 dem error non erat per se manifestus et ex eius
 accuratiori expositione ipsa veritas opposita in cla-
 riori luce collocabatur, illam etiam longiorum huius
 fuisse praemisam, ut in concilio Lateranensi IV
 capite II contra Ioachimum, quod ex eadem causa
 in capitibus VIII-XI schematis factum occurrit.

Deinde initio in decreto praesenti canones a
 capitibus fuisse separatos, cum autem tum tertia
 pars accesserit, propter diversam indeolem errorum
 ibidem excludendorum visum esse potius errorum
 condemnationem cum expositione coniungere, quem-
 admodum idem non tantum in concilio Lateranensi
 IV, verum etiam in concilio Tridentino in
 decreto de scriptura sacra et de invocatione sanctorum
 atque de indulgentiis factum est.

Quoad transitiones, has omnino omitti non posse,
 quoniam per illas non tantum ratio ob oculos ponitur,
 quare aliquid decernatur, sed etiam sensus
 decreti manifestus redditur; quare in praesentibus et
 decretis concilii Tridentini eiusmodi transitiones
 deprehendantur. Breviores autem utique posse esse.

Simili modo quae obiecta sunt contra inscriptionem
 decreti, nec non capitum I et II, facile ex
 natura rei et usu conciliorum et speciatim concilii
 Tridentini dilui.

Quod denique attinet ad formam enuntiationis,
 exspectare theologice postulare, ut veritas dogmationis
 in propria sua ratione exprimat, et speciatim, ut
 clare exhibeantur tanquam dogmata fidei, quae de
 fide definienda sunt, et ab his distinguantur alia,
 quae licet cum doctrina catholica immediate sint
 connexa, non tamen velut articuli fidei definiendi
 queant, et ut proinde in singulis gradibus censurarum
 perfecte respondeat gradibus errorum, vel certe hoc
 non excedat, porro ut textus sacrae Scripturae, qui
 ad probandum afferuntur, in vero sensu exhibeantur,
 atque ut nihil dicatur quod opinionibus liberarum
 disputationis in alteram partem probare vel im-
 probare merito videatur. In quo a commissione
 maiorem, quae fieri poterat, diligentiam esse ad-
 hibitam. Et revera quae hoc respectu contra schema
 obiecta innotuerunt, solide fundamente destitit. Sic
 in capite I vocem *essentis* debuimus eligi, quoniam
 non doctrinam Spinozae, sed illorum est simul
 damnanda, qui unum esse absolutum Dei et mundi
 esse docent, (seu defendunt, unum esse omnia et
 omnia unum). Porro in capite III eodem modo de-
 cretum concilii Tridentini de sacra Scriptura ex
 ipsa decretis explicari; quoad extensionem seu gra-
 dus inspirationis singularum partium nihil, ut time-
 tur, defini. Atque etiam per ea, quae initio ca-
 pituli XVI occurrunt, opinionem illam liberam, quae
 tenet statum naturae purae, appetitum divina sapientia
 et benignitate, non autem absolute esse impossi-
 bilem, haud tangi.

Tandem pari modo ea quoque, quae quoad pro-
 bationes et rationes interiores, quoad singulos
 terminos et styli obiecta sunt, probabiliter, et
 accuratius indicata fuissent, vel ex usu conciliorum
 ut innotescendi potuissent, aut essent talia, quae
 facili negotio immutari queant.

Hora 11 congregatio dimissa est.

Ioannes Schwets secretarius.

4.
 Schema reformatum constitutionis dogmaticae
 de fide catholica patrum deputatorum examini
 propositum¹.

*Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante
 concilio ad perpetuam rei memoriam.*

Dei Patris aeternus Filius Dominus noster Iesus
 Christus, cum ecclesiae suae dilectas civibus die-
 bus usque ad consummationem saeculi adfuturum
 se promiserit; quemadmodum ei praestanti auxiliari,
 periclitanti subvenire, ita laboranti adistere labere-
 que fortunare nullo unquam tempore destitit. Quare
 eius etiam benignitate ac providentia factum est,
 ut ex omnibus quidem oecumenicis conciliis, et
 nominatim e sacra Tridentina synodo saluberrimi
 alic intermissione fructusque universae ecclesiae ad
 haec usque tempora provenerint. Hinc enim sanc-
 tissima religionis dogmata uberius exposita pro-
 sique definita; haereticorum errores damnati
 atque repressi; ecclesiastica disciplina restituta
 sanctiusque firmata, militiae clericali institutio ac-
 curatior, aucta sacramentorum frequentia et refor-
 mati populi mores; hinc membrorum cum capite
 arctius adstricta societas et unio; hinc universo
 corpori Christi mystico additus vigor, aucta sanctitas,
 ampliata fecunditas; hinc denique multiplicatae
 religiosorum familiae, quae in omne opus salutare
 incumbunt, aliaeque christianae pietatis instituta, ac
 praecipue assiduum ille et usque ad sanguinis effu-
 sionem constans ardor in Christi regno late per
 orbem propagando.

Verumtamen haec aliaeque permulta bona, quae
 per ultimam oecumenicam synodum divina bonitas
 dignata est operari, grato, quo par est, animo reco-
 lentes, acerbum nihilominus dolorem cohibere non
 possumus, dum mala gravissima contemplamur inde
 orta, quod nimis multi eiusdem sacrosanctae synodi
 vel auctoritatem prorsus contempserunt vel sapien-
 tissima decreta neglexerunt. Manifestum enim est
 omnibus, haereticas sectas, quae Tridentini patres
 damnaverunt, in sectas innumeras paulatim disso-
 lutas esse; quibus inter se dissonantibus et con-
 certantibus, in plurimorum animis tandem in
 Christum fides concussa et everta est. Tum natus
 ille quem dicunt rationalismus, indifferentismus,
 mythismus, qui eadem sacra biblia, ad quae olim
 tanquam ad unicum christianae doctrinae fontem
 et iudicium supremum appellabatur, iam pro inanum
 symbolorum, immo fabularum congerie traducere
 non veretur. Atque sic denique prodiit impia, sed
 hoc vulgarissima naturalium doctrina, quae erro-
 rum laetrum summam complectens, christianae reli-
 gioni tanquam divinae et supernaturali institutioni
 directe et per omnia opponitur: ut scilicet rebus
 humanis conditoris ac servatoris dominio subtractis,
 quoddam velut antichristi regnum statuatur. Relicta
 autem proiectaque christiana religione, negato vero
 Deo et Christo eius, prolapsa tandem est pulverum
 moes in pantheismi, materialismi, atheismi bara-
 thum, ut iam ipsam rationalem hominis naturam
 omnemque iusti rectique normam negantes, iam
 societatis humanae fundamenta subvertere nitantur.

Hoc perve impietate impune circumquaque gra-
 vante, fieri non potuit, quin multi etiam ecclesiae
 catholicae filii male afflarentur spiritu, et a via
 verae pietatis aberrarent. Vultis enim ac peregrinis
 doctrinis abducti, naturam et gratiam, scientiam
 humanam et fidem divinam perperam committentes,
 verum sensum dogmatum, quem tenet ac docet

¹ Propositum est patribus deputationis de fide in tertia
 sessione deputationis, ut non dicitur.

sancta mater ecclesia, depravare, et integritatem eiusque doctrinamque fidei in periculum adducere necesse est.

Quibus unibus compositis, quomodo non istiusmodi moventur ecclesiae viscera? Sicut enim Deus vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis pervenire; sicut Christus venit in mundum, ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum: ita ecclesia a Deo omnium populorum mater constituta, omnibus debitorum se novit, ne lapsos erigere, labantes sustinere, revertentes amplecti semper parata et intenta est. Quare nullo unquam tempore a Dei veritate, quae sola sanat omnia, testanda et praedicanda quiescere potest, sibi dictum esse solens: *Spiritus meus, qui est in te, et verbum meum, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo amodo et usque in sempiternum*¹.

Nos itaque pro supremo nostro apostolico munere cum veritatem catholicam docere ac tuari per verasque doctrinas reprobare nunquam destiterimus, auctore universi orbis episcopio, nostra auctoritate in Spiritu sancto congregatis, nobiscum sedentibus et iudicantibus, insistentes Dei verbo scripto et tradito, prout ab ecclesia catholica immutabiliter custoditum et expositum est, ex hac Petri cathedra in conspectu omnium salutare Iesu Christi doctrinam profiteri et declarare constituimus; adversis erroribus, potestate nobis ab omnipotente Deo tradita, proscriptis et damnatis.

Caput I.

De Deo et mundi creatione.

Sancta Romana catholica ecclesia credit ac profitetur, unum esse Deum verum et vivum, creatorem caeli et terrae, aeternum, immensum, omnipotentem; qui, cum sit una singularis, simplex omnino et incommutabilis substantia, intellectu ac voluntate omnique perfectione infinita, profitendus est ab hoc mundo re et essentia distinctus, in se et ex se beatissimus, et super omnia, quae praeter ipsum sunt, et concipi possunt, ineffabiliter elevatus.

Hic solus verus Deus bonitate sua et omnipotenti virtute, non ad acquirendam vel augendam, sed ad manifestandam perfectionem suam, liberrimo consilio, simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam.

Caput II.

De revelatione.

Eadem sancta mater ecclesia Deum, rerum omnium principium et finem, docet naturali humanae rationis lumine a rebus creatis certe cognosci posse, neque ad hoc traditam de Deo doctrinam omnino necessariam esse; eo quod invisibilia ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur (Rom. I, 20): placuisse autem eius sapientiae et bonitati, alia etque supernaturali via se ipsum et voluntatis suae aeterna decreta humano generi revelare, loquendo olim patribus in prophetis, novissime vero nobis in Filio (Hebr. I, 1).

Iam vero homo, cum a Deo tanquam supremo esse auctore totus pendens, et ratio creata incertae veritati penitus subiecta sit, revelante se Deo, ad plenum intellectus et voluntatis obsequium tenetur.

Suprae huius disciplinae tribuendum quidem est, quod ea, quae in rebus divinis humanae rationi per se impervia non sunt, in praesenti quoque generis humani conditione ab omnibus expedita, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possunt. Attamen revelatio non hac de causa, sed ideo sim-

plexiter ac absolute necessario discenda est, quod clementissimus Deus hominem ad finem prosum supernaturalium, ad participanda scilicet bona divina ordinavit, quae rationis comprehensionem excedunt: sicut scriptum est: *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus illi, qui diligunt eum* (I Cor. II).

Haec porro supernaturalis revelatio, secundum universalem ecclesiae fidem a sancta synodo Tridentina declarata, integra continetur in libris scriptis tam veteris quam novi Testamenti, et sine scriptis traditionibus. Qui quidem libri, prout in eisdem concilii decreto recensentur, cum omnibus suis partibus pro sacris et canonicis ab omni fidei suscipiendi sunt. Neque vero eos ecclesia pro sacris et canonicis habet, propterea quod sola licet humana industria compositi, auctoritate tamen sua approbati sunt, nec propterea solum, quod revelationem sine errore continent, sed ideo, quod Spiritu sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem eiusque sunt vere et proprie verbum scriptum, atque ut tale ecclesiae ab apostolis traditi.

Quia vero, quae sancta Tridentina synodus de interpretatione divinae Scripturae, ad coercenda petulantia ingenia, salubriter decrevit, a quibusdam hominibus prave exponuntur, idem decretum hoc approbante concilio renovantes, hanc eius mentem esse definimus, ut in rebus fidei et morum, is pro vero Scripturae sensu habendus sit, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, aut quem sanctorum patrum consensus unanimis attestatur.

Caput III.

De fide.

Fidem autem, quae humanae salutis initium est, ecclesia catholica profitetur virtutem esse infusam seu supernaturalem, quae Dei aspirante gratia vera esse credimus, quae divinitus revelata sunt, non propter rerum veritatem ex se ipsa perceptam, sed propter Dei revelantis auctoritatem. Est enim fides, testante Apostolo, argumentum non apparentium (Hebr. XI, 1).

Ut nihilominus rationabile esset obsequium nostrum, voluit Deus una cum interna Spiritus sancti motione externa praesto esse revelationis suae argumenta, facta imprimis divina, nominatimque miracula et vaticinia, quae cum Dei potentiam et sapientiam manifeste revelent, divinae locutionis signa sunt certissima, et omnium intelligentiae accommodata. Quare scriptum legitur: Illi autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante et sermonem confirmante, sequentibus signis.

Licet igitur non crederemus, nisi videremus esse credendum, atque adeo fidei operatione nequaquam sit motus animi caecus et ab operatione intellectus distinctus; nemo tamen evangelicae praedicationi consentire potest, sicut expedit ad salutem consequendam, absque illuminatione et inspiratione Spiritus sancti, qui dat omnibus caritatem in assentiendo et credendo. Est ergo fides ipsa in se, etiam nondum per charitatem operatur, donum Spiritus sancti et opus ad salutem pertinens, quo homo liberam praestat Deo obedientiam; gratias eius, cui resistere posset, assentiendo et cooperando.

Haec illa est fides, sine qua impossibile est placere Deo, et ad filiorum eius consortium pervenire. Quare sicut nulli unquam eius illa contigit infusio, ita nullus, nisi in ea perseveraverit usque ad finem, vitam consequetur aeternam. Hanc autem fidei firmitatem et constantiam Deus „insigne praecipue et praecurrens auxilio“, in nostra posuit potestate. In vera scilicet ecclesia Christi fideles, docti

et indocti, fundamentis ad credendum instituta et firmata, cum ad eam ecclesiam catholicam, nec ad ullam aliam religionem communitatem, ea pertinent omnia, quae ad fidem christianam evidentem credibilitatem tam multa et tam mira divinitus sunt disposita. Quare ecclesia per se ipsa magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis, et valet signum levatum in patulatum, divinae esse legationis testis irrefragabilis. Filiosque suos Dominus, qui non desunt, nisi deceratur, eos, quae de tenebris transtulit in admirabile lumen suum, in hoc eodem lumine ut perseverarent, sua gratia confirmat. Itaque vere fideles, per caeleste hoc decem primae veritati adhaerentes, magno intervallo discorantur ab illis, qui falsam religionem, opinione humana ducti, sectantur: neque fieri potest, ut fideles catholici ullam unquam instam habeant rationem fidem mutandi aut in dubium vocandi. Quapropter gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, tantam ne neglexerimus salutem, sed aspicientes in auctorem fidei consummatorem Iesum, teneamus spei nostrae indeclinabilem confessionem.

Caput IV.

De fide et ratione.

Hoc quoque perpetuae ecclesiae catholicae consensus tenuit et tenet, duplicem esse ordinem cognitionis, non solum principio, sed obiecto etiam distinctum: principio quidem, quia in altero per rationem insitam, in altero per fidem infusam cognoscitur: obiecto autem, quia praeter ea, ad quae naturalis ratio pertingere potest, credenda nobis proponuntur mysteria in Deo abcondita, quae nisi revelata divinitus nec homini nec angelis innotescere possunt. Deum enim nemo vidit unquam: Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit (Ioan. I, 18). Quocirca Apostolus, qui a gentibus Deum per ea, quae facta sunt, cognitum esse testatur, disserere tamen de gratia et veritate, quae per Iesum Christum facta est (Ioan. I, 17): Loquimur, inquit, Dei sapientiam in mysterio, quae abcondita est, quam nemo principum huius saeculi cognovit: nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei (I Cor. I, 7). Et ipse Unigenitus constituitur Patri, quia haec abcondit a sapientibus et prudentibus, et revelavit ea parvulis (Matth. XI, 25).

Ac ratio quidem fide illustrata, cum sedulo pio et sobrie quaerit, ex eorum, quae naturaliter cognoscit, analogia ad aliquam mysteriorum intelligentiam tanque fructuosissimam, Deo demante, proficit: nunquam tamen idonea redditur ad ea cuius principis demonstranda aut omnia adinstar rerum illarum, quae proprium ipsius obiectum constituent, percipienda. Quaedam enim divina dogmata ipsa sua natura intellectum creatum sic transcendunt, ut etiam revelatione tradita et fide suscepta, ipsius tamen fidei velo contexta et quadam quasi caligine obvelata maneant, quando in hac mortali vita peregrinamur a Domino.

Etiā vero fides sit supra rationem, nulla tamen unquam inter fidem et rationem vera dimensio esse potest. Idem enim Deus, qui mysteria revelat et fidem infundit, animo humano rationis lumen iniecit. Deus autem negare seipsum non potest, nec verum vero unquam contradicere. Hinc est, ut falsa huius repugnantiae species inde oriatur, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta et exposita non sunt, vel commentitiae opiniones rationis effata reputantur. Omnem tamen assertionem illuminatae fidei vere contrariam obline falsam

esse definitam. Verbo eadem, quae cum apostolice mandata decendi, mandataque accepti, fidei depositum custodiendi, et ius et officium divinitus habet sibi nominis scientiae appetitibus (I Tim. VI, 20) declarandi et praescribendi. Quapropter omnes christiani, fideles et nominatim humanorum artium et disciplinarum cultores huiusmodi opiniones, quae fidei doctrinae contrariae esse cognoscuntur, maxime si ab ecclesia, quocumque nota, praescriptae fuerint, sedum tanquam legitimas scientiae completiones defendant, pro erroribus, qui falsam veritatis speciem praes se ferunt, habere tenentur.

Sacrorum quoque dogmatum in consensu perpetuo est retinendus, quem semel declaravit canonica mater ecclesiae, sive communi esse magisterio sive solemnium definitione, nec unquam ab eo sensu, altioris intelligentiae specie et nomine, recedendum. Neque enim fidei doctrina proposita est humanis ingenii perficienda, sed Christi sponsae tradita custodienda et declaranda. Quare ad eam secundum hanc declarationem plenius comper intelligendam pio et laudabiliter incumbitur: omnis autem commutatio eorum, quae infallibili ecclesiae magisterio stabilita sunt, non profectus intelligentiae, sed corruptela erroris reputanda est.

CANONES

I.

De Deo et mundi creatione.

1. Si quis unum verum Deum visibillum et invisibillum creatorem negaverit; anathema sit.
2. Si quis, in rationem aequae ac fidem contumax, praeter materiam nihil esse affirmare non erubuerit; anathema sit.
3. Si quis Dei et mundi unam eandemque substantiam esse dixerit; anathema sit.
4. Si quis dixerit, divinam essentiam sui manifestatione vel evolutione fieri omnino; anathema sit.
5. Si quis Deum dixerit esse esse universale seu indefinitum, quod, determinando se, constituat rerum universitatem in genera, species et singularia distinctam; anathema sit.
6. Si quis res finitas omnes aut certe spirituales ex divina substantia emanasse dixerit; anathema sit.
7. Si quis sanctissimis nominibus Trinitatis, incarnationis, redemptionis, resurrectionis aliisque abutens, veneranda christianae religionis mysteria ad perverissimos pantheismi sensus detorsit; anathema sit.
8. Si quis non constitentur, mundum reque omnes, quae continent, secundum totam suam substantiam a Deo ex nihilo esse productas; anathema sit.
9. Si quis dixerit, Deum non voluntate a necessitate libera, sed tam necessario creaturae, quam necessario amat seipsum; anathema sit.
10. Si quis dixerit, per creationem Deo aliquid perfectioris et beatitudinis accessione, quo alius careret; anathema sit.
11. Si quis negaverit, mundum ad Dei gloriam conditum esse; anathema sit.

II.

De revelatione.

1. Si quis negaverit, Deum unum et verum, creatorem et dominum nostrum, per ea, quae facta sunt, naturali ratione ab homine lapsu certo cognosci et demonstrari posse; anathema sit.
2. Si quis dixerit, fieri non posse, aut non expedit, ut per revelationem divinam homo de Deo cultique ei adhibendo edocetur; anathema sit.
3. Si quis dixerit, rationem humanam prorsus

independentem esse, non fidem ei à Deo impunitam posse; anathema sit.

4. Si quis dixerit, hominem ad cognitionem, quae naturalibus operatur, divinitus evelli non posse, sed per se ipse ad eandem tandem vel et bene per seipsum legi profecto pertingere posse et debere; anathema sit.

5. Si quis libros, quae Tridentina synodus recensuit, pro sacris et canonice non susceperit, eosque aut aliquam eorum divinitus inspiratam esse negaverit; anathema sit.

III.

De fide.

1. Si quis dixerit, fidem divinam non distingui a scientia naturali, quae veritatem religiosam aut moralem pro obiecto habeat, ne propterea ad actum fidei, qua fideles nominamur et salvi, non requiri, ut revelata veritas propter auctoritatem Dei revelatoris credatur; anathema sit.

2. Si quis dixerit, fieri non posse, ut revelatio divina externis signis reddatur credibilis, ideoque sola interna cuiusque experientia homines ad fidem movendos esse; anathema sit.

3. Si quis dixerit, miracula nulla fieri posse, aut ad demonstrandum non valere, aut certe cognosci nunquam posse; et non constentur, vera esse miracula, quae in Scriptura narrantur, iidemque religionis christianae divinam originem rite comprobant; anathema sit.

4. Si quis dixerit, fidem, qua christiani evangelicae praedicationi consentiunt, esse persuasionem necessarii scientiae humanae argumentis inductam; anathema sit.

5. Si quis dixerit, non ad fidem ipsam, sed ad fidem vivam, quae per charitatem operatur, gratiam Dei necessariam esse; anathema sit.

6. Si quis dixerit, fidelibus catholicis haud secus atque iis, qui ad veram fidem nondum pervenerunt, licitum esse fidem, quam sub magisterio ecclesiae susceperunt, ut dubiam habere, assensu animi suscipere, donec scientificam credibilitatis inquisitionem absolverint; anathema sit.

IV.

De fide et scientia.

1. Si quis negaverit, christiana revelatione vera et proprie dicta mysteria contineri; anathema sit.

2. Si quis dixerit, a ratione rite excolta universa fidei dogmata e naturalibus principiis intelligi et demonstrari posse; anathema sit.

3. Si quis dixerit, omnia, quae revelatio continet divina, ad proprium obiectum philosophiae pertinere, aut huius esse, ex naturali Dei per res creatas manifestatione, necessitatem singularum, quae fides credit, demonstrare; anathema sit.

4. Si quis dixerit, disciplinas humanas, etiam cum periculo errandi contra fidem, tractari posse nulla revelationis supernaturalis habita ratione; anathema sit.

5. Si quis dixerit, harum disciplinarum conclusiones, etiam doctrinae catholicae repugnant, non subesse iudicio et authenticae praescriptioni ecclesiae; anathema sit;

6. Si quis dixerit, licitum esse tradere vel tenere opiniones ab ecclesia damnatas, dummodo ne sint damnatae tamquam haereticae; anathema sit.

7. Si quis dixerit, secundum progressum scientiae propositis ab ecclesia fidei articulis aliquando censuram aliam ab eo, quem intellexit et intelligit ecclesiam, substituendum esse; anathema sit.

8. Eandem schematis pars altera constanti patrum deputatiōnis de fide proposita¹.

Caput V.

De sanctissima Trinitate.

Mysterium, quae fide illuminati profitentur, omnium expressum ipse Deus est, una in essentia, quae in personis: Pater, Filius et Spiritus sanctus. Haec beata Trinitas secundum doctrinam catholicam fidei veritatem unus est Deus, propterea quod essentia seu substantia tribus personis communis re et numero una est. Pater enim ab aeterno Filium generat, non aliam esse aequalis essentiam emanatione producendo, sed ipsam eam simpliciter essentiam communicando; pariterque Spiritus sanctus non multiplicatione essentiae, sed eiusdem essentiae singulari communicatione a Patre et Filio tamquam ab uno principio una spiratione aeterna procedit. Haec igitur una numero essentia seu natura veraciter est Pater, Filius et Spiritus sanctus, tres simul personae et singillatim quolibet earumdem: ita ut personae inter se realiter distinctae, cum essentia tamen re unum idemque sint².

Et quoniam in Deo omnia unum sunt, ubi non obviat relationis oppositio³, una est voluntas et operatio, qua Trinitas sacrosancta omnia extra se condidit, disponit et gubernat. Neque enim personae divinae extra se secundum originis relationes, quibus distinguuntur, sed secundum quod sunt unum et singulare principium, operantur.

Caput VI.

De hominis creatione et natura.

De hominis vero natura et origine divinis litteris edocta haec tenet et praedicat sancta Romana ecclesia. Perfectis iam caelis et terra omnique creatura eorum, creavit Deus hominem ad imaginem et similitudinem suam, ut praesecet universas terras. Corpori igitur de limbo terrae formato infudit animam de nihilo productam, immaterialem, incorruptibilem, immortalem, intelligentiam et libera voluntate praeditam. Haec anima rationalis essentia quidem sua a corpore diversa, eius tamen vere et per se seu immediata forma est⁴. Neque enim per aliam animam seu quoddam aliud vitae principium, sed per se ipse corpus ad esse homini proprium determinat, atque ita cum eo constituit naturam vere et realiter unam.

Primo autem homini Adamo, et Evae uxori, e coela eius divinitus formatae, benedicens Deus mandavit: Multiplicamini et replete terram, atque ita ex uno fecit omne genus hominum inhabitare super universam terram (Act. XVII, 26). Quare etiam homo, qui primus formatus est a Deo pater orbis terrarum appellatur (Sap. X, 1), utpote a quo cuncti, qui incolunt terram, naturali generatione descendunt, carne de carne nascente, cui anima a Deo, in singulis de novo creata, infunditur.

Caput VII.

De hominis elevatione et lapso.

Verum in ipso genere humano primordiale magnum insuper quoddam divinae pietatis arcum fides christiana agnovit. Homo ad imaginem Dei factus ipse quidem natura sua ordinatur ad Deum cognoscendum, colendum, amandum, eo videlicet modo, qui imitae facultati congruit. Verumtamen

¹ Incepti discussio eius in doctrina sententia Deputatiōnis, ut infra dicitur.

² Cf. conc. Lat. V cap. Damianus (Mans. XXII, 288).

³ Conc. Florent. decr. pro Leon. 8.

⁴ Cf. conc. Vienn. Clementina (Mans. XXV, 410).

summas rerum conditor et dominus, cuius potentia creaturae naturae proprietatibus et legibus non circumscriptis, inchoantem bonitate hominum genus in primo parente super naturae conditionem ad statum quendam sublimem elevari voluit, in quo divinae ipsius essentiae efflueret naturae (II Poin. I, 4). Itaque praeter dona, quibus in propria natura perfectior, Spiritum sanctum ei infudit, ut, natura quidem carnis, sanctitatis autem gratia filius, iam non ceteris naturae vigere, sed clementer desuper infusa divina mandata et virtutis opera exsequendo, aeternam hereditatem promeretur. Ad haec carnis spiritui gratia sua subleotam fuit, et mortis ipsius timorem a mortali removit. Mortalis quippe erat homo conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris¹.

Hunc Deus in paradisi felicitate tanquam in umbra vitae collocavit, sic munerans libero arbitrio, ut tamen regeret imperio, terret exitio². Posuit ante eum vitam et mortem, ut, si quidem vitam eligeret, de virtute in virtutem concederet, ad regnum caeleste transferretur, Deum Deorum visurus, non ut facultate naturali videri potest, sed facie ad faciem sicuti est, et hac visione in ipsum transformatus divinae voluptatis torrente potaretur.

Haec illa est hominis evelatio, quam sanctorum patrum vestigiis insistentes doctores catholici recte supernaturalem vocaverunt, ut quae naturae creatae tum vires tum exigentiam transcendat, ideoque nec meritis nec naturali conditioni hominis debita, sed gratuitum sit divinae largitatis beneficium.

At vero homo conditori suo ingratus mandatum eius libere transgrediendo e statu, ad quem super naturae conditionem evectus erat, una cum propagine sua excidit, iram Dei et indignationem incurrens, sanctitatem et iustitiam tam sibi quam nobis amisit, et peccato inquinatus non mortem et poenas corporis tantum, sed etiam peccatum, quod more est animae, in omne genus humanum transfudit. Quod quidem Adae peccatum propagatione, non imitatione in omnes eius filios transfusum unumquemque in statu peccatoris constituit: quemadmodum ecclesia constanter docuit, et sancta Tridentina synodus definiit, cuius decreta hoc approbante concilio renovamus.

Ab omnibus tamen fidelibus firmiter credendum constanterque profitendum est, Dei matrem beatam virginem Mariam in primo instanti suae conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Salvatoris humani generis, ab omni originali culpa lae praeservatam immunitatem, prout per apostolicam nostram constitutionem, quae incipit *Ineffabilis Deus*, a nobis declaratum et definitum est.

Caput VIII.

De mysterio Verbi incarnati.

At Deus ab aeterno generis nostri ruinam praevidens, secundum sacramentum voluntatis suae, lapsum hominem erigere et devoto dactone, cuius verentia portaret, de morte ad vitam revocare misericorditer decrevit. Quapropter ubi venit plenitudo temporis, misit Filium suum unigenitum, factum ex muliere, ut omnes, qui crederent in eum, de tenebrarum potestate creptos in regnum huius Filii dilectionis suae transferret.

Haec autem recta et sincera est Verbi incarnati fides, ut credamus et confiteamur, Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum et verum hominem esse, Deum ex substantia Patris ante saecula genitum, et hominem ex substantia matris in saeculo natum. Summus enim et sempiternus Dei

Filius, qui ex Patre genitus est, non quidem in aliam gloriam transiit, sed, quod est, esse non desinit³. Cum enim in forma id est naturae Dei esset Patri aequalis, nascendo ex matre Virgine factum servi, id est naturam humanam ita sibi propriam fecit, ut per hanc homo fieret nobis consubstantialis. Atque ita in integra veri hominis perfectaque natura verus natus est Deus, totus in eum, totus in nostris⁴. Haec igitur est humanae naturae cum divina persona ante coeundum hypostasim, a sacris conciliis definita et ab universa comper ecclesia credita et praedicata, ut non alius sit Deus Verbum et alius homo Iesus, sed una hypostasis seu persona et Deus per divinam et homo sit per humanam naturam assumptam.

Quare sicut in sanctissima Trinitate tres personae distinctae in una subsistent natura, ita in Christo contra una divina persona in duabus subsistit naturis distinctis et diversis. Ex quo quidem secundum sanctorum Patrum admonitionem intelligant omnes oportet, essentiae, substantiae seu naturae notionem cum notionem hypostasis, subsistentiae seu personae minime esse confundendam; ne cum manifesta sacratissimorum dogmatum subversione, tot semper dicantur esse personae, quot sint intellectuales sive ut loquantur sui consensae naturae.

Quamvis vero incarnationem Filii Dei tota Trinitas operata sit, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis; solus tamen Filius formam servi accepit in singularitate personae, non in unitate divinae naturae, seu in eo, quod est proprium Filii, non quod commune Trinitatis⁵.

Ex quo igitur Filius Dei, a paterna gloria non recedens, nova nativitate generatus, haec mundi infirma ingressus est, humana de Deo, qui verus est homo, et de homine, qui verus est Deus, divina veraciter praedicantur. Invisibile enim in suis visibilis factus est in nostris, ante tempora manens esse coepit ex tempore, impassibilis Deus non dignatus est homo esse passibilis, et immortalis mortis legibus subiacere⁶. Quae quidem proprietatum utriusque naturae in una eademque Filii Dei persona communi, sicut in apostolicis et evangelicis scriptis manifestata, ita perpetuo patrum consensu tradita et sancita est.

Servat proinde utraque natura etiam post unionem sine defectu proprietatem suam: quoniam nec Deus mutatur miseratione, nec homo consumitur dignitate⁷. Quare sicut dicitur in Christo naturae, ita dicitur voluntates et operationes confitendae sunt: unus tamen et idem operator nostrae salutis, unigenitus Dei, qui per divinam divina, humana per humanam naturam indivise et inconfuse operatur, per formam Dei coequeans miracula, et in forma servi succumbens iniuriis⁸. At vero carni et sanguini participans cum infirmitate naturae culpas maculam nequaquam suscepit, et licet vero libero arbitrio praeditus, non solum non peccavit sed nec peccare potuit. Qui neque passionibus animae aut carnis concupiscentiis molestatus a malis paulatim se se separavit⁹, verum in purissime Virginitate otero a Spiritu sancto sanctus conceptus et natus est.

Sic nihilominus Deus dilexit mundum, ut hunc Filium suum unigenitum victimam daret, cuiusque, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum faceret. Talis enim decebat, ut nobis esset pontifex,

¹ Cf. a. Leo M. serm. 7 de nativ.

² S. Leo M. ep. ad Flav.

³ Conc. Tolet. XI conf. fidei.

⁴ S. Leo M. ep. ad Flav.

⁵ Ibid.

⁶ Ep. a. Agath. ad conc. Constantinop. III; conc. Lat. I sub Martino; ep. a. Lamb. ad Flav.

⁷ Conc. oecum. V can. 12.

¹ S. Aug. Basili. c. 24.

² Ibid. Pro verbis habetur in ceteris codicibus, non bene.

sanctis, innocens, impollutus, segregatus a peccatis et conciliis oculis factus. Qui per Spiritum sanctum semetipsum offerens immaculatum Deo, per proprium sanguinem semel introivit in sancta, aeterna redemptione inventa (Hebr. VII, 9). Vere igitur Christus Iesus, mediator Dei et hominum, unicus meritorum pro omnibus, divinae iustitiae pro nobis satisfecit, et debito obsequio, quod erat contrarium nobis, expellens principatus et potestates, de virtute nos servitute in filiorum libertatem vindicavit. Si enim unicus debito more regnavit per unum; multo magis abundantiam gratiae et donationis et iustitiae accipientes in vita regnabunt per unum Iesum Christum (Rom. V, 17).

Haec vero quis satisfaciendi pro peccatis omnium et merendi nobis iustificationis gratiam et hereditatem, passioni Redemptoris inerat, propterea quod humanis eius actibus dignitas personae divinae, per assumptam naturam operantis, pretium contulit infinitum. Redempti igitur non corruptilibus auro et argento, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati, animas nostras castificamus in obedientia caritatis, et in fide viventis Filii Dei, qui dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis, exspectamus beatam spem et adventum gloriae magni Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi.

Quo magis autem haec nostra aetate impii homines et magistri mendaces, quos venturos esse apostoli praenuntiaverunt (II Petr. II; Iud. IV), eius, qui emit eos, gloriae obtrectant; hoc studiosius nos celebritatem illius offerre et revereri maiestatem decet. Hic enim Dei ingeniit unigenitus Filius splendor est gloriae et figura substantiae eius, Alpha et Omega, principium et finis, per quem et propter quem condita sunt universa. Qui propter simiam charitatem, qua dilexit nos, in assumpta servi forma traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram, atque inferorum et mortis victor super omnes caelos ascendens concedit ad dexteram maiestatis in excelsis, rex regum et dominus dominantium. Eum enim super omnem principatum et potestatem Pater constituit haerodem universorum, ut in omnibus primatum gerens, credentibus et obtemperantibus sibi causa sit salutis aeternae. Cum autem die, quem nemo scit, iterum veniet cum virtute magna et maiestate, caeli quidem magne impetu transibunt, elementa calore solventur, terra et quae in ipsa sunt opera, exurentur; omnes autem, qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei, et procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitae, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Tum revelabitur maiestas eius, divinitas et compiterna virtus, et in nomine Iesu omne genus flectetur caelestium terrestrium et inferorum, et omnis lingua confitebitur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris (Phil. II).

Caput IX.

De gratia Redemptoris.

Gratiam, quae propter Christi redemptoris merita donatur, ecclesia catholica eiusmodi esse profitetur, per quam non solum a peccati servitute et potestate diaboli liberemur, verum etiam spiritus mentis nostrae renovati iustitiam et sanctitatem, quam Adam peccando sibi et nobis perdidit, recuperemus. Neque igitur haec gratia naturae tantum vires redintegrat, ut per eam adiuti ad honestatis normam moros et actus nostros componere possimus, sed ultra naturae terminos ad caelestis hominis id est Christi imaginem nos transformat in novamque vitam regenerat. In Christo enim Iesu elegit nos Deus ante mundi constitutionem, et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis

fratribus. Unde haec nobis claritatem dedit Pater, ut ex Deo nati simus Dei nominemur et clama. Quae quidem filiorum adoptione redditum nobis est illud divinae naturae consortium, quod vix inchoatum per gratiam, aliquando consummabitur in gloria. Spiritus vero Filii, quem Deus mittit in corda nostra, unum et aeternum, templum quoddam divinae maiestatis efficitur, in quo Trinitas sacramenta habitare, coeque ipsam animae fidei fructum praebere dignatur, dicente Christo Domino: Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniet, et mansorem apud eum faciemus (Ioh. XIV, 23).

Quare hoc quoque tenendum et ab omnibus Christi fidelibus prestendum est, sanctificationem gratiam, qua Deo coniungimur, non in mere favore Dei consistere, neque in actibus tantum praeterstantibus reperiri, sed permanens esse donum supernaturale, quod divinitus infusum animae inhaeret, tam in adultis iustificationis, quam in infantibus baptismi regenerationis.

Haec hominis per incarnatum Verbum renovatio illud est mysterium a saeculis absconditum, quo Deus, quae in primo Adam mirabiliter considerat, mirabiliter in secundo reformavit. Quapropter deploranda eorum est caecitas, qui Christi religione, quod supernaturalis sit, naturae humanae dignitati derogari, eamque libertati ac felicitati obesse arbitratur. Tantum enim abest, ut haec divina institutio hominem deprimat, ut eum mirum in modum honestet. A peccati enim servitute liberatum ad caelestem gloriam ita disponit, ut naturae quoque decore ornent, augeat perficiatque. Neque minus profecto abhorrendus error, quo quidam supernaturali Dei ordinationi resistentes, intra naturae fines sistere neque ultra huius bonae quidquam appetere apud se statuunt. Postquam enim divina clementia ad caelestia regna hominem transferri decrevit, viam autem ad ea Iesum Christum constituit, iam nulla alia salus speranda est; sed qui in Christum non crediderit, aut eius mandata non servaverit, cum peccatoribus elicietur in tenebras, ubi erit fletus et stridor dentium.

Hinc etiam fit, ut illa, quam dicunt, vitae prohibita, quae mandata Dei, quod ad operum substantiam pertinet, utrumque servatur, a iustitia et sanctitate, quae operantem ad caeleste regnum perducit, longe distet. Licet enim vis illa naturae inest, qua legitimum aliquid animae rationalis et sentit et facit, quod non solum non vituperetur, verum etiam merito recteque laudetur: nihil tamen horum, quandoquidem sine fide et sine gratia sunt, ad illam pietatem pertinet, quae in vitam transfert aeternam. Quemadmodum enim haec ipsa beata vita, ita omnis dispositio ad eam, utpote super naturam posita, ex gratuito misericordiae Dei beneficio est. Ad nullum igitur actum salutarem sive in iustitia, ut iustificetur adhuc, sive in peccatoribus, ut dispenseantur ad iustificationem, naturae vires sufficiunt, attestante Domino: Sine me nihil potestis facere (Ioh. XV, 5); et Apostolo eius: Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis tanquam a nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est (II Cor. III, 5). Quare et illud verissime dicitur, per gratiam non solum dari nobis, ut, quod per naturae vigorem difficulter possumus, facillime possumus, sed etiam ut illud, quod per naturam nullatenus possumus, et velimus et perficiamus; Deo in nobis operante et velle et perficere pro bona voluntate (Phil. II, 13).

Sed haec ipsa opera bona, quae gratia antecedente, comitante et subsequente sunt, vitae aeternae

meritum non habent, nisi ex illo sanctitatis dono, a quo iusti cum Christo tanquam membra cum capite coeunt, et tanquam filii Dei per gratiam cum Filio Dei naturali coeunt; quare scriptum est: Si enim filii, et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi (Rom. VIII, 17).

Ut enimvero, qui in hac gratia decedunt, vitam aeternam, quae est iustitiae corona, certe consequantur; ita qui ea privati moriuntur, ad illam nullo unquam tempore perveniunt. Post mortem enim, quae est vitae nostrae terminus, illic omnia manifestari nos oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corpora, prout genuit, sive bonum sive malum (II Cor. V, 10); neque ullus post hanc mortalem vitam relinquat locum poenitentiae ad iustificationem. Itaque et qui in originali peccato moriuntur, visione Dei intuitiva in perpetuum carebunt, et qui in actuali peccato mortali ex hac vita decedunt, cruciatus gehennae, in qua nulla est redemptio, aeternum sustinebunt¹. Quare monemur, ut, dum tempus habemus, operemur bonum (Gal. VI, 10); quia venit nox, quando nemo potest operari (Ioan. IX, 4).

Atque haec sunt catholicae doctrinae capita, quae prae ceteris proponenda et declaranda nobis in Spiritu sancto visa sunt; ut vero cuncti veritatis lucem in tot errorum tenebris facilius agnoscerent et sequi possint, sequentes canones, hoc sacro approbante concilio, subici constituisimus.

CANONES

V.

De sanctissima Trinitate.

1. Si quis dixerit, sicut tres personas, ita et tres essentias seu substantias in Deo esse; anathema sit.
2. Si quis dixerit, divinam substantiam non numero, sed specie seu qualitate unam eandemque esse; anathema sit.
3. Si quis dixerit, Trinitatem unum Deum esse non propter unius substantiae singularitatem, sed propter trium substantiarum aequalitatem et personarum ad se invicem relationem; anathema sit.
4. Si quis creationem aut quamvis aliam operationem ad extra uni personae divinae ita propriam esse dixerit, ut non sit omnibus communis, una et indivisa; anathema sit.

VI.

De hominis natura et origine.

1. Si quis negaverit, animam hominis a corpore natura diversam, spirituales et immortales esse; anathema sit.
2. Si quis praeter animam rationalem aliam ab hac realiter distinctam in homine esse affirmaverit; anathema sit².
3. Si quis negaverit, naturam humanam e corpore et spiritu compositam vere et realiter unam esse; anathema sit.
4. Si quis universum genus humanum ab uno protoparente ortum esse negaverit; anathema sit.

VII.

De hominis elevatione et lapsum.

1. Si quis non constetur, humanum genus in primo parente ad statum supernaturalem elevatum esse; anathema sit.
2. Si quis dixerit, eatenus tantum ordinem supernaturalem admittendum esse, quatenus supernaturale dici possit, quicquid ad essentialem hominis perfe-

tionem non pertinet; et non constentur, esse deum et instituta divina, quae tam vires tam exigentiam naturae creatae superent, eoque ultra eam ordinem perficiant; anathema sit.

3. Si quis dixerit, sanctitatem et iustitiam, in qua homo ante lapsum constitutus erat, non fuisse supernaturalem, sed eiusmodi ad quam recte vivendo per incitae naturae facultates pertingere poterit; anathema sit.

4. Si quis negaverit, peccatum originale in Adam peccatis vere et proprie peccatum esse, nisi ab ipso actuali consensu peccando comprobetur; anathema sit.

5. Si quis dixerit, peccatum originale formaliter esse ipsam concupiscentiam aut physicum seu substantialem naturae humanae morbum, et non consistatur, privationem gratiae sanctificantis de eius ratione esse; anathema sit.

VIII.

De mysterio Verbi incarnati.

1. Si quis non constetur, unum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum sicut verum hominem, ita et verum Deum esse; anathema sit³.
2. Si quis negaverit, humanam Christi naturam ita Dei Verbo esse unitam, ut per huius hypostasim subsistat, eique facta sit propria; anathema sit⁴.
3. Si quis unam substantiam seu personam Iesu Christi tanquam plures complectentem intelligat, duasque in mysterio Christi personas introducat, divinam et humanam, quae nexu indissolubili inde a conceptione coniunctae, unam personam compositam efficiant; anathema sit⁵.
4. Si quis dixerit, tot necessario esse personas, quot sunt intellectus et voluntates, aut reiecta duplici in Christo persona, negandam esse humanae naturae perfectionem, conscientiam sui et libertatem; anathema sit.
5. Si quis dixerit, alium esse Filium Dei, qui miracula fecit, et alium Filium hominis, qui passus est; anathema sit⁶.
6. Si quis affirmare praesumpserit, satisfactionem vicariam, anis scilicet mediatoris pro cunctis hominibus, iustitiae divinae regnare; anathema sit.
7. Si quis non constetur, ipsum Dei Verbum, in assumpta carne patiendo et moriendo, pro peccatis nostris Deo satisfacere, nobisque gratiam et gloriam meruisse; anathema sit⁷.
8. Si quis dixerit, Iesum Christum peccare potuisse aut carnis adversus spiritum concupiscentia tentatum esse; anathema sit⁸.
9. Si quis alia impia dogmata Apollinaria, Nestorii, Eutychetis vel Sergii a sa. concilio Ephesino, Chalcedonensi et Constantinopolitano damnata defendat, et non constetur doctrinam de mysterio Christi, quae ab eisdem synodis et praedecessore nostro a Leone declarata, atque in Florentino concilio oecumenico de novo proposita et confirmata est; anathema sit.

IX.

De gratia Redemptoria.

1. Si quis negaverit, per Christum redemptorem instauratum esse ordinem supernaturalis gratiae; anathema sit.
2. Si quis dixerit, iustificationem non esse, nisi remissionem peccatorum; aut gratiam sanctificantem non esse nisi favorem, quo Deus hominem tanquam

¹ Syn. III can. 1, 2, 5.

² Cf. Syn. III can. 8; syn. IV can. 4.

³ Cf. Syn. V can. 8.

⁴ Cf. Syn. V can. 8; Syn. III-I can. 4.

⁵ Syn. III can. 10 et 12; conc. Florent. decr. pro Iacobitis.

⁶ Syn. V can. 12.

⁷ Innocent. III decret. *Malorum de bapt.*

⁸ Cf. Syn. VIII can. 11.

gratum acceptet, paratissime sit ad gratias actualis A auxilia concedenda; anathema sit.

3. Si quis negaverit, gratiam sanctificationis deorum esse supernaturalis permanentis et in anima inherens; anathema sit.

4. Si quis dixerit, hominem sine fide et gratia sola mandatorum observantia iustificari coram Deo; anathema sit.

5. Si quis dixerit, naturae rationalis facultatem sine divina per Iesum Christum gratia sufficere ad aliquod opus bonum, quod ad iustitiam christianam et vitam aeternam disponat; anathema sit.

6. Si quis dixerit, etiam post mortem hominem iustificari posse: aut poenas damnatorum in gehenna perpetuas futuras esse negaverit; anathema sit.

Itaque supremi pastoralis nostri officii debitum exsequentes omnes Christi fideles et maxime qui praesunt vel docendi munere funguntur, per viscera Iesu Christi obtestamur, neque eiusdem Dei et Salvatoris nostri auctoritate inbemus, ut ad hos errores e sancta ecclesia eliminandos et purissimae fidei lucem pandendam studium et operam conferant.

Quoniam vero satis non est, haereticam pravitatem devitare, nisi ii quoque errores diligenter fugiantur, qui ad illam plus minusve accedunt; omnes officii monemus, servandi constitutiones et decreta, quibus pravae eiusmodi opiniones ab hac sancta sede proscriptae et prohibita sunt.

6.

Congregatio III.

Die 1 martii anni 1879 tertia congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus habita est praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres deputati.

Invocato Spiritu sancto et praefecto protocollo congregationis praecedentis reverendissimus episcopus Paderbornensis exposuit, quibus principiis ducta deputationis specialis schema decreti de fide primi reformaverit.

Dixit reverendissimus orator, se in omnibus in id omnem operam impendisse, ut votis reverendissimorum patrum concilii in congregationibus generalibus prolatis satisfaceret. Ea propter substantiam prioris schematis esse servatam et, quantum fieri poterat, ipsa verba esse repta; solummodo hinc inde quod in priori schemate est in notis adnotatum aut solummodo implicite dictum, esse in textum translatum et explicite enuntiatum.

Quod ad formam attinet, inscriptiones quae offendeant, esse mutatas, capita doctrinae ad pauciora redacta, initium in omnibus capitibus ab expositione doctrinae esse factum, et condemnationem errorum in canones ad calcem translata, ubique brevitati, quantum fieri salva claritate poterat, consultum. Denique stylum ubique simpliciorum, clariorem, puriorem adhibitum esse.

Dein examen prooemii institutum est. Omnes reverendissimi patres assensu suo comprobaverunt. Solummodo unus desiderabat, ut contrahatur, alter ut ampliatur.

Quae autem a singulis mutanda scripto proposita fuerunt, sunt sequentia:

1. Ut omnia inde linea 12 pag. 3 (§ 1 l. 11) incipiendo a voce „Hinc“ usque ad lineam 2 pag. 4 [l. 26] usque ad vocem „propagando“ deleantur. Similiter quae a linea 11 pag. 4 (§ 2 l. 8) usque ad lineam 34 [l. 31] leguntur: „Manifestum... nitantur.“

2. Linea 2-3 pag. 3 (§ 1 l. 2-3), loco „ecclesiae

¹ In his quae sequuntur, ut loco parvam, non columnam ipsam etiamque lineam, ut alias factum est, inter uncinos notabo, sed cuiusque paragraphi lineam: qui etiam modis, opinor, et simplicior erit et lectori etiam commo-

CONGREG. GENERAL. TOMUS LIII.

suas dilectas ... addaturum“ ponatur: „cum ecclesia una dilecta ... futurum.“

Lin. 2 [l. 1] ut ad „ecclesiae una dilectae“ addatur: „decenti, regenti, atque sacra administranti“ vel „decenti“.

3. Pag. 3, lin. 4-7 [l. 4], ut loco „quemadmodum ...“ ponatur: „idecirco et decenti assistere, praesertim auxiliari, periclitanti subvenire, nullo unquam tempore destitit.“

Alius lin. 4 ut ante „quemadmodum“ ponatur „propterea“; alius, ut dicatur lin. 4: „et semper assistere.“

4. Pag. 3 lin. 6 [l. 6] ut loco „fortunare“ ponatur „benedicere“, et lin. 5 loco „laboresque“ ponatur „laboresque eius“.

5. Lin. 7 [l. 7] omittatur „etiam“.

6. Lin. 10 [l. 10] loco „sine intermissione“ ponatur „indecimenter“. Alius: „sine intermissione“ simpliciter deleatur.

7. Lin. 8 [l. 7] post „factum est“ legatur: „ut ex sanctae huius sedis apostolicae sollicitudine et ex oecumenicis omnibus conciliis, nominatim ...“

8. Lin. 12 [l. 11] loco „provenerunt“ [lege provenerint] ponatur „consecuti sunt [lege sint]“.

9. Lin. 13 [l. 12] loco „uberius ...“ ponatur „pressius definita et uberius exposita“.

10. Lin. 15 [l. 15] post „firmata“ ponatur „ex quo“. Alius, ponatur tantum „sanctius firmata“.

11. Lin. 15 [l. 14] loco „restituta“ ponatur „instaurata“.

12. Lin. 17 [l. 16] loco „frequentia“ ponatur „frequentatio“.

13. Lin. 18 [l. 17] loco „capite“ ponatur „capite ecclesiae“; linea 19 [l. 18] loco „societas et unio“ ponatur „communio“; alius, „unio“.

14. Lin. 20 [l. 20] loco „ampliata“ ponatur „uberior“; et ibidem post „aucta“ addatur „illius“.

15. Lin. 22 [l. 20] ut „multiplicatae religionum familiae etc.“ tanquam consecrarium amplitate fecunditatis describatur.

16. Lin. 23 [l. 22] loco „instituta“ ponatur „splendida indicia“.

17. Lin. 16 [l. 15] ponatur „clericorum in scientia et pietate, populi in doctrina christiana institutio magis exulta“. Lin. 17 [l. 16], post „frequentia“ addatur: „quies et sanctitas familiarum a labe matrimoniorum clandestinorum vindicata“.

Pagina 4.

Lin. 3 [§ 2 l. 1] „Verumtamen“ delendum. Alius, lin. 3 „Verum dum haec permulta bona recolimus, acerbum ...“

Lin. 3 [l. 2] loco „per ... oecumenicam synodum“ ponatur „per Romanos pontifices et oecumenicam ...“

Alius, „per ultimam oecumenicam synodum“ prorsus esse delendum.

Lin. 6 [l. 4] „nihilominus“ delendum.

Lin. 8-10 [l. 6-8] „quod ... neglexerunt“ delendum.

Alius: lin. 10 [l. 8] „neglexerunt“ non quadrare ad protestantes.

Alius: loco „contempserunt—neglexerunt“ ponatur „contempserint—neglexerint“.

Alius: post „multi“ ponatur „supremae sancti Petri cathedrae et sacrosanctae ...“

Lin. 11 [l. 9] „omnibus“ delendum. Alius: „Hinc evenit, quod omnibus quidem notum est, et haereticis ...“

Lin. 12 [l. 9] post „quas“ ponatur: „Sancta sedes apostolica et Tridentinum concilium“.

Lin. 13 [l. 10] „sectula“ omittatur.

Lin. 14 [l. 11] „concertantibus“ delendum.

Lin. 18 [l. 13] loco „Tum“ ponatur „Exinde“.

Lin. 17-19 [l. 16-17] loco „ad quas, tanquam ad ... A (sens. 4) diserte exhibitae, videlicet Dei verbo scripto et tradito“ appellatur“ ponatur „quae tanquam ... appellabant“.

Alius: addendum: „ab ipsis ecclesiis hostibus.“

Alius: ponatur: „Contemplamur, quae a concilio Tridentini tempore ad nostram usque aetatem orta sunt atque invaluerunt; quaeque inde orta sunt, quod nimis multi contempta illius synodi auctoritate liberum examen qua regulam in rebus religionis staterunt ac secuti sunt. Cui ignotum est, haereticas sectas huius principio insistentes ...?“

Alius: „haereticas sectas, quas Tridentini patres damnaverunt, cum illis commune principium esset, spiritum privatum uniuscuiusque iudicem supremum esse in rebus religionis, nullo modo impedire potuisse, quominus earum aeseclae eodem iure, quo haereticarum veritates ab ecclesia catholica propositas respuerunt, et ipsi placita sectae, cui erant addicti, respuerent, ex quo de negatione in negationem plurimi progressi sunt¹, usque ad subvertenda prima religionis non solum christianae, sed et naturalis decreta pervenerint.“

Lin. 22 [l. 20] loco „vulgatissima“ ponatur „nimis vulgata“.

Lin. 26 [l. 24] loco „Servatoris“ ponatur „Salvatoris“.

Lin. 27 [l. 24] loco „dominio subtractis“ ponatur „legi omnino subtractis“.

Lin. 31 [l. 28] loco „barathram“ ponatur „abyssum“.

Lin. 35 [§ 3 l. 1] „impune“ deleatur; loco „circumquaque“ ponatur „late“; alius: „omni impietate“.

Lin. 36 [l. 2] „feri non potuit“ deleatur. Alius: „contigit, ut“ ponendum; alius, ut addatur „imprimis“; alius: „Hac porro impietate late gramante, haud pauci etiam ecclesiae catholicae filii labe erroris infecti, a via veritatis aberrarunt, quippe qui naturam et gratiam Christi commiscentes, depravant verum sensum ... et integritatem ... in periculum adducunt.“

Linea ultima [l. 4] loco „enim“ ponatur „etenim“.

Lin. 34 [§ 2 l. 31] addatur: „Ita, proh dolor! factum est, ut iam ipsa societas humana in rebus privatis aequae ac publicis vacillet, quia aedificantes repronaverunt lapidem angularem, fundamentum, praeter quod poni non potest aliud, Deum ac Dominum nostrum Iesum Christum, Salvatorem mundi.“

Lin. ultima [§ 3 l. 4] loco „Variis etc.“ ponatur: „Nam per varias et peregrinas doctrinas vera ac genuina idea religionis supernaturalis penes ipsos obnubilari coepit ipsique etc.“

Lin. 37 [l. 3] post „filii“ addatur: „solicitem apostolicae sedis vocem misere negligentem.“

Pagina 5.

Lin. 7 [§ 4 l. 1] loco „Quibus ...“ ponatur „ad quorum omnium aspectum ...“

Lin. 10 [l. 4] loco „pervenire“ ponatur „venire“.

Lin. 15 [l. 8] addatur: „bonos confirmare illisque in viam perfectionis animos addere.“

Lin. 23 [§ 5 l. 2] post „quum“ inseratur „inhaerentes vestigiis praedecessorum nostrorum“.

Lin. 29 [l. 7] pro „immutabiliter custoditum et expositum“ ponatur: „integre custoditum et genuine expositum.“

Alius: „immutabiliter custoditum et pro ortu occasionis fideliter expositum.“

Alius: „immutabiliter custoditum et integre expositum“; vel vox „expositum“ deleatur.

Lin. 29 [l. 6] post „insistentes“ addatur „regulae in ecclesia semper observatae et a synodo Tridentina“.

¹ Haec vox abundat ac delenda omnino videtur.

Lin. 23 [l. 1] seqq. loco „Nos etc.“ ponatur: „Nos itaque ... munere nunquam equidem veritatem catholicam ... destitimus, aut id sollempnes effusionisque praestituri, Iesu Christi doctrinam supra memoratis erroribus adversam aut in periculum adductam praefiteri, declarare, ipsorumque errorum expressam prescriptione ac damnatione corroborare constitimus.“

Ioannes Schwetz secretarius.

7.

Congregatio IV.

Die 2 martii¹ anni 1870 habita est quarta congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Billio. Aderant omnes reverendissimi patres exceptis reverendissimis archiepiscopo Sancti Iacobi de Chile et episcopo Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Invocato sancto Spiritu et lecto protocollo congregationis ultimae, reverendissimus relator (Paderbornensis) de iis, quae in antecedenti congregatione erant proposita, retulit, et quidem:

1. Quod erat propositum ad ea quae pag. 3 lin. 12 — pag. 4 lin. 2 [§ 1 l. 11-25] a voce „Hinc ... usque ad ... propagando“, atque quae leguntur pag. 4 lin. 11 usque lin. 34 [§ 2 l. 8-31]: „Manifestum ... nitantur“, ut scilicet haec omnia deleantur: reverendissimus relator suavit, ut id non admittatur, sed quae in schemate leguntur, retineantur. — Quae sententia reverendissimi relatoris unanimi consensu acceptata est.

2. Praeter mutationem verborum pag. 3 lin. 2 et 3 [§ 1 l. 2-3] „ecclesiae ... adfuturum“ in „cum ecclesia ... futurum“, atque illud, ut eadem lin. „ecclesiae suae dilectae“ addatur „docenti, regenti atque sacra administranti“, non esse admittendum suavit. — In utroque unanimis consensus accessit.

3. Reverendissimus relator propositum, ut loco eorum, quae lin. 4-7 [l. 3-6] leguntur: „quemadmodum etc.“ ponatur „idcirco ei docenti assistere, praeliantii auxiliari, periclitanti subvenire, nullo unquam tempore destitit“ commendavit. — Quod ab omnibus admissum est, cum hac tamen conditione, ut etiam illud „laboranti (subsidio esse, aut alia voce convenienti adhibita) laboribusque eius benedicere“ post primam sententiam inseratur.

4. Ut, quemadmodum propositum fuit, lin. 7 [l. 7] vox „etiam“ omittatur. — Unanimiter admissum.

5. Ut lin. 10 [l. 10] „sine intermissione“ prout desideratur, simpliciter deleatur. — Unanimiter acceptum.

6. Ut non admittatur additamentum lin. 8 [l. 7] post „factum est“ „ut ex sanctae huius sedis apostolicae sollicitudine et ex oecumenicis ...“ — Sententia reverendissimi relatoris pariter unanimiter probata.

7. Ut lin. 12 [l. 11] loco „provenerint“ non ponatur, sicut propositum est, „consecuti sint“; invertantur autem lin. 13 [l. 12] verba „uberius exposita pressiusque definita“ in „pressius definita et uberius exposita“. — Probatum ad mentem relatoris.

8. Ut lin. 15 [l. 15] post „firmata“ non ponatur „ex quo“, — Omnibus probatum.

9. Ut lin. 19 [l. 18] verbis „societas et unio“ non substituantur „communio“, sed ut verba „societas et unio“ serventur, aut deleto vocabulo „societas“ alterum „unio“ maneat. — Quod ultimum longe pluribus probatum est.

10. Ut lin. 17 [l. 16] loco „frequentia“ ponatur „frequentatio“ et „instaurati“ loco „reformati“. — Unanimi consensu probatum.

¹ Ita in actis. In diario notatur 3 martii.

11. Ut quae leguntur lin. 20 [l. 19] seqq. maneat scienti extant, et neque lin. 16 [l. 17] pro „capite“ ponatur „capite ecclesiae“, neque „aucta illius“ pro „aucta“ (lin. 20), neque „uberius“ pro „amplius“, neque „splendida iudicia“ pro „instituta“ (lin. 24 [l. 23]), neque „multiplicatas familias...“ tanquam consecrarium ampliatas fecunditatis describatur. — Quod longe pluribus reverendissimis patribus in omnibus probatum.

12. Ut lin. 16 [l. 15] loco „militiae...“ ponatur „clericorum in scientia et pietate, populi in doctrina christiana institutio magis exulta...“ non autem illud lin. 17 [l. 16] post „frequentia“ addendum recipiatur „quies et sanctitas familiarum a labore matrimoniorum clandestinorum vindicata“. — Utrumque ad mentem reverendissimi relatoris acceptum cum hac conditione, ut lin. 17 vox „populi“ deleatur, aut per aliam substituitur.

13. Ut pag. 4, lin. 3 [§ 2 l. 1] seqq. pro „Verumtamen... acerbum nihilominus“ ponatur „Verum dum... acerbum tamen...“ — Admissum ab omnibus.

14. Ut propositum additamentum lin. 3 „Romanorum pontificum...“ et similia lin. 6 post „multi“ et lin. 12 [l. 9] post „quas“ non admittantur. — Omnibus probatum.

15. Ut loco eorum quae a diversis diversa sunt proposita, lin. 11 [l. 8] ponatur: „Manifestum enim est omnibus, haereticas sectas, contempto vivo ecclesiae magisterio admissasque, privati, ut aiunt, examinis iure, in alias plurimas sectas paulatim dissolutas esse; quibus inter se dissentientibus et disceptantibus...“ — Ab omnibus admissum.

16. Ut lin. 16 [l. 13] loco „tum“ non „exinde“ sed „inde“ ponatur, et quae lin. 17-19 leguntur, maneat, nisi forsitan „appellabatur“ in „appellabant“ mutetur, non admissio additamento „ab ipsis ecclesiae hostibus“. — Probatum omnibus.

17. Ut lin. 23 [l. 20] loco „vulgatissima“ ponatur „nimis vulgata“ et lin. 27 [l. 24] loco „Servatoris“ dicatur „Salvatoris“. — Probatum omnibus.

18. De verbo lin. 28 [l. 24] occurrente „Christi dominio“ non propter veritatem, sed opportunitatem tollendo sive retinendo controversia orta est. Praeter textum extantem tres aliae sententiae substituendae sunt propositae, videlicet: 1° „Ut conditor ac Salvatore Iesu Christo a rebus humanis excluso...“ 2° „Ut rebus humanis conditor et Salvatoris Christi legi omnino subtractis...“ 3° „Ut rebus humanis conditori et salvatori Domino subtractis...“ — Prima et altera sententia proposita longe maiori suffragiorum numero reiecta; tertia duodecim suffragiis contra decem admissa, intra quae tamen erant plura solummodo conditionatim data, in quantum aptior non praesto sit.

19. De sententia addenda in finem § 2: „Ita pro dolor! factum est, ut iam societas humana in rebus privatis aequae ac publicis vacillet, quia aedificantes reprobaverunt lapidem angularem, fundamentum praeter quod poni non potest aliud, Deum ac Dominum nostrum Iesum Christum, salvatorem mundi“, reverendissimus Relator ex sententia Commissionis censebat, eam, quamvis sit pulcherrima, propter contextum orationis tamen inseri non posse. — Deputatie tamen iudicavit loco accommodato eam esse inserendam.

20. Quoad ea quae relate ad initium § 3 proposita erant, ut „impune“ deleatur, et „late“ loco „circumquaque“ ponatur, ut „fieri non potuit“ deleatur, aut „contigit“ ponatur; porro et substituitur: „Haec porro impietate late grassante haud pauci ecclesiae catholicae filii labe erroris infecti a via veritatis aberrarunt, quippe qui naturam et gratiam

Christi committentes, depravati sensum et integritatem sinceritatemque fidei in periculum adduxerunt“; atque ut loco secundae sententiae ponatur: „Nam per varias et peregrinas doctrinas vera et genuina idea religionis supernaturalis penes ipsos obaubilari coepit ipsique...“ proponit reverendissimus relator, ut deleto „impune“ et substituto „late“ in locum „circumquaque“, et adiecta ante „fieri“ vocula „vix“ atque pro „a via verae pietatis“ substituta phrasi „a veritate tramite“, reliqua intacta maneat. — Quod omnibus probatum est.

21. Ut initium § 4 „Quibus...“ non mutetur in propositum „Ad quorum adeptum“. — Probatum omnibus.

22. Ut lin. 4 eiusdem § loco „pervenire“ ponatur „venire“ et loco propositi „bonos confirmare“ illuc in viam perfectionis animos addere“, potius lin. 9 [l. 8] addatur „fideles confirmare et ad meliora incitare“. — Ab omnibus admissum.

23. Ut § ultima lin. 2 post „cum“ inseratur „insistentes vestigiis praedecessorum nostrorum“, atque lin. 8 [l. 6] loco „immutabiliter...“ ponatur „integre custoditum et genuine expositum“. — Ab omnibus acceptum.

24. Ut lin. 4 post „episcopis“ inseratur: „in hac oecumenica synodo...“; reliqua autem integra maneat, nihilque addatur aut immutetur, neque etiam verba illa „sedentibus et iudicantibus“ tantum conditionate proponantur.

His absolutis convenerunt reverendissimi patres in eo, ut tantum illi in congregationibus futuris loquantur, qui aliquid proponere voluerint, atque ut proposita verbis succinctis concipiantur et simul scripto exhibeantur; atque ut schema reformatum congregationi generali viva voce proponatur ac commendetur.

Tum ab eminentissimo praeside hora 12¹/₂ congregatio dimissa est.

Ioannes Schwetz, secretarius.

8.

Congregatio V.

Die 4 martii anni 1870 quinta congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus habita est praeside eminentissimo cardinali Bilio. Aderant omnes reverendissimi patres exceptis reverendissimo episcopo Sancti Petri Fluminis Grandensis et reverendissimo archiepiscopo Mutinensi et reverendissimo episcopo Giennensi.

Invocato Spiritu sancto et lecto protocollo sessionis antecedentis, examinatum est caput I schematis reformati emendatum cum canonibus respondentibus atque caput II.

Locuti sunt reverendissimi patres patriarcha D Ciliciae Armenorum, primas Hungariae, archiepiscopus Sancti Francisci, archiepiscopus Cassiliensis, archiepiscopus Caesaraugustanus, archiepiscopus Baltimorensis, archiepiscopus Westmonasteriensis, archiepiscopus Ultraiectensis, episcopus Sedunensis, episcopus Calvensis, episcopus Brixinensis, episcopus Ratisbonensis et episcopus Tarvisinus.

A reverendissimo episcopo Calvensi propositum fuerat, ut ubi de creatione sermo fit, addatur „per Filium unigenitum“, verum a reverendissimis patribus acceptum non est. Reliqua quae sunt proposita scripto sunt exhibita.

Quoad caput I observatum est ab uno reverendissimorum patrum (Cassiliensi) inscriptionem mutandam esse in hanc: „De Deo et creatione“, atque inter attributa esse spiritualitatem diserte commendandam.

Ab alio (Strigoniensi) propositum, ut lin. 3 deleatur „aeternum, immensum“ et inseratur lin. 5 post

„substantia“: „Spiritus purissimus, immutabilis, aeternus, immensus ... perfectione infinita, et loco „elevatus“ ponatur „exaltatus“.

Atque in § 2 loco „ad manifestandam perfectionem suam“ ponatur „ad importandam suis creaturis bonitatem“.

Ab alio (Ultraiectioni), ut pro „infinita“ scribatur „infinitus“ vel „praeditus“. Et forma pro „re et essentia distinctus“ melius dicatur „re et essentia diversus“.

In fine capituli citari debere concilium Lateranense IV cap. *Firmior*.

Ab alio (S. Francisci), cap. I lin. 1 loco „profitetur“ ponatur „constituitur“ citato concilio Lateranensi IV. Lin. 7 loco „essentia“ melius dicatur „substantia“ vel „essentia sive substantia“.

Lin. 10 [l. 9] pro „elevatus“ praefatur „exaltatus“.

Lin. 13 [§ 2 l. 3] pro „manifestandam“ ponatur „communicandam“.

Ab alio (Baltimorensi), lin. 6 pro „profitendus“ ponatur „praedicandus“.

Lin. 13 ante „perfectionem“ inseratur „essentialem“.

Ab alio (Sedunensi), inscriptionem pro hoc argumento hanc esse debere: „De Deo uno in natura et creatione in genere“. — Praeterea, causa professionis in hoc capite contentae non inopportune iudicaretur. — Verba „visibilem et invisibilem“ non debuissent omitti.

Ab alio (Tarvisino), attributa, Deum esse necessario existentem, sapientissimum et providentissimum, diserte debere declarari.

Ab alio (Caesaraugustano), lin. 5 [l. 4] post verbum „simplex omnino“ addendum „spiritualis“.

Item post „intellectu et voluntate“ addendum „praedita“ et loco „distinctus“ potius dicatur „distinctus“ aut „diversus“.

Secundam vero § ordinandam: „Hic solus verus Deus bonitate sua et omnipotenti virtute, non necessitate aliqua, sed liberrimo consilio, quo ipse perfectionem suam communicare et manifestare voluit, simul ab initio temporis etc.“

Ab alio (Calvensi), ut § 2 ita habeat: „Hic solus verus Deus non ad acquirendam vel augendam suam perfectionem, sed ad bonitatem suam creaturis communicandam, suaeque attributa manifestandam, liberrimo consilio sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis per Filium unigenitum suum utramque de nihilo condidit creaturam, spirituales et corporales, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam; ipsumque Filium suum constituit haeredem universorum“ (Hebr. I, 1).

Ab alio (Brixinensi) propositum est, ut cap. I hunc in modum ordiatur: „Caeli enarrant gloriam Dei et opera manuum eius annuntiat firmamentum (Ps. XVIII, 2): nam a magnitudine speciei et creaturae cognoscibiliter poterit creator mundi videri (Sap. XIII, 5). Sed non est, quod e longinquo rationes, quae Deum esse probant, afferamus, cum non longe sit ab unoquoque nostrum. In ipso quia vivimus et movemur et sumus“ (Act. XVII, 28). Nam liberi arbitrii et legis in cordibus nostris scriptae probe conscii, facile nobis persuademus, nos ultimo non a rerum natura, in qua necessitate omnia eveniunt, sed a Deo omnipotenti, sapientissimo ac sanctissimo pendere. Quod animus cuiusque inveniendi seipsum, testatur, hoc ex generis humani conditione evidentissime evincitur. Societas enim humana sine religione salva consistere nequit, teste apostolo Paulo, qui de iis, qui Deum non requirunt, dicit: „Constitutio et infelicitas in visis eorum, et viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei

ante oculos eorum“ (Rom. III, 18-19). Hinc sancta Romana ecclesia catholica etc. ...“

Quoad canones animadvertendum est:

Ab uno reverendissimorum patrum (Strigoniensi), illos ad tres sequentes reducendos esse:

1. Si quis in rationem aequae ac fidem contumax, unum verum Deum visibilem et invisibilem creatorem negaverit, vel affirmare non erubuerit, praeter materiam nihil esse (existere); vel Deum omnia et omnia Deum esse, contenderit; anathema sit.

2. Si quis non confiteatur, mundum reque omnes — (ut habet 5), vel dixerit, Deum non voluntate ad omni necessitate libera etc. ... , ut 9.

3. Si quis dixerit, per creationem etc. ... (ut n. 10): vel negaverit etc. ... (ut n. 11); anathema sit.

Et addendum: „Improbat vehementer a concilio impietatem eorum, qui, ut suis perveris doctrinis aliquid christianum subesse, incautis persuadeant, illas sanctissimorum mysteriorum, Trinitatis, Incarnationis, Redemptionis, Resurrectionis nominibus obtegere atque ipsa haec veneranda christianae religionis mysteria ad perverissimos sensus detorquere ac depravare non verentur.“

Ab alio (Casiliensi), canonica 1ma et 8ma contrahendos esse, similiter 3, 4, 5, necnon 10 et 11.

Ab alio (Sedunensi), ut numerus canonum imminuatur.

In can. 2 potius „in fidem aequae ac rationem“ legatur, et post „esse“ ponatur „sive existere“.

In can. 5 „Si quis dixerit, Deum esse“.

In can. 6 ante „emanasse“ inseratur „proprie“.

In can. 11 ante „gloriam“ inseratur „externam“.

Ab alio (S. Francisci), can. 6 ita concinnandum: „Si quis dixerit, aliquas aut omnes res finitas, sive corporales sive spirituales ex divina substantia emanasse; anathema sit.“

Ab alio (Tarvisino):

1° Voces can. 2 „in rationem aequae ac fidem contumax“ adhiberi potuisse in omnibus canonibus: cur itaque hoc discrimen?

2° In can. 2 phrasim „affirmare non erubuerit“ in simpliciore commutandam.

3° In can. 3 post „substantiam“ inseratur „aut essentialem“.

4° Can. 7 eliminandum.

5° In can. 10 potius dicendum: „augmentum perfectionis et beatitudinis accessisse.“

Ab alio (Ratisbonensi), can. 1 omittendum.

In can. 2 pro „nihil esse“ ponendum „nihil reale existere“.

In can. 3 dicendum: „unam eandemque essentialiam vel substantiam.“

Can. 10 omittendum.

Can. 11 omittendum, doctrinam vero in capite collocandam.

Ad caput II observata.

Unus reverendissimorum patrum (Strigoniensi) proposuit, ut initium ita habeat: „Eadem sancta mater ecclesia docet, Deum etc. ... et ad hoc revelatum de Deo“ vel „ad hoc positum et supernaturalem de Deo doctrinam non absolute esse necessariam“.

Alius (Calvensi): „Eadem ... rationis uti nunc est naturali lumine, non tamen directa visione e rebus creatis certo cognosci posse, neque ad hoc Ade traditam ... necessariam esse; invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta concipiuntur (Rom. I, 20); placuisse autem eius sapientiae et bonitati, alia eaque directa via se ipsum et voluntatis suae decreta olim protoparentibus, deinde patribus et prophetis, novissime vero etc.“

Alius, ut verba „principium et finem“ mutentur in „Conditorum et Dominum“.

Alius (Tarrivianus): „neque ad hoc omnino necessarium esse proprie dictam revelationem fieri.“

Alius (Ratisbonensis): „neque ad hoc absolute necessarium esse doctrinam de Deo peculiari revelatione traditam.“

Alius (Ultraiectionensis), ut addatur Sap. XIII, 5.

Alius (Brixinensis), ut lin. 4 (hui. cap.) dicatur „traditam de Deo revelationem“.

Alius (Caesaraugustanus): „Eadem ... tenet et docet, Deum etc. ... posse (deletis: „nec ad hoc traditam de Deo ... necessarium esse“) ... conspiciuntur. Quia tamen investigatio naturalis ratione non sufficit humano generi ad cognitionem etiam illorum, quas ratione ostendi possent; cogitationes enim mortalium timidae, et incertae providentiae nostrae, corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit esse multa cogitantem; et difficile aestimamus, quae in terra sunt, et quae in prospectu sunt, invenimus cum labore, quae autem in caelis sunt, quis investigabit? (Sap. IX): placuit amantissimae providentiae divinae, alia faciliiori tutiorque via seipsum ... in Filio.

„Cui tamen positivae revelationi non illud tantum maximum beneficium tribuendum est, quod in praesenti (lin. 8-10, [§ 3 l. 3]) ... cognosci possunt veritates plurimae, quae tamen humanae rationis captum omnino non superant: nec hac de causa positivam revelationem simpliciter et absolute necessariam singulis hominibus credimus et profitemur, sed ex eo, quod clementissimus Deus hominem ad finem prorsus etc.“

Calvensis, ut § 3 prorsus refundatur.

Westmonasteriensis, ut § 1 lin. 3 post „lumine“ inseratur „non quidem immediata cognitione“ vel „immediato intuitu“.

Lin. 16 (pag. 7 [§ 3 l. 10]) loco „comprehensionem“ ponatur „cognitionem“ vel „quae a ratione sola attingi non possunt“.

Tarrivianus: Lin. 13 [l. 8] substituendum: „Deus hominem ad se videndum facie ad faciem, ad quod viribus suis pervenire non potuisset, sola sua bonitate ordinavit; ad finem nempe, qui cognitionem rationis excedit, ac proinde, ut in eum homo tenderet, necesse erat, non solum finem, sed et media, quibus eum consequi poterat etc.“

Lin. 11 [l. 6] pro „Attamen etc.“ substituatur: „Attamen revelatio simpliciter et absolute necessaria dicenda est, non hac de causa, sed eo quod clementissimus Deus ...“

Sedunensis: Lin. 3 [§ 2] loco „veritati“ ponatur „rationi“ et ante „tenetur“ inseratur „praestandum“.

Cassiliensis: Lin. 6 [§ 3 l. 1] „Supernae disciplinae“ mutetur in „supernae huius revelationi.“ Lin. 14 [l. 8] loco „finem“ ponatur „ordinem“.

Pag. 7 lin. 13 [l. 8] loco „clementissimus“ ponendum „infinite bonus“. Lin. 8 [l. 3] deletur „quoque“ et lin. 5 [l. 2] ponatur „quod ea etiam“. Pag. 8 lin. 3 [§ 5 l. 6] pro „ut in rebus“ ponatur „quod in rebus“.

Sedunensis: Pag. 7 lin. 29 [§ 4 l. 9] pro „sola licet“ ponatur „licet sola“. Lin. 35 [l. 15] voci „traditi“ subiungatur „fuerunt“. Pag. 8 lin. 6 [§ 5 l. 9] pro „attestatur“ ponatur „adoptavit“.

Strigoniensis: Pag. 7 lin. 33 [§ 4 l. 14] verba „eiusque sunt vere et proprie ... traditi“ deletur.

Ultraiectionensis: Lin. 26 [l. 7] ut „canonicis“ deletur. Lin. 29 [l. 9] „licet“ et lin. 30 [l. 10] „tamen“ deletur.

Tarrivianus: Pag. 8 lin. 2 [§ 5 l. 5] ponatur: „Hanc eius mentem esse definimus, ut in rebus fidei et

morum pro vero sit habendus consensus, quem tenent ac tenet sancta mater ecclesia etc. ...“

Alius (S. Francisci): Pag. 8 lin. 5 [l. 9] „aut quem etc. ...“ omittatur, vel addatur: „Quoniam vero sit unanimis sanctorum patrum consensus, non est tandem privati cuiusque iudicii, sed ecclesiae auctoritate determinandum.“

Alius (Ratisbonensis): Pag. 7 lin. 34 [§ 4 l. 14] omittatur „proprie“. Pag. 8 lin. 6 [§ 5 l. 9] omittatur „unanimes“.

Alius (Westmonasteriensis): Pag. 8 [l. 8] ultima verba „aut quem sanctorum patrum ...“ omittenda.

Alius (Ultraiectionensis): Pag. 7 lin. 3 [§ 2 l. 3] pro „revelante“ ponatur „revelanti“; atque „se“ delendum, vel addendum „aut opera sua“.

Alius (Brixinensis), ut § 2 loco hoc moveatur et § 4 lin. 33 [l. 13] dicatur: „Deum habet auctorem principalem“, ne humana industria prorsus excludi videatur in sacris litteris confidencia.

Ioannes Schwetz secretarius.

9.

Congregatio VI.

Die 5 martii anni 1870 sexta congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus habita est praeside eminentissimo cardinali Bilio. Aderant omnes reverendissimi patres exceptis archiepiscopo Mutinensi et episcopo Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis in Brasilia.

Invocato sancto Spiritu et lecto protocollo sessionis ultimae, continuatum est examen schematis reformati de fide catholica, et quidem capituli III. Antequam tamen examen hoc inciperetur, praelegit reverendissimus Paderbornensis caput I reformatum, quod quoad priorem partem omnibus suffragiis, quoad alteram partem tantum duobus exceptis probatum est.

Etiam canones reformati omnium reverendissimorum patrum approbationem retulerunt, cum hac tamen restrictione, ut canones 4, 5, 6 a Deputatione non proponantur, nisi a generali congregatione considerati fuerint.

Deinde eventum est ad examen canonum „de revelatione“.

Quoad canonem I propositum est, ut dicatur: „Si quis negaverit, existentiam Dei etc. ... certo demonstrari et ab homine ... [† minime] cognosci posse; anathema sit.“

Ab alio (S. Francisci), canonem I posse omitti aut ita redigi: „Si quis dixerit, Deum unum et verum, creatorem et Dominum nostrum per ea quae facta sunt, naturali ratione nullimode cognosci posse; anathema sit.“

Ab alio (Strigoniensi), idem, sed ponatur: „Deum ... eiusque existentiam demonstrari.“

Ab alio, ut tantum dicatur „demonstrari posse“.

Ab alio, ut „demonstrari“ praemittatur „vel certo cognosci posse“.

Ab alio (Baltimorensi): „Si quis negaverit, Dei existentiam naturali ratione ab homine lapsa probari posse, vel dixerit, Deum unum et verum, Dominum nostrum per ea, quae facta sunt, minime cognosci posse; anathema sit.“

Ab alio (Westmonasteriensis): „Si quis negaverit, existentiam unius veri Dei creatoris et Domini nostri per ea, quae facta sunt, naturali ratione ab homine lapsa certo probari ideoque cognosci [† non] posse; anathema sit.“

Ab alio (Sedunensi): „Si quis negaverit [legendum dixerit], Deum ... non aliter quam per fidem divinam supernaturalem ab homine lapsa certo cognosci posse; anathema sit.“

Quoad can. 2 observatum est ab uno (Sedunensi).

cum ita sonare debere: „Si quis dixerit fieri non posse, aut non convenire, ut ... de Deo cultusque ei credendo edocetur; vel dixerit, fidem homini a Deo imperari non posse; anathema sit“; et ita § 3 et 4 contrahi posse, omisso in § 3 „rationem humanam prorsus independentem esse“.

Ab alio (Casiliensi), ut canone 2 legatur: „et obsequio ei praestando.“ Et in can. 4 pro „cogitationem“ ponatur „ad statum supernaturalem divinitas evahi“.

Ab alio (Caesaraugustano), ut 3 et 3 contrahatur: „... credendo ... (et Baltimorensi) ita independentem a Deo esse, ... fides divina ... possit et debeat...“

In can. 4: „Si quis dixerit, hominem non posse divinitus perfici et supra naturalem conditionem evahi; sed ex propriis suis viribus et ingi profecto omnem veri et boni possessionem expectare debere; anathema sit.“

Ultraiectensis: Ut ad „veri et boni“ addatur „etiam revelati“.

Quoad can. 5 propositum est (a Strigoniensi), ut dicatur accommodate ad verba concilii Tridentini: „Si quis ... libros integros cum omnibus suis partibus a Tridentina synodo recensitos pro sacris et canonicis non susceperit; anathema sit.“

Ab alio (Baltimorensi): „Si ... eosque, vel aliquem eorum Deum non habere auctorem; anathema sit.“

Ab alio (Casiliensi): „Si ... eosque aut aliquem eorum, vel aliquam eorum partem divinitus inspiratam esse.“

Ab alio (Sedunensi), ut ponatur „vere inspirates“.

Ab alio, ut addatur: „aut ecclesiam errare circa eorumdem sensum, aut licere cuilibet illos interpretari contra unanimem sanctorum patrum sententiam.“

Absolutis canonibus de Revelatione examinatum est cap. III: De fide.

Ab uno reverendissimo patre (Strigoniensi) propositum est, ut § 1 lin. 2 „infusam“ deleatur, et lin. 4 post „revelata“ addatur „et ut talia ab ecclesia credenda sunt proposita“, et lin. 6 „... auctoritatem, qui nec fallere, nec falli potest“. Et lin. 23 ult. § illud „magno intervallo“ mutetur.

Ab alio, ut pro „auctoritatem“ substituatur „veracitatem“.

Ab alio, ut lin. 5 „ex se ipsa“ mutetur in aliam phrasim, quae exprimat omnia media naturalia.

Ab alio, ut § 2 ad finem paragraphi addatur: „quique sola mentis illustratione saepe efficit, ut homines videant, esse credendum.“

Ab alio, ut § 2 initio pro verbis: „Ut nihilominus rationabile etc.“ alia adhibeantur.

Ab alio, ut pro his verbis ponatur: „Cum tamen non debeamus omni spiritui credere, sed prius probare, ut, quod bonum est, teneamus,“ et simul adiciatur: „Ad confirmandam alicuius doctrinae divinitatem vel ad divinam missionem comprobendam illorum, in quorum gratiam eduntur.“

§ 2 lin. 8 post „legimus“: „Annuntiate, quae ventura sunt in futurum, et scietis, quia dii ceteris vobis. Et rursus: Illi etc.“

§ 3 lin. 7 loco „qui dat ... in assentiendo ...“ ponatur „qui ad assentiendum allicit et credendum“.

Ab alio, § 2 lin. 2 ante „motione“ inseratur „illuminatione“.

Ab alio, pro „motione“ ponatur „gratia“.

Ab alio (Edesseno), pag. 9 lin. 2: [§ 3 l. 11] omittatur „cui resistere posset“, et lin. 1 [l. 10] pro „quo homo etc.“ ponatur „quo homo liberam praestet Deo intellectus obsequium“.

Ab alio, ut § ult. post „sine qua“ (lin. 1) ponatur „adultis“.

§ ult. lin. 8: [l. 7] „in nostra potestate“ non tunc est clarum quid significet.

Lin. 12 [l. 11] (eisdem §) ab alio, ut pro „religionis communionem“ ponatur „ad alias societates“, et deleatur „omnia“. Lin. 21 [l. 18] verba: „non deservit, nisi decoratur“; § ult. lin. 24 (pag. 9 lin. 27 [§ 4 l. 23]) ponatur „falsas religiones“.

A duobus reverendissimis patribus observatum est, ult. § debere reformari, ut fidelis eius argumentum patet. Quorum unus hanc proposuit formulam: „Immo ecclesia ipsa magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis et veluti signum levatum in nationibus, divinae suae legationis testis irrefragabilis. Ipsa est sponsa Christi, quam unice dilectam sibi subarrhavit anulo fidei; ipsa est, quae Christum resuscitatum a mortuis, ascendentem ad caelum, Spiritum sanctum descendentem in caenaculo, adimplementum eorum, quae de Christo scripta sunt, miracula Christi et apostolorum vidit et testimonium perhibuit, et ipsa potest dicere, ut sanctus Ioannes: et testimonium meum est verum, quia est testimonium vivum et testis oculis. Quis ea, quae narrantur a fide digno, qui asserit, se propriis oculis vidisse, auribus audisse, in dubium vocare audeat? Quis existentiam illius non nisi absurde inficiaretur, cum quo loqueretur? Aut ecclesia non est evidenter ille testis fide dignus, qui in toto saeculorum decursu semper loquitur, ipsa divina, immutabilis, dum videt circum se humana continuo fluxu transire?“

Ab alio (Ratisbonensi) propositum est, ut addatur in fine: „Qua fide complecti et credere debemus omnia, sive explicito sive implicite, quae et quemadmodum in utroque sacrae revelationis fonte contenta ab indeficienti ecclesiae magisterio proponuntur.“

Et canone: „Si quis dixerit, fideles catholicos eas tantum veritates fide divina credere posse et debere, quae ab ecclesia ita propositae vel definitae fuerint, ut sententias oppositas tanquam haereticas damnaverit; anathema sit.“

Hora 12^{1/2} congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

10.

Congregatio VII.

Die 6 martii 1870 habita est congregatio septima Deputationis de rebus ad fidem pertinentibus. praeside eminentissimo cardinali Bilio. Aderant omnes reverendissimi patres, exceptis solummodo archiepiscopo Mutinensi et archiepiscopo Sancti Iacobi de Chile.

Invocato Spiritu sancto et praesecto protocollo ultimae congregationis, reverendissimus episcopus Paderbornensis praelegit caput II schematis novi emendatum, cum respondentibus canonibus.

Paragraphus prima omnibus reverendissimis patribus placuit, duobus exceptis, quorum priori non probatum est, quoniam verba „rerum omnium principium“ ad mentem eius non sunt omisa, cum Deus ut rerum omnium principium et finis naturali lumine a ratione humana cognosci non possit; alteri autem, quoniam non fiat expressa mentio revelationis iam primis parentibus factae.

Paragraphus altera ex unanimi consensu in alium locum et quidem in caput sequens transferenda vis est.

Paragraphi tertia et quarta, nunc secunda et tertia, omnium reverendissimorum patrum suffragium tulerunt.

Paragraphus ultima pariter ab omnibus acceptata est cum hac tamen restrictione, ut ultima sententia

„aut quem sanctorum patrum consensus unanimes attestatur“ deleatur.

Deinde canonem hunc in modum concepti omnibus reverendissimis patribus placuerunt, eodem modo quoad canonem secundum duobus exceptis:

Canon 1. „Si quis negaverit, Deum unum et verum, creatorem et Dominum nostrum, per ea quae facta sunt naturali rationis lumine ab homine certo cognosci posse; anathema sit.“

2. „Si quis dixerit, fieri non posse, aut non expedire, ut per revelationem divinam homo de Deo cultique ei exhibendo edocetur; anathema sit.“

3. „Si quis dixerit, hominem ad cognitionem, quae naturalem superat, divinitus evahi non posse, sed ex seipso ad omnia tandem veri et boni possessionem iugi profectu pertingere posse et debere; anathema sit.“

Tum examinati sunt canonem de fide.

Unus reverendissimorum patrum (Strigoniensis) B proposuit, ut canonem 1 et 3 maneat, 2 et 4 omitantur, 5 reiciatur ad doctrinam de gratia, atque 6 reformetur secundum schema prius pag. 24 [L. 66B] ad calcem cap. IX, ita tamen, ut (ibid. § ult. lin. 10 [B]) pro „reale“ ponatur „serio in dubium“, atque ut praemittatur „assensu suspensio“.

Alius (S. Francisci), ut can. 1 pro „ad actum fidei etc.“ ponatur „fidem, qua . . . non innitti infallibili auctoritati Dei revelantis; anathema sit“; aut saltem ut „actum“ omitatur.

Alius (Casiliensis), ut in can. 1 mutetur „revelatoris“ in „revelantis“; et in can. 3 „et non confiteatur“ in „aut non confiteatur“.

Alius (Caesarugustanus), ut can. 1 pro „Dei revelatoris“ ponatur „Dei revelantis“, et can. 2 pro „ideoque etc.“ ponatur „et sola . . . homines se ipsos ad fidem movere“; can. 3 pro „miracula nulla fieri posse“ ponatur „miracula esse impossibilia“; et can. 4 loco „esse persuasionem“ ponatur „nihil esse aliud quam persuasionem“; can. 5 pro „ad fidem vivam“ ponatur „tantum ad fidem vivam“. Insuper can. 2, 3 et 4 contrahi posse hunc in modum: „Si quis dixerit, miracula aliaque externa facta, quae motiva credibilitatis dici solent, nihil conferre, ut revelatio divina credibilis reddatur; vel miracula impossibilia esse aut saltem de eorum certitudine nobis constare non posse, ac proinde ex his, quae in Scriptura narrantur, divinitatem christianae religionis minime comprobari; anathema sit.“

„Si quis dixerit, fidem . . . nihil aliud esse quam persuasionem ex scientia . . . inductam; vel esse effectum internae cuiusque experientiae aut instinctus; anathema sit.“

Alius (Baltimorensis), in 2° can. pro „externis signis“ ponatur „certis argumentis“.

Alius (Westmonasteriensis), ut can. 5 sonet, D prout in priori schemate legitur, suppresso tamen „reale“, et ut pro ultimis verbis ponatur „donec demonstrationem scientificam credibilitatis et veritatis (fidei) absolverint; anathema sit“.

Alius, formulam prioris schematis praeferebat.

Alius (Giennensis), ut in can. 1 post „revelantis“ addatur „et ecclesiae declarantis et proponentis“.

Alius (Brixinensis), ut can. 4 ita sonet: „Si quis dixerit, miracula et vaticinia fieri non posse, ac proinde omnes eiusmodi narrationes, etiam in sacra Scriptura contentas, inter fabulas et mythos ablegandas esse; vel si quis dixerit, miracula et vaticinia certo cognosci nunquam posse, itaque proinde divinam religionis christianae originem non probari; anathema sit.“

Hora 12^{1/2} congregatio dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

11.

Congregatio VIII.

Die 8 martii 1870 octava habita est congregatio Deputationis de rebus ad fidem pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Billo. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis solummodo archiepiscopo Mechliniensi et episcopo Sancti Petri Fiamensis Grandensis Australis.

Invocato Spiritu sancto et praelecto protocollo congregationis proxime praecedentis reverendissimus episcopus Paderbornensis praelegit caput III de fide reformatam.

Paragraphus prima unanimiter approbata est. Paragraphus secunda ab omnibus recepta est, quatuor reverendissimis patribus contra sententibus. Paragraphus tertia omnium approbationem tulit. Paragraphus quarta in quibusdam minoris momenti immutata ab omnibus pariter recepta est, tamen cum hac animadversione, ut hic et alibi ubique loci allegati accurate indicentur.

Quoad paragraphum ultimam autem decisum est, ut, antequam approbationi proponatur, ratio habeatur quorundam, quae observata sunt, imprimis locorum in primo schemate ad rem praesentem facientium.

Dein canon 1 reformatus praelectus omnibus placuit. Pariter canones 2 et 3 „movendos esse“ in „movere“ [legendum „moveri“] transmutato, et canone 3 omisso „et ratiocinia“. Item prior 4 et 5 in unum contractus; nec non canon ultimus iuxta schema prius concinnatus, omisso tamen „serio“ ante „in dubium vocari“.

Tum examen capituli IV institutum.

Unus reverendissimorum patrum (Calvensis) observavit, in titulo foras pro „ratione“ posse „scientia“ poni. Porro lin. 5 „rationem nobis insitam“ pro „rationem insitam“, et pro „per fidem“ ponatur „per revelationem“. Atque in fine locum notum ex Vincentio Lirinensi adici posse: „Nove dicimus etc.“

Alius (Strigoniensis), ut lin. 9 „nec angelo“ deleatur. Lin. 30 [§ 2 l. 5] pro „suis principiis“ ponatur „ex interna sua indole“ vel „ex eorum interna necessitate perspecta“. Porro ut pag. 11 lin. 2 [l. 13] textus sancti Pauli: „Videmus nunc per speculum etc.“ addatur. Lin. 11 [§ 3 l. 9] loco „commenticiae opiniones“ ponatur „opinionum commenta“. Lin. 14 [l. 12] pro „definimus“ ponendum „declaratur“; et lin. 19 [l. 16] „declarandi“ deleatur et sequentia contrahantur ita, ut textus sic sonet: „cum eo effectu proscribendi, ut omnes christiani fideles huiusmodi opiniones proscripitas tanquam doctrinae christianae oppositas hoc ipso cavere teneantur“.

Et in fine § 3 addatur: „Dum autem ecclesia haec docet ac definit, non ius cuiusvis personale indagandae cognoscendaeque veritatis ullo modo laedere censenda est. Immo, dum devia monstrat, quae a veritate abducunt, negotium huius cognoscendae adjuvat. Non enim rationis humanae in illustrandis provehendisque notionibus religiosis, nedum in scientiis naturalibus industriam, sed eius solum in rebus etiam divinis omnem auctoritatem superbe fastidientis intemperantiam pro incumbente sibi munere vult coercitam.“ Cf. pag. 26 [L. 67 A B] prioris schematis.

Alius (patriarcha Armenorum): Pag. 10 lin. 30 [§ 2 l. 5] pro „suis principiis demonstranda“ ponatur tantum „cognoscenda“. Pag. 11 lin. 12 [§ 3 l. 9] verbis „commenticiae opiniones rationis effata reputantur“ pro ultimo vocabulo aptius esse eligendum. Lin. 13 [l. 11] „vere“ delendum. Lin. 28 [§ 4 l. 2] pro „semel declaravit“ ponatur „qui semel declaratur“.

in ecclesia catholica". Lin. 23 [l. 7] ponatur „integro custodienda et fideliter declaranda".

Alius (Caesarangustanus): Pag. 10 lin. 4 [§ 1 l. 4] verba „principio quidem... obiecto autem" delenda. Lin. 20 [§ 2 l. 6] deleatur „aut omnia" et pro „rerum" ponatur „veritatem". Pag. 11 lin. 19 [§ 3 l. 11] pro „illuminatae fidei" ponatur „divinae fidei".

Alius (Westmonasteriensis): Pag. 10 lin. 13 [§ 1 l. 12] post „anarravit" ex priori schemate restitendum pag. 28 lin. 2-18 [L. 67 C. M. D. c.] „Firmum igitur... concedita est"; et canone 3 lin. 2 esse inserendum „non esse depositum ecclesiae divinitus concessit, sed rationi humanae insertum".

Alius (Baltimorensis): Pag. 10 lin. 1 [§ 1 l. 1] pro „perpetuus ecclesiae catholicae consensus" ponatur: „ecclesia catholica semper docuit". Lin. 27 [§ 2 l. 3] pro „aliquam mysteriorum" ponatur „aliquam mysteriorum quorundam". Pag. 11 lin. 12 [§ 3 l. 10] ante „Omnes" inserendum: „Igitur, quamvis ecclesia catholica sanum progressum, veras scientias atque artes liberales pro nacta occasione nullo non tempore promovit et pro viribus promovit, omnem tamen assertionem, quae illuminatae fidei vere est contraria, omnino falsam esse semper declaravit, prout et nunc definit".

Alius (Sedunensis): Pag. 10 lin. 2 [§ 1 l. 2] post „esse" inseratur „in homine"; lin. 5 loco „per rationem initam" ponatur „per naturale rationis humanae lumen". Ib. pro „infusam" subtituatur „divinam". Pag. 11 lin. 1 [§ 2 l. 11] post „quadam" inseratur „saltem". Lin. 12 [§ 3 l. 10] pro „rationis effata" ponatur „pro rationis effatis habentur". Pag. 11 lin. ult. [§ 4 l. 13] „erroris" videri obscuritatem creare.

Alius (S. Francisci): In fine aut alibi declarandum esse, ecclesiam non solum non se opposuisse, sed indeciviter promovisse artium ac scientiarum progressum.

Alius (Brixinensis): Pag. 10 [§ 1] lin. 5 ponatur „per lumen rationis initas" et „per lumen fidei desuper nobis inditae". Lin. 25 [§ 2 l. 1] addendum: „Negari non potest, quod ratio fide illustrata, cum sedulo, pie et sobrie quaerit, ex contextu, quo veritates revelatae inter se, et ex mirabili congruentia, qua cum fine nostro ultimo connectuntur, et ex analogia eorum, quae naturaliter cognoscit, ad aliquam mysteriorum intelligentiam eamque fructuosissimam, Deo donante, possit proficere. Ast nunquam idonea redditur etc." Pag. 11 lin. 23 [§ 3 l. 20] „quacumque nota" deleantur.

Alius (Cameracensis): Dicta a Strigoniensi addenda, et quidem in § speciali.

Alius (Cassiliensis): 1) Titulum capitis et canonum debere eundem esse. 2) § 1 lin. 10 [§ 1 l. 9] addatur: „quae licet non sint contra rationem, sunt tamen supra rationem"; post „facta" (Ioan. I, 17) lin. 16 [§ 1 l. 15] inseratur „inquit" vel simile. Pag. 11 lin. 2 (in fine § 2) adiciantur verba Apostoli: „Videmus nunc etc."; et „Est fides sperandarum etc."

Alius (Tarrivinus): Pag. 10 [§ 1] lin. 4 potius ponatur: „principio quidem, quia alter ordo derivat aut procedit a ratione inita, alter a fide infusa; obiecto autem, quia prioris ordinis obiectum sunt ea dumtaxat, ad quae ratio pertingere potest, posterioris vero praeter ista etiam mysteria in Deo abscondita, quae nisi revelentur divinitus, neq. homini nec angelo innotescere possunt". Connecti autem debere cum sequentibus et dici: „Mysteriorum autem existentia luculenter apparet ex multiplicibus sacrae Scripturae locis: „Deum enim etc.", quia dicatur: „Quocirca etc." sed: „Apostolus, quomodo a gentibus etc." § 2 initio ponatur potius „Quamvis ratio

etc." Pag. 10 lin. 23 [§ 2 l. 6] pro „Quaedam divina dogmata" ponendum: „Mysteria enim propria dicta." Pag. 11 lin. 23 et 25 [§ 3 l. 16] pro „maxime, si ab ecclesia, quacumque nota" ponatur: „maxime, si ab ecclesia tanquam falsa etc., quacumque ratione hoc fiat". Lin. 13 [l. 11] „illuminatae" deleatur. Lin. 25 [§ 4 l. 9] „semper" deleatur.

Alius (Ultraiectensis): Pag. 10 [§ 1] lin. 2, 10 ponatur: „nisi revelata essent... innotescere possent". Lin. 23 [l. 21] legendum: „quia abscondit haec". Lin. 23 [§ 2 l. 6] pro „Quaedam divina dogmata" ponatur „Divina enim mysteria".

Pag. 11 lin. 6-7 [§ 3 l. 4-5] pro „insevit" ponatur „dedit" vel simile. Lin. 7 pro „Deus se negare etc." ponatur „Deus autem per revelationem eum verum docere non potest, quod per lumen rationis exhiberet ut falsum". Lin. 9 [l. 7] „huius" deleatur, et ponatur: „Quamobrem, si quando falsa repugnantiae species inter fidem et rationem exstare videtur, id inde contingit, quod vel etc." Lin. 17 [l. 14] „et ius et officium" mutetur in „non solum ius divinitus habet, sed etiam officium". Lin. 18 [l. 16] „declarandi" deleatur. Lin. 24 [§ 4 l. 6] pro „secundum hanc declarationem" ponatur „secundum declaratum ab ecclesia sensum".

Finito examine cap. IV ab eminentissimo praeside animadversum est, in locis e sacra Scriptura citandis summam accuratorem esse adhibendam, ne concilio ab adversariis obiici possit, loca citata esse corrupta, aut saltem non in sensu genuino et vero citata.

Indicta sessione pro die immediate sequenti ab eminentissimo praeside congregatio dimissa est.
Ioannes Schwetz secretarius.

12.

Congregatio IX.

Die 9 martii 1870 habita est nona congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Bilio. Aderant omnes reverendissimi patres, exceptis reverendissimis archiepiscopo Mechliniensi et episcopo Sancti Petri.

Peractis precibus et praelecto protocollo proxime praecedentis congregationis, propositum est ad doctrinam capitis III paragrapho tertiae aequens additamentum cum correspondenti canone: „Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae ab ecclesia sive iudiciis dogmaticis, sive ordinaria et universali doctrina et praedicatione tanquam in verbo Dei scripto vel tradito contenta proponuntur."

Canon: „Si quis dixerit, quidquid ecclesiae iudicio tanquam fidei articulus sive dogma declaratum non sit, a fidei catholico humana tantum fide vel opinione teneri posse aut debere; anathema sit."

Discussio tamen de additamento pro summo rei momento dilata est, opportuniori tempore, ubi de ecclesiae infallibilitate ageretur, instituenda.

Deinde examinati sunt *canones de fide et scientia*. Reverendissimus Strigoniensis censuit, ut can. 1 et 2 contrahantur, can. 3 omittatur, ex can. 4 et 5 fiat unus, ita habens: „Si quis dixerit, humanarum disciplinarum conclusiones, etiam doctrinae catholicae repugnant, non subesse proscriptioni ecclesiae, cui omnes obedire tenentur." Can. 6 omittatur; can. 7 sonet: „Si quis dixerit, fieri posse, ut... substitui debeat; anathema sit."

Caesarangustanus, ut can. 1 et 2 contrahantur in hunc modum: „Si quis dixerit, nulla vera et proprie dicta mysteria in christiana revelatione contineri, sed universa fidei dogmata posse a ratione rite exulta e naturalibus principiis intelligi et demonstrari; anathema sit." Can. 3 omittatur. Can. 4 (nunc 3) maneat; ex can. 5 et 6 unus conficiatur

hunc in modum: „Si quis dixerit, thesauri et deductiones humanarum disciplinarum, etiam doctrinae catholicae repugnant, ab ecclesia proscribi non posse; aut licitum esse eas tradere et docere, quamvis ab ecclesia proscriptas, saltem, si non sint damnatae tanquam haereticas; anathema sit.“

Can. 7 (anno 5): „Si quis dixerit, articulis fidei ab ecclesia propositis tribuendum esse aliquando, secundum progressum scientiae, sensum alium ab eo, quem ecclesia intellexit et intelligit; anathema sit.“

Westmonasteriensis: can. 3 vocem „philosophicum“ [legendum „philosophias“] perhorrescit. Si can. 3 retinendus esset, ut reformetur, prout heri proposuerat. Si non retineretur, verba ibi dicta in fine canonis praecedentis addenda esse.

Sedunensis: dubitari posse, utrum expediat, in dogma erigi propositionem: „Illicitum est etc.“ canonis 6. Can. 7 ponatur „substitui posse vel debere“.

Giennensis: can. 5 ponatur „cui omnes obedire tenentur“. In reliquis assentit iis, quae a Caesar-augustano proposita sunt.

Brixinensis: can. 4 et 5 contrahendos: „Si quis dixerit, humanarum disciplinarum cultoribus licere, dum propriis cuius scientiae principiis veritatem indagant et demonstrant, stellam directricem fidei contemnere, vel conclusionis fidei contrarias pro genuinis et veris habere: vel denique eiusmodi conclusiones non subesse iudicio et authenticas praescriptioni ecclesiae; anathema sit.“

S. Francisci: Can. 4 vel omittendum vel post „periculo“ lin. 2 addendum „certo“.

S. Petri Fluminis Grandensis: ut can. 4 omittatur, et consentire se cum Brixinensi.

Caasiliensis: ut can. 1 pro „christiana“ ponatur „divina revelatione“. Can. 2 et 3, necnon can. 4 et 5 contrahendos. Quoad 4 consentit cum episcopo S. Francisci.

Bostrensis: ut maneat can. 4 et videtur severior.

Calvensis item.

Ratisbonensis cum Calvensi.

Tarvisinus: can. 1 et 2 coniungendos; can. 3 omittendum.

Hora 11 1/2 congregatio dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

13.

Congregatio X.

Die 11 martii anni 1870 habita est decima congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres exceptis Mechliniensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Peractis precibus et praefecto protocollo praecedentis congregationis, praelegit reverendissimus episcopus Paderbornensis *caput IV* schematis reformati emendatum cum canonibus respondentibus.

Praelecta quoad longe maiorem partem, solummodo quibusdam minoris momenti immutatis, omnium omnino reverendissimorum patrum, reliqua autem tantum duobus vel tribus exceptis, approbationem retulerunt¹.

Deinde inchoatum est examen *capitis V*².

Reverendissimus Strigoniensis proposuit, ut ultima sententia § 1 in aliam priori schemati et definitionibus ecclesiae iam extantibus conformem mu-

¹ Ex diario novimus, patres hoc loco decrevisse, ex proemio et quatuor capitibus propriam faciendam esse constitutionem, quae typis descripta patribus concilii traderetur. Vide eam: supra, t. LI, col. 81-88.

² Altera schematis emendati pars quinque capitibus (V-IX) continetur universamque reliquam prioris schematis materiam complectitur; ex ea efformanda erat altera constitutio de fide. Habetur supra sub num. 5, col. 170-77.

tetur: „ut personae inter se realiter distinguantur, natura autem seu essentia trium sit indistincta.“ Atque ut § 2 ita sonet: „Et... oppositio: propterea (sicut) secundum essentiam seu naturam Pater et Filius et Spiritus sanctus unus sunt, ita etiam omnia divina operatio ad extra una communis est tribus personis; operantur enim ad extra, quatenus essentia, intellectus, voluntate, omnipotentia sunt unus Deus.“

Paulo post hora 12 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

14.

Congregatio XI.

Die 12 martii 1870 habita est undecima congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Bilio. Aderant omnes reverendissimi patres, excepto episcopo Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Peractis precibus et praefecto protocollo congregationis praecedentis, examen *capitis V* schematis reformati continuatum est.

Præ omnibus ab uno reverendissimorum patrum (Strigoniensi) animadversum est, cum Günther, contra quem omnia quae in hoc capite et aliis sequentibus, defunctus sit et doctrina eius iam mortua, ab expositione doctrinae praesentis et damnationis doctrinae Güntherianae prorsus supersederi debere. Cui tamen ab aliis tribus reverendissimis patribus (Paderbornensi, Mechliniensi et Pietaviensi) oppositum est, doctrinam Güntherianam adhuc vigere et latissime esse propagatam.

In examine autem ipso instituto ab uno reverendissimo patre (patriarcha Armeniorum) observatum est, ut lin. 4 [§ 1] deleatur „sinceram“, et lin. 6 [l. 5] dicatur „propterea quod tribus personis numero una eademque est essentia seu substantia“.

Ab alio (Caesar-augustano), ut lin. 4 deleatur „sinceram“ et lin. 9 [l. 8] „emanatione“.

Ab alio (Giennensi), ut lin. 4 removeatur „sinceram“ et pro „emanatione“ ponatur suo loco „quolibet modo“.

Ab alio (Brixinensi), ut lin. 6 deleta voce „communis“ dicatur „trium personarum re et numero una est“. Lin. 10 post „essentiam“ addatur „absque ulla mutatione“.

Ab alio (Tarvisino), ut phrasia „una numero“ non expungatur, et deleta, „re“ dicatur „non specie, sed numero“, nec „indistincta“ esse sufficiens. Optimum fore, si ipsissimae propositiones simplices fere eodem ordine exprimerentur. Dein, semper dicendum coniunctim „substantia, essentia, natura“.

Ab alio (Calvensi), ut lin. 7 ad „una est“ addatur „atque individua“ concil. Lateran. IV. — Lin. 14 ponatur: „Haec igitur una numero essentia seu natura incomprehensibilis et ineffabilis non est generans neque genita, neque procedens, sed veraciter est Pater qui generat, Filius qui gignitur, Spiritus sanctus qui procedit, tres simul personae et singillatim quaelibet earundem: ita, ut personae realiter distinctae cum essentia tamen non ob unionem quandam conscientiae sui, sed re et numero unam idemque sint (concil. Later. IV).“

Ab alio (Sedunensi): lin. 14 [l. 13] post „spiratione aeterna“ addatur „utriusque communi“.

Ab alio, ut quoad spirationem accurate eorventur verba concilii Florentini.

Inter haec annuntiatum est, ultimam sententiam § 1 et etiam § 2 a Deputatione speciali esse mutatum; et quidem priorem habere: „... ita, ut personae inter se, non autem ab essentia realiter distinctae sint.“ Posteriorem: „Neque enim personae

ad extra operantur secundum originis relationes, a quo primo parente Adam originem suam repetere (ortum habere). Homini enim, quem creavit ad imaginem suam, masculinum et femininum creavit esse, benedixit Deus et ait: „Crescite et multiplicamini et replete terram“ (Gen. I, 27, 28). Hinc et Adam nomen uxoris suae vocavit Hava, eo quod mater esset viventium; atque Adam dicitur primus formatus a Deo pater orbis terrarum. Et Apostolus gentium praedicator dicitur, fecisse Deum ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terrae (Act. XVII, 26). Et iterum scribit: „Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae.“

Quoad alteram § observatum est ab uno reverendissimorum patrum (Tarvisino), non tantum quaedam, sed omnia attributa nominanda esse, quando agitur de operationibus ad extra.

Ab alio (Westmonasteriensi): „Licet in oeconomia divina Patri et Filio et Spiritui a. per appropriationem attribuatur (assumantur) operationes distinctae: personae tamen divinae ad extra operantur non secundum originis relationes, quibus distinguuntur, sed secundum quod essentia, intellectu, voluntate, omnipotentia unum sunt principium.“

Ab alio (Edesseno), ut pro „disposit“ (§ 2 lin. 4) ponatur „conservat“.

Ab alio, ut dicitur: „Etiam secundum uniuscuiusque personae characterem singulis appropriantur.“

Ut appropriationis mentio fiat, a pluribus est desideratum.

Quoad „canones“ observatum fuit a duobus reverendissimis patribus, si non possint prorsus omitti, ut ad paucos redigantur, ut solummodo diversi errores in sua radice sive principio damnentur. Quorum unus proposuit, ut can. 1 et 2 ita contrahantur: „Si quis dixerit... esse, aequales quidem, sed numero distinctae; anathema sit.“ In can. 3 ante „singularitatem“ inseratur „trium personarum“. In can. 4 post „aliam“ inseratur „Dei“ scilicet operationem. — Alter autem censebat, forsitan tantum can. 3 et 4 retineri posse.

Alius (Caesarugustanus), ut can. 2 lin. 2 post „qualitate“ ponatur „tantum“.

Alius (Cassiliensis), ut can. 1 et 2 contrahantur sic: „Si quis dixerit, divinam essentiam esse specie et non numero unam, numero vero ternam; anathema sit.“

Alius, ut can. 1 dicatur „essentiae seu naturae seu substantiae“, et forsitan addendum „distinctae“. In can. 2 post „eamdemque“ addatur „in tribus personis“, aut vox „eamdemque“ omittatur. Can. 3 post „aequalitatem“ forsitan addi posset: „seu specificam unitatem“, atque pro „substantiarum aequalitatem“ ponatur „substantiarum perfectam“ vel „in perfectione aequalitatem“.

Ab alio (Calvensi): can. 3 dicatur „ad se invicem in unione conscientiae suae relationem“.

Alius (Tarvisinus), ut tres priorae canones contrahantur ac in 2 pro „specie seu qualitate“ dicatur tantum „specie“. Can. 4 post „operationem“ addendum „divinam“.

Quoad *caput VI* ab uno reverendissimorum patrum (Strigioniensi) propositum est, ut reformetur prorsus in hunc modum: „De ipsa vero natura hominis, quem formavit Dominus Deus de limo terrae et inspiravit in faciem eius spiraculum vitae, et factus est in animam viventem, docemus et declaramus naturam hominis ex rationali anima atque ex corpore compositam constitui unam. Animam autem corpore formato, de nihilo productam, immaterialem, incorruptibilem, immortalem, intelligentiam et libera voluntate praeditam, atque per eandem animam rationalem corpus animari, et ex eius consorcio habere, ut vivat. Est enim anima rationalis, quae immediate creatur, dum corpori infunditur, vere et per se seu immediate et essentialiter forma corporis humani, quemadmodum a praedecessore nostro Clemente V declaratum et a nobis etiam iam enuntiatum est.“

„Porro de hominis origine tam veteris quam novi Testamenti doctrinae innixa tenet ac docet catholica ecclesia, universum genus humanum ab

uno primo parente Adam originem suam repetere (ortum habere). Homini enim, quem creavit ad imaginem suam, masculinum et femininum creavit esse, benedixit Deus et ait: „Crescite et multiplicamini et replete terram“ (Gen. I, 27, 28). Hinc et Adam nomen uxoris suae vocavit Hava, eo quod mater esset viventium; atque Adam dicitur primus formatus a Deo pater orbis terrarum. Et Apostolus gentium praedicator dicitur, fecisse Deum ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terrae (Act. XVII, 26). Et iterum scribit: „Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae.“

Alius (Caesarugustanus), ut lin. 11-12 verba „Neque enim per aliam animam seu quoddam aliud vitae principium, sed“ omittantur, et legatur: „... forma est, quia ipsa per se...“

Alius (Baltimorensis), ut lin. 9 post „rationalis“ addatur „seu intellectiva“, et videatur, an potius verba concilii Viennensis tantum retineantur, omissis „immediata“.

Alius (Giennensis), ut verba postrema maneat.

Alius (Sedunensis), ut lin. 6 loco „igitur“ ponatur „enim“, et § 2 lin. 2 loco „mandavit“ aliud vocabulum substituatur.

Alius (Cassaliensis), ut § 2 lin. 2 mutetur textus in hunc modum: „Benedixit Deus dicens“.

Alius (Tarvisinus), videndum accurate, ne per verba „eius tamen vere et per se immediata forma“ tamquam dogma definiatur.

Alius (Ultraiectensis), aut „incorruptibilem“ delendum, aut loco „divinis litteris“ (lin. 1) ponendum „divina revelatione“. Lin. 6 (§ 1) delendum „igitur“. Lin. 14, 15 pro „atque ita etc.“ ponendum „atque ita cum eo naturam humanam vere et realiter absolvit“.

Alius (Brixinensis), attendendum ne contra mentem congregationis generalis creatianismus directe doceatur, et ne per verba „ad esse homini proprium determinat“ concursus materiae excludatur.

Ab alio (Calvensi), ut „intellectiva“ addatur, „immediata“ deleatur, creatianismus indirecte definiatur, „forma“ explicetur.

Ab alio (Posnaniensi), ut „immediata“ maneat.

Quoad *canones* animadversum est:

A Strigioniensi, ut can. 1 et 2 coniungantur sic: „Si quis dixerit [?]... esse, aut dixerit corpus per animam rationalem non animari et vivificari, anathema sit.“ Can. 3 omittendum. Can. 4 maneat.

Ab alio (Ultraiectensi), ut can. 3 ita reformetur: „Si quis dixerit [?], naturam humanam corpore et anima absolvi; anathema sit.“

Alius (Sedunensis), ut can. 3 dicatur „naturam D completam“.

Ab alio (Brasiliensi), ut canones quatuor maneat.

Ab alio (Ratisbonensi), ut in can. 2 utrumque esse aliud animam et aliud vitae principium damnetur¹.

Ab alio (Calvensi), ut can. 2 „intellectiva“ addatur, et 3 retineatur.

Ab alio (Tarvisino), in can. 2 plus damari, quam communis doctrina postulat.

Post 12¹/₂ horam ab eminentissimo praeside, indicta congregatione in crastinam diem, congregatio dimissa est.

Additamentum:

S. Francisci episcopus: ad *cap. V*, ut lin. 11 et 16 loco „S“ (litterae) scribatur plene „Sanctus“. Lin. 17 dicatur: „ita, ut personae inter se, non autem ab essentia realiter distinctae sint, adeoque

¹ Ita in B. In A habetur: „ut in 3 can. utrumque esse aliud animam et aliud vitae principium damnetur.“

alius est Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, A non autem aliud, sed unus natura Deus, trius vero in personis distinctus. Si § 2° textus immutetur, lin. ultima pro „singulare“ ponatur „individuum“. Ad pag. 12 *canones* posse emitti data quadam ampliore expositione in capite. Sed si retineantur, contrahantur in duos vel tres, quarto quodammodo immutato. Simul autem addatur canon: „Si quis dixerit, in Deo non tres distinctas realiter personas, sed unam tantum esse, quae iuxta diversitatem operum ad extra vocetur nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus sanctus; anathema sit“.

Ad *cap. VI* lin. 12 omittatur „seu quoddam aliud vitae principium“ et ponatur „Neque enim per aliam animam rationalem et intellectivam, sed per seipsam corpus etc.“ Sententiam, quod anima a Deo in singulis denuo creetur et infundatur, intra parentheses esse ponendam.

Canones contrahantur et can. 2 sonet: „Si quis B praeter animam rationalem aliam etiam intellectivam ab hac realiter distinctam in homine esse affirmaverit, aut per transmigrationem animarum fieri, ut aliquando anima sit in pluribus corporibus; anathema sit.“

Ioannes Schwetz secretarius.

15.

Congregatio XII.

Die 13 martii anni 1870 habita est duodecima congregatio Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Mechliniensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Invocato Spiritu sancto et praelecto protocollo praecedentis congregationis, examinatum est *caput VII* schematis reformati, „de hominis elevatione et lapsu“; circa quod animadversum est:

Ab uno reverendissimo patre, ut in paragrafo 1° in principio dicatur „Fides catholica docet“; lin. 17 [l. 18] pag. 3 dicatur „insuper“ vel „praeterea“ pro „Ad haec“; lin. 19 pro „mortis ipsius timorem a mortali removit“ ponatur „immunitatem a necessitate moriendi“, vel „donum immortalitatis corporis impertitus est“, vel „concessit“.

In § 2 ante „posuit ante eum vitam et mortem“ prius memoretur expresse mandatum de non edendo fructu arboris vetitae; lin. 5 loco „de virtute in virtutem condescens“ dicatur potius „de virtute in virtutem progrediendo“.

Lin. 6 deleatur „deorum“; et lin. 8 et 9 „transformatus“ exprimatur omnino aliter, ne pantheismum redolere videatur.

Lin. 8 § 4 addatur „per speculum in aenigmate“. In fine § 4 omittatur „sacro approbante concilio“.

Ab alio (Caesaraugustano), ut § 1 lin. 4 pag. 3 loco „insitae facultati“ ponatur „insitae sibi facultati“; lin. 18 pro „mortis ipsius timorem“ ponatur „et immortalitatis dono insignivit“ vel „cumulavit“.

A duobus aliis (Baltimorensi et Westmonasteriensi), ut citata verba s. Petri (II Petr. I, 4) omittantur, et sententia voces „voluit“ lin. 10 claudatur. Lin. 13 omittantur verba „natura quidem servus, sanctitatis autem gratia filius“.

§ 2 lin. 8 post „visione“ ponatur „in similitudinem ipsius“.

§ 4 lin. 13 omittatur „cuius decreta ... renovamus“.

Ab alio (Sedunensi), ut pag. 3 lin. 4 [§ 1 l. 6] pro „insitae facultati“ ponatur „naturali eius facultati“. Lin. 15 attendatur, ne dicatur, omnia opera meritoria debere ex charitatis motivo fieri, quod nimium esse videtur. Deinde autem explicatione data acquievit.

Lin. 20 [l. 21] vox „conditione“ ponatur post „corporis animalis“.

Ab alio dubium motum est, an revera ut dogma definiri possit, in sanctitate et iustitia adoptionem filiorum Dei esse comprehensam. Atque desideratum, ut donum integritatis et immortalitatis tanquam consecrarium sanctitatis et iustitiae originalis describeretur.

§ 4 lin. 11 [l. 10] post „transfusus“ addantur verba concilii Tridentini „unigenitus est proprius“, et dein sequatur „et proinde unumquemque etc.“

Ab alio (Cassiliensi), ut emittatur citatio s. Petri (pag. 3 lin. 10 et 11); lin. 12 ut „quibus in propria natura perfectetur“ mutetur in „quibus naturaliter perfectetur“.

§ 2 lin. 6 et seq. pro „visurus, non ut facultate naturali ...“ dicatur „ut in hac vita praesenti“ vel „in hoc saeculo“ vel similiter.

Ab alio (Calvensi), ut pag. 3 lin. 11 [§ 1 l. 12] exprimatur, qui sit finis elevationis, addendo: „Divinae consortes efficeremur naturae, unde filii Dei nominemur et simus, atque regni caelestis haeredes, ut tandem revelata facie gloriam Dei speculantes in eandem imaginem transformemur, voluptatis divinae torrente potati. Itaque etc.“

§ 2 lin. 3 „... terreret exitio; posuit ideoque ante hominem vitam et mortem, et quod placuerit, dabitur illi. Quare ex ipsius divini et omnipotentis conditoris nostri voluntate exurgit necessaria illa inter ordinem naturalem et supernaturalem cohaerentia, cui nemo pro arbitrio suo renuntiare aut negligere potest, nisi velit ignibus inferni detractus cum diabolo tradi cruciandus“.

§ 3. „Atque haec illa est hominum elevatio etc.“

Ab alio (Tarvisino) observatum est: Bonum esset, si conceptus naturae purae ad non integrae, integrae, elevatae ad ordinem supernaturalem, porro potentiae seu virium naturalium, exigentiae, congruentiae etc., tum finis naturalis, tum supernaturalis praecise enuclearentur. Quod cum neglectum sit, caput VII obscuritate aliqua laborare; sic exempli gratia inter dona supernaturalia recensetur, carnem spiritui subiectam esse, quod tamen ad dona pertinet, quibus homo in natura perfectitur. Dein supernaturalem finem dici „quendam sublimem statum“, et in seq. § demum sermonem fieri de visione intuitiva, quae stricte tamen connectantur.

Porro illud prioris schematis „modo viribus naturalibus congruente“ melius sonare, quam praesentem textum, in quo legitur lin. 4: „modo, qui insitae facultati congruit.“ Atque per illa verba „statum quemdam sublimem ... in quo divinae ipsius consortes efficeretur naturae“ enervari potius ideam, quam ut sublimis inducatur.

Insuper § 2 verba „in umbra vitae ... terreret exitio“ forsan in aptiora potuisse mutari.

Ab alio (Ultraiectensi), pro „qui insitae facultati congruit“ ponatur „qui viribus naturalibus congruit“, vel „qui insitae facultati naturali competit“.

§ 3 lin. 3 pro „ut quae ...“ ponatur „utpote quae ... transcendit ... gratuitum est“.

§ 4 lin. 5 pro „tam sibi, quam nobis“ ponatur „tam sibi quam posteris suis“.

Quoad *canones* a tribus reverendissimis patribus postulatam est, ut 1 et 2 contrahantur, et 4 et 5; ab aliis autem, ut quinque *canones* separati maneant.

Deinde ab uno, ut can. 2 pro „instituta“ ponatur „beneficia“, cui tamen ab alio contradictum est.

Ab alio, ut can. 3 pro „per insitae naturae facultates“ ponatur „per solas naturae vires“ vel „per vires naturales“.

Duo reverendissimi patres postularunt, ut can. 2

claris concipiatur. Tum ab aliquibus propositum est, ut can. 4 pro „vere et proprie peccatum esse“ ponantur verba concilii Tridentini „veram et propriam rationem peccati habere“; ab aliis autem, ut verba schematis retineantur, quia Günther verbis „vere et proprie peccatum“ utitur, et quia, quod veram et propriam rationem sive essentiam peccati habet, vere et proprie peccatum est; hisce assentire videntur.

Alius (Ultraiectionensis), in can. 3 lin. 3 forsan pro „sed eiusmodi, ad quam“ ponendum „sed ad eam“, ut restringatur clare ad ordinem supernaturalem.

Alius tamen, ut tanquam altera pars ad can. 1 addatur: „aut contendat, huic ipsi supernaturali elevationi posse pro suo arbitrio ab homine renuntiari, vel erga ipsam indifferenter se habere; anathema sit.“

Hora 12 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwets secretarius.

16.

Congregatio XIII.

Die 14 martii 1870 habita est congregatio XIII Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Bilio.

Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Meehliniensi, S. Petri Fluminis Grandensis Australis et S. Iacobi de Chile. Examinatum est *caput VIII* schematis reformati: *de mysterio Verbi incarnati*, et sequentia observata sunt:

Ab uno reverendissimorum patrum, ut in § 1^a exordium aliter incipiat, ut omisa particula „at“, „ab aeterno“ coniungatur cum „decrevit“, et pro „ut omnes crederent“ dicatur „ut quaereret et salvum faceret, quod perierat“ vel aliquid aliud, ut exprimat, potum genus humanum fuisse redemptum.

§ 2 loco „Haec etc.“ dicatur „Haec est ecclesiae catholicae de Verbo incarnato fides vel doctrina a sacris conciliis definita et ab universa semper ecclesia credita et praedicata, ut etc.“ Lin. 19 post „ut“ inseratur, „quamvis sit aliud natura humana et aliud natura divina, tamen non alius sit etc.“

§ 3 ad calcem pro „quot sint intellectuales sive, ut loquuntur, sui consciae naturae etc.“ dicatur „quot sint naturae intellectu et voluntate praeditae“: cum falsum quidem sit, quod a Günthero traditur, tot esse personas, quot sunt naturae intellectu et voluntate praeditae, non autem tot esse personas, quot sunt naturae sui consciae, quod potius verissimum est. Dicit utique posse de Christo: Deus sui conscius et homo sui conscius, et tamen ipse sui conscius; cum in hoc casu, sicut natura divina, ita et natura humana cum persona concreta, ut revera est, cogitatur. Minime autem dici posse: Naturam divinam sui consciam et naturam humanam sui consciam; quia in isto casu natura humana non, ut divina, cum persona divina, scilicet Filio Dei, concreta, sed potius secreta et abstracta adeoque per se existens seu persona necessario cogitari debet.

In § 5 (*lege 6*) ut „Qui neque passionibus etc.“ deleatur. Quae autem in fine § occurrunt, statim post „nequaquam suscepit“ ponantur et cofrigantur, ut non dicatur „a Spiritu s.“, sed „per Spiritum s.“ Deinde, ut paragraphus inseratur congruo loco de B. M. V. genitrice Dei eiusque ante partum, in partu et post partum virginitate.

In § 6 (*lege 7*) loco „sic nihilominus“ alia fiat congruentior transitio.

In § 7 (*lege 8*) ut restituatur prius schema, ubi pag. 54 (*lege 34*; cf. t. L, 69 p) dicitur: „Satisfactionem

pro peccatis totius mundi et meritum ad redemptionem humani generis lapsi Filii Dei consummavit secundum naturam suam humanam, passione ac morte in ara crucis etc.“

Quae § 8 (*lege 9*) occurrunt, alibi, exempli gratia in cap. I schematis de ecclesia dici posse. Si autem retinerentur, debere reformari, ac nominatim illam cacophoniam, quae occurrit pag. 8 lin. 1 et 2 [§ 9 l. 3-4] „eius... eos“, „studiosius“ debere tolli; verba a. Pauli ad Philippenses omitti aut alio transferri.

Ab alio (patriarcha Armeniorum Ciliciae), ut § 1 lin. 2 pro „sacramentum“ aliud vocabulum adhibeatur; ut lin. 9-10 § 2 aut „forma“ aut „natura“ deleatur; item § 3 lin. 2 deleatur „contra“; pag. 8 lin. 2 [§ 9 l. 4] pro „hoc“ substituatur „eo“ et lin. 19 „magno impetu“ „calore solventur“ „exurentur“ tollenda et dicendi modum mutandum.

Deinde inserendam doctrinam de B. M. Dei Genitrice, eiusque virginitate ante partum, in partu et post partum.

Ab alio (Caesaraugustano), ut § 2 lin. 16-17 verba „Haec etc.“ commutanda cum his: „Haec igitur est unio humanae naturae in persona divina etc.“

§ 3 lin. 4 pro „distinctis et diversis“ dicatur „distinctis et inconfusis“.

Pag. 5 lin. penult. [§ 4 l. 2] pro „inseparabilia“ substituatur „indivisa“.

Pag. 6 lin. 3 [§ 4 l. 5] pro „seu in eo“ legendum „in id quod“; posse tamen forsan phrasim obscuram prorsus omitti.

§ 5 lin. 4, 5 „divina“ ponatur ante „de homine“; [§ 6] lin. 10 pro „At vero etc.“ et „Qui passionibus etc.“ verba Leonis M. substituenda: „Nec vero, quia communionem subiit infirmitatem, ideo nostrorum fuit particeps delictorum.“ Assumpsit formam servi sine sordibus peccati, humana augens divina non minuens, quia exinanitio illa, qua se invisibilis visibilem praebuit, et Creator ac Dominus omnium rerum unus esse voluit mortalium, inclinatio fuit miserationis, non defectio potestatis.“

Pag. 7, lin. 3, 4 [§ 7 l. 3] verba „pro nobis peccatum faceret“ complenda addendo „ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso“.

Pag. 8 lin. 17 [§ 9 l. 18] pronomen „sibi“ aequivocationi locum dare eo modo, quo interponitur.

Alius, ut pag. 5 lin. 21, 22 [§ 2 l. 20] pro „divinam“ ponatur „naturam divinam et homo sit per humanam naturam assumptam“.

Pag. 6 lin. penult. [§ 6 l. 14] dicatur: „Qui passionibus et carnis concupiscentiis non molestatus“, et addantur verba concilii oecumen. V can. 12 proxime sequentia „et ita ex promotione operum melioratum et ex vitae conversatione incontaminatum constitutum“.

Ab alio (Westmonasteriensi), ut pag. 5 [§ 2] lin. 9 potius legatur: „Cum enim in forma Dei esset ipse Deo Patri consubstantialis, nascendo ex matre Virgine formam servi ita sibi propriam fecit, ut in hac homo factus esset nobis consubstantialis.“ Lin. 23 [§ 3]: „Quare sicut in sanctissima Trinitate una natura in tribus subsistit personis, ita in Christo contra duas naturas distinctas et inconfusas in una subsistunt persona.“

Pag. 7 § penult. lin. 8 [§ 8 l. 7] post „immaculati“ addatur „incontaminati et divinae ipsius consortes effecti naturae“.

Alius (Sedunensis), ut pag. 5 lin. 7 [§ 2 l. 8] post „nos“ adiciatur: „id est naturam nostram“ explicitiois causa; lin. 15 post „nostram“ addendum „quae sua fecit“; lin. 17 „humanae naturae cum divina persona unio secundum hypostasim“ haud bene sonare.

Ita in actis. In diario: die 15.

Ep. ad Flaviam. c. 2.

Pag. 7 lin. 1 (§ 6 l. 16) textum videri obscurum, a quo foream verbum „non“ praemittendum, atque pro particula „verum“ potius particulam „quippe“ qui vel „quia“ ponendam.

§ 8 (pag. 7) lin. 8 pro „castificemus“ aliud vocabulum substituendum esse, verbi gratia „purificemus“.

Pag. 8 lin. 20 (§ 9 l. 21) „calore solventur“ posse falsae interpretationi locum praebere.

Alius (Giennensis), pag. 5 § 2 lin. 7 pro „inclinat“ substituendum „de caelis descendit“; lin. 13 voci „consubstantialis“ aliam substituendam.

Ab alio (Brixionensi), ut in addenda paragrapho de beata Dei Genitrice semper virgine dulces nomen „Maria“ expresse commemoretur; dein ut § 3 ultima verba „sui consciae naturae“ supprimantur, et ultima capitis sententia immutetur, ita, ut non videatur excludi glorificatio naturae futura.

Alius (S. Francisci) desideravit, ut § 1 lin. 2 pro „sacramentum“ poneretur „propositum“; pag. 5 § 2 lin. 1 loco „Verbi incarnati“ dicendum „de Verbo incarnato“; lin. 16, 17 [l. 15] dicatur: „Haec igitur est illa hypostatica unio naturae divinae et naturae humanae in una persona Salvatoris Iesu Christi (conc. Chalced. act. 5)“; lin. 33 § 3 l. 11) suppressendum „sive ut loquuntur sui consciae“; pag. 6 § 4 l. 5) lin. 3 dentur ipsissima verba concilii Toletani; pag. 8 lin. 11 § 9 l. 13) loco „consedit“ dicatur „sedet“.

Alius (Mutinensis) aiebat, quaedam in priori schemate melius dicta fuisse.

Pag. 6 lin. 3 § 4 l. 5) verba Toletani XI genuine esse citanda; § 5 lin. 2 pro „generatus“ ponatur „genitus“ vel „natus“. Verba penultima et ultima lineae eiusdem pag. § 6 l. 14) sonare debere: „neque passionibus animae, neque carnis concupiscentiis“, et canonem synodi V integrum citandum, quantum ad rem praesentem pertinet; § 7 lin. 5 ante „sanctus“ ipseratur „omnino“. Insuper paragraphum de beata Maria Dei Genitrice semperque virgine addendam.

Alius (Cassiliensis) postulavit, ut in § 1 dentur ipsissima verba symboli Athanasiani: „Est ergo fides recta, ut credamus etc.“

In § 2 tertiam periodum esse invertendam, alioquin nullam esse vim consequentiae. Dicatur igitur: „Cum enim nascendo ex Virgine formam servi sibi propriam fecit, in forma Dei Patri aequalis remansit. Atque ita etc.“ § 5 lin. 2 vocem „generatus“, quam habet s. Leo, retinendam. Pag. 7 § 7), ut textus ex II Corinth. V, 21; I Tim. II, 5, et Col. II, 14-15, accuratius et religiosius citentur; ita in primo loco legatur „et eum, qui non habebat etc.“; in secundo et tertio: „Mediator Dei et hominum Christus Iesus (I Tim. II, 5), unus moriens pro omnibus divinae iustitiae pro nobis satisfecit, et delens quod adversum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis — et expoliens principatus et potestates (Col. II, 14-15) de vetustate“ ... et quidem ita, ut accurate loca citata indicentur, ne verba etiam alia videantur sacris scriptoribus tribui.

Alius (Calvensis) proposuit, ut § 1 prorsus omitatur, ne opinioni Scotistarum praeiudicetur. Transitus vero ab upo ad aliud caput sumi posset ab ultima § capitis, in qua de privilegio beatae Mariae virginis sermo fit, dicendo hoc vel alio simili modo: „Haec siquidem beata Maria virgo est admiranda illa mulier, iam inde ab initio in protoevangelio praenuntiata, a qua, cum venit plenitudo temporis, Spiritu sancto cooperante Unigenitus Dei Filius Verbum caro factum est de habitavit in nobis. Cuius ineffabilis mysterii, quod absconditum fuit a saeculis et postea sanctis eius manifestatum, haec summa est, ut credamus et confiteamur etc.“

§ 2 lin. 13 loco „consubstantialis“ fors securius citata cod.

discretur: „nobis similis“, ut habetur anathemate 10 sancti Cyrilli. Generatim haec § 2 et sequentes videntur nimis diffusae et verborum et aliquantulum obscurae. Bonum esset, si contraherentur et in maiorem ordinem conceptus abeque repetitione redigerentur, imitando caput Firmianum, quo concilium Lateranense eadem de re agit. Omnino autem ultima periodus § 6 omittenda, tum quia non bene intelligitur quid significetur verbis „a malis paulatim se separavit“, tum quia verba „conceptus et natus“ narrationem praeposteram reddunt.

In § ultima clarius esset exprimendus scopus impiorum nostri aevi, scilicet extrudendi Christum de regno huius mundi. Posset igitur exordiri post verba § praecedentis „adventum Dei et salvatoris nostri Iesu Christi“ ita: „Qui utique lapis ille est angularis in fundamento fundatus, quem ex regno huius mundi filii huius saeculi omnino avellere contendunt, neccientes, quod qui ceciderit super lapidem hunc, conteretur, super quem vero ceciderit, conteret eum. Hic enim Dei ingeni...“

Eadem § lin. 6 [lege 8] rō „alpha et omega“ ad lin. 15 transferendum; post „haeredem universorum“ inserendum „auctorem fidei et consummatorem (Hebr. XII, 2), caput omnium comprehendentium (a Thom. I, q. 8, a. 4), ut alpha et omega, principium et finis (Apoc. XI, 15 [XXII, 13]) in omnibus primatum gerens etc.“

Lin. 25 pag. 8 § 9) post „resurrectionem iudicii“ ut addatur: „et ibunt hi in supplicium ignis aeterni, qui paratus est diabolo et angelis eius; iusti vero in vitam aeternam, ut possideant paratum sibi regnum ab origine mundi.“ Eadem linea pro „Tum etc.“ concludatur potius verbis Apocalypsis: „Tum revelabitur maiestas eius, divinitas et virtus, et ab omnibus conclamabitur: Factum est regnum huius mundi Domini nostri et Christi Iesu et regnabit in saecula saeculorum.“ Apoc. XI, 15.

Quibus annexum est votum, ut quoniam hic fit mentio de carnis resurrectione, videant reverendissimi patres, utrum sit locus satisfaciendi postulationi illi iam ad sanctissimi patris nostri pedes humiliter depositae de definienda doctrina catholica circa assumptionem beatae Mariae virginis immaculatae, sive directe sive indirecte, eo scilicet modo, quem sacra Tridentina synodus adhibuit pro immaculata ipsius beatae Virginis conceptione.

Alius (Tarvisinus) animadvertit: § 1 lin. 3 et 4 dicendum: „cuius versutia periturus erat“, aut potius ideam versutiae diaboli coniungendam cum idea nostrae ruinae. Illud tamen, quod maximi interest, ne laedatur sententia liberrime disputata, quae asserit quod Deus incarnatus fuisset, etiamsi homo non peccasset.

§ 2 lin. 16, 17) potius dicatur: „humanae naturae cum Verbo divino unio secundum hypostasim seu personam.“

§ 3 lin. 4 loco „ex quo quidem etc.“ dicendum: „Ne autem in re tanti momenti ambiguitas ulla oriatur, ex qua sacrata dogmata subvertantur, nomina essentiae, substantiae seu naturae cum nominibus hypostasis, subsistentiae sive personae confundenda non sunt; nam ex instituto patrum, quod inviolabiliter servari debet, ea nomina diversis notionibus respondent. Factum est enim abusu vocabulorum, ut neoterici dixerint, tot semper esse personas, quot sunt intellectuales naturae“ — delectis verbis „sive, ut loquuntur, sui consciae“ (scilicet naturae).

In § 5 [lege 6] (pag. 6) ad calcem per verba citata concilii oecumenici VI minime consuli pulchritudini sermonis, quae scopo sermonis inservit, nempe ut clare et apte de re describenda disseratur.

Alius (Ultraiectensis), in § 1 lra. ult. „huius“ delendum; pag. 5 (§ 2) lra. 1 loco „Haec etc.“ potius dicatur: „Haec autem de Verbo incarnato recta et sincera fides est...“ Lin. 5 [lege 6] „summus enim“ delendum esse; lra. 13 totam sententiam „Atque... in nostris“ delendam; sin vero retineatur, in fine addendum „proprietas“; lra. 11 loco „ex matre virgine“ dicatur „ex matre semper virgine“; lra. 21 legatur „sed una hypostasis seu persona et Deus sit per divinam et [homo sit per] humanam naturam assumptam“.

Ioannes Schwets secretarius.

17.

Congregatio XIV.

Die 17 martii anni 1870 habita est congregatio decima quarta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Mechliniensi, Sancti Iacobi de Chile, Westmonasteriensi, Cassiliensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus et praefecto protocollo praecedentis congregationis, examinati sunt *canones ad caput VIII pertinentes*.

Quoad canonem 1 ab uno reverendissimo patre (Strigoniensi) animadversum est, illum esse omittendum; ab aliis autem novem (Ciliciae, Caesaraugustano, Baltimorensi, Sedunensi, Sancti Francisci, Ultraiectensi, Edesseno, Calvensi, Tarvisino) esse retinendum, ita tamen, ut inserantur verba „in duabus naturis distinctis et inconfusis subsistentem“, vel, ut unus proposuit, „ideoque duas esse in Christo naturas“. Quinque vero (Caesaraugustanus, Ultraiectensis, Sancti Francisci, Baltimorensis, Tarvisinus) putarunt, canones 4 et 5 contrahendos esse ut dicatur: „Si quis non confiteatur, unum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum et verum hominem esse, sed alium esse Filium Dei, qui miracula fecit, et alium Filium hominis, qui passus est; anathema sit“; vel: „Si quis non confiteatur unam in Christo personam divinam, in duabus naturis distinctis et inconfusis subsistentem: vel dixerit etc.“; vel (Sancti Francisci): „Si quis negaverit, duas in Christo esse naturas, distinctas et inconfusas, divinam scilicet et humanam, aut negaverit, humanam Christi naturam ita in Dei Verbo divinam esse unitam, ut per Verbi hypostasim subsistat eique facta sit propria, ut Christus sit verus Deus et verus homo; anathema sit.“

Quoad canonem 2 ab uno (Ciliciae) observatum, posse eum una cum omnibus sequentibus usque ad canonem 9 omitti. Alius (Baltimorensis) voluit, ut positive concipiatur. Alius (Mutinensis), ut sic habeat: „Si quis negaverit, humanam Christi naturam ita Dei Verbo esse unitam, ut Verbum in ea, tanquam sibi propria, subsistat; anathema sit.“

Canonem 3 duo censuerunt omittendum, alii vero septem (Caesaraugustanus, Baltimorensis, Sedunensis, Brixinensis, Ultraiectensis, Tarvisinus, Giennensis), esse retinendum, ita tamen concipiendum, ut manifesto appareat, pugnam cum synodo V nullam existere. Horum etiam tres (Ultraiectensis, Sedunensis, Tarvisinus) desideraverunt, ut pro „in mysterio Christi“ ponatur simpliciter „in Christo“, vel (Tarvisinus) „in mysterio Verbi incarnati“.

Unus insuper existimavit, primum comma „unam subsistentiam... completentem“ prorsus omitti posse. Alius vero, forsan inter verba „compositam efficiant“ inseri posse „humano-divinam“. Ab alio (Caesaraugustano) propositum est: „Si quis unam Christi personam ita intelligat, ut haec persona sit composita ex duabus personis, divina et humana,

quae indissolubili nexu a conceptione coniunctae sunt; anathema sit.“

Quoad canonem 4 a duobus desideratum est, ut omittatur, ab aliis autem decem (Caesaraugustano, Sedunensi, Giennensi, Brixinensi, Ratisbonensi, Ultraiectensi, Tarvisino, Bostronsi, Edesseno, Calvensi), ut sic reformetur, ut post „necessario“ inseratur „in Christo“, pro „relecta“ ponatur „negata“, pro „negandam esse“ ponatur „negari“, omnia verba „conscientiam sui et libertatem“ si in capite omittantur. Unus vero existimavit, haec utrobique retinenda esse.

Alii duo (Baltimorensis, Calvensis) putabant, canones 4 et 5 coniungendos esse ita: „Si quis dixerit, tot necessario in Christo esse personam, quod sunt intellectus et voluntas, aut negata duplici in Christo persona negari humanae naturae perfectionem, vel unam subsistentiam (hypostasim) seu personam Iesu Christi tanquam plures complectentem intelligat, duasque in Christo personas introducat; anathema sit.“ Alius vero (Bostronsis) haud esse contrahendos putabat.

Canonem 5 quinque vel sex reverendissimi patres (Ciliciensis, Strigoniensis, Brixinensis, Sancti Francisci, Edessenus) censuerunt esse superfluum.

Quoad canonem 6 postularunt sex (Strigoniensis, Brixinensis, Bostronsis, Edessenus, Calvensis, Tarvisinus), ut respondens doctrina in capite VIII exponatur.

Quoad canonem 7 desiderarunt sex reverendissimi patres, ut ante „satisfecisse“ inserantur verba „vere ac proprie“, et quatuor (Baltimorensis, Calvensis, Sancti Francisci, Ultraiectensis), ut 6 et 7 contrahantur et dicatur: „Si quis non confiteatur, ipsum Dei Verbum in assumpta carne patiendo et moriendo, pro peccatis nostris Deo vere ac proprie satisfecisse, nobisque gratiam et gloriam meruisse, vel affirmare praesumpserit, satisfactionem vicariam, unius scilicet Mediatoris pro cunctis, hominibus, iustitiae repugnare; anathema sit“; vel: „Si quis non confiteatur, ipsum Dei Verbum in assumpta carne patiendo et moriendo pro peccatis nostris Deo potuisse satisfacere; aut vere et proprie satisfecisse nobisque gratiam et gloriam meruisse; anathema sit.“

Quoad canonem 8 unus proposuit, ut pro „tentatum“ ponatur „molestatum“.

Quoad canonem 9 observatum est ab octo reverendissimis patribus (Ciliciensis, Baltimorensi, Ratisbonensi, Ultraiectensi, Sedunensi, Sancti Francisci, Calvensi, Tarvisino), ut etiam Dioscori et Iacobi Zanzalensis mentio fiat, aut saltem addatur „aliorumque“ vel „Dioscori aliorumque“. Duo insuper (Ratisbonensis, Ultraiectensis) animadverterunt, etiam sancti Agathonis papae faciendam esse mentionem; alii duo (Baltimorensis, Sedunensis), indicanda esse concilia Constantinopolitana II et III; et alii quatuor vel quinque, delendum esse verbum „proposita“.

Dein ab eminentissimo praeside propositum est, an placeat statuere, ut in emendando schemate § 7° cap. VIII° et edn. 3° ratio habeatur eorum, quae dicta sunt in primo schemate cap. XIV° § Quapropter pag. 34 [t. L, 69 c], et § Filius enim pag. 33 [ibid. b]; quod omnibus probatum est.

Quoad cap. IX observatum est a quatuor reverendissimis patribus (Baltimorensi, Brixinensi, Sancti Francisci, Bostronsi), ex voto congregationis generalis doctrinam de voluntate Dei omnes homines salvandi, de Christo mortuo pro omnibus hominibus, de damnatorum reprobatione positiva absoluta et impossibilitate evadendi e statu iustitiae, proponi debere cum adiectis duobus canonibus respondentibus.

Porro a sex reverendissimis patribus (Ciliciensis, Caesaraugustano, Baltimorensi, Sancti Francisci,

Boetrensi, Tarrivino) postulatum est, ut in hoc capite purgatorii mentio fiat.

Ab alio (Calvensi) animadversum est, ordinem dicendi mutandum esse ita, ut agatur primo de viribus humanae voluntatis sibi relictae, deinde de necessitate gratiae ad opera salutaria, tum de necessitate gratiae ad opera salutaria. Atque ideo § 3 transferri debere. Similiter in § ultima incipiendum omnino a iudicio particulari, deinde mentionem faciendam poenae damni et sensus aeternae pro adultis graviter peccantibus, temporalis pro aeternae pro purgatis; denique sermonem instituendum de illis, qui cum peccato originali solo decedunt. Paragraphum ultimam absolute inchoari debere sic: „Sicut hi, qui in gratia ...“ ne praesudicetur opinionibus scholae.

Pariter observatum est, renovationem per Christum ita esse describendam, ut appareat, non esse unam restitutam naturae integritatem, sed manasse corruptionem in carne et obscuritatem in intellectu (Sedunensi), et speciatim observatum, ut § 4 lin. 4 et 7 pro „liberemur ... recuperemus“ ponatur „liberemur ... recuperamus“.

Alius (Ultraiectensis), eadem linea „igitur“ haud bene videri adiectum; et pag. 9 lin. 6 [§ 1 l. 9] ante „componere“ inserendum „plane“.

Caesaraugustanus, pag. 9 lin. 9 [§ 1 l. 11] „In Christo enim etc.“ cavendum, ne textus eo sensu accipiat quo praesudicetur scholae sententiae.

Mutinensis et Edessenus, lin. 22 [lege 21 § 1 l. 23] „fruendam“ commutandum cum expressione aptiori.

Tarrivinus, pag. 9 ultimam paragraphum [§ 3 l. 4] inchoandam: „Deploranda autem ...“ loco „Quapropter deploranda ...“ et dividendam in tres partes, quarum prima exponatur doctrina opposita errorum, qui docent, per asserum statum supernaturalem damnium inferri felicitati hominum et perfectioni naturali; in altera contra eos, qui existimant, relicta intacta quaestione, num resapse adit aliquis status supernaturalis, unumquemque licite posse suam vitam componere ad normam tantum probitatis naturalis; in tertia tandem adversus eos, qui existimant, probitate naturali et sine gratia hominem pervenire posse ad vitam aeternam, aut saltem aliqua sine gratia fieri posse, quae ad vitam aeternam ordinentur.

Sedunensis, pag. 10 lin. 4 [§ 3 l. 10] pro „honestet“ ponendum „nobilitet“, et alius (Sancti Francisci), ut addatur „atque exaltet“.

Caesaraugustanus et Sedunensis, lin. 7 [l. 12] quoad verba „Neque minus ...“ notant, hic indicari errorem et tamen describi agendi rationem. Unde aut dicendum „abhorrendam agendi rationem“ loco „abhorrendus error“, aut sequentia verba mutanda hoc vel simili modo: „error, quo quidam, supernaturali Dei ordinationi contradicentes, intra naturae vires [fines?] consistere [al. sistere], neque ultra huius bona quidquam appetere licitum esse affirmant“ vel „neque minus profecto exhorrendus est error eorum, qui contra Dei supernaturalem ordinationem, intra fines naturae sistere, nec ultra huius bona quidquam appetere sibi licitum esse contendunt. Postquam enim divina clementia hominem ad caelestem beatitudinem qua finem ipsius destinare, ac Iesum Christum usam viam ad illam esse voluit, iam non alia, nec aliter salus speranda est“.

Lin. 14 [l. 19] quoad verba „qui in Christum non crediderit“ a duobus reverendissimis patribus (Mutinensi, Caesaraugustano) animadversum est, videri sibi hic defini necessitatem fidei explicitae in Christum, quod tamen quidam theologi libere

negent. Et hinc ultimam periodum ita reformatam: „Postquam ... coepit, iam non est in alio alioque salus (Act. IV, 12), sed qui in Christum credere eiusque mandata servare detrectaverit (recusat), cum peccatoribus efficitur etc.“

Lin. 16 [l. 21] (Ultraiectensis) ad „tenebras“ addendum „exteriores“.

Pag. 10 § 2 [§ 4] (Sancti Francisci) ante „mandata“ ponatur „aliqua“; et lin. 2 (Sedunensis) loco „quod“ ponatur „quantum“; lin. 5 pro „longe distet“ ponatur „longe sit remota“.

Lin. 7 (Sancti Francisci) post „sentit et facit“ addatur „Deo movente“.

Lin. 12 [l. 10] (Sedunensis) ponatur „transferri“ pro „conducit“.

Lin. 13 [l. 12] (Boetrensis, Ultraiectensis) per „omnis“ nimium asserit; et addendum „positiva“; lin. 15 sqq. verba „sive in iustis, ut iustificetur adhuc, sive in peccatoribus, ut disponantur ad iustificationem“ posse supprimi, vel loco priorum dici „sive in iustis, ut perseverent“. Cf. synod. Trid. sess. VI can. 3 et 22.

Pag. 11 § nova [§ 5] lin. 1 (Caesaraugustanus), ne negetur meritum operum bonorum extra statum gratiae peractorum; aut de hac re aliquid adiciendum, aut saltem loco „vitae aeternae meritum non habent“ dicatur: „vitae aeternae proceum non promerentur“; vel textus integer ita sonet: „Sed his ipsis operibus bonis, quae gratia antecedente, concomitante et subsequente sunt, merces vitae aeternae non debetur nisi ex gratiae sanctificantis dono, quo iusti cum Christo ...“

Lin. 3 (Sedunensis) pro „nisi ...“ dicatur: „nisi in statu gratiae sanctificantis peragatur“; lin. 7 ante „Si enim filii ...“ laudari posse, verba Domini Ioann. XV, 5: *Manet in me ... nisi in me manserit*.

§ 2 [§ 6] (*Ut enim vero* ...) lin. 4 (Ciliciae) pro „nullo unquam tempore“ ponendum „nunquam“.

Lin. 11 (Sancti Francisci) post „originali peccato“ inserendum „solo“; lin. 14 (Ciliciae) ante „cruciatu“ addendum „praeterea“ vel „etiam“.

Tarrivinus observavit, augmenti huius § aut mentionem faciendam esse in capitis inscriptione aut caput distinctum conscribendum.

Sedunensis pag. 12 lin. ultima [capitis] pro „subiici“ dicendum „subicere“.

Ioannes Schwetz secretarius.

18.

Congregatio XV.

Die 20 martii 1870 habita est congregatio decima quinta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Posnaniensi, Mechlinskiensi, Mutinensi, Sancti Iacobi de Chile, Edesseno et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Peractis praecipua protocolli praecedentis congregationis praelectum est.

Antequam discussio inchoaretur, propositum est ab eminentissimo praeside ut reverendissimo archiepiscopo Strigoniensi pro oratione dilucida aeque ac erudita, cum applausu accepta, qua in congregatione schema reformatum commendaverat, praes omnibus Deputatio gratias referret; quod et unanimi consensu factum.

Dein institutum est examen canonum ad caput ultimum pertinentium. Verum antequam hoc fieret, desideraverunt duo reverendissimi patres quaedam

¹ Pro augmenti B habet argumenti.

² Habita die 18 martii. Cf. t. LI, 42-48.

¹ appetere est in B omissum.

adhuc de capite ipso adnotare. Quorum prior (Strigoniensis), ut pag. 9 lin. 16 [§ 1 l. 18] pro „vane“ ponatur „in hac vita“; lin. 23 [l. 24] pro „diliget“ dicatur „diligit“. § 3 bis mentionem fieri errorum damnandorum, quod non sit conforme reliquis capitibus, ubi ex expresso voto congregationis generalis errores nunquam commemorantur, sed solum in canonicibus.

§ 4 lin. 8 [l. 7] aut textum ex asse citandum, aut infra lineam (pag. 10) ponendum esse „Cf. a. Aug. etc.“; insuper signum citationis non suo loco esse positum. Dein, textus s. Ioannis pag. 10 lin. ultima [§ 4 l. 17]. II Cor. III, 5, pag. 11 lin. 2, et Phil. II, 13, lin. 8, necnon Rom. VIII, 17 in § 5, et II Cor. V, 10 accurate citandos, atque praeter Innocent. III etiam Pii VI bullam *Auctorem fidei* prop. 26 allegandam.

Alter (Cassiliensis) observavit, pag. 9 lin. 9 sq. [§ 1 l. 12] textum Rom. VIII, 29, cum varias interpretationes admittat, esse satius omittendum. Eadem pag. lin. 14 [l. 17], filiorum adoptione redditum nobis esse mutandum hoc vel simili modo: „redditum nobis est et quidem mensura pleniore, modo longe nobiliore.“ Et pag. 11 textum II Cor. V, 10 [§ 6 l. 8] ad litteram esse citandum.

Quoad canones a quatuor patribus reverendissimis (Strigoniensi, Baltimorensi, Caesaraugustano et S. Francisci) observatum est, canonem I omittendum esse, ab aliis vero (Westmonasteriensi, Cassiliensi) esse retinendum, et sic reformandum: „Si quis negaverit, per Christum Redemptorem ad ordinem supernaturalis gratiae restitutum esse hominem, nec non ad sublimiorem cum Deo unionem elevatum; anathema sit.“

Ab uno autem, ut addatur: „ordinem supernaturalis gratiae, ad quem homo primitus elevatus fuit“ vel „ad quem genus humanum in suo protoparente elevatum fuerat“ vel „e quo per Adae peccatum exciderat“.

Baltimorensis proposuit, ut primo aut alio loco ponatur canon: „Si quis dixerit, Deum sincere non velle omnes homines salvos fieri, vel Christum Dominum pro omnium salute non esse mortuum; vel dixerit, Deum quosdam homines ad mortem aeternam ita praedestinasse, ut eis gratiam denegat sufficientem, qua salutem aeternam consequi possint; anathema sit.“

Ad canones 2 et 3 animadversum est a quatuor patribus reverendissimis (Caesaraugustano, Baltimorensi, S. Francisci, Tarvisino), posse eos contrahi ad imitationem concilii Tridentini in unum hunc in modum: „Si quis dixerit, iustificationem consistere in sola remissione peccatorum, exclusa gratia sanctificante; aut hanc gratiam non esse donum supernaturale permanens et animae inhaerens, sed tantum favorem, quo Deus hominem tamquam gratum acceptet, paratusque sit ad gratiae actualis auxilia concedenda; anathema sit“; vel (Baltimorensis): „Si quis dixerit, gratiam sanctificantem non esse donum Dei supernaturale permanens et in anima inhaerens; vel dixerit, iustificationem non esse nisi remissionem peccatorum, aut gratiam sanctificantem non esse nisi favorem, quo Deus hominem tamquam gratum acceptet, paratusque sit ad gratiae actualis auxilia concedenda; anathema sit“.

Ab horum uno insuper propositum est, ut similiter explicite damnetur alius error affinis, scilicet remissionem peccatorum non esse, nisi extrinsecam condonationem culpae sine ulla reali mutatione in anima.

Alius (Ultraieciensis) proposuit, ut canon 3 ita habeat: „Si quis negaverit, gratiam sanctificantem donum esse supernaturale permanens et animae

inhaerens, tam in adultis iustificatis, quam in infantibus baptismo regeneratis; anathema sit.“

Cilliensis quoad canonem 4 observavit, ut verba „mandatorum observantia“ post „iustificari coram Deo“ ponantur.

Sedunensis, ut sic dicatur: „Si quis dixerit, hominem sine gratia et fide, sola mandatorum divinarum observantia coram Deo iustificari; anathema sit.“

Caesaraugustanus, ut dicatur: „Si quis dixerit, hominem sola mandatorum Dei observantia sine fide et gratia iustificari coram Deo; anathema sit.“ Si vero verba non transponantur, ut addatur ante „sola“ praepositio „ex“.

Alius (S. Francisci) proposuit ut ita dicatur: „Si quis dixerit, hominem sine fide et gratia, sola legis naturalis mandatorum observantia...“

Quoad canonem 5 observatum est ab uno patre reverendissimo (S. Francisci) eum omitti posse.

Ab aliis tribus (Strigoniensi, Ultraieciensi et Boetrensi) observatum, canonem hunc haud exacto conceptum esse, quum, ut eorum primus adnotavit, bona opera ad vitam aeternam non tantum disponant, sed eam promereantur, et quoniam, prout duo alii addebant, ad iustificationem etiam opera bona naturalia saltem negative disponant.

Ab uno (Caesaraugustano) insuper observatum est, pro „naturae rationalis facultatem“ substitui posse „naturae vires“.

Quoad canonem 6 observavit unus reverendissimorum patrum, loco „aut poenas etc.“ potius dicendum esse „aut negaverit, poenas damnatorum in gehenna perpetuas fore.“

Alii tres (Sedunensis, Cassiliensis, Baltimorensis), loco „perpetuas“ potius ponendum „aeternas“.

Duo proponebant (Brixinensis, Cassiliensis), ut addatur „aut vitam aeternam negaverit“.

Alius, ut conformiter ad doctrinam expositam adiciatur canon huiusmodi: „Si quis dixerit, post elevationem naturae humanae ad ordinem supernaturalem, aut restaurationem ordinis supernaturalis per Christum, esse licitum homini, respicere hoc institutum divinae bonitatis, aut licitum esse, intra naturae limites se sistere et nullum alium finem appetere, quam naturalem; aut eum, qui in Christum non crediderit aut eius mandata non servaverit, cum peccatoribus aeternam damnationem non incursum; anathema sit.“

Alius (Sedunensis) postulavit, ut canoni 6 addatur: „vel etiam poenam carentiae visionis intuitivae Dei, ob peccatum originale incursum seu incurendam perpetuam esse negaverit; anathema sit.“ Atque etiam canonem hunc congruo loco inserendum: „Si quis dixerit, ad opus quodcumque meritorium vitae aeternae non requiri (seu necessariam esse) gratiam sanctificantem; anathema sit.“

Quoad conclusionem monuerunt duo reverendissimi patres (Strigoniensis, Calvensis), eam retinendam, sed cum maiore gravitate et maiestate proponendam.

Alius putavit, hunc § aliquantulum molliendam esse, tum omnibus fidelibus impositum in ea praecceptum nimis durum esse videatur.

Alius contra censuit, verba servanda esse et ante „officii“ inserendum „gravissimi“.

His absolutis, praelectum est caput de sanctissima Trinitate reformatum, quod ita habet:

„Mysterium, quae fide illuminati profiteamur, omnium supremum ipse Deus est, unus in essentia, trinus in personis: Pater, Filius et Spiritus sanctus. Haec beata et individua Trinitas secundum catholicam fidei veritatem unus est Deus, propterea quod essentia, substantia seu natura trium personarum non specie, sed numero una est. Pater enim ab

aeterno Filium generat, non aliam suae aequalem A
essentiam emanatione producendo, sed ipsam eam
simplicissimam essentiam communicando; itemque
Spiritus sanctus non multiplicatione essentiae, sed
eiusdem singularis essentiae communicatione aeterna-
liter ex Patre et Filio tamquam ex¹ uno principio
et unica spiratione procedit².

Haec igitur una numero essentia, incomprehen-
sibilis et ineffabilis, non est generans, neque genita,
nec procedens, sed eadem veraciter est Pater, qui
generat, et Filius, qui gignitur, et Spiritus sanctus,
qui procedit, tres simul personae ac singillatim
quaelibet eandem³; ita ut personae inter se, non
autem ab essentia realiter distinguantur. Quare
alius est Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus,
non tamen aliud⁴, sed unus natura [essentia et sub-
stantia]⁵ Deus in tribus personis distinctis [non in
tribus personis distinctis]⁶.

Sicut vero trium personarum una deitas, natura B
et substantia, ita una et indivisa est operatio, qua
Trinitas sacrosancta cuncta extra se condidit, dis-
ponit et gubernat. Neque enim divinae personae
operantur ad extra [singillatim]⁷ prout relationibus
distinctae, sed prout essentia, voluntate et potentia
unus sunt Deus, unum universorum principium⁸.

Quodsi Pater et Filius et Spiritus sanctus aliquid
singillatim operari dicuntur, non ideo opera Trinitatis
divisa credenda sunt, sed ei personae attribuntur,
cuius imprimis proprietatem manifestant; quemad-
modum etiam praecipua quadam ratione Patri poten-
tiam, Filio sapientiam, et Spiritui sancto bonitatem
tribuimus; quamvis haec et alia huiusmodi nomina
communiter de tribus personis ex catholicae fidei re-
gula dicantur⁹.

Quoniam verba „non specie, sed“ et verbum
„emanatione“, et in altera [ultima] paragrapho ex-
pressio „proprietatem manifestant“ quibusdam C
patribus dubitationem quandam iniecit, pro phrasi
„trium personarum non specie, sed“ atque pro
„emanatione“ textus prior restitutus est, ita ut
dicatur: „... natura tribus personis communis re
et numero una est“, et pro „emanatione“ ponatur:
„ex se“. Paragraphi autem secundae pars posterior
[§ ultima] prorsus suppressa est. Qua mutatione
facta, quoad reliqua totum caput reverendissimis
patribus omnino probatum est.

Tum praelecti sunt canones.

In locum primi substitutus est hic: „Si quis
dixerit, non esse tres divinas realiter distinctas per-
sonas, sed unam tantum, quae nunc Pater, nunc Filius,
nunc Spiritus sanctus nominetur; anathema sit.“

Reliqui canones, scilicet 2, 3, et 4, manserunt;
solum excepto quod vox „Dei“ inter „aliam“ et
„operationem“ in canone 4 inseratur.

Atque sic concepti hi canones de sanctissima
Trinitate unanimi reverendissimorum patrum con-
sensu probati sunt.

Denique praelectum est caput II (antea VI)
huius alterius partis schematis reformati *De hominis
creatione et natura*.

Quoniam autem circa ultimam periodum tum
paragraphi primae tum secundae quaedam difficulta-
tate a variis motae sunt, examen et approbatio in
sequentem congregationem dilata est.

¹ Voculam om. B.

² Conc. Lugd. II et conc. Florent. decr. uniois.

³ Cf. conc. Lateran. IV cap. 2 *De unione*.

⁴ Ibid.

⁵ Haec in A in margine addita in textum exemplaris B
recepta sunt. Propositae sunt haec additiones in congre-
gatione XVI. Cf. infra.

⁶ Conc. Lateran. IV cap. *Firmiter*.

⁷ Catech. Roman. part I, c. 2, q. 14.

CONCILIUM GENEVAE. TOMUS LIII.

Postea eminentissimus processu hortatus est, ut
reverendissimi patres cogitarent, quinam ex eis pro-
vinciam schematis in congregatione generali defen-
dendi suscipere, et quas partes eiusdem eligere in
hunc finem velint.

Indiota proxima congregatione in diem 25 huius
mensis, congregatio hora 1 iam elapsa ab eminentis-
simo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

19.

Capituli VI alterius schematis textus reformatus
patribus deputatis deinceps propositus.

Quoniam caput de hominis creatione et natura aliquam
difficultatem offert, denuo reformatum reverendissimo-
rum patrum considerationi cum adnotatione proponitur.

De hominis vero natura et origine, divinis literis
edocta haec credit et praedicat sancta Romana ec-
clesia. Perfectis iam caelis et terra omnique ornatu
eorum, creavit Deus hominem ad imaginem et
similitudinem suam, ut praeseret universae terrae.
Corpori enim de limo terrae formato infudit ani-
mam de nihilo productam, immaterialem, incor-
ruptibilem, immortalem, intelligentiam et libera volun-
tate praeditam. Haec anima rationalis, quae singulis
a Deo creatore infunditur, corporis humani, etsi
ab eo essentia differens, vere tamen, per se et
essentialiter forma est¹. Neque enim per aliam
animam, sed per se ipsa corpus ad esse homini
proprium determinat, atque ita cum eo constituit
naturam vere et realiter unam.

Primo autem homini Adae et Evae uxori, e
costa eius divinitus formatae, benedicens Deus ait:
„Multiplicamini et replete terram“²; atque ita „ex
uno fecit omne genus hominum inhabitare super
universam faciem terrae“³. Quare etiam „vocavit
Adam nomen uxoris suae Evae, eo quod mater
esset cunctorum viventium“⁴; Adam vero ipse primus
dicitur formatus a Deo pater orbis terrarum⁵, quippe
a quo cuncti, qui incolunt terram, naturali gene-
ratione descendunt. Qua fidei sententia negata,
dogma quoque de peccato ab uno primo genitore
in omnes transfuso, et de redemptione omnium per
unum mediatorem Iesum violatur, contra Apostoli
doctrinam: „Sicut per unius delictum in omnes ho-
mines in condemnationem, sic et per unius iustitiam
in omnes homines in iustificationem vitae“⁶.

ADNOTATIO.

Postquam hominis creatio, verbis a Scriptura
depromptis breviter descripta est, in hoc capite tria
traduntur dogmata - et unum punctum doctrinae
catholicae.

1. Primum dogma est: *infudit enim de nihilo
productam immaterialem, incorruptibilem etc.* Desi-
deraverant aliqui reverendissimi patres, ut hoc loco
Scripturae testimonium insereretur. Porro s. Thomas
de hoc dogmate agens, haec habet: „Nam anima
brutorum producit ex virtute aliqua corporis,
anima vero humana a Deo; et ad hoc significandum
dicitur (Gen. I) quantum ad animalia: „Producat
terra animam viventem“; quantum vero ad hominem
dicitur, quod „inspiravit in faciem eius spiraculum
vitae“. Et ideo concluditur Eccl. ult. 7: „Revertatur
pulvis in terram suam unde erat; et spiritus redeat

¹ In typis impressus inter patres distributus fuit.

² Cf. conc. Vienn. Clementina; conc. Lat. V Apost. regi-
minis; Litt. apost. PI IX d. d. 16 Ian. 1867.

³ Gen. I, 26.

⁴ Act. XVII, 26.

⁵ Gen. III, 20.

⁶ Sap. X, 1.

⁷ Rom. V, 12.

ad Deum, qui dedit illum¹.² Haec duo testimonia A etiam ab aliis theologis pro hoc dogmate pro reliquis afferri solent. Sed prius a sanctis Basilio, Cyrillo aliisque Graecis de infusione Spiritus sancti exponitur; et quamquam a Augustino optimis rationibus ostendit, illud de creatione et infusione animae esse intelligendum, tamen visum non est, eo hic uti, ne concilium controversiam de sensu huius loci Scripturae desinare videretur. Itaque appositum erat alterum, quod ideo etiam opportunum credebatur, quod ex eo praecipue creatio animae in singulis hominibus, de qua in periodo proximo sequenti sermo est, probari solet. Sed quia reverendissimis patribus non placuit, sublatum est.

2. Alterum dogma est: *animam rationalem esse formam corporis humani*. Etiam per vocabulum *immediata* nihil novi addit, sed praecedens per se tantum explicari videatur, tamen ad omnem difficultatem removendam, eo praetermissio, formula, B qua concilia Viennense et Lateranense V utuntur, restituta est.

Non unus alterve sed plurimi, qui de priori schemate vel in aula locuti sunt vel scripto sententiam suam exposuerunt, conquerebantur *de nuda huius dogmatis enuntiatione*. Etiam vero aliqui optarunt, ut formula concilii Viennensis prorsus omittetur, plerique eam retinendam, sed explicandam iudicarunt. Haec de causa adiecta erat et nunc etiam retenta est periodus: *Neque enim*.

Notandum imprimis est, ab ecclesia non solos rudes, sed eruditos quoque et maxime philosophos docendos esse, quoniam hominum opiniones paulatim in omnes disciplinas penetrare solent. Hinc iam in antiquis conciliis, verbi gratia in quinto oecumenon in posterioribus, ut in Rhemensi, ubi praesentibus Eugenio papa III et a Bernardo de simplicitate Dei actum est, in Lateranensi IV cap. *Damnatus*, inveniuntur non paucae, quae a doctis tantum hominibus intelligi possunt. Iam vero qui doctrinam philosophicam de natura hominis norunt, explicationem, quae in capite dogmati subiecta est, sine difficultate intelligunt.

Explicatur scilicet 1° *forma corporis humani*, per vocabula: *determinat corpus ad esse homini proprium*. Nam in omni substantia seu natura composita, qualis est humana, duplex distinguitur principium; quorum unum est *subiectum* seu *materia*, alterum *forma*. Forma autem per suam unionem cum subiecto efficit, ut hocce sit res certae speciei, puta planta, brutum, homo. Haec porro actio formae seu hanc *formatio* vocari solet *determinatio*; etque hoc vocabulum communiter receptum, ita ut apud philosophos nullam possit habere ambiguitatem.

Explicatur 2° *per se inciso: non per aliam animam, sed per se ipsa*. His vero verbis non definitur D contra quosdam catholicos scriptores, nullam aliam animam seu nullum aliud vitae principium in homine posse admitti; sed hoc tantum definitur, per nullam aliam animam, nisi per rationalem corpus determinari ad esse humanum. Quare si quis diceret, praeter animam rationalem, quae essentiam determinet, esse in homine aliam quandam animam, tanquam formam subordinatam, quae corpus ad recipiendam primariam formam, animam scilicet rationalem, disponat: is per ipsum dogma et explicationem adiunctam non posset refutari, nisi adiectis rationibus philosophicis, quibus eiusmodi subordinatio formarum tanquam abeona demonstraretur. Quae demonstratio etiam evidens esset, tamen eam opinionem non haereticam, sed erroneam tantum dicere possemus.

¹ Summa, P. I, q. 75, a. 6.

Explicatur 3° *vocabulum scilicet per se, quae sequuntur*. Propterea enim, quod anima per ipsam suam essentiam corpori contingit tanquam forma seu tanquam principium determinans, cum eo unam naturam compositam constituit.

3. Tertium dogma, quod statuitur, est unitas generis humani, de quo nulla est difficultas.

4. Quod iam ad panotum doctrinae catholicae attinet, animas scilicet humanas a Deo creari, hoc dogmati esse incertum est, ut non definiatur, siquidem *incidentaliter* dictum. Selecta autem est formula similis ei, quae usque iam est a Leo Magno in epistola dogmatica ad Torribium. Videatur de hac schema prius pag. 122 [supra t. L, 109 D sq.]. Inter ea vero, quae ibidem de hac doctrina referuntur, illud maxime notandum est, non obstante dubitatione a Augustino aliorumque post eum, sententiam de creatione animarum a saeculo XI in ecclesia tam communem fuisse, ut neque ad haec nostra tempora nemo eam amplius in dubium vocaret. Testatur hoc Bellarminus his verbis: „Hanc sententiam (animam filii esse ex anima patris, ut corpus filii ex corpore patris) ut exploratum errorem reiciunt ac refellant omnes theologi scholastici cum Magistro sententiarum.“¹ Melchior Canus commemorata dubitatione 5 [2. a.] Augustini: „Nunc autem, ait, cum post ea tempora theologorum fideliumque omnium consensu firmatum est, animum non per generationem, sed per creationem existere, sine dubio ad fidem illa quaestio pertinet.“² Item Alexander Natalis: „Hoc tamen antiquorum dubium non impedit, quin modo ab omnibus catholicis asserendum sit, animas a Deo creari, et orando corporibus infundi.“³ Similia apud alios passim leguntur; neque praetermittendum est, a s. Thoma, qui eam sententiam ab ecclesia approbatam⁴, et contrariam etiam haereticam⁵ dicit, mentionem fieri dubitationis s. Augustini, item a s. Bonaventura⁶. Itaque omnes hi summi viri iudicarunt, non obstante illa dubitatione quorundam veterum patrum, nunc eam sententiam per consensum ecclesiae certam factam esse. Adde, quod Benedictus XII oppositam sententiam errorem⁷ contra fidem esse definiit, et synodo nationali [Armenorum] praecipit, ut eam tanquam talem solemniter reiceret⁸. Extat etiam responsum sacrae Romanae Inquisitionis, quo declaratur, eam sententiam erroneam esse, et qui eam docuerat, ad retractationem cogendum. Quibus omnibus certum est, posse incisum, de quo sermo est, dogmati inseri; hoc vero etiam *expedire* videtur, propterea quod contrarius error nostro tempore in pluribus regibus, in Germania, Gallia, Belgio, et Italia revixit.

20.

Congregatio XVI.

Die 25 martii 1870 habita est congregatio decima sexta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intereant omnes reverendissimi patres, exceptis Sancti Iacobi de Chile, Edesseno et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus et protocollo praecedentis congregationis praelecto, eminentissimus praeses proposuit, cum observationes ex parte maiori factae⁹

¹ De anima, grat. l. 4, c. 11.

² De loc. theol. l. 12, c. ult.

³ Hist. eccl. saec. V, cap. 4, a. 2, § 10.

⁴ De pot. q. 3, a. 2.

⁵ Summa, p. I, q. 116, a. 2.

⁶ In c. II, dist. 16, q. 2.

⁷ V. schema p. 125 [supra t. L, 111].

⁸ Scilicet in congregationibus generalibus. Habentur a. LI, col. 128-27. Brevisime modo in actis notatur, quae de condemnationibus in congregationibus generalibus propositis in concilio-

ad stylium referantur, aliae autem ad rem ipsam & pertinentes minoris momenti atque inaeper iam revocatas et probabiliter revocandas sint, ita ut saltem modo quae vel tres graviores momenti quoad proceum remaneant, Ha. 10 in prima alinea et ultima contentae, ex sua contentis in proxima congregatione generali tantum hinc duas vel tres propositiones proponendas patribus concilii, ut de his suffragium ab omnibus feratur, reliquarum autem observationum in emendando processu rationem habitam, illudque quam primum fieri poterit reverendissimis patribus exhibitum iri: Quod omnibus placuit.

Deinde quoad *caput V* ab uno reverendissimo patre (Strigoniensi) animadvertum est, ut loco „Pater, Filius, et Spiritus sanctus“ ponatur potius, prout omnia omnino symbola habent: „Pater et Filius et Spiritus sanctus“; porro ut ad verba „in tribus personis distinctis“ ex bulla *Auctoritas fidei* deprompta addatur alterum quoque membrum eiusdem sententiae „non in tribus personis distinctis“; atque ut post „prout relationibus distinctae“, quae mutari deberent in „prout relationibus distinguuntur“, ponatur „singillatim“.

Tum discussio *capitis VI* emendati instituta est. Unus reverendissimorum patrum (Tarvisinus) observavit generatim:

1° Sine necessitate in capite praesenti definienda proponi, quae expressa sunt in s. Scriptura et quae omnibus sunt nota, nec ab ullo negantur. Deinde „ut praesent“ in Scriptura non legi, sed „ut praesent“. Atque in 3 commate § 1 „singulis“ non habere suam correlationem.

2° Ut verba concilii Viennensis, quod anima rationalis corporis humani sit vere, per se et essentialiter forma, quae nostris temporibus a plerisque non intelliguntur, per alia clariora substituantur. Quod adeo difficile haud sit, cum scopus concilii Viennensis alius non fuerit quam ex eo Scripturae textu: *Inspiravit in faciem eius spiraculum vitae et factus est in animam viventem*, concludere, animam rationalem esse principium vitae in corpore, ex ea, non ab alia anima id habere corpus, ut sit corpus humanum vivum, *idque non per accidens*, ut esset, si coniungeretur anima rationalis corpori, ut rector navis navigio, sed *per se*, ita ut ex natura sua anima ordinetur ad se coniungendum corpori, corpusque animae ita, ut ex duobus, anima et corpore, inter se diversis, natura humana una resultet. Tempore concilii Viennensis vocabulum „forma“ omnibus notum erat, quod nostris diebus non est, et hinc alio explicandum; idque eo magis, cum concilio, quando aliquid definiendum est, non tantum liceat, sed omnino congruum sit, ut nova aliqua ratione, quae ambigua sunt aut obscura in definitionibus prioribus, clarius explicentur.

Ab alio (Caesarugustano) proreus nova capitis huius proposita est forma haec: „De hominis vero natura et origine, testantibus sacris litteris, Deum creasse hominem ad imaginem et similitudinem suam, ut cunctis animantibus et universae terrae praesent, formasse vero illum de limo terrae et inspirasse in faciem eius spiraculum vitae, factumque esse hominem in animam viventem, his aliisque testimoniis edocta sancta Romana ecclesia tenet et praedicat, primo homini de limo terrae secundum corpus formati, Deum infundisse animam spirituales atque adeo incorruptibiles, et, ut praesent possit, intelligentia et libera voluntate praeditam. Quae

bus Deputationis acta sint; ea multe uberius et aliquando rectius in relationibus narrantur, quae nomine Deputationis ab uno ex reverendissimis deputatis in congregationibus generalibus habebantur. Quare actorum narratio cum illis relationibus conferri debet.

quidem anima, quaevis origine et conditione omnino a corpore diversa, corpori tamen ita unitur, ut vere, per se et essentialiter sit eius forma. Neque enim per aliam animam, sed per seipsum corpus ad esse hominis proprium determinat, atque ita cum eo constituit naturam vere et realiter unam.

„Primo... descendant“ (§ 2 lin. 1-9 [L. 1-10]. Quod etiam confirmat Apostolus, cum de peccato ab uno primo genitore in omnes transfuso et de redemptione omnium per unum mediatorem Iesum loquens, ait: Sicut etc.

„Fide igitur tenendum est, omnes homines ab uno protoparente Adam originem ducere, quamvis anima singulis a Deo creatore infundatur.“

Ab alio (Ciliceni) pro „benedicent“ § 2 lin. 3 [L. 2] potius ponendum: „Benedixitque illis et ait...“

Ab alio (Strigoniensi), ut post „sed ipse per se corpus ad esse homini proprium determinat“, si alio modo non explicetur, saltem addatur „illudque animat et vivificat“.

§ 2 post verba „naturali generatione descendant“ sive „originem ducunt“ ponatur in textu: „Atque Apostolus huic sententiae universalitatem peccati originalis et redemptionis nostrae per Christum Dominum superstruens, ait: Sicut etc.“

Ab alio (Baltimorensi), ut loco „Sancta Romana ecclesia“, dicatur „Sancta ecclesia catholica Romana“. Lin. 14 [L. 9] post „rationalis“ addatur „et intellectiva“.

Ab alio (Westmonasteriensi), ut lin. 5 § 1 ante „ut“ ponatur „et constituit eum super opera manuum suarum“ (Hebr. II, 7).

Pag. 2 lin. 17 [L. 10] (in schemate huius capitis denuo separatim impresso) pro „qua fidei sententia“ dicatur „qua fidei doctrina“. Lin. 6 ab infra [L. 13] pro „contra Apostoli doctrinam“ ponatur „contra verba Apostoli doctentia“.

Ab alio (Sancti Francisci) p. 1 lin. 4 ab infra [L. 12] dicatur: „Neque enim per aliam animam, sed per se corpus ad esse homini proprium ipse determinat“; pag. 2 lin. 3 [L. 1] dicatur: „Primo autem homini Adae eiusque uxori Evae“.

Ab alio (Sedunensi): ibid. „primis hominibus, Adae et eius uxori“.

Ab alio (Ultraiectensi), textum priorem esse praefendum: „Neque enim per aliam animam seu quoddam aliud vitae principium...“

Ab alio (Calvensi), ut verbis sancti Leonis papae creatio animae definiatur: „Catholica fides constanter praedicat atque veraciter, quod animae hominum, priusquam suis inspirantur corporibus, non fuere, nec ab alio incorporantur, nisi ab opifice Deo, qui et ipsarum est creator et corporum“ (Ep. 15 ad Turib. c. 10).

Tandem, cum non possent reverendissimi patres inter invicem convenire, conclusum est, ut verba ita sonent: „... essentialiter forma est, ita, ut cum eo constituat naturam vere et realiter unam“ omnis verbis intermediis.

Indicta proxima congregatione in diem 27 huius mensis congregatio hora 12^{1/2} ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

21.

Congregatio XVII.

Die 27 martii anni 1870 habita est congregatio decima septima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres exceptis Medhliniensi, Edesseno, Sancti Iacobi de Chile; et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australia.

Peractis precibus et praesecto protocollo praeside

cedentis congregationis, praelectum est praecidium A praelectum capituli I emendatum¹, quod ab omnibus approbatum est.

Tum discursit theologus (pater Kloutgen) de mutationibus capituli II in generali congregatione factis². Atque conclusum est ut § 1 lra. 6 loco „eo quod“ ponatur „enim“ et lra. 4 post „rationis“ ponatur „uti nunc est“ ex priori schemate³, et quoad caetera textus maneat⁴. Solummodo unus reverendissimorum patrum desideravit, ut doctrina ontologismo opposita saltem indirecte commemoretur.

Etiam quoad § 2 consentiebant omnes reverendissimi patres, ut textus retineatur, solummodo uno excepto, qui postulabat, ut in prima periodo res ita describantur, ne videatur negari sententia, ad veritates naturalis ordinis simul sumptas revelationem divinam absolute esse necessariam; et alio, qui desideravit, ut dicerte dicatur, revelationem quoad veritates naturalis ordinis esse moraliter necessariam.

Responsum est unanimiter, ut verba textus maneat.

2° Num, prout ab uno patre propositum est, suppresso vocabulo „providissimum“, addenda paragraphus tertia, in qua doctrina de providentia et praescientia actionum futurarum naturarum rationalium exponatur.

Responsum unanimiter affirmative, una reverendissimo patre excepto, qui de re non clare exposita se sententiam ferre non posse declaravit.

3° An vocabulum „singularis“, ut a duobus patribus postulatum est, expungatur.

Responsum unanimiter negative, uno excepto, qui a suffragio abstinuit.

4° Num retinendi sint anathematismi, an errores omnes enumerandi, praemissa solummodo generali formula: „Reiicimus et damnamus eorum errores, qui docent etc. . .“

Responsum ab octodecim patribus, retinendos esse anathematismos, duobus tamen (Strigoniensi et Sancti Francisci) contradicentibus.

5° Num canon 4 retinendus, an expungendus; an vero addendum ad verba „ad Dei gloriam tanquam finem“, „ultimum et primum“.

Responsum: Maneat ut est, uno excepto, qui suppressendum, et altero, qui vocem „ultimum“ addendam censuit.

6° An tres pantheismi species ea ratione, quae in annotatione sub textu deprehenditur et quidem immutata formula, distincte damnandae sint.

Responsum unanimiter, duobus tamen exceptis, qui formam anathematismum improbarunt⁵.

Hora 1 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

22.

Congregatio XVIII.

Die 30 martii 1870 vespere habita est congregatio decima octava Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio.

Aderant omnes reverendissimi patres, exceptis tamen Mechliniensi, Caesaraugustano, Cameracensi, Sancti Iacobi de Chile, Giennensi, Edesseno, Sedunensi, Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Praeterea praeside et praesecto protocollo praecedentis congregationis, cohortante eminentissimo praeside a congregatione unanimi ore gratiae actae sunt reverendissimo Brixinensi pro relatione super caput I in congregatione generali facta⁶. Deinde

¹ Illud habes t. LI, col. 178-79.

² Scilicet in caput I. Vid. t. cit., col. 179-84.

³ Quod n° 6° continetur, ad verbum est in B. In A habetur: „duobus tamen formam anathematismum improbantibus exceptis.“

⁴ In congregatione generali habita die 29 martii. Habes hanc relationem t. LI, col. 185-86.

⁵ t. cit., col. 240.

⁶ t. cit., col. 261-70.

⁷ Videtur scriptor actorum errare. Cf. relationem de emendationibus, t. cit., col. 276 c.

⁸ Neque id satis accuratum, ut cuique dictam relationem legenti patebit.

Ioannes Schwetz secretarius.

23.

Congregatio XIX.

Die 31 martii 1870 vespere habita est congregatio decima nona Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio.

Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis tamen Ciliciensi, Mechliniensi, Casallensi, Edesseno, Sedunensi, Giennensi, Pictaviensi, Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Praeterea praeside continuata est discussio emendationum capituli II de fide catholica a reverendissimis patribus propositarum, incipiendo a n. 27.

Quoad nn. 27-35 conclusum est, ut suppressa voce „integra“, prout n. 27 proponitur, textus concilii Tridentini integer citetur, et verba n. 30 proposita „Eos vero ecclesia . . .“ verbis respondentibus schematis substituatur.

Quoad nn. 36-42 decretum est, ut ultimae paragraphi verba ita concipiantur: „Idem decretum renovantes declaramus, in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, eum sacrae Scripturae esse sensum pro vero tenendum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, nec ulli licere, contra unanimum sensum patrum ipsam sacram Scripturam interpretari.“

Quae sub nn. 43-46 proponuntur, non esse admittenda reverendissimis patribus visum est, cum hac tamen animadversione, ut quae quoad lectionem sacrae Scripturae observantur, alibi loco opportuno dicantur.

Canones propositi omnes reprobantur, excepto solo eo, qui sub n. 49 exhibetur, cuius rationem habere reverendissimo relatori commissum est prout ipsi visum fuerit.

Post horam 9 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

24.

Congregatio XX.

Die 3 aprilis 1870 habita est congregatio vigesima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant

omnes reverendissimi patres exceptis Mechliniensi, A. Baltimorensi, Cassiliensi, Sancti Jacobi de Chile, Edessensi, et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus et prolepto protocollo proximo procedenti congregationis, movente reverendissimo Brixinensi quoad paragraphi ultimas capituli II posteriorem partem decisum est, ut, quoniam formula heri adaptata non videatur cum concilio Tridentino concordare, potius ita sonet: „declaramus hanc esse mentem esse, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, is pro vere sensu sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia, cuius est indicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, atque ad nemini licere contra hunc sensum aut etiam contra unanimem consensum patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari.“

Quoad penultimae paragraphi lineam ultimam, B proponente reverendissimo Strigoniensi conclusum est, ut omisso „per apostolos“ dicatur simpliciter: „atque ut tales ecclesiae traditi sunt“, cum sensus maneat idem.

Deinde inchoata est discussio de emendationibus propositis in congregatione generali quoad *caput III*¹, relato reverendissimo Paderbornensi.

Nn. 1-5 reiecti unanimiter cum hac tamen animadversione, ut vocum quarundam in n. 1 non inepte habiturum opportune ratio habeatur.

N. 6 eatenus admissus, quatenus postulat, ut pro „supremo auctore“ ponatur „creatore et supremo Domino“.

N. 7 in tantum admissus, ut loco „increatee rationi, quae est ipsa veritas“ ponatur „increatee veritati“, contradicentibus tamen tribus reverendissimis patribus (Sedunensi, Ratisbonensi et Bostrensi).

N. 8 admissus est a parte longe maiori.

Nn. 9 et 10 unanimiter reiecti.

N. 11 a b c reiectus, tribus vel quatuor reverendissimis patribus contradicentibus.

Nn. 12-14 reiecti.

Nn. 15, 16 a, 16 b eatenus ratio habita est, quatenus phrasim ibidem proposita admissa est, verum hunc in modum immutata: „plenum revelanti Deo intellectus et voluntatis obsequium fide praestare tenemur.“

N. 17 exclusus.

N. 18 a admissus, omisso „quidem“.

Quoad n. 18 b et 20 decretum est, ut dicatur in 2 periodo § 1°: „Dei aspirante et adjuvante gratia, ab eo revelata vera esse credimus non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis lumine inspectam, sed propter auctoritatem...“

N. 19 in secunda parte admissus.

N. 21 exclusus.

N. 22 iam provisum in 18 a.

N. 23 pariter in n. 19.

Nn. 24 et 25 exclusi.

Post horam I congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwets secretarius.

25.

Congregatio XXI.

Die 3 aprilis 1870 vespere habita est congregatio vicesima prima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus, praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant solummodo decem reverendissimi patres, Orlioniensis, Strigoniensis, Caesaraugustanus, Sancti Francisci, Westmonasteriensis, Ultralectensis, Paderbornensis, Ratisbonensis et Tarvisanus.

¹ Vid. t. LI, col. 297-312.

Peractis precibus, continuata est discussio super emendationibus ad *caput III* referente reverendissimo Paderbornensi.

N. 26 reiectus est, quia ratione sufficienti caret.

N. 27 in secunda parte acceptus est, incipiendo a verbis „Quare etc.“ substituto tamen alio textu, scilicet II Petri I, 19, loco ultimi textus.

Nn. 28-31 reiecti.

N. 32 admissus.

N. 33 non quidem admissus, attamen decretum, ut loco „sapientia“ ponatur „infinita scientia“.

N. 34 a admissus.

Nn. 34 b et 36 admissi eatenus, ut loco „divinae locutionis“ ponatur „divinae revelationis“.

N. 37 acceptatur.

N. 38 non acceptatur, quia iam provisum.

N. 39 probatur.

Nn. 40, 41 exclusi.

N. 42 admissus.

Nn. 43-46 reiectur, quia provisum.

Nn. 47-53 decretum, ut ante „credenda proponuntur“ inseratur „tanquam divinitus revelata“.

N. 54 admissus.

Nn. 55 et 56 reiecti.

N. 57 admissus in 54.

N. 58-62 reiecti.

N. 63 admissus, suppressa tamen in ultima sententia voce „facile“.

N. 64 admissus, substituendo pro „qua“ vocem „tanquam“.

N. 65 non admittitur; quoad „ab omnibus“ et „facile“ iam provisum.

N. 66 admissus, ita ut dicatur: „Ad solam enim catholicam ecclesiam...“

Nn. 67 et 68 iam provisum.

Nn. 69 et 70 reiecti.

N. 71 admissus.

Nn. 72-75 reiecti.

Nn. 76-79 decretum, ut pro „efficacius“ ponatur „efficax“.

N. 80 admissus eatenus, ut pro „Siquidem piissimus“ ponatur „Etenim benignissimus“; reliqua reiectuntur.

Nn. 81, 82 admissi.

N. 83-86 reiecti.

N. 87 admissus.

Nn. 88-92 reiecti.

Post horam 10 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwets secretarius.

26.

Congregatio XXII.

Die 4 aprilis 1870 habita est congregatio vicesima secunda Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Aderant omnes reverendissimi patres exceptis Cameracensi, Cassiliensi, Baltimorensi, Edessensi, Mechliniensi, Sedunensi, Giennensi, Calvensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Peractis precibus, continuata est discussio super emendationibus *capitis III* propositis a congregatione generali, referente reverendissimo Paderbornensi.

Nn. 93-100 reiecti sunt.

N. 101 admissus.

N. 102 reiectus.

N. 103 admissus, quatenus post „experientia“ in textu adiciatur „vel privata inspiratione“.

N. 104 reiectur.

N. 105 admittitur, mutato tamen „ad fidem“ in „ad credendum“, ita ut canon sonet: „Si quis dixerit, revelationem divinam externis signis credibilem fieri non posse, sed sola interna cuiusque

experientia vel privata inspiratione homines ad A ita ut verba citata (Col. II, 6) inserantur, et ita credendum moveri debere: anathema sit. . . . ius et officium dividitur habet falsi nominis scientiam proscrubendi, ne quis decipiatur per philosophiam et inanem fallaciam" (Col. II, 8).

N. 107 et 108 reiecti.

Quoad canonem 5 nova formula a theologia proposita est et a reverendissimis patribus acceptata: "Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse liberum, sed necessariis (necessitantibus) humanae rationis argumentis produci; aut ad solam fidem vivam, quae per charitatem operatur, lumen Dei supernaturale necessarium gratiam Dei necessarium esse; anathema sit." Quae formula satisfieri emendationibus propositis nn. 109-115.

N. 116 reiecitur.

Quoad canonem 6 ex n. 106 acceptatur iusta causa, reliquis reiectis.

Pariter nn. 120-122 haud admittuntur.

Dein ab eminentissimo praeside prooemium cum emendationibus quoad stylum propositis praelectum, atque a reverendissimis patribus approbatum est, B. cum hac tamen animadversione (a Strigoniensi facta), ut congregationi generali communicetur antequam in sessione solenni publicetur.

Hora 9^{1/4} congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.¹

Ioannes Schwetz secretarius.

27.

Congregatio XXIII.

Die 5 aprilis anni 1870 habita est congregatio vicesima tertia Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres exceptis Ciliciensis, Cameracensis, Cassiliensis, Baltimorensis, Westmonasteriensis, Edesseno, Mechliniensis, Soda nensis, Giennensis, Paderbornensis, et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Peractis precibus, ab eminentissimo praeside praelectum est *caput II* cum canonibus respondentibus, et approbatum.

Deinde proponente theologo duae hae mutationes in *caput III* approbatae sunt, nempe ut iuxta emendationem n. 50 propositam dicatur cap. III § 4 "ordinario et universali magisterio", atque ut (ita desiderante aliquo ex reverendissimis patribus Deputationis) § 3 lin. 14 loco "nondum" ponatur "non", et quidem immediate ante "operetur".

Tum instituta est discussio *emendationum in caput IV* propositarum.

N. 1 reiecitur.

N. 2 admittitur, corrigendo errorem typi "cognoscitur" in "cognoscimus".

N. 3 reiecitur, quia de re ibi proposita iam agit cap. II.

N. 4 admittitur.

N. 5 reiecitur, cum animadversione, ut reverendissimus relator in congregatione generali diserte moneat, textum intuitum minime favere,

Nn. 6-8 excluduntur.

N. 9 reiecitur, quia alia ex propositis iam dicta, alia ad finem dicenda sunt.

Nn. 10 et 11 reiecti, quia errore typi corrigendo votis proponentium satisfieri potest.

Nn. 12-15 excluduntur.

N. 16 exclusum iam per ea, quae prius observata et decreta sunt.

N. 17. Prima pars usque ad verba "Ecclesia enim" remittitur usque ad discussionem nn. 26 et 27; et partis posterioris rationem habendam esse.

¹ Haec sessiones Deputationis pro rebus fidei in aliqua aula palatii Vaticani habebantur; abhinc in aula Universitatis Romanae (Sapienza) haberi coepit.

² Vid. t. cit., col. 296-97.

³ t. cit., col. 338-45.

N. 18 reiecitur.

N. 19 declaratum ad stylum pertinere, adeoque non expendi.

N. 20 reiecitur.

N. 21 ad stylum pertinet.

Nn. 22-25 reieciuntur.

Nn. 26 et 27 et primae partis n. 17 rationem habendam per novam formulam, respiciendo simul verba sanctissimi patris in epistola ad Archiepiscopum Monachiensem.

Nn. 28 et 29. Res styli.

Ad nn. 30 et 31 responsum et decretum, ut sententia fiat conformiter sententiae in capite III.

Post horam 9^{1/2} congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

28.

Congregatio XXIV.

Die 6 aprilis 1870 habita est congregatio vicesima quarta Deputationis de rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Mechliniensis, Edesseno, Cameracensis, Cassiliensis, Baltimorensis, Paderbornensis et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, ab eminentissimo praeside observatum est, in schemate emendato capitis II § 3 linea 6 praepositionem "ex" debere omitti, cum in editione prima prout in posterioribus melioris notae non occurrat; legi quidem in actis originalibus "ab", sed hoc statim ab initio ob cacophoniam omissum esse videri.

Deinde conclusum est, ut in canone 3 eiusdem capitis, reiecta immutatione a latinista facta, prior forma restituitur.

Tum praelecta est observatio episcoporum Neapolitanorum, ut in eodem capite verba sub finem occurrentia "in rebus fidei et morum etc.", praesertim quoad positionem magis conformerentur decreto sessionis IV concilii Tridentini, cum ita ut haberent alium sensum fundere videantur; quae observatio non est admissa, cum sensus textus a decreto Tridentino plane non differat.

Hic praemisais, continuata est discussio *animadversionum ad caput IV* incipiendo a nn. 17 et 26, iuxta quarum mentem pag. 18 schematis loco "Quapropter tantum . . ." acceptata est (quatuor tamen contrasententibus) sequens forma: "Quapropter tantum abest . . .", ut hanc multis modis iuret atque promoveat. Non enim utilitates ab iis ad hominum vitam dimanantes ignorat, et sicut a Deo profectae sunt, ita, rite tractatas ad Deum, gratia eius iuvante, [ducere?] constitetur. Nec sane ipsa vetat, ne huiusmodi disciplinae, in suo quaeque ambitu, propriis utantur principiis et propria methodo; sed iustam hanc libertatem agnoscens, illud sedulo cavet, ne etc."

Nn. 32-34 reieciuntur.

N. 35 prior pars reiecitur, altera dilata.

N. 36-42. Reieciuntur, sed occasione earum a reverendissimo Caesaraugustano proposita et ab omnibus acceptata est sequens formula: "Si quis dixerit, disciplinas humanas ea cum libertate tractandas esse, ut earum assertiones, etsi doctrinae revelatae adversentur, pro vero haberi, neque proscrubi ab ecclesia possint; anathema sit."

Quoad nn. 43-46, quae ad canonem 3 referuntur,

decretum est, ut can. 3 hic loci omittatur et ad A decretum de ecclesia remittatur.

N. 47 reicitur.

Quoad conclusionem statutum est, eam ad finem integrae constitutionis transmittendam esse.

Hora 9¹/₂ congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

29.

Congregatio XXV.

Die 6 aprilis¹ anni 1870 habita est congregatio vicesima quinta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Aderant reverendissimi patres Posnaniensis, Caesar-augustanus, Sancti Francisci, Mutinensis, Postrensis, Paderbornensis, et Ratisbonensis.

Peractis precibus, praelectum est prooemium, caput I et II schematis emendati cum quibusdam mutationibus quoad styllum propositis et acceptis aliisque in ipsa congregatione institutis.

Dein canon 5 capitis III ita immutatus est: „Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse liberum, sed argumentis humanae rationis necessario produci, aut ad solam fidem vivam, quae per caritatem operatur, gratiam Dei necessariam esse, anathema sit.“

Post horam 8¹/₂ congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

In *Collections Lacensis* t. cit., col. 1675 haec praeterea habentur ex diario deprompta: „Cum Ratisbonensis iam in primis sessionibus semper institisset, ut proscriberetur error eorum, qui dicunt, ea tantummodo fide divina esse credenda, quae ab ecclesia definita sint, tandem in capite tertio haec addere placuit: „Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae, in verbo Dei scripto vel tradito continentur et ab ecclesia sive solemnii iudicio sive ordinario magisterio credenda proponuntur.“ Canonem addere, quo opposita doctrina condemnaretur, patribus non placuit, cum res potius ipso schemate de ecclesia tractanda esse videretur.

Canon propositus erat hic: „Si quis dixerit, fideles catholicos eas tantum veritates fide divina credere posse vel debere, quae ab ecclesia ita propositae vel definitae fuerint, ut sententiae oppositae tamquam haereticas damnaverit; anathema sit.“

30.

Congregatio XXVI.

Die 9 aprilis anni 1870 habita est congregatio vicesima sexta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Aderant omnes reverendissimi patres exceptis solummodo Ciliciensi, Baltimorensi, Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Peractis precibus, denuo de conclusione capitis IV actum est, cum plurimi reverendissimi patres eminentissimo praesidi significassent, non bene fieri si de illa prorsus non agatur, eam potissimum ob causam, quia post divulgationem schematis per fella publica, quamvis per fraudem, factam, omnisio facile pro reiectione accipi posset; atque conclusum est unanimiter, ut conclusio in congregatione generali proxima proponatur, reverendissimisque patribus occasio detur, conclusionem iam nunc approbandi, simulque decernendi, quo in loco collocanda sit. Insuper statutum est, ut textus praevie proponatur in congregatione generali prout exstat in schemate reformato pag. 25 et sq. [t. LI, 38 n. 1].

¹ In diario notatur 7 aprilis.

Tum praelectum est caput IV emendatum, et in § 4 immutatio nova a quodam reverendissimo patre proposita est et unanimiter acceptata, scilicet ut dicitur: „Non enim utilitates...“ dicatur „Non enim commoda ab illis ad hominum vitam dimanantia aut ignorat, aut despiciit: fatetur immo, eas, quemadmodum a Deo, scientiarum Domino, profectae sunt, si rite pertractantur, ad Deum, iuvante eius gratia, perducere.“

Hora 8¹/₂ ab eminentissimo praeside congregatio dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

31.

Congregatio XXVII.

Die 16 aprilis anni 1870 habita est congregatio vicesima septima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano hora 9 ante meridiana, praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis dumtaxat Edesseno, Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, discutiebantur observationes scripto a reverendissimis patribus in ultima congregatione generali propositae¹. Proponente eminentissimo praeside in eo conventum est, ut omnis observationibus propositis, quae in congregatione generali iam iudicatae sint, vel quae ad styllum referantur, tantum reliquarum discussio fieret, utrum earum ratio habenda sit, et eae in congregatione generali commendandae sint haec.

Quidam reverendissimus pater (Posnaniensis) quidem iudicavit, ab omni emendatione iam esse abstinendum, hancque sanctissimo patri esse committendam. Attamen sententia haec non fuit admessa, quoniam inconveniens iudicatum est, tum nullam rationem observationum prorsus habere, quia secus faciendae et admittendae non fuissent; tum ut emendationes a summo pontifice factae iudicio concilii subiciantur; tum ut textus a concilio definitive approbatus a sanctissimo patre demum emendetur; ex quibus tamen unum necessario fieri deberet.

N. 1 reicitur, quia nihil proponit.

N. 2 pariter, quia falsum dicit.

Nn. 3 et 4 pariter, quia ad styllum pertinent.

N. 5 in prima parte nihil proponit, in ultima ad styllum pertinet; adeoque excluditur, et quae in media proponuntur, loco opportuno expenduntur.

N. 6 non est necessaria; excluditur.

N. 7 item ex eadem ratione.

N. 8a. Quoad e ultimum conclusum, rationem eius habendam in constitutionis altera parte; reliqua excluduntur.

N. 8b excluditur, quia non necessaria.

Quoad 9-45 [44] (cap. I) decretum, ut iis satisfiat dicendo: „Sancta catholica apostolica Romana ecclesia.“

N. 45 excluditur.

Nn. 46-48 iam iudicatae.

N. 48¹/₂ per se propositum intelligitur.

Nn. 49 et 50 excluduntur.

N. 51 (cap. II) excluditur, cum non sit vera, et „certo“ omnino retinendum sit, ne sub cognitione opinio tantum probabilis intelligatur.

Nn. 52-53 ex eadem ratione excluduntur.

Nn. 54 et 55 excluduntur, agunt enim de re iam iudicata.

Nn. 55¹/₂ et 56 excluduntur, quoniam observatio prior non est vera, et quod in altera timetur, in textu non negatur.

N. 56¹/₂ reicitur ut superflua.

¹ Habentur t. cit., col. 392-409.

N. 57 reicitur, quia non vera, cum loquendi ratio hic improbata iam a concilio Florentino adhibeatur.

N. 58 refertur ad rem iam iudicatam.
N. 59 non necessaria.

N. 60 non necessaria, quia restrictio, quae fimitur, est tantum putativa et sensus textus a concilio Tridentino minime differt.

N. 61 (ad cap. III) non admittitur, sed decisum, ut cum littera V. (maiuscula) scribatur Veritas.

N. 62 admittitur.

Nn. 63 et 64 iam iudicata.

N. 64 1/2 pertinet ad stylum.

N. 65 ad rem iam iudicatam.

N. 66 (cap. IV) res styli.

N. 67 reicitur, ut ratione non fundata.

Nn. 68 et 69 res styli.

N. 69 1/2 reicitur, utpote falsa.

N. 70 (ad cap. IV) dictum posse poni „Deo B iuvante“ pro „gratia iuvante“.

Nn. 71-73 ad stylum pertinent.

Nn. 74-82 (ad canones) reiciuntur, cum ad rem iam iudicatam pertineant; pariter

Nn. 83-89 ex eadem ratione.

Nn. 90 et 91 reiciuntur, quoniam addendo „esse“ posset creari nova difficultas.

N. 92 ad stylum pertinet, et

Nn. 93 et 95 ad rem iudicatam.

N. 94 non necessaria.

Nn. 96-98 1/2 ad rem iudicatam pertinet, et

N. 99 ad stylum.

N. 99 1/2 admittitur, addendo „et perfectionem“.

N. 100 satisfactum, admissa emendatione numeri praecedentis.

N. 101-103 reiciuntur.

N. 104 res iudicata.

N. 105-110 reiciuntur.

Nn. 111-147 res iam iudicatae.

N. 148 admittitur ita ut eius ratio habeatur.

Indicta proxima congregatione pro feria IV hora 9 ante meridiem, congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

32.

Congregatio XXVIII.

Die 20 aprilis anni 1870 habita est congregatio vicesima octava Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano hora 9 ante meridiem praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Sancti Iacobi, Cassiliensi, Baltimorensi, Edesseno, Ultraiectensi, et Sancti Petri Fluminis Grandensi.

Peractis precibus, praelectus est textus schematis iam approbati, ut quaedam styli emendationes, prout postulatam fuerat, instituerentur.

In prooemio conclusum est, ut pag. 4 lin. 11 pro „capite“ scribatur „Capite“ (cum maiuscula); lin. 20 „permulta“ dicatur „insignia“; ut lin. 25 post „recolimus“ ponatur „“; linea 33 pro „siquidem“ ponatur „enim“; pag. 5 lin. 4 pro „multos“ ponatur „non paucos“; lin. 14 „utpote“ pro „tanquam“; pag. 6 lin. 15 loco „pervenire“ ponatur „venire“.

Ad caput I: Ut initio legatur „Sancta catholica apostolica Romana ecclesia“, et lin. 3 „Creatorem ac Dominum caeli et terrae omnipotentem“.

Ad caput II: § 3 lin. 13 legendum: „V. et N. Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout...“; lin. 19 pro „habet non ideo, quod“ ponatur „habet, non ideo quod“.

Canone 3: post „cognitionem“ addatur: „et perfectionem“.

Ad caput III: § 1 lin. 3 pro „veritati“ scribatur

„Veritati“; lin. 11 pro „Dei“ ponatur „divina“; lin. 13 pro „eo“ ponatur „Deo“; lin. 17 pro „revelantis“ ponatur „ipsius Dei revelantis“.

§ 2 pag. 4 lin. 9 „scriptum“ delendum; lin. 14 pro „rursum“ legendum „rursam scriptum“.

§ 3 lin. 8 pro „assentiendo“ ponatur „consentiendo“.

§ 4 [5] lin. 6 loco „ad“ legendum „in“; lin. 22 legatur: „Quin etiam ecclesia per se ipsa, quod suam nempe admirabilem propagationem, eximiam sanctitatem, et inexhaustam in omnibus bonis fecunditatem, ob catholicam unitatem invictamque stabilitatem“.

§ ultima, pag. 7 lin. penultima legendum „confessionem indeclinabilem“.

Canone 4 lin. 3 pro „eiusmodi“ ponatur „de iis“.

Ad caput IV: § 2 pag. 4 lin. 14 pro „ipsa sua“ ponendum „suapte“.

Canone 3 lin. 3 dicendum „propositis aliquando secundum progressum scientiae, sensus etc.“

Conclusionem § 1 lin. 3 legatur „Christi fideles per viscera Iesu Christi obtestamur, eis vero... funguntur, eiusdem Dei et Salvatoris nostri auctoritate... a sancta ecclesia arcendos et eliminandos etc.“

Hora 1 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

Hoc loco in diurnis commentariis additur:

Haec Deputationis sessio ex iis, quae constitutioni dogmaticae primae de fide catholica dedicabantur, ultima fuit. Quare modum, quo tota res peracta est, breviter ab initio recensemus:

1. Super proposito schemate „Constitutionis dogmaticae de doctrina catholica contra multiplices errores ex rationalismo derivatos“ in congregationibus generalibus orationes a d. 28 dec. 1869 usque ad d. 10 jan. 1870 habitae sunt.

2. In Deputatione pro rebus ad fidem pertinentibus a d. 7 ian. usque ad d. 11 mart. 1870, habita ratione eorum, quae patres in congregationibus generalibus adnotaverant, schema est reformatum; cuius prima pars constitutione dogmatica de fide catholica continetur.

3. Habita est de hac schematis parte in congregationibus generalibus *discussio generalis* d. 18 et 22 mart., *discussio vero specialis* de prooemio et singulis capitibus d. 23, 24, 26, 28, 30, 31 mart. et 1 april.

4. *Discussiones speciales* de singulis partibus facta, emendationes propositae a theologis colliguntur et typis describuntur, et quidem separatim quoad singulas schematis partes (prooemium et quatuor capita); quae emendationes continuo in Deputatione examinantur.

5. Examinatis emendationibus, aliquis ex patribus Deputationis designatur, qui, de iisdem quid Deputatio censeat, in congregatione generali referat.

6. Suffragiis a patribus in congregatione generalis latis, continuo in Deputatione schema corrigitur secundum emendationes probatas et acceptas, tum rursus patrum suffragiis in congregatione generali subicitur.

7. Singulis schematis partibus sic in congregatione generali approbatis, *integra* constitutio typis descripta et inter patres distributa est, qui deinde singillatim, dicto *Placet* vel *Non placet* vel *Placet iuxta modum*, suffragia tulerunt.

8. Postea Deputatio suffragia iuxta modum examinat et de iis sententiam suam patribus concilii in congregatione generali per relatores pro-

ponit. De quibus propositionibus suffragia non a nominatim, sed surgendo vel sedendo feruntur.

9. Relatores Deputationis fuerunt

- a) de prooemio primas Hungariae¹,
- b) de I capite Brixinaensis,
- c) de II capite idem,
- d) de III capite Paderbornensis.
- e) de IV capite Pictaviensis,
- f) de suffragiis iuxta modum Brixinaensis.

10. In congregationibus generalibus a patribus concilii sententia Deputationis semper et in omnibus² est probata.

11. D. 29 mart. lata sunt suffragia de prooemio universim, quod omnibus placuit; tum de animadversionibus in caput I; die 1 aprilis de capite I universim, item d. 8 aprilis de capite II; d. 12 aprilis probatum est monitum canonibus capitis IV in fine appositum („Itaque, supremi . . .“), deinde caput III et IV universim. Postea patres, suo quisque nomine vocati, singillatim de universa constitutione suffragia dederunt. Affuerunt 598, dixerunt placet 515, placet iuxta modum 83, nullus vero non placet. Propositi modi plane diversi fuerunt; sed definitionis infallibilitatis pontificiae adversarii veluti ex conducto contra monitum illud exceperunt.

12. In sessione publica et solempni, quae d. 24 aprilis, *Dominica in Albis*, celebrata est, lecto a concilii subsecretario cuiusque patris nomine, unusquisque elata voce votum definitivum tulit. Affuerunt 667; omnibus constitutio placuit. Circiter 60 patres abfuerunt. Lato suffragio, summus pontifex *auctoritate apostolica* decreta et canones confirmavit.

33.

Congregatio XXIX.

Die 21 aprilis anni 1870 habita est congregatio vigesima nona Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano hora nona ante meridiem praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Sancti Iacobi de Chile, Cameracensi, Cassiliensi, Bostrensi, Mechliniensi, Utraiectensi, Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, praelectum est *caput II* partis secundae schematis de fide emendatum: *De hominis creatione et natura* (vide caput hoc denuo reformatum [supra sub n. 19]).

Linea 3 dicatur „Sancta mater ecclesia“. Dein „Facturus Deus hominem ad imaginem et similitudinem suam, ut praecesset universae terrae, corpori de limo terrae formato inspiravit spiraculum vitae, animam scilicet . . . Haec . . . quae singulis hominibus . . . per se et essentialiter forma est, ita ut cum eo constituat naturam humanam vere et realiter unam“.

Quae prior pars capitis II omnibus patribus placuit; reverendissimis probata est etiam altera, mutato verbo „violatur“ in „laeditur“, duobus vero aegre consentientibus.

Deinde decretum, ut in prima parte schematis de fide³ nihil mutetur a priori forma, excepto additamento „ad arcendos et“; atque ut canone 6 capitis III loco „fideles“ dicatur „catholici“.

Tum ab eminentissimo praeside moniti sunt reverendissimi patres, ut cogitarent de duabus deputationibus specialibus e quaternis reverendissimis patribus constituendis et eligendis pro examine observationum ad capita de summo pontifice et eius infallibilitate pertinentium.

¹ Is etiam de toto schemate reformato relationem habuit ante discussionem generalem. Cf. t. LI, col. 48-49.

² Cf. tamen t. cit., col. 593-96.

³ Id est in prima constitutione de fide catholica.

CONCIL. OECUMEN. TOMUS LIII.

Post horam 12 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

34.

Congregatio XXX.

Die 22 aprilis anno 1870 habita est congregatio trigesima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigoniensi, Sancti Iacobi de Chile, Cameracensi, Ciliciensi, Utraiectensi, Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, examinatum est *caput III* partis secundae schematis emendati (alias caput VII) *de hominis elevatione et lapsu*.

Paragraphus I hoc modo concepta approbata est: „Verum . . . agnoscit. Homo . . . qui naturali facultati congruit. Verumtamen . . . humanum genus in primo parente ad statum elevavit, in quo super naturae suae conditionem divinorum bonorum participes fieret. Itaque . . . perficeretur . . . sanctitatem et iustitiam impertiit, ut natura quidem servus, sanctitatis autem munere filius iam non solius naturae vigore, sed gratia desuper infusa divina mandata et virtutis opera exsequendo, aeternam haereditatem promeretur. Ad haec carnem spiritui gratia sua subiectam fecit et immortalitatis donum addidit. Mortalis quippe . . . beneficio conditoria.“

„Hunc . . . terreret exitio. Posuit . . . mortem, ut, si vitam . . . transferratur, Deum aeternum visurus, non facultate naturali, nec per speculum in aenigmate, sed facie ad faciem sicuti est, et hac visione in eius imaginem transformatus divinae voluptatis torrente potaretur.“

„Haec illa est . . . doctores (theologi) catholici recte supernaturalem vocaverunt, ut quae naturae creatae tum exigentiam, tum vires transcendat, ideoque nec naturali conditioni hominis nec meritis deberetur, sed gratuitum sit divinae largitatis beneficium.“

„At vero . . . e statu, ad quem evectus erat, . . . transfudit. Quod quidem Adae peccatum propagatione, non imitatione omnibus eius posteris transfusum, unumquemque in statu peccatoris constituit, quemadmodum ecclesia constanter docuit, et sacra Tridentina synodus definivit, cuius decreta renovamus.“

„Ab omnibus . . . definitum est.“

Hora 1 1/4 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

35.

Congregatio XXXI.

Die 23 aprilis 1870 habita est congregatio trigesima prima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano hora nona praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigoniensi, Sancti Iacobi de Chile, Cameracensi, Cassiliensi, Baltimorensi, Mechliniensi, Giennensi, Pictaviensi, Paderbornensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, praelectum est *caput IV* (alias VIII) alterius partis (*De mysteriis*) schematis de fide per deputationem specialem emendatum, et haec forma approbatum est:

„Verumtamen Deus dives in misericordia per Filium suum unigenitum, incarnatum de Spiritu sancto ex Maria virgine, lapsum hominem erigere et devicto daemone, cuius verutia perierat, de morte ad vitam revocare dignatus est. Cuius quidem mysterii haec est recta et sincera fides, ut credamus

et cōfiteamur, Dominum nostrum Iesum Christum A verum Deum et verum hominem esse, Deum ex substantia Patris ante saecula genitum et hominem ex substantia matris in saeculo natum. Sempiternus enim Dei Filius, cum in forma Dei esset Patri cōsubstantialis, nascendo ex matre semper virgine formam servi ita sibi propriam fecit, ut per hanc vere homo factus, cōsubstantialis esset nobis. Atque ita in integra veri hominis perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostra. (Sanctus Leo Magnus, epistola ad Flavianum.)

„Haec igitur est Verbi divini cum humana natura unio secundum hypostasim, a sacris conciliis definita et ab universa semper ecclesia credita et praedicata, ut non alius sit Deus Verbum et alius homo Iesus, sed ut, una hypostasis seu persona et Deus sit per divinam et homo per humanam naturam assumptam.

„Quare sicut in sanctissima Trinitate tres personae distinctae in una subsistunt natura, ita contra in Christo una divina persona in duabus subsistit naturis distinctis et inconfusis. Ex quo intelligant omnes oportet, essentiae, substantiae seu naturae notionem cum notione hypostasis seu personae minime esse confundendam: ne cum manifestissima sacratissimorum dogmatum subversione, tot semper dicantur esse personae, quot sint naturae perfectae, intellectu et voluntate praeditae.

„Quamvis vero incarnationem Filii Dei tota Trinitas operata sit, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis, solus tamen Filius formam servi accepit in singularitate personae, non in unitate divinae naturae, in eo, quod est proprium Filii, non quod commune Trinitati. (Conc. Toletan. XI confessio fidei.)

„Ex quo igitur Filius Dei a paterna gloria non recedens, nova natiuitate generatus, haec mundi infirma ingressus est, humana de Deo, qui vere est C homo, et divina de homine, qui vere est Deus, veraciter praedicantur. Invisibilis enim... legibus subiacere. Quae quidem... patrum consensu tradita est.

„Sicut vero duae in Christo naturae non permixtae nec confusae... succumbens iniuriis (epist. s. Agathonis ad conc. Constantin. III; conc. Lateran. I sub Martino; epist. s. Leonis ad Flavianum)...

„Ex admirabili vero Deitatis cum humana natura in uno Christo coniunctione illud etiam consequitur, ut sancta et immaculata semper virgo Maria proprie vereque Deigenitrix sit et salutetur, quippe ex qua carnem sumpsit et natus est ille, qui verus est Deus. Haec igitur Christum Deum ac Dominum nostrum pariendo nobis mater gratiae existit, atque per illum de antiquo serpente triumphans facta est mater cunctorum vere viventium, nec desinit potenti sua intercessione aeternae nobis salutis dona D conciliare.

„At vero carni et sanguini participans cum infirmitate naturae culpae maculam nequaquam suscepit; verum in purissimae virginis utero de Spiritu sancto sanctus conceptus ac plenus gratiae et veritatis natus est. Qui nulla unquam concupiscentia tentatus fuit, et licet vero libero arbitrio praeditus, non solum non peccavit, sed nec peccare potuit.

„Sic autem Deus dilexit mundum, ut hunc Filium suum unigenitum victimam daret, eumque, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum faceret, ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso (II Cor. V, 21). „Talis enim... caelis factus (Hebr. VII, 26). Qui per Spiritum sanctum semetipsum offerens immaculatum Deo (ibid. IX, 14) per propriam sanguinem introivit in sancta, aeterna redemptione inventa (ibid. IX, 12).

id cod.

„Quomodo igitur in primo Adam, qui est forma futuri (Rom. V, 14), tanquam in suo capite genus humanum cecidit, ita in novissimo Adam, hoc est in Iesu Christo, tanquam altero suo capite Deo reconciliatum est. Vere enim mediator Dei et hominum homo Christus Iesus, unus... per unum Iesum Christum (Rom. V, 17).“

Indicta proxima congregatione pro feria secunda die 25 aprilii, congregatio hora 11/2 ab eminentissimo praeside dimissa, est.

Ioannes Schwets secretarius.

36.

Congregatio XXXII.

Die 25 aprilii 1870 habita est congregatio trigesima secunda Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano hora nona antemeridiana praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres exceptis Baltimorensi, Cassiliensi, Giennensi, Ultraiectionensi, Sancti Petri Fluminis Grandensis et Sancti Iacobi de Chile.

Peractis precibus, continuatum est examen capituli IV eiusdem secundae partis schematis emendati incipiendo a paragrapho 8 „Haec vero...“ et ita approbatum:

„Haec vero... propterea quod humani eius actus valorem habebant secundum dignitatem personae divinae per assumptam naturam operantis. Redempti igitur... agni immaculati et incontaminati...“

„Quo magis autem hac nostra aetate magistri mendaces et impii homines, quos venturos esse apostoli praenuntiarunt (II Petr. II; Iud. IV), illius, qui emit eos, gloriae obtrectant, solum dominatorem ac dominum nostrum Iesum Christum negantes: tanto studiosius... figura substantiae eius, principium et finis, per quem et propter quem condita sunt universa. Qui ob nimiam caritatem... caelos ascendens sedet ad dexteram... causa sit salutis aeternae.

„Iterum autem venturus est cum virtute magna et maiestate, iudicare vivos et mortuos et omnes qui in monumentis sunt audient vocem filii Dei, et procedent qui bona fecerunt... resurrectionem iudicii. Tum revelabitur maiestas eius, divinitas et sempiterna virtus, ut omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris (Phil. II).“

CANONES:

Canon 1. Manet ut in schemate.

Canon 2. Suspensum est iudicium: theologia committitur aliam formam proponere.

Canon 3. „Si quis unam personam Iesu Christi sic intelligendam esse dixerit, ut haec composita sit ex duabus personis, divina et humana, nexu indivisibili inde a conceptione coniunctis; anathema sit.“

Canon 4. „Si quis dixerit, tot necessario esse personas, quot sunt intellectus et voluntates, aut negata duplici in Christo persona negari in eo humanae naturae perfectionem; anathema sit.“

Canon 5 omittendus.

Canon 6 et 7 contracti sunt in hunc modum: „Si quis negaverit, ipsum Dei Verbum, in assumpta carne patiendo et moriendo pro peccatis nostris Deo vere et proprie satisfacisse, nobisque gratiam et gloriam meruisse, aut affirmare praesumpserit, satisfactionem vicariam etc. ... (ut in canone 6).

Canon 8 omittendus.

Canon 9. „Si quis alia impia dogmata a sacris conciliis oecumenicis damnata defendat, nec con-

stetur doctrinam de mysterio Christi, quae ab illadem synodis et praedecessoribus nostris sancto Leone et sancto Agathone declarata, atque in Florentino concilio oecumenico denuo confirmata est; anathema sit.

Hora 12^{1/2} indicta pro crastina die congregatione, ab eminentissimo praeside congregatio dimissa est.

Ioannes Schwets secretarius.

37.

Congregatio XXXIII.

Die 26 aprilis anni 1870 habita est congregatio trigesima tertia Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano hora nona antemeridiana praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Sancti Iacobi de Chile, Casaliensi, Mechliniensi, Giennensi, et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, examinatum est *caput V* (alias IX) et ultimum huius secundae partis schematis reformati.

Paragraphus 1 paucissimis tantum immutatis hunc in modum approbatur: „Gratia, quae . . . spiritu mentis nostrae innovati, sanctitatem, quam . . . recuperemus. Neque igitur haec gratia naturae vires tantum reparat, ut per eam adiuti ad omnem honestatis normam . . . (linea 16 [l. 18]) consortium, quod in hac vita inchoatum per gratiam . . . (lin. 21 [l. 23]) seque ipsam animae fideli communicare dignatur . . .

Paragraphus 2. „Quare . . . (lin. 3) non in externo tantum favore . . . (linea 8) regeneratis. Haec hominis per incarnatum Verbum . . . reformati.”

Paragraphus 3. „Deploranda autem eorum est caecitas . . . (pag. 10 lin. 4 [§ 3 l. 5]); ut eum mirum in modum exaltet. A peccati . . . (linea 6 [l. 13]) ornet atque perficiat . . . (linea 10 [l. 15]) appetere licitum esse contendunt, necessariam illam cohaerentiam destruunt, quae Dei voluntate intercedit inter utrumque ordinem, qui tum in natura, tum supra naturam est. Postquam enim . . . constituit, iam non est in alio aliquo salus, sed qui in Christum credere aut eius mandata servare detrectaverit, cum peccatoribus eicietur in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium . . . „Hinc etiam fit . . . producit, longe remota sit (linea 5 [§ 4]). Licet . . . (linea 11) transfert aeternam (conf. a. Augustinus, *De spiritu et littera*, cap. 28, n. 48). Quemadmodum enim haec ipsa beata vita, ita dispositio ad eam . . . (lin. 17 [l. 16]) solius naturae vires sufficiunt . . . (pag. 11, lin. 2 [l. 19]) aliquid a nobis quasi ex nobis . . . (lin. 7 [l. 24]) per naturam nullo modo possumus, et velimus et perficiamus. Deus est enim, qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate (Phil. II, 13).

„Sed haec ipsa opera bona, quae gratia praeveniens, comitante, . . . non habent sine illo sanctitatis dono . . . (lin. 6 [§ 5]) consociati sunt; monente Domino: *Sicut palmas non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos nisi in me manseritis* (Ioan. XV, 4), et asseverante Apostolo: *Si quis autem filii* . . . (Rom. VIII, 17).

„Ut enimvero . . . ita qui ea privati moriantur, ad illam nunquam perventuri sunt. Post mortem enim, quae est viae nostrae terminus, mox ad Dei tribunal sistimur, ut referat . . . ad iustificationem. Quare monemur, ut . . . potest operari (Ioan. IX, 4).

„Omnes igitur, qui in actuali peccato mortali vita funguntur, a regno Dei exclusi, cruciatus gehennae, in qua nulla est redemptio, aeternum sustinebunt. Etiam qui cum solo originali peccato

mortem obunt beata Dei visione in perpetuum carbuunt. Qui vero in caritate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis, eorum animae poenis purgatoris post mortem purgantur. Illorum denique animae, qui post baptismum nullam peccati maculam incurrerunt, aut post contractam maculam sive in corpore sive post mortem purgati sunt, mox in caelum recipiuntur, atque Deum unum et trium clare influentes, divina essentia in omnem aeternitatem fruuntur. Cf. concilii Florentini decretum uniois; Innocentius III decretali *Maiores de baptismo*; Benedictus XIV constitutione *Benedictus Deus*; Pius VI bulla *Auctorem fidei*, pag. 26.

Indicta congregatione pro die proxima sequenti congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwets secretarius.

38.

Schema secundae constitutionis dogmaticae de doctrina catholica a Deputatione pro rebus fidei reformatum¹.

Caput I.

De sanctissima Trinitate.

Mysterium, quae fide illuminati profiteamur, omnium supremum ipse Deus est, unus in essentia, trinus in personis: Pater, Filius et Spiritus sanctus. Haec beata Trinitas secundum sinceram catholicam fidei veritatem unus est Deus, propterea quod essentia seu substantia tribus personis communis re et numero una est. Pater enim ab aeterno Filium generat, non aliam suae aequalis emanatione producendo, sed ipsam suam simplicissimam essentiam communicando; pariterque Spiritus sanctus non multiplicatione essentiae, sed eiusdem essentiae singulari communicatione a Patre et Filio tamquam ab uno principio una spiratione aeterna procedit. Haec igitur una numero essentia seu natura veraciter est Pater, Filius et Spiritus sanctus tres simul personae et singillatim quaelibet earumdem: ita ut personae, inter se realiter distinctae sint, natura autem seu essentia unum idemque sint².

Et quoniam in Deo omnia unum sunt, ubi non obviat relationis oppositio³, una est voluntas et operatio, qua Trinitas sacrosancta cuncta extra se condidit, disponit et gubernat. Neque enim personae divinae extra se secundum originis relationes, quibus distinguuntur, sed secundum quod sunt unum et singulare principium, operantur.

Caput II.

De hominis creatione et natura.

De hominis vero natura et origine, divinis litteris edocta, haec credit et praedicat sancta mater ecclesia. Facturus Deus hominem ad imaginem et similitudinem suam, ut praesens universae terrae; corpori de limo terrae formato inspiravit spiraculum vitae, animam scilicet de nihilo productam, immaterialem,

¹ Post sessionem XXXIII Deputatio ad secundam constitutionem de fide, quae de mysterio dicenda erat, non iam rediit. Quare huius constitutionis textum, qualis ab ea reformatus fuit, hoc loco exhibeo additione secunda Conradi Martini. *Omnium concilii Vaticani quatuor ad doctrinam et disciplinam pertinentium documentorum collectio* (Paderbornae, 1878), p. 27-28. Quamvis enim in nonnullis discrepet ab eo textu, quem patres deputati in proximis habitis congregationibus preberant, tamen cum editor secus fuerit et quidem eximus illius Deputationis, peculiaris eius operi tribuenda videtur auctoritas. Neque vero hic sistendum; etiam textus iste postea mutis in locis a theologia mutatus est, donec eam resipere formam, quae ad calculum horum actorum dabitur simul cum relatione ab hac e theologia in illam descripta ad fidem faciendam.

² Cf. Conc. Lat. V cap. *Dummenius*.

³ Conc. Florent. decr. pro Iacob.

incorruptibilem, immortalem, intelligentiam et libera voluntate praeditam. Quae anima rationalis corporis humani, etsi ab eo essentia differens, veritatem, per se et essentialiter forma est, ita ut cum eo constituat naturam humanam vere et realiter usam.

Primo autem homini Adae et Evae uxori, e costa eius divinitus formatae, benedicens Deus ait: "Multiplicamini et replete terram"¹; atque ita, ex uno fecit omne genus hominum inhabitare super universam faciem terrae"². Quare etiam, vocavit Adam nomen uxoris suae Evae, eo quod mater esset cunctorum viventium"³; Adam vero ipse primus dicitur formatus a Deo Pater orbis terrarum"⁴, quippe a quo cuncti, qui incolunt terram, naturali generatione descendunt carne de carne nascente, cui anima a Deo in singulis de novo creata infunditur. Qua fidei sententia negata, dogma quoque de peccato ab uno primo genitore in omnes transfuso, et de redemptione omnium per unum mediatorem Iesum laeditur, contra apostoli doctrinam. Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae"⁵.

Caput III.

De hominis elevatione et lapsu.

Verum in ipso generis humani primordio magnum inaeper quoddam divinae pietatis arcanum fides christiana agnoscit. Homo, ad imaginem Dei factus, ipsa quidem natura sua ordinatur ad Deum cognoscendum, colendum, amandum, eo videlicet modo, qui insitae facultati congruit. Verumtamen summus rerum conditor et Dominus, cuius potentia creatae naturae proprietatibus et legibus non circumscribitur, inexhausta bonitate humanum genus in primo parente super naturae conditionem ad statum quendam sublimem elevari voluit, in quo divinae ipsius consors efficeretur naturae (II Petr. I, 4). Itaque praeter dona, quibus in propria natura perficeretur, Spiritum, sanctum ei infudit, ut, natura quidem servus, sanctitatis, autem gratia filius, iam non solius naturae vigore, sed charitate desuper infusa, divina mandata et virtutis opera exequendo, aeternam haereditatem promeretur. Ad haec carnem spiritui gratia sua plene subiectam fecit, et mortis ipsius timorem a mortali removit. Mortalis quippe erat homo conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris⁶.

Hunc Deus in paradisi felicitate tanquam in umbra vitae collocavit, sic munerans libero arbitrio, ut tamen regeret imperio, terret exitio⁷. Posuit ante eum vitam et mortem, ut, siquidem vitam eligeret, de virtute in virtutem condescens, ad regnum caeleste transferretur, Deum Deorum visurus, non ut facultate naturali videri potest, sed facie ad faciem sicuti est, et hac visione in ipsam transformatus divinae voluptatis torrente potaretur.

Haec illa est hominis elevatio, quam sa. patrum vestigiis insistentes doctores catholici recte supernaturalem vocaverunt, ut quae naturae creatae tum vires tum exigentiam transcendat, ideoque nec meritis nec naturali conditioni hominis debita, sed gratuitum sit divinae largitatis beneficium.

At vero homo conditori et Patri suo ingratus

¹ Cf. Conc. Vienn. Clementina. Conc. Lat. V. *Apost. Regim. Lit. apost. Phil IX d. d. 15. Jun. 1367.*

² Gen. I, 28.

³ Act. XVII, 29.

⁴ Gen. III, 20.

⁵ Sap. X, 1.

⁶ Rom. V, 18.

⁷ S. Aug. De Gen. ad litt. I, VI, c. 26.

⁸ S. Aug. Enchir. c. 26.

mandatam eius libere transgrediendo, e statu, ad quem super naturae conditionem evectus erat, una cum propagine sua excidit, iram Dei et indignationem incurrit, sanctitatem et iustitiam tam sibi quam nobis perdidit, et peccato iniquitatis non mortem et poenas corporis tantum, sed etiam peccatum, quod mors est animae, in omne genus humanum transfudit. Quod quidem Adae peccatum propagatione, non imitatione in omnes eius filios transfusum, unumquemque in statu peccatoris constituit: quemadmodum ecclesia constantiter docuit, et s. Tridantina synodus definit, cuius decreta hoc approbante concilio renovamus.

Ab omnibus tamen fidelibus firmiter credendum constanterque profitendum est, Dei matrem b. v. Mariam in primo instanti suae conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Salvatoris humani generis. Ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem, prout per apost. nostram constitutionem, quae incipit *Ineffabilis Deus*, a nobis declaratum et definitum est.

Caput IV.

De mysterio Verbi incarnati.

At Deus generis nostri ruinam praevidens, secundum sacramentum voluntatis suae, lapsum hominem erigere et devicto daemone, cuius versutia perierat, de morte ad vitam revocare misericorditer ab aeterno decrevit. Quapropter ubi venit plenitudo temporis, misit Filium suum unigenitum, factum ex muliere, ut omnes, qui crederent in eum, de tenebrarum potestate ereptos in regnum huius Filii dilectionis suae transferret.

Haec autem recta et sincera est Verbi incarnati fides, ut credamus et confiteamur, D. n. Iesum Christum verum Deum et verum hominem esse, Deum ex substantia Patris ante saecula genitum, et hominem ex substantia matris in saeculo natum. Summus enim et sempiternus Dei Filius, qui se ad humani generis salutem inclinavit, nos quidem in suam gloriam transtulit, sed, quod erat, esse non destitit¹. Cum enim in forma id est natura Dei esset Patri aequalis, nascendo ex matre virgine formam servi, id est naturam humanam ita sibi propriam fecit, ut per hanc homo fieret nobis consubstantialis. Atque ita in integra veri hominis perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris². Haec igitur est humanae naturae cum divina persona unio secundum hypostasim, a saecris conciliis definita et ab universa semper ecclesia credita et praedicata, ut non alius sit Deus Verbum et alius homo Iesus, sed una hypostasis seu persona et Deus per divinam et homo sit per humanam naturam assumptam.

Quare sicut in sa. Trinitate tres personae distinctae in una subsistunt natura, ita, in Christo contra una, divina persona in duabus subsistit naturis distinctis et diversis. Ex quo quidem secundum sa. patrum admonitionem intelligant omnes oportet, essentiae, substantiae seu naturae notionem cum notione hypostasis, subsistentiae seu personae minime esse confundendam; ne cum manifesta sacratissimorum dogmatum subversione tot semper dicantur esse personae, quot sint intellectuales sive ut loquuntur sui consciae naturae.

Quamvis vero incarnationem Filii Dei tota Trinitas operata sit, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis; solus tamen Filius formam servi accepit in singularitate personae, non in unitate divinae

¹ Cf. Conc. Chalced. definitio; conc. oecum. V can. 8.

² S. Leo M. ep. ad Flav.

naturae, seu in eo quod est proprium Filii, non a celestidinem illius offerre et revereri maiestatem deest. Hic enim Dei ingeniti unigenitus Filius

Ex qua igitur Filius Dei, a paterna gloria non recedens, nova nativitate generatus, haec mundi infima ingressus est, humana de Deo, qui verus est homo, et de homine, qui verus est Deus, divina veraciter praedicantur. Invisibilis enim in suis visibilis factus est in nostris, ante tempora manens esse coepit ex tempore, impassibilis Deus non indignatus est homo esse passibilis, et immortalis mortis legibus subiacere. Quae quidam proprietatum utriusque naturae in una eademque Filii Dei persona communi, sicut in apostolicis et evangelicis scriptis manifestata, ita perpetuo Patrum consensu tradita et sancita est.

Servat proinde utraque natura etiam post unionem sine defectu proprietatem suam: quoniam nec Deus mutatur in carne, nec homo consumitur in deitate. Quare sicut duae in Christo naturae, ita duae voluntates et operationes confitentur: unus tamen et idem operator nostrae salutis, Unigenitus Dei, qui per divinam divinam, humana per humanam naturam indivise et inconfuse operatur, per formam Dei operans miraculis, et in forma servi succumbens iniuriis. At vero carni et sanguini participans cum infirmitate naturae culpae maculam nequaquam suscepit, et licet vero libero arbitrio praeditus, non solum non peccavit, sed nec peccare potuit. Qui neque passionibus animae aut carnis concupiscentiis molestatus a malis paulatim sese separavit, verum in purissimae virginis utero de Spiritu sancto sanctus conceptus et natus est.

Sic nihilominus Deus dilexit mundum, ut hunc Filium suum unigenitum victimam daret, eumque, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum faceret. Talis enim decebat, ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus et excelior caelis factus. Qui per Spiritum sanctum semetipsum offerens immaculatum Deo, per proprium sanguinem semel introivit in sancta, aeterna redemptione inventa (Hebr. VII, 9). Vere igitur Christus Iesus, mediator Dei et hominum, unus moriens pro omnibus, divinae iustitiae pro nobis satisfecit, et delicto chirographo, quod erat contrarium nobis, expoliens principatus et potestates, et vetusta nos servitute in filiorum libertatem vindicavit. Si enim unius delicto mors regnavit per unum; multo magis abundantiam gratiae et donationis et iustitiae accipientes in vita regnabunt per unum Iesum Christum (Rom. V, 17).

Haec vero vis satisfaciendi pro peccatis omnium et morandi nobis iustificationis gratiam et haereditatem passioni Redemptoris inerit, propterea quod humani eius actus valorem habebant secundum dignitatem personae divinae, per assumptam naturam operantis. Redempti igitur non corruptibilibus auro et argento, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati et incontaminati, animas nostras castificemus in obedientia, charitatis, et in fide viventis Filii Dei, qui dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis, expectemus beatam spem et adventum gloriae magni Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi.

Quo autem magis hac nostra aetate magistri mendaces et impii homines, quos venturos esse apostoli praenuntiarunt (II Petr. II, Iud. IV), eius, qui emit eos, gloriae obtruncant; tanto studiosius nos

¹ Conc. Tolet. XI conf. fidei.

² S. Leo M. ep. ad Flav.

³ Ibid.

⁴ Ep. S. Agath. ad Conc. oec. VI; Conc. Lat. I sub Martino; epist. S. Leonis ad Flav.

⁵ Conc. oecum. V can. 12.

splendor est gloriae et figurae substantiae eius, principium et finis, per quem et propter quem condita sunt universa. Qui propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, in assumpta servi forma traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram, atque inferorum et mortis victor super omnes caelos ascendens sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, Rex regum et Dominus dominantium. Eum enim super omnem principatum et potestatem Pater constituit haeredem universorum, ut in omnibus primatum gerens; credentibus et obtemperantibus sibi causa sit salutis aeternae. Itesum autem venturus est cum virtute magna et maiestate, iudicare vivos et mortuos; et omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei et procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitae, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Tum revelabitur maiestas eius, divinitas et sempiterna virtus, et omnis lingua confitebitur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris (Philipp. II).

Caput V.

De gratia Redemptoris.

Gratiam, quae propter Christi Redemptoris merita donatur, ecclesia catholica eiusmodi esse profitetur, per quam non solum a peccati servitute et potestate diaboli liberemur, verum etiam spiritu mentis nostrae renovati iustitiam et sanctitatem, quam Adam peccando sibi et nobis perdidit, recuperemus. Neque igitur haec gratia naturae tantum vires reparat, ut per eam adiuti ad honestatis normam mores et actus nostros plene componere possimus, sed ultra naturae terminos ad caelestis hominis id est Christi imaginem nos transformat in novamque vitam regenerat. In Christo enim Iesu elegit nos Deus ante mundi constitutionem, et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Unde hanc nobis charitatem dedit Pater, ut ex Deo nati filii Dei nominemur et simus. Quae quidem filiorum adoptione redditum nobis est illud divinae naturae consortium, quod nunc inchoatum per gratiam, aliquando consummabitur in gloria. Spiritu vero Filii, quem Deus misit in corda nostra, uncti et sacrali, templum quoddam divinae maiestatis efficiamur, in quo Trinitas sacrosancta habitare, sequae ipsam animae fidei communicare dignatur, dicente Christo Domino: Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum veniens, et mansionem apud eum faciemus (Ioan. XIV, 23).

Quare hoc quoque tenendum et ab omnibus Christi fidelibus profitendum est, sanctificantem gratiam, qua Deo coniungimur, non in externo tantum favore Dei consistere, neque in actibus tantum praeteriuntibus reperiri, sed permanens esse donum supernaturale, quod divinitus infusum animae inhaeret, tam in adultis iustificatis, quam in infantibus baptismo regeneratis. Haec hominis per incarnatum Verbum renovatio illud est mysterium a saeculis absconditum, quo Deus, quae in primo Adam mirabiliter condiderat, mirabiliter in secundo reformavit.

Deploranda autem eorum est caecitas, qui Christi religione, quod supernaturalis sit, naturae humanae dignitati derogari, eaque libertati ac felicitati obesse arbitrantur. Tantum enim abest, ut haec divina institutio hominem deprimat, ut eum mirum in modum exaltet. A peccati enim servitute liberatum ad caelestem gloriam ita disponit, ut naturae

quoque dotes ornet, aut perficiat. Neque minus a profecto abhorrendus error, quo quidam supernaturali Dei ordinationi resistentes, intra naturae fines sistere neque ultra huius bona quidquam appetere liberum esse contendunt, necessariam illam cohaerentiam destruentes, quae Dei voluntate intercedit inter utrumque ordinem, qui tum in natura, tum supra naturam est. Postquam enim divina clementia ad caelestia regna hominem transferri decrevit, viam autem ad ea Iesum Christum constituit, iam non est in alio aliquo, salus: sed qui in Christum non crediderit, aut eius mandata non servaverit, cum peccatoribus elicietur in tenebras, ubi erit fletus et stridor dentium.

Hinc etiam fit, ut illa, quam dicunt, vitae probitas, qua mandata Dei, quod ad operum substantiam pertinet, utcumque servantur, a iustitia et sanctitate, quae operantem ad caeleste regnum perducit, longe distet. Licet enim vis illa naturae insit, qua legitimum aliquid anima rationalis et sentit et facit, quod non solum non vituperetur, verum etiam merito recteque laudetur: nihil tamen horum, quandoquidem sine fide et sine gratia fiunt, ad illum pietatem pertinet, quae in vitam transfert aeternam¹. Quemadmodum enim haec ipsa beata vita, ita dispositio ad eam, utpote supernaturam posita, ex gratuito misericordiae Dei beneficio est. Ad nullum igitur actum salutarem sive in iustis, ut iustificentur adhuc, sive in peccatoribus, ut disponantur ad iustificationem, naturae vires sufficiunt, attestante Domino: Sine me nihil potestis facere (Ioan. XV, 5); et Apostolus eius: Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est (II Cor. III, 5). Quare et illud verissime dicitur, per gratiam non solum dari nobis, ut, quod per naturae vigorem difficulter possumus, facilius possimus, sed etiam C ut illud, quod per naturam nullo modo possumus, et velimus et perficiamus. Deus est enim, qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate (Phil. II, 13).

Sed haec ipsa opera bona, quae gratia praeviente, comitante et subsequente fiunt, vitae aeternae meritum non habent sine illo sanctitatis dono, quo iusti cum Christo tanquam membra cum capite coniuncti, et tanquam filii Dei per gratiam cum Filio Dei naturali consociati sunt, monente Domino: Sicut palme non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis: et asseverante Apostolo: Si autem filii, et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi (Rom. VIII, 17).

Ut enim vero, qui in hac gratia decedunt, vitam aeternam, quae est iustitiae corona, certo consequentur: ita qui ea privati moriuntur, ad illam nunquam perventuri sunt. Post mortem enim, quae est vitae nostrae terminus, mox ad Dei tribunal sistitur, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum sive malum (II Cor. V, 10), neque ullus post hanc mortalem vitam relinquatur locus poenitentiae ad iustificationem. Omnes igitur, qui in actuali peccato mortali vita franguntur, a regno Dei exclusi cruciatus gehennae, in qua nulla est redemptio, in aeternum sustinebant. Etiam qui cum solo originali peccato mortem obeunt, beata Dei visione in perpetuum carebunt. Qui vero in charitate Dei decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omnia, eorum animae poenis purgatoriae post mortem purgantur.

Illorum denique animae, qui post baptismum

nullam peccati maculam incurrerunt, aut post contractam maculam sive in corpore sive post mortem purgati sunt, mox in caelum recipiuntur, atque Deum unum et trinum clare intuentes divina essentia in omnem aeternitatem fruuntur¹.

Quare movemur, ut, dum tempus habemus, operemur bonum (Gal. VI, 10); quia venit nox, quando nemo potest operari (Ioan. IX, 4).

CANONES

I.

De sanctissima Trinitate.

1. Si quis dixerit, sicut tres personas, ita et tres essentias seu substantias in Deo esse; anathema sit.
2. Si quis dixerit, divinam substantiam non numero, sed specie seu qualitate trium personarum unam eandemque esse; anathema sit.
3. Si quis dixerit, Trinitatem unum Deum esse non propter unius substantiae singularitatem, sed propter Dei trium substantiarum aequalitatem et personarum ad se invicem relationem; anathema sit.
4. Si quis creationem aut quamvis aliam operationem ad extra uni personae divinae ita propriam esse dixerit, ut non sit omnibus communis, una et indivisa; anathema sit.

II.

De hominis natura et origine.

1. Si quis negaverit, animam hominis a corpore natura diversam, spirituales et immortales esse; anathema sit.
2. Si quis praeter animam rationalem aliam ab hac realiter distinctam in homine esse affirmaverit; anathema sit².
3. Si quis negaverit, naturam humanam e corpore et spiritu compositam vere et realiter unam esse; anathema sit.
4. Si quis universum genus humanum ab uno protoparente Adam ortum esse negaverit; anathema sit.

III.

De hominis elevatione et lapsu.

1. Si quis non confiteatur, humanum genus in primo parente ad statum supernaturalem elevatum esse; anathema sit.
2. Si quis dixerit, eatenus tantum ordinem supernaturalem admittendum esse, quatenus supernaturale dici possit, quidquid ad essentialem hominis perfectionem non pertinet; et non confiteatur, esse dona et instituta divina, quae tum vires tum existentiam naturae creatae superent, eamque ultra suum ordinem perficiant; anathema sit.
3. Si quis dixerit, sanctitatem et iustitiam, in qua homo ante lapsum constitutus erat, non fuisse supernaturalem, sed eiusmodi ad quam recte vivendo, per insitas naturae facultates pertingere potuisset; anathema sit.
4. Si quis negaverit, peccatum originale in Adae posteris vere et proprie peccatum esse, nisi ab ipsis actuali consensu peccando comprobetur; anathema sit.
5. Si quis dixerit, peccatum originale formaliter esse ipsam concupiscentiam aut physicum seu substantialem naturae humanae morbum, et negaverit, privationem gratiae sanctificantis de eius ratione esse; anathema sit.

¹ Conf. concilii Florentini decretum unionis; Innocent. III, decret. *Maiores*, de bapt.; Benedict. XIII, const. *Benedictus Deus*; Pius VI, *Auctorem fidei*, prop. 26.

² Cf. Syn. VIII, can. 11.

¹ Conf. S. Aug. de sp. et lit. c. 26 (n. 66).

IV.

De mysterio Verbi incarnati.

1. Si quis non confiteatur, unum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum sicut verum hominem, ita et verum Deum esse; anathema sit¹.
2. Si quis negaverit, humanam Christi naturam ita Deo Verbo esse unitam, ut Verbum in ea tanquam sibi propria facta subsistat; anathema sit².
3. Si quis unam personam Iesu Christi tanquam plures complectentem intelligat, duasque in mysterio Christi personas introducat, divinam et humanam, quae nexu indissolubili inde a conceptione coniunctae, unam personam compositam efficiant; anathema sit³.
4. Si quis dixerit, tot necessario esse personas, quot sunt intellectus et voluntates; aut negata duplici in Christo persona, negari humanae naturae perfectionem; anathema sit.
5. Si quis affirmare praesumpserit, satisfactionem vicariam, unius scilicet mediatoris pro cunctis hominibus, iustitiae divinae repugnare; anathema sit.
6. Si quis non confiteatur, ipsum Deum Verbum, in assumpta carne patiendo et moriendo, pro peccatis nostris Deo potuisse satisfacere vel vere et proprie satisfacisse, nobisque gratiam et gloriam meruisse; anathema sit⁴.
7. Si quis alia impia dogmata Apollinaris, Nestorii, Eutychetis vel Sergii a ss. conciliis Ephesino, Chalcedonensi et Constantinopolitano damnata defendat, et non confiteatur doctrinam de mysterio Christi, quae ab iisdem synodis et praedecessoribus nostris s. Leone et s. Agathone declarata, atque in Florentino concilio oecumenico denuo confirmata est; anathema sit.

V.

De gratia Redemptoris.

1. Si quis negaverit, per Christum redemptorem instauratum esse ordinem supernaturalis gratiae; anathema sit.
 2. Si quis dixerit, iustificationem non esse, nisi remissionem peccatorum; aut gratiam sanctificantem non esse nisi favorem, quo Deus hominem tanquam gratum acceptet, paratusque sit ad gratiae actualis auxilia concedenda; anathema sit.
 3. Si quis negaverit, gratiam sanctificantem donum esse supernaturale permanens et in anima inhaerens; anathema sit.
 4. Si quis dixerit, hominem sine gratia et fide iustificari coram Deo sola divinorum mandatorum observantia; anathema sit.
 5. Si quis dixerit, naturae rationalis facultatem sine divina per Iesum Christum gratia sufficere ad aliquod opus bonum, quod ad iustitiam christianam et vitam aeternam disponat; anathema sit.
 6. Si quis dixerit, etiam post mortem hominem iustificari posse; aut poenas damnatorum in gehenna perpetuas futuras esse negaverit; anathema sit.
- Itaque supremi pastoralis nostri officii debitum exsequentes omnes Christi fideles et maxime, qui praesunt vel docendi munere funguntur, per viscera Iesu Christi obtestamur, necnon eiusdem Dei et Salvatoris nostri auctoritate iubemus, ut ad hos errores et saneta ecclesia eliminandos et purissimae fidei lucem pandendam studium et operam conferant.

¹ Syn. III, can. 1-5-5.² Cf. Syn. III, can. 3; Syn. IV, can. 4.³ Cf. Syn. V, can. 5.⁴ Syn. III, can. 10 et 12. — Conc. Florent. decr. pro Iacobitis.

A Quoniam vero satis non est, haereticam pravitatem devitare, nisi illi quoque errores diligenter fugiantur, qui ad illam plus minusve accedunt; omnes officii monemus, servandi constitutiones et decreta, quibus pravae eiusmodi opiniones ab hac s. sede proscriptae et prohibitae sunt.

39.

Congregatio XXXIV.

Die 27 aprilis anni 1870 habita est congregatio trigesima quarta Deputationis de rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano hora nona ante meridiem, praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Sancti Jacobi de Chile, Cassiliensi, Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, referebat theologus (pater Schrader) *de observationibus in caput et canones de Romani pontificis primatu*¹ factis, rogans, ut quoniam relatio ipsius nondum typis impressa sit, prae omnibus reverendissimi patres suffragia ferant de duobus hisce propositionibus generalibus:

1° Numquid singularis constitutio de primatu Romani pontificis sit efficienda.

2° Utrum constitutio eiusmodi in quatuor capita dispartienda sit, scilicet:

I. De institutione primatus;

II. De perpetuitate primatus;

III. De natura seu potestate primatus;

IV. De infallibilitate Romani pontificis.

Quoad 1^{am} ab eminentissimo praeside observatum est, de hoc suffragia ferri non posse, cum eminentissimi praesides iam in eo convenerint, singularem constitutionem fieri debere.

Quoad 2^{am} pars longe maior reverendissimorum patrum affirmative respondit, atque in eo etiam omnes consentientes erant, quod ab archiepiscopo Caesaraugustano propositum erat, ut haec constitutio „prima de ecclesia“ inscribatur.

Dein theologus alter (canonicus Maier Ratisbonensis) referebat *de observationibus in caput addendum de Romani pontificis primatu*² factis, iuxta relationem suam typis expressam, et sequentes quaestiones proposuit:

1° Num schema quoad substantiam retinendum sit. — Unanimiter responsum affirmative.

2° Num sit perficiendum et exoliendum, et quidem speciatim, an a) mentio facienda sit concilii Florentini; b) an Lucae XXII, 31-32 textus integer citandus sit, et c) Ioannis XXI, 19 sit addendus.

3° Num dicendum, ut plures postularunt, sine episcoporum consensu sive praecedente sive accedente Romani pontificis definitiones infallibiles esse.

Et in eo conventum est, movente Caesaraugustano, in capite nihil esse adiciendum, alio autem opportuno loco, ubi sermo fiet de non appellando a definitione Romani pontificis ad concilium, expressae dicendum esse, id etiam sub praetextu deficientis consensus ecclesiae requisiti vel accedentis, aut ac si pontifex media necessaria non adhibuerit, nunquam licere.

Item in eo consenserunt, abstinendum esse a verbis adhibitis ab episcopis Galliae in epistola ad Innocentium XI, quoniam res per se intelligatur et facile ansa dari possit erroneae sententiae aliis decretis apostolicae sedis non dogmaticis veram obedientiam praestandam non esse.

¹ Observationes illas habes supra, t. LII, col. 8-12.² t. cit., col. 12-28. Tam haec quam illa relatio primum seorsim typis impressa est. Ambae postea in unam confusae sunt; ea ipsa est, quae paucis in locis mutata cum ipso schemate novae constitutionis primae de ecclesia patribus concilii tradita est die 9 maii. Vid. t. LII, col. 8-28.

Responsiones ad duas alias quaestiones datae non sunt decisivae, re dilata usque ad schematicis ipsius discussionem. Fuit autem quaesitum:

4° An canon adiciendus sit, quo error oppositus anathemate percellatur; et

5° Formula definitionis mutanda sit iuxta modum in relatione pag. 7 littera d (in relatione vero de observationibus in schema de Romani pontificis primatu, quae omnibus reverendis patribus concilii distributa est, pag. 15 littera e) indicatum¹.

Hora 12¹/₂ congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

40.

Congregatio XXXV.

Die 28 aprilis anni 1870 habita est congregatio trigesima quinta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano hora nona ante meridiem praeside eminentissimo cardinali Bilio. Aderant omnes reverendissimi patres, exceptis solummodo Giennensi et Sancti Petri (Fluminis-Grandensis).

Peractis precibus, theologus canonicus Maier continuavit relationem de observationibus reverendissimorum concilii patrum de infallibilitate Romani pontificis. Relatio in omnibus placuit reverendis patribus, excepta solum sententia illa, qua relator asseruerat, epistolam sancti Agathonis papae ad imperatorem Constantinum quoad integrum argumentum a synodo VI approbatam esse.

Indicta proxima congregatione pro die 1 maii congregatio hora 12¹/₂ ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

41.

Congregatio XXXVI.

Die 1 maii anni 1870 habita est congregatio trigesima sexta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus in archigymnasio Romano praeside eminentissimo cardinali Bilio. Aderant omnes reverendissimi patres, exceptis Sancti Iacobi de Chile, Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Peractis precibus, theologus (canonicus Maier) continuavit relationem de observationibus reverendissimorum concilii patrum de infallibilitate Romani pontificis, prout exstat typis impressa, et quidem a pagina 39 littera c). Qua finita, reverendissimi patres convenerunt in eo:

1° Ut quatuor illa capita, quae in hac relatione de observationibus opponuntur obiectionibus factis, in relationem Deputationis ad congregationem generalem faciendam suscipiantur, correcto tamen quod pagina 40 (littera C, I, 2) dicitur², contrariam scilicet doctrinam non semel a magisterio ecclesiastico fuisse proscriptam, quia haec assertio ex parte saltem veritate destituitur.

2° Ut peculiaria adiciantur principia, ex quibus singulae illae obiectiones solvi queant, quia ad singulas difficultates iam in hac relatione descendatur.

3° Ut his specialibus difficultatibus in congregatione generali, si motae fuerint, respondeatur, et reverendissimi patres Deputationis prae ceteris hanc provinciam suscipiant et laborem inter se distribuunt.

¹ Cf. t. LII, col. 14 a. b.

² Loco citato habetur: „Contraria illi doctrinae de infallibilitate Romani pontificis sententia non semel a magisterio ecclesiae fuit proscripta.“ Vide t. cit. col. 25 a. z.

4° Ut de ulteriori methodo adhibenda inter se deliberent.

Insuper consenserunt omnes reverendissimi patres, cum caritate et suavitate per omnia esse procedendum.

Adiecit unus reverendissimorum patrum necessarium esse, ut difficultati ex bulla Bonifacii VIII *Unam sanctam* motus in ipso decreto diserte occurratur.

Deinde praelegit idem theologus canonicus Maier relationem de observationibus in caput de primatu Romani pontificis.

Quoad animadversiones generales et speciales circa prooemium nihil observatum est.

Quoad caput I vero animadversum est, ut verba *Ego autem dico tibi*, prout postulatur, adiciantur, et quae dicuntur pagina 6 (B, III, 2, c) corrigantur³, cum non sint universim vera, sed solum quoad alios quos textus.

Quoad caput III ut verba „iudicem supremum“ ex citatione concilii Florentini tollantur, et potius alibi res exponatur⁴.

Quoad animadversiones generales, in specie littera A, III, conclusum est, promittendum esse congregationi generali doctrinae de iuribus episcoporum suo loco rationem habitum iri⁵.

Indicta proxima congregatione in diem sequentem, congregatio hora 12¹/₂ ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

42.

Constitutio dogmatica prima de ecclesia Christi reverendissimorum patrum Deputationis pro rebus fidei examini proposita⁶.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Pastor aeternus et episcopus animarum nostrarum, qui priusquam clarificaretur rogavit Patrem, ut credentes in ipsum omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt⁷, ad catholicae fidei et communionis unitatem in sua ecclesia iugiter conservandam, in beato Petro apostolo instituit perpetuum utriusque unitatis principium ac visibile fundamentum. Contra quod fundamentum divinitus positum, quoniam portae inferi maiori in dies odio undique insurgunt, ad catholici nobis commisi gregis custodiam, incolunitatem, augmentum, sacro approbante concilio iudicamus necessarium esse, praecipuam hanc doctrinam de institutione, perpetuitate, natura ac praerogativa sacri apostolici primatus, a quo totius ecclesiae vis et salus dependet, secundum antiquam atque constantem universalis ecclesiae fidem cunctis fidelibus credendam et tenendam proponere, atque perniciosos dominico gregi errores debito condemnationis iudicio proscribere.

¹ Dicuntur haec: „Quaecumque omnibus apostolis una cum Petro dicta fuerint, ea Petro etiam soli dicta sunt.“ Cf. t. cit. col. 9 a. n.

² In primo schemate de ecclesia habetur: „Declaramus... credendum... esse... pontificem Romanum apostolicum esse beati Petri, principis apostolorum... et omnium Christianorum patrum, doctorum et iudicem supremum existere etc.“ (Cf. t. LI, col. 544 o. n.). Verba, quae subduximus, erant in patrum animadversionibus reprehensa, quae illi adiectis decretum concilii Florentini mutatum esset. Relator verba retinere vult atque refutat, quod animadversum est. Patres tamen consent, verba hoc loco esse omittenda. Cf. t. LII, col. 10 a. n.

³ Cf. t. LII, col. 8 a. n.

⁴ Proposita in 57 sess. Deputationis. V. infra.

⁵ Cf. Ican. XVII, 1, 21 sq.

Caput I.

De apostolici primatus in beato Petro institutione.

Docemus itaque et declaramus, a Christo Domino iuxta evangelii testimonia primatum iurisdictionis in universam Dei ecclesiam immediate et directe beato Petro apostolo promissum atque collatum fuisse. Ad unum namque Petrum Christus Filius Dei vivi dixit: „Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent adversus eam: et tibi dabo claves regni caelorum: et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis“¹. Atque uni Simoni Petro contulit Iesus post suam resurrectionem summi pastoris et rectoris iurisdictionem in totam ipsius ovile dicens: „Pasce agnos meos. Pasce oves meas“². Unde apparet, relictas omnino esse huic tam manifestae sacram Scripturarum doctrinae, ut ab ecclesia catholica semper intellecta est, contrarias eorum sententias, qui constitutam a Christo Domino in sua ecclesiae regimini formam pervertentes negant, solum Petrum prae omnibus apostolis sive eorum singulis sive omnibus simul vero proprioque iurisdictionis primatum fuisse a Christo instructum: aut qui affirmant, eundem primatum non immediate, directeque ipsi beato Petro, sed ecclesiae, et per hanc illi ut suo ministro delatum fuisse.

Caput II.

De perpetuitate primatus Petri in Romanis pontificibus.

Quod autem in beato apostolo Petro princeps pastorum et pastor magnus ovium Dominus Christus Iesus³ in perpetuam salutem ac perpetuo bonum ecclesiae instituit, id eodem ductore in ecclesia, quae fundata super petram ad finem saeculorum usque firmiter stabit, iugiter durare necesse est. Manet ergo dispositio veritatis, et beatus Petrus suscepta ecclesiae gubernacula non reliquit⁴. Semper enim in suis successoribus, episcopis sanctae Romanae sedis, ab ipso fundatae, eiusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et iudicium exercet, ita ut, quicumque in hac cathedra Petro succedit, is iuxta Christi ipsius institutionem primatum Petri in universam ecclesiam obtineat.

Caput III.

De vi et ratione primatus Romanorum pontificum.

Hinc innovantes tum praedecessorum nostrorum Romanorum pontificum decreta, tum praecedentium conciliorum generalium disertas, perspicuasque definitiones, docemus et declaramus, credendum ab omnibus Christi fidelibus esse, hanc sanctam apostolicam sedem, et Romanum pontificem, in universum orbem tenere primatum, et ipsam pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput, et omnium christianorum patrem, doctorem et iudicem supremum existere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse; et hanc, quae propria est episcopalis iurisdictionis potestas, ordinariam esse et immediatam, erga quam particularium ecclesiarum pastores atque fideles tam eorum singuli quam simul omnes officio hierarchicae sub-

ordinationis, veraque obedientiae obstringuntur⁵, non solum in rebus quae ad fidem et mores, sed etiam quae ad disciplinam et regimen ecclesiae pertinent; ita ut contestata cum Romano pontifice tam communionis quam eiusdem fidei professionis unitate, ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore.

Haec est catholicae veritatis doctrina, a qua deviare salva fide atque salute nemo potest. Quare a recta fide discedunt qui attendentes spiritibus erroris⁶ affirmant, Romanorum pontificum iurisdictionem ordinariam et immediatam non esse tam in omnes simul quam in singulas eorum particularium pastorum ecclesias; aut contendunt licere ab iudicio Romanorum pontificum ad oecumenicum concilium tanquam ad auctoritatem Romano pontifice superiore appellare.

Ex hac autem suprema, ordinaria et immediata tum in ecclesiam universalem, tum in omnes et singulos particularium ecclesiarum pastores et fideles, potestate iurisdictionis consequitur, Romano pontifici necessarium ius esse, in huius sui muneris exercitio libere communicandi cum pastoribus et gregibus totius ecclesiae, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac regi possint. Quare damnamus ac reprobamus illorum sententias, qui hanc supremi capituli cum pastoribus et gregibus communicationem licite impediri posse dicunt, aut eandem reddunt saeculari potestati obnoxiam, ita ut contendat, quae ab apostolica sede vel eius auctoritate ad regimen ecclesiae constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis saecularis placito confirmetur.

Caput IV.

De Romanorum pontificum infallibilitate.

Ut autem tanto imposito muneri responderet et donum, Dominus Iesus voluit, ut cum apostolico primatu singularis praerogativa apostolica semper maneret. Sequentes itaque et declarantes constantem fidem ac doctrinam tum huius sanctae apostolicae sedis tum ipsorum oecumenicorum conciliorum, in quibus Oriens cum Occidente in fidei caritative unionem conveniebat, cum Florentino concilio repetimus: „Pontificem Romanum, verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput et omnium christianorum patrem ac doctorem existere: et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse“⁷; et cum Lugdunensi concilio secundo credimus, „Sanctam Romanam ecclesiam summam et plenam primatum et principatum super universam ecclesiam catholicam obtinere, quem se ab ipso Domino in beato Petro apostolorum principe et vertice, cuius Romanus pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepit veraciter et humiliter recognoscit; et sicut prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio defini“⁸; atque cum concilio quarto Constantinopolitano profitemur: „Prima salus est, regulam rectae fidei custodire, et a constitutis Patrum nullatenus deviare. Et quia non potest Domini nostri Iesu Christi praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam⁹, haec quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede apostolica

¹ Expressa ad formulae fidei conc. Lugdunensi II, conc. Florentini, et Pii VI brev. Super soliditate d. 18. nov. 1788.

² Cf. I Tim. IV, 1.

³ Cf. Ioan. XXI, 16-17.

⁴ Ex professione fidei edita a Graecis in concilio oecumenico Lugdunensi II.

⁵ Matth. XVI, 19.

¹ Matth. XVI, 18, 19.

² Ioan. XXI, 16-17.

³ Ep. I Pet. V, 4, coll. ep. ad Hebr. XIII, 20.

⁴ S. Leo M. ser. 8 (al. 9), n. 3.

immacolata est semper catholica servata religio, et sancta celebrata doctrina, quam sequi in omnibus Christi fideles tenentur, ut esse mereantur „in una communione cum sede apostolica, in qua est integra et verax christianae religionis soliditas“¹. Hinc, sacro approbante concilio, docemus et tantquam fidei dogma definitum, per divinam auctoritatem fieri, ut Romanus pontifex, cui in persona beati Petri dictam est ab eodem Domino nostro Iesu Christo: „Ego regavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos“², cum supremi omnium christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate definit, quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia tenendum vel reiciendum sit, errare non possit; et hanc Romani pontificis infallibilitatis praerogativam ad idem obiectum porrigi, ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur. Si quis autem huic nostrae definitioni contradicere (quod Deus avertat) praesumpserit, sciat se a veritate fidei catholicae et ab unitate ecclesiae defecisse.

Canon I.

Si quis dixerit, beatum Petrum apostolum a Christo Domino constitutum non esse apostolorum omnium principem et totius ecclesiae militantis visibile caput; vel eundem honoris tantum, non autem verae propriaeque iurisdictionis primatum directe et immediate accepisse; anathema sit.

Canon II.

Si quis dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione, ut beatus Petrus in primatu super universam ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum pontificem non esse iure divino Petri in eodem primatu successorem; anathema sit.

Canon III.

Si quis dixerit, Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem iurisdictionis in universam ecclesiam, non solum in rebus quae ad fidem et mores, sed etiam quae ad disciplinam et regimen ecclesiae pertinent; aut hanc eius potestatem non esse ordinariam et immediatam in omnes ac singulas ecclesias; anathema sit.

Nota. Ut plurimorum reverendissimorum patrum postulationibus fieret satis, ut nova paragraphus vel canon adiciendus foret.

Novus paragraphus.

Post incisum: „ad quod infallibilitas ecclesiae additur“ addi poterit:

Quemadmodum autem una atque eadem est infallibilitatis praerogativa, sive in ecclesiae capite, sive in universo magisterio spectetur; ita suprema eiusmodi Romani pontificis de rebus fidei et morum decreta seu iudicia ab omnibus Christi fidelibus, cum primum his innotuerint, non ore solum, sed et corde, id est, perfecto mentis assensu, pleneque fidei obsequio recipienda et tenenda esse docemus. Si quis autem etc.

Canon.

Si quis dixerit, decretis vel iudiciis, quibus Romanus pontifex apostolica auctoritate definit, quid in rebus fidei ac morum ab universa ecclesia cre-

¹ Ex formula a Hieronymo papa, prout ab Adriano II patribus concilii oecumenici VIII, Constantinopolitani IV, proposita et ab hisdem subscripta est.

² Luc. XXII, 32.

³ Ex constitut. Clementis XI *Vincenzo Dominici* d. 4 febr. 1700.

dendum vel reiciendum sit, non deberi plenam atque perfectam tam mentis quam professionis obedientiam ab omnibus et singulis, quamprimum ipsis illa innotuerint; aut si quis affirmaverit, eiusmodi apostolicae sedis et Romanorum pontificum decreta sive iudicia errori vel reformationi obnoxia esse, ideoque posse fideles subiectionem suam differre, donec de catholicorum episcoporum assensu sibi certe constiterit; aut si quis licitum esse dixerit, a Romani pontificis sententia ad concilium generale appellare; anathema sit.

Si vero canon placuerit, capitis IV penultimum incisum, ut plurimorum reverendissimorum patrum votis obsecundetur, ita concipi posset:

Et hanc Romani pontificis infallibilitatis praerogativam, quae una eademque est cum infallibilitate ecclesiae, ad idem omnino obiectum porrigi ad quod illa semet extendit.

43.

Congregatio XXXVII.

Die 9 maii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio trigesima septima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Posnaniensi, Mechliniensi, Sancti Iacobi de Chile, Edessano, Giennensi, Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, theologus canonicus Maier continuavit relationem de observationibus reverendissimorum concilii patrum in caput de Romani pontificis primatu incipiendo a pagina 8; eaque omnibus placuit excepto quod omnes contra votum relatoris consenserunt, ut clausula illa ex Florentino decreto adiciatur in citatione, scilicet „quemadmodum etiam etc.“. Insuper uni reverendissimo patri (Strigoniensi) displicuit expressio illa „potestatem Romani pontificis esse episcopalem“, non ac si rem non admitteret, sed quia potestas pontificis potius deprimi videatur.

Dein perlectum est novum schema *constitutionis dogmaticae primae de ecclesia Christi*.

Quoad *prooemium* generatim, reverendissimis Brixinensi et Sedunensi postulantibus atque eminentissimo praeside proponente, conclusum est unanimiter (Ratisbonensi aliquantum dissentiente), ut reformetur ita, ut incipiat ab institutione ecclesiae, atque simul ratio appareat, quare inter constitutiones de ecclesia Christi prima posita sit de Romani pontificis primatu.

Deinde speciatim observatum est a reverendissimo Caesarugustano, ut oratio Christi ante mortem cum primatu non coniungatur, cui tamen alii quatuor (Bostronsis, Tarvisianus, Ultraiectensis et Brixinensis) oblocuti sunt.

Porro desideraverunt (Strigoniensis, Ultraiectensis, Paderbornensis), ut linea 7 [§ 1 l. 4] vox „catholica“ deleatur, et unus (Sedunensis) ut loco „communibus“ ponatur „regimini unitatem“, aut „catholicae fidei et communionis unitatem“ prorsus deleatur.

Linea 11 [l. 7] et seq. plures (Caesarugustanus, Baltimoronsis, Westmonasteriensis, Mutinensis, Cassinensis, Bostronsis, Calvinensis, Sedunensis, Tarvisianus, Brixinensis, Sancti Francisci) postularunt, ut loco „principium et visibile fundamentum“ dicatur „visibile principium et fundamentum“.

Dein Strigoniensis et Calvinensis consenserunt, linea 13 [l. 8] „fundamentum divinitus positum“ esse delendum, ne eadem vox iam repetatur; alii vero

due (Sedunensis, Tarvisinae) claritate omnes hanc repetitionem retinendam esse indicaverunt.

Pagina 4, linea 1 [l. 11] „augmentum“ pluribus (Strigoniensi, Ciliciensi, Caesaraugustana, Baltimorensi) non placuit; Baltimorensis proposuit „rebur“.

Pagina 3, linea 13 [l. 6] „Contra quod fundamentum etc.“ unum (Sancti Francisci) hoc substituendum putavit: „Quod quidem fundamentum divinitus positum, adversus quod portae inferi non praevalent, ut plenius in die audique dignoscatur, ad catholici nobis etc.“

Paderbornensis linea 16 [l. 10] dicendum proposuit „ad divinitus nobis commissi gregis“.

Strigoniensis et Caesaraugustana, ut pagina 4 linea 4 [l. 13] „praecipuum“ deleatur.

Linea 6 [l. 14] fere omnes desideraverunt ut pro „praerogativa“ alia vox aptior seligatur, atque linea 13 [l. 18] voci „perniciosos“ alia vox „adversos“ vel „oppositos“ vel similis substituatutur aut addatur.

Quoad *caput I* Caesaraugustanus volebat, ut linea 5 [l. 3] „immediate et directe“ deleatur; Strigoniensis, ut pagina 5, linea 8 [l. 15], illud „Unde apparet...“ mutetur, quia nimis scholasticum dictum.

Ciliciensis, ut linea 10 [l. 16] „tam manifestae“ deleatur.

Calvensis voluit, ut Ioannis I, 42, et Cassiliensis, ut Luc. XXII, 31-32 adiciatur. Maiori tamen patrum reverendissimorum parti placuit, ut hi duo textus omittantur, solum quinque contra sententibus.

Iudicta congregatione proxima pro crastino die, hora 12^{1/2} congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

44.

Congregatio XXXVIII.

Die 3 maii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio trigesima octava Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigoniensi, Sancti Iacobi de Chile, Giannensi, et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, examinatum est schema constitutionis de ecclesia primae, incipiendo a *capite II*.

Paderbornensis postulavit, ut *caput* inscribatur: „De perpetuitate primatus in Romano pontifice“.

Alius (Poenaniensis) pagina 6 linea 4 „eodem auctore“ melius exprimitur.

Alius (Boetrensis) linea 9 [l. 7] „dispositio varietatis“ obcurum esse.

Alius (Ciliciensis), ut verba concilii Ephesini „vivit et praesidet et iudicium exerceat“ tanquam verba conciliaria discrete addantur, ut vim testimonii habeant, et ad „in universam ecclesiam“ addatur „Orientis et Occidentis“, vel ut dicatur „per universum orbem diffusam“, quod Caesaraugustanus proposuit. Sedunensis, ut verba „ingiter durare necesse est“ addatur „et in perpetuum durabit“.

Edessenus, ut post „iudicium exerceat“ addatur „in omnes fideles“.

Perro plures reverendissimi patres desideraverunt, ut testimonium aliquod adiciatur, quo probetur, Romanum primatum in Romano pontifice perpetuo durare.

Brixinensis locum Gelasti proposuit: „Cumque omnes (apostoli) aequali spiritali luce fulgerent, unum tamen principem esse ex illis voluit Christus, cumque dispensatione mirabili in dominam gentium Romam direxit, ut in praecipua urbe vel prima primam et praecipuum dirigeret Petrum. Ibi quoque sicut

doctrinas virtute publicis emicuit, ita congruis gloriae effusione secretus ceteros haereticos conquerit, praesens ceteris, quam ipse benedixit, ut a portis inferi nunquam ex Domini promotione vincatur omniumque sit instantium tutissimas portas“ (Tract. II, n. 10).

Pictaviensis proposuit verba Chrysostomi epistolae ad Euthybetum: „Quoniam beatus Petrus, qui in propria sede vivit et praesidet, praesentat quaerentibus fidei veritatem“.

Sancti Francisci proposuit a Ambrosii: „Ipsa est Petrus, cui dixit: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam. Ubi ergo Petrus, ibi ecclesia; ubi ecclesia, nulla mora, sed vita aeterna“ (in Pa. XL, n. 30). Atque e concilio Ephesino: „Sanctus Petrus, apostolorum princeps et caput fideique columna et ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Iesu Christo claves regni accepit, qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus vivit et iudicium exerceat“; vel e concilio Nicaeno II: „Beatus Petrus ubique principatum obtinuit et obtinet“.

Quoad *caput III* tredecim reverendissimi patres (Poenaniensis, Mechliniensis, Caesaraugustana, Baltimorensis, Cameracensis, Westmonasteriensis, Mutinensis, Cassiliensis, Boetrensis, Ultraiectionensis, Tarvisinae, Pictaviensis et Sancti Francisci) postulerunt, ut pagina 7 linea 18 [l. 15] vox „episcopalis“ omittatur et dicatur „quae vera et propria est...“

Alii tamen (Edessenus, Calvensis, Brixinensis, Paderbornensis, et (Sedunensis) retinendam censuerunt; audito vero theologo nova suffragia ferenda erant, quod tamen dilatum est, donec novus textus a theologo proponatur.

Perro proponente Baltimorensi omnes consenserunt in id, ut in fine § 1. apponatur additamentum in hunc sensum: „Qua suprema Romani pontificis potestate non negatur aut laeditur, immo roboratur ordinaria ac immediata episcoporum potestas in ecclesiis particulares sibi commissas, dicente sancto Gregorio (epistola 30 ad Eulogium Alexandrinum): „Meus honor est honor universalis ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur“; vel, ut alius (Brixinensis) monuit: „dicente sancto Bernardo (de Consider. l. II, c. 6): „Habeant illi assignatos sibi greges, singuli singulos. Tibi universi traditi sunt, uni unus. Nec modo ovium, sed et pastorum, tu es unus omnium pastor““.

Insuper Caesaraugustanus desideravit, ut pro „innovamus“ ponatur „in memoriam revocamus“, quod tamen aliis non placuit.

Poenaniensis proposuit, ut pagina 7 linea 23 [l. 21] post „regimen ecclesiae“ inseratur „per universum orbem diffusae“; Sancti Francisci, ut dicatur „totius orbis ecclesiae“.

Propositum iam erat, ut pagina 7 linea 17 [l. 14] post citata verba concilii Florentini cum clausula „quemadmodum etiam...“, nova pericope incipiat „Perro decemus, hanc quae propria est...“ Caesaraugustanus proposuit iam, ut dicatur: „Praeside decemus...“, ne malignae interpretationi aditus daret, ne si hic aliud definitur, quam forsan in locis citatis definitum est, et ut ita indicetur hanc definitionem iam datam esse in concilio Florentino.

Fere omnes consenserunt, ut paragraphus secundo usque ad verba „aut contentant“ emittatur, et errores hic relecti omnes in canone anathemate percutiendi enumerentur, et ut in altera paragraphi huius parte exponatur positiva doctrina directe opposita errori ibi relecto, dicendo „Cum Romanus pontifex sit summus iudex“.

Paderbornensis voluit, ut linea ultima pagina 7 A (§ 1 l. 24) diceretur „ecclesia univoca“.

Ratisbonensis, ut caput inscriberetur „De natura primatus“.

Baltimorensis, ut pagina 8 linea 2 [l. 25] verbo „postero“ praeponebatur „visibili“.

Tandem unanimiter conclusum est, ut incipsum, prout relatione pagina 14 littera γ preponitur, textual pagina 9 linea 2 (§ 3 l. 14) post „constituantur“ haud inseratur¹.

Quoad caput IV unus reverendissimorum patrum observavit [pag. 11] linea 16 [l. 44] „pro auctoritate“ obsecrum esse.

Baltimorensis addendum censet, „palam se definire declarat atque libere definit“, et post „extenditur“ addendum „ad quam ecclesiae infallibilitatem sartam tectamque in perpetuum tenendam hanc Petro successoribusque eius prerogativam Christus Dominus impartivit“.

Mechliniensis, advertit, pagina 10 linea 31 [l. 33] textum esse immutandum, ut ambiguitas tollatur, ita ut post „doctrina“ ponatur punctum (.), et ita textus prosequatur: „Hanc autem eodem etc. . .“, et ut in textu concilii Lugdunensis II pagina 10 linea 7 [l. 19] pro „et vertice“ ponatur „sive vertice“; ut pagina 11 linea 6 [l. 38] post „definimus“ addatur „iuxta Christi institutionem et promissionem“. Insuper, ut loco opportuno addatur: „Perpetuus ecclesiae sensus et usus ostendunt, sanctorum patrum consensus tenet, summorum pontificum et conciliorum gesta ac statuta declarant, ad summum iurisdictionis primatum, quem super universam ecclesiam, obtinet Romanus pontifex, pertinere munus depositum fidei prae ceteris fratribus custodiendi et subortas de fide quaestiones definiendi.“ Atque alibi: „Quam vero assertiones huius nostrae definitioni contrarias damnamus, improbamus et reiicimus quaestiones inanes, quas nonnulli de summo pontifice et coetu episcoporum instituunt, fingentes, quod salva promissi divini veritate contingere non potest, membra scilicet a capite distrahi, ecclesiam², quae supra Petrum aedificata est, a suo fundamento dimoveri, fratrum coetum, quos Petrus in successoribus suis confirmare iubetur, ab illo desiccare, cuius fides ex Christi promissione nunquam deficiat. Romanus igitur pontifex nunquam solus est nec esse potest; et ei docenti semper adhaesisse episcoporum collegium, omnia ecclesiae saecula demonstrant.“

Indicta congregatione proxima pro die 5 maii, id est feria quinta, congregatio hora 1 ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

45.

Congregatio XXXIX.

Die 5 maii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio trigesima nona Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Orleniensi, Giennensi, et Sancti Petri Fluminis Grandensis Aestralis.

Invocato Spiritu sancto, continuatum est examen capituli IV schematis constitutionis primae de ecclesia Christi.

Caezarangustanus animadvertit, linea 5 [l. 3] vocem „semper“ sibi minus placere, et linea 14 [l. 9] loco „repetimus“ potius dicendum cum laudate

¹ Incipsum illud erat: „aut quomodolibet pro spirituali Christi fidelium bene decernatur.“ Cf. Relatio etc. t. LII, col. 2, 0 a.

² ecclesiae eod.

concilio Hieronymo „credimus et profitemur“; in super mentionem faciendam esse recensens semper, etiam ab haereticis, facti ad eandem eodem, tanquam insignis testimonii pro primatu Romani pontificis.

Comeracensis, textum definitivum ita concipiendum esse, ut non videatur duplex infallibilitatis subiectum statui.

Baltimorensis idem postulat, atque idem novam paragraphum, ut pagina 13 [243 CD] exhibetur, adiciendam esse; item clausulam a Mechliniensi heri propositam.

Cassiliensis postulavit, ut initium ita immutetur: „Ut autem tanto imposito muneri plene satisfaceret, Dominus Iesus apostolicum primatum singulari prerogativa coronavit“, vel: „Ut autem tantum impositum munus quam optime adimpleretur...“

Westmonasteriensis, ut pagina 13 [ibid.] paragrapho nova post verbum „iudicia“ addatur „irreformabilia“.

Boetrensis consentit cum Mechliniensi et Cassiliensi et postulat, ut addatur „irreformabilia“, et definitio ita concipiatur, ut pateat, infallibilitatis subiectum non esse duplex, sed unum tantum; quae de obiecto dicuntur, esse insufficientia.

Edesenus, ut linea 3 pagina 11 [l. 37] dicatur: „Hinc sacro primum expostulante et dein approbante concilio“, vel „sacro tum postulante tum approbante...“ atque ad mentem a Leonis M. dicendum, lin. 23 [l. 48]: „ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur, quae sicut in ipsa non nisi ob coniunctionem cum suo capite Romano pontifice existit, ita in ipsam a Romani pontificis magisterio infunditur, atque unicum eiusdem constituit infallibilitatis donum“.

Sedunensis, ut addatur initio capituli lin. 3 [l. 9] „ut ad munus et opus explendum cum apostolico primatu... semper connexa maneret“; — ut pag. 11 lin. 9 [l. 40] addatur: „inter alia dictum est...“; ut appareat, unam tantum in ecclesia infallibilitatem esse, dicendum lin. 23 [l. 48] „infallibilitas Romani pontificis una cum corpore episcoporum docentis extenditur“, et novam paragraphum textui inserendam.

Calvensis, ut initium capituli IV ita habeat: „Ut autem tanto imposito muneri omnia responderent, voluit sapientissimus Dominus noster, ut Petrus eiusque successores Romani pontifices, in omnibus primatum gerentes, etiam per magisterium infallibile primatu in docendo pollerent. Sequentes itaque...“; pag. 11 lin. 6 [l. 38] „definimus, secundum Christi ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, quam suorum apostolorum principi in sanctis evangelis factus est: *Petrus, ecce Satanas expetivit, ut crederet vos, sicut qui cribrat triticum: ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando confirma fratres tuos*“, fieri, ut Romanus pontifex, cum espremi omnium christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate definit, quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia credendum vel reiiciendum sit, errare non possit.“

Nova paragraphus: „Unum vere atque idem est infallibilitatis obiectum, et ad idem se extendit, sive in ecclesiae capite, sive in universo magisterio spectetur. Quare sicut in ceteris suprema Romani pontificis decreta seu iudicia ab omnibus Christi fidelibus, cum primum eis innotuerint, non are solum, sed et corde, id est, perfecte mentis assensu, ita in rebus fidei et morum plene etiam fidei obsequio, utpote per se irreformabilia recipienda et tenenda esse decernunt. Si quis...“

Cassiliensis, ut hoc loco dicatur „... et huius-

¹ factus A.

² Ex epistola synodica a Agathonis in concilio oecumenico VI lecta et approbata.

modi definitiones, utpote ex se irreformabiles, non A ore solum, sed et corde et animo esse recipiendas et tenendas ab omnibus christifidelibus, cum primum eis innotuerint, et quia expectatur ecclesiae consensus (sive antequam accedat ecclesiae consensus). Insuper similiter docemus, quod, sicuti haec capitula ecclesiae infallibilitas non est diversa ab ipsius ecclesiae infallibilitate, sed una et eadem, ita etiam ad eandem obiecta extendatur.

Pictaviensis, ut epistola sancti Agathonis addatur et etiam alia loca sacrae Scripturae addiciantur; paragraphum novam non esse innotendam, prout pag. 13 [243 CD] exstat; quoniam quae in ea dicuntur, in canone recurring, sed prout pag. 14 exhibetur, cum hostiam additamento „et eundem finem respicere“.

Tarvisina, non esse hoc loco de obiecto infallibilitatis quidquam speciatim definiendum; et esse addendum, decreta per se irreformabilia esse.

Brixinensis hanc formulam proponit: „Et tanquam fidei dogma declaramus, per divinam assistentiam, Petro et successoribus eius a Christo Domino dicente: *Ego . . . promissam, fieri, ut Romanus pontifex, cuius est totam ecclesiam Christi in unitate fidei conservare, errare non possit; cum supremi omnium christianorum doctoris munere fungens de quaestionibus fidei et morum iudicans definit, quid ab universa ecclesia credendum tenendumve sit. Haec specialis Romani pontificis infallibilitas ecclesiae apprimè convenit, cum per illam quaevis de fide controversia, quae per commune ecclesiae magisterium per orbem dispersum decidi non potest, quovis tempore finiatur. Quemadmodum ergo una eademque est infallibilitatis praerogativa, sive in ecclesiae capite, sive in universo magisterio spectetur: ita suprema eiusmodi Romani pontificis decreta seu iudicia, utpote per se irreformabilia, non ore solum, sed et corde, id est, perfecto mentis assensu, plenoque fidei obsequio respicienda et tenenda esse censemus. Si quis . . .“*

Paderbornensis proponit, ita initium capitis esse concipiendum: „In suprema autem iurisdictionis potestate, quam Romanus pontifex tanquam Petri, principis apostolorum, successor in universam ecclesiam obtinet, etiam supremi magisterii potestatem continet, haec sancta sedes apostolica semper tenuit, ipsaque concilia oecumenica¹ tradiderunt. Nam . . . (seq. concilium Constantinopolitanum IV, Lugdunense II, Florentinum). Hanc praedecessorum nostrorum oecumenicorumque conciliorum fidem et doctrinam in omnibus sequentes docemus . . .“

Porro pag. 11 lin. 6 [l. 38] pro „definimus etc.“ dicatur „declaramus, Romanum pontificem, cui in persona Petri dictum est . . . ab universa ecclesia fide catholica² credendum sit, vi assistentiae divinae ipsi promissae, errare non posse, taliaque eius fidei decreta seu iudicia per se irreformabilia a quovis christiano, ut primum ei innotuerint, pleno fidei obsequio excipienda et tenenda esse. Et hoc quidem Romani pontificis infallibile magisterium ad eandem pertinere docemus, ad quae infallibile universae ecclesiae magisterium, cuius ipse Romanus pontifex caput et es est, esse extendere dignoscitur. Si quis . . .“

Sancti Francisci, pag. 10 lin. 29 [l. 32] loco „servata“ cum Harduino et Labbe dicendum „reservata“, vel saltem immutetur citatio in fine paragraphi sequentis, cum formula Hermisdæ apud Harduinum et alios habeat „[re]servata“; pag. 11 lin. 9 [l. 40] post „Petri“ addatur „inter alia“; lin. 15 [l. 44] post „fungens“ addendum „de quaes-

¹ B addit aperte.

² Fide catholica docet in B certissime per errorem.

tionibus fidei et morum iudicans, de his definit, quid ab universali ecclesia sub haerese censura credendum vel relicendum sit, errare non possit“ (omnino alia), deinde ut in textu; lin. 23 [l. 49] post „extenditur“ addendum „nempè ad depositum fidei, hoc est, Dei verbum scriptum vel traditum“; pag. 11 lin. 15 [l. 44] tollendum „pro auctoritate“.

Dein proponens eminentissime praeside quaestiones, quoniam ex formalis hinc eligenda sit, conclusum est, formulam ab reverendissimo Paderbornensi propositam adoptandam, et simul in laudando concilio ordinem chronologicum esse servandum; addendum esse, ut Sedunensis proposuerat, „inter alia“ vel „praeter alia“, et „iuxta promissionem et institutionem Christi“; pro „definimus“ dicendum „declaramus“, et pro „auctoritate“ dicatur „auctoritate apostolica“.

De addendo loco ex epistola Agathonis et forma ultimi additamenti cogitandum esse theologia. Neve dicatur „solemni iudicio“.

Indicta congregatione proxima pro hodie hora 6^{1/2} vespere, ab eminentissimo praeside congregatio hora 1 dimissa est.

Ioannes Schwets secretarius.

46.

Congregatio XL.

Die 5 maii 1870 hora 6^{1/2} vespere in archigymnasio Romano habita est congregatio quadragesima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis tamen Ciliciensi, Strigoniensi, Cameracensi, Ultraiectionensi, Edesseno, Sancti Iacobi de Chile, Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Practis precibus, praelectum est a theologo C caput IV emendatum in hunc modum:

De Romani pontificis infallibilitate¹.

„In suprema autem apostolicae iurisdictionis potestate, quam Romanus pontifex tanquam Petri principis apostolorum successor in universam ecclesiam obtinet, supremi quoque magisterii potestatem continet (emendatio „comprehendi“), haec sancta sedes semper tenuit, ipsaque oecumenica concilia tradiderunt. Sequentes itaque generalium conciliorum, in quibus Oriens cum Occidente in fidei charitatisque unionem conveniebat, solemnes fidei professiones, cum concilio IV Constantinopolitano credimus . . . Et cum concilio Lugdunensi II profitemur . . . ac cum concilio Florentino repetimus . . . Hinc sacro approbante concilio docemus et tanquam fidei dogma declaramus, Romanum pontificem, cui in persona sancti Petri ab eodem Domino nostro Iesu Christo praeter alia dictum est: *Ego rogo . . . vi divinae promissionis habere Spiritus sancti assistentiam, qua fit, ut (vi divinae promissionis et assistentiae Spiritus sancti errare non posse) cum supremi omnium christianorum doctoris munere fungens pro apostolica sua auctoritate definit, quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia fide divina credendum tenendumve vel relicendum sit, errare non possit; et hanc Romani pontificis infallibilitatis praerogativam ad idem obiectum porrigi, ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur.*

„Quomodo (nova § pag. 13 [243 CD]) . . . iudicia per se irreformabilia . . . Si quis autem . . .“

¹ Ex diario scimus, hanc formulam ab episcopo Paderbornensi ante sessionem eminentissime praesidi exhibitam fuisse. Vide infra sub num. 60.

² In A, ubi formula in congregatione XLI refertur, additur aperte.

Paderbornensis proposuit: „Quomodo (§ A nova) ... spectetur: Ita haec Romani pontificis infallibilitatis prerogativa ad idem obiectum porrigitur, ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur.“

Pictaviensis: „et hanc infallibilitatis prerogativam (haec privilegium infallibilitatis), quae una eademque est, sive in ecclesiae capite sive in universae magisterie spectetur, ad unum idemque obiectum porrigitur, ad quod ...“

Quoniam vero de hac formula convenire non poterat inter reverendissimos patres, placuit, ut proxima die de hac re prius theologi audiantur.

Indicta proxima congregatione pro die sequenti, hora 9 ab eminentissimo praeside congregatio dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

47.

Congregatio XLI.

Die 6 maii anni 1870 hora nona ante meridiem habita est in archigymnasio Romano congregatio quadragesima prima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Giennensi et Sancti Petri.

Praeterea precibus, praelegit theologus pater Schrader formulam definitionis de infallibilitate Romani pontificis:

„Hinc sacro approbante concilio docemus et tanquam dogma fidei declaramus, Romanum pontificem, cui in persona beati Petri ab eodem Domino nostro Iesu Christo praeter alia dictum est: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*, vi divinae promissionis et assistentiae Spiritus sancti (emendatio: vi assistentiae divinae ipsi promissae) errare non posse, cum supremi omnium christianorum doctoris munere fungens pro apostolica sua auctoritate definit, quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia fide divina (emendatio: de fide) tenendum vel tanquam (eidem) fidei contrarium reiiciendum sit. Et eiusmodi (fidei) decreta sive iudicia, per se irreformabilia, a quovis christiano, ut primum ei innouerint, pleno fidei obsequio excipienda et tenenda esse. Porro cum una eademque sit ecclesiae infallibilitas, sive spectetur in capite ecclesiae, sive in universa ecclesia docente cum capite unita (emendatio: sive spectetur in Romano pontifice tanquam capite ecclesiae, sive in universa ecclesia docente cum capite unita); hanc infallibilitatem etiam ad unum idemque obiectum esse extendere docemus, nempe ad fidei depositum custodiendum intemerateque exponendum. Si quis autem ...“

In examine de hac formula institute, quatuordecim reverendissimi patres desiderarunt, ut ultimum membrum periodi, quae incipit: „Porro, cum ...“, scilicet „nempe ad fidei depositum ...“, omitteretur, dum septem id retineri voluerunt. Duo reverendissimi patres proposuerunt, ut addatur post canones monitum, non tantum in dogmaticis, sed in aliis etiam decisionibus Romano pontifici veram et sinceram obedientiam esse praestandam, iuxta epistolam Pii IX ad archiepiscopum Monachiensem.

Denique canones praescripti sunt et approbati in ea forma, qua in schemate concilii patribus proposito occurrunt¹.

¹ *Fidei dogma A.*

² *A: credendum, sed deletum.*

³ *B habet tantum eodem.*

⁴ *Vide t. LII, col. 70. — Est tamen additum in primo canone post „primum“: ab eodem Domino nostro Iesu Christo, in tertio canone post „immediatam“: sive in omnes et singulas ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et fideles.“*

Hora 12^a congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

48.

Congregatio XLII.

Die 7 maii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio quadragesima secunda Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Aderant omnes reverendissimi patres exceptis Strigoniensi, Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Praeterea praeterea, praescriptum est schema emendatum constitutionis primae de ecclesia, ut typis mandari posset. Textus, hinc inde parvis mutationibus factis, fere unanimi consensu approbatus est.

Aetrior tamen videbatur esse controversia de paenultima periodo capitis IV, cum duo reverendissimi patres censerent, in illa non tantum Romani pontificis, sed ipsius ecclesiae quoque infallibilitatem coarctari ad ea, quae sunt revelata. His vero et omnibus satisfactum est, per formulam a theologo (patre Franzolin) propositam: „Quoniam vero infallibilitas eadem est ... insuper definitur, hanc infallibilitatem ... esse extendere.“

Dein a reverendissimis Mechliniensi, Tarvisino, et Sancti Francisci formulae propositae sunt pro monito adiciendo. Attamen visum est, ut de hac re tum deperam cogitetur, quando tale monitum a congregatione generali postulatum fuerit.

Indicta proxima congregatione pro sequenti die, congregatio hora una ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

49.

Constitutio dogmatica prima de ecclesia Christi a reverendissimis patribus Deputationis pro rebus fidei reformata¹.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Pater aeternus et episcopus animarum nostrarum, ut salutarum redemptionis suae opus usque ad consummationem saeculi perenne redderet, sanctam aedificare ecclesiam decrevit, in qua veluti in domo Dei² viventes fideles omnes unius fidei et caritatis vinculo continerentur. Ideo enim, priusquam clarificaretur, rogavit Patrem, ut credentes in ipsum omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt³. Sapientissimus igitur, architectus⁴ ad hanc fidei et communionis unitatem in sua ecclesia iugiter conservandam, in beato Petro apostolo instituit perpetuum utriusque unitatis principium ac visibile fundamentum, super cuius fortitudinem aeternum extrueretur templum, et ecclesiae caelestis infundenda sublimitas in huius fidei firmitate consurgeret⁵. Contra quod fundamentum divinitus positum, quoniam portae inferi maiori in dies edio undique insurgunt, ad catholici nobis

¹ Quae collecta in Deputationis sessione diei 7 maii emendata sunt. Eadem die prole subjecta est, ut in sequenti sessione a patribus Deputationis rursus examinaretur. Examinata et in aliquibus locis correctis iterum typis impressa est patribus concilii tradenda. Exemplar concilio traditum habes supra, t. LII, col. 4-7. Non multum differt a textu qui hoc loco exhibetur. Ut primo intuitu lector videret, quid patres deputati in schemate sibi tradite mutaverint, variantes lectiones litteris indicatis imprimi iussit; haec vero in quibus aliquid additum est, tribus punctis (...) signavi, quod sedulo notandum, ne quis in ambiguitatem incidat.

² Cf. I Tim. III, 15.

³ Cf. Ioan. XVII, 1, 21 sq.

⁴ Cf. I Cor. III, 10.

⁵ S. Leo M., serm. IV, al. III, cap. II, in diebus natalis sui.

ecumenici gregis custodiam, incolumitatem, augmentum, sacre approbatione concilio indicimus necessarium esse, doctrinam de institutione, perpetuitate ac natura sacri apostolici primatus, a quo totius ecclesiae vis et salus dependet, secundum antiquam atque constantem universalem ecclesiae fidem omnibus fidelibus credendam et tenendam proponere, atque contrarias, eoque dominice gregi edoce perniciosos errores debite condemnationis fidei proscribere.

Caput I.

De apostolici primatus in beato Petro institutione.

Docemus itaque et declaramus, a Christo Domino iuxta evangelii testimonia primatum iurisdictionis in universam Dei ecclesiam immediate et directe beato Petro apostolo promissum atque collatum fuisse. Ad unum namque Petrum Christus Filius Dei vivi dixit: „Et ego dico tibi: quia tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent adversus eam: et tibi dabo claves regni caelorum: et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis“¹. Atque uni Simoni Petro contulit Iesus post suam resurrectionem summi pastoris et rectoris iurisdictionem in totum ipsius ovile dicens: „Pasce agnos meos. Pasce oves meas“². Huic tam manifestae sacrarum Scripturarum doctrinae, ut ab ecclesia catholica semper intellecta est, aperte opponuntur damnandae eorum sententiae, qui constitutam a Christo Domino in sua ecclesia regiminis formam pervertentes negant, solum Petrum prae omnibus apostolis sive eorum singulis sive omnibus simul vero proprioque iurisdictionis primatu fuisse a Christo instructum; aut qui affirmant, eundem primatum non immediate, directeque ipsi beato Petro, sed ecclesiae, et per hanc illi ut suo ministro delatum fuisse.

Caput II.

De perpetuitate primatus Petri in Romanis pontificibus.

Quod autem in beato apostolo Petro princeps pastorum et pastor magnus ovium Dominus Christus Iesus³ in perpetuam salutem ac perenne bonum ecclesiae instituit, id eodem auctore in ecclesia, quae fundata super petram ad finem saeculorum usque firmiter stabit, iugiter durare necesse est. Nulli enim dubium, immo saeculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus, apostolorum princeps et caput, fideique columna et ecclesiae catholicae fundamentum, qui a Domino nostro Iesu Christo et Salvatore humani generis ac Redemptore claves regni accepit, ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus, episcopis sanctae Romanae sedis, ab ipso fundatae, eiusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et iudicium exercet⁴: ita ut, quicumque in hac cathedra Petro succedit, is iuxta Christi ipsius institutionem primatum Petri in universam ecclesiam obtineat. Manet ergo dispositio veritatis, et beatus Petrus (...) suscepta ecclesiae gubernacula non reliquit⁵.

Caput III.

De vi et ratione primatus Romani pontificis.

Hinc inhaerentes tum praedecessorum nostrorum Romanorum pontificum decretis, tum praecedentium

¹ Matth. XVI, 18, 19.

² Ioann. XXI, 15-17.

³ Ep. I Pet. V, 4, coll. ep. ad Hebr. XIII, 20.

⁴ Cf. Labbe Coll. concil. t. III, col. 1154, Ephesini concilii act. III. ord. Philippi sed. ep. legati; coll. a Petri Chrysol. ep. ad Eutyb. presbyt.

⁵ S. Leo M., ser. III (al. II), n. 2.

conciliorum generalium disceptis, peripetuloque defensionibus, innovamus ecumenici concilii Florentini fidei professionem, qua credendum ab omnibus Christi fidelibus est, „sanctam apostolicam sedem, et Romanum pontificem, in universum orbem tenere primatum, et ipsum pontificem Romanum successorum esse beati Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput, et omnium christianorum patrum ac doctorum existere; et ipsi in beato Petro pascenti, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse; quomodem etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonicis continetur.“

Haec autem plena potestas vera est ac propria potestas iurisdictionis episcopalis, qua Romanus pontifex, uti catholicae ecclesiae episcopus, in totum ovile, hoc est in omnes tam oves quam agnos, iure divino pollet. Proinde docemus et declaramus, eandem illam iurisdictionis potestatem, ordinariam esse et immediatam, erga quam particularium ecclesiarum, cuiuscumque ritus et dignitatis, pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes, officio hierarchicae subordinationis, veraeque obedientiae obstringuntur, non solum in rebus quae ad fidem et mores, sed etiam quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; ita ut custodita cum Romano pontifice tam communionis quam eiusdem fidei professionis unitate, ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore.

Haec est catholicae veritatis doctrina, a qua deviare salva fide atque salute nemo potest. Tantum autem abest, ut haec summi pontificis potestas opponatur ordinariae ac immediatae illi episcopalis iurisdictionis potestati, qua particularium ecclesiarum pastores assignatos sibi greges, singuli singulos, pascent et regunt, ut eadem a supremo et universali pastore asseratur, roboretur ac vindicetur, dicente sancto Gregorio Magno: „Meus honor est honor universalis ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur“¹.

Porro ex suprema illa Romani pontificis iurisdictionis potestate consequitur, necessarium eidem pontifici ius esse, in huius sui muneris exercitio libere communicandi cum pastoribus et gregibus totius ecclesiae, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac regi possint. Quare damnamus ac reprobamus illorum sententias, qui hanc supremi capituli cum pastoribus et gregibus communicationem licite impediri posse dicunt, aut eandem reddunt saeculari potestati obnoxiam, ita ut contendant, quae ab apostolica sede vel eius auctoritate ad regimen ecclesiae constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis saecularis placito confirmantur.

Et quoniam diviso apostolici primatus iure Romanus pontifex universae ecclesiae praesert, docemus etiam et declaramus, eum esse supremum iudicem² fidelium, „et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius posse iudicium recurri“³; „sedis vero apostolicae, cuius auctoritate maior non est, iudicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius licere iudicare iudicio“⁴. Quare a recto veritatis tramite aberrant, qui affirmant licere ab iudiciis Romanorum pontificum ad oecumenicum concilium tamquam ad auctoritatem Romani pontificis superiorem appellare.

¹ S. Gregor. M. ad Eulog. Alexandrin. ep. XXX.

² Pii PP. VI, breve Super soliditate d. 28. nov. 1788.

³ Concil. oecum. Lugdun. II.

⁴ Ep. Nicolai I ad Michaelen imperatorem.

Capit. IV.

De Romahorum pontificum infallibilitate.

In suprema autem apostolice iurisdictionis potestate, quam Romanus pontifex tamquam Petri principis apostolorum successor in universam ecclesiam obtinet, supremam quoque magistrari potestatem comprehendit, hanc sancta sedes semper tenuit (...), ipsaque oecumenicis conciliis tradiderunt. Sequentes itaque imprimis generalium conciliorum, in quibus Oriens cum Occidente in fidei caritatisque unionem conveniebat, solemnes fidei professiones, cum concilio quarto Constantinopolitano credimus: „Prima salus est, *regulam rectae fidei* custodire, et a constitutis patrum nullatenus deviare. Et quia non potest Domini nostri Iesu Christi praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam¹, haec quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede apostolica immaculata est semper catholica serrata religio, et sancta celebrata doctrina. Ab hac ergo fide et doctrina separari minime debent Christi fideles, ut esse mereantur „in una communione cum sede apostolica, in qua est integra et vera christianae religionis soliditas“². Et cum Lugdunensi concilio secundo profitemur: „Sanctam Romanam ecclesiam summam et plenum primatum et principatum super universam ecclesiam catholicam obtinere, quem se ab ipso Domino in beato Petro apostolorum principe sive vertice, cuius Romanus pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit; et sicut prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri“³. Et cum Florentino concilio repetimus: „Pontificem Romanum, verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput et omnium christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in beato Petro pasceudi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse“⁴.

Hinc, sacro approbante concilio, docemus et tamquam dogma fidei declaramus, Romanum pontificem, cui in persona beati Petri ab eodem Domino nostro Iesu Christo praeter alia dictum est: „Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos“⁵, vi assistentiae divinae ipsi promissae errare non posse, dum supremi omnium christianorum doctoris munere fungens pro apostolica sua auctoritate definit, quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia tamquam de fide tenendum vel tamquam *videm* fidei contrarium reiiciendum sit; et eiusmodi decreta sive iudicia, per se irreformabilia, a quovis christiano, ut primum ei impotuerint, pleno fidei obsequio excipienda et tenenda esse. Quoniam vero infallibilitas eadem est, sive spectetur in Romano pontifice tamquam capite ecclesiae, sive in universa ecclesia docente cum capite unita, idemque obiectum sese extendere. Si quis autem huius nostrae definitioni contradicere (quod Deus avertat), praesumpserit, sciat se a veritate fidei catholicae et ab unitate ecclesiae defecisse.

¹ Matth. XVI, 18.

² Ex formula s. Hormisdas papae, prout ab Hadriano II patribus concilii oecumenici VIII, Constantinopolitani IV, proposita et ab eisdem subscripta est.

³ Ex professione fidei edita a Graecis in concilio oecum. Lugdunensi II.

⁴ Cf. Ioann. XXI, 15-17.

⁵ Luc. XXII, 32.

Canon I.

Si quis dixerit, beatum Petrum apostolum a Christo Domino constitutum non esse apostolorum omnium principem et totius ecclesiae militantis visibile caput; vel eundem honoris tantum, non autem verae propriaeque iurisdictionis primatum ab eodem Domino nostro Iesu Christo directe et immediate accepisse; anathema sit.

Canon II.

Si quis dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione, ut beatus Petrus in primatu super universam ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum pontificem non esse iure divino Petri in eodem primatu successorem; anathema sit.

Canon III.

Si quis dixerit, Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem iurisdictionis in universam ecclesiam, non solum in rebus quae ad fidem et mores, sed etiam quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; aut hanc eius potestatem non esse ordinariam et immediatam sive in omnes ac singulas ecclesias sive in omnes et singulos pastores et fideles; anathema sit.

50.

Congregatio XLIII.

Die 8 maii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio quadragesima tertia Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Ciliensi, Sancti Iacobi de Chile, Giannensi, Ultraieicensi, et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis.

Precibus peractis, praelecta est relatio¹ de observationibus reverendissimorum concilii patrum in schema de Romani pontificis primatu, et reverendissimorum eorum deputatorum approbationem retulit, paucioribus tantum mutationibus desideratis, scilicet ut pagina [4 l.] 10 in fine III [LII, 8 b s] dicatur „et partim alibi fusiori modo habebitur“; deinde, ut pagina 35 [LII, 24 a s] pro „est discrimen subiecti“ ponatur „est discrimen in modo considerandi subiectum“, atque ut dicatur, quare non sit adiectus canon capiti IV respondens².

Hora duodecima congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schweta secretarius.

51.

Congregatio XLIV.

Die 22 maii 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio quadragesima quarta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigoniensi, Giannensi, Sancti Iacobi de Chile et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, ab eminentissimo praeside proposita est quaestio: Cum formula de obiecto infallibilitatis summi pontificis multis reverendissimis patribus etiam e numero eorum, qui definitionem desiderant, non arrideat, num de alia paranda De-

¹ Non dicitur in actis, continuatam fuisse in hac sessione disceptationem de ipso schemate; ex diaris tamen et notis theologorum id patet.

² Haec relatio typis impressa, una cum schemate constitutionis primae de ecclesia tradita est patribus concilii die 9 maii. Cf. t. LII, col. 8-26.

putationi cogitandum sit. Postquam plura hinc inde dicta sunt, omnes reverendissimi patres conveniunt, expectandum esse, donec novae formulae a patribus concilii preferantur, e quibus, quae optima visa fuerit, eligi possent.

Quoad alteram ab eminentissimo praeside propositam quaestionem, an entius esset, si provincia ad singulas difficultates in congregatione generali propositas respondendi, habita ratione earundem affinitatis, inter plures reverendissimos Deputationis patres distribuenda sit, visum est, ut reiecta singulis respondendi libertate ad singulas difficultates obmovendas, tum demum, quando schema emendatum proponeretur, ad ea, quae forsitan restabunt, responsum daretur.

Hora duodecima praeterlapsa congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

52.

Nova forma capituli quarti integre reformati patribus deputatis proposita.

1870 iunii 8.

Caput IV.

De Romanorum pontificum infallibilitate.

Quoniam autem cum ipso summo primatu haec sancta sedes apostolica et Romanus pontifex potestatem pascendi universum Christi gregem a supremo et aeterno pastore suscepit¹, omnium christianorum pater et doctor constitutus: propterea prae ceteris tenetur fidei veritatem defendere, et si quae de fide subortae fuerint quaestiones suo debent iudicio definiri². Ita enim et haec sancta sedes divina edocta traditione veraciter et humiliter semper tenuit, et oecumenica concilia, ea imprimis, in quibus Oriens cum Occidente in fidei et charitatis unionem conveniebat, professa sunt.

Huic vero pastoralis muneris ut satisfacerent praedecessores nostri indefessam semper operam dederunt, ut salutaris Christi doctrina apud omnes terrae populos propagaretur, parique cura vigilarunt, ut, ubi recepta esset, sincera et pura conservaretur. Quocirca etiam antistites „longam ecclesiarum consuetudinem“³ et „antiquae regulae formam sequentes“⁴, ea praesertim pericula, quae in negotiis fidei emergebant, ad hanc sedem apostolicam retulerunt, ut ibi potissimum resarcirentur damna fidei, ubi non potest fides sentire defectum⁵. Romani autem pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc congregationis oecumenicae concilii nunc per synodos provinciales nunc per se ipsi adhibitis, quae Spiritus sanctus suggerebat, auxiliis ea tenenda definiverunt, quae sanctis Scripturis et apostolicis traditionibus consentanea Deo adiutore cognoverant. Quorum quidem auctoritatem, utpote apostolorum principis, omnis semper catholica Christi ecclesia fideliter secuta est⁶, plenissime sciens, in hac a. Petri sede, secundum Domini nostri Iesu Christi sententiam, immaculatam semper catholicam servari religionem et sanctam celebrari doctrinam⁷.

At vero cum hac ipsa aetate, qua salutifera apostolici muneris efficacia vel maxime requiritur, non pauci insurrexerint, qui illius auctoritati ob-

¹ Vide decretum conc. Florent.

² Ex professione fidei edita a Graecis in conc. oecum. Lugdunensi II.

³ S. Cyr. Alex. ad s. Caesari.

⁴ S. Innoc. I. ad conc. Carth. et Milv.

⁵ Cf. a. Bera. ep. 190.

⁶ S. Agathe ep. ad imp. a concilio oecum. VI approbata.

⁷ Cf. formula s. Hormisdas papae prout ab Hadriano II patribus conc. oecum. VIII proposita et ab his subscripta est.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

trahant; necessarium omnino esse concessimus, veritatis et fidei non deficientis charisma, quod unigenitus Dei Filius una cum pastoralis officio beato Petro eiusque in hac cathedra successoribus contulit, adversus prava hominum studia asserere.

Itaque ad Dei Salvatoris nostri gloriam, ad fidei catholicae exaltationem et omnium populorum salutem, sacro approbante concilio, decernimus et divinitus revelatum dogma esse declaramus: Romanum pontificem, cui in persona beati Petri a Christo Domino dictum est: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam¹; et iterum: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua²; cum supremi doctoris munere fungens quaestiones de fide et moribus suo iudicio definit, per Spiritus sancti assistentiam ab errore immunem servari, et has eius definitiones sive decreta, per se irreformabilia, a quovis christiano, ut primum ei innotuerint, pleno mentis assensu et fidei obsequio excipienda et tenenda esse. Definimus insuper, hanc Romani pontificis infallibilitatem ad idem obiectum porrigi, ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur. Si quis autem huic nostro decreto contradicere, quod Deus avertat, praesumpserit, sciat se a veritate fidei catholicae et ab unitate ecclesiae defecisse.

ADNOTATIO.

1. Utile visum est, inserere capiti nonnulla ad rectam intelligentiam dogmatis accommodata, nempe: Summum pontificem, doctoris munere non sine commercio et unione cum ecclesia fungi; nunc per concilia nunc per se decreta edere; antequam definiat, Scripturam et traditionem consulere; denique donum infallibilitatis non hoc sensu personale esse, ut ei abstractione facta a suo munere conveniat.

2. Haec eo magis videbantur inserenda, quod ipsius dogmatis aliquam demonstrationem ex usu et consuetudine ecclesiae continentis, et occasionem praebant, gravissima traditionis testimonia in memoriam vocare.

3. Ne tamen caput nimis prolixum fieret, decreta conciliorum brevius contracta sunt; id quod eo facilius fieri potuit, quia Florentini concilii decretum in capite III totum recitatum est, e concilio autem Lugdunensi II et Constantinopolitano IV ea, in quibus vis praecipua inest, non omittuntur.

4. Quod ad ipsam definitionem pertinet, sensus formulae, quae nunc proponitur, eatenus indeterminatus est, quatenus quaeri potest, quaenam sit definitio quaestiones fidei, num ea tantum, quae aliquid fide divina credendum proponitur, an esse quoque, quibus de facto dogmatico decernitur, aut censura minor infra haeresim insiguitur etc. Sed huic dubitationi per ea, quae de obiecto infallibilitatis addita sunt, quantum hic satis est, responderetur. Si enim in alia constitutione obiectum infallibilitatis ecclesiae determinabitur, eo ipso etiam obiectum infallibilitatis Romani pontificis declarabitur. Sin vero nulla talis definitio fiet, de obiecto vi huius decreti iudicandum erit secundum ea, quae nunc iam de ecclesiae infallibilitate communiter tenentur: nempe dogma fidei esse, Romanum pontificem non posse errare, cum divina fide credenda proponit, et theologice certum esse, eum etiam in aliis rebus declarandis ab errore immunem esse. Unde patet, per hanc formulam nec plus nec minus defairi quam in prius proposita definiretur; sed per hanc formulam genericam vitari videntur incommoda quaedam in priori a nonnullis inventa.

¹ Matth. XVI, 18.

² Luc. XIII, 32.

53.

Congregatio XLV.

Die 8 iunii 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio quadragesima quinta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigoniensi, Giennensi, et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Peractis precibus, distributae sunt observationes scriptae factae a nonnullis patribus in priora decem capita schematis¹ constitutionis dogmaticae de ecclesia Christi.

Dein lata sunt suffragia de emendato capite IV constitutionis dogmaticae primae de ecclesia Christi. Primum autem a singulis suffragia patebantur, auditus est theologus pater Franselin, societatis Iesu, qui exposuit emendatum caput quoad rem cum priori prorsus convenire, quoad formam tamen simplicius et generalioribus verbis conceptam esse, ita ut multae difficultates evitentur, quae contra priorem adumbrationem moveri possunt et probabiliter movebuntur.

Dein alter theologus, pater Peters² (Kleutgen) societatis Iesu, exposuit, quare verba illa omnia sint: „Quoniam vero infallibilitas eadem est, sive spectetur in Romano pontifice tanquam capite ecclesiae, sive in universa ecclesia docente cum capite unita“; quoniam videlicet infallibilitas ecclesiae non videatur revera sub omni respectu eadem esse, cum alia sit infallibilitas activa, alia passiva, alia, quae exerceatur modo solemniter sive ab ecclesia in concilio oecumenico congregata, sive a pontifice e cathedra loquente, alia, quae exerceatur a magisterio ecclesiae ordinario.

Hic praemissis, primus reverendissimorum patrum, patriarcha Ciliciae, declaravit, sibi schema novum non displicere.

Alter, Posnaniensis, sibi placere magis quam primum.

Tertius, Mechliniensis, sibi novum schema probari, dummodo ea, quae in nota prima dicuntur, textui ipsi inserantur aut adiciantur.

Quartus, Caesaraugustanus, quamvis non sit necessarium, consultum tamen fore, si ad „supremi (doctoris)“ addatur „et universalis“, ut magis pateat, definitiones, quae infallibiles sunt, pertinere debere ad universam ecclesiam.

Quintus, Baltimorensis, priorem formulam esse praeferendam, cum nova sit vaga, ambigua, indeterminata; et ideo timendum, ne pluribus patribus in congregatione generali displiceat.

Contra quae eminentissimus praeside animadvertit, formulam minime esse vagam et ambiguum, sed dumtaxat magis generalem et ideo sinistrae interpretationi minus subiectam; eamque priori substitutam, quoniam status quaestionis id desiderat, ne sententia theologorum libere propugnata et sedi apostolicae magis favens relicta videatur.

Sextus, Cameracensis, sibi novum schema utique placere.

Septimus, Mutinensis, sibi similiter novam formulam probari, sed exoptandum esse, ut simplici modo enuntietur, forsitan sic: „cum... in rebus fidei et morum circa obiectum idem, ad quod ecclesiae infallibilitas extenditur, definit etc.“

Octavus, Cassiliensis, quamvis imprimis post

¹ Subintellige prius. Eiusmodi observationes habentur supra, t. LI, col. 731-930.

² Iosephus Kleutgen nomen in Peters mutaverat, cum anno 1834, ne caperetur quod nomen societati academicae gubernio invisse dedisset, in Helvetiam recessit.

A declarationes a theologia et eminentissimo praeside factae formula nova sibi probetur, tamen quaedam animadvertenda sibi videri, et quidem:

1° Laculenta testimonia ex concilio Florentino, Lugdunensi et Constantinopolitano ita abbreviantur, ut fere omnem vim ac rebus amittant.

2° Potestas docendi universum gregem data in textu Ioannis Pusee etc. hic, non recte, distinguitur a primatu regiminis, cum ipse primatus regiminis optime probetur ex hoc textu, et ita hunc textum multi ex sanctis patribus interpretentur. Quod fere in idem recidit, textus hic restringitur ad doctrinam, dum significat tum potestatem regendi tum docendi.

3° Infallibilitatis potestas, quam habet summus pontifex, hic exhibetur tanquam distincta a primatu. Dicitur potestatem hanc summi pontificis datam esse cum primatu. Iam vero haec infallibilitatis potestas docendi, ut videtur, pars est primatus, et exhiberi debet tanquam pars primatus, saltem melius foret, eam non exhibere tanquam distinctam.

4° Tum sancta sedes, tum Romanus pontifex dicitur omnium christianorum pater et doctor constitutus, quod in priorem non quadrat; quae potius dicitur mater et magistra omnium christianorum.

5° Duae periodi paragraphi primae locum invicem mutare deberent. Quale enim est argumentum, ut stat? In prima periodo infallibilitas pontificis probatur ex concilio Florentino et Lugdunensi. Et tunc haec particularis probatio in altera periodo per generalem hanc assertionem, quod ita tenuerit sancta sedes et oecumenica concilia. Procedendum esset modo inverso.

6° Pagina 3 paragraphi primae [§ 3 l. 6] omitantur verba „una cum pastoralis officio“, a) quia infallibile munus docendi est pars pastoralis officii, non aliquid simul cum eo; b) quia pastorale officium hic restringitur ad potestatem regiminis, dum in paragrapho prima restringitur ad doctrinam, et sic diversimode sumitur hic et illic.

7° Pagina 3 § 2 [§ 4] vel textus Scripturae dentur integri, vel saltem addatur etc., quia pars textuum, quae datur, non continet plenam probationem doctrinae.

8° Videtur necessarium addere „ut res definitae toti ecclesiae credenda proponatur“.

Novus ordo materiae igitur hic esset: „Quod autem primatum honoris et regiminis, quem Dominus Iesus Petro et successoribus contulit, etiam suprema et infallibili auctoritate in docendo coronaverit, haec sancta sedes, divina edocta traditione, constantique praxi fulta veraciter etc.“ uque ad finem § 1.

Tunc incipiat § 2 sic: „Insistentes igitur huic fidei et praxi, praedecessores nostri indefessam... fideliter secuta est“ additis verbis „et concilia professa sunt. Unde cum concilio Florentino etc.“; et tunc ponantur verba Florentini, vel ad longum vel abbreviata, et verba concilii Lugdunensis et Constantinopolitani, et dein ponatur paginae 3 § 1 [§ 3] „At vero etc.“

Nonus, Westmonasteriensis, animadvertit, in formula ipsa pro speciali „quaestiones fidei et morum“ ponendum esse generaliter „in rebus fidei et morum“. Dein in verbis „pleno mentis assensu et fidei obsequio“ illud et copulative sumptum corretare formulam ad priorem, id est „fide tenendum“.

Decimus, Bostrensis: 1° formam praesentem intentioni declarandi, papam esse infallibilem in iisdem obiectis ac ecclesiam, non satisfacere videri.

2° Rationes allatas pro formula mutanda non videri esse fundatas. Nam non idem bis dici eodem

modo, sed prius aliquid speciale, deinde aliquid magis generale. Atque etiam in nova formula idem hinc dicit. Neque verum esse, primam assertionem in priori schemate exclusive dictam esse.

3° Formulam novam esse quidem generalem. Et sane eam complecti plura, quam theses probatorum theologorum, et hoc etiam in opinione eorum, qui lecturi et audituri sint, et exia maiorem oppositionem timeendam. Neque hanc generalitatem per sequentem pericopon corrigi. Utramque sententiam debere retinere suam totam veritatem, unde stabilita universorum infallibilitate in quaestionibus fidei et morum non posse restringi.

Undecimus, Edessenus, declaravit, se consentire Mutinensi.

Duodecimus, Sedunensis, desiderat ut formula brevius exprimat. Dicit 1° ut pro „supremi“ dicatur „supremi in ecclesia et universalis doctoris“; 2° pro „quaestiones de fide etc.“ ponatur „in definiendis rebus fidei etc.“; 3° in sententia „ad quod infallibilitas ecclesiae“ addatur „doctrina“; 4° loco „ad idem obiectum“ dicatur „ad idem prorsus obiectum“.

Decimus tertius, Calvensis, ut initium paragraphi primae ita immutetur: „... (linea 3) suprema quoque magisterii potestas comprehenditur, qua a supremo et aeterno pastore omnium christianorum pater ac doctor constitutus, prae caeteris tenetur fidei veritatem docere et defendere, et si quae de fide obortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio defini. Ita haec sancta sedes, divina edocta traditione veraciter et humiliter semper tenet, perpetuus usus comprobatur et oecumenica... sunt.“

Pagina 2 linea 16 [§ 2 l. 15] „adhibitis ex assistentia Spiritus sancti aliis auxiliis“; linea 20 [l. 18] „cognoscant; unde sanctus Augustinus non dubitavit affirmare, quod¹ Romanus pontifex respondet, quae antiquitus apostolica sedes et Romana cum caeteris tenet perseveranter ecclesia“².

Pagina 4 linea 1 [§ 4 l. 10] „in rebus fidei et morum Romanum pontificem eadem infallibilitate pollere, qua ecclesia docens, eamque ad idem obiectum porrigi, ita ut definitiones et decreta sint aequae irreformabilia, ita ut etc.“ Ibid. in linea ultima (id est in nota) addatur: „Cf. verba sancti Agathonis supra citata.“

Decimus quartus, Pictaviensis, sententiam illam, pagina 2 [§ 2 l. 12], quae incipit „Romani autem pontifices...“ esse obscuram. Deinde formulam Hormisdæ integram citari debuisse. — Insuper formulam definitionis esse prorsus generalem et indeterminatam: praecipue videri hoc offendere, quod etiam in decretis et definitionibus, quarum obiectum non est revelatum, obsequium fidei vindicatur. Tandem formulam duplicem infallibilitatem statuere videri, et ideo ex priori verba „sive spectetur in Romano pontifice etc.“ esse retinenda. — Caeterum probari debere, quae observata sunt, scilicet quod primatus a magisterio non sit distinguendus; insuper sedem Romanam non debere appellari „patrem et magistrum christifidelium“.

Decimus quintus, Ultrajectensis, ad verba „nunc congregatis conciliis“ addendum: „nunc rogata episcoporum per ecclesiam dispersorum iudiciali sententia“, vel utramque sententiam ita concipiendam: „nunc rogata episcoporum in oecumenicis conciliis congregatorum vel per ecclesiam dispersorum iudiciali sententia.“

Decimus sextus, Sancti Francisci, sibi formulam prorsus non placere, eamque sic mutandam videri:

¹ quo cod.

² Contra Iulianum, lib. I, cap. 2, n. 18. (Migne, Patr. Lat. XLIV, 648.)

... fide et moribus ad salutem necessarii esse iudicio definitione, quod ab universa ecclesia sub haereticis nota fide divina credendum vel ratiandum praecipit, per Spiritum sanctum... esse. Definimus insuper hanc... extenditur, hoc est, ad fidei depositum scilicet verbum Dei scriptum vel traditum fideliter custodiendum et exponendum.“

Decimus septimus, Brizinensis, sibi recessu hoc schema placere, illud tamen „fidei obsequio“, omnibus definitionibus vindicatum, aliquem corruptulum sibi creare, atque etiam sibi videri, de simplici formula cogitandum esse.

Decimus octavus, Sancti Iacobi de Chile, superaddendum esse, donec emendationes super caput IV iam patribus exhibitum factae fuerint.

Decimus nonus, Tarvisinus, sibi schema hoc reformatum quoad definitionem non placere, cum sensus eiusdem sit ambiguus, et quia, quod defini non intenditur, tamen definitur, scilicet infallibilitatem tum Romani pontificis tum ecclesiae ad ea etiam extendi, quae damnantur nota, quae haereticis nota sit inferior. Hinc ut difficultates evitentur, videtur declarandum esse dogma fidei, pontificem in decretis fidei et morum eadem infallibilitate gaudere, qua gaudet ecclesia, et eodem modo, quae decreta ecclesiae, illa etiam pontificis, quae ad idem obiectum porriguntur, esse per se irreformabilia.

Vigesimus, Paderbornensis, sibi videri priorem formulam esse praefendam; si tamen non placuerit, simpliciorum proponendam esse.

Vigesimas primus, Ratiabonensis: 1° Romanus pontifex non tantum de quaestionibus fidei et morum iudicare, sed etiam dogmata proponere, etiam nullis praecedentibus, aut iam sopitis contrariis, et fidei confessiones aut symbola conficere potest, atque ita iniungere consuevit, ut non nisi, qui illis consenserint, in catholicae ecclesiae communionem esse possint. Itaque etiam haec in capite innuenda essent.

2° Non debeat, qui aliud mediorum genus desiderat, scilicet „interrogatis episcopis, licet non aliqua synodo adunatis“.

3° Quae paragrapho 4 dicta sunt, forean nimis emphatice expressa videbuntur, ac si asseratur quaedam inspiratio positiva.

4° Paragrapho ultima, linea 3 [§ 4 l. 3] ad „populorum“ addatur „catholicorum“.

5° Addendos textus: „Et porphae inferi non prevalerunt etc.“ et „Tu aliquando conversus etc.“.

6° Post „supremi“ inseratur „omnium christianorum doctoris“.

7° Pro „quaestiones... suo iudicio“ ponatur „pro auctoritate“ vel „pro apostolica sua auctoritate“.

8° Quae de obiecto dicuntur, immediate cum primo membro coniungantur.

Ioannes Schwets secretarius.

54.

Congregatio XLVI.

Die 9 iunii 1870 hora septima vespere in archigymnasio Romano habita est congregatio quadragesima sexta Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigontensi, Mechliniensi, Cameracensi, Edesseno, Giennensi, et Sancti Petri Fluminis Grandensis.

Praemissis precibus, examinae sunt emendationes in congregatione generali super processione constitutionis dogmaticae primae de ecclesia Christi.

Cum emendationes 1 et 2 nimis longae deprehenderentur, emendationes in processione illud propositas t. LII, sub num. 27, ante congregationem die 18 iunii habitam.

derentur, et tamen reverendissimi patres desiderio A
proponendum, quantum fieri poterat, satisficere
vellent, a theologo (patre Franzoni) praedictum
et ab omnibus reverendissimis patribus, duobus
exceptis, admissum est sequens additamentum,
pagina 3 linea 13, post „unum censui“ (*loco censui*)
inserendum: „Quomodo igitur apostolos, quos
sibi elegerat, communicante Spiritu sancto, mitti,
sicut ipse missus erat a Patre; ita in ecclesia sua
pastores et doctores perpetuo esse velit. Ut vere
episcopatus ipse unus et indivisus esset, atque uni-
versae credentium multitudo per cohaerentes sibi
invicem sacerdotes in fidei et communionis unitate
conservaretur, beatissimum Petrum omnibus apo-
stolis praeposens, in ipso instituit personae utrius-
que unitatis principium ac visibile fundamen-
tum...“¹, pag. 4 lin. 4.

3a. Non proponendam suffragis visum est.

4. Non admittitur.

5. Prior pars admittitur.

6. Iam satisfactum per additamentum.

7-9. Textus retinendus.

10. Non admittitur.

11. Admittitur.

12 et 13. Non admittitur.

14a et 14b. Non admittitur vel iam provisum.

15. Non admittitur.

16. Admittitur consulendo emendationi per
sententiarum transpositionem, ita ut dicatur inde
a lin. 22: „dependet (resp. consistit), cunctis fidelibus
credendam et tenendam proponere secundum...
fidem, atque contrarios...“

17. Iam provisum in admissione emendationis
11^{ae}.

Hora nona congregatio dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

55.

Congregatio XLVII.

Die 12 iunii anni 1870 hora nona ante meridiem
in archigymnasio Romano habita est congregatio
quadragesima septima Deputationis pro
rebus ad fidem pertinentibus, praeside reveren-
dissimo primato cardinalis Billio infirmitate impediti.

Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis
Strigoniensi, Cameraeensi, Sedunensi, Giennensi,
Sancti Iacobi de Chile, Mutinensi et Sancti Petri
Fluminis Grandensis Australis.

Invocato Spiritu sancto, praedictum est addita-
mentum ad prooemium constitutionis dogmaticae
primae de ecclesia Christi sicuti demum immutatum
erat: licet vero nonnulli reverendissimorum patrum
illud admittendi nullam difficultatem haberent, pro-
batum tamen non est, sed formula retenta est, uti
praecedenti congregatione adoptata erat, solum-
modo servatis mutationibus styli.

Deinde theologus pater Peters (Klentgen) re-
tulit de emendationibus in congregatione propositis
in caput I et II eiusdem constitutionis².

N. 1 non est admissa.

N. 2 in caput I in illo tantum admittitur, ut
loco „omnibus“ ponatur „caeteris“, quia priori
parti iam per additamentum ad prooemium satis-
factum est.

¹ Vide formulam emendationis, quae in nonnullis mutata
typis impressa et patribus tradita est, in actis eiusdem con-
gregationis diei 18 iunii, post relationem de emendationibus
in prooemium.

² Habentur in t. LII, sub num. 55 ante acta congregationis
diei 15 iunii habitae.

N. 3 admittitur, ut dicatur: „Ad hanc namque
Simonem, sicuti Ionas, cui dixerat: Tu es Christus etc.,
locutus est Dominus: Beatus etc.“

N. 4 admissa est, ut loco „damandas“
dicatur „pravae“.

N. 1 ad caput II et n. 3 non admittuntur.

Ns. 3 et 5 ad stylium pertinentium rationem
habendam esse decretum est.

N. 4 admittitur ita tamen ut stylus textui con-
ferretur. A theologo altera die haec formula ex-
hibita est: „Hac de causa ad Romanam ecclesiam
propter potentiorum principatatum necesse erat
omnem convenire ecclesiam¹, ut in ea sede, quae
[loco a qua] venerandas communionis iura in reli-
quas dimanant², tanquam membra in capite con-
sociatae in unam corporis compaginem coalescerent“.

Hora 12 congregatio discessit.

Ioannes Schwetz secretarius.

56.

Congregatio XLVIII.

Die 19 iunii 1870 hora nona ante meridiem
in archigymnasio Romano habita est congregatio
quadragesima octava Deputationis ad fidem perti-
nentibus praeside eminentissimo cardinali Billio.
Aderant omnes reverendissimi patres, exceptis
Strigoniensi, Baltimoreensi, Sancti Iacobi de Chile,
Cassiliensi, Edesseno, Giennensi, et Sancti Petri
Fluminis Grandensis.

Invocato Spiritu sancto, compositum est pro-
oemium, caput I et II constitutionis dogmaticae
primae de ecclesia Christi ad mentem emendatio-
num in congregatione generali admissarum.

Dein praedictum est ab eminentissimo praeside
C (hic adiacens) novum Schema capitis IV, scripto a
theologis exhibitum, quod reverendissimis patribus
multum placuit.

Tum theologus, pater Peters, retulit de emen-
dationibus in congregationibus generalibus super
caput III propositis³.

N. 1° non admittitur, quoniam plura continet,
quae ad praesens caput non pertinent: inferius
autem melius diata recurrent.

N. 2 non admissa.

N. 3 admissa iuxta modum, ita ut caput sic
ordiarit: „Hinc inhiis sacrae Scripturae apertis
testimoniis.“

Ns. 4-7 non admittuntur.

N. 8 admittitur cum hac emendatione, ut dica-
tur: „Neque igitur primatus, id est principatus“.

Hora 12^{1/2} congregatio ab eminentissimo praeside
dimissa est.

Ioannes Schwetz secretarius.

¹ Cf. 8. Iren. I. III, c. 3.

² B. *diminuat*.

³ Habentur in t. LII ante acta congregationis LXXXIII
diei 5 iunii habitae, sub num. 49.

⁴ Emendatio octavo loco posita est haec: „Pag. 8 [t. LII,
col. 5 d.] post verba „in sacris canonibus continetur“, sic per-
gatur: Neque igitur principatus seu supremus in ecclesia
potestas inter plures partita, sed tota plenitudo eius in beato
Petra, cui soli Dei Filii regni sui claves et gregem universum
tradidit, Romano pontifici collata est; ceteri autem pastores,
quos Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei, in
partem sollicitudinis vocantur, ut sub uno summo totius ecclesiae
pastore eum, quisque munus gerant.“ Quae emendatio in
sequenti sessione retractata, eiusque loco substituta est alia,
quae in fine fasciculi emendationum adicitur, et in secunda
fasciculi editione simpliciter loco huius octavae recipitur. Ad
hanc novam emendationem refertur, quod habetur infra in
fine 51 sessionis. Haec nova est, quae est octava inter
emendationes supra receptas loc. cit.

57.

Novum schema capituli IV patribus deputatis
propositum die 19 iunii¹.

Caput IV.

De Romanorum pontificum infallibilitate.

Ipsae autem apostolice primatus, quem Romanus pontifex super universam ecclesiam obtinet, supremam quoque magisterii potestatem comprehendit, et haec a sedes traditione edocta divina venerat et humiliter semper tenuit, et concilio concilia, ea imprimis, in quibus Oriens cum Occidente in fidei et charitatis unionem conveniebat, declaraverunt. Lugdunensi enim concilio approbante, de Romano pontifice Graeci professi sunt: Sicut praeter cetera tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, sive debent iudicio definiri: eandemque Petri in Romana sede successorem omnium christianorum patrem et doctorem existere. Florentina synodus solemniter decreto definivit. Huic igitur pastoralis muneri ut satisfacerent, praedecessores nostri indefessam semper operam dederunt, ut salutaris Christi doctrina apud omnes terrae populos propagaretur, parique cura vigilarunt, ut, ubi recepta esset, sincera et pura conservaretur. Quocirca totius orbis antistites nunc singuli, nunc in synodis congregati „longam ecclesiarum consuetudinem“² et „antiquae regulae formam sequentes“³, ea praesertim pericula, quae in negotiis fidei emergebant, ad hanc sedem apostolicam retulerunt, ut ibi potissimum rescerirentur damna fidei, ubi non potest fides sentire defectum⁴. Romani autem pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis oecumenicis conciliis aut rogata ecclesiae per orbem dispersae sententia, nunc per synodos particularia, nunc per se ipsi, adhibitis quae Spiritus sanctus suggererat auxiliis, ea tenenda definiverunt, quae sanctis Scripturis et apostolicis traditionibus consentanea Deo adiutore cognoverant. Quorum quidem apostolicam doctrinam omnes venerabiles patres amplexi, et sancti doctores orthodoxi venerati atque secuti sunt⁵, plenissime scientes, in hac a. Petri sede, secundum Domini nostri Iesu Christi sententiam, immaculatam semper catholicam servari religionem et sanctam celebrari doctrinam, nec in communionem ecclesiae catholicae permanere posse, nisi qui huic sedi apostolicae consentiant⁶.

At vero cum hac ipsa aetate, qua salutifera apostolice muneris efficacia vel maxime requiritur, non pauci insurrexerint, qui illius auctoritati obtrebant, necessarium omnino esse censuimus, veritatis et fidei non deficientis charisma, quod unigenitus Dei Filius una cum pastoralis officio b. Petro eiusque in hac cathedra successoribus contulit, adversus prava hominum studia asserere.

Itaque nos traditioni a fidei christianae exordio perceptae fideliter inhaerendo, ad Dei Salvatoris nostri gloriam, fidei catholicae exaltationem et christianorum populorum salutem, sacro approbante concilio, docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus: Romanum pontificem, cui in persona b. Petri a Christo Domino dictum est: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam

¹ Illud est, de quo in sessione praecedenti sermo occurrit. Non typis impressum, sed autographice multiplicatum in sessione 51 die 29 iunii habita examini subiectum est.

² S. Cyr. Alex. ad a. Constant. p.

³ S. Innoc. I ad cons. Carth. et Milv.

⁴ Cf. a. Bern. epist. 190.

⁵ S. Agathe, ep. ad imp. a. conc. oecum. VI approbata.

⁶ Cf. formula Hormisdasae p. ab Hadriano patribus conc. oecum. VIII proposita et ab his subscripta.

⁷ S. Agathe, epist. supra citata.

Amenam⁷; et horum: Ego rogavi pro te, ut non desinas fides tua⁸; — cum doctrinam de fide vel moribus pro eam in universam ecclesiam auctoritate definis, per assistentiam Spiritus sancti ea infallibilitate pollicere, qua divinus Redemptor ecclesiam suam instructam esse voluit; ideoque haec Romani pontificis decepta ex esse irreformabilia esse. Si quis autem huic nostro decreto contradicere, quod Deus avertat, praesumpserit, solat se a veritate fidei catholicae et ab unitate ecclesiae defecisse.

Vel omnia ista, quae post vocabulum solent sequantur penatur:

CANON.

Si quis dixerit, Romani pontificis iudicium in fidei quaestionibus non esse irreformabile, nisi ecclesiae sensus accesserit; anathema sit.

58.

Congregatio XLIX.

Die 21 iunii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio quadragesima nona Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigoniensi, Bostrensi, Edesseno, Giennensi, Sancti Iacobi et Sancti Petri.

Peractis precibus, theologus pater Peters continuavit relationem super emendationibus in caput III propositis, incipiendo ab octava, quae ab reverendissimo Mechliniensi, eius auctore, retractata est.

N. 9-13 reiectae sunt.

Quoad n. 14-23 conclusum, ut vox „episcopalis“ retineatur, et, ut n. 20 proponitur, addatur „suprema“, et dicatur: „haec, quae suprema est iurisdictionis proprie episcopalis potestas“¹. Quoad alia n. 18 proposita conclusum est, opportuno loco provisum iri.

N. 24 admittitur, retento tamen „cuiuscunque ritus etc.“².

Hora 1 congregatio ab eminentissimo praeside dimissa est, indicta proxima pro die 24 mensis currentis.

Ioannes Schwetz secretarius.

59.

Congregatio L.

Die 24 iunii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio quinquagesima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigoniensi, Sedunensi, Pictaviensi, Paderbornensi, Sancti Iacobi, Edesseno, Mechliniensi, Giennensi, Sancti Petri et Cassiliensi.

Peractis precibus, continuatum est examen emendationum in caput III schematis constitutionis dogmaticae primae de ecclesia Christi, incipiendo a n. 26.

Westmonasteriensis proposuit, ut haec acceptaretur secundum hunc modum: „Docemus et declaramus, Romani pontificis primatum non esse tantum potiores supremae in ecclesia potestatis partes, sed totam eiusdem potestatis plenitudinem, Petro et successoribus eius a Domino nostro collatam. Insuper docemus, haec, quae etc.“ Veruntamen a congregatione conclusum, huic n. 26 iam provisum

¹ Matth. XVI, 18.

² Luc. XXII, 32.

³ Hoc loco in margine A additur: „In congregatione [Deputationis] 58, substituta est emendatio 21, mutata voce „ordinarium“ in „ordinario“.

⁴ De emendatione 26 nihil in actis est notatum.

per acceptam n. 30; et errorem, quem Westmousteriensis cuperet corrigi, pene verbis addendis canonem 3 relictis posse, scilicet dicendo „aut cum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem huius supremæ potestatis...“

N. 27. Declaratum, huius iam primum per canonem 1, in quo etiam de primatu honoris sermo est.

N. 28 et 29 relictur.

N. 30 differitur ad alteram constitutionem de ecclesia Christi, quia discussioni locus dandus est.

N. 31 relictur, quia non necessaria, cum, quod postulatur, iam in capite enunciatum sit.

N. 32-34 relictæ, et animadvertendum, quod „deviare“ (n. 34) est plus quam „peccare“.

N. 35 et 36, de episcopis actum iri in altera constitutione; errorem vero his numeris contentum confutandum esse a reverendissimo relatore.

N. 37 relictur, ita ut textus maneat; dandam tamen esse explicationem a reverendissimo relatore.

N. 38 et 39 relictur, quia de his in altera constitutione.

N. 40 relictur.

N. 41 et 42 ratio habenda, ita ut dicatur pagina 9 linea 11 [LII, 6 A 11] „potestati, qua episcopi ut apostolorum successores et a Spiritu sancto positi, tanquam veri pastores etc.“

Dein ab eminentissimo præside nova proposita est formula definitionis pro capite IV, proxima congregatione examinanda, scilicet:

„Hinc [sacro approbante concilio docemus et fidei] dogma esse declaramus, Romanum pontificem, quando ex cathedra loquitur, id est, quando supremi pastoris et doctoris munere fungens, res fidei et morum ad ædificationem doctrinæ christianæ pertinentium definit, per assistentiam divinam Petro promissam æque esse infallibilem, ac si easdem una cum episcopis in concilio generali congregatis definiat, atque huiusmodi iudicia Romani pontificis esse ex sese irrefragabilia.“

CANON:

„Si quis dixerit, Romanum pontificem ex cathedra loquentem non esse infallibilem, aut eius iudicia in rebus fidei et morum ad ædificationem doctrinæ christianæ pertinentium non esse irrefragabilia, antequam consensus ecclesiæ accesserit; anathema sit.“

Indicta proxima congregatione pro die 26 huius mensis congregatio hora 1 discessit.

Ioannes Schwetz secretarius.

60.

Congregatio II.

Die 26 iunii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano habita est congregatio quinquagesima prima Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus præside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigoniensi, Casiliensi, Giennensi, Pictavienensi, et Sancti Petri; præterea theologi pater Fransella, pater Peters (Klentgen), pater Schrader, et canonice Maier.

Præmissis precibus, continuatum est examen emendationum super caput III incipiendo a n. 43, quæ reiecta est, utpote sedi apostolicæ iniuriosa.

N. 44 relictur, cum spectet ad caput de episcopis.

N. 45 relictur, quia non necessaria.

N. 46 relictur, quia verba non inveniuntur in eadem epistola sancti Gregorii.

Huius formulæ auctores fuerunt archiepiscopi Westmousteriensis et Theualensis, ut ex diaris scriptis hactenus colligitur. Vide infra sub. num. 69.

N. 47 relictur, quia sunt præterea verba, quæ sunt præterea verba.

N. 48. Videretur, si alio loco ratio haberi queat.

N. 49 relictur, quia quoad partem positivam non spectat ad hanc Deputationem.

N. 50-59 relictur.

N. 60 relictur, quia non pertinet ad decretum dogmaticum.

N. 61-63 relictur.

N. 64 admittitur, ita ut dicatur canonem 2: „Si quis dixerit, non esse ex ipso Christi Domini institutione, non ex iure divine...; aut Romanum pontificem non esse Petri in eodem primatu successorum; anathema sit.“

N. 65 et 66 relictur.

N. 67 relictur, quia res proposita intelligitur per se.

N. 68 relictur.

N. 69 non necessaria.

N. 70 res styli.

N. 71 relictur.

N. 72. Occasione huius emendationis proponitur in canone ante ultimum membrum sequens incisum: „aut cum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem huius supremæ potestatis; aut hæc eius etc.“

Dein emendatio, quæ 8° loco ponenda erat in fasciculo patribus concilii proponendo (cum qui priorem dederat, eam retraxerit), reicienda esse iudicata est.

Tum exquisita est sententia reverendissimorum patrum de formula definitionis de infallibilitate Romani pontificis (n. 68 inter emendationes super caput IV) ab eminentissimo Dublinensi in congregatione generali proposita. Quæ cum iam aliis simpliciter probaretur, aliis cum quibusdam mutationibus faciendis, in quibus iterum diversæ erant sententiæ, et iterum alii formulam schematis præferrent, conventum est, formulam novam a Deputatione neque directe neque indirecte proponendam esse, sed expectandum esse finem discussionis in congregationibus generalibus, ita ut optima dein eligeretur, neque facile recedendum a formula schematis.

61.

Vetus Friderici Zinelli episcopi Tarvisini de definienda infallibilitate Romani pontificis.

I. Infallibilitas ecclesiæ est dogma fidei, immo est primum in ordine inter dogmata, nam nos omnia alia dogmata credimus, quia ecclesiæ nobis ea proponit credenda.

II. Si infallibilitas ecclesiæ est dogma fidei, habet sensum determinatum, alias nos, cum dicimus credere ecclesiæ, proferemus verba, quæ significantur non haberent nisi vagum, ac proinde in praxi plane inutilem.

III. Nihil obstat tamen, quod, etiamsi admittatur ab omnibus catholicis, ecclesiæ infallibilitatem esse porrigitur ad ea, quæ ecclesiæ proponit de fide divina credenda, non conveniat tamen inter ipso, ad quæ ulterius hæc prærogativa ecclesiæ se extendat.

IV. Quoad subiectum infallibilitatis, quod est

Ultima sententia dicit in A. Emendatio, quæ respicit, est illa quæ habetur in fasciculo emendationum t. LII ante acta congregationis diei 6 iunii. De priori emendatione activa, cf. supra col. 264 notam 4.

Scilicet in congregatione generali LXXIII diei 18 iunii. Hæc eadem formula, atque illa, quæ pene supposita in canone 68 proposita sub num. 57 prope finem exhibetur.

In A: a formula Deputationis prima.

Continetur inter acta in exemplari A post sessionem 61, ac primum prodit in *Collectioe Leonæ*, t. VII, p. 1001.

coelestis, sumus e) apud catholicos constat, quod
 eius haec non potest, esse pontificem
 eorum cum episcopo sive congregato sive dis-
 persis; b) non autem pontifex Romanus ecclesiae
 infallibilitate gaudet, cum decreta sua emittit,
 etiam sine episcopo sive dispersis sive congregatis,
 controversatur inter catholicos et hoc est, quod
 hodie proponitur concilio Vaticano determinandum.

V. Convenit inter omnes haec, minime diri-
 mendas esse quaestiones de obiecto infallibilitatis,
 ad quod tempore eorum extendat praeter ea, quae fide
 divina credenda proponantur. Certum est autem,
 a catholicis plenum mentis et cordis assensum pre-
 bendam esse ecclesiae decretis ad fidem vel mores
 spectantibus, etiam non proponatur aliquid cre-
 dendam fide divina, quod et in Syllabo legitur et
 ab omnibus sinceris catholicis admittitur.

VI. Illi, qui tantopere cupiunt, definiiri infalli-
 bilitatem, nihil aliud certe volunt, quam [ut] eadem
 infallibilitas nec plus nec minus tribuatur pontifici,
 qua gaudet ecclesia, cuius infallibilitas dogma est
 fidei et habet sensum, ut diximus, plane deter-
 minatum.

VII. Nulla necessitas hic et nunc definiendi ut
 dogma fidei, infallibilitatem ecclesiae provenire ab
 infallibilitate pontificis; nam quamvis hoc esset
 certum, ut asseritur ab aliquibus, cum ab aliis
 negatur, implicaret nos ulterius quaestioni et ex
 alia definita semel ut dogma fidei infallibilitate
 pontificis adversarij nullum amplius motivum habeat,
 id negandi [sic].

VIII. Cum habeamus duas veritates, quarum
 una est ita nota catholicis, ut [eam] veluti dogma
 venerentur, aliam non adhuc ut dogma solemniter
 definitam, a noto procedendum est ad aliquam
 ignotam, ac proinde, si nos definimus, pontificem
 infallibilitate in rebus fidei et morum gaudere
 eadem, qua gaudet ecclesia, scopum ad quem
 tendebamus attingemus, nec ullo modo exprobrare
 nobis poterunt, aut vagam aut obscuram defini-
 tionem fuisse aut plus vel minus attribuisse pontifici
 quam ecclesiae, aut ullo modo laesisse sententiam,
 qua infallibilitatem ecclesiae derivari asserunt a
 summo pontifice; non enim exprobrare poterunt,
 nos derivare pontificis infallibilitatem ab infallibili-
 tate ecclesiae; nam hic non agitur de ordine reali,
 sed de ordine cognitionis. Cum vero infallibilitas
 pontificis nondum fuerit definita et contra dogma
 fidei sit infallibilitas ecclesiae, praecedentes ab
 ordina reali sequi debeamus ordinem cognitionis,
 scilicet equiparare pontificiam infallibilitatem in-
 fallibilitati ecclesiae, veluti dogma fidei a nobis
 admittimus.

† Fridericus, episc. Tarvinus.

62.

Congregatio LII.

Die 3 Iulii 1870 hora nona ante meridiem in
 archigymnasio Romano habita est congregatio quin-
 quagesima secunda Deputationis pro rebus ad fidem
 pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billo.
 Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis
 Strigonensi, Cassilensi, Sedunensi, Giennensi,
 Sancti Iacobi et Sancti Petri Fluminis Grandensis;
 praeterea theologi pater Peters, pater Franzelin,
 pater Schrader et canonicus professor Maier.

Agebatur iterum de formula definitionis infalli-
 bilitatis Romani pontificis. Priusquam tamen dis-
 putatio inchoaretur, a reverendissimo Pomanensi
 propositum est, ut loco adoptatae emendationis 20
 petus 14 acceptetur, cum haec nonni propterea
 nuper rejecta sit, quia verba concilii Lateranensis IV
 non integre referebat, et obtaclum hoc modo

substitutum sit, postquam eminentissimus Vindobonen-
 sis declaraverat scripto, de ministerio consulto, sed ex
 errore textum generalem concilii haud retulisse, de-
 ceptum per n. 24 *apostoli evangelicae observationum*
de caput et canonice de Romani pontificis primatu,
 pagina 41¹. Quod omnibus reverendissimis patri-
 bus probatum est.

Quod iam ad formulam definitionis attinet, re-
 verendissimus Brizinaensis formulam in schemate
 „Ipse autem apostolice primatus“ reverendissimis
 patribus in congregatione exhibita commendavit,
 cum haec tamen mutatione, ut haec verborum „ea
 infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor eccle-
 siam instructam esse voluit“ ponatur „errare non
 posse, sicut concilia generalia errare non possunt“,
 ut evitetur incommodum, quod inde canci videtur,
 quoniam Romanus pontifex solemniter munus do-
 cendi exercere comparatur cum ecclesia illud non
 exercere solemniter.

Alii tamen volebant, ut comparatio illa haud in-
 stituatur, sed simpliciter dicatur, Romanum ponti-
 ficem esse infallibilem. Quapropter alia formula
 a reverendissimo Westmonasteriensi fuit proposita
 ita habens: „Romanum pontificem, quando ex ca-
 thedra loquitur, id est, quando ex plena sua docendi
 potestate supremi omnium christianorum pastoris et
 doctoris munere fungens doctrinam de fide vel
 moribus ab universa ecclesia tenendam definit, vi
 assistentiae divinae ipsi in beato Petro promissae
 infallibilem esse, eiusque iudicia ex sese esse ir-
 reformabilia“.

Contra hanc formulam autem animadversum est,
 illam illud, quod imprimis defini debet, in quibus
 scilicet decretis Romanus pontifex infallibilis sit,
 indefinitum relinquere. Et ideo a reverendissimo
 Brizinaensi propositum est ut dicatur, decreta ponti-
 ficis ea certitudine, qua teneri debent decreta con-
 ciliarum generalium, ab omnibus christifidelibus
 esse tenenda.

Quoniam tamen tempus usque ad horam 1 pro-
 cesserat, re iterum infecta congregatio discessit.

Ioannes Schwetz secretarius.

63.

Congregatio LIII.

Quae habita est die 7 Iulii anni 1870 hora nona
 ante meridiem in archigymnasio Romano a Depu-
 tatione reverendissimorum patrum pro rebus ad fidem
 pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billo.
 Intererant omnes reverendissimi patres, exceptis
 Strigonensi, Mutinensi, Giennensi et Sancti Petri
 Fluminis Grandensis Australis; atque theologi pater
 Peters, pater Franzelin, pater Schrader, canonicus
 Maier et pater Bianchi ordinis Praedicatorum.

D. Examinatae sunt *emendationes in caput IV* con-
 stitutionis dogmaticae primae de ecclesia Christi.
 Relatorem agebat pater Peters societatis Iesu.

Ex emendationibus prioribus octo, quae ad in-
 scriptionem referuntur, ita ut pro plurali singularis
 numerus ponatur „De Romani pontificis infallibili
 magisterio“, adoptata est quinta ad modum.

Ex emendationibus sequentibus 9-21 admittit
 quaedam substantiam est 10a, quoniam desideria pluri-
 morum reverendissimorum patrum satisfacere et
 etiam aliis emendationibus ea provideri visa est;
 ita tamen, ut textus schematicus et nominatim loca
 conciliarum oecumenicorum laudata retineantur.

¹ Vid. t. LI, col. 944 D.

² Habetur supra sub num. 57. Est eadem formula, de qua
 sermo est in sessione Deputationis praecedente. 62^a inter
 emendationes a patribus in caput IV exhibitas.

³ Habetur in t. LII ante acta congregationis LXXXIV
 die 11 Iulii habita, sub num. 52.

Compositio textus reverendissimo Britannici cum A theologiae relicta est.

Propositio 9 relicta est, partim quia non est vera, partim quoniam negare videtur id, de quo proprie hic agitur.

10 admittitur, ut dictum est, cum observatione ut illud „per se“ emittatur, cum Romanus pontifex quomodocumque definiat, semper per se definiat.

11 relicta, quia per adoptionem 10^{am} iam eidem provisum est, partim quod illud, quod pontifex tantum in controversiis infallibilis est, veritate destituitur.

12 relicta, cum minus rei ipsi et desideris reverendissimorum patrum respondeat.

13 relicta. De sine magisterii tamen alibi sermonem posse fieri.

14 relicta, quoniam non lavat omnes enumerare doctrinae praesentis loca.

15 relicta, quoniam verba sancti Augustini rem revera non demonstrant.

16 relicta, quoniam nil novi proponit, quod non iam inesset textui.

17 non suffragiis proponenda, quoniam ad stylum solummodo refertur.

18 relicta.

19 relicta, cum vox „oecumenica“ de concilio Florentino iam in capite III et ipso capite IV dicta occurrat.

20 relicta.

21 relicta, cum rem, de qua agitur, recessit.

22 iam provisum in 10.

Antequam sequentes emendationes excuterentur, quae circa ipsam definitionem infallibilitatis pontificiae versantur, monuit eminentissimus praeses, necessarium esse, ut inter reverendissimos patres accurate conveniat, primo de re definienda et deinde de formula definitionis.

Quoad primum consentientes erant patres reverendissimi, id infallibilitatis Romano pontifici solemniter definiendi tribuendum esse, quod Romano pontifici una cum episcopis unito seu concilio oecumenico competit, nec plus nec minus. Quoad secundum, id est quoad formulam definitionis, in sequenti conveniunt, uno obloquente:

„Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, id est, cum supremi omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens doctrinam de fide et moribus ab universa ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam ipsi in beato Petro promissam, infallibilem esse ad eum modum, quo per eandem Spiritus sancti assistentiam in doctrina de fide et moribus definienda infallibilia sunt sanctae ecclesiae oecumenica concilia. Adeoque eiusmodi Romani pontificis definitiones sive decreta...“

Emendatio 23 relicta, quoniam redderet definitionem nimis longam.

24 relicta, cum decreto dogmatico non conveniat.

25 relicta, cum veritate omnino destituitur et interpretatione s. Luc. XXII, 32 prorsus inaudita nitatur.

26 relicta, cum loca laudata in decreto revera citantur, etsi non in definitione.

27 relicta, cum sine necessitate novas excitaret difficultates.

28 relicta, cum iam sit ei provisum, quantum fieri poterat.

29 relicta, utpote non necessaria.

30. iam provisum.

31. Item.

32 relicta, quoniam additamentum capit conditionem decreti vim eludentem.

33. Item.

34. Pariter.

35 relicta, quia ad verum substantiam non refertur.
36 relicta, quia infallibilitatem pontificis infra limites iustos restringit atque simul conditionibus innatis coarctat.

37 relicta ex eadem ratione.

38-43 relictae ex ea ipsa causa.

44. Priori parti iam in cap. 2 provisum; altera parte coarctat pontificem definitorem.

45 relicta ex eadem causa.

46. Quae postulat, iam in praesambulo suscipienda esse, decretum est; in ipsa definitione autem eorum non videtur aptus locus.

47 relicta, quia restringit infallibilitatem pontificis, atque est ambigua.

48 relicta ex eadem ratione.

49. Item.

50 relicta.

51 relicta; videandum tamen, annon possint verba sancti Augustini alibi opportune inseri.

Ioannes Schweiz secretarius.

64.

Congregatio LIV.

Habita die 8 iulii anni 1870 a reverendissimis patribus Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intererant omnes reverendissimi patres exceptis Strigoniensi, Giennensi, Sancti Iacobi et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australia, atque theologi pater Peters, pater Franzelin, pater Schrader societatis Iesu, canonice Maier et pater Bianchi ordinis Praedicatorum.

Precibus peractis, continuatum est examen emendationum in caput IV referente patre Peters.

52 relicta est, quia iusto arctior est.

53 non proponenda, quoniam tantum desiderat, nil proponit.

54 non esse admittendam, quoniam largior est.

55 non admittendam, quoniam plus continet, quam definiendum est.

56 rejicitur propter nimiam largitatem.

57 satisfactum.

58-59 iam provisum.

60 non admittitur, cum promulgatio definitionum dogmaticarum, qualis desideratur, non sit necessaria.

61 relicta, quia est largior.

62 relicta, cum non sit necessaria.

63 relicta, quia iusto plus infallibilitatem pontificis restringit.

64 iam satisfactum per formulam receptam.

65 non admittitur, quia est contra substantiam definitionis.

66 non admittitur, quia ex parte quoad initium iam est provisum, quoad ipsam definitionem autem est nimis larga.

67 relicta ex eadem ratione.

68 est in formula acceptata quoad substantiam contenta, quae ita iuxta novam immutationem sonat: „Itaque Nos... Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, id est cum supremi omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens, doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque eiusmodi Romani pontificis definitiones ex esse esse irreformabiles.“

69 iam provisum.

70 iam provisum; nec expedire explicito de his loqui.

71 relicta.

72 relicta.

73 iam previous, quantum fieri poterat.

Quod 74-78 inclusive conclusum est, ut mentium nullum addiderit, sed ut ea, quae in emendationibus hic proponuntur et in praecambulo nondum continentur, huic apte loco inserantur.

Quod attinet ad emendationes 79-96 post longioris discussionem, nam hic an ille canon admitti debeat, cum alii postularent, ut canon doctrinae capituli prorsus consentiat, alii autem ut canon tantum contentas damnationem contineat, quae negat infallibilitatem pontificis in definiendis illis, quae de fide tenenda sunt, convenit inter reverendissimos patres, nullum canonem esse adiciendum, sed clausulam schematis retinendam.

Decernitur etiam, ut incipsum canonis capituli III a Deputatione adiectum omittatur.

Ioannes Schwetz secretarius.

65.

Congregatio LV.

Quae habita est 9 iulii anni 1870 hora nona ante meridiem in archigymnasio Romano a reverendissimis patribus Deputationis pro rebus ad fidem pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Billio. Intererant omnes reverendissimi patres exceptis Strigoniensi, Giennensi, Sancti Iacobi et Sancti Petri Fluminis Grandensis Australia, atque theologi quinque congregationis praecedentis.

Praemissis precibus, theologus pater Peters praefigit *capitulum IV* reformatum ad mentem admissarum emendationum in praecedentibus congregationibus et proposuit:

1. Ut pag. 11 lin. 11 [*capitulum IV*; LII, 6 C 17] poneretur emendatio haec: „ea imprimis, in quibus Oriens cum Occidente in fidei charitativae unionem conveniebat, declaraverunt. Patres enim concilii Constantinopolitani quarti, maiorum vestigiis inhaerendo, solemnem fidei professionem ediderunt . . .“

2. Pag. 11 lin. 18 [ib. D 2]: „regulam rectae fidei custodire.“

3. Pag. 11 lin. ult. [ib. D 2]: „ab huius ergo fide et doctrina separari minime cupientes, speramus, ut in una communione, quam sedes apostolica praedicat, esse mereamur, in qua . . .“

4. Pag. 12 lin. 6 [ib. 7 A 2]: „Approbante vero Lugdunensi concilio II Graeci professi sunt“:

5. Pag. 12 lin. 23 [ib. A 11]: „Florentinam denique concilium definiit.“

6. Pag. 13 post lin. 5 [ib. A 17] sequentem paragraphum esse inserendam:

„Huic pastorali muneri ut satisficerent, praedecessores nostri indefessam semper operam dederunt, ut salutaris Christi doctrina apud omnes terrae populos propagaretur, parique cura vigilarunt, ut, ubi recepta esset, sincera et pura conservaretur. Quocirca totius orbis antistites nunc singuli nunc in synodiis congregati, longam ecclesiarum consuetudinem¹ et antiquam regulae formam sequentes², ea praesertim pericula, quae in negotiis fidei emergebant, ad hanc sedem apostolicam retulerunt, ut, ubi potissimum resarcirentur damna fidei, ubi fides non potest sentire defectum³. Romani autem pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis conciliis oecumenicis aut rogata ecclesiae per orbem dispersae contentia, nunc per synodos particulares, nunc aliis, quae divina suppeditebat providentia, adhibitis auxiliis, ea tenenda definiaverunt, quae sacris Scripturis et apostolicis traditionibus consentanea Deo adiutore

A cognoverunt. Neque enim Petri successoribus Spiritus sanctus promissus est, ut eo revelante novam doctrinam pateficerent, sed ut eo assistente traditam per apostolos revelationem sua fidei depositum sancte custodirent, et fideliter exponerent:

„Quorum quidem apostolicam doctrinam omnes venerabiles patres amplius et sancti doctores orthodoxi venerati atque secuti sunt⁴, plenissima scientes, hanc beati Petri sedem ab omni omni errore illibatam permanere, secundum Domini Salvatoris nostri divinam pollicitationem discipulorum suorum principi factam: „Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos“, neque ignorantes, ad Romanam ecclesiam necesse esse omnem convenire ecclesiam, id est omnes, qui sunt undique fideles⁵, et Romanos pontifices quaerentibus fidei veritatem non posse respondere, nisi quod antiquitas apostolica sedes et Romana perseveranter cum ceteris tenet ecclesia⁶. Hoc igitur veritatis et fidei non deficientis charisma Petro eiusque in hac cathedra successoribus divinitus collatum est, ut excoelo suo munere in omnium salutem fungerentur, ut universus Christi grex per eos ab erroris venenosa eca averteret, caelestis doctrinae pabulo nutrireretur et sublata schismatis occasione ecclesia tota una conservaretur atque suo fundamento innixa firma adversus inferi portas consisteret. At vero cum hac ipsa aetate, qua salutifera apostolici muneris efficacia vel maxime requiritur, non pauci inveniantur, qui illius auctoritati obtruncant, necessarium omnino esse censemus, praerogativam, quam unigenitus Dei Filius cum summo pastorali officio coniungere dignatus est, solemniter asserere.

„Itaque nos traditioni a religionis christianae exordio perceptae fideliter inhaerendo ad Dei Salvatoris nostri gloriam, fidei catholicae exaltationem et christianorum populorum salutem, sacros approbante concilio docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus: Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, id est cum omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens, pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide et moribus ab universa ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus redemptor ecclesiam cum in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit, ideoque eiusmodi Romani pontificis definitiones esse ex sese irreformabiles.“

Quae emendationes omnibus probatae sunt.

Nam canon specialis adiciendus sit et quis, inter invicem convenire diu non poterant. Denique proponente Brizinensi conclusum est, ut tribus canonibus post tria singula capita collocatis, caput loci verborum „sciat etc.“ anathemate finiatur.

Postea eminentissimus praeses monuit, timendum esse, ne, si, ut heri decretum est, additamentum ad can. 3 retrahatur, magna animorum perturbatio in congregatione generali oriatu; atque ideo se proponere, ut illud additamentum sustineatur, cum error ille revera nostris diebus propugnetur; atque verum non esse, quaestione hanc non fuisse in congregationibus conciliariter pertractatam, cum damnatio erroris ex una parte fuerit discreta, explicite et implicite postulata, ex altera autem parte error definiendus in num. 35 et 36 proponatur.

¹ Cf. a. Agath. ep. ad imper. a conc. oecumen. VIII approb.

² Cf. form. Norm. p. ab Hadriano II patribus in conc. oecumen. VIII propositam et ab his subscriptam.

³ S. Iren. adv. haer. I, 2, c. 2.

⁴ S. August. contra Iulian. l. 1, c. 12.

¹ S. Cyr. Alex. ad a. Caesari.

² S. Inno. I. ad conc. Carth. et M.D.V.

³ Cf. a. Bern. ep. 190.

Quod omnibus placuit, et reverendissimus re- A congregatioe post longiorem discussionem re-
lator, Tarrivianus episcopus, rogatus est, ut provin-
dam hanc in se susciperet.

Hora I congregatio soluta est.

Ioannes Schwets secretarius.

66.

Congregatio LVI.

Quae habita est die 11 iulii 1870 hora sexta
vespere in archigymnasio Romano a Deputatione
reverendissimorum patrum de rebus ad fidem per-
tinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio
intererant omnes reverendissimi patres, exceptis
Strigoniensi, Cameracensi, Cassiliensi, Sancti Iacobi,
Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis Au-
stralis. E theologis aderant pater Petera, pater
Franzelin, societas Iesu, canonicus Maier et pater
Bianchi ordinis Praedicatorum.

Praemissis precibus, referente patre Petera re-
formatum est caput III et IV secundum emen-
dationes in congregatione generali admissas ad
eam formam, qua impressum exstat.

Atque deinde adhuc quaedam stylisticae emen-
dationes, postulante quodam episcopo et proponente
linguista (mons. Nocera) in prooemio et capitibus I
et II factae, sed tantum pauciores et minoris mo-
menti, quae in constitutione dogmatica prima de
ecclesia patribus pro suffragio definitivo ferendo
in congregatione generali proponenda conspiciuntur.

Ioannes Schwets secretarius.

67.

Congregatio LVII.

Quae habita est die 14 iulii 1870 hora octava
ante meridiem in archigymnasio Romano a reveren-
dissimis patribus Deputationis pro rebus ad fidem
pertinentibus praeside eminentissimo cardinali Bilio. C
Aderant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigo-
niensi, Sancti Iacobi de Chile, Giennensi et Sancti
Petri Fluminis Grandensis Australis.

Praemissis precibus, agebatur de *exceptionibus*
seu conditionibus votis *iuxta modum* in congregatione
generali additis. Quoniam tamen impressae non-
dum habebantur, de principis earundem potius
agendum esse videbatur.

Prius autem quaedam emendationes quoad
stylum propositae et admissae sunt et quidem:

1° ut in prooemio pag. 3 linea 2 deleatur „suae“.

2° pag. 4 lin. 2 deleatur „itaque“.

3° pag. 4 lin. 3 ut „sacro approbante concilio“
transponatur post „necessarium esse iudicamus“.

4° ultima verba sonent: „errores condemnare
et proscribere“.

Deinde conclusum:

1° ut pag. 6 lin. 8 pro „erat“ ponatur „fuit“.

2° in nota 3, ut addatur „inter epist. a. Am-
brocii XI“.

3° pag. 8 lin. [23] post vocem „etiam“ ut adda-
tur „in iis“.

4° ut tollatur virgula ante et post „per totum
orbem diffusa“.

Tum:

1° ut pag. 9 lin. 10, 11 loco „inhaerendo“ dica-
tur „inhaerentes“.

2° pag. 11 ut expungatur textus a. Irenaei et
s. Augustini, una tamen obloquente, quod verum
verbis sancti Augustini adstruatur, quod revera
ipse generale principium statuat, ex quo argumen-
tatur, quod revera Romanus pontifex semper id
definit, quod cum ipso reliquae tenent ecclesiae,
et quod ita doctrina splendidius exponatur; atque

3° pag. 11 lin. 8 post „Cathedra“ addatur
„singulis“; sed hoc additamentum in proxima

Ioannes Schwets secretarius.

68.

Congregatio LVIII.

Quae habita est die 14 iulii anni 1870 hora 6^{1/2}
vespere in archigymnasio Romano a reverendissimis
patribus Deputationis pro rebus ad fidem pertinenti-
bus praeside eminentissimo cardinali Bilio. Intere-
rant omnes reverendissimi patres, exceptis Strigo-
niensi, Sancti Iacobi de Chile, Cameracensi, Cas-
siliensi, Mechliniensi, Mutinensi, Paderbornensi,
Giennensi et Sancti Petri Fluminis Grandensis
Australis. Theologi intererant pater Petera, pater
Franzelin, pater Schrader, canonicus Maier et pater
Bianchi ordinis Praedicatorum.

Praemissis precibus, referebat pater Franzelin
de *exceptionibus* propositis in congregatione generali
die 13 iulii per vota *iuxta modum*.

Quoad *prooemium* nulla acceptata fuit, nisi ut
deleatur „itaque“ folio IV linea 2, de quo iam
provisum erat in congregatione praecedenti.

In *capite I* admissa est solummodo transpositio
verbi „non esse“ in canone, ita ut legatur, „Petrum
apostolum non esse a Domino...“

In *capite II* nihil immutatum, nisi ut in inscrip-
tione dicatur „beati Petri“, et lin. 6 pro „enim“
ponatur „sane“.

In *capite III* nihil.

In *capite IV*, ut pag. 10 lin. 16 loco „rogata“
ponatur „explorata“, et ut in fine definitionis legatur
„definitiones... ex sese, non autem ex consensu
ecclesiae irreformabiles esse“.

Deinde adhuc conclusum erat, ut, quemadmodum
postulat exceptio 150, linea 8 pagina XI post
„successoribus“ adderetur „singulis“. Quod tamen
revocatum est, et rogatus reverendissimus relator,
ut explicet, quare necessarium non sit. Tunc con-
gregatio ab eminentissimo praeside dimissa est.

Ioannes Schwets secretarius¹.

69.

Quomodo caput quartum constitutionis primae
de ecclesia Christi, quo definitur Romani ponti-
ficis infallibilitas, extiterit et a concilio
sanctum sit².

Iam ab initio patres concilii de Romani ponti-
ficis infallibilitate definienda in varias sententias
abierant. Nam alii, cum in privatis conventibus et
familiaribus colloquiis, tum in orationibus coram
concilio habitis, talem se definitionem omnino im-
pedire velle significabant, et cum, si proponeretur,
eam plurimis probatum iri scirent, ipsam causae
propositionem arceri nitentur. Alii contra, huius
definitionis studiosissimis, omnia, quae obicerentur,
impedimenta pro viribus remove re fixum delibera-
tumque erat, quod eam definitionem, propter in-
finitas auctoritatis supremi doctoris aggressiones,
iam plane necessariam evasisse persuasissimum habe-
rent. Multi autem primo veluti in medio dubii
haerebant. Quamvis enim doctrinam ipsam decerni
vehementer cuperent, praeter timore tamen vix eam
quaestionem attingere audebant. Alii mala, quae
definitionem, ut adversarii aiebant, secutura essent,

¹ Ex diario: „Die 16 iulii hora 12 post congregationem
generalem ab eminentissimo praeside patres Deputationis in
secretarium concilii convenerunt, ut de panis styli muta-
tionibus sententiam dicerent. Constitutum, ut theologi ad rem
pertinentiam in eminentissimi praesidis domum conveniant, id
quod hora 4^{1/2} vesperae diei 16 iulii 1870 factum est.“

² Ex diario commentarii Ignatii de Senestréy, episcopi
Ratisbonensis, unius ex patribus pro rebus fidei deputatis.
Primum prodit in collectione Lacome, t. cit., p. 1066-1708.

alii gubernia sua catholice religioni infensa metuebant; alii alia de causis a rei tractatione abstinendum putabant.

Cum vero definitionis adversarii in dies magis populum, optimates, clericos, episcopos in suas partes trahere viderentur, illi, qui definitionem necessariam iudicabant, ne res cum magno ecclesie damno impeditur, eo magis sibi strenue agendum esse duxerunt. Itaque reverendissimi patres Paderbornensis, Brixinensis, Tridentinus, Secoviensis, Cressensis cum aliis convenerunt, ut de via et ratione consilium caperent. Qui omnes firmiter illi se doctrinae adhaerere professi sunt. Eorum unus ab aliquo theologo libellum, quo definitio infallibilitatis a concilio peteretur atque ipsius definitionis formulam conficiendam curavit, cui schemati alius theologus alteram infallibilitatis definiendae modum adiecit. Utraque formula typis impressa nonnullorum patrum iudicio subiecta est. Placuit, ut ex his novum, quibusdam additis, schema conficeretur. Denique alteram libelli achema a tertio theologo est concinnatum. Quibus paratis, d. 23 dec. 1869 fer. VI post meridiem in *Villa Caserta* (congregationis ss. Redemptoris domo principe) reverendissimi patres Manning, Dechamps, Stahl, Senestrey, Leonrod, Martin, Heiss, Adames, de Preux, Marilley, Meurin ad schemata examinanda convenerunt. Brixinensis, cum gravi timore angeretur malorum, quae fortasse definitionem sequerentur, ad conventum in *Villa Caserta* vocatus, venire noluit, itemque Secoviensis et Tridentinus; quare non iam sunt invitati. Placuit, utriusque schemati quorundam conciliorum provincialium adiici decreta; priori brevem quoque adiectum eorum, quae a probis viris contra definitionis opportunitatem obiciebantur, refutationem; denique ambo typis describi. Quo facto, exemplaria cum illis episcopis, ut accuratius expendere, communicata.

Die 28 dec. fer. IV post meridiem, iidem patres apud collegam conveniunt, praeter archiepiscopum Mechliniensem valetudine impeditum, qui tamen scripto significarat, prius schema sibi magis probari. Inter congregatos patres tum de schemate tum de modo, quo concilii patres subscribendum invitarentur, diu disceptatum est. Denique ipsi quoque prius schema atponunt, idque, adiectis literis, cum aliis patribus, ut subscribant et subscribentes colligant, communicandum esse censent; easque literas a nemine, qui ad peculiarem congregationem pro expendendis propositionibus pertineret, subscribendas, cum postulatio eidem congregationi esset exhibenda. Literae illae typis impressae sunt, adpositis nominibus eorum patrum, qui credebantur nomina daturi. Itaque nomina primo adposita erant: Herbipolensis, Argentinensis, Sedunensis, Lausanensis, Genevensis, Nicopolitanus, Brixinensis, Conomanensis, Ratisbonensis, Leodiensis, Halicarnassensis, Secoviensis, Eystettensis, Warmiensis, Cressensis, Methonensis. Deleta autem sunt nomina Secoviensis et Warmiensis: ille, quamvis alioqui fuerit acer propugnator infallibilitatis, noluit tamen alios invitare, ut peterent eius definitionem; hic ab ea definienda abstinendum esse indicabat. Deletis duobus nominibus addita sunt alia tria: Hassus, patriarchae Ciliensis; Francis de la Boullerie, ep. Caronanensis; Iosephi Caixal et Estradé, ep. Urgellensis. Brixinensis institerat, ut libellus postulationis cum omnibus concilii patribus communicaretur. Sed invitantium episcoporum videbatur esse, ad subscribendum hortari, quocumque vellent. Et fuere quidem complures, qui invitati subscribere recusarent.

Crescente in dies subscribentium numero literae

¹ V. t. LI, col. 644, doc. D.

A denus sunt editae. Sed cum in priore editione ab illa, qui litteras accipiebant, peteretur, ut de re silentium servarent, id in novis editionibus omissum est, cum silentium neque necessarium neque utile videretur.

Libelli quoque, cum Pragense concilii acta iam in manibus essent, nova auctior editio facta est.

Comes Taufkirchen, Bavariae legatus, episcopis Bavaris, qui subscripserant, significavit, aliquas Syllabi propositiones legibus statuum catholicorum repugnare, ideoque infallibilitatis definitionem impediendam sibi videri: hanc omnium guberniorum catholicorum esse persuasionem.

Eodem tempore concilii patres „Variis propositionibus“ ex libro episcopi Maret *De concilio generalis* excerptas acceperunt. Cuius anonymi opusculi auctor putabatur esse Mechliniensis.

Hispani episcopi, omnia propria et ampliore definiendae infallibilitatis propositione, communi nomina dederunt; Neapolitani vero propriam, etsi sententia a communi non discrepantem, exhibuerunt.

Aliud quoque schema pro infallibilitate *negativo modo* definienda concilii patribus est transmissum, cuius anonymi libelli auctor fuit Balthemorensis, qui postea, literis ad Aurelianensem datis, sententiam suam explicavit. Quinque tantum patres huic libello subscripserant, cum congregationi expendendis postulationibus traditus est.

Interea patres a definitione alieni, numero omnino 136, per eminentissimum cardinalem Schwarzenberg quinque petitiones Sancto Patri exhibuerunt, quibus hic obsecratur, ne infallibilitatis definitio, utpote importuna, periculorum et difficultatum plena, concilio proponeretur. Definitionis vero postulatio, a patribus 410 (si Neapolitani quoque computantur) subscripta, d. 28 ian. a reverendissimis dd. patriarcha Armeno et archiepiscopo Gnesensi eminentissimo cardinali Constantino Patrisci, praesidi congregationis postulationibus expendendis, tradita est. Ceterum etiam postea subscribentium numerus augebatur.

Praesides concilii, etsi forsitan omnes definitioni faverant, non omnes tamen pari fortitudine difficultatibus in re prosequenda resistebant. Ipe cardinalis de Angelis censebat, interim esse expectandum, donec *Volunt*, quod archiepiscopus Cardoni (unus e patribus Deputationis fidei) conscripserat, typis impressum foret. Cui qui definitionem infallibilitatis fieri postulaverant, minime consenserunt. Nec immerito; parvus enim fructus ex illo *Volunt* exstitit.

¹ Prima editio est. diei 30 dec. 1869, altera et tertia 8 ian. 1870, quarta 18 ian.

² Libellum habes t. cit., col. 646-50.

³ Habes illa inter acta Deputationis pro postulatione.

⁴ V. t. cit., col. 650, doc. g.

⁵ V. t. cit., col. 653-66 doc. j.

⁶ V. t. cit., col. 677-68.

⁷ V. t. cit., col. 658-60, doc. f.

⁸ Ad rem Camillus Santori in epistola ad concilii secretarium:

Monsignore venerabilissimo.

Mi dico monsignor Cardoni essere volontà del santo padre che si stampi immediatamente il suo voto *De infallibilitate Romanorum pontificis*, e si distribuisca ai vescovi; la *Civiltà Cattolica* è stata incaricata della stampa, e verrà quanto prima trasmesso alla segreteria. Mi faccio un dovere di renderne informata l'eccecellenza vostra, e con sensi della più distinta stima ho l'onore di ripeterle di vostra eccecellenza umilissimo devotissimo servitore

Dal pontificio seminario Romano li 5 aprile 1870.

Camillo Santori.

Ac re quidem vera opus mox in lucem prodit hoc praenotato titulo: *Elucidatio de dogmatica Romanorum pontificis infallibilitate eiusque definitio per R. P. D. Iosephum Cardoni archiepiscopum Illacensem. Romae, typis Civiltatis catholicae, 1870. In-8°, 2 f., 174 p., 1 f.*

Spem vero eorum, qui, Dei auxilio freti, sine mora a postulacionem patribus concilii et deinde congregationi proponi voluerant, eventus non fefellit. Die 9 febr. congregatio expendendis propositionibus petitionem contra infallibilitatis definitionem exaratam respiciendam esse, contra postulacionem definitionis magnopere summo pontifici commendandam censuit. Unus dissensit cardinalis Rauscher, qui negavit, se difficultates contra infallibilitatem eiusque definitionem prolatas explicare posse; ceteri omnes definitionem vel maxime necessariam esse dixerunt.

Concilii tempore fere quotidie in ephemeridibus Augustanis contra infallibilitatis definitionem, a eodem, episcopus definitioni faventes scribitur. Hanc scripturam praecipuus auctor est Ignatius de Döllinger, professor et praepositus Monacensis, cui ab aliis quaecumque Romae eveniunt, referuntur.

Tandem die 6 martii schema de Romani pontificis infallibilitate („Caput addendum“) inter concilii patres distribuitur. Qui simul monentur, ut animadversiones in hoc schema *intra decem dies* (a d. 8 usque ad diem 17 martii) concilii secretario tradant². Sed definitionis adversarii instantibus a cardinali Bilio impetratur, ut tempus usque ad d. 25 martii prorogetur. Quod non sine magno multorum patrum dolore factum est; suspicabantur enim, procastinationem ideo postulari, ut infallibilitatis definitio omnino impediretur. Quare eo etiam maiore studio incitabantur, plurimique subscripserunt petitioni, ut caput de Romani pontificis infallibilitate ante alia tractaretur³. Cui desiderio non continuo acquieverunt cardinales praesides, promiserunt tamen in colloquiis privatis, de infallibilitate agendum esse *post primam* constitutionem de fide catholica.

Interea episcopi, qui ex adverso stabant, nullum non movebant lapidem, ut impedirent praeposteram, ut aiebant, tractationem, instabantque, ut totum schema de ecclesia Christi secundum ordinem propositum tractaretur, incipiendū a capite primo „ecclesiam esse corpus Christi mysticum“. Quod si factum esset, periculum erat, ne caput XI de „Romano pontifice“ omnino examinandum non proponeretur. Nam cardinalem Bilio adversarii definitionis fero quotidie adibant, ut quod volebant obtinerent. Hunc denique unus ex iis, qui definitionem cupiebant, convenit petiitque, ut, infallibilitatis quaestione in concilium introducta, tandem bono ecclesiae et salutis animarum vellet consulere, patresque tam gravi sollicitudine liberare. Illius quaestionis tractationem sine magno periculo diutius differri non posse, sed saltem post primam partem constitutionis de fide catholica, cuius disquisitio in congregatione generali ante Pascha terminanda esset, proponi debere. Respondit eminentissimus, a cardinalibus praesidibus decretum esse, ut statim proponeretur schema „Capitis addendi“, neque prius de primatu (cap. XI) discussio haberetur. Itaque ab ipso provisum esse, ut observationes sex harum summarum, tum „de primatu“ tum „de infallibilitate Romani pontificis“, *separatim* in duobus fasciulis imprimerentur. Iussit etiam relationes de observationibus tempore scribi ita, ut in prima sessione congregationis particularis [Deputationis fidei] omnia parata essent, et discussio brevi absolvi posset⁴.

Per hebdomadam sanctam (d. 10-16 aprilis) complures privati congressus a patribus Deputationis de fide habebantur in domo Westmonasteriensi.

¹ V. t. cit. col. 701 b.

² V. t. cit. col. 701 b.

³ V. t. cit. col. 705-11.

⁴ V. schema illud primum t. cit. col. 599-636.

⁵ Observationes illae habentur t. cit. col. 929-1070.

ut de schemate componendo deliberarent. Conveniunt sub vespere, praeter Westmonasteriensem, Ratisbonensem, Gneanensem, Calvensis, Paderbornensis, Tarvisinus, Sedunensis, Bostrensis, Casseliensis. Placuit, quod a duobus theologis proponeretur, ut tota constitutio de Romano pontifice (id est cap. XI primi schematis cum capite addendo) in quatuor capita divideretur, et, quoad formulam definitionis infallibilitatis, ut in sessione Deputationis textus schematis [capitis additi, quod erit quartum caput constitutionis de Rom. pontifice] ab omnibus retineretur et approbaretur, prout in „Capite addendo“ reperitur.

Putabant patres, qui infallibilitatis quaestionem mox in concilium introduci volebant, discussionem schematis in congregatione particulari incipi posse feria II vel III Paschalis. Sed qui oppositam sententiam aequabantur, discussionem schematis impedire omni ope studebant. Praeter alia, ne quoque propositioni quaestionis infallibilitatis consensuros esse dixerant, si schema de ecclesia iuxta ordinem capitum proponeretur. Quod aliquos ex patribus, qui definitioni favebant, adduxit, ut quaestionem differri vellent. Cardinalis Morichini¹ petitionem subscripsit aliisque subscribendam transmisit, qua postulabatur capitum, uti disposita erant, tractatio. Accessere alia, quibus cardinalis Bilio timore afficiebatur, ita ut rem proponere dubitaret. Maximum igitur periculum erat, ne de aliis capitibus ageretur et, protracta, nimis eorum discussione, crescentibus aestivo tempore caloribus, denique, antequam ad caput de infallibilitate ventum esset, concilium prorogaretur. Neque solum urgebant adversarii definitionis, ut, antequam ad doctrinam de summo pontifice veniretur, discuterentur decem priora capita schematis de ecclesia, sed volebant etiam, absoluta prima constitutione de fide, ad alteram item de fide constitutionem gradum fieri, ac postea demum incipi tractationem schematis de ecclesia Christi, eamque secundum ordinem in ipso schemate propositum. Cardinalis Bilio, praeses Deputationis de rebus fidei, iis obsequi velle videbatur, nec iam in sessione Deputationis schema de Romano pontifice, sed secundam constitutionem de fide catholica proponere statuit.

Patres igitur definiendae infallibilitatis studiosi, cum non sine gravi sanctissimae causae periculo rem diutius differri posse cernerent, habita deliberatione, nonnullos ad cardinalem de Angelis mittendos decreverunt, qui ei damnum, quod immineret ecclesiae, exponerent. Qui ex colloquio cum illo habito (18 aprilis) cognoverunt, praesides iis magis favere, qui discussionem infallibilitatis differri vellent. Quare nihil iam reliquum erat, nisi ut se ad summum pontificem converterent atque, facta sincera relatione de statu rerum, enixe flagitarent, ne cardinales praesides in hac re gravissima diutius conniverent. Sequenti igitur die (19 aprilis) mane ante congregationem generalem eorum aliqui sanctum patrem adierunt, qui iis benigne exceptis promisit, id se facturum, quod congruum videretur. Sed, licet eo ipso die cardinalibus mandatum dedisse videatur, tamen in congregatione particulari etiam sequentibus diebus nulla facta est mentio schematis de Romano pontifice. Quare aliqui ex patribus, d. 22 aprilis vespere, conventu privato in domo episcopi Carcassonensis habito, sancto patri petitionem exhibere statuerunt, ut discussionem illius schematis incipi iuberet. Quam petitionem, cui 150 patres statim subscripserant, die 23 aprilis per tres episcopos summo pontifici obtulerunt². Eorum votis respondit

¹ V. t. cit. col. 716 b.

² V. t. cit. col. 722-24.

eventus; nam die 27 aprilis fer. IV post Domini. in Albis in sessione Deputationis de rebus fidei proponebatur constitutio de Romano pontifice, quae sessio huius Deputationis erat 34^a. Unus, ex theologis retulit de constitutione ex capite XI schematis de ecclesia Christi conficienda et in suas partes distribuenda; alius theologus de animadversionibus in schema de infallibilitate papae retulit¹.

Die 28 aprilis in Deputatione continuatur relatio huius inchoata. Die 1 maii, eadem absoluta. incepta est relatio de primatu generatim. Die 2 maii, finita relatione de primatu, tractari coepta est nova constitutio nuper condita de Romano pontifice: cui visus est inscribendus titulus „Constitutio prima de ecclesia Christi“², quo indicaretur, agi de ecclesia Christi et quidem de eiusdem fundamento.

D 3 et 5 maii examinata sunt a Deputatione singula capita constitutionis. Quoad cap. III disputatum de inciso „quae proprie est episcopalis iurisdictionis potestas“³. Mechliniensis censebat, hoc incisum esse superfluum, cum potestas summi pontificis declararetur esse immediata et ordinaria; cui etiam Pictaviensis accessit, quia multi ex minori parte episcopi isto inciso summopere offenderentur. Responsum est, futuros esse, qui concedant illi quidem, potestatem summi pontificis immediatam et ordinariam esse, sed negent, eam esse ordinis episcopalis, nisi id expresse a concilio declararetur (quod reapse a pluribus patribus in congregatione factum est). Statutum igitur est, ut illud incisum retineretur.

Maior existit quaestio, cum ventum est ad caput quartum. Iam in conventu privato apud Westmonasteriensem, de quo supra actum est, non ita facile adducti sunt omnes, ut formam schematis, qualis erat in „Capite addendo“, retinerent. Paderbornensis novam proposuerat formam. Cum autem instantissime rogatus esset, ut ab hoc proposito in sessione Deputationis abstineret, acquievit. Rationes, cur pristina forma retinenda esset, hae afferebantur: „In congregatione generali sine dubio plurimas propositum iri emendationes, quae a Deputatione de rebus fidei perpendendae essent, facileque evadere posse, ut totus textus mutari deberet. Absoluta demum discussione in congregatione generali, opportunum tempus fore cogitandi et perpendendi, utrum et quomodo constitutio melius conformari posset. Quod si nunc nova proponeretur forma, in sessione Deputationis certo non paucae nec breves de singulis emendationibus propositis orituras disputationes, ita ut totam rei tractationem in longum protrahi necesse foret. Praeterea, si in congregatione particulari mutationes fierent, futurum profecto, ut magnum id afferret incommodum et ansam praerberet adversariis ad totum schema reiiciendum.“ His et similibus rationibus permoti patres Deputationis, qui privatim apud Westmonasteriensem convenerant, de schematis formula retinenda consenserunt. In sessione autem orta est magna dissensio.

Schema capitis IV sive capitis addendi ab eminentissimo Bilio compositum et a sancto patre Pio IX probatum erat. Quapropter inopinatum omnibus accidit, quod idem cardinalis in sessione Deputationis d. 5 maii fer. V. [mane], cum nemo patrum adversus schema loqueretur, ipse contra illud argumentari coepit: non plus posse defini de infallibilitate papae, quam definitum sit de infallibilitate ecclesiae; de ecclesia autem hoc tantum definitum esse, eam esse infallibilem in definitionibus dog-

maticis stricto dictis; ergo quaeritur, inquit, num proposito schemate infallibilitas papae non nimis extendatur. Non negavit cardinalis, immo tamquam certissimum asseruit, papam infallibilem quoque esse in factis dogmaticis, in canonizatione sanctorum aliisque parvi momenti rebus, sicuti ecclesia in his infallibilis est. Addidit, se vehementissime cupere, ut in hoc concilio Vaticano definiretur, ecclesiam infallibilem esse, non solum in definitionibus dogmaticis stricto sumptis, sed etiam in factis dogmaticis, in canonizatione sanctorum, in approbatione ordinum. Sed cum nunc de infallibilitate papae definienda ageretur, antequam actum esset de infallibilitate ecclesiae, illud incommodum habere schema, quod plus diceretur, quam oporteret. Ad haec respondebatur, neque infallibilitatem ecclesiae hucusque ullo modo definitam esse, constare autem apertissime infallibilitatem ecclesiae dogma esse et dogma fundamentale, cum quilibet catholicus actum fidei enuntiando hoc profiteatur: „Credo quod Deus revelavit et ecclesia catholica credendum proponit.“ Cum igitur fide constet, ecclesiam esse infallibilem, idem de papa definiatur.

Sed cardinalis praeses noluit suffragia patrum petere indixitque sessionem nocturnam eadem die 5 maii habenda. In qua sessione erat haec ordine 40^a cardinalis pergebat contra schema eadem urgere, quae mane obiecerat. Dixit praecipuus theologus tum ante ortum Iansenismum, tum eo durante, tum recentiore tempore, infallibilitatem papae duntaxat in definiendis dogmatibus defendisse. Qua argumentatione plures patres Deputationis decepti sunt, cum non animadvertent, illos theologos infallibilitatem papae in definiendis dogmatibus tamquam veritatem de fide certam vel fidei proximam defendisse, et praeterea tamquam theologice certum probavisse, papam etiam in factis dogmaticis et in censuris haeresi minoribus esse infallibilem, idque eodem modo, quo ecclesiam infallibilem esse constat. Archiepiscopi Dechamps, Spalding, Steins et episcopus Martin, adversarios conciliandi studio ducti, argumentationi cardinalis Bilio favebant, alii fortiter resistebant. Sic hinc atque hinc disputatum est ad horam usque novam.

Postero die (6 maii) mane eminentissimus praeses ad sessionem vocaverat duos theologos. Post brevem utriusque orationem de quaestione utrum et quid defini posset, mox inopinato a cardinali prolata est nova formula, quam ante sessionem ei Paderbornensis tradiderat. Hanc, ab uno e theologis praelectam, alius theologus commendavit uti solvenda difficultatibus aptam. Rogatis sententiis, alii sibi formulam placere, alii „iuxta modum“ placere dicebant; unus nec contradicere nec „placet“ dicere voluit; duo formulam plane reiecerunt. Concluserunt paulum festinanter, cardinalis Bilio „ergo formula proposita, inquit, omnibus patribus placet, duobus tantum contradicentibus“. Eam sine mora typis mandari iussit.

In sessione d. 6 maii etiam exordii forma mutata est.

In sessione 42^a d. 7 maii redierunt patres ad novam formulam capitis quarti, ac duo illi, qui eam reiecerant, rationes exposuerunt, cur reiiciendam putarent. Praecipua ratio haec fuit, quod in capite iam mutato, tantummodo doceatur, Romanum pontificem errare non posse, cum definit, quid expresse fide divina credendum sit. Inde enim timebatur esse, ne fideles, cum plenam expositionem doctrinae de Romani pontificis infallibilitate illo capite contineri putent, hanc ad illas solas defini-

¹ Cf. supra col. 238.

² V. schema const. supra col. 240 sq.

³ V. supra col. 246 s.

⁴ Supra, col. 280 a.

⁵ V. eam supra col. 251 not. Cf. col. 248 c.

tiones referant, quibus fides divina praescribitur, adversarii autem infallibilitatis huiusmodi *exclusionem* interpretationem pervolunt. Postquam illi duo di- cendi finem fecerunt, unus e theologia, quid de nova formula sentiret, exposuit; concessit ille quidem, difficultates non abesse et rationes propositas vi non carere; putabat tamen, iis facile occurrere posse, si pauca mutarentur. Quod cum maiori patrum numero placeret, continuo id operis susceptum¹ et schema, nonnullis mutatis, patribus concilii propo- situm est².

In Deputationis sessione 43^a d. 8 maii agebatur de animadversionibus in primatum Romani ponti- ficis atque ab aliquibus in nova constitutione prima de ecclesia Christi quaedam mutationes postula- bantur.

Permulti patres concilii, cum audirent, quid in congregatione particulari [6 maii] accidisset, schema de infallibilitate, non reformatum, sed deformatum esse rati, deliberare coeperunt, quomodo huic malo medela afferri posset. Itaque complures habitus sunt conventus privati apud archiepiscopum Bituricensem et episcopum Carcassanensem, quibus adesse sole- bant Westmonasteriensis, Corisopitensis, Hebro- nensis, Ascalonenis, Cenomanensis, Ratisbonensis, et vicarii generales d'Alzon et Chesnel, ut delibe- rarent de emendatione formulae. Placuit omnibus, ut, quoad fieri posset, nova reiecta formula, anti- quum schema restitueretur et ut de obiecto infalli- bilitatis Romani pontificis non plus definiretur, quam idem esse cum obiecto infallibilitatis ecclesiae. Com- plures emendationes propositae.

Dum haec aguntur in conventibus privatis, in congregatione generali die 13 maii novi schematis, quod supra diximus distributum esse, discussio generalis incepta, quae continuata est usque ad diem 3 iunii, cum, postulantibus 150 patribus et ceteris plerisque assentientibus, tandem conclusa est. Privati autem illi conventus alii apud alios patres fere toto hoc tempore habebantur, quo schema in congre- gationibus generalibus tractabatur. Nec frustra.

In sessione 44^a Deputationis d. 22 maii, ipse eminentissimus Bilio refert, plurimos patres offendi nova formula capitis quarti, et id quidem ob rationes non leves. Tum paene eadem iam ipse repetit, quae a duobus patribus d. 7 maii in sessione 42^a contra novam formam allata erant. Praeter Paderbornensem, Mechliniensem, Baltimoreensem et Bostrensem, prope omnes iam censent, emendam esse formulam. Cardinalis in primis proposuit, ut historicus quidam prologus illi capiti praefigeretur, quo ostenderetur, qua ratione summi pontifices fidei magisterium in ecclesia exercere semper consueverint, simulque fidae suspicioni praecluderetur aditus, quasi Ro- mani pontifices absque consilio, deliberatione et scientiae subsidiis in rebus fidei iudicandis, proce- dere possint. Die igitur 8 iunii cardinalis novam formulam Deputationi (sess. 45) praelegit. Post diuturnam deliberationem formula satisfacere visa non est, licet plura in ea placuerint³.

In sessione 46^a d. 9 iunii vespere, examinantur emendationes proemii a concilii patribus propo- sitae, in proxima sessione d. 12 iunii mane, emen- dationes item proemii et cap. I et II constitutionis de ecclesia Christi.

Cardinalis Cullen, in congreg. generali 73^a d. 18 iun. proposuit emendationem, quam ipsi cardi- nalis Bilio suggererat quamque idem eminentis-

simus Bilio in sess. Deput. 48^a d. 19 iunii praelegit⁴. In hac sessione insuper novus textus proemii et cap. I et II constitutionis praelectus est, deinde ex- pensae emendationes cap. III usque ad numerum 8; pergitur in sessione 49^a d. 21 iunii usque ad num. 26 et in sess. 50^a die 24 iunii usque ad num. 43. In hac sessione facta est ultima recensio proemii, cap. I et II, et deinde cardinalis Bilio aliam prae- legit novam formulam definitionis infallibilitatis, cuius auctores fuerunt Westmonasteriensis et The- salonicensis⁵. Patres de ea privatim deliberare statuerunt.

In sessione 51^a Deputationis d. 16 iunii: discussio emendationum in cap. III const. usque ad finem Praeterea cardinalis Bilio formulam definitionis in- fallibilitatis denuo examinandam proposuit, quae iam in sessione 48^a d. 19 iunii proposita erat. Quaesitum est praecipue, utrum haec vel alia similis formula nunc a Deputatione congregationi generali proponenda esset, quo citius inter se conciliarentur animi. Conclusum est a Deputatione, nullam con- gregationi generali proponendam esse formulam, sed expectandas emendationes a patribus concilii scripto exhibitas.

In congregatione generali 79^a d. 30 iunii habita, episcopus Paderbornensis proposuit emendationem⁶ eius ipsius formulae, quam hucusque tam acriter defenderat⁷.

In sessione 52^a Deputationis d. 3 iulii episcopus Brixinensis⁸ et archiepiscopus Westmonasteriensis⁹ proposuerunt emendationes formulae. Nihil con- clusum est.

Post diem 26 iunii multae emendationes formulae propositae sunt, tum in¹⁰ privatis plurium patrum congressibus, tum in Deputatione pro rebus fidei modo *privato*, ut sententiarum unitas praepararetur, atque finem suum assecuti sunt patres, qui hos con- gressus frequentaverant. Episcopi autem, qui in- fallibilitatem papae definiri volebant eorumque as- seclae, ut definitionem vel impedirent vel inanem redderent, formulas nimis vagas, quae in utramque partem trahi possent, afferebant ac laudabant, quae si reciperentur, se quoque suffragia pro definitione daturus esse pollicebantur. Sessio 53^a Deputationis habita est d. 7 iulii hora nona matutina. Dispicuerat archiepiscopo Parisiensi et eius amicis, quod epi- scopus Tarvisinus in congregatione generali 83^a die 5 iulii, cum de emendationibus in cap. III relationem haberet, novum incisum proposuerat in canone III, quod inseri voluerat Deputatio in sess. 51^a. Re igitur in sess. 53^a novo Deputationis examini sub- iecta, id consilii initum, ut totus canon III cum novo inciso typis mandaretur et sequenti die ex- penderetur. Deinde examinatae emendationes ca- pitula IV. Proximis sessionibus Deputationis, d. 8 et 9 iulii, de iisdem rebus agebatur. Priori die placuit, ut novum incisum in canone III omittiretur: die vero 9, instante cardinali Bilio, decretum est, oportere incisum retineri et in congregatione gene- rali proponi¹¹. Ratio haec erat, quod eo impetere- tur error, in quo totius subtilioris Gallicanismi cardo vertebatur.

¹ V. formulam supra col. 265-66.

² V. formulam supra col. 267 n.c.

³ V. eam inter acta dictae congregationis.

⁴ Cf. supra col. 249 n.d.

⁵ Reverendissimus Brixinensis voluit retineri formulam „Ipeo autem apostolico primatu etc.“ d. 26 iunii examinatam, ita tamen, ut in fine diceretur: „... per assistentiam Spiritus sancti errare non posse, sicuti concilia generalia non possunt.“ Cf. supra col. 270 A.

⁶ V. supra col. 270 n.

⁷ V. illud incisum col. 268 n.

⁸ Cf. supra col. 274 D.

¹ Cf. col. 262, sess. 42.

² V. id schema t. LII, col. 4-7.

³ V. t. LII, col. 29 sq.

⁴ V. formulam supra col. 267-68; de discussione cf. supra col. 269-62.

Deputatio tribus diebus continuis (7, 8, 9 iulii) A disturnas et laboris plenae sessiones habuit, ut omnes emendationes capituli IV in trutinam revocaret. Decrevit, ut probatae emendationes typis descriptae patribus concilii distribuarentur, quo facilius de eisdem sententiam ferre possent.

In 84^a congregatione generali, die 11 iulii, ep. Tarvisinus de novo inciso canonis III retulit; canon integer, secundum Deputationis sententiam, a longe maiore patrum numero approbatus est. Deinde Brixinensis retulit de emendationibus capituli IV. Maximus patrum numerus approbavit illas septem a Deputatione receptas emendationes, quae typis impressae et inter patres distributae eisque commendatae erant, reiectis omnibus aliis. Itaque in sessione 56^a Deputationis d. 11 iulii textus cap. III et IV iuxta emendationes d. 5 et 11 iulii in congregatione generali approbatae reformati sunt. Placuit quoque post longam discussionem Deputationi, ut etiam capiti IV adderetur canon, id quod plures emendationes postulaverant, et a longe maiore patrum numero exoptari non ignorabatur. Cum vero graves difficultates obstarent, quominus pro cap. IV, sicut pro reliquis, proprius canon conderetur, decretum tandem est, ut tota eius capituli definitio sub anathemate ita comprehenderetur, ut, qui ei contradicerent, anathemate fererentur. Cum autem id quoad caput IV decretum esset, visum est item decernere, ut unicuique trium priorum capitulum suum antea seiunctus, subnecteretur.

In congregatione generali 85^a d. 13 iulii suffragia ferebantur primo de cap. III emendato, deinde de cap. IV item emendato, more solito, id est surgendo vel sedendo. Tum vocatis singulis nominibus suffragia ferebantur de integra constitutione, prout reformati et typis impressa inter patres distributa erat. Aderant Patres 601, dicebant *placet* C 451, *placet iuxta modum* 62, *non placet* 88.

D. 14 iulii Deputatio duas habuit sessiones, 57ma mane et 58ma vespere. Examinatae conditiones, sub quibus 62 patres suffragium dederant *placet iuxta modum*. Ex conditionibus duas solum recepit Deputatio. Factis paucis correctionibus styli admissa est:

a) exceptio, qua plures postulabant, omittendum esse textum s. Augustini. Eo deleti, etiam s. Irenaei omisus textus, qui sine illo iam minus placebat.

b) Altera admissa est exceptio, scilicet ut ad omnia effugia excludenda in fine definitionis adderetur „non autem ex consensu ecclesiae“. Conclusum porro est denuo, ut singuli canones ipsis capitibus subnecterentur.

Relatio sic divisa inter Calveshem, Tarvisinum et Brixinensem, ut Calvensis referret de exceptionibus in prooemium et cap. I et II, Tarvisinus de capite III, Brixinensis de cap. IV.

Die 16 iulii habita est ultima congregatio generalis, quae erat 86^a. Omnes propositae emendationes approbatae sunt et indicta est sessio solemnisi in diem 18 iulii.

Post congregationem generalem, consentientibus patribus pro rebus fidei deputatis, theologi apud cardinalem Billio praesidem convenerunt, ut constitutioni etiam quoad stylum extremam manum imponerent. Quod cum factum esset, duo ex theologia, typographiam secretam in aedibus Vaticani adeuntes, totam constitutionem recte ac sincere imprimendam curarunt. Hoc schema authenticum inter patres distributum est.

Eorum patrum, qui infallibilitatem volebant definiri, deputatio d. 15 iulii vespere summum pontificem adierat. Promiserunt ei, se suffragium *placet* duros, dummodo novum incisum e canonis ca-

pituli III deleri et in definitione infallibilitatis addi iuberet incisum, iuxta testimonia ecclesiarum¹. Quod sanctus pater, postridie per subsecretarium concilii respondens, abnuit, committens omnia congregationi generali, iudicio definitivo sibi servato. Patres illi in conventibus d. 16 et 17 iulii habitis numero pluribus suffragiis — 36 contra 28 — constituerunt abstinere a sessione publica, atque multorum iam 17 iulii Romam reliquerunt. Ante discessum episcopi numero 55 subscripserunt protestationi summo pontifici exhibendae²; quae eadem die 17 iulii sancto patri Pio IX tradita est.

Sessio sollemnis habita est d. 18 iulii. Schema illud authenticum, quod inter patres distributum esse diximus, ab episcopo Fabrianensi praelectum est. Suffragiis nominatim exquisitis, dixerunt patres 533 *placet*, duo autem *non placet*, episcopus Caiacensis et episcopus Petriculanus seu civitatis Little Rock. Deinde summus pontifex constitutionem comprobavit.

70.

Josephi Kleutgen epistola, qua alterum schema reformatum de fide catholica cardinali Billio Deputationis praesidi, mittit³.

1870 iulii 22.

Eminentissimo principi.

Il signore Stahl prima della sua partenza non avendo terminata la copia dello *Schema constitutionis II de fide* e della *Relazione*, credetti di non poter far meglio, che pregare i *Germanici stenografi* di continuare quel lavoro, avendo anche questi il segreto. Da loro dunque vostra eminenza o avrà già ricevuto o riceverà in questi giorni l'uno e l'altro scritto tutto finito per la stampa.

Si ricorderà vostra eminenza, che ancor prima di Pasqua fu stampato e distribuito ai Deputati un foglio, nel quale si rese conto del modo, nel quale nel capo IV e V, si erano eseguite alcune mutazioni o aggiunte nella Deputazione o stabilite o da alcuni proposte, *ceteris non contradicentibus*. Queste mutazioni ed aggiunte nello scritto, che vostra eminenza riceverà, già sono fatte.

Inoltre avverto, che nei capi secondo e terzo alcuni punti, di poco rilievo però, rimasero nella Deputazione quasi sospesi: cioè fu fatto qualche osservazione, proposto un cambiamento, ma niente propriamente deciso. Nel secondo capo si desiderava con ragione, che si citasse qualche testo della Scrittura sull'immortalità dell'anima. Il testo di poi citato dispiaque ad alcuno, che parlava forte, tacendo gli altri. Ma ora il testo è citato in maniera, che al giudizio del padre Franzelin e di monsignor Schwets tutti sarebbero certamente contenti. — Nel terzo capo contro l'inciso: *et mortis timorem a mortali removit* fu osservato, che anzi Adamo fu minacciato di morte se avesse peccato. Propose qualcuno di dire semplicemente: *donum immortalitatis impertit*. Ma una simile frase precede e nel testo di s. Agostino, che segue, si legge: *immortalis bene-*

¹ Cf. epistolam reverendissimi archiepi Parisiensis ad s. pontificem ad calcem t. LIII.

² V. eam ibid.

³ Post sessionem trigesimam tertiam Deputatio pro rebus fidei ad secundam constitutionem de fide non amplius rediit. Schema eiusdem constitutionis ab ipsa reformatum, ratione habita animadversionum, quae a pluribus patribus in eo discutendo factae fuerant, habetur supra, sub num. 88. Attamen theologi secundum discussiones habitas schema emendarunt, quod multis in locis mutatum simul cum relatione ad illud explicandum eminentissimo praesidi Deputationis tradidit Iosephus Kleutgen et societas Iesu, cuius opera Deputatio pro rebus fidei in reformando schemate uti voluerat. Eius epistola ad cardinalem Billio in mittendo schemate data.

facio conditoris, che è di nuovo quasi l'istesso, che *domum immortalitatis*. Quindi ho scritto: *et mortis imperio mortalem exemit*; in vece di *imperio* si potrebbe dire e si direbbe, credo, meglio *legibus*; così si esprime propriamente il *posse non mori*.

Quando disse a vostra eminenza, che pensava di andare dopo la sessione solenne a Viterbo, credo di non avere espresso il motivo. Questo non fu semplicemente per cambiare aria o riposare, ma per far uso dei bagni, giudicando i medici, essere questo l'unico rimedio per guarire quel male, che in questo anno non mi ha poco molestato. Ma io rimango sempre alla disposizione di vostra eminenza, che mi potrà richiamare a Roma, quando vorrà. Se non ricevo altro avviso, ho intenzione di rimanere qui fin al fine del mese di Agosto.

Raccomandandomi alla benevolenza ed alle preghiere di vostra eminenza mi dico di cuore con profondissimo rispetto, di vostra eminenza reverentissima umilissimo servitore

Gius. Kleutgen, d. C. d. G.

Viterbo al Seminario 23 luglio 1870.

71.

Schema constitutionis dogmaticae secundae de fide catholicae patrum examini propositum.

Pius episcopus servus servorum Dei, sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Inter tot et tanta mala, quae hinc temporibus deploranda nobis sunt, illud sane haud exiguum, inventos esse, qui in pertractandis angustae religionis nostrae arcanis, contra Apostoli monitum plus sperere conantes quam oportet sapere, a vero fidei intellectu desciscerent. Hinc enim accidit, ut errores multiplices, dudum ab ecclesia reprobati, velut nova specie induti reviviscerent, et latius in dies ad multorum calamitatem diffunderentur. Quapropter pastoralis officii cura, qua et fidei depositum intemeratum custodire et pericula a fidelium animis propulare tenemur, a Nobis postulat, ut, declaratis iam fidei ipsius natura et proprietatibus, ad praecipua quaedam eius dogmata conversi, sensum horum genuinum, quem tenet semperque tenuit sancta mater ecclesia, adversus illiusmodi depravationes asseramus, nostraque definitione, approbante sacro concilio, confirmemus.

Caput I.

De sanctissima Trinitate.

Mysteriorum, quae fide illuminati profiteamur, omnium supremum ipse Deus est, unus in essentia, trinus in personis: Pater, Filius et Spiritus sanctus. Haec beata et individua Trinitas secundum catholicam fidei veritatem unus est Deus, propterea quod essentia, substantia seu natura tribus personis communis re et numero una est. Pater enim ab aeterno Filium generat, non aliam suae aequalis essentiam ex se producendo, sed ipsam suam simplicissimam essentiam communicando; itemque Spiritus sanctus non multiplicatione essentiae, sed eiusdem singularis essentiae communicatione aeternaliter ex Patre et Filio tanquam ex uno principio et unica spiratione procedit¹.

Haec igitur re et numero una essentia, incomprehensibilis et ineffabilis, non est generans neque genita nec procedens, sed eadem veraciter est Pater, qui generat, et Filius, qui gignitur, et Spiritus sanctus, qui procedit; tres simul personae ac singillatim

¹ Cf. concilium Lugdunense II et concilium Florentini decretum unionis.

quaelibet eandem²; ita ut personae inter se, non autem ab essentia realiter distinguantur. Quare alius est Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus; non tamen aliud³, sed unus natura Deus in tribus personis distinctis.

Sicut vero trium personarum una Deitas, natura et substantia, ita una et indivisa est operatio, qua Trinitas sacrosancta cuncta extra se condidit, disponit et gubernat⁴. Neque enim divinae personae operantur ad extra singillatim sed prout essentia, voluntate et potentia unus sunt Deus, unum universorum principium⁵.

Caput II.

De hominis creatione et natura

De hominis vero natura et origine, divinis litteris edocta, haec credit et praedicat sancta mater ecclesia. Facturus Deus hominem ad imaginem et similitudinem suam, ut praecesset universae terrae, corpori de limo terrae formato inspiravit spiraculum vitae, animam scilicet de nihilo productam, immaterialem, incorruptibilem, immortalem, intelligentiam et libera voluntate praeditam. Quare de corpore quidem legimus⁶: *Revertatur pulvis in terram, unde erat*; de anima vero: *Et redeat spiritus ad Deum, qui dedit illum*; et iterum⁷: *Nolite timere, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere*. Haec porro anima rationalis, quae singulis hominibus a Deo creatore infunditur, corporis humani, etsi ab eo essentia differens, vere tamen, per se et essentialiter forma est⁸, ita scilicet corpori coniuncta, ut cum eo constituat naturam humanam vere et realiter unam.

Primo autem homini Adae et Evae uxori, e costa eius divinitus formatae, benedicens Deus ait⁹: *Multiplicamini et replete terram*; atque ita ex uno fecit omne genus hominum inhabitare super universam faciem terrae¹⁰. Quare etiam vocavit Adam nomen uxoris suae Heva, eo quod mater esset cunctorum viventium¹¹; Adam vero ipse primus dicitur formatus a Deo pater orbis terrarum¹², quippe a quo cuncti, qui incolunt terram, naturali generatione descendant [carne de carne nascente, cui anima a Deo in singulis de novo creata infunditur¹³]. Qua fidei sententia negata, laeditur quoque dogma de peccato ab uno primo genitore in omnes transfuso, et de redemptione omnium per unum Mediatorem Iesum, contra Apostoli doctrinam¹⁴: *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae*.

Caput III.

De hominis evelatione et lapsu.

Verum in ipso generis humani primordio magnum insuper quoddam divinae pietatis arcanum fides christiana agnoscit. Homo, ad imaginem Dei factus, ipsa quidem natura sua ordinatur ad Deum cognoscendum, colendum, amandum, eo videlicet modo, qui naturali facultati congruit. Verumtamen summus

¹ Cf. conc. Lateran. IV cap. 2 *Damnatus*.

² Ibidem.

³ Cf. conc. oecum. VI confessio fidei s. Agathonis.

⁴ Cf. conc. Lateran. IV cap. I *Firmiter*.

⁵ Eccl. XII, 7.

⁶ Matth. X, 28.

⁷ Cf. conc. Viennensis Clementina; conc. Later. V *Apostolici regimini*; litt. apost. Pii IX d. d. 15 iunii 1867.

⁸ Gen. I, 28.

⁹ Act. XVII, 26.

¹⁰ Gen. III, 20.

¹¹ Sap. X, 1.

¹² Quae unius quadratis inclusi, in meo apographo deerrant; ea tamen addenda videntur ob adnotationem ad hunc locum ab ipso schematis auctore appositam.

¹³ Rom. V, 18.

rerum Conditor et Dominus, cuius potentia creatas naturas proprietatibus et legibus non circumscribitur, inexhausta bonitate hominum genus in primo parente ad statum elevare voluit, in quo super a. 'urne suae conditionem boni divini participis fieret'. Itaque praeter deos, quibus in propria natura perfectior, sanctitatis et iustitiae admirabile ei munus impertit, ut, natura quidem servus, Spiritus sancti autem dono filius, divina mandata et virtutis opera iam non solum naturae vi, sed gratia deusper infusa exsequendo, aeternam haereditatem promereretur. Ad haec carnem spiritui gratia sua subiectam fecit, et mortis imperio mortalem exemit. Mortalis quippe erat homo conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris¹.

Hunc Deus in paradisi felicitate tanquam in umbra vitae collocavit, sic munerans libero arbitrio, ut tamen regeret imperio, terrorer exitio². Posuit ante eum vitam et mortem, ut, siquidem vitam eligeret, de virtute in virtutem conscendens, ad regnum caeleste transferretur, Deum aeternum visurus, non facultate naturali, nec per speculum in aenigmate, sed facie ad faciem, sicuti est, et hac visione in eius similitudinem transformatus divinae voluptatis torrente potaretur.

Haec illa est hominis elevatio, quam sanctorum patrum vestigiis insistentes doctores catholici recte supernaturalem vocaverunt, ut quae naturae creatas tum exigentiam tum vires transcendat, ideoque nec naturali conditioni nec meritis hominis debita, sed gratuitum sit divinae largitatis beneficium.

At vero homo conditori suo ingratus mandatum eius libere transgrediendo, e statu sublimi, ad quem erectus erat, una cum propagine sua excidit, iram Dei et indignationem incurrens, sanctitatem et iustitiam tam sibi quam nobis amisit, et peccato inquinatus non mortem et poenas corporis tantum, sed etiam peccatum, quod mors est animae, in omne genus humanum transfudit. Quod quidem Adae peccatum propagatione, non imitatione, omnibus eius posteris transfusum, unumquemque in statu peccatoris constituit: quemadmodum ecclesia constanter docuit, et sacra Tridentina synodus definiit, cuius decreta renovamus.

Ab omnibus tamen fidelibus firmiter credendum constanterque profitendum est, Dei matrem beatam virginem Mariam in primo instanti suae conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Salvatoris humani generis, ab omni originalis culpa labe praeservatam immunem, prout per apostolicam nostram constitutionem, quae incipit *Ineffabilis Deus*, a nobis declaratum et definitum est.

Caput IV.

De mysterio Verbi incarnati.

Verumtamen dives in misericordia Deus per Filium suum unigenitum, factum ex muliere, hominem lapsum erigere, et devicto daemone, cuius versutia perierat, de morte ad vitam revocare dignatus est.

Huius autem mysterii haec est recta et sincera fides, ut credamus et confiteamur, Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum et verum hominem esse, Deum ex substantia Patris ante saecula genitum, et hominem ex substantia matris in saeculo natum. Sempiternus enim Dei Filius, cum in forma Dei Patri esset consubstantialis, nascendo ex matre semper virgine formam servi ita sibi propriam

¹ S. Thom. *Sum. theol.* p. 1-2, q. 110, a. 1.

² S. Aug. *De gen. ad. litt.* l. VI, c. 26 [Migne, *Patr. Lat.* XXXIV, 804].

³ S. Aug. *Enchir.* c. 26 [Ibid. XL, 245].

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

fecit, ut per hanc vere homo factus consubstantialis esset nobis¹. Atque ita in integra veri hominis perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris². Haec igitur est Verbi divini cum humana natura unio secundum hypostasim, a sacris conciliis definita et ab universa semper ecclesia credita et praedicata, ut non alius sit Deus Verbum, et alius homo Iesus, sed una hypostasis seu persona et Deus sit per divinam et homo per humanam naturam assumptam.

Quare sicut in sanctissima Trinitate tres personae distinctae in una subsistant natura, ita e contrario in Christo una divina persona in duabus subsistit naturis distinctis et inconfusis. Ex quo quidam intelligant omnes oportet, essentialis, substantiae seu naturae notionem cum notione hypostasis seu personae minime esse confundendam; ne cum manifesta sacratissimorum dogmatum subversione tot semper dicantur esse personae, quot sint naturae perfectae, intellectu et voluntate praeditae.

Quamvis vero incarnationem Filii Dei tota Trinitas operata sit, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis; solus tamen Filius formam servi accepit in singularitate personae, non in unitate divinae naturae, in id, quod est proprium Filii, non quod commune Trinitatis³.

Ex admirabili hac Deitatis cum humana natura in uno Christo coniunctione illud etiam consequitur, ut sancta et immaculata semper virgo Maria proprie vereque Dei genitrix sit et salutetur⁴, quippe ex qua carnem assumpsit et natus est ille, qui verus est Deus. Haec igitur Christum, Deum et Dominum nostrum, pariens, mater gratiae nobis existit, atque per illum de antiquo serpente triumphans facta est mater cunctorum vere viventium, nec desinit potenti sua intercessiope aeternae nobis salutis dona conciliare.

Ex quo vero Filius Dei, a paterna gloria non recedens, nova nativitate generatus, haec mundi infima ingressus est, humana de Deo, qui verus est homo, et de homine, qui verus est Deus, divina veraciter praedicantur. Invisibilis enim in suis visibilis factus est in nostris, aetate tempora manens esse coepit ex tempore, impassibilis Deus non dignatus est homo esse passibilis, et immortalis mortis legibus subiacere⁵. Quae quidem proprietatum utriusque naturae in una eademque Filii Dei personae communicatio, sicut in apostolicis et evangelicis scriptis manifestata, ita perpetuo patrum consensu tradita est.

Sicut proinde duae in Christo naturae non permixtae nec confusae, ita duae voluntates et operationes confitentae sunt; unus tamen et idem operator nostrae salutis, Unigenitus Dei, qui per divinam divina, humana per humanam naturam indivise et inconfuse operatur, per formam Dei coruscans miraculis, et in forma servi succumbens iniuriis⁶.

At vero carni et sanguini participans cum infirmitate naturae culpa maculam nequaquam suscepit, sed purissima ex Virgine de Spiritu sancto sanctus conceptus, ac plenus gratiae et veritatis natus est. Qui nulla unquam concupiscentia tentatus fuit⁷, et licet vero libero arbitrio praeditus, non solum non peccavit, sed nec peccare potuit.

Sic autem Deus dilexit mundum, ut hunc Filium suum unigenitum victimam daret, eumque, qui non

¹ Cf. conc. Chalced. definitio; conc. oecum. V can. 8.

² S. Leo M. Ep. ad Flav.

³ Conc. Tolet. XI conf. fidei.

⁴ Conc. Ephesinum can. 1; conc. oecum. V can. 6.

⁵ S. Leo M. Ep. ad Flav.

⁶ Ep. s. Agath. ad conc. oecum. VI; conc. Later. I sub Martino; epist. S. Leonis ad Flav.

⁷ Cf. conc. oecum. V can. 12.

noverat peccatum, pro nobis peccatum faceret, ut A nos efficeretur iustitia Dei in ipso. Tale enim decebat, ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus et excelsior caelis factus. Qui per Spiritum sanctum comotipsum offerens immaculatum Deo, per proprium sanguinem semel introivit in sancta, aeterna redemptione inventa¹. Quemadmodum igitur in primo Adam, qui est forma futuri², tanquam in suo capite genus humanum fecidit; ita in novissimo Adam, hoc est in Christo Iesu, tanquam altero suo capite Deo reconciliatum est. Vere enim mediator Dei et hominum homo Christus Iesus, unus moriens pro omnibus, divinae iustitiae pro nobis satisfecit, et deleto chirographo, quod erat contrarium nobis, expoliens principatus et potestates, de vetusta nos servitute in filiorum libertatem vindicavit. Si enim unius delicto mors regnavit per unum; multo magis abundantiam gratiae et donationis et iustitiae B accepientes in vita regnabunt per unum Iesum Christum³.

Haec vero vis satisfaciendi pro peccatis omnium et merendi nobis iustificationis gratiam et haereditatem passioni Redemptoris inerat, propterea quod humani eius actus valorem habebant secundum dignitatem personae divinae, per assumptam naturam operantis. Redempti igitur non corruptibilibus auro et argento, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati et incontaminati, animas nostras castificemus in obedientia charitatis, et in fide viventis Filii Dei, qui dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis, expectemus beatam spem et adventum gloriae magni Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi.

Quo autem magis hac nostra aetate magistri mendaces et impii homines, quos futuros esse apostoli praenuntiarunt⁴, eius, qui emit eos, gloriae C obtrectant solum dominatorem et Dominum nostrum Iesum Christum negantes; eo⁵ studiosius nos celsitudinem illius efferre et revereri maiestatem decet. Hic enim Dei ingenti unigenitus Filius splendor est gloriae et figura substantiae eius, principium et finis, per quem et propter quem condita sunt universa. Qui ob nimiam charitatem, qua dilexit nos, in assumpta servi forma traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram, atque inferorum et mortis victor super omnes caelos ascendens conaedidit ad dexteram maiestatis in excelsis, rex regum et dominus dominantium. Eum enim super omnem principatum et potestatem Pater constituit haeredem universorum, ut in omnibus primatum gerens, credentibus et obtemperantibus sibi causa sit salutis aeternae. Iterum autem venturus est cum virtute magna et maiestate, iudicare vivos et mortuos: et omnes, qui in monumentis D sunt, audient vocem Filii Dei, et procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitae, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Tum revelabitur maiestas eius, divinitas et sempiterna virtus, et omnis lingua confitebitur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris⁶.

Capitulum V.

De gratia Redemptoris.

Gratiam, quae propter Christi Redemptoris merita donatur, ecclesia catholica eiusmodi esse profitetur, per quam non solum a peccati servitute et pote-

state diaboli liberemur, verum etiam spiritu mentis nostrae renovati iustitiam et sanctitatem, quam Adam peccando sibi et nobis perdidit, recuperemus. Neque igitur haec gratia naturae tantum vires reparat, ut per eam adiuti ad honestatis normam mores et actus nostros plene componere possimus, sed ultra naturae terminos ad caelestis hominis id est Christi imaginem nos transformat in novamque vitam regenerat. In Christo enim Iesu elegit nos Deus ante mundi constitutionem, et praedestinavit conformes fieri imagini Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus¹. Unde haec nobis charitatem dedit Pater, ut ex Deo nati filii Dei nominemur et simus². Qua quidem filiorum adoptione redditum nobis est illud divinae naturae consortium, quod nunc inchoatum per gratiam, aliquando consummabitur in gloria³. Spiritu vero Filii, quem Deus misit in corda nostra, uncti et sacriati, templum quoddam divinae maiestatis efficitur, in quo Trinitas sacrosancta habitare, aeque ipsam animae fideli communicare dignatur, dicente Christo Domino: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus*⁴.

Quare hoc quoque tenendum et ab omnibus Christi fidelibus profitendum est, sanctificantem gratiam, non in favore tantum, quo Deus hominem uti gratum acceptet, paratusque sit ad actualis gratiae auxilia largienda, neque in praetereuntibus dumtaxat actibus consistere, sed permanens esse donum supernaturale, quod divinitus infusum animae inhaeret, tam in adultis iustificatis, quam in infantibus baptismo regeneratis. Haec hominis per incarnatum Verbum renovatio illud est mysterium a saeculis absconditum, quo Deus, quae in primo Adam mirabiliter condiderat, mirabilius in secundo reformavit. Deploranda autem eorum est caecitas, qui Christi religione, quod supernaturalia sit, naturae humanae dignitati derogari, eamque libertati ac felicitati obesse arbitrantur. Tantum enim abest, ut haec divina institutio hominem deprimat, ut eum mirum in modum exaltet: siquidem a peccati servitute liberatum ad caelestem gloriam ita disponit, ut naturae quoque dotes ornent atque perficiat. Neque minus profecto abhorrendus error, quo quidam supernaturali Dei ordinationi repugnantes, intra naturae fines sistere neque ultra huius bona quidquam appetere liberum esse contendunt. Postquam enim divina clementia ad caelestia regna hominem transferri deorevit, viam autem ad ea Iesum Christum constituit, iam non est in alio aliquo salus; sed qui in Christum credere aut eius mandata servare detrectaverit, cum peccatoribus eicietur in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium.

Illam autem vitae probitas, qua quidam honestatis officia non modo sine fide in Christum, sed etiam sine ullo ad Deum respectu colere praetendunt, hominem ne in naturali quidem rerum ordine perfectum, nedum coram Deo iustum et aeterna vita dignum reddit.

A christiana enimvero iustitia et sanctitate, quae operantem ad regnum caeleste perducit, omnis omnino virtus et honestas, quae naturali tantum facultate exerceatur, longe remota est. Licet enim vis illa naturae insit, qua legitimum aliquid anima rationalis et sentit et facit, quod non solum non vituperetur, verum etiam merito recteque laudetur: nihil tamen horum, quandoquidem sine fide et sine gratia fiunt, ad illam pietatem pertinet, quae in

¹ Cf. Hebr. VII, 9.

² Rom. V, 14.

³ Rom. V, 17.

⁴ II Petr. II, 1; Iad. IV.

⁵ Aoc eod.

⁶ Philipp. II.

¹ Cf. Rom. VIII, 29.

² Cf. Ioan. III, 1.

³ Cf. II Petr. I, 4.

⁴ Ioan. XIV, 23.

vitam transfert aeternam¹. Quomodo enim A haec ipsa beata vita, ita dispositio ad eam, utpote super naturam posita, ex gratuita misericordia Dei beneficio est. Ad nullum igitur actum salutarem sive in iustis, ut iustificentur adhuc, sive in peccatoribus, ut disponantur ad iustificationem, naturae vires sufficiunt, attestante Domino²: *Sine me nihil potest fieri*; et Apostolo eius³: *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*. Quare et illud verissime dicitur, per gratiam non solum dari nobis, ut, quod per naturae vigorem difficulter possumus, facilius possimus, sed etiam ut illud, quod per naturam nullo modo possumus, et velimus et perficiamus. *Deus est enim, qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate*⁴.

Sed haec ipsa opera bona, quae gratia antecedente, comitante et subsequente fiunt, vitae aeternae meritum non habent sine illo sanctitatis dono, quo iusti cum Christo tanquam membra cum capite coniuncti, et tanquam filii Dei per gratiam cum Filio Dei naturali consociati sunt, monente Domino⁵: *Sicut palmae non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis, et attestante Apostolo⁶: Si autem filii, et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi*.

Ut enimvero cuncti, qui divinitus excitati praestant, quae possunt et debent, hanc gratiam, salutis nostrae pignus, a Deo, qui omnes homines vult salvos fieri⁷, consequuntur, eaque Deo adiutore in finem usque conservata, caelestis gloriae certo potentur: ita qui iustitia spoliati vita mortali excedunt, ad immortalam vitam, quae est iustitiae corona, nunquam perventuri sunt. Post mortem enim, quae est vitae nostrae terminus, mox ad Dei tribunal sistimur, ut referat unuquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum⁸, sive malum⁹, neque ullus post hanc vitam relinquitur locus poenitentiae ad iustificationem. Quare monemur, ut, dum tempus habemus, operemur bonum⁹, quia venit nox, quando nemo potest operari¹⁰. Omnes igitur, qui in actuali peccato mortali vita funguntur, a regno Dei exclusi cruciatus gehennae, in qua nulla est redemptio, aeternum sustinebunt. Etiam qui cum solo originali peccato mortem obeunt, beatifica Dei visione in perpetuum carebunt. Qui vero in charitate Dei decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis, eorum animae poenis purgatorii post mortem purgantur. Illorum denique animae, qui post baptismum nullam omnino maculam incurrerunt, aut post contractam maculam sive in corpore sive post mortem purgati sunt, mox in caelum recipiuntur, atque Deum unum et trinum clare intuentes divina essentia sine intermissione in omnem aeternitatem perfruentur¹¹.

Atque haec sunt catholicae doctrinae capita, quae prae caeteris proponenda et declaranda nobis in Spiritu sancto visa sunt: ut vero cuncti veritatis lucem in tot errorum tenebris facilius agnoscere et sequi possint, sequentes canones, hoc sacro approbante concilio, subiici constituimus.

¹ Cf. a. Aug. de sp. et litt. c. 28, n. 48.

² Ioan. XV, 5.

³ Cor. III, 5.

⁴ Phil. II, 13.

⁵ Ioan. V, 4.

⁶ Rom. VIII, 17.

⁷ I Tim. II, 4.

⁸ Cf. II Cor. V, 10.

⁹ Gal. VI, 10.

¹⁰ Ioan. IX, 4.

¹¹ Conf. concilii Florentini decretum unionis; Innocent. III decret. *Maiores de Bap.*; Bened. XII const. *Benedictus Deus*; Pius VI *Auctorum fidei* prop. 26.

CANONES

I.

De sanctissime Trinitate.

1. Si quis dixerit, non esse tres divinas personas realiter distinctas, sed unam tantum, quae nunc Pater, nunc Filius, nunc Spiritus sanctus nominatur; anathema sit.

2. Si quis dixerit, divinam substantiam non numero, sed specie seu qualitate unam esse; anathema sit.

3. Si quis dixerit, Trinitatem unum Deum esse non propter unius substantiae singularitatem, sed propter Dei trium substantiarum aequalitatem et personarum ad se invicem relationem; anathema sit.

4. Si quis creationem aut quamvis aliam Dei operationem, quae ad creaturas terminat, uni personae divinae ita propriam esse dixerit, ut non sit omnibus communis, una et indivisa; anathema sit.

II.

De hominis creatione et origine.

1. Si quis negaverit, animam hominis a corpore natura diversam, spiritualem et immortalem esse; anathema sit.

2. Si quis negaverit, naturam humanam e corpore et spiritu compositam vere et realiter unam esse; anathema sit.

3. Si quis universum genus humanum ab uno protoparente Adam ortum esse negaverit; anathema sit.

III.

De hominis elevatione et lapsu.

1. Si quis negaverit, humanum genus in primo parente ad statum supernaturalem elevatum esse; anathema sit.

2. Si quis negaverit, esse dona et instituta divina, quae tum exigentiam tum vires naturae creatae superent, eamque ultra suum ordinem perficiant; anathema sit.

3. Si quis dixerit, peccatum originale in Adae posteris veram et propriam rationem peccati non habere, nisi ab ipsis actuali consensu peccando comprobetur; anathema sit.

4. Si quis dixerit, peccatum originale formaliter esse ipsam concupiscentiam, aut privationem gratiae sanctificantis de eius ratione non esse; anathema sit.

IV.

De mysterio Verbi incarnati.

1. Si quis non confiteatur, unum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum sicut verum hominem, ita et verum Deum esse; anathema sit¹.

2. Si quis negaverit, humanam Christi naturam in ipsa conceptione ex beatae Mariae virginis utero Deo Verbo ita unitam esse, ut Verbum in ea subsistens vere sit homo; anathema sit².

3. Si quis unam personam Iesu Christi sic intelligat, ut hanc compositam esse dicat e duabus personis, divina et humana, nexu indissolubili inde a conceptione coniunctis; anathema sit³.

4. Si quis dixerit, tot necessario esse personas, quot sint intellectus et voluntates; aut negata duplici in Christo persona, negari in eo humanae naturae perfectionem et libertatem; anathema sit.

5. Si quis negaverit, ipsum Dei Verbum, in assumpta carne patiendo et moriendo, pro peccatis nostris Deo vere et proprie satisfecisse, nobisque gratiam et gloriam meruisse; aut affirmare praesumpserit, satisfactionem vicariam, unius scilicet

¹ Syn. III, can. 1-2-5.

² Cf. Syn. III, can. 3; Syn. IV, can. 4.

³ Cf. Syn. V, can. 5.

Mediatoris pro cunctis hominibus, iustitiae divinae A communione vitae seu conscientiae inseparabiliter repugnare; anathema sit¹.

6. Si quis alia impia dogmata a sacris conciliis oecumenicis Ephesino, Chalcedonensi et Constantinopolitana damnata defendat, nec confiteatur doctrinam de mysterio Christi, quae ab eisdem synodis et praedecessoribus nostris sancto Leone et sancto Agathone declarata atque in Florentino concilio oecumenico denuo confirmata est; anathema sit.

V.

De gratia Redemptoris.

1. Si quis negaverit, per Christum Redemptorem instauratum esse ordinem supernaturalis gratiae; anathema sit.

2. Si quis dixerit, iustificationem non esse nisi remissionem peccatorum; aut gratiam sanctificantem non esse nisi favorem, quo Deus hominem tanquam gratum acceptet, paratusque sit ad gratiae actualis B auxilia concedenda; anathema sit.

3. Si quis negaverit, gratiam sanctificantem donum esse supernaturale permanens et in anima inhaerens; anathema sit.

4. Si quis dixerit, hominem sine gratia et fide iustificari coram Deo sola divinorum mandatorum observantia; anathema sit.

5. Si quis dixerit, naturae rationalis facultatem sine divina per Iesum Christum gratia sufficere ad aliquod opus bonum, quod ad iustitiam christianam et vitam aeternam disponat; anathema sit.

6. Si quis dixerit, etiam post mortem hominem iustificari posse; aut poenas damnatorum in gehenna perpetuas futuras esse negaverit; anathema sit.

Itaque supremi pastoralis nostri officii debitum exequentes omnes Christi fideles et maxime, qui praesunt vel docendi munere funguntur, per viscera Iesu Christi obtestamur, necnon eiusdem Dei et C Salvatoris nostri auctoritate iubemus, ut ad hos errores e sancta ecclesia eliminandos et purissimae fidei lucem pandendam studium et operam conferant.

Quoniam verbis satia non est, haereticam pravitatem devitare, nisi ii quoque errores diligenter fugiantur, qui ad illam plus minusve accedunt; omnes officii monemus servandi constitutiones et decreta, quibus pravae eiusmodi opiniones ab hac sancta sede proscriptae et prohibitae sunt.

72.

Iosephi Kleutgen relatio de schemate reformato².*De capite primo.*

Multi hac postra aetate, dum Trinitatis mysterium rationis lumine vel demonstrare vel certe penitus intelligere conabantur, a rectae fidei tramite plus D minus deflexerunt. Quorum si nonnulli personarum veram et realem distinctionem non agnoscunt, plerique tamen in declaranda divina unitate errant. Sic enim originem personarum exponunt, ut una cum personis naturam seu substantiam divinam multiplicent. Neque igitur aliam in Deo unitatem admittunt, nisi speciei et relationis, atque illam qualitativam, hanc dynamicam vocare solent. Tres enim personas dicunt totidem esse substantias, inter se prorsus aequales, atque tum ratione originis tam

¹ Syn. III, caa. 10 et 12. — Conc. Florent. decr. pro Iacobitis.

² Iam prodierat haec relatio in *Collectione Lacensis*, t. VII, col. 558-65. si animadvertiones excipias a L. B. Franzelin in eam factas, quas ex codice autographo ipse exscripsit. Mirum profecto, doctos collectionis Lacensis editores haud animadvertisse, eiusmodi relationem non in illud constitutionis schema referri, quod ipsi in superiore paginarum parte imprimi iusserunt, sed in id, quod sub num. praecedenti exhibendum curavi.

Itaque in capite, postquam summa mysterii paucis verbis enuntiata est, primo [declaratur] divinae naturae unitas, quae scilicet non dynamica seu virtualis sed realis, neque qualitativa sed numerica dicenda. Id omnibus enim symbolis personarum trinitas naturae unitati opponitur: quam certum igitur est, personas esse realiter et numerice distinctas, tam certum est, naturam esse realiter et numerice unam; quare in Later. conc. IV¹ legimus: „ut distinctiones sint in personis, et unitas in natura.“ Praeterea in eisdem symbolis naturae unitas tanquam ratio ponitur, cur unus sit Deus; ut in symb. Athanas. statim ab initio, et in Conc. Florent.² „Hae tres personae sunt unus Deus et non tres dii; quia trium est una substantia, una essentia, una natura.“ Rursus igitur inferimus: quam certum est, Deum esse numero unum, tam certum est, numericam esse divinae naturae unitatem. Tandem in epistola S. Agathonis a concilio oecum. VI solemniter approbata, postquam de una Dei natura, voluntate, operatione etc. sermo factus est, adiicitur³: „Et quidquid de eadem a Trinitate essentialiter dicitur, *singulari numero* tanquam de una natura trium consubstantialium personarum comprehendamus“.

Ut vero erroris radix evellatur, mox personarum origo exponitur, quippe quae non multiplicatione, sed communicatione eiusdem numero essentiae concipienda sit: de quo conferri potest idem caput *Damnatus* concilii Later. IV.

Tum vera habitudo essentiae ad personas definitur, eam scilicet esse huiusmodi, ut haec una numero essentia sit quaelibet trium personarum, atque proinde ab his non distinguatur nisi virtualiter, dum personae inter se realiter distinguuntur. Quae item verbis conc. Lat. brevius contractis proponuntur.

Tum vera habitudo essentiae ad personas definitur, eam scilicet esse huiusmodi, ut haec una numero essentia sit quaelibet trium personarum, atque proinde ab his non distinguatur nisi virtualiter, dum personae inter se realiter distinguuntur. Quae item verbis conc. Lat. brevius contractis proponuntur.

Postremo agitur de operatione Dei *ad extra*. Quemadmodum scilicet una est natura, qua personae operantur, ita una est operatio, etsi tres sint operantes, cum e contrario in Christo unus sit operans, sed duplex operatio. Haec autem veritas dudum definita, denuo visa est proponenda, propterea quod nostro tempore ab eisdem, qui tres in Deo ponunt essentias, negata est. Proponitur autem eo fere modo, quo in confessione fidei S. Agathonis et synodi Romanae, a concilio oecum. VI acceptata, legitur⁴: „... (Pater, Filius et Spiritus sancti) una essentia sive substantia vel natura, id est una deitas, una aeternitas... una essentialis eiusdem sanctae et inseparabilis Trinitatis voluntas et operatio, quae omnia condidit, dispensat et continet.“

De capite secundo⁵.

Postquam hominis creatio, verbis e Scriptura s. depromptis, breviter descripta est, in hoc capite tria traduntur dogmata, et unum punctum doctrinae catholicae latius dictae.

Primum dogma est, animam de nihilo productam, immaterialem etc. esse; alterum, hanc animam cum corpore tanquam formam eius unam constituere naturam. In huius secundi dogmatis enuntiatione retenta est formula, qua conc. Viennense et Lateranense V necnon sanctissimus dominus noster Pius IX usi sunt, explicatione brevi, qualis con-

¹ Cap. *Damnatus*.

² Decret. pro Iacob. (Mansi XXXI, 1736.)

³ Mansi, tom. XI, p. 288.

⁴ Mansi, tom. XI, p. 290.

⁵ Quae hic dicuntur, iam supra col. 210 D sq. totidem plerumque verbis habebantur.

ciliari decreto convenire videbatur, e plurium re-
verendissimorum patrum desiderio adiecta. Praeter-
missis enim scholasticis quaestionibus, hoc solum
declaratur, animam corpori ita coniunctam esse, ut
cum eo constituat naturam humanam, compositam
quidem ex materiali et spiritali substantia, vere
tamen et realiter unam. Hoc vero est id ipsum,
quod antiquorum conciliorum formula edicitur. In
omni enim natura composita unum e componentibus
habet se ut determinans et perficiens seu ab-
solvens, alterum ut id, quod determinatur et per-
ficitur. Porro prius illud appellatur huius posterioris
forma. Anima autem dicitur corporis humani forma
per se et essentialiter, quia corpus non per aliud
quidquam, sed per semet, nec per aliquam tantum
operationem, sed per ipsam suam substantiam per-
ficit¹. Hunc esse sensum vocabuli *essentialiter*, patet,
si prior pars decreti Viennensis concilii cum posteriore
confertur:

„Porro doctrinam omnem seu positionem temere
asserentem, aut vertentem in dubium, quod sub-
stantia animae rationalis, seu intellectivae, vere ac
per se humani corporis non sit forma, velut er-
roneam ac veritati catholicae inimicam fidei, praedi-
cto sacro approbante concilio, reprobamus: def-
nientes, . . . quod quisquis deinceps asserere, de-
fendere, seu tenere pertinaciter praesumpserit, quod
anima rationalis seu intellectiva nobis sit forma cor-
poris humani per se et essentialiter, tanquam haer-
eticus sit censendus²“.

In priore igitur parte dicitur substantia animae
vere ac per se (omissa *essentialiter*); in posteriore
anima *per se et essentialiter* humani corporis forma.
Itaque animam essentialiter formam corporis esse
idem est, atque substantiam animae corporis formam
esse.

Iam vero ut anima per ipsam suam substantiam
corpus determinet et ita perficiat, ut sit corpus
humanum, necesse est corpori per ipsam suam sub-
stantiam, seu substantialiter unita sit, atque proinde
unam cum eo naturam, unum essendi³ et operandi
principium constituat.

Hoc igitur dogmate excluditur error illorum,
qui statuunt, animam et corpus duo esse principia
completa (quorum utrumque propriam habeat sub-
sistentiam et propriam operationem), ad mutuam
tantum in se actionem et vitae communionem con-
iuncta.

Tertium dogma, quod statuitur, est unitas generis
humani, de quo nulla est difficultas.

Punctum denique doctrinae catholicae, quod
praeter haec dogmata traditur, illud est: animas
humanas a Deo creari. Hoc sic capiti insertum
est, ut non definiatur, siquidem *incidenter* dicitur.
Selecta autem est formula simillima ei, qua usus
iam est s. Leo M. in epistola dogmatica ad Tur-
ribium. Videatur de hac schema prius pag. 122.
(V. supra t. I, 109 D). Inter ea vero, quae ibidem de
hac doctrina referuntur, illud maxime notandum
est, non obstante dubitatione s. Augustini alio-
rumque post eum, sententiam de creatione animarum
a saeculo XI in ecclesia tam communem fuisse, ut
usque ad haec postra tempora nemo eam amplius
in dubium vocaret. Testatur hoc Bellarminus his

¹ „Quia corpus perficit“, dicendum clarius: „quia corpus
in ratione corporis humani perficit“. (Animaadversio J. B.
Francklin.)

² Densinger, Enchirid. p. 174.

³ „essendi“ melius omitteretur; natura una composita est
quidem et (si placet) potest dici unum esse compositum, sed
non satis intelligitur, quomodo dicatur principium essendi
sicut principium operandi, nisi ingrediamur theoriam scholasti-
corum quarundam valde difficiles de *essentia in actu et de
existentia realiter distinctis*. (J. B. Francklin.)

verbis⁴: „Hanc sententiam (animam filii esse ex
anima patris, ut corpus filii ex corpore patris) ut
exploratum errorem reiiciunt ac refellunt omnes
theologi scholastici cum Magistro sententiarum.“
Melchior Canus commemorata dubitatione Augustini:
„Nunc autem, ait⁵, cum post ea tempora theologo-
rum fideliumque omnium consensu firmata sit,
animum non per generationem, sed per creationem
existere, sine dubio ad fidem illa quaestio pertinet.“
Item Alexander Natalis⁶: „Hoc tamen antiquorum
dubium non impedit, quin modo ab omnibus ca-
tholicis asserendum sit, animas a Deo creari, et
creando corporibus infundi.“ Similia apud alios
passim leguntur; neque praetermittendum est, a
s. Thoma, qui eam sententiam ab ecclesia approba-
tam⁷, et contrariam etiam haereticam⁸ dicit, men-
tionem fieri dubitationis s. Augustini, item s. Bo-
naventura, qui sententiam, animas a Deo creari,
B solam catholicam esse affirmat⁹. Itaque omnes hi
summi viri iudicarunt, non obstante illa dubitatione
quorundam veterum patrum, nunc eam sententiam
per consensum ecclesiae certam factam esse. Adde,
quod Benedictus XII oppositam sententiam errorem
contra fidem esse definit¹⁰, et synodo nationali
praescripsit, ut eam tanquam talem solemniter rei-
liceret¹¹. Exstat etiam responsum S. R. Inquisitionis,
quod declaratur, eam sententiam erroneam esse, et
qui eam docuerat, ad retractionem cogendum.
Quibus omnibus certum est, posse incisum, de quo
sermo est, dogmati inseri; hoc vero etiam *expedire*
videtur, propterea quod contrarius error nostro tem-
pore in pluribus regnis, in Germania, Gallia, Belgio,
et Italia revixit.

De capite tertio.

In priore parte huius capituli agitur de statu
supernaturali, ad quem genus humanum in primo
suo parente a Deo elevatum est. Ac primum qui-
dem hic status paucis verbis, cum s. Thoma, de-
finitur tanquam participatio boni divini, h. e. boni,
quod soli Deo naturaliter competit. Duplex scilicet
est Dei dilectio erga creaturam, „una quidem com-
munis, secundum quam diligit omnia quae sunt, ut
dicitur Sap. XI, secundum quam esse naturale rebus
creatis largitur; alia autem dilectio est specialis,
secundum quam trahit creaturam rationalem supra
conditionem naturae ad participationem divini
boni“¹².

Deinde, quae hoc supernaturali ordine continen-
tur, singillatim declarantur.

1. Primum hominem ante lapsum in sanctitate
et iustitia constitutum fuisse, iam a concilio Tri-
dentino definitum est¹³. Per ipsam vero sanctifican-
tem gratiam confertur etiam adoptio filiorum et
divinae naturae consortium: quod primo demon-
strari potest e charitatis dono. Etsi enim e com-
muniore sententia gratia sanctificans ab hoc dono
distincta sit, tamen multis Scripturae testimoniis
manifestum est et a Tridentino concilio definitum¹⁴,
charitatem a iustificationis gratia separari non posse.
Charitas autem est proprium donum filiorum Dei.
Etenim qui diligit, ex Deo natus est¹⁵, et ideo glo-

¹ De amicis grat. l. 4, c. 11.

² De loc. theol. l. 12, c. ult.

³ Hist. eccl. saec. V, cap. 4, a. 3, § 10.

⁴ De pot. q. 8, a. 9.

⁵ Summa P. I, q. 118, a. 2.

⁶ In l. II, dist. 18, a. 2.

⁷ Non crederem dicere *definitum*; potius dicerem: „inter
errores contra fidem catholicam recensuit.“ (Francklin.)

⁸ V. schema primum pag. 125. (V. supra t. I, 111.)

⁹ S. l. 2^{ae}, q. 110, a. 1.

¹⁰ Sess. V, can. 1.

¹¹ Sess. VI, cap. 7, can. 11.

¹² I Ioan. IV, 7.

riamur in spe gloriae filiorum Dei, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis; Spiritus aplice adoptionis filiorum. In quo clamamus Abba (pater).¹ Nemo consequitur, si gratia sanctificans consideratur ut donum a virtutibus distinctum. Sic enim donum eius modicissimum debet, quo ipsa animae natura elevatur, ita ut virtutes infusae ad eam se habeant sicut debita dispositiones ad naturam altiore.² Quare s. Thomas: "Virtus uniuscuiusque rei dicitur in ordine ad aliquam naturam praesistentem, quando scilicet unumquodque sic est dispositum, secundum quod congruit suae naturae. Manifestum est autem, quod virtutes acquisitae per actus humanos sunt dispositiones, quibus homo convenienter disponitur in ordine ad naturam, qua homo est. Virtutes autem infusae disponunt hominem altiori modo et ad altiore finem; unde etiam oportet, quod (disponant eum) in ordine ad altiore naturam, hoc est in ordine ad naturam divinam participatam, quae dicitur *lumen gratiae* (sicut id, quo natura animae est rationalis, vocatur lumen rationis), secundum quod dicitur II Petr. I. 4: *Maxima et pretiosa vobis promissa donavit, ut per haec efficiamini divinae consortes naturae*. Et secundum acceptionem huiusmodi naturae dicitur regenerari in filios Dei." Per altiore illam naturam ipsa animae essentia intelligenda est, per gratiam ad supernaturalem similitudinem cum Deo elevata; quae eadem dicitur divina natura participata, quia anima ipsa ea similitudine, quoad fieri potest, divinae naturae consortis seu particeps efficitur: id quod s. doctor in sequenti articulo distinctius explicat. Ut iustus in intellectu per virtutem fidei cognitionem divinam, et in voluntate per virtutem charitatis amorem divinam, ita etiam in natura seu essentia animae per gratiam sanctificantem participat naturam divinam, propterea quod, ad similitudinem divinae essentiae regeneratus, esse et operari coepit eo modo, qui nulli creaturae connaturalis est. Hoc autem est, ex Deo renasci, filium Dei et naturae divinae consortem fieri. — Quam sit haec expositio doctrinae revelatae conformis, ex eo cognoscitur, quod sive prima sanctificatio sive progressus eius sive consummatio tanquam transformatio in Dei imaginem exhibetur.³ Quam igitur certum est, primum hominem ante lapsum in sanctitate et iustitia constitutum fuisse, tam certum est, eum Dei filium per adoptionem et naturae divinae consortem, atque per haec dispositum fuisse ad Dei visionem intuitivam consequendam, quae quidem haereditas est filii promissa et divini consortii felix consummatio. Et nisi ita esset, nec Christi redemptoris opus *instauratio*⁴ nec sanctificatio nostra per eius gratiam *renovatio*⁵ dici posset.

Haec vero omnia sanctorum patrum auctoritas luculenter confirmat. Tradunt enim velut uno ore, primum hominem, cum in propria natura perfectus

¹ Rom. V. 2, 5.

² Rom. VIII. 15; cf. I Ioann. IV. 18.

³ Clarus diceretur: "Sicut dispositiones congruentes naturae elevatae." Ratio est, quia virtutes possunt considerari non solum ut dispositiones ad gratiam habituales, sed etiam ut consequentes ad eam; si iam placet tam instanter urgere distinctionem inter *charitatem* et *gratiam*. Utrum expressio s. Thomae natura altior etiam extra contentum Angelici sit adhibenda velut terminus technicus, equidem dubito, maxime propter iracundas disputationes hoc tempore de ea locutione habitas. Terminus ab omnibus usurpatus est *natura elevata*. (*Avancement*.)

⁴ S. I. 2. q. 110, a. 3.

⁵ Gal. III. 27; Col. III. 10; II Cor. III. 18; I Ioan. III. 2; Rom. VIII. 29.

⁶ Ephes. I. 10.

⁷ Ephes. IV. 23, 24; Col. III. 10; Tit. III. 5.

absolutusque esset, per Spiritus sancti infusionem, spiritalem effectum¹, ad imaginem Verbi transformatum², splendidiore charactera divinae naturae recepisse, in supernam, id est divinam formam transiisse, excellentiam sanctitatis et affinitatem eum Deo consequutum esse³, ita ut omni virtute ornatus tanquam Angelus terrestris cum suo Creatore familiariter conversaretur⁴, et divina mysteria, nominatim futuram Verbi incarnationem, superna revelatione cognosceret⁵.

Praeter haec dona sanctitatis et Dei visionem tanquam ultimum finem, quae statui supernaturali essentialia sunt, paucis adhuc commemorantur in capite reliqua dona, quibus homo ante lapsum ornatus erat, integritas, immortalitas et paradisi felicitas. De his vero ita sermo instituitur, ut tanquam gratuita quidem Creatoris beneficia perhibeantur, nullus tamen nexus necessarius cum ultimo fine appareat.

2. Declaratq; in hunc modum statu originalis iustitiae, subicitur definitio, in eo hominem creatum esse ad ordinem, qui tum exigentiam tum vires creatae naturae transcendat, ideoque recte supernaturalis, indebitus, gratuitus dicatur.

Etiam naturalia dona gratuita vocari possunt, quatenus homo ea, antequam erat, mereri utique non potuit; sunt tamen debita, quatenus ipsa naturae humanae constitutio ea postulat, ne mancus sit homo et necessario miser. Quare S. Thomas: "Potest intelligi duplex debitum: unum quidem ex merito proveniens, quod refertur ad personam, cuius est agere meritoria opera... Aliud est debitum secundum conditionem naturae, puta si dicamus, debitum esse homini, quod habeat rationem et alia, quae ad humanam pertinent naturam... Dona igitur naturalia carent primo debito, non autem carent secundo debito... dona autem supernaturalia utroque debito carent, et ideo specialius sibi nomen gratiae vindicant." Ut vero bonum, ad quod Deus hominem ordinavit, conditionem, ita etiam vires naturae excedit, et excedit quidem simpliciter, ita ut homo propriis viribus ad illud consequendum nihil possit. Cum enim vires necessario naturae, utpote suo principio, respondeant, non possunt ad bona, quae naturae proportionem excedunt, pertingere⁶.

Ex hac ordinatione hominis ad finem supernaturalem seu ut s. Thomas dixit, ad participationem divini boni, cognoscitur necessitas gratiae absoluta. Duo enim gratia praestat: sanat primum naturam eiusque vires reparat, deinde elevat naturam eique altiores vires addit. Sed naturae vires peccato originali peremptae non sunt, ideoque ad aliquod bonum naturae proportionatum etiamnum sufficient. Itaque necessitas gratiae ad omne omnino opus salutare inde tantum oriri potest, quod salus nobis proposita

¹ S. Iren. adv. haer. I. 5. c. 6 (Migne P. Gr. VII. 1137); S. Ambr. in Luc. I. 7, c. 10 (Migne P. L. XV. 1718); S. August. de Gen. contr. Manich. I. 2. c. 8 (Ib. XXXIV. 901); S. Basil. contr. Eunom. I. 5 (Migne P. Gr. XXIX. 770).

² S. Ambr. Hexaem. I. 6, c. 7 (Migne P. L. XIV. 258); S. Aug. de Gen. ad litt. I. 6 (c. 27), n. 88 (Ib. XXXIV. 855); S. Cyr. Alex. de ador. in spiritu I. 1 (Migne P. Gr. LXXVIII. 146 sq.).

³ S. Cyr. Alex. contr. Anthrop. c. 2; de sa. Trin. Dial. 7 (Ib. LXXVI. 1062; LXXV. 1067 sq.).

⁴ S. Chrys. in Gen. hom. 17; S. Greg. Naz. orat. 42 (al. 45); S. Cyr. Alex. in Ioan. I. 9 (Migne P. Gr. LIII. 184; XXXVI. 631, 637; LXXIV. 278).

⁵ S. Aug. de Gen. ad litt. (Migne P. L. XXXIV. 408); S. Chrys. in Gen. hom. 16 (Migne P. Gr. LIII. 132); S. Epiphani. adv. haer. in praef. (Ib. XXI. 169); S. Hieronym. in ep. ad Eph. c. 5, v. 25, (I. 82, Migne P. L. XXVI. 586).

⁶ S. I. 2. q. 111, a. 1.

⁷ Cf. s. Thom. ibid. q. 110, a. 1 et 3, et schema antiquum p. 127 sqq. (v. supra t. L. 118).

omnem naturae proportionem excedit. Quodsi ita est, gratia non lapsu solum, sed innocenti quoque homini necessaria est.

Ex his, quae dicta sunt, intelligitur, quam necessarium sit, hoc dogma a concilio definiri, nec ullum locum esse opportunioram, quam ubi agitur de statu primi hominis. Necessaria enim definitio est primo propter haereseos, quae inde a concilio Tridentini tempore ecclesiam turbant. Iam Lutherus negaverat, iustitiam originalem denuo fuisse supernaturalem¹, et inter errores Baii hic est capitalis. Neque enim solum multae eius propositiones, quae statum primi hominis respiciunt, eum ipsum errorem vel proxima eius consectaria enuntiant², sed pravae etiam de merito et libero arbitrio opiniones eius ex eodem pullularunt. Quoniam scilicet constat, iustitiam originalem peccato Adae totam perditam esse, si haec erat naturalis atque unica, qua homo praeditus erat; consequitur, naturale quoque bonum prorsus corruptum esse: in quo quidem errore item Lutherus Baio praeverat³. — Iansenius concessit quidem originalem iustitiam gratiam fuisse et supernaturalem, quatenus naturae vires excederet: sed tamen eam innocenti homini non potuisse negari contendit⁴, nec praeter eam ullam iustitiam naturae potentis congruam agnovit: unde in eodem errore de merito et libero arbitrio lapsus est.

Sed definitio necessaria quoque est propter eos nostri temporis errores, quos naturalismi vel rationalismi nomine comprehendimus. Proculdubio enim praecipua cura concilii esse debet, animos fidelium ab his defendere. Id autem consequi non potest, nisi supernaturalis ordinis accurata definitione.

Denique multae falsae opiniones inter catholicos fideles serpentes, quae ad semipelagianismum et ammirationalismum referuntur, inde ortum habuerunt, quod vera ordinis supernaturalis ratio ignorabatur. Alii enim supernaturale esse statuerunt, quicquid essentiali et necessaria hominis perfectione non continetur, proindeque quicquid ad ordinem moralem et religiosum refertur; alii omne id, quod a Deo nulla intermedia creata causa proficiscitur. Hinc sicut revelationem divinam non simpliciter, sed tantum propter obscuracionem intellectus per peccatum inductam, ita etiam gratiam non nisi ad reparandas vires naturae peccato debilitatae necessariam existimaverunt.

Cum igitur ad omnes has erroneas opiniones eliminandas necessarium sit, statum supernaturalem definire, id hoc loco opportunus fieri videtur, quia bona supernaturalia tum exigentiam tum vires omnes naturae excedere, inde potissimum intelligitur, quod neque innocenti homini naturalia et debita erant.

3. In altera huius capituli parte igitur de peccato originali. Iustitia originali perperam intellecta consequens est, ut etiam in natura peccati originalis concipienda erretur. Et quoniam insuper nostri temporis rationalistae ipsum peccatum originale

¹ „Quare statuamus, iustitiam non fuisse quoddam donum, quod ab extra accederet, separatam a natura hominis, sed fuisse vere naturalem, ut naturae Adae esset, diligere Deum, credere Deum, agnoscere Deum.“ In Gen. c. 8. Neque igitur haeresiarcha inter naturalem et supernaturalem Dei cognitionem et amorem distingui voluit.

² Prop. 1. Nec Angeli nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur gratiae. Cf. propositiones 2-7. — Prop. 21. Humanae naturae sublimatio et exaltatio in consortium divinae naturae debita fuit integritati primae conditionis, et proinde naturalis dicenda est, et non supernaturalis. Cf. propositiones 28-30, 78, 79.

³ Porro haec probant, originalem iustitiam esse de natura hominis, ea autem per peccatum amissa, non mansisse integra naturalia, et scholastici delirant.“ L. c.

⁴ „Gratia Adami est sequela creationis et erat debita naturae suae et integre.“ Bulla *Unigenitus* prop. 35. Cf. Bulla *Auctorum fidei* prop. 16.

prorsus negant, necessarium visum est, hunc quoque fidei articulum breviter tractare. Postquam igitur in capite ipsum dogma sententiae v. Tridentino decreto depromptis propositum est, duobus canonibus errores hodie maxime diffusi damnantur. Porro qui in peccati originalis natura determinanda errant, varia quidem ponunt: alii scilicet peccatum in ipsa concupiscentia, alii in physico quodam morbo constitunt, alii a sola imputatione divina repetunt; sed tamen in hoc conveniunt, quod privationem gratiae sanctificantis de ratione seu essentia peccati esse non agnoscunt. Quare varii illi errores uno canone satis configi videntur. Neque vero hoc canone definitur, ipsam essentiam peccati originalis non esse nisi privationem gratiae, sed hanc privationem eam essentiam ingredi: de quo plura videri possunt in antiquo schemate pag. 131 (v. supra t. I, 115), ubi etiam ratio redditur, cur definitio immaculatae conceptionis b. Mariae v. hic inserta sit.

De capitulo quarto.

1. Quoniam mysterium Incarnationis a non paucis hodiernis scriptoribus tam prave exponitur, ut Nestorii error sub nova forma reviviscat: necessarium est, nova etiam veritatis declaratione fideles praemunire. Quod efficacius fieri non posse visum est, quam seligendo ex antiquis conciliorum decretis sententias duas, quae errori, ut hodie proponitur, quam maxime sunt adversae. Prior est, Deum Filium naturam humanam sibi *proprium fecisse*, ita ut in tempore per eam sit homo, sicut per divinam naturam ab aeterno est Deus¹. Altera vero, ex unionis hypostaticae, quam ecclesia semper professae est, consequi, ut non alius sit Deus Filius et alius homo Iesus, sed unus idemque et Deus per divinam et homo per humanam naturam².

2. Definitioni mysterii subiicitur admonitio de notionibus naturae et personae rite discernendis. Quod enim saepe ss. patres conqueruntur, id nostra quoque aetate experimur, causam scilicet praecipuam, cur in doctrina de ss. Trinitate et Verbo incarnato errent, plerisque eam esse, quod existiment, omnem substantiam seu naturam completam per se etiam hypostasim; et consequenter omnem naturam intellectualem necessario per se personam esse. Quo semel posito non possunt non inferre, tot esse in Deo naturas, quot personas, et tot in Christo personas, quot naturas. At quoniam secundum fidem catholicam in Deo unica est trium personarum natura, et in Christo duarum naturarum una hypostasis seu persona, utramque unitatem realem et numericam esse negant. Admonitio igitur haec est, discrimen inter naturam et hypostasim, etiamsi illud ratio naturalis non invenerit, ex ipsa mysteriorum doctrina divinitus tradita colligendum esse.

3. Tertio loco verbis concilii Toletani XI declaratur, unionem naturae humanae cum Verbo divino factam esse formaliter in persons, non in natura divina. Verbum scilicet homo factum est, quatenus persona a Patre et Spiritu sancto distincta, non vero quatenus cum Patre et Spiritu sancto una natura divina est. Ut enim paulo ante diximus, homo est, quia naturam humanam sibi propriam fecit, ita ut in ea subsistat. Naturam autem sibi habere atque in ea subsistere personae est. Attamen actio, qua natura humana creata et Verbo divino unita est, sicut omnis operatio ad extra, toti Trinitati communis fuit³.

¹ Conc. Ephes. anath. 11 (Mansi IV, 1089); conc. oecum. IV definitio fidei (Mansi XI, 685); p. a. Leon. ad Flav. c. 9 (Mansi V, 1871).

² Conc. oecum. V can. 8 et 5 (Mansi IX, 876).

³ Conc. Lat. IV cap. *Firmiter* (Mansi XXII, 989).

Hic paragraphis, quae mysterium in se ipso considerant, respondent quatuor priores canones, quorum primus positus est ad asserendam Christi Domini divinitatem, toties et tam impudenter hac aetate negata; alter ad veram notionem unionis hypostaticae tuendam; tertius ad excludendum errorem illorum, qui numericam personae Christi unitatem negant. Dicunt enim, unam quidem esse personam Christi, sed e duabus personis compositam; et ad Nestorii haeresim eliminandam satis esse putant admittere, has personas inde a conceptu ex utero Virginis inseparabiliter coniunctas esse. At secundum doctrinam catholicam, a quinta praesertim synodo oecumenica declaratam, facta quidem est in Christo compositio duarum naturarum, sed haec ipsa secundum hypostasim, ita ut una eademque Verbi persona in utraque natura subsistat, et nequaquam alius sit Filius Dei et alius homo Iesus. Quartus canon eos ferit, qui notiones naturae et hypostasis, ut supra diximus, ignorantes, tot necessario esse contendunt personas, quot sint naturae intellectuales perfectae; atque non verentur orthodoxos monophysitismi et monotheletismi insimulare. Quoniam enim ipsi statuunt, omnem naturam intellectualem inde a sua origine esse potentia, fieri autem actu personam, cum primum sui conscia esse et libero arbitrio uti incipiat: hinc inferunt, negare in Christo personam humanam idem esse atque negare eius humanam conscientiam et liberam operationem. At e catholica doctrina sicut in Deo unam intellectionem et unam volitionem, tres autem intelligentes et tres volentes, ita e contrario in Christo duas conscientias, divinam alteram et alteram humanam, atque duas item operationes, sed unum sui conscium et unam operantem profiteamur oportet: quemadmodum s. Agatho papa et s. Sophronius patriarcha Hierosolymitanus, in epistolis, quas synodus oecumenica sexta contra ipsos Monothelitas congregata approbavit, declarant et demonstrant¹.

4. Post ipsius mysterii declarationem verbum fit de nonnullis eius consecrariis, ac primum quidem de maternitate divina beatae Mariae virginis, quae, etsi iam² definita, e patrum Orientalium aliorumque desiderio propter errores recrudescentes denuo visa est definienda. Adiecta autem sunt aliqua idonea ad fideles excitandos, ut in hac temporum nostrorum iniquitate auxilium Virginis Matris confidentius implorent.

5. Sequuntur iam tria dogmata, quae sicut ex unione hypostatica sua sponte derivantur, ita hac unione vel negata vel prave intellecta, teneri non possunt, et reapse a non paucis nostra aetate impugnata sunt. Horum primum est *communicatio idiomatum*, de qua praeter s. Leonis epistolam ad Flavianum, quae in decreto citatur, conferri imprimis potest conc. Ephes. canon (seu s. Cyr. anathematismus) quartus³. Alterum dogma est duplex voluntas et operatio, divina scilicet et humana, unius operatoris, id est Verbi incarnati, quod carne sua propria tanquam organo utebatur ad carnis opera naturaeque infirmitates, et quaecumque sunt irreprehensibilia, anima item sua propria ad humanas irreprehensibilesque affectiones⁴. — Tertium denique dogma est Christi Domini sanctitas et impeccabilitas, quae in eo cum libero arbitrio coniuncta fuisse asseritur. Plures enim hodierni scriptores docuerunt, Christum Dominum, secundum

Adamum, non potuisse sua obedientia nos redimere, nisi, quemadmodum primus Adam, ea libertate praeditus fuisset, quae peccandi potentiam adiunctam habet. Licet vero impotentia peccandi ab ecclesia hucusque explicite non sit definita, dubium tamen non est, quin defini possit, cum sancti patres magno consensu eam tum ex Scripturae testimoniis⁵, tum ex ipso mysterio unionis hypostaticae deriverint⁶, omnesque theologiam ea plena cum certitudine asserenda conveniant, etsi de eius causa nonnulla sit inter eos controversia. Cum veropossit, etiam expedit, ut definiatur, eo quod cum magna iniuria Salvatoris et Domini nostri negata sit et ab ipsis quidem fidelibus catholicis.

6. Postremo loco doctrina redemptionis proponitur. Primum verbis Apostoli docetur, Christum, pontificem a Deo constitutum, se ipsum pro nostra redemptione immolasse. Deinde huius sacrificii vis per *satisfactionem vicariam* declaratur. Ut enim Adam, ita Iesus Christus, Dei voluntate caput generis humani constitutus, huius vice coram Deo egit: unde sicut peccatum Adami erat peccatum generis humani, ita voluntaria oblatio Christi satisfactio erat a genere humano perhibita. Quare hic in memoriam vocandum, quod in capite secundo de generis humani unitate traditum est⁷. Tandem definitur, sacrificio Redemptoris vim pro toto genere humano satisfaciendi et merendi inuisse, propterea quod omnes eius actus humani actus erant ipsius Verbi per naturam assumptam operantis, adeoque pretium e Verbi dignitate, infinita utique, habebant.

Quoniam vero ab iis, qui veram rationem hypostaticae unionis ignorantes, alium Filium Dei et alium filium hominis esse opinantur, Verbum ipsum pro nobis passum esse negatur; ab aliis ipsa satisfactio vicaria tanquam absona et Deo indigna traducitur: canon, quo uterque hic error configitur, additus est⁸. Ultimus denique canon, qui antiqua conciliorum et as. Pontificum decreta renovat, a patribus orientalibus iustissima de causa postulatus est.

De capite quinto.

Hoc caput tres partes complectitur: in prima agitur de ipsa gratia Christi et ordine supernaturali ab eo instaurato, in altera de necessitate huius gratiae, in tertia aliqua de supernaturali Dei providentia, praesertim post hanc vitam, adiunguntur.

1. 1. Quid et qualis sit gratia, declaratur primo negative, deinde positive. Non est solummodo, ut aiunt, *medicinalis*, remedium scilicet contra concupiscentiam, ut per eam adiuti naturalem honestatem colere possimus, sed est etiam *elevans*, donum videlicet, quo, ut supra expositum est, ad supernaturalem cum Deo similitudinem regenerati, adoptionem filiorum et divinae naturae consortium recuperamus, atque per inhabitantem Spiritum sanctum cum divina Trinitate amore amicitiae coniungimur. — Haec, etsi iam satis definita videri possint, a Tridentina praesertim synodo⁹, disertius tamen nunc affirmanda videntur, propterea quod a plurimis recentioribus ingenti sacrae doctrinae damno neglecta et quasi detruncata sunt. Adde, quod eadem directe opponuntur praecipuo nostri temporis errori, *naturalismo*.

2. Subiicitur distincta paragraphus, qua gratia sanctificans definitur donum esse permanens et animae inhaerens. Hoc quoque in laudato concilii Tridentini decreto iam ita continetur, ut e theologorum communi sententia sine errore in fide vel

¹ Mansi, Coll. Conc., t. XI, p. 290 et p. 466.

² Conc. oec. III c. 1, et V c. 6. (Mansi IV, 1081; IX, 898.)

³ Mansi, IV, 1082.

⁴ S. Cyr. de recta fide ad Theod. citatus in conc. oecum. VI, act. 10. (Mansi XI, 636.)

⁵ Maxime ex Hebr. VII, 26.

⁶ Cf. Petav., De Incarn., l. 11, c. 10, 11.

⁷ Cf. schema antiquum pag. 116, 117 (v. t. L, 106-07).

⁸ Sess. VI, c. 7, 16.

etiam sine haerese negari non possit. Cum nihilominus hodie a pluribus tanquam mera opinio traducatur vel quae impugnetur; distinctius iam effrendum et inculcandum est. De cetero, etsi eiusmodi donum permanens et inhaerens procul dubio ut quidpiam reale ab animae essentia distinctum concipi debeat; tamen in decreto ad exemplum eiusdem conc. Tridentini a vocabulis habitus vel qualitatis abstinetur¹.

Quodam supra dictum est, per gratiam Christi sanctitatem, quam Adam perdidit, recuperari, et divinae naturae nobis consortium reddi; haec non pugnant cum eo, quod hic asseritur: Deus, quae in primo Adam mirabiliter condidit, in secundo mirabiliter reformavit. Dona interna sanctitatis, quae per Salvatorem recipimus, ea ipsa esse, quae Adam peccando amisit, ex iis, quae supra de statu primi hominis dicta sunt, manifestum est, et a sanctis patribus saepissime disertis verbis affirmatur. Ita s. Augustinus: Vide, inquit, quid sequatur: Renovamini autem spiritu mentis vestrae, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis²: ecce quod perdidit Adam per peccatum. In hoc ergo renovamur secundum id, quod amisit Adam, id est secundum spiritum mentis nostrae: secundum autem corpus, quod seminatur animale et resurget spiritale, in melius renovabimur, quod nondum fuit Adam. Dicit item Apostolus: Expoliantes vos veterem hominem cum actibus eius, induite novum, qui renovatur in agnitionem Dei, secundum imaginem eius, qui creavit eum³. Hanc imaginem in spiritu mentis impressam perdidit Adam per peccatum, quam recipimus per gratiam iustitiae⁴. De baptismi gratia disserens s. Basilius: Per Spiritum sanctum, sit, datur in paradysum restitutio. . . . in adoptionem filiorum reditus⁵. Idem de Spiritu sancto apostolus infuso magnificis verbis locutus, subiungit: Consentire enim oportet cum ea novitate, quae fuit initio, praesentem renovationem⁶. Prorsus similia eadem occasione loquitur s. Cyrillus Alex. in dial. 7 de ss. Trinit. Et nota sunt s. Leonis verba: Ad quam (dignitatem) quotidie nos utique reparat gratia Salvatoris, dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in secundo⁷.

Nihilominus ea dignitas recte mirabiliter condita et mirabiliter reformata dicitur. Si enim mirabile fuit, hominem, qui natura servus erat, a Deo in filium adoptari, mirabilis sane, hominem, qui etiam inimicus factus erat, in filium regenerari; quare Apostolus: Ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia⁸. Accedit, quod haec gratia facta nobis est per Iesum Christum, Filium Dei. Si Adam quoque, quod multis videtur, per primam illam gratiam ad imaginem Verbi non est formatus, nisi quia Verbum, etiamsi homo non peccasset, incarnandum erat: multo tamen mirabilis est, Ver-

bum incarnatum passum et mortuum esse, ut nos ad eam imaginem repararet. Praeterea, ut homo lapsus gratiam, quae gratum facit, recuperaret, conservaret, augetet, multa Deus ex iis donis, quae gratis data dicuntur, largitus est, et sacramenta aliaque instituit, quibus homo in primo illo statu non indignisset. Ut denique maius est, peccatorem, quam innocentem, gratia filium Dei et haerodem fieri; ita morti iam et corruptioni obnoxio maiori prodigio, carnis scilicet resurrectione, in regna caelestia transferendus est. Quapropter etsi gratiae dona, quae animam sanctificant et nobilitant, eadem sint, multo tamen mirabilis Deus in nostra redemptione quam in prima illa institutione operatus est.

3. Exposita supernaturalis ordinis gratia, ad excludendas perversas naturalismi opiniones tria declarantur: 1° per supernaturalem ordinem hominem non deprimi, sed coonestari et perfici; 2° nequaquam homini liberum esse, supernaturalia, ad quae Deus vocat, appotere aut respuere; 3° perperam a quibusdam *moralem*, quam dicunt a religione *independentem*, iactari.

II. Doctrinae de necessitate gratiae praemittitur tanquam principium, magnum esse inter honestatem naturalem et christianam sanctitatem discrimen¹: quod quidem e duabus inter se collatis doctrinae catholicae sententiis infertur. Prima est, non ad omne bonum naturam impotentem esse²; altera, nihil tamen eorum, quae sine gratia fiunt, quidquam valere ad vitam consequendam aeternam. Cuius rei causa alia esse non potest, nisi quod inter hanc vitam et naturae rectitudinem nulla est proportio.

Ex illo igitur principio duo derivantur consecutaria: 1° solius naturae vires ad nullum prorsus actum salutarem sufficere³; 2° gratiam non solum ad infirmae naturae vires reparandas, sed simpliciter esse necessariam⁴.

Postremo declaratur necessitas gratiae permanentis, qua filii Dei sumus, ad vitam aeternam bonis operibus promerendam. Docuerat Trid. synodus: „Cum ille ipse Christus Iesus tanquam caput in membra et tanquam vitis in palmites in ipsos iustificatos iugiter virtutem infuset, quae virtus bona eorum opera semper antecedit et comitatur et subsequitur, et sine qua nullo pacto Deo grata et meritoria esse possent: nihil ipsis iustificatis amplius deesse credendum est, quominus plene illis quidem operibus, quae in Deo sunt facta, divinae legi pro huius vitae statu satisfecisse, et vitam aeternam suo etiam tempore, si tamen in gratia decesserint, consequendam vere promeruisse censeantur.“ In canone quoque 32°, huic doctrinae respondentem, bonis operibus vis merendi inesse dicitur, eo quod per Dei gratiam fiant, et ipse iustificatus Iesu Christi vivum membrum sit. Nihilominus Baius statuere ausus est: „Opera bona, a filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiant per spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum eo, quod sint conformia legi, quodque per ea praestatur obedientia

¹ Notandum est hic catechismi Romani locus: „Est autem gratia, quemadmodum Tridentina synodus ab omnibus credendum poena anathematis proposita decrevit, non solum per quam peccatorum fit remissio, sed divina qualitas in anima inhaerens, ac velut splendor quidam et lux, quae animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsasque animas pulchriores et splendidiore reddit. Atque id e sacris litteris aperte colligitur, cum gratiam effundi dicant eamque Spiritus sancti pignus soleant appellare.“ P. II, De bapt., n. 80.

² Eph. IV, 28, 24.

³ Col. III, 9.

⁴ De Gen. ad litt. l. 6, c. 26 et 27 (Migne, P. L., XXXIV, 364 sq.).

⁵ De Sp. S., c. 15 (Migne, P. Gr., XXXII, 181).

⁶ Contr. Eunom. l. 5 (Migne, P. Gr., XXIX, 780).

⁷ Ib. LXXV, 1087.

⁸ Serm. 1 de ieiun. decim. mens. c. 1 (Migne, P. L., LIV, 168).

⁹ Rom. V, 20.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

¹ cf. Baii prop. 61^a et 62^a.

² Eiusdem prop. 37^a: „Cum Pelagius sentit, qui boni aliquid naturalia, hoc est, quod ex naturae solis viribus ortum ducit, agnoscit.“ (Y. prop. 36^a et 38^a. — Bulla *Unigenitus*, prop. 2^a. „Iesu Christi gratia, principium efficax boni cuiuscumque generis, necessaria est ad omne opus bonum; absque illa non solum nihil fit, sed neque fieri potest.“ (Y. prop. 36^a. — Bulla *Auctorem fidei*, prop. 24^a.)

³ Conc. Trid. Sess. VI, can. 1, Conc. Arausic. II, can. 8-6 (Mansi VIII, 712).

⁴ Conc. Trid. Sess. VI, can. 2, Milevit. II, can. 5, (Ib. III, 811 et IV, 826); Arausic. II, can. 7, (Ib. VIII, 712).

⁵ Sess. VI, c. 16.

legi." Prop. 13. Cf. prop. 12, 15, 17. Idem vero A error hodie, si minus diserte, tacite saltem vel implicite traditur ab iis, qui veram rationem rei supernaturalis non agnoscentes, gratiam ad hoc tantum necessariam putant, ut difficultatem in servanda lege vincamus.

III. De providentia Dei supernaturali duo imprimis traduntur: eos, qui gratiae cooperantur, iustitiae donum, et si hoc ad mortem usque conservarint, vitam aeternam certo consequi; eos vero, qui sine illo decedant, post mortem non posse amplius iustificari.

Quod ad primum attinet, contrarius error, nonnullos scilicet homines Dei praedestinatione positiva et antecedente a salute aeterna excludi, in aliquibus provinciis denuo serpit, vel etiam ecclesiae catholicae per calumniam attribuitur. Quare canon, quo magis explicito reprobaretur, necessarius vixus est. Conferri de hac re possunt conc. Trid. Sess. VI, B can. 17 et conc. Valentinum (III) can. 3. (Mansi, XV, 4.)

Alterum paulo explicatius traditur: siquidem error, de quo agitur, aetati nostrae magis proprius est, neque solum in Italia ab illo scriptore, qui s. sedis iudicio se iam religiosissime subiecit, sed ab aliis quoque non paucis in variis regnis sparsum est et spargitur. Porro mortem esse viae nostrae, id est status, in quo mereri et demereri possumus, terminum, in universali praedicatione et doctrina ecclesiae tam manifeste continetur, ut ad stabilendum dogma nulla alia probatione opus esset: Quare s. Augustinus nonnullis e s. Cypriani orat. 4 de mortalitate allatis: His, inquit, atque huiusmodi doctor ille sententiis in catholicae fidei luce clarissima satis aperteque festatur, usque ad huius corporis depositionem peccandi pericula tentationesque metuendas, deinceps nulla talia quemquam esse passurum: quod et non testaretur, quomodo de hac re Christianus qualiscunque dubitaret? Idem s. Cyprianus: Quando, ait, istinc excessum fuerit, nullus iam poenitentiae locus est, nullus satisfactionis effectus: hic vita aut amittitur aut tenetur¹. Nihilominus aliquae Scripturae sententiae in memoriam vocantur, quae multis aliis confirmantur. Nam et divinus Salvator in parabolis, quibus nos mortis semper memores esse iubet, de iudicio, quod in ea fiet, tanquam decretorio et irrevocabili loquitur², et Ecclesiasticus disertis verbis monet: Facile est coram Deo, in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas³. Ad illa vero Ecclesiasticis verba: Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas⁴, s. Hieron. annotat: Fac quodcumque nunc potes, et labora, quia cum ad infernum descenderis, locus non erit poenitentiae⁵. Huic quid simile a Salvatore praecipitur: Operamini, dum dies est; venit nox, quando nemo poterit operari. Io. IX, 4.

Tandem e Florentino decreto aliisque ecclesiasticis documentis dogmata de varia sorte decedentium summatim proponuntur, non solum ut doctrinae caput, de quo supra, confirmetur, sed etiam, quia haec propter se ipsa videbantur utiliter nostro tempore inculcari. De iis vero, qui cum solo originali peccato moriuntur, id, quod fide certum est, docetur, reliqua, quae in scholis disputantur, praetermissa.

¹ De praed. ss. c. 14. [Migne, P. L., XLIV, 981].

² Ad Demetr. sub finem. [Ib. IV, 668.]

³ Hoc s. Chrysa. hom. II de Lazaro gravissimis sententiis expendit [Migne, P. Gr., XLVIII, 986 sq.].

⁴ XI, 28.

⁵ IX, 10.

⁶ In Eccles. I c. — Cf. s. Greg. M. dial. I. 4, c. 89. [Migne, P. L., XXIII, 1066; LXXVII, 896.]

73.

Schema constitutionis dogmaticae secundae de ecclesia Christi secundum reverendissimorum patrum animadversiones reformatum¹.

Tametsi Deus ecclesiam, quam in huius saeculi diluvio certam nobis salutis arcam aedificavit, aspectabilem cunctis gentibus effecerit; permulti tamen hac maxime aetate deprehenduntur, qui tantum divinae misericordiae opus non solum non attendunt, verum iniquo etiam odio inflammati oppugnant, et in contempionem adducere conantur. Hinc modo actionem eius salutem calumniis proscindere omneque decus offuscare, modo iura, quibus constituta est, potestatemque caelitus collatam deprimeri, modo quae in ea divinitus sancita sunt, humano arbitrio subicere non verentur. Quae quidem perversa studia quereenti animo contemplantes ad munus nostri sollicitudinem pertinere arbitramur, posteaquam nuper, quae de ecclesiae capite, Romano pontifice, divina revelatione accepimus, expressa et definita sunt; iam de reliquo ecclesiae corpore, eius forma et proprietatibus catholicae fidei doctrinam, hoc sacro approbante concilio, declarare et sancire constituimus.

Caput primum.

De divina ecclesiae institutione.

Prineipio, sacris litteris et divina traditione edocti, profiteamur, hanc unam, sanctam, catholicam et apostolicam ecclesiam ab ipso Filio Dei, cum in carne assumpta inter homines versaretur, conditam certaque lege et forma constitutam esse. Deus enim humanae salutis omni quidem tempore, diversis tamen modis et mensuris providens, prima illa aetate lapsis Adae posteris ita consuluit, ut futurae redemptionis fide et spe peccatorum remissionem consequi et dignam aeterna beatitudine vitam degere possent. Ut vero ipsum, quod pollicitus erat, redemptionis opus pararet, Abraham iustum elegit, in cuius semine benedicerentur omnes gentes terrae, eiusque progeniem in foedere suum prae caeteris populum effecit. Huic et eloquia divina credidit et legem statuit in dispositione Angelorum, qua gens dilecta regni superni, quod sperabat, ipsa multis modis figura existeret. Ubi autem venit plenitudo temporis, in qua affulgente luce umbrae transitoriae erant, Unigenitus Dei Filius homo Christus Iesus, semetipsum tradens redemptionem pro multis, caelestis in terra civitatis fundamenta posuit, per quam, perfectis iam et completis, quae aeterno pietatis consilio statuta erant, universi populi Spiritu sancti gratia regenerati salutem Dei abundantius consequerentur.

De hoc Iesu Christi regno, quae est ecclesia, intelliguntur prophetarum illae voces: *Et erit in novissimis diebus praeparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes*². Hoc suum regnum Deus ipse significavit per os prophetae dicens: *Ab ortu solis usque ad occasum, magnum erit nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Et rursus: Dabo legem meam in visceribus eorum, et in cordibus eorum scribam eam, et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum*³. Hoc denique est regnum, de quo cantatur

¹ Constitutio ipsa nec non relatio ad illam illustrandam elaborata hic primum prodeunt ex ipso autographo Iosephi Kleutgen e societate Iesu. Quamquam a Deputatione pro rebus fidei huic schemati reformato extrema manus imposita non fuit, sua tamen auctoritate monumentum non caret.

² Is. II, 2. — Mich. IV, 1-3.

³ Malach. I, 11; Ierem. XXXI, 33.

caentium illud novum coram Agno, qui occisus est: Redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo et natione, et fecisti nos Deo nostro regnum et sacerdotes, et regnabimus super terram¹.

Caput secundum.

Ecclesiam a Christo institutam esse coetum fidelium.

Neque enim auctor fidei, et consummator Iesus, quemadmodum errantes quidam opinantur, disposuit, ut fideles singuli seorsum in spiritu et veritate adorarent, sed ipsam legis evangelicae naturam sic temperavit, ut, qui eam profiterentur, arctis inter se nexibus colligaretur. Quare Scriptura ad hoc eum mortuum esse testatur, ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum², atque ecclesiam non modo Regnum vocat, sed domum quoque spirituali templo sancto et ovili assimilat, praecipue autem corpus esse docet, cuius caput quidem Christus, membra vero fideles sint. Itaque veluti vivi corporis membra fideles Christi inter se iuncta et copulata esse oportet, testante Apostolo: *Sicut corpus unum est et membra multa habet, omnia autem membra corporis, cum sint multa, unum tamen corpus sunt; ita et Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus*³.

Est igitur ecclesia coetus fidelium Christi, atque vera societas, quavis tamen humana societate longe augustior, atque ideo Dei civitas et regnum caelorum merito appellata. Super omnem enim naturae ordinem divina potentia fundata, suos non humana sapientia neque externis tantum auxiliis, sed disciplina caelesti et spiritualis gratiae muneribus ad summum et aeternum bonum, Dei ipsius fruitionem, disponit, atque ita dirigit, ut, illius spiritu, cuius corpori tanquam membra innexi sunt, affiati, fide spe et charitate ad haereditatem conservatam in caelis una contendant.

Caput tertium.

Esse in ecclesia potestatem divinitus ordinatam.

Licet autem Dei Filius, qui auctoritate et virtute propria nostram salutem operatus est, mystici huius corporis, sive ecclesiae, ipse caput, summus quoque sacerdos, pastor et episcopus animarum nostrarum sit et maneat; nihilominus antequam ex hoc mundo discederet, selectos discipulos operis sui vicarios constituit, per quos redemptionis fructus ad omnes, qui credituri essent, dimanarent. Quos enim pridie quam pateretur, facta potestate consecrandi corpus et sanguinem suum, novi et aeterni foederis sacerdotes fecerat; eadem post resurrectionem, communicato Spiritu sancto, iudices cum potestate remittendi et retinendi peccata, ac denique iamiam in caelum ascensurus, orbis totius doctores et rectores creavit dicens: *Euntes docete omnes gentes; baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti; docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis*⁴.

Quae quidem spiritualis potestas, quoniam data est in aedificationem, ut scilicet fideles accedentes ad lapidem vivum, a Deo electum⁵, et ipsi tanquam lapides vivi supraaedificarentur; necesse est eandem in alios, qui in apostolorum et discipulorum locum succedunt, per omnes aetates transferri. Quocirca apud Apostolum legimus: *Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in*

*aedificationem corporis Christi; donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi*⁶.

Hoc igitur tanquam fidei catholicae dogma tenendum est, divina ordinatione nonnullos in ecclesia potestate sanctificandi, docendi et regendi donatos esse, quae caeteri careant; neque recte ecclesiam dici coetum aequalium.

Caput quartum.

De ecclesiastica hierarchia.

Sed neque omnes, qui in opus ministerii assumuntur, pari inter se potestate praediti sunt. Si quidem apostolica traditione patrumque consensu firmatum est, solis sacerdotibus praepositis ministris potestatem esse, corporis et sanguinis Domini sacramentum conficiendi atque fideles peccatorum vinculis solvendi; inter ipsos rursus sacerdotes episcopos, quos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei, presbyteris tam ordine quam iurisdictione ex divina institutione superiores esse. Neque enim presbyteris, sed episcopis tantum competit, sacerdotes aliosque ministros ordinare, atque ecclesiae sibi commissae propria et ordinaria potestate regere. Itaque et singuli in sua quisque ecclesia et congregati in synodis de doctrina et disciplina decernunt, leges ferunt, iudicium exercent. Neque fas est presbyteris sive aliis clericis suo in gradu et munere quidquam sine antistitis auctoritate agere: ut ecclesia super episcopos constituatur, et omnis actus ecclesiae per eosdem praepositos gubernetur⁷.

Verum etiam supremi muneris docendi et gubernandi universam ecclesiam episcopi expertes non sunt. Illud enim ligandi et solvendi pontificium, quod Petro soli datum est, collegio quoque apostolorum, suo tamen capiti coniuncto, tributum esse constat, protestante Domino. *Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in caelo; et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in caelo*⁸. Quapropter inde ab ecclesiae primordiis oecumenicorum conciliorum decreta et statuta iure merito tanquam Dei sententiae et Spiritus sancti placita summa veneratione et pari obsequio a fidelibus suscepta sunt.

At quoniam primatus Petro datus est, ut una ecclesia Christi et cathedra una monstraretur, Romano pontifici ceteri praesules subiecti sunt, tum singuli in propriis ecclesiis administrandis, tum universi in communibus ecclesiae negotiis gerendis. Ad summum enim hierarcham pertinet, novas ecclesias instituere, iam institutas aliis finibus circumscribere, aut prorsus abolere, singulis proprios pastores vel eligere vel electos confirmare, horum potestatem etiam ordinariam ampliari et restringere, acta sive singulorum sive synodorum diiudicare, ipsos quoque praesules, ubi opus est, a munere removere. Neque hi pro universali ecclesia quidquam disponere vel decernere possunt, nisi ab regnante pontifice in partem sollicitudinis vocati: et licet, ab eo congregati, tanquam veri iudices et fidei decreta et disciplinae leges condant; Romani tamen pontificis est, generalia eorum concilia non solum convocare et dissolvere, sed etiam dirigere et confirmare.

Caput quintum.

De membris ecclesiae.

Ex his, quae de hierarchia et potestate ecclesiastica constituta sunt, id etiam cognoscitur, quam longe a fide recta aberrant ii, qui contendunt, non

¹ Apoc. V, 9-10.

² Ioan. XI, 52.

³ I Cor. XII, 12, 13.

⁴ Matth. XXVIII, 19-20.

⁵ I Pet. II, 4-5.

⁶ Eph. IV, 11-12.

⁷ S. Cypr.

⁸ Matth. XVIII, 18.

esse ecclesiam fidelium coetum externam, sed invisibilem societatem iustorum aut praedestinatorum. Cum enim in ecclesia divinitus institutum sit magisterium, quo quae corde credenda et ore confitenda sunt, populis proponuntur, ministerium etiam, quo ritibus sacris Deo cultus perhibetur, et divina plebi mysteria dispensantur, regimen denique, quo fideles salutari disciplina continentur, ipsum ecclesiae corpus visibile esse necesse est: quippe quod eos omnes complectatur, qui eiusdem fidei eorundemque sacramentorum communione inter se coniuncti atque eidem summo capiti, id est Romano pontifici, subiecti sunt; etiamsi aliqui eorum nec iusti nec praedestinati, sed peccatores et reprobi fuerint. Ex ipsa enim evangelii doctrina manifestum est, non bonos tantum, sed etiam malos in Christi ecclesia esse, quae ideo decem virginibus partim prudentibus, partim fatuis, necnon saenaë missae in mare et ex omni genere piscium congreganti, Agra denique, in quo inter Briticum rixania crescunt, similis esse perhibetur.

Neque tamen qui sunt in ecclesia, externis tantum nexibus inter se cohaerere existimandi sunt. Sacramentis enim veluti sacris vinculis Christo Iesu et sibi invicem coniuncti, spiritualium bonorum communione quadam et pietatis commercio sociati sunt. Hinc etiam sacrificia supplicationesque Deo pro omnium salute coniunctim fiunt, et quaecumque a singulis sancto suscipiuntur, ad universos aliqua ratione pertinent. Hac porro divinorum munerum et bonorum communicatione praecipue iusti fruuntur, quippe qui Spiritus sancti gratia et charitate, quod est vinculum perfectionis, inter se et cum invisibili capite ecclesiae Christo arctissime copulentur. Quae de causa etiam perfectiore modo de ecclesia esse dicuntur, eo quod non solum corpori eius tanquam membra inhaerent, sed spiritu quoque animantur.

Verumtamen etsi hi, de quibus legitur: *Cognovit Deus qui sunt eius*¹, partem regni Iesu Christi potiores efficiant, atque divino iudicio a malis, sicut in eadem area frumentum a paleis, et in eodem corpore viva ab emortuis membris discernantur; non tamen hanc piorum societatem spiritualem Scriptura putanda est nomine ecclesiae indicare, cum vel fidelibus, ut ecclesiam audiant, vel pastoribus, ut eam regant, praecipit; siquidem et pastoribus oves, quas pascant, et ovibus pastores, quos sequantur, cognitos esse oportet. Itaque totum fidelium corpus externum et visibile illa est ecclesia, cui et Spiritus sancti assistentia et sempiterna duratio promissa, multaque eximia divinitus collata sunt beneficia, quibus non iam solum visibilibus, sed illustris quoque et conspicua redditur velut civitas in monte et lucerna super candelabrum posita, per quam divinae iustitiae sol radios salutare, per orbem diffundit universum.

Caput sextum.

Unam esse veram ecclesiam, neque extra eam salutem sperandam.

Cum igitur hac lege ecclesia sit divinitus constituta, ut in ea Christi fideles eiusdem doctrinae eorundemque sacramentorum communione tanquam corporis membra sub uno capite visibili coalescant; unam esse veram ecclesiam, fides catholica constanter tenuit et professus est. Quod quidem tradit Apostolus his verbis: *Unum corpus et unus spiritus... unus Dominus, una fides, unum baptisma*². Ideo quaecumque secta ab huius corporis communione seiuncta est, verae ecclesiae Christi pars aut membrum esse non potest. Ut enim Christus divinus non est, ita neque ecclesia eius, quam ideo in-

consultis huius praefiguri voluit. At neque per multiplices coetus, qui Christi nomine gloriantur, dispersa et diffusa putanda est, e singulis nimirum eos, qui praecipuos doctrinae christianae articulos retineant, complectens; sed tota in se collecta est, non alios agnoscens ut suos, nisi qui externa quoque et plena communione ipsi cohaerent.

Hinc enim vero omnes intelligant, quam sit ad salutem consequendam necessarium, veras ecclesiae, quae una est, aggregari. *Unus enim mediator Dei et hominum homo Christus Iesus, nec aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*³. Christi autem salutaria religio extra ecclesiam haudquaquam reperitur. Hanc scilicet cum dilexisset, tradens seipsum pro ea, ut illam sanctificaret et exhiberet sibi gloriosam, non habentem maculam aut rugam eidem soli redemptionis fructus dispensandos credidit, per eam solam, vixit Deum patrem, qui ecclesiam non habet matrem.

Tanquam error igitur pestiferus fugienda est opinio, quae longe lateque impiorum fraude vagatur: dummodo quis mores suos ad recti iustique normam composuerit, qualibet fidei confessione aeternam posse salutem comparari; aut varias haereticorum sectas, ab ecclesia catholica disiunctas, necnon hanc ipsam diversas tantum esse unius verae religionis formas; vel certo constare non posse, quatenam ex omnibus genuina sit christianae fidei confessio; denique cuilibet in ea communione, in qua natus et educatus esse, persistendum esse, etsi eam falsam esse noverit aut dubitet. Quas perveras sententias qui sequuntur, ecclesiam ipsam reprehendere consueverunt, propterea quod omnes a sua communione separatas sectas proscribat et damnet: haud intelligentes, quod docet Apostolus, *nullam esse participationem iustitiae cum iniquitate, aut societatem lucis ad tenebras, nec conventionem Christi ad Belial*⁴.

Nos vero apostolica doctrina atque manifesta patrum traditione nixi et praedecessorum nostrorum ac conciliorum decretis inhaerentes, fidei catholicae dogma esse definimus, extra unam ecclesiam Christi nullam esse sperandam salutem. Hunc vero sensum dogmatis esse declaramus: omnes, qui extra ecclesiam diem obeunt supremum, sive ecclesiam sua culpa ignrent, sive agnitam non sint ingressi, aut ingressi in ea non perseveraverint, exitium aeternum non effugere. Quod si qui nullo suo vitio ecclesiam ignorant, non solum propter hanc ignorantiam a iusto Deo poenis non subiciuntur, sed etiam si legem scriptam in cordibus Deo iuvante custodierint, eique obedire in omnibus parati sunt, divinae gratiae operante virtute per Iesu Christi merita iustificationem vitamque aeternam consequi possunt. Quod si contigerit, non ideo hi extra ecclesiam salvi fiunt, quippe ad quam spiritu pertineant, et ideo spiritu pertinere possint, quod ab externa communione praeter voluntatem suam impediuntur.

Caput septimum.

De ecclesiastico magisterio.

Quemadmodum Dei Filius in mundum ipse venit, ut testimonium perhiberet veritati, ita voluit et effecit, ut in ecclesia sua veritatis testificatio, agnitio et confessio nunquam deficeret. Itaque cum apostolis eorumque successoribus perpetuum illud omnium gentium magisterium traderet: *Ecce, inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad con-*

¹ II Timoth. II, 19.

² Eph. IV, 4-6.

³ I Timoth. II, 5; Act. IV, 12.

⁴ S. Cyr. de unit. eocl.

⁵ II Cor. VI, 14-15.

ammationem saeculi¹; et iam sedens ad dextram Patris in excelsis promissum Spiritum sanctum, spiritum veritatis misit de caelie, ut cum ipsis maneret in aeternum, suggerens omnia, quae ab ipso dicta erant, et docens eos omnem veritatem². Quare Apostolus ad hoc datos esse pastores et doctores testatur, ut iam non similes parvuli fluctuantes, et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris³.

Iam vero praecelsum hoc donum, quo ecclesia Dei civi columna et firmamentum veritatis est⁴, in ea positum esse definimus, ut neque fideles universi credendo, nec ii, qui potestate docendi totam ecclesiam praediti sunt, cum hoc munere funguntur, in errorem labi possint. Quaecumque igitur in rebus fidei et morum ubique locorum sub episcopio apostolicae sedis adhaerentibus tanquam indubitata tenentur vel traduntur, necnon quae sive ab iisdem episcopis, accedente Romani pontificis confirmatione, sive ab ipso Romano pontifice ex cathedra loquente ab omnibus tenenda et tradenda definiuntur, ea pro infallibiliter veris habenda sunt.

Iam vero Deus ecclesiae, quam veritatis magistratam fidissimam effecit, imperium quoque in mentes detulit, eidem haud secus atque sibi ut fides ab omnibus adhiberetur, praecipiens. Ad discipulos enim, quos primos per Iudaeam regni sui nuntios legavit: Qui, ait, vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit⁵. Apostolis autem, ut omnes gentes docerent, mandans adiecit: Qui non crediderit, condemnabitur⁶. Hinc magnus doctor gentium in Domino gloriatur dicens: Armis militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, et omnem altitudinem extolentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi⁷. Ecclesia vero sciens, quae a Deo donata sint sibi, omni tempore, quicumque ipsam sive vera proponentem sive falsa damnantem non audiverit, a corpore suae unitatis abscedit, ut omnibus velut ethnicus et publicanus esset.

Porro eximia infallibilitatis dos, quae ecclesiae divini Spiritus assistentia tribuitur, et ab inspirationis charismate distinguenda est, tota eo spectat, ut ecclesia secundum Apostoli monitum bonum depositum custodiat⁸, fidei scilicet et morum doctrinam divinitus traditam, a profana omni novitate⁹ et corruptela tueatur, pro opportunitate accuratius uberiusque declaret, necnon adversus oppositiones falsi nominis scientiae defendat. Licet igitur ecclesiasticum magisterium proprie et maxime in ipso verbo Dei scripto et tradito versetur: nihilominus ad ea quoque omnia porrigatur necesse est, de quibus, nisi sententia feratur, illa divini depositi custodia exerceri non potest¹⁰. Quam late autem patet ecclesiae manus docendi supremam, tam late extenditur divinum donum, quod docentem fallere non sinit. Quamobrem damnanda est eorum opinio, qui nonnullis ecclesiae definitionibus mentis assensum non debere affirmant, propterea quod de rebus statuunt, quae per se ipso in revelationis deposito non con-

tinentur, aut sententiam tenendam quidem pro auctoritate edicant, non tamen divinitus revelatum dogma esse declarent.

Caput octavum.

De ecclesiastica iurisdictione.

Dominus noster Iesua Christus humilitatis magister et exemplar, ut suos a dominandi cupidine ad modestiam revocaret, praecipit, ut qui inter ipsos praecessor esset, sicut ministrator fieret¹. Quae de causa apostoli munus, quo ipsi et reliqui ecclesiae praesules fungebantur, ministerium appellare consueverunt, quo scilicet significarent, quidquid sibi auctoritatis collatum esset, collatum esse in utilitatem fidelium. Errant tamen quam maxime et Scripturam in quam ipsorum perniciem depravant, qui inferunt, nullam esse praepositae ecclesiae veri nominis potestatem, aut hanc a populis in eos tanquam in ministros derivari. Veram episcopii iurisdictionis potestatem, cui in fidelibus officium obtemperandi respondet, tum nomen ipsum pastorum significat, tum Christi verba, quibus in caelo ligata et soluta esse attestatur, quaecumque in terris ecclesiae antistites ligaverint et solverint, manifestissime declarant. Hinc apostoli potestatem saepe sibi attribuerunt, et multis modis exercere, fidelibus autem, ut praepositis suis obedirent, inculcarunt. Neque a fidelium communitate aut huius saeculi principibus, sed a Deo ipso, rerum omnium conditore et domino, ecclesiasticam hierarchiam constitutam, atque sicut sanctificandi et docendi, ita etiam hanc regendi potestatem conferri, non modo constans patrum traditio tenet, sed ipsae quoque divinae litterae aperte pronuntiant. Ad delectos enim discipulos, nomen, quo illos appellavit, declarans Redemptor divinus: Sicut, inquit, misit me Pater, et ego mitto vos². Quare etiam apostoli legatione pro Christo se fungi³ dicunt, atque praesules, quos ipsi ordinaverunt, a Spiritu sancto positos esse episcopos, regere ecclesiam Dei⁴, contestantur. Quin etiam potestatem, qua inter fideles imperando et castigando utebatur, a Domino sibi datam⁵ esse, gentium Apostolus disertis verbis affirmat.

Neque solum ordinis, sed hanc quoque iurisdictionis potestatem definimus supremam esse, illi nimirum soli obnoxiam, qui eam tribuens: Data est mihi, ait, omnis potestas in caelo et in terra⁶; neque aliis eam limitibus circumscribi, nisi quos divina lex, atque ipsius salutaris ordinis ratio et finis ponunt; ei denique omnes, qui per baptismi ianuam ecclesiam ingressi sunt, subiicere.

Postremo adversus quorundam novatorum perversam doctrinam statuimus et declaramus, ecclesiasticum regimen divina ordinatione non esse fori tantum interni et sacramentalis, sed externi quoque et publici, plenamque ecclesiae a Deo collatam esse potestatem, non solum dirigendi per consilia et suasiones sed etiam iubendi per leges, ac devios contumacesque exteriore iudicio ac salutaribus poenis coercendi atque cogendi⁷. Quae quidem potestate cum in definiendis iis, quae fidem et mores, divinum cultum et sanctificationem fidelium respiciunt, tum in disciplina externa constituenda et sancienda et ipsos apostolos et qui in eorum locum successerunt praesules omni tempore usos esse constat.

¹ Matth. XXVIII, 20.

² Cf. Ioan. XIV, 18, 17; XXVI, 18, 18.

³ Eph. IV, 14.

⁴ I Timoth. III, 15.

⁵ Luc. X, 18.

⁶ Marc. XVI, 16.

⁷ II Cor. X, 4-5.

⁸ II Tim. I, 18.

⁹ Cf. I Tim. VI, 20.

¹⁰ (Hic si videatur, addi poterit): Quia imprimis sunt nonnulla iuris naturalis aliarumque humanarum disciplinarum theorematum, necnon librorum, de quibus quaeritur, genuinus et proprius sensus.

¹ Luc. XXII, 26.

² Ioan. XX, 21.

³ II Cor. V, 20; Eph. VI, 20.

⁴ Act. XX, 28.

⁵ II Cor. XIII, 10.

⁶ Matth. XXVIII, 18.

⁷ Benedictus XIV *Ad assidue*, an. 1754; cf. bulla *Auctorem fidei*, prop. 5.

Caput nonum.

Ecclesiam esse verum regnum, divinum, immutabile et sempiternum.

Quibus omnibus perpensis dubitari non potest, quin ecclesia verum sit Iesu Christi regnum in terris. Est enim multitudo aetatis et sacrae nexibus colligata, quae ab ipso Domino Salvatore per suum in terris vicarium aliosque pastores gubernatur, et ad finem certum, divinae scilicet gloriae et humanae salutis promovendae dirigitur.

Qua de causa ecclesia etiam iure merito societas perfecta dicta est: quippe quae ad finem proprium propriis viis et rationibus tendens, a quovis alio hominum coetu distincta, atque ita in se absoluta et completa est, ut sibi ad finem consequendum sufficiens, in iis, quae eo pertinent, nulli alii societati sive subiecta sive tanquam pars innixa sive permixta et confusa sit.

Quo vero magis hoc regnum divinum est, eo minus Dei Filius illud informe reliquit, humana scilicet prudentia ordinandum; sed per se ipse constituit et iura dedit. Hoc enim praestitit tum credendi et vivendi normam tradens, tum sacrificium et sacramenta instituens, tum pastorale munus et hierarchicam potestatem disponens, cui si multa pro rerum humanarum varietate moderanda commisit, alia tamen immutabili lege ipse sancivit.

Licet igitur ecclesia et disciplinae suae rationes temporum et locorum conditioni accommodet, et alias aliis subsidiis ad fines suos consequendos utatur; eadem tamen in se suaque a Christo accepta constitutione immutata perseverat: et licet optandum omnibus nobis et contendendum sit, ut in dies crescat ad consummationem sanctorum, in aedificationem corporis Christi; nulla tamen alia plenior et perfectior salutis oeconomia expectanda, sed firma fide tenendum est, hanc ipsam ecclesiam, qualis a Christo Iesu per apostolos fundata, et hic a nobis secundum divinam traditionem descripta est, usque in finem saeculorum duraturam esse. Etenim ad versus hanc, quam supra Petrum aedificavit, ecclesiam portas inferi non esse praevalituras; et cum haec, quam per apostolos propagavit, se usque ad consummationem saeculi futurum esse Dei Filius promisit, ut scilicet per eam ipse regnet in terris, et impleatur, quod scriptum est: *Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris eius, et regnabit in domo Iacob in aeternum, et regni eius non erit finis*¹.

Caput decimum.

Veram Christi ecclesiam non esse aliam nisi Romanam.

Hoc igitur regnum, quod ad gentis humanae salutem Deus caeli suscitavit in terris, Christi ecclesiam unicam et electam, quam omni tempore fides christiana professae est, eiusdem fidei firmitate tenemus, eam ipsam esse, quae a principali sede, cui tota aggregata et subiecta est, Romana nuncupatur. Neque enim alia ulla, sed sola haec iis refulget insignibus, quibus veram ecclesiam a spuris Deus dignosci voluit. Sola haec super petram, quam Filius Dei delegit, aedificata, sacerdotalis unitatis exordium et fundamentum, credentium multitudinem eiusdem fidei eorundemque sacrorum communione iunctam et copulatam tenet. Haec sola mysteriorum Dei alma dispensatrix; huius solius doctrinae lex Domini immaculata, convertens animas, ut semper virgo semperque mater foecunda novam in dies prolem inter gentes, quae Deum non noverunt, caelesti sponso pariat, perpetuoque filiis laetetur, quorum eximia sanctitas divinis signis et portentis

A comprobatur: Hanc denique solum a Christo inchoatam et per apostolos propagatam certa successione serie usque ad haec tempora toto terrarum orbe dilatatam conspicimus, ut per eam a solis ortu usque ad occasum magnum sit unius veri Dei nomen in gentibus, et in omni loco sacrificetur et offeratur nomini eius oblatio munda.

Haec igitur unam, sanctam, catholicam et apostolicam ecclesiam, licet in eam nunc maxime fremant gentes et principes convenerint in unum, ut Deus excelsus tueri et custodire, regere et gubernare non desinat, divina promissione freti certa cum spe precamur.

Ut vero expositam de ecclesia doctrinam, quam ab apostolis traditam accepimus, fideles securius tenere et oppositos errores fugere possint, placuit nobis, approbante sacro concilio, sequentes canones, B inviolabiliter servandos, subiungere.

CANONES.

1. Si quis dixerit, a Christo institutam quidem esse religionem, non vero ecclesiam seu societatem, in qua fideles christianam religionem communiter profiterentur, sed hanc singulis seorsum rite coli et servari posse; anathema sit.
2. Si quis dixerit, omnes, qui sunt de ecclesia, inter se pares, nullosque potestate divinitus praeditos esse, quae caeteri careant; anathema sit.
3. Si quis negaverit, in ecclesia divina ordinatione hierarchiam ex episcopis, presbyteris aliisque ministris ita constitutam esse, ut episcopi tam presbyteris quam reliquis ministris potestate ordinis et iurisdictionis superiores sint, omnes autem unius summi pastoris, hoc est Romani pontificis regimini subiaceant; anathema sit.
4. Si quis dixerit, ecclesiam, cui factae sunt promissiones divinae, non esse coetum fidelium externum et visibilem, sed spirituales societatem praedestinatorum vel iustorum soli Deo cognitam; anathema sit.
5. Si quis dixerit, sectas omnes vel aliquot, quae a Romana ecclesia dissident, una cum hac Christi ecclesiam universalem componere; anathema sit.
6. Si quis negaverit, ad salutem aeternam consequendam necessarium esse, relicto quovis alio religionis cultu, veram Christi ecclesiam ingredi, in eaque fideliter perseverare; anathema sit.
7. Si quis dixerit, de vera ecclesia homini certo constare non posse; anathema sit.
8. Si quis dixerit, ecclesiam non agere ex praeepto divino, sed ex iniqua intolerantia, cum sectas a sua communione disiunctas proscribat et damnet; anathema sit.
9. Si quis dixerit, Christi ecclesiam sive credendo sive docendo a vera fide deficere posse, aut certe in aliis nullis, quam in iis, quae per se ipsa in verbo Dei continentur, ab errore immunem esse; anathema sit.
10. Si quis dixerit, licitum esse de opinione ulla ab ecclesia proscripta docere vel sentire, contra quam ab ecclesia statutum sit; anathema sit. — Vel: Si quis dixerit, ecclesiam falli posse, cum pravas opiniones censura haeresis minore aut nulla definita nota proscribit; anathema sit.
11. Si quis dixerit, episcopis competere solummodo ministerium et officium, non autem veram regimini potestatem, Christi ordinatione ipsis propriam, et a subditorum beneplacito, atque civilis magistratus dominatione liberam; anathema sit.
12. Si quis dixerit, hanc potestatem esse tantum directivam, non vero legislativam, iudiciariam et coercitivam; anathema sit.

¹ Luc. I. 32-33.

13. Si quis dixerit, ecclesiam non esse tanquam perfectam societatem sui iuris, sed civili potestati subiectam; anathema sit.

14. Si quis dixerit, ecclesiam nulla certa lege et immutabili forma ab ipso Christo Domino constitutam esse; aut eam depravari posse, ita ut aliquando esse desinat, vel certe a prima sua constitutione degeneret; anathema sit.

15. Si quis dixerit, hanc Christi ecclesiam non esse ultimam salutis oeconomiam, sed aliam pleniorum divini Spiritus effusionem expectandam esse; anathema sit.

16. Si quis negaverit, solam ecclesiam Romanam veram esse Christi ecclesiam, unam, sanctam, catholicam et apostolicam; anathema sit.

74.

Josephi Kleutgen relatio de schemate reformato.

Plurimi ex reverendissimis patribus qui annotationes de schemate huius constitutionis exhibuerunt, nonnulla doctrinae capita adicienda esse censent. Nam et initio divinam ecclesiae originem, non omittis veteris Testamenti vaticiniis, amplius declarandam esse monent, et de hierarchia, de episcopis et conciliis ita agi volunt, ut tota ecclesiae constitutio describatur. Romanam denique ecclesiam solam veram esse, optant ut non simpliciter affirmetur, sed pluribus ostendatur. Huic igitur postulo ut satisfaceret, aliqua capita, primum scilicet, tertium et ultimum ex integro addita, in aliis nonnulla loca dilatata sunt.

Quodsi vero aliqui reverendissimi patres in hac constitutione non potiora tantum capita, sed totam de ecclesia doctrinam exsequendam esse dicunt; rem insolitam nimis arduam, nec fortasse opportunam postulare visi sunt. Quamquam enim concilia oecumenica per modum professionis fidei non raro omnia capita, quae parte aliqua sacrae doctrinae continentur, brevissime enuntiant; ubi tamen dogmata latius exponunt, ea seligere consueverunt, contra quae errores grassantur. Nisi ita facerent, decreta in libellos excrescerent, et labor in immensum auferretur, non tam labor scribendi, quam deliberandi et definiendi; ideo praesertim, quod in huiusmodi expositione saepissime fieri non potest, quin ea quoque attingantur, de quibus ipsorum catholicorum non una est sententia. Ex quo etiam cognoscitur, haud opportunum esse, concilii doctrinam ad nimis multa extendi. Neque enim ecclesia controversias orthodoxorum dirimere solet, nisi ad repellendos errores heterodoxorum necessarium sit. Dirimit autem, aliquo saltem modo, non solum cum disertis verbis, quid tenendum sit, definit, sed etiam cum in doctrina exponenda unam prae aliis sententiam sequitur; id quod saepe vix aut omnino non vitari potest.

Et quoniam nonnulli reverendissimi patres nominatim definitionem ecclesiae accuratam, necnon declarationem notarum postulant, in his duobus, quae modo dicta sunt, breviter ostendamus. Ecclesiae definitio nunc satis communis, quae etiam in observationibus patrum proponitur, haec est, e Bellarmino assumpta: *Ecclesia est coetus hominum eiusdem christianae fidei professione et eorundem sacramentorum communione colligatus, sub regimine legitimorum pastorum et praecipue unius Christi in terris vicarii, Romani pontificis*¹. Secundum hanc igitur definitionem ab ecclesia non excluduntur haeretici occulti, siquidem veram fidem profitentur; excluduntur autem schismatici, etiamsi iidem haeretici non sint. Atqui a theologis nonnullis iisque gra-

¹ L. III de eccl. c. 2.

vissimis unum vel alterum, ab aliis verbi gratia a Suarezio etiam utrumque negatur. Controversia haec, si ex re ipsa ponderatur, non magni videatur momenti esse. Nam qui occultos haereticos adhuc de ecclesia esse dicunt, non ideo eos eodem modo atque vere fideles ad eam pertinere aiunt; et qui schismaticos ab ea excludunt, eos tamen aliquo modo in ea esse non negant. Sed hac ipsa de causa a diiudicandis huiusmodi controversiis concilia abstinere, ne scilicet sine necessitate aut magna saltem utilitate libertas docendi restringatur, et viris de re catholica optime meritis erroris, nedum haereseis nota inuratur.

Quod de definitione ecclesiae, de notis quoque dicendum est. Ecclesiae proprietates illas, quae in ipso symbolo fidei recitantur, esse notas, hoc est signa, quibus vera ecclesia dignoscitur, a catholicis omnibus tenetur et tenendum est. Sed quibus in rebus unaquaeque consistat, ab aliis aliter definitur. Itaque in hoc schemate, quod reformatum exhibemus, notae ecclesiae et in principio enuntiantur quidem et in ultimo capite, ubi de Romana ecclesia sermo est, singulae attinguntur; non tamen in proprio capite, ut postulatum est, ex instituto tractantur. Haec enim tractatio ne inutilis esset; et fere ad pompam tantum fieri videretur, ea quae inter catholicos disceptantur, praeterire non posset.

Sunt etiam, qui ab initio de Redemptore et redemptione latius agendum esse existiment; quin etiam plures reverendissimi patres huiusmodi doctrinae capita iam elaborata proposuerunt. Sed haec si postulantur ad complendam doctrinam de ecclesia; non id est concilio propositum, de materia, in qua versatur eius deliberatio, librum seu, ut aiunt, tractatum componere; sed aliqua capita, prout necessitas postulat, accuratius definire et exponere. Sin vero illa postulantur, ut ipsa dogmata de Redemptore eiusque opere adversus errores grassantes declarantur; id praestandum erit in secunda constitutione de fide catholica, ut ex schemate iam exhibitio cognoscitur.

Haec de iis, quae adicienda proposita sunt; delenda quoque pauca aliqua nonnullis visa sunt, sed ea suis locis indicabuntur.

Quod iam ad rerum expositionem et dictionem pertinet, displicuit non paucis, totam fere tractationem ad principia, quae a philosophia et iurisperitis de societate statuuntur, accommodari, quod quidem in reformando schemate vitatum est. At quoniam multi scriptores perversam suam doctrinam de ecclesia ad illa principia revocare solent, atque termini *vera societas, perfecta societas* inter doctos non unius regni eodem definito sensu recepti sunt; visum est omnino expedire, ut in constitutione disertis verbis declararetur, ecclesiam et veram et perfectam societatem esse. Neque ab ecclesiastico sermone putandum est alienum, ecclesiam societatem vocari. Certe ipse s. Augustinus cum saepe alibi isto nomine utitur, tum in libris de Civitate Dei expressè definit, civitates illas duas, de quibus agit, esse societates hominum¹.

Notatum praeterea est, de erroribus, qui per canones damnantur, etiam in capitibus agi. Huius quoque animadversionis ratio habita est, non ea tamen, ut de erroribus in capitibus nusquam sermo institueretur. Capita enim doctrinae ea quoque de causa praemittuntur, ut canones, qui et breviores esse et fere ipsis haereticorum verbis concipi solent, facilius intelligantur. Accidit etiam, ut

¹ „Non quatuor, duae scilicet angelorum totidemque hominum, sed duae potius civitates, hoc est societates hominum dicuntur.“ L. 19, c. 1. — „Quas etiam mystice appellamus civitates duas, hoc est duas societates hominum.“ Cf. L. XIX, c. 17.

praeter erroris substantiam, adiuncta aliqua aut a diversi loquendi modi in capite commode commemorari possint. Hinc etiam alia concilia in expositione doctrinae de iisdem erroribus, qui postea per canones proscribuntur, non raro egerunt. Videantur in conc. Tridentino sessionis VI^{ae} capita 9, 11, 12, 16, et sess. XIV^{ae} cap. 1, 4, 5, 6, 8, ubi iidem errores, de quibus canones subiuncti sunt, perstringuntur, et interdum etiam in antecessum iam damnantur.

Tandem in hac schematis reformatione curae fait, ut reverendissimis patribus, qui nonnulla capita in unum redigenda existimaverunt, vel de stylo nimis scholastico cōnquesti sunt, satisfaceret.

De capite primo.

Initio huius capituli summa doctrinae de ecclesiae institutione tanquam fidei dogma proponitur. Quae vero de salutari Dei providentia in triplici mundi aetate subsequuntur, eo spectant, ut in hoc ipso constitutionis principio — secundum multorum reverendissimorum patrum desiderium — natura et finis ecclesiae declararentur. Eadem de causa ex multis vaticiniis ea selecta sunt, quibus hic finis et haec natura exprimitur, atque ecclesia tanquam regnum perhibetur, a Deo in terris constitutum, in quo populi universi, Iesu Christi sanguine redempti, per veri Dei cultum et sanctitatem non legalem tantum, sed spiritualem, salutem aeternam consequerentur. Atque hac ratione illi quoque, qui ab altiori ecclesiae conceptu exordium esse monuerunt, satisfactum esse speramus.

De capite secundo

Ut iam ecclesiae natura et constitutio per partes singulas accuratius definiantur, in hoc capite statuitur, a Christo dispositum esse, ut fideles ad colendam religionem, quam instituit, inter se in unum quoddam corpus coniungerentur: id quod probatur testimonio Ioan. XI, 52, et nominibus, quibus Scriptura ecclesiam designare solet.

Hinc deducitur primum, quod contra heterodoxos de natura ecclesiae asserendum est; eam scilicet esse coetum fidelium. Ut vero sensus vocabuli *coetus* magis determinetur, additur *et vera societas*. Societas enim ex definitione recepta est multitudo hominum ad certum finem vinculis moralibus (iuribus et legibus) coniuncta.

Ad excludendum vero, quidquid mere humani vel profani hoc nomen societatis suggerere posset, mox subiunguntur nomina ecclesiae magis propria et biblica, atque horum explicatione ostenditur ecclesiae indoles plane divina, et supernaturalis origine, fine, medius. Quae eo etiam spectant, ut occurratur calumniae, a catholicis in describenda ecclesia ea, quae sunt interna et spiritualia, negligi.

Multis reverendissimis patribus in priore schemate displicuit, definitionem ecclesiae symbolicam, qua corpus Christi dicitur, tanquam caput doctrinae et fundamentum eorum, quae sequuntur, proponi. Hoc igitur mutatum est, ita tamen, ut etiam nomen illud ecclesiae singulariter commemoretur, propterea quod in ipsa etiam Scriptura caeteris frequentius et expressius usurpatur, et valde idoneum est ad ecclesiae proprietates significandas.

Huic capiti *primus canon* respondet: in quo cum plurimi patres difficultatem reperissent, alii aliam emendationem proposuerunt. Neque vero illa difficultas melius expediri posse visa est, quam si ex more conciliorum termini ipsi, quibus heterodoxi errorem suum enuntiarunt, ponerentur: id quod a nobis factum esse, e prioris schematis pagina 53 [t. LI, col. 555], ubi nonnulla e protestantium libris

excerpta recitantur, cognosci potest. — Aliquibus his canon ideo etiam aliquantum negotii *facessisse* videtur, quod per eum non id usum, de quo hoc loco quaeritur, sed nonnulla etiam alia de ecclesiae natura statui voluissent. At haec postea suo loco dicentur; nec quidquam magis, canones praesertim, reddere solet obscuros et intricatos, quam plurimum rerum in uno loco congeries.

De capite tertio

Postquam in secundo capite statutum est, e Christi Domini voluntate fideles ad profitendam religionem colligatos esse, in hoc tertio, ad naturam ecclesiae iam magis definiendam, adiungitur, fidelium congregationem non esse similem collegio, cuius membra inter se iuribus sunt aequalia, sed praepositos ecclesiae e divina ordinatione donatos esse potestate, qua reliqui carent. In priori igitur parte capituli, potestas apostolis concessa e. Scriptura demonstratur; in altera ex natura huius potestatis et ecclesiae perennitate inferitur, et s. Pauli testimonio confirmatur, ecclesiae praesules in hac potestate apostolis succedere. — Quamvis vero tum in expositione doctrinae, tum in conclusione, qua dogma ipsum enuntiat, potestas triplex distinguitur, sanctificandi scilicet, docendi et regendi, non tamen in partes has singulas inquiritur. De potestate enim sanctificandi seu ordinis late egit concilium Tridentinum in sessione XXIII: de potestate vero docendi et regendi in hac constitutione infra, cap. VII et VIII, dicitur: isto in loco, generali de potestate ecclesiastica doctrina, fundamentum solum ponitur eorum, quae mox de hierarchia et postea de magisterio et iurisdictione ecclesiae tradentur.

In *canone*, qui huic pertinet, et *Secundo secundo* positus est, reicitur vulgatus protestantium error, fideles inter se pares esse; adiungitur autem tanquam alterum erroris membrum, nullos in ecclesia potestate *divinitus collata* aliis superiores esse, quoniam ex iure humano pastores ecclesiae potestate eminere, neque ab heterodoxis negatur.

De capite quarto.

Ut iam ipsa ecclesiae constitutio declararetur, in hoc capite de hierarchia agitur, quae inde existit, quod potestas spiritualis, de qua in praecedente capite dictum est, non tota singulis inest, qui in ecclesia munere vel ministerio aliquo funguntur, sed ita distributa, ut distincti sint ordines, per quos velut per gradus ad potestatis plenitudinem ascenditur.

De hierarchia iam egit concilium Tridentinum in sessione modo laudata: decretum autem hoc, quod Vaticano concilio proponitur, a Tridentino eo differt, quod non ordinis potestatem tantum, sed etiam et amplius iurisdictionis pertractat. Patres enim Tridentini de hierarchia locuti sunt, doctrinam de sacramento ordinis tradentes; hic autem de ea sermo instituitur, ut ecclesiae constitutio qualis sit, demonstraretur.

Porro caput tres partes complectitur: in prima docetur, presbyteros reliquis ministris, episcopos presbyteris superiores esse; in altera agitur de parte, quam episcopi in docenda et gubernanda ecclesia universa habent; in tertia de eorum subiectione Romano pontifici.

1. Itaque cum in Tridentino decreto episcopi dicantur presbyteris superiores simpliciter, in hoc decreto additur: *tam ordine quam iurisdictione*, et plura de potestate episcoporum proprias dioeceses gubernandi adiciuntur. — Neque vero eo, quod episcopi e divina institutione presbyteris iurisdictione superiores esse dicuntur, controversia, a qua diudi-

canda patres Tridentini post longam deliberationem A abstinuerunt, dirimitur, controversia scilicet, utrum episcopi iurisdictionem ab ipso Deo in consecratione, an a Romano pontifice accipiant. Etiam enim posterius, quod longe communior sententia tenet, ponatur; tamen verum est, episcopos ex institutione divina presbyteris etiam iurisdictione praecedere. Nam ipse episcopatus procul dubio divinitus institutus est; institutus autem est, non solum, ut episcopi sanctificent, sed etiam ut regant ecclesiam Dei. Etsi igitur iurisdictionem per Romani pontificis electionem vel confirmationem accipiant; haec tamen est muneri eorum propria et ordinaria. Et quamvis summus pontifex efficere possit, ut hic prae illo sit alicuius ecclesiae antistes; non tamen potest efficere, ne sint in ecclesia antistites, qui assignatas sibi dioeceses propria illa et ordinaria potestate regant. Quod si ita est, episcopi iure divino presbyteris etiam iurisdictione superiores sunt. Episcopali enim potestati, quae est in ecclesia ex divina ordinatione, presbyteri haud secus atque caeteri fideles subiecti sunt; et si quando presbyter sive a Romano pontifice sive per electionem capituli ex iure communi iurisdictionem episcopalem accipit, haec in eo neque propria neque ordinaria est.

2. Quod iam in capite de parte, quam habeant episcopi in gubernanda ecclesia universa, et de conciliorum auctoritate sequitur; per se ipsum difficultatem nullam habere videtur. Cum enim episcopi, a summo pontifice in partem sollicitudinis vocati, non sint meri consiliarii, sed una cum papa decreta tanquam veri iudices et definitores edant, haec vero decreta supremae sint auctoritatis, totamque ligent ecclesiam; dubitari non potest, quin episcopi in docenda et gubernanda universa ecclesia partem aliquam habeant. Sed quoniam non minus constat, C et in constitutione prima de ecclesia per canonem capituli definitum est, in Romano pontifice non potiores tantum partes, sed totam plenitudinem supremae potestatis inesse: consequens est, hanc potestatem in duplici subiecto esse, in episcoporum corpore papae coniuncto, et in papa solo. Et hoc videatur difficile esse. Neque tamen novum est, sed communiter admissum ab iis quoque, qui in controversia, post concilia Constantiense et Basiliense orta, Romani pontificis partes tuebantur: de quo satis fuerit Bellarmini testimonium afferre. Is: „Qui docent, ait, papam esse supra concilium sine ipso celebratum, iidem docent, parem esse auctoritatem in solo papa et in concilio cum papa intensive, licet extensive sit maior in concilio: et proinde non posse a tali concilio papam iudicari vel damnari... quia par in parem non habet potestatem¹.

Offendi vero hac sententia nonnulli ideo videntur, quod existimant, per duo illa subiecta potestatis supremae intelligi hinc papam, inde corpus episcoporum: quo posito, si quando corpus episcoporum aliud sentiret quam papa, actum fore inferunt de ecclesiae concordia et unitate, cum utrinque pugnet eadem suprema potestas.

Verum, ut iam dictum est, suprema auctoritas non attribuitur corpori episcoporum simpliciter, sed corpori episcoporum papae coniuncto; inter papam vero et papam cum concilio pugna et discordia nulla esse potest. Quod si episcopi soli in concilio, etsi legitimo, decretum edant, quod summus pontifex non probat, hoc ipso decretum eiusmodi non est sententia summae potestatis; et si summus pontifex non solum non probat, sed contrarium statuit,

ut accidit in Ephesino II et Constantinopolitano sub Hadriano I celebrato, episcopi se submittere tenentur. Sed praeterea animadvertendum est, si per corpus episcoporum non intelligantur episcopi in concilio congregati, sed omnes per orbem terrarum dispersi, accidere nunquam posse, in iis quidem rebus, in quibus ecclesia errare et deficere aequit, ut corpus episcoporum hoc est omnes aut fere omnes episcopi a papa dissentiant. Hoc deducitur primo e promissione divina, ecclesiam perpetuo duraturam. Corpore enim a capite disiuncto interiret. Inferitur deinde ex assistentia divina ut Petro, ita et corpori apostolorum promissa, verbis: *Ecce roboratum sum* etc. Quemadmodum enim promissio Petro facta falleret, si Romanus pontifex e cathedra loquens erraret; sic promissio collegio apostolorum facta, si totum corpus episcoporum in errorem laberetur. Denique quae sive contra veritatem sive contra iustitiam et sanctitatem statuuntur, in caelis rata haberi non possunt. Dixit autem Dominus ad apostolos universos: *Quaecumque ligaveritis* etc. Itaque fieri non potest, ut universi episcopi sive in docendo a veritate sive in gubernando a iustitia et sanctitate aberrent.

Et haec dicta sint, ad levandam difficultatem, quam quis in conciliando canone tertio constitutionis primae cum hoc decreto offendere possit: nam, ut commemoratum est, decretum per se ipsum fidei dogma certissimum enuntiat.

3. Quod iam partem tertiam capituli, quae est de subiectione episcoporum Romano pontifici, pertinet; quaesierit quispiam, cur in hac constitutione denuo de primatu sermo sit. Respondemus: 1° cum in constitutione ex multorum patrum rectissima sententia hierarchia ecclesiastica declaranda sit, fieri sane non potest, ut de summo hierarcha taceatur. 2° Praeter generale pronuntiatum de subiectione episcoporum duobus tantum singulatum et pluribus verbis traduntur: ius summi pontificis circa particulares ecclesias, et in concilia oecumenica. Haec vero duo in prima constitutione non habentur, nisi inclusa in generali doctrina. Praeterea quae hic de ecclesiis particularibus dicuntur, in aliqua emendatione pro capite tertio primae constitutionis proposita erant. Concilium autem, relato auditore, probavit, quod patribus deputatis visum erat, nempe ut haec non tertio illi capituli, sed idoneo loco huius secundae constitutionis insererentur.

De capite quinto.

In hoc capite traduntur quatuor: 1° Ecclesiam non esse spiritualem societatem iustorum vel praedestinatorum, sed coetum externum fidelium.

In expositione huius dogmatis corpus ecclesiae Deos omnes complecti dicitur, qui eiusdem fidei et sacrorum communionis inter se coniuncti, et eidem summo pastori subiecti sint. Omissum est (post *eiusdem fidei*) vocabulum, quod plerique ponunt: *professione*, ut parceretur sententiae quorundam theologorum, qui, ut supra commemoravimus, occultos haereticos in ecclesia esse negant, proindeque hoc loco non solum fidei professionem, sed ipsam fidem requirunt. Paretur autem horum sententiae, quia incertum relinquitur, utrum communio fidei, quae requiritur, externa tantum, an etiam interna sit. Neque per ea, quae sequuntur, damnatur aliorum opinio, schismaticos, nisi iidem sint haeretici, esse de ecclesia. Dum enim dicitur corpus ecclesiae complecti eos omnes, qui summo pastori subiecti sunt, non negatur, alios quosdam suo modo in eo corpore esse, sed statuitur contra haereticos, non solos iustos vel praedestinos, sed etiam peccatores et reprobos posse in ecclesia esse.

¹ De conc. l. 2, c. 13.

Docetur 2° inistorum nihilominus esse quandam A per interna vincula societatem; at

3° non hanc, sed totum fidelium corpus illam esse ecclesiam, de qua Scripturas loquuntur. Atque hoc loco, facta mentione donorum, quas Deus ecclesiae contulit, per modum corollarii adiungitur:

4° Ecclesiam non solum visibilem, sed conspicuam quoque et in luce positam esse.

Porro caput hoc respondet prioris schematis capiti quarto; quod tamen hic 3° loco dicitur, e capite quinto translatum, et paulo pluribus enuntiatum est. Aptissime enim cohaeret cum haeresei, de qua quaeritur, et veluti eius nucleus est: siquidem ad hoc excogitaverunt ecclesiam invisibilem, ut ad eam, quae in Scriptura de ecclesia leguntur, transferre possent.

Qua de causa etiam in canone quarto, qui hunc locum respicit, illud ipsum positum est. Adiecta autem sunt verba: *soli Deo cognitae*, ut mens haereticorum plenius exprimeretur, id enim disertis verbis docet Calvinus Inst. l. 4, c. 1: *Nobis invisibilem solum Dei oculis conspicuam credere ecclesiam necesse est.* Et in praefatione eiusdem libri: *Permittamus, inquit, Deo, ut quando ipse solus novit, qui sui sunt, interdum etiam ecclesiae suas exteriorem notitiam ab hominum aspectu auferat.*

Inscriptimus hoc caput *De membris ecclesiae*, cum antea inscriptum esset *Ecclesiam esse societatem visibilem*. Quaestionem de visibili ecclesia dici posse quaestionem de membris ecclesiae, ex iis, quae modo exposita sunt, liquet. Cum igitur in hoc nove schemate ex instituto de ecclesiae constitutione et hierarchia agatur, doctrinae ordo id postulare videbatur, ut postquam dictum esset de praesulibus et ministris ecclesiae, iam de toto corpore, hoc est de membris ecclesiae diceretur. Praecipua autem quaestio de membris ecclesiae ea ipsa est, quae in hoc capite C tractatur.

De capite sexto.

Hoc in capite, ut plures reverendissimi patres proposuerunt, ea, quae in prioris schematis capite V, VI et VII [t. LI, col. 541-42] habentur, coniuncta sunt. Proponitur igitur doctrina de unitate ecclesiae et necessitate eam ingrediendi, atque contra indifferentismum infertur, nullam esse extra ecclesiam salutem sperandam.

1. Ecclesiam unam esse, primum concluditur ex iam assertis; deinde beati Pauli aperto testimonio comprobatur; postremo notantur duo errores, de quibus latius agitur in prioris schematis adnotationibus pag. 71-74 [t. cit., col. 564-66].

2. In declaranda necessitate ingrediendi ecclesiam omisa est illa diserta inter *necessitatem praeccepti et necessitatem medii* distinctio, de qua in observationibus patrum multus sermo est. Omisa D autem est, tum quod a nonnullis scholam redolere non immerito dicebatur, tum ut vitaretur species, etsi non vera, repugnantiae cum eo, quod de ignorantia non culpabili postea traditur. Ita tamen res ipsa declaratur, ut necessitas eadem, quae in priore schemate *necessitas medii* dicebatur, etiamnum asseratur. — Quodsi hoc loco dicitur, per solam ecclesiam fructus redemptionis dispensari, et Dei filios gigni: opponi posse videatur, baptismum, quo et redemptionis fructus dispensantur, et filii Dei gignuntur, etiam ab haereticis valide administrari. Sed licet omnes non modo haeretici, sed Iudaei quoque et gentiles huius sacramenti ministri esse possint, non tamen valide administrant, nisi *intendant facere, quod facit ecclesia*. Unde vere per eos quoque ecclesia baptizat, et sicut dicuntur ministri huius sacramenti, ita, si absit verbo invidia, ecclesiae ministri in hoc actu dici possint.

3. Perstranguntur iam errores varii, qui indifferentismi nominis comprehenduntur. De iis exponitur in priori schemate pag. 85-90 [t. cit. 571-74]. Sed praeter documenta ibi citata, alia quoque, quae pag. 76 et 77 [ib. 567] leguntur, haec pertinent. Omnino autem expedire visum est, errores istos hoc loco singulatim notari. Quoniam enim, etsi ex uno fonte nascentur, distincti tamen sunt, omnesque ad plurimorum perniciem late sparguntur; condemnandi certe sunt. Quodsi proprio quisque canone damnarentur, contra multorum patrum sententiam canonum series longiori fieret.

4. Sequitur iam definitio dogmatis, quod omni indifferentismi speciei et formae opponitur, adiecta eiusdem declaratione.

Definitio secundum nonnullorum patrum animadversionem solemnior facta est. De re enim agitur gravissima, et de errore, quem Gregorius XVI feliciae memoriae verissime appellavit *causam malorum uberrimam, quibus affligari in praesens complurimum ecclesiam*¹. Si vero hic error pravo nostri saeculi ingenio valde consentaneus est, ideoque eius condemnatio plurimis displicebit; non tamen propterea a concilio transmittendus, sed immo maiori gravitate confingendus est. Ob eam enim ipsam causam *nonnulli in orbis catholici partibus*, ut sanctissimus dominus noster Pius IX conquestus est, *plerorumque etiam catholicorum animis insedit*².

Nonnulli reverendissimi patres conquesti sunt, quod definitioni nulla adiecta esset demonstratio. Sed considerandum est, quod supra innuimus, hanc demonstrationem contineri iis, quae de ecclesiae unitate et de necessitate eidem adhaerendi praecedunt. Apostolica igitur doctrina, cuius in definitione mentio fit, ea ipsa est, quae in capite antea exposita fuit. Etenim si nemo salvatur, nisi per unum Mediatorem Iesum Christum, huius autem unum est corpus, unus spiritus, una fides, unum baptisma, una quoque dilecta sponsa, pro qua se tradidit, ecclesia; consequitur profecto, extra hanc ecclesiam non esse sperandam salutem. — Romanorum vero pontificum et conciliorum, a quibus idem dogma iam propositum et sancitum est, decreta recitantur in antiquo schemate pag. 81 [t. cit. 569 D].

Quod denique ad *declarationem* dogmatis pertinet, reverendissimis patribus, qui de ea scripserunt, satisfactum esse speramus. — In priori parte, ubi dicitur de iis, qui sua culpa extra ecclesiam moriuntur, specialis mentio facta est ignorantiae culpabilis, propterea quod patres aliqui sapienter monuerunt, non esse de gravi officio tacendum, quo is, qui aliquam notitiam ecclesiae accepit, vel de sua secta dubitare coepit, veritatem inquirere tenetur.

Canones, qui ad hoc caput referuntur, quatuor sunt: 5, 6, 7 et 8, qui respondent 4, 5 et 6 prioris schematis. Ultimus scilicet divisus est in duos, ne error ille, *de vera ecclesia constare non posse*, damnari tantum videretur, quatenus ut ratio afferatur, cur ecclesia omnes sectas tolerare debet. Hic enim, ut ita dicamus, scepticismus religiosus sicut per se est perniciosissimus, ita etiam per se reprobandus videtur. Plurimi enim hodie, etiam ubi nulla est quaestio de tolerantia vel intolerantia ecclesiae catholicae, a scrupulo iniecto se expediunt, respondendo sibi vel aliis cum Pilato: *Quid est veritas?*

De capite septimo.

In hoc quoque capite tres partes distinguuntur:

1. Praemissa, quam plures reverendissimi patres requisiverunt, demonstratione, definitur infallibilitas

¹ Encycl. contra Lamennais, an. 1839. V. schem. antiq. pag. 77 [t. cit. col. 567 D].

² Alloc. d. 9 dec. 1854; sch. antiq. pag. 79 [t. cit., 568 D].

ecclesiae, et in hac definitione similiter, quae patres A memorerant, servata sunt. Itaque distinguitur primum infallibilitas in credendo et in docendo, deinde de- centis ecclesiae magisterium perpetuum et extra- ordinarium; determinatur etiam subiectum duplex episcopatus scilicet una cum Romano pontifice, et Romanus pontifex solus e cathedra loquens; ob- iectum autem hoc loco recepta formula in rebus fidei et morum enuntiatur.

2. Ostenditur e sacris litteris et praxi ecclesiae officium fidelium audiendi ecclesiam; quae quidem paragraphus duplici de causa inserenda visa est: 1° quia nihil magis hac aetate inculcandum est fidelibus, quam obedientia generatim et nominatim intellectus obsequium; 2° quia testimonia sacrarum litterarum, quibus hoc obsequium praecipitur, ipsam sententiam de infallibili ecclesiae magisterio mirum in modum confirmant, eo maxime quod ecclesiae doctrinam doctrinam Dei esse asseveratione gravi B et luculenta affirmant.

3. Ex fine et natura accuratius determinatur in- fallibilitatis ambitus seu obiectum. De iis, quae in hunc finem iam in priori schemate proposita erant, triplex in observationibus reverendissimorum patrum sententia reperitur. Aliqui enim praeter consuetam formulam in rebus fidei et morum nihil exprimen- dum esse censent; sive quod. reliqua incerta vel falsa sint. sive quod in iis accurate enuntiandis magna sit difficultas. — Alii contra etiam disertius loquendum et mentionem apertam facti dogmatici saltem et legis moralis faciendam esse iudicant. — Nonnulli tandem retinendam esse sententiam schema- tis, sed simplicius et clarius eloquendam arbitrantur.

His postremis obsequendum esse visum est: at- tamen in declaratione depositi, quod ecclesiae custo- diendum est, statim initio morum doctrina commem- oratur, quo fit, ut ea quoque, quae sequuntur, ad hanc referantur, atque ita secundis ex hac parte satisfactum esse putamus. Quodsi insuper facti dogmatici et disciplinarum humanarum mentio ex- pressa facienda esse videatur; textui inseri possunt, quae eo in loco adnotavimus. Quod vero aliqui ex primis doctrinam ipsam sive incertam sive falsam dixerint, miramur. Certe quod facta dogmatica at- tinet, res ipsa loquitur, et dudum hoc miserum Iansenistarum subterfugium sanctae sedis iudicio interclusum est! — Esse autem ecclesiae et ius et officium de conclusionibus philosophiae aliarumque disciplinarum iudicare, et sancti Pauli effato de op- positionibus falsi nominis scientiae certum, et in con- stitutione prima de fide definitum est. Quod autem in schemate subiungitur, tam late scilicet patere infallibilitatis donum, quam late pateat suprema ec- clesiae auctoritas docendi, e rei natura facile cog- noscitur, et iis, quae mox dicturi sumus, plane evin- cetur. Quo posito iam id, quod in quaestionem vocatum est, tenetur, nempe ecclesiam non solum de iis, quae per se ipsa in verbo Dei continentur, sed etiam de assertis humanis, quae divinis directe vel indirecte opponantur, infallibiliter iudicare.

At vero his, quae iam in antiquo schemate, quod ad rem ipsam pertinet, habebantur, nunc ultimo loco aliquid additum est de definitionibus ecclesiae, quae sententiam aliquam tenendam esse statuunt, non tamen fidei dogma esse declarant, aut, quod in idem recidit, opinionem pravam dam- nant, at sine haeresis censura. Atque de hoc paulo fuis iam exponendum est.

In schemate constitutionis primae de fide pro- positus erat hic canon: *Si quis dixerit, licitum esse tradere vel tenere opinionem ab ecclesia proscriptam,*

¹ Clem. XI bulla *Vincam Domini* an. 1706.

demmodo ne sit proscripta tanquam haereticis; an- themus sit. De quo canone concilium, patrum depu- tatorum sententiam sequens, statuit, ut quoad opus esse videretur, reformatus in hac constitutione de ecclesia poneretur, et capiti doctrinae quidpiam de re eadem insereretur. De canonis reformatione mox loquemur; nunc de iis, quae capiti addita sunt.

Haec per se ipsa nihil statuunt, nisi non esse negandum mentis assensum definitionibus, quae paulo ante commemoravimus; ideoque infallibilitatem ec- clesiae in eiusmodi definitionibus directe non asserunt; asserunt tamen oblique. Nam opinionem, quae negat illum mentis assensum his definitionibus de- beri, reprobendam esse deducitur ex eo, quod ec- clesia non solum in iis, quae per se ipsa revelata sunt, sed in illis quoque, quae cum his aliquo modo cohaerent, infallibilis sit. Praeterea in ipsa defini- tione infallibilitatis consulto scripsimus: *quae tenenda et tradenda*, non: *quae fide divina tenenda et tradenda definiuntur*. Quamquam vero hic modus loquendi fortasse non est satis apertus et decretorius, ut iam a concilio definitum esse dici possit, ecclesiam infallibilem esse quoties aliquid in rebus fidei et morum pro auctoritate statuat, etiam non definiat dogma fidei; hoc tamen propter ea, quae in fine capitis adduntur, satis manifeste con- cludi posset, atque ideo a concilio saltem indirecte affirmaretur. Et quoniam a nonnullis dubitatum est, an hoc tam certum sit, ut a concilio tradi possit, argumenta strictim proponemus:

1. Cum Christus Dominus apostolos et in apo- stolis ecclesiam mitteret, usque ad consummationem saeculi se cum iis futurum esse promittens; iussit eos, qui credidissent et baptizati essent, doceri omnia servare quaecumque ipse mandavisset. (Matth. ult.) Itaque ecclesia suo munere functa non est, nisi fideles ita instituerit, ut ad Christi praecepta vitam universam componere sciant. Id autem fieri non potest, nisi doceantur de plurimis, quae reve- lata non sunt, ex revelatis iudicare. Ut enim inter ordinem supernaturalem et naturalem multiplex est nexus, ita revelata dogmata tum speculativa tum maxime practica cum iis, quae naturali ratione et experientia cognoscuntur, multis modis connexa et conserta sunt. Si autem ad munus ecclesiae per- tinet, in his iudicandis fideles dirigere; in exequenda hac muneris parte haud secus atque in aliis praesentia Redemptoris ab errore defendetur.

2. Quod ex ipso munere ecclesiae, id etiam cognoscitur ex verbis, quibus Iesus Christus divini Spiritus assistentiam pollicitus est: *Ille vos docebit omnia* (Ioan. XIV, 26); *docebit vos omnem veritatem* (Ioan. XVI, 13). Haec dicta non ita quidem premenda sunt, ut putemus, in iis quoque rebus, quae ad salutem aeternam nihil pertinent, ecclesiam a Spiritu sancto erudiri; sed neque tam restricte sumenda sunt, ut eam in ipsis tantum revelatis sen- tentiis dirigi arbitremur. Annon haec tam ampla promissio ea cuncta complectitur, quae ad Christi doctrinam fructuose intelligendam et in universa vita nostra exequendam cognita sunt necessaria? Neque vero, ut ecclesiae iudicia, quae huc pertinent, sint certissima, requiritur, ut Spiritus sanctus nova ei revelet, sed tantum ut eam dirigat tum in verbi divini intellectu tum in rationis usu. Nonne et nos de multis, quae revelata non sunt, ex revelatis quotidie iudicamus, et iudicare debemus? Quod igitur nos singuli facimus cum periculo utique er- randi, id facit ecclesia in publicis illis suis iudiciis ab hoc periculo Spiritus sancti assistentia immunis.

Ex iis, quae diximus hactenus, proxime quidem non inferitur, nisi hoc: Ecclesiam in definiendis illis, quae per se revelata non sunt, sed cum revelatis

tamen connexa, falli non posse. At merito hinc A deducitur, quod proprie quaerimus. Nam ea, quae non tanquam haeretica, sed tanquam erronea, scandalosa etc. etc. dampnantur, plerumque sunt ex illo genere. Sed iam afferamus argumenta directa et propria.

3. Ea, quae non sunt haeretica, sed ad haeresim plus minus accedunt, non tollunt quidem fidem, sed eam corrumpunt; quod Melchior Canus similitudine illustrat morborum¹, quorum plurimi, etiam lethales non sint, valetudinem tamen graviter efficiunt, et paulatim ad mortem adducunt; et card. de Lugo, alio exemplo utens, iudicia ecclesiae, de quibus agimus, antemuralia vocat, quae doctrinam fidei muniunt². Si igitur ecclesia in his iudiciis falleretur, dicine adhuc posset columna et firmamentum veritatis? annon erroneis suis iudiciis fidem ipsa labefactaret? Neque sane boni pastoris munere fungeretur, alimenta salutifera praebendo, sed gregem in mortifera pascua ageret, a salubribus arceret.

4. Quod de fidei doctrina generatim diximus, praecipue in morum disciplina considerandum est. Tam varia et multiplex vitae humanae conditio est, ut de moribus excitentur quaestiones innumerabiles, quibus in ipsa revelatione responsum non invenias. Et tamen ecclesia earum plurimos suo iudicio definit, pravas opiniones censuris, de quibus loquimur, efficiens. Fac igitur in his eam iudiciis decipi, num sancta esset, quae sua nos doctrina et auctoritate ab honestis averteret, ad turpia induceret? Quae ratio quam late pateat, intelliget, qui propositiones Eccardi a Ioanne XXII, Wicleffii et Hussii a concilio Constantiensi, ac praesertim opiniones ab Alexandro VII, Innocentio XI et Alexandro VIII damnatas consideraverit.

5. Et quoniam plerisque omnibus exploratum est, ecclesiam in doctrina morum non posse errare, ita ut quod honestum est: pro turpi, aut quod turpe est, pro honesto habendum esse decernat: eequid aliud est, opinionem ut temerariam, erroneam, scandalosam, seditiosam etc. proscribere, quam declarare, illicitum et inhonestum esse, eam fovere et defendere?

6. Iam vero ecclesia iudicia, de quibus loquimur, gravitate et severitate maxima edere solet. Hinc autem cuncta, quae diximus, novo robore firmanur. Si enim ecclesia in proscribendis opinionibus falli potest, quid sequitur, nisi fieri posse, ut universi fideles ab ecclesia, matre et magistra divinitus constituta, ad errores, qui fidem et mores corrumpunt, amplectendos, severo edicto et proposita excommunicationis poena, compellantur?

7. Superest argumentum tam manifestum et tam robustum, ut solum sufficere possit. In multis enim constitutionibus, quibus errores damnantur, censurae non singulae singulis opinionibus appositae, sed D enumeratis opinionibus coniunctim subiectae sunt, non ita ut omnes singulis, sed ut cuique una saltem convenire dicantur, quod *in globo* condemnare vocant. Iam si ecclesia in censuris infligendis omnibus infallibilis est, non magnum est incommodum, theologorum disceptationi relinqui, quae cuique opinioni censura adiungenda sit; cum constet, nullam esse ex opinionibus proscriptis, quae non mereatur aliquam et proinde reprobanda sit. At si ecclesia in haeresis tantum censura decernenda falli nequit, universum tale eius iudicium robore et efficacia caret. Quid enim, si hoc ponatur, constabit? Nempe id unum, inter plurimas opiniones Wicleffii exempli gratia aliquas esse haereticas et proinde certo reprobandas. At quoniam non constat, quanam illae sint; neque constat, quanam infallibili iudicio

condemnatas sint. — Perpendat autem, qui legit, quam hoc argumentum sit vastum, quot res gravissimas involvat. Eodem modo, quo Wicleffii et Hussii errores a concilio Constantiensi, Lutheri a Leone X. Bani a sancto Pio V, Michaelis de Molines ab Innocentio XI, Iansenistarum propositiones triginta et una ab Alexandro VIII, Quenellii denique opiniones in bulla *Unigenitus* a Clemente XI pluribusque eius successoribus damnatae sunt. De his igitur erroribus cunctis, si ecclesia solum in haeresis nota invenienda infallibilis est, fateri debemus, quod modo diximus, nempe nullius perversitatem per ecclesiae iudicium constare. Non potest esse vera nec tolerabilis opinio, quae tot constitutionibus, quas orbis catholicus tanquam regulas fidei veneratur, robor omne admittit.

Sed *theologos* inquit de hac re inter se non consentire, atque plerosque, ubi de Romani pontificis infallibilitate agunt, hanc non affirmare nisi in decretis, quibus fidei dogmata proponuntur.

Longum esset de theologis singulatim quaerere: itaque summatim respondemus. Theologi veteres hanc controversiam prorsus non agitant; sic autem de ecclesiae et nominatim de Romani pontificis auctoritate irrefragabili loquuntur, ut eam nequam dogmatum terminis circumscribant, sed ad omnem prorsus doctrinam, quae aliquo modo fidem et mores attingit, extendant; id quod imprimis de sanctis Thoma, Bonaventura et Antonino luculenter demonstratur³. A fine saeculi XVI theologi hanc nostram quaestionem tractare coeperunt; sed quamvis multi de ea scripserint, ne unus quidem integrae famae theologus invenitur, quin certissimum esse defendat, ecclesiam in usurpandis censuris, quas minores vocant, haud secus atque in haeresi condemnanda ab errore immunem esse. Eatenus tantum dissentiunt, quatenus oppositum alii dicunt haereticum esse, alii erroneum vel errori proximum.

Quod ad Romani pontificis infallibilitatem attinet, veteres, ut iam diximus, eam ad omnem doctrinam fidei et morum generalissimis verbis extendunt: recentiores non pauci decreta, de quibus nobis quaestio est, disertis verbis includunt; alii multi ibi quidem, ubi de Romani pontificis auctoritate agunt, thesim de infallibilitate ita enuntiant, ut fidei dogmata tantum comprehendant; sed plerique horum nostram quaestionem alio loco, qui fere est *de haeresi*, pertractant, atque ibi, ut paulo ante diximus, de certitudine nostrae sententiae conveniunt.

In nonnullis nuper editis libellis legitur, e communi theologorum sententia Romanum pontificem solum *e cathedra loqui*, cum dogma fide divina credendum proponat. Verum est, si verba tantum attendas, hoc apud recentiores non paucos theologos legi; at hanc esse sententiam theologorum communem, a veritate alienissimum est. Veteres omnes

¹ S. Thomas p. 2^a q. 1, a. 10, ubi quaerit, cujus sit fidei symbolum ordinare, non loquitur utique nisi de fidei articulis: at in Quodl. 9, a. 16, ubi quaerit, quibus in rebus ecclesia sit infallibilis, respondet in his, quae ad fidem pertinent. Porro p. 2^a q. 11, a. 2, *Ad fidem*, inquit, aliquid pertinet dupliciter, uno modo directe et principaliter, sicut articuli fidei, secundo modo indirecte et secundario, sicut ea, ex quibus negatis, sequitur corruptio alicuius articuli. — S. Bonaventura in Apolog. paup. c. 1, de officio obediendi definitioni vicarii Iesu Christi in fide et moribus, eo quod illi plenitudo potestatis collata sit, verbis disertis, quae late patent. In opusculo autem de paupertate Christi art. 1, et in *Exposit. Reg. s. Franc. Prolog. et c. 9*, prorsus illicitum, impium, haereticum esse affirmat, de regulis s. Francisci, de modo vivendi Fratrum, de eorum iuribus aliter sentire, quam a sede statutum sit. — S. Antoninus in summa theolog. l. 6, c. 4, docet apud solum summum pontificem tanquam caput ecclesiae esse potestatem dubia circa quaecumque ad fidem, ad ius naturale et divinum pertinentia declarandi cum auctoritate, cui omnes fideles se submittere tenentur.

¹ De loc. theol. l. 19, c. 6.

² De fide, Disp. 20, n. 27.

et plerique recentiora illa verba *in cathedra loqui* vel in similibus reddunt: *iudicialiter* vel *in iudicio determinare, pro potestate decernere, cum auctoritate apostolica* sive *ut papam loqui* etc. ita ut locutio *in cathedra* ab alia distinguatur per modum, quo docet pontifex, non per rem, quam tradit, neque per censuram, quam apponit. Etiam illi recentiores, apud quos scriptores hodierni interpretationem, quam praeproperè communem dixerunt, legerint, Bullerini exempli gratia vel Sardagna, nihil aliud significare voluisse videntur. Etenim cum rem, ut fieri solet, per contraria explicant, non dicunt: locutionem *in cathedra* non esse, si Romanus pontifex opinionem aliquam minori tantum censura notet, sed si tantum, quid sibi videatur, exprimat vel suadeat, nihil autem pro potestate decernat. Itaque hi quoque theologi dogma fidei dicunt, ut sententiam apostolica auctoritate definitam a sententia privati doctoris, non vero, ut sententiam sub nota haeresis a sententia sub minori censura definitam distinguant.

Superest ut de *canonibus* 9 et 10, qui ad hoc caput referuntur, dicamus. Canon nonus praeter ipsam infallibilitatem nihil enuntiat nisi generale principium, non in iis tantum, quae *per se ipsa revelata sunt*, ecclesiam infallibilem esse. Hoc tam certum esse, ut canone sanciri possit, tum iis, quae supra ex ipsa Scriptura deduximus, tum inde cognoscitur, quod alioquin ecclesia in ipsis canonibus conciliorum oecumenicorum infallibilis non esset. Legantur exempli gratia canones concilii Tridentini de sanctissima Eucharistia, et sacrificio missae, necnon de matrimonio, in quibus certe non pauca definiuntur, quae *per se ipsa* revelata dii nequeunt. Opportunum vero esse, hunc errorem proscribere, inde colligi potest, quod Iansenistae alique novatores eo continue ad se suamque contumaciam defendendam usi sunt, et utuntur. Nihil autem aliud in hoc canone positum est, quia sufficere videbatur, si per canonem id reiceretur, quod haeretici dicere solent, in capite autem, quid ex sana catholica doctrina tenendum sit, exponeretur.

Canon decimus ille est, qui pro constitutione de fide propositus erat, iam a nobis secundum reverentissimorum patrum monita reformatus. Ut antea enuntiatum erat, hanc difficultatem habebat: Accurate expositus non condemnabat nisi opinionem, licitum esse tenere sententias, quacumque censura ab ecclesia notatae sint, dummodo haec censura non sit censura haeresis. Ad hunc igitur canonem subterfugiendum satis esset, praeter haeresis censuram unam aliquam excipere, dicendo exempli causa nefas quidem esse, tenere sententias ab ecclesia damnatas tanquam haereticas vel haeresi proximas; eas autem, quae solummodo ut erroneae, temerariae, scandalosae etc. proscriptae sint, libere posse tradi et defendi. Quodsi canon sic immutaretur, ut ad omnes omnino opiniones ab ecclesia proscriptas pertineret, nonnullis severior futurus esse videbatur. Sunt enim theologi, qui (contra communiorem utique sententiam) defendunt, opinionem, quam ecclesia certis nonnullis censuris temeritatis exempli causa proscribit, non necessario falsam esse. Quare ex horum sententia tenemur quidem de opinionibus proscriptis indicare, ut de iis iudicavit ecclesia, scandalosae scilicet reputare, quas ut scandalosae, temerariae, quas ut temerariae proscripsit, et sic de aliis: at vero non quamlibet tenemur pro falsa habere. Ad hanc igitur difficultatem declinandam iam non definitur, illicitum esse *sententiam proscriptam tradere vel tenere, sed illicitum esse, de sententia proscripta aliter docere vel sentire, quam statuit ecclesia*: quae quidem emendatio iam tum, cum in concilio de hoc canone

agabatur, ab aliquo reverentissimo patre proposita erat.

Dubitari certe non potest, quia haeresis sit, dicere, non teneri nec ecclesiam docentem et solemni quidem iudicio docentem audire. Hoc unum ut demonstraretur, postulari adhuc possit, semper ecclesiam, cum opiniones proscribit, mentis assensum a fidelibus exigere. De quo si quis ideo ambigat, quod in huiusmodi edictis saepe externae tantum actiones *docendi, defendendi, praedicandi* vetantur; consideret, in ipsis quoque canonibus conciliorum legi, *si quis dixerit, si quis non confiteatur*, non vero *si quis cogitaverit, si quis non credat*. Quia scilicet ecclesia de externis tantum actibus iudicium exercet, eos nominatim exprimit; interim tamen internos quoque, qui illis respondent, sive prohibere sive praecipere arbitranda est.

Deinde in his decretis prohibitio (vel praecceptum) et definitio (sive iudicio de doctrina) distinguatur necesse est. Primum enim ecclesia definit opiniones illas esse pravas: tum eas ut tales prohibet, et in contumaces poenas sancit. Iam vero ecclesiae definiti mentis obsequium debetur, etiamsi nullum praecceptum adiungat. Cum enim Deus ecclesiam nobis in omnibus, quae ad religionem pietatemque pertinent, matrem et magistram dederit, eam docentem audire tenemur. Quare si nobis de totius ecclesiae sensu et doctrina constat, etiamsi nihil definiat, assentiri ei debemus: quanto igitur magis, si de eius sensu et doctrina nobis publica definitio constat? Praeterea qui de peccato suo in fratrem ecclesiam iudicantem non audierit, Domini sententia velut ethnicus et publicanus habendus est; quid ergo, quid de eo dicemus, qui iudicium ecclesiae solemne, quod bonum universale et perpetuum respicit, contemnere audeat?

Tandem non desunt decreta, in quibus mentis assensus etiam disertis verbis praecipitur. Ita Innocentius XI Mich. de Melino errores variis censuris notans, non solum eas *defendere*, sed etiam *credere et tenere* vetat. Clemens XI in constitutione *Unigenitus* prohibet, ne quis de propositionibus, quas damnavit, *aliter sentire praesumat, quam in constitutione continetur*. In bulla denique *Auctorem fidei* legitur: *Mandamus igitur omnibus utriusque sexus Christianis, ne de dictis propositionibus et doctrinis sentire, docere, praedicare praesumant, contra quam in hac nostra constitutione declaratur*. Itaque recte inferimus, hanc esse mentem ecclesiae in eiusmodi edictis, etsi nominatim non prohibeat nisi actus externos, quippe quos solos poenis, quas adiungit, in suo iudicio vindicare possit. Cuius rei evidens demonstratio in actis concilii Constantiensis perhibetur. Cum enim Wicleffii et Hussii opiniones a concilio damnatae essent, Martinus V in ipso concilio, damnationis sententiam confirmans, per bullam *Inter cunctas* triginta novem capita praescripsit, de quibus suspecti de haeresi interrogarentur. Iam vero inter has interrogationes undecima haec est: *Specialiter litteratus interrogatur, utrum credat, sententiam sacri Const. concilii super 45 Ioan. Wicleff et Ioan. Huss 30 articulis superius descriptis latam, fore veram et catholicam; scilicet quod supra dicti 45 articuli I. Wicleff et Ioan. Huss 30 non sunt catholici, sed quidam ex eis sunt notorie haeretici, quidam erronei; alii temerarii et seditiosi, alii piarum aurium offensivi*. Itaque Martinus V cum concilio pro certo habuit, exigi a fidelibus, ut opiniones proscriptas ea censura dignas esse crederent, quae a concilio notatae erant; et tamen in ipsa sententia concilii, de qua loquitur, non prohibentur, nisi actus externi docendi et praedicandi. Postremo Clemens XI in bulla *Vineam Domini* § 25 decernit et declarat,

obedientia, quae apostolicis constitutionibus contra A Inocenii doctrinam edita debetur, obsequies ille silentio, de qua Inocenianae, minime satisfieri. Atqui quod de his constitutionibus et de concilii Constantiensis decretis hoc modo authentice declaratum est, id etiam de reliquis tenendum esse nulla occurrit ratio dubitandi.

Quapropter canon decimus, ut nunc a nobis proponitur, nihil difficultatis habere videtur. Quoniam vero aliqui existimant, magis etiam expedire, ut non solum obedientia debita, sed ipsa quoque infallibilitas ecclesiae in his censuris ferendis definiatur; ideo in schemate alius canon, qui huic substitui possit, adscriptus est.

De capite octavo.

Tria in hoc capite traduntur. Primum est, potestatem ecclesiasticam non esse ministerialem, sed veram regiminis potestatem eamque divinitus collatam; quod quidem, ut plures reverendissimi patres desiderarunt, divinis litteris paulo explicatius ostenditur. Alterum est, hanc potestatem esse supremam et universalem; tertium eandem esse plenam.

Hoc tertium nonnullis difficile visum est, propterea maxime quod per ea, quae de potestate puniendi et cogendi dicuntur, ecclesia videri possit invidiosum ius poenas corporales infligendi sibi attribuere. Sed si de ecclesiae constitutione et iuribus agendum est, haec potestas silentio praeteriri certe nequit, non modo, quia maneat doctrina, sed etiam et maxime, quia haec potestas coercitiva a plurimis negata est et negatur. Moderatio autem in ea declaranda alia adhiberi non posse visa est, nisi haec, ut nihil novi statueretur. Ideo ipsa verba, quae iam in constitutionibus pontificiis leguntur, assumpta sunt. Minus enim affirmare eo, quod iam solemniter iudicio ecclesiae definitum est, nec concilium Vaticanum decet nec fidelibus prodest. Cum autem nihil addatur, non est, cur ex hac concilii definitione nova et maior invidia timeatur: siquidem per illas pontificias constitutiones, et maxime per bullam *Auctorem fidei*, quae

in omnium assensum venatur, quae sit ea de re ecclesiae sententia, notissimum est.

Proponunt aliqui, ut vocabulo *poenis* addatur *spiritualibus*. Sed quamvis qui ius poenas spirituales infligendi affirmat, eo ipso non negat ius infligendi etiam corporales; haec tamen concilii mens esse multis videri posset, eo quod nulla alia ratio appareret, cur consuetam loquendi formulam mutavisset.

Canones ad hoc caput referuntur duo, 11us et 13us. Eos proponimus studio decem reverendissimorum patrum reformatos. (V. *Observationes*, n. 568, pag. 303 [t. LI, col. 857-58].) In secundo tamen locutioni quae etiam *poenis* canonicis reprimere possit delinquentes brevitate causa substitutum vocabulum *coercitivam*. Nam quae sit potestas coercitiva, et per se notum et in capite explicatum est.

De capite nono.

Cum iam constitutio ecclesiae et praecipua eius iura declarata sint, in hoc capite primum concluditur, ecclesiam esse verum regnum et perfectam societatem, adiecta, quae desiderabatur, perfectae societatis perspicua definitione. Quod vero in hac universae dicitur, ecclesiam scilicet non esse alteri societati subiectam vel tanquam partem innexam, id in canone 13°, qui huc pertinet, ad libertatem ecclesiae a civili potestate nominatim transfertur.

Deinde docetur, constitutionem ecclesiae utpote divinitus sancitam, immutabilem esse. De erroribus, quibus hoc dogma opponitur, agitur in antiquo schemate pag. 59 [t. cit. col. 558].

Postremo solemniter definitur, ecclesiam usque ad mundi finem duraturam esse. Duplici huic dogmati de immutabilitate et perpetuitate ecclesiae respondet canon unus, scilicet 14us. Sed quia error antiquus, cuius in definitione mentio fit, aliam perfectiorem expectandam esse salutis oeconomiam, hodie revixit et late spargitur (V. schema antiq. a pag. 91 [t. cit. col. 574 D]), proprio canone dammandus visus est, ut etiam in priore schemate positum erat. Hi enim tres canones 13, 14 et 15 respondent canonibus 10, 7 et 8 prioris schematis.

C.

ACTA CONGREGATIONIS SPECIALIS AD RECIPIENDAS ET EXPENDENDAS EPISCOPORUM PROPOSITIONES DEPUTATAE.

I.

POSTULATA VARIA A REVERENDISSIMIS PATRIBUS EXHIBITA*.

1.

Postulata ab XI Galliarum episcopis proposita.

Ad eminentissimum cardinalem praesidem congregationis ad examinanda postulata sacro concilio Vaticano proponenda deputatae.

Eminentissime praeses.

Episcopi qui praesentes litteras subscripserunt, eminentiae vestrae, et, per illam, patribus ad examinanda postulata deputatis, offerunt et commendatum cupiunt scriptum, praesentibus litteris annexum, cui titulus: *Postulata a pluribus Galliarum episcopis sanctissimo domino nostro Pio Papae IX,*

Dei sacrosancto concilio Vaticano reverenter proposita.

Haec postulata, seu potius vota, eo fine a nobis simpliciter offeruntur, ut prudenti vestro patrumque deputatorum iudicio perpendantur, et ex illis depromi possit, et sacrosancto concilio submitti, quidquid melius, opportunius et utilius visum fuerit, ad Dei gloriam, cleri sanctificationem, animarum salutem, ecclesiaeque utilitatem procurandum.

Quapropter, licet ea multis certe episcopis placere noverimus, a paucis tantum, nihilominus, duximus subscribenda; tum ne importunius agere videremur, tum ut liberius examinari possent, quae

* In evulgandis huiusmodi monumentis non legitimum ut aient rerum ordinem tenere, sed cum ipsum quem Deputationis secretarius servavit, unicuique postulate numerum praenotando, quem ille praeditit, ne Deputationis acta seu verbalia secundo loco ponenda ex turbato numerorum ordine minus comoda lectoribus videantur. Insuper subscriptiones, quarum maxima pars haecenas in publicam lucem non prodit, passim addidi, his exceptis, quae in concilii Vaticano tabulario amplius non observantur: quae ubi delitescant, haud mihi compertum est.

Huc referenda sunt ob argumenti similitudinem pia illa desideria, quae cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus Pragensis, tam suo quam coepiscoporum suorum Bohemiae nomina ante initum concilium nuntio apostolico Vindobonensi significavit. Ea vero iam recepta sunt in tom. XLIX, col. 457-64. Alia eiusdem generis vota ab episcopis Austriae sanctae sedi fuisse porrecta, colligitur quidem ex animadversionibus a consultore quodam Romano super illa factis, quae mihi chartas in concilii tabulario evolventi occurrerunt; ipsa tamen vota seu postulata reperire minime contigit.

non potentium multitudine urgerentur, sed sola A
rerum petitarum gravitate, acuitate et utilitate
commendarentur.

Nonnulla ex his petitis iam vel a summo ponti-
fice concessa fuere, vel in recenti schemate, nobis
distributa, reperiuntur proposita. Ea tamen in ne-
stro libello reliquimus, quia iam tunc ille confectus
erat; et haec caeteram duorum vel trium postula-
torum superfluitas vos minime gravare potest.

Spe freti quod aliqua utilitas ex^h his nostris pe-
titionibus et votis sanctae ecclesiae accedet, nosmet
profitemur, reverendissime praeses, eminentiae ve-
strae, item et venerabilium patrum deputatorum
obequentissimos atque addictissimos famulos et in
Christo fratres

- † Paulus, ep. Metensis
- † Ioseph ep. Nancoien. et Tullen.
- † Franciscus, ep. Divionen.
- † Carolus, ep. Lucionensis
- † I. P. archiep. Albiensis
- † Vict. Fel. archiep. Senonensis
- † G. archiep. Parisien.
- † Petrus ep. Caduroen.
- † Felix, episcopus Aurelianensis
- † Steph. Aem. episcopus Elmensis
- † Ioannes episcopus Ebroicen.

*Postulata a pluribus Galliarum episcopis sanctissimo
domino nostro Pio papae IX et sacrosancto concilio
Vaticano reverenter proposita 1869.*

De seminaris clericorum ubique instituendis.

Instituuntur in omnibus dioeceseibus maiora se-
minaria, a minoribus prorsus distincta, in quibus
omnes ordinandi teneantur habitare et communiter
vivere, per quatuor, aut tres saltem annos, studiis-
que ecclesiasticis et exercitiis spiritualibus, sub
sancto piorum et doctorum sacerdotum regimine, C
operam dare.

Si quae vero dioeceses non possent statim pro-
prium sibi seminarium constituere, ordinandi harum
dioeceseon collocentur interim in aliorum episcopo-
rum seminaris, ut sic deinceps nemo ad sacer-
dotium promoveatur, quin et diu riteque probatus,
et competenti scientia instructus, et ad virtutes,
mores ingeniumque status clericalis per sanctam
disciplinam et competentem institutionem fuerit
efformatus.

Ut autem clericorum educatio in seminaris,
tum maioribus tum minoribus, perfectior et accu-
rator esse posset, valde utile videretur speciales
aliquas scholas institui, in quibus et ars docendi, et
ars altior et difficilior virtutes clericales in juveni-
bus efformandi addisceretur.

De promovende in seminaris sacrarum linguarum studio.

Revelationis divinae adversari nihil intentatum
relinquunt, ut sacrarum librorum auctoritatem con-
vellant, et ad hunc pessimum finem asequendum,
multas obiectiones depromere maligne student ex
primigeniis bibliorum idiomatibus, praesertim ex
hebraica lingua, aliisque linguis semiticis. Valde
igitur optandum est, immo prorsus necessarium, ut
apud catholicos non torpescat harum linguarum
studium. Quapropter, in omnibus clericorum semi-
nariis, tradenda esset, saltem peritioribus aetate,
hebraicae linguae sufficiens notitia, ut facile possent,
privatis postea studiis, ad pleniorum huius linguae
scientiam usumque pervenire. Turpe siquidem foret
ecclesiam catholicam, quae vera est sacrarum li-
brorum custos et interpret, studio linguarum, in qui-
bus primitive scripti sunt illi libri, minorem solum
ac protestantes et incredulos impendere.

Quoad linguam graecam, in qua et plures quo-

que libri sacri scripti fuerunt, et tot superunt
traditionis catholicae eximia monumenta, quae non
desinat eius studium ita in maioribus seminaris praer-
mitti, ut huius linguae notitia prorsus in his ipsis
iuvencibus obliteretur, qui et addiscendas plures
annos in minoribus seminaris incumperant. Praer-
scribendum igitur omnino esset, ut linguae graecae
studium in maioribus etiam seminaris continuari
deberet.

De superioribus studiis ecclesiasticis restaurandis.

Evidentissimum est elementa scientiae, sive
sacrae, sive profanae, qualiter in seminaris, tum
minoribus, tum maioribus tradi solent, necessaria
quidem esse, et quasi ultieria doctrinae funda-
menta, nequaquam tamen sufficere, nec ad exposi-
tionem, nec ad defensionem dogmatum christiano-
rum, prout id nostrae aetatis necessitates postularent.

Valde igitur optandum esset quosdam nunc, sicut
B olim, in cuiusque ecclesiae clero viros inveniri, qui
specialius et plenius superioribus studiis incumben-
rent. Cum autem hoc communiter nec facile, nec
sufficenter praestari possit absque publicis quibus-
dam institutionibus, — quales extant, verbi gratia,
in Urbe Roma, apud Belgas, et alibi, — utilissimum
videretur episcopos, communicatis consiliis et conati-
bus, curare et allaborare ut, praeter seminaris,
ubique servanda et in meliorem statum adducenda,
instituerentur etiam, prout leges moresque cuiusque
gentis sinerent, vel magna collegia, vel universi-
tates, in quibus eminentior scientia coli tradique
posset.

De academicis gradibus.

Gradus academici certe ad eminentioris scientiae
selum in clero fovendum aptissimi sunt. Ut vero
finis illo obtineri possit, necesse foret gradus praer-
fatos nemini unquam, nisi post maxime serias pro-
bationes, ullibi conferri. Quapropter, pro singulis
gradibus, determinari deberent quaedam quae-
stionum programmata, in quibus materias examinis,
copiosior et difficilior prout gradus altiores sunt,
exigeretur. Sed, quia parum statuta prosunt, si non
serventur, stricte simul examinatoribus imponenda
esset obligatio neminem, sub ullo quovis praetextu,
ad honorem graduum unquam admittendi, nisi cuius
scientia longis severisque probationibus vere con-
stitisset. Non deberent gradus superiores obtineri
per saltum, omissis probationibus ad gradus infe-
riores requiri solitis. Utilissime etiam renovarentur
plures canones qui in Decretalibus continentur, sub
titulo: *De magistris, et ne aliquid exigatur pro li-
centia docendi.*

Cum vero universitates nunc paucissimae sint,
concedere dignetur s. pontifex ut gradus theologici
in nonnullis maioribus seminaris conferri possint.

D Iuniores sacerdotes, per aliquot annos, circa sacrarum scientiam examinandi.

Ut iuniores sacerdotes peritiores in sacris studiis
fiant, simulque otiositatis periculo subtrahantur, quo-
tannis, per sex vel septem annos a tempore ordina-
tionis suae computandos, teneantur coram episcopo,
vel ab eo designatis examinatoribus, respondere
circa quae-estiones ad sacras scientias spectantes, et
in programme ad hoc publicato propositas. Ita
vero instituatur programma istud, ut contineat, per
sex vel septem annorum spatium distributas, materias
omnes, quae solent in seminaris explicari.

De collationibus ecclesiasticis inter sacerdotes instituendis et frequentandis.

Instituantur in omnibus dioeceseibus collationes
ecclesiasticae, sextae vel septimae saltem in anno ha-
bendae, quas eiusdem districtus presbyteri frequen-
tare omnes debeant, et in quibus, iuxta programma
ab episcopo propositum, tractentur, tum scriptis,

tum oraliter, quaestiones illae, quae ad partes sacrarum scientiarum maxime clero necessarias pertinere videbuntur.

De exercitiis spiritualibus a clero saeculari quotannis habendis.

Omnes ubique episcopi curare debeant, ut exercitia spiritualia, quotannis, per aliquot dies a clero saeculari habeantur; idque, quantum fieri poterit, communiter, sive in seminariis maioribus aedibus, sive in quovis alio loco, qui ad hunc finem aptior videbitur.

In exercitiis spiritualibus praebitorum facultates latissimae concessendae.

Facultates latissimas, tum quoad casus reservatos, tum quoad censuras et irregularitates, imperpendendae essent, non per indultum, sed per modum concessionis generalis et perpetuae, confessoribus ab episcopis specialiter designatis ad audiendas confessiones sacerdotum spiritualibus exercitiis in communi vacantium. Hanc gratiam, in concilio Vaticano, a benignitate a. pontificis concedi reverenter postulatur.

De vita communi in clero saeculari fovenda.

Cum nihil sit in ecclesiastica disciplina et spiritui ecclesiae, et antiquis canonibus, et exemplis sanctorum patrum magis consonum, quam *vita communis clericorum*, ex qua maximae certe multiplicaeque profuere noscuntur utilitates, tum pro morum integritate tutius servanda, tum pro pietate et scientia uberius excolendis, tum pro sacro ministerio magis concorditer et fructuose exercendo, adhortetur concilium episcopos ut, quantum in Domino dabitur, huic sanctae communi clericorum vitae favere, omnimodo satagent.

Quapropter: 1° Statuant, — ut in multis dioecesium iamdiu fit, — quoslibet parochiarum vicarios cum parochis suis sub eodem tecto commorari debere, et eidem mensae assidere. 2° Sacerdotum saecularium communitatibus, vel piis quibuslibet sodalitatibus, sub diversis formis ac nominibus institutis vel instituendis, omnem favorem et gratiam praestent. 3° Nihil demum negligant et intentatum relinquunt, ut clerus saecularis a separato illo et solitario vivendi modo, qui nimis amorem proprium sapit, ad cohabitationem, convictum, consociationem, quae caritatem redolent et unioni favent, transferatur.

De mulierum in domibus sacerdotum famulatu.

Sacerdotes a domibus suis vel prorsus famulatum mulierum excludant; vel, si aliquam mulierem in famulam haberi necesse fuerit, eligatur quae vitae sit omnino probatissimae fama et integerrimae; nec aetate minor quam quadraginta annis, nisi sit ex iis proxime cognatis, quas ab antiquis etiam canonibus cum presbyteris habitare concessum erat.

De concursu ad parochiarum electionem.

Concursum ad parochiarum electionem in multis regionibus obsolevisse nemo est qui nesciat. Hoc vero ex multis variisque causis evenit, sed ideo forsitan praecipue, quia sola fore in eligendis attendebatur scientia, ipsomet probationis exitu comprobata, non autem satis prospiciebatur ad pietatem, ad sanctos mores, et ad parochialis regiminis peritiam; unde saepe fiebat, ut ad regendas maiores parochias promoverentur, qui ne digni quidem fuissent minoribus praefici.

Quamobrem, ubi concursus in usu habetur, necesse foret rem ita componi, ut latissima relinquere- tur episcopis libertas, omnibus perspectis et libatis, eos pro sua prudentia eligendi, qui non solum

A docti, sed et ex omni parte magis digni viderentur, posthabitis doctioribus, sed minus dignis.

In locis autem ubi, propter peculiarem causam, lex concursus non est in usu, diffidit praxis foret, scopus nihilominus legis obtinebitur, si in promovendis parochis magna habeatur ratio scientiae, cuius quisque probationem exhibuerit, tum in seminariis, tum in examinis clericorum iuniorumque sacerdotum, tum in collationibus ecclesiasticis, tum maxime in obtinendis gradibus academicis baccalaureatus, licentiatum et doctoratum: ita ut, ceteris paribus, vel non multum imparibus doctior minus docto semper praehabeatur.

Ut vero de scientiae probationibus certius constaret, simulque magis accenderetur studiorum aemulatio, statui posset, ut varii meritum gradus in variis illis probationibus exhibiti, non solum in regestis notari, sed etiam vulgari deberent.

De praedicatione verbi divini.

Non pauci, hodie, verbi divini praedicatores, ne multos dixerimus, in magnis praesertim civitatibus, praedicare noscuntur modo magis philosophico, litterario et naturali, quam vere christiano; unde illorum conciones, solida doctrina vacuae, et motibus illis ac sancta unctione destitutae, quae ad cordis compunctionem animas excitant, vel nullos omnino, vel modicissimos tantum fructus producant, et auditores, etiam assiduos, in magna et lugenda ignorantia religionis relinquunt.

Summi igitur pretii esse videretur, si concilium Vaticanum, sac. concilii Tridentini vestigiis inhaerens, decretum speciale ea de re ederet, in quo explicite veras christiane praedicationis regulas traderet et intimaret, omnes verbi divini praedicatores fortiter commonendo, quatenus scripturarum divinarum, ss. patrum et sacrae theologiae studio incumbentes, inde potissimum concionum suarum haurirent materias, et ita verbum divinum annuntiare studerent, ut et ignaros erudire, et peccatores ad poenitentiam convertere, et iustos in via virtutum promovere efficaciter possent.

Praeceperetur quoque ut, in parochialibus quibusvis ecclesiis, doctrina christiana, in pronae et concionibus, per ordinem, successive, complete et lucide traderetur; ita ut nemo, parochiae suae praedicationum auditor assiduus, religionis dogmata, praecipua et sacramenta ignorare posset: ad quem etiam finem multum iuvabit, si interdum bis verbi gratia in anno, praecipuis maxime festivitatis, quando plebis maior adest concursus, tota doctrinae christianae series breviter et clare exponeretur.

De pastoralis sollicitudine erga pueros et iuvenes; et primo de frequenti et sedula puerorum confessione.

Cum adulterum tanta pars, virilis praecipue sexus, proximam christianam prorsus negligat, ecclesiae parum frequentet, et sancto clerici influxui se prope totaliter subtrahat, maximi, hac nostra praesertim aetate, momenti esset, ut pastoralis cura zelusque sacerdotalis sollicitus, et quovis possibili modo, erga pueros ac iuvenes se impenderent. Quamobrem valde optandum videretur, instantiusque postulatur, ut ea de re, tantae utique et tam urgentis necessitatis, parochos omnes ac sacerdotes admonere vellet concilium, vehementissimamque, tum adhortando, tum etiam praecipiendo, eos ad id faciendum excitaret.

Et primo: cum matura, frequens et sedula confessio, efficacissimum sit medium, quo pueri averti a vitis et christianis virtutibus imbui possint; nihilominus vero nemo nesciat puerorum confessionem a permultis parochis valde negligi, commoneantur

et iubeantur omnes sacerdotes curam animarum habentes, ut parvulos, statim ac rationis aetatem adepti sunt, constantes audire incipiant, frequenter eorum ad sacrum tribunal accurrant, et teneras ipsorum animas, Christi sanguine redemptas, a peccatis absolvere, et ad pietatem virtutesque informare, omni quo poterant zelo, studeant.

De catechismis primae communioni praevis, et de iuvenum perseverantia.

Saluberrima praxis pueros ad primam communionem, per aliquot annos, catechismis publicis et frequentioribus confessionibus praeparandi, uberrimos fructus, ubicumque ille mos receptus est, produxit. Valde igitur optabile videretur, a concilio laudabilem illam salutaremque praxim commendari, atque in universa praecipere ecclesiae.

Maxime etiam laudandae et commendandae essent maiores illae catecheses a perseverantia nuncupatae, in quibus, post primam synaxim, iuventus doctrinam christianam, pluribus annis, altius pleniusque ebibit, et ad veram solidamque pietatem efficacius efformatur: item et illae variae adolescentium et iuvenum societates, sub variis formis et vocabulis institutae (*Œuvres de jeunesse, Sociétés de patronage, Cercles religieux*), ubi iuvenilis aetas, honestis relaxationibus allecta, periculis voluptatum societatumque mundanarum feliciter eripitur, simul et per pia quaedam exercitia christianasque adhortationes in via virtutum et salutis dirigitur et firmatur.

De regularibus.

Circa regulares, qui parte tam nobilis et tam utilis sunt ecclesiae, modo secundum status sui perfectionem et vigorem sancte vivant, nonnulla statuenda viderentur, quorum haec praecipua:

Suadeantur et admoneantur omnes religiosi ordines, sed illi maxime qui, de novo fundati, vel renascentes, periculosissimae tentationi citius crescendi obnoxii esse possent, ut circumspiciantur et severissimam attentionem adhibere nunquam omittant in discretionem et electionem subditorum, qui illis ad sociari postulant. — Novitiatu eo instituantur et dirigantur modo, et ita diuturno tempore protrahantur, ut aptissimi sint ad efformandam indolem religiosam, et instillandas ac excolendas in novitiis omnes virtutes evangelicas, quibus personae Deo dicatae pollere debent. — Item, et post emissam professionem, aptiora quaeque adhibeantur et cumulentur media, quibus eadem virtutes servari atque perfici valeant, et si opus fuerit, promptissime reparari possint.

Haec porro, etsi omnibus regularibus communia, at illis maxime necessaria esse liquet, qui externis sacri ministerii operibus occupati, pluribus undequaque patent relaxationis periculis, et, si a status sui integritate defecerint, maiora scandala ecclesiae ingenerare possunt. Quamobrem horum praesertim ordinum et institutorum superiores prudentissime caveant ab admittendis illis sacerdotibus vel clericis, qui minus digni sacro ministerio in dioecesibus et in seminariis habiti sunt, et quibus saepius, si de sua salute vere solliciti vitam religiosam amplecti velint, claustratae potius et poenitentes religiones suadendae sunt, quam illae, quarum subditi, extra claustra ut plurimum degentes et vigilantiae superiorum substracti, praedicationi ubivis locorum vacant: quod utinam nunquam soli facerent, sed semper bini, iuxta regulam evangelicam, caute mitterentur!

Cum autem, in statu praesenti ecclesiae et humanae societatis, circumstantibus hinc et inde invidia hostibus, haereticis sollicito, incredulis et malis politicis, qui infensissimos animos erga religiosos

ordines gerunt, summae necessitatis sit regulares quolibet et sancte vivere, et quidquid scandalum praebere possent, ab institutis suis promptissime removere; statuendae viderentur aliquae iuris regulae, quarum epo: 1° religiosi dyocoli et scandalosi, quantumvis solemnibus votis ornati, facilius et expeditius expelli possent et vitae saeculari reddi; 2° domus religiosae, statim ac regularis in eis disciplina gravius relaxari constitisset, reformari, aut supprimi possent et deberent; 3° neque toleraretur in posterum ulla religiosa societas, vel domus, quae manifeste inutilis in ecclesia facta esset.

Valde etiam expediret exemptiones de novo non concedi, et iam concessas ita moderate temperari, ut supprimerentur, quantum possibile erit, regulares inter et saeculares occasiones illorum conflictuum, qui, in hodierno rerum statu, non nisi periculosissime erumpere et agitari possent.

De religiosis mulierum familiis, puellarum educationi et operibus caritatis vacantibus.

Longissimo abest, ut religiosarum mulierum numerus, quae iuventutis educationi, infirmorum visitationi et curae aliisque operibus misericordiae, tum in urbibus, tum in ruralibus parocciis, vacant, sufficiens sit. Quantumvis igitur huius generis instituta, hoc praesertim saeculo, multiplicata sint, novis foundationibus, nedum obsistendum, favendum e contra, positis ponendis, videatur.

Neque ulla modo satia liquet melius fore, ut quidam vellent, si omnis illa institutorum varietas, quadam veluti fusione, ad tres aut quatuor maiores congregationes reduceretur. Timendum quippe esset ne sic tam sancta illa et tantae utilitatis res funditus perturbaretur; ne vocationum copia notabiliter diminueretur; immo ne observantia et fervor tanto difficilius perseverarent, quo facilius, in numerosissimis huiusmodi et valde extensis congregationibus, et vigilantia superiorum deficere potest, et nervus disciplinae languescere.

Ne ergo fiat huiusmodi fusio, neve severius novae foundationes cohibeantur. Admoneri sufficiat episcopos, ut novis foundationibus prudenter invigilent, eas non concessuri, quando vel inutiles, vel spe successus destitutae videbuntur: curent etiam novitiatu rite institui et dirigi: nec unquam, sub quovis praetextu, tempus probationis minui: item et disciplinam religiosam sancte servari; abususque, si aliqui surreperint, citius reformari. Haec autem ut praestare possint episcopi, omnino necesse esset praefata instituta sub illorum iurisdictione et manu relinqui; ideoque nullis exemptionibus immediatae ordinariorum gubernationi ipsa subtrahi.

De capitulis.

Si de capitulis eorumque statutis in concilio agendum veniat, ita omnia componantur cauteque attemperentur, ut, quantum fieri poterit, areantur omnes occasiones conflictuum episcopos inter et capitula: ad quod certe maxime conferret, si servetur laudabilis mos in ecclesiis nostris a concordatu 1801 receptus, iuxta quem vicarius generalis episcopi simul est decanus capituli. Inde enim feliciter contingit, ut exstet vinculum quoddam unitatis, quo episcopus et capitulum facilius et quasi naturaliter ad invicem connectuntur et conciliantur.

Episcopi dispensationes omnes concedere possint, quae a pontifici expressae non fuerint reservatae.

Cum facultas a positivis legibus, prudenter, in casibus particularibus dispensandi ad bonum regimen animarum pertineat, necessitas autem dispensationum ita frequenter occurrat, ut nimis molestum foret.

immo nocivum saepe, si ad Romam ordinario recurrendum esset pro dispensationibus obtinendis, nonne conveniens esset decerni, et in ius commune poni, episcopos deinceps dispensaturos, ubi tantum de casibus agatur particularibus, super ecclesiasticas leges, nisi quarum dispensationem a pontificum prudentia expresse sibi censuerit reservandam?

Reservatioes autem dispensationum a pontifici locum habere forsitan sufficeret in gravissimis legibus, super quas raro et non nisi ob graviore causas dispensari solet.

Episcoporum facultates circa casus occultos latius interpretandas.

Decretum concilii Tridentini, vi cuius episcopi absolvere possunt a casibus a pontifici reservatis, quando sunt occulti, item et dispensare in irregularitatibus ex delicto, si occultae sint, applicetur quoque, propter paritatem rationum, ad irregularitates et peccata reservata quae post concilium Tridentinum constituta fuerunt, immo et ad ea, quae deinceps constitui possent. Motiva siquidem legis Tridentinae a tempore, sive ante, sive post concilium, independentia prorsus esse manifestum est.

Indulta apostolica episcopis per totum episcopatus tempus necessaria pro toto episcopatus tempore concedantur.

Indulta episcopis concessa pro facultatibus, quae huius sunt generis, ut episcopus iis pariter indigere per totum episcopatum debeat, viderentur non concedenda ad tempus, ut nunc fit, g. ad annum, vel ad tres, aut quinque annos, sed protendenda ad totum tempus episcopatus, idque propter duplicem hanc rationem — 1^a ne episcopis inutiliter imponatur molestia illa petendi tam frequentes renovaciones indulgentium: — 2^a (et haec ratio est praecipua) ne actus episcopales multi et gravissimi, v. g. dispensationes, absolutiones etc., exponantur facilissimo nullitatis periculo, dum, ut non raro fit, episcopus vel eius cancellarius oblitus fuerint postulare, tempore requisito, renovationem indulgentium.

Hanc obligationem obtinendi per indulta, indesinenter renovanda, facultates ad bonam muneris publici executionem necessarias, nullibi, ut putamus, videre est nisi in regimine ecclesiastico, quod tamen deberet esse omnium regiminum simplicissimum, et in quo praeterea episcopi locum praestantiorum tenent, quam, in regimine politico, praefecti et officiales.

De archiepiscopali visitatione restituenda.

Quilibet archiepiscopus debeat, singulis saltem quinquenniis, cunctas dioeceses provinciae suae visitare: ubi de omnibus diligenter inquirat, et quae corrigenda esse videbuntur, per se, vel relatione ad Romanum Pontificem facta, corrigi, aut corrigi procuret.

Archidioeceses autem, ab aliquo eiusdem nationis archiepiscopo, a Romano pontifice ad hoc specialiter delegato, singulis saltem decenniis visitentur.

De appellatibus ad s. sedem non admittendis, omissio medio, neque pro levioribus causis.

Appellationes ad s. sedem, omissio medio secundae instantiae, metropolitani scilicet, non debent admitti.

Nec, etiam post ipsam secundam instantiam, locum habere in causis levioribus, sed tantum in gravioribus et maioribus, a iure determinandis.

De postulata ad concil. Trid. proposita:

Videtur statuendum, ut omnis causa tractetur in prima instantia coram ordinario, et in secunda coram metropolitano, et in tertia coram sede apostolica, si agatur super: *„Beneficio ascendente ad valorem magnum.“* (Postulat. Barth. a Martyr.)

„Appellationes gradatim factae dumtaxat admitti possint, nec omissio medio.“ (Postul. regis Lusitan.)

De titulis curiae Romanae honorificis non conferendis sacerdotibus extra Romam degentibus, incommunitatem ipsorum ordinantis.

Tituli honorifici et privilegia camerariorum, protonotariorum, missionariorum apostolicorum, non concedantur praesbyteris extra Romam commorantibus, quia prius consulti fuerint episcopi, quorum iuris sunt; ne periculum incurratur huiusmodi honores et favores indignis, per ignorantiam, conferendi, et molestiam ipsis episcopis creandi, dum sacerdotes dubiae famae, immo quos aliquando ordinarii poenis plectere debuerint, a Romano pontifice honorificari videbuntur.

Item nullus episcopus canonicatu ad honorem alienae dioecesis praesbyterum ornet, nisi prius consulto huius praesbyteri ordinario.

De viris in sac. cardinalium collegio romanique congregationibus et tribunalibus adhibendis.

In sacro cardinalium collegio, nec non in s. Romanis congregationibus et tribunalibus, utinam semper sociarentur, cum doctissimis viris, multi etiam homines practici, ex his scilicet, qui in gerendis diversis muneribus ecclesiasticis versati fuerint et manum diu habuerint; quales sunt episcopi, eorum vicarii generales et officiales, parochi, rectores domuum religiosarum, missionarii in regionibus infidelium, etc. Haud enim videtur quo meliori et efficaciore modo ad prudentem tutamque tractationem et decisionem tot negotiorum et litium ecclesiasticarum, quae Romam undequaque affluunt, perveniri possit, nisi iunctis simul in iisdem conciliis doctrina et experientia, quarum una principia proponit, altera principiorum applicationem, salvis ipsis principiis, rerum exigentiis et difficultatibus attemperare et conciliare novit.

Eminentissimi cardinales et praecipui curiae Romanae officiales ex cunctis nationibus assumendi.

Eminentissimos cardinales, itemque s. congregationum tribunaliumque Romanae ecclesiae consultores, officiales, iudices, ex omnibus gentibus assumi omnino expediret: quatenus sic, melius cognitis et perspectis uniuscuiusque nationis ingenio, moribus, consuetudinibus, statuque omni religioso, civili et politico, res tam generales quam particulares ecclesiae, vel ecclesiarum, aptius possent et prudentius gubernari.

De conciliis oecumenicis saepius celebrandis.

Cum in concilio Tridentino multi exire postulassent, maxime vero Italiae episcopi, ut concilia oecumenica saepius celebrari deberent, re ad s. pontificem per rr. cc. legatos delata, libenter annuerat Pius IV ut, si ita videretur patribus, decretum conficeret de generalibus conciliis singulis 20 annis habendis. Res tamen deliberationi concilii a legatis proposita non fuit. Postulatur igitur, ut

Hoc reformationis punctum, utpote, maximi et evidentissimi momenti, propositum reperitur in omnibus postalatis concilio Trid. submissis:

„Sint diversarum nationum.“ (Postul. Barth. a Martyr.)

„Cardinales . . . ex omnibus nationibus optimi quique eligantur . . . et resideant in urbe.“ (Postul. variorum episc.)

„Sanctae Romanae ecclesiae cardinales ex variis quibusque regionibus et nationibus a pontifice delignantur, a quibus ipse de rebus et singularitatibus uniuscuiusque facillime commodissime doceri possit et informari.“ (Postul. regis Lusit.)

„Decretum concilii Constantiensis de concilio quolibet decennio celebrando confirmandum esset, et executioni mandandum.“ (Postulat. episcop. Italiae.)

„Ut ea, quae statuta fuerint, observentur, et quae iure ipso sancita sunt, firma permanent; statuatur ut, annis quibusque viginti saltem, generale concilium in ecclesia celebretur, nisi aliter summo pontifici visum fuerit.“ (Postul. regis Lusitan.)

in concilio Vaticano, auctoritate s. pontificis Pii IX benignitate et sapientia, decretum de ea gravissima re deliberationi patrum proponi possit.

De conciliis plenariis interdum habendis.

Cum multa sint, sive ad defensionem, sive ad profectum et incrementum rei christianae spectantia, quae, propter identitatem morum, legum, ingenii statusque omnia tum religiosi tum politici, in eadem gente sunt communia, ideoque non nisi communibus consiliis et conatibus prudenter tractari et efficaciter agi possunt; valde interesse videretur, ut cuiusque gentis episcopi interdum in conciliis plenariis congregarentur, ad deliberandum et statuendum de iis, quae ad communem gentis utilitatem pertinerent. Hoc vero, ut ordinate semper fieret, et sine ullo catholicae unitatis periculo, habendae essent aliquae regulae, a iure positae, quarum subsidio et conveniens libertas huiusmodi conventibus relinqueretur, et debita erga Romanum pontificem dependentia constanter et fideliter servaretur.

De conciliis provincialibus singulis quinquennialibus celebrandis.

Innovetur et executioni mandetur decretum concilii Tridentini quo praecipitur, ut provincialia concilia singulis trienniis celebrentur; quod tamen ad singula quinquennia reduci posset.

Horum autem conciliorum decreta si necesse sit revisioni s. congregationis Concilii subiaci, antequam publicentur, saltem:

1° Nihil, in decretis, addat s. congregatio, quod ab ipsis patribus concilii tractatum et statutum non fuerit.

2° Liceat comprovincialibus episcopis publicare separatim decretorum partem a s. congregatione probatam; quoad illam vero, circa quam animadversiones et correctiones propositae fuerint, liberum sit praelatis, prout melius ipsis videbitur, vel eam ad sensum s. congregationis correctam publicare, vel eam omnino suppressere¹.

De synodis dioecesanis.

Habeantur interdum, singulis v. g. trienniis, vel quinquenniis, synodi dioecesanae, in quibus episcopi de iis maxime, quae ad clericalem disciplinam, bonum parochiarum regimen mediaeque salutis animarum procurandae spectant, cum clero suo, communicatis consiliis, tractent et statuunt.

De reformatione iuris canonici.

Evidentissimum est, ab omnibus iamdiu agnatum et ubique conclamatum, iuris canonici aliquam revisionem et reformationem necessariam esse valdeque urgentem. Siquidem, ob tam multiplices gravesque rerum et societatis humanae mutationes, leges permultae, quaedam inutiles, aliae observari impossibiles aut difficillimae, evaserunt. De innumeris quoque canonibus ambigitur, utrum hactenus vigeant necne. Demum, per tot saeculorum decursum ita excrevit legum ecclesiasticarum numerus, et leges illae in ingentibus iuris collectionibus adeo circumlatas sunt, ut alieno sensu dicere possemus: *obviamur legibus*. Hinc fit, ut studium iuris canonici infinitis prope et inextricabilibus difficultatibus implicetur; controversiis ac processibus latissimus

¹ Cf. postulata ad concil. Trid. proposita:

"Concilia provincialia, ab apostolicis ordinata temporibus, in usum revocentur." (Postul. episcop. Italiae.)

"Concilia provincialia, aut synodalia, celebrentur annis tribus singulis." (Postul. Barth. a Martyr.)

"Decernat sancta synodus, ut non solum synodi episcopales quotannis semel... sed etiam tertio quoque anno provinciales congregentur." (Postul. oratorum regis Gall.)

locus pateat; et conscientiae mille anxietatibus angantur, et in contemptum legum impellantur.

Concilium igitur ad grande hoc et necessarium opus reformationis iuris canonici attendere omnino optandum est; quod ut convenienter fiat:

1° Concilium per se ipsum decerneret praecipuos et magis urgentes reformationis articulos, simulque indicaret, qua mente et quonam generali conceptu reformatio iuris peragi debeat;

2° institueretur congregatio aliqua specialis doctissimorum theologorum et canonistarum, simul et virorum maxime practicoorum et ex omnibus assumptorum nationibus, qui universum ius canonicum attentissima revisione introspicerent, et, reiectis quae relicienda, modificatis quae modificanda, additis quae addenda viderentur, novum Corpus iuris conficerent, quod statui praesenti ecclesiae aptius accommodatum, titulisque, capitibus et articulis iuxta materiarum ordinem digestum, huic concilio oecumenico, vel alteri proxime convocando, examinandum sancendumque proponeretur¹.

De censuris, praesertim reservatis, ad pauciores numeros reducendis.

Sedulo examini subiiciantur, et utinam pro magna parte tollerentur censurae a iure, — excommunicationes, suspensiones, interdicta, — maxime vero quae ipso facto incurruntur, et quae sunt a pontifici reservatae (salvo tamen a pontificis iudicio et iure). Harum quippe numerus ita excrevit, ad plura scilicet centena², ut vix ullus sit in orbe confessorius, qui illas omnes scire vel retinere valeret; et, si cunctae illae censurae in vigore esse dicantur, iugum inde parum tolerabile conscientiae imponitur, quae sic in contemptum poenarum inducuntur, vel anxietatibus et scrupulis implicantur³.

De reservationibus peccatorum a pontifici ad pauciores casus reducendis.

Reservationes peccatorum a pontifici, si non omnino suppressendas, saltem ad pauciores casus, eosque gravissimos ac rarissimos, reduci, apud a pontificem supplicetur.

Nostris etenim temporibus maxime refert, ut receptio sacramenti poenitentiae, a quo tanta christianorum multitudo recedunt, quam facilius efficiatur. Et praeterea, cum hodie impossibile sit et prorsus inusitatum, poenitentes, quantumvis rei sint, Romam mittere, ut absolutionem postulent et obtineant, inde fit, ut reservatio casuum a pontifici iam non ipsis poenitentibus, bene vero solis confessoribus poenam et molestiam inferat.

¹ Aliquid simile, in concil. Trid. postulatum reperitur:

"Deliquantur hoc in sacro concilio viri scientia et probitate conspicui, qui constitutiones omnes canonicas, peccati capitalis reatum inducentes, excutiant diligenter et exponant, videantque num ab eiusmodi reatu poenae quaedam earum eximendae, quidve circa haec omnia statuendum fuerit et observandum aperte declarent." (Postul. regis Lusit.)

² Videri potest earum aliqualis elenchus in 2° vol. theol. Busenbaum, Romae ex typis S. Propagand. 1847.

³ Episcopi Italiae in suis ad concil. Trid. postulatis, hoc idem votum enixe proponebant, ut scilicet excommunicationes innumerabiles ad aliquas paucas et certas reducerentur, nec poenae adeo graves, in posterum, nisi pro casibus gravissimi momenti edicerentur:

"Si possent innumerae excommunicationes ad pauciora et ad certa capita redigi!

"Moderandas, quae in Coena Domini leguntur, ut est illa, quae contra deferentes arma ad infideles lata est.

"Excommunicationes non concedantur nisi pro rebus maximi momenti."

Cf. etiam postulata oratorum Galliae:

"Cum excommunicatio sit ecclesiae supremus gladius, non est passim decernenda, sed pro gravissimo tantum peccato, cum in eo, post unam et alteram, et nonnunquam tertiam monitionem, reus perseveret."

Nonne mutanda vel mitiganda esset disciplina, A quae et parum utilis evasit, et tot creat difficultates, cuiusque, in summa, praxis prope reductur ad taediosum litterarum, inter scribas episcopatum et scribas curiae Romanae, commercium?

Haec reformatio casuum a pontifici reservatorum eo magis a benignitate a pontifici postulanda videtur, quod — praeter rationes supra allatas — illorum casuum numerus, decurrentibus saeculis, ita excrevit, dum simul multi ex illis vel obsoleverunt, vel in variis regionibus usu recepti non fuerunt, vel consuetudine contraria aboliti sunt, ut iam nemo extet in toto orbe terrarum, qui certo dicere posset, quinam sint omnes casus papales, et de non paucis merito dubitetur, an adhuc vigeant, necne.

Quis non vehementer optet confessarios et iuris ac a. theologiae lectores a tali, circa rem tam gravem, confusione liberari!

De catalogo casuum a pontifici reservatorum latio cuiusvis pontificatus exarando et publicando.

Ne vero materia censurarum et peccatorum a pontifici reservatorum iterum recidat in confusionem illam, quam nunc videmus, de qua multum ubique doletur, et unde innumeræ difficultates, dubitationes, conscientiarum anxietates emergere noscuntur, reverenter postulatur, ut quilibet a pontifex, initio pontificatus sui, publicaret et ad universos orbis episcopos dirigeret catalogum censurarum et peccatorum, quae sibi reservare intendit; ita ut pro abrogatis habendae essent omnes praecedentes reservationes, quae in catalogo pontificis regnantis inscriptae non reperirentur.

Duo maxima commoda ex illa praxi profuerent: Primum, quod deinceps facile et certo sciri ab omnibus posset, quinam casus sint reservati, vel non. Secundum, quod catalogus ille, cum sic revisioni C frequentissimae subiiciendus esset, opportune, prout mutationes rerum id postularent, reformaretur; nec unquam eveniret reservationes multas semper, ut nunc fit, in iure permanere, etiam postquam ipsarum utilitas cessaverit.

Valde quoque optandum esset, propter similes rationes, ut eiusdem generis catalogus initio cuiusvis pontificatus publicaretur, etiam pro censuris non reservatis, utpote quae, in millibus decretis et constitutionibus pontificum dispersae, vix ac ne vix quidem a peritissimis ipsis nosci omnes possunt, et permultae in iure manent, quae iam inutiles, aut parum utiles evasisse ab omnibus iudicantur.

De legibus matrimonialibus reformandis.

Cum ex una parte civilis quod vocant matrimo- D nium ita nunc apud omnes, etiam catholicas nationes stabilitum sit, ut nulla spes proxima remaneat abrogationem illius obtinendi; ex altera vero parte

1 Cf. postulata concilii Trid. proposita:

"Quod in foro conscientiae possint episcopi a casibus reservatis papae, exceptis poenis gravissimis, absolvere et dispensare in irregularitatibus... et quod possint absolvere semel in vita et in mortis articulo, ut papae placuerit, sicut conceditur religiosis." (Postul. Barth. a Martyr.)

"Ordinari in foro conscientiae possint, astante summo pontifice, absolvere et dispensare quocumque, etiam in casibus reservatis et irregularitatibus... ac demum possint in foro conscientiae, quae possunt poenitentiarum maiores." (Postul. variorum episcop.)

"Decernatur etiam omnes et quocumque casus, qui ad forum interius spectant... Ordinariorum uni arbitrio committendos esse, auctoritati et iudicio." (Postul. regis Lusit.)

"Censurarum, excommunicationum aut irregularitatum omnium, variis et multiplicibus in constitutionibus expressarum, vix etiam passim a pluribus et vulgo cogitarum, habeatur conficiaturque catalogus." (Postul. Regis Lusitan. ad concil. Trid.)

nemo non petere, quantum mali et scandalii proficiat ex matrimoniis illis, quae, coram Deo invalida, in civili tamen foro pro validis habentur: ad tam perniciosam pestem pro benignitate et sapientia ecclesiae avertendam vel saltem minuendam, attempto submitienda videretur examini tota de matrimonio legislatio canonica, eo fine, ut, quantum penes ecclesiam erit et ipsius rei natura permittet, saltem rariores efficiantur casus, in quibus idem matrimonium et validum civiliter et in conscientia nullum esse potest.

Ad quem scopum asequendum imprimis conducet impedimentorum dirimentium canonicorum prudens reductio, de qua infra.

De minuendo impedimentorum matrimoniali dirimentium numero.

Inter impedimenta matrimonii dirimentia oportune supprimerentur quaecumque absque graviore praedicio videntur eliminari posse: scilicet:

- 1° Quartus, immo forsitan tertius consanguinitatis gradus.
- 2° Spiritualis cognatio, nisi forte inter baptismam et patrinum.
- 3° Affinitas ex commercio illicito.
- 4° Affinitas ex commercio licito, ultra primum gradum.
- 5° Honestas publica ex sponsalibus.
- 6° Honestas publica ex matrimonio rato, non consummato, ultra primum gradum.
- 7° Impedimentum criminis ex adulterio solo, absque coniugicidio, aut machinatione coniugicidii.

De modificando clandestinitatis impedimento.

Si hoc impedimentum dirimens servandum iudicetur, saltem ita attemperetur conditio, quae exigit, sub poena nullitatis, praesentiam proprii sacerdotis exclusive ad alium, ut in posterum gravissimi huius contractus et sacramenti validitas non dependeat ex tam facilibus erroribus, quae circa quaestiones domicilii, ac consequenter circa qualitatem proprii sacerdotis, oriri et subrepre possunt: unde fit, ut multa matrimonia, etiam in facie ecclesiae contracta, nulla sint Sufficiat ergo exigere, sub peccati et censurae poena, non autem cum matrimonii irritatione, ut nullus sacerdos, nisi proprius, aut ab eo delegatus, matrimonium praesumat celebrare.

Valde etiam opportunum et benignitate ecclesiae omnino dignum esse videretur, simul et menti concilii Tridentini appime consonum, ut matrimonia protestantium et schismaticorum, quorum heu! ita excrevit numerus, huic nullitatis causae, quae ex impedimento clandestinitatis emergit, nulli iam forent obnoxia.

1 Cf. postulata concilio Trid. proposita:

"Non contrahatur cognatio spiritualis per baptismum et confirmationem nisi inter ministrantem et recipientem, ob multa inconvenientia.

"Tollantur etiam impedimenta, quae dicuntur cognationis legalis et iustitiae publicae honestatis; et minuatur impedimenta consanguinitatis et affinitatis." (Postul. Barth. a Martyr.)

"An expediret tollere quarti gradus affinitatem et consanguinitatem; item impedimenta spiritualis consanguinitatis; item impedimenta publicae honestatis." (Postul. episcop. Ital.)

"Gratus consanguinitatis et affinitatis et cognationis spiritualis possent minui, ut tollantur dispensationum causae." (Postul. variorum episc.)

"Nec quartus, nec tertius etiam affinitatis consanguinitatisque gradus contrahendo nihil obstat impostrarum legitimo matrimonio. — Nulla etiam obstat contrahendo cognatio spiritualis, quam quae levatum inter et levatum oritur. — Publicae vero honestatis impedimentum vulgo dictum omnino revocandum ab aliquibus censetur." (Postul. regis Lusit.)

"An moderanda esset lex de tempore, quo nuptiae prohibentur." (Postul. episcop. Ital.)

Litterae facultates episcopi, ad dispensandum super impedimentis matrimonii, concedendas.

Latiissime facultates ad dispensandum super impedimentis matrimonii, tam ante celebrationem, tum post, et etiam in radice, episcopis omnibus concedantur: quod non per indulta temporanea, sed per modum iuris fixi et permanentis fieri, benigne concedere dignetur s. pontifex. Illae tamen s. pontifici semper reservatae maneant dispensationes, quae non nisi raro et propter graviores causas dari solent¹.

Dispensationes in romana curia promptius expediendas.

Dispensationes matrimonii a romanis tribunalibus quam promptius expediantur, ita ut nulla sit, accluso difficultatum specialium casu, quae, post receptas preces, ultra quatuor vel quinque dies protrahantur. Nullus vero vacationum praetextus rem tam urgentem procrastinare faciat, eo magis, ut omnes norunt, quod municipiorum officialitates, recipiendis *matrimonii civilibus* praepositae, nunquam vacent.

De fertis s. congregationum et tribunalium Romanorum supprimendis vel minuendis.

Moderi dignetur s. pontifex nimis illis dilationibus et procrastinationibus, quas patitur, in Romana curia, expeditio negotiorum et gratiarum, maxime vero dispensationum matrimonialium, unde quotidie gravissima et irreparabilia mala emergunt. Quibus malis si occurrendi voluntas sit, omnino necesse videtur illas longiores et ultra modum multiplicatas s. congregationum ac tribunalium ecclesiasticorum urbis ferias ex parte supprimi, ac intra brevissimos terminos coarctari; cautionibus nihilominus adhibitis, ut, in ipsomet vacationum tempore, urgentia negotia semper expediantur.

De reformandis stylo et regulis ad rescripta dispensationum matrimonii spectantibus.

Nemo est, styli et regularum ad dispensationes matrimonii earumque rescripta pertinentium tantisper gnarus, qui non miretur et vehementer doleat, validitatem rei omnium gravissimae, quale est matrimonium, subiecti tot causis nullitatis, tam multis clausulis irritantibus, ut, si attentius omnia inspicerentur, agnoscendum certe et fatendum esset, non modicam partem matrimoniorum, quae cum dispensationibus contrahuntur, nulla et irrita evadere. Porro, quantum hoc malum sit, hodie praesertim, ob *civile matrimonium*, nemo non videt.

Examinentur igitur cautissime omnes illae ambages formalitatum et formularum, omnisque illa clausularum irritantium congeries, ut expellantur a tam sancta et tam momentosa re, matrimonio scilicet, subtiles illae et adeo multiplices nullitatis causae, quae nec rerum natura omnes exiguntur, nec a prudentioribus ipsis semper caveri possunt, et quae infinitas confessariis, parochis et officialibus anxietates et molestias creant.

Aboleri imprimis optatur haec, heu! tam frequens nullitatis dispensationum causa, quae ex incestu procedit. Item et illa styli regula, iuxta quam omnia, in rescriptis, sub irritante conditione exigi interpretantur, quae *ablativo absoluto* exprimuntur. Inde siquidem quot coarctant nullitates, ex confessariorum, parochorum et officialium inadvertentia, vix credi potest!

De Indicis librorum prohibitorum regulis et praxi.

Perlegenti cuique regulas Indicis librorum prohibitorum, quae *generales* dicuntur, facile, ut videtur,

¹ Ordinarii in foro conscientiae possint, annuente s. pontifice, dispensare super impedimentis occultis in causis matrimonialibus. (Postal. varior. episc. in concil. Trid.)

A apparebit, ex illis regulis multas, licet ea quae editae sunt aetate sapientissime conditae, nunc, statu societatis humanae, maxime vero rei litterariae, ubique et radicibus mutatae, partim iam sat inutiles, partim observata maxime difficiles; aliquas etiam impossibiles evasisse. Inde fit, ut catholicorum conscientiae plus quam aequum esset graventur, scrupulis innumeris anxientur, gravissimaeque exponantur tentationi leges praesenti rerum statui ita parum accommodatas praetermittendi. Omnino igitur necesse et urgens esset, ut illae regulae et universa res Indicis, novo prorsus modo, nostrae aetati melius attemperato et observata faciliari, instaurarentur.

Quod vero spectat ad particulares librorum condemnationes, reverenter postulatur, ut nunquam liber aliquis scriptoris catholici, maxime si sit vir optimi nominis, a s. congregatione damnetur, quin prius auctor praemonitus fuerit, eo sine ut possit tum observationes et explicationes opportunas suppeditare, tum etiam ea suggerere media, quibus saepe, re prudenter et caritative accommodata, damnum publicum sufficientissime vitari posset, quin ad librum formaliter condemnandum auctoremque infamia respergendum deveniretur. Optatur praeterea, ut s. Indicis congregatio moderate semper toleranterque se gerat erga opiniones, quae, licet revera minus probatae, nunquam tamen formaliter damnatae fuerint. Item, ut libri auctorum catholicorum, in quibus errores aliquos irrepsisse evenerit, non pure et simpliciter condemnentur, eodem modo et stylo ac pessimi impiorum et obscenorum hominum libri, adhibeatur vero formula aliqua specialis, cuius ope boni nominis viri cum infamibus scriptoribus confundi non videantur.

De revisando Breviario.

C Opportune reformaretur Breviarium: praecipue quoad lectiones, ab historiis apocryphis non satis expurgatas; quoad aliquot hymnos, stylo obscuro et prope barbaro compositos; quoad psalmorum distributionem, quae magis variari deberet; quoad frequentes nimis nimiumque dilatas translationes sanctorum; quoad ipsum delectum sanctorum, quorum multi Romae proprii sunt, et extra Romam parum noti; quoad mensuram officiorum, quae saepe, in dominicis praesertim et feriis, longiora videntur, et statui praesenti cleri saecularis, multo minus quam olim numerosi, proindeque magis occupati, non satis accommodata¹.

De Indulgentiis.

Circa indulgentias haec prudenti s. pontifici iudicio submittere liceat:

Indulgentiae, cum valde multiplicatae sint, novae minus facile concedendae essent. Serventur gradus et proportio inter opera praescripta et quantitatem gratiarum. In bullis et brevibus indulgentiarum prudenter ab illis verbis absteineatur, quibus indocti forsitan intelligent, non poenas tantum, sed et ipsa peccata per indulgentias remitti. Indulgentiae praeterea certae sint: ad quem finem exaretur a s. congregatione elenchus omnium indulgentiarum generalium, concessarum et vigentium, cuius elenchi translationes in variis linguis a s. congregatione approbandae essent, cum sanatione, ad cautelam, pro erroribus, quos in his irrepere vix caveri potest.

¹ Cf. postulata concil. Trid. proposita:

"Tam breviaria quam missalia reformanda essent et purganda." (Postalat. variorum episc.)

"Libri Missales, Graduales, Antiphonarii, Legendarum et Breviaria religiose et diligenter recognoscenda et expurganda: apocrypha expurganda: proluxitas taediosa in horis precibus et psalmodia, habito delectu, resocanda." (Postalat. imp. Germ.)

Supprimerentur praeterea, vel, quantum fieri poterit, minuerentur innumerae illae et foedissimae nullitatis causae, per quas fit, ut indulgentiae saepe irritentur, fidelesque in errorum labantur, dum putant se lucrari indulgentias, quas revera non lucrantur. Hoc praecipue locum habet in indulgentiis ab archiconfraternitatibus communicatis, quae nempe plerumque nullae sunt ob neglectas in affiliationibus aliquas ex multis et parum notis formalitatibus, quae, sub nullitatis poena, a Clemente VIII praescriptae sunt.

Provideatur demum, si fieri possit, de aliquo remedio generali, per quod subveniatur fidelibus, quatenus non priventur, sine ulla sua culpa, fructu indulgentiarum, quas bona fide lucrari nituntur, et quae, ob causam aliquam nullitatis, quae ipsoe prorsus latet, valore suo destituuntur¹.

An conveniat leges abinentias et totum ad quandam uniformitatem reduci, vel etiam mitigari.

Constat eas ecclesiae leges, quae ad abinentiam ieiuniumque spectant, non eodem, sed valde diverso modo in variis regionibus observari.

Constat etiam, luctuosae hae nostris temporibus, novae, nec parvae, adesse difficultates integras istorum praeceptorum observationi, unde fit, ut saepius non particulares tantum, sed etiam generales peti et concedi debeant dispensationes.

Forisitan ergo haud inutile foret super hac quaestione concilium oecumenicum inquirere quid agendum sit?

De pictis imaginibus, de miraculis et de novis devotionis praxibus.

Saepe eduntur et inter fideles propagantur imagines pieae, ut dicuntur, quarum vel ipsemet conceptus, vel graphidis executio ita ridicula sunt, ut non nisi ad cachinnos movendos religionisque contemptum provocandum aptae esse videantur. Item miracula publicantur, quae, episcoporum examini ante divulgationem non subiecta, posthac falsa vel dolo supposita esse reperiuntur, non sine magno verorum miraculorum detrimento. Item aliqui, indiscreto zelo ducti magis quam ea, quae secundum scientiam est, pietate, novae in medium proferunt et fidelibus proponunt devotiones novaeque cultus praxes, plus minusve absonae. Innovetur igitur decretum concilii Tridentini, iuxta quod haec omnia, antequam publicentur, episcoporum examini submitti debent.

De diariis catholicis moderandis et componendis.

Tristi experientia constat plurima mala, eaque gravissima, profuxisse in rem publicam christianam ex diariis etiam catholicis; quorum malorum haec praecipua sunt: — verae doctrinae et pietatis christianae, in diversis et oppositis sensibus, corruptiones; — censurae et notae theologicae iniuriosae a privatis scriptoribus opinionibus et personis ab ecclesia non condemnatis inflictae; — divisiones et discordiae inter catholicos et in ipso clero seminatae; — imminuta quae episcopis debetur reverentia et subiectio; — odia vehementissima ecclesiam adversus sanotumque sedem undequaque concitata; — quotidiana, eaque periculosissima et scandalosa

¹ Cf. postula concilii Trid. proposita:

„Profusus ille, tamquam generalis, indulgentiarum coarctatur numerus; nec cum aliquo elargitur sanctissimus, eas alteri communicandi transferendique potestatem habeant illi, quibus concessae fuerunt.

„Priusquam immutetur indulgentiarum concessio stylus et forma, nec ad tot annorum dierumque myriades extendantur et numerentur; sed ad quartam duntaxat certamve peccatis debitam poenae remissionem et relaxationem se extendant.“ (Postal. reg. Lusitan.)

plena, in rebus ecclesiasticis hominum prorsus incompetentium immixtio, quorum pars magna indocti, imprudentes, violenti sunt, partiumque studiis dediti; — catholicorum tandem et ipsius cleri directio, in his quoque spectant ad quaestiones et negotia ecclesiastica occurrentia, pastoribus et doctoribus ecclesiae quasi subtracta, et a laicis scriptoribus usurpata et exercita, etc. . . .

Huiusmodi certe mala, aetati nostrae maxime propria, saeculisque praecedentibus prope incognita, efficax aliquod inveniri et afferri remedium necesse et urgentissimum est: alioquin graviter certe periclitaretur pax et dignitas, immo et, aliquo sensu, divina ipsa oeconomia ecclesiae, laicis sese in magistrorum ingerentibus.

Quapropter instantissime petitur, ut quaestionem hanc concilium sedulo suo subiiciat examini, quatenus ea statui possint, quae apta magis et opportuna in Domino videbuntur, ad avertenda omnia generis mala, scandala et pericula ex illo novo, incompetenti et indisciplinato modo scribendi et docendi circa res ecclesiasticas promanantia.

De canticibus adhibendis, ne res concilii imprudenter et indisciplinata immixtione diariorum publicorum perturbentur.

Cum nullum adhuc concilium in ecclesia habitum fuerit ex quo tempore diaria publica inventa sunt, nullas reperire est in praecedentibus conciliis adhibitas cautiones ad amovenda gravissima mala quae, durante concilio, ex immixtione diariorum publicorum in rebus et gestis concilii oriri possent.

Huiusmodi igitur cautiones adinveniendae iam erunt et applicandae a Vaticano concilio, idque sub ipsemet sessionum initio: quod, etsi difficile sit, non tamen impossibile fore videtur, maxime erga diaria catholica: et ita, si non ex toto, saltem ex parte, incommoda et pericula, quae timentur, praecaveri poterunt, aut minui.

De adducendis, vel reducendis ad fidem et unitatem catholicam, infidelibus, schismaticis et haereticis.

Dum celebrabitur hoc generale Vaticanum concilium, exstant in orbe terrarum 1 200 000 000 circiter hominum, ex quibus plus quam 800 000 000 adhuc in tenebris infidelitatis misere iacent; 70 000 000 ab ecclesiae sinu schismate graeco separantur; 90 000 000 in variis protestantium sectis dividuntur; 200 000 000 sunt catholici, boni vel mali, quos inter si quantus sit incredulorum et indifferentium numerus quaeratur, respondendum: facilius esse eos plangi quam numerari!

In tali porro humani generis statu, nemo est qui non videat unum e primis, praecipuis intentionibusque sacrosancti istius concilii studiis esse debere:

1° Ut inquirantur, inveniantur et applicentur aptissima quaeque media, quibus, Dei invante gratia, tanta multitudo hominum, pretiosissimo Christi sanguine redemptorum, ab infidelitatis et erroris umbris ad purum veritatis lumen adduci possint;

2° Ut prudenter devitetur quidquid, absque summae necessitatis evidentiis, nova obstacula tam sancto huic operi conversionis et reductionis infidelium et acatholicorum interponeret;

3° Ut, salvis et in integro mansentibus sacris dogmatibus, morum principiis, et essentiali tum christiana tum clericali disciplina, benigne et indulgenter concedatur quidquid ad christianitatem venientibus, vel ad unitatem redeuntibus, evangelii et sanctae ecclesiae ostium latius faciliusque aperire posse perspiciatur.

De conversione infidelium.

Nunquam, ex quo fundata est ecclesia, via latior et facilior ostiumque apertius conversioni infidelium patere visa sunt, quam haec aetate nostra, dum una simul ad hoc concurrunt, non sine magno et evidenti divinae providentiae consilio, et stupenda itinerandi rapiditas, et continua populorum vel distantissimorum commercia, per quae christiani infidelibus admiscerentur, et ubique mox stabilitum novum gentium ius, libertati praedicationis maxime favens.

Luce igitur solis clarius est, ecclesiae nunc operam esse, ut, novo et ardentissimo zelo, huic tanto propagandae fidei labori et operarios advocet, et operandi media legesque disponat ac statuatur. Ad quem finem assequendum haec conducere posse viderentur:

1° Creentur in diversis ecclesiae partibus seminaria quaedam specialia ad instar Romani seminarii propagandae fidei, vel Parisiensis missionum exterarum, ubi clerici saeculares diversarum gentium, qui evangelizandis infidelibus destinarentur, specialem ad hoc institutionem reciperent, edocti a viris, qui et ipsi in missionibus diu laborassent.

2° Praeter missionarios instituantur in partibus infidelium, quantum et quovis id fieri poterit, scholae, seminaria et monasteria, quae essent quasi fomites quidam ignis sacri, et velut centra, ex quibus fidei lux et caritatis calor, inibi ardentes, circumquaque irradiarent.

3° Nihil omittatur ut, quantocius id possibile fuerit, efformetur in his regionibus clerus indigena, et quo facilius clerus ille perfectiusque institui possit, mittantur in Europaeas partes adolescentes ad studia aptiores, qui in seminariis nostris edocentur et educantur.

Liceat proponere aliud votum, quod sapientissimo s. pontificis iudicio, cum omni reverentia, submittimus.

4° Statim ac satis numerosae et stabiles christianitates coadunari potuerint, erigantur ibi dioeceses atque instituantur episcopi, qui non tam a Propaganda pendeant, quam sub iure communi sint. Quo enim, servatis legibus, plenior est agendi libertas, eo expeditior et acrior est actio; et res quaevis clarius videntur et aptius agantur ab iis, qui prope sunt, omniaque sub manu habent.

De schismaticis graecis ad unitatem ecclesiae recolligendis.

Ad Graecorum schismaticorum conversionem, — tam optabilem atque, utpote qui pars magna christianitatis sunt, veneranda tot sanctorum patrum et doctorum prosapia nobilitati, et fidem, sacramenta, sanctos ritus christianamque disciplinam fere in integro adhuc servantes, — haec, tanquam praecipui et maximi momenti, sacrosancto concilio proponenda nobis visa sunt:

1° Nullae novae ederentur dogmatum definitiones, ex quibus praevidendi locus esset nova, prioribusque maiora, unioni obstacula afferenda.

2° Permitterentur Orientalibus ritus sui, prudenterque vitaretur quidquid falsam persuasionem vel suspicionem ipsi ingerere posset, quod, si uniantur, ad amplectendos latinos ritus adigantur.

3° Item, in ipsorum disciplina tolerarentur omnia, quae absque divinarum sanctionum laesione tolerari possunt; maxime quaedam antiqua privilegia patriarcharum et metropolitanorum, et quoad episcoporum electionem, confirmationem et iura.

4° Si quid corrigendum apud ipsos videatur, quod tamen differri possit, prudenter taceretur, non attendendo impraesentiarum nisi ad summam rem, unionem videlicet, et fidenter in Domino sperando

A quod, postquam uniti fuerint, caritate unitatis et lumine veritatis eo adducentur, ut sponte, quaecumque emendatione digna fuerint, ipsi emendant.

5° Cum ignorantia una sit e praecipuis causis, per quas in schismate retineantur et obdurecant, nihil negligenter, ut ipsis veras scientias catholicae lumen affulgeat: ad quod multum inserviret, si in illorum partibus creari possent quaedam monasteria vel collegia virorum, pietate scientiaque insignium, qui, graeco viventes et graeco orantes, studiis omnibus ecclesiasticis, maxime vero graecis, totos se darent, simulque per lectiones, praedicationes et scripta, veram doctrinam spargere et discipulos efformarent.

6° Haberentur Romae selecti aliqui viri, non latini tantum, sed et graeci, rerumque graecarum gnari et expertissimi, qui sanctae sedi apostolicae, in omnibus ad Graecos spectantibus, a consilio essent.

De dividenda, vel duplicanda, maxime in favorem orientalium, sacra congregatione Propagandae fidei.

Cum missionum prosperitas et populorum infidelium vel acatholicorum conversio maxime pendeat a prudenti et solerti distributione sive operariorum apostolicorum, sive pecuniae et aliorum auxiliorum, quae fideles pro fidei propagatione conferant, nonne utilissimum esset congregationis dictae Propagandae fidei divisionem, seu duplicationem fieri, et duas veluti institui Propagandas:

Alteram pro Oriente, non unice nec praecipue ex latinis praelatis, sed ex orientalibus quoque, et omnium linguarum orientis viris coalescentem;

Alteram pro regionibus infidelium, ex episcopis aut sacerdotibus efformatam, qui missionarii fuerint, et ex regularibus, qui et ipsi missionibus inservierint, et ad varios ordines missionibus incumbentes pertinentibus?

Quo enim melius res missionum intelligi et tractari possent, quam a viris, qui et regiones istas longinquas incoluerint, et suismet oculis viderint, quis sit vere rerum atque hominum status in his partibus?

Cum autem totius ecclesiae episcopi solliciti curent vel curare debeant propagationem evangelii — ex omnibus quippe dioecesebus proficiantur missionarii, et ubique viget illa nunquam satis laudanda atque dilatanda sodalitas Propagatio fidei nuncupata — optandum videretur, ut quotannis ad omnes episcopos dirigeretur libellus quidam, publica Propagandae auctoritate edendus, qui eos de vero missionum catholicarum statu edoceret. Sic enim et sanctissimi huius operis progressus melius ab episcopis noscerentur, et ipsorum zelus ad efformandos et adiuvandos missionarios vehementius accenderetur.

Ubi quae condita atque stabilita iam viget catholica hierarchia, v. g. in Anglia, in America, in Hollandia, nullomodo necessarium videretur earum regionum ecclesias congregationi Propagandae subici, sed nonne potius esset, eas ad iuris communis regimen revocari?

Haec tamen iterum vota dum reverenter proponimus, ea plenissime s. pontificis iudicio et arbitrio, a quo tota res illa pendet, subiecta volumus.

De reducendis haereticis.

Haeretici quidem in ipso concilii sinu admitti nequeunt, eo sane ut cum illis deliberetur circa dogmata iam definita; quod enim semel in ecclesia definitum est, fixum manet et retractari nequit. Nec etiam admitti possent tanquam concilii pars, et ut vocem haberent in his, quae conciliariter deliberanda erunt et statuenda; prius enim est membrum esse ecclesiae, quam esse membrum concilii.

Sed nonne benigne et caritative invitandi essent, ut occasione concilii Romani venirent, ubi, cum summa recepti benevolentia, privatim conferre possent cum doctis piisque viris, ad id deputatis, qui ipsorum difficultates audirent et explanare niterentur; simulque, consociatis consiliis, tractaretur cum illis de aptissimis mediis removendi separationis praetextus procurandaeque unionis, ut quae ad hanc finem obtinendum meliora visa fuissent, ad concilium referrentur?

Hic agendi modus, cum spe aliqua felicitis exitus, adhiberi posse videretur, si fallamur, erga hos praesertim anglicanos, qui fidem ritusque ecclesiae catholicae proximam iam sectantur et unionem cupere noscuntur; eo magis quod, in hac conversionis eorum inchoatione, si qui sunt in illis antesignani, suaderi et reduci possent, non iam paucorum hominum, sed innumerarum simul multitudinis lacrum fieret.

Maximae etiam utilitatis esset, si concilium, pro summa illa, qua donatur a Spiritu veritatis et caritatis, prudentia, delinearet aliquam directionem ad usum catholicorum, tum e clero, tum e laicis, qui in protestantium regionibus conversioni fratrum nostrorum separatorum allaborant, vel allaborare poterunt. Cuius profecto directionis hic esset cardo, ut erga acatholicos, qui de reditu ad ecclesiae gremium cogitant, cum maxima caritate, indulgentia, immo et reverentia semper ageretur, nec ab eis unquam aliquid exigere ullus praesumeret praeter ea quae necessaria sunt, ut vere in fide et unitate catholica quis existat: sic enim forsitan eveniret, ut redirent multi, et reduces ipsi alibi reducere, subindeque, post reditum, paulatim ad perfectiora, gratia sublevante, assurgerent.

Eo vero magis opportunum necessariumque praesenti tempore foret, ut concilium catholicis vehementer ad sanctum hoc opus conversionis separatorum fratrum adhortaretur, atque in hoc opere tanti pretii ducatum eis et lumen praerberet, quod nunc, in rationalismum et incredulitatem labente iam ubique protestantismo, quicumque ex illis aliquam fidei pietatisque christianae sensum retinuerunt, religionem sic evanescentem magis ac magis suspectam habere incipiunt, immo evidenter falsam esse ex eventu agnoscunt, et sic oculos ad ecclesiam catholicam convertere coguntur.

De cautionibus in redactione decretorum errores condemnantibus nunc adhibendis.

Quando nunc nova profertur errorum aliquorum dogmatica condemnatio, haec statim, velit nolit ecclesia, in omnibus per totum orbem publicatur diariis, qui suis illam commentariis adornare nunquam omittunt. Cum autem diariorum illorum scriptores dialecticae theologiaeque regularum et styli propus ignari sint, inde fit, ut falsissimos saepe sensus huiusmodi decretis adscribant; sicque maximae perturbationes in animis fiunt, multique, etiam catholici, in fide graviter tentantur. Hoc certe magnum dispendium est, quod, partim saltem, vitari posset, si nulla unquam ederetur errorum condemnatio, quin clarum et praefinitum sensum exhiberet. Immo, damnatae doctrinae falsitatem et contradictoriae veritatis motiva, paucis verbis, quantum fieri posset, ostendi opportunum esset. Moderandus forsitan et stylus foret, abstinendumque, vel parcissime utendum, erga errantes, quibusdam scribibus verbis, quas, licet a parte sui nihil immoderatum habeant, attentis tamen hodiernorum hominum dispositionibus, multo plus nocitura, quam profutura timendum est.

De propositi spei specialiter curando in condemnandis modernis erroribus.

Si videatur aliquos ex erroribus, qui moderni dicuntur, damandos esse, — quamquam ipsorum revera nulli moderni sint, et omnes iam per principia fidei et ecclesiae definitiones satis damnati existant, — errores qui proscribendi iudicarentur, clare, praecise et determinate enuntiandi essent, nequaquam vero per voces complexas et multivocas, sub quarum ambigua generalitate bonum cum malo, verum cum falso simul admixtum confundi possit. Ab illis maxime abstinendum vocibus, quae, licet ad errorem a quibusdam trahantur, bonum tamen sensum prae se ferunt, immo in communi hominum sensu bene sonant: ne unquam videatur sancta Dei ecclesia, quae omnium temporum est, infensam se exhibere illis, quae moderna sunt, ut stulto et maligne ab eius hostibus conciamatur, sed tantum illa, quae mala et falsa sunt.

Novae fidei definitiones, nisi ex omnino necessaria causa, non edendae.

Attento praesenti statu ecclesiae humanaeque societatis prudens opportunumque videretur, ut novae definitiones fidei non ederentur, nisi ob maximam et evidentissimam necessitatem; in his praesertim materiis ubi, pro notis temporum circumstantiis hominumque hodiernorum ingenio, praevideri et timeri facile possent animorum perturbationes et scandala.

De caritatis et misericordiae operibus laudandis et promovendis.

Hae nostra aetate, quam mirabiliter apud catholicos efflorescant caritatis et misericordiae opera, nemo est qui non videat, et omnes pariter norunt, quantum inde, apud ipsos indifferentes et incredulos, laudis et decoris sibi vindicet religio. Quamobrem maximi pretii fore videretur, si concilium, pro auctoritate qua pollet, huic sancto caritatis fervori nova cumularet incentiva, impense et nominatim laudando opera misericordiae, quae passim fieri noscuntur, et fideles vividius adhortando, ut in invenendis et exercendis novis caritatis operibus solertiores adhuc et largiores sese exhibere niterentur. Huius enim profecto sancti concilii et copiosissimus fructus existeret, et summus honor foret, si, ipso suadente et impellente, ita magis ac magis misericordiae opera et institutiones deinceps multiplicarentur, ut nullae iam extarent pauperum necessitates et miseriae, quibus abundanter a caritate catholica non subveniretur.

2.

Propositiones decem ad varia disciplinae capita spectantes a XV Germaniae episcopis exhibitae¹.

Illustrissimo ac reverendissimo domino Alexandro Franchi, archiepiscopo Thessalonicensi, secretario congregationis propositionum.

Illustrissime ac reverendissime domine.

Mitto amplitudini tuae propositiones X ad varia disciplinae ecclesiasticae capita spectantes, quas episcopi Germaniae quindecim, nempe archiepiscopus Colonienensis, Monacensis et Bambergensis, atque episcopi Wratislaviensis, Augustanae, Moguntinae, Trevirensis, Eystettensis, Varmiensis, Onabrugensis, Leontopolitanae, Halicarnassensis et Agathopolitanae exhibuerunt, ut congregatio specialis ad huiusmodi propositiones recipiendas et expendendas a sancto patre constituta iuxta litteras apostolicas

¹ Acta, num. 98.

diei 27 novembris 1869 *Multiplices inter n. II circa A* eandem officio sibi demandato fungatur.

Eaque occasione libentissime usus simul pro-
fiteor sinceris eximiae observantiae comus.

E secretariae oecumenici concilii Vaticani die
15 ianuarii 1870.

Amplitudinis tuae humillimus ac devotissimus
servus

Iosephus ep. S. Hippolyti secretarius.

*Quaedam desideria sacro concilio oecumenico Vaticano
proponenda¹.*

I.

Quia omne verum et sincerum reformandi stu-
dium a semetipso reformando incipit, ante omnia
alia petimus, ut a synodus tam episcopis quam
omnibus clericis ea, quae ad vitam sanctae suae
vocationi congruam et ad muneris sui officia gra-
vissima fideliter implenda spectant, serio inculcet,
in specie ut episcopis et sacerdotibus exercitiorum
spiritualium usus singulis vel bimis annis repeten-
dus, nec non conferentiae pastorales singulis vel
alternis mensibus instituendae atque vita clericorum
communis vitae commendentur, ut certae regulae
circa sacerdotum cum mulieribus cohabitationem,
de cautione ab iisdem vitandis, de dispositione
super bonis ex beneficio vel officio ecclesiastico
provenientibus debita tam inter vivos quam mortis
causa, de obligatione parochi circa scholarum et
pauperum curam denuo definiantur et praescri-
bantur.

Cum multae dioceses tam amplae existant, ut
episcopi officii sui partes etiam gravissimas omnino
implere non valeant, petimus, ut ubique fieri
potuerit, dioceses nimis amplitudinis per novam
circumscriptionem ita imminuantur, quatenus epi-
scopi omnibus sui officii partibus, saltem gravioris
momenti, ipsi satisfacere possint.

II.

Quia teste a. concilio Tridentino S. 24, de ref.
c. 2, experientia docet, propter prohibitionum multi-
tudinem multoties in casibus prohibitis ignoranter
contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno
scandalo perseveratur, vel quae non sine eodem
dirimuntur, iam concilium Lateranense III et con-
cilium Tridentinum matrimonii impedimenta diversa
abrogarunt. Hodierno autem tempore, quo iam
plurimis locis matrimonium, quod vocant civile,
per leges civiles praescriptum est, atque impedi-
menta canonica formaque a concilio Tridentino pro
matrimonio contrahendo praescripta per eandem
leges civiles non amplius agnoscuntur, plurima con-
nubia ubique fere contrahuntur, quae ex iure cano-
nico nulla sunt censenda, et exinde peccata at-
que animarum pericula aeternae salutis innumera
et gravissima proveniunt.

Praeterea commercium hominum atque nationum
etiam maxime inter se discessarum nec non domicilii
sive commorationis immutatio frequentissima, quae
moderno tempore ubique fere pristinae immobili-
tatis et stabilitatis locum obtinuerant, impedimen-
torum matrimonii indagatiorem valde difficilem
eorumque imminutionem maxime necessariam red-
dunt. Propterea petimus:

a) ut impedimentum quarti gradus consanguini-
tatis, quarti vero et tertii affinitatis ex copula licita
ortae nec non cognationis spiritualis et publicae
honestatis ex sponsalibus provenientis atque affini-
tatis ex copula illicita ultra primum gradum et

¹ Supra scriptus titulus, sicut et ipse subscriptiones, in
unaqueque postulate exhibentur. Ut autem loco parvam, satis
duri semel tam titulum quam subscriptiones repetere.

crimini ex solo adultério abque coniugio vel
ipius machinatione preveniens abrogentur.

b) ut episcopis concedatur facultas dispensandi
super gradu tertio et quarto mixto secundo con-
sanguinitatis et affinitatis.

c) ut dispensatio sive facultas dispensandi a s.
sede apostolica impertita non amplius per copulam
reticentem vel patratam vel iteratam post missas
preces tanquam nulla reddita habeatur, quia exinde
saepissime matrimonia contrahuntur invalida. Cum
oratores falsa verecundia seducti aut devas diffi-
cultates timentes veram conscientiae statum non mani-
festent, maxime desiderandum est, ut nupturientes
non cogantur ea manifestare, quae ad propriam
turpitudinem spectant.

d) petitur, ut conditio seu obligatio, alteram
partem de matrimonii nullitate certiore reddendi,
quae facultatibus pro matrimonii revalidatione ne-
cessariae apponi solet, in iis casibus, in quibus
causa nullitatis occulta est et alteri parti notificari
non potest sine scandalo, vel modificetur, vel per-
mittatur, ut renovatio consensus matrimonialis con-
ditionata eo modo, quem commendavit Benedic-
tus XIV papa fel. recordat. fieri possit, quia alias
gravissimae semper difficultates obveniunt in exe-
quenda huiusmodi facultate.

e) petitur, ut episcopis facultatum, quibus gau-
dent, dispensandi super matrimonii impedimentis,
usus ita concedatur, quatenus concurrentibus quo-
que pluribus impedimentis iisdem sine dubio licite
ac valide uti possint.

f) petitur, ut in verificandis dispensationum
motivis non amplius requiratur formalis processus
iuridicus, sed episcopi arbitrio relinquatur, qua via
causarum veritas sit eruenda.

g) ut grave odium, quod per taxas pro dispen-
sationibus solvendis contra a. ecclesiam inter fideles
atque infideles excitatur, imminuatur, petimus, ut
causae, ob quas pro pauperibus dispensari consue-
vit, aequiparentur iis, propter quas pro divitibus
dispensatio conceditur.

A) denique considerantes, quot peccata atque
scandala per moram diuturnam haud raro oriuntur,
quae cum recurru ad sacram sedem apostolicam
necessario coniuncta est et per curiarum ferias saepe
valde prolongatur, humillime atque exixe petimus,
ut in rebus matrimonialibus quocumque anni tem-
pore absque mora dispensationes expediantur.

III.

Casuum et censurarum summo pontifici reser-
vatorum in praesenti tantae est numerus et tanta
incertitudo, ut exinde dubia multa et difficultates
episcopis et confessoribus oriuntur, parum autem
utilitatis proveniat. Propterea maxime desidera-
mus, ut eorum catalogus revisioni et reductioni
subiciatur et in specie censurae, quae vocant latae
sententiae aut omnino tollantur, aut ad parvum
crimini maxime enormium numerum reducantur;
facultates autem, quibus episcopi ad muneris sui
administrationem ordinariam indigent, non ad quin-
quennium, sed ad muneris durationem concedantur,
quemadmodum a sacra congregatione de Prop.
sede vicariis apostolicis concedi solent.

IV.

Petimus, ut regulae Indicii, quae partim in re-
gionibus mixtis nunquam omnino observari pote-
rant, partim vero ob omnino immutatum societatis
humanae et in specie rei literariae statum in praesenti
nunquam fere observari possunt, ideoque
multas conscientiarum anxietates et confessorum
dubia provocant, recenti revisioni et reductioni

submitantur. Petimus quoque, ut novorum libro- A rum censura non promulgetur, nisi prius audite auctoris ordinario, quia haud raro evenit, ut abaque censurae publicatione erroris revocatio effici valeat, si auctor bonae sit voluntatis.

V.

Forma processus canonici hodie in diversis dio- ccesibus valde existit diversa: quare humillime petimus, ut certa forma ubique observanda et quidem summaria praescribatur. Quia autem in Cor- pore iuris canonici permulta inveniantur praescripta, quae in praesentiarum non amplius habent vigorem, maxime optandum est, ut nova collectio fiat eorum canonum, qui adhuc vigent, omnia omnibus, qui iam abrogati esse dignoscuntur. Propterea humillime petimus, ut s. synodus ad sanctissimum patrem dirigat supplicam, quatenus ad redigendam eius- modi ss. canonum novam collectionem viros aliquos B peritissimos deputare dignetur.

VI.

Breviarium Romanum nonnullis locis quaedam continet, quae cum historia certa fide digna et sana s. scripturae exegesi non omnino convenire videntur; quare petimus, ut ad corrigendos huius- modi locos nonnullos breviarium revisioni accuratae subiiciatur. Simulque petimus, ut sacerdotibus saltem curatis permittatur, officium matutinum sem- per ab hora pomeridiana secunda anticipando re- citare, quia postea saepe aliis functionibus sui muneris impediuntur.

VII.

Decretum s. concilii Tridentini de concursu pro parochiis speciali instituendo in multis amplioribus dioecesis nunquam in usum pervenit, in multis C aliis autem iam approbante s. sede apostolica eius- dem loco hodie concursus generalis ad exploran- dam scientiam et omnigenam idoneitatem sacer- dotum, qui ad parochiae munus aspirant, habetur. Propterea petimus, ut illud s. concilii Tridentini decretum revisioni submittatur, et ea examinis sive concursus norma praescribatur, quae ubique valeat ac debeat observari.

VIII.

Propter gravissima detrimenta, quibus per iuris patronatus laici abusus salus animarum saepe affi- citur, petimus, ut meliori quovis modo huic malo medela afferatur. Quod fortasse fieri potest per praescriptum, ut patronus laicus inter tres ab ordi- nario designandos sacerdotes praesentandum eligere teneatur.

IX.

Ut gravissima mala, quae ex vita vitiosa et scandalosa parochi aliorumque sacerdotum in popu- lum fidelem redundant, facilius evitari vel averti possint, petimus, ut inter causas privationis bene- ficii curati legitimas accendantur: simplex fornicatio notoria, concubinatibus manifestus, ebrietas nec non predigalitas incorrigibilis atque scandalosa. Pariter petimus, ut permittatur translatio parochi non voluntaria vel dimissio cum pensione congrua, quoties per sententiam sive per vota examinatorum prosynodalium constiterit, eundem ad regendam parochiam non amplius esse idoneum.

X.

Propter immensa pericula, quae per sectam muratorum liberorum nuncupatam aliasque socie- tates secretas quotidie rei christianae parantur, enixe petimus, ut s. concilium decreta contra eius-

medi societates iam pridem promulgata renovare nec non efficaciori modo contra easdem procedere dignetur.

Motiva necnon speciales postulationes, quae ad hanc petitionem pertinent, in libello adpeto sub titulo: *Qua via ecclesia contra societates secretas procedere valeat* etc. satius exponuntur. Petimus, ut ex adiectis exemplaribus unum sanctissimo patri, octo eminentissimis sacri concilii praesidibus et secretariis exhibeantur, caeteraque inter singulos patres distribuuntur.

Romae VIII ianuarii 1870.

† Gregorius, asp. Monacensis et Frisingensis.

† Paulus, asp. Coloniensis.

† Michael, asp. Bambergensis.

Henricus ep. Wratislaviensis.

† G. Antonius, ep. Herbipolensis.

Eduardus Iacobus, ep. Hildesheimensis.

Pancratius ep. Augustanus.

Guillelmus Emmanuel, ep. Moguntinus.

Ludovicus, ep. Leonopolitana.

Matthias ep. Trevirensis.

Franciscus Leopoldus ep. Eystettensis.

† Adolphus Namazanowski ep. Agathopolitanus i. p. i.

† Philippus ep. Varmiensis.

† Ioannes Henricus, ep. Onabrugensis.

† Nicolaus, ep. Halicarnassensis.

ALLEGATUM.

Qua via ecclesia contra societates secretas procedere valeat. — Expositio quam oecumenico concilio Vaticano a sanctissimo patre Pio IX convocato episcopi Germaniae in civitate Fuldensi ineunte mense septembri anni 1869 invicem conferentes humiliter offerunt¹.

Omnibus notum est, quanta mala nostro tem- pore ex molitionibus societatum secretarum pro- veniant. Sufficit enim oculos ad res Italicas vel ad sodales Massonici foederis Belgici vel ad Fenios aliosque convertere.

Attamen consideratis Germaniae necessitatibus expedit, de sola societate Massonica disserere. At- que opus non est, argumentis probare, hanc secre- tam societatem etiamnum magnam vim, potissimum ecclesiae detrimento, exerere. Nam societas Mas- sonica vix instituta iam prona erat ad fovenda consilia deistica atque integro abhinc saeculo sub colore tolerantiae politicae, inter christianos diversarum confessionum promovendae, consulto propagavit indifferentismum, qui praecipuus fons est et auctor calamitatum saeculi nostri. Hinc facile intelligitur, hanc causam provocare continuam ecclesiae sollicitu- dinem.

Quaeritur ergo:

1. Quid actum sit hucusque ab ecclesia contra ista foedera secreta?
2. Quomodo exitu?
3. Quasnam consilia in posterum capienda sint?

I.

Apostolica sedes sua consilia, quae ad massoni- cam societatem spectant, nunquam mutavit.

Ista conventicula in Britannia primum anno 1717, quod serie vix in dubium ab aliquo vocari potest, instituta indeque brevi tempore longe lateque disseminata sunt. Viginti annis post Clemens PP. XII iam aggreditur hanc societatem per celeberrimas liti- teras In eminenti die 28 aprilis 1738 datas. Quam

¹ Libellus prodierat Moguntiae, typis Francisci Sanees, anno 1869. In-8°, 48 p. Ex epistola episcopi Moguntini ad Iosephum Feuler, concilii secretarium, data Romae ex collegio Germanico die 1 decembris 1869, colligitur, episcopi ab episcopo Fuldensi congregatis scripti mille exemplaria typis esse fuisse.

condemnationem non ita multo post, anno nimirum 1751, Benedictus XIV confirmavit; nostro autem saeculo omnes Romani pontifices sine ulla exceptione et qui modo feliciter gubernacula ecclesiae tenent, Pius PP. IX iam saepius, imprimis per allocutionem die 25 septembris 1845 habitam, omnes societates secretas, nominatim vero massonicam proscriptis eiusdemque socios et fautores excommunicavit.

Ex laudatis documentis facile colligi potest, has clandestinas societates eandem semper naturam et indelem retinuisse. Notae enim et characteres, quibus eandem iam Clemens XII signavit, hodie non minus quadrant. Appellantur nimirum „societates, in quibus cuiusque religionis et sectae homines, affectata quadam contenti honestatis naturalis specie, arcto aequae ac imperviae foedere invicem consociantur quaeque simul clam operantur, tum districto iureiurando ad sacra biblia interposito, tum gravium poenarum exaggeratione inviolabili silentio obtegere adstringuntur“.

Latens autem indifferentismi spiritus, qui quamlibet positivam religionem non nisi loco accidentalis ac indifferentis formae habere vult, in bulla contra Carbonarios die 13 septembris 1821 a Pio PP. VII emissa distinctius describitur sequentibus verbis: „Simulant illi quidem singularem observantiam et mirificum quoddam studium in catholicam religionem et in Iesu Christi, servatoris nostri, personam et doctrinam,“ dum re vera omnibus nervis eo tendunt, „ut magnam licentiam cuique dent, religionem quamlibet proprio ingenio et ex suis opinionibus sibi fingendi, indifferentia in religionem inducta, qua vix quidquam excogitari potest perniciosius.“

Quod autem ecclesia de natura foederis Massonici recte iudicaverit, confirmatur sequentibus verbis, quae a sodali conscripta, notatu digna sunt. „Opposito contra iesuitismum et obscurantismum, sit, forsitan ab initio postulavit involucra simulationum, et conscientia non paucorum catholicorum orthodoxe credentium non nisi cum dispendio veteris simplicis formae originalis pacata est. Hanc enim iustitiam Romanae hierarchiae facere debemus, quod nimirum finem et consilia foederis eiusdemque pondus prius et clarius intellexerit, suaeque sententiae tenacior extiterit, quam multi sodales foederis ipsius“.

Et sane res ardua non esset, ex aliis plurimis testimoniis hanc internam inimicitiam ostendere, quae, contentibus initiatis ipsis confratribus, inter foedus massonicum atque ecclesiam catholicam existit. Iuvabit ex trimestribus libellis massonicis: *Latonia* verba referre, quae circularibus litteris de Boni magnisecretarii italici excerpta sunt. „Adhortemini fratres, ita scribit, vestro malleo obediens, ut palam et indesinenter artificia Romani gubernii oppugnent; concordatum cuiuscunque generis considerare debent tanquam exitialem iniuriam rei massonicae, nationis, progressus, humanitatis“ etc.¹.

¹ „Die Gegenwirkung gegen Jesuitismus und Obscurantismus machte vielleicht für den Anfang Verhältnisse nötig und das Gewissen mancher rechtgläubigen Katholiken wurde nur auf Kosten der alten einfachen Urform beschwichtigt. Denn die Gerechtigkeit muß man der römischen Hierarchie widerfahren lassen, sie erkannte Zweck und Tragweite des Bundes und die Wichtigkeit desselben früher und klarer und blieb ihren Ansichten treuer als viele Glieder des Bundes selber.“ *Deutsche Vierteljahrsschrift*, I. Heft, 1841. Cf. praesens dissertatio: *de Primaveri*, quam v. Schroedl, propositus theod. sch. Passaviae, scripsit (Kirchenlexikon von Wetzer und Wolke tom. VI).

² *Latonia*, Lipsiae 1845 pag. 265. Cf. etiam *Latonia*, 1844 pag. 274 nec non excerpta ex „*Bollettino del Grande Oriente della Massoneria in Italia*“, quae in *ephemeridibus* pariter clandestinis: *Primaveri* auctore M. Zille, Lipsiae 1868 num. 26 legere fas est.

Modem eorum conscriptum est programma ab Aus. Franchi, celebri massonico Italiae, quod in secretis ephemeridibus: *Die Bauhütte*, Lipsiae 1864 num. 30 seq. germanice publicatum est. Ibidem legimus, massonicum institutum debere efformare veram „humanitatis ecclesiam“. Dogmata autem, quibus superiores ordines massonici gloriantur, inter alia etiam sequenti argumento repudiantur: „Historia non aliam novit auctoritatem dogmaticam nisi Romani pontificis, in quo tamen institutum massonicum agnoscit suam naturalem et capitalem ad-versarium“¹.

II.

Quod iam ad alterum caput pertinet, Pius VII ipse confitetur, „Sedis apostolicae studiis non eum exitum respondiisse, quem ipsa spectabat.“

Romani pontifices ad comprimendas societates advocaverant etiam auxilium brachii saecularis: sed huiusmodi adiutorium universim et constanter ne a catholicis quidem guberniis praestitum est.

Insuper severa consilia apostolicae sedis neque unanimitate neque fortiter ab episcopis executioni mandata sunt, ita ut continenter dubia vel de ipso valore condemnationis apostolicae², praesertim pro territoriis, ubi leges civiles etiam secretas societates admittunt³, et oriri et perdurare potuerint. Huiusmodi autem dubia libenter promovebantur a sodalibus massonicis. „Pro catholicis, ita adhuc docent, vetitum (ineundi scilicet societatem massonicam) non est decretorium, cum de pondere et obligatione bullarum excommunicationis papalis litigare liceat, earumque firmitas pro diversitate regnorum diversa sit, utpote quae auctoritatem legitimam non prius adipiscantur, veluti in Gallia, quam potestatis civilis suam approbationem adiunxerit“.

Hinc mirum esse nequit, quod iam Leo pp. XII in *Constitutione* contra secretas societates anno 1826 promulgata gravissimis verbis sollicitudinem omnium episcoporum excitare conatur. „Vestram operam, inquit, non postulamus modo, sed etiam flagitamus.“ In promptu quidem esset, integrum contextum inserere, sed satis est verba referre, quibus hoc caput absolvitur: „Quod si nequissimorum timeamus audaciam, actum est de episcopatus vigore: . . . nec Christiani ultra aut durare aut esse iam possumus, si ad hoc ventum est, ut perditorum minus aut insidias pertimescamus“ (§ 15). Item sanctissimus pater Pius IX in commemorata allocutione conquestus est, quod „segni nonnullos esse et quasi indormientes“ in reprobanda tenebrosa secta Massonica videret.

Atque sane propagatio huius sectae argumentum est manifestum, sedis apostolicae studiis non eum exitum respondiisse, quem ipsa spectabat.

Iuxta prospectum, quem I. G. Findel exhibit in sua historia Massonica, anno 1866 denuo edita, existant in toto orbe terrarum septuaginta *logia magna*, quibus circa 7300 *logia simplicia*, seu con-

¹ „Die Geschichte kennt nur die dogmatische Gewalt des Papstes und in diesem erkennt die Maurerei ihren natürlichen und tödtlichen Feind.“ *Bauhütte*, Lipsiae 1864.

² Cf. Bened. XIV *Providas Romanorum* § 2.

³ Cf. Allocut. Pii IX d. d. 25 septembris 1845.

⁴ „Andero verhält es sich mit den Katholiken; bei ihnen ist das Verbot nicht durchschlagend, da sich über die Tragweite der päpstlichen Bannbulen streiten Mst und deren Gültigkeit in verschiedenen Ländern verschieden ist, indem dieselben nur dann gesetzliche Autorität, wie z. B. in Frankreich, haben, wenn der Staat seine Approbation erteilt hat.“ *Latonia*, 1868, pag. 155 seq.

⁵ Licet vocem hanc a re scenica mutare ad significantem rem Massonicam, quae cum scenica tantam cognationem habet.

venticula subiecta sunt¹. Alias ephemerides Masonicae huius anni numerant 9724 logia². Numerant autem plus minus duodecies centena millia consociatorum³.

Bene vero memoria tenendum est, pleraque logia in territoriis protestanticis sita esse. Ita quidem 4000 logia et amplius exstant in solis foederatis statibus Americae septentrionalis, ubi tamen non tantam videntur vim exerere, quanta ingenti logiorum numero respondeat. In Europa pleraque logia, nempe 1700, complectitur Britannia. In Germania sunt 311, quae tamen paucis exceptis ad protestanticum septentrionem pertinent⁴. In Austria et in Russia degunt quidem socii Masonici, sed logia instituta non sunt, cum societates secretae hodie in istis binis regnis non admittantur. In Hungaria tamen nuperrime duo logia initiata sunt, in Hispaniis autem et in Italia recentioribus temporibus res Masonica revixit, quae etiam floret in B Gallia catholica, ubi 318 logia numerantur⁵. Ab anno 1858-1862 Masonici gallicani undecim, et tribus subsequentibus annis quadraginta septem nova logia inaugurarunt. Notum est omnibus, quantam operositatem Masonici in Belgio exercent. Quinam vero sit status rei Masonicae in Portugallia, ignorantur in Germania ab ipsis consociatis, prout liquet ex eorum libellis, quos „manuscriptos pro fratribus“ appellant.

Ex dictis autem constat, foedus masonicum praecipue esse institutionem protestanticam. Namque in regno protestantico orta, in regionibus protestanticis longe lateque diffusa est ac protestantes videntur fere ubique logiis praefecti esse vel in ipsis terris catholicis.

Qua de causa vix sperari potest, fore ut opera ecclesiae, cuius auctoritatem protestantes non admittunt, societas masonica penitus extinguatur, quamdiu protestantismus perdurat. Sed ecclesia primo loco propriorum filiorum memor esse atque impedire pro viribus debet, quominus huiusmodi conventicula ingrediantur. Et profecto inter catholicos viros in hoc negotio non parum obtentum est, attamen ad maiora etiam aspirari debet.

III.

Quid ergo expediet in posterum?

Eritne consultum, semet otiosum spectatorem praebere remque masonicam intrinsecae, quam sibi ipsi parare videtur, dissolutioni relinquere?

Huiusmodi consilium facilius cuidam probari posset ex eo, quod aliquot abhinc annis tum in Gallia, tum in Italia, potissimum vero in Germania maxime discordiae ortae sunt inter plurima logia, s. *Ioannis* nuncupata et *logia scotica*. Priora tres tantum simplices gradus admittunt, *fraternitatis*, *sociorum* et *magistrorum*. Logia scotica autem plurimos, quos superiores vocant, gradus conferunt. Assetae primi ordinis a caementariis scoticis nomine factionis progressorum⁶ vel humanitariorum⁷ masonum proscribuntur; vicissim autem caementarii simplices adeo iam odio in superiores scoticorum gradus excoalescant, ut iis assidue exprobrant modo „nefandum iuramentum, quo

¹ Vide appendixem I.

² „Freimaurer-Zeitung“ 1869 num. 6.

³ „Europa“ 1866 num. 29.

⁴ Cf. Dalen, *Jahrbuch für Freimaurer* 1869.

⁵ Latonia 1865 pag. 156.

⁶ „Die maurerische Fortschrittspartei.“ Bauhütte 1865, pag. 68.

⁷ „Moderne Maurerei (Humanitätsmaurererei).“ Denkschrift der Loge zur Eintracht in Darmstadt von Künzel 1867 aus Latonia 1868, pag. 167.

dignitas vni honesti tantopere violatur¹, modo „separatisticum christianismum una cum blasphemias coenae dominicae“², modo „histrionicas ineptias adhibita resina stolidumque gladiatorum tinnimentum“³; deinde „bugatorias dicendi formulas“ aliasque sexcentas indignas nugae et fraude manifestas⁴, quibus potissimum lucri faciendi gratia⁵ insistere videntur. Item exprobrant „frivola captiva, quae vel ipsis praesentibus matronis“ producebantur inter convivia, ita ut locum cedere cogentur⁶. Demum exprobrant „gradus a vindicta“ nuncupatos, quibus retentis, prout ipsi confitentur, „uspicio perdurabit timendi, ne pugio etiamnum adhibeatur, qui pridem in coniurationibus contra legitimos principes practice in usu erat“⁷. Ex quibus tandem idem auctor masonicus concludit: „Gubernia tales societates mysteriosas, apud quas insanias huius generis perpetrantur, tolerare non debere“⁸.

Aliud praeterea argumentum insinuandi ecclesiae, ut reme inerte spectatricem rei masonicae praebeat, ex eo etiam colligi posset, quod liberi caementarii nostris diebus, in Germania tamen magis quam alibi, a vera natura sui instituti sibi ipsis alienati videntur ac iam per plures annos, sed sine ullo successu, nova semper reformandi systemata excogitant, ut ruinam declinent.

Sed istis argumentis haudquaquam evincitur, magis expedire, ut ecclesia sileat nihilque agat. Etenim 1. sedes apostolica non ita sentit, utpote quae hodie quoque non desistit a reprobandis impugnantisque secretis societatibus, cuiuscunque demum nominis sunt. 2. Neque episcopi in plenario concilio Baltimorensi ante triennium adunati ita senserunt, quippe qui causam nostram diffusius tractaverint⁹. 3. Neque defuerunt episcopi Galliae et Germaniae vocem suam nuper attolentes. Et cum primogenito reginae Angliae, nuperrime Hiberniam visitanti logia masonica Dublinii solemnem saltationem parassent, cuius primores civitatis viri participes esse volebant, eminentissimus cardinalis Cullen literis promulgatis animadvertit, non solum massones ipsos, sed etiam eorum fautores excommunicationis poena irretitos, ac proinde quemlibet praefatae saltationi assistentem e gremio ecclesiae exclusum esse. Hoc vero edictum memoratu magis dignum est, cum logia britannica, saltem quae in

¹ „Man verbanne jenen grauenvollen Eid, der die Würde des freien Mannes so tief verletzt.“ Bauhütte 1865, pag. 38.

² Latonia 1865, pag. 311.

³ „Man denke an das Theaterspiel mit Colophonium und das sinnlose Degengeklimper.“ Latom. 1863, pag. 301.

⁴ Auctori masonico, qui in Latonia 1865 pag. 301-320 disserit de opere: *De la décadence de la Franc-Maçonnerie en France*. Paris 1866, quod G. Mabru, Lauréat de l'Institut F. or. de la Loge d. Ind. Ec. (M. S.) edidit, vix sufficiunt vocabula ad describendas omnes stultitias, quibus gradus superiores dediti sunt. Eorum ritus et actus appellat: Lappalien, Firlifanz, Gefühlsduselei, Tändeleien, Spielwerk großer Kinder, Spielereien und Schwindeleien, Betrug, erwiesener Betrug. Ibidem.

⁵ „Freilich scheint das Geldmachen bei den Hochgraden mit der Hauptweck zu sein.“ Ibid. pag. 302 et 306.

⁶ „Bower, der sich über die in Gegenwart von Damen bei einer Festtafel vorgetragenen frivolen Gesänge beschwerte, welche die Damen nöthigten, das Local zu verlassen.“ Latom. 1865, pag. 306.

⁷ „Der Verdacht wird immer bleiben, wenn man bei den höheren Graden, namentlich den Hochgraden, verharret, daß, wie früher der Dolch praktisch gebraucht wurde in Verschwörungen gegen die gesetzmäßigen Herrscher, derselbe auch jetzt noch seine Anwendung finden könne.“ Latom. ibid. pag. 306.

⁸ „Die Regierungen dürfen solche geheimnißvolle Genossenschaften, in deren Schoße dergleichen Tölpelheiten getrieben werden, nicht dulden.“ Ibid.

⁹ Cf. acta et decr. tit. XII, nn. 511-520. [Mansi, XLVIII, 1017-90.]

Anglia ipsa extant, potius oblectationi et beneficentiae, quam perversis religionique inimicis consiliis insistere videantur, ita ut heterodoxi theologi, qui ritualistae nuncupantur, iustam causam postremas excommunicationis „haram beneficiorum societatum“ haud perceperint¹. 4. Ex internis tandem discordiis non licet proximam foederis ruinam divinare, cum similes rixae litesque iam dudum agitentur totaque pene historia massonica videri possit enarratio belli perpetui segesque discordiarum indesinentium², quin tamen res massonica inde de- creverit.

Attamen potiore iure contra unanimem impugnationem foederis opponi posset difficultas, qua timeretur, ne massones a *profanis*, prout loqui solent, petiti, missis internis certationibus, arctiori vinculo colligantur atque adeo maiori successu maiorque odio ecclesiam aggrediantur: quod quidem ipsa experta est in Belgio, simul ac episcopi huius regni anno 1837, impulsu erectione novi logii Gandavenis³, breves literas pastorales contra massonicos editas in omnibus ecclesiis promulgandas iniunxerunt⁴. Neque defuerunt viri catholici, quibus res ista minus opportuna videbatur, inter quos praestat nominare presbyterum Defoere, qui edendis ephemeridibus sive foliis publicis magnum sibi nomen comparaverat: nec non cl. Dumortier, qui in deputatorum comitiis anni 1842 recensens politicos errores catholicorum, primo loco invectionem ordinum mendicantium, altero autem loco episcopales literas contra massones posuit. Ipse tum quoque affirmaverat, foedus massonicum extinctioni proximum, promulgato episcoporum mandato, novam vitam recepisse. Sed haec propositio nullo nititur fundamento. Constat enim ex Annalibus massonicis, logia numero viginti quinque, quae ante revolutionem belgicam ibidem floruerunt, pene omnia iam ante edictum episcoporum resuscitata ac insuper decem nova logia instituta esse⁵. Hisce Annalibus unus est Kerster, qui anno 1843 in ephemeridibus (*Journal historique*) contra praefatam assertionem cl. Dumortier dissertationem vulgavit eamque sequentibus verbis absolvit: „Ces détails prouvent à l'évidence, qu'il s'en fallait de beaucoup, que la maçonnerie fût sur le point de s'éteindre, lorsque l'épiscopat a parlé. Au contraire on voit, qu'elle s'était propagée avec une rapidité étonnante depuis sa réorganisation, et l'on ne peut douter, qu'après un tel succès, outre les dix nouvelles loges, d'autres ne fussent en voie d'être constituées, ou de reprendre leurs travaux. Dieu sait quels développements la secte aurait pris, si les évêques avaient gardé le silence. — Ces succès étaient, en grande partie, dûs à l'erreur où se trouvaient la plupart des gens du monde. On croyait assez généralement, que la franc-maçonnerie belge n'était qu'une association d'amitié ou de bienfaisance, qu'elle n'était pas contraire aux principes catholiques et que les défenses portées par les souverains pontifes n'ayant pas été publiées en Belgique, n'y étaient point obligatoires. — Les franc-maçons mettaient tout en œuvre pour répandre cette erreur etc.“

Saniori porro parti catholicorum Belgii persuasum erat, episcopales literas protulisse fructus

¹ Id quidem testatus est Dr. Cobb, auctor libri: *The Kiss of Peace or England and Rome*, adiungens, dictos theologos, sensu quodam pietatis erga cathedram Petri ductos, nihilominus effecisse, ut ipsorum nomina e catalogo liberorum caementariorum expungerentur.

² Cf. *Latom.* 1865 pag. 348 nec non 1868 pag. 51.

³ *Journal historique* nov. 1837.

⁴ Vide append. III.

⁵ Cf. *Annuaire maç.* 1840.

salutares: Plurimi enim catholici, prius existimantes, rem massonicam conciliari posse cum religione catholica, hoc mandato impediti sunt, quominus in conventualem massonicum admissi paulatim omnes sensus catholice religionis amitterent. Nunc vero tantum abest, ut res massonica in provinciis belgicis, in quibus, veluti in Flandria occidentali, fides atque religio florent, popularis sit, et odium pariat, ac proinde pedem figere nequeat. Hinc est, quod massonibus erectio logii Brugis vel in alia huius dioecesis civitate haud successit, licet tempore holandici regiminis tum Brugis tum aliis in locis huius dioecesis logia haberentur.

Haec omnia confirmantur ex authenticis documentis de numero logiorum belgicorum. Anno nimirum 1837, quo episcopales literae prodierunt, numerabantur 35 logia Belgica, qui numerus postea ita imminutus est, ut anno 1862 dumtaxat 23 logia restarent¹. Anno 1857 item 23 logia erant; sed iam anno 1865 non nisi 13 logia recensentur, quorum bina, alterum Lovanii, alterum in civitate Huy, recentissime restaurata adhuc parum operosa erant. Observatu tandem dignum est, post annum 1838, quo duo nova logia aperta sunt, ne unico quidem novo logio foedus in illo regno adauctum esse. Hanc vero defectionem scriptor massonicus, qui ex authenticis documentis refert, deplorando ipsemet innuit². In aliis tamen massonicis Annalibus huius anni numerantur 18 logia Belgica, quorum undecim *Magno Orientali* obediunt septemque alia *Supremo Concilio*³, quibus nominibus suprema logia Bruxellae indicantur⁴.

Ergo certum est, numerum logiorum in Belgio post unanimem episcoporum actionem valde esse imminutum. Contra vero in Gallia, ubi res massonica nunquam ab omnibus simul impugnata est, intra tres annos (1862-1865) quadraginta septem, immo anno nuper elapso viginti septem nova logia creata sunt⁵, prout *magnusmagister* Mehinet comitiis generalibus die 1 iunii 1869 habitis annuntiavit, hunc felicem exitum adscribens praecipue impugnationibus, quas foedus expertum est, nec non tranquillo animo, quo fuerint refutatae.

Cum vero principia, quae moderna vocantur, nunquam in Europa prius invecata magisque ad res publicas applicata sint, ac in Belgio, iuvabit hic paulisper morari. Primo nequit negari, logia Belgica numero quidem diminuta, sed in adversanda ecclesia propriaque causa quoquoversum promovenda eo magis progressa esse. Ibi enim iam ante viginti annos in solemnissimis sermonibus contra religionem catholicam sequentes similesque sententiae auditae sunt: „*L'hydre monacale*, selon l'heureuse expression du vénérable des *Vrais Amis*, *L'hydre monacale*, si souvent écorcée, nous menace de nouveau de ses têtes hideuses. En vain, avec le dix-huitième siècle, nous flattions-nous d'avoir écorcé l'infâme, l'infâme renaît plus vigoureuse, plus intolérante, plus rapace et affamée que jamais. Pour établir plus sûrement son empire, c'est de la jeunesse qu'elle veut s'emparer... Quel sera le

¹ La Franc-Maçonnerie soumise à la public. à l'aide de documents authentiques. Amand Néat à Gand 1865, pag. 14.

² *Latomia* 1866 pag. 280 seqq.

³ van Dalen's Jahrbuch für Freimaurer auf das Jahr 1869, pag. 159.

⁴ Iuvat hic observare, sex logia ditionis *Magni Orientalis* Belgici, qui a logiis germanicis excommunicatus est, cum *Magno Concilio* Mediolanensi, et sex logia ditionis *Supremi Concilii* Belgici cum *Magno Orientali* Florentino amice communicare, quo vinculo externo significatur, Massonicos binorum regnorum eodem spiritu eademque sententia imbutos esse.

⁵ Accuratus index omnium logiorum Galliae describitur in *Latomia* 1865 pag. 263-266. Cf. *Latom.* 1869, pag. 215.

résultat de cette usurpation? L'abrutissement des classes inférieures, la perversion de l'éducation moyenne et supérieure... Mais, comme si cette organisation cléricale, ayant ses têtes à Rome et ses bras partout, si formidable par sa discipline et ses richesses, ne lui suffisait pas, elle a créé et organisé, pour lui développer plus efficacement son système d'envahissement, une milice spéciale, sorte d'avant-garde nomade, composée d'aventuriers cléricaux recrutés dans tous les pays, véritables chevaliers errants du fanatisme, troupe semblable aux hordes que commande Abd-el-Kader, toujours détruite, toujours renaissante, chassée partout et revenant sans cesse. C'est contre cette domination, si fortement reconstituée dans notre belle patrie, c'est contre ces fanatiques, ... que nous devons combattre, — mais combattre avec la certitude de la victoire. Pour atteindre ce but, il faut établir *autel contre autel, enseignement contre enseignement*...

Quod autem Massones in rebus publicis Belgii tantum valeant, id repeti debet tum a vigore virorum, qui praeclaris naturae dotibus praediti summa logia primariae regni urbis moderabantur, tum a stricta disciplina et constitutione foederis ac demum ex intimo nexu, quo cum liberalismo totius regni cohaeret, cuius ope massones ibi summa rerum potiti sunt. Et profecto iam impletum est, quod Emil. Grisar in Antwerpiensi logio *Persévérançe* anno 1845 dixit: „Le libéralisme sera nous: nous serons sa pensée, son âme, sa vie; nous serons lui enfin”.

Accedit, quod ab anno 1854, auctore *Magnomagistro* Verhaegen, res religiosas et politicae adscriptae sint quaestionibus in logiis ex officio tractandis. Quatuor sermones ad hunc scopum obtinendum die 24 iunii 1845 in *Magno Oriente* habitos Amandus Neut publici iuris fecit. Orator Bourlard applaudentibus sociis clarissime dixit: „Il est non seulement du droit, mais encore du devoir de la Maçon. de s'occuper de matières politiques et religieuses, parce que c'est là que nous trouverons la réalisation de toutes les théories dont nous nous occupons”. Quam vero inimica ratione logia illa religiosas quaestiones tractatura sint, ex dictis sermonibus satis elucet. Idem ipse orator Bourlard sanctissimum *Transsubstantiationis* dogma aliosque religionis nostrae articulos communi auditorum ludibrio tradidit.

Iam vero hoc videtur esse concedendum, a praefato episcoporum edicto sicut diminutum logiorum numerum, ita etiam eorum immodicam hostilitatem ac infatigabilem efficaciam repetendam esse. Atqui omisso edicto conventicula massonica, multo magis disseminata, iuxta sententiam, quam catholici Belgii etiamnum tenent, damna etiam maiora intulissent. Sed qui censet, eosdem episcopos excitasse has iras

¹ Discours prononcé par le F. Frants Fuidler, à l'occasion de son installation comme Vénérable de la R. M. de la Fidélité, de Gand, à la tenue du 2 juillet 1846. Vide *La Franc-Maçon. soumise à la publicité* pag. 119 seqq. — Étrange destinée cependant, ita prosequitur eodem loco, que celle qu'a subie la religion du Christ! Cette religion de la nature et du bon sens par excellence, a été établie pour détruire et remplacer les théocraties juives et païennes, et elle est tombée elle-même dans l'abîme qu'elle voulait combler, tant il est difficile de ramener l'homme au culte du vrai Dieu, tant il est incliné à la superstition et à la crédulité... Elle (la Maçonnerie) se trouve ainsi au-dessus des religions et des chartes, quelles que soient leurs formules. Car la Maçonnerie, en un mot, et serait-ce pour cela qu'elle a été proscrite par l'Église? est le code abrégé de la morale universelle.

² *La Franc-Maçon. soumise à la publ.* pag. 15.

³ L. c. pag. 181.

⁴ L. c. pag. 182, col. pag. 185.

et odium, quo iam consulto et aperte in ecclesiam feruntur, idque aegre fert, is porro considerare debet, eam rerum conditionem ecclesiae semper funestissimam fuisse, qua durante homines bonae fidei rectique consilii sanctis manibus gradiebantur cum ecclesiae hostibus, quorum prava et haeretica studia nondum clare cognita et proscripta erant, ita ut prohi etiam sed incauti homines facile erroris retibus captari potuerint; is deinceps considerare debet, meliora tempora, si historiam consulamus, tunc demum semper illuxisse, quando errore solebant proscripto, ut facile ab omnibus vitari possit, tota morbi causa foris eiciebatur, quod certe perfici nequit, quin odium et irae malorum cieantur. Quid quaeso catholicis magis proderit, quam certo scire, se, siquidem catholici manere valint, massones fieri non posse. Etenim „Maçonnerie et catholicisme s'excluent réciproquement, ce sont les antipodes,” prout insignis vir massonicus scripsit¹. Quid obstat, quominus haec veritas a praedicatoribus in omnibus orbis catholici ecclesiis proclametur? Nonne ecclesia hac ratione semper erroribus aggressa est, neglecto vel ipso periculo iacturae non solum plurimorum fidelium, ex propria culpa a matre deficientium, sed etiam universae ipsorum proles, quae praeter optionem apostasiae vinculis irretitur, simul ac species quaedam hierarchiae ecclesiasticae constituta est; quod periculum, ubi de massonibus agitur, nullatenus est timendum, quippe qui, nisi velint ipsi causam massonicam prorsus interimere, nullo pacto possunt coetum aut ordinem ecclesiasticum ad instar haeresis vel schismatis efformare.

Ecclesiae ergo plane ex voto accideret, si quidem inimicitia, qua res massonica a re catholica intrinsece secernitur, magis magisque omnibus pariter ac porro liberi caementarii cogenter profiteri, sua consilia et studia re vera religioni christianae opposita esse, atque adeo ipsis adimoretur facultas simulandi aliosque minus providos fallendi. Quo magis logia ecclesiam adversantur, veluti in Belgio et in Italia, eo minus erit timendum, ne viri catholici accedant.

Haec est propria ecclesiae provincia, ut veritatem annuntiet, errores detegat et condemnet, quin ullo timore, ne adversantes experiantur aut inimicitias provocet, prohiberi possit, quominus munere suo fungatur.

IV.

Quodsi iam quaeritur, quid ecclesia agere debeat, ut rubor et audacia frangatur societatum secretarum, nominatim massonum, et damna inde emergentia maiori cum successu avertantur, episcopi Germaniae nuper in civitate Fuldensi de hac quoque causa invicem conferentes, quae certo totam ecclesiam spectat, consilium inierunt, patrum s. concilii Vaticani examinationi humiliter commendandi articulos, qui sequuntur:

I. Condemnatio a s. sede iam saepius contra foedus massonicum aliaque conventicula secreta prolata aequae ac excommunicationis poena, quam non solum socii incurrunt, sed singuli etiam his societatibus quomodolibet faventes, omnino sustentanda est.

¹ L. c. pag. 80, et in nota pag. 81. F. Goffin idem plane confirmat, quando dicit: „Lorsque la maçonnerie accorde l'entrée de ses temples à un juif, à un mahométan, à un catholique, à un protestant, c'est à la condition que celui-ci deviendra un homme nouveau, qu'il abjurera ses erreurs passées, qu'il déposera les superstitions et les préjugés dont on a bercé sa jeunesse. Sans cela, que veut-il faire dans nos assemblées maçonniques? Quelles notions va-t-il y puiser? De quoi s'y occuper? Hist. popul. de la F.-M., pag. 517.

II. Attamen non videtur esse opportunum, ad A protestantes saepe deputati sunt logiorum oratores ac porro doctrinas suas ecclesiae infensas proponunt: unde fit, ut in logiis, ubi a tractandis rebus dogmaticis, prout massonici asserere solent, omnino abstinendum et solum principia tolerantiae proclamanda sunt, auctores protestantismi¹ eorumque opus² summis praeconiis extollantur, contra vere dogmata et institutiones vere catholicae, primum a protestantibus reiectae, veluti dogmata transubstantiationis, venerationis sanctorum, indulgentiarum³, nec non primatus Romani⁴, coelibatus clericorum⁵, vita monastica etc. vehementer impugnentur. Cognationem inter protestantismum et foedus massonicum complexus est *Findel* in suis ephemeridibus *Die Bauhütte* brevi hac formula: „Quod protestantismus ex parte, id foedus massonicum ex integro est.“ Cum hac sententia convenit alia, quae discipulis recentioris scholae massonicae magnopere arridet atque ab eodem conspicuo scriptore *Findel* proferebatur hisce verbis: „Foedus massonicum perfectum perfecta est humanitatis ecclesia.“ Quo magis scilicet protestantes adoptant systema rationalistarum: tanto magis accedunt ad castra muratorum, qui purum naturalismum profitentur.

Rationes: 1. Hoc onus Leo PP. XII in literis Quo gravioris d. d. 13 martii 1825 ad annum iam suspendit. 2. Sa. pater Pius IX idem onus in allocutione die 25 sept. 1865 habita non commemoravit. 3. Neque desunt, quibus denuntiatio eorum quendam violatae fidei amicis datae induere ac proinde dedecori esse videatur, quod abominantes reconciliationem cum ecclesia detrectant. 4. Neque finis huius denuntiationis amplius obtinetur, cum cognitio sociorum ecclesiam, auxilio brachii saecularis potestatis orbatam, fere nihil iuvet.

III. Decretum synodale accuratissime exarari debet, ut massonibus adimatur ratio obloquendi, quam contra condemnationes s. sedis adhibere solent dicentes, semet causa incognita damnatos esse. B Ipsa verba, inquit, quae in literis apostolicis occurrunt, testimonia esse omni exceptione maiora, quibus probetur, iudices sententiam per errorem tulisse, nisi quis manifestam calumniam supponere velit, ac proinde sententiam ex rationibus intrinsecis irritam et nullam esse.

Et re vera negari nequit, plurimos viros honestos, inter quos etiam principes regentes, foederi massonico adscriptos (puta in Angliae multisque Germaniae septentrionalis logiis) ita animo esse comparatos, ut duriores modos loquendi, veluti: *Secta illa oculus anhelans; perditissima secta; impia certe ac nefaria ea societas nil oportet, quae diem lucemque tantopere reformidat; sectarii, qui contra Christi religionem et legitimos principatus inflammato odio feruntur; perditii homines etc.*, quae vocabula in supra nominata allocutione anni 1865 occurrunt, quaeque in coniuratos Italiae et, quod ad odium O religionis catholicae pertinet, etiam in belgica aliaque logia, praesertim in terris catholicis existentia bene quadrant, iure quodam neque sibi neque logiis suis dictos esse putent; qui proinde dumtaxat offenduntur, quin conscientia admoneantur. Inde etiam fit, ut sollemnis publicatio literarum apostolicarum, potissimum in regnis, quae a principe vel aliis viris ceteroqui bonis, sed foederis massonici sociis moderantur, quandoque nimis difficilis vel pene impossibilia reddatur.

Ut porro omnes tangantur, quorum interest, oportebit, quod episcopi quoque concilii postremi Baltimorensis observarunt, 1. foedus massonum bene distinguere ab aliis secretis societatibus hasque iterum a coniuratis sectis perturbatorum reipublicae, ne iniusta censeatur sententia, qua omnes eodem censu habentur. 2. Insuper distinguendum esset logium a logio, cum profecto magnum sit D discrimen inter logia belgica et germanica, inter gallica et anglicana. 3. Deinceps ratio habenda esset interni dissidii inter logia S. Ioannis, puro rationalismo addicta, et logia scotica, quae in vectis superioribus gradibus fastidioso Kabbalismo et Mysticismo demersa sunt. Licebit enim arma, quibus mutuo dimicant, alternatim contra utramque factionem dirigere. 4. Damnationis decretum primario viros catholicos respicere eaque rationum momenta maiori studio tractare deberet, quae ad commovendos catholicos potissimum accommodata viderentur. Praeter alia huc pertinebit, quod res massonica a protestantibus creata¹, inter protestantes maxime propagata est; quod theologi

IV. Certe opportunum esset, rationum momenta accurate enarrare, ob quas foedus massonicum omnino meretur proscribi. Huc spectat:

I. *Secretum*, iureiurando aut voto obfirmatum, quod per se, etiamsi foedus non nisi honesta consilia ageret, prorsus repudiandum est. Id probatur ex sequentibus rationibus: A. Mens sana et boni mores vetant, ne quis foedus ineat, quin prius bene sciat, quid sibi velit, quibus praecidiis finem suum assequi studeat. Id vero multo magis sana ratio omnisque lex moralis interdicit, quando aggregati interposito etiam iuramento ad servandum silentium de rebus sibi nondum cognitis obstringuntur. B. Sana ratio deinde prohibet, quominus cives nomen dent foederi secreto, quo facile fundamentum vitae socialis, nempe vinculum publicae confidentiae violatur vel etiam solvitur. Certe non confert ad fovendam mutuam civium aestimationem vitaeque consuetudinem, si exempli gratia conspicuus orator massonicus Oaw. Marbach tam libenter repetit: „Ne margaritas proiciamus porcis.“ i. e. profanis, foederi non adscriptis: vel cum dicit alio in loco: „Tanquam liberi caementarii debemus credere, mundum nostrum, mundum spirituales, in quo movemur, rectum mundum esse et verum, ac proinde mundus, qui foris est, mundus est perversus, qui diem appellat noctem, et noctem diem.“ C. Ratio et lex moralis civem prohibent, quominus

¹ „Ut pura christianismi doctrina, quam Lutherus, Melancthon, Spener, Semmler, Koppe, Less atque post eos sexcenti alii restituerunt, propagaretur et suave vinculum inter religionem naturae et christianismum semper magis stringeretur etc.“ *Bauhütte* 1865, pag. 171. *Latom*. 1866, pag. 143.

² *A. Nord*, La Fr.-Mac., pag. 123 sq.

³ *Bauhütte* 1865, pag. 60 et 97a.

⁴ „Ecclesiam, qualis in se est, non aggredimur, sed eos tantum ecclesiae ministros, qui non ecclesiae, sed dumtaxat Romae suoque deo uni trinoque servant: mammonae, ventri et luxuriae.“ Ita scribit *Comes de Bressler*, *Bauhütte* 1865 pag. 377, col. pag. 365. *Recessus Latom*. 1869 pag. 22 divinat: „Papatus quoque habet splendorem externum, immo paulo ante finem suam proponit etiam nova dogmata, quae tamen nemo curat.“

⁵ „Kann es etwas Unnatürlicheres geben als das Coelibat?“ — qua interrogandi forma idem *Bressler* hanc sanctam institutionem condemnat tanquam rem inhonestissimam. *Bauhütte* 1865, pag. 377.

⁶ *Bauhütte* 1867, pag. 97 sqq., prout refert *Lucius* (*Freimaurerztg.* 1867, p. 306).

⁷ *Katechismusröden*, Manuskript für Freimaur. Lipsiae 1861 II. edit. pag. 167, et 56, 81 coll. 168, 169, 193, 196, 204, 280, 282.

¹ Princeps auctor foederis massonici fuit aulicus princeps doctor *Dr. Joann. Theophil. Desaguliers*, quem adiuvit archeologus *Georgius Fyne* nec non theologus *J. Anderson*. *Findel*, Geschichte d. Freimaurerei, pag. 148, et *Latom*. 1867, pag. 21 seqq.

foederi secreto cooptetur, quo periclitatur intacta rerum publicarum administratio, qua fit ut omnis civis aequanimiter iis iuribus potiat, quae iuxta tenorem legum cuique competant. Atqui haec aequitatis regula facile violatur per secretas machinationes foederis massonici. Neque deest argumenta, quibus id probetur. M. Roussel, rector universitatis Bruxellensis a muratoribus fundatae, sollicitavit anno 1862 socios, ut universitati, cui praefectus erat, succurrerent. Eius precibus annuit logium Bruxellense *des Amis Philanthropes* literisque circummissis d. d. II. novemb. 1862 praeter alia iniunxit:

1. „Que chacun de ses init. serait invité à donner la préférence à l'Université de Bruxelles pour l'instruction de ses enfants ou des familles sur lesquelles il exerce quelque influence;

2. „Que tout M. disposant de quelque moyen de publicité, serait prié de l'employer en faveur de cet établissement, l'honneur et l'orgueil de la capitale;

3. „Que tous ceux d'entre nous qui sont en mesure d'exercer une influence utile sur l'organisation des jurys d'examen, seraient sollicités à réunir leurs efforts pour propager et faire triompher le principe d'un jury central unique à Bruxelles...”

Quis deinceps aequo animo ferre potest mandatum *Magni Orientis* Bruxellensis, quo ius libere eligendi deputatos, quod leges cuique tribuant, sociis foederis massonici prorsus adimitur. Ibi enim praescribitur:

„Un candidat-maçon sera d'abord proposé par la C. dans le ressort de laquelle se fera l'élection, à l'adoption du G. O. pour être ensuite imposé aux FF. de l'obédience.”

„Dans l'élection, qu'elle soit nationale, provinciale ou municipale, il n'importe, l'approbation du G. O. sera également nécessaire, également réservée.”

„Chaque maçon jurera d'employer toute son influence pour faire réusir la candidature adoptée.”

„L'élu de la Maçonnerie sera astreint à faire en C. une profession de foi dont acte sera dressé.”

„Il sera invité à recourir aux lumières de cette C. ou du G. O. dans les occurrences graves qui peuvent se présenter pendant la durée de son mandat.”

„L'inexécution de ses engagements l'exposera à des peines sévères, même à l'exclusion de l'ordre; l'application de ces mesures de rigueur sera laissée à la discrétion du G. O.”

„Chaque C. pouvant juger utile de s'aider de la publicité, devra se ménager des moyens d'insertion dans les journaux; mais le G. O. se réserve de lui recommander ceux de ces journaux qui auront sa confiance”

In alio rescripto d. d. I martii 1856, quod Verhaegen subscripsit, item legimus: „Le Gr. O. Orient. pense, qu'il faut être sévère et inexorable envers ceux qui, rebelles aux avertissements, poussent la félonie jusqu'à appuyer, dans la vie politique, des actes que la Maç. combat de toutes ses forces, comme contraires à ses principes sur lesquels il ne peut être permis de transiger”.

Sed quo pacto, quae, potest in regno, ubi occultae vires huius generis operantur, perdurare fiducia, pax, aequitas et iustitia erga omnes; quo pacto possunt cives fidere regimini, quo potiti sunt viri secretis iuramentis adstricti, ut secreta consilia

huius lucifugae societatis tam per actiones privatas, tam publicas et politicas promoveant?

D. Domum vetat recta ratio omnia foedera secreta, quoniam ex ipsis omnes illae conurbationes procedunt, quibus res publica fere omnium regnorum Europae usque deque vertitur. Quod sane de foedere massonico quam maxime valet. Eiusdem enim constitutiones, *officia vetusta* et symbola non sunt definita, sed valde incipita, ita ut plerique socii hodieam etiam eorum vero sensu deque consilio et fine foederis vix aliquid certi sciant. Hinc quilibet scriptor, quilibet orator massonicus nova semper detegit, nova proponit. Totum autem institutum merito comparatur vasi vacuo, quod quisque pro libito implere queat¹; in latibulis serpit, publicae observationi et correctioni subducitur, quod apprimere confert, ut impostores et audaces homines turbulentis praesertim temporibus eodem foedere ad pessima quaeque consilia abutantur. Ex hac solam lucifuga ratione agendi explicari debet, quod etiamnum audent *fabulas* de origine foederis, quae constantibus sociis „mendacis tantum et fraudibus” nituntur, „robustissimis fidei organis” fratrum proponere, prout ex. gr. adhuc fit in Berolinensi *magno Germaniae logio*²; inde est, quod putidi impostores, v. gr. Cagliostro, Lechanceur, fratres Bédarride, Marconis de Nègre, Stephanus Morin, Johnson a Fünen³ aliique quam plurimi in latibulis logiorum securi artificia sua exercent; inde est, quod „explorator, fanaticus, nebulo, ioculator insedebat conterminis ramis eiusdem arboris”⁴; inde est, quod logia „obscuris hominibus omnis generis latibula”, quod „incognitis et occultis scientiis et consiliis scabellum” praestiterunt, quod „omnibus mysticis abusibus” late patebant⁵, ita ut scriptor massonicus, qui ista refert, haud haesitot, adhibita forma interrogandi asserere: „Sub praetextu occultae scientiae nonne res abiectissimae et immoralissimae perpetratae sunt?”⁶ quin vocem sibi repugnantem timeat.

¹ Während man noch im vorigen Jahrhundert theilweise die reinen und einfachen Lehren, die wir von unsern Voretern überkommen haben, nur, um sie zu egoistischen Zwecken auszunutzen, mit einem Bombast kabbalistischen Unsinn umgab, schlägt man jetzt häufig gerade den entgegengesetzten Weg ein und bricht über die ganze altherwürdige Symbolik unserer K. K. den Stab, nur um das Maurerthum zu einem leeren Nichts zu machen, das Jeder dann mit seinen eigenen Phantasien und mit den eitlem Schattenspielen seiner Privatliebhabereien beleben könne. *Astruc*, Taschenbuch für Freimaurer auf das Jahr 1865, pag. 48. Cf. *Freimaurerztg.* 1867 pag. 307 et 1868 pag. 3 seq.

² A. G. Jousset, hist. du Gr. Orient de France. Rennes 1865. Vide *Beauhôte* 1865 pag. 358.

³ „Sich auf Lug und Trug gründen.” *Latom.* 1865 p. 245.

⁴ „Die Große Landesloge von Deutschland mit ihrer hierarchisch-patriarchalischen Einrichtung und ihrer eines freien Mannes unwürdigen Gehorsamstheorie, die Gr. L.-L. mit ihrem veralteten und vielfach geschmackwidrigen Ritual, mit ihrer unhaltbaren Geschichtstheorie, mit ihrer Ausschließlichkeit, mit ihrem seitwärtigen Ritterspiel, mit ihren übertriebenen Titulaturen, mit ihrer Geheimniskrämerei usw. Wer so stark ausgebildete Glaubensorgane hat, um die geschichtlichen Theorien der Gr. L.-L. v. D., die wir als Fabeln verwerfen, für wahr zu halten, der thue es in Gottes Namen: der Glaube macht ja selig.” *Ritterhaus* in ephem. *Beauhôte* 1865 p. 101.

⁵ *Beauhôte* 1865 p. 20. Auctor logii Neapolitani *La Sabazia*, presbyter A. ... nostris diebus continuo fallit credulam gentem massonicam. *Latom.* 1860 p. 210.

⁶ „Spione und Schwärmer, Schufte und Narren saßen auf benachbarten Zweigen desselben Baumes.” Ita scribit *Springer*, *Geoch. Osterr.* seit 1800. Vide *L. Kapp*, *Freim. in Tirol* p. 157.

⁷ *Latom.* 1865 p. 312, 311, 306. De turpissimo modo agendi logiorum Vindobonae, ubi „pectora denudabantur insanientium mulierum, quae foederi initiabantur”, cf. *Latom.* 1868 p. 46.

⁸ *Ibid.* p. 314. Consentit *E. Beckhoffner*, qui in sua Apologia pro ordine massonico, Berolini nuper edita, cogitur scribere: „Was ist aus ihr (der Maurerei) im Laufe der Zeit geworden, welche Drachensnatten sind in ihr aufgesprößt, welche mit

¹ A. Newt, la Franc-Maç. docum. XXXVIII pag. 160.

² L. c. append. XII, pag. 265.

³ *Ibid.* pag. 163 seq.

Ratio autem timendi, ne perversi homines sub tutela secreti abutantur fratribus massonicis, inde magis crescit, quod, prout ipsi concedunt, „longe maior pars excultorum, insignium, eruditorum, conspicuorum, praestantissimorum, perspicacissimorum inter viros Germaniae“ a logiis distant. „Viri, ingenio inter coaeves eminentes, qui olim foederi adscripti erant, modo restant rari nantes in gurgite vasto, quippe cum multitudo coassociatorum haud transcendat mediocritatem hominum“¹. Vel in ipsis comitiis generalibus Magni Orientis Parisiis quinto et sequentibus diebus mensis iunii 1865 habitis adlecti sunt *Constitutio Ordinis* „viri nullius prosum momenti, fratres exigui ingenii, ambitiosi ignorantibus“². Hinc massonici ipsimet fatentur moerentes, „praestantissimis viris fere omnibus logia deserentibus, alios exiguae animi culturae semet ingessisse“³. Quis non velit abusum formidare, quando vel in ipsis generalibus comitiis Parisiensibus, nedum in logiis obacuri nominis, prout adstantes fratres referunt, „massa Illustratissimorum omni decore carens, pars numero praevalens, sed omni vi iudicandi exuta,“ uno verbo „stultitia“⁴ suffragiis frequentioribus triumphavit.

2. Altera ratio condemnationis foederis colligitur ex iuramentis massonicis, tum forma, tum usu reprobantibus.

Ista enim iuramenta non solum elapso saeculo, sed nostris etiam diebus frequentantur. „Recordamini, fratres mei, ait *Marbach* in suis sermonibus catecheticis, signum muratorum poenam indicare, cui iuxta vetus iuramentum massonicum ille se subicit, qui secretum prodit. Et haec poena est mors.“ Et paulo post: „An existit maior fidelitas, quam quae totam vitam complectitur, siquidem tremenda severitate mortem atrocissimam et maxime tormentosam super me adiuro, si proditor fuerim? ... Tenor autem veteris iuramenti, quod sigillo nostro indicatur, sequens est: Hoc iuro et quidem sub poena, ut mihi collum perforetur, lingua eradicetur et in pulvere maris deaerentibus aquis sepeliatur.“ Sed hisce forsitan evidentem non probatur, istas aut similes iurandi formulas (omnes enim eodem exaratae sunt stylo, quem sicariorum stylum appelles) hodie dum usurpari. Attamen omne dubium facile aufertur ex recenti sermone *Ad. Schütz*, oratoris logii *Leonis Westphalici* in Schwelm, qui sequentibus verbis perorat: „Formae et ritus, quos constat haud altioris nisi historici momenti esse, exterminentur, cuius generis, ut exemplum afferam, illud horrendum iuramentum est, quae honestus vir, cuius fides verbo data superat centum iuramenta simulatoris, tantopere offenditur.“ Aliae magis nefandae iurandi formulae occurrunt in libro: *Sarsena oder der vollkommene Baumeister*. Profanis quidem dicitur, librum *Sarsena* opus esse a *U. F. Ebers* compilatum, „quo

ihren vergifteten Früchten eine nie gekannte Demoralisation hervorriefen!“ *Entwicklungen der Geol. Freim.* Berlin 3. 84.

¹ *Latom* 1865 p. 293 et 317.

² *Bauhütte* 1865 p. 259.

³ *Latom* 1865 p. 298.

„Die würdelose Masse der Höchsterleuchteten, die urtheillose Mehrheit, die Thorheit.“ *Bauhütte* 1865, p. 293, coll. *Bauhütte* 1865, p. 249, ubi ex *Massonic monthly* etiam ratio huius rei afferitur: „Das Einerlei, die Monotonie, die Ermüdung, die Plackerei, die handwerkmäßige Fertigkeit, das ewige Drehen derselben Kurbel ... reiben hin, den Plattesten und Dummsten darer, die unsere Hallen besuchen, wieder daraus zu vertreiben ... Männer von Verstand und Talent ... stehen vor dem ewigen verdammenden maschinenmäßigen Einerlei unserer Vorhaben etc.“

⁴ *Ouv. Marbach*, Catechismusreden, p. 95 seq.

⁵ *Bauhütte* 1865, p. 26, cf. *Bachmann* l. c. p. 71; *Rapp* l. c. p. 5, 80.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

homines iniqua ratione decepti sint“, sed inter fratres adducunt massonici illum librum sine haesitatione tanquam fontem authenticum, ut v. g. *systema Suevicum Magni Germaniae logii* Berolinensis propalent¹. Ceterum scimus, aliquot logiis sufficere sponsonem manu data exhibitam.

Deinceps dicta iuramenta non solum ob formam reprobanda sunt. Nam si foedus secretum honestati repugnat, multo magis repugnat quodlibet iuramentum, quo quis ad servandum secretum talis foederis obstringitur. Muratores ipsi condemnant iuramenta, quibus socii graduum superiorum prohibentur, quominus secreta sua sociis graduum inferiorum patefaciant. „Licet plerique socii (scilicet graduum superiorum, quos his verbis vir massonicus aggreditur) adeo intelligentes sint, ut sibi ipsis fateri cogantur, totam causam (quod nimirum superiores gradus proprie et exclusive possideant, originalem christianismum) fragilibus fulciri fundamentis atque solum anxia occultatione simulataque rei gravitate specie tenus coram aliis confratribus in pretio haberi, ipsi tamen iuramentis impediuntur, quominus veros sensus clare et palam manifestent. Sed iidem utpote silentes in solidum obligati censeri debent pro omnibus abusibus et malis ex principiis graduum superiorum provenientibus.“ Idem vero argumentum nos iure multo potiori contra iuramenta omnium et singulorum muratorum urgere possumus.

3. Aliud deinde damnationis caput suppeditant ritus et caeremonias massonicae, homine christiano prorsus indignae.

Brevitati consulentes seligimus dumtaxat testimonium, quod *R. Fischer* ante triginta annos scripsit, quodque saepius nominatus Findel coaevis fratribus denuo insinuandum esse duxit: „Quid sibi volunt, inquit, illi ritus, non tam raro eum receptionibus conserti, quibus ridicule terror *quarrentibus* incutitur animisque fidem ingerere student, quasi humanitatis expertes faciamus ludicras et stolidas comoedias? Quis potest eum observatione et benevolentia erga viros, quibus honorem omnibus consentientibus debemus, conciliare, quod illis vel per horas oculi teguntur, quod iidem ut pueri impuberes tractantur, quod genu denudare, balceum calcando deprimere debent, quod societas honestorum virorum ipsis tanquam detestabilis turba onervatorum et famelicorum hominum nequam describitur, quod eorum oculi soluti ardentibus facibus percelluntur“ etc.²

Emissio sanguinis patientium aliique ritus huius generis reclamante populo propter casus adversos, qui evenerant, passim quidem sublatis sunt³, sed restant sexcenti alii, qui sin minus corpori, tamen sanae menti periculum parant.

4. Res porro massonica merito proscribenda est ob eas, quae in scoticis superiorum graduum logiis perpetrantur, *mysteriorum christianae religionis profanationes*.

Huc pertinet *baptismus* massonicus, qui ex gr. in logia *Copernicus* in Williamsburg collatus est, cum quatuor *Luftons* (i. e. filii massonicorum) admitterentur. *E. Röhr*, magister logii iuvenilis, qui ceteroqui fortiter adversari omnes nugae et abusus massonicos dicitur, eandem rem placido animo narrat in ephemeridibus *Triangle*, ne ullo quidem vituperationis verbo adhibito.

¹ Findel, *Gesch. der Freim.*, p. 726. Vide *Bauhütte* 1865, p. 153, 169; cf. *Solaris*, *Freimaur. und Christenthum* p. 53-58.

² *Latom* 1865, p. 311.

³ *Bauhütte* 1865 p. 292, et *Sarsena* passim.

⁴ *Latom* 1865 p. 316.

⁵ *Bauhütte* 1865 p. 295.

Blasphemiam vero *coenae Dominicae* reprehendit A massonicus sequentibus verbis: „Nescimus, quomodo ex. gr. vir ecclesiasticus, supremis foederis gradibus adscriptus, apud quos Christianismus separativus exorcetur cum blasphemiam coenae Dominicae, non vereatur, suggestum in ecclesia ascendere gregemque sibi commissum docere Christianismum popularem, ex sententia sui *Ordinis* laicis tantum illius temporis adaptatum¹.“

Hunc ritum, prout in gradu *crucis rosaceae* peragitur, describit Findel sequenti ratione: „*Coena amoris*. Omnes equites assident mensae. *Sapientissimus*: Magne architecte mundi, qui omnibus creaturis provides, benedico coenae nostrae, ut conferat ad tuum honorem nostramque salutem! Postea sumit panem, frangit eumque porrigit equiti ad dexteram sedenti, qui tunc facit, ut singulis per orbem detur. Deinde sumit calicem cum vino factoque signo cum digito indice bibit et tradit eum B vicino. Utraque re circummissa praeses proicit panem residuum et fundit vinum in ignem dicens: Consummatum est. Equites manibus super pectore decussatis dant sibi invicem osculum dicendo: Pax vobiscum².“

Et *Mysterium christianum* ab *illustrissimo* fratre magni Germaniae logii Berolinensis ita declaratur: „Sabbato post mortem Iesu celebratum est ab apostolis primum logium secundum ritum hodiernum. Vespere autem eiusdem sabbati, cum discipuli congregati, fores autem clausae essent, venit Iesus et stetit medius et dicit: Pax vobiscum! (quod ipsis tum erat signum seu tessera) . . . Primus *Ordinis* magnusmagister fuit Iesus, post Iesum successit Iacobus, in cathedra et post eum convenerunt discipuli et propinqui Domini et elegerunt Simeonem, Cleophae filium. . . . Die Pentecostes erant omnes apostoli et discipuli congregati ad celebrandum logium magnorum magistrorum. Vox magistri in Oriente (Logo similia, qui de caelo descendit et mundum creavit) replevit logium et vivificavit fratres graduum superiorum (apostolos et principes discipulos), ut loquerentur cum ardore et calore. . . . Num forte reprobandum est, si societas ineatur sociique semet reputent successores apostolorum et discipulorum Iesu atque christianismum ad pristinam puritatem redigere studeant etc³.“

„Sed quid dicemus, ita scribit massonicus alio in loco, si magnum logium Germaniae, uti verisimile est, suis illustribus equitibus hodieque proponat cramben huiusce generis,“ quo verbo significat *instructions historicas*, quae „fantopere omni veritati historicae repugnant tantasque ineptias insulas continent, ut legenti horreant vel ipsi capilli. . . . Quinam vir probus et instructus potest similes res proponere, quin divinum monitorem conscientiae sentiat: quinam massonicus, cui veritas historica cordi sit, easdem res potest audire, quin indignantissime animo ab iis recedat, qui tanta impudentia veritati historicae factisque probatis in faciem resistunt?“

Ab hoc autem systemate parum distat alterum magnum logium Berolinense (*Große National-Mutterloge zu den drei Weltkugeln*), quod in dictis ephemeridibus massonicis pari vi et fastidio relictur⁴.

5. Res massonica denique digna est, quae describatur, quia eius ope *Indifferentismus* et *merus Deismus* propagatur hominesque paulatim educantur, ut revelationi supernae omnem prorsus fidem denegent.

Causa est manifesta. Bene quidem cogitari potest honesta societas, quae religionem et fidem sociorum non curet, qualis forsitan fuit pristina anglicana societas fabrorum murariorum, quae, ut in *vetustis officiis* massonicis legimus, a socio tantum postulavit, ut non sit „stupidus atheus, neve homo dissolutus,“ quin tamen indifferentiae et negligentiae fidei et religionis patrocinata sit. Sed foedus, quod socios ad supremos quosque virtutis et religiositatis actus provehere intendit, quem finem muratores suo foederi assidue assignare solent, quodque simul fidem, qua christiani inter se differunt, immo totam revelationem christianam negligit, necessario socios ad indifferentismum ducit animisque sensus religioni christianae adversantes vel sponte vel etiam consulto inserit. Id certe quotidiana experientia abunde confirmat⁵.

Plura iam retulimus documenta, quibus idem probetur. Huc spectant etiam *Statuta* massonica ritus symbolici in Italia, quae in comitiis generalibus secunda et sequentibus diebus mensis maii anni 1864 Mediolani habitis adoptata sunt. Ibi enim legimus *Art. 7*: „Inter praecipua studia (foedus) sibi proponit: omnes homines liberos in unam magnam familiam congregare, quae paulatim in locum omnium sectarum caeca fide et theocratica auctoritate suffultarum succedere et omnes superstitiosos, intolerantes sibi quoque mutuo adversantes usus religiosos supplere debet, fundato vero et unico humanitatis templo.“

In Germaniis autem logiis tanquam „religio omnium religionum“ proclamatur „deus humanitarius, quem Christianus, Iudaeus, Mahomedanus, Paganus perinde ac Monotheista, Deista, Pantheista, immo vero et Atheus agnoscere debeat.“ Vel ipse materialismus et atheismus protegitur⁶.

De incredibili idearum confusione, qua animi muratorum Galliae laborant, certiores reddimur ex annalibus *Monde maçonnique* anni 1864.

Ibi nimirum legimus: „L'idée de Dieu est celle qui nous (maçons) divise le plus. Il n'est pas nécessaire d'avoir assisté très-souvent à l'interrogatoire des récipiendaires pour être convaincu de la vérité de cette assertion.“

„Tandis que les uns admettent simplement le Dieu personnel, rémunérateur et vengeur du catéchisme, d'autres représentent toutes les nuances du panthéisme, se ralliant, suivant les tendances et les affinités de leur esprit, aux théories hermétiques, à la théologie indienne, à la philosophie de Spinoza, ou au mysticisme anodin et vapoureux de M. Renan. Les déistes sont en grand nombre, reconnaissant et adorant Dieu, par raison, comme Voltaire, ou par sentiment, comme Rousseau; différant, du reste, dans leurs doctrines et dans leurs aspirations, au moins autant que les panthéistes, et comptant parmi eux, malheureusement, quelques vengeurs officieux de la divinité, qui ont pris à la lettre l'épithète de *théistes* dont ils se décorent, et qui occasionnent partout où ils se présentent, autant de tumulte que les sectaires les plus intolérants.“

„Nous avons rencontré d'honnêtes philosophes

¹ *Latom.* 1865 p. 311.

² *Bauhütte* 1865, p. 170; cf. *Cérémonial de la Cène Maçon.* apud *Neuf*, *La Franc-Maç.*, p. 86 seq., nec non *Latom.* 1868, p. 174.

³ *Maurer-Taschenbuch* ed. *Mag. Germ. Log.* Berol. 1862 (*Bauhütte* 1865, p. 170); cf. *Bauhütte* 1864, p. 363 et 366.

⁴ *Bauhütte* 1865 p. 286.

⁵ *Ibid.* p. 153 seqq., 158 col. *Latom.* 1868, p. 153.

⁶ Cf. *Bauhütte* 1865, p. 284. *Freimaurerztg.* 1868, p. 180 seq. et *Neuf* passim.

⁷ *Freimaurerztg.* 1869, p. 155.

⁸ *Bauhütte* 1865, p. 126 col. 37.

⁹ *Ibid.* p. 117, 156, 165, 220.

qui rêvent un Dieu constitutionnel, un gérant personnel et même responsable, régnaant mais ne gouvernant guère, spectateur en œuvre et modérateur plutôt que créateur et tout-puissant.

„Quelques-uns considèrent l'espèce humaine comme fatalement vouée au mal moral et au mal physique, et, tout en réagissant eux-mêmes, par la force d'une volonté indéterminée, contre le vice et contre la douleur, tout en recherchant, comme leurs compagnons d'infortune, le bien et le beau, ils semblent résignés à ne jamais atteindre le but de leurs efforts.

„Beaucoup s'abstiennent prudemment des affirmations hasardées, et, possédés cependant de toutes les curiosités de l'esprit, usent leur vie à chercher la vérité que d'autres, plus favorisés, pensent avoir découverte sans peine et sans efforts.

„Le petit nombre peut-être, mais non les moins obstinés assurément, nient enfin avec autant de vivacité que les croyants affirment.

„Nous n'analyserons pas les opinions exprimées en ces occasions: sur l'immortalité de l'âme, encore plus variées, et quelques-unes beaucoup plus étranges que les conceptions relatives à la divinité.

„Devant ces contradictions sans nombre, dont les esprits sérieux se préoccupent, aussi bien en Allemagne qu'en France, et qui sembleraient condamner la maçonnerie à débrouiller éternellement l'écheveau théologique, on a dû saisir avec empressement l'occasion qui s'est offerte de faire disparaître une dernière cause de discorde“ (c'est-à-dire, en échangeant l'ancienne base contre le nouveau principe).

„Quelle conscience droite et équilibrée ne se trouverait à l'aise devant la déclaration du nouveau préambule, devant ce respect absolu, professé pour toutes les croyances et pour toutes les opinions!“

Sed satis est. Nam foedus, quod sociis summam virtutem adipiscendam pollicetur ac simultantam confusionem permittit, ubi de summo et infinito bono ac fonte omnis virtutis agitur, vel fallat vel fallatur necesse est. Et quidquid magis placet, semper manifestum est, inter hanc societatem et religionem christianam, quae ad veram virtutem verique Dei cultum aspirat, necessario existere inimicitiam, qua maior vix cogitari possit.

Ex dictis autem colligitur, condemnationem ratione *secreti* pro omnibus et singulis logis valere. Altera ratio licet non eodem modo tamen omnes spectat; nam *iuramentum* fere in omnibus logis postulatur, cuius forma plerumque ab honestate abhorret; ubi vero sponsiones sufficiunt, iuramenta suspensa quidem, sed penitus sublata esse non solent. Accusatio rituum indecororum item omnia logia affluit; gradus autem superiores, praesertim qui systema suevicum observant, insuper rei sunt *profanationis* mysteriorum religionis christianae. Tandem omnia logia conferunt, etiam non omnia eodem gradu, ad diffundendam pestem *indifferentiam*. Quamvis autem huius aliorumque delictorum socii plurimi sibi consocii non sint, nihilominus sua nomina dando pondus et vigorem eorum augent, qui malis consiliis agunt, ac proinde delictorum inde provenientium participes ac porro digni sunt, quibus censuras et poenae ecclesiasticae infligantur.

V. Una cum foedere massonico ceterae etiam societates secretae relictendae sunt propter detrimentum, quod rei publicae ex secreto imminet. Hinc etiam animadvertit card. Fransoni in epistola

¹ *Nouv. Le Franc-Maç.*, p. 196 seq.

² Cf. v. Ketteler, *Kann ein gläubiger Christ Freimaurer sein?* Mainz 1868.

ad episcopum Philadelphiensem, „secretum ac tenebras, quibus societates nonnullae obvolvuntur, praecipuum esse rationem, ob quam per apostolicam sedem contra ipsas damnatio fuit lata!“

VI. Supremo autem gradu condemnationi obnoxia sunt societa foedera secreta nefandorum coniaratorum, quia a nullis flagitiis abhorrent, dummodo causa propria promoveatur. Hae societates, quae quidem cum massonicis confundendae non sunt, lucem diemque fugiunt neque subsistere possunt nisi in latibulis, sed iure quodam reclamant idem privilegium, clandestinum scilicet et in tenebris agitandi, quod muratores sibi vindicant. Quare muratores culpam removere nequeunt, quod ad propagandas huiusmodi societates contulerint ac continuo conferant. Saepe etiam eadem societates ex ipsis logis massonicis prodierunt.

VII. Maior certe utilitas proveniret ex decreto synodali, si brevem historiam ex authenticis documentis collectam de institutione rebusque gestis foederis massonici complecteretur. Huiusmodi autem synopsis historica sponte suppeditaret omnia momenta damnationis cunctisque facilius persuaderet, ecclesiam latibulis et tenebris non obstantibus bene informatam, nequaquam de causa incognita iudicium ferre foederaque massonice, cuius vera indoles plerisque impervia est, iuste damnari.

VIII. Prosper tamen exitus obtineri nequit, nisi decretum, quod a concilio hac de re editur, ab omnibus et singulis episcopis authenticè promulgetur promulgatumque strictae et constanti executioni mandetur. Ab hoc articulo certe summa rei dependet.

IX. Strictè ubique servandum est mandatum,

¹ Conc. Plen. Baltim. p. 286.

² Hoc aliaque doctrinae capita superius exposita confirmantur ex dissertatione Florentina de *oppositione foederis massonico in Italia*, quam die 29 augusti 1869 vulgavit ephemerides Augustanae *Allgemeine Zeitung*, alias spiritu massonico infectae et ecclesiae penitus adversae. Iuvat inde sententias quae sequuntur excerptae: „Foedus massonicum generatim loquendo pene ubique pristinam suam auctoritatem amisit, illudque hodie vix qualesquam consocii institutum necessarium ad sensus moresque civiles (*Wahlbürgerthum*), tolerantiam liberamque rerum discussionem per universum orbem promovendos. Forsitan adhuc utile est rei beneficariae studioque familiaris consuetudinis vel saltem tolerari potest, ut sibi oeu lusu et loco innocuo ius existendi vindicet. Attamen res massonica, quae nostris diebus in Italia est, imprimis servit consiliis politicis et tantum abest, ut id quod operatur, innocuum putari possit, ut praecipuum impedimentum censeri debeat, quod obest liberarum reipublicae institutionum profectui.“

Tempus erat, quo conventicula tenebrosa in Italia erant necessaria, quippe cum actio politica alio modo exerceri non posset. Ac sane nemo negare potest, secretas societates, ideam nationalem inter homines cuiuslibet ordinis excitando separatimque peninsulae partibus retem foederis sui obducendo, ad praeparandum magnum liberationis opus potenter contulisse. Sed quo momento viri constantes et conspici palam et in conspectu totius mundi, nationis independentiam, libertatem et unitatem proclamare pugnaudoque adipisci coeperunt, conventicula secreta damno magis quam utilitati, erant, nunc autem eadem conventicula pro regno, in quo suggestum, res literaria et associationes liberae sunt, speciem induunt calamitatis ab ingenio temporis omnino abhorrentia. . . . Postremis annis factio radicalium foedere massonico (in Italia) prorsus potita est, ita ut *logium* spectari debeat ceu conspiratio *radicalis* per totum regnum diffusa. Fractio *oppositionis* in comitiis nationalibus et in illis ephemeridibus, quae palam et *ex officio*, ut ita dicam, agnoscit, tantum profert doctrinas exotericas; esotericae autem manifestantur fratribus confederatis, clandestinum in intimo logio invicem conferentibus, ubi iterum diversi gradus *scientiarum* distinguuntur. . . .

„Foedus imprimis in eligendis *deputatis* suam absconditam potentiam maximo solo et recessu exercet. . . .“

Ibi tandem allatis exemplis, „quorum innumera referenda essent,“ probatur, quantopere secretis massonici foederis machinationibus non solum politica civium iura violentur, sed etiam iustitiae ac generatim rerum publicarum administratio impediatur ac corrumpatur.

quo muratoribus eorumque fautoribus participatio sacramentorum ecclesiae et sepultura ecclesiastica denegatur; neque benedictio nuptialis huiusmodi excommunicationis competit, nisi respiciant; neque convenit, ut parentes filias suas muratoribus iungant matrimonio.

In Belgio quidem benedictio nuptialis denegari videtur, prout colligitur ex literis massonicis iam ante quinque lustra scriptis. Ibi enim legitur: „L'anathème de l'Église prononcé contre les membres de notre ordre en Belgique; le refus des sacrements et notamment de celui du mariage...; toutes ces circonstances suffiront sans doute pour vous démontrer que l'existence de la lutte dont nous venons vous entretenir, n'est pas une chimère.“

Quod ad alterum punctum pertinet, licebit referre verba Georgii V regis Hannoverani, die 14 ianuarii anno 1857 prolata, quo foederi initiatus est. „Filius meus, inquit, ita volo educare, ut votum semet massonicis aggregandi ex corde suo sponte efflorescere debeat; mihi autem maxime in optatis est, ut filias meae Deo providente aliquando muratoribus nubant.“

X. Aequum et iustum esset parentes monere, ne filios scholis et collegiis massonicis demandent. Quae muratores pro suis et contra catholicas scholas faciunt, iam supra commemoravimus.

XI. Si porro in catechismo brevis mentio feret poenae excommunicationis, qua ecclesia omnes filios suos, qui societatibus secretis, nominatim massonicis nomen dant, a gremio suo expellit, inde certe copiosus utilitatis fructus caperetur. Id quidem commode fieri posset ex gr. in articulo, ubi de fidei periculis agitur. Tenacius enim haerere solet, quod iam teneris animis imprimitur. Res vero ipsa certe satis gravis est, quae vel in ipso catechismo tractetur. Agitur enim de haeresi saeculo XIX propria, videlicet de indifferentismo, qui nullibi magis quam in logiis fovetur.

XII. Quam maxime iuavet, si auctoritas ecclesiae pedisequam haberet scientiam, si iudicium ecclesiasticum stipatum esset libris accurate adornatis, quibus res massonica pro ingenio cuiuslibet nationis e fontibus genuinis describeretur.

XIII. Positive tandem promoveri deberent omnes associationes catholicae, sive relaxationem, sive instructionem et culturam animi, sive sublevandas pauperum aerumnas, sive nobiles nutriendos sensus virtutemque generosam excolendam, sive literas et scientias ahaque studia honesta fovenda respiciunt.

APPENDIX

I.

Conspectus magnorum logiorum.

I. Britannia.

Mag. log. Angliae, fund. an. 1717 cum	63 log.
prov. et circa	1000 log.
Magn. log. Hiberniae, fund. an. 1790 cum	10 log.
prov. et circa	300 log.
Mag. log. Scotiae, fund. an. 1736 cum	38 log. prov.
et circa	300 log.

II. Gallia.

Mag. Oriens, fundat. anno 1773 cum	230 log.
Suprem. concil. „ „ 1804 „	50 log.

III. Germania.

Magn. log. nation. trium mundi globorum	
Berolin. fund. an. 1744 cum	102 log.

¹ Lettre d'invitation du F. C. A. Vervier, Vénérable de la loge des Vrais-Amis, à l'Orient de Gand, au F. Clavel, rédacteur de la revue maçonnique l'Orient. Excerpta A. Neuf (l. c. p. 102) ex ephem. l'Orient. Paris 1844-45.
² Astrae 1866, pag. 234.

Magn. log. Germaniae Berolin. fund. an. 1770 cum	5 log. prov. et	68 log.
Magn. log. Royal York Berolin. fund. an. 1789 cum	1 log. prov. et	29 log.
Magn. log. Hamburg. fund. an. 1811 cum	1 log. prov. et	25 log.
Magn. log. Hannover. fund. an. 1828 cum		23 log.
Magn. log. Saxoniae fund. an. 1811 cum		17 log.
Magn. log. ad solem Bayreuth fund. an. 1811 cum		13 log.
Magn. log. foederis elect. Francofurt. ad M. 1833 cum		10 log.
Magn. log. Concordiae Darmstad. fund. an. 1846 cum		8 log.
Suprem. concil. masson. Luxemburg.		2 log.
Logia exempta (5) et peregr. magn. logiis subiecta 3		7 log.

IV. Helvetia.

Magn. log. Alpina fund. an. 1844 cum	28 log.
--------------------------------------	---------

V. Italia.

Magn. Oriens Italiae, August. Taurinor. cum	60 log.
Magn. concil. symbol. masson. Mediolan. cum	20 log.

VI. Portugallia.

Magn. log. Portugalliae (?)	
Prov. magn. log. Hiberniae, Lisbonae cum	4 log.

VII. Belgium.

Magn. Oriens Belgii (non agnoscitur).	
Suprem. concil. Belgii cum	13 log.

VIII. Batavia.

Magn. Oriens Bataviae Hagae Comitum fund. an. 1756 cum	50 log.
--	---------

IX. Dania.

Magn. log. Daniae, Hafniae fund. an. 1792 cum	6 log.
---	--------

X. Suecia et Norvegia.

Magn. log. Sueciae fund. an. 1780 cum	3 log.
prov. et	12 log.

XI. Turcia.

Prov. mag. log. Angliae Constantinop. (Anglia).	
---	--

XII. America septentrionalis.

Magn. log. Alabamae fund. an. 1821 cum	235 log.
„ „ Arkansas „ „ 1838	128 „
„ „ Californiae „ „ 1850	134 „
„ „ Canadae „ „ 1855	118 „
„ „ Connecticut „ „ 1789	57 „
„ „ Delaware „ „ 1806	12 „
„ „ Columbiae (dist.) „ „ 1811	11 „
„ „ Floridae „ „ 1830	40 „
„ „ Georgiae „ „ 1786	226 „
„ „ Illinois „ „ 1823	290 „
„ „ Indianae „ „ 1818	250 „
„ „ Iowae „ „ 1844	138 „
„ „ Kansas „ „ 1856	23 „
„ „ Kentucky „ „ 1800	311 „
„ „ Louisianae „ „ 1812	112 „
„ „ Maine „ „ 1829	93 „
„ „ Maryland „ „ 1783	37 „
„ „ Massachusetts „ „ 1777	99 „
„ „ Michigan „ „ 1826	104 „
„ „ Minnesotae „ „ 1853	35 „
„ „ Mississippi „ „ 1818	239 „
„ „ Missouri „ „ 1821	189 „
„ „ Nebraskae „ „ 1857	6 „
„ „ Neo-Brunsvig. „ „ 1856	22 „
„ „ Neo-Hampshire „ „ 1789	39 „
„ „ Neo-Jersey „ „ 1786	52 „
„ „ Neo-Eborac. „ „ 1787	413 „
„ „ Carolinae septent. „ „ 1787	127 „

Magna. log. Ohio	fund. an. 1809 cum 298 log. A	
" Oregon	" 1851	26 "
" Pennsylvanicae	" 1786	159 "
" Rhode Island	" 1791	16 "
" Carolinae austral.	" 1787	70 "
" Tennessee	" 1813	213 "
" Texas	" 1838	210 "
" Vermont	" 1784	44 "
" Virginiae	" 1778	162 "
" Wisconsin	" 1843	106 "
" Washington terr.	" 1858	7 "
" Huron	"	" "
" Virginiae occident.	"	" "
XIII. America australis.		
" Brasiliae	cum	65 "
" reipublicae Venezuelae	"	15 "
" Uruguay	"	17 "
" Peruan., reipubl. Argent. et Haiti (ignota).	"	" "

Existunt ergo 70 magna logia et circa 7300 logia. B
(J. G. Findel, Gesch. der Freimaurerei. 2. Aufl.
Lipsiae 1866. S. 805 seqq.).

II.

*Les archevêques et évêques de la Belgique à messieurs
les curés de leurs diocèses.*

Messieurs.

Nous avons appris avec peine, que parmi les fidèles confiés à notre sollicitude pastorale, il y en a qui croient qu'ils peuvent, sans blesser leur conscience, se faire recevoir dans les associations des francs-maçons, et en fréquenter les réunions.

Comme il est de notre devoir d'empêcher qu'une erreur aussi nuisible au salut des âmes ne se propage, nous venons vous prier, messieurs, de porter à la connaissance de vos paroissiens, en publiant notre présente circulaire au prône, que les associations des francs-maçons qui existent dans nos diocèses, sous quelque dénomination que ce soit, tombent sous les défenses expresses et les condamnations portées par les souverains pontifes¹. D'où il résulte qu'il est rigoureusement défendu d'y prendre part, ou de les favoriser d'une manière quelconque, et que ceux qui le font sont indignes de recevoir l'absolution, aussi longtemps qu'ils n'y ont pas sincèrement renoncé.

Vous continuerez vous-mêmes, messieurs, à tenir ce principe pour règle invariable de votre conduite dans les fonctions du saint ministère. Vous profiterez avec prudence des occasions que ces fonctions vous offriront, pour exhorter vivement, et supplier même en notre nom ceux de vos paroissiens, qui ont eu le malheur de prendre part à ces associations illicites, de revenir promptement sur leurs pas; vous leur direz que rien ne peut les dispenser d'obéir à la voix de leur pasteur, de leur évêque, et surtout du souverain pontife, chef suprême de l'Église de Jésus-Christ, aux décisions duquel on doit se soumettre en tout ce qui regarde le salut, si l'on veut être vrai chrétien: car celui qui n'écoute pas l'Église, dit le Sauveur, doit être regardé comme un payen et un publicain. Matth. XVIII, 17.

Recevez, messieurs, l'assurance de notre sincère affection.

Donné en décembre 1837.

† Engelbert, archevêque de Malines.
† Corneille, évêque de Liège.
† François, évêque de Bruges.

¹ Clemens XII, Constitut. *In eminenti*, an. 1738; Benedictus XIV, Const. *Providas*, an. 1761; Pius VII, Const. *ecclesiam a Jesu Christo*, an. 1821; Leo XII, Const. *Quo graviora*, an. 1800, et Pius VIII, *Epist. encycl.* an. 1829.

† Gaspar-Joseph, évêque de Tournai.
† Nicolas-Joseph, évêque de Namur.
Pour monseigneur l'évêque de Gand
G. De Smet, vic. gen.
L. Sonnevile, vic. gen.

3.

Series propositionum a XXXVII Neapolitanae regionis antistitibus exhibit¹.

*Illustrissimo ac reverendissimo domino episcopo
S. Hippolyti concilii Vaticani secretario.*

Illustrissimo et reverendissime domine.

Vox illa sanctissimi domini nostri Pii pp. IX, quae die XXIX iunii anni MDCCCLXVIII per universum orbem resonando, omnes et singulos ecclesiae catholicae episcopos arcessivit ad oecumenicum concilium, quod die VIII perlantis mensis in Vaticana Basilica initium iam habuit; vox, inquam, illa solemniter quidem episcoporum omnium animos adeo vehementer excitavit, ut locus ambigendi non sit, unumquemque eorum tam praeclearo et tantum ponderis concessu interesse se disposuisse quanta maxima potuerit alacritate et studio.

Et simul factum est, quod ex Neapolitanis episcopis non pauci una mecum in consilium illud venerunt, non solum utile, sed pernecessarium fore se ipsos coniunctim in praeparatione futuri concilii omni studio in eo servari, ut quae in suis diocesis sit hodierna conditio relate ad catholicam doctrinam et disciplinam, plene et perspicue sibi metipsis praeberetur. Existimarunt enim ipsi ea, quae duabus illis praestantissimis praepositis rebus continentur, maiori perspicuitate eorum animis apparere, si ipsi una simul, et non divisim de illis inter se discussiones haberent. Re sane vera tanti momenti est moralis nostrorum temporum conditio, ut individua mens impotens dicenda sit ad explanandam profunditatem, vim et diffusionem erroris ac licentiae, sicut et, damna, quae ex ipsis dimanant.

Cogitaverunt etiam quod mutuo inter se consilia conferentes, cum idea aliqua magis apta prodiret pro illa vineae Domini nostri Iesu Christi portione, quae ipsis in Neapolitana regione obtigit excolenda, fortasse et communi bono universalis ecclesiae inservire posset, si sanctissimo domino nostro pontifici maximo et episcopis omnibus in oecumenica synodo congregatis, fructus suorum laborum humillime subicerentur, cum fructus sint non exiguae sollicitudinis plurimarum ecclesiarum. Hinc triginta et septem Neapolitanae regionis antistites omnes ad unum assenserunt in sententia, quae insertis paginis proponuntur; et prout ipsis animo firmatum, sic inibi declaratum et patefactum est.

Quae autem ex studiis et curis nostris prodierunt in expectatione illius magnae diei festi beatae Mariae Virginis sine labe originali conceptae, haec per ministerium tuum, illustrissime ac reverendissime domine, sanctissimo domino nostro dedicamus omnes quot in laboribus convenimus episcopi, quorum nomina in calce huius epistolae notata videntur. Quod si in nostro hoc opere aliqua menda typographica irrepsisse videantur, et fortasse etiam quaedam non ea, quae par est, perspicuitate explanata, hoc angustiae temporis et officio servandi secretum attribuat confidimus. Praeterquamquod in spe consistimus nobis etiam postea datum fore mittere ad te, uti appendixem operis nostri, quae nobis deinceps uti opportuna et utilia videri possunt. Quae autem laboris nostri consilia

¹ Acta, num. 101, exstat secretarii concilii epistola die 10 Ianuarii 1870 data ad secretarium Deputationis, qua propositiones illas misit.

sunt amplectenda, quae ut minoris pretii deserenda, a oecumenica synodus sancti Spiritus irradiata fulgoribus significet.

Haec in exhibendo nostro opere praemonenda censui, ut illius et scopus et continentia et forma dignoscatur: spe infixa quod in ecclesiae commodum, quod unice mihi cordi est, adlaboravi. Interea cum pleni tui existimatione me subscribo.

Romae, die XII decembris MDCCCLXIX.

Addictissimus famulus

X. cardinalis Riarius Sforza, archiepiscopus Neapolitanus.

Nomina episcoporum, quorum mentio facta est in epistola, sunt

Archiepiscopus Surrentin.	Episcopus Cerinolen.
" Sipontin.	" Casertan.
" Salernitan.	" Potentin.
" Teatin.	" S. Severi.
" Reginen.	" Lucerin.
" Baren.	" Laquedonien.
" Traanen.	" Gallipolitan.
" Tarentin.	" Tricaricon.
" Compsan.	" Nolan.
" Caietan.	" Abellin.
Episcopus Melphiten.	" Aversan.
" Thelesin.	" Castri Maris.
" Bituntin.	" Muran.
" Dianen.	" Miletan.
" Andrien.	" Caputaquen.
" Oppiden.	" Nuscan.
" Calven et Theanen.	" Tanen in partibus infidelium.
" Aquilan.	" Senior Liparen.
" Oritan.	

PROLOGUS

Impietas nostro hoc aeo potissimum illuc spectat, ut religionem et catholicam ecclesiam quae verus appetendam, aggrediatur per technas et cavillationes; quae, nulla fidei et revelationis ratione habita, pro viribus contendit deicere ac radicibus evellere scientiae et societatis stabile fundamentum; hinc tenebris offundere, immo penitus ex animo Deum ipsum, immortalitatem animae ceterasque omnes ordinis naturalis veritates delere illi unum opus est: tum quia hae divinitus cohaerent cum illis, quae ordinis sunt supra naturam; tum quia ipsae per se huiusmodi sunt, ut somnum abrumpere illorum valeant, quorum vita omnis a recto rationis tramite aberrat, et metum incutiunt iudiciorum Dei et poenarum, quae sotes post obitum immiserabiliter manent. Hoc lethale vulnus, quod ad ossa pervadit nunc praesertim hominum societatem, Pius IX pontifex opt. max. pro paterna sua benignitate aperiens, hoc pacto sermonem instituebat in allocutione habita die nona iunii anno reparatae salutis 1862: „Nemo vestrum ignorat, venerabiles fratres, ab huiusmodi hominibus plane destrui necessariam illam cohaerentiam, quae Dei voluntate intercedit inter utrumque ordinem, qui tum in natura, tum supra naturam est... at vero eo impietatis devenerunt, ut caelum petere et Deum ipsum tollere cogantur... neque alias vires agnoscunt, nisi illas, quae in natura positae sunt, et omnem morum disciplinam honestatemque collocant in cumulandis et augendis quovis modo divitiis, et in pravis quibusque voluptatibus explendis“. Quod gravissimum profecto documentum aciem convertit suam uti in *naturalismum relativum*, quo supernaturalis, ita in *naturalismum absolutum*, quo quicquid supra sensus est, denegatur. Et simul significat ad *naturalismum absolutum* plane redigi impietatem; unde tam tristia effata et morum pravitas,

tamquam e patido boeno, derivantur. Cuiusmodi quidem naturalismus itre ac merito defini potest: „infanda congeries omnium dehramentorum omniumque inficitationum, tam praeteriti, quam aevi nostri, germen et foecunda origo talium effatorum, quae pessimo publico passim in Deum, religionem, bonos mores et societatem ipsam evulgantur“; unde, sicuti variae sunt pravae hominum cupiditates, variae ille induit formas; et praecipuum in modum videndum, sese dedit specie quidem atheismi, pantheismi, deismi, rationalismi, materialismi et positivismi aliorumque delirantium somniorum. Quae aedificii molis tam infausta omnibus constructa, quo facilis solo sequetur et funditus deleatur, Neapolitanae ditionis episcopi peropportunum arbitrantur, ut, quod ad dispellenda illius temporis, haereticorum deliramenta actum fuit in Tridentina synodo, idem in amplissimo Vaticano concilio agatur, doctrinarum summam condendo, colligendo, quae exordiat vel in primis a duplici ordine, naturali scilicet et supernaturali. Enimvero diu multumque cogitanti, quo istiusmodi perditissimorum sophistarum effata perversaeque spectant doctrinae, illarum processus, explicatio, usque ad perturbandam, amittitur expungendam ipsius Dei notionem, basim ac fundamentum religionis omnique rectae doctrinae, procul dubio ante oculos obiicitur, illos exordiri aut ab ordine naturali, sed corrupto et depravato, aut ab inficitatione totius supernaturalis ordinis, aut ab utrisque confusis, adeo ut, quod hinc emanat, aliud non sit, quam systema aut rationi, aut veritatibus supernaturalis ordinis repugnans. Proponant sibi episcopi doctoris Angelici D. Thomae exemplum ad imitandum, qui, in exponenda catholica doctrina et oppositis refellendis erroribus, ab hoc duplici ordine exorditur, uti luculenter videre est in utraque tanti doctoris summa, et in illa vel in primis, quam contra Gentes elucubravit, lib. I, cap. III, ubi his conceptis verbis rem explicat: „Est autem in his, quae de Deo confitemur, duplex veritatis modus. Quaedam namque vera sunt de Deo, quae omnem facultatem humanae rationis excedunt, ut Deum esse trinum et unum; quaedam vero sunt, ad quae etiam ratio naturalis pertingere potest, sicut est, Deum esse, Deum esse unum, et alia huiusmodi; quae etiam philosophi demonstrative de Deo probaverunt ducti naturalis lumine rationis.“ Insuper cap. IX eiusdem libri circumscribens fines, qua humanae rationi expatiari liceat, scribit: „Intendentibus igitur nobis per viam rationis proaequi ea, quae de Deo ratio humana investigare potest, primo occurrit consideratio de his, quae Deo secundum seipsum conveniunt. Secundo vero de processu creaturarum ab ipso. Tertio autem de ordine creaturarum in ipsum, sicut in finem.“ Denique ab hoc naturali ordine gradum faciens ad supernaturalem, libro IV eiusdem summae, capite I, hoc pacto alterum cum altero connectit: „Quia igitur debilis erat Dei cognitio, ad quam homo per vias praedictas intellectuali quodam quasi intuitu pertingere poterat, ex superabundanti bonitate, ut firmior esset hominis de Deo cognitio, quaedam de seipso hominibus revelavit, quae intellectum humanum excedunt; in qua quidem revelatione secundum congruentiam hominis quidam ordo servatur, ut paulatim de imperfecto veniat ad perfectum, sicut in ceteris rebus mobilibus accidit. Primo igitur sic homini revelantur, ut tamen non intelligantur, sed solum quasi audita credantur; quia intellectus hominis secundum hunc statum, quo sensibilis est connexus, ad ea intuenda, quae omnes proportionales sensus excedunt, omnino elevari non potest; sed cum a sensibiliu connexion fuerit liberatus, tunc

ad ea elevabitur intuenta. Duplici hoc veritatis ordine innoxius doctor Angelicus statuit divinae et supernaturalis revelationis necessitatem. Et quidem cap. IV. lib. I. quod ad ordinem naturalem spectat, demonstrandum aggreditur: „Quod divina naturaliter cognita convenienter hominibus credenda proponuntur.“ Capite V eiusdem libri, quod ordinem supernaturalem ostendit: „Quod ea quae ratione investigari non possunt, convenienter fide tenenda proponuntur.“ Denique capite VI ita rem conficit: „Assentiri his, quae sunt fidei, non est levitatis, quamvis supra rationem sint.“ Ubi d. Thomas dialectica quidem ratione, cui resistere nulla potest via brevi omnia complectitur argumenta, quae christianae religionis veritatem ostendunt; et iure ac merito vel praestantissimae religionis defensoribus successerunt arma, quibus hinc inde deistae, naturalistae, rationalistae ceterique eiusdem furoris Anticyrae amandandi, profligantur. Duplex hic veritatum ordo, licet alter ab altero distinguatur, quippe quod primus inspicit Deum, uti naturae, alter vero, uti divinae gratiae auctorem, attamen uterque divina voluntate coniungitur necessaria relatione et connexione, adeo ut alter ab altero seiungi nequam possit, unus ab altero proscindi, quin apertissime supremo rerum ordini repugnetur, quem Deus opt. max. voluit sapientiae suae iudicio constabilitum.

Iam vero iuxta hunc nexum aptissimum, qui ordinem in supernaturalem et naturalem intercedit, quam quod maximo ad rem conferre existimatur, sacrosanctum Vaticanum concilium expressis verbis doctrinam illam declarare, quae respicit hominem quolibet sub aspectu morali, religioso, seu publico, seu privato, seu civili, seu politico; et quae summa pollet auctoritate, praecipere, ut homines, quavis ratione spectentur, nonnullas veritates corde et animo tueri actuque profiteri teneantur. Id certe in causa fuit, cur episcopi, has animadversiones exhibendo, in antecessum proposuerunt illam doctrinam, quae errores contra fidei veritatem respicit: tum, quae aciem convertit ad disciplinam recteque vivendi rationem. Quas animadversiones, utcumque elucubratas, tibi, pater beatissime, et sacrosancti concilii patribus, humillime subiiciunt.

PARS PRIMA.

QUOAD DOCTRINAM.

Caput I.

De illis, quae dogma respiciunt.

§ 1.

De Dei notione.

Nulla cuiuscunque ordinis veritas firma esse poterit, nisi germana et perspicua Dei notio praestituatur. Id adprimo callentes naturalistae et reliqua impiorum caterva, quibus unice cordi est ordinem omnium rerum perturbare, quae de Deo notio habetur, per summam impietatem pervertendam immutandamque aggressi sunt. Hinc necessitas aperte ac simpliciter Dei notionem exponendi, et omnino iuxta rationem, et quemadmodum Deus ipse revelavit.

1. Haec rerum universitas de Deo loquitur; quippe quod singulis in creatis rebus manifestum se praebuit. Ideo David in psalmo XVIII canendum sumebat: „Caeli enarrant gloriam Dei, et opera manuum eius annuntiat firmamentum.“ Ipse Deus pariter manifestum sese dedit in tota revelatione, cui nulla pagella est, quae de eius existentia verba non facit. Immo per apostolum Paulum (Heb. XI. 6) aperte nobis significavit, primam scilicet veritatem, quam edicere homo tenetur, esse

ipsam Dei existentiam: „Credere oportet accedentem ad Deum, quia est.“

2. Tam humana ratione, quam caelitus accepta revelatione Deus, uti ens a se, a nullo pendens, perfectissimum nobis repraesentatur. Ipse Moysi roganti, quis esset, ut populo nuntiaret, respondit: „Ego sum qui sum; sic dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos“ (Exod. III. 14). His certe sublimibus verbis significans, ipsum existere a se; et ideo, aiente a Gregorio Nazianzeno, esse „pelagus quoddam essentiae immensum et interminatum“ (Orat. II. in Pasch.); siquidem, quemadmodum a. Thomas argumentatur, „cum Deus sit ipsum esse subiacens, nihil de perfectione essendi ei deesse potest“ (Summ. Theol. I. q. IV. a. 2. c.).

3. Ratio simul et fides edocent nos, hanc ipsam Deum spiritum, esse purissimum: „Spiritus est Deus“ (Joan. IV. 24); immo actum simplicissimum, ita ut quodlibet compositionis genus a se intericiat. Tamquam spiritus purissimus et actus simplicissimus, ipse est infinitus intelligens, principium intelligentiae, omniumque intelligentiarum causa. Ipsemet per os Iobi (c. XXVIII) ita se palam ostendit: „Sapientia ubi invenitur? et quis est locus intelligentiae? Neve cit homo pretium eius, nec invenitur in terra suavititer viventium... Unde ergo sapientia venit? et quis est locus intelligentiae? Deus intelligit viam eius, et ipse novit locum illius.“

4. Et quippe quia infinita intelligentia est et a nullo dependens, ipse est voluntas omnipotens. Tali modo describendum sese dat a Mardochoaeo, qui in tribulatione gemens ita suas funderat preces: „Domine, domine rex omnipotens, in ditione enim tua sancta sunt posita, et non est, qui possit tuae resistere voluntati“ (Esth. XIII. 9). Enimvero cum a nullo pendeat, nihil est quod illi obstat; hinc, quod vult, potest: quemadmodum cecinit David (Psal. CXIII. 11): „Omnia, quaecumque voluit, fecit.“ Quam doctrinam his verbis declaravit divus Augustinus (Ench. c. 76): „Neque veraciter ob aliud vocatur omnipotens, nisi quoniam, quicquid vult, potest.“

5. Quoniam Deus est ens a se et absolutum, cuiuslibet compertum est ipsum fontem esse et principium omnis auctoritatis, a quo omnis est auctoritas extra eum; et cuius participatio est quaelibet terrena auctoritas. Ipsemet hanc revelabat veritatem plerisque in Scripturae locis, quorum duos dumtaxat brevitate gratia hic referemus, alterum ab antiquo, alterum a novo Testamento depromptum. Et quoad primum, Prov. (VIII. 15): „Per me reges regnant, et legum conditores iusta decernunt. Per me principes imperant, et potentes decernunt iustitiam.“ Quoad alterum vero, ita divus Paulus ad Romanos describens (XIII. 1) „Non est enim potestas nisi a Deo.“

6. Idem ipse Deus, uti actus simplicissimus, non mutationibus, non modificationibus est obnoxius, sicuti ipsa recta ratio edocemur, et sicut ipse pro benignitate sua revelare dignatus est: „Ego Dominus, et non mutor“; ita per Malachiam prophetam (III. 6). Et divus Iacobus apostolus (I. 17) de Deo verba faciens, scribit: „Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.“ Hinc immutabilis omnino est, et quoad existentiam, et quoad naturam; tum quoad locum, tum quoad tempus; et quoad cogitatum, et quoad decreta.

7. Quamvis unus in essentia sit iste Deus, quemadmodum luculentissime ex infinita eius perfectione colligitur; tamen in tribus distinctis quidem subsistit personis, scilicet Patre, Filio et Spiritu sancto, cuius veritatis fundamento innititur christiana religio.

8. Sacrosanctum Vaticanum concilium pro sa-

mentiae suae iudicio profecto intuebitur, utrum, A
 haec praemissis doctrinis quoad Dei existentiam et
 naturam, diras omnes imprecari poenaeque pro in-
 fando scelere gravissimas irrogare par aequumque
 sit atheismo, qui est in absoluta Dei inficiatione
 positus; pantheismo, tum *vulgari*, cuius est Deum
 confundere cum mundo, tum *transcendentali*, pro
 variis, quas induit formas, quaeque omnes illas re-
 ducuntur, ut Deus aliquid *impersonale*, et quasi in
potentia esse asseratur, quod per successivas evolu-
 tiones per mundum et in mundo seipsum tam-
 quam aliquid reale constituit et perficit; deismo,
 in quo non solum omnis religio supernaturalis re-
 spuitur, sed etiam aliqua capitalia ipsius religionis
 naturalis dogmata impugnantur; naturalismo, qui
 quicquid supra naturam, et quicquid supra sensus
 est, rejicit; materialismo, qui quamlibet substantiam
 spiritualem denegat; positivismo, qui non nisi facta,
 quae sensibus obiciuntur, pro certis habenda sancit;
 est etiamque talibus, si quae sunt depravata mentis
 hominum deliramenta.

§ II.

De rerum creatione.

1. Deus ipse, ut est omnipotens, simplicissimae
 suae voluntatis actu cuncta creabat; cumque pro
 sapientia et bonitate sua revelationem homini im-
 pertiri dignaretur, a narrandis exordiebatur operi-
 bus creationis: „In principio creavit Deus caelum
 et terram, etc.“ Nec satis habens vel in ipso
 divinae Scripturae initio hoc palam facere, id ipsum
 identidem in memoriam compluribus Scripturae re-
 vocat locis.

2. Ista rerum creatio fiebat in tempore, uti patet
 ex iam relato sacrae Scripturae exordio, nec non
 ex plerisque ipsius locis: ex quibus ipsius Salva-
 toris nostri Iesu Christi verba, brevitatis gratia,
 seligemus: „Clarifica me tu, Pater, apud te ipsum
 claritate, quam habui, priusquam mundus esset“.
 Divus Basilius vero rationem affert, cur illis con-
 ceptis verbis sacra Scriptura exordiretur: „Quoniam
 multi opinabantur, mundum esse Deo coaeternum...
 ad istorum hominum errorem tollendum consulto
 haec verba elegit, et dixit. In principio temporis
 creavit“ In Hexaem. Hom. I, n. 5, 6 [al. 7, Migne
 P. G. XXIX. 18].

3. Cum autem creatio sit, quemadmodum a Bona-
 ventura inquit (in lib. II *Sent.*, Dist. I, p. I, a. 2,
 q. 2), *actio in qua producitur totum esse rei*; cui
 profecto, momente Aquinate (in lib. II *Sent.*, Dist. I,
 q. I, a. 2, *sol.*), *nihil est, quod praeristat*; ipsam ex
 nihilo factam esse omnino conaequitur. Quam veri-
 tatem, humanae quidem rationi haud imperviam,
 Deus revelatam voluit. Et re, quidem vera (lib. II
 Machab. cap. VII. 28) mater septenorum fratrum,
 qui pro Mosis tuenda lege morte occumbere non
 dubitarunt, his dictis natu minimum hortabatur:
 „Peto, nate, ut adspicias ad caelum et terram et
 ad omnia, quae in eis sunt, et intelligas, quia ex
 nihilo fecit illa Deus“ Divus Augustinus pro alacris
 ingenii sui acumine ait, hanc rerum universitatem,
 quamquam e materia conflata, ex nihilo tamen
 creatam esse: „Rectissime credimus, omnia Deum
 fecisse ex nihilo, quia etiamsi de aliqua materia
 factus est mundus, eadem ipsa materia tamen de
 nihilo facta est“ (*De Fide et Symb.*, cap. II).

4. Quicquid est, cum a Deo factum sit in tem-
 pore et ex nihilo, atque ex hoc natura sua muta-
 bile et contingens, equis non videt, modo ne in
 meridiana luce caecutiatur, distinctum prorsus esse a
 Deo, qui est a se, aeternus atque nulli mutationi
 obnoxius? Quid quod Deus ipse adeo sollicitus est
 hanc distinctionem patefaciendi, ut ferme tertio quo-

que Scripturae loco dixisse deprehendamus, nihil sibi
 simile esse, ipsum nulli similem? „Ut scias quod
 non sit similis mei in omni terra“ (Exod. IX, 14).
 „Quis similis tui in fortibus, Domine, quis similis
 tui, magnificus in sanctitate?“ (ibid. XV, 11). At-
 que ita saepissime haec ipsa occurrunt verba in
 sacra Scriptura ac vel in primis in Psalmorum libro.

5. Ictusmodi doctrinis ita expositis, pantheistae
 rursus anathematis poena mulentur, ceteraque im-
 piorum turba, qui mundum cum Deo confundere
 audent, aut alio quovis modo errant circa rerum
 creationem, aut eam inficientes, aut aeternam di-
 centes, aut a Deo emanationem autumantes.

§ III.

De Christi notione.

1. Deus hanc rerum universitatem creando, ad
 augendam gloriam suam et Iesu Christi, Verbi
 Dei, quod caro factum est, unice intendit. Atque
 ita omnino esse Spiritus sanctus palam facit in libro
 Proverbiorum (XV, 4): „Universa propter semetipsum
 operatus est Dominus“. Quod autem ad Iesu Christi
 filii sui gloriam amplificandam spectasset, quotidie
 Ioannis evangelium oculorum aciem perstringit:
 „Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, et
 vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a
 Patre, plenum gratiae et veritatis.“ Creatio igitur
 huiusmodi rerum universitatis ad Christum ordi-
 nata spectabat: adeoque ipse est exemplaris et
 finalis causa universae creationis, uti, saltem sup-
 posito hominis lapsu eumque redimendi decreto,
 ab omnibus tenetur. Ipse quidem est causa exem-
 plaris idque aperte indicatur in libro Proverb.
 (c. VIII): „Cum eo eram cuncta componens, de-
 lectabar per singulos dies, ludens coram eo
 omni tempore, ludens in orbe terrarum.“ Ipse
 causa finalis est. Paulus enim apostolus ab ipso
 initio epistolae ad Romanos scribit: „Quem consti-
 tuit haerodem universorum, per quem fecit et sae-
 cula“. Cornelius a Lapide commentariis explanans
 illa Ecclesiastici verba, cap. XXIV, 1: *Sapientia lau-
 dabit animam suam, et in Deo honorabitur*, refert ad Christum Do-
 minum nostrum et ad virginem Deiparam, addens,
 utrumque esse exemplarem et finalem creationis
 causam: „Universi finis est Christus eiusque mater
 et sancti; ut scilicet sancti in universo hoc per
 Christum et b. Virginem gratia et gloria donentur.
 Quare creationis universi causa finalis fuit praed-
 destinatio Christi, b. Virginis, et sanctorum...
 Quare inter creationem universi, et nativitatem
 Christi, et b. Virginis, est mutua quaedam contra-
 dependentia; nec enim Deus nasci voluit Christum,
 et b. Virginem, nisi in universo hoc; nec vicissim
 voluit universum hoc existere sine Christo, et b.
 Virgine, immo propter illos illud creavit. Totum
 enim universum ad Christum et b. Virginem ordi-
 nemque gratiarum, velut ad sui complementum et
 finem referri et ordinari voluit. Vide nostrum
 Suarez, Vasquez, Valentiam, ac p. Canisium. Christus
 ergo et b. Virgo sunt causa finalis, ob quam creatum
 est universum, ac proinde eiusdem sunt causa for-
 malis, puta exemplaris, scilicet idea. Ordo enim
 gratiarum, in quo primus est Christus, et b. Virgo,
 est idea et exemplar, iuxta quod Deus creavit, et
 disposuit ordinem naturae totiusque universi.“ Quae
 doctrina doctissimi viri innititur sententia sanctorum
 patrum. Enimvero sanctus Gregorius Thaumaturgus
 ita in fidei professione: „Unus Dominus, solus ex
 Deo, character et imago Deitatis, Verbum efficiens:
 sapientia rerum universarum comprehensiva, et virtus

¹ Dicendam videtur *manifestandam*; et paulo inferius vox
amplificandam melius deleteretur.

atque potentia universae creaturae effectiva." Adde A
huc Tertullianum *de Resur. carnis*, c. VI: "Quod-
cumque limus exprimebatur, Christus cogitabatur
homo futurus." Quid plura? Sanctus Cyrillus
(lib. V Theol., cap. 8) scripsit: "Praefundatur ante
nos Christus, et in illo nos omnes praecedificamur,
idque ante initium mundi in praescientia Dei...
Creator noster Christus nostrae salutis fundamentum
etiam ante initium mundi fundavit." [Assert. XV.]

2. Quemadmodum autem ab aeternitate Deus
viderat, temporis plenitudine iam matura opus com-
plevit, Verbum Dei descendit de caelis, et in unitate
personae verum assumpsit corpus humanum et veram
animam humanam; "Verbum caro factum est." Hac
humanitate assumpta vixit et permansit inter ho-
mines in terris, "et habitavit in nobis". Caelestem
suam tradidit doctrinam, sacramenta instituit, fun-
davit ecclesiam; demum, data vita pro generis hu-
mani redemptione, resurrexit a mortuis, ascendit B
in caelum in assumpta humanitate, sedetque ad
dexteram Dei Patris. Nihil est quod pluribus in
istiusmodi dogmatis confirmandis immoremur, quippe
quae iam ab ecclesia aliis atque aliis conciliis san-
cita, et christifideles omnia ad usum profitentur,
ut ex symbolis fidei plane constat. Quod nimium
quantum valore potest quo mythici rationalistae,
cuiusmodi sunt Strauss, Renan, et si qui sunt eius-
dem aeseclae impietatis, confundantur, et anathe-
matis poena irrogata, profligentur.

§ IV.

De homine:

1. Ex universis creatis et visibilibus homo certe
praecipuum tenet locum; immo Deus ipse humanam
excellentiam patefactam voluit, cum in sacris Scrip-
turis dæterarum rerum describens creationem, unico
verbo rem totam significavit *fiat*; cum vero ad hominis
creationem perventum sit, tres divinae personae
velut in unum convenientes et consilia inter se
conferentes, "Faciamus, aiebant, hominem ad ima-
ginem et similitudinem nostram"; et tantam hominis
praestantiam prae ceteris animantibus significabant;
"et praesit piscibus maris et volatilibus caeli et
bestiis universae terrae omnique reptili, quod mo-
vetur in terra." Quod his conceptis verbis exposuit
divus Chrysostomus (Hom. VIII in Gen.): "Prius
quidem, cum Deus caelum terramque fundasset,
audivimus illum dicentem: Fiat lux, fiat firmamen-
tum etc. Vidisti sermone solo et praecepto omnem
creaturam quinque diebus formari; vide hodie quanta
verborum diversitas! Non enim iam dicit: fiat ho-
mo: sed quid? Faciamus, ait, hominem ad ima-
ginem et similitudinem nostram: quid hoc novi?
Quisnam est ille formandus, ad quem faciendum
opifici tanto consilio et circumspectione opus est? D
Ne mireris, dilecte. Homo enim inter visibilia om-
nia dignitate praecellit, propter quem condita sunt
haec omnia, caelum, terra, mare, sol, luna, stellae,
reptilia, iumenta, brutaque animalia omnia." Haec
tanta hominis excellentia prae ceteris visibilibus
luculentissime ab ipsa sua eruitur natura. Quam-
quam enim Deus illum e limo formaret, perinde
ac cetera animantia, talem ei exquisitam, perfec-
tamque organorum structuram impertiebatur, ut
procul dubio quodlibet aliud animans superaret.
Praeterea huic exquisitae perfectaeque dispositioni
organorum animam infundebat; "inspiravit in faci-
em eius spiraculum vitae, et factus est homo in
animam viventem" (Gen. II, 7). "Haec anima, divus
Augustinus scribit, res spiritualis est, res incorporea
est, vicina substantiae Dei" (Enarr. in Pa. CXLV
[n. 4]).

2. Isthac hominis natura adeo illum admira-
CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

bilem facit, ut Deus ipse effari non dubitavit, ho-
minem gerere imaginem et similitudinem suam.
Sacrae litterae nullum verbum adiciunt, quo signi-
ficent, in quo sita esset haec in homine imago
Dei, in quo similitudo; at Patrum traditio, ut fu-
sius refert Bellarminus (De gratia primi hom.
cap. 2); in verbo *imagine* naturae inaitas dotes
agnoscit, in verbo *similitudine* hominis supernatu-
rales dotes, quibus exornatus Deo assimilatur. Per
naturae dotes homo assimilatur Deo in intellectu,
in libera voluntate, in dominatione super rebus
creatis. Cum Deus sit summa intelligentia, imper-
tiebatur homini spiritum intelligentiam praeditum:
"Deus disciplina intellectus replevit illos. Creavit
illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum,
et mala et bona ostendit" (Ecclesiast. XVII, 5).
Cumque liberissimus sit Deus, fecit ut homo liber-
tate polleret: "Deus (ibidem XV, 14) ab initio con-
stituit hominem, et reliquit illum in manu consilii
sui." Cumque Deus sit Dominus rerum universarum,
quas creavit, huiusmodi dominationis participem ho-
minem fecit. Siquidem consilio habito in homini
creatione, decrevit, ut "praecesset piscibus maris, vo-
latilibus caeli et bestiis universae terrae, omnique
reptili, quod movetur in ea." Et postquam eum
creasset, dominationem eidem deferabat super terram
illis verbis: "Crescite et multiplicamini, et replete
terram, et subicite eam, et dominamini piscibus
maris, volatilibus caeli, et universis animantibus,
quae moventur super terram" (Genes. I, 28). Haec
omnis doctrina redacta est ipsissimis verbis revelatis
a Spiritu sancto cap. XVII Ecclesiastici.

3. In eodem hoc capite XVII, et sicuti videre
quoque est in capite XV, Spiritus sanctus, post-
quam revelasset, Deum impertitum fuisse homini liber-
tatem et dominationem super res creatas, continuo
subdit, hanc libertatem et dominationem talem non
esse, qualem significatam volebat Lucifer nostris pro-
toplastis parentibus, nempe, omnino similem divinae
libertati et dominationi: "Eritis sicut Dei" (Gen. III, 5),
et a nullo pendere, nullique obnoxiam esse, sed sub-
iectam legi, quam Deus ipse praescripserat, mortem
illis comminatus, quoties ab hac lege descivissent.
Enimvero cap. XV postquam hagiographus dixit,
quod Deus "reliquit hominem in manu consilii sui",
statim subdit: "Adiecit mandata et praecepta sua.
Si volueris mandata servare, conservabunt te...
Ante hominem vita et mors, bonum et malum:
quod placuerit ei dabitur illi." Et cap. XVII, in-
iecta mentione omnium, quae fuerat exornatus
dotes intellectus, libertatis, dominationis super
creatas res, a Deo homini impertitis, subiicit: "Addi-
dit illis disciplinam, et legem vitae haereditavit illos.
Testamentum aeternum constituit cum illis, et iusti-
tiam et iudicia sua ostendit illis... et dixit illis,
attendite ab omni iniquo." Itaque quamvis Deus
hominem libertate praeditum creasset, quam ille
physice huc illuc quaqueversus inflectere posset;
tamen praecipiebat, ut haec in omnibus suis actibus
moraliter proponeret sibi normam legum, quas ipse
sanxisset. Quod fraenum libertati impositum ita
significavit divus Augustinus: "Mortis supplicium
Dominus homini comminatus fuerat, si peccaret, sic
eum munerans libero arbitrio, ut tamen regeret
imperio, terreret exitio." [Enchir. c. XXV.]

4. Deus infinita bonitate et munificentia sua
non satis habens impressisse in homine imaginem
suam quoad naturae dotes, sed etiam, cum ad
supernaturalem beatitatem illum condidisset, quem-
admodum tertio [quoque] Scripturae loco totaque
traditione eruitur, adiectam voluit similitudinem suam
et supernaturales dotes, per quas ad supernaturalem
beatitatem ascendere datum est. Istiusmodi simili-

tudo sita in Dei gratia est, et iustitia originali, unde tamquam irriguo fonte reliqua dona fluunt. Re quidem vera praeter ea, de quibus iam sermo fuit, in Ecclesiaste VII, 30 sic habetur: „Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum“. Quae rectitudo tota posita erat in dotibus supernaturalibus, quibus a Deo exornatus erat, sicuti ab ipso contextu satis luculenter compertum est. Haec ipsa rectitudo animam et corpus respicit; animam, quam Deus sanctificanti gratia una cum adnexis virtutibus theologicis, scilicet fide, spe, charitate, aliisque moralibus ditabat; corpus, quod, licet materia conflatum, non temere trahebatur ad sensibiles res; aet toto in homine dominabatur admirabilis ordo, per quem pars inferior superiori obnoxia erat, et ista Deo. Huic rectitudini adiectam quoque voluit Deus similitudinem immortalitatis, vitamque omnis miseriae immunem. Quae sane immortalitas ita comparata erat, ut non mori potuisset homo, at potuisset mori. Enimvero in lib. Sapient. II, 23 haec habentur: „Deus creavit hominem inextermabilem... invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum.“ Vitam omni immunem miseria ita descriptam tradidit divus Augustinus (lib. XIV de Civ. Dei, cap. XXVI): „Vivebat sine ulla egestate, ita semper vivere habens in sua potestate. Cibum aderat ne esuriret, potus ne sitiret; lignum vitae ne illum senecta dissolveret. Nihil corruptionis in corpore vel ex corpore ullas molestias ullis eius sensibus ingerebat. Nullus intrinsecus morbus, nullus ictus metuebatur extrinsecus. Summa in carne sanitas, in anima tota tranquillitas. Sicut in paradiso nullus aestus aut frigus, ita in eius habitatore nulla ex cupiditate vel timor accedebat bonae voluntatis offensio.“

5. Hanc similitudinem, quam Deus impresserat in homine et per quam eo sublimitatis et amplitudinis illum provehebat, nequaquam ipse merebatur, sed tota quanta est, muneris Dei erat gratuiti, qui illum a naturali ordine ad supernaturalem evehebat hic in terris, ut secum una coniungeret in ordine gloriae sempiternae. Ex quo ordine a Deo constabito, scilicet, ut crearetur homo ad eum finem, quo in caelesti regno superna gloria frueretur, atque ad illum assequendum hic in terris ad supernaturalem ordinem eveheretur, prono alveo fuit, naturalem ordinem cum supernaturali arcte esse connexum, atque utrumque inter se, Deo sic disponente, aptissime cohaerere.

Ita catholica doctrina paucis exposita, quae ad hominis creationem attinet, ipsius exaltationem ad supernaturalem ordinem, et inter utrumque ordinem, naturalem scilicet et supernaturalem, cohaerentiam, haec episcoporum, qui eam exponendam susceperunt, est sententia. Vaticanam synodum tot in canones ipsam redigere, quibus, irrogata anathematis poena, pantheistarum, naturalistarum, rationalistarum et totius impiorum catervae damnentur deliramenta.

§ V.

De ecclesia.

Quam Deus perbelle effinxit hominis imaginem, prohi miserum! haec ab ipso homine fuit deformata primaevae originis labe, qui cum a praescrita lege descivisset, supremo amplitudinis gradu decidit, inque suum caput illapsam malorum congeriem vidit, quam illi comminatus fuerat Deus. Ipse pro iustitia sua deserere potuisset hominem in illa male auspiciata omnium aerumnarum sede; at misericordiae suae iudicio iterum cum eo inire amicitiam voluit, foedusque, nequitia hominis violatum, novum saecire. Hoc foedus, hanc amicitiam initam et sanctam voluit Deus per Iesum Christum Filium

suum. Enimvero ~~ix~~ homo peccaverat, illico adfuit Deus, ingrati animi orimen illi exprobravit, et, nulla interposita mora, reparatorem pollicebatur, qui, veniens in hunc mundum tempore suo, tot tantisque malis remedia compararet per peccatum adductis. Matura iam temporum plenitudine divino in consilio praecoordinata, advenit reparator ad operam divinitus promissam perficiendam. Humanam induit sibi carnem Filius Dei in utero Virginis, quae vera fuit Dei, genitrix Maria, vitam vixit inter homines, quae familiariter usus est, praedicavit evangelium, ecclesiam fundavit, in quam simul congregans homines, iterum cum Deo amicitiam foedusque sanciebat, et illos ad eum finem restituebat, ad quem Deus ab initio creaverat. Hoc opus suscipiebat, se ligens ex iis, quos ipse collegerat, nonnullos, quos praeesse voluit. His dabat claves regni caelorum, quae fores illae panderentur seris obstructae; his defererebat solvendi et ligandi potestatem, ut ab imo malorum, quo per peccatum prolapsus erat, hominem sublevaret, et ope divinae gratiae facilem sterneret viam ad ultimum finem assequendum.

2. Hoc pacto hominum societatem constabilivit, quae est ecclesia, in qua foedus amicitiae initur Deum inter et homines, qui tali modo revocantur ad finem a Deo in creatione praestitutum. Huic societati decrevit illis aditum patere ea lege, ut fidem haberent doctrinae, quam ipse praedicaverat, morem gererent illis, quos ipse huic societati praeesse voluit, et illa praeepta adamussim servarent, quae utcumque tradita ipsis forent. Fidem praecipiebat illis verbis: „Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur“ (Marc. XVI, 16). Praecipiebat obedientiam, ita alloquens primos electos suos: „Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit“ (Luc. X, 16). Praecipiebat legum observantiam, cum mittebat apostolos, dicens: „Docete omnes gentes... docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis“ (Matth. XXVIII, 19-20).

3. His legibus recenti a se institutae societati, videlicet ecclesiae, homines adscribebat, atque ut eam in perpetuum constabilirent in toto terrarum orbe apostolis committebat, quos moderatores delegerat, ut opus susceptum persequerentur. Aiebat enim: „Sicut misit me Pater, et ego mitto vos“ (Ioan. XX, 21). Quamobrem illam potestatem defererebat eis, qua ad rem opus esse existimabat, quam ipse omnem a Deo Patre acceperat, his conceptis verbis: „Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra... euntes ergo docete omnes gentes“ etc. (Matth. XXVIII, 18, 19). Ex iis vero illum seligebat, qui suas in terris gereret vices, quem praeesse volebat, a quo omnes penderent, in quo, tamquam medio in centro, omnes collecti qualibet parte sua compactum arctaque connexum efficerent corpus. Quo facto societatem omnino constabilitam relinquebat gubernandis et gubernatoribus conflata; quibus copiam fecerat eidem societati fideles adscribendi, regendi et ad supremum finem optatissimum perducendi. Quo autem istiusmodi auctoritas omni ex parte absoluta foret, duplicem instituebat potestatem, ordinis scilicet et iurisdictionis; hierarchiam constituebat, quae episcopis, sacerdotibus et ministris constaret; in qua sacerdotes et ministri obnoxii episcopis essent; omnes vero pontifici maximo, principi et capiti ecclesiae universae. Ideo in Scripturis legitur, et vel in primis in epistolis et actis apostolorum, illos, postquam Spiritum sanctum acceperunt, non solum ordinis et iurisdictionis potestate functos esse, sed ipsam ordinis et iurisdictionis potestatem aliis quoque contulisse, mandantes, ut id ipsum in alios effi-

cerent, in perpetuum eandem potestatem in ecclesia constabiles. Quare ita divus Paulus ad Titum scribebat: „Reliqui te Cretae, ut . . . constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi“ (1, 5).

4. Ex quibus eruitur Iesum Christum ecclesiae moderatoribus eandem reliquisse potestatem ipsi a Patre delatam, et ad eundem finem, scilicet ad supremum finem hominis perducendi. Ex hac accepta potestate ecclesia servat et tuetur depositum omnium, quae Christus Dominus eam edocuit; et ipsa est magistra et iudex, quae fallere vel falli non potest, ad dirimendas quaestiones et controversias quoad huiusmodi doctrinam. Atque id ipsum Christus pollicebatur illis verbis: „Ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, Spiritum veritatis“ (Ioan. XIV, 16). „Ille vobis docebit omnia, quaecumque dixerero vobis“ (ibid. 26). Qui cum mansurus sit in aeternum, plane constat, Christum non apostolis tantum illum pollicitum esse, verum etiam successoribus in ministerio. Quid? Ipse etiam Redemptor promiserat: „Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi“ (Matth. XXVIII, 20). Quod autem huiusmodi promissis steterit, eaque persolverit, certiores nos facit divus Paulus ad Timotheum scribens: „Haec tibi scribo . . . ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quae est ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis“ (1, c. III, v. 14, 15).

5. Ex his a Redemptore nostro gestis, nimum quantum compertum est atque exploratum, ipsum pro divinae sapientiae suae iudicio partiri dignatum esse universam fidelium societatem in gubernatores et gubernandos, in ecclesiam docentem et discipulam, in clerum et populum. Enimvero si Christus Dominus, quam spiritualem potestatem constitutam voluit in ecclesia, non illi quidem societati fidelium detulit, sed paucis, quos elegit, qui nomine et auctoritate sua ipsius vices gererent in ecclesia; exinde consequitur, illos a reliquis fidelibus segregatos esse, et addictos officio suam regendi societatem constituere coetum diversum ab aliis, qui sunt laici et populus christianus. Sicut autem parti docenti imponebat onus custodiendi atque explicandi ab eo traditam doctrinam et latam docendi legem, ita parti discipuli mandabat, ut doctrinam exciperent et morem legi gererent; quorum utrumque docentis ecclesiae tantum est proponere. Et quidem Christus ipse aiebat: „Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus“ (Matth. XVIII, 17). Apostoli autem ubicumque praedicabant hanc doctrinam et hanc docebant legem, fidelibus praecipiebant, ut illam servarent, huic obtemperarent. Atque, omissis ceteris, in Actibus apostolorum legitur, quod Paulus apostolus „Perambulabat Syriam et Ciliciam, confirmans ecclesias; praecipiens custodire praecepta apostolorum et seniorum“ (XV, 41). Hinc discrimen illud exoritur eorum, quae communes sunt clericis et laicis, et quae alios ab aliis secerant. Omnes enim, qui per fidem uti corpus cohaerent cum Christo invisibili ecclesiae capite, unde supernaturalis vita dimanat et in membris transfunditur, omnes participes fiunt huius vitae; et omnes eadem fruuntur gratia et eisdem sacramentis, et ad eundem finem disponuntur, scilicet sempiternam beatitatem. Discrimen vero clericos inter et laicos est, propterea quod illis onus regendi et gubernandi Christus imponebat, et ipsorum est quicquid ad regimen spectat; his vero praecipiebat Christus obtemperare et morem gerere suis moderatoribus; et ad eos pertinet benigne excipere quae ab illis proponuntur, illos colere et amore prosequi.

6. Haec gubernandi potestas, ecclesiae delata,

non est consilii dumtaxat aut directionis, sed est vera potestas *legislativa, iudicialis et executiva*. Adeoque potest ecclesia praecipere quicquid necesse esse existimatur ad bonum fidelium societatis provehendum; potest omnes diiudicare lites et quaestiones quoad illas res ipsi a Christo conceditas, et praecipere obedientiam, aliqua salubri poena irrogata; quibus sublati, inanis esset omnis potestas, omnis lex. Quae triplex ecclesiae potestas compluribus Scripturae locis eruitur; satis est pro omnibus illud (Matth. XVIII, 15): „Si peccaverit in te“ etc. Unde clarissime colligitur triplex potestatis species ecclesiae suae a Christo collatae.

7. Per triplicem hanc potestatem perficit mandatum suum ecclesiae et perducit homines ad expectatum finem. Aut sicut nequit homo sibi sufficere alium finem, quam quem Deus ipsi praestituit, neque aliter, quam Deus statuerat, illum adsequi, ita penes semetipsum non est, posse vel non posse Christi ecclesiae esse et [eius] legibus obtemperare, vana illa innixus spe alia quavis ratione supremo fine potiundi; sed velle tenetur in ecclesia tali fine potiri; illius omnino esse, et latis ab ipsa legibus obtemperare. Hinc non est ecclesia societas liberae, sed necessariae electionis, atque uti omnino necessariae Christus ipse ostendebat, cum apostolis praecipiebat: „Praedicate evangelium omni creaturae. Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur“ (Marc. XVI, 15-16). Omnibus igitur praecipiebat praedicari, quippe quod omnia obtemperare evangelio tenentur, ut salvi fiant, idque in ecclesia, cuius fierent membra per baptismum.

8. Triplex haec potestas, quam Christus ecclesiae delatam voluit, illa, quemadmodum paulo ante innuimus, prorsus erat, quam ipse a Patre acceperat: aiebat enim: „Sicut misit me Pater, et ego mitto vos“ (Ioan. XX, 21). Iam vero, quam ille acceperat potestatem a Patre, haec plena erat, perfecta, absoluta, divina, a nulla alia potestate pendens: „Data est, inquit, mihi omnis potestas in caelo et in terra“ (Matth. XXVIII, 18). Ergo eodem quidem modo ecclesiae suae acceptam conferebat potestatem. Atque ita omnino esse Christus ipse praefatis verbis significat: „Euntes ergo docete“; ubi in illa particula *ergo* ostendit, ipsum mittere apostolos vi potestatis a Deo Patre acceptae, cuius participes illos faciebat. Re quidem vera ita plane apostoli intellexerunt hanc ipsis delatam potestatem, nec aliter exercuerunt, a nulla scilicet humana pendente potestate. Enimvero, cum Petrus et Ioannes apostoli virum illum claudum sanum et incolumem reddidissent, deducti in synagogam Iudaeorum, iubentibus pontifice et omnibus, qui sacerdotali genere erant, ne amplius in posterum praedicarent Iesum Christum et evangelium, ipsi responderunt „Non possumus“ (Act. IV, 20). Cum alias propter evangelii praedicationem in vincula coniecti fuerunt apostoli, et ab Angelo liberati, in conventu principum Pharisaeorum steterunt: „interrogavit eos princeps sacerdotum, dicens, praecipiendo praecepimus vobis, ne doceretis in nomine isto, et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra . . . Respondens autem Petrus et apostoli dixerunt: Obedire oportet Deo magis, quam hominibus“ (Act. V, 28 seq.). Utique hoc ipso pacto ecclesia collatam sibi potestatem intellexit, neque ab exercenda transverum unguem discessit, uti ex innumeris constat traditionis documentis.

His positis, episcopi, quorum est totum quod expositum est, maxime necesse esse arbitrantur, ut

¹ Potius scribendum *innuimus*.

istiusmodi doctrinae valor et qualitas a concilio A patribus declarantur, et debite irrogantur poenae illis, qui hac in re seu priscae, seu nostrae aetatis errores sectantur, et praecipue rationalistia mythica, qui temere certe de fundatione, natura, missione, hierarchia et potestate ecclesiae loquuntur; ac vel in primis iure ac merito irrogantur regalista, qui omnino ubnoxiam statui vellent ecclesiam.

§ VI.

De Romano pontifice

1. Catholicae ecclesiae Christus praefecit caput et centrum Petrum principem apostolorum, cui honoris et iurisdictionis in ea primatum conferebat, ut ex Scriptura et traditione exploratum omnino est. Haec dogmatica veritas sancita fuit in concilio Florentino, adsentientibus quoque graecis episcopis, qui illuc conveniunt. Et sane (sess. VI) rem ita definitam deprehendimus: „Sanctam apostolicam B sedem et Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Romanum pontificem succedentem esse p. Petri principis apostolorum, et verum Christi vicarium totiusque ecclesiae caput, et omnium christianorum patrem et doctorem existere; et ipsi in b. Petro pascendi, regendi et gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur.“ Qua definitione concilii patres omnibus erroribus et distinctionibus, quae inducendae forent ad Romani pontificis potestatem minuendam, iter omnino obstruxerunt. Cum enim ipsi sanxissent: „Iesum Christum Dominum nostrum in beato Petro pontifici Romano plenam potestatem pascendi, regendi et gubernandi universalem ecclesiam tradidisse“, ipsa meridiana luce clarius eruitur, istiusmodi potestatem C talem non esse, qualis confertur archiepiscopis aut patriarchis; atq. terram et propriam in universam ecclesiam potestatem episcopalem; adeoque pontificem Romanum praeesse universae ecclesiae, seu ubique terrarum diffusae, seu in concilio congregatae.

2. Adde huc quod Florentinae synodi patres sanxerunt: „Romanum pontificem esse caput totius ecclesiae, et patrem et doctorem omnium christianorum“; quibus sane verbis ipsi docuerunt, Romanum pontificem, uti doctorem universae ecclesiae, esse custodem et interpretem divinae revelationis omniumque rerum, quae cum ea utcumque cohaerent; hinc iudicem omnium quaestionum, quae in ipsa vel contra ipsam excitantur. Siquidem munus doctoris nihil prorsus significaret, nisi ad illas omnes, usque ad unam, componendas progredieretur. Quid autem ex his ruatur doctrinis, cernere erit capite II, *De iis quae ad mores spectant*.

3. Denique, cum concilii patres sanxissent, Romanum pontificem pascere, regere et gubernare universam ecclesiam, reapse declararunt, ipsum potestatem habere condendi leges modo has, modo illas ad ecclesiae disciplinam spectantes. Quod in eodem cap. II videre est. Hac Florentinae synodi posita definitione, refelluntur et confutantur illi, qui perperam intelligunt, quid et quiesnam sit Romanus pontifex, aut imminuta volunt eiusdem iura, sive quoad doctrinam, sive quoad potestatem regendi et gubernandi ecclesiam universam.

§ VII.

De relatione rationis cum fide in scientiis naturalibus.

1. Ad firmandam concordiam inter fidem et rationem illud peropportunitate videtur in primis, statuere quid sit fides, quid ratio. Et quidem in-

telligitur per fidem, obiective sumptam, complexus totus quantum est veritatum, quas Deus revelavit; per rationem vero, totus complexus veritatum, quas mens humana per semetipsam cognoscere potest in qualibet scientia. Cum vero Deus auctor sit tum revelationis tum rationis, nihil in illa revelare potuit, quod adversetur. at discrepet ab eo, quod per aliam dignoscitur. Hinc plane eruitur, fidem neutiquam lumini rationis officere neque, uti adversari, fidem vero adeo non afferre moram rationi, quo [minus] vires sibi insitas explicet, sed mirandum in modum illas provehere. Idcirco inter se repugnandi causa nullo pacto esse potest; aut tantum subiectionis veritatum naturalium supernaturalibus, cum humana ratio subiecta sit Deo.

2. His praemissis, complures naturalis ordinis deprehendimus veritates, quas Deus ipse a se revelavit; cuiusmodi sunt animae immortalitas, decalogus quoad mores etc. Alias deprehendimus veritates naturales, quas quamvis non sint revelatae, tamen aut per se, aut ex eo quod illis consequitur, cum revelatis veritatibus connectuntur. Cum vero ecclesia sit custos et interpretes revelationis, omni iure pollet ferendi iudicium super naturalibus haece veritatibus, aut aperte revelatis, aut cum revelatione apte cohaerentibus; propterea quod aut in libris revelationum sunt, aut cum doctrina revelata apte connexae; ideo sunt ecclesiae potestati et iudicio subiectae, quae depositum tueretur, et interpretes est revelationis, et iudex quae nec falli nec fallere potest, quaestionum quae in eam excitantur.

3. Hinc prono alveo fluit, quod humana ratio, in quavis sese exercent scientia, tenetur *supposita*, non vero *seposita revelatione* progredi. Quod si aliquando ratio nonnihil proponit, quod revelato dogmati adversatur, necesse est fateamur, illam a veritate desciscere, uti scite admodum divus Augustinus monuit (epist. 143 ad Marcell. n. 7): „Si ratio contra divinarum Scripturarum auctoritatem redditur, quamvis acuta sit, fallit veri similitudine; nam vera esse non potest.“ Itaque neutiquam philosophia arrogare sibi debet ius interpretandi revelatas veritates, accommodans eas rationi; sed subiciens revelationi rationem, expectet ab ecclesia, non fallente iudice revelatarum veritatum, qui fieri possit, ut utraque inter se apte cohaereant et amice conspirent.

§ VIII.

De natura civilis societatis, et de relationibus ipsam inter et ecclesiam.

1. Episcopi Neapolitani ratum habentes damnationis iudicium in propositiones, quae continentur in § V Syllabi, scilicet „Errores de ecclesia eiusque iuribus“, susceptis votis cohaerentes, quod D vera doctrina damnationis iudicium antecedit, exoptarent, ut Vaticanum concilium apposite veram redigeret doctrinam, cui istiusmodi errores adversantur.

2. Idem omnino exoptarent quoad damnatas propositiones, quae continentur in § VI, scilicet „Errores de societate civili tum in se, tum in suis ad ecclesiam relationibus spectata“.

§ IX.

De matrimonio.

1. In immensa malorum colluvie, quae nostra aetas ingravescit, usque eo deventum est, ut matrimonii sacramentum profanum reddere placuerit, illud ad contractum mere civilem reducendo. Hinc necesse esse existimamus, ut ad illam amplitudinem et dignitatem revocetur, quo Dominus noster Iesus Christus ipsum evexerat. Equidem hac illac susque deque editur in vulgus, quo res ad finem optatum perducatur, aliud esse contractum, aliud sacramen-

tum, quod, uti sacer ritus, sanctum reddit contractum. Quantum istiusmodi doctrina a veritate distet, nemo non videt. Re quidem vera, cum Salvator noster sacramentum hoc institueret, nullum naturali contractui ecclesiasticum ritum adiecit ab eo separabilem, sed contractum ipsum ad sacramentum evehebat. Et quemadmodum ex morali poenitentiae virtute sacramentum fecit poenitentiae; ita naturalem contractum matrimonii ipse fecit matrimonii sacramentum. Enimvero cum divus Paulus loquitur de matrimonio: "Sacramentum hoc magnum est" (Eph. V, 32), nequaquam significat ritum sacrum a Christo Domino contractui adiectum, sed ipsum contractum intelligit evectum ad sacramentum. Idque luculentissime constat ex iis quae sequuntur: "Ego autem dico in Christo et in ecclesia." Et sane, ipse comparans conjunctionem maritalem iunctioni Iesu Christi cum ecclesia, aperte significat, nullo modo se loqui de sacro ritu addito, sed de ipso contractu ab ipso Christo eo amplitudinis evecto, quo symbolis exprimeret conjunctionem ipsius cum ecclesia. Haec fuit constans et perpetua ecclesiae traditio, ut videre est in operibus ss. patrum, quorum series non intermissa refertur a Bellarmino. Qua proposita doctrina, pro certo habendum, apud fideles rationem contractus non esse discernendam a sacramenti ratione. Quapropter ubi contractus, ibi et sacramentum erit; aut sacramentum non est, et ne contractus quidem. Huc accedit, quod etiam si considerari velit matrimonium uti contractus, tamen non est contractus, mere civilis, sicut ceteri sunt, quos civilis lex ad libitum temperat, sed contractus naturalis, sui iuris, alius ab aliis, naturae omnino peculiari, quem ita praescriptum et ordinatum voluit Deus. Nec aliter pontifex Pius VI scribebat ad Carolum epis. Agriensem, die XI Julii an. 1789: "Matrimonium non est contractus mere civilis, sed contractus naturalis divino iure ante omnem civilem societatem institutus et firmatus; qui etiam hoc insigni discrimine differt ab alio quocumque mere civili contractu, quod in eo genere civilis consensus certis de causis interdum per legem suppletur, in matrimonio vero nulla hominum potestate suppleri consensus valeat." Atque haec doctrina iam pridem innotescebat. Glossa enim ad Decret. par. 2, caus. XXVII, c. *Quidam rotum*, sic ait: "Cum matrimonium magnum sit in Christo et in ecclesia sacramentum, et tempore antiquius est et usu communius. Antiquius, quia ante peccatum institutum est; communius, quia cum sacramenta omnia sint in ecclesia Dei, hoc tamen apud omnes gentes est: sanctificas autem eius non est nisi in monte sancto, hoc est ubi ecclesia aedificata est."

Caput II.

De iis, quae ad mores spectant.

§ I.

Nonnulla adnotantur, quae in genere ad catholicam moralem attinent.

1. In parte dogmatica, constabilita existentia Dei et hominis creatione ad imaginem eius, illud additum est, hanc Dei imaginem in homine positam esse in intellectu, in libera voluntate, in dominatione super rebus creatis a Deo illi delata, eaque omnia a Deo pendentia hominem accepisse. Nunc inspiciendum superest quousque haec hominis a Deo dependentia sese extendat. Deus, summa bonitas, perfectus ordo, immobiliter adhaeret huic bonitati, huic ordini, qui ipsemet est; hinc in agendo non agit nisi per bonitatem suam, per suum ordinem, nempe propter semetipsum: "Universa propter semetipsum operatus est Dominus" (Prov. XVI, 4). Idcirco in

A. Exod. XV, 11 dicitur Deus esse "magnificus in sanctitate"; et Regum I, II, 2: "Non est sanctus, ut est Dominus." Cum autem iam dictum sit, impressissimae Deum in homine imaginem quam in intellectu et in voluntate; hinc intellectus et voluntas hominis similes esse debent intellectui et voluntati ipsius, scilicet adhaerere homines tenentur ordini et bonitati, adeoque debet homo intellectu suo secundum veritatem iudicare, voluntate autem operari secundum veram bonitatem. Quoniam autem in Deo ordo est bonitas, seu sanctitas, legem constituentis aeternam, iuxta quam ipse operatur, ita tenetur homo in omni opere suo conformem se exhibere legi huic aeternae. Ambigendum non est, quin regula proxima humanorum actuum sit hominis conscientia innixa ratione; at ratio haec imperans voluntati tenetur, uti iam dictum est, secundum hanc aeternam Dei legem iudicare et ab ipsa pendere. Quae David Ps. LV ita sciscitabatur: "Multi dicunt, quis ostendit nobis bona?" Et ipse responsum dat: "Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine"; quasi diceret, uti rem explicat divus Thomas (1° 2^{ae} q. XIX, a. V): "Lumen rationis, quod in nobis est, in tantum potest nobis ostendere bona et nostram voluntatem regulare, in quantum est lumen vultus tui, id est a vultu tuo derivatum." Hinc aperte rem concludit idem doctor Angelicus (cfr. loc.), humanae voluntatis bonitatem magis a lege aeterna, quam a ratione pendere.

2. Id omnino sciendum de homine in statu naturalis ordinis inspecto; sed cum illum evexerit Deus ad supernaturalem statum, eumque ipsi revelationem largiri dignatus sit, huic alium legum et praeceptorum ordinem adiecit, quae statum, ad quem evectus erat, maxime decerent; in quo ordine quo magis rem firmaret, persaepe repetitum voluit per revelationem illud ipsum, quod inditum ei erat per rationem.

3. Ex hac doctrina consequitur, hominem duplici lege adstringi, naturali scilicet ipsi patefacta per rationem et saepe per revelationem, et positiva patefacta per revelationem. Hanc legem positivam Deus homini imponebat, noacens ipsum ea indigere, ratione sublimioris status, ad quem evectus erat.

Quaternis argumentis desumptis ex Ps. XVIII id ostendendum aggreditur divus Thomas (1° 2^{ae} q. XCI, a. IV). Ait enim: "*Lex Domini immaculata, id est nullam peccati turpitudinem permittens; convertens animas, quia non solum exteriores actus, sed etiam internos dirigit. Testimonium Domini fidele, propter certitudinem veritatis et rectitudinis. Sapientiam praestans parvulis, in quantum ordinat hominem ad supernaturalem finem et divinum.*" Hinc plane eruitur, homini in omnibus actibus per spectam habendam esse legem naturalem et positivam, utramque acceptam a Deo, ad quarum normam suos actus dirigere teneatur.

Haec doctrina mirandum in modum configit quotquot facere student moralem non pendentem a Deo atque a divina lege; nec non nimium quantum Pii IX commendat sapientiam, qui doctrinam hanc illitam fuco damnabat, sicuti videre est § VII Syllabi, "Errores de ethica naturali et christiana".

§ II.

De officiis obedientiae ecclesiae et pontifici maximo.

1. Hactenus animadvertimus, fideles duplici lege teneri, naturali scilicet et revelata, quae, utpote talis, a Deo ecclesiae commissa est, uti iam in parte dogmatica demonstratum est. Ipsa ecclesia depositum servans divinae revelationis, et cum sit iudex, quae nec fallere nec falli potest, omnium quaestionum, quae circa eam excitantur, auctoritate a

Deo exornata fuit: hinc iure pollet proponendi et interpretandi hanc legem, seu veritates credendas respiciat, seu errores averandos, seu res faciendas, sive ad illa omnia constablienda, quae ad disciplinam pertinent. Istiusmodi iuri ecclesiae collate respondet in fidelibus officium obtemperandi in omnibus, quae ab ecclesia proponuntur tum in veritate amplectenda, tum in erroribus averandis, tum in faciendo quicquid ipsa praescribit; et fideles, qui causas praetextunt, per quas parere abnuunt cuilibet praeccepto ecclesiae, obedientiam detrectant ipsi Deo iuxta illud Lucae X, 16: "Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit."

2. Huic ecclesiae Christus Petrus, uti caput, praeficiebat eiusque successores, qui utique Romani pontifices sunt, quibus primatum detulit honoris et iurisdictionis super universam ecclesiam. Romanus hic pontifex, uti in parte dogmatica demonstratum est, iuxta Florentinae synodi definitionem est magister et doctor omnium christifidelium; atque ita inspectus iure pollet proponendi veritates credendas et errores veritatibus ipsis adversos condemnandi. Ipse est universalis pastor ecclesiae, quam Iesus Christus concreditam ei voluit, ut *pasceret, regeret, et gubernaret*. Et quia tali praeditus [est] auctoritate, iure pollet proponendi omnes quascunque leges necessariae arbitratur, aut recto regimini aptas et congruentes. Ipsae, pro auctoritate sua a Christo tradita, sapientiae suae iudicio quandoque omnes arceat episcopos; hos in Conciliis oecumenicis colligit; saepe a disitis episcopis sententias excipit; interdum denique ob potestatis plenitudinem a Christo acceptam ipse a se proclamat veritates, errores damnat et promulgat leges. Ergo pro iuribus, quibus summus pontifex pollet, omnes christifideles, tenentur eius obtemperare mandatis, seu quoad veritates tenendas, seu quoad errores averandos, seu quoad res faciendas.

3. Idem ipse Romanus pontifex in actum revocans quam ei contulit Christus auctoritatem in suis fungendis muneribus sive doctoris, sive iudicis, sive pastoris, varias agendi adhibet rationes in proponendis veritatibus amplectendis, erroribus averandis et rebus faciendis. Pro diversis enim adiunctis temporis, loci, personarum et errorum renascentium, normam stabilem ac perpetuam habere nequit in adhibenda auctoritate sua; quae pro quibuscunque istiusmodi adiunctis numquam, ne latum unguem, potest imminui aut extenuari. Quascunque igitur adhibet ille rationes, modo constet ipsum uti caput et universae ecclesiae magistrum praecipere, tenentur fideles in conscientia sua voci et mandatis eius omnino obtemperare.

4. Quae inde fluunt corollaria, seu quoad ecclesiam, seu quoad summum pontificem, sunt:

Primo. Quaecunque aut ecclesia aut pontifex veritatem proponit credendam tanquam contentam in deposito revelationis, tenentur fideles credere in conscientia sua, scilicet internum praebere assensum intellectus; voluntate autem adhaerere, eo, quo modo proposuit ecclesia aut pontifex.

Secundo. Quaecunque doctrinam uti revelationi adversam ecclesia aut pontifex condemnat, ubicunque istiusmodi doctrinae sunt et deprehenduntur, sive in scientiis sacris, sive aliis atque aliis scientiis, tenentur fideles omnimoda intellectu subiectione sententiam excipere damnationis et averari errorem, quo modo damnatus sit, cum ecclesia et pontifex sint revelationis interpretes, et iudices numquam fallentes in componendis aut diiudicandis quaestionibus, quae excitari possunt.

1 Legendum ubi.

Tertio. Quomodo omnia, quae hominum regunt societatem, sive in internis relationibus gubernantium, ad gubernatos, sive in externis status ad statum, iustitia innjuntur et naturali honestate, quarum utraque a Deo quoque revelata, uti ex quamplurimis eruitur Scripturae locis; ita omnia haec principia ecclesiae et pontificis iudicio subiciuntur, quorum est iudicium ferre de illorum iustitia aut iniustitia, bonitate aut malitia, ut omnia paucis, de illorum moralitate. Nunc vero cum ecclesia et pontifex de illis iudicium ferunt, scilicet, *De libertate in libris edendis, Et libertate conscientiae, De libertate cultus, De ecclesia libera in libero statu*, deque ceteris impiorum delirantium inventis, nequam fines suae iurisdictionis excedunt, sed de iis iudicium ferunt, quae ad suam potestatem omnino pertinent; et fideles se subicere tenentur eorum iudicio.

Quarto. Persaepta ecclesia et pontifex praescribunt et vetant ea, quae ad conscientiae regulas spectant, uti sunt iusiurandum, votum, contractus et cetera eiusmodi. Tum enim vero ecclesia et pontifex, quod ex revelatione est, peculiaribus humanae conscientiae casibus accommodantes, normas praescribunt, iuxta quas fideles habent, quid agendum et quid omittendum. Idecirco in omnibus istiusmodi casibus, ad conscientiae regulas spectantibus, fidelium est res licitas vel illicitas habere prout ecclesia aut pontifex iudicaverunt, et iuxta latum ab illis iudicium aut facere aut faciendo se abstinere.

Quinto demum, ecclesiae aut pontificis cum sit ducere homines ad supremum finem fidei, morum disciplina, cultu seu publico seu privato, iure pollet omnes condendi leges, quas putant necessariae aut opportunas, in iis quae ad illa spectant; et fideles in sua conscientia tenentur mandatum excipere, legibus obtemperare, easque adamussim tueri et servare.

5. In his, quae ex deductis corollariis hactenus enumerata sunt, cum de rebus agatur, quae materiae gravis sunt, fideles, qui non obtemperant, graviter delinquent et contemnerent se culpa mortali. Sed quoniam, uti dictum est in parte dogmatica, non agunt vitam in solitudine, at in societatem congregati, ita fidelium societates omnia servare tenentur, quae iam dicta sunt, scilicet praeccepta et decisiones ecclesiae vel Romani pontificis excipere, atque ita agere, ut vigeant et serventur a civibus. Hinc infandi facinoris conscia est apud Deum quaelibet civilis potestas, quae aut non excipit ecclesiae vel Romani pontificis leges et decisiones, aut obstat, quominus excipiantur et observentur.

Istiusmodi doctrinis, ex Scriptura desumptis et traditione, damnantur qui, sive catholici sint sive acatholici, aut falsis innixi doctrinis, aut inanes et fictitias distinctiones commenti, extenuant aut certo imminuunt ecclesiae et pontificis potestatem atque auctoritatem, immunes statuunt fideles ab obedientia, et culpa eximunt.

§ III.

De iuribus familiae.

1. Hinc demagogi, illinc civiles potestates, quo populus instituitur et componatur ad normas a se praescriptas, familiae ideam, qualis a Deo facta est, incestare et corrumpere studuerunt. Illi auferre conati sunt capiti auctoritatem, et subiectionem in familiae membris, a Deo praescriptam. Istae, cum, iuxta suum pantheismum *de Deo Statu*, quicquid est civium usurpaverint, adempta familiae iura et auctoritatem eius capiti voluerunt.

2. Maxima profecto ex his conatibus, ex hoc fonte derivantur mala. Laxata quidem frenis

omnis auctoritatis, illi quot sunt vellent iuventutem ad omnem licentiam atque ad nefandissima quaeque ipstitutam. Hae vero omni auctoritate potitae, omni familiae iurē, ita rectam volunt iuventutis institutionem, ut pōpuli sigt tamquam instrumentum luminibus orbū, quibz manibus attractandum.

3. Quo tot tantisque malis occurratur, ecclesia familiae iura vindicet, irroget illine debitas demagogis poenas, hinc civilibus potestatibus, quas nimirum quantum sese in rebus familiae ingerant, definiendo, quae est forma, quam Deus praescripsit domesticae societati, et significando familiae capitibus, quae sunt mūnera et officia, quae Deus ipsis conferbat, omnino obeunda, cum parvae huic societati praeficiebantur.

§ IV.

Quid agendum adversus aetatis nostrae religiosum indifferentismum, et qua ratione in populis catholica veritas provehatur et rigeat.

Tam fallaces quaqueversus diffusae et propugnatae doctrinae, impiae ephemerides, opuscula venenis scotentia, librorum editiones ad effraenatam licentiam excitandam comparatae, convictus, societates, gymnasia, scholae, tamque multa pravitatis incitantia, societatem ab imis sedibus concusserunt, exterminando, tenebris offundendo, et quavis ratione doctrinas illas corrumpendo, quibus actiones humanae dirigendae sunt tum quoad partem religiosam, tum quoad moralem, tum socialem. His excusis evulsisque doctrinis, in quemdam indifferentismum populus prolapsus est. Hinc quo se vertat, quid credere, quid facere, quid velle debeat, nescit. Huic tantorum malorum origini quo praesentius occurreretur, episcopi Neapolitani Vaticani concilii sapientiae haec in actum redigenda subiiciunt.

1. Catechismum catholicum, religiosum, moralem, politicum concedere, evulgare, diffundere in populo fidelium, qua fieri possit, facillimum in modum, at cuiusvis captui accommodatum; qui sit omnibus schola, et documentum permanens in populo. Ibi omnis catholica veritas, omnis religiosus ritus, omnis ecclesiastica disciplina explicetur, declaratur, demonstretur tam perspicuis modis, ut vel ipsi rudiores intelligant et doctrinas excipiant. Ibi extricentur et refellantur omnes obiectiones aut a nostri aevi incredulis, aut christiani spiritus remissione et torpore propositae. Quodlibet vertatur in idioma, et sit liber universalis et uniformis institutionis.

2. Catecheses, seu instructiones iuxta consuetas formas (vulgo *catechisticas*) fidelibus tradendae, quae sint frequentissimae, quae det operam quilibet christianus homo, cuiusque gradus sit, communi animarum amore ac studio inflammatus.

3. Studiosae iuventutis institutio, seu clericorum seu laicorum, ex fallacium doctrinarum diluvio et indifferentismo, quo absorbetur societas, eripiat.

4. Alia atque alia ministerii opera in actum redigere; sacerdotes arcessere, ut omnes in agro ecclesiae adlaborent: omniumque idoneitati et intelligentiae officium sit.

5. Ita agere, ut clerus, quoad eius fieri possit, alacritate, scientiis, disciplina promptus et idoneus evadat, quo fortis et interritus possit praelia Domini praeliari; omni scientia, exornetur, summa dialectica, assidua exercitatione docta et erudita, quasi in arenam descendendo.

6. Colatur eloquentia, ecclesiae patrum vestigiis insistendo, copia et vi sacrorum textuum, qui sint adamussim accommodati, recte dispositis, validis selectisque argumentis pro re nata, pro tempore et loco; hinc facessat quaevis iniuria, exprobratio,

irrisio, ironiae dicta. Gravitas doctrinae et perspicuitas cum mitibus modis apte coepta, quae est rhetorica christianorum, sit dos et ipsius ornamentum. Ad quam comparandam solida requiratur institutio, altiora theologiae dogmaticae et moralis studia, quibus nemo carere potest, qui dat nomen ecclesiae: quaevis alia doctrina declarandis, propugnandis, demonstrandis catholicae doctrinae veritatibus unice inserviat.

7. Quo magis instructus magisque idoneus evadat clerus, adeo ut possit conserta vi collatiisque signis pugnam inire adversus conceleratorum hominum turbam, qui ecclesiae iura, auctoritatem, absolutam ditionem oppugnant. magnopere interesse videtur, ut adprime calleat ius canonicum, ius publicum ecclesiasticum: una eademque sit omnino disciplina. Neque abs re erit, si aliqua methodus praescribatur, qua proposita, iuventus ecclesiae addicta in ingenio perficiendo promptior fiat et optatam metam alacrior pertingat.

§ V.

APPENDIX.

Nonnulla proponuntur, circa quae expedire videtur, ut opportuna consilia ineamur.

1. Utrum lex circa matrimonium a Tridentina synodo sancita (sess. XXIV, de refor. matr. cap. I *Tametsi*), retinenda sit eo ipso modo, quo nunc est, scilicet ut iis in locis obliget, ubi recepta fuit, vel magis e re sit declarare ablatam quamlibet exceptionem quoad legis promulgationem pro omnibus catholicis, et ad nuptias valide ineundas requiri parochi proprii praesentiam, nec non duorum vel trium testium.

2. Quoad matrimonii impedimenta aliqua temperatio sumenda, e. g. auferre impedimentum inter affines et consanguineos in quarto gradu.

3. Sponsalium instabilitas postulat, ut aliquod ineatur consilium, quo malis occurratur, quae originem ducunt a sponsionum facilitate, quae vel incaute, vel callide fiunt ab adolescentioribus, qui postea stare promissae fidei nolunt. Hinc feratur lex, iuxta quam valida non sint, nisi nonnullis appositis conditionibus.

4. Aliquod ineatur consilium sanctius sapientiusque adversus tot inventa ad depravandos mores comparata, quae nunc potissimum derivantur a magnetismo animali quoad omnes formas somnambulismi, spiritismi, spiritismi; quae omnia quidem ad corrumpendos mores impietas commenta est. Satis enim non esse videtur, quidquid haecenus factitatum est, et quidem in casibus peculiaribus.

5. Instaurentur poenae et ecclesiasticae censurae in eos, qui ad singulare certamen descendunt, quorum numerum in immensum increbuisse quotidie intuemur.

6. Ad coercendam nimiam licentiam, a libera libellorum pravorum ac impiorum editione derivatam, aliquod sapiens suscipiatur consilium.

7. Quo commodior ac facilior sacrae Scripturae lectio fiat et exiguae molis, utrum aliqua versio vernaculo sermone edita ac sine notis permitenda sit.

PARS SECUNDA.

QUOAD ECCLESIAE DISCIPLINAM.

Impii aetatis nostrae omnigenas corruptelarum illecebras in actum redigendo, perfrictae frontis homines, contenta voce ad ravim usque inelamantes, societatem una simul cum iis, qui rerum publicarum adsident gubernaculo, atheismum omnino sapere debere pro viribus contendunt, et Deum O. M. intra

caelorum claustra, fidem in privata conscientia, et A religionem, ut ipsi aiunt, in ecclesia et sacrariis ocludere. Itaque bella inferre audent, et districtis ensibus eo vires intendunt, ut ab hac rerum universitate omnique sociali convictu virtus et ecclesiae actio exterminetur ac funditus deleatur. Quae cum ita sint, omnes, quotquot sunt caervae impiorum, cum inter sese coiverint dirisque exagitatae acies instruere et concurrere satgerint, opus est, ut ecclesiae actio magis severa et perbelle instructa adhibeatur. Et quod ad ipsam actionem spectat, necesse esse existimamus, ut, quoad eius fieri possit, unitas, efficacia, idoneitas in iis, qui in guberanda ecclesia primas gerunt, et qui istorum vocantur in adiutorium, dexteritas in agendo quam maxime in bonum spirituale omnium fidelium promoveatur. Itaque quinque sequentibus capitibus, quae ad rem nostram magis facere videntur, suscepta vota, sicut ab initio, omnia sanctissimo domino nostro Pio papae IX et episcopis ab ipso congregatis humillime proferuntur.

Caput I.

De unitate actionis.

Norunt profecto impii, quod eo fortior, quo magis unita sit vis; adeoque nihil intentatum relinquunt, quo velut instructam aciem ipsi sese habeant, et conferto agmine omni opum vi Iesu Christi ecclesiae vires perfringere, discindere ac labefactare conitantur. Quamobrem illud omnino opus est, ut in catholico sacerdotio magis ac magis unitas actionis constabiliatur, et¹ Dei afflante gratia, impiorum astus, insidias, dolos propulsare valeat, ut-cunque ipsi nefario ausu aggrediuntur. Cui certe actionis unitati duo vel in primis nobis praesto esse videntur. Alterum, quod in concordia episcopatus et cleri cum Romano pontifice Iesu Christi vices in terris gerente positum est, uti sanctitas tua in allocutione habita die IX decembris 1854, cuius initium *Singulari*, scite admodum animadvertit, veteres catholicae fidei propugnatores de pertinacissimis haeresibus retulisse victoriam, cum scilicet *una secum et cum apostolica sede*, tamquam cum duce suo coniuncti milites, firmo animo erectoque in certamen descendissent. Enimvero cum ita placuerit Iesu Christo constituere, qui suas in terris gereret vices, Petri successorem, disciplina, quae ad externae actionis regimen spectat huiusce a Christo constabillatae societatis, cui nomen inditum est ecclesiae, et quae est eius corpus, nullum, qui praecipuus sit motor et centrum medium agnoscat, quam pontificem maximum, successorem Petri, vices Christi gerente, qui est invisibile caput, unde omnis potestas est quoad ecclesiae regimen, et per pontificem ipsam, pro rerum ac temporum conditione, singulis eius membris accommodatur, tamquam custodem atque interpretem sanctissimae Christi voluntatis, magistrum ac supremum iudicem rei christianae nunquam fallentem. Quae doctrina adeo est de rei essentia, ut, illa e medio sublata, quaecunque constare nequeat disciplina, et ecclesiae corpus, uti caput diminutum, ipsa sua corrueret mole. Cuius rei consensu penitus saeculi filii, ut a dogmate et moribus Iesum Christum prorsus sublato volunt, ita in ecclesiae disciplina omnino extrudere Romanum pontificem conantur. Testis est trium saeculorum historia, cum *Statolatri*, quibus nihil potius est, quam statum impense colentes, episcoporum potestati in suis dioecibus effuse adulari, nunquam desierint, quo facilius sui iuris fierent, pontificia potestate emancipari. At istius-

¹ Loco et ponendum quae

modi adulationes, continenter profuse parochis in episcopos, presbyteris in parochos et laicis ipsis in clericos, adprime edocuerunt, istiusmodi hominum politicos, sub vulpe latitantem, in eo sitam esse, scilicet *Divide et impera* nimium quantum antiquatum, ut incautis praescribi in posterum possit. Unio igitur et maxima concordia cum Romano pontifice sit basis et fundamentum omnis disciplinae, adeo ut qui cum pontifice non colligit, disperdat.

Alterum, quod in actionis unitate ecclesiae maxime desideratur, illud est, ut episcopi una cum clero in operibus ministerii ita agant, ut absolutissima mentis et cordis unio in Christi fidelibus cum Romano pontifice excitetur. Siquidem magnopere id praestare poterit, ut in catholicae fidei professione quam quod maxime addat animos et firmiores faciat, uti scite admodum edocuit sanctitas tua in litteris encyclicis, quarum initium *Nostis* VIII die decembris 1849. In qua sane erga Romanum pontificem populorum communionem et obedientiam tuendam, brevis et compendiosa via est ad illos in catholicae veritatis professione conservandos. Cum igitur ea sit actionis unitas in ecclesia, illa stat animo sententia, ut concilium Vaticanum det operam quo potissimum excitetur; ac primum in specie

§ I.

Curet unionis vincula in episcopatu nectenda, seu per epistolas, seu per conventus statis temporibus habendos, praeter illos, qui ab episcopis habentur in qualibet dioecesi et ecclesiastica provincia, de quibus in rerum processu sermo erit.

In prisca ecclesiae disciplina consuetudo invaluerebat, quod quisvis episcopus, statim ac novum aliquem errorem irrepere sensisset, aut insidias a diabolo paratas, quas in animarum perniciem impii moliebantur, non apostolicam modo sedem certiore faciebat, verum etiam monitos episcopos volebat scriptis, quae *litterae formatae seu canonicae* dicebantur, ut quisque in sua dioecesi curas et vigilantiam auget. Quas litteras ab apostolicis temporibus ad Nicaenam synodum duobus voluminibus collectas rededit Franciscus Dominicus Bencini. Item Thomasinus in opere *de veteri et nova disciplina* de nonnullis synodalibus episcoporum conventibus diversarum provinciarum iniicit mentionem.

Iam vero haec atque alia unionis vincula in integrum restituere vires adiceret actionis unitati in exercitio pastoralis ministerii, et episcopi, arctiori inter se vinculo colligati, magis magisque cum Romano pontifice cohaerescerent. Subsidium, quod per huiusmodi unionis vincula, litterae ultro citroque missae, apta consilia, incitamenta ad suscepta munia expedienda, aliaeque non levioris momenti, quae exinde dimanant, utilitates, sunt certe in causa, cur, quae proposita a nobis sunt, sedulo perpendantur.

§ II.

Praescribat, ut episcopi, parochi et concionatores litteris past. alibus, instructionibus et concionibus habendis circa ecclesiae nec non summi pontificis praecipuas dotes, quibus Christus instructos voluit, praesertim in festo principis apostolorum, tempore quadragesimali et adventus Domini, saepius quam antea commoneant Christi fideles, quam necessaria sit unio singulorum membrorum cum visibili ecclesiae capite, atque in eorum animis vehementius infundant promptum piisque obsequium omnibus apostolicae sedis decisionibus.

Quo sane facto concilium, uti normam universe acceptam, confirmaret, quod in encyclicis *Nostis* VIII decembris 1849 § II ad episcopos Italiae missis praescriptum voluit sanctitas tua.

§ III.

Inculcande instat, ut quisque episcopus in sua dioecesi aliquod pietatis opus instituat et institutum provehat, adeo ut tanquam sub sensu cadat omnium Christi fidei unio cum pontifice maximo.

Cuiusmodi esset sodalitas principis apostolorum, Romae a sanctitate tua iam constabilita nec paucis privilegiis locupletata patentibus litteris datis XXXI die octobris 1860, quae „id habet propositum, ut precibus et operibus, his praesertim difficillimis temporibus, apostolicam sedem adiuvaré satagat“. Cuius sodalitati gratia aliae datae sunt litterae IV novembris eiusdem anni, quibus copia facta est alias alibi constabiliendi, ex consensu ordinariorum, Romanae sodalitati adnumerandas.

§ IV.

Expresse aperiat, omnes sacerdotes renuntiatos aut electos ad episcopatum non prius suae dioecesis adideant gubernaculo, quam ipsi per se adeant Romanam episcopali chrismate inungendi; ut Romanus pontifex praesbeat eis facem in salubroso itinere et monita salutis, quae necessaria sunt ad iter peragendum; si vero gravioribus de causis per summi pontificis dispensationem eximantur, illa apponatur clausula, ut quo citius fieri possit, illuc iter instituant.

Novis enim episcopis, uti per pontificem ab inviolabili ecclesiae capite Iesu Christo confertur omnia potestas, ita ipsis expedit, uti Romam se conferant consecrationem et iurisdictionem recepturi, ut proposito suimet ipsorum exemplo maximam patefaciant cum pontifice unionem: eiusque ad pedes provoluti accipiant benedictionem nec non apostolicam missionem; quod quantum proficuum erit, ipsimetipsi experientur. Et quoniam Caesarismus a saeculo decimo primo recentiores radices agit, et novas usque sibi comparat vires in Europae ditionibus, quarum reges autumant, se Romanorum imperatorum adiisse haereditatem, qui titulum sibi faciebant *supremi imperatoris et pontificis*; inde accidit, ut illi ipsi, qui ecclesiae nomen dederunt, vel in amplissimo dignitatis gradu collocati, ferreo sub statualtriae iugo edocti atque enutriti, ecclesiam in Statu circumspicendo quodammodo obcalluerint. Ast, suae ditionis angustiis egressis, statim ac relevare animum licuit libero sub caelo Romanae Christi ecclesiae, uti reapse Romae videre est, compertum exploratumque erit, Christi ecclesiam vere catholicam esse, vitam scilicet viventem ubique terrarum, quaeque a Romana sede in universum terrarum orbem diffunditur: tunc auctas sibi vires sentient, seque ipsi dignoacent, uti reapse sunt, principes illius societatis, quae nullis tenetur locorum angustiis, sed totum complectitur orbem terrarum; et comparando, et, ut ita dicam, in actum referendo sensum suae dignitatis, saeculi potestatibus obstare non dubitabunt; eisque firma stabit animo sententia, unum Romanum pontificem, quoad episcopalem dignitatem, qui Christi vices gerit in terris, episcopis excellere atque eminere.

§ V.

In episcoporum animum inducat, ut nemo cunctetur apostolicae sedi subdicere, quae referenda sunt suo tempore, quoad dioecesim, iuxta illud, quod in encyclicis die XVI novembris 1873 divulgatis declaratum fuit, quibus commonebantur initium triennorum aliorumque spatiorum denotandum esse pro cunctis promissis episcopis a die XX decembris 1865, quo nempe die constitutio Sixtina in lucem prodit; nunquam vero a die consecrationis

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

quisque episcopi. Ad haec, ut, quoad eius fieri poterit, per semetipso visitatio ad sacra apostolorum limina adimpleatur, exceptis causis, quae impedimento esse possint; cui profecto rei brevi aucto temporis curriculo supplatur.

Nec sane iniuria; siquidem in ecclesiae redundat detrimentum relationes morando differre, et visitatio per ipso episcopos maximi ponderis est, ut vivax servetur unio cum pontifice maximo; nec non propter actionis unitatem in episcopatu. Estimvero, ut Bossueti verbis ita rem significantis utamur: „Licet Romanus pontifex adprime norit, quamnam ratione ac modo se gerant omnes et singulae ecclesiae, ipse divinitus universae militantis ecclesiae excoela in specula locatus, nequit certe susceptum opus perficere, nisi tanti moderatoris subsidio episcopi veniant, per universum terrarum orbem diffusi. His enim rationem de ecclesiarum statu reddentibus, potest uno eodemque modo statuere quicquid ad Dei gloriam amplificandam magis conferat, nec non ad Iesu Christi religionem propagandam, ad animarum salutem adipiscendam, atque e medio tollendum quicquid extra ordinem est, et schismatum atque haeresum peribula dimovenda, quae doctrinae unitatem, qua nimium quantum excellit catholica ecclesia, excindere valerent. Plane omnino ex historia compertum est, quod nonnullae ecclesiae, saluberrimo relationum medio perperam intermisso, et visitatione ad sacra limina neglecta, malis gravioribus obnoxiae lacuerunt, et errorum offusa caligine contra fidem et mores involutae miserandum in modum permanserunt. Nec aliter contingere poterat, quippe quae a cathedra illa recesserunt, unde radii lucis dumtaxat sese fundebant, in qua reliquae omnes ecclesiae retinent unitatem. Quanti autem momenti sit huiusmodi episcoporum visitatio, in memoriam redeat, quod Benedictus XIII in Romana synodo 1725, tit. 13, cap. I, episcopos admonet, „ne ita passim personali hac visitatione se dispensent, monita haec multa, et sane proficua, eorundem sanctorum ecclesiae principum patrocinio et summi pontificis vivae vocis oraculo percepturi, quae scriptis aliquando nequeunt consignari.“ Quod si nihil aliud, certe non deerit os ad os loqui cum pontifice maximo, praesertim in gravissimi maxime momenti negotiis, quae in ordinaria relatione committi nequeunt scripto.

§ VI.

Triennii spatium episcopis Italiae praescriptum ad sacra limina visitanda aliquanto amplius producat, et provideat, ut si iustis de causis episcopus abstinat, a poenis iure irrogatis immunis abeat.

Primae partis propositae rei ratio est, quia in amplioribus maxime dioecesibus non plane totum suppetit triennium, ut omnia colligantur elementa apta et necessaria relationi quoad statum dioecesis, numeris omnibus absolutas. Unius anni productio tanti non est, ut ecclesiae afferat detrimentum, propterea quod, quacunque urgente necessitate, quae Romani pontificis sollicitudinem postulat, episcopi, nulla interiecta mora, peculiarem mittere satagerent relationem.

Quoad alteram partem vero, omnino non sapit, quomodo, canonica de causa episcopo prorogationem rogante, copia fit a a. congr. Concilii, ut a poenis, in quae iam delapsus est, absolvatur. Siquidem magnae notae scriptores canonici iuris edocent, atque ex his Fagnani cap. Ego N. de Iur. iur. n. 34, quod „quotiescunque impedimentum est tale, ut excuset episcopum etiam a transmissione procuracionis, tempus ad visitandum non currit, sed dormit: et subducitur tempus impedimenti, ita ut, eo cessante,

restauraretur tantundem temporis episcopo ad visitandum, quantum absorbit impedimentum iuxta theoriam Baldi.²

§ VII.

Declarat ab huiusmodi munere et officio fungendo immunos non esse episcopos in partibus infidelium titulo ac dignitate praeditos, saltem ad proximum aevum.

Ad rem propositam confirmandam in memoriam reducendum existimamus, quod eminentissimus cardinalis Lambertini, qui postea Benedicti XIV sibi nomen assumpsit, in synodo dioecesana lib. XIII, cap. 6, n. 5, Fagnani et Thomasini auctoritate suffultus retinet, constitutionem Sixti V episcopos titulares complecti. Et haec sunt eius verba: „Cum in visitatione sanctorum apostolorum cineres, debita Romano pontifici submissionis, et obedientiae B actus contineatur, cumque etiam episcopus titularis licet abens et impeditus, quominus ad suam ecclesiam accedat, de huius tamen statu aliqua identidem cognoscere possit, quae pontifici referenda sint, et quorum occasione aliquid in eiusdem ecclesiae utilitatem proponendum occurrat; hinc affirmandum videtur, episcopos quoque titulares ad Sixtinae bullae observantiam teneri.“ Quod si non sit, quod referant de ecclesiae suae statu, quam maxime proderit, illos adire sanctorum apostolorum Petri et Pauli basilicas et supremam hierarchiam submissionis et obedientiae debito honore prosequi. Nos quidem non latet, quod idem cardinalis Lambertini superius libro II, cap. 7, n. 8 [l. 2] praefatae operae negative se habet, afferens decretum Clementis VIII anni 1594, desumptum a libro [8] decretorum sacrae Concilii congregationis p. 100; at huiusmodi decretum in tabulas relatum non reperitur, teste Angelo Lucidi in sua opera de Visitatione SS. LL. vol. I, cap. 4, n. 61; adeoque nullam de eo rationem fortasse habendam censuit, illam defendens sententiam „Titulares episcopos sacra limina adire plane teneri“.

§ VIII.

Statuat ut sanctae sedis sollicitudini in transmittendis pontificiis actis, quae ad dogma, mores et disciplinam spectant, nedum sacrae congregationis declarationibus pro universae ecclesiae bono, episcopi respondeant in unitate actionis una mente unaque voce episcopali, in lucem edendo et evulgando, quae fidelium sibi commissorum praecipuum interesse norunt, litteris pastoralibus. Atque idipsum, si quando rei gravitas et circumstantiae postulont, ab episcopis cuiusvis ecclesiasticae provinciae aut regni simul perficiatur.

Ignari enim interdum esse solent clerus et Christianifideles complurium dioecesium quid statutum et declaratum sit; siquidem¹ quam quod plurimum interest et regiminis bene constituti norma est, ut quam citissime praescriptionum et declarationum, quae ab ipso medio auctoritatis centro proficiuntur, communicatio fiat. Pastorales enim litterae simul atque uno eodemque tempore missae maxime expedire videntur, ut omnia suspicio et pericula ab singulis episcopis amoveantur. Ac ne sanctae sedis acta seu in transmittendo, seu, quod non raro accidit, in tabulariis dioecesanis dispergantur, optandum esset, ut schedularum mensilium instar fieret expeditio.

§ IX.

Permittat arbitrio consilioque conciliorum provinciarum, qui fieri possit, ut mensura periodica con-

¹ Vox temere posita pro quaequam vel etc.

statuat, in quibus sanctae sedis acta contineantur, quae ad unumquemque christifidelium spectant, vernaculo sermone versae, adiectis religiosis commentariis, quae in laicis nimium quantum catholicum excitare spiritum valeant.

Id enimvero opus esse arbitramur, sive ut fidelibus usque vivacior peroret affectuum relatio, et quae sunt spiritus, cum supremo ecclesiae capite; sive ut suppleantur, pro temporum casibus, quae ab episcopis litteris pastoralibus evulganda non essent.

§ X.

Instituantur singulis in annos Romae concursus, propositis argumentis, quae vel ad res ecclesiasticas¹, vel quae ad ipsas referrentur, inter diversarum regionum sacerdotes; necnon argumentum aliquod fusius pertractandum, non exiguae certe molis praescribatur, quod sacerdotes petitores cuiuscunque in toto terrarum orbe regionis lucubranda utique enucleanda curabunt.

Verba non suppetunt, quibus significemus, quanta id utilitati sit. Ipsi enim ad excitandum amorem, obsequium, obedientiam et coniunctionem totius cleri cum Romano pontifice nimium quantum valerent. Ipsi ad revocandum sacerdotes ad unam eandemque sentiendi rationem in disceptationibus, cum illas quisque adscisceret sibi partes, quae ex sacrae Romanae congregationis praxi omnino forent; quibus assequendis, proposita sibi aemulatione quisque petitor studio primas referendo² exardesceret. Ipsi ad dispergendas valeret nonnullas sententias passim apud hanc et illam gentem adscitas, quae pluries magno fuisse detrimento experti sumus. Ipsi vires et stimulos adderent acrioribus ingeniis in illas doctrinas persequendo, quae ad profigandos nostrae aetatis errores quam plurimum conferunt. Et ne hec diutius immoremur quam satis est, illud dumtaxat adiciamus, ad graviora studia provehenda calcar adderent, quibus theologice, canonicis et rationalibus scientiis arripiendis nihil, quod absolutissimum foret, omnino deesset. adeo ut talibus armis adprime instructi pro ecclesiae defensione in arenam descendat. Quamquam vero ab ipso exordio pauci admodum forent, qui sui periculum facere auderent, non aliter quam trecenti Gedeonis milites fortissimi, qui ingentes Madianitarum copias profigarunt, illi, conferto agmine collatisque signis, hac illac magnis passibus incedentes alios eisdem instruent armis, maximo futuri adiumento in pastoralis cura.

§ XI.

In catholicorum hominum animum inducere quam quod maxime refert, ut, duce et auspice episcopatu, operam ipsi conferant suam, seu per catholicos conventus, proposito sibi exemplo Germaniae, Helvetiae, Belgii, seu quavis alia ratione, quae scopum attingat et finem plane assequatur, 1° solemnem in modum declarandi, quae absolutissima obtemperatio est sacrosanctis catholicis Romanae ecclesiae praecipis nec non supremi capitis eius Iesu Christi vicis gerentis; 2° pie ac religiose obnoxios se exhibendi veluti ducibus episcopis suis, quos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei, quam acquisivi sanguine suo; 3° mutuo esse excitandi ad perseverantiam usque ad extremum vitae exitum in huiusmodi obtemperations; 4° sedulo curandi modos, quibus opportuna inopiae populorum operibus misericordias spiritualis et corporalis re et actu occurratur, mens colitur et corda ad meliorem frugem reducantur. Atque ut conventus huiusmodi

¹ Hic aliquid interdicere videtur.

² Scribendum referendi.

omni vitio careant, declarari, necesse omnino esse, A ut illius regionis episcopi ipsis adsint et moderantur.

Ita istiusmodi conventuum mens constans et firma perstaret in ea basi, iuxta Scripturae verba, ut in ecclesia conventus fierent. Duplex quidem est officium, quod exigit a nobis fides, cordis scilicet et linguae: verba haec sunt divi Augustini *de fide et symbolo*: „Duplex officium a nobis exigit fides cordis et linguae, id est nos, ut salvi fiamus, non solum gerere fidem debemus in corde; at debemus etiam pro re nata illam ore et lingua confiteri, uti divus Paulus in epistola ad Romanos [X, 10] admonet: *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem* I, IV¹. Talis esse debet laicorum conventuum spiritus, ut confiteri possint fidem coram hominibus ad Dei gloriam, suis pastoribus iure data morem gerentes ac vel in primis Romano pontifici. Quemadmodum vero fides, quam quisque ore confitetur, nihil omnino est sine operibus, uti divus Iacobus apostolus [II, 20] monet: „Fides sine operibus mortua est“, ita spiritus catholicorum conventuum re et actu innitatur, spiritualis scilicet et corporalis operibus misericordiae. Nec congruere tantum, verum etiam necesse esse, praesertim in regionibus libero regimini obnoxii, istiusmodi conventus, existimamus. Ibi enim impiorum coetus prociaciter licenterque se habent, piisque catholicis, collatis consiliis ac viribus coniunctis, praetextunt insidias, qui paribus armis instructi idcirco tenentur inter se coire et transversis cuniculis hostium cuniculos excipere, armis scilicet moralibus socios adsciscendo, et congressus habendo ad conficiendos fortiter adversarios; ut nisi ad mentis sanitatem, ad impotentiam certe impietatis sectatores reducere valeant. Alia nec minoris momenti causa est, inspecta alicuius episcopi conditione, qui nullo praefectorum urbis subsidio suffultus, habet profecto ubi innitatur, in catholicis scilicet suae dioecesis conventibus et bonis, quae istis congressibus maxime derivantur, cum ii magnis praesertim in urbibus habeantur, quo viri confluant certe praeclearo nomine et spectata religione ex omnibus ac variis diversarum dioecesium coetibus catholicorum, qui magno erectoque animo moralem episcoporum vim sustinendam suscipiunt, apta praebent media, quibus charitatis opera instituantur, puerorum ingenia ad catholicam informantur disciplinam, et ecclesiae iura sine ulla offensione exercenda propugnentur.

Maximae quidem utilitates ex hoc fonte dimanant: contra vero non sunt minora, quae mala occurrerent, si quando istiusmodi congressus vel magisterii locum arriperent, vel, quod peius, quaestiones discutiendas susciperent in ipsius ecclesiae doctrinam. At vero si sanctitas tua una cum pp. Vaticani concilii istorum congressuum limites circumscribent, et episcopis ducibus, iuxta regulas a sancta sede statuendas, ad rectam normam dirigantur, pro certo habendum est, huiusmodi congressus optato fine potituros.

Quibus sane modis adhibendis, absolutissima haberi poterit unio nedom episcopatus, sed et cleri atque christifidelium cum Romano pontifice, et actionis unitas in ecclesia magis magisque aucta, in dies constabitur.

Caput II.

De vi et efficacia actionis.

Quod efficacia actionis ecclesiae pastorum maximopere explicatur per sanctam visitationem, per synodos provinciales et dioecesanos, perque cleri operam perbelle collatam in animarum cura et ca-

¹ Locus invenitur in citato Augustini opere I init.

tholica disciplina, adeo comperta res est, ut filii tenebrarum in id unice incumbant, quo inane et minime perficiendam reddant susceptum ecclesiae opus. His maturis porponis, nostra interesse visum est accurate percurari, qui fieri possit, ut in susceptis muneribus expediendis exercitium, nec non effectus curae pastoralis in tuto locetur ac propugnatur. Quapropter operam ac studium in rem propositam conferentes, omnes ad unum animadvertimus, necesse omnino esse, consiliaribus canonicis, qui praefata pastoralis actionis remedia adhibenda suggerunt et moderantur, talem esse evolvendi vim omnino esse imperitendam, ut, Dei affluente gratia, efficaciter explicetur vel adversus vix superanda ab impiis interlecta impedimenta. Quamobrem haec peropportuna providenda putamus: videlicet, ut Vaticanum concilium

De sancta visitatione.

§ I.

Declarat, sanctae visitationis officium postulare, ut in tota dioecesi, statis temporibus, adimpleatur praescripta forma, actisque in ordinem redactis, ut optato fine potiat. Confirmet, teneri episcopos ad sacra limina mittere relationes, si qua dioecesis pars non fuerit visitata, et qua de causa facta praetermissio. Denum biennis spatium ad triennium producat.

Sunt qui opinantur cum cardinali Ioan. Bapt. De Luca (*Vescovo pratico*, cap. XIII, n. 8) Tridentini concilii legem ad biennis spatium non esse ad verbum intelligendam, adeo ut episcopus possit, prout necessitas postulat, visitationem perficere. At istiusmodi opinio non est ex communi doctorum sententia; quippe quod in cap. III sess. XXIV praefati concilii satis ac super declaratum est, teneri episcopos intra biennium in tota dioecesi sanctam complere visitationem. Iam vero, quemadmodum opposita opinio obstat uni eodemque actionis rationi episcopatus in sanctis visitationibus, eiusque vim imminuit; ita quam plurimum confert, ut quid in re proposita episcopi debeant, declaretur.

Nec minoris momenti est altera consilii ad rem suscipiendi pars; siquidem eo spectat, ut malo peropportune occurreretur, quominus plures per annos aut fere nunquam pastores sinant dioecesanos ora vultusque suos intueri. Quamobrem, quo isto episcopi fungantur officio, recte quidem atque efficaciter, ad trienne spatium producat visitatio oportet saltem in amplis dioecesibus, et ubi gravioris momenti res procul dubio complicantur. Id enim vero satis ac super ex diuturna experientia constare edocemur. Quid vero quod neminem fallit, tempore concilii Tridentini dioeceses angustiores intra limites plerumque teneri; sed non ita posthac, cum per pacta inter Romanum pontificem et principes conventa plures dioeceses simul collectas atque uni episcopo subiectas conspeximus? Ad haec, per temporum vicissitudines laboriosiores magis quam antea evaserunt; adeoque rei ratio postulat, ut episcopi per semetipsos totam circummeant dioecesim, quicquid cuique ecclesiae opus sit inspecturi, spiritualia populi cognoscant, atque oculorum aciem in quasdam vulpeculas intendant, quarum unum opus est vineam Domini Sabaoth per technas et cuniculos demoliri. Quare haec stat animo sententia, pastorales visitationes intra biennium, nisi in exiguis dioecesibus, non posse compleri.

§ II.

Præscribat, ut, quoad eius fieri possit, ad normam magis accuratam circumscribantur dioeceses, quin ipsarum numerus imminuatur.

Nonnullae enim dioeceses tantis locorum angustiis coarctantur, ut non minantur episcopus curam et cogitationem suam, prout hodierna rerum conditio postulat, prorsus impendere. Contra vero aliae dioeceses tam longe lateque pateant, tantaque amplitudine laborare videntur, ut propter locorum asperitates atque itinerum difficultates pastoralia visitatio non est nisi perraro suscipienda neque omnino expedienda. Huc adde, quod in medio nonnullarum dioecesium, quae neapolitanae ditioni subiciuntur, exstare videntur pagi quorum parociae ad alias spectant dioeceses; nonnullae vero tam longe ab episcopali sede remotae sunt et aliis conterminis proximae, ut praeter graviora, quibus occurrantur, incommoda in sancta visitatione, eoque abnormius esse poterit, quam, quod ibi liceat, id ipsum alio in loco, et quidem contermino nefas sit?

De synodis dioecesanis.

§ III.

Ad praescriptas revocet normas et observantiam synodorum celebrationem, quas quique in sua dioecesi episcopus habet, ad triennium proferens terminum ab Tridentina synodo constitutum. Insuper ut fiat episcopis, si quid obstat, quominus solemniter celebrentur, copia supplendi aliqua privata forma similibus casibus a sancta sede comprobata.

Non desunt doctores, cum de dioecesana synodo verba faciunt, quotannis celebranda ex praescripto concilii Tridentini, qui opinantur, posse, si nihil addendum aut immutandum sit in praecedentibus synodalibus constitutionibus, episcopum sibi temperare novam aliquam synodum celebrando, cum valeat firmo gradu procedere aut a se novissime praescriptis, aut ab antecessore suot. Quamquam vero istiusmodi opinio a Benedicto XIV (de synod. lib. I, cap. VI, n. 5) vehementissime oppugnata sit; tamen synodos dioecesanis perraro celebratas videmus potissimum propter impedimenta patriis legibus, quae catholicis adversantur, improbe veritateque interiecta. Iure igitur meritoque sanctitas tua encyclicis epistolis, VIII dec. 1849, quae incipiunt *Noctis*, ad vigorem pristinum revocabat synodales conventus, uti praesentissimum remedium ad impietatis vim oppugnandam et malorum insidias propulsandas. Nos vero ita agentes, ab re neutiquam esse arbitramur, ut Vaticanum concilium id, quantum est in se, confirmet, adeo ut in toto episcopatu celebrantur. Maxima siquidem sollemnis huiusmodi pastoralis actus efficacia habetur una cum actionis unitate, quae propter temporum iniquitatem necessaria omnino est; et faciliorem sternit episcopis viam, qua optatum possint assequi finem, excitandi scilicet in suis dioecibus magisque in unum redigendi cleri actionem, atque exundantem malorum vim, oppositis veluti molibus, immorandi, ut quaeverus Iesu Christi ecclesiae usque vigeat et efflorescat.

Ast illud necesse profecto existimamus, ut celebratio istiusmodi synodorum ad trienne spatium producat. Experientia enim, quae vitae magistra est, satis ac super nos admonet, fieri non posse, ut quotannis magna cum utilitate indicantur, inspectis rebus, quae portraherentur, studium quod sit adhibendum, nec non ipsa rerum cognitione, quae stabilis superant, et ceteris omnibus quibus consulendum existimatur, nedum defectibus ac vitis quibus occurrandum sit. Huc accedit, quod fieri non potest, ut conventus synodales quotannis habeantur, in actum reducantur, atque experientia comprobetur rarum observantia et opportunitas, de quibus initum est consilium. Denique par aequumque videtur, synodum non indicendam, nisi peracta pastorali visita-

tione, cum episcopus ipsemet suis oculis materialem perinde ac formalem ecclesiarum suae dioecesis statum inspexerit, quaeque ad communem christifidelium utilitatem constabilienda. Quare sancta visitatio ad triennium constituta, numeris omnibus absoluta, synodo dioecesana prorsus completeretur: sic utraque res ad optatum exitum, altera alterius opem possente, perducatur.

Et quoniam huiusmodi synodorum desuetudo initium ab impedimentis habuerant vel patriis legibus vel socialibus perturbationibus interpositis, plurimum conferre videtur istiusmodi casus in posterum antevertere, ut perstat, neve tam salutaris actionis ecclesiae efficacia imminuatur. Hinc opus est, ut episcopis adversus tot interiecta impedimenta copia fiat synodos celebrandi aliqua privata forma a sancta sede comprobata, si forte simile contingat, sicut Lucidius de Visit. SS. I.L. vol. I, pag. 199, n. 165 et seq. monet, atque vel in primis ea forma, quae desumpta est a Benedicto XIV de syn. dioec. lib. I, cap. 2, n. 5, cui sacra congregatio Concilii frequentius se remittit. Expedi autem prudentiae episcoporum committere iudicium ferre de impedimentorum gravitate, et ex privatis formis supra relatis illas seligere, quas ipsi opportuniore putant; atque id plane constat ex eo, quod frequentiora illa sunt, et relatae formae a sancta sede comprobatae satis esse possunt pro temporum difficultatibus. Neque vero antistites in suis relationibus ad sacra limina deessent officio his de rebus reddendi rationem.

De synodis provincialibus.

§ IV.

Iam usque a rerum primordiis, quae ad disciplinam spectant, in medium protulimus, quantum necesse foret, ut episcopi quam saepissime convenirent, et coniunctionis vincula necerentur, et firma perstarent, vel in primis quae personalem episcoporum concordiam respiciunt. Id potissimum inter uniuscuiusque provinciae episcopos statuendum est et per provinciales synodos nec non per annuos congressus habendos cum metropolita. Quo proposito, prudentiaeque studio diligenter adhibito, aegre fit, ut impedimenta interponantur, quominus istiusmodi congressus vel solemniter, vel privatim habeantur. Ad hunc finem vota suscipimus, atque illud in primis, ut Vaticanum concilium

Confirmet praescriptum, quo metropolitae tenentur convocare synodos provinciales, sed ad quinquennium: Ipsi copia fiat supplendi forma privata, cum, quominus solemniter celebrentur, gravia obstant impedimenta; neque inculcare omittat, ut ultro citroque mittantur actus iam evulgati inter eorundem regionum metropolitae.

Nunc enim non utilitate tantum, sed necessitate compellimur, provincialium synodorum celebrationem ad pristinum revocare, ex quibus omnia tamquam ad libellam in tota dioecesi componitur disciplina ad ea prospicienda, quibus omnes ad unum assensu sunt episcopi suffraganei; quaeque magis ac magis valent per actionis unitatem impiorum conatus vehementius propulsare.

At experientia docet pluribus de causis huiusmodi synodos evasisse rariores, quae nobis suadent, triennium a Tridentino concilio praescriptum ad quinquennium prorogari. Ita enim maior esset talium synodorum efficacia, seu quia in actionis unitate a toto episcopatu celebrarentur, seu quia maior opera provinciarum necessitatibus cognoscendis impenderetur. Quibus certe adiciendum est, quod a dioecesanis ad provinciales synodos semper gradatim ascensus patet. Quod si ad illas convocandas trienne

spatium praescribendum, minus certe his constitutum. Ad id, coequis non videt? Hinc vero silentio praeterire nolumus, quod huiusmodi prerogative requiritur ad tutandam eorumdem celebrationem, non ad coercendam facultatem, adeo ut brevis intra-temporis spatium haberi possint, prout necessitas aut utilitas videtur postulare.

Atque ut nunquam deficiat aut imminuat synodorum provincialium actionis efficacia, necesse esse existimamus, ut copia episcopis fiat ipsas privata forma habendi, quotiescumque solemnioribus obliocentur impedimenta; et causa, cur ita fieret, comprobaretur a metropolitano nec non ab ipsis suffraganeis. Tunc vero renuntiari possent confecta inibi decreta, sicuti metropolitano praescriptum, de consilio fratrum nostrorum, et a sacra Concilii congregatione facta approbatione, ad ipsorum observantiam, universa ecclesiastica provincia teneretur.

Ad amplius vero perducendam synodorum provincialium actionem pro eo, ac aliis atque aliis dioecesebus res bene verteret, plurimum proficere ultro citroque mitti synodales actus inter metropolitano, saltem suae regionis, ut uniuscuiusque provinciae ex normis illis statutis possent alienas in rem suam vertere et sibi consulere, illas sancire in synodis suis provincialibus et dioecesanis. quae ad rem facere videntur, atque magis ac magis unam eandemque disciplinae rationem tueri. Iam vero ne id quidem satis est, propterea quod quinquennale temporis spatium synodis provincialibus habendis praescribendum satisfacere non potest pro ventis aetatis nequitia, quae, ut episcopi per seipso frequentius secum conveniant, omnino exigit; adeoque opus est ut concilium

§ V.

Praescribat congressiones quotannis habendas cum metropolitano, ea mente, ut opportuna consilia suscipiantur, ut una eademque et magis ac magis efficax pastoralis actio evadat.

Præcens aetas catholici spiritus ingravescentis foecunda parens, cui prolabenti calcar increduli adiecerunt dolos, insidias in dies instruentes, nunc potissimum postulat, ut uniuscuiusque provinciae episcopi saepissime conveniant et sermones conserant, quo coniunctior et efficacior sit actio pastoralis ministerii. Itaque, cum crebra praefatis de causis provincialia concilia haberi nequeant, opus est, ut episcoporum congressus cum suis metropolitano quotannis habendi suppetant. Idque profecto concilium adamussim est iuxta illud a sanctitate tua initium in litteris encyclicis ad episcopos Italiae, scilicet *Nostis*, datis VIII die decembris 1849; quibus significavit, quam vehementiori flagraret desiderio, ut non solum in pristinum synodales conventus revocarentur, verum etiam sermones ultro citroque inter episcopos instituerentur, his conceptis verbis, quod ad illos spectat: „Communicate invicem consilia“; pro hisce vero: „Pergite, ut iam instituta, coetus habere inter vos.“ Hinc in utramque simul conferebat efficaciam: „Ut malorum insidiis et praecipuis, pro locorum diversitate, periculorum fontibus communi investigatione perspectis, sub auctoritate et ductu huius sanctae sedis promptiora illis remedia comparare valeatis, atque ita nobiscum concordissimis animis totoque pastoralis studii robore, curas laboresque vestros, Deo adiuvante, in id conferatis, ut hostium ecclesiae impetus, artes, insidiae, molimina irrita fiant.“

§ VI.

Statuat, ut, si ecclesiastica provincia talis non sit, ut ternos saltem episcopos exhibere possit, non ac-

cepto metropolitano, provincialia concilia habendi et congressus quotannis inveniendi omnes, ipsos metropolitano una cum suffraganeis, si habet, illi adhaerent provinciam, quam faciliorem accessum et propinquiorum putat, nulla facta iactura privilegiorum sedium, aut illorum episcoporum, qui sanctae sedi immediate subiacentur.

Complures enim ecclesiasticae provinciae, in meridiana Italia ad incitiam penè redactae, aut metropolitano dumtaxat recensent, aut binos ad summum episcopos. Idcirco multum conferret, ut quaelibet provincia ecclesiastica tribus saltem constaret episcopis, non excluso metropolitano. Tantum synodorum provincialium dignitas postulat, quo graviore efficaciaeque evaderent conciliae providentiae. Idcirco existimamus statuendum esse, ut metropolitano, cui nulli sunt suffraganei episcopi, aut unus omnino, esse adiungat alius provinciae episcopus, illius nempe, quam propinquiorum facilioremque accessum arbitratur, et cum eo unicus, cui superest suffraganeus, uti in Tridentina synodo cum episcopis sanctae sedi immediate obnoxiiis, quoad provinciales synodos, actum esse compertum est.

De parochorum et foraneorum vicariorum apud episcopos conventibus.

§ VII.

Vaticani concilii erit statuere, ut episcopi apud se conventus habeant vicariorum foraneorum bis in anno; saepius vero omnium parochorum; nec non, quoad eius fieri possit, spectantes probitatis foraneos vicarios seligant, qui alii ac parochi sint.

Unusquisque per semetipsum intelligit, quo spectent istiusmodi conventus, quantique conferat, ut nunc potissimum habeantur, quo magis ac magis efficax reddatur pastoralis actio in clero ac proinde in fidelibus. Plerisque iam in dioecesebus hi locum habent; hinc illos sanciendo, ut singulis in dioecesebus haberentur, non quid novi institueretur; immo nec nova ferretur lex, quippe suppleret, quae iamdiu exstabat disciplina, iuxta quam conventus synodales bis in anno praescribebantur; simul autem facit, ut dioecesanæ synodi non amplius quotannis, sed trienni confecto spatio commodius celebrarentur.

Quod vero seligantur vicarii foranei, qui omnino a parochis secerantur, saltem pro eo, ac fieri possit, id certe boni afferet, et apertius, et plenius status rerum pateat, nec quidquam lateat, quod necesse est; et sic utraque res possit opem alterius et amice coniurat.

De conventu parochorum cum coadiutoribus in domo parochiali.

§ VIII.

Praescribat, ut parochi eodem sub tecto convivant in domo parochiali una cum suis adiutoribus, a familia segregati; et episcopis etiam atque etiam commendat, ut quam citissime praescriptum exequantur; interim vero, ubi peropportuna parochialis domus omnino deest, usque dum instauratur, laxantur spatia aut aedificantur, altera prope parochiam suppleatur.

Nimium quantum experientia compertum est, immo magis ac magis exploratum patet, impensum quorundam parochorum studium in affines et consanguineos, esse inferentes in procurandis parochias rebus, eorumque necessitates nullis terminis circumscriptas; qui plerumque cum admiratione, interdum etiam cum christifidelium offensione, habendi cupiditate affecti ad actus omni dignitate prorsus abhorrentes impelluntur nimio in suos amore et ditandi aviditate. Idcirco providendum, ut procul a suis inhabitet parochus, et, quoad eius fieri possit,

in parochiali domo prope ipsam parochiam. Et quo accuratius suo munere fungatur, eorum habeat in rebus ecclesiarum gerendis adiutores. Ita sane praecleara virtutum exempla populo exhibere poterunt, spiritualibus obediendis. Ad honestam quorum alimoniam proventibus redditibusque parochias provideretur, quae in procurandis ecclesiarum rebus unico sunt collocanda.

De sacerdotibus in parochia adiutorium.

§ IX.

Praecipiat episcopis, ut nemini cleri saecularis manus imponant, quin prius alicui parochias ipsam edixerint, adeo ut adiuvare possit parochum, neque abesse sine sententia causa ab ordinario suo cognita et adprobata. At episcopi prudentiae reserret illum alio transferre, et, prout ecclesiae cura postulat, moderari. Simul mandet synodis provincialibus, ut ad rem statuta faciant, quibus actionis sacerdotum unitas cum parochia regeatur pro eo, quod attinet ad animarum curam; et lege constituantur, transgressores in beneficiis conferendis omnino revocandos aliasque poenas infligendas; et, salvo iuribus, quae ex legibus ad parochum spectant, pro rata parte, quae adventitia sunt, distribuerentur operosioribus.

Hoc consilium suscipiendum esse arbitramur, uti quam quod maxime necessarium, inspecta temporum ac rerum conditione, quae omnino postulat, ut clerus sit laboriosus et maximis unionis vinculis obligatus, et teneri se sentiat officio in bonum atque incolumitatem animarum incumbendi, parochia duce ac moderatore. Nulli dubium, quin episcopus ex Tridentina synodo (sess. XXI. cap. 4 de ref.) et ex constitutione Innocentii XIII, cuius initium est *Apostolici ministerii*, possit cogere parochos „sibi tot sacerdotes adiungere, quot sufficientes ad sacramenta exhibenda et cultum divinum celebrandum“; nihilominus id non semper ad effectum adducere est propter congrui iuris parochialis inopiam, ex qua nihil admodum suis adiutoribus superest. Insuper parochorum curae, his potissimum temporibus, adeo excreverunt, ut vel adiutoribus sibi adiungendis ad sacramenta administranda et cultum divinum celebrandum nullo pacto fieri posset, et parochus officii sui partes explet in tota parochia. Illud quoque habendum pro certo est, posse episcopum, urgente necessitate, quemlibet cogere sacerdotem adiutorem sese parochia exhibere, habita dignitatum ratione; attamen, quando haberi posset *appellatio in suspensio*, inefficax prorsus esset quicquid illico episcopus constitueret, etiam gravissima urgente cura animarum. Ad haec non desunt, qui, nulla habita animarum curandarum ratione, in gravioribus ecclesiarum necessitatibus pro suo ingenio, nullo permittente, extra dioecesim sese conferunt. Hinc quo tot malis occurreret, rem modo propositam quam maxime opportunam existimamus, quae solide innititur in illa Tridentinae synodi lege (sess. XXIII, cap. 16), ubi legenti occurrunt: „Nullus in posterum ordinetur, qui illi ecclesiae, aut pro loco, pro cuius necessitate aut utilitate assumitur, non describatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus.“ Quis immo id est prorsus consentaneum constitutioni Benedicti XIV *Elvi nemini*¹, datae VII februar. 1742, § VI, ubi haec ipsa ferme leguntur: „Verum satis experientia compertum est, impariam esse solius parochi laborem; cum nequeat unus omnes instruere, ubi doctoris diligentiam numerus vincit. Quoties tamen episcopus toto animo ac studio in ecclesiam sibi commissam incumbit, nunquam necessariis et

¹ *Leges illi.*

opportunitas debet fieri auxilia. Semper enim inveniet, qui tonsura initiari, qui per minorem, qui per sacerdotum ordinum gradus ad sacerdotii fastigium promoveri, qui denique ad ecclesiasticam beneficium viam sibi munire studeat. Gravissimis idcirco verbis (et verbis facta respondeant) affirmet episcopus, nunquam se facturum, ut tonsura inauguret grandiores aetate, aut minores, praesertim vero maiores ordines illi conferat, qui in tradenda christiana doctrina operam suam parochias commodare neglexerint... Denunciet praeterea, ac fidem praestet, in conferendo parochiarum et aliorum beneficiorum iure, plurimum apud se ponderis et momenti habiturum studium et diligentiam in hoc opus a clericis collatum; atque ita re ipsa constabit, non rectori tantum impositum esse docendi munus, sed plures illis praesto esse, ut omnes officii sui numeros cumulate implere possit.“

Cum autem congeratur pecuniae cumulus, quae ex adventitiis provenit, a binis administrata ab clero electis atque a tertio, quem episcopus adsignat, complures hinc utilitates dimanarent. Atque ex his, I. Adventitia luca non amplius essent causa, cur clerus a parochis abalienaretur. II. Non amplius essent, qui pecunia diffunderent, et quibus omnino deficeret. III. Perfacile esset inertia torpentes pecunia mulctare, quod nullo pacto fieri nunc potest. IV. Demum sacerdotes inter se magis magisque cohaerent.

§ X.

Parochis et clero suo concordiam et actionis unitatem commendat in Dei gloria, animarum sanctificatione, ceterisque christianae pietatis operibus provehendis episcopi iudicio magis ad tempus opportuniusque accommodatis; nam ecclesiae hostium insidiis propulsandis. Atque ut magis dent operam, quo, quantum in ipsis est, in quaestionibus vitae actu atque usu positae, quod maxime christifidelium interest, doctrinae unitas et integritas servetur, iuxta illud Pauli apostoli, „ut idipsum dicatis omnes perfecti in eodem sensu et in eadem sententia“. Adeo ut inter multiplices humanarum opinionum varietates clerus, sicut forma gregis ducem se praestet non accipitem, edoctus a sancta matre ecclesia, quae non solum quaestionibus circa dogmata persolvendis, verum etiam morum disciplina pascit ac dirigit animos in praxi actionum humanarum et socialium ad Iesum Christum Dominum nostrum. Idcirco praescribendum putamus, ut sacerdotes semel in mense, omnes ad unum, conveniant una cum parochia, quo parochias suas spirituales perinde ac temporales agnoscat necessitates, aptiora parentur remedia opportunaeque adhibeantur, ordinario suo adprobante.

Nonnullorum cleri cum parochia suo discordes sententiae, disparitas opinionum, quae plerumque locum habet inter ipsos animarum moderatores circa mores et vitae rationem, quae propius tangunt christifidelium societatem, et defectus unius atque eiusdem instructionis, per quam unusquisque sacerdos in exercitio ministerii utilior esse possit, sunt in causa, cur quam quod maxime necessarium sit ad optatum finem quod proposuimus perducere. Quo profecto habetur in omnibus parochiis actionis unitas sacerdotum cum parochia suo, et collatis viribus alacrius contendunt ad sanctificandas animas et impiorum molimina funditus evertenda.

De institutis clericorum saecularium.

§ XI.

Commendatur institutio congregationis clericorum saecularium, qui simul uno sub tecto viventes ordinario

¹ *Leges illi.*

sue subiciantur, nec non Oblatorum dicit Caroli, et A venerabilis Bartholomaei Holshausen, quae in mentem ecclesiae utilitatem redundare pro certo habemus.

Gravitas enim huius concilii suscipiendi in eo sita est, ut quam plurimi viri ecclesiastici recenseantur, qui familia seuncti, in integritate vitae morumque sanctitate perseverantes et magisterio additi, in animarum cura aliisque diocesis muneribus suscipiendis, haud facile digni est, quot et quam uberimos parerent fructus. Quam multi sacerdotes familiaribus conficiendis rebus a recto tramite recedunt, et praecipites ruunt; alii vero, nisi scopulis impingant, parum aut nihil ecclesiae bono consulunt. At diu multumque secum animo reputantes inibi praestantiorum in modum sacerdotalis ministerii vocationi se posse responderi, et idoneos magisque dignos, quibus officia et beneficia in sua diocesi conferrentur, sponte et nullo cogente illuc confluerent, statim ac istiusmodi congregationes instituerentur. Quam bene ad rem nostram, facere videtur venerabilis Holshausenii institutum, excepto, quod cogitarent de eo Germaniae episcopi, apud quos iamdiu viget et propagatur! Ibi enim convictus est praecipui maxime momenti. Adde huc, quod character et nota *cleri saecularis* in hisce institutis integra servatur, cumque huiusmodi ad aspectum adprime consignatus se ostenderet, ab iis probabiliter elaborarent decretis, quae ad delendos religiosos ordines a publicarum rerum moderatoribus conficiuntur. Unum Vaticani concilii verbum nimium quantum valeret ad excitanda inque actum reducenda isthaec instituta, ubi nondum constabilia conspiciuntur: atque in dies certe augerentur, ubi episcopi stimulos et robur adderent, propositoque iuventutis instituendae programme, fastigium attingerent. Convictus certe animus exortaret, quo quis in studium incumberet suae sanctificationis inque multiplicium sui ministerii operum in episcopi adiutorium.

De mediis ad laicam iuventutem erudiendam opportunis.

§ XII.

Episcopatus etiam atque etiam commendat, ne desit ubique diocesium laicae iuventutis instituendae gratia unum aut plura constabilia gymnasia episcopalia, quae ampliora sint in magnis urbibus; quibus aliquo, uti cumulus, addatur studiorum universitas; artificibus vero et agricolis quovis pago vel ruri paleant scholae, nec non sacella verpertina et dominicalia, ea mente, ut perditissimorum doctrinis subducantur atque per utilium rerum cognitiones ad semitam rectam dirigerentur.

Duabus de causis vehementiori flagramus desiderio isthaec consilia ineundi. Unum est, quod, quamquam vetitum est Tridentina synodo, recipi posse in seminariis, qui ab ecclesiastico statu abhorrent, tamen pluribus in diocesis intolerandos non esse novimus, modo ad rectam vivendi normam esse composuerint. At illud infelandum non est, quod si in melius seminaria sunt corrigenda, necesse omnino est illos, qui divino cultui se mancipare exoptant, ab iis, qui profani fiunt, omnino segregare. Satis enim superque experientia constat clericos cum laicis conviventes ecclesiasticum spiritum adipisci perfacile non esse. Alterum est, profanos juvenes lutulentos latios haurire potius habere. Idcirco necesse existimamus haec nostra aetate non solum clericorum seminaria esse, verum etiam collegia constabili ad laicam iuventutem instituendam sub regimine episcoporum. Magnis in urbibus ampliora possent institui collegia: atque nonnulla studiorum universitas constabilienda variis regionibus in catholi-

cae religionis utilitatem magno opere redundaret, ut in Belgia, in Anglia, atque alibi factum est. Si quidem catholica instituta a Christo Domino commissa est apostolis, atque hinc episcopis et clero episcopis subiecte; adeoque illud necesse est, ut ab episcopis opera et studio sacerdotum doctrina et pietate praestantium promoveatur. Quod nisi toto conatu in instruendam et ad evangelii normam iuventutem educandam clerus incubat, postera aetas possum ibit. Si clerus otio marcescit, dum laici nequam susque deque contendunt iuniorum animos pervertere, nequius agit, nec tantas incuriae Deus, conscientia sua et ipsa historia indulget.

Iam vero equis non videt, quantum hoc alterum caput conferat ad amplificandam episcopalis actionis vim? Quippe tali modo constans et perpetua habetur efficacia ex eo, quod spectant ad episcopale ministerium.

Caput III.

De idoneitate in primariis agentibus eorumque adiutoribus.

Unitas et efficacia actionis omnino in primariis ecclesiae ministris eorumque adiutoribus maximam praesupponit idoneitatem. Quibus inspectis, sacri canones sapientissime praescripserunt, quae in singulis eligendis requirenda essent, quaeque, divina adiuvante gratia, normae habendae essent. Sed quoniam experientia nos docet, nonnullos istorum canonum parum aut nihil sufficere posse pro eo ac aetas nostra postulat; alios vero in desuetudinem prorsus abiisse, cum graviore abusus irreperjant causa privilegiorum seu quia vera, seu quia perperam percepta et a noxiis oppositis consuetudinibus inducta; ideo peropportuna erit opera patrum Vaticananae synodi in rem sedulo incumbere, ut consulto removeantur obstacula, quae peraepe adversantur canonicae electioni seu praecipuorum ministrorum seu adiutorum, qui magis idonei sint, nec non in novis tam saecularibus, quam regularibus levitis ad ecclesiae normam instituendis.

Nos igitur, re bene perpensa, caelesti opitulante gratia, illuc devenimus, ut oculis subiiciamus mala, quae magis notanda videntur, quaeque magno opere expediant, quo illis opportunius occurratur.

De promovendis ad episcopalem dignitatem.

§ I.

Graviter ac serio perpendantur regiae nominationes in promovendis ad episcopatum, quae maximum in discrimen adductae sunt ab ecclesiae hostibus, quibus solia principum obsidentur.

Privilegiorum excessus in episcoporum nominationibus intentos animos patrum concilii Tridentini revocarunt, qui, Pallavicini cardinali referente in eiusdem concilii historia (lib. XXI), diu multumque cogitaverant, qui fieri posset, ut illa prorsus tollerentur. At postea rem eo perduxerunt, ut moneantur, qui talibus privilegiis a sancta sede concessis fungebantur, quanti id momenti esset, quamque graviter suae incumberent conscientiae, illaque adiecerunt: *Nihil in iis pro praesenti temporum ratione innovando.* Iam vero quoniam experientia comprobatum est, huiusmodi regiae nominationes periculosiores evasissae, postquam regales aulas ambiit maior hostium ecclesiae turba, omnino necesse esse videtur, concilium Vaticanum iterum iterumque in id incumbere ad propulsanda, quae ex hoc fonte derivantur mala.

Ad haec ipsi Tridentinae synodi patres, quo melius dirigerentur investigationes suscipiendae circa promovendos ad episcopalem dignitatem, disposuerunt: „Quoniam vero in sumendo de praedictis om-

nibus qualitatibus gravi idcirco bonorum et doctorum hominum testimonio, non uniformis ratione ubique ex nationum, populorum ac morum varietate potest adhiberi; mandat sancta synodus, ut in provinciali synodo, per metropolitanam habenda, praescribatur quibusque locis et provinciis propria examina, seu inquisitionis (aut instructionis) facienda forma, sanctionis Romani pontificis arbitrio adprobanda, quae magis eisdem locis utilis atque opportuna esse videbitur etc." [Sess. XXIV, cap. 1 de ref.] Iam vero, retenta hac formae varietate pro investigatione sumenda, videtur ad melius meritum, idoneitatem et laudabiles qualitates praestandas in quovis promovendo, haud omittendum committere examen seu inquisitionem ante electionem metropolitanam, una cum episcopi suffraganeis provinciae, ubi ortum et ubi domicilium habet. Et quoniam non omnes, uti digniores iudicati in semetipsis, tales sunt, ut consistere possint, et ex sententia, in sedibus episcopalibus praestantioribus pro conditione loci; ita necesse foret, ut examen committeretur quoque ipsorum ecclesiasticae provinciae episcoporum iudicio, pro diocesis ratione, quam designato viro placeret assignare.

De episcopis auxiliariis.

§ II.

Ad normam redigat, ampliorum dioecesium episcopos, quique senio confecti sunt, aut perpetua aegritudine laborantes, auxiliarium habere episcopum, titulo alicuius ecclesiae in partibus infidelium sitae, abaque iure futurae successione.

Compertum est atque exploratum iuxta verba Benedicti XIV (de syn. lib. XIII, cap. X, n. 24): „Graeae antiquitati probatae quoque noceantur coadiutoriae cum futura successione, quoties ea sit praesentis conditio, ut administrationi et gubernio ecclesiae utiliter amplius praeesse non valeat; quoties designatus coadiutor et meritis polleat et rerum agendarum scientia; quoties denique in coadiutore cooptando, ne aliena iura laedantur, eorum exquiratur obtineaturque consensus, quorum suffragiis episcopi electio esset perficienda. Haecque plane methodus illa est, quae constanti usu recepta, nostris hinc temporibus servatur.“ Iam dudum quam multa impedimento sunt, quominus destinentur coadiutores cum futura successione. Interim in dioecibus, ubi episcopi aut deversa aetate, aut senio ac viribus enecti, impotentes evaserunt, una cum pastoribus oves, miserum! languere videntur. Quare ne episcopalia actionis efficacia vel paulisper deficiat, plurimi referunt illam normam statuere, cuilibet episcopo impotentia laboranti episcopum in partibus auxilio dandum, sine futura successione. In amplioribus vero dioecibus, nihil est, quod plura loquamur, cum necessitas ibidem habendi episcopum auxiliarium per se ipsa pateat.

De vicariis capitalibus.

§ III.

Ut consulat et provideat, qui fieri possit, ut tollantur, qui non raro abusus irrepserint in vicarii capitalis electione et iurisdictionis exercitio.

Satis enim experientia compertum est, quod, vacante episcopali sede, haud raro causa ambitionis magnopere improbandae gravia damna et vulnera infiguntur, medio illo tempore, disciplinae et ecclesiae rationibus per vicarios capitulares, qui ad illam evecti dignitatem per ambitum, dirunt, aedificant, mutant quicquid ab episcopo vita functo bene gestum est, et nova comparant obstacula regimini successoris episcopi, praeter scandala et discordias, quae excitantur in singulis quibusque electionibus

a diversis partibus. Iam vero adversus haec adeo perniciosa exempla, quae parvae redintegrantur, illud nobis expedire videtur, decernere, capitulum vacantis dioecesis ternos eligendi ius habere, ex quibus ecclesiasticae provinciae episcopi colligant vicarium capitularem, dummodo non aliter sentiant atque alium pro tempore ac re eligendo suppleant. Ad haec igitur omnes provinciae episcopi convocantur a metropolitano. Quod si non omnes, satis esse poterit metropolitano una cum aliis duobus eiusdem provinciae. At vacante ecclesia metropolitana, senior episcopus convocabit. Quod si numero minores sunt quam quatuor, illis addatur metropolitano vicinior. Hinc improbandum non esse videtur, ut spatium octo dierum praescriptum ad vicarium a capitulo eligendum ad quindecim proferatur. Quid quod illud etiam quam maxime expediret, ut capitalibus vicariis auferretur ius dimissorias litteras scribendi pro ordinandis, vel primo elapso anno sedis vacantis, nedum beneficia conferendi, seu patronatus laicalis sint, seu ecclesiastici, seu mixtae collationis, et teneantur pro re nata quolibet in casu ad dispensationem obtinendam quicquid erit singillatim exponere?

De vicariis generalibus.

§ IV.

Praescribat, ut in vicariis generalibus eligendis haec qualitates requirantur: I. Aetas non minor triginta annorum; II. Ut sit doctoris laurea in utroque iure exornatus; III. Ut praeter studium elementare iuris civilis et canonici, laudabilem operam dederit perficiendi causa alicui theotico-practico exercitio harum scientiarum; IV. Denique, ut bene se probaverit quae ad solum ecclesiasticum, quae ad integritatem in operibus ministerii sacerdotalis atque in aliquo officio a suo episcopo ei commisso.

Divus Alphonsus de Ligorio in *Animadversionibus* ad episcopos haec notanda censuit: „Quod ad vicarium spectat, compertum prorsus est, ab ipso scilicet pendere maiorem partem quietis et regimini in tota dioecesi. Quapropter episcopus omnem adhibeat diligentiam, quo adsit ei vicarius, qui doctrina et sanctitate sit praeditus, comis, indecenter aures praebet omnibus, negotia expediat, et vel in primis, ut nulla mercedis spe ductus officio fungatur.“ Nunc enim vero homines hac idoneitate praediti, ac praesertim altiori notitia theotico-practico ecclesiastici iuris, quam maxime desiderantur. Ut autem numerus illorum hominum increbrescat, expedire quidem videtur in ipsis eligendis, quae antea recensimus conditiones praescribi. Quod ad aetatem spectat, nihil est quod plura dicantur, cum ad istiusmodi munus fungendum requiratur homo ad aetate proventus et experientia praeditus. Quod doctoris lauream, etsi non deest canonistae, qui opinantur, sufficere posse, quae est doctorum in sacra theologia, attamen abs re non erit reposita, quae in utroque iure sit. Quemadmodum enim plures animadvertunt canonistae, inter quos Berardi (Com. tom. I [Disa. V, cap. I] de vic. episcoporum): „Quamquam magistris in sacra theologia arbitratorum officio fungi concedatur in ecclesiasticis causis, sunt tamen causae quaedam, veluti matrimoniales, criminales et liberales, quae vero dirimi iudicio, non arbitrio debent, alias autem [veri] iudicii capaces non sunt, nisi [qui] saltem prolytae in iure sunt renunciati (can. [lege cap.] 9 in fin. de in integrum restitutione). Addatur constitutio Clem. VIII, 60, 19.“ Quare non sine causa concilium Tridentinum (sess. XXIV, cap. 26 [lege 16] de refor.) haec praescripta habet tam de capitali, quam de generali vicario: „saltem in iure

canonico sit doctor vel licentiatu^s. Sed cum ipse A
synodus subiecerit „vel alius quantum fieri poterit idoneus“, anam praebuit interpretationi, quae subducit stimulos clero iuniori in istu studio, et coegit episcopos valde laborare, quo idoneum vicarium, quoad eius fieri possit, nascantur. Et quoniam elementare dumtaxat studium iuris civilis et canonici, cui datur opera in seminaris, si ad doctoris lauream adsequendam satis est, tale utique non est ad efformandum canonistam; siquidem altius requiritur studium, idque theoricum-practicum, in evolvendis classicorum voluminibus, in quibus textus explicatur, et ad ius scite fit traductio; necesse omnino esse arbitramur, quod tertio loco proposuimus, scilicet ad perficiendum ingenium iuris studio sedulam operam navare, optimis antecessoribus ducibus, quod testimonio auctoritate digno comprobetur. Denique prono alveo fluit, iuniores sacerdotes satis se probasse, solum ecclesiasticum atque integritatem in opere sui ministerii, aut in quovis munere fungendo ab episcopo ipsis commissio, prae se ferentes. Quod maximo incitamento foret sacerdotibus, quo iuxta praescriptam normam magis ac magis idonei evaderent. Quisvis vero episcopus curabit aliis atque aliis studiis distentos habere dioecesanos suos, statim ac ex ephelis excesserint, partem operibus ministerii sacerdotalis addicant, ut excitent in eis, et experiendis deprehendant illorum solum in animarum sanctificatione, alios vero in aliquo episcopalis curiae officio, vel aliis fungendis muneribus, quae nimium quantum scatet curia episcopalis. Quo facto quam multi recenserent idonei vel generalem vicariatum suscipiendo, seu pro-vicariatum, aut capitularem; seu alia denique officia obeundi, in episcopi adiutorium.

At quo tutior ac securior istiusmodi electio fiat, illud addi posse videtur, ut eligendi periculum sui faciant coram episcopo, apud quem domicilium habent, in iure ecclesiastico, cuius scrutinium ad idoneitatem probandum committendum ipsis episcopis seu eorum arbitrio. Quod si non desunt in ecclesia munita ecclesiastica ad nutum, quibus obeundi statutum examen est, videtur potiori iure id perbelle se habere vicario generali. Neque verendum, ne id defungere; siquidem maiori ipsis decori esset, atque inito studiorum curriculo, et quam quod maxime prodesset, ut talis electio ex sententia evaderet. Adde his quod episcoporum plurimum certe referret peropportuna ipsis incitamenta exhibere selectissimis ingenis, quo facilius securiorque optimi vicarii generalis fieret electio.

§ V.

Ut firmetur, generales vicarios omnino extradioecanos eligendos. Et copiam fieri episcopis adhibendi etiam dioecesanum, si quando magis deceat, modo suffragia faveant maioris partis capituli cathedralis.

Illud enim procul dubio habendum, per vicarios extradioecanos praefatis qualitatibus exornatos vehementiorem efficaciorumque fieri actionem, posthabitis certe, quae necessario intersunt inter cognatos et amicos, quaeque in vicariis dioecesanis ad obsequentiam flectunt, et ducunt in mala. In id omnes ad unum conveniunt doctores. Divus Carolus Borromeus experientia ductus de vicariis dioecesanis haec adfirmare non dubitabat (Actorum pars I conc. prov. V, de episcopo): „Saepe enim fit, ut cum iustitiae quasi oculis tenebras cognatorum affiniumque illa inopata vis offundat, tum gratia metuque eorum, quibus in vixerunt, vivendumque deinceps est, etiam boni constantesque viri ab aequitatis norma rectaque via facilius deflectant.“ Illud quoque ad-

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

donum, quod dioecesanus, nisi doctrina et probitate spectabilis est, nullam sibi conciliat fidem atque existimationem, iuxta illud, *nonne propheta accipit est in patria sua*; et quamvis neque ulla gratia aut metu adamansum suo munere fangeretur, tamen praesudicia multitudinis, quae nullo pacto vitari possunt, in animum inducerent, in hoc vel alio negotio non iustitia, sed alia certe causa illum esse adductum, adeoque huiusmodi regimen quam maxime obstatet actionis efficaciae.

At non desunt episcopi, qui votis susceptis praecantur, ut episcopi arbitrio remittatur vel dioecesanum vicarium adhibere posse pro rei convenientia, scilicet cum nemo sit ex extradioecanis, qui quae requiruntur qualitates prae se ferre potest, dum aliquis ex dioecesanis non deceat dignissimus, cuius perspectae animi dotes fidem atque existimationem conciliarent, quique ob locorum, hominum, consuetudinum et cogitandi rationis, quam callet, notitiam plurimum quidem prodesset ecclesiae regimini ad evangelii normam conformando. Quo in eventu eminentissimus ac reverendissimus Sixtus Riario Sforza archiepiscopus Neap. necesse esse arbitrat, ut capituli cathedralis suffragium faveat electioni, saltem quoad maiorem canonicorum partem, quo magis in electione opportunitas elucesceret, ac magis magisque electus dioecesanorum animos, fidem, benevolentiam sibi conciliaret.

De cancellariis et notariis.

§ VI.

Ut praefiniantur, quae requiruntur qualitates in eligendis cancellariis et notariis curiae ecclesiasticae, scilicet: 1. Aetas triginta annorum; 2. Saltem licentia doctoralis in utroque iure; 3. Ut eligendus periculum sui faciat scribendo de iudiciis ecclesiasticis sive civilibus, sive criminalibus.

Id maxime interesse existimamus, propterea quod si curiae ecclesiasticae fere ad occasum prolabi visae sunt, tribuendum est maxima ex parte cancellariis et notariis canonici causarum processus omnino imperitis; dum de iure ipsorum est redigere actus iudiciales, uti eruitur a concilio Lateranensi (cap. XI. *De probationibus*), nedum ab ipsa verborum explanatione seu glossario. Neque novum sane atque recens saperet requirere examen, cum Tridentina synodus (sess. XII, cap. X) praescriperit, ad vitanda, quae ab incertia et malitia notariorum derivantur mala: „Cum ex notariorum imperitia plurima mala et multarum occasio litium oriatur: possit episcopus quoscumque notarios... examinatione adhibita, eorum sufficientiam scrutari, illisque non idoneis repertis, aut quaecumque in officio delinquentibus, officii eius in negotiis, litibus et causis ecclesiasticis et spiritualibus exercendis [lege exercendi] usum perpetuo aut ad tempus prohibere.“

De parochiis.

§ VII.

Recenseantur quae praecipua et maximi momenti sunt officia parochi; iis, qui graviter ab officio suo defecisse deprehenduntur, irrogetur poena suspensionis ab officio, et beneficio, saltem ad quatuor menses; et redditus episcopi arbitrio addicatur parochias pro eo quod necesse existimatur; in contumacis de aliis gravibus eorumdem officiorum omissionibus depositionis poena a beneficio curato; eademque poenae sanciantur in parochos, qui in re turpi pravo sunt exemplo, ebrietate, illicitis iocis, blasphemis; nec non in eos, qui quamlibet mercatoriam exercent, in reos sacramentalis confessionis temerariae violationis, sollicitationis ad turpia, et ceteris eiusdem gravitatis.

Etsi sancta Tridentina synodus aliis atque aliis A passionibus magna ex parte officia parochorum significavit; attamen istorum mentis conceptus paucis ac summam attingunt ea, quae singulorum parochialium sunt officiorum, atque eorundem omissionem: Adversus enim monita continenter edita ab episcopis quam multi persaepe conciones habere, christianam doctrinam tradere negligunt: nec perraro accidit, ut ipsorum negligentia christifideles supremum diem obeant quovis sacramentorum solatio destituti. Complures autem improbanda quadam prudentia ducti eos, qui male agentes pravo sunt exemplo, neque monent, neque certiores faciunt, quibus decet; immo nullam suscipiunt curam et cognitionem, ut erubescant, et utrumque fieri potest, eluantur. Quamplurimi vero in animum inducere nesciunt, quod temporum iniquitas adeo non purgatos ab inertia culpa facit; immo revocat eos ad vehementius agendi studium atque ad ea promovenda opera pietatis, quae Christi charitas suggerit, quo a saeculi contagio animae subducantur: quod suo maxime interest, et neutiquam ultra suum officium est. Quapropter Vaticani concilii erit, praecipua et maximi momenti officia parochi recensere, et declarare quanti interest, ea ad amissum exercere. Atque ut plane intelligant, quanti sit deicere ab officio, necesse esse existimamus, aequas culpae poenas canonicas comminari. Concilium Tridentinum (sess. XXI, cap. VI) in eos duntaxat cogitationes suas intendit, qui imperiti essent et scandalosam degerent vitam. Nunc vero opus est, ut ante omnia peropportuna ineamur consilia in negligentes, qui complures numerantur. Hic ad rem facit gravissima Barbosa sententia, per quam ad patres Vaticananae synodi alloqui videtur: "Cogitet et ponderet, quod etiam negligentes gravissimas Deo daturi sunt poenas. Inutilem servum eicite in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium. Inutilem, ait Dominus, non dissipatorem, non prodigum, non sceleratum; sed otiosum, sed forpitem, animalium lucrum et quaestum minime facientem. Tot occidimus, inquiebat divus Greg. Mag. (Hom. II super Ezechiel.), quot ad mortem ire quotidie tepidi et tacentes videmus. Et si homicida non habet vitam aeternam in se manentem, quae supplicia in animalium interfectores expenduntur?" (De parochis part. I, cap. III, n. 15).

Quod vero spectat ad curatores animarum praefatarum culparum reos, per quas plerumque obnoxii sunt eisdem legibus canonicis ad coercendos clericos latis, optimum aequissimumque erit, ut appositae poenae sanciantur. Illud pro certo habendum est patres concilii Tridentini² in parochos, qui turpiter et scandalose vivunt, sanxisse "esse prius praemonendos, et ubi non responderint, coercendos et castigandos cum censuris: ac deinde si adhuc in sua nequitia perseveraverint, [a beneficio] deponendos"; attamen nunc experientia edocti, aliquid addendum arbitramur. Etenim sinere eos impune abire et monitos tantum pro prima vice, dum comperta omnino sit ipsorum turpiter vivendi ratio, graviore esset damno et maiora mala Christi fidelibus importaret, qui illos intuerentur sacris ad aram operari et sacro fungi ministerio, quominus coram Deo et Christi fidelibus saltem aliquo modo poenas sui reatus luissent. Hinc necesse esse arbitramur, pro huiusmodi reatibus suspensio sanciantur saltem ad quatuor menses. Multo magis quis, antequam tanta pateret nequitia, numquam monita defuerunt pro aliis et similibus causis, quae satis constare nequiverint. Restituti vero in integrum statum curae parochialis, quoties

¹ In alio exemplari legitur cognitionem, ut innovetant.
² Sess. XXV, cap. 14 de ref.

pertinacia in improbitate constaret, deponantur a beneficio curato ex lata sententia. Parochus enim, qui vel brevi tempore scandalose vixerit, etiam si ex miraculo ad meliorem frugem se reciperet, nunquam bene illie in parocchia manere poterit, quam pravo exemplo incestavit.

§ VIII.

Praefinienda videtur, pro eo quod spectat ad iudicia de removendis parochis delinquentibus, forma iudicialis summaria; et declaretur, prorogationem nullam vim habere in suspensivo, et sanctae sedis iustitiae produci posse. Simul autem copia fiat episcopis extra iudicium, duobus ecclesiis cathedralis adstantibus, procedendi, quoties praevideri possit, formam iudicalem scandali causam esse posse, aut iustitiae laesionis.

Si nihil tam exitiale est saluti animarum, quam si parochus a pastore gregis Christi lupus rapax factus, si salus animarum suprema lex est, et sollicitudo servandi eas moram non patitur, illud quam quod maxime expedit, ut ad removendum parochum, qui iam a recta semita aberravit, procedatur ritu consentaneo supremae legis spiritui, et rebus gerendis nulla interposita mora, sicut ante dictum est, prorogationem scilicet nullam vim habere in suspensivo, esse omnino iuxta illud, quod iam dispositum fuit a patribus Tridentinae synodi (sess. XXI, cap. VI) "quacumque appellatione et exemptione remota". Interdictum autem declarare usum appellationum ad metropolitanum, ne in infinitum causa producat, collationem prorsus habet in brevi Impensa dato 13 augusti 1819, ubi Pius VII idipsum sancivit in causis relatis ad collationem portionum in ecclesiis receptivis. Tali modo iustitia defensa manet, patente via duplici sententiae. Quamquam vero post primam sententiam, cuius certe effectus neutiquam suspenderetur ab appellatione, episcopus oeconomus curatum sufficit parochi, vacaret tamen parocchia usque ad appellationis discussionem, quam ad rem quinque, ad summum sex mensium terminus esset definiendus. Sed quoniam non utique decet, episcopum expensis propriis aliquem causarum actorem destinare apud sacram congregationem Concilii, ad sustinendam depositionis sententiam, opus est, ut in integrum restituatur, quod a Benedicto XIII dispositum fuit, qui ex praestantissimis Romanis praelatis binos causarum actores statuit voluit addictis stipendiis, qui causas episcoporum dicerent ex officio.

§ IX.

Si vero parochi imperitia laborantes nullo pacto in animum inducant curam resignare aequa pensione assignata, cuius cupax est parocchiae redditus, aut alio quovis beneficio ipsi impertiendo, possit episcopus illos ad formale examen in scriptis revocare, et iteratis experimentis minima probatos ad examinatoribus ad hoc accessit, a beneficio curato delapsos decernat.

Pluribus concurrentibus ex Tridentinae synodi praescripto (sess. XXIV, cap. XVIII), nulli in posterum parochi imperiti futuri profecto fuissent; et quidem sunt et erunt! Quoties hi devexa non sunt aetate, et impotentia laborant, coadiutores subsidio, quem vel coacte excipere tenentur (ibid. sess. XX [lege XXI], cap. VI de ref.), satis spirituali parocchiae bono haud consulitur. Coadiutores enim nunquam ex sententia vires explicare, aut gratiam inire possunt, neque fortiter agere, cum parochus, quem certe piget illum iniquo animo excepisse, limis oculis intuetur, eique quaqueversus adversatur,

¹ Adde iudicia.

quem iniuriosum imperitiae atque inertiae suae A circumspicit. Neque minus consideranda sunt scandala, quae dimittant ex huiusmodi oppositione per complurium annorum spatium in longum ducta. Cum vero gravissimo in damno vertat animarum salutem, necesse omnino est, ut ex proposita ratione opportune consulatur.

§ X.

Prohibeatur, quominus curatum beneficium ad sacri patrimonii titulum conferatur, aut priori patrimonio substituat.

Causa, cur id prohibeatur, illa est, ne in remediis a cura animarum parochis delinquentibus aut imperitis graviora obstant impedimenta.

§ XI.

Prorogetur, qui ad sex menses a concilio Tridentino terminus est definitus, in parochiarum vacantium provisionibus.

Brevis enim sex mensium terminus cogit plerumque episcopos satis habere homines mediocres et parum probatos. Neque paucae neque rarae sunt, quae occurrunt difficultates in provisione idonei alicuius curati, vacante parochia. Siquidem, iuxta divum Alphonsum, illud prae oculis habendum, per paucos revera esse sacerdotes, qui inveniuntur idonei huic muneri suscipiendo tam difficili tamque gravi; enimvero ab ipsorum cura pendet aut profectus aut pernicius populorum (Riffes. cap. I. vers. 4). Quare non sine causa opus est ad difficultates superandas, ut episcopi in longum ducant temporis spatium concursibus habendis praesentibus. Hinc maior episcopis in proposita re danda est latitudo. Difficile vero dictu est, quantum sit hoc tempus producendum. Pro locorum varietate, seu parochiarum, seu dioecesium, varias ob rationes mora magis vel minus produci potest; hinc oportebit aut productam C dilationem committere conscientiae atque arbitrio episcoporum, aut, perpensis aliis aliisque, quae multimode variantur, circumstantiis, quantum homini licet pro sua prudentia, talem terminum praescribere, qualis valeat superare obstacula, saltem frequentiora, quae adversatur necessariae libertati in idoneo animarum curatore eligendo. Quod foret etiam secundum iuris vim: nam, ut Innocentius III declaravit in cap. Quia [5]. *De concessione praebendae* [III, 8], concilium Lateranense statuit amittendum ius beneficium conferendi *contra negligentes tantum*, qui intra sex menses conferre negligenter; adeo ut sex mensium tempus non currat legitime impedito (v. Gir. part. 1, sect. 417). At quae graviora impedimenta, quam idoneorum virorum defectus?

De ecclesiarum cathedralium canonicis.

§ XII.

Quam maxime expedire existimamus, ut singillatim praescribantur praecipua canonicorum munia, poenae in desidiosos, et ad rem expeditior procedendi ratio.

Sapientissimae constitutiones a Tridentina synodo sancitae fuerunt pro cathedralium ecclesiarum capitulis: at tempus praesens postulat, ut graviora ineantur consilia ad maiorem capitularium idoneitatem; atque ut omnes tandem aliquando addiscant, canonicus non sic et simpliciter conferri ad rependenda incerta, sed ut episcoporum lateri fidissimi, dignissimi, laboriosissimi maximeque idonei coadiutores adsint in multis gravibusque curis ministerii episcopalis.

¹ Statutum est decretum de termino illo a Lateranensi III et innovatum a s. Pio V litteris *In conferendis* die 18 martii anno 1567 editis, sub poena devolutionis ad Romanam pontificem. Cf. cap. Nulla 2, de concess. praebendae (III, 8).

Et quoad officii sui fungendi munus, necesse est, ut declaratur, canonicos, praeter operam choro exhibendam, aliis atque aliis muneribus fungendis omnino teneri, quibus ad autum episcopi destinantur in tanta episcoporum curarum varietate. Concionandi munus assidue exercent in cathedralibus, ad christianam disciplinam Christi fideles erudiant, lumen salubriae doctrinae eorum menti praebent, eosque praemuniant contra errores, deliramenta atque omnigenas blasphemias, quae a factioso perditissimorum hominum globo buccis crepantibus, offusis tenebris editisque typis libellis passim evulgantur. Horis vero ac diebus ab chori officio soluti animum advertant audiendis fidelium confessionibus; cetera ex sententia ordinarii sui. Et quoad chori servitium, ab re non erit definire tempus matutinis horis impendendum non minus binis eum dimidia hora; vespertinis vero saltem ternis horae quadrantibus (excepto cum per festos dies, aut ad pia legata exolvenda, aliquandiu protrahendum sit); et ea quidem lege, ut diei illius distributio amittatur, in qua ob praeproperam festinationem minus temporis esset expensum. Atque adeo oportet, ut quaevis excludatur consuetudo, per quam canonici sine venia episcopi, singulis casibus, statutam horam ad inchoandas horas canonicas pro suo arbitrio transferunt. Damno enim publici cultus vertitur perperam haec inducta consuetudo.

In definiendis autem poenis maxime interest praescribere, ut omnes capituli redditus in massam redigantur, quotidianis distributionibus addicti, ex quibus, dignitatibus tantum exigua praebenda attributa, quod superest inter praesentes dumtaxat dividatur, *remota omni collisione vel indulgentia*¹. Haec agendi ratio, ut legitur in canone *Sancta Romana* 3 dist. 15 etc. „omnino servanda ob divini cultus favorem“. Siquidem experientia edocemur, quod iactura in quotidianis facta distributionibus, a Tridentino concilio disposita in tertiam partem redditus², parvi aut nihili aestimatur. Et simul praescribantur capita verae utilitatis aut necessitatis, per quae³ canonici absentes frui possint distributionibus, ne praebetur ansa capitulis augendi causas praedictae absentiae nimium quantum dilatando caput illud *Cum non deceat* 30 de elect. in 6 [I, 6], ubi in genere dicuntur procuratores capituli, quique negotia capituli gerunt, frui distributionibus. Ad rem propositam confirmandum est, quod iam dijudicatum est a sacra congregatione Concilii in *Tribensi distributionum* die 20 decembris 1862, quae in dubio „An et quomodo lucrantur distributiones canonici absentes a choro ad expendendas rationes massae capitularis in casu“, respondit, „affirmative per tempus ab ordinario praesumendum“. Pro reliquis absentibus quamdam oporteret instituire distinctionem, scilicet inter eos, quibus nulla est causa a iure cognita, et qui aliquam prae se ferre valent. His danda esset illa pars fructuum, qui quotidianis distributionibus destinantur, ne aequiparentur absentibus sine causa canonica; cuiusmodi sunt, qui ab episcopo adhibentur in s. visitatione; qui docent in seminariis, quibus non sufficiunt redditus ad arcessendos praeceptores extra dioecesim etc.

Insuper plurimum confert, ut declaratur, quod nulli canonicorum prosit vacatio trium mensium conciliarium, in solemnioribus anni festis diebus, in adventu, in quadragesima; neque dum abest amplius tertiae canonicorum partis⁴, uti sancitum

¹ Conc. Trid. sess. XXIV, cap. 12 de ref.

² Id. sess. XXI, cap. 3, et sess. XXII, cap. 3 de ref.

³ Immo propter quae.

⁴ *Legge tertia... parte.*

fuit a sacra congregatione Concilii in *Auzimano* die 12 iulii 1851.

Cumque patribus Vaticanæ synodi committatur singillatim declarare poenas iustitiamodi canonicis irrogandas, illud adiiciendum existimamus, quod expedit itidem poenam amittendi quamdam distributionum partem illis inferre, qui nihil admodum Gregoriani cantus scientes intra temporis spatium ab episcopo præscriptum non addiscunt. Quod aptissime cum sacre congregationis Concilii decreto cohaeret in causa *Andrianensi* die 14 martii 1820, hæc verba edito: „Episcopum debere omni studio et diligentia eniti, ut prædicti omnes cantum addiscant, atque in eos, qui in choro, prout tenentur, non psallunt, posse procedere etiam per subtractionem quotidianarum distributionum.“ Quod vero alicuius capitularis gravi scelere inquinati removendi causas spectat, necesse omnino esse existimamus oculis subicere turpiter scandaloseque viventium rationem, qui exemplo suo solent in reliquo clero morum pravitatem promovere. Siquidem in hoc genere vitorum deprehendimus a Tridentina synodo (sess. XXV, cap. XIV), uti remotionis causam a quocumque beneficio habendum esse concubinatum. At hoc difficillimum probatu est, quippe veteratorum opera plerumque fit, ut qualitas concubinatus prorsus evanescat. Adeoque persaepe impune abit, qui tali est crimine inquinatus, cum nihil ad confirmandum supersit, quam probatio criminis in genere, scilicet turpiter et scandalose vivendi rationis, quod idem sapit, quam scortis implicitum vivere. Hinc opus est, ut contra beneficiatos, qui turpiter et scandalose vivunt, remotionis poena sanciantur.

Denique, quo expedit fiat forma procedendi in remotione alicuius capitularis, cum quæ a Tridentina synodo (sess. XXIV cap. XII de ref.) in absentibus iam sancita fuit, nimis prolixa sit, et occasionem præbeat, qua licet reo persolvendas effugere poenas per interruptam moram, idcirco existimamus non solum statuendam esse poenam suspensionis missæ celebrandæ ipso facto incurramdam, verum etiam distributionem amittendam, si per menses sex, licet interruptos, quis chori servitio deat sine causa sontica, cognita ab episcopo, et remotionem a beneficio, quoties per alios sex menses, licet interruptos, in sua pertinacia perstaret sine iusta causa.

§ XIII.

In capitulis cathedralibus, ubi admodum pauci sunt canonici, aut legibus rei ecclesiasticæ adversantibus, aut locorum circumstantiis, suppetias ferant canonici honorarii.

Tali inchoato consilio, legibus temere supprimentibus et ad paucos canonicatus redigentibus virilibus certe obiceretur actus, et simul consuleretur necessitatibus quibus ecclesie cathedrales lactantur. Superest illud ad trutinam revocandum, utrum honorarii canonici ius habeant ferendi suffragium, præsertim in vicario capitulari seligendo, et præferendi sint, aliquo vacante canonicatu præbendato.

§ XIV.

Recenseantur qualitates, quibus inspectis potest quis ad canonicatum evahi, et precipue, 1° Aetas saltem triginta duorum annorum. 2° Laurea aut saltem licentia in theologia pro quadam capituli parte, pro reliquis vero in utroque iure. 3° Dexteritas in agendo, obeundoque aliquo curiæ episcopalis munere.

Sancivit Tridentina synodus, quod „Nemo deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem XXIV

[*lege XXV*] aetatis annum attigerit... Ad caeteras autem dignitates vel personatus, quibus animarum cura nulla subest, clerici alioquin idonei XXII annis non minores adasciantur¹. Iam vero neque viginti duorum, neque viginti quatuor [*lege quinque*] annorum aetas exhibere poterit homines iis dotibus exornatos, quæ ad statuum in amplissimo canonice dignitatis gradu satis sunt, et omnino probatos in gravioribus ecclesie munitis exercendis, probitatis constantia et nominis amplitudine: quæ profecto magni momenti sunt ad canonicalem dignitatem super ipsos cleri proceribus [*lege proceres*] extollendam. Quid quod hæc ipsa aetas, saltem indirecte, quæ ex canonicatus iuris² patronatus dimanant, arceret mala? Et quod ad doctoris lauream, Tridentina synodus adprime callens, quanta doctrina præditi esse debeant canonici, „hortatur episcopos, ut... dignitates omnes, et saltem dimidia pars canonicatum... conferantur tantum magistris vel doctoribus, aut saltem licentiatis in theologia vel iure canonico“ [loc. cit.]. At quam pauci huiusmodi cohortationibus benignas aures præbuerunt; idcirco disertis verbis instauranda res esset. Quod non incolumes tantum redderet episcopos, verum etiam clero iuniori nimium quantum profecisset, sui enim iuris essent mature esse conferre, quo³ ad ingenii perfectionem studiis ipsi vacarent, et in doctorum numerum recenserentur. Hinc prono alveo fluere videtur, quæ tertia dos requiritur, scilicet idoneitas ad munus illud fungendum, cui ad nutum ab episcopo destinatur.

§ XV.

Abrogatur omnis adscensus capitularium, ratione antiquitatis, optiones et graduationes, seu consuetudine invecat, seu aliqua institutio; nec non illa consuetudo, ut in aliqua dioecesi, eligendi canonici ex clero tantum illius urbis, ubi residet episcopus.

Quanti habendum sit, quod pro⁴ hæc priori parte suscipitur consilium, vel ex hoc innotescit, quod sanctitas tua, brevi, cuius initium est *Beati Petri*, die 13 ianuarii 1860, abrogavit in Tarentino capitulo consuetudinem ad ubiores reddituum perceptiones ascendendi per antiquitatem, videlicet „quod cum participantes et mansionarii certum habeant ascensum ad percipiendos ecclesiasticos redditus, ac securi item sint ulterius progrediendi solo titulo *anzianitatis*, nullum in eodem clero fervere possit æmulationis studium sive in sacris doctrinis colendis, sive in exercendis ecclesiasticis virtutibus et obeundis sacri ministerii partibus; atque adeo nulla præmiorum spe, nullo salutari metu proposito, extinguetur subiectionis studium erga proprium antistitem, ac nullum plane reliquum sit ad recte agendum incitamentum“. Posterior autem consuetudo est canonicos seligendi ex illo dumtaxat clero, qui in episcopali residet civitate; quod facit, ut episcopus nequam habere possit omnes idoneos atque omnibus numeris instructos, qui a Tridentina synodo requiruntur, scilicet „pietate præcellentes qui sint alii exemplo, doctrina et morum integritate commendatos, ut merito ecclesie senatus dici possint“ [sess. XXIV, cap. 12 de ref.].

§ XVI.

Cleri receptivi definito numero carentes, qui capitulis cathedralium adnectuntur, ad certum numerum reducantur, prout opus est, et dirigantur iuxta breve

¹ Sess. XXIV, cap. 12 de ref.

² Videtur legendum iure.

³ Scilicet eo conferre, ubi.

⁴ Adde *novissimè*.

⁵ Immo in.

Pi VII Impensa¹. Redditi vero superantibus participationem addicuntur coadiutoribus parochiarum indigentium eiusdem civitatis.

Cathedralium ecclesiarum capitula, quibus adnectuntur receptivae certo numero carentes, totum exhaustum clerum episcopalis civitatis. Iam vero cum plane innotescat necessitas, omnes parochias habere presbyteriam in adiutorium parochi, ad definitum numerum sunt receptivae redigendae; et peropportune ceteris eiusdem civitatis consulendum genis parochias.

§ XVII.

Nonnullos saltem intra limites privilegii illud coarceatur, quo quaedam capitula potuntur, scilicet eligendi ecclesiae cathedralis parochum suo arbitratu, nullo episcopi assensu, aut nominandi; adeo ut episcopus, quantum in se est et episcopalis cura sinit, in rem plane influat.

Id consilii suscipiendum omnino est, tum ad vitandas, quae plerumque lites et perturbationes capitulum inter et episcopum excitantur, tum ad graviora quae inferuntur damna fidelibus, cum tales homines episcopo adprobandi proponuntur aut indigni, aut oneri impares sustinendo: aut episcopo dissentiente, aut ad nutum capituli. Enimvero non defuerunt quovis tempore capitula, quorum unum opus fuit irritum facere, quod factitatum fuit ab episcopis, quibus Tridentina synodus (sess. VII, cap. VI [lege 7]) praescribat „sollicite providere procurent, ut per idoneos vicarios etiam perpetuos, nisi ipsis ordinariis pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur... ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exercentur“. Quapropter plurimum confert, ut episcopi pleno suo iure, qui iuxta cor ipsum Dei sit, virum seligant.

§ XVIII.

Quodvis abrogatur privilegium, vel si qua involuit consuetudo beneficia a capitulis conferendi, vel ab alio, qui infra episcopum sit.

Quamquam vero institutio conferendi beneficia iure communi ad episcopum spectat, attamen sunt qui vel infra episcopum conferre possunt ex consuetudine, uti Fagnani ostendit (*de aetate et qualitate*, cap. Eam te), vel ex privilegio. Sunt enim vero capitula, quae ex consuetudine aut privilegio capitularia conferunt beneficia. At equamnam fallit, quam gravi damno id sit ecclesiae, cum saepissime indignis conferuntur? Si nominandi aut eligendi dumtaxat iure gauderent, hoc certe tolerabile malum; propterea quod episcopus remedium afferre posset, reliciendo quos indignos tali beneficio existimaret. Aat cum ipsi sint, qui conferunt, ex hoc ipso indigni capitulares multiplicantur, vimque D [hoc] addit et robur improbis et male moratis, qui contempto episcopo, nihili ecclesiasticam faciunt auctoritatem, beneficio vel invito ordinario potituri. Adeoque quam maxime expedire existimamus consuetudines et privilegia [huiusmodi], qualiacunque sint, penitus tollenda et abroganda.

De ecclesiis collegialibus.

§ XIX.

Quavis in collegiali ecclesia constabliatur parochia, quam episcopus a semetipso libere conferre possit; parochus vero praesit, et participantes adiuvant in cura animarum. Quare ubi deest, a propinquiore parochia transferatur.

Quod propositum nobis est, eo omnino recidit, ut magis actuosi reddantur cleri ecclesiarum colle-

¹ Datum 18 augusti 1819.

² Adde praecurrenda.

gialium, unexceptaque opus bene animarum vertat; siquidem adjuvare parochum tali modo, quam quod maxime tenentur. Neque augetur tantum functionum ecclesias decus et splendor; sed etiam, quantum fieri potest, collegiales ecclesias subducuntur legibus, quae illas, quae nullam animarum curam habent, suppressas volunt.

§ XX.

Attendantur insignia collegialium ecclesiarum canonicorum, cum nihil aut parum discriminis intersit inter collegialium et cathedralium et canonicorum insignia.

Rei quidem ratio postulat, ut insignia collegialium ecclesiarum inferioris ordinis sint, quam cathedralium. Secus enim imparata plerumque forent cathedralium capitula, virisque dignioribus et spectata probitate carerent, qui in pagis degentes satis B habent insignia suarum collegialium, atque iniquo animo paterentur natale solum relinquere et firmum in urbe domicilium stabilire.

§ XXI.

Debita proportione servata, quae consilia suscipiuntur pro cathedralium capitulis, eadem opponantur in ecclesiarum collegialium canonicis eligendis.

§ XXII.

Ad haec¹, ut collegialium ecclesiarum capitula, nec non ecclesias receptivae unum vel duos canonicos vel participantes habeant, qui gratis omnino adolescentulos docere teneantur.

Valde quidem prodesset, immo expediret, tum ut canonicus aut etiam aliquis ex participantibus collegialium, tum unus aut plures ex receptiviarum ecclesiarum participantibus omnino dicentur erudiendae iuventuti, et quidem nulla lucri spe allecti, quo maturius mores expolirent et vivendi rationem. Hi vero, qui disciplinae dicati, etiam chori servitio vacare nequeant nisi in diebus festis, fruuntur tamen beneficii redditibus et quotidianis distributionibus, exceptis quae sunt inter praesentes. Ita fieret, ut dum pauci in adolescentium disciplinam incumberent, neque Dei cultus neque ecclesiae functiones imminerentur.

De ecclesiis receptivis.

§ XXIII.

Ut in melius progrediantur ecclesiae receptivae, constabliatur, ubi deest, parochia; quae a propinquiori transferri potest. Omnes ad normam brevis Impensa Pi VII et satis upto statuto dirigantur. In omnibus et singulis quotidie divinum recitetur officium. Fiat episcopo copia permittendi, an non, ut ipsa participatio valeat pro titulo sacri patrimonii. Quod superest a massa, episcopi iudicio illis addicatur, qui ceteris praestant parochum adiuvando, et in negligentes p. m.² pro rata animadvertatur.

Nimum quantum compertum experientia est, quam proposita a nobis ratio peropportuna sit, per quam concordis probitatis instar, et operosiores sunt receptiviarum ecclesiarum cleri in bonum animarum. Iamvero statutum iam adprobatum in Neapolitana ditione utique sinit, nullo limite praefinito, huiusmodi participationes, sacri patrimonii loco, exhiberi posse, quod non levia damna persaepe affert; siquidem addit animum iis, qui graviter ferunt dare nomen ecclesiasticae militiae. Quocirca haec stat animo sententia, quod episcopi auctoritati id omnino permittatur, qui cui vult dat, cui

¹ Scilicet praescribatur.

² Ita in originali. Intellige, ni fallor, post monitionem.

vero non vult, abnegat. Non grave videatur quæ-
tidie in choro officium divinum recitare illis recep-
titiis ecclesiæ, ubi festis dumtaxat diebus recitatur.
Enimvero tali modo quam multi ab otio amoveantur
et dissoluta vivendi ratione; nec levi incitamento
est, quo rectius divinum recitatur officium, cum
non desint, qui nullo chori officio adstricti, aut
satisfacere domi negligant, aut perperam certe ex-
plent divini officii præceptum. — Illud autem per-
pendendum superest, utrum iam nunc expediat
præfatas conferre participationes ea lege, ut una
cum parochis convivant, et sic deinceps ad cen-
tubernalem vitam receptitios clericos adigere, pro-
posito exemplo instituti ven. Bartholomæi Hols-
hauser, et massæ redditus communi vigui addi-
cantur.

De confessariis.

§ XXIV.

*Regat ac moderetur episcopatus moralis theologiæ
studium, adeo ut dogmatica semper illud antecedit,
addiscatur sapientibus absoluteque institutionibus,
vel quoad mysticam theologiæ. Quod studium
sane consequatur praxis atque exercitatio, quæ
adprime cor hominis cognoscatur, et ad rectam
normam eorum, mendam spectata prudentia. Insuper
quam maxime adhibeat diligentiam, cum sui peri-
culum faciant in ea facultate iuniores presbyteri,
eosque identidem per temporis intervalla revocet ad
examen.*

Tali in re proposita non experientia tantum dux
fuit et magistra, sed ipse Benedictus XIV, qui in
encyclois apostolicis, datis die 26 iunii 1749, § 18,
his conceptis verbis rem plane significavit: „Haud
ignoram, sacramentales confessiones... eum quem
expectamus et summopere expetimus fructum non
parituras, nisi a probis, doctis ac in sana ecclesiæ
doctrina rite instructis poenitentiae ministris ex-
cipiantur. Quo tempore archiepiscopalis ecclesiæ
Bononiensis regimini nos ipsi præfuimus, nullum
in poenitentiae ministrum delegimus, quem aut nos,
aut alii coram nobis, prævio examine, non proba-
verint; ut scilicet solidum de moribus ac doctrina
suppeteret testimonium. Neque vero indefinitam ad
confessiones audiendas cuiquam tribuimus auctori-
tatem, sed certo ac brevi temporis spatio circum-
scriptam concessimus, ut semel probati iterum exa-
mini subicerentur, aut a nobis ipsis, aut nobis ad-
stantibus, perficiendo. Hoc autem sicut multam
confessariis molestiam, ita poenitentibus magnam
afferebat utilitatem.“ Nemini dubium est, quin
haec omnia penes ipsum episcopum sint; nec desunt,
qui hanc tenent praxim. At illud statuere uti nor-
mam communiter excipiendam, equis non videt,
quantum conferat ad exoptatam omnibus in dioe-
cesibus unam eandemque studiorum rationem? Ne
gravius videretur illic praescribi, quod alibi, et qui-
dem conterminis dioecibus plane negligitur. In-
super neminem fallit, confessarium, cuius vitae et
morum integritati non apte cohaereat, saltem quæ
satis sit, supernaturalis theologiæ, præsertim vero
moralis et mysticæ cognitio, quique humani cordis
peritia in actum redacta omnino non calleat, nedum
bene, gravioribus damnis afficere animas fidelium a
Christo redemptas. Nunc potissimum, cum in ea
tempora incidimus, in quibus plerique, perditorum
hominum exemplo decepti eorumque consceleratis
cantonibus delinunt, *non iure*, uti perhibent, suffulti,
recte agere se autumant, cum ad morum disciplinam
assumant civiles leges, quæ adversa fronte cum
catholica doctrina repugnant, nec laica potestas
deest præsidium et fulcimen præbere in eo, quod
suae auctoritatis limites excedit, et morum sancti-

tate et ecclesiasticæ potestate votitum omnino est.
Hinc emanat, ut poenitentes eandem currant viam,
quam antea, et, quod præcipuum est, cum *erroneis
conscientiis*; immo nisi quis ducem se præbeat,
corius eius passum ibunt, interioribus gratiæ af-
fectibus oburdescunt, infidelitatisque rei fiant. —
Illud ad extremum non est silentio præterendum,
quod non admodum pauci confessariorum omnino
theologiæ moralis studio valedicunt, cum pro certo
habent causæ novi periculi faciendi iterum non esse
arcessendos.

§ XXV.

*Valde prædesset dicit Caroli Borromæi vestigiis in-
sistere adprobandis et statuendis appoita facul-
tate cleri confessariis.*

Quam quod maxime conferret, ut quoad eius
feri poterit, sacerdos magis idonei et efficaci ad
excitandum pietatis, orationis et ecclesiastici sibi
spiritum, cleri statuerentur confessarii. Siquidem
magis ponderis est, quod divus Borromæus in pro-
vinciali synodo II [§. II] § XXVI sancivit: „Dia-
coni, subdiaconi et reliqui clerici inferioris ordinis...
constentur iis tantum sacerdotibus, quos ad audien-
das eorum confessiones idoneos episcopus et in urbe
et dioecesi comprobabit; dummodo talis sit numerus
eiusmodi sacerdotum, ut confiteri volentes delectum
habeant inter illos.“ Dein in Instruct. confessorum
subdit pro universo clero, „neminem ex clero sæ-
culari constituentem audiat, nisi ad id specialiter de-
legatus sit.“ Heic vero præterire nolumus, quod
in archidioecesi Neapolitana et alibi idipsum pro
inferiori clero factitatum esse deprehendimus.

§ XXVI.

*Præscribat, ut omnes sacerdotes sæculares necnon
confessarii regulares adiant congressibus institutis
ad dissolvendos casus in moralis theologia et ad
sacros ritus; et quoad casus, ut scriptam exhibeant
solutionem. In omnibus dioecibus norma illa
præscripta a Bened. XIV [lege XIII] in appen-
dice XVII. Romani concilii, quod ad rem propo-
sitam spectat, statuatur; atque in quavis episcopali
urbe Alesiasticis doctioribus negotium committatur
ad examen revocandi quicquid a singulis cleri
solutum, qui rem cum præfectis ipsis agant, ut
sententiam ferant.*

Sublato enim incitamento solutionem tum ca-
suum moralium, tum sacrorum rituum scriptam ex-
hibendi, quam pauci supersunt, qui sedulam illis
dant operam; et congressus academici plerumque
oblanguere videntur, nec ullam afferunt utilitatem.
Quare huiusmodi oneri subiiciantur omnes cleri sæ-
culares sacerdotes, uti sancitum fuit a sacra congre-
gatione in *Larinensi* die 30 augusti 1752, nec non
confessarii regulares, ut una eademque norma ha-
beat in conscientiis ad veritatem dirigendis. Item
illi ipsi sacerdotes regulares non confessarii, quorum
religiosa familia, cum sit infra numerum a s. cano-
nicis præfinitum, episcopali iurisdictioni subiicitur.
Atque hinc non est quod pluribus dicatur, tali onere
eximi propter ætatem sexagenarios, quique iustam
præ se ferrent causam cognitam ab episcopo.

Quoad poenam vero irrogandam iis, qui præ-
dicta servare negligunt, illud statuendum potissi-
mum videtur, privandos omnino esse spe beneficii
vel officii ecclesiastici consequendi, et modice
muletandos in bonum seminari; iis vero, qui sol-
vendo non sunt, comminandam suspensionem a
missa celebrandâ per aliquot dies. Inficiandum non
est, quod sacra congr. Concilii in *Larinensi* die
30 augusti 1737, præscripsit, non esse irrogandam
suspensionis poenam ab episcopo appositam, sed
potius mulctandos drachma una parochos, dimidio

autem ceteros sacerdotes. At tunc temporis alia suppetebat media curiis episcopalibus, quibus carere nunc. Quapropter, ne delinquentibus et contumacibus praebetur aesa frequentius relabendi, permittatur quoque suspensionis poena arbitrio episcopi.

De concionatoribus et sacris oratoribus.

§ XXVII.

In qualibet dioecesi instituantur schola ad sacrorum oratorum ingenia perficienda, quae ad eloquentiam scientiam coniunctas habeant exercitationes, quibus omnes ad unum iuniores tenentur sacerdotes. Vetetur omnino divini verbi praedicatio iis, qui episcopalibus litteris ad hoc datis careant, quas illi praevis examine consequuntur. Illud etiam ratum habeatur, quod unusquisque in eo genere eloquentiae versetur, cui ab episcopo destinatur. Commendet episcopis, ut in quavis dioecesi nonnulla operariorum congregatio instituantur.

Equemnam fallit, rhetorice elementa in ludo litterario percepta, satis plane non esse, quibus sacer fiat orator? Quod si nulla suppetat ratio, per quam clerus iunior ad conciones habendas instituitur, proposito exemplari sacrae Scripturae et sanctorum ecclesiae patrum, carebit certe dioecesis compluribus evangelii praecoribus, qui idonei et aptiores sint ad meliorem frugem fidelibus revocandis uberisque fructibus pariendis divini verbi praedicatione. Quapropter necesse omnino erit iuniorum sacerdotum animos amovere a puerili studio temere colligendi tot concionatorum volumina, quibus profecto inhiant non alia de causa, nisi quod seipsos noscunt earum pauperrimos notionum, quae quam maxime opus habent; et [eos] revocare ad illa studia, quae ad sacram eloquentiam coniunctas apteque cohaerentes habent exercitationes, duce et auspice praestantissimo praecore, cui in praecceptis tradendis basis sit et fundamentum praedicare Christum, et hunc crucifixum, et sacram pubem ad illam normam reducat habitam ab ipso Domino nostro Iesu Christo et sanctis ecclesiae patribus. Hinc sibi metipsum pervenire potuit Benedictus XIV (inst. I, l. IX [lege inst. LIX], n. 14) haec scribens: „Notum omnibus facimus, non futuros modo peritissimos viros, qui grammaticam et humaniores litteras edoceant, sed excellentem quoque eloquentiae professorem, quae necessaria prorsus ecclesiasticis habetur, ut clerici verba ad populum faciant, christianae legis disciplinam explanent, aliisque rite muneribus perfungantur. Deus ipse in sacris litteris sermonis ornamenta saepius adhibuit, ut comprobatur Mabillonius¹. Ceterum quantum acuminis [in sacris] divinarum vatum meditationibus adest! quanta in elocutionibus gratia! quanta troporum et figurarum varietas! Quis non miretur in moralium libris brevitatem et apophthegmatum energiam? In prophetis virtutis ac vitii expressas ad vivum imagines et obiurgationum minarumque pondera?“

Hinc dimanat necessitas in quavis dioecesi academicos congressus constabulandi; iuniores vero sacerdotes illos adire teneant usque dum sui periculum fecerint, et per epistolas datas ab episcopo conciones habendi copia ipsis fiat.

Iam vero cum satis superque experientia comprobatum sit, quod aegre sacras habendi conciones munus suscipit, qui a iuventute sua usum non habuit; hinc optandum omnino foret, ut sacerdotes, et praesertim iuniores, per menstruas vices aut hebdomadicas conciones ad populum habendi onus susciperent, ad episcopi voluntatem, per dies festos,

¹ De studiis monasticis, part. II, c. 11.

et quoties solemniorum dierum vel temperum ratio postulat. Ita enim exercitatus in dicendo, et quidem aliis atque aliis generibus, illos reddit episcopos, quos magis aptos atque idoneos existimat.

Illud extremum commendat Vaticana synodus, ut in qualibet dioecesi instituantur sacerdotum congregatio, qui sanotis missionibus vacent; quique dum in iis, quae spiritus sui sunt, perficiendis curam impendant suam, aptiores promptioresque praesto sint, quoties ab episcopo arroseantur missiones sacras susceperunt aut spiritualia exercitia per universam dioecesim.

De exercitiis spiritualibus.

§ XXVIII.

Prascrībatur, aliqua poena irrogata, omnibus et singulis sacerdotibus, ut per annum in aliquam religionem domum recedant piisque exercitationibus ea, quae sunt spiritus, curent; et defectu vero, utcumque episcopus statuat. Etiam atque etiam commendatur episcopis, ut omnem operam dent, quo quisque in sua dioecesi vel saltem in quavis provincia ecclesiastica piis exercitationibus habendis aptam domum instituat; omnia vero, quae ad rem propositam spectant, in relationibus ad sacra limina significentur.

Pontifices Romani solertia vere admirabili nunquam non destiterunt clerum excitare, ut piis exercitationibus ea, quae sunt spiritus, sedulo curarent. Quare Innocentius PP. XII² ad rem facilius perficiendam in litteris encyclicis, per sacram congregationem Episcoporum et Regularium datis die 9 febr. 1700³, ordinarios admonet et hortatur „ut fructu, qui sane uberrimus ex praedictis spiritualibus exercitiis percipitur, opportune proposito et explicato, universos ex clero sibi subiectos, sed praecipue animarum rectores, confessarios, canonicos, aliosque beneficiatos, chori servitio adstrictos, diligenter excitent ad eadem exercitia, saltem semel in anno, peragenda in domibus religiosorum societatis Iesu, seu presbyterorum congregationis Missionis, si adsint; sin minus in alia pia, seu regulari domo ab ipsis ordinariis ad id designanda et adprobanda“. Quo facto, plenariam indulgentiam impertire dignatus est, et eximere per eos dies a sua residentia parochos aliosque beneficia ecclesiastico gaudentes, eisque induluit, ut vel absentes beneficii fructus perciperent, nec non quotidianis distributionibus [fruerentur], modo iis facta sit copia ab episcopo, et in cura parochiae operam conferant suam idonei oeconomi. Id enim vero si satis est ad probos et dociles excitandos, tanti non est, ut excitet illos, quibus magis ac magis opus est⁴. Adeoque poena iis irroganda omnino est, quoties non ex sancta causa praefatis piis deant exercitationibus, stas ab episcopo temporibus: quae poena esset suspensio a divinis per quinque et decem dies.

De academicis religiosis.

§ XXIX.

Etiam atque etiam episcopis commendatur, ut quis academicus congressus instituantur de omnibus, quae ad religionem spectant, in episcopali urbe cuiusque dioecesis; et alter pro singulis provinciis in urbe metropolitana, ad illorum uberiores institutionem, qui nomen ecclesiae dederunt. Insuper congressuum numerus definitur, qui quotannis habeantur; et quid agatur, in relationibus ad sacra limina significentur.

¹ Vocula delenda.

² Immo Clemens XI.

³ Lege die 1 febr. 1710.

⁴ Scilicet his exercitiis.

Ad alacriorem ingeniorum exercitationem nunquam Romani pontifices desisterunt academicos congressus promoveri et stimulos peribelle currentibus adhibere. Quemadmodum vero refert pater de Anaveda in oratione habita in institutione academiae sacrorum rituum, Benedictus XIV non modo revocatos voluit in aulam pontificiam quatuor ex principibus facultatis academicis congressus, sed ipsemet persaepe intererat, immo ipsa praerat. Non minorem dent operam episcopi instituenda, quaeque in sua dioecesi, congressibus academicis a clero dioecesano aduendis; atque etiam in ecclesiastica provincia, quo alacriora diversarum dioecesium ingenia perficiendi gratia convesire satagant. Ita enimvero clerus continenter in studium, praestans quidem et proficuum, incumberet; unde otium arceretur et omnis turpis cupiditas; acquisitis ditior scientiis, quae vivaciores usque vigere, peropportune dignosceret, quibus appetitur artibus religio et fides, et quibus armis conferta hostium agmina disticerentur. Quo facto ab humili abiectoque statu sese relevaret, quo nonnullae provinciae miserandum in modum prolapsae sunt; nec omnino desesset, unde eruditioribus sapientioribusque invideret, Deo optimo maximo opitulante. In actum igitur referre huiusmodi academias praesertim haec nostra aetate, quam plurimi interesset, susceptisque votis expetendum. Filii enim tenebrarum magis sapere se iactitant, quam filii lucis, qui tanta tanta iniuria hostiliter illata aequo animo ferenda? Cultura quidem cleri eo celsitudinis sese extollat, ut ceteris omnibus vel sapientioribus antecellat; praeterea se ferat, qualis fuit ab initio, principium, fons et magistra omnium disciplinarum, quae laicae studiorum scatent universitates. Atque haec de necessitate religiosorum congressus academicos instituendi, deque maxima, quae in clerum redundat, utilitate.

De praecceptoribus publicis et privatis.

§ XXX.

In integrum restituantur, quod officii et obtemperantiae debent in episcopos publici et privati praecceptores, et vel in primis qui ecclesiasticas scientias tradendas suscipiant.

Apostolis quidem atque una cum illis Redemptor noster Iesus Christus onus docendi fideles episcopis commisit quid credere, quid agere deberent. Apte omnino cohaeret cum istiusmodi officio ius illis collatum ludis litterariis, gymnasiis, scholis advigilandi, ea mente, ne tenellulae puerorum mentes inficiantur eiusmodi rudimentis, quae catholicae doctrinae adyerantur, atque ut adolescentes ad praescriptam evangelii normam instituuntur. Hinc colligere erit, quot et quantis officiorum vinculis obligantur praecceptores in episcopos, quae omnia ad unum a sacris canonibus significantur. Re quidem vera qui docendi munus suscipiunt, emittere tenentur fidei professionem apud episcopum suum, iuxta constitutionem Pii IV, cuius exordium est *In sacrosancto*. Quapropter Coloniense concilium III praescripsit, neminem posse docere, nisi qui praevio examine quoad fidem et morum integritatem idonei ab episcopo iudicantur, etiamsi a municipio stipendio conducti (Lit. Quoad institutionem cap. 17)¹. Insuper Benedictus XIV litteris encyclicis datis [ad episcopos Italiae] die 26 iunii 1754, scilicet *Cum religiosi*, eadem prorsus repetens, quae fuerunt a Leone III

¹ Legendam esse.

² Videtur agi de praescripto concilii Coloniensis II anno 1549 celebrati. (Lit. Quoad institutionem cap. I). Mansi, XXXII, 1267 sq.

³ Lego „Leone X in Lat. conc. V disposita“; scilicet in constitutione *Supernae dispositionis*, data tertio nonas maii

in Laterano, quae disposita, ad effectum revocant illis conceptis verbis „ut magistri et magistres doctrinam tradant christianam“. Ad extremum Tridentina synodus, regula septima de libris prohibitis decreto sancivit, ne praecceptores in manus traderent discipulorum libros de obsecris tractantes vel impietatem in animos inducentes; atque illud addit: *ut severo ab episcopis puniantur*. Quid plura? In sess. XXII, cap. VIII revocat episcopos ad auctoritatem suam sustinendam vigilando et aduendo collegia et scholas. Nunc vero cum ludi-magistri, omni excusato auctoritatis iugo, nihili habent iura episcoporum quoad scholas, hinc iterum atque iterum ad canonum praescripta confugiendum esse existimamus; et vel in primis pro eo, atque [lege quod] ad ecclesiae ministros spectat, qui humaniores perinde ac severiores disciplinas tradendas suscipiunt, omnino necesse esse, ut nemo illorum magisterium lineat, nisi ex episcopi auctoritate in scriptis, irrogata poena suspensionis a sacris ad aras operandis. Quae docendi facultas non datur, nisi episcopalis curia certior fiat vel summam *de vita et moribus*, et quodam facto periculo in ipsa curia de idoneitate; haec autem facultas quotannis, vel ad summum biennii spatio exacto repetatur.

De vita et honestate clericorum.

§ XXXI.

Interdicatur clericis negotiationes impropriae artificiali sine venia episcopi, nec non quocumque seu publico seu privato nondum iure vetito munere fungendo, quod laicorum est, cum copia nulla ab episcopo in scriptis facta sit. Irrogetur poena suspensionis ab officio ipso facto incurrenda illis, qui dant operam negotiationi propriae et munitis obsecris a iure vetitis: nec non illis, qui sine venia episcopi operam in negotiatione impropria, aut in privatis et publicis munitis fungendis impendant.

Non est impropria negotiatio interdicta, quippe quae praescriptos a lege non excedit fines, et dum victui necessaria praebet, neque a rebus divinis clericos abstrahit, neque illos implicat negotiis saecularibus sum dedecore clericalis status. Reapse tamen comperimus illam damna ipsa ferro, quae a negotiatione propria dimanant, specie quidem impropriae simulata. Ita, exempli gratia, sunt qui in suis praediis studium conferunt in propagandis pecoribus, quae ipsi a se in nudinis vendenda curant. Non desunt qui causas praetextunt suppetias domui ferendi; adeoque ipsius ecclesiae praedia conducunt rebus campestribus unice studentes, magnisque quaerendis comparandisque emolumentis. Alii machinas dirigendas suscipiunt suas vel etiam alienas ad maiora captanda lucra. Alii demum, ut de ceteris conticescam, edendis et vendendis libris, et quidem non suo Marte elaboratis, dant operam, omnia in quaestum conferentes.

Quod vero ad munia propria laicorum spectat, non iure vetita, non pauci occurrunt ecclesiae ministerio addicti, qui sacerdotii characterem dedecorantes villicos agunt, rei familiaris curatores, et ceteros eiusdem furfuris famulatus ab ecclesiastica dignitate prorsus abhorrentes. Quamvis vero iusta de causa aliquo fungi possint munere publico ad bonum commune, uti retinendum censuit Tridentina synodus (sess. XXIII, cap. I de refor.), tamen notam quamdam inurunt sacerdotali ministerio; nec raro accidit, ut sacerdotes ipsi se deducantur, ut in actum redigant ratione officii leges rei catholicae adver-

1518, n. 89. Mansi XXXII, 900. Cf. Bened. XIV, Instit. eccl. IX, n. 18.

¹ Subintellige clericis.

vantes, contra leges et ecclesiae iura agant, in eorum ipsam episcopum provociter contumendo.

His adamussim perpenis, equis non videt, nequam clericis permitti posse, ut arbitrato suo negotiationem impropriam exercent, aut manibus laicorum propriis ipsi fungantur seu publicis seu privatis, necdum a iure prohibitis, cum nemo iudex sit in causa propria? Ideo lata lege vetentur, quaecumque sint negotiationes, nisi accedat venia episcopi, quae in scriptis fiat, neu fines excedant, intra quos illis copia facta est. Ita enim vero praescribendum censuit in I provinciali concilio divus Carolus Borromeus, cum ageretur de negotiis saecularibus a clericis fugiendis¹. Nec ab huius praescripto recesserunt episcopi ecclesiasticae provinciae Vercellensis, qui litteris eodem exemplo scriptis die 18 novembr. 1849 „monendum clerum censuerunt, non posse quemquam absque episcopi venia civilia officia acceptare; quam veniam ordinarii lubenter indulgebunt, ubi peculiaris rerum adiuncta suadeant. Notissima sane sunt Apostoli verba: *Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus*." Quae cum ita se habeant, nos pro temporum iniquitate existimamus conciliari lege irrogandam suspensionem ab officio et beneficio ipso facto incurrendam non solum in clericos, qui negotiationes proprias, nec non officia, quae laicorum sunt, usque nunc interdicta, exercent, verum etiam in eos, qui negotiationem impropriam, et praefata officia, nondum interdicta, nulla obtenta venia ab episcopo, obeunda suscipiunt.

§ XXXII.

Constitutio Sixti V confirmetur, scilicet Cum sacrosanctum², qua praescribitur omnibus et singulis clericis, ut talarem vestem sibi continenter induant.

Scimus equidem, in iure poenas perquam graves intermigi clericis, qui ecclesiasticam vestem sibi induere renuunt. Quoad vestis vero formam, etai nihil statutum sit decretalibus, et patres concilii Tridentini satis habuerint sancire, illos, qui ecclesiae nomen dederunt, „vestem sibi induere eorum ordini et dignitati congruentem, iuxta episcopi ordinationem et mandatum“ (sess. XIV, de ref., cap. VI); tamen Sixtus V praefata constitutione vestem talarem significavit, et praecipit omnibus et singulis e clero illam sibi et continenter induere. Ab illo aevo accidit, sicut Benedictus XIV testatur (in Inst. eccl. LXXI, n. 3), „sedia apostolicae auctoritate, maximoque studio defendi eos episcopos, qui vestis oblongae usum ecclesiasticis praeciperent.“ Et re sane vera quoties ab episcoporum decretis provocatio facta fuit, qui verbis bullae Sixti V assentiebantur, sacra congregatio Concilii, si aliquoties saucitas imminuit poenas, numquam non destitit propugnare decretum et edictum episcopi. Immo Benedictus XIII in Romana synodo habita 1725 (titulo XV [lege XVI], cap. III), praecipit episcopis, ut suarum dioecesium sacerdotibus mandent, omnino retinendum edictum cardinalis Paulucci vicarii Rom. urbis, ubi sess. II, sicuti videre est in appendice [n. XVIII] ipsius concilii, iuxta decretum sacrae Concilii congregationis, datum die 13 septembris 1677, indictum fuit „ne clerici ab ortu solis ad mediam noctis horam breviori habitu utantur, sed talarem continuo deferant“; dumtaxat deferatur cardinali vicario aut ei, qui vires illius gerit, permittere neum vestis brevioris vel iter agentibus, vel alia sontica causa. Quamquam

¹ Pars II, n. 26, ubi tamen id, quod hic poscitur, minus saltem clare continetur.

² Data 9 Ian. 1569.

³ Vocula delenda.

vere id edictum fuit in unam Rom. provinciam, tamen episcopi fuit tutissima norma, per quam in integram restitueretur Sixtina constitutio. Nunc potissimum, cum specie vestis brevioris sacerdotes, qui a recto tramite miserum desciverunt, tunicatos ac palliatos vel etiam sagatos, pileolo aperte capite, quod risum movet, esse conspicuos praebent, necesse esse existimamus conciliarem canonem apposite conficiendum.

§ XXXIII.

Graviores poenas irrogentur clericis, qui temerario ausu uxores ducerent ad normas a iure civili praescriptas, vel qui ad laicas auctoritates confugiunt in negotiis ad ecclesiam spectantibus, vel in ipsos ecclesiae ministros; simul interdicitur clericis interesse ludis publicis etiam licitis, ratione scandali.

Maximo dolore animi intuemur non raro ecclesiae ministros mente prorsus desipientes eo pravitatis delabi, ut matrimonium ineant ad normas civili iure praescriptas; proh! miserum caput. Quo melius tam gravibus malis occurretur, quam maxime conferret, Vaticanum¹ concilium in horrenda quidem erumpens verba, caelum terramque obstans, gravissimas expeditissimasque irroget² poenas tanto scelere inquinatis. Ad rem propositam revocamus in mentem, quod Pius VI rogatus: „Qua ratione procedere debeat episcopus, et quibus poenis subicere pastores aut clericos, tum saeculares tum regulares, sive cum exemptione, sive sine exemptione... (Dub. VIII), qui sprete lege ecclesiastica aut votorum nuncupatione temerario ausu matrimonium attentaverint“, respondit: „Nulla esse matrimonia contracta tam a regularibus, quam ab ecclesiasticis saecularibus ad aliquos sacros ordines promotis; et utrosque nedum in excommunicationis sententiam ipso facto incurrisse (Clem. cap. unico de consanguin. et aff. [IV]), sed etiam tamquam bigamos irregularitati obnoxios esse (cap. ult. de bigamis non ordinandis [I, 21]), neque absolvi posse, nisi derelictis foeminis et publico scandalo reparato.“ Iam vero ex Fagnani verbis (in cap. Quod a praedecessore, de schismat. n. 92), beneficiati „per excommunicationem postea incurram beneficiis antea canonice obtentis non sunt ipso iure privati (cap. Dilecti [8], de except. [II, 25]). Immo nec sunt privandi per sententiam, nisi per annum in excommunicatione inordinerint: cap. Rursus II quaeest. 3 Gloss. fin. in cap. Cum bonae [8], de aetat. et qualit. [I, 14]“. Insuper, quo in poenas bigamiae similitudinariae incurritur; scilicet in suspensionem ab officio et beneficio, praeter quod ausi sunt inire coniugium, requiritur, ut rem habuerint cum muliere, iuxta cap. Quotquot 27 quaeest. 3, quod difficillimum probatu est. At vero nequitia temporum expostulat, ut rei tam nefario crimine contemnerati expeditis poenis afficerentur. Ideoque plurimum conferret declarare, quod pro simplici ducendi uxorem ausu incurritur ipso facto in poenam suspensionis ab officio et beneficio, et fructus seminaris adiudicantur. Quod si in excommunicatione clericus obduerit, ipso facto amittat etiam beneficium.

In eos autem, qui in ecclesiasticis rebus, vel contra ipso ecclesiae ministros, licet extra iudicium agant, ad laicas auctoritates confugiunt, oportet, ut patres concilii animum intendant. Siquidem ipsi parvi aut nihili faciunt ecclesiae disciplinam, omne fraenum excutiunt cervicibus, alias atque alias iterant vexationes, unde graviora scandala dimanant. Nimirum quantum compertum nobis est atque exploratum poenas perquam severas a iure canonico

¹ Legendum ut Vaticanum... irrogaret.

irrogatas esse, scilicet, ut scripsit De Nigris (Tract. A de vacatione benef. cap. 56): „Clericus recurrens ad iudices laicos animo obtinendi iustitiam ab officialibus principis, contemnit potestatem ecclesiasticam contra dispositionem sacerdotum canonum¹, bullam Caenae et constitutiones apostolicas Martini V^o et Innocentii VIII°, quae ipso facto declarant ex hoc capite clericum excommunicatum, et beneficiis privatum denuntiant.“ At haec legis sanctio inter canonici iuris consultos non parvi certe ponderis excitat controversias, utrum in irrogatam poenam incurrendam sit satis dumtaxat provocatio ad laicam potestatem, an requiratur, ut res ipsa ad effectum sit perducta. Iam vero ex Bonacinae² verbis hauritur, quod prior sententia est probabilior; tamen ad removendas controversias omnino expedire authenticam declarationem arbitramur³.

Denique plurimum interest praescribere, clericis omnino abesse a ludis, licet non prohibitis, in cauponis, forensium officinis, vulgo dictis *Caffé*, atque aliis aliisque locis publicis, ratione scandali sub poena irroganda ad arbitrium episcopi.

De ordinandis.

§ XXXIV.

Eorum, qui initiandi sunt sacerdotali ministerio, et ordinandorum idoneitas probetur intra seminarii claustra, exceptis iis, qui alicuius conspicuae sunt dioecesis, quibus instituendis aliter prospici potest. Sex ante menses, quam ineant subdiaconatum, aliquam adeant religiosam domum, ubi in piis exercitationibus incumbentes accuratius revocent ad examen vocationem suam ad opus sacerdotalis ministerii. Subdiaconorum aetas ad duos et viginti annos exactos reducenda, rata permanente quatuor et viginti annorum aetate incepta pro iis, qui ad diaconatum sunt promovendi; et annorum quinque et viginti saltem inceptorum pro iis, qui ad sacerdotii dignitatem progrediantur. Tandem in dispensationibus sola ecclesiae utilitas et necessitas spectetur.

Rerum experientia nobis suadet, clericorum vocationem non semel, sed iterum iterumque ad examen sedulo revocandam. Cum quo nimis apte cohaeret, quod divus Chrysostomus scribebat (Hom. XVI in Tim.): „Non ex prima probatione, nec secunda, nec tertia, sed ubi consideratio diuturna praecessit, exactissimaeque discussio, tunc imposito manus.“

De sacro patrimonio.

§ XXXV.

In integrum omnino restituatur, quod dispositum fuit, a synodo Tridentina (sess. XXI, cap. II), videlicet neminem ad sacros ordines promoveri absque ecclesiastico beneficio „quod sibi ad victum honeste sufficiat“ aut patrimonio, vel aliqua pensione „quae eis ad vitam sustentandam satis sit“. Severioras poenae irrogentur in eos, qui fictitia exhibent patrimonio; et illud adprime confirmetur, teneri curias ecclesiasticas, sedulas praemittere instructiones, quoad vim et titulorum veritatem sacris ordinationibus inservientium.

Dioeceses nostras in Neapolitana ditione circumspicientes, deprehendimus, summam pecuniae imperatam pro sacro patrimonio longe abesse ab eo, quod dispositum fuit a synodo Tridentina. Enimvero si inspectatur summa illa pecuniae, quae a synodo dioecesis statutata fuit, vi bullae *Specula-*

torae Innocentii XIII°, ipsa quidem nostra aetate pro immutata rerum ratione vitae sustentandae haud sufficit. Si quae in pactis conventis an. R. S. 1818 inter Rom. sedem et utriusque Siciliae regem, statutata fuit, scilicet quinquaginta ducatorum a vectigali immunium; haec, praeterquam quod nimis arcta et exigua facta est, tam multis obnoxia fuit temporum vicissitudinibus, quibus ad incitas redacta est. Re sane vera in actis post pacta statutata declaratum fuit primo, summam quinquaginta ducatorum esse intelligendam, a vectigali non immunem; quoad beneficia vero cum onere missarum infra centum, has non esse necessario deducendas. Postea parvum patrimonium permissum fuit quatuor aut quinque et viginti ducatorum pauperibus dioecesis, et quae sunt sacerdotibus inopes; tum concessum idem fuisse novimus omnibus dioecesis, modo illud ipsum quaevisissent. Hinc copia facta fuit pro quavis simplici et tenui quoque atque exigua capellania ad titulum sacri patrimonii, tametsi sacerdos nihil ad assem percipere potuisset, praepeditis missam celebrando. Denique cum ecclesiarum receptitiarum participatio possit etiam esse patrimonii titulus, quae quippe in ecclesiis receptitiis *innumeratis* parum aut nihil ab initio exhibent, atque nullam, aut exiguam reulam, existimatum est id sufficere posse pro sacri patrimonii titulo. Inde fit, ut ad sacros ordines promotus per decem, quindecim et viginti annos perceptione pro sacro patrimonio statutata careat, usque dum propter antiquitatem ad integram partem percipiendam perveniat. Ex hoc fonte quam multi sacerdotes sunt in ecclesia Dei, quorum nulla est necessitas, et nulla utilitas in ipsam redundat; neque perraro sine vocatione statum sacerdotalem ingrediuntur, cum patresfamilias quorum res arcta domi est, in id incumbunt, ut filii ineant

sacerdotium, ea mente, quo minus impendant in eo ingressi curriculo, nequaquam inspectis quae alius sunt naturae. Ipsi enimvero auctores et suasores sunt compluribus sacerdotibus sacrum ministerium pro derelicto habere, ut, quae ad victum sunt necessaria, abiecta omni dignitate, sibi comparent. Ut patris omnia complectar, ipsi sunt in causa, cur plerique alienas pererrent dioeceses, avvocato animo ab omni pietatis studio. Quibus accurate perpensis, illius sumus opinionis, ut Vaticanum concilium tales praescribat normas, quae latum unguem non discedant a praescripto concilii Tridentini quoad sacrum patrimonium. Praesertim vero confert, ut summa pecuniae non sit minor ducentorum et quadraginta *Francorum* quotannis exigenda, detractis vectigalibus cuiuscunque generis, ne excepto quidem onere missarum. Quocirca statuendum putamus adangeri a synodo dioecesis *taxam* pro sacro patrimonio iuxta mentem concilii Tridentini, et inspecta locorum conditione, ita tamen, ut praefata summa pecuniae numquam imminuatur.

Neque ab huiusmodi consilio suscipiendo amoveat formido, ne pauciores ineant sacerdotium. Si quidem haec animadversio neque nos praeterivit: cum nobis ob oculos obiectae fuerunt encyclicae litterae datae die quinta novembris 1848, quibus tu, pater sanctissime, ab inculcando non desistebas episcopos, ut illos ad sacros ordines promoverent, qui „accurate exquisitaeque explorati, ac virtutum omnium ornatu et sapientiae laude spectati dioecesis usui et ornamento esse possunt“. Et apposite quidem significabat: „Melius enim profecto est, ut sapientissime monet immortalis memoriae Benedictus XIV decessor noster, pauciores habere ministros, sed probos et idoneos atque utiles, quam

¹ Dist. 96, can. 1.

² Bulla *Ad reprimendas* data 1 febr. 1488.

³ Bulla *Officii nostri* data 25 ian. 1489.

⁴ De bulla Caenae disp. I, q. 17, p. 1, n. 28.

⁵ Cfr. bulla Pii IX *Apostolicae sedis* data 12 oct. 1860, sect. I, art. 6.

¹ Datae 4 nov. 1694.

² Legendum *significabas*.

plures, qui in aedificationem corporis Christi, quod A
est ecclesia, nequaquam sint valituri.⁴

De studiis clericorum.

§ XXXVI.

*Mixta docendi forma etiam atque etiam servetur in
omnibus scholis latinarum litterarum studio addictis.*

Neminem praeterire existimamus illam, quae,
diu non est, quaestio: inter Galliae episcopos exorta
fuit, utrum in litteris latinis edocendis et eloquentias
praeceptis tradendis evolvendi dumtaxat forent
classici ethnicorum libri, an sanctorum patrum opera
christiana sapientia plane referta, an utrisque simul
animum clericalis iuventus adiciat. Nimium quan-
tum celebrantur, quas sanctitas tua encyclicas lit-
teras dedit ad rem propositam die 21 martii 1853
Galliae episcopis, quibus finem imponens dissidenti-
bus, aiebat: „Pergite, ut facitis, nihil unquam in-
tentatum relinquere, ut adolescentes clerici in vestris
seminariis ad omnem virtutem, pietatem et eccle-
siasticum spiritum mature fingantur, ut in humili-
tate crescant, sine qua nunquam possumus placere
Deo, ac simul humanioribus litteris severioribusque
disciplinis, potissimum sacris, ab omni prorsus cuius-
que erroris periculo alienis, ita diligenter imbuantur,
ut non solum germanam dicendi scribendique ele-
gantiam, eloquentiam tum ex sapientissimis sancto-
rum patrum operibus, tum ex clarissimis ethnicis
scriptoribus ab omni labe purgatis addiscere, verum
etiam perfectam praecipue solidamque theologiarum
doctrinarum, ecclesiasticae historiae et sacrorum
canonum scientiam, ex auctoribus ab hac apostolica
sede probatis depromptam, consequi valeant.“ Hoc
porro venerabilissimo oraculo procepto contigere
omnes Galliarum episcopi, intentique docilem ani-
mum ad ea mandata peragenda converterunt; atque
omnibus in ludis litterariis clero addictis omnes ad
unum mixtam tradendam disciplinam susceperunt,
exercendis adolescentium ingenii delectis sanctorum
patrum operibus, et praestantissimorum ethnicae
antiquitatis scriptorum, quae omnino forent omni
labe purgata. Iam vero nos, quotquot sumus, vota
suscepimus, ut eadem methodus universo clero prae-
scribatur a concilio Vaticano, quanta maxima inspecta
utilitate, quae exinde in ecclesiam et clerum ipsum
satis superque derivatur.

§ XXXVII.

*Describatur ordo studiorum dandus clericis, iuxta
quem singulorum idoneitas dignoscatur promoven-
dorum ad presbyteratum; alius vero, inito sacer-
dotio, ad ingeniorum perfectionem.*

Adprime consulendum, quo arceatur periculum
in cleri disciplina volutandi libros, qui simulato re-
ligionis adaspectu pectora inficiunt venenatis doc-
trinis. Solemni modo celebrentur examina, con-
fecto annuo studiorum curriculo, qua ab seminarii
alumnis, qua ab externis. Et quo res uno eodem-
que modo sese habeat, episcopi eiusdem provinciae
tam in synodis provincialibus, quam in congressibus
quotannis habendis, hanc suscipiant curam dignissi-
mam certe episcopatus. Quo autem unus et idem
sit studiorum ordo et doctrinae unitas in omnibus
cleri scholis, et quo scopus attingatur, per quem
tirones levitae, pro eo atque par est, ea sint scientia
praediti, quae in ecclesiae bonum vertat, expedire
arbitramur proposito modo rei consulendum. Ast
illud non est silentio praeterendum, Tridentinam
synodum nonnulla significasse studia, quibus opus
esset ad clerici institutionem, at nostra haec aetas
iure suo postulat, ut absolutissimus studiorum ordo

⁴ Addita correctio: *illam quaestionem, quae paucis abhinc
annis inter etc.*

describatur. Quod quidem sanctitas tua haud diu
est cum ad ditionis Austriae episcopos encyclicas
litteras dedit die 17 martii 1856, sua maxime in-
teresse significavit, scribens: „Summa contentione
omnia conamini, ut in vestris praecipue seminariis
optima ac plane catholica vigeat studiorum ratio,
qua adolescentes clerici vel a prima pueritia per
probatissimos magistros ad pietatem omnemque
virgitem et ecclesiasticum spiritum mature fingantur,
ac latinae linguae cognitione et humanioribus lit-
teris philosophicisque disciplinis ab omni prorsus
erroris periculo alienis sedulo imbuantur. Atque in
primis omnem adhibete vigilantiam, ut cum dog-
maticam, tum moralem theologiam ex divinis libris
sanctorumque patrum traditione et infallibili ec-
clesiae auctoritate haustam ac depromptam, ac
simul solidam divinarum litterarum, sacrorum cano-
num ecclesiasticaeque historiae rerumque liturgi-
carum scientiam congruo necessarii temporis spatio
diligentissime addiscant.“ Ne autem, uti ab initio
diximus, inducantur, maximo clericalis studiosae
juventutis periculo, recentiores institutionum libri,
noxii quidem et erroribus infecti, experientia edocti
precamur et obsecramus, ut tantae consulatur ne-
cessitati. Et ad id satis esse arbitramur, si vel
apostolica sedes identidem indicem diversorum li-
brorum quoad singulas scientias sufficiat, vel quoad
illorum delectum prospiciant episcopi omnes cuius-
vis provinciae una cum metropolita.

De seminariis.

§ XXXVIII.

*Opus omnino foret, ut probatissimorum hominum
coetus, ad hoc arcessitus, quoad substantiam prae-
scriberet vivendi normas tam pro seminariis alumnis,
quam pro clericis domi suae degentibus; definire
autem adiuncta rerum et secundas dioecesanis et
provincialibus synodis remittatur.*

Nimium quantum prodesse istiusmodi normae
prescriptae; ita una eademque esset educatio mo-
rumque disciplina ecclesiasticae iuventutis. Exula-
rent certe tot deformitates pessimo publico¹ inductae
arbitrio iuventutis educatorum: et amoverentur im-
pedimenta, quibus ephabi a servanda seminarii
disciplina abalienantur, inspecta aliena. Sed quo-
niam istiusmodi normae, quoad morum disciplinam,
illuc spectant, ut pietas, orationis studium et zelus
ecclesiasticus altiores agant radices in adolescentium
animis, ita expediet, ut praescribatur in quovis
seminario aliquis animarum moderator: qui con-
fessarii quoque partes gerat, excepto, quod arces-
sentur² alii ad excipiendas confessiones, si neces-
sitas postulat. Verba non suppetunt, quibus signi-
ficentur damna, quae in clericos derivantur ex
defectu unius et probatissimi animarum modera-
toris; at equemnam fugit, quot et quanta ex op-
timo moderatore dimanant bona? Quavis hebdomada
habeatur homilia super ecclesiastici status officii.
Statuatur hora ad meditationem peragendam; et
praeter pias exercitationes quotannis perficiendas,
quovis mense ad spiritum renovandum dies consti-
tuatur. Illud quoque nolumus praeterire, quod nullo
pacto impune habeant, immo a seminario expellan-
tur, qui refragantur regulis, et depravato sunt corde.
Praescribatur, autumnales ferias, quantum fieri
poterit, transigi rure ab omnibus simul alumnis,
non domi apud familiares; ita vero ut animi rela-
xatio semper coniunctum habeat aliquod studium;
quo torpor et otium amoveantur, nec ea, quae
spiritus bona sunt, obligantur. Atque, ut de
aliis conticescere par est, quae certe praeterire

¹ Scilicet cum maximo publicae rei detrimento.

² Id est ita tamen, ut arcessantur etc.

nequeunt viros probatissimos ad hoc accessitos, non a
abs re erit praee oculis habere, quae scripserunt
regulas divus Carolus Borromaeus et divus Alphon-
sus de Ligorio. Illud autem adiciendum existi-
mamus, quod, cum sermo sit de rectore seligendo
deque suis officiis, praescribatur, ipsum ab omni
chori servitio immunem esse debere, ab omni ani-
marum cura, ab excipiendis sanctimonialium con-
fessionibus, aliisque rebus, per quas opus esset, ut
a pio loco abesset, statis horis, diebus, cum gra-
vissimo seminarii disciplinae detrimento.

§ XXXIX.

*Praescribantur officia ad seminarii deputatos spec-
tantia, et vel in primis significetur in relationibus
ad sacra limina, utrum praescripta munia adim-
pleantur.*

Tridentina synodus (cap. 18 sess. XXIII) ad du-
plex officium, alio ab alio seiuncto, statuit diversi
generis deputatos. Quoad ipsorum officia, sacra
Concilii congregatio plures et maximi ponderis edidit
declarationes, quae referuntur in appendice XXIV
primi voluminis Romanae ephemeridis, cui titulus
Acta etc. Maxime quidem conferret illas colligere
et confirmare, si patribus Vaticani concilii placeret.
Et quo studiosius in suum officium incumbant de-
putati, praescribendum arbitramur, ut in relationibus
ad sacra limina perfuncti officii plane ratio habeatur.

§ XL.

*Quoad seminaria parris in dioecesis constabita,
quorum satis est curia supellex, possint duo vel
plures conterminarum dioecesium episcopi inter se
convenire, ea mente, ut diversae studiorum partes
in diversis seminariis locum habeant, et in singulis
omnes cogere alumnos, pro sua quemque ratione ac
modulo ad facultates addiscendas.*

Cum seminarii institutio hoc sibi propositum
habeat, ut disciplina sacerdotum quam absolutissima
sit, nec semper ad praestantissimos praecceptores
accessendos sufficiant redditus, neque ad coemendos
libros pro facultatum varietate et bibliothecam com-
ponendam: quod obstaculum nullo pacto superandum
videtur; ita expedire existimamus, inspecta rerum
ac temporum conditione, ut, uno programme pro-
posito, quae in aliis seorsum habentur, in unum
colligantur; et episcopis adsentientibus cuique semi-
nario pars studiorum praefiniantur. Tali habita-
ratione, curriculum studiorum binis aut ternis
in seminariis absolveretur ab alumnis, unoquoque pro
sua facultate: impensis parcendo tantum certe super-
casset, ut quovis in seminario bibliotheca componeretur,
et praecceptorum vel praestantissimorum nu-
merus absolutus haberetur. Si enim penes gallicas
dioeceses in more positum est, ut bina habeant
seminaria, quorum alterum ad humaniores, alterum
ad severiores et sacras tradendas disciplinas insti-
tutum comperimus; quare praeter opportunitatem
erit apud nos in plura seminariola alias atque alias
partiri disciplinas, ad superanda exiguum reddi-
tuum obstacula?

De collegiis ecclesiasticis.

§ XLI.

*Et episcopatus, praeter peramplum seminarium in
medio cuiusvis ditionis centro constabendum, aliud
Romae habeat collegium ad praestantiora cleri in-
genia eximiaque spei iuvenes colligendos, ad per-
fectionem.*

¹ Scilicet Acta ex his decreta quae apud sanctam sedem
geruntur in compendium opportune redacta et illustrata. Vo-
lumen I Romae prodit anno 1865; ibi, p. 69, leguntur illae
declarationes, quae supra laudantur.

Quo alicuius universi cleri ingenia magis ma-
gisque in diversarum facultatum et praesertim sa-
crarum studiis perfici valeant in unitate doctrinae,
et singulis ecclesiasticis muniis obeundis aptissimi
ac praestantissimi reddantur, perutile ducimus, ut
cuiusque ditionis episcopatus collegium ecclesiasti-
cum Romae habeat. Maior est enim Romae pro
unaqueque facultate excellentium professorum copia,
et potissimum pro ecclesiastico iure; de quo iuniores
sacerdotes exerceri quoque possent in praxi inter
alumnos sacrae Concilii congregationis.

Sed quoniam collegia istiusmodi satis omnino
non sunt, quo praestantes praebant seminariis praec-
ceptores, quorum inopia est, quantam conferret in
quavis ditione aliquod centrale seminarium con-
stabilire? Huic enimvero accommodari posset, quae
statuta fuit norma seminario Pio, nuper instituto
in obsequium principum apostolorum, cuius pro-
gramma, quoad scholas, haec omnino habet: „Quo-
niam scopus praecipuus seminarii sanctae sedis est,
ut idoneos faciat magistros, qui possint pro summis
locorum indigentis alios instruere.“ Quod vero
spectat ad redditus collegio et centrali seminario
addicendos, expedire videtur, illis tribuendam ter-
tiam partem conventam titulo pensionum super di-
tioribus mensis episcopalibus. Et si quid aliud ne-
cesse foret, ceterae mensae episcopales, et redditus
dioecesanis seminariis addicti, pro rata suppediantur.

DE CLERO REGULARI.

Quoad monasticos ordines, re coram Dei adprime
perpensa, quamvis ipsi, immediate apostolicae aedi
obnoxii, sint veluti procerae arbores, fructus uber-
rimos pariturae, tamen necesse esse arbitramur, ut
episcopi in monasteriis suarum dioecesium, uti dele-
gati apostolici, ampliores facultates et vigilantiam
exerceant. Secus ubi disciplina remissa et collapsa
est, nihil valere potest, quo instauretur et ad pri-
stinum restituatur, aut malis occurratur, quae ex
ipso fonte dimanarunt. Quapropter, dum nos pa-
trum Vaticani concilii oculis subicimus, quae susci-
pienda sint consilia, quae aptiora nobis visa sunt,
ut ad vitam quodammodo revertentur illi monacho-
rum ordines, qui a praestituto fine desciverunt, ad
quem iter straverunt sanctissimi fundatores, et ob
quem ecclesia Christi eos tuetur, nostra interesse
ducimus verbis animi sensus aperire, quibus in rebus
episcoporum vigilantia et facultates potissimum pro-
latandae sint. Itaque eius sumus opinio.

§ XLII.

*Praepositos generales aut ad vitam, aut saltem ad
decennium futuros esse; neque electionem renun-
tandam et vim habendam nisi a pontifice maximo
approbatam.*

§ XLIII.

*Abbatiarum nullius, quae episcopalem jurisdictionem
habent, magnopere expediret abbatem perpetuum
fore, et a Romano pontifice nominatum, non aliter
quam episcopi sunt; alium vero seu abbatem seu
priorem regimini praeesse monasterii.*

§ XLIV.

*Ne unum quidem esse monasterium sicut concilium
Vaticanum, ubi communis vita non sit, et regula
qualis fuit ab ipsa ordinis institutione.*

Concilium Tridentinum (cap. I sess. XXV. de
regular. et monial.) „necessarium esse censuit, quo
facilius ac maturius, ubi collapsa est, vetus et re-
gularis disciplina instauretur, et constantius, ubi
conservata est, perseveret, praecipere... ut omnes

¹ Intellige neque vim habituram.

regulares, tam viri, quam mulieres, ad regulam quam professi sunt, praescriptam vitam instituunt et componant; atque in primis, quae ad suae professionis perfectionem, ut obedientiae, paupertatis et castitatis, ac si quae alia sunt alicuius regulae et ordinis peculiaris vota et praecipua, ad eorum respective essentiam, nec non ad communem vitam, victum et vestitum conservanda pertinentia, fideliter observent. Haec inter praeter paucas, et quidem laudandas exceptiones, quam in multis monachorum septis perperam certe illud invaluit, verba concilii „ad regulas, quam professi sunt, praescriptam, vitam instituunt et componant“ intelligenda esse iuxta regulam iam consuetudinibus inveciam, et accommodatam pro rerum ac temporum conditione; atque huiusmodi causam praetextentes quam multi religiosi ultro sese subiicere defugerunt communis vitae rationi et regulae a monasterii primordiis praescriptae. Itaque nisi mature consulatur, immo quanta maxima opum vi, eadem fictae causae usque manebunt, nullius efficaciae erit quaelibet sanctio, et collapsa monachorum disciplina in dies pessumdabitur. Quandoquidem vero quorundam ordinum monachorum aliae atque aliae fuerunt reformationes, quarum nonnullae etiam reformandae, quippe quae a prima regula desciverunt, opus omnino foret illas omnes instituto primaevae foundationis adnectere, modo alius scopus, et quidem in religionis utilitatem redundans, non praese feratur.

§ XLV.

Cunctis regularium ordinibus professionem votorum simplicium praescribendam prorsus esse non ante aetatem anni vigesimi primi, confecto tirocinio saltem duodeviginti mensium; nec solemniem votorum professionem emittendam, nisi tribus post annis.

Sapientissima fuit recens norma, quam sanctitas tua praescripsit quoad votorum emissionem, scilicet, quod vota simplicia cum trium annorum probatione solemniem professionem antecodant; ita ut haec intra istud trienne temporis spatium emitti non possit sub poena nullitatis. Iam vero efficacior videtur evadere posse probatio, quoties praescriberetur aetas anni vigesimi primi iam exacti ad vota simplicia emittenda; numquam vero aetas anni decimi sexti; id enim magis ac magis prodesset, quo ad statum monasticum vocatio probaretur. Quod si in nonnullis ordinibus magis observantibus biennem temporis spatium ad tirocinium conficiendum et quidem admodum exactum, peropportunitate fuit comprobatum; idem opus esset, ut definiretur, uti norma pro omnibus et singulis religiosis ordinibus, duodeviginti menses vel binos annos tirocinii antecedere votorum simplicium professionem; neque pro forma tantum hanc esse habendam; atque omnino servandam, quod sanctitas tua praescripsit de admissione religiosorum ad habitum et professionem. Experientia transacto tempore comprobata in causa quidem est, cur quaecumque evanescat difficultas, inspecta maxima, quae ex hoc suscepto consilio eruitur, utilitate in probanda religiosorum vocatione. Neque mora temporis in sacris ordinibus suscipienda, emissa solemni professione, scilicet confecto anno vigesimo quarto, gravis esse potest, cum in ipsa societate Iesu non conferuntur sacri ordines nisi aetate vel proveciori.

Atque heic praeterire nolumus, hanc ipsam aeta-

¹ Decreto scilicet sacrae congregationis Episcoporum et Regularium, quod incipit *Regulari disciplinae*, edito die 26 ian. 1848, nec non decreto *Neminem latet* diei 19 martii 1857, et constitutione apostolica *Ad universalem ecclesiae* data die 7 febr. 1861.

tem praescriptam votis simplicibus emittendis et solemnioribus, nedum tempus idem in tirocinio conficiendo constabilitum, quam quod maxime conferre, ut sanctimonialibus in claustrorum umbram receptis praescriberetur. Ita enim non modo diutius diligentiusque vocatio ad religiosum statum probaretur, verum etiam utrum pro sua valetudine in suscepta vitae ratione permanere possent; cum fere quotidie non sine maximo moerore animi videmus, plures e claustris egredi causa infirmitatis.

§ XLVI.

Quoad conventus ex integro aedificandos et a fundamentis excitandos ad pristinum rocenturum sacri canones, et circumscribatur numerus non minor octo sacerdotum inibi incolentium, praeter laicos fratres: ita ut illic, ubi saltem octo sacerdotes non recensentur, istiusmodi conventus episcoporum iurisdictioni subiciantur.

Cum enim Tridentina synodus (sess. XXV de regul. cap. III) sanxisset, regularium et sanctimonialium monasteria in posterum non excitanda „sine episcopi, in cuius dioecesi erigenda sunt, licentia prius obtenta“, non defuerunt, qui ex hoc ipso inferendum autumarunt, non amplius opus esse, ut ad rem ipsam copia fieret a Romano pontifice. Quapropter Innocentius X. apposita constitutione¹, quam legeris est in Bull. Rom. (tom. IV, n. 27), de recentioribus claustrorum foundationibus, quae in Italia et adiacentibus insulis excitantur, sermonem instituens, declaravit, pro huiusmodi foundationibus omnino requiri summi pontificis confirmationem. Postea vero Urbanus VIII² et Gregorius XV³ uno ore et concordibus animis praescripserunt, ut episcopus, antequam quae sitam faceret copiam, audiret ceterorum conventuum moderatores ad quatuor millia passuum in circuitu, utrum inibi novos excitare conventus eorum ipsorum damno vertere posset. Insuper, ut compertum exploratumque sit, ibidem plane sufficere, quo duodecim viri religiosi alerentur. Nunc quid utilius, quam ut istiusmodi constitutionem ad pristinum revocentur et viceant? Quod vero spectat numerum religiosorum, qui professionem emisserint, Innocentius X. duodecim esse satis habebat⁴; at hoc praescriptum parum aut nihil prodesset, quoad monasticam disciplinam, si maior illorum pars laici fratres forent, ut plerumque evenire solet. Adeoque necesse esse existimamus, ut definiatur omnino numerus, scilicet octo sacerdotum, praeter fratres laicos, cumque minor numerus foret, conventus ille, usque dum sacerdotes praescriptum numerum expleant, ordinarii dioecesei subiciantur iurisdictioni. Hac itaque declaratione, Innocentii XII constitutionem *Nuper*, datam die 23 [dec] 1697 § 25, ratam habendo, nullus patebit aditus, quae subterfugiant

§ XLVII.

Tollantur omnino conventus, quibus praescriptus religiosorum numerus deest, nec suppetit quod regularem observantiam tueatur.

Innocentius X. in constitutione *Instaurandae regularis disciplinae* data pro Italia et insulis adiacentibus die 13 octobris 1652, edicto peremptorio id sancivit, pro eo quod spectat ad domos religiosas, quae aut praefinito religiosorum numero carerent, aut non haberent, unde alerentur. Re quidem vera

¹ Constit. *Instaurandae* data idib. oct. 1652.

² Constit. *Romanus pontifex* data 28 aug. 1624, in qua iterum servari mandavit constitutionem Clementis VIII *Quoniam* datam die 23 iulii 1603 et Gregorii XV supra citatam.

³ Constit. *Cum alius* data die 17 aug. 1622.

⁴ Constit. *Instaurandae* supra laudata.

ipse praescripsit, ut conventus, qui non haberent A unde sex saltem religiosi homines alerentur, omnino abolerentur: qui vero alere possent sex religiosos viros, quorum quatuor sacerdotes spectata probitate, et bini fratres laici, correctionibus, visitationi et iurisdictioni ordinariorum, quibus uti delegatis apostolicis morem gerent, subiicerentur. usque dum ad duodecim habendos pervenirent. Cumque vero ad duodecim numerus auctus esset, denuo correctionibus, visitationi et iurisdictioni suorum moderatorum subiicerentur¹.

Quamquam vero istiusmodi sanctiones apostolicae fuerint saluberrimae, tamen postquam ad pristinum restituti fuerunt ordines religiosi ab anno R. S. 1815, non semel, sed iterum ac tertio conspiciendos sese praebuerunt parvi quidem et exigui conventus, quibus nihil erat, unde saltem sex viros religiosos alere possent; neque alia de causa, nisi quod cum conventu reddituum restitutio in integrum facta non fuit. Non est inficiandum, conventus etiam parvos et exiguos, quibus vix est, unde sex aut etiam minores numero alantur, alicuius episcopi iudicio, nonnullis esse dioecibus adiumento, praesertim in pagis et ruribus; at simul ac pendatur, ibidem, defectu virorum, regularem disciplinam nequaquam vigere posse, qua sublata, nullus haberi potest spectata probitate vir religiosus, qui proinde episcopis sit adiumento, prono alveo fuit, concilium oecumenicum quam bene de ecclesia mereri in pristinum praefatas constitutiones revocando, neque in Italia solum et inaevis adiacentibus, sed etiam extra.

§ XLVIII.

Humaniorum ac severiorum litterarum studia ordinum monasticorum ad eandem revocentur normam, quam Vaticanum concilium praescribere vellet clero saeculari, et penes episcopos sit, quoad eius veri possit, istiusmodi studii adrigilare, et, ubi ordinis moderatores desunt, illic providere.

Unus idemque est ecclesiae catholicae clerus, sicuti unum et idem est sacerdotium a Christo Domino institutum. Quod si illi saecularis, huic regularis inditum est nomen, non hoc immutatur substantia; sed tantum vitae genus aliud ab alio respicitur, cui ultro se nonnulli clerici subiiciunt, alii vero alia contendunt via. At regulares saecularesve sint, unus et idem est omnium ecclesiasticorum finis, scilicet ecclesiae inservire precibus, exemplis, doctrina, et sacri ministerii laboribus suscipiendis. Idcirco Seraphicus doctor divus Bonaventura ita in quodam suo opusculo de regularibus scribit: „Sedes apostolica vocavit nos in adiutorium tam cleri, quam populi, ut per officium praedicationis et confessionis subveniamus animabus, et opus pastorum sublevando alleviemus.“

Iam vero si quoad substantiam unus est clerus, et idem est finis, ad quem tendit, quam plurimum confert ordinem studiorum cleri regularis ad eandem normam clero saeculari praescriptam omnino revocari. Itaque sicut episcopi uno eodemque seminario, quisque pro sua dioecesi, clericos saeculares colligunt; ita praepositi provinciales in unum aut binos provinciae conventus colligant omnes clericos professo. Quemadmodum vero clerici saeculares intra seminarium septa totum conficiunt studiorum curriculum a grammaticae rudimentis usque ad supremum studiorum, quod est theologia; ita clerici professi, cuiuscunque ingenii sint, idem omnino exigant curriculum studiorum. Una sit omnium methodus et norma, unde transversum unguem non

¹ Non ipsa id bulla statutum est, sed decreto congregationis auctoritate Innocentii X edito die 10 febr. 1654, quod est quasi appendix illius bullae.

liceat discedere. Ad haec, quemadmodum episcopi, confecto clericorum curriculo studiorum in aedibus seminarii, praestantiora ex illis ingenia eximisque spe aut in *centrale* seminarium mittent, aut in collegium ecclesiasticum, Romae constabillendum ad studiorum perfectionem: ita praepositi provinciales, cum clerici professi aliquo in provinciae regularis conventu curriculum confecerint studiorum, praestantissimos quosque Romam mittant in collegio ad ingeniorum perfectionem constabillito, quod quivis religiosus ordo suis alumnis patefaciendum aggre-

diatur. Iam vero etsi ordinum regularium studia ad inferiorem spectant disciplinam; tamen expedire omnino videtur episcopos tamquam delegatos apostolicos ipsis advigilare, et si quando regulares moderatores muneribus suis deficiant, providere ne quid detrimenti interior disciplina patitur: praesertim B pro eo, quod ad studiorum rationem religiosorum spectat.

§ XLIX.

Abrogentur privilegia, quibus gaudent circa sacras religionum ordinationes praepositi generales et provinciales, atque alia, quibus carent episcopi. Sicuti fit in danda facultate confessiones excipiendi, ita in sacris ordinationibus et concionandi copia faciendi, nullo habito discrimine congregationum, mendicantium et monachorum. Qui ex alio in alium conventum transmigrat, ad sacros ordines, nisi exacto anno, non accedat.

Dedecet profecto episcopalem dignitatem, praepositos generales iuxta ac provinciales ordinum religiosorum privilegiis condecorari, quibus ipsi carent episcopi. Nec aliter, qui maximi irrepserunt abusus, decedent, quam denuo privilegia abrogando circa sacras ordinationes, quemadmodum sancta Tridentina synodus agendum existimavit. Re sane vera Clemens VIII, decreto sacrae Concilii congregationis, sancito die 15 martii 1595, praescribebat, episcopum regularium, qui ordines suscepturi sunt, illum omnino esse, in cuius dioecesi conventus est positus, ubi sedem et domicilium habent *de familia*. At plerumque accedit, ut, sicuti eruitur ex constitutione Benedicti XIV *Impositi nobis*, data die 1 martii 1746, „superiores regulares ad eludendam decreti Clementis observantiam, advenientibus ordinationis temporibus, subditos suos domicilio moveant, eosdemque statim post susceptos ordines falsis de causis ad pristinum monasterium reverti iubeant“. Quare hoc? Id ipse pontifex ibidem ait: „Complures regulares non alia de causa, proprio domicilio relicto, iter arripere, quam ut se subducant examini episcopi dioecesani, cuius hac in re iurisdictionem aut nimium rigorem perhorrescunt, aliumque inveniunt, qui vel nullo vel admodum levi praemisso examine, ordines ipsis impertiatur.“ Cui malo, nec certe levi, quo vehementius occurratur, idem sanctissimus pontifex in praefata constitutione sancivit, dimissorias litteras ad quemcumque episcopum nihili prorsus habendas, quoties in ima pagella authentica ratione et fide certa non appositum esset: *Impeditus* ab episcopo dioecesano, vel ab eius vicario, aut cancellario, aut secretario, qui confirmarent, episcopum aut abesse a sua dioecesi, aut nullas habere ordinationes. Iam equis dicendo aut scribendo consequi potest, quot et quas ad artes confugiant huius furfuris homines, quibus arripiant istiusmodi fidei testimonium; et laqueis sese expediant? Idque vel in primis propter aliud, quo gaudent, privilegium, scilicet suscipiendi ordines *extra tempora*. Itaque rimando, quaeritando scrutantur temporis peropportuna momenta, cum

¹ Immo 27 febr. 1747.

episcopus aut aegritudine laborat, aut reapse abest, aut alia de causa est impeditus, atque tali modo sui voti compotes omnino sunt.

Quid autem de lege interstitii, ad quam plerique non tenentur ordines religiosi? Cuiusmodi privilegia, non perraro quidem nostris oculis ipsi conspeximus, contempto artifice viduato uxore, intra octo et decem menses ex officina et connubio aditum patere ad aram; nec verba suppetunt, quibus significetur, quantam in admirationem raperentur, qui illum paulo ante artificem et uxoratum cognoverant. Et hoc satis sit; stomachari desinamus. Quapropter necesse esse existimamus, ut abrogatis huiusmodi privilegiis, regulares quoad sacras ordinationes dioecesano episcopo subiiciantur, aeque ac clerici saeculares: ita tamen, ut qui ex alio in alium conventum transmigrant, ad sacros ordines, nisi exacto anno, non accedant.

Illud quoque statuendum videtur, regulares, uti de clero saeculari iam sermonem institimus, quo concionandi munus suscipiant in aliena dioecesi, praevio examine in sacra eloquentia subeundo, episcopi sui, facta concionandi copia, *pagella* muniri; siquidem haec in re eadem rationes id suadent pro clero regulari, quas antea pro clero saeculari exhibuimus.

Demum superest, ut declaretur, nunquam intelligi communicata privilegia unius religionis alteri, nisi de singulis expressae facta fuerit mentio in pontificia concessione; neque acquiri huiusmodi communicationem per consuetudinem, quamvis immemorabilem. Secus enim, quivis ordo pro suo arbitratu sibi tribueret ceterorum religionum privilegia, etiam quando de iure non conferuntur per aolam communicationem.

§ L.

Saltem uti delegatis apostolicis publicae regularium ecclesiae quoad visitationem et iurisdictionem episcopis subiiciantur.

Non pauci, nec parvi momenti sunt abusus, quos irrepsisse vidimus ob privilegia, quibus gaudere se iactant regulares in ecclesiis sui ordinis. Quamquam enim Tridentina synodus pleraque ex illis abrogaverit: tamen regulares ex adverso pugnant, et sibi vindicare numquam desistunt, asserentes usque ad ravim, se usque recentibus privilegiis gaudere; per quae omnino stat, ut inter regulares et episcopos perpetuae excitentur et vigeant dissensiones; cumque eludere nequeant, quae impertitae sunt episcopis facultates, uti delegatis apostolicis, et millies a sancta sede confirmatae, ad nova inventa confugiunt, quibus sese subducunt episcoporum auctoritati. Exempli gratia interdum accidit, ut cum alicui regulari episcopus facultatem concionandi negaverit, Christifidelibus publica in ecclesia ille audacter concionem habuerit, dum templi fores aliquantulum oclusae remanserunt. Quapropter, quo tantae intemperantiae occurratur, rogamus patres Vaticani concilii, ut quod maxime ad rem expediat, constituent.

§ LI.

Accuratior norma eligatur pro eo, quod spectat ad regulares, qui ad saecularem clerum transire satagant. Pro dissolutis et contumacibus vigeant canonae correctionales.

Experientia edocti, non possumus certe satis esse contenti suscepta vivendi ratione quorundam regularium, quibus sancta sedes indulget, ut ad saecularem clerum transirent, sive in perpetuum, sive ad tempus. Adde huc, quod perraro ad episcopos preces et supplices dantur libelli ad hoc, ut aliquem

1 Legendum munitendos esse.

ex-fratrem adiescant in suam dioecesim, et quod praecipuum est, dissitarum regionum. Quare compertum prorsus est, supplices hosce libellos tantum pro forma dari, neutiquam in illa dioecesi animo permanendi. Hinc optandum I. ut quoties quis regularis ad clerum saecularem transire sataget, sive in perpetuum, sive ad tempus, res agatur plena in congregatione, non ut mori ritus, et instantibus agentibus. II. Ut istiusmodi negotio accedat, consensus proprii episcopi, ne renuat in suam [eum] adiescere dioecesim, illumque cogere [possit?], ut in eadem domicilium habeat. III. Ut in brevi talis praecipatur obligatio indictis canonicis poenis.

Quoad dissolutos et contumaces, leges canonicae non ita suapte natura sunt comparatae, ut facillime sinant illos ad saecularem clerum transire. Enimvero, ut animadvertit Benedictus XIV (de syn. lib. XIII, cap. XI, 1), „tempore Pii IV, eiusque auctoritate congregatio Concilii nonnulla evulgavit decreta, quae procuratoribus generalibus ordinum fuerunt intimata, in quibus constitutum fuit, ut si qui forte religiosi male morati et desperatae emendationis in religionibus invenirentur, acrioribus poenis a suis superioribus plecti deberent, caustri etiam cohiberentur carcere, nullatenus tamen a religione expellerentur: eaque decreta innixa fuerunt sententiae veteris iuris canonici interpretum, quos late recensuit Fagnani (in cap. *Ne religiosi* n. 37 et 38 de regularibus), ubi omnia colligens, quae a sacrorum canonum glossatoribus scripta fuerunt, in haec concludit: „Ex quibus patet, iura loquentia de expulsionem regularium non esse accipienda de expulsionem a monasterio, seu ab ordine, ita ut in saeculo vivant, sed a communione et commercio aliorum regularium tantum.“ Uno verbo, tunc id tantummodo actum est, ut praecaveretur periculum, ne religiosus nequam et incorrigibilis alios inficeret, ipsum carceribus inclusum a ceterorum religiosorum consuetudine segregando, absque eo quod extra religionem et claustra expelleretur, in longe deterius tum propriae salutis discrimen, tum et aliorum complurium, cum quibus in saeculo manens versari posset.“

Nulli dubium est, quin, uti pergit idem Benedictus XIV, post repetitas querimoniae ordinum moderatorum mitiora reddiderint haec decreta Urbanus VIII et Innocentius XII: at hi simul praescripserunt, quasdam poenas canonicas gradatim irrogandas, ut ad meliorem frugem religiosum nequam revocarent: quod si actum et conclamatum omnino foret, instrueretur iudicium, et sententia ferretur de expulsionem, unde provocatio foret ad congregationem Episcoporum et Regularium. Insuper, ut episcopus illius dioecesis, ubi expulsus a claustris aedem ac domicilium haberet, particeps fieret sententiae de expulsionem; nec non suspensus permaneret ab exercitio ordinum, quin ipsum episcopus in integrum restitueret. Hinc perspicue eruitur, quantum legibus canonicis consuetudo illa adversatur, per quam, nulla facta experientia ex sacrorum canonum praescripto, moderatores ordinum religiosorum directe vel indirecte dissolutis et contumacibus auctores sunt, ut breve quaerant, per quod ad saecularem clerum transire possint; atque in dando suffragio, de quo rogantur, supplicem commendent libellum, licet vanae et nullius ponderis causae tamquam gravioris momenti praetexantur. Ex hoc fonte derivatur, quod ipsi religiosi, qui levi quidem brachio ad meliorem frugem reducendi essent, inemendabiles prae se ferunt ad obtinendum breve, per quod ad clerum transeant saecularem. Quae cum ita se habeant, necesse omnino est, ut pro istiusmodi religiosi prisci canonae ad observantiam revocentur, et vel in primis, ut in aliquam

poenitentiae domum detrudantur; illi vero, qui in-
mendabiles sunt, expellantur quidem, sed iuris
ordine servato.

§ LII.

*Congregationes, in quibus oblationes, aut vota simplicia
emittuntur, iurisdictioni, visitationi et correctioni
episcopi sui domicilii subiiciantur. Sacra ordinatio
cuiuslibet congregati omnino sit iuxta normam
bullae Speculatores¹.*

Ratio, cur istiusmodi consilium suscipiendum
videtur, quoad primam partem illa est, quia in con-
gregationibus superior primatus tantum partes exer-
cet, non spiritualis iurisdictionis, adeo ut nulla poena
canonica afficere possit congregatos delinquentes,
sicuti regulares superiores. Hinc prono alveo fluit,
congregatos, incolumi primatus potestate modera-
torum suorum, obnoxios esse localis episcopi iuri-
dictioni

Quoad alteram partem vero, tristes nobis ante
oculos versantur aliquorum adolescentium casus, qui
ab episcopo repulsi a sacris ordinibus suscipiendis,
ingrediuntur in aliquam congregationem eo animo,
et quidem simulata facie, ordinationem arripiendi;
qua suscepta, valedicunt congregationi et suam re-
petunt dioecesim, ubi nulli sunt et flocci habentur.
Cum vero ad normam bullae *Speculatores* ordinatio
dirigatur, omnia certe intemperantia et ordinis per-
turbatio evanescit.

Et hic nolumus silentio praeterire, quod domus
illae religiosarum, ubi vota simplicia emittuntur, cu-
iusmodi sunt *Filiae* a charitate nuncupatae, quae
a praeposito generali congregationis Missionum in
praesentia omnino pendunt, *Sorores* a charitate,
aliaeque eiusmodi, localium episcoporum iurisdictioni
subiiciendae sint. Abnorme enim est, pro exemplo
sit, illas in annua votorum instauratione neutiquam
ab ordinarii relatione pendere, quoad vitae rationem
proximo superiore anno habitam. Atque ut omnia
paucis minime tolerandum est ipsamet illarum col-
legia et gynaecea a loci ordinario non pendere.

§ LIII.

*Magis ac magis conferret, Melitensium equitum or-
dinem, mutata forma, ita redigendum, ut pro so-
lemnibus simplicia vota emittant, atque summi pon-
tificis et ecclesiae incolunitatem tuerentur.*

Quamquam brevi *Militarem ordinem*, dato die
28 iulii 1854, sanctitas tua ad pristinum huius or-
dinis religiosum spiritum excitasset; ulterius tamen
progrediendum existimamus. Etenim, si paucos ex-
cipimus qui magistralem domum inhabitant, et ali-
cuius xenodochii adsident gubernaculo, ceteri domi-
suae degunt, redditusque percipiunt, nulloque mu-
nere funguntur. Quid ergo melius atque optabilius,
quam ut ad equestrem ordinem reducantur, cuius
officium sit pontificem maximum et civilem ec-
clesiae principatum tueri? Cumque inter saeculi
tumultus non ita se probent equites fratres, ut vita
illorum ab omni vitiorum labe sit immunis, quid
sanctius, quam ut in unum simul fratres inhabitent,
et pro solemnibus castitatis, paupertatis et obe-
dientiae ad summum simplicia vota emittant?

Haec quoad primarios ministros, et qui illis auxilio
sunt, eorumque idoneitatem; quae oculis Vaticani
concilii omnia ad unum subiicienda existimamus.

Caput IV.

De mediis, quibus ecclesiae actio expeditior fiat.

Ecclesiae actio in muneribus fungendis, pro eo
ac prudentia adprime postulat, expeditior sit oportet,
ut malis praeventatur, et impendentibus iacturis

¹ Editae ab Innocentio XII die 4 nov. 1694.

animarum maturius occurratur; ac vel in primis,
ubi magis opus est. At in rebus expediendis gra-
vissimae nobis, nec facile superandae occurrunt dif-
ficultates, praeter illas, quas ab iniquitate temporum
passim interiectas quotidie conspiciamus. Hinc pro-
fecto expedit, ut consilia ineantur ad utrasque su-
perandas. Itaque, si quid istiusmodi rei pro nostri
ingenii modulo advigilavimus, exponendum, et con-
cilii Vaticani patribus subiiciendum aggredimur.

§ I.

*Quo promptiora parentur remedia imminenti-
bus animarum necessitatibus, persaepe et continenter haec,
quas deinceps exponimus, facultates occurrunt, qui-
bus omnis interposita mora in iis obtinendis a s.
sede faceret, ut mala invalescant.*

I. Quae defertur pagella episcopis prolatanda
magis esset; neque ad triennium deferenda. Congregatio enim
sed ad beneplacitum deferenda. Congregatio enim
sanctissimi Redemptoris et omnes fere congrega-
tiones amplioribus pollent facultatibus, tam in per-
agendis missionibus quam extra missionum tempus.
In eadem pagella referri possent facultates absol-
vendi a censuris et ecclesiasticis poenis illos, qui
alicui sectae ab ecclesia damnatae nomen dederunt,
aut exspoliandis ecclesiae ditioribus operam suam
contulerunt.

II. In Tridentina synodo, capite *Liceat* (sess. XXIV,
cap. 6 de ref.) data episcopis fuit facultas dispen-
sandi in omnibus irregularitatibus et suspensionibus,
modo sint ex crimine occulto, praeter eas, quae
sunt ex homicidio voluntario, quaeque iam ad forum
contentiosum deductae fuerunt: nec non in omnibus
occultis casibus vel sanctae sedi reservatis. Ast
huiusmodi facultas latior sit, ita ut complectatur
vel ipso casus, qui iam innotescunt, excepto homi-
cidio voluntario, atque illos omnes, sanctae sedi re-
servatos post concilium Tridentinum, cuiusmodi sunt,
quos bulla in Coena Domini reservatos declarat¹,
atque alios aliove, excepta haeresi.

III. Facultas [detur] convalidandi ex accepta
pontificis auctoritate connubia nulliter contracta,
modo ne contracta sint mala fide utriusque contra-
hentis, propterea quod tunc omnis spes aufertur
dispensationem assequendi, uti ex decreto Tridentini
concilii sess. XXIV, cap. V [eruitur]; nec non con-
validandi dispensationes invalide et² bona fide im-
petratas; et dispensandi in dubiis casibus facti,
adeo ut, cum nuptiis celebratis comperta explorataque
pateret impedimenti existentia, impetranda non sit
altera dispensatio a sacra Dataria.

IV. Pro matrimoniis contrahendis optabilis qui-
dem foret nonnulla facultas in gradibus remotis,
praesertim cum res est cum pauperulis et mi-
seria laborantibus. Quam prodesset huiusmodi fa-
cultas ad propulsanda et amovenda pericula con-
trahendi scilicet matrimonium iuxta leges a Floren-
tina curia sancitas, posthabito, quod ab ecclesia ad
rem ipsam praescriptum est ac sancitum, et alacrius
ac promptius miserrimae illius gentis necessitatibus
consultum iretur, qui, tam nefandum matrimonium
contraxissent. Episcoporum vero esset eorumque
curae commissum dare operam, ut a dispensatis,
dummodo non pauperulis, sacrae Datariae pro con-
suetis taxa satis omnino fieret.

V. Adde huc facultatem pro missarum reduc-
tione aut aliorum piorum legatorum, quando adsit
necessitas et iusta causa canonica. Etenim res
ecclesiae eo devenerunt in Italica regione, latis ini-
quissimis legibus de suppressione, ut haud facile sit

¹ Nunc iam hi casus primam seriem in bulla *Apostolicae
sedis* constituunt.

² *Lege at.*

episcopis pro re nata semper sanctam sedem adire, A res componendi gratia et fidelium conscientias pacandi. Praeterea non raro accidit, ut fideles ipsi in rebus vel exigui momenti animis cadere videantur, nisi facile paratur remedium.

VI. Fiat copia abbatibus confirmandi iterum electam, praevio tamen capitulo a claustralibus habito; id vero dumtaxat ad secundum triennium.

VII. Ut providere valeant beneficia sanctae sedi reservata; sed, ut quatuor intra menses teneantur beneficiati agere ita, ut expediantur bullae, irrogata poena reddituum privationis ipso facto. Hac sane ratione illud etiam praevortitur, nihili persaepe haberi, quod a sancta sede provisum est.

VIII. Ut per plures annos prorogare valeant tempus praeepto paschali praescriptum usque ad dominicam ss. Trinitatis; admittere ad iuramentum suppletorium vagantes, milites, aliosque, quibus haud facile est rem authentica scriptura testificari; et delegare facultatem benedicendi sacra indumenta, sanctorum imagines et confessariis adprobatis imperiendi papalem benedictionem in articulo mortis.

IX. Tandem optabilis quoque foret magis ampla facultas, quam quae provenit ex canone *Terrulas* [53, C. 12, q. 2].

§ II.

Novum iuris canonici corpus conficere necesse esse videtur; ac vel in primis quoad processum causarum, qui magis ac magis expeditior sit.

Quantum expediat novum iuris ecclesiastici corpus conficere, quod ingens camelorum onus evasit, ratione iuris novi et novissimi, neminem praeterire arbitramur. Hinc dimanat, quod pro compluribus iuris dispositionibus est, cur pro et contra disputationes habeantur, et textus citandi et textus obii-ciendi, decisiones et sententiae in quolibet sensu: adeo ut aegerrime definiri possint quaestiones, et acerrime disputatae numquam diiudicentur. Ecclesia, quae est societas in exemplum, quae praeeuntem praebuit faciem, et normas ceteris omnibus legislatoribus praescripsit, quae fuit et est fons et origo sapientiae, et ad veram humanitatem excitandam comparata, in praesentia tanto operi lucubrando vires opeaque suas intendere deberet. In quo conficiendo omnino oporteret: I. Aeternae assumantur doctrinae, quae quaqueversus in iure applicando eiusque germinationibus diluuntur. II. Sub diversis atque admissim dispositis ordinibus redigatur, quod hactenus a suprema ecclesiae auctoritate statutum est. III. Quicquid ex historia iam antiqua ad nos pervenit, quippe posterioribus legibus abrogatum, expungatur. IV. Demum peropportunitas declarationibus quod vacuum est compleatur, unde ansa doctoribus praebita gravissimas excitandi quaestiones super textus interpretationem et diversarum sanctionum extensiones. Hoc tam ingenti corpore iuris confecto, in iustitia administranda facilius sterneretur iter; nulla causa foret, cur pleraeque iuris dispositiones reipsa ignorantur; laicatus non haberet, cur nota censoria sanctam sedem inureret, utpote tot in voluminibus dispersas canonicas deprehendunt decisiones, et mirandum in modum sacerdotum numerus augetur, qui sacrarum canonum studio operam navarent.

At non expedit quidem, quod ecclesia formam, quae in conficiendis codicibus a nostris iuriconsultis habetur, omnino servet ac tueatur, qui excoedentes tot in sectiunculis leges eo rem deducunt, ut harum vis et robor dispergatur, et causa [lateat], cur sanctae fuerunt. Neque saeculi sapientes congeminarent questus, cum ex iis ipsis non desint, qui civibus iuris confectionem perperam certe conflata improbare nunquam desistant.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

Quid de codice, qui ad causarum processum spectat? Quam certe optandum, ut talem quoad substantiam indueret formam, quae dum iura contententium tatur, simplicior sit atque expeditior; et, quoad eius fieri poterit, praescludat viam, qua in longam iudicia protrahantur!

Ab re non erit in appendice istiusmodi codicis summam pecuniae solvendam pro causarum gestoribus in curiis ecclesiasticis ad quemque actum statueri, ne locus sit arbitrio aut pravis consuetudinibus.

§ III.

In integrum restituantur canonici ad corruptos sacerdotum mores corrigendos sanciti; et quovis in regno episcopi paratam habeant domum, ubi in sacerdotes criminibus inquinatos animadvertatur.

Postquam iteratas admonitiones et christianae charitatis plenas nihil profecisse probatum est, et canonicas poenas extrajudiciales parum aut nihil sufficere, quo sentes sacerdotes in viam salutis revocentur, quid agendum superest? Necesse omnino esse videtur, ipsos metu iudiciorum excutiendos, quae in curiis ecclesiasticis ad luendas criminum poenas constituuntur, quibus adiiciatur, quantum fieri possit, sacrarum canonum severitas; quibus sane modis ederentur in vulgus latae sententiae, innotescerent populo, qui criminum horrore perculsus detestetur et caveat. Hoc certe in causa fuit, cur Tridentina synodus (sess. XXII, cap. I de ref.) in istiusmodi delinquentes omnem canonum severitatem evocans, statim subdit: „Eadem in posterum iis [dem] poenis, vel maioribus, arbitrio ordinarii imponendis, observentur, nec appellatio executionem hanc, quae ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua vero ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari et ab omnibus accurate custodiri studeant; non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectae emendationis ipsi condignas, Deo vindice, poenas persolvant.“ Quapropter quam maxime certe expediret, pro iis, qui in custodia habendi sunt, paratam habere peramplam domum, ubi sacerdotes criminibus inquinati per sanctissimos ac sapientes viros ad meliorem frugem revocarentur.

§ IV.

Interdicatur clericis cuiuscumque sint gradus, sub poena suspensionis a divinis latae sententiae, abesse, paucis exceptis diebus, a sua dioecesi sine liceat discedere ad locum et tempus definitum. Praescribatur, ut ordinarius dioecesis, quo illi se conferant, numquam eos sacris operari, aut aliis sacris fungi muneribus sinat, nisi commendatitiae litteras ad ipsum missas sint. Insuper media adhibeat, quibus coercentur patriam repeteri. Denique praefata lex irrogetur etiam ipsis ecclesiarum moderatoribus, qui illos sacris fungi muneribus sinant, quoties deest pastor bonus curiae suae dioecesis.

Ne pro suo quisque ingenio vagetur clericus, Tridentina synodus (sess. XXIII, cap. XVI de ref.) decrevit: „Quod si locum [cui adscriptus est], inconsulto episcopo, deseruerit, si sacrarum exercitium interdicitur.“ Quare eius sumus opinionis, poenam quoque suspensionis ipso facto esse irrogandam. Praeterquam quod eodem decreto omnibus ordinariis praescribitur, ut „nullus praeterea clericus peregrinus sine commendatitiis sui ordinarii litteris ab ullo episcopo ad divina celebranda et sacramenta administranda admittatur“. At hoc nullius efficaciae est iis omnino sacerdotibus, qui nihili habentes missarum celebrationem, propriis laicorum negotiis sese dedunt, aut si res domi illis suppetit, intemperantiae dissolutaeque viveri rationi operam dant suam.

Hinc necesse omnino dictis illud arrogare, scilicet, quod nisi morem gerere ordinario suo remaneat, qui in diocesim revocat, ordinarius loci adhibere possit, quae ad eius pertinaciam coercendam magis expedire videntur.

Sed quoniam omnes fere sacerdotes alicuius ecclesiae moderatoris facillime amicitiam ineunt, qui sine liceat episcopi permittit illos sacris ad aras operari, pariter irrogetur *posse suspensionis a divinis ipso facto incurrenda* ipsa ecclesiarum moderatoribus, si ad sacra celebranda admittant sine liceat celebrare. Non est dubitandum, quin plerisque in diocesibus idipsum ab episcopis sancitum sit et legibus synodalibus; at magis ac magis id oecumenica lege praestat confirmare; et vel ad summum aliquam adiacere latitudinem pro illis ecclesiarum moderatoribus, cum de praestantioribus viris sermo sit, et ab ipsis maxime cognitis, adeo ut respondere possint curiae: aut binis aut ternis diebus, usque dum ab ordinario fiat copia celebrandi.

§ V.

Quam plurimum confert eicere, qui nimium quantum abusus irrepserunt, quoad iura patronatus super beneficiis et ecclesiis: nendum arctare istiusmodi iura in foundationibus ab integro excitandis.

Patronatus, si aliquo sub respectu maximae fuerunt ecclesiae utilitati, aliunde vero servitia imposerunt, quae libertatis actionem imminuerunt, et steterunt¹ causae malorum in ipsam redundantium. Concilium Tridentinum (sess. XXV, cap. IX de ref.) ad multiplices imminuendas servitutes, praemisso, quod illi, qui patronatus ius sibi vindicant, prae se ferre debent titulus, ita pergit: „Reliqui patronatus omnes in beneficiis tam saecularibus, quam regularibus, seu parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuscumque aliis beneficiis, in cathedrali, vel collegiata ecclesia, seu facultates et privilegia concessa, tam in vim patronatus, quam alio quocumque iure nominandi, eligendi, praesentandi ad ea, quae vacant (exceptis patronatibus super cathedralibus ecclesiis competentibus, et exceptis aliis, quae ad imperatorem, regem, seu regna possidentes, aliosque sublimes ac supremos principes, iura imperii in dominiis suis habentes, pertinent; et quae in favorem studiorum generalium concessa sunt) in totum prorsus abrogata et irrita cum quasi possessione inde secuta intelligantur.“

Nunc vero mature perpendenda res est, utrum expediat istiusmodi sanctiones instaurare, aliqua in genere habita dispositione, [ipsis etiam] exceptionibus in parenthesi notatis derogando. Praeterquam quod nimis compertum est, patronos per sepe acquisitis iuribus abuti, et parum aut nihil, quod sui muneris est, facitare. Quae sane intemperantiae non latuere concilii Tridentini patres, qui ideo alia atque alia consilia efficaciter ineunda sanxerunt. Nunc vero superest, ut Vaticani concilii patres oculorum aciem convertant in alia, quae pro temporum iniquitate graviora evaserunt, incommoda. Quae omnia tres in classes distribuere, existimamus; quarum prima spectat ad abusus quoad iura, quibus pollent patroni, novos nominandi beneficiatos; altera respicit complurium ecclesiarum et sacellarum statum, quae squalore situque marcescere conspiciuntur; tertia illorum est patronorum, qui dominantes in ecclesia, sibi tribuunt, quod est episcopalis iurisdictionis.

Verba non suppetunt, quibus significemus, quantum acquisito iure abutantur patroni in novis bene-

¹ Legendam si.

² Pro existenter.

³ Logo cum.

ficiatis nominandi et praesentandi. Siquidem, si qui sunt, patroni claro genere nati et divitiis polentes, plerumque illos praesentant, qui nominationem sibi comparant assentionibus aliisque villioribus officiis, quamvis indigni, quibus illa conferrentur beneficia. Alii vero, qui ad incitas redacti sunt, quorum res nimis arcta domi est, praesentare non dubitant, qui beneficium quanti plurimi emunt; et crescit eundo malum, cum agiter de beneficiis curatis; enimvero tales interdum praesentantur, quorum vitae ratio depravata omnibus innotescit, ita tamen, ut in eos regularis institui quaestio nequeat. Quid tum episcopus? moerore conficitur; et frustra; et iniquo animo committit luporum curae ovium greges, et non quidem pastori animarum, sed illi qui mercede conductus tondet, mulget; et succus matri, et lac subducitur agnis. Quod malum certe gravissimum; cui occurrere quaquaversus Vaticanum concilium aliquo inuito consilio tenetur. Quae cum ita se habeant, abs re non erit, si pro ingenii modulo aliquem nostri animi sensum Vaticanæ synodi patribus subiciamus.

Enimvero, si patronorum est homines certe idoneos praesentare, scilicet, qui illis animi dotibus praediti sunt, quae ecclesia voluit definitas, nonne expediret praescribere, quid requiratur ad hanc assequendam idoneitatem? Praescribatur, exempli gratia, patronum praesentare non posse clericum alicuius inferioris ordinis, nisi illum, qui exhibeat *fidem de vita et moribus* datam a suo ordinario. Quoad sacerdotes autem, non alios, quam qui actu concionandi et confessiones excipiendi munere fungantur.

Quod si pro clericis ordinandis concilium Tridentinum (sess. XXIII, cap. V de ref.) praescripsit huiusmodi litteras testificantes a parochio mittendas: quomodo magis faceret ad rem nostram fides et epistola testificans ordinarii dioeceseani pro clericis inferioris ordinis ad patronatus beneficium nominatis [*lege nominandi*]? Quoad sacerdotes vero, cum praescribantur praesentantes, quae illos condecorant, dotes confessarii et concionatoris, neutiquam fieri posset, ut praesentarentur indigni; et calcari aliis adderetur, qui hoc pacto digni haberentur, quibus excipiendi confessiones et conciones habendi pagella deferretur. Illud quoque adiacendum superest, pones esse episcopum nominationes reicere ex informata conscientia, nec teneri palam facere, cur ita egerit; atque hoc sensu declarare, quod praescriptum fuit a concilio Tridentino, nempe: „Liceat episcopo, praesentatos a patronis, si idonei non fuerint, repellere“ (sess. XXV, cap. IX de ref.). Plurimum quoque conferret, aliquam poenam patronis laicis irrogare, videlicet, ut quoties indignum praesentare audeant, amittant illa vice ius alios nominandi.

Cum vero res de parochiis sit iuris patronatus laicalis, accommodandum iis prope videtur, quod dispositum fuit ab ipso Tridentino concilio (sess. XXIV cap. XVIII [de ref.]) de parochiis patronatus ecclesiastici, nempe, vacante beneficio, petitorum concursus haberi, et „is quem patronus digniorem inter probatos ab examinatore iudicabit, episcopo praesentare teneatur, ut ab eo instituatur.“

Ad haec complures sunt ecclesiae, vel sacella iuris patronatus, quae restaurandae omnino sunt, et sacra suppellectili apparandae; nec [*lege et*] non paucae parochiae, quae congruis carent redditibus, quibus illi, qui parochi vices gerit, sufficiatur, unde apprime suo fungatur munere, et ad tuendum ecclesiae cultum. Nec satis constat, num dos conveniens ad hoc constituta sit, an inique in profano usus conversa. Et interea temporis patroni adhuc

ius nominandi parochum, beneficiatos et rectores ex-
ercent, neque quod necesse est, suppeditant. Hinc
par aequumque esset, ut istiusmodi patroni omni-
iure patronatus exciderent, quoties quatuor intra
menses satis omnino non fecerint, quibus tenentur,
iuxta illud quod pro necessitatibus praescriptum
sit ab episcopis.

Nec minor est abusus, per quem patroni immi-
scere sese velint in iis, quae ad ecclesias sui pa-
tronatus spectant, contententes illic plenam exer-
cere iurisdictionem, excludendo aut coercendo ipsam
episcopalem iurisdictionem. Hinc opus esset ut
sub interdicto ecclesiae forent, in quibus laici, nihil
obstante facta prohibitione, tribus elapsis mensibus
a promulgatione, adhuc se immiscerent in iis, quae
prorsus sunt episcopalis iurisdictionis.

Insuper opus esse putamus, iura patronatus,
quoad eius fieri possit, in posterum esse coercenda.
Ad quam rem statuendum esset, haec iura tunc
tantum concedenda, quoties maximae in ecclesiam
redundarent utilitates, nec exigui redditus statu-
rentur; qui proinde a provinciali synodo in singulis
casibus definiantur, inspectis locorum conditionibus.

Attamen expediret, ut ius praesentationis aut
omnino excluderetur, satis habentes patroni ius suf-
fragationis pro se et suis familiis, unde onerare
valeant redditus, atque aliquod monumentum vel
lapidem inscriptum ad perpetuam rei memoriam,
honoris gratia; aut ita arctetur, ut ternos praesen-
tent idoneos, facta episcopo copia arbitrio suo eli-
gendi; aut ipse patronus seligat ex ternis ab epi-
scopo propositis.

Nunquam vero omittendum, licet de beneficio
simplici sermo sit, praesentatos sui facere periculum
in scriptis apud episcopum, uti in parochiis usu-
venit. Verum necesse prorsus videntur qualibet
concessione patronatus excludendi episcopatus, pa-
roeciae, dignitates et canonicatus cathedralium ec-
clesiarum, vel ipsa pleno iure sanctae sedi reservetur.

§ VI.

*Nonnulla norma instituat, iuxta quam episcopi,
seminaria, clerus quocumque modo dotentur adver-
sus leges iniquissimas ecclesiae iniuriosas atque in
ipsius detrimentum promulgatas.*

Miserima ecclesiae conditio, quam continenter ex-
spoliata et redactam intuemur ad paupertatem latis
legibus ipsi quam maxime infensis, certe in causa
fuit, cur diu multumque investigemus, qui fieret, ut
ecclesia acquirere posset; nec in posterum a nostri
aevi praedonibus exspoliaretur.

Pro certo habemus, Vaticanum concilium nihil
intentatum relinquere, quo adversus leges ad distra-
henda ecclesiae bona latis in magna curia Floren-
tina, novas solemnesque declarationes adiciat circa
proprietatis inviolabilitatem, ad quam illa, utpote so-
cietas autonoma, ius pollet absolutum, neque ullo
pacto a statu pendens; anathemate percutiat, qui
ecclesiae bona coemerint, et nullitatis huiusmodi
coemptiones damnet, nedum¹ in legum latores ini-
quarumque legum executores multiplicet censuras.
Aet id totum quantum est, problema propositum
minime solvit; quippe quod Christi fideles nequitia
istiusmodi legum animo cadunt, et ne sacrilegis
manibus miserandum in modum discepta ecclesiae
bona conspiciant, indotata esse aegre sinunt, cum
nihil admodum occurrat, quod illa in posterum tueat-
tur. Nec desunt, qui rimando, quaeritando investigare
aet agunt, quid potissimum expediat, quo in tuto
[bona ecclesiastica] locentur; quare id enixis preci-
bus Neapolitani episcopi obtestantur vos, sanctissimi

¹ Scilicet quin immo.

Vaticani concilii patres, ut, qua polletis sapientia,
et Spiritu sancto affante, quid magis expediat, quo
ex Orei canonicis evadent, excusatis ceteris iam ex-
cogitatis, aet rem minime seu tangentibus, quantum
in vobis est, significetis.

Caput V.

*De quibusdam consiliis ad christifidelium
utilitatem suscipiendis.*

Postquam per singulas partes, quantum magis
expedire visum nobis est, exposuimus, unde ec-
clesiae actio vehementior sit et aptior illis, ubi
maior urget necessitas pro temporum conditione,
non minus nostra interest mentis aciem convertere
in christifideles, ad quos certe quidem illam spec-
tare compertum nobis est. Si enim efficacibus con-
siliis ea disticiantur, quae illorum mentes amoveant
a Deo, nihil erit, quominus eidem ecclesiae actioni
respondeant, et in propriam congerant utilitatem,
quae sanctissima mater pro sua benignitate in ipsos
agit. Ac ne fusius rem protrahamus, quam par est;
pauca, sed quae potioris sunt momenti, Vaticani
concilii patribus subiiciemus.

§ I.

*Quam prodest ad, pristinam revocare observantiam
dies festos sanctificandi.*

Magnopere dolendum est, festorum dierum sancti-
ficationem minime certe et nihili aestimari, quod
nimio plus pervagatum est. Maxima fidelium pars
per festos dies in labores incumbere non dubitat;
illamque praetextunt causam, quia festorum dierum
numerus in immensum in aliquibus mensibus ex-
crevit, vel quia necessitas rerum magis urget. Cui
malo potissimum occurrandum, sapiente adhibito
consilio, quod magis e re sit, quo in observantiam
revocetur festorum dierum sanctificatio, et plane
vigeat atque ardentiori studio a fidelibus colatur,
in eorumque animis pro illius transgressione et
scandalo maximo horror excitetur.

§ II.

*Foenus, immedicabile societatis vulnus, inusta censoria
nota, omni est animadversione dignissimum.*

Nec minus grave malum societati impendens
est foenus, quo pauperes et egeni miserandum in
modum opprimuntur; quod et innumerabilium foene-
ratorum facit cauteriatam conscientiam; quique per-
fricta fronte audacter supremum perditionis iter
magnis itineribus currere videntur, et inanes causas
praetextentes, eo temeritatis deveniunt, ut sacro-
sanctae iustitiae fines se non excedere arbitrentur.
Hinc statuendae sunt normae magis ac magis clarae
ac planae quoad condiciones, quibus positus foenus
possit iustificari; simulque illa sacrae Scripturae
verba „mutuum date, nihil inde sperantes“ clarius
explicanda; nedum a sacra Poenitentiarum non esse
inquietandos prolatae declarationes, iuxta Mastrofini
theoreticen¹.

§ III.

*Diris omnibus iterum iterumque meretricum ars aman-
danda, nedum theatrialis licentia, et libellorum con-
tra religionem et mores editiones, quibus addendae
effigies obscenissimae, quae passim ante oculos ob-
servantur.*

Haec omnia sunt morum pravitate origo, haec
lues, pestis, excidium societatis. Quare ipsi civiles
legumlatores severiora sanxerunt decreta, quae [ea]
exterminanda curaverunt.

Quamquam vero meretrices tolerandas existi-
massent, quo gravioribus sceleribus occurreretur;

¹ Le Douce, libri tre. Roma 1861.

nunquam vero vel in mediis urbibus, vel in pagis tolerari posse putarant, ut fasius monstrandum suscepit servus Dei p. Barnellius in opera de *meretricio* inscripta.

§ IV.

Etiams atque etiam commendatur debitum obsequium domui sanctae Dei.

Necesse omnino esse existimamus, nullum patere aditum ad ecclesiam Dei viventis illis mulieribus, quae sacris adesse volunt, brachiis et pectore per summam impudentiam nudatis, aut textili veste amictis. Ne ecclesiae sint hiberna et hospitia militum, ne profanis uibus mancipandae. Proh! quantam vim civilis ac militaris auctoritas exercuit novissimis hinc temporibus ad ecclesiarum violationem.

§ V.

Nova potioraque requirantur in domesticis sacellis seu oratoris permittendis.

Ferendum profecto non est, adeo in immensum exorevisse privata et domestica sacra, ut Christi ecclesiae plebeculae dumtaxat pateant et agricollae. Quique indulto gaudent domestici oratorii, eo rem deducunt, ut sibi permitti ab episcopis contendant, inibi non sacra tantum conficere, verum etiam baptismi, eucharistiae et matrimonii sacramenta celebrare. Hinc tali privilegio pollentium numquam parochi vox concionantis in ecclesia, numquam festorum dierum praenuntiatio, ieiunii numquam auribus insonat; nulli sunt plebi exemplo in ecclesiis conveniendo, nulli adsunt religioso actui, perinde ac si Christi esse illos puderet. Quid quod vilipendio sunt istiusmodi sacra sacerdotibus ad sacra conficienda adhibitae, nedum scandalo, cum illi tali gaudent privilegio, qui parvi aut nihili aestimant leges ecclesiae? Hinc novae potioresque conditiones requirendae omnino sunt, adeo ut pauci privilegio illo donentur; qui nempe in hominum societate pietate et titulis praestantiores, quique bene de ecclesia meriti sunt, exemplo vitae, claro genere, et virtutum choragio instructi.

§ VI.

Ieiunii servandi praeceptum in observantiam revocatur, necnon praescriptis temporibus carnis abstinendi.

Quam multi sunt, qui hoc praeceptum violare, immo aspernari non dubitant. Nec desunt, qui iustificatos se autumant, quippe quod incredulorum medicorum consiliis adhaerentes, impune agere arbitrantur, ne servata quidem abstinencia a carnis et piscium mixtione.

§ VII.

Praeceptum solvendi decimas ecclesiae ad pacandas conscientias temperandum.

Hoc praeceptum ecclesiae decimas solvendi parum aut nihil amplius observatur, tum quia deferbuit fidelium pietas, tum quia latae leges a nostris legumlatoribus adversantur, licet Tridentina synodus (sess. XXV, c. XII de ref.) gravissimis verbis et excommunicationis minis praeceptum illud ad pristinum revocaverit. Certe quidem, consummata ecclesiae exspoliatione, decimarum solutio supplere posset, ubi illa caret. At quae affulget spes, si confirmatur et viget illud praeceptum? Quid quod, infecta re, conscientias fidelium nimium quantum perturbaret? Quapropter aut illa temperanda est lex, aut aliqua norma praescribenda.

§ VIII.

Ecclesiae interest spiritualis surdorum-mutorum cultura.

In quavis provincia complures sunt, qui audiendi et loquendi facultate carent. Quamvis hominioni-

bus istis praesens foret peculiaris institutio, qua aptiores evaderent Deo cognoscendo et religionis actibus exercendis, attamen [in] aliis atque aliis regionibus tamquam pro derelictis habentur. Magnum pietatis opus foret, si huic hominum generi pro sapientia et bonitate sua Vaticani concilii patres providerent, ut magis magisque opportuna hospitia promoverentur.

§ IX.

Iterum ac tertio improbandas legum ecclesiasticarum violationes quoad communia sepulcra.

In tanta ecclesiasticarum rerum perturbatione plerumque negligitur ante tumulationem cadaverum benedictio. Nec sine gravi moerore animi conspeximus nullo habito discrimine illuc, ubi parata sunt catholica sepulcra, inferri etiam cadavera heterodoxorum et infidelium. Nec tantae intemperantiae occurrere potuerunt episcopi; propterea quod ecclesiae auctoritati recentium promulgatio legum adversatur. Igitur in id incumbant Vaticanae synodi patres sapientissimi, quo in praesens et in posterum tam grave malum, quantum in ipsis est, averruncetur.

§ X.

Sodalitatibus laicis normas praescribantur, quibus pietatis spiritus innovetur, crescat et usque vigeat.

Maximae quidem utilitati olim fuisse ecclesiasticae rei, experientia comprobatum est, laicorum sodalitates. Nunc vero non paucae ab illo fine decivertunt, ad quem fundatae et constabilitae fuerunt et in fidem ecclesiae receptae. Causa malorum est, quia cum ipsae quoad temporalia pendeant a saeculari, et quidem atheo gubernio, sodales hinc ansam praebent, quo nullius efficaciae faciant decreta sanctae visitationis, et sollicitiam, vigilantiam et iurisdictionem episcopi, quantum in ipsis est, devitare student. Hinc omnino expedit, ut istiusmodi sodalitates ad officium a Vaticana synodo revocentur, et episcopo suo morem gerentes, volentes, lubentes excipiant ecclesiasticum delegatum ab episcopo destinatum. Sed quoniam hae piae institutiones ad reformandos mores nimium prodesse possent, operae pretium facturos esse concilii patres existimamus, si normas praescribant, quibus ad finem, ob quem institutae in ecclesia sunt, dirigerentur, episcopis committendo, ut illas, prout rerum et temporum ratio postulat, diversimode accommodent.

4.

Postulata archiepiscopi et episcoporum Belgii de rebus disciplinaribus.

Eminentissimi ac reverendissimi domini.

Concilium Tridentinum pro reformatione statuit ea quae statuere poterat attentata temporum necessitate; non autem ei datum fuit meliora et perfectiora praescribere.

Episcopi autem Belgii decreta disciplinaria Tridentini adimplere conati sunt et, Deo benedicente, quaedam ad maiorem perfectionem iuxta Tridentini mentem perduxerunt. Hinc perfectionem inductam et iam usu firmatam conservare cupientes, petunt decreta concilii Vaticani ita conscribi, ut haec perfectio non impediatur, immo ut nonnulla universaliter commendentur ac praecipiantur, ut breviter in sequentibus, iudicia ecclesiastica, clarum ac pias nonnullas congregationes spectantibus, exponitur.

I.

De iudiciis clericorum.

In Belgio tribunal ecclesiasticum in clericis iudicandis potius paternum vocari posset, fitque sine

¹ Immo arripient.

alle strepitu. Presbyteri prolapsi ab episcopo vocantur et correctionem poenamque passim subeunt submissa, firmiter persuasi haec fieri iuste et misericorditer. In tabulario vix aliquid servatur quo fama cleri imminui aliquando possit, nisi praevideatur necessitas adhibendi quaedam documenta, si de sententia appelletur.

Postulatur itaque ut addatur in decretis de iudiciis: „Si alicubi omnia paterne fiant, ita ut disciplina ecclesiastica inde nullum damnum patiat, hanc praxim, mansuetudini Christi conformem, nullo modo improbatam volumus.“

II.

De clericorum seminariis.

Seminaria in Belgio florent studiis et vera pietate, ex eo quod alumni humaniora discentes educantur in minori, ut vocari solet, seminario, veste modesta non tamen prorsus clericali induti, omnino separati ab alumniis qui disciplinis theologicis incumbunt. Hi autem ad ordines non admittuntur, antequam, per longum tempus, annos scilicet tres vel quatuor, in convictu seminarii quasi in novitiatu ordinis ecclesiastici vixerint.

Postulatur itaque ut hoc seminariorum regimen approbetur, vel saltem nullo modo improbetur; improbatum utique videretur si nude praescripta concilii Tridentini de seminariis inculcarentur.

III.

De collatione ecclesiarum parochialium et succursalium.

1° Concursus ad curas pastorales in Belgio sic ordinatur. Presbyteri in sacrum ministerium missi vel ad docendam adolescentiam deputati, singulis annis vel bienniis in seminario congregantur et per examen in scriptis, quod quasi *concursum* appellari potest, suum in doctrina sacra progressum probant. Examen illud seu *concursum* per plurimos annos durat, et vi huius nominantur concurrentes ad curas pastorales quae vacaverint. Hinc sequitur sacerdotum non tantum *semel*, ut synodus Tridentina requirit, sed *sexies* aut etiam *decies* periculum facere suae aptitudinis ad munus pastorale. Curae autem pastorales conferuntur attentis testimoniis parochorum et decanorum circa mores, pietatem, solum et prudentiam candidatorum, quae testimonia etiam per plures annos sunt repetenda; ita ut sit certitudo omnimoda meritorum promovendi, quod utique menti synodi Tridentinae est quam maxime conforme.

Postulatur itaque ne quid in decretis statuatur quo haec praxis impediatur; immo, ut videtur, haec disciplina non parum prodesset aliis dioecesibus.

2° Quoad ecclesias succursales, postulatur ut decisio data a sanctae memoriae Gregorio XVI episcopo Leodiensi circa parochos *succursalistas*, ut vocantur, conservetur et confirmetur. Disciplina haec, ab annis fere 70 vigens, fuit utilissima et etiam nunc est necessaria. Bonis et piis sacerdotibus est pericunda; paucis quandoque discolis odiosa, cum magis attendere teneantur ne eorum vitia tandem aliquando per mutationem stationis vel depositionem puniantur.

IV.

De synodo dioecessana.

Synodus dioecessana annue celebrari potest et utilissime celebratur in Belgio, dum apices iuris non omnino servari debent, nec omnes debeant vocari qui curam habent animarum.

Postulatur igitur ut decreto de synodo dioecessana haec addantur: „In dioecesibus, in quibus usus invaluit vel induci potest ut synodus dioecessana

quotannis celebratur ab episcopo, vocatis canonicis ecclesiae cathedralis, decanis christianitatum et examinativis synodalibus, haec agendi ratio servetur.“

V.

De piis virorum ac feminarum institutis.

Praeter monasteria strictae dieta, sunt in Belgio quasi innumerae piaae tum virorum tum feminarum familiae quae bonis operibus occupantur, videlicet: educatione et instructione pueritiae et adolescentiae, cura senum, caecorum, surdorum, mutorum, insanientium, languidorum, morientium. Hae familiae episcopo annuente et favente natae, eius consiliis et vigilantia opus habent. Episcopus enim, prae omnibus aliis novit earum necessitates et pericula, hincque auxilium fert opportunum et egregium. Tales domus deditae operibus soli et charitatis sunt deditae vel trecentae in quacumque dioecesi Belgii, prosperantur et Deo, ut speramus, sunt gratissimae, ecclesiae autem utilissimae. Passim reguntur iuxta spiritum sc. canonum in illis quae spectant ad novitiatum, separationem a profanis, spiritum paupertatis etc. Sed illas reducere ad apices iuris et submittere congregationi Romanae est impossibile.

Postulatur itaque: ut auctoritas episcopi sit et maneat in omnia monasteria fratrum laicorum et sororum, ita quidem ut ad episcopum recurratur pro omni administratione spirituali et temporali.

VI.

De oratoriis privatis.

Postulatur ut concilium potestatem faciat omnibus ordinariis, concedendi privatis quibusdam personis, quas ipsi in Domino dignas iudicaverint, oratorium domesticum in quo sacrosanctum missae sacrificium celebrari possit; immo, si adsint rationes sufficientes, sanctissima eucharistia asservetur; *sub conditionibus tamen vel a concilio vel a sancta sede praescribendis, et ad quas omnino teneantur ordinarii.*

VII.

De altaribus privilegiatis.

Obtineat concilium a s. sede: ab episcopis concedi posse unum altare privilegiatum in qualibet ex suis ecclesiis collegiatis vel parochialibus et in quolibet ex suis oratoriis vere publicis, idque vel in perpetuum vel ad tempus limitatum, sed ita tamen ut ea concessio ab episcopis renovari semper possit quin ad s. sedem recurrere teneantur. Si vero a sedes hanc facultatem sibi reservare omnino velit, obtineat concilium ut in brevi concessionis non occurrant clausulae tam ambiguae, ut inde videri possint revocata privilegia antea licet in perpetuum concessa.

VIII.

De facultatibus extraordinariis.

1° Postulatur ut facultates, quae pluribus ordinariis concedi solent a s. sede, et vocantur vel quinquennales vel triennales vel annales, adeoque singulis vel quinquenniis vel trienniis vel annis renovandae sunt ac semper renovantur, in posterum concedantur pro toto tempore quo ecclesiae suae regimini praesunt illi quibus dantur.

2° Postulatur ut reliquae facultates extraordinariae, quae pro bono animarum a s. sede ordinariis conceduntur, in posterum non ad aliquot vices, sed ad tempus impertiantur.

IX.

De sacramento matrimonii.

I. Abrogare velit concilium Vaticanum

A) Quarti gradus sive aequalis sive inaequalis

impedimenta tpm consanguinitatis tum affinitatis a ortae ex matrimonio.

B) Publicae honestatis ex sponsalibus tantum.

C) Cognationis spiritualis ex baptismo, praeterquam inter levantem et levatum.

D) Secundi gradus sive aequalis sive inaequalis lineae collateralis affinitatis ex copula illicita, dummodo primus gradus non interveniat.

Motiva huius postulati, sunt:

1° Familias hodieum ita quandoque dispergi, ut saepius in 4° gradu esse contingant nupturientes, quin vel aliquid de consanguinitate aut affinitate suspicentur. Hinc nonnumquam fit ut petatur dispensatio in 4° gradu, contracto iam matrimonio, et quidem bona fide, a pluribus annis.

2° In locis exiguis revera quandoque ita omnes familias vel consanguinitate vel affinitate inter se ligari, ut vix fieri possit ibi matrimonia contrahi aliter quam inter personas 4° saltem gradu junctas.

3° Quod praecipuum est, et pro omnibus in hac materia postulatis valet, in regionibus ubi viget matrimonium civile, non dari civile v. g. impedimentum 3° vel 4° gradus. Ibi igitur, pro languescentis fidei vitio primum, est, ut spreta Dei et ecclesiae lege, plures sub specie matrimonii civilis in turpi contubernatu vivant. Unde postulati ratio:

II. Statuat concilium in supplici libello ad obtinendam dispensationem a. sedi oblato, non amplius exprimendum esse incestum ab oratoribus commissum inter se. Huius postulati motiva sunt:

1° In hodierno societatis statu saepe odiosum videri, si parochus de similibus inquirat; eo vel magis quod, iuxta communem auctorum doctrinam, non teneantur oratores se infamare extra confessionem.

2° Si autem illud peccatum detegatur in confessione, quae saepius uno alterove tantum die matrimonium praecedat, nescit ut plurimum quo se vertat confessarius, probe sciens ex una parte dispensationem obtentam esse invalidam, et ex altera parte deesse tempus quandoque ut obtineatur validatio ante matrimonii celebrationem; quae forsitan differri non poterit, quia v. g. mos est in loco ut eodem die et coram lege civili et coram ecclesia contrahant, ac omnia parata sunt.

3° Quia, si numquam extra confessionem de incestu interrogarentur nupturientes, plures ea de re non cogitarent eo nempe sensu ut de industria non committerent hoc crimen ad facilius obtinendam dispensationem; alii vero non allegarent copulam commissam fuisse, ut fit quandoque.

III. Statuat concilium litteras dispensationis a s. sede expeditas, in posterum non amplius fore invalidas, sive ob reticentum incestum in precibus, aut patratum seu reiteratum post missas preces et ante dispensationis executionem; neque ob errorem nominis dioecesis vel nominis aut cognominis contrahentium, dummodo constet de personarum identitate; neque ob expressionem consanguinitatis loco affinitatis seu vice versa, dummodo gradus accurate exprimat, aut saltem dummodo verus gradus non sit propinquior quam qui expressus fuit in supplica.

Prima huius postulati pars est consequens praecedentis. Utilitas reliquorum quae inibi petuntur ad pericula animarum avertenda satis patet.

IV. Declaret concilium validas in posterum fore litteras dispensationis a s. sede expeditas, licet agentes vel amanuenses romani causis in libello supplici allegatis alias addant aut substituant, vel causarum circumstantias suo modo aliter exponant quam exponuntur in libello a. sedi oblato.

V. Statuat concilium omnia breviva vel rescripta a. sedis rem matrimonislem spectantia, quorum executione commissa est episcopo eiusve vicario generali aut officiali, sede post mortem huius episcopi vacante, a vicario capitulari executioni dari posse.

VI. Statuat concilium vicario capitulari, sede vacante, concessas censeri omnes et singulas facultates peculiare et extraordinarias, quas in re matrimoniali a s. sede sibi impetraverat episcopus defunctus, dummodo non expiraverit tempus ad quod concessae fuerant.

VII. Coram Domino expendere velint reverendissimi patres concilii:

A) An non suppetat via qua, saltem pro ordinariis hoc petentibus, abrogari valeat quae vocari solet dispensationum taxa seu componenda, in pluribus regionibus nostri saeculi hominibus tam odiosa. Si autem hoc fieri nequeat, saltem adhibere velint patres medium quo fieret ut qui pinguem solvant taxam non citius obtineant dispensationem, quam qui parvam aut nullam solvant; ita enim caderent iniuriosa illa in ecclesiam obloquia quae nonnumquam occasione similium audiuntur.

B) An in concedendis dispensationibus praecaveri non possit temporis dispendium, animarum saluti quandoque tam noxium. Tempus v. g. ita deperditur, quando ante dispensationis concessionem exigitur separatio unius vel duorum mensium, quo spatio elapso recurrere possunt oratores, quorum interim maxime interest pro animae suae salute, ut quamprimum iungantur. Idem obtinet quando e dicasteriis romanis respondetur: *negative*, vel non *afferris* vel non *expedire* in casibus in quibus sufficientes adsunt dispensandi rationes, et in quibus postea equidem fere semper altera vel tertia offertur supplica, ac demum conceditur dispensatio, dum interea temporis plura commissa fuerunt peccata, immo nonnumquam in malo statu obfirmatum habent animum oratores, qui iam civiliter contraxerunt, ac forsitan vocem parochi ad poenitentiam vocantis audire amplius nolunt.

C) An obtineri non possit ab illis qui in curia romana dispensationibus concedendis operam dant, ut maiorem aliquam habeant rationem motivorum quae in supplica allegantur ab ordinariis, qui pro locorum et rerum adiunctis utique censendi sunt ut minus aliquatenus intelligere, quid necne fidelium bono spirituali expediat. Res illustrabitur exemplo. Magno quandoque cum difficultate obtinetur dispensatio in impedimento affinitatis primi gradus aequalis lineae collateralis orto ex legitimo matrimonio. Sunt tamen regiones, loca et circumstantiae in quibus ad spirituale et temporale oratorum bonum nihil magis quandoque optandum esset, quam ut v. g. viduus, praesertim si non sit dives, ducere possit defunctae uxoris sororem, aut vidua nubere queat fratri defuncti mariti. Dein nimis in eiusmodi adiunctis dispensandi difficultate, iuxta thema supra expositum, non nisi peccatis ansa praebetur.

D) An aequum non sit ut, deficiente copula carnali inter oratores, et periculo contractus civilis, tamquam motivum impellens ad dispensationem concedendam, admittatur instantia proprii ordinarii.

Atque haec dicta sint, neminem carpendi intentione, sed animas salvandi et malevolorum obloquutiones impediendi desiderio.

X.

Expleto concilio Vaticano, committere velit sanctissimus dominus, viris in sacris canonibus versatis, manus redigendi integram complexum legum ecclesiasticarum, in novum codicem hodiernae praxi

accommodatum, et in varios titulos, capita ete pro A
materiarum varietate distributum.

Romae, 29 ianuarii, in festo sancti Francisci
Salesii, 1870.

- † Victor Aug. arch. Mechlin.
- † Gaspar Ios. episc. Tornacen.
- † Joannes Ios. episc. Brugen.
- † Henricus episc. Gandaven.
- † Theodorus Iosephus, episc. Namurcen.

5.

Postulatio archiepiscopi Lucani super privilegiis
et exemptionibus praelatorum saecularium qui
territorium non habent.

Eminentissimi ac reverendissimi domini cardina-
les et reverendissimi patres.

Privilegia et exemptiones, uti observat Triden-
tinum concilium (sess. XXIV, cap. XI de reformat.), B
perturbationem ipsorum episcoporum iurisdictione exci-
tant, et exemptis vitae laxioris occasionem praebent.
Hoc autem, teste experientia, evenit tum de
singulis exemptis qui in aliqua dignitate constituti
sua privilegia nunquam iactitare desinunt, provi-
dasque episcopi curas parvipendere ac unitatis vin-
cula infringere non verentur: tum etiam de prae-
latis saecularibus qui territorium non habent, sed
praesunt certo generi personarum quae sunt cuidam
ecclesiae addictae, et dum in dioecesi commorantes
sacerdotalia munia obire suamque operam in fide-
lium commodum navare solent, a vigilantia et cor-
rectione episcopi se omnino subducere conantur,
confugiunt tanquam ad asylum sub alas protec-
tionis praelatorum suorum, qui plerumque eorum
partes assumere et contra episcopum stare audent,
non timentes scandala et spiritualia damna quae
inde proveniunt. Uno verbo huiusmodi exemptiones
amplius non sunt, ex hominum malitia, nisi occa-
siones collisionum et perturbationum quae valde
obsunt ecclesiae bono et animarum saluti: ac pro-
inde opportuno remedio illis est providendum.

Romae, ex coenobio s. Francisci ad Ripam Ti-
beris hac die 27 decembris 1869.

† Fr. Iulius archiep. Lucanus.

*Eminentissimis ac reverendissimis cardinalibus et re-
verendissimis patribus ex quibus constat peculiaris
congregatio a sanctissimo domino nostro Pio papa IX
deputata pro recipiendis et expendendis patrum pro-
positionibus.*

6.

Propositio in gratiam pie operae a Propagatione
fidei nuncupatae a CX patribus subscripta¹.

Venerabiles patres.

Varias inter et pias operas, quae adprobante
apostolica sede, et faventibus episcopis, quotidianis
ad Deum effusis precibus et collecta fidelium stipe,
nostris missionibus vires et auxilia suppeditant, ea
facile primum obtinuit locum quae a fidei Propa-
gatione nuncupatur.

Ab ea enim fore omnes nos, quin ulla vel na-
tionum vel personarum admittatur acceptio, id ha-
bemus quo olim s. apostolus Paulus evangelicos
operarios contentos fore declarabat: alimenta vi-
delicet et quibus tegamur. Illius ope stabiliuntur
et crescunt catholica illa instituta et misericordiae
opera quibus Christus Dominus ante oculos popu-
lorum qui illum ignorant et errant eloquentissime

¹ Die 23 ianuarii 1870 exhibita concilii secretario, qui
eum ad Deputationis secretarium misit die 27 ianuarii. *Acta*,
num. 122.

praedicantur, quippe quae signa sunt quibus, licet
indigni, vere veri Dei discipuli demonstramur.

Faustam igitur et sacram occasionem nacti qua
omnes e longinquis dissitisque orbis regionibus, ad
pedes supremi pastoris convenimus, erga piam
hanc operam, praecipuam omnium missionum
altricem et quasi parentem, gratissimi animi nostri
sensus externare, in votis unanimiter habemus, si-
mulque illam commendare tum venerabilibus prae-
latis qui in hac sacra synodo sedent, tum praecipue
illorum et totius ecclesiae capiti, summo pontifici
Pio PP. IX, cuius paternam saepius iam experti
sumus benevolentiam.

Eo autem magis paterna illa benevolentia, ve-
straque, venerabiles patres, operae pie augendae
et promovendae necessaria hodie est, quo pluribus
iam abhinc annis elemosynae quae in Propagatione
fidei gratiam ab illa colliguntur, nedum, ut antea
fiebant, crescant, e contra vel eadem remanserunt,
vel etiam ut praesenti accidit anno imminutionis
subiere periculum.

Hinc fit quod, aucto missionum numero, iis om-
nibus ut deceret, fovendis, ex una parte, impar
fiat pia Propagationis opera, dum, ex altera, im-
mensam et maiorem quotannis pecuniae summam,
ad pervertendas aut potius sacrilege emendas arti-
mas, in multis e regionibus curae nostrae con-
creditis protestantium sectarum pseudoministri dis-
seminant.

Gravissimum igitur imminet missionibus nostris
periculum, quod ad avertendum oportet ut novus
fidelibus ardor infundatur, et ita, antiquis repositi-
onis viribus, novo eoque continuo progressu pia
augeatur opera.

Et ad hunc tam optabilem tam utilem christiani
nominis per orbem totum dilatationi finem procu-
randum, vel unicum sufficere sanctae sedis et oecu-
menicae synodi Vaticanae verbum confidimus.

Sacris his freti rationibus, venerabiles patres,
suppliciter petimus ut *Inter decreta quae de mis-
sionibus catholicis sanctae et oecumenicae synodo Va-
ticanae proponuntur, unum adiciatur quo pie operae
a Propagatione fidei nuncupatae, et solemniter ab ec-
clesia consecratio et nova commendatio tribuatur.*

Minime enim dubitamus quin exinde vere ca-
tholicis pie operae rectoribus animus addatur
novus, et fidelium incitetur zelus ubi languescere
forsitan visus est.

Quam gratiam dum a vobis, venerabiles patres,
et ab oecumenica synodo humiliter exposulamur,
summa cum reverentia profiteri nos gloriamur,
eminentissimarum et reverendissimarum domina-
tionum vestrarum humillimos et devotos in Domino
servos et fratres.

- † Vincentius Spaccapietra aep. Smyrnensis vic.
apost. Asiae Minoris.
- † Stephanus Vincentius, Buffalensis.
- † Ludovicus Gabriel Delaplace, ep. Adrianopoli-
tanus vic. apost. Tche-Kiang.
- † Edmundus Franciscus Guierry, ep. Danabensis
vic. apost. Pekinensis.
- † Carolus aep. Algerianus delegatus Saharicensis
et Sudanensis.
- † Walter Steins S. I. aep. Bostrensis vic. apost.
Calcuttensis.
- † Martinus Ioannes Spalding, aep. Baltimorensis.
- † Ioannes ep. Hamiltonensis.
- † Claudius Maria ep. Galvestoniensis.
- † Stephanus Charbonneau ep. Iassensis vic. apost.
Maysaurii.
- † Eug. C. Ios. Desflèches ep. Sinitensis vic. apost.
Sutchuen Orientalis in Sinis.

- † P. Bigandet ep. Ramathensis, vic. apost. Avaë A et Pegu.
- † Petrus I. M. I. Pichon ep. Helenopolitana, vic. apost. Sutchuensis meridionalis in Sinis.
- † Louis S. Faurie évêque d'Apollonie vic. apost. Kouy-Teheou (Chine).
- † Aimé A. Dupond évêque d'Asoth, vic. apost. de Siam.
- † C. M. Dépommier évêque, vic. apost. de Coimbatour.
- † Jean Th. Pinchon évêque de Polémonium vic. apost. du Sutchua Occidental.
- † Bernard Pétitjean, évêque de Myriophyte vic. apost. du Japon.
- † D. Ivo M. ep. Laradensis.
- † Franciscus Laouënan ep. Flaviopolitanus, vic. apost. Pudcheriensis.
- † Emm. Verrolles ep. Columb. vic. apost. Mandchuria.
- † Alexius Canoz S. I. ep. Tamassensis vic. apost. Madurensis.
- † Adrianus Languillat S. I. ep. Sergiopolitanus vic. apost. Nankinensis.
- † Eduardus Dubar S. I. ep. Canathensis, vic. apost. Tcheli Meridio-Orientalis.
- † Ioannes B. Miège S. I. ep. Messeniensis, vic. apost. ad orientem Montium Saxosorum.
- † Leo Meurin S. I. ep. Ascalonensis vic. apost. Bombayensis.
- † Iacobus Etheridge S. I. ep. Toronensis vic. apost. Guianae Britannicae.
- † M. I. Franciscus Allard ep. Samariensis et vic. apost. terrae a Natalis nuncupatae.
- † Louis D'Herbomez O. M. I. évêque de Miltopolis vic. apost. de la Colombie Britannique.
- † Gulielmus Henricus Elder ep. Natchezensis (Americae Septentrionalis).
- † Thaddaeus, C. M. ep. Montereyensis et Angelorum.
- † Augustus Maria ep. Natchitochensis.
- † Iacobus Fredericus ep. Philadelphiensis. Patricius N. Lynch ep. Carolopolitanus.
- † M. Domeneo ep. Pittsburgensis.
- † Antonius Petrus IX patriarcha Ciliciensis Armenorum.
- † Spiridion Maddalena aep. Coreyrensis.
- † Melchior Nazarian arcivescovo di Mardin.
- † Giuseppe Arachial vescovo d'Ancira.
- † Stefano Melchisedech vescovo d'Erzerum.
- † Philippus ep. Fanensis.
- † Agapius Bsciai ep. Cariopoleos et vic. apost. Aegypti.
- † Mons. Giov. Paulo Hindi arcivescovo Caldeo di Gesira in Mezo-Potamia.
- † Fr. Aloisius aep. vic. et deleg. apost. Aegypti et Arabiae.
- † Thomas ep. Suthwarcensis.
- † Robertus ep. Beverlacensis.
- † I. Sweeny ep. Sancti Ioannis Neo-Brunswick.
- † Iacobus Rogers ep. Chathamensis.
- † Thomas Ludovicus Connolly aep. Halifaxiensis (per † I. R.).
- † Carolus Ioannes Greith, ep. Sangallensis in Helvetia.
- † L. F. La Flèche ep. Anthedonensis.
- † Ioannes, ep. Sancti Germani de Rimouski, Canada.
- † Fr. Eligius Così ep. Priensis coadiutor Scianton in Sinis.
- † C. F. Mac Kinnon bishop of Arichat N. Scotia.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † Ioannes Strain ep. Abilensis, vic. apost. Orientalis Scotiae.
- † Ioannes Macdonald ep. Nicopolitanus vic. apost. Septentrionalis Scotiae.
- † Thomas Grimley, ep. Antigonensis et vic. apost. districtus occidentalis promontorii Bonae Spei.
- † Fidelis Abbati ep. Smetorinensis.
- † Petrus Severini ep. Sappensis.
- † Carolus Pooten aep. Antibarensis et Scodrensis.
- † F. Darius aep. Scopiensis.
- † F. Gabriel Capaccio ep. Melipotamensis.
- † Ioannes Marangò ep. Tenensis et Myconensis et administrator Andrensis.
- † Henricus Eduardus aep. Westmonasteriensis.
- † Guillelmus ep. Salfordiensis.
- † Ioannes Maria Tissot ep. Milevitanus et vic. apost. Vizagapatanus.
- † Stephanus Fennelly ep. Thermopylensis vic. apost. Madraspatanus.
- † Antonius Iosephus, ep. Nicopolitanus, administr. apost. vicariatus Constantinopolitani.
- † Ioannes Ioseph Hogan ep. Sancti Iosephi. Status federatis Americae.
- † Io. B. ep. Antioënsis vic. apost. Gibraltariae.
- † Carolus Poirier ep. Rosensis.
- † Laurentius Gillooly ep. Elphinensis.
- † M. O'Hea ep. Rossensis.
- † Jean B. Lamy évêque de Santa-Fé, N. M.
- † Tobie Mullen évêque d'Eric.
- † Fr. Fidelis episcopus Rosaliensis vic. apost. Tuneti.
- † Fr. Franciscus Reynaudi ep. Aegensis, ac vic. apost. Sophiae et Philippopolis.
- † Fr. Paulus Tosi ep. Rhodiopolitanus vic. apost. Patnae.
- † Fr. Laurentius Bergeretti aep. Naxiensis.
- † Fr. Raphael De Ambroisio aep. Dyrrachiensis.
- † Fr. Ioseph Salandari ep. Marcopolitanus, visitator apost. in Moldavia.
- † Philippus Iosephus Viard, ep. Wellingtonensis (Nova Zelandia).
- † Fr. Eustachius Zanoli ep. Eleutheropolitanus vic. apost. in Sinis.
- † Augustinus Verot ep. Savannensis administr. apost. Floridae.
- † Laurentius Bonaventura Shiel ep. Adelaidopolitanus, Australia.
- † Ioannes Derry ep. Clonfertensis in Hibernia.
- † Aloysius Kobès, ep. Methonensis vic. apost. Senegambiae.
- † Paschalis Vuicić ep. Antiphellensis vic. apost. Bonensis.
- † Franciscus K. Amherst, ep. Northantoniensis.
- † Eduardus Iacobus, ep. Hildesheimensis.
- † Ioannes Henricus, ep. Osnabrugensis et provicarius missionum septentrionalium Germaniae et Daniae.
- † Eugenius, ep. Basileensis, in Helvetia.
- † Amedeus ep. Clevelandensis, America.
- † Ludovicus de Goezbriand ep. Burlingtoniensis in America.
- † Mgr Daniel, aumônier des sœurs pontificaux. L'abbé Maston, missionnaire apostolique (Guadeloupe). L'abbé Deschamps, vicaire général.
- † Fr. Hilarius ep. Paphensis O. P. vic. apost. Tunquini orientalis.
- † Ludovicus Elloy, ep. Tipasitanus, coadiutor vic. apost. Oceaniae centralis.
- † J. B. Purcell archevêque de Cincinnati.
- † Ricardus Vincentius ep. Wheelingensis.
- † Ioannes Quinlan, ep. Mobilienis.
- † Iacobus M. O'Gorman ep. Rahanensis (sic).
- † J. F. Shanahan, ep. Harrisburgensis.
- † Gaspard ep. Hebronensis auxiliar. Ginevrae.
- † Alexander ep. Sancti Bonifacii O. M. I.
- † Angelus Kraljević ep. Metellopolis et vic. apost. Hercegovinae.

† L. M. Alberti ep. Syrensis.

† Gregorius Jussef patriarcha Antiochia, Alexandriae et Jerosolymis.

† Iacobus Gibbons ep. Adramyttensis, et vic. apost. Carolinae Septentrionalis. Statibus Americanis Foederatis.

† Jean Joseph Lynch évêque de Toronto.

Propositio correctoria generalis ordinis Minimorum ad synodalem deliberationem deferenda, de conformitate et unitate in recitando huiusmodi canonicas ac celebrando missam.

Identitas ac unitas ecclesiae, prorsus requirit identitatem ac unitatem fidei, dicente Apostolo: *Unus Deus, una fides*. Haec fidei et ecclesiae unitas non profecto per se expetit identitatem ac materialem unitatem verborum in orando. Sed quam porro exoptandum foret, ut in unisona voce omnium ecclesiasticorum per orbem, dum septies in diem laudem dicunt Deo, esset unum cor, unum os, una et eadem praedicatio (ut verbis utar sancti Irenaei lib. 1, cap. 10)? et dum una est fides mentium et pietas actionum, una etiam foret supplicatio verborum? Ex eo procul dubio eveniret, quod confidentius, digniusque, ac, dicam, verius, respondere possemus obiurgatoribus ecclesiae catholicae: "Catholici dicimur, quia corde credimus, ore confitemur, et ad salutem adprecamur idem quod universus mundus". Pervetustum est adagium in ecclesia "formam precandi designare formam credendi".

Ad quem scopum obtinendum, non melius fortasse, in mei sententia, occurrere possumus, quam conformitatem unitatemque stabilire horarum canonicarum in recitando breviarium ac celebrando missam; reformatum breviarium ipsum, prout in votis est episcopatus, ac etiam concilium Tridentinum ordinaverat, proponere illud clericis omnibus, cuiuscumque ritus, cuiuscumque professionis, etiam regularibus, de praeepto recitandum. Oh! quam bonum et quam iucundum in ecclesia catholica, in ore omnium ecclesiasticorum, eadem verba precationum, eosdem hymnos eademque cantica, diversis linguis expressa, resonare!

Quid e contra evenire videmus? Quot sunt dioeceses, et in ipsis dioecesebus quot sunt ordines regularium diversi, tot sunt varietates tum in recitando tum in celebrando. Duo vel plures inveniantur clerici extra suam dioecesim, qui recitare habeant ac celebrare, non possunt recitare simul quia diversum pro festo habent sanctorum, non possunt iidem paramenti eiusdem coloris celebrare, quae cum officio non concordant. Et inde confusio.

Quapropter proponerem, in universa ecclesia, saltem latina, unam idemque officium omnibus clericis, non exclusis regularibus, in breviario designari, et de eo teneri unumquemque recitare horas canonicas celebrareque missam, non obstantibus privilegiis quae revocantur. Quoad sanctos vero proprios dioeceseum vel ordinum regularium, teneantur nonam lectionem recitare in matutino, in eoque et in missa commemorationem facere, missamque solam solemnem in die concedatur celebrari de proprio. Hoc votum, pro me, in ecclesia esset explendum.

Verumtamen haec praetuli, non ut doctor, sed ut docibilis ecclesiae filius, ac pro non dicto habeo haberi vole, si fortasse non esset dicendum vel probandum.

Fr. Raphael Ricca generalis Minimorum.

Dat. Romae ex conventu Sancti Andreae de Fractis hac die 30 Ianuarii 1870.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

Propositio episcopi Tarvisini de publicandis simul omnibus schematibus cum prope a fine erit concilium.

Congregationi a sanctissimo domino nostro Pio papa IX deputatae ad expendendas patrum propositiones iuxta litteras apostolicas diei 27 novembris anni 1869.

Humillimus episcopus subscriptus proponit ut prius quam aliquod schema publicetur in sessionibus publicis solemnibus, sive de fide, sive de disciplina, sive de regularibus, sive de rebus orientalium aut de missionibus, etiam alia schemata examinentur, et definitive approbentur. Omnia autem schemata publicentur simul in sessionibus solemnibus cum prope a fine erit concilium.

Rationes quibus petitio haec fulcitur sunt sequentes:

I. Nemo potest iudicium rectum proferre de iis quae deesse possunt in uno schemate nisi cognoscat alia schemata in quibus inveniri possunt quae videntur deesse, nec sufficit cognoscere elenchum schematum quae patrum deinde examini et iudicio subiciuntur, nam aliquid aequae pertractari potest in uno ac in alio schemate; ac proinde ex elencho non appareret utrum ea quae in uno desunt suppleantur in alio. Porro antequam solemniter publicentur, additiones possunt fieri schematibus si deficiere aliquid deprehendatur; et ideo opportunum est ut differatur et fiat in sessionibus solemnibus prope a fine concilii eorum publicatio, aliter cum manca aliqua schemata videri possint, adversariis ansa dabitur calumniandi concilium.

II. Si omnia schemata simul publicentur, sua dignitas servabitur patribus concilii; nam clare apparebit quae et quanta sapienter, Spiritu sancto adiuvante, decreta sint, sive ad fidem et mores, sive ad disciplinam ecclesiasticam pertinentia. At si unum aut alterum schema seunctim publicetur, non raro accidere poterit patribus exprobrari tantum tempus insumpsisse ad examinandum aliquod schema minoris momenti.

III. Quamvis autem dicitur supra dictae rationes valore non destituantur, postrema ratio quae suadet simultaneam publicationem omnium decretorum concilii, multo maius pondus habere videtur. Inimici internecini concilii oecumenici Vaticani sunt sectarii, qui duplici ratione felicem eius exitum praepedire omni modo satagent; nempe scriptis, quibus omnia quae a concilio statuentur, vituperare non desinent; et ope guberniorum, quae ut plurimum sub sectae potestate sunt. Vix igitur ac publicetur aliquod schema, bellum instaurabunt. Ephemerides debacchari incipient contra concilium et contra clerum; gubernia ipsa, ne iactato saeculi progressui inimica videantur apud suos sectarios, quorum reapse ministri sunt, qui in pluribus guberniis rerum publicarum curam gerunt, clerum acerrime persequuntur. Dioeceses suis privatae pastoribus, qui concilio adsunt, innumeris malis obruentur. At quod peius est, gubernia illa omnem lapidem movebunt ad impediendam prosecutionem concilii. Quibus mediis utentur inimici ad tantum facinus patrandum sive directe sive indirecte, sapientiae istius congregationis magis notum est quam verbis explicare oporteat. Scio equidem Deum infinite praevalere hominum malitiae; sed hic non agitur, de virtute Dei omnipotentis, ac potius de iis quae Deus, qui omnia suaviter et fortiter disponit, velit a nobis fieri iuxta leges prudentiae. Ut mihi quidem videtur, Deus a nobis vult ut praedictum modum simultaneae sollemnissae publicationis omnium schematum adhibeamus. De-

creta autem communi patrum suffragio in congrega- A
tionibus generalibus approbata et supremo sanctis-
sissimi papae iudicio sancta, etiam, antequam in
sessionibus solemnibus cum prope a fine erit con-
cilium, publicentur, tale robur habebunt, ut nullo
modo timendum sit ne retractationi possint esse
obnoxia; nec media deerunt sapientiae sanctissimi
papae, quibus provideatur ne ullum dubium de hac
re ullo tempore suboriri possit.

Si aliter a sanctissimo patre determinatum fuerit,
sapientissime factum sincera mente existimabo.

Haec congregationi a sanctissimo patre Pio IX
deputatae ad excipiendas patrum propositiones
subiicio, ut morem geram verbis summi pontificis,
qui n. 2° litterarum apostolicarum de ordine ge-
nerali concilii oecumenici non solum optat, sed
hortatur, ut si qui inter concilii patres aliquid
proponendum habuerint quod ad publicam utilita-
tem conferre possit, id libere exequi velint. B

Romae die quarta februarii anni 1870.

Obsequentissimus servus

Fridericus Maria Zinelli episcopus Tarvisinus.

9.

Postulata archiepiscoporum et episcoporum
provinciarum Quebecensis et Halifaxiensis¹.

a.

Postulatum

Ut totius iuris ecclesiastici, curante summo ponti-
fice, peracto concilio Vaticano, fiat codificatio cum
iis additionibus et mutationibus quae praesenti
rerum statui utiliores et accommodatiores videbun-
tur.

Rationes postulati.

1° Facillior et communior evaderet cognitio huius
iuris, quod nunc pene innumeris constitutionibus et C
canonibus constat.

2° Multa in desuetudinem abierunt, vel impos-
sibilia facta sunt, vel in maximum ecclesiae bonum
mutari possunt.

- † C. F. archiepiscopus Quebecensis.
- † Archiepiscopus Halifaxiensis.
- † Ig. episcopus Marianopolitanus.
- † Ios. Eugenius ep. Ottawensis.
- † C. F. Mac Kinnon Arichatensis.
- † Ioannes episc. Hamiltonensis.
- † E. I. episc. Kingstoniensis.
- † Ioannes Ioseph Lynch ep. Torontinus.
- † I. Sweeny episc. S. Ioannis.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † C. La Rocque episc. Sancti Hyacinthi.
- † L. F. év. d'Anthédon.
- † Ioannes, episcopus Sancti Germani de Rimouski.

b.

Postulatum.

Ut in concilio Vaticano consideretur utrum ex-
pediat in totius iuris ecclesiastici codificatione, totam
legislationem de impedimentis matrimonii ad trun-
tinam revocare, ita ut eorum impedimentorum mi-
nuatur numerus, vel saltem augeatur potestas ordi-
naria episcoporum ab impedimentis dispensandi.

Rationes postulati.

1. Valde intricatae sunt leges de impedimen-
tis et de dispensationibus, ut constat ex innumeris
difficultatibus quae quotidie solvendae occurrunt
tam congregationibus Romanis, tum ordinariis lo-
corum.

¹ Exhibita fuerunt die 8 februarii 1870, ac die 9 a con-
cilio secretario missa ad congregationem deputatam pro reci-
piendis patrum propositionibus. Acta, num. 166.

2. Avertendum est frequens periculum nullitatis
sacramenti.

3. Videntur abolenda impedimenta a quibus
semper dispensatur.

- † C. F. archiepiscopus Quebecensis.
- † Archiepiscopus Halifaxiensis.
- † Ig. episcopus Marianopolitanus.
- † Ios. Eugenius episcopus Ottawensis.
- † Ioannes episcopus Hamiltonensis.
- † E. I. episcopus Kingstoniensis.
- † I. Sweeny episc. S. Ioannis.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † C. La Rocque episcopus Sancti Hyacinthi.
- † L. F. év. d'Anthédon.
- † Ioannes, ep. Sancti Germani de Rimouski.
- † Ioannes Ioseph Lynch ep. Torontinus.

c.

Postulatum.

Ut tollatur impedimentum cognationis legalis.

Ratio postulati.

Hoc impedimentum multis dubiis obnoxium vi-
detur propter diversitatem legum civilium circa
adoptionem; unde multi doctores nunc negant illud
existere in praesenti rerum statu, in plerisque re-
gionibus.

- † C. F. archiepiscopus Quebecensis.
- † Archiepiscopus Halifaxiensis.
- † Ig. episcopus Marianopolitanus.
- † Ios. Eugenius episcopus Ottawensis.
- † Ioannes Ioseph Lynch ep. Torontinus.
- † C. F. Mac Kinnon Arichatensis.
- † Ioannes episcopus Hamiltonensis.
- † E. I. episcopus Kingstoniensis.
- † Ioannes Sweeny episcopus S. Ioannis.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † Carolus La Rocque ep. S. Hyacinthi.
- † L. F. év. d'Anthédon.
- † Ioannes, ep. S. Germani de Rimouski.

d.

Postulatum.

Ut e stylo curiae, in dispensationibus con-
sanguinitatis et affinitatis, tollatur obligatio decla-
randi incestum patratum.

Rationes postulati.

Haec obligatio quae nunc est sub poena nulli-
tatis dispensationis, videtur

1° Inutilis quia non impedit incestum, nec illum
punit. Totam poenam incidit in miserum confessarium
qui saepe maximis difficultatibus et anxietatibus
implicatur;

2° Nociva, quia adest periculum infamiae et
violationis sigilli sacramentalis, et insuper haec
obligatio causa est nullitatis plurimorum matri-
moniorum quorum rehabilitatio aliquando valde
difficilis est.

- † C. F. archiepiscopus Quebecensis.
- † Archiepiscopus Halifaxiensis.
- † Ig. ep. Marianopolitanus.
- † Ios. Eugenius ep. Ottawensis.
- † C. F. Mac Kinnon Arichatensis.
- † Ioannes Ioseph Lynch ep. Torontinus.
- † Ioannes ep. Hamiltonensis.
- † E. I. ep. Kingstoniensis.
- † Ioannes Sweeny ep. Sti. Ioannis.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † C. ep. Sti. Hyacinthi.
- † L. F. év. d'Anthédon.
- † Ioannes, ep. Sti. Germani di Rimouski.

Postulatum.

Ut tollatur impedimentum publicae honestatis ex sponsalibus non solemnibus proveniens.

Ratio postulati.

Hoc impedimentum, quando provenit ex sponsalibus non solemnibus, probationem saepe non admittit, unde iurgia, lites, nullitates matrimonii et scandala.

- † C. F. archiepiscopus Quebecensis.
- † Archiepiscopus Halifaxiensis.
- † Ig. episcopus Marianopolitanus.
- † Ios. Eugenius episcopus Ottawensis.
- † C. F. Mac Kinnon Arichatensis.
- † Ioannes episcopus Hamiltonensis.
- † E. I. episcopus Kingtoniensis.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † C. La Rocque episcopus S. Hyacinthi.
- † L. F. évêque d'Anthédon.
- † Ioannes, ep. S. Germani de Rimouski.
- † Ioannes Ioseph Lynch ep. Torontinus.

Postulatum.

Ut tollatur impedimentum consanguinitatis et affinitatis in quarto gradu.

Rationes postulati.

1° Non sunt servanda impedimenta a quibus nunc semper dispensatur quotiescumque occurrunt.
2° Ex illis frequentius provenit nullitas matrimonii propter maiorem difficultatem illa inveniendi.

- † C. F. archiepiscopus Quebecensis.
- † Archiepiscopus Halifaxiensis.
- † Ig. episcopus Marianopolitanus.
- † Ios. Eugene bishop of Ottawa.
- † C. F. Mac Kinnon Arichatensis.
- † Ioannes episcopus Hamiltonensis.
- † E. I. episcopus Kingtoniensis.
- † Ioannes Sweeny ep. S. Ioannis.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † C. episcopus Sancti Hyacinthi.
- † L. F. év. d'Anthédon.
- † Ioannes, episcopus Sancti Germani de Rimouski.
- † Ioannes Ioseph Lynch episcopus Torontinus.

8.

Postulatum.

Ut tollatur impedimentum affinitatis ex illicita in secundo gradu.

Rationes postulati.

1° Ab illo impedimento, quotiescumque occurrit, semper dispensatur, et non videtur conveniens ut statuatur lex quae non servetur.
2° Praeter periculum nullitatis matrimonii, adest periculum infamiae et etiam revelationis sigilli sacramentalis.

- † C. F. archiepiscopus Quebecensis.
- † Archiepiscopus Halifaxiensis.
- † Ig. episcopus Marianopolitanus.
- † Ios. Eugenius episcopus Ottawensis.
- † Ioannes Ioseph Lynch ep. Torontinus.
- † C. F. Mac Kinnon Arichatensis.
- † Ioannes episcopus Hamiltonensis.
- † E. I. episcopus Kingtoniensis.
- † Ioannes Sweeny episcopus Sti. Ioannis.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † Carolus La Rocque Sancti Hyacinthi.
- † L. F. év. d'Anthédon.
- † Ioannes, ep. S. Germani de Rimouski.

Postulatum.

Ut breviarii Romani fiat nova dispositio in qua 1° quantum fieri potest, ordinario recitetur totum psalterium in hebdomada; 2° brevius sit officium iis diebus quibus parochi et confessarii muneris sui officiis diutius detinentur, prout sunt vigiliae festorum, sabbata, dominicae praesertim adventus et quadragesimae.

Rationes postulati.

1° Iuxta primitivam breviarii dispositionem, totum psalterium singulis hebdomadis recitabatur; nunc vero repetuntur fere semper iidem psalmi de communi sanctorum; hinc minuitur recitantium devotio, et amittitur fructus qui ex aliorum psalmorum recitatione hauriri posset.

2° Parochi et confessarii iam defatigati, non sunt nimio onere gravandi diebus supra expositis.

- † C. F. archiepiscopus Quebecensis.
- † Archiepiscopus Halifaxiensis.
- † Ios. Eugenius episcopus Ottawensis.
- † Ioannes Ioseph Lynch episcopus Torontinus.
- † C. F. Mac Kinnon Arichatensis.
- † Ioannes episcopus Hamiltonensis.
- † E. I. episcopus Kingtoniensis.
- † Ioannes Sweeny ep. S. Ioannis.
- † Petrus Mac Intyre ep. Carolinopolitanus.
- † C. La Rocque episcopus Sancti Hyacinthi.
- † L. F. év. d'Anthédon.
- † Ioannes, ep. Sancti Germani de Rimouski.

10.

Propositio episcopi Albinganensis pro iuvanda disciplina cleri.

C Propositio sive schema quod pro iuvanda disciplina cleri, examini et iudicio reverendissimorum patrum congregationis designatae reverenter expedit subscriptus.

Diuturna regiminis pastoralis experientia me edocuit, (quod forsitan plures ecclesiae antistites se expertos fuisse fatebantur), sacerdotes qui ad titulum sui patrimonii, vel simplicis beneficii ordinantur, quique nullum assumunt munus, neque parochiale, neque scholaeticum in seminariis vel collegiis, aut aliud quod eos habitualiter occupatos detineat, ecclesiae et populo fidei paene inutiles, immo saepius noxios plures ex iis existere, utpote qui torpent otio, vel saecularibus curis ac negotiis implicati vitam agunt ecclesiastico statu indignam nec sine ecclesiae ac cleri dedecore, ac fidelium obmurmuratione et scandalo.

Haec ecclesiae plaga non effugiebat Tridentinos patres, qui ad eam avertendam provide sanciebant, sess. [XXI, c. 2 de ref.], ut nullus clericus ad titulum sui patrimonii ordinari posset nisi ab episcopo utilis suae ecclesiae iudicaretur.

Verum quam latam interpretationem haec saluberrima providentia passa sit, neminem vestrum latet: ac inde factum est hodiernis temporibus ut nullus clericus ab ordinibus excludatur qui ad titulum matrimonii promoveri postulet.

Occasione itaque huius generalis concilii cum sanctitas sua dignata sit indulgere immo optare ac hortari ut qui inter patres aliquid proponendum habuerit quod ad publicam utilitatem conferre posse existimet, id libere exequi valeat; subscriptus licet minimus ven. patrum congregatorum se cognoscat ac sincere fateatur, nihilominus desiderio flagrante aliquid remedium memoratae plagae inferendi, sequentem propositionem sive schema quod sanis sapientium patrum iudicio examini et prudentiae

omnino sublevere intendit, prout in Domino sibi videtur, exponit.

1° Episcopi in sua unaqueque dioecesi, quantum fieri poterit habita ratione circumstantiarum temporis, loci, ac proximorum quae unicuique episcopo praesto erunt, erigi et aperire curabunt unam vel plures domos accommodatas ad excipiendos sacerdotes de quibus infra, qui communem vitam sub certa regula in ea degere debeant.

2° Sumptus pro iis domibus comparandis ac manutenendis necessarios providebunt episcopi, vel taxas imponendo super beneficia pinguiora prout constituebat Tridentinum pro seminariis erigendis, vel ex donationibus piarum personarum, aut elemosynis fidelium, sive ex aliis fontibus iuxta diversarum dioecesium positionem ac circumstantias.

3° A publicatione huius sacrosanctae synodi, episcopi nullum clericum ordinabunt ad subdiaconatum titulo patrimonii ecclesiastici vel simplicis beneficii, nisi ante ordinationem promittat, ac etiam in proposito iuramento se obliget, statim ac ad sacerdotium promotus fuerit, ad simplicem nutum proprii episcopi praefatam domum communiter viventium sacerdotum ingressurum, ibique suum stabile domicilium electurum sub poena suspensionis a divinis si promissa non steterit, vel domum ingredi differat ultra tempus ipsi ab ordinario praefinitum.

4° Convictum derelinquere atque ab eo se omnino separare fas erit sacerdotibus, qui ad annum quinquagesimum suae aetatis pervenerint, ut infra notabitur, quin teneantur aliquam causam afferre pro suo recessu. Veniam tamen discedendi ab ordinario petent, quam in aliquo casu raro, et ob pecuniarias causas alicui denegare poterit.

5° Ab hac domo definitively discedent sacerdotes qui parochiale beneficium assument; item cum venia ordinarii unus aut plures quos parochi ad munus vicarii, seu coadiutoris sui ac secum conviventis assument; item qui ad munus magistri, aut rectoris, aut oeconomi in seminariis, vel collegiis vocabuntur; nec non alii qui aliquid ecclesiasticum vel publicae utilitatis officium sumant, exigens habituale servitium quod cum vita communi praedictorum sacerdotum conciliari facile haud possit.

6° Sacerdotibus qui causa valetudinis minus firmas vel assistentiae parentibus praestandae, vel ob id genus alias, domum communiter viventium relinquere voluerint, non licebit nisi obtenta licentia ab apostolica sede, prout fit a regularibus.

7° Sacerdotes qui ad praefatum convictum se conferunt, in manus superioris eiusdem solvent singulis annis fructus sui patrimonii pro victualibus quibus fruuntur; qui si tenues sint, nec pertingant ad congruam portionem pro vitae sustentatione necessariam, supplere debebunt cum missarum elemosynis, quas sibi procurabunt vel accipiant a rectore convictus.

Si vero fructus patrimonii maiores sint congrua portione supradicta, tunc pensionem tantummodo solvent ab ordinario taxandam: reliquos vero fructus sibi reservare ac de iis pro lubitu disponere poterunt.

De modo vivendi in convicta, de insubordinatione et contumaciis dimittendis, de vocationibus unicuique sacerdoti per aliquod tempus concedendis, et de aliis minoris momenti agi poterit, si reverendissimi patres hoc schema admittendum esse iudicabunt.

Utilitates quae ex hac domo in communi viventium sacerdotum pro ecclesiae bono expectari possunt, sunt plures, quae manifeste se offerunt.

1° Facilius in neo-sacerdotibus servabitur, immo

et augobitur spiritus ecclesiasticus ac pietatis fervor, quem recens ordinati praesefere solent, atque a periculis et occasionebus remoti prorum integritatem custodient; inde zelus ad animarum salutem curandam, et ad parochias concurrendum, utpote a saeculi distractionibus immunes.

2° Sacra studia quae in clericis ad sacerdotium promotis finem habere solent, in hac domo prosequantur neo-sacerdotes exemplo mutuo se excitantes et per conferentias quae in ea haberentur.

3° Episcopus ex his convictis facilius dignoscere possit quinam sint magis apti ad parochias regendas et alia munia ecclesiastica obeunda.

4° Si occurrat aliquem ex his convictis divitem fieri, poterit episcopus aliquem clericum pauperem ordinare absque patrimonio, alendum a domo communiter viventium sacerdotum, usquedum beneficium aliquod assumat, vel aliunde provius sit.

Fateor equidem propositi instituti executioni nonnullas se offerre difficultates ac obstacula, tum ratione temporum acerbiora, tum ratione cleri, qui in nostris praesertim provinciis quotidie imminui conspiciuntur, tum defectu mediorum ad illud erigendum et manutenendum. Attamen haec obstacula neque forsitan in cunctis catholici orbis dioecesibus se offerunt: in aliquibus non ea sunt quae superari zelo et persistentia non possint: in caeteris autem sperari potest ut futuris temporibus, Deo dante, desistant. His inquam perpensis, videretur quod, si propositum schema ecclesiae utile ex sui ordinatione iudicaretur, illud admitti posset in praxi adducendum in diversis dioecesibus prout singuli episcopi iudicabunt de opportunitate id praestandi in propria dioecesi.

Quibus ingenue et prout spiritus et ecclesiae bonum auggerere videbantur expositis, reliquum est ut me measque propositiones reverendissimorum patrum saniori iudicio libentissime subiciam.

† Raphael episcopus Albinganus.

APPENDIX.

Verum si supra enunciata propositio admittenda a reverendissimis patribus non videretur, altera subicere audeam ut praefati sacerdotes quibus repeti potest illud evangelii: „Quid hic statis tota die otiosi?“ quique reponere possent: „nemo nos conduxit“ ad aliquid sacrum vel ecclesiasticum munus qui nos habitualiter occupatos detineat obeundum, ut inquam praefati sacerdotes fidelibus utiliores evaderent, et vitam statui ecclesiastico magis consonam degerent.

Proponerem praescribendum sub gravi ut quotidie aliquod tempus, qui ad unam horam pertinere, insumerent partim in recitatione precum vocalium ipsis assignandarum, partim in exercitio mentalis orationis vel spiritualis lectionis: quod exercitium eos obligaret, praeter consuetum onus divini officii.

Ab hoc novo onere eos ad tempus dispensare, facultas fieret episcopis in casibus particularibus et ob legitimas causas pro eorum arbitrio et conscientia.

11.

Postulatum episcopi Moguntini ut decretum concilii Tridentini quoad normam procedendi ad electionem episcoporum et cardinalium a synodo Vaticana confirmetur.

Sacri concilii Vaticani deputationi pro rebus disciplinatis.

Eminentissime praeses. Reverendissimi patres.

Verba faciens in congregatione generali de echemate, quod de episcopis propositum fuit, inter alia

inani, quanti momenti sit negotium electionis episcoporum, cum omnibus remedia frustra adhibeantur, nisi ecclesiis boni pastores praeficiantur. Idcirco rogavi, ut in praefato schemate omnibus et singulis, quibus participatio aliqua in huiusmodi electionibus competit, strenuis verbis inculcetur tum gravitas huius negotii, tum gravitas delicti, quod committunt, qui suum officium hac ex parte negligenter aut male exercent. Attamen postulatam specificatam tunc non proposui. Nunc vero humiliter rogo reverendissimos patres deputationi pro rebus disciplinæ adscriptos, ut dicto schemati primum caput decreti de reformatione, quo patres Tridentini in sess. XXIV praescripserunt normam procedendi ad creationem episcoporum et cardinalium, integre inserere velint, ut omnia, quae concilium Tridentinum hac de re tam salubriter statuit, a synodo Vaticana confirmetur novoque pondere omnibus, quorum interest, iniungatur.

Perfectissimae venerationis et obsequii sensibus me profiteor

Romae die 9 februarii 1870.

humillimum fratrem et servum

+ Guillelmus Emmanuel episcopus Moguntinus.

12.

Postulatum archiepiscopi Messanensis de nova quarundam dioeceseon, quae intra aliarum ambitum continentur, circumscriptione.

Eminentissimis, ac reverendissimis dominis cardinalibus, et reverendissimis patribus pro recipiendis, et expediendis patrum propositionibus deputatis.

Eminentissimi domini, patres reverendissimi.

Nonnullae extant dioeceseon, quae intra aliarum ambitum continentur, et hae episcopis aut abbatibus ordinariis, aut alius nominis praelatis gubernandae concredita. Dubitandum haud est graves fuisse ab initio rationes, ut huiusmodi privilegia concederentur, ex quibus caeterum nulla oriuntur mala, ubi praesules, sicut passim accidit, ab aliis ordinariis, intra quorum dioeceseon loca continentur eidem concessa, non dissentiant.

At non ita evenit in Sicilia, ubi est quaedam praelatura *Archimandritatus* nomine, ac monasterio sanctissimi Salvatoris ordinis s. Basilii Messanae annexa. Haec suam exercet iurisdictionem cum in nonnullis eiusdem civitatis locis, tum in aliis terris dioeceseon Messanensis et Pactensis. Archimandrita quinquaginta ab hinc annis non fuit electus; atque ideo monachi per vicarium capitularem ius eidem concessum exercebant.

Quae et quanta mala inde orta fuerint longum esset referre. Disciplina diversa, et diversae fuerunt leges inter loca finitima, ita ut populus sibi persuadere non valeret quomodo uno loco liceret quod in proximo nefas esset. Clerici, quibus merito ab archiepiscopo Messanensi, vel Pactensi episcopo denegabatur ad sacros ordines ascensus, facili ratione archimandritatus clero adscribebantur, et sic optata poterant meta. Presbyteri interdum, quibus ab archiepiscopo Messanensi interdicebatur celebratio, in ecclesiis archimandritatus sacrum faciebant: nulla denique per tot annos sacra visitatio fuit per vicarios capitulares peracta, ac perinde loca eorundem iurisdictioni subiecta scandalis scatent. In praesens, monasterio per gubernii legem suppresso, ipsum capitulum est dissolutum.

¹ praevideantur cod.

² Propositum 8 februarii et a concilii secretario ad secretarium Deputationis missum die 19 februarii 1870. *Acta*, num. 172.

Haec omnia cum sanctam sedem non lateant pro pastoralis, quam obtinet, sollicitudine totius orbis, pluries mentem suam aperuit de huiusmodi mala reparandis.

Nunc cum forsitan ab re non sit, ut concilium oecumenicum Vaticanum aliquid attingat de nova dioeceseon circumscriptione, haec exponenda opportunum iudicavi, ut tanto malo remedium afferatur.

Humillimus et obedientissimus subditus

+ Aloysius archiepiscopus Messanensis.

13 a.

Postulatum archiepiscopi Hydruntini de usura.

Beatissime pater.

Cum in sacrosancta synodo Vaticana non est tantum, quae ad fidem tuendam, novosque errores refellendos, sed et quae ad christianorum mores reformandos spectant tractari oporteat; tuae beatitudini, quae venerabilibus praefatis synodi patribus feliciter praeesit, Hydruntinus archiepiscopus humiliter, ac reverenter nonnulla, quae ad morum reformationem pertinere ipsi videntur, exponenda breviter ducit.

Inter innumera vitia, quae in christiana republica invaluerunt, non ultimum locum obtinuisse videtur usura, quamvis et sacrarum scripturarum testimonio prohibita, et innumeris legibus, decretis, ac declarationibus fuerit ab ecclesia semper interdicta. Quibus inhaerens Benedictus XIV felicis recordationis, apostolicis litteris *Vix perveni*, anno 1745 ad Italiae episcopos datis, fusiori sermone catholicam doctrinam explanavit, docens 1° Usuram sive manifeste suam malitiam prodat, sive sub aliorum contractuum pallio suum virus involvat, in mutuo propriam sedem, et locum habere: 2° Mutuum autem contractum esse, qui sui natura aequalitatem inter datum, et acceptum exoptulat, proindeque gratuiti contractus nomine gaudere, nihilque inde, ratione ipsius mutui, posse mutuam quidem sperare: 3° Eos demum, qui contra egerint, in commutativam iustitiam peccare, ideoque ad restitutionem teneri. Qua catholica doctrina unanimiter in scholis, ac universim a doctoribus constanter tradita, pastores, ac praedicatores fidelium mentes, ac praesertim lucris inhiantium imbuere nunquam destiterunt, ut omnes ab usurae vitio detererent; namque sicut usuris pessum datur mutuatiorum familiaris substantia, sic et mutuantes animae suae detrimentum certo patiuntur, ac plerumque suorum etiam dispendium bonorum.

Cum autem occasione mutui, ut a laudato summo pontifice habetur, nonnulli possint extrinsecus tituli occurrere, et contractum comitari, puta *lucrum cessans, damnum emergens, amittendae sortis periculum* etc.; tunc, compensationis ratione sic dictante, aliquid, ad iustitiae normam, percipi posse supradicti doctores, et pastores pariter christianum populum docentes, negare non sunt ausi, eo quod non vi mutui, sed alio titulo omnino extrinseco aliquid ultra sortem percipiatur.

At pluribus abhinc annis, neminem latet, nonnullos catholicos doctores novam quasi tententiam tenuisse, ac docuisse: „Posses, nempe, civilem principem ad reipublicae bonum quam maxime tuendum, ac praecipue ad commercium promovendum, eminentis domini iure, mutuatarios taxare ad certum auctarium in mutuantium commodum, seu praemium, ut dicunt, ita ut, ultra notos titulos extrinsecos lucri cessantis, damni emergentis, et peri-

¹ Haec propositio concilii secretario exhibita fuit die 10 februarii, et ab eo ad Deputationis secretarium missa die 19 eiusdem mensis, *Acta*, num. 172.

culi amittendae sortis, novum extrinsecum titulum, A scilicet *principis legeri*, admitti oporteat.

Interim theologis hinc inde disputantibus de hoc nuper invento titulo, sacrae Poenitentiarie proposita fuit quaestio: „num cogendus esset ad restitutionem poenitens, qui sine alio extrinsecò titulo, occasione mutui auctarium scutorum quatuor in quovis centenariò, vi civilis legis tantum, perciperet.“ — Eminentissimus poenitentiarius respondit „dictum poenitentem non esse inquietandum, dummodo in bona fide esset, et paratus stare iudicio apostolicae sedis“. Quae responsio procul dubio non ad normam absolutam, et perpetuam exhibendam fuit prolata. Eminentissimus poenitentiarius enim hinc prebe sciens quot contra usuram habeantur decreta, et declarationes, inde vero catholicorum doctorum, (qui in rebus dubiis stant pro possessione iure servando, donec evidens dominii titulus ipsi possessioni refragetur) sententiam non ausens B damnare, pro re nata tantum provisoriam quasi regulam dare voluit, donec a Romano pontifice supremum latum fuerit iudicium.

Posita vero praedicta responsione, quae recentiori theologorum opinioni videtur favere, non pauci inde, sive sua malitia, sive culpabili inconsideratione, aut infirmitate, occasionem arripiunt aut peccandi, aut in suo peccato permanendi. Praetermissio enim quod aliqui iudicant generatim quamlibet usurae quantitatem a sacra Poenitentia tolerari, (prout notorius quidam usurarius, qui non auctarium scutorum quatuor tantum, iuxta legis taxam, sed ultra decem, pro centenariò, exigebat, oratori episcopo, eum ad poenitentiam hortanti, respondit, summum pontificem iam prohibuisse hac de re poenitentes inquietari); generatim qui s. Poenitentiarie provisoriam regulam recte intelligunt, licet coram confessariis affirmant se paratos ad restitutionem, cum C hoc ab apostolica sede decernatur; facto tamen tum ipsi, tum eorum haeredes, decursu diuturni temporis, quamdiu ecclesia, vel summus pontifex, iudicium differat, restitutionis oneri implendo impares passim fiunt.

Quapropter videtur in hac causa supremum iudicium non posse diutius contineri, tum quia non agitur de ritibus ad divini cultus essentiam non spectantibus (quo in casu, salva fidei, ac morum doctrina possunt decreta ad longum etiam tempus differri), sed de commutativa iustitia, cuius violatio, si exstet, restitutionis onus inducit, cui quam citius debet satisfieri: tum quia tractu temporis, ut paulo ante est expositum, neque mutantes, neque haeredes, si forte teneantur, restitutioni faciendae inveniunt pares.

Quibus breviter expositis, archiepiscopus orator sacrosanctum Vaticanum concilium, seu universam D ecclesiam congregatam humiliter appellans, super expositis supremum iudicium expectat; cumque ipsa a Spiritu veritatis regatur, et columna, ac firmamentum sit veritatis, non nisi catholicae veritati congruum iudicium expectandum.

Superest, ut orator archiepiscopus, genibus provolutus, beatitudini tuae pedes deosculando profiteatur, a te tamquam petra omnem ecclesiae praerogativam derivare; cumque in Petri persona tibi olim a Christo dictum fuerit *pro te rogavi ut non deficiat fides tua*, a te praecipue supremum iudicium sicut in exposita causa, ita in omnibus, quae ad fidem spectant una cum universa ecclesia praestolentur; et cum ipsa *falli nescium te agnosces* ac feliciter praedicans humiliter demum se subscribat.

Hydruntii die 28 Ianuarii 1870.

+ Vincentius Andreas archiep. Hydruntinus.

13 b.

Alterum postulatam de usura a XX patribus exhibitum¹.

Eminentissimi domini et reverendissimi patres.

Subscripti episcopi necessitatem universalis ecclesiae prae oculis habentes officii sui esse ducunt, iuxta apostolicas literas sanctissimi domini nostri incipientes *Multiplices inter* § 2, eminentias et paternitates vestras exire rogare, ut in concilio Vaticano proponatur schema de mutuo et usuria ad faciendam definitionem, quam opportunam, immo et necessariam existimant, sive ad plenam conscientiarum fidelium tranquillitatem, sive ad illustrandas et confirmandas quamplures ab apostolica sede datas responsiones, definitivam sententiam haud quidem continentes, sed in futurum reservantes.

Cum vero nonnullis concilii patribus exhibitae fuerint quaedam exemplaria consultissimi voti, in quo duplex acrior quaestio, tum de lucro in mutuo iuxta hodiernas societatis condiciones, tum de lucro vi legis civilis taxato, perspicue enucleatur ac solide resolvitur, ab eminentiis ac paternitatibus vestris suppliciter optunt, ut, praevia illius voti distributione, superallatae quaestiones ab oecumenico concilio in fidelium bonum dirimantur.

Romae hac die 25 martii 1870.

- + Benvenutus archiep. Granatensis.
- + Marianus Iosephus archiep. Bonaërensis.
- + Petrus, archiep. de Guadalaxara.
- + Ioseph. Ignatius archiep. Quitensis.
- + Iosephus Ignatius episc. Riobambensis.
- + Anastasius, archiep. Burgensis.
- + Antonius archiep. Traianopolitanus.
- + Silvester archiep. de Venezuela.
- + Petrus archiep. Platenis.
- + Ioannes Baptista episc. Tulancinguensis.
- + Franciscus episc. Sancti Severini in Piceno.
- Nicolaus Pace episc. Amerinus.
- Bernardus archiep. de Guatemala.
- Calixtus episc. Pacensis.
- + Ioannes Ambrosius episc. Puniensis.
- Pelagius A. archiep. Mexicanus.
- Carolus Maria, episc. Angelopolitanus.
- + Germanus episc. de Chiapa.
- Ignatius M. episc. de Zacatecas.
- Ambrosius, episc. de Chilapa.

¹ Haec postulationem cardinalis Monaco cum accepisset, ad secretarium congregationis pro recipiendis patrum postulationibus deputatae transmisit haec subiunctis litteris:

„Illustrissimo e reverendissimo monsignore. È stato a me consegnato il postulado, che qui le trasmetto. Esso riguarda l'usura, su di che la nostra congregazione ha già dato il suo parere affermativo: ma domanda inoltre che venga fatto noto a tutti i padri del concilio Vaticano il voto fatto su questo proposito da monsignor Cardoni. Io non so se questa seconda parte del postulado spetti alla nostra congregazione ovvero a quella dei presidenti delle congregazioni generali: alla coll' eminentissimo Patrisi potrà vedersi che cosa convenga di fare. A me sembra, che un voto ben fatto potrà servire di molta luce in materia così intricata: e son certo, che monsignor Cardoni avrà scritto benissimo, tanto che ha destato il desiderio dei vescovi postulanti. Ad ogni modo io compio il dovere di rimettere a lei la loro domanda e bacilandole di vero cuore le mani colla solita antica stima mi segno devotissimo servitor vero

R. card. Monaco.

Casa ai 16 di aprile 1870.“

Votum Iosephi Cardoni, cuius mentio in eiusmodi postulatione occurrit, commissioni theologico-dogmaticae exhibitum fuit mense decembri 1869 hoc praenotato titulo: *Votum reverendissimi domini Iosephi Cardoni archiepiscopi Edesseni consultoris De Usuris*, in-fol., 241 pag. Cf. tom. XLIX, col. 733-36.

14.

Propositio circa ius gentium per veritates a Deo revelatas instaurandum a XL patribus subscripta¹.

Postulata a pluribus episcopis sanctissimo domino nostro Pio papa IX et sacrosancto concilio Vaticano reverenter proposita.

Intoleranda prorsus facta est praesens mundi conditio propter exercitus adeo ingentes, perpétuos ac sorte conscriptos. Sumptibus gravati gemunt populi. Impietatis spiritus, legumque in rebus, ut aiunt, *internationalibus* oblivio faciliorem omnino viam aperiunt bellis inchoandis illegalibus et iniustis, seu potius horrendis caedibus longe lateque grassantibus.

Hinc imminuta pauperum subsidia, fractaque commercii ratio; hinc humana conscientia, vel devia penitus et aberrans, vel indigne laesa, plurimaeque tandem animae in aeternum pereunt.

Tantis porro calamitatibus sola mederi potest ecclesia. Cuius etiam voci licet non omnes aurem accommodent, ipsa tamen innumeris semper hominum millibus dux praebet, intentumque serius ocuis asequetur.

Caeterum, quod aeterna firmissime asserantur principia, id iam ex sese divinae maiestati praestat, neque fructu suo carere potest.

De illa vero ecclesiae cum mundo relatione, quod ad praedictas attinet veritates, viri graves rerumque publicarum periti, idem sentiunt ac non pauci alii viri sanctitate insignes religionisque studio accensi, persuasum habent necessariam esse omnino declarationem, qua authentice promulgentur eae iuris canonici partes, quae ad iura gentium et belli naturam spectant, illaque omnia respiciunt, unde vel officii, vel sceleris rationem bellum obtineat.

Cum hoc facto instaurata, ut ita dicam, fuerit moralis hominum conscientia, tunc amota videbimus pericula nobis iam iam imminuta, quod quidem per mundanam prudentiam rationesque politicas haudquaquam sperare fas est.

- † Gregorius Jussef patriarcha Antiochenus, Alexandrinus et Ierosolymitanus.
- † Fr. Emmanuel, aep. Caesaraugustanus.
- † Gregorius aep. de Manila.
- † Fr. Hilarius Alcazar ep. Paphensis, vic. apost. Tunquini Orientalis.
- † Antoninus, ep. Giennensis.
- † Ludovicus M^o Idéo ep. Liparensis.
- † Henricus Camacensis vic. apost. Curaçaoensis.
- † Iosephus Sadoc O. P. aep. Sancti Francisci.
- † T. Michael ep. Aprutinus.
- † Augustinus, ep. Nivernensis.
- † Ludovicus, ep. Ruthenensis.
- † Ludovicus Eduardus ep. Pictaviensis.
- † Iacobus, ep. Hagulstadensis et Novicastrens.
- † Caspar ep. Hebronensis aux. Genevensis.
- † Anastasius, aep. Burgensis.
- † F. Maria-Ephrem Garrelon ep. Nemesinus.
- † Andreas ep. Argentinensis.
- † Florianus aep. Tolosanus.
- † Franciscus ep. Carcassonensis.
- † Ioannes ep. Hamiltonensis, Canada.
- † Patricius Leahy, aep. Casseliensis.
- † Victor Augustus aep. Mechliniensis.
- † Claudius Maria ep. Galvestoniensis, America.
- † Laurentius Gillooly, ep. Elphinensis.

¹ Exhibita fuit die 10 februarii 1870, et a concilii secretario ad Deputationem missa die 19 eiusdem mensis. *Acta*, num. 170.

- † Iosephus, ep. Urgellensis.
- † Conradus Martin, ep. Paderbornensis.
- † Theodorus Iosephus Graves, ep. Namuroensis.
- † Iacobus Gibbons ep. Adramyttensis.
- † Cyrillus Behnam Benni aep. Syrorum Mauseiliensis.
- † David Moriarty ep. Kerriensis.
- † Guilelmus Emmanuel ep. Moguntinus.
- † Ioseph Franciscus Esophiel ep. Ayacuquensis.
- † Antonius Maria ep. Fabrianensis et Matilicensis.
- † Petrus ep. Molinensis.
- † Stephanus Charbonneau ep. Iassensis vic. apost. Mysorii.
- † P. Bigandet, ep. Ramathensis, vic. apost. Birmaniae.
- † Guilelmus Keane, ep. Cloynensis.
- † M. O'Hea ep. Rossensis.
- † P. Dorrian ep. Dunensis et Connorensis.
- † C. Mac Cabe ep. Ardagadensis.

15.

Postulata quatuor episcopi Vicentini de nonnullis disciplinae ecclesiasticae et sacrorum rituum articulis¹.

Humillime

Postulatur ut tollatur obligatio transferendi officia sanctorum festo aliquo maiori impedita, imposita tantum eorundem commemoratione in officio et missa maioris festi.

Postulatur, ut post contractum matrimonium in facie ecclesiae, si quod impedimentum iuris humani detegatur, penes episcopum sit ordinaria potestas illud tollendi et matrimonium convalidandi, excepto casu, quo utraque pars in fraudem contraxisset, et multo magis sit penes episcopum ordinaria facultas dispensandi ad *potendum debitum* coniugale.

Postulatur ut per s. sedem apostolicam dirimatur quaestio inter theologos agitata an episcopus possit absolvere: sive per seipsum, sive per suum specialem delegatum ab excommunicatione lata in confessarium, qui complicem suum in peccato turpi absolvit, si casus sit occultus.

Postulatur, ut a s. sede declaretur, an et quantum vigeat adhuc obligatio gravissima imposita fidelibus per constitutiones pontificias denunciandi haereticos, de haeresi suspectos, blasphematores haereticos, carbonarios et reliquos sectarios etc. superioribus ecclesiasticis, cum ob aerumnosas temporum nostrorum vicissitudines valde difficilis ac plerumque exiguae seu nullius utilitatis evaserit haec denunciatio.

† Ioannes Antonius Farina episcopus Vicentinus.

D

16.

Propositio XXXIII patrum de novo codice iuris canonici conficiendo².

Ad congregationem a sanctissimo domino nostro Pio papa IX deputatam ad excipiendas et expendendas propositiones episcoporum.

Ut ecclesiasticae leges in mores, in vitam, in instituta christianorum populorum suam cumulate exserant efficacitatem, nihil profecto accommodatius est nihilque opportunius, quam si sapienti ordine digestae in unum codicem colligantur, ad cuius normam sacrum ius et dicatur in foro et tradatur in scholis et in usus quotidianos religiose deducatur. Quod cum probe sentirent RR. pontifices,

¹ Die 18 februarii exhibita, ac postridie a concilio secretario ad deputationis secretarium missa. *Acta*, num. 170.

² Die 19 februarii exhibita secretario concilii et postridie ab eodem ad Deputationis secretarium missa. *Acta*, num. 174.

nullo tempore commiserant, ut ipsorum vigilantia et providentia in hac parte deesset. Huc sane spectavit Innocentius III, huc Honorius III quorum in curandis Decretalium collectionibus selectissimae curae praecolara adhuc monumenta suppetunt. Quem vere laet, de sacra iurisprudencia quam bene meruerit Gregorius IX, cuius auspiciis, et ope, et auctoritate amplissimus pontifici iuris codex editus est? Neque minor habenda est gratia Bonifacio VIII, qui opus Gregorii uberrima atque in primis opportuna accessione ditavit, perfecit.

Sed hae providae curae summorum pontificum quamvis superiorum temporum commoditati plane satis fuerint, aliquid tamen aetate nostra desiderari patiantur. Neque mirum cuiquam esse debet si parumper consideret, disciplinares leges variae temporum conditioni sic accommodari oportere, ut, labentibus annis, immutentur, novisque obvientiibus casibus, augeantur. Quare plurimae RR. pontificum constitutiones decretaque conciliorum in corpus iuris canonici nondum illata sunt, quae tamen dispersa non evagari diutius, cum iudiciorum tam scientiae iuris magnopere interest. Nam quomodo in pluribus documentis, veluti disiecta corporis membra, sparsim circumferuntur, difficile, qua late patet christianus orbis, rite a cunctis dignosci; et, si dignoscantur, opus est exquisita admodum notitia circumstantiarum (quae est paucorum) ad declinandam rerum atque temporum in iis interpretandis confusionem.

Haec omnia mature cogitantibus subit demissae atque enixe petere a sanctissimo domino nostro Pio IX ut adhibita opera atque ingenio virorum huius temporis doctissimorum, novum iuris canonici codicem digereret et apostolica auctoritate munitum edere ne gravetur. Opus sane arduum: sed quo plus difficultatis habet, eo magis est tanto pontifici dignum.

- † Iosephus Ignatius aep. Quitensis.
- † N. Iosephus Dabert ep. Petrocoricoensis et Sarlatensis.
- † Iosephus Maria ep. Paranensis.
- † Ioannes Hilarius ep. Emeritensis de Maracaibo.
- † M. Domenec ep. Pittsburgensis.
- † Claudius Maria Dubuis ep. Galvestonensis.
- † Fr. Laurentius Bergeretti aep. Nazioniensis.
- † Iosephus Franciscus Ezechiel ep. Ayacuquensis.
- † F. Bernardinus ep. Tarracinensis, Setinensis, et Privernensis.
- † Fr. Aloisius ep. Aquilanus.
- † Emygdus ep. Civitatis Plebis.
- † Laurentius ep. Salutarum.
- † Fidelis Abbati ep. Sanctorinensis.
- † Ioannes Brady ep. Perthensis.
- † Anselmus ep. Grossetanus.
- † Ioachim aep. Florentinus.
- † Thomas ep. Recinetensis et Lauretanus.
- † Benedictus ep. Tridentinus.
- † Ioannes ep. Mobilienis.
- † Fr. Thomas Maria ep. Dionysiensis.
- † Fr. Iosephus Sadoc, O. P., aep. Sancti Francisci.
- † Aloysius ep. Signinus.
- † Carolus ep. Antibarensis et Scodrensis.
- † F. Antonius Maria ep. Nucerinus.
- † Henricus ep. Pistoriensis et Pratensis.
- † Fr. Felix ep. Parmensis.
- † Franciscus ep. Corneti et Cantumcellarum.
- † Ioannes ep. Clonfertensis.
- † Ioannes ep. Ptolemaidensis.
- † Victor Felix aep. Senonensis.

- † Anothadus, aep. Burgensis.
- † Aloysius, ep. Methonensis.
- † M. Iulianus ep. Dianensis.

17.

Postulata sex episcopi Concordiensis de variis disciplinae capitibus¹.

Sacrae congregationi a sanctissimo domino nostro Pio papa IX deputatae pro recipiendis et expendendis patrum propositionibus.

Infrascriptus episcopus Concordiensis humiliter proponit:

1. Ut lex, qua Christi fideles diebus sabbati carnes manducare prohibentur, abrogata declaretur, uti iam fuit in non paucis regionibus, excepto quadragesimae et adventus tempore, et hoc ob physicam hominum constitutionem, quae de die in diem magis debilitatur, et ad scandala vitanda, nam hoc ecclesiae praeceptum vix observatur, et non pauci putantes pro omnibus factam esse concessionem, carnes sine conscientiae perturbatione manducant.

2. Ut episcopis tribuatur potestas dispensandi super impedimentis matrimonii ortis ex tertio et quarto gradu consanguinitatis et affinitatis, et ex publica honestate; cum enim praesertim in oppidis nullum fere constabi possit matrimonium quin opus sit eiusmodi dispensationibus, timendum est ne quis hiece miseris temporibus, in quibus fides et pietas refrigescunt, civile matrimonium contrahere malit, quam a s. sede praedictas dispensationes petere, atque ut obtineat, pecuniam solvere.

3. Ut ad vitandas contentiones, rixas, inimicitias, quae facile oriuntur ex sponsalibus temere et clam celebratis, constituatur dehinc sponsalia quae facta non fuerint cum aliquibus solemnitatibus ex. gr. coram duobus testibus, ac monitis parentibus, esse invalida, atque cum solemnitatibus iniis, fieri invalida si, quin renoventur, annus integer ex quo facta sunt, transeat.

4. Cum his praesertim temporibus formatio processus regularis et canonici contra parochos et beneficiatos inamovibiles res sit periculi plena: ut tribuatur episcopis facultas praedictos quovis beneficio expoliandi absque formali processu, quoties constiterit eosdem adeo gravia crimina perpetrasse, ut ab ipso episcopo, auditis iudicibus synodalibus, illud sine scandalo diutius retinere non posse existimetur; ita tamen ut beneficiario relinquatur ius appellandi ad s. sedem.

5. Cum saepe contingat viros ecclesiasticos typis vulgare libros aut opuscula, vel articulos inserere in diariis ex quibus ignominiam captant, et scandala oriuntur; ut sub gravibus poenis prohibeantur quidpiam typis vulgare sine permissione in scriptis obtenta ab ordinario.

6. Cum praesertim in Italia iam fere nullum reliquum sit beneficium simplex cuius titulo quis possit sacros ordines suscipere, ac pauci sint qui possint titulo patrimonii ordinari; providere oportet ut dehinc episcopi, eos inter clericos patrimonio vel titulo destitutos, ad ecclesiae ministerio idoneos et necessarios, ordinare possint titulo *Servitutis ecclesiae*.

† Nicolaus episcopus Concordiensis.

¹ Ad secretarium concilii missa die 19 februarii.

18 a.

Postulatum a fore CC patribus subscriptum pro dogmatica definitione assumptionis corporis in caelum Deiparae¹.

Eminentissimi atque excellentissimi patribus concilii Vaticani primi pro petitionibus.

Eminentissimi atque excellentissimi patres.

Postulatum a fore bis centum patribus concilii Vaticani, cardinalibus scilicet, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, nullius abbatibus, et supremis sodalitorum regularium moderatoribus, germanis sensus totius ecclesiae interpretibus obsegnatum incredibili laetitia exultantes vobis exhibemus. In eo enim ad maiorem Dei Filii atque Deiparae gloriam, ad ineffabilem omnium Christifidelium consolationem, beatam Mariam anima immaculata et corpore virgineo ad dexteram Dei Filii, nostram praesentissimam mediatricem in caelis adstare², a sacrosancto concilio Vaticano explicito et solemniter declarari et defini perardenter postulatur. Omnes quidem certam habent spem generalia ecclesiae catholicae comitia, quae sub faustis auspiciis almae reginae ab omni originali labe immunis tam felicia habuere exordia, ipsa patrona, interemptis cunctis haeresibus, ad desideratam usque metam quamprimum et feliciter esse perventura.

Romae die XXIII februarii A. R. 1870.

Humillimi et addictissimi

+ Ioseph Bened. Dusmet archiep. Catanien.
+ Ludovicus M^o Idèo episc. Liparen.

Momenta pro dogmaticae definitionis assumptionis corporis beatae Mariae virginis in caelum possibilitate.

I. Pervetustus et constans atriisque ecclesiae occidentalis et orientalis cum docentis tum discantis est sequus circa corpoream Deiparae assumptionem. Hoc autem factum, quod scilicet hominis corpus ante extremum iudicii diem in caelis vivat, neque sensibus, neque humana auctoritate testificari potest; quamvis enim Scriptura dicat Enoc et Eliam raptos esse in caelum, inferri non potest ad intuitivam Dei visionem admissos esse. Nisi igitur firmissima ecclesiae fides quoad corpoream beatae Mariae virginis assumptionem dici velit levis nimis credulitas, quod vel cogitare impium est, procul dubio eam a traditione divino-apostolica, id est a revelatione ortum habere firmissime tenendum. Quod gloriosum quidem facinus divo evangelistae Ioanni, qui post beatae virginis dormitionem obiit, revelatum esse potuit.

Insuper Deiparae virginis anticipata resurrectio et integra glorificatio cum connexa cum divina maternitate et immaculata conceptione sint, inter facta dogmatica iure merito accenseri possunt.

Idecirco assumptio Deiparae corporea cum sanctorum canonizatione, vel Petri Romam adventu comparari nequit; quippe quod istae veritates ad summum ecclesiasticae coertitudinis sunt, de quibus tamen dubitari minime potest, quia fides labefactaretur; illa vero definibilis de fide est, quia inter facta dogmatica sensibus non subiecta accensetur, atque traditioni divino-apostolicae consignata est.

* Praeterea magni momenti est animadvertere iuxta ordinariam Dei oeconomiam animas iustorum, quibus nulla supervit peccatorum poena luenda, illico post mortem ad intuitivam Dei visionem ad-

mitti: est non ita esse de corporibus, quae tantum in novissimo iudicii die evigilabunt resumptoque spirita, divina intuitu fruenter.

II. Neque locupletissima es. patrum testimonia a remota aetate ad duodecimum usque saeculum desiderantur, qui uti testes divinae revelationis hanc veritatem propugnant, atque in nonnullis sanctorum Scripturarum oraculis etiam insinuari autantant. Antiquiorum vero patrum silentium, quod ad summum est argumentum negativum, a posteriorum aetatum patribus abunde compensatur.

III. Nec theologorum suffragia a duodecimo ad nostrum usque aevum desunt, qui pro virili sua parte hanc veritatem propugnant.

IV. Pro pin^o sententia gravissima quoque theologica militant momenta, quae nempe a divina potissimum maternitate desumuntur. Si enim Christi caro caro Mariae est, prout ille corruptionem minime vidit, ita et ista. Immaculata insuper conceptio huc etiam potissimum spectat. Si enim a labe peccati fuit immunis, ita etiam ab eiusdem peccati poena, ideoque a corruptione carnis immunis esse debuit. Multis denique aliis omissis argumentis, cum ss. virgo angelorum sit regina, incongruum esset angelicos spiritus in propria natura perfecta divina visione frui, eorum autem reginam ad novissimum usque iudicii diem integram expectare Dei visionem.

Momenta pro invocatae definitionis opportunitate.

I. Revelatas solemniter manifestare veritates peropportunum semper est. Ait enim Christus: *Quod dico vobis in tenebris praedicato super lecta.* Et sane aliquam implicite revelatam veritatem aperte praedicare est semper recens victoria, fideique imperii extensio adversus rationalismum hanc nostram aetate tam impie grassantem.

II. Tenerrimi huius promulgatio dogmatis aperta esset divinitatis D. N. I. C. confessio; tali enim privilegio divinae maternitatis intuitu Deipara fuit conddecorata, adeoque dñis devoverentur errores, qui nostrae quoque aevo Christi divinitatem tam sacrilege impetunt.

III. Cumque de beata Virgine canat ecclesia: *Cunctas haeresses sola interemisti in universo mundo;* dogmatica eiusmodi definitio quin esset haereticis ansa in haeresi insurdescendi, in ovile potius Christi per eam reducturos fore sperandum.

IV. Suavis haec decretatio esset sensibile argumentum articuli fidei — *Credo carnis resurrectionem* —. Claro enim hoc facinore materialismo, nec non indifferentismo, sanientibus temporum nostrorum plagis, ostracismus daretur. Ecclesia enim exaltans quasi tuba vocem suam, lethali depresso sopore clamaret: *Surrexum corda.*

V. Lucentissima hac nova aureola cyclus Mariae gloriarum in hac Hierosolyma militante clauderetur.

VI. Cum lex supplicantium sit lex credentium: pastorum et gregum vota hanc solemnem decretationem expostulant; et hac causa fidei meritum augetur, ex fide enim, quod nunc ex pietate, divinitus teneretur.

VII. Concilium Vaticanum I sub auspiciis almae Virginis ab omni labe immunis inchoatum. V dum luulentum erga Deiparam pietatis monumentum poneret, ad desideratam usque metam, ipsa patrona, quamprimum et feliciter perventurum certo confidimus.

Quae omnia quidem argumenta fusiori calamo enucleata examinari possunt in opere, cui titulus: *De corpore Deiparae assumptione, an dogmatico decreto defini possit, disquisitio historico-critico-theologica Aloysii Vaccari Cassinensis etc.*

¹ Documenta signata 18a-18t in manus venerunt patrum Deputationis; reliqua hactenus latebant in Concilii Vaticani tabulario.

² adolere cod.

1851.

Cum infrascripti concilii Vaticani patres iuxta perpetuum utriusque ecclesiae sensum et venerandam traditionem beatam Mariam Virginem intuitu matris Christi Iesu Salvatoris, sicut de peccato per immaculatam conceptionem et de concupiscentia per virginalem maternitatem, ita de inimica morte singularem triumphum retulisse, per acceleratam ad similitudinem Filii sui resurrectionem, firmissime teneant: ideo, ut eius gloria novo splendore augeatur eiusque praesidium ad interimendas haereseos hac nostra piaculari aetate grassantes, eamque et Deum Filium eius impetentes, magis magisque ecclesiae experiatur, et christifideles votorum sint tandem compotes: Deiparam animam et corpore caelo adesse viventem solemniter declarari, proclamari atque definiti a sacrosancta Vaticana synodo, quam ardentissime expetunt.

Mario card. Mattei vescovo di Ostia e Veletri.
Aloisius card. Vannicelli tituli S. Praxedis aep. Ferrariensis.

D. card. Carafa tit. S. Mariae Angelorum ad Thermas aep. Beneventanus.

F. card. Aquinius presb. tit. S. Stephani in monte Coelio.

Gior. Batt. card. Pitra tit. S. Callist.

Enrico card. Orfei arcivescovo di Ravenna.

† A. B. card. Antonucci aep. ep. Anconae.

Iosephus Aloisius card. Trevisanato-patriarcha Venetiarum.

Fr. Philippus Maria card. Guidi aep. Bononiensis.

I. card. Pecci ep. Perusinus.

Iosephus card. Milesi tit. S. Mariae in Araceli.

† Caesarius card. Mathieu, tit. S. Sylvestri in capite, aep. Bizuntinus.

C. A. card. Morichini ep. Aesinus.

Luc. card. Bonaparte del titolo di Santa Pudenziana.

Giuseppe card. Berardi del titolo dei Santi Marcellino e Pietro.

Ed. card. Borromeo diacono de' Santi Vito e Modesto.

† Ludovicus, card. de la Lastra y Cuesta, aep. Hispalensis.

Raphael card. Monaco tit. SS. Crucis in Hierusalem.

18c.

Beatissime pater.

Cum iuxta apostolicam doctrinam, Rom. V-VIII, I Cor. XV, 24, 26, 54, 57, Heb. II, 14, 15, aliisque locis traditam, triplici victoria de peccato, et de peccati fructibus, concupiscentia et morte, veluti ex partibus integrantibus constituatur ille triumphus, quem de satana, antiquo serpente, Christus retulit: cumque Gen. III, 15, Deipara exhibeatur singulariter associata Filio suo in hoc triumpho: accedente unanimi sanctorum patrum suffragio, non dubitamus, quin in praefato oraculo, eadem beata Virgo triplici illa victoria praesignificetur illustris; adeoque non secus ac de peccato per immaculatam conceptionem, et de concupiscentia per virginalem maternitatem, sic etiam de inimica morte singularem triumphum relaturo, per acceleratam ad similitudinem Filii sui resurrectionem, ibidem praenunciata fuerit. Id quod ex naturali unitate carnis, Christum inter eiusque matrem, illustrationem novam accepit. Optimo igitur iure Christum Iesum ita alloqui sanctissimam matrem suam posse clarissimus Suaresius docet, III part. q. XXXVII, art. 4: „Haec nunc est caro, de qua est caro mea.“ Et nos omnes firmiter affirmare possumus, corpus

† A concilii secretario ad deputacionis secretarium missa est haec postulatio die 27 februarii 1870. Acta, num. 178.

A Virginis fuisse quodammodo initium humanae salutis, quia ex illius sanguine corpus Christi sumptum est, quod fuit nostrae salutis pretium; ideoque inconcussa fide tenendum, idem Virginis corpus singulari modo redemptionem participasse, seu anticipatam gloriam et immortalitatem consequutum fuisse.

Insuper de hac immaculatae Virginis resurrectione et in caelos assumptione, uti ex concordantia maiorum consensu, et constanti, publico, solemnique cultu clare evincitur, antiqua est utriusque ecclesiae traditio: ad quam servandam rei manifesta cohaerentia cum aliis beatae Virginis praerogativis, carentia reliquiarum, sepulchrumque corpore virgineo vacuum conspirabant. Quod si aliquando nonnullis haesitatio quaedam fuit, occasione, ut videtur, decreti Gelasiani, de libris apocryphis, ea tamen non obstante, antiqua et venerabilis sententia talem nacta est a pluribus saeculis consensum, ut a theologis communiter habeatur pro certa et definitibili de fide, de qua dubitare viro catholico nefas sit: immo non desunt graves auctores, qui eam ut iam de fide habeant. Satis heic erit in memoriam revocare Benedicti XIV verba, qui postquam pro virili sua parte de pia sententia disseruerit, addit, *De canoniz. sanct.* lib. I, cap. XLII, n. 15: „De eodem scilicet festo loquitur sanctus Bernardus, ep. 174. ad can. Lugd. num. 3. Tom. II opp.: Accepi sane ab ecclesia illum diem cum summa veneratione recolendum, quod caelis intulit celeberrima festa gaudiorum. Gregorii praeterea Turonensis, Andreae Hierosolymitani, Gregorii magni pontificis, Ildephonsi Toletani episcopi, Ioannis Damasceni, Bernardi abb. assertiones praeclare ostendunt beatissimam Virginem placida morte terris ereptam in caelos statim assumptam fuisse. Piae ac religiosae sententiae de assumpto in caelos virginis corpore, rationes etiam theologicae suffragantur petita ex dignitate matris Dei, ab excellenti virginitate, ab insigni super omnes homines et angelos sanctitate, ex intima cum Christo filio coniunctione et consensione, ex filii in matrem dignissimam affectu: denique, quod caput est, si ecclesia non modo assumptam in caelum virginem celebrat, sed etiam homilias sanctorum Ioannis Damasceni et Bernardi legendas fidelibus tradit, quae cum corpore simul et anima assumptam disertissimis verbis affirmant, de eius auctoritate et suffragio neutiquam dubitandum esse videtur.“

Exinde plane constat hoc privilegium, quod in systemate Mariano conspicua pars est, quodque tantopere cum aliis doctrinis revelatis cohaeret, apostolos, ipsumque Ioannem latere non potuisse, proindeque ex apostolica traditione ecclesiae innotuisse.

Ex his, aliisque gravibus momentis, quae ab antiquis saeculis rerum ecclesiasticarum scriptoribus passim afferuntur, hanc piam vetustamque sententiam omni firmitate muniri, atque de fide definitibilem esse novimus.

Quapropter, beatissime pater, qui a paucis abhinc annis, tam infallibile oraculum, longo iam populorum desiderio expectatum, effusaque gentium deprecatione expetitum, maximo episcoporum et christifidelium plausu exceptum, dogmaticam nempe definitionem de immaculato primo Deiparae conceptu emisisti: a te nos et christianae plebes sollicitudini nostrae commissae quam vehementer postulamus, ut ecclesia, omnia Deiparae ornamenta et triumphos in unum congerens, illam animam simul et corpore caelorum sedibus fuisse receptam definit.

Neque enim hoc gloriosum facinus immerito postulatur: quippe sicut virgineo pede antiqui ser-

pentis caput beata Virgo contrivit, ita solemniter haec nova gloriae suae manifestatione Christi Filii sui, suosque hostes in hac piaculari aetate grassantes invictos conteret. Si illa quidem ad nos misericordes oculos convertat, immanes, qui debacchantur errores, rationalismum praesertim et materialismum, contumaces aequae fuctus confringentes, vitisque nefanda, quae veluti Noëmi aëre terram undique polluant, exultura fore confidimus. Quia immo ipsis catholicae fidei adversariis, praevalente maris Stella, ad Petri navigium festinanter remeantibus, unum erit ovile et unus pastor.

Quae cum ita sint, sanctissime pater, sacerdotii culmen et apex, et ecclesiae catholicae os, nos Vaticani concilii a te indicti patres ad tuos pedes, de quibus dictum est: *Quam pulchri pedes evangelisantium pacem, evangelisantium bona*, devote provoluti, Deiparam animae immaculatae et virginis corpore in caelos viventem, supremo tuo magisterio, in hac sacrosancta synodo firmari, proclamari, definiri, enixis precibus postulamus; ideoque chirographo nostro has supplicationes fidenter ob-

- † Joseph Benedictus Duamet aep. Catanensis.
- † Laurentius Pontillo aep. Cusentinus.
- † Vincentius Spaccapietra aep. Smyrnensis vic. apost. Asiae Minoris.
- † Caietanum aep. ep. Melphicti, Iuvenacii et Terlitii.
- † Ioseph aep. Tranensis et Nazarenus.
- † Iannarius Maria ep. Anglonensis et Tursiensis.
- † Carolus-Victor ep. Myndensis, et praelatus ordinarius dioecesis Sanctae Luciae in Sicilia.
- † Marianus aep. Reginensis.
- † Aloysius ep. Oritanus.
- † Ioannes Baptista ep. Atrebatensis.
- † Petrus-Paulus ep. Foroliviensis.
- † Aloysius aep. Messinensis.
- † Ioseph Maria ep. Synopensis.
- † Ioannes ep. Derbensis.
- † Ludovicus Maria Idéo ep. Liparensis.
- † Ioannes Guttadauro ep. Calatinisiadensis.
- † Casparus ep. Antipatrensis i. p. auxil. Curienensis.
- † Raphael Maria De Franco ep. Catacensis.
- † Vincentius Bisceglia ep. Thermularum.
- † Aloysius ep. Neritonensis.
- † F. Darius ep. Scopiensis.
- † Fr. Aloysius aep. Irenopolitanus.
- † Fr. Amatus Pagnucci ep. Agathonicensis.
- † Fr. Angelus Kraljević ep. Metellopolis et vic. apost. in Hercegovina m. p.
- † Fr. Petrus Severini ep. Sappensis.
- † Fr. Aloysius Moccagatta ep. Zenopolitanus.
- † Fr. Eligius Così ep. Prienensis.
- † F. Paschalis ep. Antiphellensis.
- † Raphael Morisciano ep. Squillacensis.
- † Carolus Pooten aep. Antibarensis et Scodrensis.
- † Petrus Maria Vrancken ep. Colophonienensis vic. apost. Bataviensis.
- † Iosephus Maria Fanelli ep. Sancti Angeli Lombardorum et Bisaciensis.
- † Ioannes Iosephus ep. Andriensis.
- † Ioseph ep. Oppidensis.
- † Ioseph Maria ep. Montisfalisci.
- † Antonius ep. Placentinus.
- † Edmundus F. Guierry, ep. Danabensis.
- † Innocentius ep. Eugubinus.
- † Franciscus Giampaolo ep. Larinensis.
- † Vincentius Rubensis et Butuntinus ep.
- † Aloysius Sodo ep. Thelasinus seu Corretanensis.
- † Dominicus ep. Dianensis.
- † Henricus ep. Casertanus.
- † Franciscus ep. Abellinensis.

- † Aloysius Maria aep. Testina.
- † Fr. Aloysius Maria ep. Crotonensis.
- † Franciscus Aemilius aep. Mutinensis.
- † Stephanus ep. Thermopylenensis vic. apost. Madraspatanus.
- † Philippus Iosephus Viard, ep. Wellingtonensis (Nova Zelandia).
- † Ioseph ep. Lunensis, Sarnanensis et Brugnateensis.
- † Salvator Magnasco ep. Bellinensis vic. capitularis Genovesis.
- † I. Ioseph ep. Senegallienensis.
- † Andreas Casaccia aep. Utinensis.
- † Petrus Cilento aep. Rossani.
- † Fr. Aloysius De Agatio ep. Triventina.
- † Fr. Aloysius Filippi ep. Aquilanus.
- † Livius ep. S. Marci et Bisizianensis.
- † Philippus ep. Nicotrensis et Tropianensis.
- † Antonius Iosephus ep. Nicolopolitanus.
- † Ioannes ep. Feltrensis et Bellunensis.
- † Rudesindus ep. Portus-Victoriae, nec non abbas nullius Novae Nursiae.
- † Benvenutus, aep. Granatensis.
- † Constantinus, ep. Gerundensis.
- † Antonius M. aep. Traianopolitanus.
- † Fr. Paulus Benignus ep. Portoricensis.
- † Iosephus Ignatius, ep. Bolivariensis.
- † Benedictus, ep. Dortusensis.
- † Ferdinandus ep. Asturicensis.
- † Iosephus Ignatius, aep. Quitensis.
- † Ioseph Franciscus Ezechiel ep. Ayacuquensis.
- † Bernardus aep. Guatemalensis.
- † Emmanuel, ep. Nicaragdensis.
- † Marianus Iosephus aep. Bonasærensis.
- † Fr. Ioseph Maria Benedictus ep. Daulienensis.
- † Gregorius aep. de Manila.
- † Ioseph ep. Auriensis.
- C † Hyacinthus ep. Megarenensis.
- † Iosephus Maria ep. Cananensis.
- † Michael, ep. Conchensis in Hispania.
- † Franciscus de Sales ep. Arcensis auxil. Toletanus.
- † Sebastianus, ep. Calagurritanus et Calceatensis.
- † Antonius Rossi-Vaccari aep. Colossensis.
- F. Petrus ep. Cauriensis.
- † Franciscus Marinus Vibert ep. Maurianensis.
- † Philippus ep. Miletensis.
- † Petrus Rota ep. Guastallensis.
- † Eleonorus ep. Montisalti.
- † Leonardus ep. Asculi, et Cerinoliæ.
- † Petrus ep. Molinensis.
- † Antonius Petrus IX Hassun patriarcha Ciliciensis Armenorum.
- Pietro Apelian arcivescovo di Marac.
- Giovanni Ghiureghian vescovo di Trebisonda.
- Stefano Melchisedech vescovo armeno d'Erserum.
- Stephano Israelian vescovo di Karpath.
- D † Gregorius aep. Compeanus administr. Campanensis.
- † Iacobus Donnelly ep. Clogherensis in Irlanda.
- † Philippus aep. Caietanus.
- † Iacobus ep. Brisbaneensis.
- † Augustus Maria Aloysius, ep. Natchitochensis.
- † Anselmus Fauli ep. Grossetanus.
- † Fr. Raphael Corradi ep. Balneoregiensis.
- † Nicolaus Adames, ep. Halicarnassensis, vic. apost. Luxemburgensis.
- † Henricus ep. Gandavensis.
- † Michael Adrianus Hankinson ep. Portus Ludovici.
- † Petrus ep. Deloconensis.
- † Franciscus ep. Laquedoniensis.
- † Franciscus Xaverius ep. Castrimaris Stabiarum.
- † Leo Meurin S. I. ep. Ascalonenensis, vic. apost. Bombayensis.
- † J. B. Miège ep. Messinensis.

- † Adrianus Langillat S. I. ep. Sergiopolitanus, vic. A. ap. Naakinensis.
 † Iosephus Giagia aep. maronita Cipri.
 † Iosephus Matar aep. maronita Alepi.
 † Petrus Bostani aep. Tyri et Sidonidis Maronitarum.

18 d.

Cum infrascripti concilii Vaticani patres iuxta perpetuum utriusque ecclesiae sensum et venerandam traditionem beatam Mariam Virginem intuitu meritorum Christi Iesu Salvatoris, sicut de peccato per immaculatam conceptionem et de concupiscentia per virginalem maternitatem, ita de inimica morte singularem triumphum retulisse, per acceleratam ad similitudinem Filii sui resurrectionem, firmissime teneant: ideo, ut eius gloria novo splendore augeatur eiusque praesidium ad interimendas haeresees hac nostra piaculari aetate grassantes, eamque et Deum Filium eius impetentes, magis magisque ecclesia experiatur, et christifideles votorum sint tandem compotes: Deiparam animam et corpore caelo adesse viventem solemniter declarari, proclamari atque definiri a sacrosancta Vaticana synodo, quam ardentissime expetunt.

- † Petrus de Villanova Castellacci aep. Petrensis.
 † Iosephus Ignatius, aep. Quitensis.
 † Salvator aep. ep. Auximanus et Cingulanus.
 † Aloysius ep. Berisensis.
 † Thomas ep. Recinetaensis et Lauretanus.
 † Ambrosius, ep. de Chilapa.
 † Germanus ep. de Chiapa.
 † Bonifacius Antonius ep. Neo-Pampilonensis.
 † Ioannes B. ep. de Tulancingo.
 Fr. Ioannes I. de Iesu ep. de Comayagua.
 Calixtus ep. Pacensis.
 Bernardus aep. de Guatemala.
 † Petrus, aep. de Guadalaxara.
 † Carolus ep. Popayanensis.
 Remigius, ep. Conchensis.
 Ioseph Ignatius ep. Riobambensis.
 Fr. Buenaventura obispo de Salta.
 † Petrus ep. S. Sebastiani Fluminis Ianuarii.
 † Aloisius, ep. Fortalexensis.
 † Leonardus ep. Asculi Satriani. et Ceriniolae.
 † Antonius, aep. Salernitanus.
 Philippus aep. Patracensis.
 † Henricus ep. Casertanus.
 Ioannes ep. Calatanisiadensis.
 Vincentius ep. Pennensis et Atriensis.
 Bartholomaeus ep. Calvensis ac Theanensis administr. apost. Castellanaetensis.
 † Bonaventura ep. iam Liparenensis.
 † Iosephus ep. Nolanus.
 † Fr. Thomas Michael ep. Tanensis.
 Laurentius Pontillo aep. Casentinus.
 Fr. Antonio M. Fania vescovo di Marsico e Potenza.

18 e.

Cum infrascripti concilii Vaticani patres iuxta perpetuum utriusque ecclesiae sensum et traditionem venerandam, beatam Mariam Virginem intuitu meritorum Christi Iesu Salvatoris, sicut de peccato per immaculatam conceptionem, et de concupiscentia per virginalem maternitatem, ita et de inimica morte singularem triumphum retulisse per acceleratam ad similitudinem Filii sui resurrectionem firmissime teneant: ideo, ut eius gloria novo splendore augeatur, eiusque praesidium ad interimendas haeresees hac nostra piaculari aetate grassantes, eamque et Deum Filium eum impetentes, magis magisque experiatur, et christifideles votorum sint tandem compotes: Deiparam animam et corpore caelo adesse viventem solemniter declarari, proclamari,

atque definiri a sacrosancta Vaticana synodo quam ardentissime expetunt.

- † Stephanus ep. Bethleemensis.
 † Eugenius, ep. Basilicensis.
 † Victor-Augustus aep. Neoblynensis.
 † Gaspar Iosephus ep. Ternacensis.
 † Ioannes I. ep. Brugenensis.

18 f.

Cum integræ, quae universalis ecclesiae credenda semper retinuit, ac Christi fideles maxima devotione venerati sunt, sit illud finale privilegium beatissimae Virginis matris Dei Mariae, ex quo creditur, quod, sicut a Deo, qui eidem fecit magna, custodita fuit a corruptione peccati in ipso suo primo introitu ad vitam, sic et in felici suo exitu, ob reverentiam virginis carnis, ex qua carnem sumpit, a corruptione corporis servatam immunit, quin tamen ecclesia docens hoc de fide definiat: infrascripti sacri Vaticani concilii patres, ad maiorem Dei, Deiparaeque gloriam, ad meritum et firmitatem fidei, ad fidelium consolationem, devotissime effragitant, ut de doctrina corporeae Virginis assumptionis in caelum in ipso sacro concilio tractetur, ac (quod Deus concedat) si ipsi videbitur, dogmaticè declarare ac definire dignetur, Mariam Virginem sanctissimam corpore et anima, ad similitudinem Filii sui Salvatoris nostri, in caelis gloriose regnare.

- † Fr. Fidelis ep. Rosaliensis et vic. apost. Tuneti.
 † Fr. Michael Angelus Jacobi ep. Pentacomienensis et vic. apost. Agrae.
 † Fr. Paulus Tosi ep. Rhodiopolitanus, vic. apost. Patnae.
 † Fr. Franciscus Dominicus ep. Aegensis, et vic. apost. Sophiensis.
 † Fr. Antonius Maria ep. Nucerinus.
 † Fr. Bernardinus ep. Tarracinensis, Setinus et Pervenensis.
 † Fr. Ioannes de Iesu ep. de Comayagua.
 † Fr. Eustachius Zanoli ep. Eleutheropolitanus vic. apost. Hu-pe.
 † Fr. Laurentius Bergeretti aep. Naxiensis.
 † Fr. Raphael De Ambrosio aep. Dyrrachiensis.
 † Fr. Ioseph Novella ep. Patarenensis.
 † Fr. Gabriel ep. Euriensis.
 † Fr. Gabriel ep. Mellipotamensis.

18 g.

Cum infrascripti concilii Vaticani patres iuxta perpetuum utriusque ecclesiae sensum et traditionem venerandam, beatam Mariam Virginem intuitu meritorum Christi Iesu Salvatoris, sicut de peccato per immaculatam conceptionem, et de concupiscentia per virginalem maternitatem, ita et de inimica morte singularem triumphum retulisse per acceleratam ad similitudinem Filii sui resurrectionem firmissime teneant: ideo, ut eius gloria novo splendore augeatur, eiusque praesidium ad interimendas haeresees hac nostra piaculari aetate grassantes, eamque et Deum Filium eius impetentes, magis magisque experiatur, et christifideles votorum sint tandem compotes: Deiparam animam et corpore caelo adesse viventem solemniter declarari, proclamari, atque definiri a sacrosancta Vaticana synodo quam ardentissime expetunt.

- (L†S) Ignatius Philippus Marcus patriarcha Antiochiae Syrorum.
 † Fr. Franciscus Xaverius ep. Muranus.

18 h.

Cum infrascripti concilii Vaticani patres iuxta perpetuum utriusque ecclesiae sensum et traditio-

nam venerandam, beatam Mariam Virginem, in-
tulta meritorum Christi Iesu Salvatoris, sicut de
peccato per immaculatam conceptionem, et de con-
cupiscentia per virginalem maternitatem, ita et de
inimica morte singulari triumphum retulisse, per
acceleratam ad similitudinem Filii sui resurrectio-
nem, firmiter tenent: Ideo ut eius gloria nove
splendore augeatur, eiusque praesidium ad interi-
mendas haereseos hac nostra periculosa aetate gra-
vantes, magis magisque experietur, et christifideles
veterum sint tandem compotes; Desiparam animam
et corpore caelo adesse viventem solemniter decla-
rari, proclamari atque definiri a sacrosancta Vati-
cana synodo quam ardentissime expetunt. Nos
quidem cum omnibus patribus certam fiduciam ha-
bemus, generalia comitia catholicae ecclesiae, quae
sub tam faustis auspiciis almae Mariae Virginis
ab omni labe originali immunis tam felicia exor-
dia habuere, ipsa protegente, interruptis cunctis
haereseibus, ad desideratam usque metam quam
primum et feliciter fore perventura.
Fr. Thomas Maria Gentili episcopus Dionysiensis.

18 i.

Cum inter ea, quae universalis ecclesia cre-
denda semper retinuit, ac Christi fideles maxima
devotione venerati sunt, sit illud finale privilegium
beatissimae Virginis matris Dei Mariae, ex quo
creditor, quod, sicut a Deo, qui eidem fecit magna,
custodita fuit a corruptione peccati in ipso suo in-
troitu ad vitam, sic et in felici suo de mundo
exitu, ob reverentiam virginis carnis, ex qua
Deus ipse carnem sumpsit, a corruptione corporis
servatam immunem, quin tamen ecclesia docens
hoc de fide definierit: infrascripti sacri Vaticani
concilii patres, ad maiorem Dei, Deiparaeque glo-
riam, ad meritum et firmitatem fidei, ad fidelium
consolationem, devotissime efflagitant, ut de doc-
trina corporeae Virginis assumptionis in caelum
in dicto sacro concilio pertractetur, ac (quod Deus
concedat) si ipsi videbitur, dogmatice declarare ac
definire dignetur. Mariam Virginem sanctissimam
corpore et anima, ad similitudinem Filii sui Salva-
toris nostri, in caelis gloriose regnare.

Henricus Corvaja abbas et praeses generalis con-
gregationis Cassinensis Italiae O. S. B.

Fr. Bernardinus a Portuuario minister generalis
ordinis Minorum.

Fr. Nicolaus minister generalis Cappucinus.

D. Franciscus Maria Cirino vicarius generalis cleri-
corum Regularium.

Petrus Beckx praepositus generalis societatis Iesu.
Nicolaus Madron, superior generalis congregationis
sanctissimi Redemptoris.

Basilius Grifoni O. S. B. abbas vicarius generalis
congregationis Camaldulensis.

Gulielmus de Cesare abbas generalis et ordinarius
Montis Virginis.

D. Iulius de Ruggiero abbas ordinarius sanctissimae
Trinitatis Cavensis.

Franciscus Leopoldus Zelli abbas nullius S. Pauli
de Urbe.

D. Carolus Maria de Vera abbas ordinarius Montis
Cassini.

18 k.

Propositio ad concilium¹.

Episcopus Giennensis in Hispania petit ad con-
cilium ut tamquam dogma fidei declararetur, vel

¹ A concilii secretario ad secretarium Deputationalis missa
die 26 februarii 1870. *Acta*, num. 178. Ibidem existit prolixior
tractatus de eodem argumento exaratus a Ferdinando Bäuerle
diocesis Rottenburgensis presbytero, qui cum summo ponti-
fici Pio IX exhibuit.

potius acclametur *Assumptio beatae Mariae Virginis
in caelum*.

Indicanda ut postea verbe explicentur.

1. Dogma fidei est conceptio immaculata beatae
Mariae Virginis; dogma fidei oportet esse eiusdem
beatae Mariae Virginis assumptio.

2. Peccati stipendium mora. Quae non pec-
cavit, poenam peccati non potuit ferre. Decuit in
caelum gloriose transire.

3. Sicut praemium immunitatis est glorificatio
desumpta ex radice sanctificationis, ita et trium-
phalis corona debuit esse in beata Maria Virgine
assumptio singulariter gloriose.

4. Festum quo celebratur assumptio beatae
Mariae Virginis in caelum solemnissimum quaedam pro-
fessio est fidei populi christiani; ideoque acclamatio
in concilio dogmatis assumptionis beatae Mariae
Virginis, nequid augebit pietatem credentium, sed
magnam tenerrimamque consolationem universo
conturbato praestabit.

Romae die 8 ianuarii an. Dom. 1870.

Antoninus episcopus Giennensis.

18 l.

Episcopi S. Christophori de Havana votum circa
B. V. ac Deigenitricis Mariae assumptionem
in caelum¹.

*Ad sanctissimum dominum nostrum Pium papam IX:
humillimas preces circa beatas Virginis ac Deigeni-
triciis Mariae assumptionem in caelum: quas suppliciter
fundit Hyacinthus Maria episcopus S. Christophori
de Havana.*

No laeteris, inimica mea, super me,
quia cecidi: consurgam cum sedero
in tenebris: Dominus lux mea est.
Mich. VII, 8.

Veni de Libano, soror mea sponsa:
coronaberis. Cant. IV, 8.

Beatissime pater.

Optatissimus, ac valde cordi meo desiderabilis
tandem illuxit dies, in quo Deus, misericordiarum
pater, quod maxime expetebam, concessit mihi,
episcoporum omnium minimo, nempe, ut ad vestrae
sanctitatis pedes humillime provolutus cordis mei
ardentissima desideria aperire, ac nota facere possim,
ac preces suppliciter animo fundere, quas vestram sancti-
tatem ea, qua semper pollet, clementia ac bonitate,
exauditorum minime dubito: desiderium enim pau-
perum exaudivit Dominus et praeparationem cordis
eorum audit auris Dei.

Et quidem, beatissime pater, cum maxima fiducia
ad thronum, in quo, vestra sanctitate Dei vices in
terra gerente, ipsemet Christus vivit, et sedet, et
imperat, ac regnat, me accedere profiteor, eo quod
certo sciam neminem ad hoc vere summum in terris
gloriae fastigium, digne accedere thronum gratiae,
quin impetretur, quae expetit. Maior etiam cordi
meo inest fiducia, dum de Deigenitricis gloria coram
vestra sanctitate, cui inter omnes, ni dicam super
omnes, principis apostolorum successores, praecipuam
Deus contulit erga virginem Mariam dilectionem,
agere intendo. Hoc enim permultum mihi arridet:
cum profecto vestra sanctitas, omnes et singulos ad
vestrae beatitudinis pedes pro qualicumque negotio
accedentes, benigne excipiat, benignissime profecto
excipiet, qui pro virginis Mariae honore amplificando

¹ Praeclarissimam hanc dissertationem antea prorsus in-
editam o schedis meis nuper evulgavit reverendissimus Paulus
Renandus. *La doctrine de l'Assomption de la T. S. Vierge.
Sa définition comme dogme de foi divine catholique* (Pari-
sis, 1913), p. 281-286. Ibidem p. 219-250, habentur documenta
18 a-18 k, cum patrum subscriptionibus a me editori optimo
subministratis.

ac procurande legationem sumit. His proinde pro- A
latis, ad ea, quae exponere ac postulare oportet,
enodanda, securo pede progrediar.

A non paucis annis, beatissime pater, praeser-
tim tamen postquam ad Sancti Christophori regem-
dam ecclesiam a vestra sanctitate gratiam ac mis-
sionem accepi, in animo semper habui beatissimam
virginem Mariam, non modo, quod antiquum in me
Dei erat miseratio, venerari ac diligere, ac maximo
mentis ac cordis affectu honorare, sed et omni nra,
quantum in me erat, laborare, ut ipsa immaculata
Deigenitrix ab omnibus meae curae commissis fide-
libus in honore ac veneratione haberetur. Quae ut
aasequi facilius mihi liceret, tribus ab hinc annis,
et hoc vestram non latet sanctitatem, librum his-
pano sermone scriptum, et de virtutibus ac excel-
lentis sacratissimi cordis eiusdem virginis Mariae per-
tractantem, in lucem edidi. Similiter etiam, anno
nuper elapso, opus eodem sermone concinnatum, ac B
in tres libros compartitum, in quibus de omnibus
ad beatissimam virginem, ab eiusdem aeterna praes-
tatione et electione, usque ad in caelo glorio-
sam assumptionem sermo fit, typis mandavi. Igno-
scat mihi, oro, vestra sanctitas, si haec, quae laude
digna videntur, coram Christi in terra vicario, re-
ferre audeo.

Maximam hi, fateor, labores consolationem ani-
mae meae afferebant; quod mirum vestrae sancti-
tati, quae de virgine Maria magna et mirabilia
praedicavit, non videbitur: in hoc etenim virginali
agro laborantes semper id invenient, quod divus
Bonaventura testatur, dum ait, quod scire et cogno-
scere Virginem, est via immortalitatis, et narrare
ipsius virtutes, est via salutis. (In Psalter Ps. 86.)
Certus etiam eram, magnum hinc animae adventu-
rum spirituale questum, cum ex sancto Anselmo
didicerim, quia servire huic reginae, regnare est, C
et inter eius mancipia numerari, plusquam regium.
(De excellen. virg. cap. 9.) Quod et dicere, mihi, ad
Dei gloriam, liceat; nam in non modicis, quae ad-
venerunt, tribulationibus, non modo vires ad eas
sustinendas ex hac devotione me haurire sentiebam,
verum et solatium ac cordis laetitiam: unde experi-
mento didici vere beatissimam Virginem solatium
esse christianorum; nam, qui sub tegumento com-
moratur huius reginae caelestis, probra omnia, licet
gravia et immania, aequo animo patitur ac viriliter
sustinet.

Magna profecto mihi erat consolatio, dum in-
finitum prope spatium, quod inter aeternam praes-
tationem beatissimae Virginis ac eius ad caelos
gloriosam assumptionem percurrere decet, novissimo
gressu complevi. Interea tamen fateri cogor maxi-
mum animo obvenisse angorem, dum ad novissima
Virginis lustranda momenta vitae deveni. Vacuitas D
etiam quaedam cordi meo inerat, cum quidquam
pro Virginis omnimoda texenda gloriae ac immor-
talitatis corona deficere sentiebam: Absit autem,
ut in re aliquid desiderare pro Deigenitricis gloria
complenda oporteat, cum tantum circa modum mea
mens versetur: de dormitione ac assumptione Vir-
ginis agitur, quam ex traditione contigisse scimus,
de fide autem tenendam esse ecclesia nondum sta-
tuit aut decrevit.

Maxima proinde meae menti lux affulsit, nec
minori exultatione perusus fui, dum vestrae sancti-
tatis pro oecumenico concilio Vaticano celebrando
litteras apostolicas accepi; statim enim cogitavi
optatum tempus iam advenisse, in quo omnia cordis
mei desideria impleta, ac superimpleta forsitan vi-
derem. Et, Deus adsit: nam pro iis ultro vestrae
sanctitati exponendis, laetus simul ac securus, ad
petram, quae columna est ac veritatis firmamentum,

nunc tandem, audeo. Vestram expropter deprecor
sanctitatem, ut, quae sequuntur, legere non taceat.

Nihil omnibus sancti Petri successoribus, Romanis
pontificibus, beatissime pater, antiquius in animo
fuit, quam sanctam Deigenitricem omni prorsus
cordis ac mentis affectu venerari, ipsius excellentias
carnis tectaque ab haereticorum insidiis servare,
ipsius sanctitatis gradus soli Deo plene notos extol-
lere, eiusdem cultum in ecclesia propagare ac stabili-
re, eandem ecclesiam sub ipsius protectione collo-
care, omnesque fideles semper hortari, ut ad eam,
ut ad piissimam matrem, in huius vitae aerumnis
ac laboribus cum plena fide ac certa spe accurrant,
et eam, quae potentiam ac virtutem a Filio accepit,
et potens est ad salvandum, deprecantur, ut inde-
sinerent apud Filium suum pro ipsis intercedat,
quo illos a malis huius vitae eripiat et ad gaudia
sempiterna perducatur.

Haec autem, circa potentissimam virginem Mariae
apud Filium suum, quem nihil ipsa deprecatur,
quin obtineat, intercessionem, ideo omnes fere prin-
cipis apostolorum successores totis viribus perege-
runt, ac omnes undequaque terrarum sacrorum anti-
stites etiam praedicaverunt, eo quod ab ipsis sanctae
ecclesiae primordiis eam ecclesia firmiter teneat,
ac credat piissimam ac gloriosissimam Virginem
in caelo commorari, ac una cum Filio omnia, quae
ad eiusdem ecclesiae spectant fulcimentum ac tu-
tamen, et ad fideles solandos, haereticosque ad fidem
veram trahendos, atque universas haereseos interi-
mendas, ordinare.

Simili modo, beatissime pater, nihil veritatis hosti-
bus antiquius, quam ipsam, vere dilectione omnium,
sive hominum sive angelorum dignissimam, Deigeni-
tricem odio prosequi, eiusque mirabilia, ac venerabilia
privilegia inficere, maximam etiam eius denique
dignitatem totis omnino viribus, ac miserabili conatu
labefactare. Circa quae, duo, vere notatu digna
conspicere convenit, de quibus dici potest, quod
quodam veluti similitudine ad invicem copulantur,
dissimilitudine autem, et rerum, et finis, infinite
differunt, ac discernuntur et separantur. Ab initio
etenim, ac statim ac apparuit benignitas et humani-
tas Salvatoris nostri Dei, nullus hominum dilexit
Filium, quin et Matrem diligeret, ac veneratione et
pietate prosequeretur: veluti si una eademque res
foret Deum diligere, ac ipsi totis viribus deservire,
ac eius immaculatam matrem amore prosequi, eius
virtutes mirari, ac ineffabiles praerogativas et ex-
cellentias laudibus extollere, necnon ipsius apud
Filium intercessionem quaerere, et patrocinium im-
petrare.

Quod profecto luce clarius a primis ecclesiae
temporibus conspiciere quisque poterit. Primis
namque tribus saeculis, apostolorum et innumera-
bilibus fere martyrum sanguine sacratis, omnino
elapsis, ac idololatria in orbem penitus relegata,
religio ac pietas ecclesiae in beatissimam Virginem
statim ubique terrarum eluxit: omnesque summis
praeconiis eiusdem virtutes et gloriam et in nos
dilectionem et ipsius apud Deum potentiam, prae-
dicarunt. In ipso etiam persecutionis fervore audire
Ignatium Antiochenum, Irenaeum Lugdunensem,
Origenem ac Cyprianum oportet, qui equidem pauca
de beata Virgine dixerunt: sed eam, pauca ad-
modum et modica, magna esse homo nescit. Cum
enim in medio gentium fideles commorarentur, ac
multitudinem deorum ubique ipsae gentes colerent,
ac ipsos etiam populorum duces et rectores inter
numina collocarent, sanctissimae Virginis summas
virtutes necnon et ipsius divinae maternitatis ex-
cellentias, sapientissima divinarum rerum oeconomia
id exigente, cooperatas ac veluti obsignatas servare

sancti patres curaverunt, ne fideles ipsi, hunc solem A latia, vel ab ipso Christo Domino nostro apostolos electum conspiciere nudis oculis cupientes, et eius maiestatem scrutari, opprimerentur ab ipsius gloria, tantamque Virginem tamquam Deum adorare forsitan tentarent.

Atque autem modo res postea evenerunt: quis etenim dicere sufficit quot Virginitatis praeconia, quae laudes Ambrosius, Chrysostomus, Hieronymus, Sophronius, alijque sancti patres, ecclesiae praeclara in quarto ac quinto saeculo lumina concinuerunt? Quis ea, quae Petrus Chrysologus, Cyrillus Alexandrinus, Ioannes Damascenus, Tarasius, Germanus, Ildephonsus, Epiphanius, Isidorus Thessalonicensis, Anselmus, Bernardus, Bonaventura ac Thomas Aquinas, ecclesiae patres ac doctores, de Virgine narrauerunt, quantum sat est dicere queat, illaque mente tenere, ac lingua exprimere, quae praeclarissimi fidelium paedagogi Antoninus Florentinus, Bernardinus Senensis, Thomas a Villanova, Petrus Canisius, Alphonsusque de Ligorio, alijque prope innumeri sapientes ac pii viri de laudibus virginis cecinerunt, ac denique describere qua voce, quo cordis affectu, quantoque animi delectamento ea fidelibus explicabant, ac pro gloria Dei, et Virginis matris honore, sed et fidelium consolatione et solatio vulgabant, ac vulgari faciebant?

Impossibile hoc esse omnes norunt: interea tamen neminem latet ex his omnibus duo colligi, venerationem, nempe, ac fidelium erga beatissimam virginem Deigenitricem dilectionem, a primis ecclesiae exordiiis una cum fide in eius Filium, in corde credentium innatam fuisse, eamque non aliunde haberi, nisi ex vera in Deum fide et dilectione: unde cum omni veritate dici potest neminem in ecclesia Deum diligere se gloriari posse, quin eius etiam matrem veneratione afficiat, ac in ea fiduciam ac spem habeat. Quis namque amore prosequi dicendus filium, quin et eam, quae illum genuit, affectione ac reverentia etiam prosequatur? Profecto dicendum, ex eodem fonte atque ex eisdem rationibus dilectionem hominum in Redemptorem ac in eius Genitricem provenire.

Quia autem improbi homines, qui statim ac ipsa ecclesia fundata ac stabilita fuit, in Christum insurrexerunt, atque eius ecclesiam vexaverunt, in ipsam eius immaculatam matrem etiam debacchati sunt, dicere oportet, quod simili modo mendacii ac haeresis natura ad piam matrem nullomodo honorandam ac venerandam homines proclives facit, quemadmodum dilectionem Dei habentes naturali prorsus grossu ad ipsam Virginem diligendam inclinantur. Hinc facillime conspiciendam se haec scelestum hominum iniquitas ac miseranda conditio ubique praebet: dum enim Arius divinitatem Filii inficiabatur, ac creaturam illum appellabat, nonne in matrem insurgerebat, et illam nequaquam inter mulieres benedictam faciebat? Undenam Virgo super omnes mulieres benedicta, nisi quia Filium suum, eundemque cum Patre meruit habere communem? Sublata proinde divinitate Filii, etiam omnis matris dignitas, et gloria, ac excellentia auferrebat: id ipsum Nestorius, licet alio modo, facere tentavit; idque assequi voluerunt quicumque vel minimam gloriam, quae ad divinam Virginis maternitatem pertinet, labefactare quoquo modo tentarunt.

Novissimis autem temporibus advenientibus, in quibus puteum abyssi apertum fuisse, ac ex eo haeresum ac haeticorum turbas, locustarum more, exiisse omnino certum est, in nullo alio, tanto furere impietas efferebat, quam in virtutibus ac excellentiis beatissimae Virginis inficiandis, ac piis ecclesiae traditionibus circa hanc piissimam matrem Dei ab apostolis acceptis, et a Spiritu sancto reve-

latis, vel ab ipso Christo Domino nostro apostolos edoctis, detrectandis. Profecto, quae de ipsa immaculata mundi regina et angelorum domina hi hominum scelestissimi dixerunt, ac impraesentiarum dicunt, describere mens dubitat, calamitasque refugit. Quae etenim, nisi ex inferis prodeantium monstruorum, lingua dicere audebit illam Spiritus sancti virginalis sponseam, quae, ipso met operante ac de ipsius virtute, Verbum Dei concepit, nec minore caelesti robore interveniente, in lucem edidit, illaque virginis uberibus lactavit, milles milliesque illum osculando, et ut unicum Filium Dei ac suum diligendo, nec virginem in partu mansisse, nec castitatem postea servasse, quinimo alios, quos in evangelio fratres Domini nominatos invenimus, ex Ioseph filios habuisse?

Haec aliaque vere horribilia, horum temporum haereticis blaterant: haec etiam ubique, quod maxime lugendum, liberculos his blasphemis repletos expargendo, percrebescere satagunt, mendacis ac naeniis virginitatem beatas Deigenitricis in partu inficantes, ac benedictam inter mulieres in maledictione filiatum Evae implicatam ac aerumnis in partu, aliarum more mulierum, ob peccati poenam multatam dicentes: de quibus quid aliud dicendum, nisi quod, ut semper assolet, mentita est iniquitas sibi?

Nam, qui traditiones omnes divinas, inter quas virginitas Deigenitricis Mariae post partum numeratur, inficiantur, aniles brachiis apertis amplectuntur fabulas, ut errorem suum sustineant et inter homines rudes ac litterarum parum gnaros haeresim plantare possint. Mirum autem, quo tandem error ac mentis pervicacia homines perducunt: hi enim impiissimi homines, carnem ubique sapientes, nec aliud nisi carnem redolens percipere valentes, non equidem virginitatem, aut puritatem, sed nec honorem cuiuscumque, vel parum mulieris, proprium, beatissimae Spiritus sancti sponsae concedunt, eamque inter vere mulierculas, de quibus, quae Christus Dominus Samaritanae dixit, affirmari possunt, collocare tendunt, dum asserunt eam ex Ioseph alios habuisse post eius primogenitum Iesum filios, quos fratres evangelium dicit. O vere animalia in volutabro luti lota! O vere carnales homines, quae Dei sunt non percipientes, qui carnaliter sapiunt, carnem tantummodo cogitant, quibus spurcitas carnis oculos habere sublimes, caelumque tueri, abastulit, ut non nisi in terram oculos declinent, et in eis impleatur quod canit propheta, dicens: „Obscurentur oculi eorum, ne videant, et dorsum eorum semper incurva.“ (Psalm LXXVIII. 64.)

Quis enim umquam talia audivit? Nonne, quae ex Spiritu sancto concepit, de homine concipere vellet? Nonne, quae maternitatem Dei detrectavit, eo quod virginalis puritatem omni cuiuscumque dignitati, etiam divinae maternitatis, praeponeret, nec Dei esse mater adensa est, nisi postquam a caelito audivit virginem ipsam semper mansuram, ad carnalium transiret oblectamenta nuptiarum? nonne, quae Filium perpexit Altissimi, cui Pater caelestis omnem in caelo et in terra dedit potestatem, regnum etiam illi tribuens David patris sui secundum carnem, cuius imperium sicut dies caeli, et thronus eius sicut sol in conspectu Dei manet in aeternum, filios habere vellet servos peccati, et damnationis et gehennae? Nonne, quae angelorum regina, caelorum domina, totius mundi haerops, reparatrix Evae, ac totius generis humani decus et gloria ex eo devenit, quod Filium Dei de Spiritu sancti virtute generare meruit, et ipsiusmet Spiritus sancti gratia, quemadmodum virgo concepit, etiam virgo peperit, serva, et ancilla, et ignobilis, et vilis, et abiecta, et vere contempti-

bilis fieri vellet, ad carnalis sponsi amplexus transeundo, et carnalis, quam neciebat, vere innocens ac impolluta, concupiscentiae experimenta capiendo? Deliramenta prorsus haec sunt, quae infernus concepit, et ex eo prodeuntes haereticorum turmas inter homines vulgarunt, ut, foedata matris dignitate, ex qua prodiit nostra salus, omnia etiam ad ecclesiam catholicam pertinentia, foedata etiam, et spurcitiis obvoluta, irent.

Nec minoris animi vesania in beatam virginem semper debacchantes, haeretici omnia inficiantur, quae ad eiusdem Virginis gloriam ac nostrum etiam solatium et incolunitatem spectant. Nihil omnino eam in caelis circa nos posse, de nullo ex his, quae circa nostram salutem versantur, eam in caelis esse sollicitam, nulloque nos ipsius egere patrocinio, eo quod sufficiat nobis Iesus Christus, qui advocatus noster est apud Patrem, aliaque huius furfuris per multa indesinenter praedicant. Simili etiam modo B sive fideles, imagines beatissimae Virginis, sive pictas sive scultas apud se retinentes, idololatriae insimulant, eos a cultu ipsius mundi reginae retrahere intendentes, ab eisque solatium, spem, ac consolationem auferentes.

Nova profecto haec non sunt in ecclesia, quae, iconoclastis ecclesiam ipsam ac pietatem vastantibus, innumeros prope ac gloriosos martyres habuit pro defensione sanctarum imaginum. Aliunde autem, quam ab invidia diaboli ac huius nequissimi spiritus in beatam Virginem odio haec omnia haud provenire, omnes norunt: interea tamen, quis a lacrimis temperare queat, dum hanc videt haereticorum hominum insaniam ac vesaniam contra sanctissimam Deigenitricem? Habemus certe Redemptorem, qui sanguinem fudit, ac vitam dedit in cruce pro nobis: sed, nonne aliunde quam a beatissima Virgine hanc vitam ipse Redemptor hausit, et hunc sanguinem C sumpsit? Habemus etiam advocatum apud Patrem Iesum Christum ipsum: sed, nonne habereamus, nisi sanctissima Virgo, ab angelo sciscitata et ex Dei mandato salutata, ac quae sita, an vellet esse mater Filii sui, ipsa respondisset: ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum? (Luc. cap. I, 38.) Tantusne honor debetur Filio, quia carnem assumpsit, ut nullus omnino debeatur ipsimet matri, quia dedit? Nonne regibus ac huius mundi principibus quidquam auferitur honoris et gloriae ex eo quod subditi, gratiam impetrare volentes, ad cubilia accedant reginae ac matris, ut ipsa ad sponsum et filium, facilius miseri gratiam obtineant?

Nunquam profecto huiusmodi rea inter homines locum habebunt, cum gloria matris sit filius sapiens, nec in aliquo alio filius magis gloriatur, quam in matre honoranda, ac in honoribus ab aliis erga illam exhibitis. Sed, quid haereticorum mente D ac corde miserius ac aridius? A Virgine, quae Dei Filium a Spiritu sancto concepit, non modo modicam virtutem, sed etiam vel minimum honoris, quod quaecumque mulier e minoribus ad sublimia thori regalis a principe elata, haberet, expungunt, alium cum caelesti sponso pro filiis procreandis sponsum illi tribuentes, iniuriamque illi inferentes, quam quaevis mulier, utcumque parva ac misera et rerum ignara, omni prorsus vi a se repelleret: a Deo autem, qui sapientissimus est, ac piissimus et misericors et iustus, omnium filiorum, etiam rudium ac imperitorum, maximo ubique terrarum ac gentium in honore propriam matrem habentium, et ab omnibus eam honorari volentium, virtutes ac animi qualitates tollere gestiunt. Proh miseri! Qui etenim de huiusmodi religione gloriantur, in qua filii matrem absque honore debito se habere contendunt, nec eam ab omnibus honorari volunt, quia

etiam honorem ab aliis tribuendum impedire gestiunt, audire debent quae Apostolus fidelibus Corinthiorum dicebat: non est bona gloriatio vestra (I Cor. V, 6). Ut quid autem de hac loquentes gloriati, dicimus eam non bonam? Quia et impiam, et blasphemam, et iniquam, veram Christi Domini religionem destruentem, ac omnes fidelium virtutes ad ororum relegantem. Filii profecto absque matre huiusmodi haeretici dicendi: cumque huiusmodi eos esse compertum sit, quam cordis affectionem, quae viscera misericordiae, quam etiam erga Deum dilectionem habere possunt? Ipsi profecto norunt: ipsi etiam, non nos, dicant.

His itaque rerum eventibus stantibus, videtur magnum inter inferni potestates et ecclesiam catholicam intercedere certamen: illae etenim totis viribus Virginis Mariae gloriae obnubilare contententes, magna vi dimicant, ut id assequantur: haec autem e contra, ipsam immaculatam Deigenitricem, quae fons lucis est ac veritatis, materque omnium nostrorum, quos Domino parturit, cum Filium Dei suis castis visceribus genuit, toto cordis ac mentis affectu magis magisque honorare contendit: ut, quo validius portae inferi eius dignitatem impetere tentant, eo ferventius eam ipsamet ecclesia cum omnibus filiis suis beatam, ac millies beatam, dicere, illius dignitatem extollere, virtutes praedicare, merita laudare, et eius apud Filium potentiam, ut illum propitium nobis suis precibus reddat, magis notam facere, et publice confiteri, eamque omnes ac singulas haereses interemisse, hostes veritatis profligasse, ecclesiam ipsam velut matrem fovisse, ac fovere, ac semper protexisse, non desinat.

Eapropter, beatissime pater, ad vestram sanctitatem cum plena fiducia accedo, ut mea desideria, quae equidem, et omnium sacrorum antistitum fore non dubito, ni dicam et cunctorum Christi fidelium, ultro depromam ac patefaciam. Cui autem cum maiori fiducia haec palam aperiatur, quam vestrae sanctitati? Non etenim tantummodo cum fundamento fidei ac petra ecclesiae, veritatisque ac pietatis magistro et totius orbis doctore, cui Christus Dominus oves et agnos pascendi partes in beati Petri persona commisit, loquor, sed cum Romanorum pontificum praecipua summitate, quem Deus ab aeterno eligere voluit, ut super pulcherrimum, ac Spiritui sancto amabile, concupisibile, ac desiderabile, sponsae suae, Deigenitricis Mariae caput, decoris et gloriae pretiosissimam poneret coronam, de qua ipsamet mundi Regina in tantum gloriatur, ut eam cuicumque aliae praeponat, eo quod ad illam, quae supra angelos et archangelos infinite eam extollit, dignitatem, ut Deum scilicet in sinu suo concipere mereretur, nunquam pervenire potuisset, nisi a primo suae conceptionis momento de daemone victrix, omnino impolluta, ac prorsus immaculata, Deo charissima, et gratia undequaque plena exiisset.

Quia ergo vestra sanctitas, dum de fide tenendum decrevit beatissimam Virginem in primo suae Conceptionis momento, intuitu meritorum Filii sui, Domini nostri ac Redemptoris mundi, ab omni peccati labe fuisse servatam immunem, et in gratia conceptam, omnibusque virtutibus ornatam, serpentis antiqui caput in felicissimo instanti conterendo, et omne genus humanum solando, ac honorando, plurimum saeculorum expectationem, catholicorum regum, et populorum fidelium vota, sed et omnium fere sanctae ecclesiae antistitum desideria et studium explevit: ideo impraesentiarum, beatissime pater, ego episcoporum novissimus, auspiciatissimam nactus occasionem concilii oecumenici Vaticani proxime celebrandi, gaudens utique et maxima cordis laetitia perfusus, accedo, vestram deprecaturus sanctitatem,

ut novam ac fulgidam Deigenitrici coronam decernere dignetur, novum etiam omnibus Christi fidelibus laetitiae ac gaudii illucescere faciat diem, novumque de inferorum potestatibus triumphum universo orbi notum faciat, quo et Dei gloria augeatur, et ipsius Virginis decus fulgidius cernatur et ipsa etiam catholica ecclesia in Domina sua et mundi regina, de morte ac inferno omnino victrice, magis magisque gloriatur.

Omnibus namque fidelibus notum est, beatam virginem Mariam, per aliquos annos post Filii sui gloriosam in caelos ascensionem inter apostolos et discipulos Domini et simul cum aliis fidelibus, in terra vitam agisse, quoque omnes ipsam, apostolorum regina ac magistra dulcissimis edocebat verbis, solabatur, et, velut pia mater, fovebat, ac in omnibus iuvabat. Cumque per plurimos iam Filio suo progenitos filios in terra haberet, ac Romanis arcibus et omnibus fere orbis, tunc notis nationibus ac populis apostolorum praedicatione veritas fidei etiam illuxisset, tempus tandem advenit, quo ipsamet de morte ac inferno victrix regina mortem oppetere debebat, non quidem ut multatum ex poena peccati naturae debitum solveret, sed ut, in omnibus Filio suo simillima, per paucum temporis intervallum animam corpore in terra relicto, ad caelum evolarat limina, ac lumine indueretur gloriae, quo lumen aeternum videret, ac aeterno amplecteretur amplexu, corpore illo angelis venerando interea inter angustias sepulcri manente, pannis obvoluto, lapide obsegnato, ac caeterorum more, in tenebris dormiente et umbra

Quod equidem ita evenit: nam, ideo virgo cum hominibus in terra post Filii in caelos discessum mansit, ait sanctus Isidorus Thessaionicensis (Serm. de Dormit. b. M. Virg. n.º V), quoniam amor in Deum, quo pridem ardebat, etiamnum, dum sancta illa carne detinebatur, ingens sumere incrementum poterat, ut ineffabilibus proemiis caelestibus abunde ditari deberet: insuper vero aliis quoque hic afferre poterat utilitatem: iam nisi fructus, isque tantus, reconditus fuisset, matrem quoque, ut arbitror, unigenitus eius Filius, cum discederet, in caelum secum sustulisset. Haec Isidorus.

Multi profecto antiquae traditiones de pretiosa morte, seu melius dormitione, beatissimae Virginis nobis retulerunt: paucis tamen haec dicenda, nuncium scilicet ad eam venisse de caelo, archangelo ad eam loquente, palmamque in manu gestante, quam virgini tradidit in signum victoriae: apostolos etiam in disitis regionibus peragrantes, ad eandem sacratissimam invisendam virginem, prout ipsamet expetierat, angelorum humeris portatos, advenisse, eosque sacrum corpus propriis scapulis extulisse, et praeclarissima parentatione ad sepulchrum detulisse, atque inter angelorum concentus, quos suis auribus quisque fidelium audiebat, atque hymnos et psalmos, pro ipsius virginis enarrandis gloriis concinnatos, terrae mandasse: quae equidem obiter referre non licet.

Et primum quidem, de angelo ad Virginem adventante permulta refert antiquae traditio: sequentia etiam Virgini archangelum dixisse Isidorus Thessaionicensis refert: „Gaude, o Virgo beata, nam Filius tuus te ad se vocat, paratusque sublimis est locus, qui te, o laude omni dignissima, tertio ab hac legatione die expectat. Fulgentissimae enim lucis te splendor non periturus collustrabit, et quodam quasi fulgido indumento vita circumvestieris aeterna, quae inenarrabiles tibi delicias, et iuge in saecula cum Filio tuo ac Deo gaudium tribuet. Ave igitur, sol puritatis nitentissime: ave, alabastrum odore nunquam deficiente plenissimum: ave, hortus vitam

germinans, et immortalitatis ferace fructus. Symbolum porro semper viventis, semperque virentis, qua poteris incanduitatis, hunc palmae ramum tibi porrigere iucens sum. Haec intulit Angelus, quibus dictis, et palmae ramo porrecto, discessit“ (De Dormit. virg. n.º VI).

Nec quod de apostolorum adventu refert traditio silentio praeterendum. Ipsa namque humilis virgo, suae ad caelos evectiois probe conscia, pia contribules suas ad se post parasymphis diocessum venire fecit, ac de caelorum gaudiis ac aeternae vitae oblectamentis cum illis loquebatur, easque de suo iam imminente ad aetherea regna profectu solabatur. Accidit autem, ut, „dum hos purissima Virgo sermones haberet, et familiaribus dulce instillaret solamen, quippe cuius lingua divinum quid resonans, et ad suavitatem effundendam, et ad ingerendum audientibus iucunditatis sensum nata erat, intonat repente caelum, tonitruis fremens, ac fragore suo, quodam veluti signo dato, ministros, qui Dei matri extrema persolvant, assurgere iubet. Nubes vero e multis partibus accurrentes, novum curruum genus esse funeris curatoribus subponere properabant: et utique, excitatis illis tonitruum fragoribus, non secus ac per turbarum clangores exercitus in consuetum pugnae ordinem convocatur, haud aliter ministri sanctae Virginis, quorum aures magnae huius murmuris indicium agnoverunt, veluti praecincti milites assurgentes, ad nebulas quasi equos conscendentes accurrebant, amico agmini, Angelorum scilicet exercitui, semet adiungere properantes“. Haec laudatus Isidorus, cui consonant, quae antea dixerat Ioannes Euchaitensis his verbis: „Et apostoli, alii aliis ex mundi plagis eodem tempore iam in unum convenientes, quinimo ut magis proprie dicam, ex aere, nescio unde in terram pluentes, adproperant. O novam pluviam! O viatores volantes! O pedites aethereos! Quae causa tam admirandi novique eventus? Unde nobis e nubibus homines? Quomodo e caelis tantus terrestri exercitus? Non ergo unus dumtaxat Elias heic per aethera graditur: non solum Abbaeque sublimis supra nubem attolitur: neque solus Paulus e terra ad tertium caelum rapitur, sed a caelo in terram hic simul cum multis aliis se sistit.“ (Div. Ioan. Euchaiten. serm. de Deipar. Dormition. n.º XIX.)

Haec, aliaque ex antiqua sanctorum patrum traditione accepimus, ex quibus neminem latet beatissimam Virginem naturae concessisse more caeterorum hominum. Quod equidem adeo admirationem parit, nempe quod ea, quae fons est vitae, pretiosum capit mortis gladio inclinaverit, ut tempora non defuerint, in quibus inter aliquos invaluerit opinio beatam Virginem nunquam, ut caeteri hominum, fatis concessisse, sed ad caelos, morte non gustata, migrasse. De quo verba faciens devotissimus Ioannes Damascenus, veluti admiratione perculsus, ait: „ex qua omnibus vera vita manavit, quomodo illa mortem gustaret?“ Sed difficultatem ipsamet solvit, traditionem ecclesiae propalam confitendo: „cedit, inquit, legi latae ab eo, quem genuit: et ut filia veteris Adam, veterem sententiam subiit: nam eius Filius, qui est vita ipsa, eam non recusavit.“ (De Dormit. virg. orat. 2a.)

Nec minori perspicuitate ipsamet omnia, quae ecclesiae traditio a primo rerum exordio acceperat, Virginis transitum ac gloriosam sui corporis parentationem narrando, luculenter refert: ait enim: „ex antiqua accepimus traditione, quod tempore gloriosae dormitionis beatae Virginis, universi quidem sancti apostoli, qui orbem terrae ad salutem gentium peragrabant, momento temporis in sublime elati convenerunt Ierosolymis: cumque illi essent, eis apparuit visio angelica, et audita est psalmodia

caelestium potestatum, et sic cum divina gloria in A
manus Dei sanctam tradidit animam. Eius autem
corpus, quod Deum ineffabili quadam ratione suscep-
sit, cum angelica et apostolica hymnodia elatum,
in loculo fuit depositum Gethsemane; quo in loco
angelorum cantus mansit tres dies continuos." (De
Dormit. virgin. orat. 2a.)

Magnalibus hisce, vere mirabilibus, explicandis ac
commentandis immorari mihi arrideret, qui cordi
iucundum mirabilem Deum in Virgine ubique prae-
dicare: sed quia haud necessarium iudico, et illud
praefereo, ut his iam dictis similia referam, quae
sanctus Ioannes Euchaitensis narrat, dum de dor-
mitione Virginis atque his, quae invisibiliter huius
occasione evenerunt, sermonem tenuit: „Christus
namque ipse, inquit, e caelo, sibi et amicas et
famulantes secum adducens virtutes, quae circa
ipsum satellitium agunt, huc usque in occursum
advenit: et eam, quae toties ipsum ulnis complexa
gestaverat, summo et utique sincero filii affectu
viciisim amplectens sustinet: et mira quaedam sit
compositio atque rei paritas. Dominus deducit
Dominam, Reginam rex, Sponsus sponsam, Filius
matrem, virginem qui purus, Sanctus sanctam, cunctis
praeexcelsior praeexcelsiorem omnibus, et caelum
animam semetipso ampliore suscipit: hi vero,
apostoli nempe, quae sunt funeris oblivioni haud
tradunt, et ad corpus illud immaculatum et hospicio
Dei nobile curas convertunt." (Serm. div. Iohann.
Euchait. archiep. de Dormit. Deip. n° XIX et XX.)

En quo modo hic praeclarissimus archipraesul
Virginis transitum describit, perpicuis verbis separa-
tam animam a corpore fuisse affirmans, adventum
Christi ad eam suo sinu excipiendam narrans, et
ea, quae ad ipsius sacratissimum corpus terrae
mandandum apostoli peregerunt, non praeter-
mittens. Et notandum quod antequam ad ulteriora
narranda procedat, lachrymationem et fletum in-
ducit, quasi dolens de tanti thesauri in terra recondi-
tione amissione, velut si illud corpus, quemadmodum
et alia, in pulverem conversum iri timeret. Ait enim:
„Proh dirum probrum! Quomodo enim non dignum
fuerit id, quod lamentetur! Proh iniuriam non
tendam, quod mors primitias vitae possederit, atque
illam sepulchrum tenuerit, quae partu suo vivifico
sepulchra evacuavit!" Haec divus Ioannes Euchai-
tensis de dormitione Virginis pertractando.

Ex his proinde, quae ex priorum saeculorum tra-
ditione accepimus, manifestum est, quod beatissima
virgo Maria pretiosam in conspectu Domini, apo-
stolis ipsis ac multis fidelibus, et tunc, eamque paren-
tantibus, oppetit mortem, ipsiusque sacrum corpus
inter apostolorum manus, ac eorum psalmodiam et
angelorum concentus ad sepulchrum delatum fuisse.
Alia autem plurima, eaque praeclariora, post Vir-
ginis transitum evenisse nos etiam docet traditio,
nempe, eam post mortem virtute Domini nostri e
mortuis resurrexisse secundum carnem, atque ad
caelos fuisse assumptam. Quae autem, quantaque,
horum occasione magnalium evenerint, solus Deus
scit, qui facit mirabilia solus. Quaedam autem narrat
divus Ioannes Damascenus his verbis, quae et ipse
per traditionem habuit aliorum sanctorum patrum
et paucis narravit. Postquam etenim apostolorum
mirabilem retulit adventum, Virginisque discessum,
ac corporis aperi pium tumulamen, haec alia infert:
„post tres autem dies, angelico cantu cessante, qui
aderant apostoli, tumulum aperuerunt, eo quod huius
Thomas, qui abfuerat, post diem tertium venisset,
et, quod Deum susceperat, corpus adorare voluisset:
sed omni ex parte sacrum eius corpus nequaquam
invenire potuerunt, cum ea tantum invenissent, in
quibus fuerat compositum, et ineffabili, qui ex his

proficisceretur, essent odore repleti, loculum clausu-
runt." (De Dormit. virg. serm. 2.)

Hoc etiam Virginis singulare privilegium refert
sanctus Ioannes Euchaitensis supra laudatus: post-
quam etenim lamentationem in oratione de Virginis
dormitione ac corporis tumulamine inducit, sequen-
tia infert: „at nemo haec vereatur: neque de huius-
modi angatur discriminat: novis enim nova congrunt,
atque his, quae iugi quodam portento constant,
merito alia portenta accedunt. Non etenim tulit
pene se tellus, quod erat caeleste: neque corruptio
quod immaculatum erat, invasit. Et hoc igitur a
tergo eam cito sequitur, et animae prorsus imma-
culatae incorruptum vestigiis haeret, et pari cum
honore a praeclaris illis satellitibus ad eandem cum
illa quietem sortemque beatam evahitur: tantisper
nihilominus, quippe naturae lege morti traditum,
apostolorum simul ac sacerdotum manibus elatum,
hymnisque ac vocibus sacris collaudatum, ad sepul-
chrum deferitur." (Serm. in Deipar. Dormit. n° XX.)

Iisdem prope rationibus, licet fuisset ac elegan-
tissimis verbis, haec omnia, piissimus Deigenitricis
praeco, Isidorus Thessalonicensis describit. Ait enim
sanctissimam Virginem ex lectulo, in quo amore
languens iacebat, verba suavitatis plena ad apostolos
fecisse, post quae „benedictionem purissima illa eis
impertit, moeroremque eorum in laetitiam transmu-
tat, et omnibus pacem precatur et salutem. Tum
vero a sacratissimo corpore illo solvitur anima sanc-
tissima, atque unigeniti et omnipotentis eius Filii ma-
nibus excipitur (serm. de Dormit. Deipar. n° XXI).
Deinde incorruptum thesaurum, vas admirandum cae-
leste illud, quod caelis ipsis est sublimius, sub terra
recondunt" (id. ibid. n° XXVII). Eadem circa apostoli
Thomae procrastinatum narrat adventum, ipsius refe-
rens animi moerorem ac pias lachrymas, eo quod ter-
tio post traditum sepulchro diem advenit, nec sanc-
tissimae morientis Virginis verba audierit, ac, pari
cum aliis confratribus sorte, benedictionem accepit.
„Audit interea Thomas mirabilia patrata, quae ab
unoquoque narrantur, exaestuaturque animus igne cae-
lesti, capitque, et hoc apostolos precatur, Virginis
corpus inanime licet, propriis oculis intueri, sacra-
que exoculari manus, ac illud sacratissimum Dei
cimelium adorare: quod equidem fratres non re-
fugiant, precibus antea Deo et Virgini porrectis, ut
e caelo lumen in eorum descenderet mentes, atque
quod Deo et Virgini simul esset acceptum, pro tanto
confratris levando dolore scirent."

Alia praeclarissima infert divus Isidorus, in qui-
bus beatissimae Virginis corporis incorruptio, et re-
surrectio atque in caelos evectio, luculentissime
describitur, his rerum eventibus ad lucem deductis,
occasione praesente eodem apostolo, qui, sicut
olim Dominum resurrexisse noluit credere nisi pro-
priae oculis fixuram clavorum et lateris vulnus antea
videret et manu palparet, fide nunc et charitate
plenus, ad munera obeunda apostolica redire volebat,
quin virginali exoculari manu illi liceret, cuius
benedictionem summopere exoptarat, nec habuerat.
Sermone proinde continuat Isidorus dicens: „Sym-
mystae itaque morem ei (Thomae) gerentes, (quippe
qui dilecto socio admodum dolenti condolebant)
supplices et Deo et matri preces effuderunt. Cum
vero operculum dein e sepulchro amovissent, o porten-
tum! Cadaver nequaquam invenerunt. Non enim
mortuus erat fons vitae: neque humus et sepulchrum
diu tegere vas illud, prorsus novum, poterat, quod
incomprehensibilem comprehenderat: atque idcirco
eam dimittit, ut pote cui infima haec nullatenus
consentanea sunt. Ipsa porro mirandum in modum
eo ascendit, ubi congruus illi paratus erat locus." (De Dormit. Deipar. serm. n° XXVIII.)

Ex his omnibus abe dubio liquido apparet inter A primos ecclesiae fideles duo circa Virginis diocesum certa explorataque fuisse: illam scilicet, caeterorum hominum more concessissae naturae, mortemque felicissimam inter angelorum cantantium, Deumque laudantium, agmina, Christo eius Filio, expectante, apostolisque circa lectum stantibus, oppetiisse, eiusque sacrum corpus, ut reliquis omnes mortis exuvias, sepulturae traditum fuisse. Aliud autem pie fideles ab initio crediderunt, corpus nempe et animam beatae Virginis tertia die post mortem pretiosam in unum virtute Dei coaluisse, eamque angelorum stipatam catervis, caelitis etiam plurimis ad eam ventitantibus et ipsam comitantibus, necnon et eius Filio ipsam deifico et filiali amplexu sustentante, inter virtutum supernarum ineffabiles hymnoidas, ac Cherubim et Seraphim sacros concentus, ad aeterna fuisse assumpta regna, caelo terraque plaudente, natura undequaque exultante, hominibus gaudentibus Deo charis, tremantibus autem potentatibus infernis, ac prae furore frementibus.

Quas quidem pias fidelium traditiones ad nos usque ex apostolis ipsis tantarum rerum testibus venisse nemo inficiabitur. Quidam referunt, ait sanctus Isidorus laudatus (serm. de Deipar Dormit. n° XXIX), beatam Virginem ab apostolis eodem ferme tempore quo loculum pro Thomae explendo desiderio aperuerunt, visam fuisse ad caelos splendidissime ascendentem, interque angelicos honores mire procedentem, aeremque ineffabili fragrantia replentem. Quod etiam antiquis picturis expressum videmus: nam inter caelites ad supernas sedes accedens Virgo conspicitur, apostoli autem circa eiusdem sepulchrum stantes, partim ad illud, partim ad ipsam Virginem, angelorum comitatum turbis, ad aethera regna migrantem, aspicientes, cernuntur. Quidquid autem de hoc fuerit, id tamen omnino certum est fideles omnes sanctae ecclesiae catholicae filios ab ipsa Virginis pretiosa dormitione pie credidisse eam a mortuis resurrexisse secundum carnem, atque in corpore et anima ad caelos fuisse assumptam, quod sanctorum patrum traditio confirmat, ut ex dictis apparet.

De apostolis enim rerum testibus loquendo, haec ait Damascenus: „tumulum itaque apostoli aperuerunt, sed omni ex parte sacrum Virginis corpus nequaquam invenire potuerunt. Eius mysterii obstupescit miraculo, hoc solum cogitare potuerunt, quod cui placuit ex virgine Maria carnem sumere, et hominem fieri, et nasci, cum esset Deus Verbum, et Dominus gloriae, quique post partum incorruptam servavit eius virginitatem, eidem etiam placuit et ipsius, postquam migravit, immaculatum corpus, incorruptum servatum, translatione honorare ante communem et universalem resurrectionem.“ (De D Deip. dormit. sub finem.)

De patrum sanctorum et ecclesiae traditione plura etiam dicere possemus, quae tamen silentio praeterenda melius iudicamus, eo quod neminem ipsa lateant. Sed audiendus iterum laudatus Damascenus, qui de illo lucundissimo assumptionis momento loquendo, haec habet: „Hodie sacra et animata arca Dei viventis, quae suum in utero concepit creatorem, requiescit in templo Domini, quod nullis est structum manibus. Hodie Eden novi Adami paradisi suscipit animatum, in quo soluta est condemnatio, in quo plantatum est lignum vitae, in quo operta fuit nostra nuditas. Hodie Virgo immaculata, quae nullis terrenis inquinata est affectibus, sed caelestibus educata cogitationibus, non in terram reversa est: sed cum esset animatum caelum, in caelestibus tabernaculis collocatur.“ (Div. Ioann. Damasc. Serm. de Dormit. Virg. post init.)

Huius praeterea diei laetitiam adumbrantes, vere miranda, et Damascenus ipse et alii sancti patres dicunt, totius curiae caelestis gaudium depingentes et festa commemorantes. De ingressu namque Virginis in caelum loquendo, sic rem pertractat Damascenus: „David, ait, exultat eius parens, et cum eo choros ducunt angeli, celebrant archangeli, virtutes glorificant, principatus exultant, potestates collaetantur, gaudent dominationes, throni diem festum agunt, laudant Cherubim, gloriam eius praedicant Seraphim.“ (De Dormit. Virg. serm.) De spirituum supernorum, tanti occasione mysterii, tripudiis audiri non recusanda, quae proloquitur divus Ioannes Euchaitensis: „Nunc, ait, gaudium gestiant angeli, ascendentes et descendentes tum supra Filium hominis (Ioann. cap. I, v. 51), tum supra matrem hominem: et alter alteri indicunt, ut rursus eleventur portae, non quidem ut prius, dubitantes et sciscitantes, quis est iste rex gloriae (Psal. XXIII, 8). Iam enim per hanc ipsam et illis apertissime apparuit, quod qui prius inde descendit, ille idem est, qui iterum deinde et ascendit: sed ex alia Scriptura pari cum stupore alia interrogant: quae est ista, quae ascendit sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol?“ (Cant. VI, 9).

Pergit autem idem Ioannes Euchaitensis gaudium universae terrae, caelique exultationem in tanto eventu narrare, circa quae ait: „nunc aer ascensu sanctorum sanctificatur, et nova luce totus illuminatur, ac refulget: nunc caeli cum exultatione panduntur, et aula Dei laetanter reginam excipit: nunc caelestia simul ac terrestria festivam quamdam et aptissime ordinatam choream agitant: et haec praesens Deigenitricis dies facta est universalis quaedam solemnitas, quae simul omnes creaturas ad laetitiam provocat“ (serm. in Deip. Dormit. n° XXX). Haec porro omnia, quae de sanctissimae virginis Mariae ad caelos assumptione sanctae ecclesiae patres referunt, magnum aliquid ac vere mirabile tum contigisse satis ostendunt. Quae tamen paucis devotissimus beatae Virginis servus, ac prae omnibus proxime praeteritorum temporum laudem eius praeclarissimus praeco, Bernardus explicat, dicens: „sed et illud quis cogitare sufficiat, quam gloriosa hodie mundi regina processerit: et quanto devotionis affectu tota in eius occursum caelestium legionum prodierit multitudo, quibus ad thronum gloriae canticis sit deducta, quam placido vultu, quam serena facie, quam divinis amplexibus suscepta a Filio, et super omnem exaltata creaturam: cum eo honore, quo tanta mater digna fuit: cum ea gloria, quae tantum decuit Filium? Felicia prorsus oscula, labiis impressa laetentia, cui virginis mater plaudebat in gremio: verum, numquid non feliciora censebimus, quae ab ore sedentis in dextera Patris hodie in beata salutatione suscepit, cum ascenderet ad thronum gloriae, epithalamium canens, et dicens: oeculetur me osculo oris sui?“ (Serm. 1° de Assump. b. Virgin.)

Haec devotissimus Bernardus, qui aliquando in meditatione tantarum rerum totus defixus, ac veluti raptus, sequentia ait: „Christi generationem et Mariae assumptionem quis enarrabit? Quantum enim gratiae in terris adepta est prae caeteris, tantum et in caelis obtinet gloriae singularis“ (id. ibid.) Nec ab his dissonant, quae reliqui divinarum rerum scriptores, et traditionum antiquarum servatores praedicant. Divus enim Petrus Damianus testatur, quod „gloria, quae de hoc mundo transeuntem Virginem suscepit, principium ignorat, finem necit: de nihil aliud dicere possumus, nisi quia gloriosa dicta sunt de te, gloria Dei (serm. 45 in Nat.

Virg.). In illa namque inaccessiblei luce perhaecens, A sic utrorumque spiritum habebat dignitatem, ut sint quasi non sint, et comparatione ipsius nec possint, nec debeant comparari". (Serm. de Assumpt.)

Eadem omnino de beatissima Virgine praedicat sanctus Anselmus, dum ad eandem reginam caelorum verba faciens haec ait: "immensitatem quippe gratiae et gloriae, et felicitatis tuae considerare incipienti sensus deficit, et lingua fatiscit." (De Excellent. Virg.) Praecesserat his omnibus praeclearissimus toletanus antistites divus Ildephonus, qui totis viribus dignitatem beatae Virginis contra haereticos propugnavit, qui haec de eadem praedicabat: "Etsi impertit praemia iustus iudex Christus Dominus secundum Apostolum, unicuique iuxta opera sua, huic tamen sacratissimae Virgini genitrici suae, sicut incomparabile est quod gessit, et ineffabile donum, quod percepit, ita est inaequabile, atque incomprehensibile praemium et gloria." B (Serm. de Assumpt. Virg.)

His etiam simillima alii pii ac sapientes viri de Virgine ad caelos assumpta dicunt: sed quidquid ipsi dicant, numquid hominum, vel etiam angelorum, linguae, quae in illa Virginis ad caelos elevatione evenerunt, narrare unquam licebit? A praeis ecclesiae temporibus cum magna pietate nec minori splendore ubique terrarum fideles hunc diem celeberrimum coluerunt, in quo magna et praeclearissima de virgine Maria commemorantur. De hac laetissima solemnitate pertractans sermone eloquentissimo Iohannes Euchaitensis laudatus, dicebat: "Genitricis Dei hodierna die celebramus dormitionem, genitricis Dei depositionem, genitricis Dei resurrectionem, ascensionem, exaltationem: ac miraculo accedit, quod et filia sit quae mater, et quod insuper sponsa, et rursus quod virgo sit quae sponsa est, atque per omnia regina, et ante omnia ancilla, divinorumque C charismatum varia et praeclearissima plenitudo." (Orat. in Deipar. dormit. n° III.)

Permulta, eaque maxima et mirabilia, haec sunt: ingreditur namque Virgo in atria caelestia triplici ornata praedicamento virtutis ac gloriae, ut filia nempe, et ut mater, necnon et ut sponsa regis gloriae. Quis, haec audiendo, non percussatur stupore et laetitia? Filia namque cum sit Dei Patris, materque Dei Filii, ac sponsa Dei Spiritus sancti, nonne quidquam esse potest post Deum in caelo et in terra, quod Virgini non famuletur? Ea etenim perfectionis atque virtutis, quae inter homines vigere conspicimus, potiori ratione in domo Dei evenire firmiter tenemus: inter nos autem quaecumque patris sunt, et ipsa ad filiam pertinent: quaecumque habet filius, et possidet mater: quae autem habet sponsus, sponsae etiam dicuntur bona. Ex quo colligere licet, hocce autem omnes fideles credunt, ex illa die D beatissimam Virginem caelorum reginam, et angelorum dominam iure merito fuisse constitutam, imperiumque in omni terra, ac etiam in inferorum antris accepisse, ut illum ac in ea commorantes homines intercessione apud Deum protegat, et a malis eripiat, hunc autem virtute eiusdem Filii sui conterat, et principem tenebrarum catenis alligatum retineat.

Quae profecto ita contigisse, pius catholicae ecclesiae sensus affirmat, ac fusa sapientes ac pii scriptores describunt. Audiendus namque divus Bernardinus Senensis, qui haec ait: "Sicut Iesus sedet a dextris Patris, id est in potioribus bonis paternis, sic ista Virgo gloriosa in potioribus bonis Filii sui Iesu, iuxta illum in throno sublimata, consedit." (Tom. 3, serm. 11, art. 3.) Hinc de ingressu eiusdem virginis in caelum loquens, dicit: illum mystice in illo matris Salomonis ad cubiculum sui filii ingressu praefiguratum fuisse (Lib. 3 reg., cap. 3).

"Scriptum quippe est, ait Bernardinus, quod surrexit rex in occursum matris suae, et adoravit eam, et cedit supra thronum eam: positusque est thronus matri regis, quae cedit a dextris eius. Cum autem illa adumbratio, eaque levitas, fuerit futurorum, contemplare mirificam obviationem, quia surrexit rex Salomon in occursum matris suae: mirificam adorationem, quia adoravit eam: altissimam sublimationem, quia positus est thronus matri regis: immediatissimam coniunctionem, quia cedit ad dexteram eius. Surrexit igitur gloriosus Iesus in occursum suae dulcissimae matris." Quid his luculentius, quid laucidius?

His interea dictis, beatissime pater, iam mentem meam aperiam, ac quaecumque in corde meo post non paucum temporis recondita manent, non modo cum magna fiducia, quin et cum maximo gaudio nota faciam, et sanctitati vestrae humili prece exponam. Ex traditione profecto, beatissime pater, accepimus quaecumque ad transitum beatissimae Virginis, ac eius resurrectionem, et in caelos assumptionem spectant, accepimus: nam de his omnibus sacra Scriptura omnino tacuit. Si tamen illa duo excipiamus, nempe, quod eius anima e corpore aliquantulum temporis separata fuerit, et post tres dies a mortuis Dei virtute resurrexerit, et in caelum assumpta fuerit, reliqua circa illius ingressum in caelum, ac eius exaltationem supra omnem creaturam, ac hominum coetus, atque angelorum agmina, pia sanctorum mentes excogitaverunt, vestigiis inhaerentes praeclearissimi ecclesiae luminis, divi Augustini, qui de his pertractando magnalibus, haec habet: "Quid de Virginis assumptione dicendum, ubi divina scriptura nihil commemorat, nisi quaerendum ratione, quod convenit veritati?" (Div. Aug. de Assumpt. b. v. M.)

Vestigiis itaque tanti doctoris inhaerentes, pie sancteque nos dicere possumus praeclearissimum beatam virginem Mariam in die assumptionis in caelum obtinuisse triumphum, eo quod triplicem tum habuerit coronam, qua coronavit eam Dominus. Nec hoc minus dare illi poterat, qui coronat sanctos suos: ipsa enim erat, quae angelos omnes stupore implevit, cum Gabrieli magnalia et mirabilia nuntianti, quae in ea et per eam, facere Deus volebat, nihil aliud respondit nisi illa verba: "Ecce ancilla Domini! Fiat mihi secundum verbum tuum!" (Luc. cap. I, v. 38) in quibus adeo humilitate excelluit, ut vulnere amoris ipsum sponsum caelestem affecerit, caelites autem in admirationem, in aeternum duraturam, rapuerit. Ipsa etiam erat, quae virginitatem ita coluit, ac omnibus praetulit, ut magni regis ac filii altissimi mater esse noluerit, nisi virginitatem servare illi liceret. Ipsa etiam erat, quae omnia a Deo per angelum illi revelata ita credidit, ut nullo modo dubitaverit omnia possibilia esse apud Deum. Prima etenim omnium haec mysteria caelestia, vere miranda et adoranda, Maria virgo credidit: ipsam, nempe, matrem futuram, ac virginem mansuram, ac Filium habituram qui esset Deus et homo, duabus naturis in una persona, eaque divina, unitis, sed integris, impermixtis, ac perfectis, humana divinam non foedante, divina humanam non absorbente, in aeternum manentibus: et nonne haec, omnia et singula, singulari erant redimenda corona? Dicendum proinde, quod in ipsa praeclearissima Virginis assumptione Pater coronavit suae dilectissimae filiae humilitatem, Filius autem suae matris virginitatem, Spiritus autem sanctus suae praecelsae sponsae fidem.

Unaquaeque divinarum personarum in Maria virgine coronabat, quod in ipsa quaequiescit ac abundanter invenerat. "Maior gratia, ait divus Antoninus,

non potest intelligi participari purae creaturae, quam esse matrem Dei." (4 p., t. 15, cap. 30.) Quam gratiam profecto Virgini dedit Pater, et ob hoc illi dedit, quia in ipsa invenit eam vere mirabilem, per quam illi placuit, profundissimam humilitatem. Et quam ratione absque tanta humilitate, tantae pondus gloriae Virgo sustinere potuisset? Quia ergo Pater virginem humilem invenit, propriam Filium illi dedit, quem concepit, ac genuit, et ulnis gestavit, omnia erga illum matris officio piissimo adimplens affectu: ideoque dum caelorum ingreditur penetralia Virgo beatissima, Pater ipse eorumdem caelorum, terrae etiam ac omnium, quae in eis continentur, reginam constituit gloriosam.

Quid autem in Virgine, quam sibi in matrem elegerat, quaesiverat ac desideraverat Filius? Qui ex mulieris visceribus carnem sumere decreverat, nonne in ea exoptabat virginitatem ac puritatem, supra angelos eam extollentem, et humilitatem infinitis prope gradibus illam Seraphim superantem? Prima enim omnium hominum parens per concupiscentiam ac superbiam a Deo discessit: quae autem Deo ita coniuncta esse debebat, ut una cum eo substantia dici posset, ad tam intimam unionem nullomodo pervenire quires, nisi per humilitatem ac puritatem, per quas a prima omnium matre infinite discederet. Hae autem virtutes ita in Virgine beatissima resplenderunt, ut vere dicere possimus nullam praeter hanc ipsam habuisse cogitationem: nihil etenim aliud cogitabat, nihil desiderabat, nihil quaerebat, nisi placere Deo per humilitatem, ac omnimodam mentis ac corporis puritatem.

Has autem virtutes Filius ab aeterno praescierat, in tempore autem, quando subditus erat matri, et crescebat, et confortabatur plenus gratia apud Deum et homines (Luc. II, 40), ipsemet viderat, ac earum experimenta capiebat. Dilectionem enim eius, atque matris sollicitudinem expertus fuerat a praesepo usque ad cruce. Ipse namque sanguinem fudit, et mortem pro redimendis hominibus oppetiit: sed, nonne citra matris consortium ac comitatum haec omnia peregit? Piissima mater profecto cum illo, ac prope illum, ubique mansit, quem propriis lactavit uberibus, demulsit osculis, fovit amplexibus, brachiisque sustinuit, dum infantiam agebat; quem etiam a periculis eripuit, in praedicatione ac aerumnis secuta est, et in cruce, dum caelum veluti aeneam induit naturam, nihil roris supra patientem Filium immittens, solabatur, cruci affixo, dulcissimo Iesu conrucifixum ostendens oer: dum enim ille ad Patrem clamabat dicens: "Deus meus! Deus meus! ut quid dereliquisti me?" (Matth. XXVII, 46) illa e contra cum Filio loquebatur, et dicebat illi: o Iesu fili mi, o Iesu fili mi: quis mihi det ut ego moriar pro te. Et nonne tanta puritas coronanda? Nonne tanta humilitas ad caelorum suprema fastigia evehenda? Nonne, quam prodigio novo semper morientem non vicit mors, dum animam habuit diris confixam doloribus, et iuxta cruce ob amorem Filii cor gessit adamantinum, dum ipsum, vere pium et amabile, ferrea clavis, fel, aloe, spongia, lancea, sitis, spina et eror premebant tyrannide, piissimam ac mirabilem matrem nova ac pulchritudinem omnem vincente ornaret corona? Coronavit igitur Filius matris humilitatem, ac puritatem, necnon et fortitudinem, supra choros angelorum reginam eam constituendo, et potestates tenebrarum illius pedibus subiciendo.

Quid autem de sponsi corona dicendum? Ex sacris litteris accepimus, ideo praecipue virginem Mariam beatam fuisse, quia credidit: "Beata, quae credidisti, dixit illi Elisabeth Spiritu sancto plena, quoniam perficientur, quae dicta sunt tibi a Domino."

(Luc. I, 45.) Quam equidem fidem Spiritus sanctus in Virgine quaesivit ac invenit? Eam profecto, quae crederet duas in una persona, eaque divina, naturae distinctas, impermixtas, ac suae proprietates retinentes, nec amittentes, mensuras, quibus unus idemque esset Deus et homo, nostra assumens, et sua non amittens: eam utique, quae crederet virginem viri noscens Deum concepturam, virginali claustrum incorrupte manente, gloriam autem et honorem maternitatis ipsamet virginis assequente: eam denique, quae omnia quaecumque Deus credenda proponit, licet miranda ac invisae, absque dubitatione et mora firmiter credit. Haec fides virginis Mariae; in qua Abraham ipsius patrem vicit, prophetas superavit, et iustos omnes praetergressa est. Quis enim eorum, quae virgo credidit, unquam audivit? Nova, invisae, stupendae, omnibusque mirabilibus mirabiliora sunt, quae ab ore angeli audit beata virgo: agitur enim de Deo, qui fit homo, quin desinat esse Deus, et de homine qui erit Deus, quin relinquat hoc quod est esse homo: agitur praeterea de virgine matre, de matre thori necesse. Haec tamen omnia beata Virgo credit, quin tamen signum petat ut Moyses (Exod. III, 11) et Gedeon (Iudic. VI, 37): nec inter cordis penetralia rideat, ut Abraham (Genes. XVII, 17): sanctissima Virgo firmiter omnia credit, et fidem suam angelo notam facit, dum dicit: "Ecce ancilla Domini! Contingat mihi secundum verbum tuum."

Haec, inquam, fides Mariae, cui in caelis corona servata manebat, omnia, licet sublimia, transcendens: quae autem haec corona dicenda, nisi illa, quae eam omnium ex meritis Filii sui praedestinatorum, ac sancti Spiritus virtute sanctificandorum, reginam constituit? Triplix hac ergo corona in conspectu totius curiae caelestis ornata apparuit beatissima virgo Maria, dum ad caelos assumpta fuit, quae supra omnem virtutem ac dominationem, et omnes prorsus angelorum choros sublimis visa est, et quotquot iustorum agmina, sive patriarcharum, sive prophetarum, supergressa est.

Placet autem denuo coronas referre, precorque ut neminem haec, quae tantam animae credenti dulcedinem praebent, iterum pigeat audire. Coronavit itaque Pater in filia humilitatem, mansuetudinem et modestiam: coronavit Filius in matre puritatem, castitatem, virginitatem et maternitatem: coronavit autem Spiritus sanctus sponsae suae fidem, dilectionem, et sanctissimae officia maternitatis. Pater, inquam, reginam constituebat humilium, eo quod in nimia humilitate rapuerat cor eius, iuxta illud: "Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, in uno ocalorum tuorum, et in uno crine colli tui." (Cant. IV, 9.) Reginam etiam electorum Filius eam constituebat, nam ideo ex ea carnem sumpsit, ac in eius visceribus homo factus est, quia puritate omnimoda mentis et corporis illum extra se exire coegit, ac eius amore velut rapi, iuxta illud: "Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avolare fecerunt" (id. VI, 4). Reginam tandem omnium credentium Spiritus sanctus eam instituebat, eo quod in eius utero virginali miraculorum maximum peregerit, quod, nisi in immaculata ac luce puriori terra fieri nequibat, quam in Virgine quaesivit, ac invenit, iuxta illud: "Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te. Veni de Libano, veni, coronaberis" (id. IV, 7, 8).

Haec aliaque plurima, eaque inenarrabilia profecto, sanctorum patrum mens in Mariae ad caelos assumptione vidit: attamen de hac re recte cum Damasceno dicere possumus, quod nemo sit mortaliu, qui sacrosanctum Deigenitricis discessum pro dignitate laudare queat, nec si sexcentas quidem

linguas, totidemque ora habeat. (De Dormit. Virg. A. ceteris in mente fidelium erat impressum, ut, nec quidem meritis, oportere debuisset beatam Virginem crediderunt, eo quod ipsa, compor illibata et aboque peccato concepta, mortis iaculis subiacere nullo modo poterit, cum mors sit poena peccati. Quem sensum fidelium his verbis explicat sanctus Epiphanius (Haeres. 78), dum ait „se nolle de hoc texere sermonem, eo quod nihil de morte Virginis in Scripturis sacris dicatur, nec aliunde certum sit, an mortua fuerit, vel aboque morte in caelum assumpta: nullus tamen de tanto prodigio dubitavit.“

Hanc etiam fidem ecclesia profitetur, dum inter praecipuae solemnitates hanc beatae Virginis ad caelos assumptae a primis christianae fidei saeculis instituit, non alio quam assumptionis nomine illam ingeminando. Non enim hoc animae ingressum in regna caelestia significat: nam, dum de natali die sanctorum ecclesia proloquitur, de illo nempe, in quo anima, a corporis vinculis soluta, ad dulces aulae caelestis spirandas auras progreditur, eodem sanctos ad regna caelestia migrasse, in Domino obdormisse, ad coronam promeritam accipiendam evolasse, et alia similia, tantummodo dicit. Nullo tamen modo de illis dicimus, quod fuerint ipsi sancti in caelum assumpti, cum hoc modo loquendi aliud quidpiam significetur, animae nempe non solum a terra in caelos transmigratio, sed etiam corporis una cum illa ad aeterna regna evectio.

Utrumque autem de virgine Maria fideles credunt ac profitentur, ipsius scilicet animae in caelos evolatum, corpore in sepulchro per aliquod tempus relicto, ac corporis resurrectionem ac una cum anima ad caelestia limina assumptionem, quod profecto de reliquis sanctis nominatim non praedicant; nam resurrectionem speramus, et quemadmodum ipsa Virgo ad caelos assumpta fuit, et nos speramus in novissimo die assumptos iri, ut una cum Christo in aeternum regnemus, interea tamen non nisi virginis Mariae assumptionem colimus: quam profecto colimus, quia factam credimus. Unde fideles maximum hauriunt solamen, dum virginem Mariam, quae mater est pietatis et misericordiae, prope Filium suum in caelis sedentem contemplantur intuitu fidei, quin et cum illo de ipsorum periculis, ac necessitatibus, et aerumnis, et periculis, loquentem et pertractantem, atque deprecantem, ut ab eis omnia avertat probra, abigat mala, tempestates sedet, aerem purificet, pestem extinguat, morbos auferat, et in omnibus solatium illis tribuat ac levamen.

Hanc fidem populi credentis: interea tamen neminem latet horum temporum haereticos totis viribus tentante hanc, circa beatissimae virginis Mariae pro nobis non interruptam in caelis orationem ac deprecationem, fidelium fidem de medio tollere, ut nihil pietatis ac religionis in terra permaneat. Simili modo, beatissime pater, omnes certo norunt, vestram sanctitatem religionis catholicae negotia omnia in manibus beatissimae Virginis collocasse, ideoque de potestatibus tenebrarum triumphasse. Quis praeterea, ut par est, dicere queat, quantum in religione catholica bonum habuerimus, quotve animas ab erroris barathro lumen veritatis adductas ipsa ecclesia catholica in sinu suo contineat? Quis etiam dicere sufficit, quot, quantaque, pietatis ac dilectionis in virginem Mariam incrementa corda fidelium habuerint? Luce clarius apparet, haereticorum plurimorum ad fidem catholicam conversionem, atque etiam plurium iudeorum illuminationem, ut Christum Iesum Deum agnoscerent, neonon et paganorum ut relinquunt idolorum superstitiones in dies crevisse, postquam vestra sanctitas de fide credendum ac tenendum decrevit beatissimam Deigen-

linguas, totidemque ora habeat. (De Dormit. Virg. A. ceteris in mente fidelium erat impressum, ut, nec quidem meritis, oportere debuisset beatam Virginem crediderunt, eo quod ipsa, compor illibata et aboque peccato concepta, mortis iaculis subiacere nullo modo poterit, cum mors sit poena peccati. Quem sensum fidelium his verbis explicat sanctus Epiphanius (Haeres. 78), dum ait „se nolle de hoc texere sermonem, eo quod nihil de morte Virginis in Scripturis sacris dicatur, nec aliunde certum sit, an mortua fuerit, vel aboque morte in caelum assumpta: nullus tamen de tanto prodigio dubitavit.“

Hanc etiam fidem ecclesia profitetur, dum inter praecipuae solemnitates hanc beatae Virginis ad caelos assumptae a primis christianae fidei saeculis instituit, non alio quam assumptionis nomine illam ingeminando. Non enim hoc animae ingressum in regna caelestia significat: nam, dum de natali die sanctorum ecclesia proloquitur, de illo nempe, in quo anima, a corporis vinculis soluta, ad dulces aulae caelestis spirandas auras progreditur, eodem sanctos ad regna caelestia migrasse, in Domino obdormisse, ad coronam promeritam accipiendam evolasse, et alia similia, tantummodo dicit. Nullo tamen modo de illis dicimus, quod fuerint ipsi sancti in caelum assumpti, cum hoc modo loquendi aliud quidpiam significetur, animae nempe non solum a terra in caelos transmigratio, sed etiam corporis una cum illa ad aeterna regna evectio.

Utrumque autem de virgine Maria fideles credunt ac profitentur, ipsius scilicet animae in caelos evolatum, corpore in sepulchro per aliquod tempus relicto, ac corporis resurrectionem ac una cum anima ad caelestia limina assumptionem, quod profecto de reliquis sanctis nominatim non praedicant; nam resurrectionem speramus, et quemadmodum ipsa Virgo ad caelos assumpta fuit, et nos speramus in novissimo die assumptos iri, ut una cum Christo in aeternum regnemus, interea tamen non nisi virginis Mariae assumptionem colimus: quam profecto colimus, quia factam credimus. Unde fideles maximum hauriunt solamen, dum virginem Mariam, quae mater est pietatis et misericordiae, prope Filium suum in caelis sedentem contemplantur intuitu fidei, quin et cum illo de ipsorum periculis, ac necessitatibus, et aerumnis, et periculis, loquentem et pertractantem, atque deprecantem, ut ab eis omnia avertat probra, abigat mala, tempestates sedet, aerem purificet, pestem extinguat, morbos auferat, et in omnibus solatium illis tribuat ac levamen.

Hanc fidem populi credentis: interea tamen neminem latet horum temporum haereticos totis viribus tentante hanc, circa beatissimae virginis Mariae pro nobis non interruptam in caelis orationem ac deprecationem, fidelium fidem de medio tollere, ut nihil pietatis ac religionis in terra permaneat. Simili modo, beatissime pater, omnes certo norunt, vestram sanctitatem religionis catholicae negotia omnia in manibus beatissimae Virginis collocasse, ideoque de potestatibus tenebrarum triumphasse. Quis praeterea, ut par est, dicere queat, quantum in religione catholica bonum habuerimus, quotve animas ab erroris barathro lumen veritatis adductas ipsa ecclesia catholica in sinu suo contineat? Quis etiam dicere sufficit, quot, quantaque, pietatis ac dilectionis in virginem Mariam incrementa corda fidelium habuerint? Luce clarius apparet, haereticorum plurimorum ad fidem catholicam conversionem, atque etiam plurium iudeorum illuminationem, ut Christum Iesum Deum agnoscerent, neonon et paganorum ut relinquunt idolorum superstitiones in dies crevisse, postquam vestra sanctitas de fide credendum ac tenendum decrevit beatissimam Deigen-

tricem virginem Mariam a primo suae conceptionis momento intuitu meritorum Filii sui Domini nostri Iesu Christi ab omni labe peccati fuisse immunem servatam, ac in gratia conceptam.

Et quidem, beatissime pater, ecclesia catholica vere et fidenter de Virgine praedicat, quod ipsa cunctas haereseos interfecerit in universo mundo. His autem fundamentis innixus, dicere audeo, sed et audeo totum hominum genus ad verae fidei lumen venturum fore, si hi, qui in tenebris infidelitatis sedent, vel Deum agnoscentes extra ecclesiam catholicam degant, beatam Virginem cognoscerent, et eius virtutes ac excellentias notas haberent. Quomodo enim eam cognoscerent, nec diligerent? Et quomodo diligerent, quin Filium eius Dominum nostrum etiam noscere desiderarent, et cognitum diligere, et dilectum apprehendere? Naturali prorsus gressu in nostra natura e matris dilectione ad filium diligendum, et e converso e dilectione filii ad dilectionem afficiendam matrem progredimur. Simili etiam modo hoc in religione Christi, gratia Dei afflante, evenire compertum est: dilectio virginis Mariae dilectionem Filii eius parit, Christi autem illam Patris: et nonne haec est vita aeterna, dicebat ipsemet Christus Dominus cum Patre loquens, ut cognoscant homines Patrem et quem misit, Filium suum? Hoc autem sic et non aliter evenire luculentissime explicat divus Bonaventura his verbis (in Specul. cap. 6): „Quicumque voluerit gratiam invenire Spiritus sancti, quaerat florem divinum in virga eiusdem Spiritus. Per virgam ad florem, et per florem pervenitur ad Spiritum, qui requiescit in ea. Haec virga est Maria: per Mariam pervenimus ad Christum, et per Christum invenimus gratiam Spiritus sancti.“ Quid clarius ac luculentius dici potest.

Haec itaque, beatissime pater, mente revolvens, et statim ac vestra sanctitas concilium Vaticanum indixit, ad vestrae sanctitatis pedes humili prece accedere in corde habui, et cogitationes cordis mei etiam in aperto ponere decrevi. Magnum etenim religioni ac pietati incrementum obventurum non est dubitandum, si vestra sanctitas opus, vere magnum et mirabile, quod incoepit, et perficiat. Vestra profecto sanctitas, sanctorum patrum traditionibus, qui beatissimam Virginem semper impolutam, incorruptam, et immaculatam fuisse praedicabant, innixa, sacerorumque antistitum fulcita suffragiis, desideria etiam et vota catholicorum regum, ac totius populi christiani cognoscens, post plurimas preces ad Deum optimum maximum, ut propter maiorem eius gloriam, ac virginis Mariae summam dignitatem magis praedicandam, Spiritus sancti gratiam infundere dignaretur, quo catholica veritas omnino panderetur, solemniter declaravit doctrinam, quae docet beatissimam Virginem intuitu meritorum Filii eius Iesu Christi Domini nostri, ab omni labe in sua conceptione immunem fuisse servatam, esse a Deo revelatam, quod sanctissimae Trinitati gloriam, angelis laetitiam, populo christiano gaudium, ipsi autem virgini Mariae maximum inter homines contulit splendorem. Magnum hoc opus fuit, beatissime pater, melius dicam, mirabile ac ineffabile.

Initium dierum sanctissimae Deigenitricis protissima redimivit corona, ac caelestibus vestra sanctitas splendoribus circumdedit. Nonne profecto haec beatissima Virgo mater Dei esse voluisset, quae, ne uno quidem temporis momento, ipsi cara et accepta et amica non fuisset? Nonne angelorum regina nominari, ac constitui, quae, una saltem morala, minus pura quam ipsi angeli in conspectu Dei apparuisset? Nonne in daemones

imperium exerceo, cum principi civium infernarum potestatum per peccatum, etiam ad levissimum tempus subiecta fuisset? Haec omnia, nempe, supra angelos principatum, supra spiritus nequitiae imperium, mediante divina maternitate sacratissima Deigenitrix assequi debebat: sed, quid illi proficiebat angulorum servitium, daemorum subiectio, ac divina maternitas, dum illi non inerat omnimoda puritas?

His itaque huiusmodi stantibus, dico, et redicam puritatis coronam ab initio, id est, a primo suae vitae instanti in virgine Maria, sicut illa fuit, quae ab initio sponsa caelestis, qui eam ab aeterno columbam vidit immaculatam, perfectam, amicum, et totam puram, eam decoravit, etiam illam esse, sine qua sanctissima Virgo ad divinam obtinendam maternitatem nunquam evehi potuisset. Vestra proinde sanctitas saeculorum desideria, patrum vota, et fidelium explevit pietatem, dum primo beatae virginis Mariae in vita mortali momento lauream decrevit immunitatis a culpa, puritatis, et gratiae. Ignoscat mihi, nunc supplex oro, vestra sanctitas, si interrogare audeo: et nonne, qui Virginem Dei matrem futuram, de daemone, peccati labem in genus humanum, ex ore suo nequissimo vomentem, in primo suae vitae instanti declaravit triumphantem, ipsius Virginis de morte, quae est poena peccati a quo immunis servata fuit, perfectum ac omnimodum triumphum velamine quodam coopertum relinquet?

Tempus adest, beatissime pater, quo terrarum orbis plaudat manibus, ac supra modum exultet, cum a vestrae sanctitatis oraculo, in rebus fidei et morum loquenti, omnino infallibili audierit de fide tenendum beatissimam virginem Mariam, virtute Domini nostri Iesu Christi, a mortuis resurrexisset et in corpore et anima assumptam fuisse in caelum, ubi continuo pro nobis precatur Dominum nostrum, ut misereatur nostri, et illum propitium nobis reddat. Loquatur itaque vestra sanctitas, et, quod incoepit, perficiat opus, ut sciant gentes, quia domina nobis est in caelo, quae sicut misericors est et pia, ita et potens ad salvandum virtute Filii sui. Intendat ergo prospere sanctitas vestra, ac novissimos et vere meritos virgini Deigenitrici decernat honores, quo ipsa sole amicta, omniaque, quae in terra sunt pedibus premens, ut domina ac regina cernatur: ac daemones appareat, ut semper, terribilis, fidelibus autem ut pia mater, amabilis, fidei autem semper infensis hostibus, ut acies castrorum ordinata, terribilis, his denique, qui in infidelitate ac haeresei versantur, ut sol refulgens, quo caeleste lumen aspiciant, et ad veram fidem et ecclesiae catholicae sinum et ipsi adveniant.

Maxima etenim bona ex huius piissimae traditionis de fide tenendae declaratione solemnibus animabus adveniant, magnaque ecclesiae catholicae gloria, magnumque in terris beatissimae Virgini decus. Ipsa etiam, quae haereseos cunctas interemit in universo mundo, caput antiqui serpentis super omnia se extollere hisce, vere nefandis, temporibus contentis conteret; princepsque ipse tenebrarum, veluti novo vulnere sancius, etiam furens, tremens tamen, ad ima inferni praecoeps abibit, cum videat se tempus et operam perdidisse in virtutibus ac excellentiis beatae Virginis ope iniquorum hominum inficiandis, et experimento capiat fidem catholicorum populum firma fide tenere ac credere piissimam matrem virginem Mariam, carne indutam incorrupta atque gloriosa, in caelis una cum Filio sedere, ubi nostras preces exaudit, et coram Deo supplex fundit, ut nostri misereatur.

Quid autem de huius mundi potestatibus, ac de

haereticis, potentia ac divitiis tumentibus, ac religionem catholicam totis viribus vexantibus, dicam? Ipsi etenim, in carribus ac equitibus, in divitiis ac viribus sapientiae carnalis confidentes, ecclesiam Dei vexare, et eius pastores persequi non desinant, stulto credentes quod rapiendo bona ecclesiae, destruere possunt eius potestatem, et ad carceres et exilium adigentes pastores, destruere quibuscumque gregem Christi: nos tamen in nomine Domini invocabimus, nec omnino timebimus, scientes nostram piissimam matrem cum carne gloriosa, in qua ipsiusmet anima, dum vitam ageret terrenam, gladio doloris transiit, in caelis sedere, nostrae tribulationis ac miseriae non immemorem, immo vere memorem, quippe, quas nos patimur, animi angustias ac dolores et moerores, ob poenam peccati, ipsa etiam, licet vere innocens ac impolluta, passa est, ideoque amplius nostrum miseretur.

Quid interea de ecclesia catholica dicendum erit, dum ipsa beatam Virginem quotidie suum decus, fulcimentum et praesidium, et suam gloriam et honorificentiam appellat? Ipsa profecto, quae de tot tantisque periculis huius beatissimae Virginis praesidio erepta est, quae etiam firmiter credit eam continuo precari Dominum nostrum in caelis, ut fidei hostium impetus cohibeat, ac daemonum artes eludat, nec contra eam inferi portae praevaleant, de tantae Dominae a dextris caelestis regis sedentis, ac in vestitu aureo circumdata varietate iuxta Filii thronum adstantis, magnificentia et gloria amplius gaudebit, potenterque ac fidenter iaculo fidei hostes veritatis prosternet. Ipsa etenim gaudens de tantae reginae potentia, ubique et semper de illa cantabit, quod praeclearissimus eiusdem Virginis dignitatis propugnator, Cyrillus Alexandrinus in concilio Ephesino decantabat, ad ipsam in spiritu fidei Virginem verba faciens: „Tu enim, dicebat, es pretiosa margarita orbis terrarum, tu lampas inextinguibilis, corona virginitatis, templum indissolubile, sceptrum orthodoxae fidei.“ (Homil. cont. Nestor.)

Nunc tandem, beatissime pater, et de ipsius sacratissimae Virginis gloriae in terris incremento quidquam mihi adicere liceat, ut anima mea, de tantae Virginis gloria tractando in ea exultet, et gaudio illo impleatur, quod habet filius, dum de matris bonitate ac pulchritudine sermonem facit. Duo sancta ecclesia de Deigenitricis novissimis in terra instantibus ac temporibus canit; eam, nempe, pro conditione carnis mortem appetisse, ipsamque ad caelos assumptionem fuisse. Quod asserit, dum gloriosam hanc colit assumptionem, ac publice proficitur, quod, licet ex conditione carnis migrasse cognoscit, in caelis tamen pro nobis intercedere; quod et precatur, ut sentiamus. (In missa assumpt. b. v. M.) Quanta proinde gloria Deigenitrici conveniet, cum de illa, certa fide praedicari possit incorruptum nunc corpus ac gloriosum habere in caelis, sicut a primo suae vitae instanti impollutam ac incontaminatam animam habuisse firmissima fide credimus? Magnum deinde ac singulare privilegium, cuius virtute Virgo beata in primo suae vitae momento serpentis caput contrivit, alio prorsus singulari et novo coronatum videbitur, ac eadem Virgo per omnia Filio suo simillima, in conceptione, nempe, et in morte ac resurrectione conspicietur. Sanctus et impollutus erat Filius, eo quod erat Filius Dei; sancta utique ac impolluta fuit Maria, quia futura erat mater Dei. Habebat Filius illam sanctitatem, et in suo conceptu, et in sua vita, vi naturae divinae; quae omnia habuit Maria ex Dei gratia. Mortuus est Filius, ut nostra peccata deleteret, cum mori nunquam debuisset, qui semper innocens fuerat et segregatus a tabernaculis peccatorum, et caelis

excelsis factus: mortua est etiam mater, quae innocens ac sine macula semper fuerat, ac mortem subit ex conditione naturae, non tamen ex poena peccati, quod nec levissime quidem incurrit. Resurrexit Filius tertia die, et ad caelos ascendit, ac sedet ad dexteram Patris: et nonne resurgeret mater? Nonne in pulvere usque ad consummationem saeculi requiesceret? Quae Filio per omnia similia fait, ac in innocentia ac virtutibus illi comparabilis, ac etiam cum illo passionem pertulit, tormenta, ac dolores, quae ille patiebatur in corpore, sustinens et ipsa in anima, et iaculo mortis ob Filii amorem se subiecit, in aliis ad gloriam et exaltationem pertinentibus Filio similia non esset? Similia in morte, ac dissimilia in praemio? Similia in morte, ac dissimilia in triumpho et in gloria? Absit: absit, nam corona iustitiae similitudinem expetebat, amor autem Filii dissimilitudinem in gloria non patiebatur.

Si autem in tam ineffabili sacramento naturalis rationi suum sensum exprimere liceat, illam, postquam, quae in corpore Virginis patrata sunt magnalia, ex fide cognoscit, audire non pigeat. Ex eo enim corpus illud formavit Spiritus sanctus, quod Verbum assumpsit, ut nos redimeret: intra virginis corporis claustra sacratissima per novem menses Filius Dei commoratus est, ex Virginis substantia substantiam sumens, ac ex eius vita vitam hauriens: ubera autem sanctissima fragrantia unguentis optimis eundem Filium Dei lactaverunt: labia illa, vita coccinea splendidiore, millies, milliesque, in labiis ac genis sanctissimi pueri Iesu infixata sunt: oculi autem illi, virginitatis ac puritatis speculum, de quibus optime dici potest, quod vulneraverunt praenimia pulchritudine Regem gloriae, centies etiam, centiesque lacrymas effuderunt, quae cum illis, quae prae frigore et fame etiam effundebat infans, miscebantur, utriusque in unam, veluti margaritam, coalescentibus. Et nonne tabernaculum, in quo tot mirabilia patrata sunt, et illum comprehendit, quem terra et caelum capere non possunt, veluti tabernacula peccatorum in pulverem abiret, et, ut caeterorum iustorum, in terra requiesceret, usque dum, tuba clangente angelorum, omnes omnino e pulvere surgant, ut, quod pro meritis quisque habet, omnes prorsus accipiant? Nonne sacrum totius Trinitatis cimelium in umbra requiesceret mortis; sanguis, ex quo ille, qui mundum redemit, formatus est, evaporatione evanesceret, et caro, in qua Verbum caro factum est, corpusque, in quo sedit, dum infans, dum puer, qui sedet super cherubim, inter angustias sepulchrales clausum maneret?

Nihil horum altissimae virginis Deigenitricis dignitati convenire ratio ipsa suadet: immo, ipsa ratione duce, dicere possumus nullo modo ad perfectionem rerum divinarum convenire, ut virginis matris Dei de morte victoria usque ad illum diem, in quo omnes homines de morsu inferni victores erunt, transferatur. Decebat etenim, ut, quae in primo suae vitae momento daemone contrivit ac vicit, in novissimo, de morte omnino victrix existeret. Christus enim Iesus morte propria mortem destruxit, iuxta quod scriptum fuerat: „Absorpta est mors in victoria“ (Osse XIII, 14). Sed quaenam fait haec victoria? Illa profecto, per quam Christus, semel peccato deleta, per quod mors intravit in mundum, etiam mortem vicit ac delevit. „Per hominem namque, ait Apostolus, mors, et per hominem resurrectio mortuorum“ (I Cor. XV, 21). Haec autem mortuorum resurrectio non nisi illo ordine fiet, quem idem Apostolus describit dicens: „Primitiae Christi: deinde ii, qui sunt Christi, qui in adventu eius crediderunt“ (ibid. v. 23). Quapropter haec Christi supra mortem victoria duo temporis momenta complectitur, ut

plena, ac universalis apparet: praeclara utique ac A
 rutilans haec Christi victoria fuit, dum ipsemet a
 mortuis resurrexit: sed praeclarius adhuc ac illu-
 strior conspicietur, cum, omnibus inanis virtute eius
 a mortuis excitatis, ac rediviis, ac caelestibus cir-
 cumamicti splendoribus, regnum ipse Christus tradet
 „Deo et Patri, cum evacuaverit omnem principatum,
 et potestatem, et virtutem“ (ibid. v. 24). Interea
 tamen, omnibus hominibus post labilem vitam in
 oronum euntibus, aliquantum imperii in terra mortem
 habere dici potest: sed illo omnium hominum re-
 surrectionis adventante momento, mors ipsa mor-
 tem in aeternum subire tenebitur: iustique omnes
 cum Christo iam redivi, ipsimet morti exprobrare
 poterunt, dicentes: „Ubi est, mors, victoria tua? Ubi
 est, mors, stimulus tuus?“ (ibid. v. 55). Plenissima
 proinde in illa die ac universalis Christi supra
 mortem victoria laudabitur; dum illam, quam ipse
 propriis meritis ac virtute, in die suae resurrectionis B
 obtinuit, omnes omnino homines, unusquisque tamen
 in ordine suo, ipsius meritis ac potentia obtinuerunt:
 nam, teste Apostolo, „novissima inimica destruetur
 mors“ (I Cor. XV, 26).

En ergo natura et effectus victoriae Christi supra
 mortem: de morte et inferno Christus est victor:
 de morte etiam victores erunt omnes sancti: sed
 victoria illa victoria Filii Dei dicenda, haec autem
 servorum nominanda: ille namque statim post
 mortem, ipsammet contrivit ac calcavit, propria de
 inferis rearguendo virtute, et ea victoria Filii: il-
 lum autem non nisi post mille, vel bis mille annos de
 morte victores existent, et ea victoria servorum.
 Et nonne Filius, qui mortem vicit et infernum,
 omnesque iustos in novissimo die e pulvere resur-
 gere faciet, eodem ageret modo cum matre, quae
 mortis poenam non incurrit, eo quod nunquam pec-
 catum fecit, ac cum filiis adoptionis, qui labe primi C
 parentis infecti in mundum venerunt, ac mortis
 poena ob peccatum multati, in pulverem redacti
 fuerunt? Nonne ipsa, quae in redimendis homini-
 bus Filium summopere iuvat, ac mortem appetit,
 non ut solveret poenam peccati a quo semper fuit
 immunis, sed ut in omnibus similis esset Filio, plus
 similitudinis haberet in morte ac resurrectione cum
 servis quam cum Filio? Naturalis ratio haec credere
 refugit: nam mater similitudinem habet cum filio,
 non cum servis; nec, si unum naturalem filium
 habet, et adoptionis plures, natura confert illi
 similitudinem cum his, dum omne quod illa est, in
 filium naturae transfert: ideoque naturalis ratio,
 fidei lumine illustrata, convenientiam resurrectionis
 et assumptionis Virginis agnoscens, eo quod mater
 est Filii Dei, sapientiamque, et bonitatem Dei etiam D
 optimi maximi, qui, quod convenit, ut fiat ad
 maiorem gloriam suam, facit, intelligens, hoc esse
 factum constituit.

Ergo, beatissime pater, quod sanctorum patrum
 tenet traditio; quod ecclesia universa profitetur;
 quod cathedra apostolica, super quam vestra sedit
 sanctitas, ore pleno praedicat, praeclarissima Vir-
 ginis in caelos assumptae solemnitate ac festivitate
 instituta; quod fideles populi summa exultatione
 profitentur, ac sincera fide credunt; quod denique
 ratio catholica tantae Virginis sanctitati ac digni-
 tati convenire suadet, hoc vestra sanctitas, in rebus
 fidem et mores continentibus pertractandis, ac ex
 cathedra definiendis falli necesse, confirmare dignatur,
 et beatissimae virginis Mariae gloriosam in corpore
 et anima ad caelos assumptionem de fide esse cre-
 dendam ac tenendam decernat, ut in fine saeculorum
 hoc solatum ubique terrarum fideles habeant, ac
 in tantis fidei ac verae religionis amittendae con-

COUNCIL GENERAL. TOMUS LIII.

spitati [periculis¹], ad matrem gloriosam in corpore
 et anima in caelis regnantem ac prope Filium se-
 dentem, et cum illo, de vestra salute et incolumi-
 tate pertractantem ac precantem firma fide et certa
 spe accurrant, et eius intercessione gratiam ob-
 tineant in auxilio opportuno, et ipsius sanctissimae
 matris gloriam contemplantes dum commemorantur in
 terra, ad eandem, licet illi Virgini imperem post
 vanitates mundi spretoas, et pompas saeculi tanquam
 stercorea proiectas ac diaboli insidias delusas, per-
 venire exoptent ac mereantur.

En ergo, beatissime pater, ardentissimum cordis
 mei desiderium propalam patefactum, vestraeque
 notum sanctitati. Nihil omnino deest pretiosissimae
 coronae, quam texuit sponsa Christi ecclesia catho-
 lica, ut dilectissimae matris suae Virginis Mariae
 sacra tempora ornaret, si tamen hoc exoptamus:
 nondum etenim de fide tenendum decrevit ipsam in
 corpore glorioso ad caelos assumptam fuisse, sed tra-
 ditionem apostolorum ac patrum accepit, et serva-
 vit, hacque sumpta, solemnitate ac festum sancti-
 ssimae Deigenitricis ad caelos assumptae instituit.
 Sed nonne Deus hanc vestrae sanctitati gloriam
 reservavit?

Hoc itaque humili prece, beatissime pater, epi-
 scoporum novissimus vestram deprecatur sanctitatem.
 Et licet maximo aquarum ac terrarum spatio a sancti-
 ssima urbe disunctus, atque ab omni impraesentiarum
 venerabilium fratrum consortio ablegatus,
 dicere tamen non vereor, omnes ad concilium Vatica-
 num iam iter facientes ac properantes sacrorum
 antistes, si illorum iudicium vestra sanctitas ex-
 quirere dignetur, idem dicturos, eundemque sen-
 sum habituros: quinimo et ipsi forsitan eandem
 gratiam vestram sanctitatem deprecabuntur. Interea
 etiam dicere, et asserere audeo, hoc vestrae sancti-
 tati gaudium magnum, maximamque animi consolati-
 onem pariturum: nam corona immortalis gloriae
 vestra cinget sanctitas illud pulcherrimum caput,
 illudque pretiosissimum corpus, cuius animam inno-
 centiae ac puritatis laurea in primo suae existentiae
 momento decoratam, ac vestimento iustitiae indutam
 fuisse iam declaravit; hincque fiet, ut qui fulgen-
 tissimam ac praeclarissimam coronam ad pedes Dei-
 genitricis collocavit, ut eam de aspide inferni vic-
 tricem in primo suae vitae momento fuisse omnes
 firma fide profiterentur, alteram, etiam, illi non im-
 parem, pro novissimo eiusdem vitae momento omni-
 moda de morte victoria decorando, decernat.

Nunc tandem, beatissime pater, vestram depre-
 cor sanctitatem, ut mihi, ac clero, et populo meae
 curae commisso, vestram sanctam apostolicamque
 benedictionem impartiri dignetur, dum Deum humili
 prece exoro, ut omnia vestrae sanctitati, ac sanctae
 ecclesiae prospera ac felicia obveniant. Apud Sanctum
 Christophorum de Havana, die XV septembris,
 anni Domini MDCCCLXIX.

Beatissime Pater,

vestrae sanctitatis humillimus filius.

† Hyacinthus Maria, episcopus S. Christophori
 de Havana.

(Loc. Sigil.)

18 m.

Votum reverendissimi Francisci Majoris
 episcopi Laquedonensis pro assumptione imma-
 culatae beatae Virginis Mariae.

Beatissime Pater.

Ut christifidelium devotio ac pietas erga Dei-
 param immaculatam Virginem Mariam magis ma-

¹ Deest in originali.

grique augeatur, et clariores effulgeant in ecclesia Dei dotes eius animae corporique ineffabiles, quibus divinitus praee aliis creaturis singulariter est ditata; ita humillime vota mea supplicisque processu sanctitati vestrae exponere audeo, ut in hac sancta synodo oecumenica Vaticana proponere dignetur sententiam universalem admissam, mentemque fidelium omnium, qua semper tenuit ac tenet, atque constanter pieque credit ipsam immaculatam Deiparam virginem Mariam non solum anima sed et corpore ab angelis in caelum assumptam fuisse. Velim igitur, si ita sanctitati vestrae placuerit, ut post diligens examen, te doctore, te magistro, te duce, infallibili iudicio tuo, adstantibus totius catholicae ecclesiae patribus, Deo affante definiatur de fide esse tenendum sanctissimam Dei matrem et Virginem Mariam anima et corpore redivivo ad caelestem sedem speciali Dei gratia fuisse eveptam.

Qua de re votum meum hinc praesertim innixum rationibus absolvi curavi. — Et primo quidem, quamvis ex divina scriptura argumenta clara ac lucida relate ad assumptionem Virginis corpoream minime appareant, attamen id sub symbolorum figurarumque velamine procul dubio adumbratur; ac proinde legitima illatione ex ipsa sacra scriptura facile deducitur, praesertim si patrum traditioni, per vetusto ecclesiae ritui, catholicorum omnium devotioni, scholasticorum placitis, rationibusque theologicis animum quis applicaverit ac intenderit.

Quamobrem merito sancta ecclesia iam ab immemorabili festum instituit de Virginis Mariae assumptione, cui sapienter accommodat praecordia ac laudes de Canticorum libro excerptas. Hinc est quod beatissima Virgo comparatur cedro exaltata in Libano, utpote quae altius praee caeteris creaturis extollitur propter caelestia dona quibus perfusa a Deo fuit. — Comparatur cypresso, quae arbor symbolum est incorruptibilitatis, eo quod corpus eius non decebat in pulverem reverti, cuius in sinu Verbum caro factum est. — Comparatur aroae antiqui foederis, ut in spiritu canit de ea regina psalter: *Surge Domine in requiem tuam tu et arca sanctificationis tuae*. Nec vero id gratuito affirmatur de Virgine, cum doctores praestantissimi ecclesiae de ea praedicta verba exponant. Et praestat inter alios huc referre Angelici doctoris verba, qui in expositione salutationis angelicae, ubi agens de poenis propter peccatum homini inflictiis, inquit: „Tertia fuit communis viris et mulieribus, ut scilicet in pulverem reverterentur: et ab hac immunis fuit beata Virgo quia cum corpore est assumpta in caelum. Credimus enim quod post mortem resuscitata fuerit, et portata in caelum, iuxta Psalmum 131: *Surge Domine in requiem tuam tu et arca sanctificationis tuae*.“ Eandem sententiam tradit duobus in locis Summae part. 3, qu. 27, art. 1, nec non qu. 83, art. 5 ad octavam.

Si igitur vetus Testamentum sub symbolorum velamine typus est futuri, ut tradit sanctus Ambrosius lib. 2 cap. in Lucam; quis non videt tot figuram, inter caetera innumeraque privilegia, obumbratam esse corpoream quoque Virginis in caelum assumptionem?

Et praeterea quae praedicantur de Filio, iuxta omnes theologos, habita proportione, praedicatori debent et de matre Virgine Maria propter arctissimum nexum cum Iesu Christo eius Filio relate ad humanitatem. Unde quemadmodum corpus Filii sui nullam pati debuerat corruptionem, sicut iam praedictum fuerat in Psalmo 15: *Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*, et tertia die Iesus vere resurrexit vi sua, prout de se apostolis praedixerat: *Post tres dies resurgens*; sic decebat ut corpus Virginis matris revivisceret post mortem, et ab angelis

deferretur in caelum; uti sanctus Petrus Damianus ait: „Ascendit Salvator in caelum potestativae virtutis imperio, sicut Dominus et creator, angelorum comitatus obsequio, non auxilio fultus. Assumpta est Maria in caelum, sed gratiae sublevantis iudicio, comitantibus et auxiliantibus angelis, quam sublevabat gratia non natura.“

Idem tradit sanctus Gregorius Turonensis lib. de mirac. cap. 4 hinc verbis: „Dominus susceptum Virginis corpus sacratissimum in paradisu deferri iussit, ubi nunc resumpta anima cum electis eius exultans aeternitatis bonis nullo occasuris sine perfruitur.“

Itemque sanctus Germanus in homilia de obdormitione Virginis dicit: „Vivit spiritus tuus in omni aevum, et caro tua sepulchralem corruptionem non est experta.“

Pariter sanctus Andreas Cretensis, oratione de laudibus assumptae Virginis, ait: „Erat novum reipsa spectaculum, animique rationibus inaccessum, mulierem caelorum naturam supergressam, caelestium aditorum sancta corpore penetrare; quemadmodum enim parientis incorruptus uterus, ita nec morientis diaperdita caro.“

Idem tradit super citatus sanctus Petrus Damiani de sermone Assumptionis hoc modo: „Tota glomeratur angelorum frequentia ut videat reginam sedentem a dextris Domini virtutum, in vestitu deaurato, in corpore semper immaculato, circumdatam varietate, virtutum multiplicitate distinctam.“

Clarius sensit sanctus Fulbertus Carnotensis, sermone 2 de Nativitate beatae Mariae Virginis: „Credat christiana pietas quia Christus Deus, Dei filius, matrem suam gloriose resuscitaverit, et exaltaverit super caelos.“

Itemque sanctus Bernardus sermone 4 de assumptione ait: „Tempus loquendi omni carni, cum assumitur incorrupti Verbi mater in caelum.“

Magis aperte loquitur etiam de hac re Ugo a Sancto Victore, qui lib. 3 de Erudit. Theolog.: „Septimum Virginis privilegium est, quod cum corpore suo, quantum credimus, in caelo vivit... Non impossibile Deo fuit ut illud divinitatis habitaculum singulare corruptioni non subiaceret vel vermibus...“

Sanctus autem Ioannes Damascenus minutim enarrat modum quo corpus redivivum Virginis asportatum ab angelis in caelum fuerit, ut videre licet in oratione 2a de Dormitione Virginis, ubi ita exclamat: „Hodie Virgo immaculata quae nullis terrenis inquinata est affectibus, sed caelestibus educata cogitationibus, non in terram reversa est; sed cum esset animatum caelum in caelestibus tabernaculis collocatur.“ Quo in sermone, quem ecclesia in festo Assumptionis legit, Damascenus totus est ad sustinendam hanc catholicam sententiam, additis quibusdam circumstantiis quas non potuit ex alio fonte haurire, nisi ex veteri traditione, uti patet ex eo quod asserit in oratione IIa num. 14 de Dormitione beatae Mariae Virginis, hinc verbis: „Sanctissimum corpus clarissimo praestantissimoque tamulo impenitur, unde triduo post in caelum attollitur...“

Praeterea theologo omnes, scholastici altioris ordinis ac pietatis, uti Suarez, venerabiles Bellarminus et Canisius, Melchior Casus, aliique innumeri, quibus praesit Angelicus doctor, eandem quoque tuerentur sententiam, quam validis roborant rationibus. Unde evenit ut sancta ecclesia amplectendo eandem sensum in Patrum locutionibus significatum, iam ab immemorabili tempore, in Assumptionis festo, usa sit orationibus hanc veritatem exprimentibus, uti colligitur ex quadam antiqua oratione sancti Gregorii Magni, quae in eius Sacramentario asser-

vatur, quaeque tunc temporis legebatur in praedicto A festo: „Veneranda nobis, Domine, huius diei festi-
vitas opem conferat salutarem, in qua sancta Dei
Genitrix mortem subit temporalem, nec tamen
merti nexibus deprimi poterit, quae Filium tuum
de se genuit incarnatum. Qui tecum vivit etc.“

Cum igitur patres graeci et latini in idipsum
consentiant, argumentari tuto licet hanc semper
fuisse totius ecclesiae mentem, scilicet, beatissimam
Virginem Mariam anima et corpore ab angelis in
caelum evectam fuisse. Quare concludendum est
cum Benedicto XIV cap. 42, hb. I de canonisatione
sanctorum num. 16: „Dignitatem, qua ut Dei mater
caeteris antecellit, excellentem virginitatem, insignem
sanctitatem qua omnibus praestat et angelis et ho-
minibus, intimam cum Christo filio suo coniunctionem,
summumque filii in sanctissimam matrem amorem,
haec omnia totidem esse theologicas rationes, quibus
eatis ostenditur, singularis resurrectionis privilegio
beatam Virginem esse auctam, atque in caelum
anima et corpore assumptam.“

Demum tot monumenta vetera, ecclesiarum tituli,
sacrae icones, sacella atque altaria innumera Vir-
gini in caelum evectae dicata, argumentum suppe-
ditant satis firmum, quod definiri de fide possit hoc
praestantissimum Virginis privilegium, quodque sem-
per, quod ab omnibus fidelibus creditum ubique est,
nempe ipsam Deiparam Virginem Mariam anima
et corpore in caelum assumptam fuisse.“

Ita igitur votum meum quoad potui conficere
curavi iuxta intimos animi mei sensus, et sancti-
tati vestrae flexis genibus subiicio, ut, si videbitur,
patribus oecumenici concilii Vaticani sub auctoritate
vestra in Spiritu sancto congregatis discutiendum
proponere velit, dum ego ad sanctissimos pedes
provolutus apostolicam benedictionem efflagito.

Romae die sacro ipsius Virginis Mariae puri-
ficationi anno Domini MDCCCLXX.

Sanctitatis Vestrae humillimus obedientissimus
addictissimus filius et famulus

Franciscus Majorani episcopus Laquedoniensis.

18 n.

Synodi Smyrnensis ad summum pontificem
epistola de eodem argumento.

Beatissime pater.

Immaculatam et ab omni labe servatam Virginem
Mariam matrem Dei, esse gloriam generis nostri,
et Orientis decus, nullus est qui, nisi evangelicae
historiae et ecclesiae monumentis impio velit conatu
refragari, dubitare possit. Omnes enim qui hic mo-
rantur iure meritoque prae aliis clamare gestiunt:
caro et soror nostra es, honorificentia populi nostri.
Hinc maiores nostri et huius regionis Asiae minoris
fideles strenui veritatis propugnatores, tam et tantis D
faustis acclamationibus concilii Ephesini de eius
divina maternitate sententiam susceperunt, ut omnes
— sunt verba sancti Cyrilli Alexandrini (Epist. 14
al. 22, ad cler. et pop. Alexandr.) — *una voce sanc-
tam synodum laudare coeperunt, multaque passim
laetitiae, multa etiam luminaria accensas, ita ut non-
nullae quoque mulieres thuribula gestantes, antecede-
rent episcopos.*

Hinc quoque factum, quod orientalibus dies
festos in honorem beatae Mariae Virginis celebrare
atque numero augere, solemne fuit; inter quos
Conceptionem eius ab omni labe expertem primi
ritu festivo coluerunt. Nec minori pompa glori-
ficationem eius in caelo venerari soliti sunt a primis
saeculis, scilicet Dormitionem una die et altera ad
caelum Assumptionem, ut hac sola distinctione quam
in Occidente Mediolanensis ecclesia est amplexa, se
virginei corporis resurrectionem et in caelum manu

angelorum translationem credere aperte constaret.
Hanc veritatem plene corde profitemes, ad pedes
tuos provoluti suppliciter et unanimiter ut illam de-
finitione tua dogmatica vel proximi concilii oecu-
menici sententiam firmare, et ecclesiae catholicae
ex fide credendam tradere digneris obsecramus at-
que instantissime desideramus.

Et quidem recte omni modo. Nam ipsissimis
argumentis, quibus in bulla dogmatica privilegium
Mariae sine labe conceptae cartam tectumque fuit,
et eius in caelum assumptio defenditur et probatur.
Ut enim victoria Mariae plena de serpente antiquo
manifeste appareat et praedicator, illam oportet
credere immunem a triplici esse, ut ait sanctus
Bonaventura, originalis miseriae, videlicet miseriae
nascentium, parturientium et morientium. Si de
homine lapso haec lata fuit a Deo sententia: *Pul-
vis es et in pulverem reverteris*, de Virgine innocen-
tissima nefas est illud pronuciare. Ideo „sicut —
ut verbis utamur Hildeberti Turonensis — beata
Virgo a maledictione mulieris cui dictum est: *In
doloro paries*, facta est immunis, quia peperit sine
doloro, sic et a communi viri et mulieris maledic-
tione, cui dictum est: *In cinerem vis*, facta est
immunis“ (Serm. I in Assumpt.). Profecto morte
mortua est, quia non est creatura supra auctorem
vitae, qui pro nostra omnium salute interfici voluit;
et sufficit discipulo ut sit sicut magister eius et
servo sicut dominus eius. At si Pater non dedit
sanctum suum videre corruptionem, et Filius non
dabit sanctum illud corpus et immaculatam carnem,
de qua carnem accepit, in pulverem radigi. Et „si
Moysis corpus ab homine non invenitur in terra,
cum quo locutus est Deus facie ad faciem, illius
quaerere dementia est, per quam idem maiestatis
Deus incarnatus effudit in terris“, ut ait in saeculo

octavo Anbertus (hom. de Assumpt., Act. sa. ord.
Bened. saec. 3, p. 2). Bene igitur ad foederis arcam,
quae lignis Setim incorruptibilibus erat composita,
sicut etiam ad myrrham electam, galbanum, incen-
sum et aromata fuit configurata, cum ea omnia a
corruptione servant. Et si Mariam Esther novi
Testamenti ecclesia proclamat, fatendum proinde
est quod ille qui de Lazaro dixit: *Lazarus dormit*,
et de filia Iairi: *Non est mortua puella, sed dormit*,
ipse profecto matri suae acclamatione loquutus
fuerit: *Surge, ego sum frater tuus, non morieris*
(Esther, XV, 18). „Quod quidem, — ut bene
dixerit Baronius, — haud adeo mirum vel novum videri
debet; nam si caetera in illam collata pensentur,
levius censendum est beneficium hoc quod et aliis
plurimis constat fuisse divina liberalitate concessum.
Quod si Christo resurgente ex mortuis, multa sub-
binde, ut ait evangelista (Matth. XXVII, 53), sanc-
torum corpora surrexerunt et introierunt in sanctam
civitatem, et apparuerunt multis, quos penetrans
ille caelum duxit secum in altum, captivam, ut est
apud Paulum, duceus captivitatem; quid inquam,
tam mirum, tam novum, ut matri concessum sit
quod compluribus servis constat fuisse tributum?“
(ad ann. Christi 48). Huius vero pie et religiosae
sententiae, — sunt verba Benedicti XIV de as-
sumpt. Virginis in caelum corpore, — rationes etiam
theologicae suffragantur, petita ex dignitate matris
Dei, ab excellenti virginitate, ab insigni super omnes
homines et angelos sanctitate, ex intima cum Christo
Filio comperatione et consensione, ex Filii in ma-
trem dignissimam affectu. Denique, quod caput
est, si ecclesia non modo assumptam in caelum
Virginem celebrat die 15 augusti et aliis sequentibus,
sed etiam homilias sanctorum Ioannis Damasceni
et Bernardi legendas fidelibus tradit, quae eam
corpore simul et anima assumptam disertissimis

verbis affirmant: de eius auctoritate et suffragio neutiquam dubitandum esse videtur (*De canonis. sa. Libr. I, o. 45*).

Quapropter hanc doctrinam de corporis Mariae in caelum assumptione dicere licet, quod tu, sanctissime domine noster, in bulla dogmatica de immaculata Conceptione dixisti solemniter: „Apud omnes catholici orbis populos ac nationes mirum in modum propagatam in ipsa ecclesia semper extitisse veluti a maioribus acceptam et revelatae doctrinae characterem insignitam, illustrata venerandae antiquitatis ecclesiae Orientalis et Occidentalis monumenta validissima testantur.“ Nihil igitur impedire posse quominus haec sententia, quam hodie impugnare *summas temeritatis* vaset, iuxta eximium doctorem Suarez (3 part. qu. 37, art. 4, disp. 26), et *petulantis temeritatis*, secundum Canum (libr. 12 de loc. theol. cap. 4), inter fidei dogmata adnumeretur. Eia ergo, beatissime pater, haec vota et supplices preces nostras, et ardentia Christi fidelium desideria excipias obtestamur. Qui enim matrem immaculatam virgineo pede serpentis ab initio homicidae caput contentem ecclesiae Iesu Christi venerandam ex fide catholica solemniter definitione sancivisti, profecto opus bonum, Deiparam sanctissimam corona gloriae redimitam et ante communem resurrectionem *comitantibus et auxiliantibus angelis*, sancto Petro Damiano teste (hom. de Assumpt.), redivivo corpore in caelum assumptam, dogmatico decreto declarare. Ipse, qui coepisti, perficere velle et solidare haud dubitamus. Et haec est spes reposita in sinu eorum, quod sicut saeculo IX sanctus Leo IV octavam huius solemnitatis, post obtentam cessationem pestis ex diri draconis halitu contagiose initium sumentis, instituendam curavit, ita qui daemoniorum doctrinis et erroribus omne iustum et honestum pessumdantibus tamquam lue impura, pollutum saeculum nostrum vehementer dolemus, per Mariam parta victoria illud virtutibus florescere gaudeamus; et fides firmata iam stirpe sanctitatis, atque ovis errantibus adductis, ut fiat unum ovile et unus pastor, ad antiquum splendorem ubique reviviscere videatur. Hinc nostram hanc aetatem saeculi Mariae et saeculi Pii IX merito nomen sibi adscribere omnia saecula pronuntiabunt.

Interea ad pedes sanctitatis tuae provoluti benedictionem tuam super nos et super populos nobis commissos effundere digneris precamur et obtestamur.

Humillimi et obsequentissimi filii.

Smyrnia, 13 iunii 1869.

Vincentius Spacopietra aep. Smyrnenis, vic. apost. Asiae minoris delegatus apost.

Fr. Laurentius Bergeretti, aep. Naxopariensis.

Spiridion Maddalena, aep. Coreyrensis, administr. apost. Zacynthi et Cephaloniae.

Ignatius Giustiniani, ep. Chiensis.

Joseph Maria Alberti, ep. Syrensis, delegatus apost. in regno Graeciae.

Fr. Fidelis Abbati, ep. Sanctorinensis.

Ioannes Marangò, ep. Tenensis et Myconensis et administrator Andrensis.

Nicolaus Adolphus Marinelli ep. Solensis.

Iacobus Barozzi, illustrissimi ac reverentissimi vicarii apostolici Constantinopolitani procurator.

19.

Postulatum archiepiscopi Westmonasteriensis de additione faciendae canonibus de primatu Romani pontificis in schemate de ecclesia.

Speciali patrum congregationi qui ad propositiones patrum expendendas deputati

fuerunt infrascriptis sequentia canonibus de primatu Romani pontificis in schemate de ecclesia etc. inscribenda reverenter proponit.

Rationes huius propositionis ex adiecto schemate patebunt.

- I. Canonis XIV addatur hoc tertium membrum: „aut ipsum iurisdictionis primatum vel potestatis spiritualis principatum in totam ecclesiam non fuisse soli Petro eiusque successoribus divinitus collatum: anathema sit.“
- II. Canonis XVI membro priori hoc addatur incisum: „atque tam in omnes simul quam singulos seorum ecclesiae pastores.“
- III. Post canonem XVI inseratur canon: „Si quis dixerit decreta fidei et morum edita a Romano pontifice tanquam a supremo totius ecclesiae pastore et doctore ante aliorum sive plurium sive pauciorum episcoporum consensum posse reformari (vel reformabilia esse): aut eadem examini vel iudicio alterius ullius auctoritatis etiam concilii oecumenici ita subici posse, ut liceat illa sive reicere sive recipere: atque ipsum Romanum pontificem iudicio vel reformationi huiusmodi renitentem posse a concilio oecumenico per actum superioris iurisdictionis corrigi vel deponi: anathema sit.“

15° die februarii 1870.

Henricus Eduardus archiepiscopus Westmonasteriensis.

20.

Postulata dogmatica archiepiscopi Mechliniensis. De suprema in ecclesia potestate¹.

I.

1. Ecclesia non procedit ad definitionem dogmatis, nisi quando veritates revelatae negantur, aut in dubium vocantur; nec devenit ad condemnationem errorum quae fidei adversantur, nisi quando huiusmodi doctrinae *de facto* disseminantur.

2. Sed in his casibus, non tacet ecclesia, iuxta Augustini effatum: „Quae sunt contra fidem, vel bonam vitam, ecclesia non approbat, nec tacet.“ (Ad inq. Ian. L. 12, n. 75.)

3. Non igitur quaestio moveri potest, an sit in praesentiarum opportuna condemnatio novarum quarundam doctrinarum quae circa fundamentum regiminis a Christo in ecclesia constituti hodie praedicantur super tecta², cum haec condemnatio non opportuna tantum, sed omnino necessaria evaserit. „Error quippe cui non resistitur, approbatur, et veritas, cum non defenditur, opprimitur“ (Corp. iuris can., Dist. 83, cap. error.)

4. Necessitatem huius condemnationis luculentius adstruit ipsa agendi ratio eorum qui doctrinas istas spargentes, solemne huius s. oecumenicae synodi de iis iudicium expetunt. Procul igitur dubio iudicium petitum proferetur.

5. Cum vero de forma huius iudicii alia atque alia in concilio proponi possint, examinabant patres an ea quae sequuntur, et quae *ex decretis praecedentium oecumenicorum conciliorum*, et ex verbis *comitiorum cleri gallicani* praecipue excerpta sunt, hunc in finem usui esse valeant:

II.

1. Si quis dixerit, contra concilii Florentini definitionem, sanctam apostolicam sedem et Romanum pontificem in universum orbem non tenere primatum, et ipsum Romanum pontificem successorem non esse b. Petri principis apostolorum, verum

¹ Exhibita die 19 februarii 1870.

² In Germania, in Gallia, et per Ephemeridas ubique.

Christi vicarium, totius ecclesiae caput, omniumque christianorum patrum et doctorum; nec ipse in b. Petro pascendi, regendi et gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum in concilio oecumenico conciliorum et in sacris canonibus continetur, anathema sit.

2. Si quis dixerit Romano pontifici traditam esse plenam potestatem regendi et gubernandi, non autem plenam potestatem pascendi seu docendi universalem ecclesiam, agnos et oves, fideles scilicet et pastores, anathema sit.

3. Si quis dixerit Romanum pontificem, Petri successorem et unicum ecclesiae caput habere quidem in ecclesia primatum iurisdictionis, non autem supremam potestatem docendi, regendi et gubernandi ecclesiam, perinde ac si primatus iurisdictionis, seu *Potestatis principatus*, ut loquitur concilium Lateran. IV, ab ipsa *suprema potestate* distinguatur, anathema sit.

4. Si quis dixerit hanc supremam potestatem in Romano pontifice non esse plenam, ut eam vocat concilium Florentinum, sed ipsam *qua suprema est, divisam* esse inter summum pontificem et episcopos, quasi episcopi in partem sollicitudinis vocati, seu a Spiritu sancto positi ad ecclesiam Dei docendam et regendam sub unico summo totius ovilis pastore, etiam divinitus vocati fuerint ad participationem primatus seu supremae potestatis totius ecclesiae capitis, anathema sit.

5. Si quis dixerit supremam potestatem in ecclesia a Christo constitutam, non residere in totius ecclesiae capite, sed in magna pluralitate episcoporum, quasi non soli Petro dixerit Dominus: „Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent adversus eam, et tibi dabo claves regni caelorum“, anathema sit.

6. Si quis dixerit, contra professionem fidei a concilio oecumenico secundo Lugdunensi acceptam et confirmatam, Romani pontificis successoris b. Petri principis apostolorum iudicio *definiri* non debere quaestiones de fide, si quae subortae fuerint; eidemque iudicio omnes ecclesias non esse subiectas vel ipsarum praelatos obedientiam ac reverentiam illi dare non debere, anathema sit.

7. Si quis dixerit supremam ac plenam summum pontificis potestatem pascendi seu docendi universalem ecclesiam non esse plenam ac supremam in definiendis quaestionibus fidei et morum, ita ut appellari liceat a iudiciis dogmaticis supremi ecclesiae capitis ad iudicium episcoporum, sive dispersorum, sive coadunatorum, anathema sit.

8. Si quis dixerit iudicia pro sancienda regula fidei a summis pontificibus lata, sive episcopi super his sententiam suam exponant, sive omittant, *divina ac summa* per universam ecclesiam auctoritate non piti, cui christiani omnes ex officio, *ipsius quoque mentis* obsequium praestare tenentur, anathema sit.

9. Si quis dixerit Iesum Christum non fundasse

ecclesiam suam super Petrum, nec huic dedisse claves regni caelorum simul cum infallibilitate in rebus fidei, quam infallibilitatem in successoribus eius immotam hucusque permanere omnibus perspicuum est, anathema sit.

10. Si quis dixerit petram supra quam a Christo aedificata est ecclesia, id est Petri supremam auctoritatem in suis successoribus Romanis pontificibus semper vigentem, posse in custodiendo deposito fidei deficiere, et toti ecclesiae errorem tanquam dogma fidei credendum proponere, perinde ac si frustra Christus dixerit: „Pasc agnos meos, pasc oves meas; ego oravi pro te ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos“; anathema sit.

Romae 25 decembris 1869, in navitate Domini.
† Victor-Aug. arch. Mechlin.

ALLEGATUM

*Varias propositiones ex libro cui titulus:
Du concile Général²) etc.
extractas.*

Propositio prima.

Suprema potestas spiritualis in ecclesia est essentialiter complexa atque composita, ita ut non resideat in Petro eiusque successoribus, sed in corpore primariorum ecclesiae pastorum, in papa scilicet et episcopis consentientibus.

Haec propositio est quasi totius operis cardo et basis, et saepe saepius ab auctore exprimitur.

Dixi: *Suprema potestas spiritualis est essentialiter.*

La souveraineté spirituelle est composée de deux éléments essentiels: l'un principal, la papauté; l'autre subordonné, l'épiscopat. (Préface, pag. XX.)

Dixi: *In ecclesiam.*

Sur ce texte de Martin V au concile de Constance: *Utinam credat quod papa canonice electus, qui pro tempore fuerit... sit successor beati Petri, habens supremam auctoritatem in ecclesia Dei?* Mr. Maret dit: On a remarqué que le souverain pontife ne dit pas: *sur l'église de Dieu, mais dans l'église de Dieu*, pour toujours réserver les droits du concile général. (T. 1er, pag. 429.)

Dixi: *Complexa.*

Cette puissance, on ne peut le nier, est évidemment celle du pape et des évêques, formant une souveraineté *complexa*, une grande unité collective. (T. 1, p. 164.)

Dixi: *Composita.*

La troisième (hypothèse) refuserait la souveraineté absolue et au pape tout seul et aux évêques séparés du pape.... La souveraineté serait *composée*. (Id. p. 144.)

Dixi: *Ita ut non resideat in Petro eiusque successoribus.*

Si le Seigneur avait voulu attribuer à Pierre et à ses successeurs cette monarchie, aurait-il attribué une partie des pouvoirs souverains aux apôtres et à leurs successeurs? (Id. p. 137.)

Dixi: *Sed in corpore primariorum ecclesiae pastorum, in papa scilicet et episcopis.*

¹ Iuxta haec eisdem cleri gallicani verba in comitiis anni 1696: „Ils respecteront ainsi N. S. P. le pape, chef visible de l'église universelle, vicaire de Dieu en terre, évêque des évêques et patriarches, auquel l'apostolat et l'épiscopat ont eu communément, et sur lequel J. C. a fondé son église, en lui baillant les clefs du ciel avec l'infallibilité de la foi, que l'on a vu demeurer immuable en ses successeurs jusqu'à aujourd'hui“.

² Opus famosissimum cuius notum, cuius auctor fuit H. L. C. Maret, episcopus Surenais in partibus se decanus facultatis theologiae Sorbonicae. Prodit Parisiis mense septembri 1869, hoc praenotato titulo: *Du concile général et de la paix religieuse. Mémoire soumis au prochain concile oecuménique du Vatican.* 2 vol. in-8.

¹ *Mémoire soumis au prochain concile du Vatican*, par Mgr. Maret, évêque de Sura.

² *Mémoire soumis*, etc. ut supra.

³ *Ibid. contra sent. d. Thomas*: „Papas habet plenitudinem pontificalis potestatis, quasi rex in regno; sed episcopi assumuntur in partem sollicitudinis, quasi iudices singulis civitatibus praepositi“ (S. Thomas q. 98, art. 8).

⁴ *Mémoire soumis*, etc.

⁵ Iuxta haec verba cleri gallicani ad Innocentium X: „Iudicia pro sancienda regula fidei a summis pontificibus lata super episcoporum consulatione (sive sententia) notis relationis sententiam ponant, sive omittant, prout illis colliberit) divina aeque ac humana per universam ecclesiam auctoritate niti, cui christiani omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium praestare tenentur“.

En vertu de l'institution divine, la souveraineté spirituelle réside dans le corps des premiers pasteurs, c. à d. dans le pape et dans les évêques. (T. 1, p. 632.)

... Dans Pierre et les Apôtres, dans le pape et les évêques formant un seul corps. (T. 2, p. 2.)

Dixi: *Consentientibus.*

La troisième (hypothèse)... la ferait consister dans l'accord du pape avec les évêques et des évêques avec le pape. (T. 1, p. 144.)

Propositio secunda.

Episcopi, in concilium oecumenicum legitime congregati, in iis quas spectant ad fidem, schismatum extirpationem ac reformationem ecclesiae, ius habent proprium et independens decreta Romani pontificis etiam ex cathedra prolata examinandi, iudicandi, acceptandi, aut reiiciendi, etiam papa contradicente, eumque, sub poena depositionis corrigendi atque cogendi ad maioris concilii partis sententiam admittendam et promulgandam.

Haec propositio ab auctore in multis et quasi innumeris locis propugnatur, et signanter Tom. 1, cap. 6, ubi tractat de doctrina concilii Constantiensis, sessio 5^a, quam ut partem veri et oecumenici concilii habet.

Dixi: *In iis quas spectant ad fidem, schismatum extirpationem et reformationem ecclesiae.*

Le décret de la cinquième session ne parle que de la foi, du schisme, de la réformation de l'église. Il ne porte aucune atteinte aux droits du pape de convoquer, de présider, de diriger, de transférer, de dissoudre, de confirmer le concile. (T. 1, p. 420.)

Dixi: *Ius habent proprium.*

Le vrai et légitime concile général ne tient son autorité, que de N. S. J. C. Il n'a d'autre maître que J. C. (T. 1, p. 423.)

Dixi: *Independens.*

Le caractère de souveraine autorité dans le concile général est tellement frappant... que Bellarmin est obligé de lui rendre hommage, tout en l'effaçant autant qu'il peut... (T. 2, p. 161.)

Il va (Bellarmin) „jusqu'à reconnaître une fois que les instructions, que le souverain pontife peut donner aux évêques pour diriger leurs délibérations, ne les obligent pas, et qu'ils ne sont pas tenus de les suivre“. (Id. pag. 289.)

Selon lui (Bellarmin) „le pape conserve toujours le droit de casser et d'annuler les décrets de la majorité“ (p. 160). Mais dire: „Le pape seul reste juge, le pape seul est juge; c'est là une contradiction palpable...“ (p. 160.)... La même contradiction reparait... quand on affirme que le pape a le droit de casser et d'annuler les décisions régulières etc. etc. (p. 161.)

Dixi: *Decreta Romani pontificis etiam ex cathedra prolata.*

On ne peut douter que la lettre (de s. Léon) à Flavien ne fut un jugement dogmatique revêtu de toute l'autorité du s. siège... (Mais) était-elle devenue une règle absolue de foi pour tous les catholiques? Nous ne craignons pas de dire que, s'il en était ainsi, la conduite du concile de Chalcédoine serait entièrement inexplicable. (T. 1, p. 223.)

Dixi: *Examinandi, iudicandi, acceptandi vel reiiciendi.*

Le concile légitime soumet à un nouvel examen, à un examen sérieux, libre, juridique, les enseignements et les décrets émanés du pape seul. Ces enseignements et ces décrets sont acceptés ou rejetés par le concile, selon qu'ils lui paraissent conformes ou contraires à l'écriture, à la tradition, etc. etc. (T. 1, p. 339.)

Dixi: *Etiam papa contradicente.*

Dira-t-on que les droits exercés par les conciles généraux sur la doctrine et les personnes des papes n'ont été que des concessions des papes eux-mêmes? Mais pouvaient-ils refuser ce consentement? Et quand le cinquième et le sixième concile ont rejeté la constitution du pape Vigile et condamné les lettres dogmatiques d'Honorius, agissaient-ils en vertu d'une délégation pontificale? (Id. p. 242.)

Dixi: *Eumque, sub poena depositionis, corrigendi.*

Il est incontestable que le concile général, quand il dépose un pape, ou quand il le réprimande, fait acte de juridiction supérieure. (T. 2, p. 207.)

Si tous les moyens de conciliation et de temporisation étaient rendus inutiles, le pape s'exposerait à la rigueur des peines canoniques. Aux termes des décrets de Constance, il pourrait être déposé. (T. 1, p. 424.)

Dixi: *Atque cogendi ad maioris concilii partis sententiam admittendam et promulgandam.*

Sous cette divine influence... portant ses décrets à la majorité des suffrages, le concile restera toujours dans la vérité. (T. 1, p. 424.)

Les votes (dans les conciles) n'ont-ils pas toujours été portés à la majorité des suffrages? (T. 2, p. 317.)

(Le pape) „ne peut point se séparer de la grande majorité des évêques, et il devra prononcer les sentences selon les votes de cette grande majorité... Dans le cas où le pape refuserait obstinément de confirmer les décisions de cette grande majorité... aux termes du concile de Constance, il pourrait être déposé...“ (T. 1, p. 424.)

Propositio tertia.

Singuli episcopi, etiam extra concilium generale positi, iure divino potestatem habent decreta Romani pontificis etiam dogmatica examinandi et iudicandi, necnon et publice contradicendi, quandiu non accesserit adhaesio expressa vel tacita maioris partis episcoporum.

Haec propositio est corollarium praecedentium, et passim propugnatur ab auctore, signanter T. 1, lib. 3, cap. XIV; et T. 2, lib. 5, cap. 1.

Dixi: *Iure divino.*

Successors des apôtres, héritiers de cette portion de la puissance apostolique, qui devait constituer l'épiscopat... les évêques reçoivent immédiatement de J. C. et leur caractère et leur juridiction... Ce droit est inhérent au caractère épiscopal, et c'est en vertu de ce droit que l'évêque siège dans les conciles généraux, en qualité de juge, et que, hors des conciles, il peut participer encore au gouvernement général de l'église. (T. 2, p. 281.)

Dixi: *Decreta Romani pontificis etiam dogmatica.*

Les droits de l'épiscopat ne peuvent pas se perdre dans l'église de Dieu. L'histoire religieuse du 17ème siècle nous présente une application éclatante des anciennes maximes conservatrices de la dignité épiscopale et de la constitution de l'église. (L'auteur cite ici la conduite des évêques français dans la réception des bulles papales contre les Jansénistes. Décrets vraiment dogmatiques.) (T. 1, p. 524 et seq.)

Dixi: *Examinandi.*

Le premier de ces droits est de n'adhérer aux décisions du souverain pontife, qu'après examen et avec connaissance de cause. Cet examen... consiste, de la part des évêques, à comparer les décisions nouvelles des souverains pontifes avec la tradition de leurs églises et avec les enseignements de la foi. (T. 1, p. 520.)

Dixi: *Iudicandi.*

Toutefois, sans s'écarter un seul moment de leurs devoirs envers le st. siège, ils (les évêques français,

affaire du Janénisme) examinèrent les questions en litige et portèrent leur jugement sur elles. Ils ne se regardèrent pas comme de simples exécuteurs des sentences pontificales, mais comme de vrais juges. (T. 1, p. 596.)

S'il nous a été donné de constater solidement le droit des évêques d'être juges de la foi avant le pape, et de rester encore juges de la foi après lui, il en résulte, pour tout lecteur attentif, que l'église est constituée d'après des principes identiques et immuables, et lorsqu'elle est réunie en concile général, et lorsqu'elle est dispersée dans le monde. (T. 1, p. 580.)

Dixi: *Necon et publice reclamandi.*

Hic girat et titubat auctor, ac verbis obnubilis loquitur: sed haec consequentia necessario oritur ex praemissis et praedictis, si attendantur scilicet iura, quae supponuntur episcopatus essentialia.

Les théologiens affirment que l'évêque peut suspendre l'exécution de la loi (disciplinaire), qui lui paraît avoir de graves inconvénients, et soumettre au souverain pontife des observations respectueuses. Si on n'exagère pas les droits du st. siège, si on veut se tenir dans le certain, il nous paraît clair que les mêmes principes peuvent s'appliquer à l'espèce que nous traitons, c. à d. à un décret dogmatique émané du pape seul. Et cependant nous n'allons pas jusqu'à accorder à l'évêque la faculté de suspendre la publication du décret apostolique. (T. 2, p. 289.)

(L'évêque) exécutera fidèlement le mandat apostolique... (Puis) il écrira au souverain pontife pour lui exposer, avec modestie, ses difficultés, ses doutes et ses réserves. (T. 2, p. 288.)

Ici notre opinion a été entièrement dénaturée par le R. P. Matignon et par d'autres critiques. Ils nous font dire que les lettres, que les évêques devraient écrire au pape, pour réclamer un nouvel examen des questions, seraient secrètes... Heureusement ces mots de lettres secrètes sont une pure invention...

Quand S. Irénée écrivait au pape s. Victor... quand S. Cyprien discutait avec St. Étienne... ses lettres n'étaient pas secrètes. (Défense du livre du Concil. etc. p. 54.)

Dixi: *Quandiu non accesserit...*

Si l'épiscopat, dans la majorité, adhère sans réserves au jugement pontifical, l'autorité de l'église, l'autorité du souverain pontife et des évêques se manifesterait clairement, et alors la soumission et l'obéissance deviendraient un devoir strict pour tout le monde, pour les évêques, comme pour les fidèles. (T. 2, p. 288.)

A l'égard des décrétales, émanées des papes seuls... (les évêques dispersés) ont le droit et le devoir d'un examen sérieux et libre, tant que l'assentiment de l'église ne s'est pas produit. (Défense, p. 52.)

Propositio quarta.

Per plurima ecclesiae saecula veri extiterunt et legitimi episcopi, qui a Romano pontifice neque directe, neque indirecte instituti fuerant, etsi ab eius primatu non fuerint independentes. Positis ponendis, eadem legislatio reviviscere possit.

Haec propositio in tribus praesertim primis capitibus lib. 4 propugnatur.

Dixi: *Qui a Romano pontifice non fuerant instituti.*

Cette preuve historique de l'existence dans l'église d'un pouvoir d'institution des évêques, distinct de celui qui appartient au pape... nous pouvons la fournir avec évidence et certitude. (T. 2, p. 13.)

Cette institution n'a pas toujours appartenu exclusivement au souverain pontife. (T. 2, p. 57.)

Dixi: *Neque directe neque indirecte.*

Ainsi voilà un concile général (Éphèse), qui a décidé qu'il pouvait y avoir et qu'il y avait en effet des églises possédant, depuis les temps apostoliques, le droit indépendant d'ordination, c. à d. ne recevant l'institution canonique du s. siège de Rome, ni directement par lui-même, ni indirectement par les patriarches d'Antioche et d'Alexandrie. (T. 2, p. 27.)

Ce fut, malgré le jugement du pape, que l'archevêque de Chypre fut maintenu dans son indépendance. (T. 2, p. 30.)

Dixi: *Etsi ab eius primatu non fuerint independentes.*

L'institution des évêques, de quelque main qu'elle vienne, ne peut jamais être indépendante des souverains pontifes. La confirmation des évêques, qu'ils n'instituent pas par eux-mêmes, directement ou indirectement, leur appartient de droit divin. (T. 2, p. 58.)

Dixi: *Eadem legislatio reviviscere possit.*

Par l'acceptation de ces lettres (de communion) le pape confirmait le nouveau prélat dans la possession de sa dignité. Il pouvait au contraire infirmer toute son autorité, tous ses droits par le refus motivé de ces lettres, qui impliquait le refus de la communion du s. siège. (T. 2, p. 49.)

Leurs privilèges (ceux des petits patriarchats d'Éphèse, de Césarée, d'Héraclée) furent enfin abolis ou plutôt réunis à ceux de l'église de Constantinople: car aucun droit ne peut se perdre dans l'église de J. C. (T. 2, p. 24.) Si, par le schisme et par la domination des infidèles sur les territoires de ces patriarches, ces droits ont cessé d'être exercés, ils ne sont pas perdus; car dans l'église aucun droit divin ne peut se perdre. Ces droits, selon la doctrine de Thomassin, ont fait retour à l'église universelle; ils sont confiés à la garde du siège apostolique et déposés entre les mains du souverain pontife. (T. 2, p. 31.) Ils pourraient revivre le jour, où prendrait fin la puissance tyrannique qui tient sous son joug ces provinces, autrefois florissantes. (Id. Ibid.)

Dixi: *Positis ponendis.*

Les changements disciplinaires ont été nécessaires et sages... De cette légitimité et des droits généraux du s. siège il suit que rien, dans cette discipline, ne pourrait être modifié, qu'avec le consentement et par l'autorité du s. siège.

Nota huius doctrinae ambiguitatem et obscuritatem. *Auctor tria asserit: 1° Institutionem seu iurisdictionis concessionem existere sine consensu praevio summi pontificis; 2° hunc non nisi gravi motivo ductum confirmationem denegare posse; 3° haec iura non esse mortua, et reviviscere posse. Si haec tria vera sunt, quomodo necessarius sit ad hanc reviviscendum summi pontificis consensus, non intelligo.*

Propositio quinta.

Doctrina tenens pontificem Romanum ex cathedra docentem esse infallibilem. necnon suprema et independenti gaudere potestate in ecclesiam universalem.

1° Est opinio nova in ecclesia, negata a sanctis, ignorata a maximis inter doctores per decem saecula et amplius; aperta et violata ab omnibus conciliis oecumenicis;

2° Est opinio involvens radicalem et essentialiam revolutionem in constitutione ecclesiae;

3° Est opinio contraria Scripturae sacrae, patribus, conciliis, historiae testimoniis, unoque verbo, universali ecclesiae traditioni.

Haec propositio fert de verbo ad verbum ex ro-

¹ Haec sententia videtur spectare ad probationem assertionis antecedentis.

ris auctoritate testibus extractis fuit, et praesertim ex A. ad propriam episcopi obedientiam redire sustinent. Apostolicae autem litterae illae huc usque omni salutari destitutae fuerunt effecti; imo ex eo tempore aliqui Stevenistarum maiori cum pertinacia in schismate perstiterunt.

Dixi 1° *Opinio nova in ecclesia etc.*
A quel homme calme et sensé persuadera-t-on que ces glorieux privilèges... qu'on veut attribuer au siège apostolique en l'an de grâce 1870, aient pu être niés par tant de saints, ignorés des plus grands docteurs pendant dix siècles au moins, méconnus et violés par tous les conciles généraux? (T. 2, p. 367.)

Dixi 2° *Opinio involvens revolutionem etc.*
(En les proclamant) vous faites dans l'église la plus radicale des révolutions; vous boulevezerez toute l'institution chrétienne et évangélique... Vous abolissez les droits divins et dix-neuf fois séculaires de l'épiscopat... vous changez la constitution de l'église. (Id p. 375.)

Cette transformation... serait une révolution essentielle dans la constitution de l'église... (elle) B cesserait donc d'être ce qu'elle a été pendant près de dix-neuf siècles; changerait radicalement, essentiellement de nature. (Id p. 377.)

Dixi 3° *Opinio contraria s. Scripturas etc.*
Comme l'écriture par l'ensemble de l'institution évangélique, la tradition par l'ensemble des témoignages et des faits, qu'elle nous présente, est contraire à ces privilèges outrés. (p. 368.)

Ce développement (du dogme) est donc impossible: il est contraire à la constitution entière du christianisme; il serait la négation de sa divinité.

Oh! s'il était possible, s'il se réalisait, quel triomphe pour tous les ennemis du christianisme et de l'église! Ces ennemis soulèveraient contre le catholicisme la protestation des siècles et de l'histoire; ils l'accablent sous une masse de témoignages accusateurs; ils verraient comparaître et déposer contre lui, et l'écriture, et les pères, C et les conciles. Ils nous enseveliraient sous notre honte!... (T. 2, p. 378.)

21 a.

Postulatum archiepiscopi Mechliniensis respiciens schisma Stevenistarum, seu, ut appellatur in Gallia, dissidentium, vulgo la Petite Église.

Eminentissimis ac reverendissimis concilii patribus a sanctissimo domino ad examinandas episcoporum propositiones deputatis.

Eminentissimi ac reverendissimi domini.

Existunt hodie adhuc in dioecesi mea aliquae personae, numero forte quadringentae, quae in schismate ab ecclesia catholica eiusque visibili in terris capite summo pontifice vivunt, utpote sequaces et successores illorum, qui, post concordatum anno 1801 D a pontifice maximo Pio VII initum cum gallico Gubernio, arbitrati sunt illicitam esse communicationem cum tunc constitutis a s. sede episcopis, aut cum sacerdotibus ab his eorumque successoribus ad paroeciarum administrationem missis.

Secta haec Stevenistarum nomine apud Belgas designari solet¹⁾, ac per plures annos uno alterove sacerdote pariter schismatico dirigebatur. Anno quidem 1855, cum iam omni sacerdote carerent, aliqui ex praedictis per litteras ad s. sedem confugerunt, ut a summo pontifice responsum acciperent, quo, ut aiebant, ad conscientiae tranquillitatem uti possent. Indulsi revera sanctissimus pater Pius IX eiusmodi desiderio, et rescribere dignatus est, re examinata, eos in miserando schismate iacere, ac omnino necesse esse ut, schismate abiecto et iurato,

¹⁾ In Gallia: La Petite Église.

Veruntamen post iam inceptum concilium Vaticanum, pertinacia illa imminuta apparet, imo timere vel saltem praevidere videntur condemnationem quamdam sui erroris ex coeta episcoporum totius orbis prodituram. Ad salutem igitur illarum miserarum ovium multum conduceret, si verbis saltem aliquibus concilium declararet ab ecclesia seiunctos et schismaticos esse eos omnes qui obedire noluerunt ordinationibus Pii VII, atque episcopis ab ipso initio huius saeculi suisque successoribus Romanis pontificibus postea constitutis, iisque ut veris ac legitimis ecclesiae pastoribus non obtemperant.

En propter postulat infrascriptus, ut in schemate de ecclesia, cap. XI (De Rom. pontificis primatu) pagina 22, post haec verba: *in singulas aeternum particularium pastorum ecclesiarum, et ante haec: aut etiam contendunt etc.*, inserantur sequentia, aut fore aequivalentia: *aut sustinent Romanum pontificem non posse, si huius iurisdictionis, ad bonum religionis uti mediis extraordinariis (quale incumbe hoc saeculo XIX ad religionis cultum in Gallia restaurandam) adhibuit pontifex maximus Pius VII, plures dioeceses extinguendo et novas erigendo), ac ideo huiusmodi ordinationibus obtemperare nolentes, sanctae sedi et constitutis ab ea legitimis episcopis obedientiam detrectantes, a vera Christi ecclesia seiuncti, in schismate versantur.*

Romae 25 februarii 1870.

† Victor-Aug. archiep. Mechlin.

21 b.

Postulatio episcopi Lucionensis super eodem schismate.

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Episcoporum quorundam obstinata renuentia suis sedibus cedendi, post publicationem litterarum apostolicarum Tam multa diei XV mensis augusti anni 1801, conclusionem concordati spectantium, quod inerat sanctitas sua Pius papa VII cum Napoleone, primo consule Gallicae reipublicae, ortum dedit cuidam schismati, cuius fautores et sectatores in Gallia *Dissidentes*, aut etiam *parvae ecclesiae membra*, vocantur.

Sed altis radicibus inhaeret illud schisma in *Veteri Vendoe militari*, quae sub fine XVIII saeculi pugnarum heroismo praestantissimo notabilium sedem se dedit, pro religionis regique regiminis defensione.

Dioecesis mea Lucionensis, cuius intra limites pars est aliqua huiusce regionis nobilitate insignis, christianorum heroum sanguine effuso illustratae, schismate *Dissidentium* fuit infecta quibusdam in parochiis. Generatim illi *Dissidentes* sunt christiani austeritate vitae, morumque integritate omnino commendati: at ex ecclesiis exules vivunt, diebus dominicis et festivis ad orationem se conferunt in domos privatae, ubi adunantur praesidente persona laica, sive viro sive muliere, quae etiam *Dissidentium* infantes baptizat, immo coniugum pro contrahendis matrimoniis consensum recipit.

Praedecessorum meorum vestigiis inhaerens, nullum ex iis quae mihi suppetunt mediis, ad eos misere devos in aulam divini pastoris reducidos adhibere praetermissi; et quolibet anno, occasione praesertim visitationum pastoralium, quidam *Dissidentes*, cum magno meo solatio, ad unitatem catholicam revertuntur.

Quibusdam in dioecibus *Dissidentium* secta, id

est, *Fusus ecclesie*, ut vocant, excommunicationis A publicatione fuit prodigata: non ita in diocesi Lucionensi, ubi semper cum *Dissidentibus* illis actum est indulgentia quadam et mansuetudine: hanc ob causam necessaria mansuetudo quod huius schismatis occasio in *Vendos* intrinsecus: elemento quodam politico, quod quidem innititur dispositione ingenua, a patribus scilicet suis accepta, in favorem regie legitimitatis. Tota *Vendos* perpetuo in praxi prestatata est contra quosdam Concordati ordinationes, ex eo quod illas ordinationes coevas sint regimini politici quod aegre illius regionis incolae admittunt. Sic festa a Concordato suppressa in *Vendos* celebrantur, operum servilium abstinence, maiori etiam fidelitate quam ipse Dominice, et quidem non solum a fidelibus christianis, sed ab iis etiam qui religionis iugum caeteroquin reiciunt.

Meridianae Galliae, speciatimque Lugduni urbis *Dissidentes* schismatis sui rationes mere religiosas afferre videntur. Veruntamen quas sacrum concilium Vaticanum media iudicabit opportune adhibenda aut praescribenda, ad procurandum illorum conversionem, et regressum in ovile Iesu Christi, *Dissidentibus* etiam *Vendos* erunt acceptabilia, cum omnes nunc temporis oculos ad eminentissimos patres concilii oecumenici elevent, verba vitae postulantes, summoque desiderio expectantes.

Mihi opportunum visum est huic supplici libello adiungere,

1. Duo scripta ab oratoribus *Dissidentibus* typis mandata, quorum tituli sunt:

— *Canonicas et reverentissimas expostulationes* (1803).

— *Reverentissima commentatio* . . . (1869.)

2. Quosdam observationes criticas circa haec duo scripta.

Cum maxima reverentia vestrum me fateor, eminentissimi et reverendissimi patres, observantissimum et humillimum servum

Romae 19 februarii 1870.

† Carolus Colet, ep. Lucionensis.

(L. † S.)

21 c.

Reverentissima commentatio ad sacro-sanctum oecumenicum concilium Romanum de variis actis ad ecclesiam gallicanam spectantibus.

Sanctissimo summo pontifici Pio IX, eminentissimis cardinalibus et reverendissimis archiepiscopis episcopisque in sacrosancta oecumenica et generali Romana synodo congregatis.

Très saint-père, éminentissimes cardinaux de la sainte Église Romaine, et révérendissimes archevêques et évêques, légitimement assemblés en concile oecuménique et universel sous la conduite du Saint-Esprit.

Pénétrés d'un respect inviolable pour l'autorité sacrée des conciles oecuméniques, nous nous inclinons avec une profonde vénération devant les successeurs des apôtres, assemblés de toutes parts autour de la chaire de saint Pierre pour représenter l'Église universelle, comme elle le fut dans le saint concile de Trente, et autrefois à Nicée.

A ce moment suprême, nous venons, en nous jetant à leurs pieds, leur soumettre humblement notre conduite, et accomplir la promesse que jadis nos

¹ intrinsecus cod.

² Ambos libellos iam in hac nostra vulgavimus conciliorum collectione, t. XLI, unum quidem, col. 847-94, alterum vero, col. 941-52. Hunc tamen placuit repetere, sed gallice tantum, ut exhiberent subscriptiones, quas nondum hucusque prodierunt.

derniers pasteurs de l'ancienne Église de France réclamaient de notre filial dévouement.

Que votre sainteté, ô très saint-père, que vos seigneuries, ô pères très illustres, daignent nous écouter avec bonté; et si jamais, dans le cours de cet écrit, une parole blâmable s'échappait de nos lèvres, nous la décevons par avance. Qu'elle soit pardonnée à notre inexpérience, à cause de la droiture de nos intentions et de notre ferme et inébranlable résolution de vivre et de mourir dans le sein de l'Église catholique apostolique et Romaine.

Pendant les orages de la révolution française (de 1790 à 1801), Dieu fit à nos pères la grâce d'être fidèles à cette illustre Église gallicane, dont les pasteurs vénéralés, unis au saint pontife Pie VI, dirent anathème à la constitution civile du clergé, et souffrirent les plus dures privations, l'exil et la mort même, plutôt que de manquer à ce qu'ils devaient à leurs diocèses, au saint-siège et à l'Église universelle.

Au commencement de ce siècle la persécution parut s'apaiser, et déjà les saints mystères étaient célébrés par des prêtres catholiques dans plusieurs milliers de chapelles et d'oratoires, ainsi que le constatent divers documents contemporains, lorsqu'une convention fut signée le 15 juillet 1801 entre le successeur du vénérable pontife Pie VI et le gouvernement français pour le rétablissement du culte public de la religion catholique. En vertu de ce concordat, l'existence officielle de la religion était reconnue, mais quatre-vingt-seize églises archiépiscopales et épiscopales étaient condamnées à disparaître sur les cent cinquante-six qui existaient dans toute l'étendue du territoire soumis à la République française.

En exécution des articles 3 et 4 de cette convention, sa sainteté Pie VII adressa le 15 août 1801 les lettres apostoliques: *Tam multa*, aux archevêques et évêques français, pour leur demander de se démettre de leurs sièges; puis, par la bulle: *Qui Christi Domini vicis*, du 3 décembre suivant, dérogeant à tout consentement des archevêques et évêques légitimes dont les démissions n'étaient point encore parvenues au saint-siège, sa sainteté déclara leurs églises et diocèses libres et vacants, et établit la nouvelle circonscription convenue avec le gouvernement français.

Cet acte sommaire, qui, sans aucune enquête préalable¹, supprimait un si grand nombre d'églises, et qui, sans jugement canonique, frappait de destitution près de 40 archevêques et évêques, tous illustres par la généreuse confession qu'ils avaient faite de la foi, cet acte, de l'aveu du cardinal Consalvi lui-même, était sans exemple dans les dix-huit siècles de l'Église².

L'émotion qu'excita cette mesure inouïe, fut si vive et si générale, qu'on en retrouve les traces jusque dans la lettre que sa sainteté Pie VII adressa le 24 mars 1813 à l'empereur Napoléon Ier.

"Votre majesté se rappellera sans doute le cri qui s'éleva dans l'Europe et en France même, lors-

¹ "On nous demanda d'approuver cette division de diocèses décrétée par l'assemblée... Joignons à cela qu'avant de donner les mains à une telle opération, il nous faudrait consulter les évêques dont il s'agit d'abolir les droits, prononcer sur leur sort, sans les avoir entendus: ce serait violer les lois de la justice;... enfin, il faudrait que nous fussions instruits des sentiments du peuple à qui l'on veut ravir l'avantage d'être plus près de son pasteur." (Bref de Pie VI, 10 mars 1791, tome I, pages 161, 162, 163. Edit. Rome, 1793.)

² Note adressée par le cardinal Consalvi, secrétaire d'état du saint-siège, à M. Casault, ministre plénipotentiaire du gouvernement français, 20 novembre 1801. (Hist. du pape Pie VII, par le chevalier Artaud, 1 vol., p. 209. Paris, Ad. Leclaire, 1864.)

qu'en 1801 nous fimes usage de notre autorité à l'épiscopat, pour lequel ils avaient si longtemps combattu, n'ait enfin recevoir une sanction éclatante, et dans le but d'assurer le triomphe de ce principe tutélaire, en le dégagant de toute question personnelle et de tout intérêt privé, ils déposèrent conditionnellement leurs démissions.

Les évêques réclamèrent aussitôt contre la mesure qui brisait les liens sacrés qui les unissaient à leurs églises, et plus tard, le 6 avril 1803, conformément à ce qu'ils avaient annoncé dans leurs premiers écrits, *trente-huit* d'entre eux adressèrent au saint-père, sous le titre de *Réclamations canoniques et très respectueuses*, un mémoire signé par tous, où ils exposaient avec les développements que demandait une affaire de cette importance, les raisons définitives qui les portaient à persister dans leur refus de démissions, et à former opposition aux actes qui décrétaient la vacance de leurs sièges.

Et comme autrefois saint Jean Chrysostôme, violemment arraché de son siège, n'avait cessé du fond de son exil de protester contre l'usurpation de ses droits, d'instruire et de diriger par ses lettres le clergé et le peuple qui lui demeuraient fidèles, de même les évêques signataires des *Réclamations* de 1803, agissant avec toute l'autorité que leur donnait leur caractère de légitimes pasteurs, et s'appuyant sur les lettres apostoliques et brefs du saint pape Pie VI, prescrivirent par une signification officielle aux catholiques de France de considérer le nouveau clergé comme *intrus et schismatique*. Ils déclarèrent que toute communication avec lui dans les choses de la religion était absolument interdite et défendue, ajoutant que les fidèles ne devraient recourir qu'au seul ministère des prêtres non acceptants (le concordat), et placés sous leur direction.

Gardez-vous, écrivait en 1810 Mgr Spignelay Colbert, évêque de Rodez, au nom et par délégation spéciale de ses collègues, « de reconnaître comme vrais pasteurs, et de confondre avec la sainte Église gallicane ces différents assemblages d'évêques, de prêtres et de ministres inférieurs que l'on a voulu décorer du nom d'église, soit consulaire, soit concordatiste. »

Puis encore, à la fin de l'année 1813, les évêques réfugiés à Londres répondaient à des prêtres français « qu'ils n'avaient d'autres choses à dire que de recommander aux vrais principes, de s'en tenir aux écrits attachés aux vrais principes, de s'en tenir aux écrits que tous les évêques non démissionnaires ont faits en commun et signés, et dans lesquels sont contenus ces mêmes vrais principes, lesquels ont été faits pour éclairer les fidèles, et servir de règle aux ecclésiastiques qui ne peuvent s'égarer en les suivant. »

Plusieurs milliers de catholiques entendirent la voix de ces pasteurs vénérés, et de même qu'ils leur avaient été fidèles au temps de la constitution civile du clergé, ils leur vouèrent après le concordat (de 1801) une fidélité que rien ne put ébranler.

Lorsque la paix fut rendue à l'Europe, lorsque les proscrits revirent leur patrie, et que sa sainteté Pie VII put enfin s'agenouiller en liberté sur les tombeaux sacrés des apôtres, les évêques français non démissionnaires concurent l'espoir que les épreuves de l'Église de France allaient finir. Ils pensèrent que le grand principe de l'inamovibilité de

l'épiscopat, pour lequel ils avaient si longtemps combattu, n'ait enfin recevoir une sanction éclatante, et dans le but d'assurer le triomphe de ce principe tutélaire, en le dégagant de toute question personnelle et de tout intérêt privé, ils déposèrent conditionnellement leurs démissions.

Il résulte en effet de divers documents, et notamment de deux lettres de Mgr de Vintimille, évêque de Carcassonne, et de Mgr de Lauzières-Théminea, évêque de Blois, que dans le dessein de faciliter les négociations avec le saint-siège, les évêques réclamants qui vivaient encore en 1815, remirent leurs démissions comme un dépôt sacré entre mains du roi Louis XVIII, sous la très expresse condition qu'il n'en serait fait usage qu'à les principes étaient conservés.

Mais cette condition ne fut pas réalisée, et dès lors, jamais la violation du principe de l'inamovibilité des évêques n'a été réparée depuis 1801.

C'est par ce motif que les évêques signataires des *Réclamations canoniques* (à l'exception de six d'entre eux qui adhèrent aux préliminaires du concordat de 1817), jugeant que les principes étaient violés par la nouvelle convention, déclarèrent qu'ils restaient ce qu'ils étaient, et refusèrent énergiquement de prendre aucune part à l'ordre de choses que l'on projetait de fonder sur le concordat de 1817.

« Un concordat, » écrivait Mgr de Carcassonne à la fin de 1817, « dans l'acception ordinaire n'est qu'une convention politique. Ainsi fut celui passé entre Léon X et François Ier, qui trouva et laissa l'Église de France dans son entier. Celui de 1801, au contraire, l'a ruinée de fond en comble, et celui d'aujourd'hui en confirme l'écroulement, malgré qu'il élève le nombre des sièges à 92. »

A la même époque, Mgr de Blois exprimait son sentiment en ces termes :

« Il en résulte que la convention de 1817 n'est que celle de 1801... L'Église de France s'agrandit, mais ne renait pas; les racines consulaires poussent des rejetons, les évêques consulaires d'hier reçoivent ceux d'aujourd'hui, et les introduisent dans la salle du festin funèbre. »

Et ailleurs le même prélat s'écriait : « Si tout est perdu, la vérité nous reste; notre position est plus pénible, mais pas plus embarrassante, puisque le second concordat n'est que le premier. »

Puis dans ses lettres pastorales, Mgr de Blois, s'inspirant des instructions émanées des évêques Français en 1813, adressait à ses ouailles les re-

« Il y a environ deux ans qu'étant à Londres, le roi nous demanda par lettres nos démissions pour mettre un terme aux maux sans cesse croissants de la religion, mais seulement conditionnelles, et dont il ne ferait usage, nous disait-il, que lorsqu'il nous aurions jugé par nous-mêmes et les principes étaient conservés. Nous crûmes devoir accéder à la demande du roi; mais les principes n'ayant pas été conservés, mais violés de nouveau, et ayant lieu d'être assurés que le pape a déclaré n'avoir pas besoin de nos démissions, nous restons ce que nous sommes. On a offert des sièges à quelques-uns de nous. Nous avons cru ne devoir prendre aucune part à un ordre de choses contre lequel nous avons réclamé sans qu'on nous ait répondu. » (Lettre de Mgr de Carcassonne à son ancien aumônier, 1817.)

« En conséquence je la (démission) remets entre ses mains comme un dépôt dont il ne doit faire usage que lorsque j'aurai vu l'antique Église gallicane bâtie sur le fondement des apôtres et de leurs successeurs légitimes, inviolables et inamovibles, toujours sur les mêmes bases, communes à toutes les églises particulières de l'univers... et qu'ainsi, je pourrai témoigner à sa majesté que la lumière est dans mon esprit et la sécurité dans mon âme. » (Lettre de Mgr de Blois à Louis XVIII, rappelée dans celle du 15 octobre 1817.)

1 Lettre déjà citée, adressée à son ancien aumônier.

2 Lettre du 20 décembre 1817 à Louis XVIII.

3 Lettre du 15 octobre 1817 à Louis XVIII.

1 Mémoires du cardinal Facci. Tome II, p. 164. Lyon, Rusand, 1883.

2 Lettres du 28 décembre 1801 et 26 mars 1803.

3 « Ce loup caché sous la peau de brebis n'est qu'un adultère, quoiqu'il ait l'apparence d'un évêque, car ainsi qu'une femme est adultère, lorsque du vivant de son mari elle épouse un autre homme, de même celui-ci (Arsace) est un adultère spirituel, lui qui s'est emparé de mon siège pendant que je vivais encore. » (126e lettre de saint Jean Chrysostôme à Cyrillien év. exilé.)

commendations suivantes, dans le but des les prémunir contre les chutes et les scandales, et afin de leur montrer au-dessus des défaillances individuelles le phare lumineux qui devait les guider.

«N'oubliez pas cependant que les confesseurs ne sont pas invulnérables, qu'ils peuvent aussi tomber, et que l'Ange des ténébres les surveille toujours pour remporter quelque proie... Tenez toujours votre œil fixé sur l'Église Gallicane, qui a déposé au pied de la chaire de saint Pierre, le témoignage solennel de la foi antique et héréditaire (Réclamations du 6 avril 1803) pour être votre étoile polaire!»

Les évêques réclamaient maintenaient ainsi d'une façon permanente l'interdiction de communiquer in *divinis* avec l'Église concordatiste, ajoutant que cette interdiction devrait encore avoir son effet, même après que Dieu les aurait retirés de ce monde, parce que, disaient-ils, leur mort ne changerait rien aux principes, et ne pourrait légitimer ce qui ne l'était pas, ni détruire les vices d'intrusion et de schisme inhérents à cette Église.

Et par divers écrits, ainsi que par la voix des grands-vicaires et des prêtres chargés de nous conduire sous leur direction, ils ne cessèrent de rappeler à nos souvenirs l'exemple illustre du peuple de Constantinople, qui, même après la mort de saint Jean Chrysostôme, resta fidèle à sa cause et refusa de communiquer avec Atticus, aussi longtemps qu'une juste réparation n'eut pas été faite à la mémoire du saint évêque.

Tels sont, très saint-père, et pères très illustres, les principes, les recommandations et les exemples qui ont inspiré notre conduite jusqu'à ce jour et qui nous interdisent de communiquer avec le clergé concordatiste.

En formulant leurs protestations contre le concordat de 1801, les évêques non démissionnaires n'avaient eu qu'un seul but, celui de défendre des principes d'un ordre supérieur aux choses humaines. Ils voulurent dès lors que leurs réclamations fussent perpétuées après eux, et cette volonté, dont nos traditions ont gardé le souvenir, se trouve formellement exprimée dans divers écrits que ces prélats nous ont laissés, et notamment dans ces paroles énergiques de Mgr de Blois:

«Le plus nécessaire sera de parler après notre mort, pour que les simples fidèles soient sauvés dans leur simplicité, et que les enfants de lumière marchent dans la lumière... *Plaise au ciel que les réclamations et oppositions de l'Église gallicane soient perpétuées jusqu'au redressement des torts et des injures, qu'un cri apostolique fasse entendre partout, comme il s'est déjà entendu quelque part: Personne dans l'Église de Jésus-Christ n'a le droit d'abattre les fondements, personne n'a le droit de faire des intrus!*»

Or, afin de parler après sa mort, ce noble vieillard, dernier survivant des évêques non démissionnaires, composa sur la fin de sa vie deux écrits sous forme de lettres, destinées, l'une au père commun des fidèles, avec la suscription *ad papam*, l'autre aux évêques catholiques, avec la suscription *ad episcopos orthodoxos*, entendant par ces lettres transférer à tous les évêques de la chrétienté toute l'affaire de l'Église de France¹.

Puis il ajoutait, en réponse à ceux qui, interrogeant l'avenir, se demandaient avec une profonde angoisse quels pourraient être les gardiens et les

¹ Lettres pastorales à l'occasion des jubilés ordonnées par le chef de l'Église, 15 février 1826 et 7 août 1829.

² Lettre à Louis XVIII, 15 octobre 1817.

³ Lettre à un ancien magistrat, 30 août 1826.

messagers des dernières résolutions de l'ancien épiscopat:

«Plusieurs prétendent que les laïques ne doivent pas se mêler de cette affaire religieuse, et moi je dis que la succession apostolique est au contraire le dogme salutaire de tout le monde. *Omnis homo miles!*»

Par la faute d'un dépositaire infidèle, il ne nous a pas été donné de réaliser les intentions de ce vénérable pasteur, en ce qui concerne les lettres *ad papam* et *ad episcopos orthodoxos*; mais un pieux devoir nous reste à accomplir en exécution des recommandations qui nous ont été faites, et ce devoir, ô très saint-père, et pères très illustres, nous prescrit en ce moment suprême, de déposer au pied de la chaire de saint Pierre, entre les mains des successeurs des apôtres assemblés en concile universel, un exemplaire fidèle de ces mêmes Réclamations canoniques que trente-huit archevêques et évêques adressèrent au saint-siège en 1803.

Du fond de leurs tombeaux, ces évêques élèveront ainsi la voix pour défendre encore la cause de l'inamovibilité de l'épiscopat si gravement compromise en leurs personnes.

Plaise au Saint-Esprit que cette cause sacrée triomphe dans cette sainte assemblée, et qu'une sanction solennelle lui soit donnée à la face des peuples et de ceux qui les gouvernent, afin que tous apprennent que jamais les règles qui protègent l'indépendance de l'évêque ne doivent être méconnues, que jamais celui que le Saint-Esprit a établi pour gouverner l'Église de Dieu ne peut être renversé de son siège.

Et qu'ainsi, les ambitions humaines qui rêvent d'asservir l'Église, et de faire de ses ministres un instrument de domination, sachent qu'une barrière inviolable s'oppose à leurs projets sacrilèges.

Et prosternés aux pieds de votre sainteté, en fils soumis et dévoués, nous la supplions humblement, très saint-père, de nous accorder sa bénédiction apostolique.

Nous conjurons aussi vos éminentissimes et révérendissimes seigneuries, pères très illustres, de daigner nous bénir avec une bienveillance paternelle.

C'est avec ces sentiments que nous sommes de votre sainteté, très saint-père, et de vos seigneuries, pères très illustres, les très humbles et très obéissants serviteurs et fils.

Marius Duc, — Jacques Berliet, — J. Michel, — P. P. Michel, — Jacques Michel, — Benoit Damiron, — C. Damiron, — Benoît Guillon, — P. Grept, — J. Berliet, — B. Berliet, — Prosper Berliet, — Berliet, — Joseph Berliet, — J. Guillot, — P. Damiron, — T. Bellet, — C. Prost, — Toussaint, — Cl. Bellet, — A. Bertet.

Joseph Deloeme, — J. Orsel, — A. Damiron, — Terrailon, — P. Terrailon, — B. Dubois, — J. M. Villard, — J. C. Villard, — V. Marrou, — Champier, — Joseph-François Roux, — Jean Michon, — H. Fournier, — C. Fournier, — J. Frèrejean, — V. Frèrejean, — M. Frèrejean, — Ant. Roux, — François Roux, — Pierre Bernard, — M. Bernard, — Gallien, — François Roi, — Girin, — Victor Merlat, — C. C. Prudhomme, — Pierre Prudhomme, — Marius Prudhomme, — Berliet Benoit, — B. Berliet, — J. Berliet, — Baule Claude, — Bellet, — Etienne Berliet, — J. C. Berliet, — Victor Berliet, — Jean Berliet, — A. Bach, — Antoine Comte, — Joseph Comte, — E. Jullien, — J. Jullien, — Aimé Pelletier, — B. Jullien, — Pelletier Jean-Claude, — J. Bernard, — Guillaume Pelletier, — François Michel, — Claude

¹ Lettre à un ancien magistrat, 30 août 1826.

² Concile de Trente, XXIII session, chap. IV.

Michel, — J. Pelletier, — Berliet Etienne, — Prost A Chasseriau, — Gabard, — Faillan, — Billy, — Pierre François, — Prost Florian, — Rochand Bortaud Paul, — Charrier F., — Grellier, — Rain- taud, — P. Arnault, — Bibard, — Merceron, — Jacques, — Villard Benoit, — Joseph Dubois. Bertaud, — Baudouin, — Baudouin, — Deguil, — Ganne, — Marrillas, — Bourreau, — Coutant, — Batit, — Piseau, — Courrillaut, — Turpaut, — Coutant, — Turpaut, — Coutant, — Pierre Prieur, — L. Gourmaud, — Gourmaud, — Louis Coutant, — Célestin Arnault, — Arnault Alexandre, — Joseph Baudouin, — Gatard, — C. Charreau, — Courilleau, — Ferchaud, — Bertaud, — Pierre Foulonneau, — Merceron, — Bouin, — Charrier, — Bodin, — Pierre Gaudin, — Jean Chasseriau.

Auguste Delosmes.

Lyon le quinze août mil huit cent soixante neuf. B Turpaut, — Alexis Fenetau, — Hays Jean, — Pointecouteau Félix, — L. Fuseau, — Pierre Brémaud, — Louis Gapt, — Brémaud, — V. Gincheleau, — Berthelot, — Bronard, — Joseph P. Révéreau, — Louis David, — Coudrin Louis, — Joseph Gaufréteau, — Alexis Aumont, — François Richard, — Clément Grolleau, — Augustin Brochard, — Pierre Rétailléau, — Jottreau F., — Jacques Brosset, — Jacques Brosset.

[p. 13] Pierre Jottreau, — Jean Guionnet — Gauf- freteau, — Grellier, — Charrier, — Berthelot, — François Debordes, — Coutant, — Auguste Charrier, — Brin Jean-Baptiste, — Louis Baudouin, — Ferchaud, — Berthelot Bainjmain, — Victor Ferchaud, — Eugène Louis, — Baudry Benjamin, — Aristide Bonnet, — Auguste Fenetau — Bertaud Pierre, — Joseph Vion, — Mari Olivier, — Joseph Fenneteau, — Constant Billaud, — Louis Billaud, — Jean Compagnon, — Pierre Fenneteau.

Pierre Courrilliau, — Pierre Courrilliau, — Bau- dry, — Clerc, — Vandet, — Juteau, — Blais, — Belouard, — Boissinot, — Marilleau, — Nauleau, — Guignard, — Alexis Jottreau, — Henri Jottreau, — Blaiseau, — Victor Guiet, — Gauthier, — Souchet, — Gatard, — Bertrand, — Gonnord, — Jottreau, — René Bertrand, — Jotreau J., — B. Frouin, — Au- zanneau, — Laurent Texier, — André Texier.

Charruaud, — Mouvrier, — Mouvrier, — Fa- zilleau, — Joseph Bertrand, — Ligner François, — Robin, — Victor Gaudry, — Bouin, — Aubrit, — Thibaudeau, — Noiraud, — Couturier, — Jean Billy, — François Vinatier, — Hardy, — Violleau Pierre, — Souchet Auguste, — Husseau Pierre, — Gobin Louis, — Chatré Célestin, — Thibaudeau François, — Jottreau Victor, — Baudouin François, — Robin, — Rouger, — Jottreau Henri.

Thibaudeau, — Constant Millasseau, — Pierre Luneau, — Maupillier Armand, — Rouget, — Robin, — Toussaint Charrier, — Gabard, — Alexandre Enond, — Rouger Toussaint, — Louis Baudouin, — Boissinot, — Eugène Colin, — René Bodin, — Pierre Verdon, — J. Billy, — Texier Pierre, — Texier Joseph, — Pierre Billy, — Rouger Augustin, — Baudin Pierre, — Joseph Charrier, — Bertrand D Pierre, — Baudin, — Fouillet, — Baudouin, — Thibaudeau.

Gingreau, — Jottreau, — Fouillet, — Fouillet, — J. Frouin, — B. Bonin, — Thibaudeau, — Thi- baudeau, — Thibaudeau, — Bertaud, — Jottreau Auguste, — Gouby, — Gatard, — Baudu, — L. Bru- nault, — Chatré Henri, — Jeanneau Joseph, — Max Billeau, — Brossard, — Bénétreau, — Ga- billy, — Gourmaud Pierre.

Gouin Joseph, — Bénétreau, — Thibaudeau, — Baudouin J. F., — Pierre Bertrand, — Marolleau Jacques, — Paschal Guédon, — Aumon Baptiste, — Eugène Bertaud, — Dominique Bertaud, — Geay François — Hardy, — Pierre Boisson, — F. Luneau, — Gobin, — Robin, — Robin, — Bertaud, — Vignaud, — Texier, — Merceron, — Fuseau, —

1 Nomen incertum.

François Brosset, — Giraud René. — Brochard, — Jean Brochard, — Jean Godet, — Jean Lucas, — Jean Lucas, — Pierre Charriaud, — Baptiste Caillaud, — François Jouet, — Gaboriau F., — Jean Hy, — Challet Baptiste, — Augustin Brosset, — Augustin Brosset, — Constant Loiseau, — Con- stant Loiseau, — Jobard, — Clément Loiseau, — René Challet, — Pierre Pasquier, — Jacques Rous- seau, — Jean Pasquier, — René Pasquier, — Jean Baudon, — Pierre Brochard, — Armand Brochard, — Jean Brochard.

Le soussigné certifie que toutes les signatures apposées depuis la page 13 jusqu'à la page 16 ont été recueillies dans la Vendée (France).

(Septembre mil huit cent soixante neuf.)

Paul Maingret.

Saint Martin Lars (près Tiffauges-Vendée) le vingt-cinq septembre mil huit cent soixante neuf.

Nous soussignés, ayant été empêchés par diverses circonstances indépendantes de notre volonté d'ap- poser nos signatures au bas du mémoire que plu- sieurs catholiques de France restés fidèles à la cause des évêques non démissionnaires en 1801, adressent aux pères du concile oecuménique con- voqué à Rome pour le 8 décembre 1869, déclarons donner notre pleine et entière adhésion au susdit mémoire, dont communication nous a été donnée, et voulons en témoignage de nos sentiments que la présente déclaration soit annexée aux deux exemplaires destinés à notre saint père le pape Pie IX et aux autres pères du concile.

Fait double sous nos seings à Parthenay arron- dissement de Parthenay département des Deux Sèvres, le 21 octobre mil huit cent soixante neuf.

A. Moynaton, — Verger, — Morisset, — C. Moynaton, — Jules Moynaton, — S. Moynaton, — E. Moynaton, — J. Moynaton, — Pierre Verger, Henri Bonnenfant, — Grellier, — Célestin Bonnen- fant, — Germanique Moynaton, — Léopold Moy- naton, — René Moynaton, — F. Peltier, — L. Ni- veaux, — H. Niveaux, — J. Verger, — Clochard, — Pierre Verger, — F. Bonnenfant, — Bouche- reau, — L. Moynaton, — J. Métayer, — B. Métayer, L. Métayer, — Bap. Moynaton, — Amédée Verger.

Les soussignés, délégués par les signataires du présent mémoire, avec mission de le porter à notre très saint père le pape Pie IX et aux pères du concile oecuménique convoqué à Rome pour le huit décembre prochain, avons, en cette qualité, annexé au mé-

moire la présente déclaration de vingt neuf habitants de Parthenay (département des 2 Sèvres, Vendée) conformément à la volonté formelle qu'ils ont exprimée. Lyon cinq novembre 1869.

(L.S.) Marius Duc. Jacques Berliet. (L.S.)

21 d.

Observationes criticae

Super duobus scriptis ad quæstionem dissidentium post concordatum Gallias spectantibus, quorum tituli sunt:

Canonicae et reverentissimae expositationes (1803).

Reverentissima commentatio etc. . . (1869).

1° Ad hanc quæstionem rite discutiendam faciendum est quod episcopi de quibus agitur non fuerunt vituperandi propter *expostulationes* ab ipsis ad summum pontificem directas. Verba Benedicti XIV et Pii VI in pagina 12 *Canon. et rev. expost.* id clare probant.

2° Procul dubio argumenta non levis momenti afferebant ipsidem episcopi in suis *expostulationibus*, sive intendatur quæstio in se (pag. 40, 53-55); sive respiciantur abusus ex parte Gubernii Galliarum grassantes (verbi gratia *art. organ.*); sive attendatur ad prohibitionem exigendi retractationem ab iis qui fuerunt intrusi (pag. 90-95); — ad nominationem episcoporum et parochorum intrusorum qui se retractare volebant (pag. 72-90, 98-104, 107 etc.)

3° Sed plurimae citationes a iure canonico, pontificio etc., non spectant ad quæstionem de qua agebatur. (Vid. p. 4, 5, 40, 56, 57, 58.) Sese referunt istae citationes ad casus in quibus summi pontificis auctoritas minime intervenerat. Sic exemplum Arsacii in *Reverentissima commentatione*, pag. 11. Non sic in concordato anni 1801.

4° Inamovibilitatem episcoporum late probant *expostulationes* (pag. 47, 48, 53-55). At non agebatur de hac quæstione in se. Agebatur de casu *summae necessitatis* in qua certe summus pontifex poterat, saltem *tanquam interpres iuris divini*, providere salutis totius Galliae quae iam a decem annis, schismate horrendissimo vexabatur.

Et vere comparatio *coniugii spiritualis* episcoporum cum *coniugio corporali* sponsorum (pag. 54, n. 2) non debet in omnibus urgeri, siquidem coniugii corporalis sponsorum nequit indissolubilitas etiam ex libero consensu labefactari.

5° Episcopi in suis *expostulationibus* (pag. 32, 34, 36) opponunt agendi rationem Pii VI cum agendi ratione Pii VII. At nihil probat ista oppositio, cum circumstantiae fuerint valde diversae. Iam ab annis decem, sicut prius dictum est, schisma Galliae vastabat, et si Pius VII occasionem sibi oblatam nactus non fuisset, forsan illud schisma etiam nunc Galliam opprimeret.

6° *Expostulationes* semper supponunt (p. 10-12, 15, 16) Pium VII *poena mulctare* veteres episcopos dioeceseon. Sed minime agitur de poena inflictâ. Immo Pius VII (litt. *Tam multa* 15 aug. 1801) eos paterne obtestatur ut cessionem faciant sedium suarum, et agit ex *auctoritate apostolica* tantummodo in casu necessitatis extremae (*Expostulat.* p. 8).

7° Innuunt *expostulationum auctores* (p. 58, 106, 108) episcopos a Pio VII institutos esse quasi intrusos, sed id minime affirmant.

Et certe constabat eos, saltem ut *delegatos a summo pontifice*, validam exercere iurisdictionem. Ipsi *expostulationum auctores* summam successoris b. Petri auctoritatem in tota ecclesia profitentur.

8° *Epistolae* quorundam episcoporum hisce *expostulationibus* posteriores eo usque devenerunt, ut

A haberent quasi intrusos eos qui iurisdictionem a summo pontifice receperant. (*Reverentissima commentatio*, p. 11, 12, 19, 21, 23.) Hic est error fundamentalis dissidentium.

Porro, intrusi esse non possunt ii quibus summus pontifex confert iurisdictionem. Concesso etiam quod veteribus episcopis iurisdictione mansisset integra (et hoc valde dubium est ex verbis Pii VII, litt. *Tam multa*), instituti a Pio VII episcopi ad minus erant *delegati* s. sedis.

Obicitur revera illos, aut saltem quosdam ex ipsis fuisse notorie schismaticos, et perseverantes in suo schismate, ideoque nullam fuisse *pro eis* iurisdictionis collationem. At 1° clausula absolutiois quae ordinarie in litteris pontificiis adiungitur, validat collationem. (*Homo apost. s. Lig. tr.* 19, n. 19, not. 5); 2° licet nulla in se esset collatio, *adest titulus coloratus qui cum errore communi sufficit* (*Homo apost. tr.* 16, n. 90).

9° Plurimae citationes allatae in *expostulationibus* sufficerent ad tollendum schisma - Praesertim verba s. Hieron. p. 5; s. Aug. p. 64 et 98; s. Cypriani p. 98.

10° Ipse D. de Thémis nunc diceret *dissidentibus* obtemperandi obligationem, siquidem ad auctoritatem summi pontificis et episcoporum orthodoxorum mundi catholici in suis ultimis litteris totum Galliae ecclesiae negotium transtulit. (*Reverentissima commentatio*, p. 26.)

11° Supponendo etiam quod veteres episcopi suam servaverint iurisdictionem, episcopi de novo a summo pontifice instituti, *post eorum mortem*, omnia generis iurisdictionem habebant. Qui ergo recusabant auctoritatem et iurisdictionem agnoscere eorum qui *vetus suum schisma* non retractaverant (non obstante titulo, saltem colorato) nullam rationem habebant reiiciendi eos qui fuerunt instituti *post veterum schismaticorum mortem*.

12° Et sane in concilio Vaticano clare perspiciuntur episcopos totius ecclesiae cum episcopis Galliae communicare, et plenam esse communionem episcoporum Galliae cum summo pontifice et tota ecclesia catholica.

Unde cum error *dissidentium* nulla tergiversatione dissimulari possit, sperandum est quod quaedam benevola verba a sacro concilio Vaticano prolata reducent illos ad unitatem catholicam.

Romae die 19 februarii 1870.

† Carolus, ep. Lucionensis.

(L. † S.)

21 e.

Cardinalis Donnet ad summum pontificem - epistola de eodem argumento.

Rome: Quirinal, le 9 juillet 1870.

Très Saint Père,

Dans les *Emendations* relatives au chapitre troisième sur la constitution de l'Église¹, nous lisons, à la page 34: „Non fiat dogmatica declaratio de parva ecclesia; sed per reverentissimum concilium Vaticani secretarium ad hos misere devios rescribatur: clare perspici, in hoc concilio Vaticano, episcopos totius ecclesiae communicare cum Galliae et Belgii episcopis; et sic plenam esse communionem episcoporum Galliae et Belgii cum summo pontifice et tota ecclesia catholica: ipsos extra salutis viam versuros esse, quamdiu suis episcopis non obediunt“.

Ainsi, d'après ce texte, on semble croire qu'un

¹ Cf. supra, t. LII, ante congregationem LXXXIII, die 5 Iulii habitam.

simple avertissement donné par le secrétaire du concile du Vatican, suffirait aux infortunés qui, après avoir d'abord souffert persécution pour leur foi, vivent aujourd'hui complètement séparés de la véritable Église. Je n'hésite pas à déclarer, en toute connaissance de cause, à Votre Sainteté, qu'il faut faire d'avantage pour eux. Si l'on ne juge pas un décret nécessaire, je viens conjurer Votre Sainteté de leur adresser, à l'occasion du concile, un bref spécial, qui produira sur eux une vive impression.

Nos vénérables collègues de la Belgique tous présents à Rome ont fait connaître l'état de leurs diocèses à cet égard; je ne parlerai donc que de la France, de concert avec nosseigneurs de Poitiers et de Luçon, suffragants de Bordeaux. Personne n'a oublié la sainte tristesse dont a été empreint le discours de monseigneur de Luçon dans une des dernières congrégations générales.

Mgr Pallu-du-Parc, évêque de Blois, se serait uni à leurs réclamations; absent depuis plus d'un mois de nos séances pour cause de maladie, je vais le suppléer, en disant ce que j'ai vu dans l'une des villes les plus importantes de son diocèse.

Appelé, en 1824, par Mgr de Sausin, à donner des missions à Blois, Romorantin et Vendôme, je trouvais cette dernière ville presque toute entière entre les mains des prêtres de la *Petite-Eglise*. Leur chef, ancien curé, de la principale paroisse, avait lutté avec courage contre le conventionnel Grégoire, intrus de Loir-et-Cher. Jusqu'au concordat de 1802, il avait, ainsi que ses confrères, exercé le saint ministère en vertu des pouvoirs conférés par Mgr de Thémines, encore réfugié en Angleterre. Le diocèse de Blois, supprimé en 1802, fut réuni à celui d'Orléans. Par cette mesure, Mgr de Thémines ayant perdu sa juridiction, Grégoire resta maître du terrain. L'horreur qu'inspirait cet ex-régicide semblait une raison suffisante aux fidèles pour fuir les églises tombées entre les mains des constitutionnels.

La ville se trouvait donc dans un état déplorable, lorsqu'en 1823 Mgr de Sausin y fit sa première visite pastorale. Les missionnaires de Saint Martin de Tours, dont faisaient partie, avec moi, messieurs de Villecourt (devenu cardinal), Duffrè (mort évêque de Nevers), Nogret (évêque aujourd'hui de Saint-Claude), et Suchet grand-vicaire d'Alger, n'eurent d'abord que fort peu d'auditeurs à la Tripiété et à la Madeleine de Vendôme. Les nombreux adeptes de la *Petite-Eglise* restaient dans leurs oratoires; et les *Libres-Penseurs* de l'époque, imbus des préjugés dont les missions étaient l'objet, ne daignaient pas venir nous entendre.

Je fus député par l'évêque auprès du nonce de Pie VII à Paris, Mgr Macchi, pour obtenir un rescrit ou un bref, qui fit connaître la pensée du pape régnant. On ne crut pas à la nécessité de cette mesure, et les prêtres Toinier et Pagnet, premières créatures de Mgr de Thémines, continuèrent à envoyer au prélat des séminaristes qui revenaient d'Angleterre avec les ordres sacrés.

Daignez donc, très-saint Père, avoir pitié de ces infortunés, dignes à tant d'égards de votre intérêt. Un bref lu dans les églises des arrondissements de Bressuire, Fontenay-le-Comte, Napoléon-Vendée, et Vendôme, aurait d'heureux résultats. Quelques mots d'un secrétaire du concile ne feraient pas la moindre impression.

En implorant votre bénédiction apostolique je suis, très-saint Père, de Votre Sainteté

le très-humble serviteur et très-dévoilé fils

† Ferdinand cardinal Donnet,
arch. de Bordeaux.

22.

Propositiones sex ad varia rerum genera spectantes ab episcopo Halicarnassensi oblatæ.

De Romano pontifice.

Placeat eminentissimis et reverendissimis patribus concilii Vaticani declarare quæ sequuntur:

1. Civile imperium, quo pastor apostolicus Romæ potitur, ita ut nulli principi humano subiaceat, ad liberam ecclesie catholice administrationem indispensabile est, et omnibus iuribus fultum; unde huius imperii læsio, direptio aut immutatio sine sacrilegio et latrocinio fieri nequit, et reum a communione ecclesie excludit.

2. Reges christiani, non minus quam eorum subditi christiani, capiti ecclesie subduntur et obedientiam debent in omnibus rebus conscientiam moralem ipsorum cernentibus, ergo etiam in exercitio suæ potestatis.

Romæ die 8 ianuarii 1870.

† Nicolaus, ep. Halicarnassensis.

b.

De potestate ecclesiastica.

Placeat Vaticano concilio oecumenico declarare quæ sequuntur:

1. Ecclesia, ut societas perfecta a Christo Domino instituta, gubernium habet a potestate civili distinctum et independens, nec ab ista privari potest sua legitima facultate existendi, agendi, leges ferendi, bonaque temporalia pro supernis finibus suis acquirendi, possidendi et gerendi. Ecclesiam autem possessionibus suis vi spoliare sacrilegium est et latrocinium, ordinisque socialis eversio, atque maledictionem divinam attrahit sive guberniis sive privatis id committentibus.

2. Potestas ecclesiastica fidelium conscientiam etiam circa rerum temporalium usum obstringere, et legum suarum violatores poenis etiam temporalibus coercere potest, absque delegatione, permissione aut consensu potestatis civilis.

3. Ecclesia iure divino talem clericorum a foro civili immunitatem sibi vindicat, qualis ad munus ecclesiasticorum exercitium requiritur, præcipuis libertatem a servitio militari.

Romæ die 8 ianuarii 1870.

† Nicolaus, ep. Halicarnassensis.

c.

De potestate seculari.

Placeat concilio Vaticano declarare quæ sequuntur:

1. Potestas secularis originem a Deo habet, licet indirecte; ita ut etiam a populo electi reges iure divino regnent.

2. Leges civiles legi naturali, divinae et ecclesiasticæ non contradicant, sed conformentur; secus invalidæ sunt nec conscientiam obligant.

3. Potestas secularis potestati ecclesiasticæ eiusque institutis et legibus protectionem et subsidium debet.

4. Potestas secularis non sine causa gladium portat, ideoque ius et officium eius est, bonos tueri, malos reprimere et punire.

5. Poenam capitalem in certa crimina graviora, præsertim homicidium, statuendi potestas secularis ius habet idque divinum; cuius exercitium legale et moderatum ad bonum commune societatis requiritur, et ipsorum reorum salutem generaliter concludit.

Romæ die 9 ianuarii 1870.

† Nicolaus, ep. Halicarnassensis.

De instructione iuventutis.

Placeat concilio Vaticano declarare quae sequuntur:

Christianam iuventutem educare ac instruere ecclesiastici magisterii est; unde scholas christianorum erigere, dirigere et inspicere, magistros deligere, approbare, usque invigilare; libros scholasticos examinare, approbare, transcribere, ad episcopale officium et sacerdotale ministerium pertinet, a quo solo familia christiana in educandis et instituendis liberis dependet et regitur.

Romae die 10 ianuarii 1870.

† Nicolaus, ep. Halicarnassensis.

De sic dictis libertatibus.

Placeat oecumenico concilio Vaticano sequentia declarare:

Libertas conscientiae et cultus, atque ius publicae manifestationis cogitationum aut opinionum non habent locum nec valent contra ecclesiae magisterium, quod conscientiam obligat, cultum sincerum Dei determinat, et omnes manifestationes spirituum diiudicat.

Romae die 11 ianuarii 1870.

† Nicolaus, ep. Halicarnassensis.

De beneficentia christiana.

Placeat concilio oecumenico Vaticano declarare quae sequuntur:

Quum publica beneficentia, quae in fide fundatur et ex charitate manat, ab ecclesia inventa et exulta sit, cura pauperum et miserabilium res sacra et ecclesiae propria est, nec sine summa iniuria et nonnisi in humani generis detrimentum ecclesia impeditur, quominus hanc curam libere agat, pia instituta olim manibus eius commissa conservet et administret, atque nova fundet.

Romae die 11 ianuarii 1870.

† Nicolaus, ep. Halicarnassensis.

23.

Postulatio a XXXV vicariis apostolicis exhibita pro promovenda pia sodalitate Sanctae Infantiae¹⁾.

Beatissime Pater,

Nos infrascripti missionum apud infideles vicarii apostolici sanctitati vestrae humillime exponimus quod sodalitas Sanctae Infantiae, quae per fidelium infantium eleemosynas et preces, infidelium infantium salutem non solum animae sed et corporis procurare satagit, multa missionibus nostris, his praesertim proxime elapsis calamitatum temporibus, suppeditaverit subsidia, quibus non tantum innumeris infantes, sed et adultos non paucos Deo lucrifacere potuimus. charitatis enim spectaculum praedicationi vim addit et validissimum est apud infideles christianae veritatis argumentum.

Porro triplici praesertim modo hoc salutis opus in missionibus exercemus: - Primo per *circulatores*, ut dicimus, *baptizatores* qui vicis et oppida perlustrantes medicamenta aegrotantibus infidelium infantibus gratis elargiuntur, et quos forte moribundos deprehendunt in suis parentibus baptizant; - Secundo in civitatibus per *pharmacias* quorum medici christiani remedia aegrotantibus infantibus pariter tribuunt et occurrentes moribundos baptizant; - Tertio

¹⁾ A concilii secretario ad secretarium deputationis missa die 8 martii 1870. Acta, num. 177.

tandem per *orphantrophis* et *scholas* in quibus infantes infidelium derelicti colliguntur aut etiam pretio emuntur, et christiana doctrina imbuti optimas populo Christi familiae superaddunt.

Luceat, beatissime Pater, sanctitati vestrae exponere quod a quindecim nuper elapsis annis baptizati fuerint, opitulante Sanctae Infantiae sodalitate, moribundi, infidelium infantes 3,855,570, qui aeterna potiti gloria Deum pro suorum salute exorant; in orphanotrophis vero educati plus quam centum millia quorum superstitis populi christiani numerum augeant et in dies augent. Ex recentiori vero sodalitati computo constat huiusmodi moribundos infantes annuatim baptizari 380,700, et in orphanotrophis educari 45,277.

Porro hi salutis fructus licet uberrimi possent, multiplicatis subalitiis, in Dei gloriam et animarum salutem multiplicari, innumeri enim iacent infidelium infantes qui quotidie a nobis panem vitae petunt, et non sufficiunt qui tot egentibus fruantur. Suppliciter igitur deprecamur ut sanctitas vestra piam hanc Sanctae Infantiae sodalitem dignetur benedicere et venerabilibus fratribus nostris sacro sancti concilii Vaticani patribus commendare, qua tenus illorum ope et patrocinio tam frugifera sodalitas ubique constitutatur et diffundatur, ut auctis christianorum puerorum eleemosynis maiorem in dies parvulorum infidelium numerum et sacro baptismate abluere et per christianam educationem gregi Christi addebe valeamus.

Interim ad pedes sanctitatis vestrae provoluti apostolicam benedictionem pro omnibus dictae sodalitati moderatoribus, sodalibus et benefactoribus necnon pro nobis et populo curae nostrae creditis humillime exposcimus.

Sanctitatis vestrae obedientissimi et amantissimi filii.

Romae die 13 februarii 1870

- + Emmanuel Verrolles ep. Columbicensis vic. apost. Mandchuriae etc.
- + E. J. C. Desfilèches ep. Sinitensis vic. apost. Sutchuen Orientalis.
- + Lud. Gab. Delaplace, ep. Adrianopolitanus vic. apost. Pekinensis.
- + Ioannes Th. Pinchon ep. Polemoniensis vic. apost. Sutchuen Occidentalis in Sini.
- + Louis Faurie ep. Apolloniensis vic. apost. Kouy-Teheou.
- + Fr. Eustachius Zanoh ep. Eleutheropolis vic. apost. Hou-pe.
- + Edmundus Franciscus Giniery, ep. Danabensis, vic. apost. Tehe-Kiang.
- + Fr. Amatus Pagnucci coadjutor Xensi ep. Agathonicensis.
- + D. Ives M. Croc, évêque de Laranda, coadjuteur du Tongking meridional.
- + Bernard Petitjean évêque de Myriophyte, vic. apost. apostolique du Japon.
- + P. J. M. J. Pichon ep. Helenopolitanus vic. apost. Sutchuen Meridionalis.
- + C. M. Dépommier, évêque, vic. apost. apostolique de Coimbatour.
- + Franciscus Laouenan ep. Flaviopolitanus vic. apost. Pudicheriensis.
- + Adrianus Languillat S. I. ep. Sergiopolitanus vic. apost. Nankinensis in Sini.
- + Walter Steins S. I. aep. Bostrensis vic. apost. Calcuttensis.
- + Eduardus Dubar S. I. ep. Canathensis, vic. apost. Teheli Meridio-Orientalis.
- + Alexius Canos S. I. ep. Tamassensis, vic. apost. Madurensis.

- † Leo Meurin S. I. ep. Acalonensis, vic. apost. Bombayensis.
 † Stephanus Charbonneau ep. Iassensis vic. apost. Mayssurii.
 † A. A. Dupond; ep. Azotensis vic. apost. Siamensis.
 † P. Bigandet, ep. Ramathensis, vic. apost. Birmaniae.
 † Fr. Hilarius Alcazar ep. Paphensis vic. apost. Tunquini Orientalis.
 † P. Dufal évêque de Dajoon, vicaire apostolique du Bengale Oriental.
 † Joannes Maria Tissot ep. Milevii et vic. apost. Vizagapatami.
 † Ios. Hyac. Sohier ep. Gadarensis, vic. apost. Cocinaciae septentrionalis.
 † Fr. Maria-Ephrem, Carm. Excal. ep. Nemesinus, vic. apost. Quilonensis.
 † Christophorus Bonjean O. M. I. ep. Medensis, vic. apost. Jaffnae (Ceylan).
 † Fr. Eligius Così ep. Prienensis, coadiutor Scianton.
 † Fr. Paulus Tosi ep. Rhodiopolitanus, vic. apost. Patnensis.
 † M. I. Franciscus Allard ep. Samariensis O. M. I. and vic. apost. a Natali.
 † L. J. D. Herbomez ep. Milétopolitanus O. M. I. vic. apost. Columbiae Britannicae.
 † Ludovicus Elloy ep. Tipasitanus S. M. coadiutor vic. apost. Oceaniae Centralis.
 † Aloysius Kobès, ep. Methonensis, vic. apost. Senegambiae.
 † Fr. Thomas Maria Gentili ep. Dionysiensis.

24.

Observationes archiepiscopi Berytensis ritus maronitici de iis quae pro animarum utilitate corrigenda videntur in Syria.

OBSERVATIONES

considerationis dignae, et quae corrigi debent in Syria pro bona animarum salute¹.

I. Protestantismus chatholicae religionis inimicus accerrimus iam a 30 abhinc annis incoepit apparere in Syria et omnes posuit vires ad diffundenda suae doctrinae venena diversis modis: cito scholas erexit ad instructionem puerorum et puellarum, et libros multiplices distribuit: scilicet libros a Scripturae corruptos et alios ex professo contractantes illorum errores gratis ad propagandam suam doctrinam. Isti vero libri attulerunt damnus spirituale, quia inveniuntur apud plurimos et multiplicibus in specie, ita ut prohibitio illorum ab ordinariis haud potuit aum fructum habere, praesertim quia desunt libri chatholici qui occupent vicem istis libris. Credo unicum remedium huius morbi curam facere ut tradentur tips libri verae religionis principia continentes, et illos gratis distribuere. Verumtamen etiamsi usquedum pauci illos sunt sequi preter mercedem, nihilominus effusio illorum librorum grave damnus attulit.

II. Alterum malum animas indirecte inficiens est illud quod provenit a juvenibus qui studio linguarum Europae et praesertim Galliae incumbunt in collegiis RR. PP. missionis Anturiae et Gasirensis RR. PP. Iesuitarum. Iuvenes isti collegium ingrediuntur aetate 12 aut 14 annorum et egrediuntur aetate 16 vel 18 annorum, et quamvis iuvenes isti, in sua prima aetate inveniuntur in collegio, et ibi rectores et magistri omnem impendant curam ad illos rite

¹ Hanc propositionem, quae in nonnullis non minus contra rerum veritatem quam contra sermonis puritatem peccat, intactam exhibeo prout in ipso autographo laeet; quod a ceteris editoribus haudquaquam factum fuerat. Optimum sane est ut istiusmodi monumenta uti ab auctoribus scripta sunt, ita in vulgus prodeant.

instituendos in religiosis principiis et doctrina christiana et in omnibus pietatis exercitiis et frequentatione ss. sacramentorum; attamen a primo illorum decessu e collegio statim notabilis mutatio in vitam ducendi modo appareret ut non possint plus conversari nisi cum illis, qui callunt linguam gallicam, et inde totaliter se dant ad conversationes francorum qui Berito inveniuntur: et cum isti sint expoliati omnibus religionis sensibus et plures illorum veri inimici religionis, illos iuvenes corrumpunt scandalo, et in distribuendo illis libros pestiferos, Arriligosos et immorales, et in derisionem mittentes veluti ephemerides omnia pia clericorum opera, et isti iuvenes facillime corrupti, multoties superant illorum magistrorum in malitia, sicuti de facto evenit. Ne ququam putet hoc dictum sit latiori modo, sed rigorosum verum dictum fuit, et omnes alumni horum collegiorum sunt huiusmodi et ad maximum inter centum enumerari posse eorum, qui vere permanent conficientes opera bona vitae religiosae digna, et reliqui vero non solum corrupti, sed etiam multos simplices corrumpunt qui eis sunt addicti.

At videamus nunc quanam differentia sit inter istos alumnos et inter alumnos protestantium: primi enim usque a decessu de collegio totaliter se declarant contra illorum magistrorum, et contra ipsos suos correligionarios; at secundi e contrario patrocinantur sua magistris et illorum dogmatis, et omnes suas vires ponunt ad alios adducendum ad errorem.

Credo vero istud discrimen provenire eo quod protestantes in docendo non tantum se incumbunt ad linguam docendam, quantum ad imbuenda principia religiosa: deinde illorum alumni non egrediuntur e collegio ante aetatem 21 et illorum magistri non dimitunt illos invigilare et frequentare et illis procurare officia, et etiam in illorum collegia non attendunt ad multitudinem alumnorum propter temporale lucrum, sicuti faciunt missionarii chatholici, quia gratis docent omnes; et ideo ad ista damna tollenda, credo potius conveniri ut conculcetur specialis instructio in fidei rudimentis multo magis quam in linguarum instructione.

Secundo debet commendari istis collegiis quod non admittentur in ipsis iuvenes nisi aetate 16 et non egredientur e collegio ante 21 annum aetatis suae.

Deinde totaliter excludere debent mixturam haereticorum et infidelium cum alumnis chatholicis.

Deinde multiplex alumnorum numerus debet redigi ad pauciores, et ideo quidquid superest ex elemosinis societatis Scholarum Orientalium occupari debet in libris imprimendis et gratis distribuendis.

Cum vero pleraque ista damna proveniunt a Societatibus Europae; ideo etiam zelatores chatholici Europae debent fortiter pugnare vires infernales mediis efficacioribus. Oriens enim vix potest resistere vi indigena.

III. Tertia consideratio spectat missionariis. Certum est finem missionum consistere in auxilio prebendo Ordinariis Dioecesium et ministris indigenis ad salutem animarum fidelium assequendam, et in incumbendo ad conversionem haereticorum et infidelium ad ecclesiam chatholicam. At videndum nobis remanet de facto, utrum ratio missionariorum procedendi congruet fini missionis, aut non.

Certe si constituatur verum iudicium, invenitur differentia vel maxima, quoniam opera omnia Iesuitarum unicum habent scopum, evellendi scilicet legitimam superiorum ecclesiasticorum auctoritatem, necnon et ipsum parvorum, et suadendi populum ut derelinquat suos legitimos superiores; et praesertim

¹ lege facto.

hoc exoptant a magnatibus et ditioribus populi, sicuti de facto evenit in ipsa urbe Beriti.

Etenim apprimè sibi domum et ecclesiam instituerunt in medio domorum catholicorum, ut commodius possint illorum ecclesiam frequentare; deinde scholas aperuerunt, in primis incoeperunt docere in illas iuvenes gratis, ut possint habere rationem iuvenes ad relinquendas scholas indigenas; et hoc modo habuerunt rationem non solum ad se trahendum iuvenes, sed et matres illorum, quibus autem frequenter distribuunt imagines, numismata et cruces et coroncinas, et ita istae mulieres, maiori cum desiderio, frequentant illorum ecclesias, et secum autem trahunt viros suos, et filios et filias et alios etiam sibi notos.

II. Inconsulta ordinarii auctoritate Sodalitates instituunt pro viris et mulieribus sub diversis titulis, et ad istas sodalitates invitant praesertim magnates populi et ditiores nationis, et ita, relicta sodalitate propriae nationis sese iruunt apud missionarios ditios; et cum Maronitarum ritus in plurimis coheret Latino, ideo omnes qui illos frequentant in spiritualibus sunt Maronitae; et ad magis illos ad se trahendos eo pervenerunt, ut exercebant in illorum ecclesiam linguam arabicam et ipsa cantica orientalia et hoc praecipue in benedictione s. sacramenti et in aliis benedictionibus, et processionibus, et cantici omnes in sodalitatibus sunt in lingua arabica populari, et faciunt etiam benedictionem palmarum et populo distribuunt illas, et plura alia, his similia faciunt contra iura Parrocorum.

III. Cum vellent praedicare in sua ecclesia, quasi semper determinant illam ipsam horam in qua in ecclesia parochiali habetur concio, et circumvadant per domos magnatum et ditiorum invitantes illos ad audiendam concionem apud illos, et concionem faciunt in lingua arabica quam non callent, ita ut excitent auditores ad derisionem, potius quam colligent fructus spirituales; sed et quod tristior est, plures iuvenes et puellae frequentant illorum ecclesiam, ut possint liberius secum invicem communicare, quia in illorum ecclesia non sunt separati per cancella, sicuti est in ecclesia nationali ubi mulieres habent locum separatum intra cancella.

IV. Cum in primis diebus quadragesimalibus incipiunt sacerdotes nationales exercitia spiritualia populo dare, ipsi etiam incipiunt in illorum ecclesia exercitia spiritualia publice facere, et ipsi patres Iesuitae percurrunt per domos ad invitandum populum exercitiis spiritualibus apud ipsos faciendis, et aperte denunciant quod quicumque non faciat exercitia spiritualia et communionem apud ipsos, certe amittit indulgentias ad hoc concessas; et ideo quamplurimi sese ducunt apud illos et praesertim feminae immoralem ducentes vitam; quae postquam egrediuntur ex exercitiis spiritualibus, incipiunt gravi cum scandalo aperte loqui de confessoribus earum utpote mitiores sunt et poenitentiam non nisi leviorum, vel nullam quandoque proponunt poenitentibus suis, et plerique absolutionem sacramentalem concedunt sine admonitionibus necessariis etc. etc.

Et istae pluries videntur frequentare confessiones. Veruntamen continuunt malum suum vivendi modum; e contrario foeminae timoratae conscientiae saepius evenit quod postquam confessae sint apud illos patres, iterum repetunt ipsam apud suos confessarios nacionales, persuasae quod confessarius Iesuita non bene intellexisset peccata sua, et ideo se abstinere a s. communionem antequam repetant confessionem.

V. Missionarii isti saepius nonnullos inducunt inexpertos iuvenes et puellas ad emittendum votum pro tempore determinato ex quo obligentur ad obedi-

dientiam hiis solummodo per quos vota facta sunt, et ita totaliter liberi evadunt ab obedientia suorum legitimorum superiorum.

VI. Inconsulta ordinario isti patres recipiunt in solo maronitarum ritu nonnullos haereticos conversos et turcas baptisatos sine examine verae vocationis; et ideo saepius accidit quod isti noviter conversi inducunt in plura mala, et recurrunt ad patres, qui statim illos mittunt ad partocos maronitas vel ad ordinarium, et totaliter illos derelinquunt, et ex his nonnulla scandala evenerunt, sicuti in proximior tempore evenit noviter.

Juvenis quidam schismaticus (Grecus frequentabat puellam maronitam in civitate Bairut, et venit adherere suae petitioni ut illam in matrimonio haberet. Iste se contulit apud parrocos maronitam petens se velle coniungi in matrimonio cum tali puella; at parrocos cum illum non cognovisset petiit ab illo litteras authenticas liberi sui status et religionis; quo audito, statim ille juvenis perrexit apud Iesuitas et accepit ab illis dimessorias authenticas, in quibus declaratur ipsum juvenem Grecum schismaticum esse, sed quatuor abhinc annis frequentabat ecclesiam Iesuitarum et ibi confiteatur, et non inveniri impedimentum ullum ad contrahendum matrimonium. Parrocos vero innotuit isto patrum testimonio nuptias benedixit, et post quatuor dies a consummatione matrimonii, iste juvenis reliquit sponsam suam et apud Grecos rediit, se excusans quod hoc fecisset dum erat ebrius cum contraxit matrimonium cum puella maronita a parroco maronitarum, declarans aperte se nolle plus cognoscere sponsam suam, et deinceps haec questio eo devenit, ut et ipsum Gubernium civile voluit causas legaliter tractare et in ultimo obligavit juvenem ad subsistentiam suae sponsae, et non ad cohabitationem cum ipsa, et nunc cum egressus fuit e carcere Greci schismatici declararunt nullitatem matrimonii et suaderunt juvenem illam ad secundas nuptias transire, et prima sua sponsa derelicta permansit.

Nonne hoc ad imprudentiam et inexperientiam Iesuitarum evenit?

VII. Iesuitae vocant ad se sacerdotes Maronitas ab extero dioecesis ad convivendum secum ipsos sine praevia facultate ordinarii, et isti sacerdotes evadunt subditi illorum ita ut ipsis concedunt facultatem confessiones audiendi et alia etiam spiritualia exercitia facere inconsulto ordinario, et isti etiam sicut Iesuitae percurrunt per domos fidelium sicuti faciunt illorum magistri Iesuitae, et exinde haud parvum exoritur scandalum; et in hoc agendi more, videtur minime posse conveniri fini missionis, quae instituta fuit ad levamen in laboribus parrocorum et episcoporum, et non ad arripendum iura illorum et iurisdictionem, quoniam grex ista ita suo libitu relicta, clausis auribus voci sui legitimi pastoris, sese immergit in pluribus extravagantiis, sicuti de facto videmus accessisse in urbe Beriti, quia magnates et ditiores ecclesiae, frequentantes propria nationali et parochiali ecclesia, frequentantes semper ecclesiam Iesuitarum, illorum legitimi superiores non possunt amplius cognoscere verum illorum statum in spiritualibus, nec possunt plus cognoscere utrum adimpleverint praeceptum paschale ac non, et quatenam remedia apponenda malis quae plerique exoriuntur a dereliquentibus proprias nationales ecclesias et se subtrahentibus ab auctoritate suorum superiorum, et ex hac disciplinari deturbatione sequuta sunt vel maxima detrimenta bonis ecclesiae et beneficiis clericorum; quoniam 20 abhinc annis maronitarum numerus accendebat Beriti ad tria 1000 et quotannis dabant

ecclesiae 3000 franchi et dabant beneficium suis sacerdotibus numero 6 in sustentationem 5000 franchi. Dum e contrario, numerus maronitarum Beriti ascendit ad 15000 et numerus sacerdotum 12, et nunc dant in beneficio ecclesiae 1000 franchi et in beneficio sacerdotum 1300 franchi; et his apparet clare, quanam notabilis differentia inveniatur et quanam quantitas illorum qui dereliquerunt frequentare ecclesiam nationalem. Ex hoc autem accidit quod non possum plus inveni sacerdotum qui serviunt Berito, qui (!) illis deficit beneficium necessarium ad vivendum, et ego ipse anno 1868 et 1869 fui obligatus subministrare sacerdotibus Beriti beneficium ad vivendum, et certe nisi hoc fecissem, omnes sacerdotes relinquerent Beritum: et certe si huic malo non mediatur et iura ecclesiastica non stabilientur, cito habebimus ruinam cleri nostri et ecclesiae etiam nationali quia non habet plus redditus sufficientes ad sui sustentationem, et iam ipsae decimae episcoporum quasi in oblivionem evadunt; et haec inconvenientia omnia, missionariorum exurgunt ab amore lucris temporalis, quibus non solum suffragia pecuniaria a societatibus Europae sufficiunt, et ipsa subsidia pecuniaria, quae accipiunt ab orientalibus ipsis et a iuvenibus scholarum, nec non quae cumulant ex sodalitatibus et aliis extraordinariis fontibus, sed et etiam volunt advocare populum ad ecclesiam illorum, ut aumones (!) omnes sibi congregentur, et ideo redditus nostrae ecclesiae et parochorum et sacerdotum nationalium redacti sunt quasi ad nihilum.

Haec omnia usque nunc dicta, sunt vera facta et oculis possunt perfacile videri, neque haec dicta sunt in odio missionariorum, qui bene cognoscunt benevolentiam meam erga ipsos, sicuti ipsi pluries hoc idipsum testantur: et revera nihil possumus dicere contra mores illorum et doctrinam et selum. Verumtamen deploramus illorum agendi modos, utpote totaliter contrarios iuribus ecclesiasticis disciplinariis, et fini missionum prescripto a S. Sede. Ideo deprecamus, aut nos derelinquamus iura nostra supra gregem nobis commissam missionariis, aut obligamur nostram gregem ubicumque inveniatur, quoniam nobis commissam est gregis custodia et non missionariis qui debent coadiuvare pastores et non avellere oves ab ex ovile: quia qui ab ovile discedit errans est.

Et istae lamentationes non sunt de nostra parte tantum, sed plurimi ordinarii ita expostulant, sicuti constat si ab ipsis quaeratur. Aliqui vero eorum cum non poterint haec missionariorum facta tolerare, ea in ephemeridibus coacti fuerint publicare.

Tobias Aun Maronita archiepiscopus Beritensis.
Die 12 martii 1870.

25.

Propositio abbatis Einsidlensis circa vota simplicia solemnibus praemittenda¹.

Expositio congregationis helveto-benedictinae circa decretum generale de receptione novitiorum ac professione votorum simplicium, a s. congregatione super statu regularium die 19 martii 1857 emissum, ad congregationem specialem pro recipiendis et expendendis patrum propositionibus deputatam.

Eminentissimi ac reverendissimi D. D. cardinales et reverendissimi patres!

Paterna cura et benevolentia, qua sanctitas sua, Pius PP. IX, inde ab initio religiosos ordines amplecti dignatus est, ipsam promovit, generali decreto,

¹ A secretario concilii ad secretarium Deputationis missa die 9 aprilis 1870. Acta, num. 268.

per s. congregationem super statu regularium die 19 martii 1857 edito, modum profitendi, ad illud usque tempus antiquis ordinibus religiosis usitatum, immutare ac statuere, ut deinceps in cunctis ordinibus religiosis, vota solemnia nuncupantibus, exacto novitiatu vota simplicia tantum emittantur, et deinceps post triennium ab emissionem votorum simplicium religiosi ad professionem votorum solemnium admittantur.

Congregatio helveto-benedictina nullo quidem momento saluberrimum laudati decreti finem ignoravit, illudque, qua decuit, filiali submissione suscepit. Verum eandem congregationem iam ab exordio haud latuit, quanta et quam singulares prorsus difficultates executioni illius decreti, saltem in Helvetiâ obstaturae forent. Quamobrem praeses eiusdem congregationis helveto-benedictinae litteris, iam 20 oct. 1857 ad s. congregationem super statu regularium datis, difficultates ac detrimenta novae legis pro monasteriis dictae congregationis helveto-benedictinae large fideliterque exposuit, earumque intuitu ad laudatam s. congregationem super statu regularium devotam petitionem direxit, ut monasteria congregationis helveto-benedictinae in consueto profitendi more persistere liceret, adeoque a nova lege observanda saltem quoad illos, qui ad s. ordines suscipiantur, dispensatio benigne concederetur.

Sacra vero congregatio super statu regularium sub die 30 novembris 1857 respondit, sanctitatem suam petitioni haud annuendum existimasse, eo quod lex de professione votorum simplicium omnes ordines regulares cuiusvis regionis respiciat, et decretum statutumque sit, nullam hac in re exceptionem admittere. Ut autem eiusdem legis executio facilius evadat, sanctitas sua congregationem helveto-benedictinam ab observantia decreti die 25 ianuarii 1848 a s. congregatione super statu regularium emissi — de scrutiniis videlicet agendis in admissione postulantium ad habitum, novitiatum et professionem — exemptam declaravit ac insuper benigne indulgit, ut professi votorum simplicium eiusdem congregationis helveto-benedictinae omnibus privilegiis, gratis et indultis gaudeant, quibus professi votorum solemnium legitime fruuntur, ac tandem ad triennium concessit, ut professi votorum simplicium ad instar professorum votorum solemnium prima tonsura insigniri, atque ad singulos etiam sacros et presbyteratus ordines, servatis de iure servandis promoveri possint, ea tamen lege, ut, si ab ordine dimittantur, a celebratione s. missae sacrificii suspensi remaneant, donec de congruo patrimonio ad praescriptum ss. canonum provideatur.

Verum benigna hac concessione difficultates novae legis nullatenus remotae sunt; insuper experientia, quam per decennium nobis facere obtigit, novam de emissionem votorum simplicium legem religioso ordini nostro in detrimentum potiusquam in salutem cedere ostendit. Quare congregatio helveto-benedictina oblata occasione, qua in ss. concilio Vaticano de reformatione quoque regularium sermo erit, denuo difficultates novae profitendi legis pro monasteriis eiusdem congregationis omni qua decet reverentiam et submissionem exponendas simulque modum agendi in suscipiendis erudiendisque religionis candidatis proponendum censuit, quo illae difficultates, ut ipsa sperat, praecaveantur, quin tamen intentio illa paterna, qua ss. pater ad legem novam condendam inductus est, effectu suo salutari frustraretur.

Quod igitur difficultates, nec non detrimenta attinet, quae ex nova profitendi lege monasteriis O. S. B. in Helvetia et, prout compertum habetur, fere ubique in Germania imminet, his praesentibus

ea tantum exponuntur, quae praecipue commemoranda esse videbantur.

Iam primo non parvam difficultatem executionis novae legis ingerit in relatione ad rempublicam civilem. Haec enim vota simplicia non ubique ut talia considerat, quibus videntes monasterio cuidam incorporantur, in Helvetia vero, ubi de receptione alienigenarum in ordinem agitur, praeter certam pecuniae summam, dimissio quoque a patrio gubernio exigitur. Quibus rerum adiunctis itaque facile fieri potest, idque non sine magno detrimento respectu monasterii, ut religiosi, si exacto novitiatu non statim ad professionem solemnem admittantur, officiis civilibus atque imprimis militaribus suae patriae obstricti remaneant, vel ubi iuri civitatis patriae in regione renuntiaverint, et postmodum ante professionem votorum solemnium dimittantur, illo iure hinc illincque privati existant. Non mirum igitur, si talibus rerum eventibus plures a capessenda religione deterreantur, idque eo magis, cum iam de cetero leges civiles et publicas in Helvetia et alibi ordinibus religiosi nullatenus favere constat.

Nova nec minor difficultas exurgit quoad illos religionis candidatos, qui ad sacros ordines suscipiuntur. Sine speciali enim indulto a sedis eiusmodi religiosos, nondum solemniter professos, etiamsi a theologiae curriculum iam absolverint, ad a. ordines promovere non licet; si vero ex speciali concessione a. sedis ordinibus a. initiantur et tamen postmodum ante solemnem professionem a religione dimittuntur, ipsi, uti monitum est, tamdiu ab exercitio ordinum suspensi remanent, donec de congruo patrimonio ad praescriptum ss. canonum providentur.

Facile perspicitur, quae et quanta inde incommoda et detrimenta in monasteria non minus ac in ipsos professos redundare necesse sit, idque eo magis, cum insuper reverendissimi ordinarii aperta ex ratione haud pronos se ostendunt, eiusmodi religiosos ordinandi, et vix sperandum est, eosdem proniores fieri, tales a religione dimissos recipiendi. Quid mirum igitur, si pariter multi eiusmodi infauftis auspiciis deterriti ab ingressu in religionem arceantur?

Accedit denique tertia et quidem bucuque expositis multo gravior ratio, qua revera comprobatur, per novam profitendi legem salutarem finem, ad quem illam a. pontifice latam cognoscimus, persequendum potius, quam obtineri. Teste enim experientia professio votorum solemnium, introducta lege de professione votorum simplicium, multum illius saluberrimae efficaciae et vis perdidit, quam prius in animum et voluntatem videntium edere consueverat. Eadem experientia tristia iam praebuit exempla, levioris animi candidatos, licet de valore ac indole votorum simplicium rite monitis, talia vota fallaci quadam mentis reservatione emittere, occulta videlicet spe fretos, fore, ut ante exactum triennium a professione votorum simplicium ipsis resilire contingat. Eiusmodi sine dubio iam durante novitiatu recessissent, si illo exacto professio votorum solemnium mittenda fuisset; fallaci autem spe ducti, bonam voluntatem simulant, vota simplicia emittunt, ut ad tempus sumptibus monasterii nutrantur ac educantur¹.

Experientia denique ac traditio, nondum lata

¹ Ad hunc locum ea quae sequuntur animadvertat cardinalis Patris ad marginem exemplaris sibi oblata: „Si tali spirita levitatis ducuntur novitii ut hic exponitur, melius est ut non emittant professionem solemnem. Ratio ergo hic adducta pro reformatione decreti probat eius necessitatem, ne in monasteriis de quibus agitur professionem votorum solemnium emittant illi qui non habent vocationem.“

nova lege de professione votorum simplicium, edocti sumus, eos, qui tempore novitiatus rite probati et bene dispositi ad votorum professionem pervenerant, postmodum de vocatione sua raro dubitasse; ubi vero id acciderat, plerumque non primo decennio a votorum remissione, sed postmodum evenisse. Itaque ubi durante novitiatu rite et severe ad normam a. regulae ac constitutionum probantur ac informantur spiritus, prosperum in futurum successum sperare licet, etsi professio solemnem novitiatum sine mora sequatur; ubi e contra novitiis tempore novitiatus debita cura et monastica disciplina defuerit, vix sperandum est, ut defectus eiusmodi triennio subsequente suppleantur.

Quae cum ita sint, procedendi modus cum ordinis candidatis inquirendus ac statuendus esse videtur, quo illos ante ab durante eorum novitiatu rite probari et informari contingat. Eiusmodi vero procedendi modum, quo id sperare licet et quo insuper difficultates, legi de professione votorum simplicium obstantes, remouentur, quin saluberrimae legis illius finis evanescat, in hoc positum esse existimamus:

1. ut nemo ante impletum annum aetatis duodevicesimum ad novitiatum admittatur;
2. ut postulantes ante novitiatum saltem biennium aut in collegio monasterii, cui incorporari cupiunt, vel ordinis ad quem monasterium pertinet, aut in seminario quodam episcopali commorati ac probati fuerint;
3. ut durante novitiatu, interceptis literarum ac scientiarum profanarum studiis, novitii arte ascetica, disciplina monastica, notitia a. regulae ac ordinis constitutionum, ordinis quoque historia imbuantur, atque generatim iis religionis exercitiis occupentur, quibus ad pietatem secundum spiritum ordinis informantur.

4. ut ita probati ac informati, si ipsi serio petant, atque monasterii conventus de more a. regulae petentibus annuendum iudicaverit, expleto anno integro novitiatus et impleto anno aetatis undevicesimo, ad solemnem votorum professionem secundum regulam ac statuta ordinis admittantur.

Tali procedendi ratione in ordinem suscipiendis occasio praebet et ea, quae ipsis in religione manebunt, rite et mature probandi, ordinis vero ac religiosarum domuum praepositis, imprimis novitiorum magistris sat morae suppeditatur, de indole ac vocatione suscipiendorum firmiter iudicandi. Insuper eodem procedendi modo difficultates sponte sua remouentur, quae novae legi profitendi fere ubique opponuntur.

Quapropter congregatio helveto-benedictina instantissime precatur, ut memorata lex de professione votorum simplicium saltem quoad illos, qui ad a. ordines suscipiuntur, ad tenorem expositae propositionis modificetur; quod si fiat, dicta congregatio firma persuasione ac fiducia animatur, eiusmodi dispositionem et sibi et universo S. P. Benedicti ordini in profectum et salutem cessuram esse.

Quibus expositis summae, ut par est, venerationis et obsequii sensibus me profiteor

Datum Romae in monasterio a. Callisti
die 31 martii 1870.

humillimum et observantissimum servum.

Henricum m. p.

Abbatem monasterii Einsidlenensis, et praesidem congregationis helveto-benedictinae.

Eminentissimis ac reverendissimis dominis cardinalibus et reverendissimis patribus pro recipiendis et expendendis patrum propositionibus deputatis.

26.

Postulatum ut officium societas
Der Gesellen-Verein a concilio Vaticano
laudetur atque commendetur¹.

Inter varias pias societates, quae aeo moderno exortae florent, officium societas *Der Gesellen-Verein*, quam Elberfeldiae in archidiecesi Coloniensi anno 1846 erectam Adolphus Kölping piae memoriae, antea ipse opifex et deinde ad sacerdotium promotus, maxima caritate, prudentia et solertia, excoluit atque propagavit, singularem ecclesiae pastorum benevolentiam sibi vindicavit et revera meretur. Nam gravissimis in periculis, quibus praesenti tempore iuniores opifices, sublati iam omnibus fere auxiliis et tutelis, quae cum praesentis officium ordinibus erant coniunctae, sibique terrarum circumdantur non tantum ex parte mundi perversi in genere, sed praesertim per illas falsissimas perniciosasque doctrinas, quae socialismi nomine per omnes fere Europae partes tamquam novum terrenae beatitudinis evangelium operariis et officibus praedicantur et zelosissime propagantur, ista societas officium maximae necessitati et miseriae opportunam medelam paravit. In ea enim iuvenes opifices, qui hodie plerumque non prout priori tempore consuetum erat, in domo et familia eius, in cuius officina operantur, degunt, sed in aliis domibus vel cauponis habitare coguntur, paternam quasi domum inveniunt in terra aliena et in eisdem praeside sacerdote amicum paternum et consolatorem. In eadem societate, quae tessera sibi elegit vocem „Ora et labora“ inveniunt scholam virtutis, religiosae institutionis atque omnigenae eruditionis, qua indiget opifex. In eadem post diei laborem confratrum sodalium laeto commercio et recreatione fruuntur gratissima remota ab omnibus, C quae fidei orthodoxae et bonis moribus sunt contraria.

Sub patrocinio collocata s. Iosephi, officio illius sanctissimi, in cuius domo et officina Deus homo factus Ipse habitare et tamquam opifex operari dignatus est, haec societas celerrime non solum per totam archidiecesin Coloniensem, sed etiam per omnes Germaniae partes, ac dein per Ungariam, Helvetiam, immo ad Urbem Romam usque et Alexandriam, nec non et trans Oceanum ad remotissimas Americae regiones propagata est, adeo ut in praesentiarum plus quam 500 societates officium inveniuntur locales cum 80000 sociis, quibus singulis praesunt praesides locales ab ordinariis approbati, sub auspiciis et directione unius praesidis generalis, qui Coloniae residet ab omnibus praesidibus electus.

Iam pluries sanctissimus pater, cui persuasum est de maxima huius societatis necessitate et utilitate, pro sua benignitate et sapientia eandem eximia benevolentiae signis certissimis honorare dignatus est tum literis apostolicis et indulgentiarum privilegiis in societatis favorem concessis, tum donis ac honoribus, quibus ipsius praesides sanctitas sua donavit. Ex omni parte igitur dignum et iustum nec non salutare esse censemus atque enixe postulamus, „ut sacrum concilium Vaticanum hanc societatem officium rei christianae valde proficuum pro merito laudare atque commendare dignetur tamquam remedium et praesidium efficacissimum contra ingentia mala atque pericula, quae ex parte socialismi perversi societati humanae et imprimis iuvenibus officibus fabrisque ubique imminere dignoscuntur.“

Romae calendis martiis 1870.

¹ A concilii secretario ad Deputatos secretarium missum est die 10 et 26 aprilis 1870. Acta, num. 260.

- A Fr. card. Schwarzenberg m. p. aep. Pragensis.
Ioseph Othmar card. Renscher m. p. aep. Viennensis.
Iohannes Simor m. p. primas Hungariae aep. Strigoniensis.
Maximilianus Iosephus m. p. aep. Salisburgensis.
† Fridericus m. p. aep. Ofomucensis.
Andreas, aep. Gbritzensis.
† Gregorius, aep. Monacensis et Frisingensis.
† Michael, aep. Bambergensis m. p.
† Ludovicus m. p. aep. Colocensis et Bacsensis.
Paulus aep. Coloniensis.
Iosephus Georgius Strossmayer ep. Bosnensis et Syrmensis.
Alexander Bonnaz ep. Conradiensis.
Guilelmus Emmanuel, ep. Moguntinus.
Carolus Iohannes, ep. Sangallensis.
Philippus ep. Varmiensis.
Eduardus Iacobus, ep. Hildesiensis.
Pancratius ep. Augustae Vindel.
Iohannes Henricus, m. p. ep. Osnabrugensis.
Matthias ep. Trevirensis.
Iohannes Valerianus ep. Budgicensis.
Ludovicus, ep. Beontopolitanus et vic. apost. in regno Saxoniae.
Carolus Iosephus ep. Rottenburgensis.
Vincentius m. p. ep. Brixinensis.
G. Antonius, ep. Herbipolensis.
Benedictus ep. Tridentinus.
† Iohannes, ep. Seccoviensis.
† Ignatius, ep. Ratisbonensis.
† Conradus ep. Paderbornensis.
† Iohannes ep. Laurinensis.
Iohannes ep. Cassoviensis.
† Carolus Iohannes Greith, ep. Sangallensis.
† Eugenius, ep. Basileensis.

27.

Postulatum episcopi Pistoriensis et Pratensis nomine quorundam episcoporum Italiae centralis exhibita de nonnullis disciplinae capitibus.

Postulata quorundam episcoporum Italiae centralis subicienda iudicio sanctissimi domini nostri Pii papae IX an deferenda sint ad concilium Vaticanum.

Episcopis Italiae centralis, qui sedent in concilio Vaticano, et simul privatim consultant in bonum ecclesiae et in praeparationem earum rerum, quae conciliariter peragenda et definiendae sunt, visum est fore ut conferret ovium sibi concreditarum regimini, si quae infra humiliter postulant a sacrosancta Vaticana synodo approbentur et decernantur. Ea tamen summi pontificis iudicio prius expendenda subiciunt, prout bulla *Multiplices inter* sapienter disponit. Sunt autem quae sequuntur.

I. Ut sunt res Italiae, in qua lex lata est de *matrimonio*, ut aiunt, *civili*, quae valde turbat ecclesiam, necesse est ut episcopi expeditiores sint in exercitio sui ministerii, utque proinde ea removeantur, quae eorumdem actionem aut nimis lentam, aut gravem nimis reddant, ad amolienda scandala legalis concubinatus. Illi enim ex catholicis, qui sunt *gravi corde*, et *dura cervicis* facile detrectant legem sanctissimam matrimonii christiani, nisi praesto sint, et quidem semper fere gratuito, dispensationes matrimoniales, quae ab ecclesia rationabili de causa concedi solent ab impedimentis iuris ecclesiastici. Quare iidem episcopi summo studio petunt:

A. Ut praedictae dispensationes communicentur maxima qua fieri potest et temporis et sumptus

oeconomia, modificatiq̄ insuper quibusdam aut sa-
boscuris, aut duriusculis formulis.

B. Ut impedimentum quarti gradus seu con-
sanguinitatis seu affinitatis, quod in tanta hominum
commixtione frequentissimum est, et saepe a con-
trahentibus ipsis ignoratur, aut sero et fortuito
deprehenditur; unde fit ut recursus ad sanctam
sedem adeo multiplicentur, ut saepe impossibile
sit scandala impediri, quae ex hac cunctatione
oriri possunt, et reapse oriuntur; impedimentum,
inquam, illud, auctoritate, qua pollet ecclesia, e
medio prorsus tollatur.

C. Ut impedimentum ex copula illicita coarctetur
ad primum gradum.

D. Denique ut impedimenta e cognatione spi-
rituali, quibus passim plurimi temere illigantur,
quae patris agunt, praesertim in administratione
confirmationis, quin postea, quum opus est, huiusce
legumini reminisci, valeant, aboleantur.

II. Et quoniam facilitate contrahendi sponsalia
saepe saepius quidam abutuntur, ex quo fit ut
plurima matrimonia irrita evadant, ideo postulant,
ut impedimentum publicae honestatis ex sponsali-
bus locum non habeat, nisi ex solemnibus, initiis
scilicet per syngrapham aut coram paroco sine
testibus, aut coram notario et testibus. Quae con-
ditiones etiam pro impedimento sponsalium impe-
diente requiri debeant. Posset autem episcopus,
ubi adsit mutuus consensus pro sponsalium disso-
lutione, dispensare ab impedimento, quod nihilo-
minus perdurat.

III. Potestas quoque fiat episcopis dispehendi
sacerdotes chorales, qui inserviunt eis in visitatione
pastorali, itemque examinatores, dum sunt in of-
ficio, adeo ut, ad effectum distributionum chora-
lium, perinde ac praesentes habeantur.

IV. Congruum quoque visum est ut quoad
sanctimonialia foeminas concedantur episcopis
latiores facultates, quia ob quasdam restrictiones,
quae ratione temporum factae sunt a summis pon-
tificibus iis dispositionibus, quae habentur in con-
cilio Tridentino, non raro contingit ut iidem in an-
guis conscientiae moleste versentur.

V. In breviario autem eam solummodo recog-
nitionem petunt, qua castigentur ea tantum loca,
quae fortasse absunt a critica historica, et homiliis
patrum in quibusdam festis selectiores aptioresque
sufficiantur; praecipue autem vellent ut psalterium
Davidicum eo ordine digeratur, quo pluries quo-
tannis recitari integre possit, cum in praesentiarum
maxima psalmorum pars vix aut ne vix quidem
in officiis ordinariis recurrat.

VI. Ne studiosis scientiae canonicae iter nimis
saebrosam peragendum sit, ob molem earum legum,
quae iam obsolevere, petunt ut corpus iuris cano-
nici quam diligentissime recognoscatur.

VII. Quoniam vero inter libros prohibitos ii
qui per litteras apostolicas damnati sunt, censuram
speciali modo reservatam summo pontifici legen-
tibus inurunt, petunt episcopi ut horum libro-
rum, auctoritate concilii, peculiaris et distinctus
index fiat.

VIII. Optandum est quod episcopis in synodis
dioecesanis liceat, quoad reductiones missarum, uti
facultatibus a Tridentina synodo concessis sess. 25,
cap. 4 de reform. etiam quoad fundationes poste-
riores eidem concilio, abrogatis declarationibus et
limitationibus usque modo apud nos vigentibus,
attenta maxime temporum difficultate, et ut dili-
gentiori cura intra praescriptum tempus piis oneri-
bus satisfiat.

Pro praedictis episcopis

† Henricus episc. Pistorien. et Praten.

Postulatio DX episcoporum de invitatione facien-
da Hebraeis ad agnoscendum Messiam salvatorem
Iesum!

Litterae, quibus patres invitabuntur ad subscribendum.

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Supra fores sanctae conciliaris aulae haecce
Christi verbis legere est: *Docete omnes gentes.*

Hanc autem superscriptionem cuique legenti per-
hibetur vestra in variis humanae familiae ramos
solicitude; simulque exinde nos ipsi, Abraham
filii et nunc, miserante Deo, Christi sacerdotes,
vires et animum hausimus ad vos accedendi, pi-
simam vestram deprecatur misericordiam pro He-
braeorum gente nostra.

Quoties fas ecclesiae fuit evangelicam afferre
lucem cadentibus in umbra mortis, officio divino
non defuit. Et si quando populum aliquem non
potuit caelestibus illuminare doctrinis, credendum
est quadam quasi impossibilitate ipsius zelum in-
fructuosum remansisse; quod iam novemdecim per
saecula sese habuit circa infelix Israelitarum genus.

Hodie vero, aperto divinae providentiae inter-
ventu, vetera cessasse videntur obstacula. Iam
ab ineunte saeculo, gentis nostrae conditio immu-
tata omnino fuit, sive quoad civilia, sive quoad
religionem.

Si enim ad Iudaeorum in exteriori societate
statim praesentem attenderimus, ipsos in fere qua-
libet Occidentis regione immixtos indigenis animad-
vertemus, communique degentes sub regimine po-
litico. Murus hic separationis, qui *Ghetto* nomen
habet, quo utique ipsi Iudaei, in aevo medio, cir-
cumdari voluerant et protegi, multis iam ab annis
caecidit; in ipsa Roma magnificus noster et gloriosus
pontifex-rex, Pius nonus, statim ac Petri ascendit
cathedram, portam divisionis tolli iussit; nec pasto-
rum optimus ingratos et Beneficii immemores ha-
buit; Israelitas enim nuper auribus nostris audivi-
mus dicentes ex gratitudine: „Vere nobis angelus
est Pius nonus!“

Item, sub religionis respectu, ingens apud Iudaeos
mutatio facta est. Dum enim, ex una parte, ma-
teriali muro a civili secernerentur societate, ex al-
tera non minus a christianorum lege et moribus
remotos tenebat eos liber ille quem *Talmud* in-
scribunt titulo. Nunc vero, postquam societatem
cum christianis inierunt, ipso facto impelluntur ad
amplectendum, relicto *Talmudismo*, alios mores
aliudque symbolum; et reipsa, cum Occidentis po-
puli in *rationalismum* vel *indifferentismum* delapsi
fuerint, Israelitae, in partem eorum societatis ad-
missi, eadem pessima progrediuntur via.

Haecce cum ita se habeant, scilicet cum Israe-
litae in civili societate magni momenti partes im-
pleant, cumque, relicta fide patrum, abstracti et
illecti, detestabiles subeant doctrinas, persuasum
habuimus, eminentissimi et reverendissimi patres,
zelum salutis animarum necnon amorem gentis
nostrae a nobis exigere, ut humillime ad vestra
provoluti genua, vestram deprecemur misericordiam
pro fratribus nostris, Abraham filii.

Instanter igitur, eminentissimi et reverendissimi
patres, a vestra exposcimus misericordia, ut dig-
nemini, e sacrosancto vestro concilio, Hebraeos pa-

1 Multa eaque omnino lecta digna de hac postulatio-
ne apud fratres Lomani. *La cause des restes d'Israel in-
troduite au concile oecumenique du Vatican sous la benediction
de S. S. le pape Pie IX* (Lugduni et Parisii, 1912). A secre-
tario concilii ad Deputations secretarium missa est die 2 aprilis
1870. Acta, num. 257.

terna quadam invitatione praevenire: tali enim indulgentia, licet fortasse haud tam cito ventura sit totalis eorum ad Christum conversio, illum imitabili pium patrem de quo ait evangelista: *Quum adhuc (filius prodigus) longe esset, vidit illum pater ipsius, et misericordia motus est, et accurrens cecidit super collum eius.*

Utique, eminentissimi et reverendissimi patres, fratrum nostrorum efficaciter miserebimini, quia Iudaei semper sunt Deo *carissimi propter patres, quia ex eis est Christus secundum carnem.*

Miserebimini, memores potentissimae huius adhortationis quam ad Iudaeos ab apostolatus initio direxit sanctus Petrus, ante cuius gloriosum sepulcrum vos nunc congregamini.

Miserebimini, huius participes continui doloris quem sic divus Paulus exhalavit: *Tristitia mihi magna est, continuus dolor cordi meo; optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitae.*

Miserebimini, ne, dum omnes orbis nationes sacrosanctum concilium Vaticanum sub alas comprehenderit, ab earum consortio absit populus ille cui gemebundus ait Christus: *Ierusalem, Ierusalem, quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas!*

Miserebimini tandem, o clementissimi patres, ut horor nostra, quam ipse dilectissimus pontifex nuper, *Immaculae* decoravit diademate, beata Virgo Maria optatissimo sibi gaudio materna inter viscera perfundatur, quando supremum sublimis sui cantici suspirium senserit exaudium: *Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiae suae, sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini eius in saecula.*

Josephus Lémann Augustinus Lémann
e clero dioecesis Lugdunensis

Romae die XX ianuarii, MDCCCLXX.
anniversaria beatae Virginis Immaculae apparitionis in ecclesia Sancti Andreae delle Fratte.

b.

Saero-concilio oecumenico Vaticano.

A sacra oecumenica synodo Vaticana infrascripti patres humillima instantique postulant prece, ut et misericordiam Hebraeorum gentem paterna quadam invitatione dignetur praevenire: scilicet votum exprimere, ut tandem longissima inutilique expectatione lassati, ad *Messiam Salvatorem nostrum*, vere promissum Abrahae et a Mose praenunciatum festinent accedere: sic perficientes coronantesque religionem mosaicam, non mutantes.

Postulati rationes.

Ex una parte, infrascripti patres firmissimam tenent fiduciam fore ut sacrosancta synodus Israelitarum misereatur, quia semper sunt Deo *carissimi propter patres, et quia ex his est Christus secundum carnem.*

Ex altera parte, iisdem patribus dulcis inest et intima spes, hoc votum honoris necnon dilectionis, adiuvante Spiritu sancto, libenter acceptum iri a pluribus Abrahae filiis: quia vetera, quibus detinebantur, obstacula videntur nunc evanescere, iam diruto antiquae divisionis muro.

Utinam igitur citius acclamet Christum, dicentes: *Hosanna Filio David! Benedictus qui venit in nomine Domini!*

Utinam ad brachia advolent immaculae Mariae, quae, iam ipsorum soror secundum carnem, vult ipsis esse sicut et nobis mater secundum gratiam!

- † Henricus, episcopus Nemausensis.
† Aloysius Kobbs, ep. Methonensis, vic. apost. Senegambiae.
† Iosephus Ar. episc. Bellovacensis, Nov. et Sylv.
† Renatus Corisopitensis ep.
† Ludovicus Eduardus, ep. Pictaviensis.
† Ludovicus Theophilus, ep. Blesensis.
† R. F. aep. Cameracensis.
† Ioseph Audu patriarche des Chaldéens.
† Georgius Ebedyesus Khayath aep. Amadiensis ritus chaldaici.
† Elia Giovanni vescovo d'Acra.
† Timotheus Attar aep. chaldaeus, Amidae seu Diarbekir.
† Ioannes, ep. Lingonensis.
† C. A. aep. Bituricensis.
Fr. card. Schwarzenberg m. p. aep. Pragensis.
† Fridericus m. p. aep. Olomucensis.
† J. A. Maria, ep. Mimatensis.
† Ludovicus, ep. Ruthenensis.
† Andreas ep. Argentinensis.
† Fl. aep. Tolosanus.
† Theodorus ep. Leodiensis.
† Caspar ep. Hebron. aux. Genevensis.
† Aloisius ep. Veronensis.
† Fr. Emmanuel, aep. Caesaraugustanus.
† Fr. Ioseph Sadoc O. P. aep. S. Francisci.
† Vinc. Spaccapietra aep. Smyrnarum, vic. ap. Asiae minoris, qui enixis precibus id postulat, cum innumeris sint in sua dioecesi et apostolico vicariatu Iudaei.
† Caietanus Rossini aep. ep. Melphicti, Iuvenacii et Terlitii.
† Innocentius Sannibale ep. Eugubinus.
† Edmundus Franciscus Quierry, ep. Danabensis.
† Thaddaeus, C. M. ep. Montereyensis et Angelorum.
† Petrus-Paulus, ep. Foroliviensis.
† Franc. Xav. aep. Surrentinus.
† Ioseph aep. Tranensis et Nazarenus.
† Augustus ep. Meldensis.
† Ignatius ep. Ratisbonensis.
† G. Antonius, ep. Herbipolensis.
† Vincentius ep. Brixinensis.
† Adrianus Languillat s. I. ep. Sergiopolitanus, vic. apost. Nankinensis.
† Eduardus Dubar s. I. ep. Canathensis, vic. apost. Tcheli meridio-orientalis.
† Ioseph Maria ep. Faliscodunensis.
† Ianuarius M^a ep. Anglonensis et Tursiensis.
† Antonius ep. Placentinus.
† Ludovicus Eugenius ep. Carnutensis.
† Car. Frid. ep. Sagiensis.
† Stephanus, ep. Bethlemensis.
† Carolus ep. Astensis.
† Carolus Ioannes Greith, ep. Sangallensis in Helvetia.
† Eugenius ep. Basileensis.
† Franciscus aep. Barenis.
† Henricus ep. Gandavensis.
† Petrus ep. Carolinopolitanus.
† C. F. ep. Arichatensis.
† Ioannes ep. Nicopolitanus.
† Ioannes ep. Abilensis.
† Stephanus, ep. Lausannensis et Genevensis.
† Petrus Ioseph ep. Sedunensis.
† Petrus ep. Aniciensis.
† Conceptus ep. Lystrensis.
† Ioseph Giagia aep. Maronitarum Cipri.
† Ioseph Matar aep. Maronitarum Alepi.
† Petrus Bostani aep. Tyri et Sidonis.

† Haec subscriptio deest hoc loco apud Lémann, sed habetur inferius col. 567 A 12, ante subscriptionem ep. Aurelianensis.

- † Timotheus O'Mahony ep. Armidalensis, Australia. A
 † Daniel Murphy ep. Hobartoniensis, Australia.
 † Felix ep. Lemovicensis.
 † Henricus Eduardus aep. Westmonasteriensis. —
Tu autem fide stas; noli altum sapere, sed time
 (Rom. XI, 20). *Pax super Israel.*
 † Conradus Martin, ep. Paderbornensis. *Pax super*
*Israel*¹.
 † Marianus, aep. Valentinus, Hispania.
 † Amandus-Renatus ep. S. Dionysii Reunyonis.
 † Ioannes-Maria, ep. Montis Albani.
 † Fr. Ferdinandus ep. Abulensis.
 † Felix, ep. Aurelianensis.
 † Robertus ep. Beverlacensis.
 † Gulielmus Bernardus ep. Birminghamiensis.
 † Gulielmus ep. Plymouthensis.
 † Gulielmus ep. Salfordensis.
 † Iacobus ep. Salopiensis.
 † Walter Steins S. I. aep. Bostrensis, vic. apost. Cal- B
 cuttensis.
 † Alexius Canoz S. I. ep. Tamassensis, vic. apost.
 Madurensis.
 † Fridericus Maria Zinelli ep. Tarvisinus².
 † Raphael D. Popov ep. administr. Bulgarorum
 unitorum.
 † ὁ Νεαπόλεως Βασιλεύς.
 † Aug. M^o Aloysius, ep. Natchitochensis.
 † Leo Meurin s. I. ep. Ascalonensis, vic. apost. Bom-
 bayensis.
 † I. B. Miège ep. Messeniensis, vic. apost. Kansas.
 † Iacobus Etheridge ep. Toronensis, vic. apost. Gu-
 ianae Britannicae.
 † Alexander Angeloni aep. Urbianaensis.
 † Antonius ep. Belemensis de Pará.
 † Aloisius, ep. Fortalexensis.
 † Petrus ep. S. Sebastiani Fluminis Ianuarii.
 † Sebastianus ep. S. Petri Fluminis Grandensis Au- C
 stralis.
 † Alexander aep. Taurinensis.
 † Iacobus Ant. ep. Ambianensis.
 † Petrus Maria ep. Casalensis.
 † Aloisius aep. Mediolanensis.
 † Eleonorus ep. Montis Alti.
 † Antonius aep. Salernitanus.
 † Leonardus ep. Asculi Sutriani, et Cereniolae.
 † Salvator ep. Cavensis et Sarnensis.
 † Ioannes ep. Derthonensis.
 † Laurentius ep. Pineroliensis.
 † Ioannes-Baptista ep. Sulcitan-Ecclesiensis.
 † Carolus ep. Regiensis in Aemilia.
 † Iohannes-Petrus ep. Bugellensis.
 † Antonius ep. Alexandrinus.
 † Laurentius ep. Salutarum.
 † Ioannes, ep. Seccoviensis.
 † Franciscus Leopoldus ep. Eystettensis.
 † Ioannes, aep. Strigoniensis et primas Hungariae.
 † Ludovicus Anna aep. Avenionensis.
 † John B. Purcell archevêque de Cincinnati.
 † Iacobus E. Wood ep. Philadelphiensis.
 † Maurice de Saint-Palais évêque de Vincennes.
 † Ioannes Quinlan ep. Mobiliensis.
 † Gulielmus O'Hara ep. Scrantoniensis.
 † Eduardus Fitz Gerald ep. Petriculanus.
 † I. F. Shanahan ep. Harrisburgensis.
 † Augustinus Verot ep. Savannensis.
 † Gulielmus Henricus Elder ep. Natchezensis.
 † P. N. Lynch D. D. ep. Carolopolitans.
 † Ioannes Iosephus Williams ep. Bostoniensis.
 † Ioannes Loughlin ep. Brooklyniensis.
 † Ricardus Vincentius Whelan ep. Wheelingensis.
 † Iacobus Roosevelt-Bayley ep. Nevarcoensis.
 † Tobias Mullen ep. Etiensis.
 † Ioannes Iosephus Conroy ep. Albalensis.
 † Iacobus Gibbons, ep. Adramyttensis, vic. apost.
 Carolinae septentrionalis.
 † Gulielmus Emmanuel, ep. Moguntinus.
 † Andreas Casasola aep. Utinensis.
 † Georgius Butler ep. Limericensis.
 † Nicolaus Conaty ep. Kilmorensis.
 † Ioannes Brady ep. Perthensis.
 † Nicolaus Power ep. Laonensis in Hibernia.
 † Ioannes, aep. Tuamensis.
 † Valerius ep. Gallipolitanus.
 † F. C. ep. ep. Melitensis.
 † Antonius ep. Gaudisiensis.
 † Ioseph ep. Lunensis-Sarzanensis.
 † I. Ioseph ep. Senogalliensis.
 † Eduardus Ioannes Horan ep. Kingstoniensis.
 † Fr. Ioseph Novella ep. Patarenis.
 † Fr. Raphael De Ambrosio aep. Dyrriachiensis.
 † Fr. Gabriel Capaccio ep. Mellipotamensis.
 † Fr. Eustachius Zanoli ep. Eleutheropolitanus,
 vic. apost. de Hu-pe in Sinis.
 † Fr. Fidelis Abbati ep. Sanctorinensis.
 † Fr. Laurentius Bergeretti aep. Naxiensis.
 † Petrus Apelian aep. Marascensis.
 † Ignatius Calibgian aep. Amasiae.
 † Iacobus Bahtiarian aep. Amidae.
 † Antoninus, ep. Giennensis (in Hispania, *Jaen*)
 † Fr. Hilarius Alcazar ep. Paphensis ac vic. apost.
 Tunquini Orientalis.
 † Stephanus Melchisedech ep. Erzerumienis.
 † Leo Korkoruni aep. Melitenensis.
 † Antonius Halaci ep. Artvinensis.
 † Petrus Tilchian ep. Bruseensis Bityniae.
 † Stefano Israelian vescovo di Karputh.
 † Antonius Petrus IX Hassun patriarcha Ciliciensis
 Armenorum.
 † Giovanni Hagian arcivescovo di Cosarea in Cap-
 padocia.
 † Gregorius Balitian aep. Alepi.
 † Anselmus Fauli ep. Grosaetanus.
 † Fr. Raphael Corradi ep. Balneoregiensis.
 † Michael Adrianus Hankinson ep. Portus Ludovici.
 † Gregorius Jussef patriarcha Anthiochenus Greco-
 catholicus.
 † Ignatius Accawi arcivescovo di Bosra et Hawran.
 † Agapius Doumani vescovo di Acri.
 † Basilio Nasser vescovo di Balbek.
 † Carolus aep. Algeriensis.
 † Fr. Aloisius Ciurcia aep. Irenopolitanus, vic. et
 delegat. apost. Aegypti et Arabiae.
 † Fr. Darius Bucciarelli aep. Scopiensis.
 D † Fr. Angelus Kraljevic ep. Metellopolis et vic.
 apost. in Hercegovina, m. p.
 † Fr. Paschalis Vuicic ep. Antiphellensis, vic. apost.
 in Bosnia.
 † Fr. Aloysius Moccagatta O. M. ep. Zenopolitanus,
 vic. apost. in Schian-tun.
 † Fr. Eligius Cusi ep. Prieniensis, coadiutor de
 Soiantor in Sinis.
 † Paolo Hatem arcivescovo d' Aleppo e Seleucia
 e Cyrus greco-melchita.
 † Ambrotius Abdo ep. Zahlehensis.
 † Claudius Maria Dubuis ep. Galvestonensis, prov.
 Texas in Statibus federatis.
 † Ioannes Farrell ep. Hamiltonensis.
 † I. Hippolytus aep. Turonensis.
 † Iacobus ep. Ceramensis.
 † Pelagius A. aep. Mexicanus.
 † Carolus Maria, ep. Angelopolitanus.
 † Augustinus, ep. Nivernensis.

¹ Haec verba hebraico sermone ac caractere scripta sunt.
² Sequitur apud Lémann: „Salvator ep. Bolinensis vic. capit.
 Genuensis”; at per errorem, cum eadem subscriptio inferius
 occurrat, col. 563 A 2.

- † Victor-Felix aep. Senonensis.
 † M. Iulianus ep. Diniensis.
 † Franciscus P. Mac Farland ep. Hartfordiensis.
 † Daniel Mac Gettigan ep. Rapotensis.
 † Paulus Angelus Ballerini patriarcha Alexandrinus latini ritus.
 † Ioannes Petrus, ep. Constantiensis et Abrincensis.
 † R. Marie Charles Poirier évêque de Roseau et des Iles Dañoises.
 † Ioseph aep. Tarentinus.
 † Ioannes-Baptista ep. Verulanus.
 † Thomas Grimley, ep. Antigonensis et vic. apost. promontorii Bonae Spei.
 † Clemens ep. Pisaurensis.
 † Hyacinthus Vera ep. Megarensis vic. apost. de Montevideo.
 † Andr. Ign. Schaeppman, aep. Ultraiectensis.
 † Gerardus P. Wilmer ep. Harlemensis.
 † I. B. Irenaeus ep. Oranensis.
 † Augustinus, ep. Briocensis.
 † Ludovicus Ellöy, ep. Tipasitanus.
 † Laurentius Gillooly ep. Elphinensis.
 † Patritius ep. Dunensis et Connorensis.
 † M. O'Hea ep. Rossensis.
 † Guillelmus Keane, ep. Cloynensis.
 † Cornelius Mac Cabe ep. Ardagadensis.
 † Patricius Leahy, aep. Casseliensis.
 † Franciscus Nicolaus ep. Valentiniensis in Gallis.
 † Cyrille Behnam Benni archevêque syrien de Mossoul.
 † Dionigio Georgio Scelhot archiepscovo sirod Aleppo.
 † Athanase Rafail Ciarchi archevêque syrien de Babylone.
 † Iohannes Elia Casetme (= Bet-etme) évêque de la Celle patriarchale.
 † I. B. P. Leonardus ep. Tutelensis.
 † Fr. Thomas Michael Salzano ep. Tanensis.
 † Maximilianus Iosephus, aep. Salisburgensis Germaniae primas.
 † Paulus aep. Coloniensis.
 † Benedictus episcopus Tridentinus.
 † Ioannes Baptista Iosephus ep. Atrabatenis, Boloniensis et Audomarensis.
 † Ioannes Iulius ep. Suesionensis et Laudunensis.
 † Iacobus M. A. ep. Gratianopolitanus.
 † Georgius Markich ep. Catharensis in Dalmatia.
 † Marcus ep. Spalatensis et Macarensis.
 † Ludovicus Anna ep. Sancti Claudii.
 † Petrus-Domnius Maupas aep. Gadertinus (Zara) in Dalmatia.
 † Ildephonsus Renatus Dordillon ep. Cambyso-politanus, vic. apost. insularum Marchionum.
 † Ludovicus Maigret ep. Arathensis, vic. apost. insularum Sandwichianarum.
 † Dominicus ep. Dianensis.
 † Vincentius Rubensis et Butuntinus ep.
 † Aloisius ep. Thelesinus seu Cerretanensis.
 † Fr. Bernardinus ep. Tarracinensis, Setinensis et Privernensis.
 † Fr. Ioannes de Iesu ep. de Comayagua.
 † Fr. Thomas ep. Troianus.
 † St. Charbonneau vic. apost. Iassensis vic. apost. Mayssurii.
 † Eug. Ioan. Claud. Ioseph Desflèches ep. Sinitensis, vic. apost. Sutchuen Oriental (in Sinis).
 † Ioannes Th. Pinchon ep. Polemoniensis, vic. apost. Sutchuen septentrio-occidentalis (in Sinis).
 † Iosephus Hyac. Sohler ep. Gadarensis et vic. apost. Cocincinae septentrionalis.
 † P. J. M. J. Pichon ep. Helenopolitanus, vic. apost. Sutchuensis-meridionalis in Sinis.
 † C. M. Dépomnier évêque, vic. apost. de Coimbatour.
- A † Louis Faurie évêque d'Apollonie, vic. apost. de Kouy-toheou (Chine).
 † Yves Maria Croc, évêque de Laranda, coadjuteur du Tongking méridional.
 † Franciscus Laouéna ep. Flaviopolitanus, vic. apost. Padoherianus.
 † Petrus Maria Vrancken ep. Colophonensis vic. apost. Bataviensis in India orientali Neerlandica.
 † Ignatius Mrak ep. Marianopolitanus et Marquet-tensis.
 † Carolus Pooten aep. Antibarensis et Scodrensis.
 † Thomas ep. Recinetensis et Lauretanus.
 † Raphael ep. Squillacensis.
 † Remigius, ep. Conchensis.
 † Ioseph Ignatius Ordenez ep. Riobambensis.
 † Ioseph Me Papardo ep. Synopensis.
 † Andreas ep. Almeriensis (Hispanus).
 † Ferdinandus, ep. Pacensis (Hispanus).
 B † Paulus Bigandet, ep. Ramathensis, vic. apost. Birmaniae.
 † A. A. Dupond ep. Azotensis, vic. apost. Siamensis.
 † Bernard Petitjean évêque de Myriophyte, vic. apost. apostolique du Japon.
 † Iacobus Maximilianus ep. Lavantinus.
 † Valentinus Wiery m. p. ep. Gurcensis.
 † Gregorius, aep. Monacensis et Frisingensis.
 † Pancratius ep. Augustanus Vindel.
 † Henricus ep. Wratislaviensis.
 † Iohannes-Maria ep. Venetensis.
 † Elias Antonius episcopus Asculanus.
 † Fr. Salvator Angelus Maria ep. Galtellinensis-Nuorensis.
 † Constantinus, ep. Gerundensis in Hispania.
 † Ignatius Philippus Marcus patriarcha Antiochiaae Syrorum.
 † Petrus episcopus Molinensis.
 C † Fr. Iochim, ep. Salamantinus, et administrator apost. Civitatis D. S. B.
 † Vincentius ep. Imolensis.
 † Vincentius ep. Thermularum.
 † Aloisius ep. Neritonensis.
 † Laurentius aep. Cusentinus.
 † Raphael ep. Catacensis.
 † Ioseph Eugenius ep. Ottawensis.
 † Aloisius ep. Signinus.
 † Petrus Ricardus Kenrick, aep. Sancti Ludovici, in statibus foederatis Americae septentrionalis.
 † Franciscus ep. Bajonensis.
 † Franciscus ep. Divionensis in Gallis.
 † Carolus, ep. Lucionensis.
 † Ioannes ep. Sancti Ioannis, N. Brunswick.
 † Iacobus Rogers, ep. Chathamensis.
 † Georgius Smičiklas ep. graeco-catholicus Crisiensis.
 D † Raphael Valentinus aep. Sancti Iacobi Chilensis.
 † Ioseph Hippolytus, ep. Conceptionis.
 † Ioseph, ep. Augustanus.
 † Petrus Dufal ep. Delconensis.
 † Franciscus Xaverius ep. Castrimaris.
 † Franciscus ep. Laquedoniensis.
 † Carolus ep. Cenomanensis.
 † Thomas ep. Suthwarrensensis.
 † Ioseph Maria ep. Canariensis.
 † Stephanus Iosephus ep. Malacitanus.
 † Marianus ep. Guadixensis et Baatitanus.
 † Spiridion Maddalena aep. Coreyrensis.
 † Christophorus Bonjean ep. Medensis, vic. apost. Jaffnapatensis (Ceylan).
 † Petrus Henricus ep. Bellicensis.
 † Georgius Dobrila ep. Parentinus et Polensis.
 † Petrus, aep. de Guadalaxara.
 † Germanus ep. de Chiapas.
 † Jean-Pierre évêque de Versailles.

- † Joseph Maria Benedictus ep. Dauliensis.
 † Iosephus ep. Nolanus.
 Emmanuel Asmar archevêque de Zako.
 Tale eppure il mio sentimento. — Michele Pietro
 Bar-Tatar arcivescovo di Soerd ee.
 Augustinus Barocius aep. Samalicensis, et ad-
 ministrator Aderbegias.
 † Gabriele Faro vescovo caldeo di Martin: Meso-
 potamia¹.
 † Ioseph Cardoni aep. Edessenus.
 † Franciscus Mazzuoli ep. Septempedanus seu
 S. Severini in Piceno.
 † Nicolaus Pace ep. Amerinus.
 † Alexius ep. Vallis-Guidonis.
 † Fr. Hyacinthus Mª Barberi ep. Neocastrensis.
 † Philippus ep. Miletensis.
 † Iacobus Quinn ep. Brisbanensis.
 † Guillelmus Lanigan ep. Goulburnensis.
 † Flavianus ep. Baiocensis et Lexoviensis.
 † Amatus Victor F. ep. Vapincensis.
 † Georges Hurmuz archevêque de Siunia.
 † Eduardus Hurmuz aep. Siracensis.
 † Fr. Paulus Benignus ep. Portoricensis.
 † Philippus Kremetz ep. Varmiensis.
 † Iacobus Chadwick, ep. Hagulstadensis et Novi-
 castrensis, in Anglia.
 † Franciscus, ep. Carthaginensis.
 † Franciscus a Paula, ep. Seguntinus.
 † Petrus Maria ep. Oriolensis seu Aloniensis,
 Hispania.
 † Petrus ep. Cadurci.
 † Iosephus Emmanuel ep. de Serena.
 † Antonius Maria ep. Fabrianensis et Matilicen-
 sis m. p.
 † Iohannes Vanca m. p. aep. et metropolita Alba-
 Iuliensis.
 † Iosephus Papp-Szilágyi m. p. ep. Magno-Vara-
 dinensis ritus graeco romeni in Hungaria.
 † Nicolaus ep. Concordiensis.
 † Gregorius aep. de Manila.
 † Anastasius, aep. Burgensis.
 † Thomas Ludovicus aep. Halifaxiensis.
 † Ignatius Persico ep. Gratianopolitanus.
 † Iohannes aep. Neo-Eboracensis.
 † Raphael Bachetoni ep. Nursinus.
 † Ludovicus I. D'Herbomez ep. Miletopolis, vic.
 apost. Columbiae Britannicae.
 † M. I. Franciscus Allard ep. Samariensis O. M. I.
 et vic. apost. a Natalis nuncupatus.
 † Bernardus, episcopus Zamorensis.
 † Leo ep. Rupellensis et Santonensis.
 † Placidus Casangian aep. Antiochenus, abbas ge-
 neralis ordinis S. Antonii.
 † Fr. Iohannes Thomas Ghilardi O. P. ep. Monre-
 galensis.
 † Claudius Maria Magnin ep. Anneciensis.
 † Iosephus Henricus Jordany, ep. Foroiuliensis ac
 Tolonensis.
 † Felix ep. Isclanus.
 † Emygdus ep. Civitatis Plebis.
 † Iohannes ep. Calatanisiadensis².
 † Antonius ep. Urbaniensis et Vadensis.
 † Eugenius Galletti ep. Albae-Pompeiensis.
 † Ioseph Maria Severa ep. Interamnensis.
 † Laurentius Biale ep. Vintimilliensis.
 † Iohannes Franciscus aep. Remensis.
 † Aloisius M^a aep. Theatinus.
 † Iohannes Ambrosius Huerta, ep. Punensis.
- A † Ioseph Maria Alberti, ep. Syrensis in Mari Aegeo,
 delegatus apost. Graeciae.
 † Godefridus aep. Rhodonensis.
 † Franciscus ep. Montis Pessulani.
 † Alexander aep. Theosalonicensis.
 † Iosephim aep. Florentinus.
 † Tobia Aum Beriti aep.
 † Agapius Becini ep. Cariopolitanus, et vic. apost.
 Coptorum Aegypti.
 † Raymundus ep. Tudensis.
 † C. F. aep. Quebecensis.
 † Augustus, ep. Appamiensis.
 † Petrus iam ep. Imae Telluris.
 † Franciscus ep. Corneti et Centumcellarum.
 † Iohannes Pergor m. p. ep. Cassoviensis in Hungaria.
 † Ladislaus Bird m. p. ep. Ssatmariensis in Hungaria.
 † Franciscus ep. Carcassonenis.
 † Ludovicus, card. de la Lastra y Cueta, aep.
 Hispalensis.
 † Iohannes Paulus aep. Albiensis.
 † Iosephus ep. Volaterranus.
 † Iohannes ep. Iaurinensis.
 † Caietanus ep. Alatrinus.
 † Guillelmus ep. Catalaunensis.
 † Marianus Iosephus aep. Bonaërensium.
 † Ludovicus Maria ep. Aturensis et Aquisiensis.
 † Stephanus m. p. ep. Magno-Varadinensis l. r.
 † Sigimundus Kovacs m. p. ep. Quinque-Ecclesiensis.
 † Alexander Bonnas ep. Caanadiensis.
 † Antonius Carolus ep. Engolismensis.
 † Ambrosius, ep. de Chilapa.
 † Iohannes, ep. Ebroicensis.
 † Hyacinthus ep. Narniensis, et administrator apost.
 Mandelensis.
 † H. L. C. ep. Surensis.
 † Stephanus Aemilius, ep. Elnensis.
 † Amedeus ep. Clevelandensis.
 † Ludovicus ep. Burlington. Vermont.
 † Bernardus aep. de Guatemala.
 † Carolus Iosephus ep. Rottenburgensis.
 † Marianus aep. Reginensis.
 † Franciscus ep. Abellinensis.
 † Ludovicus Gabriel, ep. Adrianopolitanus, vic.
 apost. Pekinensis.
 † Emmanuel Theodorus ep. Huanucensis.
 † Franciscus ep. Larinensis.
 † Matthias ep. Trevirensis.
 † Vincentius ep. Pennensis et Atriensis.
 † Anselmus ep. de Costarica.
 † P. Iohannes ep. Pisciensis.
 † Hannibal ep. Miniatisis.
 † Caietanus ep. Maceratensis et Tolentinus.
 † Philippus ep. Tripolitanus, administrator apost.
 abbatiae Sublacensis.
 D † Henricus ep. Pistoriensis et Pratenis.
 † Iohannes Valerianus m. p. ep. Budvicensis.
 † Eduard Jacob, ep. Hildesensis.
 † Iohannes Antonius ep. Vicentinus.
 † Ludovicus ep. Castabalenis, vic. apost. Idahaensis.
 † Franciscus Calliensis et Pergulanus.
 † Franciscus Maria Vibert ep. Maurianensis.
 † Franciscus Xaverius aep. Leopoliensis lat. ritus.
 † Iosephus Aloysius ep. Tarnoviensis lat. ritus.
 † Emmanuel Verrolles ep. Columbicensis, vic. apost.
 Mandchuriae etc.
 † Petrus Cyrillus ep. Pampilonensis et Tudelensis.
 † Cosmas, ep. Tirasonenis.
 † Ludovicus Maria ep. Sancti Deodati.
 † Petrus aep. Sardinus.
 † Ludovicus Delcuy ep. Vivariensis.
 † Iohannes, ep. Sancti Germani de Rimouski.
 † L. F. La Flèche ep. Anthedonensis.
 † Matthaeus ep. Minoricensis.

¹ Sequitur apud Lemann: Iohann. Tamres, archiepiscopus
 Kerkoubiensis, quae subscriptio habetur in actis originalibus
 fere ad calcem, ubi recte legitur Kerkouk latine Kerkukensis,
 non Kerkoubiensis.

² Calatanisidensis cod.

- † Ioannes Baptista ep. Savonensis-Maulensis.
 † Salvator ep. Bolinensis vic. capit. Genuensia.
 † Mathias-Augustinus ep. Civitatis Castellanae, Hortae et Gallesii.
 † Ioannes Marangò ep. Tarentensis et Myconensis.
 † I. Petrus ep. Caurionensis.
 † Ignatius M^o ep. Melphionensis et Rapollensis.
 † Andreas ep. Cuneensis.
 † Ioannes Maria Tissot ep. Milevii et vic. apost. Visagapatam.
 † Ioannes Balma ep. Ptolemaidensis.
 † Aloysius ep. Calatinus.
 † Aloisius ep. Feretranus.
 † Ioannes Iosephus ep. Vegliensis.
 † Georgius Dubocovich ep. Pharensis (vulgo Lesina e Lisja).
 † Ignatius ep. Pharanensis.
 † Antonius ep. Lamaeensis.
 † Iosephus, ep. Capitis Viridis.
 † Ioannes Monetti Cerviae ep.
 † Franciscus aep. Tarraconensis, Hispanus.
 † Ferdinandus ep. Asturionensis.
 † Thomas, Indiarum patriarcha.
 † Iosephus Ignatius aep. Quitensis.
 Quia in Christo sunt prophetiae impletae, unica est vera religio. — † Ioannes Baptista ep. Tulancinguensis.
 † Aloysius ep. Berisensis.
 † F. N. Blanchet, aep. Oregonopolitanus.
 † Modestus, ep. Van-Couveriensis.
 † Ioseph ep. Sancti Angeli Lombardorum et Bisacensis.
 † Ioseph ep. Oppidensis.
 † Ioannes aep. ep. Buscoduensis.
 † Philippus Iosephus Viard, ep. Wellingtonensis.
 † Ioseph ep. Nancienensis et Tullensis.
 † Fridericus ep. Augustodunensis. Cabillonensis et C. Matisconensis.
 † Paulus, ep. Metensis.
 † Ludovicus, ep. Leontopolitanus et vic. apost. in regno Saxoniae.
 † Ioannes ep. Palentinus.
 † Iosephus ep. Santanderiensis.
 † Petrus de Villanova Castellacci aep. Petrae.
 † Pantaleon, ep. Barcinonensis.
 † Iosephus Angelini aep. Corinth. vices gerens.
 † Sebastianus, ep. Calagurritanus et Calceatensis.
 † Ioseph ep. Auriensis.
 † Silvester aep. de Venezuela.
 † Gregorius aep. Compsanus, admin. Campaniensis.
 † Ioannes Baptista ep. Aquipendensis.
 † Stephanus Fennelly ep. Thermopylensis, vic. apost. Madraspatanus.
 † Ioseph Franciscus Ezechiel ep. Ayacuquensis.
 † Ioannes Baptista ep. Antinoensis.
 † Antonius aep. Traianopolitanus.
 † Ioannes ep. Feltrensis et Bellunensis.
 † Eugenius O'Connell ep. Marysvillensis.
 † David Moriarty ep. Kerriensis.
 † Fr. Fidelis Sutter ep. Rosaliensis, vic. apost. Tuneti.
 † Fr. Franciscus Dominicus ep. Aegeensis, ac vic. apost. Sophiae et Philippopolis.
 † Fr. Michel Ange Jacopi évêque de Pentacomia et vic. apost. Agra.
 † Fr. Paulus Tosi ep. Rhodiopolitanus, vic. apost. Patnensis.
 † Fr. Antonius Maria Fania de Arignano ep. Marsicensis et Potentinus.
 † Petrus aep. Rossanensis.
 † Ioseph ep. Thyatirensis.
 † Ioannes Hilarius Boset ep. Emeritensis de Maracaibo.
 † Ioseph ep. Aretinus.

- A † Iacobus Alpius Goeld ep. Melbourneensis.
 † Andreas m. p. aep. Geritienensis.
 † Fr. Bartholomaeus ep. Calvensis ac Theanensis, administ. apost. Castellanonensis.
 † Fr. Franciscus Xaverius ep. Muranus.
 † Ioseph Benedictus aep. Catanensis.
 † P. A. Michael-Angelus ep. Pactensis.
 † Casparus, ep. Antipatrensis in partibus.
 † Rudesindus ep. Portus-Victoriae.
 † Fr. Petrus Severini ep. Sappensis.
 † Fr. Felix ep. Parmensis.
 † Franciscus ep. Uxellensis et Terralbensis.
 † Salvator aep.-ep. Auximanus et Cingulanus.
 † Philippus ep. Fanensis.
 † Philippus ep. Forosempronensis.
 † Raphael évêque d'Albenga.
 † Petrus ep. Guastallensis.
 † Fr. Armandus ep. Sozopolitanus M. C.
 B † Nicolaus Adames, ep. Halicarnassensis, vic. apost. Luxemburgensis.
 † Benvenutus, aep. Granatensis.
 † Michael, ep. Conchensis in Hispania.
 † Victor-Augustus aep. Mechliniensis, primas Belgii.
 † Fr. Aloysius ep. Triventinus.
 † Fr. Maria-Ephrem C. Exc. ep. Nemesinus, vic. apost. Quilonensis.
 † Fr. Léonard Mellano Carme Déchaussé, évêque d'Olympie, vic. apost. du Malabar.
 † D. Arsenius aep. Tarsi in Cilicia.
 † Petrus Buffetti ep. Brictinoriensis et administ. apost. Sarsinae in Aemilia Romandiola.
 † José Maria obispo del Paraná.
 † N. Iosephus ep. Petrocoricensis et Sarlatensis.
 † Ioannes Tamrex archevêque de Kerkouk, rit. chaldéen¹.
 † Franciscus ep. Tarentasiensis².
 Ad finem fortiter, omnia suaviter. — † Ferdinandus cardinalis Donnet ep. Burdigalensis³.

29.

Postulatum a CVIII patribus exhibitum, ut sancti Vincentii a Paulo associationes, quae vulgo Conferentiae dicuntur, a sacro Vaticano concilio laudentur ac commendentur⁴.

Romani pontifices in docenda regendaque ecclesia non ita curam exhausserunt, ut aliquando opera misericordiae fovere et commendare intermiserint. Ad eos enim pertinet zelum et pietatem promovere in sustentandis pauperibus et in catechizandis rudibus.

Ad haec vero charitatis tum spiritualis tum corporalis implenda officia, plures in decursu temporum prodire societates, et in nostris temporibus maxime enituit pia haec sodalitas, quae, sub vulgato nomine *Conferentiarum sancti Vincentii a Paulo*, omnibus non est aequae comprobata.

Haec autem societas, ex laicali ordine prae-

¹ Desest hoc loco apud Lémann. Vid. supra, col. 561 n. 1.

² Sequitur apud Lémann: „Salvator ep. Bolin. vic. cap. Genuensia”, quae iam habebatur supra, col. 563 a 2.

³ In editione fratrum Lémann p. 270 additur: „In fidem, quod hoc exemplar transcriptum ad verbum concordat cum originali, quod asservatur in Actis SS. concilii oecumenici Vaticani. — Datum in Secretaria concilii Vaticani die 31 martii 1870. (L. † S.) † Iosephus epus S. Hippolyti secretar. concilii Vaticani.”

Ibi tamen habentur multa nomina perperam sive lecta sive typis cusa, ut cuius legenti patebit. Quae vero formis linguarum orientalium nonnunquam formis latinis addebantur, ea consulto omisi ob typorum illorum penuriam in nostra officina.

⁴ Ab archiepiscopo Turonensi exhibitum die 28 martii et 16 aprilis 1870, diversis foliis, quorum alia ab aliis interiectis punctis hic distinguantur.

certim efformata, nobiliores civitatum et vicorum A viros optimosque scholarum liberalium ophobos in sinu suo computat, lateque per universum terrarum orbem iam diffusa, uberioris fructus ubique protulit, quos hic enumerare superfluum esset. Vix exstat corporalis inopia quae ab eis non relevetur, aut animi afflictio quae non sit recreata. Isti enim pauperes saepe et regulariter visitant, coeque duplii panis et consolationis pabulo reficiunt; aegrotis opitulantur, illisque salutaria medicinae remedia subministrant: senes in hospitium et orphanos in conservatoris collocant; artifices et operarios erudiant, iunioresque ex eis qui in officinis tirocinantur suo patrocinio a pravis exemplis praeservant; optimos libros per domos et familias disseminant, et matrimonia mere civilia cohonestant; quo fit ut ex hac institutione miris in modis in rempublicam christianam bona dimanent, multique salventur qui sine hoc auxilio periissent.

His igitur pie sodalitates meritis commoti, rem proreus utilem reputaverunt infrascripti patres, si hanc publice sodalitates laudaret atque commendaret praesens oecumenica synodus, et si magnus noster pontifex qui, tanto omnium bonorum plausu, navim ecclesiae regit et gubernat, suo etiam praeconio decoraret et conciliaria approbatione fulciret.

Et hoc enixe precantur oratores subscripti, fausta omnia insuper exoptantes reverendis patribus, qui ad munus examinandi postulata deputati sunt.

Romae, die 30 ianuarii 1870.

- † Guillelmus Keane ep. Cloyneensis.
- † Laurentius Gillooly ep. Elphinensis.
- † M. O'Hea ep. Rosensis.
- † Cornelius Mac Cabe ep. Ardagadensis.
- † Ioannes ep. Ebroicensis.
- † Vincentius Spaccapietra aep. Smyrnensis, vic. C apost. Asiae Minoris.
- † Ioannes-Iulius ep. Suessionensis et Laudunensis.
- † R. E. aep. Cameracensis.
- † E. F. Guierry ep. Danabensis, vic. apost. provinciae Tché-Kiang.
- † Ios. Ar. ep. Bellovacensis, Noviodunensis et Sylvanectensis.
- † Car. Frid. ep. Sagiensis.
- † Thomas L. Conolly aep. Halifaxiensis.
- † I. Sweeny ep. Sancti Ioannis. Neo-Brunswick.
- † Thomas Grimley ep. Antigoniensis et vic. apost. districtus occidentalis promontorii Bonae Spei.
- † Renatus-Francisus aep. Cameracensis (iterum).
- † Flavianus ep. Baiocensis et Lexoviensis.
- † I. Hippolytus aep. Turonensis.
- † Iacobus ep. Ceramensis.

- Petrus Ricardus Kenrick, Sancti Ludovici aep.
- Ioannes Mac Closkey aep. Neo-Eboracensis.
- Ioannes Baptista Purcell aep. Cincinnatiensis.
- Iacobus F. Wood ep. Philadelphiensis.
- Ricardus Vincentius Whelan ep. Wheelingensis.
- Ioannes Baptista ep. Sanctae Fidei.
- Guillelmus O'Hara ep. Scrantoniensis.
- Iacobus Roosevelt-Bayley ep. Nowaracensis.
- Ioannes Quinlan, ep. Mobiliensis.
- Ioannes Iosephus ep. Bostoniensis.
- Ioannes Iosephus Conroy Albanensis.
- † Augustinus Vérot ep. Savannensis.
- Ioannes Mac Gill ep. Richmondiensis.
- P. N. Lynch ep. Carolopolitanus.
- Ioannes Loughlin ep. Brooklyniensis.
- Tobias Mullen ep. Eriensis.
- Iacobus M. O'Gorman ep. Raphanensis.

- Iacobus Gibbons ep. Adramyttensis i. p. i.
- Guillelmus Henriens Elder ep. Natchanensis.
- Edward Fitz-Gerald ep. Patriculana.
- I. F. Shanahan, ep. Harriburgensis.
- Michael Demones ep. Pittsburgensis.
- † Ioannes Francisus aep. Romanensis.

- † Leo Mourin S. I. ep. Anacolenensis vic. apost. Bombayensis.
- † Alexius Canon S. I. ep. Tamascensis, vic. apost. Madurensis.
- † Eduardus Dubar S. I. ep. Canathensis, vic. apost. Tcheli Meridio-Orientalis.
- † Iacobus Etheridge ep. Toronensis, vic. apost. Guianae Britannicae.
- † Ioannes Baptista Miège S. I. ep. Meanenensis, vic. apost. Kansas.
- † Christophorus Bonjean O. M. I. ep. Medensis, vic. apost. Jaffnae.
- † Fr. Maria-Ephrem, Carm. Exc. ep. Nemecinus, vic. apost. Quilonensis.
- † Ludovicus de Godebriand ep. Burlingtonensis.
- † Stephanus Fennelly ep. Thermopylensis vic. apost. Madraspatam.
- † Petrus Dufal ep. Delconensis, vic. apost. Bengalae Orientalis.
- † Stephanus Charbonneau ep. Iassensis, vic. apost. du Mayssour.
- † Francisus Laouénan ep. Flaviopolitanus, vic. apost. Padicherianus.

- † Ioannes Paulus aep. Albiensis.
- † Francisus, ep. Divionensis.
- † Carolus, ep. Lucionensis.
- † Ludovicus aep. Avenionensis.
- † Iosephus Armandus ep. Bellovacensis, Noviedunensis et Sylvanectensis (iterum).
- † Iosephus Eugenius ep. Ottawensis.

- † Patricius Leahy, aep. Caseliensis.
- † Fr. Ioannes Pius Leahy, O. P. ep. Dromorensis.
- † David Moriarty Kerriensis.
- † Eugène O'Connell Vallispratensis.
- † Augustus Maria Martin, ep. Natchitochensis.
- † Renatus Corisopitensis et Leonensis ep.
- † Ludovicus, ep. Ruthenensis in Gallia.

- † Daniel Murphy ep. Hobartoniensis.
- † William Lanigan bishop of Goulburn.
- † Ludovicus Eugenius ep. Carnutensis.
- † Timotheus O'Mahony ep. Armidalensis.

- † Antoninus ep. Giennensis (in Hispania: Jaen).
- † Fr. Hilarius Alcazar ep. Paphensis, vic. apost. Tunquini Orientalis.

- D Gregorius, aep. Monacensis et Frisingensis.
- Michael, aep. Bambergensis.
- † Pancratius, ep. Augustanus Vindel.
- † Antonius Aloysius, ep. Vicensis.
- Fr. Emmanuel, aep. Caesaraugustanus.

- † Anastasius, aep. Burgensis.
- † Ignatius ep. Ratisbonensis.
- † Theodorus Iosephus, ep. Namurcensis.
- † Ioannes Iosephus ep. Brugensis.
- † Gaspar Iosephus ep. Tornacensis.
- † Victor-Augustus aep. Mechliniensis.
- † Gregorius aep. de Manila.
- † Geraldus Petrus Wilmer ep. Harlemensis.

- † Victor-Augustus aep. Mechliniensis primas Belgii (iterum).
- † Theodorus ep. Leodiensis.

- † Ioannes, aep. Tuamensis.
 † Ioannes Derry ep. Clonfertensis.
 † Daniel Mac Gattigan ep. Rapotensis.
 † Ioannes Mac Evilly ep. Galviensis etc.
 † Georgius Butler. ep. Limericensis.
 † Nicolaus Power coadiutor ep. Laonensis.
 † Thomas Nulty ep. Midensis.
 † Nicolaus Conaty ep. Kilmorensis.
 † Iacobus Donnelly ep. Clogherensis.
 † Thomas Furlong ep. Fernensis.
 † Franciscus Kelly ep. Derriensis.

- † Godefridus aep. Rhedonensis.
 † Petrus ep. Versaliensis.
 † Pelagius aep. Mexicanus.
 † Carolus Maria, ep. Tlascalensis.
 † C. Franciscus aep. Quebecensis.
 † M. Iulianus ep. Diniensis.

- † Henricus Eduardus aep. Westmonasteriensis.
 † Gulielmus ep. Cliftonensis.
 † Robertus ep. Beverlacensis.
 † Gulielmus ep. Plymouthensis.
 † Franciscus ep. Northantonensis.
 † Gulielmus ep. Salfordensis.
 † Thomas ep. Suthwarcensis.
 † Iacobus ep. Hagulstadensis et Novocastrens.

30.

Postulatum a XXX episcopis exhibitum, ut societas sancti Vincentii de Paula a sacro concilio Vaticano laudetur et commendetur.

Inter opera pietatis et charitatis christianae, quae aeo praesenti florent, praecipuum locum obtinet pia illa societas, quae sub nomine Conferentiarum s. Vincentii primum Parisiis exorta ac dein celeritate per totum fere orbem catholicum propagata viros iuvenesque fideles inter se coniungit ad opera charitatis et misericordiae tam corporalis quam spiritualis omni generis viribus unitis peragenda ad exemplum et sub patrocinio s. Vincentii de Paula, magni illius apostoli charitatis christianae, qua vivens aliquando universam patriam suam Galliam illustravit et adhuc superstes piis operibus a se institutis ubique terrarum ecclesiam aedificat. Haec societas, quae spiritu vere catholico animata in operibus externis peragendis ante omnia animarum salutem promovendam sibi scopum proponit, operationi suae provinciam amplam fertilemque elegit, cum socii ipsi pauperes atque infirmos visitant atque consolantur, eorum indigentis quoad corpus et animam providere satagunt, orphanos et senes in conservatoriis atque hospitibus collocant, pueros derelictos erudiri curant, iunioribus opificibus suo patrocinio contra fidei et morum pericula praesidium praestant, bonos libros per familias distribuunt, matrimonia mere civilia ut revalidentur curam gerunt aliisque innumeris fere modis ad pauperum miseriam sublevandam et animarum salutem promovendam mirabiliter operantur nec non semetipsos per pia exercitia et bona exempla maxime invicem iuvant.

Ista societas, quae bonum odorem Christi per socios suos eorumque opera ubique diffundit et sine dubio inter efficacissima remedia atque praesidia adnumerari meretur ad tuendam societatem humanam contra ingentia mala ac pericula, quibus moderno tempore ex parte socialismi perversi undique circumdatur, iam dudum episcoporum nec non summi pontificis sanctissimi patris Pii PP. IX feliciter regnantis, a quo largis indulgentiarum privilegiis ditata est, peculiarem animadvertentiam atque insignem benevolentiam sibi vindicavit. Qua-

A propter optatum infrascripti congruum esse censent eamque postulant, ut sacrum concilium Vaticanum laudatam piam societatem a Vincentii publice laudare atque fidelibus commendare dignetur.

Romae XII martii 1870.

- Fr. card. Schwarzenberg m. p. aep. Pragensis.
 Iosephus Othmar card. Rauscher m. p. aep. Viennensis.
 Ioannes Simor, primas Hungariae, aep. Strigoniensis.
 Maximilianus Iosephus m. p. aep. Salisburgensis.
 Fridericus m. p. aep. Olomuensis.
 Andreas m. p. aep. Goritiensis.
 Gregorius, aep. Monacensis et Frisingensis.
 Michael, aep. Hambergensis m. p.
 Franciscus Xaverius aep. Leopoliensis latini ritus.
 Ludovicus Haynald m. p. aep. Colocensis-Bacsiensis.

B

- Paulus aep. Coloniensis.
 Iosephus Georgius Strossmayer m. p. ep. Bosnensis et Syriensis.
 Guillelmus Emmanuel, ep. Mogutinus.
 Henricus ep. Wratislaviensis.
 Alexander Bonnas, ep. Canadensis.
 Eduardus Iacobus, ep. Hildesiensis.
 Carolus Ioannes, ep. Sangallensis.
 Pancratius ep. Augustanus Vindel.
 Matthias ep. Trevirensis.
 Michael ep. Transilvaniensis.
 Ludovicus, ep. Leontopolitanus et vic. apost. in regno Saxoniae.

- Iosephus Aloysius ep. Tarnoviensis.
 Philippus ep. Varmiensis.
 Stephanus m. p. ep. Magno-Varadinensis latinorum.
 Sigismundus m. p. ep. Quinque-Ecclesiensis.
 Ioannes Henricus ep. Osnaburgensis.
 G. Antonius, ep. Herbiopolensis.
 Conradus, ep. Paderbornensis.
 † Ioannes ep. Iaurinensis.
 † Ioannes ep. Cassoviensis.
 † Ioannes, ep. Seccoviensis.

31.

Postulatio exhibitae a nonnullis episcopis tam maroniticis quam chaldaei ritus de malis quae societatem perturbant¹.

Beatissime pater.

Clarissime notum est insigni tuae sapientiae quantum difficillimis haece temporibus undequaque minatur tranquillitas publica totius mundi, et divinae praecepta, in quibus dependet felicitas humani generis praesenti saeculo et futuro, et spectatim praecepta secundae tabulae Decalogi spreta sint, et ipsa gentium iura pedibus conculcata: et ideo videmus permaximum periculum circumdare vitam, bona, ac iura uniuscuiusque hominis, nemine excepto; ac propterea malum praevaluit bono, et tenebrae depellunt lucem. Cum autem unusquisque summopere optet sui liberationem ab his imminentibus aerumnis, et cum non invenitur auctoritas non impedita ad medendum morbum istud pestiferum, nisi persona tuae sanctitatis, ideo ausi sumus offerre pedibus tuae sanctitatis hoc humilimum postulatum, adstante hoc sacrosancto concilio oecumenico Vaticano, congregato in Spiritu sancto a suprema tua auctoritate; et enixe deprecamur sollicitudinem tuam apostolicam, ut in ipso elevet magni pastoris vocem contra ista mala innumerabilia, quae nostro saeculo vocantur pro-

¹ Hic et passim ubi occurrunt, sigla m. p. = manus propria.
² Adiectum erat exemplar arabicum.

gressus, et cogitandi libertas, sperantes, te correcturam ista insanam deliria, quae ducunt ad veram servitutem, et perennem infelicitatem, aut ad minus illa redigere inter limites ferreos, ut non possint iterum praetergredi confines, ne amplius mundus immergatur in abyssum scelerum, et iniquitatum; in ultimo certe omnipotentia caelestis iudicis corrigent omnia, sua iustitia vindicatrice, quoniam ipse est omnipotens vindex, et omnia sapientissime medebit.

Homines vero corde recti, et amatores veri boni haud possunt expectare aliquam meliorationem status calamitosi hodierni mundi ab alia auctoritate, quantum hoc possunt expectare a suprema tua auctoritate, quae certo plures habet auscultatores obtemperantes aliis quibuscumque auctoritatibus, qui non solum audiunt sed etiam faciunt alios audire, et adiuvant, ut bonum praestet malo, et ita aliae auctoritates audientes vocem tuam, elevabunt ipsae etiam voces suas contra horum auctores malorum, qui perturbant subditos et ipsasmet auctoritates. Certe, beatissime pater, nemo se detrectat audire sana verba inducentia homines ad verum sui stabile bonum, et correctio optima fundata est in iure gentium ad rite componenda mutua societatis iura; propterea neminem rationabiliter posse conqueri, dum detur illi ius suum, ac praesertim cum illo summopere indigeat.

Iterum atque iterum, beatissime pater, te deprecamur, ut clames, et ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, et annuncia huic saeculo scelera sua, et populo perverso peccata sua, quoniam te constitui vigilatorem aeternae hominum salutis, et deprecamur Deum optimum maximum ut dextera sua omnipotenti te perenniter conservet et adiuvet.

Romae 20 februarii 1870.

Petrus Bostani aep. Tyri et Sidonidis Maronitarum.
Iosephus Matar aep. Alepi Maronitarum.
Iosephus Giagia aep. Cipri Maronitarum.
Giro. Paulus Hindi aep. Iesirensis Caldeus.
Timoteus Attar aep. Amidensis.

32.

Postulatum a XVI episcopis exhibitum de socialismi erroribus.

Sacro concilio oecumenico Vaticano.

Inter gravissima huius aetatis mala eminent socialismus. Impii et a christiana veritate abhorrentes errores, qui amplissimis modis inter homines quotidiana manuum suarum industria victitantes sparguntur, tam christianam fidem in pauperum operariorum mentibus exstinguere, quam universam societatem, rectumque socialem ordinem subvertere minantur.

Necesse ergo prorsus videtur, ut oecumenica haec synodus execrandis eiusmodi erroribus catholicam veritatem et moralem doctrinam iustitiam sanctitatemque opponat; ut divites et proceres doceat officia, quibus erga pauperes, operarios, famulosque adstringantur; et vicissim, quae sint istorum officia erga patronos, eosque quibus manuum operam praestant. Negari enim nequit, divitiarum praesertim cupiditatem et abusum, operariorumque neglectum, inhumanamque in eos duritiam, qua quintum et septimum divinae legis praeceptum latente quodam modo saepissime violatur, socialismi errores, conatusque plurimum fovere.

Omnes etiam bonae voluntatis homines ab oecumenica synodo expectant, vehementerque desiderant, ut recta et sancta socialis ordinis principia praedicet et tueatur; et religiosi praesertim ope-

rarii ad pliam matrem ecclesiam oculos manuumque levant, ut christianae caritatis et iustitiae leges in omnium mentibus resuscitent, et in societate restituant.

Cum vero in indice schematum, quae a theologia et ecclesiastici iuris consulti praeparata fuerant, nullum reperiatur, quod de illis principis, veritatibus, mutisque officiis agat, hinc subscripti patres humillime instantesque petunt, ut in hoc sacro oecumenico concilio gravissima ista et necessaria res opportune proponatur.

Romae die 7 martii 1870¹.

- † Ignatius, ep. Ratisbonensis.
- † Franciscus Leopoldus ep. Eyatettensis.
- † Theodorus Iosephus, ep. Namuroensis.
- † Henricus Braeq ep. Gandavensis.
- † Ioannes Iosephus ep. Brugensis.
- † Gaspar Iosephus ep. Tornacensis.
- † Nicolaus, ep. Halicarnassensis.
- † Michael Heiss, ep. Crossensis.
- † Andreas ep. Argentinensis.
- † Ioannes aep. ep. Buscoducensis.
- † Andreas Ignatius aep. Ultraiectensis.
- † Gerardus Petrus ep. Harlemensis.
- † Carolus Pooten aep. Antibarensis et Scodrens.
- † Petrus Maria, ep. Colophonensis, vic. apost. Bataviensis.
- † Florianus aep. Tolosanus.
- † Theodorus ep. Leodiensis.

33.

Postulatum XVIII episcoporum de strictius observanda lege Tridentina in episcopis aliisque praesulibus eligendis et nominandis.

Sacro concilio oecumenico Vaticano.

Maxime salutaria quidem concilium Tridentinum, in primis sess. XXIV, cap. I de reform., quoad creationem seu electionem episcoporum et cardinalium praescripsit.

Experientia tamen teste constat, a pluribus principibus vel magistratibus, ius nominandi vel proponendi episcopos habentibus, in eiusmodi nominationibus longe minus ecclesiae utilitatem et animarum salutem, quam alia quaedam ob oculos haberi, quae fusius adumbrare necesse non est. Ex qua agendi ratione pericula maxima in ecclesiam Christi redundant, quae avertere vel saltem immnuere oecumenicae huius synodi munus esse censemus. Eiusmodi synodalia constituta fortitudinem etiam augere poterunt, qua apostolica sedes nominationibus minus idoneis resistere debet.

Cum vero in indice schematum nihil de gravissima hac re inveniat, humillime subscripti patres instantesque rogant et flagitant, ut sacra haec oecumenica synodus principibus, magistratibus, capitulis, aliisque episcopos nominandi, proponendi vel eligendi ius habentibus, gravissimum Dei iudicium in mentem reducat, provideatque, ut lex a Tridentino concilio de electorum examine constituta, nunc eo severiori adhuc et strictiori modo ab omnibus observetur, quo evidentiis ecclesiarum pericula creverunt; et ut simile examen etiam in aliis ecclesiasticis dignitatibus ab apostolica sede conferendis instituat, ad quas principes vel magistratus nominant aut proponunt.

Romae die 7 martii 1870².

- † Ignatius, ep. Ratisbonensis.

¹ Alterum exemplar datum est die 11 eiusdem mensis.
² Tertium exemplar datum est die 11 martii.

- † Theodorus Iosephus, ep. Namurensis.
- † Henricus Braeq ep. Gandavensis.
- † Ioannes Iosephus ep. Brugensis.
- † Gaspar Iosephus ep. Tornacensis.
- † Nicolaus, ep. Halicarnassensis.
- † Michael Heiss, ep. Croscensis.

- † Petrus Ioseph ep. Sedunensis.
- † Stephanus, ep. Lausannensis et Genevensis.
- † Eugenius, ep. Basileensis.
- † Stephanus, ep. Bethlehemensis.

- † Andreas ep. Argentinensis.
- † Ioannes aep.-ep. Buscoducensis.
- † Andreas Ignatius, aep. Ultraieotensis.
- † Gerardus Petrus ep. Harlemensis.
- † Petrus Maria ep. Colophonensis, vic. apost. Bataviensis.
- † Florianus aep. Tolosanus.
- † Theodorus ep. Leodiensis.

34.

Postulata a LXX patribus exhibita, ut piae operae Scholarum Orientalium et sollemnis ab ecclesia consecratio et nova commendatio tribuatur¹.

a.

Propositio in gratiam piae operae Scholarum orientaliu nuncupatae a reverendis patribus dominis patriarchis, archiepiscopis, episcopis et paelatis, qui huius operae beneficia suscipiunt et suscipere sperant, exhibenda congregationi eminentissimorum et reverendissimorum patrum sacrosanctae oecumenicae synodi Vaticanae ad excipiendas patrum propositiones a sanctissimo domino nostro Pio papa IX institutae.

Venerabiles patres.

Praecipuas inter christifidelium operas quae, tum precibus, tum elemosynis, opem nostris missionibus perutilem subministrant, illa quae Scholarum orientaliu nomen prae se fert, locum a pluribus abhinc annis obtinuit non immeritum.

Haec est enim quae, approbante sancta sede apostolica et episcopis faventibus, multiplices apud nos sustentat operarios et ministerii nostri coadiutores, qui pueris alendis et iuvenibus educandis sese impendunt ac devotent.

Inde fit ut, a finibus Austriaci imperii usque ad Indos, ab Algeriensibus oris usque ad Abyssiniae recessus, innumeri iuvenes et per plures puellae, sive monialium cura, sive sacerdotum et fratrum nostrorum magisterio, per saniores disciplinas informati, ad sensus erigantur illos quibus ecclesiam catholicam et sanctam Romanam sedem magis ac magis in dies diligant, et maximam profiteantur venerationem erga pontificem summum, cuius beniginitate ac providentia orientales populi tot et tanta beneficia susceperunt.

His nostrarum dioeceseon et missionum benefactoribus nos animi sensus gratissimi testificari cupientes, piam illorum operam intimo cordis impulsu commendamus tum patribus venerandis qui in hac sacrosancta synodo oecumenica sedent, tum praesertim episcoporum et totius ecclesiae capiti summo pontifici Pio PP. IX, cuius pretiosissimis benedictionibus haec Scholarum orientaliu opera ortum debuit et incrementum.

Nunc autem, cum vastissimos inter tractus spirituali nostro regimini a principe paatorum creditos, mahumetani, protestantes, schismatici, et

A societatum secretarum fautores nihil non relinquant inausum ad inventum allicendam et pervertendam, valde optandum est ut scholas omnimodas, orphanotrophias, seminaria, aliaque huiusmodi instituta maiorem in numerum instaurare ac sustentare possimus.

Ad hunc tam utilem scopum obtinendum, paternae summi pontificis benevolentia vestraque, venerabiles patres, hanc nostram non dedignetur exaudire postulationem, qua suppliciter petimus, ut „inter decreta quae de missionibus catholicis sacrosanctae oecumenicae synodo Vaticanae proponuntur, unum adiiciatur, quo piae operae Scholarum orientaliu nuncupatae et sollemnis ab ecclesia consecratio et nova commendatio tribuatur“.

Confidimus enim fore ut exinde fidelium adaugeatur zelus, et ampliora piae operae suppeditentur subsidia ad colligendos parvulos qui panem vitae et intellectus undequaque petentes, ne ullum quidem huc usque invenerint magistrum qui frangeret eis.

Quapropter hanc spectatissimam gratiam a vobis, venerabiles patres, et a sacrosancta oecumenica synodo humiliter efflagitamus, summo cum venerationis affectu nos profitentes dominationum vestrarum devotissimos et obsequentissimos servos ac fratres.

† Carolus aep. Algerianus.

† Gregorius Jussef patriarcha Antiochenus Greco-Melchitarum.

† Iosephus patriarcha Hierosolimitanus latini ritus.
† Angelus Kraljević ep. Metellopolis et vic. apost. in Heroegovina.

† Antonius Petrus IX Hassun patriarcha Ciliciensis Armenorum.

† Fr. Petrus Severini ep. Sappensis.

† Fr. Paschalis Vuicić ep. Antiphallensis et vic. apost. in Bosna.

C † Fr. Aloisius Ciurcia aep. Irenopolitanus vic. et delegatus apost. Aegypti et Arabiae.

† Raphael D. Popoff évêque administrateur des Bulgares Unis.

† Clemens Bahus ex-patriarca Anthiochenus.

† Vincentius Spaccapietra aep. Smyrnensis, vic. apost. Asiae Minoris.

† Paulus Hatem aep. Aleppensis et Seleuciensis et Cyrus.

† Ambrotius Abdo ep. Furzulensis et Zahleensis.

† Grégoire Hatta archevêque de Home et Ama.

† Beniamino arcivescovo greco cattolico di Napoloua.

† Ignace Akawi archevêque de Hauran et Bosra.

† Basile Nasser évêque de Balbek (Eliopoli).

† Athanae Kawam archevêque de Tyr.

† Théodose Koyomdji évêque de Sidon.

† Agapius Doumani évêque de Saint-Jean d'Acree.

† J. Kalybgian archevêque d'Amasie.

† P. Apelian archevêque de Marache.

† J. Hagian archevêque de Césarée.

† J. Bahdiar archevêque de Diarbékir.

† G. Balitian archevêque d'Alep.

† Léon Korkorouni archevêque de Mélitène.

† Melchior Nasarian aep. Mardensis.

† P. Tilkian évêque de Brouse.

† A. Halagian évêque d'Artvin.

† J. Ghiurégian évêque de Trébizonde.

† J. Israëlían évêque de Karpouth.

† Etienne Melchisedech évêque d'Erseroum.

† D. Arsenius aep. Tarsensis ritus armeni.

† Pour le diocèse de Beyrouth D. Sayeghian.

† Pour le diocèse de Jérusalem A. Alexandrian.

† Pour le diocèse de Sébaste N.-Daghdagh.

† Pour le diocèse d'Adana J. Ghiulian.

† Pour le diocèse d'Égypte B. Akohéhirlian.

¹ A secretario concilii ad Deputationis secretarium missa die 27 aprilis 1870. Acta, num. 262.

- Pour l'évêque d'Angora Etienne Anarian.
 Pour le diocèse d'Ispehan J. Kaldangian.
 † Franciscus Dominicus ep. Aegeae, ac vic. apost.
 Sophiae et Philippopolis.
 † Placidus Casangian aep. Antiochenus abbas generalis ordinis sancti Antonii.
 † Fr. Paulus Tosi ep. Rhodiopolitanus vic. apost. Patnensis.
 † Fr. Fidelis ep. Rosaliensis vic. apost. Tuneti.
 † Fr. Michael Angelus Jacopi ep. et vic. apost. Agrae.
 † Emmanuel Asmar archevêque de Zako et de Noubadra rit. chaldéen.
 Etiam si nondum ex tam pia sodalitate aliquid nostra missio Tunquinensis acceperit libenter meorum confratrum votis subscribo.
 Fr. Hilarius Alcazar ep. Paphensis ac vic. apost. Tunquini Orientalis.
 Fr. Thomas Maria Gentili ep. Dionysiensis.
 † Ioannes Tamrez aep. Kerkukiensis ritus Chaldaeorum.
 † Augustinus Bar-Seinu aep. Salmasiensis et administrator Aderbegian (in Perside).
 † Franciscus Laouénan ep. Flaviopolitanus vic. apost. Pudicheriensis.
 † Yves Marie Croc, évêque de Laranda, Tongking méridional.
 † Stephanus Charbonneau évêque de Iassen, vicair apostolique du Mayssour.
 † P. Bigandet ep. Ramathensis.
 † E. J. C. Ioseph ep. Sinitensis (Armenia).
 † C. M. Dépommier évêque de Chrysopolis, vicair apostolique de Coimbatour (Indes Orientales).
 † Spiridion Maddalena aep. Coreyrensis et admin. apost. Zacynthi et Cephaleniae.
 † Leonardus Mellano ep. Olympensis, vic. apost. Malabariae.
 Fr. A. V. Jandel, magister ordinis Praedicatorum.
 Petrus Becks praepositus generalis Societatis Iesu.
 † Paulus aep. Iesirensis ritus Caldeorum.

b.

Perillustri congregationi eminentissimorum et reverendissimorum patrum sacrosanctae oecumenicae synodi Vaticanae ad excipiendas patrum propositiones a sanctissimo domino nostro Pio papa IX institutae¹.

Venerabiles patres.

Praecipuas inter Christianifidelium operas, quae tum precibus, tum elemosynis, opem missionibus perutilem subministrant, illa quae Scholarum orientalium nomen praesert, et quae, approbante sanctae sede apostolica, et episcopis faventibus, latinis apud nos missionariis magna, nobis autem quaedam auxilia suppeditavit, locum a pluribus abhinc annis obtinuit non immeritum.

His orientalium missionum benefactoribus, nos D animi sensus gratissimi testificari cupientes, piam illorum operam intimo cordis impulsu commendamus tum patribus venerandis, qui in hac sacrosancta synodo oecumenica sedent, tum praesertim episcoporum et totius ecclesiae capiti summo pontifici Pio PP. IX, cuius pretiosissimis benedictionibus haec Scholarum orientalium opera ortum debuit et incrementum.

Hinc cum vastissimos inter tractus spirituali nostro regimini concreditos Mahometani, protestantes, schismatici et societatum secretarum fautores nihil non relinquant inausum ad iuventutem alliciendam et pervertendam, valde optandum est ut scholas omnimodas, orphanotrophias, seminaria aliaque huiusmodi instituta maiorem in numerum

¹ Ultimum est illorum postulatorum, quae a peculiari congregatione in examen revocata fuerunt.

A instaurare ac sustentare possimus, tum ad catholice iuvenes iuxta a religionis catholicae principia educandos, tum ad idoneos operarios in dominica vinea instituendos, tum etiam ad haereticos et schismaticos ad unitatis vinculum reducendos.

Ad hanc tam utilem scopum obtinendum, paternae summi pontificis benevolentia vestraque, venerabiles patres, hanc nostram non dedignetur exaudire postulationem, qua suppliciter petimus, ut

„Inter decreta, quae de missionibus catholicis ss. oecumenicae synodo Vaticanae proponuntur, unum adiciatur, quo piae operae Scholarum orientalium nuncupatae, et sollemnis ab ecclesia consecratio et nova commendatio tribuatur.“

Confidemus enim fore ut exinde fidelium adaugeatur zelus et ampliora nobis piae operae suppeditentur subsidia ad colligendos parvulos, qui paenem vitae et intellectus undequaque petentes, ne bullam quidem huc usque invenere magistrum qui frangeret eis, quia auxiliis destituti fuimus sufficientibus.

Quapropter hanc spectatissimam gratiam a vobis, venerabiles patres, et a sanctissima oecumenica synodo humiliter efflagitamus, summo cum venerationis affectu nos profitentes, dominationum vestrarum devotissimos et obsequentissimos servos ac fratres.

† Ignatius Philippus Marcus patriarcha Antiochiae Syrorum.

† Gregorius Iacobus Haliani aep. Damascenus Syrorum.

† Cyrillus Behnam Benni aep. Mausiliensis Syrorum.

† Dionigio Georgio Scelhot arcivescovo siro d'Aleppo.

† Athanasius Raphael Teiarki aep. Babylonensis.

† Ioannes Elia syrus aep. Constantinopolitanus.

† Flavianus Petrus Matah aep. Jazirensis.

† Statheus Ephrem ep. Bugiacensis etc.

† Antonius Kandalast corepiscopus vicarius diocesis Amidensis.

† Ioseph David chorepiscopus procurator diocesis Hemesae et Hamensis.

† Ioannes Memarbasci cam. ext. Urb. chorepiscopus procurator diocesis Berytensis.

† Ioseph Memarbasci procurator diocesis Cairi Syrorum.

† Petrus Amidensis chorepiscopus procurator diocesis Edessensis.

35.

Episcopi Warmienses petitio de lege ferenda in sacerdotes rarissime sacramentaliter confluentes¹.

Beatissime pater!

Philippus Krementz, episcopus Warmienses, ad pedes sanctitatis vestrae provolutus humiliter petit, ut sacrosancto concilio Vaticano proponatur, quod sequitur:

Ex omnibus, quae ad puritatem sanctitatemque levitarum fovendam atque promovendam in ecclesia constituta sunt, nihil forsan aptius, efficaciusque est, quam ut sacerdotes et clerici saepe pieque ad sanctum poenitentiae tribunal accedant. Quod enim catechismus Romanus de eo sacramento habet: „Omnibus fere piis persuasum esse, quidquid hoc tempore sanctitatis, pietatis et religionis in ecclesia summo Dei beneficio conservatum sit, id magna ex parte confessioni tribuendum esse.“ multo magis sacerdotibus videtur esse dictum. Nam si frequenti confessioni illud proprium sit.

¹ A concilii secretario ad Deputationis secretarium missa die 9 martii. Acta, num. 290.

ut a peccato avertat, vigilantiam foveat, fervorem augeat, humilitatem, omnium virtutum facile matrem, conservet, magis sacerdotibus huius salutaris medicinae frequens usus necessarius est, quoniam ceteris debent esse cautiore et sanctiores, quippe qui ad sancta sancte peragenda omni hora parati sint oportet omnibusque exemplum praebeant bonorum operum. Atque hinc ipsa mater ecclesiae sacerdotes ad frequentem poenitentiae sacramenti usum invitat, cum in ipso sacrificii initio, antequam ad altare Dei introeant, eos humili confessione culpas suas plangere iubeat. Sed ipsa benigna mater confisa conscientiae filiorum suorum, quam speravit religiosam et timoratam fore, cum suo periculo teneantur, opus Dei non negligeret facere, eo contenta hucusque fuit, ut hortaretur eos verbo et exemplis, nulla vero lege generali frequentiore usum sacramenti poenitentiae sanciret. Nam quae concilium Lateranense IV de annua confessione in canone „Omnis utriusque sexus“ statuit, et quae concilium Tridentinum decrevit, ne quis gravis peccati sibi conscius ad sacram mensam accedat, non magis clericos urgent quam reliquos fideles. Sed si laicis hominibus sub anathematis periculo praecipitur, ut semel saltem in anno confiteantur peccata sua, et si minorum ordinum clerici monentur, ut singulis saltem mensibus poenitentiae sacramentum frequentent, eo quod in via sint ad sacros ordines (conc. Trid. sess. XXIII, c. 13 et 18 de ref.), multo magis congruit, ut sacerdotibus omnibus et maxime parochis lege praecipiat, ut saepius confiteantur, quia illis ex concilii Tridentini praecepto (sess. XXIII, c. 14 et sess. XXII de observ. et evit. in celebr. missae) omnibus diebus Dominicis et festis, quanta maxima fieri potest interiōri cordis munditia et puritate munus incumbit immolandi Deo tremendum sacrificium.

Haec quidem considerantes saepissime episcopi in synodis provincialibus et dioecesanis sacerdotes eadem de re monuerunt. Sunt enim, qui quoties sacrificium offerat sacerdos, cor poenitentia mundari voluerunt: sunt qui saltem quavis hebdomada, vel quindenis diebus illud expostulant, denique, qui mitius agere videntur, singulis saltem mensibus hoc sacramentum a sacerdotibus percipi mandarunt.

Ast, ut mihi videtur, non sufficiunt haec decreta. Primo enim nesciō, an talia ubique statuta sint, cum tamen causae illae gravissimae exigere videantur, ut generali lege ubique servanda clericis frequentior quam laicis confessio iniungatur.

Nec praetereundum est, illa synodorum decreta haud raro non observari, quod et de nonnullis nostri temporis synodiis compertum est.

Cuius rei si causa quaeratur, ex eo hoc evenisse puto, quod illa decreta non satis expresse dicant, leges et statuta de hac re ferri, quae conscientias obligant, non mera consilia presbyteris proponi. Nam cum in his decretis sanctio plerumque desit, non desunt, qui ut ipsi remissius agere possint, laxiorem in his sententiam sequantur, consilia haec opinantes non statuta. Atque eo etiam fortasse eveniunt, quod statuta illa nimis gravia praecipiant; sciunt enim omnes, eas leges, quae nimis expostulant, nunquam observari. Neque negari potest, saepius haec synodorum statuta plus exigere, quam executioni mandari possit. Cavendum ergo videtur, hac in re ne consilia cum legibus, suadenda cum mandandis confundantur.

Cum ex his causis contigerit, multis in dioecibus statuta illa de frequenti sacerdotum confessione nec observari nec de ea vigilari vel rationem expostulari, hinc non raro fit, ut sacerdotes minus fervidi imprimis illi, qui ruri degentes non sine in-

commodis confessorium adire possunt; non solum de die in diem vel de hebdomada in hebdomadam, sed de mense in mensem confessionem differant, et quod maxime dolendum est, non desunt, qui si semel vel bis in anno confessi sunt, obligationi suae satisfecisse sibi gratulantur, et tamen fortasse quotidie agnum immaculatum contrectarunt et Dominum maiestatis in cor introduxerunt. Vere hinc multi imbecilles et infirmi et dormiunt multi. Cum lex non instet, ut saepius se ostendant sacerdoti neque culpam neque negligentiam suam agnoscent et tabescunt in cupiditate et languoribus suis.

Tanto malo ut occurratur, iam magnus ille et zelosissimus in concilio Tridentino praesul Braccarenensis Bartholomaeus a Martyribus in petitionibus suis ad synodum Tridentinam quoad sacerdotes et sacramenta factis sub n° 2 hanc habet: „Sacerdotes aliquando compellendi ad celebrandum et ad singulis mensibus confitendum.“ Et inter postulata in concilio Tridentino a nonnullis patribus anno 1562 n. 17 hoc habetur: „Item videtur abusus, quod celebrantes quotidie, licet peccati mortalis sibi non sint consci, non confiteantur saltem singulis dominicis.“ (Cfr. vitam venerabilis Bartholomaei de Martyribus hoc anno a Ioh. Thoma Ghilardi editam, p. II, petition. pag. 10 et 57.) At tamen inter tot negotia his petitionibus directe provisum non est, quod utique magnopere dolendum videtur, cum ob synodi oecumenicae de hac re silentium vel statuta provincialia dioecesanave condita non sint, vel multoties robur suum paulatim amiserint. Quam ob rem mihi liceat, beatissime pater, tibi sacroque concilio proponere:

I. Ut a synodo Vaticana non solum frequens confessio sacerdotibus commendetur et inculcetur, sed apertis verbis graviter prohibeatur, ne ultra *C bimestre* eam differant, cui legi custodiendae invigilare obstringantur episcopi, quorum uti erit ex causa gravi legem remittere, ita illis etiam datum sit, negligentes et contumaces acriter corrigere propositis poenis.

II. Quod si haec sacro concilio minus convenire videantur, peto, ut saltem primo concilio provinciali post praesentem synodum habendo committatur, ut definiat et statuatur, quae in Domino in hac re magis expedire noverit, poenis ferendae sententiae propositis in eos, qui legitima causa, ab episcopo cognita et approbata non excusati, confessionem sacramentalem ultra bimestre procrastinantur.

Denique, beatissime Pater, apostolicam Tuam benedictionem supplex imploro,

Sanctitatis Tuae

Romae, 8 martii 1870

obedientissimus

† Philippus, episcopus Warmiensis.

Eminentissimorum et reverendissimorum patrum deputatiōni pro recipiendis et expendendis propositionibus.

36 a.

Propositio CXVIII episcoporum postulantium, ut sanctus Ioseph eligatur ac declaretur universae ecclesiae patronus atque protector.

Beatissime pater.

Cum populi christiani erga sanctum Ioseph devotio crescat in dies, miraque illius sancti bonitas et potentia novis innumerisque beneficiis se quoque in dies prodant, et ipsum universa ecclesia ampliori cultu celebrari altioribusque decorari honoribus ardentem optare videatur, infra scripti Vaticanae synodi patres, ad pedes sanctitatis vestrae provoluti, humillime efflagitant, ut qui a Domino

constitutus est unigeniti Filii sui custos, quique A
erga Iesum et Mariam patris ac sponsi officia fidi-
simo amore summaque diligentia indefesse adim-
plevit, is etiam a vestra beatitudine eligatur ac
declaretur universae ecclesiae, quae corpus Christi
est, patronus atque protector, et festum patrocinii
eius cum ritu primae classis et octava ubique et
ab omnibus peragatur.

Interim pro seipsis et pro animabus sibi concre-
ditis benedictionem apostolicam instanter postulant

Beatitudinis vestrae

Humillimi et devotissimi in Christo filii,

Martinus Ioannes Spalding aep. Baltimorensis.

† Ioannes, aep. Tuamensis.

† C. F. aep. Quebecensis.

† C. A. aep. Bituricensis.

† Ludovicus Maria ep. Sancti Deodati.

† Ioannes Ioseph Lynch ep. Torontinus.

Ioannes Baptista Purcell aep. Cincinnatiensis.

† Ioannes aep. Neo-Eboracensis.

† Ioannes Derry ep. Clonfertensis.

† Ioannes ep. Galviensis.

† Nicolaus Power Sareptanus et coadiutor Lao-
nensis.

† Nicolaus Conaty ep. Kilmorensis.

† Alexander aep. Theasalonicensis.

† Iosephus Armandus ep. Bellovacensis, Noviodu-
nensis et Sylvanectensis.

† Ludovicus, ep. Ruthenensis.

† Aloysius, ep. Methonensis, vicarius apostolicus
Senegambiae.

† L. Eugenius ep. Carnutensis.

† Felix ep. Lemovicensis.

† E. I. ep. Kingstoniensis.

† Ludovicus ep. Castabalensis vic. apost. Idahoensis.

† Ignatius ep. Marianopolitanus.

† Leo ep. Rupellensis et Santonensis.

† Renatus Maria Carolus ep. Rosensis in Indiis
Occidentalibus.

† Thomas, ep. Antigonensis, vic. apost. districtus
occidentalis Bonae Spei.

† Timotheus O'Mahony ep. Armidalensis, Australia.

† Georgius Butler, ep. Limericensis, Hibernia.

† Ioannes-Antonijs-Maria ep. Mimatensis.

† Carolus ep. Sancti Hyacinthi.

† Carolus Fridericus ep. Sagiensis.

† I. M., ep. V. (= Ioannes Maria, ep. Venetensis).

† Paulus, ep. Metensis.

† Ludovicus Theophilus ep. Blesensis.

† Iosephus Clarus ep. nominatus dioec. Imae
Telluris.

† Iosephus Eugenius ep. Ottawensis.

† Ioannes ep. Hamiltonensis.

† L. F. ep. Anthedonensis.

† Ioannes, ep. Sancti Germani de Rimouski.

† Daniel ep. Hobartoniensis.

† Timotheus ep. Armidalensis (iterum).

† Gulielmus ep. Goulburnensis.

† Iacobus ep. Brisbaneensis.

† Claudius Maria ep. Galvestonensis.

† Stephanus Vincentius Buffalensis.

† Ioannes, ep. Brooklyniensis.

† I. ep. Novarcensis.

† Ioannes Iosephus ep. Bostoniensis.

† Patritius N. Lynch, ep. Carolopolitanus.

† Ioannes Iosephus Conroy ep. Albanensis.

† Gulielmus Henricus Elder ep. Natchensis.

† Iacobus Fredericus Wood ep. Philadelphiensis.

† Iacobus M. O'Gorman ep. Raphanensis.

† Iacobus Gibbons ep. Adramyttensis, vic. apost.

Carolinae Septentrionalis.

† Mauritius de Saint-Palais ep. Vincennopolitanus.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

† Augustinus Vérot ep. Savannensis.

† Ioannes Mac Gill ep. Richmondensis.

† Tobias Mullen ep. Eriensis.

† Ioannes Quinlan ep. Mobilienis.

† Edward FitzGerald ep. Petriculanus.

† I. P. Shanahan ep. Harrisburgensis.

† Gulielmus O'Hara Scrantoniensis.

† Ricardus Vincentius ep. Wheelingensis.

† Daniel Mac Gettigan ep. Rapotensis.

† Iacobus Donnelly ep. Clogherensis in Hibernia.

† Iacobus Etheridge ep. Toronensis vic. apost.

Guanae Britannicae.

† Adrianus Languillat ep. Sergiopolitanus, vic.

apost. Nankinensis in Sina.

† Eduardus Dubar, ep. Canathensis, vic. apost.

Tcheli Meridio-orientalis apud Sina.

† Leo Meurin S. I. ep. Ascalonenis, vic. apost.

Bombayensis.

† Ioannes B. Miège S. I. ep. Messenensis, vic. apost.

Kansas.

† Walter Steins S. I. aep. Bostrensis, vic. apost.

Calcuttensis.

† Fr. Armandus ep. Sozopolitanus, M. C.

† N. Renatus Corisopitensis et Leonensis ep.

† Henricus, ep. Nemausensis.

† Carolus aep. Algerianus.

† Carolus, ep. Lucionensis.

† François évêque de Bayonne.

† Franciscus, ep. Divionensis.

† Iosephus Sadoc Alemany O. P. aep. Sancti

Francisci.

† Fr. Thomas Gentili ep. Dionysiensis.

† Fr. Emmanuel, aep. Caesaraugustanus.

† Eugenius O'Connell Maryavillensis.

† Thomas L. Connolly aep. Halifaxiensis.

† I. Sweeny ep. Sancti Ioannis, Neo-Brunswick.

C † Iacobus Rogers, ep. Chathamensis.

† Patricius Leahy, aep. Casseliensis.

† Laurentius Gillooly ep. Elphinensis.

† Ferdinandus card. Donnet aep. Burdigalensis.

† David Moriarty ep. Kerriensis, sed absque octava.

† M. O'Hea ep. Rossensis.

† Patritius Dorrian ep. Dunensis et Connorensis.

† Gulielmus Keane, ep. Cloyneensis.

† Cornelius Mac Cabe ep. Ardagadensis.

† Ioannes Strain ep. Abilensis.

† Ioannes Macdonald ep. Nicopolitanus.

† Vincentius Spaocapietra aep. Smyrnenis.

† Ianuarius Maria ep. Anglonensis et Tursiensis.

† Thaddaeus Amat, C. M. ep. Montereyensis et

Angolorum.

† M. Domenec ep. Pittsburgensis.

† Edmundus Franciscus Guierry, ep. Danabensis,

vic. apost. Tche-Kiang.

D † Aloisius ep. Uritanus.

† Ioannes-Iulius ep. Succioneensis et Laudunensis.

† Petrus-Paulus ep. Foroliviensis.

† Franciscus Xaverius aep. Surrentinus.

Innocentius ep. Eugubinus.

† Ioseph Maria ep. Faliscodunensis.

† Ioannes Franciscus aep. Remensis.

† Renatus Franciscus aep. Cameracensis.

† Caietanus aep. ep. Melpicti, Iuvenacii et Terlitti.

† Ioannes Baptista Iosephus ep. Atrebatensis, Bo-

loniensis et Audomarensis.

† Bernardus ep. Myriophytensis vic. apost. Iaponiae.

† Antonius ep. Placentinus.

† Ioannes, ep. Ebroicensis.

† Fr. Aloisius ep. Aquilanus.

† Conradus ep. Paderbornensis.

† Petrus ep. Aniciensis.

† Petrus Mac Intyre, ep. Carolinopolitanus.

† Col. H. Mac Kinnon ep. Arichatensis.

† Ioannes Brady ep. Perthensis.
† Franciscus Kelly Derriensis.

36 b.

Idem postulant XLIII generales diversorum ordinum.

Sacro concilio oecumenico Vaticano¹.

A sacra oecumenica synodo Vaticana nos infra-scripti, nostro et regularium familiarum, quibus praesumus, nomine, humiliter et instanter efflagitamus, ut, ad maiorem Dei gloriam, sanctissimae Deiparae Virginis honorem, et omnium Christifidelium tutelam atque consolationem velit a patriarcham Ioseph. Iesu Christi Domini nostri nutritium patrem, eiusdemque b. Mariae Virginis sponsum, conciliari constitutione, universalis ecclesiae eximium ac primum patronum, solemniter declarare, constituere atque decernere.

Per multa autem sunt rationum momenta, quae nos ad supplicem hunc libellum offerendum movent ac fere impellunt, quaeque nobis magnam spem ingerunt, fore, ut peramanter a sacro Vaticano concilio excipiantur; at ne nimium onerosi simus, potiora seligimus, atque cursim ea recensemus.

1. Itaque imprimis animadvertimus, cum non modo omnes christiani nominis civitates, omnesque dioeceses, in quas distribuitur sancta Dei ecclesia, verum etiam omnes christifidelium nationes eum habeant caelestem patronum, quem solemniter colunt et venerantur, id magnum esse argumentum, cur et totus Dei populus, omnesque oves pascuae eius debeant alicuius inter caelites patrocinio potissimum se committere, eumque magnis solemnibus communibusque gaudiis colere. Beatum vero Iosephum, beatae Mariae semper Virginis sponsum, inter omnes caelites eum esse, qui praeter cetera totius ecclesiae Christi protector praecipuus sit renunciandus, ab eaque magnos sibi vindicet honores, nemo certe inficias ire potest.

2. Praeterea cum innumeri fere sint christifideles, qui divino plane instinctu in eius patrocinium sese iam contulerunt, quique vehementissime optant, ut multus honor in ecclesia universae eidem habeatur; nonne maxime convenire dicendum est, ut quem Deus iustum proclamando amplissimo honestavit praekonio, eundem universa ecclesia magnis honestet honoribus?

3. Atque, cum ecclesia et Christus, qui eam sibi acquisivit sanguine suo, *sint quasi una persona* (S. Thom. qq. dd. q. de gratia), nonne item convenit, ut ipsa ecclesia in eius peculiare quodammodo se committat patrocinium, quem Christus hic in terris nutritium habuit eundem: ac demum ut eadem ecclesia, quanta quanta est, ab eo magnopere postulet praesidium: contra innumeras suorum hostium insidias, illudque se obtenturam confidat, qui puerum Iesum ab insidiis vaferrimi crudelisque Herodis ad necem eum quaerentis incolumem servavit?

Ita profecto.

Si igitur hic supplex libellus noster, quem nomine etiam subditorum nostrorum sacro et auspiciatissimo oecumenico concilio Vaticano offerimus, ita benigne excipiantur, ut conciliari constitutione decernatur, dehinc terque quaterque beatum Iosephum, beatae Mariae semper Virginis Sponsum, ab universa ecclesia solemniter honorandum et colendum esse tanquam omnium Christifidelium caelestem eximiumque patronum, pro certo haberi potest magnam

¹ Exhibitum die 9 martii 1870, ac die 10 eiusdem mensis a concilii secretario ad Deputationis secretarium missum. Acta, num. 211.

A illam sanctamque laetitiam, quam nemo dubitat, quia idem concilium suis constitutionibus sit allaturum, cumulatissimam fore.

Albertus Passeri abbas canonice Sanctae Agnetis extra moenia vicarius generalis canonicorum regularium Lateranensium.

Pater abbas D. Antonius Anzà procurator generalis pro visitatore generali abbate Garces.

Henricus abbas Einsidlensis et praeses congregationis helveto-benedictinae.

Placidus Burchall abbas Westmonasteriensis et congregationis anglo-benedictinae praeses generalis.

Bonifacius Wimmer abbas Sancti Vincentii, praeses congregationis benedictinae Americanae.

Utto Lang, abbas Mettenensis pro tempore praeses congregationis benedictino-bavaricae.

Germanus Gai abbas generalis congregationis Vallisumbrosae.

D. Theobaldus abbas Cesari praeses generalis sacri ordinis Cisterciensis.

Frater Ephrem van der Meulen, abbas de Monte Olivarum et vicarius generalis antiquioris reformationis de Trappa.

D. Adamus Adami abbas generalis congregationis Silvestrinae ordinis sancti Benedicti.

Eliseus Elias, ordinis sancti Antonii, abbas generalis congregationis sancti Hormisdai ritus chaldaici.

Basilii Grifoni ordinis sancti Benedicti abbas vicarius congregationis Camaldulensis.

D. Benedictus Santini abbas archiconobii montis Oliveti maioris in Hetruria vicarius generalis congregationis Olivetanae.

Alexander Maria Teppa praepositus generalis clericorum regularium sancti Pauli.

Bernardinus Secundus Sandrini praepositus generalis congregationis de Somasca.

Petrus Becks praepositus generalis societatis Iesu. Quiricus Quirici rector generalis congregationis Matris Dei.

Giusseppe Calasanzio Casanova praepositus generale delle Scuole Pie.

Franciscus Maria Cirino vicarius generalis Clericorum Regularium.

Ioseph Maria Novaro Clericorum Regularium Minorum vicarius generalis.

Camillus Guardi vicarius generalis Ministrantium infirmis.

Petrus-Damianus Marsili procurator generalis Eremitarum Camaldulensium congregationis Hetruriae pro reverendissimo patre Gregorio Cioci absente.

Martinius Derossi procurator generalis Eremitarum Camaldulensium congregationis Montis Coronae pro reverendissimo D. Raynaldo Lesti absente. Carolus Maria Saisson prior generalis ordinis Cartusianorum.

Padre Giacomo Kattar representante del generale Tommas Cabbace e del generale Demetrio Giamed basiliani greco-melchita.

Frater Alexander Vincentius Jandel, magister generalis ordinis Praedicatorum.

Frater Bernardinus a Portuuario minister generalis ordinis Minorum.

Frater Ludovicus Marangoni minister generalis ordinis Minorum Conventualium.

Frater Nicolaus minister generalis Cappucinatorum.

Frater Ioannes Bellomini ordinis Eremitarum sancti patris Augustini prior generalis.

Frater Dominicus a Sancto Ioseph, praepositus generalis Carmelitarum Discalceatorum.

Frater Ioannes Angelus Maria Mendani prior a primarius, post beatissimam Virginem, patronus generalis ordinis Servorum beatæ Mariæ Virginis. habebatur.

Frater Raphael Ricca generalis Minorum.

Frater Benedictus a Virgine minister generalis ordinis Excalceatorum Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captivorum.

Frater Carmelus Paternani prior generalis ordinis sancti Hieronymi congregationis beati Petri de Pisis.

Frater Victorius Menghini generalis ordinis de Paenitentia.

Frater Franciscus Salemi vicarius generalis tertii ordinis regularis sancti Francisci.

Frater Innocentius a Sancto Alberto vicarius generalis Discalceatorum sancti Augustini.

Frater Angelus Savini vicarius generalis Carmelitarum antiquæ observantiae.

Frater Ioseph Maria Rodriguez, vicarius generalis ordinis beatæ Mariæ Virginis de Mercede.

Frater Antonius Martin y Bienes vicarius generalis ordinis primitivi Sanctissimæ Trinitatis.

Frater Timotheus abbas de Trappa maiori et vicarius generalis ordinis Cisterciensis recentioris reformationis in Gallia.

37.

Ut debiti honores sancto Iosepho beatæ Mariæ Virginis sponso a concilio oecumenico Vaticano in sacra liturgia decernantur postulatum¹.

Beatum Iosephum, singulari Dei providentia, præ ceteris creaturis electum fuisse, ut Deiparæ Virginis sponsus et Verbi incarnati, non generatione quidem, sed charitate, adoptione, ac matrimonii iure, pater esse mereretur, nemo unus ignorat. Adeo ut, nedum in sacris evangelis atque ab ipsamet beatissima Virgine, illum Christi patrem passim nuncupari², sed et Dominum nostrum Iesum Christum, in diebus carnis suæ, ei tanquam patri humiliter subesse dignatum, legimus³.

Infrascripti sacrorum antistites, hæc serio perpendentes, simulque probe noscentes magnum diu in orbe exardescere desiderium ut *sancti Ioseph* publicus cultus, quantum par est, augeatur, enixis precibus orant atque obtestantur, ut sacrosancta oecumenica synodus Vaticana, tot tantisque votis inclinata, pro sua auctoritate solemniter decernat:

1º Ut, quemadmodum *beatus Ioseph*, ceu pater Christi, tanto melior creaturis omnibus effectus fuit, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit⁴, sic ipsimet, per sacrorum Rituum congregationem, publicus dulciæ cultus in ecclesia catholica atque in sacra liturgia, post beatam Dei Genitricem, præ omnibus caelitibus in posterum tribuatur:

2º Ut idem *sanctus Ioseph*, cui sacrae familiae tutela a Deo iam credita fuit, universæ ecclesiae

¹ Primum prodit Romæ, ex *Typographia Romana*, anno 1870 Acta, num. 654), deinde in libro cui titulus: *De cultu Sancti Ioseph Sponsi Virginis Mariæ ac Christi parentis amplificando postulatum a plusquam nongentis cardinalibus, episcopis, superioribus generalibus subscriptum, theologis thesibus obfirmatum*, auctore C. M. S. theologiae lectore. Paris, librairie V. Lecoffre, 1908, p. 4-13. Auctor est sacerdos Mariani.

² Cum inducerent patrem Iesum parvulus eius, ut faceret secundum consuetudinem legis pro eo, etc. *Luc. II, 97*. — Et erat pater eius et mater mirantes super his quæ dicebantur de illo. *Ibid. ver. 88*. — Ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem. *Ibid. ver. 41*. — Cum redirent remansit puer Iesus in Ierusalem et non cognoverunt parentes eius. *Ibid. ver. 48*. — Et dixit mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. *Ibid. ver. 48*.

³ Descendit (Iesus) cum eis, et venit Nazareth, et erat subditus illis. *Luc. II, 51*.

⁴ Hæbr. I, 4.

Hæc postulationis formulæ subscripserunt¹.

Eminentissimi sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales
 † Ferdinandus card. Donnet, archiep. Burgalensis.
 † Cosimus card. Corsi archiep. Pisanus.
 † Ludovicus card. de la Lastra archiep. Hispanensis.
 † Paulus card. Cullen archiep. Dublinensis.

Reverendissimi patriarchæ, primates, archiepiscopi et episcopi

† Antonius archiep. Primas Salernitan. et Acornen.
 † Petrus archiep. Rossanen.
 † Franciscus Xaverius archiep. Surrentin.
 † Ioseph Benedictus Dusmet archiep. Catanen.
 † Ioseph Maria Severa epis. Interamensis.
 † Raphael epis. Albinganensis.
 † Petrus Maria epis. Casalensis.
 † Laurentius epis. Vintimiliensis.
 † Laurentius epis. Pineroliensis.
 † Philippus archiep. Caietanus.
 † Eleonorus epis. Montis Alti.
 † Philippus epis. Forosempronensis.
 † Carolus epis. Regiensis in Aemilia.
 † Ioannes Baptista epis. Aquipendii.
 † Augustus Maria Martin epis. Natchitoches.
 † Petrus Paulus epis. Foroliviensis.
 † Antonius epis. Placentinus.
 † Michael epis. Pittsburgensis.
 † Ianuarius M. epis. Ang. et Turs.
 † Ioannes Baptista Ioseph epis. Atrebatensis.
 † Thomas episcopus Recinetensis et Lauretanus.
 † Raphael epis. Squillacensis.
 † Petrus Maria epis. Colophonensis etc. etc.
 † Carolus archiep. Antibarensis et Scodrensis.
 † Ioseph episcop. S. Angeli Lombar. et Bisacien.
 † Ioseph Audo patriarcha Babylon. Chaldeorum.
 † Georgius Ebeyesus Khayatt archiep. Amadiensis Chaldeorum.
 † Abed-Elmesih Timotheus Attar archiep. Amidensis seu Diarbekirensis.
 † Ioannes Elias Mellus archiep. Akren. et Zibar.
 † Vincentius Spaccapietra archiep. Smyrnenis, vic. ap. Asiae min.
 † Ed. Francisc. Quierry epis. Danabensis, vic. apost. Tchê-Kiang.
 † Aloysius epis. Britanus.
 † Ioseph episcop. Thyatirensis, vic. cap. Venafren.
 † Ioannes Hilarius episcop. Emeritensis de Maracibo.
 † Valerius epis. Gallipolitanus.
 † Raphael de Ambrosio archiep. Dyrrachiensis.
 † Fr. Laurentius Bergeretti archiep. Naxiensis.
 † Fr. Fidelis Abbati epis. Sanctorinensis.
 † Fr. Ioseph Novella epis. Patarenis.
 † Fr. Eustachius Zanoli epis. Eleutheropolitanus.
 † Matab Flavian epis. Jasiren. Syrorum.
 † Gabriel Capaccio epis. Moltipotamensis.
 † Fr. Aloysius Moccagatta epis. Zenopolitanaus.
 † Franciscus epis. Laquedoniensis.
 † Franciscus Xaverius epis. Castrimaris.
 † Marianus archiep. Reginensis.
 † Petrus Tilkian epis. Brusensis Armenor.
 † Petrus Apelian epis. Germanicenis Armenor.
 † Antonius Halagian epis. Artvinensis Armenor.
 † Ioannes Ohureghian epis. Trabisonensis.
 † Ioannes Hagian archiep. Caesareensis in Cappadocia.
 † Melchior Nasarian arch. Armenus Mardensis.
 † Leo Korkoruni archiep. Melitenensis Armen. min.

¹ Nomina ponuntur ordine quo exstant in autographo.

- † Stephanus Israelianus episcopus Karpathensis Armen. A
 † Aloysius Maria episcopus Montis Politiani.
 † Fr. Aloysius archiepiscopus Irenopolitanus.
 † Fr. Amatus Pagnuoci episcopus Agathoniensis.
 † Fr. Angelus Kraljević episcopus Metellopolitana.
 † Fr. Petrus Severini episcopus Sappensis in Albania.
 † Fr. Eligius Cossi episcopus Prienensis, *min. obs.*
 † Fr. Iulius archiepiscopus Lucensis.
 † Fr. Bernardinus episcopus Terracinensis Setinensis
 et Privernensis.
 † D. episcopus Dianensis.
 † Marcus episcopus Spalat. et Macarea. olim. Salonit.
 † Ludovicus Maigret episcopus Arathen., *vic. apost.*
 Insul. Sandwich.
 † Hiephonusus-Renatus Dordillon episcopus Cambyso-
 politanus, *vic. apost.* Insul. Marchionum.
 † Vincentius Ruben. et Bituntin. episcopus.
 † Aloysius episcopus Thelesin. seu Cerretan.
 † Petrus Dominus Maupas archiepiscopus metro- B
 pol. Jadrensis in Dalmatia.
 † Eugenius Lachat episcopus Basileensis in Helvetia.
 † Fr. Armandus de Charbonnel episcopus Sopolitanus,
 Capucinus.
 † Fr. C. archiepiscopus episcopus Melitensis.
 † I. Baptista episcopus Savonen. Naulen.
 † Ioseph episcopus Lunen. Sarzanen. et Brugnaten.
 † Benvenutus archiepiscopus Granatensis, etiam desiderat
 et humiliter petit, ut in omnibus festis beatis-
 simae Virginis Mariae, immediate post orationem
 diei, sancti Iosephi sui Sponsi commemoratio
 fiat, et vicissim in festis sancti Ioseph de sanctis-
 sima sua Sponsa eadem commemoratio fiat, ut
 agitur nunc cum sanctis apostolis Petro et Paulo,
 in eorumdem respectivis festivitatibus. Arcis-
 sime coniuncti fuerunt semper in Christo Iesu
 Maria et Ioseph: coniuncti appareant semper in
 ecclesia Dei, et quos Deus coniunxit, homo non
 sepatet. C
 † Michael episcopus Conchensis. in Hispania.
 † Antonianus episcopus Giennensis. in Hispania.
 † Franciscus archiepiscopus Barenis, iuxta mentem
 archiepiscopus Granatensis.
 † C. M. Depommier episcopus Chrysopolit., *vic. apost.*
 † Sebastianus episcopus s. Petri Flum. Grand.
 Australis.
 † Ludovicus Faurie episcopus Apclloniensis, *vic.*
 ap. Kouy-Teheou apud Sinas. Exoptat ut honores
 sancto Iosepho amplientur, quantum per sacram
 liturgiam habebit.
 † Hyacinthus Lusi episcopus Narniensis et adm. apost.
 Mandelens.
 † Ioseph archiepiscopus Edessenus.
 † Nicolaus episcopus Amerinus.
 † Hyacinthus M. episcopus Neocastrensia.
 † Iacobus episcopus Brisbanensia.
 † Petrus episcopus Anicien.
 † Petrus Dufal episcopus Delconensis, *vic. ap.* Bengalae
 Orientalis.
 † Ioannes episcopus Tudertinus.
 † Carolus episcopus Astensia.
 † Stephanus episcopus Bethlemensis.
 † Adrianus Languillat S. I. episcopus Sergiopolit., *vic.*
 ap. Nank.
 † Ioannes Emmanuel episcopus de Serena.
 † Franciscus a Paula episcopus Ancudien.
 † Eduardus Dubar S. I. episcopus Canathan., *vic. ap.* Tchele
 Mer. Orient.

Huic postulato libenter subscribit infrascriptus
 episcopus, et optaret ut litanis sanctorum, post
 matrem Dei, bis invocaretur S. Ioseph, dicendo:
 Sancte Ioseph Sponse b. Mariae Virginis, ora etc.
 S. Ioseph pater putative Iesu, ora etc. Optaret
 etiam ut festum S. Ioseph transferatur ad unam

ex demiplo mensis ianuarii, inter dominicam
 sanctissimi nominis Iesu et festum purificationis
 b. Mariae Virginis, in quo casu festum patrocinii
 b. Ioseph collocari poterit die 19 mensis martii.

- † Ioseph episcopus Auriensis.
 † Fr. Ioan. Thomas episcopus Montis regalis in Pede-
 montio.
 † Petrus episcopus Guastallensis.
 † Antonius episcopus Urbanien. et S. Angeli in Vado.
 † Ludovicus Elloy episcopus Tipasitana, coad. Oceaniae
 Centralis.
 † Fr. Elias Antonius episcopus Asculanus.
 † Constantinus episcopus Gerundensis.
 † Fr. Ioseph episcopus Salamantinus et adm. apost.
 Civitatis.
 † Fr. Salvator Angelus Maria episcopus Galtellin-
 Noren.
 † Victor Aug. archiepiscopus Mechlin., primas Belgii.
 † Carolus episcopus Cenomanensis.
 † L. F. La Flèche episcopus Triflavianensis in Canada.
 † Franciscus episcopus Tarantasiensis.
 † Laurentius episcopus Salutiarum.
 † Eugenius episcopus Albae Pompeiensis.
 † N. Iosephus episcopus Petrocorensis et Sar.
 † Vincentius episcopus Imolensis.
 † Ludovicus Ed. episcopus Pictaviensis.
 † I. Hippolytus archiepiscopus Turonensis.
 † Miecialaus archiepiscopus primas Gneenen. et Posnan.
 † Iulius episcopus Nepeusinus et Sutrinus.
 † Franciscus Aemilius archiepiscopus Mutinensis et abbas
 Nonantulae.
 † Henricus Eduardus archiepiscopus Westmonaster.
 † Andreas Ignatius archiepiscopus Ultraiectensis.
 † Gerardus Petrus episcopus Harlemon.
 † Spiridion archiepiscopus Coreyrensis.
 † Ignatius episcopus Pharanens.
 † Antonius episcopus Lamacens.
 † Iosephus episcopus Capitis Viridis.
 † Thaddaeus Amat C. M. episcopus Montereyensis et
 Angelorum.
 † Ioannes Marcellus episcopus Olenen. et *vic. apost.*
 Abyssinae.
 † Innoentius episcopus Eugubinus.
 † Ioseph Maria episcopus Faliscodunens.
 † R. Fr. archiepiscopus Cameracensis.
 † Caietanus archiepiscopus episcopus Melphicti, Iuvenacii et
 Terlitii.
 † Ioseph archiepiscopus Trauen. et Nazarenus.
 † Fr. Franc. Xav. d'Ambrosio episcopus Muran.
 † Bartholomaeus d'Avanzo episcopus Calven. ac Theanen.
 adm. apost. Castellan.
 † Fr. Anselmus Fauli episcopus Grossetanus.
 † Fr. Raphael Corradi episcopus Balneoregiensia.
 † Iosephus Maria episcopus Canariensis.
 D † Vincentius Gasser episcopus Brixinen.
 † Ioannes Zwerger episcopus Secoviensis (Gratz).
 † Ludovicus Maria Epivent episcopus Aturen. et Aquen.
 † C. A. archiepiscopus Bituricen.
 † Ioseph M. episcopus Sinopenzia.
 † Franciscus episcopus Carcassonensis.
 † Antonius M. episcopus Fabrianensis et Mathelicensis.
 † Vincentius archiepiscopus Sypontinus.
 † Raphael Bachetoni episcopus Nursinus.
 † Gesualdus Vitali episcopus Ferentin. in Hernicis.
 † Ioannes Cameron episcopus Titopolitanus.
 † Iacobus Bernardi episcopus Massanus.
 † Ioseph Henricus episcopus Foroiul. ac Tolonensis.

Romae die 20 iunii 1870.

Concordat ad amussim cum autographo.

- † Vincentius Spaccapietra archiepiscopus Smyrnensis,
vic. ap. Asiae min.

(L. + S.)

Nota. — Hanc postulationis formulam edebat A societas a cultu *Joseph* promovendo. Collectores *Joseph Olivier* et *Antonius Joseph Boullan*, sacerdotes e Gallia et sacrae theologiae doctores, a *promotoribus* ad hoc designati, venient cum *autographo*, et aliorum patrum subscriptiones excipient, ut in manifesto sit quot sacrorum antistitum pleniorum hanc, totique christiano orbi iucundissimam, sancti *Joseph* exaltationem exoptent.

Editoris monitum. — Alia postulatio patribus concilii exhibita fuit a moderatoribus generalibus archiconfraternitatis vulgo nuncupatae de *Saint-Joseph de Beauvais*. Eam tamen cum non ab ipsis episcopis, sed a privatis viris fuerit porrecta, consulto neglecti. Habetur in libello: *Mémoire présenté aux éminents Pères du Concile du Vatican, à l'effet d'obtenir 1° l'Institution d'une Fête en l'honneur de la Sainte Famille; 2° la Proclamation de saint Joseph comme Patron et Protecteur de l'Église universelle*. Beauvais, Imprimerie de D. Père, imprimeur de l'Évêché, in - 8°, 48 p. — Aliae etiam subscriptiones post diem 20 iunii priori illi postulato accesserunt. Attamen cum mihi non constet utrum durante concilio an post absolutum concilium datae fuerint, eas consulto neglecti. Adest qui cupit laudatum opus Mariani, p. 5-13.

38.

Votum synodi patriarchalis Armenorum de re militari de bello¹.

Argumentum de re militari et bello.

Cum in hisce luctuosissimis temporibus, sicut in diebus Noe, diminutae sint veritates a filiis hominum², et multi iam non regnum Dei et iustitiam eius³, sed quae sua sunt, quaerant⁴, videre est et imprimis in iis quae ad rem militarem spectant omnem aequitatem conculcari, et omnia iura permissa. Itaque, dum quidam hac tristi rerum conditione commoti, sed non secundum scientiam⁵, sanctam sentientes, somniant tempus futurum quo homines, licet Deum non secuturi⁶, non tamen amplius ulla bella videbunt, alii e contra bella quaecumque, vel potius strages et homicidia magna et horribilia reputant licita: ita ut et nocendi cupiditas, et ulciscendi crudelitas, impacatus atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido domi-

¹ Supplementum hoc propositioni a quadraginta episcopis exhibitae, quae sub num. 14 superius habetur, adiungendum commendavit episcopus Nivernensis sequentibus litteris ad concilii secretarium datis:

A Sa Grandeur, monseigneur l'évêque de Saint-Hippolyte, secrétaire du S. Concile du Vatican, etc. etc. etc.

Monseigneur, Deux hommes qui ne sont sans doute pas inconnus à Votre Grandeur, M. Urquhart et le commandeur Monteith, m'ont prié de faire parvenir au concile, à l'appui d'un postulat déjà présenté, les décrets ci-joints du synode arménien de Constantinople.

Je ne vois pas de meilleur moyen de m'acquitter de cette commission que de la transmettre à Votre Grandeur, en la priant très-humblement, mais très-instamment, de vouloir bien s'en charger. Il s'agit d'une question où la vérité et le bien me semblent notablement intéressés. — Je suis, avec respect, Monseigneur, de Votre Grandeur, le très-humble et très-obéissant serviteur.

A. Forcade, évêque de Nevers.

Rome, le 9 mars 1870.

Integrum Postulatum Antonii Hassani patriarcha Ciliciensis Armenorum, propria manu exaravit; ab eo translationem latinam adnotatam fuisse suspicari licet. Concilii secretarius hocce supplementum Deputationis secretario misit die 8 aprilis. Acta, num. 170.

² Psalm. XI, 2.

³ Matth. VI, 33.

⁴ Phil. II, 21.

⁵ Rom. X, 2.

⁶ Quod si nolueritis sequi eum (Dominum)... Vos causa eritis necis omnium (Num. 32, v. 15).

andi, et si quae similia, non iam culpantur in bello¹. Hinc illae immenses multitudines et exercitus perpetuo armatarum nationum, quasi perpetuo inter se hostilia parantium. Compertum igitur habemus, et eos qui bella iubent aut parant, et eos quibus haec iubentur, non iam amplius imperare et obedire iuste², sicut praecipit ordo naturalis, sed oblitos esse aut parvi pendere hoc grave, et quidem inter homines gravissimum mandatum Domini, olim per Moysen servum suum dicentis: Non occides³. Haud minus oblivioni vel despectui dederunt et antiqua dicta sanctorum patrum, et praescripta conciliorum a sancta sede probatorum, nec non et ipsorum summorum pontificum documenta atque iudicia, quibus constat nunquam in ecclesia sancta Dei damnabiles non fuisse habitos tanti praeccepti in hac parte transgressores.

Cuius erroris et agendi rationis perversae causa B haec non omittenda est, nec sub silentio dissimulanda, scilicet impietas istorum, qui adversus Deum et adversus Christum eius infremetas⁴ contendere ausi sunt omnium iurium originem et fontem esse cuiuscumque, ut aiunt, reipublicae statum⁵ et quidem ab ecclesia seiunctum aut seiungendum⁶; et quia abyssus abyssum invocat, in peius prorumpentes inficiati sunt morum leges divina non egere sanctione⁷ et opus non esse ut leges humanae ad naturae ius conformentur⁸.

Verum enim vero unus est Legilator⁹, et legitimus in veteri testamento Dominum dixisse populo suo: „Ego Dominus, et non est alius¹⁰“, et Filio suo: „Postula a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam¹¹“; quas postulavit Filius Dei unigenitus quando exinanivit semetipsum, et in similitudinem hominis factus¹², intravit in hunc mundum, dicens: „Ecce venio ut faciam, Deus, voluntatem tuam¹³“; et datae sunt ei, quando se ipsum dedit in cruce Redemptorem pro omnibus¹⁴, omnia trahens ad seipsum¹⁵.

Hinc ipse idem amantissimus Redemptor, rex regum et dominus dominantium¹⁶, dixit apostolis et Petro: „Sicut misit me Pater, et ego mitto vos; euntes ergo docete omnes gentes, docentes eas servare omnia quaecumque mandavi vobis¹⁷“. Deinde Petro soli, et ipsius persona Petri, soli Romano pontifici, eius successori: „Pace oves meas¹⁸“ meas, inquit, et generaliter, non singulariter has, vel illas: per quod commississe sibi intelligitur universas¹⁹. Et ita caelestem ei potestatem tradens quodcumque ligandi, et solvendi in terris²⁰, constituit eum tamquam suum vicarium super gentes et regna²¹, id est, super quoscumque rerum publicarum status, postquam efficaciter, ut decet verum Filium Dei²²,

¹ Decr. 2. part. Claus. XXIII. Quaest. 1. can. 4.

² Decr. 2. part. Claus. XXIII. quaest. 1. can. 4.

³ Exod. XX, 13.

⁴ Psalm. II, 1, 2.

⁵ Syllabus complectens praecipuos nostrae aetatis errores

XXXIX. Prop. damnata.

⁶ Ibid. LV. Prop. damnatae.

⁷ Ibid. LVI. Prop. damnatae.

⁸ Syllabus LVI. Prop. damnatae.

⁹ Iac. IV, 12.

¹⁰ Esai. XLV, 18.

¹¹ Psalm. II, 8.

¹² Phil. II, 7.

¹³ Haeb. X, 9.

¹⁴ Tim. II, 6.

¹⁵ Ioan. XII, 29.

¹⁶ Apoc. XIX, 16.

¹⁷ Matth. XXVIII, 20.

¹⁸ Ioan. XXI, 17.

¹⁹ Constit. Unam sanctam, de maiestate et obedientia.

²⁰ Matth. XVI, 19.

²¹ Ierem. I, 10.

²² I. Ioan. V, 20.

rogavit pro eo, ut non desideret fides illius, ad confirmandum fratres suos¹.

Si ergo Deus voluit esse plures potestates in ecclesia sua, spirituales scilicet et temporales, eas quoque voluit esse inter se ordinatas et gladium sub gladio². Igitur ecclesiae unius et unicae, unum corpus, unum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet, et Christi vicarius³. Cui tanto vicariatu fungenti, et unico plenitudinis apostolicae haeredi nos quidem inhaerentes, a quo et ipse episcopatus noster emergit⁴, cum lacrymis oramus et deprecamur in hac synodo solemniter congregata, summum Deum ac Patrem, ut illum intelligentias omnium et corda Spiritu sancto suo, eo fine, ut omnes tandem gentes, et regna, et populi, et nationes et reges terrae, quibus coadunatur et coadunari debet unicum ovile⁵ Domini nostri Iesu Christi sub pastore uno ipsius vicario⁶, cui eadem omnes oves suas commisit, vero et plene agnoscant *Domnum apostolicum* tamquam patrem omnium gentium et episcoporum totius ecclesiae⁷ et iam non amplius circumferantur omni vento doctrinae⁸, sed ab ipso dirigantur in viam salutis aeternae, et sic iustitiam et veritatem sectantes⁹ transeant per temporalia, ut tranquillam vitam agentes aeterna non amittant¹⁰ ad eum recurrentes bona voluntate tanquam ad arbitrum et iudicem in omnibus rebus quas impediunt eorum perpetuam pacem¹¹. Interea confidentes divinae providentiae auxilio, quae tantam orbi felicitatem in tempore opportuno praestabit, errores in hac parte et per-versas agendi rationes profligere statuimus, necnon et profiteri ac declarare ius gentium et pontificium circa rem militarem et bellum, sicuti profiteamur et declaramus in capitulis sequentibus.

De re militari et bello.

Capitulum primum.

De solemnitatibus belli.

Ius gentium circa rem militarem et bellum, ante omnia requirit solemne belli¹². Hinc bellum iniustum est, ac proinde homicidiis et latrocinii plenum, quod non ex edicto et praedicto geritur¹³, id est quod non fuerit ante omnia parti adversae indictum ac publice denuntiatum. Denuntiatione autem belli intelligitur gravaminum obiectorum publica declaratio, cum legitima et competentis reparationis aut satisfactionis petitione, parti adversae per legatos solemniter facta. Indictionis nomine vero intelligere fas est edictum quasi iudicarium, quo publice denuntiantur belli causae simul, ac partis adversae contumacia¹⁴. Dominus enim in veteri Testamento iussit populo suo dicens: „Si quando accesseris ad

expugnandum civitatem¹⁵ (et agebatur de civitatibus ab ipse Domine relictis et damnatis) „offeres ei primum pacem¹⁶; et legitur in libro Iudicum filios Israhel misisse nuntios ad omnem tribum Beniamin, ut traderent viros de Gabaa ad satisfaciendum iniuriae illatae, antequam bellum inferrent¹⁷. Quicumque igitur sive princeps, sive dux aut miles, aut bellum suscipere, aut in eo participare, hinc omnia solemnitatibus, praesumpserit, se sciat mortaliter peccasse, et quidem in genere homicidii, tamquam auctorem vel complicem in solidum omnium caedium, quae in tali bello vel potius impia strage fierent, atque insuper irregularitatem ex delicto, id est formalis homicidii causa, incurrisse, secundum decreta patrum ac summorum pontificum sancita¹⁸.

Capitulum secundum.

De necessitate ac legitimis causis ad bellum iustum requisitis.

Quia vero pacem habere debet voluntas, bellum necessitas¹⁹ et bellum vero bellum est, quae omnia devorat²⁰; ideo non licet absque gravi causa et nisi vera et quasi extrema necessitate iuste imperante, suscipere bellum. Testatur enim Nicolaus papa in responsis ad Bulgaros, omni tempore armis abstinendum, nisi necessitas urgeat atque inevitabilis importunarum rerum adsit concurrentia²¹. Abhorreant ergo christiani principes et populi a falsis bellorum causis, seu potius a suggestionibus diaboli, qui ab initio homicida erat²². Illi non semel aurem praebuere caeci homines, cum ad bellandum se motos praedicarent, nunc propter vanam gloriam, seu, ut aiunt, praestigium nationale, sub cuius vocabuli fumo latet superbia vitae, apud Ioannem damnata²³, peccatum draconis qui pugnabat cum angelis eius²⁴; nunc propter imperii extendendi vel divitiis augendi desiderium, quod non est aliud nisi concupiscentia oculorum²⁵, radix omnium malorum cupiditas²⁶ et avaritia, ab Apostolo dicta idolorum servitus²⁷; nunc etiam propter invidiam erga caeteras nationes vel principes, furorem hunc Cainicum, quem semper abominabitur Dominus, qui solus est iure aemulator iustissimus, cuius nomen private vocatur Zelotes²⁸. Etenim haec eadem peccata aequae ac magis²⁹ detestanda sunt in nationibus et guberniis, quae in hominibus privatis damnantur. At vere horrendum esset dicere insontos homines, qui, sive ut ostentarent se esse validos pugiles, aut gladiatores, sive ut aliena raperent, sive ut invidiae cederent, proximos privata auctoritate occidere meditentur. Igitur non moveatur unquam bellum, nisi de necessariis repetendis iuribus, vel hostium iniuste invadentium propulsandorum causa³⁰.

D

¹ Deuter. XX, 10.

² Iudic. XX, 19 et 13.

³ In bello manifesto iniusto, sive offensivo, sive defensivo licet pauci mutilentur seu occidantur, vel etiam unus solus occidatur vel mutiletur evadunt irregulares omnes militaris, quia omnes ad homicidium cooperantur, et constituunt unam causam totalem ad eam interfectionem, arguitur ex cap. *Sicut dignum* [6], § final., de Homicid. cap. *Quod in dubiis*, 5. de Poenis, et ibi glossa verbo *Incitant* (Ferraris, verbo *Bellum*.)

⁴ Cap. *Noli* (ex Augustino) 8, Caus. XXIII, quaest. 1.

⁵ Rot. Rom. part. VIII, num. 9, annot. ad decr. 29, — (apud Ferraris loc. cit.).

⁶ Decr. 2, part. caus. XXIII, quaest. 8, c. 15.

⁷ Ioan. VIII, 44.

⁸ I Ioan. II, 16.

⁹ Apoc. XII, 7.

¹⁰ I Ioan. II, 16.

¹¹ I Timoth. VI, 10.

¹² Eph. V, 5.

¹³ Exod. XXXIV, 14.

¹⁴ *Iudicium durissimum his qui praesunt*: Sap. VI, 8.

¹⁵ Decr. 2, part. Caus. XXIII, quaest. 2, c. 1.

¹ Luc. XXII, 31, et seq.

² Const. *unam sanctam*, de maiestate et obediencia.

³ Ibid.

⁴ Epistola Innocentii I, ad concilium Carthaginense (91. inter epist. Augustini, sic: a quo ipse episcopatus et tota auctoritas nominis huius emerit). [Migne P. L. XXXIII, 780.]

⁵ Ioan. X, 16, et seq.

⁶ De maiestate et obediencia loc. cit.

⁷ Prout definit Pelagius II constit. *Manifesto*, item episcopos totius orbis, c. *Ad honorem* 4.

⁸ Ephes. IV, 14.

⁹ Rom. IX, 30.

¹⁰ Oratio ecclesiae. [Dominica III post Pentecosten.]

¹¹ Id. Feria VI in Parasceve.

¹² Ius militare est belli inferendi solemnitas, ... decr. 1, part. dist. 1, c. X.

¹³ Iustum est bellum, quod ex edicto geritur (decr. 2, part. caus. XXIII, quaest. 2, c. I Corr. Rom. — In codicibus legitur ex praedicto. (Ibid.))

¹⁴ Corr. Rom. — Citat enim (Isodorus) Ciceronem, qui negat iustum esse bellum nisi denuntiatum, nisi indictum (ibid.).

Capitulum tertium.

De officii et obedientia ducum ac militum.

Secundum divi Augustini sententiam, ad malos iure puniendos, bella gerenda ab ipsis bonis suscipiuntur, cum in eo humanarum rerum ordine inveniantur, ubi eos vel iubere tale aliquid, vel in talibus obedire iuste ordo ipse constringit¹. Sciant ergo duces ac milites se militare debere tamquam bonos viros, Deo sacramento baptismi ligatos²; ac proinde iuramentum seu quod vocant sacramentum militiae non adversari legi christianae, nec unquam adversari posse. Hinc nihil in bello iusto agant contra ius gentium, immunitates personarum et rerum Deo sacrarum, necnon rusticarum, et operariorum artibus pacis incumbendum, feminarum, puerorum, senum et omnium innocentium agnoscant, et rite observent³. Se esse iustitiae servos ac ministros, non autem crudelitatis, nec cupiditatis, nec vanae gloriae meminerint; contenti stipendiis suis, neminem concutientes⁴, legitime quisque in suo gradu superioribus suis obedientiam praestent.

Capitulum quartum.

De auctoritate et consilio in bellis suscipiendis, et forma iudicii de iustitia belli.

Quoad bellum suscipiendum auctoritas et consilium non apud cives singulatim sumptos, sed apud nationes et eorum principes et gubernia est. Nam cives singuli, si laesi fuerint, iure possunt ad superiores appellare, vel recurrere, quin inter se aut cum alienigenis pugnent, et ordo naturalis mortali paci accommodatus, requirit ut ita se res militaris habeat⁵. Verumtamen si in ecclesia Dei cautum est ne episcopus absque consilio aliquid agat grave, pari saltem norma circa tanti momenti rem nationes seu earum principes, et gubernia uti necesse perspicitur. Quapropter, ut iustitia, et iustitiae forma in bellis suscipiendis caute servetur, opus est ut leges cuiusque regni et populi statuant viros non tantum peritos, sed et maxime probos consulendos esse, a quibus secundum ius gentium, et leges evangelicas necnon et canonicas seu pontificias, causarum belli iustitia prudenter examinetur, et libere declaratur. Nam iure disceptare, est iuste iudicare; et non est iudex, si non est in eo iustitia⁶.

Votum synodi.

I. Universis compertum est, quot quantaque scelera et mala tam spiritualia quam temporalia novissimis praesertim hisce temporibus ab iniustis bellis dimanaverint, ita ut fundamentales societatis humanae conditiones subverti videantur.

II. Haec eadem calamitas Orientem quoque invadit miserrimis suis effectibus et ad gentem nostram ecclesiamque, et ad universam in Oriente rem catholicam terribila exinde damna oriuntur, quibus, ut rem pro veritate dicamus, obnoxium quoque est providissimum paternumque nostrum gubernium, cui gratum habet animum tota Armena hierarchia, praesertim pro religiosa libertate qua ipsa fruitur.

III. Haec autem calamitosa conditio magis noxia evadere dignoscitur, eo quod sit teterrimus effectus perversorum quorundam principiorum, quibus iustitia et iura gentium conculcantur.

¹ Ibid. quaest. I. c. 4.

² Vide martyrium ss. Mauritii et sociorum apud Bolland. Acta sanctorum 22 septembris.

³ Capit. Innocentius de trequa et pace.

⁴ Luc. III, 14.

⁵ Caus. XXIII, Quaest. I, can. IV. (August.)

⁶ De re militari et bello, quaest. II, can. I.

A IV. Hinc non amplius iustitia sed ius fortioris, aut secretarum meliorum societatum, in humanam societatem ubique grassantur.

V. Hinc principia quoque christianae moralitatis sua deque vertantur, per illas neotericas pervernaeque doctrinas, quas nonnullae ephemeridae, factae iam impietatis instrumenta, et secretarum societatum consatus per omnes regiones excitare atque propagare nituntur, et iam praeruptas tantae impietatis torrens nostras quoque plagas invadit.

VI. Speciatim vero idea praeepti Decalogi „Non occides“ cuius custos et interpres est ipsa sancta catholica ecclesia, propter iniusta bella tam vitiosa est in mente populi, ut inter bella iusta, ac iniustas caedes atragemque iam omne discrimen ablatum videatur, neque inter utrumque populus discernere valeat.

VII. Sed quia Christus Dominus noster, cum suam in terra instituit ecclesiam, illi soli non modo divinae suae revelationis tradidit depositum, sed et infallibilis magisterii auctoritatem usque ad consummationem saeculi duraturam, neque per gentium vel regionum amplitudinem limitandam, eius officium est omnibus gentibus et nationibus iustitiam ac moralem evangelii legem praedicare ac docere, et haec inerrabilis magisterii inviolabilis auctoritas in persona Petri legitimis eius successoribus est concredita.

VIII. Quamvis autem zelantissimi ecclesiae ministri, vocem suam extollentes, perversa haec principia impugnare iusque gentium, ac sacra moralitatis principia propugnare, et bella iusta inter ac caedem atragemque discrimina populos edocere pro viribus conentur, attamen inter clamores impietatis vox zelantissimorum pastorum iam ferme extingui videtur.

C IX. Quare patres huius synodi miserrimum hoc spectaculum a longe non sine lacrymis aspicientes et horum principiorum quae omnia delere minantur, quaeque libertatis, nationalitatis, et similibus fallacium nominum sub velo abscondita sunt, gigantes Orientem versus impetus conspicientes apprime intellexerunt, quod eo magis aggressiones istae noxae sunt nobis, quo debilior est conditio nostra.

X. Quapropter haec omnia in hac nationali synodo contemplantes et in tribunali iustitiae perpendentes, patres synodales vocem suam ad cathedram Romanam et tibi vicario Domini nostri Iesu Christi, cui concredita est suprema infallibilis magisterii auctoritas, extollunt, et his praesentibus scriptis synodalibus consilium suae mentis tibi proponere festinant, et te Christi vicarium adprecantur, ut si opportunum tibi videbitur, gravis haec et valde necessaria quaestio imminenti oecumenico proponatur concilio, et ius gentium solemniter ibidem proclametur atque tyrannica iuris fortioris principia penitus condemnentur, et divini praeepti „Non occides“ vera notio omnibus praedicetur, bellaque iniusta vere caedem atragemque constituere denuo confirmetur. Hinc et solemniter iusti belli condiciones iuxta canonicum ius, quod ubique proculcatur, ab eodem oecumenico concilio infallibili auctoritate publicentur. Et quia universa haec impietas, quae omnia destruere minatur, necessario exigit, ut in applicatione principiorum christianae moralitatis, et canonum ecclesiae, permanens et incessans veritatis oraculum quocumque vocem suam extendere, omniumque conscientiam tutam reddere possit; quapropter haec ipsa synodus illud valde necessarium esse reverenter ac humiliter credit, quod oecumenico concilio, si ita tibi videbitur, proponatur, ut apud sedem Petri permanens supre-

namque ex omnium gentium iuris peritis compositum tribunal constituitur, quod in verbo belli examinet et perpendat utrum mutuae societatum relationes cum moralibus christianae religionis legibus conveniant; ac nomine sedis Petri defensor iurium gentis constituitur, cuius vox iuridica ab infallibili tua auctoritate, qui vicarius es Christi, confirmata, canon seu regula publica constituitur conscientiae; quo fiet etiam ut humana societas ab imminenti ruinae praecipitio erepta, quo perverae praesentis temporis socialia principia trahendo deicere eam minantur, tandem aliquando quiescat; et gubernia ab immani illa necessitate liberentur ingentes perpetuo alendi exercitus, qui cum magno sint incitamento socialis corruptionis morum, innumeras quoque aerumnas, teterrimosque effectus progignunt, populisque iam intollerabile pondus omnia efficiuntur.

Ego infrascriptus testor quod per extraordinariam motionem, formula, cuius authentica et fidelis transcriptio praecedit sub titulo „Votum synodi“ lecta fuit armeno idioma in congregatione generali 75 diei 20 octobris anni 1869 synodi patriarchalis Armenorum habitae Constantinopoli praedicto anno, cui synodo omnes antistites Armeni numero viginti intervenerant, et in forma schematis pro examine eiusdem patribus synodalibus fuit per varia exemplaria distributa, et postea in congregatione generali 78 diei 28 eiusdem mensis et anni facta interpellatione a promotore synodi, eadem formula fuit unanimiter ab omnibus patribus adprobata eamque litteris synodalibus consignari statutum fuit, prout in verbali processu, et actibus notarialibus eiusdem synodi relatum est.

Datum Romae, ex sedibus „Ritiro Piatti“ die 10 martii 1870.

Antonius Petrus IX patriarcha Ciliciensis.
Iacobus Kafdangian
notarius synodi patriarchalis.

39.

Postulatio exhibitae ab aliquibus episcopis ritus Armeni circa Ius gentium¹.

1. La condition du monde devenue insupportable par cause des armées énormes, permanentes, et levées par la conscription. Les dépenses oppriment les peuples. L'esprit de l'infidélité et l'oubli des lois dans les affaires internationales donnent une facilité complète au commencement des guerres injustes et informelles, c'est-à-dire au meurtre sur une échelle colossale. Ainsi les ressources des pauvres sont diminuées, le commerce paralysé, les consciences des hommes entièrement égarées ou outragées, et des âmes perdues chaque jour.

2. L'église seule peut remédier ces misères. Même si sa voix ne sera pas obéie par tous, elle sera toujours un guide à des millions d'hommes, et plutôt ou plus tard produira son effet. Enfin l'assertion des principes éternels est toujours en elle même un hommage à Dieu, et ne peut pas rester sans fruit.

3. Des hommes graves et vertés dans les affaires voient la position du monde et de l'église par rapport à ces vérités de la même manière que beaucoup d'hommes saints et dévoués à la religion. Ils sont persuadés de la nécessité d'une déclaration de cette partie du droit canon qui touche au droit des gens, à la nature de la guerre, et à tout ce qui la rend ou devoir ou crime.

Par cette restauration de la conscience des

¹ In altera columna adiectus erat textus armenus. Versionem gallicam, quamvis in nonnullis peccet, intactam reliqui.

hommes, les dangers qui les menacent seraient écartés: ce qui est impossible par la prudence mondaine et les calculs politiques.

Le moment qui nous est accordé pour l'action peut être de courte durée. S'il n'est pas mis à profit, la responsabilité pèsera sur l'Église, de n'avoir pas profité de l'occasion qui lui est offerte par la Providence.

Rome 20 décembre 1869.

- † Antoine Pierre IX Hhasun patriarche de Cilicie des Arméniens.
- † P. Apélian archevêque de Marache.
- † Grégoire Balikian archevêque d'Alep.
- † J. Hagian archevêque de Césarée.
- † Melchior Nasarian archevêque de Mardin.
- † Léon Korkorouni archevêque de Mélitène.
- † Pierre Tilkian évêque de Brousee.
- † I. Iaradlian évêque de Karpouth.
- † A. Halagian évêque d'Artvin.
- † J. Ghiraghian évêque de Trébizonde.
- † D. Arsène archevêque de Tarsus.
- † Etienne Melchisedechian évêque d'Erzeroum.

40.

Postulatum CVIII episcoporum et capituli ecclesiae cathedralis Concordiensis pro inserendis salutationi angelicae verbis *Virgo Immaculata*.¹

a.

Beatissime Pater.

Cupientes infrascripti oratores, honorem beatæ Mariæ virginis, quantum in Domino possunt, extollere, et Christi fidelium corda in eius amorem inflammare, exhibitione specialis reverentiae, devotissime efflagitant ab Sanctitate Vestra, ut quemadmodum in concilio Ephesino, addita fuit in salutatione angelica, gloriosa illa praerogativa *Mater Dei*, ita et in praesenti generali concilio, adiungatur altera *Virgo Immaculata*. — „Sancta Maria, Virgo Immaculata, mater Dei ora pro nobis peccatoribus.“
Quam gratiam etc.

- † Fr. Ludovicus Maria Idèo ep. Liparensis.
- † Antonius ep. Giennensis (in Hispania).
- † T. Michael ep. Aprutinus.
- † Carolus-Victor Papardo ep. Myndensis, et praefectus ordinarius dioecesis Sanctae Luciae in Sicilia.
- † Fr. Hyacinthus Maria ep. Neocastrensis.
- † Petrus ep. Aniciensis.
- † Felix ep. Lemovicensis.
- † Ioseph Benedictus Duemet aep. Cataniensis.
- † Michael Angelus ep. Pactensis.
- † Henricus Corvaja abbas, et praeses congregationis Cassinensis Italicae.
- † Carolus Maria de Vera abbas ordinarius montis Cassini.
- † Utto Lang, abbas, praeses congregationis benedictino-bavaricae.
- † Michael Adrianus Hankinson, ep. Portus Ludovici.
- † Rudesindus ep. Portus Victoriae nec non abbas nullius et praefectus apostolicus Novae Nursiae.
- † Ioannes ep. Calatanisiadensis.
- † Fr. Thomas Michael Salzano ep. Tanensis.
- † Aloysius aep. Messanenensis.
- † Fr. Ioannes Pius Leahy O. P. ep. Dromorensis.
- † Eugenius O'Connell ep. Marysvillensis.
- † Melchior Lo Piccolo ep. Nicociensis-Herbitensis.
- † Eugenius ep. Basileensis.
- † Carolus ep. Astensis.
- † Fr. Thomas ep. Troianus.

¹ Exhibitum die 3 maii 1870, ac die 1 iunii a concilii secretario ad deputacionis secretarium missum. Acta, num. 309.

- † Fr. Ioannes F. de Issa ep. de Comayagua.
 † F. Bernardinus ep. Tarracinaensis, Setiaensis et Privernensis.
 † Ludovicus Maigret ep. Arathensis, vic. apost. insularum Sandwich.
 † Ildephonus R. Dordillon ep. Cambysopolitanus, vic. apost. Marchionum.
 † Marcus ep. Spalatensis et Macarensis.
 † Petrus Dominus aep. Iadrensis.
 † Aloisius Sodo ep. Telesinus seu Cerretanus.
 † Vincentius Rubensis et Butuntinus ep.
 † Petrus Maria Vrancken, ep. Colophonensis, vic. apost. Batavienensis in India orientali Neerlandica etc.
 † Petrus ep. Guastallensis.
 Vellem ut licitum sit sed non praeceptum adiungere verba: *Virgo Immaculata*. † Iosephus Armandus ep. Bellovacensis, Noviodunensis et Sylvactensis.
 † Augustus ep. Meldensis.
 † Ludovicus-Augustus Delalle, ep. Ruthenensis.
 † Ioseph ep. Sancti Angeli Lombardorum et Biasciensis.
 † Ioseph ep. Oppidensis.
 † Dominicus ep. Dianensis.
 † Fr. Franciscus Xaverius ep. Muranus.
 † Timotheus O'Mahony, ep. Armidalensis, Australia.
 † William bishop of Goulburn, Australia.
 † Daniel Murphy ep. Hobartensis, Australia.
 † Vincentius aep. Sypontinus.
 † Eleonorus ep. Montis Alti.
 † Sebastianus ep. Sancti Petri Fluminis Grandensis Australiae.
 † Petrus Maria ep. Casalensis.
 † Aloisius, ep. Fortalexensis.
 † Eugenius ep. Albae-Pompeiensis.
 † Petrus ep. Sancti Sebastiani Fluminis Ianuarii.
 † Philippus ep. Forosempronensis.
 † Mater Dei *Virgo Immaculata*. † Salvator ep. Cavensis et Sarnensis.
 † Carolus Macchi ep. Regiensis in Aemilia.
 † Renatus Franciscus aep. Cameraensis.
 † Petrus-Paulus ep. Foroliviensis.
 † Ioseph Maria ep. Faliscodunensis.
 † Stephanus ep. Bethlemensis.
 † Marianus ep. Reginensis.
 Ob cantum harmonicum pro *Virgo Immaculata* libentius adderem: *Immaculata Virgo* † Franciscus aep. Barenensis.
 † Ianuarius Maria ep. Anglonensis et Turciensis.
 † Iosephus ep. Nolanus.
 † Franciscus Xaverius ep. Castrimaria.
 † Vincentius ep. Pennensis et Atrienensis.
 † Laurentius aep. Cusentinus.
 † Antonius ep. Sancti Severi.
 † Ioseph aep. Tarentinus.
 † Franciscus ep. Abellinensis.
 † Philippus aep. Patracensis.
 † Franciscus ep. Larinensis.
 † J. aep. Tranensis et Nazarenus.
 † Raphael ep. Squillacensis.
 † Gregorius aep. Compeanus, admin. Campaniensis.
 † Fr. Aloisius ep. Aquilanus.
 † Vincentius Spaccapietra aep. Smyrnenensis.
 † Laurentius Bergeretti aep. Naxiensis.
 † Fr. Ioseph Novella ep. Patarenensis.
 † Fr. Raphael De Ambrosio aep. Dyrrachiensis.
 † Fr. Fidelis Abbati ep. Sanctocrinensis.
 † Fr. Gabriel Capaccio ep. Mellipotamensis.
 † Georgius Butler ep. Limericensis.
 † Nicolaus Power coadiutor ep. Laonensis.
 † Daniel Mac Gettigan aep. Armacanus.
 † Ioannes Mac Hale aep. Tuamensis.
 † Ioannes aep.-ep. Buscoducensis.
- A † Benedictus, ep. Dertasenensis.
 † Ioannes Iosephus ep. Vegliensis.
 † Georgius Dubocowich ep. Pharensis.
 † M. I. Franciscus ep. Samaritensis.
 † Ludovicus ep. Miletopolitanus.
 † Fr. C. aep.-ep. Melitensis.
 † G. Antonius, ep. Herbipolensis.
 † Fr. Angelus Kraljević ep. Metellopolis m. p.
 † Fr. Amatus Pagnucci ep. Agathonicensis.
 † Fr. Aloysius aep. Irenopolitanus.
 † Fr. Aloysius Moccagatta ep. Zenopolitanus.
 † Vincentius Gasser ep. Brixianensis, dummodo non sit praeceptum.
 † Emmanuel Canutus ep. Pastopolitanus.
 † Raphael Valentinus aep. Sancti Iacobi.
 † Ioseph Hippolytus, ep. Conceptionis.
 † Fr. Emmanuel, aep. Caesaraugustanus.
 † Paulus Angelus Ballerini patriarcha Alexandrinus latini ritus.
- B † Fr. Ioannes Thomas ep. Montiregalis in Pedemontio.
 † Ioseph ep. Lucerinus.
 † Franciscus ep. Sancti Severini.
 † Ioannes Iosephus ep. Andriensis.
 † Fr. Thomas Maria ep. Dionysiensis.
 † Ioseph aep. Edessenus.
 † Alexander aep. Thessalonicensis.
- b.

Supplica al sommo pontefice ed ai padri del concilio Vaticano per l'aggiunzione di Virgo immacolata nella Salutatione angelica.

Beatissimo padre.

„Quando gli scribi ed i farisei bestemmiavano la divinità del Salvatore, una umile donna, fra mezzo alla moltitudine, pubblicò la gloria del Verbo incarnato, esaltando Colei che gli diede la vita:

„Benedetto, esclamò, il seno che ti ha portato!“
 „Questa donna era la figura della chiesa, poichè gli eretici avendo negata di nuovo la divinità di Gesù, mistero fondamentale della legge, improvvisamente, fra mezzo alla folla dei popoli la Chiesa cattolica in un concilio universale innalzò la sua voce infallibile per celebrare la maternità divina di Maria: e la *salutatione angelica* fu allora aumentata di una parola che ci è cara: *Sancta Maria, mater Dei!*...“

„Ai nostri giorni, gli empî nel loro orgoglio ricusano di riconoscere la bassezza del loro nulla e la macchia della loro origine. Essi si son fatti eguali a Dio stesso, ed hanno disprezzata la madre di Lui, sola concepita senza peccato. Ma di nuovo, fra mezzo alla folla dei popoli la Chiesa cattolica, obbedendo alla voce del suo supremo pastore, ha esclamato come altra volta: „Benedetto il seno che vi ha portato!“ La Vergine è doppiamente benedetta: poichè non solo essa è la madre di Dio, ma inoltre, per la sua immacolata concezione, essa ottenne di divenire tale. Ci resta dunque ancora una cosa da desiderare: ed è di poter aggiungere alla *salutatione angelica* un'ultima parola, che sarà sulle nostre labbra il colmo della lode, come nei nostri cuori il profumo della celeste purezza. Chiamando Maria madre di Dio noi desideriamo dir tutto, e chiamarla anche la *Vergine immacolata: Sancta Maria, Virgo immacolata, mater Dei, ora pro nobis peccatoribus!*...“

„Santissimo padre, noi ci gettiamo ai vostri piedi e vi supplichiamo umilmente, ma con fiducia, di compiere ciò che avete felicemente cominciato, e di coronare la definizione del dogma della *immacolata Concezione*, inserendola come memoria incancellabile nella *Salutatione angelica*.“

Il canonico *Giuseppe Maria Crescimanno* da Corleone (Sicilia) devotissimo ed umilissimo figlio della immacolata Vergine, madre del figlio di Dio ummato, ardentemente anelando il compimento di questo suo voto, invita il sacerdotio ed il laicato d'Italia a fare adesione alla surriferita supplica, apponendovi ciascuno la propria firma, e rimettendole ai rispettivi prelati, ancorchè si trovassero già a Roma per prender parte al concilio.

Ottobre 1869.

Seguono le firme

Per i canonici del capitolo di Concordia, canonico Giovanni Rader decano.
Don Giovanni Maura rettore del seminario di Concordia.
Don Domenico dottor Colausi prefetto degli studi nel seminario di Concordia.
Don Carmelo Berti professore.
Don Pietro Taffali id.
Don Antonio Fabricio id.
Don Gesuamo Zamper id.
Don Francesco Paschiera professore.
Don Tiziano Pessa professore.
Don Paolo Martinis.
Don Luigi Tinti.
Don Leonardo Guia professore.
Don Dionigio De Zan.

Don Carlo Riva segretario vescovile.
Don Ernesto Degani cancelliere vescovile.
Don Luigi Scotta maestro di camera vescovile.

Portogruaro:

Don Antonio Falcon arciprete di Sant' Andrea.
Don Giuseppe Scarga.
Don Gaetano Martinelli ceremoniere vescovile.
Don Enrico Benassa.
Don Francesco Lena parroco quiescente, mansionario capitolare.
Don Giuseppe Gajatto.
Don Antonio Governo.

Alteram hanc capituli Concordiensis propositionem ad secretarium peculiaris congregationis pro recipiendis postulatis transmisit episcopus istius civitatis, adiecta sequenti epistola:

A sua eccellenza reverendissima monsignor Alessandro Franchi arcivescovo di Tessalonica ecc. ecc.
Eccellenza reverendissima.

Mi pervennero dalla diocesi le qui unite suppliche del Capitolo cattedrale, dei professori del seminario e di qualche altro sacerdote colle quali dietro iniziativa del reverendissimo don Giuseppe Crescimanno canonico di Corleone in Sicilia si invoca dal sommo pontefice e dai padri del concilio che siano aggiunte nella Salutatione Angelica dopo le parole *Sancta Maria* le altre *Virgo immaculata, mater Dei* etc.

Io lodando moltissimo la pietà e lo zelo di chi fece tale proposta, e quantunque mi vanti di essere devotissimo di Maria Vergine immacolata, ed al sommo desideroso di concorrere per quanto posso a sempre maggiormente onorare questa nostra tenerissima madre, pure non saprei concorrervi col mio voto, e ciò per le seguenti ragioni: 1° Perchè mi sembra inopportuno di alterare una orazione sanzionata dall'uso antichissimo della chiesa. 2° Perchè particolarmente fra la gente idiota questa aggiunta produrrebbe confusione, e ci vorrebbe non poco tempo prima che vi ci si potesse avventare. 3° Perchè il glorioso titolo di Madre di Dio comprende, a mio subordinato avviso, come in epilogo tutti i doni, le grazie, i favori, di cui l'Altissimo arricchì questa fra tutte privilegiata creatura.

Piuttosto mi sembrerebbe che per glorificare maggiormente Maria santissima potesse il venerando concilio Vaticano prescrivere a tutta la chiesa di aggiungere nelle Litanie Lauretane la invocazione di *Maria sine labe originali concepta*, già concessa ad alcune diocesi che ne fecero domanda, e che fosse altresì innalzata a doppio di prima classe la festa dell'Immacolata Concessione finora di seconda classe.

Mi permetto poi di unire in separato foglio alcune proposte¹ di cui feci già cenno all'eccellenza vostra quando ebbi l'onore di visitarla, lasciando in pieno di lei arbitrio di presentarle o meno alla commissione secondo crederà più opportuno. Frattanto ho l'onore di rassegnare all'eccellenza vostra i miei distinti ossequii e di protestarle i sensi del mio profondissimo rispetto.

Di vostra eccellenza reverendissima umilissimo e devotissimo obbligatissimo servo.

Roma li 19 febbrajo 1870.

† Nicolò vescovo di Concordia.

41.

De scholis mixtis earumque corruptela in Aemania Helvetiae parte ad schema de ecclesia brevis relatio a Carolo Ioanne Greith episcopo Sangallensi exhibitae².

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Illustres auctores schematis de ecclesia, ubi de relatione ecclesiae ad publicam hominum societatem agebant, *scholas* etiam pertractarunt sive inferiores sive superiores, quae utique utramque societatem ecclesiasticam et civilem aequè respiciunt. Merito ecclesiae in iis ius vindicatur providendi religiosae institutioni et educationi catholicae iuventutis. Quaestionem de scholis rem gravissimam innuere, ipsi religionis *hostes* nota ea sententia confitentur: cuius sunt scholae, illius sunt tempora futura. Hominum namque generationes tales erunt, quales efformatae fuerint in scholis, vel in fide moribusque religiosae excoltae vel ad impietatem morumque corruptelam depravatae. Ea ratione religiosi *hostes* ubique terrarum communi consilio in id connituntur, ut ecclesiae auctoritatem et vim moderatricem a scholis arceant easque solo et pleno *saecularis auctoritatis arbitrio* vel potius *corruptionis genio* subiiciant. Unde factum est, ut iidem *hostes* in accerrimo bello, quod contra rem catholicam iugiter gerunt, *scholas* quasi tot *propugnacula* constituent, quae ecclesiae debellandae obiciunt, quatenus iam in puerorum adolescentiumque mente ideoque in generatione ventura pietatem et fidem catholicam radicibus extirpent. Sollicite igitur per vigilandum est, ut catholica iuventus in scholis vera fide et sanctis moribus rite instituat, prout in schemate satis diserte exponitur. Sed *nil* in eo dictum est de *scholis mixtis*, quae licet sicut quaedam pestis puerorum mentes vel impietatis vel indifferentissimi veneno inficiant, ubique locorum passim eriguntur et castervatim a catholica iuventute frequentantur. Expedi igitur ut malum describam atque aliqua remedia medendi assignem. De *scholis mixtis* loquor in *Aemania Helvetiae parte erectis*.

1. De scholis parochialibus sive primariis.

Erant quondam et plerumque adhuc sunt incolis catholicis propriae scholae catholicae a catholicis fundatoribus conditae congruisque fundis

¹ Habentur supra sub num. 17.

² Licet iam ab idibus aprilis scripta fuisset, tamen non ante diem 11 iunii fuit exhibitae; ex quo factum est ut in examen non potuerit revocari. A concilii secretario ad deputationis secretarium missa est die 21 iunii. Acta, num. 458.

provincie et cum ecclesiis parochialibus intimo nexu A coniunctae, ita ut socio auxilio ecclesiam parochialem et sua vice schola parochialis ecclesiam et catholicam religionem in quaque communitate sartam tectam servaret. Sed in permultis regionum partibus, ubi protestantes et falsi nominis catholici *maioritatem volantium* constituunt, impii novatores illud unionis vinculum, quae ecclesiae et schola parochialis invicem iunctae erant, diruperunt et scholis catholicis suppressis parvulos catholicos una cum fundis catholicis *protestantium scholis* ideoque instructioni magistri alicuius Zwingliani vel Lutherani vel omnino increduli vi latae legis adscriperunt. Magnus proinde fletus et ploratus parentum et parvulorum catholicorum, sed incassum. Coguntur parentes catholici per multam et poenam mittere infantes suos ad scholas acatholicas, quas mixtas falso nuncupant, cum vere sint scholae protestantiae vel nullius fidei. In eiusmodi scholis B parvuli catholici magistro Zwingliano instruendi committuntur, qui eis coram, data sibi occasione, fidei catholicae veritatem, cultum divinum, leges, consuetudines, sc. sacramenta, caeremonias catholicae ecclesiae obtractare, deridere et diffamare non praetermittit, ut parvulorum mentes falsis doctrinis inficiat; et ecquid¹ iniquitatis semina, quae spargit, ad frugem iniquitatis accrescere debent? Ut iniqui illi legislatores acatholicis civibus facilius suaderent, scholas has *mixtas* sive acatholicas religioni parvulorum catholicorum nil detrimenti esse adlaturas, primum catholicae doctrinae instructionem a parochiis tradendam in scholis primariis admitterent, sed brevi etiam eam *religionis instructionem* e scholis eliminarunt, ita ut catholici parvuli in scholis amodo arbitrio et seductioni ludimagistri protestantici prorsus relictis, summum periculum perversionis et defectionis a fide catholica subeant necesse sit. Etenim quodcumque ipsis a paroco proprio in ecclesia parochiali verum ac divinum docetur, a ludimagistro in scholis falsum et humanae inventionis figmentum declaratur, et quodcumque eis sancte tenendum et pie servandum in parochiali ecclesia commendatur, in schola mixta veluti res vilis et superstitiosa consuetudo calumniatur. Sed eiusmodi scholae non solum in ludimagistro, verum etiam in libris elementariis, in spiritali aura, quae in iis viget, in doctrinis eloquiiisque, quae feruntur, non nisi negationem et odium in religionem et ecclesiam catholicam redoleant necesse est.

2. Quod vero dictum est de scholis mixtis inferioribus, id de scholis *mixtis mediis sive civilibus*, uti nuncupantur, maiori adhuc ratione valet, in quibus pueri provecioris aetatis, in disciplinis, quae ad statum civilem spectant, erudiuntur. Idem in D iis pro inventute perversionis periculum, idem ordo dissolutus et genium plerumque impium. Termini sineque locorum et communitatum iam dudum sublatis fuere, quibus catholici quondam a protestantibus seiuncti debebant; nam apud nos fere in omnibus civitatibus, oppidis, vicis et communitatibus *catholici mixti* cum *acatholicis* amodo commorantur et quotidianae vitae commercio et conversatione invicem cohaerent. Unde saepissime fiat oportet, ut crescente in dies eorum numero *acatholicis communicationem in scholis* cum catholicis impensissime quaerant, et catholici cives vel fraude protestantium vel propria animi levitate et pravis doctrinis obcaecati saepenumero *paetum* cum acatholicis ineam de commutanda schola hucusque pure catholica in scholam mixtam, quae postmodum etiam acatholi-

corum pueris instruendis inservit et plane neque catholica neque mixta sed protestantica est vel potius omnis religionis positivae, prorsus experta. Brevi namque talis schola in mixtam commutata in potestatem moderatricem acatholicae partis transit, velut tristes experientia docet. Unde fit, ut quod maiores catholici pro tuenda educatione catholica adolescentium pie fundaverunt, filii degeneres hostibus religionis tradere non erubescant, qui de sua parte rem³ perfidia traditam in corruptionem catholicae iuventutis pervertunt.

3. Scholae catholicae etiam *superiores* aive *collegia* et *gymnasia* in gymnasia mixta iniquis legibus vel pactis commutantur. Et tristissimum eiusmodi commutationis exemplum ex mea diocesi S. Gallensi expono, quo uno cetera exempla omnia dignosci poterunt. Exstitit pro catholicis incolis in S. Galliam decem abhinc ante annos collegium sive lyceum catholicae fundationis satis splendidum, catholicae religioni, scientiis et artibus ditatum et a trecentis amplius adolescentibus catholicis frequentatum. Opes et fundos huiusce collegii quondam suppeditabat ditissima haereditas monasterii S. Galli iniuria temporis anno 1805 extincti. Postquam populus catholicus una cum celeberrimo hoc monasterio scholam eidem iunctam amiserat, in eius locum pro catholicis in aedibus amplissimi coenobii novum subvectum fuit *collegium*, magnisque fundis ditatum. Floruit schola haec Sangallensis recentior usque ad annum 1856, quo tandem iniquo et violento actu suppressa et in *mixtam* conversa fuit. Nam tempore nostro nec fundationes nec iuris tituli et documenta contra novum ius violentiae et iniquae maioritatis amplius valent. In consilio cantionali maiori votantium numero collegium illud catholicae fundationis fuit suppressum, catholico populo subreptum, in collegium mixtum commutatum vel ut clarius dicam *parti protestantium* traditum. Non defuere monitiones episcopi universique cleri, nec petitiones catholicorum, eorumque lamenta ad auctoritatem legislativam directa, quominus iniquum hoc facinus committerent, sed non obstante solemnium catholicorum protestatione iniquum decretum coepit fuit et executioni commissum. Ad obtegendum malae machinationis finem fraudolenti novatores fingebant et etiam nunc asserere solent, scientiam proprie dictam nec catholicam nec protestantiam esse, sed utraque fidei hac professione superiorum: mathesim et linguarum studium pro catholicis et protestantibus sibi similem et parem, atque factorum in historia narrationem utriusque parti esse eandem, ideoque sufficere, ut *non nisi religionis doctrina* discipulis pro separata eorum fidei professione seorsim et seiunctim tradatur. Sed quid de eiusmodi cavillationibus iudicandum facile dignoscitur. Omnes namque experientia comperti sumus, omnem scientiam, quaecumque sit, ab hominibus erronea doctrina semel infectis ad expugnandas fidei catholicae veritates perverti posse, ac saepissime in manifestam juvenum discipulorum perniciem reapse perverti. Novimus dein, quanta pestis spiritualis vel ab *Historiae disciplina* in mentes hominum dimanet, ubi fraude, dolo, mendacio historiographorum violata fuerit. Tunc etenim non admirabilem temporum ordinationem, quam divina providentia in Christo, quasi in centro saeculorum disposuit, enuntiabit historia, sed confusam impiamque rerum factorumque congeriem providi Dei moderaminis prorsus expertem; non luculentissima ecclesiae catholicae lumina et merita, sed fictam a nequissimis auctoribus, ignominiam eius et obtractationem manifestabit. Catholici iuvenes eiusmodi detractiones contra religionem et ecclesiam catholicam proiectas

¹ nequid cod.

levi mente suscipiunt, a magistris catholicis in re litteraria edocentur, in communione quotidiana cum pueris catholicis converantur, ab eis vel impietate vel erroribus corruptum iugiter respirant atque sub continuo adiutorum horum influxu fieri necesse est, ut sensim in fide catholica tepescant, errores pedetentim suscipiant, indifferentismo, quinimo impietati et morum etiam corruptelae succumbant. Et hoc tristissimum praecagium, proh dolor! verus rerum eventus affirmat. Exactis namque in collegio mixto aliquot annis adolescentem, raro plerumque exemplo excepto, fidem catholicam et pietatem amittunt, pereuntque pro catholica ecclesia, pro propria suae vitae sospitate et nisi gratia postmodum subvenierit, pro salute aeterna. De filiis a matre ecclesiae quondam impense addictis brevi facti sunt infestissimi hostes, quam honoribus et muneribus mundi semel aucti, quomodocumque potuerint, acerrime expugnant. Ita crescat oportet hostium numerus in propria ecclesiae catholicae domo et fiant infestissimi hostes ipsi domestici eius. Sed malum hoc gravissimum in dies augetur, in generationibus futuris atque ecclesiae exinde parantur funestissima fata, cum impia temporum horum potestas per scholas mixtas eam quasi in radice e¹ seminario fidelium perturbare et extirpare conetur. Et hinc est questus meus gemebundus, haec lamentatio mea amarissima de scholis mixtis, quam vobis eminentissimi ac reverendissimi patres ad adiuvandum me refero: gravissima mala video, nec mederi valeo, cum eiusmodi scholae statutis civilis nostrae constitutionis innitantur; quam mutare vires mihi desunt.

II. Habita ratione tot tantorumque malorum, quae in animas, in ecclesiam et catholicam societatem ex scholis mixtis redundant, a concilio Vaticanum silentio praeterire eas non potest, sed remedia certa contra eas statuere debet. Imprimis, prout opinor, summi sui muneris et officii erit solemni suo consulto

1. Scholas mixtas cuiuscumque generis ac ordinis reprobare,
2. Episcopos, parochos et parentes serio adhortari, utpote episcopos, ut pro parte suo contra eiusmodi scholas militent, parochos, ut christianam iuventutem ab eis arcere studeant, parentes, ne pueros suos eiusmodi scholis unquam committant,
3. Magistratus civiles admonere, ut scholas catholicae fundationis earumque facultates catholicis iniqua vi et lege subtractas, restituant, liberamque puerorum instructionem ipsis concedant, quam paternae utique potestatis iure exigere potest.

Haec sane doctrinae iurisque principia, siquidem ad tempus abs viris iniquae violentiae non respiciuntur, tempore, quod adveniet, forsitan praevalent, nisi interim terrarum orbis prius fuerit atque appropinquaverit ventura ira!

Summe et perenni cultu.

Romae idibus april. 1870.

† Carolus Ioannes Greith ep. Sangallensis.

49.

Eiusdem episcopi Sangallensis observationes et propositiones de matrimoniis mixtis eorumque maiori in dies augmentatione in Aemannica Helvetia².

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Scholae mixtae et coniugia mixta in manibus iniquorum hominum hac nostra tristissima aetate totidem sunt Martis instrumenta vel bellici arietes, quibus duce spiritu nequam aeternam religionis et ec-

¹ et cod.

² Die 11 iunii exhibitae, ac die 20 eiusdem mensis a concilio secretario ad Deputationis secretarium missae. Acta, num. 459.

clesiae catholicae ubique terrarum conquescere, eamque in conversationibus et familiis labefactare atque diruere conantur. Hoc loco de matrimoniis mixtis ago sub triplici eo conspectu, quem eorum pericula, generis et remedia exhibent.

I.

Pericula.

Pericula, quae ex mixtis matrimoniis catholicae ecclesiae nascuntur, notissima sunt, et raro exemplo eiusmodi connubiis coniugibus Dei benedictionem vitamque beatam conferre quotidiana experientia docet. Attamen hoc non impedit, quin sicut alibi ita etiam in Aemannica Helvetia ac praesertim in dioecesi Sangallensi numerus mixtorum connubiorum, inter catholicos in dies magis accrescat: et non mirandum. Intra dioecesis eiusdem fines 120,000 protestantes circiter cum 130,000 catholicis vivunt: qui omnes et singuli quotidiano socialis vitae commercio, unius eiusdemque reipublicae constitutione, magistratibus legibusque invicem satis arcte iuncti sunt. Hinc inter homines utriusque sexus et religionis consuetudines frequentes, multiplices peccandi in turpi occasione, et urgentes nubendi rationes, quibus accedunt apud catholicos sponsoe sponsaave levis de religione sensus, indifferentismus, sacra auri famae, contrahens perniciosum tot mixtorum matrimoniorum exemplum et ab iis deprompta conclusio: quod aliis licitum fuerit, singulo cuique non illicitum esse. Itaque catholici iuvenes virgineae ad matrimonia mixta advolant, notis ab ecclesia praescriptis conditionibus, satisfacturos se promittunt, dispensationem de impedimento disparitatis cultus impetrant, sed brevi familias plerumque constituunt, a catholica religione in dies magis dissentientes, quae quippe religionis officia ac pietatis exercitia negligunt liberosque suos in pestifera indifferentissimi aura educant. Proinde ea mixta matrimonia et ex iis ortae familiae foecunda plerumque fiant, necesse est seminaria eiusmodi catholicorum, qui nec fidem catholicam profitentur nec officia hominis catholici adimplent, sed infidelibus deteriora facti ecclesiam acerrime infestant et eo efficacius eam perturbant, quod sub fictitio nomine inter veros catholicos recensentur, tanquam morbida membra corpori ecclesiae adhaerent et non a foris sed ab intus ideoque funditus ordinem et pacem ecclesiae confundere ipsis contingit. Praetemitto exponere tot animarum pro vita aeterna iacturam vix unquam satis deplorandam. Hinc facillime potest evinci per mixta matrimonia in iis regionibus, in quibus pari iure catholici et protestantes mixtum commorantur catholicam ecclesiam magis magisque in dies labefactari, fidelium eorum numero et sua integritate et auctoritate diminui atque ad extinctionem verti oportere, nisi divina providentia admirabile quoddam ei subministret auxilium.

In dioecesi Sangallensi ultimo transacto septem annorum spatio 530 amplius mixta matrimonia inita fuerunt utique praescripta ecclesiae dispensatione provisae, sed praeter ea non exiguus adhuc numerus eiusmodi connubiorum, quae vel coram ministro protestante acatholico ritu celebrata fuere, quia nupturientes nec praescriptas ecclesiae condiciones implere, nec ecclesiasticam dispensationem sibi acquirere volebant. Crescit cum numero malum quod e mixtis connubiis in ecclesiasticum ordinem copiose dimanat, et difficile nimis est dictu, quanam ad cohibendum malum congrue adhibenda sit medela, quoniam ingravescente morbo acerbius aeque aliquod remedium infirmo facile potest mortem parare. defectionem dicam multorum catholicorum de fide manifestam. Nil ex parte mea supersedi, quo ma-

Iam et ex eo nascitur pericula aream; litteras A pastorales, communiter, mandata coepenumero ad clerum populumque direxi, ut mixta matrimonia quomodocumque cohibeam et in solemnibus decretis matrimoniali, dominica prima ianuarii quotannis in singulis parochialibus ecclesiis a parochis ex amboe praelegendo contra ineunda matrimonia mixta congruas ac severas admonitiones edidi indigitans pericula quae exinde animis, coniugibus, familiisque eorum nascuntur. Parochos quoque adhortatus sum, ut sedulo invigilent super familiis atque adolescentium utriusque sexus consuetudine, ne levitate animi vel seductione capti mixta connubia ineant. Interea folia dispensationis, ut nuncupantur, secus, a nuntiatura nobis retracta fuerunt, neque coacti singulis vicibus et casibus pro dispensationibus ad nuntiatam *Lacernam* recurrere, quod nobis quidem *laborum auxilium*, numerum autem nixtorum matrimoniorum *nequaquam minus*. Omnia igitur quae ad B coeundum hocce malum usquedum tentavimus, vel exigua frage vel prorsus incassum tentata fuere. Quod eo magis deplorandum quo certior idemque funestior pro ecclesia catholica in istis regionibus fit rerum exitus. Omnia namque per mixtorum connubiorum accumulationem pedetentim in ecclesiastico ordine susque deque vertuntur, exoritur hominum generatio, qui nec catholici nec protestantes sunt nec ullam religionem profitentur, perit in catholicis cum fide catholica omnis pietas et filialis in matrem ecclesiam amor; quinimo in oppositum i. e. in odium pervertitur.

II.

Genera mixtorum connubiorum.

Iam vero intueamur oportet diversas matrimoniorum horum genera, quo facilius quaedam remedia contra malum statuere nobis contingat.

1. Concluduntur apud nos (raro tamen exemplo) mixta matrimonia, quorum una alterave coniugum pars *impedimento ligaminis* obstricta est, sive vir acatholicus vivente adhuc sua uxore cum alia catholica libera matrimonium vel potius concubinatum adulterinum ineat, sive mulier acatholica, superstitis adhuc primo suo marito, viro catholico nupserit. Eiusmodi coniuges coram ministro *acatholico* adulterii sui consortium plerumque ineunt, in iugi adulterio cohabitant, liberos suos vel sine religione vel in protestantismo educant. Quid ad comprimendum scandalum contra *catholicam* eiusmodi coniugiorum partem sive vir sive mulier sit catholici nominis, ecclesiastica auctoritate decernendum et exequendum? Sane solemnibus excommunicationis poena eiusmodi coniuges catholici mulotandi sunt, sed diversa est episcoporum in eo praxis, et uniformitas agendi perquam necessaria esset, ut contra contumaces ordo D ecclesiae servari possit.

2. Sunt etiam catholici sponi utriusque sexus, qui mixta matrimonia ineunt sine *praevia dispensatione coram ministro protestantico* sub manifesto ecclesiasticae auctoritatis contemptu. Eiusmodi coniuges omnes ex matrimonio suo exorturas *proles* abs ministro *acatholico* baptisari et in *heterodoxa* religione educari permittunt vel curant; officia dein religionis cuique homini catholico sacra et ecclesiae praescripta negligunt atque nec catholicos nec protestantes, sed omni religione extorres se esse verbis et factis profitentur. Attamen apostatas isti ecclesiae catholicae solemniter renuntiare nec volunt nec audent, quinimo si magis eis supervenerit, proximi cognati sepulturam et officia ecclesiastica pro mortuis vehementer exoptulant, quod semper nonnisi provocato maximo scandalo odioque in clerum et ecclesiam ipsis denegatur. In Alemannica nostra Helve-

lia, in Sangallensi nimirum et Basiliensi diocesis, plura eiusmodi connubia passim existunt, sive maritus in his sit catholicus et mulier acatholica sive vice versa. Et ob praeservandum maximum impiorum tumultum episcopi hodiecum aecdem anni sunt ferre in catholicam eiusmodi matrimonii partem solemnem excommunicationis sententiam; quod si exequi deberet, ex a. huius Vaticani concilii consilio speciale decretum contra tales coniuges emittendum est atque episcopis inculcandum, ut ubique locorum eadem et concordi censuras sententia contra nefarios eos et apostatas coniuges procedant. Tunc facile fiet, ut quod omnibus episcopis sancte servandum nova lege praescribitur, singulo antistiti facilius ad exequendum reddatur et disparitate praxis sublata, quae hucusque intervenit, minus cadat odium in singulum episcopum, qui seorsim contra refractores legis poenam exequi tenetur.

3. Tertium porro mixtorum connubiorum genus coniuges complectitur, qui praevis conditionibus ab ecclesia praescriptis fideliter stare se velle scripto promittunt scilicet de educanda utriusque sexus prole in fide catholica s. s. p. ideoque dispensationem ecclesiasticam pro ineundo mixto matrimonio impetrant et coram proprio suo parochio catholico matrimonium rite contrahunt; sed ecclesiastica parochi benedictione semel suscepta a *promissis suis fraudulenter et impie recedunt*, liberos suos in *heterodoxa fide* efformant, atque ecclesiae auctoritati eiusque salutaribus praescriptis illudant.

4. Maiorem denique mixtorum connubiorum numerum ii coniuges constituunt, qui impetrata apostolica dispensatione coram proprio parochio catholico rite matrimonii vinculo iuncti fuerunt, suaeque proles in religione catholica efformari curant. Sed educatio infantium in his defectuosa admodum est et C saluti eorum valde periculosa. Nam cum in iisdem matrimoniis coniux mater plerumque sit *acatholica*, cui primordialis utique liberorum instructio in precibus, devotionis exercitiis, in moribus christianis incumbit, in eiusmodi familiis neglecta sit necesse est precandi consuetudo, catholicae vitae ac religionis exercitium, quo fieri oportet ut liberi sicuti eorum parentes eodem tempore et fastidio fidei et religionis languescant. Proinde, quemadmodum per *scholas mixtas* catholicae iuventus plerumque religioni catholicae detrahitur et avellitur, ita per *matrimonia mixta* integrae familiae matri catholicae ecclesiae abalienantur atque ad plenum indifferentismum protrahuntur; per utramque denique impietatis medium spiritus huius saeculi nequam ecclesiam in semetipsa dissolvere conatur.

III.

Remedia ad arcendum malum.

Urgens necessitas exposcere videtur, ut ex a. concilii Vaticani consilio severiores universim in mixta matrimonia leges statuuntur, sed difficillimum est, aptas salutareque leges ad coeercenda haec mala proponere, cum malum, de quo agitur, pravorum exemplorum multitudine, suffragante impio huius aevi genio, levi catholicorum fide, adeo inoleverit, ut qui zizania colligere voluerit, facile eradicet simul cum eis et triticum (Matth XIII. 29). Numquid igitur ecclesiae expedit, ut crescere sinat utraque usque ad messem vel falce zizania evertat oportet? Quidquid sit, consultum videtur pro universali ecclesiae de mixtis matrimoniis certas statuere leges vel iam statutas solemniter innovare atque episcopis serio inculcare, ut uniformi praxi ubique terrarum iuxta leges ferendas et lasas contra mixta matrimonia procedant. Nam si diversa praxis huc illuc abs episcopis servatur, integrum odii pondus

ex parte impiorum cadat in episcopum necesse est, a qui ecclesiasticas leges exequitur.

Quod si vero coniuges transgressores nupiam aliqua censura poenali feriuntur, ordo matrimonialis et ecclesiae auctoritas ubique concessa pedetentim concidit. Nam scandala publica poenali ictu non amplius vindicata contagionem vitiorum inter fideles dispergent, christianique matrimonii ordinem et sanctitatem diruent. Arocentur igitur de ecclesiae sinu et reiciantur a communione eius falsi nominis catholici coniuges, qui protervo vultu sapientissimas ecclesiae leges et fidem catholicam de indissolubilitate et unitate matrimonii infringere audent; rescindantur haec putrida membra a reliquo corpore, ut una cum sanis membris corpus maneat integrum, salvum atque illaetum.

Quae cum ita sint, statuendum esse opinor

1. Omnes episcopos novo matrimoniali decreto a s. concilio Vaticano proximo ferendo teneri publicam ac solemnem excommunicationis sententiam ferre in coniuges praevicarios sub numeris 1, 2 et 3 supra commemoratos, quae sententia semper a parochiis diebus dominicis vel festis e prono promulganda jubeatur in ecclesia parochiali, cui coniuges rei per domicilium praesens adpertinent.

2. *Facultatem dispensandi de impedimento disparitatis cultus ordinariis locorum* esse remittendam, quorum conscientia oneranda est, ut non nisi sub gravibus causis et urgente necessitate atque singulis vicibus non nisi post *exactam causae recognitionem* iudicio vel *sententia in consistorio lata* dispensationem de disparitate cultus vel concedere vel abnuere teneantur, et utrumque gratis omnino. Ea procedendi ratione et forma servata numerus mixtorum matrimoniorum multum diminueretur.

Summo et perenni cultu permanere laetor

Romae 19 april. 1870.

† Carolus Ioannes Greith, ep. Sangallensis.

43.

Propositio cardinalium Riaro-Sforza et Pecci postulantium, ut a concilio damnetur ontologismus¹.

In ea sessione, in qua sermo habitus est de *ontologismo*, excellentissimus et reverendissimus Gasser episcopus Brixinensis nomine congregationis rebus fidei praeposita affirmabat, quaestionem illam non esse eo loco leviter et perfunctorie attingendam, sed alibi opportunius de ea agendum, ut tota res melius et plenius definiretur².

Huic declarationi inhaerentes infrascripti cardinales episcopi, ne controversia nimis late pateat, damnandam proponerent illam dumtaxat ontologismi formam, quae aperte catholicae doctrinae opponitur, et fundamentum est multorum errorum qui nunc late pervagati sunt: et continetur³ in illa propositione: „Naturalis est homini cognitio Dei directa et immediata“.

Ex alia parte non videtur expedire ut concilium Vaticanum penitus de ontologismo sileat. Ex hoc enim silentio ontologismatae statim vires resumerent, suas controversias restaurarent, ipsa Romanae congregationis responsa (18 septembris 1861) infirmarent, et huic sedi turbas et molestias crearent. Cum vero sacrae Romanae universalis Inquisitionis con-

¹ Exhibita die 23 iunii, ac die 26 a concilii secretario ad Deputationis secretarium missa. *Acta*, num. 484.

² Cf. supra, t. LI, col. 273 a. Hanc opportunitatem nactus, lectores monitos volo, omnia sanctae sedis documenta circa ontologismum, de quibus tam hic quam alibi in actis concilii Vaticani sermo occurrit, in unum collecta reperiri apud Avanzini, *Acta ex iis decreta quae apud sanctam sedem geruntur*, t. III (Romae, 1867), p. 204-24, 283-88.

³ continentur cod.

gregatio (18 septembris 1861) allatam propositionem tubo tradi non posse decreverit, et multi episcopi (praesertim Neapolitani in sua epistola collectiva ad clerum saecularem et regularem, 26 iunii 1862) ontologismum graviter reprehenderint; Christi fideles huius damnationis confirmationem expectare videantur: qui insuper mirarentur, ex totius orbis partibus episcopos in Vaticanum concilium coactos fuisse, ut pantheismum et rationalismum aliosque errores, quos per se ipsi cavere poterant, damnaent; errores vero illos qui ad haec monstra viam sternunt intactos reliquissent. Quapropter

Proponitur damnanda a concilio Vaticano sequens propositio:

„Naturalis est homini cognitio Dei immediata et directa.“

1.

Satis est huius propositionis terminos intelligere, ut statim innotescat, eam opponi veritati illi catholicae qua credimus, visionem Dei intuitivam qua beati perfruuntur, esse supernaturalem. Quid enim tibi vult cognitio immediata alicuius rei? Cognitio immediata distinguitur a cognitione mediata in eo quod cognitio immediata ea est, qua res cognoscitur in se ipsa; mediata vero ea est per quam res cognoscitur in alio. Ex. gr. cognitio qua obiectum mihi praesens video est immediata; cognitio qua illud obiectum video in speculo est mediata. Nam in primo casu obiectum in se sine ullo medio video; in secundo video immediate imaginem eius, et haec mediante venio in cognitionem obiecti quod illa repraesentat (v. s. Th. 1 p., q. XII, a. 9, et q. LIV, a. 3, et in epist. ad Corinth. c. XIII, lect. XV).

2.

Anfmadvertendum praeterea, immediatam Dei cognitionem esse idem ac immediatam Dei visionem, ut notat s. Th. cont. gent. lect. 3, c. 53. Et sane Deum immediate cognoscere est cognoscere Deum non per ullam ideam seu similitudinem a creaturis derivatam, aut a Deo ipso in anima impressam, sed est cognoscere Deum in se ipso, seu per eius essentiam (s. Th. lect. 4 sent. dist. 49, q. 2, a. 1). Hoc autem fieri nequit nisi ipse Deus sese praesentem menti videndum exhibeat, ita ut mens eum videat non per aliquam speciem sed per ipsam eius essentiam, id est immediate et directe. Ergo immediata et directa Dei cognitio est immediata et directa eius visio. Insuper ontologi id aperte profitentur et docent, Deum humanae menti seipsum immediate videandum praebere, ea ratione qua lux oculis nostris affulgens obiecta ipsis exhibet et visibilia efficit.

3.

Hoc posito, quantopere haec Dei visio catholicae fidei opponatur, videamus. Scholastici sanctos patres secuti non modo evidenter ostendunt, immediatam Dei visionem naturaliter repugnare cuicumque intellectui creato (s. Th. 1 p., q. 12, a. 4) et multo magis homini in *statu vias*, ut loquuntur theologi (s. Th. ibid. a. 11 et qq. dd. de ver. q. 13, a. 3); sed praeterea docent, unicam esse viam, qua humana mens Dei cognitionem acquirere potest, et hanc non esse aliam quam ut incipiat ab iis quae facta sunt, seu a creaturis, et assurgat *arguendo* ad cognitionem Dei. Sufficit in re notissima unum vel alterum s. Thomae locum indicare. In qq. dd. de ver. q. 18, a. 2, ait: „Nos aliter Deum notum habere non possumus, nisi ex creaturis ad eius notitiam veniamus.“ Et sent. 1. 1, dist. 3, q. 1 [a. 4]: „Naturalis ratio non cognoscit Deum nisi ex creaturis.“ Iuxta s. patres Dei cognitio in hac vita acquiri non potest, nisi aut per fidem aut per argumentum a

creaturis deductam, ut legere est apud Potaviu A
theol. dog. [de Deo] l. 7, c. 1. Theologi post auctorem
librorum de divinis nominibus lib. 1, c. 7, triplicem
modum statuunt quo Dei cognitio a creatis rebus
deducitur, scilicet *per effectum, per repetitionem, per
excessum*. Iam vero quocumque modo explicetur
immediata Dei cognitio, ea semper differt a cog-
nitione *argumentis* seu *deductione*: quia *intuitio* et *de-
ductio* sunt duo cognitionis processus diversi et
oppositi. Igitur immediata Dei cognitio, utcumque
explicetur, opponitur doctrinae patrum et scho-
lasticorum.

Animadvertendum insuper, sanctos patres et
scholasticos docere, processum hunc a *posteriori*
esse necessarium, non ut immediata Dei cognitio
quae humano intellectui naturaliter inesse dicitur
clara et distincta tantummodo reddatur, sed ut
humana mens ad Dei cognitionem perveniat eius-
que existentiam contra atheos demonstrare possit: B
ut aperte patet tum ex fine quem sibi proponunt,
tum ex modo quo suas demonstrationes faciunt.
Iamvero immediatae Dei cognitionis defensores illud
contendunt, probationes nempe a *posteriori* a patri-
bus et scholasticis caeterisque theologis pro exi-
stentia Dei allatas, valere quidem pro periodo re-
flexa et secundaria, ut ipsi loquuntur, non autem
pro directa et prima: hoc est non valere ad de-
monstrandam Dei existentiam, sed solum ad efficien-
dam claram et distinctam cognitionem illam imme-
diatam, qua iuxta ipsos anima nostra naturaliter
praedita est.

4.

Omnes theologi catholici non modo ex sacris
Scripturis et s. patribus statuunt tanquam fidei dogma,
non posse humanam mentem in statu viae habere
naturaliter cognitionem Dei intuitivam, verum etiam
idipsum confirmant auctoritate concilii Viennensis C
an. 1300 [lege 1311] sub Clemente V celebrati. Hoc
concilium Beguardos damnavit, qui dicebant: „Anima
non indiget lumine gloriae ipsam elevante ad viden-
dum Deum.“ Quo praemisso, sic arguendum vide-
tur: Certe *lumine gloriae* non amplius indiget hu-
manus intellectus ut ad Dei visionem perveniat, si
visio Dei est ipsi naturalis, ut patet. Igitur et in-
curritur damnatio concilii, et visio beatifica non
erit amplius supernaturalis. Haec videntur per se
manifesta.

5.

At cognitionis immediatae adsertores hanc con-
cilii damnationem vitare conantur. Dicunt aliqui
1° concilium damnat eos, qui contendebant posse
ab humana mente in statu viae videri essentiam
Dei; nos docemus videri non essentiam sed sub-
stantiam Dei. Sed haec etiam sanae doctrinae
opponuntur. Cum enim Deus sit infinite simplex, D
nulla in eo est distinctio inter essentiam et sub-
stantiam. Quapropter fieri nequit, ut humana mens
in videndo Deo videat eius substantiam et non eius
essentiam. Praeterea cum in Deo esse et essentia
non distinguantur, ut docent theologi, nequit videri
Deus, nisi eius essentia videatur.

6.

Alii dicunt 2° mens humana habet intuitum
naturalem Dei, non quatenus videt eius essentiam,
sed quatenus videt attributa Dei, ita ut terminus
naturalis intuitus non sit essentia sed divina attri-
buta. Sed etiam haec evasio opponitur doctrinae
catholicae, quae negat omnem distinctionem realem
inter attributa et essentiam. At si omne attributum
Dei est ipsa eius essentia, nequit humana mens
intueri aliquod Dei attributum, quin simul eius
essentiam intueatur. Praeterea si humana mens

attributa Dei intuetur, non poterit ea certe intueri
sibi ubi sunt, seu ut concedunt adversarii, in essentia
divina. Sed non potest una res cognosci in alia
tanquam in obiecto cognito (ut notat a Thom.,
1 p., q. 84, a. 6), quin cognoscatur etiam obiectum in
quo ipsa cognoscitur. Non posset ergo mens in-
tueri attributa Dei, quin eius etiam essentiam
intueretur.

7.

Dicunt 3° alii, intuitum Dei naturalem esse ob-
scurum, intuitum beatorum esse clarum. Quae etiam
evasio vana est. Nam si est visio Dei *immediata*,
est cognitio clara et distincta quae beatum faceret
videntem. S. Thom. hanc evasionem unanimi Scrip-
turarum testimonio contrariam declarat, et concludit
differentiam inter cognitionem Dei, quae propria
est beati et cognitionem viatoris, non in eo positam
esse quod ille *dilucide*, hic autem *obscure* Dei essen-
tiam videant, sed in hoc quod ille *videt*, hic non
videt essentiam Dei. Ea verba a doctoris qq. dd. de
verit. q. 18, a. 1: „Quidam dixerunt, quod Deum
per essentiam videre non solum contingit in patria,
sed in via, quamvis non ita perfecte in via sicut in
patria... Sed istud dictum contrarium est Scrip-
turae testimoniis quae concorditer in divina visione
beatitudinem ultimam hominis ponunt. Unde ex
hoc ipso quod aliquis Deum per essentiam videt,
beatus est... Non est autem possibile, ut ultimus
terminus perfectionis humanae accipiat secundum
aliquem modum intelligendi, quia ibi, istis modis in-
telligendi possunt considerari infiniti gradus, quo
unus alio perfectius intelligit; unde oportet quod
ultimus terminus humanae perfectionis sit in intelli-
gendo aliquod perfectissimum intelligibile, quod est
essentia divina. In hoc igitur unaquaqueque rationalis
creatura beata est, quod essentiam Dei videt, non
ex eo quod ita *limpide* vel plus vel minus eam
videt. Non igitur visio beati a visione viatoris
distinguitur per hoc quod est *perfectius et minus
perfecte* videre, sed per hoc quod est *videre et non
videre*.“

8.

Contra has aliasque similes ontologorum evasiones
notandum est, concilium damnando Beguardos qui
dicebant posse Deum videri ab anima sine *lumine
gloriae*, nullam fecisse distinctionem inter substan-
tiam et essentiam, inter essentiam et attributa, inter
visionem claram et obscuram. Ex quo videtur
colligi immediatam Dei visionem, utcumque ea ex-
plicetur, effugere non posse concilii damnationem.

9.

Ut brevitati consulatur, omittimus hanc imme-
diatam Dei cognitionem conciliari non posse cum
alia veritate catholica a concilio Viennensi (Clement.
de summa Trinit. et Fid. cath. tit. 4) definita, et in
Lateranensi sub Leone X confirmata (sess. VIII can.
Apostolici regim.): „Anima intellectiva est forma hu-
mani corporis per se et essentialiter.“ Nam ex
hac definitione sequitur animam non posse natura-
liter cognoscere immateriale in se ipso, sed sub for-
ma aliqua sensibili; cum notum sit axioma: „Modus
operandi conformis est modo existendi“. Omittimus
pariter, posita immediata Dei cognitione, *raptum*
et *prophetiam* non esse amplius extraordinaria facta
et miraculosa, eo modo quo explicantur a sancto
Augustino aliisque patribus et scholasticis per extra-
ordinariam intellectus elevationem et sententiam
facultatum suspensionem. Nonnullas potius ontolo-
gismi sequelas attingamus.

10.

Ontologismus viam late sternit *rationalismo*. Si
enim mens nostra non a creatis rebus ad Dei cogni-

tionem ascendit, sed ad immediatam eius visionem admittitur, Deum naturaliter intuebitur eo modo quo est, scilicet non solum prout est unus in natura, sed etiam ut est trinus in personis; quia immediata alicuius obiecti cognitio postulat, ut obiectum prout respicitur est in se ipso cognoscatur. Mystera igitur aequae ac naturales veritates, a mente nostra naturaliter cognosci possent, nec *ascenderunt vires natives humanae intelligentiae*, quod aperte affirmant nonnulli ontologi exempli gratia Thomas Morus et Franciscus Lavarino, quorum sunt verba notata (Enciclop. scientif. per Tom. Moro e Fr. Lavarino, vol. 1, pag. 312, 314; Torino 1856). Hinc recte scribebat Zarelli: „Si vera esset ontologorum sententia, omnes homines naturaliter essent beati comprehensores, et Deum ipsum vere possiderent; nec ratio esset cur ulterius Christo, redemptione et ecclesia indigerent“ (Sist. filos. di Gioberti, cap. 10, p. 30: Parigi 1848).

11.

Viam sternit et *pantheismo*. Notum omnibus est rerum intelligibilitatem nil aliud esse, nisi ipsam earum realitatem. „Verum est id quod est“, inquit s. Augustinus. Et haec est ratio quare omnes pantheistae toti in eo sunt ut negent rebus propriam intelligibilitatem; optime pervidentes, quod negata semel rebus intelligibilitate sibi propria, neganda est etiam ipsa earum realitas. At vero iuxta ontologos res non sunt intelligibiles in seipsis, sed solum in Deo. Igitur res non habent in seipsis realitatem sibi propriam, sed habent in Deo, ut docent pantheistae. Praeterea, si audias ontologos, Deus est in quo et per quem res intelligimus; ipse est lumen intelligibile humanae mentis, ac proinde Deus pertinet ad essentiam animae nostrae, quemadmodum ad essentiam animae nostrae certe pertinet lumen intelligendi. Adde quod si Deus est lumen intelligibile humanae mentis, lumen quo omnes humanae mentes intelligunt esset numerice idem seu in omnibus unicum. Si unicum esset in omnibus humanis mentibus lumen intelligibile, unica etiam esset in omnibus hominibus potentia intellectiva; quia cum lumen intelligibile debeat esse intrinsecum potentiae intellectivae, unitas numerice luminis arguit unitatem numericam intellectivae potentiae. Unica autem potentia intellectiva non posset esse nisi infinitus Dei intellectus: quia lumen infinitum non nisi ad potentiam infinitam pertinere potest. Igitur si Deus esset lumen intelligibile mentis humanae, una esset mens seu ratio, seu intellectus omnium hominum; et haec unica ratio esset ipsissima Dei ratio.

Et sane si theoria haec immediatae Dei cognitionis in historia philosophiae consideretur, ea semper in diversis systematibus apparet vel ut corollarium necessarium pantheismi, vel ut eius necessarium principium. Ita exempli gratia est pantheismi corollarium in systemate Spinosae, Schellingii et Hegelii. Spinosae enim ex pantheistico principio: „mentem humanam esse modum infinitae cogitationis Dei“, docuit perfectam cognitionem acquiri per intuitum ideae entis perfectissimi, ex qua caeterae ideae deducuntur, et humanam rationem unum idemque esse cum divina (Eth., p. 2, et in tract. de emend. intellect.). Schelling ex principio pantheistico: „humanum spiritum non esse nisi quandam formam sub qua absolutum se manifestat“, deduxit, humanum spiritum intueri in se evolutionem absoluti, ac proinde habere naturaliter immo essentialiter intuitionem intellectualem absoluti sub duabus formis, spiritus nempe et materiae, sese manifestantis (v. eius systema idealis transcend. vera. Grimblot, Paris 1842). Hegel denique docens humanum

spiritum esse ipsum ideam-ens, quae in tercio evolutionis momento sui conscientiam acquirit, eo se tendere affirmat, ut intellectualem absoluti intuitionem demonstret, quam Schelling sine demonstratione admiserat.

Contra immediatam Dei cognitionem tanquam pantheismi principium se exhibet in systemate Malebranchii eiusque discipulorum usque ad Giobertium. Hi enim ex eo quod immediatam Dei cognitionem seu intuitionem humanae menti naturalem et necessariam esse dixerint, eo tandem adducti sunt, ut docerent, humanam rationem idem esse cum divina ratione, aliasque huiusmodi doctrinas tradiderunt, quae ut clarissimi viri ostenderunt, non nisi cum pantheismo componi possunt.

12.

Ex ontologismo sequitur et eclectismus. Nam si omnia in Deo cognoscimus, mens nostra erroris capax esse non potest, et diversae et oppositae philosophorum opiniones sunt semper quaedam partes ac veluti facies veritatis: quod aiunt eclectici.

13.

Etiam in ordine pratico, qui in theoretico fundatur, pessimae consequentiae ex eadem doctrina inferuntur. Homine enim semel admissio ad immediatam cum Deo communicationem, aperitur aditus ad theosophiam quandam mysticam et occultam qua facile persuaderi possunt et a culpa liberari actiones quaelibet, et superbus cuiuslibet auctoritatis aut legis contemptus, non sine magno morali et sociali ordinis detrimento. Sane in operibus et libris liberalium ontologismus plerumque dominatur, et tradi solet tanquam doctrina suis propositis praeparanda peropportuna; et Giobertius ex hac philosophia intuitus infert, naturalem ordinem et supernaturalem re non differre, theologiam esse progressum naturalem philosophiae, immo utramque esse unam eandemque scientiam etc.

14.

His aliisque rationibus, quae, ne nimii simus, omittimus permoti, postulamus, ut haec perniciosa, quae late vagatur et qua incauti saepe decipiuntur, pro salute tot animarum quae pereunt a catholico grege, per Vaticanum concilium avertatur: et quod a Romanis congregationibus incoepum est, a concilio perficiatur.

+ Xystus cardinalis Riario Sforza archiep. Neapolit.
+ Ioachim cardinalis Pecci episcopus Perusinus¹.

14.

Salvatoris Vitelleschi, episcopi Auximani, propositio de tribus pietatis officiis ab episcopis inter se reddendis.

Illustrissime ac reverendissime domine.

Inter tot quibus episcopus quotidie detinetur labores, interque curas, quas secum affert pastorale ministerium, haud exiguum certe levamen erit, si omnes episcopi catholici sibi mutuo auxilium praebere studeant, et assiduis orationibus invicem omnipotentem Deum exorent. Hinc aliqui episcopi praesertim Ditionis Ecclesiasticae operae pretium esse existimarunt, si plurimi episcopi in spiritu Domini congregati tria pietatis officia vellent exercere. Primum erga defunctos episcopos, secundum erga seipsos, tertium erga episcopos in caelis cum Christo regnantes esset persolvendum.

¹ In reliquis postulationibus edendis, quibus nullus a Deputationis secretario praefixus est numerus, temporis, quo unaquaeque scripta fuit, ordo, quantum fieri licuit, servatus est.

I. Ut primo fiat satis quilibet episcopus vel per A
se, vel per alium sacerdotem missam unam quo-
libet mense celebrabit pro episcopis recens vita
functis, nec non alteram quotannis infra octavam
omnium sanctorum pro omnibus episcopis catholicis
in Christo quiescentibus.

Nec est cur ad hanc misericordiam fratribus im-
pendendam rationes coacervandas sint. Neminem
enim profecto latet quam districtum iudicium (Sap. VI,
6) populi principibus id est episcopis immineat: quam
facillime ipsi omissionibus saltem in pastoralis mu-
nere obeundo debita contrahant in purgatorio per-
solvenda; quam denique rarum sit ut particularia
suffragia defuncto episcopo, praeter illa in die obi-
tus, et anniversaria brevi aliquando duratura, appli-
centur. Nec denique illud est silentio praetereun-
dum, licet neminem fugiat, meritum haud exiguum
ex tali pietatis officio unumquemque apud Deum
consecuturum, et quo plures fuerint episcopi con-
gregati, eo copiosius unicuique suffragium obven-
turum.

II. Secundum pietatis officium erga seipsos
adimplendum in eo situm est, ut omnes sint spe-
ciali modo in spiritu congregati coram Domino, dum
orationi quotidie vacant aliasque sanctas absolunt
actiones.

Sacra enim Scriptura non semel innuit quid quan-
tum valeat huiusmodi orationis unio (Met. XIX, 19;
Iob. cap. 42, 8). Quare sive mentali orationi, sive
piae lectioni vacent, sive missam celebrent, sive
horas canonicas persolvant, sive preces supereroga-
torias recitent, sive sacras functiones peragant in
ecclesia vel oratorio, omnia simul agere proponant.
In sacro quoque faciendo specialiter orent pro toto
episcopatu catholico, et infra octavam sanctorum
Petri et Pauli unam missam celebrent pro incolu-
mitate summi pontificis omniumque episcoporum, C
et pro sanctificatione gregis unicuique commisi.

Ut autem haec pia unio firmior in dies evadat,
Reginae apostolorum tutelae et patrocinio commen-
danda erit, ac proinde neminem ex episcopis pige-
bit post horas canonicas vel alio tempore semel in
die orationem illam venerabilis Claudii Bernardi
recitare *Memorare piissima Virgo*, et ter deinceps
illam invocare *Virgo immaculata, Regina apostolo-
rum ora pro nobis*.

III. Tertium denique pietatis officium postulat,
ut speciali cultu prosequamur omnes episcopos, qui
in terris degentes pastoralis munere sanctissime per-
functi sunt, quique nunc in caelis degentes semper
parati et prompti sunt ad interveniendum apud
Deum pro his, qui missi ad excolendam vineam
Domini in labores eorum introierunt. Quapropter
in fine horarum canonicarum commemorationem
facient episcoporum, quorum illa die festum agitur, D
et omnium sanctorum episcoporum.

I.

*Ant.: Pastores optimi, qui animam possistis pro
omnibus, intercedite pro nobis a. pro grege nostro ad
Dominum.*

V. Benedicite sacerdotes Domini Domino.

R. Benedicite et superexaltate eum in saecula.

Oremus.

*Deus qui in sanctis tuis et exemplum et praes-
idium collocasti, concede nobis famulis tuis, sancto-
rum omnium antistitem, quorum memoriam hodie
recolimus, et exempla sectari et protectione muniri.
Per Christum.*

II.

*Ant.: Omnes sancti pontifices, estote memores
nostri, deprecamini pro nobis Filium Dei sacerdotem
magnum.*

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

V. Benedicite Dominum omnes electi eius.

R. Agite dies laetitiae, et constitimini illi.

Oremus.

*Fiat Domine quaecumque super nos misericordia
tua et omnium sanctorum antistitem intercessionibus
concede, ut in pastoralis officio obeundo experiamur
suffragia, et vestigia prosequamur. Per Christum.*

Haec tria pietatis officia si adimpleantur, ne-
minem praeterit quantum inde auxilii et meriti
coaequi possint episcopi quin vel expensas vel
molestias sustinere cogantur. Quapropter ego has
tibi litteras scribendas duxi, dum tibi fausta omnia
et felicia precor a Domino.

Datum Romae, die 12 ianuarii 1870.

Humillimus et addictissimus famulus

Salvator archiepiscopus episcopus Auximanus
et Cingulanus.

45 a.

Supplicatio episcopi Laquedoniensis pro parvulis
in materno utero clausis.

Beatissime Pater.

Franciscus Majorsini episcopus Laquedoniensis
ad vestros sanctissimos pedes provolutus humillime
sanctitati vestrae exponit quod ipse dum intentus
esset studio schematis super doctrina catholica de
transfusione peccati originalis, casu pervenit in
manus suas quidam liber, cui titulus: *De remedio
aeternae salutis pro parvulis in utero clausis sine
baptismate morientibus*, auctore Ignatio Ludovico
Bianchi, ex clericis regularibus.

In hoc perlegendo libro visum est oratori quod
argumenta quae continet summa sint consideratione
digna, nam praefatus auctor nimio permotus zelo, et
ardentissima charitate flagrans pro salute infantum
sine baptismate decedentium antequam ad lucem
perveniant, ingeniose remedium excogitatum pro-
ponit ad salvandas eorumdem infantum animas per
flaminis baptismum mediante formula deprecativa
per matrem infantis faciendam et ad thronum divinae
misericordiae dirigendam, quae fidem, voluntatem, ac
desiderium ipsius infantis exprimat ad baptismum
recipiendum, offerendo mortem in contestationem
fidei, quam ore proprio infans confiteri nequit. —
Hanc formulam auctor refert in pagina 102 et 104,
et maxime est perpendenda.

Ipsae auctor demonstrat huiusmodi remedium non
opponi doctrinae catholicae circa transfusionem
peccati originalis, neque verbis Redemptoris: *Nisi
quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non
potest introire in regnum Dei*; immo esse consen-
taneum, nam ecclesia admittit baptismum sic dictum
flaminis, cum impossibile sit baptismum fluminis: ac
proinde pertinere ad ecclesiam docere de modo
possibili applicandi fructum redemptionis per bap-
tismum infantibus in utero morientibus, quia Deus
vult omnes salvos fieri. Et postea ostendit in pro-
posito remedio, *salva semper catholica fide*, non
adesse periculum errandi cum heterodoxis, nam non
affirmatur quod parvuli possint salvari absque bap-
tismo, sed agitur tantum de modo quo infans in
utero frui possit effectu salutari divinae institutionis.

Propterea auctor, pagina sexta ad vigesimam,
innixus verbis sacrae Scripturae gravibus rationibus
probat parvulos a primo tempore quo Deus infundit
animam rationalem corpori dii posse vere esse
natos, licet nondum in lucem editi sint, ideoque
posse renasci per baptismum, ad delendam maculam
originalem iam in utero contractam, quae si in utero
contracta, in utero etiam debet esse possibilitas
eam tollendi, quia Christus pro omnibus mortuus

est, et Apostolus non facit distinctionem inter homines existentes in utero, vel extra uterum.

Deinde, pagina vigesima ad sexagesimam, ostendit quod pro parvulis in utero clausis morientibus debet esse remedium aeternae salutis, quod remedium ab ecclesia magistra fidei est explicandum (non quidem de novo instituendo sed tantum declarando) uti consequens divinae institutionis, scilicet per effectum baptismi, modo possibili in casu applicandi.

Et quoniam ipsa ecclesia appellat baptismum sacramentum regenerationis, sequitur quod statueri aliquid debent etiam pro infantibus in utero clausis, qui cum iam sint generati, videntur capaces esse et regenerationis, ne a Christi meritis omnino excludantur.

Hic accedit quod summus pontifex Benedictus XIV, lib. VII, cap. V, § VI, in sua doctissima *Synodo dioecessana*, loquens de baptismo collato infanti in matris utero latitanti, ita se expressit: „Verum quoniam ultimum controversiae iudicium a sede apostolica sit proferendum, tutius erit ut episcopus istud expectet“. Videtur ergo non reprobare praxim baptisandi parvulos in utero matris. Et ita apud ipsum loco citato sensit Baldus, Tournely, et alii: ideoque summae utilitatis spiritualis erit si ecclesia examinet ac declaret modum quo istorum infantium animae per baptismum possint salvari.

Hic igitur expositis, beatissime pater, sanctitatem vestram supplex orator rogare audeat, ut hoc votum benigne excipere dignetur, et supremo sapientiae suae oraculo opportuna disponere velit pro examinatione theologiae iustus libri, ut si sanctitas vestra, Spiritu sancto affante, aliquid super hac re affirmative statuere existimaverit, procul dubio saluberrimum erit, tum ad exaltationem divinae providentiae, tum ad aeternam animarum salutem procurandam.

Denique sanctitatis vestrae pedes humiliter deosculando apostolicam benedictionem efflagitat.

Romae pridie idus februarii anno Domini MDCCCLXX.

Sanctitatis vestrae humillimus obedientissimus addictissimus filius et famulus

Franciscus Majorsini episcopus Laquedoniensis.

Formula orationis nomine filii in utero clausi a matre Deo porrigenda.

Pagina 102.

Oratio.

Respice, Domine Deus, ad infantulum, quem tu in utero meo generari voluisti. Quoniam per carnalem istam generationem, communi originalis peccati labe coinquinatus, in regnum tuum nisi spiritualiter renascatur introire non potest: ipsemet infantulus, qui ut puer nescit loqui, te deprecatur Deum optimum maximum per me matrem suam, ut si forte ex concursu occurrentium causarum naturalium, quas tu nec impedire nec immutare teneris, mortem in utero meo sit subiturus, te, inquam, per me matrem suam infantulus iste deprecatur, ut sicut infantes ab iniquo Herode occisi tui praeconium non loquendo sed moriendo confessi sunt, ita eius mortem excipias in confessionem verae fidei, et in contestationem ardentissimi desiderii eo regenerari lavacro si fieri posset in utero, quod tuae ecclesiae consignasti, ut regeneraretur extra uterum.

Formula brevis

Pagina 104.

Domine, infantulus, quem me in utero gestare voluisti, per me matrem suam deprecatur, ut si in utero esset mortem subiturus, eius mortem excipias

in confessionem fidei, et in contestationem desiderii eo in utero regenerari lavacro, quo regeneraretur extra uterum.

45 b.

Iudicium ab uno e theologis latum de dicta propositione episcopi Laquedoniensis.

Il vescovo di Laconia, Monsignor Majorsini, ha presentato un voto per la definizione dell' Assunzione della beata Vergine, e di questo io non mi occupo: inoltre ha presentato una supplica in cui brevemente espone la dottrina contenuta nell' operetta del Padre Bianchi, Chierico Regolare, *De remedio aeternae salutis pro parvulis in utero clausis sine baptismo morientibus*, e domanda che si esaminino se tali bambini possono salvarsi col mezzo proposto dal detto autore; insieme colla supplica ha unito una copia dell' opera del Bianchi, in latino e in italiano, Venezia 1768: di questa dottrina discorrerò brevemente.

I. *Quale sia secondo il Padre Bianchi il mezzo da Gesù Cristo istituito per la salute di que' bambini che muoiono nell' utero materno.*

Di questo mezzo tratta la proposizione III: *Determinatur remedium aeternae salutis pro parvulis in utero clauso sine baptismo decedentibus.*

„Oblatio mortis pueri in fidei ac baptismi contestationem, Deo porrecta a matre praegnante nomine filii, tamquam eiusdem propria, qua filius per vocem matris (sub orationis formula) deprecetur Deum, ut si forte mortem sit in utero subiturus, dignetur Deus excipere eius mortem in contestationem fidei, ardentisque voti eo regenerari lavacro in utero, quo regeneraretur extra uterum“¹.

II. *Stato della questione.*

1° Il Bianchi non impugna menomamente il dogma, che niuno può salvarsi senza il battesimo o fluminis, o fluminis, o sanguinis; e però la sua dottrina si differenzia da quella de' protestanti, i quali negano la necessità del battesimo. — 2° Il Bianchi sostiene che quell' offerta che fa la madre giusta e santifica il bambino (caso che questi muoia nell' utero chiuso) *ex opere operato*, cioè è il mezzo divinamente istituito con cui questi bambini possono conseguire l' eterna salute *in via ordinaria*: quindi si vede che a questa dottrina non suffraga la sentenza del Gersono: „Debent mulieres praegnantes, similiter et viri sui per se et alios diligentius precor fundere Deo, et ad sanctos angelos custodes hominum, etiam puerorum in utero; debent ad caeteros sanctos sanctasque omnes confugere, quatenus infans nondum natus, si forte moriturus est priusquam ad baptismi fluminis gratiam pervenire valeat, dignetur ipsum Dominus Iesus summus pontifex baptismo Spiritus sancti praeveniendo misericorditer consecrare. *Quis enim scit, si forte exaudiat Deus, imo quis non devotius sperare valeat, quod orationem humilium et in se sperantium nequaquam despiciat?* Proficit haec consideratio ad excitationem devotionis in parentibus, proficit ad levandam eorum angustiam, dum sine baptismo decedit puer, quia non omnis inde spes ablata est. *Sed neque absque revelatione datur (fator) certitudo*“. Così il Gersono nel sermone sulla natività della beata Vergine tenuto innanzi a' padri del concilio di Costanza², ed è seguito da alcuni antichi: ma è chiaro che questi parlano della provvidenza straordinaria, non dell' ordinaria, dell' *opus operantis*, non dell' *opus operato*, di una pia credenza, non di una dottrina implicitamente o virtualmente rivelata, come pretende il Bianchi che sia quella da lui

¹ p. 64.

² Opp. t. III, c. 1850, Anversa 1706.

mezza in meno¹. È poi da notare anche quello A ch'è avvertito dall'editore delle opere del Gersono, che è ommesso da molti che citano il passo che ho recitato, vale a dire, che lo stesso Gersono altrove scrive assolutamente: *Obbligati Deus (parvulos) ad baptismum suscipiendum, et taliter quod in utero materno si moriantur, vel alias obque huiusmodi baptismis, cum constat eos non solum ignorare, immo non habere posse, utique damnabuntur*².

3. Il Gaetano nel commento dalla Somma di s. Tommaso, III q. LXVIII, insegna che i bambini nati che muoiono senza poter ricevere il battesimo possono salvarsi per la fede de' genitori o il desiderio del battesimo da' genitori concepito pel figlio: „Debet in tali casu parens signo crucis infantem cum invocatione Trinitatis munire, sicque Deo offerre morientem in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti“: poi estende questo beneficio anche a bambini che muoiono nell'utero: „In articulo undecimo occurrit scribendum sub correctione tamen: Parvulos in maternis uteris periclitantes posse salvarsi per sacramentum baptismi, non in re sed in voto susceptum, cum aliqua benedictione prolis, seu oblatione ipsius ad Deum cum invocatione Trinitatis.“ L'opinione del Bianchi si diversifica per tre capi da quella del Gaetano: 1° il secondo parla anche dei bambini che sono nati, il primo solo di quelli che muoiono nell'utero chiuso, giacchè quanto agli altri (compresi anche quelli che sebbene siano nell'utero, pure si possono vedere, o toccare almeno con qualche strumento³, tiene ch'è necessario il battesimo reale⁴. Il Gaetano esige in genere che si dia al bambino una benedizione, o che venga offerto a Dio; il Bianchi vuole che si debba a Dio offrire precisamente la morte del bambino in contestazione della fede e dell'ardente desiderio del battesimo⁵. Il Gaetano si contenta che quest'offerta sia fatta dall'uno o dall'altro de' genitori: il Bianchi tiene che non è valida se non è fatta dalla madre; il Bianchi aggiunge un'altra differenza, ma è una sofisticheria⁶. Quanto però alla sostanza amendue convengono in quest'opinione, i bambini che muoiono nell'utero materno possono salvarsi senza il battesimo *in re*, e l'autore stesso non lo nega⁷.

4. Si debbono distinguere tre questioni: 1° che debba dirsi della dottrina del Gaetano che i bambini che muoiono nell'utero possono salvarsi senza il battesimo *in re*: 2° che debba dirsi della dottrina propria del Bianchi, che cioè solo la fede o il desiderio della madre può giovare al figlio, e che non può giovargli se non offre precisamente la morte del figlio: è evidente che se è falsa l'opinione del Gaetano, dev'essere falsa anche quella del Bianchi; ma la seconda presenta più errori di quelli che D presenti la prima: 3° che debba dirsi de' principii su' quali il Bianchi fonda la sua sentenza.

III. Corno storico dell'opinione del Bianchi.

Il Bianchi stampò l'opera di cui parliamo a Venezia nel 1768, e perchè la potessero leggere anche le madri vi unì la versione italiana. Dopo due anni fu ristampata esandio a Venezia, ma accresciuta ed illustrata, e vi fu posto il titolo di *Dissertazione fisico-teologica*: il perchè di questo titolo lo accennerò appresso. Quest'altra edizione è preceduta da un'altra dissertazione in cui tratta della relazione che passa fra le immaginazioni e gli appetiti della madre con quelli del feto; questa re-

lazione è uno de' principali argomenti con cui prova che il desiderio della madre produce nel bambino gli effetti stessi del battesimo reale quanto alla giustificazione e alla santificazione; nella prima edizione promette che appresso avrebbe trattato la questione *sciois*¹: nella seconda edizione mantiene la promessa promettendo una dissertazione sopra questa relazione. Io appena ho dato un'occhiata alla seconda edizione, giacchè mi sono accorto che in essa non avrà fatto altro che *accrescere ed illustrare* gli errori contenuti nella prima, e segnatamente avrà svolto più ampiamente l'argomento della relazione fisica della madre col feto, e perciò vi aggiunse il titolo di *dissertazione fisico-teologica*. In questa seconda edizione si trovano anche le lettere di un certo padre Bussa agostiniano veneto, dell'arciprete di Covigliano e di quello di Aviano e del Sambiasi ex-generale de' chierici regolari, i quali tutti approvano la dottrina del Bianchi: un'altra lettera, in cui si dice che quella dottrina era piaciuta ad alcuni teologi della Baviera; è notato anche che le lettere di altri celebri filosofi e teologi si erano perdute, ma quella ch'è più notevole è la lettera di monsignor Negri vescovo di Parenzo. il quale diceva all'autore, che avrebbe procurato d'insinuare a' parrochi che consigliassero alle donne incinte il rimedio proposto dall'autore. In questa stessa seconda edizione l'autore aggiunse una terza dissertazione per provare che pe' bambini non chiusi nell'utero non vi è altro mezzo di salute che il battesimo reale, il che fece perchè riuscisse meno dura l'eccezione fatta pe' bambini chiusi nell'utero. Il Bianchi aveva molto zelo, ma il suo libro mostra ad evidenza che non aveva molto ingegno, e che anche più scarsa era la sua dottrina ed erudizione teologica. — L'anno stesso della seconda edizione fu stampata a Faenza una confutazione col titolo, *Clementis Blasii Cremonensis monachi Camaldulensis sacrae theologiae professoris in monasterio Classensi Ravennae. Dissertatio adversus novum systema patris d. Bianchii clerici regularis: De remedio aeternae salutis etc.*; da essa apprendiamo che anche le donnicciuole leggevano il lavoro del Bianchi, e lo leggevano *summa cum delectatione*²; e il Biagi fa sospettare che già indotte da questa lettura alcune madri a fare l'offerta suggerita dal Bianchi, si erano poi abbandonate all'eccesso o esposte al pericolo dell'infanticidio, sicure che il bambino si sarebbe salvato. Questa confutazione non è di gran peso, ma è sufficiente.

IV. Si dimostra 1° che i bambini anche chiusi nell'utero materno di ragion comune non possono salvarsi senza il battesimo reale; 2° e che l'asserire il contrario è almeno obiettivamente *eresia*.

La prima parte di quest'asserzione si trova dimostrata e pienamente da molti teologi: essi impugnano il Gaetano, il quale, come si è detto, estendeva questo beneficio anche a bambini usciti dall'utero e che sono in caso di necessità. Io mi contento di accennare due argomenti molto ovvii: 1° La prassi della chiesa. Le prassi della chiesa chiare, costanti e universali hanno obiettivamente lo stesso valore che le definizioni espresse; ma innanzi tutto per ben apprezzare tutto il valore della prassi di cui ora si parla è da notare che le prassi si distinguono in due specie: altre sono positive (per esempio la prassi di non ribattezzare quelli ch'erano stati battezzati dagli eretici), altre negative (per esempio la prassi di non battezzare i figli degl'infedeli, prima che abbiano l'uso della ragione contro la volontà o all'insaputa dei genitori):

¹ p. 114.

² Liber de vita Spirituali animae, Opp. t. III, c. 18.

³ p. 5.

⁴ p. 184.

⁵ pp. 184 ss.

¹ p. 12.

² p. 119.

la prassi di non offrire a Dio il bambino chiuso nell'utero materno con anime che quest'offerta in qualunque modo sia fatta, equivalega *ex opere operato* al battesimo in voto del bambino, è negativa. Le consuetudini negative sono anch'esse di due sorti: una merita propriamente il nome di consuetudine ecclesiastica, e si ha quando la chiesa si astiene dall'operare in qualche modo, dal prescrivere qualche cosa, in quel tempo e in quelle circostanze in cui se potesse operare in quel modo, prescrivere quegli ordini, sarebbe obbligato a farlo: di questa sorta era la prassi di non ribattezzare quelli che erano stati battezzati dagli eretici; se la chiesa non avesse tenuto per valido il battesimo da questi amministrato, nessuna ragione avrebbe potuto scusarla dal non ribattezzare quelli che essi avevano battezzato: laonde questa prassi equivale obiettivamente alla definizione espressa: è una consuetudine negativa quella di non battezzare i figli degli infedeli *institis parentibus*; e pure a Tommaso tiene che essa provi in modo apodittico, che la chiesa non ha questo diritto¹. Un'altra sorta di prassi negativa è quella che non merita il nome e non ha il valore di prassi ecclesiastica, e si ha quando la chiesa non esercita qualche diritto in quelle circostanze, in quel tempo, che non richiedono l'uso di questo diritto, o che anzi domandano il non-uso: per esempio dal non avere la chiesa radunati i concilii ecumenici al tempo degli imperatori pagani, non se ne può inferire che non abbia questo diritto. Or venendo al battesimo de' bambini, la chiesa mai non ha prescritto nè consigliato alle madri di offrire a Dio la morte del bambino (caso che questi morisse nell'utero) *in contestatione* della fede e del desiderio del battesimo riguardando quest'offerta com'equivalente *ex opere operato* al battesimo reale, nè si ha memoria che le madri cristiane lo abbiano mai fatto, nè lo fanno al presente; ma se fosse vera la dottrina del Bianchi questa condotta della chiesa non potrebbe affatto conciliarsi con la sua santità, giacchè secondo quella dottrina la chiesa avrebbe per diciannove secoli al tutto trascurato il mezzo divinamente istituito per la salute di questi bambini, e sarebbe da attribuirsi tutto e solo a colpa della chiesa che milioni di bambini morti nell'utero siano esclusi dalla visione intuitiva di Dio, nè può dirsi che il tempo e le circostanze abbiano finora impedito l'uso di questo rimedio, essendo ciò falsissimo e quanto *al fatto*, giacchè nessun tempo e nessuna circostanza ha mai impedito quest'uso, e quanto *al diritto*, imperciocchè quello ch'è necessario di necessità di mezzo a conseguire l'eterna salute, la chiesa è obbligata a praticarlo in tutti i tempi e in tutti i luoghi, quando si tratta di persone che in qualche modo appartengono alla chiesa; or su' figli dei cristiani la chiesa ha un diritto rigorosissimo, e però può battezzarli anche *institis parentibus*. Sarebbe cosa molto facile avolgere quest'argomento, ma a me basta l'averlo accennato, perchè è inutile aggiungere altro; e però conchiudo che la dottrina del Bianchi essendo contraria alla consuetudine ecclesiastica propriamente detta, chiara, costante ed universale, è assolutamente da rigettarsi: quindi il Vega non dubita dire: "Illud deterere omnes deberet a sententia Caietani, quod nunquam ecclesia usa est illo benedictionum et precum remedio quod ipse adinvenit". Non so perchè il Biagi abbia ommesso affatto quest'argomento.

2° Il consenso de' teologi. I teologi di unanime consenso insegnano come un capo che pertamente appartiene alla fede o alla dottrina cattolica, che

A po' bambini non vi è altro mezzo di salute, secondo la provvidenza ordinaria, che il battesimo reale. Ho detto di unanime consenso, e in fatti il Vega dice: "Omnes scholastici quos mihi contigit legere, exceptis Caietano et Gersono, stant pro hac sententia"; ma il Gersono egli lo nomina appoggiato all'autorità dell'Ekke. Nel concilio di Trento fu proposto di condannare l'opinione del Gaetano; ne tolse la difesa solo il Seripando con tre debolissime ragioni, le quali non persuasero gli altri; tuttavia non fu condannato quest'articolo, di che, scrive il Pallavicini, apportarono la ragione, ch'egli non apparteneva alla dottrina del battesimo, onde potevasi trascurare senza che un tal silenzio lo dichiarasse per tollerabile². Dunque i teologi tridentini non tenevano per tollerabile quell'articolo. Appresso a Pio V fece togliere dall'edizione romana delle opere del Gaetano le sentenze che ho sopra riferite. L'opinione del Gaetano non trovò che pochi seguaci, e il Berry dice che la difese solo Tommaso Campanella e Giovanni Caramuela, "at ut sunt illi portentosarum opinionum magistri, adeo non est id Caietano perhonorificum, ut dedecori cedat potius et ignominiae, non alios illum praeter Caramuelem et Campanellam sequaces et adimplatores habuisse". All'incontro l'universale de' teologi la rigetta come certamente contraria alla dottrina o alla fede cattolica; ma è impossibile che l'universale de' teologi tenga come certamente opposta alla dottrina o alla fede cattolica una sentenza vera: dunque ecc.

Parte seconda. La dottrina che i bambini chiusi nell'utero materno possono in via ordinaria salvarsi per la fede e il desiderio del battesimo concepito da genitori, cioè senza il battesimo reale, è almeno obiettivamente ereticale.

N. B. Dico, almeno obiettivamente, ma non mancano gravi teologi i quali la dicono tale anche subjettivamente. — Prova. Gesù Cristo ha detto: "Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei": Ioh. III, 3. Or bene 1° il contesto prosimo dice aperto che la nuova natività di cui parla Gesù Cristo, cioè la natività spirituale, suppone già la natività naturale fuori dell'utero; (dico, fuori dell'utero, imperciocchè il Bianchi distingue la natività nell'utero dalla natività fuori dell'utero, e sostiene che i bambini, che stanno rinchiusi dentro l'utero sono veramente nati³: per questa interpretazione sta anche la tradizione verbale e la tradizione reale, cioè la consuetudine ecclesiastica. 2° Similmente la tradizione verbale e la reale mettono fuori di controversia che quanto a quelli che non hanno l'uso della ragione il battesimo reale è di necessità di mezzo. Dunque il dire che i bambini chiusi nell'utero materno possono salvarsi senza il battesimo reale contraddice formalmente all'oracolo evangelico.

IV. La dottrina del Bianchi è erronea esiandio per altri capi.

N. B. 1° Dico, la dottrina, e non parlo perciò di tutto il suo sistema. 2° Dico, esiandio per altri capi, e però suppongo ch'essa è da rigettarsi ed è almeno obiettivamente ereticale; il che è evidente, giacchè si è dimostrato che è da rigettarsi ed è almeno obiettivamente ereticale l'asserire che i bambini chiusi nell'utero possano salvarsi senza il battesimo reale; or questo è appunto quello che dice il Bianchi: egli non fa altro che aggiungergli la condizione, che il desiderio del battesimo debba essere

¹ p. 61.

² L. IX, c. VIII, n. 4, t. III, p. 89. Faenza 1789.

³ De Sacram. D. II Prael. XV. Opp. t. IV, p. 408. Lione 1770.

⁴ p. 4.

¹ 2° 2°, q. X, a. 12, c.

² De iustificatione, l. V, c. XVI, p. 62; Alcalá 1564.

Ioannis Theodori Laurent, episcopi Chersonensis,
vota concilii oecumenici Vaticani proponenda.
1870 februarii 13.

Epistola ad Pium papam IX.

Beatissime Pater.

Ultimus eorum quos sacra paternitas tua fratres suos nominare dignatur, Chersonesi in partibus infidelium episcopus, qui ad concilium oecumenicum quod convocasti venire non potuit, anxietate cordis praesus aedi apostolicae tuae scriptis appropinquare audeat. Horreo videre quot in hac patria mea Germanica viri cum laici tum ecclesiastici oblitterata filialis in te pietatis quam nuper in catholicis huius nationis laudaveras memoria, nunc supremam et infallibilem tuam in docendis fidei veritatibus auctoritatem blaterando impugnant, simplicis et fidelis populi sensum pervertentes ac si fieri possit ab obedientia et reverentia pastori et doctori omnium christianorum debita avertentes. Ad haec schismatica molimina nisi primam certe fortissimam impulsionem dedit perfidus ille et maledicus historiae ecclesiasticae in universitate Monacensi professor, olim de doctrina catholica haud immeritus; quem longe mutatum ab illo discipuli et aetate, pro tenui huius aetatis scientia iurantes in verba magistri, caece sequuntur. Hos inter eheu plerique sacrae theologiae in universitatibus et academiis Germaniae professores existunt, qui iuniorum clerum tibi traditum opinionum suarum commentis imbuunt, ita ut istius multo maior pars hic et ubique illorum sententia inhaereat. Tantam seditionem comprimere facile fuisset et foret, nisi plurimi Germaniae episcopi, ex quo Fuldam convenerunt, summo pontificis Romani magisterio parum favere aut saltem infallibilitatis eiusdem per concilium definitioni quasi inopportunae resistere in suis diocesis audirentur. Quae vero definitio nisi a concilio Vaticano pronuntiaretur, praevideri liceret in mundo confusionem et perturbationem exitiosissimam, in qua ut sanctae sedis ita et latius ecclesiae auctoritatis magis quam ullo tempore pesumderetur, errores autem pullularent.

Quapropter, sanctissime pater, indulgeas quaeo filiorum tuorum minimo sed sanctitati tuae deditissimo, ipsam tuam infallibilem sapientiam implorare, obsecrare, ut semetipsam in et cum concilio Vaticano affirmare velit, tuque fratres tuos a diabolo cribratos per tuam non deficientem fidem in fidem erga tuam propriam auctoritatem confirmare non differas. Placeat, precor, apostolico robori tuo perumpere nefandam istam falsorum fratrum conspirationem ad decretum illud dogmaticum, quod ii qui sunt undique fideles anhelantes expectant, cavillationibus suis garrulisque sermonibus ac commentis indefinite impediendum.

Quinimo quod adversarii pontificiae infallibilitatis eidem temere et perperere obiciunt, factum praedecessoris tui Honorii, id certe nil facit ad illam concutiendam, sed valde impellit ad eandem declarandam: quippe posteritas Pio nono exprobrare non poterit, quod veritati catholicae subdole et violenter impugnatae definiendae supersederit, „immaculatam apostolicae traditionis regulam a praedecessoribus acceptam maculari sacrilega prodicione“ illorum sinens. Perficies potius, beatissime Pater,

¹ Primum prodit apud Möller, *Leben und Briefe von Joh. Theodor Laurent* (Trevira, 1887-89), parte III, pag. XXIX; deinde apud Augustinum de Roskovány, *Romanus pontifex ecclesiae primas et princeps civilis*, tom. VIII (resp. XVIII), Nitriae, 1889, pag. 808-11.

concepto dalla madre, altrimenti non è valido; ed a questa condizione è anch' essa un altro errore. Prova. Il dire che il desiderio del battesimo solo quando è concepito dalla madre santifica il figlio *ex opere operato* è una dottrina materialistica, imperciocchè suppone che l'unione materiale che vi ha fra la donna incinta e il feto possa produrre nell'anima degli effetti soprannaturali. Inoltre confina con l'eresia che i figli de' cristiani non abbisognano del battesimo, giacchè quegli antichi appunto dall'unione materiale de' genitori col figlio inferivano che questo nasce santificato.

VI. *Perocchè anche de' principii su cui il Bianchi si fonda, 1° sono apertamente erronei, 2° altri sono periccolosi, 3° altri, asserzioni gratuite ecc.* Non fo che darne un saggio. *Parte prima.* Il suo primo principio è che i bambini, che stanno inchiusi dentro l'utero, sono veramente nati¹, e soprattutto con questo principio prova la sua tesi, e scioglie le difficoltà; ed è curiosa la risposta che dà alla difficoltà che s. Pio V volle che dalle opere del Gaetano fosse espunta la dottrina di cui sopra si è parlato: „Cum iam invaluisse eo temporis opinio, pueros in utero existentes nondum vere natos esse; ac renascendi necessitas appellaretur ad solam vulgarem nativitatem ex utero; aliunde in regnum caelorum nemo possit introire, nisi spiritualiter renascatur; clare innotescit quod ea in suppositione Caietani opinio, quae in fide parentum aiebat, pueros in utero periclitantes posse salvari: opinio illa recedebat a suppositione principii, quae per fidem aut votum parentum aiebat pueros posse renasci, cum nondum essent nati; et renascentiae necessitas ex communi explicatione verborum, Nisi quis renatus fuerit, appellaret ad solam nativitatem vulgarem ex utero, nativitate in utero minime comprehensa. Ab hoc autem contradictionis periculo abest opinio nostra, quae, cum in prima propositione satis superque ostenderit, pueros in utero conceptos, ac animam rationali instructos vero natos esse, etc.“² In sostanza egli dice che a tempo di s. Pio V la dottrina del Gaetano era erronea, giacchè si teneva che il bambino chiuso nell'utero non è nato, e però le parole, *Nisi quis renatus fuerit, comunemente s'interpretavano* di quella rigenerazione spirituale che ha luogo dopo la natività fuori dell'utero; ma che avendo egli dimostrato che il bambino chiuso nell'utero è anche nato, e però che in questo senso debbono interpretarsi le parole di Gesù Cristo, la sua sentenza non è più erronea: dunque egli tiene che un tempo le parole di Gesù Cristo erano *comunemente spiegate* in un senso falso; dottrina apertamente ereticale. Inoltre questa dottrina è identica a quella di que' moderni, i quali dicono che il progresso nelle discipline filosofiche può far cangiare i dommi. — Mi vergogno di riferire l'argomento che ricava dalle voglie della donna incinta; e pure egli ne fa gran caso³.

Parte seconda. Sostiene come certissimo che se non si ammette la sua dottrina, ne viene necessariamente che il demerito di Adamo è stato più efficace del merito di Cristo⁴: argomentazione pericolosa molto, giacchè mena necessariamente a conchiudere, che la Redenzione rimetta l'uomo nello stato in cui era Adamo prima della colpa.

Parte terza. Suppone come certo che nello stato della legge di natura, e in quello della legge scritta, i bambini non nati potevano salvarsi per la fede della madre⁵: asserzione al tutto gratuita.

¹ p. 4.

² p. 154.

³ p. 70.

⁴ p. 80.

⁵ p. 28.

quod coepisti, opus „cunctis mundum purgans erroribus“: excelsaque pontificatus tui merita cumulabis coronabisque dogmate illo, quod solum omnibus fidei veritatibus conservandis, elucidandisque sufficit atque requiritur. Tantum per manum tuam beneficium quamprimum mundo praestet Spiritus sanctus ab immaculata sponsa tua exoratus.

Pieri non posse aestimo, quod Deipara Virgo quam tu a labe originalis peccati immunem declarasti, tibi Filii sui vicario non sit impetratura; ut ab omni in fide docenda errore immunis proclametur.

Quae dixi indulge, condona; parce, benedic sanctitatis tuae obedientissimo et fidelissimo filio et famulo

f. Joanni Theodoro episcopo Chersonensi i. p. i.

Aquisgrani dom. septuagesima anno Domini 1870.

Vota concilio proponenda.

a) Vota dogmatica.

I. De beata Maria Virgine.

1. Beatissima Virgo Maria, sine macula peccati originalis concepta, non tantum a reatu, sed etiam a debito hunc incurrendi libera erat propter suam destinationem ad matrem Dei.

2. Beatissima Virgo Maria, quae Christo pro salute humana patienti et morienti compassa et postea commortua, divinae iustitiae satisfactionem gratissimam, pro se innocente nullatenus debitam, praestitit, nostri *corredemptrix* cum Christo effecta est, non quidem quoad necessitatem, cui infinitum Christi meritum abunde sufficit, sed per spontaneam et vere meritoriam associationem.

3. Beatissima Virgo Maria, quae sicut Christus mori non debuit, sed ex amore voluit, cum corpore mortuis resuscitato fuit in caelum *assumpta*.

II. De Romano pontifice.

4. Romanus pontifex, utpote „verus Christi vicarius et beati Petri principis apostolorum successor totiusque ecclesiae caput et omnium christianorum pater et doctor“, in definiendis catholicae fidei veritatibus *infallibilis* est, ita ut suis definitionibus consensus episcopatus sive congregati sive dispersi non demum consequenter accedat, sed iam antecedenter semper inhaereat, nec ullus unquam ab eis valeat recurrere, nec nova earum liceat discussio; quoniam papa, ut unicum et universale ecclesiae caput et organon, id tantum, sive in concilio sive extra concilium, eloquitur quod tota ecclesia credenda iam tenet. Nec summi pontificis auctoritas subest concilio generali, cui potius praeesit, illud convocando, dirigendo et approbando; nec coarctatur canonibus disciplinariis, quos sicuti plerumque statuit, ita et moderari, immutare ac abrogare potest.

Ad votum dogmaticum de summi pontificis infallibilitate commentarius.

Equidem verum est, doctrinalem summi pontificis auctoritatem quamvis nonnum ut infallibilem seu irreformabilem expresse definitam, semper tamen ut talem et vere supremam se gessisse et egisse atque ab episcopatu et ecclesia tota agnitam et comprobata esse ab ecclesia nata usque nunc. Continuo enim per saecula cuncta controversias fidei dirimens sancta sedes nunquam se aut ecclesiam fefellit, nunquam errorem docuit. Quinimo, cum et oecumenicum concilium non nisi capiti unitum existat, nec aliunde atque ex eiusdem coniunctione robur ac valorem suum hauriat, dicendum ut, sicut Christi vicarius totius ecclesiae super ipsum aedificatae reale fundamentum est, ita ipsius auctoritatem totius

¹ Id est 18 februarii.

A catholicae doctrinae, in illam ultimo resolvendae formale esse fundamentum; quippe cum et in omnibus etiam conciliaribus definitionibus dogmaticis semper indeficiens Petri fides sit quae fratres, eius episcopos confirmet. Unde recte concluditur, Papae infallibilitatem utpote in omni debentis ecclesiae actu certe necessarie subintellectam atque suppositam ita certam esse ac evidentem, ut expressa definitione non absolute indigeat; immo sustineri possit, id quod est ultimo definiens, definitum esse non posse.

Verumtamen cum manifesta haec fidei catholicae veritas his ignorantiae et incredulitatis temporibus non tantum caletur et circumatur, sed etiam proterve negetur et impugnetur, praesertim ab aseculis systematum seu scholarum, seu sectarum quarundam nondum, sed directe et aperte condemnatarum Gallianismi et Febronianismi; cumque his diebus tam in Gallia quam in Germania error iste et seditio et in clero et in laicis recrudescat, guberniis foventibus et faventibus, necesse est ut effugium istud absurdum de doctrinali reformabili iudicio pontificio et per assensum episcoporum sive congregatorum sive dispersorum demum confirmando malevolis seductoribus pracludatur. Siquidem nunquam motus spirituum turbulentior et fastus animorum turgidior, nunquam novarum rerum et proprii sensus pruritus ardentior et sanae disciplinae humana mens intolerantior extitit; nunquam igitur summa doctrinalis auctoritas in ecclesia vivacior, efficacior, expeditior, fortior esse debuit ad errores contra fidem arcendos, veritates fidei custodiendas.

Immo concilii Vaticani, tam inopinato et confidenter a summo pontifice convocati, tam subito et novo modo congregati erit, mundo asserere et declarare, non seipsum, quippe nec permanens, nec periodicum et a mille casibus dependens, esse posse omnium fidelium doctorem, sed solum caput totius ecclesiae usque intime et individue unitum, solum papam semper viventem, semper praesentem, ubique vigilantem, ubique conspicuum.

Si obiciatur periculum apostasiae ex definitione infallibilitatis pontificiae forsitan aecuturae, respondeo primo: periculum hoc nullo tempore minus timendum fuisse quam nostro, ubi vere mundus totus abijt post Pium nonum; dico secundo: periculum hoc removeri fidelitate episcoporum, qui ut vir unus pontificem circumstant, quorum certe in Germania nullus, in Gallia forte unicus definitioni factae resistet, populum autem rite edoctum episcopis adhaerurum; dico tertio: sin vero aliquot doctores et professores in universitatibus divagentur et renitentur et nonnulli clerici ex sic dictis liberalibus et semi-doctis istos sequantur, minus malum esse quod infidelitas talis extra patefiat et secernatur, quam diutius infra nos serpat: expurgatio erit, non defectio.

Si tandem timeatur ne haeretici definitione illa a conversione retineantur, potius sperandum est fore ut fortius eadem attrahantur; apud seipsos enim satis habent dissensionis et partialitatis, apud nos autem unitatem et concordiam quaerunt, quoque clariorem et firmiorem eam invenient, eo laetius salutabunt. E contra multum timendum si concilium Vaticanum summi pontificis infallibilitatem non definiat, ne magis inde intra ecclesiam debilitetur summa auctoritas et dissensiones vel inter catholicos crescant. Veni sancte Spiritus!

5. *Civile imperium*, quo pastor apostolicus Romae potitur ita ut nulli principi humano subiaceat, ad liberam ecclesiae catholicae administrationem indispensabile est, et omnibus iuribus fultum; unde huius imperii laesio, directio aut imminutio sine

sacrilegio et latrocinio fieri nequit, et ream ab omni A communione ecclesiae excludit.

6. Reges christiani, non minus quam eorum subditi christiani, capiti ecclesiae subduntur et obedientiam debent in omnibus rebus conscientiam moralem eorum cernentibus; ergo etiam in exercitio suae potestatis.

III. De ecclesiastica potestate.

7. Ecclesia, ut societas perfecta a Deo-homine instituta, gubernium habet a potestate civili distinctum et independens, nec ab ista potestate sua legitima facultate existendi, agendi, leges ferendi, atque bona externa pro supernis finibus suis acquirendi, possidendi et gerendi privari seu in ea limitari. Ecclesiam autem possessionibus suis vi spoliare sacrilegium est, latrocinium est, ordinis socialis eversio est, et maledictionem divinam attrahit sive guberniis sive privatis id committentibus.

8. Potestas ecclesiastica fidelium conscientiam B etiam circa rerum temporalium usum obstringere, et legum suarum violatores poenis etiam temporalibus coercere valet, absque delegatione, permissione aut consensu potestatis civilis.

9. Ecclesia iure divino talem clericorum a foro civili immunitatem sibi vindicat, qualis ad plerumque ecclesiasticorum exercitium requiritur, praecipue libertatem a servitio militari.

IV. De matrimonio.

10. Contractus matrimonii, quod, divinitus institutum et a Christo Domino ad sacramenti dignitatem elevatum est, foro ecclesiae eripi et foro civili attribui quoad valorem suum nequit, idque attentare scelus est.

V. De statu religioso.

11. Cum status religiosus consiliorum evangelicorum exercitium sit, et vitae christianae perfectio, quicumque professionem eius impedit aut religiosorum religionumve associationem perturbat, inimicus Christi et persecutor ecclesiae habendus est.

VI. De sepultura ecclesiastica.

12. Christianorum in pace ecclesiae defunctorum sepulturam foro ecclesiastico subtrahere et benedictionibus ecclesiasticis privare, aut istas pro excommunicatorum ab ecclesia cadaveribus usurpare vel extorquere, sacrilegum facinus est.

VII. De instructione iuventutis.

13. Christianam iuventutem educare ac instruere ecclesiastici magisterii est: unde scholas christianorum erigere, dirigere et inspicere, magistros deligere, approbare, itaque invigilare, libros scholasticos examinare, approbare, praescribere, ad episcopale officium et sacerdotale ministerium pertinet, a quo solo familia christiana in educandis et instituendis liberis dependet et regi debet.

VIII. De beneficentia christiana.

14. Cum publica beneficentia, quae in fide fundatur et ex charitate manat, ab ecclesia inventa et excolta sit, cura pauperum et miserabilium res sacra est et ecclesiae propria, nec sine summa iniuria et nonnisi in humani generis detrimentum ecclesia impeditur, quominus hanc curam libere agat, et pia instituta olim eius manibus commissa conservet et administret, atque nova fundet.

IX. De sic dictis libertatibus.

15. Libertas conscientiae cultusque, et ius publicae manifestationis cogitationum aut opinionum non habent locum nec valent contra ecclesiae magisterium, quod conscientiam obligat, cultum sincerum Dei determinat, et omnes manifestationes spirituum diiudicat.

X. De potestate saeculari.

16. Potestas saecularis originem habet a Deo, licet indirecte: ita ut etiam a populo electi reges iure divino regnent.

17. Leges civiles legi naturali, divinae et ecclesiasticae non contradicant, sed conformentur: secus invalidae sunt nec conscientiam obligant.

18. Potestas saecularis potestati ecclesiasticae eiusque legibus et institutis protectionem et subsidium debet.

19. Potestas saecularis non sine causa gladium portat, ideoque ius et officium eius est, bonos tueri, malos reprimere et punire.

20. Poenam capitalem in certa crimina graviora, praesertim homicidium, statuendi potestas saecularis ius habet idque divinum: cuius exercitium legale et moderatum ad bonum commune societatis requiritur, et ipsorum reorum saluti generaliter conducit.

b) Votum caelibicum.

Salvo summi pontificis arbitrio a concilio revocentur, saltem in principio improbentur facultates principibus saecularibus datae nominandi, proponendi aut quocumque modo a priori vel posteriori approbandi seu gratos habendi episcopos, dignitarios, canonicos, parochos, nec non theologiae professores.

Motiva ad ita agendum haec sunt: 1. Ista facultas in origine sua sunt munus ecclesiasticum a capite ecclesiae principibus catholicis collatum, hodie autem nullus amplius princeps quae talis catholicus est nisi papa: caeteri omnes et singuli in suo gubernio indifferentiam religionum profitentur, unde munus ecclesiasticum ipsis conferri vel relinqui non potest.

2. Facultas non quidem nominandi, tamen proponendi aut reiciendi ecclesiae ministros principibus etiam acatholicis concessa fuit: quae etiam munus ecclesiasticum proprie dictum non sit, tamen idem fere efficit, et in praxi nil aliud est nisi portas civitatis hosti concedere.

3. Concessionem istam utique factae sunt principum personae: hodie autem omnes se constitutionales dicunt, qui regnare, non gubernare praetendunt, et a ministris suis dependent, qui rursus pluralitati votorum in comitiis subiacent, unde illa munera ecclesiastica principibus commissa resapse exercentur per eorum ministros aut popularia comitia, plerumque igitur per acatholicos et impios, et qui nullo ad haec iure fruuntur.

4. Concessionem istam principes non nisi sub conditione servitorum ab ipsis ecclesiae reddendorum obtinuerunt, hodie vero plerumque obligationes has erga ecclesiam non amplius adimplent.

5. Experientia constat, principes aut ipsorum gubernia hodie talem cooperationem ipsis concessam non ad ecclesiae bonum dirigere, sed ad eius damnum eadem abuti, studendo si non malos, certe minus bonos ministros ecclesiae eligere.

6. Experientia pariter constat, ista cooperatione principibus et guberniis concessa ad munia ecclesiastica conferenda in clero praesertim inferiore animum servilem et ambitiosum generari, quo multi magis principi eiusque ministris quam Christo et papae et episcopo se commendare cogitant: unde status officia negligendi et ecclesiae iura prodendi tentationi saepe succumbunt.

47.

Episcoporum Rumenuorum postulatam de Orientalium disciplina religione servanda.

Memorandum quo fit declaratio intuitu ritus et disciplinae ecclesiae Graeco-catholicae respectu habito ad provinciam ecclesiasticam graeco-catholicam Rumenuam Fogaras-Alba-Iuliensem per episcopos huius provinciae in sanctissimo concilio Vaticano praesentes, praer-

sidio Deputationis pro rebus disciplinæ ecclesiasticæ electas exhibitum. A patribus in codice iuris ecclesiæ huius depositam concernunt.

Maximæ illi adhaesioni, qua ecclesiæ græcæ semper prosequuta est, atque anxie custodivit tum venerandos suos ritus sacros a sanctis Dei viris hæreditatos, tum ecclesiasticam disciplinam a maioribus suis stabilitam, inter alias plurimas legislationis suæ canonicas sanctiones vividissima expressio fuerat data unanimibus votis patrum, in ultimo legislationis eiusdem ecclesiæ concilio VIII° œcumenico Constantinopoli in ecclesiâ Sanctæ Sophiæ anno 869 celebrato congregatorum, qui canone I^o alia inter hæc declararunt: „Igitur regulas quæ sanctæ catholicæ et apostolicæ ecclesiæ tam a sanctis famosissimis apostolis quàm ab orthodoxorum universilibus nec non et localibus conciliis, vel etiam a quolibet deoquo patre ac magistro ecclesiæ traditæ sunt, servare et custodire profitemur, his et propriam vitam et mores regentes, et omnem sacerdotii catalogum, sed et omnes qui christiano censentur vocabulo poenis et damnationibus, et e diverso receptionibus ac justificationibus, quæ per illas prolatae sunt et definitæ, subiici canonicè decernentes, tenere quippe traditiones quas accepimus sive per sermonem sive per epistolam sanctorum, qui antea fulserunt, Paulus admonet aperte magnus apostolus.“

Canone vero V^o iidem patres hæc eloquuntur: „Omnes canonicam stabilitatem in ecclesiis semper manere in Christo providere cupientes renovamus et confirmamus terminos et vocaciones (alias: sanctiones) quæ olim a sanctis apostolis et beatis patribus nostris edite legem in ecclesiâ posuerunt.“

His similibusque canonicis sanctionibus firmissime inhaerentes fideles ritus græci numquam admiserunt mutationes in ritu et disciplina sua canonica fieri: si quæ vero illis invitè inductæ fuissent, illas sine magna perturbatione, animorum exacerbatione atque notabili rei sacræ detrimento vix ac ne vix quidem in effectum deductas fuisse historia testatur.

Hinc evenit et illud ut quotiescunque tales nationes populique ritus græci, qui funestissimo schismati photiano impliciti, eodem abiurato, ad sinum sanctæ matris ecclesiæ catholicæ mediante sacra fidei unione reversi fuissent, id semper ea sanctæ sedis apostolicæ annuentia et consensu perfecerint atque compleverint, ut sacri eorum ritus atque disciplina fidei integritati morumque honestati minime nociva manerent intacta, amboque illa sarta et recta custodirentur, atque illibata servari permitterentur.

Dictorum sensum apprime comprobant plurimæ summorum pontificum solennes declarationes, quas longa serie in rebus fidelium ritus græci usque ad recentissima tempora emanasse constat, quibus anxie D sæpe horum fidelium animi sedarentur, atque tranquillarentur.

Commemoratam rebus suis adhaesione, atque summam erga prædictas canonicas sanctiones reverentiam vigere et apud fideles, quos divina misericordia mediante sacra unione ecclesiæ suæ acquirere, nostræque curæ spirituali atque pastoralis regimini concedere dignata est, certissimum est adeo quidem ut desuper silere tunc, dum loquendi et tempus et occasio instat, improvidi ne dicamus incurri pastoris esse censeremus.

Ideoquæ ea quæ novimus scimusque optime, aperimus eo animi candore qui pastores suorum regum spiritualium maxime sollicitos decet.

Hinc declaramus sincere nulla ratione esse consultum, ut sacro-sanctum concilium Vaticanum aliquid in his mutandum enunciet, quæ ritum aut disciplinam canonicam ecclesiæ ritus græci a sanctis

Nam si disciplinam propius consideremus, facili negotio perspiciemus eam ad quadruplicem categoriam posse reduci: nempe I. ad disciplinam rituales; II. ad disciplinam canonicam sive clerico- et laico-universalem; III. ad disciplinam statuario-particularem; IV. demum ad disciplinam consuetudinariam.

I.

Si iam disciplina primi numeri sive ritualis spectetur, quæ circa cultus divini celebrationem, sacri officii persolutionem, atque sacramentorum administrationem, aliarumque sacrarum functionum ab-solutionem iam sacris canonibus in ecclesiâ græcâ vigentibus stabilita est, hæc alterari aut immutari nequit; quia illa in typico sive libris ritualibus ex apogolica et patrum traditione deducta et præscripta habetur; quantam vero eiusmodi præscripta venerationem in ecclesiâ sibi promeruerint, sufficit ea tantum in medium afferre, quæ ad hæc rem in epistola IX canonica sancti Basilii ad Amphilo-chium leguntur: „Ex asservatis, inquit, in ecclesiâ dogmatibus et prædicationibus, alia quidem ex doctrina scriptis mandata habemus, alia vero nobis tradita in mysterio ex traditione apostolorum suscepimus, quæ utraque vim eandem habent ad pietatem, neque iis quisquam contradicet, qui ritum ecclesiasticorum vel minimam experientiam habuerit. Si enim non scriptas consuetudines tamquam non magnam potestatem habentes recusare voluerimus, ipsum evangelium imprudentes in ipsis rebus præcipuis damno afficiemus, vel potius id quod prædicatum est ad solum nomen redigemus. Nam ut id quod primum est et vulgatissimum primo loco commemorem, figura crucis, eos qui in nomine Domini nostri speraverint, signari, quis per litteras docuit? Ad orientem verti inter orandum, quæ nos Scriptura docuit? etc.“

II.

Secundi ordinis sive illa disciplina, quæ officia et agenda membrorum hierarchiæ, horumque vitam et honestatem non minus quam bonos fidelium mores concernit, in corpore iuris, quo ecclesiâ græcâ utitur, adeo luculenter statuta reperitur, ut nulla plane videatur subversari necessitas iisdem, quæ in illo iuris corpore continentur, amplius quidpiam addendi; quæ disciplina si rite observata, cæteraque christiana officia adamussim adimpleta fuerint, innumeros poterit adiacere catalogo eorum, qui secundum illam viventes his in terris, sacro caelitem caetui adnumerari meruerunt.

Ut autem dictorum eluceat veritas, operæ pretium esse existimavimus sanctiones illas canonicas, quæ in corpore iuris ecclesiæ ritus græci reperiuntur, quoad singula ferme capita, quæ in schematibus de disciplina tractantibus venerabilium concilii patrum examini atque discussioni subiectis continentur, in ordine sistere citatas sequentibus:

I^o et quidem quod schema „de episcopis, de synodis et de vicariis generalibus“ attinet, a) respectu capitis I et II satis aperte canone 58 apostolorum adiguntur episcopi, ut pastoralis sui muneris officia adimpleant; Sardicensis vero concilii canonibus 11 et 12; item Nomocanonis tituli VIII capite 2, tum obligatio residendi episcopis inculcatur, et tempus absentiae a residentia circumscriptur, tum modus, quo praelati huius obligationis incurri corrigantur, expresse statuitur.

b) Quoad caput III canonica visitatio dioceseos usu et consuetudine in nostra etiam provincia, ut inferius quoque innuetur, obtinet; quoniam autem dioceseos extensio, viarum asperitas, numerus

parochiarum, ratio climatis per maiorem anni partem a visitationi habet accommodari, fidelium laboribus ruralibus distentio, item expensarum defectus ad hoc, ut episcopi suae dignitati convenienter, quin fidelibus aggravio sint aut parochis, a quibus secus etiam qua valde pauperibus nihil provisionis sperari potest, compareant, aliaque adiuncta personalem visitationem totius dioeceseos intra triennium impossibilem reddunt: hinc visitatio canonica episcoporum iudicio relinquatur, qui pro sua sollicitudine spectata necessitate et utilitate fidelium, hoc sub respectu non deesse satagent.

c) Capite IV deducta obligatio visitandi sacralimina apostolorum et exhibendi relationem status dioeceseos usu introducetur, et consuetudine pariter vigebit.

d) Quod synodos provinciales, capite V schematicis inculcatas, attinet, antiquior canonica ecclesiae graecae disciplina bis in anno eas servari, statuebat, canone 38 apostolorum, item concilii I Niceni can. 5, Antiocheni can. 20, Chalcedonensis can. 19 etc.; quae tamen disciplina serius immutata fuit concilii Trullani can. 8 et II Niceni can. 6, quibus synodorum provincialium asservatio semel in anno praescribitur, in loco per metropolitanum designando.

Unde illius sumus sensus, ut graeci ritus episcopi canonicae suae legislationi receptisque consuetudinibus inhaerentes, intuitu synodorum provincialium, in iisque peragendorum in usu canonico permittantur, ut tali modo iuxta adiunctorum exigentiam ultro quoque necessaria ecclesiaeque proficua peragere possint.

e) Quoad caput VI schematicis, synodorum dioecesanarum celebrationem innuit concilii Antiocheni can. 20 quo praescribitur eas sine scitu metropolitani non licere celebrare; item Carthaginensis can. 41 quo prohibentur episcopi dividere praedia ecclesiae sine scitu synodi vel suorum presbyterorum; haecque celebratio consuetudine in nostra provincia obtinente firmata existit. Iudicium vero synodalium designatio et constitutio in synodis dioecesanis canonicae Graecorum disciplinae non congruit; etenim iuxta eam potestas iudicandi causas tum clericorum tum etiam omnium fidelium sibi subditorum est penes episcopum, uti apparet ex Constitutionum apostolicarum libri II capite 47, 50 et sequentibus, item ex concilii Antiocheni can. 6, quo declaratur ab episcopo excommunicatum non debere ab aliis suscipi, donec a synodo provinciae alteram suscipiat sententiam; hoc ipsum statuitur concilii Sardicensis can. 14, item I Niceni can. 5 quo iniungitur, ut de his qui communionem privantur, seu ex clero seu ex laico ordine, ab episcopis pro unaquaque provincia sententia regularis obtineat, ut hi qui abiiciuntur ab aliis, ab aliis non recipiantur, et sententiam episcopi manere debere, donec qui suo peccaverunt evidenter episcopo vel in communi sive in concilio provinciali episcoporum absolvantur, vel eidem episcopo placeat humaniorem pro illis ferre sententiam. Demum concilii Chalcedonensis can. 9 determinatur, quod si quis clericus adversus clericum habeat negotium, non deserat episcopum proprium; et alibi similiter. Hinc salutaris hac in re canonica Graecorum disciplina immutanda nullatenus est, sed nostra opinione eadem penes vigentem consuetudinem relinquenda foret.

f) Ad caput VII schematicis, quod vicarios generales episcoporum respicit, hi in nostra provincia constitui solent, et tantam habent potestatem, quanta eis ab episcopis conceditur.

2° Quod schema „de sede episcopali vacante“ attingit, concilii Trullani can. 35 praescribitur: ut res ecclesiae vacantis sint sub custodia cleri ecclesiae cui defunctus episcopus praefuit, neque ad

alterius episcopi promotionem; quae promotio de concilii Chalcedonensis can. 25 fieri debet intra tres menses ab episcopi obitu, nisi inexcusabilis aliqua necessitas effecerit, ut dilationis tempus prorogetur; quod iuxta Nomocanonis tituli I cap. 9 ad summum ad sex menses potest extendi.

Quoad clericos, hi iuxta Chalced. can. 6 ordinantur non absolute, sed specialiter ad titulum ecclesiae, civitatis aut possessionis, aut monasterii, nec proinde relicto proprio titulo aliorum migrare possunt; quod prohibetur etiam concilii I Niceni can. 15; item Chalcedonensis can. 20.

Quod si autem necessitate postulante clericum ad aliam ecclesiam et respective dioecesim transire contingat, hoc concilii Trullani can. 17 prohibetur, nisi a proprio episcopo dimissoriae obtinuerit, penes quas tantum in alienae ecclesiae catalogum referri potest. In nostra vero provincia ecclesiastica usu venit, etsi nimis raro, ut necessitate dioeceseos et respective animarum salute postulante, clerici alienae dioeceseos penes dimissoriae a proprio episcopo obtentas in catalogum cleri suscipiantur tum etiam sede episcopali vacante eadem subversante necessitate clerici ad ordines dimittantur, et etiam vacantia liberae ordinarii collationis beneficia conferantur, quae cum valde exilia sint, ad illa sine concursu, quasi necessaria provisione solent disponi; quod tamen tantum exceptionaliter et, ut dictum est, ex necessitate fit, stante generali regula expectandi novi episcopi inthronisationem, quae iuxta superius prolata ad summum intra sex menses fieri debet.

In reliquo autem observantur ea quae de vicario capitulari de iure praescripta sunt, adoptato instituto capitulorum, quod in posterum quoque consuetudine retineri poterit, quin ulla subversetur necessitas hoc in schemate quoad graeci ritus catholicos capitulo provisos exprimendi, uti in fine capituli III expressum habetur.

3° Tandem si schema „de vita et honestate clericorum“ spectetur, canonica Graecae ecclesiae disciplina quoad obiecta,

a) quae capite I comprehenduntur, sequens est: Clericos partes proprii muneris adimplere iubet apostolorum can. 58, item concilii Trullani can. 19 et alii. Habitum ordini congruentem deferre iniungit Trullani can. 27; omnem vero luxum et ornatum corporis prohibet II Niceni can. 16. De tonsura clericorum, quae de ritu graeco est exigua abscissio capillorum in forma crucis vertici capitis adhibita, „eam pro sacerdotum cantoribus divinique templi lectoribus“ praescribit Trullani can. 33, cui de II Niceni can. 14 accedere debet manuum impositio episcopi; in genere autem Trullani can. 21 innuit clericos non debere more laicorum comam nutrire, et haec disciplina in nostra provincia observatur.

Profana et inania spectacula prohibentur omnino clericis Laodiceni can. 54 et Trullani can. 24. Ab intemperantiae vitio debent abstinere de apostolorum can. 42 et 43, item Trullani can. 9. Ea quae sunt cupiditatis et avaritiae, interdiciuntur Chalcedonensis can. 3, item I Niceni can. 17 et alibi. Debent cavere ne bona ecclesiastica cum propriis confundantur, ex apostolorum can. 40, Antiocheni can. 24, Chalcedonensis can. 26. Res ecclesiae alienare et surripere prohibet II Niceni can. 12 et 13, nec non IV Constantinopolitani can. 15. Clerici prohibentur seipso ad forenses administrationes demittere, apostolorum can. 51, quemadmodum et negotiis saecularibus se immiscere, Chalcedonensis can. 3; item s. Tarsasii II epistola canonica clericis susceptio saecularium curarum omnino prohibetur. Negotiatio interdicitur clericis sancti Nicephori

patriarchae Constantinopolitani constitutionum synodiarum can. 167 et Chalcedonensis can. 3 superius citato.

b) Quoad obligationem officium divinum recitandi observamus, quod in canonibus ecclesiae Graecae tantum de officio publico et in ecclesia persolvendo fiant dispositiones. Sic Laodiceni cap. 17 et 18, Trullani 63 et 75, II Niceni can. 14. Quod officium secundum rituale Graecorum etiam cum sacra liturgia seu missae sacrificio, aut alia cultus divini parte coniungitur, et pro varietate temporum et festorum essentialiter varium et diversum est, prout innuit etiam sanctus Nicephorus patriarcha typico can. 73, et ex rituali ecclesiastico apparet; ac utpote partes non solum sacerdotis sed etiam diaconi, lectoris et cantoris comprehendens tam vastum totque voluminibus continetur, ut illud quotidie et privatim recitare impossibile omnino sit; ad illudque quotidie, integre et quidem in ecclesia absolvendum tantum monachi obligantur, prout ex rituali constat et sanctus Nicephorus patriarcha typico canonibus 54-60 declarat. Unde apparet officii divini persolutionem apud Graeco-catholicos ad disciplinam rituales spectare, nec proinde intuitu illius aliqua dispositio sine ritus mutatione in concilio generali fieri posset; consequenter qualis et quanta debeat fieri divini officii privata recitatio decreto concilii provincialis vel statutis synodi dioecesanæ, — secus antiqua consuetudine manente — solum moderari posset; penes quam consuetudinem clericos graeci ritus et penes suam hoc sub respectu disciplinam rituales canonicam ultro quoque manere posse schemati adiungendum putamus, vel id ad ipsos non extendatur.

c) Demum quod III huius schematis caput attingit, clericos impudicitiae sordibus maculatos et in peccatum carnis lapsos deponi iubet apostolorum can. 25, Neocesarenensis can. 1, sancti Basilii ad Amphilochem can. 3 et 32. Concubinitus vero omnino interdicatur I Niceni can. 3, iuxta quem non licet clericis subintroductam habere mulierem, quae suspiciones non effugeret; item Trullani can. 5 sub poena depositionis hoc idem vetat.

Cum vero tam gravis sit statuta contra concubinariorum clericos canonica poena, praemissa iuxta Nomocanonis tituli VIII caput 14 bina ab episcopo vel protopresbyteris, qui apud nos in locum antiquorum chorepiscoporum successere, admonitione, ut depositionis poena in canonem statuta transgredientes feratur, sententia formalis et iudicialis omnino requiritur ab episcopo ferenda iuxta Constitutionum apostolicarum libri II caput 47 et 50. Unde in schemate ad finem capitis III addendum foret relate ad graeci ritus catholicos, horum episcopos minime impediri, quomais ii disciplinam ecclesiasticam secundum canones codice ecclesiae Graecae comprehensos et secundum huius ecclesiae morem moderentur.

III.

Quoad tertii generis disciplinam vero sive statutario-particularem, negari nequit, quod obiectum illius constituent speciales religiosas et ecclesiasticas indigentias, quas tum animi indoles tum mores culturaeque gradus, aliaque particularia momenta et adiuncta fidelium certae regionis et provinciae solent producere, quae pro speciali hac sua natura et indole solummodo particularis legislationis statutis et decretis possunt utiliter moderari, eisque salubriter providari.

Et ideo huiusmodi disciplina tantum in dioecesanis synodis vel in provincialibus conciliis solet statui et cum fructu spirituali eorum pro quibus stabiliter in effectum deduci.

IV.

Tandem quod disciplinam consuetudinariam attingit, quae etiam disciplina praetercanonica nominari posset, haec cum talia adiuncta vitaeque practicae momenta respiciat, pro quibus nulla legislationis ecclesiasticae positiva dispositio sit facta provisio huius respectu in corpora iuris, quo ecclesia nostra ritus graeci catholica utitur, instar regulae iuris sive axiomatis stat adoptatum principium quod in Nomocanone legitur tituli I cap. 3: „Ecclesiastica consuetudo non scripta tamquam lex servanda est“, quod axioma inter caetera innititur sancti Basilii can. 87 ad Diodorum verbi: „Quare et si nihil aliud dici posset, sufficeret consuetudo ad boni custodiam.“

Praeterea eodem capite 3 tit. I Nomocanonis leguntur haec quoque: „Sin autem in aliquibus locis eius quod quaeritur consuetudo inveniri non potest, tunc oportet urbis Romae sequi consuetudinem.“ Ad hanc categoriam possunt referri iam omnes illae institutiones pro bono catholicae ecclesiae serius in vitam revocatae, quarum, respectu in ecclesia ritus graeci nulla invenitur facta dispositio, quales sunt exempli gratia capitula cathedralia, seminaria dioeceseon, visitatio liminum apostolorum, fundationes variae pensionum, hospitalia et instituta deficientium et alia id genus, si quae essent.

Haec omnia autem eo magis proponenda esse iudicavimus, quo certius constat multos illos inimicos, qui in regionibus, in quibus nostros habemus fideles, sanctae ecclesiae catholicae insidiantur, nihil intentatum relinquere, quo omni occasione populum nostrae nationis, et quidem illum qui sacram fidei unionem nondum amplexus est, ab illa amplectenda per id deterreant, quod illa amplexa sacros suos ritus ecclesiasticos, canonicamque disciplinam a patribus suis haereditatam derelinquere; illum vero qui sacram fidei unionem divina favente gratia iam amplexus est, ad illam deserendam per id allicere et quasi moraliter compellere conitantur, quod praehabitos sacros suos ritus atque ecclesiasticam disciplinam suam cum latino ritu atque disciplina brevi post sensim sine sensu permutare debeat.

Si itaque nihil in decretis huius sacrosancti Vaticani concilii comprehensum fuerit, per quod sive ritus sive disciplina canonica ecclesiae ritus graeci alteranda aut permutanda decerneretur, quin potius illa ambo in suo vigore permanere declararentur, cum fundamento sperari posset non tantum ut praetacta malignantium mendacia convellantur penitusque enerventur, sed vero etiam ut sacra fidei unio et in nostris regionibus ampliora in dies capiat incrementa, et alibi laetas quantocius incipiat D figere radices.

Datum Romae 18 martii 1870.

Ioannes Vancsa p. m. archiepiscopus et metropolita gr. cath. Fogaras-Alba-Iulienensis.
Ioseph Papp Scilagy p. m. episcopus Magno-Varadinaensis graeci ritus catholicorum.

48.

Orientalium de arabica Vulgatae versione postulatum¹.

Eminentissimi ac reverendissimi patres.

Orientalium sacerdotum antistites Romam ad magnum hoc Vaticanum concilium celebrandum collecti,

¹ Huius postulati subscriptiones reperire mihi non contigit; originalia, ut arbitror, in tabularium sacrae congregationis de Propaganda fide translata sunt.

religioni sibi deunt, patres eminentissimi ac reverendissimi, ceterosque vos de necessitatibus reddere, in quibus vastissimas illorum dioeceses versantur ob defectum librorum, quos vocant, Fabricium, sacrarum praesertim bibliorum, dum e contra protestantes sumptui nequaquam parcentes, heterodoxam sacrarum Scripturarum expositionem gratis libenterque diffundunt. Ad tam gravi igitur incommodo aliqua saltem ex parte prospiciendum auctores ipsi episcopi sunt, ut Vulgatae interpretationis linguae arabicae conscriptae, quippe quas orientalibus est communior, in praesentiarum typis mandetur, quemadmodum superiori saeculo ab officina libraria christiano nomini propagando factum videmus; utque reverendi domini Martini notis locupletatur, quod quidem consilium iam ab anno millesimo octingentesimo quadragesimo quarto in verat laudatum typographeum. Quod si nova haec editio omnibus ac singulis ritibus erit: universo tamen clero sacrarum literarum studia commodiora reddet ac faciora, cunctisque gregibus legenda poterit Scriptura proponi, quin protestantium fraudibus atque erroribus ipsorum animi sint obnoxii.

Romae, 30 aprilis 1870.

49.

Propositiones a Commissione orientali exhibitae de coelibatu sacro deque impedimentis matrimonialibus apud Orientales¹.

Dalla Propaganda 16 maggio 1870.

Eminentissimo e reverendissimo signor cardinali Costantino Patris segretario della sacra Romana universale Inquisitione.

Nell'adunanza del 9 corrente la Commissione orientale pel concilio ecumenico coll'annuenza dell'eminentissimo signor cardinal presidente risolvette di sottoporre alla eminenza vostra reverendissima due proposte, supplicandola ossequiosamente perchè degni di intrattenere sulle medesime la Commissione direttrice.

La prima riguarda il celibato. Passando sotto silenzio quanto concerne gli scismatici, avvi l'abuso fra i cattolici, quali sono per esempio i Greci-Melchiti, di permettere le nozze ai suddiaconi, abuso che si oppone anche alla disciplina della Chiesa orientale, e al prescritto dello stesso sinodo Trulano. Inoltre da taluni si ritiene necessario il matrimonio ai parroci che dimorano nei villaggi e nelle campagne, e non dubitò di farne loro un precetto. il sinodo Gerosolimitano del 1849. Forse non sarebbe opportuno, che il concilio ecumenico prendesse di fronte siffatti errori ed abusi. E potrebbe ritenersi che le Chiese orientali non sieno ancora mature per adattarsi alla legge del celibato, come vige nella Chiesa latina. Ma è un fatto consolante, che molti fra i prelati orientali si adoperano da qualche tempo a promuoverlo nel loro clero, di guisa che ne viene assicurato, che i pretri, che esercitano il sacro ministero nelle principali città di Levante, Melchiti, Armeni, Siri, Caldei, Maroniti, sieno pressochè tutti oggimai celibi. Non si dubita poi che i fedeli stessi riconoscano l'eccellenza di questo stato, addimostrando maggiore stima e rispetto pel sacerdoti celibi, che pel coniugati.

Semberebbe pertanto alla Commissione orientale molto espedito, se il concilio Vaticano mettendo

¹ Epistola quae sequitur cur scripta fuerit, ex his colligere est quae supra habentur in altera parte tomi XLIX, col. 108-104 (= 1150-1100.)

in rilievo non solo i pregi, ma eziandio l'importanza del celibato, affinché utile e fruttuosa riesca l'opera del sacerdozio, ed encomiando i vescovi che se ne fanno i promotori, eccitasse l'intero episcopato a cospirare al medesimo scopo. Questa in sostanza è stata sempre la mente espressa della sede apostolica fino all'attuale sommo pontefice, come risulta dell'istruzione sulla continenza dei chierici inviata per ordine suo nel 1858 dalla sacra congregazione di Propaganda all'arcivescovo di Fagaras ed Alba-Giulia. Un tale linguaggio del concilio, mentre nulla torrebbe alla tolleranza fin qui usata dalla santa sede, nè potrebbe offendere se non quelli che osteggiano apertamente il celibato, varrebbe a facilitarne la diffusione nelle Chiese di Levante.

L'altra proposta si riferisce agli impedimenti matrimoniali. In seguito delle conferenze tenute in Propaganda coi prelati orientali per conoscere la loro prassi su vari punti di disciplina, in particolare sugli impedimenti dirimenti il matrimonio, dovè la Commissione sempre più confermarsi della necessità d'uguagliare la disciplina orientale su detti impedimenti alla latina. Imperocchè da queste conferenze si rilevò 1° la grandissima varietà che esiste tra i diversi riti nella osservanza degli impedimenti dirimenti, e talora anche tra le varie chiese d'uno stesso rito; 2° la mancanza totale in cui sono forse tutte le nazioni orientali d'un codice di dritto; 3° finalmente la lamentevole conseguenza che da questa mancanza è derivata fra gli Orientali, ed è tal facilità di cambiamenti in cosa sì grave, che alcuni impedimenti, i quali nel secolo passato, ed anche nel presente, e di recente si osservavano fra i cattolici d'un rito, ora tra i medesimi si dicono non esser più in vigore, o si osservano in diverso modo, o sono in vigore in alcune diocesi, in altre no: senza che sappiasi con qual dritto sian indotti tali cambiamenti.

Fu quindi agevole alla Commissione dedurre da queste notizie la necessità di determinare agli Orientali quali sieno gli impedimenti che debbano inalterabilmente ritenere come dirimenti, per non esporre il sacramento a nullità, e per togliere la possibilità di nuovi ulteriori cambiamenti, facili ad accadere, come pel passato, se dall'autorità del concilio loro non si determinino. Sarebbe troppo lungo l'espore qui le ragioni, per le quali nè potrebbe nè sarebbe espedito proporre che si stabilisse un dritto particolare per gli Orientali sui detti impedimenti, e molto meno che si prescrivessero i proprii a ciascun rito: ed alcune di queste ragioni risultano dalla già notata mancanza d'un codice di dritto, e dalla grande varietà nella prassi attuale. La Commissione perciò, avuto anche riguardo a non pochi tra gli Orientali che da molto tempo sieguono negli impedimenti la disciplina della Chiesa latina, ed ad altri che desiderano di adottarla; considerati vari decreti o risposte della santa sede nelle quali in alcuni impedimenti sono stati richiamati non pochi degli Orientali alla disciplina occidentale, conoscendo inoltre quanto sieno conformi alcuni impedimenti dei Latini all'antico dritto orientale, da cui recentemente gli Orientali hanno declinato, si è confermata nel parere che niun'altra proposta possa farsi ai padri del concilio, che quella di rendere una in tutta la Chiesa cattolica la disciplina sugli impedimenti dirimenti.

Peraltro non ha potuto nello stesso tempo la Commissione non prendere in considerazione la diversità assai grande che passa al presente tra la prassi degli Orientali, e il dritto latino attuale, e non ponderare la difficoltà che ne sorge. Infatti

due degli impedimenti ritenuti dai Latini al presente A non sono riconosciuti come tali da nessuno o quasi nessuno, de' riti orientali (eccettuati quegli Orientali che sieguono da molto tempo in tutti gli impedimenti il dritto latino); due altri, di detti impedimenti non sono ritenuti da vari de' riti medesimi, e si prevede anzi che anche di un altro impedimento attesterà il medesimo forse la maggior parte di que' prelati, su del quale non si è avuto ancora tempo d'interpellarli. Oltre questi, gli impedimenti di consanguinità, di affinità, e di pubblica onestà proveniente dal matrimonio rato e non consumato sono bensì da tutti ammessi, ma v'è differenza nei gradi, e questi presso qualche nazione sono talvolta limitati in modo incredibile. In alcuni infatti dei riti si ammette nella consanguinità il settimo grado secondo il computo orientale, che corrisponde al quarto misto di terzo nel computo latino, ma in altri si ammette solo il 6° grado (terzo latino) e B presso due riti come impedimento dirimente non si ammette che il quarto grado (secondo latino): anzi in uno di questi due riti, nell'affinità e nella pubblica onestà pel matrimonio rato non si ritiene come dirimente se non il secondo grado (orientale), ossia non si ritiene nullo nella linea collaterale il matrimonio se non tra cognati, cioè tra l'uomo e la sorella della moglie o della sposa, e viceversa.

Ora posta tanta varietà, assai malagevole, e purtroppo gravoso riuscirebbe l'imporre loro la disciplina latina, qualora questa rimanesse nello stato attuale, fatte solo le leggiere modificazioni, che nello schema della Commissione per gli affari di disciplina trovansi proposte. Quindi la Commissione orientale ad attenuare la grande difficoltà, ed ottenere più agevolmente la bramata unità di disciplina negli impedimenti matrimoniali, proporrebbe subordinatamente in vista degli Orientali di ridurre l'impedimento di consanguinità per la Chiesa universale al terzo grado, sesto secondo il computo orientale, d'onde conseguirebbe la riduzione al grado medesimo dell'affinità, e della pubblica onestà proveniente dal matrimonio rato. Con tale riduzione la massima parte degli Orientali in questi tre impedimenti o rimarrebbe nella prassi attuale, o anche avrebbe riduzione ne' gradi. Solo due riti vi scapiterebbero: ma oltre al non essere molto numerosi i cattolici de' riti medesimi, la prassi loro attuale non si trova coerente alle relazioni ed altri documenti anche molto recenti venuti dagli stessi prelati o dai missionarii, onde per lo meno si può assai dubitare della legittimità della prassi medesima.

Ammessa poi l'ideata riduzione, più facile riuscirebbe l'adesione agli altri impedimenti, principalmente perchè tre provengono dal delitto, e perciò si tratta non già di toccar le consuetudini popolari, ma d'impedire i peccati, di tutelare l'onestà e la pace delle famiglie, e di punire i rei; tanto più che questi impedimenti non erano sconosciuti nell'antico dritto orientale. Per gli altri impedimenti poi, d'altronde neppur da tutti negati, se hanno gli Orientali un sufficiente compenso in altri impedimenti che già si è proposto di toglier loro, cioè l'affinità di seconda e terza classe, come chiamano, e la estensione ben grande de' gradi dalla cognazione spirituale.

Tanto le doveva il sottoscritto segretario della Commissione orientale, e prostrato al bacio del sacro anello, col più profondo ossequio si rassegna, di vostra eminenza reverendissima, umilissimo devotissimo obbligatissimo servo

Serafino Ortoni
segretario della Commissione orientale.

56.

Postulatum episcoporum Belgii pro extendendo cultu beatae Iulianae Cornelionensis.

Litterae episcoporum Belgii episcopia omnibus et singulis Romae congregatis.

Illustrissime et reverendissime praesul, dilectissime in Christo frater.

Singulari prorsus divini Numinis consilio factum est, ut annum Corporis Christi festivitatem, in universa ecclesia a sex modo saeculis celebratam, instituerit Urbanus papa IV, instigante et allaborante humili quadam virgine, cui Dominus Iesus suam hae de re voluntatem indubitis signis revelare dignatus fuerat.

Ea divinitus praelecta et caelestibus gratiis cumulata virgo fuit beata Iuliana, in monte Cornelione prope Leodium in Belgio sanctimonialium priorissa, anno gratiae MCCLVIII saeculo defuncta, et ab obitu ad hanc usque diem sanctae cognomine passim honorata.

Beatae Iulianae, divino spensio acceptissimae virginis, memoria perpetuis temporibus iuncta manebit cum annua celebratione festi Corporis Christi, quam quidem laudabilem, pium et religiosissimum morem compellarunt patres Tridentini (sess. XIII, cap. V et can. VI). Enimvero Iuliana, pluries caelesti visione illustrata et admonita, palam renuntiavit, Deum expresse velle, „ut institutio sacramenti Corporis et Sanguinis Christi quolibet anno semel solemnius ac specialius recoleretur quam in Coena Domini“, prout habet scriptor vitae eius coevus in *Actis sanctorum Bollandianis*, ad diem V aprilis (videatur subiecta append. ad litt. A).

Iulianam revera Dei nuntiam et divinae iussionis exequendae instrumentum exstitisse testantur inauditi labores quos heroice perpessa est, diuturnum exilium, gravissimae aerumnae, miracula, spiritus propheticus, quibus eam condecoravit Omnipotens. (Martyr. ord. Cisterc.)

Profecto tam insignis virginis nostrae praeclarissimae fuit sanctitas, tam vivus erga Iesum Eucharisticum ardor charitatis, tam splendida in orbem catholicum merita, ut ea cui, sub titulo sanctae, in Belgio aliisque Europae regionibus ecclesiasticum cultum ab antiquo deferunt fideles, in universis etiam et singulis ecclesiae partibus honorari et publice coli mereatur.

Eapropter, praesul illustrissime et reverendissime, archiepiscopus et episcopi provinciae Mechliniensis, quae regnum Belgicum complectitur, ad augustos pedes Pii papae IX, feliciter regnantis, supplicem libellum deposuerunt, humillime et enixe deprecantes, ut antiquum et latissime patentem cultum Iulianae Cornelionensis, novem Romanorum pontificum auctoritate pro variis ecclesiis et religiosis familiis solemniter iam approbatum, apostolicae vocis oraculo ad Urbem et Orbem protendere dignetur. (V. append. ad litt. B.)

Quinetiam serenissima maiestas Maria-Henrica,

¹ Ex libello typis impresso cui titulus: *Extensio cultus ab antiquo exhibitae Iulianae Cornelionensis sanctae nuncupatae quam Deus opt. max. elegit in prometricum festi Corporis Christi*, Mechliniae, H. Dessain, summi pontificis, & congregationis de Propaganda fide et archiepiscopatus Mechliniensis typographus, 1860. In-8°, 80 p., 1 f. Ea tantum monumenta exhibeo quae postulati rationem videntur referre, non omnia quae libello licet exiguae molis continentur. Quamvis ante concilium typis casa fuerit, tamen durante concilio eoque ad finem vergente in publicam prodierunt lucra. Nam liquet ex *Actis* num. 449, libellum illum singulis patribus, dum e congregatione generali exirent die 18 iunii, archiepiscopi Mechliniensis cura distributum fuisse.

reginae Belgarum, domus Habsburgicae avita religione et sup ipsius pietate eam impellente, episcoporum Belgii precibus vota sua coniunxit. Reginae pietissimae et ipsorum antistitum postulatorum supplices litteras summo pontifici offerre contigit tuo in Christo Iesu fratri et famulo, archiepiscopo Mechliniensi. (V. append. ad litt. C et D.)

Sanctitas tua, animo secum reputans quantum interat sacrosanctae Eucharistiae venerationem ubique terrarum promovere, et vel adeo memori mentis cultum Iulianae, de tota Christi ecclesia meritisimae, quaquaversum extendere, rei examen protinus deferre dignata est ad sacram Rituum congregationem ordinariam. Eminentissimi vero cardinalis ritibus tuendis praepositi, audita relatione eminentissimi et reverendissimi domini cardinalis Capalti, et omnibus pro more suo mature perpensis et discussis, decretum die 3 Iulii 1869 edi iusserunt, in quo statuitur:

"Supplicandum sanctissimo pro concessione officii et missae, singulis ordinatis potentibus; quoad officium vero et missam ad eminentissimum ponentem cum promotore fidei." (V. append. ad litteram E.)

Illud sacrae Rituum congregationis rescriptum, die 8° eiusdem mensis auctoritate apostolica ratum habuit sanctissimus pater et dominus noster Pius papa IX, simulque benigne approbavit officium cum missa, sub ritu duplici minori, in honorem beatae Iulianae assignandum perpetuo singulis dioecesibus quibus in posterum illud indulgeri contigerit. (Vid. ibidem.)

Liceat itaque nobis, illustrissime et reverendissime antistes, te ceu commilitonem et fratrem deprecari, ut tua quoque cum nostris vota iungere velis, ac protensionem cultus publici, quo Iuliana, festi Corporis Christi promotrix prima atque praecipua, a nobis honoratur, ad tuam etiam dioecesim a sanctissimo patre et domino nostro postulare. Quod ovium tuarum salutis, pietatis incremento, amantissimi Salvatoris in Eucharistia realiter praesentis glorificationi, et fidei catholicae exaltationi bene vertat!

Atque ne in tanta gravium negotiorum mole, quae tempore oecumenici concilii episcopis incumbit, cuiquam venerabilium fratrum nostrorum vel levissimo oneri simus, omnibus et singulis qui divinitus electam festi Corporis Christi promotricem honorare voluerint, exhibemus in appendicula brevem litterarum supplicum formulam. Eas similesve litteras ut sanctitati suae (quam diu sospitet Deus) quamprimum deferat, te humiliter in Domino obsecramus. (V. append. ad litteram F.)

Tantum de tua erga sanctissimam Eucharistiam veneratione, quantum de Pii papae IX eximia pietate et sacrae Rituum congregationis benignitate confisi, cum maximo charitatis et obsequii affectu permanemus.

Dominationis tuae reverendissimae famuli devotissimi.

- † Victor Augustus, arch. Mechl.
- † Gaspar Ios., episc. Tornac.
- † Theodorus, episc. Leodien.
- † I. I. episc. Brugen.
- † Henricus, episcopus Gandav.
- † Theodorus Ios., episc. Namuro.

Mechliniae, die IV octobris anno Christi 1869.

b.

Formula litterarum supplicum.

Beatissime pater.

Infrascriptus, dioecesis N... episcopus, serio considerans quantum christiana pietas incrementum ubique terrarum ceperit ex solemnibus festis Corporis Christi Domini, cuius quidem festi institutio primum

et potissimum accepta refertur virgini Iulianae Cornelionensi, in Belgio et aliis Europae regionibus sanctae nuncupatae; itemque perpendens pietati et aequitati maxime consentaneum esse, ut ea quae Christi ecclesiae universae et perpetuo duraturum contulit beneficium, cultu item universali et perpetuo a christifidelibus honoretur, ad apostolicam sedem cum omni reverentia recurrat, atque a sanctitate tua postulare audeat, ut officium et missam beatae Iulianae Cornelionensis, sub ritu duplici minori virginum peragenda iuxta decretum sacrae congregationis Rituum, solemniter approbatum et confirmatum die 8 Iulii 1869, etiam dioecesi N... dignetur concedere.

In genua provolutus, cum praedicta gratia paternam et apostolicam benedictionem a sanctitate tua pro me et grege meo humillime deprecor.

51.

Postulatum sacro concilio oecumenico Vaticano pro nigris Africae centralis.

A sacra oecumenica synodo Vaticana infrascripti patres anxius precibus humillime flagitant, ut, cum universum terrarum orbem, omnium miserata necessitates, circumspexerit, vel unum miserationis obtutum convertere dignetur in interiorem Africam, quae cum gravissimis urgetur calamitatibus, Europae totius ambitum amplitudine plus duplo superat, quaeque centies decies, eoque magis, centena Chamitarum millia complectitur, id est, decimam partem totius humani generis comprehendit.

Catholicorum apostolatus, omni subinde tempore, maxima contentione adlaboravit, ut Africa ad veram Iesu Christi ecclesiam ingrederetur. Magnam quippe illius partem, quae ad fines pertingit, complura vicariorum munia, apostolicaeque praefecturae, nonnullaeque praeterea dioeceses occuparunt. At vero mediterranea Africae loca etiamnum fere inexplorata delitescunt, et quamquam s. e. de Propaganda fide, recentissimis praesertim temporibus, suam mirum in modum excitaverit eadem de causa sollicitudinem: eadem tamen mediterraneae regionis adhuc pene deserta, sine pastore, sine apostolis, sine ecclesia, sine fide in miseris contabescunt.

Quae cum ita sint, patres infrascripti sacram oecumenicam synodum instantissime obsecrant, ut benigna concilii hortatione aut conventionem episcopis suadere dignetur, ut ex eorum dioecesibus huic derelictae Domini vineae, vel dignos evangelii operarios suppeditent, vel quacumque ratione auxilium ferant; atque, si illud opportunum iudicaverit, solemnem auctoritate universum pro illa catholicum orbem appellet, caeleste sanctumque negotium commendet, praesentemque opem totius populi christiani ad illius reparationem consequendam postulet.

Postulati huius rationes.

I. Aerumnosas Chamitarum cervices premit adhuc maledictum omnium antiquissimum, quod quemvis in populum sit aliquando inflictum; flagrantesque aestu interioris Africae regiones malignam acrius, acerbiusque huiusce maledicti vim sentiunt. Quamvis enim sancta mater ecclesia, ut illud averteret, seu multitudine laborum, seu rerum gestarum magnitudine, nihil intentatum reliquerit, nihilo tamen secius infelix Nigritia horrendo Satanae imperio subiacet.

II. Cum statutum sit, ut sollemnis illa novi foederis benedictio singulas quasque debent antiqui foederis maledictiones obliterare, nobilissimum oecumenicae Vaticanae synodo praeconium erit maturatae tempus, quo haec omnia fiant.

O utinam interior Africa sollemnis gaudii proximi ecclesiae triumpho particeps fiat!

Utinam in diademate aethereis distincto lapillis, A quo victricis Deipharæ sine Mbe conceptæ angustum caput redimitur, gens Nigrorum iam Christo adiuncta inter gemmas nigricans margarita effulgeat!

Aloisius ep. Veronensis.

Fr. Aloysius aep. Irenopolitanus vic. et delegatus apost. Aegypti, Arabiae et Africae centralis.
Leo Meurin S. I. ep. Ascalonensis, vic. apost. Bombayensis.

Ignatius ep. Ratisbonensis.

Ioannes Baptista Miège ep. Messobensis vic. apost. Kansas.

Franciscus Laopœnan ep. Flaviopolitanus.

Stephanus Charbonneau ep. Iamensis vic. apost. Mayasurii.

P. J. P. J. Pichon évêque d'Hélénopolis vicair apostolique.

Yves Marie Croc évêque de Laranda.

F. Ridel évêque de Philippopolis, vicair apostolique de Corée.

Iosephus Hyacinthus ep. Gadarensis et vic. apost. Cocinoinae septentrionalis.

C. M. Dépommier, évêque vicair apostolique.

Ludovicus Faurie ep. Apolloniensis vic. apost. Kouy-Teheou.

A. A. Dupond évêque d'Azoth, vicair apostolique de Siam.

B. Petitjean évêque de Myriophyte vicair apostolique du Japon.

Sebastianus ep. Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis, in Brasilia.

Fr. Fidelis ep. Rosaliensis.

Fr. Franciscus ep. Aegensis etc.

Fr. Michael Angelus Jacopi ep. Pentacomfensis et vic. apost. Agræ.

Fr. Paulus Toai O. Cap. ep. Rhodiopolitanus vic. apost. Patnae.

Aloisius ep. Veronensis (iterum).

Ioannes Antonius ep. Vicentinus.

Fr. Raphael de Ambrosio aep. Dyrrachiensis.

Fr. Laurentius F. Bergeretti aep. Naxiensis.

Fr. Ioseph Novella ep. Patarensis.

Fr. Fidelis Abbati ep. Sanctoŕiuensis.

Fr. Gabriel Capaccio ep. Mellipotamensis.

Fr. Eustacchius ep. Eleutheropolitanus vic. apost. de Hu-pè in Sinis.

L. F. La Flèche ep. Trifluviensis in Canada.

Martinus Ioannes Spalding, aep. Baltimorensis.

Ioannes Baptista Purcell aep. Cincinnatiensis.

Gulielmus Henricus Elder ep. Natchesensis.

I. ep. Novarcensis.

Antonius aep. primas Salernitanus.

Aloisius aep. Mediolanensis.

Alexander aep. Urbinatensis.

Raphael aep. Brundisius admin. perp. Ostunensis.

Ioannes Petrus ep. Bugellensis.

Antonius ep. Belemensis de Parâ.

Philippus ep. Fanensis.

P. Antonius ep. Urbanae et Sancti Angeli in Vado.

Laurentius ep. Salutiaram.

Eugenius Galetti ep. Alba-Pompeiensis.

Antonius Colli ep. Alexandriae Statiellorum.

Ioannes Dominicus Maria Barbero ep. Dolichensis vic. apost. Hyderabadensis.

Aloisius ep. Uritanus.

Franciscus Xaverius aep. Surrentinus.

Vincentius Spaccapietra aep. Smyrnensis Asiae Minoris vic. apost.

Petrus Paulus ep. Foroliviensis.

Antonius ep. Placentinus.

Antonius Petrus IX patriarcha Ciliciensis.

Ignatius Kalibgian arcivescovo di Amasia.

Ambrosius ep. Zahlensis.

Clemente Bahus patriarcha Antiocheno.

Leone Korkoruni arcivescovo di Melitene dell'Armenia Minore.

Giovanni Hagian arcivescovo di Cesarea di Cappadocia.

Stefano Israelian vescovo di Karputh.

Gregorio Balit arcivescovo d'Aleppo.

Antonio Halagian vescovo di Artvin.

Melchisedech vescovo di Erzerum.

Gregorius Jussef patriarcha Antiochenus.

Giuseppe Audo patriarcha di Babilonia.

Elia Mellus vescovo d'Akra.

Georgius Ebedjesus Khayath aep. Amadiensis Chaldaeorum.

Abd-Messie Timoteo Attar arcivescovo caldeo di Diarbekir.

Michele Petre Bartatar arcivescovo di Seert.

Gabriele Fares vescovo di Mardin, rito caldeo.

Abbate Eliseo generale dei monaci di Sant' Hormisda dei Caldei.

Giuseppe Giagia arcivescovo maronita di Cipro.

Giuseppe Matar arcivescovo maronita d'Aleppo.

Pietro Bostani arcivescovo di Tiro e di Sidone maronita.

Editoris monitum. — Petitionis huius promotor extitit Daniel Combonius, qui sequentem epistolam ad singulos patres dedit:

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Faustum quidem, amplissimi patres, solemne, ac iucundissimum est, conventui vestro hodierno, omnium sanè praeteritis saeculis habitorum amplissimo, tot adesse ex diassis orbis terrarum regionibus praesules, qui de Christi regni amplificatione, deque ecclesiae suae fecunditate miranda testimonium ferant. Hi siquidem patres et pastores in praesens sibi gaudent portantes cum exultatione manipulos suos, qui sua fentes aliquando miserunt semina. En ipsi magnae neophytorum multitudinis apud vos interpretes exstant, nuntiantes gentes et populos orbis totius iam Christo subiectos, dum eorundem vota, pietatem, fidem in sacram oecumenicam synodum depromunt. Adsunt namque Sinenses, et Indi, Iaponiae, Australiae, insularumque cuiusvis Oceani incolae, Americae utriusque, Austrini, Boreique Poli, nec non Africae quatuor extremitatum indigenae, qui pene omnes a celebrato iam tum Tridentino concilio sese Christo et ecclesiae instituendos, et eloquiis divinae sapientiae imbuendos dedere: hodieque per suos quisque pastores summo pastorum principi obsequentissimus devotio animi sensibus ab eo et a vobis verba vitae, et felicitatis aeternae una cum ceteris ante genitis christiani nominis fratribus expectare laetatur.

Unus profecto superest, eminentissimi ac reverendissimi patres, ex omnibus gentibus tantae beatitatis expertus omnino, et adhuc inaccessus populus Aethiopicum, seu nigrorum Africae interioris, nimirum regiones illae etiamnum fere inexploratae Africae, ut aiunt, centralis; quae *Europae totius ambitum amplitudine plus duplo superant*, et centies decies, eoque magis, centena millia capiunt incolarum, id est, *decimam partem totius humani generis*, quae heu! sedens in tenebris aeternae subditur morti, immitisque daemonis imperio subiacet.

Verum quidem plurimus omnino labor est in restituendis in salutem Afris. Quis enim nesciat,

sapientissimo divinae charitatis consilio, sacram de Propaganda fide congregationem, omni subinde tempore, incredibilem suam excitasse sollicitudinem cum ciendis ad hoc opus filiis ecclesiae, tum sublimibus apostolatus muneribus instituendis, ut miseros iuaret Aethiopiae populos? Illos profecto restituere, novamque in vitam regenerare sancta mater ecclesia vehementissime optabat. At vero (quis temperet a lacrimis!) intendite, quae oculos ad illas, quae ad infinitas pene oras patent, frequentes hominibus tribus. Nonne adhuc miserima obruuntur mentis caligine, atque in sacrilego daemenum cultu, inque turpissimo vitiorum coeno voluntantur? Iam vero ubinam gentium versatur, quae, qui tot millium Nigritiae filiorum animi sensu ante conspectum vestrum verbis exprimere, effusisque lacrimis curet? Quis nigrorum pater, quae lingua, quae vox tot Chamitarum interpres extat apud vos? Dicite, amplissimi patres, dio et tu, Roma B fidelis.

Sed enim illud cogitare me valde recreat, idque recolare animo et hos a maledicto patris per Christi sanguinem absolutos decem et octo iam abhinc saeculis fuisse, eodemque eodem sanguine sibi Christus pro hereditate adquisivisse, cui dictum est: *Dominebitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum, coram illo procedent Aethiopes*. Ps. LXXI.

Quid igitur causae est, eminentissimi ac reverendissimi patres, cur interior Nigritia vel una adhuc in tenebris, et in umbra mortis sedeat absque pastore, absque apostolis, absque ecclesia, absque fide? Quid causae est, cur haec dumtaxat ex omnibus mundi reparati nationibus adhuc imperio Christi minime pareat? Nulla umquam maledictio in humano genere saevius, diuturniusque est debacchata, quam illa acerbissima et luctuosissima, qua filios Cham est exsecratus Omnipotens. Tres potissimum videntur esse causae, ex quibus reparationis beneficium infelicibus prohibetur Aethiopiae populis; nempe: *magnitudo laborum et difficultatum*, quibus urgentur qui sanctas illas in Africam expeditiones aggrediuntur, tum ex maligna caeli inclementia, tum etiam ex impedimentis, quae profligatissimi catholicae religionis hostes nefarie obiciunt: *apostolorum defectus*, quorum ore veritatem patescere oporteret; *fidei enim ex auditu, auditus autem per verbum Christi; quomodo ergo audiant sine praedicante?* Rom. X: tandem *pecuniae inopia*, quam profecto maximis illius operibus necessariam esse nemo est qui non videat.

Quare cum multis abhinc annis huic me difficili, profligataeque pene rei devoverim, idque cum acerrimis laborum sociis consilii ceperim, ut pro miseris redimendis a servitute Afris fame, siti, aestu, vitaeque periculis adlaboremus; praesentissimum me nactum tempus mihi persuasum habeo, sistendi me scilicet ante vestros oculos, vestrosque, eminentissimi ac reverendissimi patres, amplectendi pedes, qui huc coram sanctissimo Christi vicario frequentissima, venerabilique convenistis corona, vobisque omnium populorum patribus et magistris gravissimam Nigrorum causam commendandi, ut vestram obtestarer fidem, vestramque deprecarer misericordiam pro centrali Africae populis, qui maiore, vehementioreque, quam ceteri, premuntur infelicitate, desperatisque rebus, ab omnibus deseruntur.

En igitur, amplissimi patres, ante conspectum vestrum hanc Nigritiam infelicissimam, sedentem in tenebris, abeuntem in devia, in praerupta labentem sine duce, sine lumine, sine fide, sine Deo. Agitur de salute totius Africae interioris, quae, ut iterum dicam, *decimam partem totius generis hominum com-*

prehendit. Nisi vos aliquid ei remedii afferre benignissime decreveritis, si praeteribit hoc tempus, avolabitque tam praesens occasio, quot fortasse (conficior enim dolore dum haec cogito), quot praeterlabentur saecula super hanc mortem Afrorum? . . . Eia, sanctissimi patres, per viscera Iesu Christi causam hanc suscipite, ac pro vestra sapientia prospicite qua ratione, et quibus adminiculis gentibus illis salus afferri possit. Quod si mihi non temere liceat aperire animum mentemque meam, hoc enixe postulo, ut in sacrosancta Vaticana synodo altius de ore vestro sonet apostolica vox, quae causam potenter agat nigrorum Africae interioris, spiritum in ecclesia Dei excitet apostolatus, ut Nigritia ad fidem invitetur, alliciatur, dulcissimique viribus eloquii compellatur, praesentemque opem totius populi christiani ad illius reparationem alacrius, celeriusque consequendam sollicite postulet. Cum vero plurimi inter vos, absoluta iam oecumenica synodo, ad propria reversi fueritis, efficit, quae, ut aliqui ex iunioribus vestrarum dioecesium sacerdotibus, qui spiritu Dei aguntur, ad Nigritiam Christo lucranda nobis adiciantur; ceterique fideles, quos erga fratres urget Christi charitas, precibus, operibus, et pecunia ad nobilissimam huiusce reparationis opus auxilia conferant.

Graves sane labores, nec leves obibunt difficultates qui illarum gentium apostolatam amplectuntur. At vero sudores et lacrimae, quibus huiusmodi opera irrigantur, diligentibus Deum iucundae ac suaves erunt. At fuerunt (proh dolor), et vobis indigne ferentibus, maximoque bonorum dolore hoc temporis sunt catholici nominis, hostes, qui nullo periculorum metu, excitante vero humanae gloriae stimulo, et aviditate lucri aridas illas, immanesque oras audacter perlustrant. Quanto igitur magis catholicos decet operarios eosdem obire labores, ut illarum miserimas plagarum tribus ad veram Christi fidem instituant, atque ita aeternae earum saluti prospiciant?

Vos itaque obtestor, amplissimi patres, ut qui ad hanc beati Petri sedem convenistis, ad universas in unicum ovile Christi, unicuique regnum cogendas orbis terrarum gentes, peculiarem interioris Africae populis misericordiam adhibeatis, atque spem reparationis et vitae verbo, et suffragiis excitetis, illudque vestro studio consequamini, ut vere dici possit, idcirco Nilum suos fontes novissime detexisse, quo finitimae gentes sancto baptismate suis aquis abluantur. Adlaborandum ergo est, ut Nigritia catholicae ecclesiae adiungatur. Id enimvero postulat D. N. I. C. honor et gloria: cum longo post tempore nondum eius imperio interior Africa subiiciatur, qui pro ea reparanda sanguinem suum fuderit. Hoc flagitat promissio ab ipso D. N. sanctae matri ecclesiae facta: *Fiet unum ovile, et unus pastor*. Ioan. X. Hoc sibi vindicat quoque opus ministerii vestri, quos Spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei. Act. Ap. XX. Hoc denique spectat spes adhuc explenda populi huius, cui per Sophoniam dictum fuerit: *Ultra flumina Aethiopiae, inde supplices mei*. Soph. III.

Quapropter, eminentissimi ac reverendissimi patres, vestri magnitudinem animi vestrique sacerdotii in animarum salutem aestuantem sollicitudinem mecum ipse considerans, vos effusis precibus humillime obaero, atque obtestor, ut hoc pro Nigri Africae centralis postulatam subscribere dignemini, quod ultimum fortasse proponitur coram hoc sancto concilio, perinde ut miserabilis Nigrorum gens nationum omnium ultima profecto est.

Vobis humillime, patres huius sacrosancti concilii, causam hanc ad vestra genera praevalutus enixe

commendat, vobisque manum oculatur servus obsequiosissimus

eminentiarum, et excellentiarum vostrarum

Daniel Combonius

missionarius apostolicus Africae centralis
Nigrorum in Aegypto collegii praefectus.

Datum Romae, mense Iunii MDCCLXX.
In festo Sanctissimi Cordis Iesu.

52.

Postulatum pro introducenda causa
Christophori Columbi¹.

Beatissime pater.

Post hominum salutem, ab Incarnato Dei Verbo Domino nostro Iesu Christo feliciter instauratam, nullum profecto eventum extitit aut praeclearius aut utilius incredibili ausu Ianuensis nautae Christophori Columbi, qui omnium primus inexplorata haerentisque Oceani aequora pertransiens, ignotum mundum detexit, et ita porro terrarum mariumque tractus evangelicae fidei propagationi duplicavit.

At enim, christianissimo huic summeque de religione totaque humanitate bene merito heroi condignum nullum praemium, dum viveret, relatum est, sed contra multae calumniae impactae, multa opprobria et gravia etiam tormenta irrogata: sic ut, novo continenti per summam iniustitiam Americae nomine indito, ipsa quoque detecti novi orbis gloria ab inclyto viro ad alterum ex praeis eius sectatoribus prope modum traduceretur.

Sola apostolica sedes, ut supernam viri missionem agnovit, ita omnibus, quibus poterat modis, adiuvasse videtur: nam et legati apostolici munus ei contulit, totque alia tamque praecleara amoris et grati animi testimonia per tres pontifices Innocentium VIII, Alexandrum VI, et Iulium II ipsi attribuit, quanta nulli unquam parae conditionis homini inveniantur elargita.

Nunc vero, post tria et amplius saecula ab novo orbe reperto, singulari prorsus divinae sapientiae consilio effectum est, ut tu, beatissime pater, praedictam apostolicam sedem conscenderes, primus videlicet inter beati Petri successores, qui Atlanticum Oceanum olim transieris, magnamque Americae partem lustraveris, sicque propriis veluti oculis metiri potueris maximum laborem ac molestiarum molem ab eo perlatae, qui caeteris audacissimum iter aperuit, ac melius perspicere quot quantisque divinae gratiae auxiliis christianum eius pectus roborari debuerit, ut tam arduum opus ad catholicae ecclesiae diffusionem ac tot animarum salutem perficeret.

Haec sane animadversio in causa fuit, ut egregius comes Roselly de Lorgues sub auspiciatissimis initiis pontificatus tui fidentius vulgaret celebrem illam historiam, in qua Christophori Columbi su-

¹ Typis impressum iam habebatur, at nonnullis omissionibus deturpatum, tum apud Iosephum Baldi, *Il voto dell'episcopato cattolico per la glorificazione del genio cristiano. Adesioni episcopali alla causa del servo di Dio Cristoforo Colombo agguantari una lettera del conte Roselly de Lorgues ed altre testimonianze della cattolica stampa. Seconda raccolta di documenti* (Genova, tipografia delle *Letture cattoliche*, 1860), p. 65-69, tum apud Antonium Marcone, *Cristoforo Colombo. Vita e questioni con appendice sulla glorificazione religiosa dell'eroe e indicazione dei prelati alla stessa adoranti* (Siena, tip. S. Bernardino edit. 1898), p. 186-89. Textus exhibitur ad fidem exemplaris originalis, quod pones postulatorum causae asservatur in tabulario conventus Sancti Antonii patrum Franciscanorum, Romae, via Merulana. Episcoporum tamen, qui petitioni adhaeserunt, nomina neglecti, quod pleraque post absolutum concilium Vaticanum data fuerint. Etenim sero nimis, scilicet mense Iunii anni 1870, postulatum conscriptum est apud patres Dominicanos in conventu Sanctae Mariae supra Minervam.

perna vocatio, eiusque virtutes, et praesertim salus plane catholicae in novo orbe perquirendo, nec non apostolicae sedis favor et caelestia signa, quibus fuit adiutus, summa diligentia et fide describuntur.

Gloriosa interim Christophori memoria, ex iniustae oblivionis tenebris statim egressa, ubique gentium gratiosae personat, et dum orbis universus grati animi sensus erga apostolicum et bene meritum heroem certatim exprimit, christifideles, recolendo quod opitulante ecclesia et propter ecclesiam memorandum facinus incepit atque complevit, eorum admiratio et pietas veluti sponte sua sese transformant in devotum cultum, nihilque ardentius exoptant, quam ut publici ecclesiae honores ab sancta sede incomparabili homini decernantur.

Eminentissimus quippe princeps cardinalis Donnet, archiepiscopus Burdigalensis, quatuor abhinc annis exposuit sanctitati tuae venerationem fidelium erga servum Dei Christophorum Columbum, enixe deprecans pro introductione illius causae exceptionalis ordine.

Faustum vero huiusce petitionis nuntium, breviter spatio, totam replevit gaudio ac spe Europam, Africam, Asiam et Americam; unde quamplurimi ecclesiarum praesules, nec non ex coetu saeculari spectatissimi viri, gratulatoriiis epistolis gratias egerunt praeslaudato cardinali introductionis causae initiatori. Quinquaginta de hinc supplices libelli ex diversarum orbis partibus sanctitati tuae porrecti fuere, devote pariter exposcentes praefatae causae introductionem; ardens hoc desiderium aperte etiam produnt publicae ephemerides nonnullarum nationum et non pauci egregii scriptores in eorum operibus typis consignatis.

At praefatae causae introductioni prima fronte aliquibus videntur obstatere notissima ecclesiae decreta, praesertim quod regulares processus supra Dei servi vitam atque virtutes nec olim confecti fuerint nec nunc temporis adeo feliciter confici queant.

Nihilominus, cum hic agatur de servo Dei plane extraordinario, tam in vita quam post mortem, uti documenta iam parata super eius operibus, virtutibus et prodigiis evidentissime comprobant, etiam sperare licet, ut ipsius causa, iuris ordine non adeo exacte servato, felicem exitum obtinere possit.

Quapropter, *beatissime pater*, infra scripti catholicae ecclesiae cardinales, patriarchae, primates, archiepiscopi, episcopi etc. enixe postulant atque efflagitant ab *sanctitate tua*, ut digneris signare decretum¹ introductionis causae praefati servi Dei, cum opportunis dispensationibus.

Confidentes interim hoc totius orbis votum minime frustratum iri, apostolicam benedictionem implorant.

53.

Petitio archiepiscopi nonnullorumque presbyterorum Neapolitanae dioecesis, ut surdis, mutis et caecis propria et methodica institutione occurratur².

Beatissime pater.

Cum nonnulli e presbyteris archidioecesis meae sollicitudini commissae sub directione illustrissimi ac reverendissimi domini Bonaventurae Attanasio episcopi olim Liparenensis, exemplari solo, ad utriusque sexus surdosmutos sive in littera, sive, quod

¹ Vox decretum debeat in exemplari originali.

² Alter eisdem argumenti supplicis libellus ab abbate Lambert oblatus fuit, die 26 Ianuarii 1870, episcopo Forouliensi, qui illum ad patres Deputationis rebus disciplinaribus praepositas transmittit his adiectis verbis: „Episcopus Forouliensis enixe rogat reverendos Patres Deputationis de disciplina ut rem maximi momenti supra expositam perpendere velint.“

maina, per verbi Dei ministerium et sacramentorum A dispensationem in religione excolendo esse mandaverint, mihi supplicem porrexe e libellum, ce potissimum consilio, quod si sanctitati tuae foret placitum, sacrosanctae oecumenicae Vaticanae synodo, quae pro opportunitate decernat, proponatur.

Licet autem inter alias postulationes typis excusae, quas ego pluresque Neapolitanae ditionis antistites sanctitati tuae obtulimus, utpote quae bono ecclesiae nobis expediri viderentur, pagina centesima quarta¹ unam adiunximus ad surdorum educationem scilicet spectantem, nihilominus beatitudinem tuam minime pigebit si uti mei cleri praesul, eiusve nomine, iterum eademque de causa aliam offeram: enixe deprecans ut eam sanctitas tua benigno favore prosequatur.

Etenim extra omnem dubitationis aleam positum est, illorum hominum coetum, qui vel a nativitate vel ante rationis usum loquela et auditu privantur, B quorum ingens numerus², quam maxime esse miserandum. Dum repera iis communis cum ceteris humanitas, communeque vitae consortium, attamen non solum minus expeditam vitam agunt minusve societatis commodis fruuntur, peregrini in terris, quin immo, quod maxime refert, absque peculiari adiutorio ac prorsus proportionato aeternae vitae gaudia sanctorumque consortium ut plurimum amittere periclitantur, cum auditu careant (via nempe ordinaria et communi veritates et leges cognoscendi ad salutem necessarias), et illa proinde actuali fide destituantur, quae in adultis ad gloriam assequendam quam maxime facit.

In hac tam extrema spiritali necessitate versantes praesentissimam ac validam exigunt opem, quae sibi neque latius neque congruentius ferri poterit nisi³ ab ecclesia a Christo Domino ad procurandam animarum omnium salutem instituta, quaeque una potest ac debet singulis convenienter indeclinabilia documenta ac media ad illam assequendam praebere. Quoniam vero huic tanto operi pro surdis-mutis inefficax ac vana prorsus est loquela, modus ordinarius instructionis ac disciplinae ceterorum hominum; in hoc quoque adlaborare debet ecclesia, ut peculiarem methodum inveniat ad illas veritates et praecepta huiusmodi infirmis insinuanda, loquelam scilicet per gestus proprios et accommodatos⁴, quae methodus in studio eminenter philosophico indolis, virium, mentis processus, cordis et sensuum ipsorum infirmorum relate ad sanos apprime fundatur.

Insuper experientia evidenter compertum est, media a privatis familiis adhibita huiusmodi necessitati satisfacere haud posse: siquidem etiam si istae forte ignorantia non laborent vel socordes non sint in doctrinis et religionis operibus, illa tamen arte omnino propria et difficili istiusmodi infirmis sublimis abstractasque fidei ideas communicandi carent. Tametsi autem huiusmodi instructio in propriis familiis possibilis evadat, cum gestibus et signis prorsus arbitrariis ac variis sine arte ac certis legibus executioni demandetur, numquam obtineretur modus uniformis per quem surdo-muti ad planam atque certam communionem devenirent cum aliis vel aequae infirmis vel sanis; et praesertim cum

¹ Supra, col. 465 D. u.

² In opere cui titulus: *Considerationes religiose e civili intorno alla educazione de' surdo-muti*, pagina sexta, surdorum-mutorum numerus accurate describitur. Ex quo colligitur ipsos relate ad reliquos homines stare prout unam ad mille; ita ut in Italia viginti millia, in Gallia fere triginta millia, et in orbe sexcenta millia circiter accenseantur.

³ Huius generis loquela (sic) breviter agit venerabilis Boda in parvo tractatu: *De loquela per gestum digitorum et temporum rationes*. Tom. I, pag. 688, edit. Migus.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

religionis ministeria, quod eorum vitae et futurae et praesenti tantopere prodest. Cui defectui se obviari quidem potest in familiis, privatorum paedagogorum ope, tum quia isti paucissimi relate ad infirmorum numerum existunt, immo in aliquibus provinciis omnino deficiunt, tum etiam quia minima istorum pars de coetu clericorum est, ceteri vero laici, quibus ut plurimum deest alia minus capacitas, sollicitudo saltem gratuita et certe religiosae instructionis mandatum: Exoptandum igitur esset ut omnes episcopi, vestigii aliquorum magnanimorum suorum fratrum insistentes, qui iam hoc magnum pietatis opus susceperunt, illud foverent, suos clericos erudientes, pro unaquaque dioecesi scholae methodi specialis ac technicae instituentes ad surdos-mutos fide et ecclesiae catholicae praeceptis imbuendos, ut ad sacramentorum participationem idoneos faciant et sic in viam salutis immittant. Hisce scholis in seminariis semel fundatis, traditionales erunt pro clero catholico ars et ministerium instructionis pro surdis-mutis, quae sicut una ex ordinariis suis beneficentissimis et gloriosis missionibus in hac peregrinationis via.

Ad opus autem melius assequendum expediret quod episcopi pro viribus adniterentur ut in quaecumque provincia, si hoc possibile non sit in unaquaque dioecesi, aayla pro surdis-mutis aperirent, ibique ipsos contubernales congregarent, idque non tam propriis viribus inixi, quam providentiae Dei confisi, quae nunquam opportunis destituet auxiliis, praecipue christianam charitatem excitando, quae pastorum exemplo cito incendatur ad opus quod per se animos movet et urget quotquot fidei humanitatisque sensus prorsus non exuerunt. Eo vel magis de contuberniis providendum esset, quod ipsa una simul accuratiori atque utiliori instructioni ac diligentiori vigilantiae consulunt, quae surdis-mutis omnino necessaria est: ipsi enim ex manco duorum praecipuorum sensuum usu et minori sociali commercio, cum ad spiritus elationem evehi nequeant et ab aliis remotiores sint, immo reiecti, sponte ad ima sensus reducuntur, atque ab animali homine abstrahi minime valent; ideoque in unaquaque domo, ubi modus arbitrarius et varius in signorum usu quod in scholis didicerint destruit, et ubi assidua disciplina vel omnino deest aut inconsculto inutilis censetur erga homines qui hinc misericordiam hinc confidentiam ingerunt cum quasi continuo in cunabulis essent, infelices isti praesertim in juvenili aetate in morum iacturam facile offendunt. Quibus praecipuis potioribusque beneficiis religionem et mores facilius excolendi, contubernia, ratione habita mediorum, locorum ac alumnorum indolis, iungere etiam possent illud institutionis in artibus, litteris ac etiam scientiis quarum fortasse ipsi capaces existerent; ex quo illis alia sterneretur via per quam e charitatis aaylo, ut aliis locum faciant, recedentes, tota vita sua utiliter incederent. Etenim istiusmodi infirmi ad aliquam artem, industriam vel professionem, in quibus saepe saepius mirifice proficiunt, addicti, tum a periculoso otio abtinerent, tum per se ipsi propriae conservationi ac necessitatibus consulere, unde domestica civilisque societas allevaretur, quin immo ipsis utiliores erunt, et aucta inter istos frequentia ad humanam dignitatem restituerentur, universisque societatis commodis, quo fieri possit, fruerentur.

Fatemur quidem etiam aliqua civilia gubernia iam iam domos et contubernia surdis-mutis constituisse, nec non municipiis demandasse ut huic suorum civium necessitati occurrerent, congruam e suis redditibus illis partem addicentes; haec tamen providentia plerumque effectu frustratur, cum plures

communium administratores, dum in necessariis et inutilibus prodigant, infirmorum vel redditorum defectum effingentes, tam necessarium publicum opus praeterunt: ita ut si tantisper instituta huiusmodi a guberniis et municipiis neque adhuc fundata cum illis a christiana pietate erectis in unum cum infirmorum numero conferantur, invenietur vix pro tertia parte¹ ipsis opitulari.

Age nunc quaeso cuiusmodi sunt hae institutiones pro surdis-mutis a laicis fundatae? Sufficiuntne et respondent, uti par est, potissimo religionis morumque proposito? Heu! pluribus in locis inductae sunt ad humanitatem et progressum laetandum: uni materiali boho a fundatoribus incumbendo, parvi aut nihili religionis ac morum faciendo, et quod horribile dictu, ex his fortasse domibus aliqua ad hoc ut infelices illos omnimode pervertat usque ad detestabilem eorum abusum!

Semper igitur ecclesiae remanet quae deficient supplere, instructionem scilicet surdorum-mutorum pro viribus extendendo, asyla quantum valet multiplicando, atque in iis quae a laicis reguntur admitti ut religionem doceat, moresque dirigat.

Quod opus dubio procul maximi laboris implendo ecclesia haec inter cetera commoda suscipiet. Ac primo salutem et religioni tot animarum consulendo gloriam prorsus suam sibi vindicaret, fovisse scilicet omnigenae beneficentiae opera, illud praesertim de quo loquimur, quam gloriam laici rapere contendunt eiusdem sancta ac sapientissima facinora simulantes. Deinde pro hoc hominum coetu instructione penitus potiretur, quod, cum coetus ipse maximo bono, maximam universorum laudem illi compararet. Praeterea, infelici hae nostra aetate, in qua abiectionem falsumque utilitatis materialis principium tantummodo animos movet, cum ecclesia se huic favore in iis, quae bono spiritualis hominis non repugnant, ostendat, sibi honestos quotidie alluciet et insaniam calumniatorum ora occuldet. Demum episcopis aliis in promptu adesset uberrima occasio ad quam operarios e clericorum gremio iuxta suae missionis propositum mitterent, qui etiam honestam et congruam vitae sustentationem exinde caperent.

Quod si huius operis firmitati ac perpetuitati, uti par est, prospici velit, opportunum foret alicui clericorum doctui hoc munus committere, qui in unum conveniret et certis legibus, ab episcopis immediate dependentes, ex instituto ad illud se manciparent.

Huiusmodi infirmis contangi opportune poterant, tum crescentibus rationibus necessitate ex parte eorum, tum commiserationis et ferventioris solii ex parte cleri, infelices illi qui praeter duas praedictas infirmitates caecitate quoque vel a nativitate, vel ab infantia affliguntur. Fret! certe ad istos instituentes excellentior charitas et exquisitior studium requiritur: ac charitatis copia in clero catholico nunquam desiderabitur; et quoad artem, ipsa planior evadet ex profunda investigatione ac analysi illius status et ex sagaci experientia, potissimum vero Dei auxilio, qui legitur benedixisse et prospicere non desinat puri ac fervidi solii robustos sustentationes.

A te igitur, beatissime pater, et si beatitudinali tuae bene fecerit visum, ab aliis catholicissimorum et reverendissimorum patrum conventu, quibus in praesentiarum ab alia atque alia caecitate negotia apud sacrum Vaticanum sedes cum curis circumstantis, humiliter poscentur, ut medio deoque auspicio, vel aliis quae magis in Domino auspicio instituantur,

¹ Constitutio inter alia operis: *Suppl. per postulant. actus servanda sunt* Fratello cardinali Riario -- Napoli 1870, § II, pag. 7, et § III, pag. 11.

omnium infirmorum-mutorum ac una simul caecorum bene prospiciatur.

Mirum quidem haec gravissima est, ad quam ecclesiae pastores maxime docet ac deceat; ita enim ipsi, qua valent ratione, morali saltem ac spiritali, idipsum prosequerentur opus, quod, inter cetera de Messia signanter praedicta, princeps pastorum Christus Iesus, omnipotentia sua etiam corporaliter implevit ac divinitatis suae inquirentibus Praecursoris discipulis indubium attulit argumentum.

Evangelizetur itaque miseria illis infirmis: *Confortamini et nolite timere*¹, nam ecclesia Dei obviabit quasi mater ipsorum necessitatibus et salvabit eos. Dicatur surdis-mutis: *Ephphatha*²; caecis: *Caeci in tenebris ad videndum*³; et audient in die illa surdi verba libri⁴, et aperta erit lingua mutorum⁵, et videbit omnis caro salutari Dei⁶.

Ita fiet ut praeceteris beneficiis Vaticanae synodi, quibus laetabunda et gaudens erit ecclesia Christi, etiam hi miseri homines in sancto Israel exultabunt⁷, omnesque gentes confitebuntur sanctam catholicam, apostolicam, Romanam ecclesiam unicum fidelemque Agni sponsam immaculatam, omnium laborantium vere matrem existere, atque aulam conciliarem seu beneficam aulam esse miserentis Dei, domum hospitalem ac felicem caeli portam!

Tu autem, beatissime pater, qui utut totius ecclesiae caput, praefatae synodo iure meritoque praesides, cui *Deus dedit cor secundum latitudinem arvens quae est in littore maris*⁸, tu quaeso, prout iam pro tua pontificia ditione fecisti, benignos oculos ad universos surdos-mutos ac caecos catholici orbis converte ut cognoscant Iesum Christum Dominum nostrum in quo reposita est aeterna vita. Utique, pater sancte, satis verum ac longe notum est quod auct Christus, cum inter homines ageret, *pertransiit benefaciendo*⁹, ita et tu qui eius vice geris multa opera bona operatus es et mirabilia nimis; et quoniam de eodem Christo cum surdum-mutum sanaverit praedicatum fuit: *Bene omnia fecit*, non aliter, beatissime pater, vix ac charitate qua aetnas et potestate qua polles omnium surdorum-mutorum atque caecorum simul extremis malis occurreris, de te quoque semper et ubique annuntiabitur: *Bene omnia fecit: et surdos fecit audire verbum Domini et mutos loqui magna Dei.* Amen.

Sanctitatis tuae humilissimus addictissimus et obsequentissimus famulus et filius

Romae, die 16 Iulii 1870.

Xystus cardinalis Riario Sforza
archiepiscopus Neapolitanus.

ALLEGATUM.

Patris qui consilii Neapolitanus diocesis presbyteri venerabiles concilii Vaticani patres humillime instanterque supplicent, ut gravissimo periculo in quo surdi et muti versantur perveniendi in aeternum, et propria et methodice institutione religionis eruant, modo quo ipsi venerabiles patres in Deo indicaverunt, occurratur.

Venerabiles patres.

Dominus noster Iesus Christus, ut omnes homines aeternam salutem consequerentur, cum misit apostolos praedicare evangelium, imperavit, ut omni creatura, nulla excepta, illud praedicaretur: *Benedicite in aquam universam, praedicato evangelium omni*

¹ L. XXXV, 4.
² Num. VII, 34.
³ L. XXXV, 13.
⁴ L. XXXV, 13.
⁵ L. XXXV, 6.
⁶ Luc. XI, 14.
⁷ L. XXXV, 24.
⁸ Gen. XLII, 22.
⁹ Actus X, 38.

creaturas¹. „Decete omnes gentes². Hæc enim A
 fidele interpret voluntatis cui divini sponsi, per XIX
 sæcula sine ulla interruptione semper præcepit
 ministris suis, ut gregem Christi erudirent, et nomen
 eius ex hominibus, modo aptus esset, evangelicæ
 doctrinæ pabulo destitueretur, quamvis esset om-
 nium vilissimus, vel maximæ difficultates, ne ad
 fidem perveniret, opponerentur.

Huius tanti benefici omnibus parati non est
 particeps ingens numerus surdorum et mutorum a
 nativitate, qui sunt ubique terrarum censuæ millia,
 ita ut in sola Gallia excedant numerum 29500,
 atque in Italia numerum 30000.

Hi homines miserandi, plerique aqua salutari
 abluti, carentes auditu, medio ordinario fidem cognos-
 cendi, quoniam aiente apostolo Paulo, *fides ex auditu*,
 etsi inter fratres catholicos vitam traducant, ac
 possent facile ad fidem pervenire, si *propria et metho-*
dicæ institutione donarentur, attamen falsæ et B
 fallaci institutioni, quam fortuito per simplicem
 imitationem in suis domibus accipiunt, derelicti,
 omnino rudes remanent in ipsis rebus ad fidem per-
 tinentibus, quæ necessitate mediis unusquisque fidelium
 scire tenetur; ex quo æterna ipsorum perditio iure
 defletur.

Quod ita se habere, nemo prorsus sanæ mentis
 potest inficiari. Enim vero surdus et mutus oppor-
 tunis mediis destitutus, quibus homines naturaliter
 fruuntur ad internas animi cogitationes mutuo signi-
 ficando, ope tantum sui sermonis mimici, varia-
 bilis, inopis, atque sola sensibilia objecta exprimere
 valentis, sibi metipsi relictus, nunquam ad abstrah-
 endum potest pervenire, neque accuratas myste-
 riorum fidei ideas concipere. Et quidem continua
 experientia palam fecit, omnes surdos et mutos,
 antequam, ut ipsorum conditio postulabat, apte in-
 struerentur, ineptissimas atque absurdissimas fidei
 mysteriorum ideas sibi efformasse. Et quod caput
 est, nonnumquam inventum est istiusmodi errores
 vel in illos surdos et mutos radice egisse, quos
 proprii confessarii idoneos sacramentis suscipiendis
 iudicaverant, fascinati ab ipsorum externa imitativa
 tantum pietate; uti colligitur ex authenticis depo-
 sitionibus multorum surdorum mutorum, quibus id
 accidit. Quæ depositiones referuntur in opere, cui
 titulus „Considerazioni religiose e civili intorno al-
 l'educazione de' Sordimuti. Napoli, Stamperia re-
 ale 1856“, pag. 30 et seq. Ex multis hanc unam
 seligimus. Antonius Renaldus surdus et mutus, so-
 dalis congregationis filiorum Mariæ in urbe Brixia,
 deinde educator surdorum et mutorum in domo Sa-
 lionæ, hæc ad episcopum Brixianensem scripsit: „Prima
 della istruzione io era privo affatto dell' idea di Dio.
 Quando i miei parenti mi conducevano alla chiesa
 io vi andava soltanto per vedere le funzioni, i colori
 delle pianete, e le cerimonie della messa. Io stava
 con divozione in chiesa, abbassava la testa all' ele-
 vazione del sa. sacramento, ma ciò facevo perchè
 me lo diceva mia madre ed altri; ma coll' intelletto
 io non intendeva niente affatto. Vedendo una per-
 sone, che si accostava alla sa. comunione, pensava
 che presto dovesse morire, ed il crocifisso credevo
 che fosse un reo, vedendolo così maltrattato. Quando
 facevo qualche male, aveva solamente timore del
 gastigo de' genitori; ma non intendeva ch'era offesa
 di Dio.“ Ipse a Augustinus³, Estius⁴, Layman⁵,
 aperte significaverunt nunquam fieri posse, ut surdus
 et mutus accuratas mysteriorum fidei ideas con-

ciperet, quamvis in immensum progressum
 pervenire solent progressum, qui nunc temporis po-
 timum facti sunt a scientia de surdorum et mu-
 torum educatione atque institutione. Idipsum evin-
 citur ex gravissimis contentis clarissimorum virorum,
 qui hæc in re omnem fidem promerentur, uti videre
 est in libro superioris allato „Considerazioni ec.“
 pag. 171 et seq. Ad eandem veritatem confirmandam
 ab re non esse arbitramur in medium afferre
 responsiones theologicas, private factas tribus ce-
 quentibus quæsitis, a quatuor cardinalibus, viginti
 tum episcopis tum archiepiscopis, amplius viginti
 institutoribus surdorum mutorum, scilicet:

„1. Utrum surdi et muti a nativitate per do-
 mesticam instructionem, qua vulgo auribus donantur,
 ad revelationis notitiam perveniant.

„2. Indigeantne peculiari et apposita methodo,
 ut fidem actualem accipiant?

„3. An rudes isti tenendi sint, ut infideles fidei
 actualis?“

Omnes unanimiter responderunt, uti patet ex
 eodem citato libro „Considerazioni ec.“ pag. 23 et
 seq., 125 et seq.

Ad 1. Negative.

Ad 2. Affirmative.

Ad 3. Affirmative.

Ex quibus omnibus expositis evidentissime col-
 ligitur, 1. gravissimum periculum, in quo versantur
 infelices surdi et muti in æternum perire propter
 ignorantiam veritatum fidei; 2. absoluta necessitas
 huic malo occurrendi per propriam et methodicam
 institutionem, prout suggerunt progressus scientiæ
 actualis; 3. gravis obligatio, qua clerus præsertim
 tenetur ad surdos mutos in rebus fidei instruendos.

Imvero quis unquam efficere potest, ut veritas
 tanti momenti, sicut par est, penitus intelligatur? —
 Sola ecclesiæ suprema auctoritas. — Ipse sola
 opportune sanctionibus potest huic novo generi
 apostolatus universalitatem, firmitatem, atque effi-
 caciæ donare. — Ipse sola potest gravem obli-
 gationem declarare huic populum erudiendi, qui a
 fratribus catholicis in oblivione relinquitur, nec non
 auctoritate sua orbem christianum cohortari, ne
 recuset operam suam efficaciter præstare, ut hic
 populus novæ acquisitionis præceptis fidei imbua-
 tur. — Ipse sola potest demum efficere, ut ayla
 charitatis aperiantur pro utroque sexu, quæ in una
 fidelium charitate fundentur, (quod opus omnes
 semper bene exceperunt, atque eidem auxilium
 præstiterunt), quo omnes surdi-muti, tum nobiles,
 tum plebei, a tenera ætate accirentur, ut vitam
 communem viverent; unicum sane medium, quod
 facile evadit atque universale, ut ipsi, semine ex-
 cepto, instructione religiosa et civili donari possint.
 Ita fiet, ut opitulante Dei gratia, non modo possint
 perduci in viam salutis æternæ, sed etiam et so-
 cietati, et familiis, et sibi ipsi utiles esse.

Et quoniam venerabiles patres concilii Vaticani
 auctore et auspice immortalis pontificis Pio IX, in
 Spiritu sancto congregati eo intendunt, ut spirituali
 omnium Christi-fidelium salutis opportuna remedia
 statuatur, infrascripti sacerdotes summopere cu-
 pientes de tot infelicitum salute lætari, hanc peti-
 tionem humilibus atque caixis precibus subiciunt
 ut quod in Domino iudicaverint, decernant; parati
 ceteroquin libentissime excipere, quidquid Spiritus
 sanctus ipsis venerabilibus patribus suggeret.

Napoli — die 23 Ianuarii festo Desponsæ. b.
 M. V. MDCCCLXX.

Humillimi et addictissimi famuli
 Sec. Joseph M. Pinto Sec. Laurentius Apicella
 Henricus Scotti Pagliara Aurelius Sbrocca
 Pasquale Merciano

¹ Matt. XVI, 18.
² Matth. XXVIII, 19.
³ L. III contra Julianum, c. IV.
⁴ Commentus in epist. ad Rom., c. X, v. 14.
⁵ De Rubeis. lib. II, tit. 1, c. VIII, n. 6.

Franciscus Pelisio
Raphael Carino
Ianusarius Giuliano
Ferdinandus Pullo

54.

Postulata due, ut sancto Francisco Saleisii episcopo Genevensi titulus doctoris ecclesie decernatur¹.

a.

Beatissime pater.

Reverendissimis patribus ad sacrum oecumenicum concilium Vaticanum coadunatis solatium sane in tantis laboribus et spem magnam afferunt uberrimi fructus, quos ex conciliis oecumenicis, et in primis ex concilio Tridentini definitionibus et decretis norunt esse collectos.

Porro inter pastores et doctores a concilio Tridentino suscitatos et quasi natos, quos misit Deus ad confortandas manus dissolutas et genua debilia roboranda, ad aperiendos oculos caecorum et aures surdorum², quis illico non meminerit S. Francisci Saleisii, cuius laus est in ecclesia sanctorum? Pignitima Genevae populis, haeresi calviniana infectis, esse fidei praeconem exhibens, quantumvis ad necem ab haereticis conquisitus, sanctitate vitae et doctrina septuaginta duo millia a via veritatis errantium ad ecclesiae gremium revocavit; ipsi viderunt gloriam Domini et decorem Dei nostri³.

Dein, adhuc vivens, non raris iam clarescere coepit miraculis, quae post illius mortem tot mox et tanta fuerunt, ut apostolicis etiam legibus derogans, quo citius ecclesiae votis et eius sancti gloriae satisfaceret, felicis memoriae Alexander VII Francisci Saleisii nomen in divorum albo solemniter inscripserit.

Nec minus scientia et doctrina quam vitae sanctitate esse informans, „quidquid temporis ab studio liberum sibi supererat, in prolixas preces transferebat“⁴. „Ex quo, ad maximam errantium utilitatem, coepit ex scripto, pluribus confectis libellis divulgatisque thesibus intime haeresim percellere“⁵. Post exactissimam horumque Saleisii scriptorum, tum editorum tum non editorum discussionem, a Congregatio admirans ea probavit⁶.

Spectant autem alia ad theologiam tum dogmaticam, tum apologeticam, tum asceticam, alia ad mores et ad disciplinam, et in eo prodierunt ordine quem exoptabant tempus et ecclesiae ne-

A coesitate. Scripsit de notis ecclesiae, de primatu Petri, de virtute Romanae ecclesiae sacramenti, de unione haereticorum cum ecclesia Romana. „Viretum in eucharistiae sacramentum impie de-bacchantem confutavit episcopo, cui titulus: Meditationes in synodum apostolorum. Eiusdem blasphemias beatissimae Virginis puritatem temerantes tum ore repressit tum calamo.“⁷ Contra protestantes, a Crucis latrunc detestantes, „eximiam aliam scripsit apologiam, cui titulus *Vanillium crucis*“⁸. Inter dogmatica et apologetica a Francisci opera principem locum obtinet pervulgatissimus liber *Contraversiarum*, de quo, vix cum prodit, affirmare non dubitaverint non unus episcopus: „Athanasium, Ambrosium et Augustinum non maiori cum ardore fidem vindicasse quam Franciscum Saleisium“⁹.

Non minorem sane gradum obtinent alii duo libri, doctrina simul et pietate fulgentes, videlicet *Tractatus de amore Dei*, qui de tam altis tam alte loquitur¹⁰; et *Philothea sive Introductio ad vitam devotam*, quae iam anno 1656 in septemdecim lingua, praeter gallicam, translata fuerat¹¹.

Giarda, episcopus Castrensis, Saleisii coaevus et biographus¹², asserere non dubitat Philotheam tot laudes mereri, quot characteres continet. „Vix, inquit illustrissimus vir, qui vitam tam in castris quam in regis palatii egerat, vix apparere incepit Philothea, cum omnium aulae principum speciem mutarunt... Tum visa est vera pietas; viam sibi stravit ad regum solia, in ducum exercituum tentoria, in iudiciorum forum, in telonia, in negotiatorum officinas, et in pastorum oppidula“¹³. Subiungit alius, „se audivisse rev. patres Fichet, Manillier et Ludovicum de Serres e societate Iesu, dicentes hoc esse opus a s. Spiritu dictatum, et dignum quod inter sa. patrum opera connumeretur; et hoc etiam notum est et omnibus notorium. Dominus praeses Faber mihi dixit se ex dd. cardinali de Bérulle didicisse, quod omnes Sorboniae doctores publice declararent istum librum ex aequo ire cum operibus s. Gregorii, s. Ambrosii et s. Augustini“¹⁴.

Cum hisce doctissimis viris plane consentiunt et eminentissimus cardinalis Franciottus¹⁵, cuius sensu praeaudata opera „angelicam potius quam humanam redolent sapientiam“¹⁶, et eminentissimus cardinalis Sacchetius, s. Rit. congreg. praefectus, qui ait: „Vivit etiam (b. Salesius) in aureis et seraphicis opusculis, ab eo editis, quae uberrimos in toto orbe fructus parturiunt. Philothea, sive Introductio ad veram pietatem, Epistolae spirituales, Tractatus de amore Dei et reliquae elucubrationes, seu mysticae, seu polemicae, in omnium pene nationum idiomata translata, omnium teruntur manibus, cum ingenti legentium emolumento. Nemo potest has paginas evolvere, quin totus ardeat Dei et perfectionis amore; quisque enim in illis reperit apta suo statui monita et documenta, sive saeculo deditus ille sit, sive claustris, sive coelebs, sive conjugatus, seu princeps, seu privatus. Omnibus enim

¹ Postulationis huius originalia subscriptionibus patrum autographis obviata non amplius habentur inter acta concilii Vaticani, sed in tabulario sacrae congregationis Rituum asservantur, in quod mense septembri anni 1870 translata fuere, ut liquet ex epistola Ludovici Jacobini, concilii Vaticani secretarii, ad Dominicum Bartolini, congregationis Rituum secretarium, missa die 15 dicti mensis et anni. Quae quidem epistola habetur in Actis concilii Vaticani num. 408. Cum ob suspensionem concilium res, quae petebatur, anno 1870 absolvi non potuerit, idem postulatum, paucis tantum immutatis, anno 1874 ad omnes sacrorum antistites ab episcopo Annonensi missum est ab eis subscribendum. Ex quo factum est, ut tandem per litteras apostolicas *Dives in misericordia Deus*, datas die 16 novembris 1877, summus pontifex tot patrum votis annueret.

² Ia. XXXV.

³ Ia. XXXV, 2.

⁴ Phaeboe, s. Rit. cong. secret.

⁵ Bulla *Eccl. cati. canonis b. Francisci*.

⁶ Patris de Chanzy, canis a Francisci procurat., epist., in qua legitur: „On ordonna l'examen des œuvres du serviteur de Dieu (s. François de Sales), singulièrement des manuscrits non encore imprimés, compilés dans la 5e partie du procès, ce qui occupa incessamment jusqu'au 14 juin 1656, que la sacrée congrégation prenait, avec approbation et admiration, en faveur des œuvres du serviteur de Dieu, par un très-beau décret, que ce sainteté confirma trois jours après.“

⁷ Relat. a. F. M. Phaeboe s. Rit. congreg. secret. ad a. cong. card. et consult. directa.

⁸ Relat. card. Sacchetti in consist. secret. 21 aug. 1662.

⁹ Epist. illustrissimae matris de Chanzy, Visitat. superiorum.

¹⁰ Qui liber typis mandatus anno 1616, dein innumeris habuit editiones, et illico in linguas anglicam, germanicam, hispanicam, polonicam et italicam versus transit.

¹¹ Gard., deposit. in act. canonis.

¹² Giarda, vita del B.

¹³ Marchion. Albert. Genev., Lullinensis Chaballensis gubernator. Deposit. in actis canonis. part. remissor. 2 vol., p. 758.

¹⁴ Deposit. canonici Gard.

¹⁵ Canisae Francisci pro beatif. relator.

¹⁶ Idem.

omnia factus omnibus profuit, omnium saluti con-
tulit¹.

Silomas de operibus aliis, ut sunt circa illum
Montis ad parvulos et ad confessorios, ut sunt in-
numeras quasi Epistolae tam doctrina quam dulce-
dine charitatis exuberantes. Ad illud silere non
possumus, quod in aeternis etiam scriptis unita
splendet fidei et morum doctrina. Hic praecipuus
est honor Salesio, quod, dum totus esse videtur
in cordibus spirituali suavitate perfundendis, ad
doctrinam tamen attendit, et altas in ea pietatis
radices demittit. Illius verbum est vitae semitis
lumen, et est simul animae cibus. Qua mirabili
numquamque satis laudanda norma et pietas firmo
semper nititur fundamento, et doctrina, nedum ste-
rilibus videatur et arida, in uberrimos sese fractus
explicat.

Quae cum ita sint, quid mirum in his Britanniae
Parlamenti verbis ad Alexandrum VII? „Ut om-
nia dicamus, Dei spiritus adeo clare apparet in eius
(Francisci) libris, ut sperare posset eundem favorem
ac magnus ecclesiae doctor, qui sancti nuncupatio-
nem obtinuit ex excellentia suorum scriptorum,
quae miracula fuerunt ad eius nomen immortale
decorandum, et inter eos qui invocari debent in-
scribendum.“

Praeclarissima haec apprime consonant eminenti-
simorum cardinalium votis coram Alexandro VII
prolatis, et hisce ipsorum effatis, quorum plura
sancti simul et doctoris coronam clare postulare
videntur.

„Unus profecto (ex iis) censendus est (b. Fran-
ciscus), quibus dictum legitur, Vos estis lux mundi“².

„Misit tanquam imbres eloquia sapientiae suae“³.

„Habeat ecclesia universa, quod in b. Francisci
virtutibus imitetur, quod doceatur in scriptis“⁴.

„Tandem sanctus declaratur ille, per quem sanc-
tissimae consequendae ratio et ardor ad omnes en-
tiusvis conditionis homines penetravit, ut sapien-
tiam eius enarrent populi, et laudem eius enunciet
ecclesia“⁵.

„Ut fidelium corda iugiter inflammaret nedum
exemplo sed scripto, divinum plane modum exco-
gitavit, et viam salutis ostendit“⁶.

„Si virtutes praedicantium sunt ornamenta cae-
lorum, profecto b. Franciscus de Sales aplendens
debet inter maiora sidera in perpetuas aeterni-
tates; ardens enim lucerna, imo lux mundi fuit,
dum populis sibi commissis errorum umbra cali-
gantibus, cum exemplo, tum doctrina ad solem ve-
ritatis perduxit“⁷.

Quid praeclearius hisce verbis et quid amplius
expetendum, si non adesset unum praeceteris aliis
supereminens testimonium, Alexandri nempe VII,
qui quadraginta annis et amplius eius scripta diurna
et nocturna manu versavit⁸, et exire legenda com-
mendabat, inunctanter asserens se in eis hausisse
quidquid in ipso boni esse posset⁹, et ad rectas
vias Domini currendas Salesium protinus currum et
aurigam praecipuum habuisse¹⁰.

Imo, quantum potuit, illius scripta propagavit¹¹,

¹ Relat. in consist. secreto 1682.

² Cardinalis Pallotta.

³ Aldebrandinus.

⁴ Cardinalis Franciottas, causae relator.

⁵ Idem.

⁶ Cardinalis Dolcino.

⁷ Cardinalis Farosinus.

⁸ In consist. semi-publico, 20 oct. 1682.

⁹ Epist. ad nepotem.

¹⁰ Resp. secret. epist. in consist. publ. 14 sept. 1682. Scribens
sanctimonialibus Visitationis Anacoli, doctrinam Francisci plane
divinam proclamavit, 27 iul. 1688.

¹¹ Pallavicini, stor. di Aless. VII, lib. I, cap. V.

et quaedam etiam propria manu in Italiam con-
moneam transtulit. Obstat ab ipso fuisse compo-
sitam orationem in officio s. Francisci propriam, in
qua orandum docerit: et eius dignitibus mentis
et scriptis merito aeternis laudibus consequatur.
Item haec de illo brevissimum Romanum praedicat:
„Suis etiam scriptis caelesti doctrinae refertis ec-
clesiam illustravit, quibus iter ad christianam per-
fectionem tutum et planum demonstrat“¹. Videant
alii, num quis unquam in ecclesia solemnioribus
aenoniis celebratus fuerit.

Sancti Francisci gloria, tot iam laudibus aucta,
etiam temporibus nostris crescit eundo. Coram hoc
dulcissimo et veneratissimo nomine indomiti et ho-
stiles animorum impetus minuuntur et sedantur;
nec tot infensis saeculo nostro animis est nomen
aliud magis acceptum ad ipsos catholicae doctrinae
et vitae reconciliandos. Aenea ipsius scripta, nedum

obsolescant, novis semper editionibus propagantur,
non sine maximo certe profectu: nam errores,
quibus hodie societas conquassatur, non sunt nisi
eorum consecraria, quos oppugnat sanctus Fran-
ciscus. Unde semper et sanctitate et operibus immor-
talis vivit. Quin imo consociatur etiam sancto oecu-
menico Vaticano concilio. Ipsi enim adest et sua
doctrina, tanquam fonte ad hodiernos errores de-
bellandos, et suo lenitatis charitativae spiritu, et
centena et centena numerantur scripta, quibus haud
parvi nominis auctores omnibus eas statibus et con-
ditionibus accommodare susceperint.

Quare, beatissime pater, sanctitatem vestram
instantissime oramus et obtestamur, ut inter doc-
tores in ecclesia, cum officio et missa congruenti,
oraculo suo supremo, s. Franciscus Salesius adnu-
meretur. Qui honor non sine singulari divinae
providentiae consilio tempore concilii oecumenici
Vaticani a sanctitate vestra, concilii auctore et praeside,
tribuendus illi superest. Quod enim ad tan-
tam ecclesiae gloriam docuit et fecit in tot haereticis
ad ovile revocatis, et in moribus ac disciplina
restituendis, hoc potissimum in concilio Tridentini
decretis hausit. Et cum haec eadem omnia in con-
cilio Vaticano sanctitas vestra restauranda sibi et
nobis proponat, et in his totus incumbat, novus
honor, qui ex s. Francisci Salesii sanctitate et doc-
trina in concilium Tridentinum redundavit, erit etiam,
titulo doctoris ecclesiae, oriundorum ex concilio Va-
ticano bonorum pignus et benedictio².

Beatissime pater.

Episcopus Gaditanus ad sanctitatis vestrae pedes
humiliter provolutus, exponit: quod cum divinae
scientiae fama perillustris confessoris et pontificis
beati Francisci Salesii quotidie in ecclesia augeatur,
ideo qui illius gloria gaudent, sentique omnes qui
pia eius opera caelesti doctrina plena agnoscunt,
iudicant, aliquid illi deesse, ut eius honor et cultus
debite splendeat.

Dicunt enim, quod sicut recenter alter Pius doc-
torem maximum in ecclesia Bernardum declaravit,
ita decebat magno actuali Pio, ut simili declaratione
Salesium Franciscum honoraret.

Quapropter episcopus subscribens eiusque clerus,

¹ Sexta lectio in off. s. Francisci, 29 ian.

² Huius petitioni subscripserunt patres 453, scilicet 30 car-
dinales, 7 patriarchae, 74 archiepiscopi, 238 episcopi, 15 ab-
bates et moderatores generales ordinum religiosorum, ut liquet
ex ipsis nominibus vulgaris inter monumenta ad sanctissimum
praesulis doctoratum spectantia in ea Positionis parte, quae
more romano dicitur Summarium, p. 19-25. Haec vero no-
mina non dabo, quoniam non ut scripta fuerunt, sed ordine
alphabetico disposita ibidem legantur.

uno ore et voce cum hispanice populo, supra dictam gratiam, vestramque apostolicam benedictionem ferventer apprecantur.

Gadibus 2 iunii 1870.

Vestras sanctitatis obsequiosissimus servus
† Frater Felix Maria episcopus Gaditanus¹.

55.

Archiepiscopi Brandusini ad oecumenicum concilium Vaticanum postulatio de augenda culta sanctissimi nominis Iesu.

Venerabiles patres,

„Ex quo elapsi aevi stultitia, philosophiae nomine tecta, sacrilego crocitu: *Detruimus Falsam*, sanctissimae Iesu Christi ecclesiae nefarium indixit bellum, facta est super nos indignatio Domini, qui exemit gladium irae suae, illum non dimisurus donec admirabile nomen unigeniti Filii sui omnimode clarificetur in nobis, donec fermentur electi eius, qui in frontibus suis ineffabile Iesu nomen et nomen Patris eius gestantes, ipso summo Dei verbo dulce ac novum canticum depromant.“

Iam ex tot annis, venerabiles patres, ego ita loquebar² quando ad repellendas procellas in Petri naviculam saevientes, nec non ad litteras et scientias, multimodis deturpatas stultitiis, expurgandas, ac nova luce novaeque gloria honestandas, academiam, Deo adiuvante, institueris aggrediebar sub ineffabilis sanctissimique Nominis Iesu praesidio firmissimo ac tutela. Ex tunc enim, venerabiles patres, etiam ex tunc in amaritudine cordis terram operam videbam errorum omnium atque blasphemiarum colluvie, quae insaniente pelago ventisque saevientibus, etiam italiam gentem in procellam tenebrarum obruere conabatur. Et iam temporibus hisce, adhuc gladio Domini exempto, procella illa tenebrarum advenit; ecce eheu quot hominum millia ipsa illidit miserrimeque contundit! Et quidem illam a longe aspiciens, cum adhuc essem in patria, et ibi cum adiutoribus meis in hac academia in minimis sacerdotio fungeremur, scientes depositum patriae catholicaeque fidei nobis sacerdotibus creditum, in gemitibus inenarrabilibus patuit cor nostrum ad Deum, et auxilium eius enixe implorantes, iterum atque iterum ex tunc clamabamus: Domine salva nos, perimus! Et Deus adjuvit nos, locutusque est nobis; nos audivimus eum arcana verba per apostolum loquentem: Proposuit Deus in dispensatione plenitudinis temporum omnia instaurare quae in caelis et quae in terra sunt in Iesu. Audivimus, et laetati sumus, et superabundavimus gaudio, et in verbo Domini die ac nocte meditates, in meditatione nostra ignis charitatis exarsit, scientes quod in nomine Iesu omnia instaurarentur. Tunc recordati sumus vocatum fuisse nomen eius Iesum, eo quod ipse salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Et iterum: Non est in alio aliquo salus, nec aliud nomen datum est hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Ideo hilari promptoque animo aggressi fuimus praefatam academiam instituere, per quam laus plena decoraque sanctissimo nomini Iesu totam per Italiam nostram reboaret. Non est mihi mens, venerabiles patres, nomina referre clarissimorum virorum, qui huic academiae subscripserunt, quorum pluri decus atque maxima gloria religionis et patriae nostrae

ad episcopatum erecti, nunc in nomine Iesu nobiscum congregati, hunc sanctam synodum decorent, et nec illum subscriptionem accurate neque in hanc diem servavimus. Benedixitque Dominus humilibus obsequiis laboribusque nostris, et in anno undeviginti sub auspiciis praesidii tum Pii pp. octavi tum Gregorii pp. decimi sexti, tum alicuius ex clarioribus viris, quibus eam dicavimus, bene prospereque academia nostra processit, perque eam repleta est terra nostra laude iucundissima nominis Iesu; at nomen Iesu in hac nostra academia clarificatum clarificavit eandem. Ipsa namque ab eodem sanctissimo nomine, quod praeserebat erecta, a summis pontificibus, a Neapolitanis archiepiscopis, nec non ab utriusque Siciliae Rege adprobata per omnes Italiae civitates honorifice dilatata. Et ego gloriabar in Domino propter sanctissimum Iesu nomen in academia, et academiam in sanctissimo Iesu nomine tam mire clarificatam. Et ecce, venerabiles patres, post aliquot annos facta est super me manus Domini tollens me e gremio fratrum et ponens episcopum regere lectissimam partem ecclesiae Dei, quam acquisivit sanguine suo. Tunc e modio sublatus humilitatis meae, et super candelabrum positus, ut mea lux coram dilectissimis in Christo filiis luceret, ante omnia curavi lucernam accendere in camino ignis ardentis, in lumine vero, in nomine Iesu, et facta est prima vox episcopalis mea ipsa, quae praedictae academiae tessera fuerat: *Scient gentes quia nomen tibi Iesus.*

Accedit, venerabiles patres, quod ex prima die institutionis academiae nostrae ardens erat in corde nostro desiderium, ut in missa sanctissimi Nominis Iesu nova atque propria ad augendam eiusdem admirabilis nominis gloriam adderetur praefatio. Et ecce, talia me cogitante, nova praefatio ex corde meo prosiliit, et ex corde ad os saliens, laetus exultansque cantavi:

„Vere dignum etc. — Sancte pater, omnipotens aeternae Deus. Qui unigenito Filio tuo in assumptae humanitatis veritate nobis nato, sacratissimum Iesu nomen, quod est super omne nomen, aeterno consilio donasti. Ipse enim pio cruore vetus nostrum detorsit piaculum, et crucis supplicio, morte triumphata, humanum genus perfecta filiorum adoptione e perpetua captivitate liberavit. Quapropter nomini Iesu sanctissimo caelestium, terrestrium et infernorum omne flectitur genu, et ad dexteram tuam verum Deum verumque hominem super omnia, quae per ipsum fecisti, Iesum regnare socia professione confitemur. Sed et supernae virtutes atque angelicae potestates in hoc unico salvationis nomine gloriantes hymnum maiestati tuae concinunt sine fine dicentes.“

Venerabiles patres, Deus investigabilis in viis suis, et in iudiciis incomprehensibilis atque sapientissimus, postulationes proceque nostras tum Pio pp. octavo per eminentissimum Ruffo Scilla Neapolitanum archiepiscopum, tum post temporis elapsum per successorem eius eminentissimum Caraculo Gregorio pp. decimo sexto delatas, noluit ut nostram probaret constantiam cito exaudire. Sacra enim Rituum congregatio statuerat, ultra in missis novas praefationes non addere.

At nunc, venerabiles patres, levate oculos vestros: ecce quot percrebrescentia mala, quae minitantur penitus christianam et civilem societatem evertere! Ecce filii Belial exultantes quasi victores capta praeda, quando dividunt spolia, regionibus nostris olim naviculae Petri addictissimis nova dogmata novasque doctrinas invexerunt! Ecce, horresco referens, impius Romanus sacrilege blasphemavit, et illius blasphemias socii eius plaudunt, illas-

¹ Acta, n. 408.

² Servatur in archivis sacrae Rituum congregationis postulatio quam olim auctor daretur domino Gregorio papa decimo sexto pro nova praefatione in missa ss. Nominis Iesu adprobanda: qua postulatio excipitur petebatur. Nomen a generica norma a S. R. C. accepta novas praefationes vitio non concedendi.

que repetunt, et gratiam fidei e cordibus fidelium A
evellere conantur. Luget Gallia, luget Italia Euro-
peaque luget, nam torrentes iniquitatis, corruptionis
atque blasphemiae conturbaverunt ecclesiam, totum-
que mundum in gurgitibus suis iam iam absorbent.
Adhuc manus Domini extensa, adhuc gladius eius
evaginatus non reponetur, nisi sanctissimum Iesu
nomen mirifice fuerit clarissimum. Deus enim pro-
posuit in dispensatione plenitudinis temporum om-
nia instaurare in Iesu. Quapropter super adivimus
sanctissimum invictissimumque dominum Pium pa-
pam nonum, qui inter omnes clarissimus extat
praeco gloriarum sanctissimi Nominis, et ipse ele-
menter nobis induisit, ut de nova hac praefatione
cum sancta synodo agamus. Pensate, venerabiles
patres, quanti referat admirabile nomen novis praef-
ationis novisque laudibus celebrare. Impietatis fluo-
tus tumentes omnino conantur sacrilego usu hoc
angustissimum nomen delere. Quod indicitur ne-
farium bellum ecclesiae, dogmati, sacerdotio atque
Petro, conatus impietatis est, quae, arrepto gladio
cupit, sublatis religionis exercitiis, ad ipsam delenda
ruere. At illa supra fidem innixa, et charitate
vivens, sanctissimo nomine Iesu honestatur in fronte.
Oh saecule nequam, quamdiu finis turpitudinis tuae?
Eia venerabiles patres, in nomine Iesu nos hic
congregati, in sacris etiam liturgiis hoc sanctissi-
mum nomen invoceamus; adprobetur haec nova praef-
atio, ut ubique terrarum et a solis ortu usque ad
occasum Iesu dulcissimum ac suavissimum nomen
resonet, et nomen Iesu, quod omnia dogmata in se
totamque catholicam fidem complectitur, erit inter
missarum solemnissima solemnissima totius evangelii pro-
fessio. Idcirco novo lumine religio nostra radiabit,
claritas enim huius sanctissimi nominis circum-
fulgebit eam: impietas videbit et irascetur, denti-
bus suis fremet et tabescet, desiderium peccatorum
peribit, et in memoria aeterna erit Vaticana syno-
dus decorata nomine Iesu, donec oblatio munda
totum per terrarum orbem ad finem usque saeculo-
rum fuerit oblata. Etiam, etiam sic. Veniat ergo
in cor nostrum Iesus, sic tandem vos alloquor cum
divo Bernardo, veniat in cor nostrum Iesus, et inde
saliet in os, et ecce ad exortum nominis lumen
nubilum omne diffugit, redit serenum. O Iesu, spes
suspirantis ecclesiae, o nomen super omne nomen!

Notis, venerabiles patres, quod olim filii Cha-
naan cogitantes cogitationes nequitiarum dixerunt ad
invicem loquentes contra Dominum: Faciamus ci-
vitatem et turrim, cuius culmen pertingat ad caelum,
celebremus nomen nostrum, antequam dividamur in
gentes. Si licet flagitiosas locutiones in verba vitae
convertere, sinite mihi praefatis verbis vos alloqui:
Faciamus nobis civitatem et turrim, cuius culmen
pertingat ad caelum. Sit nomen Iesu civitas atque
turris nostra. Deus congregavit nos in hac urbe
sancta ex omnibus etiam dissitis nationibus, ex
omni gente et populo et lingua, et posuit fecitque
nos Deo nostro regnum, ut evellamus, destruamus,
evertamus, aedificemus, plantemus et in sanctissimo
Iesu nomine omnia instauremus. Eia, venerabiles
patres, celebremus, antequam dividamur in gentes
nostras, celebremus nomen nostrum. Iesus enim
est sanctum nomen nostrum, fundamentum, robur,
virtus atque splendor noster, nam ipse dedit se-
metipsum pro nobis. Clarificemus ergo in missis
cum nova hac praefatione hoc admirabile nomen.
Quamobrem una mecum, quae, o ecclesiae pa-
stores, enixe ac unanimiter ad primum atque maxi-
mum pastorum omnium sanctissimum dominum
Pium suppliciter clamate orantes, ut dignetur ineffa-
bile Iesu nomen, quod est super omne nomen, a
generica norma excipere, qua sibi sacra Rituum

congregatio praescripserit ultra novas non addendi
concessionem novarum in missis praefationum. Adit
nobis efflux praesidium sanctissimae Virginis Mariae
in sua purissima Conceptione immaculatae; ipsa pia
virgo et mater, totius ecclesiae hinc diebus ab
impis labefactatae spes et tutela firmissima; ipsa
quae inter omnes protoparentis filios prima ineffa-
bile Iesu nomen ab angelo didicit, et vere factum
est in cor eius hoc sanctum nomen oleum effusum,
quod totam mira dulcedine eius replevit animam,
ipsa dulcissima ac gratissima mater novas huic
sanctissimo nomini nunc rependat vires, ut quem-
admodum in nomine Iesu dogmatum omnium com-
pendio, sexdecim ab hinc annis a Pio Conceptionis
pontifice tam gloriose in dogmatica definitione im-
maculatae suae conceptionis clarificata fuit, sic ipsa
nunc praestet, ut praedictum admirabile nomen novo
honore cum nova hac in missis praefatione clari-
ficetur. Sic postea ad oves nostras reversuri novas
laudes eidem sanctissimo Nomini exultantibus ani-
mis concinemus. Fiat, fiat.

† Raphael archiepiscopus Brundusinus, administra-
tor perpetuus Ostunensis.

56.

Postulatum pro ter celebrando in die commem-
orationis omnium defunctorum¹.

Beatissime pater.

Multiplices inter fructus, qui e totius catholici,
episcopatus coadunatione nascuntur, annumeranda
sane est fraterna illa communicatio, qua singuli
suarum ecclesiarum pias consuetudines sanctaque
instituta caeteris nota faciunt, ut, secundum legem
ecclesiasticarum normam et prudentiae regulas, in
proprii gregis utilitatem salutare hos fontes unus-
quisque derivare possit.

Huiusmodi est praxis illa, quam ecclesiae omnes
in praesenti aut etiam in praeterita hispanicae et
lusitanicae coronarum ditione sitae, cum sanctae
sedis approbatione retinent, ut nempe, die commem-
orationis omnium defunctorum, singuli sacerdotes
sanctum sacrificium ter celebrare possint. Et re-
quidem vera, cum Spiritus sanctus pronuntiet
sanctam et salubrem esse cogitationem pro de-
functis orare, cumque minime dubium sit omnium
orationum longe efficacissimam esse divini sacri-
ficii oblationem, nemo negare potest supramemora-
tam praxim fini, quem sibi ecclesia in instituenda
solemni defunctorum commemoratione proposuit,
optime congruere, nec viventibus minus quam de-
functis utilem esse.

Causae porro omnes, quae in Hispania et Lusi-
tania hanc praxim commendant, in caeteris orbis
catholici regionibus non minorem certe vim habent:
immo in multis regionibus hoc praesertim tem-
pore, causae illae multo magis urgere videntur.
Cum enim, frigescente fide, decreverit sacerdotum
numerus, purgantes animae in diris suis doloribus
divini sacrificii refrigerium multo minus experientur,
nisi lugendum hoc decrementum, missarum incre-
mento compensetur.

Quapropter, pater beatissime, infrascripti epi-
scopi ad tuam beatitudinem supplices accedunt, ut
sive per seipsam omnibus orbis catholici episcopis
facultatem concedere dignetur hanc piam consue-
tudinem suis dioeceseibus extendendi, aut, si tua
beatitudo id potius esse iudicat, decretum concilio
proponat, quo salutaris haec exceptio totius cat-
holicae ecclesiae regula fiat.

Et Deus, etc.

¹ Asservatur in Actis sub numero 655.

- † I. R. Dordillen ep. Cambysopolitane vic. apost. A Marchionum insularum.
 † Ludovicus Maigret ep. Arathensis vic. apost. insularum Sandwich.
 † St. Charbonneau ep. Fassensis vic. apost. Maysaurii.
 † Bernardus ep. Myriophytensis vic. apost. Iaponiae.
 † Petrus Dufal ep. Delconensis vic. apost. Bengalae orientalis.
 † Iosephus Hyacinthus Sohler ep. Gadarensis et vic. apost. Cocinoinae septentrionalis.
 † P. J. M. J. Pichon évêque d'Hélénopolis, vicaire apostolique du Sutchuen méridional, Chine.
 † Eduardus ep. Canathensis, vic. apost. Tcheli austro orientalis.
- † Iacobus aep. Lugdunensis.
 † Stephanus Aemilius ep. Elnensis.
 † H. L. C. ep. Surensis.
 † Augustinus. ep. Briocensis.
 † Ioannes Petrus, ep. Constantiensis.
 † Iosephus Armandus ep. Bellovacensis, Novodunensis et Sylvanectensis.
 † Franciscus ep. Divionensis.
 † Leo ep. Rupellensis et Santonensis.
 † Fredericus ep. Augustodunensis, Cabillonensis et Maticonensis.
 † Eugenius J. C. J. Desflèches ep. Sinitensis.
- † Philippus ep. Forosempronensis.
 † Laurentius ep. Salutarum.
 † Eugenius ep. Alba-Pompeiensis.
 † Ludovicus Elloy ep. Tipasitanus.
 † Ioannes Maria ep. Dolichensis.
- † Felix ep. Aurelianensis.
- † Ioannes Franciscus aep. Remensis.
 † Victor Felix, aep. Senonensis.
 † Augustinus, ep. Nivernensis.
 † Philippus Iosephus Viard Wellingtonensis.

57.

Libellus supplex, quo episcopi Germaniae petunt, ut festum b. Alberti Magni tanquam doctoris ecclesiae in officio et missa celebretur¹.

Beatissime pater!

Inter eos, qui medii aevi tempore in Germania tum scientia et ingenio, tum fide orthodoxa et vitae sanctitate ante omnes eminerunt, maxime conspicuus est beatus Albertus Magnus, qui natione Suevus annb 1193 in loco Lauingen dioeceseos Augustanae in Bavaria natus, iam iuvenis die ac nocte orationi et literarum studiis incumbat et brevi tempore mirum in modum per intercessionem b. Mariae Virginis, quam maxima devotione colebat, adeo profecisse traditur, ut in omnibus fere scientiarum disciplinis, praecipue autem in philosophia et theologia esset doctissimus et totam Germaniam necnon Galliam doctrinae suae splendore illustraret. Permultis impedimentis feliciter superatis, ordinem fratrum Praedicatorum ingressus est atque deinde tum Coloniae Agrippinae, tum Parisiis in ordinis sui monasteriis scholas habuit publicas tam theologicas quam philosophicas, et S. Thomam Aquinatem (cf. Dante, *Div. commed.* Paradiso X, 97-100) discipulum habuit ac erudit, eiusque futuram doctrinam eximiam propheticis spiritu praedixit. A summo pontifice Alexandro IX beatus Albertus iam senex 67 annorum ecclesiae Ratisbonensis episcopus

¹ Hunc libellum, qui in tabulario concilii Vaticani haud reperitur, mihi roganti humanissime subministravit vir cl. D. Vegt, vicarius generalis cardinalis archiepiscopi Coloniaensis, cui publicas gratias gratus ac libens refero.

creatus et ad hanc dignitatem suscipiendam, quamvis maxime supergrana, per obedientiam exactus est. In munere episcopali eodem, quo antea, humilitatis et paupertatis spiritu constantissime perseveravit et pari cum solo quam profecto munere sui functiones plenus auctoritatis et gratiae ita implevit, ut tamen monachi propositum ac spiritum non desereret. Sed iam duobus post annis, quod iavitus susceperat munus, praevia summi pontificis licentia instantissime impetrata et tandem impetrata, anno 1262 dimisit et ad statum religiosum reversus adhuc plurima tam scriptis quam gestis necnon frequenti verbi divini praedicatione in honorem Dei peregit. Ad concilium Lugdunense II vocatus doctrina sua praestantissima inter patres concilii sidus erat splendidum ac varios errores confundeat. Postremos vitae annos ad Coloniensem sui ordinis conventum reversus non nisi sacris functionibus et solitudini vacans sese ad mortem praeparavit, donec anno aetatis 87 completo anno salutis 1280 virtutum ac meritorum plenus ad Dominum migravit. Iam inde a morte sua beatus Albertus Magnus, qui multa perpetrasse miracula traditur, in veneratione fuit fidelium, et quamvis nunquam hucusque ipsius nomen sanctorum catalogo solemniter sit adscriptum, attamen cum licentia sacrae sedis apostolicae festum ipsius quotannis die XVI novembris in archidioecesi Coloniensi necnon in dioecesi Ratisbonensi, singulari modo autem et solemniori in ecclesia Coloniae parochiali ad S. Andream, ad quam, fratrum Praedicatorum conventu Coloniensi suppresso, beati Alberti corpus translatum in tumba pulcherrima super altari ipsi dicato asservatur, magno cum fidelium concursu celebratur. Praeterea ordini fr. Praedicatorum concessa est facultas in suis ecclesiis celebrandi festum b. Alberti in missa et officio. Quantum fuerit beatus Albertus tum doctrina sua mirum in modum universali atque originali, tum existimatione atque auctoritate, qua ubique fere terrarum frueretur, haud minus cognomen *Magni*, quo ipsius memoria per universum orbem honorificatur, quam opera ipsius manu conscripta plurima et celeberrima, quae voluminibus 21 in folio adhuc extant atque doctrinae beati Alberti necnon ingenii ipsius praedicti documenta praebent luculentissima atque perennia, satis superque probant. Hinc est, quod episcopi infrascripti in concilio Vaticano congregati considerantes, nationem Germanorum eamque fere solam nullam hucusque inter sanctos suos patrios habere doctorem ecclesiae, vehementer desiderant, ut beatus Albertus Magnus, qui tali honore omnino dignus esse videtur, inter ecclesiae doctores assumatur, atque ad sanctitatis tuae pedes provoluti humillime petunt, ut ipsius festum tanquam doctoris ecclesiae in officio et missa celebrari permittere non dedignetur, qui summae venerationis sensibus persistent

Romae in festo b. M. V. aux. 1870.

Sanctitatis tuae humillimi et obedientissimi famuli
 Paulus necnon episcopi Würzburg, Eichstättensis, Paderborn, Ratisbon., Moguntinus, archiep. Salsb. etc.

Huius petitioni hoc pacto respondit cardinalis Patriarcha Coloniensis.

Perillustris et reverendissime domine uti frater. Cum amplitudo tua proprio ac plurium archiepiscoporum et episcoporum Germaniae nomine supplices preces porrexisset sanctissimo domino nostro Pio papae IX, in quibus ipse humillime exorabatur

¹ codici in apographo quod nactus sum.

ut inter ecclesiae doctores recensere vellet beatum Albertum Magnum qui totam Germaniam necnon Galliam doctrinae suae splendore illustravit, sanctissimus idem dominus subscripto eorum Rituum congregationis secretario manifestavit mentem suam esse ut R. P. D. Petrus Minetti sanctae fidei promotor sententiam suam aperiret in scriptis super precibus ipsis. Cum autem idem promotor votum suum confecisset, illudque sanctitati suae fideliter retulisset praedictus secretarius, ipsa mandavit ut amplitudini tuae significaretur quod unum ex essentialibus requisitis deest ad hoc ut beatus Albertus Magnus possit inter ecclesiae doctores recenseri, nempe insignis sanctitas, eo sensu intellecta ut ipsius nomen inscriptum esse deberet in martyrologio Romano. Cum vero requisitum hoc non adsit in casu, inutile modo esset ad examen alterius requisiti, nempe eminentis doctrinae procedere. Tunc igitur id fieri poterit postquam ad eiusdem beati formalem canonizationem devenit fuerit. Si autem hoc ab apostolica sede obtinere cupiat amplitudo tua, necesse est ut causae ipsius reasumptio petatur, qua obtenta ad discussionem virtutum eiusdem beati deveniri debet; ac tandem probatis miraculis ad formalem ipsius canonizationem procedi poterit.

Haec iuxta sanctitatis suae mentem erant a me amplitudini tuae manifestanda; ac interim diuturnam ex animo felicitatem adprecor

Amplitudinis tuae

Romae die 2 septembris 1870

Uti frater addictissimus

Episcopus Portuen. et S. Rufinae C. card. Patrizi
s. R. c. praef.

G. Bartolini s. R. c. secretarius.

*Perillustri et reverendissimo domino uti fratri
archiepiscopo Coloniensi*

58.

Votum a plerisque omnibus patribus sacrosancti concilii oecumenici Vaticani et innumera sacerdotum et fidelium multitudine summo pontifici sine oblatum, ut novis honoribus sacratissimo Cordi Iesu exhibitis ecclesiae efficaciorum eius tutelam consequatur.

Beatissime pater.

Inter gravissimos dolores, quibus in hoc discessionis aevo ecclesia Christi opprimitur, amantissimus Salvator, qui suae sponsae numquam obliviscitur, in revelatione divitiarum Cordis sui non mediocri ipsi solatium providit.

Quod nempe sanctae Gertrudi olim promiserat, id nostris diebus implevit: cum humana societas, supernaturalis vitae fontem deserens, mortifero indifferetiae frigore correpta ac propemodum decrepita videbatur, is qui *sanabiles facit nationes orbis terrarum*, hunc eis fontem vitae, hanc divini caloris fornacem, suum nempe Cor sanctissimum clarius patefecit et plenius aperuit. Unde factum est, ut, quo longius impii a Deo recedunt et quo insolentius contra eius legem rebellant, eo vehementius fideles se moveri sentiant ad interiora Christi scrutanda, intimamque cum eius corde societatem inundam.

Manifestum hunc divini Spiritus impulsu non parum adjuvisti, beatissime pater, cum heroicam illam virginem, cui Christus Dominus Cordis sui arca et consilia revelaverat, caelitem honoribus decorasti, cumque haec consilia demum exequent,

¹ Hoc postulatam, quod in tabulario concilii Vaticani non reperitur, exscripsimus ex opere N. Nilles, *De rationibus festorum sacratissimi Cordis Iesu et purissimi Cordis Mariae*. Oeniponte, 1866, t. I, p. 189-191.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

factum sacratissimi Cordis Iesu, particularibus ecclesiae iam concessum, ad universam ecclesiam extendi. Nec minimum hoc decus erit tui pontificatus, tot aliis praecclare gestis insigniti, quod nempe caritas Christi, sub Cordis eius symbolo, in toto catholico orbe, et melius cognita et solemnioribus honoribus celebrata fuerit; quamque ad illas omnes gentes, quae in tenebris hucusque sedebant, innumeros apostolos miseris, qui evangelii lucem ipsis ostendant, in omnibus christianis nationibus aliam excitaveris apostolorum turmam, eorum nempe qui suas preces coniungentes cum precibus Cordis Iesu, *semper viventis ad interpellandum pro nobis*, animarum saluti efficacissimo hoc medio cooperari conantur.

Attamen multum adest, quominus ex fonte hoc in medio novae Ierusalem patens omnia bona promanaverint, quae ex divina eius virtute et ex sanctorum promissis expectare fas erat. Licet in fideles magis ac magis effundatur spiritus gratiae et precum, multi sunt adhuc, sive inter heterodoxos, sive etiam inter ipsos catholicos, qui in *Cor eius quem confecerunt aspicere* renunt, et ideo suavissima eius caritate attrahi non possunt. Quod ut celerius fiat, beatissime pater, utque ingravescentes humanae societatis morbi supreme hoc remedio a divina bonitate ipsis parato, citius curari possint, inscripti praelati, sacerdotes et pii fideles ad pedes tuae beatitudinis provoluti, eam obsecrant, ut festum sacratissimi Cordis Iesu ad supremum ecclesiasticae liturgiae ritum evehere dignetur, ipsoque huius festi die omnibus Vaticani concilii patribus circumdata, totam huic amantissimo Cordi ecclesiam solemniter consecret.

Si huic nostro voto benigne obsecundet tua beatitudo, firmissime speramus, sanctissime pater, fore, ut benedictiones Cordis Iesu et in hanc sanctam synodum et in totam ecclesiam abundanter profuant. Omnes scilicet qui Christum diligunt, dum ad eius Cor propius accedent, quod ecclesiae unitatis vivum centrum est, omnibus divisionum causis abiectis, nihil amplius in votis habuerunt, nisi quod ipse ardentissime cupit, nempe ut omnes in ipso unum sint, sicut ipse cum Patre unum est: dumque in christianorum pectoribus ardentius accendatur divinus ille ignis, quem ex Cordis sui penetrabilibus *in terram mittere venit*, in eo ipsos, qui in umbra mortis ambulant, salutaris eius calor diffundetur, eosque nova vita donabit.

Et Deus, etc.

C. card. Patrizi, episcopus Portuensis et S. Rufinae.
Phil. card. De Angelis, archiepiscopus Firmanus.
C. card. Corsi, archiepiscopus Pisanus.
X. card. Riario Sforza, archiep. Neapolitanus.
Ferd. card. Donnet, archiep. Burdigal.
Al. card. Barnabo.
Ant. card. De Luca.
A. card. Bizzarri.
L. card. De La Lastra, archiep. Hispanensis.
Joseph Audu, patriarcha Babiloniae Chaldaeorum.
Marianus Ricciardi, archiep. Reginensis.
Franciscus, archiep. Barensis.
Walter Steins, S. I., archiep. Bostrensis, vic. apost. Calcuttensis.
Emmanuel Asmar, archiep. Zako et Nouhab.
Ioannes Tamres, archiep. Kerkuk.
Paul. Hindi, archiep. Geair.
Ludovicus Eduardus, episcopus Pictaviensis.
Ludovicus, episcopus Ruthenensis.
Fridericus, episcopus Augustodunensis, Cabillonensis, et Maticconensis.
Renatus, episcopus Corisopitensis et Leonensis.
Anton. Carolus, episc. Engolismensis.

Ignatius, episcop. Ratisbonensis.
 Petrus, episcop. Aniciensis.
 Ioannes, episc. Lingonensis.
 C. M. Dépommier, episc. Chrysopolit., vic. apost. Coimbatour.
 I. B. Miège, S. I., episcop. Messen, vic. apost. Kansas.
 A. Canos, S. I., episc. Tamascensis, vic. apost. Madurensis.
 Leo Meurin, S. I., episc. Ascalon., vic. apost. Bombayensis.
 Eduardus Dubar, S. I., episc. Canath., vic. apost. Tcheli merid. orient.
 Adrianus Languillat, S. I., episc. Sergiopolitanus, vic. apost. Nankin.
 Ioachim Llach, episc. Salmanticensis, adm. sp. Civitatensis.
 Constantinus Bonet, episc. Geron.
 Salvator Angelus Maria, episc. Galtellinen. et B. Noren.
 Ioannes, episc. Tudertinus.
 Antonius Maria, episc. Fabrianensis et Matilicensis.
 Elias Ant., episc. Asculat.
 Gaspar Mermillod, episc. Hebron., adm. Gebenensis.
 Ios. Armandus, episc. Bellovacensis Nov. et Sylvan.
 E. I. episc. Kiggstoniensis.
 Felix, episc. Lemovicensis.
 Franc. Leopoldus, episc. Eystet.
 Fr. Fidelis, episc. Rosaliensis, V. A. Tunetensis.
 Fr. Paulus Tosi, episc. Rhodiopolitanus, vic. apost. Patnae.
 Fr. M. A. Jacopi, episc. Pentac., vic. apost. Agrae¹.

59.

Postulatum archiepiscopi Tolosani de festo
 cathedrae S. Petri ad altiorem
 ritum evehendo².

Promulgata infallibilitatis pontificiae dogmaticae definitione, episcoporum catholicorum profecto munus est et officium veritatem hanc adeo salutarem nitide exponere valideque inculcare. Talem vero obligationem prompti ac laeti suscipimus, eo magis quod lugentes intuemur quam caligine, magno animarum detrimento, benedictum infallibilitatis dogma tribus abhinc saeculis a Iansenianis protestanticisq; sectatoribus involutum fuit. Unde sacrosancti Yaticani concilii patribus toto corde adhaerentes, censemus pariter ac dicimus, *necessarium omnino esse, ut prerogativam, quam unigenitus Dei Filius cum summo pontificali officio coniungere dignatus est, solemniter asserere; nec non una voce docemus: Hoc igitur veritatis et fidei non deficientis charisma Petro eiusque in hac cathedra successoribus divinitus collatum est, ut Ecclesiae suo munere in omnium salutem fungerentur; — ut universus Christi grex per eos ab erroris venenosa esca aversus, caelestis doctrinae pabulo nutrireretur; — ut sublata schismatis occasione, ecclesia tota una conservaretur atque suo fundamento innixa, firma adversus inferi portas consisteret.*

Quoniam vero inter caetera quibus fidelium mentes excitantur media, nullum efficacius occurrit ac liturgicarum formularum usus, et sacrarum festorum celebratio, nobis opportunum visum fuit, si tantae definitionis memoria in solemnibus officiis peculiariter ac prorsus explicita mentione recoleretur. Infallibilitatis utique nec pauca nec subobscura

¹ Subscriptiones de promptae sunt ex *Bulletin du concile*, supplément hebdomadaire au *Messenger du Coeur de Jésus*, n° 28, 9 juin 1870, p. 681.

² Quamvis eiusmodi postulatum absolute concilio fuerit porrectum, illud tamen in nostram syllogem recipere placuit ob argumenti, de quo agit, indolem.

A extant in divinis officii testimonia: nec nos fugit festum cathedrae S. Petri quod a remotissima antiquitate celebrant ecclesiae caecatae, orientales scilicet et occidentales, pro obiecto habere memoriam ac cultum supremae illius potestatis, quae Romano pontifici in persona b. Petri a Domino nostro, Iesu Christo tradita est, ut verus Christi vicarius, totiusque ecclesiae caput, et omnium christianorum pater et doctor existens, ecclesiam universalem singulasque ecclesias pascat, regat atque gubernet. Imo, non mediocre episcopi Galli percipiunt laetitiam, ex eo quod suis in ecclesiis festum illud sciant, ab initio cum pompa et solemnitate nusquam vel exaequata, fuisse celebratum. Testis est enim Mabillonius, tres illas dominicas quae *Septuagesimas, Sexagesimas et Quinquagesimas* nomen obtinent, aliter omnino in veteri Gallicana liturgia fuisse appellatas, suamque designationem duxisse a festo cathedrae S. Petri. Quapropter in calendario ponebantur eodem ordine ac festa cardinalia, vocabanturque *Dominica 1^a, 2^a et 3^a post cathedram S. Petri*. Igitur non novus est amor quem hodie Galli erga Romanum pontificem exhibere satagunt.

At quia, refrigescente charitate languentique fide multorum, huiusmodi festivitatis significationem nondum ea qua par est intelligentia fideles assequuntur, optandum existimamus, et revera summo opere exoptamus, istud officium eas suscepturum modificationes, quae singulare Petri privilegium quibuslibet, etiam rudioribus, plane patefaciant. Neque rem operosam credimus. Igitur:

1° Nobis valde placeret, si mutato ritu quem adhuc obtinet festum cathedrae S. Petri, die 18 ianuarii, celebritas ad ritum altiopem arbitrio sanetitatis suae determinandum eveheretur.

2° Placeret etiam si tribus lectionibus secundi nocturni in duas redactis, tertia addatur specialis, quae historicam expressamque mentionem faceret definitionis dogmaticae in concilio Vaticano editae. Exempla huiusmodi additionis adsunt in officiis immaculatae Conceptionis b. M. V. ss. Cordis Iesu, ss. Rosarii, etc.

Per haec porro videtur satis provigum tum cleri devotioni, tum fidelium eruditioni. Confidimus nullum fore parochum qui, recurrente quotannis festo cathedrae S. Petri, non indeumat occasionem populos edocendi excitandique ad infallibilitatis pontificiae fidem explicitam.

Caeteroquin, si nostra postulatio benigne excipiat a sede apostolica, illud optimum prohibet, nempe quod fideles iuges gratiarum actiones Deo reddent pro infallibilitatis charismate, a quo totam securitatem fidei pandere clarius intelligent, quodque tanto impetu labefactare conantur haeretici. Verissima sunt enim verba quae de primatu Romani pontificis habebat magnus ille cardinalis Bellarminus, sanctitate non minus ac doctrina mirabilis:

De qua re agitur, cum de Romani pontificis primatu agitur? Brevissime dicam: De summa rei christianae. Id enim quaeritur, debeatne ecclesia diutius consistere, an vero dissolvi et concideri.

Tolosae, in festo s. Gregorii VII, 25° maii 1871.

† Florianus archiepiscopus.

† C. A. aep. Bituricensis. (L. † S.)

† Mechlinae, 12° iunii 1871. Votis aep. Tolosani, aliorumque epp. tota mente et toto corde accedo.

— † Victor Augustus aep. Mechlinaensis.

Huiusce postulato libentissime assentior. — Cameraci, 1° iulii 1871. † R. F. aep. Cameracensis.

Ego infra scriptus, superior generalis congregationis Sancti Spiritus et Immaculati Cordis Mariae, libentissimo animo, nomine tum meo, tum societatis religiosae sollicitudini meae commissa, illustrissimi

ae reverendissimi domini domini archiepiscopi To-
 leani adhaereo (sic!), nomen sanctitatem domini
 nostri Pii papae IX pro elevatione ritae festi ca-
 thedrae beati Petri Romae, atque pro concessione
 lectionis sextae in qua ad futuram rei memoriam
 exhibentur pontificiae infallibilitatis definitionis
 enarratio, cuius rogo atque obtestor. — Parisiis,
 ex domo nostra primaria, in festo sanctorum apo-
 stolorum Petri et Pauli, die 29 iunii 1871. —
 Schwindenhammer, superior generalis congregatio-
 nis Sancti Spiritus et Immaculati Cordis Mariae, vi-
 carius generalis dioecesis Sancti Dyonisii (sic!) et
 Imae Telluris.

† Franciscus ep. Baiouensis.
 † Ioannes Ar. ep. Bellovacensis, Noviodunensis et
 Sylvanectensis.

Quod sive modo hic proposito, sive alio quovis
 aptiori indicato, a sancta sede decerni, libenter
 se fratribus suis adiungens supplicat infrascriptus
 † Ludovicus Eduardus ep. Pictaviensis. — Pictavii,
 die XXI iunii in XXV° anniversario coronationis
 sanctissimi domini nostri Pii papae IX.

Engolismae in festo nativitatis s. Ioannis Bap-
 tistae 1871. † Ant. Car. ep. Engolismensis.

Postulatus reverendissimi et illustrissimi Tolosani
 lubentissime et ex toto corde subscribo. — Molinis
 die 24° iunii festo s. Ioannis Baptistae. † Petrus
 ep. Molinensis.

† Petrus ep. Versaliensis.
 † Augustinus ep. Nivernensis.

Libentissime subscribo et ego: † Ioannes, ep.
 Lingonensis. Lingon. 31 iulii 1871.

† Franciscus ep. Carcassonensis.
 † Theodorus ep. Leodiensis.
 † Henricus ep. Nemausensis.
 † Petrus Henricus ep. Bellicensis.

Placet. — Cenomani die 16 iunii, in anniversario
 electionis sancti patris nostri Pii IX. † Carolus
 ep. Cenomauensis.

† Felix-Petrus ep. Lemovicensis.

Huic supra-scripto postulo libentissime ad-
 haeret † Ludovicus Maria ep. Aturensis et Aquen-
 sis in Gallia (L. † S.).

Huic postulo libenter et toto corde subscribi-
 mus. † Theodorus Iosephus ep. Namurcensis in
 Belgio.

Toto corde et annuit et subscribit † Petrus, ep.
 Aniciensis, die 14 iunii 1871.

Petrocorii, die 23 iunii 1871. † N. Ioseph ep.
 Petrocoricensis et Sarlatensis.

† M. Iulianus ep. Diniensis.

Libentissime huic postulo subscripsi † Ioannes
 Baptista Iosephus ep. Atrebatensis, Boloniensis et
 Audomarensis. — Atrebatum die 15 iunii 1871.

Brugis, 16 iunii 1871. † Ioannes Iosephus Faict, D
 ep. Brugensis.

† Carolus Aemilius, ep. Andegavensis.

Libenter, libentius et libentissime, ep. Tarbiensis
 supra dictae expostulationi toto corde adhaeret et
 cum sigillo et subscriptione suam facit et signat
 die vigesima quarta, in festo s. Ioannis Baptistae,
 apud vicum vulgo dictum *Marguerie* (L. † S.).
 † Petrus Anastasius ep. Tarbiensis creditum sibi
 populum visitans atque confirmans.
 † Hector Albertus ep. Aginnensis.

Libentissime subscribo. — Montis Albani die
 25 augusti 1871 (L. † S.). † Theodorus ep. Montis-
 albanensis.

Corde magno, et animo volenti huic petitioni
 adhaereo, adhaerere enim Deo mihi bonum est;
 et Deo adhaeret qui stat super petram super quam
 ipse aedificavit ecclesiam suam. — Smyrnis in festo
 Assumptionis beatae virginis Mariae 1871. † Vin-

centius Spasopetra aep. Smyrnaensis, vic. apost.
 Asiae minoris.

Postulatus praesenti toto cordis affectu et animi
 gaudio subscribo. — Leopoli die 6 ianuarii 1872.

† Franciscus Xaverius aep.
 † Aloysius Kobbe, ep. Mothenensis vic. apost. Se-
 negambiae.

Ignatius Schwindenhammer, vicarius generalis
 vicarii apostolici duarum Guinearum, superior ge-
 neralis congregationis Sancti Spiritus et sacri Cordis
 Mariae.

Oliverius Laurentius Hervé praefectus apostoli-
 cus Guyanae Gallicae.

† Antonius aep. primas Salernitanus.
 † Salvator ep. Cavensis et Sarnensis sanctae sedi
 immediate subiectus.

† Raphael ep. Nuceriae Paganorum.
 † Dominicus ep. Dianensis.
 † I. Clarus ep. Guadalupensis.

† M. Iulianus ep. Diniensis.
 † I. Henricus, ep. Forosiliensis ac Tolonensis.

Ex toto corde. 25° die iulii 1871 ex civitate
 Montis Albani. † Petrus iam ep. Imae Telluris.

† Ioseph aep. Tranensis et Nazarenus.
 † Franciscus aep. Barenensis.

† Raphael ep. Brundusinus admin. perp. Ostunensis.
 † Ioseph aep. Tarentinus.

† Vincentius ep. Rubensis et Butuntinus.
 † Aloisius ep. Neritonensis.

† Valerius ep. Gallipolitanus.
 † Antonius ep. Monopolitanus.
 † Caietanus aep. ep. Melphictensis Iuvenacensis et
 Terlitensis.

† Salvator SSM. Red. ep. Conversanensis.
 † Vincentius aep. Sypontinus.

† Fr. Thomas ep. Troianus.
 † Antonius ep. Sancti Severi.

† Fr. Hieremias ep. Fodanus.
 † Leonardus ep. Asculi Satriani, et Ceriniae.

† Fr. Alexander ep. Bovinensis.
 † Ioseph Maria ep. Lucerinus.
 † Fridericus Maris ep. Andriensis.

† Ioseph patriarcha Hierosolymitanus.
 Sancti Iacobi de Chile. — Raphael Valentinus
 aep. Sancti Iacobi.

† Iosephus Hippolytus, ep. Conceptionis.
 Ioannes Franciscus a Paula ep. Ancudensis.
 Ioseph Emmanuel ep. de Serena.

† Stephanus aep. Philippensis Graecorum.
 † Guilelmus ep. olim Terracinae Sotiae ac Priverni
 mias. a P. S.

Camillus Guardi vicarius generalis Clericorum
 regularium ministrantium infirmis.

† Antonius Rossi-Vaccari aep. Colosensis.
 † Paulus Brunoni patriarcha Antiochenus latini
 ritus.

† Iacobus Murray ep. Maitlandensis in Australia.
 † Ioannes Maria Majoli ep. Derensis.

† Ioannes ep. Cerviae.
 † Ioannes ep. Erythraensis.

Luxemburgi die 10 augusti 1874. — † Nicolaus
 ep. Luxemburgensis.

† Ioannes Baudri ep. Arethusinus i. p. suffraganeus
 Coloniensis.

† Andreas Raes ep. Argentoratensis.
 † Stephanus Marilley, ep. Lausannensis.

Absente reverendissimo episcopo eiusque nomine
 doctor Heinrich vicarius generalis. (L. † S. episcopi
 Moguntini.)

Quae deinceps exhibentur subscriptiones depraemissae sunt
 ex originalibus in Archive sacrae Rituum congregationis se-
 servatis.

II.
ACTA CONGREGATIONIS SPECIALIS DEPUTATAE A SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO
PIO IX AD RECIPIENDAS ET EXPENDENDAS EPISCOPORUM PROPOSITIONES IN
CONCILIO VATICANO*.

1.

Nemina eminentissimorum ac reverendissimorum cardinalium et reverendissimorum patrum ex quibus constat peculiaris congregatio a sanctissimo domino nostro Pio papa IX deputata pro recipiendis et expendendis patrum propositionibus.

Eminentissimi ac reverendissimi cardinales:

Constantinus cardinalis Patrizi.
Camillus cardinalis Di Pietro.
Philippus cardinalis De Angelis.
Cosimus cardinalis Corsi.
Xistus cardinalis Riario Sforza.
Ioseph Othmarus cardinalis Rauscher.
Henricus M. G. cardinalis de Bonnechose.
Paulus cardinalis Cullen.
Laurentius cardinalis Barili.
Ioannes Ignatius cardinalis Moreno.
Raphael cardinalis Monaco La Valletta.
Iacobus cardinalis Antonelli.

Reverendissimi patres:

Gregorius Jussef patriarcha Antiochenus Melchitarum.
Iosephus Valerga patriarcha Hierosolymitanus.
Iosephus Hippolytus Guibert archiepiscopus Turonensis.
Alexander Riccardi de Netro archiepiscopus Taurinensis.
Marianus Barrio y Fernandez archiepiscopus Valentiniensis.
Raphael Valentinus Valdivieso archiepiscopus S. Iacobi de Chile.
Ioannes Martinus Spalding archiepiscopus Baltimorensis.
Franciscus Xaverius Apuzzo archiepiscopus Surrentinus.
Alexander Franchi archiepiscopus Thessalonicensis.
Petrus Giannelli archiepiscopus Sardiannus.
Henricus Eduardus Manning archiepiscopus Westmonasteriensis.
Victor Augustus I. Dechamps archiepiscopus Mechliniensis.
Conradus Martin episcopus Paderbornensis.
Petrus Hieremias M. Celestia episcopus Pactensis.

2.

Sessione del 23 gennaio 1870.

Rapporto della prima sessione della congregazione speciale deputata dal santo Padre per raccogliere ed esaminare le proposizioni dei vescovi, tenuta al Vaticano la mattina del 23 gennaio 1870.

Tutti e singoli i cardinali e prelati nominati dal santo Padre per formar parte della congregazione speciale destinata a raccogliere ed esaminare le proposizioni dei vescovi intervennero a questa prima sessione che si tenne al primo piano del palazzo pontificio la mattina del 23 gennaio 1870 alle ore 9. Dette le consuete preci, l'eminentissimo cardinal Patrizi, il più anziano fra gli eminentissimi cardinali, pronunziò un discorso latino, che va qui unito¹, nel quale parlò del segreto

¹ Dabitur ad calcem verbalium huius congressus.

* Ex codice manuscripto cui titulus: *Verbali della congregazione speciale per postulati*; in quo tamen multa desunt, ex aliis quinque eor voluminibus petenda haud sine taedio ac labore.

A imposto dal santo Padre alle discussioni della congregazione, dell'ordine col quale si torrebbe la discussione degli affari, delle licenze accordate dal santo Padre di servirsi di qualche teologo e canonista nell'esame di qualche proposizione più grave, dell'autorizzazione dal medesimo concessa di manifestare, ove sia opportuno, le risoluzioni delle congregazioni Romane, ed in fine del modo col quale il segretario farebbe relazione al santo Padre delle risoluzioni della congregazione e manifesterebbe quindi ai cardinali presidi le deliberazioni definitive di sua santità.

Interrogati quindi il venerabile concesso, se alcuna osservazione avea a fare sulle cose dette B dall'eminentissimo seniore, tutti per ordine risposero *Placet*. Solo l'eminentissimo Di Pietro osservò, che essendo la congregazione di sua natura odiosa ai vescovi, come quella che restringe il loro diritto di petizione, molto più lo sarà, se non si farà loro conoscere almeno il risultato dell'esame delle proposizioni da essi presentate. Al chè l'eminentissimo seniore rispose, che il segreto cadeva sulla discussione, e che il risultato sia favorevole, sia contrario della medesima, verrebbe comunicato ai cardinali presidi, i quali ne darebbero poi notizia ai rispettivi vescovi proponenti, nella forma che credessero opportuna.

Terminato questo incidente, l'eminentissimo seniore con altro discorso latino, che qui si unisce¹, invitò i congregati a cominciare la discussione sui postulati francesi, che erano stati precedentemente C distribuiti dal segretario, e che contenevansi in un opuscolo intitolato²: *Postulata a pluribus Galliarum episcopis sanctissimo domino nostro Pio papa IX, et sacrosancto concilio Vaticano, reverenter proposita*.

Su di chè l'eminentissimo seniore propose di nominare una commissione composta di un cardinale presidente ed altri quattro prelati, oltre il segretario, la quale s'incaricasse di dividere li detti postulati in quattro classi: cioè: 1° quelli che non hanno i requisiti voluti dal breve *Inter multiplices*; 2° quelli che contengono negli schemi o già proposti, o da proporsi dai presidi al concilio: sù di che annunziò che sarebbero comunicati alla congregazione i sommarj di tutti i detti schemi; 3° quelli chè non sono di competenza del concilio, come per esempio l'esercizio del primato del Romano pontefice, le istituzioni speciali della sede apostolica ed D altre simili; 4° infine quelli che possono proporsi con vantaggio della chiesa universale all'esame del concilio.

Messa a discussione quella proposta dell'eminentissimo seniore, fu unanimemente approvata. Solo l'eminentissimo Monaco propose la questione: „Se la congregazione dovesse occuparsi di modificare le proposizioni presentate dai vescovi“: al chè rispose l'eminentissimo seniore che l'incarico della congregazione era solamente di esaminare le proposizioni *prout iscent*, e di rimetterle così alla deliberazione del santo Padre: spettare poi ai presidi di dare alle medesime la forma che loro meglio piacesse.

Procedutosi quindi a nominare la commissione

¹ Infra exhibetur post hoc verbale.

² Supra n. 1 col. 531-52.

per suffragj segreti, si aprirono le schede, e lette ad alta voce, risultarono eletti a maggioranza relativa di voti: Eminentissimo Monaco presidente, monsignor Valerga patriarca Geracolitano, monsignor Guibert arcivescovo di Tours, monsignor Barris arcivescovo di Valenza, monsignor Deschamps arcivescovo di Malines, monsignor Franchi arcivescovo di Tessalonica segretario.

Siccome poi erano state distribuite a tutti i padri della congregazione due altre posizioni stampate, l'una relativa ai postulati presentati da alcuni vescovi Alemanni¹, e l'altra contenente le domande dei vescovi Napoletani², così l'eminentissimo seniore propose, che si nominassero due altre commissioni per l'esame dell'una e dell'altra posizione, ed essendo stata approvata la proposta ad unanimità, si raccolsero le schede, e lette ad alta voce, risultarono eletti per la prima, cioè per i postulati germanici: Eminentissimo Cullen presidente, monsignor Spalding arcivescovo di Baltimora, monsignor Giannelli arcivescovo di Sardia, monsignor Manning arcivescovo di Westminster, monsignor Martin vescovo di Paderborna.

Infine per la terza commissione fu eletto presidente l'eminentissimo Rauscher, e si dichiarò che gli altri cinque prelati che rimanevano ne formerebbero parte, cioè: Monsignor Yusef patriarca d'Antiochia, monsignor Apuzzo arcivescovo di Sorrento, monsignor Valdivieso arcivescovo di Santiago, monsignor Riccardi arcivescovo di Torino, monsignor Ceslea vescovo di Patti.

Dopo ciò si sciolse l'adunanza, e fu intimata la prossima sessione per la seguente domenica 30 gennaio alle ore 9 1/2 antemeridiane³.

24 gennaio 1870. La santità di nostro signore, udito il presente rapporto, si degnò approvare le risoluzioni prese dalla sagra congregazione.

Alessandro arcivescovo di Tessalonica.

ALLEGATUM A.

Oratio Constantini cardinalis Patrii.

Eminentissimi cardinales, reverendissimi praesules.

Antequam sessiones nostrae huius peculiari congregationis a summo pontifice ad recipiendas et expendendas patrum concilii Vaticani propositiones constitutae, Deo bene adiuvante, auspiciemus; sinite quaeso, eminentissimi cardinales, reverendissimi praesules, ut ego qui in meo ordine senior sum, nonnulla vobis brevissima oratione communicem quae meo quidem iudicio ad rectum ipsius congregationis ordinem, agendique rationem conferre posse videntur. Ipsa enim demandati muneris gravitas et rerum pertractandarum natura nos luculenter edocet, eo melius nostro officio nos esse perfuncturos, ac fiducia a summo pontifice in nobis positae satius responsuros, quo perfectiori ordine et consilio argumenta nobis exhibita simus expensuri.

Et primo neminem vestrum latet, eminentissimi patres, reverendissimi praesules, nihil ad prosperam cuiusque negotii exitum melius conducere quam secreti legem eiusque in rebus pertractandis plenissimam observantiam. Quod quidem si semper utile in perpendendis gravioris momenti negotiis dicendum est; in nostris consiliis ac discussionibus necessarium omnino censi debet; cum de propositioni-

bus privatum exhibendis nobis discussandum sit, neque inasper non patrum, sed unius Romani pontificis iudicio, quemadmodum in apostolico litteris Multiplices inter aperte innotuit, nostrum concilium de admissione vel exclusione eorumdem propositionum subiciendum sit. Propterea sanctissimi domini nostri mens est, ut quoad nostras discussiones et consilia idem prorsus servetur secretum quod in plerisque apostolice sedis congregationibus et praesertim in Suprema, ut vocant, sacrae Inquisitionis asseritum solitum fuit, ita ut nemini nostrum fas sit, quae in nostris sessionibus sive faventes sive adversas proferuntur sententiae, eas ulli, etiam ex concilii patribus, directa vel indirecta ratione patefacere: atque hunc in finem praedictum secretum a summo Romani pontificis auctoritate nostrae huius peculiari congregationi impositum fuisse ipsa sanctitas sua nobis innotuit significandum.

Iam vero quod ad rerum pertractandarum ordinem et formam attinet, singulae propositiones quae a patribus concilii ad examen afferantur, nobis communicabuntur per reverendissimum archiepiscopum Thessalonicensem, alterum ex praesulibus nostrae congregationis, cui insuper sanctitas sua, per litteras eminentissimi domini cardinalis Antonelli a secretis Status, ipsius congregationis secretarii munus benigne demandavit. Discussio autem in singulis negotiis instaurari poterit inter nos, si ita vobis videbitur, sequenti ordine: scilicet ut is inter praesules primus alloquatur qui postremo loco assideat, et deinceps gradatim ascendendo caeteri omnes praesules et cardinales ipsemet servato sedendi ordine, sententiam suam exponant.

Licet autem ad formam praedictarum litterarum apostolicarum Multiplices inter munus tantummodo ad nos incumbat propositiones, prout a patribus traduntur, examinandi nostrumque circa eorum admissionem vel exclusionem consilium simpliciter emittendi: attamen cum fieri possit, ut propositio aliqua exhibeatur, quae pro argumenti gravitate vel novitate, digna censeatur quae peculiari studio atque examini committatur antequam nostrum de ea iudicium sententiamque proferamus; hinc sanctitas sua plenam nobis veniam fecit alicui ex theologis vel canonum peritis qui operam suam in commissionibus ad negotia concilii praeparanda sedulo impenderunt, propositiones, de quibus sermo est, committendi, ut, ipsorum audito suffragio, maturiori examine a nobis discuti perpendique possint.

Denique absoluto a nobis singularum propositionum examine, nostroque prolato iudicio, rationes ab unoquoque nostrum pro eorumdem admissione vel exclusionem allatae summatim ab archiepiscopo secretario ad summum pontificem deferrentur, ut sanctitas tua, matura deliberatione, prout legitur in apostolicis litteris saepius allatis, de his statuat utrum ad synodalem deliberationem deferri debeant. Quod ubi a sanctissimo domino fuerit statutum, ipsemet secretarius curabit ut propositiones eadem ad synodalem deliberationem deferendae una cum rationum in nostra congregatione expensarum compendio eminentissimis praesidibus congregationum generalium communicentur, quorum erit eas in schematum formam traducere et generali patrum congregationi subicere.

Praeterea sanctitas sua benigne indulset ut si in discussione propositarum quaestionum aliquid occurrerit ex quo opportunum censeatur manifestare ea quae in aliis sanctae sedis congregationibus etiam Sancti Officii sub secreti lege pertractata fuerint, ea liceat nobis pandere semper tamen sub eadem secreti lege.

Haec sunt quae de nostrae congregationis or-

¹ Supra n° 2, col. 259-72.

² Supra n° 3, col. 378-456.

³ Acta sessionis die 30 Ianuarii habitae mihi chartae evolventi non occurrerunt. Quae vero acta sunt in sessione diei 9 Februarii, iam habentur supra, t. LI, col. 627-86, ubi de infallibilitatis quaestione concilio proponenda.

ditae et rerum peragendarum ratione censui vobis A significanda, eminentissimi cardinales, reverendissimi praesules: vestrum autem erit propriam hac super re sententiam exponere et quidquid ad eundem finem assequendum conferre posse videatur, opportunis in medium adducere.

ALLEGATUM B.

Altera eisdem oratio.

Nunc vero de postulatis agendum est, quae a nonnullis Galliarum episcopis exhibitae sunt, ac nobis super transmissae. Qua super his considerandum nobis est, utrum expediat singulas libelli propositiones hodierna die examini subiciere, quod longum ac perdifficile esset opus, vel potius, si ita vobis videbitur, specialem commissionem unius cardinalis ex trium vel quatuor episcoporum per suffragia secreta nominare: quae omnes et singulas expensas propositiones easque veluti in partes B necernens, varias earundem series nostrae congregationi subiciat: nempe 1° earum quae requisita a litteris apostolicis *Multiplices inter* enumerata minime praesferant; 2° earum quae in schematibus vel iam concilio propositis vel in posterum proponendis contineantur: quae in finem congregationis nostrae tradatur elenchus seu summarium omnium schematum concilii examini subiciendorum; 3° earum quae concilii generalis auctoritati minime subeant neque proinde in discussionem adduci ullo modo possunt, quemadmodum sunt ea, quae ad supremi primatus exercitium et administrationem, ad specialia sedis apostolicae instituta, aliaque huiusmodi referuntur; 4° denique earum, quae publicum rei christianae bonum respicientes examini patrum concilii subici ac in discussionem vocari opportune possunt. Haec autem specialis commissio plenam sui operis relationem una cum prudenti C suo consilio et suffragio poterit nobis proxima sessione communicare, ut nostram possimus sententiam super praedictis postulatis facilius atque opportunius exponere. Caeterum Dominationes vestras precor, ut si quis arbitretur posse alia ratione facilliori et expeditiori huiusmodi negotii resolutioni consuli, suam hac de re sententiam libere proferat.

3.

Sessioni del 25 e 28 febbraio 1870¹.

Avendo alcuni vescovi francesi sottomesso, alla sacra congregazione specialmente destinata dalla Santità di Nostro Signore di raccogliere ed esaminare le proposizioni dei vescovi, varii postulati allo scopo che venissero discussi dal sacro concilio Vaticano, la suddetta sacra congregazione elesse il giorno 23 gennaio 1870 una commissione presieduta dall' eminentissimo signor cardinale Monaco La Valetta e composta dagli illustrissimi e reverendissimi monsignori, Valerga patriarca Gerusalemmitano, Guibert arcivescovo di Tours, Barrio arcivescovo di Valencia, Dechamps arcivescovo di Malines, Franchi arcivescovo di Tessalonica (segretario della sacra congregazione), cui ha rimesso i mentovati postulati, onde questa commissione dopo averli presi a mesturo esame ne riferisse alla lodata sacra congregazione.

Essendosi poi tutti i componenti la medesima adunati il venerdì 25 febbraio 1870 non che il

¹ Ex folio adnexo colligitur priori sessioni intermissione eminentissimos Patris, Di Pietro, Corsi, Bonnehose, Rauscher, Cullen, Monaco, Merano, Barilli, ac reverendissimos praesules Jussef, Valerga, Dechamps, Riccardi, Spalding, Guibert, Valdivieso, Franchi, Manning, Apuzze, Colonia, Martin; alteri autem sessioni die 28 februarii habitae interfuisse Patris, Di Pietro, Bonnehose, Corsi, Rauscher, Cullen, Monaco, Antonelli, Jussef, Valerga, Riccardi, Dechamps, Spalding, Milaha, Martin, Colonia, Manning, Franchi.

successivamente il giorno 28 febbraio allo scopo di esaminare il rapporto della suddetta commissione, si venne alla discussione dei 56 punti del mentovato postulate francese, la qual discussione fu basata sull' indicato rapporto dei Padri componenti la commissione incaricata del suo speciale esame.

Risulta dal rapporto medesimo che i postulati francesi potevano essere divisi in tre diverse categorie. La prima tratta delle materie che la commissione fa d'avviso di rigettare, per la ragione che le medesime, o non hanno nessun valore pratico, o perchè sono di speciale competenza della santa sede, o in fine perchè dai schemi i quali saranno sottomessi alle discussioni del concilio le stesse materie erano state preoccupate. Questi postulati sono distinti coi numeri 1, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54 e 55.

La seconda categoria comprende le materie le quali quantunque appartengano strettamente alle prerogative del sommo pontefice possono però essergli sottomesse in forma di umile dimanda, e si trova distinta coi numeri 8, 20, 40, 42, 43, 50.

La terza categoria dei suddetti postulati tratta di argomenti sui quali il concilio può pronunciarsi, per cui i postulati che la compongono distinti coi numeri 2, 3, 5, 6, 9, 13, 14, 45 e 56, furono dalla commissione ammessi.

I.

Così in primo luogo la sacra adunanza si fece ad esaminare i paragrafi del postulate francese, compresi nella categoria delle dimande non ammissibili e si principiò col primo paragrafo del detto postulate intitolato: *De seminariis clericorum ubique instituendis.*

Questo paragrafo trovasi diviso in tre parti. La prima tratta della necessità di stabilire in ogni diocesi un seminario grande distinto dal piccolo. Nella seconda si vuole che i chierici delle diocesi che mancano di tale istituto siano obbligati di passare negli istituti simili delle altre diocesi che ne sono fornite. Colla terza poi si cerca di stabilire una specie di scuole normali nelle quali studierebbero gli alunni l'arte di educare la gioventù ecclesiastica.

Quanto alla prima e alla seconda dimanda di questo primo punto come esse formano parte degli schemi sottomessi al concilio, la sacra adunanza secondo il parere della commissione le ha dichiarate già preoccupate nei suddetti schemi. Quanto poi alla terza l'ha semplicemente rigettata come poco pratica, ossia di esecuzione se non impossibile almeno assai difficile.

Il paragrafo 4° del postulate intitolato *De academicis gradibus* non che il 7° intitolato *De correctionibus spiritualibus a clero saeculari quotannis habendis* furono rigettati dalla sacra adunanza avendo la materia di cui trattano il suo posto nei schemi rispettivi sottomessi al concilio.

Il paragrafo 9° *De vita communi in clero saeculari secunda* si divide in 3 dimande. Colla prima si vorrebbe far convivere i parrochi con i vicarii. La seconda cerca di far promuovere la vita comune dei sacerdoti secolari. La terza chiede che si cerchi di allontanare il clero dalla vita solitaria e separata.

Quanta alla prima parte tutta l'adunanza emise il parere, che non si poteva sancirla con qualche legge ecclesiastica speciale, e potersi al più scortare i parrochi e i vicarii a tale convivenza. Quanto alla seconda si fece la distinzione che se la dimanda parlando della vita comune dei sacerdoti

secolari intendeva parlare degli istituti dei sacerdoti legati dai voti semplici, non trova il suo posto in uno degli schemi già preparati sui regolari. — Se poi cercava rivolgersi al clero veramente secolare, tale obbligo non potrebbe essergli imposto, e al più si potrebbe indirizzargli un esortazione allo scopo. Quanto alla terza parte ne hanno trovate l'argomento superfluo; per cui, anche questo paragrafo fu a voti unanimi dai padri rigettato.

I paragrafi 10 *De mulierum in domibus sacerdotum famulatu* e l'11° *De concursu ad parochiarum electionem* furono ambedue dichiarati dalla sacra adunanza non ammissibili come preoccupati dai rispettivi schemi *De vita et honestate clericorum*, ed *De concursu*.

Il paragrafo 12° *De praedicatione verbi divini* in quanto [alla sua prima parte] *De christianae praedicationis regalis tradendis*, fu dalla sacra congregazione ammesso sotto condizione però che gli autori del postulato debbano spiegarsi sulle regole in parola. — In quanto poi alla sua seconda parte ossia *quoad doctrinam christianam in parochialibus ecclesiis explanandam* fu dichiarato preoccupato nello schema *De parvo catechismo*.

Il paragrafo 14° *De catechismi primae communionis praecis et de invicem perseverantia*, venne egualmente considerato come preoccupato nello schema *De parvo catechismo*; senza però escludere che si possa rimetterlo alla discussione dei padri in quanto tratta del cercare ad eccitare la gioventù alla perseveranza nelle virtù cristiane, anche per qualche tempo dopo che essa è stata ammessa alla prima comunione.

I paragrafi 15 *De regularibus*, 16 *De religiosis mulierum familiis puellarum educationi et operibus charitatis vacantibus*, non che il paragrafo 17 *De capitulis* non hanno potuto similmente essere ammessi come preoccupati dai rispettivi schemi. Il paragrafo 18° *Episcoporum dispensationes omnes concedere possint quae summo pontifici expresso non fuerint reservatae*, e il 19° *Episcoporum facultates circa casus occultos latius interpretandas* non furono parimenti ammessi. 1° perchè si trovano contrarii alle regole generali della chiesa rispetto a casi riservati; 2° perchè tanto dal concilio Tridentino, quanto dalla novissima costituzione apostolica sulle censure e i casi riservati, fu sull'argomento abbastanza provveduto.

Il paragrafo 20° *Indulta apostolica episcopis per totum episcopatus tempus necessaria, pro toto episcopatus tempore concedantur*, è stato, prout iacet, rigettato; però la sacra adunanza giusta il parere della commissione, ha osservato, che se si domandasse che le concessioni apostoliche possano rispedito al tempo essere per un più lungo tratto di tempo concesse e che fossero più uniforme rispetto allo stesso tempo, tale domanda potrebbe privatamente esser sottomessa al santo padre.

Sul paragrafo 21° *De archiepiscopali visitatione restituenda* osservò la sacra adunanza doversi esso rigettare, come contrario alle disposizioni del Tridentino (sess. XXIV, cap. 3) nonché alla costituzione di Benedetto XIV *Inter plures*; nondimeno i firmatarii del postulato francese potrebbero portare le ragioni di tale loro domanda senza le quali nessun postulato, secondo il breve *Multiplies inter*, può essere ammesso, e ciò onde la sacra adunanza sia in grado di esaminarla. Intorno al paragrafo 23° *De titulis curiae Romanae honorificis non conferendis sacerdotibus extra Romam degentibus, inconcunctis ipsorum ordinariis*, la sacra adunanza decise doversi rigettarlo, essendo la materia di cui tratta della speciale competenza del sommo pontefice. — Ri-

spetto poi al canonicato canonici, si dichiarò questo argomento già preoccupato dallo schema „*De capitulis canoniorum*“.

I paragrafi 24° *De curia in sacris cardinalium collegiis, romanisque congregacionibus et tribunalibus adhibendis*, e 25° *Eminentissimi cardinales et principes curiae Romanae officiales ac cunctis nationibus communi*, furono ambedue rigettati come spettanti alla speciale prerogativa della santa sede ed abbastanza provveduti dal Tridentino (sess. 24 de reform., c. 1).

Il paragrafo 26° *De conciliis oecumenicis saepius celebrandis*, non potendosi concepire senza una qualche lesione del diritto del sommo pontefice, cui solo spetta giudicare dell'opportunità di convocare i concilli ecumenici, dovette essere rigettato. Si osservò egualmente che rispetto alle difficoltà esistenti per la riunione frequente dei concilli, la domanda trovasi priva di senso pratico, per cui la sacra adunanza rigettò il paragrafo intero.

Parimenti essa giudicò non potersi ammettere il paragrafo 27° *De conciliis plenariis interdum habendis*, in primo luogo, perchè possono essere impediti dagli attuali governi, in secondo luogo perchè questi potrebbero cadere nell'errore del nazionalismo, perchè in fine questa materia spetta al sommo pontefice, e non dipende affatto dalle decisioni del concilio. Però all'occasione la loro convocazione potrebbe chiedersi dalla benignità del santo padre.

I paragrafi 28° *De conciliis provincialibus singulis quinquenniis celebrandis*, ed il 29° *De synodis dioecesanis* furono dichiarati preoccupati nello schema *De episcopis* intitolato.

Rapporto al paragrafo 30° *De reformatione iuris canonici*, la commissione fece osservare che se i firmatarii del postulato in parola, intendessero per tale riforma, il far aggiungere al corpo del diritto canonico il 7° libro delle decretali dello Stravaganti o di coadunare in una collezione nuova tutte le costituzioni ora vigenti, si potrebbe esaminare se tale impresa potrebbe essere conveniente, o no, quantunque sarebbe sempre affare assai delicato di sottometterne l'argomento alle discussioni del concilio. Se al contrario si pensasse di rigettarne o modificarne alcune, tale domanda non potrebbe in nessun modo accettarsi. Quindi il paragrafo prout iacet, conchiuse la commissione, deve rigettarsi, e la sacra congregazione ammise unanimemente il parere della commissione.

I due paragrafi 31° *De censuris praesertim reservatis ad pauciores numerum reducendis*, e il 32° *De reservationibus peccatorum summo pontifici ad pauciores casus reducendis*, furono ambedue dichiarati preoccupati nella recentissima costituzione apostolica. Fu ancora osservato, appoggiarsi questa domanda sopra un falso principio imperocchè essa lo vorrebbe corroborare colla ragione, che i casi riservati di cui parla sono innumerevoli, e molto difficili a conoscersi; mentre essi furono ristretti ad un numero assai insignificante dalla costituzione di cui sopra, e si trovano peraltro enumerati in ogni compendio di teologia morale. Parimenti il paragrafo 33° *De catalogo casuum summo pontifici reservatorum, in quo cuiusvis pontificatus exarando et publicando, in quo cuiusvis pontificatus exarando et publicando, in quo cuiusvis pontificatus exarando et publicando*, ha dovuto essere rigettato, giacchè non spetta che al sommo pontefice di pigliare simili risoluzioni. Questa poi potrebbe portar seco il pericolo di far credere a molti, che le riserve pontificie colla morte del pontefice vanno abrogate, o almeno che debbano essere confermate dal pontefice nuovo.

Il paragrafo 34° *De legibus matrimonialibus reformandis*, fu trovato troppo genericamente espresso. Quindi la commissione si limitò a dichi-

orario preoccupato negli schemi che la commissione A disciplinare ha sul proposito elaborato, e la sacra adunanza unanimemente ammise questo parere della commissione incaricata dell'esame speciale del postulato francese.

Col postulato 25° *De minando impeditorum matrimonii dirimentium numero* si domandano l'abrogazione di vari impedimenti, per cui conviene esaminarli uno a uno, imperocchè quantunque la commissione non vi si trovi di buon grado per rispetto dovuto alle leggi generali della Chiesa, nondimeno conviene esaminare alcuni particolarmente per ragione delle presenti circostanze, che si potrebbero sottoporre alla discussione del sacro concilio concilio. Quindi si dovette esaminare i casi speciali di cui tratta il paragrafo in parola, e così:

1° Quanto al 3° grado di consanguinità, sul quale gli autori del postulato rimangono dubbiosi, la domanda non fu ammessa dalla maggioranza dei padri B componenti la sacra congregazione dei postulati. Soltanto gli arcivescovi di Baltimora e di Torino si mostrarono favorevoli all'abrogazione del 3° grado, l'arcivescovo di Malines e il patriarca Melchita di Antiochia chiesero di estendere l'abrogazione all'impedimento di 3° grado misto col quarto e l'eminentissimo arcivescovo di Vienna al 4° misto col 3°. I padri però l'hanno voluto ammettere rispetto al grado 4° di consanguinità.

2° Quanto all'impedimento della cognazione spirituale, il quale fu già assai mitigato dal concilio Tridentino, la commissione fece osservare, trattarsi veramente in esso di cinque differenti impedimenti. Nondimeno però, purchè non si tratti dell'impedimento tra il levante ed il levato, credette potersi lasciarli portare alle deliberazioni del concilio, il cui parere fu unanimemente ammesso da tutti i padri, salve le osservazioni dell'eminentissimo vicario e dell'arcivescovo di Sorrento i quali vollero egualmente sottrarre l'impedimento *inter confirmatum et patrum* alle discussioni del concilio.

Quanto poi all'impedimento di affinità *ex commercio illicito* nonché all'impedimento di affinità *ex commercio licito, ultra primum gradum*, si osservò che la materia dell'affinità trovasi specialmente trattata nello rispettivo schema; per altro la commissione fu del parere, che fosse rigettato il postulato intorno all'abrogazione del 3° grado di affinità collaterale *ex copula licita* e che si ammetta quanto all'abrogazione desiderata del 4° grado di affinità collaterale *ex copula licita*. Parimenti credette poter ammetterli la domanda di discutere il 2° grado di affinità collaterale *ex copula illicita*, purchè salvi si lasciassero il 3° grado di affinità *ex copula illicita in linea recta*, nonché il 1° grado di affinità *ex copula illicita in linea recta*. La sacra adunanza aderì pienamente a tale parere della commissione. Solo però l'eminentissimo arcivescovo di Dublino ha chiesto ancora che fosse abolito l'impedimento dell'affinità *ex copula illicita in linea collaterali*.

Intorno alle due domande relative all'impedimento dell'onestà pubblica si osservò essere in genere preoccupate. Del resto mentre l'abrogazione dell'impedimento proveniente dagli sponsali si giudicò inopportuna, la commissione trovò essere molto necessario il determinare la forma della validità degli sponsali, giacchè dalla chiarezza di questa determinazione dipende il giudizio che si deve portare sulla esistenza o non esistenza dello stesso impedimento.

Quanto all'onestà pubblica proveniente dal matrimonio rato e non consummato, la commissione non gli volle concedere un'interpretazione più larga.

Al contrario, quando si discusse alle deliberazioni del concilio C l'abrogazione sugli impedimenti di cognazione di affinità, per il 3° e 4° grado, particolarmente se la domanda relativa al 4° grado di cognazione e di affinità fosse ammessa.

Interpellati sul proposito la sacra adunanza, risposero tutti i padri che la compongono: in voto commissionario, meno tre padri i quali momentaneamente si separarono dalla maggioranza, però sulla proposizione dell'eminentissimo Corsi tutti si pronunciarono con un *silletto*.

Circa poi la 7° domanda sull'impedimento *crimini ex adulterio solo obsequio coniugio, cum mechanice coniugio*, la commissione trovandosi fra potentissime ragioni che militavano per la sua conservazione, e tra altre di non minor peso che spingevano all'abrogazione del medesimo, si limitò a sottoporre le une come le altre al giudizio della sacra congregazione onde questa decidesse sul proposito, ciò che questa fece, pronunciandosi la maggioranza per la conservazione dell'impedimento in parola.

Il paragrafo 36 fu dichiarato all'unanimità preoccupato dallo schema intitolato *De domicilio et quasi domicilio ad effectum matrimonii*.

Il paragrafo 37° *Latioris facultates episcopis ad dispensandum super impedimentis matrimonii concedendas* trovandosi per sua natura far parte del paragr. 18 ha parimenti dovuto essere rigettato; si è notato però che se per i casi eccezionali delle remote parti dell'orbe cattolico qualche estensione in proposito fosse necessaria, essa potrebbe ammettersi come umile domanda da portarsi sotto gli occhi del santo padre.

I paragrafi 38 *Dispensationes in Romana curia promptius expediendas* e il 39 *De foris ss. congregationum et tribunalium Romanorum supprimendis vel minuendis* dovettero essere rigettati come ambidue immoderati, esagerati e massime come dipendenti dal giudizio del sommo pontefice, e non del concilio. Sul paragrafo 41° *De iudicio librorum prohibitorum regulis et praxi*, la commissione osservò in primo luogo che quanto alla riforma delle regole di cui per ora si serve l'Indice, la domanda poteva essere presa in considerazione, giacchè, si sa esistere una commissione speciale destinata ad esaminare queste regole, quindi doversi rivolgere a questa. Quanto poi alla moderazione nel portare i giudizi e in genere quanto alla prassi della sacra congregazione dell'Indice doversi rimandare i firmatari del postulato alla costituzione di Benedetto XIV *Sollicita et provida*. Tutti i padri della sacra congregazione si pronunciarono in voto *commissionario*.

Il paragrafo 43° nella sua prima parte fu rigettato, poichè contiene una critica ingiusta della pratica della santa sede; nella seconda parte poi che si riferisce alle indulgenze annesse alle varie archiconfraternità si giudicò secondo il parere della commissione di ammetterlo a titolo di umile domanda da presentarsi al sommo pontefice dopo averlo espurgato dalle recriminazioni di cui sopra.

Trovandosi la materia del paragrafo 44° *An conveniat lex abstinentiae, et ieiunii ad quandam uniformitatem reduci, vel citius mitigari*, già preoccupata nel rispettivo schema non poté parimenti venire ammessa.

Il paragrafo 46° *De diariis catholicis moderandis et compescendis*, non includendo nessuna condanna contro i giornali empj, ed essendo inoltre concepito in termini ediosi per i buoni fogli, fu escluso.

Il paragrafo 47° *De cautionibus adhibendis ne*

res concilii imprudens et indisciplinata immunitas A
diorum perturbatur fu dichiarate provvedute
dal segreto preventivo stabilito nel breve *Multiplex inter*.

Il paragrafo 46° *De adducendis vel reducendis
ad fidem et unitatem catholicam infidelibus schis-
maticis et haereticis* essendo stato contemplato da
varii schemi già preparati, e massime nello schema
delle missioni apostoliche, non potè parimenti es-
sere ammesso.

Interno al paragrafo 49° *De conversione infidelium* si è deciso, che quanto alla sua prima, se-
conda e terza parte in cui si tratta dei provvedi-
menti da pigliarsi sul proposito, essi già trovansi
contemplati dal rispettivo schema sulle missioni
non che garantiti dalla costante cura della sede
apostolica per questa parte del suo sacro ministero.
Quanto poi alla quarta parte del detto paragrafo
con cui si chiede, che varii vicariati apostolici fos-
saro eretti in diocesi, e che certe chiese già erette
cessino di dipendere dalla sacra congregazione di
Propaganda, la sacra adunanza, sul parere della
commissione, la volle regettare, trattandosi di una
materia di esclusiva competenza della santa sede.
Quindi non fu ammesso o come già preoccupato
o come dovendo rigettarsi.

Il paragrafo 51° *De dividenda vel duplicanda
maxime in favorem orientalium sacra congregatione
Propagandae fidei*, come in parte provveduto dalla
costituzione apostolica *Romani pontificis*, e pre-
occupato dallo schema sulle missioni, fu dichiarato
non ammissibile. Si vuole però concedere alla
proposizione con cui si chiede la creazione di col-
legii greci nell'Oriente allo scopo di sempre più
inculcare la scienza vera alle nazioni di costà di
poter essere privatamente sottomessa al sommo
pontefice.

Sulla materia del paragrafo 52° *De reducendis
haereticis* tutti i padri convennero essere questa pre-
occupata in varii schemi non che nella lettera del
sommo pontefice all'arcivescovo di Westminster;
per cui non potè esser ammesso.

I due paragrafi, il 53° *De cautionibus in redac-
tione decretorum erroris condemnantium*, non che
il 54° *De prudenti modo specialiter servando in con-
demnandis modernis erroribus* furono rigettati perche
appoggiati sopra ingiuste critiche degli atti pontificii.

E così si mise fine all'esame dei paragrafi del
postulato francese, i quali fanno parte della cate-
goria delle dimande inammissibili, mostrandosi la
sacra adunanza sopra tutti i punti del parere della
commissione scelta fra i padri che compongono la
sacra congregazione dei postulati.

II.

Sui 56 paragrafi di cui tratta il postulato fran-
cese, la sacra adunanza seguendo anche in questo
il parere della commissione incaricata del loro
speciale esame, ne dichiarò soltanto cinque atti a
far parte della seconda categoria delle dimande,
le quali, quantunque dichiarate inammissibili per le
discussioni del concilio furono però ammesse come
semplici dimande da sottomettersi al sommo pontefice.
Il primo di questi paragrafi distinto col numero
8° nel postulato francese vi si trova intitolato come
segue: *In exercitiis spiritualibus presbyterorum facultates
laticimas concessantur concedendas*. Però la
commissione cominciò col dichiararlo inammissibile
propterea, imperocchè come vi si trova espresso
parve ai padri rappresentare una dimanda esorbitante.
Quindi la commissione dichiarò dovervi esse-
ridurre a più giusti limiti, e particolarmente non
poterivsi contemplare che i soli casi occulti.

CONCIL. ANN. 1862. TOMUS LIII.

Il parere poi della commissione venne confermato
dall'unanimità dei voti della sacra adunanza.

Il paragrafo 40° del postulato *De reformandis
style et regulis ad rescripta dispensationum matri-
monii spectantibus*, fu parimenti rigettato come pro-
posizione da rimettersi al concilio, però fu ammesso
dalla sacra adunanza giusta il parere della com-
missione come semplice dimanda che privatamente
potrebbe farsi al s. padre cui solo spettava di
giudicare della materia in parola.

Intorno al paragrafo 42° *De revisendo Breviario*,
la sacra adunanza fu del parere trattare esso di
una materia certamente utile, in quanto chè senza
dubbio la revisione del breviario può considerarsi
necessaria, per cui l'ha ammesso a titolo di dimanda
da sottomettersi al sommo pontefice onde nella sua
alta sapienza la santità sua degni provvedere a
tale necessità. Lo escluse però dalla discussione
del concilio, implicando tale revisione un peno-
sissimo e lunghissimo lavoro di cui il concilio non
ha il tempo di occuparsi.

Quanto poi al paragrafo 43° del postulato *De
indulgentiis* i padri mentre non vollero ammetterlo
alle discussioni del concilio perchè portava parti-
colarmente nella sua prima parte l'impronta d'una
critica ingiusta della santa sede, nondimeno redatto
in giusti e convenienti termini, lo dichiararono atto
a potersi sottomettere in forma d'una privata di-
manda al santo padre e ciò specialmente in vista
delle affiliazioni a varie archiconfraternità di cui
tratta.

Il paragrafo 50° *De schismaticis graecis ad uni-
tatem ecclesiae recolligendis*, trovavsi diviso in sei
parti. La parte con cui si dimanda di non pro-
clamare nuovi dommi per timore di non rendere
più difficile il ritorno alla fede degli scismatici, fu
rigettata perchè si appoggia sul falso principio con
cui si vuole far credere, che a ragione del minor
sviluppo della fede essa può fare maggiori conquiste.

La seconda *De orientalibus ritibus custodiendis*;
la terza *De tolerantia disciplinae orientalium* etc.,
non che la quinta *De erigendis monasteriis vel colle-
giis Graecorum* furono ambedue dichiarate pre-
occupate dagli schemi già sul proposito preparati.
Rispetto però alla quinta domanda i padri osser-
varono dovervi referire al santo padre la proposi-
zione secondo la quale si vorrebbe che si possa
ammettere nei collegii latini dei missionarii, a cui
si concederebbe il privilegio di poter abbracciare
in seguito il rito orientale.

La quarta *De differenda emendatione eorum quae
apud orientales corrigenda forte essent*, fu rigettata,
come domanda troppo vaga ed indeterminata. La
sua parte però intitolata *De habendis Romae viris
D rerum graecorum expertissimis qui apostolicae sedi a
consiliis essent*, fu trovata conforme alla costituzione
Romani pontificis. Quindi fu ammessa a titolo di
mera supplica da presentarsi privatamente al sommo
pontefice.

III.

Al capo della terza categoria dei paragrafi del
postulato francese, i quali furono ammessi dalla
sacra congregazione dei postulati alla discussione
del concilio, si vede il paragrafo 2° del postulato
intitolato: *De promovendo in seminariis sacerdotum
linguarum studia*. Questa dimanda fu unanimamente
dichiarata ammissibile, salvo, se il rispettivo schema
se ne fosse già preoccupato.

In ogni caso però fu osservata utile in quanto
non solamente quei studii debbono essere prati-
cati nei seminari, ma ancora incoraggiati con ogni
mezzo dagli stessi vescovi.

Il paragrafo 3° *De superioribus studiis ecclesiae*

non restaranda, venne unanimemente ammessa. Imperocchè corrisponde ai desiderii spesso espressi dalla santa sede. Si osservò soltanto doverci in alcune regioni evitare la denominazione delle università destando questa ad alcuni governi sospettii e timori.

Il paragrafo 5° *Iuniores sacerdotes per aliquot annos circa sacram scientiam examinandi*: quantunque dovrebbe piuttosto formare materia dei concilii provinciali, che del concilio ecumenico, nondimeno, purchè sia redatto conformemente alle regole portate dal breve *Multiplicis inter*, fu dichiarato ammissibile, come veramente utile al bene della chiesa.

La materia del paragrafo 7° *De collationibus ecclesiasticis inter sacerdotes instituendis et frequentandis*, venne ammessa essendo per natura sua lodevole. Si fece però osservare spettare essa piuttosto ai concilii provinciali o ai stessi vescovi, che al concilio.

Il paragrafo 9° *De vita communi in clero saeculari foecunda*, discusso tanto dalla commissione quanto dalla stessa intera congregazione dei padri fu ammesso, però semplicemente nel senso di una esortazione da farsi al clero strettamente secolare.

La parte prima del paragrafo 12° *De praedicatione verbi divini*, venne ammessa, ossia in quanto esso tratta *de christianae praedicationis regulis tridentis*, sotto la condizione però che i firmatarii del postulato facciano conoscere almeno sommariamente le regole di cui parlano.

Intorno al paragrafo 13° *De pastoralibus sollicitudinibus erga pueros et iuvenes, et primo de frequenti et sedula puerorum confessione*, il rapporto della commissione fece osservare, essere l'argomento di cui si tratta grave e quindi la domanda in parola lodevole.

Aggiunse sapere, che il santo padre alcuni anni addietro ne aveva fatto oggetto di raccomandazione, anzi di precetto ad alcuni vescovi della Francia.

Però prima di decidere se gli abusi di cui parla l'attuale paragrafo si sono introdotti anche nelle altre parti dell'orbe cristiano, la commissione non credette poterlo ammettere prima di interrogare l'intera congregazione sul proposito, la quale composta di pastori di quasi tutti i paesi del mondo cattolico, sarebbe meglio in grado di risolvere il quesito.

La sacra adunanza votò unanimemente per l'ammisione, salvo che l'argomento già fosse preoccupato da qualche schema preparato.

Il paragrafo 14° *De catechismo primae communionis praevio et de iuvenum perseverantia*, mentre venne rigettato quanto alla sua prima parte, ossia rispetto alla troppo lunga preparazione alla prima comunione, che il postulato chiede, fu ammesso rispetto alla sua parte seconda, quella che tratta della perseveranza nell'insegnare la gioventù per qualche tempo dopo la prima comunione.

Domandosi col paragrafo 45° *De piis imaginibus, de miraculis et de novis devotionibus praevibus*, la rinnovazione del decreto Tridentino *De invocatione, conorutione et reliquiis sanctorum* (sess. 25), esso non poté che essere raccomandato dalla commissione alla sacra adunanza, di cui tutti in padri convennero doverci esso ammettere. Quanto al paragrafo 56° *De caritatis et misericordiae operibus laudandis et promovendis*, la sacra congregazione basandosi sul parere della commissione, trovò doverci rimetterlo alla discussione del concilio, onde i padri adunati siano in grado di lodare in genere le istituzioni di carità e abbiano il mezzo di profondere parole di speciale elogio per queste,

che se si trattasse di un punto particolare meritato. Così tutti i singoli articoli del postulato furono esaminati sotto il triplice rapporto, 1° delle domande inammissibili; 2° delle domande che possono privatamente sottomettersi al giudizio del santo padre; 3° e delle materie ammissibili alla discussione conciliare, fu secondo il parere della commissione discusso dall'intera congregazione dei postulati, la quale lo ha risolto tutto in voto commissionale.

4.

Sessione del 3 marzo 1870.

Sessione della sacra congregazione speciale deputata dalla santità di nostro signore per ricevere ed esaminare le proposizioni dei vescovi che ebbe luogo nelle stanze del Vaticano la mattina del 3 marzo 1870, alle ore 9^{1/2} antimeridiane.

Intervennero gli eminentissimi: Patrizi, Riario, Bonnehose, Barili, Monaco, Di Pietro, Corsi, Rauscher, Cullen, Monaco, Antonelli; gli illustrissimi e reverendissimi: Jusseff, Valerga, Guibert, Riccardi, Valdivieso, Apuzzo, Giannelli, Patti, Franchi, anche come segretario della sacra congregazione.

Essendosi sul fine della sessione del 28 febbraio stabilito che la prossima adunanza della sacra congregazione si dovrebbe tenere il giorno 3 marzo, allo scopo di esaminare il postulato dei vescovi della Germania, tutti i padri, all'eccezione dell'eminentissimo De Angelis, degli arcivescovi di Malines e di Westminster, non che del vescovo di Paderborna, si trovarono nel suddetto giorno per l'indicata ora nelle stanze del Vaticano.

Prima però di procedere all'esame dell'oggetto su cui doveva cadere la discussione, l'eminentissimo seniore si fece ad osservare, essere necessario di dividere i numerosi postulati, che i prelati avevano già trasmesso alla sacra congregazione, fra alcune commissioni composte di padri eletti dal seno della medesima per poter meglio studiare la materia di cui trattano i mentovati postulati e farne un sollecito rapporto alla sacra congregazione. Appena che fu ammesso questo savio provvedimento, si procedette allo scrutinio, di cui il risultato si trova sul qui annesso foglio stampato.

Prima commissio.

Eminentissimi cardinales: De Angelis, Bonnehose, Monaco. Reverendissimi praesules: Turonensis, Surrentinus, Sardinus, Paderbornensis. Huic commissioni sequentia postulata ad examen tradita sunt:

1. Postulata archiepiscopi et episcoporum Belgii.
2. Postulatio archiepiscopi Lucani super privilegiis et exemptionibus praelatorum saecularium qui territorium non habent.
3. Propositio in gratiam pie operae a Propagatione fidei nuncupatae a 110 patribus subscripta.
4. Postulatum generalis Minimorum de conformitate et unitate in recitandis horis canonicis.
5. Propositio episcopi Tarvisini de publicandis simul omnibus schematibus cum prope a fine erit concilium.

Secunda commissio.

Eminentissimi cardinales: Rauscher, Barili, Antonelli. Reverendissimi praesules: Antiochenus, Taurinensis, S. Iacobi, Pactensis. Huic commissioni sequentia postulata ad examen tradita sunt:

1. Postulata archiepiscoporum et episcoporum provinciarum Quebecensis et Halifaxensis.
2. Propositio sive schema episcopi Albinganensis pro iuvanda disciplina cleri.

3. Postulatum episcopi Meguntini quoad electionem episcoporum.

4. Propositio archiepiscopi Monacensis de nova quarundam diocesium, quae intra aliarum ambitum continentur, circumscriptio.

5. Propositio archiepiscopi Hydruntini de aera.

Tertia commissio.

Eminentissimi cardinales: Patrizi, Di Pietro, Moreno. Reverendissimi praesules: Mechliniensis, Westmonasteriensis, Baltimorensis.

Huic commissioni sequentia postulata ad examen tradita sunt:

1. Propositiones circa ius gentium a 40 patribus subscriptae.

2. Postulata quatuor Episcopi Vicentini de nonnullis disciplinis ecclesiasticis et sacrorum rituum articulis.

3. Propositio pro novo codice iuris canonici conficiendo a 33 patribus subscripta.

4. Propositiones sex episcopi Concordiensis de rebus ad disciplinam spectantibus.

5. Postulatum pro dogmatica definitione Assumptionis corporalis in caelum Deiparae a fere biscentum patribus subscriptum.

Quarta commissio.

Eminentissimi cardinales: Corsi, Riario, Cullen. Reverendissimi praesules: Hierosolymitanus, Valentinus, Thessalonicensis.

Huic commissioni sequentia postulata ad examen tradita sunt:

1. Propositio archiepiscopi Westmonasteriensis, qua proponuntur nonnulla canonibus de primatu Romani pontificis inserenda.

2. Postulatum dogmaticum archiepiscopi Mechliniensis de suprema in ecclesia potestate.

3. Postulatum eiusdem archiepiscopi respiciens schisma Stevenistaram: vulgo, *la petite Église*.

4. Postulatio episcopi Lucionensis super eodem schismate.

5. Propositiones sex ab episcopo Halicarnassensi super variis argumentis exhibitae.

Quindi sul rapporto stesso dalla commissione incaricata dell'esame speciale del postulato tedesco, presieduta dall'eminentissimo Cullen e composta dagli illustrissimi e reverendissimi, fu dato principio all'esame e alla discussione del lavoro della commissione testè nominata.

Dalle materie di cui il postulato tedesco tratta si è in primo luogo osservato, poter dividersi le proposizioni del medesimo in tre categorie. La prima di queste contiene le dimande che furono in voto commissionis dichiarate dalla sacra adunanza preoccupate negli schemi preparati per il concilio, e si trovano inclusi nelle proposizioni distinte con i numeri I, per la parte prima, II per la parte prima, le lettere f ed h; III, IV per la parte seconda, V per la seconda parte. La seconda trovasi composta dei numeri I per la terza parte, II dalla lettera a fino alla lettera g, omessa però la lettera f, e VI per la prima parte; e contiene le dimande che la sacra adunanza credette poter privatamente sommettersi al sommo pontefice. La terza categoria poi, segnata coi numeri I per la seconda parte, V per la parte prima, VI per la seconda, VIII e IX sotto condizione, e X, fu ammessa nel senso di rimettere le dimande che la compongono alle discussioni del sacra concilio Vaticano.

I Categoria.

Il paragrafo 1° di questa categoria dovette

ita in codice. Nomina habentur supra, col. 662.

dividersi in tre parti diverse, in cui la prima trovandosi di vari argomenti relativi alla vita del clero fu dichiarata preoccupata dallo schema *De vita et honestate clericorum*.

La prima parte del 2° paragrafo che tratta dell'abrogazione di vari impedimenti matrimoniali indicati nel postulato coi numeri 1, 2, 3, 4, 5, 6, fu dichiarata preoccupata negli schemi dell'ecclesiastica disciplina.

Quanto poi alle altre parti del medesimo paragrafo, esse vennero ammesse come mere suppliche da presentarsi al santo padre, all'occasione però della dimanda segnata colla lettera f la quale fu rigettata, perchè appoggiata sopra una falsa base.

Si è osservato doverci consultare sul proposito la costituzione apostolica di Benedetto XIV del 1743. La dimanda distinta colla lettera h fu egualmente rigettata per le medesime ragioni per le quali già nell'esame del postulato francese essa non fu ammessa.

Il paragrafo 3° tratta in primo luogo della diminuzione delle censure, per cui quanto a questa parte fu dichiarato preoccupato dalla nuovissima costituzione apostolica. Quanto poi alla seconda parte in cui si dimanda che le facoltà che la santa sede concede ai vescovi fossero d'ordinanza concessa non ad *quinguentium*, ma bensì ad *numeri durationem*, si è detto appartenere tale materia al sommo pontefice solo; soluzione che già fu data alla medesima proposizione del postulato francese.

La seconda parte del paragrafo 4° in cui si dimanda che gli ordinari degli autori sottomessi all'Indice fossero consultati sempre prima che la sacra congregazione dell'Indice li condannasse, fu rigettata: imperocchè tale pratica si usa qualche volta nella sacra congregazione, però non potrebbe erigersi in regola generale senza gravi inconvenienti.

Intorno al paragrafo 5° che tratta nella sua seconda parte della nuova collezione dei canoni da redigersi, la sacra adunanza giusta il parere della commissione pronunciò un *Dilata*, imperocchè molti postulati ne trattano, quindi occorrerebbe poter, prima di occuparsene, averli tutti sott'occhio.

Il paragrafo 7° sui concorsi e collazioni parochiali fu dichiarato preoccupato nello rispettivo schema disciplinare n° 4, p. VII.

II.

Nella categoria seconda del postulato tedesco, trovasi in primo luogo la terza parte del 1° paragrafo colla quale si domanda che il sommo pontefice provveda ad una nuova circoscrizione delle troppo grandi diocesi, la qual domanda fu considerata come fondata e quindi ammessa nel senso da presentarsi dal concilio al sommo pontefice, a cui solo appartengono le decisioni sul proposito. Sulla seconda parte del paragrafo 2° furono dalla sacra adunanza pigliate in voto commissionis le seguenti risoluzioni:

Le domande distinte dalle lettere a, b, c, d, vennero ammesse nel senso da presentarsi al sommo pontefice privatamente come mere suppliche. Quanto poi alla parte della medesima proposizione distinta colla lettera g, colla quale si richiede che si equipareggino le ragioni per le quali si concedono le dispense dei poveri alle cause in virtù di cui i ricchi le ricevono; seguendo il parere dell'eminentissimo Rauscher, la sacra adunanza, purchè la parte prima della detta dimanda in cui si parte d'un falso ed odioso supposto fosse omessa; — venne dichiarata ammissibile per essere sottomessa al beneplacito del sommo pontefice, però ridotta ai seguenti termini: „Valde optandum est ut ad

dispensationem in forma pauperum obtinendam, A eadem sufficiant rationes ac ad dispensationem in forma communi obtinendam." Si è pure notato che nella prassi tale riforma viene già messa in vigore.

La prima parte del 4° paragrafo che tratta delle regole esistenti per l'esame dei libri sottomessi all'Indice, ammessa al medesimo titolo ossia che può rimettersi al sommo pontefice. Parimenti fu al medesimo titolo ammessa la prima parte del paragrafo VI, in cui si richiede la revisione del Breviario, però nel senso e nella forma usata dal Tridentino, seguendo in questo la risoluzione presa dalla sacra adunanza rispetto alla stessa dimanda del postulato francese.

III.

La seconda parte del primo paragrafo del postulato tedesco appartiene alla terza categoria delle proposizioni di cui questo postulato trovasi composto. In essa si domanda che di nuovo vengano definiti i doveri dei parrochi rispetto alle scuole e i poveri. La commissione la giudicò ammissibile, visto che in varie parti i diritti dei parrochi si trovano impugnati, e che occorre per il bene delle anime che il concilio se ne occupi e pronunci delle parole in appoggio dei medesimi diritti.

La parte prima del paragrafo V con cui si domanda che venga ammessa una regola generale per i processi canonici da farsi, fu in voto commissionis parimenti ammessa.

Eguale venne ammessa la seconda parte del paragrafo VI in cui i vescovi tedeschi esprimono il desiderio di ottenere per i parrochi occupati ai doveri del loro ministero, la facoltà di poter, principiando dalle ore 2 pomeridiane, anticipare la recitazione delle ore matutine. Del resto, tale facoltà fu già ad altre regioni concessa.

Il paragrafo VIII che tratta del *ius patronatus* fu considerato di grave peso, per cui venne ammesso, sotto la condizione però che non si trovi già in qualche schema disciplinare preoccupato.

Il paragrafo IX con cui si vorrebbe che alcuni più gravi delitti commessi dal clero potessero essere dichiarati cause sufficienti per la privazione dei benefici fu parimenti ammesso nisi in *schemate de disciplina ecclesiastica* n° 4 fosse già preoccupato.

Il paragrafo X che tratta delle sette massoniche, quantunque preoccupato dalla costituzione apostolica del 1869, che principia colle parole *Apostolicas sedis*, non che dall'apposito schema *de secretis societatis*, fu ammesso, perchè la sacra adunanza trovò utile che il sacro concilio pronunciasse sul proposito delle parole le quali eccitano i fedeli all'osservazione dei precetti della chiesa intorno a questo grave male dell'età nostra.

E così si mise fine alla discussione del postulato tedesco ammettendo la sacra adunanza, in genere, le conclusioni della commissione specialmente destinata ad esaminarlo.

5.

Sessione del 8 marzo 1870.

Sessione della sacra congregazione specialmente destinata dalla santità di nostro signore per l'esame delle proposizioni dei vescovi da sottomettersi alle discussioni del concilio che si tenne nelle stanze del Vaticano li 8 marzo 1870, alle ore 9^{1/2} del mattino.

Intervennero gli eminentissimi: Patrizi, Di Pietro, Corsi, Riario, Rauscher, Bonnechese, Cullen, Barili, Moreno, Monaco; gli illustrissimi e reverendissimi: Patriarca Antiocheno, patriarca Gerusalemitano; arcivescovi: Torinese, Sorrentino, di Tebalonica; vescovo: di Patti.

Essendosi nella sessione del [8 marzo] fissato di discutere il postulato dei vescovi napoletani il giorno 8 di marzo, si adunarono nel medesimo giorno i padri componenti la sacra congregazione dei postulati all'eccezione dell'eminentissimo Antonelli, degli arcivescovi di Baltimora, di Valenza, di Tours, di Sardia, di Westminster, di Malines, di San Giacomo e del vescovo di Paderborna, e si fecero a discutere le materie di cui tratta il suddetto postulato napoletano basando tale discussione sul rapporto della commissione specialmente destinata ad esaminarlo presieduto dall'eminentissimo Rauscher e composta dagli illustrissimi e reverendissimi: ...¹, ammettendo le conclusioni del rapporto in parola. Trovandosi però il detto postulato assai lungo non poté la sacra adunanza discuterlo per intero in questa sessione e dovette limitarsi all'esame dei seguenti paragrafi.

Seguendo poi l'ordine servato nei rapporti sui postulati già discussi si è dovuto anche per questo postulato osservare la divisione delle materie in tre categorie praticatas per la discussione degli altri, onde unire insieme 1° tutte le dimande dichiarate dalla sacra adunanza preoccupate nei schemi che sono stato sottomessi al concilio o che debbono essergli sottomessi; 2° insieme queste proposizioni che furono accettate sotto il titolo di pure dimande da sottomettersi al sommo pontefice privatamente; 3° ed insieme queste che la sacra adunanza credette dichiarare essere della competenza del concilio, per cui potersi sottomettersi alle discussioni del medesimo.

Categoria I.

Delle proposizioni dichiarate preoccupate o rigettate.

Capitolo 1°: *De iis quae dogma respiciunt.* — Il paragrafo 1° *De Dei notionem*, il 2° *De rerum creatione*, il 3° *De Christi notionem*, il 4° *De homine*, il 5° *De ecclesia*, il 6° *De Romano pontifice*, il 7° *De relatione rationis cum fide in scientiis naturalibus*, il 8° *De natura civilis societatis, et de relationibus ipsam inter et ecclesiam*, non che il 9° *De matrimonio*, furono tutti dichiarati preoccupati negli schemi già preparati. Prima però di passare alla discussione dei paragrafi seguenti, si deve notare, che subito dopo la discussione del paragrafo 1° *De Dei notionem*, sulla proposizione dell'eminentissimo Monaco la sacra adunanza ha deciso doversi comunicare agli eminentissimi prealiti, non solamente i postulati ammessi, ma bensì ancora quelli che vengono dichiarati preoccupati.

Capitolo II: *De iis quae ad mores spectant.* — Il paragrafo 2° *De officii obedientiae ecclesiae et pontifici maximo*, fu dichiarato preoccupato. Parimenti lo fu la seconda parte della proposizione 3° *De iuribus familiae* con cui si vuole che il sacro concilio fissi i principii dei diritti della domestica società e condanni questi che li combattono. Il paragrafo 4° *Della difesa della cattolica verità contro gli assalti dell'indifferentismo* non poté egualmente venir ammesso come già preoccupato. Intorno al paragrafo VII, composto di sette diverse proposizioni, la sacra adunanza decise quanto alla prima che tratta della legge matrimoniale detta del *Tametsi* portata dalla Tridentina (*De Ref. matr. cap. I*), non doversi innovare niente, quanto alla seconda sull'abrogazione di alcuni impedimenti matrimoniali, preoccupata nel postulato dei vescovi francesi. Quanto alla 4° sul sonnambulismo, spiritismo, abortismo ecc., preoccupato nell'apposito schema. Parimenti rispetto alla quinta dimanda intorno al *duello* non che rispetto alla sesta che tratta di raffrenare la licenza dei cattivi libri. Quanto poi

¹ Ita codex. Cf. supra col. 665 n.

alla settima sulla nuova edizione della Scrittura A senza annotazioni da permettersi alla lettura dei fedeli, essa fù rigettata.

Terminata così la discussione delle suddette materie si passò a quelle della disciplina ecclesiastica; principiando dal II paragrafo del capitolo I° con cui si vorrebbe far prescrivere dal concilio delle norme sulle prediche che i predicatori dovrebbero fare intorno alle prerogative del sommo pontefice ed alla necessaria unione dei fedeli col capo della chiesa, la sacra adunanza fù del parere non potere ammettersi perchè appartiene alla decisione dei concilii provinciali e non spetta al concilio ecumenico.

Intorno al paragrafo terzo con cui si vorrebbe che in ogni diocesi fosse istituita qualche opera di pietà allo scopo di vieppiù ricordare ai fedeli la necessità di unirsi col capo della chiesa, la sacra adunanza lo dichiarò preoccupato nei postulati francesi.

Il paragrafo quarto con cui si cerca di prescrivere ai vescovi eletti di recarsi a Roma prima di pigliar possesso delle loro rispettive diocesi venne rigettato come poco pratico.

La proposizione sull'obbligo dei vescovi di rendere conto alla santa sede dello stato delle diocesi prescritto dall'enciclica del XVI nov. 1873, e che forma l'argomento del paragrafo quinto, fù dichiarata già preoccupata.

Il paragrafo sesto così concepito: „Triennii spatium episcopis Italiae praescriptum ad sacra limina visitanda aliquanto amplius producat, et provideat ut si iustis de causis episcopus absteat, a poenis a iure irrogatis immunis abeat“, venne parimenti dichiarato preoccupato, ma soltanto rispetto alla prima parte.

Il paragrafo settimo che cerca di estendere anche C ai vescovi *in partibus* i doveri di cui parla il paragrafo precedente venne rigettato.

Parimenti rigettò la sacra adunanza la domanda del paragrafo IX con cui si vorrebbe prescrivere ai concilii provinciali di stampare dei periodici per divulgare in lingua volgare gli atti pontifici.

Il paragrafo XI che tratta dei congressi dei cattolici non fù egualmente ammesso dalla sacra adunanza.

Categoria II.

Nella sessione del 8 marzo non furono ammesse a titolo di mere dimande da presentarsi al sommo pontefice, che la seconda parte del paragrafo sesto del capo *De ecclesiae disciplina* con cui si cerca di sottrarre dalle pene prescritte dai sacri canoni quei vescovi Italiani i quali per ragioni giuste sarebbero stati impediti di effettuare la visita *ad sacra limina* nel tempo a ciò prefisso. Nonchè il paragrafo D decimo con cui si dimanda di stabilire dei concorsi annuali in Roma per il clero del mondo intero allo scopo di trattarvi delle materie ecclesiastiche le quali si cercherebbero di al più possibile divulgare nell'orbe cattolico.

Categoria III.

I paragrafi ammessi alle discussioni del concilio dalla sacra adunanza dei 8 marzo sono i seguenti:

Il paragrafo 1° del capitolo 2°, però solamente *in principio* intitolato „Nonnulla adnotantur quae in genere ad catholicam moralem attinent“. Parimenti venne ammessa *in principio* la prima parte del 3° paragrafo, il quale tratta: *De iuribus familiae*. Non che la terza parte del paragrafo 7° che si riferisce alla necessità di stabilire certe condizioni di cui penderebbe la validità degli sponsali.

Dalla parte poi *de ecclesiae disciplina*, la sacra adunanza volle ammettere per *medium ambulationis* il paragrafo 1° con cui si vorrebbe vieppiù maggiormente rassicurare l'unione nell'episcopato: nonchè il paragrafo VIII, in cui si tratta dei modi di promulgare nelle singole diocesi gli atti pontifici, e con questa ammissione i padri dettero fine alla discussione della sessione dei 8 marzo fissando il giorno 10 di marzo per proseguire l'esame del postulato napoletano.

6

Sessione del 10 marzo 1870.

Sessione della sacra congregazione specialmente destinata dalla santità di nostro signore per l'esame delle proposizioni dei vescovi da sottomettersi alle discussioni del concilio, che si tenne li 10 marzo nelle stanze del Vaticano alle 9^{1/2} del mattino.

Intervennero gli eminentissimi: Patrizi, Corsi, Riario, Rauscher, Bonnechose, Cullen, Barili, Moreno, Monaco; gli illustrissimi e reverendissimi Gerosolimitano, Torinese, Baltimore, Valenza, Sorrento, Sardia, Tessalonica, Westminster, Paderborna, Patti, S. Giacomo.

Appena che s'erano adunati i padri componenti la sacra congregazione dei Postulati all'eccezione degli eminentissimi Di Pietro, De Angelis ed Antonelli, nonchè degli illustrissimi e reverendissimi monsignori... si è dato seguito all'interrotto esame del postulato napoletano, di cui furono discusse le prime parti nella sessione degli 8 di marzo, basandosi sul rapporto della commissione specialmente deputata al suo esame; e dividendone i paragrafi secondo che questi appartenevano alle tre già note categorie delle petizioni sottomesse al giudizio della sacra congregazione dei Postulati.

Categoria I.

I paragrafi 1° *De sancta visitatione* non che il 3° *De synodis diocesanis* ed il quarto *De synodis provincialibus* furono dichiarati preoccupati negli rispettivi schemi.

Intorno al paragrafo 6° con cui si vorrebbe che il concilio prescrivesse ai metropolitani i quali non hanno nessun suffraganeo e a questi che non ne hanno più di uno di doverci recare ai concilii provinciali di cui l'accesso li fosse più facile, si è detto, *quoad primam partem proximam est in iure, et quoad secundam non esse admittendam*.

Parimenti venne rigettato il paragrafo 7° il quale vorrebbe, che il concilio stabilisca dovere i vescovi adunare in congressi attorno alle loro persone i vicarii foranei due volte all'anno e più spesso ancora i parroci e che prescrivesse alcune condizioni circa la loro nomina.

Sulla coabitazione dei vicarii coi parroci che forma l'argomento del paragrafo 8° la sacra adunanza lo dichiarò provveduto nel postulato francese.

La prima parte del paragrafo 9° fù dichiarata preoccupata dallo schema *De titulo ordinationum*, e la seconda venne rigettata perchè i padri la giudicarono di pertinenza dei sinodi provinciali.

I paragrafi X ed XI destinati a fissare alcune regole relative alla vita del clero secolare nonchè delle congregazioni dei sacerdoti secolari furono considerati *provveduti* nel postulato dei vescovi francesi.

Il medesimo parere venne emesso anche circa la prima parte del paragrafo XII che si riferisce alle università cattoliche. Dopo passando i padri all'esame del capitolo III intitolato *De idoneitate in primariis agentibus eorumque adiutoribus*; dichiararono preoccupati i paragrafi 3°, 4° e 5° che si occupano dell'elezione e della giurisdizione dei vicarii

capitolari. Quanto poi al paragrafo 6° in cui si tratta degli ufficiali delle curie vescovili, non l'accettarono affatto.

Il paragrafo 7°, il 8° e il 9° che parlano dei parroci, vennero giudicati preoccupati nello schema rispettivo *De parochis*.

Il 10° e il 11° preoccupati dallo schema *de titulis*, e i paragrafi XI, XII, XIII, XIV e XV°, dallo schema sui capitoli.

Il paragrafo XVI circa il clero aggiunto ai capitoli non fu ammesso.

I paragrafi XIX e XXI furono dichiarati preoccupati parimenti dagli schemi testè mentovati sui parroci e sui capitoli.

Il paragrafo XXIII *De ecclesiis receptivis* venne rigettato.

Il paragrafo XXIV su gli studii teologici provveduto nel postulato francese.

Il XXV poi con cui si vorrebbe che i confessori del clero avessero da essere muniti da una speciale autorizzazione per poter esercitare questa parte del loro ministero fu anche rigettato.

Finalmente i paragrafi XXVI che si riferisce alla formazione dei confessori, il p. XXVII che tratta delle apposite scuole di eloquenza sacra, non che il XXVIII, *De exercitiis spiritualibus* per i sacerdoti, furono tutti dichiarati preoccupati.

Categoria II.

Nella medesima sessione i padri della sacra adunanza vollero ammettere a semplice titolo di domanda da sottomettersi privatamente al santo padre i 3 paragrafi seguenti del capitolo III:

Il 2° *De episcopis auxiliariis*; potendo veramente essere utile le proposizioni contenute in esso. — Il paragrafo XX con cui si vorrebbe vedere diminuiti gli insegne delle chiese collegiali e renderli differenti dagli insegne delle cattedrali: non che il XXII il quale cerca di stabilire che il clero dei capitoli collegiali e quello delle chiese recettizie si adopri gratuitamente all'istruzione della gioventù.

Categoria III.

In capo dei paragrafi che la sacra adunanza nella sessione del 10 di marzo volle dichiarare ammissibili alle discussioni del concilio si trova il paragrafo quinto del capitolo II intitolato: „*Sacrum concilium praescribat congressiones habendas cum metropolitana, ea mente ut opportuna consilia suscipiantur, ut una eademque et magis ac magis efficax pastoralis actio evadat*“, però solamente per modum *adhortationis*.

Parimenti sotto la medesima condizione fu ammessa la parte seconda del paragrafo 12° del suddetto capitolo secondo, la quale si riferisce alle scuole rurali e le scuole notturne, nello scopo di sottrarre il popolo all'influenza empia delle false dottrine. Egualmente fra i paragrafi del capitolo III decisero i padri d'ammettere il 1° con l'annotazione in *venere*, nel qual paragrafo si raccomandano ad un esame speciale i privilegi sulla nomina dei vescovi di cui godano i sovrani per concessione apostolica. Venne anche ammesso il paragrafo XVII col quale si domanda di limitare i privilegi concessi ad alcuni capitoli circa la nomina dei parroci, in virtù di cui questi vengono nominati senza il consenso del vescovo.

Ammissibile dichiararono i padri medesimamente la domanda di discutere l'abrogazione del privilegio concesso sia a qualche capitolo sia a chiunque altro, che si trova soggetto all'autorità del vescovo di conferire i benefici. — e ciò nonostante qualunque consuetudine. — domanda che forma l'oggetto del

paragrafo XVIII. Fu ammessa ancora la domanda contenuta nel paragrafo XXII.

Finalmente il paragrafo XXIX con cui si vorrebbe far raccomandare dal concilio la fondazione di accademie di religione, da stabilirsi in ogni diocesi, e massime nelle città delle sedi metropolitane, fu ammesso colla formula „*ut sacro concilio oecumenico commendetur*“.

E ammesso questo paragrafo la sacra adunanza ha messo fine alla sessione del 10 marzo, fissando il giorno 14° dello stesso mese per proseguire la discussione del postulato napoletano.

7.

Sessione del 14 marzo 1870.

Sessione della sacra congregazione specialmente destinata all'esame dei postulati, dei vescovi da sottomettersi alle discussioni del concilio che si tenne nelle stanze del Vaticano li 14 di marzo 1870 alle ore 9^{1/2} del mattino.

Intervennero gli eminentissimi . . . gli illustrissimi e reverendissimi . . .

Adunatisi tutti i singoli padri componenti la sacra congregazione dei postulati all'occasione degli eminentissimi . . . si è dato principio all'esame dei seguenti paragrafi del postulato napoletano, che per mancanza di tempo non si erano più potuto pigliare ad esame nella precedente sessione.

Quindi secondo il metodo seguito finora si dichiararono preoccupati ossia appartenenti alla

I categoria

il paragrafo XXXI, preoccupato nello schema *De vita et honestate clericorum*, imperocchè vi si tratta della proibizione da rinnovarsi al clero circa varie negoziazioni e l'accettazione di qualunque ufficio spettante ai laici senza la licenza del vescovo.

Parimenti il XXXII con cui si vorrebbe che il concilio imponesse al clero l'uso della veste talare.

Il paragrafo XXXIII si occupa di tre materie differenti. Nella prima parte si richiede pene gravissime contro i sacerdoti che prevalendosi degli empii codici civili di alcuni paesi vorrebbero contrattare matrimoni civili. Nella seconda si tratta di quelli che ricorrono alle autorità laiche in affari di pertinenza ecclesiastica e nella terza della frequentazione dei pubblici spettacoli ecc. Quindi la prima e seconda parte di questo paragrafo vennero dichiarate preoccupate nello schema testè nominato, *et pro tertia provisum in iure*. La seconda parte del paragrafo 34° che tratta degli ordinandi fu dichiarata *provisa in postulato Gallorum*. Quanto alle proposizioni seguenti esse non furono ammesse.

Vennero dichiarati parimenti preoccupati: il paragrafo 35° che tratta dei benefici e patrimoni sacri, imperocchè forma già l'argomento dello schema relativo; il 36 intitolato *Mixta docendi forma etiam atque etiam servetur in omnibus scholis latinarum litterarum studio addictis*; il 37 il quale si occupa anche degli studii ecclesiastici, non che il 38 *De seminariis* dei quali trattano anche il § 39 ad il 40°. — Con queste due ultime dimande poi si vorrebbe ottenere che il concilio prescrivesse un certo modo di vivere per la gioventù nei seminari non che per i chierici i quali abitano nelle proprie case, che definisse i doveri dei deputati dei seminari, e prescrivesse alcune regole per i seminari delle piccole diocesi.

Si dichiararono anche preoccupati il 41° paragrafo relativo alla necessità di stabilire in Roma dei collegii ecclesiastici per ogni paese; il 42° con

cul si vogliono stabilire regole relative al tempo da prescriversi per la durata dell'ufficio dei generali d'ordine; il 44° sulla vita comune nei monasterii; il 45° sui voti semplici e le solenni professioni dei regolari; il 46° circa i monasterii da erigersi nuovamente secondo i sacri canoni; il 47° con cui si richiede la soppressione dei conventi mancanti dal numero di religiosi prescritte dai canoni, nonché la stretta osservanza della regola conventuale; il 48° relativo ai studii dei regolari che si vorrebbero veder equiparati ai studii prescritti per il clero secolare ed inoltre sottomessi alla vigilanza degli ordinarii; il 49° il quale domanda l'abrogazione dei privilegi di cui godono i generali d'ordini religiosi e di cui mancano i vescovi; il 51 il quale domanda delle regole più esplicite per il transito dallo stato di clero regolare allo stato di clero secolare e delle pene per i contumaci; finalmente il 52 circa la sottomissione alla giurisdizione dei vescovi delle congregazioni degli oblati e di quelle che emettano semplici voti, nonché circa le ordinazioni dei medesimi congregati che si vorrebbe sottomettere alle regole delle norme della bolla *Speculatorum*.

II categoria.

Dopo di chè la sacra congregazione dichiarò da sottomettersi privatamente al sommo pontefice i paragrafi seguenti. Il 43° relativo alle abbazie *nullius*, di cui si vorrebbe che fosse sempre abate un vescovo.

Il 50 che vuole sottomettere alla visita dei vescovi in qualità di delegati apostolici le chiese pubbliche dei regolari.

È da notarsi però che sul proposito il vescovo di Patti essendo religioso volle astenersi da ogni voto.

In fine il 53° relativo agli ordini militari equestri, collo scopo di farli emettere i voti semplici soltanto ed esigerne di difendere la santa chiesa.

III categoria.

Come appartenente poi alla categoria terza ossia a quella che contiene le proposizioni da sottomettersi alla discussione del concilio, non venne ammesso ed in principio dalla sacra adunanza del 14 di marzo, che il paragrafo XXX relativo ai prettori tanto pubblici che privati.

E con tale ammissione finirono i padri la discussione della sessione del 14 di marzo, fissando la prossima adunanza per il giorno 17° del mese corrente di marzo, in cui verranno discussi i rimanenti paragrafi del postulato napoletano, non che i postulati affidati all'esame della prima e della quarta Commissione specialmente deputate per l'esame previo dei postulati dei vescovi e scelte fra padri componenti della sacra congregazione dei Postulati.

8.

Sessione del 17 marzo 1870.

Sessione della sacra congregazione specialmente destinata dalla santità di nostro signore all'esame speciale dei postulati dei vescovi da sottomettersi alle discussioni del concilio che si tenne nelle stanze del Vaticano li 17. marzo 1870 alle ore 9^{1/2} del mattino.

Intervennero gli eminentissimi: Patrizi, Di Pietro, Riario, Corsi, Rauscher, Bonnechese, Cullen, Barilli, Monaco; gli illustrissimi e reverendissimi: Patriarchi Iousséf, Valerga; arcivescovi: Sorrento, Tealonica, Sardia, S. Giacomo; vescovi: Patti, Valenza.

Adunatisi all'indicata ora tutti i padri componenti la sacra congregazione dei Postulati, all'eccezione degli eminentissimi De Angelis, Moreno ed

Antonelli non che degli illustrissimi e reverendissimi monsignori di Touss, di Balmiera, di Torino, di Westminster, di Malines e di Paderbarna, si è subito dato seguito all'interrotta discussione della sessione del 14 corrente del postulato napoletano, principando con i paragrafi del suddetto postulato, che dalla commissione specialmente incaricata del suo esame furono dichiarati non ammissibili, sia perchè già preoccupati dagli rispettivi schemi, sia perchè le materie di cui questi trattano, non sono di pertinenza del sacro ecumenico concilio.

Categoria I.

Capitolo IV: *De modis quibus ecclesiae actio expeditur* *scilicet*. Essendo il paragrafo primo di questo capitolo diviso in nove parti ognuna dovette essere esaminata separatamente.

Da tale divisione poi risultò che sulla parte seconda del suddetto paragrafo che si occupa dei casi riservati la sacra adunanza fu del parere, essere stato l'argomento in parola bastantemente provveduto colla bolla recentissima sulle censure. Intorno alla quarta parte del primo paragrafo che tratta di alcuni impedimenti matrimoniali e massime rispetto alle suppliche dei poveri, tutti i padri furono del parere essere già stato provveduta tale domanda nell'esame del postulato francese nonché in quello del tedesco. La quinta venne dichiarata preoccupata nello schema *De miserationibus*. La sesta poi sulle abbazie riconfermande, e la settima parte sui provvedimenti da pigliarsi circa i benefici riservati alla santa sede, furono rigettate.

Sul paragrafo 2° con cui si richiede una revisione del diritto canonico, pronunciarono i padri un *dilata* non dovendosi esaminare questa proposizione altrimenti che insieme con le altre simili domande già contenute in varii postulati.

Dipoi venendosi alla discussione del capitolo V il paragrafo 1 sull'osservanza delle feste, il 3° relativo all'immoralità dei costumi non che il 6° sull'astinenza ed il digiuno, li dichiarò la sacra adunanza preoccupati dai schemi già preparati. Non fu affatto ammesso il paragrafo 7° sulle decime. Il 9° che tratta della violazione della sepoltura ecclesiastica non venne ammesso perchè preoccupato.

Categoria II.

Come ammesse al titolo di sottomettersi privatamente al sommo pontefice vennero dichiarate, le parti prima del primo paragrafo relativa alle pagelle dei vescovi ed alcune facoltà di casi riservati, la terza che tratta della rivalidazione dei matrimoni e la ottava sulla prolungazione del tempo del precetto pascale, sul giuramento dei vaghi, militari ecc., e sulla benedizione papale da impartirsi dai confessori *in articulo mortis*. Parimenti al medesimo titolo venne ammesso il paragrafo 5 del capitolo V sugli oratori privati.

Categoria III.

Finalmente furono dichiarati ammessi alle discussioni del concilio la domanda 9 del paragrafo 1 contenuto nel capitolo IV relativa alla facoltà di cui tratta il canone *Terrulas*; il paragrafo 5 relativo agli abusi nell'esercizio del *ius patronatus* introdotti da questi che godono del diritto in parola, ed il 6° sulla dotazione dei seminari e del clero, particolarmente *pro obligatione sustentandi clericum loco decimarum*.

Nel capitolo V poi furono ammessi il paragrafo 2° con l'annotazione però *in principio*. Con questo paragrafo si richiede di censurare d'un modo speciale il male dell'usura.

Il 4° sulla poca decenza del vestire con cui alcune donne si presentano nelle chiese.

Il paragrafo 8° che si riferisce alla cultura dei sordo-muti nonché il 10° sulla norma da prescriversi ai sodalini dei laici.

Intorno però a quest'ultimo paragrafo la sacra adunanza decise di ammetterlo soltanto in principio; e con tale risoluzione dette fine alla discussione del postulate napoletano, di cui si occupò nelle sessioni dei 8, 10, 14 e 17 marzo.

9.

Peculiaris congressus tertiae commissionis.
1870 martii 14.

Die 14ta martii habitus est congressus subdeputationis commissionis pro recipiendis et expendendis episcoporum propositionibus in aedibus eminentissimi cardinalis Vicarii.

Adfuerunt eminentissimi cardinales Vicarius, Di Pietro, Moreno, archiepiscopi Baltimorensis, Westmonasteriensis.

1. Examini propositum fuit postulatam plurium episcoporum de bellis iniustis deque malis inde provenientibus.

Patribus visum est quod nullomodo possit decretum fieri in concilio Vaticano super rebus belli et pacis, nihilominus quod maxime expediret ut a concilio promulgaretur exhortatio aliqua ad arcenda bella iniusta, et ad pacem fovendam, ideoque quod postulatam debet admitti: sed quod res ipsa debeat omni prudentia tractari.

2. De postulato episcopi Vicentini visum est quod primus et quartus articulus debeat ad summum pontificem referri, tanquam extra concilii competentiam: et quod secundus et tertius articulus iam in schematibus praeoccupati sunt.

3. Postulatam 33 patrum de leges ecclesiasticas in unum codicem redigendo admissam fuit, ut ad summum pontificem deferretur.

4. In postulato episcopi Concordiensis omnes articuli seposito tantum quinto in schematibus praeoccupati videbantur: de quinto articulo iudicatum est ut in respectu virorum ecclesiasticorum possit admitti.

5. De postulatis pro dogmatica definitione assumptionis corporeae in caelum Deiparae unanimiter indicaverunt:

I. Quod nulla adsit definiendi necessitas, quoniam omnes ubique christifideles assumptionem beatae Mariae Virginis pie et firmiter credunt et solemniter singulis annis concelebrant.

II. Quod perpensis huius temporis adiunctis et praesertim Vaticani concilii circumstantiis eiusmodi definitio non expedire videatur.

III. Quod fidei traditionali christifidelium de hac veritate periculum exoriri possit ex controversiis scilicet et cavillationibus historicis catholicos inter et a catholicos excitandis: ideoque unanimiter conclusum fuit postulatam licet de re maxime fidelibus cura non admittendam.

Archiepiscopus Westmonasteriensis
secretarius.

10.

Sessione dei 11 aprile 1870.

Sessione... della sacra congregazione specialmente deputata dalla santità di nostro signore per ricevere ed esaminare le proposizioni dei vescovi che ebbe luogo nelle stanze del Vaticano la mattina dei 11 aprile alle ore 9^{1/2}.

Intervennero gli eminentissimi: Patrizi, Di Pietro,

Acta huius congressus manu propria scripta archiepiscopus Westmonasteriensis.

Carsi, Bonnehose, Monaco; gli illustrissimi e reverendissimi: patriarca Antiocheno, patriarcha Gerusalemitano; arcivescovi: S. Giacomo, Baltimore, Tours, Valenza, Westminster, Tomalonia; vescovi: Paderborna, Patti.

Adunati gli eminentissimi e gli illustrissimi e reverendissimi componenti della sacra congregazione specialmente destinata per ricevere ed esaminare le proposizioni dei vescovi si sono dati a discutere i seguenti postulati:

1. *Postulata archiepiscopi et episcoporum Belgii.*

2. *Postulatio archiepiscopi Lucani super privilegio et assumptionibus praetorum saecularium qui territorium non habent.*

3. *Propositio in gratiam pie operae a Propagatione fidei nuncupatae a 110 patribus subscripta.*

4. *Postulatum generalis Missorum de conformitate et unitate in recitandis horis canonicis.*

5. *Propositio episcopi Tervisani de publicandis simul omnibus schematibus cum prope a fine erit concilium.*

Essendo i suddetti postulati stati primieramente affidati all'esame di una commissione composta degli eminentissimi Patrizi, Bonnehose e Monaco nonché degli illustrissimi e reverendissimi arcivescovi di Tours, di Sorrento, di Sardia e del illustrissimo e reverendissimo vescovo di Paderborna, i padri adunati basarono la loro discussione sul rapporto fatto dalla suddetta commissione. E principiendo dall'esame del postulate dei vescovi del Belgio furono tutti del parere che il 1° paragrafo del suddetto postulate *De iudiciis clericorum* non poteva essere ammesso essendo già stato preoccupato negli schemi sottomessi alla discussione del concilio.

Parimenti furono dichiarati preoccupati il paragrafo 2° *De clericorum seminariis*, il 3° *De collatione ecclesiarum parochialium*, il 4° *De synodo diocesana* ed il 5° *De pia virorum ac foeminarum institutis*.

Il 6° paragrafo poi con cui si cerca di ottenere per i vescovi delle facoltà relative agli oratorii privati fu rigettato.

La prima parte del paragrafo 8° che si riferisce alle facoltà quinquennali, triennali ecc fu dichiarato provveduto nei postulati dei vescovi francesi. Il paragrafo 9° che tratta degli impedimenti matrimoniali fu rapporto alla sua prima, seconda e terza parte dichiarato provveduto nei postulati francesi, coll'osservazione però che la forma della terza parte usata in quello postulate *est praeferenda*. Quanto poi alle altre parti del medesimo postulate relativo alle petizioni con cui si domandano le dispense matrimoniali non che all'espressioni in uso nelle dispense pontificie, tutte vennero dichiarate preoccupate.

Parimenti i padri dichiararono preoccupata la parte A del paragrafo VII in cui si parla delle tasse che sogliono pagarsi per le suddette dispense matrimoniali, non che il paragrafo X relativo alla nuova compilazione del diritto canonico. Finalmente le parti del paragrafo VII distinte colle lettere C e D che trattano dello speciale studio delle cause adotte dagli ordinari nelle suppliche di dispense matrimoniali per le quali i prelati del Belgio chiedono un più equo esame, non che quella che si riferisce alla necessità di riconoscere in certi casi per motivo sufficiente l'istanza dell'ordinario, furono ambedue rigettate.

Sole quindi le seguenti dimande dei vescovi belgi furono ammesse dai padri della sacra congregazione, e ciò a titolo di raccomandazione da farsi privatamente alla decisione del sommo pontefice. In primo luogo la terza parte del paragrafo VII *De altaribus*

privilegi, quella che si riferisce ai termini delle concessioni pontificie che si erano nei brevi e rescritti della santa sede. Al medesimo titolo venne ammessa ed anzi con una speciale raccomandazione la seconda parte del paragrafo VIII *De facultatibus extraordinariis*, con cui si domanda che le facoltà che la santa sede concede ai vescovi non siano ristrette ad un certo numero di casi, ma piuttosto limitate ad un tempo da determinarsi. Similmente volle la sacra congregazione ammettere il paragrafo IV con cui si cerca che la validità delle dispense non possa dipendere dai termini inesattamente usati dagli agenti nelle suppliche e spiegazioni delle medesime che questi presentano ai vari dicasteri Romani. Parimenti ammisero i padri la domanda VII relativa alle dispense matrimoniali colla quale i vescovi del Belgio vorrebbero ottenere che le dispense di cui l'esecuzione fu rimessa agli ordinari o ai vicarii generali, possano essere messe in esecuzione dai vicarii capitolari *sede vacante*, come poi in favore dei vicarii capitolari si domanda nel paragrafo VI che tutte le facoltà concesse ai vescovi possano servire dopo la loro morte ai vicarii suddetti, purchè il tempo della concessione non fosse esaurito; così anche i padri decisero di poter sottomettere privatamente questa domanda al giudizio del sommo pontefice.

E così essendosi dato fine alla discussione del postulato dei prelati del Belgio, si passò all'esame del postulato dell'arcivescovo di Lucca, relativo ai privilegi ed alle esenzioni dei prelati secolari che non hanno alcun territorio; e i padri lo dichiararono preoccupato quanto alla prima parte e l'amisero quanto alla seconda che tratta delle esenzioni senza territorio e popolo.

Non fu ammessa affatto la domanda del reverendo padre generale del Minimi relativa alla riforma da introdursi nella recita delle ore canoniche, non che quella del vescovo di Treviso che si riferisce alla simultanea pubblicazione di tutti i schemi da farsi solamente alla fine del concilio.

In fine poi si dichiarò provveduto nelle dimande dei vescovi di Francia il postulato dei 110 padri che tratta della pia opera della Propagazione della fede. E con tale risoluzione fu dato termine alla sessione degli 11 aprile della sacra congregazione specialmente destinata all'esame delle dimande dei vescovi.

11.

Sessione del 22 aprile 1870.

Sessione della congregazione speciale deputata dalla santità di nostro signore per ricevere ed esaminare le proposizioni dei vescovi, che ebbe luogo nelle stanze del Vaticano la mattina del 22 aprile 1870 alle 9 1/2.

Intervennero gli eminentissimi: Patrizi, Di Pietro, Corai, Bonnechose, Rauscher, Barili, Moreno, Monaco; gli illustrissimi e reverendissimi: patriarca Antiocheno, patriarca Gerusalemmitano; arcivescovo: di Tours, di Sardia, di Tessalonica ed il vescovo di Patti.

Appena che furono adunati i padri componenti la sacra congregazione specialmente deputata dal santo padre all'esame dei postulati dei vescovi, tutti i presenti principiarono la discussione della serie delle dimande di questi vescovi che fu primieramente affidata all'esame speciale degli eminentissimi Rauscher, Barili e Antonelli, non che degli illustrissimi et reverendissimi il patriarca Antiocheno non che gli arcivescovi di Tours, di S. Giacomo e del vescovo di Patti.

Il primo postulato discusso dalla sacra congregazione, la quale si basò sopra il rapporto dei

suddetti componenti la commissione speciale tentò mantovata, fu il postulato degli arcivescovi e vescovi della provincia Quebecense e Halifaxense¹, diviso in otto parti; di cui rispetto alla prima parte relativa alla codificazione da farsi del diritto ecclesiastico, la congregazione ha deciso che se ne terrebbe conto, quando si trattò degli altri simili postulati riguardanti la medesima materia.

Rapporto al secondo paragrafo sulla riforma da introdursi nelle leggi matrimoniali, trovarono i padri doverli trattarne egualmente sempre sia quanto al numero degli impedimenti che si vorrebbe ridurre, e dichiararono già preoccupata negli altri schemi la domanda relativa all'estensione della potestà ordinaria dei vescovi.

Il paragrafo III che domanda l'abolizione dell'impedimento della cognazione legale venne anche considerato preoccupato e particolarmente nello schema N° 15 *De disciplina ecclesiastica*. Il paragrafo 5 relativo al dovere di dichiarare nelle suppliche di dispense il patrato incesto fu dichiarato provveduto nei postulati francesi e tedeschi.

Preoccupati finalmente si trovarono i paragrafi 5, 6 e 7 che trattano degli impedimenti di pubblica onestà, del quarto grado di consanguinità ed affinità e del secondo grado di affinità proveniente *ex copula illicita* non che il paragrafo 8° sulla riforma del breviario.

II. Passando poi al postulato del vescovo di Albeiga relativo alla disciplina del clero secolare i padri lo dichiararono preoccupato.

III. Quanto alla dimanda del vescovo di Maganza il quale vorrebbe che nello schema *de episcopis* si parlasse della gravità della elezione o nomina dei vescovi onde vieppiù eccitare tutti quelli che vi prendono qualche parte ad una azione conciosissima, e che nel medesimo schema venga inserito tutto il capo del concilio Tridentino che si riferisce *ad normam procedendi ad creationem episcoporum et cardinalium*; i padri l'amisero rispetto alle prima parte e lo rigettarono rispetto alla seconda. La dimanda dell'arcivescovo Idruntino venne dichiarata preoccupata; e fu ammesso a titolo di privata domanda da sottomettersi al sommo pontefice il solo postulato de l'arcivescovo di Messina intitolato: *De nova quarundam diocesium, quae intra aliarum ambitum continentur circumscriptione*.

E allora la sacra congregazione passò a discutere la serie di questi postulati che furono affidati all'esame previo e speciale degli eminentissimi Patrizi, Di Pietro, Moreno non che degli illustrissimi e reverendissimi di Malines, di Westminster e di Baltimora.

Questa serie trovavasi composta dei seguenti D postulati.

1. La dimanda di 40 padri relativa alla restaurazione del diritto delle genti sulle basi del diritto canonico, la quale venne dalla sacra congregazione ammessa *per modum avertationis* facendola precedere da una istrusione e seguire da una speciale raccomandazione.

2. Il postulato del vescovo di Vicenza il quale trovavasi diviso in 4 parti relative tanto alla disciplina che ai riti della Santa Chiesa sulle quali dopo averli esaminati separatamente i padri emisero i seguenti loro pareri. Rapporto alla prima dimanda che tratta della traslazione di alcuni uffici dei santi, tutti furono d'avviso tale materia non spettare al concilio, quindi non potersi ammettere. Parimenti rigettarono la domanda terza relativa all'assoluzione dei confessori complici *in peccato turpi* perchè provveduta dall'ultima costituzione apostolica, non

¹ Supra n° 9, col. 467.

che la seconda relativa alle facoltà dei vescovi di a) dispensare dagli impedimenti matrimoniali che vengono scoperti dopo che il matrimonio è stato contratto *in facie ecclesiae*. Solo quindi la domanda quarta di questo postulate, che si riferisce all'obbligo di denunziare alle autorità ecclesiastiche gli eretici, sospetti di eresia, carbonari ecc. venne ammessa per essere privatamente sottomessa alla suprema decisione del sommo pontifice.

III. Tale fu anche il parere dei padri rispetto al postulate dei 33 vescovi i quali vorrebbero fare compilare un nuovo codice di diritto ecclesiastico. E con tale risoluzione fu dato fine alla sessione del 23 aprile 1870.

12.

Altera postulatorum distributio inter quatuor commissiones.

Prima commissio.

Eminentissimi cardinales: De Angelis, Bonaevesiae, Monaco. Reverendissimi praesules: Turonensis, Sarrentinus, Sardinanus, Paderbornensis.

Huic commissioni sequentia postulate ad examen tradita sunt:

1. Postulatio pro sodalitate Sanctae Infantiae a 35 vicariis apostolicis exhibita.
2. Observationes consideratione dignae, et quae corrigi debent in Syria pro bona animarum salute.
3. Expositio congregationis helveto-benedictinae, per abbatem monasterii Einsidensis, illius congregationis praesidem, exhibita, circa vota simplicia solemnibus praemittenda.
4. Postulatum, a 30 concilii patribus subscriptum, ut opificum societas *Der Gesellen-Verein* a sacro concilio Vaticano laudetur atque commendetur.

Secunda commissio.

Eminentissimi cardinales: Rauscher, Barili, Antonelli. Reverendissimi praesules: Antiochenus, Taurinensis, S. Iacobi, Pactensis.

Huic commissioni sequentia postulate ad examen tradita sunt:

1. Postulate ab episcopo Pistoriensi et Prateni, nomine quorundam episcoporum Italiae centralis, exhibita.
2. Postulatio quingentorum et decem patrum de invitatione faciendae Hebraeae.
3. Postulatum ab octoginta patribus, ut sancti Vincentii a Paulo associationes, quae vulgo *Conferentiae* dicuntur, a sacro Vaticano concilio laudentur ac commendentur.
4. Postulatum a 30 concilii patribus subscriptum, ut societas sancti Vincentii de Paula a s. concilio Vaticano laudetur et commendetur.

Tertia commissio.

Eminentissimi cardinales: Patrizi, Di Pietro, Moreno. Reverendissimi praesules: Mechliniensis, Westmonasteriensis, Baltimorensis.

Huic commissioni sequentia postulate ad examen tradita sunt:

1. Propositio episcopi Varmiensis de confessione sacramentali presbyteris per novam legem ecclesiasticam congruis temporum intervallis praescribenda.
2. Postulatum a 118 concilii patribus subscriptum, ut S. Ioseph eligatur ac declaratur universae ecclesiae patronus atque protector; et festum patrocinii eius cum ritu primae classis et octava ubique et ab omnibus peragatur.
3. Propositio 45 superiorum generalium ordinum regularium, ut S. Iosephus conciliari constitutione declaratur primarius patronus universae ecclesiae.
4. Votum synodi patriarchalis Armenorum de re militari et bello a patriarcha Ciliceni exhibitum.

5. Postulatio 11 episcoporum ritis armeni circa eas gentium.

Quarta commissio.

Eminentissimi cardinales: Corvi, Riario, Cullen. Reverendissimi praesules: Hierosolymitana, Valentiana, Theosolonicensis.

Huic commissioni sequentia postulate ad examen tradita sunt:

1. Postulatio contra mala, quae saeculo nostro vocantur progressus et cogitandi libertas, exhibita a quinque episcopis ritis maronitici et ritis chaldaici.
2. Propositio super socialismum ab octo concilii patribus exhibita.
3. Postulatio septem patrum, ut strictius observetur concilii Tridentini lex de electione episcoporum, utque severius instituantur examen in aliis ecclesiasticis dignitatibus ab apostolica sede conferendis.

13.

Peculiaris congressus quartae commissionis. 1870 maii 2.

Die 2 maii in conventu habito penes eminentissimum dominum cardinalem Riario archiepiscopum Neapolitanam ab eminentissimis et reverendissimis patribus quartae commissionis actum fuit de quatuor sequentibus postulis, eiusdem commissionis examini commissis.

1um. *Postulatum contra progressum et cogitandi libertatem.* — In primo nonnulli episcopi maronitici et chaldaici ritus petunt remedium aliquod a Vaticano concilio decerni, ad oppugnanda falsa principia progressus, et eius quam vocant cogitandi libertatem, a quibus tot et tam gravia mala in societatem derivari noscuntur.

Licet Commissionis patribus visum fuerit postulatum haud satis determinatum et explicatum exhibere, et in aliquibus etiam praecooccupatum iam fuisse; nihilominus animadversum fuit, postulatum ipsum in se omnia requisita praeseferre, quae necessaria sunt ad hoc, ut admitti possit; et attenda rei gravitate, et malis fere innumeris quae in societate proveniunt ex huiusmodi ideis, iudicatum fuit valde conveniens et utilimum fore, ut errores praecipui qui sub nomine progressus et libertatis cogitandi veniunt, accuratius enumerati, expressius etiam a Vaticano concilio condemnarentur. Quare unanimiter conclusum fuit, *postulatum in principio esse admittendum.*

2um. *Contra socialismum.* Eadem omnino observata fuerunt relate ad secundum postulatum, in quo petitur ut Vaticana synodus execrandis socialismi erroribus catholicam veritatem et moralem doctrinam iustitiam sanctitatemque opponat; ut divites et prodices doceat officia, quibus erga pauperes, operarios famulosque adstringuntur; et vicissim quae sint istorum officia erga patronos, eosque quibus manuum suarum operam praestant. Quare unanimi sententia conclusum fuit, *postulatum, in quo nondum praecooccupatum fuerit, esse admittendum.*

3um. *De electione episcoporum.* Ad tertium, in quo agitur de episcoporum electione, et postulatur ut sacrosancta synodus, principibus, magistratibus, capitulis, aliisque episcopos nominandi, proponendi et eligendi ius habentibus, gravissimum Dei iudicium in mentem revocet; provideatque ut quae haec de re a Tridentino decreta sunt, severiori adhuc et strictiori modo ab omnibus observentur. Patres commissionis censuerunt, huic postulate iam provium per responsionem ad postulatum episcopi Moguntini.

4um. *In favorem operae cui titulus: Centre des Ecoles d'Orient.* — Quartum postulatum in duplici folio exhibitum refertur ad piam operam pluribus

tem abbas ante in Gallia fundatam, et iam per varias Europae partes propagatam, cui titulus: *Œuvre des Ecoles d'Orient*, et petitur ut inter decreta quae de missionibus encyclica oecumenico concilio Vaticano proponuntur, unum adiciatur, quo huic pio operi et solemniter ab ecclesia consecratio et nova commendatio tribuatur.

Ad hanc rem animadversum fuit tria iam eisdem generis postulata exhibita fuisse, pro commendandis specialibus nonnullis operibus in favorem missionum, nempe postulatam pro opere *Propagationis Fidei* Lugduni iam pridem fundato, item postulatam de quo in praecedentibus: tertium demique pro opere *Sanctae Infantiae* nuncupato.

Secundo observatum fuit, tria opera pro quibus iam postulatam fuit, quamvis ea certe quae de *Fidei Propagatione* dicitur, caeteris longe praestet, tum obiecti generalitate, tum sociorum numero et fructuum amplitudine, omnia nihilominus haud exiguae utilitatis esse ad missionum incrementum. Quare etiam alia a concilio Vaticano commendanda esse censuerunt patres commissionis.

Verum observatum fuit, tertio, optandum fortasse fore, ut huiusmodi opera aliquo strictiori vinculo sanctae sedi iungerentur, tum adhuc ut distributiones subaliorum veris cuiusque missionis necessitatibus semper proportionate responderent, tum ut singularum huiusmodi institutionum actio perfectiorum et utiliorum inter se consonantiam praeserferret. Dissimulatum tamen non fuit, rem in se certe utilissimam ac desiderabilem, haud levibus incommodis obnoxiam esse posse; ac proinde unanimi suffragio conclusum fuit: postulatam admittendam cum clausula: *nisi videatur Sanctissimo aliquid de-cernendum circa huius generis opera.*

14.

Peculiaris congressus commissionis primae.

1870 maii 5.

Postulatam primum: *Pro sodalitate Sanctae Infantiae.*

Queritur, ut concilium commendet hanc piam sodalitatem.

Commissio observat, quod in postulata Gallorum fuit decisum, ut aliquod caput de piis Operibus inseratur inter schemata proponenda sacro concilio; et dictum fuit quod possit laudari iure pia societas Propagationis fidei.

Huic pio operi affine est illud Sanctae Infantiae, et multa bona ex eo proveniunt in salutem infantium infidelium qui baptizantur, erudiuntur in scholis, et infirmi medicamenta suscipiunt opitulante Sanctae Infantiae sodalitate. Hinc commissio credit postulatam esse admittendam, ea mente ut post laudatam societatem de Propagatione fidei, commendetur etiam sodalitas sanctae Infantiae.

Secundum postulatam: *Observationes consideratione dignae et quae corrigi debent in Syria pro bono animarum.*

Postulatam continet tres partes: Prima respicit effusionem librorum, qui perversae doctrinae venena continent, et gratis distribuuntur a Societatibus biblicis, et remedium quaerit contra hoc malum. Secunda respicit collegia missionis Anturac et Gassrensia, ex quibus vix quinque inter centum enumerari possunt alumni, qui permaneant boni. Tertia respicit missionarios, qui legitimam superiorum ecclesiasticorum auctoritatem evellere nituntur.

1° Commissio credit circa primam partem, quod postulatam sit revera admittendum, eo sensu ut in capite de Piis operibus, laudetur etiam opus gratis disseminandi libros bonos, et eorum praesides in-

vitentur ad libros evulgandos, etiam lingua arabica, ut possit male animarum occurrere etiam in Oriente.

2° Quoad secundam partem, commissio credit postulatam non esse de re generali et digna oecumenico concilio, cum agatur de collegiis particularibus. Sed tamen quoniam res videtur aliqua consideratione digna, putat privatim a secretario res indicanda summo pontifici, ut si credat in sua sapientia, aliqua fiat inquisitio de rebus expositis, quarum aliquae commissioni videntur fore non satis probatae.

3° Quoad tertiam partem, etiam commissio putat non agi de re vere conciliari. At quoniam dicitur missionarios instituisse societates sine ordinarii auctoritate, praedicare in ipsa terra qua habetur concilio in ecclesia parochiali, et circumire domos magnatum invitantes illos ad audiendam confessionem apud eos, et inducere foeminas tantum ad frequentandam suam ecclesiam et ad emitendum votum sibi solummodo obediendi, necnon recipere inconsulto ordinario haereticos ad fidem, et sacerdotibus aliarum diocesium sine praevia licentia ordinarii concedere facultatem confessiones audiendi: hinc commissio credit summo pontifici deferendum privatim a secretario, si forte credat aliquam inquisitionem fieri pro sua prudentia.

Tertium postulatam: *Expositio congregationis Aelato-benedictinae circa vota simplicia solemnibus praesmittenda.*

Commissio observat postulatam directe oppositae decisionibus congregationis Episcoporum et Regularium a sanctissimo domino nostro adprobatis, anno 1857; et agi potius de una congregatione quam de omnibus. Hinc putat concilio non esse proponendum.

Sed tamen, quoniam varii ordines regulares obtinuerunt aliquas regulas quae mitigant generales dispositiones, et proponuntur aliqua, quae non videntur esse spernenda, ut exempli gratia, „Nemo recipiatur ad novitiatum ante annum XVIII^{um}, ut postulantes saltem per biennium sint probati in aliquo seminario vel collegio monasterii“: Commissio credit, quod possit deferri summo pontifici, ut, si credat, detur commissioni cuius est proponere schemata de regularibus.

Quartum postulatam: *Ut laudetur societas opificum Der Gesellen-Verein.*

Commissio credit multum conducere ad meliandos mores opificum, qui hac nostra aetate omnibus modis ad fidem abdicandam induuntur, si piae societates, quae ad fidem catholicam firmandam in opificibus institutae sunt, commendantur. Quapropter putat, postulatam esse admittendam, ita tamen ut in capite de piis operibus laudentur societates, quae ad fidem catholicam stabilendam et confirmandam inter opifices institutae sunt, qualis est societas vulgo dicta *Der Gesellen-Verein* erecta in dioecesi Coloniensi, et aliae quae passim in Italia et Gallia institutae sunt.

15.

Sessione degli 8 maggio 1870.

Sessione della congregazione specialmente deputata dalla santità di nostro Signore per ricevere ed esaminare le proposizioni dei vescovi che ebbe luogo nelle stanze del Vaticano la mattina dei 8 maggio alle 9^{1/2}.

Intervennero gli eminentissimi: Patrizi, Di Pietro, Rauscher, Bonnehose, Cullen, Barilli, Morano, Monaco, Antonelli; gli illustrissimi e reverendissimi: patriarca Ioussoff, patriarca Valerga; arcivescovi: Tours, Sorrento, Bardia, Tessalonica, Patti.

Adunatis gli eminentissimi e gli reverendissimi padri componenti la sacra congregazione special-

mento dalla santità di nostro signore destinata per ricevere ed esaminare le domande dei vescovi all'occasione degli eminentissimi De Angella, Riario, e Corsi, e degli illustrissimi e reverendissimi arcivescovi di Valenza, di S. Giacomo, di Torino, di Westminster, di Malines, di Baltimora non che dei vescovi di Paderborna, i quali non poterono intervenire alla presente sessione, si è dato principio alla discussione del postolato del vescovo della Concordia¹ diviso in sei paragrafi.

E sul primo paragrafo con cui si cerca di fare abrogare la legge dell'astinenza delle carni nei sabati dell'anno, essendo tale legge in vari paesi già abrogata, non che per ragione dell'indebolimento della costituzione umana che si verifica in tutti i paesi del mondo, emisero i padri il voto che tale domanda potesse essere proposta alle discussioni del sacro ecumenico concilio².

Quanto al secondo paragrafo, che tratta delle dispense matrimoniali dal 3 e 4 grado di consanguinità e di affinità, non che dall'impedimento di pubblica onestà, dai quali impedimenti si vorrebbe che i vescovi potessero dispensare, senza ricorrere alla santa sede, lo dichiararono i padri preoccupato nei schemi relativi al matrimonio.

Parimenti vennero dichiarati preoccupati il paragrafo terzo relativo alla solennità che si dovrebbe prescrivere per rendere valide le sponsali, non che il paragrafo quarto che si occupa delle facoltà da darsi ai vescovi perché questi potessero privare i colpevoli sacerdoti dai loro benefici senza processo canonico nei gravi casi di scandalo, lasciando tuttavia ai rei, sempre, il diritto del ricorso alla santa sede.

Il 5° paragrafo poi con cui si cerca di stabilire che nessun ecclesiastico, e ciò sotto grave pena, possa stampare alcun libro senza il permesso del proprio ordinario, fu ammesso nel senso che se ne dovrà fare menzione nello schema *De vita et honestate clericorum*.

Finalmente il paragrafo 6° con cui si domanda per i vescovi di poter ordinare i chierici al semplice titolo *Servitius ecclesiae* fu dichiarato preoccupato, e si passò all'esame del postolato sottoscritto da quasi 300 vescovi con cui i medesimi vorrebbero che l'assunzione della beata Vergine fosse dommaticamente definita. La congregazione dopo maturo esame fu intera del parere non dover tale domanda sottomettere alle discussioni del concilio, tuttavia i padri hanno espresso il desiderio di far conservare questo postolato negli archivi, onde la gloria della beata Vergine ne ricavesse maggior lustro³.

Vennero quindi esaminati i postulati primieramente discussi dalla commissione composta degli eminentissimi Corsi, Riario e Cullen nonché degli illustrissimi e reverendissimi il patriarca di Gerusalemme e degli arcivescovi di Valenza e di Tessalonica. Quattro sono questi postulati.

I. Il 1° sottoscritto dall'arcivescovo di Westminster, con cui si propongono alcune modificazioni da inserirsi nei canoni relativi al Romano pontefice, e fu giudicato preoccupato nelle rispettive schemi.

II. Tale anche fu la sentenza della sacra con-

gregazione di postolato dell'arcivescovo di Malines che tratta della potestà della Chiesa.

III. Non furono poi affatto ammessi i postulati dell'arcivescovo di Malines, ed il postolato del vescovo di Lapon, i quali avrebbero desiderato che il sacro concilio Vaticano si fosse occupato della setta dei così detti dissidenti Stevenisti, la quale si è fermata dopo la conclusione del concordato tra la beata memoria di Pio VII e Napoleone I e che vengono chiamati *la Petite Église*.

IV. Sul postolato del vescovo di Alicarnasso composto di varie dimande vennero dai padri emesse le seguenti sentenze. Rapporto al paragrafo intitolato *De Romano pontefice* che tratta dei diritti concernenti il dominio temporale del sommo pontefice e dell'ubbidienza dovutasi dai principi all'autorità del capo della chiesa, lo dichiararono preoccupato.

Parimenti vennero dichiarati preoccupati i capitoli *De potestate ecclesiastica*, *De potestate saeculari*, nonché il capitolo *De instructione inventuris* ed il capitolo *De sic dictis libertatibus* il quale tratta delle libertà di coscienza e dei culti.

Solo quindi venne ammesso colla clausola in principio il capitolo *De beneficentia christiana* con cui si cerca di conservare nelle mani della Chiesa le pie opere e le società di beneficenza avendo esse tutte avuto l'origine loro nel seno della Chiesa.

E con tale discussione venne dato fine alla sessione del 8 maggio 1870.

16.

Sessione del 19 giugno 1870.

Sessione della congregazione speciale deputata dalla santità di nostro signore per ricevere ed esaminare le proposizioni dei vescovi, che ebbe luogo nelle stanze del Vaticano la mattina del 19 giugno alle ore 9^{1/2}.

Intervennero gli eminentissimi: Patrizi, Riario, Corsi, Bonnechosa, Cullen, Barili, Monaco; gli illustrissimi e reverendissimi: il patriarca Gerusalemmitano; gli arcivescovi: di Sorrento, di Valenza, di Tessalopica; il vescovo di Patti.

Adunatisi gli eminentissimi e reverendissimi padri componenti la sacra congregazione destinata a raccogliere ed esaminare le proposizioni dei vescovi, fu dato principio alla discussione dei postulati seguenti i quali furono precedentemente esaminati e discussi dalle rispettive commissioni composte dei padri eletti a tale scopo, fra i membri della congregazione.

I. Quindi, basandosi sul rapporto sottomesso alla congregazione dei padri dalla prima commissione venne esaminato in primo luogo il postolato relativo al sodalizio della Santa Infanzia con cui si domanda al concilio di onorare quest'opera pia con una sua lodevole raccomandazione.

Essendosi osservato che nell'esame delle proposizioni dei vescovi della Francia fu deciso che si poteva lodare l'opera pia della società della Propagazione della fede, i componenti della congregazione giusta il rapporto della commissione, vollero parimenti dichiarare il postolato, che tratta della Santa Infanzia, ammissibile, nel senso di poter essere raccomandato in seguito di quello che tratta dell'opera pia della società della propagazione della fede.

II. Pigliatasi tale risoluzione intorno al primo postolato passarono i padri all'esame del secondo che tratta di alcuni punti degni di considerazione e che debbono correggere pel bene delle anime, in Siria.

Colla prima parte di questo postolato si cerca

¹ Supra n° 17, col. 480.

² *Udienza del 9 maggio 1870.* — Il santo padre ordinò che non si comunicasse questa risoluzione agli eminentissimi prelati, ma si consultasse una risoluzione del Sant'Officio di circa dieci anni indietro su questo argomento (*adnotatio secretaria*).

³ *Udienza del 9 maggio 1870.* — Sua santità ha approvato pienamente la presente risoluzione aggiungendo che nell'atto da custodirsi negli archivi si esprimano parole di elogio alla pietà dei vescovi signatari (*adnotatio secretaria*).

di ottenere qualche rimedio contro l'immensa diffusione dei pessimi libri che vengono distribuiti con grave perdita delle anime in queste regioni dalle società Bibliche, e questa parte del postulato fu dalla congregazione ammessa in voto con unanime giustizia le decisioni che furono prese rispetto ad altre opere pie, allor quando era stato discusso il postulato dei vescovi francesi.

In quanto poi alla seconda parte di questo postulato relativo alla Siria e che tratta di alcuni collegii di missioni locali, e massime dei collegii di Antura e di Gaire, non trattandosi d'un affare d'interesse generale, venne deciso, che non poteva venir ammessa alle discussioni del concilio, ma che sarebbe raccomandata privatamente per mezzo del segretario della congregazione all'attenzione del sommo pontefice, il quale se lo giudicherà opportuno farà esaminarla dalla sacra congregazione di Propaganda. Simile risoluzione fu parimenti presa dai padri circa la terza parte del postulato siriano, che tratta degli ecclesiastici di quelle parti i quali cercano di sottrarsi nell'azione del ministero apostolico dall'autorità degli ordinari.

III. Intorno al postulato 3° intitolato *Expositio congregationis helveto-benedictinae circa vota simplicia solemnibus praemittenda*, venne osservato dalla Commissione, e ammesso dalla congregazione, che questo postulato non poteva essere ammesso trovandosi in opposizione con due decisioni della sacra congregazione dei Vescovi e Regolari, approvata dalla santità di nostro signore nel 1867, e non avendo per iscopo un interesse generale della Chiesa, ma bensì l'interesse di una sola congregazione religiosa. Quindi vollero i padri che al più venga questa domanda privatamente sottomessa al santo padre onde egli se lo crederà opportuno la faccia esaminare dalla Commissione che si occupa degli affari degli ordini religiosi.

IV. Finalmente circa la proposta intitolata *ut laudetur societas opificum Der Gesellen-Verein*, vollero i padri che previa informazione sull'approvazione di questa società dal santo padre, essa venga ammessa, per essere con le altre opere pie raccomandata e lodata dal sacro concilio ecumenico.

Terminata la discussione dei postulati della prima commissione la sacra congregazione passò all'esame delle dimande esaminate dalla seconda commissione.

I. Ed intorno al postulato di alcuni vescovi dell'Italia centrale vollero i padri dichiarare preoccupate la prima e la seconda parte di questo postulato relative alle leggi sul matrimonio ed alle dispense matrimoniali non che alle dispense dall'impedimento degli sponsali. Simile fu anche il parere dei padri rispetto alla dimanda ottava che tratta della riduzione delle messe e delle fondazioni posteriori al concilio di Trento.

La dimanda segnata col numero III che concerne la potestà da ottenersi per i vescovi di dispensare dall'obbligo del coro questi sacerdoti che

si prestano ad aiutarli nelle visite pastorali nonchè quelli che sono esaminatori del clero, alle scopo di non privarli dalle distribuzioni cborali, come anche la dimanda distinta dal numero VII con cui si domanda di fare stampare un'indice di tutti i libri proibiti et riservati in speciali modo al santo padre, vennero ambedue ammesse, ma soltanto come da sottomettersi privatamente al sommo pontefice.

Non venne per altro ammesso affatto la dimanda del n° IV relativa alle facoltà da concedersi ai vescovi circa i conventi delle monache.

Le dimande poi V e VI relative alla revisione del breviario ed alla compilazione d'un nuovo diritto canonico furono dichiarate provvedute in altri risclusioni della congregazione.

II. Il postulato relativo all'invitazione da farsi agli Ebrei fu dichiarato provveduto nella schema delle missioni.

III° e IV°. I due postulati che trattano delle conferenze di san Vincenzo a Paulo vennero ammessi allo scopo di essere in modo tutto speciale raccomandati dal concilio con tutte le altre opere pie.

Finalmente lasciando da parte i postulati rimessi all'esame della terza commissione, la quale non ha potuto per causa di altre occupazioni discuterli, e stendere il relativo rapporto, la sacra congregazione si è dato all'esame dei postulati della quarta commissione intorno a cui ha deciso di:

I. ammettere in principio giusta il rapporto della commissione il postulato dei vescovi maroniti e chaldei, intitolato *Postulatum contra progressum et cogitandi libertatem*, e ciò in vista dei gravi danni che ne derivano per la società cristiana.

II. Parimenti vollero i padri ammettere il postulato contro il socialismo, onde il concilio proclamasse ed opponga le sacre verità della religione alle false dottrine del socialismo, non tralasciando di ammonire tanto i ricchi quanto i poveri affinché gli uni e gli altri siano pronti di eseguire vicendevolmente i loro doveri gli uni verso gli altri.

III. Il terzo postulato relativo alla nomina o alla elezione dei vescovi fu dichiarato provveduto nella risposta data al simile postulato del vescovo di Magonza.

IV. In fine venne ammesso il postulato che tratta dell'*Œuvre des Écoles d'Orient*, e ciò onde con le altre simili opere pie venisse dal sacro ecumenico concilio meritevolmente e lodevolmente raccomandato.

E con questa risoluzione fu dato termine alla sessione del 19 giugno 1870.

Fratres Lémann, de resolutione illa certiores facti, per alteram postulationem petierunt, ut summus pontifex in proxima sessione concilii Vaticani dignaretur aliqua verba ad Iudaeos dirigere, tanto graviora, cum infallibilitatis definitionem committantur. Altera haec petitio, die 11 maii data, exstat in Actis, n° 885 (c). Miror quod de illa ne verbum quidem factura fuerit in laudato ad hoc postulatum fratrum Lémann opere.

III.

RELATIO SUMMARI SUPER POSTULATIONIBUS PATRUM A DEPUTATIONIS SECRETARIO EXHIBITA.

Secretarii Deputationis epistola ad subsecretarium concilii.

1870 septembris 11.

Monsignor Ludovico Jacobini, sotto-segretario del concilio Vaticano.

Dalla segreteria della sacra congregazione dei Postulati, 11 settembre 1870.

Il sottoscritto segretario della sacra congregazione deputata dal santo padre per ricevere ed esaminare le proposizioni dei vescovi, si fa dovere di tramettere alla signoria vostra illustrissima e reverendissima un esemplare a stampa di tutti i postulati presentati dai padri del concilio alla detta sacra congregazione e dalla medesima in varie sessioni esaminati e discussi. Siccome poi in questo esame

il sacro consesso creò l'opportunità di dividere in cinque classi le suddette proposizioni giusta la natura dell'argomento che presentavano, così lo scrivente segretario usando dello stesso sistema si pregia di unire alla signoria vostra illustrissima e reverendissima altrattanti elenchi dei detti postulati in conformità alla decisione fattane dalla sacra congregazione e corrispondenti alle cinque classi che si passa ad indicare, cioè:

1° I postulati che i padri della sacra congregazione dichiararono preoccupati in alcuno degli schemi da proporsi al concilio, o già contemplati in qualche atto pontificio.

2° I postulati rigettati ossia quelli che non vennero ammessi per la discussione conciliare.

3° I postulati intorno a quali la sacra congregazione decise doversi differire l'esame ad altro tempo.

4° I postulati che furono ammessi, però soltanto a titolo di domanda da sottomettersi privatamente al santo padre.

5° I postulati ammessi nel senso da potersi proporre alla discussione del concilio Vaticano.

Lo scrivente nel partecipare alla signoria vostra illustrissima e reverendissima le risoluzioni adottate dalla prelodata congregazione ed approvate in seguito dalla santità di nostro signore, la prega a volerle comunicare agli eminentissimi e reverendissimi signori cardinali presidenti delle congregazioni generali onde servano loro di norma per la parte che riguarda l'elevato loro ufficio.

E con sensi della più distinta stima si pregia rassegnarsi, di vostra signoria illustrissima e reverendissima, devotissimo obbligatissimo servitore.

† Alessandro, arcivescovo di Tessalonica, segretario della congregazione de' Postulati

Conspectus generalis postulatorum quae Deputationis examini subiecta fuerunt.

Prima categoria

Contenente le proposizioni dei vescovi, che la sacra congregazione dei Postulati ha dichiarato preoccupate nei schemi da sottoporsi alle deliberazioni del concilio:

Postulato francese (alleg. n° 1).

§ 1. „De seminariis clericorum ubique instituentis“ Quanto alla prima ed alla seconda parte, nelle quali si tratta della necessità e forma dei medesimi.

§ 4. „De academicis gradibus.“

§ 7. „De exercitiis spiritualibus a clero saeculari quotannis habendis.“

§ 10. „De mulierum in domibus sacerdotum famulatu.“

§ 11. „De concursu ad parochorum electionem“ (preoccupata nei schemi „De vita et honestate clericorum“ e „De concursu“).

§ 12. „De praedicatione verbi divini.“ Per ciò che riguarda la seconda parte (preoccupata nello schema „De parvo catechismo“).

§ 14. „De catechismis primae communioni praevis, et de iuvenum perseverantia“ (preoccupata nel succitato schema).

§ 15. „De regularibus.“

§ 16. „De religiosis mulierum familiis, puellarum educationi et operibus caritatis vacantibus.“

§ 17. „De capitulis.“

§ 23. „De titulis curiae Romanae honorificis non conferendis sacerdotibus extra Romam degentibus, inconsultis ipsorum ordinariis.“ Per la parte che si riferisce ai canonici onorarii (preoccupata nello schema „De capitulis canonicorum“).

§ 28. „De conciliis provincialibus singulis quin-

quagis celebrandis“ (preoccupata nello schema „De episcopis“).

§ 29. „De gradibus diocesanis“ (preoccupata nel succitato schema).

§ 31. „De censuris, praesertim reservatis, ad pauciores numerum reducendis.“

§ 32. „De reservationibus peccatorum summo pontifici ad pauciores casus reducendis“ (preoccupata dalla nuovissima costituzione, e poi poggiata sulla falsa base, ch'essi sieno indumergibili).

§ 34. „De legibus matrimonialibus reformandis“ (preoccupata nel relativo schema).

§ 35. „De minuendo impedimentorum matrimonii dirimentium numero“ (rispetto all'impedimento della pubblica onestà).

§ 36. „De modificando clandestinitatis impedimento“ (si trova nello schema „De domicilio et quasi domicilio ad effectum matrimonii“).

§ 44. „An conveniat leges abstinentiae et ieiunii ad quandam uniformitatem reduci, et etiam mitigari.“

§ 48. „De adducendis, vel reducendis ad fidem unitatem catholicam, infidelibus, schismaticis et haereticis“ (nello schema delle missioni apostoliche).

§ 49. „De conversione infidelium“, per la prima, seconda e terza parte (nello schema suddetto).

§ 51. „De dividenda, vel duplicanda, maxime in favorem orientalium, sacra congregazione Propagandae fidei (nello schema suddetto, e nella costituzione apostolica *Romani pontificis*, relativa alla riforma della Propaganda).“

Postulato dei vescovi della Germania (alleg. n° 2).

Del § 1 la parte prima, che tratta di vari argomenti relativi alla vita del clero. (perchè preoccupati nello schema „De vita et honestate clericorum“).

Del § 2 solamente la prima parte, che tratta dell'abrogazione di alcuni impedimenti matrimoniali, distinti nel qui annesso postulato tedesco coi numeri 1, 2, 3, 4, 5, 6, come quelli che sono compresi nei rispettivi schemi disciplinari.

Del § 3 la parte che tratta della diminuzione delle censure (perchè provveduto dalla nuovissima costituzione); come pure l'altra parte che riguarda le facoltà solite a darsi ai vescovi per un quinquennio, e che si vorrebbe venissero date durante l'ufficio: (perchè già se ne è parlato nel postulato dei vescovi francesi).

Il § 7 che tratta dei concorsi per la collazione delle parrocchie: (perchè se ne occupa lo schema disciplinare rispettivo).

Postulato napoletano (alleg. n° 3).

Parte prima. Quoad doctrinam.

Del capitolo I° *De iis, quae dogma respiciunt:*

Il § 1 „De Dei notione“.

Il § 2 „De rerum creatione“.

Il § 3 „De Christi notione“.

Il § 4 „De homine“.

Il § 5 „De ecclesia“.

Il § 6 „De Romano pontifice“.

Il § 7 „De relatione rationis cum fide in scientiis naturalibus“.

Il § 8 „De natura civilis societatis, et de relationibus ipsam inter et ecclesiam“.

Il § 9 „De matrimonio“ (I precedenti nove paragrafi furono preoccupati nei rispettivi schemi).

Del capitolo II° *De iis quae ad mores spectant:*

Il § 2 „De officiis obedientiae ecclesiae et pontifici maximo“.

Del § 3 „De iuribus familiae“, la parte seconda.

Il § 4 „Quid agendum adversus aetatis nostrae“.

religiosum indifferentiamus, et qua ratione in populis A catholica veritas provehatur et vigeat.

Del § 7 (appendix) „Nonnulla proponuntur, circa quae expedire videtur, ut opportuna consilia inean- tur“, la parte seconda che si riferisce all'abrogazione di alcuni impedimenti matrimoniali (perchè preoccupato nelle risoluzioni prese intorno al postulato francese), e la parte quarta, che tratta del somnambulismo, spiritismo ecc. (perchè ne tratta l'apposito schema), nonchè la quinta intorno al duello, e la sesta sul raffrenare la licenza de cattivi libri.

Parte seconda: *Quarta ecclesiae disciplinam.*

Del capitolo I° *De unitate actionis:*

Il § 3 „Inculcando iustet, ut quisque episcopus in sua dioecesi aliquod pietatis opus instituat, et institutum provehat; adeo ut, tanquam sub sensus cadat omnium Christi fidelium unio cum pontifice maximo“ (perchè provvedutosi nel postulato francese).

Il § 5 „In episcoporum animum inducat, ut etc.“ intorno all'obbligo dei vescovi di render conto alla santa sede dello stato delle loro diocesi, prescritto coll'enciclica dei 18 novembre 1873.

Il § 6 „Triennii spatium episcopis Italiae praescriptum ad sacra Limina visitanda aliquanto amplius producat, et providat, ut si iustis de causis episcopus abstineat, a poenae iure irrogatis immunis abeat“ (però solamente quanto alla prima parte).

Del capitolo II° *De ei et officia actionis:*

Il § 1 „De sancta visitatione“.

Il § 4 „De synodis dioecesanis“.

Il § 6 „Statuat, ut si ecclesiastica provincia talis non sit, ut etc.“ per la parte con cui si vorrebbe che si prescrivessero ai metropolitani, i quali non hanno alcun suffraganeo, di recarsi a concilii provinciali, di cui l'accesso fosse più facile (perchè *provisum in iure*).

Il § 8 „De convictu parochorum cum coadiutoribus in domo parochiali“ (perchè se ne è avuta ragione nel postulato francese).

Il § 9 „De sacerdotibus in parochi adiutorium“ per la prima parte (perchè preoccupata nello schema „De titulis ordinationum“).

Il § 10 ed il § 11 diretti a fissare alcune regole relative alla vita dei sacerdoti secolari ad alle congregazioni dei sacerdoti secolari (perchè vi si è provvisto nel postulato francese).

Il § 12 „De mediis ad laicam juventutem erudiendam opportunis“ per la prima parte, che riguarda le università cattoliche (perchè provveduto nel postulato francese).

Del capitolo III° *De idoneitate in primariis agentibus, eorumque adiutoribus:*

I §§ 3, 4 e 5, che si occupano dell'elezione e della giurisdizione dei vicarij capitolari e dei vicarij generali.

I §§ 8 e 9 che parlano dei parrochi (nello schema „De parochis“).

Il § 10 „Prohibeatur, quominus curatum beneficium ad sacri patrimonii titulum conferatur, aut priori patrimonio substituatur“ (nello schema „De titulis“).

Il § 11 „Prorogetur, qui ad sex menses a concilio Tridentino terminus est definitus, in parocciarum vacantium provisionibus“.

I §§ 12, 13, 14 e 15 (nello schema dei Capitoli).

I §§ 19 e 21 (negli schemi „De parochis et de capitulis“).

Il § 24 sugli studii teologici (provveduto nel postulato francese).

Il § 26 che si riferisce alla formazione dei con-

Il § 27 „De concionatoribus et sacris oratoribus“.

Il § 28 „De exercitiis spiritualibus“.

Il § 31 che tratta della vita del clero (nello schema „De vita et honestate clericorum“).

Il § 32 circa l'uso della veste talare (preoccupato nel suddetto schema).

Il § 33 che tratta dei matrimonj civili del clero: del ricorso del clero negli affari ecclesiastici alla potestà laica; e della frequenza ai pubblici spettacoli (perchè preoccupato quanto alla prima ed alla terza parte, e *provisum in iure* quanto alla seconda).

Il § 34 per la prima parte (nel postulato francese).

Il § 35 „De sacro patrimonio“.

I § 36 intitolato „Mixta docendi forma etiam atque etiam servetur in omnibus scholis latinarum litterarum studio addictis“.

Il § 37 relativo anche agli studii ecclesiastici.

I §§ 38 e 39 sotto il titolo „De seminariis“, co quali si cerca di prescrivere un certo modo di vivere per gli alunni dei seminarii, nonchè per i chierici che abitano nelle proprie case; e sui doveri dei deputati de seminarii.

Il § 40 relativo ai seminarii stabiliti nelle piccole diocesi.

Il § 41 sui collegi nazionali di ecclesiastici da stabilirsi in Roma.

Il § 42 „Praepositos generales aut, ad vitam, aut saltem ad decennium futuros esse: neque electionem renuntiandam, et vim habendam nisi a pontifice maximo approbatam“.

Il § 44 sulla vita commune e sulla regola dei monasteri.

Il § 45 sui voti semplici e sulla solenne professione.

Il § 46 sui monasterii nuovi da erigersi.

Il § 47 „Tollantur omnino conventus, quibus praescriptus religiosorum numerus deest, nec suppetit quod regularem observantiam tueatur“.

Il § 48 relativo agli studii dei regolari, da equipararsi agli studii del clero secolare, e da sottomettersi alla vigilanza degli ordinarij.

Il § 49 col quale si domanda l'abrogazione di alcuni privilegi, di cui godono i superiori generali d'ordini religiosi, mentre non mancano i vescovi.

Il § 51 „Accuratior norma eligatur pro eo quod spectat ad regulares, qui ad saecularem clerum transire satagant. Pro dissolutis et contumacibus vigeant canones correctionales“.

Il § 52 „Congregationes in quibus oblationes aut vota simplicia emittuntur, iurisdictioni, visitationi, et correctioni episcopi sui domicilii subiciantur. Sacra ordinatio cuiuslibet congregati omnino sit iuxta normam bullae „Speculatores““.

Del capitolo VI° *De mediis, quibus ecclesiae actio expeditior fiat:*

Del § 1 intitolato „Quo promptiora parentur remedia etc.“ la parte seconda relativa alle censure (perchè provveduto dalla nuovissima costituzione apostolica); la parte quarta (perchè provveduto nei postulati francese e tedesco), la quale tratta degli impedimenti matrimoniali; e la parte quinta relativa alla riduzione dei legati pii (nello schema „De missarum oneribus etc.“).

Del capitolo V *De quibusdam consiliis ad Christi fidelium utilitatem suscipiendis:*

Il § 1 sull'osservanza delle feste.

Il § 3 relativo all'immoralità.

Il § 6 sull'astinenza e sul digiuno (nello schema relativo).

Il § 9 sulla sepoltura ecclesiastica (nello schema „De coemeteriis“).

Postulato dei vescovi del Belgio (alleg. n° 4).

- Il § 1 „De iudiciis clericorum“
 Il § 2 „De clericorum seminariis“
 Il § 3 „De collatione ecclesiarum parochialium et succursalium“
 Il § 4 „De synodo diocesana“
 Il § 5 „De p[ro]p[ri]etate ac foeminarum institutis“

Del § 8 la prima parte relativa alle facoltà quinquennali, triennali ecc. (perchè provvedute nel postulato francese).

Del § 9 „De sacramento matrimonii“ il primo articolo (perchè provveduto nel postulato dei vescovi della Germania), coll'avvertenza, che la formola della terza parte di questo articolo è da preferirsi.

Dello stesso paragrafo 9 furono egualmente dichiarati preoccupati gli articoli secondo e terzo, relativi alle dispense matrimoniali: nonchè la parte A dell'articolo settimo relativa alle tasse da pagarci per le dispense.

Il § 10 relativo alla compilazione di un nuovo codice di diritto canonico.

Postulato dell'arcivescovo di Lucca (alleg. n° 5).

Sui privilegi ed esenzioni dei prelati secolari, che non hanno alcun territorio. — quanto alla prima parte

Postulato di 110 padri (alleg. n° 6)

relativo alla pia opera della Propagazione della fede (perchè provveduto nel postulato francese).

Postulato dei vescovi delle provincie di Quebec e Halifax (alleg. n° 9).

La seconda parte del § 2 relativa all'estensione della potestà ordinaria dei vescovi.

Il § 3 sull'abolizione dell'impedimento di cognazione legale (nello schema n° 15 *De disciplina ecclesiastica*).

Il § 4 sull'abrogazione della legge, che obbliga a dichiarare nelle suppliche di dispense matrimoniali il patrato incesto (perchè provveduto nei postulati francese e tedesco).

Il §§ 5, 6, e 7, che trattano degli impedimenti di pubblica onestà, del quarto grado di consanguinità ed affinità, e del secondo grado di affinità *ex copula illicita*.

Il § 8 sulla riforma del breviario.

Postulato del vescovo di Albenga (alleg. n° 10) relativo alla disciplina del clero.*Postulato dell'arcivescovo di Otranto* (alleg. n° 13).
Che tratta dell'usura (perchè provveduto nel postulato Napolitano).*Postulato del vescovo di Vicenza* (alleg. n° 15).

La seconda parte relativa alle facoltà per i vescovi di dispensare dagli impedimenti matrimoniali scoperti dopo che il matrimonio è stato contratto *in facie ecclesiae*.

La terza parte sui confessori complici in peccato turpi.

Postulato dei vescovi di Concordia (alleg. n° 17).

Quanto alla seconda parte che vorrebbe far autorizzare i vescovi a dispensare in alcuni casi dagli impedimenti matrimoniali senza che dovessero ricorrere alla santa sede (nello schema rispettivo).

La parte terza relativa alla validità degli sponsali.

La parte quarta con cui si domanda la facoltà per i vescovi di privare del beneficio, senza formale processo canonico, i parroci ed i beneficiati inamovibili in certi casi di reità.

A La parte sexta con cui si chiede la facoltà per i vescovi d'ordinare i chierici a titolo *servituti ecclesiae*.

Il postulato dell'arcivescovo di Westminster (alleg. n° 19).

Relativo allo schema „De Romano pontifice“.

Il postulato dell'arcivescovo di Malines (alleg. n° 20).

Relativo alla suprema potestà della chiesa (nel rispettivo schema).

Postulato del vescovo d'Alicarnasso (alleg. n° 22).

Il § 1 relativo al dominio temporale del papa ed all'obbedienza dovuta dai principi cristiani al sommo pontefice.

Il § 2 relativo alla potestà della chiesa.

Il § 3 relativo alla potestà secolare (l'articolo 5 del presente § fu rigettato).

Il § 4 sull'istruzione della gioventù.

Il § 5 relativo alle così dette libertà moderne.

Seconda categoria

Contenente le proposizioni dei vescovi che la sacra congregazione dei Postulati ha rigettato perchè inopportune, o perchè di speciale competenza della santa sede.

Postulato francese (alleg. n° 1)

Del § 1 intitolato „De seminariis clericorum ubique instituendis“, colla quale si raccomanda la fondazione di certe scuole per i seminarii (nella forma in cui viene espresso, perchè contiene dimande esorbitanti).

Il § 9 „De vita communi in clero saeculari fovenda“ (perchè non riducibile ad atto pratico).

Il § 18 „Episcopi dispensationes hinc concedere possint, quae summo pontifici expresso non fuerint reservatae“ (perchè ciò si ravvisa contrario alle regole generali della Chiesa: perchè bastantemente, tanto dal Tridentino, quanto dalla nuovissima costituzione sulle censure e casi riservati venne provveduto).

Il § 20 „Indulta apostolica episcopis per totum episcopatus tempus necessaria, pro toto episcopatus tempore concedantur“ (nei termini in cui è concepita).

Il § 21 „De archiepiscopali visitatione restituenda“ (come contraria alle disposizioni del Tridentino: però i postulanti potrebbero sottomettere le loro ragioni, in osservanza del breve *Multiplices inter*).

Il § 23 „De titulis curiae Romanae honorificis non conferendis sacerdotibus extra Romanam degentibus, inconsultis ipsorum ordinariis“ (perchè è di speciale competenza della santa sede); quanto ai D canonici onorarii, fu contemplato nei schemi.

Il § 24 „De viris in sacro cardinalium collegio, Romanisque congregationibus et tribunalibus adhibendis“ (per la ragione come sopra).

Il § 25 „Eminentissimi cardinales et praecipui curiae Romanae officiales ex cunctis nationibus assumendi“ (per la ragione come sopra).

Il § 26 „De conciliis oecumenicis saepius celebrandis“ (per la ragione come sopra).

Il § 27 „De conciliis plenariis interdum habendis“ (per la ragione come sopra).

Il § 30 „De reformatione iuris canonici“ (come viene espressa: però potrebbero i postulanti spiegar meglio cosa intendano per riformare: giacchè se intendessero soltanto che si aggregasse al corpo del dritto canonico il 7° libro delle Decretali e le Estravaganti, nonchè di riunire in una nuova collezione tutte le costituzioni ora vigenti, la loro domanda si potrebbe forse ammettere).

Il § 33 „De catalogo casuum summo pontifici A reservatorum, initio cuiusvis pontificatus exarando et publicando“ (perchè si potrebbe credere che la riserva cessi colla morte del pontefice: e poi perchè è di stretta competenza del Romano pontefice).

Il § 35 „De minuendo impedimentorum matrimonii dirimentium numero“ (rapporto alla dimanda di abrogare l'impedimento del terzo grado di consanguinità, e rapporto all'abrogazione del 3° grado di affinità *ex copula licita*, e rapporto al secondo grado di affinità *ex copula illicita* in linea retta, nonchè il primo grado di affinità *ex copula illicita* in linea retta; come pure rapporto all'impedimento proveniente dai sponsali, osservando però che sarebbe utile determinare le condizioni, ossia la forma e validità degli sponsali. Egualmente rapporto all'interpretazione più larga che si cercava di dare all'onestà pubblica proveniente da matrimonio rato e non consumato: nonchè rapporto all'impedimento derivante da delitto per semplice adulterio senza occasione o tentativo di occasione del consorte).

Il § 37 „Latiores facultates episcopis, ad dispensandum super impedimentis matrimonij concedendae“ (con l'osservazione però, che nei singoli casi i vescovi possano farne oggetto di domanda al santo padre, quelli massime delle remote parti dell'orbe cattolico).

Il § 38 „Dispensationes in Romana curia promptius expediendae“; ed

Il § 39 „De feriis sacrarum congregationum et tribunalium Romanorum supprimendis, vel minuendis“ (questa e la precedente come immoderate, esagerate, o spettanti al giudizio del sommo pontefice).

Il § 41 „De Indicis librorum prohibitorum regulis et praxi“ (però gli autori del postulado, se si tratta delle regole di cui al presente si serve l'Indice, si dirigano alla commissione nominata per esaminarle; so poi si tratta dei giudizi stessi potrebbero leggere la costituzione di Benedetto XIV *Sollicita et provida*).

Il § 43 „De indulgentiis“ per la prima parte (come ingiusta verso la santa sede).

Il § 46 „De diariis catholicis moderandis et compescendis“ (come offensivo ai buoni).

Il § 47 „De cautionibus adhibendis ne res concilii imprudenti et indisciplinata immixtione diarium publicarum perturbentur“ (perchè provveduto dal segreto precettivo stabilito nel breve *Multiplices inter*).

Il § 49 „De conversione infidelium“ (rispetto alla quarta parte relativa all'erezione dei vicariati apostolici in diocesi, sottraendoli dalla direzione della Propaganda).

Il § 52 „De reducendis haereticis“ (nei varii schemi nonchè nella lettera del santo padre all'arcivescovo di Westminster).

Il § 53 „De cautionibus in redactione decretorum errores condemnantium nunc adhibendis“; ed

Il § 54 „De prudenti modo specialiter servando in condemnandis modernis erroribus“ (perchè fondati l'uno e l'altro sopra ingiuste critiche degli atti pontificii).

Postulato dei vescovi della Germania (alleg. n° 2).

Il § 3 relativo agli impedimenti matrimoniali da abrogarsi; però soltanto per le parti segnate colla lettera f ed h.

Del § 4 la parte seconda, con la quale si chiede che le sacre congregazioni dell'Indice non condannino mai gli autori dei libri quando le giudica conveniente, senza averne consultato prima i rispettivi ordinarii.

Postulato napoletano (alleg. n° 3).

Del capitolo II (parte prima) *De iis quae ad mores spectant*:

Il § 7 nella prima parte relativa al capitolo *Tametsi* del Tridentino sul matrimonio (perchè non si deve innovar nulla intorno a questo argomento): come pure nella parte settima, relativa alla nuova edizione della sacra Scrittura da permettersi alla lettura dei fedeli.

Parte II: *Quoad ecclesiae disciplinam*.

Del capitolo primo *De unitate actionis*:

Il § 2 che inculca la prescrizione di alcune norme per le prediche da farsi intorno all'unione dei fedeli col capo visibile della Chiesa (perchè è argomento spettante ai concilii provinciali, e non all'ecumenico).

Il § 4 con cui si vorrebbe prescritto ai vescovi eletti di recarsi in Roma prima di prender possesso della loro diocesi (per le difficoltà che presenterebbe nell'esecuzione).

Il § 9 con cui si domanda, che si autorizzino i concilii provinciali a far stampare in periodici mensili, tradotti in volgare, gli atti pontificii.

Il § 11 che tratta dei congressi cattolici.

Del capitolo II° *De vi et efficacia actionis*:

Il § 6 con cui si vuole ottenere che i metropolitani, i quali non hanno che un solo suffraganeo, sieno obbligati di condursi ai concilii provinciali di cui l'accesso è più facile.

Il § 7 relativo ai congressi da tenersi dal vescovo con i vicarii foranei e con i parrochi; e che i vicarii foranei sieno distinti dai parrochi.

Del § 9 la seconda parte con la quale si vorrebbe regolata l'unione dei sacerdoti coi parrochi per cooperare al buon andamento della parrocchia; (perchè di pertinenza dei sinodi provinciali).

Del capitolo III° *De idoneitate in primariis agentibus eorumque adiutoribus*:

Il § 5 in cui si tratta degli ufficiali delle curie vescovili.

Il § 16 circa il clero aggiunto ai capitoli delle cattedrali.

Il § 23 „De ecclesiis receptitiis“.

Il § 25 con cui si domanda che i confessori del clero abbiano ad essere muniti d'una speciale autorizzazione per esercitare questa parte del loro ministero.

Il § 34 intitolato „De ordinandis“, eccettuata la prima parte del medesimo che venne dichiarata preoccupata.

Del capitolo IV° *De medijs, quibus ecclesiae actio expeditior fiat*:

Il § 1 ma solo per la parte sesta, che tratta della conferma dell'abbadesse; e per la parte settima che riguarda la collazione dei benefici riservati alla santa sede.

Del capitolo V° *De quibusdam consilijs ad Christi fidelium utilitatem adiciendis*:

Il § 7 sulle decime.

Postulato dei vescovi del Belgio (alleg. n° 4).

Il § 6 con cui si cerca di ottenere per i vescovi la facoltà di concedere gli oratorii privati.

Il § 9 quanto alle due parti comprese sotto l'articolo settimo, e distinte colle lettere C e D, le quali si riferiscono alle cause per le dispense matrimoniali.

Postulato del Padre Generale dei Minimi (alleg. n° 7).

Relative alla riforma del breviario.

Postulato del vescovo di Treviso (alleg. n° 8).

Relative alla pubblicazione dei decreti del concilio ecumenico.

Postulato del vescovo di Magenza (alleg. n° 11). A
Per la parte che riguarda la creazione dei cardinali.

Postulato del vescovo di Vicenza (alleg. n° 15).
La prima parte concernente l'obbligo di trasportare gli uffici dei santi, impediti da maggior festa.

Postulato di quasi 200 vescovi (alleg. n° 18).
Per la definizione dogmatica dell'Assunzione corporea della beata Vergine (però i padri della congregazione hanno espresso il desiderio che si conservi questo postulato negli archivi a maggior gloria della Vergine madre di Dio.

NB. — Sua santità ha approvato pienamente la presente risoluzione, aggiungendo che nell'atto da custodirsi negli archivi si esprimano parole di elogio alla pietà dei vescovi segnatarii).

Postulati dell'arcivescovo di Malines e del vescovo di Luçon (alleg. n° 21).

Relativi alla setta dei Stevenisti, chiamata *La petite Église*.

Postulato del vescovo di Alicarnasso (alleg. n° 22).

Del § 3 intitolato „De potestate saeculari“ l'articolo quinto relativo al diritto della potestà civile di decretare la pena di morte.

Terna categoria

Contenente le proposizioni dei vescovi, delle quali si è dalla sacra congregazione dei Postulati differito l'esame.

Postulato dei vescovi della Germania (alleg. n° 2).

Fu pronunziato il *Dilata* rispetto alla seconda parte del § 5, che tratta della nuova collezione dei canoni (perchè varie essendo tali domande, si vuole studiarle insieme.

Postulato napoletano (alleg. n° 3).

Il § 2 del capitolo IV° (parte seconda), sulla revisione del diritto canonico.

Postulato dei vescovi delle provincie di Quebec e Halifax (alleg. n° 9).

La prima parte che tratta della modificazione del diritto ecclesiastico; e la seconda, che si riferisce alle riforme da introdursi nelle leggi matrimoniali.

Quarta categoria

Contenente le proposizioni dei vescovi, che la sacra congregazione dei Postulati ha opinato, che si possono sottomettere al sommo pontefice in forma di univoca domanda.

Postulato francese (alleg. n° 1).

Il § 8 „In exercitiis spiritalibus presbyterorum facultates latissimas conferendas“ (però colla riserva di limitare la domanda ai soli casi occulti).

Il § 20 „Indulta apostolica episcopis per totum episcopatus tempus necessaria, pro toto episcopatus tempore concedantur“ (riformato potersi sottomettere a sua santità; non già però nei termini in cui è formulato).

Il § 40 „De reformandis style et regule ad recepta dispensationum matrimonii spontaneis“.

Il § 43 „De revisione breviarum“.

Il § 43 „De indulgentiis“ (specialmente per la seconda parte relativa alle confederazioni; però non nella forma in cui è redatto, ma espurgate dalle laggiunte recriminazioni contro la santa sede.

Il § 40 „De schismatibus graecis ad unitatem ecclesiae recolligendis“ (però soltanto rispetto alla quinta parte ove si tratta di ammettere nei collegii latini dei missionarii, ai quali si concederebbe il privilegio di poter abbracciare in seguito il rito orientale; e rispetto alla parte sesta intitolata „De viris Romae habendis rerum graecarum expertissimis qui apostolicae sedi a consiliis essent“).

Postulato dei vescovi della Germania (alleg. n° 2).

Del § 4 la parte terza, che tratta d'una nuova circoscrizione delle troppo grandi diocesi.

Del § 2 le domande distinte colle lettere a, b, c, d; nonchè quella contenuta sotto la lettera g, che tratta delle dispense matrimoniali per i poveri; purchè si sopprima il falso supposto ingiurioso verso la santa sede e sia così redatto: „Valde optandum est, ut ad dispensationem in forma pauperum obtinendam eadem sufficiant rationes ac ad dispensationem in forma communi obtinendam.“

Del § 4 la parte prima che tratta delle regole dell'Indice per l'esame dei libri.

Del § 6 la parte prima che tratta della revisione del breviario (però nel senso e nella forma usata dal Tridentino).

Postulato napoletano (alleg. n° 3).

Parte II: *Quoad ecclesiae disciplinam*.

Del capitolo I° *De unitatis actionis*:

Il § 6 per la seconda parte, colla quale si cerca di esimersi dalle pene canoniche quei vescovi d'Italia, i quali per giusti motivi non abbiano effettuato la visita ad limina nel tempo a ciò prefisso.

Il § 10 relativo all'istituzione in Roma di concorsi annui ed altri esercizi sopra materie ecclesiastiche per il clero del mondo intero.

Del capitolo III° *De idoneitate in primariis agentibus, eorumque adiutoribus*:

Il § 2 intitolato „De episcopis auxiliariis“.

Il § 20 che riguarda i distintivi dei canonici delle collegiate.

Il § 43 relativo alle abbazie nullius, che hanno giurisdizione vescovile.

Il § 50 per sottomettere le pubbliche chiese dei regolari alla visita dei vescovi, almeno come delegati apostolici.

Il § 53 per la riforma dell'ordine dei Cavalieri di Malta.

Del capitolo IV° *De mediis quibus ecclesiae actio expeditior fiat*:

La parte prima del § 1, relativa alle pagelle di facoltà per i vescovi, e ad altre facoltà per casi riservati.

La terza parte dello stesso § 1 che tratta della convalidazione dei matrimoni; e la ottava sulla prolungazione del tempo per l'adempimento del precetto pasquale; sul giuramento degli erranti, dei militari ecc.; sulla benedizione papale da impartirsi in articulo mortis ecc.

Del capitolo V° *De quibusdam consiliis ad Christi fidelium utilitatem suscipiendis*:

Il § 5 sulla educazione degli oratori privati.

Postulati dei vescovi del Belgio (alleg. n° 4).

Il § 7 „De altaribus privilegiatis“ per la parte che si riferisce ai termini delle concessioni pontificie che si usano nei brevi e rescritti della santa sede.

Del § 8 la parte seconda, con la quale s'implora, che le facoltà solite a concedersi a casi, sieno concesse a tempo determinato.

Del § 9 l'articolo IV relativo alla nullità delle dispense matrimoniali per gli errori di nome ecc.

che si commettono dagli agenti nello stendere le suppliche.

Dello stesso § 9 l'articolo V con cui si chiede che le dispense matrimoniali, la cui esecuzione fu commessa ai vescovi possano eseguirsi anche dai vicarii capitolari, *sede vacante*.

L'articolo VI dello stesso § 9 con cui si fa eguale dimanda relativamente alle altre facoltà matrimoniali concesse ai vescovi.

Dello stesso § 9 la lettera B compresa sotto l'articolo VII, che si riferisce al ritardo nella concessione delle dispense matrimoniali.

Postulato dell'arcivescovo di Messina (alleg. n° 12).

„De nova quarundam diocesium, quae intra aliarum ambitum continentur, circumscriptione“ (da raccomandarsi a sua santità).

Postulato del vescovo di Vicenza (alleg. n° 15).

La parte relativa all'obbligo di denunciare alle autorità ecclesiastiche gli eretici, i sospetti d'eresia, i carbonari ecc.

Il postulato di 33 padri (alleg. n° 16).

Relativo alla compilazione di un nuovo diritto ecclesiastico.

Quinta categoria

Contenente le proposizioni dei vescovi, che la sacra congregazione dei Postulati ha giudicato potersi proporre in concilio.

Postulato francese (alleg. n° 1).

La seconda parte del § 2 intitolato „De promovendo in seminariis sacrarum linguarum studio“.

Il § 3 „De superioribus studiis ecclesiasticis restaurandis“.

Il § 5 „Iuniores sacerdotes per aliquot annos circa sacram scientiam examinandi“.

Il § 6 „De collationibus ecclesiasticis inter sacerdotum instituendis, et frequentandis“.

Il § 9 „De vita communi in clero saeculari fovenda“ (però nel senso di una semplice esortazione, se si tratta del clero strettamente secolare).

Il § 12 „De praedicatione verbi divini“: ma solo quanto alla prima parte che si riferisce alle regole della predicazione (coll'avvertenza che dagli autori del postulato si dia qualche indicazione più esplicita e determinata sulle regole stesse da prescriversi).

Il § 13 „De pastoralis sollicitudine erga pueros et iuvenes; et primo de frequenti et sedula puerorum confessione“.

Il § 14 „De catechismis primae communioni praevisa, et de iuvenum perseverantia“ (soltanto rispetto alla seconda parte, ossia, „de iuvenum perseverantia“).

Il § 35 „De minuendo impedimentorum matrimonii dirimentium numero“ (però soltanto rispetto all'impedimento di cognazione spirituale, purchè non si tratti di quello *inter levantem et levatum*; e rispetto al quarto grado di affinità collaterale *ex copula licita*; e rapporto al secondo grado di affinità collaterale *ex copula illicita*; nonché al 3° e 4° grado di cognazione ed affinità).

Il § 45 „De piis imaginibus, de miraculis, et de novis devotionis praxibus“.

Il § 56 „De caritatis et misericordiae operibus laudandis et promovendis“.

Postulato dei vescovi della Germania (alleg. n° 2).

Del § 1 la parte che riguarda i doveri dei parrochi intorno alle scuole ed ai poveri.

Del § 5 la parte prima, con cui si domanda una

A regola generale da adottarsi per la confezione dei processi canonici.

Del § 6 la parte seconda relativa all'anticipazione dalle ore 2 pomeridiane della recita del breviario per i parrochi.

Il § 8 relativo al gius patronato (semprechè ciò non si trovi già compreso in qualcheduno degli schemi preparati).

Il § 9 che tratta della necessità di decidere che certi gravi delitti sieno causa sufficiente per la privazione dei benefici (con la riserva stessa che sopra).

Il § 10 relativo alle sette massoniche.

Postulato napoletano (alleg. n° 3).

Parte I° *Quoad doctrinam*.

Del capitolo II° *De iis quae ad mores spectant*:

Il § 1 intitolato „Nonnulla adnotantur, quae in genere ad catholicam moralem attinent“ (ma soltanto in principio).

Il § 3 intitolato „De iuribus familiae“ (in principio, e soltanto per la prima parte).

Del § 7 la terza parte, con la quale si domanda di stabilire certe condizioni, da cui dovrebbe dipendere la validità degli sponsali.

Parte II° *Quoad ecclesiarum disciplinam*.

Del capitolo I° *De unitate actionis*:

Il § 1, con cui si vorrebbe vieppiù rassodare l'unione dell'episcopato (in principio, ed a modo di esortazione).

Il § 8, in cui si tratta dei modi di promulgare nelle singole diocesi gli atti pontificii (in forma di raccomandazione).

Del capitolo II° *De vi et efficacia actionis*:

Il § 5, il quale vorrebbe che si tenessero ogni anno congressi col metropolitano, affine di rendere più efficace ed unita l'azione pastorale (però soltanto a guisa di esortazione).

Del § 12 la parte seconda che si riferisce alle scuole rurali ed alle scuole notturne, dirette a sottrarre il popolo all'influenza delle false dottrine (però soltanto a modo di esortazione).

Del capitolo III° *De idoneitate in primariis agentibus, eorumque adiutoribus*:

Il § 1 con cui si raccomanda di richiamare ad esame i privilegi concessi ai sovrani dalla santa sede sulla nomina dei vescovi (però soltanto in genere).

Il § 17 col quale si domanda che si limitino i privilegi concessi ad alcuni capitoli circa la nomina dei parrochi, in virtù dei quali questi vengono nominati senza il consenso dei vescovi.

Il § 18 relativo ai privilegi, o consuetudini, per cui dai capitoli o da altri soggetti ai vescovi si conferiscono benefici.

Il § 23 col quale si domanda che nelle collegiate e nelle chiese metropolitane siavi uno o più canonici, o qualche altro ecclesiastico appartenente alle stesse chiese, che gratuitamente si occupi dell'istruzione dei giovinetti.

Il § 29 con cui si raccomanda l'istituzione di Accademie di religione in ogni diocesi, e massime nelle città ove risiede il metropolitano (con la clausola „ut sacro oecumenico concilio commendetur“).

Il § 30 relativo ai precettori, tanto pubblici, che privati (in principio).

Del capitolo IV° *De mediis quibus ecclesiae actus expeditior fiat*:

La dimanda del § 1 relativa alla facoltà derivante dal canone *Terrulas*.

Il § 5 sugli abusi del gius patronato (in principio).

Il § 6 sulla detenzione del clero e dei seminaristi a disposizione ad un certo ordine di persone addette a qualche chiesa.

Del capitolo V° *De quibusdam commissis ad Christi fidelium utilitatem suscipiendis.*

Il § 2 sull'usura (però soltanto in principio).

Il § 4 sul rispetto alle chiese.

Il § 8 sulla cura dei sordo-muti (in forma di raccomandazione).

Il § 10 sui sodalizi dei laici (però soltanto in principio).

Il postolato di 40 padri (alleg. n° 14).

Relativo alla restaurazione del diritto delle genti sulle basi del diritto canonico (in forma di esortazione, e che sia accompagnata da una istruzione o da una speciale raccomandazione).

Postulato dell'arcivescovo di Lucca (alleg. n° 5).

Soltanto per la seconda parte relativa ai prelati secolari che non hanno territorio né popolo, ma

Postulato del vescovo di Magona (alleg. n° 11).

Il quale domanda che nello schema *De episcopis* in quanto riguarda l'elezione di essi, si inserisca il capo 1° del decreto Tridentino *De reform. scis. XIV* (in genere, e soltanto a modo di esortazione da farsi a coloro che hanno qualche parte nell'elezione ossia nomina dei vescovi).

Postulato del vescovo di Concordia (alleg. n° 17).

Il § 5 relativo alle pubblicazioni per la stampa, che si fanno dagli ecclesiastici (in principio, e nel senso che se ne tratti nello schema *De vita et honestate clericorum*).

Postulato del vescovo d'Alghero (alleg. n° 22).

Soltanto il capitolo ultimo, intitolato *De beneficentia christiana* (in principio).

IV.

APPENDIX.

CONSULTORIS CUIUSDAM ANONYMI CENSURA IN VARIA POSTULATA AB EPISCOPIS AUSTRIAE EXHIBITA*.

Adnotationes.

Ad I, num. 1. Petunt hi episcopi ut ab expeditione officiosa omnis arceatur confusio et perturbatio, ordo certus et stabilis instituat, et commercium cum episcopis sit officiosum cui omnes securi acquiescere possint. — Sed obscura haec sunt.

— Quenam est illa, quae memoratur, via officiosa? Videtur esse communicatio per nuntium apostolicum; nam paulo supra dixerunt episcopi decreta sacrarum congregationum aliisque sedis apostolicae, postulata aliquando via officiosa per nuntiaturam apostolicam ad ordinaria perferre. Sed hoc posito, quid intenditur quando petitur ut ab expeditione officiosa omnis arceatur confusio et perturbatio, et instituat ordo certus ac stabilis? Non dicitur quenam nunc in expeditione per nuntiaturam apostolicam habeatur confusio et perturbatio, quinam certi et stabilis ordinis defectus. Videtur id alludere ad ea quae paulo supra dixerunt episcopi, nempe haud raro sanctae sedis decreta et postulata omnino non perferre ad ordinaria. — At, etiamsi per accidens aliqui eiusmodi casus contingat, non respicitur ideo confusio et perturbatio reperiri in expeditione illa officiosa adeo ut novus ordo certus et stabilis sit necessarius vel optandus.

Dum petitur ut commercium cum episcopis sit officiosum, cui omnes securi acquiescere possint, videtur postulari ut nunquam nisi per nuntium apostolicum habeatur cum episcopis commercium, nec unquam via et auctoritate privata communicentur episcopis decreta et postulata sedis apostolicae. Iste enim sensus videtur colligendus ex his quae in hoc numero paulo ante dixerunt episcopi. Sed, si fallor, solet per nuntiaturam communicatio fieri; privata verò via vix unquam adhibetur, quando scilicet aut opportuna esse offert occasio, aut documentis per viam publicam transmittendis difficultas aliqua vel minor securitas se opponit. — Verò, ad hunc numerum I animadvertendum est, per accidens posse aliquod incommodum contingere, sed non esse generalem aliquam et nova dispositione opus, et certe rem hanc non pertinere ad futurum concilium.

Ad I, num. 2. lit.

Novissima rerum in Austria mutatio ideo accelerata et promptior iuxta episcopos postulat auctoritatis ecclesiasticae actionem, ne, hac cupiente, partium impatientia et contumacia in praecipuum ruat, et salutis detrimentum patiat.

Sed sedulo animadverti debet, non in eo praecise ponendam esse, acceleratam illam et promptiorem actionem, quod impatientiae et contumaciae indulgetur, verum in eo potissime quod contra impatientes et contumaces apostolica fortitudo exerceatur. — Iamvero in his, quae sub distinctis litteris aubiliunt episcopi, supponi videtur quamprimum esse impatientibus et contumacibus indulgendum, cum tota actio accelerata et promptior ponatur in ampliandis episcoporum facultatibus. Hoc autem, quod generaliter observandum duxi, peculiariter etiam et maxime animadvertendum existimo in novissima rerum mutatione quae in Austria locum habuit in rei catholicae detrimentum.

Ad I, num. 2, litt. a.

Non sunt ideo, ut patet ex observatione modo facta, nimis ampliandae facultates episcoporum, quibus possent nimis immaturo et praecipiti iudicio indulgere fidelibus; his e contra debet, ne a malignis seducentur, obedientia ecclesiae debita inculcari. — Praecise ob novissimam rerum in Austria mutationem arctior debet esse cum sede apostolica conjunctio, et frequentior huic ipsi necessaria est de omnibus quae contingunt notitia seu informatio, ut ipsa sedes apostolica, cuius diuturna est experientia et maturus iudicium, episcopis valeat concedere facultates et indicare media contra diversorum impatientiam et contumaciam, et ad salutis detrimentum avertendum.

Ad I, num. 2, litt. b.

Amplissimae iam sunt facultates, et praecise ob ingens praesentium circumstantiarum periculum, ex novissima rerum in Austria mutatione ortum, consulenda potius est sedes apostolica et ad hanc recurrendum. Nec videtur ullatenus indulgendum ut omnibus facultatibus eadem duratio, idem annorum numerus praefigatur. Etenim sunt facultates adeo

* Postulatorum illorum textum cui die diligenterque inquisitum reperire mihi non contigit, ex quo fit ut animadvertentes, quae hic loco exhibentur, minoris videantur momenti. Haec tamen non censui esse negligendas, quia utique conveniunt ad episcoporum illorum mentes et animos penitus dignoscendas.

graves et frequentiores renovationem postulent, et nihilominus facilis est et certa renovatio, cum tempus durationis in ipso indulto exprimitur, et consequenter a diligenti episcopo notum habeatur nec praetereratur.

Ad I, num. 2, litt. c.

Imprimis quidem non est cur pro Germania et Austria peculiariter hoc concedatur. — Sed de re ipsa quid sentiendum? Circa facultates quinquennales pro foro externo concedi solitas per organum sacrae congregationis de Propaganda fide, provi- sum iam est per eorum numerum 20, qui sic habet: „Communicandi hae facultates in totum vel in parte, prout opus esse secusdum eius conscientiam iudicaverit, sacerdotibus idoneis in conversione animarum laborantibus, et praesertim tempore sui obitus, ut sede vacante sint qui possint supplere, donec sedes apostolica certior facta, quae quam primum fieri debebit per delegatos, aut per unum ex iis, alio modo provideat“. — Nec est cur loco communica- tionis huiusmodi faciendae ab episcopo, fiat a sede apostolica dictarum facultatum translatio in vicarium capitularem, aliumve sede vacante administratorem. — Optandum vero videtur ut in facultatibus quae pro foro conscientiae solet sacra Poenitentiarum epis- copis ad quinquennium concedere, inseratur facultas communicandi similis illi, quae in quinquennalibus fori externi, ut supra, tribuitur. — Pro reliquis au- tem indultis negandum existimo. — Nihil etiam novi videtur concedendum pro primo anno episcopi suc- cedentis; sufficiens enim huius tempus est illico re- currendi ad sedem apostolicam, et nexus episcopos inter et sanctam sedem nunc praesertim temporis non est relaxandus.

Ad II, num. 1.

Verissima sunt ea quae de vita honesta cleri- corum dicuntur, — sed sacri canones providerunt, et ubi contra eum, qui videtur incorrigibilis, iam non potest brachium saeculare invocari, officium episcopi omni charitate et severitate exercendum est, uti in aliis passim regionibus nunc obtinet, absque eo quod insolita illa quae petuntur con- cedi debuerint. — Quid autem sibi vult illa, de qua sermo est, *reductio ad statum laicalem*? Pro- fecto credi non potest episcopos, quando volunt ut tali clerico *permittatur ad saecularia redire*, intelli- gere ut tanquam laicus omnino habeatur, et exempli gratia negotia saecularia exercere et nuptias con- trahere queat. — Haec enim enormis foret nec discutienda. Potius ad normam eorum quae circa religiosos apostatas a sacris canonibus commendatur etiam episcopis, ut omni charitate et sollicitudine contentur eos ad sanio-rem mentem revocare (qua de re vid. Benedictum XIV, *De syn. dioec.* lib. XIII, cap. XI, num. 12), officium suum huiusmodi cum saecularibus maxime clericis interponendum epi- scopis habet, ne omnis cum misero peccatore re- ligio cesset. Quodsi nihilominus in casum abeant omnes conatus, nec coercendi medium habeatur, quis imponit episcopo talem sustentandi obligatio- nem? Nullo tamen modo potest concedi ut *ad saecularia redire permittatur*. Memorant episcopi usitatum olim, ut aiunt, *reductionem ad statum lai- calem*. Sed poena haec erat qua clerici degradati ad laicam communionem reducebantur, ita ut sacris ministeriis prorsus interdicti imposterum non aliter quam more laicorum sacrae synaxiae acciperent (vid. Devoti, *Instit. canonic.* lib. I, tit. 8, sect. 4, § 19, not. 1). — Nequaquam vero laica illa commu- nio eam habebat sensum, quod clerico *permittatur ad saecularia redire*. — Non est igitur cur de antiqua illa disciplinae parte restituenda agatur, nam etiam- num eiusmodi effectus post depositionem, et maxime post degradationem existit.

Ad II, num. 2.

Videntur in his episcopi eatenus postulare immu- tationem sanctionum canonicarum quae ad *investi- turas* seu ad capiendam vel amittendam posse- sionem pertinet, quatenus cupiunt faciliorem reddi remotionem eorum qui possessionem habent. At nimis sapientes sunt regulae canonicae de non- danda possessione alteri in locum beneficiati non- dum iuxta illas regulas remota. Sacri canones non episcopi tantum sed et beneficiatorum iura salva esse volunt. Optandum esse parochorum stabilitatem, unanimes est sacerorum candidum sententia; quo- posito, satagant potius episcopi digniores promoveri, adhibitis in hanc rem canonicis praescriptionibus. Si vero *nimirum* aliquid ipsis videatur iniudiciorum formis, aut hoc est ab episcopis peculiariter indi- candum, aut habebitur remedium, in iis quae de- scriptis iudiciorum sunt discutienda in Commissione disciplinari. — De patronatibus iure merito con- queruntur episcopi; sed de illis etiam habebitur sermo in praedicta Commissione disciplinari. Prae- terea eorum examen et recognitionem iam diu con- cilio Tridentinum (sess. XXV, cap. 9 *De reform.*) episcopis commisit, quorum tamen haec in re solli- citudo votis Tridentinorum patrum in multis locis non respondit. Multa iam sunt in saeculis canonibus provisae, et contra abusus existentes remedium prae- tera erit in episcoporum vigilantia et in iis quae in Commissione disciplinari tractabuntur.

Ad II, num. 3.

Negotium hoc est singulorum locorum. Quomodo enim a concilio vel sede apostolica poterit, *spectatis temporum et locorum indigentis*, determinari *genera- liter* portio congrua? Quomodo id fieri poterit, cum episcopi hanc determinationem petant, tanquam normam antiquis oneribus reducendis? Recurren- dum est in singulis casibus particularibus, sed nec nimis leviter sunt tractanda iura antiquorum fun- datorum.

De *fundo religionis*, utpote negotio peculiari, loqui non potest concilium, vel sedes apostolica; singillatim est de eo, post plenam omnium expo- sitionem, agendum cum sede apostolica. Immo videtur in praesentibus Austriae circumstantiis vix quidquam haec in re posse praestari, cum prae oculis haberi debeat concordati Austriaci art. 31, eiusque executioni insistendum. Quoad applicationem missae pro populo, ipse sanctissimus dominus noster Pius IX medium assignat in sua constitutione *Amantissimi Redemptoris*, 3 maii 1858, ubi dicit: „Cum vero nos minime lateat peculiare casus contingere posse, in quibus pro re ac tempore aliqua huius obligationis remissio parochis sit tribuenda, sociatis velimus, ab omnibus nostram Concilii congregationem unice esse adeundam ad huiusmodi obtinenda indulta, illis dum- taxat exceptis, qui a nostra congregatione fidei pro- pagandae praeposita pendent, cum opportunas utri- que congregationi contulerimus facultates.“

Ad III, num. 1.

Cur novum medium inquirendum pro sapien- tissimo illo a sanctissimo domino nostro Pio IX ad- hibito, eo vel magis quod in hoc non reperitur nimium ordinem incommodum et gravamen? Prae- sertim in Austria non est nimis ob huiusmodi moti- vum religiosis ordinibus indulgendum.

Ad III, num. 2.

Abunde providerunt sacri canones et constitu- tiones apostolicae; canonicarum sanctionum notitia omnem avertit incertitudinem.

Ad IV, num. 1.

Praxis uniformis habebitur si observentur normae saepius datae a sede apostolica. Manifesto res- pendet ex circumstantiarum diversitate; de hac

autem indicare episcoporum est, atque ita applicare a circumstantiis diversis ea quae sedes apostolicas saepius declaravit.

Ad IV, num. 2.

Nihil innovandum, sed potius curandum ab episcopis, ne huius sacramenti collationem non nimis infrequenter faciant.

Ad IV, num. 3.

Provident scientia theologica et sacri canonica. In numero autem casuum absque censura reservatorum nihil est immutandum; praestandum tamen aliquid est circa reservatos cum censura, sed potius ut ipse censurarum numerus quam ut reservatio restringatur; ea autem de re nunc, si illor, studium habetur a selectis viris in ipsa Urbe.

Ad IV, num. 4, litt. a.

Nihil innovandum.

Ad IV, num. 4, litt. b.

Hac in re profecto videtur aliquid praestandum, praesertim vis irritans a nonnullis clausulis demanda est, et exempli gratia supplendum per litterarum declaratoriarum necessitatem. Alias ipse obtuli notulam circa vinculi multipliciorem; quoad hanc enim omnino necessariam existimo mutationem praxeos.

Ad IV, num. 4, litt. c.

Verisimul id mihi videtur; interdum nimis diu protrahitur, ut etiam in causis discutendis et terminandis.

Ad IV, num. 4, litt. d.

Partim hoc disponebit si fiat id quod dictum est ad IV, num. 4, litt. a. De reliquis color multis episcopis sufficiens dari eiusmodi facultas; indeterminate autem et nimis generalem non esse concedendam existimo.

Ad V, num. 1.

Testamina huiusmodi potissimum procedunt a sectis occultis; his autem nunquam erit satisfactum. Frustra igitur seret, ampla senescio, et praeterea iam sunt non paucas facta abrogata in Austria.

Ad V, num. 2.

Ad sacram congregationem Rituum vos mittant episcopi, ut pro publice adhibendis est praescriptum; mirum potius est quod nondum providerint episcopi.

Ad V, num. 3.

In fine huius numeri tangitur bonorum offendiculum, sed non est hoc offendiculum ultimo loco considerandum, primo vero loco peccata impiorum vel negligentium. Hac quoque in re multum laborant sectae, quibus nunquam erit satisfactum. Necessario in hac disciplinae parte est facile diversa praxis et consuetudo ob diversas dioecesium circumstantias. Vere non video cur non sufficientia principia theologica et indulta episcopis concessa.

Nota. Non possum quin fatear verum esse quod in fine dicitur, ea quae nuntio exponuntur cum festinatione fuisse proposita.

D.

CONSTITUTIONUM AC DECRETORUM PATRUM EXAMINI PROPONENDORUM SCHEMATA

I.

INDEX SCHEMATUM QUAE A THEOLOGIS ET ECCLESIASTICI IURIS CONSULTIS PRAEPARATA FUERUNT*

I. Circa fidem.

Schema I.

De doctrina catholica contra multiplices errores ex rationalismo derivatos¹.

PARS PRIMA. Professio doctrinae catholicae:

1. contra materialismum et pantheismum;
2. contra rationalismum absolutum.

PARS SECUNDA. Declaratio doctrinae catholicae contra principia semirationalismi.

A. De revelatione supernaturali:

1. De fontibus revelationis in scriptura et traditione;
2. De necessitate revelationis;
3. De obiecto superrationali revelationis sive de mysteriis.

B. De fide divina:

1. De distinctione fidei divinae a scientia rationali;
2. De motivis credibilitatis pro fide christiana;
3. De supernaturali virtute fidei, et de libertate voluntatis in fidei assensu;
4. De necessitate et supernaturali firmitate fidei.

C. De relatione inter fidem et scientiam:

¹ Vid. t. I, col. 80-812.

- C 1. De ordine scientiarum ad fidem et ad auctoritatem ecclesiae custodientis depositum,
2. De incommutabili veritate doctrinae ecclesiae prae quavis scientiarum transformatione.

PARS TERTIA. Declaratio doctrinae catholicae contra errores circa specialia dogmata.

A. Doctrina de Deo:

1. De unitate divinae essentiae in tribus personis realiter inter se distinctis;
2. De divina operatione ad extra communi tribus personis, et de Dei libertate in creando.

B. Doctrina de Verbo incarnato:

1. De una divina persona Christi in duabus naturis;
2. De redemptione et satisfactione a Verbo incarnato pro nobis praestita secundum humanam suam naturam.

C. Doctrina de homine secundum naturam spectato:

1. De communi origine totius generis humani ab Adam;
2. De natura hominis composita ex corpore et anima rationali ut forma corporis humani.

* Schematum indicem primo loco cum exhibeo, qui concilii patribus distributus est in congregatione XXIX die 28 februarii habita. Vid. t. I, col. 884 A. Alia tamen schemata, praeter ea quae hic indicantur, in nostram cylogon recepta sunt, sive in illo indice consulto praetermissa, ut sunt ea quae a comitisibus commissionis politico-ecclesiae preparata fuerunt, sive post illam congregationem tandem absoluti, ut est alter illorum, quae ritus orientales respiciunt, nec non alia bona multa ad disciplinam ecclesiae spectantia. Quae iam suis locis habebantur inter monumenta congregationum generalium typis impressa, hic profecto omittenda erant.

D. Doctrina de hominis elevatione supernaturali: A
1. De supernaturali statu sanctitatis et iustitiae originalis;

2. De hominis lapsu et de peccato originali;

De aeternitate poenae destinatae cuius peccato letali in hac vita non expiatur;

3. De gratia, quae nobis per Christum redemptorem donatur;

De habituali gratia permanente et animae inhaerente;

De necessitate gratiae ad quemvis actum salutarem.

Schema II.

De ecclesia Christi¹.

PARS PRIMA. De ecclesia in se spectata. -

A. De natura ecclesiae:

1. Ea est corpus Christi mysticum;

2. In ea exstat concreta religio christiana unico vera, quae ab ecclesia seiuncta consistere nequit.

B. De proprietatibus ecclesiae, ut est societas:

1. Ecclesia est societas vera, perfecta, spiritualis et supernaturalis;

2. Est societas visibilis;

3. Ecclesia visibilis est una, in se penitus cohaerens;

4. Ecclesia est societas necessaria ad aeternam hominum salutem, necessitate tum praecepti tum medii;

5. Extra ecclesiam nemo salvatur: hinc sicut rationi, ita fidei christianae repugnat doctrina de religionum indifferentia.

C. De dotibus ecclesiae, ut ea perennis est:

1. De ecclesiae indefectibilitate;

2. De ecclesiae infallibilitate.

D. De ecclesiae potestate:

Est in ecclesia vera potestas non solum ordinis sed etiam iurisdictionis: legisfera, iudicialis, coercitiva, eaque independens. C

PARS SECUNDA. De visibili ecclesiae copite.

A. De primatu Romani pontificis:

1. De institutione primatus in b. Petro;

2. De primatus perpetuitate in b. Petri successoribus, Romanis pontificibus;

3. De huius primatus divinitus instituti natura.

B. De temporali a. sedis dominio.

PARS TERTIA. De ecclesia spectata in suis ad societatem civilem relationibus.

1. De utriusque societatis concordia;

2. De civilis potentatis iuribus et officiis secundum doctrinam ecclesiae catholicae;

3. De specialibus ecclesiae iuribus: circa christianam institutionem et educationem iuventutis; circa publicam professionem consiliorum evangelicorum; circa ecclesiastica bona temporalia. D

Schema III.

De matrimonio christiano.

1. De matrimonii christiani dignitate et natura;

2. De ecclesiae circa matrimonium christianum potestate;

3. De matrimonii bonis, in comparatione cum coniugiis quae mixta dicuntur.

II. Circa disciplinam ecclesiasticam.

1. De episcopis, synodis provincialibus et dioecesanis, et de vicariis generalibus².

2. De sede episcopali vacante³.

3. De capitulis ecclesiarum cathedralium et

collegiatarum, ubi de canonicorum officiis et qualitatibus.

4. De parochiis, ubi de modo conferendi parochiales ecclesiae, de parochorum officiis, eorumque retributione.

5. De vita et honestate clericorum¹.

6. De seminariis ecclesiasticis, ubi de methodo studiorum, et graduum collatione.

7. De collationibus ecclesiasticis.

8. De praedicatione verbi Dei.

9. De parvo catechismo².

10. De oneribus missarum, aliisque piis dispositionibus.

11. De usu ritualis Romani.

12. De administratione sacramentorum.

13. De patrinis.

14. De titulis ordinationum.

15. De impedimentis matrimonii, ac speciatim de impedimentis cognationis legalis, publicae honestatis, et affinitatis.

16. De matrimonio quod vocant civili.

17. De matrimoniis mixtis.

18. De domicilio et quasi domicilio ad effectum matrimonii.

19. De coemeteriis et sepulcris.

20. De iudiciis et praxi servanda.

21. De modo procedendi ex informata conscientia.

22. De emendandis populi moribus, ac speciatim de indifferentismo, blasphemia, ebrietate, impudicitia, theatra, choreis, luxu, pravorum librorum ac imaginum diffusionem, nec non de educatione filiorum familiae, de operariis, aliisque famulatum praestantibus.

23. De sanctificatione festorum.

24. De abstinentia et ieiunio.

25. De duello.

26. De suicidio.

27. De magnetismo et spiritismo.

28. De occultis societatibus.

III. Circa ordines regulares.

1. De regularibus in genere.

2. De voto obedientiae.

3. De vita communi.

4. De clausura.

5. De parvis conventibus.

6. De novitiatu, et de novitiorum, ac neo-professorum institutione.

7. De affiliationibus.

8. De studiis regularium.

9. De gradibus et titulis.

10. De ordinatione regularium.

11. De electione regularium.

12. De visitatione regularium.

13. De expulsionem regularium incorrigibilium.

14. De iurisdictione episcoporum in regulares praesertim delinquentes.

15. De monialibus.

16. De institutis votorum simplicium.

17. De spiritualibus exercitiis, et sacris recessibus.

18. De privilegiis.

IV. Circa res ritus orientalis et apostolicas missiones.

Nonnulla ex his, quae ecclesias ritus orientalis respiciunt, in schematibus de disciplina ecclesiastica et de regularibus suis quaeque locis inserta sunt; insuper sequuntur duo schemata.

1. De ritibus.

2. De missionibus apostolicis³.

¹ Vid. t. LII, col. 589-620.

² Vid. t. L, col. 589-59.

³ Ibid., col. 862-88.

¹ Ibid., col. 517-22.

² Ibid., col. 699-702.

³ Vid. t. LIII, col. 45-61.

II.

SCHEMATA DE REBUS THEOLOGICO-DOGOMATICIS².I.
De sacramento matrimonii capita doctrinae
et canonica.

Decretum de sacramento matrimonii.

Prooemium.

Cum hoc tempore non sine maxima animarum iactura et ipsius christianae familiae ruina homines impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam¹ et libertatem carnis introducentes² omni arte ac vi agant, ut matrimonium christianum pessumdent: sacrosanctum generale concilium ad salutem animarum, ad ecclesiae et ipsius humanae societatis prosperitatem, et ad maiorem Dei salvatoris hominum gloriam, necessarium esse duxit, antiquam et constantem ecclesiae doctrinam adversus grassantes errores fidelibus omnibus exponere et inculcare, districtius inhibendo, ne deinceps audeat quisquam aliter tenere, praedicare et docere, quam praesenti decreto statuitur et declaratur.

Caput I.

De relatione matrimonii ad sacramenti dignitatem.

Sacramentorum novae legis institutorem atque perfectorem, Christum Iesum, matrimonium ad dignitatem sacramenti elevasse, dogma fidei est, a concilio Tridentino definitum³. Cum autem conjugale foedus per legitimum contractum inearit, qui censu perficitur, haec sacrosancta et oecumenica synodus, cui adest Spiritus veritatis, docet et declarat, hunc ipsum contractum auctum divinitus fuisse dignitate et sanctitate sacramenti: atque ideo in evangelica lege sacramentum non quidpiam esse matrimoniali contractui superveniens ac veluti extrinsecus adhaerens, sed ab ipso matrimoniali contractu sacramentum secerni ac separari minime posse. Unde inter christianos matrimonium iniri non potest, quin uno eodemque actu sit sacramentum: et quaelibet alia inter eos viri ac mulieris praeter sacramentum coniunctio, cuiuscumque etiam civilis legis vi facta, nihil aliud est, nisi turpis atque exitialis concubitus, quem ecclesia damnavit semper⁴, et haec sancta synodus iterum damnat.

Caput II.

De potestate ecclesiae circa matrimonium.

Cum igitur matrimonium in lege evangelica vere et proprie sacramentum sit, hoc ipso ius ac potestas circa legitimum illius contractum ad ecclesiam pertinet, cui tota est de sacramenti cura concessita⁵. Quare sacrosancta oecumenica synodus docet, ad ecclesiae potestatem pertinere, conditiones ad validitatem conjugalis contractus necessarias declarare ac determinare, alias si expedire visum fuerit statuere, causasque matrimoniales cognoscere et iudicare. Haec vero potestas ab ipso Christo soli ecclesiae tradita est, et propterea originario ac divino iure ei unice competit; non autem ex conceptione vel convenientia principum⁶ derivata, aut ecclesiae cum principibus communis consensu potest. Id tamen non impedit, quominus civiles matrimonii effectus civilis auctoritas secundum iuris ordinem disponat:

¹ Ep. cath. b. Iudae ap. comm. 4.

² Conc. Trid. sess. 24. de matrimonio.

³ Sess. 24. can. 1.

⁴ Secundum Pii IX. alloc. 27. septemb. 1852.

⁵ Iuxta Pii VI. ad ep. Motul. ep. d. 16. sept. 1788.

⁶ Secundum Pii VI. constitut. Auctorem fides n. 59.

² Post edita, locis supra indicatis, duo schemata de fide catholica et de ecclesia Christi, superest exhibendum schema de matrimonio christiano, cuius textus exstat inter monumenta Commissionis theologico-dogmaticae sub num. A. 4. d. — Decretum adiecti seu potius decreti delineatio eaque non omnibus numeris absoluta de libris veteris et novi Testamenti.

A at haec potestatis suae limites excederet, et sacrosancta ecclesiae iura invaderet, si de ipsa inter christianos nuptiarum validitate statuere aut iudicare praesumeret.

Caput III.

De matrimonii bonis, quibus coniugia mixta adversantur.

Cum tria sint matrimonii bona, proles, fides et sacramentum, de priori, quo proprius matrimonii finis continetur, sacrosancta et oecumenica synodus docet et declarat, matrimonium, a Christo Domino ad sacramenti dignitatem evectum, non solum ad propagandum genus humanum, sed ad procreandos ecclesiae filios et ad augendum populum Dei ordinari. Hinc quemadmodum a Christi fidelibus, ut filios sanctorum decet, coniugium non ita suscipiendum est, ut Deum a se et a sua mente excludant et suae libidini ita vacent, sicut equus et mulus, quibus non est intellectus¹, ita parentum officium est, liberos suos ad veri Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi cultum ac religionem educandi, et christiana disciplina ad pietatem instituendi. Bonum autem fidei casto et nunquam violando coniugali foedere constat, quo alter tantum alterius corporis potestatem habeat, et ordinato sanctoque amore se invicem prosequantur, uti praecipit Apostolus² scribens: Viri diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit ecclesiam: et sicut ecclesia subiecta est Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus. Vinculum denique, quod sacramento firmatur, sacra synodus docet, perpetuum esse, nec, postquam duo facti sunt una caro, dissolvi nisi morte intercedente unquam posse. De qua indissolubili magni sacramenti firmitate idem gentium Apostolus³ scripsit. Is autem, qui matrimonio iuncti sunt, praecipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere. Quod si discesserit, manere inuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem, non dimittat: sed qui alligatus est uxori, nolit quaerere solutionem. Unde nullo pacto fieri potest, ut sanctissimum illud vinculum, cuius ipse Deus auctor, quodque sacrum signum est perpetuae ac inviolabilis coniunctionis Christi cum sponsa sua ecclesia, ab ulla humana voluntate, lege aut potestate dissolvatur. Quoniam vero his matrimonii bonis, ut experientia funesta testatur, atque pastores ecclesiae, et maxime Romani pontifices constanter admonendo docuerunt, plurimum obsunt connubia, quae contrahuntur a catholicis cum haereticis, quae sacrum concilium connubia eiusmodi, quae sancta mater ecclesia perpetuo damnavit atque interdixit, per se detestabilia esse iterum declarat, a quibus catholicae ecclesiae filii ex animo abhorreant et prorsus sibi abstinendum ducere debent⁴, ne vera ipsorum fides, religiosa filiorum educatio, et ipsa indissolubilis unitas, corruptionis periculo exponatur.

Explicata catholica doctrina, placuit oppositos errores sequentibus canonibus proscribere atque damnare.

De sacramento matrimonii.

Canon I.

Si quis dixerit, Christum non evexisse matrimonium ad sacramenti dignitatem, et viri ac mu-

¹ Tob. VI. 17.

² Ephes. V. 25. 24.

³ I Cor. VII. 10. 11. 27.

⁴ Benedict. XIV. declar. 1741 4. nov.

lieris coniunctionem haberi inter christianos posse, A quae sit verum matrimonium, non autem sacramentum; anathema sit.

Canon II.

Si quis dixerit, matrimonii sacramentum non esse ipsum inter christianos contractum, qui consensu perficitur; aut esse aliquid contractus accessorium et ab eo separabile; aut vi contractus mere civilis posse inter christianos verum matrimonium consistere; anathema sit.

Canon III.

Si quis dixerit, in christianorum coniugiis ecclesiasticae et saecularis potestatis iura haec esse, ut ecclesia sacramenti sanctitati unice consulat, coniugalis autem contractus legibus subsit auctoritatis civilis; anathema sit.

Canon IV.

Si quis dixerit, christianum coniugium in iis, B quae vinculum respiciunt, non solis ecclesiae legibus ac iudicio subesse; anathema sit.

Canon V.

Si quis dixerit, ius, quod sibi ecclesia circa matrimonium vindicat, non proprium ac originarium ipsius esse; sed a civili potestate mutuatum; anathema sit.

Canon VI.

Si quis dixerit, errare ecclesiam, vel sua potestate abuti, dum matrimonia catholicorum cum a Catholicis proscibit; et, ubi certis ex causis dispensat, conditionem quam exigit, educandi universam prolem in catholica fide, iniustam esse, ac si iuribus sive coniugum sive principum, aut publico societatis bono adversetur; anathema sit.

2.

Doctrina de sacris libris veteris et novi Testamenti¹.

Cum varii (expres. ad sess. XXI c. Trid.) varii in locis de sacris libris, quos veluti caelestem thesaurum Spiritus sanctus summa liberalitate hominibus tradidit (ibidem sess. V, cap. I de reform.), circumferantur errores; sancta oecumenica et generalis synodus necessarium esse censuit, sequentia circa veram eorumdem librorum indolem, interpretationem et usum statuere ac decernere, cunctisque

¹ Decreto de rationalismo aut de ecclesia, si aptior inveniat locus, inserenda (nota auctorum).

Christi fidelibus interdicere, ne aliter credere vel docere vel praedicare audeant, quam his decretis definitum declaratumque est.

Quamvis dogma fidei sit manifeste revelatum et a conciliis, praesertim a Tridentino (sess. IV) definitum: verbum Dei tum scriptum tum ore traditum habendum esse tamquam fontem omnia et salutariae veritatis et morum disciplinae, et utrumque pari pietatis affectu ab omnibus esse suscipiendum, ut illud cum sacro Tridentino concilio sancta haec synodus suscipit, et aperte et simpliciter profitetur: prae omnibus tamen divinae traditionis documentis iuxta sanam catholicam fidei doctrinam iidem utriusque Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus singulari excellentia distinguuntur. Cum enim illorum auctor vere sit proprie Deus sit: haberi iidem debent ut libri divini et sacri, non tantum quatenus divinam revelationem, etiam absque errore continent; sed quatenus a sanctis Dei hominibus Spiritu sancto inspirante conscripti vere ac proprie ipsum Dei verbum credendi sunt. Quare sacro approbante concilio quemadmodum eorum impietatem detestamur, qui reiecta inspiratione sacros fidelium libros tamquam mere humanos habent vel mythis ac fabulis refertos; ita tum eorum damnamus haereticam doctrinam, qui inspirationis vim ab aliquot libris aut partibus eorumdem librorum excludunt, quos Tridentinum concilium veluti sacros et canonicos declaravit, tum falsas ac perniciosas eorum sententias reiicimus, qui Spiritus sancti assistentiam cum eius inspiratione vel ipsorum librorum veritatem cum divina eorum origine confundentes contendunt, Scripturarum libros propterea uti sacros ac divinitus inspiratos haberi, quod in iis absque errore divina revelatio continetur, vel quod iidem citra rationem originis a Spiritu sancto uti veraces C in censum canonicorum librorum adoptantur.

Ut autem caelestis iste librorum sacrorum thesaurus ferat salutes fructus, ad quos divina benevolentia datus hominibus fuit, hoc sacro approbante concilio innovantes decreta in generali oecumenica synodo Tridentina, tum circa latinam vulgatam editionem, tum circa catholicam sacrarum Scripturarum interpretationem statuta, non minus commendamus legitimum earum et ab ecclesia probatum usum, quam nefaria hominum studia condemnamus, qui contra ecclesiae leges sacros libros ad maximam christianae rei perniciem edunt ac in vulgus diffundunt, quorum adeo lectionem omnibus Christi fidelibus sub poenis alias statutis districto prohibemus ac interdicimus.

III.

SCHEMATA DE DISCIPLINA ECCLESIASTICA.

1 a.

Schema constitutionis de episcopis, de synodis et de vicariis generalibus a deputatione pro rebus disciplinae reformatum¹.

N.B. Retento titulo generali ut supra, supprimendi videntur tituli speciales singulorum capitum.

Supremum in hierarchia divinitus instituta gradum obtinent episcopi, tantaque illorum dignitas est ut *angelorum* appellatione in sacris litteris decorentur. Positi enim a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei, presbyteris superiores sunt, atque

¹ Adnotatio in eiusmodi schema a cardinali Capelli propria manu exarata. „Prima riforma dello schema fatta dai canonisti della deputazione pro rebus disciplinae in consonanza delle diverse osservazioni fatte dai padri della stessa deputazione in varie adunanze precedenti.“ Quamvis deputationis operi manus extrema non accesserit, illud tamen in nostram syllogem recipere aequum duxi, quod praesclare inchoatum fuerit.

D apostolorum loco, quibus in episcopatu successerunt, pro Christo legatione funguntur. Hinc ad eos pertinet Dei gregem pascere, fidei depositum custodire, atque ob plenitudinem sacerdotii quo praediti sunt, sacramentum confirmationis conferre, ministros ecclesiae ordinare, ac plures alias sacras functiones peragere, quarum potestatem reliqui inferioris ordinis non habent¹.

Tanta itaque cum sit episcopalis gradus celsitudo, caveant Christi fideles et maxime clerici, ne impiis hominibus, qui illam contemnere atque obtreptionibus deprimerent audent, suas porrigant aures, quin memores verborum Christi: *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit*², debitum episcopis honorem, observantiam, et obedientiam exhibere studeant.

¹ Conc. Trid. sess. XXIII, de sacramento ordinis, c. 4.

² Luc. X, 16.

Quoniam vere qui dignitate praecminent, splendore quoque virtutum ceteris antecellere oportet, omnes episcopos; sacro approbante concilio in Domino hortamur, ut seipso exhibeant dignae ecclesiae pastores, in quorum vita et moribus exhortationis divinae pascua oves inveniant; in quorum mente et humilitas cum rectitudine fulgeat et severitas cum pietate; qui viam vitae non solum loquendo sed etiam vivendo ostendant, et quorum exemplo discant fideles ad aeternae patriae desiderium suspirare¹.

Memores insuper quas curarum et sollicitudinis partes, huius quod gerunt, formidandi muneris honor imponat, gregem sibi creditum ita diligant, eiusque incoluntati ita consulant, ut ipsius salutem lucro sibi apponant, suamque existimant iacturam, si quid adversi eidem eveniat, parati etiam animam suam ponere pro ovibus suis.

Praecipimus vigilare ne tot errorum undique iam exundans colluvies, et vitiorum quas nunc impune dominatur licentia christianam quam regunt plebem in pravum sensum adducat et corrumpat, eandemque tum per se, tum per animarum rectores et verbi Dei praecones erudiendam diligenter curent in fidei scientia et morum disciplina, quo catholicae ecclesiae doctrinam integram inviolatamque retineat, et divinae atque ecclesiasticae legis praeccepta sancte custodiat. Quos autem ex fidelibus sibi commissis a veritatis et iustitiae semita aberrantes repererint, benigne ac patienter admoneant, obsecrent, increpent, nullumque praetermittant officium ut eorum animas Deo lucrifaciant, ovesque devias et perditas boni instar pastoris ad caulam Domini reducant; et si, spretis monitis, hortationibus, et iustae etiam ac salutaris coercionis remediis, in sua pravitate persistierint, ne tanquam morbidae oves contagione noceant, prudenter efficaciterque, quoad ipsis datum est, provideant. Summo quoque studio et cura elaborent ut in Dei ministeria, a quibus potissimum vivendi exempla petuntur, morum gravitas, vitae sanctitas, atque doctrina eluceat, ecclesiastica disciplina servetur, et ubi collapsa fuerit, restituantur.

Ita vero erga saeculi potestates se gerant, ut reddentes Caesari quas sunt Caesaria, debitum illis honorem exhibeant, in iis quas civilis ordinis sunt, non propter iram sed propter conscientiam obediant, eandemque doctrinam continuo populo praedicent; aut una simul sint apprise solliciti ut quas Dei sunt, Deo vicissim reddantur, ac divina illa charitate inflammati qua Christus sponsam suam dilexit, ecclesiae huiusque apostolicae sedis iura et episcopalis ministerii libertatem unanimiter atque idipsum invicem sentientes strenue tueantur.

Cum autem munus episcopale huiusmodi sit, ut si, pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit², cum sacrosancta Tridentina synodo³ non solum confidimus per Domini ac Dei nostri misericordiam futurum ut a nobis et a Romanis pontificibus successoribus nostris, a quibus ovium Christi sanguinem, quas ex malorum pastorum regimine peribant, Dominus noster Iesus Christus est requisiturus, ad ecclesiarum regimen qui maxime digni fuerint assumantur; sed praeterea, hoc ipso Vaticano concilio approbante et impellente, cum eadem Tridentina synodo⁴ omnes et singulos qui ad promotionem praedictorum quodcumque ius quocumque ratione a sede apostolica habent, aut alioquin operam suam praestant, nihil in iis pro praesenti temporum ratione inno-

uando, hortamur et monemus ut in primis menterint, nihil se ad Dei gloriam et populi salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores et ecclesiae gubernandos idoneos promoveri student, ovesque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quas digniores et ecclesiae magis utiles ipsi indicaverint, non quidem praesibes vel humane affectu, aut ambrosium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, praefici diligenter curaverint, et quos omnibus qualitatibus requisitis plene praeditos esse sciant.

Caput II.

Quaestio II capo merito molte riforme, secondo il giudizio emesso dai padri Vaticani nella congregazione generale, ma i canonisti della Deputazione pro rebus disciplinae, sopravvenuta la sospensione del concilio, non ebbero tempo di occuparsene.

Caput III.

Nec ad rectum dioecesis regimen minus necessaria est illius visitatio, qua sacri pastores sanam et orthodoxam doctrinam, expulsis erroribus, inducere in eaque fideles confirmare, bonos mores tuere, pravos corrigere, ac populum ad religionem, pacem, et innocentiam accendere ex officio tenentur¹. Nam nisi singula dioecesis loca frequenter inviasent, et sua vigilantia eorum qui secum laborant industriam alant, omniaque per se videant, ubique audiant, ubique explorent, multa profecto ignorabunt, vel serius, quam oporteat, intelligent, nec malis innascentibus promptam et efficacem poterunt medicinam adhibere². Quapropter, sacro approbante concilio, singulis patriarchis, primatibus, metropolitanis, et episcopis mandamus ut propriam dioecesim per seipso, aut si legitime impediti fuerint, per suum vicarium generalem aliove a se deputatos visitatores, si totam triennio propter eius latitudinem visitare non poterunt, saltem maiorem eius partem hoc temporis spatio perlustrare satagant, ita tamen ut totius dioecesis visitatio saltem quinquennio omnino compleatur. Probe autem noscentes plures hac nostra aetate dioeceses existere adeo amplas, ut iis visitandis ne quinquennium quidem sufficere possit, statuimus ut donec adiuncta temporum novam earundem circumscriptionem ab hac apostolica sede fieri non permittant, episcopi comprovinciales, collatis consiliis, in synodo provinciae vel extra, de praedictarum dioecesium circumstantiis et de tempore quod ipsarum visitationi explendae necessarium videatur, huic apostolicae sedi distincte et accurate referant, quas omnibus mature perpensa, eiusmodi tempus definiat.

Insuper ad sacram visitationem intra praedicta tempora explendam teneri et obstringi edicimus ac declaramus etiam praefatos inferiores iurisdictionem quasi episcopalem cum separato territorio obtinentes; et episcopo viciniore nullum visitandae eorundem praefatorum dioecesis ius relinqui decernimus, quin ulla queat ei consuetudo suffragari. Quod si inferior praefatus visitationem obire neglexerit, ad eundem viciniorem episcopum pertinebit id ad notitiam huius sanctae sedis perferre, quas quid consilii capiendum sit in Domino constituet.

In visitatione obeunda episcopi animo recolentes certissimam illam sententiam, quod suprema pastor creditur ovium sanguinem ab ipsis requirit, et excusationem non accipiet, si lupus comedit oves, et pastor nescit, sancto huic operi ea pietate ac sollicitudine incumbant, singula loca ac personas visitationi obnoxias diligenter inspiciant et explorent.

¹ Ex S. Gregorio Magno, ep. 29, lib. III.

² Conc. Trident. sess. XXIV, cap. I de reformatione.

³ Conc. Trident. loc. cit. et sess. VI cap. I de reformatione.

⁴ Conc. Trident. sess. XXIV, cap. I de reformatione.

¹ Conc. Trident. sess. XXIV, cap. 8 de reformatione.

² Bened. XIV const. Ubi primum 8 dec. 1763.

Credite sibi oves verbo et exemplo pascant, eaque A
decreant quae illarum salutis utilia vel necessaria
indiderint. Quod vero attinet praesentationem sibi
debitam, ab immediatis superioribus sumptibus ab-
stineant, memorae sanctionum quae tam in concilio
Lugdunensi¹, quam in concilio Tridentino² haec
super re constitutae sunt.

Quoniam vero legum, etiam optimarum, utilitas
nulla est, nisi reipae accurate impleantur, caetero
eodem approbante concilio, memoratos antistites
hortamur, ut infra annum a peracta visitatione eo
modo quem magis opportunum existimaverint, cer-
tiores fieri curent an ea quae decreta provinciae
sunt executioni plene demandata fuerint.

Caput IV.

Cum catholica ecclesia ex membris quocumque
disceat per mutuum in uno capite consociationem
unum corpus efficiat, oportet ut sacri pastores cum
eo qui confirmandi fratres, et universum catholicum
gregem pascendi cura a Christo Domino demandata
est, firmiori usque vinculo sese coniungant. Iam
vero ad hanc rem asequendam nihil magis con-
ducit, quam si iidem pastores iuxta perantiquam
ecclesiae disciplinam et sacrorum canonum prae-
scripta beatissimorum apostolorum Petri et Pauli
sepaltra veneraturi ad aliam urbem accedant, eoe-
que Romano pontifici assistentes de rebus personisque
suae dioecesis relationem exhibeant. Itaque, sacro
approbante concilio, constitutionibus apostolicis hac
de re editis inhaerentes³, iniungimus singulis patri-
archis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, ac prae-
latis quibuscumque iurisdictionem quasi episcopalem
et territorium separatum obtinentibus, etiam
sanctae Romanae ecclesiae cardinales sint, in vir-
tute sanctae obedientiae iubemus, ut iuxta spatia
temporum in iisdem constitutionibus praescripta obli-
gationem adeundi per se, vel per certum nuncium
apostolorum limina, et exhibendi relationem de
statu suarum ecclesiarum religiose adimplere non
praetermittant. Volumus tamen ut primus huius
obligationis terminus non amplius a die quo memo-
ratae constitutiones editae sunt, pro omnibus in-
discriminatim sacris antistitibus computetur, sed
decurrere pro singulis incipiat a die quo ad suam
quisque ecclesiam promotus fuit.

Ut vero praefatae relationes, novis quae super-
venerunt necessitatibus satius respondeant, instru-
ctionem a felicis recordationis Benedicto XIII prae-
decessore nostro in concilio Romano anni 1726
editam opportune reformari, atque in usum eorum-
dem praelatorum quamprimum evulgari curabimus.

Caput V.

Saluberrimo ecclesiae instituto sancitum est, ut D
metropolitani cum suis suffraganeis statis tempori-
bus concilium provinciale celebrare teneantur pro
moderandis moribus, corrigendis excessibus, contro-
versis componendis, aliisque ecclesiasticae rei ne-
cessitatibus reparandis⁴. Hanc disciplinam, si quando
intermissa erat, non destiterunt Romani pontifices,
praedecessores nostri⁵, nec non conciliarum patres⁶

¹ Conc. Lugd. II, cap. 34.

² Loc. cit.

³ Sixtus V. const. *Edmoneus* postquam 20 dec. 1585; Bened. XIV.
constit. *Quod sanctis* 28 nov. 1740.

⁴ Conc. Nic. I, can. 5; conc. Chalced. can. 19; conc. Nic. II,
can. 6.

⁵ Sixtus V. const. *Innocentis* 28 ianuar. 1585; Bened. XIII
in conc. Rom. anni 1726, tit. 2, cap. I et seq.; Bened. XIV
const. *Quoniam* 20 aug. 1741 et const. *Singularis* 1 sept. ean-
dem anni.

⁶ Conc. Later. IV, cap. 16; conc. Later. V, can. X; conc.
Trid. can. XXIV, cap. 2 de reformatione.

pro data opportunitate innovare atque insculcare; et
nos ipsi ab initiis pontificatus nostri ad haec usque
tempora nihil potius habuimus, quam ut variarum
nationum antistites, prout caetero forebat, eandem
summo opere commendarem. Itaque recedentes ani-
mo uberem fructum ex redintegratis alioqui huius-
modi coetibus percipimus, vehementer optamus, ut
quibus in locis provincialia concilia ad normam Tri-
dentinae synodi cogi nequeant, singulis tamen quin-
quennialis celebretur, atque ut in id omni cura con-
stantur, caeteros antistites impense adhortamur. Verum
cum plurimis in regionibus huius conciliarum pro-
vincialium frequentiae graves obistere causas vi-
deamus, ut universali lege complectamur quod ubique
observandum fore sperare licet, haec oecumenica sy-
node approbante, statuimus ac mandamus, ut me-
tropolitani per seipso, seu illis legitime impeditis,
vel sede archiepiscopali vacante, coepiscopus anti-
quior intra biennium a fine praesentis concilii, ac
deinde quolibet ad minus decennio synodum in sua
provincia cogere non omittat, nisi ob iustas et can-
onicas causas a sancta sede eiusdem termini pro-
rogationem obtinuerit.

Ad synodum omnes provinciae episcopi, et qui
de iure vel consuetudine interesse debent omnino
convenient, iis tantummodo exceptis, qui legitimo
impedimento ab eiusdem synodi patribus recogno-
scendo detineantur.

Volumus autem ut abbates vero nullius, quem-
admodum, de episcopis nulli archiepiscopo sub-
iectis a concilio Tridentino statutum est⁷, aliquem
vicinum metropolitanum semel eligant, in cuius sy-
nodo provinciali cum aliis intersint, et quae ibi or-
dinata fuerint observent ac observari faciant.

Ut vero quae sancita sunt in usum facilius de-
ducantur, et mala quae interim indata fuerint in-
notescant, veteri ecclesiae consuetudini inhaerentes,
decretum concilii Lateranensis IV⁸ confirmamus, et
innovamus, quo praecipitur ut a concilio provinciali
deputentur per singulas dioeceses idoneae de clero
personae, gravitate, prudentia, pietate, ac zelo se-
cundum Deum praestantes, quae simpliciter ac de
plano absque ulla iurisdictione sollicite ac circum-
specte explorent, an praecedentis concilii provin-
cialis decreta religiose serventur, ac simul investi-
gent quae correctione, vel reformatione indigeant,
eaque fideliter metropolitanae, et suffraganeae, aliis-
que in concilio subsequenti significant, ut super
his provida deliberatione consulatur.

Insuper mandamus patriarchis, primatibus, archi-
episcopis, episcopis, abbatibus vere nullius et om-
nibus, qui de iure vel consuetudine in synodo provin-
ciali interesse debent, ut iuxta decretum Tri-
dentinarum patrum⁹ in ipsa prima synodo provin-
ciali post exitum praesentis oecumenici concilii
habenda, omnia et singula in eodem definita ac
statuta palam recipiant, necnon veram obedientiam
Romano pontifici spondeant et profiteantur, unaque
pariter omnes haereseos, ac praesertim in hoc Vati-
cano concilio damnatas, publice detestentur et ana-
thematizent. Idemque in posterum quicumque in
patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos et
abbates vere nullius promovendi, in prima synodo
provinciali, in qua ipsi interfuerint, omnino ob-
servent.

Postquam autem provincialia concilia dimissa
fuerint, metropolitani omnia eorum acta et decreta
sanctae sedi transmittant, neque eadem ante publi-
cent, quam de more expensa ad recognita receperint.

⁷ Conc. Trident. can. XXIV, cap. 2 de reformatione.

⁸ Cap. *Si quis* ceteris 28 de accusat.

⁹ Conc. Trident. can. XXIV, cap. 2 de reformatione.

Caput VI.

Sapienti postea sanctorum canonum disciplina provisum est, ut episcopi in sua quisque dioecesi synodum indicant, tum ad decreta concilii provincialis publicanda, aliisque paragenda negotia, quae iuris ecclesiasticae regulis nonnulla in ipsa synodo cupiunt debent, tum ad dioecesei necessitates providere solvendas, sive legibus quas alias sanctas fuerunt ad plenam observantiam revocatis, sive novis edictis constitutionibus. Haec itaque saluberrimam disciplinam ab omnibus episcopis accurate servari cupientes, dioeceseam synodum quolibet saltem triennio habendam statuimus, atque ad apostolicam sedem pro congrua provisione recurrendum, si gravi alicubi causa obtulerit, quominus legitimo tempore aut modo celebrari possit.

Mortuos autem volumus omnes ecclesiasticos viros qui synodo intersunt, solum episcopum in ea esse iudicem ac legislatorem, et quamvis adstantium concilium exposcat, ad illud tamen sequendum minime tenari, doctrinam vero quae alia praeter episcopum decisivum suffragium attribuere audeat, a praedecessoribus nostris, ac a nobis ipsis iamdiu reprobata fuisse.

Caput VII.

Ut episcopis in gravissimis dioecesei negotiis expediendis officialis seu vicarii generalis ministerium sit vere proficuum, sacro approbante concilio, volumus ac decernimus, ut illud ecclesiastico viro deferatur qui probitate, pietate, scientia, rerumque gerendarum peritia commendetur, quique sacro ordine sit insignitus. Valde etiam decet ut, si fieri possit, in sacra theologia vel iure canonico sit doctor aut licentiatius, quo maiorem apud eos, quibus vicaria procuratio praesert, opinionem sibi conciliet. Quibus in dioeceseibus plures vicarii generales deputari solent, curabit episcopus varia inter illos officia sic ordinare, ut nullus inter eos iurisdictionis conflictus oriri possit.

1 b.

Adnotationes ad schema decreti de residentia episcoporum, a secretario Commissionis pro rebus Orientalium propositae.

(A) *Quapropter.* Schema concinnatum a commissione disciplinae ecclesiasticae ferme supponit onus residentiae, quo tenentur episcopi; atque omisit Tridentinam declarationem huius obligationis, quae in occidente nota est universis. Verum declaratio ista orientalibus necessaria est; etsi enim fortasse nemo unus ex eis speculative denegare velit, tali onere episcopos tenari, non tamen universis perspicua est idea huius obligationis. Haec de causa prooemio schematis a disciplinari commissione concinnati addita est huiusmodi declaratio ex Tridentino (sese. XXIII cap. 1 de ref.) desumpta. Additae vero causae legitimae absentiae huiusmodi generalibus verbis, quibus Tridentino uti placuit. Equidem in schemate praedictae verba illa emittuntur ob causam in adnotatione (a) expressam. Verum iuxta hanc doctrinam generalem orientalibus tradidisse, ut aliqua regula praesert sit patriarchis, quibus, uti mox dicitur, necesse est ius tribuere concedendi episcopis facultatem a dioecesi abeundi.

(B) *Vel sui patriarchae (si agatur de praesertis ritibus orientalibus).* Legitima causa abeundi a residentia admittenda esse non negaverit; perspicuum vero est iudicium de legitimitate eorum non cuiusvis episcopi conscientiae, verum superioris arbitrio esse committendum; ideoque praeter causam canon-

¹ Mans. cardinalis Capelli: „In hisce rebus gli atti pontifici da esseri in questo luogo.“

² Vid. t. I, col. 861 a.

A cum, superioris quoque licentia opus est, cuius concedendae potestas a Tridentino concilio expressa fuit solum Romano pontifici, verum et metropolitano sequentibus verbis: „Decernit sacrosancta synodus legitimae absentiae causas a hunc. Rom. pontifice aut a metropolitano vel, eo absente, a suffraganeo episcopo antiquiore residente, qui idem metropolitano absentiam probare debet, in scriptis esse approbandas; nisi cum absentia incidit propter aliquod minus et resp. officium episcopatus ad iunctum; cuius quosiam causas sunt notoriae et interdum repentinae, ne eas quidem significari metropolitano necesse erit: ad eundem tamen cum concilio provinciali spectabit iudicare de licentia a se vel a suffraganeo datis, et videre ne quis eo iure abutatur, et ut poenis canonicis errantes puniantur.“ Equidem nihil opportunius, nihil acceptabilius orientalibus exogitari potuisset. Visum autem est disciplinari commissione negotium istud revocare ad constitutiones Urbani VIII et Benedicti XIV. Idcirco praefatis Tridentini verbis in schemate decreti omissis, cautum est ne episcopi praeterquam causa visitationis ea. liminum vel synodorum provincialium... *absque expressa sedis apostolicae licentia* a sua dioecesi possint abesse. Quod quidem durius profecto orientalibus est, et fortasse minus opportunum; tum quia vix aliquis eorum dubitaverit hanc potestatem patriarchis inesse, tum quia a Tridentino eadem fuerit patriarchis attributa, tum denique propter locorum longinquitatem. Proinde si intuitu latinorum nequit res ad Tridentinum decretum revocari, necessarium prorsus erit etiam patriarchis ius illud asserere, eaque de causa addita verba illa *vel sui patriarchae (si agatur de praesertis ritibus orientalibus)*.

(C) *Patriarchae vel.* Etsi ferme omnes episcopi orientales se nuncupent archiepiscopos, certum tamen est neminem metropolitico iuribus gaudere, quae proinde iis deficientibus in patriarchas coaluerunt. Iuxta proinde addere verba *patriarchae vel*, ut latinis simul atque orientalibus consuleretur.

(D) *Pro suprema sua auctoritate.* His verbis usum est conc. Trid. (sese. VI, cap. 1 de ref.) in casu et ad effectum de quo agitur. Iuxta plurimum eadem verba hic adhibere, quae valde opportuna erunt practicae primatus ideae in orientalium mentibus altius descendae; simulque ostendent Rom. pontificem in huius casibus non uti auctoritate sibi ab oecumenico concilio delegata (quemadmodum in similibus aliquando commenti sunt apud latinos haeretici recentiores), sed proprio ac nativo iure, quod primatum apostolico essentialiter cohaeret.

(E) *Nihil innovemus.* Perspicuum est constitutiones Urbani VIII et Benedicti XIV pro latinis fuisse sancitas; praeterea huiusmodi non obligare orientales. Cumque nec sit necessarium nec opportunum praefatas constitutiones ad illos extendere, ideo eiusmodi verba sunt adhibenda, ut firmum maneat quod pro latinis in schemate decreti statutum fuit, quin ideo obligentur orientales. Id fieri posse videtur his verbis: *Nihil innovemus*; haec enim ratio fit ut constitutiones illae firmae maneat pro latinis, quos respiciunt, quin extendantur ad orientales, quos nunquam obligantur.

¹ Dicitur est si agatur de praesertis ritibus orientalibus, ut scilicet a tali facultate concedenda excludantur patriarchae latini. Quamquam dissimulandum non sit, minus opportunum videri hanc loquendi rationem, quae ferme supponit ius illud attribui praesertis quae orientalibus. Satis videretur alia verba uti, ex. gr. a patriarchis contra Europam; quo fieret ut ius illud tribueretur patriarchis orientalibus, qui huiusmodi qualitate merito foret; excluderentur autem latini praeter unum Hierosolymitanum, qui tamen cum caret suffraganeis, praesertis iure uti non poterit (adnotatione secretarii).

De sede episcopali vacante.

Habetur in prima sua forma tom. I, col. 339-52, et in altera reformata a Deputatione pro rebus disciplinis iuxta animadversiones a congregatione generali admisso, t. LIII, col. 3-6, §3-46.

Schema decreti de capitulis canonicorum¹.

Caput I.

Ut per venerabile capitulorum institutum Dei cultus splendescat et dioecesium utilitas promoveatur, cathedralium imprimis canonicis tanti officii partes in memoriam revocamus. Eminentis inter clericos loco positi, pietate etiam et virtutibus ac doctrina eminere, talesque se exhibere studeant quales decet eos qui episcopi sui senatum efformant. Charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem praevenientes, episcopo praecipue tamquam capiti suo arctissimo observantiae obedientiae et amoris vinculo cohaerent, ut, servatis utrinque iuribus et lege dilectionis, optatissima illa inter episcopum et cathedralis ecclesiae capitulum concordia vigeat, cuius exemplo reliqui etiam dioecesis clerici et fideles servant unitatem spiritus in vinculo pacis. Opera insuper et officio fideliter eum adiuvent, eique consilium vel consensum in casibus a iure expressis ab ipsis requirenti modeste et pro conscientiae dictamine animum suum aperiant, et sedulo adimpleant quae de assistentia episcopo celebranti aut alia pontificalia exercenti praestanda, ac de servitio eidem debito sacri canones praescripserunt.

Caput II.

Cum praecipuum canonicorum in quibuscumque cathedralibus vel collegiatis ecclesiis munus sit, in choro ad psallendum instituto laudes Deo persolvere; divina hinc officia tam nocturna quam diurna integre, reverenter, distincte devoteque obeant, nec satis hanc obligationem implere sciant qui praesentes licet in choro, aliis psallentibus in cantu se non adiungunt. Ne autem opus tam excellens ullo unquam tempore minus rite peragatur, quaecumque de debita in divinis officiis forma et modo, ac de missis iuxta rubricas in choro celebrandis, praesertim vero de conventuali quotidie debitis horis pro benefactoribus in genere applicanda², alias statuta, nostra quoque auctoritate praesenti decreto confirmamus. Et quia multis in locis haud sine divini cultus detrimento parum observatur sapientissima distributionum quotidianarum institutio, graviter iubemus ut deinceps in omnibus capitulis Tridentinae ea de re sanctiones³ executioni mandentur, ita ut tertia pars quorumcumque fructuum et reddituum unicuique dignitatem, canonicatum, personatum, portionem vel officium obtinenti annuatim obvenientium pro quotidianis distributionibus segregetur, idque sive proprias ac distinctas illi praebendas habeant, sive de communi mensa capitulari participant. Absentes autem vel minime psallentes, nisi ex causis prorsus legitimis eas percipiant, distributionibus quotidianis careant⁴, quae quavis collusionis aut remissionis exclusae solis praesentibus accrescere debeant si redditus ex mensa capitulari proveniant⁵, fabricae vero ec-

A ecclesiae, quatenus indigeant, alterive pio loco arbitrio ordinarii omnino applicari, si separati ab illa redditus habeantur⁶. Quodam redditus omnes vel plusquam tertia eorum parte in distributionibus consistant, non residentes seu non servientes illis pariter priventur. Ubi vero pro praebendis fiscales pensiones constitutae sunt, loco distributionum aequipollentes mulctae statuuntur quae ab absentibus omnino solvi, et ab interessentibus ut supra percipi debeant.

Omnes divina per se compellantur obire officia; substitutio autem, quam non nimis frequentem esse episcopus curabit, fieri tantum ea lege possit ut is qui substituitur, eiusdem in choro sit gradus, neque eodem tempore eidem servitio adstrictus, et substitutus intra civitatem eiusve suburbia aut territorium moretur.

Obtinentibus in ecclesiis cathedralibus vel collegiatis dignitates, canonicatus, praebendas aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti aut consuetudinis etiam immemorabilis ultra tres menses, sive continuos sive interruptos, nec in festis solemnioribus aut tempore Adventus vel Quadragesimae, ab iisdem ecclesiis quolibet anno abesse, salvo nihilominus earum ecclesiarum constitutionibus quae longius servitii tempus requirunt. Qui vero ultra tempus sibi concessum sex mensibus sive continuis sive interruptis, nullo canonico impedimento detentus, a choro absens fuerit, poenam privationis quorumcumque fructuum ac reddituum pro rata absentiae illius anni ipso facto incurrat; et si altero anno eadem usus fuerit negligentia, praeter omnium pariter fructuum ac reddituum, pro rata, amissionem, beneficio quoque seu praebenda sine alia mora eo ipso privatus existat.

Caput III.

C Exigit capitulorum dignitas et bonum ecclesiarum ut in canonicos non assumantur, praesertim in ecclesiis cathedralibus in quibus, episcopi consiliarios eos esse sacri canones voluerunt, nisi viri ecclesiastici virtute conspicui, in aetate ac ordine per Tridentinas aliasque sanctiones praescriptis constituti, et idonea scientia praediti. Praeter alias autem qualitates peritiae quoque cantus ecclesiastici ratio habeatur. Volumus insuper ac mandamus, ut in ecclesiis tam cathedralibus quam collegiatis ad canonicatus aliave beneficia choralia, sive liberae collationis, sive iurispatronatus, etiam laicalis, existant, posthac assumendi, quamdiu ad sacrum saltem subdiaconatus ordinem promoti non fuerint, praedenti episcoporum arbitrio amovibiles censeantur quibuscumque consuetudinibus, statutis, privilegiis, ac fundationis quoque legibus minime obstantibus.

Ubi autem iuxta Tridentinam dispositionem⁷ praebenda theologalis erecta nondum fuerit, ibi quamprimum erigatur, aut praebendae unius ex canonicis iam existentibus, vel primae post promulgatum hoc sacrosanctum concilium conferendae praebendae canonici theologi officium perpetuo adiungatur. Is vero ex formali per concursum examine, vel ubi id commode iuduci nequeat, alia aequipollenti ratione idoneus probetur, et in sacra theologia lauream habeat, teneaturque diebus et hora ab episcopo determinandis, per seipsum, vel legitime impeditus per idoneum substitutum ab episcopo approbandam sacrae Scripturae expositionem et interpretationem clero et populo in ecclesia triginta saltem vicibus quolibet anno habere, nec aliter suae obligationi satisfacere se posse sciat: die qua legit, choro ac divinis officiis eo ipso interesse censeatur.

Insuper unus e canonicis ecclesiae cathedralis

¹ Id. sess. XXII, cap. 8 de Reform.

² Sess. V, cap. 1 de Reform.

¹ Examinatum ac perpolitum in conventibus a Commissione pro rebus disciplinae habitis diebus 8 et 7 martii, et 18 aprilis 1870.

² Cap. XI. De celebr. Miss., et Bened. XIV const. Cum semper oblatas 19 aug. 1744.

³ Sess. XXI, cap. 8, et sess. XXII, cap. 8 de Reform.

⁴ Cap. Consuetudinem Un. De cler. non resid. in VI; cons. Trid. locis citatis, et sess. XXIV, cap. 18 de Reform.

⁵ Cons. Trid. sess. XXI, cap. 8 de Reform.

ad poenitentiarum munus, propria eius praebendae adiunctum, deputatur, servatis quoad eius provisionem his omnibus quae ea de re per Tridentinam synodum¹, et supra a nobis pro theologi officio praescripta sunt; et in quoque dum statim per episcopum diebus et horis una in sede episcopali assidet, vel alia actu confessiones ibidem audit, praesens in choro habeatur. In his vero locis, ubi canonici theologi et poenitentiarum officia cum ipse praebendis perpetuo coniungi nequeant, officia saltem praefata duobus canonicis, dum nominantur, ita committi volumus, ut quamdiu praebendam retinent, eiusmodi onus huic adnexum consentiat, aut saltem operam dari ab episcopis ut nunquam desit qui sacras lectiones ad instar theologi habeat, et qui ad instar poenitentiarum confessiones excipiat. Ceterum constitutionem f. r. Benedicti XIII, quae incipit *Pastoralis officii*, iis in locis, pro quibus lata est, in suo robore manere volumus.

Sicubi vero canonicorum numerus adeo exiguus sit ut divina officia cum debito decore peragi nequeant, et aliunde novae praebendae erigi non possint, licet episcopo de capituli saltem consilio honorarios creare canonicos, non ad honoris ostentationem, sed ad augendum Dei cultum, opemque reliquis canonicis in ecclesiae servitio divinisque functionibus ferendam; non eo tamen numero ut quod propter utilitatem concessum est, in ecclesiae et capituli dedecus cedat, et honor delatus excessu vilescat. Nullum vero eiusmodi canonicis sive ad suffragium ferendum sive ad alia iura canonicalia exercenda ius quaesitum censeatur. Insignia autem canonicalia neque honorarii neque alii canonici extra ecclesiam, cuius capitulo inserviunt, deferre possint, nisi quando capitulariter procedunt aut episcopo suo assistant.

Caput IV.

Provisi de dignitatibus vel canonicatibus in ecclesiis cathedralibus teneantur intra duos menses a die obtentae possessionis coram episcopo vel eius vicario generali seu officiali, et capitulo, fidei orthodoxae professionem emittere iuxta formulam a sede apostolica praescriptam, eamque emittere negligentes fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur.

Ut autem omnes circa capitula ecclesiarum cathedralium praescriptiones in pristino robore permaneant, singula infra annum ab huius sacri concilii promulgatione capitula constitutiones, quatenus iis careant, condere vel iam existentes, si opus sit, reformare teneantur ab episcopo expendendas et approbandas, in quibus singillatim determinetur quidquid ad chori servitium et disciplinam, comitia capitularia, onera quoque, iura ac legitima privilegia pertinet. Nihil tamen in iis sit quod a iuris dispositione et laudabili usu recepto atque approbato alienum sit; sed illa apposite statuatur quae pro temporum, rerum et locorum opportunitate ac necessitate, ad divini cultus augmentum, sanctionis disciplinae observantiam et ecclesiarum utilitatem praescribenda iudicentur. Quod infra praesatum tempus constitutiones suas, ut supra decretum est, condere vel reformare capitulum neglexerit, episcopi erit eius supplere negligentiam, et constitutiones ipse eadem praescripta ratione ac methodo conficere, atque capitulo omni exceptione remota servandas mandare.

Praeterea quaecumque canonica, et Tridentinae maxime, de capitulis tam cathedralibus quam collegiatis sanctiones ac monitiones firmas manere volumus in his omnibus, quibus in hoc Vaticano concilio non fuerit expresse derogatum.

¹ Sum. XXIV, cap. 6 de Rebus.

De parochiis, ubi de modo conferendi parochiales ecclesiae, de parochorum officio, eorumque promotione.

Non existat.

5 a.

De vita et honestate clericorum.

Habetur in prima sua forma tom. L, col. 517-22. Subiunguntur tantum hoc loco animadvertiones a secretario Commissionis pro rebus Orientalium factas.

5 b.

Ad schema decreti disciplinaris

De vita et honestate clericorum.

In § Quoniam verb. *Quapropter*, pag. 1 [t. L, col. 517 B M] ubi allegatur concilium Tridentinum, ob rationem pluries adductam, post verba „canonicas de vita et honestate clericorum sanctiones“, vita prosequendum videretur: „tam conciliis praesertim oecumenicis, quam apostolicis constitutionibus pluries editas servari districto iubemus.“

Quae de officii divini recitatione adduntur in schemate, nedum utilia, sed et necessaria sunt orientalibus. Videtur tamen, ratione eorumdem, minus opportuna forma quae adhibetur. Licet enim dubitari non possit, quin clerici maiores, etiam ritus orientalis, ad divini officii recitationem teneantur, exploratum tamen est, erroneas doctrinas ea super re apud eos circumferri; scilicet teneri tantummodo ad publicam in choro officii recitationem, praesertim cum sacrum missae sacrificium sunt celebraturi; Latinos vero eatenus officio persolvendo obstringi, quatenus beneficiis fruuntur. His de causis minus efficax pro orientalibus visa est ea decreti pars quae officii divini recitationem respicit, quaeque proinde sequenti modo concinnanda videretur:

„Etiam a primaeva ecclesiae aetate, sacerdotes imprimis et maiores clerici sacrificium laborum atque hostiam laudis assidue Deo persolvere consueverint in psalmis, hymnis et canticis; frigescente tamen caritate, falsa apud nonnullos alicubi subrepsit opinio, non teneri illos ad statim divinarum laudum celebrationem, quae postea divinum officium nuncupata est, nisi in ecclesia tantum, vel quando sanctum missae sacrificium sunt celebraturi, vel si aliquo potiantur ecclesiastico beneficio. Quam falsam opinionem pravumque abusum eradicae volentes, sacro probante concilio, declaramus atque edicimus omnes et singulos clericos in maioribus ordinibus constitutos, nec non minores etiam clericos, si aliquo gaudeant ecclesiastico beneficio, obligari sub gravi culpa reatu ad integram quotidianam, sive publicam sive privatam recitationem divini officii, iuxta formam quae in singulis ritibus probata ac recepta est. Illud autem reverenter, distincte ac devote persolvant; quo et sibi et christiano populo etc.“ (prout habetur in schemate decreti).

Denique initio pag. 4 [ibid. 518 D a] ubi agitur de potestate episcopis a generali quoque Tridentino concilio et praedecessoribus nostris attributa etc. videntur ne praelati orientales existiment iurisdictionem suam quae amplior est, coerceri praemissis verbis. Fortasse satius foret generica voce uti: „a sacris canonibus, praesertim vero a concilio Tridentino attributa;“ dispositiones vero Tridentinae amandare ad caput *De iudicio*.

5 c.

De seminaris ecclesiasticis, ubi de methodo studiorum et graduum collatione.

Non existat. Alterum tamen habetur inter schemata Commissionis pro negotiis politico-ecclesiasticis.

7.

De collationibus ecclesiasticis.

Non casat.

8.

De praedicatione verbi Dei.

Vid. infra inter schemata pro rebus politico-ecclesiasticis num. 1.

9a.

De parvò catechismo.

Habetur in prima sua forma, t. L, col. 699-702; in altera reformata iuxta patrum animadversiones, t. LI, col. 454-55; in tertia iuxta emendationes admissas denuo reformata, ibid., col. 513-14.

9b.

Ad schema decreti disciplinaris super confectione et usu unius parvi catechismi pro universa ecclesia¹.

Optime statutum est, ut unus sit catechismus pro universa ecclesia. Quo vero orientalibus inserviat, opus esset addere quae peculiariter sunt ipsis propter rituum diversitatem; exempli gratia quoad azymum et fermentatum, sanctam communionem, modum conferendi baptismi, confirmationis ministrum, abstinens et ieiunia etc. Quorum quidem ratio in catechismi elucubratione habenda esset.

Ad decretum quod spectat, videndum an expediat proponere ad exemplar parvum catechismum a venerabili cardinali Bellarmino exaratum. Etenim orientales ut plurimum, pro-delegato apostolico Syriae teste, illum fastidiunt, uti verbosiorum quam par sit, nimisque intellectu difficilem.

Pag. 2 [t. L, col. 701 A] memorati decreti agitur de versione parvi catechismi in vernaculas linguas; idque committitur archiepiscopis cum suis suffraganeis. Addendi essent et patriarchae, hac ferme ratione: „curabunt in singulis provinciis patriarchas vel archiepiscopi prius cum suis suffraganeis collatis consiliis etc.“

Cum vero in eodem decreto commendetur parochis et usus catechismi Romani editi iussu s. Pii V, necessarium erit, etiam in illo differentiarum ritualium mentionem inserere, saltem congruis notis appositis: secus catechismus iste nullus erit usus apud Orientales, qui huiusce omissionis praetextu illum facile contemnent.

10a.

Schema constitutionis de oneribus missarum aliisque piis dispositionibus patrum examini propositum².

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De oneribus missarum aliisque piis dispositionibus.

Etae felicis recordationis Urbanus VIII et Innocentius XII praedecessores nostri plura decreta de celebratione missarum religiose curanda ediderunt³, tamen lamentari cogimur, optima ab iisdem suscepta consilia ad speratum exitum generatim haud fuisse perducta, atque idcirco pia missarum onera, magno cum divini cultus detrimento, suffragiorum imminutione, et fidelium scandalo, non ea qua par est fide ac diligentia ubique adimpleri. (a) Cum igitur quae charitati iustitiaeque consentanea sunt inviolata tueri et custodire maximae

A nobis curae esse debeat, episcopis, locorum ordinariis, aliisque praelatis, etiam regularibus, sacro hoc approbante concilio, imprimis mandamus, ut decreta eodem, et singula in eis contenta, quae rata firmaque manere debere declaramus, a personis et in ecclesiis sibi subiectis omnino servari faciant. (b) Et quo aptius imposito sibi hoc munere defungi valeant, decernimus, ut de simplicibus beneficiis, capellanis, legatis piis, missarumque oneribus iisdem inhaerentibus, fundis assignatis, redditibus, administratione descriptionem, sicubi deest, diligenter conficiendam curent, quae ordine disposita in curiae tabulario adservetur; (c) eodemque praeterea hortamur, ut idoneos aliquos ecclesiasticos viros sibi adascant, quorum opera praefatorum decretorum executioni iugiter provideant. (d)

Quod si comperiat in aliqua ecclesia tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impositum esse, ut illis pro singulis diebus a testatoribus praescriptis nequeat satisfieri, vel eleemosynam huiusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem esse, ut non facile inveniantur qui velit huic se muneri subicere, permittimus ut episcopi in prima synodo dioecesana post hanc oecumenicam habenda, itemque abbates et generales ordinum in suis capitulis generalibus proxime pariter post eandem oecumenicam synodum celebrandis possint iisdem uti facultatibus quae Tridentinum concilium⁴ in similibus rerum adiunctis eis attribuit: contrariis non obstantibus quibuscumque. (e)

Et cum maxime intersit ut non recipiantur eleemosynae manuales et quotidianae pro missis quae intra praescriptum aut modicum tempus nequeant celebrari, propterea episcopi aliique praelati, iuxta ordinationem hac de re in iisdem decreta expressam, sedulo advigilent ut superiores, rectores, et ministri ecclesiarum praeter librum in quo onera perpetua et temporaria describuntur, alterum librum in sacario retineant, in quo missas manuales, earumque eleemosynas, et implementum accurate ac distincte adnotare teneantur; et ab iisdem de praedictis omnibus rationem quolibet anno exigere non omittant. (f)

Sed quia non solum de fideli onerum missarum implemento solliciti esse debemus, verum in illud etiam studia nostra convertenda sunt, ut quidquid sacrosancti sacrificii quod in missa offertur dignitatem dedecet e medio tollatur, hinc abusus quibusdam in loca invecum missarum eleemosynas quadam negotiationis specie conquirendi prorsus reprobamus atque interdicimus. Ordinarii autem locorum ubicumque opus fuerit, poenis etiam propositis, huiusmodi eleemosynarum collectoribus mandent ut a similibus in posterum abstineant. Omnem praeterea dabunt operam ut quae tum a concilio Tridentino in decreto de observandis et evitandis in celebratione missae⁵, tum a rec. me. Benedicto XIV praedecessore nostro in constitutione cui initium *Quanta cura*⁶ sancita sunt suum debitum consequantur effectum, neque ullius fraude, malitia, cupiditate impediatur. (g)

Parem denique curam adhibeant ut aliae quaecumque piae dispositiones tam in ultima voluntate quam inter vivos iuxta sacrorum canonum⁷ et concilii Tridentini⁸ praescriptiones sartae tectaeque perpetuo sint ac fideliter impleantur. (h)

¹ Adnotationes secretarii Commissionis pro rebus Orientalium.

² Patribus distributum fuit in congregatione generali XXIX. Cf. t. L, col. 864 A. Nunquam tamen fuit discussum.

³ Vid. const. Urbani VIII Cum saepe 21 iunii 1626 et Innocentii XII Nuper 28 decembris 1697.

⁴ Sess. XXV, cap. 4 de Reform.

⁵ Sess. XXII.

⁶ 30 iunii 1741.

⁷ Cap. Nos quidem de testam., cap. Si haeredes et cap. Tuo nobis eod. tit.

⁸ Sess. XXII, cap. 8 et 9 de Reform.

ADNOTATIONES.

(a) Celeberrima sunt decreta quibus sub Urbano VIII et Innocentio XII fidei onerum missarum satisfactioni consultum fuit. Quia tamen quae in iisdem decretis salubriter sancita fuerunt non ubique locorum diligenter servantur, inde necessitas conciliare edendi decretum quo huic malo aptum, quoad eius fieri possit, remedium afferatur.

(b) Suscepto consilio imprimis conferre viam est ut allegata decret. confirmetur, utpote quae sapientissimas valdeque opportunas continent cautiones et cuiusvis generis fraudibus et abusionibus quae irrepere solent aditus intercludatur. Nam ibi primo quidem, missarum reductione, moderatione, vel commutatione sanctae sedi reservata, perpetuo implemento consulitur, praescripta pecuniarum quae hanc ob causam traditae fuerint collocatione, et immobilium bonorum alienatione prohibita. Tum cavetur ne onera perpetua accepto habeantur, nisi ordinarii seu praelati accesserit approbatio, cuius est dispicere an redditus impositis sint pares oneribus, et curare ac efficere ut bona dotationis nomine assignata in tuto collocentur. Praeterea prohibent decreta quominus nova onera et missae adventitiae, quas vocant, recipiantur, si non antea constiterit iam receptis satisfactum fuisse, ac recipiendis intra praescriptum aut modicum tempus posse satisfieri. In quo quidem, ne fraudi vel errori detur locus, ulterius praescribitur, ut omnium onerum conficiatur tabella, et in loco magis patenti et obvio sacrarii affigatur: item ut duo in eodem sacrario libri retineantur, ac in eorum altero singula onera perpetua et temporalia, nempe quae vel in perpetuum vel ad tempus determinatum implenda sunt, in altero missae manuales, et tam illorum quam istarum implementum et eleemosynae adnotentur: nec non ut singulis annis de huiusmodi implemento, eleemosynis, et oneribus pariter accurata ratio reddatur. Decernitur tandem ut decreta eadem publice exposita in sacrario maneant, ne ullo unquam tempore obliterari, vel ignorantiae praetextu violari contingat. Alia praeterea quae ad regulares peculiariter pertinent in decretis sapientissime constituta habentur.

(c) Cum ex accurata huiusmodi descriptione seu indice in curia adservando cuncta episcopus seu praelatus habeat cognita et perspecta quae ad missarum onera pertinent, tabellarum et librorum examen, et cum indice in curia existenti comparationem facile instituere ac perficere ipse poterit, ac prompto remedio occurrere si quid forte peccatum fuerit.

(d) Nemo inficiabitur quin diligentem constantemque curam res postulet ut bene feliciterque geratur. Propterea iis ad quos pertinet proponitur ut in tanti momenti negotio aptius explendo aliquos idoneos ecclesiasticos viros sibi adsciscant, qui in id muneris praecipuo incumbant studio, ac de omni opportuno eisdem adsint auxilio. Notum autem est aliquos episcopos hoc remedio uti consuevisse, et prospero sane exitu. Nihilominus cum id quod proponitur forte alicubi negotium facessere possit, nec sine dispendio in usum perducatur, hinc non praecipuum datur, sed consilium.

(e) Ad exemplum concilii Tridentini cit. loc. datur episcopis et superioribus generalibus ordinum regularium facultas id statuendi quoad missarum onera, quorum fidei implemento ob expositas in schemate causas satisfieri nequeat, quod magis in Domino expedire censuerint. Additum tamen est episcopos uti posse hac facultate in prima tantum synodo dioecessana, et superiores regulares in primis

A capitalibus generalibus post oecumenicam haec synodum celebrandis; huiusmodi enim limitatio omnino convenit cum declarationibus quas super hac Tridentina dispositione edidit a. congregatio eiusdem concilii interpres, seu videri potest apud Benedictum XIV, *De synodo dioecessana*, lib. 13, cap. ult. num. 18 in fine.

(f) Huic praescriptioni, quae in decretis continetur, maxime insistendum, eandemque sedulo inculcandam esse consultores censuerunt. Re enim vera cum huiusmodi adventitiae eleemosynae brevi manu tradi soleant, impositi oneris implementum recipientis fidei ac religioni commissum omnino manet. In re porro tam periculosa, praeter hanc, alia non suppetit ratio qua fraudibus obviam ire tutius datum sit.

(g) Notum est nonnullis in locis negotiationem super missarum stipendiis exerceri, quae hanc ob causam laicis vel etiam presbyteris alicui negotio addictis traduntur. Hunc autem abusum, ex quo grave fidelium scandalum, et religionis iustitiaeque detrimentum oritur, tolerari non posse, atque idcirco reprobari oportere non nemo intelligit. Nec abs re fore visum est, ut una simul renovarentur sanctissimae praescriptiones quae ad tuendam sacrosancti missae sacrificii dignitatem tum a concilio Tridentino, tum a sanctae memoriae Benedicto XIV sancitae fuerunt.

(h) Postremo loco cohortatio ad eosdem episcopos adicitur ut ceteras quoque pias dispositiones pariter cura non praetermittant. Quod quidem praestandum ab ipsis erit iuxta *sacrorum canonum et concilii Tridentini praescriptiones*, quibus nempe omnium piarum dispositionum exequutores episcopi constituuntur, excepta ea facti specie qua alius sive in testamento sive in fundatione datus fuerit pio legato vel dispositioni exequutor: tunc enim nullae sunt episcopi partes nisi quando datus exequutor munus suum segniter obire deprehendatur: quod si contingat, ad episcopum ipsum onus et ius devolvitur id exequendi quod ab eo qui tenebatur neglectum fuit, seu, relato *cit. cap. 8, sess. XXII de Reform. Tridentini concilii*, docet Benedictus XIV. *De synodo dioecessana lib. XIII, cap. ult. num. 1*.

106.

Ad schema decreti disciplinaris
De oneribus missarum aliisque piis
dispositionibus¹.

Innovantur hic decreta Tridentini et constitutiones Urbani VIII, Innocentii XII ac Benedicti XIV, quae sarta, tecta manere iubentur.

Qua in re duo consideranda.

1° Timendum, ne ex frequenti allegatione sive concilii Tridentini, sive pontificiarum constitutionum, occasio detur orientalibus suspicandi, ad latinam disciplinam eos fore adigendos. Haec autem suspicio declinari, vel saltem imminui posset, si praedictorum decretorum vel constitutionum dispositiones ferme ex integro sancirentur.

2° Quae animadversio maioris ponderis esse videtur in casu: siquidem in constitutionibus Urbani VIII et Innocentii XII, sublata episcopis eorumque synodis qualibet facultate, reservatur apostolicae tantum sedi reductio onerum missarum, et alienatio fundorum capitalium quibus eadem onera sunt adnexa: demum fit potestas generalibus aut provincialibus regularium suscipiendi onera perpetua missarum, quae omnia orientalibus inuseta sunt.

¹ Animadversiones secretarii Commissionis pro rebus Orientalium. Eas hactenus ineditas uti alias id genus ex ipso auctoris autographo descripsi.

Praestaret itaque solerter investigare, auditis patriarchis orientalibus, num huiusmodi reservationes gravem difficultatem exhibere possent.

11.

Schema decreti de observantia ritualis Romani¹.

Cum exterior Dei cultus ad fidelium erga divina mysteria pietatem ac reverentiam fovendam maxime conferat, Romana ecclesia vigilantia cura omni aevo in id incubuit, ut in divinis celebrandis officiis, in sacramentorum administratione, ceterisque ecclesiasticis functionibus peragenda, ritus antiquitate originis venerabiles, consuetudine recepti, significatione fideles, et splendido quodam ac magnifico apparatu praestantes adhiberentur.

Huc spectant, quae prudenti ordinatione decreta sunt, ac summo studio et labore executioni mandata circa breviarium², et missale³, nec non circa pontificale⁴, et caeremoniale episcoporum⁵.

Quod vero attinet ad rituale Romanum, illud non minori cura et labore concinnatum, rec. me. Paulus V praedecessor noster, ut tamquam ad publicam et obsegnatam normam sua ministeria peragerent qui curam gerunt animarum, unoque ac fidei ductu inoffenso pede ambularent cum consensu, observandum summopere omnibus commendavit⁶.

Quoniam vero usus illius, Deo benedicente, et a sedis hortationibus et impulsu, plerisque in ecclesiis receptus est, nos tempus advenisse reputantes observantiam eiusdem in omnibus catholici orbis ecclesiis latini ritus praecepto confirmandi, in quibus alii non vigeant ritus remotissima antiquitate venerabiles et sedis apostolicae sanctione muniti, volumus atque edicimus, ut in posterum in sacramentorum administratione ceterisque ecclesiasticis functionibus ritus et caeremoniae in praedicto rituali Romano contentae et praescriptae ab omnibus religiose observentur.

Pro ecclesiis autem graeci vel alterius orientalis ritus catholici, volumus atque iubemus eos adhiberi debere ritus et caeremonias, quae in ritualibus earumdem libris ab hac a sede recognitis et approbatis continentur.

ADNOTATIO.

Opportunitas inducendi observantiam ritualis Romani in omnibus ecclesiis eruitur in primis ex eo quod in plerisque ecclesiis occidentalibus iam in usu est rituale Romanum, et quod complures sunt praesules, qui unitatis ritualis observantiam expetunt. Quare consultoribus opportunum visum fuit rituale Romanum, suprema auctoritate institutum, ad universam occidentis ecclesiam praeceptivè extendere. Ceterum, in praecipiendo usu ritualis Romani, prudenti quadam oeconomia excipienda erant ritualia illa quae longissimo tempore in usu sunt quarumdam ecclesiarum, exempli gratia Mediolanensis, quaeque apostolica sedes et agnovit et approbavit.

¹ Eius examen a canonistis Commissionis pro rebus disciplinae absolutur fuit die 31 augusti 1870.

² S. Pius V *Quod a nobis* VII id. iul. 1588; Clem. VIII *Cum in ecclesia* 10 maii 1602; Urban. VIII *Divinam psalmodiam* 26 ian. 1681.

³ S. Pius V *Quo primum* prid. id. iul. 1570; Clem. VIII *Cum sanctissimum* 7 iul. 1604; Urb. VIII *Si quid est* 9 sept. 1634.

⁴ Clem. VIII *Ex quo* 10 febr. 1598; Urb. VIII *Quamvis alias* 17 iun. 1644.

⁵ Clem. VIII *Cum novissime* 14 iul. 1600; Innoc. X *Quamquam alias* 30 iul. 1650.

⁶ Paul. V *Apostolicae sedi* 17 iun. 1614.

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

12.

Schema decreti de administratione sacramentorum¹.

a.

Schema decreti de sacramentis in genere.

Cum sancta quaelibet sancte tractanda sunt, tum vero praecipue, quae Christus Dominus in ecclesia sua instituit sacramenta, quibus veluti ex fontibus immensae divitiae passionis eius dimanant, omnique vera iustitia vel producit, vel augetur, vel reparatur. Quae igitur ad ea rite ministranda, ac suscipienda, atque etiam ad indignos ab iis arceandos in rituali Romano praescripta sunt, eadem religiose servari, sacra approbante synodo, praecipimus: illudque praesertim, quod ibidem edicitur², iterum monemus, severeque mandamus, ne eadem administrantes quidquam exigant, aut petant, aut paciscantur; sed ea tantum, quae, peracto iam sacramento, elemosynae aut devotionis studio a fidelibus pro loci consuetudine offeruntur, tamquam spontaneas oblationes recipere possint, nisi aliter episcopo videatur: abusus autem, sicubi forte apparere coepit, liturgicam linguam, quae pro Occidentalibus latina est, in vernaculam commutandi vel etiam hanc illi in ipsa sacramentorum administratione adiciendi aut admiscendi omnino reprobamus, atque interdicimus. Insuper parochis, ceterisque verbi Dei praeconibus inculcamus, ut saepius de eorumdem sacramentorum divina institutione, natura, effectibus, necessitate, utilitate, atque etiam de caeremoniis, quas in iis ecclesia adhibet, earumque vi ac significatione catechismum Romanum prae oculis habentes populum edoceant, eumque ad poenitentiae praesertim et eucharistiae frequentem usum excitare non desinant: denique ut regesta parochialia ad baptismum, ad confirmationem, et ad matrimonia pertinentia recte atque ordine habeant, eaque latina, non vernacula lingua exarata.

ADNOTATIONES.

1. *Ne eadem administrantes quidquam exigant* etc. Haec quidem expresse ac speciali modo monere tum vetera, tum recentia concilia necessarium duxerunt. Inter vetera satis sit memorasse concilium *Eliberitanum an. 305, can. 48; Bracar. III an. 572, can. 3, 4, 7; Emerit. an. 606, can. 9*. Recentioribus autem *conc. Mediol. I a s. Carolo Borromaeo habitum p. 2, tit. 1 § Cum sacramenta; Capuan. an. 1859 p. 3 cap. I, num. VI; Urbinaten. eiusd. an. p. 1, tit. 3; Ultraiect. an. 1855, tit. IV cap. 1 § Cum ex Christi; Baltimor. an. 1866, tit. V cap. 1, num. 221*. Neque defuerunt querelae recentior ad a. sedem ex quadam regione delatae, quibus avaritia parochorum accusabatur, qui in admittendis fidelibus ad matrimonium celebrandum adeo duos in exigendis, et ad graviore provehendis oblationibus sese exhibere dicebant, ut complures pauperes ad vicinam regionem transire satius sibi ducant, ut facilius ibidem in matrimonium celebrent.

2. *Abusum autem, sicubi* etc. De hoc quoque malo non esse tacendum, eique mature occursum esse, concilia quaedam provincialia recentiora iura iam censuerunt, inter quae *Strigoniense an. 1858, tit. 3 § 1, num. 5*. Recentissime autem ex infelici quadam regione pervenit ad apostolicam sedem

¹ Ex adnotatione quadam a Ludovico Jacobini, Commissioni pro rebus disciplinae a secretis, die 10 septembris 1870 exarata, hoc schema decreti consultoribus distributum fuit, ut illud in trutinam revocarent in congressu die 15 eiusdem mensis habendo. Huius vero congressus quis exitus fuerit, fateor me ignorare.

² *De iis, quae in sacramentorum administratione generaliter observanda sunt, § Illud porro.*

acerbissima catholicorum querimonia de tyrannica a sui principis lege, qua adiguntur latinam linguam a sacris ritibus abiscere, eique linguam, quae ipsius principis propria est, substitueri, itemque de abstracto alicuius parochi animo, qui eiusmodi legi, quae schismati viam aperit, formidine poenae sese accommodavit.

3. *Insuper etiam de caeremoniis etc.* Hac scilicet ratione occurrendum est incommodo, quod iampridem protestantes ecclesiae catholicae, quae liturgicae linguae usum semper tuta est, obiciebant, nunc autem imperiti quidam catholici incaute repetunt, populum nihil eorum intelligere, quae in administrandis sacramentis ecclesia praecatur. Si enim parochi caeremonias identidem exponant, populus ea, quae debet, profecto intelliget, simulque veteres traditiones, liturgica lingua religiose servata, custodiantur.

4. *Denique ut regesta etc.* Merito eadem haec praecipit *conc. Baltimor. an. 1860. tit. V. cap. 1. num. 26.*

b.

Schema decreti de baptismo.

Baptismus sacramentum aeternae salutis adipsendum, immo necessarium, idemque praeclearissimum, ac praestantissimum Dei beneficium, quo in adoptionem divinam assurgimus, et in templum Spiritus sancti admittimus, quanta cura ac reverentia administrandum sit, serio parochi perpendant. In primis cogitare caveant, ne quisquam ab hac ecclesiae, regnique caelestis alicui culpa negligentiae sua excludatur. Parentes etiam identidem moneant, ne in neglecto, etiam ad ecclesiam deferendis, ut baptizandi auctores innectant, quod pro multis aetatis illius parochis non sine discrimine feret spiritualis et temporalis salutis. Cumque non raro accidat, ut rebus in vita periculo versentur, quo in casu quodammodo, nonnumquam potest, eo modo atque ordine, qui traditur in rituali Romano, baptismum usque conferre. Saepius populum doceant, quatenus valide conferatur, quae scilicet materia apta sit, quae sit verba formae, quomodo materia ipsa sit applicanda, quomodo eadem cum forma coniungenda, eademque esse debeat persona, quae materiam applicat, ac formam pronuntiet. Id ipsum auctores saepius moneant, ut ad medicos, ne parochi in casibus, in quibus haec instructio indigent. Praecipue vero quoad obstetrices, quas quantum in casibus debet, debent manus exercere, nisi prius ab aliquo parochi fuerint ad hoc sacramentum recte instructae, easque moneant, ut in eodem collatione, ut aliquid, pater, et mater praesertim, si parochi testes sunt, qui scilicet de eius collatione et validitate examinari deinceps possint.

Cum vero in incertum aeterna cuiusvis salutis non debeat, quotiescunque dubium, non quidem temerarium, sed prudens occurrat de collatione baptismi sive veritate sive validitate, eundem sub conditione conferre non vereantur iuxta ea, quae docet S. Leo Magnus in epistola ad Rusticum Narbonensem, et in altera ad Neonem Ravennatem, quod tamen, si tempus patitur, audito prius, in difficilioribus praesertim casibus, episcopo, fieri debet, (7) et in adultis quidem secreto. (8) Quapropter expositi, ac derelicti infantes, etiamsi schedulam habeant ignoto auctore conscriptam de baptismo iam collata, nisi teste aliquo, aliove monumento, opportuna inquisitione adhibita, eius rei veritas comprobetur, sub conditione baptizentur.

1 S. Gregor. Nazanz. orat. 40, S. Leo M. serm. 1 de nativ. Domini.

2 CLXVII *altus II Inquis.* 16 et 17.

3 CLXVIII *altus CXXXVI.*

Ad eos autem quod attinet, qui ex haeresi ad catholicam ecclesiam revertuntur, et ab haeretico ministro baptizati sunt, (A) de his regulae instar tenendum est, non continuo, neque indiscriminatim, sed delata, nisi periculum in mora sit, ad episcopum causa, diligentique instituto examine, eatenus tantum baptismum sub conditione iisdem ministrari debere, quatenus dubium aliquod prudens de valida eiusdem collatione superit. (1) Nihilominus in illis regionibus, in quibus episcoporum iudicio perspectum est, communiter apud haereticos consuetudinem invaluisse illum invalide conferendi, iterandus regulariter sub conditione erit, nisi de valida collatione indubie constet, quamdiu tamen praedicta consuetudo durare censetur, qua de re in synodiis tum dioecesanis, tum provincialibus inquisitionem facere episcopi non omittant. (2) Quotiescunque vero iterandus est, primum abiuratio haeresis excipitur, deinde baptismus secreto sub conditione conferatur, ac denique sacramentalis confessio eius, qui ita baptizatus est, audiatur. (3) Caeremonias autem, quae in adultorum baptismo praescriptae sunt, etsi ordinario servari debent, rationabili tamen, gravique causa intercedente, praetermitti, episcopi iudicio, posse in eiusmodi baptismis indulgemus. (4)

De acatholicorum infantibus, si forte, quod aliquando usu venit, ad ecclesiam catholicam deferantur, sciant parochi, vitae periculo excepto, non posse ad baptismum admitti, nisi alteruter saltem ex genitoribus, quive genitoris loco est, consentiat, et curaturam se polliceatur, ut in catholica religione educentur. (5) Filios item infidelium, nisi rationis usum iam habeant, ac sponte ad catholicam fidem accedant, vel in certo vitae periculo sint constituti, baptizari absque consensu alterutrius ex genitoribus, vel eius, qui in materia fidei eorum loco habendus est, prohibemus iuxta constitutiones praedecessoris nostri Benedicti XIV. *Postremo mensis* 28 februarii 1747, et *Probe te meminisse* 15 dec. 1751. At si quisquam ex us temere ab aliquo absque dicto consensu baptizatus fuerit, rem parochus ad episcopum deferat, qui omnino curabit, ut is in christiana religione educetur, probe noscens, urgeri se praeccepto Domini cum pasce, qui gregei eius adnumeratus est, et non sine gravi iniuria tum Dei, tum eius, qui baptismum suscepit, a christiana educatione, adeoque a vita aeterna excludi, qui ad eam per ipsum baptismum inaccessit, ac templum Spiritus sancti factus est. In eum vero, qui temere ipsum baptizavit, severe pro ratione culpae animadvertet.

(6) Denique ut reverentiae tanto sacramento debitae consulatur, vehementer inculcamus, ut quibuscumque in locis abusus irrepit illud extra ecclesiam, atque in privatis domibus conferendi, omnino evellatur, si quando vero, necessitate urgente, conferri domi debuerit, quamprimum qui ita baptizatus est ad ecclesiam deferatur, ut caeremoniae suppleantur, quo tempore de modo collati baptismi parochus sedulo inquiret, ut si defectu aliquo eius validitas laboret, infantis salutem providere oportune possit.

ADNOTATIONES.

(a) *Parentes identidem admonent etc.* Visum est non debuisse de hoc vitio taceri, cum sit valde commune. Itaque vix ullum est ex conciliis provincialibus, quod eadem non moneat, quibus quidem concilii oecumenici auctoritate robur addendum esse, e re existimatum est, ut in re tam gravi parentum auctoritas excitetur.

(b) *Saepe populum moneant etc.* Haec gene-

1 Clem. un. *De Baptismo.*

2 *Ed. Rom. De baptizandis parvulis § Opportuna.*

ralis populi instructio merito inculcata est etiam a *Carolo in conc. Mediolan. 4, p. 2.* Nunc autem multo magis id commendandum esse, iam plura viderunt ex recentibus conciliis provincialibus, inter quae satis sit nominasse *Senon. an. 1850, tit. 3, cap. 2, § Quoad; Venet. an. 1859, cap. 22, § 2, v. Et quoniam; Ultraiect. an. 1865, tit. 4, cap. 2, § Cum tanta.*

(c) *Id ipsum autem etc.* Haec quoque a. Carolus in suis conciliis provincialibus commendare nunquam destitit, praesertim *conc. prov. 5, p. 1;* ex conciliis autem, quae recentiora habita sunt, complura idem monere necessarium duxerunt, praesertim *Lugdunense an. 1840, Decr. 21, num. 4; Capuanum an. 1859, p. 3, cap. 2, num. 6; Ultraiect. an. 1865, tit. 4, cap. 2, § Ne quisquam.*

(d) *Quotiescumque dubium non quidem temerarium etc.* In utramque partem solet in hac re peccari, ab aliquibus quidem nimia formidine iterandi baptismum, qui proinde, nisi dubium valde urgens sit, animae securitati, illum sub conditione iterando, providere detrectant: quod merito reprehendit a. Leo Magnus in epistola ad Neonem Ravennatem: alii autem nimia facilitate quemvis, de quo postuletur, sine ulla inquisitione et vanissimis de causis rebaptizant: contra quos facienti quae habet catechismus Romanus *De baptismi sacramento num. 56.* Itaque ad utrumque errorem vitandum animadvertendum esse duximus in iterando baptismum dubium aliquod *prudens* intercedere oportere, quod tamen ita prudens sit, ut *temerarium tantum* reprobetur: ne scilicet, ut a. Leo ait loco citato, *dum speciem aliquam cautionis quaerimus, damnum regenerandarum potest animarum.* Qua de re conferri etiam videtur *conc. Bituricense an. 1850, in decreto De baptismis, § Denique.*

(e) *Audito prius etc.* Cum iteratio baptismi res natura sua gravis sit, et non raro accidat, ut parochus ruralis praesertim, minus, quam oportet, peritus sit, hinc necessarium existimatum est parochum admonere, ut antequam sub conditione baptismum iteret, suum episcopum consulat. Additum tamen est in *difficilioribus saltem casibus*, quibus verbis faciliores quidem casus omnino non excluduntur, sed simul efficitur, ut cum aliqua operandi ratio instat, non importune a baptismis conferendo parochus detineatur. Ceterum si necessitas urgeat, quae expectari episcopi responsum prohibeat, baptismum parochi ipsius iudicio conferendum statim esse, manifestum est; adeoque adiecitur *si tempus patitur.*

(f) *Et in adultis quidem secreto.* Hoc quidem invocata in ecclesia praxis merito servat, ut infirmorum scandalo occurratur, cum baptismum iterari in eo vident, quem iam pridem veluti baptizatum habebant; itemque ut pudori ipsius baptizandi consulatur.

(g) *Quapropter expositi etc.* Rituale quoque Romanum monet, infantes expositos sub conditione baptizandos esse. Cum tamen de scheda, quae iisdem identidem (ignota quidem manu) apposita reperitur, docente, baptismum fuisse iam collatum, mentionem non faciat, ex quo cuiuspiam opinio suboriri posset, conditionatum baptismum eiusmodi in casu esse omittendum, ideoque expresse animadvertendum est, contrarium tenendum esse iuxta resolutionem s. Congr. Concilii in Romana 15 Ianuarii 1724, quam refert Benedictus XIV *Instit. VIII, num. 8,* et iuxta doctrinam complurium conciliorum provincialium tum eorum, quae loco citato a Benedicto XIV nominantur, tum praesertim recentiorum, cuiusmodi sunt *Albiense an. 1850, tit. 5, dect. 2, num. 2; Tolosanum eiusdem anni n. 61; Burdigalense eiusd. an.*

tit. 3, cap. 2, num. 3; Ansettimum 1851, n. 73; Viennense in Austria an. 1858, tit. 3, cap. 2, § Infantes; Brivioniense eiusd. an. tit. 3, dect. 2, num. 2, et alia non pauca. Cum vero aliquando fiat, ut deprehendatur in, qui infantem exposuit, aut indicium aliquod, unde ille sit, habeatur, ideoque additum est nisi teste aliquo etc.

(h) *De his regulas iuxta tenendum est etc.* Ita saepe a suprema Sancti Officii congregatione responsum est; eandemque doctrinam habent complura concilia provincialia, inter quae *Burdigalense an. 1850, tit. 3, cap. 2, num. 3; Viennense in Austria an. 1858, tit. 3, cap. 2, § Infantes; Capuanum an. 1859, p. 3, cap. 2, num. 17; Baltimoreense an. 1866, num. 240 et 242,* quae duo postrema testantur etiam de responso supremae S. Officii congregationis, ita ut necesse non sit eadem haec ad verbum referre.

(i) *Nihilominus in illis regionibus etc.* Ratio huius dispositionis est, quod in eiusmodi casu invaliditas baptismi ipso iure praesumitur; quandoquidem ex iis, quae ordinario sunt, praesumptio iuris natura sua oritur *Glos. 5 in L. Cum de debito ff. De probat.* Itaque hanc doctrinam docuere complura concilia provincialia, inter quae *Mechliniense an. 1807 ab Albiensi an. 1850 citatum; ipsum Albiense an. 1850, tit. 5, dect. 2, num. 4; Senonense eiusd. an., tit. 3, cap. 2, § Quoad; Westmonasteriense an. 1852, p. 2, § XVI, num. 7; Ultraiect. an. 1865, tit. 4, cap. 2, § Propter.* Quia tamen quidquid est contra regulam, id caute, et non nisi durantiis iisdem causis adhibendum est; ideoque ea verba addita sunt *quandiu tamen etc.*

(k) *Quotiescumque vero etc.* Ordo hic saepe praescriptus est in instructionibus, quae a suprema S. Officii congregatione petentibus datae sunt, et ipsa rei natura exigitur; quandoquidem baptismus ante abijurationem indigne susciperetur, et sacramentalis confessio ante baptismum exponeretur invaliditatis periculo. Quod autem sacramentalis confessio post baptismum collatum excipienda sit, suprema S. Officii congregatio non semel declaravit meritoque idem praescripsit concilium *Westmonasteriense an. 1852, p. 2, § XVI, num. 8.* Ratio est, quia merum de baptismis dubium non excludit eum, de quo dubitatur, ab ecclesiae corpore, neque ecclesiam liberat ab obligatione eum pascendi, adeoque ne ipsum quidem eximit a legis evangelicae, ecclesiaeque ipsius praecipis observandis.

(l) *Ceremonias autem etc.* Ita scilicet rituale Romanum *tit. De baptismis adultorum § Haeretici vero.*

(m) *De acatholicorum filiis etc.* Eadem habet concilium *Baltimoreense I,* cuius decretum citatum et confirmatum est in *conc. Baltimoreensi II, an. 1866, num. 229.* Item *Westmonasteriense an. 1852, p. 2, § XVI, num. 6.*

(n) *Filios autem infidelium etc.* Quae haec praescribuntur consentanea iis sunt, quae docuit sanctae memoriae Benedictus XIV in constitutionibus citatis.

(o) *Denique ut reverentias etc.* Necessitas cogit de hoc abusu loqui; quandoquidem per plura loca propagatum fuisse constat. Itaque etiam concilia provincialia merito adversus eum vocem suam extulerunt, inter quae *Romanum an. 1725, tit. 26, cap. 3 in fine; Urbanense an. 1859, p. 1, tit. 4, num. 13; Pragense 1860, tit. 4, cap. 2, § Baptismi; Colocense tit. 3, cap. 2, § Sacramentum hoc,* et alia.

6.

Schema decreti de confirmatione.

Post sacrum baptismum mystico unguento in confirmatione delibuti sancti Spiritus armataram induimus, ut adversus oppositam potestatem consista-

mus, eamque debellamus¹. Quapropter, cum merito a Petrus Damiani animadvertit, „decretales paginas, et sanctorum patrum instituta decernunt, non esse differendam post baptismum sacramenti huius virtutem, ne nec lacrimas inveniat fraudulenter ille contortor, a quo nemo unquam necandi inducias extorsit“². Quod hisce praesertim temporibus, quibus graviora adversus fidem, beneque mores ingrunt certamina, eo magis curandum esse, iam alias nos admonuimus³; nunc solum, sacre oecumenico concilio nobiscum una decernente, episcopis inculcanda, ut caveant, ne seque sint in hoc conferendo sacramento, neve baptizatos a septennio et supra adversus malignos spiritus colluctantes speciali hac sancti Spiritus unctione corroborare praetermittant. Itaque in civitate quotannis, in dioecesi vero tempore visitationis sollemniter illud ministrare non negligent⁴; tumque ipsi, tum etiam parochi fideles moneant, quemadmodum in constitutione *Et si pastoralis* 26 maii 1742⁵ praedecessor noster Benedictus XIV iam docuit, licet quomodocumque necessitatem hoc sacramentum non habeat, ut sine eo salvus quis esse non possit, eos tamen reatu peccati graviter teneri, qui cum possint ad ipsum accedere. illud renuunt ac negligunt⁶. Cumque alicubi mos inolverit (a) perpetuae ecclesiae praxi contrarius, ut ordine praepostero iis tantum confirmatio ministraretur, qui ad sacrosanctum eucharistiae sacramentum admisi iam fuerint, emendari hoc omnino volumus; praesertim cum ab armatura arceri non debeat, qui adversus hostem iam coepit pugnare, perspectumque sit, quod ait doctor Angelicus⁷, multos in puerili aetate propter robur Spiritus sancti perceptum fortiter certavisse pro Christo.

Quo vero debita cum reverentia suscipiatur, episcopi tempestive parochos moneant, qua die hoc sacramentum ministrari sint; parochi autem confirmandos rite praeparant, atque omnia ordine disponant, adultosque doceant, non nisi sacramentali prius confessione mandatos ad hoc sacramentum accedere oportere.

De infantibus vero in periculo vitae constitutis (b) pertinet ad episcoporum charitatem, ut hac quoque gratia, si commode possint, eos augeant, cum nosse probe debeant, se ita effecturos, ut iidem in resurrectione perfecti appareant, maioremque gloriam consequantur⁸.

ADNOTATIONES.

(a) *Cumque alicubi mos inolverit* etc. Negotium facessere nemini debet, quod hic abusus, quaecumque tandem causa fuerit, immunis ab emendatione transierit in duobus conciliis provincialibus anni 1850, hoc est in Senonensi, et in Tolosano, nec non etiam in Lugdunensi anni 1852. Notum quippe est ac saepius declaratum, examen, quod de conciliis provincialibus apud s. congregationem Concilii instituitur, ad omnimodam, propriaeque dictam approbationem nullo pacto esse directum, neque raro fieri, ut quaedam emendatione digna dissimulentur propter peculiare sive temporis, sive loci, sive personarum circumstantias. Ceterum confirmationem ante eucharistiam conferri expressè vetuit concilium

¹ S. Cyril. Hierosol. catech. 3 mystag.

² Serm. 1 De dodic. eccl.

³ Encycl. Novis 8 dec. 1848, § Interca.

⁴ Bened. XIII in conc. provinc. Rom. an. 1725, tit. 26, cap. 4.

⁵ § III, num. IV.

⁶ Cyr. etiam Martinus V, const. Inter cunctas VIII Kal. Mart. 1419 in interrog. faciendis suspectis de haeresi Wicleff, vel Husii, interrog. 19.

⁷ 3, quaest. 72, art. 8, ad 2.

⁸ Conc. Paris. IV an. 829, cap. 83; s. Thom. 3, quaest. 72, art. 8, ad 4.

Lambethan. an. 1284, cap. 4, et Hierosol. an. 1284, tit. XX, can. 7. Quae vero eorum praesertim eucharistiam confirmationi praesmittendi, ut melius cum intelligentia haec suscipiatur, contra immo sunt; cum manifestum sit meliorem intelligentiam in eucharistia, quam in confirmatione requiri, atque ad eucharistiae dignitatem pertinere, ut confirmatio potius ad eam, quam ut ipse ad confirmationem praeparationis loco sit. Neque magis altera valet ratio, aliam ut uberior in confirmatione suscipienda sit fructus. Cum enim ab usu rationis pugnare cum spiritibus malis pueri incipiunt, si paratis a Christo armis, hoc est sacramento confirmationis impetum priventur, id non fructui, neque utilitati, sed damno est accensendum. Quamquam hoc generaliter cavendum est, ne alicuius rationis specie, quae forte occurrat, vetustissima atque universalis ecclesiae praxis convellatur. Quod enim ubique ac semper ecclesia tenuit, id non sine maximis rationibus factum fuisse, tenendum est. Quid quod, septennio vix exacto, quo tempore ad eucharistiam nemo admitti solet, tonsuram conferre per canones licet, cum tamen quempiam, qui confirmatus iam non sit, ad tonsuram admitti iidem canonice retent? Quid quod si ad eucharistiam omnes promoveantur, antequam confirmentur, quae plurimis praebetur confirmationem negligendi? Omittimus cetera.

(b) *Huc, recte ait Catalanus Comment. in pontif. Rom. p. 1, tit. 1, § 1, num. 6, spectare videntur verba pontificalis initio recitata: Pontifex infantes... confirmare volens* etc. Conferri etiam potest Suarez in 3 part. disp. 35, sect. 2, § Circa tertium.

d.

Schema de sanctissimo eucharistiae sacramento.

Admiranda charitatis effusio, qua Christus Dominus in venerabili eucharistiae sacramento semetipsum nobis donavit, adigit nos, ut religionis gratique animi sensus in fidelium pectore omni ope excitemus et foreamus, invidiaeque satanae, qui furere adversus illud nunquam desinit, quantum in nobis est, resistamus. Quod igitur omnium fidelium, nedum pastorum, exprimore lacrimas debet, id nos, sacrosancto nobiscum consentiente concilio, omnino detestamur, Dei Filium, de quo Pater aeternus introducens eum in orbem terrarum dixit: *Et adorent eum omnes angeli eius*¹, inter aliquas nationes, quae christiano nomine censentur, veluti profugum incedere cogi, civilibus legibus, aut magistratum decretis interdicentibus, ne publice ad infirmos deferatur, neve sacrae processiones, quas ecclesia ad eius cultum instituit, et adversus haereticos semper propugnavit, habeantur. Quapropter antistites sacri omnem operam interponant, populumque fidelem doceant, ut ipse quoque instanter postulet, neque unquam postulare desinat, ut eiusmodi sive leges, sive decreta aboleantur, honoreque debitus Dei Filio, ac religioni catholicae cultus sui libertas restituatur, quique illam turbare ausi fuerint, ut par est, coercentur. Tum vero omnes sive per se, sive per parochos, verbique Dei praecones hortentur, ut quaecumque praecelsum hoc et venerabile sacramentum per vias, et loca publica, deferri contigerit, magna cum frequentia, magnaque fidei ac religionis significatione illud comitentur, indulgentias, quas pro tali honore ac reverentia haec apostolica sedes largita est, iidem saepius expositis. Illud vero praesertim inculcari volumus, ut quam saepissime fieri potest ad idem sacramentum percipiendum fideles accedant; et ad pueros quod attinet, licet requirendum sit, quemadmodum s. Thomas docet, ut in-

¹ Ps. XCVI, 7; Hebr. I, 6.

operant aliquantum eorum rationis habere, quo possint directionem conspiciere huius sacramenti¹, ne mercede tamen, quam par est, prohibeantur, memores verborum Domini apostoles reverentiae nomine arcentes parvulos insepantis: *Sinite parvulos venire ad me*².

Cum vero frustra ad pietatem populus exstimuletur, si contraria sacerdotum exempla praebent, efficiant omni studio episcopi, opportunis etiam propositis poenis, ne citata actione aut pronuntiatione missae celebrentur, sed ea immo non modo rituum, ac verborum integritate, verum etiam gravitate, sine qua reverentia esse non potest, ut ad semihoram, si privatae sint, saltem accedant. Cetera autem omnia, quae ad cultum augustissimi huius sacramenti pertinent, diligentissima cum caeremoniarum observantia, debitoque modestiae ac pietatis habitu perfici, loca etiam, vestes, vasa sacra, quae eidem sive custodiendo, sive ministrando dicata sunt, maximo, quo fieri potest, nitore, legibusque, quae de illis ab ecclesia latae iam fuere, apprimè servatis, haberi curent, ut intuentis aspectu ipso ad religionis sensum excitari, et ad divinarum rerum contemplationem elevari se sentiant.

ADNOTATIONES.

Visum est incongruum, exemplique fore minime boni, si toleranti silentio gravissima illa iniuria in Christum Dominum praetermittatur, aut levis quaedam de ipsa expositio fiat, qua eum ad infirmos publice deferri, aut sollemni pompa per vias circumducitur alicubi interdicitur; praesertim cum ab ipso Turcarum imperatore haec non modo permitti notum sit, verum etiam eximiiis honoribus decorari.

Neque etiam omitti exhortatio potuit ad haec sacra mysteria frequentanda, cum fidelium pietas in hac re valde intepuerit. Omnino autem necessarium visum est, coercere nonnullorum sacerdotum in agendo sacro irreverentiam, non modo quia pessimi exempli res est, verum etiam quia in locis quoque, in quibus minus oportuit, frequentius in ea peccatur.

Cetera, quibus vigentibus legibus provium iam esse constat, synodis dioecesanis, vel etiam provincialibus, ut eorum executio rite exigatur, relinquenda esse censuimus.

13.

Schema decreti de patrinis.

Pia mater ecclesia parvulos suos per lavacrum regenerationis Christo renatos, sicut modo genitos infantes indigentes nutrice ac paedagogo, patrinorum fidei ac caritati ex vetustissima consuetudine committit. Idecirco sacrum semper habuit ac praestantissimum patrinorum officium, quo ipsi apud Deum sponsores pro filiis spiritualibus adstare debent; iisdemque, in parentum defectu aut negligentia, sollicitudinem verae caritatis impendere, ut ad omnem virtutis rationem instituti paulatim in Christo adolescant, donec tandem viri perfecti, iuvante Domino evadant. Hinc cum baptismus sit regeneratio ad vitam spiritualem, quae per confirmationis sacramentum roboratur ac perficitur, ex patrinis munere, quod in utroque sacramento geritur, spiritualis cognitionis vinculum inductum est, quemadmodum ex naturali generatione oritur naturalis cognatio. Attamen dolendum huiusmodi officium nostris temporibus adeo perfunctorie tractari, ut apud multos instar merae caeremoniae habeatur. Parentes haud raro, non tam pietatis, quam alterius cuiusque commodi et emolumenti rationem habentes, non eos prae caeteris seligunt qui filiorum animas magis consulere, quam qui inopiae subvenire pos-

¹ 3. quæst. 80, art. 2, ad 3.

² Marc. 10, 14.

sunt: patrinis susceptae tutelae gravitatem saepe aut ignorant aut parvipendant.

Quamobrem ne tam salutaria disciplinae ratio unquam deperat, nos, auctore hoc approbante concilio, fideles omnes et praesertim parentes ac patrinos graviter monemus, ut sedulo perpendant quid ab illis, qui hae munus suscipiunt, praestari oporteat. Itaque patrinis filios suos spirituales cohortentur, ut castitatem custodiant, invidiam diligant, caritatem teneant, et ante omnia symbolum et orationem dominicam eos doceant, decalogum etiam, et quae sunt christianae religionis rudimenta¹. Haec enim sunt quae Deo pro parvulis spoponderunt. Parochis autem aliisque curam animarum habentibus mandamus ac praecipimus, ut ad hoc munus, sive per se sive per procuratorem, obsequendum, non admittant infideles, haereticos, aut schismaticos, non publice excommunicatos aut interdictos, non publice criminosos aut infames, aut qui ignorant rudimenta fidei: continuo edocentes fideles sibi concessitos non posse tam sancto munere, uti par est, defungi, qui ab ecclesiae communione seiuncti sunt, aut eiusdem praeccepta manifesto et perveraciter contempnant. Episcopi vero sedulo invigilent ut haec a parochis executioni mandentur. Spiritualem cognationem, quae oritur ex sacramentis baptismi et confirmationis, ultra personas et gradus a sacrosancta Tridentina synodo sess. XXIV cap. 2 De ref. matrim. praefinitas extendi non permittimus, nullamque eiusmodi cognationem aliunde oriri expresse declaramus; et quaecumque alia a praedicto Tridentino concilio constituta sunt, religiose observentur.

14.

Schema constitutionis de titulis ordinationum patrum examini propositum².

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De titulis ordinationum.

Quia (a) bonis suis temporalibus ecclesia multis in locis misere spoliata existit, unde fit ut beneficia pro titulo sacrae ordinationis plerumque deficiant, et saepe etiam alius deest sacris canonibus probatus titulus, quo caveatur ne qui divino ministerio adscripti sunt cum ordinis dedecore mendicare cogantur aut sordidum aliquem quaestum exerceant; idcirco ecclesiasticas hac super re sanctiones temperare, et ad praesentes rerum ac temporum circumstantias accommodare necesse ducimus. Itaque, sacro approbante concilio, decernimus ut in quibus provinciis et dioecesibus neque sufficiens beneficiorum aut pensionum ecclesiasticarum numerus est, neque patrimonii titulus serratis sacrorum canonum praescriptionibus constitui potest, liceat episcopis eos quos pro necessitate vel commoditate ecclesiarum suarum assumendos iudicaverint, ordinare titulo patrimonii prudenti ipsorum iudicio congrui, et maiori qua fieri potest securitate constituendi; et si nec ita patrimonium haberi possit, eodem episcopi ordinent titulo servitii suae dioecesis seu ecclesiae, et de ecclesiastico officio provideant, quo decenter sustentari valeant. Curent autem (b) episcopi sive per oblationes fidelium, quorum erga ecclesiam pietas eum in finem excitanda erit, sive per alia pro locorum opportunitate subeidia id obtinere, ut et is habeatur sacrorum ministrorum numerus quem Dei cultus ac fidelium cura postulat, et eorum qui indigent inopia sublevari queat.

¹ S. Augustinus.

² Patribus distributum in congregatione generali XIII. Vid. t. L. col. 864 A.

ADNOTATIONES

ad schema de titulis ordinatiuum.

(a) Inde ab antiquis ecclesiis temporibus constitutum est, ut nemo ordinatur absque legitime titulo, quo honestas sustentatio in tuto ponatur. Gravius etiam verbis hanc disciplinam confirmaverunt patres Tridentini *sess. XXI cap. 2 De reform.*, ubi primo loco beneficii titulum, qui proprius est et canonice sacrae ordinationis titulus, memorant, et deinde ad titulos patrimonii et pensionis ecclesiasticae sermonem vertunt. Patrimonii autem titulus, quamquam initio ecclesiae posse ignotus, et labentibus saeculis ex benignitate adminisq. frequens tandem evasit propter imminutam beneficiorum ecclesiasticorum numerum.

Verum recentiori hae aetate maximas totum hoc negotium angustias iamdiu affert multarum regionum episcopis, eo quod sacrae ordinationis titulus legitime constitui vix unquam possit. In multis enim locis sufficiens bonorum ecclesiasticorum copia desit, unde beneficia et pensiones ecclesiasticae ibi plerumque deficiunt. Patrimonium vero non solum a multis clericis non possidetur, sed etiam quando possidetur, in sacrae ordinationis titulum rite et legitime origini saepe nequit, quia pleraque leges civiles de facto impediunt canonicas praescriptam huius tituli firmitatem ac securitatem. Quare nullam perspicientes viam, qua disciplinam canonicam hanc in re observare possint, molestissimas hae in re anxietates episcopi patiuntur.

Eae autem videntur esse nunc circumstantiae ut, licet ea quae de titulis ordinationum hucusque provide statuta sunt quantum fieri potest conservari debeant, generali tamen concessione tollendae sint difficultates in quibus tam episcopi quam ordinandi versantur. Hinc primo quidem innuitur ut, ubi adiuncta id fieri sinunt, religiose etiam nunc observentur ea quae de sacrae ordinationis titulis canones, et praesertim Tridentinum concilium, edixerunt. Ubi vero nec sufficiens beneficiorum aut pensionum ecclesiasticarum numerus est, nec patrimonii etiam titulus ad normam canonibus determinatam exigi potest, ibi permittitur episcopis ut eiusmodi etiam patrimonium admittant quod praefatis quidem sanctionibus omnino conforme non sit, prudenti tamen episcoporum iudicio in praesentibus circumstantiis sufficere debeat, et maiori qua fieri possit securitate constituatur. Quod si istiusmodi etiam patrimonium exhibere ordinandus nequeat, tum licebit episcopo eum ordinare titulo suae dioecesis, in qua ei ecclesiasticum aliquod officium committat, quo honestas sustentationi sit consulatum. At firma omnino manet regula ut illi soli ad sacrae ordinationem admittantur, quos pro ecclesiarum suarum necessitate vel utilitate episcopus assumendos iudicaverit. Quam quidem in his qui titulo patrimonii vel pensionis ecclesiasticae ordinantur stricto observari voluerunt concilium Tridentinum, *sess. XXI cap. 2 De reform.*, et *sess. XXIII cap. 16 De reform.*, et Romani pontifices, e quibus citare sufficiat Innocentium XIII constitutione *Apostolici ministerii* 18 mai 1723 et Benedictum XIII constitutione *In supremo* 25 septembris 1724. Multo magis servari eadem regula debet in his qui nullo alio quam dioecesis titulo ordinantur, cum in ipso profecto operam in ea praestandam indiget, quae absque necessitate vel saltem utilitate non concipitur.

(b) Propter bonorum ecclesiasticorum paucitatem defectum, et maiorem ipsam circa ordinationis titulum concessam facilitatem, addenda videbatur haec generalis admonitio, ne ob facultatum temporalium carentiam minor sit quam cultus divinus et cura fidelium exigant sacerdotum ministrorum numerus, aut cleri-

ci curam indigentibus necessitatibus curam non sequant. Etiam in divinis discessibus unquam hanc partem inobliviscibiliter obviam hae episcopi praesent. Nulla tamen videbatur in specie methodus indicanda, sed totum hoc negotium episcoporum pro dioecesis suae opportunitate prudenti iudicio relinquendum esse, et fidelius hanc in re pietatem exactam oportere, ut ecclesiae spontaneo eorum oblationibus adiuta sufficientem pro cultu Dei et fideliis cura sacerdotum ministrorum numerum accrescere, eorumque, ubi opus fuerit, indigentiam sollevare queat. Ceterum quoad clericos hanc de ecclesia meritis et senio vel aegritudine impeditos quomodo in vinea Domini laborare pergant, peculiaris fuit provisio inserta ubi de vita et honestate clericorum actum est.

15.

De impedimento matrimonii, ac spectatum de impedimento cognationis legalis, publicae honestatis, et affinitatis.

a.

Schema decreti.

Cap. I.

De impedimento cognationis legalis.

Ad eliminandas quaestiones ex varietate legum civilium atque ex non concordia doctorum interpretatione exortas super impedimento cognationis legalis, eiusque extensione, sacro approbante concilio, statimus, ex adoptione, prout apud diversas gentes civili lege constituta est, cognationis legalis impedimentum induci. Quapropter inter adoptantem et adoptatum, huiusque filias, item inter adoptantem et coniugem adoptati, et inter adoptatum et coniugem adoptantis, resoluta etiam quocumque modo adoptione, matrimonium consistere non potest. Adoptatus vero cum filiis legitimis et naturalibus adoptantis nuptias invalide contrahet, quamdiu filii sub potestate patris manent vel duret adoptio. Neque in posterum cognatio legalis alias personas attingat.

Cap. II.

De impedimento publicae honestatis et affinitatis.

Iustitiae publicae honestatis impedimentum, ubi matrimonia quaecumque ex causa nulla sint, prorsus tollimus. Quod si copula carnali ea consummari contingat, affinitas exinde orta secundum gradum non excedat.

ADNOTATIONES PRAEVIAE.

Inter alias quaestiones, quae in Commissione pro reformanda disciplina ecclesiastica pertractatae sunt, fuere sequentes: I. *An respectu habito ad praesentes temporum circumstantias ius ecclesiasticum aliquam exigeret correctionem circa impedimenta cognationis naturalis et affinitatis, nec non cognationis spiritualis?* II. *An pro sponsalibus aliqua forma esset praescribenda ad effectum reddendi irrita quaecumque alia, quae ea forma inita non fuerint?* Cum vero fusius de prima esset disputatum, reverendissimi consultores iverunt unanimes in sententiam, nihil esse innovandum neque in gradibus remotioribus lineae obliquae cognationis naturalis et affinitatis, ut sunt tertius et quartus. Animadvertentur siquidem a) retento tertio et quarto gradu manere principium *ut matrimonia in familia fiant*, quod facile despiceretur occurrente uno ex istis gradibus remotioribus cum propinquiore; b) hanc legem, si a tempore concilii Lateranensis IV observari potuit, facilius nunc retineri, cum matrimonia extra familiam minori dispendio contrahi valeant ex commoditate itinerum et relationibus commercii; c) retentis his gradibus sic dictis minoribus tutius legem in maioribus ob-

servari, nec tam frequenter in iuris dispensationem A petitum iri; d) neque respectum habendum esse ad civiles codices, qui hoc gradus non attendunt, cum e converso haec videretur esse causa retinendae ecclesiasticae regulae; e) neque demum frequentiam dispensationum reputandam esse motiorem removendi impedimenti, cum dispensatio semper datur propter aliquam causam, et petitiones dispensationum multum conferant ad conservandam communionem fidelium cum a sede, quando vix alia est hodie occasio necessaria huius retinendae necessitudinis.

Quod postremum motivum suavit no istorum minorum gradum dispensatio per delegationem decreto conciliari faciendam episcopis remitteretur. Hoc confirmabatur duabus aliis animadversionibus, nempe frequentiores tunc futuras quam nunc, et pene necessarias dispensationes in quolibet casu, et a sede facilius se exhibuisse in concedendis episcopis facultatibus, cum id in bonum fidelium B tendere perspexit.

Quae de cognatione naturali disposita sunt, eadem de affinitate esse servanda placuit, cum vetus regula canonica sit a concilio Tridentino quoque retenta, affinitatem ex copula maritali ortam eodem modo ac cognationem naturalem esse ordinandam.

Circa cognationem spiritualem reverendissimi consultores pariter putavere eam esse retinendam, et nihil esse innovandum, cum hoc impedimentum, quemadmodum est a concilio Tridentino cohibitum, nullum importet observationis dispendium. Quod vero spectat ad interpretationem decreti Tridentini concilii, provisum est in altero decreto *De patrisis*.

Quoad alteram quaestionem reverendissimi consultores consideraverunt difficillimum esse et ex experientia vix possibile ut sponsalibus aliqua forma daretur, quae et facili observatu et universalis existeret. Pluries revera hac de re actum esse C memorabant apud a. sedem petentibus episcopis, et post diuturnas concertationes nihil esse innovatum. Animadverterunt praeterea obligationem naturalem non esse alicui formae subordinandam, nisi gravissimae occurrerent causae, quas subsistere eis visum non est. Potissima enim causa ab episcopis allegata ea erat, ut concordia existeret inter ius canonicum et civiles codices. Iam vero ex una parte perpensum est diversos codices civiles pro diversis nationibus non eandem sed diversas praescribere formas sponsalibus, et ius ecclesiasticum unam tantummodo eamque universalem debere praescribere. Ex altera vero parte consideraverunt inutiliter omnino quae hanc concordiam, cum civiles codices, etiam formam sponsalibus praescriberint, ex iis tamen nullam induci matrimonii celebrandi obligationem recognoscant, et multo minus impedimentum publicae honestatis exinde oriri constentur. Retinendam D proinde consueverunt esse vigentem legem, sponsalia quocumque modo inita (nisi aliud obstat ratione personarum) valere, et ex eis induci publicae honestatis impedimentum ad primum gradum, cum publici mores id etiam hodie postulent, sicut antiquitas postulare ethnicis quoque iuris consulti visum est.

ADNOTATIONES AD PRIMUM CAPUT.

Ecclesia cognationis legalis impedimentum ex civili Romanorum iure assumpsit. Ex innovatione autem a Iustiniano inducta inter adoptionem et adrogationem, disputatum deinde est a doctoribus, an cognatio civilis non solum ex adrogatione, sed etiam ex adoptione nasceretur. Similiter cum adoptio apud diversas gentes obtinens perfectam imaginem non referat neque adoptionis neque adrogationis romani iuris, a doctoribus pariter disputatum est, an ex tali adoptione impedimentum cognationis

legalis nasceretur. Ad has controversias tollendas non minus, quam ex consideratione, quod ex adoptione (quocumque eius forma sit) nova necessitate exurgat, statutum est ex quavis adoptione cognationem legalem exurgere, sicut ex publicis moribus in codicibus quoque civilibus receptum est. Haec autem novum decretum consonum est et responsionibus datis a s. Poenitentiarie et a suprema congregatione s. et universalis Inquisitionis. Notare sufficiat unam vel alteram. Refertur in Tom. XII n. 20 respons. a Poenitentiarie d. Lasserre vicarium generalem Petrocoronensem proposuisse dubium sequens:

„Cum in regno Galliae adoptionis ius modo legaliter (ex codice Napoleonico) sit receptum, quaeritur an canonicum impedimentum adoptionis dirimens locum etiam habere debeat?“ Et s. Poenitentiarie respondit: „Affirmative, si res sit de adoptione legitime inita“. Pariiter a. congregatio Romanae et universalis Inquisitionis, ut habetur authenticum exemplar in tom. XXXIII, n. 249, respons. a Poenitentiarie in *Neapolitane* ad dubium „An adoptio celebrata in forma praescripta a codice civili regni Neapolitani (est forma codicis Napoleonici) producat nec ne impedimentum canonicum cognationis legalis dirimens matrimonium?“ respondit sub die 23 febr. 1853 *affirmative*.

In schemate autem addita sunt verba ex *adoptione lege civili constituta*, ut significetur non solum adesse debere *factum adoptionis*, sed etiam quod hoc factum habeat *adminiculum iuris*, id est *ex iure fiat et adhibitis solemnitatibus a lege regionis praescriptis*. Ex defectu solemnitatum non inducitur cognatio legalis. Sic apud *Ferraris* v. matrimonium art. 2 additio ex novissima Romana editione notatur casus sequens: „In Bulgariae provincia mos est ut patresfamilias aliquando sibi in filios adoptent *absque tamen ulla iuris solemnitate* aliquos pueros et puellas. Huiusmodi adoptati communiter inter catholicos ibi commorantes veluti filii legitimi reputantur, adeo ut in haereditate etiam succedant. Supplicatur ut declarare dignetur a. congregatio an talis adoptio impedimentum pariat *cognationis legalis*. Et in congregatione generali S. Officii habita coram sanctissimo die 16 aprilis 1761, sanctissimus declaravit praefato in casu nullum existere impedimentum.“

In enumerandis pariter personis, inter quas contrahitur hoc impedimentum, sermo habitus non est de *descendentibus* adoptati, cum isti ex lege adoptionis communiter recepta non transeant in potestatem adoptantis, atque tunc etiam inspecto iure romano non contrahunt legalem cognationem. Fit exceptio dumtaxat quoad filias adoptati ratione reverentiae ab iis adoptanti debita, et consuetudinis quae inter easdem personas intercedere necessario debet. Similiter nec de *coadoptivis* facta est mentio, quia de iuris ecclesiae canones, ut notant communiter doctores, numquam sunt locuti.

Addita sunt ultima verba *neque in posterum etc.* ut corrigenterentur vigentes canones qui loquuntur de cognatione legali, quae attingit ascendentes adoptantis et descendentes adoptati, cum de adrogatione iure romano inducta sermo est.

ADNOTATIONES AD CAPUT SECUNDUM.

Postquam matrimonium, quod vocant civile, infeliciter inductum est, casus multiplicentur in quibus ex matrimonio invalido nondum consummato oritur hoc impedimentum publicae honestatis et quidem usque ad quartum gradum ex iure vigente, quod non potest absque dispendio tolerari. Similiter, quia matrimonia haec civilia a gubernante exiguntur ante celebrationem matrimonii coram ecclesia, evenit ut Christi fideles, qui velint ecclesiae leges obser-

vere, ea frequentent animo adimplendi caeremoniam a mere civilem, et hinc matrimonium non intendentes celebrare, nec impedimentum publicae honestatis incurrunt. Inde est ut, ad hoc facti praesertim externi difficultates praecavendas, visum sit tollere publicae honestatis impedimentum, quoties matrimonium ex quacumque causa fuerit invalidum. Non erant pariter concordes doctores super interpretatione cap. IV cons. Trid. sess. XXIV, De reform. matr., an concilium loqueretur de copula stricto fornicaria vel de copula etiam habita in matrimonio invalido, quod post investum civile matrimonium saepius evenit. Ut controversia cesset, et frequentia casus dipendium evitetur, statutum est affinitatem exortam ex consummatione matrimonii quacumque ratione invalidi secundum gradum non excedere.

Schema decreti¹.

Caput I.

De sponsalibus.

Ad praecavendas fraudes aliaque incommoda avertenda quae ex clandestinis sponsalibus frequenter obvenire solent, volumus atque decernimus, ut eadem in posterum per scripturam utriusque contrahentis manu signatam, aut saltem coram duobus vel tribus testibus ineanur; secus nullius sint roboris etiam in foro conscientiae, nullumque propterea ex iis impedimentum sive dirimens sive impediens oriatur. Ut autem hoc decretum cuique facilius innotescat, animarum rectores in suis ecclesiis frequenter, primo praesertim anno, populum de eodem moneant illudque explicant.

Caput II.

De impedimento cognationis legalis.

Ad eliminandas etc. etc. ut supra, sub a.

Caput III.

De impedimento publicae honestatis et affinitatis.

Iustitiae publicae honestatis etc. etc. ut supra sub a.

OBSERVATIONES AD CAP. I.

Pluries anteacto tempore apud a. sedem, potentibus episcopis, actum est de forma aliqua praescribenda pro sponsalibus, observandaque sub nullitate poena si aliter contraherentur; nuperrime vero occasione huius oecumenicae synodi idem postularunt episcopi complures. Et sane, cum sponsalium contractus nulli addictus sit formae vel conditioni, atque ut plurimum voce tenus et absque testibus iniri consueverit; quoties contingat alterutrum ex contrahentibus sponsionis suae poenitere, veritas haud facile detegitur, cum eadem res quam alter negat, ab alio affirmetur. Inde vero lata patet via seducendis puellis occulta vel simulata etiam futuri matrimonii sponsione; atque inde etiam saepe primum discrimen et pugna interioris conscientiae fori cum foro ecclesiae exteriori.

Porro cum radix horum malorum in defectu probationum consistat datae redditaeque a contrahentibus promissionis, remedium proponendum est efficax simulque universale quo, sarta tecta memento libertate contrahentium, sponsionis eorumdem certa argumenta praesto haberi possint. Iam vero visum est id unum proponere ad sponsalium valorem in posterum, quo, suboriente dubio motaque lite, necesse haberet iudex ecclesiasticus ad veritatem

cognoscendam strenuamque constantiam, nempe probationum per scripturam vel per testes. Excogitari quidem poterunt vel praesentia parochi aut officialis ecclesiastici, vel publici notarii qui scripturam conficeret, vel quid aliud simile. Verumtamen haec remedia haud satis expedita, neque omnibus accommodata visa sunt.

16.

Schema constitutionis de civili, quod vocant, matrimonio.

Fius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De civili, quod vocant, matrimonio.

Quacumque ad matrimonii inter fideles celebrationem et vim pertinent ecclesiae Christi collata sibi divinitus potestate moderatur ac regit. Dum vero saecularia statuta de civilibus matrimonii eiusdem decernant effectibus, ad ecclesiasticam ordinationem sic referantur oportet, ut eam neque praecurrant, neque deserant, sed eidem plane consentiant, atque adeo a matrimonio ipso rato vel irrito prout ab ecclesia constitutum est, et in quo laicae potestatis nullae sunt partes, initium normamque decernant.

Cam autem quo indignius praestitutus hic rerum ordo violatur hoc tempore ac subvertitur, summo cum animarum detrimento, eo studiosius et illi adhaerendum sit, et animarum saluti consulendum; propterea nos, sacro hoc approbante concilio, supremos imprimis populorum rectores in Domino obtestamur, ut memores christianorum matrimonium non profanis sed sacris accenseri rebus, Deo quae Dei sunt reddentes, divinam ecclesiae in matrimonium idem agnoscere ac revereri non postponant auctoritatem, qua sublata, familiae christianae, atque idcirco totius societatis incolumitatem in maximum adduci discrimen necesse est.

Fideles quoque universos pro paterna nostra sollicitudine monemus, et quantopere possumus requirimus, ut catholicae veritatis hac de re praecceptiones sedulo recolant, firmiterque teneant, ex quarum exequutione coniugalis foederis vis omnis pendet ac robur. Sciant nullum inter ipsos matrimonium constare, quin una simul sacramentum sit, et quamlibet aliam inter eosdem viri et mulieris, praeter sacramentum, coniunctionem, cuiuscumque etiam civilis vi legit factam, non veri nominis matrimonium esse, sed turpem atque exitialem concubinatum. Sciant praeterea nulla unquam ratione valere coram Deo christianorum matrimonium cui canonicum aliquod obstat dirimens impedimentum, nec firmitate unquam carere quod nullo existente canonico eiusmodi impedimento initum fuit. Sciant demum non aliter quam coram ecclesia matrimonium contrahendum esse; si secus factum fuerit, irritum ac nullum ab iis attentari contractum qui dirimente clandestinitatis impedimento tenentur, illicitum vero, etsi ratum et verum, eos matrimonium contrahere qui dirimente huiusmodi impedimento non obstruantur.

Quapropter tibi civiles leges matrimonialis consensus coram laico magistratu declarationem fieri iubent, non nisi matrimonio in faciem ecclesiae legitime prius celebrato, et animo actum mere civilem exercendi; licebit fidelibus, ne et ipsi et proles civilibus priventur effectibus, eam emittere; sin autem laici magistratus prius adeundi necessitatem leges imponant, fas item erit fidelibus illum adire, eodem tamen mere civilem actum explendi animo. Postquam vero saecularis potestatis legi-

¹ Ad eam eundem exemplaris huius schematis habetur ista animadvertio a Ludovico Jacobini Commissionari pro rebus disciplinae a secretis propria manu exarata: „Neil' adunanza della Commissione tenuta il 5 maggio 1870 si uni il capo nuovo de Sponsalibus al due capi sulla cognatione legale e sull' impedimento di publica onestà.“

² Benedictus XIV, litterae apostolicas *Redditae sunt nobis* 17 sept. 1746.

bus morem ipsi gesserunt, non differant ecclesiae legibus parere, et coram eadem matrimonium inire; interim vero ab omni inuptis prohibita conversatione abstineant.

Episcopi autem tam in provincialibus et diocesanis synodis post hanc oecumenicam celebranda, quam extra eas, constantem illam ecclesiae doctrinam exponere, atque inculcare non praetermittant. Parochi etiam, confessarii, alique ecclesiasticae ministerio operam navantes suam, qua data occasione, et consiliis, et monitiis, et hortationibus, et eiusdem doctrinae explanatione, in eam curam praecipuo studio incumbant, ut fideles qui eorum regimini ac disciplinae concrediti sunt a tot tantisque contra matrimonii sacramentum nunc graesantibus erroribus sibi tuto praecaveant, et Dei ecclesiaeque legibus pie ac religiose obtemperantes, sancte tractent sacramentum idem, de quo ait Apostolus: „Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo et in ecclesia“¹, ut tam sibi quam proli divinae gratiae abundantiam salutemque spiritualem conquirant.

ADNOTATIONES.

Cum Dei ecclesiaeque hostes maxime conspirent contra sanctum matrimonii sacramentum, et mala ingentia induxerint per illud quod vocant civile matrimonium; ideo inter quaestiones die 6 iunii 1867 episcopis propositas, haec quoque erat: „Quanam adhiberi possint remedia ad impedienda mala ex civili, quod appellant, matrimonio provenientia?“ Tam episcopis quam commissioni nostrae visum est praecipuum remedium haberi in eo ut falsa, quae circa civile hoc matrimonium, et civilis potestatis in re matrimoniali immixtionem, multorum mentibus insidet existimatio extirpetur. Opinati itaque sunt consultores in futuro concilio disciplinare etiam condi debere decretum, ita concinnandum, ut quae alias hac in re a sede apostolica declarata fuerunt, plane et integre proponantur.

Ipsis imprimis gubernantibus iura ecclesiae circa matrimonium christianum in memoriam revocantur, ique monentur ne illa violari sinant. Fidelibus deinde ob oculos ponuntur ea, quae occasione civilis, quod vocant, matrimonii, de valore vel licetate matrimonii christiani dicenda sunt, quod spectat ad potestatem sive ecclesiasticam sive civilem. Dispositiones autem in hoc schemate indicatae ex variis sedis apostolicae documentis, sub Benedicto XIV. Pio VI, Pio VII, et sanctissimo domino nostro Pio IX emanatis desumptae fuerunt; non tamen fuit facta singulorum citatio propter magnam circumstantiarum, de quibus agunt, diversitatem.

Ex duobus principiis ad dogmaticum potius decretum pertinentibus pendent quae in nostro schemate habentur; scilicet, quaecumque matrimonii christiani celebrationem et vinculum respiciunt, soli ecclesiae nullatenus vero civili potestati competere, et matrimonium christianum non posse ad instar civilis contractus haberi, nec separatim umquam in eo existere contractum a sacramento.

Positis his duobus principiis, et diversis sedis apostolicae documentis supra memoratis, fuit 1° ipsam matrimonii celebrationem coram ecclesia fieri debere, et per se non licere nuptias ipsas inire coram civili magistratu. Consequenter non solum illicite, et invalide agere qui, cum sint clandestinitatis impedimento ligati, aliter quam in faciem ecclesiae contrahunt; sed illicite etiam agere reliquos omnes aliter contrahendo, quamquam ii qui a forma

Tridentina servanda liberi sunt validas nuptias inuent, quaecumque tandem ratione sibi verum praestant mutuum consensum matrimonialem de praesenti. 2° Non aliter itaque conciliari posse ecclesiae iura et principia cum praescripta a civilibus legibus necessitate coram civili magistratu manifestandi consensum matrimonialem, nisi pro casuum diversitate eam adhibendo agendi rationem, quam praesens schema indicat.

Demum propter summam hisce maxime temporibus rei gravitatem visum est, eas ab episcopis aliisque locorum ordinariis, a parochis quoque et quibusvis in animarum cura laborantibus, partes esse explendas, quas in fine huius nostri schematis descripsimus.

17.

Schema constitutionis de matrimoniis mixtis.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De matrimoniis mixtis.

Graviter dolendum est (a), matrimonia inter catholicos, et haereticos vel schismaticos, a quibus ecclesia filios suos magna cura semper absterruit, immodice hac aetate increbuisse. Pericula enim sive defectionis a fide, sive propagationis indifferentiae circa quamcumque religionem, quae matrimoniis inter dispares cultu initis certissime affutura Deus ipse frequenter monuit¹, eadem atque gravissima ex nuptiis mixtae religionis imminere et experientia docet, et ratio ipsa suadet. Quapropter antistites omnes in visceribus Iesu Christi obtestamur, ut greges sibi commissos ab hisce matrimoniis omni studio nec obiter aut aliquando, sed perpetuum deterreant. Divina monita in sacris litteris pluries repetita in memoriam revocent, sanctorum patrum, sacrorum conciliorum, summorumque pontificum sententias ac decreta exponant, mala quae ex talibus coniugiis consequuntur oculis subiciant ac praesertim religionis indifferentiam, qua nihil exitialis, nihil religioni inimicium, cum omnem religionem veram falsamque funditus tollat². Tum vero causas scrutentur unde ea conciliari solent, et quantum fieri potest amoveant. In primis fidem in dogma illud fundamentale, quod extra ecclesiam catholicam nulla est salus, exsuscitent: quae si firma ac vivida fuerit, vix fieri poterit ut quisquam unum in carne una cum eo esse velit, a quo, si in errore suo pertinax fuerit, aeternum erit dissociandus. Tum nimiam cum haereticis familiaritatem apostolica voce devitandam esse³ denuncient; praecipue vero adversus gravissimam eorum negligentiam vocem extollant, qui filios cum haeretici puellis, filiasque suas cum adolescentibus haereticis imprudenter conversari patiuntur. Cumque non raro eveniat, ut incitamentum ad tales nuptias avaritia sit, ea quae Christus Dominus de divitiarum cupiditate coercenda saepius in evangelio inculcavit, omni libertate ac vi exponere ne desinant; atque illud praesertim: *Quid enim prodest homini si mundum universum lucratur, animas vero suas detrimentum patitur?*⁴ Quae quidem omnia non ipsi tantum per se, sed et parochi, verbique Dei praecones sive in concionibus, sive in doctrinae christianae expositione, tum confessarii in fidelibus dirigendis, tum etiam qui adolescentium, puellarumve institutioni incumbunt, ut pro suo quisque modulo exequantur, diligenter curent. Deinde si quid insuper remedii aut industriae pro eorum locorum

¹ Exod. XXXIV. 16; Deut. VII. 3 et seq.; 3 Reg. XI. 2.

² Vid. Clem. XIII brevis *Quamplures* ad episc. Argentoratensem 16 Nov. 1763, § 3.

³ Ad Tit. III. 10.

⁴ Matth. XVI. 26.

¹ Ephes. V. 32.

conditione reperire valent, quod aptum et opportunum sit ad tam funestam huiusmodi nuptiarum frequentiam tollendam, adhibere ne negligant; eaque de re in conciliis provincialibus sedulo agant.

Cum tamen fieri vix possit, ut non aliquando, gravissimis causis urgentibus, permitti aliquod ex hisce matrimoniis debeat, id primum sacris omnibus praesulibus inculcamus, ne in illis admittendis, atque huic apostolicae sedi proponendis et commendandis nimis faciles se praebant; deinde ut nullum omnino celebrari sinant, nisi debitas prius datae fuerint promissiones, quoad partem quidem heterodoxam de libero catholici cultus exercitio coniugi permittendo, deque universa utriusque sexus prole in religione catholica educanda; quoad partem vero catholicam de studio curaque ponenda non modo in prole suae catholica educatione, verum etiam in coniugis, quantum in se est, conversione. Deinde quoniam experientia docuit, haec saepe qua facilitate promittuntur, pari prosus aut socordia negligi aut perfidia violari, neque parochos deesse qui in inquirendo exigendoque praedictarum pollicitationum implemento segniores se praebent, hinc nos, sacro approbante concilio, praecipimus, ut omnes parochi notulam retineant, in qua eiusmodi matrimonia sive apud se, sive apud decessores suos forte contracta descripta sint, ut eam prae oculis habentes de officii sui executione assidue admoneantur; episcopi autem in sacra peragenda visitatione eandem percurrentes, tum de singulis hisce matrimoniis, tum de curis a parochis praestitis circa promissionis implementum accuratissime inquirent; et si quos compererint a fide data recessisse, auctoritatem suam, quo meliori modo fieri poterit, interponant, simulque parochum doceant, quomodo erga illos sese gerere oporteat.

Quae porro ut firmius serventur, praecipimus quoque, ut occasione visitationis ss. Liminum sacri omnes antistites de matrimoniis mixtis distincto referant iuxta formulam, quam huiusmodi exhiberi curamus. Nimirum omnibus, quibus sacrorum cura delata est, hoc firmiter persuasum defixumque animis esse debet, cum bonum semen catholicae fidei in agro suo Dominus seminaverit, si illis dormitantibus, adveniens inimicus superseminaverit sicania, id non sine magno animarum suarum periculo futurum.

ADNOTATIONES.

(a) Movit ad decretum de matrimoniis mixtis paullo uberius exarandum 1° rei gravitas, quia una ex praecipuis causis ea sunt indifferentias circa religionem, qua nunc ecclesia vastatur: quo fit, ut quicumque sunt societatum civilium moderatores ecclesiae maxime infensi eiusmodi matrimonia totis viribus promoveant; 2° ut evitetur segnitias in illis impediendis, nec unquam censeatur, adiumento ea esse ad religionem catholicam propagandam, quem quidem errorem directe iam reprobavit et pluribus refutavit s. m. pontifex Clemens XIII in suo brevi ad episcopum Argentoratensem 16 nov. 1763, § 4.

Porro de ingenti ruina, quam secum trahunt eiusmodi matrimonia, nemo dubitare potest post Dei monita saepissime repetita tum in lege naturali (*Gen. VI, 2 et seqq., XXIV, 2 et seqq., XXIV, 16, XXXIV, 14*), tum in lege Mosaica (*Ex. XXXIV, 16; Num. XXV, 2 et seqq.; Deut. VII, 2 et seqq.; Ios. XXIII, 12 et seqq.; Iud. III, 6 et seqq.; 3 Reg. XI, 1 et seqq.; XVI, 31; Esdr. IX et X per tot.; Nehem. XIII, 23 et seqq.*), tum in lege nova (*I Cor. VII, 39, verb. tantum in Domino, II Cor. VI, 14 et seqq.*, huiusmodi in locis, in quibus communicatio cum haereticis reprobatur), et post testimonia et sententias sanctorum patrum, sacrorum conciliorum, ac sum-

merum pontificum, quae numerari vix possent. Nihilominus ad eam veluti manibus contrectandam iuvat attendere ad tristes plerumque mixtorum matrimoniorum sequelas. Ex authenticis enim relationibus constat promissiones datas saepe violari, atque ex illis matrimoniis utcumque celebratis indifferentiam erga religionem, ac etiam haeresim propagari.

Quod attinet ad media quae proponuntur pro abolenda eiusmodi matrimoniorum consuetudine, ea consonant cum iis, quae decreta sunt in conciliis provincialibus a s. sede expensis et recognitis, *Strigoniensi anni 1858, Coloniensi anni 1860, Ultraiectensi 1865.*

18.

Schema decreti de matrimonio coram parochis proprio celebrando.

Licet a lege Tridentina¹ repetendum sit, ut matrimonia in iis locis contracta, in quibus ea viget, irrita et nulla sint, nisi praeter testes parochus proprius alterutrius contrahentis, vel alius sacerdos de eiusdem parochi seu ordinarii licentia praesens sit: attamen ut honesta ac licita habeantur, eiusmodi sacerdotis proprii praesentiam perpetuo in ecclesia praecipiam fuisse constat². Non enim sacramenti sanctitati satis consultum esse visum est, si ab eo declinare liceat, qui pro iniuncta sibi cura, ne quis in parochia sua legitimo impedimento prohibitus nuptias ineat, solus nosse debet ac facile potest, si quid matrimonio obstat: neque porro ecclesiae de singulorum coniugiis constare posset ad polygamiae praesertim fraudes arcendas, si ea celebrare coram obvio quolibet sacerdote liberum foret. Quapropter sacris omnibus antistibus, non modo iis, qui in locis resident, quae legi Tridentinae de clandestinitate subsunt, verum etiam iis, qui locis ab eadem immunibus praesunt, inculcamus, ut vigilem curam adhibeant, ac fideles sibi subditos pro opportunitate moneant, ne quis aliter, quam coram parochis alterutrius contrahentis proprio, vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarii licentia matrimonium celebrare attentet (A).

Parochum autem proprium eum primum esse sciant, in cuius parochia fixam ac perpetuam habitationem quis habet; ita ut qui alicubi se sic constituit, ut inde non sit rursus discessurus, is a primo die verum ac proprie dictum domicilium ibidem acquirat, eiusque loci parochum proprium faciat. Sed et eum, qui vero proprioque domicilio minime derelicto, ad maiorem anni partem, sive ad sex menses integros (B) habitationem suam alio transtulerit, ex quo primum (C) tali animo habitare in eo loco more civium (D) coepit, multoque magis cum praedictum habitationis tempus ibidem expleverit, quasi domicilium adeptum ibi esse, simulque eius loci parochum ad matrimonium rite inendum suum fecisse tenendum est (E).

At quoniam constanti ac ferme universali respectu est experientia, quoad illa praesertim loca, quae a lege Tridentina sunt immunita, vix aliquem reperiri qui eo matrimonii causa divertens habitationem suam per maiorem anni partem, sive sex menses integros ibidem reapse continet (F), ex quo identidem evenit, ut adolescentes vel sua concupiscentia illecti, vel malis artibus seducti ad ea loca per paucos dies secedant, atque ita indecora.

¹ Cap. 1, sess. XXIV, *De reform. matr.*

² S. Ignat. m. epist. ad Polyc. cap. 6; can. *Alidor.* Ca. 30, quest. 5; Clem. 1. *De priv. et exco. privilegiat.*; conc. Trochian. an. 909, cap. 8; conc. Burdeg. an. 1068, cap. 6, § *Clandestina*; conc. Cioestr. an. 1269, cap. 24; conc. Avenion. an. 1328, cap. 48; conc. Londin. an. 1249, cap. 11; conc. Varense an. 1368, cap. 110; et alia non pauca.

possimique exitus matrimonia maxima facilitate in suo brevi *Exponi nobis*¹ legi quasi domicilii ad ineant, quae deinceps in fastidium versa, atque illud valide ineundum subesse pronunciauit. aliis non raro superimpositis nuptiis in ins deducta magnas inferunt dubitationes, gravissimaque pariunt animarum dispendia, atque scandala: idcirco ne in re tanti momenti exitiose erretur, monemus atque praecipimus, ne a regulis in similis ambiguitatis casibus a iure statutis sive ordinarii et parochi in huiusmodi matrimoniis admittendis, sive iudices ecclesiastici in iis diiudicandis ullo modo recedant.

Itaque cum adversus ea, quae ordinario fiunt, praesumere non liceat, sed contra ex eo, quod plurimum accidit oriri praesumptionem et recta ratio, et iura statuunt², hinc, praedicta animadversa experientia, hoc primum noverint, indicium ex sola commoratione unius mensis in loco matrimonii exacta, ad arguendum in contrahentibus, vel in alterutro eorum voluntatem permanendi in eodem loco legitimo tempore, hoc est, per maiorem anni partem, iam non sufficere; adeoque illos ad matrimonium admittere non licere, nisi sufficientibus exhibitis probationibus, quod saltem eorum alter ad sex integros menses continuare habitationem suam reapse decreverit (G); quas probationes ad curiam episcopalem transmitti volumus, et in eadem diligenter servari (H). Cum tamen in rebus ad probandum difficilibus temperari probationum rigor debeat atque etiam indicia, dummodo levia non fuerint, sicut recipienda³, non minus in hoc, quam paris naturae esse constat, admitti ea posse sciatis: ita ut non solum ex testibus, aut ex facto aliquo sive domus conductae, sive operae suae locatae, sive muneris, sive negotii alicuius suscepti, sive ex alio huiusmodi facto, quod sex mensium spatium facile exigat, iudicare de praedicti animi veritate liceat; verum etiam ex aliis gravibus indicia, a quibus ne illud quidem excludimus, quod a commoratione menstrua iam exacta desumitur, dummodo solum non sit, sed aliis adminiculis fulciatur (I).

Si qui vero talibus probationibus minime exhibitis matrimonium utcumque inire attentaverint, eos absque adepto quasi domicilio, adeoque invalide illud contraxisse iuxta enunciatas regulas ac praesumptiones iuris iudicandum erit; eo vel magis quod explendi temporis ad quasi domicilium necessarii voluntatem non habuisse iure ipso evincuntur, qui lege praescriptas de eiusmodi voluntate probationes afferre subterfugerunt⁴. Qui autem ex adverso contra probationes exhibitas insurgunt, simulatas eas fuisse contententes, ut matrimonii iam contracti nullitas pronuntietur, ii multo magis, sive ob favorem, quem validitatis actus⁵, ac praesertim matrimonio⁶ iura praestant, sive ob odium, quo propriam allegantes turpitudinem eadem prosequuntur⁷, repellendi erunt, nisi omnino evidentiis, quaeque omnem collusionem excludant, argumenta proponant (L).

Porro iisdem legibus eos quoque teneri declaramus, qui e locis legi Tridentinae de clandestinitate subiectis ad loca ab eadem immunita matrimonii contrahendi causa (M) se transferunt, quos Urbanus VIII felicitis recordationis praedecessor noster

¹ Glos. 6 in leg. Cum de indebito ff. De prob., et Arg. d. leg. Cum de indebito, leg. Cum tacitum, leg. Si pactum eod.; leg. In omni Dei iuris et facti ignor. etc.

² Arg. cap. Cum causam 13. De prob.; cap. Afferte de praesumpt.; leg. Non omnes § A Barbaris ff. De re milit. etc.

³ Arg. can. Decernimus ca. 3, quaest. 9; et cap. Nullus de praesumpt.

⁴ Leg. Quoties 18 ff. De rebus dubis.

⁵ Cap. 47 De testib. et attest. in fine.

⁶ Cap. Inter delictos De donat.; leg. Transactione finita cod. De transact.; leg. Cum. profitearis cod. De revoc. donat.

ADNOTATIONES.

A) Non latuit consultores quamplurium missionum, et aliquarum etiam dioecesium conditio, praesertim in America, in quibus pro amplitudine, et natura locorum, ac sacerdotum paucitate arduum videri potest, connubia celebrari coram parochio, vel missionario proprio. Sed animadversum est, primo exceptionum loco haec habenda esse, quarum gratia regulam toti ecclesiae salutarem, perpetuoque inculcatam evertere absurdum foret; deinde incommoda eadem esse, quibus, qua maiore cura fieri potest, occurri debet. Secus enim hoc etiam esset concedendum, tolerabile esse, ac permitti indefinite posse, ut matrimonii sacramentum profano modo, hoc est nullo ritu ecclesiastico adhibito, recipiatur.

B) Neminem sane fugit neque recentiorum quorundam opinio existimantium, tempus quasi domicilii ad unum mensem redactum fuisse a Benedicto XIV in const. *Paucis* ad archiepiscopum Goanum, neque eorum, qui nullum determinatum tempus esse constitutum censent. Sed re mature perpensa, consultores inter se consenserunt, primam opinionem esse omnino falsam, cum in ea constitutione Benedictus XIV commorationem unius mensis tamquam merum indicium proposuerit ad iudicandum, quod contrahentes ad locum matrimonii accesserint cum vero animo ibidem permanendi toto tempore ad quasi domicilium acquirendum necessario, et per totam illam constitutionem hoc palam fecerit, se nihil novi in ea decernere, adeoque religiose retinere, quidquid circa quantitatem illius temporis iampridem communiter tenebatur: id autem teneri, quod quasi domicilium non acquiritur, nisi concurrat animus habitandi per maiorem anni partem, iisdem prorsus verbis Benedictus ipse XIV iam docuerat apud s. congr. Conc. in *Iadrensi* 20 aug. 1720, § *Ea videlicet*, ea doctorum caetera ad stipulante, quae iuris canonici prudentium merito representant, cuiusmodi sunt in tit. *De clandest. desp. Reiffenstuel* n. 60; *Engel* n. 12; *Schmalzgruber* n. 150; *Pirhing* n. 19 in fine; *Pichler* n. 18; *Wienster* n. 45; *Leurenus* quaest. 147; *Gonzalez* in cap. 3 n. 8; *Sanchez* De matrim. lib. 3, disp. 23, n. 12 et 13; *Lessius* De iust. et iure, lib. 2, cap. 40, dub. 18, n. 121; *Gutierrez* quaest. can. tract. De matr. cap. 63, n. 20; *Schmier* p. 3 De spons., cap. 5, n. 37; *Zypaeus* cons. 13 De spons., n. 12 et seqq.; atque ut alios taceam, card. De Luco Resp. mor. lib. 1, dub. 37, qui posteaquam resolvit, tempus semestri brevius, etiamsi ad quinque solidos menses sese extenderit, inhabile esse ad quasi domicilium constituendum, contrariam referens Pontii opinionem, qui brevius tempus sufficere opinatus est, monet, eam Pontii sententiam communiter non admitti.

Quapropter ab altera quoque sententia, quae nullum determinatum tempus constitutum esse docet, abstinendum, et communem sententiam, quae maiorem anni partem, sive sex menses integros requirit, retinendam esse consultores consenserunt. Qua de re in memoriam quoque revocata est instructio supremae S. Officii congregationis ad episcopos Angliae et Americae septentrionalis 7 iunii 1867, in qua eadem doctrina tradita est haec ipsis verbis: „Ad constituendum quasi domicilium duo haec simul requiruntur, habitatio nempe in eo loco, ubi matrimonium contrahitur, atque animus ibidem permanendi per maiorem anni partem. Quapropter si legitime constat, vel ambos, vel alterutrum ex

⁷ Diei 14 augusti 1827.

apponis animum habere permanendi per maiorem A
anni partem, ex eo primum die, quo duo haec
simul concurrunt, nimirum et huiusmodi animus et
actualis habitatio, iudicandum est quasi domicilium
acquisitum fuisse, et matrimonium, quod proinde
contrahatur, esse validum.

C) Ex primo ipso die, quo duo haec simul con-
currunt, nimirum et animus permanendi per maiorem
anni partem, et actualis habitatio, quasi domicilium
statim acquisitum esse, ex instructione mox citata
supremae S. Officii congregationis, animadversum
tam est, quamque doctrinam communem, ac perpe-
tuam semper fuisse, videri potest apud Sanchez
De matr. lib. 3, disp. 23, num. 14, et alios. Eisdem
quippe regulis quasi domicilium praecedat, ac domi-
cilium proprie dictum, de quo merito scripsit Be-
nedictus XIV apud Congr. Concilii in praedicta
Indicenti 20 aug. 1720 § Ex videlicet in fine;
„Domicilium acquirit statim ac quis incipit habitare B
animo habitandi iuxta plenam decisionem 629,
p. 4 tom 3 recent.” Qua in re hoc etiam anim-
advertendum est, quod non sine bonorum morum,
et aequitatis detrimento matrimonium rite, iustisque
documentis exhibitis, petentibus necessitas impo-
neretur subsistendi inuptos per aliquod tempus.
Ex ut per unum aut alterum mensem, adolescenti-
bus praesertim una simul ad ea loca profectis,
uniquae simul commorantibus, atque in eiusmodi
matrimonii, quae valente cupidine ut plurimum
conclantur. Licet enim in casu aliquo particulari,
in quo gravis urgeat causa, sperni haec pericula
fortasse possint, indiscreto tamen modo iisdem
aditum praebere, non satis honestum, ac proinde
haud facile admittendum videtur.

D) Eum, qui alienam regionem ita adit ut
nullam eligat locum, in quo more civium consistat,
sed vitam viatoris more peragret hac illac discurrens,
quasi domicilium, etiamsi per maiorem anni partem
ea in regione versetur, nullo pacto nancisci, certi-
ssima doctrina est, quae aperte eruitur ex *leg.*
Eius 27, § Celsus ff. Ad municip., expressaque com-
probatur per *s. Congr. Conc. in Neapolitana seu Pu-*
teolana 3 iuli 1731, § Imo, et communem doctorum
sententiam, quemadmodum videre est apud Sanchez
De matr. lib. 3, disp. 25, num. 4, atque alios. Itaque
in praecitata instructione *supremae S. Officii congre-*
gationis merito haec quoque tradita sunt „Praeterea
manifestum est, actualem habitationem ineptam
esse ad quasi domicilium parandum, si quis in ea
regione more vagi ac itinerantis commoretur: non
autem vere proprieque habitantis, quemadmodum
soli ceteri solent, qui in eodem loco verum pro-
prieque dictum domicilium habent.”

E) Qui una cum habitatione re et facto inchoata
animum permanendi usque ad legitimum tempus
initio non habuit, sed illud sensim prorogavit, ita
ut denique etiam adimplendum pervenerit, ex quo
animum ad ultimum terminum adiecit, quasi do-
micilium, cum iuri plene satisfecerit protinus na-
tum esse, non est dubitandum: non secus ac du-
bitari nequit, morosum debitorem solutione ultimae
portionis ab omni obligatione liberari, licet antea
pecuniam integram solvendi intentionem non ha-
beret. Neque enim applicari heic potest celebre
ingratorum adagium, *deficiente animo permanendi,*
ne mille quidem annorum habitatione domicilium ac-
quiri. Hoc enim dictum est de domicilio proprie
dicto, in quo terminus a iure praescriptus est *inde-*
finitus, hoc est perpetuus, qui proinde nullo definito
termino, licet mille annorum, suppleri potest. At
in quasi domicilio cum contrarium accidat, hoc est
terminus sit *definitus*, nullam eidem fieri posse
praedicti axiomatis applicationem manifestum est.

F) Ex pluribus episcoporum relationibus ad
supremam S. Officii congregationem compertum est,
vix aliquem iam reperiri, qui matrimonii causa alio
divertens habitationem suam per maiorem anni
partem, sive sex menses integros ibidem resape
continuet. Complures enim, ut in iisdem relationi-
bus legitur, vix *quindecim dies* ibidem manent, rari-
ores mense, nonnulli autem aegre et vix adducun-
tur, ut *quinque hebdomadarum spatium* expleant
ex quo plus una vice a nonnullis episcopis postu-
latio proposita est, ut quasi domicilii tempus ad
breviorem terminum redigeretur. Sed eiusmodi
proposito merito semper reiecta a *suprema S.*
Officii congregatione, et ab ipso summo pontifice
reiecta est 1° decreto feriae V coram sanctissimo
22 aprilis 1859 cum reductio ad duos menses pro-
posita excepta non est, 2° decreto feriae IV 2 iunii
1859 ad episcopum Suthwarcesensem, cum unius
mensis terminus reprobatus omnino est, 3° decreto
feriae IV 28 iunii 1863, cum iterum eadem re-
ductione ad unum mensem proposita, s. congregatio
respondit *Ad assessorem cum sanctissimo*. Sanctis-
simus vero eam reiecit, addiditque ut scriberetur „Ex
eo etiam capite admitti non posse, quod per illam
ea matrimonia, quae impedienda forent, et diffici-
liora reddi deberent, facilius contraherentur.” Quo
postremo decreto plures adesse rationes indicatum
est, cur proposita diminutio temporis quasi do-
micilii admitti non debeat, sed una praecipue ex-
pressa est, quae circa periculosa quaedam matri-
monia versatur, quae praedicto tempore immutato
faciliora redderentur.

Sunt autem haec matrimonia filiorum familias,
divitum praesertim ac nobilium, qui vafis mulier-
culis irretiti satis frequenter una cum illis in ex-
teram regionem evadunt ut ibidem cum his matri-
monio se iungant cum magna non modo charitatis
et tranquillitatis domesticae, verum etiam sancti-
tatis sacramenti, ac plurium animarum pernicie
Cum enim haec matrimonia a parentibus ac pro-
pinquis ordinario soleant impugnari, immo etiam ab
ipsis adolescentibus, qui ea contraxerunt, deferves-
cente vel mutata concupiscentia, atque ut in gra-
tiam suorum redeant, fastidiri, hinc etiam ordinario
evenit, ut ad iudicem laicum legum civium ob-
tutu, sive praetextu, quae iisdem obstant, cum gravi
ecclesiae, et sacramenti iniuria deferantur, iniuriaque
longe graviore a laico iudice declarentur irrita, ac
dissocientur. Quod ubi factum sit (sit autem non
raro), facile est intelligere, qui cumulus inde cri-
minum, quamque lata animarum perditio conse-
quantur. Alia enim hinc inde superinducuntur adul-
terina coniugia, aliaeque proinde animae in perni-
ciem vocantur, praesertim cum ex parte adoles-
centium, qui seducti fuerant, conquiri nova uxor
a parentibus soleat e domo aliqua splendida, ad
quam proinde cum adulterinae nota deinceps ex-
pellendam vix quispiam sese inducit. Tum vero
damna etiam gravissima, non nisi restitutione re-
paranda, quae vix sperari potest, proli legitimae
inferuntur sive quoad bona, sive etiam quoad famam,
quippe quae et spuria declaratur, et ab haereditate
deicitur. Atque ex adverso quod adulterinum est
coniugium, non sine publico honestatis morumque
bonorum dispendio, quasi legitimum honorandum
praepeditur, prolesque adulterina legitima antefer-
tur, edis hinc inde non modo inter se, verum
etiam inter posteros facile progressuris.

Iam vero, immutato tempore quasi domicilii
eiusmodi matrimonia multo faciliora efficiuntur,
cum multo facilius possint adolescentes ad breve
tempus in *exteram regionem* proficisci, ibique sese
alere. Verum quidem est, inter plura matrimonia,

quae ab iis ita contrahuntur, aliquod reperiri, quod honestam habet causam; sed cum leges ad ea potius aptari debeant, quae frequenter, quam ad ea, quae rarius eveniant *leg. 3, et segg. ff. De legib.; Glossa in cap. Statutum 11, De resor. in 6, V. locis insignibus*, hinc in gratiam illorum eventuum, qui rariores sunt, minime congruum visum est frequentioribus, simulque gravioribus malis aditum aperire, sed eos potius extraordinariis remediis reservare.

Q) In praesenti rerum statu, in quo constat, fere neminem habere voluntatem permanendi per maiorem anni partem, planum est sacramenti validitatem in certissimum discrimen vocari, si nullis exhibitis probationibus de vero animo habitationem usque ad praedictum tempus prorogandi ad matrimonii celebrationem quis admitteretur. Iam vero illicitum esse, certissimae nullitati sacramentum exponere, nemo non videt. Fuit igitur necessarium statuere, ut sufficientes probationes omnino exquirantur, quod alter saltem ex contrahentibus reapse decreverit, habitationem in loco matrimonii ad sex integros menses continuare.

Hi) Quod exhibitae probationes ad episcopalem curiam transmitti, ibique diligenter servari debeant, aperta ratio est, ut, exorta lite de quasi domicilii adeptione, de matrimonii ipsius validitate, certissima norma iudici ecclesiastico in promptu sit ad controversiam dirimendam, is scilicet servatis regulis, quae in decreto ipso traduntur.

I) Receptissima est, ait Mascardus, *De probationibus concl. 1117, num. 1, in iure nostro illa propositio, in his quae difficilia sunt probatu, teriores probationes, ut sunt coniecturae et praesumptiones, admittere debere*. Hanc vero probandi difficultatem in iis maxime occurrere, quae ad interiorem animum pertinent, adeoque probationis rigorem exigi in iis non posse, et per se patet et expresse animadvertunt *Paris. rol. 4, cons. 79, num. 11; Menoch. De arbit. iud. cas. 110*, alique. Qua doctrina posita, eorum quaelae per se concidunt, qui dicunt, in angustias, gravesque anxietates se conici, cum ad exquirendas interioris animi probationes coguntur: praesertim cum, aiunt, subesse in iisdem fraus facile possit. Quotiescumque enim probationis plenae rigorem ius non exigit, aliquod fraudis, errorisve periculum contemnit hoc enim naturale est in intrinsecum probationibus, quae plenae non sint. Quid vero quod in omnibus materiis, in omnibus iudiciis, in omnibus denique probationibus subreperere fraus et potest et solet? Cuius formidine si impediri deberemus, profecto ex omnibus tribunalibus descendendum esset, et omnia fora claudenda. Nulla igitur homini prudenti, neque plus aequo metuculo immittitur anxietas, cum probationes, ceteroquin omnino necessariae, interioris animi exiguntur: praesertim cum multiplex ratio eas facile habendi in ipso decreto exposita sit. Haec tantum serio animadvertenda sunt, ut ea, quae adhiberi potest diligentia ad fraudes praecavendas, non omittatur, neve in contrarium vitium quis incurrat, ut levissimas quasvis coniecturas sufficientes habeat.

L) Hisce regulis constitutis, quae vigenti quoque iuri consentaneae sunt, dubitationes omnes videntur praecisae, quae occurrere in hisce iudiciis consueverunt. Sive enim exhibitae probationes fuerint, sive non, planissima, eademque certissima norma ex praedictis iudici suppetit. In prima enim hypothesis pro veritate adepti quasi domicilii, adeoque pro matrimonii validitate, in altera pro quasi domicilii defectu, adeoque pro nullitate matrimonii ex mero ac nudo facto, quod oculis subest, hoc est vel ex ipsis probationibus in curia episcopali ser-

vatis, vel ex eius testimonio, quod exhibitae nullo pacto esse fuerint, iudicare cum oportebit. Quod si litigantes excipere quidpiam velint, cum in utroque casu uti debeant argumentis omnino certis atque perpicuis, certa quoque erit iudici ratio ad sententiam proferendam.

M) Animadvertit Benedictus XIV in const. *Paucis ad archiepiscopum Goanum § Institerunt*, necessitatem acquirendi quasi domicilium sub poena nullitatis matrimonii impositam ab Urbano VIII iis, qui e loco Tridentinae legi subiecto ad locum immunem transeunt, ad eos casus coartari, in quibus *fraus intercesserit*, hoc est ubi *matrimonii ipsius contrahendi causa* illuc commeatum sit. Quapropter si citra fraudem, atque ex fortuito, minimeque praemeditato eventu matrimonium ibidem celebratum fuerit, quaestio de eius validitate non ad Urbani decretum, sed ad ius commune revocanda erit, quo scilicet statuitur, contractus subesse legibus eius loci, in quo ineuntur. Hinc porro est, quod in decreto verba posita sunt *matrimonii ineundi causa*.

19.

De concilio Tridentini capite Tametsi retinendo et ubique promulgando.

a.

Schema decreti.

Quae maturo consilio salubriterque constituta sunt novis maxime ac gravioribus causis accedentibus, tueri ac servare debemus. Iam vero multis in locis matrimonia profano ritu, nullaque habita religio sine ratione celebrantur, complura despicuntur impedimenta difformia ab ecclesia instituta, aliaque sine eius auctoritate confinguntur, matrimonii insuper vinculum, quod Deus ipse perpetuum ac indissolubile effecit, civilium legum arbitrio dirumpitur. Inde autem pertimescendum merito est, ne Christi fidelium mentes a catholica doctrina de tanti sacramenti mysterio, dignitate, sanctitate, et de ecclesiae in sacramentum idem potestate avertantur, ipsique fornicariis et adulterinis coniunctionibus, et una simul cum prole incredulitati: certoque perditionis periculo exponantur. Cum igitur huiusmodi nunquam satis lugenda mala maiorem inferant necessitatem saluberrimi Tridentini decreti cap. 1 sess. XXIV de Reformatione matrimonii, quo matrimonia coram ecclesia minime contracta irritantur: hinc nos pro apostolica nostra sollicitudine, sacrosancta oecumenica synodo approbante, omnes ecclesiae catholicae antistites vehementer hortamur, ut diligenter caveant, ne de eiusdem decreti observantia quidpiam relaxetur, quibus vero in locis nondum promulgatum est, eodem modo, qui in eo capite praescribitur, promulgandum curent; confisique in Domino, qui nobiscum est, non se facile sinant difficultatibus deterreri. Quodsi alicubi adeo gravis ex promulgatione incommoda consecutura aliquis episcopus forte praeviderit, ut ad aliud tempus eam necessario differendam putaverit: adent hanc apostolicam sedem, quae re sedulo perpensa, ea in Domino statuet, quae ad animarum salutem magis expedire existimabit.

ADNOTATIONES

ad schema decreti de concilio Tridentini capite Tametsi retinendo et ubique promulgando.

Visum est omnino expedire ut decretum in allegato capite contentum nedum ratum firmumque declararetur, verum etiam eiusdem publicatio ubique perficienda proponatur. Cuius quidem consilii rationes plures eademque gravissimae suppetunt. Prima ratio generalis est, et omnibus aequae legibus convenit, quod nimirum non urgere huius decreti

publicationem perinde foret ac illi derogare. Atqui cum recessus ab iis quae bene ordinata sunt non facile, absque nota temeritatis, permitti debeat, tum multo magis de praesenti decreto id valet, quo quidem aliud nullum, sive contradictorum numerum, sive rationum pondus, sive examinis maturitatem spectes, maioris forsitan momenti in Tridentino concilio latum est, uti perpendit cardinalis Pallavicinius in eiusdem concilii historia *lib. 22, cap. 4, num. 1*. Nec vim argumento adimit quod de locis res sit in quibus decretum nondum viget, ac proinde non videatur derogari legi cui publicatio deest. Nam mens et voluntas Tridentinorum patrum fuit legem pro universa ecclesia ferendi, quam etsi, peculiaribus suadentibus causis, non generatim et usitata forma, sed singulatim in qualibet parocchia publicari iusserint, haec tamen specialis publicationis ratio nihil plane detrahit de qualitate legis communis, et de generali praeepto publicationis, quod perpetuo manet.

Accedunt peculiare rationes, quarum prima eadem illa est quae Tridentinam synodum ad hoc edendum decretum impulit, quaeque in allegato capite 1. sess. 24. profertur, nempe ut impedirentur *gravia peccata quae ex clandestinis coniugiis ortum habent, praesertim vero eorum qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore cum qua clam contraxerant relicta, cum alia palam contrahunt, et cum ea in perpetuo adulterio vivunt*. Porro quis neget haec eadem mala in locis in quibus conciliare decretum non est publicatum persaepe comprobati? potissimum vero cum in eorum plerisque civiles leges divortium permittant ac propterea polygamiae frequentius admittuntur?

Altera peculiaris ratio est quod ob civile, quod vocant, matrimonium ubique ferme iam misere invecutum, catholicum dogma impetitur, quod docetur matrimoniale vinculum ecclesiae foro subesse. Inde igitur ius et obligatio exoritur nihil committendi quod errori favere quoquomodo videatur, nihilque praetermittendi quod ad errorem ipsum diluendum et a mentibus hominum praesertim imperitorum propulsandum pertineat. Iam vero nulla efficacior ac potentior fingi aut excogitari ratio potest ut huic malo occurratur quam publicatio ubique perficienda praesentis decreti, quo divina ecclesiae super matrimonii celebratione et vinculo potestas asseritur et vindicatur.

Postrema peculiaris ratio est, ut incommoda, quoad eius fieri possit, praecaveantur, quae ex matrimoniis mixtis in eos derivant qui huiusmodi decreto non obstringuntur. Cum enim nulla eodem necessitas ad esse coram parochia sistendum compellat, nedum nullum in hisce contrahendis nuptiis offendunt obstaculum, sed, quod potius est, sine debitis cautionibus, et saepe de pactis fortasse conditionibus catholicae ecclesiae legibus et animarum saluti adversantibus contrahunt.

Quamobrem vehementer errant si qui censeant leges civiles adeo non intulisse maiorem necessitatem Tridentini decreti, ut illud etiam inutile effecerint; atque adeo easdem leges civiles ad matrimonii probationem accepto haberi et ipsi decreto substitui oportere proponant. Quo posito principio plura intoleranda sane consequerentur absurda. Nam primo actum esset de matrimonii sanctitate, actum de doctrina quam hac super re ecclesia catholica constanter tenuit, nempe ita fideles civilibus de matrimonio legibus obtemperare posse, ut sarta tecta quoad eiusdem celebrationem et vinculum ecclesiae potestas perpetuo foret, adeoque fas ipsis esse civilem adire magistratum, non quidem animo verum contrahendi matrimonium, sed cum inten-

tionem meram civilem caeremoniam explendi. Deinde cum civilis magistratus non merum se agere testimonium, sed iurisdictionis actum exercere praesumat super matrimonii celebratione tamquam super negotio quod civili potestati subiacet, hinc ecclesia ipsa civilem potestatem veluti unicum matrimonii iudicem arbitrumque facto suo recognoscere atque probaret. Praeterea admitti quodammodo videntur errores quos eiusmodi leges secumferunt, quippe quae dum ecclesiae ius impedimenta dirimentia constituendi denegant, idem ius saeculari potestati attribuunt. Ulterius, *indifferentismo*, qui praecipuus aetatis nostrae morbus est, validum hac ratione praesidium compararetur. Ad haec adde matrimonii probationem civilis gubernii fide innixam vix minimi momenti instar haberi posse; tum quia illius testimonium ad civilem dumtaxat caeremoniam, non ad verum matrimonium pertinet; tum quia de matrimonii fidem faceret plerumque ob impedimenta quibus lex civilis perperam derogaverit nulliter contractis; tum demum quia non omnia comprehenderet matrimonia, sed ea dumtaxat quae remotis impedimentis a civili lege invecitis et sancitis, quamvis ab ecclesia non recognitis, contrahuntur.

Hisce itaque momentis rationum, suis veluti fundamentis, praesens decreti schema innititur. Ceterum ratio habita quoque fuit incommodorum quae ex decreti publicatione possent alicubi oriri, quorum si probabile periculum adfuerit, res non ordinariarum relinquitur arbitrio, sed iisdem iniungitur ut apostolicam sedem adeant, ab ea quae quid consilii capiendum sit praestolentur.

b.

Ad schema decreti de retinendo capite Tametsi et ubique promulgando animadversiones secretarii commissionis pro rebus orientalium.

Etsi non ubique apud orientales institutae sint parochiae, quales apud nos ut plurimum habentur, nullibi tamen desunt sacerdotes, quibus a suis episcopis animarum cura et sacramentorum administratio committitur. Cum autem diversorum rituum fideles in eadem urbe vel pago saepissime commixti degant, plures ibidem adsunt parochi sive catholici sive haeretici tam eiusdem quam diversorum rituum. Porro recepta est apud plerosque orientalium sententia, irritum esse matrimonium, cui sacerdos aliquis, quicumque demum ille sit, non benedixerit.

Itaque, si propositum in schemate decretum de capite *Tametsi* ferendum videatur, orientalibus molestum non erit, quin immo a nonnullis saltem ex eis opportunum iudicabitur. Duo tamen erunt animadvertenda:

A) Necessarium est non tam citare Tridentinum illud caput, quam eiusdem verba recitare, ut praesto sint orientalibus, quorum plerique illa fortasse alibi invenire non possent; ac praeterea ut eiusdem tenor sit iisdem perspicuus atque exploratus. Equidem verba illa *coram ecclesia*, quibus schema utitur, possent eisdem occasionem exhibere confundendi Tridentinum clandestinitatis impedimentum cum necessitate sacerdotalis benedictionis, qua deficiente invalidum censetur ab orientalibus matrimonium quod in tali casu appellant *clandestinum*.

B) Cum vero Tridentini verba historice non textualiter afferantur, potest iisdem addi vox *proprio*, scilicet *qui aliter quam praesente proprio parochia* etc., ut scilicet (si apud orientales publicetur hoc decretum) non reputent ipsi validum esse matrimonium coram *quocunque* parochia; quod esset veluti quaedam reliquiae opinionis praedicatae, de qua superius dictum est.

20.

Schema decreti de statu libertatis in contrahendis matrimoniis probando.

Cum experientia doceat ecclesiam leges ad sacramenti matrimonii unitatem, sanctitatem, et reverentiam eidem debitam tuendam latas, praetextu induciarum aliarumque difficultatum quas, ut asseritur, omnimoda earum observatio secumfert, salutari suo effectu quandoque frustrari, gravissima inde conquerenda sint mala quae ex illegitimis damnatisque nuptiis oriuntur, nos hoc incommodo quantum quidem sine sacramenti dispendio licet, occurrere volentes, sacro hoc approbante concilio, parochis permittimus ut super status libertate suorum fidelium et extraneorum etiam qui cum eisdem matrimoniis contracturi sunt inquisitionem instituerent, et non requisita ordinarii licentia, eorum matrimoniis adesse licite possint et valeant. Quia vero libera sponsorum conditio a quovis impedimento sive dirimente sive impediendo rite probata sit oportet, propterea parochi illorum verbis aut meris coniecturis minime acquiescant, sed testibus fide dignis, documentis, aliisque probationibus iure receptis, sin minus, acquiescentibus saltem adminiculis, nempe quae talia sint ut moralem de libero statu certitudinem pariant, nitantur. Quod si dubium aliquod supersit, vel difficiliore inquisitione sit opus, nefas esto parochis huiusmodi matrimoniis interesse, sed re ad ordinarium delata, ab eo licentia id faciendi expectabunt; quae quidem licentia multo magis ab eisdem in matrimoniis eorum qui videntur et certas non habent sedes semper postulanda erit. Ordinarios porro omnes in Domino monemus, ut eo accuratius advigilent ne quid praetermittatur eorum quae ad veritatem investigandam necessaria videantur, quo frequentior in praesenti temporum conversione datur violationis occasio. Meminerint itaque denunciationses ex veteri ecclesiae disciplina ac ex Tridentini concilii sanctione matrimonii celebrationi praemittendas esse, nec licere eas remittere praesertim cum adsit suspitio dolose ac fraudulenter dispensationem postulari. Ceterum si qua legitima causa aliter suaserit, ademptam haud intelligimus potestatem ordinarii ab ipsa Tridentina synodo attributam, qua tamen prudentis discretivae arbitrii legibus moderata ut adum esse solet. Cautè imprimis se gerant quando in re ardua vel dubia iudicium promovere debent, itemque in concedendis licentiis pro eorum matrimoniis qui secundas et ultiores nuptias contrahere intendunt, cum alterius coniugis mors explorata non fuerit. Huius absentiam etsi diuturnam atque silentium haud satis argumento esse, perpendant ad mortem comprobendam; quod enim non comparuerit non magis mors in causa esse potest, quam eius contumacia. Quoties vero omni diligentia adhibita, plena seu sufficiens adhuc non habeatur probatio, liceat ordinarii iuramentum, quod vocant, suppletorium, personarum tamen habita ratione, deferre. Denique ut tam ordinarii ipsi quam parochi huiusmodi inquisitiones, quod ad utrosque pertinet, debitis cautionibus perficiant, praestat ut praescriptiones ab hac apostolica sede identidem ad rem editas, praesertim vero instructionem fil. rec. Clementis X praedecessoris nostri auctoritate sancitam, quae incipit *Cum alias*¹ praeculis habeant, et quantum quidem fieri potest pro casuum varietate in usum opportune deducant.

¹ Sess. 24, cap. 1 de Reform. matrim.

² Benedictus XIV constit. *Salis nobis* § 5, 27 nov. 1741.

³ Pius VI ad archiepiscopum Pragensem 11 iulii 1789.

⁴ Cap. ult. § ult. de iureiur.

⁵ 21 augusti 1670.

A Praefata instructione Clementis X, in quibus eidem per praesens decretum derogatum est, aliisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

ADNOTATIONES

ad schema decreti de statu libertatis in matrimoniis contrahendis probando.

Primo: perpensum fuit Tridentinam synodum quoad matrimonia celebranda rem omnem respectivis contrahentium parochis reliquisse: exceptis casibus quibus denunciationses remittendae sint, et probanda vagorum status libertas: tunc enim ordinariarum partes ac iura sunt reservata.

Secundo: perpensum itidem fuit ius privativum quoad probandam status libertatem ordinariis fuisse a s. sede tributum iteratis supremae s. congregationis universalis Inquisitionis decretis et praesertim instructione sanctae memoriae Clementis X 21 augusti 1670 incipiente *Cum alias*, quae universalis legis vim habet: quaeque post diuturnam experientiam idcirco edita est ut peccata et damnatae nuptiae impedirentur.

Tertio: ex responsionibus episcoporum ad II Quaesitum id nihilominus relate ad praedictam instructionem colligebatur, ut, si eorum paucos excipias qui eandem retinendam putant, reliqui omnes vel minime receptam, vel temporis lapsu prorsus obsoletam, vel ob praesentem societatis christianae conditionem usu difficilem, aut prorsus impossibilem, sin minus supervacaneam agnoscent, ideoque ab eius observantia, eximi petunt.

Quarto: plures demum episcopos esse qui hoc super negotio facultatibus augeat postulant: praesertim ut ad iuramentum quod *suppletorium* dicunt admittere ipsis liceat matrimonium contracturorum, quorum libertatem aliter probare datum non sit.

Quibus positis e re visum est novo decreto medium tenere, nimirum inter Tridentinum ius et Clementinam praescriptionem, ita ut haec non uti lex indeclinabilis, sed potius uti norma in inquisitionibus instituendis habeatur, et parochis praesertim pro matrimoniis parochianorum, aliisque in quibus magis momenti difficultates haud obveniunt, ius ex veteri disciplina promanans restituitur, reservato ordinariis in casibus arduis aut dubiis exclusivo decernendi iure.

Quia vero nonnullis arridet ex sola coniugis diuturna absentia argumentorum mortis eiusdem erui posse, prout alicubi civili iure admissum est: ideo expresse ea super id canonicam sanctionem esse revocandam opportunum visum est.

Iuramentum suppletorium quod attinet, cum perpensum fuerit facultatem ad id singulis petentibus ad tempus, nempe ad annum vel triennium, concedi, haud abnorme vi um est eam vi decreti conciliaris habitualiter ordinariis indiscriminatim attribui, salutaribus tamen cautelis ac conditionibus appositis, ne exinde abusibus in sacramenti perniciem aditus reseretur.

21.

Schema decreti de festorum dierum sanctificatione et de abstinentia et jejuniis.

Caput I.

De festorum dierum sanctificatione.

Divino cultui aliquos dies consecrandos esse, non naturae solummodo lege, sed peculiari etiam praeepto nos Deus edocuit, qui cum in ipsa mundi creatione septimum diem sanctificasset¹, populo suo mandavit ut sabbato ab omnibus operibus in Domino quiesceret². Quam quidem septimi

¹ Gen. II, 3.

² Exod. XX, 8-10.

diei celebritatem apostoli divino afflati spiritu in A primum diem, qui Dominicus appellatus est, transferri stauerunt, ut figurae veritas succederet, et per huius diei solemnitatem saepius recoleremus maxima beneficia, quae Deus humano generi eo die conferre dignatus est: nam in ipso ut lux orbi terrarum effulsit, sic Redemptoris nostri, qui ad vitam aeternam nobis aditum patefecit, resurrectione e tenebris ad lucem vita nostra revocata, et Spiritus sanctus apostolis datus est¹. Quemadmodum autem in veteri lege alii etiam dies ad Dei opera et beneficia pie commemoranda designati fuerunt, ita in nova lege solennes aliqui dies instituti sunt, quibus divinae nostrae religionis mysteriorum memoria renovetur, Deiparas Virgini aliisque sanctis, in quorum victoria Dei bonitas et potentia colitur, honor tribuitur, ac per eorum exempla et invocationem ad eos imitandum facilius excitetur et roboramur.

Verum perveri homines, debitum Deo denegantes cultum, impie conantur, ut quiescere faciant dies festos Dei a terra², et inter ipsos fideles plures inveniuntur qui religiosam horum dierum observantiam parvipendere et negligere non verentur. Cui malo ut medelam, quantum in nobis est, afferamus, hoc sacro approbante concilio, pastoribus aliisque animarum curam gerentibus necnon sacris concionatoribus enixe commendamus, ut plane et accurate populo explicent recurrentium solemnitatum originem, naturam, et causas, eumque doceant, ex ecclesiae lege sub gravi peccati reatu teneri pie et attente sacrosancto missae sacrificio interesse, si legitima non excuset causa, atque a servilibus operibus abstinere, nisi aliter vera necessitas exigat aut pietatis ratio suadeat, propter quas causas ecclesiastica auctoritas fidelibus subvenire nunquam praetermisit.

Diligenter quoque fideles moneant ne diebus festis commensationibus, ludis, ebrietatibus indulgeant, sed ecclesiam adeant, orationibus intant, ecclesiasticis officiis assistant, catecheticas institutiones sacrasque conciones audiant, divinis sacramentis animam reficiant, seseque in sanctis operibus exerceant. Omnem vero curam sacri ministri adhibeant ut patrefamilias suis erga filios et domesticos obligationibus hac in parte non desint. Nec omittant vehementer monere agrorum et opificiorum dominos, rationem Deo se esse reddituros, si terreno quaestu ducti operarios suos, praescriptam iisdem atque aliunde adeo necessariam ab opere cessationem denegantes, festorum dierum transgressores fecerint. Omnibus demum inculcent Dei ultionem superventuram iis qui dies sanctos violare praesumpserint, nec proinde labores in eorum contemptum susceptos prosperum exitum habituros. Hortantur tandem in Domino principes et magistratus, ut ecclesiae Dei pro dominicorum aliorumque festorum dierum sanctificatione sollicitudinem, cuius in civium etiam incolumitatem saluberrima vis esse noscitur, sua quoque auctoritate, ne cultus Regum exhibendus subtrahatur, adiuvari non detrectent.

Caput II.

De abstinentia et ieiunio.

Ex quo natura humana per inobedientiam et immoderantiam sauciata peccati reatum et poenam contraxit, carnem cum vitis et concupiscentiis suis homo crucifigat³ necesse est, ut per Christi merita divinae iustitiae propter admissa satisfaciatur, et spiritus in pugna per carnem aliosque suos hostes

¹ Catech. Rom., part. III, cap. 4.

² Ps. LXXIII, 3.

³ Gal. V, 24.

perpetuo instaurata praevalent, seseque liberius elevet in Deum. Sanctam autem ieiunii legem, ad praedicta bona consequenda ipsa naturae lege impositam, et sub veteri Testamento iugiter incolatam, eo magis veluti militiae suae tesseram, qua ab inimicis crucis Christi occeritur⁴, christianus populus custodire debet, quod ignorare non possit esse ad eam observandam non solum per sacras litteras, verum etiam Christi Domini tum exemplo⁵, tum voce excitari, sive eum formam tradens ieiunandi⁶, ieiunii usum insinuat, sive eum ablati sponso ieiunaturos esse discipulos suos praedixit⁷, sive cum docuit genus esse daemoniorum, quod non elicitur nisi per orationem et ieiunium⁸ (a). Quamobrem sancta mater ecclesia considerans tam salubre ac necessarium remedium singulorum arbitrio non esse relinquendum, ne forte aut negligatur, aut minori cum utilitate atque opportunitate adhibeatur, pro officio ac potestate sua, sapienti ac moderata dispensatione congruo modo opportunisque temporibus hanc legem praecepto suo determinavit. Ipsa apostolorum traditione edocta, quadragesimali in primis tempore eam assignat, ut fideles Salvatoris nostri totidem dierum ieiunium honorantes ad resurrectionis quoque Dominicae Pascha celebrandum praeparentur; quatuor etiam temporum ieiunia praescribit, ut Deo cuiusque partis anni primitiae, et pro terrae frugibus gratiarum actiones supplicationesque offerantur, dignique ab ipso sacris altaribus ministri obtineantur. Aliis praeterea diebus ad praecipuos quosdam Christi Domini, beatissimae Virginis Mariae, aliorumque sanctorum festos dies sanctius celebrandos ieiunia et vigiliae disponit; ac demum in ecclesia occidentali sextis quibuslibet feriis et sabbatis ex antiquissimo usu a carnibus abstinendum esse praecipit, in illis quidem ut passionis et mortis, in his ut sepulturae Domini memoriam colamus⁹ (b). Quam quidem observantiam dum inviolabiliter custodiri mandat, ecclesiarum tamen orientalium rituum hac in re disciplinam aliter in quibusdam ordinatam integram manere iubet, cui nec nos hoc nostro decreto quidquam derogare intendimus (c).

Verumtamen, licet refrigerante in christiano populo caritate, pristinum ieiuniorum rigorem pluribus concessis indultis apostolica sedes temperaverit, non pauci hac aetate inveniuntur, qui saluberrimam hanc disciplinam infringere, atque etiam contemnere non verentur. Eoque gravius hoc dolendum est, quod cum ea tempora nunc inciderint, quibus insolentia carnis effrenata se iactat, ac diabolica impietas divina quaeque pessumdat, eo etiam magis tot scelera reprimere, et publicas ac privatas calamitates, quibus proinde aetas nostra iamdiu premitur, humili poenitentia avertere oporteret.

Quapropter prae oculis habentes illius divini iudicii comminationem: *Viri Niniuitas surgent in iudicio cum generatione ista, et condemnabunt eam*¹⁰, sacrosancta hac synodo approbante, mandamus, ut episcopi alique locorum ordinarii, parochi, confessarii et concionatores pro loco et tempore fideles de obligatione implendi ieiunii, servandaeque abstinentiae disciplinam moneant, ad eorum memoriam revocantes causas, ob quas statuta fuit ab ecclesia, cui, ut salutem aeternam adipiscantur, obedire ipsi tenentur. Luculenter explicent in quo sita sit summa

¹ Bened. XIV const. *Non ambigimus* 30 maii 1741.

² Matth. IV, 2.

³ Matth. VI, 16.

⁴ Matth. IX, 15.

⁵ Matth. XVII, 20.

⁶ Innocent. I epist. ad Decent. ep. Eug. apud Labb. tom. 8, edit. Venet., p. 3, 4.

⁷ Matth. XII, 41.

ieiunii et ratio abtinentiae, ac nemini in legitima A aetate constituto sine iusta causa se eximere ab huiusmodi lege licere annuntiant. Quod si aliquando populum aliquem aut civitatem ab hac apostolica sede ob gravissimam et urgentem causam dispensari contingat, condiciones in indulto appositae accurate servandas esse notum faciant, ac de epulis vetitis non permiscendis¹ fideles praemoneant. Eos insuper ex sanctorum patrum doctrina edoceant, virtutis cibum semper fuisse ieiunium, et plurima ac maxima enumerent bona, quae ex ieiuniis in christianum populum redundant. „In omni enim tempore, omnique vita huius saeculi ieiunia nos contra peccata faciunt fortes, concupiscentias vincunt, tentationes repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant“². Atque ita sollicite providetur, „ut quos saturitas de paradiso expulit, reducat esuries“³.

ADNOTATIONES.

(a) Urgendam esse observantiam ieiunii per speciale decretum consultores opportunum existimarunt, eo quia constanti, et saluberrimae huic ecclesiae catholicae disciplinae non solum haeretici, sed etiam quamplures ex ipsius ecclesiae filiis haereticorum erroribus vel adhaerentes, vel decepti nostris hinc temporibus verbis, et factis se se opponunt. Ut huic malo remedium afferatur, necessarium visum est, in decreto exprimere ieiunium in genere ab ipsa naturali lege demandari, docente d. Thoma: *ieiunium in communi cadere sub praeecepto legis naturae*: et fundamentum habere tum in veteri, tum in novo Testamento. Parochi enim, alique sacrorum ministri haec ad fidelium memoriam revocantes, ac fuse explanantes, disseminatos contra ieiunium errores refutare, ac christianum populum ad ieiunii legem implendam adducere poterunt.

(b) Opportunum pariter visum est exponere C speciales causas, ob quas ecclesia statutis temporibus ieiunium praecipit; ut nempe parochi, concionatores, et confessorii ipsas tradere facile possint fidelibus, qui eas edocti promptiores ad obedientiam ecclesiae praestandam fiant. De abtinentia autem, et olim ieiunio, singulis sextis feriis et sabbatis servando gravissimum placet referre testimonium s. Innocentii I loc. sup. cit. sequentis tenoris: „Si instituta ecclesiastica, ut sunt a beatis apostolis tradita, integra vellent servare domini sacerdotes, nulla diversitas, nulla varietas in ipsis ordinibus et consecrationibus haberentur. Sed dum unusquisque, non quod traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc aestimat esse tenendum, inde diversas in diversis locis vel ecclesiis aut teneri, aut celebrari videntur: ac fit scandalum populis, qui dum nesciunt traditiones antiquas humana praesumptione corruptas, putant sibi aut ecclesias non convenire, aut ab apostolis vel ab apostolicis viris contrarietatem inductam. Quis enim nesciat, aut non advertat, id quod a princope apostolorum Petro Romanae ecclesiae traditum est, ac auno usque custoditur, ab omnibus debere servari, neo superinduci aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? praesertim cum sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam atque Siciliam, Insulaeque interiacentes, nullum instituisse ecclesias, nisi eos, quos venerabilis apostolus Petrus aut eius successores constituerint sacerdotes? Aut legant, si in his provinciis alius apostolorum invenitur aut legitur docuisse. Quod si non legant, quia nus-

quam inveniant, oportet eos hoc sequi, quod ecclesia Romana custodit, a qua eos principium accepisse non dubium est, ne dum peregrinis assertionibus student, caput institutionum videantur omittere. Saepe dilectionem tuam ad urbem venisse, ac nobiscum in ecclesia convenisse, et quem morem vel in conservandis mysteriis vel in ceteris agendis arcanis teneat cognovisse dubium non est. Quod sufficere ad informationem ecclesiae tuae vel reformationem (si praedecessores tui minus aliquid aut aliter tenuerunt) satis certum haberem, nisi de aliquibus consulendos nos esse duxisses. Quibus ideo respondemus, non quod te aliqua ignorare credamus, sed ut maiori auctoritate vel tua instituas, vel, si qui a Romanae ecclesiae institutionibus errant, aut commoneas, aut indicare non differas; ut scire valeamus, qui sint, qui aut novitates inducant, aut alterius ecclesiae quam B Romanae existimant consuetudinem esse servandam.

„I. Pacem ergo asseris ante confecta mysteria quosdam populis imperare etc. . . .

„IV. Sabbato vero ieiunandum esse ratio evidentissima demonstrat. Nam si diem dominicum, ob venerabilem resurrectionem Domini nostri Iesu Christi, non solum in pascha celebramus, verum etiam per singulos circulos hebdomadarum, ipsius diei imaginem frequentamus, ac sexta feria propter passionem Domini ieiunamus, sabbatum praetermittere non debemus, quod inter tristitiam atque laetitiam temporis illius videntur inclusum. Nam utique constat, apostolos biduo isto et in moerore fuisse, et propter metum iudeorum se occuluisse. Quod utique non dubium est, in tantum eos ieiunasse biduo memorato, ut traditio ecclesiae habeat, isto biduo sacramenta penitus non celebrari: quae utique forma per singulas tenenda est hebdomadas, propter id quod commemoratio diei illius semper est celebranda. Quod si putant, semel atque uno sabbato ieiunandum, ergo et dominica et sexta feria semel in pascha erit utique celebranda. Si autem dominici diei et sextae feriae per singulas hebdomadas reparanda imago est, mentis est bidui agere consuetudinem sabbato praetermissio, cum non disparem habeat causam, a sexta videlicet feria, in qua Dominus passus est, quando et ad inferos fuit, ut tertia die resurgens, redderet laetitiam post biduanam tristitiam praecedentem. Non ergo nos negamus sexta feria ieiunandum, sed dicimus et sabbato hoc agendum, quia ambo dies tristitiam apostolis, vel his qui Christum sequuti sunt, induxerunt, qui die dominico exhilarati, non solum ipsum festivissimum esse voluerunt, verum etiam per omnes hebdomadas frequentandum esse duxerunt . . .“

(c) Cum in orientalis ritus ecclesiis sabbati abtinentia minime observetur, ne eorum usibus immutatio inducta videatur, additum est, quod hic expressum reperitur.

22.

Schema constitutionis de monomachia patrum examini propositum¹.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De monomachia.

Detestabilem duellorum usum auctore diabolo invecum, ac toties ab ecclesia damnatum, de me-

¹ In schedis Ludovici Jacobini, commissarii pro rebus disciplinatis a secretis, haec reperitur epistola, quae ad schematis istius historiam illustrandam utrumque facit.

A sua Eminenza reverendissima il cardinale Prospero Caterini. Eminentissimo principe.

In via all' Eminenza vostra reverendissima lo schema De monomachia nel quale sono state eseguite le modificazioni

¹ Bened. XIV. cit. const. *Non ambigimus*, const. *In superna*, 22 aug. 1741, *Si fraternitas* 8 iul. 1744, *Libentissime* 10 iun. 1745.

² S. Leo M. serm. 44 de ieiunio decimi mensis.

³ S. Hier. epist. XL.

die populi christiani nondum exterminatum fuisse a summo peregrino delendum est.

Nos igitur vocem quoque nostram attollere cogimur, et fideles universos admonere, naturali ac divina lege monomachiam esse prohibitam, qua ius vitae et necis Deo eiusque ministris, supremis populorum rectoribus, reservatum imple violatur, societatis ordo pervertitur, familiae in moerorem, et cruenta corporum clade animae pereuntiam in aeternam perditionem, detruduntur. Quamobrem Romanorum pontificum praedecessorum nostrorum et conciliorum generalium contra gravissimum huiusmodi scelus decretis aliis editis inhaerentes, praeter poenam maioris excommunicationis latae sententiae a nobis nuperrime confirmatam¹, alias etiam poenas sive a Tridentino concilio² sive a Romanis pontificibus sanctitas, quas universam complectitur sa. me. Benedictus XIV praedecessor noster in constitutione quae incipit *Detestabilem*³, sacri huius approbatione concilii, innovamus et confirmamus contra duellum perpetrantes, aut simpliciter ad illud provocantes, vel ipsum acceptantes, et quolibet complices vel qualemcumque operam aut favorem praebentes, nec non de industria spectantes, illudque permittentes, vel quantum in illis est non prohibentes, cuiuscumque dignitatis sint, etiam regalis vel imperialis.

Ne vero futuris umquam temporibus harum legum ignorantia vel oblivio cuiquam suffragari possit, omnibus locorum ordinariis commendamus, ut huius sceleris gravitatem poenasque sanctitas populos sibi creditos doceant et doceri faciant, idque eo frequentius, quo magis noverint illud in suis regionibus grassari.

Supremas autem civiles potestates enixe in Domino obtestamur, ut coniunctis nobiscum studiis et animis, optimis statutis legibus ac poenarum severitate duella proscribere atque punire omnino conentur, ne, si secus fecerint, alieno sese crimine polluant, et sanguinis reos se constituent, quem inultum effundi permiserint. Vani enim falsique honoris idolo humanae litari victimas non impune feret supremus omnium index Deus, rationem ab iis aliquando exacturus, quorum est divina et humana iura tueri, sibi que creditorum hominum vitam servare, pro quibus sanguinem ipse suum Iesus Christus effudit.

ADNOTATIONES.

Concinnandi huius schematis occasio inde petita fuit quod nondum exterminatum sit a christiano populo tam nefarium scelus, quamvis mater ecclesiae omni nisu conata semper fuerit id assequi, qua latis ingeminatisque legibus, qua sanctis exasperatisque poenis, prouti videre est apud Benedictum XIV in citata constitutione.

Cum vero legibus huiusmodi ac poenalibus sanctionibus nihil addi posse videatur, unum superest, scilicet ut nova praesentis concilii admonitione fideles ab hoc scelere deterreantur.

ordinate dell' Eminenza vostra. Questo schema, unitamente agli altri due *De suicidio* e *De sanctificatione festorum*, è stato oggi distribuito al reverendissimo consultori.

Assegna l' Eminenza vostra i sentimenti della mia viva riconoscenza e della più profonda venerazione, con i quali, inchinato al bacio della a. p. p. b. b. ho l' onore di confermarvi dell' Eminenza vostra reverendissima, umilissimo devotissimo obbedientissimo servo.

Leodovico Jacobini.

Casa 16 febbrajo 1870.

¹ Const. Apostolicae sedis IV id. octob. 1869.

² Sess. XXV, cap. 19 de ref.

³ IV id. novemb. 1762.

22.

Schema constitutionis de suicidio.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Caput I.

De monomachia.

Habetur sub num. praecedenti.

Caput II.

De suicidio.

Ea quoque animus nostrum vehementer percellit horum temporum iniquitas, quod ob diffusum usquequaque, occultarum societatum malitia et fraudibus, incredulitatis virus, vel debilitatam in mentibus hominum sanctissimae nostrae religionis salutarem auctoritatem et vim, atque inerescentem vitiorum colluviem, eo usque sit devotum impietatis in Deum vitae auctorem ac dominum, ut non pauci, si quando gravis contingat calamitas, vel indomita cupiditas satiri non possit, aerumnosam vitam peritiam desperationis absorbantur abysso, et finem dolorum celerem praecolantes sibi mortem coasciscere non horrescant.

Quapropter pastores et verbi Dei praesones erudiant populos, quantopere decipiantur, qui mortem putant finem malorum, nihilque post eam superesse quod timeant; siquidem manum Omnipotentis nec vivi nec defuncti effugient¹, et horrendum est incidere in manus Dei viventis². Fidem excitent, de Deo eiusque auxilio in aerumnis, vel duris corporis doloribus propter timorem Domini libenter perferendis³, numquam diffidendum, et spem non confundere miseros doceant, atque alterius vitae praemia poenasque pro cuiusque meritis numquam desituras annuntient. Nullo autem modo patiantur ii ad quos id officii pertinet, ut seipsos occiderent, nisi ex insaniam id accidat vel ante mortem signa dederint poenitentiae, ecclesiastica donentur sepultura.

ADNOTATIONES.

Ad caput II.

Delictum suicidii nostra aetate in dies quotidie propagari notissimum est, quemadmodum undequaque advenientibus notitiis et ephemeridibus continuo docemur. Nec difficile est investigare causas quae, in nonnullis praesertim locis, homines adigunt ad tam horribile ac naturae ipsi repugnans scelus patrandum; solent enim esse illae quae, praemissio generaliiori earumdem fonte, in priori schematis parte indicantur. Tanto autem malo opportunum atque efficax remedium aliud afferri non potest, quam ut sedulo populus edoceatur quantopere sibi illudant qui finem malorum in suicidio quaerunt, fides et spes in Deum eiusque providentiam ac auxilium excitentur, aeterna praemia poenaeque in memoriam revocentur, atque urgeatur denuo lex ecclesiae, qua sacra sepultura interdicitur suicidae nisi ex insaniam seipsos occiderint vel ante mortem signa poenitentiae exhiberint. Quam quidem interdictionem in antiqua disciplina iam existentem (cf. cap. *Ex parte 2 De sepulchris*), rituale Romanum, rubr. de exequiis, his verbis confirmavit: „Negatur igitur ecclesiastica sepultura... seipsos occidentibus ob desperationem, vel iracundiam, non tamen si ex insaniam id accidat, nisi ante mortem dederint signa poenitentiae.“

¹ Hoc schema haudquaquam servatum est ut peculiarem constitutionem efformaret, sed praecedenti de monomachia adiunctum est tanquam eiusdem alterum caput.

² II Machab. VI, 28.

³ Hebr. X, 31.

⁴ II Machab. VI, 28.

24.

Schema constitutionis de magnetismi abusu et spiritismo patrum examini propositum¹.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De magnetismi abusu et spiritismo.

Inter fraudes atque fallacias, quibus humani generis hostis decipere ac seducere homines, eorumque animos a veritate catholica avertere novissimis hisce temporibus satagit et satagit, illa est sane recensenda, quae sub fucato magnetismi animalis nomine vel per spiritismum, ut vocant, exercetur. Etenim compeertum est, novum quoddam superstitionis genus inventum esse ex phaenomenis magneticis, quibus haud scientiis physicis enucleandis, ut par esset, sed hallucidandis hominibus student neoterici plures, qui, neglecto licito studio scientiae, arrolandi divinandique principium quoddam se nactos effutiunt, rati, magnetismi ope posse occulta, remota, ac futura detegi, aut invisibilia conspici, aut animas mortuorum evocari ab illisque responsa accipi: ideoque sive per vaticinia somniantium, sive per tabularum responsa, sive per spirituum consultationes aliasque his similes praestigias homines curiosa sectantes alliciunt, illudunt, atque ad praevicandum impellunt. Quod idem eos facere manifestum est qui spiritismi, aliove quovis nomine, effectus eiusmodi, quibuslibet illi mediis utantur, provocare praetendunt.

Profecto haec apostolica sedes de aeterna animarum salute sollicita non praetermisit, qua editis responsis ad peculiare quaestiones sibi propositas, qua datis encyclicis literis ad omnes episcopos huic malo occurrere; cum vero longe adhuc lateque in ipsa christiana societate serpere atque in dies diffundi ac dilatari superstitionem, hanc pessimam innotuerit, de ulteriori efficaciorique remedio providere necessarium visum est.

Nos igitur, sacro hoc approbante concilio, fideles omnes instructos volumus, remoto omni errore, sortilegio, explicita aut implicita daemone invocatione, usum magnetismi prout ex causis naturalibus fluit, nempe merum actum adhibendi media physica aliunde licita et cum fine cui assequendo adhibentur proportionem habentia, non esse moraliter vetitum, dummodo finis ipse, ad quem ordinantur, non sit illicitus aut quomodolibet pravus. Quoniam vero naturalis quaecumque causa effectus eiusmodi naturae vi reprobatae producere non potest, applicationem principiorum et mediorum pure physicorum ad res et effectus praeternaturales vel supernaturales ut physice explicentur, deceptionem esse omnino illicitam atque haereticalem declaramus. Etenim caeli et terrae creator Deus, etsi homini, quem ad imaginem et similitudinem suam creavit, mentem dederit, quae non solum fidei lumine illustrata mysteria illa cognosceret quae humanam intelligentiam superant, sed etiam naturae suae vi, magno licet cum labore, praeclara multa investigaret atque intelligeret; attamen ut idem non altum saperet sed timeret, et immensam conditoris sui maiestatem humi stratus veneraretur, certos constituit sciendi limites quos ultra humana ratio progredi incassum praesumeret. Hinc multa manere voluit occulta impervia, sibi soli eorum quae eventura sunt scientiam, et futurorum cognitionem reservavit. Solus enim ipse, cuius oculis omnia nuda et aperta sunt, et ad intimas hominum cogitationes penetrat et consequenter eorum actiones intuetur, solus omnia et singula quaecumque

¹ Approbatum a Commissione centrali die 28 novembris 1869.

A totius temporis decursu et saeculorum aetatibus futura sunt, ab omni aeternitate novit et admirabili providentia disposuit, quae non modo humanae mentis imbecillitas ignorat, sed nec daemones ipsi praesentire possunt¹. Quapropter in sacris litteris gravissima obiurgatione redarguantur tum qui superstitiones huiusmodi exercent, tum qui ad eos consulendos declinant, eisque fidem accommodant².

Noverint itaque illi qui ad superius recensitos aliosque similes effectus producendos magnetismo utuntur, vel spiritismum quomodocumque exercent, se abominandae superstitionis reatum incurere; illi autem qui superstitiones huiusmodi exercentes consulunt, vel dedita opera eorum praestigis ipsa sua praesentia favent, eiusdem se criminis participes fieri propter cooperationem. Certum enim est, et daemorum fraudibus introductas superstitiones huiusmodi fuisse, ex quorum operatione, consilio, vel auxilio omnis divinatio dimanat, sive quod expresse ad occulta et futura manifestanda invocentur, sive quod ipsi pravitate sua et odio in genus humanum occulte etiam praeter hominis intentionem se ingerant et intrudent vanis inquisitionibus futurorum, ut mentes hominum perniciosis vanitatibus implicentur et omni impietatis genere depraventur³.

Igitur ad tantum scelus et religioni et civili societati infensissimum efficaciter cohibendum, sub anathematis comminatione aliosque poenis ordinariarum arbitrio infligendis, prohibemus, ne quis deinceps sub quocumque colore aut praetextu audeat huiusmodi magnetismi animalis, somnambulismi, tabularum respondentium, spiritismi iisque similibus experimentis ad praedictos effectus directis operam dare, eisdem ut supra declaravimus adesse, vel quovis modo favere.

ADNOTATIONES.

Omnibus notum est, quemadmodum ab integro fore saeculo per totum orbem grassatus fuerit magnetismi animalis abusus.

Subinde prodire et percerebuere tabularum rotantium vulgata portenta, quae, variis motibus, praepositis sibi quaestionibus de rebus occultis et etiam de statu animarum defunctorum responsa dabant.

Paulo post daemones qui homines per vaticinia somniantium et responsa tabularum deceperant, ipsis per pythones seu personas intermedias (quae *medium* nuncupantur) illudere et insidiari coeperunt.

De magnetis virtute eiusque phaenomenis disserunt physici, quandoquidem haec in patrimonio sunt scientiae physicae quae progreditur in absconditis naturae thesauris investigandis, nec tamen unquam integram suam perfectionem assequitur, cum omnes naturae vires perspectae nobis non sint, et qui omnium rerum creator est Deus „cuncta fecit bona in tempore suo, et mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus quod operatus est Deus ab initio usque ad finem“ (Ecl. III, 11). Ceterum dum contentur omnes hanc scientiae physicae perfectibilitatem, omnes pariter, dummodq recta utantur ratione, bene norunt atque perspectum habent ea quae naturae viribus et agendi legibus repugnant, ipsius naturae viribus attribui non posse, nec posse aliquid haberi pro effectum naturalium causarum quando nulla est proportio medii ipsas inter et phaenomena quae praedicantur.

Cum igitur Antonius Mesmer divulgasset novum

¹ Sixtus V in constit. *Caeli et terrae*, non ian. 1686.

² Levit. XIX, 31, XX, 27; Dent. XVIII, 10 et seqq.

³ S. Thom. 2. 2, q. XCIV, art. 2; Sixtus V in cit. constit.

a se inventum remedium morbo curandis, in Saxa quodam subtilissimo a cunctis animalium corporibus emanante fluxu magnetis simili, quem ideo *magnetismum animalium* nuncupavit, magnamque hoc inventum in Germania praesertim tum etiam in aliis regionibus excitasset rumorem, in diversas sententias absentibus viris eruditissimis, multisque multa diebus, nonnullis diabolicum interventum in mesmerismo suspicantibus, aliis vero naturae viribus omnia quae tunc praedicantur phaenomena tribuentibus, hinc et inde recursus habitus est ad e. sedem sive pro quaestione definitione, sive pro tranquillitate conscientiae in praxi et norma agendi. Ipsa quidem suo muneri non defuit, occurrens per peculiaris responsa ad peculiare sibi propositos casus, sed generatim quaestionem resolvere pro suo more ac prudentia distulit, ut de phaenomenis quae divulgantur, in tanto disputationum et contrariarum opinionum aestu, certiores haberet notitiam, novamque in dies, ab evolutione magnetismi, lucem opperiretur.

Verumtamen ad casus, in quibus conperitur erat experimenta magnetismi ad finem non naturalem, non honestum, non debitis mediis adhibitis assequendum ordinari, respondit s. c. S. Officii: *Usus magnetismi, prout exponitur, non licere* (feria IV, 21 aprilis 1841).

Et quoniam multiplicatis quaestionibus ac postulatis, praeter particulares casus, de usu magnetismi generatim pro praxi agendum erat; sic per modum regulae statutum fuit ab eadem S. Officii cong. in feria IV, 28 iulii 1847: *Remoto omni errore, sortilegio, explicita aut implicita daemone invocatione, usus magnetismi, nempe morus actus adhibendi media physica aliunde licita, non est moraliter vetitus, dummodo non tendat ad finem illicitum, aut quomodolibet pravam. Applicatio autem principiorum et mediorum pure physicorum ad res et effectus vere supernaturales, ut physice explicentur, non est nisi deceptio omnino illicita et haeretica*.

Temporis decursu apparuit deterrima superstitio, quae et ipsa sub involucri animalis magnetismi latebat: et spiritismus etiam apparuit, quo commercium visibilem inter atque invisibilem mundum institutum est ad hauriendas instructiones, documenta, revelationes praecipue circa religionem, conditionem status alterius vitae, aliaque eiusmodi non pauca quae maxime hominum investigationem curiositatemque sollicitant.

Hisce malis ingruentibus lateque per totum orbem grassantibus ut occurreret apostolica sedes, encyclicas litteras per a. congregationem S. Officii dedit ad omnes episcopos adversus magnetismi abusus (feria IV, die 30 iunii 1856). Cum vero conperitum sit adhuc huiusmodi superstitiones vigere, immo magis ac magis propagari, nonnullis etiam testibus episcopis, ad eas radicatas, si fieri possit, convellendas solemni decreto opus esse videtur, quo superstitiones hae pessimae damnentur per modum detestationis, ut fideles ab iis avertantur addita etiam poenali sanctione.

25.

Schema decreti de sectis vulgo clandestinis¹.

a.

A sua Eminenza reverendissima il signor cardinale Luigi Billio presidente della Commissione teologico-domatica.

Li ... settembre 1869.

La commissione per gli affari di disciplina ec-

¹ Ad huiusmodi schema illustrandum libens profero epistolam sub e positam in quam optima fortuna incidit, dum Ludovici Jacobini schedas percolatarem.

clesiastica non ha momento di occuparsi della comunicazione che l'Eminenza vostra reverendissima si è compiaciuta di fargli intorno all' esame eseguito dalla Commissione teologico-domatica sopra le dottrine e le tendenze delle società segrete.

Dalla lettura dell' erudito voto redatto dal reverendissimo signor canonico Gay, non che dalla sapiente discussione fatta sul medesimo dalla lodata commissione i reverendissimi consultori hanno ben rilevata la somma necessità e la opportunità di particolari prescrizioni per parte del futuro concilio Vaticano contro si perniciose congreghe condannate solennemente all'anatema dai sommi pontefici; e di adottare pratici provvedimenti atti a paralizzare o minorare i danni che derivano dalla vasta cospirazione delle medesime.

Quale necessità si fa oggidì maggiormente sentire sia per la tolleranza accordata in molti stati a queste ree conventicole, sia ancora per la illusione di non poche persone le quali ignare forse dei pravi intendimenti della Massoneria e delle nefandezze che in essa si praticano si danno a credere essere la medesima innocua e mirare unicamente a sollevare la umanità.

Peraltro i reverendissimi consultori hanno osservato che avendo già la Commissione teologico-domatica trattato ampiamente e con somma accuratezza di questa materia per la parte dottrinale, ed avendo ben presenti le prave dottrine, il reissimo spirito, e lo scopo funesto della Frammassoneria, come le riesce facile il suggerire cosa abbia a decretarsi dal futuro concilio Vaticano per sfogurare siffatte associazioni, così, per l'intima connessione delle cose, è più in grado di proporre e fissare quelle misure pratiche per le quali se non è dato di estirpare la setta si possano almeno attenuare i mali che essa produce; tanto più che questi grandi mali derivano in gran parte dagli errori che la medesima professa a danno della Chiesa e della civile società.

Per la qual cosa furono di avviso di pregare la lodata Commissione teologico-domatica perchè come si è occupata della parte speculativa, voglia anche occuparsi della parte pratica delle sette massoniche.

A tale effetto il sottoscritto segretario della Commissione, in esecuzione degli ordini ricevuti dall' eminentissimo signor cardinale presidente si reca a premura di sottoporre all' Eminenza vostra reverendissima questo desiderio della Commissione istessa, e si vale della circostanza per attestarle i sentimenti della sua più profonda venerazione, con i quali, inchinato al bacio della sagra porpora, ha l'onore di confermarsi ecc.

b.

Schema decreti de sectis vulgo clandestinis.

Iam pridem decessores nostri Romani pontifices in suprema ecclesiae specula positi, vigilas boni pastoris iugiter vigilantes, pericula fidelibus denunciaverant, quae a sectis clandestinis pertimescenda erant adversus religionem atque ipsam civilis ordinis tranquillitatem, solertique cura detexerant fallacias simulatae honestatis quibus illas simplicium animos seducere adnitebantur. Huc spectant apostolicae constitutiones felices recordationis Clementis XII *In eminenti*¹ et Benedicti XIV *Providas*². Cum vero qui rerum tunc potiebantur, sectariorum fraude cogitationes suas callide occultantium, tanti has constitutiones non fecerint, quanti ecclesiae et reipublicae salus postulabat, Romanorum ponti-

¹ 26 aprilis 1758.

² 18 maii 1761.

florem a Spiritu sancto directam sapientiam fuses-
tissimi exitus veritas comprobavit, tum cum sa-
crarum civiliumque rerum excidium subsequutum est.
A quo vix emersi, iterum vocem extulerunt, ac
praesertim Pius VII constitutione *Ecclesiam*¹ ac
Leo XII constitutione *Quo graviora*².

Lamentabilis porro ac perdolenda res est, Iesu
Christi vocem per suos vicarios diffusam meliorem
audire non invenisse, immo ex veteribus masonicis
sectis, alias compluribus exortas esse, quae, nomine
tenus diversae, et ad instar etiam societatum po-
pularium coalescentes, catholicam religionem, et
supremam quamque civilem legitimam potestatem
acerrime impugnandam susceperunt. Sed quoniam
latentes insidias suas penitus ab ecclesia intro-
spectas, palamque denuntiatas fuisse intellexerunt;
hinc indicia suae pravitate avertere satagentes,
ementitam pietatis vel philanthropiae (ut vocant)
speciem obiciunt, nihil adversus religionem ac
civilem ordinem se moliri, nihilque secreti habere
se simulant, neque amplius iurisiurandi vinculo suos
a seclis obstringere curant, quibus artibus homines
minime malos, ac potissimum adolescentes in suos
laqueos trahunt, occultaeque suae perversitatis in-
strumenta validissima efficiunt.

Quapropter cum animarum salus, pro quibus
Dominus noster Iesus Christus sanguinem suum
fudit, suprema lex sit, probeque videamus civiles
status sudeque versos turbari, ecclesiam vero,
contra quam portae inferi praevalere non possunt,
tempestatibus tamen iactantem graviter fluctuare,
quando sectis huiusmodi liceat impune grassari,
nos, qui non semel clandestinas sectas damna-
vimus³, nunc, sacro approbante concilio, in primis
singulis fidelibus sub gravi culpa, aeternaeque
damnationis denunciatione praecipimus, ne quispiam
non modo sectis illis quae conspirare adversus re-
ligionem vel rempublicam aperte vel probabilibus
indiciis deprehenduntur, verum etiam quibusvis
societatibus popularibus, sive instar popularium
initis, quae non sint ecclesiasticae potestati om-
nino cognitae illique obsequentes, vel cuiuscumque
ex illis, quocumque nomine se appellent aut occul-
tent, etiam meri purique mutui subsidii, quacumque
arte cohonestare se studeant, etiam profitendo, se
nihil adversus religionem ac civilem ordinem tran-
quillitatem moliri, sive exigant iurisiurandum a so-
cis de arcano servando, sive etiam non exigant,
adscribi sive nomen dare quovis vel infimo gradu
audeat aut praesumat, easve consilio, auxilio, vel
quolibet favore palam aut in occulto, directe aut
indirecte, per se vel per alios quoquomodo iuvare,
aut etiam alios hortari, inducere, provocare, ut illis,
vel cuiuscumque ex illis adnumerentur, vel etiam
simpliciter intersint; atque insuper mandamus ut
eorumdem occultos coryphaeos ac duces episcopis
quibus tutandi gregis a luporum insidiis officium
est denuntiari debeant. Deinde poenam excom-
municationis maioris ipso facto incurrere volumus
ac declaramus quoscumque, quavis etiam dignitate
praefulgentes, aut speciali atque individua mentione
dignos, qui praedictum praecipuum quomodolibet
violaverint, sive sese opposuerint; qua si notorie
innotuerint decesserint, debeant proinde catholicae
ecclesiae exequiis, et ecclesiastica sepultura om-
nino privari.

Tum vero fratres nostros episcopos, sacrosque
omnes antistites, et quicumque sunt, qui animarum
curam exercent, vehementer hortamur, eorumque

conscientia graviter onerata monemus, ut assidui
sint in ovis suis adversus eiusmodi perniciem
praemuniendis, apteque instruendis. Obligationem
qua tenentur, praecipuum nostro obediendi, animae-
que ruinam, quam incurrunt, illud contemnendo,
sedulo exponant; praesertim cum necessitas nobis
incumbat, non modo ab apertis hostibus ac mani-
festo exitio, verum etiam ab eiusdem periculo oc-
cultique fraudibus Christi gregem defendere, at-
que idcirco ab eiusmodi utcumque larvatis aut
cohonestatis sectis eum retrahere cogamur. Hinc
etiam eosdem sibi creditos fideles doceant, non
nostro tantum praecipuum, sed naturali quoque iure
obstringi ab eiusmodi consociationibus sese immunes
servare. Cum enim nemini liceat peccandi periculo
se oblicere⁴; idque multo magis nefas sit, si cum
salutis publicae discrimine hoc fiat, profecto non
sine gravi piaculo, etiamsi positivo praecipuum non
prohiberentur, nomen, operamve suam eius generis
sectis seu societatibus, utcumque larvatis, praer-
berent. Qua de re illud quoque ovis suis de-
nunciare non desinant, ne se male decipiant pu-
tantes nihil admodum perversi agere, quod minima
sint, et per se indifferentia, quae in huiusmodi
sectis sibi committuntur. Quemadmodum enim
dictum est de Saulo, eum, rapto Stephano in ne-
cem, in omnium lapidantium manibus fuisse, quod
omnium vestimenta servaret⁵, ita porro qui qualem-
cumque operam in hisce societatibus ponunt, se-
clero totius societatis se maculant, quia eiusdem
conservationi, atque adeo fini, eam adjuvando, con-
sentiunt. Sed insuper animadvertant, minimum
saepe nullo pacto esse quod tale videtur, veluti
cum ex penitiori societatis consilio pestilentissi-
mis hominibus immixtis ad aliquod munus occu-
pandum, unde possint publicum ordinem aut im-
pedire, aut turbare, aut evertere, mutui subsidii
nomine, quod polliciti sunt, ignari nihilque tale
suspicientes fecil flagitantur, ut eos, quo voti sui
compotes fiant, omni ope adjuvant, vel cum ex
aero collatio, quod a sociis pensatur, instru-
menta, iis etiam insciis, parantur, aut homines
aluntur, unde respublica subverti possit. Quin immo
etiam perpendant, non raro contingere, eos, qui
vanis pollicitationibus decepti ad illicitas actiones
nunquam se adactum iri, nomen sectae dederunt,
repente, occasione suborta, a recepta fide destitui,
atque atrocibus minis cogi vel ad proditoria ho-
micidea, vel ad incendia, vel ad alia a seclis facta,
etiam adversus amicos et cognatione coniunctos
perpetranda; quae tum si velint defugere, aut etiam
pristinam libertatem recipere, sese ab impia so-
cietate retrahendo, id iam pericere sine vitae pe-
riculo non possunt.

Cum vero infelici hac aetate, quae corruptibilia
tantum sapit, aeterna non suspicit, non desint ali-
cubi, qui necessitate se premi dicant, ut hiace so-
cietatibus nomen dent, quia illas in eo loco praepo-
tentes non sinunt quempiam stipendia publicorum
munerum attingere, nisi de suo gremio sit, revocent
sacri pastores eiusmodi homines ad sanam mentem,
et iudicia Dei in sacris litteris manifestata eorum
oculis subiiciant. Nam et de bestia scriptum est,
quod faciet... *ne quis possit emere, aut vendere, nisi
qui habet characterem, aut nomen bestiae, aut nu-
merum nominis eius*⁶; et tamen denunciatum est:
*Si quis adoraverit bestiam, et imaginem eius, et acce-
perit characterem in fronte sua aut in manu sua, et
hic bibet de rino irae Dei*⁷. Nihilominus cum ini-

¹ 13 septembris 1821.

² 13 martii 1825.

³ Encycl. *Qui pluribus* 9 nov. 1846, et alloc. *Multiplices*
inter 25 sept. 1866.

⁴ Cf. Prop. 61 inter damnatas ab Innoc. XI decreto 2
mart. 1679.

⁵ S. August. serm. 279, tom. V edit. Maur.

⁶ Apoc. XIII, 16-17.

⁷ Apoc. XIV, 9-10.

quiescunt hoc sit, removere honestos quoslibet. Deumque timentes homines a rerum publicarum administratione, quae honestos maxime requirunt, nihilque possit funestius contingere, quam ut illae religionis, ordinisque publicae hostibus dedantur, quicunque animarum curam habent monere fideles non desistant, ne sua suffragia, aut operam qualemcumque suam conferant, ut illi, qui eiusmodi societatis adscripti sunt, munere aliquo potiantur, sed omni ope contendant aditum iisdem ad publica, vel privata officia, quantum fieri potest, impedire, ne via ipsa aperiatur ad pessima sua consilia perficienda, vel ad alios contagione sua corrumpendos. Quod multo magis patribus familias pro naturali ipsa obligatione, qua tenentur, inculcandum est; ne scilicet committant, ut pestilentium hominum afflatu filii corrumpantur, adeoque neque institutoribus aut magistris sectariis eos tradant, neque nuptiali foedere cum sectariis iungant.

Et quoniam astutia diaboli, qui ex ipso apostolorum collegio reperit, in quem intraret, merito nobis timorem iniicit, ne ex his quoque, qui in sortem Domini vocati sunt, colligat aliquando in hisce sectis membra sua, sacro concilio approbante, decernimus, ut quicumque ex clero sive seculari, sive regulari iisdem sectis, aut cuicumque ex illis sese adscripserint, vel post promulgationem huius decreti in his permanserint, praeter excommunicationem maiorem, aliasque poenas ceteris communes, quas vi apostolicarum constitutionum iam incurrerunt, atque in posterum vi etiam huius decreti incurrant, in privationem omnium beneficiorum, officiorum, dignitatumque ecclesiasticarum, cuiuscunque gradus sint etiam necessario exprimendi, ipso facto pariter incurrant, ita ut ex ipsa adscriptione, licet occulta, vel in eadem post promulgationem huius decreti, licet etiam occulta, perduratione, ante omnem iudicis sententiam, vel etiam declarationem sub gravi culpa teneantur ab his sese dimittere, neque amplius faciant fructus suos, et insuper in absolutam ac perpetuam inhabilitatem ad alia beneficia, aut officia, aliaque dignitates obtinendas item ipso facto incidant.

ADNOTATIONES.

Maximum huius aetatis malum certissime sunt sectae clandestinae, ex quibus, veluti ex fonte principe, vix non omnes sive religionis sive civilis ordinis perturbationes et calamitates originem habent. Non potuit igitur de illis taceri. Nihilominus in concipiendo, et ordinando decreto non paucae occurrerant difficultates, quas praesens oculis habere oportuit.

Difficultas prima dimanat ex variis effugiis, quae excogitarunt ad damnationis vim declinandam. Cum enim viderint, in apostolicis constitutionibus se eo nomine damnari, quod adversus religionem ac civilem ordinem conspirant, quod iusiurandum de arcano servando a sociis exigant, quod arcano ipso se involvant et occultent, pleraeque ex huiusmodi sectis hisce artibus utuntur, 1° ut expresse profiteantur, se nihil adversus religionem, ac civilem ordinem moliri; 2° ut etiam assignent alium finem specie sua honestum, seseque ut plurimum vocent societates *mutui subsidii*; 3° ut negent iusiurandum de arcano servando a se exigi, illudque revera a sociis inferioris gradus, qui maximam earum partem constituunt, non exigant; 4° ut ab his nihil, quod specie tenus malum dici possit, repetant, sed vel aliquam tantum pecuniae summam, vel eorum operam ad collegas in publico aliquo munere collocandos exigant. Quibus artibus non modo ab accusationibus in se illatis, verum etiam a praeepto, ac proinde ab excommunicatione in constitutionibus

apostolicis adversus ipsas editis eximere se studuerunt, aientes, de aliis perversis societatibus, non autem de se in illis agi.

Opus igitur fuit, fundamentum damnationis eiusmodi assignare, quo omnino tenerentur; quandoquidem longas subtilesque instituere disputationes ad extorquenda ab his effugia, quae invenerunt, neque expediebat, neque ad conciliaris decreti indolem pertinebat. Fundamentum autem certissimum desumptum est a necessitate tutandae religionis, ac republicae a certissimo periculo, in quod immitterentur, si sub larvis ad arbitrium assumptis grassari eiusmodi sectis liceret. Quod sane periculum cum inde maxime oritur, quod per omnes, aut parte praecipuas populi classes pervagari illae solent, eaque ratione universam societatis massam pervadunt, ac veluti perforant, ut facillimum inde sit eam totam commovere, et sus deque vertere; B hinc illas sub hoc praecipuo aspectu impetendas esse duximus; adeoque, ceteris salvis, quae tamen vel aperte vel probabilibus iudiciis adversus religionem, ac rempublicam conspirare non deprehendantur, ad societates tantum popularium, vel instar popularium initas prohibitionem coarctavimus. Quae ex re duplex commodum dimanabat: *alterum*, quod intra meros necessitatis limites decretum continetur, ac proinde omnis querela, quae iusta dici possit, a libertate coeundi in societates nimis restricta praeccluditur; quandoquidem amplior illa libertas, quae religionem ac rempublicam in periculum adducit, neque iusta est, neque homine honesto digna; *alterum*, quod perspicua habetur norma ad iudicandum, quatenam sint societates, quae conciliari decreto percelluntur. Immo cum in ipsis societatibus popularibus reperiri aliquae possint, de quarum honestate omnino constet, ita ut fraudis ac periculi metus nullus in eis sit, cuiusmodi exempli gratia sunt consociationes, quas a *temperantia* appellant, quaeque nihil ulterius, quam abstinentiam a liquoribus, qui inebriare possunt, sibi proponunt; hinc aliam restrictionem decreto adiecit, quae declaratur, eas societates, licet populares vel ad instar popularium initas, in eo minime comprehendi, quas ecclesiasticae auctoritati penitus cognitae, eiusque iudicio obsequentes ad sanctum vel certe honestum finem institutas esse constituerit.

Difficultas altera sita erat in remediis invenendis, quae vim aliquam et efficaciam habere possent, sive ad homines non omnino malos ab hisce sectis retrahendos, sive ad illas ipsas coercendas ac reprimendas. Praeceptum atque excommunicatione maior in superiorum quoque pontificum constitutionibus habentur. Praeter hoc aliud remedium collocatum est in instructione, non modo ab episcopis, verum etiam ab omnibus animarum curam habentibus tradenda, cuius ratio diligentius, quantum fieri potuit, exposita est. Tum occasione capta ab iniquis sectariorum artibus, quibus solent homines, qui de suo gremio non sint, a muneribus publicis arcere, remedium aliud, quod simul valeret et ad sectas coercendas, et ad quamlibet excusationem detrahendam ab his, qui necessitate se cogit dicunt, ut iisdem sectis sese adscribant, additum est, ut quicumque sectae catholici debeant denegare suffragia sua, suamque operam, ne sectarii in publica munera invadant, et etiam privatis domibus sese insinuant ad alios corrumpendos. In hac tamen re consulto vox *praeeptum* vitata est, quia pro innumeris circumstantiis quae praevideri nequeunt, casus forte contingere potest, in quo illud urgere minime expediret.

Denique, quoniam alicubi auditur querela, quod

non deant sive ex clericis saecularibus, sive etiam ex regularibus, qui societatibus clandestinis descripti sint, eaque re nihil possit deterius contingere, visum est adversus illos vim omnem exerceat ecclesiastica disciplina.

26.

Schema decreti de usuris¹.

Tanta est avaritiae tamque multiplex nequitia, ut qui ea labe infecti sunt, ex aliorum etiam paupertate locupletari velint; dum, enim pecuniam aut quidquam aliud alteri mutuo dant, amplius ab eo exigere, quam dederint, conueverunt. Iam vero licet ad dampnandam usuram utriusque Testamenti pagina conspiciat, et ecclesia suis decretis atque sanctionibus usurarios nunquam insectata non sit; nondum tamen a christiano populo detestabile ac probrosum huiusmodi vitium exulasse dolemus. Quin immo si foeneratores semper extiterunt, eorum numerum aetate hac nostra plurimum excrevisse conspicimus. Siquidem refrigescente charitate plures inveniuntur, quibus nil tam cordi est, quam temporalia lucra sectari: ipsi autem divitiis, quacumque ratione eis datum sit, augendis unice inhiantes, etiam per aliena cupiunt, damna ditari, quin animadvertant ita eos thesaurizare sibi iram in die irae et revelationis iusti iudicii Dei, sequi cum avaro divite perpetua fore egestate puniendos. Quae cum ita sint, grassanti huic vitio obistere nostri muneris est; et quia de re agitur, quae ad quotidianos vitae usus pertinet, quaeque pluribus locum dedit controversiis in utramque partem magna animorum contentione agitata, sacro approbante concilio opportunum existimavimus tum ad omnem opinandi licentiam cohibendam, tum ad omnes anxietates e medio tollendas, catholicam ea super re doctrinam huc revocare atque explanare, ut quid liceat quidve vetitum sit, perspicue pateat.

1. Quemadmodum ab aliis conciliis et Romanis pontificibus, ac praesertim a recolendae memoriae praecessore nostro Benedicto XIV² declaratum fuit, iterum edicimus, „peccati genus illud, quod usura vocatur, quodque in contractu mutui suam sedem et locum habet, in eo esse repositum, quod quis ex ipsomet mutuo, quod suapte natura tantumdem dumtaxat reddi postulat, quantum receptum est, plus sibi reddi velit, quam est receptum, ideoque ultra sortem lucrum aliquid ipsius ratione mutui sibi deberi contendat“. Omne huiusmodi lucrum, quod sortem superet, usurarium est, et iure nedum naturali, verum etiam divino prohibitum. Nam in veteri Testamento scriptum est³: „Non foenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges nec quamlibet aliam rem. Quocirca dum propheta tradit vitam aeternam fore consecuturum qui ad usuram non commodaverit et amplius non acceperit, docet morte aeterna damnatum iri ad usuram dantem et amplius accipientem. Quod si Hebraeis usuras ab extraneis exigere permissum aut toleratum⁴ legitur, id propter duritiam cordis eorum factum est. Inde omni distinctione sublata Christus Dominus, qui non venit solvere legem, sed adimplere, voluit ita nos esse animo comparatos, ut non gratis modo, sed etiam, ubi proximi necessitas id postulet, absque spe sortem recuperandi, mutuum demus, prae-

cipiens: *Mutuum dato nihil inde sperantes*. Nil itaque mirum, si concilia et ss. ecclesiae patres omnem usuram a quocumque quaesitam grave peccatum esse divinae legi in veteri Testamento latae, ac in novo a Christo confirmatae, adversum perpetuo uno ore conchamaverint. Cum vero hoc vitium virtuti iustitiae quae commutativa audit, et cuius est in humanis contractibus aequalitatem cuiusque propriam et sancte servare, et non servatam exacte reparare⁵ manifeste opponatur, foenerator a ss. patribus cum iure comparatur: sic ut a tabernaculo Dei alienus et a sancto monte eius extraneus sit habendus, nisi indebitum quantum ipse restituat.

2. Neque ad usurae labem purgandam ullum accersiri subsidium poterit vel ex eo, quod lucrum quod exigitur, non excedat et dimium, sed moderatum, non magnum sed exiguum sit: vel ex eo quod is, a quo id lucrum solius causa mutui depositur, non pauper sed dives existat: nec datam sibi mutuo summam rebus otiosam, sed ad fortunas suas amplificandas eam, quaestuosis agendis negotiis utilissime sit impensurus. Contra mutui siquidem legem quae necessario in dati atque redditi aequalitate versatur, agere ille convincitur quisquis eadem aequalitate semel posita, plus aliquid a quolibet vi mutui ipsius, cui per aequale iam satis est factum, exigere adhuc non veretur.

3. Cum autem usura in mutuo tantum suam sedem habeat, nil prohibet, quominus alii lucrosi ineanur contractus, de quorum licitudine catholici theologi et ss. canonum interpretes inter se libere disputant: ita etiam exploratum est, posse multoties pecuniam ab unoquoque suam per alios diversae prorsus naturae a mutui natura contractus recte collocari et impendi, sive ad proventus sibi annuos conquirendos, sive etiam ad licitam mercaturam et negotiationem exercendam, honestaque indidem lucra sibi percipienda.

4. Sed in ipso mutui contractu possunt quidem alii, ut aiunt, tituli, iidemque ipsimet naturae mutui minime innati et intrinseci concurrere, ex quibus iusta omnino legitimaque causa consurgat, quidquam amplius supra sortem ex mutuo debitam rite exigendi⁶; quod autem intercedentibus hisce titulis exigitur, ab omni usurae macula immune censeri debet. Inter alios vero titulos, cuiusmodi sunt lucrum cessans, damnum emergens, vel periculum amittendae sortis, lex quoque civilis adscienda est. Quamquam enim nulla humana lege effici possit ut quod suapte natura malum est et illicitum, honestum rectumque reddatur, et lex naturalis immutabilitate gaudeat, negari tamen nequit, quandoque in ipsa eiusdem legis materia, quae de se mutabilis est, aliquam contingere mutationem, ita ut eiusdem obligatio perimatur, quando mutationi obnoxia est. In materia autem legis naturalis usuram vetantis mutatio inducitur, si lex civilis praebat titulum, a mutuo quidem prorsus distinctum, quo non causa, bene vero occasione mutui ipsius modicum aliquod lucrum legitime percipiatur. Quandoquidem supremo reipublicae principi, quin suae potestatis limites praetergrediatur, integrum est sicut in aliis contractibus, ita etiam in mutuo aliquam imponere taxam a mutuatario solvendam. Id namque commercii promovendi ratio, quod ad publicum bonum profecto pertinet, suadere illi merito potest. Nihil autem vetat, quin princeps ius ad eandem taxam sibi sumendam mutuatoribus ipsis conferat: hoc enim veluti praemio affecti divites lubentius suas pecunias aliis mutuo dant,

¹ Hoc caput de usuris e codice manuscripto de prompta quippe quod nunquam typis commissum est ut consiliorum examini proponeretur. Quare non commissionis, sed privati hominis totius habendum est.

² Encycl. Vix pervenit die 1 novemb. 1745.

³ Deut. XXIII, 19.

⁴ Ezech. XVIII.

⁵ Bened. XIV. *De syn. dioec.* l. X. cap. V, n. 12.

⁶ Luc. VI, 35.

quo fructuosas negotiationes cum reipublicae utilitate frequentare valeant: huc autem legis civilis quam vocant, titulus facile revocatur. Quod si lex ipsa praedictae praestationis quantitatem definiat, ea quidem observanda est, nisi consideratis omnibus adiunctis praestatio ipsa perspicue modum excedat: aecus nil exigere licet praeter id quod pro iisdem temporum ac locorum circumstantiis ab honestis viris exigi solet: hic enim ut in aliis contractibus, ex communi hominum aestimatione par est iustum pretium dimetiri.

5. Olim quidem neque semper neque ubique mutuo alii tituli legitimi accedebant, quorum praesidio, quotiescumque pecunia alteri crederetur, toties liceret modicum lucrum ultra sortem integram salvamque recipere. Verum immutatis hac in re humanae societatis conditionibus quaedam in praesens vel privatorum societates vel publica etiam auctoritate sanctae institutiones passim suppetunt, quae opportunas ac legitimas occasiones cuique suppeditant pecuniam reddendi frugiferam, quandoque fortasse etiam securius quam si mutuatario traderetur. Nunquam desideratur promptus in hodiernis civilis societatis conditionibus titulus, quo qui his occasionibus renuntiat in mutui contractu

tata conscientia aliquid sibi auctarium quaerat; optimo enim iure in a mutuatario tantumdem valet percipere, quod ex aliis praedictis lucrandi fontibus, qui omnibus quotidie patent, et potuisset et reapae voluisset. In hoc autem emolumento poscendo modum oportet omnino servare; sciant enim usurae notam incurrere quotquot in mutuo titulum lucri operantis exaggerant, ut maius sibi vindicent auctarium, quam quod eis foret obventurum, si aliter pecuniam suam collocarent.

6. Meminerint denique fideles, quandoque urgente charitatis praeepto gratis esse mutuandum. Nam sicut tenemur aliquando ad pecuniam elemosynis impendendam, ut proximo indigenti opitemur, multo magis debemus saepe numero simplici ac nudo mutuo, etiam cum sortis discrimine alteri succurrere, ipso praesertim Christo Domino docente: *Volenti mutuari a te, non accertaris, et Mutuum date nihil inde sperantes.*

Haec fideles omnes prae oculis habere volumus, ne dum lucrum sectantur, se a cupiditate, quae omnium malorum radix est, misere abripiantur; quid enim prodest homini, si mundum universum lucratur, animae vero suae detrimentum patiatur?

IV.

SCHEMATA CONSTITUTIONUM DE REGULARIBUS.

1.

Schema primae constitutionis de regularibus.

Praenotanda.

Inimici crucis Christi, qui nonnullis abhinc annis maiori nisu et detecta facie catholicam ecclesiam aggressi sunt, ut eam, si fieri possit, funditus evertant, inter vaferrimas artes palam debacchantur in regulares familias, utpote quae invictum illius auxiliare agmen constituunt. Hinc ni eas contemptum penes christianum populum omni, quo possunt, modo excitare et fovere, moliantur: et deinde pro viribus curant, ut a guberniis supprimantur; quod in pluribus regionibus et in ipsa Italia factum esse lamentamur. Quapropter spectatissimus quidam episcopus monebat: „Vista la tendenza dei politici ad osteggiare il ripristinamento e lo sviluppo degli ordini religiosi... è indispensabile, che sia proclamata dal concilio la massima utilità di questi istituti religiosi.“ Nec silentio praeterire expedit, nonnullos etiam aliunde spectatos viros specie boni deceptos in regularium exemptiones insurgere, minime animadvertentes, eas antiquitate ipsa esse confirmatas, earum utilitatem et necessitatem ab apostolica sede proclamata, et exemptionum abrogationem autonomiam ordinum regularium, eorum vim, et unitatem destruere, ita ut ad dioecesanarum institutiones sine nexu, sine uniformitate reducerentur. Quapropter, quidam ex moderatoribus generalibus ordinum expediens putat, ut a concilio religiosae professionis existimatio in animis fidelium erigatur; ut clero saeculari, et regulari onix commendetur animorum coniunctio, et caritas ad expugnandos adversarios Dei, et ad animas caelo lucrandas; et tandem ut episcopis omnes religiosi commendentur.¹

Verum denegari haud potest, a nonnullis religionis debitam reverentiam et obsequium episcopis haud facile exhiberi, disciplinam et observantiam regularem uti par est minime servari; abusus in aliquibus ordinibus irrepaissae, et plures specie tantum, non spiritu et veritate religiosos esse, quamvis a conciliis et ab apostolica sede saepe saepius re-

formationis decreta promulgata fuerint, quibus ad observantiam et regularem disciplinam omni cura revocabantur. His accessit, ut plures praesertim in parvis domibus, quin studiis et operibus sacri ministerii vacarent otio et saecularibus consuetudinibus indulgerent. Hinc scandala, hinc imminuta populi existimatio, hinc contemptus; hinc manus Domini tetigit nos permittendo suppressiones, dispersiones, bonorum usurpationes.

Quae cum ita sint, fortasse non ab re est incipere constitutiones reformationis regularium 1° admonendo christifideles, ut impiis insinuationibus contra regulares aurem non praebent, sed potius eos existimatione et amore prosequantur: 2° hortando episcopos, ut regulares familias foveant et tueantur, ac unionem et caritatem inter utrumque clerum promovere curent; 3° graviter admonendo regulares, ut debitum honorem, obsequium et reverentiam episcopis exhibeant: eisque adiutricem in excolendo agro dominico operam alacriter praestent, regularem observantiam et disciplinam sedulo servent.

Quae quidem novitatis ideam non ingerent; nam nonnulla monita a Leone X in constit. 26 incipiente *Dum intra data fuerunt*, cum pontifex § 24 haec habeat: „Eisdem insuper fratres in virtute sanctae obedientiae monemus, ut eosdem episcopos loco sanctorum apostolorum subrogatos pro debita, et nostra, ac apostolicae sedis reverentia congruo honore et convenienti observantia venerentur.“ Et deinde sic episcopos alloquitur: „Ipsos quoque episcopos hortamur, ut fratres ipsos affectu benevolo prosequentes, caritative tractent, ac benigne foveant“¹.

Clemens V in concilio Viennensi, prout habetur in Clementina unica *Frequens et assidua* de excessibus praelatorum § *Verum* edixit: „Verum quia una est regularium et saecularium praelatorum et subditorum, exemptorum et non exemptorum universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, quorum omnium unus est Dominus, una fides et unum baptisma: decet, ut omnes, qui eiusdem sunt

¹ Pareri dei superiori generali pag. 42, n. 1, 2, 3.

¹ Haec constitutio lata est in concilio Lateranensi V. [Sessio XI, apud Mansi XXXII, 964.]

corporis, unus etiam sint voluntatis, et sicut fratres A et cap. 12: „Obediencia victimis iure praepositor; ad invicem vinculo caritatis sint adstricti. Deest igitur, ut [et] p[re]lati, et alii tam exempti quam non exempti suis iuribus sint contenti, et alteri alterius iniuriam non proiciat seu iacturam. Universis itaque p[re]latis ecclesiarum praecentis sanctionis edicto districte praecipiendo mandamus, quatenus ipsi, a praedictis gravaminibus cessantes... viros religiosos... caritative tractent et foveant, et sua iura et privilegia inviolabiliter eis servent.“ Quibus positis sequens schema proponitur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De regularibus.

Dolendum vehementer est, malorum quorundam hominum nequitiam eo processisse, ut religiosos ordines tamquam institutiones iam inveteratas et obsoletas, nostroque aevo nequaquam accommodatas, sed potius noxias timore renunciarent; perinde ac si evangelica consilia a Christo Domino ad asequendam perfectionem tradita, quandoque essent societati obfutura: quodque veterius est, hi nunquam desinunt malis quibusque artibus in ipsos ordines contemptum excitare ac fovere, quo facilius valeant ad eorum destructionem pervenire. Hinc nos, sacro approbante concilio, falsas ac malignas huiusmodi insinuationes artesque reprobantes, fideles omnes enixe in Domino exhortamur, ut non modo talibus abduci non patiantur doctrinis atque exemplis; verum etiam ut religiosis familiis tantopere de ecclesia et de civili societate benemeritis, existimationis, devotionis et amoris signa constanter exhibeant.

Insuper inhaerentes vestigiis nostrorum praedecessorum, omnibus inculcamus ecclesiarum praelatis, ut easdem religiosas familias benevolo diligant affectu, paterna caritate tractent, modis omnibus adiuvent, foveant ac tueantur: omneque potissimum studium conferant ad veram animorum concordiam inter clerum saecularem et regularem magis constabiliendam ac servandam, ut arctissimo inter se caritatis vinculo obstricti, coniunctis viribus agrum dominicum excolere, et praeliari Christi praelia possint, atque ecclesiae hostes profligare, qui omni consatu illam (si fieri posset) destruere commoliuntur.

Tandem superiores ordinum ac regulares omnes graviter monemus, ut debita reverentia, obsequio et honore episcopos prosequantur, nihilque eorum iuribus detrahant, quin immo adiutricem eis operam in sacri ministerii officiis obeundis iuxta proprium institutum alacriter praestent, vota, quae in professione Deo nuncuparunt, fideliter reddant, regularem observantiam et disciplinam sedulo servent, seque religiosos non habitu tantum sed et virtute ac spiritu, quo sancti eorum fundatores animati erant, ostendant, ut propriam sanctificationem asequi, et ecclesiae utilitati, ac populis aedificationi esse possint.

2.

Schema

constitutionis super voto obedientiae regularium.

Prænotanda.

Necessitatem virtutis obedientiae tam in veteri, quam in novo testamento sacra Scriptura frequenter inculcat. Consonant ea. Patres in hac divina schola efformati tum graeci tum latini.

Quae non solum necessitatem obedientiae ostendunt, sed eiusdem etiam inter ceteras morales virtutes praestantiam. Hinc s. Gregorius lib. 35 *Moral.* cap. 10: „Obediencia, ait, sola virtus est, quae virtutes ceteras menti inserit, insertasque custodit“;

et cap. 12: „Obediencia victimis iure praepositor; quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur... vir obediens loquitur victoriae, quia dum alienae voci humiliter subdimur, nos ipsos in corde superamus.“

Pariter s. Augustinus lib. 14 [c. 12] *De civitate Dei*: „Obediencia, inquit, commendata est in praeccepto, quae virtus in creatura, rationali mater quodammodo est omnium custosque virtutum“. Et merito quidem; nam finis et perfectio vitae christianae est, contemptis bonis terrenis, Deo inhaerere. „Inter virtutes morales“, ut recte s. Thomas 2 2. q. 104, a. 3; „tanto aliqua potior est, quanto aliquis maius aliquid contemnit, ut Deo inhaereat. Sunt autem tria genera bonorum quae homo potest contemnere propter Deum: quorum infimum sunt exteriora bona; medium autem sunt bono corporis; supremum autem sunt bona animae, inter quae quodammodo praecipuum est voluntas, in quantum scilicet per voluntatem homo omnibus aliis bonis utitur... quaecumque alia virtutum opera ex hoc meritoria sunt apud Deum, quod sunt ut obediatur voluntati divinae: nam si quis etiam martirium sustineret, vel omnia sua pauperibus erogaret, nisi haec ordinaret ad impletionem divinae voluntatis, quod directe ad obedientiam pertinet, meritoria esse non possent, sicut nec si fierent sine caritate, quae sine obedientia esse non potest.“

Quae in genere de virtute obedientiae exposita sunt, speciali modo religiosos afficiunt, qui ex voto illam servare tenentur, quique propterea prae oculis habeant, has laudes obedientiae deberi quicumque demum sit superior, cui praestat: Dei enim vices gerit a quo omnis potestas bene instituta descendit. Ex quo principio clarum fit, magno in errore versari non solum eos qui in his quae ad carnem et sanguinem pertinent, sed illos etiam qui in rebus alioquin sanctis ac spiritualibus, ut ieiuniis, precationibus, aliisque pietatis operibus, fas putant a praescripto superioris ac voluntate discedere. Sapienter Cassianus in collat. 4, cap. 20 Danielis abbatis: „Unum sane, inquit, atque idem inobedienciae est vel propter operationis instantiam, vel propter otii desiderium senioris violare mandatum: tamque dispendiosum est pro somno, quam pro vigilantia monasterii statuta convellere: tantum denique est, abbatis transire praecceptum ut legas, quantum si contempnas ut dormias.“

Sed obedientia, ut perfecta sit, non solum postulat ut exacte fideliterque executioni mandatur quidquid a superiore secundum regulam praecipitur; sed etiam ut circa rem praecceptam voluntas et iudicium subditi quantum fieri potest subiciatur et conformetur voluntati iudicioque praelati, qui ipsum loco Dei gubernat: „nulloque vitio“, ait Cassianus collat. 2, cap. 11, „tam praecipitem diabolus monachum pertrahit ac perducit ad mortem, quam cum neglectis consiliis seniorum suo iudicio persuaserit definitionique confiders“; et s. Bernardus de illis qui graviter ferrent imperata sibi minus suavia: „haec, inquit, si moleste coeperis sustinere, si diiudicare praelatum, si murmurare in corde; etiam si exterius impleas quod iubetur, non est haec virtus obedientiae, sed velamentum malitiae.“

Serm. 3, de circumcisione [n. 8].

Haec ergo perfecta obedientia dum floruerit in familiis religiosis, florebut procul dubio reliquae omnes virtutes, edentque sanctitatis fructus, quos et sancti fundatores, qui eas instituerunt, et apostolica sedes, quae eas probavit confirmavitque, et ipsa societas civilis, qui eas sustentat, exoptant et postulant.

Hoc idem nos docet experientia. In his ordi-

nibus in quibus sanctorum obedientiae votum exacte fideliterque servatur, et alia quaecumque illa sint servantur, et virtutes omnes exercentur, unio et concordia inter fratres, studium orationis tum mentalis tum vocalis, zelus divini cultus, rerum mundanarum contemptus, sui abnegatio, mansuetudo, humilitas, interna externaque mortificatio, charitas proximorum, pro quorum salute quisque libenter impenditur. Contra vero ubi negligitur obedientia, laxatur vinculum unionis, totum religionis corpus vitibus humoribus languescit, imperfectiones primum, deinde vitia dominantur: „exarescunt corda religiosorum, coagulantur ut lac, sunt sicut terra sine aqua, nec amplius compunguntur ad lacrymas, nec libet legere, nec delectat orare, nec solitae meditationes inveniuntur.“ Bern. serm. § 3 [nl. serm. 54, n. 8] in Cant.

Quibus positis in schemate constitutionis primo commendatur virtus obedientiae in genere, et deinde in specie quoad regulares. Praecipitur obedientia necessaria ad salutem; et enixe commendatur etiam ea, quae pertinet ad cumulum perfectionis iuxta doctrinam S. Thomae, qui sic habet: „Religiosi obedientiam profitentur quantum ad regularem conversationem, secundum quam suis praelatis subduntur; et ideo quantum ad illa sola obedire tenentur, quae possunt ad regularem observantiam pertinere. Et haec est obedientia sufficiens ad salutem. Si autem in aliis obedire voluerint, hoc pertinebit ad cumulum perfectionis; dum tamen illa non sint contra Deum, aut contra perfectionem regulae; quia talis obedientia esset illicita. Sic ergo potest triplex obedientia distingui: una sufficiens ad salutem, quae solum obedit in his, ad quae obligatur; alia perfecta, quae obedit in omnibus licite; alia indiscreta, quae etiam in illicitis obedit.“

Tandem occurrit tergiversationibus illorum religiosorum, qui censent per simplicem recursum ad superiores mediatos a praecepto obedientiae a superiore immediato imposito, ab illius executione se se interim immunes esse, ac propterea sine rationabili causa et temere saepe saepius ad superiores mediatos recurrunt, ut vim praecepti effugiant. Hi nesciunt in materia obedientiae non admitti recursum in suspensivo, uti aiunt, sed in devolutivo tantum. Hac de re habetur decretum Benedicti XIV diei 6 iulii 1754¹, quo pontifex mandavit, „ut in recurribus regularium adversus obedientiam suorum superiorum semper rescribatur, *pareant, et deinde recurrant*, ad formam capituli *Reprehensibilis* de appellationibus ibi: „praecipue hoc in religionis volumus observari, ne religiosi cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi contra regularem praelati sui et capituli disciplinam appellare praesumant, sed humiliter ac devote suscipiant quod pro salute sua fuerit eidem iniunctum“, et ad formam capituli *Ad nostram* de appellationibus ibi: „mandamus quatenus si quando quilibet subditorum tuorum ad remedium appellationis convolverit, non ideo minus eum iuxta tenorem mandati, quod in praedicta regula continetur, et institutionem Ordinis corrigas et castiges.“

Quibus praemissis schema exhibetur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De voto obedientiae.

Ea potissimum religiosae perfectionis est virtus,

¹ 2 2, q. 104, art. 5, ad 3.

² Vide Collect. Card. Bizzarri pag. 482 [= *Collectanea in usum secretarii sacrae congregationis Episcoporum et Regularium*, cura A. Bizzarri archiepiscopi Philippensis secretarii edita. Romae, ex typographia Rev. Camerae apostolicae, MDCCCLXIII. In-fol. 4 f., XXX, 949 p., 1 f.]

ut qui statum regularem amplectuntur, praeter temporalium bonorum renunciationem et castitatis professionem, abnegare semetipsos, ac perpetuum propriae voluntatis holocaustum Deo offerre teneantur. Nil igitur magis ad instaurandam servandamque regularem disciplinam conducit, quam accurata et fidei religiosae obedientiae observatio; quandoquidem ipsa ceteras virtutes menti inserit, insertasque custodit¹. Magna quidem paupertas, sed maior integritas; horum autem est obedientia maxima si custodiatur illaesa: nam prima rebus, secunda carni, tertia vero menti dominatur et animo². Hinc si obedientiae votum negligatur, religiosorum corda veluti terra sine aqua arescunt, nec ipsi amplius humilitate, oratione, meditatione delectantur; quin immo religiosae familiae compago dirumpitur.

Quapropter sacrosanctae Tridentinae synodi decreta inhaerentes, quo facilius et securius regularis disciplina ubi collapsa sit instauretur, et constantius ubi conservata est perseveret, omnibus regularibus tam viris, quam mulieribus cuiuscumque religionis, societatis, congregationis, et instituti, sacro approbante concilio, praecipimus, ut ad regulam quam professi sunt praescriptam, vitam instituant et component, praecepta, ac vota observent, perfectae praesertim obedientiae animo volenti mancipentur, crucifixum Christum Dominum intuentes, qui factus obediens usque ad mortem nescit nobis dedit huius virtutis praeceptum; sed magnum quoque in se ipso, quod imitaremur, reliquit exemplum. Et quoniam omnis potestas a Deo est, regulares omnes in suis superioribus Deum ipsum agnoscat, ac meminerint non solum ordinationi Dei resistere, qui potestati resistit; verum etiam esse peculiari obligatione teneri vi voti, quod in religiosa professione emittenda Deo nuncupant. Quamobrem debita reverentia et amore suos omnes superiores prosequantur, et quae ipsi iuxta regulam iniungunt, integre, prompte et humiliter sine ulla excusatione perficiant.

Ros insuper hortamur, ut ad assequendam huius eximiae virtutis perfectionem, quae est quodammodo mater, omnium custosque virtutum³, toto pectore incumbant; nec non a nequam huius saeculi spiritu, qui est crucis Christi, omnisque auctoritatis ac subiectionis inimicus, sibi maxime caveant, neque undique tueantur.

Tergiversationi nihilominus eorum, qui causas ad obedientiae iugum excutiendum intererunt, occurrere volentes declaramus atque statuimus, religiosorum recursum, qui fieri solent ad legitimam auctoritatem adversus obedientiae praeceptum a superioribus datum, haudquaquam obediendi obligationem suspendere; nec facile illorum habendam esse rationem, nisi prius religiosi, qui reclamaverint, superiorum mandatis paruerint. Si quis autem ad intercipienda superiorum mandata confugere ad laicam, vel aliam, quae competens non sit, potestatem attentet, admonitum eum volumus, se graviter contra obedientiae votum facturum.

3.

Schema constitutionis super perfecta vita communi.

Praenotanda.

Exploratum est, sanctos ordinum regularium institutores veteri ecclesiae disciplinae inhaerentes

¹ S. Gregorius lib. 85, Moral. cap. 10. [Migne P. L. t. LXXVI, 766.]

² Ioan. XXII Extravag. *Quorundam* I de verb. signif.

³ S. Aug. *De civitate [Dij]* lib. 44, cap. 19 [Migne, P. L. t. XLI, 490.]

suis auctoribus vitam communem perfectam praescripisse. Sed tractu temporis, prout in rebus humanis contingere solet, imminuto paupertatis spiritu, cuiusdam peculii usus haecutus fuit. Hinc vita communis perfecta collapsa est, et regularis observantia et disciplina languescere coepit. Ut vetustiora omittamus, concilium Tridentinum eam instaurare curavit. Romani etiam pontifices et praesertim Clemens VIII¹ idem opus aggressi sunt; sed eorum decreta ut plurimum in irritum coeperunt: tanta enim animis religiosorum inhaerebat oppositio, ut etiam inanis interpretationibus, et exceptionibus se se ab eorumdem decretorum observantia eximere curaverint, et s. sedes nonnulla indulta concedere quasi coacta sit ad maiora praecazenda mala; quamvis passim pro vitae communis instauratione insisterit.

Ad vitae communis observantiam restituendam a nonnullis adducitur inopia conventus, vel monasterii; verum hanc difficultatem probati auctores refutarunt², animadvertentes, quod si singuli-huiusmodi conventuum, seu monasteriorum regulares non servantes vitam communem, de facto habent sibi necessaria iuxta decentiam status; eadem haberent etiam vitam communem servarent, cum singuli omnia in communitatis usum conferre debeant. Quin immo quidam ex actualibus moderatoribus generalibus testabatur, se se in regimine domorum sui instituti expertum esse ea, quae sufficiunt singulis, magis magisque sufficere, si in communitatem conferantur; nam res minori pretio comparari possunt, si opportuno tempore, et in maiori quantitate provideantur: quod a communitate quidem, sed non a singulis fieri potest.

Verum huiusmodi oppositio tractu temporis aliquantisper remissa est; et cura ac opera nonnullorum superiorum regularium in aliquibus locis eam restitutam videmus; eamque sanctissimus dominus noster Pius papa IX servandam decrevit in domibus novitiatus³, ac etiam ab iis qui ante professionem votorum solemnium simplicia vota emittunt⁴. Et in praesens communis sententia est tum plurium religiosorum, quibus observantia regularis cordi est, tum plurimorum antistitum, inanem futuram reformationem regularium, nisi tamquam illius fundamentum vita communis perfecta constituatur; et nisi religiosi reformati a non reformatis omnino separentur.

Hinc in commissione reverendissimi consultores censuerunt, vitam communem perfectam instaurandam esse; sed iuxta modum, ut efficaciter quidem, sed prudenter etiam procedatur. In novis conventibus, seu domibus religiosis erigendis vel suppressis restituendis, servetur omnino vita communis perfecta⁵. Ea denunciatur postulantis eamque novitii ante professionem polliceantur. Servetur in domibus novitiatus, professorii, et studiorum. Et cum sperandum non sit, ut res fauste procedant nisi superiores maiores exemplum praebent, instauretur et servetur etiam in domibus, in quibus generales et provinciales resident⁶, et in eis pariter definitores generales, ac provinciales commorentur; quod si renuerint eo praetextu, quod iam professi sint, muneris suo renunciassent intelligantur. Alii vero religiosi

iam professi pro viribus moneantur, ut vitam communem amplectantur; et qui renuerint in separatim domibus collocentur, ne neo-professi eorum conversatione, et non laudabili exemplo inficiantur, et ab observantia retrahantur. Ad maiores ordinis dignitates resuentes vitam communem amplecti minime eligantur; et in capitulis provincialibus vocem passivam non habeant, ne inobservantes eligi contigerit; vocem vero activam, si ea fruuntur, habeant in electionibus, quae in capitulis provincialibus fiunt, non vero quando agitur de iis, quae observantiam et disciplinam respiciunt. Neo-professi non transferantur in conventus seu domos, in quibus vita communis non servatur; alius commisceatur cum religiosis non reformatis, et eorum exemplo ad inobservantiam excitarentur, et assuescerent. Ideoque si alia domus reformatata praesto non esset, nec conventus novitiatus interim novos novitios capere posset, suspendatur receptio novitiorum usque dum locus pateat; magis enim expedit novitios ad tempus non recipere, quam religiosos reformatos, et observantes cum non reformatis, et inobservantibus commisceri⁷. Hoc pacto fiet, ut vitae perfectae communis observantia paulatim, sed certo in omnibus domibus instauretur, et omnes religiosi eodem spiritu animati habeantur. Tandem cum religiosi omnia necessaria a conventu recipere debeant, et ipsi omnia, quae eis obveniant, ad usum communem religiosae familiae conferre teneantur, necessarium visum est superioribus caritatem et sollicitudinem, subditis autem religiosam moderationem commendari.

Sed cum sanctimonialibus cautius agendum erit, cum earum separatio possibilis non sit, et ne foemineae mentes turbentur. Propterea quoad moniales haec tantum decernenda esse reverendissimi consultores censuerunt. Nullum novum monasterium sine vita communi perfecta erigatur, vel suppressum restituatur; nulla ex novitiis ad professionem admittatur, quin vitam communem polliceatur. Sed prudenter cum iam professis agendum erit iuxta monitum Bened. XIV *De synodo dioeceseana* lib. XIII cap. XII, n. 22. Haec et alia proposita sunt, quae brevitate gratia omittuntur, et in schemate, quod examinandum proponitur, referuntur.

Formula derogationum desumpta est a sacro concilio Tridentino sess. XXV *De regul.* cap. 22.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De vita communi.

Regularem observantiam ob id potissimum colubari dignoscitur, quod perfecta vita communis, quam sancti regularium ordinum institutores, suum veluti aedificium veteri ecclesiae disciplinae superextructum voluerunt, et a suis auctoribus servari mandarunt, penes plures religiosos ordines in desuetudinem abierit. Ubi enim ab designato a sanctis viris perfectionis tramite deflecti contingat, paulatim a vero eorum spiritu, et a primaevo instituto cum magna disciplinae iactura desciscitur. Hinc licet ad gravissima rempveda mala, quae ex huiusmodi communis vitae defectu pmanant, concilium Tridentinum⁸, Clemens VIII⁹, Urbanus VIII¹⁰, Innocentius XI¹¹, Innocentius XII¹², alique pontifices praedecessores nostri illam pro viribus instaurari cura-

¹ Const. *Nullus omnino*.

² Ramires episcopus in *Quaest. morali* § 6 citatus a Felice Potesta tom. I, p. 2, n. 1092; Lucius Ferraris verb. *vita communis* n. 9; alique.

³ Collect. [Bissarri] pag. 908.

⁴ Ibid. pag. 907, art. X.

⁵ Clemens [*lege* Innoc.] XII, decret. *Sanctissimus* 18 iulii 1695.

⁶ Provinciales in aliquibus ordinibus propriam residentiae conventum non habent, sed possunt conventum sibi benevisum in provincia eligere; ideoque in schemate praescriptum est, ut conventum vitae communis eligant; vel etiam domum novitiatus, in qua statim ea introduci debet.

⁷ Clem. VIII in decreto incipienti *Regularis disciplinae* mandavit, ut donec conventus novitiatus iuxta reformationem deputati non fuerint, superiores a receptione novitiorum sive ad habitum, sive ad professionem abstinereant.

⁸ Sess. XXV de regul. cap. 1.

⁹ Const. *Nullus omnino*.

¹⁰ Decret. de regul. apost. et eiusc.

¹¹ Cum non alias.

¹² Decret. incip. *Sanctissimus*.

veriat, nihilominus non ubique eam servari in comperto est. Nos itaque ratū nihil magis conferre ad regularium reformationem respice promovendam, quam ut in hoc sacrosancto oecumenico concilio vitæ perfectæ communis obligatio gravissimis verbis denunciatur, ad solemnem sanctionem muniat, sacro approbante concilio, quæ sequatur districtè statutimus, decernimus, atque mandamus.

Caput I.

Nulla in posterum nova domus religiosa erigatur, vel etiam de iure vel de facto tantum suppressa restitatur sine expressa conditione ac lege in perpetuum servandæ vitæ perfectæ communis, secus erectio, vel restitutio irrita omnino habeatur.

Quicumque in futurum professionem emittet, præcepto servandi vitæ perfectæ communem teneatur; ideoque et qui admitti ad profectendum in quolibet ordine, congregatione, societate, et instituto regulari postulaverit, priusquam sum domi recipiatur, tum habitu religioso induatur, dictum præceptum expresse denunciatur, ita ut si huic se subicere recusaverit, nullo modo in religionem admittatur. Quilibet autem novitius in actu professionis votorum simplicium solemnibus præmittendorum, quam eorumdem votorum solemnium, observantiam perfectæ vitæ communis polliceatur; proptereaque in admissionis ac professionis actis peculiaris de prædictorum observantia adnotatio fieri debeat: super quibus omnibus superiorum ad quos spectat conscientia graviter onerata remaneat; ac si ea executioni iidem demandare omittant, eo ipso voce activa et passiva privati existant.

Insuper infra annum ab absoluto concilio perfecta vita communis omnino constituitur in domibus novitiatu, professorii, ac studiorum, quatenus in eis, introducta adhuc non reperiatur, vel etiam introducta non servetur: id ipsum in domibus fiat, in quibus superiores generales vel provinciales resident. Quod si provinciales domum propriæ residentie non habeant, eam eligant, in qua vita perfecta communis servatur; sin minus conventum novitiatu. Etiam definitores, seu assistentes, vel consilarii tam generales, quam provinciales, in conventibus vitæ perfectæ communis morari debeant. Omnes religiosi etiam antea professi, qui in omnibus enunciatis domibus commorantur, eam omnino servare teneantur. Nemo proinde religiosorum ad superioris generalis munus, vel ad aliam ex maioribus quoquomodo nuncupatis sui ordinis dignitatibus eligi valeat, nisi eandem perfectam vitam communem profiteatur; et qui in præsens ad dictum munus, vel dignitates electi reperiuntur, nisi eam amplectantur, eo ipso muneri suo renunciassè intelligantur. Quæ etiam servanda erunt quoad superiores locales aliosque officiales in aliis omnibus conventibus, in quibus vita perfecta communis constabiletur.

Ceterum superiores regulares in omni patientia et doctrina, qua exhortationibus, qua suasionibus, modis omnibus pro viribus curare debeant, ut omnes religiosi etiam iam professi vitam perfectam communem quamprimum amplectantur: qui vero renuerint, in separatim conventibus collocentur; hi tamen legi depositi in capsa communi obnoxii sint, nec pecunia uti valeant, nisi ad suos necessarios honestosque usus, præhabita expressa singulis vicibus superioris licentia: insuper nec vocem passivam habeant in electionibus et capitulis provincialibus; attamen eis permittitur, ut in eisdem provincialibus electionibus et capitulis activam, quatenus ea gaudeant, exercere valeant; non tamen in iis, quæ observantiam et disciplinam regularem respiciunt.

Praeterea expleto tirocinio, nec-professi non

transferantur, nisi in aliam reformatam domum, ubi viget perfecta vita communis: quod si nulla alia domus reformata habeatur, in eodem novitiatu conventu permaneant: et si idem conventus ob indigentium religiosorum numerum, ad alios novitios recipiendos capax non sit, hoc ipso ulterior novitiorum acceptatio interdicta esseatur, donec occasio detur, ut nec-professi in aliam perfectæ vitæ communis domum transferri commode valeant, et conventus novitiatu ad alios novitios recipiendos capax reddatur.

De reliquo cum vita perfecta communis in eo consistat, ut bona quaecumque, redditus, emolumenta, alique omnia, quæ quovis titulo religiosa obveniunt, in usum religiosæ familiæ plene conferantur, et ipsam victum, vestitum, alique necessaria conventu in communi accipiant, superiores nihil quod sit necessarium religiosi denegent, et religiosi nihil quod sit superfluum exigant; ideoque superioribus caritas et sollicitudo, subditis vero religiosa moderatio enixe commendatur.

Caput II.

Ad vitæ perfectæ communis professionem etiam in sanctimonialium monasteriis constabiliendam, præter ea quæ in præcedenti capite pro-religiosis viris allata sunt, peculiaris veluti ratio occurrit, periculum nempe æmulationum ac distractionum, quod in eis maius est, removendi. Sacro igitur approbante concilio hæc statuimus, decernimus atque præscribimus.

Nullum in posterum sanctimonialium novum monasterium erigatur, vel etiam de iure vel de facto tantum suppressum restitatur sine expressa conditione et lege in perpetuum servandæ vitæ perfectæ communis; secus erectio vel restitutio irrita prorsus habeatur. Moniales, quæ in præfatis monasteriis vota emittunt, præcepto eiusdem vitæ communis servandæ omnino teneantur. Postulantibus, quæ monasterium ingredi volunt, ad effectum profectendi, perceptum illius vitæ denunciatur, quod denuo fieri debeat antequam monastico habitu induantur. Novitiæ vero ante professionem, vitam ipsam perfectam communem, si vota emittant in monasterio, in quo ea viget, expresse polliceantur: si vero in monasterio, in quo nondum ea introducta sit, polliceri debeant, se se paratas esse ad eandem amplectendam statim ac a superioribus introduci velit.

In sanctimonialium monasteriis iam existentibus, in quibus vita communis perfecta non viget, episcopi, vel alii superiores, quibus monasteria subiecta sunt, ad eam præscribendam prudenter se gerere debent, ne secus maiora incommoda orientur. Pendant nimirum peculiaris rerum adiuncta, et si de illa introducenda in Domino agere iudicaverint, non comminationes adhibeant, sed moniales ad expectatam disciplinæ restaurationem paternis adhortationibus et spiritualibus exercitiis revocare curent. Audiant prius omnes et singulas, ut probe exploretur earum animus, ac certo deprehendatur, quæ huiusmodi reformationi libenter acquiescant aut contra oblucentur, et quo in numero recensentur illæ, quæ ætate aut auctoritate graviore habentur. Si maior pars paratam ad reformationem se exhibeat, poterit episcopus, vel alius superior, nisi aliter ei ob peculiare causas videatur, vitam communem perfectam introducere, tolerando ut renuentes in priori statu remaneant; ita tamen ut ipsæ teneantur in capsam communem monasterii pecuniam inferre; nec ea uti possint, nisi ad suos necessarios, honestosque usus, obtenta prius a superioribus singulis vicibus licentia. E contra si maior monialium

pars reformationi obstat, ad aliud opportunius tempus differenda res erit; vel saltem ad id tempus, quo moniales, quae in professione vitam perfectam communem pollicitae fuerint, maiorem communitatis partem constituere comperiantur.

Hoc modo introducta in aliquo monasterio vita communi perfecta, si quas renuentes in eo superesse contingat, istae minime ad officium superiorissae, vicariae, magistrae novitiarum, et oeconomae eligi valeant; et si electae inveniantur, dictis officiis eo ipso renunciassae censeantur; quandoquidem ad ea nonnisi quae vitam perfectam communem observant, eligi poterunt. Sperandum tamen est sanctimoniales perfectiorem vitam lubenti animo amplecturas fore, ut laxiorem vivendi rationem abnegantes, quae caelestis sponsi sunt, unice quaerant.

Haec quoad religiosos viros, et sanctimoniales volumus, et mandamus; ideoque graviter praecipimus omnibus moderatoribus generalibus, provincialibus, commissariis, abbatibus, prioribus, rectoribus, et guardianis cuiuscumque sint ordinis, societatis, congregationis et instituti, aliisque ad quos spectat, ut quae in hac nostra constitutione decreta sunt, executioni plene committant, non obstantibus omnium, et singulorum privilegiis, et indultis sub quibuscumque formulis verborum conceptis, etiam in corpore iuris clausis; nec non constitutionibus, statutis, et regulis etiam iuratis, et apostolica auctoritate confirmatis, atque etiam consuetudinibus quavis immemorabilibus, aliisque contrariis quibuscumque.

4.

Schema constitutionis de clausura.

Prænotanda.

Ad removendas a regularibus causas, occasiones, ac pericula scandalorum, nec non amittendi observantiae et disciplinae spiritum, praescripta est clausura, vetitus egressus e conventu sine causa, sine socio et absque superioris licentia¹; nec non frequentia saecularium in conventu². At tractu temporis cum sive ex privilegiis, sive ex abusu observantiae clausurae in pluribus locis collapsa fuerit, sanctus Pius V³ revocavit facultates omnes mulieribus concessas ingrediendi monasteria, et loca virorum regularium; et poenam excommunicationis summo pontifici reservatae comminatus est mulieribus ingredientibus sub licentiarum praetextu, et regularibus eas admittentibus; deinde declaravit excommunicationem incurri etiam si ingressus sine licentiarum praetextu locum habeat⁴. Sed nonnulli theologi, etiam post dictam declarationem, non dubitarunt asserere eam vim non habere ob promulgationis defectum, licet in bullario Romano inserta reperitur. Etiam Gregorius XIII revocavit omnes facultates⁵. Et tandem Benedictus XIV⁶ confirmavit omnes constitutiones apostolicas, et decretum sacri concilii Tridentini sub poenis ibi indictis, et omnia indulta abrogavit. Noluit tamen derogare concessionibus favore nobilium foeminarum, quae sint fundatrices, vel insignes benefactrices, aut de earumdem familia, et dummodo concessionibus huiusmodi fiant per litteras apostolicas in forma brevis sub plumbo; et mulieres eadem non curiositatis, et vagandi animo, sed pietatis causa claustra ingrediantur. Insuper prohibuit quibuscumque etiam cardinalibus sive singulis, sive eorundem cardina-

rum congregationibus, ne facultates ingrediendi clausuram foeminis ullo modo concedant sub poenis summo pontifici reservatis.

De egressibus religiosorum e conventibus Clemens VIII const. *Nullus* § 19 statuit: „Nullus e conventu egredi audeat, nisi ex causa, et cum socio, licentiaque singulis vicibus impetrata, ac benedictione accepta a superiore, qui non aliter eam concedat, nisi causa probata, sociumque exituro adiungat non potentis rogatu, sed arbitrio sub, neque eundem saepius. Licentiae vero generales exundi nulli concedantur. Contravenientes autem poena gravi etiam carceris superioris arbitrio plectantur. Eandem etiam sanctorum habeat, si sciens exundi facultatem fecerit: cum autem quis in conventum revertitur, superiorem iterum adhibet benedictionem recepturus, qui a socio itineris rationem; et quid rei factum sit, diligenter perquirat.“

Cum autem in aliquibus locis clausura haud diligenter servetur, socius in egressu e conventibus passim non assumatur, et religiosi etiam soli hac illuc in aliquibus locis vagari comperiantur, et nonnullorum conventuum tranquillitas, et disciplina saecularium frequentia turbetur, ac religiosi nimiam cum extraneis personis consuetudinem ineant, necessarium visum est praemissa ad observantiam revocare. Propterea schema proponitur in cuius primo capite de religiosis agitur. Adhibita sunt verba *quae vis hac de re ablato discrimine an aliquo, vel etiam nullo privilegiorum praetextu ingressus obtineat*, ut omne effugium e medio tollatur circa superius enunciatae quaestionem, quae constit. sancti Pii V *Decet Romanum pontificem* omnino opponitur, quaeque ad relaxandam clausurae legem facile inducit. Prohibetur ingressus cuiusque foeminae etiam infantilis aetatis; nam licet concilium Tridentinum¹ incluserit in prohibitione foeminas cuiuscumque aetatis; tamen non desunt, qui docent puellas minime in lege comprehendi, quia non habent usum rationis. At vero si puellae non subiciuntur per se legi clausurae, expedit ut comprehendantur qui eas, in claustra recipiunt; res enim periculi plena est relate ad religiosos, ut puellae etiam in infantili aetate constitutae in claustris recipiantur. Circa egressum religiosorum e conventu, Clementis VIII praescriptum renovatur, sed cum aliqua moderatione; excipiuntur enim casus necessitatis iudicio superioris probandae, et supprimitur poena carceris, quam in praesentibus rerum, et locorum circumstantiis comminari minime fortasse expediret.

Circa instituta virorum, in quibus vota simplicia tantum emittuntur, a iure communi nihil constitutum reperitur; sed in nonnullis institutis ea introducta reperitur seu ex speciali sanctae sedis dispositione, ut factum est in congregatione Clericorum Excalceatorum Passionis Domini nostri Iesu Christi, seu ex constitutionibus, seu ex usu. In congregatione Sanctissimi Redemptoris viget; quia superior generalis facultatem a sancta sede obtinuit, clausuram in domibus instituti constituendi. In aliquibus institutis eam introducere haud facile esset, nam scholas, et collegia, vel hospitalia habent. Quapropter inhaerendo exemplo congregationis praebiterorum Sanctissimi Redemptoris proponitur, ut moderatoribus generalibus huiusmodi congregationum facultas tribuatur clausuram constituendi, qua facultate uti debeant, nisi aliqua gravis causa aliter suadeat.

In capite secundo agitur de clausura monialium, quam Bonifacius VIII praecipit in cap. *Periculoso* I

¹ Cap. *Periculis* 20, c. 18, q. 2.

² Clemens VIII decret. *Nullus* de r. r. regul.

³ Ex decretis a Congregationum.

⁴ S. Pius V const. incipiente *Regularium personarum*.

⁵ Const. *Decet Romanum pontificem*.

⁶ Const. *Ubi gratia*.

⁷ Const. *Regularis disciplinae*.

¹ Cap. 5 sess. 25 de regul.

de Statu Regularium in 6 [III, 16], quamque renovans synodus Tridentina¹, „universis episcopis sub obtestatione divini iudicii, et interminatione maledictionis aeternae“ praecipit, ut clausuram restitui procurent. Plura circa clausuram monialium statuit sanctus Pius V. in const. *Incipienti Circa pastoralis*. In alia const. incip. *Decori et honestati* prohibuit cuivis monialium antistitae, ne monialibus egressum permitteret; idque solummodo ab ordinario loci concedi posse constituit „ex causa magni incendii, vpl. infirmitatis leprae, aut epidemiae“, imposita praeter alias etiam poena excommunicationis latae sententiae summo pontifici reservatae tam egredientibus, et facultatem concedentibus, quam comitantibus ac recipientibus. Gregorius XIII edidit const. qui initium *Ubi gratiae*, qua revocavit licentias omnes ingrediendi monasteria, et loca monialium, et virorum: et prohibuit ne quis uti possit licentia, quae ab episcopis, aliisque superioribus concessa fuerint. In const. vero *Dubis* statuit ut praelati sive saeculares sive regulares facultate sibi ex officio attributa ingrediendi monasteria eis subiecta utantur tantum in casibus necessariis, et a paucis, etque senioribus ab religiosis personis comitati.

Gregorius XV const. *Inscrutabili* decrevit ne sive saeculares, sive regulares ullis privilegiis, aut exemptionibus tueri se possent, quominus delinquentes circa clausuram monialium etiam exemptarum ab episcopo loci tanquam apostolicae sedis delegato puniri, et corrigi valeant.

Alexander VII in const. *Felici* interdixit praelatis regularibus, ne possent ingredi clausuram monialium sibi subiectarum, nisi in certis casibus, et sub quibusdam conditionibus.

Benedictus XIV const. incip. *Salutare* praedecessorum suorum constitutiones innovavit, ademitque facultates dispensandi, exceptis dumtaxat locorum ordinariis, iisque omnibus superioribus, quibus tanquam ordinariis, et ordinaria iurisdictione utentibus, monialium monasteria subiecta sunt, in casibus tamen necessariis, et servatis aliis de iure servandis, et non aliter omnino. Tandem idem pontifex const. *Per binas* statuit modum quo famulae, et educandae admitti possint.

Ex quibus omnibus apparet, quanta cura consueverit ecclesia monialium clausurae prospicere. De ea igitur in concilio Vaticano tacendum minime videtur, praesertim cum abusus nonnullis in locis irrepserint. In schemate agitur de clausura restituenda ubi violata fuerit, et conservanda ubi inviolata est, quod iuxta concilium Tridentinum committitur episcopis uti ordinariis in monasteriis sibi subiectis, et uti sanctae sedis delegatis in monasteriis exemptis. Derogatur etiam *longi temporis consuetudini*, prout a Benedicto XIV D in citatis constitutionibus factum est. Praeservantur tamen indulta ab apostolica sede concessa, praesertim quoad scholas exteriores; etenim praesentium temporum adiuncta exigunt, ut sanctimonialia in aliquibus regionibus in puellarum instructionem operam praestent.

Circa accessus tam clericorum, quam saecularium ad monasteria monialium in cap. *Monasteria* 8 [III, 1, 8] *de vita et honestate clericorum*² prohibetur, ne „monasteria sanctimonialium quisquam clericus sine manifesta et rationabili causa frequentare praesumat“; alioquin „per episcopum arceatur, et si non destiterit, ab officio ecclesiastico reddatur immunis. Si laici hoc ipsum facere praesumpserint, excommunicationi subdantur“. Relate ad accessus re-

¹ Sess. XXV, cap. 6 de regul.

² Ex concilio Lateranensi [III] sub Innocentio [lege Alexandro] III.

ligiosorum habetur decretum Urbani VIII anni 1623 et declarationes eorumdem congregationum.

Quae in schemate relate ad sorores vota simplicia profitentes praescribuntur, nulla explanatione indigere videntur. Proponitur igitur schemata examinandum.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De clausura.

Claustralis ob vitae custodiam, quae regulari observantiae est summopere necessaria, canonibus, sanctionibus et summorum pontificum constitutionibus non modo clausurae lex religiosis domibus regularium utriusque sexus indicta est, sed alia etiam sapientissime constituta, quae ad ipsius clausurae bonum et conservationem quamplurimum conferunt. Cautum namque est, ne religiosi ex nimia ad claustra hominum frequentia, a solitudine quiete cum magna temporis iactura, aliorum admiratione, ac periculo transgrediendi regulam exturbentur: nec non eis vestitum, ne ex suis conventibus absque superioris venia et sine socio egrediantur. Sanctimonialibus quoque consultum est, ut ob crebros extraneorum personarum ad orates accessus haud temere occasione a recto perfectionis tramite declinandi se obiciant; verendum cum sit, ne ex familiaribus cum huiusmodi personis colloctionibus mundano ipsae pulvere conspergantur. Quamobrem cum ea, quae ad electam dominici gregis partem custodiendam salubriter constituta sunt, ab omnibus, ut par est, ubique servari, et omnes abusiones e medio auferri oporteat, sacro approbante concilio, decernimus atque mandamus.

Caput I.

In quibuscumque regularium virorum domibus, conventibus et monasteriis clausura servetur, iuxta sacros canones et apostolicas constitutiones atque sanctiones¹; ita ut earumdem domorum, conventuum et monasteriorum septa et sacra claustra foeminae quaelibet cuiuscumque generis, aut conditionis ingredi, aut in ea, etiam infantis aetatis sint, recipi nullo modo possint sub censuris et poenis contra violantes clausuram inflictis, quovis hac de re ablati discrimine, an aliquo, vel etiam nullo privilegiorum praetextu ingressus obtineat; ac non obstante quovis privilegio, et quacumque etiam longi temporis contraria consuetudine. Quapropter districte mandamus generalibus provincialibus, abbatibus, visitatoribus, aliisque ad quos spectat, ut clausura ubi extat diligenter servetur, et ubi obliterata aut neglecta inveniat, omnino instauretur.

Caput II.

Nullus e conventu egredi audeat nisi iuxta ex causa, licentiaque singulis vicibus impetrata, ac benedictione a superiore accepta, nec non cum socio, excepto tamen quoad obligationem cum socio egrediendi casu necessitatis superioris localis iudicio comprobandae. Superior vero egrediendi veniam, nisi prius de iusta causa sibi constiterit, non concedat, sociumque e clauastro exituro adiungere non omittat. Licentiae generales exeundi nulli amplius concedantur, et praemissis omnibus contravenientes congrua poena plectantur. Quisque ad conventum sub vesperam revertatur, ac denuo superiorem adest benedictionem recepturus. Provideant etiam superiores, ne religiosi in saecularium consuetudinem se inveniunt; et tam in

¹ Cap. *Pervenit*, 29, can. 16, *quast.* 2; a Pius V const. *Decret Romanum pontificum*, Gregor. XIII const. *Incipienti Ubi gratiae*, et Bened. XIV const. *Regularis disciplinae*.

claustris quam extra ita conversatione, gestu, habitu et incoactu se gerant, ut qui ex aduerso sunt vereantur nihil habentes malum dicere de eis, et christifideles ab ipsis ubique sedificationem accipiant. Quapropter quomodo saeculares abque iusta causa religiofas domos frequentent impediatur, ne regularis familiae tranquillitas et silentium turbetur et spiritus observantiae, quo ordinum regularium alumni animati esse debent, tepescat, paulatimque extinguatur. Quibus super omnibus superiorum, ac ipsorum religiosorum conscientia onerata remaneat.

Caput III.

Quae in superiori capite secundo constituta sunt, ad instituta quoque virorum, in quibus vota tantum simplicia emittuntur, extendimus, ac servari volumus. Ad clausuram autem quod attinet, licet huiusmodi instituta communi iure non ei subiciantur; attamen in aliquibus utiliter introducta est. Mandamus igitur etiam quoad haec virorum instituta, ut ubi clausura viget sive ex speciali s. sedis dispositione, sive vi constitutionum; sive usu, sedulo servetur. Pro aliis vero, in quibus nondum statuta reperitur, facultatem impertimur moderatoribus generalibus, sive per se, sive per alios superiores ab ipsis deputandos, clausuram in proprii instituti ab apostolica sede approbati domibus constituendi. Haec autem facultate uti debent, nisi aliqua gravis causa peculiaris aliter suadeat: quo in casu aliis efficacibus modis provideant, ne ex mulierum accessu pericula et scandala oriuntur.

Caput IV.

Inhaerentes constitutioni Bonifacii VIII, decreto concilii Tridentini, et sanctionibus summorum pontificum praedecessorum nostrorum¹, graviter praecipimus episcopis, ut in omnibus monasteriis sibi subiectis ordinaria, in aliis vero apostolicae sedis auctoritate, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui; et ubi inviolata manet, conservari maxime procurent: ita ut non solum moniales egredi e monasteriis nequeant; verum etiam nemo cuiuscumque generis, conditionis, aut sexus in ea ingredi, vel cuiuscumque aetatis etiam infantilis admitti possit sub censuris et poenis contra violantes clausuram comminatis; non obstante quavis etiam longi temporis consuetudine; exceptis tamen casibus a iure permisis, in quibus serventur de iure servanda; et salvis indultis ab apostolica sede obtentis, praesertim quoad externas puellarum scholas.

Caput V.

Provideant episcopi, alique superiores ad quos spectat, ut abusus evellantur, si qui in sanctimonialium monasteriis irrepserint circa accessus ad ostia et ad crates, ac circa collocaiones cum extranei personis, quibus fervor earundem sanctimonialium remittitur, mundanis animus cogitationibus imbuitur, disciplinae et observantiae regularis studium imminuit, non sine periculo sanctae vocationis spiritum amittendi. Verum ad id prius hortationibus et ammonitionibus procedant; ac deinde si opus fuerit, etiam poenarum coercionem adhibeant. Circa vero collocaiones religiosorum cum monialibus ea serventur, quae a summis pontificibus praedecessoribus nostris praescripta inveniuntur.

Caput VI.

Quamvis nec ipsa instituta, in quibus sorores vota tantum simplicia emittunt, ex iure communi

¹ Bonifac. VIII, in cap. *Periculo* (§) 4, de statu regul. in 6; concil. Trid. sess. XXV cap. 5 de regular.; a. Pius V const. *Circa*

clausurae legi obnoxia sint, incaleamus tamen lectionum antistitibus, ut, si illorum aliam nulla officia exteriora exerceant, episcopalem clausuram in eorumdem institutorum domibus suae dioecesis, perpensis cuiusque domus peculiaribus adiunctis, imponere satagent; atque ut domos institutorum, quorum praecipuus finis est allicius externi muneris exercitium, clausurae pariter episcopali, consideratis omnibus circumstantiis, non quoad sororum egressum, sed dumtaxat quoad extraneorum personarum ingressum, prout in Domino expedire iudicaverint, subicere curent. Ceterum hisce sororibus ita consulat, ut cum egrediantur semper cum socia procedant, debitasque cautelas adhibeant, ne mundi periculis se exponant, ac in se concitent populi admirationem.

Haec volumus atque mandamus, consuetudinibus etiam longi temporis, aliisque contrariis quibuscumque non obstantibus.

5.

Schema constitutionis de parvis conventibus.

Praenotanda.

Cum de regularium reformatione agendum esset, oportebat causas inquirere, ob quas regularis disciplina et observantia detrimentum patitur. Porro una ex praecipuis causis a parvis conventibus repetenda est, prout tristis experientia docet, et summopere Innocentius X sanctae memoriae in const. *Instaurandae* lamentabatur. Ipse graphicus describit abusus, qui ex parvis conventibus oriuntur, et ab eis praecipuum repetit causam, qua factum est, ut regularis disciplina instaurari minime potuerit, et sanctae sedis decreta et ordinationes fere in irritum ceciderint: „Illa tandem (ait) praecipua esse obtulit originis causa, quod religiofas plures ex parvis conventibus, ac domibus magna ex parte confiantur, in quibus non aluntur, nec ali possunt tot religiosi, quot ad peragendum rite divinum cultum, et regularia munia ex cuiusque ordinis praescripto sunt necessarii. . . . Quamobrem otio immeriti nullum religiosae vitae specimen praeserunt; soli incedunt per urbes et loca, cum saecularibus vagantur, ac mundanis negotiis se involvunt. Indeque fit, ut ibi collocari renuant religiosi probatae vitae, ac disciplinae, et superiores cogantur illic familiam constituere ex fratribus vitae laxioris, qui loci licentia peiores fiunt, et si quando ad coenobia, seu monasteria regularis observantiae revocentur, a claustro, quasi a squalore carceris abhorrentes vix adduci possunt, ut communem servent in moribus disciplinam, atque aliorum institutionibus se conforment; quin potius avertunt, vel certe reddunt quo exemplo segniores: unde relaxationes derivantur in ordines, et sensim inavelescunt in ipsarum religionum dedecus, et ruinam.“

Urbanus VIII hisce malis aliquo modo occurrere volens generali decreto diei 21 iunii 1625 ubique valituro statuit, „ut monasteria et loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim religiosi sustentari, atque inhabitare non poterunt, et acta non inhabitaverint, ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodae iurisdictioni subiecta esse intelligantur“. Sed Innocentius X pro Italia et insulis adiacentibus const. *Instaurandae* edidit, qua suppressit conventus, in quibus actu duodecim religiosi non debebant; et deinde decreto diei 18 februarii 1654 *Ut in parvis* quosdam restituit statuens quod conventus, qui suppressi non fuerant, nec

pastoralis, et const. *Deoeri et honestati*; Gregor XIII const. *Deo sacris* et const. *Dubis*; Alexander VII const. *Felicis*, et Bened. XIV const. *Salutari*, et in alia *Per binas*.

restituti, in quibus nunc non alantur, vel quando-
 A quaque actu non alantur saltem sex religiosi probatae vitae, quorum ad minus quatuor sint sacerdotes maturae aetatis, visitationi, correctioni, et omnimodae iurisdictioni ordinarii loci ut sedis apostolicae delegati plene in omnibus subiectos esse statuit, decrevit, et declaravit¹; minime vero derogavit decreto Urbani VIII quoad conventus post diem 21 iunii 1625 erectos; et quoad conventus suppressos, et deinde restitutos numerum duodecim religiosorum praefixit, alias iurisdictioni ordinari-
 orum subiiicerentur. Innocentius XII anno 1697 decretum Urbani VIII confirmavit. Romani igitur pontifices existimantur aliquod remedium afferri malis, quae ex parvis conventibus promanant, si in eos non solum superiores regulares, verum etiam ordinarii cumulativam iurisdictionem exerceant. Sed limitationes et conditiones appositae, et declarationes datae praesertim quoad conventus non suppressos, et relate ad eos, qui suppressi fuerunt et deinde restituti, (ex quibus quaedam confusio exorta est), ita difficile in praxi exercitium iurisdictionis episcoporum reddiderunt ut ordinarii vix, aut ne vix quidem ea auctoritate usi fuerint.

Hinc mala in parvis conventibus perseverant: eaque plures ex moderatoribus generalibus in suis votis ad hanc commissionem missis aegre admodum deplorant. Sufficiat hic aliqua referre, quae in voto VI pag. 63 et seq. exponuntur. Auctor voti¹ animadvertibat „quod quidquid dicant patrocinatores parvorum conventuum, me longe magis movet auctoritas ecclesiae, quae parvis conventibus semper obstitit. Et revera, prosequatur, suppositam parvorum conventuum utilitatem etiamsi certa, et indubia foret, in comparationem adduci nequit cum certo, et evidenti detrimento regularis disciplinae, quod ex fidei necessario procedit, et quod nemo vitae religiosae aliquantisper expertus inficiaturus erit“. Et enumeratis malis, quae in regularem disciplinam, et observantiam redundant, habet: „Praecipua sane parvorum conventuum utilitas in eo sita est, ut plebi christianae, praesertim in villis et oppidulis, medium subministrant praesens et facilius omnia religionis officia sedulo adimplendi: quid autem si medicina in venenum convertatur, et si relaxatae religiosorum vitae exempla fideles a Dei servitio avertant, quod ad illius amorem accendere debuissent? Post peragratas in visitationibus canonicis plurimas Europae regiones, prout affectus sum loquor, et valde plura, et maiora sunt mala, quae fidelibus, et ecclesiae Christi in parvis conventibus obvenerint, quam bona, quae ex iis profuunt, et ne magis in destructionem, quam in aedificationem sunt positi.“ Ipse tandem desiderium pandit, ut supprimantur iuxta modum, nempe „ut sancta mater ecclesia talem suppressionem pronuntiando, sufficiens temporis spatium religiosi concederet ad alienanda immobilia respectivorum conventuum, et ad summas ex ista alienatione provenientes simul colligendas ad alienandam, et sustentandam in aliquo ex praedictis conventibus, quem prae caeteris conservandum eligeret, numerosiorem familiam; ita v. g. ut redditus quatuor parvorum conventuum tres tantum fratres alentium, ad sustentandos duodecim religiosos in unico conventu coalescant. Et quoniam saepe contingit plures diversorum ordinum parvos conventus in iisdem locis existere, dum unius ordinis membra unum oppidum deserere cogentur, alter ordo numerosiorem in eo communitatem institueret, ita quidem ut loco trium vel quatuor familiarum reli-

giosorum duobus, vel tribus membris constantium, unico tantum permaneret duodecim saltem constantibus membris, quae certissime suo ministerio non minori servitio exhibere, et longe maiorem aedificationem sua regulari observantia ioculis praebere possent.“
 Episcopi, de quibus sententia refertur in voto Commissionis per i Regulari pag. 162 et seq., partim suppressionem, partim saltem observantiam decreti *Ut in parvis* urgebant.

Exquisito voto in scriptis duorum ex reverendissimis Consultoribus in commissione res sedulo, diligenterque perpensa est. Animadvertentibus reverendissimi consultores in praesenti rerum stata periculosum esse loqui explicito de suppressione parvorum conventuum eamque in praxi admodum difficilem esse, sed magis prudens videri in decreto desiderium concilii exprimere, ut in locis ubi suppressio a guberniis facta est, si Deo dante eos restitui contingerit, apostolica sedes curet constitui, quantum fieri poterit, conventus, in quibus sufficiens ad regularem observantiam habeatur religiosorum numerus etiam per unionem, et reductionem aliorum conventuum.

Existimantur insuper adhibendum esse remedium, quod Urbanus VIII, Innocentius X, et Innocentius XII amplexi sunt, scilicet ut parvi conventus subiiiciantur etiam iurisdictioni ordinarii loci non privative, sed cum cumulativa iurisdictione superiorum ordinum, ut aucta vigilantia minus evadat inobservantiae periculum. At vero putarunt non posse exigi numerum duodecim, sed sex religiosorum iuxta decretum *Ut in parvis*, cum conventuum, et regularium numerus hodie valde imminutus sit, extendendo hanc dispositionem etiam extra Italiam quoad omnes conventus quocumque loco et tempore erectos, et in posterum erigendos, in quibus habitualiter non degunt sex religiosi probatae vitae, ex quibus quatuor ad minus sint sacerdotes maturae aetatis; et ita sublatis limitationibus, quibus exercitium iurisdictionis episcoporum difficilis reddebatur, et duodenario religiosorum numero ad sex reducto, quae decreta fuerint, facile ad praxim deduci possint.

Censuerunt insuper, ut observantia clausurae, quae in nonnullis parvis conventibus neglecta manet, actus communes, et alia huiusmodi praescriberentur, et ut conficeretur caput distinctum ad definiendos limites iurisdictionis ordinariarum, et superiorum regularium habita ratione declarationum, quae Alexander VII sanctae memoriae pro Italia edidit die 27 iulii 1655.

Porro praecipua ex praedictis declarationibus, quae ad rem faciunt, summatim excerpta exhibemus, cum quisque declarationes ipsas in decreto ab Alexandre VII confirmato inspicere possit.¹

Superiores regulares tantum constituunt in parvis conventibus familias. Episcopus tamen ex rationabili causa potest religiosos amovere, commonito prius superiore. Potest episcopus regulares compellere ad exhibendos libros introitus, et exitus, et ad reddendas rationes administrationis: nec non se ingerere iis, quae regularem disciplinam concernunt; visitare conventus, et ecclesias ad eos spectantes, quin tamen ius habeat exigendi prourationem.

Superiores regulares eandem iurisdictionem in parvis conventibus habent, quam in ceteros conventus exercent. Si contra aliquem religiosum agendum sit, attenditur praeventio sive episcopi, sive superioris regularis.

Horum habita ratione exaratum est schema, quod examinandum proponitur.

¹ A. V. Jandel magister ordinis Praedicatorum.

¹ Vide Collect. pag. 260.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante A concilio ad perpetuam rei memoriam.

De parvis conventibus.

Haud levia ex parvis conventibus in regularem disciplinam et observantiam detrimenta redundare non solum Innocentius X felicis recordationis monuit in constitutione, quae incipit *Instaurandas*; sed etiam plures ordinum superiores ad praesens lamentantur, ac iugis experientia docet. In huiusmodi enim conventibus ob exiguum religiosorum numerum grave imminet periculum ne institutiones, quae ad tria principalia vota ordinantur, et sine quibus consistere vix possunt regularis vitae bases et fundamenta, negligantur. Et si ipsi religiosi ad coenobia seu monasteria regularis observantiae revocentur, utpote laxioris vitae consuetudini assueti, vix adduci possunt, ut communem servant in moribus disciplinam; quin potius ceteros reddunt suo exemplo segiores. Quoniam vero maior inspectio requiritur ubi maius imminet inobservantiae periculum, consultum tunc fuit ab apostolica sede, ut parvi conventus non solum vigilantiae superiorum regularium, verum etiam antistitum locorum subicerentur. Horum autem auctoritas ob aliquas causas raro admodum poterat in religiosos ibi degentes exerceri; nec e converso ob imminutum regularium numerum ac eorum angustias modo duodecim religiosi ubique haberi facile poterunt. Nos igitur haec difficultates remove, ac malis, quae ex parvis conventibus promanare possunt, occurrere volentes, sacro approbante concilio, sancimus atque decernimus.

Caput I.

Conventus, domus, atque monasteria cuiuscumque sint ordinis, congregationis, societatis et instituti, etiam extra Italiam quocumque loco et tempore erecta aut restituta fuerint, vel in posterum erigi aut restitui contigerit, in quibus habitualiter non degunt de familia sex saltem religiosi probatae vitae, quosum ad minus quatuor sint sacerdotes maturae aetatis, ordinarii loci uti apostolicae sedis delegati visitationi, correctioni, atque omnimodae iurisdictioni subiecta sint et esse intelligantur, salva tamen cumulativa superiorum regularium auctoritate.

Caput II.

Iurisdictionis cumulativae, de qua in superiori capite, limites ultro citroque praefiniatur oportet, cum ab Alexandro VII felicis recordationis declarationibus editis die 27 iulii 1655 pro Italia factum fuit, ne inter utramque potestatem, quam simul in parvis conventibus, in quibus sex religiosi non morentur, ordinarii locorum et superiores regulares habent, conflictus oriantur. Propterea, quae sequuntur, declaramus, et constituimus. Episcopi in enunciatis parvis conventibus iurisdictionem delegatam etiam extra visitationem habent; superiores vero regulares ordinariam. Ad eosdem regulares superiores spectat in his parvis conventibus servatis servandis familiam constituere, et priores et guardianos, aut alios, qui ei praesint, deputare. Potest tamen episcopus ex rationabili causa religiosos a praedictis conventibus amovere, communito prius superiore regulari, ad quem pertinet eosdem religiosos aliis conventibus assignare: ac item parvos conventus una cum ecclesiis, et cappellis visitare, quin tamen ei liceat pro huiusmodi visitationibus procuracionem sive in victualibus, sive in pecunia exigere. Potestatem habet insuper se se iis ingerendi, quae observantiam regularis disciplinae concernunt; compellendi religiosos

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

ad libros introitus et exitus exhibendos, et ad rationes administracionis reddendas. Huiusmodi iurisdictione delegata ordinariis locorum, competit etiam abbatibus, aliisque inferioribus praelatis proprium territorium, et iurisdictionem quasi episcopalem habentibus. Non obstante tamen huiusmodi iurisdictione delegata locorum ordinariis, moderatores generales, provinciales et alii superiores regulares ius habent et munus, eodem conventus sedulo visitandi, et religiosos in illis degentes corrigendi, puniendi, omnemque iurisdictionem in eos, prout in reliquis proprii ordinis domibus, exercendi. Quod si superior regularis in causa praevenerit conficiendo processum contra religiosum in aliquo ex parvis conventibus degentem, episcopo minime fas erit in dicta causa se se immiscere, vel inhibitionem ferre. E converso si episcopus praevenerit, vetitum erit superiori regulari causam se se ingerere, vel religiosum ab episcopo inquisitum amovere; et si amotus fuerit, poterit episcopus causam proseguere, et illum quibuscumque remediis revocare, etiam invocato auxilio ordinarii loci, in quo religiosus ille reperitur: quem ad effectum idem ordinarius loci, in quo delinquens reperitur, tamquam apostolicae sedis delegatus, in eum severe animadvertere possit. Superior vero regularis, qui religiosum amovit, eum omnino intra terminum ab episcopo praefigendum, absque ulla mora ad priorem conventum remittere teneatur sub poena privationis proprii officii, vocis activae et passivae eo ipso incurrenda; ad quam a nemine restitui praeterquam a Romano pontifice possit. Si episcopus dubitet, an in aliquo conventu sex religiosi morentur, ius habet exquirendam a superiore notulam omnium religiosorum, qui infra annum ante requisitionem in eodem conventu morati sunt, et ad praesens de familia morentur, cum individua expressione nominum religiosorum; et superior regularis notulam ipsam ei prorsus tradere teneatur; secus episcopus religiosos, aliasque personas de eiusdem conventus familia hac super re examini subittere poterit. Curent igitur concordibus animis episcopi et superiores regulares, ut religiosi in praefatis parvis conventibus iuxta eorum regularia instituta debitam vivendi rationem observent, eosque in officio modis omnibus contineant. Regulares vero moderatores probe sciant, ad eosdem conventus haud esse mittendos, nisi illos tantum religiosos, qui probatae sint vitae, aliisque praediti qualitatibus superius expressis.

Caput III.

Mandamus praeterea ut etiam in parvis conventibus clausura omnino servetur, religiosi in communi quotidie tam meditationi vacent, quam horarum canonicarum recitationi, aliisque actibus communibus statis horis intersint, nemo ex eis e conventu egrediatur nisi obtenta a superiore licentia et cum socio, excepto tantum necessitatis casu superioris localis iudicio probandae. Ac omnes ad claustra sub vesperum revertantur. Horum accuratam observantiam superiores omnes tam locales, quam provinciales et generales prorsus curare teneantur, ac pro viribus providere ut religiosi otio minime se dedant, operibus sacri ministerii, et studiis saltem theologiae moralis operam navent, atque ad casuum conscientiae collationes, quae a clero saeculari fieri solent, accedant, serio considerantes se se strictissimam esse rationem de iis omnibus Deo reddituros. Ceterum apostolica sedes curabit, ut, cum sedatae fuerint tempestates, quibus ecclesiae affligitur et regulares ipsi misere iactantur, religiosae domus, quoad fieri poterit, etiam si opus fuerit per aliorum conventuum uniones, ita constituentur, ut sufficiens in eis religiosorum numerus ad regularem

observantiam et disciplinam recte servandam, collocari possit.

Ceterum quod attinet ad monasticos ordines rituum orientalium, nihil per praesentem, neque per ceteras alias constitutiones regulares respicientes in hoc oecumenico concilio edendas derogatum volumus iurisdictioni, ac iuribus, quibus patriarchas vel episcopi respective in religiosos ordines legitime gaudeant.

Haec decernimus, atque mandamus quibuscumque privilegiis et exemptionibus etiam in corpore iuris clausis remotis, aliisque etiam speciali mentione dignis non obstantibus quibuscumque.

6.

Schema constitutionis super novitiatu et novitiorum ac neo-professorum institutione.

Praenotanda.

Nihil magis expediens est ad pristinum decorem B religiosae familiae restituendum, quam ut novi effortentur religiosi, qui ad regularem observantiam et disciplinam, obedientiam, paupertatem, mortificationem, caritatem, rite instituti uti novi palmites in vinea Domini florescant. Id autem obtineri minime poterit nisi novitiatibus efficaciter provideatur.

Causae, quae tirocinii maxime nocent, teste experientia, hae sunt. Prima probatio, et institutio novitiorum extra communem novitiatum locum: secunda parvus religiosorum in novitiatus domibus numerus, quo fit ut ibi perfecta observantia haberi non possit: tertia collocatio in eis religiosorum, qui observantiam parum curant; et quin novitiis bonum exemplum praebent, iis potius sunt lapides offensionis: quarta magistri religioso spiritu carentes, vel minus idonei ad indolem et vocationem novitiorum dignoscendam, et ad eos recte qua opere, qua exemplo in vita religiosa instituendos. Hinc Romanus pontifex primo pro Italia¹ praescripserunt novitiatum sub poena nullitatis professionis fieri non posse nisi in domibus ab apostolica sede approbatis, vel in posterum approbandis, ut praevisio diligenti examine agnoscat an domus ad id, revera apta sit. Hanc vero legem Urbanus VIII decreto diei 21 septembris 1624 § 8 incipienti *Sacra congregatio* ad omnes regulares, ubique locorum existentes extendit, uti animadvertit Giraldis in *Expos. iur. pont.* part. I, sect. 804, not. 1. Insuper Innocentius XII mandavit, ne in eis collocentur nisi religiosi graves et observantes². Clemens vero VIII circa novitiorum institutionem plura constituit³.

At quae salubriter constituta fuerunt in praxi adamussim non servantur, et plura oblitterata conspiciuntur. Quare nonnulli religiosi, ac etiam episcopi anno 1847 hac super re lamentabantur, praesertim ob tirocinia, quae extra locum designatum aliquando fiunt, ob incapacitatem magistrorum novitiorum, et ob defectum necessariae institutionis. Haec confirmant aliqui moderatores generales in suis votis ad commissionem pro regularibus transmissis.

Quibus positus in schemate constitutionis, quae sequentur, praescribuntur. Non recipiantur novitii nisi in domibus novitiatum ab apostolica sede designatis vel in posterum designandis. In iis collocentur religiosi graves, et observantes: familia constare debeat saltem duodecim religiosi, quorum ad minus octo sint sacerdotes: in qualibet provincia, vel etiam pro pluribus provinciis una constituatur

¹ Decr. Clementis VIII 12 martii 1606 *Regularis disciplinae*, et *Sanctissimus* 10 iunii 1606.

² Innocentius XII decreto edito die 18 iulii 1699.

³ Clemens VIII decreto *Cum ad regularem disciplinam* diei 19 martii 1698.

novitiatum, quod etiam fiat pro pluribus monasteriis in ordinibus, qui provinciis carent; parvi enim novitiatum parum iurant, et plures magistri revera idonei difficillime haberi possunt. Aetas, aliaeque qualitates magistri, ac eius socii definiuntur; graviter praecipitur, ut idonei magistri eligantur; quomodo esse gerere debeant in novitiorum institutione indicatur.

Decernitur ut, praeter magistrum novitiorum, deputetur alius idoneus religiosus in illorum confessarium ordinariam, et ter vel quater in anno, et praesertim cum tempus professionis appropinquat, offeratur confessarius extraordinarius, cui novitii esse saltem praesentare teneantur; nam a gravibus religiosi expositum est, valde periculosum esse ut novitii peccata sua magistro novitiorum confiteri cogantur: cum huiusmodi obligatio in spirituale novitiorum detrimentum cedere possit. Ut enim inquit sanctus Thomas¹, „multi sunt adeo infirmi, quod potius sine confessione morerentur, quam tale peccatum tali sacerdoti confiteantur“; quod praesertim novitiis accidere potest, qui erga magistrum reverentiali timore afficiuntur. Accedit etiam quod magister novitiorum referre debet de qualitatibus novitii, ut ad professionem admittatur; et aliquando in foro externo gravia indicia habeat circa aliquem vitiosum habitum praesertim in materia luxuriae de quo ex sacramentali confessione certitudinem habuerit; ideoque impediatur ad indicia comprobanda, ne scientia in confessione habita ullo modo uti videatur. Expediit propterea ut alius confessarius ordinarius deputetur, quin immo assignentur pro aliquibus vicibus etiam confessarii extraordinarii, ut novitii praesertim cum tempus professionis appropinquat, possint libere consilium expetere circa veram ad statum religiosum vocationem.

Deinde explicatur quomodo magister novitiorum esse gerere in eorum institutione, quidque exquirere et agere debeat.

Insuper statuitur ratio vitae, quam novitii servare tenentur. Firma esse declarantur decreta congregationis super Statu Regularium, et literae apostolicae super professione votorum simplicium a sanctissimo domino nostro editae cum suis respectivis declarationibus²; nam quantum utilitatis haec omnia afferant, experientia comprobavit.

Tandem praecipitur, ut neo-professi in domibus professorii, et studiorum sub speciali institutione remaneant, ut in regulari observantia et disciplina confirmantur. Cetera, quae in schemate leguntur, explicatione indigere non videntur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Super novitiatu, et novitiorum, ac neo-professorum institutione.

Ad regularis disciplinae incrementum et religiosorum ordinum decorem promovendum nihil tam est accommodum ac necessarium, quam ut novitii sedulo recteque instituuntur, ac vera eorum vocatio ad religiosam vitam serio diligenterque probetur. Hi enim regularis militiae thronos, electa sunt veluti germina, ac novi palmites Dei vineam novellantes, qui ita succrescere, et in regulares coetus coalescere debent, ut uberrimos perfectas abnegationis fructus ferentes, christianum populum exem-

¹ In 4 sent. dist. 7, q. 4, ad 6

² Praecipua decreta sunt, quae incipiunt *Romani pontificis* 26 ianuarii 1648, *Regularis disciplinae* eiusdem diei et anni cum declarationibus, *Neminem latet* 18 martii 1648 cum declarationibus; et literae apostolicae *Ad universalem ecclesiam* 7 februarii 1692.

ple aedificent, ecclesiamque splendore virtutum exornent. Nihil igitur potius Romani pontificis praedecessores nostri habuerunt, quam ut ad rectam huiusmodi thronum institutionem praescribendam solliciti incumbere. Nobis aequo nil magis ab ipso pontificatus nostri exordio cordi fuit, quam ut praecipuas animi curas cogitationesque ad haec praeciara religionis vitae germina converteremus, quo opportunis decretis, quae iam edidimus, auctoritati eorum probationi, qui ad habitum et novitiatum, aequo tempore ad professionem admitti postulant, consuleremus. Ut autem nihil deest eorum, quae ad novitiatum perficiendum possunt magis magisque conferre, haec quae sequuntur, sacro approbante concilio, statuenda ac decernenda censemus.

Caput I.

Novitii dumtaxat in iis domibus religiosis, quae apostolica sedes, vel pro ordinibus monasticis rituum Orientalium proprii ritus patriarcha, pro novitiatu designavit, vel in posterum designabit, sub poena nullitatis professionis recipiantur. In iis autem domibus locus novitiatu ab ea parte conventus vel monasterii, in qua degunt professi, segregatus omnino sit ac distinctus. Ceterum curandum erit, ut una novitiatu domus in qualibet provincia, vel etiam pro pluribus provinciis, et quoad monachos praesertim una pro plurimis monasteriis constituantur, ut facilius idonei magistri novitiorum haberi possint, et religiosa tironum institutio magis efficax et proficua reddatur. In domibus, seu conventibus, aut monasteriis novitiatu, superiores omnimodam statuere ubique teneantur observantiam regulae et constitutionum sui ordinis, nec non prout alibi decretum est, perfectam vitam communem ab omnibus inibi commorantibus districte servandam; ac in iisdem conventibus, seu monasteriis, aut domibus nonnisi graves religiosos, probos, et observantiae ac puritatis regulae studiosos, collocare; indeque eos remove, qui praemissis sive verbis sive factis sese opponere audeant. Tam denique in praefatis novitiatu domibus, quam in aliis ubi professoria vel studia habentur, duodecim saltem religiosi, quorum ad minus octo sint sacerdotes, collocari et morari prorsus debeant.

Caput II.

Ad grave novitiorum magistri munus ab iis ad quos pertinet deputandi erunt religiosi probatae vitae, qui zelo regularis observantiae et disciplinae apprimae sint praediti, ac ad novitios recte instituendos, et ad eorum veram vocationem animique indolem pernostrandam sint idonei. Sciant qui ius habent magistros deputandi, eorum conscientiam super his graviter onerata manere, seque Deo strictissime rationem esse reddituros. Ad ceteras autem magistri qualitates quod attinet, oportet, ut is sit ordine sacerdotali insignitus, in quinto saltem supra trigesimum aetatis suae anno constitutus, ac per decennium a professione, comprehensa illa votorum simplicium, quae est solenni praemittenda, in religione perstiterit. Socius quoque magistro novitiorum non deest, quem debitum opus est qualitatibus esse praeditum, ac trigesimum saltem aetatis annum excessisse. Nihilominus si magister eiusque socius in officio defecerint, aut impari suo muneri deprehendantur, ne institutio novitiorum, quae maximi momenti est, detrimentum patiantur, superiores ad quos spectat eos ab officio dimittant, quin dimissionis eisdem causam afferre teneantur. Sed cavendum eis est, ne ad huiusmodi dimissionem ex animi aversione, potiusquam ex enunciatis iustis causis procedant. E contra si ma-

gister eiusque socius fidei suum munus adimpleant, ne idonei ad illud inveniantur, poterunt in officio confirmari. Tandem in quolibet novitiatu praeter magistrum deputatur alius idoneus religiosus qui confessorii ordinarii munere fungatur; et insuper superiores ter vel quater in anno, praesertim cum tempus professionis appropinquat, confessorio extraordinario novitios assignent, quibus singuli se se saltim praesentare debeant.

Caput III.

Quemadmodum ad rite formandos in perfectionis via tirones assidua vigilantia opus est et exemplo; ita magister eiusque socius ad nullum aliud officium incompatible interea deputandi erunt, iidemque ita se gerere debent, ut regularis observantiae in eis velut forma resplendeat: sint ergo orationi ac meditationi dediti, mortificationis operibus addicti, prudentia et caritate referti, non sine affabilitate graves, solum Dei cum mansuetudine praefereentes, ab omni cordis ac animi perturbatione, ira praesertim et indignatione alieni; in omnibus seipsum exemplum bonorum operum praebentes, ut ii, qui eorum curae subduntur, non tam eos metuant, quam amere, et reverentia prosequantur, nec quicquam unquam illis detrudere possint.

Caput IV.

Et quoniam magister novitiorum cuiusvis tironis indolem perspectam habere, ac veram vocationem diligenter perscrutari debet; ideo haud omittat prudenter inquirere, an quisque religioso statui vero idoneus inveniat; an vitae perfectioris amore, liberiusque insequendi Deo in religione; seu potius levitate, aut necessitate, vel alio inordinato fine religiosum statum amplectatur. Sed magnopere curet, ut iidem novitii in regulari disciplina assidue se exerceant, eisque clare explicet obligationes votorum ac religiosi status quem sunt amplecturi, vimque regulae et constitutionum sui ordinis declarat. Quo vero id facilius obtineat, aliquid quotidie ex ipsa regula et constitutionibus in communi perlegi praescribat, modum in oratione ac meditatione servandum novitios doceat; quomodo per sensuum custodiam et mortificationem vitia cohibeantur, eos instruat; silentium, conscientiae puritatem, crebram illius discussionem, sacramentorum frequentiam, confessionis praesertim, quae saltim semel in hebdomada fiat, modestiam in cunctis actibus, ac humilitatis in vilioribus ministeriis obeundis exercitium commendat. Atque ut ista examensim adimpleantur, superiores locales, et maiores, ac visitatores regulares, novitiatu domos diligenter visitent; ac super praemissorum observantia efficaciter provideant, quamvis novitiorum magister in tirones potestatem habeat, regimenque novitiatu ipse unus teneat.

Caput V.

Praeter cetera quae novitiis incumbunt, hi bis in die meditationi in communi vacare, propriamque conscientiam examinare teneantur. Cumque novitiorum cura eo potissimum tendat ut ipsi spiritualis vitae fundamenta iaciant, hinc durante novitiatu tempore aliis non vacent studiis, praeterquam constitutionum, librorum spiritualium, qui ex magistri novitiatu iudicio magis apti ac utiles existimentur, interposita etiam catechismi Romani lectione, ac explicatione. Tirones conversi etiam magistro novitiorum, aut superioribus monasteriorum seu conventuum iuxta cuiusvis ordinis constitutiones et statuta, subditi esse, et obedire debent. Hi quoque circa obligationem votorum, religiosi status, ac disciplinae et observantiae sedulo instruantur, eisque dilucide catechesis rudimenta quam saepe tradantur.

Caput VI.

In admittendis postulantiibus ad habitum et novitium, ac deinde novitii ad professionem, servantur decreta a congregatione super Statu Regularium in eum adro edita; nec non ea quae circa professionem votorum simplicium solemnibus praemittendorum statuta sunt in encyclica eiusdem congregationis, quae incipit *Neminem latet*, et in nostris literis apostolicis, quarum initium *Ad universalis ecclesiae regimen*, cum editis quoad haec omnia declarationibus.

Caput VII.

Ut autem neo-professi ac studentes in regulari observantia et disciplina confirmantur, eorumque vocationis spiritus non tepescat, ipsi quoque in domibus professorii ac studiorum peculiariter, sedulam, diligentemque religiosae vitae institutionem iuxta apostolicae sedis sanctiones et cuiusque ordinis statuta omnino habere debeant, super quo superiorum conscientia graviter onerata remaneat.

In iis vero quae praesenti decreto non opponuntur, firma remaneant quae a iure communi, ac apostolicis ac cuiusque ordinis constitutionibus statuta reperiuntur.

Haec volumus, atque mandamus contrariis quibuscumque non obstantibus.

7.

Schema constitutionis super affiliationibus.

Praenotanda.

In nonnullis ordinibus vigent affiliationes, quibus neo-professi alicui conventui, et provinciae adscribuntur; ideoque affiliationes de quibus agitur, dispenduntur in affiliationes religiosorum conventibus vel provinciis. Aliquis dicitur filius conventus, quia in eo vel pro eo habitum suscepit. Filii provinciae quis dicitur, quia ei per habitum susceptionem adscriptus est. Per utrasque affiliationes ius acquiritur vel conventui, vel provinciae in personis et bonis eorum, qui hoc nomine sunt eis addicti. Vicissim religiosi ius acquiritur, ut ab iisdem sustententur, necessariaeque eis suppeditentur.

Antiquitas huiusmodi affiliationes non agnoscebantur, et ipsae fundatoribus religiosorum ordinum fuerunt plane ignotae. Nihil certi statui potest de causis, quae affiliationibus originem dederunt. Progressu temporis introductae videntur, vel ut religiosi antiquos monachos imitarentur, qui ratione vitae contemplativae in monasterio manebant, cui erant addicti: vel probabiliter causa earum fuit relaxatio regularis disciplinae, praecipue quoad vitam communem ob invecum usum peculiorum; vel forsitan etiam causa fuit numerus religiosorum pro quolibet conventu, ut nempe tot unicuique assignarentur, quot alii ab eis possent, iuxta cuiusque redditus.

Quidquid ait de affiliationis origine, certum est illam quae respicit conventus, valde perniciosam esse regulari disciplinae; nam ex eo quod religiosi addicti sint alicui conventui tanquam filii, ab eoque alii debeant, ii facile detrectant obedire superioribus ut ad alios conventus transferantur. Affiliationes quoad conventus favent quodammodo religiosorum peculii, cum statutum sit, ut occasione obitus ea conventui affiliationis cedant, et si aliquis religiosus ex conventu suae affiliationis ad alium accedat quin eius familiam constituat, pensionem pro alimentis praestare debeat.

Haec incommoda recensuit etiam aliquis ex superioribus generalibus in votis nuper editis pro studio concilii.¹ Inquit ipse: „Le affiliazioni ai

¹ Num. 18, pag. 115 [Auctor est Iosephus Oliva praefectus generalis clericorum regularium ministrantium infirmis].

A conventi conia altra piaga dell' istituto. Ciascun figlio del convento si crede aver preferenza a coloro, che nol sono; negli uffici vantano non se qual diritto, e credono di godere una quasi immobilità nel convento; ed un superiore senza un delitto o causa grave teme di assegnarlo altrove per evitare una lite. Le affiliazioni talvolta, e non è raro, impediscono il superiore di raccogliere in un convento un buon numero di studenti; perchè pel mantenimento dei figli e studenti esso si crede insufficiente all' uopo. Si rimetta il religioso nel giusto sentiero di abnegazione con togliere ogni ombra di affiliazione. Con questo mezzo si conserverebbe l'uguaglianza innanzi alla legge, e rimarrebbe libera l'autorità del superiore.“ Accedit, magis conforme spiritui religioso esse, ut regularis nulli addicti loco, aut conventui, unusquisque ex eis conventus inhabitet sive mediocri, sive ampliores in urbibus, aut oppidis, aut pagis positos, quos provincialis singulis designet. Hac de causa in ordine Praedicatorum in omnibus pene provinciis, in quibus regularis observantia et perfecta vita communis est instaurata, nempe in Gallia, in Hollandia, in Germania, in Anglia etc., affiliationibus renuntiatum est.

Quare statuere visum est, affiliationes quoad conventus supprimendas omnino esse, ut refloreat primaevis status ordinum regularium, in quo non aderant huiusmodi affiliationes.

Non ita tamen dicendum de affiliationibus religiosorum provinciis, tum quia praedicta incommoda quoad conventus, minime dantur circa provincias; tum etiam quia affiliationes religiosorum provinciis utiles sunt pro istarum conservatione. Sartum autem tectumque manere debet superioribus generalibus ius dandi obedientiam religiosi pro aliis provinciis, cum bonum commune totius ordinis id postulet.

Sublatis affiliationibus quoad conventus, committendum videtur provincialibus, ut de bonis, si quae religiosi obvenire contingat, in utilitatem provinciae disponere possint, ea applicando conventibus, qui magis indigent, et praesertim conventibus studiorum; et ita illud removeretur incommodum, quosdam nempe conventus vix sufficere alendis suis religiosi, dum alii e contra bonis affluunt.

Quibus positis examinandum schema constitutionis proponitur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De affiliationibus.

In nonnullis regularibus ordinibus affiliationes, quas vocant, religiosorum conventibus vel provinciis introductae reperiuntur. Ex eo autem fit, ut qui hoc titulo conventibus addicti sunt, ipsius praetextu quoddam sibi ius vindicantes in eisdem manendi, obedientiae praeepto facile reluctantur, et religiosos, qui filii ipsius conventus non sunt, tanquam extraneos respiciant, et in eis dominantur.

Quapropter, sacro approbante concilio, affiliationes religiosorum quoad conventus omnino supprimimus ac suppressas prorsus decernimus. Quod autem attinet ad affiliationes religiosorum certis quibusdam provinciis, superiores generales ius habeant religiosos unius provinciae ad alterius conventus mittendi.

Volumus insuper, ut si aliqua bona religiosi obvenire contingat, ea non favore conventus affiliationis, quae suppressa est, ut antea cedant; sed de huiusmodi bonis provincialis ad utilitatem provinciae de consensu sui definitorii seu concilii, et approbatione superioris generalis disponat, ea ap-

placando conventibus, qui magis indigent, et praecipue domibus studiorum.

Haec decernimus non obstantibus quibusvis privilegiis, indultis, constitutionibus apostolicis, et singulorum ordinum, atque statutis etiam iuratis, et a sedis auctoritate confirmatis, aliisque contrariis quibuscumque etiam speciali et individua mentione dignis.

8.

Schema constitutionis super studiis regularium.

Praenotanda.

Licet praeteritis temporibus regularium studia maxime floruerint, tamen ea in praesens languescere ipsi moderatores generales ingenue fateantur. Id autem tribuendum potissimum est deploranda vicissitudinibus, quibus regulares pluribus abhinc annis miserime iactantur, et fortasse etiam ex immutata maiorum methodo, quae ipsi non sine maximo profectu utebantur. Necessarium igitur est regularium studiis quantum fieri poterit providere; quod plures episcopi, et religiosi enixe expostulant.

Verum ita se res habet, ut simplici exhortatione, et commendatione tanto malo occurrere minime possit. Nemo igitur miretur, si in schemate decreti, ad particularia quaedam descendere opportunum visum sit: ubi enim generalia remedia non sufficiunt, peculiaria indigitare oportet.

Praescribitur superioribus regularibus, ut studia promoveant; dentque operam, ut religiosi in humaniores literas, ac severiores disciplinas addiscendas diligenter incumbant. Cum autem id obtineri haud possit si studia privatim fiant cum paucis discipulis et magistris parum idoneis, constituitur ut collegia erigantur pro philosophicis, et theologicis studiis; nempe unum pro qualibet provincia, vel etiam pro pluribus, nam nonnullae provinciae existunt, quae parvae sunt, et paucis domibus, et religiosis constant. Et quia aliqui ordines provinciis carent, ideo additur: et si agatur de ordinibus qui provinciis carent, prout in nonnullis congregationibus monasticis locum habet, unum collegium pro pluribus domibus, seu monasteriis constituatur. Insuper permittitur, ut loco unius erigi possint duo collegia distincta, scilicet unum pro philosophia, alterum pro theologia; nam nonnulli ordines, qui elemosynis sustentantur, eam pecuniae summam in uno tantum loco colligere nequeunt, quae sufficiens sit ad unicum collegium sustentandum.

Praescribitur ut certa studiorum ratio seu methodus conscribatur, iuxta quam studia tradantur. Determinantur studia, et tempus, quo ea perficienda sint. Commendatur ut alumni, qui praestantioris ingenii sunt, quantum fieri poterit etiam historiae ecclesiasticae, ac graecae, et hebraicae linguae institutiones dentur. Occurritur in severioribus disciplinis nimiae opinandi licentiae, quae etiam in institutis religiosis irrepsit, quaeque animorum divisionem, et contentiones parit. Praescribitur usus linguae latinae, quae religiosis viris omnino necessaria est. Statuitur ut adhibeantur auctores, qui clare solideque doctrinas pertractaverint a moderatoribus generalibus approbandi; nec non ut lectores ab eis facile non recedant; alias confusione cum discipulorum detrimento occasio daretur: neque utantur in docendo methodo academica, seu oratoria, sed stricta methodo, quae scholis apta sit: ut frequenter fiant exercitationes, et in fine anni scholastici examina, tum etiam expleto philosophiae, et theologiae curriculo. Inhibetur ne studentibus aliquod munus conferatur, a studiis enim distrahendi non sunt, salvo tantum, ubi ex instituto sit, activo studio seu munere docendi per aliquot annos

grammaticam latinam et alia antequam severioribus disciplinis vacent. Ubi actum est de parvis conventibus, quorum familiae ex religiosis non constant, constitutum est, ut sacerdotes regulares ad collationes casuum conscientiae clerici saecularis accedere debeant: hic autem decernitur, ut in conventibus, ubi ex saltim religiosi morantur, eadem collationes in ipsis conventibus fiant; nam in primo casu ob parvum religiosorum numerum in coeuvatu rite fieri nequeant. Tandem monentur regulares, ut verbi Dei praedicatio recte fiat. Alia, quae in schemate habentur, minime visa sunt explicatione indigere.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Super studiis regularium.

Cum ordines regulares non modo ad perfectionem iuxta evangelica consilia assequendam instituti sint: sed etiam in catholicae ecclesiae praesidium et ornamentum adsciti, hi propterea in id debent etiam curam impendere, ut invalescentium errorum malitiae obstant, ac spiritali proximorum saluti auxilientur. Id autem haud assequi poterunt, nisi iis constant religiosi viri, qui ad docendos fideles ne circumferantur omni vento doctrinae sint idonei, ac ad omne opus bonum inveniantur instructi. Magnopere ergo interest, ut recte ad literas, severioresque disciplinas vel maxime sacras, religiosi alumni informantur: prout anteaetate tempore servabatur, quo regularium ordinum praeclara laus fuit, literarum studia excolere, eruditique operibus scientias illustrare. Ut igitur studia ipsa excitentur, nos, sacro approbante concilio, haec quae sequuntur constituimus atque mandamus.

Caput I.

Omnes regulares superiores maxima cura et solertia in suis ordinibus studia promoveant; ac omnem dent operam, ut religiosi alumni in humaniores literas, ac severiores disciplinas addiscendas diligenter incumbant, quo doctrina apprime exculsi ecclesiae dogmata tueri, et sacra ministeria obire rite valeant. Quapropter provideant, ut in qualibet provincia, vel pro pluribus provinciis, et ubi provinciae non sunt, pro pluribus monasteriis collegium constituatur, in quo iidem alumni philosophicis ac theologicis studiis omnino vacent, quin aliquis instructione privetur. Praedictum autem collegium, si peculiaria adiuncta id postulent, dividi atque erigi pro philosophia in uno loco poterit, pro theologia in altero. Insuper si ordo aliquis inveniat qui nullo modo collegium ob modicum studentium ac lectorum numerum, instituere poterit, curabunt eius superiores, ut alumni studiorum causa aliorum ordinum collegia frequentent.

Caput II.

Pro expeditiori autem docendi norma, certa aliqua studiorum ratio seu methodus conscribatur, in qua, inspecta cuiusque instituti indole et professione, res tractandae per singulos annos ac certo ordine distribuantur ac determinentur. Istaec studiorum ratio sive methodus semel ac examinata fuerit et approbata a moderatore generali cum idoneis consultoribus ab se deputandis, ad cuncta sui ordinis collegia transmittatur, ab eisque fideliter observetur: neque immutari possit, nisi ab ipso generali moderatore de suorum consultorum consensu. Quamobrem in unoquoque regulari ordine a moderatore generali, si fieri id valeat, aliqui viri periti ac probe in scientiis versati deputentur, quorum opera et consilio in directione et moderatione studiorum utatur.

Caput III.

Atque ut ordinatim studia peragantur, regulares alumni postquam de eorum peritia in arte grammaticae latinae sive liturgicae linguae, et in humanioribus literis, quae maxime commendamus, praevio examine coniterit, per duos saltem annos philosophiae, ac dein per quatuor theologiae tam dogmaticae quam morali, et sacrae scripturae operam navent, salvo illorum ordinum statutis in quibus maius tempus praescribitur. Praeter has facultates, alumni, quantum fieri possit, iuris canonici, et sacrae eloquentiae; ac illi, qui praestantioris sunt ingenii, historiae ecclesiasticae, ac graecae et hebraicae linguae institutiones tradantur. Et quemadmodum in severioribus disciplinis nimia opinandi licentia, res periculi plena est; ita curare debent superiores, ut tam in philosophicis, quam in theologicis studiis per aliquos religiosos docendi peritia et eruditione pollentes, praemisso sedulo ac diligenti examine, collatisque consiliis, praecipua doctrinae capita determinentur et lectoribus opportune assignentur, quibus clare constet quid sit tenendum, quid vitandum, quidve liberis opinionibus concedendum.

Caput IV.

Praeterea adhibeantur auctores a moderatore generali approbandi, qui clare solideque doctrinas pertractaverint, ac in moralibus disciplinis laxitatis rigorique extrema vitantes, mediam viam sapientissime tenuerint. Hos explicent et sequantur lectores, quin facile ab eis recedant. In philosophia rationali, multoque magis in theologia tam lectores quam auditores latino, sive liturgico proprii ritus, sermone utantur, ac methodum scholis aptam, non autem academicam, adhibeant. Ad animos extimulandos et acuenda ingenia frequenter fiant studiorum exercitationes, et in fine cuiusque anni scholastici accurata examina, quibus singuli alumni coram religiosis viris ad hoc deputatis doctrinae specimen circa traditas per annum disciplinas praebent. Insuper peracto cursu philosophico examen de universa philosophia; confecto autem theologico, de universa cum philosophia tum theologia instituitur.

Caput V.

Quia studia, ut fructuosa reddantur, indesinenter intentum animum et a curis omnibus expeditum requirunt, vetitum erit superioribus, ne cui ex alumni iubeant aut sinant, antequam sacerdotio fuerit initiatus, munus aliquod obire: salvo tantum alicuius ordinis statuto, quo suis alumni, postquam inferioribus disciplinis vacaverint, activum studium praescribitur, id est munus per aliquod tempus eandem inferioris disciplinas docendi; ita tamen ut, eo munere expleto, severiora ipsi studia suscipere, ac rite perficere teneantur. Omnes autem sacerdotes vehementer in Domino hortamur, ut completo curricula sacra studia numquam penitus intermittant; sed potius lectioni divinarum scripturarum, ac sanctorum patrum et studio theologiae pro viribus insistant: immo volumus ac statuimus, ut in qualibet domo, ubi saltem sex viri religiosi commorentur, fiant pluries in mense collationes casuum conscientiae in confessoriorum commodum et utilitatem.

Ceterum caveant omnes superiores, ne illo modo suis religiosis permittant, ut in verbi Dei praedicatione exemplum eorum sequantur, qui seipso potiusquam Iesum Christum praedicantes, inanibus utuntur verbis et argumentis, nec a sacris literis et a sanctorum patrum doctrina hauriunt, quae populo tradunt. Insuper fideliter servant ac servare faciant ea, quae a ss. patribus commendata, et in

A sacris canonibus, ac praesertim a concilio Tridentino de verbi Dei praedicatione salubriter statuta ac decreta fuerunt¹.

In ordinibus in quibus religiosi vitam contemplativam tantum agunt, ea quoad studia serventur, quae in eorum constitutionibus et statutis praescripta reperiantur.

Moderatores autem generales cuiusque ordinis infra biennium ab absoluto consilio de fidei eorum executione, quae in his literis praescripta sunt, apostolicam sedem certiorum omnino facere debeant. Super praemissis omnibus, privilegia, et aliis contrariis quibuscumque derogamus.

9.

Schema constitutionis super gradibus et titulis regularium.

Praenotanda.

In omnibus ordinibus regularibus existunt gradus, et tituli, quibus superiores decorantur; sive sint praelati ordinarii, uti sunt ministri, magistri, praepositi generales, provinciales, guardiani, priores, rectores; sive sint superiores extraordinarii, nempe commissarii, visitatores etc. Hi gradus constituunt in quolibet ordine propriam hierarchiam; ideoque nihil super his gradibus, et titulis innovandum est.

In aliquibus autem ordinibus praeter huiusmodi gradus praelatitios vigent tituli honoris, uti ex-provincialis, ex-prioris, ex-guardiani, ex-lectoris, iubilati, ex-definitoris, patris provinciae; nec non gradus academici seu scholastici, nempe magistri, lectoris, praesentati etc.; quibus titulis et gradibus quaedam exemptiones, et privilegia adnexa sunt iuxta cuiusvis ordinis statuta.

Optandum profecto esset ex nonnullorum etiam religiosorum sententia, ut huius tituli honoris, et gradus academici, nec non adnexae exemptiones penitus eliminarentur, ne occasio detur perturbationibus regularis disciplinae, et ad laxiorem vitam aditus aperiatur; ac expediens summopere foret religiose postposita omni humana ratione solo virtutis amore muneribus fungi, et studiis vacare ad ecclesiae, siveque instituti bonum, et utilitatem.

Verum cum huiusmodi gradus, et tituli legitime introducti fuerint, et a constitutionibus adprobati, et religiosos ipsos ad munia recte exercenda, et ad studia pro humana infirmitate allicere possint, nimis durum, et fortasse etiam periculosum visum est huiusmodi titulos, et gradus penitus abrogare, quamvis religiosi in suis exercitationibus et muneribus obeundis altiore sibi scopum proponere deberent, ac in omnibus potius quaerere humilitatem, et mortificationem, Christum Dominum aemulantes, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem.

At necessarium omnino est huiusmodi titulos, et gradus inter istos limites coercere, ideoque in schemate praescribitur ne conferantur *ex gratia*, sed uti aiunt, *ex iustitia*, tantum, nempe illi, qui qualitatibus praescriptis in constitutionibus ab apostolica sede adprobatis revera praediti sint; et ut gradus scholastici illi tantum concedantur, qui studiorum curriculum, aliasque statutas exercitationes expleverint, et examine praehabito tam super moribus, et religiosis virtutibus, quam super doctrina, gradibus digni reperiantur². Insuper statuitur ut privilegia, et exemptiones praedictis titulis, et gra-

¹ Sess. V, cap. 2 de reform.

² Quae decorantur circa examen et alia praemittenda antequam gradus scholastici conferantur, ex approbatis constitutionibus quoad substantiam desumpta sunt. Expediunt

diſſus adnexae ita reducuntur, ut ſublata omnino A intelligantur quae obedientiae, diſciplinæ et obſervantiae regulari, ac vitae communi conformia non ſint. Prohibetur ne in poſterum tituli, et gradus ex gratis ullo modo concedantur; quanta enim mala et ſcandala in obſervantiae, diſciplinæ ac tranquillitatis, et pacis detrimentum ex iſta permanant, nemo eſt, qui non videat: quae mala deſcribunt Gregorius XV¹, et Urbanus VIII² in ſuis conſtitutionibus, quibus pro aliquibus locis illa privilegia revocantur.

De abbatibus etiam agit: etiam aliqui ad abbatibus dignitatem ex gratis promoventur. Nimis late patet abbatum numerus, ita ut in aliquibus monaſteriis praeter abbatem gubernii plures alii reperiuntur, qui dependentiam ab abbate gubernii aliquando ſegre ferre ſolent, et monachis non ſemper praebent verae obſervantiae exemplum. Insuper accidit ut ob quamdam ambitionem et vanae gloriae ſpiritum pro aliquibus monaſteriis, in quibus pauci monachi exiſtunt, importunis quoque precibus abbatiae titulus expoſtuletur, quo fit ut abbatialis dignitas deprimatur. Hac etiam ſuper re in decreto ratio habetur.

Quibus breviter praemiſſis ſchema conſtitutionis proponitur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De grandibus et titulis.

Extant in regularibus ordinibus legitimi gradus ac tituli, quibus superiores pro munere decorantur. In aliquibus autem vigent etiam tituli honoris et gradus academici seu scholastici, nec non aliquae exemptiones et privilegia, quibus iuxta ordinum conſtitutiones gaudent qui aliquo gradu aut dignitate ſunt praediti. Nonnulli tamen huiusmodi titulis non ex legis diſpoſitione, ſed ex mera liberalitate et gratia donantur. Experientia autem comprobatur eſt, ex titulorum et huiusmodi exemptionum multitudine perturbationem diſciplinæ regularis oriri, ac ad laxiorem vitam aditum reſerari. Ut igitur huiusmodi mala, quantum fieri poterit, abarceantur, haec quae ſequuntur circa gradus ac titulos, ſacro approbante concilio, decernimus.

Caput I.

Cum ii, qui auctoritate praecminent, aliis etiam debeant honoribus anteire; ideo ſervandos eſſe conſeſemus omnes titulos, gradus et dignitates, quibus praelati regulares non ſolum ordinarii, ſed etiam extraordinarii, quemadmodum ſunt commiſſarii, viſitatores, ac alii huiusmodi, iuxta ordinis conſtitutiones et ſtatuta a ſ. ſede approbata, inſigniantur. Titulos vero honoris, qui ex religionum ſtatutis ab apoſtolica D ſede confirmatis tribuuntur, ſervari ad religioſorum merita reſpondenda permittimus; ita tamen ut non ex gratia, ſed ſervatis iuxta propria ſtatuta de iure ſervandis concedantur; ac religioſi, quibus conferantur, praecscriptis omnibus qualitatibus polleant.

Caput II.

Retineri ſimiliter poterunt gradus et tituli academici seu literarii in iſtis ordinibus, in quibus legitime introducti reperiuntur, ea tamen expreſſa conditione, ut ex gratia nemini, ſed ex iure iſtis tantum religioſis conferantur, qui praeter ſtatuta in conſtitutione ſuper ſtudiis, praecscriptum pro unoquoque gradu ſtudioſorum curriculum, et ſcholasticas

viam eſt ea ſpecialim in decreto inferre, cum de re gravis momenti agatur.

¹ Conſt. *Pastoralis officii* die 8 februarii 1650.

² Conſt. *Cum ſicut accepimus*.

exercitationes, aliisque ad id in propriis ordinibus conſtituta, rite perfeceſerint. In huiusmodi vero graduum collatione haec erant omnino ſub ſtultitatis poena ſervanda. Nullus religioſus, niſi praevio moderatoris generalis mandato, ad academicos seu literarios gradus promoventur. Propterea generalis moderator ſive per ſe, ſive per ſubdelegandum quatuor ſaltem deputet ex graviſſimis religioſis viris, quorum erit ſedulo inquirere, utrum ad gradus promovendi rite expleverint omnia, quae a ſtatutis et conſtitutionibus ordinis praecscripta inveniuntur; atque iſtis moribus et virtutibus ornentur, quibus religioſi viri praecertim quoad regularem obſervantiam praecſtare debent. Idque non ſolum per atteſtationes iuratas ab iſtis ad quos pertinet ſubſcribendas; ſed etiam per ſecretas alias informationes exquirant. Si poſt accuratam praemioſorum inquisitionem, omnia viderint in promovendis requiſita concurrere, teſtimoniales literas iuramento firmatas conficiant, et in eis expreſſe declarent, nihil obſtare quominus ii ad examen ſuper doctrina admittantur. E contra ſi in eis debita requiſita non concurrant, a ferendo teſtimonio prorsus abſtineant. Ceterum ſine propitio huiusmodi teſtimonio, nemo poterit ad praefatum examen admitti.

Acceptis teſtimonialibus hiſ literis ab examinatore, quos moderator generalis ſuper praefato doctrinae experimento designabit, ii promovendos coram ſe ſiſtere iubeant, ac ubi de congrua illorum doctrina per accuratum ac diligens examen revera ſibi conſtiterit, iudicium per ſecreta ſuffragia, quaecumque humana affectione poſtpoſita, de eorum habilitate ferant. Hinc ſuperior generalis religioſos, ut ſupra, approbatos, ac vere idoneos reſertos ad gradus academicos etiam per ſubdelegandum promovere poterit, praevia tamen fidei profeſſione iuxta C formam a Pio IV ſel. rec. praecscriptam coram eodem ſuperiore generali, vel alio religioſo ab ipſa deputato pro graduum collatione omnino emittenda. Si quae alia in propriis conſtitutionibus praecscripta reperiuntur, quae praemiſſis non adverſentur, ea quoque ſervari debebunt.

Revocamus autem omnes facultates, ſi quas quocumque titulo habeant moderatores generales, capitula etiam generalia, diaetae, alique superiores cuiuscumque ſint ordinis, congregationis, ſocietatis et inſtituti, conferendi ex gratia titulos academicos literarios, aliosque cuiuscumque ſpeciei; et ſi ſecus fecerint, quod abſit, omnia ſint prorsus irrita et inania; et superiores huiusmodi gradus et titulos ex gratia conferentes, privationem vocis activae et C passivae ſ. ſedi reſervatam ipſo facto incurrant.

Caput III.

Ne autem praecscripti in privilegiorum uſu limites excedantur, ac eadem privilegia ultra quam par eſt protrahantur, omnino volumus ac praecipimus, ut praelati, alique, qui peculiaribus privilegia ratione muneris in religioſis familiis communiſter habent, iſtis uti nequeant niſi dumtaxat dum munere vel officio funguntur, et prout neceſſitas poſtulerit: proindeque ceſſare debeant ſtatim ac munus vel ipſum officium ceſſat, propter quod concessa ſunt. Religioſi vero qui gradibus et titulis inſigniti exiſtant, frui poterunt particularibus privilegiis quae eis a conſtitutionibus et ſtatutis proprii ordinis ab apoſtolica ſede approbatis intuitu graduum concedantur, iſtis prorsus ſublatis, quae obedientiae, diſciplinæ et obſervantiae regulari, ac vitae communi contraria ſunt; quae revocatio potiori iure extendatur, ac extenſa omnino intelligatur ad eos, qui huiusmodi privilegia et exemptiones ex gratia tantum iam obtinuerunt. Quapropter nullus om-

gino praetextu cuiuscumque privilegii et exemptionis, vel muneris etiam generalitatis, a servitio chori, et ab actibus communibus concessatur immunitas, nisi tantum pro tempore, quo quis proprio officio perfungitur.

Quoad lectores vero aut praedicatorum, iis tantum diebus, quibus eos legere aut praedicare contigerit, superiores cum eis dispensare possint. Idem quoque praestare valeant cum valetudine laborantibus, ac studiorum causa legitime impeditis. In eos qui negligentes vel inobedientes extiterint salutari poenitentia ad regulae et constitutionum praescriptum animadvertant.

Omnes religiosi etiam gradibus et titulis insigniti, ac superiores, et alii quicumque in domum sint, iisdem alimentis in communi mensa uti debeant, nisi infirmitatis causa dispensentur. Vestitus quoque omnium ac domestica suppellex ex communi pecunia comparetur, et in cunctis sit omnino uniformis, statuique paupertatis quam professi sunt, consentanea. Quae de licentia a superiore petenda pro egressu, quaeque de socio, in decreto super clausura sancita sunt, etiam a religiosis quovis gradu donatis et quocumque alio titulo insignitis, servantur; eisque generales egrediendi licentiae minime suffragentur.

Caput IV.

Quae superius praescripta sunt, etiam pro abbatibus regularibus constituta omnimode intelligantur. Ad abbatis autem dignitatem non promoveantur, nisi qui praescriptis qualitatibus sunt praediti, ac ad monasteriorum regimen necessarii, servatis de iure servandis iuxta constitutiones apostolicas, ac statuta ordinis a sede approbata. Praeterea ab abbatibus non regantur, nisi ex tantum monasteria, quae abbatiae titulo legitime sunt insignita, et in quibus competens familia ad regularem disciplinam servandam habeatur. Abbates, qui suum gubernii munus expleverint, obedientiae novi abbatis, uti ceteri monachi, subiiciantur, et ad omnimodam regularis disciplinae observantiam teneantur.

Haec super praemissis omnibus servari volumus atque mandamus, quibusvis privilegiis etiam speciali ac individua mentione dignis, consuetudinibus etiam immemorabilibus, constitutionibus apostolicis et statutis cuiusque ordinis, et instituti etsi iuratis et apostolica auctoritate confirmatis, aliisque quibuscumque contrariis non obstantibus.

10.

Schema constitutionis super ordinationibus regularium.

Praenotanda.

Concilium Tridentinum¹ statuit „facultates de promovendo a quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam a propriis episcopis ordinari non possint, in literis exprimendam; et tunc non ordinentur, nisi ab episcopo in sua dioecesi residente, aut pro eo pontificalia exercente, et diligenti praevio examine.“ Hac non obstante conciliari dispositione plerique ex regularibus praetendebant se se posse ad quoscumque episcopum dimissorias dirigere; sed Gregorius XIII² omnia ad sacri concilii Tridentini terminos reduxit: quod etiam Sixtus V per resolutionem sacrae congregationis concilii Tridentini confirmavit, statuens, „regulares posse concedere dimissorias ad episcopum dioecesanum, eoque absente, vel etiam praesente et

ordinationem non tenente, ad quoscumque; dummodo ab eo episcopo, qui ordines contulerit, examinentur quoad doctrinam“.

Nec tamen regularium oppositiones finem habuerunt. Quapropter Clemens VIII ad huiusmodi controversias perpetuo extinguendas decretum edidit³, quod statuit, „superiores regulares posse suo subdito itidem regulari, qui praeditus qualitatibus requisitis, ordines suscipere voluerit, literas dimissorias concedere, ad episcopum tamen dioecesanum, nempe illius monasterii, in cuius familia ab iis, ad quod pertinet, regularis positus fuerit; et si dioecesanus abfuisset, vel non esset habiturus ordinationes, ad quoscumque alium episcopum, dum tamen ab eo episcopo, qui ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, et dum ipsi regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus, quo episcopus dioecesanus vel abfuturus, vel nullas esset habiturus ordinationes. Verum cum a superioribus regularibus, episcopo dioecesano absente, vel ordinationes non habente, literas dimissoriae dabantur, in eis utique huiusmodi causam absentiae dioecesani episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quod qui non fecerint, officii, et dignitatis, seu administrationis, ac vocis activae, et passivae privationis, ac alias arbitrio sanctissimi domini nostri papae reservatas poenas incurrant. Datum Romae die 15 mensis martii 1596.“

Hoc edito pontificio decreto tam claris verbis concepto, sperandum videbatur quaestionibus huiusmodi finem impositum fuisse, sed contra accidit; nam regulares obtinentes in praefato Clementis VIII decreto derogatum non fuisse apostolicis privilegiis, quae eorum ordinibus sive directe, sive per communicationem indulta fuerant, ut scilicet a quocumque catholico episcopo ordinari possent, eiusdem decreti vim et observantiam declinare se posse putarunt. Sed a congregatio Concilii⁴ rescipuit, regulares non teneri ostendere dimissorias ordinariorum propriae originis; sed sufficere, ut observent formam praescriptam in decreto Clementis VIII. Et Innocentius XIII declaravit abrogata fuisse a concilio Tridentino privilegia de promovendo a quocumque; observandum esse decretum Clementis VIII, iis regularibus exceptis, quibus speciale privilegium a sede apostolica post concilium Tridentinum fuerit concessum, ut a quolibet catholico antistite ordinari suscipere possint⁵; ac proinde exclusae sunt concessio per communicationem privilegiorum.

Benedictus XIV in sua constitutione incipienti *Impositi nobis* commemorat abusus, qui in ordinationibus regularium locum habebant, et praesertim quod „complures regulares non alia de causa, proprio domicilio relicto, iter arripiant, quam ut se subducant examini episcopi dioecesani, cuius hac in re iurisdictionem, aut nimium rigorem perhorrescunt, aliumve inveniant, qui vel nullo, vel admodum levi praemisso examine, ordines ipsis impertiatur“. Deinde summorum pontificum constitutiones, et decreta innovavit, et confirmavit; et insuper statuit dimissorias a superioribus regularibus datas, „nullius esse roboris, et momenti, nisi illis iuncta fuerit authentica attestatio vicarii generalis, vel cancellarii, aut secretarii eiusdem episcopi dioecesani, ex qua constet, vel ipsum a dioecesi abesse, vel clericorum ordinationem habiturum non esse proximo legitimo tempore per ecclesiasticas leges

¹ Lib. IV decretorum pag. 106.

² Decret. quod incipit *De mandato diei 15 martii 1596.*

³ S. C. C. die 26 febr. 1654 lib. XIX decret. p. 216.

⁴ Constit. *Apostolici ministerii* confirmata a Bened. XIII per apostolicas literas incipientes *In supremo.*

⁵ Sess. VII cap. 11 de reform.

⁶ Constit. *In tanta rerum.*

ad hunc effectum statuta. Tandem poenas con-
clavit, quas praemia transgredientes incurrunt.

At vero abusus tractu temporis iterum irro-
perant, et plures episcopi in relatione ad a. congru-
gationem super Beata Regularium anno 1847 data
graviter lamentabantur, eoq. concedi dimissoriales
litteras religiosis ad sacros ordines, quia necessaria
doctrina praediti sint, sacrisque studiis vacaverint:
ab ordinariis leve admodum praemitti examenes, quod
aliquando etiam emittitur: urgeri a superioribus
etiam importunis precibus episcopos, ut statim sacros
ordines conferant; et evenisse aliquando, ut supe-
riores ad sacros ordines dimissorias dederint iis,
qui grammaticae addiscendas operam dabant: quod
si episcopus debito examini, uti par est, religiose
subiicere velit, ad illud evitandum eos in alium
conventum transferre inquebant. Quapropter a.
congregationem deprecabantur, ut huiusmodi abu-
sionibus efficaci modo providere vellet, et prae-
cipere episcopis ut regulares, qui ordines petunt,
diligenti examini quoad doctrinam subiiciant.

Quamvis in aliquibus ordinibus religiosis omnia
recte, seduloque peragantur, tamen dolendum est
id semper in omnibus, et ubique minime servari,
et quosdam episcopos ad imponendas manus se se
faciliores exhibere: ac propterea necessarium visum
est, efficaciori modo a concilio provideri. Ideoque
haec super re schema constitutionis examinandum
proponitur.

In primo capite schematis decernuntur, quae
respiciunt qualitates, et studia ordinandorum; nec
non eorumdem examen in religiosis ordinibus per-
agendum. Examinatores praescripti sunt iuxta de-
cretum Clementis VIII incipiens *Nullus*. Insuper
statuuntur ea, quae in dimissorialibus litteris ex-
primenda sunt.

In secundo capite agitur de examine habendo
pene episcopos, qui ordines conferunt, iuxta de-
cretum concilii Tridentini sess. 23, cap. 12.

In tertio capite innovatur, et ampliatur decretum
Clementis VIII *De mandato*, et constitutio Bene-
dicti XIV *Impositi nobis*. Decernitur quod si epi-
scopus dioecesanus abfuerit, vel ordinationes non
habuerit, non ad quemcumque episcopum, sed ad
episcopum viciniorum, qui ordinationem habeat, di-
missoriales litterae dirigi debeant; nam episcopi
viciniores potius quam episcopi magis remoti in-
formationem de ordinando habere possunt; et non
relinquitur regularibus libertas eum episcopum prae
ceteris eligendi, quem faciliorem in examine futurum
agnoverint. Agitur etiam quid faciendum sit sede
episcopali vacante, iuxta resolutionem sacrae con-
gregationis Concilii in *Tirasonen. visitationis SS. LL.*
diei 13 iulii 1782.

Decernitur, religiosis in alium conventum trans-
lati concedi haud posse dimissoriales litteras, nisi
postquam per tres saltem menses in conventu novae
collocationis permanserint, ne translatio ex industria
fiat ad evitandum episcopi dioecessani examen; ali-
quando enim accidit ut fiat translatio ad effectum
dumtaxat ordinationis facilius obtinendae, et deinde
ordinatus ad priorem conventum restituitur, prout
sibi accidisse narrat Benedictus XIV quando eccle-
siae Bononiensi praerat. Cum instituta veterum
simplicium exemptione non gaudeant, declaratur
eorum superiores facultates dimissorias concedendi
etiam episcopo dioecessano non habere, nisi eis spe-
ciale privilegium nominatim et directe concessum
fuerit.

In quarto capite revocantur privilegia *de promo-
vendo a quocumque*, prout a concilio Tridentino
factum fuit, ut iurisdicentia in omnibus ordinibus
servetur, et invidendi occasio removeatur. Revo-

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

catie extenditur etiam ad instituta veterum sim-
plicium, quorum aliquod praedictis privilegiis gaudet;
si enim hoc privilegium ordines regulares non habent,
aequum minime videtur, ut instituta veterum sim-
plicium eo fruantur.

Quibus praemissis patrum examini schema sub-
iicitur.

*Pius episcopus servus servorum Dei sacro appro-
bante concilio ad perpetuam rei memoriam.*

Super regularium ordinationibus.

Probes et idoneos oportet esse Christi ministros,
sicut bonos decet dispensatores multiformis gratiae
Dei; ita ut qui ad sacerdotium accendere cupiant,
non solum pietate castique moribus peripici esse
debeant, sed ea etiam doctrina pollere, quae ad
rite recteque sacri ministerii opera exercenda est
apprime necessaria. Itaque religiosi ad ordines
praesertim sacros promovendi, nisi debitis quali-
tatibus, praeter observantiae regularis testimonium,
aucti inveniantur, quin ecclesiae suaeque sint reli-
gioni utilitati, potius futuri erunt eiusdem detrimento.
Quapropter ne quid eorum, quae praecipue servanda
sunt in re tanti momenti, praetermittantur, nos,
sacro approbante concilio, statuimus atque decer-
nimus.

Caput I.

Superiores regulares, quibus potestas est di-
missoriales litteras suis subditis aequae regularibus
concedendi, eas nemini ad ordines impertiantur, nisi
prius de eius vitae probitate, regulari observantia,
congrua doctrina, aliisque a iure praescriptis quali-
tatibus per diligens saltem trium examinatorum
iudicium sibi satis constiterit. Quare in capitulo
generali vel provinciali (interim vero a generali vel
provinciali superiore) aliquot ad id muneris graves
et periti religiosi viri in qualibet provincia eligantur,
qui quacumque humana affectione postposita, suum
munus fideliter adimpleant, relationemque ab se
subsignatam ad quem oportet superiorem trans-
mittant. Hic autem, quamquam nemini sine prae-
scripta examinatorum approbatione dimissoriales
litteras concedere valeat, eas tamen quandoque iure
merito differet, etsi propitium extet examinatorum
iudicium; cum nempe ipse uti superior, aliquid
ordinationi obesse sciat, quod ceteros latet. Iidem
superiores memoratas dimissoriales litteras non con-
cedant pro sacro subdiaconatus ordine, nisi iis tan-
tum qui theologiae dogmaticae vel moralis studio
saltem per integrum annum, pro diaconatu per
biennium, et pro presbyteratu per triennium sedulam
operam navaverint, salvis ordinum statutis in quibus
maius ad id studiorum tempus praescribitur, sub
poena contra transgredientes privationis vocis activae
et passivae nobis et successoribus nostris summis
pontificibus reservata, eo ipso incurrenda. Qui vero
ad sacros ordines admittendus erit, per decem dies
spiritualibus exercitiis vacare debeat. Ceterum
superiores in dimissorialibus litteris expediendis ex-
primere teneantur, religiosum ordinandum nulla
censura innodatum, nullaque irregularitate aut alio
canonico impedimento irretitum esse: in aetate a
sacris canonibus praescripta constitutum: quoad
mores, observantiam regularem praesertim vitae
communis, et doctrinam, esse approbatum: et cum
de sacris ordinibus suscipiendis agitur, mentionem
facere, ad ordines promovendum praescripto superius
tempore theologiae studium operam dedisse. Super
quibus omnibus superiorum, aliorumque ad quos
spectat, conscientia graviter onerata remaneat.
Nullusque episcopus eis ordines conferat, nisi haec

¹ Clemens. decret. *Nullus* § 27.

omnia accuratissime in eisdem literis expressa comm- A
perit.

Caput II.

Concilii Tridentini decreto inherentes, quo statuitur¹, ut regulares quoque nec in minori aetate, nec sine diligenti episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque quoad hoc penitus exclusis, idem decretum innovamus; et mandamus episcopis, qui ordines conferunt, ut regulares ipsos sive per se, sive per suos examinatores diligenti examini quoad doctrinam, eodem modo quo clericos saeculares, omnino subiciant, non obstante quocumque privilegio, usu et consuetudine in contrarium; et nisi idoneos repererint, ad ordinationem non admittant.

Caput III.

Innovantes, ac etiam ut abusus evellantur, ampliantes decretum Clementis VIII, quod incipit *De mandato*, et constitutionem Benedicti XIV, cui initium *Impositi nobis*, decernimus, ut superiores regulares, qui id iuris habent ex sui ordinis constitutionibus et statutis, possint suis religiosis, qui qualitatibus requisitis sint praediti, literas dimissoriales concedere ad episcopum dumtaxat dioecesanum, nempe illius conventus, monasterii, vel domus, in cuius familia ab iis, ad quos pertinet, regularis positus fuerit. Quod si episcopus dioecesanus abfuerit, vel neque per se, neque per alium generales ordinationes proximo tempore a iure praescripto sit habiturus, vel sedes episcopalis vacaverit, et dummodo ipsi superiores regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus, quo episcopus dioecesanus vel abfuerit, vel ordinationes non esset habiturus, praefatas dimissoriales non ad quemcumque, sed ad episcopum proprio conventui vel monasterio viciniores qui ordinationem habeat, vel eo non habente, ad alterum proximiorum dirigere dumtaxat possint; ita tamen ut dimissoriae ipsae nullius sint roboris, nisi illis iuncta fuerit authentica attestatio vicarii generalis, aut cancellarii, aut secretarii eiusdem episcopi dioecesanis, vel si sedes vacaverit, legitimi vicarii capitularis, ex qua constet episcopum dioecesanum e dioecesi abesse, vel ordinationem proximo tempore a iure statuto habiturum non esse, vel episcopalem sedem vacare. Insuper iis religiosis ordinandis, qui in conventum vel monasterium alterius dioecesis transferuntur, dimissoriales literae concedi non possint, nisi postquam in conventu vel monasterio novae dioecesis saltem per tres menses continuos permanserint. Qui vero horum, quae in hoc tertio capite disposita inveniuntur, transgressores existant, in poenas in praefato decreto Clementis VIII et in dicta constitutione Benedicti XIV contentas eo ipso incurrant.

Facultatem huiusmodi literas dimissoriales concedendi minime habent superiores institutorum, in quibus vota simplicia tantum continentur; ideoque ius commune ipsi servare debent, nisi proprio instituto speciale indultum hac de re ab apostolica sede directe et nominatim concessum fuerit.

Caput IV.

Vestigia concilii Tridentini sectantes, facultates et privilegia de promovendo a quocumque catholico antistite, cuiusque ordini, congregationi, societati, ac instituto etiam votorum simplicium, quamvis nominatim et directe ac post concilium Tridentinum concessa fuerint, minime suffragantur, et revocata, abrogataque prorsus esse censeantur.

¹ Sess. XXIII cap. 19 de Reform.

² Sess. VII cap. 11 de Reform.

Haec volumus atque mandamus, quibuscumque privilegiis, exemptionibus, aliisque non obstantibus in contrarium etiam ea speciali, expressa, et individua mentione digna sint, quibus omnibus penitus derogamus. Declaramus vero quoad monasticos ordines rituum orientalium per hanc constitutionem minime derogatum esse iurisdictioni, ac iuribus, quibus respective circa sacras regularium ordinationes patriarchae, vel episcopi legitime gaudeant.

11.

Schema constitutionis super electionibus regularium.

Praenotanda.

Nihil potius est ad habendos in ordinibus regularibus aliisque institutis magis probos et idoneos superiores, quam ut eorum electiones recte fiant. Ad removendos abusus, qui in electionibus irrepserant, Innocentius III in concilio Lateranensi IV edidit constitutionem *Quia propter*, qua formam in electionibus servandam constituit: ea tamen respiciebat dignitates, quae in titulum perpetuum conferebantur.

Concilium vero Tridentinum sess. XXV cap. 6 de *Regularibus*, quae in electionibus regularium utriusque sexus servanda sunt, constituit, nempe "Quo omnia recte, et sine ulla fraude fiant... districto praecipit, omnes supradictos eligi debere per vota secreta, ita ut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec in posterum liceat provinciales aut abbates, priores aut alios quoscumque titulares ad effectum electionis faciendae constituere, aut voces et suffragia absentium supplere. Si vero contra huius decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit". Huic decreto accessit constitutio *Christifidelium* 16 februarii 1693, qua Innocentius XII interdixit ne quavis auctoritate voces, et suffragia absentium suppleri, seu alii vocales eorumdem absentium loco subrogari, deputari, seu eligi valeant.

Ad evitandas fraudes, et partium studia in aliquibus ordinibus constitutum est, ne infra sex menses, qui proxime praecedunt celebrationem capituli, superiores, aliique qui vocem habent in capitulo immutari possint. Hoc ad omnes ordines extendi opportunum visum est. Cum concilium Tridentinum statuerit electiones fieri debere per secreta suffragia, a congregatio Concilii proposito dubio "An in electione superiorum possit procedi nedum per viam scrutinii, sed etiam inspirationis, vel compromissi", respondit, electionem horum praelatorum debere fieri tantum per vota secreta¹.

Concilium Tridentinum sess. XXIV cap. 1 de *Reformatione* hortatur et monet, ut qui ad promotionem episcoporum quocumque ius habent, in primis meminerint, se alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores et ecclesiae magis utiles ipsi iudicaverint... praefici diligenter curaverint. Quae concilii verba sumi non possunt, ut per hoc *digniores* non aliud concilium significaverit nisi dignitatem eligendorum, sumpto *comparatio* pro *positivo*, vel locutione minus propria posuerit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; nam hanc propositionem Innocentius XI die 2 martii 1679 damnavit.

Porro licet Tridentina synodus de electione episcoporum loquuta fuerit, tamen eadem doctrina quoad electionem superiorum regularium retinenda pariter est non solum ob paritatem rationis, sed etiam ex summorum pontificum constitutionibus, et decretis, quae pro nonnullis ordinibus lata sunt, quibus graviter praecipitur, ut regulares iurent se

¹ In dubiis ad idem caput *Posit.* 187 et ad dubia 97 madi 1693 lib. 21 decret. pag. 186.

electores magis idoneos. Hanc dispositionem Clemens VIII in Decreto *Nullus omnino* pro reformatione regularium edito die 25. iunii 1599, ad omnes ordines extendit praescribens: „Iurent electores secundum veritatem cuiusque conscientiae probiores, ac magis idoneos se electuros.“ Nomine autem dignioris iuxta S. Thomam¹ in ordine ad electiones ille dicitur, qui omnes habens conditiones a iure requisitas, ceteris aptior est ad procurandum communitalis bonum. Ex quibus patet, maiori ratione reprobandos esse qui indignum eligere audent: quapropter in cap. *Cum in cunctis* de elect. tit. 6, clerici eligentes indignos privantur pro prima vice iure eligendi. Electio vero irritanda est, et ad superiorem devolvitur. Hisce principiis inhaerendo cap. I et II schematis conscriptum est.

Ambitus, qui est inordinatus honoris appetitus, quantum electionibus nocet praesertim in religiosis familiis, nemo est qui non agnoscat. Ideoque gravissimae poenae contra religiosos ambientes latae sunt. Satis hic est commemorare const. s. Pii V incipientem *Pastoralis officii* pro Minoribus de observantia, et Gregorii XIII, cui initium *Nihil in usaque* relate ad congregationem Cassinensem. Et Clemens VIII² pro omnibus ordinibus haec statuit: „Ut omnis officiorum ambitus occasio praeccludatur, caveant omnes a directa, vel indirecta vocum, seu suffragiorum procuratore tam pro se ipais, quam pro aliis tum in capitulis locorum, tum in ceteris praesertim generalibus capitulis, aut congregationibus, seu alibi. Quicumque secus fecerint, praeter alias poenas, et censuras hactenus contra huiusmodi ambientes inflictas in suo robore permanere volumus, in poenam privationis officiorum, et ad quaecumque pariter inhabiles habeantur. super quo cum eis dispensari a nemine possit, nisi a nobis, vel successoribus nostris, et pro qualitate culparum gravius etiam plectantur. Porro supradictas omnes poenas ad complices, ac simpliciter scientes, et non revelantes extendimus.“

Cum autem hoc saluberrimum decretum nonnulli scriptores infirmare conentur asserendo, usu non fuisse receptum, vel in desuetudinem abiisse, illud in capite III schematis ex integro innovatur cum aliqua moderatione, et cum declaratione edicendo, honestas consultationes non esse prohibitas.

Quae de iuris alternativa abrogatione in capite IV schematis proponuntur, explicatione non indigere videntur.

Inter vota ab ordinum moderatoribus generalibus emissa, quod sub num. XIII habetur³, peculiari animadversione dignum visum est: in eo enim legitur: „L' infernal verme, che radicalmente rode le interiori viscera dei corpi morali, è appunto quel sistema, che accorda a coloro, che lo componono, la voce attiva nelle canoniche elezioni dei superiori locali, e provinciali, e degli officii dei conventi e provincie.... E per vero la voce attiva nell'individui per eleggere ed istituire li proprii superiori non è possibile che sia in concreto senza divisione loro, o partito..... il corpo morale addivenga corrotto, e diviso in due campi di battaglia nel tempo elettivo, dei quali vincitore l'uno, vinto l'altro. Questo è confermato senza interruzione dalla esperienza. Da questa divisione sorgono i dominanti, che a dipendio della regolare osservanza e progresso scientifico, per continuare nel regime accarezzano gli uni, e vilipendono gli altri.“ Quae quidem nonnulli alii superiores generales fatentur, et

¹ 2^a 2, q. 63, art. 2; et q. 185, art. 3.

² Citato decreto *Nullus omnino*.

³ [A Iosepho Oliva, praefecto Ministrantium infirmis, exaratum.]

experientia ipsa confirmat. Hinc in votis aliquorum consultorum regularium referebantur, quae in capitulis accidere solent. „Vix credibile (sunt verba consultoris¹) quemodo in electionibus praeciatorum se agitent ambitiosi quique, quos motus cieant, quas turbas suscitent, scismas ac factiones excitent non sine gravi scandalo domesticorum, et aliquando externorum. dum alii, quos sua sunt, quaerunt, alii quos Apollo, alii vero quos Cephae, quasi ageretur de summa re, ac non potius de onere angelicis etiam humeris formidando. Nec tempestas haec incipit in capitulo, sed multo antea dum vota sive pro se sive pro amico disponentur et procurantur; nec cum capitulo cessat, sed paulatim sedari debet, si tamen unquam sedatur omnino; saepe enim latenter perdurat, dum victores pagana continuant, ne fructus victoriae in sequenti capitulo amittatur; et victi, ut quod perdidit, recuperent.“

Hinc visum est abrogare electiones locales, seu conventuales in ordinibus, ubi vigent, si in eis habeantur provinciae, et provinciales, prout servatur in maiori parte ordinum praesertim mendicantium, in quibus superiores, et officiales conventuales non eliguntur a familiis conventus, sed a provinciali cum suo definitorio, ut ita non solum occurratur malis, quae in capitulis conventualibus oriri solent, sed etiam uniformitas inducatur.

Difficilius est providere electioni provincialium, quorum dignitas in provinciis praecipue Roma distantibus habetur tamquam omnibus potior, ideoque prae aliis plurimum ambitionem excitare solet; hinc provinciales *Dominantes* in nonnullis locis appellantur. In aliquibus ordinibus provinciales a moderatore generali deputantur; sed haec methodus ab usu communi nimis discrepat, nec induci posse videtur quin gravibus reclamationibus, et obtaclulis locus daretur: propterea mediam tenentes viam proponimus, ut quando ad capitula provincialia superioris provincialis electio spectat, non unus, sed tres religiosi eligantur, quorum nomina mittantur cum habito scrutinio ad moderatorem generalem, qui una cum suis definitivis ex tribus unum in provinciam superiorem eligant. Haec omnia cum maiori extensione, et declaratione in cap. V schematis proponuntur.

Cum regulares ab apostolica sede peculiari modo dependant, et eidem speciali vinculo adstricti sint, congruum, et expediens visum est constituere in cap. VI schematis, ut electio moderatorum generalium ab apostolica sede confirmari debeat; si enim electiones episcoporum s. sedis confirmatione indigent, maiori ratione id pro electione superiorum generalium constituendum esse videtur, non solum ut electores diligentiores sint in eligendis dignioribus, sed ut a sedes agnoscat quinam electi sint, cum non raro contigerit, praesertim in electionibus quae in locis longinquis fiunt, apostolicam sedem de electione certiorum minime factam fuisse: nec in praesens locorum distantia ad obtinendam confirmationem obstat; faciliores enim sunt communicationes: et in schemate proponitur, ut interim uti vicarii regant qui regunt.

Actum etiam est in commissione de duratione moderatorum generalium in suo munere. Et primo quidem facta fuit relatio decreti sanctissimi domini nostri, qui durationem generalatus in aliquibus ordinibus ad duodecim annos extendit, cum experien-

¹ [Firmini Costa S. I. in suo *Voto de gradibus et titulis in aliquibus ordinibus vigentibus*, mense iunio 1869, p. 80; citatus etiam a Raymundo Bianchi O. P. in suo *Voto de superioribus provincialibus* mense augusto 1869, p. 3-4.]

² Haec ita dicta esse intelligantur, ut non semper et ubique locum habeant.

tia docuerit valde difficile esse, ut moderatores generales minoris temporis spatio ordinem visitare, religiosos et statum provinciarum, totiusque ordinis sensu agnoscere, ac decreta ab ipsis lata ad abusus evellendos, et ad observantiam restituendam executioni, uti par est, demandare possint. Exposita deinde fuit historia durationis moderatorum generalium. Ex facto, ex institutione fundatorum constat munus superiorum generalium fuisse perpetuum, scilicet durante eorum vita. Hoc ius per plures annos in ordinibus viguit, et ordines ipsi tunc temporis observantia, et disciplina florebat. Progressu temporis a sedes aliquibus ordinibus indultit, ut eorum generales superiores ad tempus eligere possent: nempe Leo X id ordini Minorum in bulla *Unionis* anno 1517 concessit; Sixtus V Eremitis s. Augustini, et idipsum deinde Carmelitae, Servitiae, aliisque indultum est: ita ut circa dimidium saeculi XVI moderatores generales ad tempus eligerentur, excepto ordine Praedicatorum, et societate Iesu. Anno vero 1804 vi constitutionis *Inter graviores* etiam in dicto Praedicatorum ordine duratio magistri generalis ad sexennium coarctata fuit.

Quibus praemissis duo consultores deputati sententiam suam protulerunt. Unus pro duratione ad duodecim annos iuxta superius memoratum decretum, alter vero pro perpetuitate instabat.

Primus exponebat pericula, quae ex perpetuitate oriri possunt; timebat enim ne auctoritas superiorum in quamdam tyrannidem converteretur; et si contingeret in superiorem eligi personam minime idoneam, ignavam, negligentem, senio confectam, gravissima mala, durante eius vita, in universum ordinem promanarent; addebat, ius antiquum ab apostolica sede legitime fuisse immutatum.

Secundus vero animadvertibat, a sedem non generali lege perpetuitatem sustulisse, sed specialia tantum indulta ob peculiares circumstantias concessisse, et in medium proferebat const. Benedicti XIV *Inter maximas* die 31 martii 1745 fratribus Eremitis s. Augustini occasione capituli generalis datam, in qua summus pontifex eos hortatur ad eligendum superiorem generalem ad vitam dicens: „Licet... postmodum statuto temporis spatio (munus generalatus) alligari apostolica haec a sede indulerit, multae tunc allatae, et perpensae sunt causae, quae quidem congruae, aptaeque videbantur; sed non ferunt usum, et consuetudines rerum semper retineri commode posse, quae ante probabantur.“ Insuper praefaudatus pontifex describit incommoda, quae ex electionibus superiorum generalium ad tempus promanant. „Neminem enim, ait, ipsimet (regularis disciplinae cultores) ignorare arbitrantur, quanta in appetendis honoribus cupiditate deflagrent quamplurimi ambitiosi homines tum cum praefinita exiguo et brevi annorum curriculo publica munera ad novos iterum magistratus capiendos rursus viam facile aperiunt: hinc crebras contentiones, miserima christiana caritatis naufragia, studio et arte obtrectationes quaeque, et longe omnium acerrimos motus invidiae saepe excitari non sine gravi cordium ipsorum aegritudine merito semper deplorarunt.“ Deinde idem consultor rationes exponebat quas electionem ad vitam suadere putabat. Scilicet ut docet Navarrus¹, electio ad tempus auctoritatem superiorum generalium imminuit, cum subditi subiciantur; fovet ambitionem non sine detrimento regularis disciplinae; superiores ipsos segriores reddit, ita ut vitia praesertim religiosorum, qui in capitulo vocem habent, dissimu-

lent; electores minus circumspectos facit ad magis idoneos eligendos de certo futuri ratione ducti, quia nempe parum eius regimine durat; fovet inobservantiam, nam decreta superioris ad tempus vel executionem non habent, vel brevi tempore perdurant. Prosequatur, ordines multo magis floruisse cum munus superiorum generalium perpetuum fuit; et sanctos fundatores ad vitam munus superioris generalis constituisse.

Quod si aliqua mala ex munere perpetuo promanare possunt, ea comparanda non sunt cum gravioribus malis, quae ex munere ad tempus exoriantur, ut ipse Navarrus loco citato animadvertit. Insuper superiores generales, qui munere suo abutuntur, etiam ex iure communi absolvi ab eo possent, et amoveri. Nec laudatum decretum, quo munus superiorum generalium ad duodecim annos extenditur, obstat, nam illud editum videtur uti praeparatio ad perpetuitatem deinde restituendam.

Quibus omnibus perpensis consultores in duas sententias abierunt, nempe nonnulli suffragium pro perpetuitate dederunt, alii pro duratione ad annos duodecim iuxta superius citatum decretum. Sed postrema sententia praevalet; quamvis enim animadversiones pro perpetuitate gravis momenti visae sint, tamen maior pars existimavit contrarias adductas rationes non esse contemnendas, et satis provisum fore, si enunciatum decretum, quo duratio ad duodecim annos protrahitur, ad omnes ordines extenderetur. Nihil tamen consultores immutandum esse censuerunt relate ad ordines, et instituta, in quibus superiores generales ad vitam habentur.

Quae de electionibus regularium dicta sunt, etiam ad instituta votorum simplicium extendi expedire visum est, cum hac super re eadem rationum momenta concurrant.

Proponitur igitur examini schema constitutionis.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Super electionibus regularium.

Si in qualibet bene constituta societate ratio recti regiminis exigit, ut praestantiores eidem viri et ad gubernandum aptiores praeficiantur, id maxime observandum erit in regularibus ordinibus, in quibus homines perfectionis iter aggressi, ad evangelicorum consiliorum normam, et ad regularum, quas professi sunt, praescriptum, vitam moreque componere debent. Parum enim regulae, constitutiones, ac saluberrimae proderunt leges, nisi superiores habeantur qui omni studio et cura illarum observantiam adurgeant, quique nullis parcant laboribus; pro opportunitate arguant, obsecrent, increpent in omni patientia et bonitate; exemplar religiosae vitae seipso exhibeant; in subditi non dominantur, sed uti filios eos diligant; ac si opus fuerit correctionis virga, cum mansuetudine corrigant; abusus praepediant, ac si irreperint, evellunt; studia partium non foveant; nec personarum acceptionem habeant: non proprium commodum et utilitatem, sed unice quaerant quae ad regularem disciplinam servandam ac fovendam, et ad proprii ordinis bonum ac decorem promovendum magno opere conducunt.

Tales autem haberi superiores haudquaquam poterunt, nisi omnis in electionibus ambitus arceatur, electoresque solum Deum praes oculis habeant, eosque tantum eligant, qui probi et idonei magis existimentur. Quapropter sacro approbante concilio haec super electionibus decernenda censuimus.

¹ Comment. 9 de Regul. n. 3, et consil. de statu Monach. n. 8.

¹ De Lesana tom. 3 comment. in *Mare magnum*.

Caput I.

Quae de superiorum quorumcumque regularium, ac ceterorum officialium electione Tridentina synodus decrevit¹; quaeque eidem decreto inherens statuit Innocentius XII praedecessor noster in constitutione quae incipit *Christifidelium*, districte prohibens, ne quavis auctoritate absentium vota suppleri, seu alii vocales absentium loco, seu vice subrogari, deputari, seu eligi valeant, in omnibus renovamus, et ad omnes ordines ubique existentes extendimus, ac ab omnibus omnino servari mandamus. Quin immo decernimus, ne infra sex menses qui proxime praecedunt celebrationem quorumcumque capitularum, superiorum, aliorum, qui vocem habent in sedem capitalis, immutari, atque eorum loco aliis substitui nullo modo etiam ex causa obitus possint; sed potius, si eorum manus vacare contigerit, eidem provideatur interim per vicarios, qui nullo suffragandi iure in capitulo potiantur. Declaramus insuper huiusmodi regularium electiones nos per inspirationem, nec per compromissum, sed fieri dumtaxat debere per secretum scrutinium.

Caput II.

Singuli suffragatores super sacris evangelii iurare teneantur, se, quaecumque humana affectione postposita, ac inspecta tantum veritate conscientiae, magis probos et idoneos viros in superiores esse electuros; ita ut non solum indignos, sed etiam minus idoneos excludere debeant: quapropter ante electionem diligenter legantur constitutiones super qualitate et requisitis eligendorum; et ad praelaturas, et officia illi praecipue eligantur, qui possint, et consueverint regulas ordinis, et constitutiones observare, ac regularem disciplinam promovere.

Haec serio animadvertant electores, ac sedulo exequantur, nisi suo officio et gravi obligationi deesse velint. Si autem eo devenerint, quod Deus avertat, ut indignum elegerint, culpabiles electores praeter alias poenas in eos statutas, privationem omnium officiorum, nec non vocis activae ac passivae a sedi reservatam ipso facto incurrant. Electio vero irritanda erit; ac ius eligendi ad superiores devolvatur.

Caput III.

Aditum praeccludere volentes ambitus vitio, quod in maximam religiosarum familiarum perniciem vergit, omnibus religiosis districte prohibemus. ne per emendatos favores et commendationes, officia, munera, et dignitates quascumque suae religionis, sive instituti assequi curent; easque graviter praecipimus, ut a directa, vel indirecta vocem, seu suffragiorum procuratore tam pro seipsis, quam pro aliis prorsus abstineant. Qui secus fecerint, eorumque complices, praeter alias poenas contra huiusmodi ambientes inflictas, in privationem cuiusque muneris, quo funguntur, eo ipso incidant, et ad quaecumque alia inhabiles reddantur: super quo dispensari cum eis a nemine possit, nisi a nobis et successoribus nostris; et pro qualitate culparum gravius etiam plectantur. Ad anxietatem vero conscientiarum removendam declaramus, honestas consultationes, quae a viris prudentibus fieri solent ad veras eligendorum qualitates praenoscendas, et ad digniores eligendos, minime esse in hac prohibitione comprehensas.

Caput IV.

Cum ex peculiaribus privilegiis, statutis, ac moribus, qui apud nonnullos ordines obtinent, eligendi moderatores ac procuratores generales modo ex una, modo ex altera provincia vel natione, quod vulgo alternativae ius nuncupant, necessario accidat

ut coarcentur eligendorum numerus, ac diffidat eorum electio, qui magis sunt idonei, reddatur, huiusmodi alternativae ius, non obstante quocumque privilegio, statuto, et consuetudine etiam immemorabili, penitus abrogamus; ita ut moderatores generales quocumque nomine appellentur, et procuratores generales, nulla habita ratione provinciae vel nationis, ex corpore totius ordinis libere eligi possint.

Caput V.

Ad animorum contentiones, quae in electionibus superiorum localium seu conventuum contingere possent, evitandas, decernimus, ut in ordinibus in quibus superiores provinciales habentur, omnes superiores et officiales locales seu singulorum conventuum, directe eligantur a provinciali cum suo definitorio per secreta suffragia, salvo moderatori generali iure eos sive per se, sive per subdelegandum approbandi. Nihil tamen innovatum declaramus in ordinibus, in quibus ius superiores et officiales deputandi ad moderatorem generalem pertinet.

Et quia gravia mala ex partium studiis evenire possent etiam in superiorum provincialium electionibus, quae sunt a capitalis provincialibus, iisdem malis quantum fieri poterit occurrere cupientes, sancimus, ut, quando ad dicta capitula superioris provincialis electio spectat, non unus, sed tres religiosi eligantur, quorum nomina cum praehabito scrutinio mittantur ad moderatorem generalem, qui una cum suis definitivis, vel assistentibus, vel consiliariis, quibus hac in re votum deliberativum concedimus, ex tribus unum in provinciam superiorem, quem magis in Domino idoneum iudicaverint, per secreta suffragia eligant; et interim vicario nomine provinciam regant qui regunt: ac salvum maneat moderatoribus generalibus ius cetera capituli provincialis acta approbandi.

Caput VI.

Moderatores generales et praesides ordinum electi, cuiuscumque ordinis, congregationis et societatis, comprehensis etiam iis qui praesent instituta, in quibus vota tantum simplicia emittuntur, sui muneris exercitium nullimode assumere, nec ullam exercere auctoritatem valeant, nisi postquam suae electionis confirmationem a sede obtinuerint; interea vero temporis tamquam vicarii regere debeant, qui regimen ante electionem habebant.

Caput VII.

Experientia compertum est, moderatores generales, qui ad triennium vel sexennium eliguntur, tam brevi temporis spatio nec statum ordinis probe agnoscere, nec sua decreta penitus exequi, nec coeptam reformationem ad exitum perducere, multoque minus constabilire eam posse. Quapropter pro nonnullis ordinibus statuimus, ut illorum superiores generales ad annos duodecim eligantur, adiuncta lege, ut saltem infra mensem ab expleto uniuscuiusque electionis sexennio, congregatio omnium sui ordinis superiorum provincialium in hac alma urbe habeatur, cui superior generalis rationem reddere teneatur de omnibus quae gessit, de regulari disciplina, studiis, institutione novitiorum et neo-professorum, aliisque ad ordinem spectantibus; et congregatio ipsa provincialium relationem ad apostolicam sedem transmittere debeat cum opportunis postulatis, ut summus pontifex quidquid expedire iudicaverit, decernat. Hoc porro decretum ad omnes ordines, congregationes, societates, et instituta etiam votorum simplicium extendimus, iis tantum exceptis, in quibus moderatores generales

¹ Sess. XXV cap. 6 de Regular.

ad vitam eligantur; quod etiam in posterum servetur.

Cum autem non in omnibus ordinibus, congregationibus, societatibus et institutis provincialibus existant, nec omnium ordinum, et institutorum domus princeps seu generalis Romae habeantur, propterea declaramus, congregationem seu capitulum praedictum, ubi provinciales desunt, illa religio consistere debere, qui iuxta constitutiones cuiusque ordinis in capitulis generalibus, congregationibus, vel districtis locum habent, illudque ubi domus generalis exstat, celebrari posse.

Caput VIII.

Firma remaneant quae a iure communi et ab apostolicis et cuiusque ordinis et instituti constitutionibus circa electiones regularium statuta sunt, in iis quae praemisissis omnibus non opponantur. Quae vero in praesentis constitutionis cap. 2, 3 et 6 apostolicae sedis dispensationi, et confirmationi reservata fuerant, pro monasticis orientalium rituum ordinibus, patriarchis proprii ritus reservari indulgemus, atque mandamus.

Haec omnia volumus atque praecipimus non solum pro ordinibus regularibus, veram etiam pro institutis, in quibus vota simplicia tantum emittuntur, non obstantibus quibusvis privilegiis etiam in corpore iuris clausis, constitutionibus apostolicis et ordinum, atque institutorum quorumcumque statutis etiam iuratis et apostolica sede confirmatis, nec non quacumque etiam immemorabili consuetudine, aliisque contrariis quibuscumque.

12.

Schema constitutionis super visitatione regularium.

Praenotanda.

Sacra visitatio instituta est, ut visitatores de statu monasteriorum et observantia regularibus diligenter inquirant, et tam in spiritualibus quam in temporalibus corrigant et reforment quae viderint corrigenda¹. De visitatione regularium synodus Tridentina plura statuit². In praxi quae sancita sunt, uti par est, semper non servantur, aliquando visitatio perfunctorie, et specie tenuis fit, et tamen conventus expensis gravantur. Omittuntur necessariae informationes et inquisitiones ad conventuum, et monasteriorum statum revera agnoscendum; negligitur accurata visitatio personalis, quae in eo sita est, ut singulae de familia personae se iunctim, et secreto audiantur. Qui correctione indigent, efficaciter non corriguntur; abusiones, quae irreperant, non evelluntur. Hinc observantia, et disciplina regularis detrimentum patitur, et mala augentur. Non desunt vero plures superiores qui omni cura, zelo, et prudentia alacriter visitationes peragunt cum maxima proprii instituti utilitate.

In schemate constitutionis inculcatur omnibus superioribus generalibus ut sive per se, sive per visitatores deputandos proprium ordinem frequenter visitent, quia impossibile foret ut ampliores ordines a superioribus generalibus per se visitentur. Dicitur *frequenter*, cum hoc adverbio Tridentina synodus usa sit; sed additur quoad tempus standum esse propriis constitutionibus, si in eis definitum reperitur. Relate ad provinciales adhibendo verba concilii Tridentini dicitur *suis temporibus*, quia in propriis statutis ea praescripta inveniantur.

Deinde agitur de modo visitationis peragendae, de eius scopo, de informationibus exquirendis, de

singulis de familia personae singulatum prudenter audientia. Visitatio per se Tridentina inhaerendo¹ prohibetur, ne visitatores, cuiusque socii innumera occasione visitationis recipiant.

Cum aequum sit, ut apostolicae sedes statum ordinum, congregationum, et institutorum agnoscat, decernitur superiores generales, quocumque nomine appellentur, quolibet recurrente sexennio debere ad eadem relationem status proprii ordinis transmittere. Provincialibus vero iniungitur, ut relationem suae visitationis ad superiores generales mittant.

Tandem opportunum visum est moderatoribus generalibus iniungere, ut debeant accedere ad limina apostolorum eodem proreus modo, quo episcopi tenentur; ipsi enim speciali vinculo summo pontifici devincti sunt.

Quibus praemisissis schema constitutionis patrum examini exhibetur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De visitatione regularium.

Magna sollicitudine advigilandum est, ne inimicus homo qui supereminat sizaria in religiosas quoque familias, quae electam constituunt dominici agri partem, se se insinuet ad perfectionis bonum interceptum. Ad hoc sane in Regularibus ordinibus sacrae visitationis manus institutum fuit, quod summopere Tridentina synodus commendavit, ac opportunis decretis communivit. Quamvis enim iidem ordines saluberrimis regantur legibus ac statutis, ea tamen humana conditio est, ut etiam regulares a defectibus et subreptionibus non sint immunes. Quamobrem opus est, ut superiores singulas religiosas domos diligenter perlustrant ut si quae comperiant infirma, confirmant: si quae disrupta, consolidant: si quae depravata, convertant; ac regulae et constitutionum cuiusque ordinis observantiam adurgeant. Quae ut facilius obtineantur, haec sacro approbante concilio, decernimus atque statuimus.

Caput I.

Singulis abbatibus, qui sunt ordinum seu congregationum capita, nec non omnibus aliorum ordinum, congregationum, societatum, et institutorum moderatoribus generalibus quocumque nomine appellentur, praecipimus, ut sive per se, sive per visitatores deputandos, suum ordinem frequenter visitent, servato tamen tempore si quod in propriis constitutionibus praescriptum est. Insuper volumus, ut superiores provinciales conventus omnes ac domos provinciae suis temporibus visitare non praetermittant. Innovamus etiam et confirmamus quae a sacro concilio Tridentino quoad regularium visitationes decreta sunt; ac praesertim ea, quae circa monasteria, quae generalibus capitulis aut episcopis non subeunt, nec suos habent ordinarios regulares visitatores, statuta reperiuntur³.

Caput II.

Cum sacrae visitationes eo potissimum tendant, ut abusiones omnes, quae in regulari disciplinae detrimentum in singulis domibus introductae sunt, evellantur, maximam profecto curam et diligentiam in his, qui huiusmodi officio funguntur exoptulant, ne quid eorum oculos quod sit emendandum effugiat. Quare superiores regulares qui tantum obiter ac specie tenuis sacram visitationem adimplent, ii minime suo officio satisfacere intelligantur. Ut igitur

¹ Cap. *Ea quae de stat. monach. sub Honorio III (III, 85, 8); cap. In singulis de statu monach. et canoq. regul. (ib. 7).*

² Sess. XXV de Regni. cap. 1, cap. 8, et cap. 20.

³ Sess. XXIV de Reform. cap. 8.

⁴ Sess. XXV cap. 8 de Regular.

tur probe corrigant ac reforment quae corrigenda ac reformanda erant, diligenter super totam monasteriorum et conventuum tam in spiritualibus quam in temporalibus inquirant, praevia debitis informationibus super praemissis assumenda, auditisque prudenter ac singillatim omnibus de familia personis, ac aliis servatis, quae in statutis sui ordinis praescribuntur. Ceterum visitatoribus omnibus, generalibus, provincialibus, aliisque quibuscumque, eorumque sociis districte prohibemus, ne occasione carnis visitationis, praeter moderatas expensas itineris ac victualia religioso statui congruentia, ullam aliam omnino taxam, xenium, manna, aut aliud quodcumque emolumentum quovis praetextu percipiant sub poena restitutionis, privationis ab officio, nec non vocis activae ac passivae a sedi reservata ipso facto incurrenda.

Caput III.

Sub eadem poena mandamus superioribus provincialibus, ut relationem visitationis ad summam superiorem generalem transmittant: nec non moderatoribus generalibus ac praesidibus utcumque appellentur, cuiusvis ordinis, congregationis, societatis et instituti etiam votorum simplicium, ut relationem status proprii ordinis, congregationis, societatis et instituti, quolibet sexennio ad apostolicam sedem mittant: ac tandem ut ad limina apostolorum, eodem prorsus modo ac tempore quo episcopi tenentur, accedant.

Haec volumus atque mandamus, constitutionibus apostolicis, cuiusque ordinis et instituti, etiam a sede confirmatis, quibuscumque privilegiis, aliisque contrariis speciali quoque et individua mentione dignis non obstantibus.

13.

Schema constitutionis super expulsionem religiosorum incorregibilium.

Praenotanda.

Tam a iure communi, quam a peculiaribus regularium ordinum constitutionibus statuta est religiosorum incorregibilium eiection seu expulsio; nam ipsa ratio dicitur, membrum putridum abscindendum esse, ne putredine totum corpus inficiat. Ac s. Augustinus in sua regula statuit. „Monachum qui saepe admonitus se se non emendaverit, ferro abscissionis eiiciendum, ne una ovis morbida totum gregem contaminet.“ Quae poena pariter a sacris canonibus praescribitur¹, ac a summis pontificibus in suis constitutionibus processus pro expulsionem consuevit designatur.

Incorregibilitas concurrat oportet, ut quis legitime expellatur a religione. Incorregibilis autem nemo ad hunc effectum ex Urbani VIII dispositione habetur, nisi qui post expleta omnia iuris remedia, adhuc obstinato est animo abque ullo emendationis signo.

Verum iuris remedia ex praefata Urbani dispositione haec sunt. Probari debet expellendus unius anni spatium in privatis carceribus religionis, in poenitentia et in ieiunio. Si post annum non resipuerit, instruendus est processus secundum stylum cuiusque ordinis, ac plene probato crimine, expulsionem fit locus: et eiecti, quamdiu non redierint ad religionem, in habitu clericali incedere, atque ordinarii loci iurisdictioni, et obedientiae subesse debent: proindeque illico expulsionis sententia eidem ordinario notificanda est; et item eiecti extra claustra degentes sunt perpetuo suspensi ab exercitio ordinum, sublata ordinarii locorum facultate dictam

¹ Cap. Impudicus 11, et cap. Si quis sacre 17, can. 27, qu. 1.

suspensionem relaxandi, aut moderandi². Postea vero a Congregatio deputata ab Innocentio XII sufficere decrevit ad expulsionem carceris unius mensium per sex menses tantum, et facultatem eiiciendi generalibus attributam ad provinciales extendit³.

Praesentibus vero temporibus impossibile fore evadit huiusmodi carceris experimentum ob peculiaris rerum adiuncta, et ob obstacula quae appaerentur.

Hinc in capite I schematis statuitur, ut suppresso carcere, religiosus expellendus probetur per annum salutaribus poenis, et interim infra dictam annum quolibet nempe recurrente quadrimestri fiant canonicae admonitiones in ordine ad expulsionem, ut congruum detur emendationi temporis intervallum. Ut autem nullus praetextus eidem religioso contra expulsionem incurrendi relinquatur, constituitur ut ipsae admonitiones fiant publice coram religioso in capitulo familiari coadunato, et ut ipsi in scriptis tradantur. Et ne quis minus recte interpretetur decretalem Gregorii IX ex hoc quod hic voluit ut annuatim eiecti quaerentur, ac emendati in religionem recipereant; ideo in eodem capite initium ponitur in adserendo ac servando iure expellendi, quod ipsi regulares ordines habent, eisque ab Urbano VIII et Innocentio XII in memoratis decretis confirmatum fuit.

Additur, non ob quaecumque delicta fieri debere expulsionem; sed dumtaxat ob ea quae sunt gravis et notoria, iuxta id quod tradit divus Bonaventura, inquiens: „Si pater aliter vivit, quam expedit in ordine, et saepius correptus se emendare non voluerit, si excessus fuerit occultus, tolerandus est cum cautela propter scandalum, ne si abiciatur, cum eius culpa non pateat, iniuste videatur proiectus, aut eius peccatum propaleatur iniuste, quorum utrumque est illicitum. At ubi excessus eius simul fuerint graves et notorii; ita quod eius exemplo alii infelici possint si retineatur in ordine, et extranei etiam scandalizentur ex eo, quod eiusmodi sustinetur, in tali casu propter auferendum scandalum, et propter corruptionem ordinis praevendendam, eiusmodi pater voti et pacti sui praevaricator, ab ordine eiiciendus est.“

In altero autem capite, ut facilius reddatur iudicium super expulsionem, statuitur sufficere processum summarium, et procedi posse sola facti veritate inspecta, sine strepitu et figura iudicii. Nihilominus non aufertur defensio necessaria pro reo; nam aliquis religiosus qui eius defensionem assumat, debet eligi ab ipso reo, vel eo renente deputari ex officio. Quod si reus ipse contra ea quae acta sunt, gravamen aliquod habeat, recurrere poterit ad apostolicam sedem, cuius erit probe expendere, an omnia recte pro expulsionem processerint.

Ac ne illud eveniat incommodi, quod religiosi expulsi eorum conditionem occultare valeant extra claustra, expedire visum fuit constituere, ut decretum expulsionis debeat a superioribus notificari non solum ordinario loci, in quo situm est coenobium, prout Urbanus VIII statuerat, sed etiam ordinario originis.

Gregorius IX, uti supra insumus, superioribus mandavit, „ut annuatim quaerantur religiosi fugitivos et eiectos, eosque recipiant, si id patiat regularis disciplina“; quod Urbanus VIII in citato decreto ita

² Urbanus VIII decret. 21 septembris 1624 incipienti Sacrae congregationis. Hanc suspensionem confirmavit sanctissimus d. n. Pius PP. IX in sua constitutione, quae incipit *Apostolicae sedis moderationem*, pag. 16 n. 6.

³ Innocentius XII decret. 24 iulii 1674.

⁴ In quaestione super Regal. frat. Minor. quaest. 14.

declarat: „Dummodo in expulsis huiusmodi subit A
spes evidens emendationis ex literis saltem testi-
monialibus ordinariis.“ Etiam expulsio medicinalis
poena est, atque infligitur ad emendationem; ita ut
obligatio inhaerens superioribus quaeerendi suos re-
ligiosos expulsos, eosque emendatos in ordinem
recipiendi. Verum quia id in praxi fieri non ob-
servatur, additum est, regulares ordines teneri vere
emendatos recipere; et ne detur ambigendi occasio
super signis emendationis, statuitur emendatos cen-
seri quos praesertim ordinarii suis literis tales esse
renunciaverint.

Hinc examini patrum sequens schema proponitur.

*Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante
concilio ad perpetuam rei memoriam.*

Super expulsionione religiosorum incorregibilium.

Nemo maius religiosis familia detrimentum in-
fert, quam qui in illis cum scandalo versatur. Tales B
profecto sunt ii religiosi, qui sanctae vocationis
spiritu amisso, in graves prolabantur excessus, ac
spretis superiorum monitis emendare se minime
curant. Quae quidem res ceteris religiosis pessimo
exemplo est; ideoque in iure religiosorum incor-
regibilium eiectione constituta reperitur. Etiam ipsa
postulat ratio, ut ovis morbida a reliquiis separetur,
ne sua contagione totum gregem inficiat. Quoniam
vero huiusmodi poenae irrogatio quibusdam iuris
solemnitatibus implexa est, nos ad planiorem eius
executionem reddendam, sacro approbante concilio,
haec statuenda ac decernenda censemus.

Caput I.

Sartum tectumque maneat regularibus ordinibus
ius, quod habent, religiosos profectos expellendi.
Huiusmodi tamen poena non irrogetur, nisi iis tan-
tum, qui gravis et notorii criminis sunt rei; ita ut C
si in ordine retineantur, non solum alii religiosi
male eorum exemplo infici, sed etiam extranei
scandalum sumere possint: quique praeterea in
criminibus obstinate se gerunt, ac incorregibiles
evadunt. Habendi autem incorregibiles erunt, qui
post trinas de expulsionione canonicas admonitiones,
non adhuc emendationis indubia signa praebuerint.
Admonitiones vero ita fieri debent, ut unaquaeque
habeatur quolibet quadrimestri per annum; nec non
publice, coram nimirum religiosis in familiari capi-
tulo coadunatis; ac in scriptis religioso eliciendo
tradantur. Interim religiosus ipse salutaribus poenis
coerceatur, sublato quovis alio experimento, quod
pro religiosorum expulsionione antehac praescriptum
extiterit.

Caput II.

Ad expulsionionem vero decernendam sufficiat pro-
cessus qui dicitur summarius; et sine strepitu et D
figura iudicii, sed sola facti veritate inspecta ab iis,
ad quos pertinet, procedi possit, praehabita tantum
rei defensione per aliquem religiosum virum ab eo,
vel eo renuente ex officio deputandum; ac salvo
de apostolicam sedem recursu. Decretum expul-
sionis tam ordinario loci in quo coenobium religiosi
expulsi reperitur, quam ordinario originis a su-
perioribus notificandum erit. Quoad monachos vero
orientalium rituum, qui ab ordinariarum iurisdictione
dependent, ubi ea viget, servetur regula de non
eliciendis monachis sine consensu episcopi, vel pa-
triarchae.

Insuper religiosus expulsus ipso facto suspen-
sionem ab exercitio ordinum incurrat, in ea per-
mansurus, donec in ordinem denuo recipiatur. Qui-
libet propterea regularis ordo suos religiosos ex-

¹ Cap. final. de Regular. [III, 21, 24].

pulso, ubi aperte constat de illorum recipiendis,
praesertim per illius testimoniales ordinarii, re-
cipere omnia tenentur.

Ceterum in reliquis, quae hinc nostris literis non
adversantur, decreta Urbani VIII¹ et Innocentii
XII² firma remaneant. Superiores autem ordinum
graviter in Domino obtestamur, ut memores pater-
nae caritatis, qua animati esse debent, nihil inten-
tatum relinquunt, ut animas huiusmodi religiosorum
lucrentur antequam ad eorum expulsionionem de-
veniant.

Haec omnia observari praecipimus constitutioni-
bus apostolicis, et ordinum, aliisque quibuscumque
etiam in corpore iuris clausis, et speciali mentione
dignis in contrarium non obstantibus.

14.

Schema decreti super iurisdictione episcoporum
in regulares delinquentes.

Prænotanda.

Actum est in commissione pro regularibus de
illorum exemptione ab episcoporum iurisdictione, et
inspecta illius origine, utilitate, ac necessitate, re-
verendissimi consultores exemptionem ipsam ser-
vandam omnino esse existimant. Verum si in
studiis pro concilio peragendis aliquis casus occur-
reret, ad quem iurisdictione delegata episcoporum in
regulares extendi utile videretur, edixerunt, id spe-
cialim in commissione proponendum esse ut res
sedulo perpendatur.

Deinde vero animadvertent quod de iuri-
dictione in parochiam regularem utrum sit or-
dina delegata disputant doctores. Fagnanus contendit
eam esse ordinariam, quia concilium Tridentinum³
regulares curam animarum exercentes subiicit imme-
diatae visitationi, iurisdictioni, et correctioni episcopi
in iis, quae ad dictam curam et sacramentorum ad-
ministrationem pertinent sine consueto addito tan-
quam sedis apostolicae delegato⁴. Passerinus⁵ contra
asserit eam esse delegatam, cum credibile non sit
concilium voluisse privare pontificem subiectione
immediata, qua ei regulares subiiciuntur. Bene-
dictus XIV in const. Firmendis quamvis sub n. 3
referentem conatit. Gregorii XV de iurisdictione dele-
gata loquatur, sub n. 12 pressius agens de iuri-
dictione a concilio Tridentino in praedicto cap. 11
sess. XXV de Regul. episcopis concessa clare dicit
„quod quidem iuxta magis receptam tribunalium
huius nostrae curiae sententiam intelligitur de iuri-
dictione episcopi ordinaria, non vero delegata“.

Cum igitur concilium Tridentinum in dicto capite
non apposerit consuetam clausulam, quod episcopi
iurisdictionem tanquam apostolicae sedis delegati
exercere possint, et insuper expresse addiderit ad-
verbium immediate, quod in aliis capitibus minime
legitur, et sententia curiae Romanae iurisdictioni
ordinariae faveat, reverendissimi consultores ut
dubia, et quaestiones e medio tollantur, et certo
constet ad quem a iudicio episcopi appellandum
sit, consueverunt expresse declarandum esse, iuri-
dictionem in personas, de quibus agitur in dicto
cap. 11 sess. XXV de Regul., esse ordinariam.

Insuper adnotandum esse edicebatur, quod doc-
tores in diversas abeunt sententias in quaestione
utrum episcopi censura coercere possint regulares
inobedientes in casibus, in quibus a iure episcopis

¹ Decret. incipienti Sacrae congregationis diei 21 septem-
bris 1664.

² Decret. cui initium Instantibus procuratoribus diei 24
iulii 1674.

³ Sess. XXV cap. 11 de Regul.

⁴ Cap. Cum dilectos de Relig. donib. n. 62.

⁵ De statu homin. quaest. 189, art. 10, n. 964.

iurisdictione in regulares concessa est, si id eis specialiter concessum non sit, cum praesertim mendicantes, monachi Cassinenses alique habeant privilegium ne possint excommunicari, suspendi, et interdicti ab ordinariis nisi praedicto privilegio specialiter derogetur¹.

Sed maior doctorum pars sententiam affirmativam tenet; cum enim iurisdictione in designatis casibus episcopis in regulares attributa sit, eo ipso coercitivam in eos potestatem concessam esse existimandum est. Et Bened. XIV de synodo dioecessana² affert rescriptum sacrae congregationis Concilii ad episcopum Nebiensem die 7 februarii 1733 hinc verbis expressum: „In his, in quibus a iure communi, a a concilio Tridentino, a constitutionibus apostolicis tributa est episcopo iurisdictione in regulares, potest illos etiam per censuras ecclesiasticas compellere.“ Reverendissimi consultores animadvertentes iurisdictionem episcopis in regulares concessam facile eludi posse nisi habeant potestatem eos etiam censuris compellendi, inhaerendo resolutioni sacrae congregationis Concilii superius citatae censuerunt declarandum, et decernendum esse, episcopos in casibus, in quibus eis in regulares iurisdictione tributa est, posse eos etiam censuris coercere.

Actum etiam est de coercitione regularium delinquentium, et sequentia ad examen revocata sunt. In genere regulares uti exempti a suis superioribus puniuntur. Verum non desunt casus, in quibus episcopi eos punire possunt, vel etiam debent. Coerceri debent ab episcopo in causa haereseos³ vel sollicitationis⁴. In aliquibus aliis casibus ab episcopo puniri possunt si extra claustra delinquant, sive extra, sive intra eadem claustra degant. Nomine autem claustrum intelligitur domus, quae monasterium, coenobium, vel conventus appellatur, in qua regulares una cum suo superiore simul vivant ad servandas proprii instituti regulam, et ordinationes.

Circa religiosos extra claustra degentes, et extra ea delinquentes concilium Tridentinum cap. 3 sess. VI de Reform. habet: „Ecclesiarum praelati ad corrigendos subditorum excessus prudenter ac diligenter intendant, et nemo saecularis clericus cuiusvis personalis vel regularis extra monasterium degens etiam sui ordinis privilegii praetextu tutus censeatur, quo minus, si deliquerit, ab ordinario loci tanquam super hoc a sede apostolica delegato secundum canonicas sanctiones visitari, puniri et corrigi valeat“. Ex quo patet regulares degentes extra claustra, et extra ea delinquentes posse ab episcopo cumulative quoad superiores regulares puniri.

Degere est habitare, commorari, et vitam agere aliquo in loco animo ibi manendi saltem ad notabile tempus⁵. Quocirca regulares extra claustra degere reputandi sunt, qui extra ex causa permanente habitant, veluti ad negotia religionis peragenda, ad munus magistri exercendum, ad curam animarum gerendam, ad studia literarum in aliqua universitate perficienda, et alia id genus. Aliud enim est degere extra claustra, aliud extra ea esse; ad hoc breve tempus satis est, ad illud vero maius tempus requiritur: quod discrimen concilium Tridentinum posuit in cap. 14 sess. XXV de regul., ubi agit de regularibus intra claustra degentibus, et extra ea delinquentibus.

Porro facultate concessa a Tridentino in dicto cap. 3 sess. 6 de ref. episcopi uti non possunt nisi

in actu visitationis⁶, quo fit ut regulares degentes extra claustra ut plurimum impune delinquant; non enim coerceri possunt ab ordinariis, quia in actu visitationis non reperiuntur; difficillime vero a suis superioribus; cum enim extra claustra commorantur, eorum vigilantiam effugiunt, quin immo aliquando accidit, ut superiores ipsi religiosum a loco ubi delinquens commoratur in alium transferant, ut episcopi coercitionem evitent.

Ad haec quantum fieri poterit evitanda in schemate immediata, et privativa etiam extra casum visitationis ordinario loci datur potestas coercendi regulares degentes extra claustra, et extra ea delinquentes. Et ne quaestiones oriantur circa tempus, quo extra claustra manere debeant, ut puniri ab ordinario possint, trium mensium tempus praefinitur. Et cum accidere possit ut ordinarius loci delinquentem coercere negligat, praeservatur superioribus regularibus potestas eum puniendi, si ordinarius loci ultra mensem a die habitae notitiae delicti inquirere neglexerit.

Deinde concilium Tridentinum statuit in cap. 14 sess. XXV de Regul.: „Regularis non subditus episcopo, qui intra claustra monasterii degit, et extra ea ita notorie deliquerit, ut populo scandalo sit, episcopo instante a suo superiore intra tempus ab episcopo praefigendum severe puniatur, ac de punitione episcopum certiore faciat; sin minus, a suo superiore officio privetur, et delinquens ab episcopo puniri possit.“ Ex hoc decreto episcopus punire potest regularem delinquentem, qui degit intra claustra, si tria copulative concurrant. Primum: si delictum perpetratum sit extra claustra. Secundum: si sit notorium ut populo scandalum afferat. Tertium: si superior regularis ab episcopo admonitus intra praefixum terminum delinquentem severe non punierit. Delictum ex sententia Innocentii III dicitur notorium, cuius testis est universae vicinae populus, ut nulli inficiationi relinquatur locus⁷. Igitur episcopus non potest agere contra religiosum nisi prius saltem ex informatione summarie assumpta de qualitate delicti constiterit. Deinde episcopus instare debet per literas requisitorias apud superiorem regularem, ut delinquentem severe puniat infra terminum ab eo praefixum, ac de punitione ipsa episcopum certiore faciat. Quae quantum temporis, et difficultatis afferant nemo est, qui non videat. Nec satis, superiores enim regulares, ut delinquentes ab iurisdictione episcopi subtraherent, in alium conventum extra dioecesim saepe saepius transferebant. Hinc Clemens VIII sancivit⁸, ut superior regularis si in regularem delinquentem non animadvertit, quin immo si illum impunitum ad alium conventum extra dioecesim transmisit, in graves poenas incurreret si instante episcopo eum in dioecesim non revocaret.

Sed hisce non obstantibus delinquentes extra dioecesim aliquando transferantur, et ordinarii ne tot condiciones servare debeant, dissimulant, et ut plurimum minime inquant. Quo fit ut regulares saepe impuniti remaneant non sine populi admiratione, et malo aliorum exemplo. Quae cum ita sint, in schemate decreti relato ad regulares intra claustra degentes, et extra ea delinquentes statuitur ut delictum publicum sit; quia requiratur tanta facti notorietas, ut nulli inficiationi locus relinquatur: ius, et potestas conceditur episcopo immediate, et directe procedendi praeservata tantum superio-

¹ Cap. Volentes § In eos de privileg. in 6.

² Lib. 9, cap. 15, § 5.

³ Paulus V in const. *Romani pontificis* 1 septembris 1606.

⁴ Greg. XV in const. *Unicorsu* 30 augusti 1622.

⁵ Vient, Vocab. iurid.

CONCIL. GENEAL. TOMUS LIII.

⁶ Fagnanus in cap. *relatum Ne clerici vel monachi* [in sexto III, 24] n. 65, et 66.

⁷ Fagnanus in cap. *Graves de offic. [iudicis] ordin. [I, 81, 19]* n. 66.

⁸ Const. *Suscepti numeris*.

ribus regularibus cumulativa, si ipsi in causa praevenerint; prohibetur translatio delinquentis in alium conventum ad ordinarii iudicium effugiendum cum obligatione eum revocandi si iam translatus fuerit, et hoc sub gravibus poenis.

Hoc pacto expeditior modus constitutus est ad regulares delinquentes puniendos.

Circa eum, qui a suo conventu sine permissione sui superioris in scriptis obtento discessisse repertus fuerit, statuit concilium Tridentinum „ut ab ordinario locorum tamquam desertor sui instituti puniatur“¹. Et Clemens VIII praescripsit „ut fugitivi et apostatae, sive habitum regularem deserant, sive non, possint ac debeant ab episcopis loci, ubi moram trahunt, in carceres coacti ac superioribus regularibus consignari secundum regularia statuta puniendi“². Cum vero tristissimis hinc temporibus episcopi nequeant uti carceribus, opportunum visum est statuerent, ut ab ordinarii locorum puniantur; et etiam per censuras ad claustra redire compellantur.

Tandem relate ad instituta, in quibus vota simplicia emittuntur, quamvis iure communi ab ordinariis iurisdictione ea exempta non sint; tamen nonnulla ex speciali privilegio exemptionem ab apostolica sede obtinuerunt. Porro pro huiusmodi institutis exemptis eadem concurrens ratio ac pro regularibus, ideoque eadem in hoc decreto comprehensa esse declarantur.

Proponitur igitur schema decreti examini subiciendum.

Schema decreti super iurisdictione episcoporum in regulares delinquentes.

Eti regularis ab episcoporum iurisdictione ex iure communi generaliter sint exempti, nonnullis tamen gravioribus in casibus a concilio praesertim Tridentino et a summis pontificibus praedecessoribus nostris, iuridictio in eos episcopis saluberrimo sane concilio attributa est. Quo vero expeditius huiusmodi episcoporum iuridictio in regulares exercetur, necessitas postulat, ut nonnulla quae ad eius sive declarationem, sive etiam ampliationem spectant, ulterius constituentur, praecipue quoad regularium delinquentium coercionem; experientia enim probatum est ea, quae concilium Tridentinum statuit circa regulares extra claustra delinquentes etiam intra forisve sint degentes³ haud satis esse, ut prompto, et efficaci modo eorum excessibus occurratur; ex quo fit ut vis debita poenae adimatur, ac impunitatis spes, quae peccandi illecebra est, non auferatur. Eocirca sacro approbante concilio haec quae sequuntur, declaramus, atque decernimus.

Caput I.

Sacrosanctae Tridentinae synodi decreto⁴ statutum esse noscitur, in monasteriis seu domibus virorum seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum saecularium, praeter eas, quae sunt de illorum monasteriorum seu locorum familia, personas tam regulares, quam saeculares huiusmodi curam exercentes, subesse immediate in iis, quae ad dictam curam et sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, et correctioni episcopi, in cuius dioecesi sunt sita. Verum cum eadem Tridentina synodus haud expressim significaverit, utrum praefatae personae iurisdictioni episcoporum ordinariae vel delegatae

subessent, factum ex eo est, et de illius qualitate ac vera indole hinc inde discreparetur. Ut igitur obortae hae de re quaestiones e medio positae tollantur, huiusmodi iurisdictionem quoad ea quae in memorata Tridentina dispositione comprehenduntur, ordinariam esse declaratur.

Caput II.

Quoniam iuridictio, quae coercitiva vi caret, inefficax evadit, magnopere interest, ut ea, quae episcopi in regulares tamquam apostolicae sedis delegati ex iure gaudent, opportunis munita praesidiis ad coercendos inobedientes habeantur, ne sub privilegiorum praetextu intercipi ac eludi facile contingat. Quare decernitur episcopos in iis, in quibus eis a communi iure, a concilio Tridentino, et apostolicis constitutionibus tributa in regulares iuridictio inveniat, hos etiam per ecclesiasticas censuras posse compellere, et coercere.

Caput III.

Regulares extra claustra degentes et extra ea delinquentes privative quoad superiores regulares ab episcopis tanquam apostolicae sedis delegatis etiam extra sacram visitationem, eo modo quo clerici saeculares diligenter et prudenter iuxta canonicas sanctiones puniantur; ita tamen ut sententia ab eis lata superiori regulari pro sui notitia ab ipsis episcopis denuncianda sit. Ad id autem quibus regularis extra claustra degere intelligatur, qui, quamvis saepe sit adhuc religioni addictus, regularemque habitum gestet, aliqua tamen de causa etiam a suo superiore regulari approbata, extra proprii ordinis conventum aut monasterium ultra tres menses commoretur. Quod si antistites locorum ultra mensem a die habitae notitiae delicti in delinquentem inquirere neglexerint, superiores regulares cum debitis poenis coercere possint et debeant, exceptis criminibus, quorum cognitio episcopis a iure unico reservata est, veluti in causa haeresis¹, vel sollicitationis ad turpia²; ac de incepta inquisitione, atque deinde de lata sententia episcopum loci, in quo delictum perpetratum fuit, certiore facere manino teneantur.

Caput IV.

Regulares vero intra claustra degentes et extra ea publice delinquentes possint ab episcopis uti apostolicae sedis delegatis etiam per censuras immediate puniri, firma tamen remanente superiorum regularium cumulativa, nempe iure, si in causa episcopum praevenerint, eos itidem puniendi, exceptis semper casibus in quibus unico episcopi ex iure procedere possunt. Ceterum cum in iis puniendis qui intra claustra degunt extraque delinquant, praeventioni sit locus, superiores regulares de incepta inquisitione, et deinde de lata sententia ordinarii loci docere debeant; et episcopi statim ac contra eos inquisitionem adoriuntur, certiore de ea superiore eorum reddent, qui deinceps regularem ab episcopo inquisitum e conventu seu monasterio, in quo cum deliquit degerebat, remove nullo poterit pacto quousque causa ad exitum perducta non fuerit, ac delinquens debitam punitionem non subierit; et si alio transtulerit sive ante sive post inceptam inquisitionem, instante episcopo, illico ad conventum vel monasterium a quo remotus est, eundem remittat sub poenis in quolibet ex recensitis casibus privationis officii et inhabilitatis ad alia quaecumque obtinenda, nec non vocis activae et passivae ipso facto incurrendis; ad quae a nemine praeter-

¹ Sess. XXV de regular. cap. 4.

² Decreto super apostatis et electis 21 septembris 1624 § 8 et Clemens X in constit. *Pastoris aeterni*.

³ Sess. VI cap. 8 de Reform., et sess. XXV de Regular. cap. 14.

⁴ Sess. XXV cap. 11 de Regul.

¹ Const. *Romanus pontifex* Pauli V.

² Const. *Universi* Gregorii XV.

quam a summo pontifice restitui possit. Quod si superior religionem amotum ad dictum conventum aut monasterium remittere decreverit, tunc ordinarius loci ad quem delinquens transmissus fuit, de praemissis ab alio ordinario certioratus, aut aliunde quoquomodo de crimine instructus, tamquam sedis apostolicae delegatus et ipse praedicta exequi, ac in regularem delinquentem animadvertere possit ac debeat¹.

Caput V.

Apostatae, et fugitivi a regulari ordine ab ordinariis locorum, etiam si habitum retineant puniantur, et etiam per censuras, ut revertantur ad propria claustra, compellantur.

Caput VI.

Omnia, et singula quae superius constituta sunt serventur etiam relate ad instituta quorum alumni vota simplicia tantum emittunt, si ea ex peculiari privilegio ab ordinariis iurisdictione exempta sint.

Haec volumus, atque mandamus exemptionibus, privilegiis etiam in corpore iuris clausis, aliisque licet speciali, et individua mentione dignis super hisce omnibus non obstantibus.

15.

Schema constitutionis de monialibus.

Prænotanda.

Licet iam aliqua circa moniales in constitutionibus de clausura et vita communi proposita fuerint, tamen plura alia addenda videntur².

Et primo quidem cum sanctimoniales ipsae tristissimis hisce temporibus plurimis periculis expositae esse dignoscantur, necessarium visum est earum vocationem magis magisque probari debere antequam solemnibus votis ligentur. Quapropter proponitur ut priusquam solemnia vota nuncupent, vota simplicia emittant, et in eorum professione per quinquennium permaneat; secus ad professionem votorum solemnium sub nullitatis poena admitti nequeant. Quantum hoc conducat ad bonum religiosarum familiarum experientia quoad religiosos viros confirmavit. Id autem iam pro monialibus in status foederatis Americae constitutum est³.

Ad rite experiendum vocationis spiritum, concilium Tridentinum sess. XXV cap. XVII praescripsit explorationem voluntatis ab episcopis faciendam. Haec saluberrima dispositio confirmatur, et expresse declaratur; ac insuper inculcatur episcopis ut omnem diligentiam hac super re adhibeant; cum evenire facile possit, ut puellae reverentia metu, importunis monialium sollicitationibus, inscitia confessarii, vel humano potius alio motivo, quam vera vocatione ad emittenda vota inducantur: quo fit, ut ipsae regularis vitae deinde portantes pacem monasterii turbent; et aliquando quasi in desperationem adducantur.

De novitiatu, de magistra novitiarum, de illarum institutione agitur; et praescribitur, ut cum professionis tempus appropinquat, confessarius extraordinarius ab episcopo loci novitiae exhibeatur; expedit enim ut antequam novitiae votis obstruantur, consilium a confessario, qui monasterio addictus non sit, libere expostulare valeant. Nemo est, qui non agnoscat quantum monasteriis noceat pluralitas confessariorum, ideoque de confessario ordinario, deque eius qualitatibus sermo fit. Confirmantur tamen, quae circa confessarios extra-

ordinarios statuit concilium Tridentinum cap. X sess. XXV de Regul. et Benedictas XIV constitutione *Pastoralis curae*, in qua pontifex plura praescribit de confessariis monialium, praesertim extraordinariis sive monasteriis, sive aliquibus monialibus ex specialibus causis concedendis.

Innovantur, quae constituta sunt, etiam pro monasteriis exemptis, et regularibus quoque subiectis circa specialem approbationem a confessariis tam ordinariis, quam extraordinariis ab episcopis locorum obtinendam ad monialium confessiones excipiendas, cum nonnulli ab hac obligatione se se exemptos autumant ex constitutione Benedicti XIII incipiente *Pastoralis officii sollicitudo* diei 27 martii 1726.

Tandem confirmantur ea omnia, quae a concilio Tridentino, a Romanis pontificibus, et praesertim a Gregorio XV in constit. *Inscrutabili* constituta sunt circa iurisdictionem, quam episcopi in monasteria exempta etiam regularibus subiecta exercere possunt; scilicet circa confessiones, clausuram, administrationem bonorum, et electionem abbatissarum.

Exordium schematis desumptum est ex const. Benedicti XIV incipiente *Salutare in catholica ecclesia* 11 ianuarii 1742.

Quibus praehabitis sequens schema patrum examini proponitur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De monialibus.

Flos ille evangelicae perfectionis, spiritalis gratiae decus et ornamentum, ac intemperatum laudibus et honoris opus, sacrae virgines quae in claustris commorantur, peculiarem sibi in communi regularium reformatione sollicitudinem, ac providentiam exposcant. Quo enim eorum sublimior est gloria, eo maior de eisdem debet esse cura. Hinc, licet iam quaedam in hoc Vaticano concilio etiam pro sanctimonialibus praesertim quoad vitam perfectam communem et clausuram statuta fuerint, nonnulla tamen adhuc, quae peculiariter eas respiciunt, constituenda supersunt. Quare, sacro approbante concilio, ea quae sequuntur, decernenda ac statuenda censemus.

Caput I.

Cum virgines Deo sacrae ob rerum conditiones gravibus expositae periculis inveniantur, volumus atque praecipimus, ut in quibuscumque sanctimonialium monasteriis cuiusque ordinis, congregationis, societatis et instituti, in quibus vota solemnia emittuntur, novitiae, peracta probatione et novitiatu prout de iure, in posterum vota simplicia emittant, postquam tamen aetate expleverint annorum sexdecim, vel aliam maiorem, si ea a statuti proprii monasterii a s. sede approbati requiratur: exactisque quinque annis a votorum simplicium professione, admitti ipsae possint ad vota solemnia nuncupanda, praeviis spiritualibus exercitiis saltem per decem dies, ac servatis de iure servandis. Insuper decernimus, professionem votorum solemnium nullam omnino, irritam, ac nullius roboris fore, si praefatae novitiae tam scienter, quam ignoranter non emittant prius professionem votorum simplicium, et in ea per quinquennium integrum non permanserint. Praedictae vero professaе votorum simplicium participes erunt omnium gratiarum et privilegiorum, quibus professaе votorum solemnium eiusdem monasterii legitime gaudent. Ceterum professionem tacitam, veluti pro religiosi viri factam iam fuit, etiam pro monialibus

¹ Const. *Suscipit* memorie Clem. VIII.

² Animadvertere praestat in hoc schemate a. de sanctimonialibus, quae emittunt vota solemnia; et in alio separato schemate de institutis votorum simplicium sermonem haberi.

³ Vide Collect. pag. 791.

omnino abrogamus, atque abrogatam esse declaramus.

Caput II.

Quominus vero puellarum, quae ad habitum et ad professionem admitti volunt, vocationis spiritus probe est dignoscendus, ea omnia, quae a concilio Tridentino¹ circa explorationem voluntatis statuta sunt, omnimode confirmamus atque innovamus; declarantes, eandem explorationem fieri debere ab episcopis etiam in monasteriis exemptis, et regularium iurisdictioni quoque subiectis antequam puellae tum ad habitum, tum ad professionem admittantur: ac propterea nec posse moniales, nec ipsos superiores regulares quoad monasteria sibi subiecta admittere postulantibus ad habitum, ac novitias ad professionem, nisi prius earum voluntas diligenter explorata ab episcopo fuerit.

In rem autem tanti momenti omne studium ac sollicitudinem sacri antistites impendere satagant; ac ubi ipsi impediti inveniantur, huic muneri per idoneas ecclesiasticas personas ab se deligendas, satisfacere non praetermittant.

Caput III.

Ad accuratam autem novitiae institutionem tradendam, locus sit in monasterio ab aliis, quoad fieri poterit, separatus ac distinctus. In eo puellae religioso habitu indutae sub novitiarum magistratae rite peragant tirocinium. Ad huiusmodi magistratae officium non eligatur, nisi idonea sanctimonialis, quae minor non sit annis triginta, quaeque octo suae professionis, comprehensa illa votorum simplicium, laudabiliter exegerit. Eius erit novitias quoad veram vocationem diligenter experiri, religiosi status ac votorum obligationes edocere, earumque mores ad perfectionem effingere. Quare saepe eis regulas legere et explicare, easque in catechismo recte instruere debeat; ac in id potissimum incumbere, ut quotidie tum meditationi, tum propriae conscientiae examini vacent, sacramenta devote frequentent, atque ad sacram exhortationem saltem semel in hebdomada accedant. Cum vero tempus professionis appropinquat, novitias quae sunt vota nuncupaturae, confessarius extraordinarius etiam in monasteriis exemptis et regularibus quoque subiectis ab episcopo omnino erit exhibendus, cui ipsae saltem se se praesentare teneantur.

Caput IV.

Nihil magis ad monasticam disciplinam promovendam, et ad tranquillitatem sanctimonialium servandam conducere noscitur, quam recta et uniformis in eis conscientiarum directio. Quare in quolibet monasterio confessarius ordinarius habeatur, qui probatae sit vitae, maturae aetatis, congrua scientia et prudentia praeditus. Concedendi nihilominus erunt confessarii extraordinarii ad formam concilii Tridentini², et constitutionis felicitis recordationis Benedicti XIV incipientis *Pastoralis curae*, quam quidem innovamus, ac in omnibus servari mandamus; addentes, unum ex confessariis extraordinariis quotannis assignandis in monasteriis, quae regularibus subiectantur, esse deputandum ab episcopo loci sive ex clero saeculari, sive regulari, diversi tamen ordinis ab eo, cui monasterium est obnoxium.

Ea pariter innovamus, et confirmamus, quae a decessoribus nostris Romanis pontificibus decreta sunt circa approbationem ab episcopis concedendam tam pro confessariis ordinariis, quam pro extraordinariis etiam in monasteriis quae sunt exempta

¹ Sess. XXV de Regular. cap. XVII.

² Sess. XXV de Regular. cap. X.

et regularibus subiectis: ita ut nemo prorsus confessiones sanctimonialium excipere valeat, nisi ad id specialem approbationem ab episcopo loci obtinuerit, quocumque privilegio remoto.

Episcopi vero in eis approbandis omnem diligentiam adhibeant, ut huiusmodi munus non conferatur, nisi iis tantum sacerdotibus, qui vere ad Christi sponsas in perfectionis semita dirigendas sunt idonei.

Caput V.

Quod vero spectat ad iurisdictionem, quam episcopi exercere possunt etiam in monasteriis exemptis et regularibus subiectis, serventur quae a sacro concilio Tridentino, et a Romanis pontificibus praedecessoribus nostris, praesertim a Gregorio XV in constitutione, quae incipit *Inscrutabili*, praescripta reperiuntur.

Haec volumus atque mandamus in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque etiam speciali et individua mentione dignis.

16.

Schema constitutionis super institutis votorum simplicium.

Praenotanda.

Etsi summus pontifex sanctus Pius V motu proprio diei 1 decembris 1568 incipiente *Lubricum vitae genus* nec non constit. *Circa pastoralis officii* omnes congregationes votorum simplicium suppresserit ob abusum qui tunc irrepserunt, nihilominus post id temporis a sedes novas congregationes et instituta votorum simplicium iterum erigi permisit, et ad haec usque tempora quamplurima approbavit. Siquidem cum in omnibus fere locis inimici crucis Christi ordines regulares dextruere conentur, et catholicam religionem subvertere studeant, multo zelo religionis incensi ingruentibus tot malis obicem parare curarunt, erigentes haec nova instituta, quorum alumni diversis pietatis et caritatis operibus impedire quaquaversus satagunt, quominus abundet iniquitas ac refrigescat caritas.

Re quidem vera huiusmodi instituta ecclesiae et civili societati valde utilia sunt sive per sacri ministerii exercitium, sive per christianam iuventutis educationem, sive etiam per operam quam assidue praestant orphanotrophiis, nosocomiis, aliisque publicae beneficentiae domibus, unumquodque iuxta proprias constitutiones: quod quidem hodie per dispersionem religiosorum ubique fere gentium praestari non aequè poterit ab ordinibus regularibus. La sane in causa fuit, cum a sede nova instituta praescriptis salutaribus normis sua apostolica auctoritate munierit, et gratis spiritualibus cumulaverit.

Et licet ea non accenseantur ordinibus regularibus, sed tantummodo sint societates ecclesiasticae, et congregationes de clero saeculari: attamen quamdam imaginem illorum servant, ac in eorum supplementum posita esse videntur. Quare exemptione a iure communi inducta favore regularium minime gaudent, exceptis privilegiis peculiaribus a sede concessis.

Quapropter in capite I schematis, statuitur, domos institutorum virorum (et in capite II domos sororum) subiectas esse debere iurisdictioni ordinarii loci, in quo sunt sitae, exceptis constitutionibus a sede approbatis, nempe iis omnibus de quibus loquuntur constitutiones, tum quia a sede superioritatem in eis approbat, a qua constitutum observantia dependere debet, ne superioritas ipsa sit nomen vacuum et inane; tum etiam, quia ubi a sede manus apposuit, nullus alius ibi se immiscere debet.

Hæc iam decisa sunt, et a s. sedis praxi confirmata: nam in literis in forma brevis Benedicti XIV incipientibus *Emanavit* super diei 21 ianuarii 1758 circa controversiam exortam inter archiepiscopum Limanum et congregationem Oratorii a Philippi Neri, propositum fuit inter alia dubium: „An congregatio sit omnimode subiecta archiepiscopo in modo, forma, assumptis et materiis?“ cui responsum prodiit: „*Affirmative, excepto eius instituto, sive iis de quibus loquuntur constitutiones congregationis*“¹. Et quemadmodum constitutiones fere semper loquuntur de iis quæ pertinent ad internum regimen, seu de oeconomica administratione, de electione superiorum, de alumnorum admissione, et cetera huiusmodi, ita in his ac similibus ordinarii non debent se ingerere. Id pariter decretum fuit in causa *Messanen.* vertente inter patres Oratorii et eiusdem civitatis archiepiscopum die 15 decembris 1826. Extat quoque praxis s. congregationis Episcoporum et Regularium, quæ non modo solet instituta approbare cum clausula, ut maneant sub iurisdictione episcoporum, salvo constitutionibus: sed etiam, ubi agitur de oeconomico statu vel disciplina alicuius instituti reformanda ac instauranda, solet episcopos in visitatores deputare: quod profecto ostendit, ordinarios quoad ea, de quibus agunt constitutiones, seu quoad internum regimen, nullam iurisdictionem habere.

Veruntamen superiorum auctoritas minime impedimento est, quominus ordinarii in reliquis omnibus suam exerant iurisdictionem: nam differt superiorum auctoritas ab episcoporum iurisdictione. Ex enim (secluso peculiari privilegio) reducitur ad quamdam superioritatem, seu ius curandi constitutionum observantiam: e contra iurdictio episcopalis extenditur etiam ad actus iuridicos, ad dimissorias pro ordinibus, ad criminalia iudicia pro delictis communibus, ad approbationem confessionum etiam pro ipsis institutis. Unde minus late patet superioritas institutorum, quam iurdictio ordinariarum: atque altera separatim ab altera exerceri potest, quin una in sua provincia ab alia dependeat. Ex quo fit, ut instituta visitare possint tam moderatores generales, quam episcopi locales: illa est visitatio *disciplinaria*, quia ad disciplinam iuxta disposita in constitutionibus pertinet, nec extenditur ad ecclesias resque sacras ad eas pertinentes: alia nempe episcopalis visitatio *iurisdictionalis* est, et extenditur non solum ad ecclesias ac res sacras, sed etiam ad domos atque alumnos institutorum in iis omnibus quæ ad fidem, mores, et sacrorum canonum observantiam referuntur.

Agitur in capite II etiam de exploratione voluntatis puellarum ad habitum et ad professionem admittendam: faciendam ab ordinariis, iuxta ea quæ decrevit concilium Tridentinum pro monialibus². Atque hæc dispositio in approbatione institutorum nunc præscribi semper solet a s. sede. Extendere quoque ad hæc instituta existimatum est aliam eiusdem concilii Trid. sanctionem de non recipiendis bonis novitiorum, præter victum, ante professionem, ut libertas nullo modo impediatur, si qui, vel si qua discedere velit ab instituto. Hæc enim est Tridentinæ dispositio: „Sed neque ante professionem, excepto victu et vestitu, novitii vel novitiæ illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu a parentibus vel propinquis aut curatoribus eius monasterio aliquid ex bonis eiusdem tributur, ne hæc occasione discedere nequeat, quod totam vel maiorem partem substantiæ suæ monasterium possideat, nec facile, si discesserit,

id recuperare possit. Quia potius præcipit a synodus sub anathematis poena dantibus et recipientibus, ne hoc ullo modo fiat, et ut absentibus ante professionem omnia restituantur, quæ sua erant. Quod ut recte fiat, episcopus etiam per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellat“.

Additur, sororum domos subiectas esse iurisdictioni ordinariarum, etiam quoad visitationem et administrationem, prout cetera monasteria monialium; quia amplior est iurdictio ordinariarum quoad sanctimonialia, quam quoad religiosos viros: nam earum monasteria, quæ exempta non sunt, subiacent ordinariæ episcoporum iurisdictioni: quæ sunt exempta, eorum iurisdictioni delegatæ: ita ut episcopi ius habeant ea visitandi, et administrationis rationem singulis annis exigendi etiam a monasteriis exemptis, uti s. sedis delegati, iuxta constitutionem Gregorii XV, quæ incipit *Inscrutabili* § 6. Potiori igitur ratione id dicendum erit de sororibus votorum simplicium, quæ exemptione non gaudent, nec ad veros regulares ordines attinent.

In capite III statuitur *primo*, moderatricibus generalibus non amplius licere auferre pecunias a domibus sine expressa licentia ordinariarum: quia passim recursus ad s. sedem pervenerunt, in quibus exponebatur, ipsas moderatrices generales abstulisse a domibus ingentes pecuniæ summas, ac reliquias eas in inopia. Ne igitur aliquod exinde damnum obveniat domibus ipsis, statuitur, ut non amplius id fiat sine licentia ordinarii loci, qui tamen permittere debet asportationem illius pecuniæ, quæ superest cum provisum fuerit decenti tuitioni sororum earumque domorum: quia moderatrices generales enunciata pecunia opus habent ad providendum universo instituto: ut puta ad novas domos in aliis locis erigendas, vel ad subveniendum aliis familiis ceterarum domorum.

Secundo statuitur, ut moderatrices teneantur quolibet triennio relationem transmittere ad s. sedem super statu totius instituti etiam quoad oeconomiam administrationem: secus enim independentes evaderent circa administrationem universi instituti, cuius rationem præter s. sedem nemini reddere tenentur cum iurdictio episcopi diocesani ad ea, quæ extra suam dioecesim sunt, non extendatur. Hæc obligatio iam imposita reperitur in constitutionibus recentium institutorum: cum autem eadem ratio etiam pro antiquioribus militet, ideo necessitas postulat, ut eadem obligatio ad omnia instituta existentia protendatur, secus moderatrices generales in regimine et administratione totius instituti nimis independentes agerent.

Tertio tandem, cum nimis ampla sit superioriarum generalium auctoritas, valde expedit, saltem pro institutis in posterum erigendis, ut ea cohibeatur ad simplicem superioritatem ad instar illius moderatricis Virginum Anglicanarum, de qua loquitur Benedictus XIV in constitutione *Quamvis iusto*. Hoc enim decium refert: „Eius (nempe superioris generalis) auctoritatem coercendam esse ad visitationem, superintendentiam in materia educationis puellarum, translationem virginum de uno in alium locum, accedente debita subordinatione in prædictis ab ordinariis locorum.“ Ita sane cohibita fuit in aliquo ex approbatis institutis, et res auspiciato cessit. Non in omnibus tamen ita factum reperitur. Sed ne moderatrices institutorum existentium auctoritate ampliori a s. sede donatæ exturbentur, saltem pro novis institutis erigendis præscribendum erit ut servetur constitutio Benedictina *Quamvis iusto*.

¹ Vid. Collect. card. Bizzarri pag. 481, nec non pag. 53.
² Sess. XXV. de Regular. cap. 17 (*lege* 16).

³ Sess. XXV cap. 16 de Regular.

Quoad caput IV sciendum est, magno abusu A irropiosae tam ex manifestatione conscientiae, quae in aliquibus institutis fieri solet a subditis suis superiorissis, quam ex agendi ratione superiorissarum circa sacramentum poenitentiae et sacrae eucharistiae; quandoque enim nimiam auctoritatem praesertim quoad sacramentalem confessionem exercent, persecutantes tempus, quo sororum confessio perdurat, exigentes etiam expressam licentiam, ut sorores ipsae ad confessarium post peractam confessionem iterum accedere possint, aliaque praetendentes, quae magis ad munus confessarii quam superiorissae pertinent; ex quibus conscientiarum perturbationem, et anxietatem exoriri etiam ex recursibus ad a. sedem datis compertum est. Relate vero ad manifestationem conscientiae persecutari etiam solent ea, quae nonnisi uni confessario manifestanda sunt. Aliquando inventae sunt superiorissae sedentes veluti pro sacro tribunali ad instar confessariorum cum puellis genuflexis ante crucifixum in actu se se accusandi sub praetextu manifestationis conscientiae. Quae et quanta mala exinde provenerint, nemo ignorare potest, qui tantisper recolat Iansenismi historiam, et quid egerit superiorissima instituti Filiarum infantiae cui vulgare nomen *Madama di Mondoville*.

S. sedes pedetentim hunc abusum auferre existimavit, principio cohibendo manifestationem conscientiae ad publicas transgressiones constitutionum, et ad progressum in virtutibus; deinde eam reducendo ad actus facultativos, ne subditae cogentur a superiorissis; sed quia abusus minime cessavit, tandem a. sedes in edendis animadversionibus ad constitutiones congregationis sororum Pauperis Infantis Jesu, cuius domus princeps est Aquisgrani in dioecesi Coloniensi, anno 1862 edixit: „Ob graves abusus, qui irrepserunt in manifestatione conscientiae facienda superiorissis, eam in praesens minime approbat apostolica sedes; ideoque in constitutionibus suppressenda erit.“ Quamobrem expediens videtur eam in concilio omnino suppressendam esse, permittendo tantum accusationem publicam culpae, quae fieri solet in capitulo, ad instar ordinum regularium; et quoniam sine ulla sanctione superiorissae minime se abtinerent, prout experientia docet, ab ea iterum exigenda, addita est poena privationis officii et vocis activae ac passivae.

Sub eadem poena vetitum est, ne impediatur sororibus, quominus libere ad sacram exhomologesim accedant.

Et quemadmodum quandoque expediens esse potest, ut aliqua soror, vel educanda ob aliquam publicam licet levem culpam a sacra communione arceatur, dummodo prudenter id fiat; ne superiorissae huiusmodi limites transgrediantur, praescriptum fuit, ut *plus aequo* circa ea quae respiciunt sacram synaxim non se immisceant.

Tandem in capite V agitur de dispositione concilii Lateranensis sub Innocentio III *Ne nimis*, a quo prohibitum fuit, ne quis in posterum ob confusionem, quae ex nimia religionum diversitate in ecclesiam Dei redundare solet, novam aliquam religionem inveniat. Haec porro dispositionem etiam ad instituta votorum simplicium extendi ob paritatem rationum Suarezius, alique doctores docent¹. Ne tamen aliquod dubium remaneat, expedire visum est ut id expresse declaretur. Quo etiam fieri poterit, ut in posterum impediatur, quominus *duplicia*

¹ Suarez c. l. cap. 28, et Pirhing lib. III, tit. 5, habet: „Ratio est quia non minor confusio et periculum sequi poterat ex multiplicatione religionum, adeoque merito prohibitio, et irritatio concilii Lateranensis ad istas etiam congregationes fuit extensa.“

seu mixta instituta, quae nempe constant mulieribus et viris sub directione eiusdem superioris generalis erigantur; ex quibus non levia incommoda promanare experientia comprobavit. Similiter, ut non facile approbentur instituta, quae eundem scopum habent cum aliis: et ne plus aeque huiusmodi instituta augeantur.

Tandem praescribitur, domos institutorum existentium nec erigi nec supprimi posse sine ordinariorum consensu, aliisque non servatis de iure servandis.

Proponitur igitur examinandum schema quod sequitur.

Schema constitutionis super institutis votorum simplicium.

De Regularibus..... Secs.....

Quamvis votorum simplicium congregationes seu B instituta inter veros regulares ordines non connumerentur, quamdam tamen illorum speciem praeserunt, et evangelica perfectionis consilia sequuntur. Eorum alumni dum propriae sanctificationi student, utilitati etiam proximorum inserviunt. Ex diversis autem, quae exercent, pietatis et caritatis operibus, probe noscitur quantum sint ecclesiae et societati emolumenti. Nihilominus cum experientia docuerit, nonnullis adhuc ea, ut magis constabulantur ac perficiantur, indigere normis ac declarationibus, nos sacro approbante concilio quae sequuntur declaramus atque statuimus.

Caput I.

Congregationum seu institutorum virorum, qui vota simplicia emittunt, domus subiectae sint ordinariae jurisdictioni episcoporum, exceptis constitutionibus ab apostolica sede approbatis, nempe dispositionibus quae in eis continentur; ac salva specialibus privilegiis, si quae eis a. sedes concesserit. Et quemadmodum dispositiones constitutionum potissimum ad internum regimen referuntur, scilicet ad domorum gubernium, bonorum temporalium administrationem, superiorum electiones, novitiorum admissionem, transgressorum punitiones, ac decretorum et sententiarum, quae constitutionum observantiam respiciunt, executiones; ita his, aliisque similibus ordinarii nullatenus se se ingerere debeant.

Caput II.

Domus sororum quae vota simplicia profitentur, licet pertineant ad instituta quae sub regimine moderatricis generalis vel etiam generalis superioris manent, subiectae sint, veluti cetera sanctimonialium monasteria, etiam quoad visitationem et administrationem eidem jurisdictioni ordinarii loci, in quo domus ipsae reperiuntur, salva peculiaribus privilegiis ab apostolica sede concessis. In domibus vero novitiatu nec postulantes ad habitum, nec novitiae ad professionem admittantur, nisi prius earum voluntas ab ordinario diligenter explorata fuerit, servatis iis omnibus, quae a concilio Tridentino praescripta sunt pro virginibus ad habitum et professionem in monasteriis sanctimonialium admittendis¹. Atque ut plene earumdem libertati consulamus, saluberrimam Tridentini sanctionem, qua prohibetur, ne praeter victum et vestitum aliquid ex bonis novitiorum, vel novitiarum ante professionem monasterio detur ab eoque recipiatur, ad instituta votorum simplicium ubique locorum existentium pariter extendimus, ac ab eis omnino servari praecipimus².

¹ Secs. XXV de Regular. cap. 17.

² Secs. XXV de Regular. cap. 16.

Caput III.

Cum moderatrices generales ob ampliam quam exercent auctoritatem, de domorum pecuniis non sine sororum querelis pro libitu disponere audeant, non amplius eis licebit absque expressa ordinariorum licentia a domibus pecunias auferre: verumtamen ordinarii eis permittant, ut pecunias, quas provise decenti sororum et propriae domus tuitioni supersunt, pro instituti necessitate vel utilitate asportare queant. Insuper generales moderatrices omnium institutorum mulierum, licet nihil statutum reperitur in propriis constitutionibus, teneantur quolibet triennio ad s. sedem relationem status sui instituti, etiam quoad oeconomicam administrationem, transmittere. Earumdem autem auctoritas quoad instituta in posterum erigenda coeroeatur ad visitationem domorum, supremam directionem in educatione puellarum, ac translationem sororum cum debita in praedictis omnibus subiectione ordinariis locorum, iuxta constitutionem fel. rec. Benedicti XIV praedecessoris nostri, quae incipit *Quamvis iusto*.

Caput IV.

Et quia etiam nonnullae superiorissae domorum potestatis suae limites excedunt in iis, quae pertinent ad manifestationem conscientiae, quae a suis subditis eis fieri solent, nec non ad liberum earum accessum ad sacrum poenitentiae tribunal, et ad eucharisticam mensam; idcirco praefata conscientiae manifestatio, licet in propriis constitutionibus praescripta inveniat, omnino abrogata ac suppressa remaneat, nec amplius fieri debeat sub poena in superiorissas privationis officii, ac vocis activae et passivae ipso facto incurrenda; quin tamen ob id ablata censeatur sororibus facultas culpam contra regulam ad instar ordinum regularium in publico capitulo accusandi ad humilitatis virtutem exercendam. Vetitum quoque sit sub eadem privationis poena quibuscumque superiorissis, ne suis subditis ullimode impediant, quominus libere ad sacram exhomologesim accedant. Circa vero sororum ac puellarum ad sacram synaxim accessum, non plus aequo superiorissae se immisceant.

Caput V.

Dispositioni inhaerentes concilii Lateranensis quod sub Innocentio III prohibuit ne quis in posterum ob confusionem quae ex nimia religionum diversitate in ecclesiam Dei redundare solet, novam aliquam religionem inveniant, hanc ipsam dispositionem servari volumus etiam quoad instituta votorum simplicium tam virorum, quam mulierum, ne inconsulta s. sede novum aliquod institutum erigatur¹. Quod vero spectat ad instituta iam existentia et ab apostolica sede approbata vel in posterum approbata nulla domus erigi, aut supprimi valeat sine consensu proprii ordinarii aliisque non servatis de iure servandis.

Caput VI.

Licet in praefatis institutis praesertim recentioribus observantia perfectae vitae communis ut plurimum vigeat, tamen ne in posterum remitti et in desuetudinem abire contingat, praecipimus ut vita communis perfecta omnino servetur. Quod si in aliquo instituto ea statuta non sit, superiores pro viribus curare debeant ut quamprimum introducantur.

Haec volumus atque mandamus constit. apostolicis, et cuivis instituti etiam iuratis, et a s. sede

¹ Concil. Lateranen. sub Innocentio III *Ne simus*.

A approbatis, privilegiis, aliisque contrariis quibuscumque non obstantibus.

17.

Schema constitutionis de spiritualibus exercitiis, sacris recessibus, et domibus recollectionis.

Praefatio.

Gravissimam religiosus status obligationem circumfert tria vota obedientiae, paupertatis, et castitatis adimplendi. Quare hic status eam exigit in regularibus virtutem, ut ipsi evangelicae perfectionis in se veluti formam exhibeant, ac vitae sanctimoniam fideles populos indecemerit adificent. Unde ad hunc statum amplectendum non modo necessaria est divina vocatio, sed etiam requiritur, ut regulares animati sint observantiae ac disciplinae spiritu iuxta proprium cuiusque institutum, ac in sui ipsius abnegatione veluti in holocausto, quod Deo in religiosa professione obtulerunt, lubenti animo ac fideliter usque in finem perseverent.

Huc profecto redeunt constitutiones de regularibus, quae haecenus in hoc oecumenico concilio latae sunt pro disciplina et observantia constablienda ac instauranda. Sed quoniam neque qui plantat, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus, haec omnia largiri sua gratia potest; idcirco in concilio oecumenico expedire nunc visum est aliquid inhaere circa spiritualia praesidia, quibus regulares ad spiritum suae sanctae vocationis, observantiae, ac disciplinae renovandum ac fovendum sedulo utantur.

Quapropter regulares ipsi excitantur ad orationem, ad lectionem librorum spiritualium, ad sacramentorum frequentiam, ad silentium; atque eis quotidiana meditatio, ac spiritualia quotannis exercitia praescribuntur. Commendantur quoque eis sacri recessus, quibus religiosi aliqua die cuiuslibet mensis, sepositis aliis occupationibus ad spiritualia caelestiaque cogitanda singillatim ac impensius recolligant. Tandem decernitur, ut domus recollectionis in ordinibus ubi erectae reperiuntur, serventur; et summopere commendantur, ut in ordinibus in quibus non habentur, quamprimum fieri poterit constituantur. Satis enim experientia docet, quantum huiusmodi domus recollectionis conducant ad vocationis spiritum excitandum, et renovandum, ac ad perfectionem facilius assequendam.

Neque enim recollectionis domus post vitae perfectae communis instauracionem in singulis religiosi domibus supervacaneae censendae erunt; quandoquidem vita perfecta communis ad paupertatis votum diligentius observandum potissimum per se fertur; dum recollectionis domus praeter paupertatis et vitae communis observantiam, ad hoc maxime institutae sunt, ut qui vult magis abscondite in Christo vivere, ac in ferventioris spiritus exercitationibus, et mortificationis actibus versari, id facilius in hisce domibus assequi possit.

Quibus ita se se habentibus exanandum patribus, quod sequitur, schema proponitur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De spiritualibus exercitiis, sacris recessibus, et domibus recollectionis.

Cum vita regularium in sui ipsius abnegatione, mundique contemptu, veluti in holocausto consistat, ii propterea ad religiosam perfectionem ita tendere debent, ut praeter ceteris saeculo mortui vitam agent absconditam cum Christo in Deo. Christi igitur imitatores sint oportet, evangelicae paupertatis, obedientiae, et castitatis consilia sectantes, ac meliora charismata aemulantes, adeo ut carne mortificati, vivificati autem spiritu, humiles seipsos exhibeant,

obedientes, modestos, sobrios, caritate ferventes, A moribus et disciplinae observantia irreprehensibiles, ac tales denique, quales esse decet, quibus mundus crucifixus est, et ipsi mundo.

Quae quidem ut fideliter implerentur, et spiritus mortificationis in eis excitetur ac foveatur, sacro approbante concilio, religiosis omnibus vehementer inculcanda, ut ingiter apud Deum orationibus et obsecrationibus instent; in spiritualium librorum ac praesertim divinarum Scripturarum lectionibus exercentur; conscientiam saepe discunt, sacramenta crebro suscipiant, ac silentium, quod religioas domos tantopere decet, iuxta propria instituta sedulo intra claustra servent.

Et quoniam ire nequeant de virtute in virtutem, nisi ascensiones in corde suo disponant, ideo volumus atque praecipimus, ut in singulis religiosis domibus tam virorum, quam mulierum quotidie meditatio fiat servato modo in propriis constitutionibus praescripto; atque ab omnibus utriusque sexus religiosis spiritualia quotannis exercitia per decem saltem dies continuos peragantur: quo sane tempore animum ad aeternae salutis ac propriae perfectionis negotium intendant. Eos insuper exhortamur, ut, quoad fieri poterit, per unum diem quolibet mense, sepositis omnibus aliis occupationibus, ad spiritualia caelestiaque cogitanda singillatim se impensius recolligant, ut Dei vocem, qui ad cor in solitudine loquitur, humiliter audiant.

Ut autem religiosi, qui severioris vitae rationem inire cupiunt voti compotes fierent, in aliquibus ordinibus atque institutis, domus, uti nuncupant, recollectionis erectae fuerunt. Quantae vero utilitatis sint huiusmodi domus ad sanctae vocationis spiritum servandum atque excitandum, et ad perfectionem facilius assequendam, iam teste experientia satis innouit. Quamobrem mandamus, ut, ubi erectae recollectionis domus reperiuntur, omnino serventur: et summopere commendamus, ut in illis ordinibus et institutis, in quibus adhuc non extant, quantum fieri poterit, quamprimum constituantur: atque in eas religiosi, tum qui magis absconditae vitae generi se mancipare, tum qui amissum sanctae vocationis spiritum recuperare desiderant, a superioribus admittantur.

Ceterum meminerint religiosi, quibus obligationibus se votis obstrinxerint: ac digne ambulent vocatione qua vocati sunt, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis.

18.

Schema constitutionis de privilegiis praesertim regularium.

Praenotanda.

Praeter exemptionem, qua legitime ab antiquo gaudent regulares, quaeque a summis pontificibus et conciliis in ecclesiae bonum eis concessa est, et a concilio etiam Tridentino asserta, et confirmata fuit, alia quoque privilegia, indulta, et facultates ordines religiosi pro temporum adiacentis sive directe, sive per communicationem consequuti sunt. Verum cum, prout accidere solet, tractu temporis nimis excreverint, et ob immutatas rerum ac temporum condiciones fortasse non amplius omnia expediebant, sacrosanctum concilium Tridentinum nonnulla revocavit; quod deinde a Romanis pontificibus pariter factum est. At vero aliqui scriptores circa revocationem nonnullorum privilegiorum quaestiones, et dubia in medium protulerunt, quasi a concilio adhibitae minime fuerint clausulae sufficientes ad revocationem iuxta regulas iuris reversa

inducendam; et eadem excoepias (inquunt) decretae. XXV. de refer. Regal., quae speciali clausula derogatoria in cap. XXII munita fuerunt, alia nonnulli aliquam generalem clausulam praesecerunt: quia immo in dicto cap. XXII mentio minime facta fuit de privilegiis in corpore iuris clausis, quae speciali clausula derogatoria indigent. Hinc factum est, ut ipsi asserunt, aliqua privilegia non fuisse a Tridentino sublata, licet eius decretis adversentur. Dubitationes circa privilegia ortae etiam sunt ex indulto, quo regulares fruuntur ea acquirendi, uti aiunt, per communicationem, ita ut statim ac alicui ordini gratia, vel indultum etiam ob speciales rationes concessum fuerit, generatim sine ulla exceptione aliis omnibus ordinibus communicatum esse conclamarent, minime animadvertentes non omnia privilegia per communicationem acquiri posse. Quapropter confusionem hac super re exortam esse omnibus patet, quin regulares in praxi pedem in tuto ponere possint, dum aliqui asserunt quod alii denegant. Hinc necessarium visum est de privilegiis regularium summam agere, et normam aliquam in genere tradere, et deinde ad quaedam particularia privilegia examinanda descendere.

Porro probati auctores, et praesertim Fagnanus¹ postquam rem scite perpenderit, docet: „Concludendum est igitur per dispositionem concilii generalis indistincte censi sublata decreto contraria antiquorum conciliorum, licet de illis mentio facta non fuerit. Et hanc sententiam alias probavit a. congregatio Concilii“; et paulo post prosequitur: „Quod vero spectat ad privilegia, multo magis debet censi derogatum insertis in corpore iuris, quam non insertis, cum de iis in legislatore ignorantia praesumi non possit.“ Hanc Fagnani doctrinam approbavit Benedictus XIV² scribens: „Nihil autem valet ea, quae a quibusdam promovetur assertio, videlicet, concilium privilegio de quo agitur minime derogasse, eo quod illud in corpore iuris inclusum sit: etenim sacrum concilium iis etiam derogare privilegiis consuevit, quae in corpore iuris inclusa sunt, nullam etiam de iis expressam mentionem faciendo, sed simpliciter aliquid contrarium ipsis determinando, generali adiecta ad contraria derogatione, quemadmodum celebris praesul Fagnanus in cap. *Nonnulli de Rescriptis* ample demonstrat“. Non desunt aliqui qui putant aliqua privilegia revocata esse pro foro externo ad perturbationes evitandas, sed pro foro interno sarta testaque remanere; quae opinio nullo fulcritur fundamento, et summopere inservit ad revocationis vim infirmendam: hinc Gregorius XV in const. incipiente *Romanus pontifex* et Clemens XII in const. D pariter incipiente *Romanus pontifex* existimantur ad haec cavillationes praecedendas de utroque foro mentionem facere. Hisce principiis inhaerentes primum caput constitutionis concinnatum est, declarando revocata esse privilegia Tridentino concilio antiquiora, etiam in corpore iuris clausa, quae decretis eiusdem concilii adversantur, quamvis ea specialem derogationem non praesecerant, firma tamen declarantur privilegia quae certa forma, et modo post concilium Tridentinum a summis pontificibus concessa fuerint, et ab eis, eorumque successoribus non sint revocata; nam post concilium Tridentinum a Pius V plura privilegia iam revocata regularibus restituit, aliaque concessit; sed Gregorius XIII³ ea penitus abrogavit, et ad terminos iuris communis, et concilii Tridentini reduxit. Quod

¹ In cap. *Nonnulli* num. 87 sub. tit. *de Rescriptis*.

² In encyclica incipiente *Magna* § 80 data die 2 iunii 1761.

³ Const. in *lento* sub. die 28 martii 1578.

pariter ab aliis summis pontificibus factum est, et a praesertim a Clemente XII¹, qui privilegia a Benedicto XIII pluribus constitutionibus concessa penitus revocavit.

Insuper cum vivae vocis oracula ut plurimum incerta sint, nec satis constat de mente summi pontificis, et a partibus, quae interesse habent, preferantur, et per ea plura concessa asserantur, quae decretis sacri concilii Tridentini contraria sunt, praeiudicati summi pontifices Gregorius XV et Clemens XII in citatis constitutionibus pro utroque foro ea abrogarunt. In dicto primo capite schematis revocatio ad omnia vivae vocis oracula huc usque impetrata ob expositas causas extenditur.

Etiam ex indulto acquirendi privilegia per *communicationem* plura incommoda, et dubia oriuntur: nonnulla enim privilegia alicui ordini, non vero aliis convenire possunt. Deinde dubitationes oriuntur utrum hoc, vel illud privilegium per *communicationem* concessum intelligatur. Hac de causa proponitur, ut saltem pro futuro indulto acquirendi privilegia per *communicationem* expresse abrogentur. Et deinde traditur norma circa interpretationem privilegiorum, quae regulares per *communicationem* vel per generalem concessionem iam obtinuerunt. Haec norma a probatis auctoribus deumpta est. Pignatellus² expresse docet: „Privilegia, quae sunt speciali nota digna, non veniunt sub generali communicatione.“ Et Monacellius³ exceptiones, quas tradunt canonistae, sub hac formula complectitur, nempe: „Privilegia, quae involvunt praesudicium tertio, vel sunt aliis onerosa, aut speciali nota digna, vel quae raro conceduntur, vel demum iurisdictionis ordinariae episcoporum sunt laeiva, non conferuntur per solam communicationem, sed indigent speciali et expressa concessionem, non obstante quod communicatio habeat clausulas praegnantas“.

Quae etiam locum habent in concessionibus, quae ad *instar* appellant, scilicet quando sancta sedes in concessionem non exprimit in specie privilegia, quae impertitur, sed concedit alicui instituto privilegia ad instar alterius instituti, quod pro congregationibus votorum simplicium et aliarum aliquando factum est. Cum autem hic concessionis modus cumulare possit in uno plurium institutorum privilegia, statuendum proponitur non communicari nisi privilegia directe et nominatim concessa instituto, ad cuius instar communicatio conceditur.

Tandem cum in interpretatione privilegiorum plura a nonnullis scriptoribus inconsulto assera reperiantur, admonentur regulares, ut iis tantum privilegia, et facultatibus uti valeant, quae firmo et solidoque fundamento innixa reperiuntur.

A generalibus ad particularia gradum facientes, omnes norunt concilium Tridentinum sess. V cap. II de Ref. statuisse regulares, postquam ipsi a suis superioribus fuerint approbati ad praedicationem, petere debere ab episcopo pro ecclesiis suis benedictionem, et pro aliis ecclesiis licentiam; et super exortis dubiis a Gregorio XV⁴ et Clemente X⁵ declarationes editas esse. Ut haec omnia statuta revera observentur, et ne dubiis locus remaneat, contraria privilegia revocantur, et conciliaris dispositio explicite extenditur ad praedicationem quae extra ecclesias aliquando fit; nonnulli enim docent

non requiri episcopi licentiam quando verbum Dei extra ecclesiam verbi gratia in plateis annunciatur, eo quod concilium Tridentinum de ecclesiis tantum loquutum fuerit.

In memoriam quoque revocatur dispositio concilii Tridentini cap. XV sess. XXIII de Ref. nempe „Nullum (presbyterum) etiam regularem posse confessiones saecularium etiam sacerdotum audire“ sine approbatione episcopi, et omnia privilegia etiam post ipsum concilium hae super re concessa revocantur: et declaratur approbationem episcopi non esse simplex testimonium idoneitatis, prout nonnulli asserunt; sed per eam ab episcopis iurisdictionem conferri⁶.

Circa privilegia absolvendi a censuris a sedi reservatis iam provisum est per constit. auctoritatis suae incipien. *Apostolicae sedis moderationi* super editam. Plura alia privilegia regularum habere autumant etiam in excipiendis saecularium confessionibus circa vota, iuramenta, impedimenta matrimonii, et alia huiusmodi, quae ex iis privilegiis, ut docet Lessana⁷, referri solent ab aliquibus auctoribus pro confessionariis regularibus, non esse solida, vel quia obscura, vel quia vivae vocis oraculo concessa fuerunt. Verum nimis arduum esset de singulis in concilio agere; quapropter praecipitur, ut infra annum ab absoluto concilio ad apostolicam sedem deferantur, iis omnino expunctis, atque delictis, quae revocata sunt.

Quod vero spectat ad privilegia personalia, quae religiosi particulares obtinuerunt, eadem sublata declarantur in iis, quae obedientiae, disciplinae, et observantiae regulari, ac vitae communi conformia non sint.

Tandem instituta, in quibus vota simplicia tantum emittuntur, aliaeque pie congregationes licet privilegiis regularium non gaudeant, tamen aliquibus per concessionem sive directam sive ad *instar* fruuntur; ideoque quae circa revocationem, et interpretationem privilegiorum praescripta sunt, quantum ad eas spectat, extensa declarantur.

Appositae sunt clausulae derogatoriae satis amplae ad omne removendum effugium, quae clausulae ad omnes constitutiones quoad regulares in concilio Vaticano editas extensae sunt, prout a concilio Tridentino factum est cap. XXII sess. XXV de Regular.

Quibus praemissis sequens schema patrum examini proponitur.

Pius episcopus servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

De privilegiis praesertim regularium.

Ordines regulares non solum gaudent exemptione, sed alia etiam consecuti sunt privilegia, tum ut religiosi facilius sua munera obirent, tum ut fructuosius in animarum salutem incumbere, tum denique ut praemio pro susceptis in ecclesiae utilitatem laboribus afficerentur. Verum cum privilegia tractu temporis aliquatenus excreverint, nonnulla, inspectis etiam temporum conditionibus, praesertim a concilio Tridentino, ac deinde a Romanis pontificibus praedecessoribus nostris revocata fuerunt. Sed quia multiplices dubitationes super iisdem privilegiis exortae sunt, nos, ut eas auferamus, sacro approbante concilio, haec decernimus atque statuimus.

Caput I.

Omnia et singula regularium privilegia Tridentino concilio antiquiora, sive in corpore iuris sint

¹ Vide Bened. XIV de Synodo Dioc. lib. IX cap. XVI §§. 7 et 8; nec non Collect. card. Bissarri pag. 818.

² Summa quaest. Regular. tom. 2, pag. 657, n. 22.

¹ Const. incipienti *Romanae pontificis* 29 martii 1783.

² Tom. X consult. 1, n. 22 et 23.

³ Formul. legal. pract. *Suppl.* pag. 108, n. 444.

⁴ Const. *Inscrutabili*.

⁵ Const. *Superna*.

clausa, sive non inserta, quibuscumque ordinibus, A congregationibus, societatibus, et institutis concessa reperiantur, ubi ea decretis eiusdem concilii Tridentini adversentur, penitus revocata esse tam pro foro interno, quam pro externe declaramus, atque decernimus, quamvis eodem decreta specialem privilegii derogationem haud praesecerant, nec in eis de contrariis consuetudinibus abrogandis mentio fiat. In hac tamen dispositione minime comprehendere intelligimus privilegia, quae post concilium Tridentinum a Romanis pontificibus certo modo ac forma concessa fuerunt; dummodo postea a praedecessoribus nostris, vel a nobis praesertim in hoc Vaticano concilio etiam sine speciali derogatione revocata non sint. Insuper vestigia praedecessorum nostrorum Gregorii XVⁱ, Urbani VIIIⁱ, et Clementis XIIIⁱ inherentes, omnia et singula privilegia, facultates, et indulta vivae vocis oraculo cuiuscumque ordini, congregationi, societati, et instituto huc usque imperdita, pariter pro foro interno et externo revocamus.

Caput II.

Cum privilegia, quae uni religioni concessa sunt, ad alias quoque religiones per communicationem extensa habeantur, ex eo potissimum factum est, ut illa passim cumularentur, ac ex eorum multitudine dubia orirentur. Nos igitur maxime cupientes, ut in posterum privilegiis congrui sint limites, modum ipsum ea acquirendi per communicationem quoad futurum omnino abrogamus.

Quo vero certa norma habeatur circa ea, quae iam regulares utriusque sexus obtinuerunt, declaramus, in communicatione, vel generali concessione haud intelligi comprehensa privilegia, quae alicuius praesudicium involvunt, aut sunt aliis onerosa, vel quae raro conceduntur, aut iurisdictionem ordinariam episcoporum laedunt, etiam clausulis, uti aiunt, praegnantibus muniuntur. Pro istis enim specialis, expressa, ac directa concessio requiritur.

Hanc declarationem extensam volumus etiam ad privilegia, quae conceduntur ad instar alicuius religionis vel instituti: ac decernimus per huiusmodi concessiones acquiri dumtaxat privilegia directe et nominatim concessa illi ordini, congregationi, societati, vel instituto, cuius privilegia alteri cum enunciata clausula ad instar concedentur, vel concessa inveniuntur.

Ceterum cum in privilegiorum interpretatione a nonnullis plura congesta reperiantur, declaramus, regulares iis tantum privilegiis, indultis, et facultatibus uti posse, quae firmo solidoque fundamento nituntur.

Caput III.

Gradum a generalibus ad particularia facientes, confirmamus, et innovamus quae pro regularibus, D circa praedicationem verbi Dei statuerunt concilium Tridentinum cap. II sess. V de Reformatione, Gregorius XV const. *Inscrutabili*, et Clemens X const. *Superna*, sive praedicatione in ecclesiis, sive extra illas fiat; eaque omnia servari districte mandamus ab omnibus regularibus cuiuscumque ordinis, congregationis, societatis, et instituti, quin eis ullo modo suffragentur quaevis privilegia etiam in corpore iuris clausa et post concilium Tridentinum concessa, quibus derogamus ac derogatum esse volumus.

Caput IV.

Confirmamus, et, quatenus opus sit, innovamus revocationem omnium privilegiorum etiam post con-

¹ Const. *Romanus pontifex* 9 iulii 1692.

² Const. *Aliae felices recordationis* 20 decembris 1681; et alia verbis huiusmodi incipien. sub data 11 aprilis 1686.

³ Const. *Romanus pontifex* 20 februarii 1728.

allium Tridentinum concessorum, quae contraria sint dispositioni cap. XV sess. XXIII concilii Tridentini, qua statuitur, nullum presbyterum, etiam regularem, posse confessiones saecularium etiam sacerdotum audire, nisi approbationem ab episcopis obtinuerit. Quis immo decernimus, talem approbationem esse actum, per quem regulares ipsi iurisdictionem ab episcopis accipiant ad audiendas saecularium confessiones; ac episcopos eandem potestatem habere in confessarios regulares quoad excipiendas confessiones saecularium, quam habent in ipsos confessarios saeculares; ita ut eis licentiam quoad tempus, locum, et personas coarctare, eoque, etiam sine ulla limitatione approbaverint, ad examen revocare, et ab audiendis saecularium etiam sacerdotum confessionibus suspendere, ac repellere, si ita in Domino revera necessarium esse iudicaverint, libere valeant. Attamen facultatem confessiones audiendi omnibus simul unius coenventus regularibus adimere episcopi inconsulta a sede haud poterunt. Memiserint vero confessarii regulares, eis omnino interdictum esse saeculares etiam clericos non obstantes quocumque privilegio absolvere a casibus, et censuris, quas ordinarii sibi reserverint, neque hanc absolvendi a praedictis casibus, et censuris facultatem comprehendere in quacumque generali concessione, nisi de ea expressa mentio fiat. Insuper regulares omnes sciant, quoad facultates et indulta absolvendi a casibus, et censuris a sedi reservatis etiam quoad ipsos a nobis provisum esse per constitutionem incipientem *Apostolicae sedis moderationi* nuper editam.

Caput V.

Insuper revocamus quocumque privilegium regularibus etiam post concilium Tridentinum quovis modo concessum administrandi saecularibus etiam clericis extra casum necessitatis sacramentum extremae unctionis, aut eucharistiae per viaticum abeque parochi licentia; nec non indulta quoad sanctimonialia sanctissimum Christi corpus intra chorum, vel septa monasterii conservandi.

Caput VI.

Quoniam vero multis aliis privilegiis regulares uti posse putant praesertim quoad facultates dispensandi super irregularitatibus, votis, ac super aliis huiusmodi, omnes superiores generales etiam institutorum in quibus tantum vota simplicia emittuntur, et aliarum piarum congregationum, quocumque iisdem superiores nomine appellentur, huic apostolicae sedi infra annum ab absoluto concilio exponere debeant privilegia tam generalia, quam particularia, quibus propriae religiones sive quoad suos subditos, sive quoad saeculares potiri existimaverint, omnino tamen expunctis et deletis iis, quae a sacro concilio Tridentino, a Romanis pontificibus, et a nobis revocata sunt. Ipsa vero apostolica sedes super privilegiis, quae abrogata adhuc non sunt, decernet quod opportunum existimabit.

Caput VII.

Privilegia vero personalia, quae religiosi particulariter obtinuerunt, sublata intelligantur in iis, quae obedientiae, disciplinae, et observantiae regulari, ac vitae communi conformia non sunt.

Caput VIII.

Omnia quae in hac constitutione praefinita quoad revocationem et interpretationem privilegiorum inveniuntur, extendimus etiam ad instituta

¹ Conc. Trid. sess. XXV de Regul. cap. X.

veterum simplicium aliisque sine congregatione, A
si quae privilegia ipsa instituta, et congregationes
ex speciali indulto obtinuerint.

Haec volumus atque mandamus, non obstantibus
constitutionibus apostolicis sive generalibus,
sive specialibus, etiam in universalibus, provincia-
libus, et synodalibus conciliis editis, nec non ordi-
nationibus, regulis, statutis, et consuetudinibus
etiam immemorabilibus cuiusque ordinis etiam
mendicantium, congregationis, societatis, et insti-
tuti, iuramento quoque, confirmatione apostolica,
vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis, et

V.

SCHEMATA CONSTITUTIONUM DE REBUS POLITICO-ECCLESIASTICIS.

I.

Decretum de verbi Dei praedicatione et instru-
tione religiosa libere exercenda.

Praefanda.

In perquirendis et stabilendis iis, quae ad ge-
nuinam inter utramque potestatem rationem spec-
tant, commissioni politico-ecclesisticae ante
omnia hoc incumbat, ut ecclesiae plenam per-
fectamque autonomiam in exercendo magisterio suo
assereret et tueretur. Hoc autem fieri non potest,
nisi omnis ingerentia civilis potestatis in hoc exer-
citiu[m] tanquam indebita reiiciatur, in qua tanto
plus periculi apparet, quod a libera verbi divini
praedicatione et instructione religiosa omnis libera
actio ecclesiae incipit, et insuper salus populorum
tanquam a radice et fundamento non parum de-
pendet.

Verum nemo est, quem lateat, plurima haec
nostra praesertim aetate tentata fuisse ad liberta-
tem illam necessariam in praedicando verbo divino
et instructione religiosa restringendam sive legibus
iniuste et usurpatorie conditis, sive via facti vio-
lentiis contra ecclesiasticos viros procedendo, qui
intrepide et sine respectu humano veritatem chris-
tianam traderent. Statuentes enim quoddam ius
supremum inhaerens laicali potestati invigilandi
pro omnimoda salute publica, et sub praetextu ne
quid contra pacem civium quoad fidem diversa
confitentium fiat, summi moderatores rerumpubli-
carum non dubitarunt edicta proponere, quae vel
materiam praedicandi attingunt (ex gr. prohibendo
ne de quaestionibus controversis tractetur), vel per-
sonas praedicatorum ex gr. excludendo familias
religiosas, vel tempus et locum praedicationis ex
gr. prohibendo, ne diebus ferialibus praedicetur,
vel ne sub diu. Et quoad instructionem religiosam
iisdem sui iuris esse censebant, non solum statuere
tempus, quo catechismus tradendus esset, sed iam
catechismos ipsos etiam non praescribere et appro-
bare, tamen propria auctoritate in scholas inducere,
nec non examina puerorum de rebus ad religionem
pertinentibus instituere. Denique constat non raro
evenisse et evenire, ut praedicatorum, qui in exer-
cendo ministerio suo cum aliqua libertate agunt,
eorum tribunalibus civilibus vocentur, manuscripta
sua tradere, inquisitiones indignas subire cogantur
ex sententia iudicum laicorum, et secundum leges
saepe in hunc specialem finem conditas poenis
multisque afficiantur.

Quae cum ita sint, necessarium et valde op-
portunum videbatur, ut voto exarato de stata rei
in diversis orbis christiani regionibus quoad hanc
materiam vigente, decretum proponeretur de verbi
Dei praedicatione et instructione religiosa libere
exercenda. Non solum enim constabat consultori-
bus ex cognitione modernae legislationis pacem

ubique terrarum introductae, iniustitiam illam, qua
ecclesiae libertate sua nativa et divinitus collata
B veritatem christianam praedicandi et docendi pri-
vata est, pacem universalem esse, sed etiam in hoc
conveniebant, iniustas leges, actionesque huc spec-
tantes, quamvis secundum temporum et locorum
varietatem diversas, communi tamen falso isti
principio inniti de suprema potestate civilis supra
ecclesiam tam legislativa quam administrativa au-
toritate. Insuper tristissimos effectus perpendendos
esse censebant, qui ex hac ingerentia civilis au-
toritatis indubitanter enascuntur: despectio au-
toritatis ecclesisticae, et contemptus cleri, vili-
pensio verbi divini, labefactio fidei et corruptio
morum.

His praemissis facile videtur, quibus motivis et
rationibus innitatur sequens forma decreti, quae,
ne nimis generaliter materiam suam tractet sicut
practico valore destituatur, pronuntiato solemniter
iure divino ecclesisticae solum auctoritati proprio
doctrinam christianam praedicandi diversas maximi
momenti usurpationes civilis potestatis nominatim
perstringit, et episcopis gravissimum suum officium
incolcat, ut non minus fortiter quam prudenter pro
tuenda hac libertate ecclesisticae parte laborent,
ne, ut dicit Apostolus, „verbum Dei sit alligatum“:
non solum resistendo omnibus abusibus a gubernis
civilibus contra libertatem praedicationis et instru-
tionis christianae attentatis, eosque pro posse de-
rogando, ita ut ab ipsis unice pendeat, statuere,
quid, et quomodo, et a quibus praedicandum et
catechizandum sit; sed etiam defendendo sacerdotes
propter recte administratum verbum Dei vexatos.

Sequitur decretum.

Iesus Christus, Filius Dei, priusquam ad caelum
ascenderet, apostolos, atque in eorum persona fu-
turos etiam ecclesiae pastores alloquens, ea pro-
tulit memoranda verba: „Data est mihi omnis po-
testas in caelo et in terra; euntes in mundum
universum, praedicate evangelium omni creaturae,
docentes eas servare omnia quaecumque mandavi
vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus
usque ad consumptionem saeculi“¹. Attamen quae-
dam huius saeculi potestates istud ecclesiae magi-
sterium nutui, ac imperio suo subicere arbitrantur,
et vi propria abutentes de christiana doctrina tra-
denda, deque verbi Dei praedicatione edicta pro-
ponere atque examen et iudicium instituere, libros
pro religiosa instructione sive prohibere, sive ad-
probare, sive etiam in scholas tamquam normam
inducere, et sacris ecclesiae ministris, qui pro
Christo hoc munere funguntur, leges imponere,
immo et poenas temere audent irrogare. Itaque
oecumenica synodus huic tam manifestae tamque

¹ Matth. cap. 28, v. 19, 20, et Marc. c. 16, v. 15.

gravi iniuriae, quantum ab ea fieri possit, obviam ire cupiens, hortatur episcopos omni studio ac contentione curare, ut magisterium sibi a Christo concessum in tota sua libertate conservent, et ne idcirco a nemine, vel potentissimo, minima ea parte laedi patiantur. Meminerint ergo ad se tantummodo ius et officium pertinere quo statuunt, qua ratione et methodo, quo tempore et loco pueri in fidei rudimentis edocentur, a quibus ad pietatem, omneque religionis exercitium informantur, et quinam catechismi aliique libri in eorum eius generis institutionem adhibeantur, et pariter a quibus et quoties populus christianus et doctrina religionis erudiatur, spiritualibus exercitiis sacrisque missionibus in fide magis magisque confirmetur, atque bonis moribus imbuatur, et quas denique materias tractare, quemque modum servare ii debeant qui praedicationis munus exercent. Cum vero ea decreto concilii Tridentini¹ praedicationis verbi Dei nulli permittenda nisi quem ipsi norunt, caveant ne indignitatis et potestatis episcopalis detrimentum ii quos ab utroque clero, seu ex propria seu ex altera dioecesi elegerint, arbitrato laicalis potestatis repellantur.

Quamvis agitur in hisce ecclesiae iuribus tuendis maxima opus habeant prudentia, fortiter tamen, si necessum fuerit, in Domino resistent, et ab humano quodam respectu permoti vexatum nullum sacerdotem sine defensione relinquunt.

2.

Decretum de libere exercenda ecclesiae potestate.

Cum potestas ecclesiae, quam Christus Dominus suo sanguine fundavit², ex ordinatione divina, et canonicis sanctionibus omnimoda gaudeat libertate, cumque propterea in edendis fidei decretis, necnon in promulgandis sive Romanorum pontificum bullis et constitutionibus, sive pastoralibus episcoporum literis, sive in suis exequendis iudicialibus sententiis, sive denique in aliis quibuscumque ecclesiasticis ordinationibus evulgandis nulli saeculari auctoritati obnoxia sit, sacro approbante concilio, omnes domini gregis pastores vehementer admonemus, ne ipsi, quibus docendi munus est demandatum, quod attinet ad *Regium placitum*, quantum fieri possit, fideles ignorantia laborare, erroribusque hallucinari sinant; ne, qui alios in sua iustitia confovent³, civilibus guberniis ad illud lege adserendum, ansam dissimulando praebeant; ne denique, id semel ausu temerario adiudicatum, silentio excipiant. Error enim, cui non resistitur, approbatur⁴. Caeterum si sanctae Romanae sedi, eventibus casibus et necessitatibus, de huiusmodi iurium exercitio principibus civitatum sub quibusdam peculiaribus conditionibus quid relaxare visum fuerit, curent ne quis, eius obsequens benignitati, id ceu imperii maiestati *essentialiter* inhaerens, unquam agnoscat. Secus namque ecclesia, quam Christus voluit esse dominam, efficeretur ancilla⁵.

Praeterea probe dignoscentes maxima bona, quae ab ecclesiae libertate, et mala gravissima, quae ab eius servitute dimanant, omni commendatione dignos eos principes esse decernimus, qui liberam omnem ecclesiae actionem relinquere, atque adeo devotum submittere studerent obsequium. E contra, canonicas confirmantes poenas adversus ecclesiasticas

libertatis violenter irrogatas, eos gravissime reprehendimus, qui, aut falsa doctrina, aut nimia dominandi cupiditate permoti, illam impedire praesument. Etenim et Christi voluntati resistunt, et carni spiritum, terrenis caelestia subiciunt. Neque autem, ad *Regium placitum* statuendum, ex eo dicant induci, quod ab indefinita ecclesiae libertate respublica detrimentum caperet. Id enim fingitur potius, quam reapse timetur; non iure, sed iniuria maxima praepeditur; itaque praetextu cuiusdam vitandi mali, mala vero gravissima non modo ecclesiae, sed et ipsi reipublicae necessario afferuntur. Ubi enim ecclesia in servitutum redigitur, ibi eius potestas despicitur, populorum fides dilabatur, Dei cultus imminuitur, bonique mores in deterius commutantur. Quod si forte aliquid difficultatis vel incommodi suboriatur, meminerint, fidelibus cunctis, multoque magis christianis principibus ad sanctam Romanam sedem aditum patere semper, quae, cum sacerdotalis sit mater dignitatis, ideoque ecclesiasticae magistra rationis⁶, opportune providebit.

Tandem omnes christifideles admonitos facimus, ut obligationis vinculo se obstrictos retineant ab legibus, aliisque quibuscumque ecclesiae dispositionibus, etiam in singulis provinciis christiani orbis, ob aliquid a civilibus guberniis intermissum obstaculum, earum solemnem promulgatio facta non fuerit; dummodo tamen sufficientem eiusdem notitiam, iuxta modum ab ecclesiastica potestate statutum, acquisiverint. Iuris enim solemnitates, sapienti consilio pro maiori animarum bono introductae, verti in earum damnum non debent; verterentur autem certissime, si quotiescumque servari non possent, frustra leges suas iuberet ecclesia.

3.

Decretum de bonis ecclesiasticis, deque eorum libera administratione.

Praenotanda.

Si quod omnes concedunt concilio Vaticano de relationibus inter utramque potestatem, civilem et ecclesiasticam, loquendum est, tum de bonis ecclesiasticis eorumque libera administratione, sine dubio tanquam de una ex materiis principalioribus tractandum erit. Postulat hoc rei summa gravitas, postulant errores funestissimi, qui circa hanc rem etiam inter catholicos palam versantur, postulant innumerae, quae ecclesia in suis temporalibus patitur, iniuriae. Quamvis enim ad fines spirituales obtinendos unice fundata sit, tamen in hoc mundo constituta bonis temporalibus omnino carere nequit ad ministerii sui officia caritatisque opera implenda, ideoque nullo non tempore ius sibi vindicavit bona temporalia et possidendi, et libere administrandi. Quod ius cum per longam saeculorum seriem communi populorum sensu confirmatum atque etiam legislatione sancitum fuerat, primo eoque gravissimo vulnere ictum fuit per insana sectatorum sextidecimi saeculi principia de ecclesia invisibili. Accesserunt deinde falsa politicorum commenta de iure potestatis civilis circa sacra eiusque dominio eminenti, cui etiam bona ecclesiastica, eiusque administrationem subiecta esse volebant. Et quod theoretice stabilierant, id a moderatoribus reipublicae etiam ad praxim deductum est, ansam praebentibus grandibus istis perturbationibus et innovationibus politicis, quarum nullam sine aliqua spoliatione bonorum ecclesiasticorum evenisse constat. Eoque iam res devenit, ut, quocumque oculis quis converterit, ibi leges usurpatoriae et iniustae vexationes quoad temporalia ecclesiae ei occurrant,

¹ Sess. V cap. 2.

² Conc. Ephesinum.

³ Decr. I, Tit. X, cap. 3.

⁴ Felix III, dist. 88, cap. *Error*. [In loc. cit., non Felix, sed Innocentii verba sunt, quae fore eadem leguntur sub Felice nomine c. 55, C. II, qu. 7.]

⁵ Guillelmus Vindocinensis opusc. VI, pag. 290, edit. Sirmond. 1610.

⁶ Carolus Magnus, Grat. cap. *In memoriam* dist. 19 [cap. 3].

et haec ipse in multis regionibus, ubi antea cum magno popularum emolumento epulencia, et iam divitiis abundaverat, ad tantam angustiam et immodicam penuriam redeoat, ut Lanari instar de micis a tabula divitiis epulenti cadentibus vitam miseram trahere videatur; ubique autem guberniorum vis et arbitrium in bona ecclesiastica eorumque administrationem valeat, novaeque leges summa sua auctoritate adjuvent, quidquid acerbitatis ecclesiae et Christi hostes adversus eam eiusque libertatem atque existentiam perpetrare conantur. Maxima igitur in omnibus his, sicut fieri solet, ubi iniustitia dominatur non solum perturbatio, sed etiam, si quid iuris ecclesiae retinuerit, nec stabilitas huius iuris, nec securitas possessionis, cum quovis die vel nova legislatione, vel aperta vi tolli et abrogari possint, quas brevi tempore antea sancita fuerunt. Negari quidem non debet, in multis adhuc civitatibus ius ecclesiae possidendi, et temporalia sua administrandi rati haberi, et expressis verbis per legislationem declarari; sed legibus particularibus et diversis clausulis in hunc modum coarctatur et restringitur, ut declaratio illa fere illusoria fiat, et quod in principio concessum fuit, in praxi evertatur. Id quod etiam in illis civitatibus fieri cernimus, quas conventiones cum a sede inierunt. Nulla est conventio, in qua ius ecclesiae quoad bona sua non solemniter proclamatum et circa capita maioris momenti, de quibus in praxi agitur, stabilitum est; et tamen si penitus rerum status inspiciatur, mille ordinationibus a guberniis ad interpretationem et executionem arbitrarie factis tanquam totidem vinculis ius illud captivatur et in angustiam redigitur. Quo fit, ut merito dubitari possit, an (practice loquendo) non tolerabilior et praeferenda conditio ecclesiae in istis civitatibus et regionibus (de Anglia et America septentrionali loquimur), ubi ecclesia per potestatem civilem non est recepta et specialiter approbata: ibi enim quamvis iure personae moralis pro suis institutis et piis causis nullatenus gaudeat, atque quidquid acquirit et possidet, privati hominis nomine acquirere et possidere cogatur, tamen ab omnium legum exceptionalium praesidio libera est. Caeterum fere innumerabilium usurpationum et iniuriarum, quas ecclesia in bonis suis temporalibus patitur, unus communis fons: denegatio plus minusve aperta divinae eius institutionis atque ideo contemptus iurium, quas necessario ex hac institutione nascuntur. „Non agnoscitur, ut debet, ecclesia ut vera perfectaque societas a divino auctore suo constituta, quae nullis circumscripta regionum finibus, nulli etiam subdatur imperio, suamque potestatem ac iura ubique terrarum in hominum salutem ubique exerceat“¹. Sed ex falsa illa doctrina omnia mala derivantur. „Ecclesiam in imperio civili tanquam collegium quoddam existere nullique proinde pollere iuribus, praeter illas quae concessae illi sint et attributa a civili potestate“². Hanc enim solam omnium humanarum rerum supremam et absolutam dominam et moderatricem esse volunt, ita ut deficiente eius approbatione et confirmatione, nihil extet iuris, nec non ab ipsa singulorum iurium fines definiiri debeant. At cum summa iniuria talia a moderatoribus reipublicae civilis praetendi clarissime evincitur. Nulla enim approbatione humana opus habent iura divinitus collata; societas civilis secundum christiana principia ordinata non potest denegare iura quae dicunt corporativa singulis institutis ecclesiasticis,

sed habet effectum proprium et manifestum legibus suis providendi, ut haec iura tam ab ecclesia universali, quam a singulis eius institutis/canonicis erectis libere exerceri possint, cui officio satisfaciendo non aliter agit erga ecclesiam quam ipsi agendum erga quemcumque alium, cuius iura acquisita ex iustitia tueri et confirmare tenetur.

Quibus omnibus bene et mature perpensis veritate desuper diligenter exarato, cum nullum iam dubium relinqueretur, de hac nostra materia a concilio oecumenico in speciali decreto loquendum esse, haec sola quaestio agitabatur, qua ratione hoc conficiendum esset. Quae principia igitur a quibus proficiendum, convenit inter consultores, quia ad fidem pertinent, ideoque ad decretum dogmaticum de ecclesia summarie tantum ea repetenda, ut statim principibus et summis civilis reipublicae moderatoribus inculcetur obligatio ius illud ecclesiae nativum temporalium rerum dominium habendi, suaque bona libere administrandi, agnosceri omnique studio tuendi. Deinde ut haec obligatio modo magis concreto dilucidaretur, indigendum esse quibus quasi partibus componeretur, et postulandum ut iura personae moralis sive universitatis omnibus et singulis ab ecclesia, sive erectis, sive approbatis institutis concederentur, sine civilis potestatis speciali indulto vel confirmatione, et in hoc loco non inutiliter recenseri nominatim instituta illa ecclesiastica, quae hic consideranda sunt, ut fabricae, beneficia, mensae episcopales, domus religiosae, seminaria, scholae, hospitia, sodalitates, fundationes speciales omnesque aliae pie causae. Et quia nulla re tam manifeste et insigniter sacrum ecclesiae ius circa bona sua violatur, quam nefariis istis spoliationibus, quae ultimis praesertim temporibus passa est, necessarium censuere consultores, ut contra hanc atrocitatem patres vocem tollerent, minitendo iam ecclesiasticarum censurarum poenas contra bonorum ecclesiae usurpatores decretas, nec non testimonio historiae comprobando, ne temporali quidem commodo civitatum hanc sacrilegam violentiam inservisse, immo iusto Dei iudicio in contemptum et damnum ipsorum principum iurium vertisse.

Porro quia usurpationis gubernii civilis circa bona ecclesiastica plerumque sub titulis speciosis iurium circa sacra et officiorum curatellae exercentur, ideo visum est admonere principes, ut validentes his falsis doctrinis se abtineant ab omni indebita immixtione in administrationem bonorum ecclesiasticorum; non leges ferant, quibus aut omnino certae acquisitiones ab ecclesia titulo gratuito vel oneroso fieri vetentur, aut irritentur, quae sine speciali confirmatione gubernii civilis sunt, non prohibeant collectas pro causis piis, neque propria auctoritate tributum imponant pro comparandis iis, quae ad cultum divinum necessaria sunt. Item etsi ex concessione ecclesiae propter subsidia temporalia illi praestita partem aliquam in administratione bonorum ecclesiasticorum habeant, tamen meminerint non tanquam dominos se gerere, sed adiutores, salvis semper episcoporum iuribus canonicisque sanctionibus.

Haec omnia principibus cum apostolica libertate, quae sane decet culmen ecclesiasticae auctoritatis in concilio oecumenico representatum, dicenda rati sunt consultores, quidquid de cetero fiat de eventu et successu admonitionis. Sperandum utque fore ut debita veritatis revelatio solemnique patefactio aculeum quemdam relinquat in animis non prorsus ebduratis, et ad maturiorem rei

¹ Alloc. sanctissimi domini nostri die 17 decem. 1860.

² Ibidem.

³ Cf. syll. prop. XXVI.

perpensionem iuvet ingenia non omni veritatis sensu carentia. Et quoad alios, qui lumina veritatis oculos claudendi misere obstinam intentionem praesecerunt, non est impediendum, quia oracula divinae sapientiae ad iudicium eis fiant, quia iam inexcusabiles apparent.

Denique necessarium videbatur consultoribus, ut etiam universos pastores concilium de gravissimo officio admoneret, ut strenui et intrepidi esse non solum in asserenda, sed etiam in vindicanda et retinenda bonorum ecclesiasticorum tam proprietate quam administratione libera. Liqueat enim misericordiam conditionem, in qua nunc temporis ecclesiam pene ubique terrarum genere videmus, sicut una ex parte ab imperandi cupidine moderatorum civilis reipublicae, ita altera ex parte ab inertia et ignavia rectorum ecclesiae originem trahere, qui in memores muneris sui iniustitiae ausis fronte aperta resistendi interdum silebant, ubi tempus erat loquendi.

Sequitur decretum.

Quamvis ecclesia Dei hoc mundo, cuius figura praerit, utatur tamquam non utatur¹, ut haereditatem persequatur incorruptibilem, et incontaminatam, et immarcescibilem, conservatam in caelis², cum tamen ad officia ministerii sui, charitatisque opera adimplenda terrenis opibus carere nequeat, sacri approbatione concilii, cunctis christianis populis declaramus: eidem ecclesiae, utpote perfectae societati, ius proprium ac nativum inesse temporalium rerum dominium habendi, suaque bona libere administrandi. Et propterea quod, ut inquit sanctus Leo Magnus³, „regibus et principibus potissimum collata sit potestas ad praesidium ac defensionem unius verae ecclesiae catholicae“, ius hoc agnoscere, tuerique omni cum studio tenentur: eo vel magis quod sit eis firmissimum quoddam munimentum, pauperibus egestatis solatium atque subsidium, necnon verum communis prosperitatis fundamentum.

Igitur non pro ecclesiae bono tantummodo, sed et pro emolumento populorum ab iis etiam atque etiam reposcimus, ut iura, quae dicuntur universitatis, sicuti oportet, seu sacra et inviolabilia recognoscant. Quamobrem omnia et singula, sive erecta, sive adprobata ab ecclesia instituta, scilicet eius fabricae, beneficia, ipsaeque episcopales mensae, domus religiosae, seipinaria, scholae, hospitia, sodalitates, fundationes speciales, omnesque aliae piaae causae iuribus propriis gaudeant personae moralis, quin civilis potestatis specialem concessionem, aut confirmationem obtineant. Atque in iis administrandis disponendis neque canonicam episcoporum auctoritatem se tutelam impediunt, neque quocumque sub titulo aut praetextu ius immittunt, quod sanctae Romanae sedi, pro summa qua in universam ecclesiam auctoritate pollet, omnino remanere debet, atque pro tempore ac conditione libere exercendum.

Insuper renovantes censuras, quas sacri canones, et praecipue Tridentinum concilium adversus bonorum ecclesiasticorum usurpatores decreverunt, principes serio admonemus, ut ab nefaria illa exploitatione se abtineant, qua bonis suis, temporibus praesertim ultimis, non nisi per iniuriam privata fuit ecclesia: eo vel maxime quod nescii esse nequeant, per huiusmodi iniustitiam bona haec impiorum aviditati praedae facta, quin immo iusto iudicio Dei tarpiter dissipata fuisse. Intelligent semel prin-

cipes ab ecclesia Dei hanc incipere iniuriam, sed ad sedes potentium progredi, et tam privata, tam publica iura delere, eaque delendo universam denique ausque deque vertere societatem.

Deinde admonemus eos, ne falsas sequantur doctrinas de iuribus quae appellantur in sacra, deque curatelas officii, quae propriis sibi vindicant auctoritate, quaeque exercentes, dum ecclesiae iura ac privilegia minorum concedere ostentant, quamcumque liberam bonorum ecclesiasticorum sive administrationem, sive dispositionem, sive vindicationem ei adimere, totamque eius actionem autui arbitrioque suo subdicere praesumunt. Civilis namque potestatis est „ecclesiae formam sequi, non ei humanitas stabilita iura sequenda praefigere.“ Quod si vero principes civitatum ea vel pro sua pietate subministraverint, quae variis ecclesiae necessitatibus ac officiis requiruntur, partem aliquam in hisce bonis administrandis, sicuti alias, ita et in posterum concedere utique poterit ecclesia, dummodo tamen non tanquam domini se gerant, sed adiutores, salvis semper episcoporum iuribus canonicisque sanctionibus. Pariter ne pro iis comparandis, quae religionis cultus exoptulat, tributum omnibus sine ulla imponant ecclesiae interventione, perinde ac si ius ipsa non haberet, ea a fidelibus exigendi, quibus sibi prospicere possit. Neque collectas prohibeant, quales institui ex antiquissimo more solent, quibus Christi fidelium charitas excitatur, ut quisque in ecclesiae bonum pro suo arbitrio conferat stipem suam. Postremo, ne leges ferant, quibus, aut omnino certae acquisitiones ab ecclesia titulo gratuito vel oneroso fieri vetentur, aut saltem irritentur eae, quae sine speciali gubernii saecularis confirmatione fiant. Etenim quantumvis ecclesia, quando tempora urgent, in suis convertendis bonis in reipublicae necessitatem aliena nunquam fuerit, nihil tamen de iuribus a Deo sibi concreditis renuntiare sine eius gravissimo contemptu potest.

Nunc ad universos fidelium pastores nos convertentes, eis districtissime iniungimus, ut non modo in asserenda, sed in retinenda etiam, ac vindicanda bonorum ecclesiasticorum seu proprietate, seu libera administratione, memores officii sui, strenui sint omnino, maximeque intrepidi; illud perpetuo, ubi oculos habentes: quod ab hac deperdita libertate spiritalis procuratio saecularibus potestatibus obnoxia fit, atque ipsa tandem ecclesiae existentia in discrimine ponitur.

Decretum circa iuris patronatus exercitium.

Praenotanda.

Censuerunt consultores, quibus id muneris iniunctum erat, ut de relationibus inter utramque potestatem pro concilium futurum oecumenicum rite ordinandis examini instituerent, maximopere ad hunc finem obtinendum convenire, ut de exercitio iuris quod aiunt patronatus sermo fieret, ex hac praecipue causa, quia non pauci abusus, qui temporis decursu in hac re irrepserunt, iuri ecclesiae circa liberam beneficiorum collationem grave damnum intulerunt.

Sunt autem iura illa, quae patronatus vocant, indulta et privilegia, quae in grati animi testimonium ecclesia visis de se bene meritis concedere solet; et sane magnam utilitatem procurare possunt, cum gelum addant potentibus et nobilibus generosum erga matrem ecclesiam animum in suppeditandis mediis temporalibus commonstrandi. Sed

¹ I Cor. VII, 30.

² I Petr. I, 4

³ Epist. 165.

⁴ Felix III ad Zenonem imp. (Labb. T. V. c. 172.)

ita tantum hic eorum fructus sperandus, si in illis excoercendis canonice sanctiones, quae de collatione beneficiorum agunt, adamussim observentur.

E contrario si iura illa cum despicientia canonum et magis in fraudem legis, ad satisfaciendum solis propriis commodis, et imperantium cupidini exercentur, tum certo non ad aedificationem, sed ad destructionem sunt, et non parum valent ad labefactandam disciplinam ecclesiasticam. Impeditur enim, quominus digniores ministri provehantur; et praeficiuntur gregibus pastores non secundum cor Dei, sed spiritu saeculi pleni, et magis quae sua, quam quae Christi sunt, quaerentes.

Et revera ita factum esse, ut iam dictum fuit, satis constat. Falso enim principio inducti, quasi illa iura patronatus ex ipsa civilis potestatis natura fluere, diversae reipublicae civilis moderatores supremi leges et ordinationes stabilire aui sunt, quibus iustitiae limites excedentes certis ecclesiae iuribus non parum damno intulerunt. Non raro enim accidit, ut sibi usurpent patronatus iura, ubi nullus iam praesto erat titulus: vel impediant liberum episcopalis jurisdictionis exercitium in beneficiis conferendis, vel in ipsa canonice institutione, vel propria auctoritate examen instituerent, quod omnes subire cogerentur, qui ad beneficium quodcumque aspirarent, et de idoneitate concurrentium iudicarent: vel exigent, ut nemo nisi per ipsos approbatus sive confirmatus praesentari vel canonice institui, vel in realem beneficii possessionem introduci posset.

Quibus malis ut conveniens remedium pareretur, videtur consultoribus maximopere expedire, ut ante omnia, quae natura et indoles iurium patronatus sit, enuncietur, et falsum illud principium redarguatur, quod ab imperio ipso derivatur; deinde ut principales abusus et arbitrariae ordinationes, de quibus ecclesiae querendum est, particulariter recenseantur et perstringantur.

Admonitiones autem circa totam materiam factas esse censent tum episcopis, ut pro viribus tollendis abusus, legibusque iniustus abrogandis adlaborent, et in casu, quo nihil profecerint, opem et consilium s. sedis implorent: tum sacerdotibus, ne beneficiorum obtinendorum gratia iis, quae a guberniis civilibus perperam et contra canones statuta sunt, se accommodent, scientes, hoc ipso se indignos et inhabiles ad quaecumque beneficia reddituros.

Sequitur decretum.

Christus Dominus, qui ecclesiam suam apostolicis, eorumque successoribus regendam dederat, non alii quam ecclesiasticae potestati ius est impertitus ad varia sacri ministerii munera, atque ad iis adnexa cuiusque generis beneficia eos adsumendi, quos ipsamet idoneos, ac vere dignos diiudicaverit. Verumtamen ad eos sibi facilius captivandos, qui in Dei gloriam animarumque salutem liberalitatis, et munificentiae opera praestiterunt, eo grati animi ergo pia mater ecclesia devenit, ut privilegia, quae iura patronatus appellari solent, sive generalibus canonicis sanctionibus, sive sanctae Romanae sedis speciali indulerit benignitate. Ea autem quatenam sint, et quo usque se ostendant, ad ecclesiam tantummodo, non vero ad civiles potestates, spectat definire, et a fortiori si civilia gubernia huiusmodi patronatus iura non ut ab ecclesiastica potestate concessa, sed cum imperio naturaliter copulata, sibi tribuerent, alieni iuris usurpatores declarari damnarique mererentur. Porro in istorum numero ii sunt profecto ponendi principes qui patronatus in ecclesiis sibi vindicant in quibus eo insigniti non fuere, qui de ratione conferendi be-

neficia sua auctoritate disponunt; qui iura privatorum patronorum vario circumscripto modo praesumunt; qui liberam jurisdictionis episcopalis exercitium in beneficiis conferendis, vel in ipsa institutione canonice diversis statutis impediunt; qui pro obtinendis parochialibus beneficiis examen ipsi instituant aut ordinant; qui tandem de habilitate, et idoneitate concurrentium ius dicunt, et postulant ne ullus, nisi per se ipso adprobatus, et admissus, vel praesentari, vel canonice institui, vel etiam in realem collati beneficii possessionem valeat introduci. Cum vero haec omnia aliaque id genus sint saepe valde iniuriosa; multamque allatura perniciem, hinc sacri auctoritates omni meliori modo adlaborabunt, ut principes ii ab inceptis ultro continuandis abstineant, memores tunc solum, sua quoque iura inconcussa manere, si una ipsi aliorum, et ecclesiae, praesertim iura sacratissima reverentur. Postea, si qua, in hoc gravissimo religionis negotio, sui iuris parte fuerint nefarie privati, eam cunctis viribus recuperare nitentur, haud ignari, ubi ministeriorum institutio, beneficiorumque collatio imperantium cupidini sit penitus obnoxia, tum demum ecclesiam Christi, non Dei sed mundi spiritu informatam, omnem suam caelestem virtutem amittere. Nihilominus, quod Deus avertat, si nihil inde profecerint, solemnem imposita protestatione, totam pro medela afferenda causam sanctae et apostolicae sedi remittant, eiusque decisionibus se plane conforment.

Denique secundi ordinis sacerdotes monendi, ne obtinendorum beneficiorum gratia, civilium potestatum praescriptis, contra ecclesiae statuta, se audeant accommodare, scientes, hoc ipso ad cuiuscumque tituli, aut conditionis beneficia consequenda se reddituros indignos, ita ut nisi poenitentiam egerint, ad nullum possint canonice institui beneficium.

5.

Decretum de concordatis.

Praenotanda.

Concordata et conventiones, quae inter s. sedem et supremos reipublicae civilis moderatores inveniuntur, maximi sane momenti sunt pro ordinandis relationibus inter civilem et ecclesiasticam auctoritatem. Ex quibus religiose servatis maxima in societatem bona redundant, praesertim illa concordia et pax inter imperium et sacerdotium, quo maius et optabilius bonum in publica mortalium vita excogitari non potest. Id quod facile intelligitur, tum si ex quo fonte fluunt, respicitur, qui est mutus iurium utriusque potestatis observantia, et praesertim sedis apostolicae tanquam supremi harum rerum moderatricis: tum si quaestiones gravissimae, quae in concordatis tractantur et deciduntur, considerantur. Quamobrem cum magna promptitudine, praesertim hac nostra aetate, a s. sede talia concordata cum principibus et supremis civitatum moderatoribus iniri videmus, et non raro multum a ss. canonum rigore remitti, cum omnibus concordatis, etsi in particulari multum differant, hoc tamen commune sit, ut concessionibus quibusdam et quasi privilegiis componantur, quae a s. sede ad exoptatissimam illam inter utramque auctoritatem pacem et unionem firmandam dispensantur. Sed proh dolor! non raro accidisse constat, ut, quod tanta liberalitate a summis pontificibus indultum fuit, in damnum ecclesiae per abusus civilis potestatis perverteretur, quae pro arbitrio suo alia addere, alia demere, alia mutare vel perperam interpretari non vereretur. Revera hoc modo res, quae in se bona est, in malum commutatur.

dum imperium civile sua solum commoda in concordatis quaerit, et obligationibus per ea susceptis utonque se subducere studet. Atque ita fit, ut vel viri catholici, qui alias bona principia profitentur, saepe in errorem inducantur, et quae solum abusu adscribenda, haec rei ipsi imputantes concordata in genere perhorrescant, et abolenda esse clamitent, quippe quae ecclesiasticae libertatis nisi vincula et obstacula nominari debeant.

Caeterum moderni politici et reipublicae civilis moderatores saepe non contenti suprememoris ausibus, ulterius iam progredientes concordatis ipsum fundamentum auferunt, negantes ullum titulum legitimum eorum existentiae patrocinari. Sequitur atrocissima haec opinio, ut verbis sanctissimi domini nostri utamur, ex fana protestantium doctrina, ecclesiam in civili imperio quoddam veluti collegium existere, nullisque proinde pollere iuribus praeter ea quae concessa illi sint atque attributa a civili potestate. Atque falsum hoc principium in pluribus iam civitatibus ad effectum foede perductum videmus, dum concordata vix solemniter cum a sede inita per comitia publica rescissa sunt. His omnibus rite perpensis non longa deliberatione opus fuit inter consultores, in speciali decreto de concordatis loquendum esse, sed hanc solum quaestionem sibi discutiendam censuere, quae in hoc decreto praecipue urgenda essent. Sunt autem, in quae convenerunt, sequentia.

Primum de concordatorum natura et essentia tantum esse dicendum, quantum expediat tum ad commendandam summam eorum utilitatem contra eos, qui nociva et commodis ecclesiae ea praedudiciosa esse clamitant, tum ad monstrandos iuris et aequitatis titulos, quibus innituntur.

Deinde expressis verbis declarandum, ad solum Romanum pontificem, non ad quoslibet antistites pertinere auctoritatem concordata cum principibus inveniendi.

Tum inculcandam esse concordatorum summam sanctitatem, inviolabilemque vim, quae nullam arbitriam vel mutationem, vel interpretationem admittat, multoque minus abrogationem. Et si eiusmodi quid factum fuerit, penes summos pontifices esse concordata irritare, ita ut valor restituatur iuri communi secundum vigentem ecclesiae disciplinam, quod omnino locum teneat in iis, quibus per particulares concordatorum sanctiones non derogatum fuerit.

Et haec quidem principibus et rerumpublicarum summis moderatoribus applicanda esse videntur; episcopi autem non sine admonitione relinquendi, primum ut pro sua parte exequenda et adamussim servandis conventionibus satagent; et in casu, quo violatae fuerint, ad consilium a sede confugiant.

Sequitur decretum.

Multa quidem sunt, ut inquit s. Leo Magnus¹, quae pro ratione aetatum, aut pro necessitate rerum oporteat temperari in iis, quae ad generalem ecclesiae disciplinam spectant, quod a pluribus Romanis pontificibus, praecipue per aliquas solemnes conventiones cum saecularibus principibus pro maiori inter utramque potestatem concordia initas iure ac merito factum fuisse dignoscitur. Cum vero in hisce rerum ecclesiasticarum adiunctis ab iis tantum peragenda suprema procuratio, quibus omnium ecclesiarum sollicitudo fuit a Christo Domino concredita; hinc etiam liquido patet non episcopis, vel inferioribus praelatis quocumque ho-

¹ Cf. Pii IX alloc. 17 decemb. 1890 *Multis gravibusque* et syllab. prop. XLIII.

² Epist. 147 ad Rusticum episcop. Narbon.

nore, vel dignitate insignitis, sed Romanis dumtaxat pontificibus praefatam, competere potestatem solemnes cum principibus conventiones inveniendi, quae vulgo concordatae appellantur. At non modo religionis, verum civilis etiam ordinis, ac publicae privataeque rei interest omnino, et ea sancta, atque intemerata habeantur. Principes igitur, eorumque successores ab iis semel initis tam arcto obligationis vinculo detinentur, ut sine alterius partis consensu, aut re aut lege, quidquam addere, auferre, interpretari, quovis immutare titulo, multoque magis rescindere eorum nemini unquam liceat. Quod si tamen aliquid efficere sint ausi, iure pollebunt pontifices eadem irritandi, proptereaque in suam redeundi plehissimam libertatem. Et siquidem per huiusmodi conventiones, peculiare quaedam in rebus ecclesiasticis sequendae normae mutuo consensu decernantur, ea omnia, quibus derogatum non fuit, plenum robur habebunt, iuxta vigentem et ab ecclesia adprobata disciplina.

Atque ne salutaria remedia in morbum commutentur, episcopis toto satagendum animo, ut quae sanctae fuerunt conventiones, adamussim serventur, et in ecclesiae dedecus ac damnum nullatenus violentur; vix autem violatae fuerint, ab sancta Romana sede postulandum, ut pro summa qua gaudet auctoritate, quomodo se debeant gerere, ipsa praescribat.

6.

Decretum de admissione adolescentum ad statum ecclesiasticum, deque eorumdem privilegiis, et immunitatibus.

Praenotanda.

Inter iniustas, quas hodie gubernia civilia contra libertatem ecclesiasticam frequenter exercent, vexationes, sane non ultimum locum obtinent leges et ordinationes civiles, quae respiciunt admissionem adolescentum ad statum ecclesiasticum. In permultis iam regionibus vigent eiusmodi statuta, quae diversis modis nativum illud ecclesiae ius coarctant et restringunt, independentem ab omni heterogenea immixtione eos ad altaris ministerium eligendi et deputandi, quos ipsa per antistites suos ad hoc a Deo vocatos et idoneos iudicaverit.

Constat interdum a guberniis statui, ut ii tantum ad studium sacrae scientiae, vel iam ad ordines admittantur, qui in certis quibusdam scholis studia absolverint. Interdum hoc sibi arrogant, ut iis tantum ordines conferantur, quibus ab ipsis titulus mensae dispensatus fuerit. Huc etiam referendum, si arbitrarie condiciones pro obtinendis beneficiis et muneribus ecclesiasticis ponunt, praeter illas, quae a sa. canonibus stabilitae sunt.

Maxima autem difficultas paratur et iniuria infligitur ecclesiae hac nostra aetate legibus istis, quae nullam a servitio militari exemptionem admittunt in favorem eorum qui clero adscribi volunt vel iam adscripti sunt.

Hunc rerum statum cum sedulo examini subicerent consultores, facile sibi persuaserunt de magna opportunitate, ut concilium oecumenicum rem tanti momenti, et quae quasi nervum vitalem libertatis ecclesiasticae tangit, silentio non praetermittat. Perpendebant esim in istis legibus et ordinationibus laicalis potestatis non solum gravem iniuriam inesse contra ecclesiam, cuius unius est de vocatione ad clericatum, et de idoneitate ad suscipienda munera ecclesiastica decidere, sed cum manifesto periculo animarum haec fieri. Multiplici enim modo vocationi divinae vis infertur; aroentur a s. ministerio, qui maxime digni sunt, vel non tales accedunt, quales deberent, cum vitae militaris ra-

tione, spiritus clericalis vel extinguatur vel dampnari, nec debent nec possunt esse negotiis saecularibus implicari¹ et omnibus omnino muneribus excusantur, ne sacrilego livore quorundam a divinis obsequiis avocentur²; magis siquidem interest praeliare praelia Domini quam hominum; magis pro aris quam pro focis dimicare; magis ecclesiae, religioni, et animarum bono quam dominis temporalibus inservire, sicut caelestia terrenis, spiritalia bona atque emolumenta temporalibus longe antepōnenda esse catholica fides satis abunde com-

monstrat.

Itaque his omnibus probe perpensis proponendam sibi duxerunt sequentem decreti formam, in qua iusta principia de pleno integroque iure ecclesiae quoad electionem clericorum et ministrorum sacrorum enūciantur, et contra iniustas leges illud ius infringentes protestatio fit.

Insuper autem visum est consultoribus hac occasione utendum esse ad faciendam in genere verba de privilegiis et immunitatibus clericorum; pauca quidem, ut ratio habeatur indolis acri, quod, cum aegre induci possit ad iustitiam erga ecclesiam observandam, a nihilo magis abhorreat quam a privilegiis ei concedendis; tamen nonnulla, ne quis silentium concilii falso interpretatus in animum inducat, ab ecclesia non etiam hodie valde approbati privilegia, quae ex genuina et recta inter utramque potestatem relatione quasi sponte fluunt, et tanquam finem ultimum, ipsius Dei honorem intendunt.

Sequitur decretum.

Ecclesia Christi supra firmam Petram, et apostolorum fundamentum constituta et plenissima libertate etiam in hierarchico regimine a fundatore suo donata, plenum quoque atque integrum ius ab eodem obtinuit independentem omnino a quacumque terrena potestate eligendi, educandi et promovendi inter fideles quales, et quantos in opus ministerii, officii, ac regiminis partem pro Dei ipsius cultu, divini verbi evangelizatione, sacramentorum administratione, et animarum bono necessarios, atque utiles ipsa diiudicaverit secundum perspectam Dei vocationem, sine qua nemo est assumendus, et secundum canonum sanctiones. Perfecta enim societas, qualis procul dubio ea est ab ipso Christo Domino instituta, sine rectoribus, ministris, et cooperatoribus subsistere nullatenus potest.

Hinc omni ex parte iniustissimae, sanctae matri ecclesiae maxime iniuriosae, nec non ipsi societati nocivae habendae sunt illae leges, quae sub falso titulo ac praetextu vel supremae in cives potestatis, vel publicae utilitatis, vel perfectae aequalitatis a quibusdam guberniis latae sunt, quae huiusmodi ecclesiae libertati in hac ministrorum electione, institutione, tituli assignatione, et ordinatione sive directe, sive indirecte adversantur.

Proinde sacrosancta synodus dum praefatas leges, ac statuta reprobatur, et damnatur, necessariam istam ac plenissimam libertatem iure naturali ac divino sibi concreditam restitui, atque in integrum servari exoptulat: atque insuper inhaerens sacrorum canonum, ac praesertim con. Lateranensis sub Leone XI¹ et Tridentini² decretis, quae etiam, si opus fuerit, innovat et confirmat, illas omnes ecclesiae, et personarum ecclesiasticarum immunitates, quibus Dei ordinatione et canonicis sanctionibus frui debent, nullatenus violari, et a nulla quantumvis suprema civili potestate exturbari, vel pessumdari posse conclamat, ac praesertim quoad personalem illam immunitatem, qua clerici ab onere subeundae, exercendaeque militiae eximuntur, quae profecto sine naturalis iuris, et aequitatis violatione abrogari non potest³; qui enim a Domino in sortem suam vocantur, et divino servitio sunt manci-

Decretum de clericis, qui in scholis, quae a gubernio pendent, aliquo funguntur munere.

Praenotanda.

Gubernia civilia, etsi rem scholasticam suae ditionis exclusivo paene ubique facere intendunt, tamen in aliquibus regionibus munus dirigendi scholas ipsisque invigilandi viris ecclesiasticis committunt, ut animos catholicorum sibi magis devinciant et ipsum clerum pro admittendis innovationibus suis faciliorem reddant. Sed praetendunt, ut in omnibus officiis, quae ab ecclesiasticis circa scholam exercentur, adeo in tradendo catechismo ab ipsis mandatum accipiatur, et nihil non suo nomine perficiatur. In quo recti et debiti ordinis est manifestata perversio nec non evidens periculum, ne clerici legitimae auctoritati ecclesiasticae subtracti in partem laicalis potestatis nimium flectantur.

Cui malo ut remedium pareretur, et ecclesiae ius sine ulla ingerentia civilis auctoritatis ad munus sacrae doctrinae sive in scholis popularibus sive in quolibet alio etiam altiorum scholarum genere eos deputandi, quos ipsa dignos et idoneos censuerit, sartum tectumque habeatur, visum est consultoribus expedire, ut sequens decreti formula exararetur de clericis, qui in scholis, quae a gubernio pendent, aliquo funguntur munere.

In qua primum exponitur principium, iuxta quod soli auctoritati ecclesiasticae competit facultatem tribuere sive ecclesiasticas disciplinas, sive disciplinam catecheticae, sive denique quamlibet aliam religionis doctrinam in quocumque sive privato sive publico instituto tradendi.

Deinde fit exhortatio episcopis ut iuribus suis conservandis sedulo incumbant, et in scholis, quae ab apostolicae sedis auctoritate non immediate pendent, doctrinam magistrorum de disciplinis sacris totamque eorum agendi rationem suo regimini et pastoralis suae vigilantiae subiciant.

Denique clericis in memoriam revocatur nunquam eos, in quocumque officio vel gradu hac de re constituti sint, ab officio episcopali eximi.

Sequitur decretum.

Cum Christus Dominus non nisi apostolis ceterisque in posterum succedentibus episcopis munus cuncta docendi concrediderit, quae religionem spectant, sacro approbante concilio, declaramus, neminem iure posse sibi tribuere facultatem, sive scientias ecclesiasticas, sive disciplinam catecheticae, sive demum quamlibet aliam religionis doctrinam in quocumque vel privato vel publico tradendi instituto quin ab suo episcopo eam fuerit consecutus: neminem pariter iure posse eandem facultatem servare, quam ad se episcopus revocare necessarium aut opportunum iudicaverit. Sacri enim antistites ii sunt, ad quos vi sui muneris pertinet definire, quinam ad ea obeunda officia idonei ac habiles mereantur haberi.

¹ Sess. IX.

² Sess. XXV cap. 20 de Reform.

³ Ex proposit. XXXII in Syllabo damnata.

¹ II ad Timot. 2, v. 4.

² In leg. 7 cod. Theodos. lib. 16, tit. 2.

Hortamur itaque ac monemus episcopos, ut prius hac super re sibi vindicent partes; caveant igitur, ne quid fiat, ex quo vel minimum haec sancta ecclesiae iura laedantur. Eisque praeterea in mentem revocamus, ut in hisce scholis, quae ab apostolica sede haud immediate dependent, totam magistrorum de re ecclesiastica doctrinam, totamque eorum agendi rationem suo regimini, suaeque pastoralis vigilantiae subiiciant; ideo ab eis fidei professionem exigant, eorumque opera vel scripto consignata, vel typis edenda approbent pro sua prudentia, vel reprobeant. Memincrint tandem clerici ab episcopali potestate nunquam eximi in quovis haec de re officio vel gradu, licet eminenti, sint ipsi constituti.

8.

Decretum de pauperum operariorumque sublevanda miseria.

Prooemium.

Infelix est adeo plurimorum pauperum operariorumque conditio, ut eam intuentes acerbissimo dolore capiamur. Etenim istorum numerus in immensum est auctus; eorumque egestas gravior est in dies effecta; quae olim a fluxis incertisque, nunc a certis stabilibusque causis progignitur; et quae a fortunae olim temeritate, nunc autem a quibusdam falsis impiisque doctrinis sua sponte dimanat. Quaro potius quam ipsa divitiae caelestis vitae multiplicet, cum corporis prosperitate facile perdit et animas. Quandoquidem in miseriis haec diminutam videmus vel deperditam fidem, contemptam vel denegatam religionem, immutatos vel penitus corruptos mores; unde homines ii, licet ad Dei imaginem etiam procreati, similes tamen sunt facti iumentis insipientibus, ut ea, quae sunt spiritus, percipere nequeant.

Neque mirum. Postquam enim ob stultorum quorundam insaniam praedicari, ac longe lateque diffundi inceptum est totam hominis felicitatem intra huius vitae terminos contineri, homines creatis rebus tanquam summo bono cor apponentes, eas veluti finem ultimum appetiverunt; ex quo alii insatiabili acquirendi cupiditate capti, honestatis et iustitiae regulis omnino posthabitis, divitias quovis modo cupidissime congerere et cumulare non desinunt; alii e contra, cum nihil aut parum sibi valeant comparare, invidia, moestitia et impietate correpti, in furorem quasi desperationemque labuntur. Unde praesens ac horribilis ille rerum humanarum status, cui nisi promptum et opportunum afferatur remedium, universae minatur subversionem ac ruinam societati.

Rebus itaque ad extremum usque deductis, inextinguibili charitatis igne inflammatis, quem Christus venit mittere in terram ut accendatur, silere haud possumus; quare ad pauperum operariorumque sublevandam miseriam, haec, sacro approbante concilio, tradenda proponimus.

Caput I.

De recto bonorum temporalium usu.

Ea de causa creati sunt homines, ut Dominum Deum laudent, eique reverentiam praestent, et obedientiam; atque ita agendo vitam consequantur aeternam. At reliqua, quae sunt in terris, ideo creavit Dominus, ut homines in finis consecutione iuvarent. Ergo ut vitae bonis utamur vel abstinemus, illud praecipue spectandum, an iuvent nec ne. Quae iuvent, admittenda, et in tantum admittenda, in quantum iuvent, nec plus nec minus. Contra, quae a fine retrahunt, vitanda, et in tantum vitanda, in quantum retrahunt, nec plus nec minus.

Sed homines, non quae iuvent vel retrahunt, sed quae placent potius vel displicent, in rebus saepe considerant, et quaerunt; hinc ordinatio, hinc imperfectio omnis, hinc ortum habent peccata. Nam quae placent, possunt retrahere, et persaepe retrahunt, et quae displicent, possunt iuvare et persaepe iuvant maxime, nec raro iuvant unice.

Utinam haec omnes homines intelligerent. Tum enim divites non adeo bonorum desiderio urgerentur; immo divitias suas facillime largirentur, scientes illud quod Paulus habet: „Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et in laqueum diaboli, et desideria multa, inutilia et nociva, quae mergunt hominem in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis“¹. Pauperes e converso non aegro animo tolerarent inopiam, immo Deum egestatem permittentem non laudarent minus, quam divitias concedentem sibi; dicente Apostolo: „Semper gaudete: in omnibus gratias agite. Haec enim voluntas Dei est in Christo Iesu in omnibus vobis“².

Caput II.

Charitas omnibus commendatur.

Lex Dei est, in cordibus nostris insculpta, a Christo Iesu in tota, qua latet extensione, proposita, ab apostolis per universum orbem divulgata, atque ab ecclesia inculcata saepissime, ut alter alteri pro viribus succurrat. Cum igitur ex divino mandato materna sit nobis cura miserabilium personarum habenda, cumque in praesentia statum earum tristissimum conspiciamus, cunctos christifideles cuiuscumque gradus et conditionis commoneamus hortamurque, ut unusquisque pro munere et dignitate, pro facultatibus et opportunitatibus suis auctoritatem, sollicitudinem, diligentiam et munificentiam omnem impendat ad pauperum operariorumque relevandam egestatem. Praeterquamquod enim unusquisque animae suae benefacit, quoties misericordia sua inopiae succurrat alienae; illud est etiam, quod tanta sit virtus charitatis, ut ceterae, etsi sint, prodesse tamen non possint. Quamvis enim quis fidelis esset et castus et sobrius aliaque maioribus ornatus insignibus, si misericors non fuerit, misericordiam non meretur: Dominus enim ait: Beati misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus“³. Immo haec virtus omnes facit utiles esse virtutes. Siquidem ea ipsam fidem sui admixtione vivificat, quia sicut in fide est operum ratio, ita in operibus fidei fortitudo.

At cavendum est, ne christiana charitas inter arctiores limites contineatur. Etenim nomine proximi quem diligere ex Christi praecepto debemus, non ii tantum intelligendi, qui nobis amicitia aut propinquitate iunguntur, sed omnes prorsus homines, sive illi hostes sint, sive socii, sive boni, sive mali. Unus enim nos conditor finxit, unus nos creator animavit. Unde Christus aiebat: „Diligite inimicos vestros et benefacite iis qui vos oderunt“⁴. Insuper cavendum est etiam, ne charitas nostra eos miseros posthabeat, qui maiori indigent benevolentia. Scilicet sollicita benignitate praecipue vigilandum, ut, quem modestia tegit, invenire possimus. Sunt enim qui palam poscere ea, quibus indigent, erubescunt; et malunt miseriam tacitas egestatis affligi, quam publica petitione confundi. Ab hac igitur occulta necessitate sublevandi sunt isti, ut hoc ipso

¹ I ad Tim. 6.

² I Thea. V, 16.

³ Matth. V, 71.

⁴ Matth. V, 44.

amplius gaudeant, cum et paupertati eorum con-
sultum fuerit et pudori¹.

Sed charitas variis personarum coetibus, pec-
catoribus quidem de causa, est etiam nobis com-
mendanda. Et primo rerum publicarum moderato-
ribus. Quandoque enim tam gravis est hominum
egestas, ut ea minime sublevari possit, nisi publica
charitas adhibeatur: praeterea publici moderatores
in ea sunt conditione, ut ad eorum exemplum sub-
ditorum mores componantur. Utinam secum ipsi
reputarent, quantum inde apud homines gloriae et
amoris, et, quod potius est, apud Deum laudis et
meriti adipiscerentur, si charitatis opera large dif-
funderent, misericordiaeque instituta liberaliter pro-
tegerent et sustentarent. Postea divitibus. Siqui-
dem ii magis tenentur proximi miseriam relevare,
qui maioribus facultatibus affluunt. Meminerint ipsi
neminem esse, qui debeat non timere quod aliqui
possint incidere. Nulla est enim tanta felicitas, in
quibuscumque hominibus mutabilis est et caduca
mortalitas; meminerint denique eos copiosius me-
tere, qui seminant abundantius; cum omnes pie-
tatis expensae non solum integrae maneant, sed et
modo augeantur, et qualitate mutantur. De ter-
renis quippe caelestia prodeunt, de parvis magna
gignuntur, et temporale donum in praemium transit
aeternum. Deinceps cuiuscumque ordinis sacerdo-
tibus Domini. Discipuli enim Christi non sunt, qui
dilectione, quam sibi invicem habere praecipiantur,
ceteros non prosequantur; ministri Dei esse non
merentur, qui una cum aliis terrena sua bona non
dividant; neque fidelium pastores appellaveris, qui
ovibus suis salutaria huius vitae pascua non prae-
beant. Christus pertransiisse dicitur benefacendo
et sanando omnes; nos qui Christi imitatores esse
debemus, benefacere etiam et sanare omnes tene-
mur. Res ecclesiae sunt vota fidelium, pretia pec-
catorum, patrimonium pauperum; non eae igitur vin-
dicandae in nostros usus ut propriae, sed ut nobis
commendatae pauperibus etiam dividendae. Si
quis igitur in nobis inest Dei amor, si qua proximi
dilectio, si qua pietas in ecclesiam matrem, si quod
pro Christi lucrificandi studium, omnes in id ope-
rosa sedulitate incumbamus, ut ad egenos suble-
vandos nihil intentatum nihilque inexpertum maneat.
Ab hac tandem charitatis commendatione neque
sunt pauperes excludendi. Siquidem in divinae
lance iustitiae non quantitate munerum, sed pon-
dere pensatur animorum. Evangelica vidua duos
nummos in gazophylacium misit, et omnium divitum
dona transcendit. Nulla apud Deum vilis est pietas,
nulla infructuosa miseratio.

Caput III.

De tollendis causis charitatem impediens.

Parum esset charitatem omnibus commendare,
nisi causae de medio tollantur, quae pauperum et
operatorum impediunt egestati subsidia. Quae inter
illa principem locum tenet, quae aliquae a civilibus
potestatibus supremam omnem pauperum locorum-
que piorum inspectionem sibi arrogantes, societates
ad miseros adjuvandos christiana charitate fundatas
et ecclesiastica auctoritate probatas passim prohi-
buerunt, atque ecclesiam ipsam, negato eius a sae-
culis possesso iure, ab hospitalibus ab ipsa erectis
aliisque ad opera pia destinatis domibus eiecerunt,
novasque sine praevia sua permissione prorsus ve-
tarunt. Nam etsi charitatis opera etiam a lege
naturali praecipiantur, attamen nisi a fide profici-
cantur, informantur et dirigantur, aut ipsa deficient,
aut perversa sunt, aut sua saltem careant perfec-

tionem. Quilibet scilicet homo in charitatis operibus
sese exercere potest ac debet; at ecclesia Dei, cui
Dei depositum tradidit custodiendum Christus, esse
est, ad quam proprio ac nativo iure pertinet, ut pia
opera promoveat, privata ac publica instituta libere
plane erigat, dirigatque. Quapropter ipsa non
potest, quin tot tamque graves iniustitias vehe-
menter doleat, iura iam erepta repossat, leges illas
improbet ac damnet, suamque et animarum pasto-
rum et omnium ecclesiasticorum plenam libertatem
in faciendis misericordiae operibus, iam ad hunc
finem fundandis societatibus et in erigendis pro-
cuiusque generis pauperibus domibus et institutis
defensas, suaque cautione tueatur.

Altera causa, quae miseriam reddit pauperum
ac praesertim operatorum conditionem, est, quod
a plerisque officinis quaevis religiosa institutio, di-
vini cultus exercitatio de medio sublata fuerit
veluti si aliena foret ab illa mechanica, laboriosa,
et quasi opprimenti operatione, cui artifice omnes
subiiciuntur ex lege. Ii enim fidei, religionis, ho-
nestatisque dictaminibus plane destituti, nihil ap-
petunt, nihil quaerunt, nihilque agunt, nisi quod
huius corporis iucunditates augeat, eiusque sensuum
foveat illecebras; quare ab iis minime distare vi-
dentur, qui barbaram ac sylvestrem vitam tradu-
cunt. At status huiusmodi operariis et dominis,
societati et religioni, temporanae et aeternae plu-
rimum nocet felicitati. Est ergo omni cura studioque
de medio tollendus. Atqui de medio tolli nunquam
posset, nisi officinarum praesides totam, ut par est,
ecclesiae libertatem relinquunt. Tum enim eius
ministri nihil essent praetermissuri, ut miseros illos
caelestis doctrinae pabulo pascere, eosque quotidia-
nae orationis exercitium docerent, frequentiori sacra-
mentorum usu confortarent, eisque ostenderent, quanta
sit consolatio in communicatione passionum Christi,
quantum meritum in minoribus vilibusque operibus
bonae conscientiae testimonio peractis, quot quanta
spiritualia et terrena emolumenta in religiosa fe-
storum observatione capiantur.

Neque pauperibus satis provideri putent per
eam, quam vocant, charitatem legalem, quae ele-
mosynas egenis erogari solitas victigalis instar ci-
vibus obligationis vinculo imponit. Per eam enim
neque omnibus et singulis pauperibus consulitur,
neque cunctis hominum indigentis fit satis, neque
spontaneis largitionibus locus relinquitur, neque tota
humani cordis urgetur effusio, neque omne acqui-
ritur a beneficientibus meritum, neque grati animi
sensa in accipientibus confoventur. Ut ergo mis-
rorum necessitatibus occurramus, pro legali est
christiana charitas sufficiens. Quae quidem non
coacta, non simulata, non deficiens et tenax est,
sed libera, sollicita, plena, splendida et generosa.
Hanc Christus praecepit, hanc praedicavit semper
ecclesia, hanc denique fideles cuncti valde bene-
ficam experti, magno in honore habuerunt.

Neque tandem, uti dicitur nonnulli, auxilii
spes est in aliquo doctrinae systemate ponenda, vi
cuius omnia, uno veluti ictu in melius commutantur,
cunctaque inopiae mala removeantur. Haec enim
systemata ad illud potius sunt apta, quam ad
miseros sanandos homines. Malum namque, quo
societas humana laborat, tam multiplex, tam varium
tamque diversis causis creatum est, ut auferri nullo
modo queat, nisi plura ac diversa adhibeantur re-
media. Quandoquidem socialis corporis, instar hu-
mani, prosperitas ex eunctorum membrorum robore,
virumque sanitate pendet et usu.

Et primo quidem ab operariis summopere pen-
det. Etenim eorum conditio non adeo misera et
tristis esset, si fidem in Iesum Christum haberent,

et christianas prosequerentur virtutes. Solertes sint ipsi, patientes, sobrii, continentés, honesti et pii, et videbunt se non amplius gravi saltem egestate vexari, aiente Christo: „Quærite primum regnum Dei, et iustitiam eius; et hæc omnia adicientur vobis“. Ceterum anime recogitent. Iesu Christi inopie et ærumnarum exempla; gratiarum in ecclesia catholica thesaurum eiusque præsentis vite consolationes, et pro futura promissam gloriam, ad quam, teste s. Paulo, non sunt condignæ passiones huius temporis¹.

Præterea ab operariorum infelicitissimæ conditionis causa neque ipsi supremi *legumlatores* sunt peritus alieni. Etenim ab eorum ordinatione vel permissione factum est, ut vincula, quibus religio nunquam fides eiusdem artis opifices quasi in unum corpus consociatos præsidio quodam muniverunt, ubique soluta; minores artifices a ditioribus paulatim superati, suppressi; singuli operarii arbitrio magnarum officinarum derelicti, legesque latae fuerint, per quas tamquam licitum affirmatur, etiam foeminas puerosque in officinis, non raro supra vires adhibere, dies dominicos atque solemnes in operibus servilibus insumere, impune pecunias foenore auccitare, et quodlibet divitiarum lucrum facere; unde iuventutis educatio, morum integritas, religionis firmitas maxima detrimenta exceperunt. Oportet igitur ut principes hac de re, quæ maiorem civium partem spectat, atque in reipublicæ tranquillitatem et incolunitatem maximam vim habet, sapientissima consilia ineant; at non ex prudentia carnis, quæ mors est, sed ex prudentia spiritus, quæ est vita et pax².

Insuper etiã *dominis* non minores sunt partes tribuendæ. Experientia nos edocet non paucos eum suis operariis se gerere contra omnem iustitiæ, æquitatis et charitatis legem. Iustitia postulat, ut operarii digna retribuatur mercede; attamen non desunt domini, qui eam etiam mercedem denegant, quæ neque ad victum sufficiat, vel eorum vires ita exhauriant, ut brevi consummentur. Suadet æquitas, ut quo ditiores aliorum opera facti sunt domini, eo magis erga illos se pios præbeant et beneficos; at plerique, ne dicamus omnes, id neque animo recogitare videntur. Exigit tandem charitas ut, cum possimus, eorum prosperitati et salutis prospiciamus, qui pro nostris utilitatibus suas operas præstitierunt; et tamén reperiuntur, qui in casibus infirmitatis, senectutisquæ ærumnis suos quoque servos ingrato animo negligunt. Certe si domini, et illud præ oculis haberent, quod iussit Christus, „Omnia quaecumque vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis“³, et alterum quod legitur apud Eccl., „Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta“⁴, pauperum iam operariorumque necessitatibus non parum esset consultum.

Tandem *episcopos* obtestamur, ne tot miseros atque in discrimine positos operarios sibi reliquant. Proh iam plurimi per inopiam, moestitiam, indignationem circa fidem naufragantes in seductorum manus inciderunt, a quibus mox corrupti et penitus a Deo sunt alienati. Eos itaque pastoralis dilectionis humeris in ovile, ad Dei cognitionem Iesuque amorem reportent. Fatemur equidem operariorum egestatem neque tollere neque multum ipsos solos diminuere posse. At non parum efficiunt, si pro viribus satigerint, ut in eorum matri-

monii sit sanctitas, inter viros uxoresque concordia, in familiis pax et felicitas; si laicorum charitatem erga eos, omni studio excitare curaverint; si in infantes, infirmos, ætate confectos esse benignos et beneficos præbuerint; si de iunioribus præsertim operariis eorumque societatibus præcipuam curam ostenderint; si tandem sacerdotes eodem charitatis relique spiritu inflammaverint. Meminerint ipsi uirum Paulum parva ad Philemonem epistolâ abrogandæ dictæ servitutis fecisse initium. Eodem spiritu eademque fiducia tollendæ operariorum miserie manus admoveant, et Spiritus vivificabit; etenim manus Dei non est abbreviata⁵.

Decretum

de educatione et instructione clericorum.

Prænotanda.

Cum bona et genuinis principiis consona educatio et instructio iuventutis clericalis tanti momenti sit, ut ea dempta, ecclesie nihil spei effulgeat, et e contrario cum ea omnium bonorum fons præfuso sit, ideo cum summa quasi zelotypia advigilavit ecclesia, ut educationis et instructionis illius libertatem, et ab omni aliena ingerentia immunitatem aartam tectamque sibi servaret. Nam non solum cum summa iniuria fit, cum laicali potestas educationis et instructionis clericalis causas se immiscet, quæ sine ullo dubio unico ad ecclesiam de iure nativo, et quasi domestico spectat, sed etiam cum non parvo spirituali damno, quia talis iniuria non poterit non vim exitiosam exercere ad diminuendum spiritum ecclesiasticum et propriam clericalem.

Revera illimitato illo iure libere ab omni indelimita potestatis laicalis ingerentia clericum suum educandi gavisus est ecclesia usque in finem elapsi sæculi, quo tempore notissimæ illæ imperatoris Iosephi usurpationes primordia ceperunt. Et ex hoc tempore multiplices conatus a guberniis civilibus factos conspicimus ad autonomiam illam in gravibus vulnerandam, immo evertendam, iamque eo pervenisse politicos nostros temeritatis, ut non erubescant enuntiare „immo in ipsis clericorum seminariis methodum studiorum adhibendam civili auctoritati subici debere“.

Et quia, divino sane afflante Spiritu ecclesia genuinam educationis clericalis normam in seminariis, prout a patribus Tridentinis commendatur, propositam censet enixisque viribus ut ubique erigantur et floreat, adlaborat; ideo non mirum est hinc seminariis non raro per moderatores reipublicæ civilis difficultates parari, dum vel erectioni eorum sub diversis prætextibus se opponunt, vel indebito modo eorum directioni et administrationi se immiscunt. Et hoc faciunt non obstantibus solemnibus iteratisque episcoporum reclamationibus, non obstante vel sedis apostolicæ iudicio, quæ in concordatis et qualibet emergente occasione episcopis ius proprium inviolabile vindicatum voluit. Quæ cum ita sint, visum est consultoribus ecclesiam in concilio oecumenico congregatam de hac gravissima re silere non debere, præsertim cum omnes rationes, quæ necessarium et opportunum esse innunt, ut propria iura quoad educationem et instructionem in genere reclamet, a fortiori pro reclamanda clericalis educationis et instructionis libertate militent. Tollendam igitur vocem rati sunt pro omnimoda hac libertate episcoporum in genere, sed in specie in favorem seminariarum, quæ ab ecclesia quasi in deliciis habentur tanquam

¹ Matth. VI, 33.

² Rom. VIII, 8.

³ Rom. VIII, 6.

⁴ Matth. VII, 12.

⁵ Eccl. XXIII, 31.

¹ Iob. VI, 24.

² Isai. LIX, 1.

spiritus vere sacerdotalis firmissimum pignus et praesidium.

Decreti autem, quod de hac materia censendum sit, hanc sequentem formam proponendam esse censuit.

Primo ut stabilis et expressis verbis pronuncietur principium absolutae, quae soli auctoritati ecclesiasticae competat, autonomiae circa educationem et instructionem clericalem.

Deinde ut huius principii particulari applicatio fiat ad seminaria iuxta formam a concilio Tridentino statutam, et nominatim iura illa recensentur, quorum liberum exercitium pro episcopis postulandum, ut ad ipsos solos pertineat seminaria erigere, alumnos admittere vel dimittere, superiores et magistros assumere vel expellere, totam educationis et instructionis rationem ordinare et bona temporalia administrare; cum protestatione contra iniustas saecularis potestatis usurpationes, quibus scholas et B instituta clericalia subdolis commodis inservientia vel impedit, vel suo arbitrio subicere studet.

Dehinc ut adhortatio fiat episcopis, ut eiusmodi iniustitiae fortiter resistentes sanctissima sua iura circa hanc materiam sibi revindicent. Et quia in aliquibus regionibus, per indebitam laicalis potestatis ingerentiam (cui sane non resisterunt, uti fas erat, episcopi) abusus invaluit, ut tum demum adolescentes, qui sacrae militiae nomen dare volunt, in seminario admittantur, cum studia omnia sive humaniorum sive scientiae philosophicae et theologicae iam in collegiis et universitatibus absoluerint; ideo in fine decreti hic abusus perstringitur tanquam intentioni ecclesiae perquam adversus eum non parva secum trahens damna.

Sequitur decretum.

Sancta Dei ecclesia usque ad consummationem saeculi duratura, ut munera, quae a Christo Domino accepit, fideliter impleat, nunquam sacros non indiget divinitus vocatis ministris, qui sana educatione sint praediti, rectaque instructione exornati. Non est enim verus Christi miles, nisi qui fide, pietate morumque honestate praestiterit, et scientia. Quapropter episcopi, quibus est ecclesiae regimen a Spiritu sancto commissum, proprio ac nativo iure potiantur, sacros non modo eligendi, verum etiam omnino educandi, instruendique ministros, absque ulla a civili potestate dependentia.

Quod generaliter sancta synodus asserit, hoc est ad seminaria specialiter applicandum. Seminaria enim, iuxta formam a concilio Tridentino susceptam, sunt dilectissima quaedam ecclesiae instituta ideo erecta, certisque regulis communita, ut sacrae militiae tirones vel a teneris annis tanquam novellae plantationes in circuitu tabernaculi Domini succrescentes, a sequendis mundi voluptatibus retrahantur, in Dei vocatione comprobentur, atque ad vitae innocentiam, religionem, modestiam, aliasque virtutes clericorum proprias componantur, simulque literas, et minores, et maiores disciplinas praesertim sacras addiscant, ab omni cuiusque erroris periculo alienas. Ergo ad solos episcopos pertinet seminaria erigere, alumnos admittere vel dimittere, superiores et magistros assumere vel expellere, totam educationis et instructionis rationem ordinare, bonaque tandem arbitrio ac prudentia sua, intra tamen limites a sacris canonibus praestitutos, disponere, et administrare. Quare sancta synodus acerbissimo dolore deflet et detestatur iniustas illas saecularis potestatis usurpationes, quibus haec sancta ecclesiae iura, hac praesertim aetate, laesa et infracta videt, sive scholas et institutiones ipsas impediendo, quas episcopi necessarias vel utiles pro' alumnis sacrae

militiae indicaverint, sive indebitam auctoritatem in earum regimine interponendo, sive demum earundem bona vel bonorum administrationem sibi tribuendo.

Sacrorum igitur antistites, qui coram aeterno iudice sunt rationem de impositione manuum reddiduri, iterum iterumque adhortandi, ut, reputantes animo quam gravia mala ab hac iniusta laicalis potestatis interventione in christianam societatem invehantur, tantae iniuriae ipsis sanctuarii aditis illatae maxima fortitudine resistant, nullique iam labori et operi parcant, ut in causa tanti momenti ille restituitur ordo, quem religio et ratio ipsa requirunt. Deoque re ipsa reddantur, quae unice Dei sunt. Deinceps admonendi sunt ipsi, ne illud efficiant, vel civilibus permittant potestatibus, quod clerici tum solum denique ad sacerdotalem spiritum explorandum augendumque in seminaria ingrediantur, cum per aliquot annos literarum scientiarumque studia sive in gymnasiis, sive in universitatibus perfecerint: nemini siquidem licet tridentinam seminariorum formam immutare, neque alia in eorum locum instituta sufficere, quae nunquam seminariis ecclesiae iudicio aequiparantur, neque tandem ulla vel minima educationis et institutionis clericalis pars civili auctoritati subiicitur, quin ecclesiae iura laedantur eiusque sancto aeternoque fini aliquatenus repugnetur.

10.
Decretum pro regulis ordinibus et congregationibus.

Praenotanda.

Cum certum, indubiumque sit quod hisce nostris praesertim temporibus religiosi ordines, piaque congregationes tam virorum, quam mulierum, ne dum ab impiissimis religionis nostrae hostibus, sed ab ipsis guberniis acerbo odio undequaque afficiuntur, totisque viribus de medio ecclesiae penitus evellendi, atque eradicandi dicitantur; hinc iure ac merito commissioni politico-ecclesiasticae visum est aliquod decretum sacrosanctae synodo proponendum fore, quo istiusmodi diabolici conatus omnino retundantur, atque insimul religiosorum ordinum dignitas, natura, indoles, iura, ac privilegia contra eosdem defendantur.

At ne falcem in alienam messem mittere videremur, serio ac diligenter a nostra commissione curatum est ne quid circa praefatorum ordinum disciplinam, vel reformationem in formulando decreto innumerem (hoc enim ad alteram commissionem *super Regularium disciplinam* spectare non ignorabamus), sed ea tantummodo exponenda censuimus quae *extrinsecas* eorumdem ordinum relationes cum civilibus guberniis, ac modernis legislationibus respiciunt, quatenus scilicet vel cum iisdem opponuntur, vel ab iisdem quomodo- documque laeduntur.

Atque imprimis aequum diudicatum est decreti exordium sumere a recolenda sanctitate, perfectione, et sublimitate religiosae professionis, ac maxima quoque utilitate, quam semper religiosi ordines attulerunt, et adhuc afferre possunt tam christianae quam civili reipublicae adhibendo eadem ferme verba quibus usi sunt Romani pontifices in diversis allocutionibus; quod profecto plurimum valere adest ad refellendas nostri aevi calumnias, et errores circa votorum professionem, legitimam religiosorum ordinum existendi rationem, eorumdemque utilitatem, etc. etc.

Deinceps iura ecclesiae circa regulares ordines, et personas a civilibus guberniis usurpata, vel manumissa vindicare censuimus, et catholicam doctrinam in re tam gravi clare, et distincte exponere existimavimus, tum ad fidelium instructionem, tum

etiam ad ea confutanda falsissima principia, quibus modernae legislationes innituntur.

Uterius recensitis principalioribus huiusmodi ecclesiae iurium usurpationibus, et ratione habita ad multiplices guberniorum leges, et statuta, quae praesertim nunc temporis vigent, ea exponenda curavimus, quae in praesenti gravissimo negotio faciendae, vel omittendae secundum catholicam doctrinam ab ipsis civilibus potestatibus necessario diiudicantur.

Tandem omnia et singula iura, quibus ex divina ordinatione, et canonicis sanctionibus frui debent, ac possunt religiosae familiae, rite statuere, et distincte confirmare intendimus ea moti ratione, quia in praesentiarum a civilibus guberniis nullatenus admittenda, aut recognoscenda existimantur, dum interea sine ipsis nec perfici, nec ullo modo subsistere religiosi ordines umquam poterunt.

Hinc praenotata, sequens proponitur

Decretum.

Regulares ordines a sanctissimis viris divino afflante Spiritu instituti, atque ab apostolica sede confirmati multiplici eorum forma pulcherrimam illam varietatem efficiunt, quae mirifice circumdat ecclesiam, ac lectissimas illas auxiliares Christi militum turmas constituunt, quae maximo tum christianae, tum civili reipublicae usui, ornamento, atque praesidio semper fuerunt¹. Cum verò haec miserima aetate flagitiosi homines in eo toti sint, ut tam a publicis, quam a domesticis institutionibus sanctissimam Christi fidem ac religionem cum ipsa salutari morum disciplina amoveant²; hinc etiam acerbo odio insectantur religiosas familias et non sine maxima iniuria blaterant easdem nullam habere legitimam existendi rationem, atque ita haereticorum commentis plaudentes³, laedunt statum publicae professionis consiliorum evangelicorum, laedunt vivendi rationem in ecclesia commendatam tamquam apostolicae doctrinae consentaneam, laedunt ipsos insignes fundatores quos super altaribus veneramus, qui nonnisi a Deo inspirati illas instituerunt societates⁴.

Sacrum proinde atque oecumenicum concilium sequens constantem orthodoxorum patrum ecclesiaeque doctorum, atque imprimis Romanorum pontificum doctrinam, ac institutionem solemniter declarat, ac docet, quod sicut uni ecclesiae plenum atque perfectum ius competit religiosos ordines, et congregationes approbare, instituere, moderari, iisdem exemptiones ac privilegia impertire, votorum professioni condiciones apponere, deque istorum valore pronunciare, ac tandem, si necessitas id suadeat, eosdem vel ex parte, vel ex toto immutare, atque etiam suppressere; ita e converso nonnisi per summum nefas iustitiammodi sacra, et inviolabilia ecclesiae iura a civili, et laica potestate usurparentur cum aliquid super praedictis fuerit ab eadem attentatum, quodque proinde nullum omnino iniustum, atque inane existimandum esse affirmat, meritoque exclamat. Neque pariter tolerari umquam poterit, quinimmo reprobatur omnino praxis illa a quibusdam guberniis in vecta sese immiscendi in rebus, ac negotiis ad intrinsecam, et essentialem religiosorum ordinum constitutionem spectantibus sive examen instituendo pro recognoscendis, limitandis, atque etiam impediendis ad religiosum statum vocatio-

nibus, sive qualitates, ac praesertim aetatem pro admissione ad novitiatum, vel professionem statuendo, sive in superiorum electione, institutione ac iurisdictionis exercitio, ac tandem in ipsorum religiosorum ordinum directione, ac regularum observantia, et valore sese intromittendo: haec enim omnia ecclesiastici sunt iuris, et a sola ecclesiastica potestate definienda et moderanda.

Insuper sancta synodus sacrum, atque inseparabile ius agnoscens, et confirmans quo religiosae familiae ac singulae earum domus sive virorum, sive mulierum ex divina ordinatione, et apostolicis sanctionibus fruuntur pacifice possidendi, acquirendi, et administrandi bona quaecumque temporalia, sive mobilia, sive immobilia pro Dei cultu, ac propria sustentatione, atque etiam pauperum levamine; atque insuper adprobans, et tueri cupiens sacrum quoque ius, quod praesertim ordinibus mendicantibus competit, fidelium oblationes excipiendi, atque elemosynas, declarat huiusmodi iura sarta tectaque omnino esse debere, proindeque religiosorum ordinum et piarum congregationum ab apostolica sede approbatarum bona veluti sacrum patrimonium intangibilia fore, et a nulla civili potestate cuiuscumque gradus, et dignitatis usurpanda, vel in alios usus convertenda, nisi ecclesiasticae potestatis aecedente facultate, et consensu, nec praefata iura a civili gubernio quocumque titulo, aut praetextu vel impediri, vel coarctari posse sub poenis alias a iure statutis ac praesertim a concilio Trident. sess. XXII, cap. XI.

Itemque integrum, ac plenissimum ius confirmat, quo frui debent singulae religiosae familiae, ex quibus veluti ex pluribus membris unum corpus conflatur, ut scilicet nullimode exturbari valeant quoad liberam communicationem, et dependentiam quoad supremis moderatoribus tamquam a suo capite, ab eoque regi ac moderari debere iuxta proprias, et ab apostolica sede approbatas constitutiones, et quoad liberum ecclesiastici ministerii exercitium iuxta indolem et scopum proprii instituti pariter approbati, et secundum canonicas ac praesertim Tridentini concilii sanctiones⁵ quoad dependentiam ab ordinariis locorum in huiusmodi exercitio servandam etc.

11.

Decretum pro confraternitatibus, aliisque piis operibus.

Praenotanda.

Neminem latere potest quod in hac miserima, qua vivimus, aetate omnia et singula religionis nostrae pia instituta a pluribus guberniis per modernas legislationes omni vi, et conatu exturbantur sacris iuribus, quibus ex canonicis sanctionibus frui possunt, ac debent, penitus exuuntur, et ad nihilum, si fieri posset, redigenda dicuntur. Hinc nostrae commissioni politico-ecclesiasticae, cui potissimum onus incumbit sacra et inviolabilia ecclesiae iura contra civilium potestatum usurpationes tueri, ac vindicare, aequum atque opportunum visum est, etiam de confraternitatibus, aliisque operibus mentionem facere, et ipsum saltem decretum a sacrosancta synodo examinandum, et approbandum proponere, quo istarum piarum institutionum indemnitati provideatur.

Noveramus equidem quod etiam Tridentina synodus in diversis capitulis de iisdem sermonem habuit, sed tantummodo ob ipsarum reformationem, et rectam administrationem, ac directionem, neque nos in hisce vel repetendis, vel aliquatenus immu-

¹ Encycl. sanctissimi domini nostri Pii IX ad omnes supremos moderatores ordinum regular. 17 Iunii 1847.

² Eiusd. pont. litt. ad archiep. Friburg. 14 Iulii 1864.

³ Eiusd. pontif. encycl. *Quanta cura* 8 decembris 1864.

⁴ Ex epist. Pii VI ad card. de La Rochefoucauld 10 martii 1791.

⁵ Praesertim sess. V cap. I, et sess. XXII cap. 25 etc.

taudis immorandum censuimus, sed unico animo A convertimus ad modernas civilium legum conditiones, quibus praefata instituta vel destruuntur omnino, vel ab ecclesiastica potestate penitus subtrahuntur cum manifesta et iniusta violatione iurum, quae soli ecclesiae super iisdem competunt, et quibus semper et in omni aevo usa est.

Iura itaque ecclesiae in genere circa pia instituta, atque etiam in specie iura confraternitatum, aliarumque piarum institutionum praesertim quoad legitimam existentem rationem, liberam bonorum possessionem, eorumque administrationem, nec non quoad necessariam exemptionem a civili potestate rite explicanda ac tuenda diiudicavimus, idque breviori, quo fieri potuit, modo, et praescindendo ab iis omnibus, quae quaestiones movere possent, quaeque ad huiusmodi iurium defensionem non conferrent, et praescindendo ab iis, quae *intrinsicam* earundem naturam et formam attingunt.

Quae autem vindicanda et exponenda censuimus sequens referet

Decretum.

Sancta synodus prae oculis habens quod sicut pro maiori temporali hominum bono quaedam eorumdem associationes plurimum conferre deprehenduntur, maximoque in pretio habentur, immo ab ipsis supremis potestatibus adprobantur, foventur, excitantur, ita eo vel magis pro spirituali eorumdem emolumento, atque ad pietatem, religionem, et mutuum charitatem fovendam plurimum etiam prodesse possunt; hinc maxime in Domino commendat, omnique studio fovere intendit pias illas christifidelium congregationes, confraternitates, et instituta, quae pro maiori eorumdem spirituali bono, et utilitate ab antiquis temporibus ecclesiastica auctoritate iam erecta, vel etiam in posterum erigenda forent. Declarat insuper et docet praefatas congregationes cum in finem spiritualem, et in bonum animarum dirigantur, veluti sacras, et ecclesiasticas institutiones habendas esse, et soli ecclesiae potestati subiaci sive quoad erectionem, approbationem, statuta, regulas, directionem, moderationem, atque etiam, si opus fuerit, suppressionem, sive quoad ius quod praesupposita canonica institutione, iisdem essentialiter competit possidendi bona temporalia, eaque libere administrandi, salva semper ordinarium auctoritate, et iuxta canonicas sanctiones ac praesertim Tridentini concilii decretum sess. XXII cap. VIII de visitatione locorum piorum quorumcumque, et cum exceptionibus inibi adnotatis; sive denum quoad gratias, et privilegia iisdem concessa, et quoad specialem curam, et vigilantiam super ipsas exercendam, ut fines sacrae institutionis non excedant, neque a recto tramite ullimode declinent. Quod si ob peculiare causas, et rationes aliqua cura super praedictis etiam a laica potestate exercenda videatur, id non nisi ex speciali s. sedis concessionem, et assensu evenire unquam poterit¹.

12.

Decretum de potestatis civilis interventu in episcoporum electione.

Cum ecclesia Dei sit perfecta ex Christi voluntate societas, ad eam tantum proprio nativoque iure pertinet adsumere, qui ubique terrarum fidelium curam habeant eosque suo salutari regimini subiciant. Et propterea quod Romani pontifices totius apostolicae potestatis plenitudinem a Christo Domino obtinuerint, ii sunt, qui supremo gaudent iure pastores singulis praeficiendi ecclesiis, quos dignos ac idoneos existimaverint.

¹ Uti alias factum fuisse constat, et ex pluribus concordatis a s. sede initis cum diversis guberniis eruitur.

Veruntamen iidem Romani pontifices intelligentes tum bene mundum regi, flores et fructificare ecclesiam, cum regnum et sacerdotium inter se convenient¹, eo nonnunquam, singulari benevolentiae testimonio, devenere, ut quibusdam supremis populorum moderatibus, de ecclesia optime meritis ob beneficia quaedam in eam ipsam collata, indultum viros ecclesiasticos praesentandi vel nominandi ad episcopales sedes concesserint. Ergo moderatores hi praesentando, vel nominando potestatem ab apostolica Romana sede sibi factam exercent, nullatenus vero ex maiestatis, vel tutelae iure promanantem. Indultum enim illud est verum proprieque dictum privilegium; idcirco non extendendum, certo probandum, adeoque minime praesumendum, in iisque tandem solummodo agnoscendum, quibus concessum fuisse constiterit. Hinc huius potestatis limites transirent, qui praesentatis vel nominatis permetterent sese regimini et administrationi ecclesiae, ad quam fuerint designati, immiscere, antequam apostolicas canonicae institutionis literas exceperint, prout sacri canones requirunt.

Sed Romani pontifices indultum hoc principibus concedentes onus simul eis imponunt, ut intra tempus a sacris canonibus praefinitum iisque dotibus praeditos ecclesiasticos viros designent, qui iuxta sacros canones promoveri ad episcopalem dignitatem possint. Utinam gravissimum hoc officium prae oculis principes semper haberent, fideliterque servarent, tum animarum quidem bono, reipublicaeque saluti satis superque prospicerent. Ceterum si annexas illas conditiones non impleverint, eo privilegio se praebent indignos.

Ad ecclesiarum cathedralium provisiones quod attinet, quae fieri canonica electione solent, si Romana apostolica sedes electoribus insinuaverit, ut se ab illis assumendis abtineant, qui summo essent respectivi territorii principi minus grati, is diligenter caveat, ne alios removeat, quam qui ob politicas civilesque causas proprie dictas, easque veras, graves factisque probatas mereantur excludi. Praeterea omnes hortamur principes eosque serio monemus, ne quid efficiant, vel permittant, ex quo electionum libertas laedi quovis modo possit. Gravis quidem culpa se reum faceret, qui impediret, quominus magis digni eligerentur et habiles. Confirmantes denique, quod a concilio Lateranensi IV can. 25² fuerat statutum, iterum decernimus: „Quisquis electioni de se factae saecularis potestatis abusu consentire praesumpserit contra canonicam libertatem, et electionis commodo careat, et ineligibilis fiat. Qui vero electionem huiusmodi, quam ipso iure irritam esse censemus, praesumpserint celebrare, ab officiis et beneficiis penitus per triennium suspendantur, eligendi tunc potestate privati.“

13.

Schema unius capituli in quo explicantur consuetudines practicae, quae ex tradita circa matrimonium doctrina ultro promanant, habita ratione ad civiles leges.

Praenotanda.

Matrimonium quod est totius ordinis socialis, politici et religiosi fundamentum, quodque in hac nostra praesertim aetate a civilibus guberniis ab ecclesiae potestate divellitur, ac seijungitur, omni sanitate expoliatur, et solis civilibus legibus subicitur, totum procul dubio meretur oecumenicae synodi studium ad sacrosancta ecclesiae iura vindicanda, ad veram de matrimonio doctrinam tradendam, explicandamque, nec non ad rectam et

¹ S. Ivo ad Pasq. II, litt. 238.

² [Decret. I, c. 43.]

tutam fidelium populorum instructionem, ac direc-
tionem. Hinc iure ac merito etiam a nostra com-
missione politico-ecclesiastica de iis, quae ad ma-
trimonium referantur, institutum est examen, at
non ut catholica doctrina circa matrimonium vel
traderetur, vel explicaretur, id enim ad commissio-
nem theologico-dogmaticam spectabat; neque ea
quae ad disciplinam, et praxim pertinent, expos-
rentur, quod minus alterius erat commissionis super
ecclesiae disciplina, sed tantummodo sub respectu
plurium, et multiplicium relationum, quae matri-
monium christianum cum civilibus societatibus,
earumque guberniis habet, atque insimul sub re-
spectu detestabilis illius, ac vero exitialis conflictus
in quo reperiuntur ecclesiae leges tum illa, quae
a civilibus potestatibus promanant. Hinc est quod
diversis istiusmodi legislationibus ad examen revo-
catis, et serio perpensis maximis difficultatibus, quae
ex iisdem christiano populo obveniunt, exarato prius
haec super re voto ab uno ex dd. consultoribus, et
post maturam discussionem, aequum ac necessarium
integrae commissioni visum est unum etiam caput
veluti pro coronide addere iis, quae a duabus praefatis
commissionibus proposita sunt, in quo sacro-
sancta synodus post traditam de sacramento matri-
monii catholicam doctrinam, et post disciplinares
regulas expositas sermonem convertens ad supremos
principes et sacerorum antistites, atque etiam ad
omnes christifideles clare et distincte utriusque po-
testatis iura exponat, et in quantum fieri potest
limites decernat, atque insimul graviter hortetur
eisdem principibus ad sua iura ecclesiae restituenda,
nihilque in posterum agant quod iisdem adversetur;
excitentur insimul pastores ad istiusmodi iura vin-
dicanda et ad rite suas oves in re tam gravi in-
struendas, ac demum recte edoceantur fideles prae-
sertim circa praxim in conflictu praedictarum legum
servandam, et quidquid ipsis in hac re liceat, quid
vero non, quidve necessario exequendum.

Rationes porro, quae commissionem nostram ad
huiusmodi consilium capiendum excitarunt, haec pro-
fecto sunt: omnimoda scilicet usurpatio ecclesiae
iurium circa matrimonium, eiusque naturam, con-
ditiones, consecraria etc., pro qua ecclesia silere
nullo modo potest; item multiplicitas legum civili-
um in hac materia, et quod peius est, earumdem
cum ecclesiasticis absoluta repugnantia et continua
oppositio: ac proinde miserrima christifidelium con-
ditio, qui sub iisdem legibus inveniuntur, nec non
gravissima mala quae ob easdem sustinere coguntur;
ac tandem absoluta necessitas iisdem meliori, quo
feri poterit, remedio subveniendi.

Haec autem omnia in sequenti capite expo-
nenda, venerabilium patrum examini ac iudicio sub-
iiciuntur.

Caput.

Ex catholica doctrina circa venerabile matri-
monii sacramentum iam tradita et explicata fa-
cile intelligitur, et evidentissimè deducitur quomodo
in re tam gravi, et ad animarum salutem pertinente
se gerere debeant supremi rerum temporalium moderatores,
sacerorum antistites, et fideles omnes ac
singuli.

Atque imprimis probe noscens oecumenica sy-
nodus quod ab usurpatione sacerorum, et inviola-
bilitate ecclesiae iurium, et ex oppositione legum
civilium cum ecclesiasticis circa matrimonium, quod
utique totius societatis non minus civilis, quam ec-
clesiasticae fundamentum habetur, maxima damna
christiano populo obveniunt dum publica tranquilli-
tas perturbatur, conscientiarum pax dirumpitur,
moralitatis principia vel destruantur omnino, vel
saltem in maximum adducuntur discrimen, ac tan-

dem societates ipsa radicitus excutitur; supremos
principes, et quoscumque rerum civilium moderatores
per Iesum Christum Salvatorem nostrum acriter serio
admonendos, graviterque hortandos censuit ut red-
dentes Deo quae Dei sunt, iura sua circa matri-
monium ecclesiae restituant si quae usurpaverint,
nihilque in posterum fieri permittant quod ecclesia-
stici iuris violationem aut perturbationem redeat.
Meminerint quatenus haud fas ipsis esse ad interiora
sanctuarii penetralia accedere, gravissimoque reatu
se coram Deo regum Rege et omnium dominantium
Domino coinquari si in rebus sacris esse immiscere
praesumpserint. Proinde tamquam usurpationes ec-
clesiae iurium reputent omnino quascumque leges,
et praescriptiones quae nedum matrimonii validitati
possunt aliquatenus officere, verum etiam intrin-
secas, et proximas ipsius proprietates, conditiones,
et formam vel immutare, vel impetere sive ex toto,
sive ex parte attentarent: matrimonium enim a
Christo Domino ad dignitatem sacramenti evectum
ab iis solummodo contractari potest ac debet quibus
sacerorum cura, et administratio ab ipso Christo
Domino fuit unice concedita. Hinc etiam licitum
non erit civilibus quibuscumque potestatibus aliquid
circa sponsalium vim, et obligationem decernere;
sponsalia enim proprie dicta non continent actum
mere civilem qui ad matrimonium celebrandum
praemittitur, sed tamquam proximae dispositiones
habenda sunt ad sacramentum recipiendum, et ex
quibus canonicum etiam potest exurgere impedi-
mentum. Pari modo nulla lex ferenda a civili
potestate quae praescriptas a concilio Tridentino
proclamationes matrimonio praemittendas vel ex-
cludat omnino, vel coarctet, vel diversimode sta-
biliat: item nullam omnino vel minimam auctori-
tatem arrogare sibi praesumant circa impedimenta
matrimonii dirimentia ab ecclesia iure sibi pro-
prio et exclusivo statuta sive quoad eorumdem
omnium, et singulorum vim et efficaciam, sive
quoad modum et normam eadem computandi, et
dimetiendi, quaeque proinde sicuti in sua constitu-
tione, ita pariter in sua estimatione, interpretatione,
dispensatione, ac relaxatione, ac etiam si opus fuerit,
suppressione a sola ecclesiae potestate pendere
debent. Tandem causas omnes quae vel matri-
monii naturam, et valorem, vel intrinsecas, et inse-
parabiles ipsius conditiones sive praecedentes, sive
concomitantes, sive subsequentes respiciunt, nulla
laica et civilis potestas quantumvis supremae digni-
tatis, et gradus pertractandi, ac definiendi ius sibi
arrogare audeat.

Haec autem omnia quae ex Dei ordinatione, et
canonicis sanctionibus iuris ecclesiastici sunt, nullo
modo impediunt quominus civiles potestates, posita,
et agnita matrimonii validitate, vel invaliditate iuxta
ecclesiae doctrinam, et canonicas leges, disponere
utique valeat pro suo arbitrio, et prudentia, et pro
maiori populorum bono de effectibus mere civilibus
ex ipso matrimonio promanantibus (seu de iis om-
nibus quae ipsi matrimonio extrinseca sunt et ac-
cidentalibus, qualia sunt successio, dos, haereditas,
onera, et pacta circa coniugum et familiae bona
etc.), dummodo tamen matrimonii substantiam,
libertatemque neque indirecte afficiant, ac pertur-
bent. Redditi itaque tali modo, et norma Deo
quae sunt Dei, et Caesari quae sunt Caesaris, op-
time de christiana, ac de civili societate merebuntur
principes, et propitium sibi reddent supremum iudi-

¹ Ex proposit. 58 synod. Pistoriensis damnata in bulla
Auctoritate Aedi.

² Sess. XXIV de Reformat. cap. I.

³ Quae continentur in parenthesi forma emitti possunt.

com quaes iudicium durissimum eis qui processit¹ A
minitatur.

Pari modo in re tanti momenti sacra synodus sacerdotum antistitem pastorem curam, vigilantiam, firmitatem totis viribus excitandam commisit ut se pro muro domus Israel ponentes, quo validiores in dies hostiles impetus sunt, eo firmiter animo sustinendos atque frangendos curent, atque adeo contra serpentes errores et fallacia principia circa matrimonii dignitatem, et contra illas leges quas non sine summa iniuria eidem opponantur, vel sacrosanctas ecclesiae iura invadunt, impavido animo indignant, protestentur, obsecrent, increpent in omni patientia, et doctrina, et commissas suas curas fideles admonere et instruere iuxta catholicam de matrimonio doctrinam numquam desinant, ac praecipue matrimonium esse vere, et proprie unum ex septem evangelicae legis sacramentis a Christo Domino institutum; ac propterea inter fideles ma- B
trimonium dari non posse. In uno eodemque tempore sit sacramentum, atque idcirco quamlibet aliam inter christianos viri ac mulieris coniunctionem cuiuscumque etiam civilis legis vi factam nihil aliud esse nisi turpem atque exitialem concubinatum ab ecclesia damnatum, et proinde a coniugali foedere sacramentum separari nunquam posse, et omnino spectare ad ecclesiae potestatem ea omnia decernere, quae ad idem matrimonium quovis modo possent pertinere². Meminerint ulterius tam ipsi, quam caeteri animarum rectores, ac singuli quoque fideles, quod cum agitur de re ad aeternam salutem spectante, potius Deo, et ecclesiae suae, quam hominibus est obtemperandum, et nullo modo timendos eos, quibus potestatem habent etiam perdendi corpus, perdere tamen animam nullo modo poterunt.

Audiant omnes Christi oves pastorum suorum C
vocem, et nunquam sinant in isto gravissimo negotio, a quo magna ex parte temporalis, atque aeterna ipsorum felicitas pendet, se fallacis atque insidiae in errorem induci; nihil enim aliud in hac miserrima aetate ab impiissimis ac vaferrimis religionis nostrae hostibus intenditur quam ipsos e sanctae matris ecclesiae sinu divellere, nihilque aliud moliantur quam ut fidei fundamenta, immo vel ipsa moralitatis principia penitus subvertant, ac destruant. Serio perpendant quod sancta res est matrimonium et non nisi sancte tractanda et quidem iuxta divinas tantum et ecclesiasticas leges ac praescriptiones, nulli enim temporali ac civili potestati ius competit circa sacramenta, et circa ea omnia quae ad ipsorum naturam, et essentiam quocumque modo referuntur.

Cum autem, posita matrimonii validitate, quaedam sunt, uti iam dictum est, quae ipsi extrinsecas, D
et accessoria habentur, quaeque civiles ipsius effectus respiciunt, et circa quae ius integrum est civilibus potestatibus pro meliori communis bono leges ferre, atque convenientes dispositiones statuere; hinc poterunt utique immo et debent fideles hisce legibus parere, et fideliter observare, dummodo nihil in iisdem contineatur quod divinae, vel ecclesiasticae legi adversetur. Poterunt itidem laica tribunalia unice pro iisdem civilibus effectibus obtinendis adire, atque etiam in iisdem causis ad hunc tantum finem defendere, ac patrocinari, salvo semper exclusivo ecclesiae iure in iudicandis, ac definiendis causis, quae matrimonii vinculum, vel intrinsecam ipsius naturam, et essentielles condiciones respiciunt.

¹ Sap. VI, v. 6.

² Haec omnia habentur in allocut. consist. Pli IX Accur-
bissimum diei 27 septembr. 1862.

Decretum de christianae iuventutis institutione.

Proemotenda.

Necessarium esse, ut concilium Vaticanum de scholis sermonem faciat, nemo est, qui dubitet. Postulat enim hoc non solum rei gravitas, quae tanta est, ut, nisi cum speciali diligentia tractaretur, concilium oecumenicum officio suo in aliqua parte insigniori defuisse non immerito diceretur, sed etiam praesentissimum periculum, quod ecclesiae immo societati ipsi ex hodierni aevi multiplicatis conatibus minuitur scholarum regimen ab ecclesiastica auctoritate prorsus avellendi et laicalis potestatis arbitrio omnino subiiciendi.

Revera nullibi tristissimi falsorum hodierni aevi principiorum effectus tam clare perspiciuntur quam in moderna legislatione circa scholas et in studiis imperantium, quae nihil aliud intendunt, quam ut ecclesiae auctoritas et vis in dirigendis scholis penitus extinguatur. Verum cum summo reipublicae damno hoc fieri certissimum est. Nam sicut omne bonum generationis futurae a praestantia educationis puerorum sine ullo dubio pendet, ita vito nihil magis timendum quam scholae depravatio; sed evitari hanc non posse, si legitima ecclesiae in eam iura annihilantur, et pedibus conculcantur, christiano homini in dubium revocare nunquam licebit.

Notum est, arctissimum illud, quod ab initio religionis christianae obtinuit, vinculum inter ecclesiam tanquam matrem et scholam quasi filiam per longissima temporis spatia durasse, etiam post infelix saeculi 16 schisma, 18 demum saeculo hunc nexum paulatim relaxari videmus, cum reipublicae civilis moderatores falsa de potestate laicali principia amplectentes, et fidei christianae effatis aperte adversantes auctoritatem ecclesiae in dirigendas scholas ubique diminuere et infringere studerent. In quo studio tandem eo devenerunt, ut ius illud nativum ecclesiae, quod a divina eius missione seiungi non potest, scholas et erigendi et dirigendi audacter negantes omnem rem scholasticam ad suas partes trahere non dubitarent. Nam etiam religiosam instructionem et catechismi traditionem plerumque ecclesiae ministris tanquam provinciam propriam decernere non detractabant, reservantes sibi disciplinarum profanarum campum, tamen etiam illam supremo suo moderamini, et suae inspectioni subiiciendam esse praetendebant, ita ut, a quibus, et quo tempore, et qua methodo et secundum quorum librorum normam instructio religiosa tradenda sit, ab ipsis statueretur. Porro ultimis hisce nostris temporibus gubernia civilia ad postremas impii systematis consequentias abrepta eo tandem devenisse videmus, ut indifferentissimum absolutum quoad religionem proclamantia scholas omni religioso characterem privatas crearent, in quibus religiosa instructio nullum omnino locum tenet.

Quamquam vero et diversae formae et diversi gradus sunt, in quibus scholae a principiis veris recedunt, tamen communis omnium, de quibus lamentandum, malorum fons et origo tristis illa naturalis et profanae cognitionis seiunctio a religiosis et revelatis veritatibus. Discerni quidem et potest et debet illa a religione et revelatione, sed non seiungi propter intimum nexum, quo cohaerent, et quo fit, ut sibi mutuum praesidium et lumen afferant, manente tamen veritate revelata stella rectrice et moderatrice omnis cognitionis humanae. Ex quo principio duo sequuntur corollaria practica, quae viris catholice sentientibus deserere nunquam licet. Primum auctoritati ecclesiasticae inhaerere

ius nativum cuiuscumque generis scholas erigendi sine praevia potestate civilis permissione, deinde ius circa omnes cuiuscumque generis scholas inspiciendi atque invigilandi, ne quid praesudicium foras atque fidei, sive bonorum morum integritati.

Caeterum non est hic locus fusius enarrare, quomodo usurpationes guberniorum civilium circa scholas gradatim processerint: sufficit pro scopo nostro notare, praesentem rerum statum hunc esse, ut in omnibus fere partibus orbis christiani communis luctus sit, viduam factam esse Dominam gentium et Rachel plorare filios suos, quia non sunt, id est eiectam fuisse a legitima quoad scholas sua possessione matrem ecclesiam omniaque paene a potestate laicali usurpata esse. Atque hoc iam de omnibus scholarum speciebus valet, incipiendo a scholis popularibus, quae elementa omnis cognitionis humanae pueris tradunt, usque ad universitates, in quibus homines in omni literarum scientiarumque genere perficiuntur.

Expectari utique potuit, ecclesiasticam auctoritatem non silere ad tot tantasque iniurias sanctissimis suis iuribus inflictas, et revera ubique terrarum a pluribus abhinc annis videmus non solum antistites et ecclesiasticos viros, sed etiam laicos zelosos vocem intrepide tollere ad recuperanda illa quae a Deo ipso ecclesiae suae omnium populorum magistris collata sunt, iura. Vix ullum hinc nostris temporibus habitum fuit concilium provinciale, in quo non de schola locuti fuerint patres. Ipsaque a sedes non omisit, ubi occasio ipsi data fuerit, eam quae auctoritati ecclesiasticae in christiana inventus educatione et instructione debetur, partem solemniter et proclamare et reclamare!

Unum superest, ut concilium oecumenicum vocem suam tollat, cum irrefragabili auctoritate veritatem pandat, inviolabilia ecclesiae iura revindicat, ingentes, quae societati humanae a schola principiis christianis destituta imminet, calamitates indiget et ad sananda, quae in hac gravissima materia occurrunt mala, remedia afferat.

His omnibus rite perpensis atque in trutinam revocatis, nec non voto deasper diligenter exarato, consultores in hoc convenerunt, decretum faciendum fore de christiana inventus educatione. Et quoniam leges de scholarum regimine in diversis terris diversae vigent, censuerunt consultores huius circumstantiae debitam rationem habendam esse, et decretum ipsum in tali forma componendum, ut pro diversitate vigentium legum ubique applicari possit, sive a potestate civili aequalis omnium civium libertas scholas et erigendi et adeundi proclametur, sive monopolii ius aut totale aut certis finibus circumscriptum usurpetur. Quamvis vero vix ulla hodie legislatio vigens invenitur, quae principiis catholicis circa rem scholasticam omnino consona sit, tamen plurimum interest, ut ecclesia etiam a scholis extantibus, etsi plurimis defectibus laborant, pedem non retrahat et pro viribus malo remedium afferre atudeat, quia salutem aeternam parvulorum tanquam ultimum finem unico prosequendo nunquam eius personam repraesentare desinit, qui dixit „sinite parvulos ad me venire“. Aliter se res habet cum scholis, quae ex professo spiritum ecclesiae et christianae religioni infensum alunt, cum officium pastorum parentes admonendi, ne filios talibus scholis unquam commendent, manifestum sit. Insuper ubique res eo devenit, ut a scholis publicis insigniora pro fide et moribus puerorum damna timenda sint, tum certe ad ultimum remedium confugiendum erit proprias scholas erigendi, quae a sola auctori-

tate ecclesiastica pendent, cum negari nullomodo possit, ecclesiae inviolabile ius competere media illa adhibendi, quae ad avertenda illa damna necessaria apparent. Quod utique facile ibi fieri poterit, ubi leges absolutam illam quam dicunt instructionis libertatem proclamant; sed licet haec intensius viribus adlaborandum erit, ut ius liberis scholas aperiendi sibi obtineant.

Porro cum diversorum scholarum generum ratio ad ecclesiam diversaeque societatis humanae indigentiae diversa sit, et haec materia eminenter practica a concilio sine dubio practice tractari debeat, ideo censuerunt consultores, praemissaque prooemio, quod totius rei synopsis offerret et quatenus hoc loco necessarium est generalia principia, in quatuor capitibus dicendum esse de quatuor scholarum speciebus. Scilicet in I de scholis popularibus, in II de collegiis et gymnasiis, in III de scholis technicis et industrialibus, in IV de universitatibus. Cur enim in particulari de scholis technicis loquendum sit, facile intelligitur, si una parte quam late hodie hoc scholarum genus pateat, et quem locum insignem occupet in regionibus, ubi industriae artes et commercium florent, altera ex parte quanta earum sit corruptela et a principiis christianis abalienatio, respiciatur. I igitur caput de scholis popularibus tractat, in quibus cuiusque classis populi pueri primis rerum humanarum cognitionibus imbuuntur. Tria potissimum decretum circa has exprimere debet. Primum ardens ecclesiae desiderium, ut eiusmodi scholae ubique in parochiis erigantur, idoneique iis praeficiantur magistri, praesertim ex congregationibus religiosis. Deinde ut christianae earum character conservetur, quod tum solum fieri poterit, si auctoritati ecclesiasticae in eas debitus locus tribuatur, episcoporum et parochorum iura rati habeantur, bona scholis attributa in alienos usus non convertantur et ludimagistrorum perversa educatio arceatur. Tertio innuendum erit episcopis, quid faciendum, si scholae quae extant fini suo non vel parum respondeant, avertendo pueros a pravis vel periculosis scholis eorumque parentes de gravissima hac obligatione admonendo nec non adlaborando de iniustis legibus vel abrogandis vel impediendis; denique proprias scholas condendo. Deinde in capite II tractatur de collegiis atque gymnasiis. Exprimuntur primum ingentia mala, quae universae societati humanae ex divulsione harum scholarum, in quibus adolescentes bonis artibus scientiaeque elementis erudiuntur, ab ecclesiae vi moderatrice exorta sunt, quae profecto non nisi maxima esse possunt, si perpendatur, adolescentes, qui hic formantur, aliquando eminentiori in societate gradu gavisuros esse. Conveniens igitur visum, ut episcopis animus adderetur,

1. resistendi pro viribus gravi iniustitiae, quae ecclesiae omni in has scholas auctoritate privatur, omne ius sibi usurpante potestate civili;

2. curam adhibendi, ut in suis dioeceseibus eiusmodi scholae et instituta erigantur, quae optime suo fini respondeant;

3. quoad scholae, quae extant, secundarias cum omni sollicitudine vigilandi, ut omnia observentur, quae ad rectam educationis christianae normam pertinent, ut accurata religiosa instructio, frequentatio sacramentorum, assiduitas in assistendo divinis officiis, et ut omnia removeantur, quae puritati morum, et integritati fidei damnum afferre possint. Quod si hoc obtinere non possint, et in casum pro reformandis huiusmodi scholis et institutis laborent, tunc ad ultimum remedium confugiendum esse, ut parentes moneant, ne filios hinc scholis committant.

1 Cf. prop. Schyllab. 45, 47, 48, et litt. ad archiep. Friburg. d. d. 14 Iulii 1864.

In capite III decretum nostrum de scholis technicis et industrialibus agit. Tria necessaria videntur, ut gravissimis malis, quibus haec scholae laborant, occurratur:

1. ut episcopi auctoritatem debitam, qua privati nunquam nisi cum summa iniuria poterant, exercent satagendo, ut et magistri et libri, qui fidem destruere student, arceantur, et pro disciplinis historicis et philosophicis magistri catholici provideantur; insuper si viros suppetant, et necessitas vel magna utilitas postulat, propria auctoritate eiusmodi scholae erigant.

2. ut principibus admonitio fiat, ne quoad harum scholarum conditionem se indifferentes habeant, sed collatis cum ecclesiastica auctoritate consiliis earum malis curandis operam dent.

3. ut parentibus inculcetur gravissima obligatio retrahendi liberos ab hisce scholis, quando manifeste perversitatis speciem prae se ferunt.

In capite denique IV tractatur de literarum universitatibus. Neminem autem latet, quantopere haec potissimum instituta ecclesiae olim tam cara, a primitivo et vero suo fine devierint, et in quam abyssum miseriae societatem humanam praecipitaverint, ex quo ab omni paene ecclesiae et ipsius religionis influxu seiuncta solius potestatis civilis ditioni subiecta sunt. Remedium autem, quod contra hoc gravissimum malum episcopis proponendum videtur, ad sequentia reducendum: 1. ut quoad universitates, quae extant, pro posse bona promoveant et mala avertant, contenti etiam minoribus successibus, quatenus maiores obtineri non possunt; 2. ut ipsi unitis viribus universitates catholicas erigant a sola ecclesiastica auctoritate dependentes; et 3. in harum universitatum directione haec potissimum observent: summum studium, ut nexus debitus et harmonia inter veritatem revelatam et cuiuscumque disciplinae cognitiones etiam profanas conservetur, electionem idoneorum tum fidei tum morum integritate insignium magistrorum, convenientem eorum sustentationem, observantiam methodi, quam longe scholarum catholicarum experientia probavit, usum bonorum ab omni erroris labe immunium librorum. Denique propter lamentabilem, in qua fere ubique languet, conditionem philosophicae scientiae in specie inculcandum videtur, ut huic rite excolendae summum studium impendatur.

Sequitur Decretum.

Prooemium.

Ecclesia, magistra veritatis a Christo Domino effecta, universam noscens christianae iuventutis institutionem arctissimo ligari nexu cum aeterna hominum beatitate, nihil habuit antiquius nihilque iucundius, quam cuiusque generis scholas ubique terrarum e fundamentis extruere, easque vi sua salutari informare, suaeque potestate dirigere, ut cum fide et religione, morumque honestate eruditio coniungeretur simul, et educatio. Unde in ecclesiam ipsam, in populos, atque in rerum etiam publicarum moderatores innumera orta sunt bona, quemadmodum praeteritorum temporum historia locupletissime testatur.

Sed haec nostra aetate res est penitus commutata. Cum enim veritates a Deo revelatae impudenter denegentur, vel humanae rationis examini subiiciantur, evenit, ut illa naturalium rerum plane tollatur subiectio, quae supernaturali ordini omnino debetur, utque homines ab aeterno suo fine arceantur, eorumque cognitiones actionesque ad materialium fugaciumque huius mundi rerum limites redigantur. Nihil itaque intentatum, nihilque in-

expertum relinquatur, ut omnia ecclesiae potestas eiusque salutaris vis, quam ex divina ordinatione semper exeruit, et in humanae societatis instituta exercere debet, vel magis in dies coarctetur, vel ab iisdem institutis removeatur, quis immo ipsa instituta plene civilis politioeque auctoritatis arbitrio subdantur ad imperantium placita et ad volubiliam aetatis opinionum rationem; hinc a doctrinis divinitus revelatis alienata, sensim in erroris mendacique spiritum eo usque prolabantur, ut fidei, veritati, ipsique verecundiae adverteantur. Unde ea tandem enata progenies, quae pravis cupiditatibus propriisque rationibus tantum permota et impulsu, maximas tum privatae, tum publicae rebus affert calamitates.

Sacro-sancta oecumenica synodus, ut ecclesiae iura tueretur, ac malis, quae ab eorum violatione dimanant, opportunam parare medicinam posset, B haec de diversis iuventutis scholis capita conficienda, promulgandaque censuit.

Caput I.

De scholis popularibus.

Pia mater ecclesia, Salvatoris exemplo eiusque monitis inducta, parvulos suos singulari amore complectens, summa cura studioque semper est scholas prosecuta, quas populares appellant: in quibus omnes cuiusque e populo classis pueri vel a teneris annis, dum primis rerum humanarum cognitionibus excoluntur, sanctissimae religionis mysteriis, ac praeeptionibus potissimum edocentur, atque ad pietatem morumque honestatem, ad religionem civilemque vivendi rationem accurate informantur. Etenim puerorum animus ita est naturae comparatus, ut nulla eorum vere utilis sperari eruditio queat, quae cum recto religionis et honestatis sensu non sit intime connexa. Quapropter si quaevis iuventutis instituendae ratio, neque a fide catholica, neque ab ecclesiae potestate est seiungenda, multo magis ea seiungi nequit, quae pueris hisce in scholis tradenda suscipitur. Et quoties autem separata non fuit, toties sunt inde derivatae plurimae utilitates. Pueri namque in primariis naturalis ordinis disciplinis satius excolunt, revelatas etiam veritates, fideique mysteria clarius quidem agnoscunt, firmiterque conservant; atque ecclesiam Christi, quae civili quoque et humanae institutioni ac profectui benignissime prospicit, studiosius diligunt, eique laetius fideliusque adhaerent.

Cum autem res ita se habeat, summopere optatum, ut in omnibus parochiis huiusmodi scholae erigantur, suaeque usque ab origine ab ecclesia acceptae institutioni cohaereant. Itaque episcopi, parentes, rerum publicarum moderatores, omnesque qui gloriam Dei promovere, proximique salutem inservire efficaciter volunt, iique praesertim, quibus Deus divitias opesque largitus est, monentur et excitantur, ut curam, diligentiam, munificentiam omnem hisce puerorum scholis vel promovendis vel adiuvandis, vel etiam, ubi opus fuerit, de novo instituendis, totis viribus impendant. At sedulo vigilandum, ut ad ludi magisterium non eligantur, nisi egregii tantummodo adolescentes, qui vere vocati, bona inde praediti optimeque morati, atque ad iustissimi grave munus sustinendum recte praeparati sint, et instituti; illud semper memorando in parvulorum animos multo plus exempla valere, quam verba. Idecirco pro puerorum non minus quam pro puellarum educatione, congregationes religiose, quae pro eo officii munere ecclesia approbavit, boni

apocrypha, et honorifica testimonia omnino commendant, haud immerito praeferrantur.

Praeterea cavendum prorsus est, ne ratio, cur populares sunt scholae institutae, commutetur earumque indoles corrumpatur. Christus enim, postquam dixit: „Qui susceperit unum parvulum in nomine meo me suscipit“, illico subiunxit: „Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit, ut suspendatur mola asinaria in collo eius, et immergatur in profundum maris“¹. Adlaborandum est igitur, ne rerum publicarum moderatores omnem in scholas istas sibi tribuant auctoritatem; ne bona ecclesiae scholis attributa in alienos usus convertant, multoque minus usurpent; ne sacri antistites praesidii et auctoritatis iure priventur; ne denique parochorum potestas imminuatur, ludimagistri impietatis et immodestiae spiritum impleantur, falsaque methodo impiaque doctrina christianae scholae depraventur. Meminerint principes se imperium a Deo ideo fuisse consecutos, atque populorum patres designatos, ut ejus gloriam populique salutem procurarent: magna ergo se culpa irretiri, „si filiis cibum petentibus pro pane lapidem, et pro pisce serpentem porrigi sinant.“²

Ceterum episcopi, si pro optima puerorum institutione nihil inde obtinere potuerint, ne cadant animo. Immo quanto peior est scholarum conditio, tanto maior sit eorum sollicitudo. Ideo puefos a pravis vel periculosis scholis constanter avertant; parentes de gravissima obligatione admoneant filios a quocumque scandali et offendiuli periculo removendi, quod potissimum ab scholis promanat, quae mixtae nuncupantur; de iniustis legibus vel abrogandis, vel impediendis pro posse adlaborent; proprias scholas easque optimas constituent, ita ut profanas illas non solum adaequent, sed modesta et piaque educatione facile superent; atque ita nunquam eveniet, quod olim lamentabatur propheta: „Parvuli petierunt panem, et nemo erat qui frangeret eis“³.

Caput II.

De collegiis atque gymnasiis.

Non minor episcopis cura ac diligentia in collegiis, et in gymnasiis est adhibenda; quorum ope adolescentes bonis artibus scientiarumque elementis erudiuntur. Etenim postquam ea suppressa sunt, quae fundavit, et direxit ecclesia, aut postquam ab eorum cura sunt viri ecclesiastici reiecti, ad christianam inventutis institutionem destinati, civiles potestates, in fere omnibus christiani orbis regnis, totam hanc etiam rem scholasticam sibi ipsis ad iudicant. Ex quo tandem aliquando factum, ut literarum hoc scientiarumque profanarum studium a fide catholica, omnisque huius generis institutio a religiosa educatione seingeretur; unde diminuta fides, corrupti mores, debilitata iustitia, res denique publicae pene ubique terrarum atrociter agitatae, atque percussae. Et tamen si quae sunt scholae, in quas exercere suam vim suamque adhibere sollicitudinem debeat ecclesia, eas quidem sunt, quae collegiorum, gymnasiarumque nomine circumferuntur. Futura namque humanae societatis sorus ab adolescentibus ea frequentantibus quammaxime pendet; qui ubi ad virilem creverint aetatem, vel ingenio aut scientia, vel auctoritate aut divitiis in civium suorum animos plurimum poterunt, et ut virtutis aut vitii duces, et aesignari alios in religionis amorem aut contemptum inducent. Quare sancta synodus iustissimis hinc de causis impulsa

adhortatur episcopos, ut palam asserant fere, quae ad collegia et gymnasia quod attinet, competunt ecclesiae Christi, praesertim cum ab ipsa plerumque fuerint erecta, et constituta, bonaque, quibus hodie sustentantur, ab ecclesiasticis foundationibus proficiantur; e contra ius illud abdicent imperantibus, quod sibi solis in huiusmodi scholae affirmant; et si quae iniquae ab eis, iniustaeque fuerint editae leges, eas reprebent, et abrogari curent.

Praeterea si haec pro adolescentibus instituta non habeant, in sua quisque dioecesi erigi nitentur, ita tamen, ut in iis corporis cura cum animi cultu, veritas doctrinae cum integritate morum consocientur. Quo plurimis adolescentibus salutem afferent, multorumque parentum animos religioni et ecclesiae conciliabunt. Id autem ut ad exitum perducat, eum non paucis subsidiis indigeant, fideles omnes, eosque praesertim, quos fortunae bonis ditaverit Deus, enixe rogabunt, ut largiter hoc iuvent salutare negotium, ne tanti momenti scholae omnino deficiant, vel semel erectae, quia opes desunt, tabescant, vel ab aliis pecunia publica sustentatis sperentur, ac denique interimantur.

Quod si vero huiusmodi habeant in suis dioecesibus instituta, videant, utrum suo recto fini respondeant nec ne. Si primum, toti erunt in iis tuendis augendisque; advigilabunt itaque, ut adolescentibus catholicam accurate doceantur doctrinam, ut piis exercitationibus divinisque vacent officiis, statisque temporibus poenitentiae, et eucharistiae sacramenta suscipiant: omnia autem sedulo removeant, quae moribus vel fidei perneciam afferre possunt. Quapropter gymnasia saepius ipsi visitabunt, puerorum et magistrorum animos sibi conciliabunt, atque cum iis, qui scholis praesunt, consilia inibunt, ne quidquam omitantur, quo virtutes promoveantur, et studia. Sin alterum, ita ut in iis vera fides morumque puritas periclitetur, parentes tamen opportuno moneant, ne filios suos hinc scholis committant, illud eis animadvertentes, quod secus a peccati labe haud essent immunes. Denique nullum non moveant lapidem, ut perversa illa instituta penitus corrigantur; quod tum essent facile consecuturi, cum eam in iis exercere auctoritatem potuerint, quam iure suo sibi vindicat ecclesia.

Caput III.

De scholis technicis et industrialibus.

Pastoralis sollicitudo, temporibus praesertim nostris, ad eas quoque se porrigere scholas debet, quae *technicae* seu *industriales*, nuncupantur; in quibus eas potissimum disciplinae tractantur, quae plurimum ad quaestuosas artes exercendas inserviunt. Etenim quamvis sint per se honestae, maximeque utiles, quin etiam Dei voluntati eiusque ordinationi apprime conformes; cum in iis mundi ordo, naturae leges, creaturarum virtus investigetur, opesque, quae abscondunt, communi usui aperiantur, ut quisque tot tantarum rerum pulcritudinem bonitatemque deprehendens, Deo qui fecit omnia, det honorem et gloriam; attamen tristis comprobatur experientia, nunc temporis pleraeque scholas in tam miserima conditione versari, ut etiam huius vitae commoditatibus, et voluptatibus faveant, magnum quidem fidei morumque periculum praebent inventuti. Siquidem quanto magis hominem ad temporalia incitant bona, a spiritualibus tanto magis avertunt.

Iamvero ad hoc adeo grave infortunium a christiana, et civili societate amovendum sancta synodus prius ad episcopos se convertit, ut in has scholas totam explicent auctoritatem, qua nonnihi per iniuriam privatur ecclesia; ut professores removeri

¹ Matth. XVIII, 6, 8.

² Luc. II, 11.

³ Thesa. IV, v. 4.

carent, qui sunt impii, et minus honesti; atque in A eorum locum alios suffici, qui mente pia, vitaque christiana, suaque testimonio commendantur, ut, praeter sacerdotem qui religionem doceat, orthodoxum exigant magistrum, ubi tamen fuerit, sive de historia, siue etiam de philosophia disserentem; et libros prohiberi faciant, qui catholicam doctrinam non redeant; ut denique, si vires suppetant, et necessitas vel magna utilitas postulet, non detractent ipsi scholas technicas instituta, memorantes unum eundemque Deum et fidei, et naturae esse auctorem; quia immo id esset maxime optandum, cum non de solo pane vivat homo, sed de omni verbo, quod a Dei ore procedit.

Postea principes alloquens eos admonet, ut reogitent animo, quanta in rempublicam sit oritura pernicies, cum prava fuerit institutio scholarum constitutio; ut caveant ne professores iuvenum animos a Deo eiusque veritate alienent, atque ad fallaciam divitiarum convertant. Eos tandem obsecrat, ut sine mora cum episcopis consilia ineant, quibus facile mala poterunt reparare, quae ab hisce scholis obrepuisse dignoscitur.

Denique ad parentes se convertens eos vehementer admonet, ut memores proprii officii serio considerent quot quantaque mala suis imminerent filiis, qui perveras eas scholas frequentarent. Ii enim utut universum inde lucrarent mundum, animae tamen suae detrimentum certissimum paterentur.

Caput IV.

De literarum universitatibus.

Mala quae a synodus est hactenus lamentata, quaeque pro viribus reparare satagit, ingentia prorsus sunt facta a plerisque publicis scholis, quae *universitates* vocantur; in quibus homines omni literarum scientiarumque genere perficiuntur. Ab iis C namque expulsa fuit ecclesia Dei, quamvis eas magna ex parte fundaverit, beneficiis ac privilegiis cumulaverit, sapienter feliciterque direxerit, atque in eius locum civiles se sufficientes potestates sibi unis eas moderandas ac regendas arripuerunt. Unde severiores disciplinae rationis tantum subiectae examini, eiusque perpaucis, et quandoque etiam non indubiis innixae principis effecerunt, ut cultores sui in suis brevi evanescerent cogitationibus. Hinc sunt orti, et quotidie magis oriuntur, scriptores impii et athei; scientiae religioni adversae, literae nefariae et inhonestae, iuvenes fide et moribus corrupti, debiles homines et inconstantes; hinc familiarum discordia; hinc rerum publicarum labefactio; hinc denique malorum omnium immensa colluvio. Et tamen hae sunt scholae, quae prae ceteris ecclesiae indigent magisterio, eiusque non exiguae postulant regiminis partem; cum ii, qui in naturales scientias incumbunt, nisi divinam revelationem, veluti rectricem stellam, iugiter prae oculis habeant, atque religionem, veluti sustentaculum suae prosequantur infirmitatis, nunquam a syrtibus et erroribus in suis speculationibus praecavebunt, eaque proferent, quae plus minusve infallibili a Deo revelatae veritati adversantur.

Quare sancta synodus, ut in re tanti momenti suo munere fungatur, haec episcopis agenda proponit. Primo universitatum scholas, et quae in eis geruntur, assidue observent; auctoritatem, quanta sive a delegatione a sedis, sive e proprio iure et antiquo more sibi competit, adhibeant, atque erga potestates et professores ea benignitate, et benevolentia utantur, ut quaecumque bona promovere, perniciose autem praevertere valeant. Quod si eventus ad spem extemplo non respondeat, parva tamen ponere incipiant initia, prudenti autem con-

stantique tandem animo perficiant. Secundo, si in praesenti rerum perturbatione id consequi non poterant, aut si poterant, cum remedium prorsus effluax promptumque minime afferret, quum cuperent, ut ipsi collatis viribus universitates erigant, a sola tamen ecclesiastica potestate dependentes. Tertio, ne spes concepta evanescent, eas ita constituent, ut in quavis disciplina tradenda cuncta catholicae religioni morumque honestati sint apprime consentanea; ut professores eligantur qui scientia simul et morum doctrinaeque puritate praefulgant, suoque testimonio commendentur, iisque ea merces decernatur, qua curis aliis expediti, totos sese muneri suo literarumque studiis dedere possint; ut cuncti, initio cuiuslibet anni, secundum decretum e Tridentini solennem fidei professionem emittant: methodo utantur quam longa catholicarum scholarum experientia probavit, libros adhibeant ex omni parte commendabiles; idque in primis in scholas consequantur, ut intima inter veritates revelatas, et naturalis ordinis scientias connexio auditoribus appareat. Tandem, cum vix alia disciplina tam depravata ac perniciose existat, quam philosophia, haece intentissima cura promoveatur oportet, inhaerendo celeberrimorum doctorum, et praesertim divi Thomae vestigiis.

Ceterum a synodus omnia et singula renovat, quae vel a Tridentino, vel a summis pontificibus pro scholis omnibus, et praesertim universitatibus visitandis, puritate doctrinae servanda, scientiarumque studio promovendo salubriter decreta et sancita fuerunt.

15.

Schema decreti de communionem catholicorum cum aetholicis¹.

Cum una sit fides², una pariter ecclesia existit, quam unus Deus hominibus matrem et magistram praeposuit, cuius auctoritati nemo sese subtrahere potest.

Salvator ipse singulis et omnibus obedientiam erga hanc ecclesiae auctoritatem clarissimis verbis praescripsit, dicens: *Qui vos audit me audit³, et qui ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus⁴.*

Patet autem illam obedientiam a Domino praescriptam non posse, nisi plenam omnino esse atque universalem, ideoque omnia⁵ amplecti quae ad fidem et mores pertinent.

Ex hisce praemissis aeque fluit, nec ad fideles, nec ad quamcumque civilem potestatem, sed ad solam ecclesiam pertinere, definitionem eorum, quae ad animae salutem consequendam spectant, et cum una tantum sit vera religio, sacros religionis ritus, praeter eos, qui ab ecclesia approbati fuerunt, alios esse non posse.

Non aliter ipsi Christi Domini discipuli, non aliter ecclesiae Dei patres existimarunt; quapropter quaevis communicatio in divinis semper et ubique periculosissima habita et declarata est, immo, et ab ecclesia damnata.

Ab his quoque principiis a sedes, utpote fidei et salutis humani generis custos fidelis, nunquam sese movit, quamvis nonnullis aliquando circumstantiis adducta, eorum applicatione varie sit usa.

Etsi aliquando eadem a sedes, in hoc gravissimo negotio tuendo, minorem adhibuit rigorem, id evenit.

¹ Huius schemati, ut cuique legenti patet, postrema manus imposita non est: Habetur ad calcem Vol. a Vladimiro Cacki super eodem argumento exarati.

² Ad Ephes. IV, 6.

³ Luc. X, 16.

⁴ Matth. XVIII, 17.

⁵ Matth. XXVIII, 20.

quando vel a principibus christianis in ecclesiae bonum adiuvabatur, vel quando, non inter bonum et malum, sed inter minus malum et damnum decidendum erat. Sed cum praesentibus temporibus nonnulla gubernatio civilis, sub impulsu societatum secretarum ad *indifferentismum* tendant, qui christianae religionis veritatem denegat, virtutis meritum spernit, populi que conscientiae rectitudinem et vim debilitat, summo tempore necessarium est, ad societatis ruinam *praecavendam*, ut ex parte ecclesiae omnis communitio in divinis cum haereticis, omnibusque extra ecclesiam viventibus, prohibeatur.

Quod ut obtineatur, s. synodus oecumenica hortatur episcopos, ut non desistant christianum populum iterum iterumque docere de plenitudine gratiae et veritatis quae uni et soli ecclesiae inest. Non desinant episcopi abusus, qui passim irrepserunt, opportune abolere; nec sinant ut in scholis, orphanotrophiis, nosocomiis, carceribus, aliisque publicis institutis, communes catholicorum cum a catholicis preces, piacque exercitia vel divina officia fiant. Non permittant usum simultaneum ceteriorum, sacrarum aedum, campanarum, praesertim altarium, quem ecclesia nunquam potuit nec potest tolerare. Insuper s. oecumenica synodus hortatur principes, ut omnes leges de medio tollant, quae communionem respicit a catholicorum cum catholicis, et clerum populumque fidelem monet, ut quanto a catholici student ipsos ad hanc vetitam communionem trahere, tanto ipsi illam devitent.

16.

Schema decreti de iudiciali ecclesiae potestate ab appellationibus tamquam ab abusu vindicata¹.

Omnipotens Deus ita res humanas mirabili sua providentia constituit, ut duplici sit mundus potestate regendus, ecclesiastica nempe et civili, utraque certe quidem in suo proprio ordine summa (1). Ut igitur, quae sunt Caesaris Caesaris, et quae sunt Dei Deo recta distributione reddantur, dum clericos improbamus, quae iura sibi vindicant laicorum, ita e converso laicos, cuiuscumque conditionis extiterint, gravissime reprehendimus, qui clericorum iura usurpare nituntur. Quocirca quemadmodum universis clericis, si qui tamen fuerint, Lateranensis concilii vestigiis inhaerentes, interdicimus, ne quis praetextu libertatis ecclesiasticae suam de cetero iurisdictionem extendat in praesudicium iustitiae saecularis (2), sic eos multoque magis vehementer damnamus, qui praetextu alicuius abusus causas a iudice ecclesiastico in foro competenti iudicandas vel iudicatas ad forum civile seu saeculare vel advocant, vel advocandas pronuntiant, vel advocatas defendunt, prohibemusque et quidem sub poenis a iure latis, quin res ad ecclesiasticum forum pertinentes coram saeculari iudice, seu ad forum quodlibet saeculare sive ante, sive post ecclesiae iudicium deferantur (3). Civilibus enim auctoritatibus imperium quidem commisit Deus, nobis vero ceterisque aliis nostri sacri muneris partem exerceptibus, quae sunt ecclesiae concedidit (4). Intelligant semel principes, prostrata captivae ecclesiae libertate, languescere fidem, religionem imminui, morumque disciplinam plane subverti; atque utinam post huiusmodi ecclesiae desolationem non etiam imperii ruina sequatur (5).

Decreti explanatio.

(1) Princeps haec sententia, mutatis quidem terminis, excerpta a nobis est a pluribus Romanis

¹ Ex *Veto* Alexandri Biondi super eodem argumento, p. 41-44. In trutinam revocatum non fuit ob immaturam emendatissimi huius commentationis praesidii mortem.

A pontificibus, et praesertim a s. Gelasio, qui Anacletum imperatorem alloquens, haec habet: „Quantum ad ordinem pertinet publicae (civilis) disciplinae, cognoscetas, imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis ipse quoque pareat religionis auctoritas“. Nec non a s. Gregorio II, qui epist. 2 ad Leonem Iaurum scribens ait: „Quemadmodum pontifex introspicendi in palatium potestatem non habet, ac dignitates regias deferendi, sic neque imperator etc.“ Ab ipso tandem Innocentio III, qui in cap. *Solitas* de maiori et obed. inquit: „Non negamus, quia praescellat imperator in temporalibus illis dumtaxat, qui ab eo suscipiunt temporalia: sed pontifex in spiritualibus antecellit, quae tanto sunt temporalibus digniora, quanto anima praefertur corpori.“ Quapropter haud immerito asseruimus mundum duplici potestate regi, ecclesiastica nempe et civili, altera ab altera in *suo proprio ordine* independenti, sicuti haud immerito sapientiores publicistae ecclesiastici¹ asserunt in rebus temporalibus, et sub respectu finis temporalis ecclesiam nihil posse in societate civili.

(2) Haec omnia a verbis *Ut igitur* usque ad postrema *iustitiae saecularis*, licet controversa, omnino deprompimus ex concilio Lateranensi IV cap. 42, quod sic admodum habet: „Sicut volumus ut iura clericorum non usurpent laici, ita velle debemus, ne clerici iura sibi vindicent laicorum. Quocirca universis clericis interdicimus, ne quis praetextu ecclesiasticae libertatis suam de cetero iurisdictionem extendat in praesudicium iustitiae saecularis, sed contentus existat constitutionibus scriptis, et consuetudinibus hactenus approbatis, ut quae sunt Caesaris reddantur Caesari, et quae sunt Dei Deo recta distributione reddantur“. Quamvis ea interposuimus verba *Si qui tamen fuerint*, quod ea de causa fecimus, ut innotesceret concilium ipsum non supponere clericos nunc temporis extare, qui praetextu libertatis ecclesiasticae in praesudicium saecularis iustitiae suam extendant iurisdictionem.

(3) Hanc praecipuam decreti dispositionem ad verbum sumpimus ex postremo provinciali Lugdunensi concilio an. 1850 habito, et, ni fallimur, a sancta Romana sede approbato; quod consulto quidem egimus; primo quia nostrorum temporum indigentia apprimè respondet; secundo quia cum a patribus cleri Gallicani sit conditum, peraptum censeri debet ad fraenum hisce appellationibus tamquam ab abusu imponendum, quae in Gallia praesertim adprobatae, adhibitaeque fuerunt. Ideo autem de poenis a iure latis etiam nos generatim locuti sumus, quin eas enumerare omnes; siquidem prudentiae ratio id nobis persuadere visa est. Constat enim a iure inflictam esse poenam excommunicationis latae sententiae, a qua absolvi non potest, nisi a Romano pontifice pro tempore existente, praeter quam in mortis articulo, nec non illam aliam gravissimam perpetuae privationis officiorum et inhabilitatis ad illa et alia quaecumque officia; et huiusmodi poenas incurrere nedum appellantes, verum etiam quomodolibet directe, vel indirecte fautores, consultores, omnes scilicet quoscumque alios, qui aliquam in huiusmodi appellationibus partem habuerint. Iamvero quae magis sunt ii qui in eas incurrere vi legis deberent, praesertim tristissima, qua vivimus aetate, qua plurimum apud gentes est fides christiana imminuta? Nihilominus, si contra sentirent sapientissimi consultores libenter acquiescimus.

¹ Videas *Institutiones iuris ecclesiastici publici auctore Camille Tarquini*, lib. I, sect. 2, art. 2, n. 1, p. 68.

(4) et (5). In hisce duabus sententiis duplex A disciplina plane subverteretur: ex quo tandem naturali quadam consecutione imperii etiam ruina facile sequeretur. Iamvero rationem primam excerpimus ex verbis, quibus usus est Osius Constantinus imperatorem alloquens: „Tibi imperium commisit Deus, nobis, quae sunt ecclesiae concedidit“; alteram vero nobis praebuit clerus Gallicanus in celebri illa querela, quam de appellationibus tanquam ab abusu protulit coram ipso rege anno 1666 quamque iam in voto attulimus.

VI

SCHEMATA CONSTITUTIONUM DE REBUS ORIENTALIUM.

I.

Schema¹ decreti de ministro extraordinario confirmationis (A).

Quamvis ordinarius minister sacramenti confirmationis sit episcopus, legitur tamen aliquando per apostolicae sedis dispensationem ex rationabili et urgente admodum causa simplicem sacerdotem chrismate per episcopum confecto hoc administrasse sacramentum², quemadmodum in missionibus interdum contingit, et apud fideles orientalis ritus fieri solet, quibus a presbyteris eiusdem ritus sacramentum confirmationis valide confertur; his tamen exceptis ecclesiis et locis, in quibus extraordinariam hanc facultatem expresse et totaliter (B) apostolica sedes revocavit. Quo autem usus eiusdem facultatis modum non excedat, ac meminerint presbyteri, se extraordinarios tantum ministros esse huius sacramenti, decernimus illicitum ex nunc fore eiusdem presbyteris orientalibus³ absque proprio episcopi venia (C) hoc sacramentum administrare fidelibus illis, quos, licet solemniter baptizatos, eveniat nondum sacro chrismate fuisse linitos. Optamus vero, et vehementer hortamur episcopos, ut hos quantum fieri potest, per se confirment, ac non nisi ex necessitate huiusmodi veniam presbyteris concedant.

ADNOTATIONES.

(A) Presbyteri orientales, praesertim post constitutionem *Ex quo tempore* Benedicti XIV papae et absque ulla controversia habentur ut ministri extraordinarii sacramenti confirmationis, cum baptismum administrant fidelibus sui ritus: notum est autem ipsos ex antiquissima consuetudine confirmationem illico post baptismum conferre. At saepius dubitatum est, an, cum contingat eosdem fideles baptizatos in necessitate fuisse, iidem presbyteri confirmare illos possint in supplendis baptismi caeremoniis. Pariter quaesitum est, an confirmare eosdem possint extra baptismum aut eius caeremonias, si evenierit, aliquem eorum baptismum solemniter fuisse, quin simul confirmatus fuerit. Tandem dubitatum est, utrum confirmare possint latinos, si ex causa aliqua contingat, ut ipsi horum filios baptizent; baptismum enim conferre debent ritu orientali, cum minister ritum mutare non possit, ritus autem orientalis exigit, ut utrumque sacramentum contemporanee conferatur, ut notat ibidem Benedictus XIV.

Ex regula ab eodem Benedicto XIV in const. *Anno sortente* confirmata „in locis in quibus chrismatio data a sacerdotibus graecis, non est a sede apostolica expresse improbat, ea pro valida est habenda ob tacitum saltem privilegium a sede apostolica illis concessum, cuius quidem privilegii praesumptionem inducit ipsamet conniventia et tolerantia Romanorum pontificum, qui praedictum graecum

¹ Absolutum mense februario 1870.

² Concil. Flor. in instruct. ad Armenos [Mansi XXXI, 1066].

³ Apud Goar in *Euchol. gr.* in offic. bapt.

⁴ Const. Ex quo primum pro editione *Euchol. graeci*.

morem scientes non contradixerunt, nec unquam illum damnarunt.“ Quod autem usus non improbat ab apostolica sede ad duos primos casus propositos extendatur, ex facto constat. Ut enim denegaretur presbyteris orientalibus potestas illa extraordinaria in iis duobus casibus, opus esset asserere, ex consuetudine eandem potestatem tributam tantummodo fuisse iisdem presbyteris, cum actu ministri sunt sacramenti baptismatis. At etiam extra baptismum presbyteros orientales confirmare posse, ab antiquissimis temporibus retentum est, ut constat ex veteribus documentis. Notum est ex can. 7 concilii Constantinopolitani oecumenici II haereticis nonnullarum sectarum, quae ibi nominantur, ad ecclesiae gremium redeuntibus administrari debuisse sacramentum confirmationis. Iamvero ex euchologia patriarchali Cryptoferratensi¹, quod saeculo IX exaratum ab eruditis putatur, quodque plurimi semper habitum fuit a card. Besarione, ut ait Benedictus XIV², ab eodemque pontifice, aliisque pluribus magni aestimatum, haereticum ex iis sectis revertentem simplex sacerdos (ἐπίσκοπος) cum ecclesia reconciliat, illique confert sacramentum confirmationis, licet eum non baptizet: manifeste autem in eodem euchologio ἐπίσκοπος et ἀρχιεπίσκοπος ubique distinguuntur, ita ut nulla ambiguitas ex nomine oriri possit. Si vero unicus fortasse casus solemniter saltem atque in iure praevius, qui tunc contingere poterat, conferendi sacram. confirmationis extra baptismum aut eius caeremonias, simplici sacerdoti tribuitur in hoc publico documento, quod exprimit sensum veteris ecclesiae graecae, inde consequitur nullam distinctionem factam fuisse inter casus collationis intra vel extra baptismum. Neque oppositum in aliis euchologiis reperitur, in iis nempe in quibus praescribitur unctio confirmatoria ad reconciliandos haereticos, cum in iis nihil de ministro in specie determinetur, sed res indeterminate in persona tertia statuatur: quod quidem indiscriminatim id committi posse et episcopo et presbytero indicat, etenim eadem euchologia assignare solent quae ad episcopum exclusivae pertinent. Notum est autem euchologia patriarchalia inter graecos normam euchologiis ceterarum ecclesiarum dedisse. Pariter in euchologio codicis Barberini S. Marci, quod vetustissimum est et ad saeculum VIII refertur, gravissimae auctoritatis apud eruditos, in officio baptismatis a patriarcha vel episcopo administrati, traditur patriarcham vel episcopum collato baptismate digredi in vestiarium, et officium seu ritum compleri per presbyterum, qui baptizato administrat confirmationem, quique certe haberi nequit eo in casu ut baptismi minister.

Ad haec, in professione fidei a patriarcha Constantinopolitano catholico Veeco cum sua synodo ad sedem apostolicam paulo post concilium Lugdunense II missa, asseritur apud ipsos confirmationis

sacramentum conferre *indifferenter* presbiteros et presbyteros¹ quod consuetudini adscribitur, quod quidem ad factum tantummodo et ad disciplinam referri debet. At differentia notabilis inter utroque intercessisset etiam in facto et disciplina, si presbyteri extra baptismum confirmare non potuissent. Atque hinc facilius explicatur, cur latini in concilio Florentino quasciorint a praesulibus graecis, „quare episcopi non inungunt sacro chrismate, cum hoc pontificibus sit datum?“, ac si nempe nihil apud ipsos de facto reservaretur episcopis in confirmatione conferenda. Concinit graecorum documentis canon Severi patriarchae Syrorum seculo VI haec praescribens: „Instante morte si presbyter non sit vicinus, licet etiam diacono baptizare; verum si postea venerit presbyter, chrismate hic ungat et consignet ad perfectionem“².

Traditio haec apud recentiores oblitterata non est, cum plures ex patriarchis et praesulibus Orientalibus, paucis ante annis interrogati, etiam extra baptismum confirmare presbyteros responderint, et id apud graecos quoque (schismaticos) Constantinopolis, immo et apud Russos fieri solere retulerint. Quod si quis ex iis responderit, ut licite, alius ut valide confirmare possent presbyteri in casibus, in quibus non conferunt baptismum aut non supplent eius caeremonias, eos veniam ab episcopo obtinere debere; ex ipsa diversitate responsionum deducitur, id presbyteris in iis ecclesiis prohibitum tantum ab eorum episcopis fuisse, cum tamen ipsi episcopi retinerent, se veluti depositarios esse et dispensatores delegationis apostolicae, ex qua extraordinariam illam presbyterorum potestatem derivari debere pluries apostolica sedes ipsis Orientalibus tradidit, ac praesertim anno 1351 Clemens VI, qui ut fidem probaret patriarchae Armenorum, inter plures alios articulos hunc ei proposuit: „Si credis quod solum per Romanum pontificem plenitudinem potestatis habentem possit dispensatio sacramenti confirmationis presbyteris, qui non sunt episcopi, committi. Si credis quod chrismati per quoscumque sacerdotes qui non sunt episcopi, neque a Romano pontifice super hoc commisionem seu concessionem aliquam receperunt, iterum per episcopum vel episcopos sint chrismandi“³.

Porro hic usus nunquam cognoscitur expresse improbatus a sede apostolica, quam ceteroquin illum vigentem scivisse apud Orientales non solum supponi debet, eo quod documenta allata publici iuris erant, sed etiam constat ab antiquis documentis et Romanorum pontificum constitutionibus, necnon ab actis concilii Florentini. Non solum vero eadem sedes patientia quadam et facilitate, ut ait Benedictus XIV⁴, sciens usum, etiam quoad casus extra baptismum toleravit, sed insuper Leo XII interrogantibus patriarchae Armenorum Ciliciae et vicario apostolico latino Constantinopolis, „a quo confirmari debent fideles adulti orientales nondum confirmati, qui a missionariis latinis baptisati fuerant, quique interdum loca Armenorum iurisdictioni subiecta petebant“; per sacram congregationem de Propaganda fide in audientia die 3 febr. 1828 respondendum indixit: „Fideles illos si orientalis ritus essent, confirmari a presbyteris Armenis posse, quin hi peculiari facultate indigerent.“

Porro haec quae probant presbyteros orientales confirmare posse fideles ritus orientales etsi pridem solemniter baptisatos, adeoque extra baptismum, multo magis probant posse illos chrismare, super

quibus baptismum in necessitate suppleri debent caeremonias baptismi. Sed insuper id fieri solere apud Orientales in supplendis his caeremoniis, liquet ex synodo Armenorum orthodoxorum Leopoli celebrata anno 1689; ex vicarie patriarchali aliiisque presbyteris Armenis id testantibus anno 1824; ex synodo Graeco-Melchitarum orthodoxorum apud Aintres habita anno 1835, et id ex antiquissimo usu manare habetur ex luculentissimis testimoniis omnes forme nationes complectentibus a delegato apostolico Syriae sacrae congregationi de Propaganda fide anno 1846 expositis; et in usu adhuc esse confirmatur ex responsionibus patriarcharum Orientalium recentissime datis. Hoc autem sciens sedes apostolica nunquam improbat, immo nihil advertendum putavit circa canonem id continentem synodi Melchitarum Aintres per sedem apostolicam revisae et approbatae in forma consueta anno 1839¹.

His vero positis, decreti hic propositi scopus est primum conservare consuetudines Orientalium, et dubia tollere, quae aliquando de collatione in iis casibus orta sunt, praesertim cum, etsi non agatur de sacramento necessitatis, hoc tamen tantopere indigeant Orientales inter infideles et schismaticos degentes; insuper vero eius administrationem dirigere ac moderari, ratione etiam habita consuetudinibus in pluribus locis vigentibus.

Porro eadem rationes Orientalibus non favent, cum agitur de confirmandis fidelibus ritus latini, ne in actu quidem baptismi, si quandoque contingat illos baptizare debere. Etenim non solum nullum documentum de usu affertur, sed insuper cautum est, ut apud illas regiones, in quibus id interdum contingebat, aut facilius contingere poterat, id prohiberetur, quemadmodum factum est apud Ruthenos in concilio Zamosciae anni 1720 a sancta sede approbata, tum in conventione recenter inita inter episcopos provinciae Leopolitanae latini et rutheni ritus a sede apostolica confirmata. Positive autem presbyteros Orientales id non posse decrevit Leo XII in citato documento, respondens, delegationem pontificiam, qua presbyteri orientales confirmare possunt, non extendi ad fideles latini ritus: quod quidem iam innuerat Benedictus XIV in const. *Eo quavis tempore* asserens „patientia et facilitate sedis apostolicae factum esse, ut unum et alterum sacramentum ab eodem sacerdote in Oriente Graecis conferretur.“ His parro concinunt responsiones sacrae congregationis de Propaganda fide anni 1827 et universalis Inquisitionis anni 1854. Omittenda itaque est a presbyteris orientalibus administratio confirmationis, cum latinos baptizant. Hinc in decreto proposito dicitur valide hoc sacramentum conferri a presbyteris orientalibus fidelibus ritus orientalis, ut excludantur fideles latini ritus.

(B) Expressa revocatio requiritur a Benedicto XIV in constitutionibus *Eo quavis tempore*, et *Anno vertente*: quae facta dignoscitur tum quoad Graecos in Italia degentes, tum quoad Maronitas, et antiquis temporibus quoad Graecos Bulgariae et Cypri. Ideo vero additur *totaliter*, ne in exceptione sacerdotes Coptii comprehendantur. Hi quidem confirmare possunt fideles sui ritus, cum iis baptismum administrant, ut admittit Benedictus XIV in prima ex citatis constitutionibus, nec dubitatur, id posse ut ceteri Orientales, cum supplent caeremonias baptismi. At dubitari potest, an possint confirmare orientales illos, quos in defectu parochi proprii ritus missionarii latini baptizaverunt, eo

¹ Collect. max. concilior. Mansi t. XXIV, 186.

² Apud Mai, *Scriptor. veter. nois collect.* t. X, in Nomocan. Bar-Hebrael.

³ Apud Raynald. an. 1851.

⁴ In const. *Eo quavis tempore*.

¹ [Animadvertendum tamen, ex illius canonis tenore apud Mansi, XLVI, 984, tunc sacramentum confirmationis a simplici presbytero solummodo conferri, si contigerit ab episcopo id ipsum administrari non posse.]

quod in constitutione *Anno vertente* idem pontifex ad illos, licet essent ritus cophti, confirmandos potestatem delegaverit praefecto apostolico missionum, neque dum in Aegypto haberetur episcopus. Verum quidem est, ut ex citatis constitutionibus constat, Cophtos abhorruisse a separanda collatione confirmationis a baptismo, adeoque timeri potuisse, ne collationem negligenter: ac fortasse hac de causa delegatus est praefectus apostolicus. At sacra congregatio Propagandae fidei pluries respondit post promulgationem illarum constitutionum, illicitum esse presbyteris Cophtis conferre confirmationem fidelibus sui ritus, qui baptizati fuissent a missionariis latinis; etsi non exprimeret invaliditatem sacramenti, si iidem illud ministrassent. Sed quidquid de hoc sit, in hac decreti propositione visum est excipiendos non esse sacerdotes Cophtos quoad confirmationem collatam extra baptismum, tum ut uniformitas, quantum fieri potest, servetur in disciplina Orientalium, haec autem inter ceteros orientales, quorum presbyteri confirmant, esset peculiaris exceptio; tum quia Cophti catholici pauci prorsus numero sunt; tum ob distantiam, in qua sunt ab episcopo plures regiones Aegypti, in qua fideles Cophti degunt, et episcopus catholicus ritus cophti non nisi unus est per totam Aegyptum; tum tandem ut fidelibus illis non desit facilitas suscipiendi sacramentum illud, cum inter schismaticos et infideles magno numero viventes horum consuetudine assidue utantur, adeoque superno sacramenti illius auxilio magis fortasse quam ceteri indigeant.

(C) Id statuitur duplici ex causa, tum quia expedit ut Orientales, cum agitur de administratione huius sacramenti, etiam in praxi distinguant inter episcopos et presbyteros, et practice cognoscant hos tantum extraordinarios esse ministros; tum quia apud plerosque fortasse orientales presbyteri aut solent aut debent in casibus extra baptismum veniam ab episcopis petere.

2.

Schema constitutionis de ritibus (A).

Cum homo ex anima et corpore constet, necesse est Deum creatorem suum honoret, eique se subiciat quoad utrumque; quatenus anima colat interiori cultu per intellectum et voluntatem; corpus autem exteriori, per sacrificia, oblationes, aliaque huiusmodi; uti a primaeva mundi aetate semper factum fuisse, omnium gentium, locorum, ac temporum historia testatur. Exteriores vero cultum quem Deus ab initio homines edocuit, atque in veteri testamento, lata lege in omnes partes determinavit, Christus Dominus in novo foedere ad excellentiorem formam evexit, instituta imprimis corporis et sanguinis sui immaculata oblatione. Apostoli autem tradita sibi a Domino potestate utentes, sacros ritus quoad potissimas partes sanxerunt, et ecclesia quoad reliquas pro diversis locorum ac temporum conditione ordinavit. Atque ita paulatim liturgica disciplina percrevit, quae circa sacrosancti sacrificii celebrationem, sacramentorum administrationem, divinarum laudum persolutionem, festa atque ieiunia, omnemque divini cultus ordinationem versatur (B).

Porro etsi non unus idemque ubique fuerit neque in praesentia sit modus sacramentorum aliosque sacros ritus conficiendi, nullum tamen exinde vel puritati fidei vel animarum concordiae damnum obvenit; quandoquidem unus semper idemque fuerit et sit spiritus, idemque finis, ad quem omnes liturgiae ordinantur, sicut unus est Christus, una fides,

unum baptismum. Quin et ipsa linguarum et sacrarum vestium ac caeremoniarum varietas, quae sive in Oriente sive in Occidente concorditer concordi et una quasi voce unoque spiritu debitis omnipotenti Deo cultus exhibetur, fidei unitatem mirifice praedicat, eiusque magnificentiam, apud quem non est distinctio Iudaei et Graeci, Scythae et Barbari, cum sit Dominus omnium, Sives in omnes qui invocant illum. Quocirca apostolica haec sedes sollicita fuit, ut integri servarentur ritus, venerabili originis antiquitate, et sanctorum patrum auctoritate commendati; atque id unice cautum est, ne quid in ritibus ipsis aut esset aut induceretur, quod periculum pareret animarum aut ecclesiasticae derogaret honestati¹.

At inimicus homo qui supereminat sisanis, quique de bonis mala facere novit, ipsa abusus est rituum varietate, ut fidei catholicae puritatem inficeret, et christianae caritatis vincula dissolveret. Hinc haereticis, cum primum a catholica unitate defecerunt, solemne fuit sacros ritus erroribus suis aspergere, ne ipsa qua utebantur liturgia condemnarentur, siquidem legem credendi lex statuit supplicandi. Deinde liturgicae seu rituales varietates, iamdiu in diversis ecclesiis absque pacis et fidei dispendio servatae, erroris insimulatae sunt ab iisdem haereticis, ac positae in petram scandali et lapidem offensionis. Hoc, quod praesertim a schismaticis Constantinopolitanae ecclesiae praesulibus factum fuisse historiae monumenta referunt, ad alias quoque orientalis ritus ecclesiae funesto contagio propagatum est. Equidem Romani pontifices praedecessores nostri, urgente omnium ecclesiarum sollicitudine, haud omiserunt tanto malo mederi, qua editis instructionibus, qua latis legibus; res autem nondum iuxta votum cessit, effectusque curis adhibitis minime respondit. Volentes itaque malorum istorum, quantum in nobis est, occasiones radicibus evellere, et magis magisque providere, ne ex rituum varietate, quibus Occidentis atque Orientis ecclesiae utuntur, fidei catholicae et animorum concordiae detrimentum consequatur; sacro probante concilio, quae sequuntur circa illorum conservatorem, circa transitum ab uno ad alium, nec non circa eorumdem mixtionem declaranda ac decernenda existimavimus. Qua in re decretis seu legibus alias latis non ita inhaerendum duximus, ut quae temporum adiunctis et experientia duce opportuniora visa sunt, minime decerneremus; quandoquidem, uti monuit recolendae memoriae praedecessor noster Innocentius III in concilio Lateranensi IV, secundum varietatem temporum statuta quandoque variantur humana, praesertim cum urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit²; quod et provida ecclesiae agendi ratio confirmat.

Caput I.

De rituum conservatione.

Recepti atque approbati ritus, quibus catholica ecclesia tam in Oriente quam in Occidente utitur, a nemine contemni possunt, iidemque pari honore ac veneratione habendi sunt.

Peculiares aliquos ritus, qui iamdudum ex orientalibus liturgiis in latinam traducti fuerunt, vel ex latina in orientales, nemini fas sit aspernari, reitellere, vel mutuam eorumdem adoptionem reprobare³.

Nihil magis indecorum est, atque ab ecclesiae honestate alienum, quam apud catholicos eiusdem ritus sive occidentalis sive orientalis liturgicae diffor-

¹ Conc. Later. IV cap. *Licet de baptismo* [Mansi, XXII, 209].

² Inno. III in conc. Later. cap. 50 [Mansi, XXII, 1085 n].

³ Encycl. Bened. XIV ad missionarios Orientis, quae in *Altae sanct.* §§ 22, 23, 27, 28, 31.

mitas. Idcirco curabant episcopi, ut iuxta diversorum A rituum exigentiam in sacrosancto missae sacrificio, in officiis divinis, in festis atque ieiuniis, ceterisque omnibus, quae ad divinum cultum pertinent, una et eadem ritualium legum ratio observetur. Quae quidem leges si alicubi insertae fortasse adhuc sint ac minus determinatae, Romanus pontifex, pro data sibi a Domino sapientia et potestate, providebit de differenter illa tollenda, ac de sacris caeremoniis rite probeque determinandis iuxta cuiusvis ritus indolem, imprimis vero iuxta traditionem aeclesiasticam, praefinendo caeremonias aliasque leges aequae a cunctis observandas.

Et quoniam novimus liturgicas in eodem ritu difformitates ex varietate in rituales libros inuenta potissimum oriri, ea propter huic etiam malo occurrendum existimavimus. Plurimum quidem sancta sedes adlaboravit, ut liturgici quemadmodum Occidentis, ita et Orientis libri emendati ederentur B (C). Hoc opus, quod sacrorum bibliorum versiones quoque complecti debet, alacriter prosequendum esse mandavimus, ut ministri eiusdem ritus, in missae sacrificio, in sacramentis administrandis, ceterisque ecclesiasticis functionibus peragendis unam eandemque normam sectentur. Neque dubitamus, quin ipsius orientalis ecclesiae antistites adiutricem nobis operam sint collaturi, ut idem opus ad felicem exitum quantocius perducatur.

Nemini denique liceat, quovis titulo et colore et quavis auctoritate, aut dignitate, etiamsi episcopali aut patriarchali praefulgeat, quidquam innovare aut aliquid introducere, quod integram et accuratam probatorum rituum observationem imminuat¹ (D).

Haec autem nullatenus impediunt, quominus peculiaribus quaedam pietatis exercitiis, quae ad fovendam refrigerantem in mundo caritatem novissimis temporibus in ecclesiam catholicam inuenta C sunt, usuque recepta, quin et ab apostolica sede probata, episcopi etiam ritus orientalis in suis dioceses recipiant, commendent, et fidelibus eorum curae concreditis servanda proponant (E).

Caput II.

De transitu ab uno ad alium ritum.

Cum diversorum rituum catholicos una simul in iidem civitatibus degere contingat, quin etiam in eadem domo et familia, et exinde non solum graves difficultates occurrant, verum etiam contentiones et aemulationes non sine caritatis dispendio excitentur, necessarium visum est, nihil intentatum relinquere, ut huiusmodi mala vel omnino tollantur, aut certe sublatis occasionibus minuantur. Huic autem fini asequendo nihil conducibilis est, quam ut in eadem familia, qua fieri potest, omnes et singuli eodem, quo pater familias, praesertim quoad sacra- D mentorum susceptionem, catholico ritu utantur, sive orientalis iste sit, sive latinus. Quamobrem de transitu ab uno ad alium ritum haec deinceps ex- istimavimus.

Imprimis filii utriusque sexus sequantur ritum patri, qui familiae totius caput est, atque principium (F).

Uxores virorum suorum ritum amplecti poterant. Verum ante matrimonium coram parcho semel declarare debent in quo ritu vivere malint, in eoque in posterum, omni variandi facultate adempta, perseverare teneantur (G). Ceterum serventur haec super re consuetudines ab apostolica sede expresse approbatae (H). Quod si fortasse vir in familia uxoris se recipiat, aut viduam ducat filios habentem

ex priori conjugio, fas ipsi erit eiusdem ritum sequi, emissa tamen ut supra declaratione (I).

Liceat servis seu familiae, retento proprio ritu in sacramentorum susceptione, in festis, abstinentiis atque ieiuniis, familiae ritui esse accommodare, quomodo in eiusdem contubernio et servitio manserit. Idipsum consanguineis et affinis, qui in eadem familia commorantur, indulgemus (K).

Schismaticis et haereticis ritus orientalis ad unitatem revertentibus, liceat ad quemcumque maluerint ex orientalibus catholicis ritibus transire (L).

Ceterum catholicis transitus ab uno ad alium ritum omnino interdicatur, nisi quandoque Romanus pontifex ob gravem et urgentem causam pro sua sapientia et potestate illum concedendum ceciderit (M). Liceat tamen transitus iuxta regulas supra praescriptas, si fortasse in aliqua familia difformitas ritus in praesentiarum occurrat. Quicumque vero ritum legitime mutaverit, ad ritum priorem regredi omnino prohibetur.

Caput III.

De rituum permissione.

Cum nihil tam necessarium sit populo Dei, quam sacramentorum usus, nil autem tam salutare quam crebra poenitentiae et eucharistiae susceptio, idcirco placuit ita temperare leges de sacramentis a proprii ritus ministro suscipiendis, ut neque receptae iamdudum et ab apostolica sede probatae regulae omnino abrogarentur, neque in sacramentorum frequentiam aliquid impedimentum ex ipsa rituum varietate derivaretur. Quapropter de sacramentorum susceptione sequentes leges inviolate serventur.

Liceat universis fidelibus nedom poenitentiae, verum et eucharistiae sacramenta in quolibet ritu et sub quavis specie sive azymi sive fermentati panis triticeo suscipere, excepta tantum communionis paschali et sacro viatico (N), nisi fortasse, urgente praeepto vel necessitate, deesset ecclesia, vel parochus proprii ritus.

Parochialis sacramenta unusquisque suscipiet a proprio parcho; cui legitime impedito si nullus suppetat eiusdem ritus probatus sacerdos, licebit alterius ritus sacerdoti eorundem administrationem committere. Si autem desit proprius parochus, vel commode et tempeste haberi non possit, cuique fas erit eadem sacramenta a cuiusvis ritus sacerdote suscipere, quin ea de causa ad hunc pertinere censeatur. Quod ad exequias et sepulturam, parochorum iura illaesa serventur: integra vero unicuique maneat canonica libertas quamcumque ecclesiam vel coemeterium catholicum eligendi.

Sacramentum ordinis unusquisque recipiat a proprio episcopo. Item sacerdotes ad episcopatum promovendi, impositionem manuum et gratiam Spiritus sancti recipient a praelato sui ritus. Huic, si legitime fuerit impeditus, atque alius eiusdem ritus antistes commode haberi non possit, licebit alium episcopum etiam diversi ritus, gratiam tamen et communionem sedis apostolicae habentem, ordinibus conferendis destinare. Quod etiam de episcopis assistentibus consecrationi novi episcopi, de ecclesiarum dedicatione, altarium, et sacrorum vasorum consecratione, aliisque omnibus episcopalibus functionibus intelligatur.

Leges quae sacris ministris omnem ritus promiscuitatem interdiciunt, innovamus, ita ut suus ab unoquoque ritus accurate servetur, etiamsi sacramenta fidelibus alterius ritus eum conferre contingat: potior enim habenda est ratio ministri quam suscipientis (O).

Quemadmodum autem nil vetat, quominus ministri unius ritus in ecclesia ritus diversi vel missae

¹ Const. Demandatae Bened. XIV 24 decemb. 1743 § 8; lit. apost. Inter gravissimas Greg. XVI 8 februarii 1882.

sacrificium vel alias caeremonias, proprio tamen ritu A servato, exercent, quia ex eo ritus permixtio apostolicis constitutionibus vetita, haudquaquam inducitur: ita etiam, legitima causa et praecellens licentia interveniente, fas erit in posterum sacerdotum ministeria, in ecclesia alterius ritus missam celebrare utendo altaribus, vestibus ac sacra suppellectili eiusdem ritus, dummodo in reliquis liturgicis propriis ecclesiae praescriptiones observentur (P). Immo ad magis magisque fovendam inter ministros diversi ritus mutuum animorum coniunctionem ac benevolentiam, et decorem cultus divini promovendam, decernimus licere, de episcopi licentia, ministris unius ritus in ecclesia alterius ritus, sacris huius functionibus administrare, quoties de secundo ministerio agatur (Q).

Dum haec de rituum permixtione sancienda et declaranda duximus, omnibus etiam atque etiam inculcamus, legitimas proprii ritus consuetudines, B praesertim quoad festa, abstinencias, et ieiunia, adamussim esse observandas.

Hortamur quoque fideles, ut proprias ecclesias crebro, diebus praesertim dominicis et festis, adire, ibique sacris adesse functionibus non praetermittant (R). Qui vero esse divino ministerio dedicaverunt, quamquam diversi sint ritus, sollicitos tamen se praebent servare unitatem spiritus in vinculo pacis: omnes enim aequae pro Christo legatione funguntur. Nemo autem audeat alii transitum ad proprium ritum quocumque modo suadere; qua in re praedecessorum nostrorum, et praesertim sanctae memoriae Benedicti XIV sanctiones sacro probante concilio¹ innovamus et confirmamus.

ADNOTATIONES

ad *schema constitutionis de ritibus.*

(A) Placuit ritus generaliter considerare, atque C a cultus externi necessitate, ac rituum origine ac diversitate profari, quae opportuna caeteroquin sunt adversus errores ea super re grassantes.

(B) Vocabulum *ritus* iuxta lexicographos significat morem et approbatam consuetudinem, praesertim in sacrificiis administrandis: vel morem sacerdotum externum et adscitum, qui cum receptus est, mos dicitur.² Significare praeterea potest alium quemcumque morem et consuetudinem.

Occurrit vox ista in Tridentino³, ubi explicitè distinguitur a *caeremoniis*, et significat, uti monet Maerius⁴, modum praescriptum quo actio ipsa sacra facienda sit.

Itaque ritus nomine tam venire possunt mores recepti in sacerdotum celebratione, seu in cultu externo, quam mores universi qui religionem respiciunt. Primo sensu ritus vocabulum comprehendit liturgicam solam disciplinam, quaeque illi neuntur, uti festa et ieiunia; secundo extendi potest etiam ad canones, hoc est ad leges omnes, quibus sacra praesertim hierarchia regitur.

Iuvat quoddammodo altero hoc sensu uti, atque ita utramque orientalium eorum disciplinam, canonicam et liturgicam exhibere uti a Romanis pontificibus quin et a conciliis generalibus probatam, imprimis vero a Benedicto XIV⁵, quod profecto non minus alienum a veritate est, quam inopportunum et periculosum. Proinde, ne qua verborum aequivocatio suboriat, necesse fuit monere quo sensu vox ista ritus a concilio Vaticano adhibeatur, eiusque obiectivam significationem determinare, quod factum est in *schemate*, dum dicitur liturgica disciplina

circum sacrosancti sacrificii celebrationem, sacramentorum administrationem, divinarum laudum persecutionem, festa atque ieiunia, omnemque divini cultus ordinationem curari. Si quis autem aegre ferat festa atque ieiunia, omnemque divini cultus ordinationem ad liturgicam disciplinam referri, animadvertat quaezo:

1° Liturgiae vocabulum grammaticè usurpari de quovis munere publico; in sacris autem Scripturis, et apud sanctos patres, atque alios orthodoxos auctores designare sacrificium; eoque de causa nonnulli ex sanctis patribus qui ritus observandos in sacra missae sacrificio composuerunt, uti sunt ea voce non solum ad designandum unum sacrificium, sed omnes ritus, qui illud praecedunt, comitantur et consequuntur.

2° Hanc distinctionem probatissimis doctoribus arrisisse. Horum ex numero est De Marca, qui ait: „Disciplina ecclesiastica duo summa capita complectitur, ritus scilicet et *iurisdictionem*“⁶; Liruti, cuius haec verba sunt: „Ecclesia duabus regitur ac fulcitur partibus quasi aedificii totius fundamentis: fide nempe et disciplina *tum liturgica, tum politica*“⁷. Et quam late pateat liturgica disciplina, ita exprimit Albitius⁸: „Appellatione ritus continentur non solum ieiunia et missarum celebrationum caeremoniae, sed quicumque officiorum recitandorum ordo, solemnitates ac dies festi Iesu Christi, immaculae semper virginis Mariae, ac reliquiae sanctorum hoc vel illo die secundum orientalis ecclesiae decreta, sacrarum vestium formae, habitus religiosorum, sacramentorum administratio, mortuorum sepeliendorum modus, vitae ratio a sacerdotum conciliorum patrumque canonibus constituta, mores et consuetudines ecclesiasticae.“ Eadem habet cardinalis Petra in suo commentario constitutionum apostolicarum, ubi de const. XIV Innocentii IV disserit.

(C) Nemo non deplorat eam, qua ecclesiae ritus orientalis laborant, librorum biblicorum et liturgicorum penuriam; qua fit, ut catholici bibliae manibus protestantium passim accipere cogantur, quibus etiam in sacris functionibus quandoque utantur. Neque singulis ecclesiis suppetit copia missalium, breviorum, aliorumque id genus librorum qui a mendis omnibus immunes sint; contra nunciatum est in eos qui adhibentur libros, aliquas injectas fuisse pro lubitu immutationes, immo aliquos sensus sine sensu errores irrepetitae sive temporum iniuria, sive dolo schismaticorum, sive neoconversorum insectis, sive denique amanuensium incuria. Dolent praeterea ecclesiastici viri ob eorum officii prolixitatem; ob defectum librorum ritualium magna in sacris functionibus, in administratione sacramentorum, in ipsa sacrosancti sacrificii celebratione invaluit varietas, cum lata cuiusque arbitrio patgat via; sic ut deficientibus libris, quibus omnes sacerdotum ministri in divinis officiis persolvendis esse conformant, facile sit illis ab accurata proprii ritus observantia desciscere. Profecto Romani pontifices, quibus semper cordi fuit orientalium rituum conservatio, plurimum adlaborarunt, ut sacra bibliae et libri liturgici orientalium ab omnibus mendis expurgati in lucem ederentur; plurimi post accuratum examen ex typis sacrae congregationis de Propaganda fide prodierunt. Ceteris praetermissis, meminisse sat erit, quantopere sancta sedes enixa sit, ut graeci euehologii accuratissima editio evulgaretur, prout ex celebri const. sanctae memoriae Benedicti XIV

¹ Encycl. *Allatius* *encl.*

² *Scem.* VII de sacram. in gen. can. XIII; de *scem.* XXII *sacris missae* cap. V.

³ *Hierologic.* *vocab.* *Caeremonia*.

⁴ De *concord. concord. et imper.* lib. 8, cap. IX, § 1.

⁵ De *scem.* *utrinque potest.* cap. I, n. 4.

⁶ De *inconstan.* in *fid.* cap. XXX, n. 228.

Es quo primum¹ luculenter apparet. Atque ut studia congregationi *Super correctione eucologiae Graecorum* commissae, quae ab Urbano VIII constituta fuerat, omnes orientalium libros completerentur, nova fuit erecta congregatio a Clemente XI *Super correctione librorum orientalium*; quod quidem munus a sanctissimo domino nostro constat. *Romani pontificis* specificationem demandatum fuit congregationi *Super negotiis ritus orientalis*². Sed nova haec super re studia et curae adhuc desiderantur. Igitur ut quantocius manus praegrandi huic operi iterum admoveatur, accedente orientalis etiam hierarchiae efficaci cooperatione, visum est expediri, ut oecumenica synodus de eo quamprimum reassumendo, felicique exitu perficiendo sollicitam se praebet; quemadmodum in concilio Tridentino³ factum est quoad liturgicos Latinorum libros.

(D) Non desunt qui inter orientales etiam catholicos dicitent, Romanum pontificem nullam in ritibus alicuius ecclesiae mutationem inferre posse absque consensu respectivi patriarchae aut etiam nationis. Ex adverso nonnulli extiterunt inter praefatos orientales qui, inconsulta sancta sede, sibi licere putarunt, praetextu potissimum ritus ad primaeum typum revocandi, aliqua ex parte liturgiam immutare. Utrique errori occurrendum. De omnimoda et independenti auctoritate, quae vi primatus in universam ecclesiam, Romano pontifici in re liturgica, quemadmodum in te canonica, competit, ita ut quoties pro sui sapientia id expedire iudicaverit, ritus mutare libere possit, nullum dubium. Quod ad alterum pertinet, id ipse verbis sanctae memoriae Benedicti XIV⁴ schema decernit. Gregorius autem XVI⁵ ait: „Ea regula omnino servanda est, qua statuitur, inconsulta sede apostolica in sacrae liturgiae ritibus nihil esse innovandum, etiam nomine instaurandi caeremonias, quae liturgiae ab eadem sede probatis magis conformes esse videantur, nisi ex gravissimis causis, et accedente sedis apostolicae auctoritate.“ Quam quidem regulam sanctissimus dominus noster⁶ confirmavit et ab omnibus orientalibus ecclesiis religiosissime observari mandavit.

(E) Notum est, labentibus saeculis plura christianae pietatis exercitia invecata fuisse ad pietatem fidelium excitandam, quod non sine peculiari Dei providentia factum est, qui dat auxilium in tempore opportuno. Talia exempli gratia sunt spirituales, quae dicunt exercitationes, sacraeque missiones, rosarium beatae Mariae virginis, exercitium *Viae crucis*, oratio Quadragesimae horarum, devotio erga sanctissimum Cor Iesu Christi Domini nostri, novendiales vel triduanae preces etc. aliaque plura. Notum est homines catholicae unitatis parum studiosos, elapso praesertim saeculo multa contra quaedam saltem ex hisce sanctis operibus commentos fuisse, praetextentes eadem venerabili antiquitati ignota fuisse. Quorum dieteria sanctae memoriae Pius VI reprobat in dogmatica constitutione *Auctorem fidei*⁷. Equidem multae ex hisce exercitationibus in diversas Orientis ecclesias laudabiliter invecatae fuerunt, et non sine populi utilitate celebrantur. Verum haud semel contigit haec minus probari nonnullis episcopis, eadem averseantibus, eo quod apud Latinos fuerint primum usu recepta, ideoque aliena censenda essent a ritibus orientalibus.

Ne itaque propter inane hanc timiditatem populus ille christianus tam calidibus auxiliis destituatur, iuvat monere orientalium rituum conservationi minime officere praedicta pietatis exercitia, quod etiam Benedicto XIV¹ visum est.

(F) Exploratum est regulam generalem quae ritum proli moderatur, eam esse, ut proles nulla habita ratione sexus ritum patri, utpote qui caput est familiae, sequatur; quam quidem regulam Benedictus XIV Graeco-Melchitis applicuit²; nec unquam huc de re constat aliquam motam fuisse litem inter orientales. Nil itaque circa hanc regulam innovandum, praesertim cum ad unitatem ritus in familiis servandam conferat.

Sed haec ratio videtur habenda de Ruthenis, atque Italo-Graecis. Iuxta consuetudinem quae penes Ruthenos iamdiu viget, filii patri, filiae vero matri ritum sectantur. Quamvis praesules latini et Rutheni provinciae Leopoltinae in Concordia, quam inter se anno 1863 iniverunt, mutuo consensu decrevisissent supplicandum sanctae sedi, ut abolita praedicta consuetudine, statueret, generalem regulam circa ritum proli inter Latinos et Ruthenos memoratae provinciae esse restituendam; renitentibus postea parochis et episcopis ritus latini, ne ea novitas introduceretur, utpote quae paritatem inter utrumque ritum adimeret, et pluribus disensionibus occasionem datura foret, Rutheni praesules tandem consenserunt, ut antiqua praxis servaretur. Ea de causa decreto pontificia sanctione roborato diei 6 octobris 1863, quo Concordia approbata est, statutum fuit prolem e matrimoniis mixti ritus progenitam educandam esse in ritu parentum iuxta sexum. Si itaque enunciata regula generalis graves offenderit difficultates, ad praxim, quae in provincia Leopoltina obtinet, retinendam adici poterit clausula: *salvis consuetudinibus a sancta sede expresse approbatis*.

Quod vero ad Italo-Graecos attinet, ita Benedictus XIV³: „Infantes nati ex patre et matre graecis, ritu graeco, nisi aliter parentes, accedente ordinarii consensu, voluerint, baptizari debent. Nati vero ex patre latino et matre graeca, latinis sunt caeremoniis baptizandi; proles enim sequi omnino debet patri ritum, si sit latinus. Si vero pater sit graecus et mater latina, liberum erit eidem patri, ut proles vel ritu graeco baptizetur, vel etiam ritu latino, si uxor latina praevaluerit, id est si in gratiam uxoris latinae consenserit graecus pater, ut latino ritu baptizetur.“ Hae regulae facile conveniunt cum ea quae in schemate exhibetur, si e medio tollatur privilegium in favorem ritus latini concessum parentibus, quando ambo sunt graeci, et uxori, quando est latina, ad hoc ut proles latino ritu baptizari possit. Sed privilegium huiusmodi revocandum videtur, sive quia placuit inter ritum latinum et orientalem paritatem esse quamdam constituendam, sive quia exceptioni pro solis Italo-Graecis locus esse non potest.

(G) Regula generalis circa ritum uxoris, quae decreto sacrae congregationis de Propaganda fide diei 12 martii 1769 approbato a Clemente XIII sancita fuit, statuit posse uxorem viri sui ritum amplecti, dummodo ipsa latina non sit. Haec consonat illi, quam Clemens VIII pro Graecis generatim⁴ et Benedictus XIV pro Graecis Italiae atque insularum adiacentium edixerant⁵. Cum autem valde expediat, ut unitas ritus in familiis promo-

¹ 1 mart. 1766.

² Const. *Romani pontificis* 6 ian. 1869.

³ Sess. XVIII et XXI.

⁴ Const. *Demandatum* 24 decembr. 1748, § 3.

⁵ Lit. apost. *Inter gravissimas* 3 febr. 1869.

⁶ Allocut. habit. in consist. secr. 19 iul. 1867.

⁷ Prop. LXI-LXV, LXIX-LXXXII.

¹ Const. *Demandatum* § 3.

² Const. *Demandatum* 24 dec. 1748 § 17.

³ Const. *Etis pastoralis* § II nn. 8-10.

⁴ Instr. pro Graecis 30 aug. 1866.

⁵ Const. *Etis pastoralis* 7 kal. ian. 1749 § VIII, n. 8-10.

ventur, quandoquidem experientia docet satis super- A que innotuerit haud rara esse dissidia, ubi ritus disparitas, idcirco visum est mulieribus cuiuscumque ritus *etiam latini* transitum ad viri sui ritum permittere. Ex quo illud etiam consequitur ut ritus ipsius integras observantiae consulatur; quando namque coniuges diversi sunt ritus, attenta praesertim kalendarii diversitate, uterque in periculo proprii ritus praecepta violandi versatur.

Quamvis autem nil optabilius quam ut unus sit in unaquaque familia ritus, durum tamen visum est obligare uxores ad ritum virorum suorum semper sequendum; saepe enim contingit ut qui in aliquo ritu educatus fuit, aegre illum deestet, maxime vero si agatur de amplectendo alio ritu, a quo quis abhorreat. Hinc Clemens VIII¹ postquam decrevisset: *Græca uxor sequatur ritum mariti latini*, subdidit: *Quod si id fieri non possit, quisque coniugum in suo ritu, catholico tamen, manere permittitur*. Idcirco mulieribus facta fuit facultas migrandi ad ritum virorum, non vero impositum praeceptum.

(H) Sed in hac ipsa concedenda libertate necesse fuit excipere Ruthenos. Nam etiam post generale decretum anni 1759 retenta est penes ipsos consuetudo, vi cuius uxor in suo ritu perseverare tenetur; et haec consuetudo in approbatione Concordiae inter ordinarios latinos et ruthenos provinciae Leopoltinae, quam sacra congregatio de Propaganda fide in conventu habito die 4 augusti 1862 ad examen revocavit, sancita fuit. Iam vero eum eadem rationes, quibus ordinarii rutheni a sacra congregatione obtinuerunt, ut peculiaris eorum consuetudo raris tecta servaretur, adhuc perdurare videantur, earum intuitu adiecta fuit clausula, expungenda tamen, si praeaudati episcopi consentirent: *salvis consuetudinibus a sancta sede expresse approbatis*.

(I) In utroquo casu ipsa ratio et finis propositae regulae fert ut non mulier viri, sed vir mulieris ritum sequatur.

(K) In familiis mixti ritus non sine magno incommodo iuxta suum quisque ritum festa et ieiunia et abstinentias observare potest. Inde sancta sedes haud raro episcopis facultatem fecit permittendi tum latinis, tum orientalibus, qui familiis alterius ritus inservirent, ut eorumdem ritui quoad praedicta esse accommodarent; cuius rei saepe citata Concordia Latinos inter ac Ruthenos provinciae Leopoltinae, approbata anno 1863, novum suppeditat exemplum. Placuit id per modum regulae esse permittendum, et cum eadem ratio militet pro consanguineis et affinibus qui in eadem domo degant, ac pro servis, idipsum in schemate omnibus permittitur, ut laudabile principium unitatis ritus in familiis constabiliatur.

(L) Haereticis et schismaticis ad ecclesiam catholicam redeuntibus licet illum amplecti ex orientalibus ritibus, qui eis magis arrideat. Hoc indultum, quod in generali conventu sacrae congregationis de Propaganda fide diei 10 septembris anni 1838 editum fuit, quodque haereticos et schismaticos a baptismo respicit, servandum esse videtur; favet enim haereticorum ac schismaticorum conversioni, eosque removet a periculo perversionis, quod aliquando offenderent, si ad servandum proprium ritum, veterem vitae societatem cum suis retinere cogentur. His vero qui haeresim et schisma eiurare, et in ecclesiam catholicam se recipere volentes, serio declarant, prout quandoque accidit, se id nullo pacto facturos, nisi in ritu latino admittantur, Romanus pontifex, uti alias factum est, opportune

A providebit. Itaque transitus catholicis dumtaxat in schemate interdicitur.

(M) Ex regulae quae votant transitum de uno ritu ad alium: I. Nullatenus licet latinis ad orientalem ritum transire absque apostolicae sedis dispensatione.¹ II. Non licet orientalibus transire ad ritum latinum.² Quae quidem de omnibus orientalibus, etiam anathematis utentibus, intelligi debere, sacra congregatio de Propaganda fide in generali conventu habito die 8 martii 1757 pronuntiavit: „Non licuisse nec licere orientalibus quarumcumque nationum, inconsulta apostolica sede, a proprie ipsorum ritu ad latinum transire, ac nullis prorsus missionariis licuisse aut licere, inconsulta apostolica sede, huiusmodi transitum orientalibus quarumcumque nationum permittere.“

Non est cur duabus praedictis generalibus regulis ullatenus derogetur: si enim rituum diversitas est servanda, consequitur cuique onus incumbere nativum ritum servandi; immo quo latior collata est fidelibus libertas, ut inferius patebit, in sacramentorum susceptione, eo gravior debet esse obligatio eorumdem fidelium proprio ritui inhaerendi, ne rituum confusio exoriat. Sed praeterea ea facta libertate, subtrahitur occasio et praetextus praecipuus, ob quem transitus ab uno ritu ad alium peti solet. Raro igitur occurrit casus, in quo transitus locum habere debeat. Cum enim in quolibet ritu cuique fas sit propriae devotioni ac pietati satisfacere, primum erit eum, qui ritum mutare desideret, convincere se non tam ritum velle mutare quam pastorem. Quare memoratae regulae confirmandae videntur, et quidem ita ut spes amoveatur obtinendae in posterum ab apostolica sede huiusmodi facultatis, nisi gravissimae et urgentes causae aliud quandoque exigant.

Regulis succedunt indulta, quae eorumdem totidem exceptiones constituunt. Laicis ex Italo-Graecis episcopi licentiam concedere valent transgredi ad ritum latinum, ut patet ex constitutione *Etsi pastoralis*³; quae tamen licentia *ob iustas ac legitimas causas certis quibusdam personis moderate impertiri quidem potest, nunquam vero integre universitati*⁴.

Ratio autem, cur Benedictus XIV hanc facultatem episcopis latinis contulit, fuit quod Italo-Graeci „inter nos versentur, et latino episcopo subiiciantur“⁵. Attamen incongruum existimatum est in generali prohibitione excipere solum laicos Italo-Graecos, idque ab ipso oecumenico concilio exprimentum. Praesertim cum facta fidelibus facultate sacramenta suscipiendi in quo cuique placeat ritu, raris admodum erit casus, in quo transitus a ritu graeco ad latinum sit necessarius; hic vero *absque necessitate* iuxta Benedictum XIV concedi non debet. Raro igitur episcopi latini ea facultate uti poterunt. Cum autem de iis Graecis agatur, qui exiguum constituunt numerum, et quibus facilis patet aditus ad sanctam sedem, ad hanc ipsi recurrent, quoties ob extraordinariam causam ad ritum latinum migrare opus sit.

Tantumdem visum est dicendum de altero indulto, quo vi praefatae constitutionis *Etsi pastoralis*⁶ gaudent Italo-Graeci: „Graecus maritus potest, si velit, ritum uxoris latinae sequi.“

Licet Orientalibus, de consensu utriusque episcopi a quo et ad quem fit transitus, transire de

¹ Const. *Etsi pastoralis* § 2, n. 13; c. c. *Allatae sunt* § 20.

² Enc. *Allatae sunt* § 21.

³ § 2 n. 14.

⁴ Encycl. *Allatae sunt* § 21.

⁵ Ibid.

⁶ § VIII, n. 9.

¹ Instr. sup. cit.

uno ritu orientali ad alium, dummodo utriusque eadem in eucharistiae consecratione materia adhibeatur. Id decretum est in generali conventu sacrae congregationis de Propaganda fide habito die 10 sept. 1838. Cum vero omnis per propositum schema distinctio inter azymum et fermentatum e medio tollatur, nulla amplius suppoteret ratio, ob quam memoratum decretum foret ea clausula coherendum, quae casum disparitatis materiae eucharisticae excoipit. At sublata ea clausula decretum ipsum latius fortasse pateret, quam par esset. Ex alia vero parte ob eandem rationem superius adductam, libertatis nempe qua fideles in posterum gaudebunt ad suscipienda in quo cuilibet placuerit ritu sacramenta, pauci admodum erunt, qui transitum ritus merito poterunt exoptulare. Satis igitur visum est praefatum decretum esse abolendum; in quo quidem praelati orientales libenter consentient; ipsi namque petitionibus, quibus idem decretum viam sternit, ut plurimum aegre annuere consueverunt.

(N) Varios in ecclesia ritus a sanctis patribus institutos, salva fidei unitate atque animorum concordia in diversis regionibus¹ et provinciis² ab antiquiori aetate servatos fuisse compertum est, quin ulla ex eis oriretur aemulatio vel contentio, aut occasio, qua unus adversus alterum se offerre vellet. Unumquemque vero receptum in ecclesia sua ritum sequi debuisse extra controversiam est, et expresse docuit sanctus Hieronymus (loc. cit.): hoc enim et ipsa cum pastore suo communicatio, et loci in quo debebat, ecclesiastica lex omnino postulabat. His vero qui ad alia loca divertissent, licitum fuisse ac laudabile horum legibus et moribus sese aptare, quatenus catholicae fidei et unitati non repugnarent, satis docuit sanctus Augustinus³, qui propositis hac super ipsa re quaestionibus respondebat: „Ad quamcumque ecclesiam veneritis, eius morem servate, si pati scandalum non vultis aut facere.“ Et rursus ad Iannarium⁴ eadem super controversia idem sanctus doctor scribebat: „Nec disciplina ulla est in his melior gravi prudentique christiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit ecclesiam ad quamcumque forte devenit.“ Cumque subdidisset hanc regulam se accepisse a sancto Ambrosio episcopo Mediolanensi, suaeque matri sanctae Monicae probatissimam fuisse, aiebat: „Ego de hac sententia etiam atque etiam cogitans, ita semper habui, tamquam eam caelesti oraculo acceperim.“

Id vero, praesertim si de sacramentis ageretur, necessitas ut plurimum postulabat, deficientibus passim in peregrinis locis proprii ritus ecclesiis et ministris, suadebat autem studium catholicae unitatis et animorum concordiae conservandae. Hinc clerici et fideles peregrini, quibus praesto erant formatae vel pacificae litterae, admittebantur ad ministerium et communionem eucharisticam in ecclesiis alius ritus; et episcopi, presbyteri, ac diaconi latini cum graecis, et vicissim concelebrabant, et ad altare procedebant sive Romae sive in Oriente. Eoque mos iste invaluerat, ut si quandoque secus factum fuisset, argumento esset disciplinae unitatis vel fidei vel animorum.

A more autem isto tam laudabiliter invento recedendum omnino fuit postquam orientalis ecclesia in haeresim et schisma prolapsa est; eo vel magis quod a Michaeli Caesulario, nedum ritus et consuetudines quaedam Latinorum sugillatae fuere, verum etiam aperte edictum est, illicitam et irritam esse

consecrationem in pane azymo. Quo factum, ut non iam ageretur de liturgia tantum controversia, verum de dogmatica, in qua Romanis pontificibus patientes esse minime licebat; eadem proreus ratione qua sanctus Victor Romanus pontifex morem Asianorum circa diem paschalis celebrandi omnino reprobandum censuit, postquam quaestioni illi liturgicae dogmaticae error accessit. Hinc Latini vetiti sunt celebrare vel communicare in fermentato; Graecis vero qui pro temporum intervallis ad catholicam unitatem revertentur, etsi vetitum id non fuerit, amplissima tamen venia facta est communicandi in azymo apud Latinos. Quod quidem nedum vetustissimo mori consentaneum erat, verum, pro temporis ac locorum adiunctis peropportunum, forte etiam necessarium; ut omni, qua fieri posset, eriperentur periculo in haeresim et schisma relabendi. Cum enim nulli tunc essent graeci vel orientales episcopi catholici, nullae orientalium catholicae ecclesiae, timendum omnino erat ne orientales catholici ad haereticorum ecclesias accederent, et ad haereticos pastores, nisi apud Latinos communicare licuisset. Haec vero satis explicant ea, quae in themate a Romanis pontificibus pro temporum conditione decreta fuerunt.

Iamvero non omne quod necessitas exquirat, utile est, ubi necessitas desierit. Cum itaque apud catholicos orientales patriarchatus et dioeceses fuerint restitutae, cum propriae ipsis pateant ecclesiae, neque congruus orientalium sacerdotum numerus desideretur, cum denique, quod potissimum est, pax et libertas catholicis asserta fuerit in imperio Othomano, ereptis a potestate schismaticorum praesulum, cum catholica fides de licita et valida consecratione tam azymi quam fermentati panis in tuto posita sit, iam posse in pristinum restitui res videretur; nisi fortasse nova quaedam rerum adiuncta veterem morem temperandum suaderent. Alia enim profecto invaluit etiam apud orientales rerum conditio. Etenim non omnes eiusdem ritus fideles una in provincia vel in regione, sicuti olim, degere solent, verum iisdem in regionibus et provinciis, quin et iisdem in urbibus et pagis diversorum rituum fideles passim occurrunt, et in eadem civitate non unus, uti olim cautum fuerat, verum et duo et tres, plures etiam alicubi, sedent diversorum rituum episcopi. Idcirco illae eadem causae, ob quas licebat quondam peregrinantibus sequi eorum morem ad quos divertebant, suadent, ut, congrua congruis referendo, id ipsum iuxta modum fiat in praesentia, quoad usum sacramentorum poenitentiae potissimum et eucharistiae, qui populo Dei tam salutaris ac necessarius est.

De poenitentiae sacramento nil novi decernendum. Etsi enim summo iure sacramentum illud a proprio sacerdote suscipiendum esset, proinde in proprio ritu, iamdiu tamen apostolicae sedis auctoritate⁵ mos invaluit ut ubicumque liceat sacramentalem confessionem peragere et absolutionis beneficium recipere a quocumque catholico sacerdote

¹ Id statuerat sanctae memoriae Clemens XIII decreto quod a congregatione S. Officii an. 1776 prodit; quod quidem decretum, licet occasione discordiarum Maronitarum inter et Graecos Melchitas datum fuerit, tamen ad omnes ritus se pertinere declaravit an. 1835 a congregatione de Propaganda fide. Quocirca proposito dubio: „Poenitentiae episcopi orientales respectivis sui ritus hominibus pro seo lubita prohibere, ne committantur peccata sua missionarie latinae, aut missam audiant, aut sacram communionem percipiant in ecclesiis latinis, etiam praeter tempus paschale, et in die festo verbi gratia patronali“, eadem sacra congregatio in generalibus comitiis diei 11 decemb. 1838 respondit: „Negative in omnibus etiam quoad sacram communionem, ubi ritus diversitas non repugnat“. Hoc autem de latinis quoque respectu ad orientales sacerdotes esse pronuntiandum nemo dubitat.

¹ Socrat. Hic. eccl. lib. V, c. 11.

² S. Hieronym. ep. 86 de ietna. mb.

³ Ad Casulan. ep. 86.

⁴ Ep. 64 alias 118.

omnesque ritus, quem loci episcopus rite probaverit. Quae proinde in re nil aliud imparet, quam ut facultas ista oecumenici etiam concilii decreto preberetur.

Idipsum porro de eucharistiae sacramento, quoad communicantes non vere quoad celebrantes, sancire compellunt studium ac necessitas fovendae pietatis, animorum concordiae procurandae, catholicae fidei roborandae. Et primo ad pietatem quod spectat, notum est quam sollicita semper fuerit ecclesia de crebra eucharistiae susceptione, quam patres quotidianum fidelium panem esse dixerunt et desiderarunt: eisdem vero maiorem incumbere necessitatem, ubi maius imminet periculum vel charitati divinae vel fidei, evidens est: proinde faciliorem ad sacramentum illud suscipiendum viam ac modum esse comparandum: eo vel magis quod hodierni fideles potissimum illis auxiliis magna ex parte destituantur, quae antiquitus praesto erant, scilicet divinorum officiorum celebratione, solemnibus missae assistentia, ac divini verbi frequenti praedicatione. Iam vero, cum licet in diversis locis plures adiant ecclesiae, plures sacerdotes, utriusque tamen exigua ut plurimum numerus in eodem ritu, eo quod in plures dividantur, saepe accidit, ut fidelibus valde incommodum sit ad sui ritus ecclesiam quandoque longinquius positam accedere, vel eam opperiri horam, qua unus vel alter eiusdem ritus sacerdos praesto sit. Quid vero de his dicendum, qui degunt in locis, ubi nullus adest sui ritus sacerdos, praesertim si de latinis agatur vel de orientalibus asymo utentibus, qui severius prohibentur in altero ritu hoc est in fermentato communicare? Nonne pluries factum est (et fieri poterit), ut diutissimo sacra eucharistia carere debuerint, fortasse aliquando vel ipsa urgente necessitate? Agitur de re omnibus pervia, quam nemo orientalium rerum gnarus negaverit, quaeque luculentius ostenditur ipsa locorum comparatione. Ubi enim plures sunt ecclesiae exempli gratia asymo utentes, uti fit nedom apud Latinos, verum et penes Armenos ac Maronitas; vel in uno aut altero loco, in quo ex recepto iamdiu more (quem apostolica sedes ibidem tolerandum censuit) licet omnibus cuiusque ritus fidelibus in asymo communicare, in his locis maior est fidelium pietas, maior eucharistici sacramenti frequentia.

Ad animorum concordiam procurandam quod spectat, res adeo perpicua est, ut nulla egeat demonstratione, iis qui orientalium res probe noverint. Siquidem diversorum rituum fideles ad separatas prorsus nationes pertinere videntur; et quoniam quo minores numero istae sunt, quoque inter se propinquiores, eo maiores, uti assolet, inter se exercent similitates, ideoque diversorum rituum fidelium crebrae et frequentes sunt contentiones et emulationes. Iamvero si in tanta eorumdem fidelium diversorum rituum propinquitate et intermixtione, diversus quoque modus et consuetudo sit in ipsa eucharistica mensa, ita ut quod unus concepiscit, alter abhorreat, primum est intelligere, exinde spiritum unitatis, cuius mensa illa caelestis et symbolica est et fomes et principium, permanere non posse, quin potius, inde dissidia animorum fovenda, forte etiam excitanda esse, invero prorsus ordine ac sine quem Christus Dominus intendit, monente etiam Apostolo: „Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus omnes qui de uno pane participamus.“

Denique promiscua haec sacrae eucharistiae susceptio valde opportuna est ad catholicam fidem roborandam. Certissimum est, nec minus dolendum,

orientales catholice multo pauciores esse quam haereticos sui ritus. Nisi ipsi catholici constant in unum concordissimis animis, in his praesertim quae ad fidem spectant, magis patebant illorum fraudibus et constantibus: ex dictis autem patet, occasione asymi et fermentati contentiones exoriri; quod fortasse non est sine ipsius fidei praesidio. Etenim si constantibus iam causis, ob quas Romani pontifices communionem in fermentato tam severe Latine interdixerunt, eamque in asymo orientalibus tam facile indulserunt, idem vetitum servetur, verendum est, ne a diversitate ritus, erroneum quoque discrimen inter asyrum et fermentatum adstruatur. Quae de causa haud pauci ex orientalibus vitium illud fastidiunt, et ex eo ferme scandalum patiuntur. perinde ac si dum una est fides, non idem sit Christus sub alterutra panis specie. Quod sane animadvertit Gregorius IX recedens anno 1232 ad Germanum Constantinopolitanum archiepiscopum Graecorum: „Si dualitatis (alii legunt *subiectatis*) sensum circa eucharistiae sacramentum vester diversus a nostro ritus inducit, attende quod non sit aliud nec diversum unius Domini nostri Iesu Christi... a Graecis pariter et Latinis nostrae salutis mysterium frequentatum... Sed uterque panis simplex ante sacrificium panis est: transubstantiatione vero facta per verba Dominica, panis non est; et ideo nec fermentatus nec asyrum dicitur potest.“ Porro practicum discrimen asymi et fermentati quoad communicantes, veterum ea de re agitarum questionum memoriam refricat, quas si fieri posset, perpetua oblivione extinguere satius esset: Caerularii errores, quos schismatici graeci hactenus fovent, virides ferme ac vegetos servat, ac veluti lapis fundamenti est, cui insistere potissimum videtur. paries divisionis orientales inter et occidentales ecclesias a schismaticis Constantinopolitanis praesulibus erectus, qui non iam liniendus, verum disturbandus omnino est.

Neque promiscuae eucharisticae communioni orientalium et occidentalium indicendae quidquam possunt officere vel Florentini decretum, vel Romanorum pontificum, potissimum Benedicti XIV constitutiones. Etenim synodus Florentina definiit, „in asymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici; sacerdotesque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet iuxta suae ecclesiae sive occidentalis sive orientalis consuetudinem.“ Hic agi de sacerdotibus conscientibus evidentissimum est; argumentari exinde ad eucharisticam communionem profecto non tam facile; eo vel magis quod universa ea super re instituta disputatio Graecis inter et Latinos respexerit materiam legitimam et validam sacrificii missae. Verum non deest gravissimum argumentum, quo asseri tuto potest, sanctam illam synodum noluisse interdicere promiscuam fidelium communionem. Revera Isidorus metropolita Kioviensis totiusque Russiae, qui in synodo Florentinae locum tenuit Dorothei patriarchae Antiocheni, illiusque magna pars fuit, cum absoluta synodo legatus a latere in Lithuania, Livonia et tota Russia fuisset renunciatus, hanc Budae dedit encyclicam anno 1440 omnibus christifidelibus, in qua enunciata unione et pace Graecorum et Latinorum, omnibus qui Constantinopolitanae ecclesiae subiecti essent in Russia, Serbia, Valachia et alibi, haec edicit: „Imprimis adiuro vos in Domino nostro Iesu Christo

¹ Mansi concil. ed. ven. Colet. tom. XIII [Mansi XXIII, 60 p]; Baynal. ad an. 1232 n. 4; Euchir. Graecor. Benevent. 1717 pag. 99.

² *Annal. eccles. Russic.* auct. Michael Harnasewicz. pag. 77 et in *Annal. Russ.*

ne qua divisio vos inter et Latinos amplius substatat, cum omnes sitis Domini nostri Iesu Christi servi, in nomine eius baptizati. . . Itaque Graeci qui in Latinorum regione degant, aut in sua regione habeant latinam ecclesiam, omnes divinam liturgiam adeant, et corpus Domini nostri Iesu Christi adorant, ac corde contrito venerentur, non secus ac id in propria ecclesia quisque faceret, nec non *et confiteantur gratia latinos sacerdotes adeant, et corpus Domini nostri ab eisdem accipiant*. Similiter et Latini debent ecclesias Graecorum adire et divinam liturgiam auscultare, fide firma corpus Iesu Christi ibidem adorare, utpote quod sit verum Iesu Christi corpus, sive illud a graeco sacerdote in fermentato sive a latino sacerdote in asymo consecratum fuerit: utrumque enim aequa veneratione dignum est, sive asymum sive fermentatum. *Latini quoque confiteantur apud sacerdotes graecos et divinam communionem ab eisdem accipiant, cum idem sit utrumque. Ita nempe statuit concilium Florentinum in publica sessione die 6 iulii anno 1439.*" Haec tenus praefatus Isidorus.

Haec vero quae cardinalis Isidorus edixit de promiscua communione asymi et fermentati, confirmari posse videntur ex abusu quem improbat immmediatus Eugenii IV successor Nicolaus V anno 1448, novem scilicet post annos a celebrata synodo Florentina. Hic enim graviter questus est, quod in locis quae catholicis in Graecia subiecta sunt, multi catholici (latini ritus) unionis praetextu ad graecos imprudenter transirent ritus (allecti fortasse, ut animadvertit Benedictus XIV¹, libertate Graecis praeservata retinendi post ordinem sacrum uxores, quas antea duxerant). Quod factum improbandum Nicolaus V ait: „Nam etsi laudabiles orientalis ecclesiae ritus sint, non licet tamen ecclesiarum ritus permiscere, neque id unquam sacrosancta synodus Florentina permisit.“ Quapropter mandavit ut in praedictis locis permixtio rituum omnino prohiberetur. Iam vero ex prima pericope earumdem litterarum apostolicarum, et ex annotatione Benedicti XIV palam est, actum fuisse in casu de transitu a latino ad graecum ritum: huic vero aliquos licitum putasse unionis praetextu: quo confirmatur post synodum Florentinam aliquam rituum communionem inventam fuisse.

Etsi vero eiusdem Isidori testimonio evincatur permixtam fuisse a Florentina synodo promiscuam communionem asymi et fermentati, haud tamen dissimulandum est, praxim saltem subsequentium saeculorum id non ubique et semper servasse; et abusus una ex parte inde derivatos, Graecorum vero novam promptamque defectionem haud permisisse, ut Romani pontifices quod Isidorus a Florentina indultum refert, omnino servandum curarent, quod tamen diversis in locis nemine reclamante factum est usque ad Benedictum XIV, qui anno 1742 (quo Abrahamum Petrum primum Armenorum patriarcham in catholicam communionem recepit) de ritualibus Italo-Graecorum controversiis primo regulam constituit. Edita itaque constitutione *Etsi pastoralis* 26 maii 1742 prohibuit, ne laici latini communionem a graecis presbyteris sub fermentati specie reciperent; et permisit ut Graeci communicarent in asymo, si vellent, ubi parochiam graecam non haberent. In locis vero, ubi Graeci et Latini simul morantur suas ecclesias habentes, et promiscuae communionis usus esset, si haec consuetudo sine populi offensione animorumque commotione removeri non potest, ordinarii curam suam sua-

visitate melle impenderent, ut Latini semper in asymo, Graeci autem, ubi propriam parochiam habent, in fermentato communicarent. Haec porro eadem indulgentia plus minusve usus est idem pontifex erga Melchitas¹ et Cophtos². Atque ex tunc haec regulas apostolica sedes secuta est; non ita tamen, ut quandoque eadem indulgentia erga Latinos uti non debuisset, pluriesque aut permittendum aut tolerandum censuerit, ut orientales quoque licet sua ecclesia non destituti, neque ulla urgente necessitate, in asymo communicarent, ipsa orientalibus hoc ipsum haud raro graviter poscentibus, quin et expostulantibus. Graeci autem coloniarum Graeco-Albanensium a vetusto promiscuae communionis usu penitus cessare noluerunt, etiam latini episcopi, in quorum potestate sunt, editis legibus et decretis benedictinae constitutionis observantiam urserunt. Cuius vim eludere pluries conati sunt, graviterque conquesti³ ob vitiatam promiscuam communionem.

At miserante Deo Orientalium conditio post Benedictum XIV immutata est, uti supra fuit adnotatum. Proinde videtur ab eiusdem decretis recedi posse, quibus Latini vetantur communicare in fermentato; et indulgentia Graecis et Orientalibus concessa communicandi in asymo, neque necessitate est coercenda, neque consuetudine tantum toleranda. Utrisque scilicet et Orientalibus et Latinis indulgendum, ut sive in asymo sive in fermentato apud catholicos communicent, ut *omnes et singuli qui christiano nomine censentur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in hoc concordiae symbolo iam tandem aliquando conveniant et concordent.*

In hac tamen indulgentia concedenda, nullum praeiudicium parochialibus iuribus est inferendum: ideoque cavetur ut singuli fideles a proprio parochio, proinde in proprio ritu paschalem communionem et sacrum viaticum recipiant. Ne autem ob deficientiam ecclesiae vel sacerdotis sui alterutri praeecepto obedire praepediantur, idcirco in tali casu haec ipsa reservatio censare debet.

(O) Quidquid forte dici possit de antiquis ecclesiae temporibus, exploratum est pluribus abhinc saeculis absolute et generatim vetitum fuisse sacerdotibus propriae ecclesiae ritus cum alienis miscere. Eugenius IV in concilio Florentino declaravit: sacerdotes in altero, hoc est in asymo vel fermentato, pane triticeo ipsum Domini corpus conficere debere: *unumquemque scilicet iuxta suas ecclesias sive occidentalis sive orientalis consuetudinem*. Et sanctus Pius V decrevit⁴: „Quibusvis presbyteris tam graecis quam latinis in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis nostrae ac perpetuae suspensionis a divinis poenis districtius inhibentes, ne deinceps presbyteri graeci, praecipue uxorati, latino more, et latini graeco ritu, huiusmodi licentiarum aut facultatum, aut alio quovis praetextu, missas et alia divina officia celebrare aut celebrari facere praesumant.“ Strictior adhuc est inhibitio sanctae memoriae Benedicti XIV, quae habetur in eius constitutione *Etsi pastoralis*⁵; et in encyclica *Allatae sunt* idem pontifex⁶ generatim docet: „Iure canonico illud quidem statutum habetur, ritum orientalem et graecum cum latino haud esse miscendum, uti videre est ex integra decretali Caesentini III apud Gonzales cap. *Cum secundum, de temporibus*

¹ Const. *Demandatum* 24 decembris 1743 § 18.

² Const. *Ex quo tempore* 4 maii 1745 § 16.

³ *Memoria intorno ai regolamenti ecc. delle colonie Greco-Albanesi ecc.*, Napoli 1836, pag. 48.

⁴ Trident. sess. XIII.

⁵ Const. *Providentia Romani pontificis* 20 aug. 1866.

⁶ § VI, n. 10, 11.

⁷ § 28.

¹ Apost. litt. *Pervenit* 6 sept. 1448 ap. Baynall. ad an. 1449 num. 10.

² Encycl. *Allatae sunt* 26 mart. 1756 § 20.

ordinationum; atque in decretali Innocentii III cap. *Quanto de consuetudine*, cap. *Quoniam de officio iudicis ordinari*, et in decretali Innocentii III cap. *Litteras de celebratione missarum*.¹ Iam vero huiusmodi inhibitione innovanda visa est; cum enim ritus occidentis et orientis sarti teotique servandi sunt, oportet procul dubio, ut ministri in sacris peragendis officiis proprio ritui adhaerant, quia cum ipsi ad ritus consueverint, intimius se habent ad eorumdem conservationem. Hinc, gravibus quidem accedentibus causis, Romani pontifices alicui sacerdoti transitum permiserunt ab uno ritu ad alium, nec rara sunt exempla missionariorum, quibus indultum fuit, ut missam in orientali ritu celebrarent; sed vix unum aut alterum invenimus exemplum dispensationis pontificiae sacerdoti factae ad suum ritum cum alio permiscendum.

(P) Lex omnem rituum permutationem vetans emollienda aliquantisper visa est. Equidem etiam posteaquam concilium Florentinum statuit *unumquemque iuxta suae ecclesiae consuetudinem Domini corpus conficere debere*, usum latinorum celebrandi graecorum more, et viceversa, alicubi permanisse, aut fuisse subinde introductum, patet ex supracitata sancti Pii V constitutione *Providentia Romani pontificis*. Qui quidem usus adhuc forte vigens inter Italo-Graecos in causa fuit, cur Benedictus XIV illum districtius inhiberet in praefata constitutione *Etsi pastoralis*. Sed durum profecto est, sacerdotem ob defectum suppellectilium sui ritus eo adduci, ut per diuturnum temporis spatium a missae sacrificio peragendo abstinere cogatur; quod non raro evenire liquet, ex quo haud facile est invenire ubique Orientis ecclesias variorum rituum, aut secum quocumque deferre ea omnia quae ad eiusdem sacrificii celebrationem necessario praerquiruntur. Quare non defuero theologi, qui docerent sacerdotem latinum, quem peregrinari contingat per terras Orientalium, si velit, conformare se posse ecclesiae Graecorum, et in fermentato consecrare vel communicare. Sed in huiusmodi circumstantiis provida apostolicae sedis indulgentia iamdum enituit. Nam Benedictus XIV in constitutione *Imposito nobis*¹ Latinis in tota Russia Polonica commemorantibus concessit, *ut in ecclesiis Ruthenorum unitorum, deficientibus lapideis altarium tabulis rite consecratis, super sacris eorumdem Ruthenorum antimensis missarum sacrificia celebrare, atque etiam... in huiusmodi celebratione eorumdem calicibus stamnois uti libere et licite possint et valeant*. Et ibidem confirmavit rescriptum a Clemente VIII anno 1603 datum ad supplicationem episcopi Vilnensis congregationi Sancti Officii exhibitam, quod ita se habet: „Sacerdotes Rutheni non schismatici in ecclesiis catholicorum ritus latini, altaribus, calicibus et vestibus sacris eorumdem catholicorum uti et

¹ IV kal. apr. 1731.

missam celebrare possint in casu necessitatis, ac etiam devotionis causa, dummodo ritu rutheno celebrent. Et e contra sacerdotes ritus latini in ecclesiis Ruthenorum non schismaticorum, altaribus et calicibus ac vestibus sacris uti et missam celebrare valeant, ritu tamen latino: et praedicta serventur escluso omni scandalo et de licentia praelatorum et rectorum ipsarum ecclesiarum.“ Placuit itaque huiusmodi indulta generalia reddere, debitis tamen munita conditionibus.

(Q) Decreta, quae omnem rituum mixturam prohibent, intelligenda esse non modo de ritibus, quae ad missae sacrificium et ad sacramentorum administrationem pertinent, verum etiam de benedictionibus, atque adeo de lingua liturgica, constat ex variis resolutionibus sacrae congregationis de Propaganda fide. Immo quod de sacerdotibus dictum est, dici etiam debere de aliis inferioribus ministris, patet ex responsione eiusdem sacrae congregationis facta patriarchae Hierosolymitano anno 1866, in qua declaratum fuit: Non licere presbyteris aut aliis ministris rituum orientalium, officium diaconi aut subdiaconi exercere in missa solemnii, latino more celebrata.

Verum hanc prohibitionem haud servandam esse visum est. Praxis hodierna quae hac super re in Oriente viget, incerta variaque admodum est: alicubi ministri diversorum rituum absque scrupulo mutuam sibi adiutentiam in sacris functionibus praestant; alibi utrum id liceat, dubitatur; quidam peculiaribus rescriptis eum in finem se munitos esse aiunt. Expedi igitur ut generalis regula praefigatur. Ea vero quae in schemate proponitur, quaeque satis moderata est, his potissimum de causis commendatur: 1° Antiquitati consona est; usus enim concelebrandi olim signum erat unitatis et pacis; 2° conducit ad concordiam inter ministros diversi ritus fovendam; 3° ob oculos fidelium ponit unitatem sacerdotii christiani; 4° denique ostendit liturgicas differentias adeo urgendas non esse, ut decori cultus cedere non debeant.

(R) Clerus orientalis saepe conqueritur quod videat suos, desertis proprii ritus ecclesiae, ad aliorum, et praesertim latinorum missionariorum ecclesias convolare; nec curae esse missionariis, ut orientales ad frequentiam eorum functionum excitent. Haec igitur adhortatio eo tendit, ne ex libertate, quae fidelibus conceditur circa susceptionem sacramentorum, ullum parochialibus ecclesiis praerudicium obveniat; lenibus autem verbis fit, ne parochi ea abutantur ad attrahendos in suas ecclesias fideles. Ceterum huiusmodi adhortatio consentanea est concordiae quae hac super re anno 1705 inita fuit inter missionarios latinos et patriarcham maronitam atque in generali concessu habito sub die 20 aprilis 1706 approbata, et anno 1769 extensa ad omnes orientales nationes in urbe Aleppi commorantes.

E.

DOCUMENTA AD CONSTITUTIONIS PASTOR AETERNUS PROMULGATIONEM, ET RECEPTIONEM SPECTANTIA.

I.

ACTA SANCTAE SEDIS.

1.

Litterae nunci apostolici Parisiensis ad eminentissimum card. Antonelli a secretis status de constitutione Pastor aeternus.

Eminenza reverendissima.

Per un accordo non saprei dire se casuale o volontario e prestabilito parecchi vescovi, i quali

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

nella questione conciliare della definizione della infallibilità pontificia hanno dato il voto contrario, si sono intesi a insinuare o enunziare il parere che il rispettivo decreto dommatico non sia stato ancora pubblicato canonicamente, lasciando intendere che non è ancora obbligatorio. Cemi è certo che monsignor arcivescovo di Parigi nella riunione che ha tenuta qui del suo clero si è espresso in queste

parole, che ora restano le difficoltà della promulgazione. Nello stesso senso presso a poco hanno parlato i vescovi di Verdun e Dijon come v. E. reverendissima può rilevare da quanto rapporta l'Univers nel numero qui compiegato¹. Queste insinuazioni o affermazioni non restano senza effetto, e l'eco se ne ripete nell'ordine dei fedeli e del clero inferiore con sensi di offesa e di scandalo, o

¹ La memorata ephemeride n. 1180 lunedì 1° août 1870 haec habentur:

a) Mgr l'évêque de Verdun vient d'adresser la circulaire suivante au clergé de son diocèse:

Verdun, le 24 juillet.

Monsieur le curé.

L'heure n'est pas encore venue de notifier officiellement aux fidèles la solennelle proclamation du 18 juillet courant, sur les prérogatives du souverain pontife, et en particulier sur son infallibilité doctrinale. La publication des vérités de foi exige un caractère d'authenticité qu'un journal, quelque véridique qu'il paraisse, ne peut offrir.

Nous attendons avec un pieux empressement les bulles pontificales qui nous permettront de faire partager à nos chers diocésains la croyance que nous professons, longtemps avant la définition du 18 juillet. Le saint-père en a la preuve écrite entre les mains, et il sait que nul évêque ne sera plus négligé que nous pour propager et enraciner cette doctrine dans le cœur des fidèles confiés à notre sollicitude.

Croyez bien, monsieur le curé, que nous ne différons pas d'une heure la notification authentique qui doit seule diriger notre enseignement, et que nos instructions pastorales, en publiant les décrets dont il s'agit, s'efforceront de leur concilier l'adhésion sincère et reconnaissante de tous nos diocésains. Agréés etc.

† Augustin évêque de Verdun.

b) Parmi la foule qui se pressait pour saluer mgr l'évêque de Dijon à son retour, on remarquait un très grand nombre de fonctionnaires publics...

M. l'abbé Lebouf, vicaire général, a félicité le prélat à son entrée dans la cathédrale. Après le chant de Te Deum, mgr Rivet est monté en chaire. «La fatigue du voyage, dit la Chronique religieuse de Dijon, et l'heure avancée ne lui permettant pas d'aborder les grandes questions qu'il aurait aimé à traiter, il s'est borné à recommander à ses auditeurs, comme il l'avait déjà fait la veille de son départ, d'avoir confiance dans les travaux de l'auguste assemblée que l'Esprit de Dieu lui-même assiste de ses lumières. D'ailleurs, a-t-il ajouté, c'est au souverain Pontife, qui est mon évêque comme le vôtre, de nous faire connaître les décrets du concile.»

On remarquera ces dernières paroles, qui semblent indiquer que mgr l'évêque de Dijon ne se croit pas obligé de faire connaître dès maintenant les décrets de la sainte assemblée, confirmés et promulgués en plein concile par le souverain Pontife.

di adesione. Ebbene mio debito di segnalare a v. e. tale disordine nell'interesse de' provvedimenti, che la s. sede nella sua saggezza riputerà opportuni per rimediarvi.

Inclinato al bacio della sacra porpora col più profondo ossequio ho l'onore di riprotestarmi di vostra eminenza reverendissima

Parigi 2 agosto 1870.

umilissimo obbedientissimo servo
Flavio arciv. di Mira nunzio apost.

2.

Responsum eminentissimi card. Antonelli
a secretis status ad nuncium apostolicum
Parisiensem¹.

Illustrissimo e reverendissimo signore,

Si è dato a conoscere alla s. sede che qualcuno tra i fedeli, e forse anche tra i vescovi, ritiene non essere obbligatoria la costituzione apostolica emanata nella sessione del concilio ecumenico Vaticano il 18 precorso mese di Luglio, finchè con ulteriore atto della s. sede non venga solennemente pubblicata.

Quanto sia strana siffatta supposizione, può da ognuno facilmente ravvisarsi. La costituzione, di cui è parola, ebbe la più solenne possibile pubblicazione nel giorno stesso in cui nella basilica Vaticana venne solennemente confermata e promulgata dal sommo pontefice in presenza di oltre cinquecento vescovi: essendo stata quindi affissa con le ordinarie formalità ne' consueti luoghi di Roma, sebbene ciò non fosse necessario nel caso. In conseguenza di che, secondo la nota regola, si rese obbligatoria per l'intero mondo cattolico, senza bisogno di altra qualsiasi pubblicazione.

Ho creduto dover comunicare a v. s. i questa breve osservazione, affinché possa esserle di norma nel caso di dubbii che le si muovano da qualche parte.

Con sensi ecc.

Roma 11 agosto 1870.

G. card. Antonelli.

¹ Hae litterae datae sunt etiam eadem die apostolicis aunciis Bruxellensium, Monacensium et Viennensium.

II.

DOCUMENTA AB EPISCOPIS GERMANIAE SIMUL EDITA.

1.

Acta conventus, quem Fuldae habuerunt episcopi Germaniae.

1870 augustii 30.

Der von seiten des Erzbischofs von Köln ergangenen Einladung zufolge hatten sich ausser demselben der Erzbischof von München und die Bischöfe von Fulda, Mainz, Regensburg, Eichstätt und Ermland, der Erzbischof von Freiburg und der Weibischof von Münster als Vertreter des dortigen Kapitularvikars in Fulda zu einer gemeinschaftlichen Berathung hinsichtlich der erforderlichen geeigneten Schritte gegen die vielfach in Deutschland sich kundgebende Opposition gegen die Beschlüsse des vaticanischen Concils versammelt. Die Berathung würde eingeleitet durch eine Mittheilung des Inhalts derjenigen Schreiben, welche von seiten der nicht erschienenen Bischöfe eingelaufen waren, und welche bekundeten, dass in verschiedenen Diöcesen die Opposition und die dadurch hervorgerufene Aufregung der Geister eine zahlreiche, mit schismatischen und kirchenfeindlichen Tendenzen verbundene ist. In einem dieser Schreiben fand sich auch die bereits

durch mehrere Zeitungen verbreitete Bemerkung vor, dass die Bischöfe der Minderheit zu Rom sich dahin verbunden hätten, mit der Veröffentlichung der Concilsbeschlüsse in ihren Diöcesen nicht eher vorzugehen, als bis darüber eine vorgängige Berathung und Verständigung unter ihnen stattgefunden haben würde. Keiner der unterzeichneten Bischöfe wusste sich zu erinnern, dass eine derartige Vereinbarung zu Stande gekommen sei. Sodann wurde nach vorgängiger eingehender Besprechung und Erörterung des Hauptgegenstandes der Berathung beschlossen: dass eine gemeinschaftliche Ansprache der Bischöfe an die Gläubigen entworfen und allen Bischöfen von Deutschland, welche seither sich an den Conferenzen zu Fulda betheiligt haben, zur Unterschrift vorgelegt werden solle. Ein von einem der Mitglieder der gegenwärtigen Conferenz bereits mitgebrachter Entwurf einer solchen Ansprache wurde einer nähern Erörterung und verschiedenen Modificationen unterworfen, sodann nach erfolgtem Einverständnis aller gegenwärtigen vollzogen und beschlossen, dass derselbe gedruckt und allen Bischöfen zugestellt werden solle. Es wurde ferner beschlossen, dass nach erfolgter Veröffentlichung dieser Ansprache

gegen diejenigen Gläubigen, und namentlich gegen A die diejenigen Priester und Lehrer, welche sodann etwa noch in ihrer Opposition gegen die Concilbeschlüsse verharren würden, nach den Vorschriften der Moral und des canonischen Rechts, wenngleich mit aller zulässigen Langmuth und Milde und nach vorgängiger besonderer Belehrung und Ermahnung, verfahren werden, und dass in den einzelnen Diöcesen eine Belehrung der Gläubigen über die verbreiteten Missverständnisse und Vorurtheile gegen die Concilbeschlüsse auf den Kanzeln durch Hirtenbriefe je nach dem Bedürfnisse der Diöcese erfolgen solle.

(Augsb. Allgem. Zeitung, 23. Oct. 1870, S. 4688. Cf. S. 4704.)

2.

Episcoporum Germaniae post conventum
Fuldensem litterae pastorales.

1870 mense augusti.

Die unterzeichneten Bischöfe entbieten dem hochw. Clerus und den Gläubigen Gruss und Frieden im Herrn.

Vom heiligen, allgemeinen vaticanischen Concil in unsere Bisthümer zurückgekehrt, halten wir es, in Vereinigung mit anderen deutschen Bischöfen, welche der Kirchenversammlung beizuwohnen verhindert waren, für unsere oberhirtliche Pflicht, an euch, Geliebte im Herrn, einige Worte der Belehrung und Mahnung zu richten. Dass wir dies gemeinsam und feierlich thun, dazu liegt Veranlassung und Grund in den vielfach irrigen Auffassungen, welche seit Monaten über das Concil verbreitet worden sind, und die auch jetzt noch in unbefugter Weise an manchen Orten sich geltend zu machen suchen.

Um die göttlichen Wahrheiten, welche Christus der Herr die Menschen gelehrt hat, in ihrer ganzen Reinheit und Unverfälschtheit zu bewahren und sie gegen jede Veränderung und Entstellung zu sichern, hat er in seiner heiligen Kirche ein *unfehlbares Lehramt* eingesetzt und demselben seinen Schutz und den Beistand des heiligen Geistes für alle Zeiten verheissen und gegeben. Auf diesem unfehlbaren Lehramte der Kirche beruht die ganze Sicherheit und Freudigkeit unseres Glaubens.

So oft im Laufe der Jahrhunderte Missverständnisse oder Anfeindungen einzelner Lehrsätze aufgetaucht, hat dieses unfehlbare Lehramt auf verschiedene Weise, bald in grösseren Versammlungen, bald ohne dieselben die Irrthümer aufgedeckt und zurückgewiesen, sowie die Wahrheit erklärt und festgestellt. In der feierlichsten Form geschah dies durch die allgemeinen Concilien, d. h. durch jene grossartigen Versammlungen, auf denen das Haupt und die Glieder des *Einen* kirchlichen Lehrkörpers D zur Entscheidung der obwaltenden Zweifel und Streitfragen in Glaubenssachen zusammenwirkten.

Diese Entscheidungen haben nach der einmüthigen und unzweifelhaften Ueberlieferung in der Kirche stets als solche gegolten, die ein übernatürlicher göttlicher Beistand vor Irrthum bewahrt. Deshalb haben sich die Gläubigen zu allen Zeiten diesen Entscheidungen als unfehlbaren Aussprüchen des heiligen Geistes unterworfen und sie mit zweifelloser Glaubensgewissheit für wahr gehalten. Sie haben dies gethan, nicht etwa weil die Bischöfe Männer von reifer und vielfacher Erfahrung, nicht weil manche unter ihnen in allen Wissenschaften bewandert waren, nicht weil sie aus allen Ländern der Welt zusammenkamen und so gewissermassen die menschliche Erkenntnisse aller Welttheile vereinigten, nicht weil sie das Wort Gottes in einem langen Leben erforscht und verkündet hatten und deshalb glaub-

hafte Zeugen seines Inhaltes waren. Alles dieses gibt gewisse ihren Aussprüchen einen hohen, vielleicht den höchstmöglichen Grad menschlicher Glaubwürdigkeit. Das alles genügt aber nicht, um einen übernatürlichen Act des Glaubens zu begründen. Dieser ruht in seinem letzten Grunde niemals auf dem Zeugnisse von Menschen, wenn sie gleich die allerglaubwürdigsten wären, und wenn auch das ganze Menschengeschlecht in seinen besten und edelsten Vertretern dieses Zeugnisse ablegte; *dieser ruht immer ganz und allein auf der Wahrhaftigkeit Gottes selbst*. Wenn daher die Kinder der Kirche die Aussprüche der allgemeinen Concilien *gläubig* annehmen, so thun sie es in der Ueberzeugung, dass Gott, die ewige und allein aus sich unfehlbare Wahrheit, bei denselben in übernatürlicher Weise mitwirkt und sie vor Irrthum bewahrt.

Ein solches allgemeines Concil ist das gegenwärtige, welches unser Heiliger Vater, Papst Pius IX., wie ihr wisset, nach Rom berufen hat, und zu welchem die Nachfolger der Apostel zahlreicher als je zuvor von allen Theilen der Erde herbeige-eilt sind, um mit dem Nachfolger Petri und unter seiner Leitung die grossen Interessen der Kirche in der Gegenwart wahrzunehmen. Nach vielen und ernstesten Berathungen hat der Heilige Vater kraft seiner apostolischen Lehrgewalt am 24. April und am 18. Juli d. J. mit Zustimmung des heiligen Concils verschiedene Entscheidungen über die Lehre vom Glauben und von der Kirche und ihrem Oberhaupt feierlich verkündigt. Hierdurch hat also das unfehlbare Lehramt der Kirche entschieden, der Heilige Geist hat durch den Stellvertreter Christi und den mit ihm vereinigten Episkopat gesprochen, und daher müssen alle, die Bischöfe, Priester und Gläubigen, diese Entscheidungen als göttlich geoffenbarte Wahrheiten mit festem Glauben annehmen und sie mit freudigem Herzen erfassen und bekennen, wenn sie wirklich Glieder der Einen, heiligen, katholischen und apostolischen Kirche sein und bleiben wollen.

Wenn ihr, Geliebte im Herrn, desungeachtet Einsprache dagegen erheben und die Behauptung aussprechen hört, dass die vaticanische Kirchenversammlung kein wahres allgemeines Concil und dessen Beschlüsse nicht gültig seien, so lasset euch dadurch in eurer Hingabe an die Kirche und in der gläubigen Annahme ihrer Entscheidungen nicht beirren. Solche Einreden sind durchaus unbegründet.

Mit dem Papste in Einheit des Glaubens und der Liebe verbunden, haben die versammelten Bischöfe — gleichviel, ob sie in christlichen Ländern festbegründete Diöcesen verwalten oder unter den Heiden in apostolischer Armuth das Reich Gottes auszubreiten berufen sind, ob sie grössere oder kleinere Heerden zu hüten haben — als rechtmässige Nachfolger der Apostel alle mit gleicher Berechtigung an dem Concil Antheil genommen und haben alles in reifliche Erwägung gezogen.

Solange die Berathungen dauerten, haben die Bischöfe, wie es ihre Ueberzeugung forderte und es ihrer Amtspflicht entsprach, ihre Ansichten mit unumwundener Offenheit und mit der nothwendigen Freiheit ausgesprochen, und es sind hierbei, wie dies bei einer Versammlung von nahezu 800 Vätern kaum anders zu erwarten war, auch manche Meinungsverschiedenheiten hervorgetreten. Wegen dieser Meinungsverschiedenheiten kann aber die Gültigkeit der Concilbeschlüsse in keiner Weise bestritten werden, selbst abgesehen von dem Umstande, dass fast sämtliche Bischöfe, welche zur Zeit der öffentlichen Sitzung noch abweichender Ansicht waren, sich der Abstimung in derselben enthalten haben.

Desungeachtet behaupten, dass die eine oder

die andere, vom allgemeinen Concil entschiedene A Lehre in der heiligen Schrift und in der kirchlichen Ueberlieferung, den beiden Quellen des katholischen Glaubens, nicht enthalten sei oder mit denselben sogar in Widerspruch stehe, ist ein mit den Grundsätzen der katholischen Religion unvereinbares Beginnen, welches zur Trennung von der Gemeinschaft der Kirche führt.

Diesemnach erklären wir hierdurch, dass das gegenwärtige vaticanische Concil ein rechtmäßiges allgemeines Concil ist; dass ferner dieses Concil ebensowenig wie irgend eine andere allgemeine Kirchenversammlung eine neue, von der alten abweichende Lehre aufgestellt oder geschaffen, sondern lediglich die alte, in der Hinterlage des Glaubens enthaltene und treu gehütete Wahrheit entwickelt, erklärt und den Irrthümern der Zeit gegenüber ausdrücklich zu glauben vorgestellt hat; dass endlich dessen Beschlüsse ihre für alle Gläubigen verbindende Kraft durch die in der öffentlichen Sitzung vom Oberhaupte der Kirche in der feierlichsten Weise vollzogene Publication erhalten haben.

Indem wir mit vollem und rückhaltlosem Glauben den Beschlüssen des Concils beistimmen, ermahnen wir, als eure von Gott gesetzten Hirten und Lehrer, und bitten euch in der Liebe zu euren Seelen, dass ihr allen widerstrebenden Behauptungen, von welcher Seite sie auch kommen mögen, kein Gehör schenket. Haltet vielmehr unerschütterlich fest in Vereinigung mit euren Bischöfen an der Lehre und dem Glauben der katholischen Kirche; laasset euch durch nichts trennen von dem Felsen, auf welchen Jesus Christus, der Sohn Gottes, seine Kirche gegründet hat, mit der Verheissung, dass die Pforten die Hölle sie nicht überwältigen werden.

Im Hinblick auf die grosse Aufregung, welche in Folge unkirchlicher Aeusserungen und Bestrebungen gegen die Concilsbeschlüsse an verschiedenen Orten eingetreten ist und manchen Seelen ohne Zweifel nicht geringe Prüfungen und Gefahren bereitet, sowie mit Rücksicht auf die gewaltigen Ereignisse des furchtbaren, unserem deutschen Vaterland aufgedrungenen Krieges, welcher unsere gespannteste Aufmerksamkeit und Theilnahme gleichzeitig in Anspruch nimmt und bereits unzählige Familien in Schmerz und Trauer versetzt hat, können wir nicht umhin, alle Gläubigen zum andächtigen Gebete für die gegenwärtigen grossen Anliegen in Staat und Kirche dringend einzuladen. Erhebet eure Herzen mit Glauben und Vertrauen zu dem Vater im Himmel, dessen weise und liebevolle Vorsehung alles leitet und regieret, und dessen göttlicher Sohn uns sichere Erhöhung verheissen hat, wenn wir beten in seinem Namen.

Betet also mit Glauben und Vertrauen, dass der blutige Krieg bald durch einen völligen Sieg der gerechten Sache und durch einen wahren, dauerhaften Frieden zum Ende gelange. Betet für die Anliegen unserer heiligen Kirche, insbesondere für alle, die da irren oder wanken im Glauben, um die Gnade eines festen, entschiedenen und lebendigen Glaubens; betet für das Oberhaupt unserer heiligen Kirche, den Heiligen Vater, welcher eben jetzt vielleicht mehr als je zuvor sich in Bedrängnis und Noth befindet, Betet im Vertrauen auf die Verdienste und die unendliche Liebe des göttlichen Herzens Jesu Christi unter Anrufung der mächtigen Fürbitte der allerreinsten Jungfrau und Gottesmutter Maria.

Der Segen des allmächtigen Gottes komme über euch und bleibe mit euch allen im Namen des Vaters und des Sohnes und des Heiligen Geistes. Amen!

Ende August 1870.

† Gregor, Erzbischof von München-Freising.

- † Paulus, Erzbischof von Köln.
- † Christoph Florentius, Bischof von Fulda.
- † Wilhelm Emanuel, Bischof von Mainz.
- † Ignatius, Bischof von Regensburg.
- † Franz Leopold, Bischof von Eichstätt.
- † Philippus, Bischof von Ermeland.
- † Johann, Auxiliar-Bischof von Münster, Vertreter des Capitular-Vicars.
- † Lothar, Bischof von Leuka i. p. i., Capitular-Vicar von Freiburg.

3.

Reverendissimi archiepiscopi Coloniensis epistola, qua eos episcopos Germaniae, qui Fuldam non venerant, invitat, ut epistolae pastoralis subscribant.

1870 mense septembri.

Infolge der geschehenen Einladung hatten sich am 30. August die unter der Anlage unterzeichneten hochw. Herren Bischöfe zu Fulda versammelt. Die nicht erschienenen hatten fast sämtlich angezeigt, dass sie durch den Drang der Zeitverhältnisse oder durch Unwohlsein verhindert, aber sehr geneigt seien, den zu fassenden Beschlüssen beizutreten, weshalb sie um Mittheilung derselben ersuchen. Die versammelten Bischöfe haben sich über die in der Beilage entworfene Ansprache, welche an die Gläubigen ihrer Diöcesen gerichtet werden soll, mit völliger Einstimmigkeit verständigt, und zugleich beschlossen, dass dieselbe vor der Veröffentlichung auch den nicht erschienenen Mitgliedern der Fuldaer Conferenz zur gefälligen Kenntnissnahme und zur Mitvollziehung confidentiell mitgetheilt werden solle. Demzufolge beehre ich mich, namens derselben zugleich mit dem Protokoll der Conferenz jene Ansprache beiliegend confidentiell mit dem ergebensten Ersuchen zu übersenden, sie, falls Hochdieselben damit einverstanden sind, gefälligst mitvollziehen und jedenfalls recht bald mir remittiren zu wollen, damit sie sodann mit den Unterschriften aller Bischöfe, welche derselben sich angeschlossen haben, neuerdings gedruckt und allen betreffenden Herren Amtsbrüdern ohne Verzug zugestellt werde.

Mit ausgezeichnetster Hochachtung und mit amtsbrüderlicher Liebe Ew. . . ganz ergebener . . .

Köln, 1. Sept. 1870.

† Paulus.

Huic epistolae obsequentes pastoralibus illis litteris postea subscripserunt sacrorum antistites isti

- † Peter Joseph, Bischof von Limburg.
- † Eduard Jakob, Bischof von Hildesheim.
- † Conrad, Bischof von Paderborn.
- † Johannes, Bischof von Culm.
- † Pancratius, Bischof von Augsburg.
- † Matthias, Bischof von Trier.
- † Adolph, Bischof von Agathopolis i. p. i., Feldbischof der preuss. Armee.
- † Leonhard Brinkmann, Cap. Vic. und praecon. Bischof von Münster.
- † Conrad Reither, praecon. Bischof von Speier.

4.

Pii IX. pontificis ad reverendissimos archiepiscopos et episcopos, qui litteris pastoralibus subscripserunt, responsum, quo, quanto illis solatio affectus sit, significat.

1870 octobris 20.

Venerabili fratri. . . Pius PP. IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter gravissimas afflictiones, quibus improbi homines post multa detestanda facinora conculcatis non solum religionis sed etiam naturalis iusti-

tiae et honestatis iuribus tandem calicem amaritudinis nostrae usque ad summum compleverunt, magnum nobis et desideratissimum solatium attulit zelus pro domo Dei ac sollicitudo pro integritate fidei catholicae, quam tu, venerabilis frater, cum plerisque in Germania episcopis calamitose hoc tempore demonstrasti, ut luculenter perspeximus ex litteris pastoralibus ad greges vestros directis, quas a venerabili fratre Petro Francisco archiepiscopo Damasaceno, nostro apud Bavariae regem nuntio, ad nos transmissas accepimus. Communi consilio in civitate Fuldensi congregati pro pastoralis muneris debito docuisti fideles vestrae curae commisos, quanta sit omnibus, qui unius, sanctae, catholicae et apostolicae ecclesiae membra esse ac manere velint, obligatio et necessitas veritates a nobis approbante sacro et oecumenico Vaticano concilio in utraque sessione die 24 aprilis et 18 iulii definitas, firma fide ut a Deo revelatas credendi ac profitendi; et quantopere ipsis principiis catholicae religionis repugnet eorum hominum assertio, qui dicere non verentur, doctrinam in hoc sacro Vaticano concilio definitam non contineri in divina Scriptura et traditione, immo eidem esse contrariam.

Quanto autem acerbiorum schismatica istae et haereticas sententiae animo nostro tot iam angustiis oppresso addiderunt dolorem; tanto magis laudamus et commendamus tuam, venerabilis frater, et aliorum episcoporum Germaniae vigilantiam pastoraalem ad occurrendum ingruentibus his periculis adeo necessariam. Plenior tamen futura fuisset consolatio nostra, si quo instructio vestra pastoralis esset efficacior, omnium venerabilium fratrum episcoporum Germaniae nomina iidem vestris litteris subscripta vidissemus. Nec vero vel minimum dubitamus, quin antistites illi, quorum nomina desiderantur, omnes aeque intelligant, quam manifestum sacris pastoribus incumbat officium, greges suos docendi de veritatibus fidei in sacro oecumenico concilio definitis, quo oves sibi creditas arceant a venenatis et nutriant salutaribus pascuis catholicae doctrinae; quando in istis praesertim regionibus filii quidam superbiae, qui se catholicos nominant, non solum occultis fraudibus, sed aperta fronte ipsam fidei catholicae dogma oppugnant. Eo enim devenerunt, ut per libellos in vulgus editos et per publicas ephemerides contra auctoritatem et decreta ipsius oecumenici concilii atque in primis contra doctrinam fidei in eodem concilio irreformabili sanctione definitam de Romani pontificis ex cathedra loquentis infallibilitate rebelles audeant insurgere, et alios in eandem rebellionem ac perditionem trahere conentur.

Mendaciter iactant pro more omnium, qui schismata et haereses umquam disseminarunt, se anti-quam fidem catholicam retinere, dum ipsum fundamentale principium catholicae fidei ac doctrinae subvertunt. Licet namque profiteantur Scripturam et traditionem fontes esse divinae revelationis, magisterium tamen semper vivens ecclesiae ex scriptura et traditione manifestum atque divinitus institutum, sicut ad perpetuam custodiam ita ad infallibilem explicationem et declarationem dogmatum, quae in scriptura vel traditione nobis transmissae sunt, iidem audire detrectant; atque ita se ipsos singuli per suam fallibilem et fallacem scientiam independentem ab auctoritate, immo etiam contra auctoritatem huius divinitus ordinati magisterii constituunt iudices dogmatum, quae in fontibus revelationis contineantur. Quid enim aliud agunt, dum dogma fidei a nobis approbante sacro concilio definitum audent dicere non esse veritatem a Deo revelatam et catholica fide credendam, quia ipsi

secundum suam intelligentiam illud in Scriptura et traditione se non reperire affirmant? Quasi vero non is sit ordo fidei a Redemptore nostro in sua ecclesia institutus semperque retentus, ut ipsa dogmatis definitio haberi debeat per se sola sufficiens, certissima, et omnibus fidelibus accommodata demonstratio, doctrinam definitam contineri in deposito revelationis scriptae vel traditae. Unde tales dogmatum definitiones necessario sunt et quovis tempore fuerunt incommutabilia norma sicut pro fide ita etiam pro scientia catholica, ad cuius munus nobilissimum pertinet ostendere, quomodo doctrina eo ipso sensu, quo definita est, in fontibus revelationis contineatur.

Neque minus iidem homines, quantum in ipsis est, ad ecclesiae et fidei catholicae subversionem tendunt, dum per calumnias ac praetextus prorsus inanes, quemadmodum in litteris pastoralibus a te et ab aliis venerabilibus fratribus episcopis Germaniae ad greges vestros directis significare non omisit, illis suis perniciosissimis scriptis affirmare praesumunt, sive in ipsa definitione sive in promulgatione decretorum conciliarium ac speciatim dogmatis de Romani pontificis infallibilitate aliquid defuisse ad plenum valorem et ad plenam auctoritatem concilii oecumenici constituendam. Sane in hoc sacrosancto oecumenico concilio assistentiam Spiritus sancti ad infallibilitatem definitionum negare non possunt nisi ex principiis, quibus universim supernaturali infallibilitati atque adeo proprietati essentiali ecclesiae catholicae bellum indicitur. Nemo certe ignorat, similibus praetextibus aliorum etiam conciliarium definitionum ab eis, quorum errores condemnati erant, impugnari consuevisse, quemadmodum notissimae calumniae demonstrant, quibus cum alia oecumenica concilia ab aliis, tum speciatim Florentinum ac Tridentinum a schismaticis et haereticis recentioribus ad suam perniciem et ad spiritualem ruinam plurimorum impugnata sunt.

Tantam degenerum filiorum perversionem ac tanta pericula in quae improvidos et imperitos, maxime vero incautam iuventutem coniciunt, quomodo possemus sine intimo cordis nostri dolore et sine amaris lacrimis intueri? Sinum matris ecclesiae a qua foti et nutriti sunt, impie lacerant, cibum salutarum ab ea paratum venenis commutant, atque in superbiam elati scientiam, qua alios erudire deberent ad salutem, in suam et aliorum perditionem convertunt. In hoc igitur fidei et salutis animarum sanguine Christi redemptorum discrimine, pro sollicitudine omnium ecclesiarum quae nobis incumbit, hortamur et obsecramus, venerabilis frater, tuum zelum tuumque amorem erga sponsam Iesu Christi catholicam ecclesiam, ut tu cum reliquis episcopis in Germania, unitis animis ac consiliis et omni opera tum per vestram pastoraalem auctoritatem, providentiam, doctrinam, tum per alios adiutores vestros, quorum fidei integritas ac doctrina vobis perspecta est, a mentibus cunctorum fidelium vestrae curae commissorum atque in primis catholicorum iuvenum qui in scholis erudiuntur, arceatis pericula labefactandae fidei catholicae; ac quantum per divinam gratiam valetis, omnes imbuere ac confirmare studeatis in obedientia et amore erga sanctam matrem ecclesiam et erga beatissimum Petrum, super quem Christus redemptor ipsam suam aedificavit ecclesiam.

Quoniam vero neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus: die ac nocte extollamus manus nostras ad Deum, unde veniet auxilium nobis: imploremus intercessionem immaculatae Virginis matris Dei, principis apostolorum Petri et coapostoli eius Pauli, aliorumque

sanctorum ecclesiae triumphantis, ut Dominus respiciat ecclesiam suam in terris inter tantos labores et tanta pericula militantem. eam tueatur, donis suis caelestibus amplifiet et exaltet; ut qui fide stant, confirmetur et augmentum faciant in charitate, qui autem fracti sunt rami, iterum inserantur, sicque omnes in una, sancta, catholica, apostolica Romana ecclesia ad Deum perveniant, et in Deo pacem habeant et salutem aeternam. Ut hunc laborum ac vigilantiae pastoralis fructum Deus progrege tibi commisso concedat uberrimum, divinae gratiae auspicio et praecipuae nostrae erga te benevolentiae pignus, apostolicam benedictionem tibi ipsi, venerabilis frater, omnibusque fidelibus tuae curae concreditae toto cordis affectu impertimur.

Datum Romae apud S. Petrum die 28 octobris anno MDCCCLXX, pontificatus nostri anno vicesimo quinto.

Pius PP. IX.

5.

Episcoporum Germaniae post alterum conventum Fuldensem litterae pastorales ad clerum datae 1871 mense maio.

Die unterzeichneten Bischöfe entbieten dem hochwürdigen Clerus ihrer Diöcesen Gruß und Segen im Herrn!

In der gegenwärtigen Verwirrung der Geister ist das katholische Glaubenszeugnis, welches der hochwürdige Clerus Deutschlands in diesen Tagen einmüthig ablegt, dem katholischen Volke ein leuchtendes Beispiel und eine treffliche Ermuthigung, den Oberhirten ein grosser Trost, für die Kirche Gottes eine ehrende That. Die unterzeichneten Erzbischöfe und Bischöfe erachten es für ihre Pflicht, diese ihre Anerkennung auszusprechen. Zugleich aber halten sie es an der Zeit, gegenüber von Versuchen und Thatsachen, welche den Glauben, die gottgegebene Freiheit und das ewige Recht des katholischen Volks und der katholischen Kirche in Deutschland bedrohen, an den Clerus Deutschlands folgende Worte zu richten, die ihm bei seinen Belehrungen zum Leitfadene dienen sollen, und zwar insbesondere in jenen Diöcesen, in welchen die katholische Lehre den Entstellungen und Anfechtungen am meisten ausgesetzt ist.

I.

Unzertrennlich verbunden mit dem göttlichen Haupte der Kirche und mit seinem sichtbaren Stellvertreter auf Erden, sowie unwandelbar festhaltend an dem im heiligen Geiste versammelten vaticanischen Concil und uns berufend auf die gemeinsamen Hirtenworte, welche vor acht Monaten von dem Episcopate Deutschlands an die Gläubigen gerichtet wurden, erklären wir neuerdings, dass es heilige, zweifellose und unabweiabare Gewissenspflicht jedes Katholiken ist, sich den dogmatischen Entscheidungen des vaticanischen Concils mit vollem inneren Glauben und äusserem Bekenntnisse zu unterwerfen.

Die Grundlehren des katholischen Glaubensbekenntnisses fordern diese Unterwerfung. Eine allgemeine Kirchenversammlung hat gesprochen. Dies bezeugt der Felsenmann, auf dem die Kirche gebaut ist. Dies bezeugt einhellig mit ihm die Gesamtheit der Bischöfe, welche vom heiligen Geiste gesetzt sind, die Kirche Gottes zu regieren¹. Eine allgemeine Kirchenversammlung hat gesprochen: und daher nicht bloss die Bischöfe und Väter des Concils, sondern mit ihnen und durch sie der verheissene heilige Geist². Dies glaubt von einer allgemeinen Kirchenversammlung jeder

¹ Apostelgesch. XX, 28.

² Ebdem. XV, 28.

Katholik. Wer also ihren Glaubensentscheidungen sich nicht unterwirft, der widersteht der christlichen Wahrheit, der widersteht nicht Menschen, sondern Gott.

II.

Ebenso laut erklären wir, dass jeder Katholik, welcher wesentlich und beharrlich den Glaubensentscheidungen des vaticanischen Concils widerspricht, eben dadurch sich der Häresie schuldig macht und dem von diesem Concil ausgesprochenen Anathem oder dem grossen Kirchenbanne mit allen seinen kirchenrechtlichen Folgen verfallen ist; dass er somit von der Kirche und ihrer Gnadengemeinschaft sich selbst ausgeschlossen hat.

Mit tiefstem Schmerz und Kummer, mit innigem Mitleide für die verirrtten Seelen beklagen wir es, dass sich unter den Katholiken Deutschlands, sogar unter den Priestern Männer gefunden haben, welche ihre eigene oder fremde Meinung über die von Gott gesetzte Lehrautorität der Kirche stellend, und offen und hartnäckig den Glaubensentscheidungen des vaticanischen Concils widersprechend, jener Strafe der Ausschliessung bereits verfallen sind. Bei Einigen hat dies sogar durch den Spruch ihres Bischofes namentlich und feierlich erklärt werden müssen. Aber nicht zufrieden mit dem eigenen Unheil lassen sie nicht ab, auch Andere in die gleiche Schuld und Strafe zu ziehen, ja sie suchen eine Genossenschaft Gleichgesinnter zu gründen, zum Kampf gegen die Kirche, gegen die allgemeine Kirchenversammlung, gegen Christus und seinen heiligen Geist.

Darum ist es Pflicht ohne Unterlass die Gläubigen zu warnen, dass sie sich nicht irreleiten und verführen lassen von denen, welche den Frieden mit Gott und der Kirche gebrochen haben, und Andere mit sich ins Verderben ziehen. Es ist Pflicht alle Gläubigen zu ermahnen, allezeit eingedenk zu bleiben dass, wer nicht in der Arche, dem Vorbilde der Kirche, war, in der Sündfluth zu Grunde ging¹; und dass nach des Apostels Wort² die Christen nicht gleich sein dürfen Kindern, die von den Wellen geschaukelt von jedem Winde der Lehre hin und hergetrieben werden durch die Böswilligkeit der Menschen und durch die arglistigen Kunstgriffe der Verführung zum Irrthume.

III.

Am meisten suchen die Gegner der Kirche dadurch zu täuschen, dass sie theils den Wortlaut der Glaubens-Entscheidungen des vaticanischen Concils verstümmelt oder unrichtig anführen, theils deren Sinn durch eine falache Auslegung entstellen oder ungebührlich erweitern. So machte es stets die Häresie.

Wir erklären daher, dass der Wortlaut jener Entscheidungen, im katholischen Glaubensbewusstsein und in ihrem Zusammenhange erfasst, nicht den mindesten gegründeten Anlass zu den Entstellungen ihrer Gegner bietet; dass aber zu einer rechtmässigen Auslegung des Sinnes und der Tragweite jener Entscheidung, sofern es einer solchen bedürfte, Niemand befugt ist, als der Papst und die mit ihm in der Einheit stehenden Bischöfe, weil nur sie das göttlich bestellte Lehramt in der Kirche bilden. Wir erklären ferner, dass die Auslegungen und Anwendungen, welche bisher die Urheber und Leiter der sogenannten Bewegung gegen das vaticanische Concil machten, durchaus in Widerspruche stehen mit den Darstellungen, durch welche die Bischöfe ihre Gläubigen über die Aussprüche des vaticanischen

¹ S. Hieronym. epist. XV ad Damasum (alias LVII edit. Vallarsii).

² Eph. IV, 14.

Concils belehrten oder welche in den Aeußerungen A des apostolischen Stuhles darüber sich finden.

Wir protestiren also laut und feierlich gegen jene verkehrten, falschen und feindseligen, vielfach ganz unverständigen Auslegungen und Anwendungen.

Darum sind alle Katholiken an ihre von Gott auf-erlegte Pflicht zu erinnern, sich in Sachen der katho-lischen Lehre an den Unterricht ihrer Bischöfe und ihrer von diesen bestellten Seelsorger zu halten und nur aus oberhirtlich gutgeheissenen Schriften Belehrung über die Aussprüche des Concils zu schöpfen. Wer aus unkatholischen und glaubensfeindlichen Blättern oder Schriften sein Urtheil über den Sinn und die Bedeutung der Concils-Entscheidungen bilden will, geht zu einer unläuteren, vergifteten Quelle und trägt selbst Schuld, wenn er dem Irrthume verfällt, oder seines Glaubens verlustig geht. Wir aber legen entschieden Verwahrung ein gegen das jedem natür-lichen Rechtsgefühle widerstreitende Verfahren, auf Grund solcher entstellter und falscher Deutungen der katholischen Lehre Folgerungen für das öffentliche Recht und Leben der Katholiken zu ziehen.

IV.

Die Fälschungen des Sinnes der Concils-Entscheidungen haben sich neuestens in zwei Schlag-wörtern concentrirt: die *Allgewalt* des Papstes und die *persönliche* Unfehlbarkeit des Papstes.

Das Concil spricht von keiner Allgewalt des Papstes und es gibt keine Allgewalt des Papstes. Wohl ist die Fülle der geistlichen Gewalt, welche der Gottmensch in der Kirche hinterlegt hat — zum Heile der Seelen und zur Ordnung seines Reiches auf Erden —, dem heiligen Petrus und seinen Nach-folgern anvertraut, aber diese Gewalt ist keineswegs sohrankenlos. Sie ist beschränkt durch die geoffen-barten Wahrheiten, durch das göttliche Gesetz, durch die von Gott gegebene Verfassung der Kirche: sie ist beschränkt durch den ihr gegebenen Zweck, welcher ist die Erbauung der Kirche, nicht ihre Zerstörung! sie ist beschränkt durch die göttlich geoffenbarte Lehre, dass es neben der kirchlichen auch eine bürgerliche Ordnung gibt, neben der geist-lichen auch die weltliche Gewalt, welche ihren Ur-sprung von Gott hat, welche in ihrer Ordnung die höchste ist, und welcher man in allen sittlich er-laubten Dingen dieser Ordnung um des Gewissens willen gehorchen muss.

Das Concil hat dem Papst keine grössere Ge-walt beigelegt, als er stets besass, und es konnte ihm keine grössere beilegen: es sprach über diese Gewalt nur aus und wiederholte, was im Glaubens-bewusstsein und in der Uebung der Kirche stets festgehalten war.

Das zweite Schlagwort: „die *persönliche* Unfeh-lbarkeit des Papstes“ soll andeuten, als ob nach der Lehre des Concils die Unfehlbarkeit eine persö-nliche Eigenschaft des Papstes sei, vermöge welcher jeder Ausspruch desselben unfehlbar werde; und als ob es ganz von dem persönlichen Willen oder Be-lieben jedes Papstes abhängig sei, neue Glaubens-wahrheiten und Pflichten aufzustellen. Dieses ist eine sehr grobe Täuschung.

Das Concil überschreibt das bezügliche Lehr-stück: „Von dem unfehlbaren *Lehramte* des Papstes.“ Es spricht nur aus, das die Unfehlbarkeit bei einer genau bestimmten und höchsten Ausübung seines obersten Lehramtes dem Papste verheissen sei; es erklärt die Unfehlbarkeit bei diesem Acte als eine Amtsgnade, welche in dem vor Irrthum bewahrenden Beistande des heiligen Geistes besteht. es erklärt,

dass es hiermit keine neue Lehre, sondern eine von Gott geoffenbarte, in den Glaubensschatz der Kirche durch die Apostel niedergelegte Wahrheit vortrage: es erklärt, dass diese lehramtliche Unfehlbarkeit des Papstes keine andere sei, keinen anderen Gegenstand und Umfang habe, als die Unfehlbarkeit, mit welcher der göttliche Erlöser seine Kirche in Ent-scheidung einer den Glauben oder die Sitten be-treffenden Lehre ausgestattet wissen wollte: es er-klärt, dass der Papst bei der Ausübung seines ober-sten Magisteriums an dieselben Mittel der Erkenntnis der Offenbarungslehre und des Kirchenglaubens im Allgemeinen, und im Einzelnen gebunden sei, wie das kirchliche Magisterium überhaupt, werde es in oder ausser einer Synode bethätigt.

Wir protestiren also laut und feierlich gegen jene und ähnliche ebenso unwahre als gefährliche Schlagworte, erfunden, um die katholische Lehre gehässig zu machen: und wir erklären es für ein verabscheuungswürdiges Verbrechen gegen Gott, gegen seine Kirche und gegen die Menschheit, wenn man durch solche Schlagworte und durch den Be-griff, der sich unwillkürlich mit ihnen verbindet, die katholische Lehre brandmarken will, als widerstreite sie der Vernunft und der Offenbarung, der Menschen-würde und dem Staatswohle.

V.

Die Irrlehre ruft, wie sonst gewöhnlich so auch diesmal die politische Gewalt auf, um die Kirche und das katholische Volk zu unterdrücken, dem Irr-thum aber von Staatswegen zur Herrschaft zu ver-helfen.

Wie einst die Schriftgelehrten und Pharisäer den Heiland der Welt und seine Lehre als auf-wieglerisch anklagten¹, so treten die Erben ihrer Gesinnung gegen seine Braut mit der Lästerung auf, dass sie und ihre Lehre die Fürsten und Staaten gefährde.

Wir erachten diese Verleumdung einer Wider-legung nicht werth: denn es ist weltkundig, dass die Kirche es war, welche zuerst die Treue gegen Fürst und Obrigkeit um Gotteswillen und den Ge-horsam gegen die staatlichen Gesetze um des Ge-wissenswillen lehrte.

Aber die Mittel, welche die Verleumder der Kirche und ihrer Lehre den Staatsgewalten anrathen, um sich gegen diese angebliche Feindin zu schützen, dürfen unserer Aufmerksamkeit nicht entgehen, weil sie das katholische Volk und seine Kirche im Heiligsten rechtlos machen würden, und weil schon Thatsachen vorliegen, welche zeigen, dass Vertreter der Staats-gewalten in ihren Anschauungen den kirchenfeind-lichen Forderungen entgegenkommen.

VI.

Man spricht der Staatsgewalt die Befugniss zu durch eine in das innerste Gebiet des Glaubens eingreifende Anwendung und Ausdehnung des landes-herrlichen Schutz- und Aufsichts-Rechtes den Bischöfen und Priestern zu verbieten, dass sie die katholische Lehre verkünden erklären und ver-theidigen — während man für alle Angriffe auf die-selbe volle Freiheit in Anspruch nimmt. Man legt ferner der Staatsgewalt die Befugniss bei, darüber zu entscheiden, was zur Lehre der katholischen Kir-che gehöre und was nicht; welche die Bedingungen seien, um als Mitglied der Kirche *rechtlich* gelten zu können und welche nicht; welche die mit dem Glaubensbekenntnisse zusammenhängenden Erforder-nisse seien, um im Besitze und Genusse kirchlicher

¹ II Cor. X. 8.

² Luc. XXIII. 2 seqq.

Aemter und Einkünfte bleiben zu können und welche nicht.

Dies heisst aber nichts anders als dem Grundsatz huldigen: *die Staatsgewalt hat über den Glauben und das Glaubensmass ihrer Unterthanen zu entscheiden*. Es ist die Wiedererweckung und die neue, wenn auch etwas modificirte Anwendung des tyrannischen Princip: *Cuius regio, illius religio*. Und Männer, welche das entscheidende Richteramt in Glaubenssachen dem Papste absprechen —, wollen, dass das katholische Volk sich hierin der Entscheidung eines Staatsbeamten unterwerfe!

Dies thun Männer, welche sonst immer den Namen der Freiheit im Munde führen. Wir wissen es also: das ist die Gewissensfreiheit, das ist die Cultusfreiheit, das ist die Lehrfreiheit, welche sie meinen.

Jener Mann, dessen Autorität gegenwärtig dem Feinde der Kirche Alles gilt, bezeichnet den Satz: *cuius regio, illius religio* als „ein tief unaitliches und unchristliches Princip“, als einen „Despotismus, dessen Gleichen bis dahin noch nicht gesehen worden war“¹.

Und mit einem solchen Despotismus bedroht man uns in Deutschland!

In Deutschland soll der Katholicismus unterdrückt werden, nachdem das katholische Volk in unerschütterlicher politischer Treue Gut und Blut für König und Vaterland hingegeben, während die zahllosen Wunden noch nicht vernarbt, die Thränen um die Tausende siegreich Gefallener noch nicht getrocknet, die Schlachtfelder noch nicht vergessen sind!

VII.

Wie man der Staatsgewalt die Befugnisse über den Glauben zu entscheiden, zuschreibt, so soll sie auch über die Güter der katholischen Kirche verfügen.

Die katholische Kirche, welche in der Welt seit fast zwei Jahrtausenden besteht, welche einst das deutsche Volk zur Einheit verband, deren Recht, Eigenthum und Selbstständigkeit in Deutschland später Völkerverträge und jetzt auch Verfassungen verbürgen, ist *diejenige*, deren sichtbares Oberhaupt der Papst ist und welche in Einheit mit demselben der Episkopat leitet und vertritt. Es gibt keine alte und keine neue katholische Kirche: es gibt in aller Zeit nur die Eine, in ihrem Wesen unvergängliche und unwandelbare katholische Kirche, die in ewiger Jugendkraft sich nach Innen und Aussen fort und fort entfaltet. Die katholische Kirche ist kein blosses System einiger starrer Glaubenssätze, sie ist eine göttliche Anstalt des Glaubens und Heiles, in welcher der ganze Schatz der Offenbarung hinterlegt ist, damit die Gläubigen mehr und mehr fortschreiten in seiner Erkenntnis: sie ist ein lebendiger Organismus, beseelt von dem heiligen Geiste, sich in einheitlichem Wesen fortbildend zur Vollendung, nach dem Masse des in Christo vollkommenen Alters². Der Papst und der mit ihm geeinigte Episkopat sind die sichtbaren Träger dieses gottmenschlichen Organismus; ohne sie gibt es keine katholische Kirche; und wer wissen will, wo die Kirche ist, hat nur zu fragen, *wo Petrus ist*. Denn so spricht der Herr³: „Du bist Petrus, und auf diesen Felsen will ich meine Kirche bauen.“

In der That — die katholische Kirche, mit welcher die deutschen Fürsten Concordate und Uebereinkommen mancherlei Art geschlossen haben, ist die vom Papste kraft seiner Vollmacht vertretene Kirche:

dieser Kirche ist vertrags- und verfassungsmässig das Eigenthum ihrer Stiftungen und der Genuss ihres Einkommens nach den ursprünglichen Stiftungs-Urkunden und dem rechtmässigen Besitze, sie seien für den Cultus, den Unterricht oder die Wohlthätigkeit bestimmt, vollständig gesichert.

Wer also die Sanction eines Gesetzes über das Vermögen der katholischen Kirche zu Gunsten derjenigen, welche sich von der Gemeinschaft dieser Kirche getrennt haben, verlangt, verlangt den Umsturz aller Verfassungs-Bestimmungen und aller Concordate, welche der katholischen Kirche ihre rechtliche Existenz, den Besitz und Genuss ihres Eigenthums garantiren.

VIII.

Durch jene falschen Deutungen des wahren Sinnes der Concilsbeschlüsse hat man zugleich die unbegründeten Befürchtungen aller Art angeregt. Ja man hat sich sogar nicht gescheut, von der Nothwendigkeit des Ausschlusses der Katholiken vom Fortgenusse der vollen politischen Rechte zu reden.

Das also ist die Gleichberechtigung, das die Parität, das die *Unabhängigkeit* der bürgerlichen und politischen Rechte von dem religiösen Bekenntnisse.

Was ist aber der kurze Ausdruck aller jener Befürchtungen? Man bezeichnet als ihren Gegenstand die bevorstehende Wiedereinführung des „hierarchisch-mittelalterlichen Systems“. Aber wele ein Geschichtsverständnis setzt es voraus, wenn man glaubt, vergangene Zeiten und die in ihnen waltenden Regierungs-Systeme lassen sich wieder einfach in die jetzige oder künftige Welt zurückführen? So wenig der einzelne Mensch zu den Tagen seiner Vergangenheit zurückzukehren vermag, so wenig werden auch die Völker und die Staaten zurückkehren zu dem Stande des Mittelalters. Die Kirche unwandelbar in ihrem Wesen wird, geleitet vom heiligen Geiste, zu den Völkern und Staaten stets sich stellen, wie deren Sein und Wandel es mit sich bringt. Mutter und Lehrerin aller Gläubigen muss und wird sie allezeit bleiben: sie wird ihnen gegenüber ihre Pflicht zu lehren, zu warnen, selbst zu strafen, stets ausüben, welchem Volke und Staate sie auch angehören mögen, sofern sie *gegen ihre geistige Mutter sich auflehnen und Gesetze der christlichen Sittenlehre verletzen*.

Nur wer die Weltgeschichte tiefer aufzufassen nicht gelernt hat und wer zugleich die Wege der Vorsehung im Gange der Kirche erkennt, kann im Ernste befürchten, dass diese die Zustände vergangener Zeiten wieder in ihrer früheren Gestalt vom Grabe erwecken werde oder könne.

Es ist offenbar Täuschung, wenn man aus den Beschlüssen des Vaticanischen Concils folgert, dass alle älteren päpstlichen Bullen oder Constitutionen, welche staatliche und bürgerliche Verhältnisse betreffen, nun den Charakter unfehlbarer Lehr-Entscheidungen an sich tragen.

Man verschweigt, wie streng begrenzt die Entscheidungen *ex cathedra* sind, und wie wenige der oben bezeichneten Bullen u. s. w. unter diesen Begriff fallen können.

Man übersieht, dass auch bei wirklich dogmatischen Bullen, wie bei Concils-Beschlüssen, nur der förmlich entschiedene Lehr-Satz die zum Glauben verpflichtende Kraft hat, keineswegs aber die Gesamtheit des übrigen Inhalts, seien es Motive oder Beweise.

Von allen den Bullen, welche bisher die Gegner mit Vorliebe als staatsgefährlich bezeichnen, ist nur Eine dogmatisch. Diese ist aber zugleich von einem

¹ Döllinger, Kirche und Kirchen, S. 49-56.

² Ephes IV, 13.

³ Matth. XVI, 18.

allgemeinen Concilii angenommen, und es müßte demnach die Unfehlbarkeit der allgemeinen Kirchenversammlungen und der Kirche ebenso gefährlich für den Staat sein wie die der Päpste. Zudem enthält jene Bulle in der That nur eine Lehr-Entscheidung über den Primat, welche nichts ausspricht, als was alle Katholiken von jeher ohne Gefahr für den Staat glaubten.

Alle anderen Bullen, die zumeist von den Gegnern hervorgehoben werden, sind nicht dogmatischer Natur: sie sind Disciplinar-Gesetze und Straf-Sentenzen, welche weder unwandelbarer Natur noch unverjährbar sind, und welche den allgemeinen Bedingungen sowohl der positiven menschlichen Gesetzgebung überhaupt als des kanonischen Rechtes insbesondere unterliegen.

Unter diesen Umständen können wir in dem ungerechtfertigten und leidenschaftlichen Ausdeuten solcher päpstlichen Erlässe nur Versuche sehen, die Geister zu verwirren und Haas zu erzeugen.

Ueber die Richtung einer grossen geistigen und sittlichen Macht, wie die katholische Kirche selbst in den Augen ihrer Gegner ist, gibt nichts sichereren Aufschluss, als ihre feierlichen Acte, als öffentliche Thatsachen.

Solche feierliche Thaten des hl. Stuhles in der Neuzeit sind die Concordate oder Verträge mit den Staaten des 19. Jahrhunderts. Welches ist die Grundrichtung dieser Verträge? Ueberall finden wir in denselben ein Zurückgehen des Papstes auf das streng kirchliche Gebiet, ein Beschränken der alten kirchlichen Immunitäten oder Privilegien auf ein Mass, das der modernen Rechtsgleichheit nirgends hinderlich ist; überall wird die *vigens ecclesiae disciplina* zu Grunde gelegt. Noch mehr. Der heilige Stuhl hat sich sogar durch diese seine feierlichen und öffentlichen Verträge zum Festhalten an dem so geschaffenen Rechtszustande in der Weise verpflichtet, dass er sich des Rechtes begeben, ihn einseitig zu ändern. Und der heilige Stuhl ist es erfahrungsgemäss nicht, der die Concordate und völkerrechtlichen Verträge bricht.

Es besteht auch keine Thatsache in neuester Zeit, welche zu dem Schlusse berechtigt, daß der heilige Stuhl eine andere Stellung zu den Staaten nehmen wolle, als welche er bisher eingenommen hat. Die Unfehlbarkeit seiner *ex cathedra* gegebenen Lehr-entscheidungen berechtigt fürwahr nicht dazu. Denn der apostolische Stuhl hat sie bekanntlich allezeit festgehalten und in der Kirche war sie überall thatsächlich angenommen und fast überall öffentlich gelehrt. Der Mangel eines Concils-Beschlusses über diese Unfehlbarkeit war es wahrlich nicht, das den apostolischen Stuhl veranlasste, die oben bezeichnete Stellung gegenüber den Staaten zu nehmen. D Der Beschluß wird ebenso wenig auf diese einen Einfluss haben. Sie wurde eingenommen, weil die Päpste, als Sions oberste Wächter bestellt, die Zeit wohl verstehen. Sie wenden auf dieselbe wohl die alten und ewigen Principien des göttlichen Rechtes an, aber sie wecken die alten Formen nicht auf, welche in ganz anderer Zeit zur Geltung kamen.

Wir protestiren daher gegen das ebenso unwissenschaftliche als ungerechte Verfahren, die Glaubens-Entscheidungen des vaticanischen Concils als Attentate gegen die bestehenden deutschen Staatsverfassungen und insbesondere gegen jene

¹ Porro subesse Romano pontifici omni humanae creaturae declaramus, dicimus, definimus et pronuntiamus esse de necessitate salutis. Der Ausdruck: omni humanae creaturae ist entlehnt aus dem I. Briefe des h. Petrus II, 18 und wird im fünften Concil des Laterans vom Papst Leo X erklärt durch die Worte: omnes Christi fideles.

Grundlagen derselben darzustellen, welche die Gleichheit Aller vor dem bürgerlichen Gesetze mit sich bringen, und durch Handhabung der von den Verhältnissen in Deutschland und anderwo geforderten politischen Toleranz die staatliche und bürgerliche Gleichberechtigung der Confessionen, sowie die Gewissens- und Cultus-Freiheit verbürgen.

Wir weisen vielmehr, gestützt auf diese Rechtsprincipien, die Versuche zurück, von dem Vollgenusse der genannten Rechte die katholische Kirche und das katholische Volk auszuschliessen, alle Versuche, die durch das göttliche und Völkerrecht, sowie durch das öffentliche Recht der deutschen Nation im Allgemeinen und einzelner Staaten insbesondere garantierte Selbstständigkeit und Freiheit der katholischen Kirche zu verkürzen.

Im Monat Mai 1871

- † Gregor, Erzbischof von München-Freising.
- † Michael, Erzbischof von Bamberg.
- † Paulus, Erzbischof von Köln.
- † Heinrich, Fürstbischof von Breslau.
- † Heinrich, Bischof von Passau.
- † Peter Joseph, Bischof von Limburg.
- † Christoph Florentius, Bischof von Fulda.
- † Wilhelm Emmanuel, Bischof von Mainz.
- † Ludwig, Bischof von Leontopolis i. p. i. apostol. Vicar im Königreiche Sachsen.
- † Conrad, Bischof von Paderborn.
- † Johann, Bischof von Culm.
- † Ignatius, Bischof von Regensburg.
- † Pancratius, Bischof von Augsburg.
- † Matthias, Bischof von Trier.
- † Johann Heinrich, Bischof von Osnabrück und apostol. Provicar der norddeutschen und dänischen Missionen.
- † Franz Leopold, Bischof von Eichstätt.
- † Lothar, Bischof von Leuca i. p. i., Erzbisthums-Verweser der Erzdioecese Freiburg.
- † Philipp, Bischof von Ermeland.
- † Adolph, Bischof von Agathopolis i. p. i., Feldpropst der k. preuss. Armee.
- † Johann Bernhard, Bischof von Münster.
- † Johann Valentin, präconisirter Bischof, Capitular-Vicar von Würzburg.
- Daniel Wilhelm Sommerwerk, genannt Jacobi, Capitular-Vicar und erwählter Bischof von Hildesheim.
- Johann Peter Busch, Dompropst, Capitular-Vicar von Speyer.

6.

Eorundem litterae pastorales ad fideles editae.

Die unterzeichneten Bischöfe entbieten den Gläubigen Gruss und Segen im Herrn!

In Folge der Beschlüsse des vaticanischen Concils hat namentlich in Deutschland manche Geister eine grosse Bewegung ergriffen. Während das gläubige katholische Volk überall mit freudiger Bereitwilligkeit den Entscheidungen der allgemeinen Kirchenversammlung sich unterworfen hat, finden wir in jenen Kreisen der Gesellschaft, welche auf ein höheres Mass von Bildung Anspruch machen, vielfach Abneigung und Befremdung angesichts der verkündigten Concilsbeschlüsse, insbesondere über das unfehlbare Lehramt des Papstes. In dem der Kirche feindlichen Lager aber hat sich eine heftige und weit verbreitete Agitation erhoben um die Kirche zu schmähen, zu verläumdern, in Fesseln zu schlagen und selbst zu vernichten, wenn die Macht der Menschen vermöchte, was selbst den Pforten der Hölle nimmer gelingen wird. Woher diese Erscheinung? Die Wissenschaft in Deutschland hat vielfach auch auf dem Gebiete der Theologie in

neuerer Zeit Wege betreten, welche sich mit dem A Wesen des wahren katholischen Glaubens nicht vereinigen lassen. Diese wissenschaftliche Richtung, welche sich von der Autorität der Kirche losgesagt hat und nur an ihre eigene Unfehlbarkeit glaubt, ist unverträglich mit dem katholischen Glauben. Sie ist ein Abfall von dem wahren Geiste der Kirche, indem sie dem Geiste einer falschen Freiheit huldigt, welcher dem Glauben an die göttliche in der Kirche durch den heiligen Geist wirksame Lehrautorität persönliche Ansichten und Meinungen vorzieht. Erscheint es nicht solchen Thatsachen gegenüber jetzt als ein Werk der göttlichen Vorsehung, dass gerade in unserer Zeit, wo die sogenannte freie theologische Wissenschaft so hoch ihr Haupt erhoben hat, das Dogma von dem unfehlbaren Lehramte des obersten Hirten und Lehrers der Kirche, welches mit jener falschen Richtung in der Theologie im schroffsten Gegensatz steht, verkündigt worden ist? Was würde wohl auf die Dauer aus dieser sogenannten freien Wissenschaft auf dem Boden der katholischen Theologie geworden sein, wenn nicht das Vaticanische Concil jenen Prüfstein der Geister aufgestellt hätte, an dem der vernunfttölpelische Dünkel der sich selbst für unfehlbar haltenden Wissenschaft sich gebrochen und an dem nicht minder beklagenswerthe Leichtfertigkeit unserer Zeit offenbar werden musste, welche die sogenannte öffentliche Meinung wie ein höchstes Orakel auch in Sachen der übernatürlichen Ordnung anbetet, während sie das von Gott gesetzte Lehramt der Kirche verachtet.

Der ganze Episkopat, alle Nachfolger der Apostel, zu welchen der göttliche Heiland gesagt hat: „*Siehe, ich bin bei euch alle Tage bis an das Ende der Welt*“¹, und „*Wer euch höret, der höret mich*“, und „*Wer euch verachtet, der verachtet mich*“², sie sind einig, nachdem Petrus gesprochen hat. Sie alle stehen auf diesem Felsenrunde der Kirche, von welchem sich Niemand trennen kann, wer immer zu der Herde Jesu Christi gehören will.

Indem wir daher, in dem Herrn Geliebte, in innigster Gemeinschaft mit dem gesammten Episkopate der katholischen Welt unsere volle Zustimmung und Unterwerfung unter alle und jede Beschlüsse des Vaticanischen Concils hierdurch einstimmig erklären, protestiren wir zugleich mit aller Entschiedenheit gegen die Behauptung, als sei dadurch eine neue, in der uralten Ueberlieferung der Kirche nicht enthaltene Lehre verkündigt worden, oder als sei durch die verkündigte Lehre von dem unfehlbaren Lehramte und der Amtsgewalt des Papstes das Verhältniss der Kirche zum Staate geändert oder gar der Staatsgewalt gefährlich geworden. Gleichzeitig warnen wir alle Glieder der uns von Gott anvertrauten Heerden vor den Gefahren der bezeichneten Irrwege, welche von der Gemeinschaft der heiligen Kirche trennen. Wir ermahnen alle Gläubigen auf das Eindringlichste zum trennen und standhaften Festhalten an dem Glauben unserer Mutter, der heiligen katholischen Kirche, welche nach dem Worte des Apostels eine Säule und Grundfeste der Wahrheit ist. Wir fordern sie auf zum andächtigen und beharrlichen Gebete für Alle, die da wanken und irren im Glauben.

Bei dieser Gelegenheit können wir nicht umhin, euch Alle, in Christo Geliebte, neuerding einladen zum fortgesetzten Gebete für das theuere Oberhaupt unserer heiligen Kirche, welches noch immer wie ein Gefangener im eigenen Hause der nöthigen

Freiheit zur Ausübung seines Apostolischen Amtes entbehrt. Noch immer sind die Provinzen des Ertheils Petri mit der Stadt Rom selber in der Gewalt derjenigen, welche sie der Kirche und ihrem Oberhaupte durch die rechtloseste und schmachlichste Gewaltthat geraubt haben und bis zur Stunde fortfahren, die heilige Kirche in Rom ihrer Güter und jener frommen Anstalten, deren viele seit Jahrhunderten zum Heile der ganzen Christenheit von den Päpsten errichtet worden sind, zu berauben.

Zu Florenz sind unlängst sogenannte Garantie-Gesetze berathen und beschlossen worden, welche vorgeblich die Freiheit und Unabhängigkeit des Päpstlichen Stuhles verbürgen sollen. Aber kein Vernünftiger glaubt daran, dass solche Gesetze von der italienischen Regierung, welche fortwährend die Rechte der Kirche und des heiligen Stuhles mit Füßen tritt, werden beobachtet werden. Jene Berathung und Beschliessung erscheint wie ein Trugspiel, welches den verübten Raub beschönigen soll. Sollten jene Gesetze aber auch wirklich beobachtet werden, so wird doch Niemand glauben, dass dadurch dem beraubten Papste die zur Ausübung seines Apostolischen Amtes durchaus notwendige Freiheit und Unabhängigkeit, welche er mit seiner souveränen fürstlichen Macht verloren hat, wiedergegeben oder ersetzt werden könnte. Diese Freiheit und Unabhängigkeit kann ihm nach menschlicher Einsicht nur durch die Zurückgabe dieser ohne jeden Schein von Recht geraubten Macht zurückerstattet werden. Das zu verlangen, ist ein Recht und eine Pflicht aller Katholiken der ganzen Welt. Dass diese Wiedererstattung aber geschehen werde, das hoffen wir zunächst von Gottes Fürsorge, welche in die Geschichte von bald zweitausend Jahren sich ja so oft in wunderbarer Weise an unserer heiligen Kirche bewährt und das Schifflein Petri aus Wind und Wellen gerettet hat.

Nach wenigen Wochen, am 16. Juni dieses Jahres wird, so Gott will, unser hl. Vater Pius IX. den 25. Jahrestag seiner Erwählung zur Päpstlichen Würde erleben — ein Ereigniss, welches seit den Tagen des ersten Papstes, des heiligen Apostelfürsten Petrus, nicht wieder eingetroffen ist und schon deshalb mit ganz besonderer Theilnahme in der katholischen Welt gefeiert werden wird.

Zwar lässt die gegenwärtige Lage des seiner Freiheit beraubten, mit Leiden und Trübsalen überhäuft Papstes es nicht angemessen erscheinen, den bevorstehenden Jubeltag als ein Freudenfest im vollen Sinne des Wortes zu feiern; aber er wird allen wahren Kindern der Kirche eine willkommene Gelegenheit darbieten, abermals die in ihren Herzen lebende innige Verehrung und kindliche Anhänglichkeit an den ehrwürdigen Jubelreis kundzugeben, welcher nun schon seit mehr als 50 Jahren des Priesterthums Würde und Bürde getragen und seit 25 Jahren mit solcher apostolischen Liebe und Treue, mit solcher Glaubensfestigkeit und Uner-schrockenheit, unter immerwährenden Stürmen und Widerwärtigkeiten das Amt des Statthalters Jesu Christi verwaltet und so Vieles und Grosses zur Ehre Gottes vollbracht und geduldet hat. Gebete und Opfer werden die würdige Feier dieses Tages ausmachen — Gebete des Dankes für Alles, was Gott durch Pius IX. in seiner Kirche gewirkt hat; heisse Bitten zum Allmächtigen um Abkürzung der gegenwärtigen Trübsal; Opfer der Liebe endlich für das aller seitherigen Hülfsmittel beraubte Oberhaupt der Kirche. Um hierin den Wünschen der Gläubigen zu entsprechen, haben wir theils durch besondere Erlasse in allen Pfarrgemeinden der uns anvertrauten Diöcesen am Tage der Päpstlichen

¹ Matth. XXVIII, 20.

² Luc. X, 16.

Jubelfeier anserordentliche Andachten sowie eine A die Gläubigen auch die ihnen etwa anderweitig dargebotene Gelegenheit, dem sein Jubelfest feiernden Vater der Christenheit ihre Theilnahme und Liebe zu beweisen, nach Möglichkeit benützen wollen, um dem erhabenen Dulder in den Tagen seiner gegenwärtigen Bedrängnisse Trost und Freude zu bereiten.

Der Segen des Allmächtigen und die Gnade des heiligen Geistes sei und bleibe mit euch Allen.
Im Monat Mai 1871.

(Subscripti iidem qui supra.)

III. LITTERAE PLURIUM EPISCOPORUM ORIENTALIUM RITUS LATINI AD SUMMUM PONTIFICEM PIUM IX.

Beatissime pater.

Appropinquante die festo natiuitatis Domini nostri Iesu Christi (Luc. XXII, 1) iucundum erat B et bonum nobis filiis tuis atque obaequentissimis servis, qui una Smyrnis secundum beneplacitum tuum (Ephes. I, 9) convenimus videre (Act. XV, 6), quomodo oporteat nos in domo Dei conversari (I Tim. III, 15), pacem quam Salvator noster nobis dedit, tibi annuntiare homini bonae voluntatis, super quem aedificavit Dominus ecclesiam suam; atque ut multiplicentur tibi anni vitae Petri, et ultra (Prov. IV, 10), et Dominus benedicat coronae annorum benignitatis tuae (Psalm. LXIV, 12), corde magno, et animo volenti (II Mach. I, 3) bene precari. At vocem terroris audivimus, formido et non est pax (Ierem. III, 5); et audierunt omnes habitatores terrae, si factum est istud in diebus nostris, aut in diebus patrum nostrorum (Ioel. I, 2). Gens enim accendit super terram tuam (ibid. 6), rem aceleratissimam perpetrantes (Deut. XVII, 5) ut omnes qui recto sunt corde erubescerent in via C eorum (Ezech. XVI, 27); homines blasphemi, ingrati, sine affectione, proditores, habentes speciem pietatis (II Tim. III, 2) et quasi velamen malitiae libertatem (I Pet. II, 16), locum et templum, quod per universum mundum honoratur pro sui veneratione et sanctitate (II Mach. III, 12), usurparunt: et Deum non timentes, nec homines reverentes (Luc. XVIII, 4) venerunt ad quiescentes habitantesque secure, et diripuerunt spolia, et invaserunt praedae, tulerunt argentum et aurum abstulerunt, suppellectilem atque substantiam (Ezech. XXXVIII, 12). Proh! nefarium et inauditum scelus! (II Mach. IV, 13). Pro nihilo habentes decem et octo saecula, quibus orbis terrarum bonis omnibus per S. Romanam Petri sedem est repletus, civilem eius principatum, quo nullum tale solium fuit in universis regnis (II Paral. IX, 19), evertere ausi sunt: et te regem et patrem, Dei vicarium et ecclesiae infallibilem sponsum, contumeliis affectum, quamvis in hypocrisi loquantur mendacium (I Tim. IV, 2), te post vincti quatuor annorum curriculum in ecclesiis Altissimi aperientem os tuum, et in plenitudine sancta admiratione dignum apparentem (Eccl. XXIV, 2), ut beati repententur, qui viderunt te et in amicitia tua decorati sunt (Eccl. XLVIII, 11), te manere in vestibulo carceris impie coegerunt (Ier. XXXVII, 20): ita ut totus orbis audiens talia horribilia denuo ingemiscat Petri successorem servari in carcere (Act. XII, 5). Profecto, beatissime pater, a nobis, et ecclesiis nostris oratio fit sine intermissione ad Deum pro te (ibid.), et saepe fideles nostri gregatim de domibus confluentes publica supplicatione obsecrantur pro eo quod in contemptum venit (II Mach. III, 18), urbs perfecti decoris, gaudium universae terrae (Thren. II, 15). Verum ne declinantes in obligationes nos adducat

Dominus cum operantibus iniquitatem (Ps. CXXIV, 5), et ut ministerium nostrum impleamus (II Tim. IV, 5), exempla pene omnium episcoporum atque inter laicos scientia et pietate praeditos innumerorum virorum, et non paucorum etiam qui foris sunt (I Cor. V, 12) sectantes, protestamur unanimes adversus omnes pessimos qui tetigerunt haereditatem (Ierem. XII, 14) Petri, non timuerunt mittere manus suas in Christum Domini (II Reg. I, 14), polluerunt templum sanctum Dei (Ps. LXXVIII, 1). Protestamur contra gentes quae te non noverunt, et regna quae te dereliquerunt (ibid.), ita ut factus sis in rapinam, nec est qui oruat: in direptionem, nec est qui dicat: redde (Isai. XLII, 22). Protestamur contra eos, qui sicut ethnici et publicani ecclesiam non audientes (Matth. XVIII, 17), transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt foedus sempiternum (Isai. XXIV, 5). Et propterea maledictio vorat terram; insanunt cultores eius, et relinquentur homines pauci (ibid.). Protestamur contra semen nequam, et filios scleratos, qui amatissimum patrem noluerunt regnare super eos, et oblitii sunt quod qui subtrahit aliquid patri, et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidae est (Prov. XXVIII, 24). Protestamur contra humanitatis iura violatores (Esth. XVI, 4). Summus equidem principatus tuus nobis omnibus est in bonum (Rom. XIII, 4), et haereditas sancta tua „ad omnes catholicos pertinet“, ut secundum datam tibi sapientiam (II Pet. III, 15) scripsisti.

Hinc factum est quod ex omnibus gentibus invenes fortissimi et electi surrexerunt, ut pugnarent pro sanctis nostris (I Mach. III, 43), quos credita sibi officia diligenter observantes mendaciorum curriculum perditii homines conati sunt subvertere (Esth. XVI, 5). Gratia hisce inclytis et fortibus, et pax a Deo (Rom. I, 7). Vere negotium nostrum egerunt, ut ea libertate in ecclesia Domini utamur, qua Christus nos liberavit (Gal. IV, 31). „Singulari enim (tua haec verba fidelissima sunt — Apoc. XXI, 5), beatissime pater, divinae providentiae consilio factum est, ut Romano imperio in plura regna variasque ditiones divisio, Romanus pontifex, cui a Christo Domino totius ecclesiae regimen, et cura fuit commissa, civilem principatum hac sane de causa haberet, ut ad ipsam ecclesiam regendam, eiusque unitatem tuendam plena illa uteretur libertate quae ad supremi apostolici munus obeundum requiritur.“

Nobis autem absit diminuere de verbis istis, ne auferat Deus partem nostram de libro vitae, et de civitate sancta (Apoc. XXII, 19). Lex Christi est, ut omne decretum, quod constituerit eius in terra vicarius non liceat immutari (Dan. VI, 15). Fides eius nunquam deficere potest, cum pro ea rogaverit Dominus. Hanc fidem amplectimur: ut pro ea mori parati simus (Act. XXI, 13): hanc fidem

evangelizavimus, et evangelizabimus populis nobis commissis, ne praeterquam quod evangelizavimus anathema simus (Gal. I, 8). Tecum ideo damnavimus in concilio nostro Smyrneni, et iterum nunc damnamus quae damnasti in Syllabo, quem conscripsisti sermone rectissimo, et veritate pleno (Ecol. XII, 10); et inter ea illam doctrinam damniorum, qua asseritur „abrogationem civilis imperii, quo apostolica sedes potitur, ad ecclesiae libertatem felicitatemque vel maxime conducere.“

Sic commutaverunt veritatem Dei in mendacium (Rom. I, 25), et confidere fecerunt populum in mendacio (Ierem. XXVIII, 15). Supremo enim summi pontificis principatu everso, per totam vitam fideles obnoxii erunt servituti (Hebr. II, 15), nec illis permisum accedere ut illuminentur (Ps. XXXIII, 6) ad patrem, et magistrum, et duces, neque ad lapidem vivum a Deo electum, ut et ipsi tanquam lapides vivi supraedificentur (I Pet. II, 4). Nonne enim translata gloria de Israel, eo quod capta sit urbs Petri sedes (I Reg. IV, 21), concilium Vaticanum prorogatum, a quo omnia bona pariter venire (Sap. VII, 11) omnes speramus, et prae omnibus nos qui habitamus in Oriente (Iud. V, 4), ad contentiones, animositates, dissensiones vitandas (II Cor. XII, 20); cum unusquisque hic linguam habet, interpretationem habet, doctrinam habet (I Cor. XIV, 26), atque ad schismata tollenda? Nonne Roma in manus data inimicorum Domini (Ierem. XX, 5) perit spes nostra? Num invenire poterimus multitudinem bonorum, quae largitus es nobis secundum indulgentiam tuam (Isai. LXXIII, 7), cum omni tempore fide et beneficiis tuis vivimus? (Ezech. XVI, 13). Et quis juvenes nostros levitas sanctuarii docebit scientiam? quis intelligere faciet auditum? (Isai. XXVIII, 6). Ipsi enim habentes fiduciam in umbra Petri, et non Aegypti (Isai. XXX, 2), usque dum veniebant Romam viam multam (I Mach. VIII, 19), ut sub tegmine sapientiae tuae (Ecol. XIV, 26) discerent scientiam sanctorum, honestarentur in laboribus custoditi a fraude circumvenientium illos? (Sap. X, 10). Nunc languescant prae inopia illos oportet (Ps. LXXXVII, 10). Haecine est libertas, et felicitas nobis promissa? Hoc nefas est, et iniquitas maxima (Iob. XXXI, 11). Contra illam denuo in indignatione spiritus nostri (Ezech. III, 14) protestamur. Manus Domini est nobiscum confortans nos. (Ibid.)

Quid enim Deus patientiae et solatii (Rom. XV, 5) pro nobis melius providere potuit (Hebr. XI, 40) quam exemplum fidei, constantiae, virtutis et fortitudinis, quod universae genti beatitudo tua praebere non cessat (II Mach. VI, 31), verba fidelissima et vera (Apoc. XXI, 5) „non possumus“ quasi tuba clamando? „Certamen enim liceat nobis cum s. Ioanne Chrysostomo ad papam Innocentium loqui certamen illud ferme pro toto orbe est, pro ecclesiis disiectis atque prostratis, pro populis dispersis, pro episcopis exulibus, pro constitutionibus patrum violatis.“ „Hinc exprimi satis non potest (verba sunt s. Cypriani ad s. Cornelium invictae

fortitudinis virum) quanta isthic exultatio fuerit, et quanta laetitia cum de vobis prospera et fortis comperissemus, duces te illic confessionis fratribus extitisse, ut dum praecedis ad gloriam, multos feceris gloriae comites, et confessorem populum suaveris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri: ut non inveniamus quid prius praedicare in vobis debeamus, utrumve tuam promptam et stabilem fidem, an inseparabilem fratrum caritatem. Dum apud vos una animus et una vox est, ecclesia omnis Romana confessa est.“

Beatissime pater, episcopatus et populus christianus tecum est, et erimus semper tecum (Ps. LXXII, 25). Exurgit Deus et iudicabit causam suam (Ps. LXXIII, 21): cessabit tempestas, et fiet tranquillitas (Luc. VIII, 24): portae inferi praevallere non possunt contra sedem tuam. Venient, venient dies, dicit Dominus: vivit Dominus qui reducet te in terram tuam, quam dedit patribus tuis (Ierem. XVI, 15). Cadent catenae de manibus tuis, et eripiet te Dominus de manu inimicorum tuorum, sicut legimus de Petro (Act. XII, 7). „quod invenimus (eiusdem s. Cypriani ad s. Lucium Cornelii successorem) verba meminisse placet), in confessionis vestrae fide, et in Domini circa vos protectione nunc gesta; ut cum vos parati fueritis, et prompti omne subire supplicium, Dominus tamen vos poenae subtraheret, et ecclesiae reservaret.“ „Atque utinam, addere lubet cum eodem, utinam facultas daretur, ut interesse quam citius concilio Vaticano a te instaurato omnes nos possimus, qui vos mutua caritate diligimus, ut adventus vestri laetissimum fructum praesentes cum caeteris ipsi quoque caperemus. Quae illic exultatio omnium fratrum! qui concursus atque complexus occurrentium singulorum?“ Sic speramus quod cito nostri miserabitur Deus, et congregabit nos de sub caelo in locum sanctum (II Mach. II, 18). Reposita est haec spes in sinu nostro (Iob. XIX, 27) per Christum Iesum spem nostram (I Tim. I, 1).

Interea excipias obsecramus verbum nostrum in observantiae, obedientiae, caritatis pignus, et sit tibi in tribulatione multa cum gaudio Spiritus sancti (I The. I, 6), et genibus tuis provolutis benedic benedictionibus singulis nobis et populis nostris.

Die sacro conceptionis B. M. V. sine labe conceptae 1870.

- Humillimi atque obsequentissimi servi et filii
- + Vincentius Spaccapietra, archiepiscopus Smyrnenensis, vicarius apost. Asiae minoris.
 - + Antonius Iosephus Plum, archiep. Thyanaensis, vicarius apostol. Constantinopol.
 - + Laurentius Bergeretti, archiep. Naxiensis.
 - + Spiridion Magdalena, archiep. Coreyrensis.
 - + Ignatius Giustiniani, episc. Chiensis.
 - + Ioseph Maria Alberti, episc. Syrensis, deleg. apost. Graeciae.
 - + Fidelis Abbati, episc. Sanctorinensis.
 - + Ioannes Marangò, episc. Tenensis et Myconensis et administr. Andren.
 - + Nicolaus Adolphus Marinelli, episc. Solensis.

IV.

ADHAESIONES PATRUM QUI AUT IN CONGREGATIONE GENERALI AUT IN PUBLICA SESSIONE CONSTITUTIONI PASTOR AETERNUS NON SUNT SUFFRAGATI.

1. *Cardinalis Mattei*. — Abfuit in congregatione generali d. 13 iulii, et etiam in sessione publica die 18 eiusdem mensis. Adhaesionem praestitit vero suam constitutioni *Pastor aeternus*, haec scribens summo pontifici:

Beatissime pater.

Nihil magis optabam quam ut oecumenico con-

cilio Vaticano, quod aequae sapientissime ac providentissime sanctitas vestra celebrandum esse iusserat, interesset. Verum diuturna infirmitas, quae non animi, sed corporis vires usque adhuc debiles reddidit, impedimento fuit quominus ferventissimis meis votis satisfacere. Utinam mihi licuisset saltem ad solemnes sessiones convenire, quibus

unanimitate patrum consensus stultam rationis autonomiam damnavit, et divina iura apostolicae sedis et Romani pontificis asseruit, definiens inter cetera infallibile prorsus esse Romani pontificis magisterium circa divinae revelationis doctrinam, ac propterea eiusdem definitiones per se, non vero ex consensu ecclesiae, irreformabiles esse. Utinam in tam venerabili totius orbis consensu, pro sedis Ostiensis dignitate primus inter patres potuissem debilem meam vocem extollere, et ceteris omnibus unanimiter conclamantibus, universo orbe plaudente, te magistrum infallibilem ecclesiae appellare. Certe magna quidem fuisset mea gloriatio in Domino, si omnibus praesivissem in eo iudicio, quod suprema auctoritate tua fuit roboratum, ut inter densissimas errorum tenebras splendidissimam lucem in salutem populorum undequaque diffunderet. Quoniam vero id per me praestari non potuit, per has literas ad pedes sanctitatis tuae provolutus ore et corde profiteor me ultro libenterque et amplecti quaecumque a sacrosancta synodo iam definita sunt, et tuam vocem in supremo magisterio obeundo tamquam Petri ipsius oraculum venerari. Ut autem nulla unquam aetate dubium remaneat, quaenam episcopi Ostiensis, decani sacri collegii cardinalium, simulque archipresbyteri Vaticanae basilicae sententia fuerit, humillime rogo sanctitatem tuam ut iubeas in ipsis publicis actis sacri oecumenici concilii cum meae absentiae causa hoc firmissimos animi mei sensus recenseri.

Interea tuae benignitati confisus pro me et grege mihi commisso et pro Vaticanae basilicae capitulo et clero apostolicam benedictionem expostulo ad sacros provolutus pedes

Sanctitatis vestrae

Cryptae Ferratae in Tusculano, die 2 mensis augusti 1870.

humillimus obsequentissimus et addictissimus servus et filius
Marius cardinalis Mattei.

2. *Schwarzenberg card. aep. Pragensis.* — In congregatione generali d. 13 iulii suffragium super constitutione prima de ecclesia Christi dedit per verba *non placet*: in publica vero sessione abfuit. Fidei tamen suae professionem ore tenus praestitit summo pontifici Pio IX. (*Giornale di Roma*, 22 agosto).

Praeterea die 28 decembris 1870 haec scripsit sanctissimo domino:

Sanctissime pater!

Clementissimae beatitudinis vestrae literae de die 28 proximo elapsi mensis, die 12 decembris ad me delatae, cum copiosa apostolicae in me et clerum populumque meum benevolentiae documenta attulerint, ad profitendam primum sincerissimam gratiarum actionem ultro provocabant.

In primis debitas et condignas gratias persolvendas esse censeo pro paterna benevolentia, qua sanctitas vestra, conscientiae et religioni meae pie fidens, delatum ad thronum sedis apostolicae libellum meum supplicem de sufficiendo coadiutore episcopalis mei ministerii gratiosissime excipere dignabatur.

Cumque sanctitas vestra mandaverit, ut, quem ad ordinem episcoporum apostolico favore provehendum commendavi, professionem fidei relate ad sacrum concilium Vaticanum eliciat, eius ipsius, quas de apostolico mandato certior factus, literas (alleg.) mihi exhibuit, ad sacram solium apostolicum deferendas, sanctitati vestrae ea, qua decet, reverentia subterno.

Quae autem decretorum eiusdem sacri concilii

A publicationem concernunt, quam ex his ipsis literis apostolicis sanctitati vestrae acceptissimam fore cognovi: vix mihi temperare possum, quin beatitudinem vestram certior reddam, me, cum primis suprema vestra auctoritate idem sacrum concilium prorogatum fuisse innotuerit, de publicandis protinus dogmaticis sessionis III et IV constitutionibus serio cogitasse.

Idcirco sanctitatis vestrae peculiari mandato observantissime satisfactorius sine mora curavi, ut authenticus earum constitutionum tenor per publica pastoralis mei regiminis folia clero huius archidioeceseos denuntiaretur.

De caetero, quantum vires suffecerint, collaborabo, ut opportunis institutionibus orthodoxa gregis mei fides et avita illius in sanctam sedem apostolicam pietas et observantia, devictis fortiter, quae ex inimicorum castris supervenerunt, tentationibus, opitulante Deo, in dies foveatur et augeat.

Interim vero duplicatis et unitis cum clero et populo meo precibus maxima quanta possum contentione a Deo flagito, ut sanctitatem vestram hisce praesertim amarissimae afflictionis diebus incolumem servare et forti suo brachio tueri ac defendere dignetur.

Ipsae autem cum osculo sacratarum manuum emorior

sanctitatis vestrae

Pragae 28 decembris 1870.

humillimus devotissimus obligatissimus
† Fr. card. Schwarzenberg archiep. Pragae.

Et revera folium ordinariatus Pragensis, cum num. 2. 3 an. 1871 retulerit bullam *Postquam Dei munere* suspensionis oecumenici concilii, haec habet: "Quoniam praesenti decreto continuatio concilii C Vaticani ad indefinitum tempus suspensa est, communicantur cum admodum venerabili clero textus dogmaticorum decretorum a sua sanctitate papa Pio IX in III et IV sessione concilii Vaticani approbatorum et publicatorum." Sequuntur deinde constitutiones *Dei Filius* et *Pastor aeternus*.

ALLEGATUM.

Sanctissime pater!

Reverendissimus antistes meus ordinarius, eminentissimus dominus Fridericus cardinalis Schwarzenberg me provocavit, ut ex mandato sanctitatis vestrae professionem fidei relate ad sanctam in sessione IV sacri oecumenici concilii Vaticani constitutionem dogmaticam de primatu Romani pontificis et infallibili eius magisterio in rebus fidei et morum testatam faciam.

Cui apostolico mandato ea, qua decet, observantia et pronissima voluntate satisfactorius, ad sacros vestrae beatitudinis pedes provolutus, coram Deo fidem facio et profiteor, me praefatae constitutioni sacri concilii oecumenici pure, simpliciter et toto animo adhaerere. In qua fidei professione vivificam cum una, sancta, catholica et apostolica ecclesia communionem auxiliante Domino servare, salutem operari et mori desidero. Sic me Deus adiuvet et sancta eius evangelia.

Quae cum in factae professionis fidem propria manu scripserim cum devotissimo sacrorum pedum osculo emorior

sanctitatis vestrae

Pragae die 27 decembris a. D. 1870.

obedientissimus filius
Carolus Franciscus Prucha,
s. theol. doctor, metropol. ecclesiae Pragensis
praelatus scholasticus.

Mathieu card. aep. Buxinensis. — In congregatione generali diei 13 iulii suffragium dedit per verba non placet; in publica vero sessione abfuit. In patriam autem rediit hanc emisit fidei professionem:

Ego profiteor me pure et simpliciter, toto corde et animo adhaerere definitionibus dogmaticis a sanctitate sua prolatis in sessione concilii Vaticani die 18 iulii currentis anni habita.

Vésuntione, die 8 augusti 1870.

† *Caesarius card. Mathieu archiep. Bisuntinus.*

A. Reusch card. aep. Vindobonensis. — In congregatione generali diei 13 iulii 1870 super constitutione prima de ecclesia Christi suffragium emisit per verba non placet. In sessione publica vero abfuit. Suam tamen fidei professionem post solemnem IV sessionem oratione dedit summo pontifici Pio IX. *Giornale di Roma, 22 agosto.*

Insuper in pastorali quadresimali Vindobonae typis edit. 5 febr. 1871 commemorat constitutionem de primatu et infallibilitate Romani pontificis his verbis:

Es ist lange her, daß ich nicht zu Euch gesprochen habe, theuere Miterben des Reiches Gottes! Acht Monate hindurch ward ich zu Rom durch eine heilige Pflicht festgehalten; bald nach meiner Rückkehr hat eine schwere und langwierige Krankheit mich unfähig gemacht, mein Hirtenwort an Euch zu richten. Jetzt naht aber die vierstägige Faste heran, und wiewohl ich, noch nicht gänzlich hergestellt bin, so ist es mir doch unmöglich, bei Beginn dieser der Erneuerung im Geiste geweihten Zeit in Stillschweigen zu beharren. In meinem Hirtenschreiben vom 15. November 1869 hab' ich Euch zum Abschiede die hohe Bedeutung der allgemeinen Concilien dargelegt. Ihre Reihe beginnt die Kirchenversammlung von Nicäa, welche im Jahre 325 versammelt ward, um der Irrlehre des Arius entgegenzutreten. Von den Beschlüssen, die sie fasste, von den Verordnungen, die sie erliess, sagt der heilige und grosse Papst Leo I.: „Jene heiligen und ehrwürdigen Väter, die zu Nicäa nach Verdammung des Gotteslästerers Arius und seiner frevelhaften Lehre Kirchengesetze erlassen haben, die bis an's Ende der Welt dauern werden, leben bei uns und auf dem ganzen Erdenkreise durch ihre Anordnungen; und wenn man sich wo immer vermisst, etwas Anderes als sie festzusetzen, so wird es ohne Aufschub für nichtig erklärt.“ Unter allen bisher gefeierten Kirchenversammlungen war die vom Vatican die zahlreichste, denn seit dem Concile von Trient haben Dampfboote und Eisenbahnen dem menschlichen Verkehre Flügel gehöhen und aus fünf Welttheilen strömten die Hirten der Herde Christi zusammen. Der heilige Vater führte bei den feierlichen Sitzungen in eigener Person den Vorsitz. Diese heilige Concilium hat am 24. April und am 18. Julius 1870 Beschlüsse erlassen, die in der Erzdiöcese Wien am 12. Mai und am 8. August durch das Diöcesanblatt sind kundgemacht worden.

Darunter befindet sich die Entscheidung einer Frage, die seit Jahrhunderten der Gegenstand vielfacher Erörterungen war. Von jeher wussten die Katholiken, dass der Nachfolger des heiligen Petrus das von Gott eingesetzte Oberhaupt der ganzen Kirche sei und (eine längst verschollene Partei ausgenommen) folgerten alle daraus, dass ohne den Papst weder ein allgemeines, die ganze Kirche vertretendes Concilium möglich sei, noch einer Lehre das Siegel der Glaubenswahrheit aufgedrückt werden könne. Stets war es den Katholiken gewiss,

dass es dem heiligen Stuhle nicht ergötzen werde, so vielen von den Aposteln gegründeten Kirchen, welche im Laufe der Jahrhunderte zerstreut wurden, sondern dass der Herr sich, bis des Heilige überlebet in das Ewige, der Nachfolger des heiligen Petrus bedienen werde, um durch sie den Glauben und die Einheit seiner Kirche zu wahren. Ebenso war zwischen guten Katholiken niemals ein Streit darüber, ob, wenn der heilige Stuhl über die der Kirche anvertraute geoffenbarte Wahrheit Bestimmungen erlasse, man sie mit Vertrauen und Ehrerbietung annehmen müsse, denn alle bejahten dies. Aber die innere That der Zustimmung, von welcher die Wirksamkeit des Lehramtes abhängt, hat zwei Stufen. Die erste besteht in der moralischen Gewissheit, mit welcher wir bei dem Geschäfte unseres Heiles zufrieden sein müssen und deren Macht so gross ist, daß ohne sie das christliche Volk auf der Bahn des Heiles nicht geleitet werden könnte. Die zweite Stufe dieser Zustimmung ist die Annahme der vorgetragenen Lehre als einer von Gott geoffenbarten und somit jeden Zweifel schlechthin ausschliessenden. Es fragte sich also nicht; ob man die Lehrbestimmungen des heiligen Stuhles mit Ehrfurcht und Gehorsam anzunehmen habe, denn hiezu genügt die moralische Gewissheit und die auf sie gegründeten Pflichten, sondern ob die Katholiken schuldig seien, die Aussprüche des heiligen Stuhles als eine von Gott geoffenbarte Wahrheit und folglich mit dem Gott gebührenden Glauben anzunehmen, auch ohne dass die Zustimmung der Kirche in irgend einer Weise kundgeworden sei.

Hierüber hatte die Kirche nicht entschieden. auch nicht auf dem Concilium von Trient, das berufen war um die von den Protestanten angegriffene Wahrheiten durch seine Beschlüsse sicher zu stellen. Somit konnten die Katholiken hierüber verschiedener Meinung sein und waren es. Allein das Concilium vom Vatican hat am 18. Julius vorigen Jahres feierlich erklärt: „Wenn der römische Papst in seiner Eigenschaft als oberster Hirt und Lehrer der Christen über eine den Glauben oder das Sittengesetz betreffende Lehre eine für die ganze Kirche geltende Entscheidung erlasse, so sei dieser sein Ausspruch unfehlbar, ohne dass es hiezu einer Beistimmung der Kirche bedürfe.“ Dadurch ist jedem Katholiken die Pflicht auferlegt, wenn der Papst solche Entscheidungen erlässt, sie als Glaubenswahrheit anzuerkennen. . . . Wien, am 5. Febr. 1871.

5. Orfei card. aep. Ravennatensis. — In congregatione generali d. 13 iulii et in publica sessione abfuit ob infirmam valetudinem. Indubiae fidei existit in quaestione de primatu et infallibilitate Romani pontificis. Rei huius fidem faciunt sequentes litterae ad eum a summo pontifice datae:

Dilecto filio nostro Henrico tituli S. Sabiniae presbytero cardinali Orfei archiepiscopo Ravennae Pius papa IX.

V. F. N. salutem etc. Gaudemus, dilecte fili noster, te clerumque tuum voto vestro fuisse positos dum, afflante Spiritu sancto, a sacra oecumenica synodo insignis illa sanctae huius sedis praerogativa docendi citra erroris periculum in fidei morumque rebus ad fidei dogma fuit evecta. Desiderium istud licet commune credentibus, adeo perspicuum erat in Italia, ut spontaneum quid in ea referret ac velati ingenitum. Nec mirum sane, cum propius ipsa robore confirmatur columnae illius veritatis, ad quam appuli franguntur errores, et sophismata contrariorum. At immota ipsa fides, et a nullo unquam contrariae doctrinae vento concussa, studium istud nobis iucundius fecit, ita ut nequiverimus non lae-

tari vestris officiis, eoque porgrato anime non ex-
cipere. Hocce itaque sensus. D. F. N., tibi cleroque
tuo ultro libenterque significamus; et utriusque me-
ritam obsequii caritatisque mercedem adprecamur
caelestibus cumulata muneribus. Superi vero
favoris auspiciam apostolicam benedictionem
impertimus

Datum Romae apud S. Petrum 4 augusti 1870,
pont. nostri anno vigesimo quinto.

Pius papa IX.

(E volumine epistolarum anni 1870, p. 153,
n. 219.)

6. *Card. Silvestri.* — In congregatione generali
suffragium emisit per verba *placet iuxta modum.*
In solenni vero sessione per verbum *placet* con-
stitutioni suffragium dedit.

7. *Trevisano card. patriarcha Venetiarum.* — In
generali congregatione diei 13 iulii suffragium dedit
per verba *placet iuxta modum.* In publica sessione B
per verbum *placet* constitutioni suffragatus est.

8. *Guidi card. ep. Bononiensis.* — In congre-
gatione generali dixit *placet iuxta modum;* in
publica vero sessione *placet.*

9. *Card. d'Hohenlohe.* — In congregatione gene-
rali et in publica sessione abfuit. Fidem vero suam
testatam fecit, haec scribens Antonio Cenni capel-
lano secreto et caudatario sanctissimi domini:

Monsignore vno! Sono oltre modo contento
di sapere che sua santità ha gradito l'umile e
modesta mia offerta.

Ella aveva ben ragione di aspettarsi di vedermi
a S. Pietro, ma io non poteva venire, aveva l'animo
trafitto per cose che sarebbe troppo lungo a rac-
contarsi e anche le forse fisiche mi mancavano. E
poi tutto il mondo sa che io ho sempre creduto
nell'infallibilità del papa, e col aiuto di Dio ci
crederò sempre.

Dunque di nuovo mille grazie per avere gen-
tilissimamente eseguito la mia commissione e di
vero cuore mi dirò suo

Roma 19 luglio 1870.

affmo servo ed amico

Gustavo.

Postea vero acceptis litteris a sanctissimo do-
mo ita fidem suam eidem exhibebat:

Beatissimo padre.

Benchè da qualche giorno malato, non voglio
tardare di rispondere subito alla santità vostra.
La veneratissima sua del 15 corrente portava il
timbro di posta di Vienna, ed ha messo molto
tempo a venire.

Premetto i miei ringraziamenti per le facultà
illimitate di tenere il santissimo sagramento nella
cappella di questo castello, e vi pregherò e farò
pregare per la beatitudine vostra.

In quanto alla seconda parte della veneratis-
sima sua, assicuro vostra santità, che, siccome io
sono convinto che il sole risplende sopra di noi,
così sono persuaso che la chiesa cattolica ha un
papa infallibile; come l'albero non regge senza
la radice, la colonna non senza la base, la gregge
non senza il pastore, così sono persuaso che la
chiesa ha il papa infallibile. Oltre tante altre
parole della s. Scrittura, quella: *Caro et sanguis non
revolvit tibi, sed Pater meus qui in caelis est!* questa
divinissima parola sola, detta a san Pietro, mi
basterebbe e sempre è stata la guida della vita
mia, e perciò ho servito per tanto tempo il suc-
cessore di san Pietro.

L'insegnamento ricevuto da me a Sant' Apol-
linare non ammetteva dubbio sull'infallibilità del

A papa, ed io non ne ho mai dubitato, e credo che
il sommo pontefice non solo ha il primato di onore
e di giurisdizione, ma che è infallibile quando
parla *ex cathedra.*

Veramente nessuno mai mi ha chiesto se io credo
che il sole ci dà luce, e perciò mi ha sembrato
inutile farne la dichiarazione, così nessuno mi ha
domandato una dichiarazione sull'infallibilità del
papa, e così non mi pareva doverne fare.

Oggi richiesto dalla santità vostra faccio im-
mediatamente dichiarazione *intimo ex corde.*

Credevo che non si potesse dubitare dei miei
sentimenti su questo riguardo, e dico schiettamente,
essere questa richiesta, che esprime quasi un dub-
bio, per me la più profonda ferita che l'animo
mio abbia potuto ricevere. Ma sia offerto anche
questo a nostro Signore crocifisso, di cui vostra
santità è il vicario.

Bacio umilmente i santissimi piedi e col più
profondo rispetto e venerazione ho l'onore di ras-
segnarmi di vostra beatitudine

Schillingfürst 29 dicembre 1870 (festa di s.
Tomaso Cantuarien.)

umilissimo obbedientissimo devotissimo servo
e creatura

G. card. d'Hohenlohe.

10. *Card. Berardi.* — Abfuit in congregatione
generali: in publica vero sessione per verbum
placet suffragium suum dedit.

11. *Card. Antonelli.* — Abfuit in generali con-
gregatione. Interfuit publicae sessioni et *placet*
suum constitutioni dedit.

12. *Card. Grassellini.* — In generali congre-
gatione abfuit. In solenni sessione dixit *placet.*

13. *Iussel patriarcha Antiochenus rit. graec.
melchit.* — In congregatione generali diei 13 iulii
dixit *non placet.* Abfuit in publica sessione. Con-
stitutioni *Pastor aeternus* adhaesione suam prae-
stitit, haec scribens eminentissimo card. Alexandro
Barnabò s. congregationis de Propaganda fide
praeffecto:

Eminenza reverendissima.

Omissis... Non esito di manifestare la mia il-
limitata adesione, ed il mio compiuto consenti-
mento a quanto insegna la chiesa cattolica in tutti
i suoi concilii, compresi il concilio Vaticano e
la IV sessione. Io tengo per fede tutti i dogmi
definiti dalla stessa chiesa, compresi quello della
infallibile autorità dottrinale del capo visibile della
chiesa di Cristo. All'autorità, ed alle doti del
successore di Pietro io non mi sono giammai op-
posto, nè mi opporrò, anzi io ho cercato, e cer-
cherò di farle note, e renderle amabili al popolo
a me affidato. Dunque la mia fede è quella stessa,
che professa la fede di Pietro; ed in questa fede
voglio colla divina grazia vivere e morire, perchè
è la vera, e l'unicamente vera fede, fuor della
quale non è salute. In quanto poi alla questione
disciplinare, permettendolo v. e. reverendissima, ed
avendo riguardo al bene attuale e futuro della
religione cattolica in Oriente, ed in specie quei di
rito greco, sono obbligato in coscienza di dichiarare
che io ritengo quella stessa riserva che il concilio
universale di Firenze aveva solennemente proclamato
con questa formola: *salvis omnibus iuribus et privi-
legiis patriarcharum*...

Cairo 8 febr. 1871.

Umo e dno servitore

Gregorio Iussel,

patr. di Antiochia Aless. e Gerusal.

Hiscce litteris idem eminentissimus card. prae-
fectus de Propaganda fide ita rescripsit iuxta mentem
sacrae Inquisitionis:

Illustrissimo e reverendissimo signore.

Ho ricevuto la lettera di v. a. scritta in data degli 8 decorso febbraio: e com'era d'attendervi, vi ho letto con soddisfazione la esplicita professione ed adesione alle dommatiche verità definite nella IV sessione dell'ecumenico concilio Vaticano, e precisamente della infallibilità del sommo pontefice definita *ex cathedra*.

Difatti ella professò di credere e d'insegnare i dommi di fede definiti nella menzionata sessione IV; che è quanto dire che ella crede ed insegna nel senso del prelodato concilio Vaticano, che il Romano pontefice ha la suprema, immediata, ordinaria potestà sulla chiesa universale, tanto orientale che occidentale, non che sulle singole chiese pastori e fedeli anche in tutto quello che concerne il regime e la disciplina delle dette chiese. dovendo appunto intendersi in queste senso la dottrina dommatica proclamata nel ripetuto sacrosanto concilio, cui ella ha fatto adesione.

Circa l'esercizio di questa potestà non dubito punto che ella, come ogni altro, deve essere ben persuasa, che il Romano pontefice non potrebbe mai ubirne se non a bene dei fedeli, avendo sempre in vista quello che nelle singole circostanze giudicherà più expediente nel Signore.

Laonde esprimendole il mio gradimento e soddisfazione per questo suo atto, me lo offro . . .

Della signoria vostra illustrissima e reverendissima

Roma 15 luglio, 1871.

Al card. Barnabò prefetto.

L. Jacobini segretario.

14. *Auda patriarcha Babylonensis rit. chald.* — In congregatione generali die 13 iulii suffragium dedit per non placet: publicae sessioni non interfuit. Constitutioni tamen adhaesit, haec scribens C summo pontifici Pio IX:

Padre santo, sommo pontefice, la santità di n. a. papa Pio IX, ripieno di beatitudini.

Ognuno sa quanto io sia stato sempre fin dall'infanzia divoto a cotesta sede apostolica e con quanta tenacità io abbia mai sempre aderito a tutto ciò che insegna ed ordina la santa chiesa Romana. Conformemente a ciò io mi sento ora in dovere di manifestare ciò che è stato sempre nel mio cuore (quantunque ora tardi per le ragioni note) e confessare ad ognuno e specialmente a vostra santità, che cioè io aderisco a decreti e costituzioni del sacro concilio Vaticano e specialmente alla definizione dommatica dell'infallibilità del Romano pontefice nelle cose di fede e di morale, quando insegna la chiesa universale in qualità di papa e capo della chiesa cattolica, definizione emanata nella quarta sessione del concilio Vaticano tenuta ai 18 luglio 1870. Ciò fo però colla riserva di ritenere tutti i dritti, distinzioni, privilegi, grazie, usi e tradizioni, di cui han goduto gli antichi patriarchi d'Oriente, sì generali come particolari senza alcun cambiamento o alcuna differenza. E questo faccio per unirmi anch'io a tutt'i padri della s. chiesa cattolica, patriarchi cioè e vescovi orientali ed occidentali. E per render pubblica e manifesta la mia mente, e la mia fede, ho scritto queste linee, e le ho confermate con la mia sottoscrizione e col mio sigillo.

Degnisi, santissimo padre, gradire questa mia adesione e compartire a me ed a tutta la mia nazione le di lei apostoliche benedizioni.

Dato a Mossul il 29 luglio 1872 del Signore.

L'umilissimo ed obbedientissimo

Giuseppe Auda

per la gratia di Dio patriarcha di Babilonia.

Hae litterae summo pontifici Ita rescriptae eidem patriarchae:

Pius pp. IX.

Venerabili fr. Iosepho patriarchae Babylonensis Chaldaeorum.

Ven. frater salutem et apostolicam benedictionem! Gratias agere bonorum omnium debemus auctori, qui quod assiduis precibus exorare non omisimus, id benigne concedere dignatus est, uti per tuas litteras die 29 iulii huius anni datas, de tuae devotionis pietate gaudentes, cognovimus. Si quidem aperte declarasti, adhaerere te decretis et constitutionibus sacri concilii Vaticani et praesertim dogmaticae definitioni de Romani pontificis infallibili magisterio in rebus fidei et morum, quae edita fuit in IV eiusdem concilii sessione. Et gratissimum nobis accidit a te ipso accipere, quod apostolicae huius sedi ab infantia devotus, his omnibus firmiter ac semper adhaerens, quae sancta ecclesia Romana docet ac praecipit; et propterea, quae modo ad salutem ore confessus es, iam antea corde credidisse ad iustitiam.

Neque profecto aliter fieri potuisset, quando quidem nihil est manifestius in sacris litteris et in sanctorum patrum scriptis, in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus, quam ea quae de suprema Romani pontificis potestate oecumenicum concilium Vaticanum decrevit atque sancivit, renovando atque uberius declarando, prout recentiores errores postulabant, oecumenicae synodi Florentinae eadem super re definitionem, videlicet: „Ecclesiam Romanam, disponente Domino, super omnes alias ordinariae potestatis obtinere principatum; et hanc Romani pontificis iurisdictionis potestatem quae vere episcopalis est, immediatam esse; erga quam cuicumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes officio hierarchicae subordinationis, veraeque obedientiae obstringuntur, non solum in rebus quae ad fidem et mores, sed etiam in iis quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; ita ut, custodita cum Romano pontifice tam communionis quam eiusdem fidei professionis unitate, ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore; hanc autem esse catholicae veritatis doctrinam, a qua deviare salva fide atque salute nemo potest.“ Quae quidem omnia et singula plene ac rite profiteri te voluisse, concilii Vaticani constitutionibus adhaerendo, minime ambigimus.

Habes hinc, ven. frater, quid Christus Dominus circa hierarchicum ecclesiae regimen et ordinatum ipse constituerit. Episcoporum vero (quibus iure divino communis dignitas est) distinctio et discretio potestatis iure ecclesiastico invecata fuit, ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, et rursus quidam in maioribus urbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliore, per quos ad unam Petri sedem universalis ecclesiae cura conflueret, et nihil usquam a suo capite discederet. Ab ipso enim quasi quaedam capite dona sua videtur Dominus in corpus omne manare: et revera ab eo eiusque successoribus maiores sedes habuere quidquid rite obtinent honoris et potestatis. Quoniam autem beatus Petrus, qui in propria sede et vivit et praesidet, praestat quaerentibus fidei firmitatem, eiusque dignitas in successoribus non deficit,

¹ S. Leo pp. ad Anastas. Thessalonien. ep. 14, ed. Baller. tom. 1.

² S. Leo pp. ad Hilar. Arelaten. ep. 10, ed. Baller. tom. 1.

³ S. Petrus Chrysolog. epist. ad Huth. int. opp. a. Leonis. tom. 1, edit. cit.

vide, ven. frater, horum esse et debitum et in ea de praemiis discernere, quae ecclesiae bonum ac utilitas, et vera animarum salus, quae suprema lex est, pro diversis temporum ac locorum adiunctis, in Domine suggeritur.

Haec porro catholicae fidei documenta dum arroganter posthabentur, schismatibus quin et haeresibus latam iter aperitur, quod omnium temporum historia testatur: et etiam nunc ipso rerum monstratur effectu, cum a nonnullis nec iustitiae moderatio, nec fidei sit servata religio. Nosti, venerabilis frater, multosque schisma quod nuperime excitatum est Constantinopoli a nonnullis Armenis: qui etiam catholicos se, nuncupare praesumant, ut incautis et imperitiis fucum faciant, a veritate tamen et unitate catholica miserrime defecerunt, nostroque iudicio et auctoritate condemnati sunt: Hi quidem pro recepto haereticorum more nihil non moliantur, nihil non audent, ut abducant discipulos post se, suaeque perditissimae causa undequaue patrociniū conquirant: et eo consilio etiam fidelibus chaldaici ritus insidiati sunt et insidari non praetermittunt. Hinc non dubitamus, quod tu, ven. frater, ad fideles tibi creditos in veritate et unitate catholica continendos, prout dignitas et officium tuum omnino postulant, novum armenium schisma a nobis iam reprobatum fuisse aperte denuncies: atque illos doceas nullam omnino eis licere communicationem cum hisdem neoschismaticis praesertim in divinis. Ipsos quippe ab ecclesia catholica prorsus exclusos atque eictos esse, vel ipsae litterae quae a Romano pontifice, hoc est a prima et apostolica sede manaverunt, satis superque testantur¹.

Hac autem occasione tacere non possumus, ven. frater, de Diarbekiriensi tui patriarchatus ecclesia, quam non ignoras multis adhuc annis contentioneibus et aemulationibus vexari ac dividi: et propterea multa passum fuisse, qui novissime illi praefuit, episcopum Petrum Di-Natale. Quo defuncto, cum te proponente eidem in episcopum praefecerimus ven. fr. Petrum Timotheum Attar, contentiones praedictas non deferuisse dolentissime accepimus; immo neoschismatico spiritu afflante eo processisse ut, quod adeo improbatur Apostolus in Corinthiis, alius se dicat esse Pauli, alius verò Cephae: atque ipse ven. fr. Timotheus, et semel et iterum a nobis enixe flagitaverit, ut ipsum tanta iactata tempestate ab officio quod ei commisimus cessare permitteremus. Huiusmodi schismata et scandala e medio tollere necessarium omnino est. Quapropter te hortamur et in Domino nostro Iesu Christo obsecramus, ven. frater, ut insidiis istis componendis extinguendis operam omnem efficaciter et quamprimum adhibeas. Qua in re procuranda persuasum tibi esse volumus, consilium, operam atque auctoritatem nostram nullo pacto tibi defuturam.

Vetus porro est itemque notissimus haereticorum mos, catholicos quos fraudibus, metu, vi opprimere enituntur, dissociare primum et in factiones discindere; tum calumniis et contumeliis etiam apud reges et principes urgere, ut hac ratione istorum patrociniū aucupentur, in catholicos vero odium excitent atque indignationem. Nihil autem sollicitius agunt, quam ut ab apostolicae sedis unitate et communione eos divellant, quos in factionem suam trahere, et socios proinde sceleris simul ac perditionis habere conantur. Quam ob rem dum fideles haeresi vel schismate exagitari contigit, solemne semper fuit catholicis, imprimis vero epi-

¹ S. Nicophorus adv. Iconomachos cap. 12, ap. Zonaram in can. 28 conc. Chalced.

scipit, medicam Romani pontificis manum, uti aiebat magnus ille Basilius Caesariensis, expectare auctoritatemque vocare: ut in beati Petri apostolorum principis firmitate orientalis ecclesiae fundamenta solidarentur.

Age itaque, ven. frater, praeccepta sectare atque exempla malorum, qui loquuti sunt verbum vitae: quorum intueudo exitum conversationis, imitare fidem. Christus heri et hodie, ipse et in saecula: et quod ipse constituit ecclesiae fundamentum nemo unquam evellere poterit, sicuti ab eo, quem universis praeposuit pastorem, secedere nemini unquam licebit, qui in grege Dominico manere velit.

Haec doce et exhortare in Christo Iesu: in his esto, ut nemo accipiat coronam tuam. Consenuimus ambo, ven. frater, et velox est depositio tabernaculi nostri: proinde ministerium nostrum strenue quam qui maxime implere satagamus; tu quidem in populum quem tibi Deus per nos, regendum commisit, nos vero in universam ecclesiam, quam imperscrutabili iudicio infirmitati nostrae pacendam et gubernandam ipse Dominus concredidit. Et si quid ea de causa nos pati contingat, gaudeamus et exultemus, hos dignos habitos esse pro nomine Iesu contumeliam pati, et mercedem nostram copiosam fore in caelis.

Haec tibi, ven. frater, quem sincera charitate prosecuti semper fuimus et prosequimur, non minus quam nobis a Deo enixe apprecamur: novumque interim pignus et argumentum dilectionis nostrae his addere volentes, ac spiritualibus animi tui necessitatibus ob praesentes orientalis ecclesiae perturbationes occurrere cupientes, illis quantum est opus per nostras hasce litteras apostolica nostra potestate et indulgentia plene consulimus.

Inter haec novas tuas litteras accepimus datas die 16 septembris huius anni, atque una simul chirographum a ven. fr. Simeone archiepiscopo Senanen. die prima eiusdem mensis signatum ad suam adhaesionem sacri concilii Vaticani constitutionibus comprobendam: quod et a ven. fr. Thoma archiepiscopo Bassoren. die 29 iulii huius anni actum fuerat. Qua de re iisdem ven. fratribus, tibi gratulamur, quod praesules omnes tui patriarchatus unanimes et cum consensu ambulantes in domo Domini, hanc animorum consensionem nos corde tantum foveant, sed solemniter et palam profiteantur: quo nihil est opportunius ad schismata vel impedienda vel etiam extinguenda, et pacem inter fideles conservandam.

Ipse autem Dominus pacis confirmet te in omni opere bono, et det tibi pacem sempiternam: cuius nomine et auctoritate apostolicam benedictionem tibi, et universis episcopis, clericis, monachis et fidei populo Babylonen. patriarchatus, in communione et obedientia apostolicae sedis perseverantibus, peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 16 novembris an. 1873 pontificatus nostri an. XXVII.

Pius PP. IX.

15. *Tarnóczy asp. primas Salisburgensis.* — In congregatione generali constitutioni suffragium dedit per verba *placet iuxta modum*; in publica vero sessione dixit *placet*.

16. *Salomone asp. primas Salernitanus.* — Congregationi generali non interfuit; tamen cum Neapoli commoraretur, remisit reverendissimo concilii secretario schema constitutionis, quod pro dicta congregatione suffragis patrum fuerat propositum, his verbis inscriptis:

„Inscripto infirmam ob suam valetudinem ab alma urbe aegro animo absentem placet hoc praecens

causam non modo in toto huiusmodi contextu, verum etiam scopum in singulis eius capitulis.

Datum Neapoli die 16 mensis Iulii 1870.

† Antonius archiepiscopus primas Salernitanus.

Post publicam vero occasionem pastorales litteras dedit fidelibus sibi concessis de Vaticano concilii constitutionibus, ubi inter alia haec habet¹:

«Ciò che era ne' voti di tutta la chiesa cattolica, ciò che per parecchi mesi è stato oggetto di ansie affannose pe' fedeli, che attendevano la parola suprema di pace, è compiuto, è già un fatto, ed il più luminoso del secolo XIX, il più consolante per la sposa di S. G. che tra le sofferenze e le pugnè trionfali veleggia al porto dell'eternità beata.

L'infallibilità pontificia in materia di fede e costume è già dommaticamente costituita.

Non taccio affatto essere questa costituzione passata attraverso l'opposizione energica e combattuta di una piccolissima frangione del gran concilio; senza punto tener conto di quel chiasco di piazza che fuori di esso si è venuto facendo con tutte le arti dai nemici e da poco o nulla amici della chiesa: ma debbo dirvi francamente, a rimuovere lo scandalo dai pusilli, che la è stata eminentemente providenziale quella opposizione. Conciossiachè non si trattava di un domma che si aggira o nelle regioni teoretiche con influsso solo indiretto sulla vita pratica, o nelle regioni della pietà, o nelle une e nelle altre insieme? sibiene di un domma, il quale, toccando pure l'ordine dottrinale, è l'ordine della pietà, è esso solo l'elemento più attivo, più vitale della vita di giurisdizione e di magistero della chiesa. Questo domma senza meno influirà vigorosamente, anzi più che non ha fatto pel passato quando era col verità di fede divina, e certa teologicamente, influirà sull'unità della chiesa di G. C. e sulla vita più intima dell'umana società. Era perciò necessario che attraversasse una serie di ascerime contraddizioni, perchè ne uscisse redigato di tanta luce di evidenza da torse per l'avvenire a chiesianità il ramo di farvi su degli appunti, e spargervi dubbio di sorta.

E radiante di luce suprema è venuta fuori dalla bocca dello Spirito santo la nuova dommatica dichiarativa. Luce di vita, di unità, di pace religioso-sociale; luce di verità e di sapienza somma, al cui riverbere non potrà non coronarsi di novelli trionfi la chiesa, non potrà non rialzarsi, unificarsi e rifarsi di nuova forma la civile società. Occidente luce, onde doveva risplendere il domma dell'infalibilità, si è voluto innanzi tempo eccitare con neri dubbii e calunniose congetture; e quasi da esso fosse per uscire un giogo di ferro, che avrebbe oppresso e schiacciato ogni più bella e buona cosa di questo mondo, si è gridato l'all'armi di morte.

Ecco il pontefice, si è detto e si è scritto, messo da una camarilla furba ed astuta in grado di aggiogare al suo carro tutti i vescovi e tenervi incatenati come schiavi esterrefatti e mutoli; eccolo messo in grado di violare ad ogni ora la libertà individuale, la supremazia dello Stato ed invadere i diritti, usurparne le attribuzioni: eccolo, in brevè, il pontefice Romano messo in grado di lasciarsi strisciare ai piedi tutta l'umanità come una greggia di pecore matte.

Figliuoli carissimi non vogliate prestare ascolta alle stupide declamazioni di colore, che lupi rapaci vengono a voi sotto manto d'agnello: ed invece leg-

¹ Lettera pastorale dell'arcivescovo di Salerno in occasione del suo ritorno da Roma. Napoli stabilimento tipografico Italia 1870.

gete voi stessi la dommatica costituzione, meditate, approfondite la nel vostro buon senso scovro da sinistre preoccupazioni, e poi dite: se la non trapiri da tutte parti sicurezza, pace, rispetto al diritto, amore dell'ordine, trionfo del giusto e del onesto, salvaguardia della vita ed unità della chiesa e della tranquillità sociale.

17. *Siner' sup. primas Strigoniensis.* — In congregatione generali die 13 Iulii suffragium dedit per verba non placet. In publica sessione abeans fuit. Fidem tamen suam pluribus ostendit.

1° Die 19 novembris 1870 scripsit ad R. et I. maiestatem Francisci Iosephi II nomine etiam totius episcopatus Hungariae contra *Placetum Regium* ex incoincidenti decretorum s. concilii Vaticani et praesertim definitae infallibilitatis Romani pontificis revocatum¹.

2° Dei 21 Iunii 1871 summo pontifici Pio IX has dedit litteras:

Beatissime pater!

Quod felix, faustum, fortunatumque sit. Sanctitas vestra in sede a. Petri, summo nempe ecclesiae pontificata, annos quoque s. Petri feliciter attigit, quod nulli gloriosorum beatitudinis vestrae praedecessorum concessum fuit. Haec fuit divinae providentiae circa sanctitatem vestram dignatio nos, qui in sanctitate vestra Christi in terris vicarium, summum regni caelorum clavigerum, pastorem pastorem, ac infallibilem fidei doctorem ac magistrum suscipimus ac veneramur, sicut maxima recreavit consolatione ac laetitia, ita potenter excitavit ac impulit, ut regi saeculorum immortalis gratias ageremus, quod quem ante quinque lustra ecclesiae suae praefecit summum sacrarum antistitem illum inter maxime ardua temporum rerumque adiuncta per tot annorum intercapedinem insolumem servaverit, ne nimirum eidem ecclesiae hic in angustiis temporum atque procellis tempestatum desecet pastor ac dux fortis, strenuus, vigilantissimus, simulque ferventissima nuncuparemus vota ad Deum optimum eo scopo directa, ut sanctitatem vestram longitudine dierum adimpleat, nec prius ad recipiendam a principe pastorum Iesu Christo immacrosibilem gloriae coronam ab his terris avocet, quam eidem concesserit inactam tam immanibus procellis ecclesiae navim ad tutissimum pacis et tranquillitatis portum reducere, huiusque ecclesiae triumphum videre. Utrumque praestitimus die 18 a. curr. Quamvis enim in omnibus diebus huius ecclesiae oratio sine intermissione ad Deum fiat pro Petro, qui in suis successoribus semper vivit et iudicium dicit, tamen praememoratum diem praecipuo eoque solemnissimo ritu gratias illis agendis, votisque depromendis consecravimus, ut adeo nihil mihi restare videatur, quam ut preces nostras, quas pro sanctitate vestra effudimus, a patre misericordiarum exaudiantur, nec non ut desideria vota quoque nostra compleantur. Felix longaeque sanctitatis vestrae pontificatus, illi a. Petri apostolorum principis pontificatus in diuturnitate etiam per, seminarum mei Strigoniensis superioribus ac alumnis optatam obtulit occasionem, suam erga sanctitatem vestram filialem pietatem eo quoque contentandi, quod orationem in laudes a. Iosephi b. M. v. sponsi a rectore esse habitam ac typis impressam immortalis sanctitatis vestrae nemini dicaverit id a me obnixè flagitante, ut orationem illam et dedicationem a superioribus aeque ac alumnis subscriptam ad pedes sanctitatis vestrae

¹ Cf. Beckwith, de Rom. pontificis, tom. VII, pag. 370 seqq.

deponerem. Hæc eadem solemnitas consecrationis a bonis operibus nuncupatae commembrae se induxit, ut piissima sua vota sanctitati vestrae in scriptum quoque redacta proponerent, quæ se sepe mihi præsentaverant, ut illa sanctitati vestrae humillime subatererem. Insuper politico-catholicorum civium Pestensium coetus, nec non unio s. Stephani r. quæ eodendis vulgandique bonis libris fructuosissime occupatur, id a me petierunt, ut suas declarationes, quibus suam erga sanctitatem vestram filialem pietatem, inconcusam fidem ac adhaesionem expriment, sacrilegum vero subalpini regis, eiusque satellitum facinus detestantur, benignissimo sanctitatis vestrae conspectui sisterem. Patiatur itaque sanctitas vestra, ut has omnes declarationes, hæcque totidem filialis devotionis testimonia ad eundem beatissimos pedes deponam, ad quos memetipsum quoque prosternendo in eorundem pietatissimo osculo empirior.

Strigoniæ in Hungaria, die 21° iunii 1871.

Sanctitatis vestrae

obedientissimus ac devotissimus filius

† Ioannes Simor

primas Hungariae, archiepisc. Strigoniensis.

3° Tres edidit pastorales literas ad clerum suae dioecesis, in quarum prima d. 8 septembris 1871 data pertractat de traditione ecclesiae Hungaricae pro infallibili magisterio Romani pontificis¹; in altera diei 18 decembris 1871 exhibet monumenta traditionis catholicae pro eodem infallibili magisterio Romani pontificis²; tertia demum data d. 15 augusti 1872 proponit observationes in ambas constitutiones dogmaticas sacrosancti concilii Vaticani, easque declarat et annectat³.

Ad rem faciunt quoque sequentes litterae ad cardinalem Billio datae, quos primus profero ad lectoris commodum:

a.

Eminentissime ac reverendissime domine!

Hæsterna die revertens in civitatem S. Hippolyti reperi novam quid ex Hungaria sat magni momenti, scil. litteras circulares dioecesanæ archiepiscopi Strigoniensis (primatis Hungariae), datas die 8° huius mensis septembris typisque impressas, easque sat amplas, quippe cum 62 paginis in 4° implerent, tractantes de infallibilitate summi pontificis. Et bene quidem ea de re agit. Non promulgat hoc dogma, insistens assertioni suae, quod dogmaticas decisiones non indigeant promulgatione, sed etiam abeque tali quemvis catholicum in conscientia ad credendum obligent, quamprimum ei innotuerint.

Itaque nixus hoc fundamento, non promulgat, sed asserit, vindicat ac defendit hoc dogma, in ultimo concilio œcumenico (ut habent eius verba) editum, fuscè demonstrans, eam esse antiquissimam et constantem ecclesiae Hungaricae doctrinam, proferens illustra traditionis in Hungaria documenta; unde consequitur, eam fidei doctrinam neque esse novam, neque noxiam statui publice, quam utramque thesīm ad calcem proluxae expositionis, breviter, sed nervee et egregie pro sua Hungaria adstruit, Cornesium quoque Ianosium adducens in testimonium pro fide catholica infallibilitatis a pontificis. Summopere ea de re gavisus illico statui hunc bonum nuntium ad notitiam v. em. reverendissimae deferre.

Opusculum meum alterum, quo contra Prof. Schulte characterem vere œcumenicum concilii Vaticani in clarissima luce proponere studui, iam

¹ Raskovány, de Romano pontifice, vol. VII, pag. 302.

² Ibid. pag. 303.

³ Ibid. pag. 1188.

ante aliquot menses in manus v. em. reverendissimae debitum fuisse esse; quod interim domus præbendam subit; ac modo tertia eiusdem editio paratur. Card. archiepiscopus Pragæ et Viennensis istud valde approbarunt, ut de aliis nihil dicam; unde spes æst ut utilitas inde in rem catholicam redundantis, cuius magnam partem sibi vindicare iure poterit v. em. reverendissima, utpote auctor moralis huius opusculi per exhortationem, qua instigatus et permotus fui ad laborem hunc suscipiendum. Si adeo tardè hæc epistola sequitur opusculum, id benignitas v. em. reverendissimae rogo ut tribuat necessitati visitationis dioecesis, quæ satis diu immediate post absolutum istud opusculum me designavit, et cumulo laborum episcopaliū, qui in ampla dioecesi accrescit, dum studiis literariis aliquamdiu vacabam scribens illud opusculum.

Novi seotarii proximo hæc diebus coadunati erant Monachii, ut bellum contra ecclesiam catholicam instruerent; quod, si gubernia civilia manum præbuerint, sat grave esse poterit, quia catholicorum sat multi infirmi sunt et imbecilles et dormiunt mult.

Rogo eminentiam vestram reverendissimam, ut ad patri meam humillima obsequia exprimere velit, meque ipsum benignitati et caritati consuetæ piisque precibus commendatum habeat, dum a purpuram deoculans persisto

Eminentiae vestrae reverendissimae

addictissimus et observantissimus servus

† Iosephus, episcopus S. Hippolyti.

D. apud S. Hippolytum d. 26 septembris 1871.

b.

J. M. J.

(L. S.)

Eminence,

V. E. je pardonnera de lui écrire sur cette demi-feuille; je suis en tournée pastorale, et je ne trouve rien de mieux sous la main. — C'est que je suis pressé de communiquer à v. e. une bonne nouvelle qui ne lui est peut être pas parvenue encore, celle de la publication d'une brochure du Primat de Hongrie, sous ce titre: *Traditionis de infallibili Romani pontificis magisterio apud nos testimonia*.

Autant l'excellent mgr Simor a fait de peine à ses collègues de la députation, lorsqu'il s'est abstenu d'assister aux séances de la Sapience, à l'arrivée de la grande délibération, autant l'acte qu'il vient de poser les console, et consolera v. e., et surtout le St. Père.

Quand est-ce que mgr. d'Orléans imitera mgr Simor, et même mgr Maret?

Quant au père Gratry, v. e. sait probablement déjà qu'il est venu à Bruxelles pendant le siège de Paris, et qu'il m'a demandé l'autorisation de dire la Ste. Messe. Je lui ai répondu, faite ad faciem, que je lui offrais un appartement à l'archevêché, que je lui permettais de célébrer la s. messe dans ma chapelle pendant qu'il séjournait, chez moi, son acte d'adhésion à la définition du concile du Vatican confirmée par le pape; mais qu'il ne célébrerait ailleurs la messe dans mon diocèse qu'après avoir publié son acte d'adhésion.

Je lui ai pris la tête dans mes deux mains, en lui disant: il n'est pas possible que ce soit là une tête d'hérétique.

Je n'ai rien gagné; il s'est constamment retranché dans sa conviction de devoir garder le silence, tout en me disant et en m'écrivant des choses qui prouvaient sa non-adhésion pure et simple.

J'ai su, plus tard, qu'il allait à confesse et communiait, et je lui ai écrit, avant son départ, que s'il mourait en cet état, je n'aurais qu'un espoir, c'est qu'il n'a pas perdu la foi, mais la tête.

Cela ne l'a pas empêché de m'écrire de Paris, depuis qu'il y est rentré, que j'avais été bien sévère pour lui! Il ajoutait ces mots:

«Je crois tout ce qui a été défini dans le passé, tout ce qui est défini dans le présent, tout ce qui sera défini dans l'avenir, *le tout en un.*»

Ces derniers mots ont, chez moi, dans la circonstance présente, un sens particulier qu'il m'a expliqué d'avance, de vive voix: C'est qu'il espère une définition future expliquant celle du 18 juillet 1870.

Ce que c'est que les maladies d'esprit, et l'attachement à son sens! J'espère bien que le nouvel archevêque de Paris achèvera, chez ce pauvre père, l'ouvrage que je n'ai pu terminer à Bruxelles.

Döllinger ne s'est vu entouré que de catholiques pour rire, et il restera bientôt seul de son église, catholique en rêve.

L'on s'attend généralement à quelque grand acte de Pie IX à l'adresse de la science faussée par l'orgueil, et de l'ignorance des hommes d'État sur les rapports de l'infaillibilité doctrinale avec la société politique.

Les Belges viennent de clôturer la série de leurs pèlerinages de 1871, mais leurs prières n'auront pas de clôture.

Je prie v. e. d'agréer l'hommage de la vénération et du respectueux dévouement de son très humble et très obéissant serviteur.

† V. A. arch. de Malines.

Laeken (Malines) 2 octobre 1871.

Rome 15 octobre 1871.

Bien cher Monseigneur,

L'excellent mgr Fessler, secrétaire du concile, m'avait déjà communiqué directement la bonne nouvelle que V. Grandeur s'est empressé de me donner, de la brochure publiée dernièrement par le Primat de Hongrie. Je n'en suis pas moins reconnaissant à V. Grandeur, qui, en m'apportant au plus tôt cette nouvelle, a eu la délicate pensée de réjouir mon cœur et celui du St. Père, au milieu des tribulations de l'Église. Cet acte de foi de la part de mgr Simor aura, nous l'espérons, un grand retentissement en Hongrie et même en Allemagne et exercera la plus salutaire influence sur bien des esprits dans ces contrées.

Je soumis au St. Père non-seulement la lettre de mgr Fessler, mais aussi la lettre de V. Grandeur. En entendant ce que vous me mandez de ce pauvre p. Grady et votre réflexion sur mgr d'Orléans qui garde encore le silence vis-à-vis des fidèles de son diocèse et de la France, le Saint-Père, levant les yeux au ciel, nous dit qu'il faut insister dans la prière pour obtenir de la bonté divine le changement des cœurs et la lumière tant désirée!

Bientôt il y aura un consistoire pour la proclamation de plusieurs évêques; entre autres, de mgr Guibert archevêque de Paris.

Le St. Père a été particulièrement consolé du zèle que ces bons Belges déploient pour la sainte cause de l'Église. Vous pouvez être assuré, Monseigneur, que les Belges tiennent la première place dans le grand cœur de Pie IX. Aussi leur primat se trouve-t-il être le premier des premiers!

C'est avec les sentiments les plus paternels que le Saint-Père envoie, par mon entremise, à votre

Grandeur et à tout votre troupeau, la bénédiction apostolique.

Puissions-nous, par la miséricorde divine, après tant d'orages qui se déchaînent encore, reprendre bientôt ensemble les paisibles travaux de notre grand concile, pour la gloire de l'Église et la paix du monde.

Veillez agréer, bien cher Monseigneur, la nouvelle expression de mes sentiments les plus sincèrement dévoués en N. S.

L. card. Billot.

18. *Ginoulhiac asp. primas Lugdunensis.* — In congregatione generali, dixit non placet, abfuit in publica sessione. Adhaesionem suam praestitit constitutioni *Pastor aeternus*, haec sanctissimo domino scribens:

Beatissime pater.

Cum sedis cur tenuitatem quam sanctitas vestra promovere dignata est, possessionem adeptus sim, tria quamprimum efficienda arbitror: sanctitati vestrae gratitudinem meam testificari, benevolentiae et sapientiae suae auxilium adprecari, et ipsi intimos mentis meae sensus simpliciter aperire.

Gratitudinis officium facillimum et pergratum, ut et iustum. Et tamen, beatissime pater, non is sum qui onus considerando mihi impositum, intime et profunde non commovear.

Sed recreat mentem meam et alleviat cogitatio haec quod, in tanto implendo munere, beatitudinis vestrae praesidium non deerit mihi; quod memor adprecationis meae, in rebus praesertim arduis aut magni momenti, viam qua eam agendi rationem quam teneam mihi demonstrare non dedignabitur. Iussa enim vestra in omnibus facere, omnino mihi in proposito est; quia alte in corde insita Hieronymi sententia: „Qui tecum non colligit, spargit.”

Iamque ut pignus habere velit sanctitas vestra quod scholae theologiae inauguratio ab eminentissimo praedecessore meo decreta, suspensa sit et usque ad tempus incertum, et nonnisi de consensu sanctitatis vestrae praefigendum, dilata.

Hos animi mei sensus erga beatitudinem vestram et sedem apostolicam profiteri, eo gratius habeo quod ex mea in concilio agendi ratione, quidam homines forsitan eos in dubium revocaverunt, non intelligentes aut intelligere nolentes in conciliis patres duplicem, ut ita loquar, personam, gerere, unam iudicium, fidelium simplicium alteram. Et si, ut indices secundum conscientiae suae dictamen suffragium dare aut renuere habent, cum decretum aliquod concilii a pontifice maximo est approbatum, ut fideles illud omnino amplecti et tueri, pro munere suo, tenentur. Haec, beatissime pater, declarabam in consensu habito ab episcopis qui *abstinendum* sibi esse censuerunt. Idcirco, ubi audivi constitutionem primam de ecclesia a sanctitate vestra solemniter approbatam et confirmatam fuisse, hanc cum sincera animi demissione suscepi, definitionibusque in ea contentis pleno mentis et cordis affectu adhaesi; nuncque adhaesionis meae testimonium in manus sanctitatis vestrae deponendum cura: quod ut benigne excipiat, enixe precor.

Sanctitatis vestrae pedibus provolutus benedictionem apostolicam implorat pro se gregeque suo, sanctissime pater

Lugduni die 16 augusti 1870.

Beatitudinis vestrae
obedientissimus, humillimus et devotissimus
servus ac filius

† Iacobus, arch. Lugdunensis.

Ego infrascriptus Iacobus M. A. Ginoulhiac, archiepiscopus Lugdunensis et Viennensis, profiteor

pure ac simpliciter toto corde et animo adhaerere omnibus definitionibus in sessione IV concilii Vaticani editis.

Lugduni die 16 augusti 1870.

† Iacobus, arch. Lugdunensis.

19. *Mos Halo sep. Tuamensis.* In congregatione generali dixit non placet, abfuit in publica sessione. Constitutioni autem adhaesionem suam praestitit in synodo nationali ab episcopis Hiberniae habita an. 1875. Praeterea litteras dedit eminentissimo card. Simeoni s. c. de Propaganda fide praefecto. haec scribens.

Eminentissime ac reverendissime domine.

Ab instanti quo decreta sua dogmatica definiuit ac promulgavit concilium oecumenicum Vaticanum, inter quae eminent decreta de primatu Romani pontificis, eiusque vi ac ratione, nec non de irrefragabili ac infallibili magisterio eiusdem Romani pontificis in decernendis iis quae de rebus fidei ac morum a Christi fidelibus credenda vel reprobanda sunt, omnia accepi ac credidi filiam quadam demissione, ut par erat, eo modo ac forma qua credidi et accepi ceteros fidei morumque articulos in aliis conciliis oecumenicis a primo usque ad novissimum, vel a summis etiam pontificibus ecclesiam catholicam docentibus, traditos atque definitos.

Similis formae declarationi traditae in synodo nostra nationali anno 1875 apud collegium Maynooth habitae, solemniter adhaesi atque subscripsi, in qua dicitur:

„Cum vero Romani pontificis infallibilitas, quae a concilio iam memorato definita est, ab ecclesiae hostibus et quibusdam praetensis catholice impugnetur, muneris nostri esse existimamus, praeclearum hoc successorum Petri privilegium fidelibus commendare, ut una nobiscum in verbis concilii profiteantur: Romanum pontificem cum ex cathedra loquitur, id est, cum omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit: ideoque eiusdem Romani pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu ecclesiae irrefragabiles esse.“

Datum apud Tuam die 29 martii an. 1880.

† Ioannes archiepiscopus Tuamensis.

20. *Tricho sep. Babylonensis rit. lat.* — Abfuit in generali congregatione die 13 iulii, nec non in publica sessione diei 18 eiusdem mensis. Constitutioni tamen adhaesit, haec scribens eminentissimo card. Ioanni Simeoni s. c. de Propaganda fide praefecto.

Constantinople le 27 janvier 1880.

Éminence

Je viens de recevoir par le canal de mgr Testa la lettre que vous m'avez fait l'honneur de m'écrire le 15 janvier courant, et dans laquelle vous me dites que mon adhésion et soumission aux décisions du concile oecumenique du Vatican ne s'est point trouvée parmi celles des évêques qui l'ont donnée. Cependant je puis assurer votre éminence que je l'ai remise moi-même en personne à votre prédécesseur son éminence le défunt cardinal Barnabé. Mais puisque elle s'est égarée, je la renouvelle pleinement ici et de tout mon cœur.

Je dois quitter Constantinople demain, ou au plus tard, dans les premiers jours de février prochain pour retourner à Marseille, et probablement si ma santé et mes 80 ans me le permettront, j'ai l'intention d'aller à Rome dans le courant de cette

année pour recevoir la bénédiction de notre saint père le pape Léon XIII glorieusement régnant, et sur ce je la prie de recevoir avec bonté l'assurance de ma soumission la plus parfaite aux décisions du concile oecumenique du Vatican et de la sainte Église romaine.

Je suis avec le plus profond respect de votre Éminence

la plus humble et la plus soumise brebis du troupeau de notre Seigneur Jésus-Christ

† Laurent, arch. de Babylone.

21. *Ann sep. Berytenois rit. maron.* — Abfuit in congregatione generali diei 13 iulii; publicae vero sessioni interfuit et constitutioni placet suum dedit.

22. Archiepiscopus Rhedonensis ob infirmam valetudinem abfuit tum a congregatione generali tum a sessione publica; constitutioni tamen ante tempus suffragatus erat, datis ad summum pontificem litteris, quibus a concilio abdens se dolere notat, quod doctrinam de infallibilitate cum fratribus proclamare nequeat, hoc pacto

Beatissime pater

Cum propter infirmitatem valetudinis meae dulcissima cordi episcopi catholici consolatione privatus sim, nempe proclamandi cum fratribus meis supremam infallibilitatis praerogativam a D. n. I. C. concessam b. Petro et successoribus eius Romanis pontificibus, ecclesiam universalem ex cathedra docentibus: liceat saltem mihi per scriptum, si fas est, iudicium meum placet iudicio venerabilium patrum consociare, et a sanctitate vestra suppliciter expostulare, ut praesens declaratio confessionis meae in istam b. Petri et successorum inerrantiam in fastis sacri oecumenici concilii Vaticani per specialem indulgentiam vestram consignari et servari possit, tamquam testimonium authenticum fidei meae et traditionis ecclesiae metrop. Rhedonensis, cuius pastor et testis miseratione divina et a. sedis apost. gratia sum constitutus.

Rhedonis, die 26 iunii 1870.

† Godefridus archiepiscopus Rhed.

Pii IX responsum.

Pius PP. IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem. Etai discedens a nobis, venerabilis frater, apertissime prodideris devotionem tuam huic sanctae sedi, et quid sentires de praerogativis ei divinitus impertitis, ac de necessitate luculentioris earum declarationis a nuperis disceptationibus inducta, gaudemus tamen, te sententiam eandem committere quoque voluisse scripto, quod inter concilii acta servari cupis; non solum quia perspicuam in eo splendidamque confirmationem habemus fidei tuae constantisque studii in nos et observantiae, sed etiam, quia venerabiles fratres tui, qui tecum sentiunt, laetari poterunt te minime seiunctum esse spiritu ab ipsis, licet corpore abesse cogaris. Caeterum nos si optata tua societate invaletudinis causa privamur, non minus certe te praesentem habemus; ac fore confidimus, ut natalis aëris beneficio confirmatus rursus utiliter ecclesiae rebus sedulam operam tuam impendere possis. Ceterum itaque restitutionem virium, et auxilia omnia caelestia tibi ominamur, dum divini favoris auspicio praecipuaeque nostrae benevolentiae pignus apostolicam benedictionem tibi totique dioecesi tuae peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die 11 iulii anno 1870.

Pontificatus nostri anno vicesimoquinto.

Pius PP. IX.

23. *Kalibyan asp. iam Amasenus rit. armen.* — Abfuit in generali congregatione; interfuit publicae sessioni et dixit *placet*.

24. *Sinibri asp. Ephesus.* — In congregatione generali suffragium suum emisit per *placet iuxta modum*. In publica sessione *placet* subm. dedit.

25. *Blanchet asp. Oregonopolitanus.* — In congregatione die 13 iulii constitutioni suffragatus est per *placet iuxta modum*. In publica sessione dixit *placet*.

26. *Kenrick asp. S. Ludovici.* — In generali congregatione dixit *non placet*; abfuit in sessione publica. Adhaesionem tamen suam praestitit, haec scribens die 13 ianuarii 1871 eminentissimo card. Alexandro Barnabò s. c. de Propaganda fide praefecto:

„Domum rediit sub finem anni elapsi in conventu publico indicavi me adhaerere iis, quae in IV sessione concilii Vaticani lata sunt.“

Præterea die 18 martii eiusdem anni eminentissimo card. Philippo de Angelis primo praesidei oecumenici concilii Vaticani ita scribebat:

S. Ludovici 28 martii 1871.

Eminentissima praesul.

Hodie mihi traditae sunt litterae eminentiae vestrae, die 15 octobris anni elapsi datae, quibus me hortaris ut concionem a me editam palam reprobem, oecumenici concilii Vaticani decretis explicito adhaerendo. Iam ante duos menses eminentissimum d. cardinalem praefectum s. congregationis de Propaganda fide per litteras certiores feci, me, statim ac domum rediissem, nempe die 2 ianuarii, in publico conventu declarasse, me acceptare decreta in quarta sessione concilii Vaticani lata, ad idque adigi auctoritate ecclesiae catholicae, quae illud officii mihi imponere videbatur. Sum

eminentiae vestrae

famulus in Domino humillimus
Petrus Ricardus Kenrick
archiep. S. Ludovici.

27. *Hurmus Ed. asp. Siracensis rit. arm.* — In congregatione generali dixit *non placet*, in publica sessione abfuit. Adhaesionem suam constitutioni praestitit, haec scribens eminentissimo card. Alexandro Barnabò s. c. de Propaganda fide praefecto:

Eminenza reverendissima

Ieri sera ho ricevuto il venerato foglio del 6 corrente: e come aveva dichiarato a voce all'eminenza vostra reverendissima, dichiaro anche in scritto colla presente, da vero figlio della s. Romana chiesa, Ja mia adesione e sommissione interna ed esterna alla costituzione dommatica sancita nella IV sessione del sacro concilio Vaticano, tenuta li 18 del cesato mese di Luglio; nonchè a tutte le precedenti definizioni e canoni promulgati nel medesimo concilio ecumenico. E disposto sempre agli ordini del s. padre, mi rassegno di vostra eminenza reverendissima

Venezia 11 agosto 1870.

umilmo e divotmo servo

† Hurmus arcivescovo di Siraco.

28. *Boniamin asp. Neapolos rit. graec.* — In generali congregatione diei 13 iulii suffragium suum dedit per verbum *placet*. In publica sessione abfuit valetudinis causa.

29. *Fürstenberg asp. Olomuensis.* — In congregatione generali diei 13 iulii suffragium suum dedit

Est opusculum cui titulus: *Concio Petri Ricardi Kenrick archiepiscopi S. Ludovici in concilio Vaticano habenda et non habita. Neapoli typis fratrum de Angelis. Cf. t. LII, col. 458-61.*

per *non placet*; a publica sessione esse abstinuit. Adhaesionem tamen suam constitutioni praestitit publicando in sua dioecesi concilii Vaticani constitutiones *Dei Filius et Pastor aeternus*, haec scribens per suum vicarium totumque archiepiscopale consistorium Olomuense:

„Universo venerabili clero archidioeceseos Olomuensis salutem in Domino sempiternam.

„Siquidem tristissimae temporum novissimarum circumstantiae minime locum concedunt rationabili expectationi, fore, ut se concilium oecumenicum Vaticanum iam instantibus proximis temporibus continuetur et ad finem perducatur, ita ut, eo fort. maliter absoluto, totius concilii acta in singulis dioecesibus promulgari atque publicari possint, nihilominus tamen summum pondus atque momentum constitutionum dogmaticarum in hac sacrosancta synodo oecumenica iam editarum exigit, ut illarum B saltam publicatio populo fidei salubriter informando absque dilatione persolvatur: expropter mandante reverendissima sua archiepiscopali celsitudine in infraposis constitutiones dogmaticas, editas in sessione tertia et quarta ss. oecumenici concilii Vaticani (vi quarum praeter alia infallibilitas Romanæ pontificis, in rebus fidei et morum ex cathedra loquentis, dogmatice definitur) per totum suum tenorem omnibus ac singulis huius archidioeceseos Olomuensis sacerdotibus communicantes, easdem pro hac archidioecesi specialiter publicamus atque publicatas declaramus.

„De caetero Deo omnipotenti, qui suam ecclesiam per Spiritum sanctum regere noscunt, enixas pro omnibus ecclesiae tollatis gratias atque in specie pro huiusmodi salutaribus institutionibus atque informationibus gratias referentes, observamus, omnes fideles catholicos sub gravissimo haereseos reatu, subque censuris talem reatum in foro ecclesiae externo iure subsequentibus in utroque foro (et poli et fori) obligari ad sic credendum atque fideliter tenendum, omnesque, qui in ecclesia catholica docendi muneri auctoritate legitima applicati sunt, etiam ad sic docendum atque tradendum.

„Quare omnibus in docendi munere ecclesiastico constitutis in virtute s. obedientiae canonicae praecipimus atque iubemus, ut eadem decreta, in quantum concernunt doctrinam fidei et morum, attente legant atque revolvent, in docendo semper praeculis habeant, iisdem mentibus fidelium sibi commissorum, data qualibet occasione, indelibiliter imprimendis satagant atque nunquam aliquid hisce decretis contrarium sive minus consentaneum docere praesumant; sacerdotibus vero, in vinea Domini laborantibus ut, quamprimum poterint, populum fidelem suae curae commissum, circa horum decretorum tenorem e s. suggestu informare, simulque haec decreta lucide explicare, obvias exceptiones et obiectiones refutare atque ad fidele obsequium auditorum mentes disponere, divina opitulante gratia, non omittant.“

(In quem finem praeter divini luminis fervidam invocationem, eiusdem infraposita opera ruminanda commendamus:

1. Die Unfehlbarkeit des Papstes von Pat. Weinger S. J. Einsiedeln, Gebrüder Benzinger.
2. Das neuerklärte Dogma von der Unfehlbarkeit des Papstes von Dr. Frans Egger, Brixen, in Wegerischer Buchhandlung.
3. Rudia, Petra Romana oder die Unfehlbarkeit des Papstes zeitgemäß beleuchtet, Regensburg, Mans.
4. Die Infallibilität des Oberhauptes der Kirche von Dr. Stöckl, Münster, Russel.
5. Dechamps, Die Unfehlbarkeit des Papstes, Mainz, Kirchheim.

6. Neemyloost sv. Otes od Frant. Realoja, Coop. A v. Drevohostiech.)

Hæ referuntur binæ constitutiones Dei Filii et Pastor æternus; deis prosequitur:

Qualis supraposita publicatio, Romæ urbi et orbi facta, quamvis iam per se obliget quemlibet catholicorum, qui ad eiusdem notitiam pervenerit; tamen, ut omnes huius archidiececesos fideles ad ipsius notitiam perveniant, specialis hæc publicatio pro tota archidiececesi Olomucensi ordinata fuit mandante, ut supra, sua reverendissima archiepiscopali Celsitudine, in sessione consistoriali die 25 januarii an. 1871 celebrata.

Arthur L. B. de Königshunn,
A. M. E. praelatus scholasticus, vicarius officialis.
Franciscus Heidenreich,
assessor et cancellarius director.

30. *Tissani asp. Nisibenus.* — In generali congregatione dixit *placet iuxta modum*. Publice sessione non interfuit, eo quod ob acerbum dolorem ex morte carissimi sui familiaris conceptum aegrotabat, ut in literis ad concilii subsecretarium datis eadem die 18 iulii exposuit, quibus simul se esse perpetuo in eadem fide, spe et charitate cum Romano pontifice velle esse coniunctum discrete declarabat.

31. *Errington asp. Trapesuntinus.* — In congregatione diei 13 iulii constitutionem *Pastor æternus* impugnavit per verbum *non placet*. AdhæSIONem tamen suam prædictæ constitutioni præstitit, hæc scribens eminentissimo card. Alexandro Barnabò s. c. de Propaganda fide præfecto:

Eminentissime ac reverendissime domine.

Modo ad me pervenerunt per manus illustrissimi ac reverendissimi d. episcopi Cliftoniensis literæ ab eminentia tua reverendissima datæ die 22 mensis martii proxime elapsi.

Gratias sane summas eminentiæ tuæ reverendissimæ reddere me monent istæ literæ; primo quidem quia exhibent constantem eminentiæ tuæ reverendissimæ benevolentiam, et nunquam deficientem curam de iis quæ meum commodum respiciunt, non obstante tot, tantorumque negotiorum pondere eminentiæ tuæ reverendissimæ incumbente: deinde, quia testantur eminentiam tuam reverendissimam non dubitare de fidei meæ integritate, et hoc vere maioris est momenti his temporibus, cum nonnulli autumare videantur quod sententia ab aliquo data in concilio Vaticano contraria definitioni faciendæ rationem sufficientem suppeditet dubitandi utrum talis sententiæ fautor accepturus esset, vel non, definitionem iam latam.

Plurimi ex episcopis qui concilio interfuerant, sive cum maiore sive cum minore parte de definitione faciendâ censuerint, decreta concilii in dioecibus propriis exponentes suam etiam fidem de facto professi sunt. Nonnulli, ut fama fert, et literæ eminentiæ tuæ reverendissimæ innuere videntur, adhæSIONem eisdem decretis, more insolito, per literas exhibuere. Ego quidem utpote vitam agens privatam, adeoque nullam habens occasionem decreta publice exponendi, domi expectabam donec iterum convocato concilio et ad finem perducto, omnes episcopi ad subscribenda decreta vocarentur, aut alio quocumque modo, qui ipsi magis opportunus videretur, fidei professionem summus pontifex secundum suam beneplacitum exigeret.

Interim dum adhæSIONum, ita dictarum, notitia ad me perveniret, perveniebat simul et notitia interpretationis non infrequenter huic modo minus unitate fidem profitendi annexæ ab iis qui actum ipsam adhæSIONem exhibentium laudantes referebant. Hæc autem interpretatio literas adhæSIONis ab iis datæ, qui definitioni faciendæ adversari fue-

rant, habet, præ documentis retractationis factæ, satisfactionis oblatae etc. etc. et laudabilem prædicat auctoritatem animi fortitudinem, qui errorem agnoscere et emendare non erubuerint; quasi, nimirum, definitioni iam latae obstitissent, vel questio liberæ discussioni in concilio, et patrum suffragiis non fuisset proposita. Huius interpretationis hypothesei non assentiens, nihil a me, proprio motu, admittendum esse putabam quod ipsi interpretationi quacumque ratione obnoxium esse posset.

Hinc convenientius esse iudicavi a prime proposito non discedere expectandi scilicet donec more solito, vel alio, præcipiente summo pontifice, adhæSIONe decretis in concilio Vaticano exhibenda sit.

Nec timeo ne existimatio fidei meæ, quam profitentur literæ eminentiæ tuæ reverendissimæ, detrimentum patiatur ex hoc consilio capiendò; quippe qui primam officii mei partem, hæc in re, iam impleverim, sententiam in concilio quam potui meliorem de decretis condendis ferendo, nec ullam dederim causam cur dubitetur ne secundam quoque partem, cum occasio postulaverit, similiter executurus sim professionem fidei in decreta lata præstando.

Interim gratum animæ meæ sensum erga eminentiam tuam reverendissimam ex corde renovans, et sacram purpuram osculans me subscribo

eminentiæ tuæ reverendissimæ
servus obsequentissimus

Datum apud Prior Park, 11 aprilis 1872.

Georgius Errington
archiepiscopus Trapesuntina.

32. *Scherr asp. Monacensis.* — In congregatione generali dixit *non placet*; in publica sessione abfuit. Constitutioni tamen *Pastor æternus*, adhæSIONem suam pluries præstitit: 1° subscribendo pastoralibus literis editis a Germaniæ episcopis Fuldæ coadunatis, circa obedientiam ab omnibus præstandam concilii Vaticani decretis, quæ habentur supra, col. 915-20.

2° Præterea die 26 decembris 1870 fusiori epistola pastoralis decretum œcumenici concilii Vaticani de primatu et infallibili magisterio Romani pontificis illustravit, et contra obiectiones vindicavit.

3° Die 26 septembris 1871 ministro cultus rescribens, argumenta eiusdem ministri pro defensione regiminis Bavarici in obiecto decreti conciliaris super infallibili magisterio Romani pontificis adducta refutat.

4° In causa Döllingeriana binas pastorales literas dedit anno 1871, quarum prima plura adnotat de quadam Döllingeri declaratione circa concilium Vaticanum die 29 martii edita, cuius præcipuis erroribus refutatis, fideles ad strenuam in fide constantiam exhortatur, eosque pro eiusdem æternæ salute preces ad Deum fundere iubet. In secunda vero, occasione alterius declarationis die 12 aprilis editæ, præcipuis erroribus notatis repulsiæque, in eo potissimum immoratur ut ostendat catholici munia boni civis officii nullo pacto adversari.

33. *Bostoni asp. Tyrensis et Sidoniensis rit. maron.* — In congregatione generali constitutioni suffragatus est per *placet iuxta modum*; in publica sessione abfuit. Constitutioni tamen *Pastor æternus*

¹ Cf. Roskovány, *Rom. pontifex*, tom. VII, pag. 744.

² Roskovány, *Rom. pontifex*, tom. VIII, pag. 282.

³ *Stimmen aus Maria-Laach, des ökumenischen Concil. fasc. XI, Freiburg 1871*, seu potius præclarissimam syllogem cui titulus: *Aktenstücke des Ordinariates des Erzbisthums München und Freising, betreffend das allgermeine Vaticanische Concil. 1871*, Ragnsburg, New York & Cincinnati, Verlag von Fr. Pustet, Typograph des heil. apost. Stuhles. In 8°, 1 f., 545 p.

mus adhaesit, haec scribens eminentissimo card. A. Alexandro Barnabè a. c. de Propaganda fide praefecto:

Eminentissimo principi.

Ebbi l'onore di ricevere ai 26 di febbraio a. c. la vostra lettera del 3 gen. del medesimo anno, nella quale mi fa consapevole, che presso che tutti quei vescovi, i quali non intervennero alla sessione IV. del concilio ecumenico Vaticano abbiano quindi successivamente partecipato alla santità di nostro signore la loro piena sottomissione a quanto venne solennemente definito, e promulgato in quella congiuntura, e nella quale mi invita a fare lo stesso.

Questa bella novella mi ha cagionato uno ammirato gaudio, e perciò la ringrazio, eminentissimo, d'essa infinitamente, e dico in breve. Io non sono stato mai contrario alle verità definite nelle sessioni del nostro sacrosanto concilio Vaticano specialmente nella IV. perchè come potevo esser contrario mentre il nostro sinodo Libanese contiene quasi tutte le prelodate verità? Part. I. cap. I. n. X. *et passim*: e prova ciò, che non ho scritto, perorato, protestato contro; ero sì inopportunistamente le circostanze, ma tosto che sono state definite quelle verità della IV. sessione dell'ecumenico conc. Vaticano, mi sono cambiato in opportunista, e le ho credute fermamente come dogmi di fede *sine pugna vel mentali*, e spero crederle tali durante la vita, e fino alla morte per la grazia di Dio e fare ai miei crederle così.

Desidererei, eminentissimo, essere stato dimandato del mio non intervento nella IV. sessione quando era in Roma per dire il perchè.

Umiliate, la prego, questa mia risposta ai piedi di sua santità per renderlo consapevole dei miei sentimenti religiosi verso la sua sacra persona, e verso la s. sede apostolica, e permettami venir con alta stima a dichiararmi

Benedictus 1 marzo 1871.

Di v. e.

Devotissimo obbligatissimo servitore

P. Bostani arciv. di Tiro e Sidone.

24. *Disinclin ar. Bambergensis*. — In generali congregatione dixit *non placet*; absuit a publica sessione. Tamen adhaesionem suam decretis concilii Vaticani ostendit, 1° ea scribens cum aliis Germaniae episcopis clero et populo suae dioecesis quae supra, col. 915 sq. exhibentur.

2° Habitis Darmstadii die 4 et 5 octobris 1871 protestantium comitiis, in quibus plura enunciata fuerant dogmati infallibilitatis pontificiae adversantia, archiepiscopus Bambergensis die 26 eiusdem mensis declarationem atque protestationem edidit, qua reprobatur et damnatur has enunciationes, et infallibilitatem pontificiam minime adversari reipublicae iuribus late ostendit.

Ad rem faciunt binæ summi pontificis litterae quae sequuntur.

Venerabili fratri Michaeli archiepiscopo Bambergensi (Bambergam)

Pius papa IX.

Ven. fr. etc. Quod ab omnibus singularum ecclesiarum pastoribus fieri cuperemus, nempe ut catholica doctrina a s. oecumenica Vaticana synodo definita de ecclesia Christi fidelibus universis explicaretur et credenda proponeretur; id te ven. fr. perficere voluisse nuper innotuit. Verum probare plane non possumus, ut quod proprio ecclesiae iure facere debuisses, id arbitrio subieceris laicae potestatis. Neque enim saeculi principibus, bene vero

apostolis eoque in officio necessitatibus revalatae doctrinae depositum commisit Christus; hincque tantum dixit, qui vos audit me audit, qui vos spernit me spernit. Neque ex placite laicae potestatis, sed ea etiam invita, evangelium annuntiaverunt, ecclesiam preparaverunt, disciplinam statuerunt iisdem apostolis; quin immo cum principes synagogae silentium ipsi nisi fuissent indicere, Petrus et Ioannes evangelica ad libertate, responderunt: *Si innotum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, indicite*. Non nisi igitur sacra fide, planeque perturbata divina ecclesiae constitutione naturaque regiminis fieri potest, ut ulla in eam saeculi dominetur potestas, aut eius doctrinam moderetur vel impediat quominus leges ad sacrum ministerium divinum cultam et spirituale fidelium commodum spectantes ferat ac promulget. Non ignoras profecto, ven. fr., inauditum prorsus in ecclesia fuisse usque ad declinans seculum XIV istud commentum regii placiti, ac pluries deinde a decessoribus nostris fuisse damnatum, ac novissime a nobis ipsis in encyclicis litteris, quas die octava decembris anni 1864 dedimus ad omnes patriarchas, archiepiscopos, episcopos, quarum initium est *Quanta cura*. Vides ergo, ven. fr., quam grave vulnus sacris ecclesiae iuribus inflixeris, dum laicae potestati subiciendam censuisti dogmaticam constitutionem in oecumenico concilio tam solemniter editam et promulgatam. Quod si praeterea rei exitum consideres, facile animadverteres te sic et fovisse ab usum toties ab apostolica sede reprobatum et teipsum novis implicuisse nexibus novaque comparasse obstacula muneris tui functioni; immo et graviores, creasse difficultates venerabilibus fratribus tuis qui in conditione non minus salubrosa versantur. Quamobrem cum in non levi incidere errorem, curandum omnino tibi est, ut pro viribus vim eius externare, et perniciosos eius effectus praevertere posse arbitramur, si consilium hac de re ineas cum venerabilibus fratribus tuis ut communi nisi officii partes valeas explere. Nos interim tibi opportunas vires copiosaque gratiam ad necessarium hoc opus perficiendam caelitus adprecamur; divinique favoris auspicio et praecipuae nostrae benevolentiae pignus, tibi ven. fr. universaeque dioecesi tuae benedictionem apostolicam peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum 8 maii 1871.

Pont. nostri anno vigesimo quinto

Pius papa IX.

b.

Venerabili fratri archiepiscopo Bambergensi (Bambergam)

Pius Papa IX.

Ven. fr. etc. Acceptissima nobis advenit, ven. fr., epistola tua diei 24 maii praeteriti; et qui gravissime contristamur ab ecclesiae vexationibus et ab eorum nequitia, qui supereminatis ubique sisanis, agri Domini frumentum opprimere nituntur, non mediocre solatium hausimus a libertate illa et firmitate episcopo plane digna, qua te, laica licet assistente potestate, muneris tui partes explevisse nunciabas. Quod sane cum tum iucundius accidit, utpote sponte a te factum, et antequam litterae nostrae id exposcentes ad te pervenirent. Ultronem enim hoc et perspicuum obsequium tui testimonium erga nostram et oecumenicam Vaticani concilii auctoritatem, simulque studii confirmandae tuendaeque catholicae unitatis adversus subdolas nefariasque machinationes, quibus impetitur, sicuti rursus religiosissimos illos sensus referebat, quos tu cum venerabilibus fratribus tuis Eystadii congregatis egregiis commiseras litteris; sic nova nos

¹ Bonkovany, *Rom. pontif.*, tom. VII, pag. 861 seqq.

recreavit argumenta devotionis et amoris, quibus A hinc Petri cathedrae obstringeris. Ceterum, venerabilis frater, concordiam illam sacerdotii et imperii, quam tu sedulo servandam esse fovendamque arbitraris, nomen re et verbis commendavit imponens ecclesiae et ista apostolica sede; quae norunt apprimè utrumque simul ex divini auctoris sui placito ad veram humanae societatis felicitatem conspirare debere. Quocirca cavet semper ecclesiae ab his attingendis quae solam spectant laicam potestatem; constanterque auribus fauceavit obsequium populis ipsi debitum eiusque legibus et mandatis quae a divinis ecclesiasticisque praeceptis non dissentiant. Verum, venerabilis frater, non satis animadvertisse videris, laudabile istud concordiae studium eo proferendum non esse, ut in spiritualibus laica potestas plane subdita censeri non debeat ecclesiasticae potestati, cui soli sublimis iste rerum ordo commissus fuit in animarum salutem; nec propterea concedendum illi esse, ut sese immiscet rebus fidem, mores, sacramque disciplinam spectantibus, ut a fine ei propositum prorsus alienis. Id enim si fiat, collisio pro concordia exorietur; et laica potestas indolem sineque praetergressa suos ea facile ageret exercitio ecclesiasticae auctoritatis obstacula, in quae tuam erga ipsam comitatem incidimus comperisti; ac paulatim eo deveniet ut sacrarum omnium rerum exterius moderamen ad suum velit fingere lubitum. At cum experientia optima sit vitae magistra, non immerito confidimus, ven. fr., te propriis edoctum et illustratum eventibus firmiore supergressu calcaturum esse in posterum regiam illam evangelicae libertatis viam quam erecto animo iam iniisti; concorditerque cum ven. fr. tuis adiaboraturum asserendae constanter ac propugnandae causae iuribusque religionis, ecclesiae, et huius sanctae sedis adversus eorum osores. Copiosam ad hoc tibi gratiam adprecamur a Deo uberemque caelestium munerum quae te ditent, laboresque tuos faecundent, auspiciem esse cupimus apostolicam benedictionem, quam sinceræ grafulationis nostrae etc. impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum 19 iunii 1871 pontif. nostri anno vigesimo quinto.

Pius papa IX.

35. *Bartatar arp. Sertensis rit. chald.* — In generali congregatione die 13 iulii dixit *non placet*; publicae vero sessioni non interfuit. Attamen adhaesionem suam sanctissimo domino praestitit haec scribens:

Santissimo padre.

Disponendomi a partire per la mia diocesi di Seerd in Curdistana, sia per la distanza di malsicuro e disastrosissimo viaggio, sia per la ragionevole salute della già inoltrata mia età non mi posso promettere di ritornare alla continuazione del conc. Vatic. (s'intende ecostituato il caso di ubbidienza agli ordini di v. s.)

Per il che supplico umilissimamente v. beatitudine a degnarsi esentarmi dall'obbligo del conc. eum., ed accordarmi egualmente l'indulgenza plenaria non solo in punto di morte, ma in perpetuo per la mia quotidiana messa. Nella supposizione poi, che fossi impedito a dirlo, anche per ogni giorno che recito cinque Pater e cinque Ave e cinque Gloria per le cinque Piaghe del Salvatore; o invece la litania della Madonna in suo onore. Riflettendo poscia alle amarezze dell'animo di v. santità afflittissimo per la ingiusta e sacrilega invasione del patrimonio di s. Pietro, conculcati venendo li più sacrosanti diritti della s. sede, e per l'interruzione del s. eum. conc. Vaticano; da parte

COUNCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

mia per quel che posso fare in sollievo del suo paterne cura, colla presente intendo rinovare, e riconfermare tutti i precedenti miei giuramenti di fede, di obbedienza, e di perpetua soggezione a v. beatitudine che siete vero vicario di Cristo n. S. in terra; e come l'avevo in mente, così ancora di bocca aderisco sinceramente a quanto fu definito e confermato in tutte le quattro sessioni del medesimo sacrosanto conc. Vaticano; e non mancherò mercè la divina grazia credere, temere e predicare quanto vi fu definito da credersi di fede divina cattolica per tutta la chiesa cattolica Romana; spero poi nella grazia del Salvatore, che avrà la misericordia di farmi vivere e morire in questa medesima santa fede, e per salvo e felice mi terrò, se avrò l'onore e la grazia di esserne la vittima. Aggradiaca, santissimo padre, questo verace e perpetuo omaggio della mia anima, e benedica di sua apostolica benedizione me e tutti i miei diocesani, e tutta la mia nazione caldaica.

Roma li 20 settembre 1870.

Umilmo figlio e servo

† Mic. Pietro Bartatar arciv. di Seerd.

36. *Connolly arp. Halifaxiensis.* — Dixit *non placet* in congregatione generali; abfuit a publica sessione. Constitutioni tamen adhaesit haec scribens eminentissimo card. Alexandro Barnabò s. c. de Propag. fide praefecto:

Eminentissime princeps.

Quam laetanter literas eminentiae tuae datas Romae die 9 novembris huius anni 1870 accepi ac hincine inclusam invenies quaesitam declarationem in qua omne quod in me est circa fidem divinam sanctissimo patri paucis verbis exponitur. Si concilio Vaticano non adfuissem, nec dubium quidem de infallibilitate personali summi pontificis menti unquam occurreret nec verbum in contrarium a labiis meis prosiliret (ut mihi videtur) in aeternum. De opportunitate eam definiendi sub datis circumstantiis foream non satis in luce foret, sed certissime quoad doctrinam nil pro me unquam esset aut innovandum aut quoque modo mutandum. Sic enim per totam vitam meam credidi, palamque edocui ut iam clare professus sum ex amboe in ipsa synodo Vaticana.

Secunda Dominica post reditum in patriam sermonem de dogmate infallibilitatis personalis summi pontificis habui in tribus ecclesiis Halifaxiae ac coram frequentissimo populo protestantico pariter ac catholico, ac post publicam praedicationem in hisce regionibus per annos pene triginta mihi indignissimo summe faustum fuit nec iota unum retractandum habuisse. Si aliter fuisset, Dei opitulante gratia me humiliassem atque ac sine unius momenti mora. Modo eminentiam tuam exire rogare audeo ut quamprimum sanctissimum patrem in hoc diro tempore suae tribulationis certiorum de hac fide mea reddere digneris.

Interea ad sacram tuam purpuram osculandam inclinatus precor Deum opt. max. ut eminentiam tuam diu sospitem servet.

Datum Halifaxiae n. s. die 15 decembris a. D. 1870.

Eminentiae tuae

Humillimus ac devotissimus servus
† Fr. Thomas L. Connolly
archiepiscopus Halifaxiensis.

Eadem die haec scribebat sanctissimo domino Pio pp. IX:

Beatissime pater.

Humillimus ac amantissimus filius ac famulus tuus frater Thomas L. Connolly Dei et apostolicae

sedis gratia archiepiscopus Halifaxiensis ad pedes A. Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, i. e. cum omnium christianorum pastorem et doctorem munere fungens, pro suprema sua apostolica auctoritate, doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia tenendam definiit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit, ideoque eiusmodi Romani pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu ecclesiae irreformabiles esse¹; ego humillime subscrisptus archiepiscopus hanc dogmaticam definitionem, tanquam infallibile Spiritus sancti oraculum, sincero et pleno mentis et cordis assensu, cum omni humilitate et reverentia, recepi et amplexus sum, recipio, amplector et credo. Et quemadmodum ipse credo, ita etiam clerum et populum fidelem, curae meae commissum, docere, ita praedicare, Deo adjuvante non omitam; quin immo sollicito invigilabo, ut haec fides in clero et populo meo altiores in dies agat radices.

Datum Halifaxiae Nova Scotia die 15 decembris a. D. 1870.

† F. Thomas Ludovicus ut supra.

37. *Wierzchleyski ep. Leopoliensis rit. lat.* — In congregatione generali die 13 iulii constitutioni suffragatus est per *non placet*; a publica sessione sese abstinuit. Tamen fidem suam professus est, haec scribens sanctissimo domino:

Beatissime pater.

Leopoli die 5 septembris 1870.

Oraculis sacrae Scripturae, sc. Patrum testimoniis ac oecumenicorum conciliorum decretis edoctus, huius semper eram opinionis, Romanum pontificem ex cathedra loquentem, dum res fidei et morum auctoritate apostolica definit, errare non posse. Attentis tamen gravibus difficultatibus, quae contra infallibilitatem Romani pontificis obmovebantur, minus opportunum esse censebam, si pia haec doctrina iam nunc a sacro concilio Vaticano dogmatice definiretur. Hanc meam sententiam, occasione schematis decreti de infallibilitate Romani pontificis patribus concilii pro animadversionibus faciendis traditi, in declaratione de d^o 25 martii a. c. secretario concilii transmissa, disertis verbis manifestavi. Verum cum in decursu discussionis praefatum schema ita immutatum fuerit, ut doctrina de infallibilitate Romani pontificis iunctum cum doctrina de illius primatu pertractaretur, et prioribus quidem tribus capitibus de divina institutione, perpetuitate, vi ac ratione primatus, quarto vero capite de infallibili Romani pontificis magisterio ageretur: ego humillime subscrisptus archiepiscopus prioribus tribus capitibus plenum assensum praebui, sed quartum caput, et in specie decretum de infallibili Romani pontificis magisterio iuxta doctrinam sive s. Antonini sive venerabilis card. Belarmini definiri optavi. Quod cum longe maximae parti patrum non probaretur, ideoque nec in ipsam formulam decreti relatum fuerit, ego in congregatione generali sacri concilii, die 13 iulii a. c. habita, suffragium meum tuli per verba *non placet*, statimque eodem ipso die Roma discessi, obtenta prius discedendi venia.

Postquam vero sanctitas vestra in IV publica sacri oecumenici concilii Vaticani sessione, die 18 iulii a. c. celebrata, sacro approbante concilio tanquam dogma divinitus revelatum definiit:

¹ Haec intelligenda esse de constitutione de ecclesia Christi in quarta sessione edita patet: 1° quia processus adfuit in tertia sessione quando sancta fuit constitutio de fide catholica; proinde nullus adhaesioni locus fuit; 2° quia in extrema periodo aperte agit de altera constitutione, cuius aliqua etiam verba refert; 3° quia in alio exemplari eadem adhaesio Romae misse eodem die p. Bernardo Smith O. S. B. verbum tertium desit.

Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, i. e. cum omnium christianorum pastorem et doctorem munere fungens, pro suprema sua apostolica auctoritate, doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia tenendam definiit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit, ideoque eiusmodi Romani pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu ecclesiae irreformabiles esse¹; ego humillime subscrisptus archiepiscopus hanc dogmaticam definitionem, tanquam infallibile Spiritus sancti oraculum, sincero et pleno mentis et cordis assensu, cum omni humilitate et reverentia, recepi et amplexus sum, recipio, amplector et credo. Et quemadmodum ipse credo, ita etiam clerum et populum fidelem, curae meae commissum, docere, ita praedicare, Deo adjuvante non omitam; quin immo sollicito invigilabo, ut haec fides in clero et populo meo altiores in dies agat radices.

Dignetur sanctitas vestra hanc sinceram et humilem declarationem meam pro consueta benevolentia sua benigne accipere, et pro certo habere, me semper erga sanctitatem vestram et sanctam sedem apostolicam filialis adhaesiois et amoris, obedientiae et reverentiae sensa inviolabiliter fovere, et quotidie Deum omnipotentem enixe precari, ut sanctitatem vestram diu adhuc sospitem incoloremque conservare, hancque gratiam largiri dignetur, ut sanctitas vestra ante diem suum supremum triumphum ecclesiae et iurium a sedis apostolicae restitutionem propriis oculis videre gaudeat.

Provolutus ad pedes sanctitatis vestrae apostolicam benedictionem pro me et ovis meis omni humilitate exoro.

Sanctitatis vestrae

Obedientissimus filius

Franciscus Xaverius Wierzchleyski archiepiscopus Leopoliensis rit. lat.

38. *Martinez ep. de Manila.* — In generali congregatione dixit *placet iuxta modum*; absuit a publica sessione. Tamen indubiae fidei semper extitit in quaestione de primatu et infallibilitate Romani pontificis.

39. *Monson y Martins ep. Granatensis.* — In congregatione generali dixit *placet iuxta modum*; interfuit publicae sessioni et dixit *placet*.

40. *Darby ep. Parisiensis.* — In congregatione generali diei 13 iulii dixit *non placet*; absuit a sessione publica. Adhaesioem tamen suam praestitit, haec scribens summo pontifici Pio IX:

Paris, le 1 mars 1871.

Très saint-père!

Séparé du monde depuis cinq mois par l'investissement de Paris et ne pouvant correspondre avec le dehors par lettres fermées que depuis quelques jours seulement, je m'empresse d'user de ma liberté retrouvée pour vous dire toute la peine que me cause la situation faite à votre sainteté par les événements survenus à Rome cet hiver. Toute âme catholique doit être profondément affligée d'un état de choses qui est un attentat sacrilège, en même temps qu'un désordre social. Nous avons besoin de croire que la Providence ne voudra pas permettre qu'il se prolonge; nos prières aideront à le faire finir. J'interprète tout mon clergé, en vous offrant l'hommage de nos condoléances pleines de respect et nos vœux pour le rétablissement du saint-père dans tous ses droits.

Je m'en voudrais, si je ne prenais occasion de la présente lettre, très saint-père, pour vous dé-

clarer que j'adhère purement et simplement au décret du 18 juillet dernier. Peut-être que cette déclaration paraîtra superflue, après la note que j'ai eu l'honneur de remettre à votre sainteté le 16 juillet, de concert avec plusieurs de mes collègues; mais il eût été que la chose vous eût agréable, comme on me l'écrivit, pour que je la fassse avec plaisir, surtout dans les circonstances que vous traversez. Votre sainteté peut se rappeler que dans cette note, nous exprimions l'espoir de réunir l'unanimité des suffrages, si l'on adoptait deux ou trois corrections qui n'atteignaient pas le fond du décret, mais qui adouciaient la formule. C'est surtout la question d'opportunité qui nous tenait au cœur, ou plutôt à l'esprit, et la crainte hélas! de voir les gouvernements se désintéresser des affaires de la papauté. Je sais bien que les hommes ne sont pas forts, ils viennent encore de le montrer, et que Dieu n'a pas besoin d'eux; mais pourtant il s'en sert quelquefois. Enfin c'est fait.

Par suite des événements qui se sont produits en France, depuis six mois, votre sainteté jugera peut-être expédient de me faire savoir si je dois tenir pour subsistante encore la juridiction que j'avais comme Grand-Aumônier sur quelques maisons et personnes placées hors de mon diocèse; et, en cas de négative, si je dois moi-même en prévenir les ordinaires intéressés dans la question.

Je n'ai pas encore assez d'éléments pour apprécier ce que fera le gouvernement français au sujet des questions qui touchent soit le pouvoir temporel du st.-siège, soit le bien de la religion dans notre pays. La situation politique et financière de la France, l'agitation des esprits, l'incertitude de l'avenir sont autant de choses qui empêchent de prévoir quelles solutions seront données à certaines difficultés relatives aux affaires du clergé et de l'Église. Mon diocèse a beaucoup souffert matériellement et moralement: 70 paroisses, composant la banlieue de Paris, sont à moitié ruinées, maisons, églises, presbytères. Mes prêtres ont fait avec courage et générosité tout ce qu'ils ont pu pour soulager les pauvres, les malades et les blessés. La population leur en tient grand compte. A Paris, toutes les églises sont restées ouvertes et fréquentées, au moins par les femmes et les enfants, une partie des hommes étant souvent retenus au dehors par les exigences du service militaire. Les prédications du carême se font comme à l'ordinaire: les auditeurs sont sympathiques. Si nous parvenons, comme je le désire vivement, à conserver ici la confiance et le respect du peuple, tous les autres diocèses y gagneront, et l'Église aussi.

Je me mets avec le clergé et les fidèles du diocèse aux pieds de votre sainteté, en implorant votre bénédiction apostolique, et je vous prie d'agréer l'hommage de la vénération profonde avec laquelle je suis

de votre sainteté, très saint père,
le très humble et très obéissant serviteur
† G. archev. de Paris.

Hæc litteris archiepiscopi Parisiensis hæc rescripsit summus pontifex Pius papa IX:

Venerabili fratri Georgio archiepiscopo Parisiensi (Lutetiam Parisiorum).

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Animo nostro ab æcerbissimis patriæ tuæ, cuius in nos studium nunquam obliviscemur, æcerumnis afflicto, graviorem etiam moerorem, venerabilis frater, addiderunt quæ narrae de peculiaribus principis lectus urbis calamitatibus. Verum cum

Dans per cas uti refero tepescerent excitaverit fidem et pietatem in populo, et clari caritatem ac solum incendit: in punitione, quantumvis severa perspicere non immerito possumus patrem potius in contumacem filios animadvertentem quam iudicem pietentem cœtus: quod anno cum uberius misericordias spem faciat, non mediocriter lenit dolorem nostrum. Nec parum etiam solatii ducimus a pura et simplici professione fidei tuæ quoad dogmationes œcumenici Vaticani concilii definitiones. Ipsa enim suadet, et te quæ credere accoveras quamprimum credenda proposituram esse populo tuo, et animum tuum nobis acrotius posthac devinctum, facilius abiectionem esse minus æquas de rebus nostris episcopales antea conceptas. Quas vero difficultates te tenent ancipitem quoad futuram ecclesiasticarum rerum restitutionem, eas in præsentii commotione mentibus omnium observari necesse est. Perturbatis enim rebus universis, cum iam non homines moderari eventus, sed ab hisce mira celeritate alternantibus trahi videantur etiam inviti, nulli fortasse humano ingenio perspicere, aut saltem conticere licet, qua demum ratione tranquillitas ordinis sit reducenda. Quoad ea vero, quæ te nominatim spectant, tua ipsa prudentia et doctrina tibi prospectum faciet, una cum munere tuo necessario defecisse iurisdictionem inde manantem; et expedire propterea hæc de re moneri ordinarios aliarum diocesium penes quos tuo iure uteraris, ne qui tibi suberant necessariis fraudentur auxiliis et fiant exleges. Ceterum quo gravioribus infortuniis obnoxius fuit populus tuus, eo impensior cura te ei consulturum esse non dubitamus; et in hoc valida et copiosa caelestia adprecamur auxilia. Eorum vero aspiciem esse cupimus apostolicam benedictionem etc. impertimus.

Datum Romæ apud S. Petrum 20 martii 1871 pontificatus nostri anno vigesimo quinto.

Pius papa IX.

Loco harum litterarum, quæ e volumine epistoliarum anni 1871, pag. 54, num. 101, quod in secretaria brevium asservatur, primum vulgamus, editores collectionis *Læcensis* Vaticanam editionem secuti sequentes litteras exhibent:

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Graviter iam consternati fœimus de infortuniis patriæ tuæ, cuius generosa obsequia nunquam oblivioni trademus, dum tua epistola augere perrexit dolorem nostrum narratione inauditarum calamitatum, quæ hæc magnam metropolim impetibus obruerunt. Sed Deus, ut observas, iisdem utens ad excitandam fidem et pietatem in populo dormitantem et ad provehendam in clero charitatis et soli æmulationem, nos in severis his flagellis divinæ iustitiæ patrem potius indociles filios ad officium revocantem, quam iudicem reos castigantem agnoscere possumus. Hæc cogitatio tantisper lenit dolorem nostrum, cum nobis spem abundantioris misericordias suppeditet. Nec minus suavem consolationem nobis offert vestra pura simplexque adhaecio erga dogmationes definitiones concilii œcumenici Vaticani. Persuasum tenemus, te officii inest reputaturam, et indilatam fidei populi tui preponi facias, quod te ipsum credere profiteris. Quod superest, quo maiora sunt mala, quæ gregem tuum oppresserunt, ob certius tenemus, te huic causæ omnem attentionem et vigilantiam navaturum. Hæc scopo invocamus super te potentissimam et abundantissimam cœli epem, precamurque, ut beatum pignus civitatem reperias in apostolica benedictione, quam inest testimonii spe

cialis nostrae benevolentiae tibi, venerabili frater, a et universae dioecesi tuae toto corde imperimus.

Datum Romae apud S. Petrum 29 mensis 1871.

Pius PP. IX.

Si quis autem eiusmodi litteras attentè alias cum aliis contulerit, facile, arbitror, deprehendet, illas, non has gurgineas esse, quippe quae congruam praebent responsum ad singula capita, quae archiepiscopus in sua ad summam pontificem epistola tetigerat. Quo pacto vero factum fuerit, ut alias pro aliis in vulgus preferrentur, meum hic non est pervestigare. Multa sane habentur pontificia documenta, quae partium studio turpiter ea aetate mutilant editores, ita ut modo naviter adlaborandum sit in omnibus et singulis apte suo loco disponendis et collocandis.

41. *Dubreil asp. Avinionensis.* — In congregatione generali dixit *placet iuxta modum*; adfuit publicae sessioni, et constitutioni *Pastor aeternus* suffragatus est per verbum *placet*.

42. *Mac Closkey asp. Neo-Eboracensis.* — In congregatione diei 13 iulii suffragium dedit per *placet iuxta modum*; in sessione publica dixit *placet*.

43. *Haynald asp. Colocensis.* — In generali congregatione dixit *non placet*; adfuit a publica sessione. Adhaesionem tamen dedit decretis Vaticanis haec scribens eminentissimo card. Iacobo Antonelli a secretis status sanctissimi domini Pii PP. IX:

Eminentissime ac reverendissime domine sanctae Romanae ecclesiae cardinalis et Status secretarie, domine mihi benignissime!

Cum exordio praeteriti mensis iunii reddita mihi sunt excellentissimi et reverendissimi domini nunci apostolici Viennensis litterae, quibus expresso eminentiae vestrae postulato conformiter provocor, ut adhaesionem meam ad concilii Vaticani decreta directe vel indirecte Romam transmittam, constitutiones vaticanas consueta ratione clero et dioecesanis omnes et singulas publicem: imperiose exigente id tum munere bene gubernandi gregem mihi creditum, tum gradu, quem in ecclesia teneo, quo desiderio per me absque mora impleri optato derelicturus essem parum laudabilem, quam cum plurimis aliis Hungariae praesulibus prae me tulerim, agendi rationem.

Gravissimum est hoc negotium, eminentissime domine, nec minus gravia tum exhortationis, tum reprehensionis verba, quibus eminentiae vestrae idem mihi et, uti ex iisdem excellentissimi domini nunci litteris intelligo, collegis meis episcopis intimare dignata est. Patiatur igitur benignitas eminentiae vestrae, ut gravis dicta gravis pensitem, et pro eo vere catholico sensu, quo semper pollebam et quem nec sinistrae unde-unde procedentes imputationes unquam iuste perstringere valebant, pro praesuli mei, quod nunquam non prae oculis habui, obligamine ratione, pro integerrima denique illa reverentia, quam sanctae sedi semper exhibui, cum debita attamen ingenuitate sociare solitus sum, ea promam, quae ad praelaudatam provocationem reponenda habeo.

Quod ut pragmatice faciam, paulo altius regredi oportebit. Notum est eminentiae vestrae, in quorum serie steterim in concilio Vaticano, quid quoad principalem in constitutionem vaticanicam materiam senserim, quomodo opportunum haud censuerim conciliarium censuram edere decisionem, quomodo denique ante publicam diei 18 iulii sessionem cum plurimis, qui mecum eiusdem mentis fuerunt, praesulibus, voto negativo scriptis exhibitio, Roma discesserim.

Haec canonica sanctae sedi pontificiae et emin-

tas vestrae, cum a concilio declarationibus, decerni coacti in societate multorum praesulium per me exhibita, sive a publicis factis necesse sufficenter patebant: quae memorare propterea cogor, quod in negotio infidelitatis Romani pontificis sententiam meam argumentis in modum praesulis firmendi concilio factis paulo infra recensenda, mihi adempta fuerit, in publica eadem 18 iulii sessione, ut sententiam coram Deo et hominibus voto negativo, uti volebam, ingenuè enunciarer, comparere nequiverim, cum congressus patrum, idem meam sententiam, voto maioribus deciderit ut mentem nostram scripto extra sessionem aperiremus.

Convictionis meae, supra insinatis factis exhibitae, sufficientem mihi coram Deo et concientia mea reddidi rationem, et reddere semper sciam; quam cum unicam agendorum normam prae oculis habens non me poenitet eorum, quae ipsi conferenti egi, usque adeo, ut, si numerus patrum conciliarium dogmatis illius enunciationi repugnantium in hac sua sententia constans mansisset, ipse quoque pristinam tenerem et quavis occasione enunciarer sententiam, cum cum morali synodali patrum unanimitate contrariam dogmatica certitudine probari non vidissem.

Sed nunc iam aliter se res habet. Adhaesionem suam declararunt, prout intelligo, illi quoque Germaniae, Galliae, Americae, aliarumque ecclesiarum episcopi, qui ex eadem mecum parte steterunt. In ecclesia Hungarica supersunt adhuc pauci, qui voto affirmativo eidem accedere neglexerunt, quorum tamen numerus unanimitatem illam moralem, quam in conciliaribus decisionibus doctrinae alicui fidei dogmatis momentum addere tenuimus ac praedicavimus, vitare non potest.

Quare catholicus cum sim, catholicae fidei normam, a me semper creditam et annunciatam, sequor dum concilii Vaticani decreta, subsequis etiam maxima parte discordantium episcoporum votis probata et firmata, accepto eisque hoc fundamento me adherere, hisce declaro. Quod dum ad exemplum antiquorum saeculorum, conciliaria decreta, quae primo, non universim probata erant, tardius, postquam dissentientes episcopi consensum suum, longo saepe tempore negatum, subsequere tribuissent, acceptantium facerem, et hoc respectu provocationi eminentiae vestrae responderem: non possum committere, quia quoad aliud eiusdem postulatam minus faventer agam. Intelligo solemnem decretorum illorum publicationem in dioecesi faciendam, quam parte ex una non necessariam, parte ex altera non absque gravibus sequalis mansuram fore autumo: et ideo suscepturus non sum.

Decreta illa Romae publicata fuerunt, quod universim constat; meam adhaesionem, quam praesentibus praesto, declaratam haberi, clero gremiali iam notum reddidi, fratribus fidelibusque constabit. Eadem meo quoque iam nunc voto a quovis catholico suscipienda esse, neminem latebit. Solemnam igitur publicationem nunc fieri, nil stringit; discedent seria consecutaria, tali facto provocari valentia. Sub his tamen per me non intelligi poenae quales-quaes a stata civili, ob insuperhabendam hoc facto prohibitionem eius, publicantibus intantata, vix aequae rerum arbitror negare poterit. Tuto enim proceco ad anteaotam omnem meam vitam, acerrimaeque luctae, quas cum civili gubernio, Roma quoque scientia, habui; perro ad constantiam illam, qua omni episcopalis meae villicationis tempore principia ecclesiae scriptis dictisque publicis struere defendi, denique ad declarationes meae publicae in congressu nuper contra *placetum*, recens apud nos restabilitum, directae. Qui ob inconcessae servatam

nos proli vultum convictionem meam ipse episcopus A
pali dignitate hoc cedere mali, praesenti meo
actu suspensionem illam vix apud iustum gravemque
viam incurere potero, quasi metu inane carum
pro me stipularum a pendenda convictione de-
terrere.

Sunt alia longe graviora, a pastoralis muneris
salutisque animarum ratione petita, argumenta, ob
quae id, quod in essentia superfluum est, facere
nolo. Collisiones pro publicis ecclesiae catholicae
in patria nostra rebus, hoc praesertim tempore,
damnosae, motus et commissa, quibus ecclesiam
Germanicam dilaniari dolentes cornimus, internas
denique externaeque defectiones, saluti fidelium le-
thales, declinari opto; nec perrecto nimis solido
cibo his, quibus iuxta Apostoli monitum hoc potum
praebere debemus, spiritualis eorum morbi, immo
certae ruinae ansam praebere volo; ut non me-
morem, controversias, quantum fieri possit, vitari B
debere in quaestione tali, cuius ingentes difficul-
tates nec splendidissima fautorum eiusdem ingenia,
in concilio ore scriptisque dimicantia, facile solvere
valuerant, ad id unum in officiosis quoque enun-
ciationibus provocantia, quod ubi doctrina quaequam
e fontibus divinis seu divinitus revelata agnoscitur,
difficultates quales-qualis, eidem obstantes, ulro
insuperhaberi possint. Cui axiomaticae etiam praxis
per concilium observata correspondit.

Ecclesiae docentis iam nunc universae auctori-
tatem suscipio, et doctrinam quantascunque diffi-
cultatibus obseptam, accepto, eandem omni occasione
tum per me, tum per alios, prouti id iam facio quoque,
docturus, quin tamen publico, clamoroso actu con-
tentiones multiplicare pronus sim, in quarum aestu
difficultatem nubibus publico obiectis fides pluri-
morum turbetur magis et labefactetur, quam firmetur,
contrariumque assequamur eius, quod assequi C
volamus. Cum e contra vitata prudenter rei violen-
tatione, tranquillo rerum cursu, doctrinaeque con-
tinuo impertitae vi animi debite praeparabuntur,
corda disponentur, mentes informabuntur, isque re-
rum status procurabitur, qui et veritati propagandae
et generalibus ecclesiae accommodis et propriae sin-
gularum salutis ait proficuum.

Idem valet de censuris et acrioribus operationibus
mediis, quae aliter sentientes, loquentes aut scri-
bentes perstringantur, quae ego omnino facile ad-
hibere nolo; rigore tali in re hac summe critica
affectus excitari, oppositionem constitui et firmari,
graves altercationes in certum ecclesiae apud nos
salutisque fidelium detrimentum sedulas provocari,
pugnam, necio cum cuius clade finituram inflam-
mari, non opto. Ut haec canota certo subsequan-
tur, occasionem praebere pronus non sum. Spero
enim illa prudentia et moderatiōne, quam antiqua
quoque saeculis quoad integrarum saepe provincia-
rum ecclesias synodalibus decretis die repugnantes
ab ipsa sede pontificia adhibitam fuisse scimus,
animorum, dogmati vaticano lucranderum concilia-
tionem feliciter certiusque procuratam iri, quam id
fiat multiplicatis poenarum censurarumque fulmini-
bus, quae diebus locisque nostris potius exacerba-
tionem et contumaciam, quam doctrinae suscipien-
dae et fovendae facilitatem gignere valent.

Sunt haec talia, de quibus sic vel aliter dispo-
nendis et ordinandis unice pastoralis sollicitudo,
quae localium adiutorum debitam cognitionem,
sapientem curam habet, decidere potest; cum e
contra generalis quaequam, uniformisque procedendi
ratio, ubique locorum sine discrimine sectanda,
certis quidem ideis et intentionibus victoriam, sed
nonnisi ingenti clade salutis animarum illata, parare
potest.

Hi sunt mei obtutus, haec intentiones. Quae si
Romae non probarentur, nullus merer impedimen-
tum illud, quod contrariis concilio in persona et
villificatione mea obstat, tollere, archiepiscopaloque
offitium sanctissime domine vestrae pro libera
dispositioe offerre. Quod facere eo magis impeller,
cum antea, successorem meum doctrinam illam,
quam ego nonnisi perrepta universi iam nunc epi-
scopali ebori in capite suo Romano pontifice uniti
enunciatiōne obediens acceperam, me melius felicita-
que docturam; seu quem nec conciliaria sua ante-
acta, nec genii sui ratio in illa haec victoriceque
defendenda impediant, qui proin in cunctis in se-
quelam definitiois illius dogmationis disponendis
aptior, in censuris poenaeque infligendis liberior me
esse poterit. Nemo vero me ob haec indiget. In
longo sacerdotali, episcopali quoque meo muneris cur-
riculo nunquam neglexi primatum sedis Romanae,
dignitatem gloriamque capitis ecclesiae praedicare,
celebrare, iura sedi illi innota tueri, adversariorum
sententias refellere, assultus reprimere. Nullus un-
quam dubitavi, auctoritatem pontificis in decidendis
fidei quaestionibus seu talem suspicere et enunciare,
cuius effatis reverentia et obedientia debetur; non
igitur unquam defui illi seu pietati seu respectui,
quae cathedrae Petri, vicario Christi teneor; quod
innumeris vitae meae publicae factis, id manifesto
loquentibus, probare possem, si Romae palam non
iaceret, ipsam beatissimi patris approbationem, re-
verenter susceptis altissimis missilibus expressam
non tulisse. Si igitur quoad solemniter recens pro-
clamata de infallibilitate pontificis, definitioibus-
que eius ex sese, non autem ex consensu ecclesiae,
irreformabilibus, doctrinam solide docendam et de-
fendendam doctoris munus alii cedere, in silentio
secedere volo, nemo, si iustus esse velit, id defectui
debitae erga apostolicam sedem observantiae tri-
buat, immo potius omnem huius causam in prae-
expositis ultroque memorandis quaerat.

Re in principalibus momentis per ea, quae huc-
dum scripseram, tractata, calamum seponere possem,
ni dura quaedam eminentiae vestrae verba notam
neglectae obligationis et haud laudabilis agendi
rationis inconsulto mihi quoque impingentia, me
ultra loqui iuberent.

Eminentissime domine cardinalis! multa sunt
in rebus humanis actibusque hominum, non omni
laude digna, quae si quis semper mutuo obicere
pergerent, obiectionum et impropiorum finis non
foret. Bene visum fuit eminentiae vestrae hanc
tramitem ingredi. Celebratissima igitur eiusdem
aequitas mihi quoque ultro largietur, ut eius, quod
in meis collegarumque meorum Hungariae prae-
sulum actibus gravi non laudabilis rationis calculo
notatur, certam originem, praeter praemissa, in iis,
quae decursu concilii aequae non usquequaque lau-
dabiliter acta fuere, quaerendam oculis eiusdem in
luce obiciam.

Notissimus est iustitiae in eminentia vestra sen-
sus, laudatissima eiusdem in publicis rebus agendis
prudentia; ad has appello, humanissime eandem
interrogans, an laude dignum censeat id, quod
factum est, dum in obversum sapientiae et iusti-
ae scoporum, quaestione de infallibilitate Romani
pontificis impraevise concilio iniecta obrutorum, po-
stulati adeoratum cunctarum difficultatum, quas
thesi huic obstatere constabat, examen suscipi decli-
natam, talique facto impeditum fuit, quominus aequo
tranquilloque animo consentientes cuncti concilii
patres unanimiter illam doctrinam enunciant, circa
quam ab obiectionibus et difficultatibus talibus haud
liberatam fota dissensio tantis in ecclesia contro-
versis, tanto salutis animarum periculo dedit ob-

casione. Violentari similia possunt, sed non in A. Nonit. Huius fuit in specie eorum quoque, quae ad res spontaneas romanas sustentandas tendendae agenda fuerant.

Si eminentiae vestrae annales comitorum profanorum sacerdotumque, quae in Hungaria ab inde observabantur, paterent, sciret omnino, nil contra eorum eodem iureque pontificis ab adversariis nostris tentatum fuisse, quod publico actu nostro, publica censura perstrictum non fuerit. Fecimus id in facie adversariorum quoque ecclesiae nostrae, sine timore parte ex una, sine studio occupandi beneplaciti parte ex altera, unico conscientiae dictamine moti, ea cum ingenuitate, qua nunc quoque id, quod nobis doluit et dolet, eminentiae vestrae exhibere porraxi.

Quaero ultro, an omnem omnino laudem mereatur id, quod ubi mutuae convictionis et persuasionis, solvendorumque dubiorum et scrupulorum, a viris seriis, episcopis, animarum pastoribus, apostolorum successoribus, ingenti cum conscientiae trepidatione fotorum, tam magna necessitas subverberatur, liberae consultationi laquei inieci fuerint, clausura discussionis votis maioribus enunciari provocata, sique a reddenda voti sui ratione exclusis plurimis patribus, qui conscientiae suae tutandae et informationis hauriendae causa proloqui voce interna se motos senserunt.

An laude omni digna fuerit tumultuosa illa properatio, qua in conciliari discussione processum fuit, dum materia tam ingentis indaginis ac extensionis vix aliqua sui parte discussa, congregationes in summo calidorum mensium aestu, magnae patrum synodalium parti insupportabili, servari iussae sunt, ab optata et necessaria sessionum in faventius tempus dilatione abstantem, et sic patribus necessitas imposita fuit, physicis incommodis instantibus, obligationi suae, qua fidei suae rationem et testimonium reddere urgebantur, deesse, vocique, quam in oecumenica synodo levare debuissent, invite quoque renunciare. Quod medio mense iulio factum fuisse, quibus rei catholicae amicus dolenter intellexit.

Liceat mihi heic memorare, duplici hoc strata-gemate evenisse, ut ipse quoque a sententia mea, quam tum in generali, tum in speciali circa infal-libilitatem discussione rationibus fultam proferre paravi, dicenda reicerer, et excluderem; qui non scripto sed ore in synodis res tractandas esse sciens, a sententiae meae rationibus per extensum scripto preferendis cum aliis plurimis abstinui, melius perfectiusque id ore tenus in duplici illa discussione facere me valitulum autumans.

De synodali tractandi ordine vice hac nihil dicere volo; sensus nostra circa eundem sufficienter manifestavimus scriptis declarationibus praesidio concilii non semel exhibitis. Sed liceat heic unice reflectere ad modum manutenendi huius ordinis observatum et saepe omnium minime laudabilem. Aut quis pre-bare posset duras, acerbas, immo parum humanas unius praesertim e praesidibus enunciationes et ag-gressiones contra patres concilii, qui episcopali dignitate in ecclesia pollent, iterato directas?

Doluit mihi modum hunc ornere, nedum viris gravibus, de ecclesia sancta diu bene meritis, et rem suam in concilio, non ad benevolentiam non nisi captandam, nec ad fucum faciendum, sed sanctae obligationi conformiter serio agentibus, sed nec scho-laribus quidem effrenis et ineducatis convenientem.

Sed supersedeo ab ulterioribus querelis preferendis; et haec diu pectore conclusas invitae non nisi exposui, immerita eminentiae vestrae reprehensione, litteris suis comprehensa, ad id adactus.

Explevit episcopatus Hungariae, uti semper, ita ab illo etiam tempore, quo tristibus recordationibus onustus a concilio oecumenico pedivit, obligationes suas, quantum id facere per humanam fragilitatem

Adiuncta locorum nostrorum, indigentias fidelium optime noscentes, et semper coram Domino praesentibus habentes faciemus id, quod commodis ecclesiae, bono fidelium unice profuturum esse, praemisso serio examine iudicabimus.

Quae omni cum ingenuitate declaratis, utar hac occasione quoque ad profundae illius venerationis tesseram exhibendam, quacum in sacrae purpureae osculo persisto.*

Coloczae in Hungaria, die 15 septembris 1871.

Eminentiae vestrae reverendissimae
humillimus servus
† Ludovicus Haynald
archiepiscopus Colocensis et Bacsensis.

Hae litteris acceptis, hisque relatis sanctissimo domino, eminentissimus cardinalis a secretis Status haec reposuit:

Illustrissime et reverendissime domine.

Litteras, quas amplitudo tua ad me dedit die 15 septembris vertentis anni, statim pro meo munere communicavi cum sanctitate sua. Licet autem sanctissimus dominus noster non potuerit quin dolentissimo animo litteras illas tuas videret propter res plures, quae in iisdem continentur; tamen non parum etiam consolationis inde accepit, quod ex iisdem litteris cognoverit te sincere amplecti dogmata omnia in oecumenico Vaticano concilio definita, et omnino effecturum, ut tota haec catholicae fidei doctrina omni meliori modo, quo pro locorum adiunctis ad promovendam animarum salutem fieri potest, clero ac populo fidei proponatur et inculcetur. Enimvero probe intelligit amplitudo tua, fidem tacere hoc praesertim tempore perinde esse ac eam proferre. Neque enim in re tali a pastore animarum tolerari ullo modo debet in fidelibus sibi subiectis ignorantia, multo autem minus aperta repugnancia; unde si qui oecumenicitatem sacri concilii negando aut quavis alia ratione contumaciter contradicerent fidei definitionibus eiusdem concilii, si manifesta desinerent esse catholici, et hoc ipso a sancta matre ecclesia separati ad sacramenta suscipienda inhabiles essent. At eximius selus pastoralis, quo amplitudo tua praesat, illud certe, adepiente Dei gratia, efficiet ut tanta mala a populo catholico tuae curae commisso prorsus arceantur. Hac fiducia fretus etc.

Romae die 6 novembris 1871.

I. card. Antonelli.

Insuper idem archiepiscopus in consultatione A
Colocensi cum clero diocesano habita d. 25 et
26 octobris 1871 dogmaticis concilii Vaticani de-
cretis ab omnibus adhaerendum esse omnino pro-
fitebatur.

I. *Ex sermone archiepiscopi ad congregatum*
clerum. Concilium oecumenicum in sacris Vaticanis
S. Petri sedibus 1869 exorante, anno item 1870 as-
servatum fuit; cuius decreta oppositionem intra
muros concilii legitimam, extra illos autem et plu-
rimum illegitimam, praesertim a quo universus cat-
holicus orbis episcopatus vix aliqua cum exceptione
consensum suum iis addidit, experta sunt. Opposi-
tione haec in nonnullis praesertim Germaniae oris
unitati ecclesiae et salutis fidelium perniciosa fieri
pergit, civilibus quibusdam Guberniis praetextum
indebito modo rebus ecclesiae se ingerendi prae-
buit praebetque.

II. *Ex decisis consultationis. Primam conside-*
rationis materiam decreta oecumenici Vaticani con-
cilii, signanter vero dogmatica enunciata Romani
pontificis, dum ex cathedra loquuntur, infallibilitas
dogmaticorumque eius decretorum irreformabilis ex
esse et non ex consensu episcoporum character effe-
cerunt. In qua materia illustranda archiepiscopus
suam et reliquorum Hungariae episcoporum durante
concilio, post illud item agendi rationem, dogmatica
rei expositione addita, explicuit, simul vero enun-
ciavit: decretis illis, quae universus iam ecclesiae
catholicae episcopatus assensum suum addidit, quem
proin universa docens ecclesia proficitur et ad cre-
dendum proponit, reluctari absque discrimine fidei ac
salutis integrum haud esse; quemvis catholicum di-
vino magisterio in ecclesia stabilito quoad res fidei
et morum subiectum eadem interno fidei obsequio
amplecti debere, quaecumque demum personalis
eiusdem scientificaeque circa eorum materiam con-
victio fuerit. Quare archiepiscopus ipse quoque suam
dictis decretis adhaesionem a sedi Romanae declaravit,
doctrinam iisdem expressam docet ac docebit, doceri
per cunctos vult et procurabit; una tamen enuncians:
solemnem eorum cuius notoriam publicationem neces-
sariam haud esse. His ita prolatis Ioannes Nehiba
episcopus Tinniniensis, praepositus maior, archi-
episcopique in spiritualibus vicarius et causarum
auditor generalis nomine praesentis et per praesentem
representati universi archidioecessani cleri, cunctis
congregatis ultro assentientibus, solemniter declaravit:
omnes se plene adstipulari archiepiscopo sacrique
concilii Vaticani decreta pie revereri, iis contentam
doctrinam credere, profiteri docturosque esse.

Praeterea idem Colocensis archiepiscopus in ad-
ventu nuntii apostolici reverendissimi d. archiep.
Thessalonicensis Ludovici Jacobini Colocensae die
12 octobris 1878 ita eum alloquebatur, et fidem
suam in infallibilitatem Romani pontificis publice
profiteretur:

„Dum populus, clerus praesulque Colocenses
festivis te charum hospitem applausibus salutantes,
eximiam tuam personam, nescio an pontificiae le-
gationis splendore magis, quam vastae eruditionis,
mirae comitatis, praesulanae virtutis, sagacissimaeque
in difficillimis rebus tractandis prudentiae gloria
insignem in coetu nostro veneramus; amaremus
tanto hospiti dignam tibi praesentare Colocensam.
Sed, heu! quid visu, quid audita dignum in hac
ultima civilis orbis Thule exhibere possumus tibi,
qui paucos adhuc ante dies dominatricem orbis
Romam, et rutilans aeternae urbis sidus Christi in
terris vicarium vidisti!

Frustra haec tu quaeras septicollem urbem an-
tiquae magnitudinis, christianae culturae et ponti-
ficiae sollicitudinis urbem et orbem amplectantis

labere micantem; non videbis olivum Capitolinum,
non rupes Tarpeias; in planum protecta est haec
regio nostra et vix exiguae terrae cumulis, talparum
ore protrusa, offensus pedem procedis viator. Frustra
quaeres apud nos molem Hadrianam, amphitheatrum
Flavianum vel magnificas basilicas, quae fulgidae
ecorae inстар regale Petri solium circumcingunt.
Haec in solo turcica barbarie per saecula vastato,
modesta exergit, et in splendidis rudoribus fun-
data, cathedralis nostra. Non haec insonabit auribus
tuis, non cordi tuo melliflua patri tui populi lingua,
quae antiquum latini sermonis robur suavibus ac-
centibus mitigans harmonico concentu aures ad-
lambit. Hungariae gentis lingua, nobis quidem
dulcissima, delicatis auribus tuis fors dura sonabit.
Non affabit haec tibi suavissima itali caeli aura,
quae Apennini frigus Thyrreni solis radiis mulcens,
lenis et amoena circum tempora ludit. Haec caeli
borealis intemperiem iam ante-brumali hoc tempore
experieris, in corda nostra gaudia ob desideratis-
simum tuum adventum aestuantia calorem suum
illi commodarent. Frustra cunctis his argumentis
quaeres Colocensae Romam; Romam apud nos non
invenies.

Et tamen invenies! Videbis Romam in fide
nostra, quae ab infallibili Romani pontificis ore pro-
cedens et in labiis nostris resonans haec quoque
christicolas, inter medias mundanarum rerum vices,
tuto calle ad sidera ducit; videbis Romam in inter-
merata fidelitate, qua ad sedem Petri et summum
pontificem religamur; videbis Romam in disciplina
cleri, in vita populi, in catholica devoti femineae sexus
charitate, quae in benefica quoque optimarum matro-
narum consociatione, coram te nobiscum inclinata, vir-
tutem sanctae Franciscanae Romanae aemulari gestit.
Videbis Romam in adstantibus sacratis virginibus et
genuinis Iesu sociis, qui utramque pubem ad omne
recti honestique studium efformare assidui adlaborant.
Videbis Romam in ipsa populi Hungari erga regem
apostolicum et sacram coronam pietate: principes
enim nostros, in sancto Stephano, prima Roma reges
salutavit, sacraque corona Hungarum gentem Romae
pontifex Colocensi Astrico ministro decoravit.

Sed alio etiam titulo pro te romani sumas. Si
enim te Romani amant et venerantur, uti faciunt,
hoc etiam pacto nos romanos habens, qui te non
post primos Romanos secundo, sed cum primis
primo loco stantes, amamus et veneramus. Et hoc
sensus palam facientes gratulabundi laetum tibi salve
adclamamus precamurque, ut sospes et hilaris inter
nos verseris, et divina benedictione tutus ter felix
et beatus in aevum vivas.

Demum idem archiepiscopus una cum suo clero
has summo pontifici Leoni XIII devotionis et ob-
sequii litteras dabat et infallibilitatem Romani ponti-
ficis profitebatur:

Beatissime pater.

Felicissimo sane auspicio contigit, ut dum prae-
sul clerusque archidioecesis Colocensis et Bacsienais
mutua de gravissimis regiminis animarum et pasto-
ralis sollicitudinis negotiis consilia collaturi in unum
congregamur, dignissimum sanctitatis vestrae legatum
excellensimum ac reverendissimum dominum Lu-
dovicum Jacobini in coetu nostro venerari nobis
liceat. Abundantius enim lumen caeleste nobis ad-
futurum speramus, dum in exordio consultationis
nostrae apostolicae et specialis illius benedictionis
pignus ab ipso recipimus, quam e paternae diloc-
tionis pensu nobis impertitam ipse paucos ante dies
sanctitatis vestrae conspectu beatus annunciandam
accepit. Sed vel ipsa tanti hospitis personam vicari
Iesu Christi sustententis et ad coetum nostrum acce-

dentia praesentia de gravitate et sanctitate rei, quam A credita promulgata, qui summae venerationis consi-
molimur, commendet. bus persequere sanctitatis tuae

Et quia ab aspersione die, qua sanctitas vestra Petri cathedram cepit, nunc prima vice pater et filii, praesal et ceteros diocesium Colocensis ac Bacciensis in unum colligimur; pertubenter utimur optatissima haec occasione, ut sanctitatem vestram summam animarum nostrarum pastorem, verum Iesu Christi vicarium et infallibile ecclesiae sanctae caput profundissima cum filiali pietate ac reverentia salutemus, eidemque inconcussam fidem nostram Romano-catholicam, firmissimam ad Petri cathedram adhaesionem et fidelitatem perfectissimam erga principis apostolorum successorem obedientiam et amorem contestemur. In his sensibus vivere et mori optamus, illis gregem curae nostrae creditum imbuere conamur intime persuasi, hanc esse viam unice securam, qua nobis nostrisque aeternae beatitudinis metam attingere licebit.

Ad pedes igitur beatitudinis vestrae provoluti enixissime oramus ut hanc humillimam contestationem pro eximia sua charitate sereno vultu suscipere nobisque et gregi curae nostrae credito apostolicam benedictionem clementer impertiri dignetur, qui pro omnigena sanctitatis vestrae salute et prosperitate pastorem devotissimis precibus exorare non cessamus et in religioso pedum osculo emorimur.

Colocae die 16 octobris 1878.

Sanctitatis vestrae
humillimi servi et obbedientissimi filii
Ludovicus Haynald
archiepiscopus Colocensis et Bacciensis.

Sequuntur subscriptiones cleri Colocensis et Bacciensis.

44. *Melchers. aep. Coloniensis.* — In congregatione generali constitutioni suffragatus est per verba *placet iuxta modum*; abfuit a publica sessione. Adhaesionem tamen suam dedit haec scribens eminentissimis concilii Vaticani praesidibus:

Eminentissimo sacri concilii Vaticani praesidio haec humillime significo, me ex rationibus iam nuper in congregatione generali cum suffragio meo *placet sub modo* expositis in eo esse, ut in crastina sessione publica de constitutione prima de ecclesia votum *placet* tuta conscientia dare nequeam. Propterea ex reverentia erga sanctissimum patrem quamvis dolente animo a voto abstinere et utens licentia iam impetrata ad sedem meam citissime redibo, quia ob bellum inter Galliam et Borussiae iam declaratum gravissimum ne versetur in mora periculum omnino timeadum mihi est. Caeterum declaro, me decretis a concilio ferendis et a sanctissimo patre confirmandis humillime me esse subiecturum, qui summae venerationis sensibus persisto

Romae 17 iulii 1870.

Eminentissimi praesidii
humillimus et obsequiosus in Chr. famulus
† Paulus archiepiscopus Coloniensis.

Alterum fidei suae testimonium exhibuit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Sanctissime pater.

Quamvis quartae sessioni publicae concilii Vaticani non interfuerim, sed iam antea licentia impetrata Roma discesserim praevia declaratione ad concilii praesidium a me directa, quod concilii decretis a sanctitate tua approbandis omnino me subiciam, haec sanctitati tuae humillime significo, me omnino constitutioni in sessione quarta editae subiectionem debitam praestare eamque iam sine mora post reditum in archidioecesi Coloniensi curae meae con-

Colociae IV augusti 1870.

humillimus et obediens famulus
† Paulus archiepiscopus Coloniensis.

Praeterea idem archiepiscopus litteras pastorales dedit die 10 septembris an. 1870 in quibus primum de convocazione, insuper de sessionibus deque concilii oecumenici Vaticani praerogativis loquutus, potissimum immoratur in sessione diei 18 iulii 1870, in qua actum est de infallibili ecclesiae eiusque supremi capitis magisterio. Ait se iampridem cum quibusdam aliis episcopis et laicis, quamvis plane consentiens circa huius doctrinae substantiam, non recte sensit de huius definitionis opportunitate. Verum nunc post latam definitionem omnem prorsus dubitationem suspicionemve ex animo excussisse eademque ab omnibus et singulis suae archidioeceseos fidelibus tamquam catholicae professionis officium exigere.

Attamen ait se non latere id non parvi periculi pro quibusdam catholicis fore, pro iis praesertim qui inter diversarum confessionum associa versantur. Hinc exponit refutatque obiectiones tum contra concilii patrum libertatem, tum contra eorumdem in definiendo unanimem consensum hucusque prolatae.

Deinde textum ipsius definitionis referens praecipue immoratur in explicando quarto capite de infallibili Romani pontificis magisterio. Ait hanc doctrinam nullatenus novam, sed in scripturis et in ecclesiastica traditione fundatam, in ipsa Germania semper tum in scholis tum in catechisticis instructionibus traditam; immo dummodo rite intellectam eam esse rectae rationi maxime consentaneam. Refutatis autem praeposteris eiusdem interpretationibus concludit nihil per eam nec quoad fidem nec quoad ecclesiae regimen fuisse immutatum.

Fatetur iterum se, inspectis praesertim difficultibus temporum conditionibus, de definitionis opportunitate aliter sensit. Attamen non eandem fuisse maioris concilii patrum partis sententiam, immo ab iis huiusmodi definitionem tanquam validum contra recentiorum rationalistarum deliramenta remedium vehementissime exoptatam.

Suis curis concreditos fideles ait se iam pluries hortatum, atque nunc magis magisque hortari debere ne opportunitatis causa indebite commoveantur, verum omnino Spiritui sancto confidant, qui ecclesiam semper direxit in vias suas.

Tandem omnes tum clericos tum laicos monet ut sibi caveant a falsis prophetis, atque firmissime adhaereant petrae super quam ecclesia fundata est.

Deinde die 13 novembris 1870 instructionem dedit pro confessionis suae dioecesis in negotio decretorum oecumenici concilii Vaticani¹.

45. *Mérode aep. Melitenensis.* — In generali congregatione constitutioni suffragatus est per verbum *placet iuxta modum*; a publica sessione abfuit. Adhaesionem vero suam constitutioni praestitit, hanc fidei professionem exhibens sanctissimo domino:

Ego Franciscus Xaverius de Mérode archiepiscopus Melitenensis omnia in sessione IV sacrosancti concilii Vaticani tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia atque haereseos quascumque in illa damnatas, reiectas et anathematizadas, ego pariter damno, reitico et anathematizo.

Romae die XIX iulii 1870.

† Franciscus Xav. de Mérode
archiepiscopus Melitenensis.

¹ Boskovány, *Romanus pontifex*, tom. VII, pag. 742.

46. *Nazari asp. Mediolanensis.* — In congregatione generali diei 13 iulii dixit non placet; abfuit a publica sessione. Constitutioni tamen adhaesit haec scribens eminentissimo card. Philippo de Angelis primo praesidi sacrosancti concilii Vaticani: Eminenzam reverendissimam.

Ho ritardato alquanto a riscontrare la venerata lettera della eminenza vostra reverendissima, perchè desiderava anzi di essere in grado di annunziarle, che cogliendo appunto la circostanza della festa patronale della natività di Maria santissima nella omelia recitata nella chiesa mia metropolitana alla presenza di 20 m. e più persone ho fatto la mia professione di fede nella infallibilità pontificia nel senso della ultima costituzione del concilio ecumenico Vaticano.

Già era mio intendimento di divenire a qualche atto pubblico in proposito, e mi conformò sempre più in esso la lettera, che con tanta effusione di cuore ebbe ella la squisita bontà d'indirizzarmi.

D'una cosa poi la voglio ancora accertata, ed è di avere in ogni atto relativo alla grande discussione sempre io operato colla migliore intenzione dolentissimo, che da taluno siasi dubitato della sincerità del mio opinare.

Avrei altre cose a dirle, ma i tempi si fanno troppo oscuri e tristi pella società, perchè io non debba trattenerla in oggetti, che mi riguardano: epperò le rinnovo i miei più vivi ringraziamenti, e mentre le bacio la sacra porpora mi do il pregio d'essere colla massima venerazione

Milano 10 settemb. 1870.

di v. eminenza reverendissima
devotissimo obbedientissimo umilissimo servo
† Luigi di Calabiana arciv. di Milano.

Insuper occasione recognitionis corporum ss. mm. C Gervasii et Protasii et s. Ambrosii ecclesiae doctoris summo pontifici Pio IX haec scribebat:

Beatissime pater.

Eo gaudio inexpressibili quo primum, detectis sanctorum exuviis Ambrosii ecclesiae doctoris, ss. Gervasii et Protasii mm., nuncium dabam sanctitati tuae ut in tantis amaritudinibus et afflictionibus hic divinitus hinc temporibus servatus eventus quid consolationis afferret, nunc pariter expletum processum hac in nostra curia celebratum super identitate eorumdem ss. corporum ss. pedibus beatitudinis tuae reverenter deferre mihi per feliciter datum est.

Vota quae cum primum hanc Ambrosii sedem, sanctitatis tuae iussis obsecutus gubernandam suscepi, clero populoque in cathedrali congregato, de ss. corporibus detegendis et exaltandis feci, et in visitatione sacrorum liminum occasione concilii Vaticani sanctitati tuae prodidi, nunc expleta per supremum sacrae congregationis tribunal ad oraculum sanctissimum beatitudinis tuae vertere laetor.

Et quidem nullum tempus aptius obtingere potuisset tam sanctorum praesulem ecclesiae doctorem solemnem recognitionem exaltandi, qui fulgentia et crebra traditionis monumenta praebuit de primatu sanctae sedis, in qua est ecclesiae firmamentum et magistrorum disciplinae.

Videtur enim et tumulo reviviscens fides vestram iuvare et clavum tenens ecclesiae tuae, illud tam memorabile effatum praedicare quod in catholicis castris veluti militaris tessera a fidei desertoribus sacrosana, semper et ubique ab omnibus auditur: *Ubi Petrus ibi ecclesia, ibi nulla mors, sed vita aeterna.*

Dulce equidem mihi datum est in rebus tam adversis sanctitati tuae, uti tantae fortitudinis praemium feliciora tempora ominari; ac magis devotionem et admirationem pandere Ambrosii verbis:

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

Non turbatur haec navis in qua prudentia navigat, abest perfidia, fides spirat. Quomodo enim turbari poterit cui praesentis, in qua ecclesiae firmamentum est?

Quare nil mihi carius, quam haec acta sanctitati tuae praehere simul ac eadem Ambrosii obsequia ac eandem fidem profiteri erga Petri cathedram, cuius primatus et inerrantiae praerogativa suprema conciliari definitione super effudit: et nil mihi gratius erit quam in proxima recognitione et repositionis solemnitate, populis laetantibus sancti praesulis et sanctorum martyrum reliquias ostendere, ut perpetuam erga ecclesiam Petram fidem, obedientiam, et reverentiam, quam eos sanctus praesul docuit, servent ac filii filiorum tradant.

Benigne igitur, beatissime pater, haec acta et obsequia excipe, et apostolicam benedictionem, quam tuis ss. pedibus provolutus mihi concede, et huic Ambrosianae ecclesiae propitius impera.

Mediolani die vigesima tertia mensis aprilis an. 1873.

Humillimus obsequentissimus filius

† Aloisius Nazari a Calabiana
archiepiscopus Mediolanen.

47. *Landriot asp. Remensis.* — In congregatione generali dixit placet iuxta modum; in publica sessione placet suam constitutioni dedit.

48. *Pascher Passavalli asp. Icomensis.* — Abfuit a generali congregatione diei 13 iulii, et a publica sessione d. 18 eiusdem mensis. Fidem suam et adhaesione constitutioni *Pastor aeternus* praestitit, haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissimo padre.

L'illustre vescovo di Verona monsignor Canossa mi spediva iersera una lettera con la quale mi significa il dispiacere sentito da vostra santità per la mia assenza da Roma nel giorno della IV sessione, ed insieme m'insinuava il consiglio di giustificarmi intorno a codesto fatto insistendo poi specialmente sulla necessità di fare una piena adesione a tutto ciò che nella suddetta sessione fu definito.

Ora per quello che concerne il non essere io intervenuto alla sessione, ecco quanto ardisco sottoporre alla benigna considerazione di v. s. Dopo la gravissima malattia di febbre gastrico-biliosa complicata a forte bronchite che nel decorso giugno minacciò seriamente la mia vita perdurò come conseguenza del morbo sofferto una ostinata disenteria, che appena qualche giorno mi concede un pò di tregua. La scorsa domenica e lunedì seguente ebbi a patire uno di questi accessi che m'impedì assolutamente il movermi da Frascati non già per la gravità ma per la qualità della malattia che non avrebbe permesso in conto alcuno il viaggiare e molto meno assistere ad una lunga e solenne funzione. Del resto chiesi in antecedenza altresì il consiglio del medico esponendogli l'ardentissimo desiderio di recarmi in Roma, e mi rispose con una negativa assoluta dicendo ch'ei prevedeva con morale certezza una ricaduta e quindi non voleva assumere tale responsabilità.

Rispetto alla seconda parte del consiglio suggeritomi da monsignor Canossa, lontano dall'aver la minima difficoltà a seguirlo, inclinerei al più a reputarlo superfluo per un vescovo come me che non fece mai un discorso, nè stampò mai cosa alcuna in contrario alle proposte presentate ai padri.

Tuttavia siccome il suddetto vescovo di Verona mi assicura che un simile atto da parte mia non riuscirebbe disagradito, io intendo con la presente di aderire pienamente ed in tutti i migliori modi possibili a quanto venne conciliariamente definito da

v. a. nella quarta sessione e nominatamente intorno A alla dottrina del magistero infallibile di Pietro e dei suoi legittimi successori. Alla quale definizione io mi sottometto come l'ultimo dei fedeli con cuore pieno di mente e di cuore.

Apostolico poi tale mia adesione, dichiarazione e sottomissione non sia interpretata da veruno quale effetto di speranza e di timori terribili che, grazie a Dio, non ne ebbi mai e non ne ho di nessuna sorte, fu d'ora riunisco e depongo nelle mani di v. santità qualunque impiego carico ed onore che tenessi sia qui in Roma implorando solo con la massima ardore dello spirito la grazia che non appena me lo conceda la mia ancora malferma salute, mi sia concesso di ritirarmi in qualche luogo del mio paese nativo per ivi attendere a prepararmi alla morte col fare tutto quel bene che mi sarà possibile per l'anima mia e per quella dei miei prossimi.

E qui baciandole con devotissimo affetto e profonda venerazione i santissimi piedi invoco il conforto dell'apostolica benedizione ed ho l'altissimo onore di protestarmi

Fratelli a di 24 luglio 1870.

Della santità vostra

Umilmo obbligo obbmo figlio

F. Luigi Puecher Passavalli arciv. d'Iconio

48. *Bernardus arp. Senonensis.* — In generali congregatione constitutioni suffragatus est per placet iuxta modum; in publica sessione placet suum dedit.

50. *Rodrigo Yusto arp. Burgensis.* — In congregatione diei 18 iulii dixit placet iuxta modum; in publica sessione respondit placet.

51. *Loza arp. de Guadalarara.* — Congregationi diei 13 iulii non interfuit; adfuit publicae sessioni et dixit placet.

52. *Attar arp. Amidensis rit. chald.* — In generali congregatione abfuit; in publica sessione suffragium suum dedit per verbum placet.

53. *Mellano arp. Nicomedienensis.* — In congregatione generali dixit placet; publicae sessioni non interfuit ob infirmam valetudinem. Adhaesionem tamen suam praestitit eminentissimis praesidibus haec scribens:

Eminentissimis et reverendissimis concilii Vaticani praesidibus.

Cum die decima octava iulii huius anni 1870 in patriarchali basilica S. Petri in Vaticano habitae sessioni IV sacri concilii oecumenici, infirmitate detentus, interesse minime potuerim, et licet in congregatione generali huius sessioni praecedenti, in qua patrum suffragia super integro schemate primae constitutionis de ecclesia Christi, sententiam meam patefecerim, tamen ad dubium omne removendam, in scriptis et nunc declarandum esse censeo me libentissime et plenissime omnibus quae in supra dicta sessione quarta huius mensis die decima octava definita fuerunt, adhaerere.

Datum Romae, in conventu S. Mariae de Victoria die 20 iulii 1870.

† Leonardus Mellano O. C. D.

archiep. Nicomedienensis, vicarius apost. in Malabaribus.

54. *De Ferrari arp. Naupactensis.* — In generali congregatione suffragium dedit per placet iuxta modum; in publica sessione dixit placet.

55. *Lozana ep. Bugellensis.* — In congregatione diei 13 iulii dixit non placet; abfuit a sessione publica. Constitutioni tamen *Pastor aeternus* adhaesionem suam praestitit, haec scribens sanctissimo patri Pio PP. IX:

Beatissime pater.

Memorandus plane ac primus et unicus in tota retro Romanorum pontificum serie hodie in te contempletur eventus in totius orbis catholici iactantiam atque tutamen. Ita sane: Sanctitas tua, beatissime pater, annos discoque Petri, quod inauditam hactenus fuit, hac ipsa propemodum hora attingit ac superat.

Quid auspiciosius, quid iucundius poterat his maxime temporibus urbi et orbi contingere quam inter mundanas varietates, inter tot opinionum et errorum commenta quibus ipsa usque naturalis et civilis ordinis iura perfricte conculeantur, te, beatissime pater, uti caput augustum ac venerandum universalis ecclesiae divina ipsamet Christi ordinatione fallinescium magistrum in regendo in rebus fidei ac merum populo Dei in viam pacis ac salutis possidere?

Ne mireris propterea, si minimus ego apostolorum meae, totiusque cleri et populi huius meae dioecesis gratulationes et vota catholici orbis universi gratulationibus et votis auserim consociare, dum humiliter et ardentem Deum misericordiarum ac beatam Mariam Virginem de Oropa, quam infallibili oraculo ab omni labe exemptam solemniter declarasti, adprecabimur ut te diu incolumem servent in aevum ad Dei gloriam, ad ecclesiae triumphum et in aedificationem et sanctificationem corporis Christi.

Haec nostra, beatissime pater, benignus excipe vota et omnia in nostrorum omnium erga te obsequii, obedientiae et amoris significationem; mihi interim ac clero et populo huiusce Bugellensis dioecesis ut apostolicam benedictionem impertire digneris vehementissime precor.

Bugellae die XXIII augusti 1871.

Humilimus obsequius addictissimus servus et filius
† Iohn. Petrus episcopus Bugellensis.

Excellenza reverendissima.

Il clero della città, e della dioecesi di Biella unitamente al popolo fedele, che già offerirono i loro voti ed offerte con qualche centinaio di franchi a mezzo delle varie cattoliche associazioni ed effemeridi per partecipare alla messa, che celebrerà a favore di tutti gl'italiani, e di tutto l'orbe cattolico li 23 agosto corrente l'infalibile comune pastore, e guida, il regnante sommo pontefice Pio papa IX; si uniscono ora compatti ed uniti, coi fedeli alla loro cura affidati, al venmo e carmo loro pastore e vescovo Gio' Pietro Lozana per testimoniare di nuovo col medesimo e con tutto l'orbe cattolico la loro riconoscenza, amore, fedeltà e piena sottomissione al pastore universale della chiesa e per ottenere ad intercessione di Maria esma immacolata, venerata in Oropa, una piena vittoria contro l'inferno, una sua chiesa, ed una perfetta pace a tutta la società, e la conversione dei peccatori.

Al qual fine offeriranno essi pure il sacrificio della santa messa in quell'avventurato giorno, ed i fedeli la loro comunione generale nella cattedrale ecc. aggiungendovi la tenue somma di franchi 166.

Gradesca s. e. rna la piena e totale concordia dei suoi figli amatissimi nello unire i loro voti e sensi di totale e piena adesione ai medesimi sensi di s. e. rna verso il comune amatissimo e tanto travagliato pastore universale della chiesa, e da Dio tanto evidentemente esaltato, custodito, e protetto. Mentre colla più profonda e sincera venerazione, rispetto, ed amore filiale le baciamo riverenti la s. manò ed invochiamo la santa sua benedizione unitamente a quella del novello Pietro nella durata (esso unico, singolare, provvidenziale)

del suo supremo pontefice, nella santità, e nell'infalibilità dei suoi giudizi in materia di fede e di costumi, come pastore universale è viceregente di Gesù Cristo in terra.

56. *Labis ep. Turonensis.* — Abfuit in generali congregatione; interfuit publicae sessioni et dixit placet.

57. *Biale ep. Ventimiliensis.* — In congregatione generali die 13 iulii dixit placet instā modum; publicae sessioni adfuit, et suffragatus est per verbum placet.

58. *Sovera ep. Interamnensis.* — Abfuit a congregatione generali; et publicae sessioni praesens placet suum dedit.

59. *Marguerys ep. Augustodunensis.* — In generali congregatione suffragium dedit per non placet. Constitutioni tamen adhaesionem suam praestitit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissime pater.

Nondum reversus Augustodunum et reficiendae valetudinis causa in Helvetia detentus publicis litteris die septima huiusmodi decurrentis mensis datis clero populoque mihi commissis significare properavi quam sanctitati vestrae in ultima audientia iam anticipata professus fueram plenam mentis et cordis adhaesionem doctrinae in solenni sessione sacrosancti concilii, die decima octava iulii promulgatae. Pridie vero festi Assumptionis beatae Virginis, sacram concionem habens in ecclesia cathedrali Augustodunensi fidem eandem testatus sum.

Caeterum, beatissime pater, doctrinam hanc ab episcopatus initio meam fuisse iam noverant et clerus et fideles; hanc enim et in pastoralibus litteris expressam, et in ecclesiasticis collationibus asseritam, et in seminario theologiae alumnis traditam sciebant; et si ab assistendo sessioni concilii, in qua definita fuit, abstinendum censui, ad hoc impulit affectus ipse erga sanctam sedem apostolicam, pertimescens ne ex definitione sub anathematis interminatione detrimentum proveniat.

Haec omnia sanctitati vestrae, beatissime pater, nota facere volui, ipsique devotissimi et obsequentissimi animi sensus iterum testificari, supplicii precor Dominum quotidie deprecans ut inter istius temporis angustias, ipsam ab omni malo sospitem servet, et multiplici gratia consolari ac roborare dignetur.

Ad sacrorum autem pedum osculum procumbens, apostolicam benedictionem mihi et Augustodunensi ecclesiae humillime postulo.

Augustoduni in Gallia die 22 augusti 1870.

Sanctitati vestrae, beatissime pater, humillimus et obedientissimus famulus

† Fredericus episcopus Augustodunensis.
Cabillonensis et Maticocensis.

60. *Moreno ep. Eporediensis.* — In generali congregatione constitutioni suffragium dedit per non placet. Fidem tamen suam professus est haec parochis et sacerdotibus suae dioecesis scribens:

Ivrea, il 6 giugno 1871.

Venerabili Fratelli.

Gradite ognun a care ci tornano le occasioni di scrivervi, d'intrattenervi con voi, venerabili fratelli, ma sommamente avventurata e pericolosissima divenne la presente, in cui possiamo con altri obietti, di certo sempre da voi ben accolti, parlarvi, e con voi giubilare di un evento unico nella storia di questa Chiesa, qual è il compiersi che faranno il 16 giugno venticinque anni, dacchè l'augusto nostro benigno padre Pio IX fu esaltato alla santa sede apostolica Romana. Solo fra li duecento cinquanta sei pontefici

Romani che lo precedettero, egli raggiunge gli anni del pontefice in Roma tenuto da s. Pietro, che dal divin Redentore era costituito suo vicario e principe degli apostoli, capo visibile della sua chiesa.

Omissionis... Questi ed altri benefici segnalando del sommo pontefice che siede glorioso sulla indefettibile cattedra di s. Pietro, siccome già anteriormente davamo all'opportunità più ampio ammaestramento intorno alle singolari prerogative divinamente attribuite al vicario di Gesù Cristo in terra, capo e centro dell'una chiesa santa cattolica ed apostolica, affinché i nostri fedeli ne fossero istruiti, si raffermassero nell'ubbidienza e sommissione a lui dovuta, così nell'istruzione pastorale 24 maggio 1867 riunite specialmente vi demmo le dottrine ad esso riguardanti già dogmatiche dichiarate da antico, e riprodotte, e definite nel concilio Vaticano, nel quale tra nazionali sedentivi eziandio ci trovammo forse soli d'aver fatto colla città e nell'antecedente istruzione del 1° maggio 1854 dopo altre analoghe pastorali insegnamento delle dottrine proclamate nelle due costituzioni pontificie del 24 aprile e 18 luglio 1870, intorno alle quali fu ufficialmente rescritto da Roma fin dall'11 gennaio p. p.: „La solennità con cui vennero promulgati i decreti dogmatici del concilio Vaticano, e la notorietà che hanno perciò acquistata in tutta la chiesa è tale che non può esservi un cattolico che possa ignorarli“; epperò non far d'uopo d'altra promulgazione....

Eandem fidem testatam fecit eminentissimo card. Prospero Caterini s. c. Concilii praefecto haec scribens:

Eminentissime ac reverendissime domine.

Haud mirum, sed acerbum quidem, et grave mihi evenisse, quod eminentia tua reverendissima scripsit litteris diei 10 receptis intento animo die 16 martii, facile persuasum tibi erit, qui mea sensa meaque agendi rationem in episcopali ministerio iam diu noscitis. Statim ac per sacras temporis functiones, et quotidianas ecclesiarum sollicitudines mihi licet, hoc responsum profero.

In conventu episcoporum provinciae Pedemontanae an. 1870 exeunte Taurini habito, et me praeside actum est de publicandis concilii Vaticani constitutionibus, et antistiti Monregalensi commissum interpellare eminentissimum dominum cardinalem Patrizi, qui respondit litt. 11 ianuarii 1871 promulgationem Romae factam sufficere. Hoc responsum universo clero, et populo communicavi encyclica pastoralis diei 6 iunii, cuius exemplar et eminentiae tuae reverendissimae, et aliis eminentissimis tunc temporis mihi, et unum nunc adieci; proptereaque bene noverunt omnes obligationem subiiciendi intellectum uti et aliis dogmatibus etiam dogmati de pontificia infallibilitate, quam in locis ibidem citatis antea et a pluribus annis docueram, idque utilitum putavi dioecesis meis indicare, qui turmatim quotannis migrant, et audire coguntur blasphemos et obloquentes iniquos, quibus respondere possent iugiter a proprio suo antistite veritatem illam audire. Relatores ergo calumnia notandi!

Haece praestitit invitarem, si opus esset, malevolum ad inquirendum antistitem, qui in Italia de summo pontifice scripsit uti Eporediensis non septies quidem, sed septuagies septies; qui defensionem eius fecerit litteris pastoralibus ad clerum et popu-

1 Comp. Dottr. Crist. 1841-3. — Instit. Theol. 1843.

2 24 febr. 1848, 16 febr., 1 giug. 1849, 18 febr., 26 ottob. 1850, 18 dicemb. 1851, 12 feb. 1852, 30 giug. 1853, 7 mag. 1854, 16 feb. 1857, 10 feb., 12 ottob. 1858, 22 nov. 1859, 14 feb. 1860, 30 giug. 1864, 12 feb. 1865, 6 feb. 1866, 30 mar. 1869.

lum 18 februarii 1849 dum Calotae exularet, ac A legiae et sacerdotum canonum. Verumtamen quia
Romae republica proclamata esset, Taurini vero multi alios instabant, qui cum ipsi gravi de hoc
Giobertiani cum Mammalianis foederati dominatum negotio non sentiant, non aspidiv sacrae Poeniten-
teneant, ad minis ipsum inaequerentur; quique in tiantiarie aliter intelligunt, et evidens dictamen recti-
urbis Romae invasione mense septembri 1870 res- tudinis ac prudentiae relato in eam mihi valuerunt,
ponsum dederit administro Status quale Epore- ut modo audio, culpas vertere, eminentissime do-
diensis. Mihi facerem plura supererogationis opera mine cardinali magno Poenitentiario post Pascha
(uti ephemerides, trices centena milia circiter li- scribam de subiecta materia et quaestione, ea spe
brorum vulgatorum) quae ferme a triginta annis fretus uti antecessorem suum mea scripta humaniter
institui, et in dies sustinui unice ad religionis, sanctae ipsum accepturum, meque episcopale munus adim-
sedis et cleri defensionem, nullo meo quaestu, sed pleturum, ingratum tamen hoc tempore, in quo
et contra non sine gravibus dispendiis, aerumnis et catholicorum omnium viros adversum ecclesiam hostes
incommodis. Quod honestum, et laudabile in more colligere et dirigere oportet. Sed ut theologo Soto
positum paginis narratur a. VI. 1, 2 lib. Esther, chris- Romano de rescripto 1 decembris 1866 licitum fuisse
tianiis forsan absconum erit?

Culpae insuper mihi verti audio, quod parochos et sacerdotes dioecesis compulerim ad suffragium ferendum in recentioribus electionibus politicis; et falsum id quoque autumo; post an. 1867 nihil de B politicis electionibus edidi, et prohibitum opinor lege civili compellere, uti et prohibere. Ultra dicam tamen pro trium locorum meae dioecesis, qui finitima dioecesis Taurinensis collegio adscripti sunt, in quo candidatus se obtulerat clarissimus Thomas Vallauri egregius summi pontificis et religionis laudator, aliique candidati vocitabantur vel dubii vel hostes ecclesiae, et ante et postquam ab archiepiscopo Taurinensi mihi nunciatum est rescriptum sacrae Poenitentiariae, me consuluisse, ut suffragium ferret pro illo, cum isto respondente de *expediente* evidens videbatur summopere expedire strenuum habere *defensorem*. Immo adiungam eundem archiepiscopum in litteris rogavisse, ut illius electioni favere vellet. Non Eporediensium certe, sed merito Taurinensium adscribi debet si *hostis* praevalet.

Quoniam vero illud consilium culpae versum mihi fuisse nunc scio, referam an. 1848 mense C martio me epistolam pastorem clero et populo, et instructionem clero edidisse de electionibus politicis, quae Taurini a zelotibus ecclesiasticis, absque mea cooperatione, recusa fuit ordinario, ut puto, probante, et a Lucensis archidioecesis ordinario in Etruria typis etiam edita ad clerum, et populum missa: an. 1849, me cooperasse encyclicae latinae post conventum Villanovettae ab episcopis et ordinariis Pedemontanae provinciae ad clerum directae, in qua de electionibus quoque actum fuit, et sapientes regulae sunt traditae: deinde *collectivae* encyclicae pari modo adlaborasse pro electionibus, quae bene cessasse gaudere potuimus exeunte an. 1857. Taceo de aliis minoribus, quae usque ad an. 1867 mittebam ad parochos, quando electiones generales indicebant, ut parochialibus functionibus disponderent, et adiciam eminentissimo domino cardinali Cagliano magno Poenitentiario me scripsisse de electionibus ante an. 1866, in quo die 1 decembris emisit gravissimum responsum, cuius exemplar mihi mittere dignatus est, *occasione electionum quomodo fidelium teneri ad impedienda mala et promovenda bona*.

Itaque parochi, et sacerdotes Eporediensis dioecesis consilio meo non indigent in electionibus politicis; doctrinalem normam habent *auctoritativam* non tantum ordinarii, sed et omnium episcoporum Pedemontii, immo et antiqui domini regis legitimi, atque sanctae sedis citato in rescripto, quod continet canonem legis divinae naturalis, et adductum est in opusculo contra famosum diotum *no eletti, no elettori* edito Romae a typographia catholica Chiapperini an. 1873 cum permissione ecclesiastica; habent doctrinam iuris divini, et ss. apostolorum Petri et Pauli de subiectione et obedientia legibus principum debita. nec non probatorum auctorum theo-

logiae et sacerdotum canonum. Verumtamen quia multi alios instabant, qui cum ipsi gravi de hoc negotio non sentiant, non aspidiv sacrae Poenitentiariae aliter intelligunt, et evidens dictamen rectitudinis ac prudentiae relato in eam mihi valuerunt, ut modo audio, culpas vertere, eminentissime domine cardinali magno Poenitentiario post Pascha scribam de subiecta materia et quaestione, ea spe fretus uti antecessorem suum mea scripta humaniter ipsum accepturum, meque episcopale munus adimplendum, ingratum tamen hoc tempore, in quo catholicorum omnium viros adversum ecclesiam hostes colligere et dirigere oportet. Sed ut theologo Soto Romano de rescripto 1 decembris 1866 licitum fuisse reminiscor sensibus et argumentis scribere theologi Württembergensis in ephemeride quadam catholica, Eporediansi fas erit de posteriore scribere sensibus et rationibus episcopi catholici.

Hic pro debito responso, et oculo sacrae purpurae inclinatus intimi obsequii et parae venerationis sensibus me profiteor.

Eporediae die 2 aprilis 1876.

Eminentiae tuae reverendissimae humillimus devotissimus obedientissimus servus
† Aloysius episcopus Eporediensis.

61. Rivet ep. Divisionensis. — In congregatione generali dixit *non placet*; sessioni vero publicae non interfuit. Tamen adhaesionem suam constitutioni praestitit, haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissimae pater.

Omnes ecclesiae Christi fideles novis sanctitatis vestrae doloribus ex intimo corde condolent et, in his flebilibus sanctissimae sedis angustiis, ferventissimas preces ad Deum quotidie certatim effundunt, ut pastoris pastorum omnipotens dextera vicarium suum tueatur, et sancti Petri sacramentum patrimonium e manibus impiorum citius eripiat.

Quod ad nos attinet, b. pater, coram Deo et coram hominibus protestamur, atque indignationi publicae Status pontificalis vi et armis violationem denuntiamus, et quoadusque Deus ipsemet nefarios invasores expellat, impigre mundo denuntiare non cessabimus.

Oh! si ad sanctitatem venerandi et amatissimi patriae accurrere liceret, quanta cura, et quam pio affectu dolentem lenire conaremur! Sed, heu! infelicissimae patriae nostrae ferox ab aliis impiis occupatio, atque inde profunda nimis in dioecibus nostris perturbatio, nos domi absolute detinent, et diu forsan multumque detinebunt, nam quae et quanta mala, qui et quanti dolores, et quanta cuiuscumque generis ruinae sollicitudinem nostram sunt stimulatuae et conturbatuae!

Porro, apprime scimus, b. pater, et pergrato animo ovibus nostris praedicamus te pastorem supremum, et optimum omnium patrem pro nostra Gallia supplicationes effundere coram Deo et frequentissimas et ardentissimas.

Exaudiat te Dominus in die acerbae nostrae tribulationis et te orante protegat nos nomen Dei Iacob.

Mittat nobis auxilium de sancto, et de Sion tueatur nos; et mox laetabimur in salutari nostro!

Oh! utinam!

Interea, ego ipsemet vestram paternitatem humiliter rogo, ut propter rationes superius allatas, mihi assistendi sacro concilio Vaticano immunitatem concedere dignetur.

Et, cum hic et nunc a concilio Vaticano mentionem facio, nihil antiquius habeo quam ut sanctitatem vestram certiore faciam me plenissime et ex sincero corde, uti decet et expedit catholico anti-

atque, adhaerere omnibus decretis et censuris quae a haec sacrum concilium in quarta sua solenni sessione edidit, quoque, h. pater, summa auctoritate sancivisti et universo orbi resonantia.

Tandem, ad sanctitatis vestrae pedes humiliter provelutus benedictionem apostolicam orate effugite pro populo meo et pro me.

Divione, die 11 mensis octobris anni Domini 1870.

Sanctitatis vestrae, beatissime pater,
humillimo et obedientissimo sermo nec
non devotissimo filio

† Francisco, episcopo Divionensi in Gallia.

62. *Verrolles ep. Columbiensis.* — In congregatione generali suffragium dedit per *placet iuxta modum*; in sessione publica abfuit. Adhaesionem vero suam constitutioni praestitit haec scribens reverendissimo domino Iosepho Fealer episc. S. Hippolyti ex concilio Vaticano secretario:

Villa Maassimi 19 iulii 1870.

Illustrissime ac reverendissime domine.

Febri correptus sat violenta, paucis abhinc diebus, nempe feria sexta — 15 huius — omnino non valui ire ad sessionem hesternam, et sic adiungere meum votum votis reverendissimorum patrum, in illa inquam sessione, ubi cum tam exultanti plausu acclamata est infallibilitas sanctissimi domini nostri papae.

Dum haec nuntio d. v. illustrissimae, ut pro sua benevolentia dignetur in quantum opus fuerit supplere defectum, rogo ut me impense habeat suum in Christo obsequentissimum et cum omni veneratione addictissimum

† Emm. Verrolles episc. Columb. vic. apost.
Mandchuriae etc.

63. *Besi ep. Canopensis.* — In generali congregatione suffragium constitutioni dedit per *placet iuxta modum*; abfuit a publica sessione. Tamen fidem suam professus est hanc emittendo declarationem:

Benchè io sottoscritto non sia stato presente alla pubblica quarta sessione del concilio ecumenico Vaticano, non è però finora creduto mai esser dover mio di fare alcun atto di adesione alla definizione fatta nella medesima sessione, perchè tutti sanno, ed io ne sono intimamente convinto, esser strettissimo obbligo di un vescovo cattolico apostolico Romano di sottomettersi coll' intelletto e col cuore a tutte le dogmatiche definizioni e leggi di un ecumenico concilio approvate e sancite dal sommo nostro pastore, da Pietro, dal vicario di Gesù Cristo.

Ciò nulla ostante amo con questo mio scritto solennemente dichiarare, ch'io, umile ed oscuro vescovo, pienamente e semplicemente, lo che vuol dire, senza alcuna restrizione e con tutto il cuore e l'animo mio, approvo ed aderisco alla dogmatica definizione nella stessa quarta sessione promulgata e sancita dal sommo nostro pontefice, che fa qui in terra le veci di Gesù Cristo, e di più ammi caro cogliere questa occasione per soggiungere, non alla presenza di sua santità, ma a quella di sua divina maestà, che solo vede ed è *scrutator cordium*, ch'io, egli, il misericordioso Signore aiutandomi, son disposto, e troppo felice sarei, spargere tutto il sangue mio, e dar la mia vita, non solo per difendere e sostenere la sopradetta e tutte le altre dogmatiche definizioni e leggi della cattolica Romana chiesa, ma anche per difender i diritti e la vita del sommo nostro gerarca Pio PP. IX.

Roma 28 marzo 1871.

L'umile ed oscuro vescovo
† Ludovico Maria di Canopo.

64. *Curti ep. Almiransis.* — Abfuit in congregatione diei 13 iulii nec non in sessione publica diei 18 eiusdem mensis. Attamen insequenti die a sessione peracta reverendissimo concilio secretario mittebat schema constitutionis de ecclesia Christi, cui haec inscribebat:

Quam significantum mihi esset haec die 19 iulii solemnem sessionem certo habituram, sustinere urbem potero; ast heri perveni huc sessione iam peracta. Ut igitur huius mese absentiae supplere valeam, declaro me approbare et approbare omnia et singula quae in hac dogmatica constitutione decreta sunt a sacrosancto oecumenico concilio Vaticano eoque mihi placere. In quorum fidem etc.

Datum Romae ex coenobio ss. Conceptionis b. M. virginis die 19 iulii 1870.

† Caletanus episcopus Almiransis.

65. *Dupont des Loges ep. Metensis.* — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit in publica sessione. Adhaesionem vero suam constitutioni praestitit, haec scribens summo pontifici Pio IX:

Très saint-père.

Le 20 décembre dernier, j'ai adressé à votre sainteté une lettre où je lui exprimais mon indignation et ma douleur en apprenant, après le long blocus de ma ville épiscopale, l'attentat sacrilège du gouvernement Subalpin, et l'invasion qu'il a osé faire de la capitale du monde chrétien.

Aujourd'hui, très saint-père, mieux instruit que je ne l'étais alors de votre désir et de vos intentions, je viens de nouveau à vos pieds avec un respect filial, pour déclarer que j'adhère simplement, absolument et sans restriction ni réserve aux décrets du concile du Vatican promulgués par votre sainteté dans les sessions solennelles du 24 avril et du 18 juillet.

Le clergé de mon diocèse tout entier s'unit à moi dans cet acte d'adhésion.

Avec la grâce de Dieu, je n'ai jamais eu et je n'aurai jamais dans mon cœur d'autre sentiment que celui du respect et d'une entière soumission aux décisions de l'Église et du vicaire de Jésus-Christ.

Sollicitant à genoux la bénédiction apostolique pour moi et pour mon infortuné diocèse qui gémit, en ce moment, sous le poids de tant de calamités, je suis et serai toujours avec le plus profond respect et la plus parfaite obéissance,

Metz, le 22 janvier 1871.

Très saint-père, de votre sainteté.

le très humble et très dévot serviteur et fils

† Paul év. de Metz.

Eiusmodi litteris responsum dedit pontifex hoc pacto:

Venerabili fratri Paulo
episcopo Metensi (Metam, Metz)
Pius papa IX.

Ven. fr. etc. Calamitates ipsae et dolor, quibus angeris, ven. fr., suaviora nobis fecerunt officia tua, utpote pignus indubium eiusmodi affectus, qui te a propriarum aerumnarum sensu revocatum ad nostrarum commendationem converterit. Obsequentes autem haec devotionis et pietatis significationes ita confirmavit et exornavit illa posterior ingenua et absoluta adhaesio dogmaticae constitutioni de primatu Romani pontificis eiusque infallibili magisterio in rebus fidei et morum, ut solatium quod nobis exhibere studueras cumulatim prorsus attulerint. Grati itaque animi sensus quod a nobis prior epistola poscebat, vividiores omnino testari iussit altera: eo vel magis, quod utraque nunciaret vota fausta et omnia iungi instanti orationi, qua dioecesis tua tecum nobis implorare contendit ne-

cessariam opem et optatam tranquillitatem. Quod a plurimum studium, in utilitatem ecclesiae universae vergens, cum nequeat Deo non esse acceptissimum, non immerito confidimus fore ut propitius sit misericordiam eius gregi tuo, et cunctis conciliaturum illi benedictiones, quae praeterita damnatione cepisse carolant. Id certe toto corde et omni tibi, ven. fr. adprecamur, dum superius favoris auspiciis etc. apost. ben. etc. impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum 20 februarii 1871, pontificatus nostri anno vigesimo quinto.

Pius papa IX.

66. *Alberti ep. Syracusae.* — In generali congregatione suffragium suum dedit per placet iuxta modum; in publica sessione dixit placet.

67. *Fertitta ep. Cosenensis et Sarnensis.* — Abfuit in congregatione generali et in publica sessione. Indubiae fidei extitit in quaestione de primatu et infallibilitate Romani pontificis quemadmodum patet ex sequentibus litteris:

Eccellenza reverendissima.

Il giornale la *Libertà cattolica* del 22 stante luglio per esteso riporta la quarta sessione pubblica del 18 stesso mese del concilio ecumenico Vaticano contenente decreti e canoni *de Ecclesia Christi*.

Dopo sette mesi di mia assidua assistenza al sacrosanto concilio, ed ora lealmente, ed a tempo assente per la mia grave età, e per urgente delle mie diocesi, credo bene che non mi può mancare il diritto che con questa lettera esercito, di dare, come fo, il mio *placet ex animo*. Prego perciò vostra eccellenza reverendissima a rappresentarmi come mio speciale commessionato, e se si vuole, potrà depositare questo foglio negli atti del concilio.

L'abbraccio al mio cuore, e sono suo di vostra eccellenza reverendissima
Cava de' Tirreni 23 luglio 1870.

umilissimo ossequentissimo servo e fratello
Salvatore Fertitta vescovo di Cava e Sarno.

A sua eccellenza reverendissima
mons. D. Concetto Focacetti vescovo di Livorno amministratore apost. di Acquapendente.
Roma canonica Vaticana 2° piano.

68. *Montixi ep. Ecclesiensis.* — In congregatione die 13 iulii dixit *non placet*; in publica sessione abfuit. Adhaesionem suam praestitit, haec scribens sanctissimo domino Pio PP. IX:

Beatissimo padre.

Io Gio. Battista Montixi per grazia di Dio e della santa sede apostolica vescovo Sulcitano Ecclesiense nell'isola di Sardegna prostrato a piedi della santità vostra professore con cuor fermo e sincero di aderire pienamente a tutti i decreti emanati dal sacrosanto concilio ecumenico Vaticano, segnatamente a quello della infallibilità del papa quando *ex cathedra* definisce *quid tenendum sit in rebus fidei et morum*.

2° Memore dell'obbligo assunto col giuramento nella mia consecrazione ho protestato in iscritto assieme agli altri due vescovi sardi presso il ministero del Governo Italiano contro la usurpazione de' dritti della s. sede in difesa del Papato e regalie di s. Pietro.

3° Detestando e deplorando gli ultimi avvenimenti contro Roma papale e prendendo la più viva parte alle sofferenze e tribolazioni del capo supremo della chiesa ho ordinato pubbliche quotidiane preghiere per accelerare il trionfo della sede apostolica.

Sono questi i sinceri sentimenti di rispettoso affetto e venerazione, che depongo ai piedi della santità vostra, supplicandola d'impartire a me ed ai miei diocesani l'apostolica benedizione.

69. *Grioglio ep. Barchinensis.* — In generali congregatione et in publica sessione abfuit. Fidem suam exhibuit haec scribens reverendissimo domino Iosepho Fessler Vaticano concilii secretario:

Reverendissimo domine.

Legi hodie, immo mex, in numero 196 diarii *L'Unità cattolica*, plures eminentissimos atque reverendissimos patres, qui sessioni quartae concilii Vaticani haud interfuere, scriptis consignasse ac Romam minime suam corde et mente adhaesionem dogmaticae constitutioni in ea sessione editae, eamque mihi quoque adversa tunc affecto valetudine acciderit diotae sessioni minime interfuisse, statim percipi mihi etiam incumbere officium similem declarationem scribendi et illico mittendi ad hanc concilii secretariam, qua tester, sicut per praesentem tester, me libere ac sincero animo subscribere praedictae constitutioni, eamque approbare una cum eminentissimis ac reverendissimis patribus, qui illi concilii sessioni interfuerunt, eamque suo voto probarunt.

Datum Salutis die 28 augusti 1870.

† Fr. Gabriel Grioglio episcopus Barchinensis.

70. *Maccagnata ep. Zenoepitanus.* — In congregatione generali dixit *placet iuxta modum*; adfuit sessioni publicae et dixit *placet*.

71. *Atanasio ep. iam Liparenensis.* — In congregatione diei 13 iulii suffragatus est per *placet iuxta modum*; interfuit publicae sessioni et dixit *placet*.

72. *Pellei ep. Aquipendensis.* — In generali congregatione dixit *non placet*; in publica sessione *placet* suum dedit.

73. *Ullathorne ep. Birminghamiensis.* — In congregatione generali dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

74. *Demers ep. Vancouveriensis.* — Suffragatus est per *placet iuxta modum* in generali congregatione; adfuit publicae sessioni et dixit *placet*.

75. *Legat ep. Tergestinus.* — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit a publica sessione. Tamen fidei suae testimonium professus est, publicando in sua dioecesi canones constitutionis de primatu et infallibilitate Romani pontificis prout sequitur:

In folio dioecesano mensis decembris 1870 pag. 168 ad notitiam venerabilis cleri gelatum est, iuxta epistolam encyclicam die 20 octobris 1870 datam a sanctissimo domino Pio PP. IX Vaticani concilii celebrationem usque ad aliud opportunius et commodius tempus apostolica auctoritate suspensum esse. Quoniam vero propter causas ibidem memoratas ecumenicum concilium absolvi non potuerat, cuius definitiones et statuta palam recipienda, demum in prima synodo provinciali, intra biennium a fine eiusdem concilii Vaticani celebranda, promulgari intendebatur, de mandato sanctissimam in Christo patrie et domini nostri divina providentia Pii PP. IX constitutum apostolica die 18 iulii 1870 in publica sessione solemniter confirmata, interim divulgata fuit.

Canones in ea contenti sequentes sunt:

I. Si quis dixerit, beatum Petrum apostolorum esse a Christo Domino constitutum apostolorum omnium principem et totius ecclesiae militantis visibile caput; vel eundem honoris tantum, non autem verae propriaeque iurisdictionis primatum ab eodem Domino nostro Iesu Christo directe et immediate accepisse; anathema sit.

II. Si quis dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione seu iure divino, ut beatus Petrus in primatu super universam ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum pontificem non

esse beati Petri in eodem primatu necessarium; A
anathema sit.

III. Si quis dixerit, Romanam pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem iurisdictionis in universam ecclesiam, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in his, quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffuse pertinent; aut eum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem huius supremae potestatis; aut hanc eius potestatem non esse ordinariam et immediatam sive in omnes ac singulas ecclesias sive in omnes et singulos pastores et fideles; anathema sit.

IV. Haec approbante concilio docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus: Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, id est, cum omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens, pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate polleat, qua divinus Redemptor ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque eiusmodi Romani pontificis definitiones esse, non autem ex consensu ecclesiae irrefragabiles esse.

Si quis autem huic nostrae definitioni contradicere, quod Deus avertat, praesumpserit; anathema sit.

Ad illustrandum argumentum de infallibilitate ecclesiae Christi et Romani pontificis nonnullas explicationes, ex diversis litteris pastoralibus antistitem catholicorum decerptas, adiciere iuvat.

1. *Obiectum infallibilitatis* sunt veritates divinitus revelatae, quae continentur in deposito fidei sive scripto sive tradito; hinc non est extendendum nec ad doctrinam humanam, quam papa ex propria scientia profert, neque ad propositiones, quibus dogmata fidei morumque ex privata eruditione explanari vel confirmari solent.

2. *Forma sententiae infallibilis* exhibetur per definitionem, qua doctrina de fide vel moribus distincte determinatur, et per canones explicitè declaratur, doctrinam sic definitam ab omnibus Christi fidelibus tamquam veritatem divinitus revelatam tenendam esse; ideoque sententiae prolatae non alio sensu, sed eo striote interpretandae sunt, quem verba expriment, seu adiecta authentica explicatio latius explanat.

Distinguenda sunt *effata doctrinalia* in quibuscumque pontificis litteris aut rescriptis occurrentia, quae mundanam potestatem, terrena commoda aliisque humanae societatis conditiones respiciunt, et infallibilia haberi nequeunt, nisi tamquam postulata aeternae iustitiae et divini mandati in omnibus circumstantiis et ubique per logicam necessitatem deducantur et forma dogmatica explicitè emantentur.

3. *Subiectum infallibilitatis est ecclesia Christi*, seu magisterium, cum apostolica auctoritate in ea institutum; hinc Romano pontifici, munere magistri ecclesiae universalis et summo pastoralis officio fungenti eadem praerogativa est attribuenda.

4. *Conditio obligationis conscientium* obsequium praestandi doctrinae cum infallibilitatis nota definitae, est eiusdem promulgatio ex cathedra supremae auctoritatis apostolicae, quam tenet pontifex Romanus vel successor a Petri principis apostolorum; hoc enim modo apparet, ipsum definitae fidei morumque doctrinam tamquam caput visibile ecclesiae Christi unitum cum corpore, et docendi potestate iunctum cum reliquis episcopis sive in concilio congregatis, sive per orbem dispersis.

5. *Ratio infallibilitatis ecclesiae* repetenda est ex adiutorio Christi praesentis magisteris apostolice, non autem ex inspiratione, qua veritatem perciperunt prophetae et singuli apostoli atque hagiographi; quapropter mandatum Christi ad Petrum, ut confirmet fratres suos, necessario quoque includit divinam adiutoriam ad cognoscendam veritatem, in qua alii roborandi sunt.

6. *Praerogativa infallibilitatis* non tollit liberum arbitrium hominis, qui natura sua subiectus est peccato; hinc impeccabilis dicendus non est, qui speciali adiutorio divina in cognoscenda veritate adiutus ab errore immunis indicatur; ideoque Romanus pontifex, etiam in doctrinis fidei morumque iuxta promissam formam definienda, et ex suprema cathedra apostolica proclamanda, infallibilis dicatur, ex humana tamen fragilitate subiacet peccato; orationibusque fidelium suae curae commissorum adiuvandus est, ut velut supremus pastor gregis Christi ares sibi concreditas ad salutaris semper pacem ducat: verbo et exemplo, quibus praestet, proficiat, et prout temporum et rerum conditio suaserit, ea tenenda definiat, quae aut convocatis conciliis oecumenicis, aut explorata ecclesiae per orbem dispersae sententia, aut per synodos particulares, aliisque, quae divina suppeditat providentia, adhibitis auxiliis cognoverit, Deo adiuvante, consentanea sacris scripturis et apostolicis traditionibus.

76. *Mincions ep. Milotensis.* — In congregatione diei 13 iulii dixit *placet iuxta modum*; in sessione publica *placet* suum dedit.

77. *Bicci ep. Signinus.* — Absuit in generali congregatione; interfuit sessioni publicae et dixit *placet*.

78. *Alcazar ep. Paphensis.* — Absuit in congregatione generali; in publica sessione dixit *placet*.

79. *Dupanloup ep. Aurelianensis.* — In congregatione generali dixit *non placet*; absuit a publica sessione. Adhaesionem vero suam constitutioni dedit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Très Saint Père.

Jusqu'à ces derniers jours j'étais à Orléans comme prisonnier entre les mains des Prussiens, et sans aucune communication régulière possible avec le dehors, pas même avec les curés de mon diocèse. L'armistice et les élections m'ont amené dans la ville de Bordeaux pour l'Assemblée nationale, dont mes diocésains m'ont élu membre; et c'est là qu'il est parvenu à ma connaissance que votre sainteté désirait quelque chose de moi relativement à la constitution du 18 juillet.

Je n'ai pas d'embarras à cet égard: je n'ai écrit et parlé que contre l'opportunité de la définition; quant à la doctrine, je l'ai toujours professée, non seulement dans mon cœur, mais dans des écrits publics, dont le Saint Père a bien voulu me féliciter par les brefs les plus affectueux; et j'y adhère de nouveau sans difficulté, trop heureux si je puis par cette adhésion offrir à votre sainteté quelque consolation au milieu de ses tristesses.

Parmi les angoisses de la guerre et de l'occupation prussienne, je n'ai pas cessé de travailler au mandement avec lequel je me proposais de promulguer les constitutions du 24 avril et du 18 juillet. Malgré les occupations nouvelles qui m'accablent, je ne tarderai pas à avoir fini ce travail et à faire cette promulgation.

Et du reste, dès mon retour de Rome, j'écrivais aux prêtres et aux fidèles de mon diocèse: „Les luttes de l'Église ne sont pas comme celles de la terre; elles ne se terminent pas par des triomphes

personnels, mais par les victoires de Dieu et de la A
foi dans sa volonté sainte."

Je suis, très saint-père, avec un profond respect
Bordeaux le 10 février 1871.

de votre Sainteté
le très humble et très obéissant serviteur
et fils en N. S.

† Félix, évêque d'Orléans.

Hæc epistolæ summus pontifex respondit hæc
brevis hæc tenens inedito:

Venerabili fratri Felici
episcopo Aurelianensi (Aurelian) B
Pius papa IX.

Ven. fr. etc. Pergratum omnino fait nobis dis-
cere ab epistola tua adhæsiōne iam te, et nunc
rursum adhæserere dogmaticis œcumenici concilii
Vaticani definitionibus, immo nunquam ab his tuam
discrepasse sententiam, nec aliud unquam te te-
nuisse. Id vero sibi eo iucundius accidit, quod
videaris ita reprobare quæ tam pluribus in scriptis,
tum in publicis privatique cœtibus protulisti non
consona certe sacri concilii menti, itemque suasiones
quibusdam orientalibus adhibitas, qui tunc gratia
Gallicæ legationis abutebantur, ac censentes im-
pune se nobis obistere posse viam sibi æternebant
ad schisma in quod demum sunt prolapsi. Non
uno itaque nomine gratulamur tibi; et dum te in
oculo sancto complectimur, illum, qui te facundia,
alacritate, expersrecto ditavit ingenio, rogamus, ut
omnipotente manu sua te gerens ac fingens ist-
hæc dona in idoneum et efficacem divinæ suæ vir-
tutis instrumentum convertat, inordinatamque a te
prorsus amoliat philantiam, omnium spiritualium
bonorum hostem infensissimum. Non nobis ven. fr.
laboremus, sed in unam Dei gloriam, impenseque
studeamus salutem ac sanctificationem animarum, quæ
præsentibus in adiunctis opera nostra vel maxime
indigent. Ceterum quæcumque sint ærumnæ nos-
træ, quantumvis difficillima, in qua versamur,
conditio, Gallia nunquam recessit aut recedet a
cogitatione nostra, qui Deum enixe exoramus ut
et vim ei exterius illatam, et ulcus excedens inter-
ius, quod incassum malignitatem suam exerturum
confidimus, in medelam ipsius adhibeat et abster-
sionem illarum sordium, e quibus fortasse ut e
penitentiæ corruptionis germine calamitates omnes
dimanarunt; eamque rursum orbi prodant non modo
magnanimam sed et christianissimam. Interim om-
nia tibi adprecantes cœlestis gratiæ munera, eorum
auspiciis ac præcipue nostræ benevolentia pignora
ap. ben. tibi ven. fr. universoque clero et populo tuo
peramanter impertimus.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum 23 martii
1871 pont. nostri anno vigesimo quinto.

Pius papa IX.

Postea insequenti anno litteras pastorales edidit
ad clerum, quibus promulgabantur binæ constitu-
tionæ *Dei Filius* et *Pastor æternus*.

Messieurs et chers coopérateurs.

Mgr l'archevêque de Paris vient d'adresser au
clergé et aux fidèles de son diocèse, vous le savez,
un mandement portant publication des constitutions
dogmatiques promulguées au concile du Vatican.
Nous nous faisons un devoir, à l'exemple de notre
digne métropolitain, de publier à notre tour ces
importantes constitutions. Le caractère obligatoire
d'un décret dogmatique ne dépend pas, il est vrai,
de la publication qui en est faite en chaque dio-
cèse; mais il nous a paru nécessaire, messieurs,
que vous eussiez tous sous les yeux, et que vous
puissiez conserver, aux archives de vos paroisses,

dans un texte authentique et fidèle l'exposé abr-
de la doctrine qui est la règle de votre foi comme
de la nôtre, et doit servir de base à l'enseignement
que vous donnerez au peuple chrétien.

Tel est le but de la communication que nous
vous faisons aujourd'hui.

Nous l'aurions même faite plus tôt, si la gravité
exceptionnelle des événements que nous avons tra-
versés depuis la prorogation du concile ne nous
avait empêché de vous adresser ces constitutions
avec les instructions convenables; et si, du reste,
l'universelle notoriété que la presse leur a donnée
ne nous avait paru en rendre l'avoir à chaque pa-
roisse moins pressant.

Je n'avais pas attendu jusqu'à ce jour pour faire
arriver au saint-père l'expression de mes sentiments;
et depuis longtemps j'avais exprimé à sa sainteté,
à vous et aux fidèles de mon diocèse, mon adhésion
à la doctrine promulguée dans ces constitutions.

Parmi les angoisses de la guerre et de l'occu-
pation prussienne, en ce temps même où je me
trouvais renfermé dans les murs d'Orléans sans au-
cune communication régulière avec le dehors, pas
même avec les curés de mon diocèse, je cherchais
un soulagement à tant de cruelles douleurs, en
travaillant au mandement avec lequel je me pro-
posais de promulguer les constitutions du 25 avril
et du 18 juillet — ce mandement est devenu un
ouvrage, que je publierai ultérieurement, lorsque
les grands travaux de l'heure présente m'auront
permis d'y mettre la dernière main; — et dès le
mois de février 1871, au lendemain même de notre
délivrance, dans ma lettre d'adhésion adressée de
Bordeaux au souverain pontife, je rappelais à sa
sainteté, que, si j'avais écrit et parlé contre l'op-
portunité de la définition, „quant à la doctrine, je
l'avais toujours professée, non-seulement dans mon
cœur, mais dans des écrits publics dont le saint-
père avait voulu me féliciter par les brefs les plus
affectueux; et je lui disais „que j'y adhèrais de
nouveau, trop heureux si, par cette adhésion, je
pouvais offrir à sa sainteté quelque consolation au
milieu de ses amères tristesses.“

Tous d'ailleurs ici, messieurs, vous connaissiez
le fond de mon âme; car, à la veille de mon départ
pour Rome, en vous faisant mes adieux, je vous
disais avec quelle „suspension de bouche, d'esprit
et de cœur nous devons tous recevoir les décisions
qui seraient prises;“ et dès mon retour, en vous
parlant des controverses passées, je vous écrivais:
„Les luttes de l'Église ne sont pas comme celles
de la terre; elles ne se terminent point par des
triumphes personnels, mais par la victoire de la foi
et de Dieu seul, dans sa volonté sainte.“

D Je réponds donc aujourd'hui à vos vœux comme
aux miens, en publiant les deux constitutions dog-
matiques, *Dei Filius* et *Pastor æternus*, sans craindre,
ni les ombres vainement suscitées, auxquels
le bon sens des vrais hommes d'État sait résister,
ni les clameurs des ennemis de l'Église et du saint-
siège.

Dans la paix de vos presbytères, vous les lirez,
vous les méditeres avec foi. Vous verrez, dans la
première de ces constitutions, la fébrile solen-
nelle de ces doctrines que Fénelon appelait des
monstres d'erreur, la condamnation énergique de
cet athéisme, de ce panthéisme, de ce matérialisme
que je signalais, il y a quelques années à peine,
comme la honte de notre temps et le plus redou-
table péril de l'avenir, dénonçant à la fois le danger
social qui nous menaçait et l'abîme où nous avons
été enfin précipités, et dans lequel nous nous dé-
battons vainement, du moins jusqu'à ce jour.

Ma faible voix n'était rien alors, et se perdait A comme un vain bruit dans l'air; mais la voix de tous les évêques du monde rassemblée persuadera peut-être enfin aujourd'hui, et aux peuples et à ceux qui tiennent dans leurs mains les destinées des peuples, à quel degré sont fautes de telles erreurs, et quel devoir s'est pour tous d'affirmer et de défendre, à l'encontre, les nécessaires et fondamentales vérités sans lesquelles tout ordre moral et social périclite.

Que pourrait-il, en effet, après seulement deux générations, rester encore de raison, de bon sens, de vie honnête, de dignité publique, de civilisation, chez un peuple à qui l'on aurait persuadé, qu'il n'y a ni Dieu ni Âme, que l'homme n'est qu'un singe perfectionné, que l'esprit humain est plus ou moins semblable à la cervelle des brutes; sans autre religion que celle dont ses passions lui donnent la fantaisie; sans distinction entre le bien et le mal, sans vie future, sans autre providence enfin que la fatalité de lois aveugles; et pour toute liberté, pour toute responsabilité morale, l'alternative des mouvements contraires et prépondérants de la matière cérébrale?... En sorte que, dans les tribunaux, les grands coupables ce ne sont plus les malfaiteurs, mais „les magistrats qui les condamnent.“ Cela a été dit, messieurs, et soutenu dans des thèses publiques!

Pour moi, messieurs, je pensais souvent, en assistant au concile, et je me dis encore en relisant ces décrets: Quelle honte pour notre pauvre humanité! Quoi! après 18 siècles d'évangile, et plus de 10 siècles de philosophie, il faut que sept cents évêques se rassemblent de toutes les parties de la terre, sous la présidence du vicaire de Jésus-Christ, pour dénoncer au monde et condamner des erreurs comme celles-ci:

Si quelqu'un nie l'existence d'un seul vrai Dieu, créateur et souverain seigneur du monde...

Si quelqu'un ne rougit pas d'affirmer qu'en dehors de la matière il n'existe rien...

De telles erreurs, messieurs, que sont-elles, sinon le naufrage de la raison, et en même temps de toute vérité, de toute vertu, de tout ce qui s'appelle liberté et moralité parmi les hommes?

C'est pourquoi, veuillez, messieurs, et luttés contre le mal. Ne croyez pas que l'existence de l'Église suffise, pas plus que celle du soleil, à chasser toutes les ténèbres. Il y faut nos labeurs et nos sueurs. Il a plu à Dieu de nous obliger au travail; et s'il vous a faits prêtres, c'est afin que vous travailliez sans cesse, pour rallumer dans les âmes le flambeau qui s'éteint, pour déraciner chaque jour, sans vous laisser jamais, l'erreur qui renaît.

Dans la seconde constitution *Pastor aeternus*, vous verrez, messieurs, et vous enseignerez aux fidèles la beauté et la grandeur des promesses faites par notre Seigneur Jésus-Christ à Pierre, chef suprême de son Église.

Vous relirez avec le sentiment d'une consolation profonde ces incomparables paroles de Notre-Seigneur: paroles d'une telle force, où se sent une si souveraine puissance, et qui portent avec elles une telle lumière, qu'on ne peut rien concevoir de plus illustre et de plus éclatant.

Pour moi, je ne me lasso pas de le lire et de le relire ce récit évangélique, si simple et si grand, où se trouve l'origine même de la constitution promulguée le 18 juillet:

„Jésus était parti avec ses disciples pour aller évangéliser dans les villages voisins de Césarée de Philippe, et dans le chemin il leur fit cette question:

Qui dit-on que je suis? — Ils répondirent: Les uns disent que vous êtes Jean-Baptiste; les autres: Élie; d'autres enfin: Jérémie, ou quelqu'un des prophètes.

— Mais vous, leur dit Jésus, qui dites-vous que je suis? — Simon-Pierre, prenant la parole, répondit: Vous êtes le Christ, fils du Dieu vivant.

— Jésus dit alors: Tu es heureux, Simon, fils de Jean; car ce n'est point la chair ni le sang qui l'ont révélé cela. C'est mon Père qui est dans les cieux.

„Et moi je te dis, que tu es Pierre, et sur cette pierre je bâtirai mon Église, et les portes de l'enfer ne prévaudront pas contre elle.

Et je te donnerai les clefs du royaume des cieux, et ce que tu lieras sur la terre sera lié dans le ciel, et ce que tu délieras sur la terre sera délié dans le ciel.

Voilà donc toute la pensée de notre Seigneur révélée: voilà ce que signifiaient et ce premier regard jeté par lui sur Pierre, dès la première fois, qu'il le vit, et ce nom symbolique et extraordinaire substitué à son nom vulgaire. Le voilà donc devenu le fondement d'un édifice divin, lui, cet homme si chétif! Et on lui dit plus encore. Ce pauvre ignorant, dénué de toute la science, mais qui croit à l'amour de Dieu pour les hommes, qui croit au royaume des cieux et à la divinité du Fils de Dieu, on lui dit: „Je te donnerai les clefs du royaume céleste“, c'est-à-dire, ces clefs immortelles qui par la foi et la grâce, par l'espérance et par la charité, par l'exercice de la souveraineté spirituelle et la vertu de l'obéissance chrétienne, ouvriront et fermeront les portes des cieux: c'est-à-dire la grande puissance morale, l'autorité religieuse, la direction et l'appui des consciences, et ce qui fait enfin ici-bas la haute sécurité des âmes. Voilà ce qui est donné au plus humble, et au plus faible des hommes.

Puis, à la veille même de la passion: „Simon, Simon! Satan a demandé à vous cribler tous comme on cribble le froment: mais j'ai prié pour toi, afin que ta foi ne défaille pas; et, un jour converti, confirme tes frères.“

Puis encore, après la résurrection

„Simon, fils de Jean, m'aimes-tu plus que ceux-ci?“ demande à Pierre Jésus ressuscité et vainqueur de la mort. — „Oui, Seigneur, je vous aime. — Eh bien! sois le pasteur de mes agneaux: *Pasce agnos meos.*“ Puis, de nouveau: „Simon, fils de Jean, m'aimes-tu? — Oui, Seigneur, je vous aime. — Eh bien! sois le pasteur de mes agneaux: *Pasce agnos meos.*“ — Enfin, une troisième fois: „Simon, fils de Jean, m'aimes-tu? — Seigneur, vous connaissez toutes choses, vous savez que je vous aime.“ Jésus lui dit alors: „Sois le pasteur de mes brebis: *Pasce oves meos.*“ Et c'est ainsi que Pierre reçut définitivement sa divine investiture, en présence de tous ses frères, et fut constitué le souverain pasteur et des brebis et des agneaux, des petits et des mères, c'est-à-dire de tout le troupeau de Jésus-Christ.

La voilà donc, cette haute autorité qui préside à tout dans l'Église! la voilà, cette infailibilité du magistère pontifical, en vertu de laquelle le successeur de Pierre, démissionnant *ex cathedra*, comme pasteur et docteur de tous les chrétiens, ce qui doit être cru par tous, ne peut tomber dans l'erreur: la voilà cette grande autorité enseignante qui fait dans la sainte Église catholique le lien des esprits, l'unité et la solidité des croyances. Si Jésus-Christ a mis l'autorité de l'enseignement dans tout le corps apostolique pour la diffusion perpétuelle de la vérité: „*Ita, docete omnes gentes...*“ *Eccce ego vobiscum sum omnibus diebus...*“ il a voulu la mettre hau-

temont et singulièrement dans le chef des apôtres, A prédestinée à devenir la capitale de la religion de l'Église, devait devenir pour cette raison la propre Église de Pierre et le siège de la souveraineté apostolique. Néron crut tout abattre d'un seul coup, en attachant Pierre la tête en bas à une croix, en même temps qu'il faisait tomber la tête de Paul sous le tranchant du glaive. Mais la cruauté impériale concourait, bon gré mal gré, à l'accomplissement de l'éternel dessein. En élevant Pierre sur la croix, Néron fixait pour jamais à Rome la souveraineté qu'il redoutait. Rome, siège providentiel du pêcheur de Galilée, témoin de son martyre et dépositaire de sa poussière vénérée, acquérait le droit d'en conserver la Chaire: cette Chaire de Pierre, la Chaire unique en laquelle seule tous gardent l'unité, est encore, après tant de siècles, et demeure, après tant de persécutions, avec ses droits imprescriptibles, sous la main et la garde de Dieu, là où Pierre lui-même l'avait portée et fixée par sa mort; là où il laissa ses ossements sacrés, après avoir donné à son maître le grand témoignage de l'amour; et depuis près de dix-neuf cents ans, tout dans l'immortelle Église de Jésus-Christ se soutient de même sorte.

Tu es Petrus... Tibi dabo claves... Sint unum...
 Cette unité de son Église était le vœu le plus cher de son cœur, et ce fut aussi la prière même qu'il adressa à son Père au soir de la cène, la veille de sa passion:

„Père saint, conservez en votre nom ceux que vous m'avez donnés, afin qu'ils soient un, comme vous et moi nous sommes un. Mais ce n'est pas seulement pour ceux-ci (les apôtres) que je vous fais cette demande, c'est pour tous ceux qui, par leur parole, croiront en moi, afin qu'ils soient un, comme vous et moi nous sommes un.“

Ainsi non-seulement les douze, mais ces milliers d'évêques qui devaient venir après eux, Jésus-Christ a voulu qu'ils ne fussent qu'un à jamais, qu'ils n'eussent tous à jamais non-seulement qu'un même cœur, mais qu'un même esprit et qu'une même parole dans l'enseignement infaillible de la vérité.

Et c'est l'économie du plan divin que la constitution du 18 juillet explique admirablement, en ces termes:

„Afin que l'épiscopat fût un et à jamais indivisé, et que, par la forte cohésion d'un sacerdoce étroitement lié dans toutes ses parties, la multitude entière des fidèles pût être maintenue dans l'unité de la foi et de la communion, Jésus-Christ, l'éternel pasteur et l'évêque de nos âmes, préposant le bienheureux Pierre comme chef aux autres apôtres, établit en lui un principe et un visible fondement de l'une et de l'autre unité: et c'est sur l'immuable solidité de cette base qu'il a voulu fonder et bâtir le temple éternel de son Église, en sorte que la sublimité de cette Église, qui devait être portée jusque dans les cieux, s'élevât sur la fermeté d'une foi à jamais inébranlable,“ dans la force de cette incomparable parole: *Tu es Pierre, et sur cette pierre je bâtirai mon Église, et les portes de l'enfer ne prévaudront pas contre elle.*

Tel fut donc le dessein de notre Seigneur en faisant de Pierre le chef de ses apôtres. Dès ce moment, Pierre paraît le premier en toutes manières: partout il est nommé le premier par les évangélistes. Paul sera le grand Apôtre, mais Pierre est le prince des Apôtres. Paul, converti, éclairé par Jésus-Christ lui-même, devra venir voir Pierre: *videre Petrum*, le voir, le contempler, l'étudier, dit saint Jean-Chrysostôme: le voir comme plus grand que lui, aussi bien que comme plus ancien, afin qu'il demeurât à jamais établi que, quelque docte, quelque saint qu'on soit, fût-on un autre Paul, il faut voir Pierre, *videre Petrum*. Pierre, dit encore le grand archevêque de Constantinople, Pierre c'est la bouche de apôtres, *os apostolorum*, le coryphée du chœur apostolique, *chori apostolici coryphaeus*. Aussi est-il le premier dans la confession de la foi, le premier dans la confession de l'amour, le premier dans l'élection du successeur de Judas, le premier dans la conversion des Gentils, le premier dans le gouvernement de l'Église, le premier partout: partout et toujours, Pierre conduit tout.

Mais où sera-t-il conduit lui-même par une pensée, par une volonté manifestement plus haute que la sienne? Où résidera, où s'établira finalement sur la terre, pour s'y perpétuer à jamais, cette autorité suprême dont Pierre est investi? Quel sera en définitive le siège de Pierre?

Après avoir fondé l'Église de Jérusalem, où il préside le premier des conciles, après avoir siégé à Antioche où le glorieux nom de chrétien prend naissance, il marche vers Rome, la capitale de l'idolâtrie aussi bien que de l'empire, mais qui,

prédestinée à devenir la capitale de la religion de l'Église, devait devenir pour cette raison la propre Église de Pierre et le siège de la souveraineté apostolique. Néron crut tout abattre d'un seul coup, en attachant Pierre la tête en bas à une croix, en même temps qu'il faisait tomber la tête de Paul sous le tranchant du glaive. Mais la cruauté impériale concourait, bon gré mal gré, à l'accomplissement de l'éternel dessein. En élevant Pierre sur la croix, Néron fixait pour jamais à Rome la souveraineté qu'il redoutait. Rome, siège providentiel du pêcheur de Galilée, témoin de son martyre et dépositaire de sa poussière vénérée, acquérait le droit d'en conserver la Chaire: cette Chaire de Pierre, la Chaire unique en laquelle seule tous gardent l'unité, est encore, après tant de siècles, et demeure, après tant de persécutions, avec ses droits imprescriptibles, sous la main et la garde de Dieu, là où Pierre lui-même l'avait portée et fixée par sa mort; là où il laissa ses ossements sacrés, après avoir donné à son maître le grand témoignage de l'amour; et depuis près de dix-neuf cents ans, tout dans l'immortelle Église de Jésus-Christ se soutient de même sorte.

Au début de la persécution nouvelle qui depuis plus d'un quart de siècle désole l'Église sans l'ébranler, quand Pie IX, sur le rocher de Gaète, commençait à boire à longs traits ce calice d'amertumes suprêmes, qu'il épuise aujourd'hui, dans son étonnante vieillesse, avec la force et la douceur d'une sérénité incomparable, j'avais la consolation et l'honneur de faire monter jusqu'à lui les paroles que je me plais, messieurs, à vous rappeler:

„Le voilà, disais-je, ce Pape! ce successeur de Pierre; ce chef de la chrétienté catholique; cette bouche de l'Église, *os ecclesiae*, toujours vivante et toujours ouverte pour enseigner l'univers; ce centre de la foi et de l'unité chrétienne; ce foyer de lumière et de vérité, allumé pour éclairer le monde, *lux mundi*; cet homme infirme, ce faible vieillard, base immuable d'un édifice divin, contre lequel les puissances des ténèbres seront éternellement sans force: cette pierre angulaire sur laquelle s'élève ici-bas la cité de Dieu! La voilà, cette tête mortelle sur laquelle reposent tant de glorieux souvenirs du passé, les espérances du présent, les desseins mêmes de l'éternel avenir! Prince des prêtres, père des pères, héritier des apôtres; et comme disait autrefois saint Bernard, plus grand qu'Abraham par le patriarcat, plus grand que Melchisedech par le sacerdoce, plus grand que Moïse par l'autorité, plus grand que Samuel par la juridiction; en un mot, pierre par la puissance, Christ par l'onction, pasteur des pasteurs, guide des guides, point cardinal de toutes les Églises, clef de la voûte catholique, citadelle imprenable de la communion des enfants de Dieu!“

Voilà ce que j'écrivais et publiais il y a vingt-cinq ans. Quand on a toujours pensé ainsi, vous le comprenez, messieurs, c'est avec joie, et, au milieu des amertumes extrêmes de l'heure présente, devant l'universel abandon des faibles puissances de ce monde, c'est avec un plus profond dévouement encore qu'on proclame les hautes prérogatives de celui qui est le successeur de Pierre, et le vicaire de notre Seigneur Jésus-Christ sur la terre.

Veillez agréer, messieurs et très-chers coopérateurs, l'expression de mes bien dévoués sentiments en Notre-Seigneur.

Versailles, ce 29 juin 1872, en la fête des Saints Apôtres Pierre et Paul.

† Félix, évêque d'Orléans.

80. *Reinold ep. Vespriensis.* — In congregatione generali dixit non placet; abfuit a publica sessione. Adhaesionem suam constitutioni dedit, haec scribens summo pontifici Pio IX:

Vesprim 16 iunii 1871.

Beatissime pater.

Pietatem obedientiam ac adhaesionem erga sanctam sedem Romanam apostolicam tota mente ac corde semper fovi, et etiam dictis ac factis adhaesione ac deinceps contestari nunquam desinam. In quorum confirmationem e re fore censeo, hisce enunciare, me concilii Vaticani decretis ac constitutionibus omnibus ac singulis assentiri; quod ipsum praesentibus reverenter declarans cum intemerata pietate ac submissione penes es. pedum osculo emorior.

Sanctitatis vestrae

filius devotissimus

Ioannes episcopus Vespriensis.

81. *Dvorn-Brzd ep. Moisinensis.* — In congregatione generali dixit placet iuxta modum; adfuit sessioni publicae et dixit placet.

82. *Kettler ep. Moguntinus.* — In congregatione generali dixit non placet; abfuit in publica sessione. Adhaesionem vero suam constitutioni praestitit subscribendo omnibus pastoralibus literis a Germaniae episcopis Fuldae editis ad clerum et ad populum, quaeque superius relatae sunt. col. 917-34.

83. *Strossmayer ep. Bosnensis.* — In congregatione generali d. 13 iulii ad suffragia constitutionis respondit non placet; publicae sessioni non interfuit. Adhaesionem tamen constitutioni dedit protestando imprimis contra libellum, *Papa e Vangelo, discorso di un vescovo al concilio*, primum Florentiae editum, postea in plura alia idiomata translatum eique adscriptum, de quo in ephemeride *Neue Tyroler Stimmen* n. 78, d. 6 aprilis 1872 haec habentur:

Schreiben des Bischofs Georg Strossmayer von Diakovar (Bosnien und Syrmien) vom 18. März 1872 an den Bischof Josef Fessler von St. Pölten als Antwort auf die Zusendung der im Kremser Wochenblatt gedruckten „Rede des Bischofs Strossmayer im vatikanischen Konzilium 1870“ schreibt wörtlich über diese ihm fälschlich beigelegte Rede Folgendes:

„Sie wissen, wie auch Alle Jene, die dem Konzil beigelegt haben, dass ich nie eine solche Rede, wie sie mir unterschoben wird, gehalten habe. Meine Grundsätze sind grundauss verschieden von jenen, die in besagter Rede zur Geltung kommen. Ich bin mir bewusst, nie etwas gesagt zu haben, was geeignet wäre, die Autorität des heiligen Stuhles wahrhaft zu schwächen, oder aber die Einheit der Kirche irgendwie zu verletzen. Ich ermächtigte Sie, Hochwürdigster Herr, von dieser meiner Erklärung jeden beliebigen Gebrauch zu machen.

Strossmayer, Bischof.“

Um der Wahrheit gegen die Lüge und Fälschung offenes Zeugnisse zu geben, glaubte ich diese Erklärung aus dem an mich gerichteten Brief des Bischofs Strossmayer, dessen Namen von den Feinden der Kirche schmähhlich missbraucht wird, der Öffentlichkeit übergeben zu sollen. Das eigenhändige Schreiben des Bischofs Strossmayer ist bei mir hinterlegt und steht zu Jedermanns Einsicht.

St. Pölten, 25 März 1872.

Insuper folium dioecesanum Diakovariense *Glasnik* in cursu anni 1873 num. 1 et 2, inusu ipsius episcopi Bosnensis edidit constitutionem concillarum *Pastor aeternus*, et ipse episcopus Strossmayer

hanc publicationem suis manibus summo pontifici Pio IX exhibuit paulo post cum Romae valetudinis causa moraretur, et summus pontifex remisit concilii subsecretario Ludovico Jacobini, ut in actis Vaticani concilii asservaretur. In eodem folio num. 2, pag. 15 plura edicuntur de libello: *Papa e Vangelo, discorso di un vescovo al concilio Vaticano*, ibique refertur declaratio quam supra retulimus, episcopi Bosnensis et Sirmiensis ad episcopum S. Hippolyti nec non protestatio Nicolai Vornak presbyteri Diakovariensis Romae e commissione eiusdem episcopi facta in publicis diariis romanis. Quinam vero fuerit auctor illius opusculi patet ex sequenti epistola missa ad episcopum Bosnensem ex America meridionali.

I. M. † I. V.

Buenos-Ayres 18 aug. 1876.

Euer Bischöflichen Gnaden!

Erlaube ich mir anbei unter Kreuzband eine N. der hier erscheinenden *America del Sud* zu übersenden. Sie enthält unter der Überschrift *La Verdad en el Vaticano* das Geständnis eines Mannes, der Ihnen schweres Unrecht gethan, indem er bei Gelegenheit des Vaticanum's unter Ihrem Namen eine Rede veröffentlichte die vor Kurzem hier von Neuem von Protestanten verbreitet worden ist. Darauf hin hat er sich als Verfasser genannt und dadurch wenigstens um etwa das Aergerniss wieder gut gemacht. Obwohl ich mit dem Verfasser in keiner Verbindung stehe, weisse ich das, dass er wünscht sein Wiederruf möge in Europa allgemein bekannt werden.

D. José Augustin de Escudero ist Mexikaner, war dort Augustiner, verliess eigenmächtig seinen Orden, trieb sich in Spanien, Frankreich und zur Zeit des Concils in Italien herum, wurde Protestant, Freimaurer, Karbonar, Prediger, selbst protestantischer Bischof und gab als solcher noch in Braile und Montevideo Aergerniss. Hier in Buenos-Ayres söhnte er sich mit der Kirche wieder aus, und heirathete, nachdem in Rom seine Priesterweihe als nichtig erklärt worden war. Zur Zeit obigen Widerrufs war er Mitarbeiter, jetzt ist er Rédacteur der *America del Sud*. Ob seine Bekehrung aufrichtig ist? Gott allein weiss es. Ich zweifle. Sollte Eu. Bischöfliche Gnaden noch weiteren Aufschlüsse wünschen, so stelle ich mich gerne zu Ihrer Verfügung und theile Ihnen deshalb auch meine Adresse mit: *S. D. Pedro Stollenwerk Misionero Lazarista, Buenos-Ayres. Calle Libertad, Hospital Francés.*

Mir Ihren Bischöflichen Segen erbittend, verharre in tiefster Verehrung

Euer Bischöflichen Gnaden
gehorsamster Diener

P. Stollenwerk, Priester der Kongregation der Mission vom s. Vinzenz von Paul.

Für die getreue Abschrift bürgt
Djakovo, am 30. December 1876.

Jos. Wallinger, Bischöfl. Secretair.

Demum idem episcopus Bosnensis et Sirmiensis die 4 februarii anno 1881 pastorales litteras dedit in encyclicam summi pontificis Leonis XIII *Grande munus* clero et populo suae dioecesis, in quibus ad rem postram plura habentur, quae hic referuntur, ex idiomate illyrico italico reddita:

Quando considero tutte queste cose e le paragono coll' attuale condizione degli Slavi, non posso non sentire nell' intimo del mio animo questa voce: O Slavi fratelli in Gesù, se la mia debole voce potesse arrivare sino a voi, io vi direi: Voi rispettate la sacra scrittura come parola di Dio, e la

venerate come verità eterna, e però è egli possibile che non avvertiate l'importanza, la serietà, la chiarezza e la precisione di quelle parole di Gesù in Matteo cap. 16. "Tu sei Pietro e sopra questa pietra edificherò la mia Chiesa, e le porte dell'inferno non avranno forza contro di lei; e a te Pietro do le chiavi del Cielo, quello che tu avrai sciolto sopra la terra sarà sciolto anche nel cielo?" Io credo che non vi può essere alcun dubbio trattarsi qui non di un vano titolo solamente e di un onore esterno, ma bensì della stessa condizione di vita della Chiesa di Dio, della stessa pietra fondamentale sopra la quale riposa la sua sicurezza, e la sua perpetuità, e dello stesso principio e fine ultimo della sua potenza ed autorità, ciò apparisce ad evidenza da ogni parola della sentenza suddetta nonché dalla precisione delle sue figure e similitudini. E' egli possibile, Slavi, che al vostro perspicace intelletto e al vostro ardente cuore stugga il gran valore di quelle parole, come quali Gesù (in Gio: cap. 21) tre volte domanda a Pietro se l'ami, intendendo ragionieri la sua inconstanza, avendolo tre volte negato, e rilevare il prezzo del nostro amore, cioè un unicamente si conseguono nel cristianesimo gli onori e le grazie, ma principalmente anche la prerogativa di Pietro, dallo stesso Dio tre volte proferta e confermata con le parole: spacci le mie pecorelle, pasci i miei agnelli non venga mai dimenticata dagli uomini, ma bensì le cento volte ripetuta sino alla fine del mondo?

Attribuito a me fosse il giro del mondo, parecchi anni fa sono, un infame discorso, il quale per la sua forma e per il suo contenuto mi era tanto estraneo, quanto mi è estraneo quel paese dell'America meridionale, dove un sacerdote traviato umilmente credesse di aver a torto a me attribuito questo discorso, offerendomi per mezzo del suo confessore qualunque soddisfazione. Il qual discorso, quantunque portasse segni evidenti della sua falsità, tuttavia fu sì scandaloso a molti, i quali forse non sapranno che i miei discorsi, come che sieno, si conservano nei pubblici archivi, a cui non è facile l'accesso. E, sebbene le cose stanno come ho detto, ciò non ostante godo di poter in questa occasione dichiarare innanzi al mondo intero, che vorrei mi si inaridisse la destra ed inaridisse la lingua in bocca piuttosto che dire o scrivere una sola proposizione dell'infame discorso attribuiti!

E così io avrei esaurito il compito propostomi, se non credessi di dover toccare le obiezioni, benchè false e spesso volte ridicole, che si vanno facendo appo noi contro la santa sede romana. Si va cioè dicendo che tutte le cose della chiesa dopo la proclamazione dell'infallibilità del papa sono esposte all'arbitrio, contro cui non si può difendere alcuno diritto o consuetudine particolare, e a questo fine la santa sede Romana, anche questa ridicolaggine tiene qualche volta proferta, tendere alla sovranità temporale, mentre si sa che Gesù ha detto, che il suo regno non è di questo mondo, e che si fuggi da se solo sul monte quando le commosse turbe lo volevano proclamare re. Argomenti frivoli tutti i due.

In quanto al primo argomento, devo avvertire, che il vocabolo "nepogresivost" adoperato dagli Slavi, almeno da noi Croati per il rispettivo dogma (infalibilità) di santa madre chiesa non è esatto. Un ignorante ne potrebbe essere indotto in errore quasi la chiesa insegnasse, che il papa non possa errare, la dottrina cristiana invece dice, ch'egli non può errare quando quale pastore supremo e

maestro della chiesa solamente proclama e interpreta la dottrina cristiana; meglio converrebbe il vocabolo *nezabludivost* (inerrantia). Ma comunque sia, egli è certo che col dogma dell'infalibilità (*nezabludivost*) nulla di nuovo fu introdotto nella chiesa. La chiesa di Dio al pari del suo eterno sposo è immutabile rimanendo oggi, domani, e sempre la stessa. Il suo mirabile sistema interno non può mai scomporsi, per esser essa il vero corpo mistico di Gesù. L'infalibilità della chiesa, e l'infalibilità (*nezabludivost*) del papa è una stessa cosa, e nessuno può separare nella chiesa di Dio il capo dal capo, nè il capo dal corpo. Quando la santa chiesa proclama ed interpreta la sacra dottrina, lo fa sempre per bocca del capo, e quando ciò fa il capo, attinge la verità eterna ai medesimi sacri ed immutabili fonti, l'attinge animato dal medesimo spirito onde è animata la chiesa stessa. Quando i padri del concilio di Calcedonia all'udire l'epistola di s. Leone Magno esclamano con entusiasmo:

"Questo crediamo noi tutti, questa è la vera fede della chiesa di Dio: per la bocca di Leone parla s. Pietro stesso"; allora la chiesa per bocca del papa custodisce, e preserva il cristianesimo dall'errore e dall'inganno. Quando a tempo nostro Pio IX proclamò come articolo di fede la dottrina dell'immacolato concepimento della Madre di Dio, lo fece seguendo la sacra tradizione, la quale cominciando dalla stalla di Betlemme andava sviluppandosi maggiormente e più chiaramente sino a s. Agostino, e da s. Agostino sino alla maturità e perfezione della nostra epoca, in cui ogni fanciullo cristiano per così dire aveva sulla lingua cotesta dottrina; lo fece dopo di avere inteso il consiglio e la testimonianza di tutti i suoi fratelli e conmaestri, e dopo d'essersi circondato da un coro di vescovi. Dunque è assolutamente falso, il dire che la chiesa da ieri per dir così è divenuta intollerante e caparriosa. La chiesa di Dio conta quasi due mila anni di sua età; anzi essa principiò col principiare del mondo stesso.

Quando in qualche caso raro il santo padre solo, come capo della chiesa, e maestro supremo delle nazioni cristiane definisce come articolo di fede una dottrina cristiana, noi cattolici teniamo e crediamo cotesta essere una verità certa da Dio rivelata, massime perchè siamo certi che per la di lui bocca parla Pietro stesso, a cui Gesù, allorchè fu da esso confessato figliuolo di Dio vivente, disse: *Non caro et sanguis rececit tibi, sed Pater meus qui in caelis est*; Pietro stesso, dico, che Gesù pose per fondamento perpetuo e incrollabile della sua chiesa, e gli affidò in modo speciale le chiavi del cielo, e il pascolamento delle pecorelle e degli agnelli; però chiunque conosce più da vicino il sistema della chiesa, ammetterà essere i fonti della santa verità nella chiesa così chiari e perspicui, lo Spirito santo manifestarsi nella coscienza universale della chiesa in modo così vivo ed irresistibile, che è impossibile anche sotto il solo punto di vista umana che il maestro supremo della chiesa erri, allorchè da questi fonti e dalla coscienza della chiesa prende, spiega e sviluppa una verità cristiana. Adunque falso e del tutto irragionevole è l'affermare che coll'articolo di fede relativo all'infalibilità (*nezabludivost*) del papa fu introdotta nella chiesa una specie d'arbitrio che il mondo deve temere, perocchè non può affatto aver luogo l'arbitrio là dove Gesù stesso dimora e dove lo Spirito santo dirige tutte le cose.

Io sono convinto che tutto il mondo nell'attuale generale perversamento ed incertezza, onde lo spirito e la vita delle nazioni sono padroneggiati, del essere in particolare modo grato a Dio per

Alibi ad epistolam supra relatam ex America receptam.

aver egli innalzato al disopra della polvere e della confusione di questa terra almeno un ente, e per averlo incaricato della propria santa missione, e del proprio diritto di annunziare pura e intemerata la verità a tutto il mondo senza paura e senza rispetti umani, e di difendere e conservare la libertà della coscienza e delle nazioni. Questo è il compito immortale dei Romani pontefici, ch' essi hanno saputo adempiere non solo dalla splendida loro sede, ma anche dalle carceri Mamertine, dalle catacombe e dalla croce stessa. Quando cotesta voce potesse venir meno, allora appunto il mondo si accorgerebbe che qualche cosa di essenziale è venuto meno alla vita morale. Questa sarebbe un'eccliesi per annunziare le tenebre.

84. *Jirak ep. Budvicensis.* — In congregatione diei 13 iulii dixit *non placet*; in publica sessione abfuit. Adhaesionem vero suam praestitit haec scribens sanctissimo domino Pio PP. IX:

Sanctissime pater!

Benevolentissimae sanctitatis vestrae litterae de die 17 ianuarii an. curr., cum apostolicas benignitatis in me meumque capitulum et universum clerum et populum mihi conceditum veneranda pignora attulerint, suavissimo gratitudinis officio corda nostra devinciunt. Imprimis me ipsum ad profitendam humillimam gratiarum actionem sponte provocat illa sanctitatis vestrae paterna clementia, quae religioni et fidei meae ultro fidens, nullum prorsus dubium de meo erga dogmaticam constitutionem sessionis quartae concilii Vaticani obsequio admittit. Cumque magnae sanctitati vestrae consolationi futurum sit, si expressa mea non defuerit ea in re declaratio, quam beatitudo vestra ab aliis episcopis, qui ab illa sessione abfuerant, cum summa paterni cordis laetitia excipere dignabatur: sacratis huiusmodi votis satisfactorum pronissima voluntate declaro et profiteor, me sanctis in sacro oecumenico concilio Vaticano decretis et nominatim dogmaticae constitutioni sessionis quartae pleno mentis et cordis assensu, prout alioquin cunctos ecclesiae catholicae filios et tanto strictius sacerdotum antistites decet, adhaerere. Ut eandem mecum fidem profiteantur tum sacerdotes tum fideles curae meae concediti, credendorum ex conclusis in concilio Vaticano tenorem dioecesi meae iam denuntiavi, et ut fides ista opitulante, Deo foveatur et inviolabiliter servetur, pro viribus adlaborabo.

Restat, ut sanctitatis vestrae salutem enixim Deo commendaturus ad thronum apostolicum proventus cum devotissimo pedum osculo emoriar.

Budvicii Bohemorum, die 6 februarii 1871.

Sanctitatis vestrae

addictissimus et humillimus filius
Ioannes Valerianus episcopus.

85. *Hindi ep. Iazirensis v. chald.* — In congregatione generali dixit *placet iuxta modum*; abfuit a publica sessione. Adhaesionem tamen suam praestitit una cum aliis episcopis ritus chaldaici, quem admodum patet ex illis, quae Pius IX scribebat ad patriarcham Babylonensem Chaldaeorum, ubi inter alia haec habentur:

Inter haec novas litteras accepimus datas die 16 septembris huius anni, atque una simul chirographum a ven. fr. Simeone archiepiscopo Senanen. die prima eiusdem mensis signatum ad suam adhaesionem sacri concilii Vaticani constitutionibus comprobandum: quod et a ven. fr. Thoma archiep. Basaoren. die 29 iulii huius anni actum fuerat. Quae de re iisdem ven. fratribus, tibi gratulamur, quod praesules omnes tui patriarchatus unanimiter et cum consensu ambulantes in domo Domini hanc

animorum consensionem non corde tantum foveant, sed solemniter et palam profiteantur: quo nihil est opportunius ad schismata vel impedienda vel etiam extinguenda, et pacem inter fideles conservandam.

86. *Dolaplace ep. Hadriepolitensis.* — In generali congregatione suffragatus est per *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

87. *Pukalski ep. Tarnoviensis.* — In congregatione diei 13 iulii dixit *placet iuxta modum*; abfuit a sessione publica. Adhaesionem tamen suam exhibuit nuncio apostolico Viennensi Mariano Falcinelli, cui haec scribebat:

Excellentissime, illustrissime ac reverendissime, domine domine archiepiscopo ac suntu apostolice.

Ad dulcissimas litteras de 28 ianuarii n. 2753 sequentia repono:

Dignabitur excellentia vestra sacrae congregationi concilii Vaticani aperire quod adhaesionem meam concilii Vaticani definitionibus et decretis dicto et facto iam pridem declaraverim, et, si necessum videretur, harum serie eandem filiali cum pietate denuo declaro, quodque definitiones et decreta concilii Vaticani statim post meum Roma reditum in dioecesi mea publicaverim.

Pene hac occasionem renovo mea profundissimae aestimationis ac venerationis sensa quibuscum persevero

Tarnoviae die 31 Ianuarii 1871.

vestrae excellentiae

deditissimus ac humillimus servus cultorque
† Iosephus Aloysius episcopus Tarnoviensis.

88. *De Franco ep. Catacensis.* — Abfuit in congregatione generali et in publica sessione. Fidei suae testimonium exhibuit summo pontifici Pio PP. IX haec scribens:

Beatissimo padre,

La pioggia, e gragnuola tempestosa del 18 spirante mese non mi permisero di venire alla IV sessione del concilio Vaticano, e dare il mio suffragio alla consolantissima costituzione *Pastor aeternus*. Ed abbenchè io avessi sottoscritto alla petizione per proporsi in concilio la definizione dell' infallibilità pontificia, pure mi è sommamente grato di fare, o padre santissimo, speciale atto non solo di sottomissione pienissima e di mente e di cuore, alla costituzione e definizione anzidetta, nel nome mio e di tutta la mia diocesi, ma ne fo' altresì gran plauso al concilio, e sentite ed ossequenti congratulazioni alla santità vostra, la quale con tal definizione ha intieramente scoperto al mondo cristiano la più nobile, e più fulgida gemma del suo triregno, che gli empj e gli illusi tentavano di nascondere, o di oscurare. Dio benedetto la faccia brillare assai lungamente sull'augusto suo capo!

Le bacio, padre santissimo, con trasporto di venerazione e di affetto, i ss. piedi, e ne imploro l' apostolica benedizione.

Genzano 31 luglio 1870.

Di vostra santità

Umò, d'vino, ossequio, ubbino servo e figlio in G. C.
† Raffaele vescovo di Catanzaro.

89. *Regnault ep. Carnutensis.* — In generali congregatione suffragium suum dedit per *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

90. *Caizal y Estrada ep. Urgellensis.* — In congregatione generali dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

91. *Amat ep. Montereyensis.* — In congregatione diei 13 iulii suffragium suum edidit per *placet iuxta modum*; in sessione publica *placet* suum emisit.

92. *Förster ep. Vratislaviensis.* — In congrega-

tione generali dixit *non placet*; abfuit a publica sessione. Adhaesionem suam constitutioni dedit haec scribens clero et populo suae diocesis:

Vermeldung.

Obwohl Wir noch jüngst in Unserem Hirtenworte am Feste Mariä Geburt Unseren geliebten Diöcesanen die Bitte und Mahnung an's Herz gelegt, in der gegenwärtigen schweren Zeit, in welcher die Kirche von so vielen Drangsalen heimgesucht wird, mit um so grösserer Treue an der Glaubenseinheit, die uns stark macht, festzuhalten und Alles zu vermeiden, was, wie der Apostel sagt, Spaltungen und Trennungen hervorrufen kann, so haben Wir doch den grossen Schmerz erlebt, dass gerade in diesen Tagen sich eine Anzahl hervorragender Männer zusammengescharrt, und gegen mehrere Entscheidungen des höchsten Lehramtes in der Kirche nicht nur Verwahrung eingelegt, sondern dieselben laut und öffentlich verworfen und zum Organ ihrer verwerfenden Erklärung politische Zeitungen erwählt hat. Was aber Unseren Schmerz über ein solches Verhalten noch mehr erhöht, ist der Umstand, dass diese Männer zugleich Lehrer höherer wissenschaftlicher Anstalten in Unserer Diöcese sind, deren Beihilfe in der christlichen Erziehung der Jugend Wir Uns mit grossem Vertrauen geträstet und denen es besonders obliegt, den ihren Leitung anvertrauten Zöglingen mit dem Beispiele kirchlicher Frömmigkeit und der Achtung göttlicher und menschlicher Autorität voranzuleuchten.

Da jedoch ihr veröffentlichter Schritt bereits auch andere Männer angereizt hat, sich ihrem beklagenswerthen Vorgehen anzuschliessen, so fordert es Unsere Hirtenpflicht, Euch, geliebte Diöcesanen, wieder und immer wieder auf das Dringende zu ermahnen, Euch durch solche Ereignisse, in Eurer C Glaubensstreue nicht erschüttern und irre machen zu lassen, und gewissenhaft zu bedenken, dass es die Pflicht jedes Katholiken ist, in Glaubenssachen sein Privaturtheil dem Gesamturtheile der Kirche zu unterwerfen, — und dass jeder, welcher sich gegen die Entscheidungen der lehrenden Kirche auflehnt, sich selber von ihr lossagt und ihrer Segnungen beraubt.

Inzwischen sind Wir der festen Ueberzeugung, dass das Verhalten jener Männer, denen Wir mit aufrichtiger Liebe zugethan sind und die Wir bisher als treue Söhne der Kirche gekannt und geachtet haben, nicht aus bösem Willen, sondern aus irriger Anschauung hervorgegangen ist, und dass sie nach ernster Erwägung dessen, was sie gethan und der Folgen, die sie dadurch über sich und ihre Lehranstalten hereinrufen, von dem betretenen Wege reuig in die offenen Mütterarme der Kirche D zurückkehren werden. Damit ihnen aber Gott dazu seinen himmlischen Beistand verleihe, so lassset uns darum in gemeinsamem Gebete zu Ihm sehen, damit unser Leid in Freude verwandelt werde.

Schloss Johannesberg, den 20 October 1870.

Fürstbischof † Heinrich.

Præterea in sequenti anno 1871 subscripsit litteris pastoralibus ad clerum et populum editis a Germaniae episcopis, et supra relatis col. 917-34.

93. *Salsano ep. Tanensis*. — In congregatione generali dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

94. *Moriarty ep. Kerviensis*. — In congregatione diei 13 iulii dixit *non placet*; abfuit in publica sessione. Constitutioni autem adhaesionem suam praestitit in synodo nationali ab episcopis Hiberniae habita an. 1875 apud collegium Maynooth, in qua

profitebatur: „Cum vero Romani pontificis infallibilitas, quae a concilio iam memorato definita est, ab ecclesiae hostibus et quibusdam praetensis catholice impugnetur, munus nostri esse existimamus, praeclearum hoc successorum Petri privilegium fidelibus commendare, ut una nobiscum in verbis concilii profiteantur: Romanum pontificem cum ex cathedra loquitur, id est, cum omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque eiusdem Romani pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu ecclesiae irreformabiles esse.“

95. *Pernico ep. Savannensis*. — Abfuit a congregatione generali; interfuit tamen publicae sessioni et ad suffragia respondit *placet*.

96. *Barbieri ep. Neocastrensis*. — In generali congregatione dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

97. *Fanelli ep. s. Angeli de Lombardi*. — In congregatione generali et in publica sessione abfuit. Fidem vero suam testatam fecit eminentissimo d. card. Antonio de Luca ex praesidibus concilii Vaticani, haec scribens:

Eminentissimo et reverendissimo signore¹.

Il sottoscritto vescovo di S. Angelo dei Lombardi e Bisaccia nelle due Sicilie, fin dalla metà del decorso mese di giugno otteneva regolare permesso di lasciar Roma per giovare delle acque minerali reclamate dallo stato di sua salute. Nel desiderio, che aveva ardentissimo, di prendere parte alla sessione pubblica aveva procrastinata la partenza. Però l'annuncio di essersi deliberato da questo municipio l'espulsione delle Figlie della Carità che dirigono l'ospedale dei poveri, e l'orfantrotio; il dolore di veder gittate sulla pubblica via molte giovani orfane, ed esposte a tutti i pericoli della odierna società, gli fece affrettar la partenza, senza neppure prender commiato dall'eminenza v. reverendissima.

Ciò non pertanto egli si è fatto dovere di accompagnare con preghiere private e pubbliche la discussione; e non avendo potuto, com'era nei suoi voti, dare il *placet* nella pubblica sessione, ed unire alla maggioranza del concilio Vaticano la sua confessione alle verità cattoliche, delle quali è stato sempre tenero, il fa ora prestando in unione dei capitoli delle sue chiese cattedrali, e col clero tutto piena adesione alla solenne conciliare costituzione del dì 18 corrente.

Prega intanto l'eminenza v. reverendissima di far consacrare negli atti del concilio questa devota volontà del sottoscritto, il quale baciandole con devoto ossequio il lembo della s. porpora, si conferma

S. Angelo dei Lombardi 24 luglio 1870.

Dev'no obb'no umil'mo servo vero

Giuseppe Fanelli

vesc. di S. Angelo dei Lombardi e Bisaccia.

99. *Forwerk ep. Leontopolitanus*. — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit in publica sessione. Adhaesionem vero suam constitutioni praestitit subscribendo cum aliis Germaniae episcopis litteris pastoralibus ad clerum et ad populum supra relatis².

¹ Epistola data ad eminentissimum card. de Luca ex praesidibus concilii.

² Vide col. 917-344 huius voluminis.

99. *Majorsini ep. Lugudoniensis.* — In congregazione diei 13 iulii dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

100. *Roccati ep. Tudertinus.* — Et ipse in generali congregatione suffragium suum constitutioni dedit per *placet iuxta modum*; tamen in publica sessione respondit *placet*.

101. *Gallo ep. Abellinensis.* — In congregatione generali suffragatus est per *placet iuxta modum*; abfuit a publica sessione. Adhaesionem vero suam constitutioni dedit, haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissimo padre.

Mi arrivava, due giorni sono, una lettera di un mio confratello nell'episcopato, il quale mi scriveva essere doloroso per il cuore della santità vostra perchè tuttora io mi era ostinato a negare la mia adesione alla definizione del concilio riguardante la infallibilità. Fu un istante medesimo leggerò queste parole, ed essere agitato da costernazione tale, quale non mai provai in tutto il corso della mia vita, e per quanto sull'esempio di s. Alfonso avessi cercato far coraggio a me stesso, pure ho creduto mio strettissimo dovere umiliare ai piedi della s. v. questa mia rispettossima per dissipare ogni equivoco, cui sconsigliatamente avessi dato occasione, e persuasa la s. v. della rettitudine della mia intenzione tenermi sempre tra i suoi servi e figli non secondo ad alcuno.

Confesso, beatissimo padre, che, prima della definizione, fui contrario alla infallibilità del Romano pontefice come fu definita, ma non per malizia, sibbene perchè, fissa nella mia mente che ogni domma cattolico è una verità, e che la verità è Dio, io intervenendo al concilio aveva fatta una legge a me stesso di negare il *placet*, quando ciò che proponevasi per essere definito per domma cattolico non era così chiaro, come chiara la esistenza di Dio. Lo Spirito santo nei miei peccati mi privò dei suoi lumi, ed io per non aggiungere peccato a peccati agendo con coscienza erronea, dopo una lotta straziante tra il rispetto umano e l'offesa di Dio, ricordando il detto di s. Paolo: *Mihi... pro minimo est ut... iudicer ab humano die*, mancai all'ultima sessione del concilio.

Ma appena, beatissimo padre, che i miei confratelli ritornarono dal Vaticano concilio, io mi feci loro incontro domandando scusa della mia assenza colla vergogna sul volto, e pria col cuore e poi colla bocca feci la mia professione di fede alla definita verità: questo stesso fu da me ripetuto a sua eminenza reverendissima de Angelis cardinale di s. Chiesa e principe di Fermo, cui ebbi l'onore di baciare la s. porpora pria di partire da cotesta alma città. Che se questo mio operato non è valevole a far cessare ogni equivoco, prego per quanto so e posso vostra santità a darmi i suoi comandi per me sempre veneratissimi pel dappiù a farsi.

Intanto mi glorio conchiudere, che per la difesa dell'infallibilità del Romano pontefice, *paratus sum et in carcerem et in mortem ire* coll'aiuto di Dio, colla protezione di Maria immacolata, e colla benedizione apostolica che prostrato a piedi della santità vostra umilissimamente domando.

Umilissimo devotissimo

e fedelissimo suddito e figlio in G. C.
† Francesco Gallo vescovo di Avellino.

102. *Giampaolo ep. Larinensis.* — In generali congregatione et in publica sessione abfuit. Fidem vero suam exhibuit haec scribens sanctissimo PP. Pio IX:

Beatissime pater.

Nisi mea me infirma valetudo et dioecesis munia meae fidei committere ad postulandam a sanctitate tua veniam, ut paulisper ab aula conciliari decederem et ad episcopalem sedem remearem, impulsi essent; nimis profecto laetus, votique compos fuisset, si omnibus aliis, quae tot venerabiles fratres mei emisissent, ut infallibilitatem Romani pontificis divi Petri successoris definirent, et ipse mea ardentia vota iungere potuissem. Sed quoniam aut incomprehensibilia Dei iudicia, aut mea certe indignitas tantum mihi reaverunt; meum esse existimo, haec mea litteras manu exaratas ad te mittere, sanctissime pater, ut te certiorum faciam, et iuramento spondeam me et capitulum huius cathedralis ecclesiae et parochos et seminarii professores et cuiuscumque ordinis sacerdotes et maximam denique dioecesis partem id firmiter credere; quod nunquam in dubium revocavimus. Et id mihi clare et aperte humiles eorum petitiones, quas in adaeptum lucemque omnium catholica scripta protulerunt, vel ante splendide commonstrarunt, quam solemniter rito et inter populi plaudentis adclamationes oecumenicum concilium Vaticanum id omnibus credendum tradidisset. Maxima igitur animi laetitia profiteor, et firmiter credo divinitus esse dogma revelatum: „Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, id est, cum omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens, pro suprema sua apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque eiusmodi Romani pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu ecclesiae, irreformabiles esse.“ Effare, sanctissime pater, et impiorum arma confingentur. Effare, sanctissime pater, et pax iamdiu exulata renidebit, et tranquillitas universi orbis perditorum hominum minis exturbata in omnibus cordibus refulgebit. Effare, sanctissime pater, et ultra annos Petri per longam annorum seriem, id quod maxime optamus, nova te et caelesti luce coruscantem admirabimur.

Interea ad tuos sacros pedes humiliter provolutus oro, ut in me et in omnem hanc dioecesim apostolica tua benedictio descendat.

Larini die 5 mensis augusti 1870.

Humillimus obsequentissimus et devotissimus
servus et filius.

† Franciscus Giampaolo episcopus Larinensis.

103. *Vaughan ep. Plymuthensis.* — In generali congregatione ad suffragia dedit *non placet*; abfuit publicae sessioni et dixit *placet*.

104. *Pace ep. Amerinus.* — In congregatione diei 13 iulii respondit *placet iuxta modum*; in publica sessione *placet* suum constitutioni dedit.

105. *Formisano ep. Nolanus.* — In congregatione generali dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione respondit *placet*.

106. *Moretti ep. Imolensis.* — Et ipse in generali congregatione dixit *placet iuxta modum*; in publica sessione suffragium dedit per verbum *placet*.

107. *Clifford ep. Cliftoniensis.* — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit a publica sessione. Attamen adhaesionem constitutioni praestitit haec scribens eminentissimo card. Alexandro Barnabò congregationis de Propaganda Fide praefecto:

Clifton Bristol, Inghilterra, 3 dec. 1870. A Eminenza.

Ho ricevuto la sua lettera nella quale fa ricerca della mia fede relativamente alla costituzione apostolica sull' infallibilità del Romano pontefice quando definisce *ex cathedra*. Come ho sempre riconosciuto che la comunione colla s. sede è nota essenziale della vera chiesa, ed ho giurato vera obediienza al successore di s. Pietro, non esite di dichiarare la mia adesione alla detta costituzione pubblicata com'è dal papa sotto pena di anatema. Questo ancora ho notificato al clero ed ai fedeli della mia diocesi. Sono molto dolente delle gravi calamità che ora affliggono il s. padre: non manchiamo in questa diocesi di pregare il Signore perchè voglia abbreviarne la durata, ed a questo fine si osserverà un triduo solenne in occasione della festa della immacolata Concezione. Non mancherò di parlare a monsignor Errington in proposito. Intanto prego il Signore di soccorrere l' eminenza vostra in mezzo a tanti mali, e mi dichiaro

Di vostra eminenza umilmo e devmo servo
† Guglielmo Clifford vescovo di Clifton.

A sua eminenza il card. Alessandro Barnabò
prefetto di Propaganda.

108. *Pagliari ep. Anagninus*. — A congregatione generali et a publica sessione ob infirmam valetudinem abfuit. Fidem suam professus est haec scribens concilii subsecretario Ludovici Jacobini:

Eccellenza reverendissima.

Ho saputo che molti vescovi hanno trasmesso la loro adesione alla qui unita protesta; ho creduto di apporci anch'io la mia firma.

Se fosse poi necessario che prestassi la mia adesione alla definizione del dogma della infallibilità, dietro un cenno di v. e. reverendissima sarò pronto a trasmettergliela...

Mi vado rimettendo in salute; ma ancora non sono ristabilito.

Con profonda venerazione, e distintissima stima ho l'onore di dichiararmi

Anagni 9 agosto 1870.

Di v. e. reverendissima

umilmo devmo servo
† C. vescovo di Anagni.

A. s. e. reverendissima monsignor Jacobini
sottosegretario del concilio.

109. *Sola ep. Nicaensis*. — In congregatione generali ad suffragia respondit *non placet*; abfuit a publica sessione. Adhaesionem vero constitutioni praestitit. haec scribens eminentissimo card. Constantino Patrizi:

Nicaeae die 5 septembris 1870. D Eminentissime ac reverendissime domine.

Vix accepta venerabili epistola eminentiae vestrae, in qua obiurgor, eo quod variis in locis ac circumstantiis palam oblocutus sim adversus editam infallibilitatis pontificiae dogmaticam definitionem, cum gravi adstantium scandalo, coepi accurate, tum loca in quibus versatus sum, tum personas cum quibus sum collocutus, nec non sermones a me habitos, a meo discessu ab urbe ad hanc diem, mente revolvere ac serio perpendere; et nihil reperire potui, quod aliquod gravissimas accusationis in me apud supremam universalem Inquisitionis congregationem iactae, rationabile fundamentum praebere possit.

Memini quidem me in plures incidisse dictae definitioni oppositos, qui edocti de voto contrario a me emisso in congregatione generali die 13 iulii proxime elapsi, eiusdem sensum et rationes a me

postularunt: at memini etiam me illis aperte declarasse hoc votum eo solum pertinuisse, ut praedictam definitionem, utpote a me habitam inopportunitatem impediret. Nec diffiteor etiam me ante definitionem aliquot ex rationibus de hac re adductis in meo scripto sermone ad reverendissimum concilii secretarium iam a die 24 martii missa, aliquibus reverendissimis patribus, ut meam de inopportunitate sententiam confirmarem, exposuissem; at nunquam meminisse datum de iam emissa definitione a me impugnata, aut de occasione aliis considerate exhibita eandem impugnandi.

De qua re plures proferre possem testes, quos ad huc definitioni pontificiae ex voto ferme concilii patrum latae, se filiali et sincera docilitate submittebant excitavi. Unde vehementer doleo verba mea perperam fuisse intellecta, et quae contra solam infallibilitatis definiendae opportunitatem ante editam definitionem animadverti, fuisse pariter intellecta de ipsa infallibilitate et quidem iam definita.

Quomodocumque tamen res se habeat, cum brevi personas quibuscum de hoc argumento egi, revisurus sim, eis clare aperiam rectum meorum verborum sensum simul denunciare, eas, et quemlibet fidelem stricta obligatione teneri, se submittebant cum omni docilitate decisioni de infallibilitate a summo pontifice in sessione publica sub die 18 iulii proxime elapsi solemniter emissae, eique sub poena notae haereseos ipso facto incurrendae, sincere adhaerendi, sicut ipse me eidem submissi et sincero adhaesi et nunc me submittere ac adhaerere profiteor.

Hunc submissionis et adhaesionis actum laudatae decisioni pontificiae infallibilitatis eo libentius profero, quod, ut scribit eminentia vestra, id allaturum est non parum solaminis sanctitati suae, cui longum felixque regnum a Deo in quotidianis meis precibus instanter adprecor.

Dignetur eminentia vestra verba mea aequi benigne facere, et sinceros in ipsam observantiae meae sensus consueta benignitate excipere.

Humillimus et obsequentissimus servus
† Ioannes Petrus episcopus Nicaensis.

110. *Dobrita ep. Parentinus et Polensis*. — In congregatione generali ad suffragia respondit *non placet*; abfuit a publica sessione. Fidei tamen suae testimonium exhibuit publicando mense maio 1871 in sua diocesi binas concilii Vaticani constitutiones.

111. *Smiciklas ep. Crisiensis rit. ruth.* — Et ipse in congregatione generali ad suffragia vocatus dixit *non placet*. Fidem vero suam satis probatam reddunt quae sequuntur:

Vigore praesentium fidem facimus et attestamus pie denatum episcopum nostrum Georgium Smiciklas, — qui decursu s. concilii Vaticani s. 1869 et 1870 celebrati, dum ageretur de definienda et promulganda infallibilitate Romani pontificis, in unione cum nonnullis magnae auctoritatis praesulibus ex monarchia Austriaco-Hungarica ibidem congregatis eius mentis erat, haud esse necessarium ipsam doctrinam promulgare vel iam propterea non, quod catholici de eo non dubitarent pie credendo, Romanum pontificem, cum ex cathedra loquitur, pro suprema sua apostolica auctoritate in rebus fidei et morum per assistentiam divinam ipsi in beato Petro promissam errare non posse; minus verbò opportunum esse obtutu acatholicorum, qui malitiose exinde ansam sumendo, quasi vero nova quaedam doctrina in sacris Scripturis et traditione non fundata doceretur, conscientias catholicorum perplexas reddere procul dubio admitterentur; — post egerant praefatae doctrinae tamquam sacri dogmatis

definitionem, ad suam sedem reducens verbo et opere sui ad ipsum fidei dogma assensum omni data occasione declarasse; quod ipsum quaedam haud parvae considerationis facta extra dubium ponunt. Ille enim a 1877 penes est onerosus pro episcopo Crisiensi expensas itinerales in comitiva infraserti praepositi et unius laici Romam est peregrinatus ad contestandam suam filialem devotionem eorum iubilaeum sui episcopatus celebranti gloriose memoriae papae Pio nono. Ille eodem anno occasione ea, qua Viennam homagiales gratias suae sacratissimae maiestati acturus pro rara distinctione consistente in magna cruce ins. ordinis Francisci Iosephi imp. obtenta, advenisset, officii sui esse censebat, deferre cultum venerationis eius temporis nuncio apostolico moderno eminentissimo cardinali et status secretario Jacobini, a quo benigne se exceptum fuisse tardius aliquoties commemorabat.

Quod vero stantibus praemis de creta concilii Vaticani, in capite dogma infallibilitatis Romani pontificis, per dioecesim non promulgaverit, quaerenda est ratio in situ et inde resultante indole huius dioeceseos, cuius fideles permixti sunt Graecis nobiscum eundem ritum habentibus, sed cum a. apost. sede Romana non communicantibus numero et potentia, exclusa omni comparatione, superioribus. Praeterea in ipsa dioecesi, quae universim viginti parochias numerat, erant eo tempore sex convertiti sacerdotes in cura animarum qui in altioribus disciplinis theologicis minus versati esse dignoscebantur ac propterea reputati minus idonei ad capiendam doctrinam, cui oppositum, ita dicendo, cum lacte materno suerunt. Ita timendum erat, nostros adversarios habendo fulcrum in publicis ephemericibus, ecclesiam catholicam cavillantibus, quae in patria quoque nostra circumferabantur, exinde nova arma sumendo et ipsos sacerdotes incautamque plebem cumprimis eo acrius in fide catholica turbare aggressuros.

His sinistris circumstantiis pressus denatus episcopus coram suis capitularibus et parochiis, qui illum frequenter visitabant, edicere non intermisit, se firma fide credere et agnoscere tam infallibilitatem Romani pontificis quam alia decreta s. concilii Vaticani, commendando iis eandem fidem, non tamen sibi fidere ex praetactis rationibus medio circularium hanc doctrinam per dioecesim promulgare.

Praesentes litteras in testimonium praepositae veritatis extradamus in duobus paribus, quorum unum directe Romam mittendum, alterum vero excelsae nunciaturae apostolicae Viennensi substerendum venit.

Capitulum graeco-catholicae cathedr. ecclesiae.

Crisii (in Croatia) die 8 februarii 1883.

† Elias Hranilovic

canonicus fui: adlatus, nom. episcopus Crisiensis.
Basilius Posuricich praep.
Gen. vicarius capitularis.

112. *Condé y Corral ep. Zamorensis in Hisp.* — In generali congregatione dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

113. *Bianco ep. Abulensis.* — In congregatione diei 13 iulii suffragium constitutioni dedit per *placet iuxta modum*; in sessione publica *placet* suum emisit.

114. *Vérot ep. S. Augustini.* — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit a publica sessione. Adhaesit statim constitutioni *Pastor aeternus* haec reverendissimo concilii secretario:

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

Roma 25 iul. 1870.

Illustrissimo et reverendissimo secretario concilii Vaticani.

Per praesentes litteras declaro me constitutioni in sessione quarta promulgatae adhaerere.

† Augustinus Vérot episc. St. Augustini Floridae.

115. *Idè ep. Liparensis.* — In generali congregatione et in publica sessione abfuit. Fidem vero suam exhibuit haec scribens sanctissimo domino Pio PP. IX:

Beatissime pater.

Ego, qui ephemericibus Florentinis (*Vera buona novella*) Romani pontificis infallibilitatem sustinueram ac vindicaveram; quique cum patrum concilii Vaticani maiori parte huiusmodi infallibilitatis definitionem a sanctitate vestra enixe postulaveram: atque priusquam a sacro concilio, propter urgentissimas meae dioeceseos necessitates, discessissem, edito iam novo de ecclesia schemate, una cum episcopis ordinis mei suffragium lubenter emiseram; nunc data exoptatissima definitione, quae divinum ecclesiae thesaurum profecto adauget, huic dogmaticae infallibilitati, quam semper ecclesia credidit quamque successores Petri pacifice possidentes semper exercuerunt, intimo mentis assensu una cum tota mea dioecesei adhaesionem, Deo adjuvante, usque ad extremum vitae firmissimam facio, atque utroque pollice subscribo. Dignetur interim sanctitas vestra, quam Deus semper sospitet, hocce novum meae fidei et obedientiae argumentum acceptare, atque mihi et omnibus meae dioeceseos christifidelibus apostolicam benedictionem impertiri.

Liparae die 28 augusti 1870.

Humillimus ac obsequentissimus subditus

† Fr. Ludovicus M^o Idè episcopus Liparensis.

116. *Payó y Rico ep. Conchensis in Hisp.* — Dedit *placet iuxta modum* in generali congregatione; verum in publica sessione dixit *placet*.

117. *Dinkel ep. Augustanus Vindelic.* — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit a sessione publica. Tamen adhaesionem suam constitutioni praestitit subscribendo litteris pastoralibus a Germaniae episcopis ad clerum et ad populum datis.

118. *Wiery ep. Curcensis.* — In generali congregatione dixit *non placet*; a publica sessione abfuit. Adhaesit constitutioni *Pastor aeternus*, publicando in sua dioecesi Vaticani concilii constitutiones, easque explanando pastoralibus litteris ad clerum datis die 23 februarii an. 1871, in quibus inter cetera haec habet:

Omissis . . . Betrachten wir einige auffallende Auszeichnungen, welche der Heiland dem Apostel Petrus gewährte. Petrus war bei allen Verheissungen göttlichen Schutzes, die wir so eben aus der hl. Schrift wiederholten zugegen, erhielt sie also zugleich mit allen andern Aposteln. Aber sieh! ihm allein sagt der Herr bei einer andern gar feierlichen Gelegenheit: „Was du auf Erden binden wirst, das soll auch im Himmel gebunden sein, was du auf Erden lösen wirst, soll auch im Himmel gelöst sein (Matth. XVI, 19). Da Jesus nie ein unnützes Wort gesprochen, so muss diese Erklärung, die nur den Petrus angeht (aber gleichlautend ist mit der Auszeichnung, die Er bei einer andern Gelegenheit dem Petrus zugleich mit allen andern Aposteln gegeben), einen besonderen Vorzug des Petrus, — einen überwiegenden Antheil in der Gewalt zu binden und zu lösen, — bedeuten.

Zu dieser Auszeichnung kommen noch andere. Sogleich bei der ersten Begegnung sagte Jesus zu Petrus: „Du bist Simon, der Sohn des Jona; du

wird genannt werden Kephas, was verdollmetocht A wird Petrus (Joh. I, 42). Diese Verheissung erklärt und erfüllt Jesus, als er zu Petrus — und nur zu ihm allein — sagt: Du bist (der Kephas) der Fels, und auf diesen Fels will ich meine Kirche bauen und die Pforten der Hölle werden sie nicht überwältigen. — Dir will ich die Schlüssel des Himmelreiches geben“ (Matth. XVI, 18-19). Können wir uns wohl denken, dass der Fels, auf dem die Kirche gebaut wird, etwas anders sei als das von Gott bestellte Mittel, durch welches sie unerschütterlich erhalten wird? Ist sie aber unerschütterlich, wankt sie nicht, wenn sie in der Lehre irrt? Also der von Jesu bestellte Fels ist das Fundament, auf dem das Lehrgebäude unerschütterlich ruht, er ist der Damm gegen Irrthum, der Damm, gegen welchen der Geist der Lüge, — die Pforten der Hölle — nichts vermögen. Und der die Schlüssel des Himmelreiches — des Reiches der Wahrheit und Gnade — hat, also den Zutritt zu diesem Reiche öffnet oder schliesst, ist doch derjenige, durch den der Herr uns in seine Wahrheit einführen will. Darum sagt der hl. Ambrosius in der Erklärung des 40. Psalms: „Wo Petrus, dort ist die Kirche, wo die Kirche, dort kein Tod, sondern ewiges Leben.“ darum setzte Jesus hinzu: „die Pforten der Hölle werden sie nicht überwältigen, und dir will ich die Schlüssel des Himmelreiches geben.“

Erwägen wir aber auch ein anderes Wort Jesu. Vor seinem Leiden verkündet Er den Aposteln schwere Versuchungen, setzt aber dann in ganz auffallender Weise zu Petrus gewendet hinzu: „Ich habe für dich gebetet, dass dein Glaube nicht wankt; und du hinwieder bestärke dereinst deine Brüder“ (Luk. XXII, 32). Wie merkwürdig sind doch diese Worte! Alle Apostel sind von Versuchungen bedroht, und nur dem Petrus allein verspricht Jesus für ihn zu beten. Wie, hat er die andern Apostel nicht lieb? will er sie in der Versuchung zu Grunde gehen lassen? Wie bedeutungsvoll ist doch der Beisatz: Du hinwieder bestärke dereinst deine Brüder. Also dein Glaube wird nicht wanken kraft meines Gebets; dadurch bist aber du so fest im Glauben, dass du auch deine Mitbrüder befestigen kannst. Ist das nicht die natürlichste Erklärung dieser Verheissung? Der vor Glaubensirrtum durch Jesu Gebet bewahrte Petrus hat die Aufgabe, und somit — weil Gott Niemand ein Amt gibt ohne ihm die Kraft dazu zu geben — auch die Kraft seine Mitbrüder gegen das Wanken im Glauben zu stärken. Aber vielleicht gelten diese Worte so ganz persönlich nur dem Petrus allein, dass nur er allein, und nicht auch seine Nachfolger, die Aufgabe und Kraft erhalten, die Mitglieder im Glauben zu stärken? Erwägen wir die Umstände, unter denen Petrus diesen Auftrag erhält. Es ist unmittelbar vor Jesu Leiden. Der Herr sagt dem Petrus ausdrücklich, „dass ehe der Hahn zweimal kräht, er seinen Meister dreimal verleugnen werde.“ Also für diese Zeit, für die Zeit der Verleugnung, hat Jesus den Petrus sicher nicht mit der Glaubensstärkung seiner Brüder beauftragt. Nach der Auferstehung und bis zur Himmelfahrt ist Jesus selbst bei seinen Aposteln, da stärkt Er sie im Glauben. Mit der Gabe des hl. Geistes werden am Pfingstfeste alle Apostel ausgerüstet, und zu gotterleuchteten Boten des hl. Evangeliums gemacht. Und doch sagt Jesus zu Petrus: Stärke dereinst deine Brüder; muss daher nicht dieses Wort eine weiter aussehende, eine weiter hinausragende Bedeutung haben; — eine Bedeutung, die nicht die Person des Petrus, sondern sein Amt betrifft, und mit dem Amte auch auf seine Nachfolger übergeht?

Darum sagt auch das Concil: Die hl. Väter hatten die vollkommenste Ueberzeugung, dass dieser Stuhl des hl. Petrus (d. i. das Amt des obersten Hirten der Kirche) stets von allem Irrthum unversehrt bleibt, — gemäss der göttlichen Verheissung unseres Herrn und Heilandes, welche dem Oberhaupte seiner Jünger geworden ist: „Ich habe für dich gebetet, auf dass dein Glaube nicht abnehme: und du hinwieder bestärke dereinst deine Brüder.“

Zu diesen gewichtigen Aussprüchen Jesu kommt nach seiner Auferstehung der gewichtigste. Jesus hatte versprochen auf dem Felsenmanne (Petrus) seine Kirche bauen zu wollen; er hatte ihm vorausgesetzt, er werde erst eine schwere Versuchung zu überwinden haben, dann aber seine Brüder stärken können. Diese Aussprüche zielen (als Versprechen und Vorheragung) in die Zukunft. Aber kurz vor der Himmelfahrt, nach der die Apostel sein Reich leiten und ausbreiten sollen, fragt Jesus den Petrus dreimal, ob er ihn liebe, und zwar mehr als alle Andern ihn liebe. Petrus, tief erschüttert durch die Erinnerung an die dreimalige Verleugnung, versichert ihn — eingedenk, dass er vor dem Allwissenden stehe — dieser Liebe.

Und nun spricht der Herr nicht mehr von etwas, was in Zukunft geschehen soll; sondern überträgt ihm förmlich ein Amt, das er sogleich anzutreten habe. Er sagt ihm: „Weide meine Lämmer — weide meine Lämmer — weide meine Schafe.“ Derjenige, der sich den guten Hirten nennen konnte, „welcher seine Schafe kennt, und den sie kennen, der für sie sogar sein Leben gibt“, Er sagt nun zu Petrus: Fortan weide Du meine Heerde, und zwar nicht bloss ihre Lämmer, d. i. die neuen Sprösslinge meiner Kirche, sondern auch die Schafe, d. i. jene, die ihr bereits angehören, deine Mitbrüder, durch welche meine Kirche neue Angehörige gewinnen soll. Und was bedeutet denn der Auftrag: Weide sie? Nichts anders als: erfülle die Pflichten eines Hirten, nämlich: Du sollst sie führen, und zwar auf gute Weideplätze führen, zu gesunder, kräftiger Nahrung führen; du sollst sie beschützen vor reisenden Wölfen; sollst sie zusammenhalten, damit sie sich nicht verirren. Gesunde Geistesnahrung ist aber nur die Wahrheit, und die wahre Leitung ist nur dort, wo man vor der Gefahr zu irren gesichert ist.

Aus den angeführten und erklärten Schriftstellen entnehmen wir, dass Petrus vom Herrn nicht nur jene Macht empfangen habe, die auch die andern Apostel empfangen, sondern dass er noch überdies mit einer besondern Aufgabe ausgezeichnet, zum Felsen der Kirche, zur Glaubensfeste für seine Mitbrüder, zum obersten Hirten aller Gläubigen bestellt wurde. Man mag noch so ängstlich bemüht sein, diese Vorzüge auf den Primat (auf die oberste Kirchengewalt) zu beziehen, eines bleibt denn doch gewiss; dass darin die oberste Lehrgewalt auch inbegriffen sei, und dass zur Ausübung derselben der Heiland dem Petrus — und in ihm seinen rechtmässigen Nachfolgern — einen ganz besonderen Schutz verliehen habe. Dieser Schutz im obersten Lehramte kann aber kein anderer sein als die zuverlässige Bewahrung vor Irrthum in dem, was die Kirche Jesu zu lehren hat.

119. *Guttadauro ep. Calatamisiadensis.* — In generali congregatione ad suffragia vocatus respondit non placet; a publica sessione abfuit. Adhaesionem suam constitutioni praestitit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissimo padre.

L'idea di recare incommodo e disturbo alla s. v. in mezzo alle tante sue cure e sollecitudini mi

ha trattenuto sin' ora di rivolgermi a v. s., ma io non posso più oltre differire di presentarmi ai suoi piedi per manifestarle la mia fede, per attestarle la mia ubbidienza. Un insuperabile vivissimo sentimento di mali e di scismi fa a suscitarsi nella chiesa, questo e null' altro fu il solo motivo, che mi persuase di non dare il mio assentimento all' ultima dogmatica decisione del concilio; la dottrina però dalla s. v. sanzionata forma, e coll' aiuto di Dio formerà sempre l' oggetto della mia fede, che non sarà mai regolata dal privato sentire, ma solo da ciò che la chiesa o il capo di essa determina.

Mi affligge e mi decola il pensiero, che io avessi potuto con quel mio operare, produrre il minimo dispiacere alla s. v. che io venero e rispetto come padre, pastore e vicario infallibile di G. C. sulla terra. Se così fosse la supplico di un generoso perdono, e l' assicurazione di averlo ottenuto, come lo spero, formerebbe l' unica mia consolazione.

Promulgherò tra non guari una mia pastorale sulle costituzioni già dalla s. v. approvate per una più chiara ed aperta manifestazione della mia fede dinanzi al mio popolo.

Si degni la s. v. accogliere benignamente tali vere manifestazioni dell' animo mio, non che di benedirmi insieme a questo popolo affidatomi, mentre con ogni venerazione baciando il sacro piede mi vanto di essere

Caltanissetta 25 agosto 1870.

di v. s.

umilimo fedmo suddito
Giovanni vescovo di Caltanissetta.

Hisce litteris acceptis, sic respondit sanctissimus dominus noster:

Venerabili fratri Iohanni episcopo Calatanisiadensi
Pius PP. IX.

Ven. frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Redditae fuerunt nobis observantissimae tuae litterae die 25 elapsi augusti datae, quibus nobis tuam fidem et obedientiam luculentè ostendis; ac diserte profiteris debitum devotae mentis obsequium et observantiam erga dogmaticam definitionem de iurisdictionis primatu Petro eiusque successoribus collato, ac de infallibili eorumdem magisterio in rebus fidei morumque definiendis, quam sacro approbante Vaticano concilio novissime edidimus. Quamquam, ven. frater, ob eam opinionem, quam de tua virtute ac religione habebamus, minime de tua reverentia ac fideli assensu oecumenicae synodi decretis debito ambigeremus, tamen vehementer laetati sumus ob huiusmodi declarationem quam tua a te pietas pecebat, ut adversam omnem interpretationem amoveret quae incongrua in hac re silentio tribui potuisset. Nos itaque fraternitati tuae de hoc officio a te praestito impense gratulamur in Domino, teque de paterna nostra charitate certum esse volumus quam tua in nos et hanc apostolicam sedem devotio ac pietas tuis declarata litteris magis magisque in te confirmavit. Quod autem nobis nuncias de pastorali epistola a te quamprimum in lucem edenda, id nobis gratissimum est; nam dum fidem tuam ecclesiae probare sollicitè studes, fieri non potest, quin pastoris vox ad eruditionem gregis sui hoc praesertim tempore ac in iis veritatibus, quas hostes a sedis suis obnubilare artibus conati sunt, maxime ac salutariter conferat. Perge itaque, ven. frater, omni studio boni pastoris partes implere divino fretus praesidio, quod a supremo pastorum principe in istius ecclesiae bonum ac prosperitatem tibi suppliciter imploramus, ac huius praesidii auspiciis et praecipuae nostrae erga te benevolentiae testem accipe apostolicam benedictionem, quam

A tibi, ven. frater, et universo tuo gregi peramanter impartimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 7 septembris 1870 pontificatus nostri anno XXV.

Pius PP. IX.

120. *Peitler ep. Vacienis.* — In congregatione diei 13 iulii dixit non placet, abfuit a publica sessione. Adhaesionem vero suam emisit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissime pater.

Apostolicae, quae sanctitas vestra 1 iunii anni currentis, ad me benignissime mittere dignabatur literis moneor, disertam requiri fidei professionem oecumenici concilii Vaticani definitionibus plane consonam.

In demissum paterni huius moniti obsequium hisce humillime beatitati vestrae insinuo: me, postquam vocem sanctitatis vestrae audivi, et verbis et factis erga clerum meum ita exhibui, ut omnes intelligant Romam locutam, ac causam finitam esse. Nec cunctor, immo modo quoque beatitati vestrae in ima humilitate reverentissime declaro: me post factam 18 iulii 1870 solemnem definitionem sine omni haesitatione singulis decretis concilii Vaticani perfecta fide adhaesisse, adhaerere et in perpetuum plena cum devotione adhaesurum; qui haec decreta Vaticanae synodi pro institutione cleri et populi iam etiam per dioecesim meam publicavi.

Cetera sanctitatis vestrae pedibus demisse ad-volutus cum tenerrimo beatorum pedum oculo, et profundissima cum veneratione apostolicam pro me, clero et fidelibus meis humillime exoro benedictionem, qui indecenter sum

Beatitatis vestrae

Vacii 13 iulii 1871.

humillimus devotissimus filius
Antonius Iosephus Peitler
episcopus Vacienis in Hungaria.

Summi pontificis litterae inde ab initio laudatae erant huiusmodi:

Venerabili fratri Antonio Iosepho
episcopo Vacieni (Vaciam in Hungaria)
Pius papa IX.

Ven. fr. Conspectum status rerumque dioecesis tuae, ven. fr., quem nobis obtulisti, habuimus acceptum, praesertim uti pignus pietatis et amoris; idque iucundius nobis factum est a significatione venerationis tuae erga hanc sanctam sedem et illimitatae nobis et ipsi adhaesionis. Quae licet haud obscure innunt quo tu sis animo; ea tamen non omne tulissae punctum facile conspicies. Nequis enim non animadvertere necessariam omnino in fidei rebus esse perspicuam apertamque professionem; praesertim si praecedentia adiuncta dissensum aliquem mentis praetulerint, et silentium subsequens perniciosam fidelibus suspicionem ingerere valeat perseverantiae in eadem opinione, aut saltem haesitationis. Ne putes, ven. fr., ignorare nos, vel leviores ducere difficultates, quibus tu et ceteri istius regni episcopi estis circumsepti. Neque enim in immani hoc bello ad disgregandam catholicam unitatem confiato, delendamque si fieri posset ecclesiam necessarium est prorsus, ut eo compactor eadem unitas effulgeat, quo acrius impetitur. Cum ergo ad commune fidelium debitum peculiaris accedat ista ratio spectans universae ecclesiae utilitatem; patet, omnia prorsus esse posthabenda huiusmodi officio, et disertam omnino requiri fidei professionem oecumenici Vaticani concilii definitionibus plane consonam. Id te pro tua, religione praesti-

tarum esse confidimus, nec certe sine uberi fracta. A Nam ita et obsequium ecclesiae debitum palam defertur et ancipites illae versatilesque doctrinae veritatem cum errore componentes disciuntur ac frustrantur, et obsecundantur piorum votis ac expectationi, et confirmantur nutantes, et occultis adversariis larva detrahitur. Necessarias itaque vires et gratiam ad opus perficiendum tibi toto corde adprecamur a Deo; cuius interim favoris auspicem et praecipuae nostrae benevolentiae testem apostolicam benedictionem etc. impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum 1 iunii, 1871, pontificatus nostri anno vigesimo quinto.

Pius papa IX.

(Litterae anni 1871, p. 106, n° 199.)

b.

Venerabili fratri Antonio Iosepho episcopo Vacienti (in Hungaria).

Ven. fr. etc. Periuendum omnino fuit nobis, ven. fr., te populumque tuum una cum universa catholica familia gavium fuisse et gratias egisse Deo pro singulari beneficio nobis collato, quo ecclesiae suae tam saeva iactata procella spem iterum erigere voluisse videtur. At si per miserima haec tempora, uti merito animadvertis, undique inimici crucis Christi divinum ecclesiae aedificium dissoluturi acerbo conspirant odio in petram supra quam fuit extructum; nonne par est, ut fideles omnes arctius colligati et eadem induti fidei lorica validius asserere et tueri conentur ipsius petrae firmitatem divinaeque praerogativas, et hostili incursum unanimes occurrere? Itaque ven. fr. cum diabolo fortiter resistendum sit in fide, etiam pro certo habeamus, te minime dissentire ab iis quae Vaticanum oecumenicum concilium definiit de ecclesia et Romano pontifice, summopere cupimus, te apertam edere professionem, quae id demonstret, ac praeterea explicare et credenda proponere populo tuo quae fidelibus omnibus credenda proposita sunt a sancta synodo, ut pro virili tu quoque osoribus ecclesiae illam oblicias catholicam unitatem, qua semper contriti fuerunt. Ceterum cum non ignores id tibi esse omnino peragendum, non dubitamus, quin officium istud ea diligentia sis expleturus, ut brevi nobis absolutam iam rem nunciare valeas. Omnia ad hoc gratiae caelestis auxilia tibi adprecamur; et interim eorum auspicem de praecipuae benevolentiae nostrae et grati animi testem apostolicam benedictionem etc. impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum 10 iulii 1871, pontificatus nostri anno vigesimo sexto.

Pius papa IX.

(Litterae eiusdem anni p. 130, n° 236.)

121. *Riccio ep. Caiacensis.* — In congregatione generali dixit *placet iuxta modum*; in sessione publica ad suffragia respondit *non placet*. Absoluta tamen sessione, fidei suae professionem emisit ad pedes summi pontificis Pii IX in ipsa aula conciliari. Postea vero literas dedit ephemeridi Taurinensi *Unità cattolica* d. 29 iulii 1870, publicam professionem emittendo hisce verbis:

„Bramando che il mio voto non lasci alcun luogo a sinistre interpretazioni, mi affretto a dichiarare che con quello spirito stesso di sincerità e di sottomissione con cui, chiamato dalla chiesa a dare il mio voto, risposi *non placet*, appena confermata dall'immortale pontefice Pio nono la presente costituzione m'inginocchiavi e dissi con tutta l'anima *Credo*; mi unii di gran cuore a sua santità ed ai padri del concilio nel renderne grazie a Dio col canto del *Te Deum* e mi offrii pronto coll' aiuto di

Dio a sostenere la suddetta costituzione ed in particolare l'infallibilità dei successori di san Pietro a costo anche della mia vita.“

122. *Milotta ep. Aprutinus.* — In generali congregatione dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

123. *Spogliis ep. Comacensis.* — Abfuit in generali congregatione; praesens in publica sessione ad suffragia dixit *placet*.

124. *Abdu ep. Mariannensis rit. Melch.* — In congregatione diei 13 iulii dixit *non placet*; a publica sessione constitutioni *placet* suum dedit.

125. *Rogers ep. Chathamensis.* — In generali congregatione *non placet* constitutioni dedit; abfuit a publica sessione. Adhaesionem suam emisit haec litteras scribens cum clero suae dioecesis summo pontifici Pio IX:

Beatissime pater.

Nobis, episcopo et clero dioecesis Chathamensis, qui octo his diebus in sacris exercitiis spiritualibus persolvendis occupati fuimus, pergratum incumbit officium sanctitati tuae prius exponendi, quam ad propria diocedamus, amoris filialis ac sacrae venerationis sensus qui nos devincunt venerabili tuae personae, tuoque sublimi officio, quatenus Christi es vicarius, beati Petri successor, atque sanctae Dei ecclesiae visibile caput. Societatem cum fratribus per orbem sparatis inimus ad exprimendum nostrum plenum reverentemque assensum, adhaesionem obedientiamque sacri Vaticani concilii decretis, quae infallibilitatem sedis apostolicae in suis omnibus ex cathedra definitionibus proclamant. Item omnia eiusdem sanctae sedis acta et decreta cum docilitate, humilitate ac amore haud fictis, recipimus sequimurque.

Summo nobis dolori est atque indignationi videre iniustitias gravissimas malaque innumera quae homines perversissimi sanctitati tuae infligunt, ut Petri patrimonio, imo ipsius almae urbis imperio potiantur.

Tecum igitur, sicut decet filios devotos, condolemus eo quod captivus sacrilega manu teneris, eaque qua tibi ad universam ecclesiam regendam opus est libertate, orberis. Haec inter angustias non parvam nobis offert consolationem favor ille, quem sanctitati tuae contulit misericors Deus, illustrem tuum pontificatum ad annos Petri perducendo; qui favor tibi soli e Petri successoribus obtingens, summam omnium ubique terrarum fidelium exultationem cum gratiarum ad Deum effusione evocavit.

Dominum Iesum Christum suppliciter exoramus, immaculatae eius matris Mariae, beati Petri principis apostolorum omniumque sanctorum suffragia devote poscimus, ut sanctitati tuae vita diu feliciterque adhuc servetur, donec videas sedis apostolicae et sanctae matris ecclesiae triumphum.

Benedictionem tuam apostolicam, beatissime pater, nobis, gregibus, laboribusque nostris imperitare digneris.

Datum in oratorio aed. nostr. episcopal. apud Chatham prope ecclesiam cathedram a. Michaelis, die octava Augusti a. D. 1871.

† Iacobus Rogers, episcopus Chathamensis.
Sequuntur cleri subscriptiones.

126. *O'Connell ep. Vallispratensis.* — Abfuit in generali congregatione; in publica sessione dixit *placet*.

127. *Bonnas ep. Canadensis.* — In generali congregatione dixit *non placet*; abfuit a publica sessione. Fidem suam testatus est praecipua universo clero dioecesis per suum vicarium episcopalem

novam formulam fidei professionis inde emittendam a cetero unum a te peto quod si antea prius praedictam adhaesionem non misi, non negligentiae nec malae voluntati sed potius ignorantiae tribuere digneris, de qua misere et tristitia affectus sum.

Datum die 31 decembris an. 1871.

Dominationis tuae eminentissimae et reverendissimae

Michael Domeneo episcopus Pittsburgensis.

Eminentissimo ac reverendissimo Barnabò
C. S. E. E.
praefecto de C. P. F.

Ab antiquissimis temporibus ecclesiae semper fuit in mora, ut Christi fidelibus certa ac determinata proponeretur formula, qua fidem profiterentur et contra haereseos quascumque solemniter protestarentur; hinc summus pontifex Pius IV absolute concilio Tridentino anno 1564 formam professionis fidei concinnavit et duplice constitutione *Iniunctum nobis* et *In sacrosancta* determinavit a quibusnam personis professio fidei hac forma esset emittenda. Cum vero postmodum coadunatum fuerit concilium Vaticanum, et adhuc ante suspensionem eiusdem, solemniter duae promulgatae sint dogmaticae constitutiones, una nempe de fide catholica, quae incipit *Dei Filius*, altera de ecclesiae Christi, quae incipit *Pastor aeternus*, necessarium iudicatum est, ut in fidei professione deinceps adhaesio erga definitiones dogmaticas concilii Vaticani etiam exprimeretur. Quapropter s. congregatio Romana Concilii, iubente sanctissimo patre summo pontifice Pio IX, decreto, quod die 20 Ianuarii a. c. emanavit, praecipit, ut in forma professionis fidei a Pio IV concinnata, post verba „praecipue a s. Tridentina synodo“ dicatur: *et ab oecumenico concilio Vaticano tradita, definita ac declarata praesertim de Romani pontificis primatu et infallibili magisterio.*

Quapropter ad executionem praecitati decreti, eiusdem virtute sub excommunicationibus ac poenis a concilio Tridentino et constitutionibus summi pontificis Pii IV *Iniunctum nobis* et *In sacrosancta* statutis praecipitur, ut in posterum fidei professio ab omnibus, qui eam emittere tenentur, secundum formam hic per extensum subiunctam, et insertis praecallatis verbis eam modificatam, haud vero aliter, emittatur, utque formula professionis fidei Pii IV sive in rituali sive in aliis usibus liturgicis deservituro libro contineatur, abs mora, secundum subiunctam formulam, corrigatur.

Temesvarini 17 martii 1877

fr. Iosephus Nemeth vic. episcopalis.

128. *Domeneo ep. Pittsburgensis.* — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit a sessione publica. Tamen adhaesionem suam exhibuit haec scribens eminentissimo card. Alexandro Barnabò s. congregationis de Propaganda fide praefecto:

Eminentissime et reverendissime domine.

A prima die qua in mea dioecesi perveni ex concilio Vaticano publicam feci adhaesionem omnibus eius decretis et definitionibus, et non cessavi conclusionibus plurimis coram catholicis et acatholicis habitis decreta illa et definitiones probare atque defendere. Volens tamen solemniori modo adhaesionem meam exhibere, data occasione celebrationis viginti quinque anniversarii regni summi pontificis Pii IX, convocato clero meae dioecesis, ego palam coram illis, et illi coram me nos omnes adhaesionem praebimus omnibus decretis et definitionibus concilii Vaticani. In litteris gratulandiis quas propria manu signavi, et ad summum pontificem misi circa concilium Vaticanum haec legantur: *omnes decreta et definitiones grato animo et intimo corde accipimus.* Ego itaque putavi haec omnia sufficere et satis esse ad meam adhaesionem exhibendam decretis et definitionibus praedicti concilii Vaticani. Sed cum illustrissimus ac reverendissimus archiepiscopus Baltimorensis mihi notum fecerit desiderium summi pontificis, ut facerem formalem adhaesionem omnibus decretis et definitionibus praedicti concilii, statim praedictam adhaesionem ad illum misi, quam etiam hic tibi mitto una cum dono meae dioecesis ad summum pontificem destinato. De

Ego infrascriptus episcopus Pittsburgensis coram Deo cui omnia patent, et qui me iudicaturus est, confiteor me adhaerere omnibus et singulis decretis et definitionibus concilii Vaticani intimo corde et animo. Praecipue testifcor et confiteor me sincero et intimo animo firmiter adhaerere omnibus et singulis quae in cap. IV de constitutione ecclesiae, nempe de Romani pontificis infallibili magisterio continentur.

M. Domeneo episcopus Pittsburgensis.

129. *Vasconcellos ep. Lamacensis.* — Abfuit a congregatione generali; praesens in publica sessione respondit *placet*.

130. *Colet ep. Lucionensis.* — In congregatione diei 13 Iulii ad suffragia respondit *non placet*; abfuit a sessione publica. Adhaesionem suam constitutioni dedit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Très saint Père.

Des inquiétudes de conscience m'ont détourné d'assister à la session publique du s. concile du Vatican tenue par votre sainteté le 18 juillet dernier. J'adhère du reste d'esprit et de cœur à la constitution première de *ecclesia Christi* promulguée par votre sainteté.

Humblement prosterné aux pieds de votre bonté, je baise respectueusement ses pieds sacrés, implorant pour moi et pour mon peuple la bénédiction apostolique.

Luçon, 3 août 1870.

de votre sainteté

le très humble, très obéissant et très fidèle serviteur et fils.

† Charles Colet, év. de Luçon.

131. *Maret ep. Surenensis.* — In generali congregatione respondit *non placet*; abfuit a sessione publica. Adhaesionem suam dedit haec scribens sanctissimo domino Pio PP. IX:

Sanctissime pater.

Cum procellosissima tempestas in Gallia nostris grassetur et res publicae omnino conturbentur prostrataeque iaceant; cum undique omnia pericula cervicibus nostris immineant, quis putare ausus esset hunc dolorem publicum et privatum adaugeri posse? Et tamen mirum in modum dolor noster crevit, innotescentibus calamitatibus quae occiderunt in Romanam civitatem et in sanctam sedem!

Divinae providentiae inscrutabilia consilia prorsus adoro; sed mihi, quamvis minimo, incumbit officium sensus mentis moerentissimae summo pontifici et patri animarum nostrarum, qua primam permisissent temporum angustiae, aperiendi. Sit ergo paterni doloris solatium dolor filiorum! Sit obsequium fidelitatis et devotionis, ut decet episcopum, paterni vulneris levamen! Deus non perpetuo irascetur populo suo. Pacem et felicitatem almae Urbi, Italiae, Galliae reddet; fiet unum ovile sub uno pastore summo; et paternus dolor tandem quiescet et solabitur!

Et cum esse mihi offerat opportunitas aliud, a debita obedientia testimonium vestrae sanctitati praebendi? profiteri me in omnibus apostolicas sedis doctrinam sequi, et definitionibus dogmaticis a tua sanctitate in sessione concilii Vaticani die 18 Iulii nuper prolatis, pure, simpliciter, corde et animo adherere.

Pro ergo addictissimo sanctitas vestra benedicere dignetur.

Bridgeton in Britannia, die 15 octobris 1870.

+ H. L. C. Mafet, episcopus Surenensis.

Postea invitatus ad reprobandum opus a se conscriptum, cui titulus *Du concile général et de la paix religieuse*, haec ad eundem summum pontificem scribebat:

Très saint Père, après bien des retards occasionnés par la difficulté des communications, j'ai reçu, avec le plus profond respect et une vive émotion, le bref apostolique que Votre Sainteté a daigné m'adresser, le 28 novembre dernier, en réponse à la lettre que j'avais eu l'honneur de lui écrire, le 15 octobre précédent.

Votre Sainteté veut bien me témoigner d'abord sa satisfaction de mon adhésion aux définitions dogmatiques, confirmées par elle, le 18 juillet de l'année dernière.

Elle dit ensuite que je dois comprendre que la doctrine de mon livre ne peut échapper à une condamnation; et, avec une bonté que je ne saurais assez reconnaître, elle m'invite à prévenir et à empêcher cette condamnation, en rétractant moi-même ce que j'ai écrit. Pour m'encourager à cet acte, elle daigne me citer l'exemple, à jamais célèbre, du grand et pieux archevêque de Cambrai.

Aussitôt que les malheurs du temps et l'état de mes forces me le permettent, je demande à répondre à tant de bonté par une confiance sans bornes, et par une sincérité digne d'un évêque, digne aussi du saint pontife à qui il parle.

L'ouvrage que Votre Sainteté m'invite à condamner moi-même, pour éviter une flétrissure, a été publié en vue du concile, réuni par votre sagesse. Il est probable que, sans la tenue du concile, ce livre n'aurait pas vu le jour. Mais après la convocation du concile, et lorsque plusieurs illustres prélats eurent saisi le public de la grande question qui paraissait devoir être l'objet principal des travaux conciliaires, je crus de mon devoir, attendu l'incomparable gravité des circonstances, de dire aussi mon opinion.

Dans ce livre, je reproduisais, de mon mieux, la doctrine de grands et illustres théologiens, qui ont bien mérité de l'Église, qui ont vécu et sont morts dans la communion du Saint-Siège, et qui, souvent, ont été honorés de ses plus insignes faveurs. La doctrine de ces théologiens n'était pas purement et simplement reproduite par mon livre. Dans un but de conciliation, elle s'y trouvait essentiellement modifiée et rapprochée de très près des doctrines des écoles romaines. Je me rattachais plus, et sur deux points d'une importance capitale, à saint Antonin qu'à Bossuet lui-même. Aussi, par l'effet de la justice et de la charité de Votre Sainteté, la publication de ce livre n'a point été un obstacle à mon entrée au concile du Vatican. J'y ai eu mon rang et mon siège; j'y ai fait, avec tous mes collègues, la profession la plus explicite de la foi catholique: j'ai pu y parler et y voter.

Un livre qui me laissait ainsi en pleine jouissance de tous mes droits et privilèges épiscopaux, pouvait-il contenir une doctrine contraire à la foi catholique?

Pour rien au monde, je ne voudrais occasionner à Votre Sainteté la moindre peine, surtout lorsque son cœur est inondé de tant de douleurs. Qu'elle daigne, cependant, me permettre de rappeler des faits, dont la mention est nécessaire à ma cause. J'ose dire que les doctrines de mon livre n'ont pas été professées par moi seul, au sein du concile.

Au sujet de cette grande question de l'infaillibilité pontificale, introduite et mise en délibération par les ordres express de Votre Sainteté, une notable diversité d'opinions et de sentiments s'est produite avant et pendant le concile. Les dissentiments qui, depuis tant de siècles, ont divisé l'École et partagé les plus illustres théologiens, en dehors des limites de la foi catholique, se sont de nouveau manifestés.

Des cardinaux, des évêques, aussi considérables par les lumières et les vertus que par l'importance de leurs sièges, ont imprimé et publié des écrits plus ou moins volumineux contraires au projet de définition. Environ soixante-quinze *Mémoires*, rédigés dans le même esprit contraire, ont été envoyés par les Pères à la congrégation de *Fide*. Avant de discours, animés des mêmes sentiments, ont été prononcés dans la salle conciliaire. Le public n'a rien ignoré de ces dissentiments; car les journaux ont eu soin de publier des résumés de ces discours et de ces *Mémoires*; et les textes des analyses officielles, donnés par la congrégation de *Fide* elle-même, se trouvent en de nombreuses mains.

Dans cette mémorable controverse, tous les Pères du concile ont écrit, parlé, voté selon leur conscience, et rempli de leur mieux leurs fonctions et leurs devoirs de témoins et de juges de la foi. Les dissentiments se sont perpétués jusqu'à la veille de la quatrième session; et ils n'ont pris fin que lorsque Votre Sainteté a confirmé, avec sa suprême autorité, dans la session du 18 juillet dernier, les décrets votés par la majorité conciliaire. Alors, par les adhésions successives des Pères qui n'avaient pas voté avec la majorité, l'unité s'est faite et se fera de plus en plus.

Cette unité a consolé et réjoui Votre Sainteté. Mais rien n'annonce que Votre Sainteté soit dans l'intention de demander aux Pères de la minorité conciliaire qui, après avoir écrit, parlé et voté conformément à l'inspiration de leur conscience épiscopale, ont ensuite donné des preuves éclatantes de leur fidélité et de leur obéissance au Saint-Siège et à l'Église, un compte rigoureux de leurs votes, de leurs discours, de leurs écrits. Tous ces actes ne sont-ils pas couverts par l'inviolabilité qui s'attache au caractère et aux fonctions de juge, dans une délibération solennelle, ouverte par Votre Sainteté elle-même? La justice permet-elle qu'un juge soit puni pour avoir rempli ce qu'il regardait comme un devoir devant Dieu et devant l'Église? Et l'adhésion cordiale donnée par ces évêques aux décrets confirmés, en offrant au souverain pontife et à l'Église la satisfaction qu'ils étaient en droit d'attendre, est bien de nature à écarter des fidèles tout danger de scandale et d'erreur.

Quels troubles, au contraire, n'amènerait pas dans l'Église une flétrissure infligée à tant de respectables évêques?

A genoux aux pieds de Votre Sainteté, je lui demande pardon d'oser lui tenir un pareil langage. Mais ce langage est ma défense. Sans prétendre m'égalier à aucun des Pères du concile, en restant dans les bornes de cette modestie qui me convient de toute manière, je puis dire que j'ai toujours été guidé, comme eux, par l'amour sincère de la vérité

et de l'Église. J'ai écrit, parlé et voté comme un grand nombre d'entre eux. — et des plus illustres et des plus respectables. — ont écrit, parlé et voté. Je n'ai pas été le dernier à donner une adhésion sincère aux décrets du 18 juillet, confirmés par Votre Sainteté. Et, si l'adhésion des Pères qui, d'abord, se sont montrés publiquement opposés au projet de définition suffit à l'accomplissement de leur devoir, comme à l'édification des peuples, pourquoi la mienne ne suffirait-elle pas? Serait-ce la soumission de mon livre au jugement du concile qui me créerait une position à part? Mais quel est celui des Pères qui aurait voulu soustraire ses opinions et ses écrits au jugement du concile ou du Saint-Siège?

Il me semble donc que ma situation personnelle n'est pas essentiellement différente de celles des Pères de la minorité qui ont envoyé leur soumission à Votre Sainteté.

J'ose donc lui demander de ne point séparer ma cause de leur cause; de me traiter comme elle les traite. Or, je ne pense pas que Sa Sainteté exige d'eux, sous peine d'une flétrissure publique, la condamnation, par leur propre bouche, de leurs écrits ou de leurs discours? Pourquoi cette condamnation me serait-elle imposée?

Si ma cause est celle de mes vénérables collègues de la minorité, n'est-elle pas aussi celle de nombreux théologiens appartenant à une école célèbre? Si mon livre, qui ne présente que des opinions beaucoup plus modérées que celles de la plupart de ces théologiens, doit être flétri, pourquoi les œuvres de ces écrivains seraient-elles épargnées? Mon livre offre-t-il plus de dangers que ceux de ces grands auteurs qui sont dans toutes les bibliothèques, et qui se recommandent par l'autorité de leurs noms?

La proscription devrait donc s'étendre, pour ne citer que quelques exemples, au livre du vénérable Frayssinous, évêque d'Hermopolis; à celui du cardinal de la Luzerne; aux traités de Tournely; au discours immortel de Bossuet sur l'Unité de l'Église; aux œuvres de Tostat, de Pierre d'Ailly, du pape Adrien VI. Des théologiens chers au Saint-Siège, — les Fénelon, les Duval, les Jacobatius, saint Antonin lui-même, — si on prenait des partis extrêmes, échapperaient-ils à la censure?

Tous ces grands hommes sans doute auraient accepté, avec la plus entière docilité et la plus parfaite soumission, les décisions de l'Église, s'il en eût existé de leur temps. Mais, malgré leur profonde humilité et leur esprit d'obéissance, auraient-ils pu admettre que leur nom et leur mémoire fussent flétris pour avoir soutenu des opinions que l'Église leur permettait de soutenir? Ceux d'entre eux qui ont vécu après Benoît XIV n'auraient-ils pas pu, pour eux-mêmes, comme pour ceux qu'ils ont précédés, invoquer, en faveur de leur cause, l'autorité de ce grand pape? Dans son célèbre et immortel ouvrage de la *Beatification* et de la *Canonisation des saints*, il enseigne que les écrits d'un serviteur de Dieu, qui ne deviennent répréhensibles que par l'événement de la condamnation des opinions qu'il pouvait librement soutenir dans son temps, ne doivent pas mettre obstacle à sa canonisation. A l'appui de cette doctrine, le savant pape cite les exemples de saint Cyprien, de saint Hilaire d'Arles, de saint Cassien, de Fauste de Riez. N'ayant pas sous la main le grand ouvrage de Benoît XIV, je ne le puis citer textuellement, mais je crois reproduire exactement sa doctrine. Mais les écrits qui n'empêchent pas la canonisation d'un serviteur de Dieu peuvent-ils être flétris par

une condamnation qui retomberait sur le serviteur de Dieu lui-même?

De cette doctrine, les grands théologiens, dont je rappelle le souvenir, n'auraient-ils pas été en droit de conclure que leurs écrits ne devaient pas être proscrits, même après la condamnation des opinions qu'ils avaient soutenues licitement? A l'appui de leur thèse, ces mêmes théologiens auraient encore pu citer d'autres règles proscrites par le même pape à la congrégation de l'Index. Le sage pontife soustrait au jugement de cette congrégation les opinions controversées: *Opinionibus quas uni scholarum instituta aut nationi certo certiores videntur, et nihilominus sine ullo fidei aut religionis detrimento, ab aliis catholicis viris retineantur atque impugnantur, oppositaeque defenduntur, scientes et permittentes apostolica sede, quas unquamquam opinionum huiusmodi in suae probabilitatis gradu relinquit* (E. B. constitutione *Sollicita ac provida*).

Ces sages règles qui protègent les opinions controversées, avant les décisions du Saint-Siège et de l'Église, ne protègent-elles pas aussi contre toute flétrissure les écrits qui les contiennent, même après les décisions intervenues, surtout lorsque les nouvelles décisions ont pu être religieusement acceptées par les auteurs? Peuvent-ils être punis pour avoir usé d'une liberté que leur laissait l'Église?

L'application de ces règles à la cause des théologiens dont je parle, comme à ma cause personnelle, se présente d'elle-même. Toutefois, très saint Père, si je me trompe; si j'interprète mal les règles de l'Index et la doctrine de Benoît XIV, si tout ce qui n'est pas rigoureusement conforme aux décrets du 18 juillet dernier, dans les écrits théologiques qui ont paru avant la définition, devait être proscrit; ces condamnations en masse me paraîtraient, je l'avoue, présenter les plus graves inconvénients; et je ne vois pas ce que pourraient y gagner l'honneur et l'autorité de l'Église romaine et de l'Église universelle.

Telles sont, très saint Père, les premières réflexions que j'ose soumettre à Votre Sainteté. Elles tendent à montrer que ma situation est celle même de mes vénérables collègues et frères de la minorité conciliaire; et que ma cause se lie à celle de grands et illustres théologiens, dont la mémoire et l'honneur seront toujours chers à l'Église romaine.

Je ne sais si Votre Sainteté entrera dans les considérations que j'ai l'honneur de lui présenter. J'ignore si elle a des griefs particuliers contre mon livre, et si je dois devenir la victime expiatoire d'opinions professées par tant d'illustres et saints personnages, opinions, cependant, que je n'ai acceptées qu'en les modifiant essentiellement, et dans un sens favorable aux droits du siège apostolique. Si telle était la volonté de Dieu, il me donnerait la force de me résigner à un sort qui ne serait pas sans honneur, en ce que j'aurais été choisi pour laisser entière, par mon humiliation personnelle, la gloire de ces grands hommes.

Mais comme cette volonté ne m'est pas encore clairement manifestée, il me reste un dernier devoir à remplir, et je supplie Votre Sainteté de vouloir bien encore m'écouter un instant.

Je suppose donc que Votre Sainteté, malgré les raisons que je viens de lui soumettre, persévère dans la pensée de condamner mon livre, ou de m'obliger à le condamner moi-même. Eh bien! dans cette douloureuse hypothèse, je lui demande encore la permission de lui ouvrir mon cœur sans réserve.

Avec la grâce de Dieu, je préférerais toujours l'obéissance à l'Église et au saint siège, la persé-

vérence dans l'unité catholique, à mon honneur, à A mes intérêts, à toutes les choses du monde.

Mais, très saint Père, quand je me mets en présence de ma dernière heure et du juge suprême, ma conscience se demande avec anxiété si je puis condamner une doctrine qui, dans son essence, ne me paraît pas contraire aux définitions dogmatiques, confirmées le 18 juillet dernier. Je vais plus loin; et toutes mes réflexions m'établissent dans la pensée qu'elle leur est pour le fond conforme. Dans cette situation d'esprit, ma règle de conduite me paraît naturellement tracée. Mon devoir et mon honneur exigent, ce me semble, que je demande au plus juste des juges et au meilleur des Pères, ce qu'on ne refuse pas au dernier des accusés, d'être entendu dans ma propre cause, de la suivre, de la défendre moi-même, soit que ma cause doive être jugée définitivement par Votre Sainteté, soit que Votre Sainteté la réserve au concile général.

Comme je crois avoir eu l'honneur de vous l'écrire, très saint Père, la défense de mon livre n'a jamais été complète. Elle n'a pu l'être, parce que, aussitôt après l'ouverture du concile, j'ai voulu me conformer à toutes les convenances, en cessant toute polémique extérieure. Cependant, mes adversaires étaient entièrement mépris sur la véritable portée de mon livre. Ils avaient passé entièrement sous silence la partie positive et principale de mon livre, non par l'étendue, mais par l'importance, celle où j'affirme l'infailibilité pontificale, dans le sens où elle vient d'être définie. Ils n'ont pas vu, ou voulu voir, que je ne contestais qu'un système d'école, et non point l'infailibilité pontificale elle-même.

Mon devoir et mon honneur me demandent donc de rétablir, de mon mieux, le vrai caractère de mon œuvre. Si Votre Sainteté daignait y consentir, mon intention serait de composer un *Mémoire* qui aurait pour but principal: 1° d'établir que je n'ai combattu, dans mon livre, qu'un système théologique, fort respectable sans doute, mais alors contestable, et qui me le paraît encore aujourd'hui, dans plusieurs de ses parties; 2° de prouver que la doctrine que j'ai exposée, touchant l'infailibilité pontificale, n'est pas en opposition avec les récentes définitions, mais leur est, pour le fond, conforme.

Ici, je pourrai, je l'espère, démontrer solidement ce que j'ai déjà affirmé dans cette lettre, savoir, la différence essentielle qui sépare la doctrine de mon livre, de tous les systèmes négatifs de l'infailibilité. Relativement au double point de vue que je viens d'indiquer, ma défense pourrait être entièrement complète, dans le cas où Votre Sainteté daignerait me communiquer les accusations qui ont pu être portées, à la congrégation *l'Index*, contre mon livre. J'ose donc demander expressément à sa justice et à sa bonté cette communication nécessaire au complément de ma défense.

Après ce nouvel exposé de la doctrine de mon livre; après toutes mes observations, mes explications et mes réponses, s'il restait dans mon livre des expressions ou des propositions qui dépasseraient la juste liberté dont les théologiens jouissaient avant le concile; s'il restait, contre toutes mes intentions, des expressions inexactes ou des propositions erronées, je déclare que je serais prêt à les retirer, à les désavouer, dans la forme et de la manière que Sa Sainteté le voudrait. Ce nouvel exposé, ces explications et, au besoin, ces corrections, pourraient être présentées au public dans une nouvelle édition de l'ouvrage, ou dans un écrit à part, selon que Sa Sainteté en déciderait. Ainsi, j'achèverais l'édification que mon adhésion aux décrets conciliaires a dû déjà donner.

Si Sa Sainteté, comme j'ose l'espérer, me permet de composer le *Mémoire* dont je viens de lui présenter le projet, je lui demanderai encore la permission de lui porter moi-même ce travail, afin de pouvoir, au besoin, le défendre. Car, dans un procès sur des matières aussi débattues, et qui ont tant passionné les esprits, quelles que soient les lumières et l'impartialité des juges, rien, à mon avis, ne peut remplacer entièrement la défense personnelle.

J'ai dit, très saint Père, que je composerais ce *Mémoire* aussitôt que je le pourrais. Dans ce moment, il me serait impossible de le faire. Hors de Paris, lorsqu'il a été investi par l'armée prussienne, je suis un peu errant, depuis quatre mois, dans notre chère et malheureuse France.

Mes livres, mes papiers, des documents indispensables à l'œuvre que je médite sont à Paris, dans la maison de Sorbonne où j'habite. Je ne rentre en possession de ces matériaux nécessaires de mon travail que lorsqu'il sera possible de retourner dans notre capitale. Et d'ailleurs, très saint Père, au milieu des désolations de notre infortunée patrie, lorsque nous sommes toujours sous le coup des terreurs, des perturbations, des désastres d'une guerre impitoyable; lorsque peut-être bientôt les horreurs de la guerre civile vont se joindre à celles de la guerre étrangère, l'esprit conserverait-il assez de calme, assez de liberté pour s'appliquer à un travail aussi sérieux, à un travail délicat et qui n'est pas sans difficultés?

D'un autre côté, il me semble que, l'attention générale étant entièrement absorbée par les terribles préoccupations de la guerre et de la politique, le jugement de mon livre n'offre rien de bien urgent. J'ose donc solliciter de votre bonté, très saint Père, un sursis et le temps nécessaire au travail que j'aurais à exécuter.

En terminant cette trop longue lettre, et à l'appui de la demande que je viens de présenter à Votre Sainteté d'être entendu dans ma propre cause, qu'il me soit permis d'invoquer encore une fois l'autorité de Benoît XIV. Dans sa célèbre constitution *Sollicita ac provida*, où il a tracé d'une main si sage les règles que doivent suivre les congrégations du Saint-Office et de *l'Index* dans l'examen des livres, il déclare que la pratique usitée par la congrégation de *l'Index*, d'entendre les auteurs catholiques de quelque réputation, qui veulent défendre leur propre cause, est souverainement conforme à la raison et à l'équité, et il exprime le plus grand désir qu'elle soit observée dans l'avenir.

Quoique les paroles mêmes du grand pape soient bien connues de Votre Sainteté, je lui demande cependant la permission de les transcrire ici textuellement, à cause de leur importance.

"Nihilominus tamen, quod saepe alias, summa aequitatis et prudentiae ratione, ab eadem congregatione factum fuisse constat, hoc etiam in posterum ab ea servari magnopere optamus, ut quando res sit de auctore catholico, aliqua nominis et meritum fama illustri, demptis demendis, in publicum prodesset dignoscatur, vel auctorem ipsum suam causam tueri volentem audiat, vel unum ex consultiorebus designet, qui ex officio operis patrocinium defensionemque suscipiat." (Benedicti papae XIV *Bullarium*, t. IV.)

Cette grâce qui peut être accordée à un laïque, à un simple prêtre jouissant de quelque notoriété, sera-t-elle refusée à un évêque dont le cœur croit appartenir tout entier à Jésus-Christ et à son Église, à un évêque qui a consacré une vie déjà longue à la défense de la religion, et dont les travaux, honorés d'illustres suffrages, ont été encouragés et

béni par des brefs Sa Sainteté Pie IX lui-même; à un évêque qui a beaucoup souffert sans doute, mais qui vient cependant de donner au saint-siège un témoignage non équivoque de fidélité et de dévouement; à un évêque enfin qui se trouve menacé, pour avoir rempli, dans une délibération solennelle ouverte par le souverain pontife lui-même, son devoir de témoin et de juge, tel qu'il lui était connu devant Dieu.

Cet évêque demande au plus juste des juges d'être entendu avant d'être définitivement jugé; de défendre lui-même sa propre cause, et, dans sa cause, l'honneur de son nom et de sa vie.

Il offre de s'expliquer, au besoin, de se corriger, prêt à se soumettre à la sentence qui sera portée.

Adressee à Pie IX, cette prière sera exaucée. Mais, quoi qu'il arrive, cet évêque, avec la grâce de Dieu, restera toujours dans l'obéissance qu'il a promise au souverain pontife, le jour de sa consécration épiscopale.

Telles sont, très saint Père, dans leur sincérité, les dispositions de mon âme. J'ajoute, avant de finir, que si Votre Sainteté, me permettant de compléter ma défense, jugeait convenable de réserver au concile général, quand il reprendra ses travaux, l'examen d'un livre qui lui a été soumis, ainsi qu'elle-même daigne me le rappeler dans le bref dont elle m'a honoré, je suis heureux de m'expliquer en présence de mes vénérables frères et collègues, dont le jugement ne sera jamais autre que celui de Votre Sainteté.

Il ne me reste qu'à appeler la bénédiction apostolique sur le plus humble et le plus respectueux de vos fils.

Béziers, 29 janvier, jour de saint François de Sales.

† H.-L.-C., évêque de Sura.

Cum autem idem episcopus a sancta sede urgeretur ut opus suum damnaret, has tandem litteras summo pontifici dedit:

Très saint Père,

Déjà par une lettre du 15 octobre 1870, j'ai adhéré au décret conciliaire du 18 juillet précédent.

Cette adhésion n'acquittait pas tout le devoir que j'avais à remplir à l'égard de l'ouvrage que j'avais publié pour le concile et soumis à son jugement, et dont le titre portait: *Du concile général et de la paix religieuse*.

En présence des troubles qui agitent le monde et l'Église, et conformément aux intentions de Votre Sainteté qui sont pour moi des ordres, je crois digne d'un évêque de retirer de la circulation ce livre et sa défense: *Le Pape et les Evêques*.

Comme, en les composant, je n'ai eu d'autre dessein que d'exposer et de défendre la foi catholique, il est de mon devoir aussi, en renouvelant l'adhésion pure et simple que j'ai donnée à la constitution dogmatique du concile du Vatican, publiée dans la session du 18 juillet 1870 et confirmée par Votre Sainteté, de déclarer que je désavoue entièrement tout ce qui, dans ce livre et dans la défense que j'en ai écrite, pourrait être ou est opposé soit à cette constitution, soit aux définitions et aux décrets des conciles antérieurs et des pontifes Romains.

Dans la guerre effroyable que l'athéisme fait à Dieu; dans cette lutte suprême, qui menace de replonger le monde dans une irrémédiable barbarie, la cité de Dieu doit rester une, pour rester forte. Tous les sacrifices d'opinions et de vues particulières doivent être faits à cette unité, et à l'autorité divine qui en est la base essentielle. Avec le secours de la grâce, je tiendrai toujours à cette unité

CORCIL GENERAL. TOMUS LIII.

par le fond de mon cœur, et rien ne pourra me séparer de cette Église romaine, mère de tous les fidèles, de cette Église romaine, choisie de Dieu pour unir tous ses enfants dans la même foi et dans la même charité.

Daignez, Saint Père, accorder la bénédiction apostolique au plus humble, mais non pas au moins dévoué de vos fils.

Paris, 15 août 1871, en la fête de l'Assomption de la très-sainte Vierge Marie.

† H.-E.-C., Evêque de Sura

132. *David ep. Briocensis.* In congregatione generali diei 13 iulii dixit non placet; abfuit a publica sessione. Adhaesionem suam emisit haec scribens summo pontifici Pio PP. IX:

St. Brioci, die 25 octobris 1870.

Beatissime pater.

Cum in intima mentis et cordis mei descendo, nihil mihi unquam antiquius ac praestantius invenio quam erga ecclesiam et sanctam ipsam sedem amorem, reverentiam, necnon intemerandam devotionem.

Testis est Deus qui intuetur cor; testis vita mea iam ad aetatis flexum vergens, neque curis et laboribus pro fide ad hanc usque diem immunis. Testantur etiam scripta non pauca, et ea quae novem abhinc annis in dioecesi mea peregi ad sanctitatis vestrae iura vindicanda, necnon ad necessitates eius sublevandas.

Dum in concilio Vaticano iudex sederem, iudicii partes gerens omnia ex animo, iubente conscientia, recta intentione, verba feci ac vota mea ingenue emisi, Deo introspicente.

Nunquam autem, ne minimo quidem temporis puncto, hoc in animo habuit quod si ab oecumenico concilio decretum quodlibet a sancta sede approbatum rite emitteretur, ab illo possem dissentire, maiorum meorum fidem ad extremum vitae suspirium tenere volens.

Haec in litteris meis pastoralibus ante decretum doctrinale aperte docueram, his verbis:

"Il est un point sur lequel notre double devoir se rencontre et se confond avec un égal bonheur et un égal empressement, c'est que dès que le décret suprême et officiel aura été porté régulièrement, c. à d., selon les lois que l'Église a regardées jusqu'à présent comme nécessaires à l'oecuménicité des conciles, notre obéissance d'esprit et de cœur doit être la même; car en ce moment tous les bruits s'apaisent, tous les doutes cessent, tout devient lumière, amour et repos. Chaque membre de la famille chrétienne s'efforce d'être le premier dans le sacrifice de sa pensée propre. On ne dispute plus, on croit; on ne défend plus une opinion, on enseigne la vérité éternelle qui a été crue partout, unanimement et toujours. Il n'y a plus dans l'Église qu'un seul cœur et une seule âme." (26 mai 1870.)

Et denuo in alteris ad fideles litteris eiusdem mensis:

"Une fois régulièrement prononcée, la sentence est irrévocable et immortelle comme la vérité divine. Toutes les disputes et tous les doutes s'évanouissent. L'unité se fait au sein de la famille chrétienne. Ceux qui jusque là avaient le droit et le devoir de discuter ne savent plus que croire et proclamer ce qu'ils croient; car on n'est catholique par l'intelligence et le cœur qu'à la condition de savoir sacrifier toute-pensée personnelle à la foi définie de l'Église."

Quibus solemniter assertis coram sacerdotibus et fidelibus meis nisi starem, a conscientia mea aberrarem, et a meipso deficerem.

Vix ergo opus est ut mihimetipsi consentaneus A et doctrinae sanctae sedis tenacissimus, me simpliciter et ex corde, in suis quatuor capitibus, constitutioni apostolicae *Pastor aeternus* adhaerere, sanctitati vestrae assererem.

Primum ex ore meo presbyteris meis cum e synodo Vaticana rediissem, hoc emissum verbum fuit: *ut in dioecesi primus dignitate ita et obedientia primus esse volo.*

Quae obedientiae ac submissionis professio ad mortem usque perstabit, Deo adiuvante.

Et dignetur sanctitas vestra grata habere officia addictissimi et devotissimi filii episcopi Brioceni et Trecoreni.

† Augustini David.

Hisce litteris acceptis, haec summus pontifex respondit:

Venerabilis frater salutem et apostolicam benedictionem.

Obsequii affectusque tui significationes, larga quoque stipe cumulatas, venerabilis frater, non mediocri certe nobis solatio fuerunt, cum in iis studii sive tui, sive cleri populique tibi crediti in nos et hanc apostolicam sedem indubie conspexerimus pignora, pretiosiora etiam facta a praesentibus Galliarum agrumque. Nova tamen suavitate ea conspersit altera epistola tua, quae dum certiores nos fecit toto te corde simplicitate adhaesisse dogmaticae concilii oecumenici constitutioni diei decimae octavae iulii praeteriti, simul docuit, te, antequam ipsa ederetur, monuisse, licet aliter tunc sentiret, clerum populumque tuum, acquiescendum omnino, esse ecclesiae docenti, propriamque opinionem omnesque dubitationes abiiciendas esse vix ac ipsa fuisset locuta: et praeterea, te statim a reditu tuo palam declarasse, velle te tuis omnibus obedientia praestare sicuti universis auctoritate praestae. Nihil certe nobis contingere poterat optatius hac declaratione, nihil quod iucundius animum nostrum tot oppressum angoribus recrearet, potissimum cum praecedentem ipsa prodiderit ingenii tui comparationem nobis hactenus incertam. Gratulamur itaque tibi et eo gratiore animo testimonia devotionis et amoris tui tuaeque dioecesis excepimus, quo acceptiora illa nobis facere studuisti. Et quoniam eiusmodi officia, quae non in istius sanctae sedis dumtaxat, sed in totius ecclesiae honorem vergunt et in confirmationem atque illustrationem catholicae unitatis, nequeunt acceptissima non esse Deo: ipsum rogamus ut largam tibi vicem reddat consolationis nobis adhibitae, teque et populum tuum inter acerbissimas patriae vestrae calamitates tueatur, erigat, soletur, omnibusque augeat gratiae suae donis.

Horum autem auspicem et praecipuae nostrae benevolentiae pignus tibi, venerabilis frater, universaeque dioecesi tuae benedictionem apostolicam peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 12 decembris anno 1870.

Pontificatus nostri anno vigesimo quinto.

Pius PP. IX.

133. *Montserrat y Navarro ep. Barcinonensis.* — In generali congregatione abfuit, in publica sessione dixit *placet*.

134. *Eberhard ep. Trevirensis.* — In congregatione generali ad suffragia respondit *non placet*; abfuit a sessione publica. Adhaesionem constitutioni praestitit subscribendo litteris pastoralibus ad clerum et ad populum datis a Germaniae episcopis¹.

¹ Vide col. 917-84 huius voluminis.

135. *Brasard ep. Constantiensis.* — Et ipse in generali congregatione respondit *non placet*; abfuit a sessione publica. Adhaesionem constitutioni praestitit, cum die 23 augusti 1870 circularis litteras dederit clero suae dioecesis de definitione infallibilitatis, et suae fidei professionem emittens haec habebat:

„Souffrez que je vous le dise: trois ou quatre jours après la IVe session publique du concile du Vatican, j'étais auprès de mgr l'évêque de Gap, et je profitais des premiers moments qu'il m'était donné d'avoir libres, pour me procurer la joie de vous écrire touchant l'événement qui venait de s'accomplir à Rome. En suite de circonstances qu'il est inutile de dire, ce manuscrit n'a pas été imprimé. Mais je profite volontiers de la lettre présente, pour vous faire la communication que je tenais à vous faire beaucoup plus tôt.

Le lundi donc, 18 juillet dernier, eut lieu la quatrième session publique du concile du Vatican: cette session fut présidée par notre Père le pape Pie IX; et là fut arrêtée, décrétée et publiée la première constitution dogmatique touchant l'Église de Jésus-Christ.

Veuillez remarquer ces paroles: ce n'est pas un traité complet sur l'Église qui a été étudié et fixé: c'est seulement une partie de ce qui concerne la société des fidèles, instituée par notre Seigneur: le reste viendra dans la suite des délibérations conciliaires.

Or, la première constitution concerne les prérogatives du pontife Romain, et, en particulier, son infallibilité doctrinale, quand il porte une définition sur la foi ou sur les mœurs, *ex cathedra*.

Je ne vous dis pas avec quels soins scrupuleux et prolongés, avec quelles études et quelles recherches de l'Écriture et de la Tradition, cette matière si importante a été traitée: un secret rigoureux nous est, jusqu'à présent, imposé nous ne pouvons rien divulguer de ce qui a eu lieu dans l'intérieur du concile.

Je ne vous dis pas, non plus, quelle part j'ai prise à cette affaire: tout ce dont je puis seulement vous donner l'assurance, c'est que, dans mon âme loyale, j'ai toujours eu des intentions droites, pures, inspirées par le plus sincère amour pour l'Église et pour le st. Père. — que mes discours et mes actes ont été uniquement réglés par ma conscience, dont personne sur la terre n'avait le droit de blâmer les profondes et éclairées convictions, pas plus que nul n'a le droit de critiquer l'intégrité du juge de l'une de nos cours suprêmes, alors même qu'il est d'un avis opposé à celui de plusieurs autres.

Aujourd'hui que tout est terminé, que le jugement est prononcé, je me tais, et, dans le recueillement de ma foi catholique, j'adhère avec docilité aux décisions conciliairement prises, demandant à Dieu qu'il en retire sa gloire et le bien de la religion.

136. *Stepischnegg ep. Lavantinus.* — In congregatione generali et ipse ad suffragia respondit *non placet*; abfuit a sessione publica. Constitutioni *Pastor aeternus* adhaesit publicando mense septembri in sua dioecesi constitutiones oecumenici concilii Vaticani. Die autem 1 februarii 1871 haec scribebat clero suae dioecesis:

Das Vaticanische Concil hat die Unfehlbarkeit des Lehramtes des Oberhauptes unserer hl. Kirche für ein Dogma der katholischen Kirche erklärt. Dieses Dogma hat seinen Grund, lehrt das Concil, in den Worten Christ — sumal in seinem Gebote: „Ich habe für Dich (Petrus) gebetet, dass dein

Glaube nicht gebreche; und wenn du einst bekehrt bist, so stärke deine Brüder." (Luc. XXII, 32). Dieses Gebet bezog sich auch auf die Nachfolger Petri — laut der katholischen Auslegung. Es hat seinen Grund, lehrt das Concil, auch in der Ueberlieferung. Die Aufstellung dieses Lehrsatzes als Dogma soll nach der Absicht des Concils allen diesbezüglichen Zweifeln und Streitigkeiten ein Ende machen.

Ihr werdet, Geliebteste! den Sinn dieser dogmatischen Entscheidung noch leichter auffassen, wenn ich ganz kurz andeute, was die päpstliche Infallibilität nicht sei. Es sind so viele sonderbare Ansichten darüber verbreitet. Ich möchte Euch in den Stand setzen, dieselben Euch selbst berichtigen zu können.

Die päpstliche Infallibilität ist keine Sündenlosigkeit. Auch der Papst kann kündigen. Es hat leider wirklich, wenn auch äusserst wenige Päpste gegeben, welche durch ihr Leben die Kirche Christi nicht erbaut haben. Darum betet auch der Papst, wie wir Alle, jeden Tag: „Vergib uns unsere Schulden, o Herr!“

Sie ist keine Allwissenheit. Auch vom Papste gilt, wie von jedem Menschen, dass er an sich für sich, von sich aus so viel weiss, als er vermöge seiner natürlichen Fähigkeiten und seiner Studien wissen kann. Allwissend und absolut, d. i. an und für sich, aus sich, selbst unfehlbar ist nur Gott allein.

Sie ist keine Wundergabe, auch keine Inspiration, wie sie z. B. die Propheten hatten; sondern ein Beistand Gottes — laut des Concils — dem Papste nicht als persönlichen Privilegium, sondern nur um der Kirche willen, und nur unter gewissen Bedingungen, gleichsam Beschränkungen, verliehen. Denn die päpstliche Infallibilität erstreckt sich nur, sagt das Concil, auf Entscheidungen, die den Glauben oder die Sitten betreffen; also nicht z. B. auf Gegenstände und Fragen rein politischer Natur; oder auf Fragen rein profaner Wissenschaft u. dgl. Ueberdies muss eine solche päpstliche Entscheidung etwas betreffen, was die gesammte Kirche festhalten soll; der Papst muss sie in Ausübung seines obersten Hirten und Lehramtes über alle Christen treffen; — also als Privatmann, als Schriftsteller u. dgl. ist er nicht infallibel. Diesfalls ist er dem Irrthume wie irgend jemand Anderer ausgesetzt. Selbst wenn er als Papst, aber nicht — wie das Concil sagt — *ex cathedra* spricht, ist sein Ausspruch, seine Entscheidung keine unabänderliche.

Eben weil, wie gesagt, die päpstliche Infallibilität keine Wundergabe, keine Inspiration ist, ist es heilige Pflicht des Papstes, sich gewissenhaft aller jener Mittel zu bedienen, die ihn in den Stand setzen, die von Gott *geoffenbarte* Wahrheit aus ihren beiden Quellen, nämlich aus der hl. Schrift und Tradition zu schöpfen. Denn das Concil selbst sagt ausdrücklich: „Der hl. Geist in den Nachfolgern des Petrus nicht um deswillen verheissen, damit sie vermöge einer von ihm erhaltenen Offenbarung eine neue Lehre kund machen; sondern damit sie unter dessen Beistand, die durch die Apostel überlieferte Offenbarung oder Hinterlage des Glaubens heilig bewahren und treu auslegen.“

Kein wahrer Katholik hat bisher daran gezweifelt, dass die Kirche Jesu Christi, d. i. die *gesammte lehrende Kirche*, repräsentirt insbesondere auf einem *allgemeinen*, d. i. öcumenischen Concil, wo der Episcopat mit seinem Oberhaupte, dem Papste, versammelt ist, infallibel sei. Haben wir also jetzt zwei Infallibilitäten? Nein! Es gibt nur Eine; aber zum Ausdrucke kommt sie, nach der Entscheidung des Concils, entweder auf einem öcumenischen Concil, oder wenn dessen Zusam-

menberufung, sowie die Einholung des sogenannten *consensus* der zerstreuten Kirche (*ecclesiae dispersae*) nicht thunlich, aber vielleicht Gefahr am Verzuge ist, wenn z. B. ein Irrthum sehr und schnell um sich greift, ein allgemeines Concil, aber nicht versammelt werden kann, durch das magisterium *des ex cathedra* entscheidenden Papstes.

So lautet die Lehre des öcumenischen Vaticanischen Concils. Es bleibt auch fern und ewig wahr, was der Weltapostel, von der Kirche Christi sagt, „*sie sei eine Säule und Grundfeste der Wahrheit*“ (1. Tim. III, 15). In keiner Kirche lebt Christus fort und fort — Er, der da allein ist der Weg, die Wahrheit und das Leben. (Johannes XIV, 6.)

137. *Pattuari ep. Nucerinus*. — In congregatione diei 13 iulii dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

138. *Dours ep. Sussionensis*. — In generali congregatione suffragium dedit per verbum *non placet*; abfuit a sessione publica. Et ipse tamen constitutioni adhaesit haec scribens sanctissimo domino Pio IX.

Beatissime pater.

Mentem meam intimam, praesentibus in rerum adiunctis, non possum quin sanctitati vestrae humiliter confidenterque aperiam; uti patri carissimo filius observantissimus, ne amplius dubitare possit utrum omnibus decretis sacrosancti concilii öcumenici Vaticani plena cum obedientia adhaeream.

Licet enim quartae sessioni huius sacrosancti concilii praesens non adstiterim quorundam secutus opinionem, reverentius esse non assistere quam emittere, cum adhuc id rigorose liceret, publicum votum sanctitati vestrae maioriq[ue] numero patrum haud omnino gratum; tamen nunquam, Deo adiuvante, mihi in mente fuit, ulterius declinare debitam concilii generalis definitioni obedientiam; illamque obedientiam nunc iterum affirmo.

Firmiter credidi, credo et credam. Nam vix reversus in civitatem meam episcopalem, nihil antiquius habui, quam ut publice profiterer coram capitulo et clero ecclesiae cathedralis omnimodam meam adhaesionem cunctis decretis huius sacrosancti concilii et praesertim celebriori eius decreto in sessione quarta proclamato, sanctae sedis iura praecipua, Romanique pontificis inerrantiam ac supremam auctoritatem solemniter definienti; cuius meae professionis ephemerides dioecessanae fidem publicam fecerunt.

Quod si hanc apertam adhaesionem publico mandato ad dioecesanos meos directo et litteris ad sanctitatem vestram missis statim abundantiusque non manifestavi, causa inde fuit quod, inter horribiles belli inopinate exardescens perturbationes, vix locus aliis, quibuscumque rebus tractandis remanserit; civitas Sussionensis plures per menses circumdata et obsessa, deinde miserabiliter expugnata et occupata ab hostibus fuerit, praecclusa plerumque per idem tempus omni facultate epistolarum tuto mittendarum, vel recipiendarum. Hodie adhuc vix transmitti possunt epistolae sive intra sive extra Galliam ob indesinentem armorum tumultum; nec certus sum praesentem hanc meam epistolam coram oculis sanctitatis vestrae tuto perventuram fore. Insuper monitam volo sanctitatem vestram mihi in votis esse, statim ut post sedatos belli tumultus fuerit, publicis litteris ad clerum meum directis adhaerere solemniter omnibus decretis concilii Vaticani, illaque debito modo promulgare.

Mala nostra quantumque sint, non nos sinunt immemores aliorum malorum ecclesiae universalis, praecertumque sanctitatis vestrae iuribus, tranquillitati et paci graviter nunc imminenti. Hic omnes

nos, sive clerus sive populus fidelis, ferventissimam ad Deum preces quotidie fundimus, ut imperans procellis et tempestati, ecclesiae sanctaeque sedi iura sua omnia, perturbatis impiorum hominum consiliis quamprimum restitui benigne procuret.

Ob impeditas fortasse communicationum vias, non adhuc recepi facultates ordinarias ad omnia, quas sanctitas vestra, 15 die novembria singulis annis, ad omnes Galliae, episcopos transmittendas benigne curare dignatur. Suppliciter igitur deprecor non ulterius differri has facultates, dioecesis meae administrationi, nunc ut antea peritiles, immo, necessarias.

Dignetur interea sanctitas vestra, hanc epistolam uti omnimodae meae reverentiae et obedientiae certum testimonium consueta cum indulgentia admittere, meque ut filium sibi obsequentissimum et devotissimum habere.

Suessione die 7 januarii 1871.

† Ioannes Iulius episc. Suessionensis et Laudunensis.

139. Mellus ep. Akrensis rit. chald. — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit a sessione publica. Tamen constitutioni adhaesit, haec scribens reverentissimo d. Ludovico Jacobini ex concilio Vaticano subsecretario, et a. congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis a secretis:

Eccellenza reverendissima.

Quantunque abbia io sempre creduto come divinamente rivelate le verità contenute nella prima costituzione *de ecclesia Christi* promulgata nella IV sessione del ss. concilio Vaticano, anzi aveva anche unitamente ad altri miei colleghi sollecitato con postulato speciale, un tempo avanti, la definizione dell' articolo dell' inerranza pontificia, pure siccome nella congregazione generale precedente a detta sessione avevo dato il voto negativo a cagion delle prerogative dei patriarchi d' Oriente che mi pare dover essere stabilite nel cap. III come nel concilio Fiorentino, e per non dar ombra contro le medesime, ora a toglier ogni dubbio m' affretto a dichiarare la perfetta ed intima mia adesione a tutte e singole le verità ivi contenute, e che sono di fede cattolica ormai.

Mentre prego l' eccellenza vostra reverendissima a degnarsi di umiliare ai piedi del santissimo nostro padre il papa questo mio atto di sincera credenza e d' implorare per me la sua santa benedizione come a figlio obbedientissimo, ho l' onore di dichiararmi con profonda stima

Roma 4 settemb. 1870.

Di v. e. reverendissima

uño e dño servo
† Elia Mellus v. d' Akra.

A. s. e. reverendissima ed illustrissima
mons. Ludovico Jacobini
sottosegretario del. s. conc. Vaticano
e segretario della s. c. di Propag.

140. Covi ep. Frienensis. — Abfuit in congregatione generali et in publica sessione, quia veniam abundi obtinuerat. Indubiae fidei semper extitit in questione de primatu et infallibilitate Romani pontificis.

141. Fogarasy ep. Transilvanensis. — In congregatione generali suffragium dedit per *non placet*; abfuit in sessione publica. Adhaesionem tamen suam praestitit scribens summo pontifici Pio IX, ut nuntius apostolicus Vindobonensis Ludovicus Jacobini in litteris ad eminentissimum card. Iacobum Antonelli a secretis status datis d. 20 octobris 1874.

„Omissis... Con grande mia soddisfazione posso

rimettere all' eminenza vostra reverendissima una lettera di monsig. Fogarasy a sua santità, ove, prendendo occasione d' implorare la facoltà d' investitura per la prima dignità della sua cattedrale, fa piena e solenne adesione alle costituzioni del concilio Vaticano, come l' eminenza vostra reverendissima potrà vedere.

142. Maignan ep. Catalaunensis. — In congregatione diei 13 Iulii ad suffragia respondit *non placet*; abfuit a sessione publica. Adhaesionem tamen praestitit publicando in sua dioecesi die 8 decembris 1871 binas constitutiones concilii Vaticani, quas iam pridem in idiomate gallico fidelibus suis dederat. Cum vero adventante quadragesima an. 1873 litteris pastoralibus explicasset constitutionem *Dei Filius*, tribus abhinc annis alteram constitutionem *Pastor aeternus* pariter enodavit, ubi inter alia haec habet:

„Dans le pouvoir suprême du pape se trouve B au premier rang le pouvoir suprême d' enseigner.

Le chef de l' Église est le gardien invincible de la doctrine contre laquelle les portes d' enfer ne peuvent jamais prévaloir; il en sera donc l' organe infallible. Jamais dans l' exercice souverain de son magistère, c' est-à-dire, comme le disait naguère le concile du Vatican, lorsqu' il décidera *ex cathedra*, jamais il n' ajoutera à la révélation du Christ, jamais il ne la diminuera, jamais il ne la trahira. Au milieu des vains conflits de paroles et de doctrines, il imposera silence, il substituera aux pensées incertaines des hommes la formule adéquate de la vérité. Quand il aura jugé, décidé, la cause sera finie: *Roma locuta est, causa finita est.*

Ah! sans doute, il n' a point, dans le cours des siècles, à recevoir de l' Esprit-Saint des vérités nouvelles, inconnues, étrangères à la révélation première. Mais n' est-ce pas assez de conserver dans toute son intégrité ce que Jésus-Christ a jugé suffisant de nous révéler? Car, M. F., remarquez-le bien, cette infallibilité de Pierre et de ses successeurs n' est point ce que les détracteurs du concile du Vatican ont voulu faire croire dans leurs calomnieuses invectives. Il n' y a point dans l' Église de dogmes nouveaux; il n' y a que des définitions nouvelles. De plus, il n' y a rien dans la prérogative de Pierre et de ses successeurs qui soit personnel à l' homme. La prérogative est attachée au ministère: elle tient à la charge: elle vient et se déplace avec elle. L' infallibilité doctrinale n' est point, disons-le aussi, l' impeccabilité. Le privilège de Pierre ne couvre point le simple docteur qui exprime ses pensées et ses vues propres. Il git dans l' infallibilité de l' arrêt solennel, *ex cathedra*, porté par le juge dans les questions qui touchent la foi et les mœurs: il se renferme dans les limites de la révélation. Il n' a pour objet ni des intérêts purement terrestres ni aucune question exclusivement temporelle. Avec ces réserves et dans ces limites, qu' a donc l' infallibilité du pontife de Rome qui puisse étonner, surprendre, je ne dis pas un chrétien, mais un homme sérieux?

Le pape doit enseigner souverainement, décider en dernier ressort toutes les questions de foi et de doctrine. Comment le pourrait-il sans un privilège spécial d' assistance divine? Ses décisions, N. T. C. F., remarquez-le bien, ne s' imposent pas seulement à l' obéissance, mais encore à la foi. Un tribunal chargé de juger les intérêts terrestres ne commande que l' obéissance extérieure à l' égard de l' exécution de l' arrêt. Les décisions du chef de l' Église commandent l' obéissance de l' esprit, c' est-à-dire, la foi à la vérité définie. Pour que cette foi ne soit point aveugle, déraisonnable, il faut qu' elle soit l' adhésion à un jugement infallible.

143. *Gualberto ep. Valentiniensis*. — In congregatione diei 13 iulii dixit *non placet*; abfuit et ipse a publica sessione. Fidei suae testimonium exhibuit summo pontifici Pio IX haec scribens:

Valence, le 28 iulii 1870.

Beatissime pater

Ad pedes sanctitatis vestrae humillime pro-lutus, obtestor me toto corde et sine ulla pactione, necnon devotissimo cum obsequio, dogmaticae constitutioni de infallibilitate Romani pontificis assentiri.

Obtestor etiam me paratum, adiuvente Dei gratia, ad libertatem, si opus esset, sanguinem et vitam sacrificandum pro confessione eiusdem veritatis et aliarum omnium veritatum ab ecclesia propositarum.

Sanctitati vestrae

obsequentissimus, amatissimus ac devotissimus filius
+ Franciscus Nicolaus, episcopus Valentiniensis.

144. *Romadié ep. Elnensis*. — In congregatione generali dixit *non placet*; in publica sessione abfuit. Adhaesit tamen constitutioni haec scribens summo pontifici Pio IX:

Très saint Père.

Les sacrilèges attentats qu'une nation ingrate commet en ce moment contre la st^e Église, dans la personne sacrée de son auguste chef, désolent mon âme d'évêque, elle est livrée à de mortelles angoisses.

Les droits inviolables de la justice encore solennellement foulés aux pieds, d'horribles outrages jetés de nouveau à la plus légitime des couronnes, les bases de l'ordre social ébranlées, les redoutables conséquences de cette perfide invasion soulèvent toutes les consciences honnêtes.

Que vos propres douleurs doivent être profondes! Je souffre, très-saint Père, et c'est ma consolation, tout ce que souffre votre sainteté; je condamne tout ce qu'elle condamne; je redoute tout ce qu'elle craint, et je veux espérer tout ce qu'elle espère.

Que ne puis-je, aux prix de ma vie, défendre votre providentielle royauté! j'envie le glorieux sort des généreux martyrs qui succombent pour la conserver à l'Église et au monde. Du moins je lui consacrerai mes efforts les plus constants et mes prières les plus ferventes.

Non, je l'ai dit à Votre Sainteté, qu'elle veuille me permettre de le lui écrire, je ne permets à personne d'avoir pour elle un dévouement plus large, un amour plus fort, un respect plus profond, une soumission plus absolue.

Ma piété filiale envers le meilleur des pères ne me permet pas d'assister à la quatrième session du concile du Vatican, mais dès le jour de cette session, le chrétien a pris en moi la place du juge: le juge pouvait se tromper, le chrétien est sûr d'être dans la vérité, en obéissant. Aussi ma soumission la plus entière à la constitution dogmatique de l'Église que vous avez confirmée de votre autorité souveraine, très-saint Père, a-t-elle été aussi prompte que votre parole, j'ai juré depuis longtemps un assentiment d'esprit et de cœur, sincère, intérieur autant qu'extérieur à tous vos décrets. Plutôt mourir que de violer ce solennel serment.

Plutôt mourir que de me séparer du rocher inébranlable sur lequel repose la st^e Église, la foi de Pierre. Plutôt mourir que de briser les liens bénis qui m'attachent à la chaire apostolique, hors de laquelle le salut est impossible.

Puisse cet hommage sincère que je suis heureux de rendre à la plénitude de votre puissance

spirituelle, très-saint Père, et que je dépose humblement aux pieds de votre sainteté, adoucir l'amertume de vos tristesses et consoler votre grande âme.

J'implore, très-saint Père, avec confiance votre bénédiction apostolique sur mon cher diocèse et sur son indigne évêque.

Je suis, très-saint Père, avec un cœur docile, désolé et la vénération la plus profonde de votre sainteté

Perpignan le 19 septembre 1870.

le très-humble et très-obéissant serviteur et fils
+ Étienne Émile, évêque de Perpignan.

Hiscs Elnensis episcopi litteris sanctissimus dominus respondit:

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem. Non potuit nobis non maximo solatio esse in amaritudine nostra praeclara tuae fidei et obsequii significatio, qua sincero animo totaque mente adhaerere profiteris dogmaticae constitutioni ab oecumenico Vaticano concilio editae, qua revelata doctrina de iurisdictionis primatu Petro eiusque successoribus collato deque infallibili eorundem magisterio asserta et declarata est. Huiusmodi significatio quam tuae litterae die 19 elapsi septembris datae praeferebant tuis etiam commendatur sensibus, qui nobis tuam erga nos dilectionem et filialem pietatem testatam maxime effecerunt, quique tuam devotionem erga nos et hanc Petri cathedram firmam immotamque declarant. Haec significationes, quas libentissimo animo accepimus, venerabilis frater, paterna charitate nostra et debita commendatione prosequimur. Non minus autem tuam eximiam pietatem suspeximus in eo dolore, quem nobis exprimis ob sacrilegos ausus, qui contra apostolicam sedem et nostram hanc urbem ab inimicis religionis nuper consummati fuerunt. Nos certe in magna tribulatione versamur ob gravissima praesertim mala, quae in hac urbe ab impiis impune promoveri videmus, ac dum Dei auxilio debemus, quod tantam calamitatem sustineamus, iustissimam causam nostram, immo Dei ipsius, maiestati suae enixe commendatam non desistimus. Confidimus autem, ut idem venerabilis frater, efficias una cum tuis fidelibus fervida deprecatione, ut exoratus Deus omnibus inspirare dignetur sensus iustitiae, charitatis et pacis, optatamque tranquillitatem ecclesiae suae restituat. Interea tibi, venerabilis frater, tuoque gregi universo opportuna omnia ac necessaria gratiarum munera tam misera temporum conditione adprecantes, cum praecipua benevolentiae nostrae testificatione apostolicam benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 8 octobris an. 1870.

Pontificatus nostri anno vicesimo quinto.

Pius PP. IX.

145. *Garcia y Anton ep. Tudensis*. — Abfuit a generali congregatione; praesens sessioni publicae dixit *placet*.

146. *Martines, S. Christophori de Havana*. — In congregatione diei 13 iulii ad suffragia respondit *placet iuxta modum*; in publica sessione *placet* suum dedit.

147. *Huerta ep. Puniensis*. — Abfuit a congregatione generali et a publica sessione, quia veritam abundi a concilio obtinuerat. Adhaesionem suam decretis concilii Vaticani praestitit una cum capitulo cathedralis ecclesiae et clero, ut patet ex sequentibus.

Venerabili fratri Joanni Ambrosio episcopo Puniensi A
Pius PP. IX.

Ven. frater sal. et apost. ben. Libenter excepiimus
amantissimas litteras, quae tuam tunc etiam
cathedralis capituli et cleri nobis filialem devo-
tionem testabantur. In iis luculenter vidimus ex-
pressum fidei et adhaesionis vestrae obsequium
tum erga primatum iurisdictionis et honoris a Christo
Domino in persona b. Petri eius successoribus col-
latum, tum erga infalibilibus magisterii prerogativam
b. Petro pariter eiusque successoribus concessam
de qua dogmaticam definitionem oecumenicum
Vaticanum concilium promulgavit. Pergratum habu-
imus, ven. frater, hoc vestrum obsequium, quod
nobis et ecclesiae firmiter devinctos ostendit,
ac illud merita commendatione prosequimur. Am-
plissimi autem demonstrarunt nobis dilectionem
vestram et zelum pro causa iustitiae ac religionis
ille dolor, quo vos in nostris tribulationibus affectos
videmus, et in sensu detestationis vestrae, quos
contra sacrilegae invasionis crimen a rebellibus
filiis consummatum, recte ac graviter de tanta ini-
quitate iudicantis declaratis. Non possumus, ven.
frater, non gaudere vestram etiam vocem in iniu-
riis contra ecclesiam et humanam ipsam societatem
damnandis voci omnium late fidelium tam lauda-
biliter adiunctam esse, ac speramus in Domino fore
ut ipsae voces populi sui aurem inclinare non
tardet, et ecclesiae suae pacem ac libertatem res-
tituat. Interim minime dubitamus, quin vos pro
eximia pietate vestra idipsum assiduis precibus a
divina clementia implorare pergatis. Nos invicem
Deum enixe rogamus, ut te, ven. frater, ac tuum
omnem clerum in dies magis virtute induat, quo
bonum certamen strenue certare possitis, utque
omnem tibi creditum populum dextera sua tegat,
et brachio sancto suo defendat. Tibi demum prae-
cipuam benevolentiam nostram confirmantes, eius
pignus esse volumus apostolicam benedictionem,
quam tibi, ven. frater, ac dilectis filiis cathedralis
templi canonicis et tuo clero universo, cunctisque
quibus praees fidelibus peramantur impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 2 octobris 1872.
Pontificatus nostri anno XXVII.

Pius PP. IX.

148. *Mariassy ep. Palaeopolitanus.* — In congre-
gatione generali ad suffragia respondit *non placet*;
abfuit in sessione publica. Fidem vero praestitit
adhaerendo publicationi constitutionum concilii Vati-
cani quae a suo archiepiscopo Agriensi editae
sunt sub die 16 augusti 1870.

149. *Conroy ep. Albanensis.* — Abfuit a congre-
gatione diei 13 iulii; in publica sessione respondit
placet.

150. *Frangipane ep. Concordiensis.* — Abfuit a
generali congregatione; in publica sessione prae-
sente respondit *placet.*

151. *Bacini ep. Cariopolitanus rit. copt.* — In con-
gregatione generali ad suffragia dixit *placet iuxta
modum*; in publica sessione dixit *placet.*

152. *Fitzgerald ep. Petriculanus.* — In congre-
gatione diei 13 iulii suffragium dedit per verbum
non placet; in sessione publica respondit *non placet.*
Tamen absoluta sessione ad pedes summi ponti-
ficis in media aula conciliari fidei suae professio-
nem emisit.

153. *Melchisedechian ep. Erzerumensis rit. arm.* —
In generali congregatione respondit *placet iuxta
modum*; in sessione publica dixit *placet.*

154. *Place ep. Massiliensis.* — In congregatione
generali ad suffragia respondit *non placet*; abfuit
a publica sessione. Adhaesionem tamen suam prae-

stitit cum rediit in suam dioecesim fidelibus suis
scribebat die 4 augusti 1870:

J'ai profité avec empressement, N. T. C. F., de
congè que le souverain-pontife a bien voulu ac-
corder aux pères du concile, pour revenir dans
mon diocèse et m'occuper de plus près des besoins
de vos âmes.

Le moment n'est pas encore venu de vous en-
tretienir, en détail, des travaux du concile et des
principales circonstances qui se rattachent à sa
célébration, il faut pour cela attendre sa clôture;
mais du moins, puisque les deux décrets qui l'a-
rendus et qui ont été revêtus de la confirmation
du saint-père sont connus, la paix de l'Église et
le devoir qu'impose la conservation de la sainte
unité, dont le prix doit être encore mieux apprécié
aujourd'hui, au milieu des déchirements qui en-
sanglantent les sociétés humaines, demandent que
ces constitutions soient reçues, par tous les enfants
de l'Église, avec déférence, respect et soumission,
et je suis convaincu que personne ne manquera à
ce devoir.

Postea vero in synodo dioecessana Massiliensi
an. 1876 celebrata haec habebat:

Quaecumque in sacrosancto et oecumenico
Vaticano concilio, divino afflante Spiritu, definita
decretaque sunt, ab omnibus Christi fidelibus sta-
tim ac promulgata fuerint, devote suscipienda,
firmiterque credenda, nemo est qui nesciat. Unde
qui his decretis assensum praebere renuerint aut
ea impugnaverint, circa fidem naufragium passos
esse et ab ecclesiae unitate defecisse, omnimoda
certitudine constat.

Licet vero, vix intermisso concilio Massiliam
reduces, omnibus et singulis eiusdem definitionibus
obedientiam et assensum necesse praestandum, sine
mora, in dioecesi nostra, signanter litteris nostris
die 4 augusti 1870, declarare ategerimus; iustum
tamen ac summopere congruum nobis videtur,
auspicatissima occasione facta, qua tandem nostram
dioecesanam synodum convocare datum est, eorum-
dem decretorum, in hac sessione, solemnem pro-
mulgationem iterare, et constitutionibus nostris
praeficere. Non quod ex illa, iisdem decretis sacro-
sancti concilii quidquam roboris, quidquam auctori-
tatis obvenire queat, sed ut, in hac actione con-
gregati, fidei nostrae denuo exhibeamus testimo-
nium, et sacra dogmata, ab ecclesia definita, corde
et ore unanimi profiteamur.

155. *Grimardias ep. Cadurcensis.* — Et ipse in
congregatione generali dixit *non placet*; in publica
sessione abfuit. Constitutioni adhaesit haec scri-
bens sanctissimo domino Pio IX.

Cahors, le 1er août 1870.

Très-Saint Père.

Aussi longtemps que j'ai siégé au concile comme
juge, suivant les inspirations de ma conscience j'ai
dit avec simplicité et franchise ce que je pensais.
Ainsi à la congrégation générale du 13 juillet j'ai
dit, malgré la peine que j'en éprouvais, répondre
non placet, et en cela il me semblait que non seu-
lement j'exerçais un droit, mais que je remplissais
un devoir.

Mais en rentrant dans mon diocèse après cette
congrégation générale, suivant la permission, que
j'en avais reçue de votre sainteté, et en n'assistant
pas à la session solennelle du 18, il a été loin de
ma pensée de vouloir me soustraire à la confession
de la foi proclamée.

Aujourd'hui je ne suis plus juge, et puisque
votre sainteté a promulgué la constitution de
summo pontifice, je n'ai qu'à l'accepter avec respect

et à en faire la règle de ma croyance et de celle des fidèles, qui sont confiés à mes sollicitudes.

Tels sont les sentiments, que je suis heureux, très-saint Père, de déposer aux pieds de votre sainteté en lui demandant sa bénédiction et en me disant son fils le plus soumis et le plus respectueux.

† Pierre év. de Cahors.

156. *Beckmann ep. Osnabrugensis.* — In generali congregatione et ipse respondit *non placet*; abfuit a sessione diei 18 iulii. Tamen fidei suae professionem fecit subscribendo litteris pastoralibus a Germaniae episcopis ad clerum et ad fideles datis.

157. *Bovieri ep. Falsicodunensis.* — In congregatione generali suffragium dedit per *placet iuxta modum*; in sessione publica dixit *placet*.

158. *Cerrati ep. Savonensis et Nablensis.* — In generali congregatione dixit *placet iuxta modum*; in publica sessione *placet* suum emisit.

159. *Biró ep. Szathmariensis.* — In congregatione diei 13 iulii ad suffragia respondit *non placet*; abfuit in publica sessione. Adhaesionem tamen suam exhibuit publicando in sua dioecesi dogmata concilii Vaticani, et haec scribens in folio pastorali:

„Ope circularium nostrarum dd. o 1° augusti 1870 n° 966 indicavimus vobis, venerabiles in Christo fratres et filii, decreta dogmatica synodi Vaticanae pro singulis catholicis per ipsam Romae factam eorum promulgationem obligationem fidei inducere. Ut omnes et singuli genuinam et officiosam illorum notitiam habeant, eadem in distincto volumine typis imprimi curavimus, et ad omnes et singulos presbyteros dioeceseos nostrae eo fine dimittimus, ut in publica et privata populi institutione prout et in scholis eorum congruum et debitum usum facere valeant.“

Datum Szathmarini die 24 aprilis 1871.

160. *Pankovics ep. Munkacsensis.* — In generali congregatione respondit *non placet*; abfuit a sessione publica. Habentur ad eum datae a summo pontifice litterae tenoris sequentis:

Venerabili fratri Stephano episcopo Munkacsensi Ruthenorum in Hungaria (Unguarinum).

Pius papa IX.

Ven. fr. etc. Gaudemus, ven. fr., te nobiscum gratias agere Deo, quod singularibus beneficiis, quibus nos cumulavit in utilitatem ecclesiae suae, et illud addere voluerit, ut primi post Petrum vicesimum quintum pontificatus annum excederemus. Ea vero animadversione non mediocre delectamur, qua consideras, concentum hunc exultationis et laudis, non erumpere a peculiari quavis regione aut hominum coetu, sed e tota fidelium familia per orbem diffusa, atque ita ei toti cor unum esse testari. Verum ieta affectuum concordia, utut iucundissima, non magni profecto faciendae esset, nisi a perfecta maneret mentium consensione, quae per disertam eiusdem fidei professionem catholicam illam praeferreret unitatem a qua illustratur et extollitur. Quocirca multo suaviora nobis fuissent officia tua, ven. fr., si gratulationes tuas nuncio cumulas absolutes adhaesionis tuae dogmaticis oecumenici Vaticani concilii constitutionibus, studique tui in iis vulgandis gregique tibi credito proponendis. Fortasse hoc indeclinabile munus tui debitum iam explevisti; nolumus enim credere tamdiu a te illud fuisse neglectum; at certe nobis acceptissimum esset a te ipso discere, rem esse peractam. Interim excipe grati animi

† Vide col. 917-84 huius voluminis.

nostrum testimonium, et fausta caelestium omnium munerum omnia; quorum auspicio etc. apostolicam benedictionem etc. impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum 6 iulii 1871. pontif. nostri anno vigesimo. sexto.

Pius papa IX.

(Litterae anni 1871, p. 129, n° 234.)

Tandem constitutioni adhaesit, ut ex sequentibus constat, quae nuntius apostolicus Vindobonensis Beraphinus Vannutelli sub die 4 martii 1883 scribat ad eminentissimum card. Ludovicum Jacobini a secretis status:

„In una lettera diretta al commendatore Barluzzi, ministro di segreteria di Stato, sotto la data del 23 febbraio 1872, monsignor Falcinelli parlava di un colloquio avuto un mese innanzi col vescovo di Munkács, recatosi a quei dì in Vienna, e si querelava che, malgrado la promessa fattagli verbalmente dal prelado d'infalibilità, tosto che fosse tornato in diocesi, il fatto non aveva punto risposto alle parole. Dalla medesima lettera apparisce che monsignor Pankovics considerava come superfluo l'atto richiesto da monsignor Falcinelli, avendo egli chiaramente e più volte (così egli diceva) manifestato al papa e al cardinale Antonelli la sua piena adesione ai decreti del concilio.“

161. *Hugonin ep. Baiocensis.* — In congregatione generali *non placet* constitutioni dedit; in publica sessione abfuit. Adhaesionem praestitit haec scribens parochis suae dioecesis:

Bayeux, le 16 novembre 1870.

Monsieur le curé.

Plusieurs prêtres du diocèse m'ont exprimé des doutes à l'égard des bulles pontificales publiées au concile du Vatican.

Ils m'ont demandé si ces bulles étaient obligatoires et si les doctrines qu'elles contiennent doivent être publiquement enseignées.

La réponse à ces questions n'est pas douteuse. Une bulle pontificale et dogmatique est obligatoire par elle-même avant toute publication de l'évêque du diocèse; et, par conséquent, les doctrines qu'elle contient doivent être publiquement enseignées.

Les évêques ont été appelés au concile du Vatican pour exprimer leur jugement personnel sur les projets de décrets proposés à leurs délibérations. Ils devaient le faire selon leur conviction sincère. La responsabilité qu'ils assumaient devant le monde catholique et leur respect pour le saint-père leur en faisaient une obligation rigoureuse. Personne n'a le droit de soupçonner, sans preuve, qu'ils aient failli à ce devoir et trahi leur conscience.

Après la publication des bulles pontificales, le souverain pontife ne demande plus un jugement personnel, mais un acte d'obéissance. Nous ne pourrions le refuser sans méconnaître l'autorité légitime dont il est revêtu; la soumission est donc obligatoire. Ce second acte est bien plus facile que le premier: il écarte toute responsabilité.

Les tristes événements qui nous ont surpris avant même notre retour à Bayeux: la confusion qui en a été la suite, nous ont fait différer de vous entretenir, comme nous l'aurions désiré, des actes du concile du Vatican. Notre voix se fût perdue au milieu du bruit des armées, et les douloureuses inquiétudes de nos chers diocésains ne leur eussent pas permis de lui prêter une attention suffisante.

Espérons que Dieu se laissera fléchir par les supplications qui montent vers lui, qu'il rendra la paix à la France, aux évêques la liberté de leur

ministère, et que les conciles provinciaux pourront de nouveau se réunir, publier solennellement les bulles pontificales dans les provinces ecclésiastiques et expliquer aux fidèles, avec l'autorité dont ils sont revêtus, les enseignements proclamés par le souverain pontife au concile du Vatican.

Veuillez agréer, monsieur le curé, l'assurance de notre affectueux dévouement.

† Flavien, évêque de Bayeux et Lisieux.

162. *Pagnucci ep. Agathonicensis*. — In generali congregatione dedit *placet iuxta modum*; in publica sessione dixit *placet*.

163. *Zalka ep. Laurinensis*. — In generali congregatione ad suffragia respondit *non placet*; a publica sessione abfuit. Adhaesit tamen constitutioni haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissime pater.

Litteras augusta manu sanctitatis vestrae Romae die 1 februarii c. a. clementissime signatas et ad me destinatas reverenter percepi. Intellexi ex iis sanctitatem vestram desiderare, ut meam decretis concilii Vaticani in genere et in specie constitutioni *Pastor aeternus* adhaesionem contester.

Beatissime pater, ego infausta et religioni catholicae inimica patriae meae adiuncta probe noscens vehementer optassem, ne quaestio praefata constitutione definita, alioquin multis difficultatibus obnoxia, examini concilii proponeretur.

Caeterum placuit sanctitati vestrae, non obstantibus meis aliorumque haud paucorum episcoporum precibus, obtestationibus et votis quaestionem illam disquisitioni synodi subicere et definire. Hoc facto mihi qui unitati ecclesiae semper ardentissime studui, nihil iam restabat, quam editae definitioni assentiri.

Quod dum me fecisse reverenti animo declaro, in osculo beatorum sanctitatis vestrae pedum emorior sanctitatis vestrae

Laurini die 31 martii 1871.

humillimus servus

Ioannes Zalka episcopus Laurinensis
in Hungaria.

Postea vero mense maio eiusdem anni decreta Vaticani concilii typis impressa et clero curato transmissa cum debita reverentia et obedientia recipi commendabat litteris circularibus:

„Constitutiones in novissima synodo Romana editas et nuperrime typis procuras pro congruo in scholis et ecclesiae usu ad parochias dioecesis meae via officiorum VADiaconalium iam dimissas, omnes et singuli debita reverentia et obedientia recipiant.“
Laurini die 16 maii 1871.

164. *Thomas ep. Rupellensis*. — In congregatione generali dixit *non placet*; abfuit in publica sessione. Adhaesionem vero suam dedit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissime pater.

Vix e Roma redux, dogma Vaticanum de infallibili magisterio summi pontificis, aliasque constitutiones eiusdem synodi oecumenicae, tum coram clero civitatis Rupellensis, tum coram fidelibus in ecclesia mea cathedrali specialiter adunatis, sponte ac libenter professus sum; significans insuper, pro munere meo episcopali, haec constitutiones ab omnibus et singulis indubitanter esse tenendas sub poena anathematis. Illas quoque, quoties locus fuit, pluribus in aliis parochialibus ecclesiis, exultans ac firmiter adhaerens patefeci; atque ut facilius singulis innotescerent verba veritatis, illa typis mandata, et ab omnibus legenda, per totam dioecesim Rupellensem disseminare curavi.

Hanc meam fidem, hoc pignus filialis obedientiae eximique amoris benignae accipiat paternitas vestra, devotissimoque meo animi consensu, acerbissimis hisce temporibus, pro solamine habere dignetur.

Eheu! Beatissime pater, eo quod conturbatae sint gentes et commota sint regna, inimicus homo praevaluit, et sacrilegus invasor almam urbem impie oppugnatam praeseus commaculat. Nonnisi multo dolore oppressus, hanc nefariam Romae occupationem audivi, illamque statim, tum verbis tum scriptis, indignans execransque palam denuntiavi. Summa erit mihi occasio, tempore quadragesimae, vocem adhuc exaltandi quasi tuba, ut sciant omnes quoniam ferus depastus est vineam electam, atque sacrilegium hoc magis ac magis arguat ac detestetur populus christianus.

Interea, beatissime pater, Deum omnipotentem maximum una cum clero et fidelibus enixe deprecor ut cito citius exurgat, atque auferat bella usque ad finem terrae; dissipenturque inimici apostolicae sedis et fiat pax in diebus nostris; Dominum nostrum Iesum Christum obtestor, ut sponam quam acquisivit sanguine suo salvet et muniat, ac tandem patris amantissimi aerumnas multiplices consoletur.

Ad pedes sanctitatis vestrae humiliter provolutus, beatissime pater, me profiteor obsequentissimum et devotissimum servum ac filium.

Rupellae, in festo Cathedrae s. Petri Romae, die 18 Ianuarii, anno Domini 1871.

† Leo, episcopus Rupellen. et Santonen.

165. *Foulon ep. Nanciensis et Tullensis*. — In generali congregatione dixit *non placet*; abfuit a publica sessione. Adhaesionem constitutioni praestitit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissime pater.

Cum multa me iamdudum impellerent ut ad vestram sanctitatem tum meo tum cleri et Christi fidelium meae dioeceseos nomine significarem quam aegre, pro filiali nostra erga hanc apostolicam sedem et Christi Domini vicarium reverentia, acceperim in iniurias tibi nuperrime a nefariis hominibus fuisse illatas quibus non erat satis maximam sanctae Romanae ecclesiae principatus partem per vim et dolum detinere, si non et reliquam contra ius fasque omne occuparent, ad hanc usque diem bello in dioecesi mea saeviente prohibitus fui, quominus litteras ad te mitterem; nam, occupata ab hostibus iam ab ineunte mense augusto, urbe episcopali Nanciensis, et aditu omni intercluso, copia commeandi huc illuc, nulla supererat. Nunc vero quoniam, pace licet infecta, remissius agitur quam antea circa iatiusmodi commercium, meum esse praecipuum officium duxi, concessa illa libertate tali quali primum uti quo ad vestram sanctitatem in his rerum angustiis constitutam accederem et Densus meos ea, qua par est, reverentia depromerem.

Sint itaque istae litterae in testimonium doloris et indignationis quibus valde affectus fui, auditis novis facinoribus quibus Italia sese iterum commaculavit, sint etiam in reprobationis et detestationis significationem erga omnia quaecumque dictis, scriptis aut gestis peracta sunt adversus huius temporalis principatus apostolici iura, qui in rei christianae bonum et utilitatem ordinatus, et sanctissimis titulis tot saeculorum decursu legitime possessus, ideoque Dei providentia ita procurante, fundatus institutusque est, ut summus ecclesiae pastor et doctor, pascendi, docendi, regendique potestatem auctoritatemque ab ipso Christo Domino acceptam, per universum orbem, plenissima libertate exercere possit.

Quam dolendum est etiam, quod vestra sanctitas, licet innumeris iam ab ineunte glorioso pontificatu malis laesisset et exagitata periculis post quinque et viginti annos adeo laboriose transactos, in alias hodie calamitates impingat, sedum venerabili senectuti tuae pax post tot curas sollicitudinesque debita tandem adveniat! Scilicet precor ut aspiciere cogaris quidquid usquam iniuste aut peccati aut excoGITARI potuerit, cum hisce temporibus in quibus impii homines omne ius pervertere conantur, firmissimum in mundo iuris assertor et aequi iustique tenacissimus vindex existas.

Illud interim nobis solatio non modico est, quod inter humanas procellas et bellicosas civilesque motus quibus nunc orbis pene totus laborat dumque cuncta nutant, inclinantur, fatiscuntque, stet infallibilis Romani pontificis auctoritas, utque est contra errores invicta, ita etiam sit adversus iniquitates inconcussa. Cui utinam attendentes huius saeculi homines tanquam lucernae lucenti in caliginoso loco, ab ipsa recreari, illuminari, foviri que mereantur!

Utinam quoque in praesenti rerum necessitate, dum bello atroci duo potentissimi populi inter se decertant, arbitra esset pacis concordiaeque inter principes christianos componendae! Quod quoniam nondum in promptu est ut statim fiat, te, beatissime pater, oro obtestorque ut ad Deum pacis precos supplicationesque cum clamore valido offeras et exaudiaris pro tua reverentia, et fiat pax, nec deseramur in die malo.

Quae quidem moestissimum ad vestram sanctitatem scribo, quippe qui Galliam, mihi carissimam patriam, dioecesisque meae ferro flammaque vastata et miseris, quarum exemplum nunquam aliam fuit, obnoxia esse videam nec tantarum calamitatum proximum finem hominum ullus praesentire valeat.

Dignetur vero Iesus oculis misericordiae Francorum respicere gentem quam tutelae beatae Mariae virginis rex piissimus voto perpetuo commendavit, quamque Romani pontifices, et imprimis sanctitas vestra peculiari benevolentia et amore ut primogenitam ecclesiae Romanae et aliquando de hac sede apostolica bene meritam prosecuti sunt.

Faxit etiam Deus totius misericordiae sub cuius potenti manu propter peccata nostra sumus humiliati ut respiscamus a malis et proficiamus in bono et exultemus et sanctificemur in die visitationis! Addictissimus et humillimus ad pedes vestrae sanctitatis provolutus

Nancii die 14 novembris 1870.

famulus et filius

Joseph episc. Nanc. et Tullen.

Venerabili fratri

Josepho episcopo Nanciensi et Tullensi

Pius PP. IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Eximium pietatis et amoris tui tuorumque fidelium erga nos et hanc apostolicam sedem testimonium agnovimus in tuis litteris die 14 elapsi novembris datis, ex quibus tuus et eorumdem fidelium luctus ac moeror ostenditur ob violata huius apostolicae sedis iura et constitutam in urbe nostra dominationem impiorum, quam in perniciem animarum et in nostrae spiritualis auctoritatis oppressionem suam vim exercere dolemus, ac simul aperte declaratur adversus sacrilegam iniuriam nobis et huic sedi illatam, et ea quae inde consequuta sunt, vestra reprobatio ac detestatio. Probe concilii, ven. frater, filialis affectus quo haec inclita

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

natio nos prosequitur, intelligimus plane quam sincero et vulnerato ex animo huiusmodi sensu deriventur, eosque etiam maiori in pretio habuimus, quod videmus domesticas vestras gravesque calamitates communis fidelium patrie vos oblivisci non pati. Pietatis itaque vestrae officio, ven. frater, gratissimum animam proferimus, ac misericordem Dominum orare rogamus, ut vos consoletur, utque oculis isti patriae dies placatus adducat iustitiae, tranquillitatis ac pacis. Quae autem in obsequium huius apostolicae cathedrae et infallibilis Romani pontificis auctoritatis in tuis litteris expromis, ven. frater, ea nos acceptissima habuimus, nosque certos reddunt, nihil tibi potius futurum, quam ut ea ipsa quae eximia fidei animi pietate proferas, per te etiam populo tibi credito Vaticano concilii dogmatica definitione promulgata tradantur. Dum vero minime dubitamus, ven. frater, quin pergas una cum istis fidelibus fervida ad Deum precibus ecclesiae et iustitiae causam in tanta impiorum coniuratione commendare, eamque omni studio et alacritate defendere, tibi, ven. frater, cum praecipuae benevolentiae nostrae testificatione, nec non cunctis clericis laicisque fidelibus tuae vigilantiae commissis apostolicam benedictionem omnium caelestium gratiarum auspiciem peramanter imperimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 3 decembris an. 1870, pontificatus nostri anno XXV.

Pius PP. IX.

186. *Las Cases ep. Constantiniensis.* — In generali congregatione et ipse ad suffragia respondit non placet; absuit a publica sessione. Fidem vero suam supremis tabulis consignavit haec scribens.

Omissis... J'ignore si, à ma mort, on prononcera mon oraison funèbre; je n'y attacherais d'ailleurs d'autre prix que le témoignage d'affection et d'estime, qui me serait ainsi donné par mes vénérables collègues dans l'épiscopat.

Quoiqu'il en soit, ce que j'ai vu et entendu en pareilles circonstances, dans ces dernières années, me fait un devoir de demander ici à celui qui serait appelé à parler de moi après ma mort, de ne rien adoucir de ce que j'ai pu faire ou dire, avant ou pendant le concile du Vatican, comme de ne rien taire de ce que j'ai dit ou fait, après le concile. Élevé dans les doctrines a priori infallibilistes, pendant le concile, j'imposai, non sans douleur, silence à mon cœur, qui souffrait de ne pas être sur ce point d'accord avec sa sainteté Pie IX. pour laisser parler ma conscience: elle me faisait un devoir rigoureux de défendre ce que je croyais alors être la vérité. Je restai ferme dans mon opinion, tant que le concile n'eut pas prononcé; le lendemain de la définition, Dieu me faisait la grâce de pouvoir dire en toute vérité, dans la plénitude et le calme de ma foi: „Je crois, aujourd'hui, d'autant plus à l'infaillibilité, que j'y croyais moins hier.“

Qu'on n'aille donc pas dire de moi que j'étais seulement *inopportuniste*, comme on l'a dit de certains de mes vénérables collègues de la minorité, qui n'auraient certainement pas accepté, pendant leur vie, cette interprétation de la doctrine, qu'ils avaient exposée et défendue au concile. On a cru, de bonne foi sans doute, pouvoir parler ainsi, et par là, servir utilement la cause de l'infaillibilité. A mon avis, on s'exposait à ne pas rester dans une exactitude historique absolue, puisque les morts, dont on expliquait la conduite, n'étaient plus là pour l'expliquer eux-mêmes; et on ajoutait rien à cet incomparable triomphe de la foi ca

tholique, après le concile du Vatican, d'où les évêques de la minorité sont sortis, sans exception, docilement soumis à la définition, après l'avoir loyalement, courageusement, respectueusement combattue, aussi longtemps qu'elle ne fût pas devenue un dogme de foi, aussi longtemps que leur conscience leur fit un devoir de défendre ce qu'ils croyaient être la véritable doctrine de l'Église.

„Qu'on ne voie ici, de ma part, que le désir de rester, en ce qui me concerne, dans la vérité des faits, que le désir d'ajouter une force nouvelle à ma profession de foi en faveur de l'infailibilité. J'ai à me reprocher, dans le cours d'une vie déjà longue, bien des fautes; Dieu, je l'espère, me fera miséricorde, parce que j'ai toujours aimé la vérité, que je me suis toujours attaché à ne tromper personne, à ne jamais dissimuler mes sentiments, et que je me sentais au cœur, pour ces deux grandes choses que Dieu nous a donné à aimer, l'Église et la patrie, une tendresse, un dévouement, une fidélité à toute épreuve.“

Ego, infrascriptus, episcopus Montispassulani, in Gallia, iis omnibus ad quos pertinet fidem facio et testificor ea quae praecedunt mihi communicata fuisse a Domino Iosepho de Guzray d'Arellano de Las Cases, nepote et haerede praecipuo illustrissimi et reverendissimi domini episcopi Constantinae et Hipponae (Constantine et Hipponae), dum orationem funebrem dicti praesulis, in dioecesi mea commorati per multos annos, praepararem. Eadem, ex testamento autographo dd. de Las Cases, lecta fuisse coram parentibus, amicis et episcopis aut archiepiscopis pro ezequiarum celebratione adunatis: ideoque ad amussim expriment veros et authenticos praesulis huius bonae apud nos memorias sensus.

Apud Montispassulanium, die februarii 20 anni Domini 1882.

† Franciscus M. Anatolius de Roverid de Cabrières, episcopus Montispass.

Postea recuperata valetudine, haec scribebat ad summum pontificem Pium IX:

Très saint père.

Votre sainteté daignerait-elle me permettre de lui rendre compte d'une lettre que j'ai reçue de monsieur le ministre des cultes et dont je transcris ici les paragraphes essentiels?

„Monseigneur, j'ai l'honneur de vous informer que, sur ma proposition, monsieur le président de la république vient de vous nommer chanoine du premier ordre au chapitre de St. Denis. Cette nomination a été faite à la demande de mgr l'archevêque d'Alger, de mgr l'évêque d'Oran, et pour ainsi dire, de l'épiscopat tout entier.“

Oserai-je espérer, très saint père, que vous voudrez bien accepter ma nomination, et m'instituer comme chanoine évêque du chapitre de St. Denis?

Votre sainteté a connu les infortunes qui m'ont accablé. Les revers dont notre malheureuse patrie fut la triste victime atteignirent du même coup mon ancien diocèse, et ma personne. L'événement qui me frappait fut si imprévu, si terrible, que je tombai comme foudroyé au moment où j'aurais eu le plus besoin de force et d'activité. Ce que j'ai souffert depuis vingt mois d'angoisses et de tortures, Dieu seul le sait! Enfin la providence a eu pitié de moi; les affaires du diocèse de Constantine, votre sainteté en est informée, ont reçu une solution satisfaisante pour tous les intérêts, grâce au zèle, au dévouement, à l'intelligence de mgr d'Alger à qui j'en garde une profonde reconnaissance. L'État et le Gouvernement général de l'Algérie ont fait en cette circonstance tout ce qu'il

était possible de faire, en égard aux difficultés financières de la France. Je sens ma santé se rétablir chaque jour, et la nomination d'un évêque à Constantine ne contribue pas médiocrement à ramener le calme qui peu à peu se produit en moi.

Sans doute qu'après des événements si terribles, la tristesse du cœur devra diminuer le partage de ma vie; mais à présent que le diocèse va reprendre une vie nouvelle sous l'action du pasteur que votre sainteté daignera lui donner, pourvu que j'aie la paix de l'âme, et que je puisse prier, travailler et faire encore quelques petites choses pour Dieu et pour les âmes, si le divin maître ne m'en juge pas tout-à-fait indigne, je n'aurai qu'à adorer les desseins de la providence et qu'à bénir Dieu, qui n'a voulu me frapper que pour le bien de mon âme à laquelle les grandeurs n'étaient probablement pas profitables. La souffrance doit du reste être plus que jamais dans ces temps malheureux, le partage des ministres et des disciples de notre Seigneur Jésus-Christ. Votre sainteté nous en donne l'exemple; puissions-nous vous suivre courageusement, très saint père, sur ce calvaire où vous ont placé les mauvaises passions des hommes et où vous retiennent inébranlable votre grand cœur et les desseins impénétrables de Dieu sur son Église et sur votre personne sacrée.

Oserai-je, très saint père, demander à votre sainteté la permission de renouveler ici l'adhésion pleine et entière que je fis aux décrets du saint concile du Vatican au moment où je venais d'être frappé de la maladie dont Dieu me délivre aujourd'hui en rendant au diocèse de Constantine sa vie d'autrefois?

Oserai-je en assurant votre sainteté de mon profond dévouement à l'Église, à la papauté, à votre personne sacrée, lui demander sa paternelle bénédiction? Cette bénédiction achèvera de me rendre à la santé et m'aidera à consacrer les jours qui me restent à vivre au service de Dieu et à la sanctification de mon âme.

Je suis à vos pieds, très saint père, vous adressant l'hommage du profond respect avec lequel j'ai l'honneur d'être

Clermont-de-l'Hérault (Hérault) le 15 mars 1872.

de votre sainteté

le très humble et très obéissant serviteur et fils

† Félix ancien évêque de Constantine et d'Hipponne.

Hisae litteris acceptis sic respondit sanctissimus dominus noster:

Venerabili fratri Felici iam episcopo Constantinae et Hipponae (Clermont l'Hérault, — Hérault.)

Pius PP. IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem. Gratulamur, venerabilis frater, restitutas vires tuas et pericando gratoque excipimus animo significationes amoris et observantiae, ita tamque apertius obsequentem adhaesionem tuam dogmaticis oecumenici Vaticani concilii definitionibus, quibus, veluti effusioribus officiis, nos prosequi voluisti. Votis autem illic nos obsecundasse tuis iam nosti; et eo libentius, quo impenitus valetudini tuae ac animi tranquillitati studemus. Omnia itaque divinae gratiae munera tibi ominamur, eorumque auspiciis et praecipuas nostras benevolentiae pignus tibi, ven. frater, apostolicam benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 2 maii 1872, pontificatus nostri anno vigesimo sexto.

Pius PP. IX.

167. *Mouris ep. Assalonensis.* — In congrega-
tione diei 18 iulii suffragium constitutioni dedit per
placet iuxta modum; in sessione publica dixit *placet*.

168. *Collet ep. Oranensis.* — In generali congre-
gatione dixit *non placet*; abfuit à publica sessione.
Adhæssionem tamen suam constitutioni dedit hæc
scribens summo pontifici Pio IX :

Oran, le jour de la fête de st. Luc Évangéliste
18 octobre 1870.

Très saint père.

Je me sens pressé d'adresser à votre sainteté,
au milieu des épreuves qui l'accablent en ce mo-
ment, un témoignage particulier de dévouement
et une adhésion à vos protestations contre la plus
injuste des usurpations.

Dieu a permis que pasteurs et fidèles de France
nous ne puissions maintenant vous secourir que de
nos prières; mais nous nous souvenons que Pierre
captif a été délivré par les prières des fidèles.

Le temps s'approche, très saint père, où nous
devrions nous réunir de nouveau autour de votre
sainteté pour reprendre sous votre direction suprême
nos travaux au saint concile du Vatican; mais nos
diocèses sont dans un tel état de trouble, par suite
des malheurs de la guerre et de la surexcitation
des esprits dont les méchants voudraient profiter
pour affaiblir encore notre influence et notre autorité,
que nous ne pourrions nous éloigner sans danger
pour nos églises. Je prie donc votre sainteté de
m'autoriser à demeurer au milieu de mon troupeau.

J'aurais aimé, en me prosternant de nouveau
aux pieds de votre sainteté, à y déposer un nouvel
hommage d'affection et de soumission filiale. Puis-
que cette consolation m'est refusée, qu'il me soit
permis du moins, très saint père, de protester de
mon attachement inébranlable à la chaire de Pierre
et de mon obéissance au pontife vénérable qui
l'occupe en ce moment; j'ajouterai, bien qu'un
évêque catholique n'ait pas besoin de faire une
profession spéciale de son adhésion aux décrets
des conciles généraux, j'ajouterai que j'admets avec
une entière soumission d'esprit et de cœur tous et
chacun des décrets portés par le saint concile oecumé-
nique du Vatican confirmés et promulgués par
votre sainteté et spécialement la constitution dog-
matique sur la primauté de juridiction et l'infailli-
bilité du pontife Romain enseignant *ex cathedra*.
Le devoir souvent pénible de discuter et de juger
a fait place au devoir plus facile et plus doux
d'accepter et de se soumettre. C'est ce que je
disais, dès le 25 juillet, dans la circulaire où j'annon-
çais mon retour de Rome à mes diocésains.

C'est dans ces sentimens que je continuerai
d'enseigner le clergé et les fidèles d'Oran en les
exhortant à donner avec leur évêque au st. siège
apostolique et à votre sainteté les témoignages
les plus empressés d'obéissance et de piété filiales.

J'espère, très saint père, recevoir votre pater-
nelle bénédiction pour moi, pour le chapitre, le
clergé, les communautés religieuses et les fidèles
du diocèse dont je suis le premier évêque.

Permettez-moi de demander aussi à votre sain-
teté une bénédiction spéciale pour mon grand
séminaire dirigé par les enfants de St. Vincent de
Paul, et une pour les nombreux orphelins Arabes
que la dernière famine a mis à ma charge, que
j'ai pu soutenir jusqu'à présent avec les secours
du gouvernement et des fidèles de France, et qui
se préparent au baptême sous la direction d'ec-
clésiastiques et de religieux entièrement dévoués.
Puisse-t-ils réaliser nos espérances de voir en eux
les premiers des Arabes chrétiens dans notre Afrique
française!

Daignez accepter l'hommage du profond respect
et de la sincère vénération avec lesquels j'ai l'hon-
neur d'être, très saint père,
de votre sainteté

le très humble serviteur et le fils très
obéissant et dévoué

† J. B. Iréné évêque d'Oran.

*Hicce Oranensis episcopi litteris sic respondit
summus pontifex:*

Venerabili fratri Iohanni Baptistæ episcopo Oranensi
Pius PP. IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam bene-
dictionem.

Tuis litteris die 18 elapsi octobris datis nobis
significas, qua animi detestatione prosequaris sacri-
legam illam civilis nostri et apostolicæ sedis princi-
patus usurpationem ab hostibus ecclesiæ super
consummatam, qua et necessaria apostolico nostro
ministerio libertate expoliati, et sub potestatem
impiorum redacti sumus. In hac tanta qua premi-
mur tribulatione iucundum fait nobis hæcæ tuos
sensus agnoscere, qui tuum solum pro Dei et ec-
clesiæ causa luculenter ostendunt, quique nos
dubitare non sinunt, quin una cum tuis fidelibus
tam necessario tempore ferridas pro nobis preces
ad implorandam divinæ Clementiæ opem effundas.

Magnam autem consolationem accepimus, ven-
frater, ex eo reverentis animi et fidelis mentis ob-
sequio quo dogmaticæ constitutioni ab oecumenico
Vaticano concilio editæ de supremo Romani ponti-
ficis primatu eiusque infallibili magisterio te ad-
hæerere profiteris, ac simul ex eo studio quo te
incensum demonstras ad sanam doctrinam tuendam,
et ad promovendos apud istos fideles erga apostoli-
cam cathedram debitos pietatis et devotionis sensus.
De hac præclara voluntate ac zelo, ven. frater,
tibi gratulamur, tibi que addimus animos, ut in hæc
tanta præsertim contra sanctam religionem perse-
cutione pastoralis officii tui partem ad Dei gloriam
et animarum salutem strenue et alacriter implere
contendas. Non emittimus autem summum bono-
rum omnium auctorem Deum enixe adprecari, ut
tibi semper uberrimis suæ gratiæ auxiliis propi-
tius adsit, utque omnem ietum clerici et religio-
sas familias et istius tui seminarii alumnos cunctos-
que fideles benignitatis suæ donis replere velit,
atque pietissimæ operæ, quæ isthæc erga orphanos
arabes impenditur, salutaris et optatos fructus
tribuere dignetur. Quod attinet ad veniam, quam
poscis, ut ab oecumenico concilio abesse possis,
putamus iam ad te breves nostras litteras die
20 elapsi octobris datas pervenisse, quibus eisdem
concilii celebrationem suspensam declaravimus.

Omnium demum caelestium munerum auspiciem et
præcipuam nostræ erga te benevolentis testem
apostolicam benedictionem tibi, ven. frater, ac uni-
verso, cui præsides, gregi peramanter impertimus.

Datum Romæ apud S. Petrum die 20 novembris
anni 1870, pontificatus nostri anno vigesimo quinto.

Pius PP. IX.

169. *Guilbert ep. Vapincensis.* — In generali
congregatione dixit *non placet*; abfuit à publica
sessione. Fidem suam probavit litteris pastoralibus
clero suæ diocesis die 18 octobris 1870 datis.

Je tenais aussi à vous parler du concile du
Vatican et de ses premiers travaux et décrets dog-
matiques auxquels nous devons, dès maintenant,
donner notre adhésion sincère, quoique le saint con-
cile soit loin d'être terminé. Car vous savez qu'il
n'est même pas interrompu, et que tous les évêques
autorisés à s'en éloigner momentanément pour les

besoins de leurs diocèses, étaient convoqués au mois de novembre à Rome, à revenir reprendre leurs travaux...

Sans doute la papauté, pas plus que l'Église, ne peut périr: elle a les promesses de la vie éternelle. Le pape libre au Vatican, ou en prison ou sur les chemins de l'exil, sera toujours pour nous le successeur de Pierre, et la pierre fondamentale sur laquelle repose l'immortel édifice. "Tu es Pierre et sur cette pierre je bâtirai mon Église et les portes de l'enfer ne prévaudront pas contre elle" (Matt. XVI, 17). C'est pour lui que le Fils de Dieu a prié, afin que sa foi ne défaille point et que converti il confirme ses frères. Il est le pasteur souverain chargé de paître les brebis et les agneaux, c'est-à-dire, tout le troupeau. "les petits et les mères et leurs pasteurs mêmes, dit Bossuet: pasteurs à l'égard des peuples, et brebis à l'égard de Pierre."

Mais pour exercer sur toute l'Église sa divine suprématie, la plénitude de la puissance que Jésus-Christ a donnée à Pierre et à ses légitimes successeurs, pour accomplir ses sublimes fonctions de docteur universel, et faire entendre à tous, et jusqu'aux extrémités de la terre, sa parole infaillible, le pontife a besoin de toute son indépendance."

Pastoralibus vero litteris die 1 ianuarii 1872 ad clericum datis plura habet de ecclesia Christi, ubi inter alia haec dicit:

"C'est aussi en particulier au pontife Romain qu'a été promise cette divine assistance, lorsque Jésus-Christ a prié pour lui dans la personne de Pierre, afin que sa foi ne défaille point, et l'a chargé de confirmer ses frères, lorsqu'il lui a confié la garde de tout le troupeau avec la mission de paître les agneaux et les brebis. Ainsi le concile du Vatican a défini que: "Le pontife Romain, parlant *ex cathedra*, c'est-à-dire, lorsque remplissant la charge de pasteur et de docteur de tous les chrétiens, il définit, en vertu de sa suprême autorité apostolique, qu'une doctrine sur la foi et sur les mœurs doit être tenue par l'Église universelle, jouit pleinement, par l'assistance divine qui lui a été promise dans la personne du bienheureux Pierre, de cette infaillibilité dont le divin Rédempteur a voulu que son Église fût pourvue en définissant la doctrine touchant la foi et les mœurs; et par conséquent, que de telles définitions du pontife Romain sont irréformables par elles-mêmes et non en vertu du consentement de l'Église."

Selon ce décret, il est clair que tout catholique est obligé de reconnaître l'infaillibilité pontificale comme l'infaillibilité de l'Église enseignante.

Mais gardons-nous des exagérations que voudrait D nous prêter l'ignorance ou la mauvaise foi, pour jeter sur ce dogme l'odieux et le ridicule."

170. *Kronmets ep. Farniensis.* — Suffragium dedit in generali congregatione per non placet; abfuit a sessione publica. Constitutioni *Pastor aeternus* adhaesit subscribendo litteris pastoralibus a Germaniae episcopis ad clericum et ad populum datis¹.

Postea litteris pastoralibus die 8 septembris 1870 clero datis eandem constitutionem promulgavit et sic enodavit:

"Cum in perturbatione hac et confusione temporum facile fieri possit, ut doctrina de infallibilitate Romani pontificis nuper in a. concilio Vaticano definita aut male intelligatur, aut in sensum perversum et alienum detorqueatur, pauca hic iuvabit allegare quibus vis et notio illius praerogativae

¹ Vide col. 917-94 huius voluminis.

clarius apprehendi et a sinistra interpretatione defendi, atque populus christianus rite instrui valeat.

1. Infallibilitas sive inerrantia pontificis non est impossibilitas aut donum perseverantiae vel sanctitatis, aut gratia gratum faciens, sed est charisma, summo pontifici ratione officii sui in bonum totius ecclesiae, cui praesertim, tributum, ut veritas revelata et fideliter ab ipso custodiat, et recte explicetur.

2. Nec confundi debet cum illuminatione illa et inspiratione a Spiritu, qua instructi et prophetae et apostoli nova et abscondita pandebant, et quae ventura erant annuntiabant; cum pontifex novam patefacere doctrinam nequeat, sed divina providentia et assistentia perficitur, ut ex deposito fidei, quod Dominus et Salvator noster apostolis commisit, a supremo veritatis magistro et clavigero regni caelorum, quando loquitur *ex cathedra*, integra semper et genuina promatur Christi doctrina.

3. Nec donum est supernaturale personae papae inhaerens, quo semper is frui atque etiam tamquam persona privata ab omni errore immunis esse possit, sed divina est assistentia ad enunciandam veritatem revelationis in actu publico, quando ut summus pontifex et universalis ecclesiae doctor doctrinam ab omnibus tenendam proponit.

4. Nec extenditur nisi ad res fidei et morum a Domino servatore nostro revelatas et in verbo Dei scripto vel tradito contentas.

5. Neque diversa est ab infallibilitate illa activa qua pollet ecclesia. Haec enim duae sunt, ut ita dicam, infallibilitates, ecclesiae altera, et altera summi pontificis, sed una eademque infallibilitate Dominus noster totum corpus docentis ecclesiae, caput et membra, instructum esse voluit.

6. Non ergo inerrantiae donum in solo capite residet, unde in corpus profuatur, nec in solo corpore, ut ab ipso in caput quasi ascendat, sed in capite habitat cum membris unito et in membris cum capite coniunctis.

7. Exercetur vero infallibile ecclesiae magisterium finaliter per caput, id est Romanum pontificem, ad cuius auctoritatem pertinet finaliter ea determinare, quae credenda sunt, ut ab omnibus inconcussa fide teneantur (s. Thom. Aq.).

8. Non potest papa finaliter aliquid definire, nisi quod antiquitus apostolica sedes et Romana cum ceteris tenet perseveranter ecclesia (s. Aug.).

9. Quam ecclesiarum consensu ante finalem determinationem papa exquisitam semper et respectam habeat, necesse est, ut ex eo quod semper, quod ubique et ab omnibus creditum est, quid vere et proprie catholicum sit, pateat.

10. Huius autem consensu fundamentum et quasi summa invenitur in traditione apostolica ecclesiae Romanae, ad quam propter potioris principalitatem necesse est omnem convenire ecclesiam, et in qua semper ab his, qui sunt undique fideles, servata est ea, quae ab apostolis est tradita (s. Iren.).

11. Ut vero omnia haec, quae ad veritatis revelatae inquisitionem, intellectum et definitionem necessaria sunt, papa exequatur et perficiat, adiutorium Spiritus sancti quo magisterio ecclesiae fidei depositum custodiendi semper assistit, ipsi summo magistro *ex cathedra* locuturo, ut ea quae sunt fidei finaliter determinet, usquequaque adesse credendum est.

12. Praerogativae huius papalis in synodo Vaticana definitio non novum aliquid in ecclesiam introduxit, sed eius, quae semper in ipsa etiam in synodis oecumenicis agnoscebatur, et exercebatur,

auctoritatis pontificiae doctrinalis explicitae est et a et infallibilitate Romani pontificis, ut ex sequenti stabilimen. Quare ab omnibus fide tenenda est." bus etiam apparet:

Datum Frauenburgi die b. M. v. natiuitati festivo a. 1870.

Postea mense novembri eiusdem anni 1870 has instructiones dedit pro confessariis suae diocesis quoad dogma infallibilitatis Romani pontificis:

"Cum varias ob causas circa dogma, quod nuper in concilio Vaticano declaratum est, de infallibili summi pontificis magisterio, in animis non paucorum fidelium perturbaciones quaedam et quasi tenebrae obortae sint, quibus inducti fidem ecclesiae docenti debitam aut interne renuerunt, aut externo verbo vel scripto negaverunt et abiecerunt: hinc ut sacerdotes in cura animarum constituti pro foro interno eandem agendam sequantur, pauca monemus, quae in recipiendis et absolvendis hisce poenitentibus observanda sunt: 1° Advertendum quod fideles illi benigne suscipiendi et paterno affectu instruendi sunt; plerique enim mendacis et callidis saepe machinationibus ephemeridum et libellorum ecclesiae infensarum seducti, falsa infallibilitatis pontificiae notione imbuti sunt, et propterea veritatem, quam non avertantur, haud agnoscunt: sufficienter vero edocti respiciunt. 2° Qui catholice vivunt, eos et catholice credere praesumendum est: quare in confessione de ista causa inquirendi et inquietandi non sunt, nisi quos ecclesiae fidem in hac re detrectare certo constat. 3° Qui notorie acriter contra illud decretum prolucuti sunt vel in ephemeridibus facta subscriptione ei contradixerunt, si pertinaces non sunt, et edocti ecclesiae obtemperare volunt, absolvi possunt, data prius promissione, pro viribus scandalum inde exortum reparandi, vel revocata publice subscriptione, quod valde suadendum est, vel alio modo, dummodo confessario licentia concedatur, promissionem illam publici iuris facere, si opus visum fuerit. 4° Qui vero post publicationem epistolae pastoralis episcoporum Fuldae collectorum, quam et audivit et intellexit, publice in scriptis decretum illud Vaticanum contempsit, absolvi non potest, nisi prius subscriptione publice revocata, et de haeresei formali suspectus videtur. 5° Nemo absolvendus est et ad sacra admittendus qui decretis concilii Vaticani se subicere renuit. 6° Qui vero pertinaciter reclamando haereticus formalis existit, non potest poenitens absolvi, nisi a sacerdote facultatem habente. 7° Ad haereseis crimen incurrendum non solum requiritur iudicium erroneum, sed etiam pertinacia. Pertinax vero is solum existimandus est, qui errorem retinet, postquam contrarium sufficienter ei propositum est, sive quando scit contrarium ab universali Christi ecclesia teneri. a) Ergo qui dubitat, nec vult ulterius inquirere ex odio et contemptu ecclesiae; b) Qui avertit malitiose intellectum a motivis auctoritatis ad motiva suae sectae vel suae opinionis haereticae; c) Qui agnita veritate adhuc contradicit ecclesiae ex odio papae, haereticus formalis reputandus est. Qui vero paratus est se submittere iudicio ecclesiae, quando errorem agnoverit, signum haereseis solummodo materialis praesertit (Gury). 8° In casibus extraordinariis et difficilioribus consulendus est episcopus."

Datum Frauenburgi 10 nov. 1870.

171. *Achaval ep. S. Iovannis de Cuyo.* — Abfuit a congregatione diei 13 iulii, praesens publicae sessioni dixit placet.

172. *Cansi ep. Cyrenensis.* — Abfuit a congregatione generali et a publica sessione. Attamen indubiae semper fidei fuit in quaestione de primatu

Venerabili fratri Antonio episcopo Cyrenensi et dilectis filiis canonicis, curionibus et presbyteris ecclesiae Beneventanae
Pius PP. IX.

Ven. frater, dilecti filii sal. et ap. benedictionem. Cum multis praeclarisque testimoniis nobis compta fuerit vestra ergo nos devotio et observantia, facilem habuimus fidem significationibus doloris, quo vos affectos esse scripistis propter facinora, quae contra nos et hanc apostolicam sedem patrata fuerunt. Illud tamen nos delectavit, quod intelleximus, vos animum non despondidisse, sed fiducia erectos instare precibus apud Deum pro nobis orantes et postulantes, ut consilia inimicorum ecclesiae disperdat, et humilitati nostrae potenti dextera sua opituletur. Haec ut promptius assequamini, deprecatricem interponite virginem Deiparam, cui datum est caput antiqui serpentis conterere, et conatus omnes potestatis tenebrarum ad nihilum redigere. In hoc autem precandi studio perseverantes cumulabitis officium illud quod litterarum solatio et pia largitione collata obsequenter nobis exhibuistis. Interim nos vicissim propitium Deum vobis adprecantes apostolicam benedictionem peculiaris dilectionis testem tibi, venerabilis frater, vobisque, dilecti filii, peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 14 decembris 1870, pontificatus nostri anno vigesimo quinto.
Pius PP. IX.

173. *Tosi ep. Rhodiopolitanus.* — Abfuit in congregatione generali: in publica sessione praesens dixit placet.

174. *Mac Quaid ep. Roffensis.* — In generali congregatione ad suffragia vocatus dixit non placet; abfuit a sessione publica. Adhaesionem suam concilii Vaticani decretis praestitit publicando in sua dioecesi an. 1875 binas constitutiones *Dei Filii et Pastor aeternus.*

175. *Ryan ep. Buffalensis.* — Abfuit a generali congregatione et a publica sessione morbo impeditus. Fidem suam confirmavit litteris ad summum pontificem datis:

Beatissime pater.

Cum gravissima infirmitate, quae et vitam in discrimen adduxit, detentus, Deo sic volente, interesse non potuerim quartae sessioni concilii oecumenici Vaticani habitae die 18 mensis iulii, atque inter tot venerabiles patres meum quoque, prout maximis erat in votis, dare suffragium de divinis iuribus apostolici primatus, et de infallibili Romani pontificis magisterio, cum omnium christianorum pastoris et doctoris munere fungens doctrinam de fide et moribus ab universa ecclesia tenendam defuit; nunc ex summa Dei elementia maiorem valetudinem assecutus sinas, beatissime pater, ut ad sanctitatis tuae pedes provolutus toto corde et ore profitear, prout mei muneris est et meo inveteratae sententiae, me ultro libentissimeque amplecti omnia et singula, quae in ipsa quarta sessione decreta sunt et tua suprema auctoritate, orbe catholico plaudente, roborata, clamantem cum Hieronymo ad Damasum scribente: „Ego beatitudini tuae, id est, cathedrae Petri communionem consocior: super illam petram aedificatam ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est... quicumque tecum non colligit, spargit."

Quae omnia ut apostolica benedictione mihi confirmare velis, vehementer oro atque obsecro,

beatissime pater; et me gregemque mihi utat in A digno commissum paternae tuae benevolentiae commendans, filialemque reverentiam et amorem profitemens, subscribor

Romae die 10 septembris 1870.

sanctitatis tuae
devotissimus et obedientissimus servus et filius
Stephanus Vincentius Ryan
epis. Buffalensis in Am. sept.

Praeterea idem episcopus pastorales litteras dedit sub die 8 decembris 1870, in quibus plura habet de primata et infallibilitate Romani pontificis, eamque ab adversariorum oppugnationibus plane defendit.

176. *Perger ep. Cassoviensis.* — In congregatione diei 13 iulii dedit non placet; abfuit a publica sessione. Adhaesionem suam cum diutius protraheret, summus pontifex sequentem ad eum dedit epistolam:

Venerabili fratri Ioanni episcopo Cassoviensi
(Cassoviam in Hungaria)
Pius papa IX.

Ven. fr. etc. Non possumus ven. fr. non delectari pietatis studique sensibus, quibus nobis dioecesis tuae conspectum ac descriptionem, ac simul omnium in nos observantiam dilectionemque testaris. Verum, si nobis, qui in angoribus nostris recreamur a perspicuis iudiciis coniunctionis fidelium cum hac sancta sede id acceptissimum accidit: nullo certe argumento iucundius afficimur, quam clara disertaque eiusdem fidei professione qua nullum luculentius esse potest unitatis testimonium. Non mediocri propterea solatium nobis futurum esset, si a te, et nonnullis ven. fratribus tuis certiores fieri possemus, vos pure et simpliciter adhaesisse dogmaticis oecumenici Vaticani concilii definitionibus, easque credendas proposuisse populis curae vestrae commissis. Id profecto a religione tua et dilectione expectamus, et in id omnia tibi adprecamur gratiae caelestis auxilia supernis cumulata muneribus, eorum vero auspiciem etc. ap. ben. etc. impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum 3 aprilis 1871, pont. nostri anno vigesimo quinto.

Pius papa IX.

(Litterae anni 1871, p. 68, n° 130.)

Hisce litteris acceptis, episcopus fidem suam professus est haec summo pontifici rescribens:

Beatissime pater.

E litteris sanctitatis tuae die 3 aprilis ad me exaratis intellexi, sanctitatem tuam desiderare, ut decretis concilii Vaticani in genere, nominatim constitutioni *Pastor aeternus* adhaesionem meam contester.

Ego quidem spectatis totius orbis, praesprimis vero regni Hungariae inimicis adiunctis, optavissimam, ne quaestio, praefata constitutione decisa, examini synodi Vaticanae subternatur, quam sententiam meam eo animi candore, qui episcopum ecclesiae catholicae decet, scripto etiam manifestare haud intermisi.

Placuit tamen Spiritui sancto aliter rem decernere, et eminenti tuo ac concilii Vaticani tecum congregati suffragio, quaestionem de infallibilitate Romani pontificis ad ecclesiae catholicae dogmatis dignitatem sublimare.

Non moror proin internam meam adhaesionem constitutioni fatae clare ac diserte, hisce meis humillimis litteris, coram sanctitate tua palam profiteri et candide declarare.

Neque prima est haec ad benignam solummodo sanctitatis tuae provocationem proficiens, adhaesio-

nis meae contestatio. Roma etenim redux cum a cathedralis ecclesiae meae capitulo, ceteroque clero urbano salutatus fuissim, ad quaestionem: quid iam nunc in gravi ac aestuose agitata quaestione, de infallibilitate nimirum Romani pontificis tenendum? sine haesitatione respondi: Ecclesiae loquenti, et deficiente... ex animo adhaerendum esse.

Ita est sanctissime pater! Haec est fides mea. — Quo calum ibimus? Tu verba vitae habes. — Pro te oravit Dominus, ut confirmes nos, fratres tuos. Et tu confirmasti nos; et ego credo ut parvulus, profiteor ut fidelis, doceo ut episcopus: te a Christo constitutum esse ad gregem Domini pasendum et nutriendum irrefragabili et infallibili doctrina et scientia Iesu Christi.

Nec dubito ceteros quoque regni Hungariae episcopos eadem in pectore sensa gestire, eandem fidem profiteri, suamque adhaesionem pariter declaraturum simul atque a te, sanctissime pater, provocarentur. Et quamvis e publicatione huius dogmaticae decisionis haud exiguos motus exorturos praevideamus; quamvis harum turbarum fumum subsistentem, instar praesagii malorum, quae nos manent, sicut in aliis, ita et in isto regno Mariano iam nunc cernere liceat: nullus tamen dubito, quin omnes Hungariae episcopi similem adhaesionis declarationem propediem ad te mittant; ut hac solemnem fidei professione, suae unionis et coniunctionis cum ecclesia Romana, omnium ecclesiarum matre et magistra, cum cathedra Petri, hac petra, supra quam Christus fundavit ecclesiam suam, sincerum, certum, indubium perhibeant orbi testimonium.

Dignare quaeso, sanctissime pater, hanc sinceram devotionis meae contestationem gratiose suscipere, et in signum paterni amoris, me humillimum ac devotum filium, clerum populumque meum fidem tuam apostolica benedictione benedicere; sed dignare quaeso etiam pro nobis orare et efficacissimis tuis precibus nobis robur et auxilium de caelo impetrare, quatenus tecum et pro te firmiter in pugna stemus, et sub vexillo nostro glorioso pugnemus pro domo Dei usque ad exitum vitae.

In feliquo penes devotum pedum oculos in filialis subiectionis devotione emorior

Cassoviae 24 aprilis 1871.

sanctitatis vestrae

humillimus filius

Ioannes Perger episc. Cassoviensis in Hungaria.

Eiusmodi litteris summus pontifex hoc dedit responsum:

Venerabili fratri Ioanni episcopo Cassoviensi
(Cassoviam in Hungaria)

Pius papa IX.

Ven. fr. etc. Non ignoramus, ven. fr. quam trepidis in angustiis tu ceterique huius regni venerabiles episcopi versemini. Verum cum de servanda agitur atque asserenda unitate catholicae fidei, omnia profecto tantae rei sunt posthabenda, praesertim dum silentium aliquam dissensus aut saltem haesitationis speciem praeferre potest. Res quidem magna vim animi postulat; sed quo gravior obstat difficultas, eo nobilior fit confessio, maiorque commendanda laude. Quamobrem apertam absolutamque tuam fidei professionem quoad definitas ab oecumenica Vaticano synodo Romani pontificis praerogativas laeti prorsus excepimus; eamque multo pretiosorem factam duximus, cum a praecedenti opinione tua de inopportunitate definitionis, tum ab infestis, quae vertuntur, huius confessioni temporibus. Confidimus autem non immerito, magnanimam hoc exemplum fructu non caritaram apud

ven. fr., pro certo vero habemus ipsum nec insigni gratia carere posse apud ecclesiam, nec digna apud Deum mercede. Nos interim cum laeta favoris eius auxilia et munera toto tibi corde adprecamur eorumque auspiciis etc. apostolicam benedictionem impertimus.

Datum Romae apud S. Petram 22 maii 1871, pont. nostri anno vigesimo quinto.
(Litterae anni 1871, p. 99, n° 186.)

Praeterea die 22 maii 1871 dioecesis suae patriarchis circulares litteras dedit de obligatione decretorum concilii Vaticani.

„Decreta synodi oecumenicae Vaticanae, quae instituta in Urbe publicatione omnes fideles obligant, in advoluto transmittito, ut dd. curati eorundem in institutione privata aeque ac publica usum facere queant.“

177. *Gentili ep. Dionysiensis.* — In generali congregatione constitutionem probavit iuxta modum; in publica sessione dixit placet.

178. *Mrak episcopus Marianopolitanus et Marquettensis.* — In congregatione generali 13 iulii votum non placet dedit et quartae sessioni solemniter non interfuit. Litteris ad summum pontificem datis se decreto adhaerere mox significavit, ut patet ex his litteris ab eminentissimo cardinali Barnabò ad eum datis:

Illustrissime et reverendissime domine.

Perlatae nuper fuere ad sanctissimum dominum nostrum litterae tuae, quibus significabatur, te plene adhaerere decretis concilii Vaticani, ac praesertim illis, quae in sessione quarta edita fuerunt. Porro cum noverim, sanctitatem suam litteras huiusmodi libenti animo excepisse, id me tibi commemorare non immeror. Quod praestans Deum precor, ut te sospitem et incolumem servet.

Romae ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide 4 februarii 1871.

Tuus frater addictissimus

Al. card. Barnabò.

179. *Orrego ep. de Serena.* — In congregatione diei 13 iulii dedit placet iuxta modum; in publica sessione dixit placet.

180. *Forsò ep. Mardensis rit. chald.* — Et ipse in generali congregatione suffragium suum constitutioni dedit per placet iuxta modum; tamen in publica sessione respondit placet.

181. *Lipovisacki Magno-Varadinensis rit. lat.* — In congregatione generali ad suffragia respondit non placet. Constitutioni adhaesionem suam praestitit haec scribens nuntio apostolico Vindobonensi Mariano Falcinelli:

Excellentissime ac reverendissime domine archiepiscopo et nuntio apostolice.

Non minori cum stupore quam dolore percepi excellentiae tuae dd. 25 maii a. c. N. ad me datas litteras, quibus mecum una communicas domini cardinalis Antonelli epistolam in latinum transpositam; redargutionem enim quamdam haec epistola spirat, meamque agendi rationem, utpote parum laudabilem, criticae observationi subiicere intendit. Liceat mihi pro mea sinceritate et assueta ingenuitate declarare, dolenter me ferre modalitatem, qua in sua epistola sua eminentia utitur: quisquis enim sim, eum tamen ut indignus episcopus dioeceseanus, qua talis unice a Romanae sedis, beatissimo patri subiectus; qua civis vero Hungarus nullatenus secretario status pontificii subordinatus, sed apostolice regis Hungariae subditus.

Quod iam meritum epistolae eminentissimi cardinalis concernit, sequentibus respondeo: — Auferre

desiderat d. cardinalis quaecumque admirationis causam a bonis catholicis ob silentium, quod plerique ex episcopis Hungariae relate ad concilium Vaticanum hucusque servaverunt: — ego autem existimo, non boni catholici Hungari, qui praesulum suorum iudicio ultro adquebant, sed incredulorum impatiens phalanx, testibus eorum publicis pagellis, admiratur et ringitur, quod silentium et moderamen episcoporum Hungariae subtrahat eis ansem infernale virus in sanctam Dei ecclesiam evomendi.

Equidem ipsa rei natura et usus in conciliis vigens, dubitare non sinit, quod votum episcopi negativum subiectivam eius mentem relate ad declarandum dogma exhibeat, quin tamen excludat dogmate iam declarato postquam fere omnes orbis episcopi accessissent, plenam eius erga id subiectionem, nisi positiva actione contrarium sit manifestum. Ita est et in praesenti casu: utut sim unus eorum episcoporum, qui ante declaratum dogma spectatis totius orbis et imprimis regni Hungariae adiunctis, fidei catholicae nimio opere inimicis, vehementer optassent, ne quaestio iam nunc definita, examini synodi Vaticanae subiciatur, et hanc sententiam in ipso concilio qua verbo, in quantum venia loquendi limitata non fuit, qua scripto nativo animi sui candore et ea libertate, quae episcopos catholicos decet, manifestare haud intermiserunt, in congregationibus conciliaribus negativum contra personalem infallibilitatem dantes votum, dogmate tamen iam declarato, accedente assensu omnium fere orbis episcoporum, nunquam mihi vel in primam mentis operationem venit, subiectionem meam erga infallibilem ecclesiam et Petri magisterium denegare, vel plane positiva actione contrarium demonstrare; superflua attamen mihi videbatur adhuc specialis declaratio subiectionis erga dogma in concilio Vaticano declaratum et publicatum, eo quidem magis, cum iuxta cap. IV schematis constitutionis de episcopis et synodis: „omnia et singula in eodem concilio Vaticano definita et statuta demum in prima synodo provinciali intra biennium a fine eiusdem concilii Vaticani celebranda palam recipienda“ promulgari deberent. Attendi porro debet ad poenam, qua definitio infallibilitatis sancitur; adiungitur enim: „Si quis huic nostrae definitioni contradicere praesumpserit, anathema sit“; ergo prudens silentium non enunciatur puniendum; hinc culpae verti non potest episcopis, qui nullam quidem contradicendi occasionem praebent, sed ex prudenti consilio praefatam constitutionem ad tempus non promulgant.

Nefas igitur est cuicumque vivam meam erga sacram sedem apostolicam, et erga omnia ac singula eius iura et praerogativas divinae adhaesionem, tota vita mea testatam, interpositoque fidei iuramento roboratam in dubium vocare solo discreti silentii argumento, in imperiosissimis patriae meae, specialiter vero dioeceseos meae, in qua vix 80 mille catholici inter octingenta acatholicorum millia dispersi existunt, circumstantiis fundato.

Unitatem fidei in vinculo pacis servare intensus, tristissimo hoc aevi genio ecclesiae nostrae inimico, eo sollicitudinem pastorem dirigo, ut fideles mei cum suo episcopo, s. sedi apostolicae communicanti, vinculo fidei et charitatis iuncti, in eadem solius salvificae ecclesiae communionem serventur, et ita prout multis aliis dogmatibus ita etiam recentissimis concilii Vaticani constitutionibus utut non singulis omnes explicitae, implicitae tamen fide assentiantur et sic salutis discrimini eripiantur. Magnae gentium apostolus praevit exemplo docens. „Et ego fratres, non potui vobis loqui tamquam

spiritualibus, sed tamquam carnalibus, lac vobis potum dedi non coeam, nondum enim poteratis et non potestis, adhuc enim carnales estis." Magnum hoc zeli apostolici, prudentia pasterali moderati exemplar, non solum ordo societatis lesu, sedi apostolicae deditissimus in missionibus suis, dioecesi meae similibus, sed ipsa s. sedes apostolica identidem, imprimis sub Napoleone I gravibus aerumnis pressa sequi haud dabitavit, quin silentio suo vel unicum principium catholicum immolasset; nam utut fidem negare aut simulare non liceat, interdum tamen ad tempus, ut maius damnum praevortatur, dissimulare fas est. Et hoc est, quod in modernis patriae meae adiunctis imperiose exigit, ut verbis domini cardinalis utar, tum munus episcopale bene gubernandi gregem mihi concreditam, tum gradus meus in ecclesia et sublimis specula, in qua sum constitutus, et ex qua dioecesim meam lustrans, clarius intueor indigentias spirituales populi mei fidelis, quam id eminus prospicere cuius degnum liceat.

Excellentia tua cominus novit adiuncta Hungariae, quam dissidentibus apud nos politicis, religiosis et nationalibus studiis septemtrionalis schismaticus leo circumit, quaerens ut eam devoret; iure verendum, ne face dissidii theologi catholici ipsis immissa, schisma oriatur, et chara haec patria inhiantium vicinorum praeda fiat.

Accedit utut minus fundata diffidentia regiminis politici, quod in legibus patriae fundato placeto regio cum episcopio communicato, atque in versione latina hisce adnexo, dum libertatem episcoporum coarctat, his una necessitatem prudentiae et moderaminis imponit ita, ut ii in his rerum hungaricarum specialibus adiunctis, vix ac ne vix quidem generale omnium fere catholicorum episcoporum exemplum modo absque mora possint imitari. Sapienti igitur excellentiae tuae iudicio subitico, an s. Pauli agendi ratio, quam episcopi Hungari nunc sequi coguntur, minus laudabilis, prout eminentissimo cardinali Antonelli visum est, dici possit.

Satius igitur prae recriminationibus charitatem laedentibus fore existimo, effusis precibus ad thronum misericordiae divinae supplices nos accedere, ut convertat corda filiorum catholicorum in patres suos, ut gravis manus Dei, quae tetigit primogenitam ecclesiae filiam, nobilem gentem Gallorum, fiat salubre collyrium, quod auferat velamen de oculis nationum, et sublata formidine, quod corde credimus omnes etiam ore profiteri valeamus ad salutem, ut sanctissimus dominus noster Pius papa IX, cuius pontificatus semiubilaris anniversario die totus mundus laetus exultat, exhumiliatis ad pedes eius sacrilegis ecclesiae hostibus, videat bona Domini cunctis residua diebus vitae suae.

Nec restat aliud, quam intemeratam meam erga s. sedem apostolicam et sanctissimum dominum nostrum obedientiam et adhaesionem profitendo excellentiae tuae omnia faustissima precari, qui cum distincta veneratione sum

In thermis Pöstydnensibus, die 10 iunii 1871.

excellendae tuae

obsequentissimus servus et frater in X^o

Stephanus Lipovniczky
episc. M. Varadinensis lat.

Excellēto et rēno domino Mariano Falcinelli
archiep. Atheniensi nuncio apostolico.

182. Kovács ep. Quinque-Eclesiensis. — In congregatione diei 13 iulii ad suffragia respondit non placet; abfuit a publica sessione. Adhaesionem concilii decretis praestitit haec scribens summo pontifici Pio IX:

Beatissime pater.

Nuntius apostolicus Viadobonensis die 26 maii currentis anni, nomine beatitudinis vestrae intimavit mihi, eam esse sanetitatis vestrae voluntatem, ut adhaesionem meam omnibus et singulis sacri concilii Vaticani constitutionibus scriptotenus praestem et beatitudini vestrae transmittam, easdemque constitutiones in dioecesi mea publicem.

Cum ego, catholicus episcopus, sanetitatis vestrae intemeratam fidem ac veram plenamque obedientiam professus sim et profitear, idcirco hocce etiam scripto meo humillime declaro, me omnes et singulas sacri concilii Vaticani constitutiones, atque adeo tam constitutionem dogmaticam de fide catholica in sessione III a voto quoque meo ceteroquin probatam, quam etiam constitutionem dogmaticam primam de ecclesia Christi, quae incipit: *Pastor aeternus* in sessione IV^a editam, intima cum veneratione, adhaesione ac obedientia excipere; declaro praeterea, me easdem constitutiones in dioecesi mea publicaturam.

Quin reliquo in osculo sacrorum pedum emorior

Quinque-Eclesiis, die 7 iunii 1871.

sanetitatis vestrae

devotissimus ac obedientissimus filius

† Sigismundus Kovács

episcopus Quinque-Eclesiensis.

Post haec reapse litteris circularibus clero datis d. 29 iunii 1871 utramque constitutionem promulgavit.

„Communico vobiscum constitutiones ss. oecumenici concilii Vaticani, et quidem 1ª constitutionem dogmaticam de fide catholica in sessione III^a, 2ª constitutionem dogmaticam primam de ecclesia Christi in sessione IV^a editam. Prior proponit doctrinam catholicam de Deo rerum omnium creatore, de revelatione, de fide, de fide et ratione adversus errores rationalismi seu naturalismi, pantheismi, materialismi et atheismi; item adversus aberrationes quorundam catholicorum, qui alienis a vera fide doctrinis seducti, naturam et gratiam, scientiam humanam et fidem divinam perperam committentes, verum ac genuinum sensum dogmatum catholicorum depravarunt. Altera constitutio adversus molimina eorum, qui ut ecclesiam evertant, fundamentum eiusdem divinitus positum impetunt, universalis ecclesiae fidem de apostolici primatus in b. Petro institutione, de perpetuitate primatus b. Petri in Romanis pontificibus, de vi ac ratione primatus Romani pontificis, et de Romani pontificis infallibili magisterio exponit. Haec suprema docentis ecclesiae auctoritate in causa fidei sancitas ac promulgatas constitutiones, quae mox, D ac in publica s. concilii oecumenici sessione oraculo pontificio promulgatae sunt, quemvis ecclesiae filium, citra ullam alterius cuiuscumque promulgationis necessitatem obligant, nos ipsi intima cum adhaesione et obedientia excipientes eandem adhaesionem ac obedientiam incunctanter praestandam a vobis, creditoque conscientiae et curae vestrae fideli populo pro munere nostro deposcimus nobisque fidenter pollicemur.“

Quinque-Eclesiis, festo ss. apostolorum Petri et Pauli 1871.

183. Valsecchi ep. Tiberiadensis. — Dedit placet iuxta modum in generali congregatione; verum in publica sessione dixit placet.

184. Szald ep. Sabariensis. — In congregatione generali dixit non placet; abfuit a publica sessione. Constitutioni adhaesionem dedit haec scribens nuntio apostolico Viennensi Mariano Falcinelli archiep. Atheniensi:

Excelsi et rño domine.

Ob longiorem sine administrandi confirmationis sacramenti in diocesi absentiam, tardius nonnulli accepi litteras excellentiae tuae de 26 maii n. ad me datas, quibus mecum una communicas eminentissimi card. Antonelli epistolam ideo scriptam, ut severius perstringat episcopos Hungariae ob silentium, quod illi erga concilium Vaticanum hucusque servaverunt, utpote nec suam erga decisiones dicti concilii adhaesionem specialiter declarantes, nec easdem clero populoque suo solemniter publicantes.

Liceat mihi nunc quoad hanc reprehensionem quaepiam coram excellentia tua in omni humilitate et ingenuitate exponere:

Ego prae oculis habens caput IV schematis constitutionis *de episcopis et synodis*, iuxta quod „omnia in concilio Vaticano definita et statuta demum in prima synodo provinciali intra biennium a fine eiusdem concilii Vaticani celebranda palam recipienda promulgari debent“: intermedio tempore, dum adhuc nec concilio finis impositus, nec celebratio synodi provincialis possibilis sit, specialem adhaesionis meae declarationem eo minus duxeram esse absolute necessariam, quod poena quoque, qua definitio conciliaris sancitur, iis nonnulli impendenda veniat, qui huic decisioni contradixerint, quod tamen ex parte mea factum non est, nec in posterum, ut in Domino confido, quoad vixero, fiet. Scio etenim praecipuum episcopi munus esse, ut unitatem fidei servet in vinculo pacis, fidelesque curae suae creditos in adhaesione erga s. ecclesiam catholicam eiusque visibile caput summum pontificem, seu Christi in terris vicarium omni possibili modo corroboret: decisiones itaque conciliorum oecumenicorum cum pietate recipiat, eorumque oraculo se promptum cum humilitate subiiciat. Huic meo muneri nec adusque defui, nec abhinc deesse volens, te excelsi domine fraternae cum fiducia requiro, ut haec mea sensa ad eum card. Antonelli perferre digneris.

Quod ad solemnem decisionum harum publicationem attinet, perbene notum esse existimo e. t. prohibitionem regis nostri apostolici quae libertatem agendi impedit, non obstante episcoporum representatione, ad praesentem usque diem perdurare. Speramus interim impedimentum hoc tandem e medio ferendum esse: quod ubi factum fuerit, episcopi libertati suae restituti certo adlaborabunt, ut monito eminentissimi cardinalis conformiter silentio finis imponatur.

In reliquo dum e. t. significarem festum iubilare sanctissimi domini et patris nostri, quem Deus diutissime servet, tum in cathedrali mea, meipso pontificante, cum in singulis late patentis dioecesis meae parocciis ritu solemniter asservatum fuisse, pretiosissimis favoribus etc.: persisto

Sabariae 24 iunii 1871

Excellentiae tuae reverendissimae

umilimus servus et frater in Christo
Emericus episcopus Sabariensis.

185. *Hofele ep. Rottenburgensis*. — In congregatione diei 18 iulii ad suffragia vocatus respondit *non placet*; absuit a publica sessione. Adhaesionem tamen decretis conciliaribus praestitit haec scribens nuntio apostolico Monacensi P. Franc. Meglia archiep. Damasceno:

Excellentissime et reverendissime domine.

Paucis hinc diebus utraque constitutio dogmatica concilii Vaticani (III^{ae} et IV^{ae} sess.) in exemplaribus authenticis, accuratissime typis im-

CONCIL. GENERAL. TOMUS LIII.

A process, universe clero dioecesis meae a me transmissa, communicata et per epistolam pastorem, cuius exemplar adhaeret, publicata est. Ea autem decreti Vaticani interpretatio, quam ego in quinque paragraphis addere ausus sum, a reverendissimo domino episcopo Fessler in speciali eius ad me epistola est laudata et comprobata. Quod si ego per plures menses Fabii *constatoris* exemplum imitatus sum, certe ex hac agendi ratione id boni evenit, ut dioecesis mea a procellis, quibus alias regiones Germaniae magnopere infestantur, immo lacerantur, immunis et libera perseverasset. Nemo hucusque, nec ex clericis nec ex laicorum numero, constitutionibus concilii Vaticani aperte contradicere praesumpsit, et nemo litteris istis laudatoriis, quae alias in detrimentum unitatis ecclesiae parantur, subscripsit.

Ceterum enixe rogo, ut reverendissima excellentia vestra preces meas die 26 novembr. anni praeteriti ad sacram sedem transmissas et facultatem dispensandi in gradibus 1° et 2° affinitatis et 2° consanguinitatis attingentes, apud sanctissimum patrem commendare et eis patrocinari velit.

Cum omni observantia persevero

Rottenburgi in regno Württembergiae 23 aprilis 1871.

Reverendissimae excellentiae vestrae
humillimus et addictiss. famulus

† Carolus Iosephus de Hefele, ep. Rottenburg.

Excelsi et rño domino Petro Francisco Meglia archiep. Damasceno nuntio apostolico Monacensi.

Clero autem suae dioecesis circulares mittens litteras d. 10 aprilis 1871 ita concilii Vaticani decretum de primatu et infallibilitate Romani pontificis exponebat:

Wenn ich dem hochwürdigen Clerus den authentischen Text der beiden dogmatischen Constitutionen des Vaticanischen Concils mittheile, so geschieht es nicht in der Meinung, als ob der obligatorische Charakter allgemein kirchlicher Decrete von ihrer Verkündigung durch die einzelnen Diöcesanbischöfe abhängt.

Es ist den hochwürdigen geistlichen Amtsbrüdern bekannt, welche Stellung ich während der Verhandlungen des Vaticanischen Concils eingenommen habe, und mein Gewissen hat mir hierüber noch nie den leisesten Vorwurf gemacht. Nach dem 18. Juli 1870 aber, nach vollzogener feierlicher Verkündigung der Constitution *Pastor aeternus*, waren es zwei Hauptgedanken, die fortan mein Thun und Lassen in dieser Sache bestimmten. Für's Erste glaubte ich sorgfältigst Alles für meine eigene Person vermeiden und bei Andern verhüten zu müssen, was den Frieden und die Eintracht in der Kirche stören oder wenigstens zu solcher Störung führen könnte, und unsere Diöcese ist auch in der That von inneren Zerwürfnissen und ähnlichen Erscheinungen verschont geblieben. Es ist aber der kirchliche Friede und die Einheit der Kirche ein so hohes Gut, dass dafür grosse und schwere persönliche Opfer gebracht werden dürfen.

Eine andere Erwägung war folgende. Die Constitution *Pastor aeternus* bildet, wie bekannt, nur einen Theil dessen, was vom Vaticanischen Concil in Betreff der Lehre von der Kirche declarirt werden sollte und wollte. In dem grossen den Mitgliedern des Concils vorgelegten Schema der *doctrina de Ecclesia* fand sich kein Abschnitt über die päpstliche Infallibilität, wohl aber handelte dasselbe im 9ten Kapitel *de ecclesiae infallibilitate*. Erst am 6. März 1870 wurde auf Bitten vieler Bischöfe ein

Anhang zum zwölften, vom Primat handelnden A Kapitel dieses Schemas vertheilt, des Inhalts: *Reverentiam pontificum in rebus fidei et morum definiendis errare non posse*. Wiederum später wurde dieser Anhang in umgearbeiteter Form — und in Verbindung mit andern aus jenem Schema entnommenen Material über den Primat — als *Constitutio dogmatica prima de ecclesia Christi* zur Berathung gebracht und nach einigen neuen Umgestaltungen in der vierten öffentlichen Sitzung zum Decrete erhoben, während alle übrigen Stücke des Schemas der *doctrina de ecclesia* vorderhand zurückgestellt wurden.

Bei dieser Sachlage lebte ich nach dem 18. Juli v. J. der Hoffnung, durch synodale Behandlung dieser noch restingenden Partien in der Lehre von der Kirche, namentlich des Kapitels IX *de ecclesiae infallibilitate*, würden für eine sichere Interpretation der *constitutio prima* feste Anhaltspunkte gewonnen und wohl auch jene Bedenken gehoben werden, welche mich veranlaßt hatten, in der Generalcongregation am 13. Juli v. J. mit *non placet* zu stimmen und dieses *non placet* in schriftlicher Collectiv-Eingabe an den Papst am 17. Juli zu wiederholen.

Dass aber das Vaticanische Concil nicht fortgeführt werden konnte, gehört mit zu den traurigen Folgen der gewaltsamen Occupation des Kirchenstaats. Da hiedurch auch die Wieder-Eröffnung des Concils in unbestimmbare Ferne gerückt ist, so ist mir nicht möglich, dem authentischen Text, wie ich gewünscht, zugleich eine authentische Erklärung beizugeben, muss mich vielmehr auf wenige unmassgebliche Anhaltspunkte zu seiner Auslegung beschränken.

1. Bei Auslegung des Decrets *de Romani pontificis infallibili magisterio* müssen wir vor allem davon ausgehen, dass das urchristliche *dogma de infallibilitate ecclesiae* (sive conciliariter congregatae, sive dispersae) durch die neue Constitution nicht alterirt werden konnte und wollte.

2. Die Worte unserer Constitution: *Romani autem pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis oecumenicis conciliis aut explorata ecclesiae per orbem dispersae sententia, nunc per synodos particulares, nunc aliis, quae divina suppediabat providentia, adhibitis auxiliis etc.* enthalten nicht bloss eine historische Notiz über das, was früher geschah, sondern impliciren zugleich die Norm, nach welcher bei päpstlichen Kathedralentscheidungen immer verfahren wird (vgl. Fessler, Bischof v. St. Pölten, Die wahre und die falsche Unfehlbarkeit, p. 21).

3. Wie die Unfehlbarkeit der Kirche, so erstreckt sich auch die des päpstlichen Magisteriums nur und ausschliesslich auf die *glaubensmäßige* Glaubens- und Sittenlehre, und auch in den diesbezüglichen Kathedraldekreten gehören nur die eigentlichen Definitionen, nicht aber die Einleitungen, Begründungen u. dgl. zum infallibeln Inhalt (vgl. Fessler, a. a. O. p. 24, 25).

4. Der Grund, warum eine päpstliche Kathedraldefinition, die eine geoffenbarte Wahrheit aus dem *Depositum fidei* erhebt, und als allgemeine, die ganze Kirche verpflichtende Glaubensnorm verkündet, unfehlbar ist, liegt nicht in der Person des Papstes, sondern in dem göttlichen Beistand, vermöge dessen die Kirche vor allgemeinem Verfall in Irrthum bewahrt wird.

5. Ist eine solche *definitio ex cathedra* erfolgt, so ist eine Appellation an ein künftiges allgemeines Concil, beziehungsweise an das Urtheil der *ecclesia dispersa* unstatthaft.

Rottenburg, den 10. April 1871.

† Carl Joseph, Bischof.

186. *Cattoli ep. Adnesensis*. — In congregatione generali suffragium constitutioni dedit per non placet; abfuit a publica sessione. Adhaesionem tamen praestitit haec scribens summo pontifici Pio IX: Ajaocio, le 2 novembre 1870.

Très saint père

Hier, fête de la Toussaint, j'ai été heureux de pouvoir promulguer les deux constitutions publiées au concile du Vatican, au sujet de la foi et de la définition dogmatique de l'infaillibilité du souverain pontife.

J'avais choisi à dessein cette circonstance de la fête solennelle de tous les saints, où pour la première fois j'officialisai pontificalement dans mon église cathédrale, afin de donner plus de pompe et de notoriété aux actes du concile.

Mes obers et religieux diocésains ont reçu avec de grands sentiments de foi, et avec une parfaite docilité de cœur les décisions de la sainte assemblée. Je m'empresse d'en informer votre sainteté, espérant que ce sera pour elle, et pour son cœur si paternel, une précieuse consolation au milieu de toutes les angoisses du temps présent.

Bénissez-nous tous, très saint père; bénissez l'humble pasteur dans l'exercice du laborieux ministère que vos mains vénérées lui ont confié. Mais, en même temps, daignes bénir mes prêtres et mes fidèles qui, en toute circonstance, ont été si dévoués à l'Église et si inébranlablement unis à la personne de son chef auguste.

Combien la pensée des douleurs qui, dans ces jours critiques et calamiteux, attristent votre sainteté, nous attriste nous-mêmes; et qu'il serait consolant pour nous de pouvoir adoucir un peu l'amertume de ces douleurs!

Nous nous efforcerons, très saint père, de diminuer le plus possible les peines qui vous affligent, et qui sont aussi les nôtres, par la pratique exemplaire de nos devoirs, ainsi que par nos prières les plus filiales et notre plus tendre soumission.

Que votre sainteté, très saint père, daigne encourager notre bonne volonté; qu'elle daigne en particulier bénir ici le plus respectueux, le plus humble et le plus obéissant de ses fils

† P. Paul, év. d'Ajaocio.

187. *Serafini ep. Viterbiensis et Tuscanensis*. — In congregatione generali abfuit; praesens publicae sessioni suffragium suum dedit per verbum placet.

188. *De Cesare abbas Montis Virginis*. — Abfuit et a generali congregatione et a publica sessione infirma detentus valetudine. Indubiae fuit semper fidei in quaestione de primatu et infallibilitate Romani pontificis. Tamen fidem suam confirmavit haec scribens summo pontifici Pio IX: Beatissime Pater.

Subscriptus d. Gulielmus de Cesare ordinarius Montis Virginis nullius atque abbas generalis Virginianae congregationis, sanctitati vestrae humillime exponit, se, vertente aetate, cum iam ageretur in concilio oecumenico Vaticano de definiendo dogmate, cui potissime innititur e. sedis decus ac fundamentum, seu de eius infallibilitate, epatico morbo fuisse correptum ac medicorum consilio, annuente sanctitate vestra, mineralia balnea ineundi ergo Gallias petiisse; ex quo, Dei munere et immaculatae Virginis ope, prorsus convaleuit.

Dum ergo hoc de re gaudet, et sanctitatis vestrae benignitati grates habet quam maximas, eum tantum piget se non potuisse in eodem sacrosancto concilio aliis oecumenicis patribus adiungi, qui sententiam protulere hoc de super dogmate, et omni ope tutati sunt.

Quod ergo impo, quippe abena, tunc praestare A sessione. Indubie fidei semper fuit in quaestione nequivit, in praesentiarum explorare cupiens, sanctitatem vestram caute rogat, ut hoc chirographum indicio et votis ipsorum patrum a se subscriptum pro vera ac legitima adhaesione habeat.

Pro hac tunc, sicuti et pro caeteris huiusmodi oecumenicis synodi constitutionibus, mortem ipsam se subiturum vovet, si opus fuerit.

Beatissime Pater, hanc istam adhaesione, quae ex intimo eiusdem animi sensu profecto manat, suscipere ne dedigneris, dum ipse ad tuos sanctissimos pedes humillime provolutus tam pro se, quam pro sibi commissis ovibus, apostolicam benedictionem obsequens impetrat

Romae die 12 septembris anni 1870.

Humillimus servus et filius in Dño
Guilielmus de Cesare abbas gillis et ordinarius
Montis Virginis, nullius.

189. Burchall abbas gen. praeses Angliae O. S. B. B — Et ipse in congregatione generali dedit placet
— Abfuit a congregatione generali et a publica

190. Elias abbas gen. S. Hermiae vic. chald. — In generali congregatione ad suffragia praesens respondit placet; abfuit a publica sessione.

191. Gryfoni abbas gen. Camaldulensium. — Praesens in congregatione diei 13 iulii placet suum dedit; insequenti autem die apoplexia correptus publicae sessioni adesse non potuit.

192. Guardi vic. generalis cc. vv. Ministrantium infirmis. — Ad suffragia vocatus in generali congregatione respondit placet iuxta modum; in publica sessione respondit placet.

193. Jandel magister generalis ord. Praedicatorum. — Et ipse in congregatione generali dedit placet iuxta modum; in sessione publica dixit placet.

F.

CATALOGUS PATRUM, QUI AD OECUMENICAM VATICANAM SYNODUM CONVENERUNT.

I.

CATALOGUS PRAELATORUM ECCLESIAE CATHOLICAE QUIBUS AUT IUS AUT PRIVILEGIUM FUIT SEDENDI IN OECUMENICO CONCILIO VATICANO*.

1.

Eminentissimi et reverendissimi domini
a. e. R. cardinales.

Ordinis episcoporum.

- *1. Marius Mattei, ep. Ostiensis et Veliternus, sacri collegii decanus, 2 iulii 1832.
2. Constantinus Patrizi, ep. Portuensis et S. Rufinae, 23 iunii 1834.
3. Aloysius Amat, ep. Praenestinus, a. e. R. vicecancellarius, 19 maii 1837.
4. Nicolaus Paracciani Clarelli, ep. Tusculanus, 22 ianuarii 1844.
5. Camillus Di Pietro, ep. Albanensis, 19 decembris 1853.
- *6. Carolus de Reisach, ep. Sabinensis, abbas commendatarius perpetuus et ordinarius S. Mariae Farfensis, 17 decembris 1855.

Ordinis presbyterorum.

7. Philippus De Angelis, tituli S. Laurentii in Lucina, aep. Firmanus, a. e. R. camerarius, 18 septembris 1838.
8. Aloisius Vannicelli-Casoni, tit. S. Praxedis, aep. Ferrariensis, 23 decembris 1839.
- *9. Ludovicus Iacobus Mauritius de Bonald, tit. SSmae Trinitatis in monte Pincio, aep. Lugdunensis, 1 martii 1841.
10. Fridericus Schwarzenberg, tit. S. Augustini, aep. Pragensis, 24 ianuarii 1842.
11. Coenobitus Corsi, tit. SS. Ioannis et Pauli ad clivum Scauri, aep. Pisanus, 24 ianuarii 1842.
12. Fabius Maria Asquini, tit. S. Stephani in monte Celio, 22 ianuarii 1844.
13. Dominicus Carafa di Traetto, tit. S. Mariae Angelorum, aep. Beneventanus, 22 iulii 1844.

14. Xystus Riario-Sforza, tit. S. Sabinae, aep. Neapolitanus, 19 ianuarii 1846.
15. Iacobus Maria Mathieu, tit. S. Silvestri in Capite, aep. Bisuntinus, 30 septembris 1850.
- C 16. Franciscus Donnet, tit. S. Mariae in Via, aep. Burdigalensis, 15 martii 1852.
17. Carolus Aloisius Morichini, tit. S. Onuphrii, ep. Aesinus, 15 martii 1852.
18. Ioachimus Pecci, tit. S. Chrysogoni, ep. Perusinus, 19 decembris 1853.
19. Iosephus Othmarus Rauscher, tit. S. Mariae de Victoria, aep. Vindobonensis, 17 decembris 1855.
20. Alexander Barnabò, tit. S. Susanna, 16 iulii 1856.
- *21. Cyrillus de Alameda y Brea, aep. Toletanus, 15 martii 1858.
22. Antonius Benedictus Antonucci, tit. SS. Silvestri et Martini ad montes, ep. Anconitanus et Humanensis, 15 martii 1858.
23. Henricus Orfei, tit. S. Balbinae, aep. Ravennatensis, 15 martii 1858.
24. Iosephus Milesi-Pironi-Ferretti, tit. S. Mariae in Aracoeli, abbas commendatarius perpetuus et ordinarius SS. Vincentii et Anastasi ad Aquas Salvas, 15 martii 1858.
25. Petrus De Silvestri, tit. S. Marci, 15 martii 1858.
- *26. Alexius Billiet, tit. SS. Bonifacii et Alexii in monte Aventino, aep. Camberienensis, 27 septembris 1861.
27. Carolus Sacceni, tit. S. Mariae de Populo, 27 septembris 1861.
- *28. Michael Garcia Cuesta, tit. S. Prisca, aep. Compostellanus, 27 septembris 1861.

* Translati ad sedem Sabinensem die 21 martii 1870.

* Habes, lector benevole, in hoc elenco nomina praelatorum iuxta sedendi ordinem digesta; his adduntur cum sedes vel titulus episcopalis, tum dies promotionis, a qua ordo ipse sedendi omnino pendet. Cum nonnullis numerum aut titularum viciniam durante concilio acciderint, non his, sed solum tantum nomina referuntur, eo nimirum loco, quem praelatus quique insensu concilio occupavit. Absentium patrum nomina asterisco sunt adnotata.

29. Angelus Quaglia, tit. SS. Andreae et Gregorii A in monte Caelio, 27 septembris 1861.
30. Antonius Maria Panbianco, tit. SS. XII Apostolorum, maior Poenitentiarum, 27 septembris 1861.
31. Iosephus Aloisius Trevisanato, tit. SS. Nerei et Achillei, patriarcha Venetiarum, 16 martii 1863.
32. Antonius De Luca, tit. SS. Quatuor Coronatorum, 16 martii 1863.
33. Iosephus Andreas Bissarri, tit. S. Hieronymi Thyracorum, 16 martii 1863.
34. Ladevius De La Lastra y Cuesta, tit. S. Petri ad Vincula, aep. Hispalensis, 16 martii 1863.
35. Ioannes Baptista Pitra, tit. S. Callixti, 16 martii 1863.
36. Philippus Maria Guidi, tit. S. Xysti, aep. Bononiensis, 16 martii 1863.
37. Henricus Maria de Bonnechese, tit. S. Clementis, aep. Rothomagensis, 21 decembris 1863.
38. Paulus Cullen, tit. S. Petri in monte Aereo, aep. Dublinensis, 22 iunii 1864.
39. Gustavus d'Hohenlohe, tit. S. Mariae in Transpontina, 22 iunii 1866.
40. Aloisius Billio, tit. S. Laurentii in Panisperna, 22 iunii 1866.
41. Lucianus Bonaparte, tit. S. Pudencianae, 13 martii 1868.
42. Innocentius Ferrieri, tit. S. Caeciliae, 13 martii 1868.
43. Matthaeus Eustachius Gonella, tit. S. Mariae supra Minervam, ep. Viterbiensis et Tuscanensis, 13 martii 1868.
44. Laurentius Barili, tit. S. Agnetis extra moenid, 13 martii 1868.
45. Iosephus Berardi, tit. SS. Marcellini et Petri, C 13 martii 1868.
46. Ioannes Ignatius Moreno, tit. S. Mariae a Pace, aep. Vallesoletanus, 13 martii 1868.
47. Raphael Monaco La Valletta, tit. S. Crucis in Sessorio, 13 martii 1868.

Ordinis diaconorum.

48. Iacobus Antonelli, diaconus S. Mariae in Via Lata, 11 iunii 1847.
49. Prosper Caterini, diaconus S. Mariae Scalaris, 7 martii 1853.
50. Gaspar Grassellini, diaconus S. Mariae ad Martyres, 16 iunii 1856.
51. Theodulphus Mertel, diaconus S. Eustachii, 16 martii 1858.
- *52. Franciscus Pentini, diaconus S. Mariae in Porticu, 26 martii 1863.
53. Dominicus Consolini, diaconus S. Mariae in D. Domnica, 29 iunii 1868.
54. Eduardus Borromeo-Arese, diaconus SS. Viti et Modesti, 13 martii 1868.
55. Hannibal Capalti, diaconus S. Mariae in Aquiro, 13 martii 1868.

2.

Reverendissimi domini patriarchae.

56. Ruggerus Aloisius Aemidius Antici-Mattei, Constantinopolitanus, 8 ianuarii 1864.
57. Paulus Ballerini, Alexandrinus, 27 martii 1867.
- *58. Paulus Mashad, Antiochenus rit. maronit., 23 martii 1855.
59. Gregorius Jussef, Antiochenus rit. graec. melchit., 27 martii 1865.
60. Ignatius Harous, Antiochenus rit. syriac., 6 augusti 1866.

61. Paulus Branesi, Antiochenus rit. latin., 25 iunii 1869.
62. Ioseph Valerga, Hierosolymitanus, 1 octobris 1847.
63. Ioseph Auda, Babylonensis rit. chaldaic., 11 septembris 1848.
64. Thomas Iglonias y Barceos, Indiarum Occidentalium, 27 septembris 1852.
65. Antonius Hassus, Othiciensis rit. armen., 13 iulii 1867.
66. Clemens Bahus, iam Antiochenus rit. graec. melchit., 1 aprilis 1856.

3.

Reverendissimi domini primates.

67. Maximilianus de Tarnocsy, aep. Salaburgensis, 17 februarii 1851.
68. Carolus Poeten, aep. Antibarensis et Scodrensia, 31 augusti 1855.
- *69. Ioseph da Moura, aep. Bracharensis, 16 iunii 1855.
70. Antonius Salomone, aep. Salernitanus, administr. perpet. vocl. Acernensis, 21 decembris 1857.
71. Emmanuel Ioachimus da Silveira, aep. S. Salvatoris in Brasilia, 18 martii 1861.
72. Miocislans Ledochowski, aep. Gnesensis et Poseniensis, 30 septembris 1861.
73. Franciscus Fleix y Solans, aep. Tarracensis, 23 septembris 1864.
74. Ioannes Simor, aep. Strigoniensis, 22 februarii 1867.
75. Victor Dechamps, aep. Mechliniensis, 20 decembris 1867.

4.

Reverendissimi domini archiepiscopi.

- *76. Paulus Musa, Tripolitanus rit. maron., 2 martii 1826.
- *77. Carolus Mercy d'Argenteau, Tyrensis i. p. i., 2 octobris 1826.
78. Laurentius Pontillo, Cusentinus, 20 ianuarii 1834.
- *79. Vincentius Grande, Hydruntinus, 20 ianuarii 1834.
80. Ioannes Mac Hale, Tuamensis, 5 augusti 1834.
- *81. Petrus Dominicus Marcellinus Raphael Bonamie, Chalcedonensis i. p. i., 13 februarii 1835.
82. Laurentius Trioche, Babylonensis, 14 martii 1837.
- *83. Iacobus Eliani, Damascenus rit. syriac., 14 martii 1837.
- *84. Meletius Starovero, Drabichensis i. p. i. rit. graec., 21 novembris 1840.
85. Tobias Aun, Berytensis rit. maronit., 19 martii 1841.
86. Godefridus Saint-Marc, Rhedonensis, 12 iulii 1841.
- *87. Dominicus Ciluffo, Adanensis i. p. i., 27 ianuarii 1842.

¹ His adnumerandi veniunt duo alii antistes, qui ecclesie iam ante eodem per translationem notati sunt primatiales, nimirum: 1° Daniel Mac Gottinga, ep. Bapatensis, ad eodem Armenicam translatus die 11 martii 1870; 2° Iacobus Maria Ginochias, a sede Gratianopolitana ad primatiam Lugdunensem translatus die 27 iunii 1870. Cum autem eorum nomina iam habeantur inferius in episcoporum catalogo, minus visum est ea hoc loco praeterire, ne hic in eodem catalogo occurrant.

² Dicitur *Manuel* ante susceptum episcopatum. Ad eodem eius quod attinet, quae *Drabichensis* in libro Curiae nuncupatur, ea est quae apud rei geographicis partes dicitur *Dracensis*, scilicet a civitate Drama in Thracia occidentali, seu, ut aliis placet, in Macedonia orientali, quod idem est.

- *98. Ioannes Polding, Sidneyensis, 18 februarii A 1841.
99. Ignatius Kalybgian, Amasenus aep. ep. rit. armen., 31 iulii 1842.
90. Petrus Apellian, Maronensis aep. ep. rit. armen., 31 iulii 1842.
91. Iosephus Giagia, Cyprensis rit. maronit., 26 decembris 1843.
- *92. Melchior Jolly, iam Senonensis, 25 ianuarii 1844.
93. Petrus Cileato, Romanensis, 23 iulii 1844.
- *94. Ludovicus Martini, Cyrensis i. p. i., 25 septembris 1845.
95. Alexander Asinari di Sanmarzano, Ephesus i. p. i., 19 ianuarii 1846.
96. Alexander Angeloni, Urbinateensis, 16 aprilis 1846.
97. Franciscus Blanchet, Oregonopolitanus, 24 iulii 1846.
98. Georgius Hurmus, Sioniensis i. p. i. rit. armen., 23 augusti 1846.
99. Felicianus Salvini, Camerianensis, administr. perpet. eocl. Triensis, 12 aprilis 1847.
100. Petrus Kenrick, S. Ludovici, 12 iulii 1847.
101. Eduardus Hurmus, Siracensis i. p. i. rit. armen., 13 septembris 1847.
102. Raphael Valdivieso, S. Iacobi de Chile, 4 octobris 1847.
103. Angelus Raphael D' Ambrosio, Dyrrachienensis, 17 decembris 1847.
- *104. Andreas Charvaz, iam Ianuensis, 3 iulii 1848.
105. Augustinus Georgius Barshino, Salmasiense rit. chald., 11 iulii 1848.
106. Ioseph De Bianchi Dottula, Tranensis, Nazareus et Barulensis, administr. perpet. eocl. Vigiliensis, 22 decembris 1848.
107. Gregorius Ata, Emesenus et Apamensis rit. graec. melchit., 20 februarii 1849.
108. Iulius Arrigoni, Lucanus, 5 novembris 1849.
109. Gregorius De Luca, Compasus, administr. perpet. eocl. Campaniensis, 20 maii 1850.
110. Ioseph Rotundo, Tarentinus, 20 maii 1850.
111. Antonius Maria Claret y Clará, Traianopolitanus i. p. i., 20 maii 1850.
112. Iacobus Bahtiarian, Amidensis aep. ep. rit. armen., 2 iunii 1850.
113. Ioannes Hagian, Caesarensis in Cappadocia aep. ep. rit. armen., 2 iunii 1850.
114. Ioannes Baptista Purcell, Cincinnatiensis, 18 iulii 1850.
115. Renatus Régnier, Cameracensis, 30 septembris 1850.
- *116. Adalbertus Bartakovics de Kisappony, Agriensis, 30 septembris 1850.
117. Beniaminus Dimitriu Eusebidès, Neapolitanus rit. graec., 18 augusti 1851.
118. Ioseph Matar, Aleppensis rit. maronit., 28 septembris 1851.
119. Silvester Guevara y Sira, Caracensis seu S. Iacobi de Benezuela, 27 septembris 1852.
120. Ioannes Zwijzen, iam Ultraieetensis nunc ep. Buscoducensis, 4 martii 1853.
- *121. Dominicus de Sousa Magalhães, Mitylenensis i. p. i., 7 martii 1853.
- *122. Ioannes Naselli, Panormitanus, 27 iunii 1853.
123. Fridericus de Farstenberg, Olomucensis, 27 iunii 1853.
124. Ioseph Sadeo Alemany, S. Francisci, 29 iulii 1853.
125. Hieronymus Simoon Kasbat, Sebananensis rit. chald., 7 septembris 1853.
126. Philippus Cammarota, Caietanus, 24 iunii 1854.
127. Vincentius Tagliatela, Sipontinus, administr. perpet. eocl. Vestanus, 23 iunii 1854.
128. Ioannes Tamraz, Kerkukiensis rit. chald., 14 septembris 1854.
129. Vincentius Tissani, Nimbensis i. p. i., 23 martii 1855.
130. Franciscus Xaverius Apuzzo, Surrentinus, 23 martii 1855.
131. Caietanus Rossini, iam Acheruntinus et Matheranensis, nunc ep. Melphitensis, Iuvencensis et Terlitensis, 23 martii 1855.
132. Andreas Gollmayr, Goritiensis et Gradiscanus, 23 martii 1855.
133. Petrus Villanova Castellacci, Petronis i. p. i., 26 martii 1855.
134. Vincentius Spaccapietra, Smyrnensis, 18 aprilis 1855.
135. Georgius Errington, Trapezuntinus i. p. i., 28 maii 1855.
136. Franciscus Cugini, Mutinensis, abbas nullius Nonantolensis, 28 septembris 1855.
137. Marianus Ricciardi, Raginensis, 28 septembris 1855.
138. Iacobus Bosagi, Caesarensis in Palaestina i. p. i. rit. armen., 4 novembris 1855.
- *139. Iosephus Marid, Arcensis i. p. i. rit. maronit., 4 novembris 1855.
140. Raphael Ferrigno, Brundusinus, administr. perpet. eocl. Ostunensis, 16 iunii 1856.
141. Gregorius de Scheer, Monacensis et Frisingensis, 19 iunii 1856.
142. Salvator Nobili Vitelleschi, iam Seleuciensis i. p. i., nunc ep. Auximan. et Cingulan., 19 iunii 1856.
143. Alexander Franchi, Thessalonicensis i. p. i., 19 iunii 1856.
- *144. Flavius Chigi, Myrensis i. p. i., 19 iunii 1856.
145. Aloisius De Marinis, Theatinus, administr. perpet. eocl. Vastensis, 18 septembris 1856.
146. Petrus Bostani, Tyrensis et Sidoniensis rit. maronit., 28 septembris 1856.
147. Ioseph Guibert, Turonensis, 19 martii 1857.
- *148. Georgius Claudius Ludovicus Pius Chalandon, Aquensis, 19 martii 1857.
- *149. Petrus Mashad, Apamensis i. p. i. rit. maronit., 19 martii 1857.
150. Patritius Leahy, Caseliensis, administr. perpet. eocl. Emiliensis, 13 maii 1857.
151. Marinus Marini, iam Palmyrensis i. p. i., nunc ep. Urbevitanus, 16 iunii 1857.
152. Gregorius Symonowicz, Leopoliensis rit. armen., 5 iulii 1857.
153. Ioseph Limberti, Florentinus, 3 augusti 1857.
154. Augustinus Pace-Forno, Rhodiensis i. p. i. ep. Melitensis, 4 decembris 1857.
- *155. Marianus Falcinelli-Antoniacci, Athenarum i. p. i., 21 decembris 1857.
- *156. Antonius De Simone, Heracleensis i. p. i., 18 martii 1858.
157. Philippus Gallo, Patracensis i. p. i., 18 martii 1858.
158. Petrus Giannelli, Sardinus i. p. i., 6 iunii 1858.
159. Franciscus Pedicini, Baronsis, 27 septembris 1858.
160. Michael de Deinlein, Bambergensis, 27 septembris 1858.

* Sic dicendum loco portento illius Neapolitanensis, quod habetur in publicis catalogis Romae editis; namque Beniaminus ille titulum nactus erat a civitate Neapoli, Turcis Yoni-trus, quae in Thracia occidentali sita, eadem est atque Amphipolis veterum, licet multi existant illam eandem esse ac Christopolim, quae nomine vulgari Cavae dicitur.

161. Petrus Michael Bartatar, Borthensis rit. A chald., 14 novembris 1858.
162. Emmanuel Garcia Gil, Caesar-Augustanus, 23 decembris 1858.
163. Thomas Connolly, Halifaxensis, 15 aprilis 1859.
164. Arcesius Avak-Wartan Augiarakian, Tarsensis i. p. i. rit. armen., 15 augusti 1859.
- *165. Ioseph Goyeneche y Barreda, Limanus, 26 septembris 1859.
166. Iulianus Despres, Tolocanus, 26 septembris 1859.
167. Ignatius Akkai, Hauranensis rit. graec. melch., 21 novembris 1859.
168. Franciscus Xaverius Wierschleyk¹, Leopoliensis, 23 martii 1860.
169. Spiridion Maddalena, Coreyrensis, 13 iulii 1860.
170. Georgius Ebedicus Khayath, Amadiensis B rit. chaldaic., 23 septembris 1860.
171. Gregorius Balitian, Aleppensis aep. ep. rit. armen., 2 februarii 1861.
172. Ioannes Maria Odin, Novae Aureliae, 15 februarii 1861.
173. Marianus Barrio y Fernandez, Valentinus, 18 martii 1861.
- *174. Franciscus Delamare, Auxitanus, 18 martii 1861.
- *175. Ioannes Chrysostomus d'Amprim y Pessoa, Goanus, 22 martii 1861.
176. Leo Korkoruni, Melitenensis aep. ep. rit. armen., 7 aprilis 1861.
- *177. Iosephus-Maria Riofrio Valdivieso, iam Quitensis, administr. apost. eocl. Lojanae, 22 iulii 1861.
178. Carolus Amabilis de La Tour d'Auvergne-Lauragais, Bituricensis, 22 iulii 1861. C
- *179. Ioannes Hagg, Heliopolitanus rit. mar., 10 augusti 1861.
180. Gregorius Martinez, de Manila, 23 decembris 1861.
181. Petrus Puch y Solona, de Plata, 23 decembris 1861.
- *182. Sigismundus Felinski, Varsoviensis, 6 ianuarii 1862.
183. Cyrillus Behnam Benni, Mausiliensis rit. syriac., 9 martii 1862.
184. Benvenutus Monzon y Martine, Granatensis, 7 aprilis 1862.
185. Petrus Doimus Maupas, Iadrensis, 21 maii 1862.
186. Dionysius Georgius Scelhot, Aleppensis rit. syriac., 25 maii 1862.
187. Athanasius Raphael Ciarchi, Babylonensis rit. syriac., 30 septembris 1862.
188. Georgius Darboy, Parisiensis, 18 martii 1863.
189. Pelagius de Lavastida y Davalos, Mexicanus, 19 martii 1863.
190. Paulus Hatem, Aleppensis rit. graec. melchit., 27 septembris 1863.
191. Andreas Casasola, Utinensis, 28 septembris 1863.
192. Ludovicus Anna Dubreil, Avenionensis, 21 decembris 1863.
- *193. Iosachim-Ludovicus Gonin, Portus Hispaniae, 21 decembris 1863.
194. Melchior Nasarian, Mardensis rit. armen., 30 decembris 1863.
195. Laurentius Bergeretti, Naxiensis, 24 martii 1864.
196. Martinus Ioannes Spalding, Baltimorensis, 3 aprilis 1864.
197. Ioannes Mac Oleskey, Neo-Eboracensis, 6 maii 1864.
198. Darius Bucciarelli, Scopionensis, 6 iunii 1864.
199. Placidus Casangian, Antiochenus aep. ep. rit. armen., 14 septembris 1864.
200. Ludovicus Haynald, Colocensis et Baccionensis, 14 septembris 1864.
- *201. Petrus Meglia, Damascenus i. p. i., 14 septembris 1864.
202. Basilius Gaeparian, Cypranis i. p. i. rit. armen., 21 novembris 1864.
203. Marianus Escalada, de Buenos Ayres, 4 martii 1865.
204. Ioseph Sembratowicz, Naxiansenus i. p. i. rit. ruthen., admin. apost. eccles. Premiliensis, Sanachiensis et Samboriensis Ruthenorum¹, 24 martii 1865.
205. Ioannes Lyonnet, Albiensis, 27 martii 1865.
206. Henricus Manning, Westmonasteriensis, 30 aprilis 1865.
207. Paulus Melchers, Colonienensis, 8 ianuarii 1866.
- *208. Aloisius Oreglia a S. Stephano, Damiatensis i. p. i., 4 maii 1866.
- *209. Nicolaus Castells, Marciopolitaenus i. p. i., 19 iunii 1866.
210. Franciscus Xaverius de Mérode, Melitenensis i. p. i., 22 iunii 1866.
211. Antonius Rossi Vaccari, Colossensis i. p. i., 25 iunii 1866.
212. Aloysius Ciurcia, Irenopolitanus i. p. i., 27 iulii 1866.
213. Gualterius Steins, Bostrensis i. p. i., 11 ianuarii 1867.
214. Alexander Riccardi di Netro, Taurinensis, 22 februarii 1867.
215. Aloisius Natoli, Mezzanensis, 22 februarii 1867.
216. Ioseph Dusmet, Catanensis, 22 februarii 1867.
217. Ioseph Cardoni, Edessenus i. p. i., 22 februarii 1867.
218. Aloisius Nasari di Calabiana, Mediolanensis, 27 martii 1867.
219. Ioannes Landriot, Rhemensis, 27 martii 1867.
220. Carolus Allemand Lavigerie, Algerianus, 27 martii 1867.
221. Athanasius Kausm, Tyrensis rit. graec. melch., 14 aprilis 1867.
222. Aloisius Puecher Passavalli, Iconiensis i. p. i., 17 maii 1867.
223. Victor Bernadou, Senonensis, 12 iulii 1867.
224. Franciscus Baillargeon, Quebecensis, 20 augusti 1867.
225. Anastasius Rodrigo Yusto, Burgenis, 20 septembris 1867.
226. Bernardus Piñol y Aycinena, Guatemalaensis seu de Guatimala, 20 septembris 1867.
- *227. Vincentius Arbelaes, S. Fidei Neograna-tensis, 6 februarii 1868.
228. Andreas Schaeppman, Ultraiectensis, 13 martii 1868.
229. Ioseph Ignatius Checa y Barba, Quitensis, 16 martii 1868.
- *230. Iacobus Cattani, Ancyranus i. p. i., 16 martii 1868.
231. Petrus Loza, de Guadalaxara, 23 iunii 1868.
232. Stephanus Stefanopoli, Philippensis i. p. i. rit. graec., 18 septembris 1868.
233. Carolus Eyre, Anasarbensis i. p. i., 3 decembris 1868.

¹ Ad archiepiscopatum metropolitanam Leopoliensem et Halicarnasum translatus die 27 iunii 1870.
² Notandum hanc sedem in Isauria sitam non archiepi-scopalem, sed episcopalem fuisse.

- *234. Ioannes Vanessa, Fogarolensis et Albas Iu-
liensis rit. rumen., 21 decembris 1868.
- *235. Iosephus Ignatius Arciga, Mechococconensis,
21 decembris 1868.
- *236. Ioseph Angelini, Coriathiensis i. p. i., 21 de-
bris 1868.
- *237. Timotheus Attar, Amidensis seu Diarbeki-
rensis rit. chaldaic., 23 martii 1869.
- *238. Ioannes Baptista Pompallier, Amascenus
i. p. i., 19 aprilis 1869.
- *239. Seraphinus Vannutelli, Nicenus i. p. i.,
24 iunii 1869.
- *240. Alexius Ioannes Maria Guilloux, Portus
Principis, 27 iunii 1870.
- *241. Hyacinthus Maria Iosephus De Ferrari,
Naupactensis, 27 iunii 1870.
- 5.
- Reverendissimi domini episcopi.
- *242. Ioseph Traversi, Massensis in Etruria,
16 decembris 1825.
- *243. Stephanus a Iesu et Maria, Anagninis,
3 iulii 1826.
- *244. Ioannes Petrus Losana, Bugellensis, 19 ia-
nuarii 1827.
- *245. Agabius Riccii, Berytensis rit. graec. melchit.,
16 martii 1828.
- *246. Ignatius Giustiniani, Cnisiensis, 10 maii 1829.
- *247. Michael Bombini, Cassanensis, 21 maii 1829.
- *248. Guillelmus Morris, Troianus i. p. i., 9 au-
gusti 1831.
- *249. Alphonsus Di Donato, Cardicensis i. p. i.,
9 septembris 1831.
- *250. Aloisius Lasteria, Zacynthiensis et Cepha-
leniensis, 4 novembris 1831.
- *251. Carolus Borromaeus Haul, Reginaehradi-
ensis, 24 februarii 1833.
- *252. Ioseph Dos Reis, Cuiabensis, 2 iulii 1833.
- *253. Fridericus Reze, Detroitensis, 8 martii 1833.
- *254. Ioannes Negri, Derthonensis, 15 aprilis 1833.
- *255. Leonardus Todisco Grande, Aculanus et
Cerinolensis, 20 ianuarii 1834.
- *256. Ludovicus Féron, Claromontensis, 20 ianuarii
1834.
- *257. Guillelmus Sillani Aretini, iam Terracinen-
sis, 4 aprilis 1835.
- *258. Gaspar Labis, Tornacensis, 6 aprilis 1835.
- *259. Ludovicus Robiou de la Tréhonnois,
iam Constantiensis, 1 februarii 1836.
- *260. Theodosius Kojungi, Sidoniensis rit. graec.
melch., 23 decembris 1836.
- *261. Athanasius Tutungi, Tripolitanus rit. graec.
melchit., 23 decembris 1836.
- *262. Ignatius Bourget, Marianopolitanus, 10 mar-
tii 1837.
- *263. Laurentius Ioannes Baptista Biale, Ventim-
iliensis, 19 maii 1837.
- *264. Ioseph Severa, Interamnensis, 2 octobris 1837.
- *265. Fridericus de Marguerye, Augustodunensis,
2 octobris 1837.
- *266. Franciscus Lacroix, Baionensis, 23 februarii
1838.
- *267. Aloisius Moreno, Eporodiensis, 13 septem-
bris 1838.
- *268. Franciscus Rivet, Divionensis, 13 septembris
1838.
- *269. Emmanuel Verrolles, Columbiensis i. p. i.,
12 decembris 1838.
- *270. Augustus Allou, Meldensis, 21 februarii
1839.
- *271. Caelestinus Guynemer de la Hailandière,
iam Vincennopolitanus, 17 maii 1839.
- *272. Nicolaus Golia, Cariatensis, 11 iulii 1839.
- *273. Antonius Ernestus de Schaffgotsche,
Brunensis, 11 iulii 1839.
- *274. Romualdus Gimeno, Cebuensis, 27 iulii
1839.
- *275. Thomas Feeny, Alladensis, 27 iulii 1839.
- *276. Ioannes Laurent, Cheronensis i. p. i., 17 sep-
tembris 1839.
- *277. Michaelangelus Orlandi, Apuanus, 13 de-
cembris 1839.
- *278. Henricus de Hofstätter, Passaviensis, 23 de-
cembris 1839.
- *279. Ludovicus Besi, Canopensis i. p. i., 10 ia-
nuarii 1840.
- *280. Raphael Biale, Albinganensis, 27 aprilis
1840.
- *281. Thomas Ioseph Dominicus Brown, Neopor-
tensis et Menevensis, 11 maii 1840.
- *282. Stephanus Bagnoud, Bethlehemensis i. p. i.,
3 iulii 1840.
- *283. Georgius de Stahl, Herbipolensis, 31 iulii
1840.
- *284. Petrus Bataillon, Aenensis i. p. i., 23 au-
gusti 1840.
- *285. Ioseph Ponsot, Philomeliensis i. p. i., 28 au-
gusti 1840.
- *286. Ioannes Paredis, Ruremondensis, 24 no-
vembris 1840.
- *287. Carolus Gigli, Tiburtinus, 14 decembris
1840.
- *288. Andreas Raess, Argentinensis, 14 decem-
bris 1840.
- *289. Dominicus Zichy de Vassonyko, iam Ves-
primiensis, 14 decembris 1840.
- *290. Richardus Vinc. Whelan, Wheelingensis,
15 decembris 1840.
- *291. Dionysius Gauthier, Emausensis i. p. i.,
18 decembris 1840.
- *292. Eugenius I. C. Ios. Desflèches, Sinitensis
i. p. i., 18 decembris 1840.
- *293. Franciscus Vibert, Maurianensis, 1 martii 1841.
- *294. Stephanus Ludovicus Charbonneau, Ias-
sensis i. p. i., 21 iunii 1841.
- *295. Sigismundus Deaky, Caesaropolitanus i. p. i.,
12 iulii 1841.
- *296. Marianus Fernandez Fortique, Capharnen-
sis i. p. i., 12 iulii 1841.
- *297. Michael Calderon, Bodonensis i. p. i., 9 sep-
tembris 1841.
- *298. Nicolaus Crispigni, Fulginatensis, 24 ia-
nuarii 1842.
- *299. Fridericus Manfredini, Patavinus, 24 ia-
nuarii 1842.
- *300. Ioseph Gignoux, Hellovacensis, 24 ianuarii
1842.
- *301. Ioannes Hilarius Boset, Emeritensis de Ma-
racaibo, 27 ianuarii 1842.
- *302. Nicolaus Weis, Spirensis, 23 maii 1842.
- *303. Petrus Iosephus Blum, Limburgensis, 23 maii
1842.
- *304. Eleonorus Aronne, Montis Alti, 23 iulii 1842.
- *305. Ioannes Baptista Berteaud, Tutelensis,
22 iulii 1842.
- *306. Caietanus Carli, Almirensis² i. p. i., 23 au-
gusti 1842.

¹ Eadem die factus est ep. Cuneensis Iosephus Augustinus Salomei, qui anno 1842 tam sedi tam muneri episcopali om-
nino renuntiavit, in congregationem Missionis vulgo Lasaris-
tarum adactus, in qua pie obdormivit die 1 iulii 1874, quatuor
nimirum annis post absolutum concilium Vaticanum. Tamen
eius nomen in catalogum non suscepti, quod ille munera epi-
scopalia haudquaquam obiret.

² Ita in libris curiae romanae pro Philyrensi, cum sedes
Halmyrensis (Ἁλμύρες) in Thessalia series creata sit. At vere

- *307. Ioannes Wheland, Aurelianensis i. p. l., A. 19 ianuarii 1843.
- *308. Ioannes Baptista Cioffi, Clusinus et Pientinus, 27 ianuarii 1843.
- *309. Iacobus Gentile, Novariensis, 27 ianuarii 1843.
310. Paulus Dupont des Loges, Metensis, 27 ianuarii 1843.
311. Ioseph Gaganets, Epericeniensis rit. ruthen., 27 ianuarii 1843.
312. Ioseph Maria Alberti, Syrensis, 21 martii 1843.
- *313. Raphael Purpo, Puteolana, 3 aprilis 1843.
314. Ioannes Thomas Ghilardi, Montis Regalis, 23 maii 1843.
315. Ioseph Januzzi, Lucerinus, 19 iunii 1843.
316. Petrus Severini, Sappensis, 26 novembris 1843.
317. Ioannes Henni, Milvaehiensis, 28 novembris 1843.
318. Ioannes Doney, Montis Albani, 29 ianuarii B 1844.
- *319. Antonius Ferreira Viçoso, Mamannensis, 22 ianuarii 1844.
320. Salvator Fertitta, Cavensis et Sarnensis, 25 ianuarii 1844.
321. Ioannes Baptista Montixi, Ecclisensis, 25 ianuarii 1844.
322. Petrus de Preux, Sedunensis, 25 ianuarii 1844.
323. Carolus Rousselet, Sagiensis, 25 ianuarii 1844.
- *324. Ioannes Claudius Miche, Dansarensis i. p. l., 2 martii 1844.
325. Gabriel Grioglio, Euriensis i. p. l., 2 martii 1844.
326. Aloisius Moccagatta, Zenopolitana i. p. l., 8 martii 1844.
327. Fidelis Suter, Rosaliensis i. p. l., 23 iunii C 1844.
- *328. Gaspar Borowski, Luceoriensis et Zytome-riensis, 3 iulii 1844.
329. Bonaventura Attanasio, com. Liparensis, 22 iulii 1844.
- *330. Ioannes Georgius Müller, Monasteriensis, 22 iulii 1844.
- *331. Franciscus Iosephus Baudichon, Basili-tanus i. p. l., 13 augusti 1844.
332. Philippus Viard, Wellingtoniensis, 7 fe-bruarii 1845.
333. Bertrandus Severus Mascarou Laurence, Tarbiensis, 21 aprilis 1845.
- *334. Aloisius Bienna, Hierocacasarensis i. p. l., 21 aprilis 1845.
335. Alexius Wicart, Vallis Vidonis, 24 aprilis 1845.
336. Ioannes Brady, Perthensis, 18 maii 1845. D
- *337. Ioannes Baptista Boucho, Alaliensis i. p. l., 3 iunii 1845.
338. Ioannes Pellei, Aquaependensis, 24 novem-bris 1845.
339. Iacobus Maria Iosephus Baillès, com. Lucio-nensis, 24 novembris 1845.
340. Daniel Murphy, Hobartoniensis, 16 decem-bris 1845.
341. Stephanus Marilley, Lausanensis et Gene-vensis, 19 ianuarii 1846.
342. Petrus Bigandet, Ramathensis i. p. l., 27 martii 1846.
- *343. Ludovicus Alouvy, com. Apamiensis, 16 aprili 1846.
- *344. Guillelmus Massaja, Cassiensis i. p. l., 4 maii 1846.
- *345. Eduardus Walsh, Ossoriensis, 12 maii 1846.
346. Guillelmus Ullathorne, Birminghamiensis, 12 maii 1846.
347. Alexius Canos, Tamascensis i. p. l., 19 maii 1846.
348. Theodorus Forcade, Nivernensis, 23 maii 1846.
349. Modestus Demers, Vancouveriensis, 16 iulii 1846.
350. Aloisius Maigret, Arathensis i. p. l., 11 au-gusti 1846.
351. Petrus Paulus Trucchi, Foroliviensis, 21 sep-tembris 1846.
- *352. Ioseph Petrus Chauveau, Sebastopolitanus i. p. l., 27 novembris 1846.
353. Bartholomaeus Legat, Tergestinus et Insti-nopolitanus, 12 decembris 1846.
354. Franciscus Mazzucchi, S. Severini, 21 de-cembris 1846.
355. Felix Cantimorri, Parmensis, 21 decem-bris 1846.
- *356. Ephysius Chiais, Tienensis i. p. l., 24 fe-bruarii 1847.
357. Philippus Mincione, Miletensis, 12 aprilis 1847.
358. Vincentius D'Alfonso, Pennensis et Atrien-sis, 12 aprilis 1847.
359. Amedeus Rappe, Clevelandensis, 23 aprilis 1847.
360. Ioseph Novella, Patarensis i. p. l., 22 maii 1847.
361. Petrus Vrancken, Colophonensis i. p. l., 4 iunii 1847.
362. Ioseph Serra, Dauliensis i. p. l., 11 iunii 1847.
363. Aloisius Ricci, Signinus, 14 iunii 1847.
364. Ioannes Derry, Clonfertensis, 9 iulii 1847.
- *365. Guillelmus Delany, Corcagiensis, 9 iulii 1847.
366. Iacobus Goold, Melburnensis, 9 iulii 1847.
367. Eugenius Guigues, Ottawiensis, 9 iulii 1847.
- *368. Guillelmus Bernardus Allen Coiffier, Dru-siparensis i. p. l., 7 decembris 1847.
- *369. Nicolaus Adolphus Marinelli, Solensis i. p. l., 11 ianuarii 1848.
370. Franciscus Gandolfi, Cornetanus et Centum-cellensis, 14 aprilis 1848.
- *371. Florentinus Jausen, Axierensis i. p. l., 9 maii 1848.
- *372. Antonius Doumer, Iulipolitanus i. p. l., 9 maii 1848.
- *373. Ioannes Remigius Bessieux, Callipolitanus i. p. l., 20 iunii 1848.
- *374. Thomas Pineda y Zaladaña, S. Salvatoris, 3 iulii 1848.
375. Hilarius Alcazar, Paphensis i. p. l., 5 sep-tembris 1848.
- *376. Iustus Alphonsus Aguilar, Thevestanus i. p. l., 5 septembris 1848.
377. Ioannes Antonius Balma, Ptolemaidensis i. p. l., 5 septembris 1848.
- *378. Hannibal Fantoni¹, Parenensis i. p. l., 19 sep-tembris 1848.

sedem Palmyrenam inter archiepiscopales falso referunt or-iales; superest ergo ut dicamus eodem illam Almiranem nullibi existisse.

Hoc loco inserendum erat nomen Michaelis O'Connor, qui factus est ep. Pittsburgensis die 11 augusti 1848, nisi et sedi et muneri renuntiasset anno 1880, ut inter sodales Societatis Iesu cooptaretur, inter quos mortuus est die 16 octobris 1872, duobus annis post suspensionem concilium. Vide quae ad num. 380 adnotavi.

¹ Valde suspicor huius antistitis nomen, quod per decem et amplius annos in *Anuario pontificio* occurrit, in sacra hierarchiam per errorem irrepisse; nam facultas vicario apo-stolico regionis Ian-tung in Sina die 19 septembris 1848 data sibi in opulenterum adiacendi ministerium quendam titulo ille *Parenensis* decorandum effectum non habuit nisi die 6 fe-bruarii 1865, quando Eligius Codi coadiutor renuntiatus est, et quidem cum titulo *Parenensis*. Vide infra sub num. 791.

379. Aloisius Kobbs, Methonensis i. p. i., 27 sep-
tembris 1848.
380. Mauritius de Saint-Palais, Vincennopoli-
tana, 3 octobris 1848.
- *381. Christophorus Koett, Faldensis, 11 decem-
bris 1848.
382. Patritius Xaverius a Moura, Funchalensis,
11 decembris 1848.
383. Iulianus Meirieu, Diniensis, 11 decembris
1848.
384. Laurentius Renaldi, Pinerolensis, 11 decem-
bris 1848.
- *385. Ianuarius Di Giacomo, Aliphanus, 22 de-
cembris 1848.
386. Antonius Ransa, Placentinus, 2 aprilis 1849.
387. Ioannes Foulquier, Mimatensis, 2 aprilis 1849.
- *388. Antonius Matthias Alexander Jaquemet,
Nannetensis, 2 aprilis 1849.
389. Antonius Boscarini, S. Angeli in Vado et B
Urbanensis, 20 aprilis 1849.
390. Aloisius Vetta, Neritonensis, 20 aprilis 1849.
391. Ianuarius Maria Acciardi, Anglonensis et
Tursiensis, 20 aprilis 1849.
392. Ludovicus Maria Iosephus Eusebius Caverot,
S. Deodati, 20 aprilis 1849.
- *393. Camillus Monteforte, Sidoniensis i. p. i.,
20 aprilis 1849.
394. Franciscus Kelly, Derriensis, 3 iunii 1849.
395. Guillelmus Keane, Cloynensis, 3 augusti 1849.
396. Rodesindus Salva do, Portus Victoriae seu
Victoriensis in Australia, abbas nullius Novae
Nursiae, 15 augusti 1849.
- *397. Antonius De Stefano, Bendensis i. p. i.,
28 augusti 1849.
398. Livius Parlatore, S. Marci et Bisinianensis,
28 septembris 1849.
399. Felix Dupanloup, Aurelianensis, 28 sep-
tembris 1849.
400. Ludovicus Pie, Pictaviensis, 28 septembris
1849.
- *401. Matthias Wolonczewski, Samogitiensis,
28 septembris 1849.
- *402. Iosephus Pereira Ferraz, Leiriensis,
28 septembris 1849.
- *403. Iosephus Moreira Reis, iam Angolensis,
28 septembris 1849.
- *404. Ioannes Antonius Fridericus Baudri, Are-
thusinus i. p. i., 28 septembris 1849.
405. Ignatius Sellitti, Melphiensis et Rapollen-
sis, 5 novembris 1849.
406. Ioannes Ranolder, Vesprimiensis, 7 ianuarii
1850.
407. Petrus de Dreux-Brézé, Molinensis,
7 ianuarii 1850.
408. Armandus Franciscus Maria de Charbon-
nel, Sozopolitanus i. p. i., 15 martii 1850.
- *409. Ioannes van Genk, Bredanus, 23 martii 1850.
410. Ioseph Arskial, Ancyranus rit. armeni,
30 aprilis 1850.
411. Raphael Bachetoni, Nursinus, 20 maii 1850.
412. Franciscus Petagna, Castri Maria, 20 maii
1850.
413. Guillelmus de Ketteler, Moguntinus, 20 maii
1850.
414. Ioseph Strossmayer, Bosnensis et Sir-
miensis, 20 maii 1850.
415. Petrus d'Uris y da Labairè, Pampilonen-
sis et Tudelensis, 20 maii 1850.
- *416. Emmanuel Manso, Aegitaniensis, 20 maii
1850.
417. Alexander Taché, S. Bonifacii, 20 iunii 1850.
418. Ioannes Baptista Lamy, S. Fidei in America,
23 iulii 1850.
419. Ioannes Mac Gil, Richmondensis, 23 iulii
1850.
420. Ioannes Baptista Miège, Meseeniensis i. p. i.,
23 iulii 1850.
- *421. Maglorius Augustinus Blanchet, Nequa-
liensis, 28 iulii 1850.
422. Ioseph Sobier, Gadarensis i. p. i., 27 augusti
1850.
423. Hieronymus Verseri, Brixienis, 30 sep-
tembris 1850.
424. Ioannes Farina, Vicentina, 30 septembris
1850.
425. Antonius Cousseau, Engolismensis, 30 sep-
tembris 1850.
- *426. Ladislaus Zaboiski, Scepusiensis, 30 sep-
tembris 1850.
427. Edmundus Iacobus Wedekin, Hildesienis,
30 septembris 1850.
428. Petrus Lacarrière, iam Guadalupensis,
3 octobris 1850.
429. Maria Ioannes Franciscus Allard, Sama-
riensis i. p. i., 20 ianuarii 1851.
430. Philippus Fratellini, Forosemprosiensis,
17 februarii 1851.
431. Aloisius Margarita, Oritanus, 17 februarii
1851.
432. Ludovicus Pallu du Parc, Blesensis, 17 fe-
bruarii 1851.
- *433. Franciscus Szanisld de Torda, iam Magno-
Varadinensis Latinorum, 17 februarii 1851.
434. Anselmus Llorente y Lafuente, S. Io-
sephi de Costarica, 10 aprilis 1851.
- *435. Ioannes Sarrebayrouze, Hetaloniensis
i. p. i., 22 iunii 1851.
436. Thomas Grant, Suthwarcensis, 22 iunii 1851.
437. Guillelmus Turner, Salfordensis, 22 iunii 1851.
438. Iacobus Brown, Salopiensis, 5 septembris
1851.
439. Mathias Mengacci, Civitatis Castellanae
Hortanus et Gallesinus, 5 septembris 1851.
440. Vincentius Bisceglia, Thermularum, 5 sep-
tembris 1861.
441. Ioannes Petrus Mabile, Versaliensis, 5 sep-
tembris 1851.
442. Ioannes Jirsik, Budvicensis, 5 septembris
1851.
- *443. Michael Salva y Mungr, Maioricensis et
Tbusensis, 5 septembris 1851.
444. Caietanus Brinciotti, Sebastenus i. p. i.,
5 septembris 1851.
445. Colinus Mac Kinnon, Arichatensis, 21 no-
vembris 1851.
446. Paulus Hindi, Iasirensis rit. chaldaic., 24 fe-
bruarii 1852.
447. Ludovicus Gabriel Delaplace, Hadriano-
politanus i. p. i., 27 februarii 1852.
448. Ioseph Pukalski, Tarnoviensis, 15 martii
1852.
449. Ioannes Guerrin, Lingonensis, 15 martii 1852.
450. Ioannes Longobardi, Andriensis, 18 martii
1852.
451. Aloisius Sodo, Thelesinus, 18 martii 1852.
452. Bartholomaeus D'Avanzo, Calvensis et Thea-
nensis, admin. apostol. eocl. Castellatensis,
18 martii 1852.
453. Raphael De Franco, Catacensis, 18 martii
1852.
454. Franciscus Landeira y Sevilla, Carthagi-
nensis, 18 martii 1852.
- *455. Adamus Weitkievius, Minscensis, 18 martii
1852.
456. Ludovicus Regnault, Carnutensis, 15 maii
1852.

- *457. Thomas Cooke, Trifurviensis, 2 iunii 1853. A
- *458. Ioseph La Rocque, Germanicopolitanus i. p. i., 6 iulii 1852.
459. Antonius La Scala, S. Severi, 27 septembris 1852.
460. Theodorus de Montpellier, Leodiensis, 27 septembris 1852.
461. Iesualdus Vitali, Ferentinus, 27 septembris 1852.
- *462. Antonius Frensel, Arcopolitanus i. p. i., 27 septembris 1852.
- *463. Macarius Haddad, episcopus synellus patriarchae Antiocheni rit. graec. melchit., 30 septembris 1852.
- *464. Patritius Durcan, Achadensis, 4 octobris 1852.
- *465. Patritius Fallon, Fenaborensis et Daacensis, 28 ianuarii 1853.
466. Aloisius Filippi, Aquilanus, 7 martii 1853.
467. Iacobus Ginouliac, Gratianopolitanus, B 7 martii 1853.
468. Franciscus Rudigier, Linciensis, 10 martii 1853.
469. Ioseph Caixal y Estradé, Urgellensis, 10 martii 1853.
- *470. Michael Antonius Anfossi, Mennithensis i. p. i., 15 martii 1853.
471. Ioannes Loughlin, Brooklynensis, 19 iunii 1853.
- *472. Vincentius Ciccolo, Drepanensis, 27 iunii 1853.
- *473. Ioannes Vereas, de Linares, 27 iunii 1853.
- *474. Vitalis Tirmarcho, Adrasensis i. p. i., 8 iulii 1853.
475. Richardus Roskell, Nottinghamensis, 29 iulii 1853.
- *476. Alexander Goss, Liverpoolitanus, 29 iulii 1853.
477. Iacobus Roosevelt Bayley, Nevarcensis, 29 iulii 1853.
478. Ludovicus de Goesbriand, Burlingtonensis, 29 iulii 1853.
479. Thaddaeus Amat, Montereyensis et Angelorum, 29 iulii 1853.
480. Augustus Maria Martin, Natchitochensis, 29 iulii 1853.
481. Aemygdus Foschini, Civitatis Plebis, 12 septembris 1853.
482. Vincentius Materossi, Rubensis et Bituntinus, 12 septembris 1853.
483. Henricus Förster, Vratialaviensis, 13 septembris 1853.
- *484. Ioannes Deppen, Samensis i. p. i., 15 novembris 1853.
485. Petrus Speranza, Bergomensis, 19 decembris 1853.
486. Eduardus Vasquez, Panamensis, 20 decembris 1853.
487. Thomas Salzano, Tanensis i. p. i., 13 ianuarii 1854.
488. David Moriarty, Kerriensis et Aghadonensis, 5 martii 1854.
- *489. Athanasius Zuber, Augustopolitanus i. p. i., 8 martii 1854.
490. Ignatius Persico, Savannensis, 8 martii 1854.
491. Benedictus di Riccabona, Tridentinus, 7 aprilis 1854.
492. Vincentius Zubranich, Ragusinus, 7 aprilis 1854.
- *493. Iosephus Emmanuel de Lemos, Conimbricensis seu Colimbiensis, 7 aprilis 1854.
494. Carolus Colina, Tlascalensis, 7 aprilis 1854.
- *495. Ioseph Freusberg, Sidymensis i. p. i., 7 aprilis 1854.
- *496. Ioannes Kraly, Lycopolitanus i. p. i., 16 iulii 1854.
497. Hyacinthus Maria Barberi, Neocastrensis, 23 iunii 1854.
498. Ioseph Fanelli, S. Angelii Lombardorum et Biacciensis, 23 iunii 1854.
499. Aloysius De Agasio, Triventinus, 23 iunii 1854.
500. Felix Romano, Isolanus, 23 iunii 1854.
501. Ioseph Hippolytus Salas, SS. Conceptionis de Chile, 23 iunii 1854.
- *502. Ioannes Alphonsus de Albuquerque, Cordubensis in Hispania, 23 iunii 1854.
503. Ioannes Leahy, Dromorensis, 10 iulii 1854.
504. Ludovicus Forwerk, Leontopolitanus i. p. i., 21 iulii 1854.
- *505. Augustinus Roskoványi, Nitriensis, 5 septembris 1854.
- *506. Franciscus Stefanowicz, Samosatensis i. p. i., 16 novembris 1854.
- *507. Alexander Dobra, Lugosiensis rit. rumen., 18 novembris 1854.
508. Franciscus Majorcini, Laquedoniensis, 30 novembris 1854.
509. David Guillelmus Bacon, Portlandensis, 23 ianuarii 1855.
510. Renatus Sergent, Corisopitensis, 12 martii 1855.
511. Innocentius Sannibale, Eugubinus, 23 martii 1855.
512. Ioannes Rosati, Tudertinus, 23 martii 1855.
513. Caietanus Rodilosai, Alatrius, 23 martii 1855.
514. Dominicus Zelo, Aversanus, 23 martii 1855.
515. Philippus De Simone, Nicoterensis et Tropiensis, 23 martii 1855.
- C 516. Franciscus Gallo, Abellinensis, 23 martii 1855.
517. Franciscus Giampaolo, Larinensis, 23 martii 1855.
518. Petrus Rota, Guastallensis, 23 martii 1855.
519. Ioannes Vitexich, Veglensis, 23 martii 1855.
520. Franciscus Rouillet de La Bouillerie, Carcassonensis, 23 martii 1855.
- *521. Ioannes Escalante, Anastasiopolitanus i. p. i., 23 martii 1855.
522. Guillelmus Vaughan, Plymuthensis, 10 iulii 1855.
523. Dominicus O'Brien, Vaterfordiensis et Lismoriensis, 3 augusti 1855.
524. Nicolaus Pace, Amerinus, 28 septembris 1855.
525. Ioseph Formisano, Nolanus, 28 septembris 1855.
- D 526. Raphael Morisciano, Squillacensis, 28 septembris 1855.
527. Ioannes Benini, Pisciensis, 28 septembris 1855.
528. Claudius Plantier, Nemausensis, 28 septembris 1855.
529. Ludovicus Delalle, Ruthenensis, 28 septembris 1855.
- *530. Franciscus de Orueta y Castrillon, de Truxillo, 28 septembris 1855.
531. Ioseph DelPrete-Belmonte, Thyatirensis i. p. i., 28 decembris 1855.
532. Ildephonus Renatus Dordillon, Cambysoopolitanus i. p. i., 7 decembris 1855.
533. Vincentius Moretti, Imolensis, 17 decembris 1855.
534. Ioannes Renier, Feltrensis et Bellunensis, 17 decembris 1855.

535. Antonius Jordany, Feroaliensis et Tolonensis, 20 decembris 1855.
- *536. Ioannes Baptista Nehiba, Tinsiniensis, 20 decembris 1855.
537. Laurentius Gillooly, Elphinensis, 18 februarii 1856.
538. Daniel Mac Gettingan, Rapotensis¹, 18 februarii 1856.
- *539. Iacobus Walsh, Kildariensis et Leighensis, 18 februarii 1856.
540. Ioannes Farrell, Hamiltonensis, 18 februarii 1856.
541. Adolphus Pinsonneault, Birthanus i. p. i., 18 februarii 1856.
542. Patritius Moran, Dunedinensis, 18 februarii 1856.
543. Michael Navarro, Cucusiensis i. p. i., 8 aprilis 1856.
544. Hadrianus Languillat, Sergiopolitanus i. p. i., B 20 mai 1856.
545. Elias Antonius Alberani, Asculanus, 16 iunii 1856.
546. Thomas Passero, Troianus, 16 iunii 1856.
547. Henricus De Rossi, Casertanus, 16 iunii 1856.
548. Bernardinus Maria Frascolla, Fodianus, 16 iunii 1856.
549. Iacobus Bernardi, Massanus, 16 iunii 1856.
550. Iacobus Antonius Claudius Maria Boudinet, Ambianensis, 16 iunii 1856.
551. Marcus Calogera, Spalatensis, 19 iunii 1856.
552. Conradus Martin, Paderbornensis, 19 iunii 1856.
- *553. Ioseph-Emmanuel Arroyo y Niño, de Guayana, 19 iunii 1856.
- *554. Georgius Jeschke, Diocæsariensis i. p. i., 19 iunii 1856.
555. Zephyrinus Guillemain, Cybistranus i. p. i., C 5 augusti 1856.
- *556. Bernardinus Medina y Moreno, de Carthagera in India, 16 septembris 1856.
- *557. Dalmatius D'Andrea, Bovensis, 18 septembris 1856.
- *558. Vincentius Lipski, Ionopolitanus i. p. i., 18 septembris 1856.
559. Philippus Vespasiani, Fanensis, 15 decembris 1856.
- *560. Clemens Fares, Pisaurensis, 15 decembris 1856.
561. Vincentius Ferrerius Gasser, Brixinensis, 15 decembris 1856.
562. Franciscus Marinelli, Porphyriensis i. p. i., 15 decembris 1856.
563. Thomas Furlong, Fernensis, 9 ianuarii 1857.
564. Iacobus Wood, Philadelphiensis, 9 ianuarii 1857.
565. Ioannes Mac Evilly, Galviensis, 9 ianuarii 1857.
566. Guillelmus Elder, Natchesensis, 9 ianuarii 1857.
567. Guillelmus Iosephus Hugo Clifford, Cliftonensis, 29 ianuarii 1857.
568. Ludovicus Delouey, Vivariensis, 19 martii 1857.
569. Petrus Gérard de Langalerie, Bellicensis, 19 martii 1857.
570. Petrus Maria Ferrè, Casalensis, 19 martii 1857.
571. Amandus Maupoint, S. Dionysii Reunionis, 19 martii 1857.
572. Ioannes Solar, S. Caroli Ancudiae, 19 martii 1857.
- *573. Raphael Salinas, Cochabambensis, 19 martii 1857.
574. Ioannes Baptista Scandella, Antinoensis i. p. i., 29 aprilis 1857.
575. Petrus Buffetti, Bricinoriensis, administr. apost. eocl. Sarsinatensis, 3 augusti 1857.
576. Ioseph Targioni, Volaterranus, 3 augusti 1857.
577. Aloisius Paoletti, Montis Politiani, 3 augusti 1857.
578. Petrus de Pompignac, S. Flori, 3 augusti 1857.
- *579. Iacobus D'Aguiar, Brigantiensis et Mirandensis, 3 augusti 1857.
- *580. Ioannes Nepomucenus de Marwitz, Culmensis, 3 augusti 1857.
- *581. Valentinus Baracowski, Lorymensis i. p. i., 3 augusti 1857.
582. Eustachius Zanoli, Eleutheropolitanus i. p. i., 17 augusti 1855.
- *583. Ioannes Lüers, Wayne Castrensensis, 22 septembris 1857.
584. Ioseph de Los Rios, Lucensis, 25 septembris 1857.
- *585. Rodericus Echevarria y Briones, Segobiensis, 25 septembris 1857.
586. Michael O'Hea, Rossensis, 11 decembris 1857.
587. Patritius Lynch, Carolopolitanus, 11 decembris 1857.
588. Ioseph Papardo del Parco, Sinopensis i. p. i., 11 decembris 1857.
589. Clemens Pagliari, Anagninus, 21 decembris 1857.
590. Petrus Sola, Niciensis, 21 decembris 1857.
591. Georgius Dobrila, Parentinus et Polensis, 21 decembris 1857.
592. Georgius Smiciklas, Crisiensis rit. ruthen., 21 decembris 1857.
593. Cosmas Marrodan y Rubio, Tirasonensis, 21 decembris 1857.
594. Bernardus Conde y Corral, Zamorensis in Hispania, 21 decembris 1857.
595. Franciscus a Paula Benavides y Navarrete, Seguntinus, 21 decembris 1857.
596. Ferdinandus Blanco y Lorenzo, Abulensis, 21 decembris 1857.
- *597. Petrus Lucas Asensio y Pobes, Iacensis, 21 decembris 1857.
598. Matthaeus Jaume y Garau, Minoricensis, 21 decembris 1857.
599. Paulus Benignus Carrion, de Portorico, 21 decembris 1857.
- *600. Petrus Krejci, Oropensis i. p. i., 21 decembris 1857.
601. Augustinus Vérot, S. Augustini, 21 decembris 1857.
- *602. Vitalis Iustinus Grandin, Satalensis i. p. i., 21 decembris 1857.
603. Franciscus Mac Farland, Hartfordiensis, 8 ianuarii 1858.
604. Eduardus Horan, Regiopolitanus seu Kingstoniensis, 8 ianuarii 1858.
- *605. Ruggerius Biundo, Cephaludensis, 11 martii 1858.
606. Carolus Fillion, Cenomanensis, 11 martii 1858.
607. Ioannes Devoucoux, Ebroicensis, 18 martii 1858.
608. Ignatius de Senestréy, Ratisbonensis, 18 martii 1858.
609. Iacobus Jeancard, Ceramensis i. p. i., 18 martii 1858.
- *610. Ioannes Theophilus Pinchon, Polemoniensis i. p. i., 23 aprilis 1858.

¹ Hic sedit inter primates post suam ad eodem Armacanam translationem die 11 martii 1870 habitam.

611. Franciscus Kerril Amherst, Northamptonensis, 14 maii 1858.
612. Paschalis Vučić, Antiphellensis i. p. i., 1 iunii 1858.
- *613. Antonius Fialkowski, Cameneciensis, 25 iunii 1858.
614. Ludovicus Idèo, Liparensis, 25 iunii 1858.
615. Michael Payá y Rico, Conchensis in Hispania, 25 iunii 1858.
616. Andreas Rosales y Muñoz, Almeriensis, 25 iunii 1858.
617. Iacobus Etheridge, Toronensis i. p. i., 25 iunii 1858.
- *618. Ioannes Bossmann, Dioclenis i. p. i., 25 iunii 1858.
- *619. Augustinus Franco, Hermopolitanus i. p. i. rit. graeci, 25 iunii 1858.
- *620. Michael Flannery, Lannensis, 6 iulii 1858.
621. Dominicus Fanelli, Dianensis, 27 septembris 1858.
- *622. Carmelus Valenti, Mazariensis, 27 septembris 1858.
623. Ioannes Antonius Augustus Belaval, Apamiensis, 27 septembris 1858.
624. Pancratius Dinkel, Augustanus Vindelic., 27 septembris 1858.
625. Petrus Maria Cubero y Lopez de Padilla, Oriolensis, 27 septembris 1858.
626. Ioachimus Lluch, Salamantinus et Civitatis, 27 septembris 1858.
- *627. Adamus Krasinski, Wilnensis, 27 septembris 1858.
- *628. Ioseph Staniewski, Platearum i. p. i., 27 septembris 1858.
- *629. Henricus Plater, Mosynopolitanus i. p. i., 27 septembris 1858.
- *630. Alexander Beresniowicz, Maximinianopolitanus i. p. i., 27 septembris 1858.
631. Ignatius Carolus Victor Papardo del Parco, Myndensis i. p. i. praelatus nullius S. Luciae de Milis in Sicilia, 27 septembris 1858.
632. Valentinus Wiery, Gurcensis, 30 octobris 1858.
633. Petrus Tilkian, Brusensis rit. armeni, 31 octobris 1858.
634. René Maria Carolus Poirier, Rosensis, 12 novembris 1858.
635. Antonius Maria Valenziani, Fabrianensis et Mathelicensis, 23 decembris 1858.
636. Hyacinthus Iuzi, Narniensis, administr. apost. eccl. Mandelensis, 23 decembris 1858.
637. Melchior Le Piccolo, Nicosiensis Herbittensis, 23 decembris 1858.
638. Ioannes Guttadauro di Reburdone, Catalansiadensis, 23 decembris 1858.
639. Venceslaus Soic, Seniensis, administr. perpet. eccl. Modrusensis, 23 decembris 1858.
640. Ferdinandus Argüelles y Miranda, Asturicensis, 23 decembris 1858.
- *641. Didacus Marianus Alguacil y Rodriguez, Victoriensis in Hispania, 23 decembris 1858.
- *642. Ioseph Vincentius Ramirez di Arellano, Cordubensis in republica Argentina, 23 decembris 1858.
643. Iacobus M. O'Gorman, Raphanensis i. p. i., 18 ianuarii 1859.
- *644. Thomas L. Grace, S. Pauli de Minnesota, 21 ianuarii 1859.
- *645. Iacobus Duggan, Chicagiensis, 21 ianuarii 1859.
646. Antonius Peitler, Vaciensis, 16 aprilis 1859.
- *647. Ioseph Juszynski, Sandomirensis, 15 aprilis 1859.
648. Ioannes Zepeda, de Comayagua, 15 aprilis 1859.
649. Iacobus Quinn, Brisbanensis, 15 aprilis 1859.
650. Antonius Halagi, Artuinensis rit. armeni, 15 aprilis 1859.
- *651. Iacobus Whelan, Diocletianopolitanus i. p. i., 15 aprilis 1859.
- *652. Ioannes Iosephus de Aycinena, Tranopolitanus i. p. i., 15 aprilis 1859.
- *653. Felicissimus Coccino, Marrochiensis i. p. i., 3 maii 1859.
654. Carolus Macchi, Regiensis, 20 iunii 1859.
- *655. Alphonsus Maria Cappetta, Gravinensis et Montis Pelusii, 20 iunii 1859.
656. Ioseph Teta, Oppidensis, 20 iunii 1859.
657. Aloisius Riccio, Caiacensis, 20 iunii 1859.
658. Michael Milella, Aprutinus, 20 iunii 1859.
659. Ioannes Baptista Siciliani, Caputaquensis et Vallenais, 20 iunii 1859.
660. Franciscus Xaverius D'Ambrosio, Muranus, 20 iunii 1859.
661. Andreas Emmanuel Asmar, Zakuensis et Nuhadranensis rit. chaldaici, 22 iulii 1859.
- *662. Nicolaus Franciscus Florentini, Curiensis, 16 septembris 1859.
663. Ioannes Quinlan, Mobiliensis, 26 septembris 1859.
664. Simon Spilotros, Tricaricensis, 26 septembris 1859.
665. Felix Fruchaud, Lemovicensis, 26 septembris 1859.
666. Ludovicus Epivent, Aturensis, 26 septembris 1859.
667. Ioseph Lopez Crespo, Santanderiensis, 20 septembris 1859.
668. Ioannes Iosephus Lynch, Torontinus¹, 26 septembris 1859.
669. Ioannes Sweeny, S. Ioannis, 9 decembris 1859.
670. Petrus Pichon, Helenopolitanus i. p. i., 24 ianuarii 1860.
- *671. Petrus Iosephus Tordoya, Tiberiopolitanus i. p. i., 13 martii 1860.
672. Ioannes Monetti, Cerviensis, 23 martii 1860.
673. Alexander Spoglia, Comaclensis, 23 martii 1860.
674. Aloisius Mariotti, Feretranus, 23 martii 1860.
675. Valerius Laspro, Gallipolanus, 23 martii 1860.
- *676. Caietanus Striscia, Nuscanus, 23 martii 1860.
677. Aloisius Lembo, Coronensis, 23 martii 1860.
678. Michaelangelus Celestia, Pactensis, 23 martii 1860.
679. Bartholomaeus Widmer, Labacensis, 23 martii 1860.
680. Ambrosius Abdu, Mariamnensis rit. graec. melchit., 20 aprilis 1860.
681. Petrus Mac Intyre, Carolinopolitanus, 8 maii 1860.
682. Iacobus Rogers, Chathamensis, 8 maii 1860.
683. Patritius Dorrian, Dunensis et Connorensis, 29 iunii 1860.
684. Petrus Dufal, Delconensis i. p. i., 3 iulii 1860.
685. Bonaventura Rizo Patron, Saltensis, 13 iulii 1860.
686. Ludovicus Faurie, Apolloniensis¹ i. p. i., 2 septembris 1860.

¹ Hic factus ep. Echiensis i. p. i. 26 sept. 1859, moxque Torontinus 29 aprilis 1860, sep. eiusdem sedis renuntiatus est 18 martii 1870, ex quo locum inter archiepiscopos occupavit.

687. Eugenius O'Connell, Vallispratensis, 26 sep- A
tembris 1860.
688. Alexander Bonnas, Coanadiensis et Tempe-
variensis, 28 septembris 1860.
689. Sebastianus Dias Larangeira, S. Petri Flu-
minis Grandensis Australia, 28 septembris 1860.
690. Aloisius Dos Santos, Fortalaxiensis, 28 sep-
tembris 1860.
691. Michael Domenec, Pittsburgensis, 28 sep-
tembris 1860.
692. Thomas Grimley, Antigonensis i. p. i., 13 de-
cembris 1860.
693. Antonius de Macedo Costa, Belemensis
de Para, 17 decembris 1860.
- *694. Ioannes Kistemaker, Uranopolitanus i. p. i.,
17 decembris 1860.
695. Claudius Magnus, Anneckiensis, 18 martii 1861.
696. Emmanuel Ravinet, Trecensis, 18 martii
1861.
697. Antonius de Vasconcellos Pereira de
Mello, Lamacensis, 18 martii 1861.
- *698. Hadrianus Wlodarski, Iborensis i. p. i.,
18 martii 1861.
699. Gerardus Wilmer, Harlemensis, 26 aprilis
1861.
700. Georgius Butler, Limericensis, 12 iunii 1861.
701. Carolus Colet, Lucionensis, 22 iulii 1861.
702. Franciscus Maria Iosephus Le Courtier,
Montis Pessulani, 22 iulii 1861.
- *703. Ludovicus Saraiva, S. Ludovici de Maragna-
no, 22 iulii 1861.
704. Remigius Esteves de Toral, Conchensis
in America, 22 iulii 1861.
705. Antonius Monescillo, Giennensis, 22 iulii
1861.
706. Henricus Maret, Surensis i. p. i., 22 iulii 1861.
707. Robertus Cornthwaite, Beverlacensis, C
3 septembris 1861.
708. Fridericus Zinelli, Tarvisinus, 30 septem-
bris 1861.
709. Aloisius Di Canossa, Veronensis, 30 sep-
tembris 1861.
710. Basilius Gil y Bueno, Oscensis et Barba-
strensis, 23 decembris 1861.
711. Benedictus Villamitjana, Derthusensis,
23 decembris 1861.
- *712. Petrus Maria Lagüera y Menezo, Oxo-
mensis, 23 decembris 1861.
713. Franciscus Salesius Crespo y Bautista,
Arcensis i. p. i., 23 decembris 1861.
- *714. Silvester Horton Rosecrans, Columbensis,
23 decembris 1861.
715. Augustinus David, Briocensis, 7 aprilis 1862.
716. Ludovicus Nogret, S. Claudii, 7 aprilis 1862.
717. Pantaleón Monserrat y Navarro, Barci- D
nonensis, 7 aprilis 1862.
718. Ioseph Fessler, S. Hippolyti, 7 aprilis 1862.
- *719. Ioannes Baptista Kutschker, Carrhensis
i. p. i., 7 aprilis 1862.
720. Matthias Eberhard, Trevirensis, 7 aprilis 1862.
721. Ignatius Guerra, de Zacatecas, 7 aprilis 1862.
- *722. Iosephus Antonius de la Peña, Zamorensis
in Mexico, 7 aprilis 1862.
- *723. Ioseph-Maria a Iesu Diez de Sollano y
Davalos, Leonensis in Mexico, 7 aprilis 1862.
- *724. Ioannes Gray, Hypopolitanus i. p. i., 30 apr-
ilis 1862.
- *725. Henricus Iosephus Faraud, Anemuriensis
i. p. i., 8 maii 1862.
726. Marianus Puigllat y Amigo, Herdensis,
21 maii 1862.
727. Constantinus Bonet y Zunuy, Gerundensis,
21 maii 1862.
- *728. Laurentius Studach, Orthosiensis i. p. i.,
22 maii 1862.
729. Bernardinus Trionfetti, Terraciniensis, Pri-
vernensis et Setinus, 25 septembris 1862.
730. Ioannes Bravard, Constantiniensis, 25 sep-
tembris 1862.
- *731. Franciscus Gainza, Novae Cáceres, 25 sep-
tembris 1862.
- *732. Antonius Alves Martins, Viensis, 25 sep-
tembris 1862.
733. Antonius Galecki, Amathuntinus i. p. i.,
25 septembris 1862.
- *734. Matthias Maierozak, Hierichuntinus i. p. i.,
25 septembris 1862.
735. Claudius Maria Dubuis, Galvestoniensis,
15 octobris 1762.
736. Iacobus Stepischnegg, Lavantinus, 18 ia-
nuarii 1863.
- B 737. Nicolaus Conaty, Kilmorensis, 11 martii 1863.
738. Nicolaus Adames, Halicarnassensis i. p. i.,
11 martii 1863.
739. Ioseph Papp-Szilágyi de Illesfalva,
Magno-Varadinensis rit. rumeni, 16 martii 1863.
- *740. Vincentius Popiel, Plocensis, 16 martii 1863.
741. Ioannes Baptista Greith, S. Gallii, 16 mar-
tii 1863.
- *742. Emmanuel Palacios, de Paraguay, 16 mar-
tii 1863.
- *743. Paulus Rzewuski, Prusensis i. p. i., 16 mar-
tii 1863.
744. Fidelis Abbati, Sanctorinensis, 17 martii
1863.
745. Franciscus Suarez Peredo, Verae Crucis
seu Jalapensis, 19 martii 1863.
746. Ioannes Baptista Ormaechea, de Tulan-
cingo, 19 martii 1863.
747. Ambrosius Serrano, de Chilapa, 19 martii
1863.
748. Ioannes Baptista Gazaitran, iam Vene-
tensis, 21 aprilis 1863.
749. Ephrem Eustathius Tocmagi, Karputhensis,
Bugiachensis et Adiamensis rit. syriac., 3 iu-
lii 1863.
750. Ioannes Tissot, Milevitanus i. p. i., 6 au-
gusti 1863.
751. Aloisius Elloy, Tipasitanus i. p. i., 9 augusti
1863.
752. Michael Adrianus Hankinsson, Portus Lü-
dovici in insula Mauritiis, 6 septembris 1863.
753. Iosephus Plum, Nicopolitanus, 16 septem-
bris 1863.
754. Hilarion Sillani, Callinicensis i. p. i., 29 sep-
tembris 1863.
755. Ioannes Zaffron, Sebenicensis, 17 septem-
bris 1863.
756. Antonius Manastyrski, Presmiliensis rit.
lat., 28 septembris 1863.
757. Nicolaus Dabert, Petrocoricensis, 28 sep-
tembris 1863.
758. Petrus De Breton, Anciensis, 28 septem-
bris 1863.
759. Ignatius Moraes Cardoso, Pharannensis,
28 septembris 1863.
760. Ioannes Dos Santos, Adamantinus, 28 sep-
tembris 1863.
761. Eugenius Lachat, Basileensis, 28 septem-
bris 1863.
- *762. Felix Maria Arriete y Llano, Gaditanus
et Septensis, 1 octobris 1863.

¹ Translatus Luxemburgum die 27 iunii 1870.

² Translatus ad sedem archiepiscopalem Tyanensem i. p. i.
die 28 februarii 1870.

763. Ioannes Iacovacci, Erythraeensis i. p. i., A
1 octobris 1863.
- *764. Dominicus Mayer, Cisamensis i. p. i., 1 oc-
tobris 1863.
765. Aloisius de Tola, Berisensis i. p. i., 1 oc-
tobris 1863.
- *766. Ludovicus Carolus Buquet, Pariensis i. p. i.,
1 octobris 1863.
767. Flavianus Petrus Matah, Izirensis rit. sy-
riaci, 11 octobris 1863.
768. Franciscus Andreoli, Calliensis et Pergu-
lanus, 21 decembris 1863.
769. Paulus Micaloff, Tiferatensis, 21 decem-
bris 1863.
770. Antonius Pettinari, Nucerinus, 21 decem-
bris 1863.
771. Ioannes Dours, Suessionensis, 21 decem-
bris 1863.
- *772. Ioseph Montagut, Segobricensis, 21 decem-
bris 1863.
- *773. Ioseph De Oliveira, Angolensis, 21 de-
cembris 1863.
774. Aloisius D'Herbomez, Miletopolitanus
i. p. i., 22 decembris 1863.
775. Ioseph Salandari, Marcopolitanus i. p. i.,
20 martii 1864.
776. Elias Mellus, Akrensis rit. chaldaici, 5 iu-
nii 1864.
777. Isidorus Clut, Arindelensis i. p. i., 3 augusti
1864.
778. Ioannes Elliot Bet-etme, episcopus syn-
cellus patriarchae Syrorum rit. syriaci, 3 au-
gusti 1864.
779. Ioannes Strain, Abilensis i. p. i., 3 septem-
bris 1864.
780. Thomas Nulty, Midensis, 3 septembris 1864.
781. Eduardus Dubar, Canathensis i. p. i., 6 sep-
tembris 1864.
782. Edmundus Franciscus Guerry, Danabensis
i. p. i., 6 septembris 1864.
- *783. Eugenius Stephanus Charbonnier, Domi-
tiopolitanus i. p. i., 6 septembris 1864.
784. Ioannes Faict, Bthgensis, 22 septembris 1864.
785. Ferdinandus Amatus Augustinus Iosephus
Dupoud, Asotensis i. p. i., 22 septembris 1864.
786. Hyacinthus Vera, Megarensis i. p. i., 22 sep-
tembris 1864.
787. Gaspar Mermillod, Hebronensis i. p. i.,
22 septembris 1864.
788. Agapius Dumani, Ptolemaidensis rit. graec.
melchit., 4 decembris 1864.
789. Angelus Kraljevic, Metellopolitanus i. p. i.,
6 decembris 1864.
790. Iacobus Donnelly, Clogheriensis, 10 ianuarii
1865.
791. Eligius Così, Prienensis i. p. i., 5 februarii
1865.
792. Claudius Dépommier, Chrysopolitanus i.
p. i., 17 februarii 1865.
793. Ioannes Ghiureghian, Trapezuntinus rit.
armeni, 25 martii 1865.
794. Michael Fogarasy, Transylvaniensis,
27 martii 1865.
795. Guillelmus Meignan, Catalaunensis, 27 mar-
tii 1865.
796. Franciscus Guesullette, Valentiniensis, 27 mar-
tii 1865.
797. Stephanus Ramadié, Elnensis, 27 martii
1865.
798. Raymundus Garcia y Anton, Tudensis,
27 martii 1865.
- *799. Ioannes Iosephus Aragonès, Novae Segob-
biae, 27 martii 1865.
800. Hyacinthus Martines, S. Christophori de Ha-
vana, 27 martii 1865.
801. Henricus Braoq, Gandavensis, 27 martii 1865.
802. Iosephus Maria Gelabert, Paranensis,
27 martii 1865.
803. Ioannes Huerta, Puniensis, 27 martii 1865.
804. Ioseph Moreyra, Ayacuquensis, 27 martii
1865.
805. Emmanuel Del Valle, Huanuocensis, 27 mar-
tii 1865.
- *806. Iulianus Ochoa y Kara, Cuzcensis in Peru-
vio, 27 martii 1865.
- *807. Franciscus Solanus de Risco, de Chacha-
poyas, 27 martii 1865.
- *808. Emmanuel Franciscus Barrutia y Croquer,
Carytensis i. p. i., 27 martii 1865.
809. Gabriel Mariassy, Palaeopolitanus i. p. i.,
27 martii 1865.
- *810. Petrus Ignatius de Benavente, Thespien-
sis i. p. i., 27 martii 1865.
- *811. Barnabas Garcia Coxón, Bybliensis i. p. i.,
16 aprilis 1865.
812. Nicolaus Power, Sareptanus i. p. i., 24 aprilis
1865.
813. Laurentius Bonaventura Shiel, Adalaido-
politanus, 23 iunii 1865.
- *814. Matthaeus Quinn, Bathurstensis, 23 iunii 1865.
815. Patricius Feehan, Nashvillensis, 7 iulii 1865.
816. Ioannes Conroy, Albanensis in America,
7 iulii 1865.
817. Raphael Popow, admin. apostol. Bulga-
rorum, 4 augusti 1865.
- *818. Ioannes Baptista Swinkels, Ameriensis i.
p. i., 12 septembris 1865.
819. Stephanus Perez Fernandez, Malacitanus,
25 septembris 1865.
820. Fabianus Sebastianus Arenzana, Calaguri-
tanus et Calceatensis, 25 septembris 1865.
821. Ferdinandus Ramirez y Vazquez, Pacen-
sis in Hispania, 25 septembris 1865.
822. Ioseph Aloysius Alves Feijó, S. Iacobi Ca-
pitis Viridis, 25 septembris 1865.
- *823. Ioachim Gonçalves de Azevedo, Goya-
censis, 25 septembris 1865.
824. Emmanuel Ulloa y Calno, de Nicaragua,
25 septembris 1865.
- *825. Ioseph Durguth, Sionensis i. p. i., 25 sep-
tembris 1865.
- *826. Ioannes Nepomucenus Amberg, Europen-
sis i. p. i., 25 septembris 1865.
827. Ioannes Marangò, Tenensis et Myconensis,
13 novembris 1865.
- *828. Iacobus Murray, Maitlandiensis, 14 novem-
bris 1865.
- D 829. Bonifacius Antonius Toscano, Neo-Pampi-
lonensis, 14 novembris 1865.
830. Nicolaus Frangipane, Concordiensis, 8 ian-
uarii 1866.
831. Augustinus Paulus Wahala, Litomericensis
in Bohemia, 8 ianuarii 1866.
832. Ioannes Lozano, Palentinus, 8 ianuarii 1866.
833. Antonius Iordà y Solèr, Vicensis, 8 ianua-
rii 1866.
- *834. Ioannes Pereira Botelho de Amaral e
Pimentel, Macaonensis, 8 ianuarii 1866.
- *835. Ioseph Romero, Dibonensis i. p. i., 8 ian-
uarii 1866.
- *836. Ioseph Barranco, Carpasiensis i. p. i., 8 ian-
uarii 1866.
837. Ioannes Williams, Bostoniensis, 9 ianuarii
1866.
838. Agapius Baciai, Cariopolitanus i. p. i. rit.
copt., 3 februarii 1866.

- *839. Vincentius Bracco, Magyarus i. p. i., 11 mar- A
tii 1866.
840. Carolus La Rocque, S. Hysinthi, 30 mar-
tii 1866.
841. Stephanus Israelian, Karputhensis rit. ar-
meni, 10 aprilis 1866.
842. Ioannes Hennessy, Dubuquensis, 24 aprilis
1866.
843. Eduardus Fitzgerald, Petriculanus, 24 apr-
ilis 1866.
844. Bernardus Petitjean, Myriophytensis i. p. i.,
11 maii 1866.
845. Stephanus Melchisedech, Erzerumiensis
rit. armeni, 18 maii 1866.
846. Carolus Place, Massiliensis, 23 iunii 1866.
847. Ioannes Baptista Lequette, Atrebatensis,
22 iunii 1866.
848. Ioannes Bécel, Venetensis, 22 iunii 1866.
849. Petrus Grimardias, Caduroensis, 22 iunii B
1866.
850. Ioannes Beckmann, Osnabrugensis, 22 iu-
nii 1866.
851. Ignatius Ordoñez, Bolivarensis, 22 iu-
nii 1866.
852. Georgius Dubocowich, Pharensis, 25 iunii
1866.
853. Marianus Brezmes Arredondo, Gua-
dixensis, 25 iunii 1866.
854. Ioseph de La Cuesta y Maroto, Aurien-
sis, 25 iunii 1866.
855. Marianus Ortiz Urruela, Teiensis i. p. i.,
25 iunii 1866.
856. Angelus Di Pietro, Nyssenus i. p. i., 25 iu-
nii 1866.
857. Iacobus Chadwick, Hagulstadensis et No-
vocastrensis, 12 augusti 1866.
- *858. Emmanuel Riaño, Thaumacensis i. p. i. C
29 augusti 1866.
- *859. Iacobus Lynch, Arcadiopolitanus i. p. i.,
31 augusti 1866.
- *860. Samuel Sheehy, Bethsaidensis i. p. i., 12 no-
vembris 1866.
861. Ludovicus F. La Flèche, Anthedonensis
i. p. i., 20 novembris 1866¹.
862. Guillelmus Lanigan, Goulburnensis, 18 de-
cembris 1866.
863. Ioannes Langevin, S. Germani de Rimouski,
15 ianuarii 1867.
864. Ioseph Aggarbati, Senogalliensis, 22 fe-
bruarii 1867.
865. Ioseph Bovieri, Faliscodunensis, 22 fe-
bruarii 1865.
866. Iulius Lenti, Nepesinus et Sutrinus, 22 fe-
bruarii 1867.
867. Thomas Gallucci, Recinetensis et Laure- D
tanus, 22 februarii 1867.
868. Ioannes Baptista Cerruti, Savonensis et
Naulensis, 22 februarii 1867.
869. Ioseph Giusti, Aretinus, 22 februarii 1867.
870. Hannibal Barabesi, S. Miniati, 22 februarii
1867.
871. Ioseph Rosati, Lunensis-Sarzanensis et
Brugnatensis, 22 februarii 1867.
872. Anselmus Faulli, Grossetanus, 22 februarii
1867.
873. Salvator Angelus Demartis, Galtellinensis-
Norensis, 22 februarii 1867.
874. Franciscus Zunnui Casula, Uxellensis et
Terralbensis, 22 februarii 1867.
875. Iacobus Jans, Augustanus, 22 februarii 1867.
876. Vincentius Jekelfalasy, Albas Regalensis,
23 februarii 1867.
877. Ladislavus Biró de Kendi-Polány, Smath-
mariensis, 23 februarii 1867.
878. Stephanus Pankevics, Munkacsensis rit.
ruth., 23 februarii 1867.
879. Franciscus Gros, Tarantasiensis, 23 februarii
1867.
880. Flavianus Hugenis, Baiocensis, 23 februarii
1867.
881. Franciscus de Leonrod, Eystettensis, 23 fe-
bruarii 1867.
882. Philippus Manetti, Tripolitanus i. p. i. ad-
ministr. apost. abbatiae nullius Sublaquensis,
22 februarii 1867.
883. Conceptus Focaccetti, Lystrensis i. p. i.,
22 februarii 1867.
884. Amatus Pagnucci, Agathonicensis i. p. i.,
15 martii 1867.
885. Caietanus Franceschini, Maceratenis et
Tolentinus, 27 martii 1867.
886. Antonius Maria Fania, Potentinus, et Mar-
sicensis, 27 martii 1867.
887. Andreas Formica, Caneensis, 27 martii
1867.
888. Carolus Savio, Astensis, 27 martii 1867.
889. Laurentius Gastaldi, Salutiarum, 27 martii
1867.
890. Eugenius Galletti, Albas Pompeiensis,
27 martii 1867.
891. Antonius Colli, Alexandrinus Statelliorum,
27 martii 1867.
892. Henricus Bindi, Pistoriensis et Pratensis,
27 martii 1867.
893. Ioannes Zajka, Iaurinensis, 27 martii 1867.
894. Leo Thomas, Rupellensis, 27 martii 1867.
895. Ioseph Foulon, Nanceiensis et Tullensis,
27 martii 1867.
896. Augustinus Hacquard, Verdunensis, 27 mar-
tii 1867.
897. Felix de Las Cases, Constantinianus et
Hipponensis, 27 martii 1867.
898. Leo Meurin, Ascalonenis i. p. i., 27 martii
1867.
899. Gabriel Capaccio, Mellipotamensis i. p. i.,
10 maii 1867.
900. Antonius Grech Delicata Cassia Testa-
ferrata, Gaudiensis, 17 maii 1867.
- *901. Ioannes Walsh, Londinensis¹, 4 iulii 1867.
902. Ioannes-Baptista Irenaeus Callot, Oranensis,
12 iulii 1867.
- *903. Ioseph Cybichowski, Cinnensis i. p. i.,
12 iulii 1867.
904. Ioannes Baptista Zwerger, Secoviensis,
3 augusti 1867.
905. Amatus Guilbert, Vapincensis, 20 septem-
bris 1867.
- *906. Marianus Cuartero y Medina, Iarensis,
20 septembris 1867.
907. Franciscus Dominicus Raynaudi, Aegensis
i. p. i., 12 decembris 1867.
908. Cornelius Mac Cabe, Ardagadensis, 17 de-
cembris 1867.
909. Raphael Corradi, Balneoregiensis, 20 de-
cembris 1867.
910. Franciscus Cardoso Ayres, Olindensis,
20 decembris 1867.
911. Theodorus Gravez, Namurcensis, 20 decem-
bris 1867.

¹ Haec sedes, quae prius Sandvicensis dicebatur, mutato nomine, Londinensis nuncupata est tenore decreti die 8 octobris 1869 editi.

² Factus Trifavianensis die 30 aprilis 1870, quo Thomas Cook, cuius coadjutor erat, mortuus est.

912. Philippus Kroments, Varmiensis, 20 decembris 1867.
913. Iosephus Ianuarius Wencelans Achaval, S. Ioannis de Cuyo, 20 decembris 1867.
914. Antonius Canzi, Cyrenensis i. p. i., 20 decembris 1867.
- *915. Lotharius Käbel, Leucensis i. p. i., 20 decembris 1867.
- *916. Paulus Puginier, Mauricastrensis i. p. i., 6 ianuarii 1868.
917. Michael Jacopi, Pentacomienis i. p. i., 9 februarii 1868.
918. Paulus Tosi, Rhodiopolitanus i. p. i., 9 februarii 1868.
919. Stephanus Fennelly, Thermopylensis i. p. i., 1 martii 1868.
- *920. Thomas Becker, Wilmingtoniensis, 3 martii 1868.
921. Guillelmus O'Hara, Scrantonensis, 3 martii 1868.
922. Ieremias Shanahan, Harrisburgensis, 3 martii 1868.
923. Ioseph Melcher, Sinus Viridis, 3 martii 1868.
924. Michael Heiss, Crossensis, 3 martii 1868.
925. Ioannes Ioseph Hogan, S. Iosephi in America, 3 martii 1868.
926. Bernardus Mac Quaid, Roffensis, 3 martii 1868.
927. Guillelmus Mac Closkey, Ludovicopolitanus, 3 martii 1868.
928. Tobias Mullen, Eriensis, 3 martii 1868.
929. Stephanus Ryan, Buffalensis, 3 martii 1868.
930. Iacobus Gibbons, Adramyttensis i. p. i., 3 martii 1868.
931. Ludovicus Lootens, Castabalensis i. p. i., 3 martii 1868.
- *932. Ioseph Proiectus Machebeuf, Epiphaniensis i. p. i., 3 martii 1868.
933. *Augustinus Ravoux, Limyrensis.*¹
934. Ioannes Perger, Cassoviensis, 13 martii 1868.
935. Carolus Bermúdez, Popayanensis, 13 martii 1868.
- *936. Valerius Antonius Ximenez, Medellensis et Antiochensis, 13 martii 1868.
- *937. Carolus Andreas Anthonis, Constantiensis i. p. i., 16 martii 1868.
938. Salvator Magnasco, Belinensis i. p. i., 7 maii 1868.
939. Ioannes Bagalà Blasini, Cydoniensis i. p. i., 12 maii 1868.
940. Thomas Geàtili, Dionysiensis i. p. i., 7 iunii 1868.
941. Ivo Maria Croc, Larandensis i. p. i., 7 iunii 1868.
942. Georgius Marchich, Catarensis, 22 iunii 1868. D
943. Benedictus Sans y Forès, Oretensis, 22 iunii 1868.
944. Ioseph de Urquinaona, Canariensis et S. Christophori de Laguna, 22 iunii 1868.
- *945. Michael Kuziowski, Chelmensis et Beltiensis, 22 iunii 1868.
- *946. Ioseph Torres, de Arequipa, 22 iunii 1868.
- *947. Leander Rodriguez de la Gala, Iucatanus, 22 iunii 1868.
948. Vincentius Marquez, de Antequera, 22 iunii 1868.
- *949. Raymundus Comaco, de Queretaro, 22 iunii 1868.
- *950. Ioseph Salinas, de Durango, 22 iunii 1868.
- *951. Victor Ioseph Diaz, Corensis, 22 iunii 1868.
- *952. Ioseph Szabò, Nilopolitanus i. p. i., 22 iunii 1868.
- *953. Franciscus Granado, Troadensis i. p. i., 22 iunii 1868.
954. Franciscus Adolphus Nameranowski, Agathopolitanus i. p. i., 22 iunii 1868.
955. Franciscus Laouñan, Flaviopolitanus i. p. i., 5 iulii 1868.
956. Ephrem-Maria Garrelon, Nemesinus i. p. i., 5 iulii 1868.
957. Leonardus Mellano, Olympensis i. p. i., 5 iulii 1868.
958. Christophorus Bonjean, Medensis i. p. i., 5 iulii 1868.
959. Petrus Nuñez, Cauriensis, 24 septembris 1868.
960. Petrus De Lacerda, S. Sebastiani Fluminis Ianuarii, 24 septembris 1868.
961. Callixtus Clavijo, Pacensis in Bolivia, 24 septembris 1868.
- *962. Ioannes Kraft, Castoriensis i. p. i., 24 septembris 1868.
963. Ignatius Mrak, Marianopolitanus et Marquettensis, 25 septembris 1868.
- *964. Ioannes Salpointe, Dorylensis i. p. i., 25 septembris 1868.
- *965. Franciscus Tagliabue, Pompeiopolitanus i. p. i., 25 septembris 1868.
966. Ioannes Mac Donald, Nicopolitanus i. p. i., 3 decembris 1868.
967. Ioannes Baptista Maneschi, Verulanus, 21 decembris 1868.
968. Ioseph Orrego, de Serena, 21 decembris 1868.
969. Gaspar Willi, Antipatrensis i. p. i., 21 decembris 1868.
970. Gabriel Farso, Mardensis rit. chaldaici, 22 martii 1869.
971. Stephanus Lipovnicksky de Lipovnok Magno-Varadinensis, 20 aprilis 1869.
972. Felix Ridet, Philippopolitanus i. p. i., 27 aprilis 1869.
973. Henricus I. A. Petrus van Ewijk, Camacensis i. p. i., 8 iunii 1869.
974. Sigismundus Kovács, Quinque-Eclesiensis, 25 iunii 1869.
- *975. Ioseph Vriarte, de Sonora, 25 iunii 1869.
- *976. Emmanuel De Conde, S. Ludovici Potosiensis, 25 iunii 1869.
- *977. Antonius Thomas Yturralde, Ibarrensis, 25 iunii 1869.
978. Alexander Valsecchi, Tiberiadensis i. p. i., 25 iunii 1869.
- *979. Iosephus Michael Aristegui, Himeriensis i. p. i., 25 iunii 1869.
- *980. Iosephus Petrus Baltes, Altonensis, 24 septembris 1869.
- *981. Augustus Maria Toëbbe, Covingtoniensis, 24 septembris 1869.
982. Timotheus O'Mahony, Armidalensis, 1 octobris 1869.
983. Martinus Griver, Tloanus i. p. i., 1 octobris 1869.
984. Marcellus Touvier, Ofenensis i. p. i., 1 octobris 1869.
985. Basilius Nasser, Heliopolitanus rit. graec. melch., 17 octobris 1869.

¹ Hoc loco in omnibus episcoporum catalogis ea aetate editis occurrit nomen Augustini Ravoux ep. Limyrensis et vicarii apostolici regionalis Montana in America septentrionali, at perperam omnino. Renuntiatus quidem fuit episcopus Limyrensis missionarius ille die 3 martii 1868; munus tamen sibi oblatum suscipere recusavit. Quapropter eius nomen utpote iniuria in seriem intrusum litteris inclinatim exprimendum censui.

¹ Ad sedem archiepiscopalem Nicomediensem promotus 14 iunii 1870.

986. Emericus Szabò, Sabariensis, 22 octobris 1869.
- *987. Rupertus Mayr, Pancadenis i. p. i., 23 octobris 1869.
- *988. Thomas Foley, Pergamensis i. p. i., 19 novembris 1869.
989. Iosephus de Hefele, Rottenburgensis, 23 novembris 1869.
990. Germanus Villalvaso, de Chiapa, 29 novembris 1869.
- *991. Franciscus Xaverius Rodriguez, S. Crucis de Sierra, 23 novembris 1869.
992. Iosephus Lisarsabaru, Guayaquilensis, 23 novembris 1869.
- *993. Iosephus Isaza, Evariensis i. p. i., 22 novembris 1869.
994. Ioannes Cirino, Derbensis i. p. i., 22 novembris 1869.
995. Ioannes Maria Dominicus Barbèro, Dolichenis i. p. i., 21 ianuarii 1870.
996. Ioseph Mihalovics, Dulmensis i. p. i., 27 ianuarii 1870.
- *997. Ioseph Perohé, Abderitanus i. p. i., 8 februarii 1870.
- *998. Gaspar Henricus Borgess, Calydoniensis i. p. i., 8 februarii 1870.
- *999. Antonius Colomer, Themiacyrensis i. p. i., 11 februarii 1870.
1000. Ioannes Cameron, Titopolitanus i. p. i., 11 martii 1870.
- *1001. Gerardus Bray, Legionensis i. p. i., 15 martii 1870.
1002. Petrus Paulus De Cuttoli, Adiacensis, 21 martii 1870.
1003. Carolus Aemilius Freppel, Andegavensis, 21 martii 1870.
1004. Ioseph Clarus Reyne, Guadalupensis, 21 martii 1870.
1005. Emmanuel Canutus Restrepo, Pastopolitanus, 21 martii 1870.
- *1006. Ignatius Antonius Parra, Panamensis, 21 martii 1870.
- *1007. Ioseph Maria Mora, Verae Crucis, 21 martii 1870.
- *1008. Fridericus Aneyros, Aulonensis i. p. i., 21 martii 1870.
1009. Thomas Ioseph Power, Sancti Ioannis Terrae Novae, 17 maii 1870.
- *1010. Franciscus Malczynski, Alexiensis, 26 maii 1870.
- *1011. Albertus Craechi, Pulatensis, 24 maii 1870.
1012. Henricus Carfagnini, Portus Gratiae, 27 maii 1870.
1013. Thomas Gulielmus Croke, Auckopolitanus, 23 iunii 1870.
- *1014. Patrius O'Relly, Campifontis, 23 iunii 1870.
1015. Aloisius Serafini, Viterbiensis et Tuscanensis, 27 iunii 1870.
- *1016. Sigismundus Szuppan, Neusoliensis, 27 iunii 1870.
- *1017. Matthias Hirschler, Preamiliensis, 27 iunii 1870.
- *1018. Petrus Anastasius Pichenot, Tarbiensis, 27 iunii 1870.
- *1019. Felix Fournier, Nannetensis, 27 iunii 1870.
- *1020. Petrus Antonius Iustinus Paulinier, Gratianopolitanus, 27 iunii 1870.
- *1021. Franciscus Grolleau, Ebroicensis, 27 iunii 1870.
- *1022. Conradus Reither, Spiroensis, 27 iunii 1870.
- *1023. Ioannes Bernardus Brinkmann, Monasteriensis, 27 iunii 1870.
1024. Ignatius Paoli, Nicopolitanus in Bulgaria, 19 augusti 1870.
- *1025. Ioannes Olteanu, Lugosienis Rumenorum, 15 octobris 1870.

6

Abbatibus nullius dioceseos.

Reverendi patres:

1026. Guillelmus De Cesare, generalis congreg. Virginianae, Montis Virginia, 9 maii 1859.
1027. Iulius De Ruggero, O. S. B., SS. Trinitatis Cavensis, 18 novembris 1860.
1028. Carolus De Vera, O. S. B., Montis Cassini, 23 maii 1863.
1029. Ioannes Kruesz, O. S. B., S. Martini in monte Pannoniae, 5 septembris 1865.
1030. Leopoldus Zelli Jacobuzi, O. S. B., S. Pauli de Urbe, 28 augusti 1867.
1031. Romaricus Flugli, O. S. B., SS. Nicolai et Benedicti Monoeci, 21 maii 1868.

7.

Abbatibus generales ordinum monasteriorum mitrae usum habentes.

Reverendi patres:

1032. Hieronymus Iosephus de Zeidler, abbas monasterii Strahoviensis, praeses generalis ordinis canonicorum regularium Praemonstratensium, congregationis Austro-Hungaricae.
1033. Henricus vanden Wijmelenberg, abbas monasterii S. Agathae Cuykensis, magister generalis ordinis canonicorum regularium ordinis S. Crucis.
1034. Albertus Passeri, abbas canonicae S. Agnetis extra urbis moenia, vicarius generalis congregationis canonicorum regularium Lateranensium SS. Salvatoris.
1035. Aloisius Garces, abbas monasterii SS. Salvatoris Messanensis, visitator generalis ordinis S. Basilii ritus graeci.
- *1036. Ludovicus Paschalis Prosper Guéranger, abbas monasterii S. Petri de Solesmis ordinis s. Benedicti, praeses congregationis Galliae.
1037. Henricus Schmid, abbas monasterii S. Mariae Einsiedlensis ordinis s. Benedicti, praeses congregationis Helvetiae.
1038. Richardus Placidus Burchall, abbas monasterii S. Petri Westmonasteriensis ordinis s. Benedicti, praeses congregationis Angliae.
1039. Bonifacius Wimmer, abbas monasterii S. Vincentii in Pennsylvania ordinis S. Benedicti, praeses congregationis Americanae in statibus foederatis Americae septentrionalis.
1040. Otto Lang, abbas monasterii S. Michaelis Mettensis ordinis s. Benedicti, praeses congregationis Bavariae.
1041. Henricus Corvaja, abbas monasterii S. Flaviae Calatanisiadensis ordinis S. Benedicti, praeses congregationis Italiae.
- *1042. Emmanuel a S. Caietano Pinto, abbas monasterii S. Sebastiani Bahiae omnium sanctorum ordinis s. Benedicti, praeses congregationis Brasiliae.
1043. Germanus Gai, abbas monasterii S. Praxedis de Urbe, generalis congregationis Vallis Umbrosae.
1044. Theobaldus Cesari, abbas monasterii S. Bernardi ad Thermas de Urbe, generalis ordinis Cisterciensis.

¹ Ad sedem metropolitanam Zagabriensem translatus 4 maii 1870.

1045. Adamus Adamsi, abbas monasterii S. Benedicti Fabrianensis, generalis congregationis Silvestrinae.
1046. Eliaeus Elias, ordinis S. Antonii, abbas generalis congregationis S. Hormisdæ ritus chaldaici.
- *1047. Georgius Scebbabi, ordinis S. Antonii, abbas generalis congregationis Aleppinae rit. maron.
- *1048. Ephrem Bacerrani, ordinis S. Antonii, abbas generalis congregationis Baladitæ rit. maron.
- *1049. Ioseph Badhati, ordinis S. Antonii, abbas generalis congregationis S. Isaiaæ rit. maronit.
- *1050. Ioannes Kahbil, ordinis S. Basilii, abbas generalis congregationis SS. Salvatoris rit. graec. melchit.
1051. Basilius Grifoni, ordinis S. Benedicti, abbas monasterii SS. Andreae et Gregorii in monte Coelio, vicarius generalis congregationis Camaldulensis.
1052. Timotheus Gruyer, abbas domus Dei b. Mariae de Trappa, vicarius generalis ordinis Cisterciensis recentioris reformationis in Gallia.
1053. Ephrem van der Meulen, abbas montis Olivarum b. Mariae de Trappa, vicarius generalis ordinis Cisterciensis antiquioris reformationis in Gallia.
1054. Benedictus Santini, ordinis S. Benedicti, abbas archicoenobii montis Oliveti maioris in Hetruria, vicarius generalis congregationis Olivetanae.
1055. R. D. Casimirus Sosnowski, decanus et vicarius capitularis ecclesiae cathedralis Lublincensis, administrator apostolicus diocesis Podlachiensis seu Tanoviensis in imperio Russias. „Hunc cum voce deliberativa inter patres per speciale privilegium, quod sanctissimus dominus noster non vult transire in exemplum, ex peculiaribus gravissimis rationibus admittere dignatus est litteris datis 20 decembris 1869.“ (Acta, n° 46.)
- 8.
- Generales et vicarii generales.
- a.
- Congregationum Clericorum regularium.
- Reverendi patres:
1056. Alexander Maria Teppa, praepositus generalis congregationis s. Pauli.
1057. Bernardinus Sandrini, praepositus generalis congregationis Somaescae.
1058. Petrus Beckx, praepositus generalis societatis Iesu.
1059. Quiricus Quirici, rector generalis congregationis Matris Dei.
1060. Ioseph a Calasanctio Casanovas, praepositus generalis congregationis Scholarum Piarum.
1061. Franciscus Maria Cirino, vicarius generalis congregationis Clericorum regularium.
1062. Ioseph Maria Novaro, vicarius generalis congregationis Clericorum regularium minorum.
1063. Camillus Guardi, vicarius generalis congregationis Clericorum regularium infirmis ministrantium.
- b.
- Ordinum monasticorum.
- Reverendi patres:
- *1064. Gregorius Cioci, ordinis S. Benedicti, maior eremitarum Camaldulensium congregationis Hetruriae.
1065. Rinaldus Laeti, ordinis S. Benedicti, maior eremitarum Camaldulensium congregationis Montis Coronae.
1066. Carolus Maria Saisson, prior generalis ordinis Carthusianorum.
- *1067. Thomas Cabbace, ordinis s. Basilii, abbas generalis congregationis Soaritæ Aleppinae ritus graec. melchit.
- *1068. Demetrius Giamed, ordinis S. Basilii, abbas generalis congregationis Soaritæ Baladitæ ritus graec. melchit.
- 9.
- Ordinum Mendicantium.
- Reverendi patres:
1069. Vincentius Jandel, magister generalis ordinis Praedicatorum.
1070. Bernardinus a Portuuario, minister generalis ordinis Minorum.
1071. Ludovicus Marangoni, minister generalis ordinis Minorum Conventualium.
1072. Nicolaus a sancto Ioanne, minister generalis ordinis Minorum Capuccinorum.
1073. Ioannes Belluomini, prior generalis ordinis eremitarum S. Augustini.
1074. Dominicus a sancto Ioseph, praepositus generalis ordinis Carmelitarum discalceatorum.
1075. Ioannes Angelus Mondani, prior generalis Servorum B. M. V.
1076. Raphael Ricca, corrector generalis ordinis Minimorum.
1077. Benedictus a Virgine, minister generalis ff. discalceatorum ordinis SS. Trinitatis Redemptionis captivorum.
1078. Carmelus Patergnani, generalis ordinis Hieronymiani congregationis b. Petri a Pisis.
1079. Victorius Menghini, generalis ordinis ff. Poenitentiae.
1080. Franciscus Salemi, vicarius generalis tertii ordinis regularis S. Francisci.
1081. Innocentius a sancto Alberto, vicarius generalis ordinis ff. discalceatorum S. Augustini.
1082. Angelus Savini, vicarius generalis ordinis Carmelitarum veteris observantiae.
1083. Ioseph Maria Rodriguez, vicarius generalis realis et militaris ordinis b. Mariae de Mercede Redemptionis captivorum.
1084. Antonius Martin y Bienes, vicarius generalis primi ordinis SS. Trinitatis.
- 9.
- Sacri concilii patres qui a die
8 decembris 1869 ad diem 20 octobris 1870
obierunt:
- Franciscus Pentini, S. E. R. cardinalis diaconus S. Mariae in Porticu, † Romae 19 dec. 1869.
- Carolus Augustus de Reisach S. E. R. cardinalis ep. Sabinensis, † Contamine in Sabaudia 23 dec. 1869.
- Matthaeus Eustachius Gonella S. E. R. cardinalis presb. S. Mariae super Minervam ep. Viterbiensis et Tuscanensis, † Romae 15 apr. 1870.
- Cosmas Corsi S. E. R. cardinalis presbyter SS. Ioannis et Pauli ad clivum Scauri aep. Pisanus, † Anagni 7 oct. 1870.
- Marius Mattei ep. Ostiensis et Veliternus, sacri collegii decanus, † Romae 7 oct. 1870.
- Antonius Manastyrski ep. Presmiliensis, † Romae 17 dec. 1869.
- Bernardinus Frascolla ep. Fodianus, † Romae 30 dec. 1869.

- Eduardus Vasquez ep. Panamensis, † Romae 3 ian. 1870.
 Franciscus Suarez-Peredo ep. Verae Crucis, † Romae 26 ian. 1870.
 Bertrandus Severus Mascaron Laurence ep. Tarbiensis, † Romae 30 ian. 1870.
 Marianus Puigilat y Amigo ep. Herdensis, † Romae 2 febr. 1870.
 Basilius Gily y Bueno ep. Oecensis et Barbastrensis, † Romae 12 febr. 1870.
 Hieronymus de Zeidler abbas, praeses generalis ordinis Praemonstratensium, † Romae 1 mart. 1870.
 Raphael Biale ep. Albinganensis, † Florentiae 12 apr. 1870 in itinere quo suam dioecesim repetebat.
 Ioannes Devoucoux ep. Ebroicensis, † Ebroici 2 maii 1870.
 Franciscus Cardoso Ayres ep. Olindensis, † Romae 14 maii 1870.
 Ioannes Maria Odin aep. Novae Aureliae, † in dioecesi Lugdunensi 26 maii 1870.
 Thomas Grant ep. Suthwarcensis, † Romae 31 maii 1870.
 Ioannes Derry ep. Clonfertensis, † Romae 28 iun. 1870.
 Dominicus a Sancto Iosepho praepos. gener. ord. Carmelitarum discalceatorum, † Romae 12 iul. 1870.
 Georgius Antonius de Stahl ep. Herbipolensis, † Romae 12 iul. 1870.
 Pantaleon Monserrat y Navarro ep. Barcinonensis, † Tusculi 21 iul. 1870.
 Marianus Iosephus Escalada aep. de Buenos Ayres, † Romae 28 iul. 1870.
 Franciscus Fleix y Solana aep. Tarraconensis, † Romae 28 iul. 1870.
 Felix Cantimorri ep. Parmensis, † Magnani in dioecesi Balneoregiansi 28 iul. 1870.
 Cornelius Mac Cabe ep. Ardagadensis, † Massiliae in itinere 31 iul. 1870.
 Iosephus-Maria Severa ep. Interamunensis, † Romae 4 aug. 1870.
 Ignatius Akkawi aep. Hauranensis rit. graeco-melch., † 7 aug. 1870.
 B Petrus Cyrillus Urix y Labayru ep. Pampilonensis, † Romae 7 aug. 1870.
 Michael Adrianus Hankinson ep. Portus Ludovici in insula Mauritii, † Duaci in Gallia sept. 1870.
 Hilarius Alcazar ep. Paphensis vic. ap. Tunquini orientalis, † Abulae in Hispania 15 oct. 1870.
 Alexander Riccardi di Netro aep. Taurinensis, † Taurini 16 oct. 1870.

II.

INDEX ALPHABETICUS SEDIUM VEL TITULORUM*.

- A.
 Abderitanus i. p. i., Perché 997.
 Abellinensis, Gallo Fr. 516.
 Abilensis i. p. i., Strain 779.
 Abriacensis, v. Constantiensis.
 Abulensis, Blanco 596.
 Acernensis, v. Salernitanus.
 Achadensis, Durcan 464.
 Adamantinus, Dos Santos 760.
 Adanensis aep. i. p. i., Ciluffo 87.
 Adelaidopolitanus, Shiel 813.
 Adiacensis, Cuttoli 1002.
 Adiamensis rit. syr., v. Karpathensis.
 Adramyttensis i. p. i., Gibbons 930.
 Adrasensis i. p. i., Tirmarcho 474.
 Adrianopolitanus, v. Hadrianopolitanus.
 Aegensis i. p. i., Raynaudi 907.
 Egitanensis, Manso 416.
 Aenensis i. p. i., Bataillon 284.
 Eryndelensis i. p. i., v. Arindelensis.
 Erythrensensis i. p. i., v. Erythraeensis.
 Aesinus card., Morichini 17.
 Agathonicensis i. p. i., Pagnucci 884.
 Agathopolitanus i. p. i., Namzanowski 954.
 Aghadonensis, v. Kerriensis.
 Agriensis aep., Bartakovics 116.
 Akrensis rit. chald., Mellus 776.
 Alaliensis i. p. i., Boucho 337.
 Alatrinus, Rodilossi 513.
 Alba-Iuliensis, v. Fogarasiensis.
 Albae Pompeienses, Galletti 890.
 Albae Regalensis, Jekelfalusy 876.
 Albanensis card. suburbicarius, Di Pietro 5.
 Albanensis aep., Conroy 816.
 Albiensis aep., Lyonnet 205.
 Albinganensis, Biale Raph. 280.
 Aleppensis aep. rit. armen., Balitian 171.
 Aleppensis aep. rit. melch., Hatem 190.
 Aleppensis aep. rit. maron., Matar 118.
 Aleppensis aep. rit. syr., Shelhot 188.
 Alexandrinus patr. rit. lat., Ballerini 57.
 Alexandrinus, Colli 891.
 Alexiensis, Malczynski 1010.
 Algerianus aep., Lavigerie 220.
 Aliphanus, Di Giacomo 385.
 Alladensis, Feeny 275.
 Almeriensis, Rósaes y Muñoz 616.
 C Almirensis i. p. i., Carli 306.
 Altodunensis, v. Montis Alti.
 Altonensis, Baltès 980.
 Amadiensis aep. rit. chald., Khayyath 170.
 Amaenus aep. ep. rit. armen., Kalybian 89.
 Amasenus aep. i. p. i., Pompallier 238.
 Amanthuntinus i. p. i., Galecki 733.
 Ambianensis, Boudinet 550.
 Amerinus, Pace 524.
 Amidensis aep. ep. rit. armen., Bahtirian 112.
 Amidensis aep. rit. chald., Attar 237.
 Amoriensis i. p. i., Swinkels 818.
 Anagninus, Pagliari 589.
 Anastasiopolitanus i. p. i., Escalante 521.
 Anazarbensis aep. i. p. i., Eyre 233.
 Anconitanus et Humanensis card. ep., Antonucci 22.
 Ancyranus aep. i. p. i., Cattani 230.
 Ancyranus rit. armen., Arakial 410.
 D Andegavensis, Freppel 1003.
 Andrensis, v. Tenensis.
 Andriensis, Longobardi 450.
 Anemuriensis i. p. i., Faraud 725.
 Angelopolitanus, v. Tiascalensis.
 Angelorum, v. Montereyensis.
 Anglonensis et Tursiensis, Acciardi 391.
 Angolensis, De Oliveira 773.
 Angolensis iam, Moreira Reis 403.
 Angrensis, Stephanus a Ieau et Maria 243.
 Aniciensis, Le Breton 758.
 Anneciensis, Magnin 695.
 Antequerensis, Marques 948.
 Anthedonensis i. p. i., Lafèche 861.
 Antibarensis et Scodrensis aep., Pooten 68.
 Antigonensis i. p. i., Grimley 892.
 Antinoensis i. p. i., Scandella 574.

* Numerus, quo cuiusque praeslati nomen signatur, is ipse est, qui in prioro illo catalogo ante nomen occurrit.

- Antiochenus patr. rit. maron., Mashad 58.
 Antiochenus patr. rit. graec. melch., Jussef 59.
 Antiochenus patr. rit. syriac., Harcus 60.
 Antiochenus patr. rit. latin., Brunoni 61.
 Antiochenus *isw* patr. rit. graec. melch., Bahus 66.
 Antiochenus aep. ep. rit. armen., Kasangian 199.
 Antioquensis, v. Medellensis.
 Antipatrensis i. p. i., Willi 969.
 Antiphellensis i. p. i., Vuicić 612.
 Antonii (S.) cong. Aleppinae rit. maron. abbas gen.,
 Seebbabi 1047.
 Antonii (S.) cong. Baladitae rit. maron. abbas gen.,
 Becerrani 1048.
 Antonii (S.) cong. S. Isaiae rit. maron. abbas gen.,
 Badhati 1049.
 Apamensis aep. i. p. i. rit. maron., Mashad 149.
 Apamensis rit. gr. melch., v. Emezenus.
 Apamiensis *isw*, Alouvy 343.
 Apamiensis, Bélaival 623.
 Apolloniensis i. p. i., Faurie 686.
 Apratinus, Milella 658.
 Apuanus, Orlandi 277.
 Aquae Augustae, v. Aturensis.
 Aquaeependensis, Pellei 338.
 Aquensis aep., Chalandon 148.
 Aquilanus, Filippi 466.
 Aquipendiensis, v. Aquaeependensis.
 Arathensis i. p. i., Maigret 350.
 Arbensis, v. Veglensis.
 Arcadiopolitanus i. p. i., Lynch 859.
 Arcensis aep. i. p. i. rit. maron., Marid 139.
 Arcensis i. p. i., Crespo y Bautista 713.
 Ardagadensis, Mac Cabe 908.
 Arcopolitanus i. p. i., Frenzel 462.
 Arequipensis, Torres 946.
 Arethusianus i. p. i., Baudri 404.
 Aretinus, Giusti 869.
 Argentinensis, Raesa 288.
 Arichatensis, Mac Kinnon 445.
 Arindelensis i. p. i., Clut 777.
 Armacanus aep., v. Rapotensis.
 Armidalensis, O'Mahony 982.
 Artuinensis rit. armen., Halagi 650.
 Ascalonensis i. p. i., Meurin 898.
 Asulanus et Ceriniolensis, Todisco Grande 265.
 Asulanus, Alberani 545.
 Astensis, Savio 888.
 Asturicensis, Argüellés y Miranda 640.
 Athenarum aep. i. p. i., Falcinelli.
 Atrebatensis, Lequette 847.
 Atrienensis, v. Pennensis.
 Aturensis, Epivent 666.
 Aucklandensis *isw* Aucklandopolitanus, Croke 1018.
 Audomarensis, v. Atrebatensis.
 Augustanus, Jans 875.
 Augustanus Vindelic., Dinkel 624.
 Augustini (S.) FF. Discalceat. vic. gener., Inno-
 centius a S. Alberto 1081.
 Augustini (S.) Eremitarum, v. Eremitarum.
 Augustodunensis, Cabillonensis et Maticconensis.
 Marguerye 265.
 Augustopolitanus i. p. i., Zuber 489.
 Aulonensis i. p. i., Aneyros 1008.
 Aurelianensis, Dupanloup 399.
 Aureliopolitanus i. p. i., Wheland 307.
 Auriensis, La Cuesta y Maroto 854.
 Auximanus et Cingulanus, Vitelleschi 142.
 Auxitanus aep., Delamare 174.
 Avenionensis aep., Dubreil 192.
 Aversanus, Zélo 514.
 Axierensis i. p. i., Jausen 371.
 Ayacuquensis, Moreira 804.
 Azetensis i. p. i., Dupond 785.
- A**
- Babylonensis patr. rit. chald., Audu 63.
 Babylonensis aep. rit. lat., Tricche 82.
 Babylonensis aep. rit. syriac., Ciarchi 187.
 Bacciensis, v. Colocensis.
 Bahiensis, v. SS. Salvatoris.
 Baiocensis et Lexoviensis, Hugonis 880.
 Baiouensis, Lacroix 246.
 Balneoregionensis, Corradi 909.
 Baltimorensis aep., Spalding 196.
 Bambergensis aep., Deinlein 160.
 Barbastrensis, v. Occensis.
 Barcinonensis, Monserrat y Navarro 717.
 Barenensis et Canusinus aep., Pedicini 159.
 Barnabitarum praep. gen., Teppa 1066.
 Barolensis, v. Tranensis.
 Barquaimotensis, Dies 951.
 Basileensis, Lachat 761.
- B**
- Basilii (S.) abbas visitat. gen. rit. graec., Garces 1035.
 Basilii (S.) cong. Soaritae Aleppinae rit. graec.
 melch. abbas gen., Cabbasce 1067.
 Basilii (S.) cong. Soaritae Baladitae rit. graec. melch.
 abbas gen., Giamed 1068.
 Basilitanus i. p. i., Baudichon 331.
 Bastitanus, v. Guadixensis.
 Bathurstensis, Quinn Mat. 814.
 Belemensis de Para, Macedo Costa 693.
 Bellicensis, Langalerie 569.
 Bellovacensis, Noviomensis et Sylvanectensis, Gi-
 gnoux 300.
 Bellunensis, v. Feltrensis.
 Beltiensis, v. Chelmenis.
 Bendensis i. p. i., De Stefano 397.
 Benedicti (S.) ord. abbas praeses Americae.
 Wimmer 1039.
 Benedicti (S.) ord. abbas praeses Angliae, Hurchall
 1038.
- C**
- Benedicti (S.) ord. abbas praeses Bavariae, Lang
 1040.
 Benedicti (S.) ord. abbas praeses Brasiliae, Pinto
 1042.
 Benedicti (S.) ord. abbas praeses Galliae, Guéranger
 1036.
 Benedicti (S.) ord. abbas praeses Helvetiae, Schmid
 1037.
 Benedicti (S.) ord. abbas praeses Italiae, Corvaja
 1041.
 Beneventanus aep., card. Carafa 13.
 Benezuela (de), v. S. Iacobi de Venezuela.
 Bergomensis, Speranza 485.
 Beriasensis i. p. i., De Tola 765.
 Berytensis aep. rit. maron., Aun 85.
 Berytensis rit. graec. melchit., Riccii 245.
 Bethlehemensis i. p. i., Bagnoud 282.
- D**
- Bethesdaensis i. p. i., Sheehy 860.
 Beverlacensis, Cornthwaite 707.
 Birminghamiensis, Ullathorne 346.
 Birthensis i. p. i., Pineouneault 541.
 Bisacensis, v. S. Angeli Longobardorum.
 Bisinianensis, v. S. Marci.
 Bisuntinus aep., card. Mathieu 15.
 Bituntinus, v. Rubensis.
 Bituricensis aep., La Tour d'Auvergne 178.
 Blesensis, Pallu du Parc 432.
 Bodonensis i. p. i., Calderon 297.
 Bolinensis i. p. i., Magnasco 938.
 Bolivarensis, Ordoñez 851.
 Boloniensis, v. Atrebatensis.
 Bonaërensensis, Escalada 203.
 Bononiensis aep., card. Guidi 86.
 Boanensis et Sirmiensis, Stroosmayer 414.
 Boerensis, v. Hauranensis.
 Bostoniensis, Williams 837.

- Bostrensis aep. i. p. i., Steins 213.
 Bovensis, D'Andrea 557.
 Bracensis, v. Pharensis.
 Bracharensis aep., Da Moura 69.
 Bredanus, van Genk 409.
 Brietineriensis, Buffetti 576.
 Brigantiniensis et Mirandensis, D'Aguiar 579.
 Briocensis et Trecorensis, David 715.
 Brisbaneensis, Quinn Iac. 649.
 Brixienensis, Versori 423.
 Brixinensis, Gasser 551.
 Brooklynensis, Loughlin 471.
 Brugenais, Faict 784.
 Brugnatenensis, v. Lunensis.
 Brundusinus et Ostunensis aep., Ferrigno 140.
 Brunensis, Schaffgottache 273.
 Brusensis rit. armeni, Tilikian 633.
 Budvicensis, Jirák 442.
 Buenos Ayres (de), v. Bonaërensensis.
 Buffalensis, Ryan 929.
 Bugellensis, Losana 244.
 Bugiacensis, v. Karpathensis.
 Bulgarorum administrator, Popov 817.
 Burdigalensis aep., card. Donnet 16.
 Burgensis aep., Rodrigo Yusto 225.
 Burlingtonensis, Goësbriand 478.
 Buscoducensis, Zwijsen 120.
 Bybliensis i. p. i., Garcia Cezón 811.
- C.
- Cabillonensis, v. Augustodunensis.
 Cáceres, v. Novae Cáceres.
 Caduroensis, Grimardias 849.
 Caebuanensis, v. Cebuanensis.
 Caesaraugustanus aep., Garcia Gil 162.
 Caesareensis in Cappadocia aep. ep. rit. armen., Hagian 113.
 Caesareensis in Palaestina aep. i. p. i. rit. armen., Bosagi 138.
 Caesaropolitanus i. p. i., Deaky 295.
 Caiacensis, v. Calatinus.
 Caietanus aep., Cammarota 126.
 Calaguritanus et Calceatensis, Arenzana 820.
 Calatanisiadensis, Guttadauro 638.
 Calatinus, Riccio 657.
 Calceatensis, v. Calaguritanus.
 Calliensis et Pergulanus, Andreoli 768.
 Callinicensis i. p. i., Sillani 754.
 Callipolitanus i. p. i., Beasioux 373.
 Calvensis et Theanensis, D'Avanzo 452.
 Calydoniensis i. p. i., Borgess 998.
 Camacensis i. p. i., van Ewijk 973.
 Camaldulensium abbas vic. gen., Grifoni 1051.
 Camaldulensium erem. montis Coronae maior, Lesti 1065.
 Camaldulensium erem. Hetruriae maior, Cioci 1064.
 Camberiensis aep., card. Billiet 26.
 Cambysopolitanus i. p. i., Dordillon 532.
 Cameneciensis, Fialkowski 613.
 Cameracensis aep., Régnier 115.
 Camerinensis aep., Salvini 99.
 Campanionensis, v. Compsanus.
 Campifontis, O'Reilly 1014.
 Canariensis et S. Christophori de Laguna, Urquinaona 944.
 Canathensis i. p. i., Dubar 781.
 Canopensis i. p. i., Besi 279.
 Canusinus, v. Barenis.
 Capharnaensis i. p. i., Fernandez-Fortique 296.
 Caputaquensis et Vallensis, Siciliani 659.
 Caracensis, v. S. Iacobi de Venezuela
 Carcassonensis, La Bouillierie 520.
 Cardicensis i. p. i., Di Donato 249.
 Cariatensis, Golia 272.
 Cariopolitanus i. p. i., Beciai 838.
 Carmelitarum vicarius generalis, Savini 1082.
 Carmelitarum excoelatorum praepositus gen., Dominicus a S. Ioseph 1074.
 Carutensis, Regnault 466.
 Carolinopolitanus, Mac Intyre 681.
 Carolopolitanus, Lynch 587.
 Carpiensis i. p. i., Barranco 836.
 Carrhensis i. p. i., Kutschker 719.
 Carthaginensis in Indiis, Medina 556.
 Carthaginensis in Hispania, Landeira y Sevilla 454.
 Carthusianorum generalis, Saison 1066.
 Carystensis i. p. i., Barrutia y Croquer 808.
 Casalensis, Ferré 570.
 Casertanus, Rossi 547.
 Cassanensis, Bombini 247.
 Casseliensis aep., Leahy 150.
 B Cassiensis i. p. i., Massaja 344.
 Cassoviensis, Perger 934.
 Castabalensis i. p. i., Lootens 931.
 Castellatensis, v. Calvensis.
 Castoriensis i. p. i., Kraft 962.
 Castris Maris, Petagna 412.
 Catacensis, De Franco 458.
 Catalaunensis, Meignan 795.
 Catanensis aep., Dusmet 216.
 Catarenis, Marchich 942.
 Cauriensis, Nuñez 959.
 Cavensis et Sarnensis, Fertitta 320.
 Cebuanensis, Gimeno 274.
 Cenomanensis, Fillion 606.
 Centumcellensis, v. Cornetanus.
 Cephaleniensis, v. Zacynthiensis.
 Cephaludensis, Blundo 605.
 Ceramensis i. p. i., Jancard 609.
 C Ceretanus, v. Thelesinus.
 Ceriniolensis, v. Asculanus.
 Cerviensis, Monetti 672.
 Chachapoyensis, Risco 807.
 Chalcedonensis aep. i. p. i., Bonamie 81.
 Chathamensis, Rogers 682.
 Chelmensis et Beltiensis, Kuziemski 945.
 Cherchurtenis, v. Kerkukensis.
 Chersonensis i. p. i., Laurent 276.
 Chiapensis, Villalvaso 990.
 Chicagiensis, Duggan 645.
 Chiensis, Giustiniani 246.
 Chilapa (de), Serrano 747.
 Chrysopolitanus i. p. i., Dépommier 792.
 Ciliciensis patr. rit. armen., Hassun 65.
 Cincinnatiensis aep., Purcell 114.
 Cingulanus, v. Auximanus.
 Cinnensis i. p. i., Cybichowsky 903.
 D Cisamensis i. p. i., Mayer 764.
 Cisterciensium abbas generalis, Cesari 1044.
 Cisterciensium reformat. recent. de Trappa abbas vic. gen., Gruyer 1052.
 Cisterciensium reformat. antiquioris de Trappa abbas vic. gen., van der Meulen 1053.
 Civitatensis, v. Salamantinus.
 Civitatis Castellanae, Hortanus, et Gallesinus, Menacci 439.
 Civitatis Castelli, v. Tifernas.
 Civitatis Plebis, Foschini 481.
 Claromontensis, Féron 256.
 Clevelandensis, Rappe 359.
 Clericor. regul. vic. gen., Cirino 1061.
 Clericor. minorum vic. gen., Novaro 1062.
 Cliftoniensis, Clifford 567.
 Clogheriensis, Donnelly 790.
 Clonfertensis, Derry 364.
 Cloynensis, Keane 395.

Cjusinus et Pientinus, Ciofi 240.
 Cochabambensis, Salinas 573.
 Colimbriensis, v. Conimbricensis.
 Colocensis et Bacsiensis aep., Haynald 300.
 Coloniensis aep., Melchior 207.
 Colophonensis i. p. i., Vrancken 361.
 Colorado, v. Epiphaniensis.
 Colossensis aep. i. p. i., Vaccari 211.
 Columbensis, Roscher 714.
 Columbicensis i. p. i., Verrolles 269.
 Comaciensis, Spöglia 673.
 Comayagua (de), Zepeda 648.
 Compostellanus aep., card. Garcia Cuesta 28.
 Compsanus aep., De Luca Greg. 109.
 Conceptionis (SS.) de Chile, Salas 501.
 Conchensis in America, Estéves de Toral 704.
 Conchensis in Hispania, Payá y Rico 615.
 Concordiensis, Frangipane 830.
 Conimbricensis, De Kemos, 493.
 Connorensis, v. Dunensis.
 Constantiensis iam, Robiou de la Tréhonais 259.
 Constantiensis et Abrincensis, Bravard 730.
 Constantiensis i. p. i., Anthonis 937.
 Constantinianus et Hipponensis, Las Cases 897.
 Constantinopolitanus patr., Antici-Mattei 56.
 Coraciensis, Delany 365.
 Coreyrensis aep., Maddalena 169.
 Cordubensis in Hispania, Albuquerque 502.
 Cordubensis in India, Ramirez de Arellano 642.
 Corensis, v. Barquisimetensis.
 Corinthiensis aep. i. p. i., Angelini 236.
 Corisopitensis et Leonensis, Sergent 510.
 Cornetanus et Centumocellensis, Gandolfi 370.
 Cotronensis, Lembo 677.
 Covingtoniensis, Többe 981.
 Crisiensis rit. ruthen., Smiciklas 592.
 Crossensis, Heiss 924.
 Crucis (S.) abbas gen., van den Wijmelenberg 1033.
 Canadiensis et Temesvariensis, Bonnaz 688.
 Cucusiensis i. p. i., Navarro 543.
 Cuiabensis, Dos Reis 252.
 Culmensis, Marwitz 580.
 Cuneensis, Formica 887.
 Cuneensis iam, Salomoni 280 nota.
 Curiensis, Fiorentini 662.
 Cusentinus aep., Pontillo 78.
 Cuxcensis, Ochoa 806.
 Cybistranus i. p. i., Guillemin 555.
 Cydoniensis i. p. i., Blasini 939.
 Cyprensis aep. i. p. i. rit. armen., Gasparian 202.
 Cyprensis aep. rit. maron., Giagia 91.
 Cyrenensis i. p. i., Canzi 914.
 Cyrrhensis aep. i. p. i., Martini 94.

D.

Damascenus aep. rit. syriac., Eltani 83.
 Damascenus aep. i. p. i., Meglia 201.
 Damiatensis aep. i. p. i., Oreglia 208.
 Danabensis i. p. i., Guierry 782.
 Dansarensis i. p. i., Mitche 324.
 Dauliensis i. p. i., Serra 362.
 Delconensis i. p. i., Dufal 684.
 Derbensis i. p. i., Cirio 994.
 Derriensis, Kelly 394.
 Derthonensis, Negri 254.
 Derthusensis, Villamitjana 711.
 Detroitensis, Reze 253.
 Dianensis, Fanelli 621.
 Diarbekirensis, v. Amidensis.
 Dibenensis i. p. i., Romero 835.
 Diniensis, Meirieu 383.
 Diocæsarensis i. p. i., Jeschke 554.
 Diocönsis i. p. i., Bossmann 618.

A Dioeletianopolitanus i. p. i., Whelan'Isac. 651.
 Dionysiensis i. p. i., Gentili 940.
 Divionensis, Rivet 268.
 Dolichenensis i. p. i., Barbero 995.
 Domitiosopolitanus i. p. i., Charbonnier 783.
 Dorylensis i. p. i., Salpointe 964.
 Drabischensis aep. i. p. i. rit. graec., Meletius 84.
 Drapanensis, Ciccolo 472.
 Dromorensis, Leahy 503.
 Drusiparensis i. p. i., Allen-Collier 368.
 Duacensis, v. Fenaborensis.
 Dublinensis aep., card. Cullen 38.
 Dubuquensis, Hennessy 842.
 Dulmensis, Milalovic 996.
 Dunedinensis, Moran 542.
 Duñensis et Connorensis, Dorrian 683.
 Durango (de), Salinas 950.
 Dyrrachiensis aep., D. Ambrosio 303.

B

E.
 Ebroicensis, Devoucoux 607.
 Ebroicensis, Grolleau 202.
 Ecclesiensis, Montixi 321.
 Edessenus aep. i. p. i., Cardoni 217.
 Eleutherosopolitanus i. p. i., Zanolli 582.
 Elnensis, Ramadić 797.
 Elphinensis, Gillooly 537.
 Emausensis i. p. i., Gauthier 291.
 Emeritensis, Boset 301.
 Emesenus et Apamensis aep. rit. graec. melch.,
 Ata 107.
 Engolismensis, Cousseau 425.
 Eperiensensis rit. ruthen., Gaganetz 311.
 Ephesinus aep. i. p. i., Asinari 95.
 Epiphaniensis i. p. i., Machebeuf 932.
 Eporediensis, Moreno 267.
 Eremitarum S. Augustini prior generalis, Belluo-
 mini 1073.
 Eriensis, Mullen 928.
 Erythraeensis i. p. i., Jacovacci 763.
 Erzerumiensis rit. armen., Melchisedech 845.
 Eugubinus, Sannibale 511.
 Euriensis i. p. i., Grioglio 325.
 Europensis i. p. i., Amberg 826.
 Evariensis i. p. i., Isaza 993.
 Evatettensis, Leonrod 881.

F.

Fabrianensis et Matelicensis, Valenziani 635.
 Faliscodunensis, Bovieri 865.
 Fanensis, Veaspiani 559.
 Feltrensis et Bellunensis, Renier 534.
 Fenaborensis et Duacensis, Fallon 465.
 D Ferentinas, Vitali 461.
 Feretranus, Mariotti 674.
 Fernensis, Furlong 563.
 Ferrariensis aep., card. Vannicelli 8.
 Firmanus aep., card. De Angelis 7.
 Flaviopolitanus i. p. i., Laoučan 955.
 Florentinus aep., Limberti 153.
 Fodianus, Frascolla 548.
 Fogarasiensis et Albae-Iuliensis aep. rit. rumen.,
 Vancsa 234.
 Foroiuliensis et Tolonensis, Jordany 535.
 Foroliuensis, Trucchi 361.
 Forosempronensis, Fratellini 430.
 Fortalexensis, Dos Santos Al. 690.
 Frisingensis, v. Monacensis.
 Fuldensis, Koett 381.
 Fulginatensis, Crispigni 298.
 Funchalensis, De Moura 382.
 Fuzulensis, v. Mariamunensis.

G.

Gadarensis i. p. i., Sohler 422.
 Gaditanus et Septensis, Arriete 762.
 Gallesidga, v. Civitatis Castellanae.
 Gallipolitanus, Laspro 675.
 Galtollinensis et Norensis, Demartis 873.
 Galvestoniensis, Dubuis 735.
 Galviensis, Mac Evilly 565.
 Gandavensis, Bracq 801.
 Gaudisiensis, Grech Delicata 900.
 Genevensis, v. Lausannensis.
 Germaniceniensis, v. Marasciensi.
 Germanicopolitanus i. p. i., La Rôcque 456.
 Gerundensis, Bonet 727.
 Giennensis, Monescillo 705.
 Gnesensis et Posnaniensis aep., Ledochowsky 72.
 Goanus aep., Amorim Pessoa 175.
 Golbarnensis, Länigan 862.
 Goriensis et Gradiscanus aep., Golimayr 132.
 Goyacensis, Azevedo 823.
 Gradiscanus, v. Goriensis.
 Granatensis aep., Manzon y Martins 184.
 Gratianopolitanus, Ginoulihae 467.
 Gratianopolitanus, Paulmier 1020.
 Gratianopolitanus i. p. i., v. Savannensis.
 Gravinensis et Montis Pelusi, Cappetta 655.
 Grossetanus, Fauti 872.
 Guadalaxara, (de) aep., Loza 231.
 Guadalupensis iam, Lacarrière 428.
 Guadalupensis aep. Imae Telluris, Reyne 1004.
 Guadixensis et Bastitanus, Brezmes-Arredondo 853.
 Guamanga, v. Ayacuquensis.
 Guastallensis, Rota 518.
 Guatemala (de) aep., Piñol y Aycinena 226.
 Guayana (de), Arroyo 553.
 Guayaquilensis, Lizarabaru 892.
 Gurcensis, Wiery 632.

H.

Hadrianopolitanus i. p. i., Delaplace 447.
 Hagulstadensis et Novocastrensis, Chadwick 867.
 Halicarnassensis i. p. i., Adamey 738.
 Haliciensis gr. ruth., v. Leopoliensis.
 Halifaxensis, Connolly 163.
 Hamiltonensis, Farrell 540.
 Harlemensis, Wilmer 699.
 Harrisburgensis, Shanahan 922.
 Hartfordensis, Mac Farland 603.
 Hauranensis aep. rit. graec. melch., Akkai 167.
 Havanensis, v. S. Christophori de Havana.
 Hebronensis i. p. i., Mermillod 787.
 Helenopolitanus i. p. i., Pichon 670.
 Heliopolitanus rit. graec. melch., Nasser 985.
 Heliopolitanus aep. rit. maron., Hagg 179.
 Heracleensis aep. i. p. i., De Simone 156.
 Herbitolensis, Stahl 283.
 Herbitensis, v. Nicosiensi.
 Hermopolitanus i. p. i. rit. graec., Franco 619.
 Hetaloniensis i. p. i., Sarrebayrouze 435.
 Hierichuntinus, Maierczak 734.
 Hierocaesarensis i. p. i., Bienna 334.
 Hieronymianorum generalis, Paternani 1078.
 Hierosolymitanus patr., Valera 62.
 Hildesiensis, Wedekin 427.
 Himeriensi i. p. i., Aristegui 979.
 Hipponensis, v. Constantinianus.
 Hispalensis aep., card. La Lastra y Cuesta 34.
 Hobartoniensis, Murphy 340.
 Hormisdas (S) congr. rit. chald. abbas generalis.
 Eliseus Elias 1046.
 Hortanus, v. Civitatis Castellanae.
 Hunauensis, Del Valle 865.
 Humanensis, v. Anconitanus.

Hydruntinus aep., Grande 79.
 Hypopolitanus i. p. i., Gray 724.

I.

Iacensis, Asensio y Pobes 597.
 Iadrensis aep., Maupas 185.
 Ialapsensis, v. Verae Crucis.
 Ianuensis iam aep., Charvaz 104.
 Iarenensis, Cuartero y Medina 906.
 Iasensis i. p. i., Charbonneau 284.
 Iausinensis, Zalka 893.
 Iazirensis rit. chald., Hindi 446.
 Iazirensis rit. syr., Matah 767.
 Ibarrensis, Yturralde 97.
 Iborensis i. p. i., Włodarski 698.
 Ibyensis, v. Maioricensis.
 Iconiensi aep. i. p. i., Puecher Passavalli 222.
 Ilerdensis, Puiglat y Amigo 726.
 Imae Telluris, v. Guadalupensis.
 Imolensis, Moretti 533.
 Indiarum occidentalium patr., Iglesias y Barcoes 64.
 Interamnensis, Severa 264.
 Ionopolitanus i. p. i., Lipski 558.
 Ipporegiensis, v. Eporediensis.
 Irenopolitanus i. p. i., Ciurea 212.
 Isclanus, Romano 500.
 Iucatanus, Rodríguez de la Gala 947.
 Iuliopolitanus i. p. i., Doumer 312.
 Iustinopolitanus, v. Tergestinus.
 Iuvinaensis, v. Melphitensis.

K.

Karputhensis, Bugiachensis et Adianensis rit.
 Roemagi 749.
 Karputhensis rit. armen., Israelian 841.
 Kerkukensis aep. rit. chald., Tamrez 12.
 Kerriensis et Aghadonensis, Moriarty 488.
 Kildariensis et Leighlinensis, Walsh Inc. 53.
 Kilmorensis, Conaty 737.
 Kingstomiensis, v. Regiopopolitanus.

L.

Labacensis, Widmer 679.
 Labacensis, Vasconcellos Pereira 697.
 Laonensis, Flannery 620.
 Laonensis, v. Suessionensis.
 Laquedoniensis, Marsini 508.
 Larandensis i. p. i., Croc 941.
 Larinensis, Giampaolo 517.
 Lateranensium canon. regul. abbas vic. gen. Pa.
 aeri 1034.
 Lauretanus, v. Recinetensis.
 Lausannensis et Genevensis, Marilley 341.
 Lavantinus, Stepischnegg 736.
 Legionensis i. p. i., Bray 1001.
 Leighlinensis, v. Kildariensis.
 Leirienais, Pereira Ferraz 402.
 Lemovicensis, Fruchaud 665.
 Leodiensis, Montpellier 460.
 Leonensis, Diez de Sollano 723.
 Leonensis, v. Corisopitensis.
 Leontopolitanus i. p. i., Forwerk 504.
 Leopoliensis aep. rit. lat., Wierzchleyki 168.
 Leopoliensis aep. rit. ruth., v. Naziansenus.
 Leopoliensis aep. rit. armen., Szymonowicz 152.
 Leucensis i. p. i., Kübel 915.
 Lexoviensis, v. Baiocensis.
 Limanus aep., Goyeneche y Barreda 165.
 Limburgensis, Blum 303.
 Limericensis, Butler 700.
 Limyrensis i. p. i., Ravoux 933.
 Linares (de), Verec 473.
 Linciensis, Rudigier 467.
 Lingonensis, Guerrin 449.

Liparensis, Idéo 614.
 Liparensis *iam*, Attanasio 329.
 Lisimoriensis, v. Waterfordensis.
 Litomericensis, Wahala 831.
 Liverpoolitanus, Goss 476.
 Loianus, Rjofrio 177.
 Londinensis, Walsh Ioan. 901.
 Lorymensis i. p. i., Baranowski 581.
 Lucanus, aep., Arrigoni 108.
 Lucensis, Los Rios 584.
 Luceoriensis et Zytomeriensis, Borowski 328.
 Lucernus, Jannuzzi 315.
 Lucionensis *iam*, Baillès 339.
 Lucionensis, Colet 701.
 Ludovicopolitanus, Mac Cloiskey Guil. 927.
 Lugdunensis et Viennensis aep., card. de Rohald 9.
 Lugosienensis rit. rumen., Dobra 507.
 Lugosienensis rit. rumen., Olteanu 1025.
 Lunensis-Sarzanensis et Brugnatenensis, Rosati 871.
 Luxemburgensis, v. Halicarnassensis.
 Lycopoliensis i. p. i., Kraly 486.
 Lystrensis i. p. i., Focaccetti 883.

M.

Macaonensis, Pereira-Botelho 834.
 Macarsensis, v. Spalatensis.
 Maceratisensis et Tolentinus, Franceschini 885.
 Magno-Varadinensis rit. lat., Lipovniczki 971.
 Magno-Varadinensis rit. lat. *iam*, Szaniold 433.
 Magno-Varadinensis rit. rumen., Papp-Szilágyi 739.
 Magydanus i. p. i., Bracco 839.
 Maitlandiensis, Murray 828.
 Maioricensis et Ibusensis, Salvá y Munar 443.
 Malacitanus, Perez-Fernandez 819.
 Mandelensis, v. Narniensis.
 Manila (de) aep., Martinez 180.
 Maragnanensis, v. S. Ludovici de Maragnano.
 Marascensis aep. ep. rit. armen., Apelian 90.
 Marcianopolitanus i. p. i., Castella 209.
 Marcopolitanus i. p. i., Salandari 775.
 Mardensis aep. rit. armen., Nasarian 194.
 Mardensis rit. chald., Farzo 970.
 Mariamnensis rit. graec. melchit., Abdu 680.
 Mariannensis, Ferreira Viçozo 319.
 Marianopolitanus, Bourget 262.
 Marianopolitanus et Marquettensis, Mrak 963.
 Marrochiensis i. p. i., Cocchio 653.
 Marsicensis, v. Potentinus.
 Martianopolitanus, v. Marciopolitanus.
 Massanus, Bernardi 549.
 Massanus in Hetruria, Traversi 242.
 Massiliensis, Place 840.
 Matelicensis, v. Fabrianensis.
 Matisconensis, v. Augustodunensis.
 Matris Dei congr. rector gen., Quirici 1059.
 Maurianensis, Vibert 293.
 Mauriacastrensis i. p. i., Puginier 916.
 Mauiliensis aep. rit. syr., Behnam Benni 183.
 Maximianopolitanus i. p. i., Beresiewicz 630.
 Mazariensis, Valenti 622.
 Mechliniensis aep., Dechamps 75.
 Mechoacanensis aep., Arciga 235.
 Medellensis et Antioquiensis, Ximenez 936.
 Medensis i. p. i., Bonjean 258.
 Mediolanensis aep., Nazari 218.
 Megarensis i. p. i., Vera 786.
 Melbourneensis, Goold 366.
 Meldensis, Allou 270.
 Melitenensis rit. armen., Korkoruni 176.
 Melitenensis aep. i. p. i., Mérode 210.
 Melitensis, Pace-Forno 154.
 Mellipotamensis, v. Mylopotamensis.
 Melphiensis et Rapollensis, Sellitti 405.

A Melphitensis, Iuvipacensis et Terlitiensis, Romani 131.
 Menevensis, v. Neoportensis.
 Mennithensis i. p. i., Anfossi 470.
 Mercède (de) ord. B. M. V. vic. gen., Rodriguez 1083.
 Messanensis aep., Natoli 215.
 Messeniensis i. p. i., Miège 420.
 Metellopolitanus i. p. i., Kraljević 789.
 Metensij, Dupont des Loges 310.
 Methonensis i. p. i., Kobès 379.
 Mexicanus aep., Lavastida y Davalos 189.
 Midensis, Nulty 780.
 Miletensis, Mincione 357.
 Miletopolitanus i. p. i., D'Herbomez 774.
 Milevitanus i. p. i., Tissot 750.
 Milwauchiensis, Honni 317.
 Mimatensis, Foulquier 387.
 Minimorum corrector generalis, Ricca 1076.
 Ministrantium infirmis vic. gen., Guardi 1063.
 B Minoricensis, Jaume y Garau 598.
 Minorum minister generalis, Bernardinus a Portu-
 tuario 1070.
 Minorum Conventualium minister generalis, Maran-
 goni 1071.
 Minorum Capuccinorum minister generalis, Nicolaus
 a S. Ioanna 1072.
 Minsensis, Weikiewicz 455.
 Mirandensis, v. Brigantiensis.
 Mitylenensis aep. i. p. i., Sousa Magalhaes 121.
 Mobilienensis, Quinlan 663.
 Modrussensis, v. Seniensis.
 Moguntinus, Ketteler 413.
 Molinensis, Dreux Brézé 407.
 Monacensis et Frisingensis aep., Scherr 141.
 Monasteriensis, Müller 330.
 Monasteriensis, Brinkmann 1023.
 Montereyensis et Angelorum, Amat Th. 479.
 C Montis Albani, Doney 318.
 Montis Alti, Aronne 304.
 Montis Cassini abb., De Vera 1028.
 Montis Falisci, v. Faliscodunensis.
 Montis Pelusii, v. Gravinensis.
 Montis Pessulani, Le Courtier 702.
 Montis Politiani, Paoletti 577.
 Montis Regalis, Ghilardi 314.
 Montis Virginis abb., De Cesare 1026.
 Mosynopolitanus i. p. i., Plater 629.
 Munkacsienensis rit. ruthen., Pankovicz 878.
 Muranus, D'Ambrogio 860.
 Mutinensis aep., Cugini 136.
 Myconensis, v. Tenensis.
 Mylopotamensis i. p. i., Capaccio 899.
 Myndensis i. p. i., Papardo 631.
 Myrensis aep. i. p. i., Chigi 144.
 Myriophytensis i. p. i., Petitjean 844.
 D
 N.
 Namurcensis, Graves 911.
 Nanciensis et Tullensis, Foulon 895.
 Nannotensis, Jaquemet 388.
 Nannotensis, Fournier 1019.
 Narniensis et adm. Mandelensis, Lusi 636.
 Nashvillensis, Feehan 815.
 Natchesensis, Elder 666.
 Natchitochensis, Martin Aug. 480.
 Naulensis, v. Savonensis.
 Naupactensis aep. i. p. i., De Ferrari 241.
 Naxiensis aep., Bergeretti 195.
 Nazarenus, v. Tranensis.
 Naziansenus aep. i. p. i. rit. ruthen., Sembrato-
 wicz 204.
 Neapolitanus aep. card., Riario Sforza 14.
 Neapolitanus aep. rit. graec., Benjamin 117.
 Nemausensis, Plantier 528.

- Nemejus i. p. i., Garrolon 966.
 Neocastrensis, Barberi 497.
 Neo-Eboracensis aep., Mac Cloakoy Ioan. 197.
 Neo-Pampilonensis, Toscano 829.
 Neoportensis et Menevensis, Brown 231.
 Neopisana et Butrinus, Lenti 866.
 Nerotinensis, Vetta 390.
 Nesqualiensis, Blanchet Magl. 421.
 Nevarcensis, Bayley 477.
 Nicaenus aep. i. p. i., Vannutelli 239.
 Nicaeugensis, Ulloa 824.
 Niciensis, Sois 590.
 Nicomediensis aep. i. p. i., v. Olympensis.
 Nicopolitanus, Pflugm 753.
 Nicopolitanus, Paoli 1024.
 Nicopolitanus i. p. i., Mac Donald 966.
 Nicoiensis Herbitensis, Lo Piccolo 637.
 Nicoterensis et Tropiensis, De Simone 515.
 Nilopolitanus i. p. i., Szabó Ios. 952.
 Nisibenus aep. i. p. i., Tizzani 129.
 Nitriensis, Roskóványi 505.
 Nivernensis, Forcade 348.
 Nolanus, Formisano 525.
 Norensis, v. Galtellinensis.
 Northantoniensis, Amherst 611.
 Nottinghamensis, Roskell 475.
 Novae Aureliae aep., Odin 172.
 Novae Cáceres, Gainza 731.
 Novae Nursiae, v. Portus Victoriae.
 Novae Segobiae, Aragonès 799.
 Novariensis, Gentile 309.
 Noviomensis, v. Bellovacensis.
 Novocastrensis, v. Hagulstadiensis.
 Nucetinus, Pettinari 770.
 Nuhadransensis, v. Zakuensis.
 Nursinus, Bachetoni 411.
 Nuscanus, Striscia 676.
 Nyssenus i. p. i., Di Pietro 856.
- O.
- Oaxaca, v. Antequera.
 Olenensis i. p. i., Touvier 984.
 Olindensis, Cardozo Ayres 910.
 Olivetanorum abbas vid. gen., Santini 1054.
 Olomucensis aep., Fürstenberg 123.
 Olympensis i. p. i., Mellano 957.
 Oppidensis, Teta 656.
 Oranensis, Callot 902.
 Oregonopolitanus aep., Blanchet Fr. 97.
 Oriolensis, Cubero y Lopez 625.
 Oritanus, Margarita 431.
 Oropensis i. p. i., Krejci 600.
 Orthosiensis i. p. i., Studach 728.
 Oscensis et Barbastrensis, Gil Bueno 710.
 Osabrugensis, Beckmann 850.
 Osoriensis, Walsh 345.
 Ostiensis et Veliternus card. suburbicarius, Mattei 1.
 Ostunensis, v. Brundisinus.
 Ottawiensis, Guigues 367.
 Ovetensis, Sans y Forés 843.
 Oxomensis, Lagüera y Menezo 712.
- P.
- Pacensis in Bolivia, Clavijo 961.
 Pacensis in Hispania, Ramirez y Vasquez 821.
 Pactensis, Celesia 678.
 Paderbornensis, Martin Conr. 559.
 Palaeopolitanus i. p. i., Mariassy 809.
 Palentinus, Lohano 832.
 Palmyrensis aep. i. p. i., v. Urbevotanus.
 Pampilonensis et Tudelensis, Uria y da Labaird 415.
 Panamensis, Vasquez 486.
 Panamensis, Parra 1006.
- A. Pancondensis i. p. i., Mayr 967.
 Panormitanus aep., Naselli 120.
 Paphensis i. p. i., Alcazar 375.
 Paraguay (de), Palacios 742.
 Paransensis, Gelabert 802.
 Parenensis, Fantoni 378.
 Parentinus et Polensis, Dobrila 591.
 Parisiensis i. p. i., Buquet 766.
 Parisiensis aep., Darboy 188.
 Parmensis, Cantimorri 355.
 Passaviensis, Hofstätter 278.
 Pastopolitanus, Restrepo 1006.
 Patarenis i. p. i., Novella 360.
 Patavinus, Manfredini 299.
 Patracensis aep. i. p. i., Gallo 157.
 Pennensis et Atriensis, D'Alfonso 355.
 Pentacomienis i. p. i., Jacopi 917.
 Pergamensis i. p. i., Foley 988.
- B.
- Bergulanus, v. Calliensis.
 Perthensis, Brady 336.
 Perusinus, card. Pecci 18.
 Petrensis aep. i. p. i., Villanova Castellaci 133.
 Petriculanus, Fitzgerald 843.
 Petrocofensis et Sarlatensis, Dabert 767.
 Pharannensis, Moraes Cardoso 759.
 Pharensis et Braccensis, Dubokowich 852.
 Philadelphiensis, Wood 564.
 Philippensis aep. i. p. i. rit. graec., Stefanopoli 239.
 Philippopolitanus i. p. i., Ridet 972.
 Philomeliensis i. p. i., Ponsot 285.
 Phuzolensis, v. Furzolensis.
 Pietaviensis, Pie 400.
 Pientinus, v. Clusinus.
 Pinerolensis, Renaldi 384.
 Pisanus aep., card. Corsi 11.
 Pisarenensis, Farès 560.
 Pisciensis, Benini 527.
 Pistoriensis et Pratensis, Bindi 892.
 Pittsburgensis, Domenee 691.
 Pittsburgensis iam, O'Connor 315 nota.
 Placentinus, Ranza 386.
 Plata (de) aep., Puch y Solona 181.
 Platearum i. p. i., Staniewski 628.
 Plocensis, Popiel 740.
 Plymuthensis, Vaughan 522.
 Podlachiensis admin. apóst., Sosnowski 1052.
 Poenitentiae FF. generalis, Menghini 1079.
 Polemoniensis i. p. i., Pinchon 610.
 Polensis, ep. Parentinus.
 Pompeiopolitanus i. p. i., Tagliabue 965.
 Popayanensis, Bermudez 935.
 Porphyriensis i. p. i., Marinelli 562.
 Portlandensis, Bacon 509.
 Portorico (de), Carrion 599.
- I.
- Portuensis et S. Rufinae card. suburbicarius, Patrizi 2.
 Portus Gratiae, Carfagnini 1012.
 Portus Hispaniae aep., Gonin 193.
 Portus Ludovici, Hankinson 752.
 Portus Principis, Guilloux 240.
 Portus Victoriae, Salgado 396.
 Posnaniensis, v. Gnesensis.
 Potentinus et Marsicensis, Fania 886.
 Praedicatorum magister generalis, Jandel 1069.
 Praemonstratensium abbas generalis, Zeidler 1039.
 Praenestinus card. suburbicarius, Amat 3.
 Pragensis aep., card. Schwarzenberg 10.
 Preamiliensis rit. lat., Manastyrski 758.
 Preamiliensis rit. lat., Mirschler 1017.
 Priensis i. p. i., Così 791.
 Privernensis, v. Terracinenis.
 Prusensis i. p. i., Rzewuski 743.
 Ptolemaidensis i. p. i., Balma 377.

Phlemaidensis rit. graec. melch. Dumani 788.
 Palatinensis, Cracchi 1011.
 Paniensis, Huerta 803.
 Puteolanus, Purpó 313.

Q.

Quebecensis aep., Baillargeon 224.
 Queretaro (de), Comacho 949.
 Quintus-Ecclesienensis, Kovács Sig. 974.
 Quitensis aep., Checa 229.
 Quitensis (om. aep.) v. Loianus.

R.

Ragusanus, Zubrinski 492.
 Ramathensis i. p. i., Grandet 342.
 Raphanensis i. p. i., Dorman 643.
 Rapollensis, v. Melphensis.
 Rapotensis, Mac Oettingen 538.
 Ratisbonensis, Seneatrey 608.
 Ravennatensis aep., card. Urfei 23.
 Redinetensis et Laurentanus, Gallucci 867.
 Regiensis, Macchi 654.
 Reginahradecensis, Hanl 251.
 Regiopolitanus, Horan 604.
 Rhedonensis aep., Saint-Marc 86.
 Reginensis aep., Ricciardi 137.
 Rhemensis aep., Landriot 219.
 Rhodiensis aep. i. p. i., v. Melitensis.
 Rhodiopolitanus i. p. i., Tosi 918.
 Richmondensis, Mac Gil 419.
 Riobambensis, v. Bolivarensis.
 Roffensis, Mac Quaid 926.
 Rosaliensis i. p. i., Suter 327.
 Rosensis, Poirier 634.
 Rossanensis aep., Cilento 93.
 Rossensis, O'Hea 586.
 Rothomagensis aep., card. de Bonnechose 37.
 Rottenburgensis, Hefele 989.
 Rubensis et Bituntinus, Materozzi 482.
 Rupellensis et Santonensis, Thomas 894.
 Ruremondensis, Paredis 286.
 Ruthenensis, Delalle 529.

S.

Sabariensis, Szabó Ein. 986.
 Sabinensis card. suburbicarius, Reisach 6.
 Sagiensis, Rousselet 323.
 Salamantinus et Civitatis, Lluch 626.
 Salernitanus aep., Salomone 70.
 Salfordensis, Turner 437.
 Salisburgensis aep., Tarnóczy 67.
 Salmasiensis aep. rit. chald., Barshino 105.
 Salopiensis, Brown 438.
 Saltensis, Rizo Patron 685.
 Salutiarum, Gastaldi 889.
 Salvatoris (SS.) cong. rit. graec. melch. abbas gen., D Kabbil 1050.
 Samariensis i. p. i., Allard 429.
 Samensis i. p. i., Deppen 484.
 Samogitiensis, Wolonczewski 401.
 Samosatensis i. p. i., Stefanowicz 506.
 Sancti claudiensis, v. S. Claudii.
 Sanctae Agnetis extra moenia card. presb., Barili 44.
 Sanctae Caeciliae card. presb., Ferrieri 42.
 Sanctae Crucis in Sasorio card. presb., Monaco 47.
 Sanctae Crucis de Sierra, Rodriguez 991.
 Sanctae Elisabeth de Jaro, v. Jarensis.
 Sanctae Fidei Neogradensis aep., Arbelae 227.
 Sanctae Fidei in Novo Mexico, Lamy 418.
 Sanctae Mariae de Populo card. presb., Sacconi 27.
 Sanctae Mariae in Araceli card. presb., Milosi 24.
 Sanctae Mariae in Porticu card. diac., Pentini 52.
 Sanctae Mariae in Traspontina card. presb., Hohenlohe 39.

A Sanctae in Via lata card. diac., Antonelli 48.
 Sanctae Mariae Salaris card. diac., Caterini 46.
 Sanctae Mariae ad Martyres card. diac., Grassellini 50.
 Sanctae Mariae in Domnica card. diac., Consolini 53.
 Sanctae Mariae in Aquiro card. diac., Capalti 55.
 Sanctae Pudentianae card. presb., Bonaparte 41.
 Sanctae Rufinae, v. Portuensis.
 Sanctae Susannae card. presb., Barnabò 20.
 Sancti Aloisii Potosiensis, v. Sancti Ludovici Pot.
 Sancti Angeli in Vado et Urbaniensis, Boecarini 389.
 Sancti Angeli Longobardorum et Bibaciensis, Fanelli 498.
 Sancti Augustini, Vérot 601.
 Sancti Bonifacii, Taché 417.
 Sancti Callixti card. presb., Pitra 35.
 Sancti Caroli Ancudiac, Solar 579.
 Sancti Christophori de Havana, Martinez 800.
 Sancti Christophori de Laguna, v. Canariensis.
 B Sancti Claudii, Nogret 716.
 Sancti Deodati, Caverot 392.
 Sancti Dionysii Reunionis, Maupoint 571.
 Sancti Eustachii card. diac., Mertel 51.
 Sancti Flori, Pompignac 578.
 Sancti Francisci aep., Alemany 124.
 Sancti Galli, Greith 741.
 Sancti Germani de Rimouski, Langevin 863.
 Sancti Hieronymi Illyricorum card. presb., Bizzarri 33.
 Sancti Hippolyti, Fessler 718.
 Sancti Hyacinthi, La Rocque 840.
 Sancti Iacobi Capitis Viridis, Alves Feijo 822.
 Sancti Iacobi de Venezuela aep., Guevara 119.
 Sancti Iacobi de Chile aep., Valdivieso 102.
 Sancti Ioannis de Cuyo, Achaval 913.
 Sancti Ioannis in Novo Brunswick, Sweeny 669.
 Sancti Ioannis Terrae Novae, Power 1009.
 C Sancti Iosephi in Missouri, Hogan 925.
 Sancti Iosephi de Costarica, Llorente 434.
 Sancti Laurentii in Panisperna card. presb., Bilio 40.
 Sancti Ludovici aep., Kenrick Pet. 100.
 Sancti Ludovici de Maragnano, Saraiva 703.
 Sancti Ludovici Potosiensis, De Conde 976.
 Sancti Marci card. presb., De Silvestri 25.
 Sancti Marci et Bisinianensis, Parlatore 398.
 Sancti Martini in monte Pannoniae abbas, Kruesz 1029.
 Sancti Miniati, Barabesi 870.
 Sancti Pauli de Minnesota, Grace 644.
 Sancti Pauli de Urbe abbas, Zelli 1080.
 Sancti Petri Fluminis Grandensis Australis, Dias Larangeira 689.
 Sancti Sebastiani Fluminis Ianuarii, Lacerda 960.
 Sancti Severi, La Scala 459.
 Sancti Severini, Massuoli 354.
 D Sancti Stephani in monte Coelio card. presb., Asquini 12.
 Sancti Thomae, v. Guayana.
 Sanctissimae Conceptionis de Chile, v. Conceptionis.
 Sanctissimae Trinitatis Cavensis abbas, De Ruggero 1027.
 Sanctissimi Salvatoris, Pineda y Saldaña 374.
 Sanctissimi Salvatoris de Bahia aep., Da Silveira 71.
 Sanctorum Andreae et Gregorii card. presb., Quaglia 29.
 Sanctorum XII Apostolorum card. presb., Rancibianco 30.
 Sanctorum quatuor Coronatorum card. presb., De Luca 32.
 Sanctorum Marcellini et Petri card. presb., Bernardi 45.
 Sanctorum Nicolai et Benedicti abbas, Flugi 1031.
 Sanctorum Vincentii et Anastasii abbas com. card., Milosi 24.

- Saccharum Viti et Modesti card. diag.*, Borromeo 54. A
Sacrotinensis, Abbati 744.
Sandomirenensis, Juszyński 547.
Sandvicensis, v. *Londinensis*.
Saqqallensis, v. S. Galli.
Santanderiensis, Lopez Crespo 667.
Santonensis, v. *Rupellensis*.
Sappensis, Severini 316.
Sardianus aep. i. p. i., Giannelli 158.
Sareptanus i. p. i., Power 812.
Sarlatensis, v. *Petrooricensis*.
Sarnensis, v. *Cavensis*.
Sarsinatensis, v. *Bricinorensis*.
Sarzanensis, v. *Lunensis*.
Satalensis i. p. i., Grandin 602.
Savannensis, Persico 490.
Savonensis et Naulensis, Cerruti 868.
Scopusiensis, Zaboiski 426.
Scholasticum Piarum praep. gen., Casanovas 1060.
Scodrensis, v. *Antibarensis*.
Scopiensis aep., Bucciarelli 198.
Serantonensis, O'Hara 921.
Sebastenus i. p. i., Brinciotti 444.
Sebastopolitanus i. p. i., Chauveau 352.
Sebenicensis, Zaffron 755.
Secoviensis, Zwerger 904.
Sedunensis, Preux 322.
Segoblenensis, Echevarria y Briones 585.
Segubricensis, Montagut 772.
Seguntinus, Benavides 595.
Seljuanensis aep. rit. chald., Kasbat 125.
Seluciensis aep. i. p. i., v. *Auximan. et Cingulan.*
Seniensis, Soic 639.
Senogalliensis, Aggarbati 864.
Senonensis aep., Bergadou 223.
Senonensis iam aep., Jolly 92.
Septempedanus, v. S. Severini.
Septensis, v. *Gaditanus*.
Serena (de), Orrego 968.
Sergiopolitanus i. p. i., Languillat 544.
Serthensis aep. rit. chald., Bartatar 161.
Serrorum b. M. v. prior generalis, Mondani 1075.
Setinus, v. *Terracinensis*.
Sidoniensis i. p. i., Monteforte 393.
Sidoniensis rit. gr. melch. Kojungi 260.
Sidoniensis rit. maron., v. *Tyrensis*.
Sidymensis i. p. i., Freusberg 495.
Signinus, Ricci Al. 363.
Silvestrinorum abbas gen., Adami 1045.
Sinitensis i. p. i., Desfêches 292.
Sinopensis i. p. i., Papardo 588.
Sinus Viridis, Melcher 923.
Sionensis i. p. i., Durguth 825.
Sipontinus aep., Tagliatalata 127.
Siracensis aep. i. p. i. rit. armen., Hurmus Ed. 101. D
Sirmiensis, v. *Bosnensis*.
Siuniensis aep. i. p. i. rit. armen., Hurmus G. 98.
Smyrnensis aep., Spaccapietra 134.
Societatis Iesu praep. gen., Beckx 1058.
Solensis i. p. i., Marinelli 369.
Somaschae cong. praep. gen., Sandrini 1057.
Sonora (de), Uriarte 975.
Sozopolitanus i. p. i., Charbonnel 408.
Spalatenis et Macarsensis, Calogerà 551.
Spirensis, Weis 902.
Spirensis, Reither 1022.
Squillacensis, Morisciano 526.
Strigoniensis aep., Simor 74.
Sublacensis, v. *Tripolitanus*.
Suessionensis et Laonensis, Dours 771.
Surenensis i. p. i., Maret 706.
Surrentinus aep., Apuazo 130.
Suthwarçensis, Grant 436.
Sutrinus, v. *Nepesinus*.
Sydacensis aep., Polding 88.
Sylvanactensis, v. *Bellovacensis*.
Syocellus ep. patr. Antiocheni rit. graec. melch.
Haddad 463.
Syocellus ep. patr. Syrorum rit. syriaci, Beth-etna
776.
Syrensis, Alberti 312.
Seathmariensis, Biró 877.
T.
Tamassensis i. p. i., Canos 347.
Tanensis i. p. i., Salzano 487.
Tarantasiensis, Gros 879.
Tarbiensis, Laurence 333.
Tarbiensis, Pichenot 1018.
Tarentinus aep., Rotundo 110.
Tarnoviensis, Pukalski 448.
B *Tarraconensis aep.*, Fleix y Solans 73.
Tarsensis aep. i. p. i. rit. arm., Angiarakian 164.
Tarvisinus, Zanelli 708.
Taurinensis aep., Riccardi 214.
Teanensis, v. *Calvensis*.
Teiensis i. p. i., Ortiz Urruela 855.
Telesinus, v. *Thesinus*.
Tomevariensis, v. *Csanadensis*.
Tenensis et Myconensis, Marangó 827.
Tergostinus et Iustinopolitanus, Legat 353.
Terlitiensis, v. *Melphitensis*.
Terracinensis iam, Aretini 257.
Terracinensis, Privernensis et *Setinus*, Trionfetti 729.
Terralbensis, v. *Uxellensis*.
Terti ord. regularis S. Franc. vic. gen., Salemi 1080.
Thaumacensis i. p. i., Riaño 858.
Theanensis, v. *Calvensis*.
Theatinus aep., De Marinis 145.
C *Thesinus*, Sodo 451.
Thémiscyrensis i. p. i., Colomer 999.
Theramensis, v. *Aprutinus*.
Thermopylensis i. p. i., Fennelly 919.
Thermularum, Biceglia 440.
Thespiensis i. p. i., De Bonavente 810.
Thessalonicensis aep. i. p. i., Franchi 143.
Thevestanus i. p. i., Aguilar 376.
Thyatirensis i. p. i., Del Prete 531.
Tiberiadensis i. p. i., Valsecchi 978.
Tiberiopolitanus i. p. i., Tardoya 671.
Tiburtinus, Gigli 287.
Tienensis i. p. i., Chias 356.
Tifernas, Micaloff 769.
Tinniniensis, Nehiba 536.
Tipasitanus i. p. i., Elloy 761.
Tirasonensis, Marrodan y Rubio 593.
Titopolitanus i. p. i., Cameron 1000.
D *Tiatacalensis*, Colina 494.
Tloanus i. p. i., Griver 983.
Tolentinae, v. *Maceratensis*.
Toletanus aep. card., De Alameda y Brea 21.
Tolonensis, v. *Foroiulensis*.
Tolosanus aep., Desprez 166.
Tornacensis, Labis 258.
Toronensis i. p. i., Etheridge 617.
Torontinus, Lynch 668.
Tralanopolitanus aep. i. p. i., Claret y Clará 111.
Tranensis, Nazareus et *Barulensis aep.*, Bianchi
Dottula 106.
Tranopolitanus i. p. i., Aycinena 652.
Transylvaniensis, Fogarasy 794.
Trapezuntinus aep. i. p. i., Errington 135.
Trapezuntinus rit. armen., Ghiureghian 793.
Trecensis, Ravinet 696.
Trecorensis, v. *Briocensis*.
Treicensis, v. *Camerinensis*.

Trevirensis, Eberhard 720.
 Tricaricoensis, Spilotros 664.
 Tridentinus, Riccobona 491.
 Trifluvianensis, Cooke 457.
 Trinitatis (SS.) FF. Discalceat. min. gen., Benedictus
 a Virgine 1077.
 Trinitatis (SS.) ord. primi vic. generalis, Martin y
 Bienes 1084.
 Tripolitanus aep. rit. maron., Musa 78.
 Tripolitanus i. p. i., Mametti 883.
 Tripolitanus rit. graec. melchit., Totung 261.
 Triventinus, De Agazio 499.
 Troadensis i. p. i., Granada 553.
 Troianus, Passera 546.
 Troianus i. p. i., Morris 248.
 Tropeanis, v. Nicoterensis.
 Truxillo (de), Orueta 580.
 Thameensis aep., Mac Hale 80.
 Tudelensis, v. Pampelonenis.
 Tudensis, Garcia y Antoh 798.
 Tudertinus, Rosati Ioan 512.
 Tulancingensis, Ormaechea 746.
 Tullensis, v. Nanceiensis.
 Turonensis aep., Guibert 147.
 Tursiensis, v. Anglohensis.
 Tuscanensis, v. Viterbiensis.
 Tusulanus card. suburbicarius, Paracciani-Clarelli 4.
 Tutelensis, Berieaud 305.
 Tyranensis, v. Nicopolitana (Pluym).
 Tyrensis aep. i. p. i., Meroy d'Argenteau 77.
 Tyrensis et Sidoniensis aep. rit. maron., Bostani 146.
 Tyrensis aep. rit. graec-melch., Kauam 221.

U.

Ultraiectensis aep., Schaezman 228.
 Ultraiectensis iam, v. Buscoducensis.
 Uranopolitanus i. p. i., Kistemaker 694.
 Urbaniensis, v. S. Angeli in Vado.
 Urbevitanus aep. ep., Marini 151.
 Urbinae aep., Angeloni 96.
 Urgellensis, Caixal y Estradé 469.
 Uritanus, v. Oritanus.
 Utinensis aep., Casasola 191.
 Uxellensis et Terrabensis, Zuhui-Cabula 874.

V.

Vaciensis, Peitler 646.
 Valentinensis, Gueullette 796.
 Valentinus aep., Barrio y Fernandez 173.
 Vallensis, v. Caputaquensis.
 Vallisoletanus aep., card. Moreno 46.
 Vallispratensis, O'Connell 687.
 Vallis Umbrosae abbas generalis, Gai 1043.
 Vallis Vidonis, Wicart 335.

Vancouveriensis, Demers 249.
 Vapincensis, Guibert 206.
 Varmiensis, Kremenz 913.
 Vgraviensis aep., Felinski 182.
 Vegliensis et Arbensis, Vitezich 519.
 Yeliterus, v. Ostiensis.
 Venetensis, Beati 848.
 Venetensis iam, Gazailhaq 746.
 Venetiardum patr., card. Trevisanato 81.
 Venezuela, v. S. Jacobi de Venezuela.
 Ventimiliensis, Biale Laur 263.
 Verae Crucis, Suarez Peredo 745.
 Verae Crucis, Mora 1407.
 Verdunensis, Haouard 896.
 Veronensis, Canessa 709.
 Versaliensis, Mabile 441.
 Verulanus, Maneschi 967.
 Vesprimiensis iam, Zichy 289.
 Vesprimiensis, Ranolder 406.
 Vicepsis, Jordá y Seier 833.
 Vicentinus, Farina 424.
 Victorjensis in Hispania, Alguacil 641.
 Victorjensis in Australia, v. Portus Victoriae.
 Viennensis, v. Lugdunensis.
 Vincennopolitanus iam, Guynemer de la Hailandière
 271.
 Vincennopolitanus, Saint-Palais 380.
 Vindobonensis aep., card. Rauscher 19.
 Viensis, Alves-Martins 732.
 Viterbiensis et Tuscanensis, card. Gonella 43.
 Viterbiensis et Tuscanensis, Serafini 1015.
 Vivariensis, Delcuy 568.
 Volaterranus, Targioni 576.
 Vratislaviensis, Förster 483.

W.

Waterfordiensis et Lisimoriensis, O'Brien 523.
 Wayne Castrensia, Lüers 583.
 Wellingtonensis, Viard 332.
 Westmonasteriensis aep., Manning 206.
 Wheelingensis, Whelan 290.
 Wilmingtoniensis, Becher 920.
 Wilnensis, Krasinski 627.

Z.

Zacatecas (de), Guerra 721.
 Zakuensis et Nuhadransis rit. chald., Asmar 661.
 Zacynthiensis et Cephaleniensis, Lastaria 250.
 Zagrabiensis, v. Dulmensis.
 Zahlensis, v. Mariamnensis.
 Zamorensis in America, De la Peña 722.
 Zamorensis in Hispania, Conde y Corral 594.
 Zenopolitanus i. p. i., Moccagatta 326.
 Zitomeriensis, v. Luceoriensis.

